ENGLISH

לקוטי תורה

דברים

Likkutei Torah · Devarim

The Alter Rebbe, Rabbi Schneur Zalman of Liadi

◇

The Hebrew text with the English translation

Edition 5 · 5787 · 2026
85 maamarim

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA
likuteitorah.com/print/

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

Edition 5 · November 4, 2026 · 25 Cheshvan 5787

נדפס כ"ה מרחשון ה'תשפ"ז

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

All 83 maamarim of this volume.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

Each edition is kept unchanged at its own address; a corrected printing is a new edition. This one: likuteitorah.com/editions/en/likkutei-torah-devarim/5/likkutei-torah-devarim-en-ed5-text-letter.pdf

---

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

Contents

PARSHAS DEVARIM

Maamar 1 — ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה — 11
"Zion shall be redeemed through justice, and her captives through charity"

Maamar 2 — ברבות פ' עקב ד"א ושמר לך כו' אברהם... — 23
In the Midrash Rabbah on Eikev: "And He Shall Keep for You"

PARSHAS VA'ESCHANAN

Maamar 1 — ואתחנן אל ה' וגו' אתה החילות וגו' — 31
"And I pleaded to Havayah ... You have begun"

Maamar 2 — קיצור מהדרוש ע"פ ואתחנן אל ה' — 52
A Summary of the Discourse on "And I Pleaded to Havayah"

Maamar 3 — ביאור ואתחנן — 56
An explanation of "And I pleaded" (Va'eschanan)

Maamar 4 — וידעת היום והשבות אל לבבך וגו' — 71
"And you shall know this day, and take it to your heart"

Maamar 5 — ביאור הדברים ע"פ וידעת היום כו' — 88
An Explanation of "And You Shall Know This Day"

Maamar 6 — להבין בתוספת ביאור ע"פ וידעת היום והשבות אל... — 110
To understand, with additional explanation, the verse "Know this day..."

Maamar 7 — וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא... — 143
"Know this day and return it to your heart that Havayah is Elokim..."

Maamar 8 — וזאת המצוה אשר צוה ה' כו' — 166
"And this is the commandment which Havayah commanded..."

Maamar 9 — למען תירא את הוי' אלקיך — 189
So that you will fear Havayah your G-d

Maamar 10 — שמע ישראל הוי׳ אלקינו הוי׳ אחד ואהבת כו׳ — 209
Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One

Maamar 11 — ענין ק״ש אחד ואהבת כו׳ — 223
The Subject of the Shema: “One” and “You Shall Love”

Maamar 12 — ואהבת את הוי׳ אלקיך כו׳ — 238
“And you shall love Havayah your G-d”

PARSHAS EIKEV

Maamar 1 — ויאכילך את המן וגו׳ למען הודיעך וגו׳ — 256
“And He Fed You the Manna … in Order to Make You Know”

Maamar 2 — ואכלת ושבעת וברכת וגו׳ — 267
And you shall eat and be satisfied, and you shall bless

Maamar 3 — ולהבין שרש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה… — 314
“And to understand the root of the reason for the connection, bond and relevance of covenant and Torah to the Grace after Meals”

Maamar 4 — ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים — 333
“A land of mountains and valleys; to the rain of heaven it drinks water”

PARSHAS RE’EH

Maamar 1 — ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה וגו׳ — 344
“See, I give before you today a blessing and a curse”

Maamar 2 — אחרי ה׳ אלהיכם תלכו ואותו תיראו וגו׳ — 366
After Havayah your G-d shall you walk

Maamar 3 — ביאור אחרי — 389
An explanation of “After Havayah your G-d shall you walk”

Maamar 4 — כי תשמע בקול ה׳ אלקיך לשמור את כל… — 432
When you hearken to the voice of Havayah your G-d

Maamar 5 — ביאור הדברים — 452
An explanation of the words: “Now, the matter of the higher unity and the lower unity is known…”

Maamar 6 — ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגו' (בישעיה... — 466
"And I will make your windows of kadkod, and your gates of ekdach stones"

Maamar 7 — ושמתי כדכד שמשותיך — 501
"And I will make your windows of kadkod"

Maamar 8 — וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך וגו' — 546
"And all your children shall be taught by Havayah"

Maamar 9 — ביאור הדברים בענין א"ת בניך שהוא בחי' אהבה... — 582
An Explanation of "Do Not Read Banayich"

Maamar 10 — אני לדודי ודודי לי — 604
I Am My Beloved's, and My Beloved Is Mine

Maamar 11 — אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים — 623
I am my Beloved's and my Beloved is mine, who grazes among the roses

Maamar 12 — ביאור ע"פ אני לדודי — 638
An explanation on the verse "I am my Beloved's"

PARSHAS KI SEITZEI

Maamar 1 — כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך... — 652
When You Go Out to War against Your Enemies

Maamar 2 — כי תצא למלחמה על אויביך וגו' — 671
"When you go out to war against your enemies," etc.

Maamar 3 — ביאור כי תצא — 692
An Explanation of "When You Go Out"

Maamar 4 — כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת... — 713
"If a man has two wives, the one loved and the other hated"

Maamar 5 — ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך... — 724
"But Havayah your G-d was not willing to listen to Bilam"

Maamar 6 — ביאור ולא אבה — 739
An Explanation of "But Havayah Your G-d Was Not Willing"

Maamar 7 — כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא... — 753
"For the mountains shall depart and the hills shall totter, but My kindness..."

Maamar 8 — ביאור הדברים בענין בחי' בע"ת דמשכין ליה בחילא יתיר — 777
An explanation of the level of baalei teshuvah, who "draw it with greater strength"

PARSHAS KI SAVO

Maamar 1 — היום הזה הוי"ה אלהיך מצוך לעשות את החוקים... — 780
"This Day Havayah Your G-d Commands You"

Maamar 2 — ענין ראש השנה ויום הכפורים — 797
The Matter of Rosh HaShanah and Yom Kippur

Maamar 3 — תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו' — 802
"Because you did not serve Havayah your G-d with joy"

Maamar 4 — ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם... — 820
"And Moshe Called to All Israel"

PARSHAS NITZAVIM

Maamar 1 — אתם נצבים היום כלכם וגו' — 828
"You Are Standing This Day, All of You"

Maamar 2 — כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא... — 852
"For this commandment which I (Anochi) command you"

Maamar 3 — כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך וגו' — 865
For the Matter Is Very Near to You, in Your Mouth

Maamar 4 — שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי — 884
I Will Greatly Rejoice in Havayah; My Soul Shall Exult in My G-d

Maamar 5 — ביאור ע"פ שוש אשיש — 923
An Explanation of "I Will Greatly Rejoice"

Maamar 6 — כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן... — 946
For as the earth brings forth its growth

Maamar 7 — ביאור ע"פ כי כארץ — 981
An explanation of "For as the earth"

ROSH HASHANAH

Maamar 1 — דרושים לראש השנה ועשי"ת ויוהכ"פ — 1013
Discourses for Rosh HaShanah, the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur: "Blow the Shofar at the New Month"

Maamar 2 — תקעו בחדש שופר כו' — 1035
"Blow the shofar at the New Moon"

Maamar 3 — להבין המשנה [רפ"ד דר"ה] י"ט של ר"ה שחל... — 1057
"To understand the Mishnah: When the Yom Tov of Rosh HaShanah fell on Shabbos"

Maamar 4 — והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים... — 1091
"And it shall come to pass on that day that a great shofar shall be sounded"

Maamar 5 — להבין ענין הפסוק מי אל כמוך וגו' שהוא... — 1145
To Understand the Verse "Who Is a G-d Like You"

Maamar 6 — שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה' — 1174
A Song of Ascents: From the Depths I Have Called You, Havayah

Maamar 7 — יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו וגו' (בהושע סימן... — 1194
"He Will Revive Us After Two Days"

SHABBOS SHUVAH

Maamar 1 — שובה ישראל כו' — 1212
"Return, O Israel"

Maamar 2 — ביאור על שובה ישראל — 1238
An Explanation on "Return, O Israel"

Maamar 3 — שובה ישראל עד הויה אלקיך כו' — 1248
"Return, O Israel, unto Havayah your G-d"

YOM KIPPUR

Maamar 1 — לבאר ענין יו"כ — 1280
To explain the matter of Yom Kippur

Maamar 2 — שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה... — 1296
"It is a Shabbos of complete rest (Shabbos Shabbason) for you, and you shall afflict your souls"

Maamar 3 — ביאור מעט ע"פ שבת שבתון כו' — 1326
A brief explanation of "A Shabbos of complete rest" (Shabbos Shabbason)

PARSHAS HAAZINU

Maamar 1 — האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף... — 1347
"Give ear, O heavens, and I will speak; and let the earth hear the words of my mouth"

Maamar 2 — האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ כו' יערוף כמטר... — 1387
Give ear, O heavens

Maamar 3 — בעז"ה — 1396
Give Ear, O Heavens

Maamar 4 — כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף — 1456
As an Eagle Rouses Its Nest

SUKKOS

Maamar 1 — ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה — 1476
And you shall draw water with joy from the wellsprings of salvation

Maamar 2 — ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישעיה י"ב) — 1497
"And you shall draw water with joy from the wellsprings of salvation"

Maamar 3 — להבין מ"ש ביום השמיני עצרת תהיה לכם — 1516
To understand what is written, "On the eighth day there shall be an atzeres for you"

Maamar 4 — ביום השמיני עצרת תהיה לכם — 1536
On the Eighth Day, There Shall Be an Atzeres for You

SHEMINI ATZERES

Maamar 1 — ביום השמיני עצרת תהיה לכם — 1556
"On the Eighth Day, There Shall Be an Atzeres for You"

Maamar 2 — 1589 ביום השמיני עצרת תהיה לכם
"On the Eighth Day, an Atzeres Shall There Be for You"

Maamar 3 — 1610 ולתוספת ביאור ענין שמחת תורה דהיינו שהתורה תהיה שמחה כו'
To further explain the matter of Simchas Torah

Maamar 4 — 1619 ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך...
"On the eighth day he sent the people away"

Maamar 5 — 1652 ה' לי בעוזרי ואני אראה בשנאי
"Havayah is for me among my helpers, and I shall look upon my enemies"

Maamar 6 — 1696 טוב לחסות בה' מבטוח באדם
It is better to take refuge in Havayah than to trust in man

Maamar 7 — 1702 טוב לחסות בה' וגו'
It Is Better to Take Refuge in Havayah

Maamar 8 — 1712 להבין ענין יו"ט שני של גליות
To understand the matter of the second day of Yom Tov of the Diaspora

Maamar 9 — 1734 להבין ההפרש דבפסח כתיב והקרבתם אשה עולה ריח...
To understand the difference: on Pesach it is written, "You shall offer a fire-offering, a burnt-offering"

V'ZOS HABERACHAH

Maamar 1 — 1745 ואתה מרבבות קדש
And He Came from the Holy Myriads

Maamar 2 — 1756 תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב
The Torah that Moshe commanded us is the inheritance of the congregation of Yaakov

Maamar 3 — 1780 ביאור ע"פ תורה צוה
An explanation of "The Torah that Moshe commanded us"

Maamar 4 — 1811 והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא...
"And it shall be, every New Moon on its New Moon and every Shabbos on its Shabbos"

Maamar 5 1830 מזמור שיר חנוכת הבית כו' ולא שמחת אויבי לי

"A psalm, a song for the dedication of the House…, and You did not let my enemies rejoice over me"

Maamar 6 1846 מזמור שיר חנכת הבית לדוד

A psalm, a song of the dedication of the House, of David

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS DEVARIM • MAAMAR 1

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

"Zion shall be redeemed through justice, and her captives through charity"

1 ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה. (ע' [עיין] רבות משפטים פ"ל ובפ' עקב גבי ושמר כו' החסד)

"Zion shall be redeemed through justice, and her captives through charity." (See [Midrash] Rabbah, Mishpatim, chapter 30, and in Parshas Eikev, on "And He will keep," etc., "the kindness.")

הנה כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום פי' קאי על כל יום כי בכל יום יהיו בעיניך כחדשים אך איך יבא לזה שיהיה כן

Now, it is written, "And these words, which I command you today, shall be." That is, ["today"] refers to every day, for every day they should be in your eyes as new. But how does one come to this, that it should be so?

ויובן בהקדים כי הנה תכלית ירידת הנשמות מלמעלה שהיו שם מקודם שי"ב [ששת ימי בראשית] כי המלאכים שנתהוו במע"ב [במעשה בראשית] ברוח פיו יתי' י"א בשני וי"א בחמישי ועוף יעופף כו'.

This will be understood by first [explaining] the purpose of the descent of the souls from above, where they had been before the six days of Creation. For the angels came into being in the work of creation, by the breath of His mouth, blessed be He: some say on the second [day] and some say on the fifth, "and let birds fly," etc.

2 ועוף זה מיכאל כו' אבל הנשמות שנמשכו מבחי' מחשבה היו קודם שי"ב [ששת ימי בראשית] וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים ולא צדיקים לבד אלא כדכתיב ועמך כולם צדיקים וירידתן בגוף הוא צורך עלי' [עליה].

"Birds": this is Michael, etc. But the souls, which were drawn from the level of thought, existed before the six days of Creation, as our Sages, of blessed memory, said: "With whom did He take counsel? With the souls of the righteous." And not the righteous alone, but, as it is written, "And your people are all righteous." And their descent into a body is for the sake of an ascent.

3 ולהבין ענין העלי' [העליה] מאחר שגם בלא"ה [בלאו הכי] עלו במחשבה הנה יי"ל [יש לומר] פי' נשמה שנתת בי טהורה היא כו'

To understand the matter of this ascent, since even without this they arose in thought, it may be explained [through] the meaning of "The soul that You have placed within me is pure," etc.

והוא תחלת התפלה גם קודם לאשר יצר כמ"ש בגמרא פ' בתרא דברכות ד"ס ע"ב כי מתער משנתיה אומר אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא כו'.

This is the beginning of prayer, even before [the blessing] "Who formed (asher yatzar)," as is written in the Gemara, in the last chapter of Berachos, folio 60b: "When he wakes from his sleep he says, 'My G-d, the soul that You have placed within me is pure,' etc."

פי' טהורה היא מבחי' טהירו עילאה ואח"א [ואחר אומר] אתה בראתה פי' בריאה היינו יש מאין עד נפחתה בי התלבשות הנשמה בתוכיות הגוף להחיותו ואתה משמרה שלא תצא מהגוף

That is, "is pure" is from the level of the supernal purity (tehiru ila'ah). And afterwards he says, "You created it": creation (beriah) is something from nothing; [and so on] until "You breathed it into me": the soul's investing itself within the body's interior, to give it life. "And You guard it": that it not leave the body,

והוא בבחי' מקיף וכך אור א"ס ב"ה סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] ולא שסובב מלמעלה רק שבכל אתר ופנה הוא ממלא כהתלבשות החיות בהנברא וסובב מלמעלה בבחי' שמירה שלא יפסוק החיות ויצא כו' ועמ"ש בביאור ע"פ לבבתני אחותי.

and this is in the manner of an encompassing [light] (makif). So too, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, encompasses all worlds (sovev kol almin) and fills all worlds (memalei kol almin). This does not mean that it [merely] encompasses from above; rather, in every place and corner it fills, like the life-force invested in the created being, and it encompasses from above in the manner of guarding, so that the life-force not cease and depart, etc. And see what is written in the Biur [explanatory discourse] on the verse "You have captured my heart, my sister."

4 והנה כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני שכאו"א [שכל אחד ואחד] יכול להודות לה' אבל אח"כ צ"ל ברוך אתה ה' הוא מדרגה גבוה יותר מבחי' ההודאה.

Now, "As long as the soul is within me, I acknowledge (modeh ani)": each and every one is able to acknowledge G-d. But afterwards one must say, "Blessed are You, Havayah," which is a higher rung than the level of acknowledgment (hoda'ah).

ולהבין זה ומהו הודאה כי מודים חכמים לר"מ [לרבי מאיר] לפי שמחולקים תחלה ואיך שייך לומר כן נגדו יתי

To understand this, and what acknowledgment is: [one says,] "The Sages concede (modim) to Rabbi Meir," because at first they disagree. So how can such a thing be said in relation to Him, blessed be He?

אך כי אנו שוכני מטה אומרים שהבריאה הוא יש מאין ששמים וארץ ושמי השמים דבר היש הנראה לעינינו ומה שלמעלה הוא האין

But [the explanation is] that we, who dwell below, say that creation is something from nothing: that heaven and earth and the heavens of the heavens are the "something" (yesh) that is visible to our eyes, and what is above is the "nothing" (ayin).

אבל אצלו יתי הוא בהיפך מן מה שנראה לעינינו כי כולא קמיה כלא ממש חשיב וכל מה שלמטה הוא יותר כלא וכאין

For Him, blessed be He, however, it is the opposite of what is visible to our eyes, for "all before Him is considered as truly nothing," and whatever is lower is all the more as nothing and as naught,

והוא יתי הוא היש האמיתי (ועמ"ש מזה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה וסד"ה כי תשמע בקול)

and He, blessed be He, is the true "something" (yesh). (And see what is written on this in the discourse beginning "When Israel put 'We will do' first," and at the end of the discourse beginning "When you listen to the voice.")

וע"ז אנו אומרים מודים אנחנו שאנו מודים שהאמת הוא כמו שהוא בידיעתו יתי וכאו"א [וכל אחד ואחד] מישראל יש בו בחי' הודאה זו

And about this we say, "We acknowledge (modim anachnu)": that we acknowledge that the truth is as it is in His knowledge, blessed be He. And each and every one of Israel has this level of acknowledgment.

אך עכ"ז [עם כל זה] ההודאה הוא מרחוק דהיינו שבעצמו אינו אצל וסמוך לזה שמודה אלא בבחי' אמונה שהיא בחי' עטרה ומקיף

Nevertheless, this acknowledgment is from afar; that is, he himself is not near and close to what he acknowledges, but [holds to it] only through the level of faith, which is the level of a crown (atarah) and of an encompassing [light] (makif).

ולכן גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא הרי שמאמין ביכולת רבוש"ע [רבונו של עולם] כו'

Therefore, "the thief at the mouth of the tunnel calls upon the Merciful One": thus he believes in the power of the Master of the world, etc.

אבל ברכה הוא גילוי וכמו ישמעאל בני ברכני וכך ברוך ה' מן העולם ועד העולם כו' שנמשך מן העולם דאתכסיא עד העולם דאתגלייא

But blessing (berachah) is revelation, as in "Yishmael, My son, bless Me." And so, "Blessed is Havayah from the world to the world," etc.: that it is drawn from the hidden world to the revealed world.

והיינו ע"י והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום כו' שע"י מצות ותורה ממשיכים גילוי בנפש

And this is through "And these words, which I command you today, shall be," etc.: through mitzvos and Torah one draws revelation into the soul.

(וכמ"ש בספרי שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ועמ"ש בד"ה וידעת היום והשבות מענין באמונתו יחיה)

(As it says in the Sifrei: "For through this you come to recognize Him Who spoke and the world came into being." And see what is written in the discourse beginning "And you shall know this day and take to [your heart]," on the matter of "shall live by his faith.")

ומתחלה צ"ל ואהבת כו' שע"י אח"כ בש"ע [בשמונה עשרה] ברכות והמשכות בא"י [ברוך אתה ה'] כו' היינו שבין בחי' הודאה לבחי' ברכה הוא בחי' אהבה כו'

And first there must be "And you shall love," etc., through which, afterwards, in the Shemoneh Esreh, [come] blessings and drawings-down, "Blessed are You, Havayah," etc. That is, between the level of acknowledgment and the level of blessing is the level of love, etc.

(ועמ"ש בענין ברכה בד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה שהוא בחי' ראיה בחי' ביטול כו' ע"ש

(And see what is written on the matter of blessing in the discourse beginning "See, I set before you today a blessing," that it is the level of sight, the level of self-nullification (bittul), etc.; see there.

ועמ"ש בד"ה ביום השמיני עצרת בענין לבא מבחי' כריעה לבחי' השתחואה והשתחואה הוא בחי' ביטול והוא בחי' שמו"ע [שמונה עשרה] כמ"ש סד"ה השמים כסאי ולכן הממוצע ביניהם הוא בחי' אהבה):

And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," on the matter of coming from the level of bowing to the level of prostration; and prostration is the level of self-nullification, and it is the level of the Shemoneh Esreh, as is written at the end of the discourse beginning "The heavens are My throne." Therefore the intermediary between them is the level of love.)

5 ב והנה כדי שיבוא לבחי' ואהבת הוא ע"י התבוננות שמע ישראל ובשכמל"ו [וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]

2. Now, in order to come to the level of "And you shall love," it is through contemplating "Hear, O Israel" and "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever."

פי' כי הנה הבריאה הוא יש מאין פי' כמ"ש בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שבחי' מלכותו מה שנק' מלך עליהם שאינו בחי' עצמיות הוא המחיה כל עולמות עליונים

The explanation: creation is something from nothing. That is, as is said in "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever": the level of His Malchus (sovereignty), His being called King over them, which is not the level of [His] essence, is what gives life to all the higher worlds.

וממשלתך הוא למטה מבחי' המלוכה שהוא מושל בעל כרחן שלא בטובתן והוא חיצוניות מדת מלכותו ית' הוא בכל דור ודור

And "Your dominion" is lower than the level of kingship, for He rules over them against their will, not with their consent; and this is the outer dimension (chitzoniyus) of the attribute of His Malchus, blessed be He. It is "in every generation,"

שיש דורות שהיו רשעים כמו דור המבול כו' שלא קבלו עול מלכותו ברצון ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמשך להם חיות רב מבחי' ממשלתך כו'

for there are generations that were wicked, like the generation of the Flood, etc., who did not accept the yoke of His sovereignty willingly, and nevertheless abundant life-force was drawn down to them from the level of "Your dominion," etc.

והנה כל העולמות עליונים ג״ע [גן עדן] תחתון שהוא תענוג נפלא מעוה״ז עד שארז״ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] מוטב דלידייני׳ כו׳

Now, all the higher worlds: the lower Gan Eden, which is a delight far beyond this world, so much so that our Sages, of blessed memory, said, “Better that he be judged,” etc.,

וג״ע [וגן עדן] עליון ויש עוד עליות לאין קץ כולם נתהוו רק מבחי׳ מלכותו ית׳

and the upper Gan Eden, and there are yet more ascents without end; all of them came into being only from the level of His Malchus, blessed be He.

ולכן נקרא הבריאה יש מאין כי התהוות הנבראים הוא מבחי׳ שהוא כאין ואפס שאינו רק בחי׳ זיו והארה ממנו ית׳ והוא בחי׳ ומדת מלכותו ית׳ וע׳ בפ׳ ראה ע״פ אחרי

Therefore creation is called something from nothing, for the coming into being of the created beings is from a level that is as nothing and naught, being only the level of a radiance and a glimmer from Him, blessed be He; and this is the level and attribute of His Malchus, blessed be He. And see in Parshas Re’eh, on the verse “After.”

וגם זאת אינה מתלבשת בתוכיותם רק עומד עליהם מלמעלה בבחי׳ מקיף ע׳ [עיין] בפ׳ בלק ע״פ מי מנה וכמשל המלך אשר שמו נקרא עליהם.

And even this is not invested within them; rather, it stands over them from above, in the manner of an encompassing [light] (makif) (see in Parshas Balak, on the verse “Who has counted”), as in the analogy of the king whose name is called upon them.

אך הנה כ״ז [כל זה] הוא מצד סדר השתלשלות והתהוות העולמות עליונים אבל בעוה״ז ע״י תשובה ומע״ט [ומעשים טובים] יוכל להמשיך גילוי עצמות א״ס ב״ה ממש

But all this is from the standpoint of the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus) and of the coming into being of the higher worlds. In this world, however, through teshuvah (return) and good deeds, one can draw down a revelation of the very essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.

ועוד זאת ישים אל לבו שבעוה"ב [שבעולם הבא] א"א לעלות רק בהדרגה כף הקלע וגיהנם ג"ע [גן עדן] תחתון נהר דינור ג"ע [גן עדן] עליון כו' כמשפט הראוי לפי שהוא מבחי' ממלא

Furthermore, let him take to heart that in the World to Come it is impossible to ascend except step by step: the hollow of the sling, and Gehinnom, the lower Gan Eden, the River of Fire, the upper Gan Eden, etc., according to what is fitting, because it is from the level of the light that fills [the worlds] (memalei).

אבל בעוה"ז יכול להשתנות מן הקצה אל הקצה מיד כרגע עד שלדינא המקדש את האשה ע"מ [על מנת] הוא צדיק גמור מקודשת אפי' [אפילו] הוא רשע גמור שמא הרהר תשובה כו'

But in this world one can change from one extreme to the other at once, in a moment, so much so that by law, if one betroths a woman on condition that he is completely righteous, she is betrothed even if he is completely wicked, for perhaps he had a thought of teshuvah, etc.

והיינו מפני שיש הארת הסובב ומטעם זה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז כו' וזהו מרב כל פי' למעלה מעוה"ב [מעולם הבא] הנק' כל (עמ"ש בד"ה מנורת זהב)

This is because there is [here] an illumination of the encompassing light (sovev). For this reason our Sages, of blessed memory, said, "One hour of teshuvah and good deeds in this world is better," etc. And this is "more than all (merov kol)": that is, higher than the World to Come, which is called "all" (kol). (See what is written in the discourse beginning "A menorah of gold.")

ולכן יהיה ואהבת בכל נפשך במס"נ [במסירות נפש] ולא מסירת הגוף בלבד והתכלית להמשיך א"ס ב"ה הסובב למטה והיינו ע"י תורה ומצות.

Therefore "And you shall love … with all your soul" should be with self-sacrifice (mesirus nefesh), and not with the giving over of the body alone. And the purpose is to draw the Infinite One, blessed be He, the encompassing [light] (sovev), down below; and this is through Torah and mitzvos.

וז"ש [וזהו שכתוב] והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי עצמותו ית' מצוך לשון התקשרות ולא מבחי' שם כבוד מלכותו ית' היום דוקא ולא למחר בעוה"ב [בעולם הבא] שאינו רק לקבל שכרם

And this is [the meaning of] what is written, "And these words, which I": "I, Who I am," His very essence, blessed be He; "command you" (metzavcha): an expression of connection, and not from the level of "the Name of the glory of His kingdom," blessed be He; "today": specifically, and not tomorrow, in the World to Come, which is only for receiving their reward.

ובהתבוננו בזה בכל יום יהיו בעיניך כחדשים ממש כיון שהיום בעוה"ז הוא שיכול להמשיך מבחי' עצמותו ומהותו ית' משא"כ למחר בעוה"ב [בעולם הבא] כו' וע' בפ' פינחס ע"פ צו את כו'

And when he contemplates this, every day they will be in your eyes truly as new, since it is today, in this world, that one can draw down from the level of His essence and being, blessed be He, which is not so tomorrow, in the World to Come, etc. And see in Parshas Pinchas, on the verse "Command …," etc.

ולכן נק' המצות רמ"ח אברים רמ"ח המשכות החיות מהרצון העליון כמשל האבר שיש בו גיד מהמוח שמתלבש בו הרצון להטותו כפי שרוצה כו'

Therefore the mitzvos are called 248 limbs: 248 drawings-down of life-force from the Supreme Will, as in the analogy of a limb that has in it a nerve from the brain, in which the will is invested to move it as one wishes, etc.

וזהו ואהבת להיות הוי' אלקיך גילוי אלקות בשיני חללי לבך חלל השמאלי מרירות על שהוא משוקע בעניני עוה"ז וריחוקו מה' וחלל הימיני שמחה של מצוה כו'

And this is "And you shall love": that Havayah should be your G-d, a revelation of G-dliness in the two chambers of your heart: the left chamber, bitterness over his being sunk in the affairs of this world and over his distance from G-d; and the right chamber, the joy of a mitzvah, etc.:

ישמח ישראל בעושיו הן המצות שנתלבשו בעשי' [בעשיה] וע' בסש"ב [ספר של בינונים] ס"פ ל"ד

"Let Israel rejoice in its Maker (be'osav)": these are the mitzvos, which are invested in [the World of] Asiyah (Action). And see in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], at the end of chapter 34.

וכל שתהיה המרירות יותר מההעדר אזי יהיה אח"כ יתרון השמחה מהגילוי אור א"ס שע"י המצות (וע' בד"ה אסרי לגפן ובד"ה בהעלותך ובד"ה מנורת זהב הנ"ל)

And to the degree that the bitterness over the lack is greater, then afterwards there will be the advantage of the joy over the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) that comes through the mitzvos. (And see in the discourse beginning "Binding to the vine," in the discourse beginning "When you kindle," and in the discourse beginning "A menorah of gold," mentioned above.)

ואף שאין הגילוי עתה לעתיד יהיה הגילוי וז"ש [וזהו שכתוב] זורע צדקות ומצמיח ישועות וישע ה' שע"ה נהורין

And although the revelation is not [present] now, in the time to come there will be the revelation. And this is [the meaning of] what is said, "He sows charities, makes salvations (yeshu'os) sprout": "And Havayah turned (vayisha)," the 375 lights.

וה"ז [והרי זה] כמו אדם שיש לו תיבה מלאה אבנים טובות ומרגליות שהוא שמח מאד בהם אף שאינו רואה אותם כי הם סגורים בתיבה:

And this is like a person who has a chest full of precious stones and pearls: he is very happy with them even though he does not see them, for they are closed up in the chest.

6 ג אך כל זה הוא כפי שצריך להיות אבל כשאינו כן והמרירות הוא מענייני עולם הזה בהעדרו בבני חיי מזוני

3. But all this is as it ought to be. When it is not so, however, and the bitterness is over matters of this world, over his lack in "children, life and sustenance,"

וכן השמחה היא משלימותו בהם זהו בחי' גלות הניצוץ אלהי בתוך נה"ב [נפש הבהמית] כרחל לפני גוזזיה כו' (ע' [עיין] לעיל ע"פ אלה מסעי)

and likewise the joy is over his having them in full, this is the level of the exile of the G-dly spark within the animal soul, "like a ewe before her shearers," etc. (See above, on the verse "These are the journeys.")

וע"ז כתיב ציון במשפט תפדה ציון לשון סימן אנא סימנא כו'

And about this it is written, "Zion shall be redeemed through justice." Tziyon is a term for a sign: "I am a sign (ana simana)," etc.

והיינו בחינת פנימית הלב ואהבה הטבעיות ואהבה פנימיות המסותרת בלב איש ישראל (וע' בד"ה כי תצא וע"פ רני ושמחי בת ציון כו').

And this is the level of the inner dimension of the heart (pnimiyus halev), and the natural love, and the inner love hidden in the heart of a Jew. (And see in the discourse beginning "When you go out," and on the verse "Sing and rejoice, daughter of Zion," etc.)

וגם היא בגלות ותפדה במשפט היינו הלכות כתרגומו ע"פ כמשפט הראשון כהלכתא קדמייתא

And this, too, is in exile, and it "shall be redeemed through mishpat," that is, laws (halachos), as the Targum renders the verse "according to the former manner (kemishpat harishon)": "according to the former halachah."

והיינו כמשארז"ל [כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אין הגליות מתכנשות אלא בזכות המשניות שנאמר גם כי יתנו בגוים כו' כי התורה אור (וע' ע"פ ואלה המשפטים כו' לפניהם לבחי' פנימיותם כו' ע"ש)

And this is as our Sages, of blessed memory, said: "The exiles are not gathered in except in the merit of the Mishnayos, as it is said, 'Even though they study (yisnu) among the nations,'" etc. For the Torah is light. (And see on the verse "And these are the laws," etc., "before them": to the level of their inner dimension, etc.; see there.)

ושביה ב' חללי הלב שהם שבוים ממש כי המרירות שהיתה ראויה להיות על ריחוקו מה' עתה נהפוך הוא על חסרוני העוה"ז

"And her captives" are the two chambers of the heart, which are truly captive. For the bitterness that should have been over his distance from G-d is now, on the contrary, over the lacks of this world,

וכן השמחה שהיתה ראויה להיות מן המצות היא מתאוות עוה"ז וה"ז [והרי זה] כשבוים ממש משא"כ בחי' ציון שאין בחינה זו בלעומת זה (ועיין ע"פ חכלילי)

and likewise the joy that should have come from the mitzvos is from the desires of this world; and so they are like actual captives. This is not so with the level of Zion, for this level does not exist on the opposing side (le'umas zeh). (And see on the verse "[His eyes are] red (chachlili).")

והמה יפדו בצדקה רחמנות על העני ומדה כנגד מדה רחם עלינו ותן בלבנו בינה ובינה לבא כו' וע' באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ זורע צדקות וע"פ והי' [והיה] מעשה הצדקה שלום.

And these are redeemed through charity: compassion on the poor. And measure for measure: "Have compassion on us, and put understanding (binah) into our hearts," and "Binah is the heart," etc. And see in Iggeres HaKodesh, on "He sows charities," and on the verse "And the work of charity shall be peace."

והנה בבחי' ציון כתיב כי שם צוה ה' את הברכה (בתלים סי' קל"ג) וכמ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] (דרצ"ו ב' ודרצ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפ' צו (דל"א א')

Now, of the level of Zion it is written, "For there Havayah commanded the blessing" (in Psalms, chapter 133), as is written in the Idra Zuta (296b, and the end of 293b) and in Parshas Tzav [of the Zohar] (31a).

הרי שבחי' ומדרגת ברכה הנ"ל והוא פנימית הלב שלמעלה מבחי' אהבה זהו בחי' ציון.

Thus the level and rung of blessing mentioned above, which is the inner dimension of the heart that is above the level of love, is the level of Zion.

ועמ"ש מענין פנימית הלב בד"ה ביום השמיני שלח שע"ז נאמר וקדם צרתני ועמ"ש בביאור ע"פ אחת היא יונתי בענין בכל מאדך

And see what is written on the inner dimension of the heart in the discourse beginning "On the eighth day he sent away," that of this it is said, "and before (kedem) You formed me"; and see what is written in the Biur on the verse "One is my dove," on the matter of "with all your might."

וכן פי' האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] הובא בספר זהר הרקיע (דקכ"ב א') שבחי' ציון הוא בחי' ממעמקים קראתיך כו'.

And so the Arizal, of blessed memory, explained (brought in the book Zohar HaRakia, 122a) that the level of Zion is the level of "From the depths I called You," etc.

והובא דבריו בסה"מ [בספר הדרת מלך] סי' קנ"ו ועמ"ש בד"ה לבבתני בפי' ברוך שיש בו שני פירושים כו' ובי' פירושים ההם זהו ענין ברוך וענין ברכה

His words are brought in Sefer Hadras Melech, section 156. And see what is written in the discourse beginning "You have captured my heart," on the meaning of baruch [blessed], which has two meanings, etc.; and those two meanings are the matter of baruch and the matter of berachah.

והנה אורייתא מחכמה נפקת הוא בחי' ברוך לכן ציון שהוא בחי' ברכה במשפט תפדה דהיינו על ידי הלכות התורה כו'

Now, "The Torah comes forth from Chochmah (wisdom)" is the level of baruch; therefore Zion, which is the level of berachah, "shall be redeemed through mishpat," that is, through the laws of the Torah, etc.

ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בענין מ"ש גבי יוסף ויקראו לפניו אברך שהוא ג"כ בחי' ברוך וברכה מבואר בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' ויצא ציון גימטריא יוסף כו'

And see what is written in the discourse beginning "Sing and rejoice," on what is written about Yosef, "And they called out before him, 'Avrech' [bow the knee]," that this too is the level of baruch and berachah. It is explained in the Likkutei Torah [of the Arizal], Parshas Vayetzei, that Tziyon has the numerical value of Yosef, etc.

וע' בפ' בשלח (דנ"ה ע"ב) ע"פ בשוב ה' ציון ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפרשה במדבר (דקי"ח א') ע"פ יברכך ה' מציון.

And see in Parshas Beshalach (55b), on the verse "When Havayah returns Zion," and in the commentary of the Ramaz there; and in Parshas Bamidbar (118a), on the verse "May Havayah bless you from Zion."

וענין ושביה בצדקה י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה ושמתי כדכד בענין וצדקה תרומם גוי ועפמ"ש [ועל פי מה שכתוב] סד"ה ועתה יגדל נא כח כו' גבי בחסד ואמת יכופר עון כו' ע"ש

And the matter of "and her captives through charity" may be explained according to what is written in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod [a precious stone]," on "Charity exalts a nation," and according to what is written at the end of the discourse beginning "And now, let the power be great," etc., regarding "Through kindness and truth iniquity is atoned," etc.; see there.

ועמ"ש סד"ה ויעש דוד שם באג"ה [באגרת הקודש] ועמ"ש סד"ה מי מנה בענין מעלת המשכה שע"י עסק התורה ומשם יובן ג"כ ענין ציון במשפט דוקא תפדה שהוא עסק התורה. ושביה בצדקה יעו"ש [יעויין שם].

And see what is written at the end of the discourse beginning "And David made a name," in Iggeres HaKodesh, and what is written at the end of the discourse beginning "Who has counted," on the superiority of the drawing-down that comes through occupation with the Torah; and from there will also be understood the matter of "Zion shall be redeemed" specifically "through mishpat," which is occupation with the Torah. And "her captives through charity": see there.

ועיין מה שכתוב בד"ה מה טובו גבי והתשובה השלישית והוא ע"י התורה כו':

And see what is written in the discourse beginning "How goodly," regarding "and the third [level of] teshuvah," which is through the Torah, etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS DEVARIM • MAAMAR 2

ברבות פ' עקב ד"א
ושמר לך כו' אברהם...

In the Midrash Rabbah on Eikev: "And He Shall Keep for You"

1 ברבות פ' עקב ד"א [דבר אחר] ושמר לך כו' אברהם נתן לבניו שני אריסין שנאמר כי ידעתיו כו' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט.

In [Midrash] Rabbah, Parshas Eikev: Another explanation: "And He shall keep for you," etc. Avraham gave his children two tenant farmers, as it is said, "For I have known him," etc., "and they shall keep the way of Havayah, to do charity (tzedakah) and justice (mishpat)."

אף הקב"ה זקף לה שני אריסין כנגדן חסד ורחמים כו'

So too the Holy One, blessed be He, set up for her two tenant farmers corresponding to them: kindness and mercy, etc.

עמדו ישראל וכשרו את עצמן כו' שכך כתיב ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה אף הקב"ה הביא את שלו שכך כתיב כי ההרים כו' וחסדי מאתך כו' אמר מרחמך הוי'.

Israel arose and made themselves fit, etc., for so it is written, "Zion shall be redeemed through justice, and her returnees through charity." So too the Holy One, blessed be He, brought His own, for so it is written, "For the mountains," etc., "and My kindness ... from you," etc., "says Havayah, who has mercy on you."

2 והענין ע"ד המבואר במ"א ע"פ שבחי ירושלים את הוי' הללי אלקיך ציון דלכאורה קשה הרי ציון הוא פנימיות דירושלים ולמה נזכר גבי ירושלים שם הוי' וגבי ציון שם אלקים.

The explanation is along the lines of what is explained elsewhere on the verse "Extol Havayah, O Jerusalem; praise your Elokim, O Zion." At first glance this is difficult: Zion, after all, is the inner dimension (pnimiyus) of Jerusalem, so why is the Name Havayah mentioned in connection with Jerusalem, and the Name Elokim in connection with Zion?

אך הענין דהנה כתיב ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם

But the explanation is this: it is written, "Let Israel rejoice in its Maker; let the children of Zion exult in their King."

ומבואר במ"א בד"ה שוש אשיש בהוי' ותגל נפשי באלקי דבחי' גילה היינו כמו שכתוב וגילו ברעדה כו' והיא בחינה גבוה יותר מהשמחה

And it is explained elsewhere, in the discourse beginning "I will greatly rejoice in Havayah, and my soul shall exult in my Elokim," that the level of exultation (gilah) is as it is written, "and exult with trembling," etc.; and it is a higher level than joy (simchah).

וכמ"ש ג"כ בד"ה וידעת היום כי התכללות האהבה והיראה מחמת הגילוי מבחי' והנורא אל עליון כו' וגם הגילה היא השמחה שבבחי' פנימיות הלב ועלמא דאתכסיא וכענין לוחות אחרונות שניתנו בחשאי.

As is also explained in the discourse beginning "Know this day," that the inter-inclusion of love and awe comes about because of the revelation from the level of "and the awesome, G-d Most High," etc. And also, exultation is the joy that is at the level of the inner dimension of the heart, and of the hidden world (alma de'iskasya), like the matter of the second Tablets, which were given quietly.

3 והנה כדי שיומשך הגילוי מבחי' והנורא אל עליון בבחי' פנימית עד שיומשך מזה בחי' וגילו ברעדה זהו ע"י גבורות וצמצומים דוקא ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] סד"ה ויקח קרח בענין חוטי הציצית

Now, in order that the revelation from the level of "and the awesome, G-d Most High" be drawn down in an inward manner, until from it there is drawn the level of "and exult with trembling," this comes specifically through gevuros (restraints) and tzimtzumim (contractions). And see what is written above, at the end of the discourse beginning "Korach took," concerning the threads of the tzitzis.

וזהו תגל נפשי באלקי שהוא בחי' שם אלקים בחי' צמצום וגבורה ובאמת בחי' אלקים זה היינו כמ"ש והיה הוי' לי לאלקים כמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל גבי יוהכ"פ [יום הכפורים]

And this is [the meaning of] "my soul shall exult in my Elokim": it is the level of the Name Elokim, the level of tzimtzum (contraction) and Gevurah (restraint). And in truth, this level of Elokim is as it is written, "and Havayah shall be Elokim to me," as is explained about this in the discourse beginning "Return, O Israel," regarding Yom Kippur.

וזהו הללי אלקיך ציון וכדי להמשיך בחי' זו זהו ע"י בחי' משפט היינו להיות ביטול רצון וצמצום שיצמצם את עצמו להיות קדש את עצמך במותר לך כמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם

And this is [the meaning of] "praise your Elokim, O Zion." And in order to draw down this level, this comes through the level of justice (mishpat): that is, that there be a nullification (bittul) of will and a contraction, that he contract himself, so that there be "Sanctify yourself in what is permitted to you," as is explained in the discourse beginning "But Havayah your G-d was not willing to listen to Bilam."

וזהו בחי' משפט שעושה האדם בנפשו שלא לימשך אחר המותרות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] צדיקים יצר טוב שופטן.

This is the level of justice that a person executes upon his own soul: not to be drawn after excesses, as our Sages, of blessed memory, said: "The righteous, the good inclination judges them."

4 והיינו ג"כ ע"י עסק התורה שנק' משפט וזהו ציון במשפט תפדה שלהיות בחי' ובני ציון יגילו וגילו ברעדה זהו ע"י בחינת משפט הנה"ל [הנזכר לעיל (a misprint of הנ"ל)] ועסק התורה כי אם אין חכמה אין יראה וכמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי כו'

And this is also through occupying oneself with the Torah, which is called justice (mishpat). And this is [the meaning of] "Zion shall be redeemed through justice": for there to be the level of "the children of Zion shall exult," "and exult with trembling," this comes through the level of justice mentioned above, and through occupying oneself with the Torah, for "if there is no wisdom, there is no awe," as is explained in the discourse beginning "And G-d spoke," etc., "I am," etc.

וגם כי המשפט לאלקים הוא להיות הללי אלקיך ציון וכנ"ל

And also, "for justice is Elokim's" is so that there be "praise your Elokim, O Zion," as mentioned above.

ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי שכדי להיות הקליטה בנפש האלקית הוא ע"י למען דעת עמי הארץ לשבור תאות נפש הבהמית והגוף המסתירים ומונעים הקליטה בנה"א [בנפש האלקית] שהיא בחינת ציון

And see what is written in the discourse beginning "Havayah is for me among my helpers": that in order for there to be absorption in the G-dly soul, this comes through "that the peoples of the earth may know," to break the craving of the animal soul and of the body, which conceal and prevent the absorption in the G-dly soul, which is the level of Zion.

וכמ"ש בפ' צו סד"ה ענין שבעת ימי המלואים בענין פי' אמלאה החרבה

And as is explained in Parshas Tzav, at the end of the discourse beginning "The matter of the seven days of the installation (miluim)," concerning the meaning of "I shall be filled, [now that] she is laid waste."

וזהו ענין ציון במשפט דוקא תפדה וכמ"ש כמשפט הראשון ות"א [ותרגום אונקלוס] כהלכתא קדמייתא דהיינו שהמשפט הוא להיות כל דבר על מכונו כמו שצריך להיות

And this is the meaning of "Zion shall be redeemed" specifically "through justice," as it is written, "after the former manner (mishpat)," and Targum Onkelos [renders], "according to the former practice": that is, justice (mishpat) means that everything be in its proper place, as it ought to be.

והיינו כמו שהיו העולמות על מכונן קודם חטא עץ הדעת כו' וכמ"ש בירמיה (סי' ל' י"ח) וארמון על משפטו ישב.

That is, as the worlds were in their proper place before the sin of the Tree of Knowledge, etc. And as it is written in Jeremiah (chapter 30:18), "and the palace shall abide in its rightful place (mishpato)."

ובחינת ושביה בצדקה היינו כללות המצות שנקראו צדקה כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור כו'

And the level of "and her returnees through charity" is the mitzvos as a whole, which are called charity (tzedakah), as it is written, "And it shall be charity for us, if we keep," etc.

וגם כי מבחי' משפט נמשך להיות עושה צדקה וכמ"ש בד"ה אשירה להי' כי גאה גאה.

And also, from the level of justice it comes about that one does charity, as is explained in the discourse beginning "I will sing to Havayah, for He is highly exalted."

וזהו ויהי דוד עושה משפט וצדקה שע"ז נמשך בחי' שוש אשיש בהוי' ישמח ישראל בעושיו וע"ש בד"ה שוש אשיש:

And this is [the meaning of] "And David executed justice and charity": through this is drawn down the level of "I will greatly rejoice in Havayah," "Let Israel rejoice in its Maker." And see there, in the discourse beginning "I will greatly rejoice."

5 והנה ענין זקף לה שני אריסין כנגדן בחי' רחמים אמר מרחמך הוי' היינו גילוי י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] וכמ"ש לקמן סד"ה כי ההרים ימושו

Now, as for "He set up for her two tenant farmers corresponding to them": the level of mercy, "says Havayah, who has mercy on you," is the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy, which are revealed on Yom Kippur, as is explained below, at the end of the discourse beginning "For the mountains shall depart."

והוא נמשך ע"י בחי' משפט הנ"ל שעושה האדם בנפשו שלכן נאמר ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ועניתם את נפשותיכם

And it is drawn down through the level of justice mentioned above, which a person executes upon his own soul, which is why it is said of Yom Kippur, "and you shall afflict your souls."

ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב בענין הכתיתה והביטוש שאדם עושה בעצמו שע"ז ממשיך גילוי בחי' יג"מ [י"ג מדות] הרחמים כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' ע"ש

And see what is written above, in the discourse beginning "I have seen, and behold, a menorah of gold," concerning the crushing and pounding that a person does to himself, through which he draws down the revelation of the level of the Thirteen Attributes of Mercy, "like the good oil," etc., "running down upon the beard," etc.; see there.

וגם ע"י התורה שנק' משפט ממשיכים י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] כמ"ש סד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו וכמ"ש ג"כ סד"ה אני לדודי בענין הרועה בשושנים ששונים הלכות.

And also through the Torah, which is called justice, the Thirteen Attributes of Mercy are drawn down, as is explained at the end of the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk," and as is also explained at the end of the discourse beginning "I am my Beloved's," concerning "who grazes among the roses (shoshanim)": those who study (shonim) halachos [laws].

אך ענין בחי' החסד דמשמע שהוא למעלה גם מבחי' הרחמים וכיון שהרחמים הם בחי' רחמים גדולים יג"מ [י"ג מדות] הרחמים א"כ מהו עוד ענין החסד.

But as for the level of Chesed (kindness), which, it is implied, is higher even than the level of mercy: since the mercy is the level of great mercy, the Thirteen Attributes of Mercy, then what further is the matter of Chesed?

אך הענין דהנה לעיל מיניה דהאי קרא ציון במשפט תפדה כתיב לכו נא ונוכחה יאמר ה׳ אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו.

But the explanation is that earlier than this verse, "Zion shall be redeemed through justice," it is written: "Come now, let us reason together, says Havayah: if your sins be like scarlet, they shall become white as snow; if they be red like crimson, they shall be as wool."

6 והנה ענין כשלג ילבינו זהו ענין לשון של זהורית שהיה מלבין ביוהכ״פ [ביום הכפורים] כמ״ש במשנה ספ״ו דיומא ובפ״ט דשבת

Now, the matter of "they shall become white as snow" is the matter of the crimson strip that would turn white on Yom Kippur, as is stated in the Mishnah at the end of chapter 6 of Yoma, and in chapter 9 of Shabbos.

והיינו ע״י המשכת יג״מ [י״ג מדות] הרחמים שע״ז נאמר ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חיוור וכמ״ש מזה בד״ה כי ביום הזה יכפר.

That is, through the drawing down of the Thirteen Attributes of Mercy, of which it is said, "and the Ancient of Days (Atik Yomin) sat; His garment was white as snow." And as is explained about this in the discourse beginning "For on this day He shall atone."

אך בחי׳ כצמר יהיו הוא בחי׳ עליונה יותר והוא מ״ש ושער רישיה כעמר נקא שבחי׳ שער רישיה הוא מבחי׳ עצמיות עד״מ ולמעלה מבחי׳ לבושיה

But the level of "they shall be as wool" is a higher level, and it is what is written, "and the hair of His head was like pure wool." For the level of "the hair of His head" is, by way of analogy, from the level of essence (atzmiyus), and above the level of "His garment."

וזהו ענין החסד שלמעלה גם מבחי׳ יג״מ [י״ג מדות] הרחמים וכמ״ש בע״ח [בעץ חיים] שבחי׳ שער רישיה עד״מ הן המשכות מבחי׳ פנימית חסד עליון שבבחי׳ א״ס ממש שאין בו שום תערובות דין כלל

And this is the matter of Chesed (kindness), which is higher even than the level of the Thirteen Attributes of Mercy; as is explained in Etz Chaim that the level of "the hair of His head," by way of analogy, consists of extensions drawn from the level of the inner dimension of the supernal Chesed that is in the level of the very Infinite One (Ein Sof), in which there is no admixture of judgment (din) whatsoever.

משא"כ בבחי' כתלג חיוור יש עדיין קצת תערובות דין ג"כ שהרי יוהכ"פ [יום הכפורים] נק' יום הדין והמשפט

In the level of "white as snow," by contrast, there is still some admixture of judgment as well, for Yom Kippur is called the day of judgment and justice.

וגם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בענין הרחמים כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו הרי יש בזה בחי' דין

And our Sages, of blessed memory, also said regarding mercy, "Whoever has no understanding, it is forbidden to have mercy on him"; so there is in this an element of judgment.

בשגם כי הרחמים אינו אלא על מי שצר לו ועל העניים אבל החסד הוא בין לעניים בין לעשירים וזהו ענין כצמר יהיו

Moreover, mercy is only for one who is in distress, and for the poor, but Chesed is for the poor and for the rich alike. And this is the matter of "they shall be as wool."

ועיקר התגלות בחי' חסד עליון הזה הוא בחג הסוכות אחר קדימת עשי"ת [עשרת ימי תשובה] אלא שנאמר השבח הנותן שלג כצמר דהיינו שגם בבחי' שלג בחי' לבושיה יומשך ג"כ מבחי' כצמר שהוא בחי' עליונה יותר כנ"ל.

The principal revelation of this level of supernal Chesed is on the festival of Sukkos, after the Ten Days of Teshuvah have come before [it], except that it is said in praise, "He gives snow like wool": that is, that even in the level of snow, the level of "His garment," there will also be a drawing down from the level of "like wool," which is a higher level, as mentioned above.

7 ועיין מה שכתוב מזה על פ' שבת שבתון הוא לכם.

And see what is written about this on the verse "It is a Shabbos of complete rest for you."

ועיין מה שכתוב סד"ה האזינו השמים בענין סוכות שהוא בחי' אהיה כטל לישראל אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וי"ל [ויש לומר] שזהו ג"כ בחי' החסד כי חפץ חסד הוא.

And see what is written at the end of the discourse beginning "Give ear, O heavens," concerning Sukkos, that it is the level of "I will be like dew to Israel," an arousal from above (isarusa dile'eila) that is higher than an arousal from below. And it can be said that this too is the level of Chesed (kindness), "for He desires kindness."

8 והנה ב' בחי' אלו נמשכים על ידי משפט וצדקה כי עשי"ת [עשרת ימי תשובה] בחי' המלך המשפט וכנ"ל וסוכות בחינת צדקה כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] סוף שער הסוכות בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל].

Now, these two levels are drawn down through justice and charity: for the Ten Days of Teshuvah are the level of "the King of Justice," as mentioned above, and Sukkos is the level of charity, as is written in Pri Etz Chaim, at the end of Sha'ar HaSukkos [the Gate of Sukkos], in the name of Rabbi Chaim Vital.

ועמ"ש סד"ה וכל בניך בענין בצדקה תכונני.

And see what is written at the end of the discourse beginning "And all your children," concerning "through charity you shall be established."

ובענין ציון במשפט תפדה י"ל [יש לומר] עוד על פי מה שכתוב סד"ה תורה צוה בענין שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו. ובמ"ש בענין הנותן שלג שבשלג יש תוקף הלבנונית כו' ומ"ש במ"א בענין בגדי בד דכהן גדול ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ושביה בצדקה כנ"ל:

And regarding "Zion shall be redeemed through justice," it can further be explained according to what is written at the end of the discourse beginning "The Torah [that Moshe] commanded," concerning [the teaching] that in the time to come they will say to Yitzchak, "For you are our father"; and according to what is explained regarding "He gives snow," that in snow there is an intensity of whiteness, etc., and what is explained elsewhere regarding the linen garments of the Kohen Gadol [High Priest] on Yom Kippur. And "her returnees through charity" [is] as mentioned above.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 1

ואתחנן אל ה' וגו' אתה החילות וגו'

"And I pleaded to Havayah … You have begun"

◇

1 ואתחנן אל ה' וגו' אתה החילות וגו'.

"And I pleaded to Havayah," etc., "You have begun," etc.

להבין מהו החילות וכי לא היה הרבה נסים כגון קריעת ים סוף ויצ"מ [ויציאת מצרים] ומ"ת [ומתן תורה] ומלחמת עמלק וכיוצא בהם ואיך שייך לקרות כל זה התחלה בלבד. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נבה"ע [נברא העולם] הי' [היה] הוא ושמו בלבד.

[We need] to understand what "You have begun" means. Were there not many miracles, such as the splitting of the Sea of Reeds, the Exodus from Egypt, the Giving of the Torah, the war with Amalek and the like? How, then, can all this be called only a beginning? Now, our Sages, of blessed memory, said: before the world was created, there was He and His Name alone.

2 ולכאורה אינו מובן איך שייך קודם בריאת העולמות להיות בחי' שם להקב"ה ומי קראו בשמו.

On the face of it, this is not understood: how can there be, before the creation of the worlds, the aspect of a name for the Holy One, blessed be He? And who called Him by His name?

אך הענין דהנה איתא בזוה"ק [בזוהר הקדוש] דתכלית בריאת האדם בגין לאשתמודע לי' וביאור הדברים כי הנה ירידות והשתלשלות המדרגות בצמצומים רבים היא צורך עליה כדי לאתהפכא חשוכא לנהורא

But the explanation is this. It is stated in the holy Zohar that the purpose of the creation of man is "so that He be known." The explanation of these words: the descents and the chain of descending levels (hishtalshelus), through many contractions (tzimtzumim), are for the sake of an ascent, in order to transform darkness into light.

ולזה ברא אלקים את האדם על הארץ

And for this G-d created man upon the earth.

כי להיות עוה"ז הוא עולם השפל והחשך עב כפול ומכופל וצריך להרבות בנרות להאיר את החשך ע"כ ברא אלקים את האדם שהוא בחי' האור והנר כמ"ש נר הוי' נשמת אדם שהוא נר המאיר הארת שם הוי' בבחי' גילוי להאיר את העוה"ז ולאהפכא חשוכא לנהורא.

For since this world is the lowly world, and the darkness is thick, doubled and redoubled, and one must multiply lamps to illuminate the darkness, therefore G-d created man, who is the aspect of the light and the lamp, as it is written, "The lamp of Havayah is the soul of man": it is a lamp that shines the radiance of the Name Havayah in a revealed manner, to illuminate this world and to transform darkness into light.

3 וע"ז נאמר והיה ברכה. ברכה בקרב הארץ וכתיב כי הם זרע ברך ה' שהוא לשון המשכה כמו המבריך והמרכיב כו'

Of this it is said, "And you shall be a blessing," "a blessing in the midst of the earth." And it is written, "For they are the seed that Havayah has blessed (berach)"; ["blessed"] is a term for drawing down, as in "one who layers (mavrich) [a vine] and one who grafts," etc.,

בכדי להיות ברוך ה' מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא להיות הוי' בבחינת גילוי והממשיכים גילוי זה הם ישראל שהם זרע ברך ה' ונר ה' נשמת אדם

so that there be "Blessed is Havayah from world to world": from the hidden world to the revealed world, that Havayah be in a state of revelation. And those who draw down this revelation are Israel, who are "the seed that Havayah has blessed" and "the lamp of Havayah, the soul of man":

ריבוא נשמות שהם כמה ריבוא נרות שלפי ריבוי החשך ועביו הכפול ומכופל כך צל ריבוי הנרות בנשמות וגילוי זה הוא שיהיה התפעלות בלב האדם מקרב איש ולב עמוק לצאת הנפש מנרתקה ולהיות כלתה נפשי לה'.

myriads of souls, which are so many myriads of lamps. For according to the abundance of the darkness and its thickness, doubled and redoubled, so must be the abundance of lamps in the souls. And this revelation is that there be an arousal in a person's heart, from "the inward part of man, and a deep heart," for the soul to go out of its sheath, and to be [in the state of] "my soul pines away" for Havayah.

(ועמ"ש בד"ה רני ושמחי הראשון בענין נר הוי' נשמת אדם שנשמת אדם הוא בחי' נשימה ברצוא ושוב אז הוא בחי' נר להאיר ולהמשיך גילוי שם הוי' כו')

(See what is written in the first discourse beginning "Sing and rejoice," on the subject of "The lamp of Havayah is the soul of man": that [when] the soul (neshamah) of man is the aspect of breath (neshimah), in "running and returning," then it is the aspect of a lamp, to illuminate and to draw down the revelation of the Name Havayah, etc.)

ולא די בהתבוננות במחשבתו בלבד שהוא ית' ממלא כ"ע [כל עלמין] וסוכ"ע ולית אתר פנוי מיניה שאין זה בחי' גילוי אלא הוא בחי' עלמא דאתכסייא

And it is not enough to contemplate in one's thought alone that He, blessed be He, fills all worlds (memalei kol almin) and encompasses all worlds (sovev kol almin), and that "there is no place empty of Him"; for this is not the level of revelation, but rather the level of the hidden world,

שהוא בבחי' העלם שאינו מתפשט ומאיר אל תוך נקודת לבבו אלא הוא רק בבחי' מקיף מלמעלה

which is in a state of concealment, which does not spread out and shine into the point of his heart, but rather is only in the mode of a makif, encompassing from above,

כנודע ממארז"ל [ממאמר רבותינו זכרונם לברכה] גנבא אפום מחתרתא כו' שאין נוגע אל עצמיות ומהות הנפש ממש להיות לאחדים ממש אלא הוא כמו דבר נפרד ועומד מלמעלה

as is known from the saying of our Sages, of blessed memory, "The thief at the mouth of the tunnel," etc. For it does not touch the actual essence and being of the soul, so as to become truly one; rather, it is like something separate, standing above.

משא"כ בחי' גילוי הוא להיות נוגע אל עצמיות הנפש ממש כאשר ישים אל לבו איך שהוא ית' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע כו'.

Whereas the level of revelation means that it touches the actual essence of the soul, when he takes to heart how He, blessed be He, fills all worlds and encompasses all worlds, etc.

ואי לזאת לא תוכל הנפש שאת מהכיל התלבשותה בגוף הגשמי בחשך תאות העולם רק רוחו ונשמתו אליו יאסוף ותתאחד הנפש במקורה

And because of this, the soul cannot bear to endure its being clothed in the physical body, in the darkness of worldly desire; rather, "he would gather his spirit and his soul to Him," and the soul would become united with its source.

(וזהו ענין בגין לאשתמודע לי' שהדעת הוא הכרה והרגשה ממש וכמ"ש לקמן ע"פ וידעת היום ועמ"ש בפ' חקת ע"פ ויקחו אליך ובפ' ואלה המשפטים כו')

(And this is the meaning of "so that He be known": for Daas (knowledge) is actual recognition and feeling, as is explained below on the verse "And you shall know this day"; and see what is written in Parshas Chukas on the verse "that they bring to you," and in Parshas "And these are the laws," etc.)

ועל דרך זה תיקנו קודם פסוקי דזמרה לומר ברוך שאמר והיה העולם. פי' להיות בחי' שאמר והיה העולם בבחי' ברוך וגילוי שיהיה נמשך התפעלות הלב ממה שאמר והיה העולם כי הוא אמר ויהי ובמאמר א' נברא העולם כו'.

In the same vein, [the Sages] instituted saying "Blessed is He who spoke and the world came into being" before the Verses of Praise (Pesukei deZimrah). That is: that the level of "who spoke and the world came into being" be in a state of "blessed" and revelation, so that an arousal of the heart be drawn forth from [the fact] that He "spoke and the world came into being"; for "He spoke and it came to be," and "with one utterance the world was created," etc.

4 וכן ברוך הוא שיהיה בחי' הוא בבחינת גילוי בלב שיהיה הבל מתפעל כו' ודרך כלל הם י"ג ברוך כנגד י"ג תקוני דיקנא

Likewise, "Blessed is He": that the level of "He" be in a state of revelation in the heart, so that the heart be stirred, etc. And in general there are thirteen [times] "Blessed," corresponding to the thirteen tikkunei dikna (adornments of the beard),

שהם בחי' שערות פי' שהם המשכות שנמשכו דרך בחינת שערות עד"מ כמו שער שאינו נוגע אל עצמות ומהות הגוף והראש אלא הוא מותרות.

which are the aspect of hairs. That is, they are flows that were drawn down by way of the aspect of hairs. By way of analogy, it is like hair, which does not touch the essence and being of the body and the head, but is surplus.

כך הנה ההמשכות אלו להיות גילוי בלב האדם הוא דבר שאינו נוגע אל עצמיות ומהות הדבר שממנו נמשך הגילוי

So too, these flows, to become revelation in a person's heart, are something that does not touch the essence and being of the thing from which the revelation is drawn.

שעצמיות הדבר שהוא מקור ההמשכה לא ישתנה בשום שינוי או גירעון ותוספת בפעולת ההמשכה בשינוי ההתפעלות והגילוי בלב (ועמ"ש במ"א ע"פ והיה לכם לציצית)

For the essence of the thing that is the source of the flow does not change by any change, nor by decrease or addition, through the act of drawing down, through the change in the arousal and the revelation in the heart. (See what is written elsewhere on the verse "And it shall be tzitzis for you.")

והנה י"ב ברוך הם בחי' המשכות פרטיות והי"ג הוא הכולל כל ההמשכות

Now, the twelve [times] "Blessed" are the aspect of particular flows, and the thirteenth is the one that includes all the flows.

והוא ברוך אתה הוי' אמ"ה [אלקינו מלך העולם] פי' שיהיה בחי' הוי' בבחי' גילוי כאילו הוא לנוכח בחי' אתה להיות אלקינו שיתייחד עלינו שיהא שלנו ממש ובחי' הוי' הוא הכולל כל הבחי' הפרטיות הנאמרים בי"ב ברוך והוא ראשיתן ועיקרן:

It is "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world." That is: that the level of Havayah be in a state of revelation, as though He were present [before us], the aspect of "You"; to be "our G-d," that He unite Himself with us, that He be truly ours. And the level of Havayah is what includes all the particular aspects stated in the twelve [times] "Blessed," and it is their beginning and their essence.

5 ב וביאור ענין זה יובן במאמר ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית כי צריך להבין מהו מחדש והלא כל הימים שוים ויום זה דומה ליום של אתמול.

2. The explanation of this will be understood through the saying, "And in His goodness He renews each day, continually, the work of Creation." For one must understand what "renews" means: are not all days alike, and this day similar to yesterday?

אלא הענין כי יש בחי' שנקי' סדר ההשתלשלות מעילה לעילה ויש בחי' שנקי' למעלה מדרך סדר ההשתלשלות.

But the explanation is that there is a level called the order of the chain of descending worlds (seder hishtalshelus), from cause to cause, and there is a level called above the way of the order of hishtalshelus.

מה שהוא בבחינת סדר ההשתלשלות דרך כלל הוא עד"מ כמו אצל האדם שכל ומדות ומחשבה ודבור שהשכל מוליד המדות ומהם נעשה המחשבה כו'.

What is on the level of the order of hishtalshelus is, in general, by way of analogy, like intellect, emotive attributes (middos), thought and speech in a person: the intellect gives birth to the emotive attributes, and from them thought is formed, etc.

כך הענין בהשתלשלות העולמות וריבוי ירידות המדריגות מעילה לעילה נקרא עד"מ בחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם שיש למעלה ג"כ כביכול בחינת מחשבה אלא שאינה מחשבה גשמיות כמו אצל האדם ח"ו [חס ושלום]

So it is in the chain of descending worlds and the many descents of the levels from cause to cause: by way of analogy, it is called the aspect of "For My thoughts are not your thoughts," for above, too, there is, so to speak, the aspect of thought, except that it is not physical thought as in a person, G-d forbid.

כי מחשבת האדם אינה פועלת כלום מה שאין כן במחשבה שלמעלה נבראו העולמות וכן בדבור בדבר ה' שמים נעשו

For a person's thought accomplishes nothing, whereas through the thought above the worlds were created; and likewise through speech: "By the word of Havayah the heavens were made."

אלא בחינת מחשבה ודבור הוא בחינת גילוי העולמות שיצאו מכח אל הפועל ומההעלם אל הגילוי כדרך שהמחשבה הוא בחינת גילוי השכל והדבור הוא גילוי המחשבי'

Rather, the level of thought and speech [above] is the level of the revelation of the worlds, which came out from potential to actual and from concealment to revelation, just as thought is the aspect of the revelation of the intellect, and speech is the revelation of thought.

וכמה בחי' ומיני מדריגות ירידות והשתלשלות במדרגות רבים ועצומים וצמצומים שונים וכולם נק' מחשבה וכמ"ש בזהר דכמה מחשבתין למחשבתין כו' דא מוחא לדא כו'

And there are many aspects and kinds of levels, descents and chains of descent, through many and mighty levels and various contractions (tzimtzumim), and all of them are called "thought," as it says in the Zohar, "how many thoughts upon thoughts," etc., "this is the brain to that," etc.

וכן בבחי' דבור והתחלקות רבוי המדרגות האלו הם במלאכים וגם בנשמות שיש מיכאל ואברהם בבחי' מחשבה ויש בבחי' דבור.

So too in the aspect of speech. And the division of these many levels is found in the angels and also in the souls: there is a Michael and an Avraham on the level of thought, and there is [a Michael and an Avraham] on the level of speech.

6 ובחי' מחשבה מעולם שלמטה נק' בחי' דבור לגבי עולם שלמעלה ממנו עד רום המעלות דא מוחא לדא כו'

And the level of thought of a lower world is called the level of speech relative to the world above it, up to the highest heights: "this is the brain to that," etc.

ובלשון גמרא נק' בתי גוואי ובתי בראי הם בחי' פנימיות ובחי' חיצוניות ופנימיות שלמטה נקרא חיצוניות לגבי שלמעל' [שלמעלה] ממנו ועד"ז כמה ריבוא השתלשלות המדרגות עצמו מספר וכמ"ש היש מספר לגדודיו כו'.

In the language of the Talmud they are called "inner chambers" and "outer chambers," which are the aspect of the inner dimension (pnimiyus) and the aspect of the outer dimension (chitzoniyus); and the inner dimension of what is below is called the outer dimension relative to what is above it. And in this way there are many myriads of chains of descending levels, beyond number, as it is written, "Is there any number to His legions?" etc.

אך כל זה נק' בחי' השתלשלות בסדר המדרגות שיציאתן מההעלם אל הגילוי הוא שבחי' ומדרגות ההעלם מוציא מה שהיה בכחו בהעלם להיות בבחי' גילוי

But all this is called the aspect of hishtalshelus in the order of the levels, for their emergence from concealment to revelation is that the aspects and levels of concealment bring out what was in their power, in concealment, to be revealed.

הגם שהכח שבהעלם הוא ביתר שאת ומעלה מבחי' הגילוי שנחשב ירידה כו' מ"מ הרי הכח שבהעלם הוא המקור לבחי' הגילוי ויש בכח ההוא בחי' הגילוי כ"כ [כל כך] אלא שהוא בהעלם וכמשל השכל ומדות ומחשבה הנ"ל

Although the power in concealment is of greater dignity and superior to the revealed aspect, which is considered a descent, etc., nevertheless the power in concealment is the source of the revealed aspect, and that power contains the revealed aspect to the same extent, only in concealment, as in the analogy of intellect, emotive attributes and thought mentioned above.

ובחי' השתלשלות הלזו לא שייך אלא בבחי' הנאצלים והנבראים כי גבוה מעל גבוה שומר כו'. אבל לגבי המאציל עצמו יתי' אין ערוך אליו יתי' כלל.

And this aspect of hishtalshelus does not apply except to the level of the emanated and created beings, for "One higher than the high watches," etc. But relative to the Emanator Himself, blessed be He, there is no comparison to Him, blessed be He, at all.

7 וא"א להיות בריאות העולמות כלל בדרך ההשתלשלות מעילה לעילה כי אין ערוך נברא לגבי בורא יתי'

And it is impossible for the creation of the worlds to come about at all by way of hishtalshelus from cause to cause, for a created being bears no comparison to the Creator, blessed be He.

ואיך יקבלו חיותם מכח עצמותו ומהותו כבי' [כביה] ואיך יתכן להיות בחי' כח עצמותו כבי' [כביה] לצאת מההעלם אל הגילוי להיות מזה כח נברא כו'

How, then, could they receive their life-force (chayus) from the power of His essence and being, so to speak? And how is it possible for the power of His essence, so to speak, to come out from concealment to revelation, so that from it there be a created power, etc.?

כי הוא רם ונשא למעלה עד אין קץ ואי אפשר להיות התהוות נברא אפי' [אפילו] בריבוי השתלשלות אין קץ לפי שאינו בגדר זה של ההשתלשלות

For He is exalted and lofty, higher without end, and the coming into being of a creation is impossible even through an endless multitude of hishtalshelus, because He is not within this category of hishtalshelus.

[וזהו ענין אנת הוא חד ולא בחושבן שאין ערוך כו' וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לקמן ד"ה ענין ק"ש [קריאת שמע] ובד"ה היום הזה מצוך ובד"ה פתח אליהו]

[And this is the meaning of "You are One, but not in number": that there is no comparison, etc., as is explained below in the discourse beginning "The matter of the recital of Shema," in the discourse beginning "This day [Havayah your G-d] commands you," and in the discourse beginning "Eliyahu opened."]

אלא בריאת העולמות הוא ע"י בחי' כי ובטובו מחדש שבטובו פי' טוב שלו עצמו דהיינו בחי' עצמותו כבי' [כביה] הרי זה מחדש מעשה בראשית שנעשה חדש ממש מאין ליש וכמ"ש והחכמה מאין תמצא.

Rather, the creation of the worlds is through the aspect of "And in His goodness He renews." For "in His goodness" means His own goodness, that is, the aspect of His essence, so to speak: this renews the work of Creation, so that it becomes truly new, from nothing to something, as it is written, "And wisdom is found from nothing (me'ayin)."

שהחכמה הוא בחי' ראשית והיא תמצא מאין בבחי' התחדשות שנעשה דבר חדש מה שלא היה בכח המקור המוציאו

For Chochmah (wisdom) is the aspect of "beginning," and it is found from nothing, as a renewal: a new thing comes into being, which was not in the power of the source that brings it forth.

והוא ע"י בחי' יו"ד שהוא בחי' צמצום ואח"כ הו"ה ה"א הוא התפשטות אורך ורוחב ויש ה' עילאה והי' תתאה עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא.

And this is through the aspect of the yud, which is the aspect of contraction (tzimtzum), and afterwards [the letters] hei, vav, hei: the hei is expansion in length and breadth. And there is an upper hei and a lower hei, the hidden world and the revealed world,

8 והוי"ו המחברם כו'. וזהו בחי' הוי"ה שאומרים ברוך אתה הוי"ה שיהי' [שיהיה] בחי' הוי' בבחי' גילוי שהוא מקורא דכולא

and the vav that joins them, etc. And this is the aspect of Havayah, of which we say, "Blessed are You, Havayah": that the aspect of Havayah, which is "the source of all," be revealed;

דהיינו להיות התפעלות הלב ממה שהוא יתי למעלה מבחי' ההשתלשלות ואין ערוך אליו יתי אלא שמהווה כל העולמות בבחי' הוי"ה ע"י בחי' צמצום והתפשטות כו' כנ"ל

that is, that there be an arousal of the heart from [the fact] that He, blessed be He, is above the level of hishtalshelus, and there is no comparison to Him, blessed be He; yet He brings all the worlds into being (mehaveh) through the aspect of Havayah, by means of the aspect of contraction and expansion, etc., as mentioned above.

[וזהו עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד. הוא היינו מהותו ועצמותו ית' ושמו הוא האור והגילוי שהוא ג"כ א"ס ונק' אא"ס [אור אין סוף] שהיה כלול בעצמותו

[And this is [the meaning of] "Before the world was created, there was He and His Name alone." "He" is His being and essence, blessed be He; and "His Name" is the light and the revelation, which is also infinite (Ein Sof) and is called the Infinite Light (Or Ein Sof), which was included in His essence;

דהיינו מה שיש ביכולת במהותו ועצמותו כביכול שיומשך ממנו גילוי אור א"ס ויכולת זו נק' שמו ועמ"ש מזה בד"ה קול דודי ובפ' פנחס ד"ה צו את בנ"י [בני ישראל]].

that is, there is the capability in His being and essence, so to speak, that a revelation of the Infinite Light be drawn forth from Him, and this capability is called "His Name." See what is written on this in the discourse beginning "The voice of my beloved," and in Parshas Pinchas, the discourse beginning "Command the children of Israel."]

9 וזהו ואהבת את הוי' אלקיך פי' ואהבת אהבה מלשון אבה והה' הנוספת הוא בחי' הבל הלב שאבה פי' רצון המוח ואהבה הוא רצון הלב

And this is [the meaning of] "And you shall love Havayah your G-d." The explanation: ve'ahavta, ahavah (love), is from the word avah (to be willing), and the added hei is the aspect of the breath (hevel) of the heart; for avah means the will of the mind, and ahavah is the will of the heart.

ואהבת שיהיה הרצון והתשוקה שבלב להיות הוי' שיהי' [שיהיה] בחי' הוי' עצמו שורה בך להיות אלוה שלך ממש שיתאחד בך בבחי' גילוי

"And you shall love": that the will and the longing in the heart be for Havayah to be, that is, for the level of Havayah itself to rest within you, to be truly your G-d, uniting with you in a revealed manner.

וזהו את ה' אלקיך פי' את כמו עת לאהוב בעי"ן לפי שהוא בחי' הגילוי להיות סדר זמנים.

And this is [the meaning of] "es Havayah your G-d": es is like eis, as in "a time (eis) to love," [spelled] with an ayin, because it is the aspect of revelation, so as to be an order of times.

שהזמן הוא בחי' נברא שהזמן לא שייך אלא במדת מלכותו יתי' מלך מלך וימלוך משא"כ למעלה וכמ"ש מזה סד"ה שובה ישראל עד.

For time is the aspect of a created thing: time applies only in the attribute of His Malchus (sovereignty), blessed be He, "is King, was King and will reign," which is not so above. See what is written on this at the end of the discourse beginning "Return, O Israel, unto [Havayah your G-d]."

אלא שבחי' גילוי זה במקורו קודם שבא לידי גילוי הזמן נק' את באלף כמו את בשרו את הטפל לבשרו כך בחי' גילוי במקורו הוא הטפל להעלם כי הוא גילוי כח ההעלם כנ"ל ועמ"ש עוד מענין את הטפל ע"פ וידעת היום

However, this aspect of revelation in its source, before it comes to the revelation of time, is called es with an alef, as in "es besaro" (his flesh): es is what is ancillary to his flesh. So too the aspect of revelation in its source is what is ancillary to the concealment, for it is the revelation of the power of the concealment, as mentioned above; and see further what is written on es as what is ancillary, on the verse "And you shall know this day."

והמשכת גילוי בחי' הוי' יהי' [יהיה] בכל לבבך תוך שני לבבות פנימיות וחיצוניות שהם שהם בחי' בתי גוואי ובתי בראי עמ"ש בפ' ראה ע"פ כי תשמע בקול

And the drawing down of the revelation of the level of Havayah will be "with all your heart (levavcha)": within two hearts, the inner (pnimiyus) and the outer (chitzoniyus), which are the aspect of "inner chambers" and "outer chambers"; see what is written in Parshas Re'eh on the verse "When you listen to the voice."

פנימיות הלב הוא התפעלות מבחי' עצמותו ומהותו יתי' דלית מחשבה תפיסא בך כלל.

The inner dimension of the heart is an arousal from the level of His essence and being, blessed be He, [of whom it is said,] "No thought can grasp You at all."

10 וכמ"ש אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד והראת הוא בחי' גילוי בבחי' פנימיות הלב והוא מבחי' האהבה המסותרת שבטבע כל אדם כו'

As it is written, "You have been shown, to know that Havayah is G-d; there is none else." "You have been shown" is the aspect of revelation in the inner dimension (pnimiyus) of the heart, and it comes from the hidden love that is in the nature of every person, etc.,

ורשימו נשאר כל היום אפילו אחר התפלה כו' וחיצוניות הלב הוא שנתפשט האהבה לאכפייא לסט"א ולאהפכא כו'

and an impression of it remains all day, even after prayer, etc. And the outer dimension (chitzoniyus) of the heart is that the love spreads out to subdue the sitra achra (the other side) and to transform [it], etc.

מתחלה לאכפייא כדכתיב עוצם עיניו מראות ברע וכתיב ולא תתורו אחרי לבבכם שירצה להיות גם הגילוי בחי' הוי' שהנה העולם נק' מלשון העלם שמעלים ומסתיר אור ה' מלהיות בגילוי וצריך לאכפייא כו' ואח"כ לאתהפכא חשוכא לנהורא.

First, to subdue, as it is written, "He shuts his eyes from looking upon evil," and it is written, "And you shall not stray after your heart," so that he will want the revelation of the level of Havayah to be there as well. For the world (olam) is so called from the word helem (concealment), because it conceals and hides the light of Havayah from being revealed; and one must subdue, etc., and afterwards transform darkness into light.

פי' שהכח יסוד האש הטבעי שבנפשו הטבעית להתאוות כל תאוה יתהפך מן החושך של עוה"ז הגשמי להיות מתאווה לדבקה בו ית' כי יסוד האש הוא טבעי בתגבורת החום ועי"ז מתאווה כל תאוה שנמשך אחריו.

That is: the power of the natural element of fire in his natural soul, to desire every desire, will be transformed from the darkness of this physical world to desiring to cleave to Him, blessed be He. For the element of fire is natural, in the intensity of heat, and through this he desires every desire, being drawn after it.

אך כשמסיר החמימות מלמשוך אחרי העוה"ז ע"י שמקרר אצלו תאוות עוה"ז ומואס ברע הנה ע"ז מאליו וממילא יהי' [יהיה] התגברות החום הטבעי באלהות עמ"ש בפ' שלח בד"ה בפ' נסכים

But when he removes the heat from being drawn after this world, by cooling within himself the desires of this world and despising evil, then through this, of itself and as a matter of course, the natural heat will intensify toward G-dliness; see what is written in Parshas Sh'lach, in the discourse beginning "In the section on libations."

והיינו להיות ואהבת בכל לבבך שיתאווה להיות גילוי בחי' עלמא דאתכסייא בעלמא דאתגלייא ולאהפכא חשוכא לנהורא הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בתפלה בבחי' צעק לבם

And this is [how one comes] to "And you shall love … with all your heart": that he desire the revelation of the hidden world in the revealed world, and to transform darkness into light. This is through the arousal from below (isarusa dilesata) in prayer, in the manner of "their heart cried out,"

כדכתיב ויצעקו אל ה' בצר להם להיות ממארי דחושבנא ואז ע"ז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות ברכה והמשכה בגילוי ברוך אתה הוי' כו':

as it is written, "And they cried out to Havayah in their distress," so as to be among the "masters of accounting." And then, through this, "spirit brings spirit and draws down spirit," so that there be blessing and drawing down in revelation: "Blessed are You, Havayah," etc.

11 ג אך ות"ת [ותלמוד תורה] כנגד כולם. כי הנה לימוד התורה הוא מצות והגית בו יומם ולילה אפילו בדבר שעדיין אינו יודע אם יוצא ממנו הפסק דין למעשה כגון כל קושיות הגמרא שאינן אליבא דהלכתא

3. However, "and the study of Torah is equal to them all." For the study of Torah is the mitzvah of "And you shall meditate in it day and night," even in a matter from which he does not yet know whether a practical ruling emerges, such as all the questions of the Gemara that do not follow the halachah,

וגם אפילו מי שאינו מבין הפסק דין מתוך הגמרא וגם אפילו בדבר שאינו נוגע למעשה כלל ועמ"ש מזה בפ' אחרי ע"פ כי ביום הזה יכפר

and even one who does not understand the practical ruling from the Gemara, and even in a matter that has no bearing on practice at all; see what is written on this in Parshas Acharei, on the verse "For on this day He shall atone."

והענין כי תלמוד תורה הוא רק המשכה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך

The explanation is that Torah study is solely a drawing down from the arousal from above (isarusa dile'eila), as it is written, "And My words which I have put in your mouth."

והמשכה זו נעשית שלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכולה להשיגה רק ע"י לימוד התורה בצירופי אותיות הוא ממשיך וכמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה

And this drawing down is brought about not through an arousal from below (isarusa dilesata), for an arousal from below cannot reach it; only through the study of Torah, in the combinations of its letters, does he draw it down, as it is written, "Havayah is near to all who call upon Him, to all who call upon Him in truth"; and there is no truth but Torah.

ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי ויכתוב משה כו' שע"י התורה קורא וממשיך בחי' הוי'.

See what is written in the explanation on the verse "These are the journeys ... and Moshe wrote," etc., that through the Torah one calls and draws down the level of Havayah.

12 ולכן נקרא קורא בתורה כמ"ש במ"א. וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ודברת בם כו'

This is why [one who studies] is called korei baTorah, "one who calls in the Torah," as is explained elsewhere. And this is [the meaning of] "And these words, which I (Anochi) command you today, shall be upon your heart, and you shall speak of them," etc.:

שגם הדברים אשר אנכי מי שאנכי מצוך יהי' [יהיה] מאליהם וממילא על לבבך ע"י ודברת בם כי ודברת מלשון הנהגה והמשכה כמו ידבר עמים

that even the words which Anochi, "I who I am," commands you will be upon your heart of themselves, as a matter of course, through "and you shall speak (vedibarta) of them." For vedibarta is a term of leading and drawing, as in "He shall subdue, or lead (yadber), peoples."

כלומר כי בם בעצמם תדבר ותמשיך בחי' אנכי מי שאנכי שהוא בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שנעשית שלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כלל מפני שהיא למעלה מעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא]

That is to say, that "in them," in the words themselves, you shall lead and draw down the level of "I who I am," which is the level of the arousal from above (isarusa dile'eila) that comes about not through an arousal from below (isarusa dilesata) at all, because it is far, far above the arousal from below.

(וז"ש [וזהו שכתוב] בפ' תרומה) (קכ"ח א') אשתדלותא דאורייתא כו' וזהו ענין ותורתך חנני (בתלים קי"ט כ"ט) אתה חוננת' [חוננתני] למדע תורתך והיינו כדלקמן בפי' ואתחנן מתנת חנם.

(And this is what is written in Parshas Terumah) (128a): "The exertion in Torah," etc. And this is the meaning of "and graciously grant me Your Torah" (in Psalms 119:29): "You have graced us with knowledge of Your Torah." And this is as [explained] below, in the interpretation of "Va'eschanan" ["And I pleaded"] as "a free gift."

ועמ"ש בפ' במדבר ענין וממדבר מתנה

And see what is written in Parshas Bamidbar on the subject of "and from the wilderness, a gift."

כי בחי' מדבר הוא כמ"ש במדבר כו' בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם פי' שאין האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] של האדם מגעת שם כלל

For the aspect of "wilderness" is as it is written, "in the wilderness," etc., "in a land through which no man passed and where no man (adam) dwelt." That is, man's arousal from below does not reach there at all.

והיינו כי ענין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הוא כמ"ש כמים הפנים כו' כן האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] של לב האדם מעורר אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' אדם העליון משא"כ בבחי' כי לא אדם הוא אין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם

For the matter of the arousal from below is as it is written, "As in water, face [to face]," etc.: so the arousal from below of a person's heart awakens an arousal from above from the level of the supernal Man (Adam). Whereas at the level of "for He is not a man," the arousal from below does not reach there.

וזהו ולא ישב אדם שם כו' אלא שנמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מצד עצמו בבחי' מתנה והוא ענין המשכה שע"י עסק התורה שנאמר בה וממדבר מתנה כו'

And this is "and where no man dwelt," etc. Rather, the arousal from above is drawn down of its own accord, as a gift; and this is the drawing down that comes through occupation with Torah, of which it is said, "and from the wilderness, a gift," etc.

וזהו כי באור פניך נתת לנו תורת חיים (ועמ"ש בפ' ראה ע"פ אחרי ה' כו' תלכו בענין ובקולו תשמעו ובד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע גבי שבועות. ובאג"ה [ובאגרת הקודש] בסופו ד"ה דוד זמירות קרית להו)

And this is "for by the light of Your countenance You gave us a Torah of life." (See what is written in Parshas Re'eh on the verse "After Havayah," etc., "you shall walk," on the subject of "and to His voice you shall listen"; and in the discourse beginning "When Israel put 'we will do' before 'we will hear,'" for Shavuos; and in Iggeres HaKodesh, at its end, the discourse beginning "David, you called them songs.")

וזהו אתה החילות להראות את עבדך כי משה קיבל תורה מסיני ושם הוא אתה החילות אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד וע' בסד"צ [בספרא דצניעותא] (תרומה קע"ו א') (וברבות כאן אתה החלות כו' אתה התחלת לבוא אצלי כו')

And this is "You have begun to show Your servant": for Moshe received the Torah from Sinai, and there it is "You have begun," the arousal from above alone. And see the Sifra DiTzniusa [the Book of Concealment] (Terumah 176a). (And in the [Midrash] Rabbah here: "You have begun," etc.: "You began to come to me," etc.)

וגם לבחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להיות אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] צריך להיות תחלה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שהוא בחי' ב"ק [בת קול] יוצאת מהר חורב כו' הארה מלמעלה להיות הרהורי תשובה כו'.

And even for the arousal from below to bring about an arousal from above, there must first be an arousal from above, which is the aspect of "a heavenly voice goes forth from Mount Chorev," etc., an illumination from above, so that there be thoughts of teshuvah (return), etc.

ועד"ז תקנו חכמים ברכות המצות עובר לעשייתן

Along these lines the Sages instituted the blessings over the mitzvos [to be said] before their performance.

כי אשר קדשנו במצותיו פי' שע"י המצות שהם בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שנעשים בדברים גשמים ציצית של צמר ותפילין של קלף סוכה לולב כו' נעשה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] והוא להיות שורה קדושה עליונה.

For "Who has sanctified us with His commandments" means that through the mitzvos, which are the aspect of the arousal from below, done with physical things, tzitzis of wool and tefillin of parchment, sukkah, lulav, etc., an arousal from above comes about, namely, that supernal holiness comes to rest.

אך כדי להיות קדשנו במצותיו וצונו להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] גורם ומעורר אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הוא ע"י אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] תחלה

But for there to be "Who has sanctified us with His commandments and commanded us," so that the arousal from below causes and awakens an arousal from above, this is through an arousal from above first,

שהיא ההארה הבאה מלמעלה להיות בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] שיהי' [שיהיה] ברוך ונמשך בחי' גילוי הוי' למטה שע"ז אשר קדשנו במצותיו וצונו.

which is the illumination that comes from above so that there be "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world": that the revelation of the level of Havayah be blessed and drawn down below, so that through this [there be] "Who has sanctified us with His commandments and commanded us."

13 ולכן תקנו הברכה קודם המצוה שע"י הברכה היא שנעשית ההמשכה להיות עשיית המצוה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] גורם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה

This is why they instituted the blessing before the mitzvah: for it is through the blessing that the drawing down is accomplished, so that the performance of the mitzvah, as an arousal from below, brings about an arousal from above; see what is written in the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres," on the subject of "Great is study, for it leads to action."

וזהו שביקש משה אעברה נא ואראה את הארץ כו' כי ארץ העליונה הוא כנסת ישראל שנק' ארץ חפץ ורצה משה להמשיך בה בחי' אתה החילות שהוא בחינת אתערותא דלעילא הנעשית שלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]:

And this is what Moshe asked: "Let me cross over, please, and see the land," etc. For the supernal "land" is Knesses Yisrael [the Community of Israel], which is called "a land of desire," and Moshe wanted to draw down into it the level of "You have begun," which is the level of the arousal from above that comes about not through an arousal from below.

14 ד והנה בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בבחי' זו לא תמשך למטה להיות בבחי' גילוי ממש בשכל והשגת המחשבה ממש כי לית מחשבה תפיסא בך כלל.

4. Now, the arousal from above of this level is not drawn down below so as to be truly revealed in the intellect and in the actual grasp of thought, for "No thought can grasp You at all."

ואינו נתפס כי"א בבחי' ראיה והסתכלות הלב וכמ"ש עיניך יונים

It is grasped only in the manner of sight and the gaze of the heart, as it is written, "Your eyes are doves."

דהיינו כשכנ"י [כשכנסת ישראל] היא בבחי' יונתי תמתי שאז היא במדרגה עליונה מאד נעלה ואזי היא בבחי' עינים שהוא בחי' הסתכלות לבד שאין המשכה זו נתפסת בגילוי וההתלבשות בהמחשבה כי"א הארה בעלמא

That is: when Knesses Yisrael is in the state of "my dove, my perfect one," for then she is on a very exalted level, at that time she is in the aspect of "eyes," which is the aspect of gazing alone; for this drawing down is not grasped in revelation and in being clothed in thought, but is only a mere glimmer.

כענין מ"ש ויצא כברק חצו שהוא כעין ברק המבריק במוחו שהוא למעלה מכדי השגתו שאין כח השגת מוחו יכול להכיל.

[It is] as in what is written, "And His arrow shall go forth like lightning": like a flash of lightning that flashes in his mind, which is beyond what he can grasp, for the power of his mind's comprehension cannot contain it.

15 וע"כ אשתומם כשעה חדא ולכן כתיב ואראה את הארץ שרצה משה להמשיך בחי' זו בבחי' ראיה

And therefore "he was astonished for about an hour." And this is why it is written, "and let me see the land": Moshe wanted to draw down this level in the manner of sight.

ואנכה"ג [ואנשי כנסת הגדולה] שתקנו הברכות של המצות להמשיך בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הם הנק' חכמים עיני העדה שהם מבחי' עיניך יונים להמשיך הארה מבחי' ראי' [ראיה] והסתכלות

And the Men of the Great Assembly, who instituted the blessings over the mitzvos in order to draw down the level of the arousal from above (isarusa dile'eila), are those called the Sages, "the eyes of the congregation," who are of the level of "Your eyes are doves," to draw down an illumination from the level of sight and gazing.

(ועמ"ש בד"ה לבבתני גבי באחד מעיניך וע"פ לעשות הישר בעיני ה' וזהו אתה החילות להראות את עבדך דלפי פשוטו אינו מובן מהו לעבדך דייקא והרי גם לכל ישראל הראה הוא יתי כל האותות והמופתים ובמ"ת [ובמתן תורה] פב"פ [פנים בפנים] דבר ה' עמכם כתיב

(See what is written in the discourse beginning "You have captured my heart," on "with one of your eyes," and on the verse "to do what is right in the eyes of Havayah." And this is "You have begun to show Your servant": according to its plain meaning, it is not understood why "Your servant" specifically, since He, blessed be He, also showed all Israel all the signs and wonders, and of the Giving of the Torah it is written, "Face to face Havayah spoke with you."

אלא כי פי' להראות הוא כמ"ש וירא ראשית לו שמשה זכה לבחי' ראיה הנ"ל שהיא הנמשכת מבחי' אתה החילות כו' כנ"ל וע"כ אעברה נא ואראה את הארץ להמשיך בה ג"כ בחי' ראיה זו כנ"ל)

Rather, "to show" is as it is written, "He saw the beginning (reishis) for himself": Moshe merited the level of sight mentioned above, which is drawn from the level of "You have begun," etc., as mentioned above. And therefore, "Let me cross over, please, and see the land," to draw into it, too, this level of sight, as mentioned above.)

וכדי להמשיך בחינה זהו הקדים משה ואמר ואתחנן אל הוי' והענין כי הנה בשלמה כשבנה בהמ"ק [בית המקדש] כתיב אשר התחננתי לפני הוי' וכאן כתיב אל הוי'.

And in order to draw down this level, this is why Moshe began by saying, "And I pleaded to Havayah." The explanation: of Shlomo, when he built the Holy Temple, it is written, "with which I pleaded before Havayah," whereas here it is written, "to (el) Havayah."

והענין כי הנה כתיב ה' אל רחום וחנון כו' וכתיב חנון ורחום ה' אך הנה פי' הוי' אל רחום וחנון שמבחי' הוי' מקור כל ההתהוות נמשכו המדות להיות חנון ורחום.

The explanation is this. It is written, "Havayah, G-d, compassionate and gracious," etc., and it is written, "Gracious and compassionate is Havayah." Now, "Havayah, G-d, compassionate and gracious" means that from the level of Havayah, the source of all coming-into-being, the attributes (middos) are drawn down to be gracious and compassionate.

אבל חנון ורחום ה' פי' שכדי להיות בחי' הוי' שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו' כל זה הוא מחמת שהוא חנון ורחום כו' כמ"ש במ"א סד"ה שובה ישראל.

But "Gracious and compassionate is Havayah" means that for there to be the level of Havayah, which is the aspect of contraction and expansion, etc., all this is because He is gracious and compassionate, etc., as is explained elsewhere, at the end of the discourse beginning "Return, O Israel."

16 וזהו ואתחנן אל הוי' שהמשכתי מבחי' חנון כדי להיות בחי' הוי'. וזהו שאמרו אין ואתחנן אלא מתנת חנם כו'.

And this is "And I pleaded to Havayah": I drew down from the level of "gracious" (chanun) so that there be the level of Havayah. And this is what [the Sages] said: "Va'eschanan means nothing but a free gift," etc.

פי' חנם בלא מצות דהיינו שהמשיך מבחי' גבוה ונעלה מאד למעלה מעלה מבחי' המצות שאין המצות מגיעות שם (ועמ"ש ע"פ ובשביעית יצא לחפשי חנם)

The meaning of "free" (chinam) is without mitzvos: that is, he drew down from a very high and exalted level, far above the level of the mitzvos, which the mitzvos do not reach. (See what is written on the verse "And in the seventh he shall go out free, for nothing.")

שהוא בחי' מדרגת ומעלת מקור אור התורה ושרשה לעילא שהוא בחי' ומדריגת משה שנא' [שנאמר] עליו אנכי עומד בין ה' וביניכם להגיד לכם את דבר ה' כו' שהי' [שהיה] שרש נשמתו מבחי' אנכי מי שאנכי

This is the level and the rank of the source of the light of the Torah and its root above, which is the level and rank of Moshe, of whom it is said, "I (Anochi) stand between Havayah and you, to tell you the word of Havayah," etc.: the root of his soul was from the level of "I who I am."

ולכן היה בו כח להמשיך בחי' הוי' שהוא בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בעת ההיא פי' שיהי' [שיהיה] בחי' עלמא דאתכסייא שהוא נק' בשם ההיא להיות בגילוי בבחי' עת לאהוב

Therefore he had the power to draw down the level of Havayah, which is the level of the arousal from above (isarusa dile'eila), "at that time" (ba'eis hahi): that is, that the level of the hidden world, which is called by the name hahi ("that"), be revealed, in the manner of "a time (eis) to love."

(והוא ע"ד מ"ש בזהר פ' שלח) (דף קע"ז א') בפי' יום ההוא כו' דאחיד סיפא בשירותא וע' מזה ג"כ בפרדס.

(And this is in the manner of what is written in the Zohar, Parshas Sh'lach) (folio 177a), in the interpretation of "that day," etc., which joins the end to the beginning. And see on this also in the Pardes [Rimonim].

והיינו לפי שאתה החילות שכבר התחלת להיות אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד.

And this is because "You have begun": You have already begun, so that there be the arousal from above alone.

והנה אז לא נתקיימה בקשה זו שיהי' [שיהיה] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבדה בבחי' גילוי אלא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות אתערותא דלתתא שעל ידי גילוי אתערותא דלתתא זו יהי' [יהיה] גילוי אתערותא דלעילא.

But at that time this request was not fulfilled, that the arousal from above alone be revealed; rather, an arousal from above so that there be an arousal from below (isarusa dilesata), so that through the revelation of this arousal from below there will be a revelation of the arousal from above.

וזו היתה מדריגת יהושע וכל ישראל שנכנסו לארץ וקיימו מצות באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] וכן עד"ז הברכות של המצות שהם בחי' אתערותא דלעילא לאתעדל"ת [לאתערותא דלתתא].

And this was the level of Yehoshua and all Israel, who entered the Land and fulfilled mitzvos as an arousal from below; and likewise, along these lines, the blessings over the mitzvos, which are the aspect of an arousal from above for the arousal from below.

אבל לעתיד לבא כתיב כי עין בעין יראו וגו' (וע' בפ' נשא קל"ז ע"א ק"ל ע"א):

But of the time to come it is written, "For they shall see eye to eye," etc. (And see Parshas Nasso, 137a, 130a.)

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 2

קיצור מהדרוש ע"פ ואתחנן אל ה'

A Summary of the Discourse on "And I Pleaded to Havayah"

1 קיצור מהדרוש ע"פ ואתחנן אל ה'

A summary of the discourse on "And I pleaded to Havayah."

2 אות א' יבאר כי להיות עולם הזה הוא עולם השפל ע"כ ברא אלקים את האדם שהוא נר הוי' נשמת אדם להאיר את העוה"ז

Section 1 will explain that, since this world is the lowly world, G-d therefore created man, who is "the lamp of Havayah, the soul of man," to illuminate this world.

ועמ"ש מענין נר הוי"ה בביאור ע"פ וירד הגבול. ומ"ש ע"פ גם את העולם נתן בלבם בד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל].

And see what is written on the subject of "the lamp of Havayah" in the explanation on "And the border shall descend," and what is written on "He has also set the world in their heart" in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be."

והיינו ע"י ק"ש [קריאת שמע] ותפלה שיאיר שם הוי"ה בלבו ע"י שיתפעל מקרב איש ולב עמוק וזהו ענין ברוך אתה הוי"ה כו':

That is, through the recital of the Shema and prayer, so that the Name Havayah shines in his heart, through his being stirred "from the inward part of man, and a deep heart." And this is the meaning of "Blessed are You, Havayah," etc.

3 אות ב' יבאר פי' וענין הגילוי שם הוי"ה בלבו דהיינו ע"י שיבין ענין ובטובו מחדש בכל יום מע"ב [מעשה בראשית].

Section 2 will explain the meaning and substance of the revelation of the Name Havayah in his heart: namely, through his understanding the matter of "And in His goodness He renews every day the work of Creation."

בריאה חדשה ממש מאין ליש. ולא דרך השתלשלות שהוא ענין גילוי ההעלם לבד. וע"ז מורה שם הוי'.

[That is,] a truly new creation, from nothing to something, and not by way of the chain of descending worlds (hishtalshelus), which is only a matter of revealing what was hidden. And to this the Name Havayah points.

(ועיין מענין פי' טוב בזח"א [בזהר חלק א] פ' בראשית) (ד"ל ע"ב) ומ"ש ע"ז במא"א [במאורי אור] (אות ט"ת סעיף ה')

(And see on the subject of the meaning of "good" in the Zohar, Part I, Parshas Bereishis) (30b), and what is written on this in Me'orei Or (the letter Tes, section 5),

ובפ' נח (ד"ס ע"ב) ובפ' לך (דפ"ב ע"ב) ובפ' תרומה (קכ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ והטוב בעיניך עשיתי

and in Parshas Noach (60b), and in Parshas Lech [Lecha] (82b), and in Parshas Terumah (end of 128b), on "And I have done what is good in Your eyes."

אך פי' ובטובו ע"ש בפ' תרומה (קס"ח ב') ובמ"ש בד"ה ואכלת ושבעת וברכת גבי הזן כו' בטובו כו'

But for the meaning of "and in His goodness," see there, in Parshas Terumah (168b), and in what is written in the discourse beginning "And you shall eat and be satisfied and bless," concerning "Who nourishes," etc., "in His goodness," etc.

ועיין בגמרא פ"ב [פרק ב'] דחגיגה (ד"ב ע"א) ע"פ האור כי טוב ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] פקודי (דף ר"כ ע"ב) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ועמ"ש בענין הטוב כי לא כלו רחמיך בת"א [בתורה אור] פ' בשלח בד"ה אשירה להוי"ה

And see in the Gemara, chapter 2 of Chagigah (12a), on "the light, that it was good," and in the Zohar, Part II, Pekudei (folio 220b), and in the commentary of the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] there. And see what is written on the subject of "The Good One, for Your mercies have not ceased," in Torah Ohr, Parshas Beshalach, in the discourse beginning "I will sing to Havayah."

וזהו ואהבת את הוי"ה שיהיה שורה בך בבחינת גילוי.

And this is [the meaning of] "And you shall love Havayah": that [Havayah] should dwell in you in a revealed way.

והיינו בכל לבבך תוך שני לבבות פנימית וחיצוניות. וע"י אעדל"ת [אתערותא דלתתא] זו נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות ברכה והמשכה בגילוי ועמ"ש בד"ה הוי"ה לי בעוזרי:

That is, "with all your heart": within two hearts, the inner dimension (pnimiyus) and the outer dimension (chitzoniyus). And through this arousal from below, an arousal from above is drawn down, so that there be blessing and drawing-down in revelation. And see what is written in the discourse beginning "Havayah is with me among my helpers."

4 אות ג' יבאר. אך ותלמוד תורה כנגד כולם שהוא רק המשכה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] מבחינה שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכולה להשיגה וזהו אתה החילות

Section 3 will explain. However, "and the study of Torah is equal to them all," for it is solely a drawing-down from an arousal from above, from a level that an arousal from below cannot reach; and this is [the meaning of] "You have begun."

וגם כדי להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] צריך להיות תחלה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כמ"ש ע"פ אלה מסעי בענין ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם. וע"ז ביקש משה אעברה נא ואראה להמשיך בה בחינת אתה החילות:

And also, in order for there to be an arousal from below, there must first be an arousal from above, as is written on "These are the journeys," concerning "And Moshe wrote their goings-forth according to their journeys." And for this Moshe asked, "Let me cross over, please, and see": to draw into it [the land] the level of "You have begun."

5 אות ד' יבאר שהמשכה מבחינה זו אינו נתפס בגילוי והתלבשות המחשבה כ"א הארה בעלמא כענין מ"ש ויצא כברק חצו (בזכריה סי' ט' י"ד)

Section 4 will explain that the drawing-down from this level is not grasped in revelation and in the enclothement of thought, but only [as] a mere glimmer, as in what is written, "And His arrow shall go forth like lightning" (in Zechariah, chapter 9, [verse] 14).

(וע' מזה בת"ז [בתיקוני זהר]) (תקון למ"ד דע"ז ע"ב) בענין שבמתן תורה היו קולות וברקים ועיין באג"ה [באגרת הקודש] סס"י [סוף סימן] ט"ו דעת העליון כו' שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכלו כו' וע' במא"א [במאורי אור] אות ב' סל"ד.

(And see about this in the Tikkunei Zohar) (Tikkun 30, [folio] 77b), on the matter that at the Giving of the Torah there were "thunders and lightnings." And see in Iggeres HaKodesh, at the end of section 15: "the upper Daas (knowledge)," etc., "which is like a point and like lightning flashing upon his intellect," etc. And see in Me'orei Or, the letter Beis, section 34.

וזהו וארא את הארץ וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] והי' עליהם יראה. עיניך יונים. ועד"ז חכמים שהם עיני העדה תקנו ברכת המצות.

And this is [the meaning of] "and let me see the land," and as is written there, "And Havayah shall be seen over them." "Your eyes are doves." And in the same way, the Sages, who are "the eyes of the congregation," instituted the blessings over the mitzvos.

ועמ"ש ע"פ צאינה וראינה כו' בעטרה כו' וכדי להמשיך בחינה זו הקדים משה ואמר ואתחנן אל הוי"ה להמשיך מבחינת חנון שהוא אוצר מתנת חנם שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגיע שם משם המשיך בחי' הוי"ה שהוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]:

And see what is written on "Go out and see," etc., "with the crown," etc. And in order to draw down this level, Moshe first said, "And I pleaded to Havayah": to draw from the level of "Gracious" (Chanun), which is the treasury of free gifts, where an arousal from below does not reach; from there he drew down the level of Havayah, which is an arousal from above.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 3

ביאור ואתחנן

An explanation of "And I pleaded" (Va'eschanan)

◇

1 ביאור ואתחנן

An explanation of "And I pleaded" (Va'eschanan).

2 הנה ענין בא"י [ברוך אתה ה'] שבברוך שאמר שהוא ענין ובטובו מחדש כו'. כי הנה שם הוי' הוא באצילות

Now, the matter of "Blessed are You, Havayah" in Baruch She'amar [the prayer "Blessed is He who spoke"] is that it is the matter of "And in His goodness He renews," etc. For the Name Havayah is in the World of Atzilus (Emanation).

והנה מחכמה ואילך הוא בחינת השתלשלות משא"כ החכמה מאין תמצא שלא בבחי' השתלשלות כי יש פרסא המפסיק בין חכמה לכתר

Now, from Chochmah (wisdom) onward is the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus); whereas Chochmah "is found from nothing (ayin)," not by way of hishtalshelus, for there is a parsa (partition) that separates Chochmah from Keser (the Crown).

(וע' בזהר פרשה נח) (דס"ה א') ובמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפרשת אחרי וכל זה אחר הצמצום ומקום פנוי כו'

(And see in the Zohar, Parshas Noach) (65a), and in what is written in the explanation on the verse "For on this day He shall atone," in Parshas Acharei. And all this is after the tzimtzum (contraction) and the vacated space, etc.

וע' בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ט בהג"ה [בהגהה] שעל ידי זה משתנה השפע למהות אחר ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול שמחכמה ולמטה כו'

And see Sefer Shel Beinonim [the Tanya], Part II, chapter 9, in the gloss: that through this the flow (shefa) is changed into another essence, and not by way of a chain (hishtalshelus) of cause and effect, as there is from Chochmah downward, etc.

ולכן נקרא החכמה לגבי הכתר יש מאין וזהו ענין ובטובו מחדש ממש יש מאין והיינו ע"י יו"ד דשם הוי' שהוא בחי' הפרסא כו'

Therefore Chochmah, relative to Keser, is called "something from nothing" (yesh me'ayin). And this is the matter of "And in His goodness He renews": truly something from nothing. That is, through the [letter] yud of the Name Havayah, which is the level of the parsa, etc.

(ע' [עיין] מק"מ [מקדש מלך] שם שפי' דפרסא היינו מוחא סתימאה וי"ל [ויש לומר] דהיינו קרומא דאתחפייא על מו"ס [מוחא סתימאה] דאתכסייא האי ח"ס [חכמה סתימאה] בההוא קרומא ע"כ נק' הקרומא פרסא.

(See the Mikdash Melech there, which explains that the parsa is Mocha Stima'ah (the hidden brain). And it may be said that this means the membrane that is spread over Mocha Stima'ah, for this hidden Chochmah is covered by that membrane; therefore the membrane is called parsa.

וגם פי' שם עוד בחי' פרסא שלמעלה גם ממו"ס [ממוחא סתימאה] גם בפרדס שער הצחצחות פ"ו פי' דהפרסא היינו הכתר בעצמו כו' וזהו דהיו"ד דשם הוי' הוא בחינת הפרסא כי היו"ד וקוצו הוא חכמה וכתר)

He also explains there yet another level of parsa, which is above even Mocha Stima'ah. Also, in the Pardes, Shaar HaTzachtzachos, chapter 6, it is explained that the parsa is Keser itself, etc. And this is [the meaning of] the yud of the Name Havayah being the level of the parsa: for the yud and its tip (kotz) are Chochmah and Keser.)

וזהו ענין זרע ברך הוי' שממשיכים גילוי שם הוי' למטה דהיינו מלמעלה מהשתלשלות והיינו על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בירורי רפ"ח ניצוצין בתפלה שהוא בחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] ויצעקו אל ה' כו'

And this is the matter of "the seed that blesses Havayah" (zera beirach Havayah): that they draw the revelation of the Name Havayah below, that is, from above hishtalshelus. And this is through an arousal from below (isarusa dilesata): the refinements (birurim) of the 288 sparks in prayer, which is the level of raising mayin nukvin (feminine waters), [as in] "And they cried out to Havayah," etc.

וכן העשייה דמעשה המצות קלף התפילין כו' הם בירורי רפ"ח ועי"ז נמשך מ"ד [מיין דוכרין] משרשו מח"ס [מחכמה סתימאה].

So too, the making involved in the performance of the mitzvos, the parchment of the tefillin, etc., are refinements of the 288; and through this mayin duchrin (masculine waters) are drawn from their root, from the hidden Chochmah.

והנה ענין ברכת המצות הוא המשכת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לפני אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ולכן הוא עובר לעשייתן. והמשכה זו שרשה מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם

Now, the matter of the blessing over the mitzvos is the drawing down of an arousal from above (isarusa dile'eila) before the arousal from below; therefore it is [said] "before their performance" (over la'asiyasan). And this drawing down has its root in a level that the arousal from below does not reach.

וזהו שהברכות תקנו אותם החכמים שהם עיני העדה בחי' עיניך יונים

And this is why the blessings were instituted by the Sages, who are "the eyes of the congregation," the level of "your eyes are doves."

והוא ע"ד מ"ש בע"ח [בעץ חיים] (שער א"א פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד]) שע"י הסתכלות או"א [אבא ואימא] או זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] בא"א או הסתכלות א"א בהם נמשך אליהם כח הזווג כו'

And this is along the lines of what is written in Etz Chaim (Shaar Arich Anpin, chapter 14): that through the gazing of Abba and Imma (Chochmah and Binah), or of Z'eir Anpin and Nukva, at Arich Anpin [the outer level of Keser], or the gazing of Arich Anpin at them, the power of union (zivug) is drawn to them, etc.

והענין כי הזווג דמ"ן [דמיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] הוא רק באצילות לבד אבל למעלה מאצי' שם היחוד בבחי' הסתכלות לבד מפני שממקום גבוה כ"כ [כל כך] א"א להיות הגילוי רק ע"י בחי' ראיה לבד (וכמ"ש בסוף ביאור חכלילי עינים)

The explanation is that the union of mayin nukvin and mayin duchrin is only in Atzilus alone; but above Atzilus, the union there is by way of gazing alone, because from so high a place the revelation can only come about through sight alone (as is written at the end of the explanation on "Red of eyes").

ובחי' הסתכלות זו שנמשך ההארה ממצחא דעתיקא לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] הוא גורם יחוד מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] כי להיות היחוד הוא ע"י המשכת המוחין תחלה

And this gazing, through which the radiance is drawn from the Forehead of Atika [Atik Yomin, the inner level of Keser] to Z'eir Anpin and Nukva, brings about the union of mayin nukvin and mayin duchrin of Z'eir Anpin and Nukva; for the union comes about through the drawing down of the intellect (mochin) first.

כמו עד"מ למטה הקטן אינו מוליד לפי שאין לו דעת שהמוחין שלו הם בקטנות ואינן בשלימות וכשנעשה גדול ומתחזקין המוחין שלו ונגדלים אזי יש בו כח ההולדה

As, by way of analogy, below: a minor does not beget, because he has no Daas (knowledge), for his intellect is in a state of smallness and is not complete; and when he becomes an adult and his intellect grows strong and matures, then he has the power to beget.

וכך עד"מ יחוד עליון הוא ע"י המשכת מוחין עליונים לאו"א [לאבא ואימא] וזו"נ [וזעיר אנפין ונוקבא]

So too, by way of analogy, the supernal union comes about through the drawing down of supernal intellect to Abba and Imma and to Z'eir Anpin and Nukva.

וזה נמשך בהם ע"י ההסתכלות דא"א שע"ז נמשך בהם הארה גדולה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם ובמ"מ מסכת זיווג או"א [אבא ואימא] לכן ע"ז נמשך בהם הכח לזיווג כו'

And this is drawn into them through the gazing of Arich Anpin, for through this a great radiance is drawn into them, as is written in Etz Chaim there and in Mishnas Chassidim, Tractate Zivug Abba ve-Imma; therefore, through this the power for union is drawn into them, etc.

ולכן עד"ז תקנו חכמים שנק' עיני העדה את ברכת המצות שהוא המשכת הכח להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י מעשה המצות שהם בחי' מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] שיש במעשה המצוה

Therefore, in the same way, the Sages, who are called "the eyes of the congregation," instituted the blessing over the mitzvos, which is the drawing down of the power for there to be the arousal from below and the arousal from above that come through the performance of the mitzvos, which are the level of mayin nukvin and mayin duchrin that are in the performance of the mitzvah.

והמשכה זו דהברכ' היא מבחי' עיני העדה דוקא שיש בכחם להמשיך בחי' הסתכלות דעתיקא בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] שהוא הכח לזיווג מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין]

And this drawing down of the blessing is specifically from the level of "the eyes of the congregation," who have it in their power to draw the gazing of Atika into Z'eir Anpin and Nukva, which is the power for the union of mayin nukvin and mayin duchrin.

כי בחי' ההסתכלות הוא למעלה מהמ"ן [מהמיין נוקבין] והמ"ד [והמיין דוכרין] עצמן שהם מבחי' תהו ותיקון והשבירה היה בעולם הנקודים ובירורי ניצוצים משבה"כ [משבירת הכלים] זהו ענין המ"ן [המיין נוקבין] וע"י"ז נמשך מ"ד [מיין דוכרין] מעולם התיקון וזהו ענין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

For the level of gazing is above the mayin nukvin and mayin duchrin themselves, which are from the level of Tohu and Tikkun [chaos and repair]: the shattering was in the World of Nekudim ["Points"], and the refinement of sparks from the shattering of the vessels is the mayin nukvin, and through this mayin duchrin are drawn from the World of Tikkun. And this is the arousal from below, and the arousal from above that comes through the arousal from below.

אבל בחי' עקודים הוא למעלה מהשבירה והתיקון. ומשם הוא ענין האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] ועיין מה שכתוב ע"פ אכלוהו היום בענין מן וזהו ענין ההסתכלות כו' אשר משם שורש ענין ברכת המצות

But the level of Akudim [the lights "bound" together in one vessel] is above the shattering and the Tikkun, and from there is the arousal from above that is above the arousal from below; and see what is written on the verse "Eat it today," concerning the manna. And this is the matter of the gazing, etc., from which the blessing over the mitzvos has its root.

(וע' מ"ש במ"א בד"ה להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ כי טובים דודיך מיין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה דקאי על ברכת המצות כו' ועמ"ש עוד מענין ערבים עלי ד"ס ע"פ ושאבתם מים בששון)

(And see what is written elsewhere, in the discourse beginning "To understand the saying of our Sages, of blessed memory," on the verse "For your love is better than wine": "The words of the Scribes are sweeter to me than the wine of Torah," which refers to the blessing over the mitzvos, etc.; and see further what is written on "The words of the Scribes are sweeter to me" on the verse "And you shall draw water with joy.")

והנה זהו ענין בקשת משה אעברה נא ואראה את הארץ. כי משה הוא יסוד אבא וחכמה היא בחי' ראיה וז"ש [וזהו שכתוב] במשה וירא ראשית לו ועד רום המעלות בכל העולמות הוא כן

Now, this is the matter of Moshe's request, "Let me cross over, please, and see the land." For Moshe is Yesod of Abba, and Chochmah is the level of sight. And this is what is written of Moshe, "And he saw the first (reishis) for himself"; and so it is up to the highest of levels, in all the worlds.

והנה בחי' מל' היתה בבחינת אב"א [אחור באחור] כ"ז [כל זה] משך דור המדבר (וע' בע"ח [בעץ חיים] של"א ושל"ז רפי"ו)

Now, Malchus (sovereignty) was in the state of back to back for the entire span of the generation of the wilderness (and see Etz Chaim, Shaar 31, and Shaar 37, beginning of chapter 16).

ומרבע"ה [ומשה רבינו עליו השלום] רצה שיהיה החזרת פב"פ [פנים בפנים] שזהו ענין בואם לארץ על ידו דוקא ע"י וארא את הארץ שימשיך בה מבחי' ראיה והסתכלות הנ"ל שהוא בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא]

And Moshe our teacher, peace be upon him, wanted there to be the return to face to face; and this is the matter of their entering the Land through him specifically, through "and let me see the land": that he would draw into it from the level of sight and gazing mentioned above, which is the level of the arousal from above that is above the arousal from below.

(וע' מענין בחי' ראיה בע"ח [בעץ חיים] שער אח"פ [אוזן חוטם פה] פרק א' ופרק ג' ועמ"ש ע"פ השמים כסאי כו' ואל זה אביט כו')

(And on the matter of the level of sight, see Etz Chaim, Shaar Ozen-Chotem-Peh [ear, nose and mouth], chapter 1 and chapter 3; and see what is written on the verse "The heavens are My throne," etc., "But to this one I will look," etc.)

ויובן קצת ענין בחי' ראיה מהו ברוחניות ממ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שט"ז פ"א שפעם א' נכנס ר' [רבי] אברהם הלוי אצל האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה]

And what the level of sight is in spiritual terms can be understood somewhat from what is written in Pri Etz Chaim, Shaar 16, chapter 1: that once Rabbi Avraham HaLevi came in to the Arizal, of blessed memory.

ומצאו שהיה ישן והקיץ ואמר ששמע בישיבה של מעלה סודות ורזין עילאין בפרש בלק ובלעם שאם הי' [היה] דורש שמונים שנה רצופים יומם ולילה לא יוכל להשלים.

And he found him sleeping; and [the Arizal] awoke and said that he had heard in the Academy on High secrets and supernal mysteries on the portion of Balak and Bilaam, such that were he to expound for eighty consecutive years, day and night, he would not be able to finish.

ואיך הוא זה שישיג בשני שעות מה שצריך זמן פי שנה ויותר לאומרם. הענין כי השגה וגילוי זה נק' בחי' ראיה שהוא למעלה מבחי' תבונה והשגה ממש

Now, how can it be that he would grasp in two hours what needs a time of eighty years and more to say? The explanation is that this grasp and revelation is called the level of sight, which is above the level of understanding (tevunah) and actual comprehension.

(וכמ"כ [וכמו כן] יש ב' בחי' אלו בהשגות עליונות למעלה בג"ע [בגן עדן] ג"כ מה שהוא נמשך בחי' השגה ממש ומה שהוא למעלה מההשגה ונקרא וה' עליהם יראה ויצא כברק חצו בבחי' ברק המבריק על השגתו.

(Likewise, there are these two levels in the higher attainments above, in Gan Eden [the Garden of Eden], too: what is drawn as actual comprehension, and what is above comprehension and is called "And Havayah shall be seen over them, and His arrow shall go forth like lightning," in the manner of lightning that flashes upon his comprehension.

וכמ"ש על פי אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' וכן איתא בע"ח [בעץ חיים] שער אח"פ [אוזן חוטם פה] פ"ג [פרק ג'] דראיה היא בחי' מקיף כו' ועד"ז יובן ענין השגת האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] הנ"ל שהיא בבחי' ראיה כו'.

As is written on the verse "Then Israel sang," etc., "Spring up, O well," etc. And so it is stated in Etz Chaim, Shaar Ozen-Chotem-Peh, chapter 3, that sight is the level of a makif (encompassing light), etc. And in the same way one will understand the attainment of the Arizal mentioned above, which was by way of sight, etc.

וזהו ענין וירא ראשית לו ובחי' זו רצה להמשיך בכנס"י [בכנסת ישראל] וזהו ענין וארא את הארץ כו' ועיין מה שכתוב מענין זה בביאור ענין קי"ס [קריעת ים סוף] ושם נתבאר שזהו בחי' עדן והוא שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] ע"י משיח

And this is the matter of "And he saw the first for himself"; and this level he wanted to draw into the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), and this is the matter of "and let me see the land," etc. And see what is written on this matter in the explanation of the Splitting of the Sea of Reeds; there it is explained that this is the level of Eden, and it is what will be revealed in the Time to Come through Mashiach.

וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ואתחנן) (דר"ס ע"ב) סיומא מלכא משיחא הוא כו' ע"ש וז"ש [וזהו שכתוב] במשה ועתה ישראל שמע כו' כי לא פעל המשכת בחי' ראיה הנ"ל בכנס"י [בכנסת ישראל] אלא בחי' שמיעה. אכן לע"ל [לעתיד לבוא] יתגלה בחי' זו כנ"ל:

And this is what is said in the Zohar, Va'eschanan) (260b): "The completion is King Mashiach," etc.; see there. And this is what is written of Moshe, "And now, Israel, hear," etc.: for he did not accomplish the drawing of the level of sight mentioned above into the Congregation of Israel, but only the level of hearing. However, in the Time to Come this level will be revealed, as mentioned above.

3 ב וזהו ואתחנן אל ה' שהוא ענין מתנת חנם.

2. And this is [the meaning of] "And I pleaded (va'eschanan) to Havayah": it is the matter of a free gift (matnas chinam).

והמגיד נ"ע [נשמתו עדן] פי' במ"ש (במדבר י"א ה') זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם. דפרש"י [דפירש רש"י / דפירוש רש"י] חנם מן המצות דהיינו שנמשך השפע ממקום גבוה שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] אשר אין מגיע לשם העלאת מ"ן [מיין נוקבין] ממעשה המצות

And the Maggid, whose soul is in Eden, explained what is written (Numbers 11:5), "We remember the fish that we ate in Egypt for free (chinam)." Rashi explains, "Free of the mitzvos"; that is, the flow was drawn from a lofty place that is above the arousal from below (isarusa dilesata), which the raising of mayin nukvin (feminine waters) from the performance of the mitzvos does not reach

(ע' [עיין] בזהר פרשת בהר דק"ח ע"א ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים כו' ובשביעית יצא לחפשי חנם ע"ש).

(see in the Zohar, Parshas Behar, 108a; and see what is written on the verse "And these are the laws," etc., "and in the seventh he shall go out free, for nothing (chinam)"; see there).

והנה כתיב חנון ורחום הוי' וכתיב הוי' רחום וחנון והענין שיש בחי' מדת רחמים הנמשכת משם הוי' וא"ז נאמר הוי' רחום וחנון כו'

Now, it is written, "Gracious and compassionate is Havayah," and it is written, "Havayah is compassionate and gracious." The explanation is that there is a level of the attribute of mercy that is drawn from the Name Havayah, and of this it is said, "Havayah is compassionate and gracious," etc.

אך יש בחי' רחמים שלמעלה משם הוי' שהם בחי' רחמים גדולים וע"ז נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחי' חנון ורחום להיות הוי' (וכמ"ש במ"א ע"פ אשירה להוי' ע"ש)

But there is a level of mercy that is above the Name Havayah, which is the level of great mercy (rachamim gedolim), and of this it is said, "Gracious and compassionate is Havayah," putting the level of "gracious and compassionate" first, for there to be Havayah (as is written elsewhere on the verse "I will sing to Havayah"; see there).

והיינו פי' ואתחנן אל ה' ולא נאמר כדכתיב גבי שלמה אשר התחננתי לפני הוי' מפני שבחי' החנון שנאמר בשלמה היא למטה משם הוי' וכענין הוי' רחום וחנון

And this is the meaning of "And I pleaded to Havayah," and it does not say, as is written regarding Shlomo, "which I pleaded before Havayah": because the level of grace spoken of with Shlomo is below the Name Havayah, like "Havayah is compassionate and gracious."

אבל ואתחנן אל ה' היינו שמשה המשיך מבחי' י"ג מדות הרחמים מקור האצילות אל בחי' הוי'.

But "And I pleaded to Havayah" means that Moshe drew from the level of the Thirteen Attributes of Mercy, the source of Atzilus, to the level of Havayah.

וזהו אל הוי' בעת ההיא שהוא בחי' זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שע"י כח המשכה זו נמשך ונעשה יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] וכנז"ל [וכנזכר לעיל]

And this is "to Havayah at that time," which is the level of Z'eir Anpin and Nukva: that through the power of this drawing down, the union of Z'eir Anpin and Nukva is drawn forth and brought about, as mentioned above.

(ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ג"כ מ"ש בספ"ד [בספרא דצניעותא]) (תרומה קע"ז א') בהאי זמנא אדי' ה' אתה החלות כו' דקאי על התגלות י"ג מדות הרחמים שבחדש תשרי ע"ש

(And according to this one will also understand what is said in the Sifra deTzniusa) (Terumah 177a): "At this time, 'Ado-nai Havayah, You have begun,' etc.," which refers to the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy in the month of Tishrei; see there.

דלכאורה אינו מובן איך מרומז כאן ענין התגלות ההוא

For at first glance it is not understood how the matter of that revelation is alluded to here.

ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר] כי זהו ענין אתה החלות דר"ל [דרוצה לומר] שאתה הוא המחיל מעצמך כי הוא בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] והיינו ענין י"ג מדות הרחמים

But according to what has been written, it is well [understood], for this is the meaning of "You have begun": that is to say, You are the One who begins of Yourself, for it is the level of the arousal from above (isarusa dile'eila) that is above the arousal from below; and this is the matter of the Thirteen Attributes of Mercy.

וזהו ג"כ ענין ואתחנן כנ"ל וענין מ"ש ב' שמות אלו אד' ה' אתה החלות יובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו' כן אד' ה' יצמיח צדקה ותהלה

And this is also the matter of "And I pleaded," as mentioned above. And why these two Names are said, "Ado-nai Havayah, You have begun," will be understood according to what is written elsewhere on the verse "For as the earth brings forth its growth," etc., "so will Ado-nai Havayah cause righteousness and praise to sprout."

שב' שמות אלו שם אד' הוא המאיר בר"ה [בראש השנה] ושם הוי' בניקוד אלקים הוא המאיר ביוה"כ [ביום הכפורים] והם המצמיחים וממשיכים אור וגילוי י"ג מדות הרחמים כו' ע"ש

[There it is explained] that of these two Names, the Name Ado-nai is the one that shines on Rosh HaShanah, and the Name Havayah with the vowels of Elokim is the one that shines on Yom Kippur; and they are what cause to sprout and draw down the light and revelation of the Thirteen Attributes of Mercy, etc.; see there.

ועו"ל [ועוד יש לומר] כי הנה באברהם אצל ברית בין הבתרים כשנאמר לו לתת לך את הארץ הזאת הזכיר גם כן ב' שמות אלו אד' הוי' במה אדע כי אירשנה

And one may further say that, behold, with Avraham, at the Covenant between the Parts, when he was told, "to give you this land," he too mentioned these two Names: "Ado-nai Havayah, how shall I know that I shall inherit it?"

והיינו כי ב' שמות אלו הן הן שרשת הארץ החיים שנק' ארצות החיים ב' ארצות. מל' ובינה.

That is because these two Names are themselves the root of "the land of the living," which is called "the lands of the living": two lands, Malchus (sovereignty) and Binah (understanding).

כדפי' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך ארץ וכמ"ש ע"פ וללבן שתי בנות והן הן ב' שמות הנ"ל כנודע וע' מענין בארצות החיים בזהר ס"פ תרומה (דקע"ח סע"ב [סוף עמוד ב])

As is explained in the Pardes, Erchei HaKinuyim, the entry "Eretz" (land); and as is written on the verse "And Lavan had two daughters"; and they are the two Names mentioned above, as is known. And see on the matter of "in the lands of the living" in the Zohar, at the end of Parshas Terumah (end of 178b).

ולכן משה שביקש ליכנס לארץ לכן הזכיר ג"כ ב' שמות אלו דייקא

And so Moshe, who asked to enter the Land, therefore also mentioned specifically these two Names.

ועיין עוד מענין אתה החילות בפ' שמות (י"ג א') פ' שלח (קע"ד א') ומענין ואתחנן בפ' פינחס (רכ"ו א' ודר"ס ע"ב)

And see further on the matter of "You have begun" in Parshas Shemos (13a), Parshas Shelach (174a), and on the matter of "And I pleaded" in Parshas Pinchas (226a, and 260b).

וענין אעברה נא יש לפרש ג"כ על המשכות י"ג מדות הרחמים וע"ד שפי' פ' לך לך (דע"ט ע"ב) מ"ש ויעבר אברם בארץ כתיב הכא ויעבר וכתיב התם ויעבר ה' על פניו ויקרא כו'

And "Let me cross over, please" can also be explained as referring to the drawings down of the Thirteen Attributes of Mercy, along the lines of what is explained in Parshas Lech Lecha (79b) on what is written, "And Avram passed through the land": it is written here "passed," and it is written there, "And Havayah passed before him and proclaimed," etc.

ע"ש בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] וכך הפי' כאן בענין אעברה נא להמשיך מבחי' ויעבור כו' אל הארץ והיינו ע"י ואראה כו' וכנ"ל.

See there, in the commentary of the Ramaz. And so is the meaning here, in the matter of "Let me cross over, please": to draw from the level of "And He passed," etc., to the Land; and this is through "and let me see," etc., as mentioned above.

4 והנה בזה יובן מה שברוב משנה תורה נאמר הוי' אלקיך ובפסוק שמע ישראל נאמר הוי' אלקינו.

Now, with this one will understand why in most of Mishneh Torah [Deuteronomy] it says "Havayah your G-d," while in the verse "Hear, O Israel" it says "Havayah our G-d."

והענין דהוי' אלקיך היינו הלבשות אור א"ס במוחין דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שמשם מקבלים כל נשמות ישראל ובאי הארץ.

The explanation: "Havayah your G-d" is the investment of the Infinite Light (Or Ein Sof) in the intellect (mochin) of Z'eir Anpin and Nukva, from which all the souls of Israel, and those who entered the Land, receive.

אבל מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] שזכה לבינה נקרא איש אלקים שהיה למעלה מבחי' מל' דאצי' שהיא בחי' דבור והיה כבד פה שלא יכול להשפיל א"ע [את עצמו] בבחי' דבור רק שכינה מדברת מתוך גרונו של משה

But Moshe our teacher, peace be upon him, who attained Binah (understanding), is called "a man of G-d (ish Elokim)," for he was above the level of Malchus of Atzilus, which is the level of speech; and he was "heavy of mouth," for he could not lower himself into the level of speech; rather, the Shechinah (Divine Presence) spoke from within the throat of Moshe.

ולכן אמר על מוחין דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] הוי' אלקיך דייקא כי משה עצמו זכה לבינה שמקבל מאו"א [מאבא ואימא] ששם גילוי אור א"ס יור כו' (ועי' בע"ח [בעץ חיים] שער רחל ולאה ספי"ו ועיין בסה"מ [בספר הדרת מלך] סי' קנ"ו דפ"ו ע"ב)

Therefore he said "Havayah your G-d" specifically of the intellect of Z'eir Anpin and Nukva, for Moshe himself attained Binah, so that he receives from Abba and Imma (Chochmah and Binah), where the Infinite Light is revealed more, etc. (And see Etz Chaim, Shaar Rachel and Leah, end of chapter 6; and see Sefer Hadras Melech, section 156, folio 86b.)

ואמנם בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל שהוא יחוד או"א [אבא ואימא] אמר הוי' אלקינו כו' וזהו שבמשה נאמר וירא ראשית לו הוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה]

However, in the first verse of the Shema, "Hear, O Israel," which is the union of Abba and Imma, he said "Havayah our G-d," etc. And this is why it is said of Moshe, "And he saw the first for himself": it is the level of the supernal Chochmah (Chochmah Ila'ah).

ולכן משה רצה וארא את הארץ בחי' ארץ חפץ היא כנס"י [כנסת ישראל] שימשיך בה מבחי' זו דייקא.

Therefore Moshe wanted "and let me see the land," the level of "a land of desire," which is the Congregation of Israel: that he would draw into it from this level specifically.

אך לא פעל זאת שיעבור בארץ שאז היה משפיע בה בבחי' א"פ [אור פנימי] כ"א ראה אותה מרחוק שע"י הראי' [הראיה] מרחוק נמשך לה בחי' אור מקיף ולא בחי' א"פ [אור פנימי] ממש

But he did not accomplish this, to cross into the Land, for then he would have bestowed upon it by way of inner light (or pnimi); rather, he saw it from afar, and through this seeing from afar the level of encompassing light (or makif) was drawn to it, and not actual inner light.

והוא ענין ברכת המצות שהוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בבחי' מקיף עובר לעשייתן ע"ד עובר לסוחר כו'

And this is the matter of the blessing over the mitzvos, which is an arousal from above (isarusa dile'eila) in the manner of a makif: "over la'asiyasan" (before their performance), as in "over lasocher" (current with the merchant), etc.

מה שאין כן להיות הגילוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] ממש אינו אלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] תחלה והוא הנמשך ע"י קיום המצו ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי כו'

Whereas for the revelation of the arousal from above to be in an actually inner manner, this comes only through an arousal from below (isarusa dilesata) first, and this is what is drawn through fulfilling the mitzvos. And see what is written in the explanation on the verse "These are the journeys," etc.

(וע' מ"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה. והנה הגם שתורה צוה לנו משה מורשה והרי התורה היא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וא"כ איך לא נתקיימה בקשה זו עכשיו וגם הרי כבר ניתנה התורה קודם שביקש משה ואתחנן כו'

(And see what is written in the explanation on the verse "Go out and see." Now, granted that "Moshe commanded us the Torah, an inheritance," and the Torah is an arousal from above that is above the arousal from below, if so, how was this request not fulfilled now? Moreover, the Torah had already been given before Moshe asked, "And I pleaded," etc.

אלא הענין שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו. כי גם המשכה זו שע"י התורה צ"ל ע"י שיתפלל תחלה מקרב איש ולב עמוק וכמ"ש במ"א שזהו ענין קומי לך רעיתי כו'

But the explanation is this: our Sages, of blessed memory, said, "Whoever says, 'I have nothing but Torah,' does not have even Torah." For this drawing down too, which is through the Torah, must come through first praying from "the inward part of a man and a deep heart," as is written elsewhere that this is the matter of "Arise for yourself, my beloved," etc.

קומי לך זהו ענין התפלה וע"ז אח"כ תהיה רעיתי בחיי לכו לחמו שהוא עסק התורה כמשנ"ת [כמו שנתבאר] ע"פ יונתי בחגוי הסלע כו' והגם שהתורה היא באמת המשכה ממקום שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] אך שהוא כמ"ש ע"פ פתחי לי אחותי רעיתי.

"Arise for yourself" is the matter of prayer, and through this, afterward, there will be "my beloved" (ra'yasi), the level of "Come, eat of my bread," which is the study of Torah, as was explained on the verse "My dove, in the clefts of the rock," etc. And although the Torah is in truth a drawing down from a place that is above the arousal from below, nevertheless it is as is written on the verse "Open for Me, My sister, My beloved."

שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם

For our Sages, of blessed memory, said, "Open for Me like the eye of a needle, and I will open for you like the entrance of the Hall (Ulam)."

שעם היות פתחו של אולם לא היה לו דלתות והוא פתוח תמיד שהוא רומז להמשכת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שאינו תלוי במעשה התחתונים אך מ"מ אינה שורה ומתגלה אלא כשיש שלימות למטה שהרי א"א להגיע לפתחו של אולם עד שיפתח תחלה הפתחים שיש להן דלתות שהיו קודם האולם שזהו ענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] פתחי לי כו'.

Now, although the entrance of the Hall had no doors and was always open, which alludes to the drawing down of an arousal from above that does not depend on the deeds of the lower beings, nevertheless it rests and is revealed only when there is completeness below; for it is impossible to reach the entrance of the Hall until one first opens the entrances that have doors, which were before the Hall. And this is the matter of the arousal from above: "Open for Me," etc.

וכך להיות מגיע להמשכת אור זה שע"י התורה שהיא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' עליונה מאד הוא ע"י פתחי לי תחלה וה"ע [וזהו ענין] התפלה כו'

So too, reaching the drawing down of this light that comes through the Torah, which is an arousal from above from a very lofty level, is through "Open for Me" first, and this is the matter of prayer, etc.

ועם היות שגם ע"י התורה לבד גם בלי הקדם התפלה נמשך ג"כ המשכה עליונה מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד אך עכ"ז [עם כל זה] הרי נודע שיש מעלות ומדרגות אין קץ בהמשכה זו ולכן לא דמי התורה שקודם התפלה לעסק התורה שאחר התפלה כמ"ש במ"א שזהו מאמר אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כו' ועמ"ש סד"ה אדם כי יקריב מכם.

And although through the Torah alone, even without prayer preceding it, a lofty drawing down is also drawn, from the level of the arousal from above alone, nevertheless it is known that there are endless levels and degrees in this drawing down. Therefore the Torah that precedes prayer is not comparable to the study of Torah that follows prayer, as is written elsewhere that this is the saying of Abba Binyamin, "about my prayer, that it be close to my bed," etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "When a man among you brings an offering."

אך עיקר בקשת משה היה להמשיך בחי' ראיה בעסק התורה על דרך מה שאמר דעה"ע גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך:)

But the essence of Moshe's request was to draw the level of sight into the study of Torah, in the manner of what King David, peace be upon him, said: "Open my eyes, that I may behold wonders out of Your Torah.")

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 4

וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'

"And you shall know this day, and take it to your heart"

◇

1 וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'. הנה יש להבין הלא כבר נאמר אתה הראת לדעת וגו'. ומהו עוד וידעת גם מהו היום.

"And you shall know this day, and take it to your heart," etc. Now, this needs to be understood: has it not already been said, "You have been shown, so as to know," etc.? What, then, is this further "And you shall know"? And also, what is "this day"?

אך הנה אחר מתן תורה שראו פנים אל פנים ושמעו בעצמם עשרת הדברות אמרו אם יוספים אנחנו לשמוע וגו' קרב אתה ושמע וגו'.

However, after the Giving of the Torah, when they saw face to face and themselves heard the Ten Commandments, they said, "If we continue to hear," etc., "You go near and hear," etc.

2 והקב"ה הסכים על ידם ואמר היטיבו כל אשר דברו וגו' לך אמור להם וגו'. וכתיב וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' עד ארץ זבת חלב ודבש.

And the Holy One, blessed be He, agreed with them and said, "They have spoken well in all that they have spoken," etc., "Go, say to them," etc. And it is written, "And this is the commandment," etc., "to do in the land," etc., up to "a land flowing with milk and honey."

וכתיב בתריה שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד ואהבת וגו' שהיא המצוה הראשונה שנצטוו אחר עשרת הדברות מפי משה.

And it is written after it, "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One," "And you shall love," etc., which is the first commandment they were commanded after the Ten Commandments, from the mouth of Moshe.

וצריך להבין למה הקדים לומר וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' דהא פרשת שמע חובת הגוף היא ונוהגת בין בארץ כו'.

Now, it needs to be understood why it first says, "And this is the commandment," etc., "to do in the land," etc., since the section of Shema is a personal obligation, and applies both in the Land, etc.

ולהבין כל זה צריך להקדים ביאור ענין דעת וענין אמונה שהם שתי מצות כי הנה כתיב דע את אלהי אביך וגו'

To understand all this, we must first explain the matter of knowledge (daas) and the matter of faith (emunah), which are two mitzvos. For it is written, "Know the G-d of your father," etc.

(בד"ה א' כ"ח ט') (דר"ל [דרוצה לומר] בחי' דעת והשגה ממש ועד"ז פי' בשל"ה [בשני לוחות הברית] בפרק בעשרה מאמרות מאמר א').

(I Chronicles 28:9) (that is to say, the level of actual knowledge and comprehension; and along these lines it is explained in the Shelah, in the section 'Asarah Maamaros' [the Ten Statements], Maamar 1).

וכתיב ויאמינו בהוי' (ועיין ברבות בשלח פכ"ג ע"פ תשורי מראש אמנה. ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפסוק אתי מלבנון).

And it is written, "And they believed in Havayah" (see [Midrash] Rabbah, Beshalach, chapter 23, on the verse "Look from the peak of Amanah"; and Shir HaShirim Rabbah, on the verse "With me from Lebanon").

והענין כי באמת זה שהעולם קורין בשם אמונה להאמין מה שהקב"ה מחיה את כולם הוא ברא את כל העולמות מאין ליש

The explanation is this: in truth, as for what the world calls 'faith' — believing that the Holy One, blessed be He, gives life to them all, [that] He created all the worlds from nothing to something —

טועים הם שאין צריך לזה אמונה שהרי זה נרגש בבחי' ראיה הגם שאינו רואה בעיני בשר הרי זה כאילו רואה.

they are mistaken. For this needs no faith, since it is felt at the level of sight: even though one does not see it with eyes of flesh, it is as if one sees.

3 וע"ז נאמר ומבשרי אחזה אלוה אחזה דייקא. והיינו מבשרי שכמו בבשרי בשביל שרואה חיות הגוף וקיומו יודע ומרגיש כי נפשו היא בו שהיא היא המחיה את הגוף ובלעדה אין חיות וקיום לגוף.

Of this it is said, "From my flesh I behold G-d" — "I behold," specifically. That is, "from my flesh": just as in my flesh, because a person sees the life and existence of the body, he knows and feels that his soul is within it, that it is the soul that gives the body life, and without it the body has no life or existence.

כך אחזה אלוה מאחר שרואין את העולמות שהם כמו גוף גדול מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו'.

So too, "I behold G-d": since one sees the worlds, which are like a great body — from the earth to the firmament is a journey of five hundred years, etc.

4 וכן אפילו דברים רוחנים כמו מלאכים ונשמות כו' הן כגוף לגבי החיות שבתוכם מא"ס ב"ה המהווה והמחי' [והמחיה] אותם ומקיימם כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וידיעה זו מורגשת כאלו רואה כו'.

And likewise even spiritual things, such as angels and souls, etc., are like a body in relation to the life-force within them from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Who brings them into being, gives them life and sustains them, as it is written, "Lift up your eyes on high and see: who created these?" And this knowledge is felt as if one sees, etc.

וזהו לשון אחזה ולכן אין זה נקרא בשם אמונה בלשון הקודש אלא בשם דעת כי דעת הוא לשון הכרה והרגשה

This is [the meaning of] the expression "I behold." Therefore, in the Holy Tongue this is not called by the name 'faith' but by the name 'knowledge' (daas), for daas is a term for recognition and feeling.

וגם דעת הוא העמקת הלב שלא יסיח דעתו מזה ויהיה לו לזכרון לפניו תמיד שלא ישכח ויסור מלבו. משא"כ הרהור בעלמא לא עביד מידי דהרהור לאו כדבור דמי.

And daas is also the deepening of the heart, so that he does not take his mind off it, and it is always before him as a remembrance, so that he does not forget it and it does not depart from his heart. Whereas mere thought accomplishes nothing, for thought is not like speech.

5 ב אך הנה דעת והרגשה זו היא בבחי' ממלא כל עלמין (ולכן נק' בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בשם עלמא דאתגליא כמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל]),

2. However, this knowledge and feeling is at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) (and that is why the level of the light that fills all worlds is called 'the revealed world' (alma de'isgalya), as is explained in the discourse beginning "And I shall be sanctified among the children of Israel"),

אבל בבחי' סובב כל עלמין כתיב אני הוי' לא שניתי (וע' זח"ב [זהר חלק ב'] ס"פ תרומה קע"ו א', ח"ג [חלק ג'] קל"ז ב')

but of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) it is written, "I, Havayah, have not changed" (see Zohar, Part II, at the end of Parshas Terumah, 176a; Part III, 137b),

ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' שאינו בגדר עלמין כלל רק בחי' מלכותך לבדה היא מלכות כל העולמים

and "You are the same before the world was created," etc., for He is not within the bounds of worlds at all. Only the level of "Your kingship" alone is "a kingship over all worlds,"

דהיינו בחי' זיו והארה ממדת מלכותו ית' כמאמר בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שם כבוד מלכותו ולא מלכותו עצמה.

that is, a level of radiance and illumination from the attribute of His kingship (Malchus), may He be blessed, as in the saying "Blessed be the Name of the glory of His kingship forever and ever": the Name of the glory of His kingship, and not His kingship itself.

וע"ז אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד שגם שמו היא מדת מלכותו היא בבחי' לבדו וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיו של שמו על ארץ כו'

Of this our Sages, of blessed memory, said, "Before the world was created, there was He and His Name alone": that even His Name, which is the attribute of His kingship, is at the level of "alone," as it is written, "For His Name alone is exalted"; only "His splendor" and the radiance of His Name are "upon the earth," etc.

(וע' מזה בד"ה לכן אמור לבנ"י [לבני ישראל] ובד"ה קחו מאתכם תרומה ובד"ה יביאו לבוש מלכות ובד"ה ובבואה לפני המלך ובד"ה שיר השירים ובד"ה קול דודי),

(See on this in the discourse beginning "Therefore say to the children of Israel," and in the discourses beginning "Take from among you an offering," "Let them bring royal apparel," "And when she came before the king," "The Song of Songs" and "The voice of my beloved.")

ונקרא הוא יתי בשם סובב כל עלמין שאין העולמות תופסים מקום נגדו שחיותו המתפשט תוך העולמות אינו כדמיון הנשמה המתלבשת ממש תוך הגוף ומתפעלת ממקרי הגוף וממקרי המקום והזמן קור וחום כו',

And He, may He be blessed, is called by the name 'the light that encompasses all worlds,' because the worlds take up no space relative to Him: His life-force that spreads within the worlds is not like the soul, which is actually clothed within the body and is affected by what happens to the body and by what happens in place and time, cold and heat, etc.,

אבל לפניו יתי הגם שנמצא למטה כמו למעלה אינו נתפס בגדר מקום ח"ו [חס ושלום] ומעלה ומטה שוין

but before Him, may He be blessed, even though He is found below just as above, He is not grasped within the bounds of place, G-d forbid, and above and below are equal.

ואין הפי' סוכ"ע שהוא מלמעלה מן העולמות אלא הוא נמצא בתוך העולמות ג"כ ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא בבחי' סוכ"ע וזהו והקדוש בשמים ובארץ שלפי שהוא קדוש ומובדל הוא בחי' סובב כל עלמין לכן הוא שוה ממש בארץ מתחת כמו בשמים ממעל

And the meaning of 'encompasses all worlds' is not that He is above the worlds; rather, He is found within the worlds as well, and even so He is at the level of the light that encompasses all worlds. This is [the meaning of] "and holy in heaven and on earth": because He is holy and set apart, the level of the light that encompasses all worlds, He is therefore truly the same on the earth below as in the heavens above.

(והמלך הגדול היינו בחי' ממלא כל עלמין התפשטות גדולת מלכותו יתי כי ולגדולתו אין חקר כתיב וכתיב אלף אלפים כו' וע' בזח"א [בזהר חלק א] דרל"ט א'. ויגש דר"ו ע"ב ויחי דרל"ז א'. ח"ג [חלק ג'] דקע"א סע"א [סוף עמוד א])

(And "the great King" is the level of the light that fills all worlds, the spreading forth of the greatness of His kingship, may He be blessed; for it is written, "and His greatness is unsearchable," and it is written, "A thousand thousands," etc. And see Zohar, Part I, 239a; Vayigash, 206b; Vayechi, 237a; Part III, 171a, end of side a.)

שאינו בגדר עלמין ואין העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום] וכמו מקודם שנברא העולם

For He is not within the bounds of worlds, and the worlds effect no change in Him whatsoever, G-d forbid, just as before the world was created.

ובבחי' זו לא שייך דעת והרגשה שאין נתפס בשום שכל והשגה איך אין שינוי לפניו יתי' אלא זו היא בחי' אמונה להאמין בה' שהוא יתי' אינו בגדר עלמין ולפניו כחשיכה כאורה (ועמ"ש מזה בד"ה וירא ישראל כו' ויאמינו בהוי'):

And at this level knowledge and feeling do not apply, for no intellect or comprehension can grasp how there is no change before Him, may He be blessed; rather, this is the level of faith: to believe in G-d, that He, may He be blessed, is not within the bounds of worlds, and that before Him "darkness is as light" (see what is written on this in the discourse beginning "And Israel saw," etc., "and they believed in Havayah").

6 ג והנה כתיב שכן ארץ ורעה אמונה פי' ורעה מפרנס שצריך לפרנס ולהמשיך מזון להגדיל את האמונה עד שתהיה קבועה בלב האדם ג"כ בבחי' דעת והרגשה וכאלו רואה כו'

3. Now, it is written, "Dwell in the land and tend faith." "Tend" means 'provide for': one must provide and draw down nourishment to make faith grow, until it is fixed in a person's heart also at the level of knowledge and feeling, as if he sees, etc.,

וכמו שיהיה לעתיד לבא כדכתיב ומלאה הארץ דעה פי' הארץ היא האמונה שנק' בשם ארץ שהיא המדרגה התחתונה שאין בה גילוי אלא אמונה בלבד

as it will be in the time to come, as it is written, "And the earth shall be full of knowledge." That is, "the earth" is faith, which is called by the name 'earth' because it is the lowest level, in which there is no revelation, only faith alone.

כי נעוץ תחלתן בסופן שאין גילוי תחלתן אלא בבחי' סופן ובחי' אמונה זו תהיה מלאה דעה שתהי' [שתהיה] בבחינת הכרה והרגשה וכאלו רואה וכו'.

For "their beginning is embedded in their end": their beginning is revealed only at the level of their end. And this level of faith will be "full of knowledge," so that it will be at the level of recognition and feeling, as if one sees, etc.

וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כו' והמשכה זו להיות הגדלת האמונה הוא ע"י תורה ומצות

As it is written, "And the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh together shall see," etc. And this drawing down, so that faith grows, is through Torah and mitzvos

(ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ע"פ חגרה בעוז מתניה. ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון אמון פדגוג. ובד"ה משה ידבר גבי בצלמנו כדמותנו),

(see what is written in the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," and in Iggeres HaKodesh, on the verse "She girds her loins with strength"; and see what is written in the discourse beginning "And I was beside Him as an amon": amon, a pedagogue; and in the discourse beginning "Moshe would speak," regarding "in Our image, after Our likeness"),

שעליהם נאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו רמ"ח מצות הם רמ"ח אברין דמלכא בחי' אדם אדמה לעליון שהם הן רמ"ח המשכות מבחי' סובב כל עלמין.

for of them it is said, "Let us make man in Our image, after Our likeness": the 248 mitzvos are the 248 'limbs of the King,' the level of 'Adam,' [as in] "I will be like (adameh) the Most High"; they are 248 drawings-down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

ודרך כלל נחלקין הרמ"ח מצות לג' קוין ימין ושמאל ואמצע והם תורה ועבודה וגמילות חסדים. תורה הוא שמותיו של הקב"ה קורא בתורה הוא כמו שקורא בשם וכו'.

In general, the 248 mitzvos divide into three lines, right, left and middle, and these are Torah, service (avodah) and acts of kindness (gemilus chassadim). Torah is the Names of the Holy One, blessed be He: one who reads in the Torah is like one who calls by name, etc.

7 וגמ"ח [וגמילות חסדים] זו צדקה להחיות רוח שפלים על ידי אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא להיות המשכת סובב כל עלמין בבחי' ירידה והשפלה להחיות רוח שפלים. ועבודה זו קרבנות בחי' רשפי אש שלמטה ליכלל באש שלמעלה.

And acts of kindness are charity, "to revive the spirit of the lowly": through an arousal from below, [there is] an arousal from above, so that the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is drawn down in a manner of descent and lowering, "to revive the spirit of the lowly." And service is the sacrifices, the level of the flames of fire below, to be merged into the fire above.

8 וכן בתפלה שכנגד הקרבנות תקנו ברוך שאמר ופסוקי דזמרה להגדיל מדורת האש האהבה שממטה למעלה באומרו ברוך שאמר והיה העולם דהיינו במאמר אחד ואח"כ נפרט ע"י ט' מאמרות כו'.

So too in prayer, which corresponds to the sacrifices, they instituted Baruch She'amar ["Blessed is He who spoke"] and Pesukei deZimrah [the verses of praise], to enlarge the blaze of the fire, the love from below upward, by saying, "Blessed is He who spoke and the world came into being": that is, by one utterance, and afterwards it was set out in detail through nine utterances, etc.

וכן בהללויה כי נשגב שמו לבדו רק הודו גו' [וגו' / גומר] וירם קרן לעמו וגו' לבנ"י [לבני ישראל] עם קרובו וגו' וכיוצא בזה משאר פסוקים שמהם נמשך רשפי אש והתלהטות הלב.

So too in [the psalm] Halleluyah: "For His Name alone is exalted"; only "His splendor," etc.; "And He has raised up a horn for His people," etc.; "for the children of Israel, a people near to Him," etc.; and the like from the other verses, from which are drawn the flames of fire and the blazing of the heart.

9 ועי"ז כמים הפנים לפנים וגו' ממשיך למטה בחי' סוכ"ע שתהי' [שתהיה] אמונה זו קבועה ותקועה בלב ונפש האדם, וזהו וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' ארץ זבת חלב ודבש שמע ישראל וגו'.

And through this, "As in water face [answers] to face," etc., one draws the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) down below, so that this faith is fixed and implanted in a person's heart and soul. And this is [the meaning of] "And this is the commandment," etc., "to do in the land," etc., "a land flowing with milk and honey," "Hear, O Israel," etc.

כי הנה ענין פרשת שמע ישראל הוא שהוי' סובב כל עלמין שהוא אלהינו שאנחנו מאמינים בו בבחי' אמונה לבדה

For the theme of the section "Hear, O Israel" is that Havayah, the light that encompasses all worlds, who is "our G-d," in whom we believe at the level of faith alone,

יהי' [יהיה] בבחי' אחד בבחי' גילוי בשבעה רקיעים ובארץ בבחי' דעת והרגשה (וכ"כ [וכן כתב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פי"א [פרק י"א] בענין הוי' אחד שהוא המשכת הדעת עליון כו')

should be at the level of "One," revealed in the seven heavens and on earth, at the level of knowledge and feeling (and so it is written in Pri Etz Chaim, Shaar Kerias Shema, chapter 11, on "Havayah is One," that it is the drawing down of the supernal Daas, etc.),

להיות ביטול ויחוד אמיתי בבחי' יחודא עילאה ביטול במציאות ממש ונעשה ונמשך בחי' זו ע"י המשכת המצות לבחי' ארץ היא בחינת אמונה ואמונה זו היא בחי' ארץ זבת חלב ודבש.

so that there is true self-nullification (bittul) and unity, at the level of the higher unity (yichuda ila'ah), an actual nullification of existence. And this level is brought about and drawn down through the drawing of the mitzvos down to the level of 'land,' which is the level of faith; and this faith is the level of "a land flowing with milk and honey."

חלב הוא בחי' הגדלת המדות שתגדל האהבה המסותרת בלב ותצא מההעלם אל הגילוי, (כי הגדלת המדות הוא ע"י בחי' אמונה מבחי' סובב כל עלמין דייקא משא"כ מבחי' ממלא כל עלמין לא תתגדל אהבתו ויראתו לה' מכאשר תוכל נפשו שאת.

'Milk' is the level of the growth of the emotive attributes (middos): that the love hidden in the heart should grow and come out from concealment into revelation. (For the growth of the emotive attributes comes through the level of faith, from the level of the light that encompasses all worlds specifically; whereas from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), his love and awe of G-d will not grow beyond what his soul is able to bear.

ועמ"ש בד"ה באתי לגני בפי' ייני עם חלבי. וסד"ה חכלילי עינים גבי רוחצות בחלב ובזח"ג [ובזהר חלק ג] קל"ו ב').

And see what is written in the discourse beginning "I have come into my garden," on the explanation of "my wine with my milk"; and at the end of the discourse beginning "His eyes shall be red," regarding "bathed in milk"; and in Zohar, Part III, 136b.)

ודבש הוא בחינת מתיקות ותענוג כמ"ש אז תתענג על ה' והיינו מבחי' סובב כל עלמין

And 'honey' is the level of sweetness and delight, as it is written, "Then you will delight in Havayah"; and this is from the level of the light that encompasses all worlds,

דהיינו כאשר יתבונן כי אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'. ורק הודו על וגו'.

that is, when one contemplates that "I, Havayah, have not changed," and "You are the same before the world was created," etc., and [that] only "His splendor is upon," etc.

10 ועם כל זה הנה וירם קרן לעמו ולבנ"י [ולבני ישראל] עם קרובו ממש. אי לזאת יגיל וישמח לבו ויתענג על ה' ממש וזהו וצדיק באמונתו יחיה מלשון תענוג ופיקוח נפש

Yet with all this, "He has raised up a horn for His people," "for the children of Israel, a people near to Him" — truly. Therefore his heart will exult and rejoice, and he will truly delight in G-d. This is [the meaning of] "And the righteous shall live by his faith": ["live"] in the sense of delight and the reviving of the soul,

כמו בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, שפי' חסרונם דבר החסר לאדם לקיום חיותו

as in [the blessing] "Who creates many living beings and their needs, for all that You have created to give life through them to the soul of every living being": for the meaning of "their needs" is what a person lacks for the maintenance of his life,

להחיות בהם נפש כל חי שאינו אלא להתענג ופיקוח נפש וכך יחיה באמונתו להשיב את נפשו יותר מכל התענוגים ומרוב כל וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי וגו'.

and "to give life through them to the soul of every living being" is what serves only for delight and the reviving of the soul. So too, he "shall live by his faith," restoring his soul more than all delights and "more than an abundance of everything," as it is written, "Whom have I in heaven? And with You, I desire nothing," etc.

(וזהו ורעה אמונה והתענג על ה' והיינו ע"י ועשה טוב. וע' זח"ג [זהר חלק ג] פינחס דרכ"ה ב' מענין זה. ובפ' בהר דק"י ע"ב. ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם מענין טוב. ח"ב [חלק ב'] תרומה ק"ע ע"א ע"פ מזמור לדוד ה' רועי ודקע"א א'):

(And this is [the meaning of] "and tend faith," "and delight in Havayah"; and this is through "and do good." See Zohar, Part III, Pinchas, 225b, on this matter; and in Parshas Behar, 110b; and in the commentary of the Ramaz there, on the matter of 'good'; Part II, Terumah, 170a, on the verse "A psalm of David: Havayah is my shepherd," and 171a.)

11 ד אך בחי' אלו של חלב ודבש עדיין לא הגיעו למעלת ומדריגת ומלאה הארץ דעה שיהיה לעתיד לבא בבחי' דעת והרגשה ממש משא"כ חלב ודבש הם בבחי' האמונה עדיין.

4. However, these levels of milk and honey have not yet reached the virtue and level of "And the earth shall be full of knowledge," which will be in the time to come, at the level of actual knowledge and feeling; whereas milk and honey are still at the level of faith.

והענין כי הנה אנו רואים שהעולם כמנהגו נוהג בבחי' ממלא כל עלמין שיש לכל עת כו'. כי הנחש הטיל זוהמא בחוה בחי' כנסת ישראל ובמתן תורה פסקה זוהמתן.

The explanation is this: we see that the world follows its usual course at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), where "for everything there is a time," etc. For the serpent cast contamination into Chavah, the level of the Community of Israel, and at the Giving of the Torah their contamination ceased.

12 ואח"כ בחטא העגל חזר כו'. ואח"כ בימי יהושע עבדו את ה' ובימי שפוט השופטים קלקלו ובימי דוד ושלמה היו במעלה העליונה ואח"כ בחטא ירבעם כו'

Afterwards, with the sin of the Calf, it returned, etc. Afterwards, in the days of Yehoshua, they served G-d; in the days when the judges judged, they acted corruptly; in the days of David and Shlomo they were at the highest level; and afterwards, with the sin of Yeravam, etc.

וכך בכל דור ודור נשתנה לפי הענין וגם בימי התנאים והאמוראים אין זמן א' דומה לחבירו וכל העתים משתנים והזמנים מתחלפין ומתהפכין.

And so in every generation it changed according to the circumstances; and also in the days of the Tannaim and the Amoraim [the Sages of the Mishnah and of the Gemara], no one time was like another. All the times change, and the eras alternate and are reversed.

והיינו לפי שהם בבחינת ממלא כל עלמין שהם בחי' פרצוף ראש ויד ורגל ושאר אברים שאין אחד דומה לחבירו ופעולת האיברים משתנין גם לפעמים כואב אחד מהאברים או נחלש כו'

This is because they are at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is the level of a configuration (partzuf): head, hand, foot and the other limbs, no one of which is like another, and the functions of the limbs vary; also, at times one of the limbs aches or grows weak, etc.,

וכיוצא בזה שינוים מקרים (וע' זח"א [זהר חלק א] ויחי דרכ"א א' דאשתניאת מגוונא לגוונא וס"פ אמור דק"ז. זח"ג [זהר חלק ג] תצא רפ"א א' ועיין בפרדס שער אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] ספ"א [סוף פרק א']).

and similar changes and happenings (see Zohar, Part I, Vayechi, 221a: "that she changes from hue to hue"; and the end of Parshas Emor, 107; Zohar, Part III, Teitzei, 281a; and see Pardes, the Gate of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, end of chapter 1).

וכן בכל אדם בפרטיות לפעמים נופל במחשבה דבור ומעשה אשר לא טוב. ולפעמים יפול לו הרהורי תשובה ומעשים טובים כי לכל עת וגו' ולאום מלאום יאמץ. כשזה קם כו'. לא נתמלאה צור כו'.

So too with every person individually: at times he falls into thought, speech and action that are not good, and at times thoughts of teshuvah (return) and good deeds come to him. For "for everything there is a time," etc., and "one nation shall be stronger than the other nation": "When this one rises," etc.; "Tyre was not filled," etc.

וע"כ אל יפול לב האדם עליו בראותו שנופל כו' כי כך הוא סדר תהפוכות הזמן ויכול הוא לחזור ולשנות את טעמו מרע לטוב.

Therefore let a person's heart not fall within him when he sees that he falls, etc., for such is the order of the reversals of time, and he can return and change his disposition from bad to good.

וכל זה הוא בבחי' ממלא כל עלמין.

And all this is at the level of the light that fills all worlds.

אך להיות בחי' סובב כל עלמין בבחי' גילוי בבחי' דעת והרגשה ממש צריך להיות ובערת הרע וגו'

But for the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) to be revealed, at the level of actual knowledge and feeling, there must be "And you shall purge the evil," etc.

(וכמ"ש מזה בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה) שזה יהיה לעתיד לבא שיקויים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

(as is written about this in the Biur [the explanation] on the verse "For over all the glory, a canopy"), which will be in the time to come, when "And I will remove the spirit of impurity from the land" will be fulfilled.

משא"כ בזמן חורבן הבית שבית ראשון היו בו נביאי השקר ובית שני היה בו שנאת חנם שהם הם בחי' זה לעומת זה כנגד בחי' אמונה שהיא למעלה מן הדעת,

Not so at the time of the destruction of the Temple: in the First Temple there were false prophets, and in the Second Temple there was baseless hatred; and these are precisely the level of "one opposite the other," set against the level of faith that is above knowledge.

והענין כי כמו שיש בסטרא דקדושה בחי' אמונה שהיא למעלה מן הדעת כך הי' [היה] אז בין ישראל אמונות כוזבות (כמבואר בירמיהו סימן מ"ד פסוק י"ז י"ח).

The explanation is that just as on the side of holiness there is the level of faith that is above knowledge, so there were then among Israel false beliefs (as is explained in Jeremiah, chapter 44, verses 17 and 18).

והם זה לעומת זה והנה בבית ראשון בהתגברות סטרא דקדושה היה גילוי שכינה ארון וכפורת

And they are "one opposite the other." In the First Temple, when the side of holiness prevailed, there was a revelation of the Shechinah (Divine Presence), the Ark and the Ark-cover;

וכך בזה לעומת זה בהתגברות סטרא דקליפה מחמת החטא היה התגברות כנגד אמונת אלהות והנשים שהי' [שהיה] מבכות את התמוז אמרו מעת חדלנו לקטר למלכת שמים חסרנו וגו' וכך היו נביאי השקר (כמ"ש בירמיה סי' כ"ז פסוק י"ד ט"ו),

and so too, "one opposite the other," when the side of kelipah prevailed because of sin, there was a strengthening against faith in G-dliness. The women who were weeping for the Tammuz said, "Since we stopped burning incense to the queen of heaven, we have lacked," etc. And so it was with the false prophets (as it is written in Jeremiah, chapter 27, verses 14 and 15),

דהיינו אמונות כוזבות בנביא להאמין במה שלא דבר ה', משא"כ בבית שני שחסרו ה' דברים לא היתה ג"כ בלעומת זה התגברות הקליפה כ"כ [כל כך]

that is, false beliefs in a prophet, believing what G-d had not spoken. Whereas in the Second Temple, which lacked five things, there was likewise not so great a strengthening of kelipah on the opposing side;

והיתה האמונה רעה במילי דעלמא להאמין באנשי רכיל לשנוא את חבירו שהשנאה ההיא היא שנאת חנם שחבירו לא עשה לו רעה באמת.

and the evil belief was in worldly matters: believing talebearers, so as to hate one's fellow, and that hatred is baseless hatred, since his fellow had done him no real wrong.

כי אם לא היה מאמין באנשי רכיל בוודאי לא היה איש שונא לרעהו כלל שזה כנגד הטבע שישנא אחד לחבירו חנם אם יודע באמת שחבירו לא פשע כו':

For if one did not believe talebearers, surely no man would hate his fellow at all, since it is against nature for one to hate his fellow for nothing if he truly knows that his fellow did no wrong, etc.

13 וזהו וידעת היום והשבות אל לבבך וגו' כי להיות הידיעה והרגשה בבחי' ממלא כל עלמין כבר נאמר אתה הראת לדעת וגו'. כבר הראת כו'.

And this is [the meaning of] "And you shall know this day, and take it to your heart," etc. For as to there being knowledge and feeling at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), it has already been said, "You have been shown, so as to know," etc.: you have already been shown, etc.

אבל להיות וידעת בבחי' סובב כל עלמין דהיינו בשמים ממעל שמים בחי' סובב כמו השמים שהם כדורים

But as to there being "And you shall know" at the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), that is, "in the heavens above" — 'heavens' being the level of encompassing, just as the heavens are spheres

וכמו הארץ שהיא בתוך השמים והשמים מקיפין לה (ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת גבי לא בשמים היא).

and just as the earth is inside the heavens and the heavens surround it (see what is written in the discourse beginning "For this commandment," regarding "It is not in heaven"),

כך הנה דבר ה' הוא בחי' ממלא כל עלמין היא מוקפת בבחי' סובב כל עלמין שאין דבר חוץ ממנו.

so the word of G-d, which is the level of the light that fills all worlds, is surrounded by the level of the light that encompasses all worlds, for there is nothing outside Him.

וכמשל הדבור בעודו בכח הנפש שעדיין לא יצא ונפרד כו'.

It is like the analogy of speech while it is still within the soul's power, before it has gone out and become separate, etc.

וידיעה זהו הוא דוקא היום כמו היום לעשותם ולא למחר בעוה"ב [בעולם הבא] שהעולם הבא הוא בחי' ממלא כל עלמין השתלשלות המדריגות מעילה לעלול מדריגה אחר מדריגה וכמשל פרצוף שיש בו ראש ויד ורגל כו'.

And this knowledge is specifically "this day," as in "Today to do them," and not tomorrow, in the World to Come; for the World to Come is the level of the light that fills all worlds, the chain of descending levels (hishtalshelus) from cause to effect, level after level, like the analogy of a configuration (partzuf) with a head, hand and foot, etc.

כך יש מדריגות רבות ג"ע [גן עדן] עליון וג"ע [וגן עדן] תחתון כו'. ולכן המעשים ודיבורים ומחשבות נעשו לבושין צואים לעוה"ב [לעולם הבא] ואין יכול לפשוט אותם וכאלו קשור בשק אם לא ע"י כף הקלע וכיוצא בזה להתיר ולהפקיע הקשר וכו'

So there are many levels: the Higher Gan Eden [Garden of Eden] and the Lower Gan Eden, etc. Therefore the deeds, words and thoughts become soiled garments in the World to Come, and one cannot take them off; it is as if one were tied up in a sack, unless through the hollow of the sling and the like, to untie and break the knot, etc.

(וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי), משא"כ היום והשבות אל לבבך בשני יצריך בבחי' אתכפייא ואתהפכא כו'

(as was explained in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "My offering, My bread"). Whereas "this day, and take it to your heart," with both your inclinations, at the level of subjugation (iskafya) and transformation (is'hapcha), etc.:

שהיום יכול לברר ולהפריד הרע על ידי המשכה מבחי' סובב כל עלמין ע"י והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מצוך היום דוקא שהתורה והמצות הם מבחי' סובב כל עלמין

for today one can refine and separate out the evil through a drawing down from the level of the light that encompasses all worlds, through "And these words, which I" — Who I am — "command you this day," specifically; for the Torah and the mitzvos are from the level of the light that encompasses all worlds.

וע"י זה וידעת היום כי הוי' הוא האלהים הוי' הוא בחי' גילוי האלהים בחי' הסתר וצמצום

And through this, "And you shall know this day that Havayah is HaElokim": Havayah is the level of revelation, HaElokim the level of concealment and contraction (tzimtzum).

כי כמו שיש בחינת הסתר וצמצום בבחי' ממלא כל עלמין בחי' עליות וירידות לפי זמנים מתחלפים כנ"ל, כך יש בבחי' סובב כל עלמין בחי' הוי' זה גילוי ובחי' אלהים היינו הסתר וצמצום בהתגברות זה לעומת זה,

For just as there is the level of concealment and contraction in the level of the light that fills all worlds, the level of ascents and descents according to changing times, as mentioned above, so in the level of the light that encompasses all worlds there is the level of Havayah, which is revelation, and the level of Elokim, which is concealment and contraction, as one or the other prevails, "one opposite the other."

וצריך להיות וידעת היום והשבות אל לבבך בבחינת אתכפיא ואתהפכא שיקויים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ועי"ז תהיה ומלאה הארץ דעה וגו' והארץ תרצה את עונה דהיינו שזדונות יהי' [יהיה] כזכיות.

And there must be "And you shall know this day, and take it to your heart" at the level of subjugation and transformation, so that "And I will remove the spirit of impurity from the land" is fulfilled; and through this there will be "And the earth shall be full of knowledge," etc., and "the earth shall make its iniquity acceptable," that is, deliberate sins will become like merits.

(בגמ' [בגמרא] נזכר פסוק וידעת היום ר"ה [ראש השנה] ל"ב ב' גיטין נ"ז ב'. רבות בפ' ואתחנן ע"פ דוידעת היום. ובפ' וזאת הברכה וס"פ ויקרא ספ"ו ע"פ והוא עד או ראה או ידע. או ראה אתה הראת לדעת. או ידע וידעת היום.

(In the Gemara, the verse "And you shall know this day" is mentioned in Rosh HaShanah 32b and Gittin 57b. [Midrash] Rabbah, in Parshas Va'eschanan, on the verse "And you shall know this day"; and in Parshas Vezos HaBerachah and at the end of Parshas Vayikra, the end of chapter 6, on the verse "And he is a witness, whether he has seen or known": "whether he has seen": "You have been shown, so as to know"; "or known": "And you shall know this day."

ויש לפרש ע"פ האמור דפסוק אתה הראת לדעת זהו על בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שע"ז נאמר ומבשרי אחזה שאו מרום עיניכם וראו.

And it may be explained, according to what has been said, that the verse "You have been shown, so as to know" is about the level of the light that fills all worlds, of which it is said, "From my flesh I behold," "Lift up your eyes on high and see."

וזהו או ראה. אתה הראת. אבל פסוק וידעת היום קאי על האמונה והדעת בבחי' סוכ"ע מה שאינו בגדר עלמין כלל וע"ז נאמר וידעת היום כנ"ל. וזהו או ידע כו'.

And this is "whether he has seen": "You have been shown." But the verse "And you shall know this day" refers to faith and knowledge at the level of the light that encompasses all worlds, that which is not within the bounds of worlds at all; of this it is said, "And you shall know this day," as mentioned above. And this is "or known," etc.

וזהו שיש בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] ע' רבתי וכן ד' דאחד שהוא ענין עד דהיינו בחי' ואתם עדי כמש"ש [כמה שכתוב שם] במדרש והיינו ע"י אתה הראת לדעת וידעת היום כו' וכנ"ל.

And this is why the first verse of the Shema has a large ayin, and likewise [a large] dalet in "Echad" ["One"], which is the idea of 'ed' (witness), that is, the level of "And you are My witnesses," as is written there in the Midrash; and this is through "You have been shown, so as to know" and "And you shall know this day," etc., as mentioned above.

וגם י"ל [יש לומר] ע' רבתי דשמע עין בחי' ראיה הראת לדעת. ושמע לשון הבנה בחי' וידעת.

It may also be said that the large ayin of "Shema" is 'ayin' (eye), the level of sight, "You have been shown, so as to know"; and "Shema" is a term for understanding, the level of "And you shall know."

וזהו ע"פ שנים עדים יקום דבר כי עדות אותיות דעות ושנים עדים היינו בחי' או ראה או ידע הנ"ל ועי"ז יקום דבר. הוא בחי' דבר ה'. וע"ז מרמז הד' רבתי דאחד):

And this is [the meaning of] "By the testimony of two witnesses a matter shall be established": for 'eidus' (testimony) has the letters of 'de'os' (knowledge), and the two witnesses are the levels of "whether he has seen or known" mentioned above, and through this "a matter (davar) shall be established," which is the level of "the word (devar) of G-d." And to this the large dalet of "Echad" alludes.)

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 5

ביאור הדברים ע"פ וידעת היום כו'

An Explanation of "And You Shall Know This Day"

◇

1 ביאור הדברים ע"פ וידעת היום כו'

An explanation of the matters on the verse "And you shall know this day," etc.

2 ולעיל מיניה כתיב אתה הראת לדעת וא"כ מהו עוד וידעת כו'. הנה ע"ס [עשר ספירות] דקדושה וכנגד זה עשר כתרי מסאבותא והם זה לעומת זה אברהם חסד דקדושה וישמעאל חסד דלעומת זה.

Just before it, it is written, "You have been shown, to know." If so, what is [the meaning of] the further "And you shall know," etc.? Now, there are the Ten Sefiros of holiness, and corresponding to them, the ten crowns of impurity; and they are "one opposite the other." Avraham is the Chesed (kindness) of holiness, and Yishmael is the Chesed of the opposing side.

ופי' אברהם שיצא ממנו ישמעאל שיצא ונפרד ממנו כפירוד הסיגים מן הכסף כו' יצחק גבורה דקדושה וכנגדו גבורה דקליפה.

And the meaning of "Avraham, from whom Yishmael came out," is that he came out and was separated from him, as dross is separated from silver, etc. Yitzchak is the Gevurah (restraint) of holiness, and corresponding to him is the Gevurah of kelipah.

אבל אין ישמעאל כנגד יצחק. כי אין ביכולת כל מדה שבלעומת זה להיות מנגד רק למדה שכנגדו בקדושה.

But Yishmael is not opposite Yitzchak. For no attribute of the opposing side has the ability to oppose anything except the attribute that corresponds to it in holiness.

3 והאהבה זרה היא מנגד לאהבה דקדושה. וזהו זה לעומת זה. כי שתיהן הן מדות שוות רק חסד דקדושה הוא אהבה לאלקות והמנגד לזה הוא אהבה זרה חסד דקליפה.

Alien love opposes holy love; and this is "one opposite the other." For the two of them are attributes that are alike, except that the Chesed (kindness) of holiness is love for G-dliness, while what opposes it is alien love, the Chesed of kelipah.

אבל אינה מנגדת לבחי' גבורה דקדושה שהוא מדת היראה והפחד, ור"ל [ורוצה לומר] שלגבי בחי' אהבה דקדושה תוכל האהבה זרה להתגבר לפעמים ע"ד ולאום מלאום יאמץ

But it does not oppose the level of the Gevurah (restraint) of holiness, which is the attribute of awe and dread. That is to say: in relation to the level of holy love, alien love can sometimes prevail, in the manner of "and one nation shall be stronger than the other nation."

משא"כ ע"י שיצטרף ג"כ מדת היראה דקדושה הנה לגבי בחינה זו אין כח כלל באהבה זרה לעמוד כלל והיינו לפי שאינה כלל הלעומת זה של היראה עד שיהי' [שיהיה] שייך ע"ז אפילו לעתים ענין ולאום מלאום יאמץ.

Whereas when the attribute of holy awe is also joined [to it], then, in relation to this level, alien love has no power whatsoever to stand at all. This is because it is not at all the counterpart of awe, such that the matter of "and one nation shall be stronger than the other nation" could apply to it, even at times.

4 וזהו ענין שבארות שחפר אברהם סתמום פלשתים אחרי מות אברהם כי פלשתים לצנים היו בחי' הוללות ושמחה דקליפה

This is the meaning of the wells that Avraham dug, which the Philistines stopped up after Avraham's death. For the Philistines were scoffers, [which is] the level of the frivolity and joy of kelipah.

ולכן אחרי מות אברהם היינו בהסתלקות האהבה דקדושה יש יניקה לחיצונים מהבארות שהוא בחי' אהבה הנמשכת כמים שמבחי' אברהם והיינו להיותן לעומת זה של בחי' זו דקדושה

Therefore, after Avraham's death—that is, when holy love has departed—the external forces draw nurture from the wells, which are the level of love that flows like water, from the level of Avraham. This is because they are the counterpart of this level of holiness.

אבל ע"י חפירה דיצחק שחפר עוד הבארות הללו דאברהם לא נפסקה עוד נביעתם שאין להוללות ושמחה דקליפה יכולת כלל לעמוד נגד מדת היראה והפחד דקדושה שהרי אינן כלל לעומת זה של היראה כו'.

But through the digging of Yitzchak, who dug these wells of Avraham again, their flow was no longer cut off. For the frivolity and joy of kelipah have no ability at all to stand against the holy attribute of awe and dread, since they are not at all the counterpart of awe, etc.

ועמ"ש ע"פ אלה תולדות יצחק וסד"ה ויהי בשלח פרעה כו' ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים ע"ש.

And see what is written on the verse "These are the generations of Yitzchak," and at the end of the discourse beginning "And it was, when Pharaoh sent away," etc., "G-d did not lead them by way of the land of the Philistines"; see there.

ועמ"ש בפ' חקת ע"פ באר חפרוה שרים וע' בזהר פ' צו (דל"ב ע"א) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם.

And see what is written in Parshas Chukas on the verse "The well that princes dug"; and see the Zohar, Parshas Tzav (folio 32, side a), and the commentary of the Ramaz there.

והנה גם בחינת יצחק שהוא מדת היראה ופחד דקדושה כשהיא רק לבדה יש לה ג"כ מנגד מבחי' הגבורה דקליפה וכמו יראה רעה או כעס וכו'

Now, the level of Yitzchak too, which is the holy attribute of awe and dread, when it is alone, also has an opponent, from the level of the Gevurah of kelipah, such as evil fear, or anger, etc.

כי אף שע"פ רוב יש כח ועוז בכל מדה דקדושה לבטל המדה דקליפה המנגדת לה כי יש יתרון לצד הקדושה על הקליפה כיתרון האור מהחושך.

For although, for the most part, every attribute of holiness has the power and strength to nullify the attribute of kelipah that opposes it, since the side of holiness has an advantage over kelipah "as light has an advantage over darkness,"

עכ"ז [עם כל זה] לפעמים נאמר ולאום מלאום יאמץ כנ"ל.

nevertheless, at times it is said, "and one nation shall be stronger than the other nation," as mentioned above.

5 והיינו דוקא נגד מדה א' דקדושה אבל ע"י הצטרפות והתכללות גם המדה השנית דקדושה להיות התכללות אהוי"ר [אהבה ויראה] אז לא יוכלו המנגדים שבלעומת זה לנגוע בהן.

This is so specifically against one attribute of holiness. But through the joining and inclusion of the second attribute of holiness as well, so that there is an inter-inclusion of love and awe, then the opponents of the opposing side cannot touch them.

וע"ז נאמר ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מע"פ הבאר כו' כל העדרים דייקא היינו התכללות המדות ואזי וגללו את לב האבן המטמטם הלב כו'.

Of this it is said, "And all the flocks would be gathered there, and they would roll the stone from the mouth of the well," etc. "All the flocks," specifically: that is, the inter-inclusion of the attributes; and then "they would roll" away "the heart of stone" that dulls the heart, etc.

אמנם כ"ז [כל זה] במדות חו"ג [חסד וגבורה] אבל בחי' יעקב הוא בריח התיכון ומדתו אמת שהוא הארה מכתר.

However, all this applies to the attributes of Chesed (kindness) and Gevurah (restraint). But the level of Yaakov is "the middle bar," and his attribute is truth, which is a radiance from Keser (the Crown).

והיינו להיות כי התפארת הוא המחבר חו"ג [חסד וגבורה] וזהו ענין יושב אהלים כמ"ש בזהר ס"פ תרומה (דקע"ה ע"ב). ויקרא (י"ב ב'). וישלח (קס"ז ב').

This is because Tiferes (beauty) is what joins Chesed and Gevurah. And this is the meaning of "dwelling in tents," as is written in the Zohar, at the end of Parshas Terumah (folio 175, side b); Vayikra (12b); Vayishlach (167b).

ועיין ברבות תולדות פ' ס"ג יושב אהלים שני אוהלים אהלו של שם ואהלו של עבר, רומז ג"כ לשני משכנין עילאין תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה].

And see Midrash Rabbah, Toldos, section 63: "dwelling in tents"—two tents, the tent of Shem and the tent of Ever. This also alludes to the two supernal dwellings, the Written Torah and the Oral Torah.

ואפשר תשב"כ [תורה שבכתב] נק' אהלו של שם שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה

Possibly the Written Torah is called "the tent of Shem" [shem: "name"] because the whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He.

(וע' זח"א [זהר חלק א] בראשית ד"נ ע"ב. וע' עוד מענין יושב אוהלים ברבות וישלח פע"ט בחקתי ס"פ ל"ו. במדבר פרשה ג' דרי"ד א'. נשא פי"ג גבי ביום השני הקריב נתנאל. ובפי' דברים).

(And see the Zohar, Part I, Bereishis, folio 50, side b. And see further on the subject of "dwelling in tents" in Midrash Rabbah: Vayishlach, section 79; Bechukosai, end of section 36; Bamidbar, section 3 (folio 214, side a); Naso, section 13, on "On the second day, Nesanel offered"; and in Parshas Devarim.)

וכיון שכן שהוא כלול חו"ג [חסד וגבורה] ע"כ לא יוכלו החיצונים לינק ממנו וכמ"ש כי לא יכול לו וכתיב כי שרית כו'

And since this is so—that he comprises Chesed and Gevurah—therefore the external forces cannot draw nurture from him, as it is written, "that he could not prevail against him," and it is written, "for you have striven," etc.

ולכן הוא בלבדו גלל האבן מע"פ הבאר כו' ולכך נק' מדה זו אמת כמ"ש שפת אמת תכון לעד שאין למדה זו הפסק מחמת הלעומת זה כו'.

Therefore he alone rolled the stone from the mouth of the well, etc. And for this reason this attribute is called truth, as it is written, "The lip of truth shall be established forever": this attribute has no interruption on account of the opposing side, etc.

משא"כ במדות חו"ג [חסד וגבורה] שהן כל א' רק קו אחד כו', ולכן יוכל להיות שם שינויים והפסק ואין זה אמת גמור משא"כ בבחי' יעקב

This is not so with the attributes of Chesed and Gevurah, each of which is only one line, etc.; therefore there can be changes and interruption there, and this is not complete truth—unlike the level of Yaakov.

וזהו תתן אמת ליעקב, ועיין באגה"ק [באגרת הקודש] סד"ה זורע צדקה שכר אמת,

And this is [the meaning of] "You will grant truth to Yaakov." And see Iggeres HaKodesh, at the end of the discourse beginning "One who sows charity, a reward of truth."

ובעבודת ה' ענין תפארת היינו כשמתבונן בתפארת יקר גדולתו ית' שאין לה קץ ותכלית (ועמ"ש מזה ע"פ ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש) וכל השתלשלות העולמות הכל רק כטפה אחת כו' מזה יעורר רחמים רבים על נפשו שירדה בסתר המדרגות

And in the service of G-d, the matter of Tiferes is when one contemplates the beauty of the glory of His greatness, may He be blessed, which has no end or limit (and see what is written about this on the verse "And in the fourth year all its fruit shall be holy"), and [that] the entire chain of descending worlds (hishtalshelus) is all only like a single drop, etc. From this he will arouse great compassion for his soul, which has descended into the concealment of the levels.

ועמ"ש סד"ה במדבר סיני מענין בחי' רחמים ובד"ה כנשר יעיר.

And see what is written at the end of the discourse beginning "In the desert of Sinai," on the subject of the level of compassion, and in the discourse beginning "As an eagle stirs up."

וכ"ה ג"כ בענין הנהגת המדות עליונות דתפארת שהוא קו האמצעי הוא מחבר חו"ג [חסד וגבורה] וגם מבריח מן הקצה העליונה עד הקצה התחתונה.

So it is also with the conduct of the supernal attributes: Tiferes, which is the middle line, joins Chesed and Gevurah, and also passes through from the uppermost end to the lowermost end.

6 וע' במק"מ [במקדש מלך] פ' וישלח קס"ז פי' שהוא הוי"ו דשם הוי' שממשיך מבחי' י"ה לבחי' ה' אחרונה.

And see the Mikdash Melech on Parshas Vayishlach, [folio] 167, which explains that he is the vav of the Name Havayah, which draws down from the level of yud-hei to the level of the final hei.

ומבואר במ"א בענין הללו י"ה כי ע"י המשכה מבחי' י"ה שהוא בחי' אור א"ס המלובש בחו"ב [בחכמה ובינה] ע"י"ז דוקא נמשך שלא יהי' [יהיה] יניקה למדות הרעות כמ"ש ימותו ולא בחכמה כו'

And it is explained elsewhere, regarding "Hallelu Kah," that through the drawing down from the level of yud-hei—which is the level of the Infinite Light (Or Ein Sof) clothed in Chochmah (wisdom) and Binah (understanding)—through this specifically it comes about that the evil attributes have no nurture, as it is written, "They die, and not with wisdom," etc.

ולכן נק' מדת יעקב אמת ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] ר"פ ויקרא ע"פ ונתתם לי אות אמת ובפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך אמת

This is why the attribute of Yaakov is called truth. And see the Zohar, Part III, at the beginning of Parshas Vayikra, on the verse "And give me a sign of truth," and Pardes, Erchei HaKinuyim, the entry "Emes."

ולכן שם הקב"ה שכינו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] לו ית' הוא בהתלבשותו ית' במדת תפארת דאצילות וכמ"ש מזה במ"א ע"פ הזהר פי' חיי שרה (דקכ"ג ע"א) גבי קב"ה [קודשא בריך הוא] דאתכליל מאתר עילאה כו':

And therefore the name "the Holy One, blessed be He," which our Sages, of blessed memory, gave to Him, may He be blessed, refers to His being clothed, may He be blessed, in the attribute of Tiferes (beauty) of Atzilus, as is written about this elsewhere on the Zohar, Parshas Chayei Sarah (folio 123, side a), regarding "the Holy One, blessed be He, who is included from a supernal place," etc.

7 קיצור. ענין שמדת יעקב תפארת נקרא אמת אך משום שבחי' יעקב יש לה קיום יותר בעבודה ומשום שהוא קו האמצעי בריח התיכון:

Summary: The matter of the attribute of Yaakov, Tiferes (beauty), being called truth: namely, because the level of Yaakov has more permanence in [divine] service, and because it is the middle line, "the middle bar."

8 ב והנה הארה זו שמאיר בתפארת היינו בחי' דעת כן הוא בפרדס שער שלישי פ"ח [פרק ח']

2. Now, this radiance that shines in Tiferes (beauty) is the level of Daas (knowledge). So it is in Pardes, the third Sha'ar, chapter 8.

וגם ע"פ קבלת האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] הוא כן שהרי כשאין הכתר נמנה בחשבון הי"ס [הי' ספירות] אנו מונין הדעת במקומו וע' מזה בע"ח [בעץ חיים] שער כ"ב פ"א אות ב' ואות ד'

And according to the Kabbalah of the Arizal, of blessed memory, it is so as well, for when Keser (the Crown) is not counted in the reckoning of the ten Sefiros, we count Daas in its place. And see about this in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, chapter 1, item 2 and item 4.

והנה הדעת הוא קיום המדות וחיותם וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם שהוא נשמה דז"א כמו שעתיק יומין הוא נשמה לכל האצילות.

Now, Daas is the endurance and the life-force of the emotive attributes (middos), as is written in Etz Chaim there: that it is the soul of Z'eir Anpin, just as Atik Yomin (the Ancient of Days) is the soul of all of Atzilus.

9 והענין כי עד"מ שאנו רואין למטה שהמדות הן לפי הדעת כי התינוק מדותיו הם בקטנות מאד שמתאוה לדברים קטנים מאד כמו לשחוק באגוזים וכיוצא

The explanation is as follows. By way of analogy, we see below that the emotive attributes (middos) accord with the Daas (knowledge). A young child's attributes are very small, for he desires very small things, such as playing with nuts and the like.

וכשיגדל ויתחזק שכלו ודעתו יוקטן בעיניו שחוק ההוא ויתאוה למנעלים יפים או בגדים נאים וכיוצא ואח"כ כשיגדל יותר יתבזה אצלו זה הדבר ג"כ ויתאוה לממון כו' ואח"כ לכבוד

When he grows up and his intellect and his Daas grow stronger, that game becomes small in his eyes, and he desires fine shoes or handsome clothes and the like. Afterward, when he grows older still, this thing too becomes contemptible to him, and he desires money, etc., and afterward honor.

וכל זה מחמת גידול דעתו שלפי ערך הדעת כך הם המדות עד כשיתחזק הדעת יומשך שיהי' [שיהיה] המדות לאלקות וע' מזה בפי' המשניות להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] (בסנהדרין פרק חלק).

All this is because of the growth of his Daas: according to the measure of the Daas, so are the attributes—until, when the Daas grows strong, it follows that the attributes will be [directed] toward G-dliness. And see about this in the Rambam's Commentary on the Mishnah (Sanhedrin, chapter Chelek).

והנה קטן אין לו דעת כמ"ש בגמרא (בגיטין דכ"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) וביבמות (דק"ד ע"ב) דלאו בני דעה נינהו נמצא שמחמת קטנות הדעת נמשך שהמדות הם בקטנות מאד.

Now, a minor has no Daas, as is said in the Gemara (Gittin, folio 22, end of side b) and in Yevamos (folio 104, side b), "for they are not persons of knowledge." It follows that because of the smallness of the Daas, the attributes are very small.

לפי שהדעת הוא קיום המדות וחיותן וע' מזה באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה להבין משל ומליצה כו' בענין הספירות. ובסש"ב [ובספר של בינונים] ח"א [חלק א'] ספ"ג [סוף פרק ג']

For Daas is the endurance and the life-force of the attributes. And see about this in Iggeres HaKodesh, in the discourse beginning "To understand a parable and a figure," etc., on the subject of the Sefiros, and in Sefer Shel Beinonim, Part I, end of chapter 3.

ולכן נקרא הדעת אמת שהוא עצמות ומהות הדבר ממש

This is why Daas is called truth: it is the very essence and being of the thing itself.

משא"כ מלכות נקראת אמונה כמו שמאמין באמיתת הדבר אבל דעת הוא אמתת הדבר עצמו וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] שדעת הוא לשון הכרה והרגשה כאלו רואה כו'.

Whereas Malchus (sovereignty) is called faith, as when one believes in the truth of a thing; but Daas is the truth of the thing itself—as was explained above, that Daas denotes recognition and feeling, as if one sees, etc.

10 וכמ"ש ע"פ ואלה המשפטים בענין אין דומה שמיעה לראי' [לראיה] והדעת הוא הממשיך להיות כאלו רואה כו'

As is written on the verse "And these are the laws," on the subject of "hearing cannot compare with seeing": it is Daas (knowledge) that brings about [a state of] being as if one sees, etc.

וכמ"ש בפרדס שם שהדעת ממשיך מכתר וחכמה כו' ונודע דחכמה היא בחי' ראיה וזהו שנק' אמת ר"ל [רוצה לומר] כאלו רואה אמתת הדבר עצמו.

And as is written in Pardes there, that Daas draws from Keser (the Crown) and Chochmah (wisdom), etc. And it is known that Chochmah is the level of sight. This is why it is called truth: that is, as if one sees the truth of the thing itself.

11 וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] משה אמת ותורתו אמת כי משה מלגאו ויעקב מלבר פי' יעקב הוא תפארת ומשה הוא הדעת וכמ"ש מזה ע"פ את הכבש האחד תעשה בבקר כו' ע"ש,

This is what our Sages, of blessed memory, said: "Moshe is truth and his Torah is truth." For "Moshe is within and Yaakov is without": that is, Yaakov is Tiferes (beauty) and Moshe is Daas (knowledge), as is written about this on the verse "The one lamb you shall make in the morning," etc.; see there.

וע"כ נק' משה אמת וגם כי דעת עליון דז"א שרשו מתיקון ואמת שבי"ג מדה"ר [מדות הרחמים] דא"א כמ"ש במ"א.

Therefore Moshe is called truth. And also, because the higher Daas of Z'eir Anpin has its root in the tikkun (rectification) "and truth" among the Thirteen Attributes of Mercy of Arich Anpin (the Long Countenance), as is written elsewhere.

12 וגם כי אמת הוא בחינת לא שניתי. וכן בעבודת ה' באדם ע"י הדעת נמשך קיום המדות אהוי"ר [אהבה ויראה]

And also, because truth is the level of "I have not changed." And so too in a person's service of G-d: through Daas (knowledge) comes the endurance of the attributes of love and awe,

שלא ישתנו המדות מחמת גשמיות העולם וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו כו' וכמ"ש במ"א בדג"ה [בד"ה] ואלה המשפטים וע"פ מים רבים וגבי ענין הלולב ומיניו.

so that the attributes do not change because of the physicality of the world, "like a spring of water whose waters do not prove false," etc.—as is written elsewhere, in the discourse beginning "And these are the laws," and on the verse "Many waters," and regarding the lulav and its species.

והיינו בחי' אמת הפך הכזב אך בחי' אמונה היינו אע"פ [אף על פי] שאינו משיג להיות כאלו רואה כו' ועכ"ז [ועם כל זה] מאמין ומקבל האמת.

This is the level of truth, the opposite of falsehood. But the level of faith means that although he does not attain [a grasp] to the point of being as if he sees, etc., he nevertheless believes and accepts the truth.

ועד"ז נק' המל' דאצי' אמונה וכמ"ש בזהר פ' בלק (דקצ"ח ע"ב) אמונה בשעתא דאתחבר בה אמת כו' כדין אקרי אמונה.

In the same way, the Malchus (sovereignty) of Atzilus is called faith, as is written in the Zohar, Parshas Balak (folio 198, side b): "Faith—at the time when truth is joined to it, etc., then it is called faith."

והיינו כי דעת הוא בחי' יחו"א [יחודא עילאה] דכולא קמיה כלא חשיב שכל מה שלמטה הוא בחי' אין ממש.

This is because Daas is the level of the higher unity (yichuda ila'ah), in which "all before Him is considered as nothing," so that everything below is the level of actual nothingness.

ומל' היא יחו"ת [יחודא תתאה] מקור דבי"ע שיהי' [שיהיה] יש מאין שלמטה היש כו' כי אין מלך בלא עם.

And Malchus is the lower unity (yichuda tata'ah), the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, so that there should be something from nothing—that below there is the "something," etc.—for "there is no king without a people."

אך עכ"ז [עם כל זה] הרי נמשך מיחו"ע [מיחודא עילאה] ביחו"ת [ביחודא תתאה] וזהו ענין המשכת אמת באמונה להיות ג"כ גילוי הדעת דיחו"ע [דיחודא עילאה] גם ביחות והיינו בבחי' אמונה כמו שמאמין באמתת הדבר כו'

Nevertheless, there is a drawing down from the higher unity into the lower unity. This is the matter of drawing truth into faith: so that there is also a revelation of the Daas of the higher unity within the lower unity too—that is, in the manner of faith, as one believes in the truth of a thing, etc.

וזהו ג"כ איהי בהוד וכמ"ש ג"כ במ"א בדרוש בהמ"ז [ברכת המזון] בענין לחם מן השמים ולחם מן הארץ כו' וז"ש [וזהו שכתוב] גבי יהושע ונתתה מהודך עליו

This is also [the meaning of] "She is in Hod (splendor)," as is also written elsewhere, in the discourse on Grace after Meals, on the subject of bread from heaven and bread from the earth, etc. And this is what is written regarding Yehoshua, "And you shall put some of your splendor upon him."

כי משה הוא הדעת ונק' שמש יחו"ע [יחודא עילאה] ויהושע הוא פני לבנה בחי' יחו"ת [יחודא תתאה] אלא שמקבל מיחו"ע [מיחודא עילאה] מבחי' הוד דוקא

For Moshe is Daas and is called the sun, the higher unity; and Yehoshua is "the face of the moon," the level of the lower unity, except that he receives from the higher unity, specifically from the level of Hod.

וכנודע ההפרש בין ברכה להודאה הוא הגם שמודים שהאמת הוא כמו שהוא קמיה מ"מ אינו בגילוי ממש. וזהו דאיהי אמונה היא בהוד כו':

And as is known, [there is] a difference between blessing and acknowledgment (hoda'ah): for acknowledgment means that although one acknowledges that the truth is as it is before Him, nevertheless it is not actually revealed. And this is [the meaning of the statement] that she, faith, is in Hod, etc.

13 קיצור. ענין משה מלגאו ויעקב מלבר כי משה הוא הדעת שהוא פנימית בחי' יעקב. וענין אמ ואמונה:

Summary: The meaning of "Moshe is within and Yaakov is without": for Moshe is Daas (knowledge), which is the inner dimension (pnimiyus) of the level of Yaakov. And the matter of truth and faith.

14 ג והנה מל' נקראת עטרה שהיא בחי' כתר בבחי' א' כמ"ש מזה בביאור ע"פ מנורת זהב כולה ובביאור ע"פ הראיני את מראיך.

3. Now, Malchus (sovereignty) is called a crown (atarah), for in one respect it is the level of Keser (the Crown), as is written about this in the explanation on the verse "A menorah all of gold," and in the explanation on the verse "Let me see your countenance."

והוא כמשל השמש שכאשר זורח למטה יש שלשה אוירים ואויר התחתון הוא חם כמו העליון משא"כ האמצעי קר לפי שכאשר זורח על הארץ מכה בכח ונעשה אור חוזר.

This is like the analogy of the sun: when it shines downward there are three [layers of] air, and the lowest air is as hot as the highest, while the middle one is cold. For when it shines upon the earth, it strikes with force and becomes returning light.

15 ועד"ז יובן למעלה שלפי שבחי' המל' היא סופא דכל דרגין ונק' ארץ ובה סיום הארת הקו מאור א"ס המלובש בא"א ואו"א [ואבא ואימא] וזו"נ [וזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות

In the same way it can be understood above: since the level of Malchus (sovereignty) is "the end of all levels" and is called "earth," and in it is the conclusion of the radiance of the kav (line of light) from the Infinite Light (Or Ein Sof) that is clothed in Arich Anpin, Abba and Imma, and Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus,

והי"ז [והרי זה] כמשל השמש שבסוף וסיום זריחתו על הארץ מכה בכח יותר ונעשה אור חוזר עד שאויר התחתון חם כמו אויר העליון כו'

this is like the analogy of the sun, which at the end and conclusion of its shining, upon the earth, strikes with greater force and becomes returning light, to the point that the lowest air is as hot as the highest air, etc.—

כך הארת הקו מאיר באור חוזר ממל' דאצילות ומל' דאצילות הוא בחי' כתר מלמטה למעלה.

so the radiance of the kav shines as returning light from the Malchus of Atzilus, and the Malchus of Atzilus is the level of Keser (the Crown) from below upward.

16 וזהו ענין נעוץ תחלתן בסופן בסופן דייקא וכדפי' באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי.

This is the meaning of "their beginning is wedged in their end"—"in their end" specifically—as is explained in Iggeres HaKodesh, the discourse beginning "He and His life-forces."

וזהו ענין כתר מלכות וגם שהיא למעלה מן הדעת. עטרת תפארת לעמוסי בטן בשרשה שהיא משם ס"ג [שם ס"ג] שלמעלה ממ"ה [משם מ"ה] כו'.

And this is the meaning of "the Keser of Malchus," and also that it is above Daas (knowledge). [It is] "a crown of beauty (tiferes) for those borne from the womb" in its root, for it is from the Name Sag, which is above [the Name] Mah, etc.

והיינו כי היא עטרה לבחינת תפארת כמ"ש בזהר ר"פ תזריע (דמ"ב ע"ב) שזהו פי' עטרת תפארת.

That is, it is a crown to the level of Tiferes, as is written in the Zohar at the beginning of Parshas Tazria (folio 42, side b), that this is the meaning of "a crown of beauty."

ומבואר לעיל כי פנימית התפארת הוא הדעת וע' בזהר ס"פ משפטים (דקכ"ג ע"א) אלא דעת כו'.

And it was explained above that the inner dimension (pnimiyus) of Tiferes is Daas. And see the Zohar at the end of Parshas Mishpatim (folio 123, side a): "Rather, Daas," etc.

וא"כ המלי' שהיא עטרה לתפארת היינו ג"כ להדעת והיינו מאחר שהיא בחי' כתר מלמטה למעלה אשר הכתר הוא למעלה מהדעת.

If so, Malchus, which is a crown to Tiferes, is also [a crown] to Daas. This is because it is the level of Keser (the Crown) from below upward, and Keser is above Daas.

ועמוסי בטן הם ז"ת [ז' תחתונות] דאימא מדות שבשכל כו' וע' בזהר בראשית (די"ג סע"א [סוף עמוד א]) בפי' העמוסים מני בטן

"Those borne from the womb" are the seven lower [Sefiros] of Imma (Binah), the emotive attributes within the intellect, etc. And see the Zohar, Bereishis (folio 13, end of side a), on the meaning of "those borne from the womb."

משא"כ הדעת המתפשט במדות עיקר קבלתו מהבינה כי אם אין בינה אין דעת אלא שבבינה מלבוש הארת הכתר כמ"ש במ"א ע"פ לך לך

Whereas the Daas that spreads into the emotive attributes receives chiefly from Binah (understanding), for "if there is no Binah, there is no Daas," except that in Binah the radiance of Keser is clothed, as is written elsewhere on the verse "Go for yourself."

ויובן זה ג"כ למטה על פי מ"ש לעיל בפנים כי באדם הדעת והרגשה הוא בבחי' ממלא כל עלמין

This can also be understood below, according to what was written above in the main text: that in a person, Daas and feeling are at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin),

אבל בבחי' סוכ"ע לא שייך דעת והרגשה כו' אלא זהו היא בחינת אמונה להאמין בה' שהוא יתברך אינו בגדר עלמין כו' וע' מ"ש בפ' בשלח ע"פ וירא ישראל כו' בפי' ויאמינו בהוי' ע"ש.

but with regard to the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), Daas and feeling do not apply, etc. Rather, this is the level of faith: to believe in G-d, that He, may He be blessed, is not within the bounds of worlds, etc. And see what is written in Parshas Beshalach on the verse "And Israel saw," etc., on the explanation of "and they believed in Havayah"; see there.

נמצא מובן מזה שבחי' סוכ"ע מאיר ומתגלה בבחי' אמונה דייקא יותר מבדעת שבדעת אין הגילוי רק מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

It is thus understood from this that the level of the light that encompasses all worlds shines and is revealed in the level of faith specifically, more than in Daas; for in Daas the revelation is only from the level of the light that fills all worlds.

17 ומעין זה יובן הנמשל למעלה איך שבמל' מאיר בחי' כתר יותר מבדעת ותפארת כו'. וכמ"ש ג"כ בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך עטרה ובשער המציאות פ"ד בענין ארץ שהיא המל' קדמה לשמים שהוא ת"ת [תפארת] בשרשה

Along these lines, the analogue above can be understood: how in Malchus (sovereignty) the level of Keser (the Crown) shines more than in Daas (knowledge) and Tiferes (beauty), etc. As is also written in Pardes, Erchei HaKinuyim, the entry "Atarah," and in Sha'ar HaMetziyus, chapter 4, on the subject of "earth," which is Malchus, preceding "heavens," which is Tiferes, in its root.

וזהו בחכמה יסד ארץ והיינו אמונה הנק' ארץ שרשה מחכמה עילאה שלמעלה מהתבונה והדעת וכונן שמים שהוא תפארת בתבונה אם אין בינה אין דעת כו'

This is [the meaning of] "With wisdom He founded the earth": that is, faith, which is called "earth," has its root in the higher Chochmah, which is above understanding and Daas. "And He established the heavens," which is Tiferes, "with understanding": "if there is no Binah, there is no Daas," etc.

ואע"ג [ואף על גב] דלעיל נתבאר שהדעת ות"ת [ותפארת] נק' אמת והמלכות נק' אמונה שהיא בחי' מקבל מן האמת.

And although it was explained above that Daas and Tiferes are called truth, and Malchus is called faith, which is the level of a recipient from truth,

מ"מ כן הוא ודאי שהיא בחי' מקבל מז"א אבל עכ"ז [עם כל זה] מאיר בה ג"כ מבחי' כתר שהוא מקור ושרש האמת דז"א כנודע

nevertheless—it is certainly so that it is the level of a recipient from Z'eir Anpin, but even so, [light] from the level of Keser also shines in it, which is the source and root of the truth of Z'eir Anpin, as is known.

וגם בחי' אמת שרשו מהארת פנים דעתיקא כמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] (נשא קל"ג ב') אשר הארה זו מאיר ג"כ במל' יותר ועל זה נאמר בשה"ש [בשיר השירים] הנך יפה רעיתי.

Also, the level of truth has its root in the radiance of the countenance of Atika (the Ancient One), as is written in the Zohar, Part III (Naso, 133b); and this radiance also shines more in Malchus. Of this it is said in the Song of Songs, "Behold, you are beautiful, my beloved."

וזהו ענין שנשבחו האמהות ביפת תואר ויפת מראה דלכאורה תמוה מהו שיכתב זה בתורה אלא דהפי' שהיה בהם הארת הכתר שמאיר במל' דאצילות בבחי' נעוץ תחלתן בסופן כו'.

This is why the Matriarchs were praised as "beautiful of form and beautiful of appearance." At first glance this is puzzling: why should this be written in the Torah? But the explanation is that there was in them the radiance of Keser, which shines in the Malchus of Atzilus in the manner of "their beginning is wedged in their end," etc.

18 ועמ"ש גבי פסח סד"ה קול דודי בענין מקפץ על הגבעות כו'. וזהו ענין ויאהב יעקב את רחל היינו בחי' מל' בחי' אמונה ויעקב הוא בחי' תפארת המקבל מהדעת שהוא הארת הכתר

And see what is written regarding Pesach, at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved," on the subject of "leaping over the hills," etc. And this is the meaning of "And Yaakov loved Rachel": that is, [Rachel is] the level of Malchus (sovereignty), the level of faith; and Yaakov is the level of Tiferes (beauty), which receives from Daas (knowledge), which is the radiance of Keser (the Crown).

ע"י ויאהב יעקב את רחל היא בחי' אמונה שמאיר בה בחי' הכתר ממש סוכ"ע כי נעוץ תחלתן בסופן כנ"ל.

Through [this], "And Yaakov loved Rachel": she is the level of faith, in which the level of Keser itself, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), shines, for "their beginning is wedged in their end," as mentioned above.

19 וזהו ג"כ ענין מאמר רחל ליעקב הבה לי בנים כי הבנים היינו אהבה ויראה ועיקר הולדה שלהם הוא מהדעת מה שאין כן מהאמונה בעצמה בלי המשכת הדעת היא עטרה ובחי' מקיף לבד ולא נמשך מזה הולדת המדות אהוי"ר [אהבה ויראה]

This is also the meaning of Rachel's saying to Yaakov, "Give me children." For the children are love and awe, and their birth comes chiefly from Daas (knowledge). Whereas faith itself, without the drawing down of Daas, is a crown and a surrounding level alone, and the birth of the emotive attributes of love and awe does not come from it.

והיינו מחמת טרדות העוה"ז והסתר הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] שעל ידי זה היא בחי' כרחל לפני גוזזיה נאלמה ולכן ורחל עקרה כו'.

This is because of the preoccupations of this world and the concealment of the body and the animal soul, through which it is at the level of "like a ewe (rachel) before her shearers, she is mute." Therefore, "and Rachel was barren," etc.

אך ע"י התעוררות רחמים רבים ע"י הדעת המתבונן בגדולת ה' אזי נמשך ההולדה מבחי' רחל שהיא בחי' אמונה

But through the arousal of great compassion, through Daas that contemplates the greatness of G-d, then birth comes forth from the level of Rachel, which is the level of faith;

ואזי הם אהוי"ר [אהבה ויראה] הנמשכים מבחי' סוכ"ע שהם בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] היותר עליונים. וזהו ענין יוסף שהוא בחי' צדיק עליון אהבה בתענוגים כו':

and then they are love and awe drawn from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which are the most exalted love and awe. And this is the meaning of Yosef, who is the level of the supernal tzaddik [righteous one], "love with delights," etc.

20 קיצור. ענין שהאמונה נקראת עטרה. עטרת תפארת נעוץ תחלתן בסופן:

Summary: Why faith is called a crown. "A crown of beauty"; "their beginning is wedged in their end."

21 ד אך הנה כעת מקבלת מז"א אבל לעתיד לבוא כי מלאה הארץ דעה שיהיו שוים בקומתם ויהיה בה השפעת הדעת ותגדל עד בחי' הכתר שיהיו שניהם בכתר אחד

4. However, at present [Malchus] receives from Z'eir Anpin. But in the Time to Come, "for the earth shall be full of knowledge," they will be equal in their stature: there will be in it the flow of Daas (knowledge), and it will grow up to the level of Keser (the Crown), so that the two of them will share one crown.

(בזהר דרשו פסוק כי מלאה הארץ דעה בהשמטות דחלק א' סס"י [סוף סימן] כ"ה על נסוך במים בחג כמ"ש בסיפיה דקרא כמים לים מכסים והיינו לפי שעי"ז ממשיכים ח"ע [חכמה עילאה] במל' כו'

(In the Zohar, in the Hashmatos [Addenda] to Part I, at the end of section 25, they expounded the verse "For the earth shall be full of knowledge" as referring to the water libation on the festival, as is written at the end of the verse, "as the waters cover the sea." This is because through it the higher Chochmah (wisdom) is drawn down into Malchus (sovereignty), etc.

וגם כי כמים לים מכסים היינו עלמא דאתכסיא שהוא סוכ"ע שם הוי' דלעילא שלעתיד יומשך גילוי זה בארץ שהיא עלמא דאתגליא והיינו שמה שעכשיו הוא בחי' סוכ"ע יומשך בגילוי להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

And also because "as the waters cover the sea" refers to the hidden world (alma de'iskasya), which is the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the higher Name Havayah; in the Time to Come this revelation will be drawn down into the earth, which is the revealed world (alma de'isgalya). That is, what is now at the level of the light that encompasses all worlds will be drawn down in revelation, to become the light that fills all worlds (memalei kol almin).)

ובז"ג [ובזהר גדול] ח"א [חלק אי] (דל"ח ע"א) **פי' שזהו ענין וידע אדם עוד את אשתו שנאמר אלע"ל** [על לעתיד לבוא] [נזכר] **עוד נז'** [במדרש הנעלם] **במ"ה פ' חיי שרה** (דקר"ה א')

And in the main Zohar, Part I (folio 38, side a), it explains that this is the meaning of "And Adam knew his wife again," which was said of the Time to Come. It is mentioned further in the Midrash HaNe'elam, Parshas Chayei Sarah (folio 125, side a);

ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] **שם דשרש המשכה זהו הוא גילוי דעת דעתיק (וע"ש במ"ה** [במדרש הנעלם] **דק"ל סע"א** [סוף עמוד א] **ודק"מ סע"א** [סוף עמוד א] **ובזהר פ' ויקרא דכ"ג ע"א יתרו דס"ח ע"א)**

and see the commentary of the Ramaz there, that the root of this drawing down is the revelation of the Daas of Atik. (And see there, in the Midrash HaNe'elam, folio 130, end of side a, and folio 140, end of side a; and in the Zohar, Parshas Vayikra, folio 23, side a; Yisro, folio 68, side a.)

ועמ"ש במ"א בענין שבעת ימי המילואים כו' למלאות פגימת הלבנה כו' שהוא המשכה וגילוי סוכ"כ [סובב כל עלמין] בממכ"ע [בממלא כל עלמין] וכענין וכבוד ה' מלא ע"ש.

And see what is written elsewhere on the subject of the seven days of the milu'im (inauguration), etc., to fill the defect of the moon, etc., which is the drawing down and revelation of the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds, as in "and the glory of Havayah filled"; see there.

ועד"ז ג"כ יש לפרש ענין כי מלאה הארץ דעה כו'.

Along these lines, too, one can explain the matter of "for the earth shall be full of knowledge," etc.

וכמו במנחת שבת עליית המל' וכן בנעילת יוהכ"פ [יום הכפורים] אלא שאח"כ יש ירידה לפי שכהיום בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] יש עליות וירידות

And it is like the ascent of Malchus at Minchah [the afternoon prayer] of Shabbos, and likewise at Ne'ilah [the closing prayer] of Yom Kippur, except that afterward there is a descent. For at present, at the level of the light that fills all worlds, there are ascents and descents:

שבזמן מתן תורה היו פב"פ [פנים בפנים] כו' ואח"כ בחטא העגל כו' ואח"כ בזמן בית ראשון הכל שינוי זמנים מתחלפים בכל דור (וע' בס' חסד לאברהם בתחלתו מונה והולך שינויי הזמנים)

at the time of the Giving of the Torah they were "face to face," etc., and afterward, at the sin of the Calf, etc., and afterward, in the time of the First Temple—all of it changes of times, alternating in every generation (and see the book Chesed LeAvraham, at its beginning, where it goes on to enumerate the changes of the times).

והיינו לפי שההמשכה מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וכמו עד"מ פרצוף אדם למטה ראש ורגל ויש בטן ומעיים שיש בהם צואה ואעפ"כ [ואף על פי כן] יש חיות מעט מזעיר כו'

This is because the drawing down is from the level of the light that fills all worlds—like, by way of analogy, the figure of a human being below: [there is] head and foot, and there are a belly and intestines, which hold excrement, and nevertheless there is a very small amount of life-force [in them], etc.

ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ג"כ מה שבזמן חורבן בית ראשון היו נביאי השקר ובזמן חורבן בית שני שנאת חנם

According to this, it can also be understood why at the time of the destruction of the First Temple there were the prophets of falsehood, and at the time of the destruction of the Second Temple, baseless hatred.

לפי שהתגברות הקליפה הוא זה לעומת זה ובזמן בית ראשון שהיתה שכינה בין שני בדי ארון והיה גילוי אלקות כו' היה התגברות הקליפה כנגד אלקות באמונות כוזבות.

For the strengthening of kelipah is "one opposite the other": in the time of the First Temple, when the Shechinah (Divine Presence) was between the two poles of the Ark and there was a revelation of G-dliness, etc., the strengthening of kelipah against G-dliness was in false beliefs.

ולכן היו הנשים שהיו מבכות את התמוז (ביחזקאל סי' ח' ובירמיה סי' מ"ד) שאמרו ומן אז חדלנו לקטר למלכת השמים כו' חסרנו כל

Therefore there were the women who were weeping for the Tammuz (Ezekiel, chapter 8, and Jeremiah, chapter 44), who said, "And since we stopped burning incense to the queen of heaven," etc., "we have lacked everything,"

שהיו אמונתם מהיפך להיפך (וחסרו כל מפני שלא עבדו את ה' מרב כל והם האמינו להפך כי עזב ה' את הארץ תחת יד המזלות כו')

for their belief was turned to its very opposite. (They lacked everything because they did not serve G-d "out of an abundance of everything," and they believed the opposite: that "Havayah has forsaken the land," [leaving it] under the hand of the constellations, etc.)

וכן נביאי השקר לא היו בעלי מופתים כלל וכמ"ש ביחזקאל (סי' י"ג) בשעלי שעורים ובפתותי לחם להמית נפשות אשר לא תמותנה כו' בכזבכם ע"ש בפרש"י [בפירש רש"י / בפירוש רש"י].

So too, the prophets of falsehood were not workers of wonders at all, as is written in Ezekiel (chapter 13), "for handfuls of barley and for crumbs of bread, to put to death souls that should not die," etc., "by your lying"; see there in Rashi's commentary.

ונביאי האמת ודאי היו בעלי מופתים כמו ירמיה ויחזקאל הגם שלא היו כ"כ [כל כך] כמו אליהו כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] האמינו בשקר דוקא.

And the prophets of truth certainly were workers of wonders, such as Yirmeyahu and Yechezkel, even if they were not so to the extent of Eliyahu, etc.; and nevertheless they [the people] believed specifically in falsehood.

22 ובבית שני שפסקו מהם וחסרו ה' דברים לפי שלא היה גילוי בחי' ה' ראשונה דשם הוי' למטה ועמ"ש מזה בד"ה יו"ט [יום טוב] של ר"ה [ראש השנה]

In the Second Temple, when five things ceased from them and were lacking, because there was no revelation below of the level of the first hei of the Name Havayah—and see what is written about this in the discourse beginning "The festival day of Rosh HaShanah"—

ולכן לא היתה ג"כ לעומת זה התגברות הקליפה כ"כ [כל כך] באמונות כוזבות שנגד אמונת ה' אלא באמונת אנשי רכיל במילי דעלמא שזהו ענין שנאת חנם שהוא כנגד הטבע שישנא איש את רעהו אם לא גמלו רעה

therefore, correspondingly, the strengthening of kelipah was also not so much in false beliefs opposed to faith in G-d, but rather in believing talebearers about worldly matters. This is baseless hatred, which is against nature: that a man should hate his fellow if he has not done him harm.

אך ע"י אנשי רכיל ששקר ענו בחבירו שדורש רעתו נעשה שונאו והוא שנאת חנם ע"פ האמת שחבירו לא פשע כלום.

But through talebearers, who testified falsely against his fellow that he seeks his harm, he becomes his enemy; and this is baseless hatred, since in truth his fellow did no wrong at all.

23 והנה כל עליות וירידות הם בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שעדיין יש מקום לרע לשלוט כמו שיש בטן וצואה ואעפ"כ [ואף על פי כן] עוברת חיות מועט וכן שערות נמשך בהם חיות מצומצם

Now, all ascents and descents are at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), where there is still room for evil to rule—just as there are a belly and excrement, and nevertheless a little life-force passes [through them], and likewise hair, into which a contracted life-force is drawn.

משא"כ סוכ"ע כתיב ואת רוח הטומאה אעביר שאז יהיה גילוי סוכ"ע.

Whereas of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) it is written, "And I will remove the spirit of impurity," for then there will be the revelation of the light that encompasses all worlds.

24 וגילוי זה לעתיד הוא ע"י היום לעשותם ע"י תורה ומצות וזאת המצוה כו' לעשות בארץ

This revelation in the Time to Come comes about through "today, to do them"—through Torah and mitzvos. "And this is the commandment," etc., "to do in the land":

שצ"ל המשכת התורה ומצות בבחי' אמונה להיות ורעה אמונה כו' והוא המשכת סוכ"ע. וזהו וידעת היום והשבות להמשיך בהאמונה בחי' דעת בבחי' סוכ"ע.

[that is,] there must be a drawing down of the Torah and mitzvos into the level of faith, so that there will be "and nurture faith," etc.; and this is the drawing down of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And this is [the meaning of] "And you shall know this day and take [it to your heart]": to draw into faith the level of Daas (knowledge), at the level of the light that encompasses all worlds.

25 ועמ"ש בביאור ע"פ מים רבים בענין שיש שני בחי' דעת. דעת תחתון ודעת עליון.

And see what is written in the explanation on the verse "Many waters," on the subject that there are two levels of Daas (knowledge): the lower Daas and the higher Daas.

דעת תחתון הוא הנמשך מהבינה כמאמר אם אין בינה אין דעת והוא הדעת בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אך דעת העליון הוא הנמשך מבחי' כתר ממש שהוא בחי' סוכ"ע כו' ע"ש.

The lower Daas is the one drawn from Binah (understanding), as the dictum says, "If there is no Binah, there is no Daas"; and it is Daas at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin). But the higher Daas is the one drawn from the level of Keser (the Crown) itself, which is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.; see there.

26 וזהו ענין ב' בחי' דעת שבפסוק אתה הראת לדעת ובפסוק וידעת היום כנ"ל. וזהו וידעת היום היום דוקא בעוה"ז

This is the matter of the two levels of Daas (knowledge), in the verse "You have been shown, to know" and in the verse "And you shall know this day," as mentioned above. And this is [the meaning of] "And you shall know this day": "this day" specifically, in this world.

כי עולם הבא ר"ל [רוצה לומר] ג"ע [גן עדן] הוא עולם הדין מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שרחוק מאד מבחי' סוכ"ע משא"כ בעוה"ז הגם שהוא בהעלם מ"מ עכ"פ [על כל פנים] נמשך הוא ע"י התורה ומצות כו'

For the World to Come—that is, Gan Eden [the Garden of Eden]—is a world of judgment, from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is very far from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). Whereas in this world, although it is hidden, nevertheless, at any rate, it is drawn down through the Torah and mitzvos, etc.

ועמ"ש מזה בפ' פינחס ע"פ צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני כו' ולכן היום בעוה"ז דוקא תוכל להמשיך בחי' סוכ"ע להיות ורעה אמונה

And see what is written about this in Parshas Pinchas on the verse "Command the children of Israel and say to them, 'My offering,'" etc. Therefore "this day," in this world specifically, you can draw down the level of the light that encompasses all worlds, so that there will be "and nurture faith."

וזהו כי הוי' הוא האלקים וכדפי' בזהר ח"ג [חלק ג'] (דקמ"ג ע"א) הוי' עתיק יומין הוא סוכ"ע הוא האלקים וכולא הוא חד כו':

And this is [the meaning of] "that Havayah is Elokim," as is explained in the Zohar, Part III (folio 143, side a): "Havayah: Atik Yomin"—which is the light that encompasses all worlds—"is Elokim, and all is one," etc.

27 קיצור. ענין ומלאה הארץ דעה. והיינו על ידי וידעת היום והשבות ורעה אמונה:

Summary: The meaning of "and the earth shall be full of knowledge." That is, through "And you shall know this day and take [it to your heart]" and "nurture faith."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 6

להבין בתוספת ביאור ע"פ וידעת היום והשבות אל...

To understand, with additional explanation, the verse "Know this day..."

1 להבין בתוספת ביאור ע"פ וידעת היום והשבות אל לבבך כו' בענין הדעת והאמונה ולהבין איך יהיה בחי' סוכ"ע בבחי' הדעת וההרגשה והלא לית מחשבה תפיסא בי' [ביה] כלל כידוע

To understand, with additional explanation, the verse "Know this day and take it to your heart," etc., concerning Daas (knowledge) and faith; and to understand how the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) can be on the level of Daas and sensing, for surely "no thought can grasp Him at all," as is known.

אך הענין הוא דיש להבין עיקר ענין הדעת מהו

But the point is that we must understand what the essential concept of Daas is.

בהיות ידוע בלשון הפלסופים וכמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] בידיעת אלקות שהוא יתברך הוא הידוע מציאותו ולא מהותו וזהו הנק' בחי' דעת כי ענין הדעת הוא ידיעת והרגשת המציאות.

As is known in the language of the philosophers, and as the Rambam writes concerning the knowledge of G-dliness, He, blessed be He, is known in His existence and not in His essence. This is what is called the level of Daas, for the concept of Daas is the knowing and sensing of existence.

2 ויובן עד"מ באדם מבשרי אחזה שהאדם מחמת חומר הגוף הגשמי אינו יכול להשיג אפי' [אפילו] מהות הרוחניות המלובש בו ממש

This will be understood by way of analogy from man, [as in] "from my flesh I behold": because of the matter of the physical body, a person cannot apprehend even the essence of the spirituality that is actually enclothed within him,

דהיינו הנפש וכחותיה ואעפ"כ [ואף על פי כן] מרגיש הוא מציאותן בידיעה והרגשה ממש כמו עד"מ המחשבה יודע מציאותה ועכ"ז [ועם כל זה] אינו משיג מהותה

namely the soul and its powers. Nevertheless, he senses their existence with actual knowing and sensing. Thought, for example: he knows its existence, and yet he does not apprehend its essence.

שהרי אנו רואים שמחשבה תתפשט גם ברגל וישנה ממש בהתלבשות ברגל כי הלא מיד שעולה במוחו לחשוב שינענע הרגל מיד ילך הרגל כמו שעלה במחשבה

For we see that thought extends even into the foot and is actually present, enclothed, in the foot. For surely, the moment it arises in his mind to think of moving the foot, the foot immediately goes, just as it arose in thought.

ואם נאמר שמחשבה זו שבמוח להלוך ירדה ונמשכה בירידות המדריגות עד שבאת לרגל והניעתו א"כ היה צריך שיהיה שוהה ומתעכב התנועה איזה זמן מה

Now if we were to say that this thought in the brain, to walk, descended and was drawn down through the descent of levels until it came to the foot and moved it, then the movement would have had to linger and be delayed for some amount of time.

ולמה מיד שעלה במחשבה יניע הרגל להלוך בלתי שהות ועיכוב כלל אפילו לרגע

Why, then, the moment it arises in thought, does the foot move to walk without any lingering or delay at all, not even for a moment?

מזה נראה שלא ירדה המחשבה מן המוח דרך ענין המשכה כמים שנמשכים ויורדין כו' אלא שנמצאת ממש ברגל ואף שעיקרה במוח עכ"ז [עם כל זה] הארתה תתפשט בכל האברים כמו אור השמש על הארץ ואינו מושג כל זה איך ומה היא.

From this it is evident that the thought did not descend from the brain by way of a drawing-down, like water that is drawn along and flows down, etc., but rather that it is actually present in the foot. And although its main [place] is in the brain, nevertheless its radiance extends into all the limbs, like the light of the sun upon the earth. And none of this is apprehended: how and what it is.

3 וכן השכל ואותיות המחשבה שבנפש אינו מושג מהותם ממש כמו אדם שלמד מסכת אחת בעיון ושגורה בפיו וכאילו מונחת אצלו בקופסא

So too the intellect and the letters of thought in the soul: their actual essence is not apprehended. Take a person who studied a tractate in depth, so that it is fluent on his lips and as though it lay with him in a box.

ואח"כ כשעסוק בענין אחר או לומד מסכת אחרת אעפ"כ [אף על פי כן] כשרוצה נזכר על כל מסכת ההיא שלמד תחלה. הרי ע"כ צריך לומר שישנה במוחו ושכלו גם בעת שאינו מהרהר בה כלל.

Afterwards, when he is occupied with another matter or is studying another tractate, he nevertheless remembers, whenever he wishes, the whole of that tractate he studied earlier. Therefore one must say that it is present in his mind and intellect even at a time when he is not thinking about it at all.

4 וא"כ איך ומה הוא מהות שכל זה שיש אצלו אף כשאינו מחשב בו כלל. הרי אין זה מושג כלל איך ומה הוא.

If so, how and what is the essence of this intellect that is with him even when he is not thinking about it at all? This is not apprehended at all, how and what it is.

והיינו מפני שהאדם להיותו בגוף אינו משיג אפילו מהות הרוחניות שבו היינו הנפש וכחותיה. כי אם מציאותן לבד.

This is because a person, being in a body, does not apprehend even the essence of the spirituality within him, namely the soul and its powers, but only their existence.

5 ומ"מ מציאותן יודע ומרגיש ממש אף שאינו משיג מהותן ואין צריך על זה אמונה וראיה. כ"א נרגש ממש.

Nevertheless, their existence he actually knows and senses, even though he does not apprehend their essence; and for this there is no need of faith or proof, but rather it is actually sensed.

וזהו הנקרא השגת המציאות ולא השגת המהות בלשון הפלסופים.

This is what is called, in the language of the philosophers, apprehension of the existence and not apprehension of the essence.

ומזה יובן לנו למעלה באלקות שהשגת מציאותו בלבד ולא השגת מהותו דהיינו ע"ד הרגשת הגוף את הנפש כנ"ל הוא הנק' בשם דעת כמ"ש דע את אלקי אביך כו' שענין הדעת הוא ענין ההרגשה כידוע שהוא ענין השגת המציאות בלבד

From this we will understand [the matter] above, in G-dliness: that the apprehension of His existence alone, and not the apprehension of His essence, that is, in the manner of the body's sensing of the soul mentioned above, is what is called by the name Daas (knowledge), as it is written, "Know the G-d of your father," etc. For the concept of Daas is the concept of sensing, as is known, which is the concept of apprehending the existence alone,

כמו עד"מ הנ"ל שידע האדם מנפשו אשר בתוכו שאינו יודע רק מציאותה ולא מהותה אמנם מרגישה הרגשה שלימה ונק' הרגשה זו בשם ידיעה שיודע א"ע [את עצמו] כו'.

as in the analogy mentioned above, that a person knows of his soul that is within him: he knows only its existence and not its essence, yet he senses it with a complete sensing, and this sensing is called by the name "knowledge," in that he knows himself, etc.

כך אור א"ס ב"ה בהתלבשותו בכל העולמות מורגש ונודע לנבראים הוא אבל לא נודע רק מציאותו ולא מהותו כמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון].

So too the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as it is enclothed in all the worlds, is sensed and known to the created beings; but only its existence is known, and not its essence, as the Rambam writes.

6 ובזה יתורץ הקושיא הנ"ל איך יהיה בחי' סובב בבחי' דעת הלא לית מחשבה תפיסא בי' [ביה] כו'. דפי' תפיסא הוא ענין השגת המהות דוקא כאדם התופס דבר בידו כו'.

With this the question raised above is answered: how can the level of sovev be on the level of Daas (knowledge), when surely "no thought can grasp Him," etc.? For the meaning of "grasp" is specifically apprehension of the essence, like a person who grasps an object in his hand, etc.

וזהו פי' השגה סתם שמשיג מהות הדבר כו' ובאמת אין במהות אור א"ס שום השגה אלא השגת מציאותו בלבד כנ"ל.

And this is the meaning of "apprehension" without qualification: that one apprehends the essence of the thing, etc. In truth, there is no apprehension whatsoever of the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), but only apprehension of its existence alone, as mentioned above.

ומ"מ הא דלית מחשבה תפיסא היינו השגת מהותו אבל בענין הדעת וההרגשה שהוא רק ענין השגת מציאותו בלבד יכולים הנבראים להגיע ולהשיג וזהו מ"ע [מצות עשה] דוידעת היום כו' וכן אתה הראת לדעת כו':

Nevertheless, the statement that "no thought can grasp" refers to apprehension of His essence; but Daas and sensing, which is only a matter of apprehending His existence alone, the created beings can reach and attain. And this is the positive commandment of "Know this day," etc., and so too "You have been shown, to know," etc.

7 ב ויובן ענין זה בביאור יותר במה שמצינו כדוגמת זה בעסק התורה שיש בה סתים וגליא

2. This matter will be understood with greater clarity from something similar that we find in the study of the Torah: that it has a concealed [part] and a revealed [part],

שהם ג"כ בחי' גוף ונשמה כמבואר בזהר בהעלותך (דקנ"ב ע"א) ובגופי התורה שייך השגת המהות משא"כ בבחי' הסתים והפנימי' [והפנימיות / והפנימית].

which are also the levels of body and soul, as explained in the Zohar, Beha'aloscha (152a). With the bodies of the Torah, apprehension of the essence applies, which is not so with the level of the concealed and inner [part].

ומ"מ ע"י גופי התורה יוכל האדם לידע ג"כ קצת המציאות מהפנימית עד"מ שע"י חיות גוף האדם מרגיש מציאות הנשמה כו'.

Nevertheless, through the bodies of the Torah a person can also know something of the existence of the inner [part], just as, by way of analogy, through the life of a person's body one senses the existence of the soul, etc.

וביאור הדבר דהנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו שבג"ע [שבגן עדן] לומדים ג"כ כל התשבע"פ [התורה שבעל פה] כמו ע"ד דוגמא ענייני ההלכות שאנו שונין כאן בעוה"ז החומרי שור שנגח כו' וכיוצא

The explanation of the matter: our Sages, of blessed memory, said, "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand," [meaning] that in Gan Eden they also study the whole Oral Torah, for example the subjects of the laws that we study here in this material world, "an ox that gored," etc., and the like.

וידוע דהלכה זו דבר ה' היא והקב"ה יושב ושונה כנגדו כו'

And it is known that this law is the word of G-d, and the Holy One, blessed be He, sits and studies opposite him [who learns it], etc.

וא"כ בג"ע [בגן עדן] שהנשמות עוסקים בהלכה זו דשור שנגח כו' אין לומר דהשגתם שם כהשגתנו כאן על ענינים גשמיים ממש דהרי אין שור גשמי בג"ע [בגן עדן] כו' ומופשט שם בודאי מכל גדר וגשם כו'.

If so, in Gan Eden, where the souls occupy themselves with this law of "an ox that gored," etc., one cannot say that their apprehension there is like our apprehension here, concerning actual physical matters, for surely there is no physical ox in Gan Eden, etc.; [everything] there is certainly abstracted from every limit and physicality, etc.

אך ודאי השגתם שם על רוחניות כמו בבחי' השור דמרכבה פני שור מהשמאל וכיוצא וסוד הכוונה בטעמה של הלכה למה יהיה הדין כך כו' וזהו הנק' פנימית התורה ונשמתא דאורייתא

Rather, their apprehension there certainly concerns the spiritual, such as the level of the ox of the Chariot, "the face of an ox on the left," and the like, and the secret of the intent in the reason of the law, why the ruling should be so, etc. This is what is called the inner dimension (pnimiyus) of the Torah and "the soul of the Torah,"

אבל השגתנו כאן הלכה זו דשור שנגח זהו בחי' גוף התורה ויש ג"כ שנק' לבושא דאורייתא בזהר שם.

whereas our apprehension here of this law of "an ox that gored" is the level of the body of the Torah; and there is also what is called "the garment of the Torah," in the Zohar there.

8 וכן בדוגמא זה בכל ההלכות שאנו שונין כאן כמו אם בהרת קדמה לשער לבן כו'

And so too, in this manner, with all the laws that we study here, such as "If the bright spot preceded the white hair," etc.,

כדאיתא בגמרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] במתיבתא דרקיעא אומר טהור כו' ומאן נוכח רבה בר נחמני כו' ובודאי אין ענין הנגעים שם ענין גשמי כנגעים שלמטה

as stated in the Gemara: the Holy One, blessed be He, in the Heavenly Academy says, "Pure," etc., and "Who will decide it? Rabbah bar Nachmani," etc. Certainly the subject of the afflictions there is not a physical matter like the afflictions below;

אלא הם בחי' דינא קשיא אשר מהם יניקת החיצונים כמ"ש בזהר וכיוצא

rather, they are the level of "harsh judgment," from which the external forces draw their nurture, as is written in the Zohar, and the like.

ועל ענין הסוד שלהם איך ובמה יומתקו כו' זהו ענין ההלכה ששונין שם אם בהרת קדמה כו' ונק' פנימיות התורה שנשמות עוסקים בהם בג"ע [בגן עדן] כו'

And concerning their secret, how and by what they are sweetened, etc.: this is the law that they study there, "If the bright spot preceded," etc. And this is called the inner dimension (pnimiyus) of the Torah, with which souls occupy themselves in Gan Eden, etc.

וכן כיוצא בזה בהלכות אחרות כמו הלכות מקוואות שש מעלות במקוואות זו למעלה מזו כו'

And so too with other laws of this kind, such as the laws of mikva'os [ritual immersion pools]: "There are six grades of mikva'os, one above the other," etc.

הנה המקוה כאן הוא ארבעים סאה מים גשמיים כו' ולמעלה הוא ענין המשכת מים העליונים דבינה ממקור החכמה ע"י בחי' ד' היודי"ן דע"ב [דשם ע"ב] כו' שמהם נמשכו מ' סאה כמבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת

The mikveh here is forty se'ah [a measure of volume] of physical water, etc.; and above, it is the drawing down of the supernal waters of Binah (understanding) from the source of Chochmah (wisdom), through the level of the four yuds of [the Name] Av (72), etc., from which the forty se'ah are drawn, as explained in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos.

והסוד של ענין הטהרה דוקא בהן לכל טומאה הוא ענין פנימיות התורה

And the secret of the purification [coming] specifically through them, from every impurity, is the inner dimension of the Torah.

ועד"ז שונין שם גם זאת ההלכה דשש מעלות במקוואות זו למעלה מזו כו' שהם ששה צירופים של יה"ו כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שם ועד"ז בכל עניני המצות כולן וכמו בסוד התפילין דבכאן נתלבשה מצות תפילין במעשה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] בקלף ודיו גשמיי' [גשמיים] כו'

In the same way they also study there this law, "There are six grades of mikva'os, one above the other," etc., which are the six permutations of yud-hei-vav, as written in Pri Etz Chaim there. And so too with all the matters of the mitzvos, all of them, as with the secret of tefillin: here, the mitzvah of tefillin is enclothed in a physical action, on physical parchment and ink, etc.

ופי' קדש לי כל בכור כו' ידוע ששרשה בבחי' חכמה כי קדש הוא חכמה ונמשך להכתב בקלף ולהנתן בבית התפילין ויהיה נמשך מזה בחי' מוחין עליונים לאדם בבחי' מקיף מה שא"א לו להשיג במוחין של עצמו כו' כמ"ש במ"א.

And the section "Sanctify to Me every firstborn," etc., is known to have its root in the level of Chochmah, for "holy" is Chochmah; and it is drawn down to be written on parchment and placed in the housing of the tefillin, and from this there will be drawn to a person the level of supernal intellect (mochin), in the mode of an encompassing [light], what is impossible for him to apprehend with his own intellect, etc., as is explained elsewhere.

9 והרי נמשך אור א"ס בחכמה שבפי' קדש כו' בכאן דרך לבוש וענין גשמי ולמעלה הוא בבחי' הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] והמהות ממש

Thus the Infinite Light (Or Ein Sof) in the Chochmah (wisdom) that is in the section "Sanctify," etc., is drawn down here by way of a garment and a physical matter, while above it is in the mode of the inner dimension and the actual essence,

דהיינו בחי' אור החכמה דקדושה עצמה ועמ"ש בפי' יתרו בד"ה משה ידבר בענין המצות מה שהם למעלה ענין ביקור חולים וענין תפילין כו' ע"ש.

that is, the level of the light of the Chochmah of holiness itself. See what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "Moshe would speak," concerning the mitzvos, what they are above: the matter of visiting the sick and the matter of tefillin, etc.; see there.

10 והנה לפי שהנשמה מלובשת בגוף גשמי ע"כ א"א לנו להיות להו השגת המהות ואפי' [ואפילו] לגדולי חכמי האמת כ"א לנביא וחוזה לבד שמכונה בכתוב בשם ראי' [ראיה] ממש וכמ"ש כ"ז [כל זה] במ"א ע"פ עוטה אור כשלמה

Now, because the soul is enclothed in a physical body, it is therefore impossible for us to have apprehension of the essence, even for the greatest of the sages of the Truth, except for a prophet and seer alone, [whose apprehension] is termed in Scripture by the name of actual "seeing," as all this is explained elsewhere on the verse "He wraps Himself in light as in a garment."

כ"א זהו לימוד במתיבתא דרקיעא ששם מושג מהות פנימית התורה כמו שהיא בכח"ב [בכתר חכמה בינה] דבריאה כו'

Rather, this is the learning in the Heavenly Academy, where the essence of the inner dimension of the Torah is apprehended, as it is in Keser, Chochmah and Binah of [the World of] Beriah, etc.

אך מ"מ אע"פ [אף על פי] שפנימית התורה אין מושג לשום חכם המהות כלל אבל עכ"ז [עם כל זה] מתוך לימוד גופי התורה יוכל לעמוד מעט מזעיר על ידיעת המציאות מהפנימית

But nevertheless, although the essence of the inner dimension of the Torah is not apprehended at all by any sage, still, from studying the bodies of the Torah, one can come to some tiny measure of knowledge of the existence of the inner [dimension];

שהרי מ"מ אפס קצהו מובן ומושג שעל כרחך יש אופן של פנימית התורה וטעמי מצות אשר הן נשמה של גוף הלכה זו ומצוה זאת.

for at any rate the merest edge of it is understood and apprehended: that perforce there is some mode of the inner dimension of the Torah and of reasons for the mitzvos, which are the soul of the body of this law and this mitzvah.

כמו שבגשמיות ממה שאנו רואים גוף האדם מורגש שיש בו נשמה אע"פ [אף על פי] שאינו יודע מהותה איך ומה היא.

Just as in physical things: from what we see of a person's body, it is sensed that there is a soul within it, even though one does not know its essence, how and what it is.

11 וכך התורה נק' אדם רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח אברים כו' ויש בה גוף ונשמה כנ"ל

So too the Torah is called "man": the 248 positive commandments are 248 limbs, etc., and it has a body and a soul, as mentioned above.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו שע"י לימוד גופי התורה בעוה"ז משיג בג"ע [בגן עדן] מהות ממש מפנימית כו' משא"כ מי שאין בידו כלל מגופי תורה כו'

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand," for through studying the bodies of the Torah in this world, one apprehends in Gan Eden the actual essence of the inner [dimension], etc., which is not so for one who has nothing at all of the bodies of the Torah in his hand, etc.

והנה עד"ז יובן ג"כ בענין שיוכל להיות בחי' המשכת הדעת בסוכ"ע ע"י קיום התומ"צ [התורה ומצות]

Now, in the same way it will also be understood how there can be a drawing down of Daas (knowledge) into the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), through fulfilling the Torah and mitzvos.

כי הגם דלית מחשבה תפיסא בי' [ביה] כלל מ"מ ידיעת המציאות יוכל להיות והיינו ע"ד ידיעת פנימית התורה שהתורה ומצות הן מבחי' סוכ"ע.

For although "no thought can grasp Him at all," nevertheless knowledge of the existence is possible, in the manner of the knowledge of the inner dimension of the Torah; for the Torah and mitzvos are from the level of sovev kol almin.

12 ועוד שהרי יודעים אנו שבחי' ממלא אינו אלא זיו והארה כו' והוא נובע בהכרח ממקור העצמי כמאור השמש שמאיר האור וכיוצא א"כ בידיעה זו מורגשת לנו ידיעת והשגת מציאות דסובב עכ"פ [על כל פנים]

Moreover, we know that the level of the light that fills [the worlds] (memalei) is only a glow and a radiance, etc., and it necessarily issues from an essential source, like the luminary of the sun that gives forth the light, and the like. If so, through this knowledge we sense, at any rate, the knowledge and apprehension of the existence of the light that encompasses [the worlds] (sovev),

דהיינו שיש מציאת סובב לגבי ממלא ועמ"ש בד"ה השמים כסאי גבי ותן בלבנו בינה להבין

namely, that there exists sovev in relation to memalei. See what is written in the discourse beginning "The heavens are My throne," on "Grant our hearts understanding, to understand,"

דהיינו להבין דבר מתוך דבר פי' תוך דבר הוא ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמלובש בתוך העולמות ומבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נהי' [נהיה] מבינים בחי' סוכ"ע כו' ע"ש

that is, to understand one thing from within another thing: the meaning of "within a thing" is the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is enclothed within the worlds, and from the level of memalei kol almin we come to understand the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.; see there.

ועמ"ש במ"א בפי' ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא בענין פי' אתה ופי' הוא שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע כו' ע"ש

See also what is written elsewhere in explaining "Blessed is He Who spoke and the world came into being, blessed is He," concerning the meaning of "You" and the meaning of "He," which are the levels of memalei kol almin and sovev kol almin, etc.; see there.

והיינו מה שנצטווינו גם על בחי' סובב וידעת היום כו' כי הוי' שהוא בחי' סובב הוא האלקי' להיות בבחי' גילוי לכם דהיינו בבחי' השגת המציאות עכ"פ [על כל פנים]

And this is why we were commanded also concerning the level of sovev, "Know this day," etc., "that Havayah," which is the level of sovev, "is Elokim": to be revealed to you, that is, at least on the level of apprehending the existence.

אך המשכת הדעת בבחי' זו היינו דוקא ע"י עסק התומ"צ [התורה ומצות] שע"ז [שעי"ז] ורעה אמונה שממשיך מזון בהאמונה שעם היות שבאמת בבחי' סוכ"ע לא שייך רק בחי' אמונה מ"מ ע"י התומ"צ [התורה ומצות] ממשיכים להיות באמונתו יחיה ממש

But the drawing down of Daas (knowledge) into this level comes specifically through engaging in the Torah and mitzvos, through which [there is] "and nurture faith," which draws nourishment into faith. For although in truth, with regard to the level of sovev kol almin, only the level of faith applies, nevertheless through the Torah and mitzvos one draws [it] down to become, in actuality, "by his faith he shall live."

והיינו שע"י התומ"צ [התורה ומצות] נמשך בחי' הדעת וכמש"ת [וכמו שיתבאר] לקמן ע"פ הספרי שמתוך כך אתה מכיר כו'

That is, through the Torah and mitzvos the level of Daas is drawn down, as will be explained below on the Sifrei, "through this you come to recognize," etc.

וגם יובן עוד ע"פ מ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין כי מנסה כו' לדעת כו' ע"ש:

It will also be understood further from what is written in the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk," concerning "for [He] is testing," etc., "to know," etc.; see there.

13 ג והנה פי' וענין דע את אלקי אביך היינו העמקת הלב שלא יסיח דעתו מזה ויהיה לזכרון לפניו תמיד כמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד.

3. Now, the meaning and concept of "Know the G-d of your father" is the deepening of the heart, so that one does not divert his mind from this and it is a constant remembrance before him, as it is written, "I have set Havayah before me always."

וביאור הענין הנה מתחלה צריך להבין עוד ההפרש בין דעת לאמונה כי הנה הדעת הוא בחי' פנימית המדות ונק' בזהר מפתחא דכליל שית עיין בספד"צ [בספרא דצניעותא] ספ"א [סוף פרק א'] ומבואר בע"ח [בעץ חיים] כו' עיין לקמן.

The explanation of the matter: first we must further understand the difference between Daas (knowledge) and faith. For Daas is the level of the inner dimension of the emotive attributes (middos), and in the Zohar it is called "the key that includes six." See Sifra DiTzniusa, the end of chapter 1; and it is explained in Etz Chaim, etc.; see below.

14 וביאור הדברים הנה מבשרי אחזה דאנו רואין באדם שכל המדות בטילים אחרי בחי' הדעת כו'.

The explanation of the matter: "from my flesh I behold," for we see in man that all the emotive attributes (middos) are subordinate to the level of Daas (knowledge), etc.

כי הנה כשאדם יודע ומרגיש א"ע [את עצמו] כנ"ל הרי אנו רואים בחוש שלפי הוא מרגיש א"ע [את עצמו] וחיותו מאד

For when a person knows and senses himself, as mentioned above, we see plainly that because he senses himself and his life-force (chayus) strongly,

אזי מדותיו מתפעלים בתכלית ההתפעלות לאהוב בהתפעלות מה שיאהב ולשנוא בהתפעלות מה שישנא יותר משאינו מרגיש א"ע [את עצמו] כ"כ [כל כך]

his emotive attributes are then aroused with the utmost arousal, to love with arousal whatever he loves and to hate with arousal whatever he hates, more than when he does not sense himself so much.

כי מפני הרגשת עצמותו תיקר נפשו בעיניו מאד ויהיה דבר שהוא לטובתו יאהבנו בתכלית התפעלות האהבה

For because of the sensing of his own self, his soul is very precious in his eyes; and so a thing that is for his good he will love with the utmost arousal of love.

ובהיפך דבר שאינו לטובתו אלא מזיק לו ישנאהו בהתפעלות השנאה בתכלית

And conversely, a thing that is not for his good but harms him he will hate with the utmost arousal of hatred.

משא"כ על אדם אחר אפילו על אוהבו וריעו לא איכפת ליה כ"כ [כל כך] כמו על עצמו כי אף שהוא אוהבו עכ"ז [עם כל זה] אין מרגיש כ"כ [כל כך] תמיד ומסלק דעתו ממנו

This is not so concerning another person: even about his friend and companion he does not care so much as about himself. For although he loves him, nevertheless he does not sense [him] so much at all times, and he removes his mind from him;

לכן לא יתפעל כ"כ [כל כך] מענינו כמו על עצמו שאינו מסלק דעתו והרגשת עצמו לעולם ע,כ יתפעל ביותר מעניני עצמו.

therefore he will not be aroused so much by his [friend's] affairs as about himself, since he never removes his mind and the sensing of himself. Therefore he will be aroused most of all by his own affairs.

15 ולכן גם בעניני עצמו אם מסלק לפי שעה בחי' ההרגשה מעצמותו כ"כ [כל כך] לא תיקר נפשו כ"כ [כל כך] בעיניו ויוכל להיות שלא יתפעל כ"כ [כל כך] מדבר שהוא נגד רצונו

Therefore, even in his own affairs, if for the time being he removes the sensing of his own self to such an extent, his soul will not be so precious in his eyes, and it may be that he will not be so aroused by something that is against his will;

וכן לא יאהוב דבר שהוא לטובתו כ"כ [כל כך] בהתפעלות האהבה להיותו מסולק מענין עצמותו ואיננו מרגיש את נפשו וחיותו להיות יודע א"ע [את עצמו] כ"כ [כל כך]

and likewise he will not love something that is for his good with so much arousal of love, since he is removed from the matter of his own self and does not sense his soul and his life-force so as to know himself so much;

כמו כאשר טרוד הוא בענין גדול שמסולק אז מעניני הרגשת עצמותו וכדומה

as when he is preoccupied with a great matter, so that he is then removed from sensing his own self, and the like.

וראיה ממה שכתב הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] ספ"ז מהל' [מהלכות / מהלכה] מלכים וכל המתחיל כו' ומבהיל עצמו עובר בל"ת [בלא תעשה] שנאמר אל ירך לבבכם אל תיראו כו'

A proof is what the Rambam writes at the end of chapter 7 of the Laws of Kings: "And whoever begins," etc., "and frightens himself transgresses a prohibition, as it says, 'Let your heart not be faint; do not fear,'" etc.

וקשה איך יעשה שלא יפחד אלא הענין שיסלק מחשבתו והרהורו מפחד זה ועי"ז מתבטל הפחד וז"ש וכל המתחיל לחשוב ולהרהר [וזהו שכתוב]

Now this is difficult: what is he to do so as not to be afraid? But the point is that he should remove his thought and his musing from this fear, and through this the fear is nullified. And this is what he writes: "And whoever begins to think and to muse."

הרי ראיה ברורה שאפילו ההתפעלות הטבעית שבאהבת עצמו היא תלויה ע"פ הדעת והמחשבה וא"כ אנו רואים שכל המדות אהבה ושנאה ויראה ודומיהן אינן נמשכין ונגררין רק על ידי הדעת וההרגשה

This is clear proof that even the natural arousal in self-love is dependent on Daas (knowledge) and thought. If so, we see that all the emotive attributes (middos), love, hatred, fear and the like, are drawn forth and pulled along only through Daas and sensing.

שלפי שיודע ומרגיש א"ע [את עצמו] תמיד לכן יומשך ההתפעלות מאד בעניני עצמו ובהפך אם מסלק הדעת וההרגשה כ"כ [כל כך] מאהבת עצמו כו' כנ"ל.

Because he constantly knows and senses himself, great arousal will therefore be drawn forth in his own affairs; and the reverse, if he removes his Daas and sensing so much from his self-love, etc., as mentioned above.

16 ומזה יובן איך שהתפעלות המדות נמשך רק אחר הדעת וההרגשה שאפילו בדבר הנוגע לעצמותו לא יומשך ההתפעלות רק על ידי הדעת דייקא שהוא המתפשט במדות להחיותן וממנו עיקר הנהגתן והטייתן כנ"ל.

From this it will be understood how the arousal of the emotive attributes (middos) follows only after Daas (knowledge) and sensing: even in a matter that touches his very self, the arousal will be drawn forth only through Daas specifically, for it is what extends into the attributes to give them life, and from it comes chiefly their conduct and their inclination, as mentioned above.

17 וזהו שנקרא הדעת בשם מפתחא דכליל שית פי' להיותו פותח את התפעלות המדה ומעוררה כמו עד"מ המפתח הגשמי כו'

And this is why Daas (knowledge) is called by the name "the key that includes six": that is, because it opens the arousal of the attribute and awakens it, like, by way of analogy, a physical key, etc.

והוא כליל שית מכל ששת המדות חג"ת [חסד גבורה תפארת] וכו' ועיין מה שכתוב במ"א מענין הדעת בביאור ע"פ מים רבים בפ' תולדות ובד"ה לא הביט און ביעקב.

And it "includes six": all six of the attributes, Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty), etc. See what is written elsewhere concerning Daas, in the explanation of the verse "Many waters," in Parshas Toldos, and in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov."

18 ועד"ז יובן ענין דע את אלקי אביך דהיינו להתבונן תמיד ושלא יסיח דעתו מזה שעי"ז דוקא יומשכו המדות אהוי"ר [אהבה ויראה]

Along these lines will be understood the concept of "Know the G-d of your father": namely, to contemplate constantly and not divert one's mind from this, for specifically through this the emotive attributes, love and awe, will be drawn forth.

כמו עד"מ שמתפעל מאד בעניני נפשו וגופו שהוא לפי שאינהו מסלק דעתו והרגשתו כו' כמ"כ [כמו כן] ויתר מכן צ"ל שלא יסיח דעתו מחיי החיים א"ס ב"ה ועי"ז יומשכו מדותיו לאהוב את ה' בלב ונפש ומאד וליראה ולפחוד מגדולתו ית' וכמשי"ת [וכמו שיתבאר].

Just as, by way of analogy, one is greatly aroused by the affairs of his soul and body because he does not remove his mind and his sensing, etc., so too, and even more so, one must not divert his mind from the Life of life, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He. And through this his emotive attributes will be drawn forth to love G-d with heart, soul and might, and to be in awe and dread of His greatness, blessed be He, as will be explained.

19 והנה מה שנקרא בחי' הדעת מפתח לגבי המדות והוא להם בבחי' התוך והפנימי' [והפנימיות / והפנימית] כנ"ל

Now, the level of Daas (knowledge) is called a key in relation to the emotive attributes (middos), and to them it is their core and inner dimension, as mentioned above.

ולגבי החכמה שבמוחין אינו נמשך משם רק בבחי' אחוריים דחכמה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דמאחוריים דאבא המלובש ביסוד דאימא נעשה בחי' הדעת לז"א וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' שמות גבי ותקרא את שמו משה כי מן המים משיתיהו.

But in relation to the Chochmah (wisdom) within the intellect (mochin), it is not drawn from there except on the level of the back of Chochmah, as is written in Etz Chaim: from the back of Abba (Chochmah), which is enclothed in the Yesod (foundation) of Imma (Binah), the level of Daas of Z'eir Anpin is formed; and as is written in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Shemos, on "She called his name Moshe, for from the water I drew him."

20 והענין מובן מצד עצמו להיות כי ענין ההרגשה הנ"ל הרי איננה השגת המהות כמו בחי' ראיה שהיא בחי' החכמה

The matter is understandable in its own right. For the sensing mentioned above is not apprehension of the essence, like the level of sight, which is the level of Chochmah (wisdom);

רק היא ידיעה והשגה מרחוק לא במהות ואיכות רק בבחינת ההרגשה בלבד שמרגיש מציאות הדבר וא"כ אין זאת רק בחי' אחוריים של החכמה

rather, it is knowledge and apprehension from afar, not of the essence and quality, but only on the level of sensing, in that one senses the existence of the thing. If so, this is only the level of the back of Chochmah.

כי גופה של חכמה ופנימיותה הוא ענין בחינת ראיה ולכן השגת הנביאים מכונה בכתוב בשם ראיה וירא אליו ה' וראית את אחורי

For the body of Chochmah and its inner dimension is the level of sight. Therefore the apprehension of the prophets is termed in Scripture "seeing": "Havayah appeared to him," and "You shall see My back."

ואף שזהו דרך משל ואינה ראיית עין בשר גשמי ממש מ"מ הנמשל צ"ל דומה למשל

And although this is by way of a metaphor, and it is not actual seeing with a physical eye of flesh, nevertheless the thing illustrated must resemble the illustration.

משא"כ הדעת וההרגשה הוא רק בחי' אחוריים לגבי בחינה זו ועל כן מבחי' אחוריים דיסוד או"א [אבא ואימא] בלבד הוא שנעשה ונמשך בחי' הדעת לז"א.

Whereas Daas (knowledge) and sensing are only the level of the back in relation to this level. Therefore it is only from the level of the back of the Yesod of Abba and Imma (Chochmah and Binah) that the level of Daas of Z'eir Anpin is formed and drawn forth.

21 וזהו ענין ומבשרי אחזה שר"ל [שרוצה לומר] בחי' הדעת ואחזה הוא תרגום של ראייה והיינו רק בחי' אחוריים של בחי' ראייה ממש

And this is the meaning of "and from my flesh I behold": it means the level of Daas (knowledge), for "behold" (achazeh) is the Aramaic rendering of "seeing," and this is only the level of the back of the level of actual seeing.

ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בתהלים על פ' ולתבונתו אין מספר מבואר שהתבונה היא למעלה מבחי' הדעת דז"א והיינו מטעם הנ"ל.

See the Likkutei Torah of the Arizal on Psalms, on the verse "His understanding is beyond number," where it is explained that understanding (tevunah) is above the level of the Daas of Z'eir Anpin; and this is for the reason mentioned above.

22 והנה מאחר שנתבאר שע"י בחי' הדעת הוא נמצא מציאת ההתפעלות דוקא כנ"ל יובן מזה עיקר ההפרש בין הדעת ובין האמונה כנ"ל

Now, since it has been explained that it is specifically through the level of Daas (knowledge) that arousal comes into existence, as mentioned above, from this the essential difference between Daas and faith will be understood, as mentioned above.

כי כמו שמבואר למעלה בבחי' הדעת שבנפש האדם כך יובן למעלה בבחי' הדעת באלקים חיים ומלך עולם

For just as was explained above regarding the level of Daas in the soul of man, so it will be understood above, regarding the level of Daas in the living G-d and King of the world:

דהיינו בחי' המדות דז"א דאצי' שבהן מלובש בחי' הדעת הן הן היורדין להתלבש במל' דאצי' בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] ומדות שבה כדי להחיות רוח שפלים מאין ליש כו'

namely, the level of the emotive attributes (middos) of Z'eir Anpin of Atzilus, in which the level of Daas is enclothed: it is they that descend to be enclothed in Malchus (sovereignty) of Atzilus, in the Chochmah, Binah and Daas and the emotive attributes within it, in order "to revive the spirit of the lowly," from nothing into something, etc.

וזהו בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ומזה נמשך בחיי' [בחינת] הדעת גם בנבראים כולם מה שיודעים ומכירים את בוראם בבחי' ההרגשה ממש כאדם שיודע א,ע וחיותו כך יודעים את מקור החיים וחיי החיים שמחיה כל הנבראים כו'.

And this is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin). From this the level of Daas is drawn into all the created beings as well, in that they know and recognize their Creator with actual sensing: just as a person knows himself and his life-force, so they know the Source of life and the Life of life, Who gives life to all the created beings, etc.

23 ושבלעדו אין להם קיום ומציאות כלל אפילו רגע

and that without Him they have no endurance or existence at all, even for a moment.

ומסתעפי' [ומסתעפים] מזה הדעת בחי' המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] לאהוב את ה' ולעשות מצותיו כמו שיאהוב חיי נפשו וכמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייך כו'

And from this Daas (knowledge) there branches out the level of the emotive attributes, love and awe: to love G-d and to do His commandments as one loves the life of his soul, as it is written, "to love Havayah," "for He is your life," etc.

ולשנוא מה שמנגדו ומזיק להארה האלקי' עליו והוא כל שס"ה ל"ת [לא תעשה] להתרחק מהם בתכלית כמו שישנא האדם דבר שמזיק לו תכלית השנאה

And to hate whatever opposes him and harms the G-dly illumination upon him, namely all the 365 prohibitions, to keep utterly far from them, just as a person hates with the utmost hatred a thing that harms him.

וא"כ סיבת קיום מצות עשה וריחוק כל ל"ת [לא תעשה] תלויה רק בבחי' הדעת והוא ההרגשה שמרגיש הנפש האלקית את אור האלקי והיותו בחי' חיי החיים

If so, the cause of fulfilling the positive commandments and of keeping far from all the prohibitions depends only on the level of Daas, which is the sensing by which the G-dly soul senses the G-dly light, and [senses] that it is the level of the Life of life.

וע"ז נאמר דע את אלקי אביך להיות לזכרון בין עיניו תמיד כדי שירגיש מאד איך שצריך ליראה מלעבור רצונו ועיין מה שכתוב בד"ה ראשי המטות בפי' וענין יראת חטא.

Of this it is said, "Know the G-d of your father": that it be a remembrance between his eyes constantly, so that he will sense very strongly how he must fear transgressing His will. See what is written in the discourse beginning "The heads of the tribes," on the meaning and concept of fear of sin.

24 ושצריך להשתוקק ולחשוק לדבקה בו ית'. ואמנם האמונה הוא למעלה מבחי' הדעת וההשגה דהיינו שהוא רק בבחי' מקיף על השכל והמדות.

And that he must yearn and long to cleave to Him, blessed be He. Faith, however, is above the level of Daas (knowledge) and apprehension: that is, it is only on the level of an encompassing [light] over the intellect and the emotive attributes (middos).

ולכן אין ממנה התפעלות המדות כ"כ [כל כך] שהרי גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא הרי מאמין ביכולת רבש"ע [רבונו של עולם] ועכ"ז [ועם כל זה] הוא עובר רצונו ית' והיינו מפני שהאמונה אצלו בבחי' ריחוק ובבחי' מקיף בלבד.

Therefore it does not produce so much arousal of the emotive attributes. For "the thief at the mouth of the tunnel calls upon the Merciful One": he believes in the power of the Master of the world, and nevertheless he transgresses His will, blessed be He. This is because, with him, faith is at a distance and only encompassing.

25 וע"כ נק' האמונה בשם עטרה שהיא כעטרה המקפת על הראש כמ"ש למעלה. ולמעלה באלקות יובן מזה שהוא בחי' ומדרגה הגבוה מבחי' הדעת דז"א הנ"ל

Therefore faith is called by the name "crown," for it is like a crown that encircles the head, as written above. And above, in G-dliness, it will be understood from this that it is a level and rank higher than the level of the Daas (knowledge) of Z'eir Anpin mentioned above;

אלא הוא בחי' אור מקיף על המדות דאצילות עד שאינם מתפעלים ממנו כלל כו'

rather, it is the level of an encompassing light over the emotive attributes (middos) of Atzilus, to the point that they are not aroused by it at all, etc.

והוא הנק' בחי' כתר דז"א כמו העטרה הכותרת על הראש כו' וכשבא הארה זו למטה במל' דאצי' נק' כתר מל' כו'

And this is what is called the level of the Keser of Z'eir Anpin, like the crown that crowns the head, etc. And when this illumination comes down into the Malchus of Atzilus, it is called the Keser of Malchus, etc.

ודרך כלל זהו מבחי' סובב בכל עולם לפי ערכו באצי' מבחי' סובב דאצי' ובבריאה מבחי' סובב וכתר דבריאה כו'

In general, this is from the level of the encompassing light (sovev) in each world according to its measure: in Atzilus, from the level of the sovev of Atzilus; and in Beriah, from the level of the sovev and Keser of Beriah, etc.

ולפי שהוא בחי' סובב ומקיף ע"כ אינו מאיר בגילוי כ"כ [כל כך] בהעולם בבחי' דעת ממש וכן למטה באדם הדעת הוא בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אבל האמונה היא גם בבחי' סוכ"ע.

And because it is the level of sovev and encompassing, therefore it does not shine in revelation so much in the world, on the level of actual Daas. So too below, in man: Daas is on the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), but faith is also on the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

אך ע"י המצות ממשיכים בחי' סוכ"ע שיומשך ג"כ בבחי' דעת כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] ושס"ה ל"ת [לא תעשה] נמשכין מבחי' ה"ח [ה' חסדים] וה"ג [וחמש גבורות] הנמשכין מבחינת הדעת כו'

But through the mitzvos one draws down the level of sovev kol almin, so that it will be drawn down also on the level of Daas. For the 248 positive commandments and the 365 prohibitions are drawn from the level of the five Chasadim and the five Gevuros, which are drawn from the level of Daas, etc.;

ושרש המשכה זו היא מבחי' רצון העליון הסוכ"ע ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר רפ קרח ועמ"ש עוד מזה לקמן בס"ד [בסייעתא דשמיא]

and the root of this drawing-down is from the level of the Supernal Will, the sovev kol almin. See the commentary of the Ramaz on the Zohar, at the beginning of Parshas Korach; and see what is written further on this below, with the help of Heaven.

וזהו עיקר ענין הציווי וידעת היום שע"י הדעת וההעמקה בבחי' אני ה' לא שניתי בחינת סוכ"ע ע"י דוקא תגדל אהבתו ויראתו וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער חג המצות פ"א שיש כמה בחינות מוחין דגדלות כו'

And this is the essence of the command "Know this day": that through Daas and deep immersion in the level of "I, Havayah, have not changed," the level of sovev kol almin, specifically through this his love and awe will grow, as is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar Chag HaMatzos, chapter 1, that there are several levels of mature intellect (mochin degadlus), etc.

והנה ע"י קיום מצות וידעת היום שהוא רק בחי' הידוע מציאותו ולא מהותו

Now, through fulfilling the commandment "Know this day," which is only the level of [His being] known in His existence and not in His essence,

הנה ע"י יומשך השכר לעתיד להיות ונגלה כבוד ה' כו' בבחי' ראיה והשגה ממש כי עין בעין יראו וכמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל ע"ש:

through this the reward will be drawn forth in the Time to Come, that "the glory of Havayah shall be revealed," etc., on the level of actual seeing and apprehension, "for they shall see eye to eye"; as is written on this in the discourse beginning "Return, O Israel"; see there.

26 ד והנה לפ"ז [לפי זה] צ"ל מ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] ומלאה הארץ דעה דהרי גדולה מזו נאמר לע"ל [לעתיד לבוא] ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו'

4. Now, according to this, we need to understand what is said of the Time to Come, "The earth shall be full of knowledge," for surely something greater than this is said of the Time to Come: "The glory of Havayah shall be revealed, and all flesh shall see," etc.;

וכתיב עין בעין יראו אשר הראיה היא השגת המהות ממש וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שלהי מסכת תענית ע"פ ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' וכנודע ג"כ מענין משה שנתנבא בזה לפי שראה באספקלריא המאירה.

and it is written, "For they shall see eye to eye," where seeing is actual apprehension of the essence; as our Sages, of blessed memory, said at the end of tractate Taanis, on the verse "And it shall be said on that day: Behold, this is our G-d," etc.; and as is also known concerning Moshe, that he prophesied with [the word] "this" because he saw through a luminous lens.

27 וא"כ מהו שנאמר אלע"ל [על לעתיד לבוא] ומלאה הארץ דעה אשר הדעת אינו אלא השגת והרגשת המציאות ולא המהות ממש.

If so, what is [the meaning of] what is said of the Time to Come, "The earth shall be full of knowledge," when Daas (knowledge) is only the apprehension and sensing of the existence and not of the actual essence?

והענין כי הנה ע"פ המבואר למעלה יובן שיש ג' מדריגות למטה באדם. האחד היא בחי' ראייה והשגת המהות. הב' בחי' הדעת הוא ידיעת והרגשת המציאות ולא השגת המהות.

The explanation: according to what has been explained above, it will be understood that there are three levels below, in man. The first is the level of seeing and apprehension of the essence. The second is the level of Daas, which is the knowing and sensing of the existence and not apprehension of the essence.

הג' בחי' האמונה שמאמין האמת בכל לב אף שאין זה בבחי' דעת והרגשה אצלו ועד"ז שם שמים שגור בפי הכל כנ"ל

The third is the level of faith, in that one believes the truth with a whole heart even though for him it is not on the level of Daas and sensing; and along these lines, "the Name of Heaven is fluent in the mouth of all," as mentioned above.

והנה א"כ למעלה ג"כ עד"ז הוא בג' המדרגות הללו ואמנם ממילא מובן שלמעלה כל מה שהוא יותר גבוה יותר מופלא ונעלם הוא.

If so, above too it is along these lines, with these three levels. However, it is self-evident that above, whatever is higher is more wondrous and hidden.

והנה החכמה נק' אתה כי אתה אבינו כמ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] (דר"צ ע"א) והיינו לפי שהיא ראשית הגילוי כולם בחכמה עשית שמתלבשת בכל העולמות

Now, Chochmah (wisdom) is called "You," as in "For You are our Father," as written in the Idra Zuta (290a). This is because it is the beginning of revelation, "You made them all with Chochmah"; it is enclothed in all the worlds.

ובג"ע [ובגן עדן] היא בבחי' גילוי ההשגה לכל חד לפום שיעורא דיליה בבחינת השגת המהות ממש בזיו והארה זו (ועמ"ש מזה בת"א [בתורה אור] פ' חיי שרה) ולכן נק' אתה.

And in Gan Eden it is on the level of revealed apprehension, for "each one according to his measure," on the level of actual apprehension of the essence in this glow and radiance (see what is written on this in Torah Ohr, Parshas Chayei Sarah); and therefore it is called "You."

כי אתה הוא לשון נוכח ובחי' גילוי ממש וגילוי זה הוא מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמקורו מבחי' ח"ע [חכמה עילאה]

For "You" is the language of direct address and the level of actual revelation; and this revelation is from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), whose source is the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah).

אבל מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה שהוא בחי' סוכ"ע אין מאיר הארה בג"ע [בגן עדן] בבחינת גילוי והשגת המהות כ"א התגלות זו יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] דייקא בתחה"מ [בתחיית המתים] כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה נודע דבאתעדל"ת [דבאתערותא דלתתא] כו' ע"ש.

But from the level of Keser (the Crown), which is above Chochmah and is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), no illumination shines in Gan Eden in the mode of revelation and apprehension of the essence; rather, this revelation will be in the Time to Come specifically, at the Resurrection of the Dead, as is written in Iggeres HaKodesh, in the section beginning "It is known that through an arousal from below," etc.; see there.

אבל בג"ע [בגן עדן] אין מאיר מבחי' סוכ"ע בגילוי ממש רק מ"מ שייך גם בסוכ"ע בחי' דעת שהוא הידוע מציאותו אע"פ [אף על פי] שאינו יודע [ידוע] מהותו

But in Gan Eden, [light] from the level of sovev kol almin does not shine in actual revelation. Nevertheless, the level of Daas applies also to sovev kol almin, for He is known in His existence even though His essence is not known.

ולכן איתא באדר"ז [באדרא זוטא] שם דעתיקא לא אקרי אתה בגין דאתכסיא ולא אתגליא.

Therefore it is stated in the Idra Zuta there that Atika [the Ancient One] is not called "You," because He is concealed and not revealed.

28 ואקרי הוא. וכמ"ש ג"כ בזהר פ' קרח ע"פ ועבד הלוי הוא. הוא דא עתיקא. והיינו שמ"מ ידוע מציאותו רק שאינו ידוע מהותו.

And He is called "He." As is also written in the Zohar, Parshas Korach, on the verse "And the Levite, he shall serve": "'He': this is Atika." That is, nevertheless His existence is known; only His essence is not known.

וכמו עד"מ באדם שיש בחי' שכל ויש בחי' כח המשכיל שממנו נובע השכל שאע"פ [שאף על פי] שכח המשכיל אינו מושג כלל עכ"ז [עם כל זה] ידוע מציאותו שמאחר שהשכל נובע מוכרח שיש מקור שממנו נובע זה כו'.

It is like, by way of analogy, a person, in whom there is the level of intellect and there is the level of the intellective power from which the intellect issues: although the intellective power is not apprehended at all, nevertheless its existence is known, for since the intellect issues forth, there must necessarily be a source from which it issues, etc.

ועד"ז שבג"ע [שבגן עדן] מאיר החכמה בבחי' גילוי הנה הכתר שממנו מקור נביעת החכמה ידוע מציאותו ונק' הוא.

In the same way, since in Gan Eden Chochmah (wisdom) shines in revelation, the Keser (the Crown), the source from which Chochmah wells forth, is known in its existence, and it is called "He."

וע"כ שייך בו בחי' דעת (ועמ"ש בד"ה אם בהרת קדמה גבי קוב"ה [קודשא בריך הוא] אומר טהור שהוא ענין מה שמאיר להם מבחינת המקיף והוא למעלה מבחי' ההשגה שלהם כו').

Therefore the level of Daas (knowledge) applies to it. (See what is written in the discourse beginning "If the bright spot preceded," on "the Holy One, blessed be He, says 'Pure,'" that this is what shines to them from the level of the encompassing [light], and it is above the level of their apprehension, etc.)

אמנם יש עוד בחי' מקיף עליון יותר שלמעלה גם מבחי' סוכ"ע ונק' רישא דלא אתיידע

However, there is yet another level of a higher encompassing [light], which is above even the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and it is called "the Head that is not known" (Reisha d'Lo Isyada).

כי לפי שהוא למעלה גם מהיות מקור לחכמה הנק' אתה לכן אינו מושג אפילו בג"ע [בגן עדן] בבחי' דעת ממש כי אם בבחי' אמונה ולכן נק' דלא אתיידע פי' שהוא למעלה מבחי' הדעת ואינו מאיר כ"א בבחי' אמונה.

For since it is above even being a source for Chochmah, which is called "You," it is therefore not apprehended even in Gan Eden on the level of actual Daas, but only on the level of faith. Therefore it is called "that is not known": that is, it is above the level of Daas and shines only on the level of faith.

וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] כ"ז [כל זה] בפי' ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא כו' ע"ש. (ועיין בסידור בביאור ע"פ אתה הצבת גבולות ארץ בענין הודאה)

All this is as explained in the commentary on "Blessed is He Who spoke and the world came into being, blessed is He," etc.; see there. (And see in the Siddur, in the explanation of the verse "You set the borders of the earth," concerning acknowledgment.)

והנה לע"ל [לעתיד לבוא] יהי' עליי' [עלייה] יהי' [יהיה] העולמות דעכשיו מקבלת המל' מז"א שנק' אתה שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. ולכן בחי' סוכ"ע אינו מושג אפילו בג"ע [בגן עדן] רק בהשגת המציאות בלבד וכנ"ל.

Now, in the Time to Come there will be an ascent of the worlds. For now, Malchus (sovereignty) receives from Z'eir Anpin, which is called "You," which is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin); and therefore the level of sovev kol almin is not apprehended even in Gan Eden except by apprehension of the existence alone, as mentioned above.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] שתהיה עלי' [עליה] המל' בכתר שלמעלה מבחי' הדעת דז"א ומה שעכשיו בחינת הכתר אינו אלא בהשגת המציאות כנ"ל יהיה לע"ל [לע"ל] בהשגת המהות כענין הנשמות שנהנין מזיו כו' שנהנים ממש

But in the Time to Come, when there will be an ascent of Malchus into Keser, which is above the level of the Daas of Z'eir Anpin, then what is now the level of Keser, [known] only by apprehension of the existence, as mentioned above, will be, in the Time to Come, by apprehension of the essence, like the souls who "enjoy the radiance," etc., for they actually enjoy [it].

וכפי אופן מאמרם ז"ל [ז"ל] עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן כו' עד הנה אלקינו זה כו' שאין זה אלא לנוכח בודאי כמו בג"ע [בגן עדן] שיושבין ונהנין שהיא השגת המהות כנ"ל

And [this is] in the manner of their saying, of blessed memory: "In the future the Holy One, blessed be He, will make a circle dance for the righteous, and He will sit among them in Gan Eden," etc., until "Behold, this is our G-d," etc.; and this [word] is certainly [said] only of what is directly present, as in Gan Eden where they sit and enjoy, which is apprehension of the essence, as mentioned above.

וגילוי זה יהיה לעתיד מבחי' סובב כל עלמין שהוא בחי' כתר

And this revelation will be in the Time to Come from the level of sovev kol almin, which is the level of Keser.

ולכן נק' מחול שהוא עיגול דהיינו בחי' עגולים ומקיפים עליונים יומשכו בבחי' גילוי שיאמר עליהם זה.

Therefore it is called machol, which is a circle: that is, the level of the supernal circles and encompassing [lights] will be drawn down into revelation, so that one will say of them "this."

29 וע"ז נאמר לעתיד כי עין בעין יראו ואז יומשך להיות בחי' סובב ממדרגות עליונות יותר

Of this it is said of the Time to Come, "For they shall see eye to eye." And then there will be drawn down, to become the level of the encompassing light (sovev), [light] from still higher levels;

דהיינו שהמקיף העליון יותר שעכשיו הוא למעלה מבחי' סוכ"ע ונק' רישא דלא אתיידע יומשך לעתיד להיות בבחי' סובב וע"ז נאמר ומלאה הארץ דעה כו'.

that is, the higher encompassing [light], which is now above the level of sovev kol almin and is called "the Head that is not known," will in the Time to Come be drawn down to be on the level of sovev. And of this it is said, "The earth shall be full of knowledge," etc.

30 ועמ"ש בד"ה יתקע בשופר גדול. וביאור הדבר הנה ידוע דיש ריבוי רבבות מדרגות בהשתלשלות וכמו שבג' עולמות בי"ע יש בכלל ג' מדרגות הידועים והוא ג"ע [גן עדן] העליון וג"ע [וגן עדן] התחתון ועוה"ז דעולם העשי' [העשיה]

See what is written in the discourse beginning "A great shofar will be sounded." The explanation of the matter: it is known that there are many myriads of levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus). Thus in the three worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah there are, in general, three well-known levels: the Upper Gan Eden, the Lower Gan Eden, and this world, of the World of Asiyah.

והנה ידוע דבכל עילה ועלול מה שבעליון הוא בחי' גילוי נעשה בחי' העלם בתחתון העלול ממנו כו' והיינו מה שהוא בחי' ממלא בעליון נעשה בחי' סובב בתחתון

Now, it is known that in every cause and effect, what is on the level of revelation in the higher becomes the level of concealment in the lower, which is its effect, etc. That is, what is the level of the light that fills (memalei) in the higher becomes the level of the light that encompasses (sovev) in the lower;

וכן העליון לגבי העליון הימנו ועד"ז עד רום המעלות בריבוי רבבות מדרגות עד אין קץ ושיעור הכל הוא בבחי' העלם וגילוי דהיינו סובב וממלא כו' וגם בג"ע [בגן עדן] העליון וג"ע [וגן עדן] התחתון ע"ד הזה.

and so too the higher in relation to the one above it, and so on up to the loftiest heights, in many myriads of levels, without end or measure: all is in the mode of concealment and revelation, namely sovev and memalei, etc. And so too the Upper Gan Eden and the Lower Gan Eden, in this way;

דהיינו מה שבג"ע [שבגן עדן] העליון הוא בבחי' השגת המהות לנוכח דהיינו בבחי' גילוי ממש עדיין בבוא ההארה הזאת למטה בג,ע התחתון היא להם שם בבחי' ההעלם והסובב והוא רק להם בבחי' השגת המציאות בלבד כו'

that is, what in the Upper Gan Eden is on the level of apprehension of the essence as directly present, that is, on the level of actual revelation, yet when this illumination comes down into the Lower Gan Eden, for them there it is on the level of concealment and sovev, and for them it is only on the level of apprehension of the existence alone, etc.

ולעתיד כתיב וישם מדברה כעדן שמה שהוא עכשיו בחי' עדן יהי' [יהיה] גילוי זה למטה ממש להיות מדברה כעדן וא"כ בחי' עדן יתעלה עוד יותר לאין קץ כו'

And of the Time to Come it is written, "He will make her wilderness like Eden": what is now the level of Eden, this revelation will be actually below, so that [her] wilderness will be like Eden; and if so, the level of Eden will be raised still higher, without end, etc.

ועד"ז יש נ' אלפים יובלות כו' ומכ"ז [ומכל זה] יובן ענין ומלאה הארץ דעה וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י וידעת היום:

Along these lines there are fifty thousand jubilees, etc. From all this the concept of "The earth shall be full of knowledge" will be understood; and all this is drawn down through "Know this day."

31 ה וזהו ענין דברו על לב ירושלים וקראו אליה. פי' וקראו אליה היינו מה שיומשך בבחי' א"פ [אור פנימי] ממש בהשגת המהות ע"ד עין בעין יראו.

5. And this is the meaning of "Speak upon the heart of Jerusalem and call out to her." The meaning of "and call out to her" is what will be drawn down on the level of actual inner light, in apprehension of the essence, in the manner of "They shall see eye to eye."

ודברו על לב הוא בחי' מקיף

And "Speak upon the heart" is the level of an encompassing [light].

והיינו כי לאחר שיומשך המקיפים דעכשיו להיות בבחי' א"פ [אור פנימי] אזי יומשך אור עליון וגדול יותר להיות בבחי' מקיף מה שעכשיו הוא למעלה מעלה גם מהיות נק' אור מקיף

That is, after the encompassing [lights] of the present are drawn down to be on the level of inner light, then a higher and greater light will be drawn down to be on the level of an encompassing [light]: that which is now far, far above even being called an encompassing light.

(ועיין מענין דברו על לב ברבות וישלח פרשה פ'. אחרי פכ"א במדרש איכה בסוף אלפא ביתא קדמאה בפסוק תבא כל.

(And see concerning "speak upon the heart" in Midrash Rabbah, Vayishlach, section 80; Acharei, section 21; in Midrash Eichah, at the end of the first alphabet, on the verse "Let all come";

במדרש קהלת ע"פ דברתי אני עם לבי וע"פ עת לאהוב גבי ועת לדבר ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין והיו הדברים כו' על לבבך).

in Midrash Koheles on the verse "I spoke with my heart," and on the verse "A time to love," regarding "and a time to speak." And see what is written in the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk," concerning "And these words shall be," etc., "upon your heart.")

ועי"ז נאמר ומלאה הארץ דעה וממילא מובן שיהיה מקיף למקיף מבחי' עליונה יותר כי לגדולתו אין חקר וכמ"ש כרוב גודלו כו'.

Of this it is said, "The earth shall be full of knowledge." And it is self-evident that there will be an encompassing [light] to the encompassing [light], from a still higher level, for "His greatness is unsearchable," and as it is written, "according to His abundant greatness," etc.

ועי"ז נאמר לעתיד ג"כ והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו כו' (וע' בזהר פ' בלק דקצ"ח ע"ב).

And of this it is also said of the Time to Come, "Righteousness shall be the girdle of his loins, and faith the girdle of his waist," etc. (and see the Zohar, Parshas Balak, 198b).

אך כל המשכות אלו לעתיד הוא ע"י היום לעשותם וזהו כי מלאה צבאה. שהוא ענין בירורי הניצוצות שמבררין ע"י תפלה ותומ"צ [ותורה ומצות].

But all these drawings-down in the Time to Come come through "today, to do them." And this is [the meaning of] "For her service is fulfilled": this is the refinement of the sparks, which are refined through prayer and through the Torah and mitzvos.

וזהו ג"כ משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אם ישראל עושין תשובה נגאלין. שתשובה היינו שיחזרו הניצוצות שנפלו למטה לשוב למקורן ושרשן ואחר שישלמו בירור כל הניצוצות ע"ז נאמר כי מלאה צבאה.

And this is also what our Sages, of blessed memory, said: "If Israel do teshuvah (return), they are redeemed." For teshuvah means that the sparks that fell below should return to their source and root; and after the refinement of all the sparks is completed, of this it is said, "For her service is fulfilled."

32 ואזי דברו על לב כו' ועמ"ש בד"ה וכל בניך כו' מרבים שלום כו' ע"ש והנה ע"י בירור ניצוצות הנ"ל נמשך ג"כ גילוי בחי' הדעת וכמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו

And then, "Speak upon the heart," etc. See what is written in the discourse beginning "And all your children," etc., "increase peace," etc.; see there. Now, through the refinement of the sparks mentioned above, there is also drawn down a revelation of the level of Daas (knowledge), as is written in the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk."

ועיקר הבירור היינו ע"י התפלה ותורה ומצות והיינו שע"ז ממשיכים בחי' ורעה אמונה ועמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ חגרה בעוז מתניה איך ע"י עסק התורה נמשך החיות והכח בהאמונה.

And the main refinement is through prayer and Torah and mitzvos. That is, through this one draws down the level of "and nurture faith." See what is written in Iggeres HaKodesh on the verse "She girds her loins with strength," how through engaging in the Torah, life-force and strength are drawn into faith.

33 ובספרי איתא ע"פ והיו הדברים האלה כו' שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם.

And in the Sifrei it is stated, on the verse "And these words shall be," etc., that "through this you come to recognize Him Who spoke and the world came into being."

והענין כי השגת ולימוד התורה הוא השגת מהות רצונו וחכמתו יתי ממש שלמעלה מידיעת המציאות בלבד

The explanation: the apprehension and study of the Torah is apprehension of the actual essence of His will and His wisdom, blessed be He, which is above knowledge of the existence alone;

רק שהשגה זו הוא כמו שנתלבשו חכמתו ורצונו יתי בעשיי' [בעשייה] גשמיות שלפי שנתלבשו בעשייה גשמיות ע"כ יש בהם השגת המהות משא"כ כמו שהם למעלה הרי לית מחשבה תפיסא בהן כלל.

only that this apprehension is as His wisdom and will, blessed be He, are enclothed in physical action. Because they are enclothed in physical action, therefore there is apprehension of the essence in them, which is not so as they are above, where surely "no thought can grasp" them at all.

34 ועמ"ש מזה באריכות במ"א בביאור ע"פ ולא תשבית מלח בפי' ויקרא אבל עכ"פ [על כל פנים] הוא השגת מהות חכמתו ורצונו יתי ממש.

See what is written on this at length elsewhere, in the explanation of the verse "You shall not omit the salt," in Parshas Vayikra. But at any rate, it is apprehension of the actual essence of His wisdom and will, blessed be He.

ולכן יש בכח השגה זו להיות ורעה אמונה שהוא ענין המשכת הדעת כי הדעת הוא השגת והכרת המציאות מבחי' סוכ"ע כנ"ל

Therefore this apprehension has the power to bring about "and nurture faith," which is the drawing down of Daas (knowledge). For Daas is the apprehension and recognition of the existence of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as mentioned above.

והשגת ולימוד התורה היא השגת מהות חכמתו ורצונו ית' שמבחי' סוכ"ע ולא בהשגת המציאות לבד רק שהתורה נשפלה למטה בענינים גשמיים

And the apprehension and study of the Torah is apprehension of the essence of His wisdom and will, blessed be He, which is from the level of sovev kol almin, and not by apprehension of the existence alone; only that the Torah has been lowered down into physical matters.

והרי זה כמו עכד"מ [עד"מ] המאכל שמחיה את האדם ומוסיף בו דעת שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן והיינו לפי ששרש החטה מבחי' דעת דתהו שלמעלה מהאדם כו'

And this is like, by way of analogy, food, which gives life to a person and adds knowledge to him, for "a child does not know how to call 'Father' until he tastes the taste of grain." This is because the root of wheat is from the level of the Daas of Tohu [the world of Chaos], which is above man, etc.

ולכן אע"פ [אף על פי] שנשפל למטה מהאדם עכ"ז [עם כל זה] מחיה הוא את האדם וממשיך בו דעת

Therefore, although it has been lowered below man, it nevertheless gives life to man and draws knowledge into him.

כך עד"ז אע"פ [אף על פי] שהתורה שבע"פ [שבעל פה] מדברת בענינים גשמיים שבעוה"ז שזהו למטה מבחי' ההשכלה וההתבוננות בגדולת ה'. אך עכ"ז [עם כל זה] שרשה גבוה יותר כי היא השגת המהות רצונו וחכמתו ית' ממש. לכן היא בחי' מזון לנפש ורעה אמונה שממשיך בחי' דעת באמונה.

So too, in the same way, although the Oral Torah speaks of physical matters of this world, which is below the level of intellectual insight into and contemplation of the greatness of G-d, nevertheless its root is higher, for it is apprehension of the actual essence of His will and wisdom, blessed be He. Therefore it is the level of nourishment for the soul and "nurture faith," which draws the level of Daas into faith.

35 וזהו אתה הראת לדעת ראייה הוא השגת המהות והיינו ע"י עסק התורה שהיא חכמתו ורצונו יתי רק שנתלבשו בעשיי' [בעשייה]

And this is [the meaning of] "You have been shown, to know": seeing is apprehension of the essence, and this is through engaging in the Torah, which is His wisdom and will, blessed be He, only that they are enclothed in action;

ולכן מזה נמשך לדעת כי ה' הוא האלקים וגו'. ועמ"ש ע"פ בשברי לכם מטה לחם.

and therefore from this is drawn "to know that Havayah is Elokim," etc. See what is written on the verse "When I break for you the staff of bread."

36 ועמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פנ"א ומהו הלבוש כו' דלעילא לעילא כו'. ועיין עוד בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות בענין ראתה שפחה על הים כו'

See what is written in Sefer Shel Beinonim, chapter 51, "And what is the garment," etc., "that is far, far above," etc. See further in the Siddur, in the discourse beginning "Six days you shall eat matzos," concerning "A maidservant saw at the sea," etc.,

והיינו ע"י הגילוי מבחי' אנכי מי שאנכי שעי"ז נהפך הים ועלמא דאתכסייא לבוא לידי גילוי בבחי' ראייה ממש כמ"ש זה אלי ואנוהו

which was through the revelation from the level of "I am Who I am," through which the sea and the hidden world were transformed to come into revelation on the level of actual seeing, as it is written, "This is my G-d and I will glorify Him."

ועד"ז יובן ג"כ שהתורה והמצות שהם הדברים אשר אנכי מצוך היום. אנכי מי שאנכי ע"כ יש בכחן להמשיך בחי' הדעת בהאדם שיבוא לבחי' הראת לדעת וידעת היום כו':

Along these lines it will also be understood that the Torah and the mitzvos are "the words that I (Anochi) command you today": "Anochi" [is] "I am Who I am." Therefore they have the power to draw the level of Daas (knowledge) into a person, so that he comes to the level of "You have been shown, to know" and "Know this day," etc.

37 קיצור. ענין הדעת שהוא אינו ידיעת המהות כי"א ידיעת המציאות כמו ידיעת האדם כחות נפשו ולכן אע"ג [אף על גב] שהקב"ה לית מחשבה תפיסא ביה כלל עכ"ז [עם כל זה] צ"ל וידעת היום כו' ממש.

Summary. The concept of Daas (knowledge): it is not knowledge of the essence but knowledge of the existence, like a person's knowledge of the powers of his soul. Therefore, even though of the Holy One, blessed be He, "no thought can grasp Him at all," nevertheless there must be an actual "Know this day," etc.

והנה בהתורה יש ג"כ כמו"כ [כמו כן] השגת המהות וידיעת המציאות.

Now, in the Torah too there is likewise apprehension of the essence and knowledge of the existence.

והנה המשכת המדות הוא ע"פ הדעת וזהו דע את אלקי אביך שהוא שלא יסיח דעתו מזה שויתי ה' לנגדי תמיד ומ"מ הדעת הוא רק בחי' אחוריים לגבי ראייה אך השכר מוידעת היום לעתיד עין בעין יראו כו'.

Now, the drawing forth of the emotive attributes (middos) is according to Daas, and this is "Know the G-d of your father," which means that one should not divert his mind from this: "I have set Havayah before me always." Nevertheless, Daas is only the level of the back in relation to seeing; but the reward for "Know this day," in the Time to Come, is "They shall see eye to eye," etc.

וענין ומלאה הארץ דעה. ענין דברו וקראו ושכל המשכות אלו נמשך ע"י וידעת היום היום לעשותם:

And the concept of "The earth shall be full of knowledge." The concept of "Speak" and "call out"; and that all these drawings-down are drawn through "Know this day" [and] "today, to do them."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 7

וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא...

"Know this day and return it to your heart that Havayah is Elokim..."

1 וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים אין עוד. פי' וידעת היום כמו שהיום הוא עם הלילה ושניהם אחד כמ"ש ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.

"Know this day and return it to your heart that Havayah is Elokim; there is nothing else." The meaning of "Know this day" is: just as the day is together with the night, and the two of them are one, as it is written, "And there was evening and there was morning, one day,"

כך והשבות אל לבבך שכמו שהוא בזמן כך הוא בנפש שהבי לבבות שהם היצר טוב והיצר הרע הם שניהם כאחד שגם היצר הרע ישוב לעבודת הוי' כד אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] כו'

so [it is with] "return it to your heart": as it is in time, so it is in the soul, that the two hearts, which are the good inclination and the evil inclination, are both as one, so that the evil inclination too will return to the service of G-d, "when the sitra achra (the other side) is subdued," etc.,

וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך ומזה וידעת כי כך הוי' הוא האלהים כו' (ועיין מזה בר"ח [בראשית חכמה] שער האהבה ספ"ה ובספר עה"ק [עבודת הקודש] ח"א [חלק א] פרק י"א י"ב ובזהר פ' וארא דכ"ו ע"ב ודכ"ז ע"א ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות]).

as it is written, "with all your heart": with your two inclinations. And from this, "you shall know that" in this way "Havayah is Elokim," etc. (See on this in Reishis Chochmah, Sha'ar HaAhavah, at the end of chapter 5; in the book Avodas HaKodesh, Part I, chapters 11 and 12; and in the Zohar, Parshas Va'eira, page 26b and page 27a, and in the commentary of the Ramaz.)

וביאור ענין זה להבין דמיון המשל עם הנמשל צריך להקדים מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת הוי' אלקיך תירא פירש כו'

And the explanation of this matter, so as to understand how the analogy corresponds to what it illustrates, requires a preface: the saying of our Sages, of blessed memory, that Shimon HaAmsoni used to expound every "es" [the particle that marks a direct object] in the Torah; when he reached "Es Havayah your G-d you shall fear," he withdrew, etc.,

לפי שהיה קשה בעיניו את לרבות כי מה הוא בא לרבות והקשו המפרשים למה לא היה קשה לו בואהבת את הוי' אלקיך מה בא את לרבות כמבואר בתשו' [בתשובות] מהריי"ל.

because it was difficult in his eyes [to read] es as including [something], for what does it come to include? And the commentators asked why he did not find it difficult in "And you shall love es Havayah your G-d": what does es come to include [there]? As is explained in the Responsa of the Maharil.

אך הענין הוא כי ריבוי את הוא את הטפל כו' והוא ענין מה שכתוב בזהר הקדוש על פסוק ואהבת את הוי' אלהיך דא איהו רזא לאכללא שמאלא בימינא כו' הוא בחינת יראה

But the matter is that the inclusion of es is "the es of what is subordinate," etc. And this is the meaning of what is written in the holy Zohar on the verse "And you shall love es Havayah your G-d": "This is the mystery of including the left in the right," etc.: [the left] is the level of awe.

והיינו שתהא האהבה כלולה ביראה ולא אהבה לבדה והוא ענין ריבוי את לרבות את הטפל הוא בחינת יראה לאכללא שמאלא שהוא בחי' את הטפל

That is, that the love be included in awe, and not love alone. And this is the inclusion of es, to include "the es of what is subordinate," which is the level of awe: "to include the left," which is the level of "the es of what is subordinate,"

דהיינו בחי' ביטול כו' (ולפי שהיראה היא נרמזת במלת את הטפל לכן באה בריבוי את בואהבת כו')

that is, the level of bittul (self-nullification), etc. (And because awe is alluded to in the word es, [meaning] what is subordinate, it therefore comes as the inclusion of es in "And you shall love," etc.)

משא"כ האהבה אינו באה בריבוי את באת הוי' אלקיך תירא לפי שאין האהבה בחי' טפל ליראה

Love, however, does not come as the inclusion of es in "Es Havayah your G-d you shall fear," because love is not the level of being subordinate to awe;

כי האהבה הוא בחי' דכר וימין זכר חסדו והיראה היא בחי' נוק' [נוקבא] אשה יראת ה' והנוק' [והנוקבא] היא בחי' טפל לגבי הדכר ולא להפך.

for love is the level of the masculine (dechar) and the right, [as in] "He remembered (zachar) His kindness," and awe is the level of Nukva (the feminine), [as in] "a woman who fears Havayah"; and the Nukva is the level of what is subordinate in relation to the masculine, and not the reverse.

אך להבין איך תהיה היראה כלולה באהבה והרי אהבה ויראה הם שני הפכיים כי הנה האהבה היא התשוקה לדבקה בו ית' היא באה מחמת ריחוק וכמשל מי שהוא רחוק מבית אביו ומתאוה ומשתוקק לראות פניו.

But [we need] to understand how awe can be included in love, since love and awe are two opposites. For love is the yearning to cleave to Him, may He be blessed; it comes because of distance, as in the analogy of one who is far from his father's house and longs and yearns to see his face.

וע"ז נאמר נפשי אויתיך בלילה (בישעיה סי' כ"ו ט') כלומר לפי שהוא לילה וחושך בהעלם והסתר אור א"ס ב"ה לכך אויתיך להיות גילוי אור

And of this it is said, "My soul desires You in the night" (Isaiah, chapter 26, [verse] 9); that is to say, because it is night and darkness, in the hiddenness and concealment of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, therefore "I desire You," that there be a revelation of light.

וכמ"ש צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים כן בקדש חזיתיך

And as it is written, "My soul thirsts for You, my flesh longs for You, in a dry and weary land without water; so have I beheld You in the Sanctuary,"

כי להיותו בארץ ציה ועיף תגדל התשוקה והצמאון ביתר שאת והיינו כשישים אל לבו שא"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו סוף כו'

for because he is "in a dry and weary land," the yearning and the thirst grow all the greater. That is, when he takes to heart that the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is as His Name: He has no end, etc.,

כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ ושמים ארץ זו גן עדן התחתון ושמים גן עדן העליון שגם הם אינן אלא בחינת הודו וזיוו של שמו צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה

for "His Name alone is exalted," and only His majesty and the radiance of His Name are "over earth and heaven": "earth" is the lower Gan Eden and "heaven" is the higher Gan Eden, for they too are nothing but the level of His majesty and the radiance of His Name: "the righteous sit and delight in the radiance of the Shechinah (Divine Presence)."

והאדם ירד מטה מטה בעוה"ז שהוא מדבר וציה כו' אשר ע"כ צמאה הנפש ותכסוף אליו יתי' להיות כן בקדש חזיתיך.

And man has gone down, lower and lower, into this world, which is a wilderness and a dry land, etc.; for which reason the soul thirsts and longs for Him, may He be blessed, that there be "so have I beheld You in the Sanctuary."

וזהו מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה כי בחינת המדבר והציה של עוה"ז הוא הגורם להיות יהודה הפעם אודה וגו' ולהגדיל בחי' הצמאון כו'.

And this is [the meaning of] "A psalm of David, when he was in the wilderness of Yehudah": for the aspect of the wilderness and dry land of this world is what brings about [the state of] "Yehudah," "This time I will thank (odeh)," etc., and intensifies the aspect of thirst, etc.

(ועמ"ש בענין נפשי אויתיך בלילה בד"ה רני ושמחי גבי רננא ברמשא. רבות במדבר ר"פ גימ"ל. זח"ג [זהר חלק ג] דס"ז ע"א)

(And see what is written on "My soul desires You in the night" in the discourse beginning "Sing and rejoice," concerning "song in the evening"; [Midrash] Rabbah, Bamidbar, at the beginning of chapter 3; the Zohar, Part III, page 67a.)

אבל היראה היא באה מחמת בחי' הקירוב דהיינו כשיתבונן בקרבת ה' הסובב כל עלמין כו'

But awe comes because of the aspect of nearness, that is, when one contemplates the nearness of G-d, Who encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.

כי אמת הוא שרחוק הוא מאד מאד מאור ה' מצד ירידת המדרגות בהשתלשלות העולמות

For it is true that he is very, very far from the light of G-d, by reason of the descent of the levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus),

ע"י שירד מטה מטה מדרגה אחר מדרגה עד שנתרחק מאור פניו ית' והיינו מבחי' זיו וגילוי אור א"ס ב"ה להיות ארץ ושמים רוחניות וגשמיות.

through his having descended lower and lower, level after level, until he became distant from the light of His countenance, may He be blessed; that is, from the aspect of the radiance and revelation of the Infinite Light, blessed be He, [by which] there come to be earth and heaven, spiritual and physical.

אבל אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין אינו בגדר ההשתלשלות כלל כי הוא השוה ומשוה קטן וגדול המגביהי לשבת המשפילי לראות וגו' וכמו שהוא נמצא בעליונים כך הוא נמצא בתחתונים.

But the Infinite Light, blessed be He, which encompasses all worlds, is not within the bounds of the chain of descending worlds at all; for He "is equal and makes equal small and great," "Who is enthroned on high, Who looks down low," etc.; and just as He is found in the higher realms, so He is found in the lower realms.

2 ועמ"ש בד"ה מצה זו כו'.

And see what is written in the discourse beginning "This matzah," etc.

וסובב כל עלמין אין פירושו שהוא סובב ומקיף מלמעלה לבד אלא שהוא נמצא למטה כמו למעלה בבחי' סובב ומקיף ובבחינת העלם ולא בבחי' פנימיות וגילוי.

And "encompassing all worlds" (sovev kol almin) does not mean that He encompasses and surrounds from above alone, but that He is found below just as above, in the manner of encompassing and surrounding and in the manner of concealment, not in the manner of inwardness (pnimiyus) and revelation.

וכאשר יתבונן האדם כי הוי' הסובב כל עלמין נצב עליו ממש שהוא למטה כמו למעלה

And when a person contemplates that Havayah, Who encompasses all worlds, is actually "standing over him," being below just as above,

אזי תפול עליו אימה ופחד יראה בושת שהוא יראה עילאה או יר"ת [יראה תתאה] שלא למרות עיני כבודו ח"ו [חס ושלום]:

then "terror and dread" will fall upon him, the awe of shame, which is the higher awe; or the lower awe, not to rebel against the eyes of His glory, G-d forbid.

3 קיצור. האהבה נמשך מבחי' הריחוק וזהו נפשי אויתיך בלילה. והיראה נמשך מבחי' הקירוב. ולכן וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק לנוח מעט מהיראה העצומה שנפלה מצד הקירוב:

Summary. Love is drawn from the aspect of distance; and this is "My soul desires You in the night." And awe is drawn from the aspect of nearness. Therefore "the people saw, and they trembled, and they stood from afar," to rest a little from the intense awe that fell [upon them] because of the nearness.

4 ב אך ההתכללות שתהא אהבה כלולה עם היראה והיראה עם האהבה ולהיות שני הפכים כאחד.

2. But [as for] the inter-inclusion, that love be included with awe and awe with love, and that two opposites be as one:

ע"ז נאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב (בישעיה סי' נ"ז י"ט) לרחוק שנעשה קרוב רחוק הוא בחי' האהבה קרוב הוא בחי' היראה

of this it is said, "Peace, peace, to the far and to the near" (Isaiah, chapter 57, [verse] 19): "to the far" who has become near. "Far" is the aspect of love; "near" is the aspect of awe

(כי יראה היא מבחינת חכמה עילאה כמ"ש ראשית חכמה יראת ה' והחכמה היא בחי' אצילות בכלל ופי' אצילות היינו ג"כ מלשון אצל וסמוך כמו ואהיה אצלו אמון כי בחכמה הוא גילוי אור א"ס ב"ה.

(for awe is from the level of the higher Chochmah (wisdom), as it is written, "The beginning of wisdom is the awe of Havayah"; and Chochmah is the level of the World of Atzilus (Emanation) in general; and the meaning of Atzilus is also from the word etzel, "beside" and "near," as in "And I was beside Him (etzlo) as a nursling"; for in Chochmah is the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

ולכן מזה נמשך היראה שהיא מקרוב דוקא בחי' אצל וסמוך לגילוי אור א"ס ב"ה משא"כ האהבה אפי' [אפילו] בחי' אהבה רבה היא הנמשך מבחי' הבינה אשר בינה מקננא בבריאה בחי' ומשם יפרד ולא אצל וסמוך כו' ועמ"ש מזה סד"ה ששים המה מלכות וזהו שאהבה היא מרחוק)

Therefore awe is drawn from there, for it is specifically from close by, the aspect of being beside and near to the revelation of the Infinite Light, blessed be He. Love, however, even the level of great love (ahavah rabbah), is drawn from the level of Binah (understanding), for "Binah nests in Beriah" (the World of Creation), the level of "and from there it parted," and not beside and near, etc.; see what is written on this at the end of the discourse beginning "There are sixty queens." And this is why love is from afar.)

שנעשה ביניהם שלום והתכללות כי שלום הוא המחבר שני הפכיים כמ"ש עושה שלום במרומיו במלאכים שמיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש

that peace and inter-inclusion are made between them; for peace is what joins two opposites, as it is written, "He makes peace in His heights," among the angels, for Michael is the prince of water and Gavriel is the prince of fire;

והיינו לפי שנמשכה הארה יותר עליונה הכוללת ומחברת שני הפכים ע"י שבטלים אל הארה ההוא עד שאינו מורגש שם כלל דבר והיפוכו רק הכל שוה שם כרחוק כקרוב

and this is because a higher illumination is drawn down, which includes and joins two opposites, through their being nullified to that illumination, until neither a thing nor its opposite is felt there at all, but everything is equal there, the far as the near.

והמשכה זו היא מ"ש בתפלה והנורא אל עליון בתוספת וי"ו (משא"כ הגדול הגבור בלא וי"ו)

And this drawing down is what is said in prayer, "and the awesome, G-d Most High (Kel Elyon)," with an added vav (whereas "the great, the mighty" are without a vav):

המשכה להיות גילוי בחי' נורא הוא גילוי ביטול זה שעל ידו יוכללו הבי' הפכים שנמשך מבחי' אל עליון כי הנה אל עליון היינו עליון למעלה מן ההשתלשלות שהם בחי' זיו וגילוי אור.

a drawing down so that there be a revelation of the level of "awesome," which is the revelation of this bittul (self-nullification) through which the two opposites are included [in one another], drawn from the level of G-d Most High. For "G-d Most High" means most high, above the chain of descending worlds (hishtalshelus), which are the aspect of radiance and revelation of light.

אבל אל עליון נאמר ישת חשך סתרו שהוא ענין ההעלם והעדר ההשגה דלית מחשבה תפיסא ביה כלל סתימא דכל סתימין כו'.

But of G-d Most High it is said, "He made darkness His hiding place," which is the matter of concealment and the absence of comprehension, for "no thought can grasp Him at all," "the most hidden of all hidden," etc.

וע"ז נאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ ששמים וארץ רוחניות וגשמיות בטלין לפניו בשוה

And of this it is said, "Blessed be Avram of G-d Most High, Possessor of heaven and earth": for heaven and earth, spiritual and physical, are nullified before Him equally.

(ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] גבי אל עליון גומל חסדים טובים פי' אל עליון הוא בבחינת כתר והוא למעלה מעלה גם מבחי' חכמה עילאה ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים

(And in Pri Etz Chaim, concerning "G-d Most High, Who bestows good kindnesses," it explains that G-d Most High is in the level of Keser (the Crown), and it is far above even the level of the higher Chochmah; and see what is written on this in the discourse beginning "You are standing";

ועיין בזח"א [בזהר חלק א] פרשה לך לך) (דפ"ז ע"א) **גבי והוא כהן דא ימינא לאל עליון עלמא עילאה דפי' אל עליון היינו בינה**

and see the Zohar, Part I, Parshas Lech Lecha) (page 87a), on "And he was a priest": "this is the right"; "of G-d Most High": "the higher world"; that is, [there] G-d Most High means Binah.

אך כי התגלות עתיק הוא בבינה ולכן נקרא בינה ג"כ שמו הגדול וכמ"ש מזה בביאור ענין מזוזה מימין ונ"ח משמאל.

But [this is] because the revelation of Atik [the inner level of Keser] is in Binah, and therefore Binah too is called "His great Name," as is written on this in the explanation of "the mezuzah on the right and the Chanukah lamp on the left."

(ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] ר"פ יתרו דס"ז ע"ב רזא דקדש הקדשים כו' ותחותיה אית כהן כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם)

(And see the Zohar, Part II, at the beginning of Parshas Yisro, page 67b: "the mystery of the Holy of Holies," etc., "and beneath it there is a priest," etc.; and in the commentary of the Ramaz there.)

כי השוה ומשוה קטן וגדול ושם הוא כחשיכה כאורה שניהן שוין לפניו יתי' הגילוי שהוא האור והעלם שהוא החשך

For He "is equal and makes equal small and great," and there it is "darkness and light alike": both are equal before Him, may He be blessed, revelation, which is the light, and concealment, which is the darkness;

דכולא קמיה כלא חשיב ממש ולא שייך ענין גילוי והעלם אלא לגבי העולמות הנבראים כו'.

for "all before Him is considered as actually nothing," and the matter of revelation and concealment applies only in relation to the created worlds, etc.

אבל לפניו יתי גם חשך לא יחשיך ממך כו' ומשם באה ההארה והמשכה בתוספת וי"ו והנורא

But before Him, may He be blessed, "even darkness does not darken for You," etc. And from there comes the illumination and drawing down with the added vav, "and the awesome,"

דהיינו להיות גילוי נורא הוא גילוי הביטול שעי"ז נכללות המדות האהבה ויראה (ו צ"ל כי ההמשכה מבחינת והנורא הוא למעלה מבחינת יראה עילאה מצד עצמה אף שהיא ג"כ בחינת קרוב

that is, so that there be a revelation of "awesome," which is the revelation of the bittul through which the attributes (middos) of love and awe are included [in one another]. (And it must be said that the drawing down from the level of "and the awesome" is above the level of the higher awe in itself, even though [the higher awe] is also the aspect of "near";

דוגמת מ"ש בהערה לתיקון חצות הנה מעלת יראה זו הבאה מלמעלה כו' על בחינת היראה עילאה יראה בושת שבנפש היא כמעלת ויתרון האור על החשך ממש ע"ש הטעם ועד"ז יובן גם כאן)

similar to what is written in the note to Tikkun Chatzos [the midnight lament for the Temple] that, indeed, the superiority of this awe that comes from above, etc., over the level of the higher awe, the awe of shame that is in the soul, is exactly like the superiority and advantage of light over darkness; see the reason there. And along these lines it will be understood here as well.)

(ועמ"ש בד"ה החלצו מאתכם וסד"ה וכל העם רואים וסד"ה וישלח יעקב מענין רע"ק [רבי עקיבא] שנכנס בשלום ויצא בשלום)

(And see what is written in the discourse beginning "Arm from among yourselves," and at the end of the discourse beginning "And all the people saw," and at the end of the discourse beginning "And Yaakov sent," on Rabbi Akiva, who entered in peace and left in peace.)

וזהו ענין עקידת יצחק התכללות מדת יצחק במדת אברהם ויעקוד את יצחק בנו וגו' ממעל לעצים עצים הם בי' עצים עץ החיים ועץ הדעת וממעל לבי' בחי' עצים

And this is the meaning of the binding of Yitzchak, the inclusion of the attribute of Yitzchak in the attribute of Avraham: "And he bound Yitzchak his son," etc., "above the wood (etzim)": etzim are two trees, the Tree of Life and the Tree of Knowledge, and "above" the two levels of trees

(ועמ"ש ע"פ מקושש עצים בפ' שלח מענין והיה כעץ כו' ועל יובל ישלח שרשיו. ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' שלח דקנ"ח ע"ב ע"פ היש בה עץ אם אין)

(and see what is written on the verse "gathering wood (etzim)" in Parshas Shelach, on "And he shall be like a tree," etc., "and by the stream it spreads its roots"; and see the Zohar, Part III, Parshas Shelach, page 158b, on the verse "Is there a tree in it or not"),

דהיינו ישת חשך סתרו נמשך גילוי והנורא להיות התכללות היראה מדתו של יצחק במדתו של אברהם.

that is, [from] "He made darkness His hiding place" there is drawn down the revelation of "and the awesome," so that there be the inclusion of awe, the attribute of Yitzchak, in the attribute of Avraham.

וגם התכללות האהבה ביראה. וענין התכללות זו הוא כמ"ש וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך.

And also the inclusion of love in awe. And this inter-inclusion is as it is written, "And all hearts shall stand in awe of You, and all innermost parts and kidneys shall sing to Your Name."

הלבבות ייראוך במדת היראה וקרב וכליות יזמרו במדת האהבה ולכן קרב וכליות דוקא יזמרו כי הרינה והזמרה הבא מחמת התגלות האהבה והתשוקה הנה רינה הוא בפה כנודע.

"Hearts shall stand in awe of You" with the attribute of awe, and "innermost parts and kidneys shall sing" with the attribute of love. And therefore it is specifically "innermost parts and kidneys" that "shall sing": for the song (rinah) and singing that come from the revelation of love and yearning, song is in the mouth, as is known.

אבל כשהלבבות ייראוך במדת היראה והביטול אין הרינה מתגלית בגלוי בפה מבחי' התגלות האהבה שהם ב' הפכים כנ"ל מ"מ בקרב וכליות בבחי' פנימית תהיה הזמרה והשמחה מחמת האהבה

But when "hearts stand in awe of You" with the attribute of awe and bittul, the song does not reveal itself openly in the mouth from the revelation of love, since they are two opposites, as mentioned above; nevertheless, in the innermost parts and kidneys, in an inward manner, there will be the singing and the joy that come from love.

(ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא וצדקתך ירננו וזהו ענין רנה בפה והיא נמשכת ממדת לילה בחי' חשך והעלם אור א"ס ב"ה כנ"ל בענין נפשי אויתך בלילה

(And see what is written in the discourse beginning "Sing and rejoice," on "song in the evening" and "they shall sing of Your righteousness"; and this is song in the mouth, and it is drawn from the attribute of night, the aspect of darkness and concealment of the Infinite Light, blessed be He, as mentioned above regarding "My soul desires You in the night."

אך ע"י גילוי מבחי' והנורא אל עליון אזי נמשך וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו שהיא הרינה והזמרה שבפנימית הלב.

But through a revelation from the level of "and the awesome, G-d Most High," there is then drawn down "And all hearts shall stand in awe of You, and all innermost parts and kidneys shall sing," which is the song and singing in the inner dimension of the heart.

וזהו כענין המבואר בזח"א [בזהר חלק א] ר"פ ויצא) ע"פ וחסידיך ירננו ולוייך ירננו מיבעי (דקמ"ח ע"ב) ליה כו' עד דאינון חשיבי יתיר והיינו כענין ההפרש שבין בחי' רינה הנ"ל דהשיר של הלוים הוא רינה בפה. לארמא קלא.

And this is like what is explained in the Zohar, Part I, at the beginning of Parshas Vayetzei) (page 148b), on the verse "And Your pious ones shall sing (yeranenu)": "It should have said, 'Your Levites shall sing,'" etc., until "for they are more esteemed." And this is like the difference between the levels of song mentioned above: the song of the Levites is song in the mouth, "to raise the voice."

אבל מה שחסידיך ירננו שהם הכהנים היינו ברעותא דלבא

But as for "Your pious ones shall sing," who are the Kohanim (priests), that is with the desire of the heart,

וכמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] פרשה שמיני (דל"ט ע"א) דכהנא עובדוי בחשאי אינון כו' ע"ש וא"כ הרנה שלהם זהו כענין וכל קרב וכליות יזמרו כו'

as is written in the Zohar, Part III, Parshas Shemini (page 39a): "for the Kohen, his services are in silence," etc.; see there. If so, their song is like "and all innermost parts and kidneys shall sing," etc.

ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית ההפרש בין מזמור לשיר שהוא גם כן עד"ז

And see what is written in the discourse beginning "A psalm, a song at the dedication of the House" on the difference between mizmor (psalm) and shir (song), which is also along these lines.

והיינו כי בחי' פנימית הלב יש בו כח להיות כלי ומכון להכיל אהוי"ר [אהבה ויראה] גם שתיהן יחד ע"י גילוי מבחי' והנורא שנמשך ומתגלה בפנימית הלב וגם כמ"ש במ"א שפנימית הלב מתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין.

And this is because the inner dimension (pnimiyus) of the heart has the power to be a vessel and an abode to contain love and awe, even both of them together, through the revelation from the level of "and the awesome," which is drawn down and revealed in the inner dimension of the heart; and also, as is written elsewhere, the inner dimension of the heart becomes one with the mind, in the manner of "two companions that never part."

אבל בחיצוניות הלב אין כל להכיל שתיהן יחד וזהו וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו שהיא בחי' פנימית הלב כו'

But in the outer dimension (chitzoniyus) of the heart there is nothing [able] to contain both of them together. And this is "And all hearts shall stand in awe of You, and all innermost parts and kidneys shall sing," which is the level of the inner dimension of the heart, etc.

ועמ"ש ע"פ שוש אשיש כו' תגל נפשי גילה ברעדה שהיראה תכסה מבחוץ ותוכו רצוף אהבה ונתבאר ג"כ מזה ע"פ ביום השמע"צ [השמיני עצרת] כו' בני ציון יגילו במלכם כו'

And see what is written on the verse "I will greatly rejoice," etc., "my soul shall exult (tagel)": exultation (gilah) with trembling, that awe covers on the outside, and its inside is inlaid with love. And this was also explained on the verse "On the eighth day, an assembly (Shemini Atzeres)," etc., "Let the children of Zion exult in their King," etc.

ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה בפי' ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים וזו היא השמחה בה' אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין השוכן אתו ממש שהוא למטה כמו למעלה

And see what is written on the verse "When Pharaoh sent out," in the explanation of "G-d did not lead them by way of the land of the Philistines." And this is the joy in G-d, the Infinite Light, blessed be He, which encompasses all worlds (sovev kol almin), which actually dwells with him, being below just as above,

הגם שאין בו גילוי השגה. הנה ע"ז נאמר וצדיק באמונתו יחיה מצד אמונה שלמעלה מהשגה:

even though there is no revealed comprehension of it. Now, of this it is said, "And the righteous shall live by his faith": by virtue of faith, which is above comprehension.

5 קיצור. אך ההתכללות שתהא האהבה כלולה עם היראה ע"ז נאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב. והיינו ע"י המשכה מבחי' והנורא

Summary. But [as for] the inter-inclusion, that love be included with awe: of this it is said, "Peace, peace, to the far and to the near." And this is through a drawing down from the level of "and the awesome,"

וזהו ענין העקדה ממעל לעצים וענין התכללות זו היינו כמ"ש וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך:

and this is the meaning of the Akeidah (binding), "above the wood." And this inter-inclusion is as it is written, "And all hearts shall stand in awe of You, and all innermost parts and kidneys shall sing to Your Name."

6 ג והנה גילוי שמחה זו בפועל ממש היא שמחה של מצוה כמ"ש תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל יותר מרוב כל כי השמחה היא מחמת אשר קדשנו במצותיו בקדש העליון.

3. Now, the revelation of this joy in actual deed is the joy of a mitzvah, as it is written, "Because you did not serve Havayah your G-d with joy and with gladness of heart, out of an abundance of everything": more than an abundance of everything. For the joy is because "He has sanctified us with His commandments," with the supernal holiness.

והוא ענין ברכת המצות ברוך אתה הוי' פי' שמבקשים להיות ברוך ונמשך מלמעלה מעלה מהשתלשלות

And this is the meaning of the blessing over mitzvos, "Blessed are You, Havayah": it means that we request that [He] be "blessed" and drawn down from far above the chain of descending worlds (hishtalshelus)

(ועיין זח"א [זהר חלק א] פ' לך לך שם ברוך אברם כמה דאמרינן ברוך אתה. לאל עליון הוי' אלקינו ע"ש ודלא כפי' המק"מ [המקדש מלך] שם)

(and see the Zohar, Part I, Parshas Lech Lecha: there, "Blessed be Avram," as we say, "Blessed are You"; "of G-d Most High," "Havayah our G-d"; see there; and not as the commentary Mikdash Melech explains there);

כי להיות המשכת ודרך סדר ההשתלשלות מעילה לעילה עד שנעשה מלך העולם ומלכותך מלכות כל עולמים להוות ולהחיות עולמות מבחי' מלכותו יתי'

for in order that there be a drawing down by way of the order of the chain of descending worlds, from cause to cause, until He becomes "King of the world," and "Your kingship is a kingship over all worlds," to bring worlds into being and give them life from the level of His Malchus (sovereignty), may He be blessed,

שהוא בחי' שם בלבד שלפי שנק' שמו ומלכותו עליהם הם חיים וקיימים והוא בחינת זיו והארה כו'.

which is the level of a name alone: because His Name and His kingship are called upon them, they live and endure; and this is the level of radiance and illumination, etc.

אבל במצות קדשנו בקדש העליון שלמעלה מן ההשתלשלות בחי' סובב כל עלמין

But with the mitzvos, "He has sanctified us" with the supernal holiness that is above the chain of descending worlds, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin);

והמלאכים שואלים איה מקום כבודו כו' אומרים מלא כל הארץ כבודו בארץ הלזו התחתונה שהתורה והמצות שבעוה"ז שנתלבשו בגשמיות יסודתן בהררי קדש עליון למעלה מעלה מן ההשתלשלות

and the angels ask, "Where is the place of His glory?" etc., [and] they say, "The whole earth is full of His glory": in this lowly earth; for the Torah and the mitzvos in this world, which are clothed in physicality, are founded "in the holy mountains," supernal, far above the chain of descending worlds;

והן נעשין בחי' כסא ומכון ממש לשבתו יתי' הסובב כל עלמין דלית מחשבה תפיסא ביה כ"א כאשר תפיסא בתורה ומצות כו'.

and they become an actual throne and abode for His dwelling, may He be blessed, Who encompasses all worlds, Whom "no thought can grasp," but only as it grasps [Him] through Torah and mitzvos, etc.

7 וע"ז נצטוינו ואהבת את כלומר שתמשיך מדת האהבה והשמחה בבחינת את הטפל הוא מדת היראה והביטול.

And concerning this we were commanded, "And you shall love es": that is, that you draw the attribute of love and joy into the level of "the es of what is subordinate," which is the attribute of awe and bittul (self-nullification).

וזהו את הוי' אלהיך כלומר לפי שהוא אלהיך לנכח למטה כמו למעלה ושיהיה גילוי האהבה ושמחה זו בפועל ממש בקיום והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום שמחבי' היום לעשותם נמשך גילוי אנכי

And this is "es Havayah your G-d": that is, because He is your G-d, facing [you], below just as above. And [it means] that the revelation of this love and joy be in actual deed, in fulfilling "And these words which I (Anochi) command you this day," for from the level of "this day, to do them" the revelation of "I (Anochi)" is drawn down,

ולא זיו והארה בבחי' שם בלבד רק אנכי בעצמי כביכול מצוך לשון צוותא וחיבור במצות ה' שהם גילוי עצמותו ומהותו כביכול בתר"ך עמודי אור הנמשכים בתרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן.

and not radiance and illumination in the manner of a name alone, but "I (Anochi)" Myself, as it were, "command you" (metzavecha), a term of companionship (tzavta) and joining, in the commandments of G-d, which are the revelation of His essence and being, as it were, through the 620 pillars of light that are drawn down into the 613 commandments of the Torah and the 7 commandments of the Rabbis.

8 ודברת בם בשבתך בביתך כי הנה כתיב קול קורא במדבר קול התורה הקול קול יעקב קורא ונמשך בבחי' מדבר ושממה הוא העוה"ז פנו דרך ה' להיות בו המשכה ודרך הוי'.

"And you shall speak of them when you sit in your house." For it is written, "A voice calls in the wilderness": the voice of the Torah, "the voice is the voice of Yaakov," calls and is drawn down into the level of wilderness and desolation, which is this world; "clear the way of Havayah": that there be in it a drawing down and a way of Havayah.

וזהו ענין המשכת וי"ו והנורא מבחי' אל עליון שלמעלה מבחי' השתלשלות וכו' ולכן אמרו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה,ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא]

And this is the drawing down of the vav of "and the awesome" from the level of G-d Most High, which is above the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus), etc. Therefore they said, "Better is one hour of teshuvah (return) and good deeds in this world than all the life of the World to Come,"

כי עוה"ב [עולם הבא] לפי שהוא בבחי' השגה ושכל נברא להיות מתענג ונהנה אינו אלא זיו כו' והוא זיו תורתם ועבודתם.

for the World to Come, since it is in the manner of comprehension and created intellect, so as to take delight and pleasure, is only radiance, etc.; and it is the radiance of their Torah and their service.

משא"כ בעסק התורה והמצות עצמן שבקיום המעשה בעולם הזה בפועל ממש הנה בהם נמשך גילוי בחי' אנכי בעצמו ובכבודו שלא ניתן להנות בהשגת הנבראים כו'.

Whereas in the occupation with the Torah and the mitzvos themselves, in fulfilling the deed in this world in actual practice, in them is drawn down the revelation of the level of "I (Anochi)" in His own Self and His own glory, which was not given to be enjoyed in the comprehension of created beings, etc.

9 וע"ז אמרו אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו שכמה בחי' גבורות וצמצומים הן להיות גילוי זה של בחינת אנכי בתורה ומצות שהוא למעלה מן ההשתלשלות בחינת ישת חשך סתרו חשך והעלם ולא אור וגילוי

And concerning this they said, "'I am' (Anochi) and 'You shall have no [other gods]' we heard from the mouth of the Almighty (HaGevurah)": for there are many levels of gevuros (restraints) and contractions (tzimtzumim) in order that there be this revelation of the level of "I (Anochi)" in Torah and mitzvos, which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), the level of "He made darkness His hiding place": darkness and concealment, not light and revelation.

(ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בד"ה ושאבתם מים בששון שניסוך המים בחג הוא המשכת חכמה עילאה בחי' ביטול ומה שאעפ"כ [שאף על פי כן] יהיה בששון דוקא זהו משום דחו"ב [דחכמה ובינה] הם תרין ריעין כו' והיינו ג"כ ענין התכללות הביטול ויראה עם השמחה

(And see what is written along these lines in the discourse beginning "You shall draw water with gladness": that the water libation on the festival is the drawing down of the higher Chochmah (wisdom), the level of bittul (self-nullification); and that it must nevertheless be specifically "with gladness" is because Chochmah and Binah (understanding) are "two companions," etc.; and this too is the inter-inclusion of bittul and awe with joy.

והוא אחר עשי"ת [עשרת ימי תשובה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] שממשיכים מבחי' לפני הוי' תטהרו. שלום שלום לרחוק ולקרוב כו'. ועי"ז נעשה אח"כ התכללות זו. אך כאן הגילוי הוא השמחה והששון רק תוכו רצוף הביטול והיראה):

And this comes after the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur, when we draw down from the level of "before Havayah you shall be purified"; "Peace, peace, to the far and to the near," etc.; through this, afterwards, this inter-inclusion comes about. But here what is revealed is the joy and gladness, only its inside is inlaid with bittul and awe.)

10 קיצור. ושמחה זו דבחי' וכל קרב וכליות יזמרו הוא שמחה של מצוה. וזהו ענין ברכת המצות. ואהבת את ודברת בם:

Summary. And this joy, of the level of "and all innermost parts and kidneys shall sing," is the joy of a mitzvah. And this is the meaning of the blessing over mitzvos, [and of] "And you shall love es" and "And you shall speak of them."

11 ד אך הנה גילוי זה שמן החשך בריבוי הצמצומים באתערותא דלתתא תליא מילתא להיות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר [היצר הרע] ישוב לעבודת ה'

4. But now, this revelation [that comes] out of the darkness through the multitude of contractions (tzimtzumim), "the matter depends on an arousal from below": that there be "And you shall love with all your heart," with your two inclinations, so that the evil inclination too will return to the service of G-d,

בבחי' אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא שכמו שהאדם מתגבר למטה נגד טבעו הן בסור מרע הן בועשה טוב בבחינת בטל רצונך שמבטל רצונו ומסלק את עצמו ומשליך נפשו ורצונו מנגד כו'.

in the manner of subjugation (iskafya) and transformation (is'hapcha) of darkness into light. For just as a person below overcomes his nature, both in "turn away from evil" and in "and do good," in the manner of "Nullify your will," in that he nullifies his will, removes himself, and casts his soul and his will aside, etc.,

כך נמשך מלמעלה בחי' ביטול וסילוק עצמיות אור א"ס ב"ה שלא יאיר ויתגלה כמו שהוא שאין לו סוף כו' שאין העולמות יכולים לסבול את האור הזה כמו שהוא.

so there is drawn down from above the level of bittul (self-nullification) and withdrawal of the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that it should not shine and be revealed as it is, that it has no end, etc., for the worlds cannot bear this light as it is.

12 ולכן נק' חושך ולא אור וגילוי אלא שיתצמצם בכמה מיני צמצומים וירידות המדרגות להיות גילוי האור מתוך החושך שהיא בחי' ירידה אצלו ית'.

Therefore it is called darkness and not light and revelation; rather, it contracts itself through many kinds of contractions (tzimtzumim) and descents of levels so that there be the revelation of the light out of the darkness, which is an aspect of descent for Him, may He be blessed.

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה כו' שהניח את עצמיות אור א"ס ב"ה ומשרה שכינתו בבחינת צמצום כדי להיות גילוי ואור מתוך החושך העליון

As our Sages, of blessed memory, said, "Wherever you find the greatness of the Holy One, blessed be He," etc.: that He set aside the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and causes His Shechinah (Divine Presence) to dwell in the manner of contraction, in order that there be revelation and light out of the supernal darkness.

(וגם כי ע"י אתהפכא חשוכא שלמטה לנהורא מעוררים למעלה הגילוי מבחינת ישת חשך סתרו שלמעלה מבחינת אור. וזהו ענין יתרון האור מן החשך דייקא)

(And also, through the transformation of the darkness below into light, the revelation is aroused above from the level of "He made darkness His hiding place," which is above the level of light. And this is the meaning of "the advantage of light from darkness," precisely.)

(עיין בזהר פ' תזריע דמ"ז ע"ב. ובפ' בשלח דנ"ז ע"א. ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה בענין מצות ל"ת [לא תעשה] כו')

(See the Zohar, Parshas Tazria, page 47b, and Parshas Beshalach, page 57a. And see what is written in the explanation of the verse "I am black but comely," on the prohibitive commandments, etc.)

וע"ז נמשך גילוי זה גם בלב האדם למטה להיות בחי' כלי ומשכן שתהיינה כלולות בו ב' המדות אהבה ויראה גם יחד ע"י המשכת בחי' שלום הכולל ומחבר כו'.

And through this, this revelation is drawn down also into the heart of man below, so that it become a vessel and dwelling in which the two attributes, love and awe, are both included together, through the drawing down of the level of peace, which includes and joins, etc.

וע"ז נאמר שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו (משלי כ"א) פי' שלא תהא נפשו צרה וקצרה מהכיל ב' הפכים כאחד שהן אהוי"ר [אהבה ויראה] אלא כמ"ש הרחיבי מקום אהלך וגו'

And of this it is said, "He who guards his mouth and his tongue guards his soul from troubles (tzaros)" (Proverbs 21): meaning, that his soul not be narrow (tzarah) and too short to contain two opposites as one, which are love and awe, but rather as it is written, "Enlarge the place of your tent," etc.

והיינו ע"י שמירת פיו ולשונו בבחי' אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] הן בבחי' סור מרע כו'

And this is through guarding his mouth and his tongue, in the manner of subduing the sitra achra (the other side), both in the manner of "turn away from evil," etc.

(ועיין מענין שומר פיו ולשונו בשל"ה [בשני לוחות הברית] בתשב"כ [בתורה שבכתב] בס"פ תו"א [תורה אור] השייך לפ' בהר שם פי' שזהו מענין מ"ם סתומה של למרבה המשרה ושם נאמר ולשלום אין קץ כו' וכנ"ל)

(And see on "He who guards his mouth and his tongue" in the Shelah, in [the part on] the Written Torah, at the end of [the section] Torah Ohr belonging to Parshas Behar; there he explains that this relates to the closed mem of "For the increase (lemarbeh) of the dominion," and there it is said, "and of peace there shall be no end," etc., as mentioned above.)

שעי"ז נמשכה אהבה זו הכלולי' [הכלולה] ביראה בפנימיות ותוכיות הלב להיות הלב בחי' כלי ומשכן לאהבה זו

For through this, this love that is included in awe is drawn into the inner dimension (pnimiyus) and the innermost core of the heart, so that the heart becomes a vessel and dwelling for this love,

והיא תקועה ושמורה לנצח בל תמוט ממנו כל הימים בין במחשבה בין בדבור ומעשה וכמ"ש ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך וגו' וקשרתם לאות וגו'

and it is fixed and guarded forever, never to be moved from him all the days, whether in thought or in speech and deed; as it is written, "And you shall speak of them when you sit in your house and when you walk," etc., "And you shall bind them for a sign," etc.

והוקשה כל התורה לתפילין שכמו שתפילין שהם על הקלף גשמי ושורה בהם קדושה עליונה מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע בפרשיות הכתובין בהם.

And the whole Torah has been likened to tefillin: just as tefillin, which are on physical parchment, have supernal holiness resting upon them from the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), through the passages written in them,

כך הוא ענין כל המצות שהם בעשיה גשמיות ואעפ"כ [ואף על פי כן] שורה ומלובש בהם אור א"ס ב"ה ולזאת יהיה כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו בעסק התורה והמצות בבחי' אהבה זו וביטול זה.

so it is with all the mitzvos: they are in physical action, and nevertheless the Infinite Light, blessed be He, rests and is clothed in them. Therefore all his deeds, words and thoughts in his occupation with Torah and mitzvos will be in the manner of this love and this bittul (self-nullification).

משא"כ ע"י אהבה שמבחי' הצמאון אף שנמשך עליו בחינת וימינו תחבקני היא בחינת חיבוק מבחוץ ולכן היא חולפת ועוברת אחר התפלה כו'.

Whereas through love that comes from the aspect of thirst, even though there is drawn upon him the level of "and His right hand embraces me," it is an embrace from outside; and therefore it passes and goes away after prayer, etc.

והמשכת גילוי זה בלב שיהא הלב משכן וכלי לאהבה זו שתהיה בפנימיותו ותוכיותו שתהיה תקועה ושמורה לנצח נעשה ע"י בחי' מחוקק שעושה חקיקה לכלי לקבל

And the drawing down of this revelation into the heart, so that the heart be a dwelling and vessel for this love, that it be in its inner dimension and core, that it be fixed and guarded forever, is accomplished through the level of the lawgiver (mechokek), who makes an engraving (chakikah) in the vessel, to receive.

(ועמ"ש ע"פ במחוקק במשענותם וע"פ החלצו מאתכם) ומחוקק זה משה כמ"ש כי שם חלקת מחוקק ספון הוא הדעת שהוא מקור התורה.

(And see what is written on the verse "with the lawgiver, with their staffs," and on the verse "Arm from among yourselves.") And the lawgiver is Moshe, as it is written, "For there the portion of the lawgiver is hidden"; this is Daas (knowledge), which is the source of the Torah.

וע"ז נאמר וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל (ועמ"ש במ"א ע"פ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם) פי' לפני בבחינת פנימיות בני ישראל

And of this it is said, "And this is the Torah which Moshe set before the children of Israel." (And see what is written elsewhere on the verse "And these are the ordinances which you shall set before them.") The meaning of "before" (lifnei) is: into the inner dimension (pnimiyus) of the children of Israel,

להיות המשכת והנורא מבחינת אל עליון ומבחי' ישת חשך סתרו יהיה גילוי אור עד שמאיר אור האהבה הכלולה ביראה בתוך פנימיות שבו

so that there be a drawing down of "and the awesome" from the level of G-d Most High, and from the level of "He made darkness His hiding place" there will be a revelation of light, until the light of the love included in awe shines within the inner dimension that is in him,

ועל ידו נעשה הלב כלי קיבול להיות תוכיות הלב ופנימיותו רצוף אהבה זו בל תמוט לעולם ועד.

and through it the heart becomes a receptacle, so that the core of the heart and its inner dimension are inlaid with this love, never to be moved, forever and ever.

13 ועם כל הנ"ל יובן ענין וידעת היום להיות שהיום הוא עם הלילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

And with all the above, the matter of "Know this day" will be understood: that the day is together with the night, "And there was evening and there was morning, one day,"

היינו כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא שמן החושך נעשה אור כך הוא גילוי אור א"ס ב"ה מחשך עליון ברישא חשוכא בחינת ישת חשך סתרו ואל עליון והדר נהורא להיות בחי' אור וגילוי

that is, as in the creation of the world, "first darkness and then light," for out of the darkness light came to be. So it is with the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, out of a supernal darkness: "first darkness," the level of "He made darkness His hiding place" and of G-d Most High, "and then light," that there be the level of light and revelation.

והיינו ע"י הדעת וזהו וידעת היום ומזה וידעת כי הוי' הוא אלהים שנמשך להיות חיבור ויחוד שם הוי' עם שם אלהים ע"י המשכות וי"ו והנורא מאל עליון הכולל ומחבר השני הפכים.

And this is through Daas (knowledge); and this is "Know (veyadata) this day." And from this, "you shall know that Havayah is Elokim": that there is drawn down a joining and union of the Name Havayah with the Name Elokim, through the drawings down of the vav of "and the awesome" from G-d Most High, which includes and joins the two opposites.

14 והמשכה זו שהוא מלמעלה מעלה מן ההשתלשלות מבחינת ישת חשך סתרו להיות גילוי אור שהוא ע"י בחי' גבורות וצמצומים באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא

And this drawing down, which is from far above the chain of descending worlds (hishtalshelus), from the level of "He made darkness His hiding place," that there be a revelation of light, which is through the level of gevuros (restraints) and contractions (tzimtzumim), "the matter depends on an arousal from below":

ע"י כי והשבות אל לבבך שיהיו ב' הלבבות כאחד שגם היצר הרע ישוב לעבודת ה' בבחינת אתכפיא ובטל רצונך כו' שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא במקום שאתה מוצא גדולתו וכו':

through [this,] that "you return it to your heart," that the two hearts be as one, so that the evil inclination too will return to the service of G-d, in the manner of subjugation (iskafya) and "Nullify your will," etc.; for through an arousal from below [comes] an arousal from above, "wherever you find His greatness," etc.

15 קיצור. אך גילוי זה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא באתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא שע"ז נמשך מלמעלה גילוי ואור מתוך החושך העליון. שומר פיו ולשונו כו'.

Summary. But this revelation depends on an arousal from below, on subjugation (iskafya) and the transformation of darkness into light, through which revelation and light are drawn down from above out of the supernal darkness. "He who guards his mouth and his tongue," etc.

והיינו ע"י במחוקק בחינת דעת וזהו וידעת היום. ומזה וידעת היום כי הוי' הוא האלקים. והיינו ע"י והשבות אל לבבך כו'.

And this is through "with the lawgiver," the level of Daas (knowledge); and this is "Know this day." And from this, "Know this day that Havayah is Elokim." And this is through "and return it to your heart," etc.

ועד"ז י"ל [יש לומר] משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] (בברכות דנ"ה ע"ב) גבי בצלאל. בצל אל היית וידעת. פי' בצל אל היינו בחי' אל עליון כמ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (קנ"ב סע"א [סוף עמוד א]).

And along these lines one can explain what our Sages, of blessed memory, said (in Berachos, page 55b) concerning Betzalel: "You were in the shadow of G-d (betzel Kel), and you knew." Meaning: "in the shadow of G-d" is the level of G-d Most High (Kel Elyon), as is written in the Zohar, Part II, Terumah (end of page 152a).

ומזה נמשך בחי' וידעת היינו וידעת היום בחינת ברישא חשוכא והדר נהורא וכנ"ל ואח"כ והשבות אל לבבך כו'

And from this is drawn the level of "and you knew," that is, "Know this day," the level of "first darkness and then light," as mentioned above; and afterwards, "and return it to your heart," etc.

וזהו שאמר לעשות משכן תחלה להמשיך המקיף העליון מבחינת ישת חשך סתרו ואח"כ ארון וכלים שיהיה ההתכללות בפנימית.

And this is why he said to make the Mishkan (Tabernacle) first: to draw down the supernal encompassing light (makif) from the level of "He made darkness His hiding place"; and afterwards the ark and the vessels, that the inter-inclusion be in an inward manner.

ועיין מענין כי הוי' הוא האלקים בזח"ג נשא (קמ"ג א') [בזהר חלק ג] . קרח (קע"ח ב') פ' אחרי (דס"ה א') בראשית (די"ב סע"א [סוף עמוד א]) . וארא (דכ"ה א') ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל:

And see on "that Havayah is Elokim" in the Zohar, Part III, Naso (143a); Korach (178b); Parshas Acharei (page 65a); Bereishis (end of page 12a); Va'eira (page 25a). And see what is written on this in the discourse beginning "Return, O Israel."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 8

וזאת המצוה אשר צוה ה' כו'

"And this is the commandment which Havayah commanded…"

1 וזאת המצוה אשר צוה ה' כו'. לעשות בארץ כו' למען תירא את ה' אלהיך לשמור את כל חקותיו כו'

"And this is the commandment which Havayah commanded," etc., "to do in the land," etc., "so that you may fear Havayah your G-d, to keep all His statutes," etc.;

ושמעת ישראל ושמרת לעשות כו' שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הנה צריך להבין כפל השמירות לשמור ושמרת.

"And you shall hear, Israel, and you shall keep to do," etc.; "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One." Now, we need to understand the double [mention of] keeping: "to keep" and "and you shall keep."

גם הנה וזאת המצוה קאי על פרשת ק"ש [קריאת שמע] שלאחרי [שלאחריה] שמע ישראל וא"כ מהו לעשות בארץ.

Also, "And this is the commandment" refers to the section of the Shema that follows it, "Hear, O Israel"; if so, what is [the meaning of] "to do in the land"?

שהרי כל המצות הכתובים בפ' שמע ודברת בם כו' וקשרתם כו' הן חובת הגוף ונוהג בין בארץ בין בחו"ל [בחוץ לארץ].

For all the mitzvos written in the section of Shema, "And you shall speak of them," etc., "And you shall bind them," etc., are personal obligations, and apply both in the Land and outside the Land.

אך הנה ג"ע [גן עדן] נק' ארץ וכמארז"ל כ"י [כנסת ישראל] יש להם חלק לעוה"ב [לעולם הבא] שנאמר ועמך כו' לעולם יירשו ארץ (בישעיה סי' סמ"ך כ"א) שג"ע [שגן עדן] התחתון הוא שכר מעשה המצות.

However, Gan Eden is called "land," as our Sages, of blessed memory, said: "All Israel have a share in the World to Come, as it is said, 'And your people,' etc., 'shall inherit the land forever'" (in Isaiah, chapter 60, [verse] 21); for the lower Gan Eden is the reward for the performance of the mitzvos.

(וע' בהרמב"ם [בהרבי משה בן מימון] פ"ח [פרק ח'] מהל' [מהלכות / מהלכה] תשובה ה"ז [הרי זה]. ועמ"ש בד"ה וישב יעקב בענין ב"פ [בי פעמים] בארץ הנאמר באותו פסוק)

(And see the Rambam, chapter 8 of the Laws of Teshuvah, law 7. And see what is written in the discourse beginning "And Yaakov dwelt," on the matter of "in the land," said twice in that verse.)

אבל ג"ע [גן עדן] העליון הוא שכר כוונת המצות והתורה וע"ז נאמר מי יעלה בהר ה' כו' נקי כפים כו' יעלה בחי' עליות בשבתות ור"ח [וראש חודש] כו'

But the upper Gan Eden is the reward for the intent of the mitzvos and the Torah, and of this it is said, "Who shall ascend the mountain of Havayah," etc., "clean of hands," etc.: "shall ascend" is the level of the ascents on Shabbosos and Rosh Chodesh, etc.

(עיין מענין מי יעלה ברבות פ' וזאת הברכה. חיי שרה פנ"ט. וישלח"פ פ"ב [פרק ב']. זח"א [זהר חלק א] וירא צ"ט א' ק' ב'. קכ"ג סע"ב [סוף עמוד ב] מקץ ר"א א' תזריע מ"ה סע"ב [סוף עמוד ב] משפטים ק"כ ב'.

(See on the matter of "Who shall ascend" in [Midrash] Rabbah, Parshas Vezos HaBerachah; Chayei Sarah, parsha 59; Vayishlach, parsha 82. Zohar, Part I, Vayera 99a, 100b; 123, end of side b; Miketz 201a; Tazria 45, end of side b; Mishpatim 120b.

ועיין עוד מענין העלייה בשבתות ור"ח [וראש חודש] וירא קט"ז א' תרומה קנ"ו בע"ב נשא קמ"ה א' ועיין בגמרא פ"ז [פרק ז'] דב"מ [דבבא מציעא] דפ"ה ע"ב כי סלקי למתיבתא דרקיעא)

And see further on the matter of the ascent on Shabbosos and Rosh Chodesh: Vayera 116a; Terumah 156b; Naso 145a. And see in the Gemara, chapter 7 of Bava Metzia, 85b: "when they ascend to the Heavenly Academy.")

אך הנה להיות שהנשמות הם מחודשים ונבראו מאין ליש ואיך תוכל להשיג תענוג אלקות להיות נהנין מזיו ע"ז נאמר לעשות בארץ

However, since the souls are newly brought into being and were created from nothing into something, and cannot attain the delight of G-dliness, to enjoy the radiance, of this it is said "to do in the land."

לעשות לשון תיקון כמו ועשתה את צפרניה שישראל ממשיכים את הזיו להיות נהנין כו' וכמ"ש וינחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה כו' לעבדה זו רמ"ח מ"ע [מצות עשה] כו'

"To do" is a term for rectifying, as in "and she shall do her nails": that is, Israel draw down the radiance so that they may enjoy [it], etc. And as it is written, "And He placed him in Gan Eden to work it and to keep it," etc.: "to work it" — these are the 248 positive commandments, etc.

שע"י המצות ממשיכים את הזיו ועונג העליון ועושין את בחי' ג"ע [גן עדן] (ועמ"ש מזה בד"ה אז ישיר כו' עלי באר בענין מעין גנים ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה)

For through the mitzvos one draws down the radiance and the supernal delight, and makes the level of Gan Eden. (And see what is written about this in the discourse beginning "Then [Israel] sang," etc., "Spring up, O well," on the matter of "a fountain of gardens," and in the discourse beginning "For as the earth brings forth its growth.")

וזהו ענין לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] שאומרים לפני כל מצוה ומצוה דהנה נודע שיש ב' בחי' בהשתלשלות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע וכמ"ש תרי קראי כתוב א' אומר מלא כה"כ [כל הארץ כבודו] דמשמע כבודו וזיו בחי' לבוש מאני מכבדותא ולא עצמותו ית'.

And this is the meaning of "For the sake of the unification of the Holy One, blessed be He," which is said before each and every mitzvah. For it is known that there are two levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus): the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as is written in two verses. One verse says, "The whole earth is full of His glory," which implies His glory and radiance, the level of a garment, "garments of honor," and not His essence, blessed be He.

וכתוב א' אומר את השמים ואת הארץ אני מלא. אני דייקא עצמותו (ועמ"ש מזה בד"ה אני לדודי)

And one verse says, "The heavens and the earth I fill": "I," specifically, [meaning] His essence. (And see what is written about this in the discourse beginning "I am my Beloved's.")

אך הנה כי מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] היינו ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא בחי' החיות הנתפס תוך עלמין להחיותן שהחיות מתמעט מיעוט אחר מיעוט עד בחי' דומם הוא חיות מועט היותר אחרון ובצומח החיות יותר מרובה ולכן הוא צומח כו'

However, [the point is] that "the whole earth is full of His glory" means the light that fills all worlds, which is the level of the life-force that is grasped within the worlds to give them life. For the life-force diminishes, one diminution after another, down to the level of the inanimate, which is the most meager life-force, the very last; and in the vegetative the life-force is greater, and that is why it grows, etc.

שהחיות מתמעט בירידתו למטה מטה

For the life-force diminishes as it descends lower and lower.

וכמ"ש שרפים עומדים ממעל לו כו' שמשיגים חיות ואור האלקי שבתוכם משא"כ האופנים וחיות שאין משיגים החיות והאור אלקי שבתוכם יותר מועט ומצומצם ולכן הם ברעש גדול כו'

As it is written, "Seraphim stand above Him," etc.: they apprehend the life-force and the G-dly light within them; whereas the Ofanim and the Chayos [orders of angels] do not apprehend the life-force and the G-dly light within them, [which is] more meager and constricted, and therefore they are "with a great noise," etc.

והי"ז [והרי זה] כדמיון הנשמה שממלא כל הגוף שהחיות הוא בהתחלקות ושינויים רבים השכל שורה במוח ודבור בפה ויורד מטה ומתמעט כו'. כח התנועה ביד וכח ההילוך ברגל.

And this is like the soul, which fills the whole body, where the life-force is divided, with many variations: the intellect rests in the brain, and speech in the mouth, and it descends lower and diminishes, etc.: the power of movement in the hand, and the power of walking in the foot.

2 ובחינת החיות שבבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נק' בשם שכינתי' לשון ושכנתי בתוכם כו' שהחיות מתלבש בעלמין כנשמה המתלבשת בגוף כו'

The level of the life-force that is in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) is called by the name "His Shechinah" (Divine Presence), a term from "and I will dwell in their midst," etc.; for the life-force is enclothed in the worlds like the soul that is enclothed in the body, etc.

ובחי' סוכ"ע הוא ג"כ חיות ואור א"ס בתוך כל העולמות אלא שאינו בבחי' גילוי והתחלקות ריבוי ומיעוט שהחיות ההוא שוה ומשוה קטן וגדול כו'

And the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is also life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof) within all the worlds, except that it is not in a state of revelation and of division into more and less; for that life-force is equal, and makes equal small and great, etc.

ונק' סובב כמו העיגול עד"מ שמעלה ומטה שוים שבחי' זו נק' קוב"ה [קודשא בריך הוא] קדוש ומובדל שאינו נתפס בבחי' עלמין כלל

And it is called "encompassing" (sovev), like a circle, by way of analogy, in which above and below are equal. For this level is called "the Holy One, blessed be He": holy and set apart, for it is not grasped in the level of worlds at all.

מלשון אל תגע בי כי קדשתיך או הגבל את ההר וקדשתו וכן קדושים תהיו מובדלי' [מובדלים] תהיו שבחי' המובדל ומופרש נק' בלה"ק [בלשון הקודש] בשם קדש.

["Holy" is] from the expression "Do not touch me, for I am holier than you," or "Set bounds around the mountain and sanctify it"; and likewise "You shall be holy" [means] "You shall be set apart." For the level of what is set apart and separate is called in the Holy Tongue by the name "holy."

3 וזהו ענין לשם יחוד קובה"ו [קודשא בריך הוא ושכינתיה] שע"י המצות ממשיכים בחי' סוכ"ע בחי' קדוש להיות בגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

And this is the meaning of "For the sake of the unification of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence)": that through the mitzvos one draws the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the level of "holy," to be revealed in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

וזהו ענין כוונות ברכות המצות בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] היינו שבחי' הוי' סוכ"ע יהיה בבחי' ברכה והמשכה בגילוי בבחי' אתה לנוכח ועי"ז נמשך תוספת אור בג"ע [בגן עדן] וכדלקמן:

And this is the meaning of the intentions of the blessings over the mitzvos, "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world": that the level of Havayah, the light that encompasses all worlds, should be in a state of "blessing" and drawing down, in revelation, in the level of "You," [addressed] in the second person; and through this additional light is drawn into Gan Eden, as [will be explained] below.

4 קיצור. שע"י המצות ממשיכים תוספת אור בג"ע [בגן עדן] ע"י שממשיכים מבחי' סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין]:

Summary: Through the mitzvos one draws additional light into Gan Eden, by drawing from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the light that fills all worlds (memalei kol almin).

5 ב והנה כללות ענין המשכה זו מסובב בממלא זהו מבואר בק"ש [בקריאת שמע] הוי' אלקינו הוי' אחד פי' הוי' אלקינו הוא בחי' סוכ"ע.

2. Now, the matter of this drawing-down from the encompassing [light] into the filling [light], as a whole, is explained in the Shema: "Havayah is our G-d, Havayah is One." The meaning is: "Havayah our G-d" is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

והוי' אחד הוא להיות המשכה מסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] (וכמ"ש מזה בד"ה לבתתני אחותי כלה)

And "Havayah is One" is that there be a drawing-down from the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds (memalei kol almin) (as is explained about this in the discourse beginning "You have captured my heart, my sister, [my] bride").

כי אחד החי"ת היינו ז' רקיעים וארץ והד' הוא ד' רוחות העולם שהוא בחי' התחלקות הנמשך מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בטלים ונכללים בתוך האלף הוא ההמשכה מסוכ"ע שהוא בלתי התחלקות ע"כ נק' אלף

For in "One" (echad), the ches [= 8] is the seven heavens and the earth, and the dalet [= 4] is the four directions of the world, which is the level of division that is drawn from the level of the light that fills all worlds; [these] are nullified and included within the alef, which is the drawing-down from the light that encompasses all worlds, which is without division; therefore it is called alef.

(ועמ"ש בד"ה שובה ישראל גבי אמרו אליו כל) ומה שנראה העולם ליש ודבר הוא מפני כי בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] אין מלך בלא עם כו'

(And see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel," regarding "Say to Him, 'All…'") And the fact that the world appears as an existing thing and an entity is because of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever": there is no king without a people, etc.

ואי לזאת ואהבת לשון אבה הוא רעותא דליבא שהוי' בחי' סוכ"ע יהיה בחי' אלקיך לנוכח בגילוי

Therefore, "And you shall love" (ve'ahavta) is a term of desire (avah): it is the will of the heart that Havayah, the level of the light that encompasses all worlds, be the level of "your G-d," in the second person, revealed

(ע"י שמאיר בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שזהו ענין יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה) משא"כ בחי' סוכ"ע עצמו בחי' הוי' אלקינו הנאמר בפסוק שמע הוא בחי' העלם כו'.

(through its shining in the level of the light that fills all worlds, which is the meaning of the unification of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence)); whereas the level of the light that encompasses all worlds itself, the level of "Havayah our G-d" said in the verse of Shema, is the level of concealment, etc.

בכל לבבך בשני יצריך שע"י היצה"ר [היצר הרע] דוקא שהוא בחי' ההעלם וההסתר של אור האלקי ע"י"ד [על ידו] יהי' [יהיה] צעק לבם אל ה'.

"With all your heart": with both your inclinations. For specifically through the evil inclination, which is the level of the concealment and hiding of the G-dly light, through it there will be "their heart cried out to Havayah."

וזהו חומת בת ציון הורידי כנחל דמעה (איכה ב' י"ח) שע"י בחי' החומה וההסתר אור אלקי ע"י"ז ויצעקו אל ה' בצר להם.

And this is "O wall of the daughter of Zion, bring down tears like a river" (Lamentations 2:18): through the level of the wall and the hiding of the G-dly light, through this "they cried out to Havayah in their distress."

וזהו תכלית ירידת הנשמה בעוה"ז להיות בבחי' בע"ת [בעלי תשובה] דמשכין ליה בחילא יתיר מקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדין כו'

And this is the purpose of the soul's descent into this world: to be at the level of baalei teshuvah (penitents), who draw Him down with greater strength; "in the place where baalei teshuvah stand," etc.

כי הנשמה קודם ירידתה לעוה"ז היתה בחי' צדיק גמור וירדה לעוה"ז להיות בחי' בע"ת [בעלי תשובה] בחילא יתיר.

For before its descent into this world the soul was at the level of a perfectly righteous person, and it descended into this world to be at the level of a baal teshuvah, "with greater strength."

6 וזהו בחי' בכל מאדך בלי גבול והיינו בעוה"ז דייקא לפי שבעוה"ז הוא בחי' סוכ"ע. וזהו אשר אנכי מצוך היום בחי' אנכי מי שאנכי כו' מצוך היום דייקא.

And this is the level of "with all your might," without limit; and that is specifically in this world, because in this world there is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And this is "which I command you today": the level of "I" (Anochi), "Who I am," etc.; "command you today," specifically.

היום לעשותם בעוה"ז שבעוה"ב [שבעולם הבא] אין שם בחי' תשובה. משא"כ בעוה"ז מרשע גמור יכול להיות צדיק גמור

"Today to do them," in this world, for in the World to Come there is no level of teshuvah (return); whereas in this world one can go from being completely wicked to being perfectly righteous.

והיינו לפי שבעוה"ז עולם היותר שפל מתגלה בחי' סוכ"ע וכחשיכה כאורה בלי שום בחי' הסתר כלל שוה ומשוה קטן וגדול כו'

And that is because in this world, the lowest world, the level of the light that encompasses all worlds is revealed, and "darkness is as light," without any level of concealment at all, "equal, and makes equal small and great," etc.

(וכמ"ש מזה בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי) וזהו אשר אנכי מצוך היום

(As is explained about this in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "My offering, My bread.") And this is "which I command you today."

ולהיות המשכת בחי' סוכ"ע בגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] היא ע"י תומ"צ [תורה ומצות] דייקא כי המצות הן רצה"ע [רצון העליון] בחי' סוכ"ע שורה ומתלבש בתפילין ומזוזות ע"ג [על גבי] קלף גמיש שכותב ה' אחד ע"ג [על גבי] קלף

And the drawing of the level of the light that encompasses all worlds into revelation in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) is specifically through Torah and mitzvos, because the mitzvos are the Supernal Will, the level of the light that encompasses all worlds, which rests and is enclothed in tefillin and mezuzos, upon physical parchment; for one writes "Havayah is One" upon parchment;

וכן בכל המצות ובפרט מעשה הצדקה כסף וזהב גשמיים ע"י שורה בו אור אלקי וממשיך בחי' חסד עליון.

and so in all the mitzvos, and especially the act of charity: physical silver and gold: through [this], G-dly light rests in it, and it draws down the level of the supernal Chesed (kindness).

7 והיינו לפי שבחי' סוכ"ע מעלה ומטה רוחני' [רוחניים] וגשמיים שוין. וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שזהו ענין הברכות המשכות בחי' סוכ"ע להיות בגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. בא"י [ברוך אתה ה'] שבחי' הוי' סוכ"ע יהיה בגילוי ברוך אתה כו'.

And this is because for the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), above and below, spiritual and physical, are equal. And this is what our Sages, of blessed memory, said: "A person is obligated to recite a hundred blessings every day"; for this is the meaning of the blessings: drawings-down of the level of the light that encompasses all worlds to be revealed in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin). "Blessed are You, Havayah": that the level of Havayah, the light that encompasses all worlds, be revealed, "Blessed are You," etc.

8 וזהו ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך כו'

And this is "And now, Israel, what does Havayah your G-d ask of you, but to fear Havayah your G-d," etc.

דלכאורה אינו מובן איך היראה היא מלתא זוטרתא כ"כ [כל כך] עד שאמר כי אם ליראה כו'.

For at first glance it is not understood how awe is so small a matter that [Moshe] said "but to fear," etc.

אך כי פי' ליראה את ה' אלקיך הנה מבואר למעלה דאלקיך היינו בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והוי' אלקיך הוא המשכת סובב בממלא וא"כ כיון דהיראה יומשך מבחי' זו דממכ"ע [דממלא כל עלמין] היא בחי' יראה תתאה

However, the meaning of "to fear Havayah your G-d" is [this]: it was explained above that "your G-d" is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), and "Havayah your G-d" is the drawing of the encompassing [light] into the filling [light]. If so, since the awe will be drawn from this level of the light that fills all worlds, it is the level of the lower awe (yirah tata'ah).

אבל יש בחי' יראה עילאה הנמשך מבחי' גילוי סוכ"ע עצמו ע"ד החרדה שנפלה על חברי דניאל משום דמזלייהו חזי דהיינו מבחי' מקיף כו'.

But there is the level of the higher awe (yirah ila'ah), which is drawn from the level of the revelation of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) itself, like the trembling that fell upon Daniel's companions, because "their mazal [spiritual source above] saw," that is, from the level of the encompassing (makif), etc.

לכן ז"ש [זהו שכתוב] שאינו שואל מעמך כי אם ליראה יראה תתאה כי על יראה עילאה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אם אין חכמה אין יראה שבחי' יראה זו נמשך על ידי עסק התורה לפי שאי אפשר להיות התגלות בחי' זו בנפש אלא בבחי' מזלייהו

Therefore this is what it says, that He asks of you only "to fear," [meaning] the lower awe. For of the higher awe our Sages, of blessed memory, said, "If there is no wisdom, there is no awe"; for this level of awe is drawn through engaging in the Torah, since it is impossible for this level to be revealed in the soul except in the level of "their mazal."

והוא נמשך בנפש על ידי עסק התורה דישראל מתקשראן באורייתא וכמ"ש במ"א בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר

And it is drawn into the soul through engaging in the Torah, for Israel are bound up with the Torah, as is explained elsewhere, in the discourse beginning "And G-d spoke all these words, saying."

ובשעת מ"ת [מתן תורה] היה גילוי בחי' יראה עילאה הנמשך מבחי' אנכי מי שאנכי בחינת והנורא

And at the time of the Giving of the Torah there was a revelation of the level of the higher awe, drawn from the level of "I" (Anochi), "Who I am," the level of "and the Awesome."

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שעל כל דבור פרחה נשמתן כו'. אך עכ"ז [עם כל זה] אינו שואל מעמך כי אם ליראה היינו בחי' יראה תתאה:

And that is why our Sages, of blessed memory, said that at each utterance their souls flew out, etc. But even so, He asks of you only "to fear," that is, the level of the lower awe.

9 קיצור. והמשכה זו היא בק"ש [בקריאת שמע] ואהבת את ה' אלקיך מאה ברכות. ליראה את ה' אלקיך:

Summary: This drawing-down is in the Shema, "And you shall love Havayah your G-d"; the hundred blessings; "to fear Havayah your G-d."

10 ג אך הנה המשכת שרש המצות אשר קדשנו כו' להיות בגילוי למטה במעשה המצות הוא ע"י תורה וכמ"ש ודברת בם כו' לשון ידבר שהוא מענין הנהגה והמשכה ואחר כך וקשרתם וכתבתם כו'.

3. However, the drawing of the root of the mitzvos, "Who has sanctified us," etc., to be revealed below in the performance of the mitzvos, is through Torah, as it is written, "And you shall speak (vedibarta) of them," etc., a term [as in] yadber ("He leads"), which denotes leading and drawing; and afterwards, "And you shall bind them," "And you shall write them," etc.

כי הנה התורה הוא מזון לנפש והמצות הם לבושים

For the Torah is food for the soul, and the mitzvos are garments.

וכמו המזון שמחיה את האדם כך ע"י תורה טעמי המצות נמשך שרש המצות אשר קדשנו במצותיו רצה"ע [רצון העליון] להיות שורה ומתגלה במעשה המצות וכמ"ש החכמה תחיה בעליה בקהלת סי' ז' י"ב.

And just as food gives life to a person, so through Torah, the reasons of the mitzvos, the root of the mitzvos, "Who has sanctified us with His commandments," the Supernal Will, is drawn to rest and be revealed in the performance of the mitzvos, as it is written, "Wisdom gives life to its masters" (in Koheles, chapter 7, [verse] 12).

שהמצות נקרא בעליה דחכמה דתרגום בעל לשון מרא ורבון דהיינו שיש לו ממשלה על בחי' חכמה שהמצות הם מבחינת רצה"ע [רצון העליון] שלמעלה מבחי' חכמה ואורייתא מחכמה נפקת ואעפ"כ [ואף על פי כן] החכמה תחיה כי התורה היא פירוש וביאור טעמי המצות

For the mitzvos are called the "masters" of wisdom, since the [Aramaic] Targum renders ba'al as "master" and "lord," meaning that it has dominion over the level of Chochmah (wisdom); for the mitzvos are from the level of the Supernal Will, which is above the level of Chochmah, and "the Torah comes forth from Chochmah." Nevertheless, "wisdom gives life," for the Torah is the explanation and elucidation of the reasons of the mitzvos.

ולכן ע"י התורה דוקא נמשך שרש המצות ורצה"ע [ורצון העליון] להיות בגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

Therefore it is specifically through the Torah that the root of the mitzvos and the Supernal Will are drawn to be revealed in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

(וכמ"ש במ"א בד"ה מנורת זהב כולה מענין החכמה תחיה בעליה ועמ"ש ע"פ אני לדודי בפי' נמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה

(As is explained elsewhere, in the discourse beginning "A candelabrum all of gold," on the matter of "wisdom gives life to its masters"; and see what is written on [the verse] "I am my Beloved's," in explaining "They took a vote and concluded: study is greater, for it leads to action."

כי א"א להיות התעוררות המשכת בחי' סוכ"ע ע"י המצות שהם מדברים גשמיים ציצית מצמר אם לא ע"י התורה שהיא הממוצע המחברם כמו עד"מ באדם שהדיבור הוא הממוצע המחבר ומוציא מהעלם לגילוי רצונו וחפצו.

For it is impossible for there to be an arousal of the drawing-down of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) through the mitzvos, which are of physical things, such as tzitzis of wool, except through the Torah, which is the intermediary that joins them; as, by way of analogy, in a person, speech is the intermediary that joins and brings his will and desire out of concealment into revelation.

ור"ל [ורוצה לומר] כמו שגילוי והמשכת הרצון במעשה הוא ע"י הדבור והדבור נלקח מהשכל כמ"כ [כמו כן] המשכת רצה"ע [רצון העליון] במעשה המצות הוא ע"י הדבור בד"ת [בדברי תורה] דאורייתא מחכמה נפקת). **וזהו ענין לעשות בארץ פי' להמשיך בבחי' המצות רצון העליון בחי' סוכ"ע**

That is to say: just as the revelation and drawing of the will into action is through speech, and speech is taken from the intellect, so too the drawing of the Supernal Will into the performance of the mitzvos is through speech in words of Torah, for "the Torah comes forth from Chochmah.") **And this is the meaning of "to do in the land": that is, to draw the Supernal Will, the level of the light that encompasses all worlds, into the level of the mitzvos**

(וגם כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] דארץ היינו ג"ע [גן עדן] וצריך לעשות ולתקן היינו להמשיך בו מבחי' רצה"ע [רצון העליון] כי ההארה שנברא בג"ע [בגן עדן] הוא רק זיו השכינה ונמשך מב' אותיות בי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא]

(and also, as explained above, that "land" is Gan Eden, and one must "do" and rectify [it], that is, draw into it from the level of the Supernal Will. For the illumination that was created in Gan Eden is only the radiance of the Shechinah (Divine Presence), and it is drawn from two letters: "For with Kah (yud-hei), Havayah formed the worlds"; with the yud the World to Come was created.

אבל ע"י המצות נמשך עצם רצה"ע [רצון העליון] דכלא חשיבי האותיות הנ"ל אצלו או כמשל שאין ערוך תענוג ומתיקות המלובש בפרי כתפוח וכה"ג [וכהאי גוונא] לגבי עצם מקור הכח הצומח שממנו נמשכים טעמי' [טעמיה] אלו כמ"ש במ"א)

But through the mitzvos the very essence of the Supernal Will is drawn down, before which the aforementioned letters are considered as nothing; or, as in the analogy that there is no comparison between the delight and sweetness enclothed in a fruit, such as an apple and the like, and the very source of the power of growth, from which these flavors are drawn, as is explained elsewhere.)

ולכך נאמר וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ ואח"כ כתיב שמע ישראל והיא מצות ק"ש [קריאת שמע] ואח"כ ודברת בם מצות ת"ת [תלמוד תורה]

Therefore it says, "And this is the commandment which Havayah commanded to do in the land," and afterwards it is written, "Hear, O Israel," which is the mitzvah of reciting the Shema, and afterwards, "And you shall speak of them," the mitzvah of Torah study.

והכל חובת הגוף הוא ונוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ. אלא דפי' לעשות בארץ היינו להמשיך אור הסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] הנקרא ארץ והוא בחי' ג"ע [גן עדן] התחתון כנ"ל.

And all of it is a personal obligation, and applies both in the Land and outside the Land. Rather, the meaning of "to do in the land" is to draw the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds, which is called "land"; and that is the level of the lower Gan Eden, as mentioned above.

ועיקר כללות המשכה זו היינו מצות ק"ש [קריאת שמע] כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] שזהו פי' הוי' אחד כו'. וכמ"כ [וכמו כן] הוא ע"י כל המצות רק בק"ש [בקריאת שמע] הוא עיקר המשכה זו

And this drawing-down as a whole is principally the mitzvah of reciting the Shema, as explained above, that this is the meaning of "Havayah is One," etc. And so too it is through all the mitzvos, only that in the Shema is the principal [part] of this drawing-down.

ולכן נאמר ג"כ בק"ש [בקריאת שמע] ודברת בם דהיינו בד"ת [בדברי תורה] כי המשכה זו ע"י המצות הוא התורה כנ"ל:

Therefore it also says in the Shema, "And you shall speak of them," that is, in words of Torah; for this drawing-down through the mitzvos is [through] the Torah, as mentioned above.

11 קיצור. אך הנה כדי להמשיך גילוי רצון העליון בנפש ע"י המצות הוא ע"י התורה וע"ז נאמר החכמה תחיה בעליה:

Summary: However, to draw the revelation of the Supernal Will into the soul through the mitzvos is through the Torah, and of this it is said, "Wisdom gives life to its masters."

12 לשמור את כל מצותיו כו' ושמרת לעשות ענין השמירה הוא להיות כי מעשה המצות הם נעשים בדברים גשמיים כסף וזהב שעושין בהן צדקה וקלף גשמי לסת"מ [לספרי תורה תפילין ומזוזות] ושאר דברים תחתונים שהם נמשכים מקי"נ [מקליפת נוגה]

"To keep all His commandments," etc., "and you shall keep to do": the matter of keeping is because the performance of the mitzvos is done with physical things: silver and gold with which charity is given, physical parchment for Torah scrolls, tefillin and mezuzos, and other lowly things, which are drawn from kelipas nogah [the "glowing" husk, a mixture of good and evil].

כי אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל.

For "there is no blade of grass below that does not have a mazal above that strikes it and says to it, 'Grow!'"

פי' מזל הוא שר המשפיע אותו עשב וע"י שעושים בו המצוה נכלל חיות זה בקדושת ה' אחד ועל זה נאמר ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים.

The meaning of mazal is the minister (sar) that bestows influence on that blade of grass; and through doing the mitzvah with it, this life-force is included in the holiness of "Havayah is One." And of this it is said, "And pasture your kids upon the dwellings of the shepherds."

פי' גדיותיך הוא מלשון גדא דהר שבגמרא שהוא ל' [לשון] מזל מלשון העורכים לגד שלחן

The meaning of "your kids" (gediyosayich) is from the expression "the gada of the mountain" in the Gemara, which is a term for mazal, from the expression "who set a table for Gad [Fortune]."

דהיינו מעשה המצות שהם נתלבשו בדברים גשמיי' [גשמיים] תחתונים שנמשכים מן המזלות והמזלות מקבלים מן שמרי האופנים וע"י העלאה זו של המצות הם מתעלים על משכנות הזי' רועים אברהם ויצחק כו'

That is, ["your kids" are] the performance of the mitzvos, which are enclothed in lowly physical things that are drawn from the mazalos; and the mazalos receive from the dregs of the Ofanim; and through this elevation of the mitzvos they are raised up to "the dwellings" of the seven "shepherds," Avraham and Yitzchak, etc.,

שנק' רועים על שם שממשיכים בחי' עונג העליון ואוי"ר לכנ"י [ואהבה ויראה] [לכנסת ישראל] וכמ"ש במ"א בד"ה אם לא תדעי לך.

who are called "shepherds" because they draw down the level of the supernal delight, and love and awe, to the Community of Israel (Knesses Yisrael), as is explained elsewhere in the discourse beginning "If you do not know."

13 והנה מאחר שמ"מ הם נלקחים מדברים תחתונים רק שנמשך בהם רצה"ע [רצון העליון] כו' ע"כ צריכים הם שימור שלא יומשך מזה יניקה לחיצונים ח"ו [חס ושלום]

Now, since they are nevertheless taken from lowly things, only that the Supernal Will is drawn into them, etc., therefore they need guarding, so that no nourishment be drawn from this to the external forces, G-d forbid.

כי הבחינה שהיה מבחי' תערובות טו"ר [טוב ורע] אע"פ [אף על פי] שנתברר ונתעלה צריך הוא שמירה שלא יהיה מזה יניקה כנ"ל.

For a level that was of the level of a mixture of good and evil, even though it has been refined and elevated, needs guarding so that no nourishment be drawn from it, as mentioned above.

משא"כ בחינת הטוב בעצם א"צ [אין צריך / אינו צריך] שימור כ"כ [כל כך] כי רחוק הוא בעצם מן הרע וזהו שנאמר שומר את גרים דאין ר"ל [רוצה לומר] גרים ממש דוקא כ"א אמ"ש [את מה שכתוב] תלה עושה משפט לעשוקים כו'

Whereas the level of what is essentially good does not need so much guarding, for it is essentially far from evil. And this is what is said, "guards strangers" (gerim): it does not mean actual strangers specifically, but rather what is written first, "Who executes justice for the oppressed," etc.,

שהם הניצוצים שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים] או ע"י חטא אדה"ר [אדם הראשון] שהם עשוקים בידי החיצונים והש"י [והשם יתברך] מרחם עליהם במשפט דאיהו רחמי להעלותם לשרשם.

which are the sparks that fell in the shattering of the vessels or through the sin of Adam, the first man, and are oppressed in the hands of the external forces; and G-d, blessed be He, has compassion on them with "justice," which is mercy, to raise them up to their root.

14 וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] לא גלו ישראל אלא כדי כו' שהם ניצוצין אלו המתעלים ע"י קיום המצות בדברים גשמיים

And of this our Sages, of blessed memory, said, "Israel were exiled only in order that," etc.; these are the sparks that are elevated through fulfilling the mitzvos with physical things.

ולכך נאמר בזה שומר את גרים פי' שגם לאחר שנתבררו מצטרכים לבחי' שמירה מעולה שלא יהיו חוזרים ונופלים

Therefore it says of this, "guards strangers": that is, even after they have been refined they need especially careful guarding, so that they do not fall again,

וכמו עד"מ האדם שחטא ואשם וחזר בתשובה צריך שמירה מעולה שלא יחזור לסורו משא"כ מי שלא טעם טעם חטא שאין צריך לשמירה כ"כ [כל כך].

just as, by way of analogy, a person who sinned and incurred guilt and did teshuvah (return) needs especially careful guarding so that he not revert to his ways; whereas one who has not tasted the taste of sin does not need guarding so much.

15 וכידוע שזהו ענין תשובת הגדר כי יש תשובת המשקל והיא שכפי הנאה שנהנה בעבירה כן לפי ערך זה יש לו להצטער בדאגת הלב כנגד החשק והתאוה אשר נהנה.

And as is known, this is the matter of the "teshuvah (return) of the fence." For there is the "teshuvah of the scale": that according to the pleasure he had in the transgression, in that proportion he must feel pain, in the anguish of the heart, corresponding to the desire and the craving that he enjoyed.

אך תשובת הגדר הוא להתרחק ביותר עד קצה האחרון מהרע כדי שלא יתאוה לעבירה ח"ו [חס ושלום] והבעל תשובה צריך לזה יותר ממי שלא חטא כו'

But the teshuvah of the fence is to distance oneself exceedingly from evil, to the farthest extreme, so that he will not crave the transgression, G-d forbid; and the baal teshuvah (penitent) needs this more than one who has not sinned, etc.

וכן אמר הה"ק [הרב הקדוש] המגיד נ"ע [נשמתו עדן] שאע"פ [שאף על פי] שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אל יאמר אדם אי אפשי בבשר כו' אלא אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי

And so said the holy Rav, the Maggid [of Mezritch], whose soul is in Eden: that although our Sages, of blessed memory, said, "A person should not say, 'I have no desire for meat [of swine],' etc., but rather, 'I do desire it, but what can I do? My Father in Heaven has decreed upon me,'"

היינו במי שלא חטא מעולם אבל הבע"ת [הבעלי תשובה] צ"ל כל מיני רע ואיסורים מאוסים אצלו ושיאמר אי אפשי כו' בכדי שלא יפול ח"ו [חס ושלום].

that is [said] of one who has never sinned; but for the baal teshuvah, every kind of evil and of prohibition must be loathsome to him, and he must say, "I have no desire," etc., so that he will not fall, G-d forbid.

נמצא מבואר שמי שהיה כבר למטה במדרגה צריך שמירה יתירה אף גם לאחר שנתעלה

It is thus explained that one who was once low in level needs extra guarding even after he has been elevated.

ומכל זה נוכל להבין ענין לשמור הנז' גבי עשיית המצות דאע"פ [דאף על פי] שהמצות הם המשכות קדושה עליונה מבחי' סוכ"ע אשר קדשנו במצותיו ממש שהקב"ה מניח תפילין וכו'.

And from all this we can understand the matter of "to keep" mentioned regarding the doing of the mitzvos: that although the mitzvos are drawings-down of supernal holiness from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), "Who has sanctified us with His commandments" in the literal sense, for the Holy One, blessed be He, puts on tefillin, etc.,

אך לפי שנתלבש דוקא האור העליון בדברים גשמיים שהן מבחי' ק"נ [קליפת נוגה] כנ"ל ע"כ צריכים שמירה שלא יהיה מזה יניקת החיצונים ח"ו [חס ושלום]

nevertheless, because the supernal light is enclothed specifically in physical things, which are from the level of kelipas nogah, as mentioned above, therefore they need guarding, so that the external forces will not draw nourishment from this, G-d forbid.

מפני שהניצוצים האלו היו עשוקים אצלם ועכשיו יצאו משם ונתבררו ע"כ צריכים שמירה לבלתי יתערב בהם יניקת החיצונים

Because these sparks were oppressed by them, and now they have come out from there and been refined, therefore they need guarding, so that no drawing of nourishment by the external forces be mixed into them.

והוא שלא יתפעל האדם בעצמו בעשותו המצוה להחזיק טובה לעצמו או להיות תפארת וגדלות ממנה או שאר איזה פנייה ח"ו כי מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב. [חס ושלום]

And this is that a person should not be stirred within himself, when doing the mitzvah, to take credit for himself, or to gain glory and greatness from it, or any other ulterior motive, G-d forbid. For "Who shall ascend the mountain of Havayah? The clean of hands and pure of heart."

פי' בר לבב שהוא בלי שום תערובת זר ח"ו (ועיין מה שכתוב בד"ה כה תברכו גבי וישמרך וב"ה קול דודי בענין ושמרתם את המצות כו' שנאמר בפ' בא) (י"ב י"ז). [חס ושלום]

The meaning of "pure of heart" is that it is without any foreign admixture, G-d forbid. (And see what is written in the discourse beginning "Thus shall you bless," regarding "and keep you," and in the discourse beginning "The voice of my Beloved," on the matter of "And you shall keep the matzos," etc., which is said in Parshas Bo) (12:17).

וברבות פרשה עקב נראה דמפרש ושמרתם את המצות היינו כל מצותיו ית'. ועיין בזוהר חלק ב' תרומה (קל"א א') בעין ליל שמורים:

And in [Midrash] Rabbah, Parshas Eikev, it appears that it explains "And you shall keep the matzos" as all His commandments, may He be blessed. And see in the Zohar, Part II, Terumah (131a), on the matter of "a night of watching."

16 קיצור. ענין לשמור את כל חוקותיו כו':

Summary: The matter of "to keep all His statutes," etc.

17 ד אך הנה כיון שאפילו מעשה המצות צריכים לבחי' שמירה א"כ איך וע"י מה יהיה בחי' שמירה זו אך הענין כמארז"ל שמור זו משנה וכמ"ש במ"א ע"פ תשמרו להקריב לי. [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה]

4. However, since even the performance of the mitzvos needs the level of guarding, then how, and through what, will this guarding come about? But the matter is as our Sages, of blessed memory, said: "'Keep': this is Mishnah," and as is explained elsewhere on [the verse] "You shall keep, to offer to Me."

ולכן השמירה הוא על ידי עסק התורה שבעל פה שבה ועל ידה יוכל להיות השמירה (ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ע"ש)

Therefore the guarding is through engaging in the Oral Torah, for in it and through it the guarding can come about. (And see what is written in the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk," regarding "and His commandments shall you keep, and His voice shall you heed"; see there.)

והענין דהנה המצות הם בחי' לבושים לנפש דהיינו שהוא המשכת בחי' סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] וזהו בחי' לבוש שהוא המקיף להגוף. אך שמירת הגוף והלבוש הוא על ידי בית וזהו בחי' התורה.

The explanation: the mitzvos are the level of garments for the soul, that is, the drawing of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the light that fills all worlds (memalei kol almin); and this is the level of a garment, which encompasses the body. But the guarding of the body and the garment is through a house, and this is the level of the Torah.

18 וכמ"ש בזהר דאורייתא היכלא עילאה דקודשא בריך הוא וגם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה

As it is written in the Zohar that the Torah is the supernal palace of the Holy One, blessed be He. And our Sages, of blessed memory, also said, "From the day the Holy Temple was destroyed, the Holy One, blessed be He, has in His world only the four cubits of halachah [Torah law]."

הרי ד"א [ד' אמות] של הלכה הם נגד בחי' בית המקדש שהוא בחי' בית

Thus the four cubits of halachah correspond to the level of the Holy Temple, which is the level of a house.

וכמ"ש וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרא בניך אלא בוניך כו' שישראל הם הבונים את ההיכל והיינו על ידי תורה שבע"פ [שבעל פה].

And as it is written, "And all your children shall be taught of Havayah, and great shall be the peace of your children": "Do not read 'your children' (banayich) but 'your builders' (bonayich)," etc.; for Israel are the builders of the palace, and that is through the Oral Torah.

19 ולכך על ידי זה יהיה שמירה לבחי' לבושים דמעשה המצות שלא יהיה מהם יניקת החיצונים על ידי שמירה דבחי' בית הנ"ל.

Therefore through this there will be guarding for the level of the garments of the performance of the mitzvos, so that the external forces do not draw nourishment from them, through the guarding of the level of a house mentioned above.

וביאור הענין הוא כי הנה כל התורה שבעל פה הוא להחמיר חומרות ודקדוקי סופרים שלא לעשות.

The explanation of the matter is that the entire Oral Torah is to impose stringencies and the fine distinctions of the Scribes, [specifying what] not to do.

וכן במצות עשה אם עושה כך כשרה ואם לאו פסולה ואינה מצוה כלל. שזהו יסוד כל התורה שבעל פה להחמיר על דברי תורה שלא לעשות

And so too with positive commandments: if one does it thus, it is valid, and if not, it is invalid and is no mitzvah at all. For this is the foundation of the entire Oral Torah: to be stringent regarding the words of the Torah, [specifying what] not to do.

ועל זה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה כי זהו עיקר הסייג והשמירה לד"ת [לדברי תורה] (ועמ"ש בד"ה ושמע אביה).

And of this our Sages, of blessed memory, said, "The words of the Scribes are dearer to me than the wine of the Torah," for this is the main fence and guard for the words of Torah. (And see what is written in the discourse beginning "And her father hears.")

כי הוא בחי' גבורות עליונות מבחי' חכמה עילאה שמהם נעשה בחי' החותם והחומה שלא יהיה יניקת החיצונים מהמצוה והרצון עליון.

For it is the level of the supernal gevuros (powers of restraint) from the level of the higher Chochmah (wisdom), from which is made the level of the seal and the wall, so that the external forces will not draw nourishment from the mitzvah and the Supernal Will.

וזהו אני חומה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] זו תורה ומשמע ביבמות (דס"ב ב') דקאי על תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהרי אמרו בלא חומה דכתיב נקבה תסובב גבר והיינו בחי' תורה שבע"פ [שבעל פה].

And this is "I am a wall," of which our Sages, of blessed memory, said, "This is the Torah"; and it is implied in Yevamos (62b) that it refers to the Oral Torah, for they said "without a wall," as it is written, "A female shall encompass a man," and that is the level of the Oral Torah.

ועמ"ש בד"ה וכל בניך בענין אל תקרא בניך אלא בוניך והנה על ידי הדבור בתורה שבע"פ [שבעל פה] באמרו פטור וחייב טמא וטהור אסור ומותר

And see what is written in the discourse beginning "And all your children," on the matter of "Do not read 'your children' but 'your builders.'" Now, through speech in the Oral Torah, when one says "exempt" and "liable," "impure" and "pure," "forbidden" and "permitted,"

נעשה בחי' ההבדלה וההפרשה שלא יוכלו לקבל היניקה והאחיזה ח"ו [חס ושלום] וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך אני המשנה המדברת בפיך אלו ואלו דברי אלקים חיים הוא הוא המדבר בפיכם.

there is made the level of distinction and separation, so that [the external forces] cannot receive nourishment and a hold, G-d forbid. As it is written, "And My words which I have placed in your mouth"; "I am the Mishnah that speaks in your mouth"; "These and these are the words of the living G-d": it is He who speaks in your mouth,

20 ולא דברי בית שמאי ובית הלל עצמן. לכך הנה ע"י נעשו החיצונים רחוקים ולא יהיה להם אחיזה מהאור הנמשך ע"י קיום המצות.

and not the words of Beis Shammai and Beis Hillel themselves. Therefore, through this the external forces are made distant, and they will have no hold on the light drawn down through fulfilling the mitzvos.

וה"ז [והרי זה] כדמיון הבית עד"מ שנעשה למחסה ולמסתור מזרם וממטר ולכך ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] נק' בוניך שהם הבונים את הבית ע"י דיבורם דברי אלקים חיים המדבר בפיהם.

And this is like a house, by way of analogy, which is made "for a shelter and a covert from storm and from rain." Therefore Torah scholars are called "your builders," for they build the house through their speech, the words of the living G-d Who speaks in their mouths.

אך עכ"ז [עם כל זה] אם ה' לא יבנה בית כו' שתחלה צ"ל בבחינת וכל בניך למודי הוי'

But even so, "If Havayah does not build a house," etc.; for first there must be the level of "And all your children shall be taught of Havayah,"

דהיינו להיות ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך רעותא דלבא שיחפוץ באמת לאמתו בעומק הלב גילוי אלקות בחי' סוכ"ע רוח אייתי רוח ואמשיך כו' ועי"ז יוכל להיות בחינת בוניך משא"כ אם לומד בפ"ע [בפני עצמו] אינו ממשיך כלום.

that is, that there be "And you shall love Havayah your G-d with all your heart," the will of the heart, that he desire in absolute truth, in the depth of the heart, the revelation of G-dliness, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin): "spirit brings spirit and draws [it down]," etc. And through this he can be at the level of "your builders"; whereas if he studies [Torah] by itself, he draws down nothing.

21 וזהו למען תירא את ה' אלקיך כו' לשמור כו' שכדי שיהיה בחי' בית ושמירה ע"י עסק התשבע"פ [התורה שבעל פה] הוא ע"י למען תירא את הוי' כו' אבל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו.

And this is "so that you may fear Havayah your G-d," etc., "to keep," etc.: for in order that there be the level of a house and guarding through engaging in the Oral Torah, it is through "so that you may fear Havayah," etc. But "one who says, 'I have nothing but Torah,' does not have even Torah."

22 והטעם הוא שהרי עיקר כח השמירה הוא לפי שדבור זה הוא דבר ה' המדבר בתוך פיו וכמאמר מתניתין מלכתא כמלך הגוזר שלא יקרב זר כו'.

The reason is that the main power of the guarding is because this speech is the word of G-d speaking within his mouth; and as in the saying, "The Mishnah is a queen," like a king who decrees that no stranger shall come near, etc.

וכדי שיהיה בחי' דבור של האדם כלי לדבר ה' הוא ע"י היראה ורעותא דליבא דוקא שחפץ באמת לגילוי זה.

And for a person's speech to be a vessel for the word of G-d is specifically through awe and the will of the heart, that he truly desires this revelation.

23 וזהו סדר הפסוקים וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ היינו המשכת גילוי רצה"ע [רצון העליון] ב"ה בחי' סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] הנק' ארץ ואח"כ למען תירא כו' לשמור.

And this is the order of the verses: "And this is the commandment which Havayah commanded to do in the land" is the drawing of the revelation of the Supernal Will, blessed be He, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), into the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is called "land"; and afterwards, "so that you may fear," etc., "to keep."

ועוד ושמרת לעשות היינו ב' שמירות שמירה מבפנים ומבחוץ בחי' מזון ובחי' בית והיינו ע"י תשב"כ [תורה שבכתב] **ותשבע"פ** [ותורה שבעל פה] **ודברת בם כו' לשמור ושמרת כו':**

And further, "and you shall keep to do": these are two guardings, a guarding from within and from without, the level of food and the level of a house; and that is through the Written Torah and the Oral Torah: "And you shall speak of them," etc.; "to keep" and "and you shall keep," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 9

למען תירא את הוי' אלקיך

So that you will fear Havayah your G-d

◇

1 למען תירא את הוי' אלקיך. הנה להבין ענין המצות שנק' מצות המלך ששרשם מבחי' מל' ואעפ"כ [ואף על פי כן] הם ג"כ בחי' לבושים ומקיפים צריך להקדים תחלה ענין ההשתלשלות מעילה לעלול וענין בחי' יש מאין כו'

"So that you will fear Havayah your G-d." Now, to understand the matter of the mitzvos, which are called "the commands of the King," whose root is from the level of Malchus (sovereignty), and which nevertheless are also the level of garments and encompassing lights (makifim), we must first preface the matter of the chain of descending worlds (hishtalshelus) from cause to effect, and the matter of the level of something from nothing, etc.

כי הנה ג"ע [גן עדן] הוא בחי' מל' שג"ע [שגן עדן] התחתון הוא במל' דיצירה וג"ע [וגן עדן] העליון הוא במל' דבריאה וכמ"ש האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שהוא בבחי' בינה שבמל'

For indeed, Gan Eden [the Garden of Eden] is the level of Malchus: the lower Gan Eden is in the Malchus of the World of Yetzirah (Formation), and the upper Gan Eden is in the Malchus of the World of Beriah (Creation); and as the Arizal, of blessed memory, writes, it is at the level of Binah (understanding) within Malchus

(עיין בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ג שער ציור עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] פי"א ועיין בפי' בראשית דכ"ו ע"א גן דא שכינתא תתאה כו' ובפי' תרומה קס"ו ב' ויקהל דר"י ע"ב ובפי' פנחס דר"מ ע"ב)

(see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 43, the Gate of the Picture of the Worlds of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, chapter 1; and see in Parshas Bereishis, folio 26a, "Gan (the Garden) — this is the lower Shechinah," etc.; and in Parshas Terumah, 166b; Vayakhel, folio 210b; and in Parshas Pinchas, folio 240b).

כי הנה ענין הג"ע [הגן עדן] הוא בבחי' השגת אלקות יושבין ונהנין מזיו השכינה וזהו מבחי' בינה דוקא אך לא מבחי' בינה כמו שהוא בבחי' האצילות אלא אחר שעוברת דרך המל'.

For indeed, the matter of Gan Eden is at the level of the apprehension of G-dliness — "sitting and delighting in the radiance of the Shechinah (Divine Presence)" — and this is from the level of Binah specifically; yet not from the level of Binah as it is at the level of Atzilus (Emanation), but after it passes through Malchus.

והטעם הוא כי הנבראים הם בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ומחודשים מאין ליש ממש ואי"א להם להכיל בהם אור ההשגה

The reason is that created beings are finite and are brought newly into being, truly from nothing to something, and they cannot contain within themselves the light of apprehension

כמו שהוא בבחי' אצילות מאחר שאין ערך ביניהם כלל (וכמ"ש במ"א שלכן נק' יסוד יתום מאמו דהיינו מ"ש גבי יוסף יפה תואר ויפה מראה ר"ת [ראשי תיבות] יתום

as it is at the level of Atzilus, since there is no comparison at all between them. (As is explained elsewhere: this is why Yesod is called "orphaned of its mother," namely, what is written of Yosef, "beautiful of form and beautiful of appearance," whose initials [form the word] yasom (orphan);

כי יסוד הוא מקור ההשפעה בבי"ע ואי אפשר להיות בהשפעה זו גילוי בחי' בינה ממש כמו שהיא באצילות כמ"ש מזה ע"פ הרע"מ [הרעיא מהימנא] פ' כי תשא גבי והדל לא ימעיט כו')

for Yesod is the source of the flow of influence into Beriah, Yetzirah and Asiyah, and in this flow of influence there cannot be a revelation of the level of Binah itself as it is in Atzilus; as is explained on this, following the Raaya Mehemna of Parshas Ki Sisa, regarding "and the poor shall not give less," etc.)

אם לא ע"י שעוברת ההארה באמצעות בחי' המל' שהיא הגורמת פעולת שינוי ההשפעה ממהות למהות ממש עד שיהיה בריאה חדשה ממש

unless the illumination passes through the medium of the level of Malchus, which is what brings about the change of the influence from one essence to another essence altogether, until there is an altogether new creation.

וכנודע ההפרש שבין בחי' ההשתלשלות העולמות באצילות עצמו שהוא רק באופן עילה ועלול העלם וגילוי בלבד

And, as is known, [there is] a difference between the level of the chain of descent of the worlds within Atzilus itself, which is only in the manner of cause and effect, concealment and revelation alone,

כי המדות הגם שהם מתהווים מהשכל ונולדים ממנו כנראה בעליל סיבת שינוי המדות באדם כשהוא קטן מתאוה לדברים קטנים ופחותים וכשהוא גדול אינו מתאוה להם כלל שהוא מסיבת הארת מוחין דגדלות כנ"ל

for the emotive attributes (middos), although they come into being from the intellect and are born of it — as is plainly seen in the cause of the change of a person's attributes: when he is small he desires small and petty things, and when he is grown he does not desire them at all, which is because of the illumination of the intellect (mochin) of maturity, as mentioned above

(ועיין בפי' המשניות להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] בסנהדרין משנת כל ישראל יש להם חלק. במ"ש שים דעתך כי נער קטן כו') והרי אנו רואים אופן המשכתם מהשכל שהוא רק בבחי' עילה ועלול

(and see the Rambam's Commentary on the Mishnah, in Sanhedrin, on the mishnah "All Israel have a share," in what he writes, "Set your mind [to this]: a small boy," etc.) — here we see that the manner in which they are drawn from the intellect is only at the level of cause and effect,

דהיינו בבחי' גילוי מהעלם שגם קודם יציאתם בגילוי מהעלם להיות מציאת אהבה ותשוקה או יראה ופחד הם כלולים ונמצאים ממש באותו השכל המוליד וא"כ הוא בבחי' יש מיש שהמקבל קרוב בערך להמשפיע.

that is, at the level of revelation from concealment: for even before they emerge from concealment into revelation, to become an existing love and longing, or awe and fear, they are included and actually present in that very intellect that gives birth [to them]. If so, it is at the level of something from something, in which the recipient is close in measure to the one who bestows.

משא"כ אופן התהוות בי"ע מבחי' מל' דאצילות הוא בריחוק יותר גדול עד שהנבראים אינם ממהות אצילות כלל וזהו שנק' מאין המוחלט ליש

Whereas the manner in which Beriah, Yetzirah and Asiyah come into being from the level of the Malchus of Atzilus is at a far greater distance, to the point that created beings are not of the essence of Atzilus at all. And this is what is called [coming into being] from absolute nothing to something,

להיות כי בחי' המל' נקרא אין שאינה מושגת אצלם כנ"ל וכמו עד"מ ההתפשטות מלך ב"ו [בשר ודם] על אנשי מדינתו שהוא בבחי' ריחוק

inasmuch as the level of Malchus is called "nothing" (ayin), for it is not apprehended by them, as mentioned above; and as, by way of analogy, the extension of a king of flesh and blood over the people of his country is at a level of distance,

שהרי מקבלים עול מלכות אף שאינם רואים פניו כלל (ועיין מ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בפי' והים עליהם מלמעלה)

for they accept the yoke of his kingship even though they do not see his face at all. (And see what is written in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov," on the meaning of "and the sea was upon them, above.")

וזהו הטעם שהג"ע [שהגן עדן] הוא בבחי' מל' דייקא דהיינו צמצום האור עד שיהיה מהות חדש ממש בבחי' אור של תולדה ונקרא יש מאין

And this is the reason that Gan Eden is at the level of Malchus specifically: that is, a tzimtzum (contraction) of the light until there is an altogether new essence, at the level of a light that is an offspring (toldah), and it is called something from nothing,

עד שיהיה מושג לנשמות ומלאכים דבי"ע וזהו ג"כ הטעם שאנו ממשיכים כל האורות לבי"ע ע"י בחי' המל' דוקא וכמו שאנו אומרים ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם.

so that it can be apprehended by the souls and angels of Beriah, Yetzirah and Asiyah. And this too is the reason that we draw down all the lights into Beriah, Yetzirah and Asiyah through the level of Malchus specifically, as we say, "Blessed are You, Havayah our G-d, King of the world."

2 וזהו מ"ש וזאת המצוה כו' לעשות בארץ אשר ארץ הוא בחי' מלכות דאצילות שכל ההמשכות בבי"ע הוא ע"י המל' דוקא ע"כ נאמר לעשות בארץ דוקא

And this is [the meaning of] what is written, "And this is the commandment, etc., to do in the land which…": "land" is the level of the Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation), for all the drawings-down into Beriah, Yetzirah and Asiyah are through Malchus specifically; therefore it says "to do in the land" specifically.

והיינו מטעם הנ"ל שא"א להיות גילוי הארה מאור א"ס בבי"ע אם לא ע"י אמצעות בחי' המל' דוקא שאז יוכל להיות מושג בנבראים ע"י בחי' הצמצום דרך המסך.

This is for the reason mentioned above: that there cannot be a revelation of illumination from the Infinite Light (Or Ein Sof) in Beriah, Yetzirah and Asiyah except through the medium of the level of Malchus specifically, for then it can be apprehended by created beings, through the level of tzimtzum (contraction), by way of the screen (masach).

משא"כ מאו"א [מאבא ואימא] לז"א ומז"א לא היה מושג בנבראים כלל להיותם בחי' אצי' שלמעלה מההשגה

Whereas from Abba and Imma (Chochmah and Binah) to Z'eir Anpin (the emotive attributes), and from Z'eir Anpin, it would not be apprehended by created beings at all, since they are the level of Atzilus, which is above apprehension.

ואף בהמדות אע"פ [אף על פי] שהם בחי' ירידת המדרגה לגבי בחי' חו"ב [חכמה ובינה] מ"מ הם ממהות אחד כו' ונק' הנצח לכך בשם ענף החכמה כנ"ל וכנודע.

And even with the emotive attributes (middos): although they are a level of descent in rank relative to the level of Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), nevertheless they are of one essence [with them], etc.; and therefore Netzach (victory) is called by the name "the branch of Chochmah," as mentioned above and as is known.

אך הכח הזה בבחי' מל' להעלים האור ולהוות יש מאין הוא מהארת הכתר המאיר בה שהוא מבחי' עצמיות אור א"ס ב"ה ונק' לכך כתר שהוא מענין כותרת

But this power in the level of Malchus — to conceal the light and to bring into being something from nothing — is from the illumination of Keser that shines in it, which is from the level of the very essence of the Infinite Light, blessed be He; and therefore it is called Keser (the Crown), from the term koteres (the crown of a pillar),

דהיינו בחי' מקיף כו' והוא המהוה כל העולמות מאין ליש כי גם האצי' אינם ערך אליו ומקבלים ג"כ הארה מצומצמת מאד באופן יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא.

that is, the level of an encompassing light (makif), etc. And it is what brings all the worlds into being from nothing to something; for even [the levels of] Atzilus bear no comparison to it, and they too receive a very contracted illumination, in the manner of something from nothing, as it is written, "And Chochmah is found from ayin (nothing)."

3 והנה לפי שנעוץ תחלתן בסופן דוקא ע"כ הארת הכתר מאיר במל' יותר מבכל הע"ס [העשר ספירות] והוא הנותן בה כח ועוז להחיות מאין ליש בבי"ע כנ"ל.

Now, because "their beginning is wedged in their end" specifically, therefore the illumination of Keser (the Crown) shines in Malchus (sovereignty) more than in all the Ten Sefiros; and it is what gives it the power and strength to give life from nothing to something in Beriah, Yetzirah and Asiyah, as mentioned above.

ועיין בד"ה איהו וחיוהי ועיין מ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים בענין השמים כסאי וזהו ענין המצות שהם בבחי' מל' מצות המלך

And see the discourse beginning "He and His life-forces"; and see what is written in the discourse beginning "For as the new heavens," on the matter of "The heavens are My throne." And this is the matter of the mitzvos, which are at the level of Malchus — "the commands of the King" —

דהיינו רמ"ח מיני המשכות מבחי' מל' בבי"ע ואעפ"כ [ואף על פי כן] שרשם בבחינת כתר תרי"ג ארחין דגלגלתא דהיינו מטעם הנ"ל שהארת הכתר הוא במל' דוקא (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והיה לכם לציצית וע"פ וידבר דעשרת הדברות)

that is, 248 kinds of drawings-down from the level of Malchus into Beriah, Yetzirah and Asiyah; and nevertheless their root is in the level of Keser — the 613 paths of the Gulgalta (the Skull) — namely, for the reason mentioned above, that the illumination of Keser is in Malchus specifically. (And see what is written on this in the explanation on "And it shall be for you as tzitzis [fringes]," and on "And [G-d] spoke" of the Ten Commandments.)

וזהו שאמרו שתרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם בבחי' תר"ך עמודי אור דהיינו כמו עמוד שמחבר הגג עם הרצפה שהוא בחי' [בחינת] נעוץ סופן בתחלתן כנ"ל.

And this is [the meaning of] what they said, that the 613 mitzvos of the Torah and the 7 mitzvos of the Rabbis are at the level of the 620 pillars of light: that is, like a pillar that joins the roof with the floor, which is the level of "their end is wedged in their beginning," as mentioned above.

והנה לפני כל המצות צ"ל לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה והענין כי המשכת אור זה שמהכתר הוא אינו כ"א ע"י בחינת היחודים דוקא יחוד או"א [אבא ואימא] ויחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא].

Now, before all the mitzvos one must say, "For the sake of the unification of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence)." The explanation is that the drawing down of this light that comes from Keser is only through the level of the unifications specifically: the unification of Abba and Imma (Chochmah and Binah), and the unification of Z'eir Anpin and Nukva.

4 והענין כי היחוד הוא מסיבת תוספת ההארה בהמשפיע עד שיוכל להוריד ממנו הארה למטה כנ"ל וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] פחות מבן ט' שנה אין ביאתו ביאה שהוא לפי שלא נשלמו בו עדיין בחי' המוחין דגדלות

The explanation is that the unification comes about because of an addition of illumination in the one who bestows, until he is able to bring down from himself an illumination below, as mentioned above; and as our Sages, of blessed memory, said, one less than nine years old, his cohabitation is not [considered] cohabitation — which is because the level of the intellect (mochin) of maturity has not yet been completed in him.

ואף שיש בו אז ג"כ כח וחיות ויש לו ג"כ בחי' המוחין זהו רק כדי סיפוק לבד לצורך עצמו ודי להפקיע כו'

And even though he then also has strength and vitality, and he also has the level of intellect, this is only enough to suffice for his own needs alone, and enough to satisfy [himself], etc.

אמנם בבוא ההארה יתירה אז יכול להשפיע גם למטה ולהוליד מהות חדש ממש וכך יובן בענין כששיבחו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] את ר"מ [רבי מאיר] שהיה אומר ג' מאות משלים ובשלמה כתיב וידבר שלשת אלפים משל

But when the additional illumination comes, then he is able to bestow also below and to beget an altogether new being. And in the same way will be understood the matter of our Sages, of blessed memory, praising Rabbi Meir for saying three hundred parables, while of Shlomo it is written, "And he spoke three thousand parables."

וזהו פלא לכאורה איזה חידוש גדול יש במשלים הלא הם רק מענינים גשמיים שבעוה"ז ויותר יש שבח בידיעת רזין עילאין כנ"ל.

At first glance this is a wonder: what great novelty is there in parables? Are they not only from physical matters of this world? There is more praise in the knowledge of supernal mysteries, as mentioned above.

אך הענין שהמצאת המשל לנמשל דהיינו שיוכל להוריד חכמתו בלבושים גשמיים זהו ע"י עומק החכמה דייקא שלמעלה מהחכמה שבנמשל

But the explanation is that devising a parable for the matter it illustrates — that is, being able to bring one's wisdom down into physical garments — is through the depth of wisdom specifically, which is above the wisdom in the matter illustrated.

ולכן אנו רואים הרבה אנשים חכמים שאע"פ [שאף על פי] שידע דבר חכמה אעפ"כ [אף על פי כן] לא יוכל להסביר החכמה ההיא ומה גם ע"י משלים כו' ואם יאמר משלים יהיו מילין דכדי.

Therefore we see many wise men who, though [each] knows a matter of wisdom, nevertheless cannot explain that wisdom, and all the more so through parables, etc.; and if he does say parables, they will be idle words.

והיינו מפני כי לזה צריך עומק החכמה (ועמ"ש מזה בד"ה הנה אברם כו' ובד"ה והבדילה הפרוכת ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי גבי פי' יפתי הלבושים שממעשה המצות)

This is because for this the depth of wisdom is needed. (And see what is written on this in the discourse beginning "Behold, Avram," etc., and in the discourse beginning "And the curtain shall divide"; and see what is written in the explanation on "My dove," regarding the meaning of "my fair one": the garments that come from the performance of the mitzvos.)

וזהו ג"כ ענין הנ"ל שלצורך השפעה צ"ל תוספת אור במשפיע (ועמ"ש בביאור דמזוזה מימין גבי והנה שרש גילוי האותיות כו' אבל שרשם כו' והמשל בזה כח ההולדה כו')

And this too is the matter mentioned above, that for the sake of bestowal there must be an addition of light in the one who bestows. (And see what is written in the explanation of "The mezuzah on the right," regarding "Now, the root of the revelation of the letters," etc., "but their root," etc., "and the analogy for this is the power of procreation," etc.)

וכמו"כ [וכמו כן] כאן שא"א להיות המשכת הכתר במל' ע"י המצוה שצריך להיות נמשך דרך או"א [אבא ואימא] וז"א אם לא ע"י תוספת הארה באצילות ואז ממילא היה השפעה למטה והוא הנק' בחי' יחודים

So too here: it is impossible for there to be a drawing down of Keser into Malchus through the mitzvah — which must be drawn by way of Abba and Imma and Z'eir Anpin — except through an addition of illumination in Atzilus; and then, of itself, there would be bestowal below. And this is what is called the level of unifications.

(ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש גבי והנה בזה יובן ענין ברכת המצות כו' ותכלית וסוף הברכה הוא להיות גילוי מלכותו יתי):

(And see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments," regarding "And with this will be understood the matter of the blessing over the mitzvos," etc., "and the purpose and end of the blessing is that there be a revelation of His kingship, may He be blessed.")

5 ב ועתה יובן מ"ש ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה את הוי' אלקיך וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] א"ת [אל תקרי] מה אלא מאה כו'

2. And now will be understood what is written, "And now, Israel, what does Havayah your G-d ask of you, but to fear Havayah your G-d," and our Sages, of blessed memory, said: do not read mah (what) but me'ah (one hundred), etc.

פי' כי ענין המצות הוא המשכת כתר במל' והיינו מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה ולהמשיך אור הכתר במל' הנק' הוי' אלהיך

The explanation is that the matter of the mitzvos is the drawing down of Keser (the Crown) into Malchus (sovereignty). And this is "what does Havayah your G-d ask of you, but to fear," and to draw the light of Keser into Malchus, which is called "Havayah your G-d."

כי בחי' אור הכתר כמו שהיא למעלה אינן יכולים לקבלו ובמ"ת [ובמתן תורה] שהיה גילוי אור הכתר אנכי פרחה נשמתם

For the level of the light of Keser as it is above, they cannot receive it; and at the Giving of the Torah, when there was a revelation of the light of Keser — "Anochi (I)" — their souls flew out.

אבל מהו שואל מעמך להמשיך אור הכתר במל' הנק' מה כמ"ש מה רב טובך כו' (עיין זח"א [זהר חלק א] בההקדמה ד"ב ור"פ תרומה).

But what He asks of you is to draw the light of Keser into Malchus, which is called mah (what), as it is written, "How (mah) great is Your goodness," etc. (See the Zohar, Part I, in the Introduction, folio 2, and the beginning of Parshas Terumah.)

וזהו אלא מאה שע"י מאה ברכות ממשיכים מבחי' אור הכתר כמ"ש בפ' חיי שרה (דקכ"ג ע"א).

And this is "but me'ah (one hundred)": through one hundred blessings we draw down from the level of the light of Keser, as is written in Parshas Chayei Sarah (folio 123a).

והרב המגיד הקדוש ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] היה מרגלא בפומיה תמיד פסוק זה דועתה מה הוי' שואל מעמך כו'

And the holy Rav, the Maggid, of blessed memory, constantly had this verse on his lips: "And now, what does Havayah ask of you," etc.

והיה נותן בו טעם בתוספת ביאור ודקדוק הלשון כי"א ליראה את הוי' אלקיך דוקא דהיינו שא"צ [שאין צריך / שאינו צריך] לפרש ליראה את הוי' אלקיך שהוא המשכת אור א"ס במל' הנק' אלקים

And he would give a reason for it, adding an explanation and a precise reading of the wording, "but to fear Havayah your G-d" specifically: that is, there is no need to interpret "to fear Havayah your G-d" as the drawing of the Infinite Light (Or Ein Sof) into Malchus, which is called Elokim;

אלא יתפרש כפשוטו שכאו"א [שכל אחד ואחד] ימשיך אור הכתר באלקות השורה בו ממש דהיינו בחי' ניצוץ הארת המל' שבנפשו שע"י המצוה ששרשה מאור הכתר ימשיך בו הארה משם.

rather, it should be interpreted according to its plain meaning: that each and every one should draw the light of Keser into the G-dliness that actually rests within him, namely, the level of the spark of the illumination of Malchus that is in his soul — that through the mitzvah, whose root is from the light of Keser, he should draw into it an illumination from there.

6 וזהו אלקיך דוקא. וז"ש [וזהו שכתוב] ואהבת את הוי' אלקיך בכל מאדך שהיא בחי' רעותא דלבא דהיינו פנימית הלב שלמעלה מהגבלת הכלים דלב

And this is "your G-d" specifically. And this is [the meaning of] what is written, "And you shall love Havayah your G-d … with all your might (me'odecha)," which is the level of the desire of the heart (re'usa deliba), that is, the inner dimension (pnimiyus) of the heart, which is above the limitation of the vessels of the heart;

והוא ז"א בעתיקא אחיד ותליא ע"י יתעורר הכתר עליון מקור המקיפים להיות נמשך ושורה למטה. וזהו כל עיקר ענין המצות כו'.

and this is [the teaching] "Z'eir Anpin (the emotive attributes) is bound to and hangs upon Atika [the Ancient One]." Through this, the supernal Keser (Crown), the source of the encompassing lights, will be aroused to be drawn down and to rest below. And this is the whole essence of the matter of the mitzvos, etc.

7 והנה המצות נקראו לבושים ומקיפים אך התורה היא בחי' מזון לכו לחמו בלחמי

Now, the mitzvos are called garments and encompassing lights, but the Torah is the level of food — "Come, eat of my bread."

והענין כי התורה היא בחי' חו"ב [חכמה ובינה] שהוא תשב"כ [תורה שבכתב] שנק' ספר דאורייתא מחכמה נפקת ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] היא בחי' בינה והענין כי התורה שרשה ג"כ מבחי' הכתר אלא שהיא בבחי' חכמה שבכתר.

The explanation is that the Torah is the level of Chochmah (wisdom) and Binah (understanding): [Chochmah] is the Written Torah, which is called a book (sefer), for "the Torah comes forth from Chochmah"; and the Oral Torah is the level of Binah. And the explanation is that the Torah too has its root in the level of Keser (the Crown), except that it is at the level of the Chochmah within Keser.

8 וכמ"ש ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל דהיינו בחי' קו האמצעי שמבריח מן הקצה העליונה דכתר אל קצה התחתונה בסוף האצילות והוא המזווג ומייחד או"א [אבא ואימא] להמשיך בחי' טפת אבא כו'.

As it is written, "He established a testimony in Yaakov and set a Torah in Israel": that is, the level of the middle line, which runs from the upper end of Keser (the Crown) to the lower end, at the conclusion of the World of Atzilus (Emanation); and it is what couples and unites Abba and Imma (Chochmah and Binah), to draw down the level of the drop of Abba, etc.

והוא בחי' התורה והיינו ע"י הארת הכתר כנודע וז"ש [וזהו שכתוב] החכמה תחיה בעליה פי' כי למטה החכמה תחיה ממש את המצות

And this is the level of the Torah, and this is through the illumination of Keser, as is known. And this is [the meaning of] what is written, "Chochmah (wisdom) gives life to its masters (be'aleha)": the explanation is that below, Chochmah actually gives life to the mitzvos,

שהרי המצות הם בבחי' מל' ומקורה ושרשה הוא מאו"א [מאבא ואימא] וז"א כי ממל' שבחכמה נעשה חכמה שבמל' וכן ממל' דבחסד כו'

for the mitzvos are at the level of Malchus (sovereignty), and its source and root is from Abba and Imma and Z'eir Anpin (the emotive attributes): for from the Malchus within Chochmah comes the Chochmah within Malchus, and likewise from the Malchus of Chesed (kindness), etc.;

וכמו התורה שהיא בירור המצות דהיינו הטעם והשכל של אותו המצוה וה"ז [והרי זה] חיות המצוה ממש (וכמ"ש מזה בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כו')

[this is] like the Torah, which is the clarification of the mitzvos — that is, the reason and the rationale of that mitzvah — and this is truly the life-force (chayus) of the mitzvah. (As is written on this in the discourse beginning "I saw, and behold, a menorah of gold," etc.)

ומ"מ בשרש כל השרש המצות יותר נעלה אף מבחינת החכמה דתורה הרי שרש המצות מכתר שבכתר שהוא למעלה מהחכמה שבכתר. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה וע"פ יביאו לבוש מלכות)

Nevertheless, at the root of all roots, the mitzvos are loftier even than the level of the Chochmah of the Torah, for the root of the mitzvos is from the Keser within Keser, which is above the Chochmah within Keser. (And see what is written on this in the explanation on "Go out and see," and on "Let them bring royal apparel.")

וע"כ נקראו המצות בעליה דחכמה רק שאעפ"כ [שאף על פי כן] החכמה תחיה בעליה

And therefore the mitzvos are called the masters (be'aleha) of Chochmah; only that, even so, "Chochmah gives life to its masters."

וכידוע שלכך נק' התורה מזון לנפש כמ"ש לכו לחמו בלחמי כו' להיותם מחיה ממש

And as is known, this is why the Torah is called food for the soul, as it is written, "Come, eat of my bread," etc., since they actually give life.

אבל המצות נק' בשם לבושים דהיינו מצד שרשם באור הכתר שהוא בחי' מקיפים (ועמ"ש עוד מזה בביאור ע"פ אני לדודי כו')

But the mitzvos are called by the name garments, that is, on account of their root in the light of Keser, which is the level of encompassing lights (makifim). (And see what is written further on this in the explanation on "I am my Beloved's," etc.)

אך במקיפין עצמן יש ב' בחי' ולנגד זה נק' המצות לבוש והתורה נק' בית

However, within the encompassing lights themselves there are two levels; and corresponding to this, the mitzvos are called a garment, and the Torah is called a house:

אל תקרא בניך אלא בוניך והמל' נק' ג"כ לבוש ובית וכמאמר ר' [רבי] יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי וכתיב ויבן ה' את הצלע לשון בנין.

"Do not read banayich (your children) but bonayich (your builders)." And Malchus too is called a garment and a house, as in the saying of Rabbi Yose, "In all my days I never called my wife 'my wife,' but 'my house'"; and it is written, "And Havayah built the rib" — an expression of building.

9 והענין הוא כי ההפרש בין הלבוש לבית הוא כי אף ששניהם הם בחינת שומרים ומגינים על האדם מ"מ יש הפרש גדול ביניהם כי הלבוש הוא בקירוב גדול אל המתלבש בו וגם שהוא מיוחד למדתו דוקא.

The explanation is that the difference between a garment and a house is this: although both of them serve to guard and protect a person, nevertheless there is a great difference between them, for a garment is in great closeness to the one who wears it, and it is also fitted to his measure specifically.

משא"כ הבית הוא בריחוק הרבה ממנו לפי שהוא בהרחבות והתפשטות יתירה וע"כ אינה מיוחדת לפי מדת הדר בו.

Whereas a house is at a great distance from him, since it is of great breadth and expanse, and therefore it is not fitted to the measure of the one who dwells in it.

10 וכמ"כ [וכמו כן] למעלה יש ב' מיני מקיפים הא' המקיף שבבחי' השתלשלות שמבחי' פנימי שבעליון נעשה מקיף לתחתון

So too above, there are two kinds of encompassing lights. The first is the encompassing light within the chain of descending worlds (hishtalshelus), in which, from the level of what is inner in the higher one, an encompassing light is made for the lower one.

שהוא מיוחד רק לפי ערך הכלי שלגבי מדת אותו הכלי בשיעור קבלתה הוא בחי' מקיף משא"כ אם היתה רחבה היה נכנס בבחי' פנימיות וכמו שהוא בחי' פנימיות בעליון כו' והוא הנק' בחי' לבוש.

It is fitted only to the measure of the vessel: in relation to the measure of that vessel, in the extent of its capacity to receive, it is the level of an encompassing light, whereas if [the vessel] were wider, it would enter as an inner light (pnimiyus), just as it is the level of an inner light in the higher one, etc. And this is what is called the level of a garment.

11 והב' הוא בחי' מקיף כל המקיפין דהיינו בחי' אור העגול הראשון שהוא מקיף כל העולמות בהשוואה א' ולא שהוא מקיף פרטי

The second is the level of the encompassing light of all encompassing lights, that is, the level of the first circular light, which encompasses all the worlds equally, as one, and not that it is a particular encompassing light;

כי הוא מעצמות אור א"ס השוה ומשוה כו' וכוללם כולם כאי' [כאחד] והוא הנק' בשם בית. וז"ש [וזהו שכתוב] בע"ח [בעץ חיים] דשרש ההיכלות הוא משיורי אור המקיפין כו'

for it is from the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), "Who is equal and makes equal," etc., and it includes them all as one. And this is what is called by the name "house." And this is what is said in Etz Chaim, that the root of the heichalos (chambers) is from the remnants of the light of the encompassing lights, etc.

(ועיין מענין מזון לבוש בית ע"פ מזמור שיר חנכת הבית. ועמ"ש מענין ב' בחי' מקיפים בשיר השירים ע"פ כאהלי קדר כיריעות שלמה ובביאור ע"פ הבאים ישרש כו' ובביאור ע"פ כי תצא בענין ל' מ' דצלם)

(And see on the subject of food, garment, house, on "A psalm, a song for the dedication of the House." And see what is written on the subject of the two levels of encompassing lights in Shir HaShirim, on "like the tents of Kedar, like the curtains of Shlomo"; and in the explanation on "[In days] to come, Yaakov will take root," etc.; and in the explanation on "When you go out," on the subject of the lamed and mem of tzelem (image).)

והנה ב' מיני מקיפין הללו שניהם באים ומתגלים בבחי' מל' (ולכן אמר דוד מזמור שיר חנכת הבית עם היות ששלמה בנה הבית והיינו לפי שדוד היה מרכבה לכללות בחי' מלכות דאצילות וכמ"ש במ"א)

Now, these two kinds of encompassing lights both come and are revealed in the level of Malchus (sovereignty). (And therefore David said, "A psalm, a song for the dedication of the House," even though Shlomo built the House; this is because David was a chariot for the level of the Malchus of Atzilus (Emanation) in its general and collective expression (klalus), as is explained elsewhere.)

והיינו שמצד מה שהוא בבחי' מצות המלך זהו בחי' לבוש ושרשו מאור הכתר כנ"ל. אמנם מצד שהוא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] נק' בית

That is, inasmuch as it is at the level of "the commands of the King," this is the level of a garment, and its root is from the light of Keser (the Crown), as mentioned above. However, inasmuch as it is the level of the Oral Torah, it is called a house:

כמו הבית שהוא שומר להאדם ומצילו מן הקור והגשמים או מן החום כמ"כ [כמו כן] שמור זו משנה שמור לנוק' [לנוקבא]

just as a house guards a person and saves him from the cold and the rain, or from the heat, so too "Guard (shamor) — this is the Mishnah"; "guard" [corresponds] to the Nukva (the feminine),

שהוא בבחי' שומר הטוב מהרע ומבררת אותו כמ"ש ותתן טרף לביתה בחכמה יבנה בית חכמות נשים בנתה ביתה עיין ברבות ר"פ שמיני כי בחכמה דייקא אתברירו.

which is at the level of guarding the good from the evil and refining it, as it is written, "And she gives food (teref) to her household"; "Through wisdom a house is built"; "The wise among women builds her house" — see the Midrash Rabbah at the beginning of Shemini; for it is in Chochmah (wisdom) specifically that they are refined.

אך עכ"ז [עם כל זה] הוא ע"י כח המקיף עליון דבחי' בית ובחי' זו בתורה הוא הבל הדבור שמדבר המשנה

But even so, this is through the power of the supernal encompassing light of the level of a house. And this level in the Torah is the breath of the speech with which one speaks the Mishnah,

שהוא בחי' מקיף וכמ"ש ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך וכמ"ש במ"א ע"פ ביום השע"צ [השמיני עצרת] בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה וכמ"כ [וכמו כן] ג"כ בבינונים ספ"ה בשם הפע"ח [הפרי עץ חיים]

which is the level of an encompassing light, as it is written, "And I have put My words in your mouth, and in the shadow of My hand I have covered you"; and as is explained elsewhere, on "On the day of Shemini Atzeres," on the subject of "Study is great, for it leads to action"; and likewise also in [the Book of] the Beinonim, at the end of chapter 5, in the name of the Pri Etz Chaim.

ועמ"ש ג"כ מענין הדבור בד"ת בד"ה את חקת התורה גבי ושני תולעת. אך להבין מה שאמרו שמור זו משנה דוקא דהיינו תשבע"פ [תורה שבעל פה].

And see also what is written on the subject of speech in words of Torah in the discourse beginning "This is the statute of the Torah," regarding "and scarlet wool." But to understand why they said "Guard — this is the Mishnah" specifically, that is, the Oral Torah:

12 והענין כי התורה היא להבדיל בין הטמא לטהור. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בת"כ [בתורת כהנים] ס"פ שמיני צ"ל בין פרה לחמור והלא כבר הם מפורשים.

The explanation is that the Torah is to distinguish between the impure and the pure. And our Sages, of blessed memory, said in the Toras Kohanim, at the end of Shemini: Need it say, between a cow and a donkey? Are they not already explicit?

א"כ למה נאמר ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור. בין טמאה לך לטהורה לך. בין שנשחט רובו של קנה לנשחט חציו. וכמה הוא בין רובו לחציו מלא שעורה עכ"ל [עד כאן לשונו]

If so, why does it say, "And to distinguish between the impure and the pure"? Between what is impure for you and what is pure for you: between [an animal] of which the greater part of the windpipe was slaughtered and one of which half was slaughtered. And how much is [the difference] between its greater part and its half? A barleycorn's breadth. End of quote.

והיינו כי מה שמבואר בתשב"כ [בתורה שבכתב] שהוא אסור או מותר אין זה צריך לפנים ואינו נק' הוראה כלל בפ"ק [בפרק קמא] דהוריות (דף ד' ע"א) לענין הורו ב"ד [בית דין] משום דזיל קרי בי רב הוא.

That is, what is made clear in the Written Torah to be forbidden or permitted does not need [to be taken] inside [to the sages], and is not called a ruling (hora'ah) at all, [as stated] in the first chapter of Horayos (folio 4a) regarding [the law of] "the court ruled," because it is [a case of] "go and read it in the schoolhouse."

כי הוראה זהו שייך על דבר שאינו גלוי כ"כ [כל כך] ויש לספק בו

For a ruling applies to a matter that is not so revealed, in which there is room for doubt;

ולכן עיקר הוראה זו הוא ע"י תשבע"פ [תורה שבעל פה] שבה מתברר אף בדברים המסופקים מהו אסור ומהו מותר וההוראה הוא הבירור וזהו דשמור זו משנה.

therefore the essence of this ruling is through the Oral Torah, in which it is clarified, even in doubtful matters, what is forbidden and what is permitted; and the ruling is the clarification (birur). And this is [the meaning of] "Guard — this is the Mishnah."

13 והנה בגשמיות ההבדלה הוא כפשוטו שלא יאכלו האיסור. אך ההבדלה ברוחניות הוא כי ידוע שכל דבר איסור מה שהוא אסור על האדם יש לו שרש ומקור למעלה בקליפות.

Now, physically, the separation is in its plain sense: that they not eat what is forbidden. But the separation in spirituality is this: it is known that every forbidden thing — whatever is forbidden to a person — has a root and source above, in the kelipos (the husks).

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד וע"י זה שאומר הוא אסור ופסול וכיוצא הוא מבטלו ומורידו מגדולתו

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "One who commits one transgression acquires for himself one accuser." And through one's saying "it is forbidden" and "invalid" and the like, he nullifies it and brings it down from its greatness,

כי באמת הרע מצד עצמו היה כלא היה רק בבחי' חוצפא אם תגביה כנשר כו' וע"י המבטשין יפלו ויתפרדו כל פועלי און.

for in truth evil in and of itself is as if it never was, except at the level of brazenness (chutzpa) — "Though you rise high like the eagle," etc. — and through those who strike [it], all workers of iniquity shall fall and be scattered.

14 והנה בחינה זו הוא בחי' מל' מתניתא מלכתא שגוזר כך וכך כו'. ולכן התשבע"פ [התורה שבעל פה] בבחי' זו שנקראת בית היא בחי' שומר להלבושים הנעשים ממעשה המצות

Now, this level is the level of Malchus (sovereignty) — "the Mishnah is a queen" — which decrees thus and thus, etc. Therefore the Oral Torah, in this level, which is called a house, is the level of a guard for the garments that are made from the performance of the mitzvos.

והענין כי המצות עצמן אף ששרשן בכתר והוא בחי' הרצון אשר במצוה אבל גוף הדבר שנעשה בו המצוה הוא מנוגה כמו ציצית מצמר וכיוצא ויש בו טו"ר [טוב ורע]

The explanation is that the mitzvos themselves — although their root is in Keser (the Crown), and this is the level of the will that is in the mitzvah — nevertheless the very object with which the mitzvah is done is from nogah [the glowing husk], such as tzitzis from wool and the like, and there is good and evil in it,

וצריך בירור והיינו ע"י בחי' מל' ותתן טרף לביתה כו' וגם צריך שמירה והוא בחינת תכלת נהורא תכלא שחפו בו המשכן הוא בחי' בית.

and it needs refining, and this is through the level of Malchus — "And she gives food (teref) to her household," etc. And it also needs guarding, and this is the level of techeles [sky-blue wool], "the blue light (nehora techela)," with which the Mishkan [the Tabernacle] was covered, which is the level of a house.

15 ועמ"ש סד"ה מה טובו אוהליך יעקב אוהל נקי דירת עראי בחי' בעלי עסקים שקובעים עתים לתורה פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית

And see what is written at the end of the discourse beginning "How goodly are your tents, Yaakov": a tent is called a temporary dwelling — the level of businessmen who set times for Torah, one chapter in the morning and one chapter in the evening;

משכנותיך נק' דירת קבע כשעוסק בתורה תמיד ועכ"פ [ועל כל פנים] נק' התורה דירה ובית שהוא שומר להלבושים ועמ"ש מענין מקיף דתכלת סד"ה ויקח קרח

"your dwelling places" are called a permanent dwelling — when one engages in Torah constantly. At any rate, the Torah is called a dwelling and a house, which guards the garments. And see what is written on the subject of the encompassing light of techeles at the end of the discourse beginning "And Korach took."

וזהו למען תירא. כי הנה מתחלה נאמר וזאת המצוה כו' לעשות בארץ. אבל צ"ל ג"כ למען תירא כ'ו לשמור.

And this is "So that you will fear." For at first it says, "And this is the commandment, etc., to do in the land"; but there must also be "so that you will fear, etc., to guard."

16 ופי' כי לעשות היינו המשכת הכתר ע"י המצות והוא הנק' לבוש כנ"ל

The explanation is that "to do" is the drawing down of Keser (the Crown) through the mitzvos, and this is what is called a garment, as mentioned above.

והדר לשמור כו' היינו בחי' שמור זו משנה אך אם ה' לא יבנה כו' וצ"ל למען תירא את ה'.

And then "to guard," etc., that is, the level of "Guard — this is the Mishnah." But "Unless Havayah builds," etc.; and so there must be "so that you will fear Havayah."

פי' אם ה' לא יבנה בית היינו כי אותיות התורה נק' בית וכמ"ש דס"ה אחת שאלתי מאת ה'. שבתי בבית ה'.

The meaning of "Unless Havayah builds the house" is that the letters of the Torah are called a house, as is written at the end of the discourse beginning "One thing I asked of Havayah": "that I may dwell in the house of Havayah."

17 וצ"ל בית הוי' דוקא דהיינו כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך וכמ"ש מזה סד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר כו'

And it must be the house of Havayah specifically: that is, as it is written, "And My words which I have put in your mouth"; and as is written on this at the end of the discourse beginning "The heads of the tribes," regarding "saying: This is the thing," etc.

וזהו תען לשוני אמרתך וכמ"ש ג"כ סד"ה ששים המה מלכות בענין פי' בכל המקום אשר אזכיר את שמי כו' ע"ש

And this is "My tongue shall respond to Your word"; and as is written also at the end of the discourse beginning "There are sixty queens," on the subject of the meaning of "In every place where I cause My Name to be mentioned," etc.; see there.

ולהיות כן הוא ע"י למען תירא את הוי' ולא תחללו כו' שלא להיות יש ודבר מפסיק כו'

And for it to be so is through "so that you will fear Havayah," and "you shall not profane," etc., so that there not be a yesh (a separate existence) and a thing that interrupts, etc.

משא"כ התורה שבלי יראה אינו נק' בית ה' כ"א נק' רק תרעא לדרתא (בפ' במה מדליקין דל"א)

Whereas Torah that is without fear is not called the house of Havayah, but is called only "a gate to the courtyard" (in the chapter Bameh Madlikin, folio 31).

וזהו כי אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא ואין נעשה כלל הבירור וההבדלה באמרו כשר ופסול.

And this is because "Torah without fear and love does not fly upward," and the refining and separating, by one's saying "kosher" and "invalid," does not come about at all.

וע"כ אמר למען תירא כו' לשמור

And therefore it says, "So that you will fear," etc., "to guard."

וגם כמ"ש במ"א ע"פ השמים כסאי כו' איזה בית אשר תבנו לי שבחי' מקיף עליון דבית הוא הנעשה ע"י כריעות והשתחואות דשמו"ע [דשמונה עשרה] שהוא בחינת ביטול כו' וזהו למען תירא כו' לשמור כו'.

And also, as is written elsewhere on "The heavens are My throne," etc., "What house would you build for Me?": that the level of the supernal encompassing light of a house is what is made through the bending of the knees and the bowings of the Shemoneh Esreh [the standing prayer], which is the level of self-nullification (bittul), etc. And this is "So that you will fear," etc., "to guard," etc.

ועי' בפ' נח (דף ע"ד א') ע"פ והבית בהבנותו ובפ' וישלח (דף קע"ב) ועמ"ש בד"ה וכל בניך גבי א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך:

And see in Parshas Noach (folio 74a) on "And the house, in its being built," and in Parshas Vayishlach (folio 172); and see what is written in the discourse beginning "And all your children," regarding "do not read banayich (your children) but bonayich (your builders)."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 10

שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד ואהבת כו'

Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One

1 שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד ואהבת כו'. וצריך להבין למה הזכיר ב' פעמים הוי'.

"Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One. And you shall love," etc. We need to understand why [the verse] mentions [the Name] Havayah twice.

ועוד למה הפסיקו אכנה"ג [אנשי כנסת הגדולה] בין אחד לואהבת בבשכמל"ו [בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד].

וגם צריך להבין פי' שמע שהוא לשון אסיפה מלשון וישמע שאול את העם וגם לשון הבנה

Further: why did the Men of the Great Assembly interrupt between "One" and "And you shall love" with "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever"? We also need to understand the meaning of "Shema," which is a term of gathering, as in "And Shaul gathered (vayeshama) the people," and also a term of understanding.

והנה ואהבת הוא לשון ציווי וגם לשון עתיד פי' שאומר הכתוב שכשיעמיק בדעתו ויבין שהוי' אחד יבוא לבחי' ואהבת לשון עתיד בכל לבבך בשני יצריך. שאפילו היצה"ר [היצר הרע] הוא נכנע ובטל לגבי אהבת ה'.

Now, "And you shall love" is a term of command and also a term of the future. That is, the verse is saying that when a person delves deeply with his mind and understands that Havayah is One, he will come to the level of "And you shall love" (a term of the future) "with all your heart," "with both your inclinations": even the evil inclination is subdued and nullified before the love of G-d.

2 והנה כל אחד ואחד אומר ב' פעמים בכל יום קריאת שמע שחרית וערבית ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינם מגיעים לבחי' ואהבת.

Now, each and every one recites the Shema twice every day, morning and evening, and nevertheless they do not reach the level of "And you shall love."

אך הענין הוא כי הנה כתיב ראה נתתי לפניך היום את החיים וכו' ובחרת בחיים לאהבה את הוי' אלקיך בכל לבבך כי הוא חייך

But the explanation is this. It is written, "See, I have set before you today life," etc., "and you shall choose life, to love Havayah your G-d with all your heart, for He is your life."

היינו כל אחד ואחד שרוצה לעבוד ה' צריך לידע בתחלה הבחירה שלו.

That is, each and every one who wishes to serve G-d must first know [what] his choice [is].

3 ולכן כתיב ובחרת בחיים. וצריך להבין מי הוא שאינו רוצה לבחור בחיים והלא כל או"א [אחד ואחד] אוהב חיים.

That is why it is written, "and you shall choose life." Now we need to understand: who is there that does not want to choose life? Surely each and every one loves life!

ואדרבה מי שאוהב חיים הוא אדרבה אוהב את ההיפוך דהיינו תענוגי עוה"ז. ואיך כתיב ובחרת בחיים לאהבה את הוי' אלקיך והלא היצה"ר [היצר הרע] אוהב את החיים.

On the contrary, one who loves life is, if anything, a lover of the opposite, namely the delights of this world. So how can it be written, "and you shall choose life, to love Havayah your G-d"? Surely the evil inclination loves life!

אך צריך לידע מה נק' חיים הנה כתיב ויאמר אלהים יהי רקיע וכו' ויהי מבדיל כו'

But we need to know what is called "life." It is written, "And G-d said, Let there be a firmament," etc., "and let it divide," etc.,

ויעש אלקים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע.

"And G-d made the firmament, and He divided between the waters that are below the firmament and the waters that are above the firmament."

4 וצריך להבין למה שינה במאמר זה יותר מבשאר מאמרים שנאמר ענין הבדלת הרקיע שני פעמים ויהי מבדיל ויבדל.

We need to understand why [the Torah] varied in this utterance more than in the other utterances, in that the dividing of the firmament is stated twice: "and let it divide" and "and He divided."

אך הנה מבשרי אחזה אלוה למשל כל החיות שבאדם נמשך מהלב דהיינו עד"מ התהוות הקול והדבור הוא שנמשך מהלב להריאה ומהריאה לקנה

But "from my flesh I behold G-d." By way of analogy: all the life-force in a person is drawn from the heart. That is, for example, voice and speech come into being in that [the life-force] is drawn from the heart to the lungs, and from the lungs to the windpipe.

וזהו קול ודבור שיוצא מהם וגם אפילו המוח מקבל חיות מן הלב שעולה מן הלב למוח לחשוב ולהרהר

And this is the voice and speech that come out of them. And even the brain, too, receives life-force from the heart, [life-force] that rises from the heart to the brain to think and to reflect.

והנה זהו בחי' המשכת חיות רוחני מהלב שיומשך מזה הדבור והמחשבה וכן נמשך כ"כ [כל כך] מהלב חיות גשמי לכל האברים והוא דם הנמשך מהלב לכל האברים

Now, this is the level of a spiritual life-force drawn from the heart, from which speech and thought are drawn. And likewise a physical life-force is also drawn from the heart to all the limbs, namely the blood that is drawn from the heart to all the limbs.

ומזה נעשה גידול הבשר ודם זה נעשה מהמאכל שמתברר בקיבה וכבד והמובחר עולה ללב והפסולת יוצא דרך בני מעיים לחוץ.

And from this comes the growth of the flesh. And this blood is made from the food, which is sorted in the stomach and the liver: the choicest part rises to the heart, and the waste goes out through the intestines.

5 וכל זה הוא מתחלק על ידי הפרסא שמפסקת דהיינו חצר הכבד שהוא המבדיל בין אברי הנשימה לאברי המזון.

All of this is divided by the partition (parsa) that separates, namely the diaphragm, which is what divides between the organs of breathing and the organs of nourishment.

כך ממש בנמשל כביכול הנה כתיב צור לבבי שכללות החיות נמשך ממנו יתי כדכתיב ואתה מחיה את כולם והנה יש גם כן ב' בחי' השפעות.

Exactly so in the analogue, as it were. It is written, "the Rock of my heart," for the life-force as a whole is drawn from Him, may He be blessed, as it is written, "and You give life to them all." And here too there are two levels of flow.

האי הוא הנקרא בחי' מים עליונים הוא תענוג עליון אז תתענג על ה'.

The first is what is called the level of the "upper waters," which is supernal delight: "then you will delight in Havayah."

6 והבי הוא מים תחתונים הם הפסולת תענוגי עוה"ז שנמשכים ע"י הפרסא ורקיע המבדיל בין מים עליונים למים תחתונים

The second is the "lower waters," which are the waste, the delights of this world, drawn through the partition and the firmament that divides between the upper waters and the lower waters.

וזהו ובחרת בחיים העליונים שהוא בחי' עץ החיים ותענוג עליון ולמאוס בתענוגים גשמיים שמבחי' מים תחתונים עה"ד טו"ר [עץ הדעת טוב ורע].

This is "and you shall choose life": the supernal life, which is the level of the Tree of Life and supernal delight; and to despise the physical delights, which come from the level of the lower waters, the Tree of Knowledge of good and evil.

אך איך יוכל להגיע לבחי' זו הוא ע"י ק"ש [קריאת שמע] שחרית וערבית שמע הוא שם ע' רבתי.

But how can one reach this level? It is through the recital of Shema, morning and evening. "Shema" is shem ["name"] [and] the large ayin.

ע' [שבעים] הוא ז' מדות לך הוי' הגדולה והגבורה כוי' ז' מדות כל אחד כלול מעשר ושם הוא אותיות מהמדות [כמ"ש בד"ה השמים כסאי] שהוא הארה הנמשך ומתפשט להוות יש מאין

The ayin [whose value is seventy] is the seven emotive attributes (middos), "Yours, Havayah, are the greatness and the might," etc.: seven attributes, each comprising ten. And shem is letters [that come] from the attributes (as is explained in the discourse beginning "The heavens are My throne"), which is a radiance that is drawn forth and spreads out to bring into being something from nothing.

דהיינו ששמו יתי מחיה בעצמו דהא כי נשגב שמו לבדו כתיב ששמו הוא נשגב הודו על ארץ ושמים שאפי' [שאפילו] על ארץ ושמים אינו אלא הודו זיו הארה מהאותיות

That is, His Name, may He be blessed, itself gives life. For it is written, "for His Name alone is exalted": His Name is exalted; "His splendor is over earth and heavens": even over earth and heavens it is nothing but "His splendor," a gleam of radiance from the letters.

והוא בחי' בדבר ה' שמים נעשו שיש בו התחלקות הזמן.

This is the level of "By the word of Havayah the heavens were made," in which there is a division of time.

דהיינו ביום א' יהי אור. ביום ב' יהי רקיע ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית.

That is, on the first day, "Let there be light"; on the second day, "Let there be a firmament." And "in His goodness He renews each day, continually, the work of creation."

7 והענין הוא כך שבכל יום ויום מתגלה דבר יום ביומו היינו בחי' האותיות והדבור הנמשך מבחי' המדה שביום ההוא

The matter is as follows. On each and every day there is revealed "the word (davar) of each day on its day," that is, the level of the letters and the speech drawn from the level of the attribute of that day.

דהיינו ביום א' נמשך אותיות יהי אור מבחי' מדת החסד. ביום ב' יהי רקיע וכו'.

That is, on the first day the letters of "Let there be light" are drawn from the level of the attribute of Chesed (kindness); on the second day, "Let there be a firmament," etc.

8 ויום שבת הוא חוזר למקורו כמו שהיה כמשל אדם שהוא מחשב או מדבר וכשיכיל מדבורו או ממחשבתו חוזר למקורו הראשון. כך כביכול אצלו יתברך נק' שבת להוי' אלקיך.

And on the day of Shabbos it returns to its source, as it was, like a person who is thinking or speaking: when he finishes his speech or his thought, he returns to his first source. So too, as it were, with Him, may He be blessed: [this] is called "a Shabbos to Havayah your G-d."

ופי' ישראל הוא ישראל עלה במחשבה וכשמתבונן שהוי' אלקינו שם הוי' הוא בחי' צמצום והתפשטות והמשכה והוא להיות אלקינו בחי' מחשבה עילאה להיות התהוות נש"י [נשמות ישראל] שנתהוו מבחי' מחשבה עילאה

The meaning of "Israel" is: "Israel arose in thought." And when one contemplates that "Havayah is our G-d": the Name Havayah is the level of tzimtzum (contraction), expansion and drawing-down, and it is in order to be "our G-d," the level of the Supernal Thought, so that the souls of Israel come into being, for they came into being from the level of the Supernal Thought,

שהוא גבוה יותר מבחי' הוי' אחד שהוא צמצום והתפשטות והמשכה להיות בחי' דבור שמזה שרש התהוות ז' רקיעים והארץ וד' רוחות העולם הנרמזים בחי"ת ד' דאחד.

which is higher than the level of "Havayah is One," which is contraction, expansion and drawing-down to become the level of speech, from which is the root of the coming-into-being of the seven heavens, the earth and the four directions of the world, alluded to in the ches [= eight] and dalet [= four] of echad ("One").

9 וכנ"ל במשל מהלב נמשך חיות לדבור וגם למוח לחשוב ולהרהר והרי המשכה לבחי' מחשבה הוא גבוה יותר כו'

As mentioned above in the analogy: from the heart life-force is drawn to speech and also to the brain, to think and to reflect; and the drawing-forth to the level of thought is surely higher, etc.

וזהו שנאמר ב' שמות הוי' וכך יובן ג"כ למעלה שפי' הויה אלקינו היינו נש"י [נשמות ישראל] עלו במחשבה הוא גבוה יותר מבחי' ההמשכה דבחי' דבור ואפילו מבחי' מלאכים וברוח פיו כל צבאם כו'

This is why the Name Havayah is said twice. And so it is to be understood above as well: the meaning of "Havayah is our G-d" is that the souls of Israel arose in thought, which is higher than the level of the drawing-forth of the level of speech, and even than the level of the angels, "and by the breath of His mouth all their host," etc.

והענין שבחי' הוי' אחד אין נופל לשון אחד כ"א בהשתלשלות בחי' שמים וארץ כו' שהם בחי' ששה קצוות רוחניים וגשמיים כו' והוא ית' אחד בהם לפי שהם בטלים אליו ית' [וכמ"ש בפרשה בהעלותך וע"פ וארא]

The explanation is that [regarding] the level of "Havayah is One," the term "one" applies only within the chain of descending worlds (hishtalshelus), the level of heaven and earth, etc., which are the level of the six directions, spiritual and physical, etc.; and He, may He be blessed, is One within them because they are nullified to Him, may He be blessed (as is explained in Parshas Beha'aloscha and on the verse "And I appeared").

אבל בחי' הויה אלקינו הוא המשכה מבחי' יחיד שהוא ית' יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא

But the level of "Havayah is our G-d" is a drawing-forth from the level of Yachid, the Singular One: He, may He be blessed, is singular and unique, and He alone is.

וכמאמר זרע יצחק יחידו שהוא בחי' חיי החיים שלמעלה אפילו מבחי' חיים הרוחניים שהוא בחי' ואתה מחיה את כולם בחי' ואתה אותיות הדבור מא' עד ת' וה' מוצאות הפה.

As in the saying, "the seed of Yitzchak, his only one (yechido)": this is the level of the Life of life, which is higher even than the level of spiritual life, the level of "and You (ve'atah) give life to them all." The level of ve'atah is the letters of speech, from alef to tav, and the hei [= five] articulations of the mouth.

10 וזהו מכלכל חיים. וכמאמר יחיד חי העולמים מלך שהוא ית' יחיד ומיוחד וחי העולמים אינו אלא מבחי' מלך כו' וזהו כי עמך מקור חיים.

This is [the meaning of] "He sustains life." And as in the saying, "Singular One, Life of the worlds, King": He, may He be blessed, is singular and unique, and "Life of the worlds" is only from the level of "King," etc. And this is "For with You is the source of life."

וכשמתבונן בזה שהוי' אלקינו בחי' יחיד ממש וכמ"ש אחת היא יונתי אחת היא היינו מה שהנשמה נק' יחידה ע"ש [על שם] שמקבלת מבחי' יחיד.

And when one contemplates this, that "Havayah is our G-d" is the very level of Yachid, as it is written, "One is she, my dove … one is she": that is, the soul is called Yechidah [the singular one] because it receives from the level of Yachid.

11 וע"י התבוננות זו ממילא יבא לבחי' ואהבת את הויה אלקיך ממש בכל לבבך בבחי' יחידה שבנפש שבכל ניצוץ האדם כביכול ישראל עלה במחשבה.

Through this contemplation he will automatically come to the level of "And you shall love Havayah your G-d," truly, "with all your heart," with the level of Yechidah in the soul, which is in every spark of man, as it were: "Israel arose in thought."

וע"ז אמר משה רבינו עליו השלום ונשב בגיא מול בית פעור כשהזהיר על משנה תורה אמר שיהיה מול בית פעור

Of this Moshe Rabbeinu, peace be upon him, said, "And we dwelt in the valley opposite Beis Pe'or." When he gave his warning regarding Mishneh Torah [the repetition of the Torah], he said that it should be opposite Beis Pe'or.

ופעור הוא שם ע"ז [עבודה זרה] שרצו להמשיך החיות מלמעלה למים התחתונים שהוא תענוגי עוה"ז וכענין בן סורר זולל וסובא שבתורה פ' כי תצא

Pe'or is the name of an idolatry whose [worshippers] wanted to draw the life-force from above into the lower waters, which are the delights of this world, like the matter of the wayward son, "a glutton and a drunkard," in the Torah, Parshas Ki Seitzei.

לכן היו מתריזין עצמן להמשיך הפסולת כו' וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] של"א פ"ה ולכן הזהיר ונשב בגיא מול בית פעור

Therefore they would relieve themselves, to draw down the waste, etc., as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 31, chapter 5. That is why he cautioned, "And we dwelt in the valley opposite Beis Pe'or."

כי גיא היינו בחי' שפלות והכנעה וביטול אליו ית' שהוא מול והיפך בית פעור כי כל איש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו הוי' אלקיך שנעשה מהם כלא היו אבל ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כו'

For "valley" is the level of lowliness, submission and self-nullification (bittul) to Him, may He be blessed, which is "opposite," the reverse, of Beis Pe'or. For "every man who followed Baal Pe'or, Havayah your G-d destroyed him," so that they became as though they had never been; but "you who cleave to Havayah your G-d are alive," etc.

ופי' ונשב בגיא ייל [יש לומר] שזהו ענין ק"ש [קריאת שמע] שהיא מיושב וק"ש הוא להיות בחי' ביטול למס"נ [למסירות נפש] באחד.

And the meaning of "And we dwelt (vaneishev, also 'we sat') in the valley": it can be said that this is the recital of Shema, which is [said] sitting, and the recital of Shema is in order to be in the level of bittul, to [the point of] self-sacrifice (mesirus nefesh) at [the word] "One."

12 והנה קודם החורבן בית ראשון שהיו נשמות גבוהות היו יכולים להגיע לואהבת ע"י התבוננות לבד שמע ישראל כו' ואהבת.

Now, before the destruction of the First Temple, when there were lofty souls, they could reach "And you shall love" through contemplation alone: "Hear, O Israel," etc., "And you shall love."

אבל אחר החורבן אינו יכול להגיע לואהבת אלא על ידי בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שהוא קבלת עול מ"ש.

But after the destruction one cannot reach "And you shall love" except through "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," which is accepting the yoke of the Kingdom of Heaven (kabbalas ol malchus shamayim).

13 ובזה מתורץ הקושיא דלעיל למה אין כל אחד מגיע לבחי' ואהבת כי כדי להגיע עכשיו לבחי' ואהבת צ"ל ע"י קבלת עול מלכות שמים שזהו ענין בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שהצריכו לומר קודם ואהבת

With this the question above is resolved: why is it that not everyone reaches the level of "And you shall love"? For to reach the level of "And you shall love" now, it must be through accepting the yoke of the Kingdom of Heaven, which is the matter of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," which they required to be said before "And you shall love."

והיינו ענין לאכפיא ס"א [סטרא אחרא] דהיינו בטל רצונך ביטול הרצון גשמי הוא בחי' עבודה וקבלת עו"מ [עול מלכות] יתי' דאין מלך בלא עם לשון עוממות שהוא יש ודבר ואעפ"כ [ואף על פי כן] מבטל רצונו מכל וכל

This is the matter of subduing the sitra achra (the other side), namely "Nullify your will." The nullification of physical will is the level of service and of accepting the yoke of His Kingship, may He be blessed. For "there is no king without a people (am)," a term [akin to] omemos ["dimmed"], for [a subject] is a yesh (an existence) and a thing, and nevertheless he nullifies his will completely.

וכל דבר שאינו בביטול הרצון אינו נק' עבודה כלל (ועמ"ש בפ' שלח ע"פ ועתה יגדל. וע"פ כי עמך מקור חיים)

And anything that is not in nullification of will is not called service at all. (And see what is written in Parshas Shelach on the verse "And now, let [the power] be great," and on the verse "For with You is the source of life.")

וביטול רצון היינו כפשוטו לעשות הפך מה שהלב חומד הן בבחי' סור מרע הן בבחי' ועשה טוב בסור מרע הוא קדש א"ע [את עצמו] במותר לך והוא בחי' נדר

Nullification of will means, simply, doing the opposite of what the heart desires, both in the aspect of "turn away from evil" and in the aspect of "do good." In "turn away from evil," it is "Sanctify yourself in what is permitted to you," and this is the level of a vow.

ואיש כי ידור נדר להי' נדרים סייג לפרישות מביא לידי קדושה הוא בחי' אה"ר [אהבה רבה] בכל לבבך (ועמ"ש ע"פ ראשי המטות כו')

And "when a man vows a vow to Havayah": "vows are a fence for abstinence"; [abstinence] "brings one to holiness." This is the level of great love (ahavah rabbah), "with all your heart." (And see what is written on the verse "the heads of the tribes," etc.)

ופעמים נאמר נקיות מביא לידי פרישות והיינו שקודם החורבן השיגו בחי' נדר

And sometimes it is said, "Cleanliness brings one to abstinence." That is, before the destruction they attained the level of a vow.

(עיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] ס"פ יתרו) (דצ"א ע"ב) נדר איהו לעילא ואינון חיי כו' וע' מש"ל [מה שכתוב לעיל] בפי' חיים אבל כהיום אנו אומרים בלא נדר.

(See the Raaya Mehemna at the end of Parshas Yisro) (p. 91b): "A vow is above, and they are the life of," etc. And see what is written above on the meaning of "life." But nowadays we say, "without a vow."

ובבחי' ועשה טוב ההיפוך הוא היינו אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד שהפעם האחד שהוא יותר מרגילותו חשוב ממאה אשר הוא רגילותו

And in the aspect of "do good," [doing] the opposite is as follows: "One who reviews his chapter a hundred times is not comparable to one who reviews his chapter a hundred and one times," for the one time that is beyond his habit is worth more than the hundred that are his habit.

וכן בצדקה שהפרוטה שהוא נותן יותר מרגילותו חשוב ביותר מן הרגילות וזהו קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] ועי"ז יכול לבוא לבחי' ואהבת ובכל מאדך

So too with charity: the coin that one gives beyond his habit is worth more than what is habitual. This is accepting the yoke of the Kingdom of Heaven, and through this one can come to the level of "And you shall love … and with all your might."

כי הנה כתיב אור זרוע לצדיק וזרעתיה לי בארץ (ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה)

For it is written, "Light is sown for the righteous," and "I will sow her for Me in the land." (And see what is written on the verse "When Pharaoh sent out.")

וזהו כלל שלא יוכל להשתנות מיש ליש אחר אלא בביטול מהותו כמשל הזריעה שזורעין גרעין אחד אינו צומח עד שנרקב וכשנרקב צומחים ממנו כמה שבלים.

And this is a general rule: nothing can change from one existence (yesh) to another existence except through the nullification of its essence, like the analogy of sowing: when one sows a single kernel, it does not sprout until it has rotted, and when it has rotted, many ears grow from it.

כך הוא ממש בנמשל כשמבטל רצונו ואתכפיא סט"א [סטרא אחרא] אזי יוכל לבוא לבחי' ואהבת בכל מאדך בחי' אהבה גדולה שאינה יכולה להתקבל בכלי

Exactly so in the analogue: when one nullifies his will and the sitra achra is subdued, then he can come to the level of "And you shall love … with all your might," the level of a great love that cannot be received in a vessel.

שבחי' בכל נפשך הוא בחי' אהבה שנתקבל במוח שהוא בחי' כלי אבל בחי' ובכל מאדך לא היה בשום כלי אלא הכלי שלה הוא מל' פה ותושבע"פ [ותורה שבעל פה] קרינן לה ונקרא מצות המלך אסור ומותר טמא וטהור כשר ופסול ומתניתא וכו'.

For the level of "with all your soul" is the level of a love that is received in the mind, which is the level of a vessel; but the level of "and with all your might" is not in any vessel. Rather, its vessel is Malchus, "Malchus is the mouth, and we call it the Oral Torah," and it is called "the King's command": forbidden and permitted, impure and pure, fit and unfit, and the Mishnah (matnisa), etc.

14 וזהו כן יעמוד זרעכם ושמכם זרעכם הוא בחי' אור זרוע אשריכם זורעי כו' ושמכם בחי' ויעש דוד שם קבלת עול מלכות שמים שהוא בחי' הביטול רקיבת הגרעין שע"י יוכל להיות הצמיחה

This is [the meaning of] "So shall your seed and your name endure." "Your seed" is the level of "Light is sown," "Fortunate are you who sow," etc. And "your name" is the level of "And David made a name": accepting the yoke of the Kingdom of Heaven, which is the level of the nullification, the rotting of the kernel, through which the growth can come about.

(והנה ע"י"ז נקרא כנס"י בחי' תמתי שממשיכים שגם למטה יהיה הגילוי כמו למעלה. וזהו שכתוב לע"ל [לעתיד לבוא] ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים שהוא בחי' מים תחתונים שלא יהיו עוד בבחי' ומשם יפרד כו'

(Now, through this the Congregation of Israel is called the level of "My perfect one" (tamasi), for they draw down so that below, too, there will be revelation as above. And this is what is written of the Time to Come: "And a spring shall go forth from the House of Havayah and water the valley of Shittim," which is the level of the lower waters, that they will no longer be in the level of "and from there it divided," etc.,

וכמ"ש במ"א ע"פ ששים המה מלכות כו' והיינו ע"י בחי' עומ"ש [עול מלכות שמים] ובכל מאדך שהוא בחי' באר מים חיים שנעשים המים בחי' מים חיים ע"י עברם דרך הארץ כו'

as is explained elsewhere on the verse "There are sixty queens," etc. And this is through the level of the yoke of the Kingdom of Heaven and "with all your might," which is the level of "a well of living waters": the waters become the level of living waters by passing through the earth, etc.,

וכמ"ש פ' חקת ע"פ עלי באר כו' ועי"ז נמשך בחי' ומעין יצא כו' והשקה כו') **ועיין מענין פסוק שמע ישראל ברבות ס"פ ואתחנן ויחי פצ"ח ויקרא ס"פ ד'.**

as is explained in Parshas Chukas on the verse "Spring up, O well," etc. And through this is drawn the level of "and a spring shall go forth," etc., "and water," etc.) **And see on the subject of the verse "Hear, O Israel" in** [Midrash] **Rabbah: at the end of Parshas Va'eschanan; Vayechi, chapter 98; Vayikra, at the end of chapter 4.**

בשה"ש [בשיר השירים] **פסוק ועלי תשוקתו באיכה ס"פ נשקד עול. ושם גבי מעשה במרים בפסוק על כן אוחיל לו.**

In Shir HaShirim, the verse "and his desire is for me"; in Eichah, at the end of [the section on] **"The yoke … is bound." And there, regarding the story of Miriam, on the verse "therefore I will hope in Him."**

15 **ובפסוק חלקי ה'. בקהלת בפסוק יש אחד. ובפסוק מרוע אחד. באסתר בפסוק ישנו עם אחד.**

And on the verse "My portion is Havayah." In Koheles, on the verse "There is one," and on the verse "from one Shepherd." In Esther, on the verse "There is one people."

וזהו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ומבואר לעיל דבחי' חיים זהו מה שלמעלה מהפרסא ומות נקרא הפסולת שנתברר מתחת הפרסא.

And this is [the meaning of] "See, I have set before you today life and good, and death and evil." It was explained above that the level of "life" is what is above the partition, and the waste that is sorted out below the partition is called "death."

אך הנה הרע הוא מר ממות דהיינו ענין פעור שהיו עושין מהפסולת יש גמור ה"ז [הרי זה] רע יותר מעצם הפסולת מצד עצמו.

But "evil" is more bitter than death, namely the matter of Pe'or, where they made of the waste a complete existence (yesh). This is more evil than the waste itself, as it is in its own right.

16 והנה עד"ז בחי' הטוב הוא למעלה מבחי' החיים וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא]

Now, in the same way, the level of "good" is above the level of "life," as our Sages, of blessed memory, said: "Better is one hour of teshuvah (return) and good deeds in this world than all the life of the World to Come."

וכתיב כי טוב חסדך מחיים כי חיות כל העולמות הוא רק מבי' אותיות ביי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו'

And it is written, "For Your kindness is better (tov) than life." For the life-force of all the worlds is only from two letters, "with yud-hei, Havayah formed the worlds": "with the yud the World to Come was created," etc.

והם כלא חשובים לגבי מהותו ועצמותו ית' [יתברך] וגם כמ"ש והחכמה תחיה והוא ית' למעלה מעלה מחכמה חי ולא בחיים כו'

And they are as nothing compared with His being and essence, may He be blessed. And also, as it is written, "And wisdom gives life"; and He, may He be blessed, is far, far above wisdom: living, but not through life, etc.

וכתיב כי עמך מקור חיים שאפילו בחי' מקור החיים הוא רק עמך טפל ובטל לך כו'.

And it is written, "For with You is the source of life": even the level of the source of life is only "with You," secondary and nullified to You, etc.

ועמ"ש בפי' ובטובו מחדש בד"ה שחורה אני. וזהו ענין הבדלת הרקיע שנאמר שני פעמים והמשכה זו הוא ע"י בכל מאדך כו':

And see what is written on the meaning of "And in His goodness He renews" in the discourse beginning "I am black." And this is the matter of the firmament's dividing, which is stated twice. And this drawing-forth is through "with all your might," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 11

ענין ק"ש אחד ואהבת כו'

The Subject of the Shema: "One" and "You Shall Love"

◇

1 ענין ק"ש [קריאת שמע] אחד ואהבת כו'. וגם ביאור פ' ראשונה בכללה. הנה איתא בת"ז [בתיקוני זהר] אנת הוא חד ולא בחושבן כו'.

The subject of the recital of the Shema, "One" and "You shall love," etc. And also an explanation of the first section [of the Shema] as a whole. Now, it is stated in the Tikkunei Zohar: "You are One, but not in number," etc.

וביאור הדבר כי הנה כל ההשתלשלות מעילה לעילה בכל עולם ועולם הם עשר ספירות וכן בנפש האלקית יש ע"ס [עשר ספירות] וכן בנפש החיונית וראשיתן החכמה כו'

The explanation of the matter is that the entire chain of descending worlds (hishtalshelus), from cause to cause, in each and every world, is [made up of] ten Sefiros. So too in the G-dly soul there are ten Sefiros, and so too in the vital soul, and the first of them is Chochmah (wisdom), etc.

והנה יש בחי' שהיא למעלה מן החכמה והוא בחי' הרצון העליון כי אית רצון ואית רצון אית רצון שהוא למטה מן החכמה והדעת והוא רצון שבמדות שנלקח מטו"ד [מטעם ודעת]

Now, there is a level that is above Chochmah, and it is the level of the Supreme Will. For there is will and there is will. There is a will that is below Chochmah and Daas (knowledge), and it is the will within the emotive attributes (middos), which is taken from reason and knowledge,

כמו עד"מ בגשמיות בנפש המשכלת ענינים הצריכים לגופו איך שטוב לפניו מו"מ [משא ומתן] זה שיש בו ריוח וע"כ נפשו חושק ומתאוה ורוצה לעשות כן ואית רצון

as, by way of analogy, in physical matters: in the soul that reasons out the things his body needs, how this business, in which there is profit, is good for him; and therefore his soul longs, craves and wants to do so. And there is a will

שהוא למעלה מן הטעם והדעת שלפעמים אדם רוצה בדבר שאפילו יבואו כל אדם ויראו לו בשכלם ותבונתם שאין לעשות כן אעפ"כ [אף על פי כן] לא יאבה

that is above reason and knowledge. For sometimes a person wants something such that, even if everyone were to come and show him, with their intellect and understanding, that one should not do so, nevertheless he will not consent

ולא ישמע להם מפני עקשותו בדבר והוא הרצון שלמעלה מן הדעת שאין הדעת פועל בו שום פעולה.

and will not listen to them, because of his stubbornness in the matter. This is the will that is above knowledge, on which knowledge has no effect whatsoever.

2 וכן באלקות הוא ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שתוק כך עלה במחשבה כי אין טעם לרצון ואע"פ [ואף על פי] שבוודאי יש טעם לדבר אך הטעם ההוא נעלם מאד ולא ניתן להשגת המלאכים

So too in G-dliness, it is along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory: "Be silent! Thus it arose in thought." For there is no reason for will. And although there is certainly a reason for the matter, that reason is very hidden and was not given to the comprehension of the angels,

ולכן אמר להם שתוק כו' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה) והנה מחכמה ולמטה נק' בחי' השתלשלות

and therefore He said to them, "Be silent," etc. (And see what is written about this in the explanation of the verse "For over all the glory, a canopy.") Now, from Chochmah downward is called the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus),

כי כל השתלשלות הוא להיות בחי' גילוי וגילוי הראשון נק' אצילות מלשון ויאצל מן הרוח דגבי משה לפי שמשה היה במעלה עליונה וגבוה מאד נעלה הי' [היה] עליו למשא הנהגת בני ישראל בגשמיות לתת להם בשר כו'.

for all hishtalshelus is in order that there be the level of revelation, and the first revelation is called Atzilus (Emanation), from the expression "And He drew (vayaetzel) from the spirit," [said] concerning Moshe. For Moshe was on a supreme level, very high and exalted, [and] the leadership of the children of Israel in physical matters, to give them meat, etc., was a burden upon him.

וזהו שאמר מאין לי בשר (עמ"ש בד"ה בהעלותך שלך גדול כו') ולכך אמר לו הקב"ה שיאסוף שבעים איש הזקנים ואצלתי מן הרוח כו'

This is why he said, "From where shall I have meat?" (See what is written in the discourse beginning "When you raise up [the lamps]," [on] "Yours is greater," etc.) Therefore the Holy One, blessed be He, told him to gather seventy men, the elders, "and I will draw from the spirit," etc.,

כלומר שירד ונשתלשל עד מעלת ע' [שבעים] זקנים שהם הסנהדרין שהיו למטה ממנו במדרגה וע"ז ונשאו אתך במשא העם שאצילות זו היא ירידה והשתלשלות ממדרגה למדרגה

that is, that it would descend and come down by degrees to the level of the seventy elders, who were the Sanhedrin, who were beneath him in rank; and through this, "they shall bear with you the burden of the people." For this atzilus is a descent and hishtalshelus from level to level,

כדי שישאו במשא העם וכך לגבי אור א"ס ב"ה דלית מחשבה תפיסא ביה לא היו העולמות יכולים לקבל זיו והארה ממנו ית' ולהיות התהוות העולמות כלל אם לא ע"י ירידת והשתלשלות האצילות וכמ"ש בד"ה

so that they would bear the burden of the people. So too, with regard to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, whom "no thought can grasp," the worlds would not have been able to receive radiance and illumination from Him, may He be blessed, nor could the worlds have come into being at all, were it not through the descent and hishtalshelus of Atzilus. And as is explained in the discourse beginning

כי אברהם לא ידענו שע"ס [שעשר ספירות] דאצילות הם ממוצעים בין בחי' המאציל א"ס ב"ה לבחינת נבראים ב"ע.

"For Avraham did not know us," that the ten Sefiros of Atzilus are intermediaries between the level of the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, and the level of created beings, [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah.

3 והשתלשלות זו מלשון שלשלת כמו שלשלת האחוזה טבעת בטבעת עד שנעשית ארוכה כך להיות גילוי והתהוות העולמות הוא ע"י שלשלת הארה והארה דהארה כו'

And this chain of descending worlds (hishtalshelus) is from the word shalsheles, "a chain": like a chain linked ring within ring until it becomes long. So too, for there to be the revelation and coming into being of the worlds, it is through a chain of illumination, and illumination of illumination, etc.:

משכל למדות וממדות למחשבה דו"מ [דבור ומעשה] כו' גם כי לא מחשבותי מחשבותיכם שאין זה מהות המחשבה כלל

from intellect to the emotive attributes (middos), and from the middos to thought, speech and action, etc. Even though "My thoughts are not your thoughts," for this is not the nature of thought at all,

שהרי ממחשבה ודיבור גשמי א"א להיות שום התהוות משא"כ בדבר ה' שמים נעשו ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור כי הוא אמר ויהי רק כ"ז [כל זה] נק' בשם שכל ומחשבה כו' עד"מ

since from physical thought and speech no coming into being whatsoever is possible, whereas "By the word of Havayah the heavens were made," "And G-d said, 'Let there be light,' and there was light," "For He spoke, and it came to be"; but all this is called by the name of intellect and thought, etc., by way of analogy,

כמו בגשמיות שהדבור מורגש לזולתו משא"כ המחשבה כך החיות הנמשך להחיות עלמין דאתגליין להיות בגילוי בפו"מ [בפועל ממש] כמו הנביאים ששמעו קול ה' בגילוי ממש כמ"ש במשה וישמע את הקול כו'

as in physical matters, where speech is perceptible to another, which is not so with thought. So too, the life-force (chayus) that is drawn down to give life to the revealed worlds, to be in actual revelation, as the prophets heard the voice of G-d in actual revelation, as it is written of Moshe, "And he heard the voice," etc.,

וכמו התהוות העולמות בע"מ [בעשרה מאמרות] יהי אור ויהי אור שנתהווה אור גשמי בפו"מ [בפועל ממש] הרי החיות הנמשך לגילוי זה נק' בשם דבור שהוא מורגש לזולתו משא"כ עלמין סתימין כו'.

and as [with] the coming into being of the worlds through the Ten Utterances, "Let there be light," and there was light, so that physical light came into being in actuality: the life-force drawn down for this revelation is called by the name "speech," which is perceptible to another. This is not so with the hidden worlds, etc.

4 וזהו הללוהו כרוב גודלו ולא כתיב כגודל גודלו שגודל גודלו היה משמע גדולת בחי' התפשטות של מדת הגדולה שהיא החסד שכח ההתפשטות של החסד הוא גדול מאד

And this is [the meaning of] "Praise Him according to the abundance of His greatness." It does not say "according to the greatness of His greatness," for "the greatness of His greatness" would imply the greatness of the aspect of expansion of the attribute of greatness, which is Chesed (kindness), for the power of the expansion of Chesed is very great.

אבל כרוב גודלו פי' שכמה מיני ריבוי התחלקות בבחי' גדולת ההתפשטות של החסד בכמה מיני עולמות ומדרגות רבות עד לאין קץ

But "according to the abundance of His greatness" means that [there are] so many kinds of multiplicity of division in the aspect of the greatness of the expansion of Chesed, in so many kinds of worlds and many levels, without end.

כי התפשטות החסד דעשי' [דעשיה] הוא עד"מ מן הארץ לרקיע ת"ק שנה ומרקיע לרקיע כו' זו היא התפשטות גדולה ויש התפשטות לענין השגה

For the expansion of the Chesed of the World of Asiyah (Action) is, for example, "from the earth to the firmament, five hundred years," and from firmament to firmament, etc.; this is a great expansion. And there is expansion with respect to comprehension,

כמו השגת משרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] אדון הנביאים שהיתה התפשטות השגתו לאין קץ וכיוצא בזה יש מדרגות רבות מעולם ועד עולם מריש כל דרגין כו' ועיין בר"ח [בראשית חכמה] שער היראה פ"א:

such as the comprehension of Moshe our teacher, peace be upon him, the master of the prophets, the expansion of whose comprehension was without end. And similarly there are many levels "from world to world," "from the head of all levels," etc. And see Reishis Chochmah, Shaar HaYirah, chapter 1.

5 ב והנה השתלשלות זו היא באצילות וממנה ולמטה שהוא להיות חכמה שכל ומדות ומחשבה כ"ו שהמדות נשתלשלו מהשכל והמחשבה מהמדות כו'

2. Now, this chain of descending worlds (hishtalshelus) is in Atzilus and from it downward, that is, that there be Chochmah, intellect, and the emotive attributes (middos), and thought, etc.; for the middos descended in a chain from the intellect, and thought from the middos, etc.

אבל במאציל עצמו ב"ה אין ערוך אליו ית' ולשון ערך הכתוב בתורה בערכין שמעריכין כסף ערכו במספר שניו

But with the Emanator Himself, blessed be He, nothing bears comparison (erech) to Him, may He be blessed. The term erech is written in the Torah regarding valuations (arachin), where one assesses the silver of his valuation according to the number of his years.

וכן ערך במספר נק' כערך שנים אל ארבעה כך ערך ארבעה אל שמונה שהוא חציו וכיוצא בזה

So too, in number, [this] is called erech (ratio): as the ratio of two to four, so is the ratio of four to eight, which is half, and the like.

וכן בכל סדר ההשתלשלות יש ערך מאחד אל חבירו שהרי נשתלשלו זה מזה מדות משכל ומחשבה ממדות כו'

So too, in the entire order of hishtalshelus there is a proportion (erech) from one to the next, for they descended in a chain one from another: the middos from intellect, and thought from the middos, etc.

וכן גשמיות לגבי רוחניות יש ערך שהרי הרוחניות מתלבשת בגשמיות כח השכל במוח וכח הראיה בעין כו'

So too, physicality has a proportion with respect to spirituality, for spirituality is enclothed in physicality: the power of intellect in the brain, and the power of sight in the eye, etc.

והרי יש ביניהם איזה קישור וחיבור ע"י אידים כמבואר בחכמת הניתוח שבתלת חללי גלגלתא תלת מוחין אם יש איזה חסרון באיזה מוח גשמי כמו מוח הזכרון יהי' [יהיה] שכחן כו'.

And indeed there is some connection and bond between them, through vapors, as is explained in the science of anatomy: that in the three cavities of the skull are three brains, [and] if there is some deficiency in one of the physical brains, such as the brain of memory, he will be forgetful, etc.

6 וכן השכל מתלבש אפי' [אפילו] במעשה גשמיות כמו מעשה הכתב שכותבין על הספר בדיו דברי שכל עמוק

So too, intellect is enclothed even in physical action, such as the act of writing, when one writes words of deep intellect in a book with ink.

אבל במאציל עליון ב"ה לא שייך כל בחי' אלו שאינו בבחי' השתלשלות ולא בבחי' התלבשות כלל

But with the Supreme Emanator, blessed be He, none of these aspects apply, for He is not in the realm of the chain of descending worlds (hishtalshelus), nor in the realm of enclothement, at all.

אלא נק' סוכ"ע שמעלה ומטה שוין אצלו שאינו נתפס ומלובש בגדר עלמין כלל כי אני ה' לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא כו'

Rather, He is called "the One who encompasses all worlds" (sovev kol almin), for above and below are equal before Him, since He is not grasped and enclothed within the bounds of the worlds at all. For it is written, "I, Havayah, have not changed," and "You are He before [the world] was created," etc.

ואם היה איזה תפיסא והתלבשות ממהו"ע [ממהותו ועצמותו] יתי' בהעולמות היה שינוי ח"ו [חס ושלום] שהרי קודם שנברא לא היתה תפיסא והתלבשות ואחר שיכלו ימות עולם ג"כ לא יהיה כו'

If there were some grasp and enclothement of His being and essence, may He be blessed, in the worlds, there would be a change, G-d forbid, for before [the world] was created there was no grasp and enclothement, and after the days of the world come to an end there will also not be, etc.

אלא שגם עתה אינו בהתלבשות אלא שהחיות הנמשך בתוך עלמין להחיותם הוא בבחי' שם בלבד ממדת מלכותו יתי' כמשל המלך שאע"פ [שאף על פי]

Rather, even now He is not in a state of enclothement; it is only that the life-force (chayus) drawn into the worlds to give them life is in the aspect of a name alone, from the attribute of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, as in the analogy of a king: even though

שהוא מרחוק שמו נקי' על מקומות ממשלתו שהם תחת רשותו ושמו נקי' עליהם שהם שלו

he is far away, his name is called upon the places of his dominion, which are under his authority; his name is called upon them, [meaning] that they are his.

וזהו חד ולא בחושבן כלומר שאינו בבחי' ערך כי אינו בגדר ההשתלשלות כלל וכשישים האדם אל לבו בחי' אחד זה בק"ש [בקריאת שמע]

This is [the meaning of] "One, but not in number": that is, He is not in the realm of proportion (erech), for He is not within the bounds of hishtalshelus at all. And when a person takes to heart this aspect of "One" in the Shema,

אזי יהיה ואהבת בכל לבבך בבחי' יחידה שבנפש שהוא כל לבבך שבנפש יש נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] והוא עד"מ כמו שרואים שכחות הנפש מתפשטות מדרגות רבות ומתפעלות מהתפשטות שלה

then there will be "You shall love … with all your heart" at the level of the Yechidah of the soul, which is "all your heart." For in the soul there are Nefesh, Ruach, Neshamah, Chayah and Yechidah. By way of analogy, we see that the powers of the soul extend into many levels, and are moved by its extension;

אבל אין ההתפעלות שוה שהרי כשמספרים לפני האדם סיפורי מעשיות ממלחמות מתפעלת הנפש קצת שיש לה נחת מן הסיפורים ההם אבל לא מתכליתם שאינו נוגע לה אם המעשה כך או כך

but the arousal is not uniform. For when stories of events, of wars, are told before a person, the soul is moved a little, in that it has pleasure from those stories, but not from their outcome, since it does not matter to it whether the event was this way or that.

אבל בדבר הנוגע לה מתפעלת יותר מדבר והיפוכו ויש בדבר הנוגע לאדם מדרגות רבות עד שיש דבר שנוגע עד מיצוי הנפש ממש בתכלית נקודת הלב שאליו הוא נושא את נפשו ממש

But in a matter that concerns it, it is moved more, by [whether it turns out] one way or the opposite. And in a matter that concerns a person there are many degrees, until there is a matter that touches him to the very draining of the soul, at the innermost point of the heart, on which he literally stakes his soul.

וזהו בחי' יחידה שבנפש השכלית והחיונית וכן בנפש האלקית מקור נשמות ישראל היא כנ"י [כנסת ישראל] נק' בשם לבי נקודת הלב בחי' יחידה שמקבלת בחי' אחד שהוא בחי' הרצון שלמעלה מן הטעם ודעת

This is the level of Yechidah in the intellectual and vital soul. So too in the G-dly soul: the source of the souls of Israel is the Community of Israel (Knesses Yisrael), which is called by the name "my heart," the point of the heart, the level of Yechidah, which receives the aspect of "One," which is the level of the will (ratzon) that is above reason and knowledge.

והיינו לפי שיתבונן איך שהוא ית' אחד חד ולא בחושבן וההשתלשלות היא ירידה גדולה ועצומה מאור פניו ית' בבחי' שם בלבד

That is, because he will contemplate how He, may He be blessed, is One, "One, but not in number," and [how] hishtalshelus is a great and immense descent from the light of His countenance, may He be blessed, in the aspect of a name alone.

יהללו את שם הוי' כי נשגב שמו לבדו רק הודו כו' וכמה מיני ריבוי רבבות מדרגות צמצומים רבים ועצומים לאין קץ עד שנתהווה הויות העוה"ז הגשמי יהי אור גשמי

"Let them praise the Name of Havayah, for His Name alone is exalted"; only "His glory," etc. And [there are] so many kinds of multitudes of myriads of levels, many and immense contractions (tz-imtzumim) without end, until the beings of this physical world came into being: "Let there be light," physical [light].

ועל קוטב זה הולך וסובב כל דבר בע"ח [בעץ חיים] מראשיתו ועד סופו שתחלת דבריו ביאור צמצום א"ס וסוף דבריו בדף האחרון בריאת שמים וארץ ומתחלת הצמצום עד שנעשה שמים וארץ הוא כל ההשתלשלות שבע"ח [שבעץ חיים].

Around this axis turns and revolves everything in Etz Chaim, from its beginning to its end: the beginning of his words is the explanation of the tzimtzum (contraction) of the Infinite One (Ein Sof), and the end of his words, on the last page, is the creation of heaven and earth; and from the beginning of the tzimtzum until heaven and earth were made is the entire hishtalshelus in Etz Chaim.

7 ועד"ז תקנו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] סדר פסוד"ז [פסוקי דזמרה] וברכת יוצר להאריך באחד שכל המאריך באחד מאריכין לו ימיו היא מדת האהבה

Along these lines our Sages, of blessed memory, instituted the order of Pesukei deZimra (the Verses of Praise) and the blessing of Yotzer ["Who forms light"], in order to dwell at length on "One," for "whoever prolongs 'One' has his days prolonged": ["his days"] is the attribute of love,

שנק' יום כמ"ש יומם יצוה ה' חסדו שע"י שמאריך להתבונן באחד תגדל ותתרבה מדת האהבה אליו ית' ובפסוד"ז [ובפסוקי דזמרה] מבואר איך שיהללו את שם ה' כו'

which is called "day," as it is written, "By day Havayah commands His kindness." For by dwelling at length in contemplating "One," the attribute of love for Him, may He be blessed, will grow and increase. And in Pesukei deZimra it is explained how "they shall praise the Name of Havayah," etc.,

והללוהו בגבורותיו הללוהו כרוב גודלו שכרוב גודלו הוא רבוי התחלקות מדת הגדולה בכמה מיני מדרגות בכל עולם ועולם

and "Praise Him for His mighty acts (gevuros), praise Him according to the abundance of His greatness." For "the abundance of His greatness" is the multiplicity of division of the attribute of greatness into many kinds of levels in each and every world,

נמשך ע"י גבורותיו הן הן הצמצומים רבים והעצומים וע"ז ישוב לאהבת ה' אור א"ס ב"ה להבטל ולהכלל אליו ית'

drawn down through "His mighty acts" (gevuros), which are the many and immense contractions (tzimtzumim). And through this he will return to the love of G-d, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be nullified and included in Him, may He be blessed,

כי תקטן מאד בעיניו אהבת עוה"ז וכחותיו הגשמיות שהם ירדו ונשתלשלו מעולם ועד עולם בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה בכמה מיני צמצומים רבים ושונים:

for the love of this world and its physical powers will become very small in his eyes, since they descended and came down in a chain from world to world, in the concealment of the levels, from level to level, through many and various kinds of contractions.

8 ג ואמת שהתנאים ואמוראים לא היו מאריכין כ"כ [כל כך] בתפלה ובפרט בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] (ועמ"ש מזה בד"ה ויעש משה נחש נחושת) רק היינו לפי שהיו גבוהים מאד במעלה

3. Now, it is true that the Tannaim and Amoraim [the Sages of the Mishnah and of the Gemara] did not prolong [their] prayer so much, and especially Pesukei deZimra (and see what is written about this in the discourse beginning "And Moshe made a copper serpent"). But this was only because they were very high in stature,

כמאמר רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] בחד קטירא אתקטרנא כו' שהיה נתפס אחד אמת בלבבם בהתבוננות מועטת בפעם אחת והיתה יתד תקועה בלבבם בל תמוט עולם ועד

as in the saying of Rabbi Shimon bar Yochai, "With one bond I am bound," etc.: the true "One" was grasped in their heart through a brief contemplation, all at once, and it was a peg fixed in their heart, never to be moved, forever and ever.

(ע' [עיין] זח"ג [זהר חלק ג] קכ"ח א' מענין יתד במקום נאמן וברבות תצוה ר"פ ל"ז וכתיב אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח) (בישעיה ל"ג) והוא בחי' תרין ריעין דלא מתפרשין ועמ"ש סד"ה שובה ישראל עד ועמ"ש מזה בד"ה תחת אשר לא עבדת

(See the Zohar, Part III, 128a, on the subject of "a peg in a sure place," and the Midrash Rabbah on Tetzaveh, beginning of chapter 37; and it is written, "A tent that will not be moved, whose pegs will never be pulled out" (in Isaiah 33).) And this is the level of "two companions that never part." And see what is written at the end of the discourse beginning "Return, O Israel, unto"; and see what is written about this in the discourse beginning "Because you did not serve."

משא"כ אנחנו מגושמים ורחוקים מרוחניות שצריך להאריך עד שיותפס בשכלנו ולבנו ענין הרוחניות ואיך שהגשמיות היא ירידה גדולה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא

We, however, are coarse and far from spirituality, so that one must dwell at length until the matter of spirituality is grasped in our mind and heart, and how physicality is a great descent, "from a high roof to a deep pit."

וכמשל התינוק שצריך להסביר לו ההלכה באריכות הדברים ובמשלים ומליצות שונות לקרב אל שכל הקטן לפי קטנו וריחוקו משכל הגמרא ומידיעת עניני טיב העולם במה שההלכה עסוקה.

It is like the analogy of a child, to whom one must explain the halachah at length, with analogies and various figures of speech, to bring it close to the mind of the young one according to his smallness and his distance from the reasoning of the Gemara and from knowledge of the nature of the worldly matters with which the halachah is concerned.

לכך תקנו לנו פסוד"ז [פסוקי דזמרה] ושתים לפניה כו' שע"ז מקיים ואהבת את ה' אלקיך להיות הוי' אלקיך ממש שורה ומתגלה בך והיינו ע"י התבוננות שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' היה הוה ויהיה.

Therefore they instituted for us Pesukei deZimra and the "two [blessings] before it [the Shema]," etc., so that through this one fulfills "You shall love Havayah your G-d": that Havayah be truly your G-d, dwelling and revealed in you. That is, through contemplating "Hear, O Israel, Havayah our G-d": Havayah, He was, He is and He will be.

אלקינו אלוה שלנו שאנחנו בטלים אליו בביטול ויחוד אמיתי כמ"ש בנים אתם להי' אלקיכם ברא כרעא דאבוה

"Our G-d": a G-d who is ours, for we are nullified to Him in true self-nullification (bittul) and union, as it is written, "You are children to Havayah your G-d"; "a son is his father's leg."

כמו הרגל שבטל לגבי הראש ואפילו אם הראש רוצה להכאיב את הרגל ולהדאיבו לתשובה או לרפואה כגון אם הזיק את הרגל בקרירות שהרפואה היא לשפשפו בשלג

Like the foot, which is nullified to the head: even if the head wants to inflict pain on the foot and make it ache, for teshuvah (return) or for healing, for example, if one harmed the foot through cold, the remedy is to rub it with snow,

ואם נכוה הרפואה היא לחממו ביותר במרחץ שהרפואה היא כואבת ביותר בשעת מעשה מאד ואין הרגל מרגיש את הרפואה כ"א הראש ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין הרגל מונע מפני ביטולו להראש באחדות

and if it was burned, the remedy is to heat it greatly in a bathhouse, so that the remedy is very painful indeed at the time it is done; and the foot does not perceive the healing, only the head does; nevertheless the foot does not hold back, because of its nullification to the head in oneness.

ועי"ז יפול שם אלקינו אלוה שלנו שבאדם אחד יכול לומר על כל האברים שהם שלו דהיינו שהראש הוא של הרגל או שהרגל הוא של הראש.

To this the name "our G-d," a G-d who is ours, applies: for in one person, one can say of all the limbs that they are his, that is, that the head is the foot's, or that the foot is the head's.

משא"כ על אחד אחר נפרד אינו יכול לומר שהוא שלו ממש כך נק' בכל התורה כולה אני ה' אלקיכם אלוה שלכם ממש

This is not so with another, separate person: one cannot say that he is truly his. So too, throughout the whole Torah it says, "I am Havayah your G-d": truly a G-d who is yours,

כי חלק ה' ממש עמו אלא שירדה ונשתלשלה בהשתלשלות המדרגות מאיגרא רמה כו' ולפיכך ואהבת את הוי' שיהיה אלקיך ממש ואל יאמר האדם שהוא רחוק מזה

for "Havayah's portion" is truly "His people," only [the soul] descended and came down through the descending chain (hishtalshelus) of the levels, "from a high roof," etc. Therefore, "You shall love Havayah": that He be truly your G-d. And let a person not say that he is far from this,

כי ע"ז מסיים בסוף ק"ש [קריאת שמע] אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים שהיתה ערות הארץ ונדבקנו בנו"ן שערי טומאה והקב"ה הוציאנו משם ובחמשים יום קבלו את התורה

for about this it concludes, at the end of the Shema, "Who brought you out of the land of Egypt," which was "the nakedness of the land," and we had become attached to the fifty gates of impurity, and the Holy One, blessed be He, brought us out from there, and in fifty days they received the Torah

ונתעלו בעילוי רב מאד עד שהיה להיות לכם לאלקים גילוי השכינה במ"ת [במתן תורה] לפיכך גם עכשיו אני ה' אלקיכם ותכלית הירידה היא להיות המשכות אלקות בתורה ומצות.

and were elevated to a very great degree, until there was "to be your G-d": the revelation of the Shechinah at the Giving of the Torah. Therefore, even now, "I am Havayah your G-d." And the purpose of the descent is that there be drawings-down of G-dliness in Torah and mitzvos.

מצות הם רמ"ח אברין דמלכא כמו אברים שבהם מלובש כחות הנפש בעין כח הראיה כו'

The mitzvos are "the 248 limbs of the King," like limbs in which the powers of the soul are enclothed: in the eye, the power of sight, etc.

ועי"י שמושך העין מושך כח הראיה שבנפש שנתלבשה שם כך המצות הן המשכות אור א"ס ברוך הוא המלובש בהם שע"י הטלית ממשיך כך כו'

And by drawing the eye, one draws the soul's power of sight that is enclothed there. So too, the mitzvos are drawings-down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is enclothed in them, so that through the tallis [prayer shawl] one draws down such-and-such, etc.

אך ההמשכה הוא על ידי ואהבת כי רוח אייתי רוח כו' אם ישים אליו לבו כו'

But the drawing-down is through "You shall love," for "a spirit brings a spirit," etc.: "If he sets his heart toward Him," etc.

(כמ"ש בד"ה לכן אמור לבנ"י [לבני ישראל] ובד"ה מנורת זהב בענין כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות)

(As is explained in the discourse beginning "Therefore say to the children of Israel," and in the discourse beginning "A menorah of gold," on the subject of "so that one accept upon himself the yoke of the kingship of Heaven first, and afterwards accept upon himself the yoke of the mitzvos.")

ודרך כלל המצות הם בחי' אהבה וחסד ה' חסדים ה"פ אור ה"פ מים שנאמרו ר"פ בראשית

And in general, the mitzvos are the aspect of love and Chesed (kindness): the five chasadim [kindnesses], the five times "light" [and] five times "water" that are stated at the beginning of Bereishis.

(כי מים היינו בחי' מעשה המצות שהם ה' חסדים כמיא דאשקי לאילנא מים יורדים מגבוה לנמוך וכמ"ש בד"ה והיה מספר בני ישראל. אך פנימיותם הוא ה"פ אור היינו בחי' אהבה שהוא פנימיות של החסד).

(For "water" is the aspect of the actual performance of the mitzvos, which are the five chasadim, "like water that waters a tree": water descends from high to low; and as is explained in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be." But their inner dimension (pnimiyus) is the five times "light," that is, the aspect of love, which is the inner dimension of Chesed.)

והיו הדברים האלה אשר אנכי כו' זו תשב"כ [תורה שבכתב] מקרא מלשון והיה לך למקרא העדה שנאמר גבי חצוצרות שהוא לשון קריאה ואסיפה כך כל התורה שמותיו של הקב"ה וע"י זה קורא וממשיך אור א"ס מלמעלה למטה.

"And these words which I [command you] shall be," etc.: this is the Written Torah, Mikra [Scripture], from the expression "And it shall be for you for summoning (mikra) the congregation," which is said concerning the trumpets, and which is a term of calling and gathering. So too, the whole Torah is the names of the Holy One, blessed be He, and through this one calls and draws down the Infinite Light (Or Ein Sof) from above to below.

ושננתם לבניך זו תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהוא ממטה למעלה שעיקרה היא ההשגה ואינו חילוק בין לשון המשנה או לשון התוספתא וירושלמי ולשון הב"י [הבית יוסף] הכל נק' תשבע"פ [תורה שבעל פה] וע"י ההשגה הוא המעלה מלמטה למעלה כו'

"And you shall teach them to your children": this is the Oral Torah, which is from below to above, for its essence is comprehension. And there is no difference between the language of the Mishnah, or the language of the Tosefta and the Yerushalmi [the Jerusalem Talmud], and the language of the Beis Yosef [the work of Rabbi Yosef Karo]: all is called the Oral Torah. And through comprehension there is the ascent from below to above, etc.

(וזהו ושמתי כדכד שמשותיך ב"פ [בי פעמים] כד הא' ותמלא כדה כ"ד ספרין דאורייתא מלמעלה למטה ופירושן בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] הוא בחי' מלמטה למעלה וכמ"ש במ"א)

(This is [the meaning of] "And I will make your windows of kadkod [a precious stone]": twice kad. The first, "and she filled her kad (pitcher)," is the twenty-four (kad) books of the Torah, from above to below; and their explanation in the Oral Torah is the aspect of from below to above; and as is explained elsewhere.)

וקשרתם זו מעשה המצות כי הוקשה כל התורה לתפילין כשם שתפילין הוא ענין המשכת יחודו ית' שיתגלה בגשמיות

"And you shall bind them": this is the performance of the mitzvos, for the whole Torah is compared to tefillin. Just as tefillin are a matter of drawing down His unity, may He be blessed, that it be revealed in physicality,

כמו שכותבין הפרשה של אחד בקלף ובדיו להיות כתוב בתפילין בגשמיות ולהניח על היד ובין עיניו בגשמיות.

as one writes the section of "One" on parchment and with ink, so that it be written in the tefillin physically, and to place [them] on the arm and between his eyes physically,

כך כל המצות הם המשכת יחודו יתי שיהא אחדותו יתי שורה ומתגלה בגשמיות המצות כמו בטלית כו':

so too, all the mitzvos are the drawing down of His unity, may He be blessed, so that His oneness, may He be blessed, rest and be revealed in the physicality of the mitzvos, as in the tallis, etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 12

ואהבת את הוי' אלקיך כו'

"And you shall love Havayah your G-d"

◇

1 ואהבת את הוי' אלקיך כו'. הנה מואהבת עד ובשעריך מ"ב תיבין ופ' שניה שם ע"ב [שם ע"ב] ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (קל"ב ב') ובפרדס (שכ"א פ"ו ופרק י"ב).

"And you shall love Havayah your G-d," etc. Now, from "And you shall love" until "and on your gates" there are forty-two words, and the second section is the Name Av (72). And see the Zohar, Part II, Terumah (132b), and the Pardes (Sha'ar (Gate) 21, chapter 6 and chapter 12).

והנה נודע כי שם מ"ב הוא בגבורה ושם ע"ב [שם ע"ב] בחסד והלא כאן נהפוך הוא. כי פ' ראשונה דק"ש [דקריאת שמע] היא בחי' חסד ואהבת ופ' שניה השמרו לכם כו' בגבורה.

Now, it is known that the Name of forty-two [letters] is in Gevurah (restraint) and the Name Av in Chesed (kindness); yet here, is it not the very reverse? For the first section of the Shema is the level of Chesed, "And you shall love," and the second section, "Take heed for yourselves," etc., is in Gevurah.

וכמבואר מענין סדר הפרשיות קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע שהם חו"ב [חכמה ובינה] חו"ג [חסד וגבורה] קדש בחכמה כו'. אך הענין דאיתא בזהר על האורות דאחליפו דוכתייהו ואכלילו שמאלא בימינא.

And as is explained in the matter of the order of the sections "Sanctify," "And it shall be when He brings you," "Hear" and "And it shall be, if you listen," which are Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), Chesed and Gevurah: "Sanctify" is in Chochmah, etc. But the matter is what is found in the Zohar about the lights, that they "exchanged their places, and included the left in the right."

2 והביאור הוא שנתחלפו האורות בבחי' כליהם שאור החסד שורה בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד [עיין מזה בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' צו בדף כ"ז וכנזכר מזה בביאור ע"פ לבבתני]

And the explanation is that the lights were exchanged in relation to their vessels: the light of Chesed (kindness) rests in the vessel of Gevurah (restraint), and the light of Gevurah in the vessel of Chesed. [See on this the Ramaz, Parshas Tzav, on page 27, and as is mentioned about this in the explanation on the verse "You have captured my heart."]

והכי נמי בב' פרשיות אלו דפ' ראשונה היא בבחי' חסד בבחי' כלים ואהבת בחי' כלי החסד ושם מ"ב בגבורה הוא אור הגבורה השורה בכלי החסד ופ' שניה שם ע"ב [שם ע"ב] אור החסד בכלי הגבורה.

And so too with these two sections: the first section is in the level of Chesed, in the level of vessels, "And you shall love" being the level of the vessel of Chesed; and the Name of forty-two [letters], in Gevurah, is the light of Gevurah resting in the vessel of Chesed. And the second section, the Name Av, is the light of Chesed in the vessel of Gevurah.

3 ולהבין ביאור זה יש לבאר תחלה ענין יחו"ע [יחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] שבשמע ישראל ובשכמל"ו [וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] דהנה בתיבות הוי' אלקינו שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] פי' האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שזהו ענין המשכת האור בחו"ב [בחכמה ובינה] דאצי' ונק' יחוד או"א [אבא ואימא].

To understand this explanation, we must first explain the matter of the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah) that are in "Hear, O Israel" and in "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever." For on the words "Havayah our G-d" in the first verse of the Shema, the Arizal, of blessed memory, explained that this is the drawing down of the light into Chochmah (wisdom) and Binah (understanding) of the World of Atzilus (Emanation), and it is called the union of Abba and Imma.

ופי' כי הנה ההשתלשלות וההתהוות מאין ליש צ"ל תמיד כמ"ש בח"ק [בחינוך קטן]

That is to say: the chain of descending worlds (hishtalshelus) and the coming into being from nothing to something must be constant, as is written in Chinuch Katan.

ולא מאין ליש גשמי בלבד כמו ז' רקיעים וארץ כו' שצ"ל מתחדשים בכל שעה ורגע מאין ליש שלו הי' [היה] נפסק המשכת החיות בהם היו חוזרים לאין ואפס ממש כמו קודם שי"ב [ששת ימי בראשית] וכמ"ש באריכות בסש"ב [בספר של בינונים] חלק ב'. אלא כמו כן ממש גם בעולמות העליונים

And not only from nothing to physical something, such as the seven firmaments and the earth, etc., which must be renewed every hour and moment from nothing to something, for if the drawing down of the life-force into them were interrupted, they would revert to utter naught and nothingness, as before the six days of Creation, as is written at length in Sefer Shel Beinonim, Part II; but exactly so in the higher worlds as well,

ואפילו להיות בחי' חו"ב [חכמה ובינה] כמ"ש והחכמה מאין תמצא וממנה נמשך בבינה שנק' בחי' יש להנחיל אוהבי יש.

and even for the levels of Chochmah and Binah to come into being, as it is written, "And wisdom is found from nothing (me'ayin)," and from it [the light] is drawn into Binah, which is called the level of "something" (yesh): "to cause those who love me to inherit yesh."

4 וזהו ענין ונהר יוצא מעדן יוצא לי' [לשון] תמידית ההמשכה מאין ליש תרין ריעין דלא מתפרשין.

And this is the meaning of "And a river goes forth from Eden": "goes forth" is an expression of the constancy of the drawing down from nothing to something, "two companions that never part."

וזהו אשר ברא אלקים לעשות דפי' אשר ברא זהו יש מאין רוחני בחי' והחכמה מאין תמצא ומזה נמשך אח"כ לעשות הוא בחי' מאין ליש גשמי ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו.

And this is "which G-d created to make": the meaning of "which He created" is spiritual something from nothing, the level of "And wisdom is found from nothing"; and from this there is drawn afterwards "to make," which is the level of [coming] from nothing to physical something. And see what is written in the discourse beginning "You shall keep My Shabbosos."

5 וכנודע שעצמות אור א"ס ב"ה מרומם ונשגב למעלה מעלה מגדר ובחי' חכמה עילאה שהחכמה עילאה אין ערוך אליו כלל ואנת הוא חד ולא בחושבן פי' שאין ערוך כו' וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לעיל בד"ה ענין ק"ש [קריאת שמע].

As is known, the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is exalted and lofty, far, far above the bounds and the level of supernal Chochmah (wisdom), for supernal Chochmah bears no comparison to Him at all. And "You are One, but not in number" means that there is no comparison, etc. And as was explained above in the discourse beginning "The matter of the Shema."

6 ולאו מכל אלין מדות איהו כלל אלא לאחזאה כו' ולכן להיות אנת חכים פי' אנת בחי' חד ולא בחושבן נמשך ומתלבש בבחי' חכמה עילאה זהו השפלה וירידה וזהו ענותנותו

"And He is not of any of these attributes at all," but rather "to show," etc. Therefore, for there to be "You are wise": that is, for "You," the level of "One but not in number," to be drawn down and enclothed in the level of supernal Chochmah (wisdom), this is a lowering and a descent, and this is His humility.

ולכן צריך להיות אתערותא דלתתא לעורר ירידה והמשכה זו כי תחילת בריאת העולם בריש הורמנא כו' היה מאליו וממילא כד סליק ברעותי' [ברעותיה] כו' כי חפץ חסד הוא

Therefore there must be an arousal from below (isarusa dilesata) to arouse this descent and drawing down. For the beginning of the creation of the world, "at the outset of the decree," etc., came about of itself, as a matter of course: "when it arose in His will," etc., "for He desires kindness."

אבל עכשיו תלוי בהעלאת מ"נ [מיין נוקבין] כו' והעלאת מ"נ [מיין נוקבין] זו היא בק"ש [בקריאת שמע] שאזי אנו ממשיכים ההתהוות מאין ליש הוי' אלקינו כו'

But now it depends on the raising of mayin nukvin (feminine waters), etc. And this raising of mayin nukvin is in the Shema, for then we draw down the coming into being from nothing to something: "Havayah our G-d," etc.

פי' אלקינו מה שאנו משיגים ויש יכולת בשכלינו להיות תפיסה והשגה כו' הוא מבחי' הוי' שהוא בחי' חכמה בחי' ביטול כו'

That is: "our G-d" (Elokeinu), what we comprehend, and [the fact] that our intellect has the capacity for grasp and comprehension, etc., is from the level of Havayah, which is the level of Chochmah, the level of self-nullification (bittul), etc.,

שמאין תמצא שלא כדרך וסדר בחי' ההשתלשלות שהוא יש מיש משא"כ חכמה לגבי בחי' כתר כו'

which "is found from nothing," not in the way and order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), which is something from something; which is not so with Chochmah relative to the level of Keser (the Crown), etc.

[ועמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו בפ' וירא ובביאור ע"פ מי מנה כו'] ובחי' חכמה זו היא בחי' הוי' המהוה להיות בחי' אלקינו מאין ליש כו'

[And see what is written about this in the discourse beginning "Eliyahu opened," in Parshas Vayera, and in the explanation on the verse "Who has counted," etc.] And this level of Chochmah is the level of Havayah, which brings into being the level of "our G-d" from nothing to something, etc.

(ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך וביאור ע"פ יונתי מענין המשכה זו שבק"ש [שבקריאת שמע] שהוא המשכת אור חדש כו' ע"ש)

(And see what is written in the explanation on the verse "And I shall be sanctified in the midst," and in the explanation on the verse "My dove," about this drawing down in the Shema, that it is the drawing down of a new light, etc.; see there.)

ולכן מקדימין לומר שמע ישראל היא ההעלאת מ"נ [מיין נוקבין] ממטה למעלה כדי להמשיך התגלות אור א"ס ב"ה באו"א שזהו מ"ש אח"כ הוי' אלקינו כנ"ל.

Therefore we first say "Hear, O Israel," which is the raising of mayin nukvin from below to above, in order to draw down the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into Abba and Imma; and this is what is said afterwards, "Havayah our G-d," as mentioned above.

והיינו כי שמע שם ע' ע"ין רבתי הוא מקור המדות דהיינו כשהמדות הם בשכל (וז' מדות כל א' כלולה מיו"ד הרי ע' [שבעים]) שאז הן בבחי' גדלות.

That is, for Shema is shem ayin ["name" and ayin, the letter whose value is seventy]: the large ayin, which is the source of the emotive attributes (middos), namely when the attributes are in the intellect (and the seven attributes, each one comprising ten, make seventy), for then they are in a state of greatness (gadlus).

משא"כ כשנעשות מדות גמורות אחר שנמשכו ללב להיות התפעלות האהבה גמורה ויראה גמורה הן בבחי' קטנות

Whereas when they become complete attributes, after they have been drawn down into the heart to become the stirring of complete love and complete awe, they are in a state of smallness (katnus),

ואין להן ערוך לכשהם בשכל שאז האהוי"ר [האהבה ויראה] הם גדולים ביתר שאת כו' ולכן נק' המדות בשם ז"א שנתקטנו ונעשו זעיר לשון מועט.

and bear no comparison to when they are in the intellect, for then the love and awe are great, with surpassing exaltation, etc. Therefore the attributes are called by the name Z'eir Anpin, for they have been made small and have become ze'ir, a term meaning "little."

ועמ"ש בד"ה את קרבני לחמי בענין עצמות גידין ובשר ומ"ש בפ' הברכה ע"פ ואתה מרבבות קדש ועיין בזהר רפ ויקרא ובפ' תרומה (דקל"ב) מענין אתוון רברבין ואתוון זעירין

And see what is written in the discourse beginning "My offering, My bread," on the matter of bones, sinews and flesh; and what is written in Parshas [Vezos] HaBerachah on the verse "And He came from the holy myriads"; and see the Zohar, beginning of Parshas Vayikra, and in Parshas Terumah (p. 132), on the matter of large letters and small letters.

ועמ"ש ע"פ ויקרא אל משה בענין אלף זעירא ואלף רברבא.

And see what is written on the verse "And He called to Moshe," on the matter of the small alef and the large alef.

והעלאת מ"ן [מיין נוקבין] למקור המדות הוא ע"י בחי' שם דהיינו רפ"ח ניצוצין עם שם ב"ן [שם ב"ן] בגימט' [בגימטריא] שם

And the raising of mayin nukvin to the source of the attributes is through the level of shem, that is, the 288 sparks together with the Name Ban (52), equal in numerical value to shem.

כי שם ב"ן [שם ב"ן] הוא המעלה בחי' רפ"ח ניצוצין שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים] להחיות כל עניני [ענינים] גשמיים שכל חיותם הוא מרפ"ח ניצוצין

For the Name Ban is what raises the level of the 288 sparks that fell in the shattering of the vessels (sheviras hakeilim) to give life to all physical things, since all their life-force is from the 288 sparks;

ורפ"ח ניצוצין הללו שהן החיות שבכל ענינים הגשמיים עולה ע"י שם ב"ן [שם ב"ן] מל' המברר כו' לבחי' ע' רבתי מקורות המדות שמהם המשכת הרפ"ח ניצוצין הנ"ל.

and these 288 sparks, which are the life-force in all physical things, rise through the Name Ban, Malchus (sovereignty), which refines, etc., to the level of the large ayin, the sources of the attributes, from which comes the drawing down of the aforementioned 288 sparks.

7 וזהו שם ע' ועוד יש טעם על שנקרא שם ע' לשון שם ממש והיינו גם מצד שרש שרשן של הרפ"ח ניצוצין ודשם ב"ן [שם ב"ן] דתיקון שהוא הכל רק מבחינת שמו ית' בלבד

And this is shem ayin. And there is a further reason why it is called shem ayin, shem in the literal sense of "name": namely, also from the standpoint of the root of the root of the 288 sparks and of the Name Ban of the Tikkun (rectification), which is all only from the level of His Name, may He be blessed, alone.

וכמ"ש כי אני הוי' הוא שמי וכנודע שכתר הוא ממוצע בין מאציל לנאצלים ונק' מל' דא"ס בחי' שם בלבד שהוא להיות התהוות בחי' אצי' ובשירה ותיקון.

As it is written, "I am Havayah, that is My Name." And as is known, Keser (the Crown) is the intermediary between the Emanator and the emanated, and it is called the Malchus (sovereignty) of the Infinite One (Ein Sof), merely the level of a name, which is for the coming into being of the level of Atzilus, and of the shattering and the rectification.

משא"כ בא"ס עצמו לא שייך כלל כי אני ה' לא שניתי ואני ראשון ואני אחרון וקודם השבירה ואחר השבירה ובשעת התיקון והבירור ולאחר שיגמר תשלום הבירור הכל שוה לפניו ית'

Whereas in the Infinite One Himself this does not apply at all, for "I, Havayah, have not changed," and "I am first and I am last"; and before the shattering and after the shattering, and at the time of the rectification and the refinement, and after the completion of the refinement has been finished, all is equal before Him, may He be blessed;

כי שבה"כ [שבירת הכלים] לא היתה נוגעת כ"א לאור א"ס ב"ה ולא במאור עצמו ח"ו [חס ושלום] שבמאור עצמו לא היה שום שינוי ח"ו [חס ושלום] וכמשל מסך וענן המפסיק את אור וזיו השמש ומחשיכו שאינו נוגע לעצמיות ומהות השמש כו'.

for the shattering of the vessels touched only the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and not the Luminary itself, G-d forbid, for in the Luminary itself there was no change at all, G-d forbid. It is like the analogy of a screen or a cloud that interrupts the light and radiance of the sun and darkens it, which does not touch the very essence and being of the sun, etc.

8 ובחי' שם זה הוא המעלה רפ"ח ניצוצין לע' רבתי היא בחי' בינה מקור המדות שרש הז' מלכים שנשברו וימלוך וימת כו'

And this level of shem is what raises the 288 sparks to the large ayin, which is the level of Binah (understanding), the source of the emotive attributes (middos), the root of the seven kings who were shattered, "and he reigned … and he died," etc.,

שהם המלכים שמלכו בארץ אדום כו' היא בינה ומשם נפלו ונשברו והשם הזה הוא המעלה אותן רפ"ח ניצוצין שבשביר' [שבשבירה] למקורן ושרשן שהיא בחי' בינה ע' רבתי כו'.

who are the kings "who reigned in the land of Edom," etc.: it is Binah, and from there they fell and were shattered. And this name (shem) is what raises those 288 sparks of the shattering to their source and root, which is the level of Binah, the large ayin, etc.

9 ואח"כ העלאה יותר לבחי' ישראל כי א"ל [אמר ליה] הוא נהירו דחכמתא כמ"ש בזהר ע"פ השמים מספרים כבוד א"ל כו'

And afterwards [there is] a higher ascent, to the level of Yisrael. For Kel is "the radiance of Chochmah (wisdom)," as is written in the Zohar on the verse "The heavens declare the glory of Kel," etc.;

וישראל אותיות שי"ר א"ל [אמר ליה] כו' [ועמ"ש בשיר השירים בביאור ע"פ צאינה וראינה בענין וישמחו בך ישראל מקדשי שמך.

and Yisrael is the letters of shir Kel ("a song of Kel"), etc. [And see what is written in Shir HaShirim, in the explanation on the verse "Go forth and see," on the matter of "And may Israel, who sanctify Your Name, rejoice in You."

ובביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע בענין ישראל עלו במחשבה ומ"ש ע"פ ולא ראה עמל בישראל]:

And in the explanation on the verse "My dove, in the clefts of the rock," on the matter of "Israel arose in thought"; and what is written on the verse "Nor has He seen wrongdoing in Israel."]

10 ב והנה ע"י בחינת ההעלאות מ"נ הנ"ל ממשיכים מלמעלה למטה להיות הוי' אלקינו כו' הוי' בחכמה בחי' ביטול כו'

2. Now, through the level of the aforementioned raisings of mayin nukvin (feminine waters), we draw down from above to below, that there be "Havayah our G-d," etc.: Havayah in Chochmah (wisdom), the level of self-nullification (bittul), etc.

כי אין אור א"ס שורה אלא בחכמה שהיא כח מ"ה [מה]

For the Infinite Light (Or Ein Sof) rests only in Chochmah, which is koach mah ("the power of 'what'").

ואפילו בבינה אינו שורה אור א"ס אלא ע"י התלבשות חכמה וחכמה היא בחי' המחברת להיות המשכת אור א"ס בכל עולם כו'

And even in Binah (understanding) the Infinite Light does not rest except through the enclothing of Chochmah. And Chochmah is the level that connects, so that there be a drawing down of the Infinite Light into every world, etc.,

כי כולם בחכמה עשית וכנודע מענין התורה שבכל עולם כו' והיינו כי הנה אור א"ס ב"ה הוא הסוכ"ע שמקיף מראש עד רגל בהשוואה אחת.

for "You made them all with wisdom"; and as is known from the matter of the Torah that is in every world, etc. That is: the Infinite Light, blessed be He, is the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which encompasses from head to foot equally.

11 ועד"ז המשיל בע"ח [בעץ חיים] משל העיגול הגדול המקיף את הקו ואינו יכול להתלבש בשום כלי בבחי' אור פנימי.

Along these lines he gives the analogy, in Etz Chaim, of the great circle that encompasses the kav (line of light), and it cannot be enclothed in any vessel as an inner light (or pnimi).

כי כולם כלא נחשבו קמיה יתי' ואין ערוך כו' וע"ז נאמר את השמים ואת הארץ אני מלא בהשוואה אחת והיינו בבחי' העלם

For all are considered as nothing before Him, may He be blessed, and there is no comparison, etc. And of this it is said, "The heavens and the earth I fill," equally; that is, in a manner of concealment,

כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ואינו מתלבש בשום כלי בבחי' א"פ [אור פנימי] כ"א בבחינת החכמה לבדה שבה הוא מתלבש בבחי' אור פנימי ועל ידה נמשך ופועל בשאר הט"ס [הט' ספירות] וכמ"ש הטעם בסש"ב [בספר של בינונים] פל"ה בהג"ה [בהגהה].

for "no thought can grasp Him at all," and He is not enclothed in any vessel as an inner light, except in Chochmah (wisdom) alone, in which He is enclothed as an inner light, and through it He is drawn down and acts in the other nine Sefiros. And the reason is written in Sefer Shel Beinonim, chapter 35, in the gloss.

12 ולכן ע"י עסק התורה ממשיכים אותו ית' שיתגלה אלינו בבחי' אור פנימי כי התורה נתלבשה בדברים גשמיים בבי"ע ואנו משיגים אותה

Therefore, through engaging in the Torah we draw Him, may He be blessed, down, that He be revealed to us as an inner light. For the Torah has been enclothed in physical things in Beriah, Yetzirah and Asiyah (Creation, Formation and Action), and we comprehend it,

ותוכה מלובש חכמה עילאה שבתוכה דוקא מלובש אור א"ס בבחי' א"פ [אור פנימי] כנ"ל מה שאינו מתלבש בשום כלי בבחי' או"פ [אור פנימי] כ"א בבחי' אור מקיף כו' כנ"ל

and within it is enclothed supernal Chochmah (wisdom), and within that specifically the Infinite Light (Or Ein Sof) is enclothed as an inner light, as mentioned above, that which is not enclothed in any vessel as an inner light but only as an encompassing light (or makif), etc., as mentioned above.

וזהו ענין הוי' אלקינו ועי"ז הוי' אחד כי הנה מלת אחד אינו מורה על יחודו ית'

And this is the meaning of "Havayah our G-d." And through this, "Havayah is One." For the word "One" does not denote His unity, may He be blessed;

כי מאחר שאין עוד מלבדו לא שייך לשון אחד שלשון זה לא שייך רק בדבר המתפרד ומתחלק ואעפ"כ [ואף על פי כן] הכל אחד.

for since "there is none else besides Him," the term "one" does not apply, for this term applies only to a thing that is separated and divided, and nevertheless all is one.

כמו אלו ואלו דא"ח [דברי אלקים חיים] שאע"פ [שאף על פי] שלכאורה הם חלוקים מ"מ הכל אחד כו'. אלא דקאי על מדותיו ית' חו"ג [חסד וגבורה] כו'

As with "These and these are the words of the living G-d": although they are apparently divided, nevertheless all is one, etc. Rather, [the word "One"] refers to His attributes, may He be blessed, Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), etc.;

דהיינו שהגם שהם דברים נפרדים וכמעט שני הפכיים שבמקום שיש חסד לא שייך גבורה ואעפ"כ [ואף על פי כן] הכל א'

that is, although they are separate things, and almost two opposites, for where there is Chesed, Gevurah does not apply, nevertheless all is one,

לפי שנמשך אור א"ס ב"ה המלובש בחכמה לבינה ומשם נמשך למדות ג"כ להיות בהם ג"כ ביטול והתכללות ולמהוי אחד באחד וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו'

because the Infinite Light, blessed be He, which is enclothed in Chochmah, is drawn into Binah (understanding), and from there it is drawn into the attributes as well, so that in them too there be self-nullification (bittul) and inter-inclusion, "to be one in one"; as it is written, "Yours, Havayah, are the greatness and the might," etc.,

שהכל בטלים לך ואינן עולים בשם כלל דלאו מכל אלין מדות כו' ועמ"ש מזה ע"פ בהעלותך את הנרות וע"פ וארא אל אברהם

for all are nullified to You and are not reckoned by any name at all, since "He is not of any of these attributes," etc. And see what is written about this on the verse "When you raise up the lamps," and on the verse "And I appeared to Avraham."

ואח"כ ממשיכים יחוד זה בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] ברוך לשון המשכה שנמשך בבי"ע ובהיכלות ג"כ בחי' יחוד כמו למעלה באצילות שנמשך גם להם אור א"ס להיות ביטול והתכללות כו'.

And afterwards we draw this unity down with "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever": baruch ("blessed") is an expression of drawing down, that there be drawn into Beriah, Yetzirah and Asiyah and into the chambers (heichalos) a level of unity too, as above in Atzilus, in that the Infinite Light is drawn to them too, so that there be self-nullification and inter-inclusion, etc.

[ומזה יובן מ"ש בחורבן בהמ"ק [בית המקדש] מלאכי שלום מר יבכיון נשמו מסלות כו'

[And from this will be understood what is said about the destruction of the Holy Temple, "The angels of peace weep bitterly; the highways are desolate," etc.;

וכמ"ש תלמידי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שכשיש יחוד בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות אזי מתייחדים ג"כ ההיכלות הנמשכים מת"ת [מתפארת] עם ההיכלות הנמשכים מבחי' מלכות ועיין במק"מ [במקדש מלך] ר"פ שמות (דף ד') ע"פ איש וביתו באו

and as the disciples of the Arizal, of blessed memory, wrote, that when there is a union in Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (Malchus) of the World of Atzilus (Emanation), then the chambers that extend from Tiferes (beauty) are also united with the chambers that extend from the level of Malchus (sovereignty). And see the Mikdash Melech, beginning of Parshas Shemos (page 4), on the verse "each man and his household came."

ופי' וענין יחוד זה היינו שנמשך בהם גילוי אור א"ס להיות ביטול וזהו ענין בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]

And the explanation and meaning of this unity is that a revelation of the Infinite Light is drawn into them, so that there be self-nullification; and this is the meaning of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever."

ולכן בחורבן בהמ"ק [בית המקדש] מלאכי שלום מר יבכיון על העדר הגילוי כו' ועמ"ש עוד מענין יחוד זה דההיכלות ומלאכים ע"פ ועזוז נוראותיך יאמרו.

Therefore, at the destruction of the Holy Temple, "the angels of peace weep bitterly" over the absence of the revelation, etc. And see what is written further on this unity of the chambers and the angels on the verse "And they shall speak of the might of Your awesome acts."

13 וגך י"ל [יש לומר] פי' יחו"ע [יחודא עילאה] הוא שרש המשכת מאין ליש חו"ב [חכמה ובינה] דאצי'. ויחו"ת [ויחודא תתאה] הוא מאין ליש בבי"ע עד שנמשך ג"כ מאין ליש גשמי] ועי"ז ואהבת את הוי' אלקיך בכל מאדך בלי גבול

One may also explain: the higher unity (yichuda ila'ah) is the root of the drawing down from nothing to something, Chochmah (wisdom) and Binah (understanding) of Atzilus; and the lower unity (yichuda tata'ah) is from nothing to something in Beriah, Yetzirah and Asiyah, until it is drawn also from nothing to physical something.] And through this, "And you shall love Havayah your G-d with all your might": without limit,

דהיינו לצאת מבחי' כלי וגבול שהכלי הוא המגביל את האור. ועד"ז כל הפרשה כולה היא להיות הסתלקות האור מן הכלי.

that is, to go out of the level of vessel and limit, for the vessel is what limits the light. And along these lines, the whole section in its entirety is for there to be a withdrawal of the light from the vessel.

14 והנה הסתלקות זו הוא בחי' שם מ"ב בגבורה כנודע שכל העלאות הוא ע"י שם מ"ב [ועמ"ש מזה ע"פ אלה מסעי בענין מ"ב מסעות].

Now, this withdrawal is the level of the Name of forty-two [letters], in Gevurah (restraint), as is known that all ascents are through the Name of forty-two [letters]. [And see what is written about this on the verse "These are the journeys," on the matter of the forty-two journeys.]

ולכן מיוסד לומר בק"ש [בקריאת שמע] שעהמ"ט [שעל המטה] להעלות הנשמה ע"י שם זה ולכן יש בו ז"פ [ז' פעמים] ששה ששה תיבות בשתים יכסה כו' ובשתים יעופף יעופף מן הכלי לעלות ולהסתלק למעלה והוא ענין גבורה שבחסד כו'

Therefore it was established to say [it] in the Shema recited upon the bed, to raise the soul through this Name. And therefore it has, seven times, six words each: "with two he covers," etc., "and with two he flies," flies from the vessel, to rise and withdraw upward. And this is the matter of Gevurah within Chesed (kindness), etc.

וזהו ענין דאחליפו דוכתייהו ששורה האור בכלי אחר. כי פ' ראשונה הוא חסד שנאמר בה ואהבת כו' והיא בחי' כלי החסד

And this is the meaning of "they exchanged their places": the light rests in another vessel. For the first section is Chesed, since "And you shall love," etc. is said in it, and it is the level of the vessel of Chesed,

אבל האור הוא גבורה והסתלקות למעלה וזהו שם מ"ב ובזה יובן שהכוונה דוקא שבק"ש [שבקריאת שמע] היא בשם זה.

but the light is Gevurah and withdrawal upward, and this is the Name of forty-two [letters]. And with this it will be understood that it is specifically the kavanah (intention) in the Shema that is in this Name.

לפי שהכוונה היא פנימית [בחי' אור] דהיינו המכוון התכלית שעל יסוד זה סובב הולך כל הענין וכל הענין הוא בבחי' חיצוני' כו'

For the kavanah is the inner dimension [the level of light], that is, the intent, the ultimate purpose, upon whose foundation the whole matter revolves; and the whole matter is in the level of the outer dimension (chitzoniyus), etc.

ולכן גוף הפרשה שהוא הענין הוא בואהבת כו' כלי החסד כנ"ל (ר"ל [רוצה לומר] כי הרי החיצוניות והכלי דאהבת בכל מאדך היא בחי' חסד דהיינו מה שהיא בחי' אהבה ואהבה הוא בחי' חסד דרך כלל.

Therefore the body of the section, which is the matter [itself], is in "And you shall love," etc., the vessel of Chesed, as mentioned above. (That is to say: the outer dimension and the vessel of "And you shall love … with all your might" is the level of Chesed, that is, inasmuch as it is the level of love, and love is, in general, the level of Chesed.

אך פנימיותה שהוא המכוון מאהבה הוא בחי' אור הגבורה שהוא להיות הסתלקות וליפרד מן הפתילה כו' ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פ"נ [פרק נ' / פרשה נ']

But its inner dimension (pnimiyus), which is the intent of the love, is the level of the light of Gevurah, which is for there to be a withdrawal, and to separate from the wick, etc. And see Sefer Shel Beinonim, chapter 50.

וזהו כרע שכב כארי וכלביא וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ק [סוף פרק קמא] דברכות) (די"ב ע"ב) שבקשו לקבוע פ' בלק בק"ש [בקריאת שמע] משום דכתיב בה האי קרא ובילקוט עומדין כאריות חוטפין ק"ש [קריאת שמע].

And this is "He crouched, he lay down like a lion and like a lioness." And our Sages, of blessed memory, said at the end of the first chapter of Berachos) (page 12b) that they sought to fix the section of Balak in the Shema because this verse is written in it; and in the Yalkut: "They stand like lions, snatching the Shema."

והיינו כי בחי' אריה הוא ג"כ ע"ד הנ"ל דאור הגבורה בכלי החסד

That is: the level of the lion is also along the lines of the above, the light of Gevurah in the vessel of Chesed,

כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' צו (דכ"ז כ"ח) בענין האש שע"ג [שעל גבי] המזבח שהיה בצורת אריה שאריה גימטריא גבורה וכתיב פני אריה אל הימין כו' ע"ש וזהו עומדין כאריות דוקא שיהיה בק"ש [בקריאת שמע] בחי' ואהבת כו' בכל מאדך כו':

as the Ramaz wrote on Parshas Tzav (pages 27, 28) on the matter of the fire upon the altar, which was in the form of a lion, for aryeh ("lion") is numerically equal to gevurah; and it is written, "And the face of a lion on the right," etc.; see there. And this is "they stand like lions" specifically: that in the Shema there be the level of "And you shall love," etc., "with all your might," etc.

15 ג וכל זה בפ' ראשונה שהיא בחינת רצוא אבל פ' שניה היא בחי' שוב להיות דוקא המשכת אורות בכלים

3. Now all this is in the first section, which is the level of ratzo (running); but the second section is the level of shov (returning), for there to be specifically a drawing down of lights into vessels.

ולכן לא נאמר בכל מאדכם. ובזה הוא להיפך שהכלי הוא גבורה השמרו לכם כו' וחרה אף כו'.

Therefore "with all your might" is not said [in it]. And in this it is the reverse: the vessel is Gevurah (restraint), "Take heed for yourselves," etc., "And the anger will flare," etc.

אך הפנימיות הוא בשם ע"ב [שם ע"ב] שהוא בחסד [חסד ג'י [גימטריא] ע"ב] שהחסד נחלק לע"ב בחי' הם ע"ב גשרים.

But the inner dimension (pnimiyus) is in the Name Av (72), which is in Chesed (kindness) [chesed is numerically seventy-two], for Chesed is divided into seventy-two aspects, which are the seventy-two bridges.

16 וענין גשר הוא כמו שעושין עד"מ ע"פ המים גשר בנוי חדרים רבים להיות המים עוברים בו בהתחלקות בכל חדר כו' ולא יעברו בבת אחת כ"א שיהי' [שיהיה] הבדל בין מים למים כו'

The matter of a bridge is like what is made, by way of analogy, over the water: a bridge built of many chambers, so that the water passes through it divided up in each chamber, etc., and does not pass all at once, but rather there is a separation between water and water, etc.

כך עד"מ יש ע"ב גשרים שהם ע"ב מיני הבדלות בחסדים בין חסד לחסד שכמה ענינים יש וכולם מרומזים בחסד יום ראשון חסד.

So, by way of analogy, there are seventy-two bridges, which are seventy-two kinds of separations in the kindnesses, between one kindness and another. For there are a number of things, and all are alluded to in Chesed (kindness): the first day is Chesed.

ואור (שנברא בו) חסד. ומים חסד. גוון לבן חסד כו' וכיוצא באלו הרבה פרטים למטה.

And light (which was created on it) is Chesed. And water is Chesed. The color white is Chesed, etc. And there are many particulars like these below.

וכן למעלה השיר של מלאכים וצדיקים יושבין ונהנין מזיו כו' בג"ע [בגן עדן] עליון ותחתון כו' וש"י עולמות כו' וכיוצא יש הרבה פרטים עד אין מספר רק שכולם נכללים דרך כלל בע"ב בחי'.

And likewise above: the song of the angels; and "the righteous sit and enjoy the radiance," etc., in the upper and lower Gan Eden, etc.; and the 310 worlds, etc.; and the like. There are many particulars beyond number, except that they are all included, in a general way, in seventy-two aspects.

[וע' בתוספתא שבזח"ב [שבזהר חלק ב'] (בשלח ד"נ) ע"פ ויסע מלאך כו' גבי ומיין סתימן תחות נוקבי בשבעין ותרי אתוון ומבואר במ"א]

[And see the Tosefta in the Zohar, Part II (Beshalach, page 50), on the verse "And the angel journeyed," etc., regarding "and the waters are sealed beneath the openings, in seventy-two letters"; and it is explained elsewhere.]

אבל בחסד אחד פשוט לא היו יכולים העולמות להיות כלל רק דרך צמצומים והשתלשלות המדרגות בג"ע [בגן עדן] העליון כך ובג"ע [ובגן עדן] התחתון כך ולהיות אור ומים כו'

But with one simple Chesed the worlds could not have existed at all; only by way of contractions (tzimtzumim) and the chain of descent (hishtalshelus) of the levels, in the upper Gan Eden one way and in the lower Gan Eden another way, and so that there be light and water, etc.

ולכן שם ע"ב [שם ע"ב] שבג"פ [שבג' פעמים] ויסע ויבא ויט יש בכל שם ג' אותיות ג' [גימטריא] ר"ו שהוא בג' [בגימטריא] גבור"ה שירידת החסד הוא בבחי' גבורות וצמצומים

Therefore the Name Av that is in the three verses Vayisa ("And … journeyed"), Vayavo ("And … came") and Vayet ("And … stretched out") has three letters in each name, numbering 216 [letters], which is the numerical value of gevurah; for the descent of Chesed is by way of gevuros (restraints) and contractions,

כמו גבורות גשמים שמזכירין הגשם באתה גבור לפי שמטר יורד בגבורה הגם שהגשם הוא מרוה את הארץ ומולידה ומצמיחה ונותן זרע לזורע ולחם לאוכל כו'

like "the might of rain" (gevuros geshamim): we mention the rain in [the blessing] "You are mighty," because rain descends with might, even though rain waters the earth and makes it give birth and sprout, and gives seed to the sower and bread to the eater, etc.;

אלא שגבורתו היא במה שיורד טיפין טיפין שצ"ל בהתחלקות לטיפין רבים שלא ישטף ויעשה מבול ולא לתוהו בראה כו' ולשבת יצרה בבחי' כלים הוא דוקא בבחי' גבורות כדי שיהיה יכולת בכלי לקבל כו'.

but its might is in that it descends drop by drop, for it must be divided into many drops, so that it not sweep away and make a flood. And "He did not create it for tohu (chaos)," etc., "He formed it to be inhabited": in the level of vessels this is specifically through the level of gevuros, so that the vessel may have the capacity to receive, etc.

17 והנה המשכת אור זה בכלי דפ' שניה דק"ש [דקריאת שמע] היא במ"ש בה בכל נפשכם

Now, the drawing down of this light into the vessel, in the second section of the Shema, is through what is written in it, "with all your soul";

דהיינו להיות בבחי' ולא תחללו כו' שלא לעשות חלל והפסק להשראת אור א"ס שהמשיך על נפשו בפ' ראשונה דק"ש [דקריאת שמע] בבחי' ובכל מאדך במס"נ [במסירות נפש] כו'

that is, to be in the level of "And you shall not profane," etc.: not to make a void (chalal) and an interruption in the resting of the Infinite Light (Or Ein Sof) that he drew down upon his soul in the first section of the Shema, in the level of "and with all your might," with self-sacrifice (mesirus nefesh), etc.;

שעי"ז נמשך בו אור א"ס ממש בבחי' שם ע"ב [שם ע"ב] ונתתי מטר ארצכם מטר מ"ד [מיין דוכרין] ארצכם דמ"נ [דמיין נוקבין] [ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פכ"ד].

for through this the Infinite Light itself is drawn into him, in the level of the Name Av (72): "And I will give the rain of your land": "rain" is mayin duchrin (masculine waters); "your land," of mayin nukvin (feminine waters). [And see Pri Etz Chaim, Gate of the Shema, chapter 24.]

18 וזהו ונתתי והל"ל [והוה ליה למימר] ונתן ה' ומהו ונתתי הגם שהוא מאמר משה רבע"ה [רבינו עליו השלום] שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו אעפ"כ [אף על פי כן] הרי לא נאמר כן במקום אחר.

And this is "And I will give." It should have said, "And Havayah will give"; what is "And I will give"? Although it is the speech of Moshe our teacher, peace be upon him, and the Shechinah (Divine Presence) was speaking from his throat, nevertheless it is not said so elsewhere.

רק לפי שבכאן הוא ענין המשכת ע"ב [שם ע"ב] שהיא המשכת אור א"ס ממש בכלים ואף כל אדם יכול להיות אומר פ' זו ע"ע מאחר שהיה בפרשה ראשונה במס"נ [במסירות נפש] כו' והתכללות באור א"ס ממש

Rather, it is because here it is the matter of the drawing down of the Name Av, which is the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof) itself into vessels; and even any person can say this section about himself, since in the first section he was in self-sacrifice (mesirus nefesh), etc., and inclusion in the Infinite Light itself;

הרי ממשיך אור א"ס ממש בנפשו להיות בכל נפשכם ולא תחללו כו' ולהיות המשכת שם ע"ב [שם ע"ב] ודברי אשר שמתי בפיך ודברי ממש בפיך כו'.

so he draws the Infinite Light itself into his soul, that there be "with all your soul" and "And you shall not profane," etc., and that there be the drawing down of the Name Av: "And My words which I have placed in your mouth," My very words in your mouth, etc.

וענין הג' פסוקים ויסע ויבא ויט ישר והפוך וישר שצ"ל תחלה ממעלה למטה ואח"כ ממטה למעלה ואח"כ חוזר להיות ממעלה למטה והם ג' קוין כו':

And the matter of the three verses Vayisa, Vayavo, Vayet, straight, reversed and straight, is that it must first be from above to below, and afterwards from below to above, and afterwards it returns to be from above to below; and these are the three lines, etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS EIKEV • MAAMAR 1

ויאכילך את המן וגו' למען הודיעך וגו'

"And He Fed You the Manna … in Order to Make You Know"

◇

1 ויאכילך את המן וגו' למען הודיעך וגו'. הנה המן הוא בחי' טל כמ"ש ותעל שכבת הטל והוא טל שעתיד להחיות בו את המתים הוא בחי' רחמים רבים כמאמר מחי' מתים ברחמים רבים

"And He fed you the manna," etc., "in order to make you know," etc. Now, the manna is the level of dew, as it is written, "And the layer of dew went up"; and it is the dew with which the dead will be revived in time to come, which is the level of great mercy (rachamim rabbim), as in the words, "who revives the dead with great mercy."

ולהבין מהו בחי' רחמים רבים למעלה הנה כתיב וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה (בירמיה סי' ל"א ועמ"ש מזה ע"פ ואלה המשפטים)

And to understand what the level of great mercy is Above, note that it is written, "And I will sow the house of Israel [with] the seed of man and the seed of beast" (in Jeremiah, chapter 31; and see what is written about this on the verse "And these are the laws").

פי' שיש שני מיני נשמות בחי' אדם ובחי' בהמה.

That is, there are two kinds of souls: the level of "man" and the level of "beast."

ויובן זה עם מ"ש פני אריה אל הימין כו' שהוא בחי' אהבה ובמ"א כתיב אריה שאג מי לא יירא (בעמוס סי' ב') וגם ימים נוראים נקראים ע"ש [על שם] אריה כי אריה אותיות יראה

This will be understood through what is written, "the face of a lion on the right," etc., which is the level of love; and elsewhere it is written, "A lion has roared; who will not fear?" (in Amos, chapter 2). And the Days of Awe, too, are called by the name "lion," for aryeh (אריה, "lion") has the letters of yirah (יראה, "awe").

והיינו שבחי' אהבה זו של בחי' אריה למעלה הוא מבחי' התגלות גדולתו של הקב"ה ולגדולתו אין חקר שאינו יכול להתלבש תוך עלמין

That is to say, this level of love, of the level of "lion" Above, comes from the level of the revelation of the greatness of the Holy One, blessed be He; and "His greatness is unsearchable," so that it cannot be clothed within the worlds.

ולכן תפול עליהם אימתה ופחד בהתגלות גדולה זו מצד המקבל שאינו יכול להתלבש בהם בחי' זו כמו שהיא למעלה בבחי' אהבה

And therefore "terror and dread fall upon them" at this revelation of greatness, on account of the recipient, for this level cannot be clothed in them as it is Above, at the level of love.

[וע"ד המבואר במ"א המשל מחותם בולט נעשה על השעוה צורת חותם שוקע כך מהתגלות גדולתו של הקב"ה נמשך למטה בעולמות בחינת יראה]

[And along the lines of the analogy explained elsewhere: from a raised seal there is made on the wax the form of a sunken seal; so from the revelation of the greatness of the Holy One, blessed be He, the level of awe is drawn down below, into the worlds.]

וזהו ענין שירד על המזבח אש בצורת אריה דאכיל כל קרבנין כו'. דהיינו בחי' חלב ודם שנכלה ונשרף בהתגלות בחי' זו

And this is the matter of the fire in the form of a lion that came down upon the altar, "which consumes all the offerings," etc.: that is, the level of the fat and the blood, which is consumed and burned up in the revelation of this level.

וע"ז נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא ששורף ומכלה כל האשים ובחי' אהבה מקבלים כל העולמות מבחי' פני שור שמהשמאל שהוא בחי' גבורה המעלים ומסתיר בחי' גדולה הנ"ל

And of this it is said, "For Havayah your G-d is a consuming fire," which burns up and consumes all the fires. And all the worlds receive the level of love from the level of "the face of an ox on the left," which is the level of Gevurah (restraint), which conceals and hides the level of greatness mentioned above.

ואהבה שנמשך מבחי' זו נקרא בשם בהמה לשון נוקבא שמקבלת מפני שור הנ"ל ונק' אהבת עולם מפני שאהבה זו באה ע"י העלם והסתר חיות אלקות שבתוך העולמות

And the love that is drawn from this level is called by the name "beast" (behemah), a term for Nukva (the feminine), which receives from "the face of an ox" mentioned above. And it is called ahavas olam ("the love [that comes from] the world"), because this love comes about through the concealment and hiding of the G-dly life-force that is within the worlds.

והחיות הוא העולי' למעלה בתשוקה נפלאה להתעלות ולהתכלל באחד שהוא מקור וחיי החיים בחי' סוכ"ע כמ"ש אל דמי לך כו' קארי תדיר ולא שכיך כו'

And it is the life-force that rises upward with a wondrous yearning, to ascend and be included in the One, who is the Source and the Life of all life, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as it is written, "Do not be silent," etc.: "it calls constantly and is not stilled," etc.

וכן האדם שמתבונן תמיד בעין שכלו העלם והסתר חיות אלקות שלכן נקרא עולם מלשון העלם והסתר מתעורר בתשוקה נפלאה שמשתוקק ונמשך בטבע למעלה לאור באור החיים

So too a person who constantly contemplates, with the eye of his intellect, the concealment and hiding of the G-dly life-force — which is why it is called olam ("world"), from the word helem, concealment and hiding — is aroused with a wondrous yearning, so that he longs and is drawn by nature upward, "to be illumined with the light of life."

ונק' אהבה זו בחי' בהמה רבה ואהבה זוטא שבתוך העולמות

And this love is called the level of the great beast (behemah rabbah) and the lesser love (ahavah zuta), which is within the worlds.

והנה בחי' אדם הוא כמ"ש ועל דמות כו' כמראה אדם כו'. דהיינו מארי דאורייתא והוא עד"מ כמו האדם שיש בו רמ"ח אברים ושס"ה גידים. משא"כ אברי בהמה אין בהם מספר זה.

Now, the level of "man" is as it is written, "And upon the likeness," etc., "as the appearance of a man," etc.: that is, the masters of Torah. And this is, by way of analogy, like a man, who has 248 limbs and 365 sinews; whereas the limbs of a beast do not have this number.

כך התורה היא רמ"ח מ"ע [מצות עשה] ושס"ה מל"ת [מצות לא תעשה] שהיא בחי' גבוה מאהבה ויראה שאהבה ויראה הם רק גדפין לבד לפרחא לעילא במקום התורה:

So too the Torah is 248 positive commandments and 365 prohibitive commandments, and it is a level higher than love and awe; for love and awe are nothing but "wings" (gadpin) "to fly upward," to the place of the Torah.

2 ב והנה כתיב ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך בהמות לשון רבים שיש עוד בחי' בהמה שלמעלה מבחי' אדם והיא הנק' בשם בהמה רבה

2. Now, it is written, "And I was brutish and did not know; I was [like] beasts with You." Behemos ("beasts") is in the plural, for there is another level of "beast" that is above the level of "man," and it is the one called by the name "the great beast" (behemah rabbah),

שהיא בחי' אהבה רבה שלמעלה מן הדעת המושג ומלובש תוך העולמות שהוא מבחי' סוכ"ע דכולא קמיה כלא חשיב ממש

which is the level of great love (ahavah rabbah) that is above the knowledge that is grasped and clothed within the worlds; for it is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), before which all is considered as actually nothing.

[והיינו ענין מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער (א"א פ"ד) שכל הפרצופים העליונים של א"א ואו"א [ואבא ואימא] זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] יינקו תחלה מבי' בחי' דדי בהמה ע"ש] ומשם נמשך בחי' רחמים רבים.

[And this is the matter of what is written in Etz Chaim, Sha'ar (Arich Anpin [the Long Countenance], chapter 4): that all the supernal partzufim [configurations], of Arich Anpin, Abba and Imma (Chochmah and Binah), Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine), first nursed from two levels of "the breasts of the beast"; see there.] And from there the level of great mercy is drawn down.

דהיינו כמו למשל מלך בשר ודם שמפני גבהותו והתנשאותו על כל השרים והעמים יש בו מדת רחמנות יותר שמרחם על כולם מפני שכולם הם שפלים וגרועים ממנו

That is, it is like, for example, a king of flesh and blood: because of his loftiness and his exaltation over all the ministers and the peoples, he has the attribute of compassion to a greater degree, having compassion on them all, because they are all lowly and inferior to him.

לכן הרחמנות גדולה מאד בעיניו על גודל ועוצם שפלותם וככה ממש כביכול באור א"ס ב"ה שהכל בטלים במציאות נגדו יתי וכולא ממש כלא חשיבא קמיה ואפי' [ואפילו] עולמות עליונים כדכתיב הן שמים לא זכו בעיניו

Therefore the compassion in his eyes is very great, over the magnitude and intensity of their lowliness. And exactly so, as it were, with the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He: all are nullified in existence before Him, may He be blessed, and all is considered actually as nothing before Him, even the upper worlds, as it is written, "Behold, the heavens are not pure in His eyes."

ולכן הרחמנות גדולה מאד עליהם איך שהם שפלים וגרועים בתכלית השפלות נגדו יתי שאפי' [שאפילו] על בחי' ג"ע [גן עדן] העליון ותחתון נופל בו רחמנות הנ"ל

Therefore the compassion over them is very great: how they are lowly and inferior, in utter lowliness, relative to Him, may He be blessed; so much so that even over the level of the upper and lower Gan Eden [the Garden of Eden] the compassion mentioned above arises in Him.

[כמ"ש מזה ע"פ כי ההרים ימושו כו'] שענין ג"ע [גן עדן] הוא שצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה כו' ואין זה אלא זיו והארה המתפשטת ממנו יתי.

[As is written about this on the verse "For the mountains may depart," etc.] For what Gan Eden is, is that "the righteous sit and delight in the radiance of the Shechinah (Divine Presence)," etc.; and this is nothing but a radiance and illumination that spreads forth from Him, may He be blessed.

אבל בו בעצמו ובכבודו לא שייך זה כלל כי הכל בטלים במציאות נגדו יתי ונכללים ביחודו ואחדותו ואין שם דבר בפ"ע [בפני עצמו] שיפול עליו שם דבר ומהות בפ"ע [בפני עצמו] כמו ג"ע [גן עדן] כו' [ועמ"ש בד"ה אשירה לה' כי גאה גאה בפי' בשלח בענין עלמא דאתכסיא]

But in Him, in His very self and His glory, this does not apply at all; for all are nullified in existence before Him, may He be blessed, and are included in His unity and oneness, and there is nothing there by itself to which the name of a thing and an entity by itself could apply, such as Gan Eden, etc. [And see what is written in the discourse beginning "I will sing to Havayah, for He is highly exalted," in Parshas Beshalach, on the matter of the hidden world (alma de'iskasya).]

ואפילו בחי' עדן שלמעלה מבחי' גן שהיא בחי' חכמה נאמר עליה כולם בחכמה עשית שנחשב בחי' עשי' [עשיה] גשמיות לגבי הקב"ה

And even the level of Eden, which is above the level of Gan ("garden") and is the level of Chochmah (wisdom): of it is said, "You have made them all with wisdom," for it is considered the level of physical making (asiyah) relative to the Holy One, blessed be He.

והרחמנות ע"ז גדולה מאד איך שירדו כ"כ [כל כך] בבחי' מטה להיות נחשב כלא ממש קמיה כנ"ל.

And the compassion over this is very great: how they have descended so far, to the level of "below," as to be considered as actually nothing before Him, as mentioned above.

3 ומזה יתבונן המשכיל לעורר רחמים רבים על נפשו דהיינו על ניצוץ אלקות שבו שהוא חלק אלוה ממעל ממש מבחי' אלקות ואני ה' לא שניתי היה הוה ויהיה ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'

From this the thoughtful person should reflect, so as to arouse great mercy upon his soul, that is, upon the spark of G-dliness within him, which is actually "a part of G-d above," from the level of G-dliness: "And I, Havayah, have not changed"; "was, is, and will be"; and "You are He before the world was created," etc.

והוא אסור וקשור בהבלי עולם המעלים ומסתיר אור האמת ועוסק בהבלי עולם שהם כלא ממש

And it is imprisoned and bound in the vanities of the world, which conceal and hide the light of truth; and he is occupied with the vanities of the world, which are as actually nothing.

ואפילו עוסק בדברי תורה אי עבד בגין יקרי' [יקריה] כו' דהיינו שרוצה להשיג איזה דבר להיות נחשב ליש ודבר הרי לימוד זה מתחת השמש שהכל הבל ורעות רוח

And even when he is occupied with words of Torah, "if he does it for the sake of his own honor," etc., that is, he wants to gain something, to be considered a "something" (yesh) and an entity, then this study is "under the sun," where "all is vanity and a striving after wind."

וכשיעמיק בענין זה בהתבוננות כאו"א [כל אחד ואחד] לפי מה שהוא יודע ומכיר א"ע [את עצמו] כי ידע אינש בנפשיה יעורר רחמים רבים וחמלה יתירה איך שהוא בתכלית השפלות ורחוק מה' בתכלית

And when he goes deeply into this matter in contemplation, each person according to what he knows and recognizes of himself, for "a person knows his own soul," he will arouse great mercy and abundant pity: how he is in utter lowliness and utterly far from G-d.

ובזה תחי' נפשו כתחה"מ [כתחיית המתים] ממש שענין תחיית המתים יהיה ע"י טל כמ"ש כי טל אורות טליך והוא טלא דנטיף מפומא דעתיקא כו'

And through this his soul will live, actually like the Resurrection of the Dead. For the Resurrection of the Dead will come about through dew, as it is written, "For Your dew is a dew of lights"; and it is "the dew that drips from the mouth of Atika [the Ancient One]," etc.

פי' שיהיה התגלות אלקות בבחי' גילוי רב ועצום ממקור וחיי החיים א"ס ב"ה ונגלה כבוד ה' כ"כ [כל כך] עד שאפילו במקום שהיה מעט מזעיר חיות וקיום יעוררו ויעלו למעלה להכלל באחד ולהבטל כביטול נר בפני אבוקה

That is, there will be a revelation of G-dliness, at the level of an abundant and mighty revelation, from the Source and Life of all life, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He; and "the glory of Havayah will be revealed" so greatly that even in a place where there was a tiny bit of life-force and existence, [these] will be aroused and rise upward, to be included in the One and nullified like the nullification of a candle before a torch.

ויתקבצו מכל המקומות המודחים שם ועי"ז יוכלו לקבל חיות רב להחיות מתים מפני שנשאר בהם קסטא דחיותא

And they will be gathered from all the places where they were banished; and through this they will be able to receive abundant life-force, to revive the dead, because there remained in them a "measure of life" (kista dechayusa).

וככה ממש יחיה איש את נפשו האסורה וקשורה בהבלי עולם ונחשבת כמת כמ"ש ויתן את רשעים קברו וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] רשעים בחייהם קרויים מתים שאפילו החיות שבהם כמת נחשב

And exactly so a person will revive his soul, which is imprisoned and bound in the vanities of the world and is considered as dead, as it is written, "And he made his grave with the wicked," and as our Sages, of blessed memory, said, "The wicked in their lifetime are called dead"; for even the life-force within them is reckoned as dead.

וע"י התעוררות בחי' רחמים רבים מלמעלה עי"ז מתעורר ומתקבץ החיות מכל מקום שיש בו מעט מזער קיסטא דחיותא למקורו ושרשו ויקבל חיות רב להחיות נפשו:

And through the arousal of the level of great mercy from Above, through this the life-force is aroused and gathered from every place in which there is a tiny bit of a "measure of life" (kista dechayusa), to its source and root; and he will receive abundant life-force to revive his soul.

4 ג והנה המשכות בחי' רחמים רבים הנ"ל הוא ע"י י"ג מדות

3. Now, the drawing down of the level of great mercy mentioned above is through the Thirteen Attributes [of Mercy].

והיינו שלפי שהם רחמים רבים בלי גבול א"א להתלבש תוך העולמות אם לא ע"י צמצומים דרך י"ג מדות שנותנים מדה ושיעור שיוכלו העולמות לקבלו

That is, since it is great mercy without limit, it is impossible for it to be clothed within the worlds except through contractions (tzimtzumim), by way of the Thirteen Attributes, which give a measure and proportion so that the worlds can receive it.

[וזהו ענין כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' וכמ"ש בזהר ח"א [חלק א'] (דפ"ח א') איהו שמן ואיהו טל ויורד על הזקן שנמשך ומתלבש בי"ג מדות שהם בחי' י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא]

[And this is the matter of "Like the good oil," etc., "running down upon the beard," etc.; and as is written in the Zohar, Part I (page 88a), "It is oil and it is dew," and it "runs down upon the beard": it is drawn down and clothed in the Thirteen Attributes, which are the level of the thirteen tikkunim [arrangements] of the beard (tikkunei dikna).

והיינו מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפי' ויקרא (בדף ט"ו ע"ב) ובפ' אמרו (בדף צ"ד ע"א) בשם הלק"ת [הלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' תולדות שיש בדיקנא ב' בחינות שערות והפנימית כו' ע"ש]

And this is what the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] wrote in his commentary on Vayikra (on page 15b) and in Parshas Emor (on page 94a), in the name of the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Toldos: that in the beard there are two levels, the hairs and the inner [level], etc.; see there.]

והיינו כנגד י"ב שבטים ושבט לוי הכולל כולם ולכן אומרים סליחות וי"ג מדות מר"ח [מראש חודש] אלול ואילך שאז הוא זמן התעוררות בחי' הנ"ל.

And this corresponds to the twelve tribes and the tribe of Levi, which includes them all. And therefore we say Selichos [the penitential prayers] and the Thirteen Attributes from Rosh Chodesh Elul [the first of the month of Elul] onward, for that is the time of the arousal of the level mentioned above.

5 וזהו שכתוב רחמיך רבים ה' כמשפטיך חייני שע"י בחינת רחמים רבים נמשך חיות כ"כ [כל כך] עד שאפילו במקום משפטיך חיינו וכמאמרנו כתבנו לחיים טובים

And this is what is written: "Great are Your mercies, Havayah; according to Your judgments, grant me life." For through the level of great mercy, life-force is drawn down to such an extent that even in the place of "Your judgments," grant us life; and as we say, "Inscribe us for a good life."

וזהו שכתוב כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה הוי' אבינו פי' כי הוי' אבינו הוא בחי' רחמים רבים הנ"ל [ויל"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' אמור שם שמציאות אבא מושפע מבחי' הפנימית דדיקנא כו'

And this is what is written: "For Avraham does not know us, and Israel does not recognize us; You, Havayah, are our Father." That is, "Havayah our Father" is the level of great mercy mentioned above. [It can be explained along the lines of what the Ramaz wrote in Parshas Emor, there: that the existence of Abba ("Father") receives its flow from the inner level of the beard, etc.;

ועמ"ש על פסוק זה כי אברהם כו' גבי מגלת אסתר] ולכן אומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] אבינו מלכנו

and see what is written on this verse, "For Avraham," etc., in connection with Megillas Esther.] And therefore during the Ten Days of Teshuvah we say, "Our Father, our King."

והוא למעלה ממדרגת האבות שהן הן המרכבה וכמ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם פי' שלא היה להם ידיעה והתחברות בשם הוי' אבינו שהוא בחי' רחמים רבים הנ"ל.

And this is above the rank of the Patriarchs, who are themselves the Chariot; and as it is written, "But by My Name Havayah I was not known to them": that is, they did not have knowledge of and connection with the Name of "Havayah our Father," which is the level of great mercy mentioned above.

וזהו שכתוב במן שהוא בחי' הטל בחי' רחמים רבים אשר לא ידעון אבותיך שלא היו לאבות ידיעה בו (ועיין מזה ברבות במדבר רפ"א ס"פ ראה פ' אחרי ס"פ כ"ב בקהלת רבה בפ' ברבות הטובה דצ"ג ע"ב).

And this is what is written of the manna, which is the level of the dew, the level of great mercy: "which your fathers did not know," for the Patriarchs had no knowledge of it (and see on this in [Midrash] Rabbah, Bamidbar, at the beginning of section 1; at the end of Parshas Re'eh; Parshas Acharei, at the end of section 22; in Koheles Rabbah, in the section "When goods increase," page 93b).

למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה וגו'.

"In order to make you know that not by bread alone does [man] live," etc.

פי' ע"ד מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו כי לא בזה יחיה האדם. פי' האדם עילאה שעל דמות הכסא כו' ע"ד מאמרז"ל [מאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים אלא כי על כל מוצא פי' הוי' וגו'

The meaning is along the lines of what our Sages, of blessed memory, said: "Whoever says, 'I have nothing but Torah,' does not even have Torah." For it is not by this that "man" lives: that is, the supernal Man (adam ila'ah), who is "upon the likeness of the throne," etc., along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, "Israel sustain their Father in Heaven"; but rather "by everything that comes forth from the mouth of Havayah," etc.

דהיינו ע"י התבוננות שמשכיל ומתבונן שהתורה היא מוצא פי' הוי' ודבורו של מקום ואורייתא וקוב"ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד

That is, through contemplation, as one reflects and contemplates that the Torah is "what comes forth from the mouth of Havayah" and the speech of the Omnipresent, and "the Torah and the Holy One, blessed be He, are all one."

והוא ענין טל תורה כמאמרז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו שהוא מבחי' סוכ"ע אלא שנתגשם באותיות גשמיות על הספר בדיו [ועמ"ש מענין טל תורה בד"ה האזינו השמים כו' תזל כטל אמרתי ובד"ה יחיינו מיומים]

And this is the matter of "the dew of Torah," as our Sages, of blessed memory, said: "Whoever occupies himself with Torah, the dew of Torah revives him"; which is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), only that it became physical in physical letters, upon the scroll, in ink. [And see what is written on the matter of the dew of Torah in the discourse beginning "Give ear, O heavens," etc., "my speech shall distill as the dew," and in the discourse beginning "He will revive us after two days."]

וזהו למען הודיעך פי' על ידי המן יוודע לך זה שהוא בחי' טל אשר לא ידעון אבותיך כנ"ל ואעפ"כ [ואף על פי כן] ויאכילך שנתגשם עד שדכו במדוכה. ומזה תבין ענין התורה שהוא מוצא פי' הוי' כנ"ל רק שירדה ונתלבשה כו'.

And this is "in order to make you know": that is, through the manna this will be made known to you, that it is the level of dew, "which your fathers did not know," as mentioned above; and nevertheless "He fed you," for it became physical, to the point that they "pounded it in a mortar." And from this you will understand the matter of the Torah, which is "what comes forth from the mouth of Havayah," as mentioned above, only that it descended and was clothed, etc.

ולכן על ידי זה יחיה האדם [ועיין עוד בפירוש כי על כל מוצא פי כו' בזהר פ' יתרו דפ"א ע"ב פקודי רנ"ג א' נשא קכ"ב ב' קכ"ג א' ויחי דר"ג ע"א]:)

And therefore it is through this that man lives. [And see further on the meaning of "For by everything that comes forth from the mouth," etc., in the Zohar, Parshas Yisro, page 81b; Pekudei, 253a; Naso, 122b and 123a; Vayechi, page 203a.]

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS EIKEV • MAAMAR 2

ואכלת ושבעת וברכת וגו׳

And you shall eat and be satisfied, and you shall bless

◇

1 ואכלת ושבעת וברכת וגו׳. וארז״ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] פ״ז [פרק ז׳] דברכות (דמ״ח ע״ב) וברכת זו ברכת הזן על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו בונה ירושלים כו׳.

“And you shall eat and be satisfied, and you shall bless,” etc. Our Sages, of blessed memory, said in chapter 7 of Berachos (48b): “‘And you shall bless’: this is the blessing ‘Who sustains’ (Birkas HaZan); ‘for the land’: this is the blessing for the land; ‘the good’: this is ‘Who builds Jerusalem,’” etc.

ופריך שם (דמ״ט ע״א) לרבי דאמר אין חותמין בשתים ממה שחותמים על הארץ ועל המזון ומשני ארץ דמפקא מזון.

And there (49a) [the Talmud] raises a difficulty against Rabbi, who said that one does not conclude [a blessing] with two [themes], from the fact that we conclude “for the land and for the food”; and it answers: [it means] a land that brings forth food.

וצ״ל דלמה לו להזכיר מזון כלל בברכת הארץ דהא לכאורה מזון שייך לברכת הזן שקבעו לה ברכה בפני עצמה.

We need to understand why one needs to mention food at all in the blessing for the land, since food seemingly belongs to the blessing “Who sustains,” for which they established a blessing of its own.

אך הענין דהנה איתא שם לעיל מיניה משה תקן להם ברכת הזן בשעה שירד להם מן יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ כו׳

But the explanation is this. It is stated there, just before this: “Moshe instituted for them the blessing ‘Who sustains’ at the time the manna came down for them; Yehoshua instituted for them the blessing for the land once they entered the Land,” etc.

והקשה הרשב"א [הרבי שלמה בן אדרת] שם הובא ב"י [בית יוסף] (סי' קפ"ז) והא קי"ל [קיימא לן] בסמוך דברכות אלו דאורייתא נינהו וי"ל [ויש לומר] דמטבע הוא שטבעו להן כו' ע"ש

And the Rashba raised a difficulty there (quoted in the Beis Yosef, section 187): but we hold, just below [in the Talmud], that these blessings are from the Torah! And one may answer that it is the formula that they coined for them, etc. See there.

א"כ נוסח ומטבע דברכת הזן שייכא דוקא לענין ירידת המן

If so, the wording and formula of the blessing "Who sustains" belong specifically to the coming down of the manna.

ולכן מזכירין גם בברכת הארץ ועל אכילת מזון וגם חותמין על הארץ ועל המזון אע"פ [אף על פי] שהזכיר מזון בברכת הזן אלא דמטבע ההוא קאי על לחם מן השמים שהוא המן.

Therefore, in the blessing for the land as well, we mention "and for the eating of food," and we also conclude "for the land and for the food," even though food was mentioned in the blessing "Who sustains": for that formula refers to bread from heaven, which is the manna.

2 ומזון שבברכת הארץ הוא קאי על לחם מן הארץ. אך צ"ל דא"כ מדוע גם עתה החיוב לברך בנוסחא זו שבברכת הזן אע"פ [אף על פי] שאין המן יורד עכשיו כלל.

The food in the blessing for the land refers to bread from the earth. But we need to understand: if so, why is there an obligation even now to bless with this wording of the blessing "Who sustains," although the manna does not come down now at all?

ולהבין זה יש להקדים ענין המן דכתיב ביה אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך

To understand this, we must first explain the matter of the manna, of which it is written, "which you did not know, nor did your fathers know."

משמע שהוא בחי' ומדרגה גבוה מאד שאפילו לאבות לא נודע בחי' מקור ושרש המן כ"א זהו בחינת משה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שהמן ירד בזכות משה ועיין בזהר פ' אמור (דף ק"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם.

This implies that it is a very lofty level and rank, so that even to the Patriarchs the level of the source and root of the manna was not known; rather, this is the level of Moshe, as our Sages, of blessed memory, said, that the manna came down in the merit of Moshe. See the Zohar, Parshas Emor (p. 102, end of side b), and the commentary of the Ramaz there.

וגם צ״ל מ״ש למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי׳ יחיה האדם.

We also need to understand what is written, "in order to make you know that not by bread alone does man live, but by everything that comes out of the mouth of Havayah does man live."

ובלק״ת [ובלקוטי תורה (להאריז״ל)] פי׳ דר״ל [דרוצה לומר] המוצא פי ה׳ שבמאכל וזה דוחק קצת (ועמ״ש בזה בזח״א [בזהר חלק א] דר״מ ע״א ח״ב [חלק ב׳] דפ״א ע״ב ע״ש. ובח״ג [ובחלק ג׳] מ״ז ב׳ קכ״ב ב׳ קכ״ג א׳).

In the Likkutei Torah of the Arizal it is explained that it means the utterance of the mouth of Havayah that is in the food; but this is somewhat forced. (See what is written on this in the Zohar, Part I, p. 240a; Part II, p. 81b, see there; and in Part III, 47b, 122b, 123a.)

אך הענין יובן בהקדים ענין תהו ותיקון שבתהו היו בחי׳ יש ולכן לא היה בהן התכללות

But the matter will be understood by first explaining [the concept of] Tohu (Chaos) and Tikkun (Rectification). In Tohu [the levels] were in a state of yesh (self-standing existence), and therefore there was no inter-inclusion among them;

לכן נק׳ ז׳ נקודות וע׳ מזה בפ׳ אמור בביאור דכבשים וע״כ נפלו למטה והוא בבחי׳ שם ב״ן [שם ב״ן] וכמ״ש והארץ היתה תהו.

therefore they are called "the seven points" (see on this in Parshas Emor, in the explanation on "lambs"), and therefore they fell below. This is at the level of the Name Ban [52], as it is written, "and the earth was tohu (chaos)."

אך האדם הוא מבחי׳ התיקון שם מ״ה [שם מ״ה] שהוא בחי׳ ההתכללות וכמבואר בביאור הנ״ל ולפי ששרש עולם התהו משם ס״ג [שם ס״ג] שלמעלה ממ״ה [משם מ״ה] ע״כ האדם ניזון מצומח וחי

Man, however, is from the level of Tikkun, the Name Mah [45], which is the level of inter-inclusion, as is explained in the explanation mentioned above. And since the root of the World of Tohu is from the Name Sag [63], which is above Mah, man is therefore nourished by vegetable and animal [life],

וזהו ענין שעל הלחם יחיה האדם וכמש״ש [וכמה שכתוב שם] וע״פ ראשי המטות וע״פ ששת ימים תאכל מצות.

and this is the meaning of [the verse] that man lives by bread, as is written there, and [in the discourses] on "The heads of the tribes" and on "Six days you shall eat matzos."

3 וזהו ענין לחם מן הארץ בירורים דב"ן [דשם ב"ן] כנ"ל מענין והארץ היתה כו'.

This is the meaning of "bread from the earth": the refinements (beirurim) of Ban, as mentioned above regarding "and the earth was," etc.

אך ענין כי על כל מוצא כו' הנה ירידת המן ע"י הטל וכתיב מטל השמים וזהו ג"כ לחם מן השמים ובטל כתיב כי טל אורות שנמשך מבחי' אורות שלמעלה מהכלים וא"כ הוא למעלה מתהו ותיקון וכענין עקודים שלמעלה מנקודים כו'

But as for "but by everything that comes out," etc.: the manna came down by means of the dew, and it is written, "of the dew of heaven"; and this too is "bread from heaven." And of dew it is written, "for a dew of lights," for it is drawn from the level of the lights that are above the vessels. If so, it is above Tohu and Tikkun, like Akudim ["bound" lights], which is above Nekudim ["points"], etc.

וע"כ לא היה ממנו פסולת ולא כשאר מזון ששרשו משבה"כ [משבירת הכלים] כי הוא למעלה מבחי' בירורים

Therefore it left no waste, unlike other food, whose root is from the shattering of the vessels; for it is above the level of refinements.

והוא מבחי' טלא דבדולחא המלובש במו"ס [במוחא סתימאה] שלמעלה מחכמה דאצילות וז"ש [וזהו שכתוב] ועינו כעין הבדולח כו' ועמ"ש מזה ע"פ אכלהו היום כו'.

It is from the level of the crystalline dew (tala divedolcha), which is enclothed in Mocha Stima'ah (the hidden brain), which is above the Chochmah of Atzilus. This is [the meaning of] what is written, "and its appearance was like the appearance of the bedolach [crystal]," etc. And see what is written on this on "Eat it today," etc.

וע"ז נאמר כי לא על הלחם מן הארץ לבדו בירורים דב"ן [דשם ב"ן] וס"ג יחיה האדם מ"ה [שם מ"ה] דאצילות כי על כל מוצא פי כו' מבחי' שלמעלה מהתהו ותיקון.

About this it is said, "not by bread" from the earth "alone" — the refinements of Ban and Sag — "does man" — Mah of Atzilus — "live, but by everything that comes out of the mouth," etc. — from the level that is above Tohu and Tikkun.

(וכענין אתעדל״ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל״ת [מאתערותא דלתתא] שזהו בחי׳ ומדרגת הטל כמ״ש סד״ה אני ישנה כו׳ וז״ש [וזהו שכתוב] בזהר פ׳ ויקרא) (דיי״ז ע״ב) **על שאלת איכה תרעה דידי מלה טמירא הוא כו׳.**

(This is like an arousal from above, which is above an arousal from below; this is the level and rank of the dew, as is explained at the end of the discourse beginning "I am asleep," etc. And this is what is said in the Zohar, Parshas Vayikra (p. 17b), on the question "Where do You pasture?": "Mine is a hidden matter," etc.)

ולכן נאמר בו אשר לא ידעון אבותיך שהם חג״ת [חסד גבורה תפארת] דאצי׳ אורות בכלים

Therefore it is said of it, "which your fathers did not know," for they are Chesed, Gevurah and Tiferes of Atzilus, lights in vessels.

[ויי״ל [ויש לומר] כי חג״ת [חסד גבורה תפארת] דאצי׳ שרשן עד חג״ת [חסד גבורה תפארת] דא״א שמתלבשים באו״א [באבא ואימא] אדם [דעשיה] (דאצי׳) אורות בכלים אבל הטל ומן שרשו ממו״ס [ממוחא סתימאה] שאינו מתלבש כו׳ רק בבחי׳ שערות ולא בבחי׳ כלים ואברים ממש

[And it may be said that Chesed, Gevurah and Tiferes of Atzilus are rooted as high as Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin (the "Long Countenance"), which are enclothed in Abba and Imma, "man" [of Asiyah] (of Atzilus), lights in vessels; but the dew and the manna have their root in Mocha Stima'ah, which is not enclothed, etc., except in the form of hairs, and not in the form of actual vessels and limbs.

והיינו לפי שהוא מבחינת עתיק מבחי׳ תחתונה שבמאציל

This is because it is from the level of Atik [the "Ancient One"], from the lowest level within the Emanator.

וזהו ג״כ ענין וארא אל אברהם כו׳ ושמי הוי׳ בחינת עתיק שם הויה דלעילא לא נודעתי להם וזהו רק בחינת משה ויקרא הוי׳ הוי׳ כו׳ ועמ״ש סד״ה ואתחנן.

And this is also the meaning of "I appeared to Avraham," etc., "but by My Name Havayah" — the level of Atik, the Name Havayah of above — "I did not make Myself known to them." And this is only the level of Moshe: "and proclaimed: Havayah, Havayah," etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "And I pleaded."

4 וכפשוטו היינו כי האבות הן בחינת מדות דאצילות והמן שרשו מחכמה עילאה לכן נאמר אשר לא ידעון אבותיך כי החכמה המתלבשת במדות אינה ערוך לעצמיות חכמה עילאה עמ״ש בד״ה באתי לגני כו׳

Taken simply, it means that the Patriarchs are the level of the emotive attributes (middos) of Atzilus, while the manna has its root in Supernal Chochmah. Therefore it is said, "which your fathers did not know": for the Chochmah that is enclothed in the emotive attributes bears no comparison to the very essence of Supernal Chochmah. See what is written in the discourse beginning "I have come into My garden," etc.

ולכן נק׳ המדות זעיר אנפין וכמ״ש מזה בענין ק״ש [קריאת שמע] בפרשה ואתחנן ועמ״ש בפרשה וארא בד״ה וידבר אלקים אל משה כו׳ וארא אל אברהם כו׳ ע״ש].

Therefore the emotive attributes are called Z'eir Anpin [the "Small Countenance"], as is explained on this regarding the Shema in Parshas Va'eschanan; and see what is written in Parshas Va'eira, in the discourse beginning "And Elokim spoke to Moshe," etc., "I appeared to Avraham," etc. See there.]

5 ולכן משה תיקן ברכת הזן בשעה שירד המן כי המן נמשך מבחי׳ מו״ס [מוחא סתימאה] מקור שם מ״ה [שם מ״ה]

Therefore Moshe instituted the blessing "Who sustains" at the time the manna came down, for the manna is drawn from the level of Mocha Stima'ah, the source of the Name Mah;

וזהו בחי׳ משה ונחנו מה שהוא בחי׳ ביטול אמיתי מבחי׳ יחו״ע [יחודא עילאה]

and this is the level of Moshe, "and what (mah) are we," which is the level of true self-nullification (bittul), from the level of the higher unity (yichuda ila'ah).

ולכן היה כבד פה. כי פה היינו בחי׳ גילוי והמשכה והוא בחי׳ יש לגבי הביטול דמשה ועמ״ש מזה בביאור דאלה מסעי ועמ״ש בפרשה בהעלותך בענין אם את כל דגי הים כו׳.

Therefore he was "heavy of mouth": for "mouth" is the level of revelation and drawing-down, and it is [a state of] yesh relative to the self-nullification of Moshe. See what is written on this in the explanation on "These are the journeys," and see what is written in Parshas Beha'aloscha on "if all the fish of the sea," etc.

6 והנה גם כדי להיות המשכה זו דבחי' ח"ע [חכמה עילאה] צ"ל ברכה והמשכה כי עצמות אור א"ס הוא למעלה מעלה גם מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] אלא שמברכים וממשיכים להיות ירידה והמשכה זו

Now, even for this drawing-down of the level of Supernal Chochmah to take place, there must be a blessing and a drawing-down; for the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof) is far, far above even the level of Supernal Chochmah, except that we bless and draw down so that this descent and drawing-down may come about.

וזהו ענין באי"י [ברוך אתה ה'] כו' הזן כו' בטובו כו' הכל לשון נסתר כי הוא המשכה עליונה מאד

This is the meaning of "Blessed are You, G-d," etc., "Who sustains," etc., "in His goodness," etc., all in the hidden (third-person) form: for it is a very lofty drawing-down.

וכנודע החילוק בין לשון נוכח לנסתר דנוכח מדבר בהמשכה שמבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] עלמא דאתגלייא משא"כ לשון נסתר הוא ההמשכה מבחי' סוכ"ע.

As is known, the difference between the direct (second-person) form and the hidden (third-person) form is that the second person speaks of the drawing-down from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), the revealed world, whereas the third person is the drawing-down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

וזהו ענין שמטבע ונוסח דברכת הזן שייך לבחי' ומדרגת לחם מן השמים כו':

This is why the formula and wording of the blessing "Who sustains" belong to the level and rank of "bread from heaven," etc.

7 ב ויהושע תיקן להם ברכת הארץ מלי' והוא לנוכח שאתה זן כו'

2. And Yehoshua instituted for them the blessing for the land — Malchus — and it is in the second person: "that You sustain," etc.

ולכן ברכת הארץ מתחלת בנודה לך בחי' הודאה שהוא בחי' ביטול היש יחו"ת [יחודא תתאה] מה שאין כן ברכת הזן מתחלת בברוך גילוי יחו"ע [יחודא עילאה] ביטול אמיתי

Therefore the blessing for the land opens with "We thank You," the level of acknowledgment, which is the level of the nullification of yesh, the lower unity (yichuda tata'ah); whereas the blessing "Who sustains" opens with "Blessed," the revelation of the higher unity (yichuda ila'ah), true self-nullification (bittul).

[וע' בזהר ויחי (דרלייז) בענין יהודה וזהו יהודה אתה לי' [לשון] נוכח ע' [עיין] בזהר משפטים (דף קייד ע"א) ועמ"ש ע"פ והקבמצו בני יהודה כו' בהפטרה דפ' במדבר].

[See the Zohar, Vayechi (p. 237), on the matter of Yehudah; and this is "Yehudah, you," an expression in the second person. See the Zohar, Mishpatim (p. 114a); and see what is written on "And the children of Yehudah shall be gathered," etc., in the Haftarah of Parshas Bamidbar.]

וזהו ארץ דמפקא מזון שהם הבירורים דתהו שהמל' מבררת אותם ועי"ז עולים ונכללים באצילות בבחי' מ"ן [מיין נוקבין] ונמשך מ"ד [מיין דוכרין] ומוחין חדשים

And this is "a land that brings forth food": these are the refinements of Tohu, which Malchus refines; through this they ascend and are included in Atzilus as mayin nukvin (feminine waters), and mayin duchrin (masculine waters) and new intellect (mochin) are drawn down,

כמו הלחם שמתברר בקיבה וכבד ועולה ללב כו' ועי"ז ממשיך חיות להיות יחיה האדם ועמ"ש בענין שמע שם ע' ב"ן [שם ב"ן] רפ"ח ששם ב"ן [שם ב"ן] מברר ומעלה הרפ"ח ניצוצים ע"ש.

just as bread is refined in the stomach and liver and ascends to the heart, etc., and through this it draws down life-force (chayus), so that "man shall live." See what is written on "Shema": shem ayin ["name" and the letter ayin]; Ban [52] and 288 [together equal shem, 340]: there the Name Ban refines and raises the 288 sparks. See there.

8 ועוד כי המזלות שרשם משמרי האופנים וגבוה מעל גבוה עד מל' דאצילות דבר ה' כנז' [כנזכר] בד"ה כי תצא

Moreover, the mazalos (constellations) have their root in the dregs of the Ofanim [an order of angels], and higher above higher, up to Malchus of Atzilus, "the word of Havayah," as is mentioned in the discourse beginning "When you go out."

וע' מזה בביאור דראשי המטות שהעשרה מאמרות שהן חיות הדצ"ח [הדומם צומח חי] הם מבחינת ע"ס [עשר ספירות] דב"ן [דשם ב"ן] דמל' דאצילות ע"כ נק' ארץ דמפקא מזון

And see on this in the explanation of "The heads of the tribes": the ten utterances, which are the life-force of the inanimate, vegetative and animal [realms], are from the level of the Ten Sefiros of Ban of Malchus of Atzilus. Therefore it is called "a land that brings forth food."

וזהו שאנו אומרים בברכת הארץ מזון ועל אכילת מזון שאתה זן כו' דהיינו המשכת הכחל בארץ שהיא בחי' מל' לברר הבירורים דרפ"ח ניצוצין ולהעלותם משבה"כ [משבירת הכלים] למעלה.

This is why we say "food" in the blessing for the land, "and for the eating of food, that You sustain," etc.: that is, drawing the power down into the land, which is the level of Malchus, to refine the refinements of the 288 sparks and raise them up from the shattering of the vessels.

9 וזהו ג"כ שברכה זו מתחלת בהודאה ומסתיימת בברכה ומברכים אותך כו' כי ברוך היינו המשכה מבחינת חכמה עילאה ביטול אמיתי משא"כ הודאה הוא בחי' יחו"ת [יחודא תתאה] ביטול היש כנ"ל

This is also why this blessing opens with acknowledgment and closes with blessing, "and we bless You," etc. For "blessed" is a drawing-down from the level of Supernal Chochmah, true self-nullification, whereas acknowledgment is the level of the lower unity, the nullification of yesh, as mentioned above.

אך גם כדי שיהיה ביטול היש צ"ל ברכה והמשכה לזה מבחי' יחו"ע [יחודא עילאה]

But even for there to be the nullification of yesh, there must be a blessing and a drawing-down for it from the level of the higher unity;

והיינו מבחי' ברכת הזן דיחו"ע [דיחודא עילאה] שאומרים תחלה שמשם ממשיכים בחי' ברכה ג"כ ברכת הארץ להיות ארץ דמפקא מזון ביטול היש

that is, from the level of the blessing "Who sustains," of the higher unity, which we say first; for from there the level of blessing is drawn into the blessing for the land as well, so that there may be "a land that brings forth food," the nullification of yesh.

וכמ"ש בזהר ר"פ תזריע (דמ"ב ע"ב) ע"פ גמלתהו טוב שהוא ענין בירור הטוב דרפ"ח ניצוצים אימתי בזמן דאינון ימי השמים נהרין עלה כו' דהיינו המשכה מבחי' יחו"ע [יחודא עילאה] ביחו"ת [ביחודא תתאה] להיות ביטול היש

As is said in the Zohar at the beginning of Parshas Tazria (42b) on "She bestows good upon him": this is the refinement of the good of the 288 sparks. "When? At the time that those 'days of heaven' shine upon her," etc.: that is, a drawing-down from the level of the higher unity into the lower unity, so that there be the nullification of yesh.

וכמו שטל השמים יורד ונמשך ללחלח הארץ כו׳ וכן מטר השמים ועי״ז מעורר ונותן כח בארץ להצמיח כל מיני מאכל

Just as the dew of heaven comes down and is drawn to moisten the earth, etc., and likewise the rain of heaven, and through this it arouses the earth and gives it power to grow all kinds of food;

וגם כמ״ש ממגד תבואות שמש שע״י שהשמש זורח בארץ ומכה בה בכח כנודע שאויר התחתון הסמוך לארץ חם ביותר מאויר האמצעי כו׳ על ידי זה מוציאה תבואות הארץ.

and also as it is written, “with the bounty of the produce of the sun”: when the sun shines on the earth and strikes it with force — as is known, the lower air near the earth is hotter than the middle air, etc. — through this it brings forth the produce of the earth.

נמצא אע״פ [אף על פי] שהארץ מפקא מזון ע״י כח הצומח שבה ממאמר תדשא הארץ דשא כו׳. עכ״ז [עם כל זה] הוא דוקא ע״י שמקבלת משמים טל ומטר ואור השמש

It follows that although the earth brings forth food through the power of growth within it, from the utterance “Let the earth sprout grass,” etc., nevertheless this is only through its receiving dew, rain and the light of the sun from heaven.

וכן אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל.

Likewise, “there is no blade of grass below that has no mazal above that strikes it and tells it, Grow!”

כך למעלה אע״ג [אף על גב] דשם ב״ן [שם בי״ן] שהוא בחי׳ ארץ מברר הבירורים דרפ״ח כנ״ל להיות ביטול היש וזהו ענין לחם מן הארץ אך הוא ע״י המשכה מבחי׳ ימי השמים דנהרין עלה

So too above: although the Name Ban, which is the level of “earth,” refines the refinements of the 288 [sparks], as mentioned above, so that there be the nullification of yesh — and this is the meaning of “bread from the earth” — yet this is through a drawing-down from the level of the “days of heaven” that shine upon her;

והיינו מבחי׳ טל השמים שזהו ענין ברכת הזן שכנגד המן שהוא בחי׳ טל

that is, from the level of the dew of heaven, which is the blessing “Who sustains,” corresponding to the manna, which is the level of dew.

וגם משה הוא בחי' שמשא כנודע כמ"ש ע"פ ואתחנן כו' שע"ז דייקא נמשך הכח בארץ לברר ולהיות ביטול היש בבי"ע כו'

Moshe, too, is the level of the sun, as is known, as is explained on "And I pleaded," etc.; and precisely through this the power is drawn into the earth to refine and to bring about the nullification of yesh in Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.

ועמ"ש בפ' שלח בד"ה והיה לכם לציצית בענין תכלת נהורא תיכלא שמכלה היש שנמשך מנהורא חיוורא וכענין לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה כו' ע"ש באריכות.

And see what is written in Parshas Shelach, in the discourse beginning "And it shall be to you as tzitzis," on techeiles [blue]: nehora tichla, "the blue light," which consumes (mechaleh) the yesh and is drawn from nehora chivra, "the white light"; and like "this one shall be called woman (ishah), for from man (ish) she was taken," etc. See there at length.

ועד"ז יובן מ"ש בזהר ויגש (דר"ז סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ וברכת את. לברכא ליה כו' מ"ט בגין דמזונא כו' דהא במזלא תליא כו' ע"ש באריכות

In the same way one will understand what is said in the Zohar, Vayigash (end of 207b), on "and you shall bless es" [the word את]: "to bless Him," etc. "What is the reason? Because food," etc., "for it depends on mazal," etc. See there at length.

דהיינו שצריך להמשיך ההמשכה מבחי' יחו"ע [יחודא עילאה] בבחי' יחו"ת [יחודא תתאה] הנק' את שע"ז יהי ארץ דמפקא מזון כו' וע' בזהר פ' תרומה (דקע"א ע"א).

That is, one must draw the drawing-down from the level of the higher unity into the level of the lower unity, which is called es, so that through this there will be "a land that brings forth food," etc. And see the Zohar, Parshas Terumah (171a).

ומפני שעיקר הכוונה בברכת הארץ בשביל זה הבירור להוציא לחם מן הארץ אין זה כחותם בשתים אלא חדא היא ארץ דמפקא מזון כו'.

And since the main intent of the blessing for the land is for the sake of this refinement, "to bring forth bread from the earth," this is not like concluding with two [themes]; rather, it is one: "a land that brings forth food," etc.

ופי' על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה כי הנה אע"פ [אף על פי] שיחו"ע [שיחודא עילאה] גבוה מיחו"ת [מיחודא תתאה] עכ"ז [עם כל זה] הרי תכלית הבריאה שיהיה דירה בתחתונים דייקא שיהיה יש וביטול היש וכנודע מענין ישראל כי שרית עם אלהים דייקא כי צחוק עשה לי שם אלקים כו'

The meaning of "for having given our fathers as a heritage a desirable, good and spacious land" is this. Although the higher unity is higher than the lower unity, nevertheless the purpose of creation is that there be a dwelling place specifically among the lower realms, that there be yesh and the nullification of yesh; as is known concerning Yisrael, "for you have striven (sarisa) with Elokim" — specifically — for "laughter has the Name Elokim made for me," etc.,

כמ"ש בד"ה אני דפ' ציצית ועמ"ש במ"א בד"ה ואתחנן בענין ישראל מונין ללבנה ומ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי כי עמך הסליחה למען תורא.

as is explained in the discourse beginning "I [am Havayah]" of the passage of tzitzis; and see what is written elsewhere, in the discourse beginning "And I pleaded," on Israel's counting by the moon; and what is written in the discourse beginning "Return, O Israel," at "For with You is forgiveness, so that You may be feared."

10 ומקור המשכת ביטול זה נמשך מבחי' ארץ שהוא בחי' מל' דאצילות כי זה השער להי' שהיא מקבלת מלמעלה מעלה כי נעוץ סופן כו' וממנה דייקא נמשך הכח בבי"ע להיות ביטול היש.

The source of the drawing-down of this nullification comes from the level of "land," which is the level of Malchus of Atzilus, for "this is the gate to Havayah": she receives from far, far above, since "their end is embedded," etc.; and precisely from her the power is drawn into Beriah, Yetzirah and Asiyah, so that there be the nullification of yesh.

וע"כ נק' ארץ חמדה ארץ חפץ פי' חפץ ורצון שלמעלה שיהיה ביטול היש לאין

Therefore it is called "a desirable land," "a land of desire": that is, the desire and will above that there be the nullification of yesh into ayin (nothingness).

וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמתחלה היה ההמשכה מבחי' כי חפץ חסד הוא ועכשיו הוא ע"י מעשה התחתונים וע"ז אמר שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה כו'

As is written in Etz Chaim, at first the drawing-down was from the level of "for He desires kindness," whereas now it is through the deeds of the lower beings; and of this it says, "for having given our fathers as a heritage a desirable land," etc.

[ועמ״שש מה לקמן בפי׳ וענין שנקראת ארץ כנען לשון סוחר ועיין במדרש תהלים (סי׳ ה׳) ע״פ למנצח אל הנחילות]

[And see what is written on this further on, on the meaning and significance of its being called "the land of Canaan," a term for a merchant; and see the Midrash on Psalms (section 5) on "For the conductor, upon the nechilos."]

והיינו להיות בהם ועל ידם העלאה והמשכה זו דדירה בתחתונים

That is, so that in them and through them there be this elevation and drawing-down of a dwelling place among the lower realms.

והיינו מפני שישראל עלו במחשבה לכן יש בהם כח להמשיך הגילוי גם למטה וכמ״ש במ״א בביאור ע״פ יונתי כי מחשבה זו הוא בחי׳ מקיף כולל אבי״ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] כו׳.

This is because Israel arose in Thought; therefore they have the power to draw the revelation down below as well, as is explained elsewhere, in the explanation on "My dove," that this Thought is an encompassing level that includes Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.

11 ולכן מקדימים לומר ברכת הזן זהו כענין הבחי׳ דכי חפץ חסד הוא ואח״כ ברכת הארץ זהו ההמשכה ע״י מעשה התחתונים

Therefore we say the blessing "Who sustains" first: this is like the level of "for He desires kindness"; and afterwards the blessing for the land: this is the drawing-down through the deeds of the lower beings.

ופי׳ ורחבה כענין רחבה מצותך מאד להמשיך גילוי בחי׳ סוכ״ע שלמעלה מהקו כו׳ ועמ״ש בפ׳ וארא בביאור ע״פ דלכן אמור.

And the meaning of "and spacious (rechavah)" is like "Your commandment is exceedingly broad (rechavah)": to draw down the revelation of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is above the kav (line of light), etc. See what is written in Parshas Va'eira, in the explanation on "Therefore say."

12 וזהו ועל שהוצאתנו מארץ מצרים בחי' מיצר וגבול כו' ותחלה ומברכים אותך אנחנו ב"י [בית יוסף] ואח"כ יתברך שמך בפי כל חי ועמ"ש מזה סד"ה וכל העם רואים.

And this is "and for having brought us out of the land of Egypt (Mitzrayim)," the level of meitzar (constriction) and limitation, etc. And first, "and we bless You": we, the children of Israel; and afterwards, "may Your Name be blessed in the mouth of every living being." See what is written on this at the end of the discourse beginning "And all the people saw."

וזהו שאנו אומרים פסוק זה דואכלת ושבעת וברכת בברכת הארץ כי עיקר המשכה דברכת הזן ג"כ בשביל ברכת הארץ דהיינו שמיחו"ע [שמיחודא עילאה] נמשך הכח ועוז לי חו"ת שיהיה ביטול היש

This is why we say this verse, "And you shall eat and be satisfied, and you shall bless," in the blessing for the land: for the main purpose of the drawing-down of the blessing "Who sustains," too, is for the sake of the blessing for the land; that is, from the higher unity the power and strength are drawn to the lower unity, so that there be the nullification of yesh.

והנה גם בימי משה קודם שנכנסו לארץ הזכירו ברכת הארץ על בחי' ביטול היש אלא שאז היתה בנוסח אחר

Now even in the days of Moshe, before they entered the Land, they mentioned the blessing for the land, for the level of the nullification of yesh, only it was then in a different wording,

וגם נכללת תוך ברכת הזן שעל המן וכמ"ש המ"א [המגן אברהם] (סי' קצ"א) דמדאורייתא די כשיברך על שלשתן ברכה אחת כו'

and it was also included within the blessing "Who sustains" said over the manna, as the Magen Avraham writes (section 191), that by Torah law it suffices if one says a single blessing for all three, etc.;

אלא שאחר כך כשפסק ירידת המן ונכנסו לארץ תיקן יהושע ברכת הארץ להיות ברכה בפ"ע [בפני עצמו] כו'. ומתורץ קושיית הרשב"א [הרבי שלמה בן אדרת]:

only afterwards, when the manna stopped coming down and they entered the Land, Yehoshua instituted the blessing for the land as a blessing of its own, etc. And so the Rashba's difficulty is resolved.

13 ג וזהו ג"כ שצריך שיזכיר בה ברית ותורה. ואם לא הזכיר לא יצא י"ח [ידי חובתו].

3. This is also why one must mention covenant and Torah in it, and if he did not mention them he has not fulfilled his obligation.

והענין כי הנה המשכה זו מבחי' יחו"ע [יחודא עילאה] דח"ע [דחכמה עילאה] שהוא ברכת הזן. שיומשך המשכה זו ביחו"ת [ביחודא תתאה] בברכת הארץ זהו ע"י ברית ותורה.

The explanation is this: this drawing-down from the level of the higher unity of Supernal Chochmah, which is the blessing "Who sustains" — for this drawing-down to be drawn into the lower unity in the blessing for the land is through covenant and Torah.

כי הנה משה אמר כי כבד פה וכבד לשון אנכי כו' ופי' בזהר כבד פה לגבי אורייתא דבעל פה כבד לשון לגבי תורה שבכתב.

For Moshe said, "for I am heavy of mouth and heavy of tongue," etc., and the Zohar explains: "heavy of mouth" with regard to the Oral Torah, "heavy of tongue" with regard to the Written Torah.

14 והיינו כי מל' פה תורה שבעל פה קרינן לה שהיא בחי' הגילוי למטה

That is: "Malchus is the mouth; we call it the Oral Torah," which is the level of revelation below.

וגם תורה שבכתב דמח"ע [דמחכמה עילאה] נפקת מ"מ היא המתלבשת בז"א שהוא בחי' המדות כשר ופסול כמ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי כו'

The Written Torah too, though it "issues from Supernal Chochmah," is nevertheless what is enclothed in Z'eir Anpin, which is the level of the emotive attributes (middos): fit and unfit, as is explained elsewhere in the discourse beginning "The heavens are My throne," etc.

ומשה הוא עצמיות ח"ע [חכמה עילאה] כמו שדבוקה למעלה בשרשה וע"כ לא יכול לישפל להיות בבחי' ההמשכה והגילוי למטה כ"א להיות קשור במקורו כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי

And Moshe is the very essence of Supernal Chochmah as it cleaves above, in its root; therefore he could not lower himself to be at the level of drawing-down and revelation below, but only to be bound to his source, etc. See what is written on this in the explanation on "My dove."

אלא שהקב"ה השיבו ואנכי אהיה עם פיך כו' ונמצא שהתורה היא הממוצע המחבר וממשיך מבחי' עצמיות ח"ע [חכמה עילאה] חכמה סתימאה בבחי' ח"ת [חכמה תתאה] שהיא בחי' מל'

But the Holy One, blessed be He, answered him, "and I will be with your mouth," etc. It follows that the Torah is the intermediary that connects and draws down from the level of the essence of Supernal Chochmah, the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah), into the level of the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah), which is the level of Malchus.

ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] ע"פ יונתי שהתורה היא המחברת בחי' מקור נש"י [נשמות ישראל] שעלו במחשבה עם בחי' הנשמה המתפשטת בגוף

See what is written along these lines on "My dove": the Torah connects the level of the source of the souls of Israel, which arose in Thought, with the level of the soul as it spreads into the body.

ולמעלה זהו התחברות והמשכה מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] וכתר במל' דאצילות שהתחברות זו היא ע"י התורה שהיא חכמה דאצילות ועמ"ש בד"ה למען תירא את ה'

And above, this is the connection and drawing-down from the level of the hidden Chochmah and Keser (the Crown) into Malchus of Atzilus; and this connection is through the Torah, which is the Chochmah of Atzilus. See what is written in the discourse beginning "So that you may fear Havayah."

ועד"ז הוא כאן שהמשכה מבחי' ברכת הזן שהוא בחי' מן שנמשך ממו"ס [ממוחא סתימאה] טלא דבדולחא שיומשך במל' דאצילות שהיא בחי' הארץ זהו ע"י התורה שמבחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] דז"א

In the same way here: the drawing-down from the level of the blessing "Who sustains," which is the level of the manna, drawn from Mocha Stima'ah, the crystalline dew — for it to be drawn into Malchus of Atzilus, which is the level of "the land," is through the Torah, which is from the level of Chochmah, Binah and Daas of Z'eir Anpin.

וזהו חכמות בחוץ תרונה שלהיות הגילוי בחוץ היינו בבי"ע זהו דייקא על ידי חכמות היינו ב' בחי' חכמה היינו שלהיות ההמשכה מחכמה עילאה זהו ע"י התורה ותמלא כדה כו'

And this is "Wisdoms cry aloud outside": for there to be revelation outside, that is, in Beriah, Yetzirah and Asiyah, is precisely through "wisdoms," that is, two levels of wisdom; that is, for there to be the drawing-down from Supernal Chochmah is through the Torah — "and she filled her pitcher," etc.

ועמ"ש מזה בד"ה זכור את יום השבת לקדשו ועיין במק"מ [במקדש מלך] בפי' הזהר פ' תולדות (דקמ"א ע"ב) מענין פי' חכמות בחוץ וע' לקמן.

See what is written on this in the discourse beginning "Remember the Shabbos day to sanctify it," and see the Mikdash Melech in the commentary on the Zohar, Parshas Toldos (141b), on the meaning of "Wisdoms outside"; and see further on.

ועד"ז יובן המדרש רבה (פי' ויחי פרשה צ"ח) ד"א [דבר אחר] יששכר חמור גרם פירותיו של יששכר גסין היו כו' ע"י שהיו עוסקים בתורה כו' ע"ש

In the same way one will understand the Midrash Rabbah (Parshas Vayechi, chapter 98): "Another explanation: 'Yissachar is a strong-boned donkey': the fruits of Yissachar were large," etc., "because they occupied themselves with Torah," etc. See there.

והיינו כי ברכת הארץ הוא ע"י תורה דייקא מטעם הנ"ל

That is, the blessing for the land comes precisely through Torah, for the reason mentioned above.

(ובאופן אחר י"ל [יש לומר] הפי' בענין חכמות בחוץ שכדי להיות ההמשכה מבחי' חכמה עילאה בחוץ במל' מקור דבי"ע צ"ל ע"י [עתיק יומין] המשכה מח"ס [מחכמה סתימאה] דעתיק שלמעלה מחכמה עילאה דאצי' דקמיה שוין אצילות ובי"ע

(In another way one may explain "Wisdoms outside": for the drawing-down from the level of Supernal Chochmah to be outside, in Malchus, the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, there must be a drawing-down from the hidden Chochmah of Atik, which is above the Supernal Chochmah of Atzilus, for before Him Atzilus and Beriah, Yetzirah and Asiyah are equal;

ע"כ משם דייקא נמשך הכח להיות ההמשכה גם בחוץ וכענין המגביהי לשבת כו' המשפילי כו'

therefore precisely from there the power is drawn for the drawing-down to be outside as well, like "Who is enthroned on high," etc., "Who looks down low," etc.

וכ"מ [וכן משמע] הפי' באדרא) (דקל"א ב' ודק"מ ע"א) ובפ' ואתחנן (דרס"ב ע"א) ועמ"ש מזה לעיל בפ' בהעלותך

And so the meaning is implied in the Idra [of the Zohar]) (131b and 140a), and in Parshas Va'eschanan (262a). See what is written on this above, in Parshas Beha'aloscha.

ועד"ז יש לומר ג"כ בענין הזכרת תורה בברכת הארץ כי אע"ג [אף על גב] דהתורה נק' נובלות חכמה כנ"ל בענין השמים כסאי כו' ובענין כבד פה כו'. אך באמת כדי להיות בחי' ירידה והמשכה מחכמה עילאה בבחי' זו זהו ע"י המשכה מלמעלה מעלה מהחכמה

Along the same lines it may also be said regarding the mention of Torah in the blessing for the land: although the Torah is called "the fallen fruit (novlos) of wisdom," as mentioned above regarding "The heavens are My throne," etc., and regarding "heavy of mouth," etc., yet in truth, for there to be a descent and drawing-down from Supernal Chochmah into this level is through a drawing-down from far above Chochmah;

וכמ״ש במ״א באריכות דוגמא לזה מענין וידבר שלשת אלפים משל כו׳ בד״ה לך לך מארצך.

as is explained at length elsewhere, with an example of this from "And he spoke three thousand parables," etc., in the discourse beginning "Go for yourself from your land."

15 וזהו ענין ואנכי אהיה עם פיך. וכמ״ש ג״כ בד״ה ואהיה אצלו אמון דהתורה משבחת א״ע [את עצמו] במעלתה זו שתוכל לירד להיות בחי׳ אמון פדגוג מה שמשה לא יכול לירד להיות בבחינה זו

And this is the meaning of "and I will be with your mouth." As is also explained in the discourse beginning "And I was with Him as an amon," the Torah praises itself for this quality of hers, that she can descend to be at the level of amon, a tutor — which Moshe could not descend to be, at this level,

כמ״ש כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן כו׳ אלא שזהו ע״י המשכה מבחי׳ אנכי מי שאנכי דייקא.

as it is written, "that You should say to me, Carry them in your bosom, as the nurse (omen) carries," etc. Only, this is through a drawing-down from the level of Anochi ("I"), "Who I am," specifically.

16 וז״ש [וזהו שכתוב] במדרש רבה ע״פ אלה הדברים אשר דבר משה עד שלא זכה לתורה כתיב לא איש דברים אנכי כיון שזכה לתורה כו׳ אלה הדברים אשר דבר משה.

This is what is said in the Midrash Rabbah on "These are the words that Moshe spoke": "Before he merited the Torah, it is written, 'I am not a man of words'; once he merited the Torah," etc., "'These are the words that Moshe spoke.'"

נמצא שאע״פ [שאף על פי] שבחי׳ היותו כבד פה ולא איש דברים זהו מצד היותו מבחי׳ חכמה עילאה שא״א לבא בגילוי ההשתלשלות בבחי׳ פה ודבור עכ״ז [עם כל זה] מה שע״י התורה זכה להיות מדבר אלה הדברים כו׳ זהו בחי׳ עליונה יותר.

It follows that although his being "heavy of mouth" and "not a man of words" stems from his being of the level of Supernal Chochmah, which cannot come into the revelation of the chain of descending worlds (hishtalshelus) at the level of mouth and speech, nevertheless, that through the Torah he merited to speak "these words," etc., is a higher level still.

17 ואיך הוא אלא ודאי מפני שכדי להיות המשכה זו מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] בבחי' דבור זהו ע"י המשכה מבחי' הכתר שלמעלה גם מח"ע [מחכמה עילאה] וכמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] במ"א ע"פ ארוממך ה' כי דליתני.

And how is this? Surely it is only because, for this drawing-down from the level of Supernal Chochmah into the level of speech, there must be a drawing-down from the level of Keser (the Crown), which is above even Supernal Chochmah, as is explained along these lines elsewhere, on "I will exalt You, Havayah, for You have drawn me up."

ועד"ז י"ל [יש לומר] ג"כ ענין הזכרת תורה בברכת הארץ כי לחם מן השמים היינו ז"א דאצילות וח"ע [וחכמה עילאה]

In the same way one may also explain the mention of Torah in the blessing for the land. For "bread from heaven" is Z'eir Anpin of Atzilus and Supernal Chochmah.

ואע"ג [ואף על גב] דשרשו מטלא דבדולחא היינו ששרשו משם אבל עכ"ז [עם כל זה] נק' לחם מן השמים שהמשכתו למטה הוא בבחי' [בבחינה] שמים דהיינו ז"א דאצילות

And although its root is from the crystalline dew, that is, its root is from there, nevertheless it is called "bread from heaven," because its drawing-down below is at the level of "heaven," that is, Z'eir Anpin of Atzilus.

וכדי להיות המשכה מבחי' זו בארץ דהיינו ברכת הארץ זהו ע"י התורה כענין ואנכי אהיה עם פיך דגבי משה

And for there to be a drawing-down from this level into the "land," that is, the blessing for the land, is through the Torah, as with "and I will be with your mouth" said of Moshe.

וזהו ואכלת ושבעת וברכת את ה'. את דייקא דהיינו בחי' דבור העליון שהוא בחי' כ"ב אותיות מאל"ף ועד ת"ו וכמ"ש במ"א הנה להיות ברכה זו צ"ל על ידי התורה.

And this is "And you shall eat and be satisfied, and you shall bless es Havayah." Es specifically: that is, the level of the supernal speech, which is the level of the twenty-two letters from alef to tav, as is explained elsewhere. Thus, for this blessing to be, it must be through the Torah.

ולקמן נתבאר דפי' חכמות בחוץ היינו ח"ע [חכמה עילאה] וח"ת [וחכמה תתאה] שהיא בחי' מל' וכ"מ [וכן משמע] הפי' בזהר פ' תולדות שם.

Further on it is explained that the meaning of "Wisdoms outside" is Supernal Chochmah and the lower Chochmah, which is the level of Malchus; and so the meaning is implied in the Zohar, Parshas Toldos, there.

וענין חיוב הזכרת ברית בברכת הארץ יובן ע"ד מ"ש בזהר פרשת מקץ (דקצ"ח ע"א) ע"פ ויוסף הוא השליט על הארץ ונהיר לה וזן לה הוא המשביר לכל עם הארץ דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק מיניה אתזנו כולהו

The obligation to mention the covenant in the blessing for the land will be understood along the lines of what is said in the Zohar, Parshas Mikeitz (198a), on "And Yosef was the ruler over the land" — he illuminates her and nourishes her — "he is the provider for all the people of the land," "for that river which flows and goes forth: from it all are nourished."

דהיינו כי עיקר הממשיך ומשפיע בבחי' הארץ שהיא המל' הוא יוסף צדיק עליון

That is, the main one who draws down and bestows into the level of "land," which is Malchus, is Yosef, the supernal tzaddik [righteous one].

(וכמ"ש ג"כ עוד בזהר פרשת וישלח דקס"ח) ואי תימא יוסף אמאי יתיר מכולהו אלא ודאי יוסף בלחודוי ככולהו בגין דאיקרי צדיק ודא הוא דאנהר לסיהרא יתיר מכולהו כו' ע"ש ובזהר ויצא (דקס"ב סע"ב [סוף עמוד ב])

(As is also said further in the Zohar, Parshas Vayishlach, p. 168.) "And if you ask, why Yosef more than all of them? But surely Yosef alone is like all of them, because he is called tzaddik, and he it is who illuminates the moon more than all of them," etc. See there; and in the Zohar, Vayeitzei (end of 162b).

והיינו כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו' כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה כו'

And this is as it is written, "Yours, Havayah, are the greatness and the might," etc., "for all that is in heaven and on earth; Yours, Havayah, is the kingship," etc.

כי הנה לך ה' הגדולה היינו שהמדות דאצילות הן בבחי' לך בבחי' ביטול ממש לאור א"ס ב"ה דלאו מכל אלין מדות איהו כלל וזהו בחי' יחו"ע [יחודא עילאה].

For "Yours, Havayah, are the greatness" means that the emotive attributes (middos) of Atzilus are in a state of "Yours," a state of actual self-nullification before the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Who is not any of these attributes at all; and this is the level of the higher unity (yichuda ila'ah).

18 ולך ה׳ הממלכה זהו יחו״ת [יחודא תתאה] ביטול היש והמשכת הביטול מיחו״ע [מיחודא עילאה] ליחו״ת [ליחודא תתאה] זהו ע״י כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא שהוא בחי׳ יסוד המקשר וממשיך מבחי׳ שמים שהוא יחו״ע [יחודא עילאה] לבחי׳ ארץ שהוא יחו״ת [יחודא תתאה]

“And Yours, Havayah, is the kingship”: this is the lower unity, the nullification of yesh. And the drawing of the nullification from the higher unity to the lower unity is through “for all that is in heaven and on earth,” which the Targum renders “that holds fast to heaven and earth”: this is the level of Yesod (foundation), which binds and draws from the level of heaven, which is the higher unity, to the level of earth, which is the lower unity.

ולכן צריך שיקדים ברית לתורה בברכת הארץ והוא ע״ד מ״ש בפע״ח [בפרי עץ חיים] שער הסוכות פ״ב [פרק ב׳] בפי׳ מכל מלמדי השכלתי שבחי׳ כל הוא המלמד וממשיך התורה בבחי׳ מל׳ ונקרא משכיל על דבר ע״ש

Therefore one must mention the covenant before the Torah in the blessing for the land. This is along the lines of what is said in Pri Etz Chaim, Sha’ar HaSukkos, chapter 2, on the meaning of “From all my teachers I have gained understanding”: the level of “all” is the teacher, which draws the Torah into the level of Malchus, and is called “he who understands a matter.” See there.

וזהו ותקם את דבריך כי צדיק אתה כו׳ ועיין בזהר פ׳ תרומה (דף קס״ח ע״ב) מענין ברית ותורה בברכת הארץ.

And this is “And You fulfilled Your words, for You are righteous,” etc. And see the Zohar, Parshas Terumah (p. 168b), on covenant and Torah in the blessing for the land.

ובתולעת יעקב כ׳ [כתב] וצריך להזכיר בה ברית ותורה סוד שלום ואמת הדבקים בארץ החיים ומהם היא נשפעת

And in Tola’as Yaakov he wrote: “One must mention covenant and Torah in it — the mystery of peace and truth, which cleave to the land of the living, and from them it receives its flow;

וצריך להקדים ברית לתורה כי כן הסדר ממטה למעלה ועוד כי הברית הוא הפתח ליכנס לתורה עכ״ל [עד כאן לשונו]

and one must mention the covenant before the Torah, for such is the order from below upward; and further, the covenant is the gateway by which to enter the Torah.” End of quote.

ועמ״ש בדי״ה להבין ענין הלב גבי ברוך שהוא יסוד אבא כו׳ וע׳ בלק״ת [בלקוטי תורה (להאריז״ל)] פ׳ עקב ע״פ ארץ זית שמן

And see what is written in the discourse beginning "To understand the matter of the heart," regarding "Blessed," which is Yesod of Abba, etc.; and see the Arizal's Likkutei Torah, Parshas Eikev, on "a land of olive oil."

ועיין בזח״ג [בזהר חלק ג] בחקתי (דקי״ג סע״ב [סוף עמוד ב]) ע״פ ונתתי שלום בארץ ועיין מ״ש בדי״ה שיר השירים בפי׳ אשר לשלמה ובדי״ה צאינה וראינה גבי במלך שלמה מלך שהשלום שלו וזהו שאומרים כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה:

And see the Zohar, Part III, Bechukosai (end of 113b), on "And I will give peace in the land"; and see what is written in the discourse beginning "The Song of Songs," on the meaning of "which is Shlomo's," and in the discourse beginning "Go out and see," at "upon King Shlomo," the King to Whom peace (shalom) belongs. And this is why we say, "Just as he has entered the covenant, so may he enter into Torah."

19 ד (ועוד י״ל [יש לומר] באופן אחר ענין שיקדים ברית לתורה והוא בהקדים כי הנה בחינת יסוד הוא עד״מ התקשרות שמקשר האב שכלו בשכל בנו בשעת לימודו עמו באהבה וחשק כו׳

4. (Further, one may explain in another way why the covenant must come before the Torah. This is by first noting that the level of Yesod (foundation) is, by way of analogy, the bond by which a father binds his intellect to the intellect of his son when he studies with him, with love and longing, etc.,

ע״ד יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק והתקשרות זו נמשך ממקום עליון מבחי׳ משכיל ולכן דייקא מי שהוא בר שכל גדול יותר יוכל יותר להשפיע כו׳ מה שאין כן מי שאינו בר שכל גדול כל כך.

as in "more than the calf wants to suckle, the cow wants to nurse." This bond is drawn from a high place, from the level of the one who understands (maskil); therefore precisely one whose intellect is greater can bestow more, etc., unlike one whose intellect is not so great.

ועד״ז הוא למעלה דמבחינת המגביהי לשבת כו׳ נמשך להיות המשפילי לראות בשמים ובארץ משום דקמיה שוין שמים וארץ.

In the same way above: from the level of "Who is enthroned on high," etc., comes "Who looks down low upon heaven and earth," because before Him heaven and earth are equal.

וכן מבואר בפע״ח [בפרי עץ חיים] בשער העמידה פרק י״ד בכוונת קונה הכל כי יסוד ז״א הנק׳ הכל נעשה ע״י מזלא עילאה דדיקנא דא״א וזהו שאמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] דמזוני במזלא תליא

And so it is explained in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaAmidah, chapter 14, on the intention of "Who possesses all": Yesod of Z'eir Anpin, which is called "all," is formed through the upper mazala ["flow"] of the beard of Arich Anpin. And this is what our Sages, of blessed memory, said, that sustenance depends on mazal.

ופי׳ בזהר ויגש) [סוף עמוד ב] (דף ר״ז סע״ב) ודף ר״ח ע״א) ובפ׳ וירא (דף קט״ו ע״א) דמזלא הוא נהר דנגיד ונפיק שהוא בחי׳ יסוד

And the Zohar explains, Vayigash) (p. 207, end of side b, and p. 208a), and in Parshas Vayeira (p. 115a), that mazala is "the river that flows and goes forth," which is the level of Yesod.

פי׳ דאף על גב דארץ שהיא בחי׳ מל׳ היא דמפקא מזון מכל מקום שרש ההמשכה צ״ל מלמעלה מעלה כדפי׳ בזהר פרשה תרומה (דף ק״ע ע״ב).

That is, even though the land, which is the level of Malchus, is what brings forth food, nevertheless the root of the drawing-down must be from far, far above, as is explained in the Zohar, Parshas Terumah (p. 170b).

והמשכה זו הוא ע״י בחי׳ יסוד שהוא המחבר וממשיך מבחי׳ יחו״ע [יחודא עילאה] ביחו״ת [ביחודא תתאה] כנ״ל ולכן נק׳ מזלא מלשון יזל מים שמזיל וממשיך ההמשכה שמבחי׳ סוכ״ע ויחו״ע [ויחודא עילאה] כו׳ וגם ששרשו ממזלא דא״א כנ״ל

This drawing-down is through the level of Yesod, which joins and draws from the level of the higher unity (yichuda ila'ah) into the lower unity, as mentioned above. Therefore it is called mazala, from the expression "water shall flow (yizal)": it makes flow and draws the drawing-down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the higher unity, etc.; and also because its root is from the mazala of Arich Anpin, as mentioned above.

ועוד כי הנה מל׳ נק׳ חכמה תתאה כנודע מענין חכמה בראש וחכמה בסוף

Moreover, Malchus is called the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah), as is known from "Chochmah at the head and Chochmah at the end."

היינו כי חכמה היא בחי׳ ביטול ולכן אור א״ס שורה בחכמה דייקא

That is, Chochmah is the level of self-nullification (bittul); therefore the Infinite Light (Or Ein Sof) rests specifically in Chochmah.

ויש ב' בחי' חכמה היינו ח"ע [חכמה עילאה] היא הביטול האמיתי אשר בו ועל ידו שורה ונמשך אור א"ס באצילות יחו"ע [יחודא עילאה]. וח"ת [וחכמה תתאה] היא ביטול היש והוא מקור הביטול דבי"ע יחו"ת [יחודא תתאה] וכמ"ש מזה בד"ה כי אברהם לא ידענו.

And there are two levels of Chochmah: Supernal Chochmah is the true self-nullification, in which and through which the Infinite Light rests and is drawn into Atzilus — the higher unity; and the lower Chochmah is the nullification of yesh, and it is the source of the nullification of Beriah, Yetzirah and Asiyah — the lower unity; as is explained on this in the discourse beginning "For Avraham did not know us."

20 והנה כמו שהח"ע [שהחכמה עילאה] דאצילות מאין תמצא מבחי' א"א שהוא כתר והוא בחי' מזלא עילאה י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] אבא יונק ממזלא כך ג"כ ח"ת [חכמה תתאה] נמשכת מז"א

Now, just as the Supernal Chochmah of Atzilus "comes from ayin (nothing)" — from the level of Arich Anpin, which is Keser, which is the level of the upper mazala, the thirteen tikkunim [features] of the beard: "Abba suckles from the mazala" — so too the lower Chochmah is drawn from Z'eir Anpin.

אשר ז"א לגבי המל' הנק' ח"ת [חכמה תתאה] כמו בחי' א"א לגבי ח"ע [חכמה עילאה] כמ"ש במ"א וגם כי מת"ת [מתפארת] דז"א נעשה כתר לנוק' [לנוקבא] ולכן יסוד ז"א שבו ועל ידו נמשך ההמשכה מז"א למל' נקרא מזלא

For Z'eir Anpin, relative to Malchus, which is called the lower Chochmah, is like the level of Arich Anpin relative to Supernal Chochmah, as is explained elsewhere. Also, from Tiferes of Z'eir Anpin the Keser of Nukva is formed. Therefore Yesod of Z'eir Anpin, in which and through which the drawing-down from Z'eir Anpin to Malchus is drawn, is called mazala.

וזהו ענין דיקנא תתאה גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות שכמו שיש י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] בדיקנא עילאה דא"א כך הוא ג"כ בדיקנא תתאה בבחינת יסוד כו' כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' קדושים.

And this is the lower beard: "Great is circumcision, for thirteen covenants were made over it." Just as there are thirteen tikkunim of the beard in the upper beard of Arich Anpin, so there are also in the lower beard, at the level of Yesod, etc., as is written in the Arizal's Likkutei Torah, Parshas Kedoshim.

21 וזהו אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי שלהיות ההמשכה מבחינת שמים יחו"ע [יחודא עילאה] סוכ"ע בארץ יחו"ת [יחודא תתאה] הוא ע"י בחי' ברית המקשר ומחבר כו'

And this is "If not for My covenant by day and night, I would not have set the ordinances of heaven and earth": for the drawing-down from the level of heaven — the higher unity, the light that encompasses all worlds — into the earth — the lower unity — is through the level of the covenant, which binds and joins, etc.

ולכן בברכת הארץ צריך להזכיר בה ברית כנ"ל שע"ז ממשיכים בה הברכה מבחי' ברכת הזן שהוא בחי' לחם מן השמים

Therefore in the blessing for the land one must mention the covenant, as mentioned above, for through this the blessing is drawn into it from the level of the blessing "Who sustains," the level of "bread from heaven."

ועיין בזהר פ' ויחי (דרמ"ו ע"א) ע"פ מאשר שמנה לחמו כו' וע"פ הנ"ל י"ל [יש לומר] באופן אחר ענין שצריך שיקדים ברית לתורה מפני שזו ניתנה בג' בריתות וזו בי"ג בריתות

And see the Zohar, Parshas Vayechi (246a), on "From Asher, his bread shall be rich," etc. And according to the above, one may explain in another way why the covenant must come before the Torah: because "this one was given with three covenants and that one with thirteen covenants."

פי' כי התורה שבע"פ [שבעל פה] היא בחי' ח"ת [חכמה תתאה] ומקבלת מתורה שבכתב ע"י י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן ששרשן מי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא]

That is, the Oral Torah is the level of the lower Chochmah, and it receives from the Written Torah through the thirteen principles by which the Torah is expounded, whose root is in the thirteen tikkunim of the beard.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] זקן שקנה חכמה וזהו ענין הברית שהוא בחינת מזלא שהוא המשכה מבחי' כתר י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא]

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "An elder (zaken) is one who has acquired wisdom." And this is the covenant, which is the level of mazala, a drawing-down from the level of Keser, the thirteen tikkunim of the beard.

ולכן צריך שיקדים ברית לתורה כי הוא המחבר וממשיך אל הארץ שהיא תורה שבע"פ [שבעל פה] מבחי' שמים שהוא תשב"כ [תורה שבכתב].

Therefore the covenant must come before the Torah, for it is what joins and draws to the "land," which is the Oral Torah, from the level of "heaven," which is the Written Torah.

22 ועוד כי גם התשב"כ [התורה שבכתב] שרשה מחכמה עילאה ומילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות היינו י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] דא"א וכנ"ל ששרש היסוד נמשך ונעשה מבחי' א"א

Moreover, the Written Torah too has its root in Supernal Chochmah, while circumcision, "over which thirteen covenants were made," is the thirteen tikkunim of the beard of Arich Anpin; and, as mentioned above, the root of Yesod is drawn and formed from the level of Arich Anpin.

ועמ"ש בד"ה לך לך בענין אברם ואברהם שבחי' אב רם זהו ח"ע [חכמה עילאה] וניתוסף בו ה' להיות אברהם והיינו ע"י המילה כו' ע"ש.

And see what is written in the discourse beginning "Go for yourself" on Avram and Avraham: the level of Av ram ("exalted father") is Supernal Chochmah, and a hei was added to it to become Avraham, and this was through circumcision, etc. See there.

23 ועמ"ש מענין המילה בד"ה למנצח על השמינית.

And see what is written on circumcision in the discourse beginning "For the conductor, on the eighth."

ויובן זה ג"כ בעבודה כי ברית הוא בחי' התקשרות וחשק ואהבה רבה שמבחי' סוכ"ע והוא בחי' בכל מאדך כמבואר לקמן והיא בחי' רעותא דליבא שהוא בחי' כתר

This can also be understood in [terms of] divine service: the covenant is the level of attachment, longing and great love, from the level of the light that encompasses all worlds; it is the level of "with all your might," as is explained further on, and it is the level of the desire of the heart (re'usa deliba), which is the level of Keser.

והתורה היא מבחי' חכמה ונתלבשה בג' בחינות מחשבה ודבור ומעשה שצריך לקיים התורה בג' בחי' אלו וזהו ענין שניתנה בג' בריתות והיינו להמשיכה בג' עולמות בי"ע שהם בחי' מחודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] וע"ז נאמר ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ואין כבוד אלא תורה כו' והיינו המשכת האצילות בבי"ע

And the Torah is from the level of Chochmah, and it was enclothed in three levels, thought, speech and action, for the Torah must be fulfilled in these three levels; and this is why it was given with three covenants, that is, to draw it into the three worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are the levels of thought, speech and action. Of this it is said, "For My glory I have created it, formed it, and also made it," and "there is no glory but Torah," etc.; that is, the drawing of Atzilus into Beriah, Yetzirah and Asiyah.

אבל ברית ורעותא דליבא הוא בחי' כתר שהוא המקשר ומחבר המאציל א"ס ב"ה עם הנאצלים.

But the covenant and the desire of the heart are the level of Keser, which binds and joins the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, with the emanated beings.

24 ועמ"ש ע"פ לעברך בברית כו' בפ' נצבים. ולכן צריך שיקדים ברית לתורה כי הוא המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה ע"י הכתר ואח"כ יומשך מחכמה שהיא התורה במודומ"ע [במחשבה דבור ומעשה] בי"ע.

And see what is written on "That you may enter into the covenant," etc., in Parshas Nitzavim. Therefore the covenant must come before the Torah: for it is the drawing of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into Chochmah through Keser, and afterwards it is drawn from Chochmah, which is the Torah, into thought, speech and action, [in] Beriah, Yetzirah and Asiyah.

וזהו קרוב למה שנת' [שנתבאר] לעיל בענין ואנכי אהיה עם פיך כו'

This is close to what was explained above regarding "and I will be with your mouth," etc.

ולכן כל האומר אין לי אלא תורה וכו' ועמ"ש בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' גבי חסידים הראשונים כו' שמתוך כו' ע"ש

And therefore, "whoever says, I have nothing but Torah," etc. And see what is written in the explanation on "There are sixty queens," etc., "My dove is one," etc., regarding "the early pious ones," etc., "that because," etc. See there.

ומ"ש בד"ה יונתי בחגוי בענין שמתחלה צ"ל קומי לך ואח"כ רעייתי כו'

And what is written in the discourse beginning "My dove, in the clefts of the rock," on the idea that first there must be "Arise for yourself," and afterwards "my beloved," etc.

ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' קדושים שמדיקנא תתאה דא"א דהיינו מיסוד דא"א נמשך ונעשה י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] עילאה דז"א

And in the Arizal's Likkutei Torah, Parshas Kedoshim: from the lower beard of Arich Anpin, that is, from Yesod of Arich Anpin, the upper thirteen tikkunim of the beard of Z'eir Anpin are drawn and formed.

וזהו ענין שמקדימין ברית לתורה כי מבחי' ברית ויסוד דא"א נמשך התורה שהיא בחי' ז"א כו' שנקרא זקן שקנה חכמה כו' ע"י שמקבל מיסוד דא"א ע"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)].

And this is why the covenant is put before the Torah: for from the level of the covenant and Yesod of Arich Anpin the Torah is drawn, which is the level of Z'eir Anpin, etc., which is called "an elder (zaken), one who has acquired wisdom," etc., through receiving from Yesod of Arich Anpin. See there, in the Arizal's Likkutei Torah.

(ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע) ועכ"ז [ועם כל זה] הדרך שנתבאר אות ג' בענין הטעם שיקדים ברית לתורה נראה עיקר ופשוט יותר.

(And see what is written at the end of the discourse beginning "When Israel put 'we will do' before 'we will hear.'") Nevertheless, the way explained in section 3, regarding the reason for putting covenant before Torah, seems the main one, and simpler.

וזהו ואכלת ושבעת וברכת את. ופי' בזהר פ' תרומה (דקנ"ג ע"ב) כי ושבעת היינו המשכת הרצון וכמ"ש ונשבע לחם ונהיה טובים

And this is "And you shall eat and be satisfied, and you shall bless es." The Zohar, Parshas Terumah (153b), explains that "and be satisfied" is the drawing-down of will (ratzon), as it is written, "and we were satisfied with bread, and were well,"

והיינו להמשיך בחי' פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון ועל ידי זה וברכת את.

that is, to draw down the level of "You open Your hand and satisfy every living thing with will," and through this, "and you shall bless es."

והענין כי לכל חי היינו בחי' צדיק יסוד עולם כמ"ש עוד יוסף בני חי ונק' ג"כ כל כנ"ל

The explanation is this: "every living thing (chai)" is the level of the tzaddik, the foundation of the world, as it is written, "Yosef my son is still alive (chai)," and it is also called "all," as mentioned above.

וזהו לכל חי רצון הוא בחינת כתר שממנו נמשך היסוד כנ״ל בענין קונה הכל והוא המשכת אור א״ס ב״ה הסוכ״ע מעולם ועד עולם

And this "will" for "every living thing" is the level of Keser, from which Yesod is drawn, as mentioned above regarding "Who possesses all"; and it is the drawing-down of the Infinite Light, blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), "from world to world,"

והיינו ע״י פותח את ידך שהם י״ג ת״ד [תיקוני דיקנא] מזלא עילאה שעל ידי זה ומשביע לכל חי רצון

that is, through "You open Your hand," which is the thirteen tikkunim of the beard, the upper mazala, through which "and satisfy every living thing with will."

והוא ג״כ ענין המשכת הרצון והאהבה רבה בנפש האדם בחי׳ רעותא דליבא ועי״ז נק׳ הנשמה ג״כ נשמת כל חי דפרחא מההוא חי העולמים כמ״ש בזהר פ׳ תרומה (דקל״ח ע״א)

And this is also the drawing-down of will and great love in a person's soul, the level of the desire of the heart. Through this the soul is also called "the soul of every living being," which issues forth from that Life of the worlds, as is said in the Zohar, Parshas Terumah (138a),

שעי״ז תברך את שמך היא בחי׳ מל׳ כמ״ש בזהר שם ומבואר במ״א. וזהו ענין ושבעת וברכת את.

so that through this, "shall bless es Your Name," which is the level of Malchus, as is said in the Zohar there and explained elsewhere. And this is the meaning of "and you shall be satisfied, and you shall bless es."

פי׳ שע״י בחי׳ ומשביע לכל חי רצון העליון על ידי זה וברכת את ה׳

That is: through the level of "and satisfy every living thing with" the supernal "will," through this, "and you shall bless es Havayah."

את דייקא היא מדת מלכותו יתי׳ להמשיך בה מבחי׳ סוכ״ע וכמבואר למעלה ועמ״ש מענין פותח את ידך כו׳ בד״ה כי ההרים ימושו וברית שלומי לא תמוט:

Es specifically is the attribute of His kingship, may He be blessed, to draw into it from the level of the light that encompasses all worlds, as explained above. And see what is written on "You open Your hand," etc., in the discourse beginning "For the mountains shall depart, but My covenant of peace shall not be moved."

25 ה וענין הטובה זו בונה ירושלים. והנה צ"ל דהארץ הוא בחי' מל' וירושלים הוא ג"כ מל' דאצילות וא"כ לכאורה היינו הך.

5. And the meaning of "'the good': this is 'Who builds Jerusalem.'" Now, we need to understand: the land is the level of Malchus, and Jerusalem too is Malchus of Atzilus; if so, seemingly they are one and the same.

ויש להקדים ענין ועל חיים חן כו' שמזכירים ג"כ בברכת הארץ

We must first explain "and for life, grace," etc., which is also mentioned in the blessing for the land.

ויובן ע"פ מ"ש בזהר ר"פ תזריע ע"פ גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה זמינת טב כו' ולא רע בגין דכתיב ועץ הדעת טוב ורע.

It will be understood from what is said in the Zohar at the beginning of Parshas Tazria on "She bestows good upon him and not evil, all the days of her life": "She is destined for good," etc., "and not evil, because it is written, 'and the Tree of Knowledge of good and evil.'

טוב אימתי בזמנא דאינון ימי השמים נהרין עלה כו' דאינון ימי חייה בגין דעץ החיים שדר לה חיים עכ"ל [עד כאן לשונו].

'Good' — when? At the time that those 'days of heaven' shine upon her," etc., "which are 'the days of her life,' because the Tree of Life sends her life." End of quote.

כי הנה ידוע דיש ב' בחי' מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] המ"ן [המיין נוקבין] הוא מה שהמל' מבררת בבי"ע מק"נ [מקליפת נוגה] שהוא בחי' יש ודבר נפרד להיות נכלל בבחי' ביטול והוא ביטול היש

For it is known that there are two levels, mayin nukvin (feminine waters) and mayin duchrin (masculine waters). The mayin nukvin are what Malchus refines in Beriah, Yetzirah and Asiyah from kelipas nogah [the "glowing husk"], which is the level of yesh and a separate thing, so that it be included in the level of self-nullification — and this is the nullification of yesh.

ואח״כ נמשך מ״ד [מיין דוכרין] שהוא מבחי׳ שם מ״ה [שם מ״ה] ביטול אמיתי לברר המ״ן [המיין נוקבין] עד שיוכלל באלקות ממש להיות בבחי׳ ביטול שבאצילות יחוד עליון איהו וחיוהי וגרמוהי חד כמ״ש בביאור ע״פ כי כאשר השמים החדשים כו׳ ע״ש באריכות.

Afterwards mayin duchrin are drawn down, which are from the level of the Name Mah, true self-nullification, to refine the mayin nukvin until they are included in actual G-dliness, to be at the level of the self-nullification that is in Atzilus, the higher unity, [where] "He and His life-forces and His vessels are one," as is explained in the explanation on "For as the new heavens," etc. See there at length.

26 ומבואר ג״כ במ״א על מאמר הרע״מ [הרעיא מהימנא] פ׳ כי תשא אבנא למשקל בה דא יו״ד דעיקר ההולדה הוא מבחי׳ המ״ן [המיין נוקבין] רק שהמ״ד [שהמיין דוכרין] מבררו

It is also explained elsewhere, on the saying of the Ra'aya Mehemna [the "Faithful Shepherd" section of the Zohar], Parshas Ki Sisa, "a stone to weigh with — this is yud," that the main [power] of begetting is from the level of the mayin nukvin, only that the mayin duchrin refine it;

והיינו לפי ששרשו גבוה יותר מס״ג [משם ס״ג] שבפנימי׳ [שבפנימיות / שבפנימית] א״ק [אדם קדמון] משא״כ מ״ד [מיין דוכרין] שהוא משם מ״ה [שם מ״ה] הוא רק הארה כו׳ וכמ״ש מזה בביאור ע״פ עלי באר כו׳ בענין מלמטה למעלה לא ידענו כו׳

and this is because its root is higher, from Sag that is in the inner dimension of Adam Kadmon [Primordial Man], whereas the mayin duchrin, which are from the Name Mah, are only a glimmer, etc.; as is explained on this in the explanation on "Rise up, O well," etc., regarding "from below upward we do not know," etc.

וזהו ענין זמינת טב דהיינו ע״י שמבררת הטוב מעה״ד [מעץ הדעת] טו״ר [טוב ורע] דהיינו מק״נ [מקליפת נוגה] אשר הטוב שנתברר שרשו מס״ג [משם ס״ג] שלמעלה משם מ״ה [שם מ״ה] דז״א

And this is "she is destined for good": that is, through her refining the good from the Tree of Knowledge of good and evil, that is, from kelipas nogah; for the good that has been refined has its root in Sag, which is above the Name Mah of Z'eir Anpin.

ועי"ז מתעלה הז"א לבחי' עתיק ועמ"ש בביאור ע"פ זכור את יום השבת כו' בענין והחיות נושאות את הכסא כו'.

And through this Z'eir Anpin is raised to the level of Atik. See what is written in the explanation on "Remember the Shabbos day," etc., regarding "and the chayos [the angels called "living creatures"] carry the Throne," etc.

27 ומ"ש ולא רע היינו שאין שום תערובות בהבירור ע"ד מ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] בענין צדיק וטוב לו שהרע נהפך לטוב ממש ע"י פ"י [פרק י' / פרשה י'].

And what it says, "and not evil," means that there is no admixture at all in the refinement, along the lines of what is written in Sefer Shel Beinonim [the Tanya] on "a righteous man who has good": that the evil is turned into actual good; see chapter 10.

אך הכח לבירור זה הוא דייקא ע"י המשכה מז"א כי האיש דרכו לכבש כו' שע"י כח והארה זו מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] הנמשך ומתלבש במל' ע"י מבררת בבי"ע וכנ"ל בענין ברכת הזן וברכת הארץ כו'

But the power for this refinement comes specifically through a drawing-down from Z'eir Anpin, for "it is the way of the man to conquer," etc.: through this power and illumination from the level of Supernal Chochmah, which is drawn and enclothed in Malchus, she refines in Beriah, Yetzirah and Asiyah, as mentioned above regarding the blessing "Who sustains" and the blessing for the land, etc.

וזהו בזמנא דאינון ימי השמים נהרין עלה כו' וזהו דאינון ימי חייה כי סיהרא לית לה מגרמה כלום

And this is "at the time that those 'days of heaven' shine upon her," etc.; and this is "which are 'the days of her life'": for the moon has nothing of its own,

ולכן דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] לא היו לו חיים רק שנמשך לו מז"א שנקרא עץ החיים כו' וזהו ענין ועל חיים חן וחסד שחוננתנו כו'.

and therefore David the King, peace be upon him, had no life [of his own], only what was drawn to him from Z'eir Anpin, which is called the Tree of Life, etc. And this is the meaning of "and for the life, grace and kindness that You have graciously given us," etc.

28 והנה כשהמל' יורדת ומתלבשת לברר ק"נ [קליפת נוגה] אזי נק' גם היא בשם עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] לגבי ז"א שאינו יורד ומתלבש למטה

Now, when Malchus descends and enclothes herself to refine kelipas nogah, she too is then called "the Tree of Knowledge of good and evil," relative to Z'eir Anpin, which does not descend and enclothe itself below;

אבל אחר הבירור שבירורה הטוב מן הרע ומעלה אותו בבחי' מ"ן [מיין נוקבין] באצילות ע"ז נאמר גמלתהו טוב ולא רע

but after the refinement, when she has refined the good from the evil and raises it as mayin nukvin into Atzilus, of this it is said, "She bestows good upon him, and not evil."

וזהו ענין הטובה זו בונה ירושלים כי הגם שהארץ הוא ג"כ בחי' מל' אך הוא בחי' ארץ דמפקא מזון לברר ק"נ [קליפת נוגה] כו'

And this is the meaning of "'the good': this is 'Who builds Jerusalem.'" For although the land too is the level of Malchus, it is the level of "a land that brings forth food," to refine kelipas nogah, etc.;

אבל ירושלים זהו בעלותה באצילות להעלות מ"ן [מיין נוקבין] קרבנות כו' וזהו בחי' הטובה דהיינו שכבר עלתה מהתלבשותה בעה"ד [בעץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כו'

but Jerusalem is [Malchus] as she ascends into Atzilus to raise mayin nukvin, the offerings, etc. And this is the level of "the good": that she has already risen from her enclothement in the Tree of Knowledge of good and evil, etc.

ועיין מזה בזהר פ' תשא (דק"צ ע"א) ע"פ והיה באחרית הימים כו' ואפיק הר בית ה' דא טוב בלא רע וכמ"ש בגמרא וכן הוא אומר ההר הטוב כו'.

And see on this in the Zohar, Parshas Tisa (190a), on "And it shall come to pass at the end of days," etc.: "and it brings out 'the mountain of the House of Havayah': this is good without evil." And as it says in the Gemara, "and so it says, 'that good mountain,'" etc.

וזהו ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו דהיינו שעי"ז נמשך ומתחבר אור הסוכ"ע שהוא א"ס ב"ה להאיר באצילות ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

And this is "Jerusalem, built as a city that is joined together": that is, through this the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is drawn and joined to shine in Atzilus — the light that fills all worlds (memalei kol almin).

וזהו ענין גמלתהו טוב וכנ"ל שנמשך תוספת אור בז"א מבחי' שלמעלה גם מעץ החיים

And this is the meaning of "She bestows good upon him," as mentioned above: an added light is drawn into Z'eir Anpin from a level that is above even the Tree of Life.

וכמ"ש בזהר שלח (דקנ"ט ע"ב) ע"פ היש בה עץ אם אין שבחי' אין הוא מה שלמעלה מעץ החיים

As is said in the Zohar, Shelach (159b), on "Is there a tree in it or not (ayin)?": the level of ayin is what is above the Tree of Life.

כי עץ החיים הוא בחינת חכמה כמ"ש והחכמה תחיה וכתיב והחכמה מאין תמצא שהחכמה נק' יש מאין לגבי בחי' זו שהוא מה שאינו מושג כלל ולמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות חד ולא בחושבן כו'

For the Tree of Life is the level of Chochmah, as it is written, "wisdom gives life," and it is written, "and wisdom comes from ayin (nothing)": Chochmah is called "something from nothing" relative to this level, which is what is not grasped at all and is far, far above the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus) — "One, but not in number," etc.

והוא בחי' חיי החיים כי עמך מקור חיים ועמ"ש סד"ה שמע ישראל בענין את החיים ואת הטוב.

And it is the level of the Life of life, "for with You is the source of life." And see what is written at the end of the discourse beginning "Hear, O Israel," regarding "life and good."

29 ופי' היש בה עץ אם אין היינו שהארץ מקבלת מבחי' אין שלמעלה מהחכמה כי נעוץ תחלתן בסופן

And the meaning of "Is there a tree in it or not (ayin)?" is that the land receives from the level of ayin, which is above Chochmah, for "their beginning is embedded in their end,"

והיינו ע"י בירור הנ"ל דעולם התהו שממשיך מלמעלה מעלה כו' והנה עיקר עלייה זו בשבת וזהו ענין לחם משנה.

that is, through the aforementioned refinement of the World of Tohu, which draws from far, far above, etc. Now, the main [time of] this ascent is on Shabbos, and this is the meaning of the double bread (lechem mishneh).

ואחכ"ז יובן ג"כ ענין ענין לחם משנה דשבת דהיינו שבשבת הוא בחי' חיבור והתכללות ב' הלחמים הנ"ל דלחם מן השמים ולחם מן הארץ שהוא בחי' חיבור יחו"ע [יחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] דהיינו שיחו"ע [שיחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] שוין כאחד וכענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו

After all this, one will also understand the meaning of the double bread of Shabbos: on Shabbos there is the joining and inter-inclusion of the two breads mentioned above, bread from heaven and bread from the earth, which is the joining of the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah); that is, the higher unity and the lower unity are equal as one, like "'Remember' and 'Keep' were said in one utterance."

וכ"ה בזהר ויחי (דרמ"ו ע"א) מאשר שמנה לחמו דא לחם שבת כו' מאי לחם משנה אלא תרי לחם לחם מן השמים ולחם מן הארץ כו' ובשבת אתכליל לחם תתאה בלחם עילאה

And so it is in the Zohar, Vayechi (246a): "'From Asher, his bread shall be rich': this is the bread of Shabbos," etc. "What is the double bread? Two breads: bread from heaven and bread from the earth," etc., "and on Shabbos the lower bread is included in the upper bread."

וכ"כ [וכן כתב] בזהר בראשית (דמ"ז ע"ב) מאן דהוה לחם עוני אתהדר למהוי לחם פנג כו'

And so it is written in the Zohar, Bereishis (47b): "What had been bread of affliction turned to become pannag [delicacy] bread," etc.

כי לחם עוני זהו יחו"ת [יחודא תתאה] בחי' הודאה לחם מן הארץ ולחם פנג זהו לחם מן השמים יחו"ע [יחודא עילאה] בחי' ברכה ובשבת הוא יחו"ת [יחודא תתאה] ג"כ במדרגת יחו"ע [יחודא עילאה]

For bread of affliction is the lower unity, the level of acknowledgment, bread from the earth; and pannag bread is bread from heaven, the higher unity, the level of blessing; and on Shabbos the lower unity too is at the rank of the higher unity.

והטעם לזה כי בששת ימי המעשה הוא הירידה וההתלבשות בבי"ע לברר והיינו ע"י המשכה מלמעלה למטה שמבחי' לחם מן השמים ויחו"ע [ויחודא עילאה] נמשך בבחי' ארץ ויחו"ת [ויחודא תתאה] לברר

The reason for this: during the six days of work there is the descent and enclothement in Beriah, Yetzirah and Asiyah, to refine, that is, through a drawing-down from above to below, in which, from the level of bread from heaven and the higher unity, [the light] is drawn into the level of earth and the lower unity, to refine.

ועכשיו זהו ענין חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום וכמ"ש לעיל בענין ברכה והודאה דיחו"ע [דיחודא עילאה] זהו בחי' ברכה והיינו המשכה מא"ס ב"ה בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות וכל א' כלולה מיוד כו' והמשכה זו נמשך בבחי' מל' ויחו"ת [ויחודא תתאה]

And now, this is the meaning of "A person is obligated to say a hundred blessings every day," as explained above regarding blessing and acknowledgment: the higher unity is the level of blessing, that is, a drawing-down from the Infinite One, blessed be He, into the Ten Sefiros of Atzilus, each of which is composed of ten, etc.; and this drawing-down is drawn into the level of Malchus and the lower unity.

וזהו א"ת [אל תקרי] מה אלא מאה וזהו ענין ויהיו חיי שרה מאה שנה כו'

And this is "Do not read mah (what) but me'ah (a hundred)," and this is the meaning of "And the life of Sarah was a hundred years," etc.

ואח"כ בשבת הוא בחי' עליות ולכן בשבת בורר אסור

Afterwards, on Shabbos, there is the level of ascents; therefore on Shabbos selecting (borer) is forbidden.

ועלייה זו הוא למעלה מעלה באי"ס ב"ה בחי' כי עמך מקור חיים עד שיחו"ע [שיחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] מתכללים יחד וכענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו כמ"ש במ"א בביאור ע"פ זכור את יום השבת כו' ע"ש באריכות

And this ascent is far, far above, into the Infinite One, blessed be He, the level of "for with You is the source of life," until the higher unity and the lower unity are included together, like "'Remember' and 'Keep' were said in one utterance," as is explained elsewhere in the explanation on "Remember the Shabbos day," etc. See there at length.

ויובן זה ע"ד לע"ל [לעתיד לבוא] ליום שכולו שבת ומנוחה שיהיה גילוי מבחי' סוכ"ע ממש הרי שמים וארץ שהן ג"ע [גן עדן] עליון ותחתון בטלים שניהם לגבי בחי' זו

This will be understood in the manner of the Time to Come, "the day that is wholly Shabbos and rest," when there will be a revelation from the very level of the light that encompasses all worlds: heaven and earth, which are the upper and lower Gan Eden, are both nullified before this level.

וע"כ אין אז התחלקות ב' בחי' כמו בג"ע [בגן עדן] שיש ב' בחי' ג"ע [גן עדן] דהיינו ג"ע [גן עדן] העליון הנקרא שמים וגן עדן התחתון הנקרא ארץ כנודע מפסוק מי לי בשמים כו'

Therefore there is then no division into two levels, as in Gan Eden, where there are two levels of Gan Eden — the upper Gan Eden, which is called heaven, and the lower Gan Eden, which is called earth — as is known from the verse, "Whom do I have in heaven," etc.

והיינו לפי שבג"ע [שבגבולי אלכסון] הגילוי מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ע"כ יש הפרש והבדל בין בחי' שמים לבחי' ארץ אבל לגבי בחי' סוכ"ע שניהן שוין

This is because in Gan Eden the revelation is from the level of the light that fills all worlds; therefore there is a difference and distinction between the level of heaven and the level of earth; but relative to the level of the light that encompasses all worlds, both are equal.

ועמ"ש מזה בפ' שלח ע"פ אני דפ' ציצית.

And see what is written on this in Parshas Shelach, on "I [am Havayah]" of the passage of tzitzis.

ועד"ז הוא ענין לחם משנה דשבת שב' הלחמים דלחם מן השמים ולחם מן הארץ הם מתכללים כאחד ממש ע"י העליות דשבת וכמ"ש במ"א ס"פ בשלח:

In the same way is the double bread of Shabbos: the two breads, bread from heaven and bread from the earth, are included as truly one through the ascents of Shabbos, as is explained elsewhere, at the end of Parshas Beshalach.

30 ו ומעתה יש לבאר ענין הברכה בכלל. דהנה המפרשים והבחיי פ' עקב הקשו כי כיון שהוא יתי' מקור הברכה וכל הברכות הן משתלשלות ממנו כל הנמצאים המברכים אותו אין כל ברכותיהם כדאי לו

6. Now we can explain the matter of blessing in general. The commentators, and Rabbeinu Bachya on Parshas Eikev, raised a difficulty: since He, may He be blessed, is the source of blessing, and all blessings descend from Him, then all the beings that bless Him — none of their blessings are worthy of Him,

כי הוא הנמצא הקדמון שהמציא הנמצאים כלם ומציאותם אינה אלא ממציאותו ומציאותו הספיק בעצמו לא יצטרך לזולתו כלל.

for He is the primordial Being Who brought all beings into existence, and their existence is only from His existence, and His existence suffices in itself and does not need anything else at all.

וא״כ אם יברכוהו כל היום וכל הלילה מה יתרבה בכך או מה יתנו לו או מה מידם יקח.

If so, if they bless Him all day and all night, what is increased by this? Or what will they give Him, or what will He take from their hand?

והנה בגמרא פ״ט דב״מ [דבבא מציעא] (דף קי״ד ע״ב) אמרו יצא הקדש שא״צ [שאין צריך / שאינו צריך] צדקה אבל צריך ברכה

Now, in the Gemara, chapter 9 of Bava Metzia (p. 114b), they said, “Excluded is hekdesh (consecrated property), which does not need charity”; but it needs blessing.

בארו החכמים ז״ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] בפירוש כי ההקדש צריך ברכה אבל אינו צריך צדקה ומפורש אמרו בברכות פ״ג [פרק ג׳] אמר לו ישמעאל בני ברכני וכן במסכת שבת פ״ט אמר הקב״ה למשה היה לך לעזרני והוא ענין הברכה. (ועיין מזה בספר עה״ק [עבודת הקודש] בהקדמה ובתוך הספר ח״ב [חלק ב׳] פ״ז [פרק ז׳]).

The Sages, of blessed memory, stated explicitly that hekdesh needs blessing but does not need charity. And they said explicitly in Berachos, chapter 3, “He said to him, Yishmael my son, bless Me”; and likewise in Tractate Shabbos, chapter 9, “The Holy One, blessed be He, said to Moshe, You should have helped Me” — and this is the matter of blessing. (And see on this in the book Avodas HaKodesh, in the introduction, and within the book, Part II, chapter 7.)

שהענין הוא להמשיך הברכה מן המקור שהוא אור א״ס ב״ה אל כבודו וזיו יקריה. דהיינו מבחינת סוכ״ע בבחינת ממכ״ע [ממלא כל עלמין] ועיין ברע״מ [ברעיא מהימנא] ר״פ עקב

The matter is to draw the blessing from the source, which is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to His glory and the radiance of His splendor; that is, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin). And see the Ra’aya Mehemna at the beginning of Parshas Eikev.

והיינו כמ״ש בביאור ע״פ יביאו לבוש כו׳ כי יש ב׳ מיני המשכות מאור א״ס ב״ה. האחד היא בבחינת א״ס ממש.

This is as is explained in the explanation on “Let them bring a garment,” etc.: there are two kinds of drawing-down from the Infinite Light, blessed be He. The first is in the manner of actual infinitude;

31 והשנית בבחי׳ גבול ומדה. דהיינו בחי׳ רצון עליון הסוכ״ע זהו מה שהוא ית׳ מאיר בבחי׳ א״ס

and the second is in the manner of limit and measure. That is: the level of the supernal will, the light that encompasses all worlds, is what He, may He be blessed, shines in the manner of infinitude.

ויש בחי׳ צמצום ומקום פנוי שהוא הסתלקות בחי׳ א״ס להיות בחי׳ זו בבחי׳ העלם ושלא יאיר בבחי׳ גילוי אלא בגבול ומדה והיא ראשית הגילוי בחכמה וכולם בחכמה עשית כו׳ ע״ש.

And there is the level of tzimtzum (contraction) and the vacated space, which is the withdrawal of the level of infinitude, so that this level be concealed and not shine in a revealed way except in limit and measure; and this is the beginning of revelation, in Chochmah — "You made them all with wisdom," etc. See there.

32 ובמ״א נתבאר שזהו ענין ב׳ הפסוקים את השמים ואת הארץ אני מלא ומלא כל הארץ כבודו.

Elsewhere it is explained that this is the meaning of the two verses, "Heaven and earth I fill" and "The whole earth is full of His glory."

וכ״ה בספר עה״ק [עבודת הקודש] ח״א [חלק א׳] רפ״ח בשם הראשונים וז״ל [וזה לשונו] אין סוף הוא שלמות מבלי חסרון

And so it is in the book Avodas HaKodesh, Part I, beginning of chapter 8, in the name of the early authorities; these are his words: "Ein Sof is perfection without lack.

ואם תאמר שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלמותו כו׳ והגבול הנמצא ממנו תחלה הם הספירות כו׳ עכ״ד [עד כאן דבריו].

If you say that He has power without limit but has no power within limit, you diminish His perfection," etc. "And the limit that first comes into being from Him is the Sefiros," etc. Thus far his words.

33 והיינו הכלים דע״ס [דעשר ספירות]. וכמ״ש באג״ה [באגרת הקודש] רס״י [ריש סימן] כי׳ ד״ה איהו וחיוהי חד.

That is, the vessels of the Ten Sefiros. And as is written in Iggeres HaKodesh, beginning of section 20, the passage beginning "He and His life-forces are one."

ובמא״א [ובמאורי אור] אות גימל ס״ה גבול מצד הדינים הנותנים קו המדה וגבול לכל דבר עד פה תבא גם המלכות נק׳ כך כו׳ עכ״ל [עד כאן לשונו] וכזה פי׳ בפרדס ערך גבול.

And in Me'orei Or, letter gimmel, section 5: "Limit: from the side of the judgments, which give the measuring line and limit to everything, 'thus far you shall come'; Malchus too is called so," etc. End of quote. And so it is explained in Pardes, in the entry "Limit."

34 ועמ״ש בביאור ע״פ מי מנה עפר יעקב ומספר שמבחינת מלכות נמשך בחי׳ המספר שהוא הגבול.

And see what is written in the explanation on "Who has counted the dust of Yaakov, or numbered," that from the level of Malchus is drawn the level of number, which is limit;

אלא שמספר זה יוכל להיות בבחי׳ אשר לא יספר והיינו ע״י ההמשכה מא״ס ב״ה מה שמאיר בבחי׳ א״ס כשנמשך מבחינה זו בבחי׳ מלכות.

except that this number can be at the level of "which cannot be counted," that is, through the drawing-down from the Infinite One, blessed be He, of what shines in the manner of infinitude, when it is drawn from this level into the level of Malchus.

ועד״ז יובן ענין הברכה כו׳. דהיינו שהברכה היא להמשיך מבחינת אור א״ס ב״ה הסוכ״ע מה שמאיר בלי גבול שמאיר תוספת אור (בחי׳ אור) בבחי׳ ממכ״ע [ממלא כל עלמין]

In the same way one will understand the matter of blessing, etc.: that is, blessing is to draw from the level of the Infinite Light, blessed be He, the light that encompasses all worlds, what shines without limit, so that it shines an added light (the level of light) into the level of the light that fills all worlds.

ועמ״ש מזה ע״פ לבבתני אחותי כלה ובהביאור שם נז׳ [נזכר] ג״כ מענין ב׳ בחי׳ הארות הנ״ל שבבחי׳ א״ס ושבבחי׳ גבול ושזהו פי׳ כי אל דעות הוי׳ ב׳ דעות כו׳ ע״ש.

And see what is written on this on "You have captured my heart, my sister, bride"; and in the explanation there it is also mentioned regarding the two levels of illumination mentioned above, that of infinitude and that of limit, and that this is the meaning of "For a G-d of knowledges is Havayah" — two kinds of knowledge, etc. See there.

35 ועמ"ש בפי' שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' בד"ה צאינה וראינה ובביאור ע"פ מים רבים בפ' תולדות בענין מאה ברכות.

And see what is written on the meaning of "Lift up your hands in holiness and bless Havayah" in the discourse beginning "Go out and see," and in the explanation on "Many waters" in Parshas Toldos, regarding the hundred blessings.

ובד"ה הבאים ישרש נתבאר פי' ברוך מלשון בריכה שהוא המשכה מהעלם אל הגילוי וכ"כ [וכן כתב] הבחיי פ' עקב

And in the discourse beginning "Those who come, he will cause to take root," the meaning of baruch (blessed) is explained as from the word bereichah (a pool), which is a drawing-down from concealment into revelation; and so wrote Rabbeinu Bachya on Parshas Eikev.

א"כ לפי זה שייך לשון ברוך גם על בחי' סוכ"ע דהיינו שיהא נמשך מההעלם אל הגילוי. שזהו ענין ברוך ובריכה.

If so, according to this, the term baruch applies also to the level of the light that encompasses all worlds, namely, that it be drawn from concealment into revelation. This is the meaning of baruch and bereichah.

36 ועמ"ש מזה ע"פ ובשנה הרביעית יהי' [יהיה] כל פריו קדש הלולים. ובד"ה בשעה שהקדימו שצ"ל עושי דברו כי לך הוי' הגדולה כו' ע"ש

And see what is written on this on "And in the fourth year all its fruit shall be holy, for praises," and in the discourse beginning "When [Israel] put first," that there must be "those who do His word," for "Yours, Havayah, is the greatness," etc. See there.

ובד"ה משה ידבר בענין לאתקנא רזא דשמיה. וסד"ה בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה בענין הלל.

And in the discourse beginning "Moshe would speak," on "to rectify the mystery of His Name"; and at the end of the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev, the days of Chanukah," on Hallel.

37 וסד"ה מזוזה מימין בענין יהא שמיה הגדול מבורך. ומ"ש מזה בד"ה אני ה' אלקיכם דפ' ציצית

And at the end of the discourse beginning "The mezuzah on the right," on "May His great Name be blessed." And what is written on this in the discourse beginning "I am Havayah your G-d" of the passage of tzitzis,

ובד"ה בשלח פרעה בענין ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם כו'.

and in the discourse beginning "When Pharaoh sent," on "Blessed is Havayah, the G-d of Israel, from world to world," etc.

והכח הזה באדם להמשיך ע"ז אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך. דהיינו משום דלגבי סוכ"ע הכל אין ערוך כ'ו ע"כ גם ברכת הדיוט כו' וכמ"ש בד"ה אלה מסעי אך היינו ע"י הביטול שיש בכל א' למס"נ בק"ש [בקריאת שמע] כו':

And concerning this power in a person to draw down, our Sages, of blessed memory, said, "Let not the blessing of an ordinary person be light in your eyes." That is, because relative to the light that encompasses all worlds everything is without comparison, etc.; therefore even the blessing of an ordinary person, etc., as is written in the discourse beginning "These are the journeys." But this is through the self-nullification present in everyone, [the readiness] for self-sacrifice (mesirus nefesh) in the Shema, etc.

38 קיצור(א) ענין משה תיקן ברכת הזן בשעה שירד המן כי במן נאמר אשר לא ידעון אבותיך עיין במדרש רבות רפ"א.

Summary. (a) The matter of "Moshe instituted the blessing 'Who sustains' when the manna came down": for of the manna it is said, "which your fathers did not know" — see the Midrash Rabbah, beginning of chapter 1.

כי לחם מן הארץ עה"ד [עץ הדעת] חטה היתה שבו ועל ידו נמשך הדעת הוא מה שמתברר ממה שנפל בשבה"כ [בשבירת הכלים]

For bread from the earth is the Tree of Knowledge — "it was wheat" — in which and through which knowledge is drawn; it is what is refined from what fell in the shattering of the vessels.

וע"ז נאמר כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם דתיקון כי על כל מוצא פי היינו מקור פי הוי' שהוא מבחי' עקודים ששרשם מפה דא"ק [דאדם קדמון] ומשם שורש המן שנמשך ע"י טלא דבדולחא שבמו"ס [שבמוחא סתימאה]

And of this it is said, "not by bread alone does man" of Tikkun "live, but by everything that comes out of the mouth": that is, the source of the mouth of Havayah, which is from the level of Akudim, whose root is from the mouth of Adam Kadmon; and from there is the root of the manna, which is drawn through the crystalline dew in Mocha Stima'ah.

והוא המזון להיות חכמה והוא בחי׳ שלמעלה משבה״כ [משבירת הכלים] כמ״ש ימותו ולא בחכמה ולכן היה זה המזון של דור דעה שקיבלו התורה דמחכמה נפקת פב״פ [פנים בפנים].

And it is the food for becoming Chochmah, and it is the level above the shattering of the vessels, as it is written, "they die, and not with wisdom." Therefore this was the food of the generation of knowledge, who received the Torah, which "issues from Chochmah," face to face.

39 וזהו אשר לא ידעון אבותיך שהם מבחי׳ חג״ת [חסד גבורה תפארת] ונאמר ושמי הוי׳ חכמה עילאה לא נודעתי להם.

And this is "which your fathers did not know," for they are from the level of Chesed, Gevurah and Tiferes; and it is said, "but by My Name Havayah" — Supernal Chochmah — "I did not make Myself known to them."

ומ״מ גם כדי להיו׳ [להיות] המשכת ח״ע [חכמה עילאה] צ״ל ברכה והמשכה. וברכה זו תיקן משה ועמ״ש סד״ה ועשית בגדי קדש:

Nevertheless, even for there to be the drawing-down of Supernal Chochmah there must be a blessing and a drawing-down; and Moshe instituted this blessing. And see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments."

40 (ב) וענין ארץ דמפקא מזון הוא ע״י כח הצומח שבה והיינו ע״י שרשה מעולם התהו עמ״ש בד״ה האזינו השמים וע״י שמבררת הניצוצים שנפלו משבה״כ [משבירת הכלים] שהוא ענין אתעדל״ת [אתערותא דלתתא] וע״ז אתעדל״ע [אתערותא דלעילא] פקדת ארץ כו׳

(b) And the matter of "a land that brings forth food" is through the power of growth within it; that is, through its root in the World of Tohu — see what is written in the discourse beginning "Listen, O heavens" — and through its refining the sparks that fell in the shattering of the vessels, which is the matter of an arousal from below; and through this, an arousal from above: "You have visited the land," etc.

ולכן ברכה זו תיקן יהושע משא״כ מן שהוא טל זהו בחי׳ אתעדל״ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל״ת [מאתערותא דלתתא] ועמ״ש סד״ה ואתחנן. ולכן ברכת הארץ מתחלת בהודאה נודה לך. ומסתיימת בברכה דהיינו מ״ן [מיין נוקבין] ומ״ד [ומיין דוכרין]:

Therefore Yehoshua instituted this blessing; whereas the manna, which is dew, is the level of an arousal from above that is above an arousal from below. And see what is written at the end of the discourse beginning "And I pleaded." Therefore the blessing for the land opens with acknowledgment, "We thank You," and closes with blessing; that is, mayin nukvin (feminine waters) and mayin duchrin (masculine waters).

41 (ג) ולכן צריך שיזכור בה ברית ותורה. כי בהן ועל ידן נמשך מבחינת מן וטל דברכת הזן שהוא פנימית התורה בבחי׳ ארץ להיות פקדת ארץ

(c) Therefore one must mention covenant and Torah in it. For in them and through them [the flow] is drawn from the level of the manna and dew of the blessing "Who sustains," which is the inner dimension (pnimiyus) of the Torah, into the level of "land," so that there be "You have visited the land."

וצריך שיקדים ברית לתורה כי כן הסדר מלמטה למעלה וע׳ זח״ב [זהר חלק ב׳] ר״פ בשלח (דמ״ד סע״א [סוף עמוד א]) ואקדים ב״נ [בר נש]:

And one must put covenant before Torah, for such is the order from below upward. And see the Zohar, Part II, beginning of Parshas Beshalach (p. 44, end of side a): "and a person puts first."

42 (ד) עו״י״ל [עוד יש לומר] כי בחי׳ יסוד ברית שהוא כח ההשפעה שרשו נמשך מהכתר ועמ״ש בביאור דאלה מסעי.

(d) One may further say that the level of Yesod (foundation), the covenant, which is the power of bestowal, has its root drawn from Keser (the Crown). And see what is written in the explanation on "These are the journeys."

ולכן נאמרו בו י״ג בריתות ששרשן מיג״מ [מי״ג מדות] דא״א וע״כ צריך שיקדימו לתורה דמחכמה נפקת ומשם נמשך השפע אל יג״מ [י״ג מדות] שהתורה נדרשת בהן ששרשן מיג״מ [מי״ג מדות] הנ״ל.

Therefore thirteen covenants were stated concerning it, whose root is from the Thirteen Attributes of Arich Anpin; and therefore one must put it before the Torah, which "issues from Chochmah"; and from there the flow is drawn to the thirteen middos (principles) by which the Torah is expounded, whose root is from the Thirteen Attributes mentioned above.

וזהו ואכלת ושבעת כמ"ש שבע רצון ועיין בפרדס ערך רצון. ועי"ז וברכת. עד טוב עין הוא יברך.

And this is "And you shall eat and be satisfied," as it is written, "satisfied with favor (ratzon)"; and see Pardes, the entry "Will (Ratzon)." And through this, "and you shall bless" — up to "He who has a good eye shall be blessed."

ופי' וברכת א"ת האותיות מא' עד תי"ו שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]:

And the meaning of "and you shall bless es": the letters from alef to tav, which is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

(ה) וענין הטובה זו בונה ירושלים כעיר שחוברה לה יחדו ועמ"ש בד"ה יו"ט [יום טוב] של ר"ה [ראש השנה] היינו כי הגם דכל הארץ מפקא מזון אך עיקר ההעלאה הוא ע"י הקרבנות שבהמ"ק [שבית המקדש] ששם עיקר הבירור דבחכמה אתברירו

(e) And the meaning of "'the good': this is 'Who builds Jerusalem'" — "as a city that is joined together." And see what is written in the discourse beginning "The Yom Tov of Rosh HaShanah." That is: although the whole land brings forth food, yet the main elevation is through the offerings in the Holy Temple, where the main refinement is, for "through Chochmah they are refined."

וכמ"ש במ"א בענין פתח במזבח וסיים בשלחן כי הגם דשולחנו של אדם מכפר עליו במקום מזבח. אינו דומה ממש למזבח שהרי תפלות כנגד תמידין תקנום כו' וקודם התפלה אסור לאכול.

As is explained elsewhere regarding "He began with the altar and ended with the table": for although a person's table atones for him in place of the altar, it is not truly like the altar, for "the prayers were instituted corresponding to the daily offerings," etc., and before prayer it is forbidden to eat.

הרי בירור דשולחן אינו דומה לבירור דמזבח כי בשולחן הבירור ע"י בינה ובמזבח ע"י חכמה כח מה.

Thus the refinement of the table is not like the refinement of the altar: for at the table the refinement is through Binah (understanding), and at the altar through Chochmah, ko'ach mah (the power of "what").

לכן ע"י הבירור בתכלית הטוב בלי שום תערובות ולהיות מתהפכא חשוכא לנהורא ממש ע"ד הביטול דחכמה שהוא ונחנו מה ממש וזהו ענין וצדיק וטוב לו בספ"ב [בספר של בינונים] פרק י"ד.

Therefore, through this, the refinement is in utter goodness, without any admixture, so that darkness is actually turned into light, in the manner of the self-nullification (bittul) of Chochmah, which is truly "and what (mah) are we." And this is the meaning of "a righteous man who has good" in Sefer Shel Beinonim, chapter 10.

וזהו גמלתהו טוב. ועי״ש במ״א ע״פ מאמר הזח״ג אמור (ד״ק ע״ב) וירא (דקי״ב) בענין פי׳ הפסוק אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי אזי דוקא ותהי לי לאשה.

And this is “She bestows good upon him.” And see elsewhere, on the saying of the Zohar, Part III, Emor (p. 100b), [and] Vayeira (p. 112), on the meaning of the verse “my sister: she is the daughter of my father, but not the daughter of my mother” — then specifically, “and she became my wife.”

וזהו ההר הטוב הזה והלבנון שמלבין כו׳ ע״י ההמשכה מבחי׳ אין עמ״ש בענין לבנון בד״ה האזינו השמים ועמ״ש ע״פ עלי באר וסד״ה קול דודי בענין מקפץ על הגבעות.

And this is “this good mountain and the Lebanon (Levanon),” which whitens (malbin), etc., through the drawing-down from the level of ayin (nothing). See what is written on Lebanon in the discourse beginning “Listen, O heavens”; and see what is written on “Rise up, O well,” and at the end of the discourse beginning “The voice of my beloved,” on “skipping over the hills.”

גם פי׳ הטובה שלשם נמשך כל טוב העליון עיין ברבות ר״פ קדושים בענין ציון והיינו ע״י שהיא טובה דהיינו כלי ריקן בבחי׳ ביטול וחותם שוקע דהיינו בחינת ירושלים יראה שלם

Also, the meaning of “the good” is that there all the supernal good is drawn — see the Midrash Rabbah, beginning of Parshas Kedoshim, on Zion. And this is through her being “good,” that is, an empty vessel in a state of self-nullification, and a sunken seal; that is, the level of Jerusalem, Yir’eh Shalem [read as yir’ah shalem, “complete awe”].

ועמ״ש מזה בד״ה וכל בניך למודי הוי׳ ועיין במא״א [במאורי אור] אות ט״ת ססע״י [סוף סעיף] הי׳ שזהו כלי לקבל בחינת האור כי טוב

And see what is written on this in the discourse beginning “And all your children shall be taught of Havayah”; and see Me’orei Or, letter tes, end of section 5: that this is a vessel to receive the level of “the light, that it was good.”

ועמ״ש בד״ה וישב יעקב בענין כי תהיו לי ארץ חפץ ועיין זח״ג [זהר חלק ג] בהר (דקי״ ע״ב) ע״פ ועשה טוב שכן ארץ ובהרמ״ז [ובהרב משה זכות] שם ואזי נק׳ הטובה.

And see what is written in the discourse beginning “And Yaakov settled,” on “for you shall be to Me a land of desire”; and see the Zohar, Part III, Behar (p. 110b), on “and do good, dwell in the land,” and the Ramaz there. And then it is called “the good.”

והנה לחם משנה דשבת היינו שמתחברים לחם מן השמים ולחם מן הארץ ועיין במא״א [במאורי אור] אות למ״ד סכ״א:

Now, the double bread of Shabbos means that bread from heaven and bread from the earth are joined. And see Me'orei Or, letter lamed, section 21.

43 (ו) וכללות פי׳ וברכת את הוי׳ היינו להמשיך הברכה בממכ״ע [בממלא כל עלמין] מבחי׳ סוכ״ע או ברכה מלשון בריכה להמשיך בחינת סוכ״ע מההעלם אל הגילוי:

(f) And the meaning of "and you shall bless es Havayah" as a whole is to draw the blessing into the light that fills all worlds (memalei kol almin) from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); or, berachah (blessing) is from the term bereichah (a pool): to draw the level of the light that encompasses all worlds from concealment into revelation.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS EIKEV • MAAMAR 3

ולהבין שרש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה...

"And to understand the root of the reason for the connection, bond and relevance of covenant and Torah to the Grace after Meals"

1 ולהבין שרש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה לבהמ"ז [לברכת המזון] על בריתך שחתמת וכו' ועל תורתך כו' בברכת הארץ שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל שלא אמר ברית ותורה כו'

And to understand the root of the reason for the connection, bond and relevance of covenant and Torah to the Grace after Meals — "for Your covenant which You sealed," etc., "and for Your Torah," etc., in the blessing of the land — as our Sages, of blessed memory, said, "Whoever did not say covenant and Torah," etc.

כי הנה לכאורה צריך להבין קושי' [קושיא] יותר גדולה מנ"ל [מהנ"ל] דברכת הארץ בזה"ז [בזמן הזה ש...] דאורייתא דהא כתיב וברכת על הארץ י"ל [יש לומר] דהיינו בזמן שישראל שרוים על אדמתם כו'

For at first glance, an even greater difficulty needs to be understood: from where do we know that the blessing of the land in the present time is [an obligation] from the Torah? Since it is written, "and you shall bless ... for the land," one could say that this means at the time when Israel dwell upon their land, etc.

אך הענין דהנה הארץ ניתנה לאברהם בזכות המילה כמ"ש ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגוריך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם כו' ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך לדורותם כו'.

But the explanation is this. The land was given to Avraham in the merit of circumcision, as it is written, "And I will give to you and to your seed after you the land of your sojournings, all the land of Canaan, as an everlasting possession," etc. "And as for you, you shall keep My covenant, you and your seed after you, throughout their generations," etc.

2 וצריך להבין מה ענין ירושת הארץ לענין המילה ועוד הרי ישראל נאמנים בבריתו של אברהם אבינו והם בארץ אחרת והארץ ניתנה בידי זרים ואיה איפוא הבטחתו יתּ לך ולזרעך אחריך לאחוזת עולם כו'

Now we need to understand what inheriting the land has to do with circumcision. Moreover, Israel are faithful to the covenant of Avraham our father, yet they are in another land, and the land has been given into the hands of strangers; where, then, is His promise, may He be blessed, "to you and to your seed after you ... as an everlasting possession," etc.?

אך הענין שבאמת נתקיימה הבטחתו יתּ במה שנתן לאברהם ירושת ארץ כנען העליונה ברוחניות והיא באמת אחוזת עולם לו ולזרעו ולכן מילה נוהג בזהּ"ז [בזמן הזה] וגם ברכת הארץ דאורייתא גם בזהּ"ז [בזמן הזה].

But the explanation is that in truth His promise, may He be blessed, was fulfilled in that He gave Avraham the inheritance of the supernal land of Canaan, in spirituality, and it truly is an everlasting possession for him and his seed. Therefore circumcision applies in the present time, and the blessing of the land too is [an obligation] from the Torah, also in the present time.

וביאור הענין הוא כי הנה כנען מלשון הכנע' [הכנעה] ושפלו' [ושפלות] בחי' ביטול ומלשון תגר וסוחר

The explanation of the matter is this. "Canaan" (Kena'an) is from the language of hachna'ah (submission) and lowliness, the level of self-nullification (bittul), and from the language of "trader" and "merchant."

כמ"ש בישעי' [בישעיה] (סי' כ"ג ח') אשר סוחריה כנעניה נכבדי ארץ ובהושע (סי' י"ב ח') כנען בידו מאזני מרמה.

As it is written in Isaiah (chapter 23, [verse] 8), "whose merchants, whose traders [kin'aneha], are the honored of the earth"; and in Hosea (chapter 12, [verse] 8), "A trader [kena'an], in his hand are scales of deceit."

והנה תגר הקונה איזה מקח מן המוכר הוא ע"י ב' דברים הא' שעושה משיכה והגבהה מרשות חבירו לתוך רשות עצמו והב' שנותן כסף מידו ליד חבירו.

Now, a trader who acquires some merchandise from the seller [does so] through two things: first, that he performs drawing and lifting [of it] from his fellow's domain into his own domain; and second, that he gives money from his hand into his fellow's hand.

וכך הנה כתיב קונה הכל (עמ"ש מזה בד"ה מי יתנך כאח לי גבי אמצאך בחוץ ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער העמידה פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] כי ע"י קונה שהוא מזלא עילאה כו' ע"ש) והוא ג"כ עד"ז

And so it is written, "[Who] acquires all" (see what is written on this in the discourse beginning "O that you were as a brother to me," on [the words] "I would find you outside"; and see Pri Etz Chaim, Sha'ar HaAmidah, chapter 14: that through "acquires," which is the higher mazal [channel of flow] (mazla ila'ah), etc.; see there), and this too is along these lines.

כי הנה עצמותו יתי' רם ונשא מגד עלמין רבבות מדרגות לאין קץ ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ומסוכ"ע כו' ואין ערוך כו' ואפי' [ואפילו] צמצום הראשון ירידה גדולה היא אצלו ומילין דהדיוטא כו'

For His essence, may He be blessed, is exalted and lofty beyond the worlds, myriads of levels without end above the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc., and there is no comparison, etc. Even the first tzimtzum (contraction) is a great descent for Him, and [is] "the words of a commoner," etc.

ובסקירה א' צופה ומביט עד סוף כל הדורות וכמ"ש בזהר במחשבה אחת ברא את העולם ובמשנה והלא במאמר א' כו'.

And in a single glance He sees and looks to the end of all the generations, as it is said in the Zohar, "With one thought He created the world," and in the Mishnah, "But could it not [have been] with one utterance," etc.

3 ולהיות נמשך ממנו סדר ההשתלשלות הנה כשעלה ברצונו הי' [היה] כי חפץ חסד ואח"כ תלוי במעשה התחתונים דבאתעדל"ת [דבאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] אם ישים אליו לבו כו'

And for the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus) to be drawn forth from Him: when it arose in His will, it was "because He desires kindness"; but afterwards it depends on the deeds of the lower beings, for through an arousal from below (isarusa dilesata) [comes] an arousal from above (isarusa dile'eila): "If he sets his heart to Him," etc.,

אליך ה' נפשי אשא והיינו ע"י שיתבונן כי נשמה שנתת בי טהורה היא ואתה עתיד ליטלה ממני כו'

"To You, Havayah, I lift up my soul." That is, through his contemplating that "the soul which You placed within me is pure," "and You will in the future take it from me," etc.

ולכן גם מעתה יחזירנה אליו יתּ׳ גם קודם זמנה שמאוס בחייו ממש להעלות נפשו למקור חוצבה להיות צרורה בצרור החיים את ה׳ ממש (ועמ״ש מזה בד״ה להבין פי׳ ענין י״ג מדות ועיין בסש״ב [בספר של בינונים] ס״פ מ״א)

Therefore, even now he will return it to Him, may He be blessed, even before its time, for he truly despises his life, [desiring] to raise his soul to the source from which it was hewn, to be "bound up in the bond of life with Havayah," literally. (And see what is written on this in the discourse beginning "To understand the meaning of the Thirteen Attributes"; and see Sefer Shel Beinonim [the Tanya], end of chapter 41.)

שהיא בחי׳ העלאה מלמטה טורי דפרודא להעלותה ליחודו יתּ׳ והי״ז [והרי זה] כמשל משיכת והגבהת הקנין הנקנה כו׳ (ועמ״ש בד״ה המגביהי לשבת וזהו ענין משכני אחריך נרוצה כו׳)

This is the level of an ascent from below, [from] "the mountains of separation," to raise it to His unity, may He be blessed. This is like the analogy of the drawing and lifting of the acquired object, etc. (And see what is written in the discourse beginning "Who is raised high to dwell"; and this is the meaning of "Draw me, we will run after you," etc.)

ובאתעדל״ת [ובאתערותא דלתתא] רוח אייתי רוח וממשיך רוח אתעדל״ע [אתערותא דלעילא] בחי׳ כסף שהיא בחי׳ אהבה רבה הבאה מלמעלה אהבתי אתכם אמר ה׳ כו׳

And through the arousal from below, "spirit brings spirit," and it draws down spirit: the arousal from above, the level of kesef (money), which is the level of great love (ahavah rabbah) that comes from above: "I have loved you, says Havayah," etc.

וכנודע שיש ב׳ בחי׳ אהבה דחילו ורחימו רחימו ודחילו הא׳ היא אהבה שלמטה מן השכל המתבונן כו׳ ולכן היא בגבול וקצבה לפי ערך השכל

As is known, there are two levels of love, "awe and love" [and] "love and awe." The first is a love that is beneath the contemplating intellect, etc., and therefore it is within limit and measure, according to the capacity of the intellect.

והב׳ היא בחי׳ אהבה רבה בלי גבול בחי׳ מאד וכמ״ש כל זה בק״ש [בקריאת שמע] ואהבת את ה׳ אלקיך בכל נפשך שהיא בחי׳ אהבה זוטא אליך ה׳ נפשי אשא כו׳

The second is the level of great love, without limit, the level of me'od ("exceedingly"). All of this is as it is written in the Shema: "And you shall love Havayah your G-d ... with all your soul," which is the level of the lesser love (ahavah zuta), "To You, Havayah, I lift up my soul," etc.

ובכל מאודך היא בחי' אהבה עליונה בלי גבול בחי' מאד והן ענין בחי' מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] כו' [ונק' אהבה רבה זו בשם כסף ע"ד מ"ש נכסף נכספתה לבית אביך

And "with all your might (me'odecha)" is the level of the higher love, without limit, the level of me'od. And these are the levels of mayin nukvin (feminine waters) and mayin duchrin (masculine waters), etc. [And this great love is called by the name kesef (silver), in the manner of what is written, "You yearned greatly (nichsof nichsafta) for your father's house."

וזהו ענין גביע הכסף דיוסף צדיק עליון וזהו ענין ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר שהם ת' עלמין דכסופין

And this is the meaning of the silver goblet of Yosef, the supernal tzaddik. And this is the meaning of "four hundred shekels of silver, passing to the merchant," which are the four hundred worlds of yearning.

דהיינו ענג העליון הנמשכים מבחי' עובר לסוחר מעצמות אור א"ס שלמעלה גם מבחי' המקיפים כמ"ש בד"ה וישלח יעקב ועמ"ש מזה סד"ה זה יתנו כל העובר על הפקודים.

That is, the supernal delight; they are drawn from the level of "passing to the merchant," from the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), which is higher even than the level of the encompassing [lights], as is explained in the discourse beginning "And Yaakov sent"; and see what is written about this at the end of the discourse beginning "This they shall give, everyone who passes among those who are counted."

4 ועמ"ש עוד מענין ארץ כנען לשון סוחר בד"ה וישב יעקב] וזהו ארץ זבת חלב ודבש חלב היא בחי' הגדלת המדות כמו החלב שמגדל איברי הולד

And see what is written further on the land of Canaan as a term for "merchant," in the discourse beginning "And Yaakov settled."] And this is [the meaning of] "a land flowing with milk and honey." Milk is the level of the growth of the emotive attributes (middos), like milk, which makes the limbs of the infant grow.

וכך הנה האהבה רבה מגדלת המדות שאף שמתחלה היתה ג"כ הארת המוחין במדות עכ"ז [עם כל זה] היו בבחי' קטנות וע"י אהבה עליונה זו נגדלים בתוספת וריבוי

And so the great love makes the middos grow. For although at first there was also an illumination of the intellect (mochin) in the middos, nevertheless they were in a state of smallness; and through this higher love they grow, with addition and increase.

ודבש היא מתיקות ותענוג שהיא בחינת אהבה בתענוגים וכמ"ש אז תתענג על הוי' כו' וזהו ארץ טובה ורחבה פי' שרחבה לקבל בתוכה בחינת א"ס וכמ"ש רחבה מצותך מאד בלי גבול כו'.

And honey is sweetness and delight (taanug), which is the level of "love in delights," as it is written, "Then you shall delight in Havayah," etc. And this is [the meaning of] "a good and broad land": that is, it is broad [enough] to receive within it the level of the Infinite One (Ein Sof), as it is written, "Your commandment is exceedingly (me'od) broad," without limit, etc.

5 והנה המשכת אהבה רבה זו למטה היא בחינת מצות מילה ופריעה התגלות העטרה בחינ' [בחינת / בחינה] יו"ד.

Now, the drawing down of this great love below is the level of the mitzvah of circumcision and peri'ah, the uncovering of the crown (atarah), the level of [the letter] yud.

וע' בזהר פ' פנחס דרט"ו ע"ב ועיין באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה. משא"כ ערלה היא בחי' יניקת ואחיזת החיצונים כו'.

And see the Zohar, Parshas Pinchas, folio 215b; and see Iggeres HaKodesh, in the [letter] beginning "Israel will be redeemed only through charity." Whereas the foreskin (orlah) is the level of the nurture and hold of the external forces, etc.

ובחי' זו להיות בכח כל נפש מישראל ניתנה לאברהם לאחוזת עולם כו' וזוהי ארץ כנען ברוחניות תחלה בחי' הכנעה וביטול ומס"נ [ומסירות נפש] ועי"ז נעשה קנין כדרך התגר כנ"ל

And this level — that it be within the power of every soul of Israel — was given to Avraham "as an everlasting possession," etc. And this is the land of Canaan in spirituality: first, the level of submission, self-nullification and self-sacrifice (mesirus nefesh); and through this an acquisition is made, in the manner of the trader, as mentioned above.

ולכן מצות מילה נוהגת בזה"ז [בזמן הזה] וכן ברכת הארץ דאורייתא דהארץ ברוחניות ניתנה לאחוזת עולם כו':

Therefore the mitzvah of circumcision applies in the present time, and likewise the blessing of the land is [an obligation] from the Torah, for the land in spirituality was given "as an everlasting possession," etc.

6 ב אך להבין טעם הזכרת ברית ותורה בברכת הארץ הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל שלא אמר אמת ואמונה ערבית לא יצא י"ח [ידי חובתו] והנה באמת ואמונה אומרים תחלה כל זאת לשון נוק' [נוקבא] ואח"כ וקיים עלינו לשון דכר

2. But to understand the reason for mentioning covenant and Torah in the blessing of the land: our Sages, of blessed memory, said, "Whoever did not say 'True and faithful' in the evening has not fulfilled his obligation." Now, in "True and faithful" we first say "all this" (kol zos), in the feminine (Nukva), and afterwards "and it is established upon us" (vekayam aleinu), in the masculine.

אך הענין דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וכתיב להוציא לחם מן הארץ ב' מיני לחמים והוא מ"ש חכמות בחוץ תרונה ב' מיני חכמות בחינת ח"ע [חכמה עילאה] חכים ולא בחכמה ידיעא וכו' ובחי' ח"ת [חכמה תתאה] מל' כי מלכותו בכל משלה וכולם בחכמה עשית כתיב כו'

But the explanation is this. It is written, "Behold, I will rain down for you bread from heaven," and it is written, "to bring forth bread from the earth": two kinds of bread. And this is what is written, "Wisdoms cry aloud outside": two kinds of wisdom, the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), "[You are] wise, but not with a known wisdom," etc., and the level of the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah), Malchus, for "His kingship rules over all," and "You have made them all with wisdom," it is written, etc.

שבחי' ח"ע [חכמה עילאה] היא בחי' ביטול בעצם דכולא קמיה כלא כו' ובחי' ח"ת [חכמה תתאה] היא ביטול היש כו'

The level of the higher Chochmah is the level of essential self-nullification (bittul b'etzem), for "all before Him is as nothing," etc.; and the level of the lower Chochmah is the nullification of the yesh (separate existence), etc.

וזהו ענין ברכה והודאה ברכה היא בחי' המשכה בגילוי מלמעלה למטה כי ברכה היא מלשון בריכה המבריך את הגפן כו'

And this is the meaning of blessing (berachah) and acknowledgment (hoda'ah). Blessing is the level of drawing down in revelation from above to below, for berachah is from the language of berichah, [as in] "one who layers (mavrich) the vine," etc.

והודאה היא בחי' ביטול היש שמודה איך דכולא קמיה כו' אף שאינו אלא קמיה ולא נגלה למט' [למטה] כו'

And acknowledgment is the level of the nullification of the yesh: one acknowledges how "all before Him," etc., even though it is only "before Him" and is not revealed below, etc.

וכמו מודים חכמים לר״מ [לרבי מאיר] שהאמת אתו אף כאן מודים אנחנו שהאמת אתו דקמיה כולא כלא כו׳ אלא שאין זה מן הנגלות לנו ולבנינו כו׳

It is like "the Sages concede (modim) to Rabbi Meir," that the truth is with him; so too here, we acknowledge (modim anachnu) that the truth is with Him, that before Him all is as nothing, etc., only this is not among "the revealed things [that belong] to us and to our children," etc.

וזהו ענין אמת ואמונה שהוא ג״כ ענין ברכה והודאה כי אמת מקרוב שנראה בעין השכל ואמונה ברחוק שמאמין שכך הוא האמת.

And this is the meaning of "true and faithful" (emes ve'emunah), which is also the matter of blessing and acknowledgment: for truth is from near, what is seen with the eye of the intellect; and faith is from afar, that one believes that so is the truth.

7 ועמ״ש מענין אמת ואמונה בביאור ע״פ וידעת היום. וזהו ג״כ ההפרש בין ב׳ הלחמים כי לחם מן השמים נאמר על המן ששרשו ממקור ח״ע [חכמה עילאה]

And see what is written on "true and faithful" in the explanation of the verse "And you shall know this day." And this is also the difference between the two breads: "bread from heaven" was said of the manna, whose root is from the source of the higher Chochmah.

דכתיב וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן וכתיב ועינו כעין הבדולח דהיינו בחי׳ טלא דבדולחא מקור החכמה סתימאה וכמ״ש בזהר מזונא דחכימא פי׳ שהוא מזון להיות התהוות ח״ע [חכמה עילאה]

As it is written, "And when the dew descended upon the camp at night, the manna descended," and it is written, "and its appearance was like the appearance of crystal (bedolach)": that is, the level of "the crystal dew" (tala dibedolcha), the source of the hidden Chochmah. And as it is said in the Zohar, "the food of the wise"; that is, it is food for the coming into being of the higher Chochmah.

ולכן כתיב לקטו דבר יום ביומו שהוא נמשך מלמעלה מן הזמן ומקור התהוות הזמן נמשך מאתו

Therefore it is written, "they shall gather each day's portion on its day," for it is drawn from above time, and the source from which time comes into being is drawn from it.

ולכן היה ג"כ נבלע באברים ולא היה בו פסולת כלל ולא היו צריכים לנקבים כלל וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שמה שנאמר ויתד תהיה לך כו' היינו בדברים שתגרי אוה"ע [אומות העולם] מוכרים להם

Therefore it was also absorbed in the limbs, and there was no waste in it at all, and they had no need of [the body's] openings at all; as our Sages, of blessed memory, said, what is said, "And you shall have a peg," etc., refers to the things that the merchants of the nations of the world sold them.

והיינו לפי ששרש הבירורים הוא מבחי' ואלה המלכים שנפלו בשבירה מבחי' תהו כו' משא"כ שרש המן למעלה מבחי' תהו לא היה בו פסולת כלל.

That is because the root of the refinements (beirurim) is from the level of "And these are the kings," who fell in the shattering, from the level of Tohu [chaos], etc.; whereas the root of the manna is above the level of Tohu, [so] there was no waste in it at all.

8 והנה לכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מן ירד בזכות משה כי שרש משה הוא ג"כ מבחי' זו מקור החכמה בחי' ביטול בעצם כמ"ש ונחנו מה

Now, this is why our Sages, of blessed memory, said that the manna came down in the merit of Moshe: for Moshe's root, too, is from this level, the source of Chochmah, the level of essential self-nullification (bittul b'etzem), as it is written, "And what are we?"

וזהו אשר לא ידעון אבותיך הם בחי' ההשתלשלות משא"כ משה היה למעלה מן ההשתלשלות וכמ"ש ושמי הויה לא נודעתי להם כו'

And this is [the meaning of] "which your fathers did not know": they are the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus), whereas Moshe was above the chain of descent; as it is written, "But by My Name Havayah I did not make Myself known to them," etc.

ולכן היה משה כבד פה וכבד לשון כי חכמה עליונה זו היא נעלמה מעין כל חי ואי"א לבא בגילוי בהשתלשלות כלל

Therefore Moshe was "heavy of mouth and heavy of tongue," for this supernal Chochmah "is hidden from the eyes of all living," and it is impossible for it to come into revelation within the chain of descent at all.

ולכן ג"כ מיאן משה בשליחות ה' ואמר מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל כו'

Therefore, too, Moshe refused G-d's mission and said, "Who am I that I should go to Pharaoh, and that I should bring out the children of Israel," etc.

ואף שאמר לו ה' בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה שהיא קבלת התורה עכ"ז [עם כל זה] אמר אח"כ בי אדוני כו' כי כבד פה וכבד לשון אנכי

And although G-d told him, "When you bring the people out of Egypt, you shall serve G-d upon this mountain," which is the receiving of the Torah, nevertheless he said afterwards, "Please, my L-rd," etc., "for I am heavy of mouth and heavy of tongue."

והיינו לפי שמעלת משה היה למעלה מבחי' התורה דאורייתא מחכמה נפקת כו'

That is because Moshe's stature was above the level of the Torah, for "the Torah issues from Chochmah," etc.

ובמשה כתיב כי מן המים משיתיהו דהיינו בחי' ים החכמה עליונה וכל התורה אינה אלא כד מן הים ותמלא כד"ה כו'

And of Moshe it is written, "for I drew him out of the water": that is, the level of the sea of the supernal Chochmah; and the whole Torah is only a pitcher from the sea, "and she filled her pitcher," etc.

וזהו שהשיב לו הקב"ה מי שם פה לאדם פי' שמצד ההשתלשלות לא היה צריך להיות פה לאדם בחי' שם מ"ה [שם מ"ה] ביטול בעצם וא"א לבא לידי גילוי כלל

And this is what the Holy One, blessed be He, answered him: "Who has placed a mouth for man (adam)?" That is: from the standpoint of the chain of descent, there should not have been a mouth for "man," the level of the Name Mah (45), essential self-nullification, which cannot come into revelation at all.

אבל אנכי אהיה עם פיך פי' שעל ידי גילוי אנכי במעמד הר סיני וירד הוי' כו' אנכי הוי' כו' יכול להיות פה וגילוי לאדם שם מ"ה [שם מ"ה]

But "I (Anochi) will be with your mouth": that is, through the revelation of "I" (Anochi) at the standing at Mount Sinai, "And Havayah descended," etc., "I am Havayah," etc., there can be a mouth and revelation for "man," the Name Mah.

ועי"ד ודברי אשר שמתי בפיך ודברי ממש והיו הדברים האלה אשר אנכי כו' דבר ה' זו הלכה כו'.

And this is along the lines of "And My words which I have placed in your mouth," My words, literally; "And these words which I (Anochi)," etc.; "'the word of Havayah': this is halachah," etc.

9 וזהו משה תיקן להם לישראל ברכת הזן בשעה שירד המן לישראל דהנה עצמותו ית' רם ונשא למעלה מעלה עד אין קץ גם מבחי' טלא דבדולחא מקור החכמה בחי' המן לחם מן השמים כו'

And this is [the meaning of] "Moshe instituted for Israel the blessing 'Who sustains' at the time when the manna came down for Israel." For His essence, may He be blessed, is exalted and lofty, higher and higher without end, even above the level of "the crystal dew," the source of Chochmah, the level of the manna, "bread from heaven," etc.

וזהו ענין הברכה שתיקן ברוך שיהיה ברוך ונמשך להיות בחי' הוי' יו"ד תחלה כו' ולכן כל ברכה ראשונה מדברת בלשון נסתר הזן את העולם נותן לחם כו' ולא אתיידע מי לפי ששרש המן הוא למעלה מההשתלשלות

And this is the meaning of the blessing that he instituted: "Blessed" — that [He] be blessed and drawn down, to be the level of Havayah, the yud first, etc. Therefore the whole first blessing speaks in the hidden [third-person] form, "Who sustains the world," "Who gives bread," etc., and "it is not known who," because the root of the manna is above the chain of descending worlds (hishtalshelus).

והמשכת ברכה זו היא להיות התהוות בחי' המן שהוא ע"י ישראל כי ישראל עלו במחשבה כו'.

And the drawing down of this blessing is for the coming into being of the level of the manna, which is through Israel, for "Israel arose in [G-d's] thought," etc.

10 וברכה שניה ברכת הארץ הוא ענין לחם מן הארץ בחי' ח"ת [חכמה תתאה] וביטול היש וכענין וצבא השמים לך משתחוים כו'

And the second blessing, the blessing of the land, is the matter of "bread from the earth," the level of the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah) and the nullification of the yesh (separate existence), as in "and the host of heaven bow down to You," etc.

ולכך פותחת בהודאה נודה לך כו' ומדברת בלשון נוכח שהנחלת כו' ומסיימת בברוך כי המשכת בחי' ביטול היש היא מבחי' ביטול בעצם יחו"ע [יחודא עילאה] וזהו ענין הברכה בברכת הארץ

Therefore it opens with acknowledgment, "We acknowledge You," etc., and it speaks in direct address, "that You gave as a heritage," etc., and it concludes with "Blessed": for the drawing down of the level of the nullification of the yesh is from the level of essential self-nullification (bittul b'etzem), the higher unity (yichuda ila'ah). And this is the meaning of the blessing in the blessing of the land.

והיינו ג"כ ע"י ישראל כנ"ל וזהו ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שכל שלא אמר ברית ותורה כו' שהמשכת יחו"ת [יחודא תתאה] בחי' מל' הוא ע"י ז"א ומדות דאצילות הנק' ברית ותורה

And this too is through Israel, as mentioned above. And this is the meaning of the saying of our Sages, of blessed memory, that "whoever did not say covenant and Torah," etc.: for the drawing down of the lower unity (yichuda tata'ah), the level of Malchus, is through Z'eir Anpin and the emotive attributes (middos) of Atzilus, which are called covenant and Torah.

כי הנה המדות דאצילות לך הוי' הגדולה בבחי' לך בחי' ביטול ע"ז נמשך גם למטה בבחי' מל' ביטול היש

For the middos of Atzilus, "Yours, Havayah, is the greatness," are at the level of "Yours," the level of self-nullification (bittul); through this there is drawn also below, into the level of Malchus, the nullification of the yesh.

ולכן כל שלא אמר לא יצא י"ח [ידי חובתו] כי לולא ברית ותורה לא היה נמשך להיות בחי' לחם מן הארץ בחי' ביטול היש:

Therefore whoever did not say [them] has not fulfilled his obligation: for were it not for covenant and Torah, [the flow] would not be drawn down to become the level of "bread from the earth," the level of the nullification of the yesh.

11 ג אך להבין בריתך שחתמת בבשרנו וכן תורתך שלמדתנו דמשמע שיש ב' בחי' ברית ותורה

3. But to understand "Your covenant which You sealed in our flesh," and likewise "Your Torah which You taught us," which implies that there are two levels of covenant and of Torah.

והוא ע"פ מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] בפרק אין מעמידין (דכ"ז) המל ימול. מי שהוא מהול ימול אחרים ואף על פי כן אשה כשרה למול דאשה כמאן דמהילא דמיא ולכאורה לא שייך כלל מילה באשה ועיין במ"א סס"י [סוף סימן] קפ"ז

This is according to the saying of our Sages, of blessed memory, in the chapter Ein Ma'amidin (folio 27): "Himol yimol" ["he shall surely be circumcised"]: one who is circumcised shall circumcise others. And even so, a woman is fit to circumcise, for a woman is considered as one who is circumcised. Yet at first glance circumcision does not apply to a woman at all. And see the Magen Avraham, at the end of section 187.

אך הענין דהנה מל' יחו"ת [יחודא תתאה] נקרא בשם אשה יראת הוי' והנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים שבחי' אלקים נעשה מגן ונרתק ומקבל לגבי בחי' הוי' בחי' משפיע בחי' דכר

But the explanation is this. Malchus, the lower unity (yichuda tata'ah), is called by the name "woman": "a woman who fears Havayah." Now, it is written, "For a sun and a shield are Havayah Elokim": the level of Elokim becomes a shield and a sheath, and a recipient, in relation to the level of Havayah, the level of the giver, the level of the masculine.

והנה נודע בפי' הוי' הוא האלקים שבחי' אלקים הגם שלגבי הוי' הוא בבחי' מקבל מ"מ חוזר ונעשה בחינת דכר להשפיע למטה מה שקיבל כו'

Now, it is known in the explanation of "Havayah is the Elokim" that the level of Elokim, although relative to Havayah it is at the level of a recipient, nevertheless in turn becomes the level of the masculine, to bestow below what it received, etc.

ועד"ז יובן מ"ש בזהר בלק (דקפ"ז ע"א) גבי וכיון דשארי על דוכתיה על תרין כרובין הויה שמיה ע"ש במק"מ [במקדש מלך]

In this way one can understand what is said in the Zohar, Balak (folio 187a), regarding "and once it rests in its place, upon the two cherubim, its name is Havayah"; see there, in the Mikdash Melech.

וזהו בחי' המלוכה כי כן דרך המלך להיות מקבל וחוזר ומשפיע כו' וזהו אמת ואמונה כל זאת בחי' נוקבא לגבי מעלה וקיים עלינו לגבי בי"ע היא בחי' דכר ומשפיע

And this is the level of kingship, for such is the way of a king: to be a recipient, and in turn to bestow, etc. And this is "True and faithful is all this": the level of Nukva (the feminine) relative to above; and "it is established upon us": relative to Beriah, Yetzirah and Asiyah it is the level of the masculine and the giver.

[ועמ"ש בביאור ע"פ כי אתה נרי בענין יחיד חי העולמים מלך וענין מלך יחיד כו'] וזהו ענין ב' הבריתות שבדכורא ודנוקבא כי הנה כל השפעה היא על ידי בחינת ברית.

[And see what is written in the explanation of the verse "For You are my lamp," on the matter of "Unique One, Life of the worlds, King," and the matter of "King, Unique One," etc.] And this is the meaning of the two covenants, that of the masculine and that of the feminine: for all bestowal is through the level of covenant.

בריתך היינו ברית שלמעלה באצילות להיות בחינת יחו"ת [יחודא תתאה] ח"ת [חכמה תתאה] בחי' מל'

"Your covenant" is the covenant above, in Atzilus, to bring about the level of the lower unity, the lower Chochmah, the level of Malchus.

ושחתמת בבשרנו היא ברית דנוקבא שלהיות נמשך הביטול גם למטה בבי"ע הוא ע"י ברית דנוקבא [וע' בפרדס ערך ברית ושייך ע"ז שחתמת כענין מ"ש במ"א בענין חותם בולט וחותם שוקע]

And "which You sealed in our flesh" is the covenant of the feminine, for the drawing down of the self-nullification (bittul) also below, into Beriah, Yetzirah and Asiyah, is through the covenant of the feminine. [And see the Pardes, the entry "Bris"; and the word "sealed" applies to this, as in what is written elsewhere on the matter of a raised seal and a sunken seal.]

וכן תורתך היא בחי' תורה דאצי' ושלמדתנו היא בחי' התורה דבי"ע שהוא ע"י בחי' מל' כנ"ל

Likewise, "Your Torah" is the level of the Torah of Atzilus, and "which You taught us" is the level of the Torah of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which is through the level of Malchus, as mentioned above.

והנה כל הנ"ל הוא בששת ימי המעשה כך היא המדה וסדר ההשתלשלות מלמעלה למטה

Now, all the above applies on the six workdays: such is the measure and the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus) from above to below.

שמלחם השמים בחי' ח"ע [חכמה עילאה] ויח"ע [ויחודא עילאה] נמשך להיות ח"ת [חכמה תתאה] ויח"ת [ויחודא תתאה] לחם מן הארץ כנ"ל והיינו ע"י ברית ותורה מדות דאצילות יום ראשון חסד כו'.

Namely, from "bread from heaven," the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) and the higher unity, [the flow] is drawn down to become the lower Chochmah and the lower unity, "bread from the earth," as mentioned above; and this is through covenant and Torah, the middos of Atzilus: the first day, Chesed, etc.

משא"כ שבת בחי' עליות העולמות כמ"ש שבת וינפש עד"מ אדם השובת ונח ממלאכתו וחוזר לעצמותו כו' הנה ב' הלחמים מתחברים כאחד

Whereas Shabbos is the level of the ascent of the worlds, as it is written, "He rested and was refreshed": by way of analogy, a person who rests and ceases from his work, and returns to his own self, etc. [Then] the two breads are joined as one.

וזהו ענין לחם משנה שבשבת וגם זהו ענין לחם הפנים דכתיב ביום השבת יערכנו כו' ונק' לחם הפנים שכולו פנים ואין בו אחוריים כלל

And this is the meaning of the double bread (lechem mishneh) of Shabbos. And this is also the meaning of the showbread (lechem hapanim, "bread of the face"), of which it is written, "On the Shabbos day he shall arrange it," etc.; and it is called lechem hapanim because it is all face and has no back at all.

ולכן צריך לחבר ב' הלחמים דשבת אחוריהם הביתה זה לזה ופניהם לחוץ להיות כולו פנים [ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי בכתף ישאו]

Therefore the two breads of Shabbos must be joined "with their backs inward," toward each other, and their faces outward, so that it is all face. [And see what is written along these lines in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling," regarding "they shall carry on the shoulder."]

והוא סוד ב' הלחמים הנ"ל לחם מן השמים ולחם מן הארץ שמתחברין כאחד כנ"ל

And this is the mystery of the two breads mentioned above, "bread from heaven" and "bread from the earth," which are joined as one, as mentioned above.

שאף לפי קבלת האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] בענין י"ב חלות [כנגד לחם הפנים] מ"מ העיקר הם ב' החלות שעליהם מברך המוציא שמניח אותם זו בצד זו להיות פניהם לחוץ כו' ודי"ל [ודי למבין]:

For even according to the teaching (kabbalah) of the Arizal, of blessed memory, on the twelve loaves [corresponding to the showbread], nevertheless the main ones are the two loaves over which one says the blessing "Who brings forth" (HaMotzi), which one places side by side so that their faces are outward, etc. And this suffices for one who understands.

12 קיצור(א) ענין שנאמר ונתתי לך ולזרעך כו' לאחוזת עולם זהו ענין ירושת ארץ העליונה ברוחניות שהיא באמת לאחזת עולם

Summary. (1) The matter of what is said, "And I will give to you and to your seed," etc., "as an everlasting possession": this is the inheritance of the supernal land, in spirituality, which truly is "an everlasting possession."

ועיין בבחיי פ' תשא על פסוק וכל הארץ כו' ונחלו לעולם דפי' עולם שהוא מכוון כנגדה דהיינו העולם הבא.

And see Rabbeinu Bachya, Parshas Tisa, on the verse "And all the land," etc., "and they shall inherit it forever (le'olam)": that olam means the world that corresponds to it, that is, the World to Come.

ועיין מ"ש בענין כעיר שחוברה לה יחדו בד"ה אלה פקודי והוא בזכות המילה ועיין ברבות לך לך פרשה מ"ו

And see what is written on "like a city that is joined together" in the discourse beginning "These are the accounts." And this is in the merit of circumcision: see the Midrash Rabbah, Lech Lecha, parashah 46.

ועיין בזח"א [בזהר חלק א] ר"פ נח ע"פ לעולם יירשו ארץ ובפ' ויחי (דף רט"ז א') ובפ' בראשית (דף נ' סע"א [סוף עמוד א]) ע"פ עד תאות גבעות עולם ור"פ וארא (כ"ב א')

And see the Zohar, Part I, at the beginning of Parshas Noach, on the verse "they shall inherit the land forever," and in Parshas Vayechi (folio 216a), and in Parshas Bereishis (folio 50, end of side a), on the verse "to the utmost bound of the everlasting hills," and at the beginning of Parshas Va'eira (22a).

וזהו אם לא בריתי יומם כו' שעל ידי זה נמשך מבחינת יומם בבחינת לילה וה"ע [וזהו ענין] חקות שמים וארץ ועמ"ש מענין פי' יומם בד"ה אדני שפתי תפתח.

And this is [the meaning of] "If not for My covenant by day," etc., for through this there is drawn from the level of "day" into the level of "night"; and this is the matter of "the ordinances of heaven and earth." And see what is written on the meaning of "by day" in the discourse beginning "My L-rd, open my lips."

גם כי העטרה הוא בחינת יו"ד וביו"ד נברא העולם הבא.

Also, because the crown (atarah) is the level of yud, and with the yud the World to Come was created.

והענין כי כנען מלשון הכנעה ומלשון סוחר. קונה הכל. והיינו שאתעדל"ע [שאתערותא דלעילא] המעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להיות אליך ה' נפשי אשא זהו המשיכה. ועיין ברבות וישב ר"פ פ"ו. ובזח"ג [ובזהר חלק ג] פנחס (דף רמ"ט סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ משכו וקחו.

And the explanation: "Canaan" is from the language of submission and from the language of "merchant." "[Who] acquires all." That is: the arousal from above (isarusa dile'eila) that awakens the arousal from below (isarusa dilesata), so that there be "To You, Havayah, I lift up my soul": this is the drawing. And see the Midrash Rabbah, Vayeshev, at the beginning of parashah 86, and in the Zohar, Part III, Pinchas (folio 249, end of side b), on the verse "Draw out and take."

ועי"ז אחר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] נמשך ומתגלה אה"ר [אהבה רבה] כמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש. זהו ענין נתינת הכסף.

And through this, after the arousal from below, great love (ahavah rabbah) is drawn down and revealed, as is explained in the discourse beginning "And you shall make holy garments." This is the giving of the money.

והמשכה זו על ידי המילה שבה ועל ידה מתגלים ה' חסדים שמבחינת אהבה רבה מבחי' סוכ"ע בכנס"י [בכנסת ישראל] ועי"ז נק' ארץ חפץ וארץ החיים וארץ טובה:

And this drawing down is through circumcision, in which and through which the five Chasadim [kindnesses] are revealed, which are from the level of great love, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), in the Congregation of Israel; and through this it is called "a land of desire," "the land of life" and "a good land."

(ב) וזהו ענין ברית ותורה בברכת הארץ. כי הנה חכמה עילאה ביטול בעצם וחכמה תתאה ביטול היש. ברכה והודאה

(2) And this is the matter of covenant and Torah in the blessing of the land. For the higher Chochmah is essential self-nullification (bittul b'etzem), and the lower Chochmah is the nullification of the yesh (separate existence). Blessing and acknowledgment.

וזהו גם כן ההפרש בין ב' הלחמים כי לחם מן השמים מזון להיות חכמה עילאה אשר לא ידעון אבותיך וזהו ברכת הזן בלשון נסתר לא אתיידע מי. בחינת לא נודעתי להם.

And this is also the difference between the two breads: for "bread from heaven" is food for the higher Chochmah to come to be, "which your fathers did not know"; and this is the blessing "Who sustains," in the hidden [third-person] form, "it is not known who." The level of "I did not make Myself known to them."

13 וברכה שניה לחם מן הארץ ביטול היש. ולכן ברכת הארץ מתחלת בנודה לך הודאה ומסיימת בברוך.

And the second blessing: "bread from the earth," the nullification of the yesh. Therefore the blessing of the land begins with "We acknowledge You," acknowledgment, and concludes with "Blessed."

והמשכה זו מחכמה עילאה בח"ת [בחכמה תתאה] בחי' ארץ זהו ע"י ברית ותורה וכנ"ל בענין שניתנה הארץ לאברהם בזכות המילה שע"י נמשך המשכה עליונה.

And this drawing down from the higher Chochmah into the lower Chochmah, the level of "land," is through covenant and Torah; as mentioned above regarding the land being given to Avraham in the merit of circumcision, through which a supernal flow is drawn down.

ומשה שהמן ירד בזכותו נולד מהול ע"ד ומל ה' את לבבך עמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן:

And Moshe, in whose merit the manna came down, was born circumcised, in the manner of "And Havayah will circumcise your heart"; see what is written in the discourse beginning "See, I set [before you]."

(ג) והנה כתיב זאת בריתי אשר תשמרו. זאת בחי' נוקבא בחינת מלכות הגם שלגבי יחו"ע [יחודא עילאה] ח"ע [חכמה עילאה] הוא בחינת מקבל כנ"ל חוזר ונעשה בחינת דכר ומשפיע לגבי בי"ע להשפיע הביטול למטה

(3) Now, it is written, "This (zos) is My covenant which you shall keep." Zos ("this") is the level of Nukva (the feminine), the level of Malchus: although relative to the higher unity (yichuda ila'ah), the higher Chochmah, it is the level of a recipient, as mentioned above, it in turn becomes the level of the masculine and the giver relative to Beriah, Yetzirah and Asiyah, to bestow the self-nullification (bittul) below.

וזהו ואמונה כל זאת לשון נקבה וקיים עלינו לשון דכר (ועיין בזח"א [בזהר חלק א] לך צ"ג סע"ב [סוף עמוד ב] ע"פ בזאת אני בוטח).

And this is "and faithful is all this (zos)," in the feminine, and "it is established upon us," in the masculine. (And see the Zohar, Part I, Lech Lecha, folio 93, end of side b, on the verse "In this (zos) I trust.")

וזהו ענין כופל הלשון בריתך שחתמת בבשרנו (ועמ"ש מענין בשר סד"ה והיה מדי חדש בחדשו גבי יבוא כל בשר להשתחוות ובד"ה צו את בני ישראל את קרבני לחמי)

And this is the matter of the doubled wording, "Your covenant which You sealed in our flesh" (and see what is written on the meaning of "flesh" at the end of the discourse beginning "And it shall be, from one New Moon to the next," regarding "all flesh shall come to bow down," and in the discourse beginning "Command the children of Israel, My offering, My bread").

וכן תורתך שלמדתנו (ועיין מ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי')

And likewise "Your Torah which You taught us" (and see what is written on the verse "And all your children shall be taught of Havayah").

והנה לחם משנה שבשבת היינו גם כן כענין ב' בחינות לחם הנ"ל כי לחם משנה זהו ענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה (עיין במא"א [במאורי אור] אות למ"ד סכ"א) וה"ע יחו"ע [וזהו ענין] ויח"ת [יחודא עילאה] כמ"ש בד"ה שה"ש [שיר השירים] ובשבת מתחברים יחד:

Now, the double bread of Shabbos is also like the two levels of bread mentioned above, for the double bread is the matter of the higher Shechinah and the lower Shechinah (see Me'orei Or, the letter lamed, section 21), and this is the matter of the higher unity and the lower unity (yichuda tata'ah), as is explained in the discourse beginning "The Song of Songs"; and on Shabbos they are joined together.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS EIKEV • MAAMAR 4

ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים

"A land of mountains and valleys; to the rain of heaven it drinks water"

1 **ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים.** (מענין ארץ הרים ובקעות ברבות ס"פ ראה ובילקוט בשם הספרי ומענין למטר השמים ברבות בראשית פי"ג) (דט"ז ב')

"A land of mountains and valleys; to the rain of heaven it drinks water." (On "a land of mountains and valleys," [see] the Midrash Rabbah at the end of Parshas Re'eh, and the Yalkut in the name of the Sifri; and on "to the rain of heaven," Bereishis Rabbah, chapter 13.) **(Folio 16b.)**

בשלח ר"פ כ"ה (קמ"א ג') **בקהלת רבה בפסוק והארץ לעולם עומדת ור"פ כל הנחלים הולכים אל הים גמרא פרק קמא דתענית** (ד"ט ע"ב) **פרק ב' דבבא בתרא** (ד"ט סע"א [סוף עמוד א]).

[Shemos Rabbah,] **Beshalach, at the beginning of chapter 25 (141c); Koheles Rabbah on the verse "and the earth stands forever," and at the beginning of** [the section on] **"All the rivers go to the sea"; the Gemara, the first chapter of Taanis (folio 9b); the second chapter of Bava Basra (folio 19, end of side a).**

להבין מה שכתוב למטר כי ממטר הל"ל [הוה ליה למימר]**. הנה כתיב כי בצלם אלקים עשה את האדם פי' צלם הוא צורה בולטת שכשמדפיסים בה נעשה שוקע**

To understand what is written, "to the rain" (lemetar), for it should have said "from the rain" (mimetar). Now, it is written, "For in the image (tzelem) of G-d He made man." The meaning: a tzelem is a raised form, and when one stamps with it, [the impression] **becomes sunken.**

כמבואר גבי רצועות של תפילין של ראש שאדם הוא כחותם המתהפך משמאל של מעלה נעשה ימין למטה [כן הוא במשנת חסידים בתיקון תפילין פרק י"ד אות ה' שהאדם הוא לגבי ז"א כחותם המתהפך ועיין מ"ש מענין רצועות דתש"ר [דתפילין של ראש] בד"ה שימני כחותם]

As is explained concerning the straps of the tefillin of the head: man is like a seal that is reversed; from left above, it becomes right below. [So it is in Mishnas Chassidim, Tikkun Tefillin, chapter 14, section 5: that man, in relation to Z'eir Anpin (the emotive attributes), is like a seal that is reversed. And see what is written on the matter of the straps of the tefillin of the head in the discourse beginning "Set me as a seal."]

והענין דכתיב לך ה' הגדולה והוא מדת חסדו שבאה מגדולתו ונהפך הוא למטה כדאשכחן באברהם אבינו ע"ה [עליו השלום] ואנכי עפר ואפר

The explanation: it is written, "Yours, Havayah, is the greatness," and this is the attribute of His kindness, which comes from His greatness. And below, it is reversed, as we find with Avraham our father, peace be upon him: "and I am dust and ashes."

דהנה עיקר החסד להשפיע מחייו ולא ממותרות שלו שזו מדת ישמעאל רק כמו שמצינו שבחזרתו פרע הקפותיו שלא לומר שחייך קודמין מפני שמשים עצמו כשיריים

For the essence of kindness is to give from one's own living and not from one's surplus, which is the attribute of Yishmael; rather, as we find that on his return [Avraham] paid off his debts, so as not to say "your life comes first," because he makes himself like leftovers.

וזהו בחינת מים שיורדין לעולם למקום נמוך [נמצא מבחי' מדת הגדולה שלמעלה נמשך למטה בחי' חסד דמ"ה [דשם מ"ה] שהוא הביטול להיות משים עצמו כשיריים

And this is the aspect of water, which always descends to a low place. [It follows that from the level of the attribute of greatness above, there is drawn down below the level of the Chesed (kindness) of Mah [the Name of 45, 'what'], which is the self-nullification (bittul) of making oneself like leftovers;

וזהו הנמשל מחותם בולט שכשמדפיסים בו נעשה למטה בחי' שקיעה ועמ"ש בזה באריכות בד"ה שימני כחותם הנ"ל]

and this is what is illustrated by a raised seal: when one stamps with it, there comes about below the aspect of sinking. And see what is written about this at length in the discourse beginning "Set me as a seal," mentioned above.]

והנה אהבת ה' בלב עמו כאש בוערה כדכתיב רשפיה רשפי אש כמו שהאש חפיצה בטבעה לעלות למעלה בשרשה כן נפשות בני ישראל חפצן לדבקה בה' ולצאת מהגוף

Now, the love of G-d in the heart of His people is like a burning fire, as it is written, "Its flashes are flashes of fire": just as fire by its nature desires to rise upward to its root, so the souls of the children of Israel desire to cleave to G-d and to leave the body.

וזהו בחי' הסתלקות משמאל שלמעלה נעשה ימין למטה [ועמ"ש מזה ג"כ בסמוך בד"ה ויאכילך את המן]

And this is the aspect of withdrawal (histalkus): from left above, it becomes right below. [And see what is written about this, too, nearby, in the discourse beginning "And He fed you the manna."]

וזהו שכתוב ארץ הרים ובקעות ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] הנה. לפיכך הם ב' בחי' אש ומים [פי' כי ארץ היא כנס"י [כנסת ישראל] יש בה הרים היינו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' רצוא וזהו ענין כאברהם שקראו הר כו'

And this is what is written, "a land of mountains and valleys": in the arousal from below (isarusa dilesata), then, there are accordingly two aspects, fire and water. [The meaning: "land" is the Congregation of Israel (Knesses Yisrael). It has "mountains," that is, the arousal from below in the mode of ratzo (running forth); and this is the meaning of "like Avraham, who called it a mountain," etc.

והרים לשון רבים כי יש כמה בחי' הר יש אהבה בשמחה ויש במרירות כו'

And "mountains" is in the plural, because there are several aspects of "mountain": there is love with joy, and there is [love] with bitterness, etc.

כמ"ש מזה בד"ה כי ההרים ימושו ובד"ה שימני כחותם ודרך כלל הרים היינו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' חותם בולט שמלמטה למעלה וזהו בחי' אש.

As is explained about this in the discourse beginning "For the mountains may depart," and in the discourse beginning "Set me as a seal." And in general, "mountains" are the arousal from below in the mode of a raised seal, from below upward; and this is the aspect of fire.

אבל בקעות הוא בחי' חותם שוקע שמלמטה היינו בחינת ביטול ובחי' יראה בחי' משים עצמו כשיריים וע' מ"ש בד"ה שמע ישראל בפי' ונשב בגיא כו'.

But "valleys" are the aspect of a sunken seal from below, that is, the level of self-nullification and the level of awe, the level of making oneself like leftovers. And see what is written in the discourse beginning "Hear, O Israel," in the explanation of "And we dwelt in the valley," etc.

2 ובקעות לשון רבים כי יש ג"כ בחי' יראה תתאה ויראה עילאה כו' וכידוע אשר ד' אותיות הוי' הן דחילו ורחימו רחימו ודחילו הרי ב"פ [בי' פעמים] רחימו וב"פ [וב' פעמים] דחילו.

And "valleys" is in the plural, because there are also the levels of lower awe (yirah tata'ah) and higher awe (yirah ila'ah), etc. And as is known, the four letters of the Name Havayah are awe and love (dechilu urechimu), love and awe (rechimu udechilu); thus there is love twice and awe twice.

ואפשר שזהו הרים ובקעות ב' בחי' הרים ב' בחינות בקעות כו'] והנה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הנמשך מלמעלה ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שבבחי' מים דלתתא גדולה ועליונה יותר מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] הנמשך ע"י אש

And possibly this is [the meaning of] "mountains and valleys": two aspects of mountains, two aspects of valleys, etc.] Now, the arousal from above (isarusa dile'eila) that is drawn down from above through the arousal from below that is in the mode of water below is greater and higher than the arousal from above that is drawn down through fire.

[כי מבחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שבבחי' חותם בולט שמלמטה נמשך מלמעלה בחי' חותם שוקע ומאתעדל"ת [ומאתערותא דלתתא] שבבחי' שקיעה וביטול נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] גילוי בחי' חותם בולט

[For from the arousal from below that is in the mode of a raised seal from below, there is drawn down from above the aspect of a sunken seal; and from the arousal from below that is in the mode of sinking and self-nullification, there is drawn down an arousal from above, a revelation of the aspect of a raised seal,

דהיינו גילוי אור א"ס בלי לבושים המסתירים ולא יכנף עוד כו' וכמ"ש כ"ז [כל זה] ע"פ שימני כחותם הנ"ל

that is, a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) without concealing garments, "and [your Teacher] will no longer be hidden," etc., and as all this is explained on [the verse] "Set me as a seal," mentioned above.

וא"כ אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שבבחי' מים שהוא בחי' שקיעה וביטול משים עצמו כשיריים ממשיך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] עליונה יותר ממה שנמשך על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' רשפי אש.

And if so, the arousal from below that is in the mode of water, which is the aspect of sinking and self-nullification, making oneself like leftovers, draws down a higher arousal from above than what is drawn down through the arousal from below in the mode of "flashes of fire."

ואפשר לומר שזה מרומז ג"כ בפי' ארץ הרים ובקעות שמחותם בולט שלמעלה נעשה למטה בחי' שקיעה וביטול כו']

And it is possible to say that this, too, is alluded to in the meaning of "a land of mountains and valleys": that from the raised seal above there comes to be, below, the aspect of sinking and self-nullification, etc.]

ולכן ארמי יעקב מים ליין להמשיך ברכה עליונה יותר (וע' בזהר בלק דף קפ"ט סע"א [סוף עמוד א] בע"א [באופן אחר] קצת) וזהו למטר השמים תשתה מים כאדם השותה לחבירו שיחזור וישתה לו.

Therefore Yaakov cast water into the wine, to draw down a higher blessing (and see the Zohar, Balak, folio 189, end of side a, [explained] somewhat differently). And this is "to the rain of heaven it drinks water": like a person who drinks to his fellow so that he will drink to him in return.

[פי' שזהו העלאת מיין נוקבין להמשיך מיין דוכרין הנק' מטר השמים. ועמ"ש ע"פ אם בחקתי כו' בענין ונתתי גשמיכם כו'.

[The meaning: this is the raising of mayin nukvin (feminine waters) to draw down mayin duchrin (masculine waters), which are called "the rain of heaven." And see what is written on [the verse] "If in My statutes," etc., on the matter of "I will give your rains," etc.

ואפשר עד"ז י"ל [יש לומר] ג"כ ענין ניסוך המים שהיה בחג הסוכות כל שבעת ימי החג.

And possibly, along these lines, one may also explain the matter of the water libation, which took place on the festival of Sukkos all seven days of the festival.

כי הנה ענין ניסוך היין הוא בחינת שמחה והוא כמו חותם בולט שמלמטה. בחי' שמחת הנפש באהבה רבה להי'.

For the matter of the wine libation is the aspect of joy, and it is like a raised seal from below: the aspect of the soul's joy in great love (ahavah rabbah) for G-d.

וזהו ענין שיר הלוים על היין. אבל ניסוך המים הוא בחי' חכמה כח מה בחי' ביטול שהוא בחי' חותם שוקע שמלמטה.

And this is the meaning of the Levites' song over the wine. But the water libation is the aspect of Chochmah (wisdom), koach mah (the power of "what"), the aspect of self-nullification, which is the aspect of a sunken seal from below.

3 והנה בשמיני עצרת אומרים מוריד הגשם שזהו המשכת מ"ד [מיין דוכרין] מלמעלה להיות נקלט גילוי אור א"ס ב"ה בנש"י [בנשמות ישראל] מקרב איש ולב עמוק

Now, on Shemini Atzeres we say, "He causes the rain to fall," which is the drawing down of mayin duchrin (masculine waters) from above, so that the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, will be received in the souls of Israel, from "the inward part of a man, and a deep heart."

ועמ"ש מזה בד"ה תורה צוה וע"ז נאמר למטר השמים תשתה מים שכדי להמשיך המשכה עליונה זו דמטר השמים שבשמיני עצרת. הוא ע"י ניסוך המים בחג הסוכות.

And see what is written about this in the discourse beginning "Torah tzivah" ("The Torah [that Moshe] commanded"). And about this it is said, "to the rain of heaven it drinks water": that in order to draw down this supernal flow of "the rain of heaven" on Shemini Atzeres, it is through the water libation on the festival of Sukkos.

וזהו המשל הנ"ל כאדם השותה לחבירו כדי שיחזור וישתה לו

And this is the analogy mentioned above: like a person who drinks to his fellow so that he will drink to him in return.

והנה על פי זה יובן הפסוק מי אל כמוך נושא עון כו' לשארית נחלתו וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בפ"ב [בפרק ב'] דר"ה [דראש השנה] (דף י"ז) דפי' לשארית היינו למי שמשים עצמו כשיריים.

Now, on this basis the verse will be understood, "Who is a G-d like You, who bears iniquity," etc., "for the remnant of His heritage"; and our Sages, of blessed memory, said in the second chapter of Rosh HaShanah (folio 17) that "for the remnant" means for one who makes himself like leftovers.

ויש לבאר תחלה ענין שבספרי מקובלים הקדמונים נק' המדות עליונות גג"ת [גדולה גבורה תפארת] גדולה גבורה תפארת היינו שמדת חסדו ית' נק' בשם גדולה

But first we must explain the matter that in the books of the early Kabbalists the supernal emotive attributes (middos) are called [by the initials] GGT, Gedulah, Gevurah, Tiferes; that is, the attribute of His kindness, may He be blessed, is called by the name Gedulah (greatness).

רק בע"ח [בעץ חיים] נזכר הכל חג"ת [חסד גבורה תפארת] שנק' המדה בשם חסד ובפסוק כתיב ג"כ לך ה' הגדולה והגבורה כו'.

But in Etz Chaim it is all mentioned as Chesed, Gevurah, Tiferes, where the attribute is called by the name Chesed (kindness). And in the verse, too, it is written, "Yours, Havayah, is the greatness (Gedulah) and the might (Gevurah)," etc.

4 והענין כי באמת בא"ס ב"ה לא שייך לומר שישפיע חסד רק מחמת כי לגדולתו אין חקר וכמ"ש ארך אפים וגדל חסד

The explanation: in truth, with regard to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, one cannot say that He bestows kindness except because "His greatness is unsearchable," as it is written, "slow to anger (erech apayim, literally 'long of face') and great in kindness."

כי הנה באור פני מלך חיים ולהיותו ית' נק' ארך אפים ע"כ נמשך להיות וגדל חסד כו' וכמ"ש במ"א

For "in the light of the King's face is life"; and because He, may He be blessed, is called erech apayim, therefore it is drawn forth to be "great in kindness," etc., as is explained elsewhere.

ולכן הוא חסד אין קץ ותכלית לחסדו הטוב וזהו מדת ורב חסד עיין בזהר באדרת נשא (דקל"ג ע"ב)

Therefore it is a kindness [such that] there is no end or limit to His good kindness; and this is the attribute of "abundant in kindness." See the Zohar, in the Idra ['Assembly'] of Nasso (folio 133b).

אמנם בחי' חסד זה שמצד הגדולה זהו דייקא במדת א"ס ב"ה אשר לגדולתו אין חקר כי הוא לבדו הוא הוא קדמון לכל הקדומים כי גאה גאה כו'

However, this level of kindness that stems from greatness belongs specifically to the attribute of the Infinite One, blessed be He, "whose greatness is unsearchable"; for He alone is the One who is primordial before all that is primordial, "for He is highly exalted," etc.

לכן לך הוי׳ דייקא הגדולה משא״כ בנבראים לא שייך מדה זו מאחר שהם באמת כלא חשיבי וכל ההשתלשלות הוא כטפה לגבי אוקיינוס ויותר מכן אין ערוך כו׳

Therefore "Yours, Havayah," specifically, "is the greatness." Whereas in created beings this attribute does not apply, since in truth they are "considered as nothing," and the entire chain of descending worlds (hishtalshelus) is like a drop compared to the ocean, and even more than that, there is no comparison, etc.

לכן בכל סטרא דקדושה הוא בחי׳ ביטול ואין דכלא חשיבי נהפוך מבחי׳ גדולה ולכן נקרא ארץ ישראל בשם ארץ כנען לשון הכנעה וביטול כמ״ש לעיל.

Therefore throughout the side of holiness there is the aspect of self-nullification (bittul) and of nothingness, of "considered as nothing," the reverse of the aspect of greatness. And therefore the Land of Israel is called by the name "the land of Canaan," a term of submission (hachna'ah) and self-nullification, as is explained above.

5 וזהו מדת חסד לאברהם שנמשך מבחי׳ ואנכי עפר ואפר ועד״ז אמר יעקב קטנתי מכל החסדים כמ״ש באגה״ק [באגרת הקודש] ע״ש.

And this is the attribute of "kindness to Avraham," which is drawn from the level of "and I am dust and ashes." Along the same lines Yaakov said, "I am too small for all the kindnesses," as is explained in Iggeres HaKodesh; see there.

ומ״ש בע״ח [בעץ חיים] מדת חסד ולא אמר גדולה היינו כי בע״ח [בעץ חיים] מדבר בחסד דז״א דאצילות

And as for Etz Chaim's saying "the attribute of Chesed (kindness)" and not "Gedulah": this is because Etz Chaim speaks of the Chesed of Z'eir Anpin (the emotive attributes) of the World of Atzilus (Emanation),

אשר הכלים הם בבחי׳ גבול ותכלית רל״ו אלפים רבבות פרסאות כמ״ש באגה״ק [באגרת הקודש] ד״ה איהו וחיוהי ולכן נק׳ זעיר אנפין משא״כ ארך אפים הוא אין סוף.

whose vessels are in the state of limit and end, 236 thousand myriads of parasangs, as is explained in Iggeres HaKodesh, in the section beginning "He and His life-forces"; and therefore it is called Z'eir Anpin ("the small face"), whereas erech apayim ("long of face") is infinite.

6 ולכן בחסד דז״א נק׳ חסד דמ״ה [דשם מ״ה] בחי׳ ביטול שהכלים בטלים ממש לא״ס ב״ה אבל בחי׳ וגדל חסד ורב חסד זהו בבחינת א״א שלמעלה מהאצילות כנ״ל וכמ״ש בזהר שם בענין חסד דלגאו וחסד דלבר ע״ש.

Therefore the Chesed (kindness) of Z'eir Anpin is called the Chesed of Mah, the aspect of self-nullification (bittul), for the vessels are truly nullified to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He. But the level of "great in kindness" and "abundant in kindness" is in the level of Arich Anpin ("the long face"), which is above Atzilus, as mentioned above, and as is explained in the Zohar there on the matter of the inner Chesed and the outer Chesed; see there.

אך משבה״כ [משבירת הכלים] שמעולם התהו נתהוה בחי׳ חסד דישמעאל אשר גם הוא פזרן אכן הפיזור בכדי להראות את עשרו ותפארת גדולתו ולהיות לו לשם ולתפארת. הפך מבחי׳ הביטול מבחי׳ עפר ואפר וממילא שאין משפיע רק מהמותרות שלו.

But from the shattering of the vessels (sheviras hakeilim) of the World of Tohu [Chaos] there came into being the aspect of the Chesed of Yishmael, who is also a lavish giver; but the lavishness is in order to show his wealth and the splendor of his greatness, and so that it will be for him "a name and splendor." [This is] the opposite of the aspect of self-nullification, of the aspect of "dust and ashes"; and consequently he gives only from his surplus.

7 והתהוות בחי׳ זה דנבראים היינו ע״י שבה״כ [שבירת הכלים] דייקא מעולם התהו שלפני האצילות שהיה החסד בבחי׳ גדולה כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה ויהי בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים לפניו כו׳ ע״ש.

And the coming into being of this aspect in created beings is specifically through the shattering of the vessels of the World of Tohu, which preceded Atzilus, where the Chesed was in the mode of greatness, etc. And see what is written about this in the discourse beginning "And it came to pass, when Pharaoh sent [the people] out," on the matter of "how much erech apayim there is before Him," etc.; see there.

ועמ״ש בביאור על פ׳ שחורה אני כו׳ בענין כאהלי קדר כו׳ ע״ש. והאדם צריך לידבק במדות דעולם התיקון חסד דמ״ה [דשם מ״ה] בחי׳ בטול

And see what is written in the explanation on the passage "I am black," etc., on the matter of "like the tents of Kedar," etc.; see there. And a person must cleave to the attributes of the World of Tikkun (rectification): the Chesed (kindness) of Mah, the aspect of self-nullification (bittul).

ולכן אפילו מגיע לו ריעותא מהגמילות חסד לא ימנע א"ע [את עצמו] מלגמול חסד כיון שסבת החסד מחמת שמשים עצמו כשיריים כו' כנ"ל.

Therefore, even if some harm comes to him from an act of kindness, he should not hold himself back from doing kindness, since the cause of the kindness is that he makes himself like leftovers, etc., as mentioned above.

8 והנה ע"י בחי' בטול זה יוכל להתגלות עליו מדותיו של הקב"ה ממש שהוא בחי' מדת גדולתו יתי' בגילוי ממש

Now, through this aspect of self-nullification (bittul), the very attributes of the Holy One, blessed be He, can be revealed upon him, that is, the aspect of the attribute of His greatness, may He be blessed, in actual revelation.

כי ע"י בחי' שקיעה שמלמטה שהוא בחי' ביטול נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בבחי' חותם בולט הוא בחי' מדת גדולתו יתי'

For through the aspect of sinking from below, which is the aspect of self-nullification, there is drawn down an arousal from above (isarusa dile'eila) in the mode of a raised seal, which is the aspect of the attribute of His greatness, may He be blessed.

משא"כ בסט"א [בסטרא אחרא] שהוא בחי' יש נמשך משם רק ע"י שבירת הכלים וזהו ענין לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

This is not so with the sitra achra (the other side), which is the aspect of yesh (self-existence): from there it is drawn only through the shattering of the vessels. And this is the meaning of "for those who do His will, how much more so."

9 וכמ"ש במ"א שבעולם התיקון נמשך השראת אור א"ס מבחי' שלימותא דכולא כו'.

As is explained elsewhere, in the World of Tikkun the indwelling of the Infinite Light (Or Ein Sof) is drawn from the level of "the perfection of all," etc.

ואפשר שזהו ג"כ פי' ארץ הרים ובקעות כי אברהם שהוא בחי' הר היינו מדת החסד הרי חסד זה נמשך מבחי' ואנכי עפר ואפר שהוא בחי' בקעה בחי' ביטול כו' משא"כ בסט"א [בסטרא אחרא] כנ"ל ועמ"ש בד"ה ענין שניתנה תורה על הר סיני.

And possibly this is also the meaning of "a land of mountains and valleys," for Avraham, who is the aspect of "mountain," that is, the attribute of Chesed (kindness): this Chesed is drawn from the aspect of "and I am dust and ashes," which is the aspect of a valley, the aspect of self-nullification (bittul), etc. This is not so with the sitra achra (the other side), as mentioned above. And see what is written in the discourse beginning "The matter that the Torah was given on Mount Sinai."

10 וזהו לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים. כי הנה י"ג מדות הרחמים נק' רחמים גדולים כמ"ש וברחמים גדולים אקבצך שנמשכים מבחי' ולגדולתו אין חקר.

And this is [the meaning of] "for the remnant of His heritage": for one who makes himself like leftovers. For the Thirteen Attributes of Mercy are called "great mercy," as it is written, "and with great mercy I will gather you," since they are drawn from the level of "and His greatness is unsearchable,"

שהם מבחי' ארך אפים וגדל חסד ועמ"ש מזה בד"ה כי ההרים ימושו. ובד"ה קול דודי.

for they are from the level of "slow to anger (erech apayim) and great in kindness." And see what is written about this in the discourse beginning "For the mountains may depart," and in the discourse beginning "The voice of my beloved."

וע"כ אינו נמשך אלא במי שמשים א"ע [את עצמו] כשיריים שהוא בחי' שקיעה וביטול שזה דייקא הוא הכלי לבחי' חותם בולט שמלמעלה וכמ"ש באריכות ע"פ שימני כחותם על לבך כו

And therefore it is drawn only into one who makes himself like leftovers, which is the aspect of sinking and self-nullification (bittul); for this specifically is the vessel for the aspect of the raised seal from above, as is explained at length on [the verse] "Set me as a seal upon your heart," etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] (ישעיה נ"ז) כי כה אמר רם ונשא כו' מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח כו' וע' בזהר פ' אמור (ד"צ סע"ב [סוף עמוד ב]) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם:

And this is what is written (Isaiah, chapter 57): "For thus says the High and Exalted One," etc., "I dwell on high and in holiness, and with the crushed and lowly of spirit," etc. And see the Zohar, Parshas Emor (folio 90, end of side b), and the Mikdash Melech there.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 1

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה וגו'

"See, I give before you today a blessing and a curse"

1 ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה וגו'. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל מקום שנאמר היום הוא נצחי ולעולם גם היום הזה.

"See, I give before you today a blessing and a curse: the blessing," etc. Now, our Sages, of blessed memory, said: wherever it says "today," it is eternal and forever, [applying] also [to] this very day.

ולהבין זה בכאן וגם מלת לפניכם דהוי ליה לומר לכם. אך הענין כי הנה יש בכל אחד ואחד מישראל בחי' פנימיות ובחינת חיצוניות (עמ"ש מזה ע"פ ויהי מקץ בדבור השני)

[We need] to understand this here, and also the word "before you" (lifneichem), since it should have said "to you" (lachem). But the explanation is this: in each and every one of Israel there is an inner dimension (pnimiyus) and an outer dimension (chitzoniyus) (see what is written on this on [the verse] "And it came to pass at the end," in the second discourse).

והנה כתיב פנים בפנים דבר ה' עמכם כי בשעת קבלת התורה נמשך לכל אחד ואחד מישראל בחינת הוי' בבחי' פנים שלהם בכל ניצוץ נשמותיהם

Now it is written, "Face to face Havayah spoke with you," for at the time of the receiving of the Torah, the level of Havayah was drawn down to each and every one of Israel, into their level of "face" (panim), in every spark of their souls.

וזהו ענין קבלת הדבור אנכי ה' אלקיך פי' שיהיה בחי' שם הוי' מאיר ומתגלה בך כל כך עד שיהא נקרא על שמך להיות אלהיך אלהים שלך כמ"ש במ"א.

And this is the meaning of receiving the utterance "I am Havayah your G-d": that is, that the level of the Name Havayah should shine and be revealed in you so much that it is called by your name, to be "your G-d," a G-d that is yours, as is explained elsewhere.

2 וביאור ענין זה איך יש בחינת שם הוי' בכל אחד ואחד. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אפילו רשעים מלאים חרטות שנופלים להם הרהורי תשובה מחמת שאינו רוצה להיות נפרד מהקב"ה והוא בלי טעם ודעת

The explanation of this matter — how the level of the Name Havayah is in each and every one: our Sages, of blessed memory, said that even the wicked are full of regrets, in that thoughts of teshuvah (return) come to them, because [each one] does not want to be separated from the Holy One, blessed be He. And this is without reason or knowledge.

מפני כי בחינה זו היא באה מבחינת חכמה שהיא בחי' ביטול אליו ית' שלמעלה מן ההשכלה והדעת המושג (כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ח)

[This is] because this level comes from the level of Chochmah (wisdom), which is the level of self-nullification (bittul) before Him, may He be blessed, that is higher than intellection and comprehended knowledge (as is explained in Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapter 18).

ונקרא בחי' משכיל על דבר וכתיב משכיל לאיתן אזרחי פי' משכיל להיות איתן מלשון חיזוק כמו איתן מושבך כי בחינה זו היא בחינה חזקה שנתחזק בכל אחד ואחד מישראל מאד בבחי' קשה עורף

It is called the level of "one who has insight into a matter" (maskil al davar), and it is written, "A maskil of Eisan the Ezrachi." The meaning is: maskil, to be eisan, a term for strength, as in "Firm (eisan) is your dwelling place"; for this level is a strong level, very strongly fixed in each and every one of Israel, in the manner of stiff-neckedness.

כמ"ש כי עם קשה עורף הוא וסלחת וגו' כמ"ש במ"א לפי שהוא רצון פשוט בלי שום טעם ושכל מושג

As it is written, "for it is a stiff-necked people, and You will pardon," etc., as is explained elsewhere; because it is a simple will, without any reason or comprehensible intellect.

וגם אותיות איתן משמשות לעתיד לבא (שהן באין בראש התיבה להורות על שימוש הפעולה להבא אפע"ל יפע"ל תפע"ל נפע"ל)

Also, the letters of eisan [alef, yud, tav, nun] serve for what is to come (le'asid lavo) (for they come at the beginning of a word to indicate that the action is meant for the future: ef'al, yif'al, tif'al, nif'al [I, he, you, we will act]).

כי לעתיד לבא יהיה בחי' חכמה בחי' ביטול הנ"ל בהתגלות בכל אחד ואחד מישראל משא"כ עכשיו הרוח שטות מכסהו שדומה בעיניו שעודנו ביהדותו כמ"ש במ"א (ע' [עיין] בסש"ב [בספר של בינונים] פכ"ד)

For in the Time to Come (le'asid lavo) the level of Chochmah, the level of bittul mentioned above, will be revealed in each and every one of Israel; whereas now the spirit of folly covers it, so that it seems in his eyes that he is still within his Jewishness, as is explained elsewhere (see Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapter 24).

וזהו האזרחי מלשון אזרח הארץ שיש בכל אחד ואחד בחינה זו מאז מעולם

And this is [the meaning of] "the Ezrachi," from the term "a native (ezrach) of the land": for this level is in each and every one from of old, from eternity,

כי ישראל עלו במחשבה במקורא דכולא ובחינה זו היא בחינת יו"ד של שם הוי' ב"ה

for Israel arose in thought, in the Source of all. And this level is the level of the yud of the Name Havayah, blessed be He

(עיין באגרת התשובה פ"ד ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בפי' וקדם צרתני ובד"ה יונתי בחגוי שהוא בחי' מחשבה הקדומה ועמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה פי' וענין בקדמין וז"ש [וזהו שכתוב] כאן מאז מעולם כו'

(see Iggeres HaTeshuvah, chapter 4; and see what is written in the discourse beginning "On the eighth day he sent," on the meaning of "and before (kedem) You formed me," and in the discourse beginning "My dove, in the clefts," that it is the level of the primordial thought; and see what is written in the discourse beginning "When Israel put 'we will do' first," on the meaning and concept of "bekadmin" (in the beginning); and this is what it says here, "from of old, from eternity," etc.;

ועמ"ש ס"פ שלח בענין ישראל לי ראש ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי בפי' כל האזרח בישראל כלומר מה שאני עתיד להזריח כו' ושני הפי' אמת שלעתיד יזריח ויאיר בחינה זו בגילוי בכל אחד מישראל).

and see what is written at the end of Parshas Shelach on the subject of "Yisrael" [whose letters spell] "li rosh" ("a head to Me"); and see what is written in the discourse beginning "Havayah is with me among my helpers," on the meaning of "every native (ha'ezrach) in Israel," that is, what I am destined to make shine (lehazriach), etc. And both interpretations are true, for in the Time to Come this level will shine forth and give light openly in each one of Israel).

ובחי' ה"א עילאה היא בחי' בינה רחובות הנהר שיש לה אורך ורוחב כו' דהיינו ענין התבוננות בגדולת ה' כל חד לפום שיעורא דיליה איך הוא בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכולא קמיה כלא חשיב ממש

And the level of the upper hei is the level of Binah (understanding), "the broad expanses of the river," which has length and breadth, etc.; that is, contemplation of the greatness of G-d, each one according to his own measure — how He is "in the heavens above and on the earth below; there is nothing else," and all before Him is considered as truly nothing.

ובי' בחי' אלו צריכין להיות תמיד אצל האדם בעבודת ה' בלי פירוד

These two levels must always be with a person in his service of G-d, without separation;

כי על ב' בחינות אלו איתא בזהר שהן תרין ריעין דלא מתפרשין לכן צריך להיות גם באדם כך

for concerning these two levels it is stated in the Zohar that they are "two companions that never part." Therefore it must be so in a person as well:

דהיינו להתבונן ולהעמיק שכלו ובינתו באורך ורוחב כפי אשר יד שכלו ורוח בינתו מגעת וליבטל אליו ולדבקה בו במסירת נפש ממש בבחי' חכמה שלמעלה מטעם ודעת המושג

namely, to contemplate, and to deepen his intellect and understanding in length and breadth, as far as the hand of his intellect and the spirit of his understanding reach; and to be nullified before Him and to cleave to Him with actual self-sacrifice (mesirus nefesh), at the level of Chochmah, which is above reason and comprehensible knowledge.

שאם לא יהי' [יהיה] לו בחי' ביטול הנ"ל אזי אפילו אם יתבונן בגדולת ה' בהרחבה כפי כחו ויוליד מזה אהבה ויראה לא יהיה להם קיום אמיתי ויפול ממדרגתו ח"ו [חס ושלום]

For if he does not have the bittul mentioned above, then even if he contemplates the greatness of G-d expansively, according to his ability, and from this gives birth to love and awe, they will have no true permanence, and he will fall from his level, G-d forbid.

כי החכמה תחיה בעליה פי' בעליה דתרגום בעל מרא ורבון דהיינו אפילו מה שיש לו בחינת ממשלה על הארה מבחינה זו

For "wisdom gives life to its masters (be'aleha)." The meaning of be'aleha: as the Targum renders ba'al, "mara" and "ribbon" (master, lord); that is, even [to] that which has a kind of mastery over an illumination from this level.

כי ההתבוננות בגדולת ה' בהרחבה ובעומק יש לה מעלה יתירה על בחי' ביטול שמבחי' חכמה הנ"ל

For contemplation of the greatness of G-d, expansively and in depth, has an added advantage over the bittul that comes from the level of Chochmah mentioned above

(ועמ"ש ר"פ לך לך בענין ה"א דאברהם וע' בע"ח [בעץ חיים] שער או"א [אבא ואימא] פ"ב [פרק ב'] שהבינה נק' א"ח עטרת בעלה כו' [אשת חיל])

(and see what is written at the beginning of Parshas Lech Lecha on the subject of the hei of Avraham; and see Etz Chaim, Sha'ar Abba ve'Imma, chapter 2, that Binah is called "a woman of valor, the crown of her husband," etc.),

לפי שאין מחשבה תפיסא ביה כי אם הארה כל שהוא מבחינת חכמה אבל ההתבוננות הרי המחשבה תפיסא בכולא

because thought does not grasp it, except for a minute illumination from the level of Chochmah; but contemplation — thought grasps all of it.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] הנה החכמה תחיה ונקרא נקודה בהיכליה (עיין בזהר בראשית) (ד' ו') ובת"ז [ובתיקוני זהר] תיקון ה'

Nevertheless, "wisdom gives life," and it is called "a point in its palace" (see the Zohar, Bereishis, page 6, and the Tikkunei Zohar, Tikkun 5;

ועמ"ש סד"ה כי אתה נרי בפ' מקץ ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] דענין פך של שמן שמצאו כו' הנז' [הנזכר] שם זהו ענין הנקודה שבהיכליה

and see what is written at the end of the discourse beginning "For You are my lamp," in Parshas Mikeitz. According to this, it may be said that the [matter of the] cruse of oil that they found, etc., mentioned there, is the concept of the point within its palace,

כי שמן הוא חכמה עילאה ע"ש שהנקודה מחיה את ההיכל שאם אין נקודה אין ההיכל משמש כלום

for oil is supernal Chochmah; see there): for the point gives life to the palace, since if there is no point, the palace serves no purpose at all.

וגם אם יהיה לו בחי' נקודה זו אם אין היכל אינו כלום ולפיכך צריך להיות שתיהן כאחד והם תרין ריעין דלא מתפרשין למטה כמו למעלה:

And also, if he has this level of the point but there is no palace, it is nothing. Therefore the two must be together as one, and they are "two companions that never part," below as above.

3 ב ובחי' וא"ו של שם הוי' הוא בחינת נחל איתן שמבחי' איתן הנ"ל יורד בחי' נחל בחי' המשכה למטה למקום מדות שבלב שנחלקין לשש בחי'

2. And the level of the vav of the Name Havayah is the level of nachal eisan (a mighty stream): from the level of eisan mentioned above there descends the level of a stream (nachal), the level of a drawing down below, to the place of the emotive attributes (middos) in the heart, which divide into six levels,

והוא בחי' וא"ו להפכם לקדושה ואח"כ לבחי' ה' אחרונה בחי' מחשבה דבור ומעשה שהם כנגד ג' קוין שבה' אחרונה והוא בחי' תורה שבע"פ [שבעל פה] מלכות פה קרינן לה וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה

and this is the level of the vav, to transform them to holiness; and afterwards [it is drawn] to the level of the final hei, the level of thought, speech and action, which correspond to the three lines in the final hei. And this is the level of the Oral Torah: "Malchus (sovereignty) is the mouth; [the Oral Torah] we call it"; and "great is study, for it leads to action."

(ענין נחל איתן מבואר באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו בד"ה וצדקה כנחל איתן שהיא הארת חכמה עילאה שיאיר בפנימית הלב ליבטל ביחודו ית' בתכלית מעומקא דליבא.

(The concept of nachal eisan is explained in Iggeres HaKodesh, at its end, in the discourse beginning "And charity like a mighty stream (nachal eisan)": that it is the illumination of supernal Chochmah (wisdom), which is to shine in the inner dimension (pnimiyus) of the heart, to be utterly nullified in His unity, may He be blessed, from the depth of the heart.

וכן נתבאר בד"ה בכ"ה בכסליו שפנימית הלב מתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין כו' וזהו ענין המבואר לקמן בפ' נצבים בד"ה כי המצוה הזאת בפי' ממעמקים קראתיך לשון רבים כי יש עומק למעלה מעומק כו'

So too it is explained in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev" that the inner dimension of the heart becomes one with the brain, as "two companions," etc. And this is the concept explained below, in Parshas Nitzavim, in the discourse beginning "For this commandment," on the meaning of "From the depths I called You": ["depths" is] in the plural, for there is a depth above a depth, etc.:

תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד שההי"א היא בחי' תשובה עילאה שהיא מעומק הלב ומילוי היו"ד הוא בחי' תעלומות לב שבהעלם וכו' והיינו ב' יסודות דאו"א [דאבא ואימא] כי יסוד אימא בינה ליבא זהו בחי' פנימית הלב

Teshuvah (return) is tashuv hei ("the hei returns"), with the filling of yud [the hei spelled out with a yud]: the hei is the level of the higher teshuvah, which is from the depth of the heart, and the filling of yud is the level of "the hidden recesses of the heart," which are in concealment, etc. And this is [the concept of] the two Yesods of Abba and Imma (Chochmah and Binah): for the Yesod of Imma — "Binah is the heart" — is the level of the inner dimension of the heart,

עומקא דליבא ויסוד אבא הוא הארת ח"ע [חכמה עילאה] המאיר בפנימית הלב ונק' תעלומות לב ונתבאר מזה ע"פ ביום השמיני שלח הנ"ל וע' לקמן ע"פ ושמתי כדכד שבחי' אהבה זו הנמשכת מחכמה עילאה נק' אבני חפץ שהיא עמוק עמוק כו' ע"ש.

"the depth of the heart"; and the Yesod of Abba is the illumination of supernal Chochmah that shines in the inner dimension of the heart and is called "the hidden recesses of the heart." This has been explained on [the verse] "On the eighth day he sent," mentioned above. And see below, on [the verse] "And I will make [your windows of] kadkod [a precious stone]," that this level of love, which is drawn from supernal Chochmah, is called "stones of desire" (avnei chefetz), being "deep, deep," etc.; see there.

והנה חפץ הוא פנימיות הרצון וזהו ענין ועמך לא חפצתי חפצתי דייקא והרצון הוא חיצוניותו וזהו שרש בחינת נקודה בהיכליה

Now, chefetz (desire) is the inner dimension of will, and this is the meaning of "and besides You I desire (chafatzti) nothing" — "desire," specifically; while will is its outer dimension. And this is the root of the level of "a point in its palace."

וכמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] (דכ"ב ע"א) שבחי' גלגלתא המקפת את המוח זהו בחי' בינה שהוא היכל לחכמה הגנוזה בתוכה ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ס"פ שלח בפי' לי ראש

And as is written in the explanation of the Idra by the Arizal) (page 22a): the level of the gulgalta (skull) that surrounds the brain is the level of Binah, which is a palace for the Chochmah hidden within it. And see what is written above, at the end of Parshas Shelach, on the meaning of "li rosh" ("a head to Me").

והנה חכמה מקורה בח"ס [בחכמה סתימאה] וזהו שהאהבה הנמשכת מחכמה נקרא אבני חפץ כו' וזהו ענין תעלומות לבו

Now, Chochmah has its source in the hidden Chochmah (Chochmah setimaah); and this is why the love drawn from Chochmah is called "stones of desire," etc., and this is the concept of "the hidden recesses of his heart."

וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר בשלח (דס"ג ע"ב) בפי' ממעמקים עומקא דכולא עומקא דבירא שהם בי' יסודות דאו"א [דאבא ואימא] נקודה בהיכליה כו'

And this is what is said in the Zohar, Beshalach (page 63b), on the meaning of "From the depths": "the depth of all, the depth of the well," which are the two Yesods of Abba and Imma, "a point in its palace," etc.;

דהיינו חכמה עילאה שבפנימית הלב תשוב ה' במילוי יו"ד וע"ז מעורר ג"כ למעלה בחי' ממעמקים שהוא בחי' גלגלתא וחכמה הגנוזה בתוכה בחי' מאד עמקו מחשבותיך כו' שהם שרש ומקור בחי' נקודה בהיכליה כנ"ל

that is, supernal Chochmah in the inner dimension of the heart, tashuv hei with the filling of yud. And through this one also arouses above the level of "from the depths," which is the level of the gulgalta and the Chochmah hidden within it, the level of "Your thoughts are very deep," etc., which are the root and source of the level of "a point in its palace," as mentioned above.

וזהו בשעה שישראל עונין אמן יהא שמיה רבא מברך הקב"ה מנענע ראשו וכדפי' לקמן יהי שם י"ה רבא שיגדל בחי' שם י"ה דהיינו גילוי חו"ב בחי' נחל איתן כו' [חכמה ובינה]

And this is [the meaning of]: "When Israel respond 'Amen, yehei shemei rabba mevarach' ('May His great Name be blessed'), the Holy One, blessed be He, nods His head"; and as is explained below, "May the Name Kah (shem Kah) be great": that the level of the Name Kah should grow great, that is, the revelation of Chochmah and Binah, the level of nachal eisan, etc.

לכן ע"ז נמשך מלמעלה התגלות רצונו וחפצו ית' בחי' ממעמקים קראתיך מאד עמקו מחשבותיך כו'

Therefore, through this, the revelation of His will and desire, may He be blessed, is drawn down from above: the level of "From the depths I called You," "Your thoughts are very deep," etc.

ועי' עוד מענין איתן בזהר פ' ויחי (דרי"ל ע"ב) ובסבא דמשפטים (דקי"י סע"א [סוף עמוד א]) אית משכיל לעילא כו' (וע"ב)

And see further on the subject of eisan in the Zohar, Parshas Vayechi (page 230b), and in the Sava deMishpatim (end of page 110a): "There is a maskil above," etc. (and side b);

ובפ' תרומה (דקי"ע ע"ב) ובפ' אחרי (דס"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם וענין בחי' אלו הנרמזים בשם הוי' הוא ענין קבלת התורה בדבור אנכי הוי' אלהיך

and in Parshas Terumah (page 170b), and in Parshas Acharei (end of page 66b), and in the Mikdash Melech there. And the concept of these levels alluded to in the Name Havayah is the concept of the receiving of the Torah in the utterance "I am Havayah your G-d."

וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] גבי עובר בבטן אמו נר דלוק על ראשו ומלמדין אותו כל התורה כולה.

And this is what our Sages, of blessed memory, said about a fetus in his mother's womb: "A lamp is lit above his head, and they teach him the entire Torah."

נר דלוק הוא בחי' יו"ד שבשם הוי' ומלמדין אותו כל התורה הוא בחי' ה"א אחרונה שבשם לומר לך שכל הענין מבחינות אלו שבשם הוי' מיו"ד עד ה"א אחרונה מלמדין אותו

"A lamp is lit" is the level of the yud of the Name Havayah, and "they teach him the entire Torah" is the level of the final hei of the Name — to tell you that the whole matter of these levels of the Name Havayah, from the yud to the final hei, they teach him,

כדי להיות לו אחר לידתו וצאתו לאויר העולם יותר בנקל תפיסת וקליטת הבחינות האלו במוחו ולבו ולצאת מהעלם אל הגילוי

so that after his birth and his coming out into the air of the world, the grasping and absorbing of these levels in his mind and heart will be easier for him, and [they will] come out from concealment into revelation

(ועיין מ"ש מזה ע"פ שחורה אני ונאוה בשיר השירים ובפ' שלח ע"פ והיה לכם לציצית. וזהו משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו כו' וכמש"ש [וכמה שכתוב שם]):

(and see what is written on this on [the verse] "I am black but comely," in Shir HaShirim, and in Parshas Shelach on [the verse] "And it shall be for you as tzitzis." And this is [the meaning of] "Draw me after you, we will run; the king has brought me into his chambers," etc., as is written there).

4 ג אך אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שבזמן הגלות אין השם שלם כו' (עמ"ש מזה ע"פ ועשית ציץ וע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק ובמגלת אסתר בדרוש הראשון שעל מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] חייב אינש לבסומי בפוריא) והיינו שאותיות ו"ה הם מפורדים מאותיות י"ה.

3. But our Sages, of blessed memory, said that in the time of exile the Name is not whole, etc. (see what is written on this on [the verse] "And you shall make a tzitz [forehead-plate]," and on [the verse] "Remember what Amalek did to you," and in Megillas Esther, in the first discourse, on the saying of our Sages, of blessed memory, "A person is obligated to become intoxicated on Purim"). That is, the letters vav-hei are separated from the letters yud-hei.

והענין בעבודת ה' הוא שאע"פ [שאף על פי] שמתבונן ומעמיק בגדולת ה' ומעמיק דעתו בבחי' בטול אליו ית' בבחינה שלמעלה מהדעת עכ"ז [עם כל זה] אינן פועלים להיות נמשך בלב להפך המדות אהבה ויראה בהתגלות הלב ברשפי אש ותשוקה להי' לבדו

The meaning of this in the service of G-d is that even though one contemplates and goes deep into the greatness of G-d, and deepens his mind in the level of self-nullification (bittul) before Him, may He be blessed, at a level above knowledge (daas), nevertheless these do not bring about a drawing down into the heart, to transform the emotive attributes (middos) [into] love and awe revealed in the heart, with "flashes of fire" and longing for G-d alone.

והיינו בסיבת הגלות שמלובש בתאות וענינים גשמיים וע"ז נאמר ומלתם את ערלת לבבכם וגו' וביאור הענין כי הנה כתיב ומל ה' אלהיך את לבבך.

This is because of the exile, in that [a person] is clothed in desires and physical matters. And of this it is said, "You shall circumcise the foreskin of your heart," etc. And the explanation of the matter: it is written, "And Havayah your G-d will circumcise your heart."

5 וצריך להבין דמשמע שבחי' מילה זו יהיה מאת ה' לבדו והרי נאמר ומלתם וגו' אך הענין כי בחינת הערלה החופפת על הלב

Now this needs to be understood, for it implies that this aspect of circumcision will come from G-d alone, yet it is said, "You shall circumcise," etc. But the explanation is this: the foreskin that covers over the heart,

דהיינו בחינת תאוות ועניינים גשמיים המונעים ומפסיקים בין שם י"ה לו"ה שלא יהיה התגלות האהבה אין הדבר תלוי אלא בתשובה כאמור עונותיכם מבדילים וגו' וכתיב ונרגן מפריד אלוף כו'

that is, the level of desires and physical matters, which hold back and interpose between the Name Kah and vav-hei so that there is no revelation of love — this depends only on teshuvah (return), as it is said, "Your iniquities separate," etc., and it is written, "A grumbler separates the Chief (aluf)," etc.

אך בענין התגלות עצמיות האהבה יש ב' בחי' בחי' חיצוניות הלב ובחי' פנימיות נקודת הלב

But regarding the revelation of the very essence of love, there are two levels: the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the heart, and the level of the inner dimension (pnimiyus) of the point of the heart,

דהיינו שיתגלה אהבתו כ"כ [כל כך] עד שתהיה בחי' ביטול לגמרי ולא יהיה הרגש האהבה מפני שהיא נקודה עצמיות מעומקא דליבא כמ"ש במ"א (באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה וע"ש)

that is, that his love be revealed so much that it becomes the level of complete self-nullification (bittul), and the love will not be felt, because it is an essential point from the depth of the heart, as is explained elsewhere (in Iggeres HaKodesh, the discourse beginning "Israel will be redeemed only through charity"; see there).

המשל מענין אדם אם נוגע אל תוך פנימיות נקודת לבו שלו מעצמותו ומהותו ושכל חייו תלויין בזה.

The analogy is from a person: if [something] touches the very inner dimension of the point of his own heart, from his essence and being, and his whole life depends on it.

וזו הבחינה היא מבחינת נחל איתן המשמשות לעתיד שלעתיד לבא כתיב אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' והביאך וגו'

And this level comes from the level of nachal eisan, [whose letters] serve for the future. For of the Time to Come it is written, "If your dispersed will be at the end of the heavens," etc., "and He will bring you," etc.,

והיטבך והרבך מאבותיך שתהיה בעילוי אחר עילוי במדרגה גבוה מאד אפי' [אפילו] יותר מהאבות

"and He will do you good and multiply you more than your fathers": that you will be in ascent after ascent, at a very high level, even higher than the Patriarchs.

כמ"ש כי הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד ירום מאברהם וכו' ואז כתיב ומל ה' אלהיך את לבבך ערלת לבבך לא כתיב אלא לבבך

As it is written, "Behold, My servant shall be wise; he shall be exalted and lifted up and be very high" — "exalted" above Avraham, etc. And then it is written, "And Havayah your G-d will circumcise your heart": it does not say "the foreskin of your heart," but "your heart,"

דהיינו שכל בחי' חיצוניות הלב ימול לצאת מן ההעלם אל הגילוי בחי' פנימיות נקודת הלב הנ"ל:

meaning that He will circumcise the entire level of the outer dimension of the heart, so that the level of the inner dimension of the point of the heart, mentioned above, will come out from concealment into revelation.

6 ד וזהו שאנו מתפללים יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך כי בזה"ג [בזמן הגלות] אין השם שלם כו' ולזאת אנו אומרים יהי שם י"ה רבא שיגדל בחינת שם י"ה

4. And this is why we pray, "May His great Name be blessed forever and to all eternity (le'alam ule'almei almaya); may it be blessed": for in the time of exile the Name is not whole, etc., and therefore we say, "May the Name Kah be great" — that the level of the Name Kah should grow great

(זהו כפי' הטא"ח [הטור אורח חיים] סי' נ"ו בפי' שמיה רבא ולעיל ס"פ שלח ע"פ אני כו' נתבאר דשמיה רבא היינו שמו הגדול והוא כמ"ש התוס' [התוספות] ריש ברכות ושתי הכוונות אמת.

(this follows the interpretation of the Tur, Orach Chaim, section 56, on the meaning of shemei rabba. Above, at the end of Parshas Shelach, on [the verse] "I am," etc., it was explained that shemei rabba means "His great Name," and this follows what Tosafos write at the beginning of Berachos; and both intentions are true.

וגם י"ל [יש לומר] כי הא בהא תליא ע"ד שנז' [שנזכר] בביאור ע"פ זכור הנ"ל שלהיות התחברות י"ה בו"ה הוא ע"י המשכה מא"א [מאריך אנפין] בחי' קוצי דשערי כו'

It may also be said that the one depends on the other, along the lines of what was mentioned in the explanation of [the verse] "Remember," mentioned above: that yud-hei comes to be joined with vav-hei through a drawing down from Arich Anpin [the Long Countenance], the level of "the locks of hair" (kotzei desa'arei), etc.;

וגם ע"י ששם י"ה רבא בנפש האדם ע"י"ז נמשך גילוי בחי' שמו הגדול כומ"ש [כמו שכתוב] בסמוך בפי' בשעה שישראל אומרין אמן יהא שמיה רבא מברך הקב"ה מנענע ראשו כו')

and also, through the Name Kah being great in a person's soul, the revelation of the level of His great Name is thereby drawn down, as is written nearby on the meaning of "When Israel say 'Amen, yehei shemei rabba mevarach,' the Holy One, blessed be He, nods His head," etc.)

דהיינו ההתבוננות בגדולת השם והביטול אליו ית' עד שיהיה יתברך בחי' ברכה והמשכה למקום המדות להפכם לקדושה מעומק נקודת פנימיות הלב

That is: contemplation of the greatness of G-d and self-nullification (bittul) before Him, may He be blessed, until there is "may it be blessed" (yisbarach) — the level of blessing and drawing down to the place of the emotive attributes (middos), to transform them to holiness from the depth of the inner point of the heart.

וכידוע וכמ"ש במ"א ענין ההפרש שבין ברכה להודאה כי ברכה הוא בחי' ראיה בחי' ביטול הנ"ל ואח"כ יתפשט יותר לעלם דהיינו העלם אחד ולעלמי העלם ב' עלמיא העלם ג'

As is known, and as is explained elsewhere on the difference between blessing (berachah) and acknowledgment (hodaah), blessing is the level of sight, the level of the bittul mentioned above. And afterwards it spreads further: le'alam, that is, one concealment (helem); ule'almei, a second concealment; almaya, a third concealment,

דהיינו בחי' ג' לבושים מחשבה דבור ומעשה שאפילו בבחי' מעשה שהוא העלם ולבוש השלישי החיצון מכולם יאיר שם י"ה שיהיו כולם לה' לבדו ובטלים אליו דהיינו ע"י מחשבות ודבורי התורה ומעשה המצות.

that is, the three garments: thought, speech and action; so that even in the level of action, which is the third concealment and garment, the most external of them all, the Name Kah will shine, so that they will all be for G-d alone and nullified before Him — that is, through the thoughts and words of Torah and the action of the mitzvos.

כי הנה מראש מקדם נסוכה סוף מעשה במחשבה תחילה פי' מראש היינו מראשית כל השתלשלות העולמות ומקדם היינו קודם למראש

For "from the beginning (merosh), from of old (mikedem), she was anointed (nesuchah); last in deed, first in thought." The meaning: "from the beginning" is from the very start of the entire chain of descending worlds (hishtalshelus), and "from of old" is prior to "from the beginning,"

שהוא יתי אינו בגדר עלמין כלל ואתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר כו' בלי שום שינוי כמ"ש אני ה' לא שניתי וגו'

for He, may He be blessed, is not within the bounds of worlds at all: "You were He before the world was created, and You are He after," etc., without any change, as it is written, "I, Havayah, have not changed," etc.

כי הוא למעלה מבחי' עולמות מבחינת ממלא ומבחי' סובב כל עלמין

For He is above the level of worlds — above the level of the light that fills [all worlds] (memalei) and the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

כי ממלא וסובב שייך לומר בגדר ובחי' עולמות אבל במהותו ועצמותו לא שייך לומר לא בחי' ממלא ולא בחינת סובב וע"ז אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] מה לפנים מה לאחור כו'.

For "filling" and "encompassing" apply within the bounds and level of worlds, but of His being and essence one cannot speak of either the level of memalei or the level of sovev. And of this our Sages, of blessed memory, said, "what is before, what is after," etc.

7 והנה בחינה זו ירדה ונשתלשלה ונתלבשה במעשה המצות אשר לזאת גם במעשה המצות יש בחינת ביטול הנ"ל

Now, this level descended, came down step by step, and was clothed in the action of the mitzvos; and therefore in the action of the mitzvos, too, there is the level of self-nullification (bittul) mentioned above.

וצריך בעסק התורה והמצות שתכלה אליו הנפש למקורא דכולא מקור מים חיים וגו' משא"כ האומר אין לי אלא תורה כו' ועל זה נאמר אותי עזבו מקור מים חיים וגו'.

And in occupying oneself with Torah and mitzvos the soul must pine away for Him, for the Source of all, "the source of living waters," etc.; whereas one who says, "I have nothing but Torah," etc. — of this it is said, "They have forsaken Me, the source of living waters," etc.

וזהו ראה אנכי נותן פי' אנכי מי שאנכי דהיינו בחי' אנכי ה' אלהיך שהוא דבור ראשון של קבלת התורה

And this is [the meaning of] "See, I give": "I" (Anochi) means "the One who I am," that is, the level of "I am Havayah your G-d," which is the first utterance of the receiving of the Torah

(ועיין ברבות ר"פ ראה א"ר [אמר רבי] אלעזר משאמר כו' ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה).

(see the Midrash Rabbah at the beginning of Parshas Re'eh: "Rabbi Elazar said: From when [He] said," etc.; and see what is written in the discourse beginning "And G-d spoke all these words").

נותן לפניכם בבחי' פנים שלכם בחי' ברכה שבשביל שיש בבחי' פנים שלכם בחי' הויי' כי ישראל עלו במחשבה לזאת תוכלו להמשיך עליכם בחינת ברכה ממקורא דכולא

"[I] give before you" — in your level of "face" (panim) — the level of blessing: because in your level of "face" there is the level of Havayah, for Israel arose in thought, therefore you can draw down upon yourselves the level of blessing from the Source of all.

וזהו את הברכה אשר תשמעו אל מצות הויי' מפני כי מראש מקדם נסוכה (ופי' מקדם יובן ממ"ש בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין שנק' התורה משל הקדמוני קדמונו של עולם כו'

And this is [the meaning of] **"the blessing, that (asher) you listen to the commandments of Havayah," because "from the beginning, from of old, she was anointed."** (The meaning of "from of old" (mikedem) will be understood from what is written in the discourse beginning "A person is obligated to become intoxicated on Purim," on the Torah being called "the parable of the Ancient One" (mashal hakadmoni), the One who preceded the world, etc.;

ובד"ה ששית ימים תאכל מצות בפי' רוח קדים דגבי קריעת ים סוף ובד"ה ביום השמיני שלח בפי' וקדם צרתני כנ"ל ולשון נסוכה הוא כמ"ש במ"א ע"פ ושמנה נסיכי אדם.

and in the discourse beginning "Six days you shall eat matzos," on the meaning of "the east wind" (ruach kadim) at the splitting of the Sea of Reeds; and in the discourse beginning "On the eighth day he sent," on the meaning of "and before (kedem) You formed me," as mentioned above. And the term nesuchah is as explained elsewhere on [the verse] "and eight princes (nesichei) of men."

וביאור ענין ראה אנכי נותן כו' הנה במ"א נת' [נתבאר] בענין ההפרש בין ברכה לתפלה שהברכה היא גילוי השרש שבהעלם שיתברך ויהיה נמשך לידי גילוי ולא המשכה חדשה לגמרי.

And the explanation of "See, I give," etc.: it was explained elsewhere, regarding the difference between blessing and prayer, that blessing is the revelation of the root that is in concealment, that it be "blessed" and drawn down into revelation, and not an entirely new drawing down.

וזהו ההפרש בין ברכה לתפלה וזהו איש אשר כברכתו ברך אותם ולכן אמר ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו כי שרשו נעלה יותר וזהו שבשביל שעלו במחשבה לזאת דייקא תוכל להמשיך אליכם בחי' ברכה כו'.)

And this is the difference between blessing and prayer. And this is [the meaning of] "each according to his blessing he blessed them"; and therefore he said, "But his younger brother shall be greater than he," for his root is higher. And this is [the point]: because they arose in thought, for this reason specifically you can draw down to yourselves the level of blessing, etc.)

(ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים בפי' כי תקנה עבד עברי) להמשיך בהם בחי' הדעת משרשן כו' ע"ש

(And see what is written on [the verse] "And these are the ordinances," on the meaning of "If you acquire a Hebrew servant") — to draw down into them the level of Daas (knowledge) from their root, etc.; see there.

והנה מבואר לעיל שההפרש בין ברכה להודאה שברכה היא בחי' ראיה וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה.

Now, it was explained above that the difference between blessing and acknowledgment is that blessing is the level of sight; and this is [the meaning of] "See, I give before you today a blessing":

שע"י שאנכי נותן לפניכם ברכה ע"י"ז ראה בחי' ראיה שהוא בחי' ביטול דחי"ע [דחכמה עילאה] כו' ועו"ל [ועוד יש לומר] בענין אנכי נותן כו' ברכה ע"ד מ"ש סד"ה האזינו השמים בענין הברכה ויתן לך האלקים מטל השמים כו':

that through "I give before you a blessing," there is thereby "See," the level of sight, which is the level of the bittul of supernal Chochmah, etc. One may further explain "I give … a blessing" along the lines of what is written at the end of the discourse beginning "Listen, O heavens," on the blessing "And may G-d give you of the dew of heaven," etc.

8 קיצור(א) בשעת קבלת התורה דכתיב פב"פ [פנים בפנים] דבר הוי' עמכם נמשך לכל אחד בחינת הוי' בבחינת פנים בהנשמה (עמ"ש בד"ה זכור ושמור שהנשמות שרשן מבחינת גרמוהי וע"י התורה מתעלים בבחי' חיוהי וזהו שאז נמשך בהם בחינת הוי'.

Summary. (1) At the time of the receiving of the Torah, of which it is written, "Face to face Havayah spoke with you," the level of Havayah was drawn to each one, in the level of "face" (panim) in the soul (see what is written in the discourse beginning "Remember and Keep," that the souls are rooted in the level of "His vessels" (garmohi), and through the Torah they rise to the level of "His life-forces" (chayohi); and this is why the level of Havayah was then drawn into them.

והיינו ע"י דבור אנכי בחינת איהו ממש ועמ"ש ע"פ וארא כו' ושמי הוי"ה לא נודעתי להם כ"א זהו נמשך על ידי מתן תורה)

That is, through the utterance "I," the level of ihu ("He") Himself. And see what is written on [the verse] "And I appeared," etc., "but by My Name Havayah I did not make Myself known to them": rather, this was drawn down through the Giving of the Torah.)

בחינת היו"ד דשם הוא החכמה שהיא בחינת ביטול שלמעלה מהבינה והדעת כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ס"פ י"ח ונק' משכיל לאיתן וזה כפי' הפרדס ערך משכיל וערך איתן זח"ב [זהר חלק ב'] משפטים (ק"י סע"א [סוף עמוד א])

The level of the yud of the Name is Chochmah (wisdom), which is the level of self-nullification (bittul) that is higher than Binah (understanding) and Daas (knowledge), as is explained in Sefer Shel Beinonim [Tanya], at the end of chapter 18; and it is called "a maskil of Eisan." This follows the explanation of the Pardes, under the entries "maskil" and "eisan"; Zohar, Part II, Mishpatim (end of 110a)

(ועמ"ש בד"ה מצה זו ובד"ה מי מנה בענין הבחינה הרביעית דרובע ישראל) ובחי' ה"א עילאה היא בחי' בינה התבוננות (עמ"ש סד"ה ביום השמיני עצרת)

(and see what is written in the discourse beginning "This matzah" and in the discourse beginning "Who has counted," on the subject of the fourth level, of "the fourth part (rova) of Israel"). And the level of the upper hei is the level of Binah, contemplation (see what is written at the end of the discourse beginning "On the eighth day, an assembly").

ובי' בחי' אלו נקרא נקודה בהיכליה ונקרא תרין ריעין ועמ"ש מענין יו"ד של שם בבה"ז [בביאורי הזהר] פ' אחרי ע"פ המאמר שם (דע"ט ע"ב) הביאו עלי כפרה:

And these two levels are called "a point in its palace," and are called "two companions." And see what is written on the subject of the yud of the Name in Biurei HaZohar, Parshas Acharei, on the saying there (page 79b), "Bring an atonement for Me."

9 (ב) ובחינת וא"ו הוא ההמשכה מחו"ב [מחכמה ובינה] לששה מדות שבלב ונק' נחל איתן עיין בפרדס ערך נחל ובמא"א [ובמאורי אור] אות נו"ן סכ"ו ואח"כ ה' אחרונה היא מחודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] של התורה.

(2) And the level of the vav is the drawing down from Chochmah and Binah to the six emotive attributes (middos) in the heart, and it is called nachal eisan; see the Pardes, under the entry "nachal," and Me'orei Or, letter nun, section 26. And afterwards, the final hei is the thought, speech and action of the Torah.

וזהו נר דלוק על ראשו (ועמ"ש בד"ה כי אתה נרי הויה) ומלמדי' [ומלמדים] אותו כו' (ועמ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי' ועיין במא"א [במאורי אור] אות למ"ד סעיף כ"ט):

And this is [the meaning of] "a lamp is lit above his head" (and see what is written in the discourse beginning "For You are my lamp, Havayah") "and they teach him," etc. (and see what is written on [the verse] "And all your children shall be taught of Havayah," and see Me'orei Or, letter lamed, section 29).

10 (ג) אך ענין שאין השם שלם היינו שאין נמשך בחי' נחל איתן לתוך המדות ומחדומ"ע [ומחשבה דיבור ומעשה] וכענין מ"ש בזח"א [בזהר חלק א] (ד"ו ע"ב) ע"פ ונהר יחרב ויבש וע' בפ' שמות (ד"ט ע"ב).

(3) But the matter of the Name not being whole is that the level of nachal eisan is not drawn into the emotive attributes (middos) and into thought, speech and action, like what is written in the Zohar, Part I (page 6b), on [the verse] "And the river shall be wasted and dried up"; and see in Parshas Shemos (page 9b).

וצ"ל ומלתם את ערלת לבבכם שע"י אח"כ ומל ה' את לבבך גם מילה היינו מל י"ה

And there must be "You shall circumcise the foreskin of your heart," so that through this, afterwards, "Havayah will circumcise your heart." Also, milah (circumcision) is [the letters of] mal ("circumcise") [and] Kah.

והנה את לבבך ואת לבב זרעך ר"ת אלול כי הם ימי רצון עמ"ש בד"ה אני לדודי: [ראשי תיבות]

Now, "es levavcha ve'es levav zarecha" ("your heart and the heart of your offspring"): [their] initials [spell] Elul, for these are days of [Divine] favor; see what is written in the discourse beginning "I am my Beloved's."

(ד) וזהו שאנו מתפללים יהא שמיה רבא מברך פי' שם י"ה יהיה רבא שיהיה נמשך בבחי' ו"ה.

(4) And this is why we pray, "May His great Name be blessed" (yehei shemei rabba mevarach): the meaning is, the Name Kah will be great, so that it will be drawn into the level of vav-hei.

וכן פי' בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (קס"ה ע"ב) ע"פ סלו לרוכב בערבות בי"ה שמו. וע"ש בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ומ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים.

So too it is explained in the Zohar, Part II, Terumah (page 165b), on [the verse] "Extol Him who rides upon the heavens, by His Name Kah." See there in the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto), and what is written on this in the explanation of [the verse] "For as the new heavens."

והמשכה זו היינו ע"י מחשבה ודבור של התורה ומעשה המצות וזהו את הברכה שיהיה שם י"ה מברך זהו על ידי אשר תשמעו אל מצות הוי"ה עמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד'. ומ"ש סד"ה טובה הארץ מאד מאד. וסד"ה מי מנה.

And this drawing down is through the thought and speech of Torah and the action of the mitzvos. And this is [the meaning of] "the blessing": that the Name Kah be blessed, and this is through "that you listen to the commandments of Havayah." See what is written on [the verse] "And now, may the power of Ado-nai be great," and what is written at the end of the discourse beginning "The land is very, very good," and at the end of the discourse beginning "Who has counted."

וגם כי מל"ת [מצות לא תעשה] שרשם בי"ה ומ"ע [ומצות עשה] בו"ה כמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן.

And also, the prohibitive commandments are rooted in yud-hei and the positive commandments in vav-hei, as is written in the discourse beginning "These are the accounts of the Mishkan."

ועיין מענין ברכה בזח"ב [בזהר חלק ב'] בשלח (ס"ג ע"ב) ובמא"א [ובמאורי אור] אות ביי"ת (סל"ה ול"ט). והיינו שעיקר הברכה הוא המשכת אור הסוכ"ע בחי' ע"ק [עתיקא קדישא] בממכ"ע [בממלא כל עלמין] והיינו ענין שיהיה השם שלם.

And see on the subject of blessing in the Zohar, Part II, Beshalach (page 63b), and in Me'orei Or, letter beis (sections 35 and 39). That is, the essence of blessing is the drawing down of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the level of Atika Kadisha [the Holy Ancient One], into the light that fills all worlds (memalei kol almin); and this is the matter of the Name becoming whole.

עיין זח"ב [זהר חלק ב'] ס"פ תרומה (קע"ה ב') ובפ' וישלח (קס"ז ב'). ועמ"ש מענין וברכת את ה' סד"ה ואכלת ושבעת.

See the Zohar, Part II, at the end of Parshas Terumah (page 175b), and in Parshas Vayishlach (page 167b). And see what is written on "and you shall bless Havayah" at the end of the discourse beginning "And you shall eat and be satisfied."

ולכן הכח הזה להמשיך הברכה זהו ע"י דבור אנכי שעל ידי זה נמשך בכל אחד שם הוי' שעל ידי זה הוא המשכת הברכה להיות ברוך הוי' כו' מן העולם ועד העולם כו' (בתהלים סס"י [סוף סימן] ק"ו):

Therefore this power to draw down the blessing comes through the utterance "I" (Anochi), through which the Name Havayah was drawn into each one; and through this comes the drawing down of the blessing, so that there is "Blessed is Havayah," etc., "from world to world," etc. (in Psalms, at the end of Psalm 106).

(ה) וגם כי הנה התורה מתחלת בבי"ת לפי שהוא סימן ברכה ועמ"ש מזה בזח"א [בזהר חלק א] ר"פ ויגש (דר"ה ע"ב)

(5) Also, the Torah begins with a beis because it is a sign of blessing (and see what is written on this in the Zohar, Part I, at the beginning of Parshas Vayigash (page 205b)).

ואע"פ [ואף על פי] שהאל"ף הוא אותיות פלא שלמעלה מבחינת בי"ת אך הוא בבחי' פלא והעלם וגם כי שם הוא כחשכה כאורה כו' וכמ"ש בד"ה בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים כו'

And although the alef is [spelled with] the letters of pele (wonder), which is above the level of the beis, it is in the state of wonder and concealment; and also, there "darkness is like light," etc., as is written in the discourse beginning "When Pharaoh sent," on the subject of "How long-suffering," etc.

ואיתא ברבות ר"פ בראשית כ"ו דורות היה האל"ף קורא תגר כו'

And it is stated in the Midrash Rabbah at the beginning of Bereishis that for twenty-six generations the alef complained, etc.

למחר אני בא ליתן תורה ואיני פותח אלא בך שנאמר אנכי כו' והיינו כי ע"י שניתנה תורה אזי יוכל להיות גילוי ההעלם וגם אז נמשך אנכי להיות הוי' אלקיך כו

[G-d answered:] "Tomorrow I am coming to give the Torah, and I will open only with you, as it is said, 'I (Anochi),'" etc. That is, through the Torah being given, there could then be a revelation of what is concealed; and also, then Anochi was drawn down to be "Havayah your G-d," etc.

ולכן ניתנה בהר סיני שירדה שנאה על הרע עמ"ש סד"ה מצה זו בענין בעבור זה כו'

Therefore it was given on Mount Sinai, from which hatred (sinah) descended upon evil; see what is written at the end of the discourse beginning "This matzah," on the subject of "because of this," etc.

ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות בפי' פותח בברוך כו' וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה היינו שמבחי' אלף דאנכי שלמעלה ממדרגת הבי"ת נמשך היום הברכה לפניכם כו'

And see what is written in the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," on the meaning of "opens with 'Blessed,'" etc. And this is [the meaning of] "See, I give before you today a blessing": that from the level of the alef of Anochi, which is above the rank of the beis, the blessing is drawn down today before you, etc.

והיינו ע"ד מ"ש בזח"א [בזהר חלק א] ויצא (קנ"ח ב') ע"פ ברוך הוי' כו' מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא דהיינו ע"ד מ"ש לפני יג"מ [י"ג מדות] ויקרא הוי' הוי'

This is along the lines of what is written in the Zohar, Part I, Vayetzei (page 158b), on [the verse] "Blessed is Havayah," etc., "from world to world": from the hidden world to the revealed world. That is, along the lines of what is written before the Thirteen Attributes, "And He called: Havayah, Havayah,"

דהיינו לחבר ולהמשיך שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות שהוא ע"ק [עתיקא קדישא] בשם הוי' שבסדר השתלשלות והתהוות העולמות וכמ"ש מזה סד"ה וירא ישראל את היד הגדולה.

that is, to join and draw down the Name Havayah that is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), which is Atika Kadisha, into the Name Havayah that is within the order of hishtalshelus and the coming into being of the worlds; as is written on this at the end of the discourse beginning "And Israel saw the great hand."

11 וזהו ענין שמיה רבא מברך כו' וזהו למעלה ממדרגת הברכה מה שנברא העולם באות ב"ת שהוא הברכה משם הוי' שבהשתלשלות העולמות כו'.

And this is the meaning of "shemei rabba mevarach," etc.; and this is above the rank of the blessing by which the world was created with the letter beis, which is the blessing from the Name Havayah that is within the chain of descending worlds (hishtalshelus), etc.

אבל על ברכה והמשכה זו דבחי' הוי' הי' מן העולם ועד העולם על זה נאמר ראה אנכי מי שאנכי נותן לפניכם היום דוקא ע"י מתן תורה ברכה כו'.

But concerning this blessing and drawing down of the level of "Havayah, Havayah," "from world to world" — of this it is said, "See, I" — the One who I am — "give before you today," specifically through the Giving of the Torah, "a blessing," etc.

12 ולהמשיך ברכה זו זהו ע"י אשר תשמעו אל מצות הוי' כנ"ל וע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] היום אם בקולו תשמעו.

And drawing down this blessing is through "that you listen to the commandments of Havayah," as mentioned above; and along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, "Today — if you will listen to His voice."

עמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] והקללה אם לא תשמעו הוא רק להעביר רוח החיצונים והטומאה של היצה"ר [היצר הרע] בכדי שיתקיים הברכה הנ"ל כמ"ש מזה בד"ה אלה החוקים והמשפטים בפ' בחקתי.

See what is written on this in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly." And "the curse, if you do not listen," is only in order to remove the spirit of the external forces and the impurity of the evil inclination, so that the blessing mentioned above will be fulfilled, as is written on this in the discourse beginning "These are the statutes and the ordinances," in Parshas Bechukosai.

וז"ש [וזהו שכתוב] גבי ברכה אשר תשמעו ולא אם תשמעו כמ"ש גבי והקללה אם. כי הברכה אינה בספק כי בין כך ובין כך הסוף שיקויים הברכה

And this is why, regarding the blessing, it says "that (asher) you listen," and not "if (im) you listen," as it says regarding "and the curse, if." For the blessing is not in doubt, since either way, in the end the blessing will be fulfilled.

וזהו ויברך דוד את ה' ר"ת [ראשי תיבות] ודאי. הודאי שמו כן תהלתו עיין מ"ש מזה במא"א [במאורי אור] אות וא"ו ס"ו:

And this is [the meaning of] "And David blessed Havayah": [its] initials [vav, dalet, alef, yud] are vadai ("certain"). "His Name is 'the Certain,' and so is His praise"; see what is written on this in Me'orei Or, letter vav, section 6.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 2

אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו וגו'

After Havayah your G-d shall you walk

◇

1 אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו וגו'. פרט הכתוב ששה דברים בעבודת ה'. תלכו. תיראו. תשמרו. ובקולו תשמעו. ואותו תעבודו. ובו תדבקון.

"After Havayah your G-d shall you walk, and Him shall you fear," etc. The verse spells out six things in the service of G-d: "you shall walk"; "you shall fear"; "you shall keep"; "and to His voice you shall listen"; "and Him shall you serve"; "and to Him shall you cleave."

הנה מה כתיב לעיל מיניה כי מנסה ה' אלהיכם אתכם לדעת וגו'.

Now, what is written just before it? "For Havayah your G-d is testing you, to know," etc.

2 ולהבין מהו כי מנסה וגו'. הענין כי הנה הנשמה קודם ירידתה בעולם הזה היתה עומדת בעולם העליון.

To understand what "For [Havayah your G-d] is testing," etc., means: the matter is that the soul, before its descent into this world, stood in the higher world,

וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו ושם היה אצלה גילוי אלהותו יתי, ואח"כ ירדה בסתר המדרגות בעוה"ז השפל להיות בהסתר פנים וריחוק מקום מאור ה' ותכלית ירידתה היא בשביל הנסיונות שבאין להאדם

as it is written, "As Havayah lives, before Whom I stood"; and there it had a revelation of His G-dliness, blessed be He. Afterwards it descended, in the concealment of the levels, into this lowly world, to be in the hiding of the Face and in remoteness of place from the light of G-d. And the purpose of its descent is for the sake of the tests that come to a person,

שהם מהסתר פנים והסתלקות חיות השפע במניעת בריאת הגוף או מניעת ממון כדי להסתיר על אור וחיות ה' וקדושתו יתּ' ולהיות מונע מבית ומבחוץ לאדם שבא להתקרב להּ' ולעבודתו יתּ' כי דרך רשעים צלחה.

which come from the hiding of the Face and the withdrawal of the life-force of the divine flow: in the withholding of the body's health, or the withholding of money, in order to conceal the light and life-force of G-d and His holiness, blessed be He, and to be a hindrance, from within and from without, to a person who comes to draw near to G-d and to His service, blessed be He; for "the way of the wicked prospers."

3 וזהו ובא האות והמופת לאמר נלכה כו'. כלומר ששם גילוי האות והמופת והגבהת קרנם בהגדלה וריבוי החיות

This is [the meaning of] "And the sign and the wonder come, saying, 'Let us go…,'" etc. That is to say, there is a revelation of the sign and the wonder there, and a raising of their horn, through a magnifying and an increase of life-force.

ולכן אומרים ידינו דוקא רמה וגו' ומגביהין כנשר קנם וצריך האדם התגברות יתירה לעמוד בנסיון שלא לחוש לשום מניעה ח"ו [חס ושלום].

Therefore they say, "Our hand," specifically, "is high," etc., and they raise their nest high like the eagle. So a person needs extra strengthening to withstand the test, so as not to heed any hindrance, G-d forbid.

ובשביל כך באין לו הנסיונות כדי שיתגבר עליהם כדי שעי"ז כן יבוא למעלת ומדרגת לדעת

And it is for this reason that the tests come to him: so that he will overcome them, so that through this he will come to the eminence and level of "to know,"

דהיינו שיהא אצלו בחי' דעת והשגה והרגשה בו יתּ' בבחי' ראיה והשגה שהדעת הוא נמשך מבחי' ראיה

that is, that he will have the level of Daas (knowledge), comprehension and feeling of Him, blessed be He, in the manner of seeing and comprehending; for Daas is drawn from the level of sight,

כדכתיב אתה הראת לדעת שהוא בחי' ומבשרי אחזה אחזה ממש (ובזה יובן הפסוק כי מנסה כו' אתכם לדעת כו')

as it is written, "You have been shown, to know," which is the level of "From my flesh I behold": literally "behold." (And with this the verse "For [Havayah your G-d] is testing you, to know," etc., will be understood.)

(דאין פי' הפסוק לדעת הישכם אוהבים כו' שיהיה הקב"ה יודע כו' דאטו לנסיון הוא צריך כדי לדעת והלא הכל גלוי לפניו יתי' ויודע בראש מה שיהיה בסוף ומה שיבחור האדם

(For the meaning of the verse "to know whether you love," etc., is not that the Holy One, blessed be He, will know, etc. Does He, then, need a test in order to know? Is not everything revealed before Him, blessed be He, and He knows at the beginning what will be at the end, and what a person will choose?

ועיין במדרש רבה פ' וירא ר"פ נ"ד והרמב"ן [והרבי משה בן נחמן] בפי' החומש ס"פ וירא פי' שהנסיון הוא כדי להיות לאדם שכר מעשה טוב ולא שכר לב טוב לבד ועיין בזהר וירא) (דק"ו ע"ב) וצ"ל דא"כ מהו פי' כי מנסה כו' לדעת כו'.

See the Midrash Rabbah, Parshas Vayera, at the beginning of section 54; and the Ramban, in his commentary on the Chumash at the end of Parshas Vayera, explains that the test is so that a person will have the reward of a good deed, and not only the reward of a good heart. And see the Zohar, Vayera) (106b). So we must understand: if so, what is the meaning of "For [He] is testing, etc., to know," etc.?

ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר] דפי' לדעת היינו שעי"ז יומשך בחי' הדעת בנפש האדם דהיינו כמו שמרגיש את נפשו כאלו רואה

But according to what has been said, it is well resolved: the meaning of "to know" is that through this the level of Daas will be drawn into a person's soul. That is, just as he feels his soul, as though he sees

שהיא היא המחיה את הגוף ובלעדה אין לגוף קיום וחיות כו', כך יהא מורגש אצלו כי הוא יתי' חיי החיים כאלו רואה כו'.

that it is what gives life to the body, and without it the body has no existence and no life, etc., so will he feel that He, blessed be He, is the Life of life, as though he sees, etc.

4 והטעם שהנסיונות מביאין את האדם לידי דעת כי הנה הנסיונות הגם שירדו בהסתר פנים להיות מסתירים על חיות ה' וקדושתו יתי'

The reason the tests bring a person to Daas: although the tests have descended in the hiding of the Face, in order to conceal the life-force of G-d and His holiness, blessed be He,

הנה מוסתר בהם חיות אלהי כענין ה' אמר לו קלל כו' וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] גלו לבבל שכינה עמהם שהיא היא המסתתרת ומתלבשת בשר של בבל להיות הוא המושל ולהיות ישראל נתונים תחתיו.

yet a G-dly life-force is hidden within them, as in "Havayah said to him, 'Curse,'" etc.; and as the saying of our Sages, of blessed memory: "[When] they were exiled to Babylon, the Shechinah (Divine Presence) was with them." For it is [the Shechinah] that hides itself and enclothes itself in the prince of Babylon, so that he will be the ruler and Israel will be placed under him.

5 והנה החיות אלהי שירד מטה מטה בהעלם והסתר פנים יסודתו בהררי קדש ממקום גבוה מאד נעלה ממדרגות עליונות דקדושה כנודע ממשל נפילת החומה כו'

Now, the G-dly life-force that has descended lower and lower, in concealment and the hiding of the Face, "its foundation is in the mountains of holiness": from a very high and exalted place, from the higher levels of holiness, as is known from the parable of the falling of a wall, etc.;

אלא שנפל וירד מטה מטה בסתר המדרגות וכשעומד האדם בנסיון ומתגבר נגד כל מונע אזי קורע כל המסכים המסתירים ומעלימים אור וחיות ה'

only, it fell and descended lower and lower, in the concealment of the levels. And when a person withstands the test and prevails against every hindrance, he then tears apart all the screens that hide and conceal the light and life-force of G-d.

ונמצא שיוצא אור וחיות ה' מהעלם אל הגילוי ונמשך גילוי זה בנפשו להמשיך לה בחי' דעת והתגלות אלקותו יתי'

It follows that the light and life-force of G-d emerge from concealment into revelation, and this revelation is drawn into his soul, drawing into it the level of Daas and the revelation of His G-dliness, blessed be He.

וכמו מוצא פי' ה' שבמאכל שמחיה את האדם לפי ששרשו מאד נעלה כו' כמ"ש במ"א

It is like the "utterance of the mouth of Havayah" in food, which gives life to a person because its root is very lofty, etc., as is explained elsewhere.

(אלא שזה הניצוץ המוסתר בהנסיון שרשו גבוה ונעלה יותר מהניצוץ שבמאכל שהרי נפל למטה יותר כו' וכנודע מענין פני אריה ופני שור כו' וזהו אחרי ה' תלכו והוא ע"ד מ"ש משכני אחריך נרוצה.

(Except that this spark, hidden in the test, has a root higher and loftier than the spark in food, since it has fallen lower, etc., as is known from the matter of the face of the lion and the face of the ox, etc. And this is "After Havayah [your G-d] shall you walk." It is along the lines of what is written, "Draw me; after You we will run."

פי' אחריך דייקא בחינת אחוריים שהוא כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני כמו האב המסתיר א"ע [את עצמו] מבנו בכדי שהבן ירדוף אחריו ויתגלה חכמת הבן ודעתו החזקה שיבין שההסתר אינו אמיתי אלא רק בכדי שיבקשנו בחפש מחופש ואז ימצאנו וישמחו שניהם

That is: "after You," precisely: the level of the back, which is as it is written, "And I will surely hide My face"; like a father who hides himself from his son so that the son will chase after him, and the son's wisdom and his firm knowledge will be revealed, in that he understands that the hiding is not real, but only so that he will seek him with diligent searching, and then he will find him, and both of them will rejoice.

וזהו משכני להיות אחריך נרוצה. ועי"ז אח"כ נגילה ונשמחה בך שמבחי' אב"א [אחור באחור] יבוא לבחי' פנים בפנים כו' ועמ"ש בפ' תצוה בד"ה זכור את כו' ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא דף כ' תחלת ע"ב).

And this is "Draw me," so as to be "after You we will run." And through this, afterwards, "We will exult and rejoice in You": from the level of back to back he will come to the level of face to face, etc. See what is written in Parshas Tetzaveh, in the discourse beginning "Remember what," etc.; and see the Zohar, Part III, Vayikra, page 20, at the beginning of side b.)

אך להיות גילוי הדעת באדם היינו כאשר תתבונן נפש השכלית בגדולת א"ס ב"ה כל חד לפום שיעורא דיליה

However, for Daas to be revealed in a person: this is when the intellectual soul contemplates the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, each one according to his own measure.

וכמרז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אם אין בינה אין דעת שע"י התבוננות נעשה הרחבת הדעת להגדיל האהבה המוסתרת בלב שהיא בהעלם בבחינת נקודה חדא

And as our Sages, of blessed memory, said, "If there is no understanding, there is no knowledge": for through contemplation an expansion of Daas comes about, to magnify the love hidden in the heart, which is in concealment, as a single point.

ועל ידי ההתבוננות נגדלת ונתרבה האהבה ויוצאת מהעלם אל הגילוי כו' וענין התבוננות זו שגורמת הגדלת אהבה זו היא מבוארת בפסוק אחרי ה' אלהיכם תלכו.

And through the contemplation the love grows and increases, and emerges from concealment into revelation, etc. And the nature of this contemplation, which brings about the growth of this love, is explained in the verse "After Havayah your G-d shall you walk."

כי הנה ביאור ענין אחרי וביאור ענין תלכו הוא על פי מה שנודע מאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית שבכל יום מתחדש חידוש הבריאה מאין ליש

For the explanation of "after" and the explanation of "you shall walk" rest on the known saying, "Who in His goodness renews each day, continually, the work of Creation": each day creation is renewed afresh, from nothing into something,

וכמו שהיתה תחלת הבריאה בשי"ב [בששת ימי בראשית] מאין ליש ממש. כמו"כ [כמו כן] עתה מתחדשת הבריאה יש מאין ממש כו'.

and just as the beginning of creation, in the six days of Creation, was from nothing into something, literally, so too now creation is renewed, something from nothing, literally, etc.

6 ולהבין ענין יש מאין והלא כתיב כי ממך הכל וכולא קמיה כלא חשיב כו' שכל מה שלמטה מטה הוא כלא וכאין כו' ולמה נק' הבריאה בשם יש מאין והלא נהפוך הוא.

To understand [the concept of] "something from nothing": is it not written, "For everything is from You," and "All before Him are considered as nothing," etc., [meaning] that everything far below is as nothing and as naught, etc.? Why, then, is creation called by the name "something from nothing"? Is it not just the reverse?

אך על זה אמר דוד המלך עליו השלום כי עמך מקור חיים באורך נראה אור שהאמת הוא שמקור החיים הוא עמך כי ממך הכל ומ"מ נק' יש מאין כי באורך נראה אור.

But concerning this King David, peace be upon him, said, "For with You is the source of life; in Your light we see light." The truth is that the source of life is with You, for everything is from You; nevertheless it is called "something from nothing," because "in Your light we see light."

פי' באור וזיו בעלמא כמשל זיו השמש מהשמש שאינו מערך מהותו כלל כך השתלשלות והתהוות כל העולמות הם רק בחי' הארה והארה דהארה כו'

That is: by mere light and radiance, as in the analogy of the sun's radiance from the sun, which bears no comparison at all to its essence. So the chain of descent (hishtalshelus) and the coming into being of all the worlds are only the level of an illumination, and an illumination of an illumination, etc.

באורך הם עולמות עליונים נראה אור הם עולמות תחתונים שהם הארה דהארה כו' (ע' [עיין] באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי).

"In Your light": these are the higher worlds; "we see light": these are the lower worlds, which are an illumination of an illumination, etc. (See Iggeres HaKodesh, the section beginning "He and His life-forces.")

ולכן אמר כי עמך ולא אמר כי אתה דהוה משמע שאתה בעצמך כביכול הוא המתלבש כו'.

Therefore he said "For with You," and did not say "For You," which would imply that You Yourself, as it were, are the one who is enclothed, etc.

אבל כי עמך פי' שמקור חיים הוא בטל וטפל עמך שנמשך מבחי' זיו בלבד כי מהותו ועצמותו ית' כביכול אינו בגדר השתלשלות והתלבשות כלל.

But "For with You" means that the source of life is nullified and subordinate with You, since it is drawn from the level of radiance alone; for His Being and Essence, blessed be He, as it were, is not within the bounds of the chain of descent and of enclothement at all.

7 ולכן נקרא הבריאה יש מאין דהיינו מבחי' שהוא כאין ואפס וכלא חשיב שאינה מבחי' עצמותו ומהותו ית' כלל

Therefore creation is called "something from nothing," that is, from a level that is as nothing and naught and considered as nothing, for it is not from the level of His Essence and Being, blessed be He, at all,

רק בחי' זיו והארה ממנו ית' והוא בחי' ומדת מלכותו ית' וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים שע"י שעלה במחשבתו ית' אנא אמלוך כו'

but only the level of radiance and illumination from Him, blessed be He. This is the level and attribute of His Malchus (sovereignty), blessed be He, as it is written, "Your kingship is a kingship over all worlds": that is, through "I will reign," etc., having arisen in His thought, blessed be He;

שבחי' מלוכה הוא רק בחי' שם שהיא התפשטות לזולתו להיות שמו נקרא מלך עליהם שאין זה אלא זיו כו'.

for kingship is only the level of a name, which is an extension to others besides himself, so that his name is called king over them; and this is nothing but radiance, etc.

8 וזהו ענין אחרי ה' בחי' אחוריים ומזה נמשך תלכו היא בחי' אהבה שנק' בשם הליכה כמ"ש הלוך ונסוע הנגבה

And this is the meaning of "after Havayah": the level of the back (achorayim). And from this is drawn "you shall walk," which is the level of love, called by the name "walking," as it is written, "going on and journeying toward the south."

שכאשר יתבונן ויעמיק בשכלו ותבונתו מקרב איש ולב עמוק שכל השתלשלות העולמות אינן אלא זיו כו' ממילא יומשך לאהבת ה' לבדו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו'

For when a person contemplates and delves, with his intellect and understanding, from "the inner part of a man and a deep heart," [into the fact] that the whole chain of descending worlds is nothing but radiance, etc., he will naturally be drawn to the love of G-d alone, as it is written, "Whom do I have in heaven? And besides You I desire nothing," etc.

(ועמ"ש בפ' וארא בפי' וידבר אלקים וגו' אני הוי'. שעל ידי ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה והתפשטותו בנבראים שזהו בחי' שם אלקים מזה ישוב לאהבה את הוי' דלית מחשבה תפיסא ביה כו'.

(See what is written in Parshas Va'eira on the explanation of "And Elokim spoke, etc.... I am Havayah": through contemplating the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, and His extension into the created beings, which is the level of the Name Elokim, one will turn from this to love Havayah, Whom no thought can grasp, etc.

וזהו פי' אחרי הוי' תלכו דבחי' גדולת א"ס ב"ה והתפשטותו בנבראים נק' אחרי הוי' בחינת מלכותו ית' ומזה יומשך ההליכה לאהבת ה' לבדו כו')

And this is the meaning of "After Havayah shall you walk": the level of the greatness of the Infinite One, blessed be He, and His extension into the created beings, is called "after Havayah," the level of His Malchus, blessed be He; and from this the walking is drawn forth, to the love of G-d alone, etc.)

ולהיות בחי' הליכה באהבה זו ממדרגה למדרגה דכמה דרגין על דרגין עד אין חקר ואהבה זו היא גדולה ונפלאה לאין קץ ותכלית להתענג על ה' ממש תענוג נפלא לאין קץ מאחר שבאמת כל העולמות אינן אלא זיו כו'

And since there is a level of walking in this love, from level to level, for there are "many levels upon levels," without limit, this love is great and wondrous, without end or limit: to delight in G-d, truly, a wondrous delight without end, since in truth all the worlds are nothing but radiance, etc.

וכתיב הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו כו' לבני ישראל עם קרובו שהם קרוביו ממש כי חלק ה' ממש עמו.

And it is written, "His splendor is over earth and heaven, and He has raised up a horn for His people," etc., "for the children of Israel, the people near to Him": for they are truly His near ones, since "the portion of Havayah," truly, "is His people."

9 ואי לזאת מה מאד תהיה שמחת הנפש גדולה לאלהים ואהבה בתענוגים. ועל זה נאמר עבדו את ה' בשמחה היא שמחת הנפש המשכלת ומתבוננת בה' חיי החיים ברוך הוא

Accordingly, how very great will be the soul's joy in G-d, and [its] "love with delights"! Of this it is said, "Serve Havayah with joy": this is the joy of the soul that comprehends and contemplates G-d, the Life of life, blessed be He.

ואמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העוה"ב [העולם הבא] לפי שחיי עולם הבא אינן אלא זיו ממנו ית' כו'.

And our Sages, of blessed memory, said, "One hour of teshuvah (return) and good deeds in this world is better than all the life of the World to Come," because the life of the World to Come is nothing but a radiance from Him, blessed be He, etc.

מה שאין כן תשובה ומעשים טובים שענין תשובה הוא להשיב את הנפש ולדבקה בו יתברך מקורא ושרשא דכולא.

This is not so with teshuvah and good deeds, for the meaning of teshuvah is to return the soul and make it cleave to Him, blessed be He, the Source and Root of all.

וזהו ג"כ מ"ש בשמחה ובטוב לבב מרוב כל דהיינו יותר מעולם הבא שנק' יום שכולו ארוך כו' (ועמ"ש בפ' וארא ע"פ לכן אמור לבנ"י [לבני ישראל] וע"פ ובבואה לפני המלך במגלת אסתר):

And this is also what is written, "with joy and with gladness of heart, more than the abundance of everything": that is, more than the World to Come, which is called "the day that is entirely long," etc. (See what is written in Parshas Va'eira on the verse "Therefore say to the children of Israel," and on the verse "And when she came before the king," in Megillas Esther.)

10 ב ואותו תיראו. הוא בחינת שוב כי תלכו הוא בחי' רצוא הלוך ונסוע ממדרגה למדרגה באהבה כו'

2. "And Him shall you fear": this is the level of "returning" (shov). For "you shall walk" is the level of "running" (ratzo), going on and journeying from level to level in love, etc.;

והשוב הוא להיות תיראו יראה בושת היא יראה פנימית מפני גדולת א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלית מחשבה תפיסא בי' [ביה] וכל נהוראין מתחשכאן קמיה כו'.

and the returning is to be "you shall fear": the fear of shame, which is inner fear, before the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself and in His glory, Whom no thought can grasp, and before Whom all lights grow dark, etc.

כי אית יראה ואית יראה יראה חיצוניות היא מפני התפשטות גדולת מלכותו ית' כמורא בשר ודם מפני התפשטות גדולת מלכותו על ריבוי עם ומדינות מלכותו כו'.

For there is fear and there is fear. Outer fear is before the spreading forth of the greatness of His sovereignty, blessed be He, like the awe of [a king of] flesh and blood because of the spreading forth of the greatness of his sovereignty over a multitude of people and the provinces of his kingdom, etc.

11 וכך כתיב אלף אלפין ישמשוניה כו'. וע"ד זה תקנו ברכת יוצר אור ששם נאמרה ונשנית יראה זו יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים כו'

And so it is written, "A thousand thousands serve Him," etc. Along these lines they instituted the blessing of Yotzer Or ["Who forms light"], where this fear is stated and repeated: "Who forms ministering beings, and Whose ministers all stand," etc.,

ומשמיעים ביראה כו' כולם כאחד עונים באימה ואומרים ביראה כו' והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול כו'

"and proclaim with fear," etc.; "all of them as one respond with dread and say with fear," etc.; "and the Ofanim and the holy Chayos [orders of angels], with a great noise," etc.;

שמזה מקבלים ישראל ג"כ בחי' יראה זו. כמשל הרואה שרים משתחוים לפני המלך כו' וכמ"ש במ"א.

for from this Israel too receive this level of fear, as in the analogy of one who sees ministers bowing before the king, etc., as is explained elsewhere.

12 והנה יראה זו קודמת לאהבה שעי"ז שמקבלים יראה זו נמשכה מדרגת האהבה האמורה באהבת עולם אהבתנו כו'

Now, this fear comes before love: for through receiving this fear, the level of love spoken of in "With an everlasting love You have loved us," etc., is drawn forth,

ויחד לבבנו לאהבה כו' הבוחר בעמו ישראל באהבה עד שבק"ש [שבקריאת שמע] נמשכה מדת האהבה העליונה לקיים ואהבת את ה' אלהיך כו'

"and unite our hearts to love," etc., "Who chooses His people Israel with love," until in the Shema the supernal attribute of love is drawn forth, to fulfill "And you shall love Havayah your G-d," etc.

ועל בחינת יראה ואהבה זו נאמר אכלתי יערי עם דבשי יער הוא שבו כל עץ ועצי שטים עומדים הם המלאכים שרפים עומדים.

Of this level of fear and love it is said, "I have eaten My forest with My honey." A forest is that in which there is every tree, and "acacia wood, standing": these are the angels, "Seraphim were standing."

13 וזהו בברכת יוצר אור ששם נאמר ענין המלאכים שעומדים ומשמיעים ביראה והאופנים ברעש גדול כו'.

And this is in the blessing of Yotzer Or, where the matter of the angels is stated: that they stand and proclaim with fear, and "the Ofanim, with a great noise," etc.

ודבשי היינו מתיקות ותענוג היא האהבה בתענוגים שנמשכה בק"ש [בקריאת שמע] ואהבת בכל לבבך שגם תוכיות הלב שהיא בהעלם והסתר האהבה המסותרת יהיה גם תוכו רצוף אהבה בהתגלות.

And "My honey" is sweetness and delight: this is the "love with delights" that is drawn forth in the Shema, "And you shall love… with all your heart": that even the inwardness of the heart, which is in the concealment and hiddenness of the hidden love, shall also have "its inside inlaid with love" in a revealed way.

ובכל נפשך כל כחות הנפש מחשבה במחשבה כו' ובכל מאדך בלי שיעור והפסק שהאהבה בתענוגים אין לה קץ וסוף שיש להתענג מרוב כל כנ"ל

"And with all your soul": all the powers of the soul, thought within thought, etc. "And with all your might": without measure and without pause, for the love with delights has no end or limit, since one can delight more than in "the abundance of everything," as mentioned above.

(ועמ"ש ע"פ אני ישנה כו' גבי פי' יונתי), ומבחינת אהבה זו יבא ויגיע למדרגת יראה פנימיות בחי' ביטול במציאות ממש והיינו בחי' השתחואות שבתפלת שמונה עשרה

(See what is written on the verse "I am asleep," etc., regarding the explanation of "My dove.") And from the level of this love he will come and reach the level of inner fear, the level of the nullification (bittul) of one's very existence, truly; and this is the level of the bowings in the prayer of Shemoneh Esreh [the standing prayer].

כי בחינת יוצר אור הוא מדרגת המלאכים ויראתם והשתחואתם הוא בבחינת חיצוניות. משא"כ תפלת שמונה עשרה היא בחי' ביטול והשתחואות הנשמות שהם בבחי' פנימיות.

For the level of Yotzer Or is the level of the angels, and their fear and their bowing are on the level of the outer dimension (chitzoniyus); whereas the prayer of Shemoneh Esreh is the level of the bittul and the bowings of the souls, who are on the level of the inner dimension (pnimiyus).

דהיינו להיות בבחי' בטול במציאות ממש מפני אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלית מחשבה כו'

That is, to be in a state of the bittul of one's very existence, truly, before the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Himself and in His glory, Whom no thought [can grasp], etc.:

בחי' סובב כל עלמין [ועמ"ש מענין ביטול במציאות שבשמונה עשרה ע"פ יהודה אתה כו' וע"פ השמים כסאי כו' איזה בית אשר תבנו לי כו'

the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). (See what is written about the bittul of existence in Shemoneh Esreh, on the verse "Yehudah, you," etc., and on the verse "The heavens are My throne," etc., "What house can you build for Me?" etc.,

והקדוש בשמים ובארץ שאין לפניו יתʼ בחי' שמים ולא בחינת ארץ שמעלה ומטה שוין אצלו ואין תופס מקום לפניו יתʼ גשמיות כמו רוחניות ממש

and "the Holy One in heaven and on earth": for before Him, blessed be He, there is neither the level of heaven nor the level of earth, since above and below are equal to Him, and physicality takes up no space before Him, blessed be He, exactly like spirituality [takes up none].

ולכן יכול להיות נמשך בחינת ביטול זה גם בגשמיות כי הכל רק בבחינת באורך נראה אור באורך גן עדן העליון ונראה אור גן עדן התחתון וכולם אינם רק אור וזיו כו' כנ"ל:

Therefore this level of bittul can be drawn even into physicality, for everything is only on the level of "In Your light we see light": "In Your light" is the higher Gan Eden [the Garden of Eden], and "we see light" is the lower Gan Eden, and all of them are nothing but light and radiance, etc., as mentioned above.)

14 ג ואת מצותיו תשמרו. הנה במצות כתיב אשר אנכי מצוך היום על לבבך. פי' כדי להמשיך לבבך אליו יתʼ כמים הפנים כו'

3. "And His commandments shall you keep." Now, concerning the mitzvos it is written, "which I command you today, upon your heart": that is, in order to draw your heart to Him, blessed be He, "as water [mirrors] the face," etc.;

שעל ידי המצות שהם רצונו יתʼ אשר קדשנו במצותיו שנמשכות למטה על נפש האדם יתעורר רצון הנפש ג"כ אליו יתʼ כמים הפנים.

for through the mitzvos, which are His will, blessed be He, "Who has sanctified us with His commandments," which are drawn down below upon a person's soul, the soul's will will also be aroused toward Him, blessed be He, "as water [mirrors] the face."

וזהו עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו. פי' שיומשך רצונו ית' שהן המצות למטה כדי שיומשך רצון הנפש אליו ית'.

And this is "Do His will as your will, so that He will do your will as His will": that is, that His will, blessed be He, which is the mitzvos, will be drawn below, so that the soul's will will be drawn to Him, blessed be He.

וזהו ענין נר מצוה דהיינו שמן המצוה נמשך נר והארה בנפש היא הארת הרצון והאהבה שבלב

And this is the meaning of "a mitzvah is a lamp": that from the mitzvah a lamp and an illumination are drawn into the soul, which is the illumination of the will and of the love in the heart.

(ועמ"ש מזה ע"פ והיה לכם לציצית איך שהמצות הן הן שממשיכות בחי' חכמה עילאה בחינת ביטול לכללות נשמות ישראל כו' ונר בגימט' [בגימטריא] ר"ן [רבינו נסים] כי בחי' רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הן נמשכות ע"י ב' בחי' ימין ושמאל כו' ע"ש, וכמ"ש בזהר תרומה) (דקס"ו ע"ב) **ע"פ כי נר מצוה כו'.**

(See what is written about this on the verse "And it shall be for you as tzitzis [fringes]": how it is the mitzvos themselves that draw the level of the higher Chochmah, the level of bittul, to the souls of Israel as a whole, etc.; and ner (lamp) is numerically 250, because the 248 positive commandments are drawn through two levels, right and left, etc.; see there. And as is written in the Zohar, Terumah) (166b), on the verse "For a mitzvah is a lamp," etc.

ועיין ברבות קדושים פכ"ה אחרי כו' תלכו וכי אפשר לב"ו [לבשר ודם] כו' ובו תדבקון כו' עד אלא למטע תחלה כו' ע"ש

And see the Midrash Rabbah on Kedoshim, section 25: "'After [Havayah your G-d] shall you walk': is it then possible for flesh and blood," etc., "and to Him shall you cleave," etc., until "but with planting first," etc.; see there.

והיינו להמשיך בהארץ מבחי' עץ החיים

And this is to draw into the land from the level of the Tree of Life.

(ועיין בזהר בפ' ויחי דרכ"ו ע"ב גבי בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן קדושים דפ"ז סע"א [סוף עמוד א]. בלק דף ר"ב. פנחס רנ"ג א'. ועיין ברבות נשא פ"י [פרק י / פרשה י] רל"ו ג' ובשה"ש [ובשיר השירים] בפסוק שוקיו עמודי).

(See the Zohar, Parshas Vayechi, 226b, regarding "On Pesach, concerning the grain; on Atzeres [Shavuos], concerning the fruit of the tree"; Kedoshim, at the end of 87a; Balak, page 202; Pinchas, 253a. And see the Midrash Rabbah on Naso, section 10, [page] 236, [column] 3, and on Song of Songs, on the verse "His legs are pillars.")

אך הנה המצות צריכות שמירה דהיינו הנר שנמשך מהן וכענין לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל כו', ואמרז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] עבירה מכבה מצוה דהיינו שמכבה את הנר ונשקע אש האהבה,

However, the mitzvos need guarding, that is, the lamp that is drawn from them, as in the matter of "not like Avraham, from whom Yishmael came forth," etc. And our Sages, of blessed memory, said, "A transgression extinguishes a mitzvah": that is, it extinguishes the lamp, and the fire of love sinks away;

אבל אינו מכבה גוף המצוה עצמה ח"ו [חס ושלום] לומר כי לא תזכרנה לו המצות בחשבון ח"ו [חס ושלום]

but it does not extinguish the body of the mitzvah itself, G-d forbid, so as to say that the mitzvos will not be remembered for him in the reckoning, G-d forbid;

שהרי מי שיש בידו מחצה זכיות ומחצה עונות הרי זה מנוחלי עוה"ב [עולם הבא] אלא שנפרעין ממנו על עונותיו ואינו מאבד זכיותיו ח"ו [חס ושלום]

for one who has half merits and half sins is among those who inherit the World to Come; only, he is punished for his sins, but he does not lose his merits, G-d forbid.

אלא הכוונה שמכבה את הנר וההארה שנמשך מהמצוה בנפש וע"ז נאמר ואת מצותיו תשמרו שלא יבא לידי איבוד ח"ו [חס ושלום] והיינו ע"י ובקולו תשמעו הוא קול התורה כי עבירה מכבה מצוה ואינה מכבה תורה.

Rather, the intent is that it extinguishes the lamp and the illumination drawn from the mitzvah into the soul. Of this it is said, "And His commandments shall you keep," so that it not come to be lost, G-d forbid; and this is through "and to His voice you shall listen," which is the voice of the Torah; for a transgression extinguishes a mitzvah but does not extinguish Torah.

15 והטעם שעם היות שהמצוה היא הארת רצון העליון ב"ה עכ"פ [על כל פנים] הרי ירדה למטה בנפש ונגבלה בבחי' כלי

The reason is that, although the mitzvah is an illumination of the Supreme Will, blessed be He, nevertheless it has descended below into the soul and become limited in the form of a vessel;

והרי יש בחי' זה לעומת זה שכשם שע"י המצוה הוא מקיים הרצון כך הנה בעבירה הוא עובר הרצון ולכן עבירה מכבה הארת המצוה.

and there is the level of "one opposite the other": just as through the mitzvah one fulfills the Will, so through a transgression one transgresses the Will. Therefore a transgression extinguishes the illumination of the mitzvah.

אבל התורה היא אלפים שנה כו' אורייתא מחכמה נפקת כו' היא המאירה את הנר מצוה וכמ"ש כי נר מצוה ותורה אור שהתורה הוא האור להנר של מצוה

But the Torah is "two thousand years," etc.; "the Torah issues from Chochmah," etc.; it is what lights the lamp of the mitzvah, as it is written, "For a mitzvah is a lamp and the Torah is light": the Torah is the light for the lamp of the mitzvah.

(ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ בהעלותך פי' משום דהתורה היא עץ החיים שהוא בחי' יסוד אבא כו' ואין כח בקליפה לשלוט שם, משא"כ במצוה שהיא בחי' מלכות ששם עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] ויש שם אחיזה לחיצונים,

(See the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] at the beginning of Parshas Beha'aloscha, who explains [that this is] because the Torah is the Tree of Life, which is the level of Yesod of Abba, etc., and the kelipah has no power to rule there; whereas the mitzvah is the level of Malchus, where the Tree of Knowledge of good and evil is, and the external forces have a hold there.

והיינו שהמצוה נק' נר שהיא המשכת ח"ע [חכמה עילאה] ע"י רמ"ח אברים, אבל התורה אור היינו המשכת ח"ע [חכמה עילאה] ממש כמו שהיא למעלה מהתלבשות באברים כו' וזהו ענין הנז' [הנזכר] כאן שהתורה היא אלפים שנה כו' אאלפך חכמה אאלפך בינה בחינת עץ החיים כנ"ל.

That is, the mitzvah is called a lamp because it is the drawing down of the higher Chochmah through the 248 limbs, but "the Torah is light," that is, the drawing down of the higher Chochmah itself, as it is above enclothement in limbs, etc. And this is what is mentioned here, that the Torah is "two thousand (alpayim) years," etc.: "I will teach you (a'alefcha) Chochmah, I will teach you Binah," the level of the Tree of Life, as mentioned above.

ויובן זה עוד ממ"ש ע"פ והיה מספר בנ"י [בני ישראל] בענין פקדת הארץ ותשוקקה דקאי על המצות שע"ז נעשה הנפש שוקקה כמים הפנים כו'

This will be understood further from what is written on the verse "And the number of the children of Israel shall be," regarding "You have remembered the earth and made it yearn," which refers to the mitzvos, through which the soul becomes yearning, "as water [mirrors] the face," etc.;

אך התורה היא בחי' עד יערה עלינו רוח ממרום שלמעלה מבחי' מים שהן המצות כו' ע"ש ועיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' צו) (דכ"ח ע"ב) **מענין ואין עבירה מכבה תורה ובהרמ"ז** [ובהרב משה זכות] **שם.**

but the Torah is the level of "until a spirit is poured upon us from on high," which is above the level of water, which is the mitzvos, etc.; see there. And see the Raaya Mehemna [the Faithful Shepherd], Parshas Tzav) **(28b), on the matter of "and a transgression does not extinguish Torah," and the Ramaz there.**

כי מקור התורה ושרשה היא הגבה למעלה מקורא ושרשא דכולא מבחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] **הנמשכות בחדש אלול**

For the source and root of the Torah is exceedingly high above, [in] **the Source and Root of all, from the level of the Thirteen Attributes of Mercy that are drawn forth in the month of Elul,**

כי אז הוא זמן ועת רצון למעלה, ובכל השנה ממשיכים י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] **על ידי התורה**

for then is a time and season of favor above; and throughout the year the Thirteen Attributes of Mercy are drawn forth through the Torah.

כי מקור התורה תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן בגימט' [בגימטריא] **תר"ך הם תר"ך עמודי אור מקורות הרחמים והסליחות ושם נושא עון ופשע**

For the source of the Torah, the 613 commandments of the Torah and the 7 commandments of the Rabbis, numerically 620, are the 620 pillars of light, the sources of mercy and forgiveness; and there is "Who bears iniquity and transgression."

ולכן אין עבירה מכבה תורה לפי שנמשך מבחי' נושא עון כו' (וזהו הרועה בשושנים שהם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ואמרו בזהר שמות דף עשרים ע"ב באותן ששונין בתורה כו'.

Therefore a transgression does not extinguish Torah, since it is drawn from the level of "Who bears iniquity," etc. (And this is "who grazes among the roses" (shoshanim), which are the Thirteen Attributes of Mercy; and they said in the Zohar, Shemos, page 20b, [that this refers] to those who study (sheshonin) Torah, etc.

ויובן זה ממ"ש במ"א ע"פ ואתחנן שהתורה הוא המשכת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחינה שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם וזהו ענין ואתחנן מתנת חנם חנם בלא מצות וגם ואתחנן בחינת חנון ורחום הוי' שזהו בחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] כו' ע"ש.

This will be understood from what is written elsewhere on the verse "And I pleaded": that the Torah is the drawing down of an arousal from above from a level that an arousal from below does not reach. And this is the meaning of "And I pleaded" (va'eschanan): a free gift (matnas chinam), free without mitzvos; and also, "And I pleaded" is the level of "Gracious (chanun) and merciful is Havayah," which is the level of the Thirteen Attributes of Mercy, etc.; see there.

הרי מכ"ז [מכל זה] מבואר איך שייך המשכת י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ע"י התורה ועמ"ש עוד מענין תורה ומצות בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע גבי שבועות).

From all this it is clear how the drawing down of the Thirteen Attributes of Mercy through the Torah applies. And see further what is written on Torah and mitzvos in the discourse beginning "When Israel put 'we will do' before 'we will listen,'" for Shavuos.)

וזהו ובקולו תשמעו כי כל קול הוא ענין המשכה מלמעלה למטה כך התורה הנה נמשכה מלמעלה ממקום גבוה מאד ע"י תנאים ואמוראים מארי מתניתין וגמרא

And this is "and to His voice you shall listen": for every voice is a drawing down from above to below; so the Torah was drawn down from above, from a very high place, through the Tannaim and Amoraim, the masters of the Mishnah and the Gemara.

והלכה זו שנאמרה מפי בית שמאי ובית הלל היא דבר ה' עצמו וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך דברי ממש וזהו ובקולו ממש תשמעו

And this halachah [Torah law], stated by the mouth of Beis Shammai and Beis Hillel, is the word of G-d itself, as it is written, "And My words which I have put in your mouth": My words, literally. And this is "and to His voice," literally, "you shall listen";

כי כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו רק אתם תשמעו כענין שמע השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיך, פי' שאתה הוא בחי' תורה שבעל פה שהיא היא הדבר ה' המדברת בפיך.

for whoever sits and studies, the Holy One, blessed be He, sits and studies opposite him; only, you are to listen, as in "'Hear': let your ears hear what you bring out from your mouth": that is, "you" is the level of the Oral Torah, which is itself the word of G-d speaking in your mouth.

16 ואותו תעבודו פי' תעבודו להיות בחי' עבד וכמ"ש עבדו את ה' בשמחה כי צריך להיות בב' בחינות בחי' בן ובחי' עבד. בחי' בן הוא האהבה ושמחת הנפש להיות תלכו ממדרגה למדרגה.

"And Him shall you serve": "you shall serve" means to be on the level of a servant, as it is written, "Serve Havayah with joy." For one must be in two modes, the level of a son and the level of a servant. The level of a son is the love and the joy of the soul, to be "you shall walk," from level to level.

17 ובחי' עבד הוא לעבוד כמו העבד שהוא עובד את אדונו שאין כונתו רק לעבוד את אדונו למלאות רצונו הגם שלא יהיה לו שום טעם והשגה בעבודתו

And the level of a servant is to serve like a servant who serves his master, whose only intent is to serve his master and fulfill his will, even though he has no reason or understanding at all in his service,

וגם אינו יודע טיב העבודה ומהותה שיהיה לו חפץ ותשוקה מצד העבודה עצמה אעפ"כ [אף על פי כן] הרי הוא עובד בלב שלם מחמת שמקבל עליו עול רבו לעבדו בכל כחו,

and also does not know the quality and nature of the work, such that he would have desire and longing for the work itself; nevertheless he serves with a whole heart, because he accepts upon himself the yoke of his master, to serve him with all his strength.

כך צריך אדם לקבל עליו עול מלכות שמים ולקיים מצותיו יתי' מחמת כי כן צוה לו המלך כוי',

So a person must accept upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven and fulfill His commandments, blessed be He, because the King has so commanded him, etc.

הגם כי מצות צריכות כוונה וכוונתה היא השמחה באהבת ה' כמים הפנים מפני שבה ועל ידה נמשך רצון העליון אשר קדשנו במצותיו, מ"מ צריך להיות ג"כ בחי' עבודה

Even though mitzvos require intention, and their intention is joy in the love of G-d, "as water [mirrors] the face," because in it and through it the Supreme Will is drawn down, "Who has sanctified us with His commandments," nevertheless there must also be the level of service;

כי הגם שעבודה זו היא מדרגה התחתונה שבנפש נגד השמחה באהבת ה' מ"מ הרי יש בה מעלה אחרת מצד ההכנעה והביטול כוי

for although this service is the lowest level of the soul compared with the joy in the love of G-d, nevertheless it has another advantage, by virtue of the submission and the bittul, etc.,

וכמ"ש במ"א, שזהו שהוכיח שמואל את שאול הלא שמוע מזבח טוב וגו' (ועמ"ש עוד מענין מעלת בחינת עבודה זו דבחינת עבד בפ' שלח ע"פ ועתה יגדל נא כו').

as is explained elsewhere. This is how Shmuel rebuked Shaul: "Is not obedience better than sacrifice?" etc. (See further what is written on the advantage of this level of service, the level of a servant, in Parshas Shelach, on the verse "And now, I pray, let [the power of Ado-nai] be great," etc.)

וגם הנה ע"ז ובו תדבקון לי' [לשון] רבים כי יש בנפש ג' בחי' נפש רוח ונשמה שהם מחשבה דבור ומעשה.

Also, through this, "and to Him shall you cleave," in the plural; for the soul has three levels, nefesh, ruach and neshamah, which are thought, speech and action.

ומעשה הוא בחי' עבד בחי' עשיה וצריך האדם לאכללא דבור בדבור ומחשבה במחשבה כו' והנה התקשרות המחשבה היא בדביקות הנפש ושמחתה באלהים חיים,

And action is the level of a servant, the level of asiyah (action). A person must "include speech in speech and thought in thought," etc. Now, the binding of thought is through the soul's cleaving and its joy in the living G-d;

אך המעשה שהיא מדרגה אחרונה וצריכה ג"כ לעלות ולהתקשר בה' אין התקשרותה אלא ע"י בחי' עבד שהוא בחינת עשי' [עשיה],

but action, which is the last level and also needs to rise and be bound to G-d, is bound only through the level of a servant, which is the level of asiyah.

וגם למי שאין יד שכלו ותבונתו מגעת להוליד מהם אהבה עזה בבחינת תלכו תהיה זאת עבודתו עבודה תמה לעבוד עבודת עבד.

And also, for one whose intellect and understanding cannot reach so far as to give birth from them to a powerful love on the level of "you shall walk," let this be his service, a perfect service: to serve the service of a servant.

18 ועי"ז ובו תדבקון כתיב בתוספת נו"ן כי הנו"ן פשוטה יש לה רגל ארוכה ומשוכה למטה לרמז שתתפשט ותומשך הארת והמשכת גילוי אלהותו יתי' למטה מטה

And through this, "and to Him shall you cleave" (tidbakun) is written with an additional [letter] nun; for the final nun has a long leg, extended downward, to hint that the illumination and the drawing down of the revelation of His G-dliness, blessed be He, will spread and be drawn lower and lower,

עד שאפי' [שאפילו] בחי' עשיה יהיה כולו קדש להי' שאז לא יהיה יניקה לסט"א [לסטרא אחרא] וחיצונים כלל וכמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' זכריה סי' י"ג

until even the level of asiyah (action) will be entirely holy to G-d; for then the sitra achra (the other side) and the external forces will have no nourishment at all, as it is written, "And I will remove the spirit of impurity from the earth," etc., Zechariah, chapter 13.

ועמ"ש מענין נו"ן פשוטה ע"פ נשא את ראש בני גרשון כו' וע' בזהר בשלח דף מ"ט ע"א מענין ובו תדבקון:

See what is written about the final nun on the verse "Take a count of the sons of Gershon," etc.; and see the Zohar, Beshalach, page 49a, on "and to Him shall you cleave."

19 קיצור מד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו

Summary of the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk"

20 (א) ענין כי מנסה ה' שהנסיונות באין לאדם כדי שיתגבר עליהן כדי שעל ידי כן יבא למעלת ומדרגת לדעת.

(1) The matter of "For Havayah is testing": the tests come to a person so that he will overcome them, so that through this he will come to the eminence and level of "to know."

אך אם אין בינה אין דעת שעל ידי התבוננות נעשה הרחבת הדעת והיינו להתבונן איך שהבריאה יש מאין שמקור ההתהוות מבחי' זיו והארה שהוא כאין ונק' שם.

But "if there is no understanding, there is no knowledge": through contemplation an expansion of Daas comes about. That is, to contemplate how creation is something from nothing: the source of coming into being is from the level of radiance and illumination, which is as nothing and is called a "name."

וזהו כי עמך מקור חיים. ונקרא אחרי הוי' בחי' אחוריים ומזה נמשך תלכו הלוך ונסוע ממדרגה למדרגה וזהו בחי' רצוא שהוא הנמשך מבחי' אחרי ה':

And this is "For with You is the source of life." And it is called "after Havayah," the level of the back; and from this is drawn "you shall walk," "going on and journeying," from level to level. This is the level of "running" (ratzo), which is drawn from the level of "after Havayah."

21 (ב) ואח"כ ואותו תיראו הוא בחי' שוב שזה נמשך מבחינת אותו ממש דהיינו מפני גדולת א"ס ב"ה בעצמו ועמ"ש בד"ה וידעת היום.

(2) And afterwards, "and Him shall you fear": this is the level of "returning" (shov), which is drawn from the level of "Him" Himself, that is, before the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself. See what is written in the discourse beginning "And you shall know this day."

וזהו ענין שמו"ע [שמונה עשרה] ויש יראה חיצוניות שהיא ביוצר אור כולם עומדים כו' ביראה ואח"כ בק"ש [בקריאת שמע] בחי' אהבה תלכו

And this is the matter of Shemoneh Esreh. And there is outer fear, which is in Yotzer Or, "all of them stand," etc., "with fear"; and afterwards, in the Shema, the level of love, "you shall walk"

(ועמ"ש בד"ה נשא את ראש בני גרשון בענין בני מררי קרשים עומדים ואח"כ ונתתי לך מהלכים בין העומדים ואחר כך יראה עילאה) ואח"כ ואותו תיראו יראה פנימיות:

(see what is written in the discourse beginning "Take a count of the sons of Gershon," regarding the sons of Merari, the standing beams, and afterwards "And I will give you places to walk among those who stand," and afterwards the higher fear); and afterwards "and Him shall you fear," inner fear.

22 (ג) ואת מצותיו שעל ידי המצות שהם רצונו ית' יתעורר רצון הנפש ג"כ

(3) "And His commandments": through the mitzvos, which are His will, blessed be He, the soul's will is also aroused.

וכמ"ש בד"ה כי תצא בענין לך אמר לבי בקשו פני והיינו על ידי את פניך ה' אבקש.

As is explained in the discourse beginning "When you go out," regarding "On Your behalf my heart said, 'Seek My face'"; and this is through "Your face, Havayah, I will seek."

וזהו נר מצוה. ועמ"ש מזה ע"פ והיה לכם לציצית אך נר המצוה הנ"ל צריך שמירה מעבירה המכבה מצוה. והיינו ע"י ובקולו תשמעו היינו תורה.

And this is "a mitzvah is a lamp." See what is written about this on the verse "And it shall be for you as tzitzis." But the lamp of the mitzvah mentioned above needs guarding from transgression, which extinguishes a mitzvah; and this is through "and to His voice you shall listen," that is, Torah.

ותורה אור שמקור התורה מבחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ולכן יש יג"מ [י"ג מדות] שהתורה נדרשת בהן אלפיים שנה קדמה ועמ"ש בד"ה באתי לגני וגם נוצר חסד לאלפים הנ"ל:

And "the Torah is light," for the source of the Torah is from the level of the Thirteen Attributes of Mercy; therefore there are thirteen rules (middos) by which the Torah is expounded. It preceded [the world] by two thousand years. See what is written in the discourse beginning "I have come into My garden," and also "He preserves kindness for thousands," mentioned above.

23 (ד) ואותו תעבודו להיות בחי' עבד בלי טעם שעז"נ [שעל זה נאמר] הלא שמוע מזבח טוב. וע"ז ובו תדבקון התקשרות מחודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] של האדם במחודומ"ע [במחשבה דבור ומעשה] של הקב"ה:

(4) "And Him shall you serve": to be on the level of a servant, without reason; of this it is said, "Is not obedience better than sacrifice?" And through this, "and to Him shall you cleave": the binding of a person's thought, speech and action with the thought, speech and action of the Holy One, blessed be He.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 3

ביאור אחרי

An explanation of "After Havayah your G-d shall you walk"

◇

1 ביאור אחרי

An explanation of [the verse] "After."

2 א הנה פי' אחרי הוי' אלקיכם תלכו. שכל ההשתלשלות נמשך ונתהוה רק מבחי' מדת מלכותו ית' שהיא הנקראת אחרי הוי' בחי' אחוריים הארה בעלמא כו'

(1) Now, the meaning of "After Havayah your G-d shall you walk": that the entire chain of descending worlds (hishtalshelus) is drawn forth and comes into being only from the level of the attribute of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, which is what is called "after Havayah": the level of the back (achorayim), a mere radiance, etc.

(וכמ"ש בפ' תצוה בד"ה זכור את כו' בפי' וישב ה' מלך לעולם ועיין בזהר ויקרא)

(As is written in Parshas Tetzaveh, in the discourse beginning "Remember what," etc., on the meaning of "And Havayah sits as King forever"; and see the Zohar, Vayikra)

(דף עשרים בתחלת עמוד ב') ועמ"ש ע"פ הזהר קדושים (דפ"ו סע"א [סוף עמוד א]) ע"פ ואחרי לא יהיה

(folio 20, at the beginning of side b). And see what is written on the [passage of the] Zohar, Kedoshim (folio 86, end of side a), on the verse "And after Me there shall be none."

והוא כמו כן עד רום המעלות, כי גם הקו נמשך ע"י צמצום ומקום פנוי מבחי' מלכות דא"ס לבד,

And it is likewise up to the loftiest heights; for even the kav (line of light) is drawn forth, through the tzimtzum (contraction) and the vacated space, from the level of the Malchus of the Infinite One (Ein Sof) alone.

(וזהו ענין אל תקרי שמות אלא שמות המבואר במ"א ע"פ ובבואה לפני המלך כו' ע"ש וכמ"ש ע"פ את שבתותי תשמרו בפי' וענין בורא קדושים ישתבח שמך כו' ע"ש.

(And this is the meaning of "Do not read shammos (desolations) but shemos (names)," which is explained elsewhere, on the verse "And when she came before the king," etc.; see there. And as is written on the verse "My Shabbosos you shall keep," on the meaning and concept of "Creator of holy beings, may Your Name be praised," etc.; see there.

ובזה יש להבין ענין ג"פ [ג' פעמים] קדוש ע"ד מ"ש האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] כדלקמן. דהנה פי' קדוש היינו מובדל שאינו כדמיון הנשמה שמתפעלת ממקרי הגוף לפי שמלובשת ממש כו' משא"כ אצלו ית' שהוא קדוש ומובדל כו'.

And through this one can understand the meaning of "Holy" [said] three times, along the lines of what the Arizal wrote, as [will be explained] below. For the meaning of kadosh (holy) is "separate": not like the soul, which is affected by the happenings of the body because it is actually enclothed [in it], etc.; whereas He, may He be blessed, is holy and separate, etc.

וצ"ל מהו ענין כפילות הקדוש ג"פ [ג' פעמים]. אך הענין דהנה מבואר במ"א בד"ה וקבל היהודים וע"פ קול דודי פי' יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו,

And we need to understand what the repetition of "Holy" three times means. But the explanation is this: it is explained elsewhere, in the discourse beginning "And the Jews accepted," and on the verse "The voice of my beloved," [on] the meaning of "Let them praise the Name of Havayah, for He commanded and they were created":

כי הוא דהיינו עצמותו ומהותו ית' צוה ונבראו שלא שייך עליו ית' לומר לשון ברא לנוכח דמשמע שיש כח הפועל בנפעל

"For He," that is, His essence and being, may He be blessed, "commanded and they were created"; for the term bara ("created"), in the sense of presence, cannot be said of Him, may He be blessed, since it implies that the power of the Actor is in the acted-upon.

ולא שייך זה אלא בשמותיו ית' כמ"ש בראשית ברא אלקים וזהו יהללו את שם בחי' שם בלבד שאינו מערך עצמותו ומהותו אבל כי הוא עצמותו ומהותו כביכול הוא רק כאלו צוה ונבראו ממילא כו' ע"ש.

And this applies only to His Names, may He be blessed, as it is written, "In the beginning Elokim created." And this is "Let them praise the Name": the level of a name alone, which is not of the order of His essence and being. But "for He," His essence and being, so to speak, it is only as if "He commanded and they were created" of themselves, etc.; see there.

והנה גם לשון ברא לנוכח הוא מורה על התהוות יש מאין דוקא וכמ"ש הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] ר"פ בראשית. וצ"ל מאחר דפי' ברא לנוכח היינו שיש כח הפועל בנפעל איך נק' יש מאין.

Now, the term bara in the sense of presence also denotes, specifically, coming into being as something from nothing (yesh me'ayin), as the Ramban writes at the beginning of Parshas Bereishis. And we need to understand: since the meaning of bara in the sense of presence is that the power of the Actor is in the acted-upon, how is it called something from nothing?

אמנם הענין כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה איהו וחיוהי וגרמוהי חד דהיינו שהכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאצילות הנק' גרמוהי הן אלקות לברוא יש מאין כמו הא"ס ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול לבד,

However, the explanation is as is written in Iggeres HaKodesh [the Holy Epistle], in the passage beginning "He and His life-forces and His vessels are one": that the vessels of the Ten Sefiros of the World of Atzilus (Emanation), which are called "His vessels" (gramohi), are G-dliness, [able] to create something from nothing like the Infinite One, and not merely in the manner of a chain of descent of cause and effect;

כי ע"י סדר ההשתלשלות לבד אפילו צמצומים רבים לא יועילו להיות התהוות גשמיות מרוחניות, ולכן נקרא יש מאין ע"ש וכן כתבו ג"כ חכמי המחקר שהתהוות הגשמיות מרוחניות אין לך יש מאין גדול מזה,

for through the order of hishtalshelus alone, even many contractions would not avail to bring about the coming into being of the physical from the spiritual; and therefore it is called something from nothing; see there. And so too the sages of [philosophical] inquiry have written that, [as for] the coming into being of the physical from the spiritual, there is no greater something from nothing than this;

שהרי גם ריבוא רבבות ירידות והשתלשלות לא יועילו שיתהוה הגשמיות מהרוחניות, אלא שזהו רק כחו ויכולתו לבד יתברך שהוא הכל יכול והכח הזה בכלים דאצילות היינו לפי שבהן מלובש הארת הקו מאור א"ס שהאור מעין המאור כו'

for even myriads upon myriads of descents and stages of hishtalshelus would not avail for the physical to come into being from the spiritual; rather, this is only His power and ability alone, may He be blessed, for He is the Omnipotent. And this power is in the vessels of Atzilus because within them is enclothed the radiance of the kav from the Infinite Light (Or Ein Sof), for the light is akin to the luminary, etc.,

ומתייחד עמהן בבחינת איהו וגרמוהי חד ועל ידי זה בורא על ידן יש מאין. ובאמת גם התהוות נבראים רוחניים דבי"ע מהכלים דאצילות הוא בחינת יש מאין ולא דרך השתלשלות כמש"ש [כמה שכתוב שם] באגה"ק [באגרת הקודש] הנ"ל.

and it unites with them in the manner of "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi chad); and through this He creates, through them, something from nothing. And in truth, even the coming into being of the spiritual created beings of Beriah, Yetzirah and Asiyah from the vessels of Atzilus is [a matter of] something from nothing, and not by way of hishtalshelus, as is written there in the Iggeres HaKodesh mentioned above.

והנה מצד הארת הקו המלובש בכלים דאצילות שייך לומר ברא לשון נוכח שהרי הארה מהכלים וגם אפילו הארה דהארה מהקו מלובש ממש בהנבראים להחיותם כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] שם וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"א בשם האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שגם בדומם ממש מלובש אותיות הדבור מעשרה מאמרות כו'

Now, from the perspective of the radiance of the kav that is enclothed in the vessels of Atzilus, it is appropriate to say bara, a term of presence; for a radiance from the vessels, and even a radiance of a radiance from the kav, is actually enclothed in the created beings to give them life, as is written in the Iggeres HaKodesh there, and as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), Part II, chapter 1, in the name of the Arizal, that even in actual inanimate matter the letters of speech from the Ten Utterances are enclothed, etc.

והרי זה בחי' כח הפועל המלובש ממש בהנפעל כמש"ש [כמה שכתוב שם] פ"ג [פרק ג'] ואעפ"כ [ואף על פי כן] התהוות הנפעל כמו האבן מבחינת כח הפועל המלובש בו שהן צרופי אותיות דבר ה' המלובש בו זהו ממש התהוות יש מאין

And this is the level of the power of the Actor actually enclothed in the acted-upon, as is written there in chapter 3. Nevertheless, the coming into being of the acted-upon, such as a stone, from the power of the Actor enclothed in it, which is the combinations of the letters of the word of G-d enclothed in it, is truly a coming into being of something from nothing;

שהרי האותיות הם כחות אלקיים ושיתהוה מזה אבן גשמי עד"מ הרי זה ממש מאין ואפס כו' שהרי על פי דרך השתלשלות בלתי אפשר כלל וכלל שהכח הרוחני ונבדל מגדר הגשם יהיה ממנו לבד התהוות אבן גשמי עד"מ.

for the letters are G-dly powers, and that a physical stone, for example, should come into being from this is truly from nothing and naught, etc.; for by way of hishtalshelus it is utterly impossible that from a power that is spiritual and separate from the bounds of the physical, by itself, there should come into being a physical stone, for example.

וזהו ענין קדוש דפי' מובדל כי אע"פ [אף על פי] שיש כח הפועל ממש בנפעל מ"מ כח זה הוא רק בחי' הארה בעלמא שאינו נוגע להארת הקו המלובש בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות

And this is the meaning of kadosh, which means "separate": for although the power of the Actor is actually in the acted-upon, nevertheless this power is only a mere radiance, which does not touch the radiance of the kav enclothed in the Ten Sefiros of Atzilus.

כי הוא רק כמו זיו השמש מהשמש וע"ש באגה"ק [באגרת הקודש] שהוא רק הארה דהארה, והארה דהארה דהארה כו', ועוד זאת שגם כח הפועל מעשרה מאמרות וכלים דאצילות המלובש ממש בהנפעל שהם בי"ע אינו כלל כדמיון הנשמה המלובשת בגוף

For it is only like the radiance of the sun from the sun; and see there in the Iggeres HaKodesh that it is only a radiance of a radiance, and a radiance of a radiance of a radiance, etc. And furthermore, even the power of the Actor from the Ten Utterances and the vessels of Atzilus that is actually enclothed in the acted-upon, which is Beriah, Yetzirah and Asiyah, is not at all like the soul enclothed in the body;

שהרי אין שרש התהוות הגוף ועצמותו מנשמתו כו' מה שאין כן כח הפועל ורוח פיו ית' שבנפעל הוא מהוה את הנפעל מאין ליש כו' ולכן הנפעל בטל באמת לגבי כח הפועל שבו

for the root of the coming into being of the body and its essence is not from its soul, etc.; whereas the power of the Actor and the breath of His mouth, may He be blessed, that is in the acted-upon, brings the acted-upon into being from nothing to something, etc. Therefore the acted-upon is truly nullified before the power of the Actor within it,

ולא כמו גוף לגבי הנשמה כמ"ש כ"ז [כל זה] בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ג [פרק ג'] וספ"ו, ועיין עוד באגה"ק [באגרת הקודש] קרוב לסופו בד"ה להבין מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] במש"ש [במה שכתוב שם] והיינו חיצוניות דחיצוניות דכלים כו' שהיא מסותרת לגמרי ברוח נפש דעשיה כהסתר והעלם הבורא מהנברא:)

and not as the body [is] before the soul, as all this is written in Sefer Shel Beinonim, Part II, chapter 3 and the end of chapter 6. And see further in the Iggeres HaKodesh, near its end, in the passage beginning "To understand what is written in Pri Etz Chaim," in what is written there, that this is the outer dimension (chitzoniyus) of the outer dimension of the vessels, etc., which is entirely hidden in the ruach [and] nefesh of Asiyah, like the hiding and concealment of the Creator from the created.)

ב והנה ידוע דיש ב' מיני המשכות מאור א"ס ב"ה בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ובחי' סוכ"ע ונק' פנימיים ומקיפים

(2) Now, it is known that there are two kinds of drawing-down from the Infinite Light, blessed be He: the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and they are called inner [lights] and encompassing [lights].

והנה כל הנ"ל מענין התלבשות הארת הקו בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות שע"ז מהוה בי"ע יש מאין זהו בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא נמשך בבחי' התלבשות וכח הפועל בנפעל.

Now, all that was said above about the enclothing of the radiance of the kav in the Ten Sefiros of Atzilus, through which He brings Beriah, Yetzirah and Asiyah into being as something from nothing, is the level of the light that fills all worlds, which is drawn forth in the manner of enclothing and of the power of the Actor in the acted-upon.

אבל בחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] הוא מה שאינו מתלבש כלל אפילו בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות אלא שמהוה ומחיה ע"י בחי' מקיף לבד דהיינו כמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה

But the level of the light that encompasses all worlds is that which does not enclothe itself at all, not even in the Ten Sefiros of Atzilus; rather, it brings into being and gives life by way of encompassing alone, that is, as it is written, "Whatever Havayah desired, He has done."

כי ע"י שעלה ברצונו להיות התהוות העולם ע"ז ממש נתהוה העולם, אף שאין הרצון מלובש כלל בהנברא שהרי הוא בחי' א"ס ואפילו בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות אינו מתלבש כו'

For through its having arisen in His will that the world should come into being, through this itself the world came into being, even though the will is not enclothed in the created being at all, since it is the level of the Infinite One, and it is not enclothed even in the Ten Sefiros of Atzilus, etc.

וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם שע"י שעלה במחשבה ע"ז נתהוו כו' וכמבואר ענין זה בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות,

And this is "For My thoughts are not your thoughts": that through its having arisen in [His] thought, through this they came into being, etc., as this matter is explained in the explanation on the verse "Let them bring royal apparel."

ונמצא כל נברא בפרט וכל העולמות בכלל יש בהם שני מיני חיות האחד הנמשך ומתלבש בתוכיותם

It follows that every created being in particular, and all the worlds in general, have in them two kinds of life-force: the first is drawn forth and enclothed within their inwardness,

והוא מבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ושרשו מהארת הקו שבע"ס [שבעשר ספירות] דאצילות וע"ז נאמר ברא לשון נוכח כנ"ל, והב' הוא בחי' המקיף מבחי' סוכ"ע

and it is from the level of the light that fills all worlds, and its root is from the radiance of the kav in the Ten Sefiros of Atzilus; and about this it is said bara, a term of presence, as mentioned above. And the second is the level of the encompassing [light], from the level of the light that encompasses all worlds,

וכמאמר נשמה שנתת בי כו' ואתה משמרה בקרבי כו' וכמו שהוא בהנשמה כך בכללות הבריאה כו'

as in the saying, "The soul that You have placed within me," etc., "and You guard it within me," etc. And as it is with the soul, so it is in creation as a whole, etc.

והנה על זה נאמר כי הוא צוה ונבראו כי מבחינה זו דסוכ"ע אין שייך כלל התלבשות כח הפועל בהנפעל

Now, about this it is said, "For He commanded and they were created"; for from this level, the light that encompasses all worlds, enclothing of the power of the Actor in the acted-upon does not apply at all,

שהרי אינו מלובש כלל כי"א שעל ידי שעלה ברצונו שיהיה ההתהוות עי"ז דוקא נעשה ע"כ אין שייך ע"ז רק כמ"ש כי הוא צוה ועי"ז ונבראו כו'.

since it is not enclothed at all; rather, through its having arisen in His will that the coming into being should take place, through this specifically it was done. Therefore nothing applies to it except as it is written, "For He commanded," and through this, "and they were created," etc.

ועיין מ"ש מענין ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע בד"ה אלה מסעי גבי ברכת המצות שיש בהם לשון נוכח ברוך אתה כו' ולשון נסתר אשר קדשנו כו' ע"ש.

And see what is written about the light that fills all worlds and the light that encompasses all worlds in the discourse beginning "These are the journeys," regarding the blessings over the mitzvos, which have in them the language of presence [direct address], "Blessed are You," etc., and the language of the hidden [third person], "who has sanctified us," etc.; see there.

3 והנה ידוע דעיקר ההתהוות והחיות הוא מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' א"ס ממש וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] ע"פ יביאו לבוש מלכות וכמ"ש בסש"ב פכ"ב [בספר של בינונים]

Now, it is known that the main [source of] coming into being and of life-force is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is truly the level of the Infinite One (Ein Sof), as is written there on the verse "Let them bring royal apparel," and as is written in Sefer Shel Beinonim, chapter 22.

והנה רצון העליון הוא מקור החיים המהוה את כל העולמות כו' וזהו יש מאין דהיינו שאין שום התלבשות כלל בהנפעל מבחי' כח הפועל שבבחי' סוכ"ע

Now, the Supreme Will is the source of life that brings all the worlds into being, etc. And this is something from nothing (yesh me'ayin): that there is no enclothing whatsoever in the acted-upon of the power of the Actor that is in the level of the light that encompasses all worlds.

(וגם מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אע"פ [אף על פי] שנמשך כח הפועל ומתלבש בהנפעל נק' יש מאין ממש כנ"ל) וזהו ענין הקדוש הב'

(And even from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), although the power of the Actor is drawn forth and enclothed in the acted-upon, it is called truly something from nothing, as mentioned above.) And this is the meaning of the second "Holy":

דהיינו בחי' סוכ"ע שהוא קדוש ומובדל מבחי' העלמין יותר מבחי' קדוש הג' שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

namely, the level of the light that encompasses all worlds, which is holy and separate from the worlds more than the level of the third "Holy," which is the level of the light that fills all worlds;

דהיינו שאפילו בחי' זיו והוד לא נמשך ממנו להתלבש בהעלמין בפנימיותם אלא שהוא אור מקיף ועד"ז נתבאר במ"א בפי' אתה קדוש ושמך קדוש.

that is, not even a glow and splendor is drawn from it to be enclothed within the worlds in their inner dimension (pnimiyus); rather, it is an encompassing light. And along these lines it was explained elsewhere on the meaning of "You are holy and Your Name is holy."

שמך קדוש היינו בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו אלא הודו וזיוו של שמו נמשך ומתלבש בהעלמין וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] זיו השכינה זיו דייקא

"Your Name is holy" is the level of the light that fills all worlds, as it is written, "For His Name alone is exalted"; only the splendor and glow of His Name is drawn forth and enclothed in the worlds, as our Sages, of blessed memory, said, "the glow of the Shechinah (Divine Presence)": specifically "the glow."

אבל אתה קדוש היינו שאפילו זיו והוד לא היו העולמות יכולים לקבל חיות ממנו בפנימיותם ותוכיותם

But "You are holy" means that the worlds could not receive life-force from it, not even a glow and splendor, in their inner dimension and their inwardness;

אלא שמחיה ומהוה אותם ע"י בחי' מקיף כנ"ל ועמ"ש מזה פ' וארא ע"פ לכן אמור לבני ישראל כו' וע"פ אסרי לגפן בפי' ויחי:

rather, it gives them life and brings them into being by way of encompassing, as mentioned above. And see what is written about this in Parshas Va'eira, on the verse "Therefore say to the children of Israel," etc., and on the verse "Binding to the vine," in the explanation [in] Vayechi.

4 ג והנה בבחי' סוכ"ע יש ג"כ ב' בחינות כי הנה כתר לשון כותרת שהוא סובב ומקיף

(3) Now, in the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) there are also two levels. For Keser (the Crown) is related to the word koseres (an encircling crown), which surrounds and encompasses.

והנה הכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו ב' בחי' עתיק ואי"א עתיק בחינה אחרונה שבמאציל ואי"א בחינת שרש הנאצלים

Now, Keser is the intermediary between the Emanator and the emanated, and it has two levels, Atik [the Ancient One] and Arich Anpin [the Long Countenance]: Atik is the last level of the Emanator, and Arich Anpin is the level of the root of the emanated.

כי בחי' שרש הנאצלים יש לה איזה שייכות עם עלמין להיות ממנה התהוות הנאצלים בבחי' סוכ"ע שנק' ע"ש [על שם] עלמין אלא שהוא סובב ומקיף מבחוץ ואינו נכנס בפנימית כו'

For the level of the root of the emanated has some relation to worlds, in that from it comes the coming into being of the emanated, in the manner of the light that encompasses all worlds, which is named for the worlds (almin); except that it surrounds and encompasses from outside and does not enter within, etc.

אבל בחינה אחרונה שבמאציל אין לה ערך ויחוס כלל עם התהוות עלמין כי הוא המתנשא מימות עולם

But the last level of the Emanator has no relation or connection at all with the coming into being of worlds, for He is "the One who is exalted since the days of the world";

אלא שהוא מקיף דמקיף וכמ"ש במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית בענין ג' בחי' מזון לבוש בית והמקיף דמקיף הוא המחבר המקיף עם הפנימי כו'

it is only that it is the encompassing of the encompassing, as is written elsewhere on the verse "A psalm, a song of the dedication of the House," on the matter of the three levels: food, clothing, house. And the encompassing of the encompassing is what joins the encompassing with the inner, etc.;

היינו שיהיה התחברות סובב וממלא שלום בפמליא של מעלה כו' וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] שהעוסק בתורה עושה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה

that is, so that there be a joining of the encompassing and the filling [lights] (sovev and memalei), peace in the household above, etc. And this is what our Sages, of blessed memory, said, that one who occupies himself with Torah makes peace in the household above and in the household below.

כי התורה נקרא משל הקדמוני בחי' קדמונו של עולם ע"כ ממשיך שלום בפמליא של מעלה כללות בחי' סובב וממלא וגם בפמליא של מטה

For the Torah is called "the proverb of the Ancient One," the level of the Ancient One of the world; therefore it draws down peace in the household above, the encompassing and the filling [lights] as a whole, and also in the household below.

היינו כי בכל נברא יש מב' בחי' הנ"ל וכמאמר ואתה נפחת בי ואתה משמרה בקרבי וכנ"ל וזהו ענין הקדוש הא' שהוא המשכת בחי' עתיק

That is, in every created being there is [something] from the two levels mentioned above, as in the saying, "and You breathed it into me, and You guard it within me," as mentioned above. And this is the meaning of the first "Holy": it is the drawing-down of the level of Atik,

שהיא המשכה גדולה ועצומה מאור א"ס ב"ה מה שהוא מובדל עדיין ומרומם מגדר עלמין כו' אלא שבחי' א"א הנמשך ממנו הוא בחי' סוכ"ע כו'.

which is a great and mighty drawing-down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, [from] that which is still separate and exalted beyond the bounds of worlds, etc.; it is only that the level of Arich Anpin, which is drawn from it, is the level of the light that encompasses all worlds, etc.

5 והנה נודע מענין כי אל דעות שממטה למעלה כל מה שהוא למעלה יותר נק' אין לפי שאינו מושג

Now, it is known from the matter of "For a G-d of knowledges" that from below upward, whatever is higher is called "nothing" (ayin), because it is not grasped.

וע"כ הגם שהתהוות הנבראים מבחי' מל' דאצי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נקרא יש מאין מ"מ עיקר בחי' אין הוא בחי' סוכ"ע לפי שאינו מושג יותר שאינו מתלבש כלל וכמ"ש במ"א ע"פ היש הוי' בקרבנו אם אין

Therefore, even though the coming into being of the created beings from the level of Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation), the light that fills all worlds (memalei kol almin), is called something from nothing, nevertheless the main level of "nothing" is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), because it is even less grasped, since it is not enclothed at all; as is written elsewhere on the verse "Is (hayesh) Havayah among us, or not (ayin)?"

אך מלמעלה למטה הוא בהפך שכל מה שלמטה יותר נקרא אין משום דכלא חשיב ולכן אדרבה בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נקרא אין

But from above downward it is the reverse: whatever is lower is called "nothing," because it is "considered as nothing." Therefore, on the contrary, the level of the light that fills all worlds is called "nothing."

וזהו כי עמך מקור חיים היא בחי' מל' דאצי' מקור ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נק' עמך שהוא טפל ובטל וכלא חשיב ונקרא אחרי הוי' בחי' אחוריים כו'

And this is "For with You is the source of life": the level of Malchus of Atzilus, the source of the light that fills all worlds, is called "with You," for it is secondary and nullified and considered as nothing; and it is called "after Havayah," the level of the back, etc.

וגם אפי' [אפילו] בחי' סובב נקרא אין לגבי בחינה שאינו בגדר עלמין וכמאמר כתרא עילאה אע"ג [אף על גב] דאיהו אור צח אוכם הוא קדם עילת העילות כו'

And even the level of sovev (the encompassing) is called "nothing" relative to a level that is not within the bounds of worlds; as in the saying, "The Supernal Crown, although it is a clear light, is black before the Cause of causes," etc.;

וכמ"ש ע"פ שחורה אני כו' וזהו שהבריאה נק' יש מאין היינו שמקור התהוות העלמין הוא מבחי' שנק' אין גם מלמעלה למטה כו'.

and as is written on the verse "I am black," etc. And this is why creation is called something from nothing: that the source of the coming into being of the worlds is from a level that is called "nothing" also from above downward, etc.

6 ועמ"ש ע"פ ואהיה אצלו אמון בפי' אחור וקדם צרתני דגבי תורה וע"פ שובה ישראל בפי' וראית את אחורי כו'

And see what is written on the verse "And I was with Him as a nursling," on the meaning of "Back and front You have formed me," regarding the Torah; and on the verse "Return, O Israel," on the meaning of "And you shall see My back," etc.

והנה בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער חזרת העמידה פי"ד בכת"י [בכתב יד] קודש האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] וז"ל [וזה לשונו] והנה ג' קדושות לג' רישין דע"ק [דעתיקא קדישא]. א' להוא דלא אתיידע כלל. הב' לכתר עילאה.

Now, in Pri Etz Chaim, Sha'ar Chazaras HaAmidah (the Gate of the Repetition of the Amidah), chapter 4, in the holy handwriting of the Arizal, these are his words: "Now, the three [declarations of] 'Holy' [correspond] to the three heads of Atika Kadisha [the Holy Ancient One]: the first to that which is not known at all; the second to the Supernal Crown;

הג' למו"ס [למוחא סתימאה] חכמה קדמאה עכ"ל [עד כאן לשונו] והיינו כי רדל"א [רישא דלא אתידע] היינו עתיק בחינה תחתונה שבמאציל וכתר עילאה היינו כתר דא"א סוכ"ע והיינו ב' בחי' הנ"ל דסוכ"ע.

the third to Mocha Stima'ah (the hidden brain), the primordial Chochmah (wisdom)." Thus far his words. That is, the Unknowable Head (Reisha deLo Isyada) is Atik, the lowest level of the Emanator; and the Supernal Crown is the Keser (Crown) of Arich Anpin, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and these are the two levels of the light that encompasses all worlds mentioned above.

אמנם מ"ש הג' למו"ס [למוחא סתימאה] אף דמו"ס [דמוחא סתימאה] הוא בחי' חכמה שבכתר בחי' סוכ"ע היינו לפי שהוא דיבר בשרש בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שבעולם האצי'.

However, as for what he wrote, "the third to Mocha Stima'ah": although Mocha Stima'ah is the level of Chochmah within Keser, the level of the light that encompasses all worlds, this is because he was speaking of the root of the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) in the World of Atzilus (Emanation).

7 והנה כמו שבי"ע ממש התהוותם יש מאין מבחי' מלי דאצילות שהוא מקור בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] דבי"ע כמ"כ [כמו כן] באצי' יש ג"כ בי"ע

Now, just as Beriah, Yetzirah and Asiyah themselves come into being as something from nothing from the level of Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation), which is the source of the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) of Beriah, Yetzirah and Asiyah, so too in Atzilus there are also Beriah, Yetzirah and Asiyah:

היינו או"א [אבא ואימא] הם בריאה דאצילות וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שהיא נק' בריאה יש מאין וזהו ענין בורא קדושים ישתבח שמך כמ"ש במ"א

that is, Abba and Imma (Chochmah and Binah) are the Beriah of Atzilus, as it is written, "And Chochmah (wisdom) shall be found me'ayin (from nothing)": for it is called beriah (creation), something from nothing. And this is the meaning of "Creator of holy beings, may Your Name be praised," as is written elsewhere.

וגם קנה חכמה קנה בינה ב"פ [ב' פעמים] קנה בגימט' [בגימטריא] יש והאין שממנו תמצא החכמה הוא בחי' כתר

And also, "Acquire Chochmah, acquire Binah (understanding)": kneh ("acquire") twice equals in gematria yesh ("something"). And the ayin ("nothing") from which Chochmah is found is the level of Keser (the Crown);

והוא ג"כ ע"י ב' המשכות ממלא וסובב א"פ [אור פנימי] וא"מ [ואור מקיף] וח"ס [וחכמה סתימאה] הוא מקור לבחי' הא"פ [האור פנימי] וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער א"א פ"ד

and this too is through two drawings-down, filling and encompassing, inner light (or pnimi) and encompassing light (or makif); and the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah) is the source of the level of the inner light, as is written in Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, chapter 4.

וגם כי או"א [אבא ואימא] יונקים מב' מזלות ונוצר ונקה ששרשן ממו"ס [ממוחא סתימאה] וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ח"ג [חלק ג'] (דרפ"ט) דח"ס [דחכמה סתימאה] הוא רישא דכל רישא לשאר חכמות.

And also, Abba and Imma draw nourishment from the two mazalos [channels of flow], Notzer and Nakeh, whose root is from Mocha Stima'ah (the hidden brain). And this is what is written in the Zohar, Part III (folio 289), that the hidden Chochmah is "the head of every head" to the other [levels of] Chochmah.

וזהו ענין הקדוש הג' כי ההמשכה רק מבחי' שערות וח"ס [וחכמה סתימאה] עצמה הוא קדוש ומובדל וכתרא עילאה הוא בחי' מקיף וסובב כתר לשון כותרת כו' ועתיק הוא בחי' מקיף למקיף

And this is the meaning of the third "Holy": for the drawing-down is only from the level of the hairs, while the hidden Chochmah itself is holy and separate. And the Supernal Crown is the level of the encompassing and surrounding [light], Keser being related to koseres (an encircling crown), etc.; and Atik is the level of the encompassing of the encompassing.

וזהו ענין ג"פ [ג' פעמים] קדוש והם ג' המשכות להיות שרש ג' בחי' בית לבוש מזון דכללות העולמות בית נק' בחי' מקיף למקיף כו' ולבוש הוא בחי' מקיף וסוכ"ע וכמ"ש במ"א ע"פ יביאו לבוש מלכות.

And this is the meaning of "Holy" [said] three times; and they are three drawings-down, to be the root of the three levels of house, clothing [and] food of the worlds as a whole. The level of the encompassing of the encompassing is called "house," etc.; and "clothing" is the level of the encompassing, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as is written elsewhere on the verse "Let them bring royal apparel."

8 ומזון היינו בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ודרך פרט ממלי דאצי' לבי"ע נמשכים ג"כ ג' בחי' אלו שהרי נעשית עתיק וכתר לבריאה שהוא נק' מקיף כו' ע"ד שמלי דא"ק [דאדם קדמון] נעשה עתיק וכתר לאצי'

And "food" is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin). And in particular, from Malchus (sovereignty) of Atzilus to Beriah, Yetzirah and Asiyah these three levels are also drawn down; for it becomes Atik and Keser (the Crown) to Beriah, which is called encompassing, etc., in the same way that Malchus of Adam Kadmon [Primordial Man] becomes Atik and Keser to Atzilus;

וגם מתלבשת בפנימיותם (וע' מ"ש ע"פ מי מנה בפי' והים עליהם מלמעלה ומ"ש בפסוק ויקהל משה וע"פ קחו מאתכם תרומה כו' ובביאור ע"פ ועתה יגדל נא כו'

and it is also enclothed within their inner dimension (pnimiyus). (And see what is written on the verse "Who has counted," on the meaning of "And the sea was upon them, above"; and what is written on the verse "And Moshe assembled"; and on the verse "Take from among you an offering," etc.; and in the explanation on the verse "And now, I pray, let [it] be great," etc.;

וע"פ כי אתה נרי כו' ומ"מ עיקר הפי' בפסוק אחרי הוי' קאי על מלי דאצילות כמבואר בזהר) (ויקרא דף כ' ע"ב) וכדלקמן גבי ואותו תיראו כו'.

and on the verse "For You are my lamp," etc. Nevertheless, the main meaning of the verse "After Havayah" refers to Malchus of Atzilus, as is explained in the Zohar) (Vayikra, folio 20b), and as [will be explained] below regarding "and Him shall you fear," etc.

וזהו אחרי כו' תלכו היינו שכאשר יתבונן ויבין שכל השתלשלות העולמות אינן אלא מבחי' זיו והארה ונק' אחרי ה' ע"ד וראית את אחורי

And this is "After," etc., "shall you walk": that is, when one contemplates and understands that the entire chain of descent of the worlds (hishtalshelus) is only from a level of glow and radiance, and is called "after Havayah," in the manner of "And you shall see My back"—

ועמ"ש עוד בד"ה שובה ישראל עד מענין פי' אחוריים ופנים מזה יומשך בחי' תלכו והוא בחי' אהבה ותשוקה נפלאה אליו ית' לבדו מקורא ושרשא דכולא

and see further what is written in the discourse beginning "Return, O Israel, unto," on the meaning of back and front—from this will be drawn forth the level of "shall you walk," which is the level of a wondrous love and longing for Him alone, may He be blessed, "the source and root of all."

אך היינו דוקא ע"י שיתבונן ויעמיק בזה בשכלו ותבונתו מקרב איש ולב עמוק כי אם אין בינה אין דעת וגם אם אין דעת אין בינה.

But this is specifically through one's contemplating and delving deeply into this with his intellect and understanding, from "the inward part of a man and a deep heart"; for "if there is no Binah (understanding), there is no Daas (knowledge)," and also "if there is no Daas, there is no Binah."

9 וביאור ענין כי מנסה כו' לדעת כו' הנה בחינת הנסיונות הם הסתר פנים ובהסתר עצמו יש אלהות ואנכי הסתר אסתיר כו'

And the explanation of "For [He] is testing," etc., "to know," etc.: trials are [a state of] the hiding of the Face, and in the hiding itself there is G-dliness: "And I will surely hide," etc.

וכתיב ה' אמר לו קלל וע"כ כח ה' שיש בנסיון הוא המביא לידי דעת וגלוי אלהות כשעובר עליו כל הנסיון ועומד בנסיונו שבכל הנסיונות יש כח ה' המחיה את הדבר ההוא שמביא הנסיון עליו

And it is written, "Havayah said to him, 'Curse.'" Therefore the power of G-d that is in the trial is what brings to knowledge (daas) and the revelation of G-dliness, when the whole trial passes over him and he withstands his trial; for in every trial there is the power of G-d that gives life to the very thing that brings the trial upon him.

וזהו כי ה' אמר לו קלל והיכן אמר לשמעי אלא שמחשבה זו שנפלה לשמעי בלבו ומוחו ירדה מאת ה'

And this is "For Havayah said to him, 'Curse.'" Where did He say [this] to Shimi? Rather, this thought that fell into Shimi's heart and mind came down from G-d.

ורוח פיו המחיה כל צבאם החיה רוחו של שמעי בשעה שדיבר דברים אלו לדוד כי אלו נסתלק רוח פיו ית' מרוחו של שמעי לא יוכל לדבר מאומה

And the breath of His mouth, which gives life to all their host, gave life to Shimi's spirit at the time he spoke these words to David; for had the breath of His mouth, may He be blessed, withdrawn from Shimi's spirit, he would not have been able to speak anything at all.

וזהו כי ה' אמר לו ממש בעת ההיא לקלל את דוד כו' (ועיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"ח פ"ב [פרק ב'])

And this is "For Havayah said to him": literally, at that very time, to curse David, etc. (And see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 48, chapter 2.)

והטעם שהנסיונות מביאין לידי גילוי אלהות כי הנה הנסיונות וההסתר פנים הוא מעולם התהו מלפני מלך מלך שירדו ונתלבשו בקליפות והקליפה היא המסתרת (ועיין בזהר וירא דקי"ט ע"ב)

And the reason that trials bring to a revelation of G-dliness is that the trials and the hiding of the Face are from the World of Tohu [Chaos], from [the kings of] "before any king reigned," who descended and became enclothed in the kelipos (husks); and the kelipah is what conceals (and see the Zohar, Vayeira, folio 119b).

וכששוברין הקליפה ע"י שעומד בנסיון נמצא הפרי בתוכו הוא כח ה' המוסתר ומלובש שם ה' אמר לו קלל שבא לידי גילוי

And when the kelipah is broken through one's withstanding the trial, the fruit within it is found, which is the power of G-d hidden and enclothed there, [as in] "Havayah said to him, 'Curse,'" which comes to be revealed;

לפי שכח ה' המלובש בו הוא מלמעלה מעלה כנודע ממשל נפילת החומה שהאבן העליון יותר נופל למטה יותר וכמ"ש ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך

because the power of G-d enclothed in it is from the very highest, as is known from the analogy of a falling wall, where the higher the stone, the farther down it falls; and as it is written, "And I will pass through the land of Egypt": "I, and not an angel."

שכדי שירד וישתלשל גם למקום הקליפות צריך להיות ממקום גבוה מאד נעלה עד שיגיע שיהיה גילוי אלהות גם במקום הקליפות

For in order that it descend and be drawn down even to the place of the kelipos, it must be from a very high and exalted place, so that it reaches [the point] that there is a revelation of G-dliness even in the place of the kelipos.

ולכן אותו הכח מביא לידי דעת לפי שהוא מרפ"ח ניצוצין מעולם התהו עקודים נקודים כו' וס"ג [ושם ס"ג] מעולה ממ"ה [משם מ"ה] כו' ועמ"ש ע"פ וידעת היום והשבות.

Therefore that power brings to knowledge, because it is from the 288 sparks from the World of Tohu, Akudim ["bound" lights], Nekudim ["dotted" lights], etc.; and [the Name] Sag [63] is superior to [the Name] Mah [45], etc. And see what is written on the verse "And you shall know this day, and take [it] to [heart]."

רק אם אין בינה אין דעת כו' שכל ההולדה הוא מבינה שהפסולת נברר בדם נדות והולד נגדל בט' חדשים

But "if there is no Binah (understanding), there is no Daas (knowledge)," etc.: for all giving birth is from Binah, in which the waste is separated out in the menstrual blood, and the child grows over nine months.

שמתחלה היתה רק טפה ואח"כ נעשה הולדת אברים בבחי' פרצוף ובמעי אמו אוכל מה שאמו אוכלת

For at first it was only a drop, and afterwards the formation of limbs takes place in the form of a full configuration (partzuf); and in its mother's womb it eats what its mother eats.

ואח"כ יוצא ונפרד לעצמו וככל המשל הזה הוא בחסידות ביראה ואהבה שמתחלה היתה האהבה מסותרת נקודה אחת ואח"כ נגדלה להגדיל מדורת אש האהבה בהתלהבות כו'

And afterwards it comes out and becomes separate, on its own. And exactly as in this whole analogy, so it is in chassidus (piety), in awe and love: at first the love was hidden, a single point, and afterwards it grew, enlarging the blaze of the fire of love with fervor, etc.

וכן היראה וזהו שלאה אם הבנים ילדה ששה בנים הם נקראים בחי' אהבה ובת הוא מדת מלכות ושמה דינה דינא דמלכותא דינא

And so too awe. And this is why Leah, "the mother of the children," bore six sons, who are called the level of love, and a daughter, who is the attribute of Malchus (sovereignty), and her name was Dinah: "the law (dina) of the kingdom is law."

(וכמ"ש ע"פ אמר עם הספר שהבירור הוא במחשבה שהיא בחינת בינה על ידי התלבשות החכמה שם כו' והוא כענין כולם בחכמה עשית בבינה וכמ"ש במ"א בפי' ברוך עושה בראשית):

(And as is written on the verse "He said with the book," that the refinement is in thought, which is the level of Binah, through the enclothing of Chochmah (wisdom) there, etc.; and this is like "You have made them all with Chochmah," [that is,] in Binah, as is written elsewhere on the meaning of "Blessed is He who makes the work of creation.")

10 ד והנה תלכו הוא בחי' רצוא ואח"כ ואותו תיראו הוא בחי' שוב והענין כי הנה נודע מ"ש דשם הוי' הוא דחילו ורחימו רחימו ודחילו ו"ה הוא בחי' אהבה ויראה ז"א הוא אהבה זוטא

(4) Now, "shall you walk" is the level of running forth (ratzo), and afterwards "and Him shall you fear" is the level of returning (shov). The explanation: it is known, from what is written, that the Name Havayah is "awe and love, love and awe." [The letters] vav-hei are the level of love and awe: Z'eir Anpin (the emotive attributes) is the lesser love (ahavah zuta)

(ולכן נק' זעיר) ויראה היא המלכות יראה חיצונית מהתפשטות מלכותו כמ"ש בהערה לתיקון חצות ובזו היראה קודם לאהבה ממטה למעלה ויראה זו אינה כתובה בתורה כאן

(and therefore it is called ze'ir, "small"), and awe is Malchus (sovereignty), an outer awe, from the spreading forth of His sovereignty, as is written in the note to Tikkun Chatzos [the Midnight Lament]. And in this [order] awe precedes love, from below upward. And this awe is not written in the Torah here

(שהרי התחלת הפסוק מבחי' תלכו שהוא אהבה ואע"ג [ואף על גב] דההתחלה צ"ל מבחי' יראה דיקא כי זה השער כו' דיראה היא תרעא לאעלאה אך הוא כמ"ש בזהר פ' בא) (דל"ח ע"ב)

(for the verse begins with the level of "shall you walk," which is love; and although the beginning must be specifically from the level of awe, for "This is the gate," etc., since awe is "the gate for entering"—but it is as is written in the Zohar, Parshas Bo) (folio 38b):

ובאתר דאשתכחי דכר ונוק' [ונוקבא] לית שבחא אלא לדכורא והי"נ כיון שנאמר תלכו שהיא בחי' אהבה שנק' דכר זכר חסדו א"צ [אין צריך / אינו צריך] להזכיר היראה שנק' נוק' [נוקבא] אשה יראת ה'

"And in a place where male and female are found, the praise is only for the male." So too here: since it says "shall you walk," which is the level of love, which is called male, [as in] "He remembered (zachar) His kindness," there is no need to mention awe, which is called female (Nukva), [as in] "a woman who fears Havayah,"

כי היראה צ"ל כלולה באהבה לאכללא שמאלא בימינא כו' ועוד י"ל [יש לומר] שיראה זו נרמזת כאן בתיבת אחרי הוי' שהיא בחי' מלכות

for awe must be included in love, "to include the left in the right," etc. And furthermore, it may be said that this awe is alluded to here in the words "after Havayah," which is the level of Malchus.

ואח"כ אהבה רבה היא בינה וחכמה יראה פנימית היא בחי' יראו את ה' משא"כ יראה חיצוניות הוא בחי' ייראו מה'.

And afterwards, great love (ahavah rabbah) is Binah (understanding), and Chochmah (wisdom) is inner awe, which is the level of "Fear (yir'u es) Havayah," whereas outer awe is the level of "Let them fear from (yir'u mi-) Havayah."

אבל יראו את ה' היינו להיות בחי' את הטפל שהוא בחי' ביטול והוא בחי' אצילות.

But "Fear (es) Havayah" means to be on the level of es, the subordinate [particle], which is the level of self-nullification (bittul); and this is the level of Atzilus,

שהוא בחי' חכמה דכללות העולמות כי בדרך כלל אצי' הוא חכמה כי אבא שרש האצי' ובינה אימא מקננא בכורסייא כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"ז פ"ג [פרק ג']

which is the level of Chochmah of the worlds as a whole; for in general, Atzilus is Chochmah, since Abba is the root of Atzilus, and Binah [is] "Imma nests in the Throne," as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, chapter 3.

(ואפ"ל [ואפשר לומר] שזהו ואותו תיראו בחי' יראו את שבטל לבחי' ואותו כו' וע' בזהר ח"א [חלק א'] (דצ"ד ע"א) ע"פ אותו ואת נוהו כו'

(And it may be said that this is "and Him (ve'oso) shall you fear": the level of "Fear es," which is nullified to the level of ve'oso, etc. And see the Zohar, Part I) (folio 94a) on the verse "Him (oso) and His abode," etc.

גם פי' ואותו לשון אות ורושם וכמ"ש אות היא ביני ובין בני ישראל.

Also, the meaning of ve'oso is related to os (a sign) and a mark, as it is written, "It is a sign between Me and the children of Israel."

ופי' כידוע דכשהיה הצמצום הראשון להיות מקום פנוי כו' נשאר רשימו מהאור שנסתלק כו' ואח"כ נמשך קו כו'

And the explanation, as is known: when the first tzimtzum (contraction) took place, to make a vacated space, etc., there remained a reshimu (impression) of the light that withdrew, etc.; and afterwards a kav (line of light) was drawn forth, etc.

ועל זה אמר ואותו היינו אות ורושם הנ"ל תיראו כי אות היא ביני ובין כו'

And about this it says, "And Him (ve'oso)," that is, the sign and mark mentioned above, "shall you fear"; for "it is a sign between Me and," etc.

(וענין שייכות יראה עילאה הנ"ל לבחי' אות ורושם הנ"ל אפ"ל [אפשר לומר] ע"ד מ"ש בזהר ח"ג [חלק ג'] (קכ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) גבי חכמה סתימאה

(And the connection of the higher awe mentioned above with the level of the sign and mark mentioned above may be explained along the lines of what is written in the Zohar, Part III) (folio 128, end of side b) regarding the hidden Chochmah:

והיינו דתנינן ברישומי אתוון ת"ו רשים רישומ' [רישומא] לעתיק יומין ועמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] ובמשנת חסידים בענין כוונת תשר"ק הנזכר במוסף שבת שהוא סוד הארת כ"ב אתוון במוחא עילאה כו' ע"ש

"And this is what we have learned concerning the impressions of the letters: the tav made an impression for Atik Yomin." And see what is written in the Arizal's commentary on the Idra [the Zohar's "Assembly"], in Pri Etz Chaim and in Mishnas Chassidim, on the kavanah (intention) of Tashrak (the letters tav-shin-reish-kuf) mentioned in the Musaf [Additional Prayer] of Shabbos, which is the mystery of the illumination of the twenty-two letters in the supernal brain, etc.; see there.

נמצא בחי' אות ורשימו הנ"ל מאיר בח"ס [בחכמה סתימאה] וח"ס [וחכמה סתימאה] היא שרש בחי' יראה עילאה כמ"ש במ"א

It follows that the level of the sign and the reshimu mentioned above shines in the hidden Chochmah, and the hidden Chochmah is the root of the level of the higher awe, as is written elsewhere.

ולכן שפיר שייך ואותו דייקא תיראו כו' שהיראה בושת ששרשה מחי"ס [מחכמה סתימאה] נמשכת מבחי' ואותו ועמי"ש עוד מענין דחילו ורחימו רחימו ודחילו בביאור ע"פ כי אתה נרי בפי' מקץ.

Therefore it is quite fitting [to say] specifically "and Him (ve'oso) shall you fear," etc.: for the awe of shame, whose root is from the hidden Chochmah, is drawn forth from the level of ve'oso. And see further what is written about "awe and love, love and awe" in the explanation on the verse "For You are my lamp," in Parshas Mikeitz.

11 ובענין ובמורא גדול זה גילוי שכינה ע"פ ששת ימים תאכל מצות גבי פסח וע"פ קול דודי כו' בשיר השירים

And on the matter of "And with great awe (mora gadol): this is the revelation of the Shechinah (Divine Presence)," [see] on the verse "Six days you shall eat matzos," regarding Pesach, and on the verse "The voice of my beloved," etc., in Shir HaShirim.

ושם נת' [נתבאר] מורא גדול נמשך ע"י גילוי בחי' מלך מלכי המלכים מלכות דא"ס כו'

And there it was explained that great awe is drawn forth through the revelation of the level of "the King of the kings of kings," the Malchus (sovereignty) of the Infinite One (Ein Sof), etc.

וזהו ממש ענין הרשימו שבמו"ס [שבמוחא סתימאה] כי הרשימו הוא מבחינת מלכות דא"ס כמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] שם

And this is precisely the matter of the reshimu (impression) in Mocha Stima'ah (the hidden brain); for the reshimu is from the level of Malchus of the Infinite One, as is written in the Arizal's commentary on the Idra there.

ולכן מזה נמשך בחי' מורא גדול שהוא בחי' ח"ס [חכמה סתימאה] כו' ומורא גדול לשון זכר משא"כ יראה תתאה היא בחי' נוקבא כנ"ל.

Therefore from this is drawn forth the level of great awe, which is the level of the hidden Chochmah (wisdom), etc. And mora gadol ("great awe") is in the masculine form, whereas the lower awe is the level of Nukva (the feminine), as mentioned above.

לפ"ז [לפי זה] פי' אחרי הוי' ואותו היינו בחינת מלכות דאצילות ומלכות דא"ס כו'

Accordingly, the meaning of "after Havayah" and "and Him" is the level of Malchus of Atzilus (Emanation) and Malchus of the Infinite One, etc.

ועמ"ש במ"א מענין אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה גבי חג השבועות על פסוק וידבר אלקים כו' ועמ"ש בד"ה וידעת היום ע"ש:

And see what is written elsewhere on the matter of "If there is no awe, there is no wisdom; if there is no wisdom, there is no awe," regarding the festival of Shavuos, on the verse "And Elokim spoke," etc.; and see what is written in the discourse beginning "And you shall know this day"; see there.

12 ה ואת מצותיו תשמרו הנה השמירה היא ע"י המקיף וכנודע מענין ואתה משמרה בקרבי והיינו בחי' חיה יחידה שאינם מתלבשים בכלים אלא שהם בחי' מקיפים

(5) "And His commandments shall you keep": Now, guarding is through the encompassing [light], as is known from the matter of "and You guard it within me"; that is, the level of chayah [and] yechidah [the soul's two highest levels], which are not enclothed in vessels but are encompassing [levels].

והם בחי' השמירה לנר"נ [לנפש רוח נשמה] המתלבשים בכלים נשמה במוח כו' כי אור מקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ וגם המקיף מסמא עיני החיצונים נמצא ע"י המקיף אין החיצונים יכולים להתקרב כו'.

And they are the guarding for the nefesh, ruach and neshamah [the soul's three lower levels], which are enclothed in vessels, the neshamah in the brain, etc. For the encompassing light polishes half the vessel from outside, and the encompassing [light] also blinds the eyes of the external forces; thus, through the encompassing [light], the external forces cannot draw near, etc.

13 והנה השמירה צריך לא"פ [לאור פנימי] כשנתלבשו בכלים כי אז צריך שמירה לפי שע"י הפגם ח"ו [חס ושלום] כלי נמשך יניקה גם מן האור המלובש בה

Now, guarding is needed for the inner light (or pnimi) once it has been enclothed in vessels; for then it needs guarding, because through a blemish in the vessel, G-d forbid, nurture is drawn [by the external forces] even from the light enclothed in it,

כמו ע"י שחותך ידו יוצא דם כמ"ש במ"א משא"כ כשאורות כלולים עדיין במאצילן וכן אורות מקיפים לא שייך בהם פגם ויניקה כו'

just as when one cuts his hand, blood comes out, as is written elsewhere; whereas when lights are still included in their Emanator, and likewise encompassing lights, blemish and nurture do not apply to them, etc.

והנה המצות נקרא רמ"ח אברים דמלכא שהם המשכות אורות בכלים (ע' [עיין] באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו בד"ה להבין מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שכל המצות לתקן רמ"ח אברי ז"א ע"י המשכת אור א"ס ב"ה בהן כו)

Now, the mitzvos are called "the 248 limbs of the King," for they are drawings-down of lights into vessels. (See Iggeres HaKodesh, at its end, in the passage beginning "To understand what is written in Pri Etz Chaim," that all the mitzvos are to rectify the 248 limbs of Z'eir Anpin (the emotive attributes) through drawing down the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into them, etc.)

וזהו כי נר מצוה כי בלשון תורה נק' נר הכלי שבתוכה הנר הדולק כמ"ש נרות המערכה וגם הנרות הדולקים שבהכלי נק' נרות כמ"ש בהעלותך את הנרות

And this is "For a mitzvah is a lamp (ner)": for in the language of the Torah, the vessel within which the burning light is [held] is called ner, as it is written, "the lamps of the arrangement"; and also the burning lights in the vessel are called nerot (lamps), as it is written, "When you kindle the lamps."

והיינו שבמצות יש שני בחינות שהם בחינת כלים וגם על ידן נמשכים אורות המתלבשים בהכלים וע"כ צריכים שמירה

That is, in the mitzvos there are two levels: they are the level of vessels, and also through them lights are drawn forth that are enclothed in the vessels; and therefore they need guarding.

וזהו ואת מצותיו תשמרו והיינו על ידי ובקולו תשמעו היא התורה שנק' ותורה אור בחי' מקור האור הנמשך בהנרות (ע' [עיין] בזהר ר"פ בהעלותך ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם)

And this is "And His commandments shall you keep"; and this is through "and to His voice shall you listen," which is the Torah, which is called "and the Torah is light," the level of the source of the light that is drawn into the lamps. (See the Zohar at the beginning of Parshas Beha'alosecha, and the Ramaz there.)

והיינו שהיא בחינת אור מקיף שלמעלה מבחינת הכלים ואברים כ'ו כי הגם דאורייתא מחכמה נפקת נפקת דייקא אכן שרשה למעלה מהחכמה כו'

That is, it is the level of encompassing light, which is above the level of the vessels and limbs, etc.; for although "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)"—specifically "comes forth"—its root, indeed, is above Chochmah, etc.

והיינו שהיא מבחי' מקיפים למ"ד ומ"ם כו' עמ"ש בביאור ע"פ כי תצא כו' וזהו ג"כ פי' ותורה אור

That is, it is from the level of the encompassing [lights], [the letters] lamed and mem, etc.; see what is written in the explanation on the verse "When you go out," etc. And this is also the meaning of "and the Torah is light":

כי המצות שהם בחי' אורות המתלבשים בכלים מתחלקים לתרי"ג בחי' רמ"ח מ"ע [מצות עשה] כו' היינו לכל כלי וכלי אור בפ"ע [בפני עצמו] כו'

for the mitzvos, which are the level of lights enclothed in vessels, are divided into 613 levels, 248 positive commandments, etc.; that is, for each and every vessel a light of its own, etc.

אבל התורה שהיא בחי' מקיף היא בחי' אור אחד ר"ל [רוצה לומר] למעלה מבחי' התחלקות כו' ועמ"ש בפ' וארא סוף דבור הראשון וארא אל כו' שהתורה הוא המשכת בחי' יחיד אנכי מי שאנכי כו' ע"ש

But the Torah, which is the level of encompassing, is the level of one light, that is to say, above the level of division, etc. And see what is written in Parshas Va'eira, at the end of the first discourse, "And I appeared to," etc., that the Torah is the drawing-down of the level of the Singular One, "Anochi (I), who I am," etc.; see there.

(וז"ש [וזהו שכתוב] באדרא דנשא דקכ"ט א' חד ארחא דנהיר כו' לתרי"ג ארחין דאורייתא דפליג בז"א דכתיב ביה כל ארחות כו' ואיתא שם הפי' בספר רוח דוד ובביאור האדרא מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] שבז"א נתגלים התרי"ג מצות עצמם כו'

(And this is what is written in the Idra of Naso, folio 129a: "One path that shines," etc., "to the 613 paths of the Torah, which are divided in Z'eir Anpin, of which it is written, 'All the paths,'" etc. And the explanation is found there in the book Ruach David and in the Arizal's commentary on the Idra: that in Z'eir Anpin the 613 mitzvos themselves are revealed, etc.;

וז"ש [וזהו שכתוב] כל ארחות כו' ובא"א כתיב וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור כו' אורח ואור לשון יחיד כי שם נעלמים ובז"א מתגלים ונעשים התרי"ג מצות עכ"ד [עד כאן דבריו].

and this is what is written, "All the paths," etc. But regarding Arich Anpin it is written, "And the path of the righteous is like the shining light, growing ever brighter," etc.: "path" and "light" in the singular, for there they are hidden, and in Z'eir Anpin they are revealed and become the 613 mitzvos. Thus far his words.

ואמנם התורה נמשכה ממו"ס [ממוחא סתימאה] דא"א וזהו ותורה אור לשון יחיד וזהו ענין המבואר במ"א שהתורה היא בחי' רעוא דכל רעוין

Indeed, the Torah is drawn from the Mocha Stima'ah (hidden brain) of Arich Anpin; and this is "and the Torah is light," in the singular. And this is the matter explained elsewhere, that the Torah is the level of the Will of all wills (Ra'ava deChol Ra'avin),

שהיא ממשכת הנהגת הרצון עליון לתוך הרצון המתפשט בתוך המצות עיין בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ע"ש באריכות וזהו שהמצוה נק' נר והתורה היא האור המאירה את הנר בחי' דעדכ"ר [רעוא דכל רעוין] הוא מקור הרצון שבמצות כו'

which draws the conduct of the Supreme Will into the will that spreads forth within the mitzvos; see the discourse beginning "When Israel put 'we will do' before 'we will hear'"; see there at length. And this is why the mitzvah is called a lamp, and the Torah is the light that illumines the lamp: the level of the Will of all wills, which is the source of the will in the mitzvos, etc.

ועמ"ש ע"פ ויקהל משה שבחי' כתר דז"א הנק' רצון הוא הכלי לבחי' רצון עליון רעוא דכל רעוין כתר דא"א שהוא בחי' האור כו' ע"ש ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] שהתורה נק' משל הקדמוני בחי' קדמונו של עולם כו')

And see what is written on the verse "And Moshe assembled," that the level of the Keser (Crown) of Z'eir Anpin, which is called will, is the vessel for the level of the Supreme Will, the Will of all wills, the Keser of Arich Anpin, which is the level of the light, etc.; see there. And see what is written above, that the Torah is called "the proverb of the Ancient One," the level of the Ancient One of the world, etc.)

והנה עיקר שמירה זו היינו לבחי' ההארה הנמשך מהמצוה לנפש האדם כו'. וענין הארה זו שנמשך מן המצוה על הנפש יובן ע"ד מאמרז"ל [מאמרו רבותינו זכרונם לברכה] שבשעת מ"ת [מתן תורה] כפה עליהם הר כגיגית כו' ומכאן מודעא רבא לאורייתא

Now, the main [point] of this guarding is for the level of the illumination that is drawn from the mitzvah to a person's soul, etc. And the matter of this illumination that is drawn from the mitzvah upon the soul will be understood along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, that at the time of the Giving of the Torah "He held the mountain over them like a barrel," etc., "and from here [comes] a great protest regarding the Torah."

וידוע פי' וענין כפה עליהם הר שהוא בחי' וימינו תחבקני דהיינו התגלות אהבה העליונה לישראל כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה'.

And the meaning and concept of "He held the mountain over them" is known: it is the level of "and His right hand embraces me," that is, the revelation of the supernal love for Israel, as it is written, "I have loved you, says Havayah."

14 וע"י זה ממילא נתעורר האהבה ג"כ בנש"י [בנשמות ישראל] ע"ד כמים הפנים לפנים כן לב האדם כו' עד שבאו לכלות הנפש

And through this, love was automatically aroused also in the souls of Israel, in the manner of "As water [reflects] face to face, so the heart of man," etc., until they reached the expiry of the soul (kelos hanefesh);

וזהו המודעא רבא דהיינו שאתעדל"ת [שאתערותא דלתתא] זו שלהם לא היה בבחירה ורצון כ"א שע"י הגילוי מלמעלה נמשך ממילא בלבם כ"כ [כל כך] כך כו'

and this is the "great protest": that this arousal from below (isarusa dilesata) of theirs was not by choice and will, but rather, through the revelation from above, it was drawn forth automatically in their hearts, to such an extent, etc.

וכך מעין זה יובן ג"כ בענין קיום המצות שהם המשכת רצון עליון ממש וה' חסדים וימינו תחבקני התגלות אהבה עליונה כו'

And similarly, something like this will be understood also regarding the fulfillment of the mitzvos, which are the drawing-down of the Supreme Will itself, and the five chassadim (kindnesses), "and His right hand embraces me," the revelation of the supernal love, etc.

לכן ע"י נתעורר ג"כ רצון האדם אליו ית' כמים הפנים כו' וזהו פקדת הארץ ותשוקקיה כו' וזהו אשר אנכי מצוך היום על לבבך כו'

Therefore, through this a person's will is also aroused toward Him, may He be blessed, "as water [reflects] face," etc. And this is "You have visited the earth and caused it to yearn (vateshokekeha)," etc. And this is "which I command you this day, upon your heart," etc.

וע"ז אמרו עבירה מכבה מצוה שע"י [שעל ידי] העבירה שהיא נגד רצון העליון ב"ה נכבה הארה זו שנמשך לו מרצון העליון על נפשו כו'

And about this they said, "A transgression extinguishes a mitzvah": for through the transgression, which is against the Supreme Will, blessed be He, this illumination that was drawn to him from the Supreme Will upon his soul is extinguished, etc.

משא"כ בהמצוה עצמה שהיא רמ"ח אברים דמלכא לא שייך כיבוי ח"ו [חס ושלום] וז"ש [וזהו שכתוב] שחת לו לא בניו מומם וכתרגומו חבילו להון לא ליה.

Whereas in the mitzvah itself, which is [of] the 248 limbs of the King, extinguishing does not apply, G-d forbid. And this is what is written, "Corruption is not His; His children's is the blemish," and as its Targum [renders it], "They have harmed themselves, not Him."

אמנם אין עבירה מכבה תורה כי התורה היא מבחי' רעוא דכל רעוין כו' שמשם נמשך בחי' נושא עון.

However, "a transgression does not extinguish Torah," for the Torah is from the level of the Will of all wills, etc., from where the level of "bearing iniquity" is drawn forth.

כי הנה ידוע שכדי להיות המחילה וסליחה ע"י תשובה שהיא החזרת הרצון שנסתלק ע"י העבירה

For it is known that in order for there to be pardon and forgiveness through teshuvah (return), which is the restoring of the will that withdrew through the transgression,

הנה הוא ע"י המשכות מבחי' רצון העליון שלמעלה יותר מבחי' הרצון שבמצות והוא בחי' רעדכ"ר [רעוא דכל רעוין] שאין שם לעומת זה כו'

this is through drawings-down from the level of the Supreme Will that is higher than the level of the will that is in the mitzvos; and this is the level of the Will of all wills, where there is no "one opposite the other," etc.;

ומשם שרש התורה וכמ"ש ע"פ ואתחנן שהתורה נמשכה מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מדעת שם כי היא מבחי' מקיפים עליונים אשר שם נאמר לא הביט און ביעקב כו'.

and from there is the root of the Torah. And as is written on the verse "And I pleaded," that the Torah is drawn from a level which an arousal from below does not reach, for it is from the level of the supernal encompassing [lights], where it is said, "He has not beheld iniquity in Yaakov," etc.

15 וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו דייקא ע"ד ה' צלך שהוא בחי' צל ומקיף מה שאינו יכול להיות מתלבש בכלים כו'. ועמ"ש ע"פ ביום השמע"צ [השמיני עצרת] בפי' ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך.

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Whoever reads and studies, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him": specifically "opposite him," in the manner of "Havayah is your shade," which is the level of a shade and encompassing [light], that which cannot be enclothed in vessels, etc. And see what is written on the verse "On the eighth day, an assembly (Shemini Atzeres)," on the meaning of "And I have put My words in your mouth, and in the shade of My hand I have covered you."

16 ומ"מ כל האומר אין לי אלא תורה אפי' [אפילו] תורה אין לו וכמ"ש במ"א כו' כי התורה אשר אינה בטהרת הלב נקראת רק תרעא לדרתא כו'

Nevertheless, "whoever says, 'I have nothing but Torah,' does not have even Torah," as is written elsewhere, etc.; for Torah that is not in purity of heart is called only "a gate to the courtyard," etc.

וגם כי בצדקה תכונני כתיב כו' כי לית ברכתא שריא אלא כו'

And also, it is written, "Through tzedakah (charity) you shall be established," etc.; for "blessing does not rest except," etc.

לכך א"א להיות המשכת המקיפים העליונים שע"י דבור התורה אלא כשיש מכון להשראה זהו דהיינו בחי' כלי וא"פ [ואור פנימי] שע"י המצות רמ"ח אברים דמלכא כו'

Therefore it is impossible for there to be the drawing-down of the supernal encompassing [lights] that comes through the speech of Torah unless there is a fitting place (machon) for this indwelling, namely, the level of a vessel and inner light, which comes through the mitzvos, the 248 limbs of the King, etc.

ועמ"ש כעין זה סד"ה ועשית בגדי קדש בענין ברכת המצות כו' ועמ"ש ר"פ ויקרא ע"פ ויקרא אל משה כו':

And see what is written along these lines at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments," on the matter of the blessing over the mitzvos, etc.; and see what is written at the beginning of Parshas Vayikra, on the verse "And He called to Moshe," etc.

17 קיצור(א) ענין ההתבוננות שהבריאה יש מאין וזהו אחרי הוי"ה הוא ענין ג' פעמים קדוש עד שאח"כ נמשך הוי' צבאות שמהוה צבאי צבאות וכמ"ש מזה בד"ה זאת חנוכת המזבח.

Summary. (1) The matter of the contemplation that creation is something from nothing; and this is "after Havayah." It is the matter of "Holy" three times, until afterwards [the Name] Havayah Tzevaos (of Hosts) is drawn forth, which brings into being hosts upon hosts, as is written about this in the discourse beginning "This is the dedication of the altar."

והענין דכתיב כי הוא צוה ונבראו וכתיב ברא לנוכח היינו כח הפועל בנפעל כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"א ופ"ג [ופרק ג'] ועמ"ש מזה בד"ה אני ה' אלקיכם דפ' ציצית ובשה"ש [ובשיר השירים] בד"ה מי יתנך כאח לי.

And the explanation: it is written, "For He commanded and they were created," and it is written bara, in the sense of presence, meaning the power of the Actor in the acted-upon, as is written in Sefer Shel Beinonim, Part II, chapters 1 and 3. And see what is written about this in the discourse beginning "I am Havayah your G-d," of the section of tzitzis, and in Shir HaShirim, in the discourse beginning "If only you were like a brother to me."

18 ואעפ"כ [ואף על פי כן] נקרא יש מאין ממש שלהיות התהוות הגשמיות מן המאמר ואותיות רוחניים המלובשים בו ה"ז [הרי זה] בריאה חדשה מאין ואפס ממש

Nevertheless, it is called truly something from nothing; for the coming into being of the physical from the utterance and the spiritual letters enclothed in it is a new creation, truly from nothing and naught,

ולא השתלשלות מההעלם אל הגילוי לבד ועמ"ש מזה בד"ה ואתחנן בפי' המחדש בטובו

and not merely a descent from concealment to revelation. And see what is written about this in the discourse beginning "And I pleaded," on the meaning of "Who in His goodness renews."

ומקור להמשכה והתהוות זו הוא מהארת הקו המלובש בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בעשרה דברים נברא העולם בחכמה בתבונה ובדעת כו' (פ"ב [פרק ב'] דחגיגה י"ב א').

וע"ז נאמר ברא לשון נוכח.

And the source of this drawing-down and coming into being is from the radiance of the kav (line of light) enclothed in the Ten Sefiros of the World of Atzilus (Emanation). And about this our Sages, of blessed memory, said, "With ten things the world was created: with wisdom, with understanding and with knowledge," etc. (Chagigah, chapter 2, 12a). And about this it is said bara, a term of presence.

וזהו ענין קדוש השלישי שהוא"ו דקדוש זהו המשכה מבחי' קדש והוא הארת הקו להיות מקור לבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא קדוש ומובדל

And this is the meaning of the third "Holy": the [letter] vav of kadosh is a drawing-down from the level of kodesh; and it is the radiance of the kav, to be a source for the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin); and nevertheless it is holy and separate,

כי רק הארה דהארה לבד נמשך להיות מלובש בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דבי"ע ועמ"ש מענין וא"ו דקדוש בד"ה צאינה וראינה (ב) וכ"ז [וכל זה] הוא נקרא ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

for only a radiance of a radiance is drawn forth to be enclothed in the vessels of the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah. And see what is written on the matter of the vav of kadosh in the discourse beginning "Go forth and see." (2) And all this is called the light that fills all worlds;

אבל בחינת סוכ"ע הוא מה שאינו מתלבש כלל אפילו בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות אלא שמהוה ומחיה על ידי בחינת מקיף לבד ע"ד כל אשר חפץ ה' עשה.

but the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is that which is not enclothed at all, not even in the Ten Sefiros of Atzilus; rather, it brings into being and gives life by way of encompassing alone, in the manner of "Whatever Havayah desired, He has done,"

וע"ד כי לא מחשבותי מחשבותיכם בביאור ע"פ יונתי בחגוי. ועל זה נאמר כי הוא צוה ונבראו וזהו ענין שהבריאה יש מאין ממש.

and in the manner of "For My thoughts are not your thoughts," in the explanation on the verse "My dove, in the clefts." And about this it is said, "For He commanded and they were created"; and this is the meaning of creation being truly something from nothing,

שמבחינה זו אין שום התלבשות כח הפועל בנפעל וזהו ענין הקדוש השני. שקודם הקדוש השלישי:(ג) והנה בבחי' סוכ"ע יש ג"כ ב' בחינות.

for from this level there is no enclothing whatsoever of the power of the Actor in the acted-upon; and this is the meaning of the second "Holy," which precedes the third "Holy." (3) Now, in the level of the light that encompasses all worlds there are also two levels.

וזהו ענין גאה גאה. דהיינו ב' הבחי' שבכתר עליון ונקרא בגמרא שני כתרים א' כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע

And this is the meaning of "He is exalted, exalted" (ga'oh ga'ah): namely, the two levels in the Supreme Keser (Crown), which are called in the Gemara "two crowns, one corresponding to 'we will do' and one corresponding to 'we will hear.'"

אשר הבחינה הראשונה לא שייך כלל לומר עליה סובב כל עלמין לפי שאינו בגדר עלמין כלל ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול רק שהוא המחבר סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין].

Of the first level it cannot be said at all that it "encompasses all worlds," because it is not within the bounds of worlds at all—and see what is written about this, too, in the discourse beginning "And it shall be on that day, a great shofar shall be sounded"—except that it is what joins the light that encompasses all worlds and the light that fills all worlds.

19 וגם בחינה זו הוא רק המשכה מאור א"ס ב"ה וזהו ענין הקדוש הראשון. ומלמעלה למטה נק' סוכ"ע בחי' אין לגבי בחי' זו היינו שהוא רק הארה כו' וכ"ש [וכל שכן] בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וזהו ענין שהבריאה היא יש מאין.

And this level too is only a drawing-down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; and this is the meaning of the first "Holy." And from above downward, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is called the level of "nothing" relative to this level, that is, that it is only a radiance, etc.; and all the more so the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin). And this is the meaning of creation being something from nothing.

20 וזהו ענין אחרי הוי' אלקיכם תלכו וענין בורא קדושים ישתבח שמך. וענין א"ת [אל תקרי] שמות אלא שמות.

And this is the meaning of "After Havayah your G-d shall you walk," and the meaning of "Creator of holy beings, may Your Name be praised," and the meaning of "Do not read shammos (desolations) but shemos (names)."

אך היינו ע"י כי מנסה כו' לדעת כו' ע"ד כי ה' אמר לו קלל שע"י שעומד בנסיון שובר הקליפה ואזי דוקא נתגלה הפרי.

But this is through "For [He] is testing," etc., "to know," etc., in the manner of "For Havayah said to him, 'Curse'": for by withstanding the trial one breaks the kelipah (husk), and then specifically the fruit is revealed.

ומבואר במ"א איך קליפה קדמה לפרי. דהיינו שהאור והחיות המלובש בתוכם בבחינת הסתר משבה"כ [משבירת הכלים] נפל שמה ממדרגות עליונות וגבוהות מאד.

And it is explained elsewhere how "the husk preceded the fruit": namely, that the light and life-force enclothed within them in a state of concealment fell there, from the shattering of the vessels, from supernal and very lofty levels.

לכן דוקא ע"י שבירת הקליפה מתגלה בחי' הדעת וזהו ענין מי יתן טהור מטמא. ועמ"ש בד"ה בשלח פרעה את העם:

Therefore, specifically through breaking the kelipah, the level of Daas (knowledge) is revealed. And this is the meaning of "Who can bring a pure thing out of an impure one?" And see what is written in the discourse beginning "When Pharaoh sent the people."

21 (ד) תלכו היינו ב' בחינות אהבה עמ"ש בד"ה להבין קישור וחבור הזכרת ברית ותורה בברכת הארץ.

(4) "Shall you walk" refers to two levels of love; see what is written in the discourse beginning "To understand the connection and joining of the mention of the covenant and the Torah in the blessing for the land."

ואח"כ ואותו תיראו יראה פנימית יראו את ה' ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה. גם פי' ואותו לשון אות ורושם.

And afterwards, "and Him shall you fear": inner awe, "Fear (es) Havayah"; and see what is written at the end of the discourse beginning "When Israel put 'we will do' first." Also, the meaning of ve'oso is related to os, a sign and mark.

ועמ"ש סד"ה ואתה מרכבות קדש בפי' מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] אות הוא בצבא שלו:(ה) ואת מצותיו תשמרו המצות נקראו רמ"ח אברים שהם המשכת אורות בכלים עמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן.

And see what is written at the end of the discourse beginning "And He came from the holy myriads," on the meaning of the saying of our Sages, of blessed memory, "He is a sign (os) among His host." (5) "And His commandments shall you keep": the mitzvos are called the 248 limbs, for they are the drawing-down of lights into vessels; see what is written in the discourse beginning "These are the accounts of the Mishkan."

ומשם ע"י הפגם נמשך יניקה לחיצונים ע"ד שופך דם האדם באדם ועמ"ש מזה בביאור ע"פ בשעה שהקדימו הנ"ל.

And from there, through a blemish, nurture is drawn to the external forces, in the manner of "Whoever sheds the blood of man in man." And see what is written about this in the explanation on "When [Israel] put first," mentioned above.

והיינו מבחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] המלובש בכלים. ולכן צ"ל ואת מצותיו תשמרו והיינו ע"י המקיפים חיה יחידה

That is, from the level of nefesh, ruach and neshamah, which are enclothed in vessels. Therefore it must be "And His commandments shall you keep"; and this is through the encompassing [levels], chayah [and] yechidah;

וזהו ע"י ובקולו תשמעו היא התורה שכל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה אף בזה"ז [בזמן הזה] כי היא למעלה מבחינת אורות שבכלים.

and this is through "and to His voice shall you listen," which is the Torah: for "whoever occupies himself with the Torah of the burnt-offering is as if he had offered a burnt-offering," even in the present time; for it is above the level of lights in vessels.

(ועמ"ש בד"ה וזאת המצוה כו' לשמור את כל חקותיו כו' ושמרת לעשות כו' ע"ש)

(And see what is written in the discourse beginning "And this is the commandment," etc., [on] "to keep all His statutes," etc., [and] "and you shall keep to do," etc.; see there.)

ועיקר השמירה צ"ל לבחינת נר מצוה היינו לבחינת ההארה הנמשך מהמצוה בנר"נ [בנפש רוח נשמה] של האדם ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] נשא (קכ"ט ב') ע"פ שומר ישראל. ובפ' האזינו (דף רכ"ט א'):

And the main guarding must be for the level of "a mitzvah is a lamp," that is, for the level of the illumination that is drawn from the mitzvah into a person's nefesh, ruach and neshamah. And see the Zohar, Part III, Naso (129b), on the verse "Guardian of Israel," and in Parshas Haazinu (folio 229a).

22 ו ואפ"ל [ואפשר לומר] עוד בענין ואותו תעבודו ע"ד מ"ש ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו.

(6) And it may further be said regarding "and Him shall you serve," along the lines of what is written, "Then you shall again discern between the righteous and the wicked, between one who serves Elokim and one who has not served Him."

(במלאכי סי' ג' י"ח) ואמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (פרק קמא דחגיגה דף ט' ע"ב) עובד ואשר לא עבדו תרוייהו צדיקי גמורי נינהו

(Malachi, chapter 3, [verse] 18.) And our Sages, of blessed memory, said (first chapter of Chagigah, folio 9b): "'One who serves' and 'one who has not served Him' are both completely righteous,"

ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד. ועיין מזה בסש"ב [בספר של בינונים] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו]. עכ"פ [על כל פנים] דבחינת עובד אלקים הוא למעלה מבחינת צדיק גמור.

"but there is no comparison between one who reviews his chapter one hundred times and one who reviews his chapter one hundred and one times." And see about this in Sefer Shel Beinonim, chapter 15. At any rate, the level of "one who serves Elokim" is above the level of one who is completely righteous.

23 וזהו שאחר ד' מדרגות. תלכו. תיראו. תשמורו. תשמעו. שזהו ודאי בחינת צדיק גמור. נאמר אח"כ ואותו תעבודו שזהו בחי' שלמעלה במדרגה יותר. והיינו על ידי שמהפך טבעו מלשון עורות עבודים.

And this is why, after four levels—"shall you walk," "shall you fear," "shall you keep," "shall you listen"—which is certainly the level of one who is completely righteous, it says afterwards, "and Him shall you serve," which is a level higher in degree. And this is through transforming one's nature, from the expression "tanned (avudim) hides."

ועיין מ"ש בביאור על פסוק מים רבים בפ' תולדות שעל זה שאל רבי חנינא בן תרדיון מה אני לחיי העולם הבא דהיה מסתפק שמא הטבע שלו גורם שקידתו בתורה אף במס"נ כו' [במסירות נפש]

And see what is written in the explanation on the verse "Many waters," in Parshas Toldos, that about this Rabbi Chanina ben Teradyon asked, "What [is to become of] me in the life of the World to Come?"; for he was in doubt whether perhaps his nature caused his diligence in Torah, even with self-sacrifice (mesirus nefesh), etc.;

ואם כן עדיין מסופק אם שינה טבעו לגמרי להיות בבחינת עובד אלקים דשמא הוא עדיין בחינת אשר לא עבדו אף שהיה צדיק גמור.

and if so, it was still in doubt whether he had changed his nature completely, to be on the level of "one who serves Elokim"; for perhaps he was still on the level of "one who has not served Him," even though he was completely righteous.

24 והנה אלקים גימטריא הטבע היינו כי שמש ומגן הוי"ה אלקים ששם אלקים הוא מגן ונרתק המסתיר על גילוי שם הוי' ומזה נמשך מה שעולם כמנהגו נוהג שבחי' זו נקרא הטבע.

Now, Elokim is equal in gematria to hateva (nature). That is, "For a sun and a shield is Havayah Elokim": the Name Elokim is a shield and sheath that conceals the revelation of the Name Havayah; and from this comes about that "the world follows its custom," and this level is called nature.

אף שהוא באמת הכל משם הוי' המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית רק שנמשך ע"י מגן ונרתק המכסה ומסתיר ועיין מענין הטבע בשו"ת [בשאלות ותשובות] חי"צ [חכם צבי] סי' י"ח קרוב למ"ש.

Even though in truth it is all from the Name Havayah, "who in His goodness renews each day, continually, the work of creation," it is only that it is drawn forth through a shield and sheath that covers and conceals. And see about the matter of nature in the Responsa of the Chacham Tzvi, section 18, [which is] close to what is written [here].

לכן ע"י שהאדם הוא עוסק בעבודת הש"י [השם יתברך] יותר מטבעו ומשנה טבעו נקרא עובד אלקים היינו שלא יהיה הסתר הנרתק

Therefore, when a person engages in the service of G-d, blessed be He, beyond his nature, and changes his nature, he is called "one who serves Elokim," that is, so that there will not be the concealment of the sheath;

לכן ע"ז זוכה למ"ש אח"כ וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא שהוא ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] הקב"ה מוציא חמה מנרתקה (בפ"ק [בפרק קמא] דע"ז [דעבודה זרה] דף ד' ע"א).

therefore, through this he merits what is written afterwards, "And for you who fear My Name a sun of righteousness shall shine, and healing," which is the matter of the saying of our Sages, of blessed memory, "The Holy One, blessed be He, takes the sun out of its sheath" (in the first chapter of Avodah Zarah, folio 4a).

ועיין מזה ברבות ויצא פע"ח ובפ' בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] משפטים פל"א (דקמ"ט ע"א). ובזח"א [ובזהר חלק א] מקץ (דר"ג ע"ב) ובפרשה אמרו (דפ"ח ע"א).

And see about this in Midrash Rabbah, Vayetzei, section 78; and in Parshas Bo, section 15; Mishpatim, section 31 (folio 149a). And in the Zohar, Part I, Mikeitz (folio 203b), and in Parshas Emor (folio 88a).

וזהו ענין אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים כו' וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] שע"י זו האחד היתירה על מאה מהפך טבעו והרגלו כו'.

And this is the meaning of "There is no comparison between one who reviews his chapter one hundred times," etc.; and as is written in Sefer Shel Beinonim, that through this one [time] beyond one hundred he transforms his nature and habit, etc.

ועיין במהרש"א [במהרש"א] בח"א [בחידושי אגדות] שם שפי' דמספר מאה זהו מגיע עד נר"נ [נפש רוח נשמה] שהם בסוד יחידות עשירות מאות וזהו ענין מאה ברכות.

And see the Maharsha in Chiddushei Aggados there, who explains that the number one hundred reaches up to nefesh, ruach and neshamah, which are in the mystery of units, tens [and] hundreds; and this is the meaning of the hundred blessings.

אבל השונה פעם אחת יותר מזה הוא חלק אלוה ממעל כו' ע"ש.

But one who reviews one time more than this is "a part of G-d above," etc.; see there.

ובשל"ה [ובשני לוחות הברית] במסכת שבועות שלו (דקפ"ב ע"א) כי' [כתב] כי החכמה מאין תמצא מאין הוא מספר מאה ואחד כו'. והנה פי' מאין ידוע שהוא בחינת שלמעלה מהחכמה.

And the Shelah, in his tractate Shavuos (folio 182a), wrote that [in] "And Chochmah (wisdom) shall be found me'ayin," me'ayin is the number one hundred and one, etc. Now, the meaning of me'ayin is known: it is the level that is above Chochmah.

וזהו הנמשך ע"י שעובד אלקים ומשנה טבעו שהוא ביטול היש ומשנה מבחינת יש לאין ועי"ז ממשיך מבחי' אין תמצא.

And this is what is drawn forth through one's serving Elokim and changing his nature, which is the nullification (bittul) of the yesh ("something"), changing from the level of yesh to ayin ("nothing"); and through this he draws down from the level of "from ayin shall it be found."

והנה ארז"פ [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] פ"ק דקדושין [פרק קמא] (ד"ל ע"ב) ע"פ ושמתם סם תם נמשלה התורה לסם חיים. ועזח"ג [ועיין זהר חלק ג'] ר"פ חקת (דקע"ט סע"ב [סוף עמוד ב]) מענין סמא דחיי.

Now, our Sages, of blessed memory, said in the first chapter of Kiddushin (folio 30b), on the verse "And you shall place (vesamtem)": sam tam ("a perfect elixir"), "the Torah is likened to an elixir of life (sam chayim)." And see the Zohar, Part III, at the beginning of Parshas Chukas (folio 179, end of side b), on the matter of the "elixir of life" (samma dechayei).

והי"ע [וזהו ענין] רפואה כמי"ש ולכל בשרו מרפא. והנה בזח" ב תרומה (קכ"ז ע"ב) סמ"ך מ"ם כו' רזא דאינון מאה ברכאן כו'

And this is the matter of healing, as it is written, "and healing to all his flesh." Now, in the Zohar, Part II, Terumah (127b): "samech, mem," etc., "the mystery of the hundred blessings," etc.;

ובמק"מ [ובמקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם דבחי' מ"ם זהו תבונה ובחינת סמ"ך זהו בינה עילאה המקבלת מששה ספירות ראשונות דחכמה כו' והוא ב' בחינות דעולם הנשמות דהיינו ג"ע [גן עדן] ועולם התחייה.

and in the Mikdash Melech and the Ramaz there: that the level of mem is Tevunah [the lower level of Binah], and the level of samech is the supernal Binah (understanding), which receives from the first six Sefiros of Chochmah, etc.; and these are the two levels of the World of Souls, namely, Gan Eden [the Garden of Eden] and the World of the Resurrection.

ואפי"ל [ואפשר לומר] שזהו ענין מ"ם [מוחא סתימאה] וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים כו' וזהו ענין סם חיים בחי' הנ"ל דמאה ברכות שהם סמ"ך ומ"ם כו'

And it may be said that this is the matter of the closed mem (mem setumah) and the samech of the Tablets, which "stood by a miracle," etc. And this is the meaning of sam chayim: the level mentioned above of the hundred blessings, which are samech and mem, etc.

ומבואר במ"א ע"פ מאמר הזח"א [הזהר חלק א] פי' חיי (קכ"ג א') בענין חיי שרה מאה שנה ששרש מאה ברכות הוא המשכות מבחי' א"א דהיינו מבחי' סוכ"ע.

And it is explained elsewhere, on the passage of the Zohar, Part I, Parshas Chayei [Sarah] (123a), on the matter of "The life of Sarah was one hundred years," that the root of the hundred blessings is drawings-down from the level of Arich Anpin, that is, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

אך ע"י שעובד אלקים ומשנה טבעו להיות שונה פרקו מאה פעמים ואחד ממשיך עוד מבחי' שלמעלה מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' חד ולא בחושבן כו' וכנ"ל בענין הקדוש הראשון ועמ"ש ע"פ ואתה מרבבות קדש.

But through one's serving Elokim and changing his nature, to be one who reviews his chapter one hundred and one times, he draws down further from the level that is above the level of the light that encompasses all worlds, which is the level of "One, but not in number," etc., as mentioned above regarding the first "Holy." And see what is written on the verse "And He came from the holy myriads."

25 ואפשר שזהו פי' סם חיים. וזהו ואותו תעבודו פי' ואותו ע"ד אות היא ברבבה שלו שהוא בחי' חד ולא בחושבן.

And possibly this is the meaning of sam chayim (elixir of life). And this is "and Him (ve'oso) shall you serve": the meaning of ve'oso is along the lines of "He is a sign (os) among His myriad," which is the level of "One, but not in number,"

והיינו על ידי תעבודו בבחי' עובד אלקים. ועמ"ש בפ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום כו' והיה הוי"ה לי לאלקים.

and this is through "shall you serve," on the level of "one who serves Elokim." And see what is written in Parshas Vayetzei, in the discourse beginning "And I return in peace," etc., "then Havayah will be Elokim to me."

26 ועפ"ז יי"ל [יש לומר] שזהו ההפרש בין בחי' ואותו תעבודו לבחי' ד' מדרגות הראשונות כי ד' בחי' תלכו תיראו תשמרו תשמעו יי"ל [יש לומר] שהן נגד ד' אותיות הוי"ה. כי תלכו תיראו זהו רצוא ושוב שהוא בחי' י"ה שהן אהוי"ר [אהבה ויראה].

And according to this, it may be said that this is the difference between the level of "and Him shall you serve" and the level of the first four levels: for the four levels "shall you walk," "shall you fear," "shall you keep," "shall you listen" may be said to correspond to the four letters of [the Name] Havayah. For "shall you walk" [and] "shall you fear" are running and returning (ratzo vashov), which is the level of yud-hei, which are love and awe.

27 ואח"כ תשמרו תשמעו תורה ומצות זהו ענין ו"ה וכמ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי"ה

And afterwards, "shall you keep" [and] "shall you listen," Torah and mitzvos, are the matter of [the letters] vav-hei, as is written on the verse "And all your children shall be taught by Havayah."

וזהו בבחי' ומדרגת ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע שעל זה נאמר וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה כו' גילוי שמש הוי'. שלא יהיה מסתיר הנרתק ומגן כו'.

And this is on the level and degree of "Then you shall again discern between the righteous and the wicked," about which it is said, "And for you who fear My Name a sun of righteousness shall shine," etc.: the revelation of the "sun" of Havayah, so that the sheath and shield will not conceal, etc.

אך בחי' ואותו תעבודו שזהו למעלה מבחי' צדיק כנ"ל זהו כענין עד יעבור עמך הוי' למעלה מבחי' שם הוי' ואפשר שע"ז רומז קוצו של יו"ד דשם הוי' ועי"ש בד"ה ולא אבה בפ' כי תצא.

But the level of "and Him shall you serve," which is above the level of a tzaddik (righteous person), as mentioned above, is like the matter of "Until Your people pass over, Havayah" (read here: "pass over Havayah," beyond the Name): above the level of the Name Havayah. And possibly this is alluded to by the tip of the yud of the Name Havayah. And see there, in the discourse beginning "But [He] would not," in Parshas Ki Seitzei,

וסד"ה קדש ישראל בעניין ד' הידות כו' והחמישית כו'. וזהו הבחי' החמישית ואותו תעבודו וע"ז ובו תדבקון כו'

and at the end of the discourse beginning "Israel is holy," on the matter of the four portions, etc., and the fifth, etc. And this is the fifth level, "and Him shall you serve," and through this, "and to Him shall you cleave," etc.

והוא בחי' פנימית הכתר ע"ד שפי' בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' אחרי (דס"ו ע"ב) בענין בי נשבעתי ובפ' נשא (דק"ל ע"א)

And this is the level of the inner dimension (pnimiyus) of Keser (the Crown), along the lines of what is explained in the Zohar, Part III, Parshas Acharei (folio 66b), on the matter of "By Myself I have sworn," and in Parshas Naso (folio 130a).

וע' בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] שיש ה' בחי' נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] ובתוך הבחינה החמשית שהוא יחידה מלובש הבחי' תחתונה דאור א"ס כו' וזהו ענין הב' כתרים כו' כנ"ל

And see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3, that there are five levels, nefesh, ruach, neshamah, chayah and yechidah, and within the fifth level, which is yechidah, is enclothed the lowest level of the Infinite Light (Or Ein Sof), etc. And this is the matter of the two crowns, etc., mentioned above.

וע"ז והיה הוי' לי לאלקים שמה שעתה הוא שם הוי' יהיה בחינת אלקים לגבי גילוי זה והיינו ע"י שהוא בבחי' עבד עובד אלקים

And through this, "Havayah will be Elokim to me": what is now the Name Havayah will be the level of Elokim relative to this revelation. And this is through his being on the level of a servant, "one who serves Elokim";

והיינו שעבודתו הוא שיהיה בחי' והיה הוי' לי לאלקים כו' ואפ"ל [ואפשר לומר] שזהו פי' המדרש תלים שהביא הבחיי פ' בשלח ע"פ עזי וזמרת יה

that is, his service is that there should be the level of "Havayah will be Elokim to me," etc. And it may be said that this is the meaning of the Midrash Tehillim which Rabbeinu Bachya cites in Parshas Beshalach, on the verse "My strength and song is Kah":

אבל לעוה"ב [לעולם הבא] בשש אותיות שנאמר כי ביה הוי' צור עולמים כו' (ועיין זח"ב [זהר חלק ב'] תרומה קס"ה ב')

"But in the World to Come, with six letters, as it says, 'For in Kah, Havayah, is the Rock of worlds,'" etc. (And see the Zohar, Part II, Terumah, 165b.)

והיינו ע"י ששה מדרגות שפרט כאן תלכו תיראו תשמרו תשמעו תעבודו תדבקון והש"ך [והשפתי כהן] כאן פי' ששה דברים שבפסוק זה תלכו עד תדבקון הם כנגד ששה תיבות שבפסוק שמע ישראל.

And this is through the six levels that it enumerates here: "shall you walk," "shall you fear," "shall you keep," "shall you listen," "shall you serve," "shall you cleave." And the Shach (Sifsei Kohen) here explains that the six things in this verse, from "shall you walk" to "shall you cleave," correspond to the six words of the verse "Hear, O Israel."

ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ק"ש [קריאת שמע] שעהמ"ט [שעל המטה] ר"פ י"א בענין רומח ואפשר לכוון הששה תיבות דפסוק שמע עם ששה בחינות הנ"ל.

And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Krias Shema She'al HaMitah (the Gate of the Bedtime Shema), beginning of chapter 11, on the matter of romach ("spear"). And it is possible to align the six words of the verse Shema with the six levels mentioned above.

כי שמע היינו שם ע' וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בפ' ואתחנן בד"ה שמע ישראל ע"ש וא"כ זהו בחי' ומדרגת אחרי ה' אלקיכם תלכו

For Shema is shem ayin (the Name of seventy), as is written above in Parshas Va'eschanan, in the discourse beginning "Hear, O Israel"; see there. And if so, this is the level and degree of "After Havayah your G-d shall you walk."

ותיבת ישראל זהו ענין ואותו תיראו כמ"ש ברבות פ' ויחי פצ"ח שמעו אל ישראל שבשמים אביכם וכן איתא בפרקי דר"א [דרבי אליעזר] שהקב"ה נקרא ישראל.

And the word "Israel" is the matter of "and Him shall you fear," as is written in Midrash Rabbah, Parshas Vayechi, section 98: "Listen to Israel in heaven, your Father"; and so it is found in Pirkei deRabbi Eliezer, that the Holy One, blessed be He, is called Israel.

28 והיינו בחי' כי שרית עם אלקים שמשתרר ומושל על שם אלקים. ואח"כ תיבות הוי' אלקינו זהו ענין ההמשכה שע"י תורה ומצות.

And this is the level of "For you have striven (sarisa) with Elokim," that one rules (mistarer) and has dominion over the Name Elokim. And afterwards, the words "Havayah our G-d" are the matter of the drawing-down that comes through Torah and mitzvos.

וזהו ענין תשמרו תשמעו. ועמ"ש גבי ציון במשפט תפדה בענין שבחי ירושלים את הוי' הללי אלקיך ציון בד"ה ברבות פ' עקב. .

And this is the matter of "shall you keep" [and] "shall you listen." And see what is written regarding "Zion shall be redeemed with justice," on the matter of "Praise Havayah, O Jerusalem; praise your G-d, O Zion," in the discourse beginning "In Midrash Rabbah, Parshas Eikev."

29 ואח"כ הוי' אחד זהו ענין ואותו תעבודו כו' כי הנה מבואר בביאור ע"פ חקת התורה בענין ב' שמות הוי' בפסוק אחד שהשם הא' באצילות יו"ד חכמה ה' בינה כו'

And afterwards, "Havayah is One" is the matter of "and Him shall you serve," etc. For it is explained in the explanation on the verse "The statute of the Torah," on the matter of two Names Havayah in one verse, that the first Name is in the World of Atzilus (Emanation): yud is Chochmah (wisdom), hei is Binah (understanding), etc.;

והשם השני הוא למעלה מאצילות ועד"ז י"ל [יש לומר] גם כאן דפי' הוי' אלקינו היינו המשכת אור א"ס המלובש בע"ס [בעשר ספירות] דרמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברים דמלכא

and the second Name is above Atzilus. And in the same way it may be said here too: the meaning of "Havayah our G-d" is the drawing-down of the Infinite Light (Or Ein Sof) that is enclothed in the Ten Sefiros, [as in] "the 248 commandments are the 248 limbs of the King."

ואח"כ בחי' הוי' אחד בחינה שלמעלה מאצילות אנת הוא חד ולא בחושבן כו' וזהו ע"י ואותו תעבודו ובו תדבקון לשנות טבעו

And afterwards, the level of "Havayah is One" is a level that is above Atzilus, "You are One, but not in number," etc. And this is through "and Him shall you serve" and "to Him shall you cleave," changing one's nature.

וזהו ענין למס"נ [למסירות נפש] באחד וברבות פ' ואתחנן אמרו דפסוק שמע ישראל הוא קבלת השני דברות אנכי ולא יהיה לך ששמעו מפי הקב"ה

And this is the matter of self-sacrifice (mesirus nefesh) at [the word] "One." And in Midrash Rabbah, Parshas Va'eschanan, they said that the verse "Hear, O Israel" is the acceptance of the two Commandments "I am" and "You shall not have," which they heard from the mouth of the Holy One, blessed be He.

והיינו כי הוי' אלהינו הוא קבלת הדבור אנכי הוי' אלקיך והוי' אחד הוא קבלת דבור ולא יהיה לך וכ"ה בשל"ה [בשני לוחות הברית] במסכת תמיד שלו (דרנ"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) בשם הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] שהובא ברד"א [באבודרהם] גבי ק"ש [קריאת שמע]

That is, "Havayah our G-d" is the acceptance of the Commandment "I am Havayah your G-d," and "Havayah is One" is the acceptance of the Commandment "You shall not have." And so it is in the Shelah, in his tractate Tamid (folio 252, end of side b), in the name of the Ramban, which is cited in the Abudraham regarding the recital of Shema.

והנה דבור אנכי כולל כל רמ"ח מ"ע [מצות עשה] ודבור לא יהיה לך כולל כל שס"ה ל"ת [לא תעשה].

Now, the Commandment "I am" includes all 248 positive commandments, and the Commandment "You shall not have" includes all 365 prohibitions.

ומבואר במ"א דבחי' ל"ת [לא תעשה] זהו ענין אתכפיא וביטול יותר ממ"ע [ממצות עשה] ולכן ע"י ל"ת [לא תעשה] ממשיכים בחינה גבוה יותר ועמ"ש מזה בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם לכן עד"ז ג"כ א"ש [אתי שפיר] ענין הנזכר:

And it is explained elsewhere that the level of prohibitions is the matter of subduing (iskafya) and self-nullification more than the positive commandments; and therefore through the prohibitions a higher level is drawn down. And see what is written about this in the discourse beginning "But Havayah your G-d would not listen to Bilam." Therefore, along these lines, the matter mentioned [above] is also well understood.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 4

כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמור את כל...

When you hearken to the voice of Havayah your G-d

1 כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמור את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום לעשות הישר בעיני ה' אלקיך.

"When you hearken to the voice of Havayah your G-d, to keep all His commandments which I command you today, to do what is right in the eyes of Havayah your G-d."

הנה כתיב עין ה' אל יראיו וכתיב עיני ה' אל צדיקים. והענין יובן כי הנה התורה נקראת מפתחות הפנימיות והיראה נקרא מפתחות החיצוניות.

Now, it is written, "The eye of Havayah is toward those who fear Him," and it is written, "The eyes of Havayah are toward the righteous." The matter will be understood [as follows]: the Torah is called "the inner keys," and awe is called "the outer keys."

2 ואמרו כל מי שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לידו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לידו כו'.

And [the Sages] said: Whoever has Torah but has no fear of Heaven is like a treasurer into whose hands they gave the inner keys, but the outer keys they did not give into his hands, etc.

וביאור ענין זה הנה נודע ענין המצות דרמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא.

The explanation of this matter: it is known, concerning the mitzvos, that "the 248 commandments are the 248 limbs of the King."

שכמו שהאברים ממשיכים החיות של הנפש. כך המצות ממשיכים חיי עולם הבא לצדיקים שיושבין ונהנין מזיו השכינה

For just as the limbs draw the life-force of the soul, so the mitzvos draw down the life of the World to Come for the righteous, who "sit and enjoy the radiance of the Shechinah."

שהנאתם ותענוגם על ה' אור א"ס ב"ה שאין לו סוף כו' ואין ערוך אליו ית' כלל אין זה אלא זיו והארה בעלמא להיות גילוי השגה בנשמות שהן בחי' נברא ומחודש יש מאין.

For their enjoyment and delight in G-d, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, who has no end, etc., and to whom, may He be blessed, there is no comparison at all: this is nothing but a mere radiance and illumination, so that there be a revelation of comprehension in the souls, which are on the level of a created being, brought into being anew, something from nothing.

והגרם להמשכה זו הם המצות שהם הממשיכות הזיו הזה בגן עדן וזיו זה הוא זיו המצות עצמן וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שכר מצוה מצוה (וכמ"ש הענין בסש"ב [בספר של בינונים] פל"ט)

And what brings about this drawing-down is the mitzvos: they draw this radiance down in Gan Eden, and this radiance is the radiance of the mitzvos themselves, as our Sages, of blessed memory, said, "The reward of a mitzvah is the mitzvah" (as the matter is explained in Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapter 39).

וע"ז נאמר ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה לעבדה במצות עשה כו' שע"י המצות עשה הוא עובד את הג"ע [הגן עדן] שממשיך בו את הזיו.

Of this it is said, "And He placed him in the Garden of Eden, to work it and to keep it": "to work it," through the positive commandments, etc.; for through the positive commandments one works Gan Eden, drawing the radiance down into it.

והנה לפי שיפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עוה"ב [עולם הבא]

Now, since "one hour of teshuvah and good deeds in this world is better than the whole life of the World to Come,"

אי לזאת מכ"ש [מכל שכן] וק"ו [וקל וחומר] שצריך להמשיך המשכת הזיו לעבודתו ית' בעוה"ז ומה גם שעוה"ז הוא דומה לפרוזדור בפני עוה"ב [עולם הבא] שדומה לטרקלין והתקן עצמך בפרוזדור כו'

therefore, all the more so and a fortiori, one must draw the flow of the radiance into His service, may He be blessed, in this world. And especially since "this world is like a corridor before the World to Come," which is like a banquet hall, and "prepare yourself in the corridor," etc.

אלא שבעוה"ז אינו בבחי' נהנה מהשגה ותענוג נפלא כבעולם הבא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא רק בבחי' באמונתו יחיה יחיה ממש כמ"ש במ"א (ע"פ וידעת היום כו').

Only, in this world it is not at the level of enjoying comprehension and wondrous delight, as in the World to Come, for "there is no reward for a mitzvah in this world"; it is only at the level of "by his faith he shall live," "shall live" literally, as is explained elsewhere (on the verse "And you shall know this day," etc.).

והנה העוה"ב [העולם הבא] שהוא משכן הנשמות בלא גופין מתגלה בחי' הזיו מן המצות בבחי' גילוי. אבל בעוה"ז שהנשמה מתלבשת בגוף צריך לשית עצות בנפשו להיות המשכה זו בגילוי הנפש

Now, in the World to Come, which is the dwelling place of souls without bodies, the radiance from the mitzvos is revealed in an open manner. But in this world, where the soul is clothed in a body, one must "set counsels in his soul" so that this drawing-down be revealed in the soul.

והיינו ע"י שיתבונן איך שהוא ית' ממלא כל עלמין אתה עשית את השמים ושמי השמים כו'

That is, through contemplating how He, may He be blessed, fills all worlds (memalei kol almin): "You made the heavens and the heavens of the heavens," etc.;

יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים ביראה ומשמיעים בקול כו' והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו'.

"Who forms ministering [angels], and whose ministers all stand in awe and proclaim aloud," etc.; "and the Ofanim and the holy Chayos [two orders of angels], with a great noise," etc.

3 ומזה תפול על האדם ג"כ אימה ויראה והיא בחי' מפתחות החיצוניות שיראה זו לקוחה מבחינת חיצוניות היא בחינת זיו והארה בעלמא להיות התהוות העולמות וכל צבא מעלה שבהם וע"י נמשכה בחינת היראה

From this, dread and awe will fall upon the person as well. This is the level of the outer keys, for this awe is taken from the level of the outer dimension (chitzoniyus), which is the level of a mere radiance and illumination, for the coming into being of the worlds and all the host on high within them; and through it the quality of awe is drawn down.

וכמ"ש כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך כו' שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו' ברוך שאמר והיה העולם שמה שברוך נלקח ממה שאמר והיה העולם

As it is written, "When I behold Your heavens, the work of Your fingers," etc.; "Lift up your eyes on high and see: who created these?" etc.; "Blessed is He who spoke, and the world came into being": that is, "Blessed" is derived from "who spoke, and the world came into being,"

שאין זה אלא זיו כו' ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו. אבל העיקר הוא מפתחות הפנימיות בחי' מפתח לפתוח בגילוי בחי' פנימיות.

for this is nothing but a radiance, etc. And see what is written above on the verse "After Havayah your G-d shall you walk." But the main thing is the inner keys: the level of a key, to open up and reveal the level of the inner dimension (pnimiyus).

דהיינו גילוי אור א"ס ב"ה ממש שאינו בגדר עלמין כלל וכמ"ש אתה הוא ה' לבדך ממש כמו קודם שנברא העולם שהיה הוא לבדו יתי

That is, the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, which is not within the bounds of worlds at all, as it is written, "You are Havayah, You alone": truly alone, just as before the world was created, when He, may He be blessed, was alone.

ואני ה' לא שניתי וגו' והיינו משום דכולא קמיה כלא וכאין ממש חשיבא.

And "I, Havayah, have not changed," etc. And this is because "all before Him is considered as nothing," and as truly naught.

כי הנה כתיב כי ביה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] ובה' נברא העוה"ז

For it is written, "For with Kah, Havayah is the Former (tzur) of the worlds": with the yud the World to Come was created, and with the hei this world was created.

שהן כמו אותיות היו"ד וה"א במחשבתו של אדם שבטילות לגבי כללות מחשבתו ושכלו ומכ"ש [ומכל שכן] לגבי מהותו ועצמותו כן ויותר מכן בטילות כל בחי' העוה"ז והעוה"ב [והעולם הבא] לגבי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו ואין עולות בשם עולמות כלל

These are like the letters yud and hei in a person's thought, which are nullified relative to his thought and intellect as a whole, and all the more so relative to his being and essence. So, and even more so, are all the levels of this world and the World to Come nullified relative to the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and Glory, and they are not reckoned under the name "worlds" at all,

שהם כאין ואפס ממש והיה כלא היה רק לשכך את האזן ע"ד משל גשמי איתא בכתבי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שהוא כדמיון טפה אחת בים אוקיינוס כו' ולכן גם עתה הוא לבדו יתברך.

for they are as truly naught and nothing, and as if they had never been. Only, to soothe the ear by way of a physical analogy, it is found in the writings of the Arizal, of blessed memory, that it is like a single drop in the ocean, etc. Therefore, now too, He is alone, may He be blessed.

4 ואותו אנו מבקשים שיהיה בגילוי הנפש וכמ"ש ואהבת את הוי' אלהיך. פי' ואהבת מלשון אבה שהוא לשון חפץ ורצון שיהיה רצון הנפש שיהיה הוי' אלהיך בגילוי לנוכח.

And it is He whom we ask to be revealed in the soul, as it is written, "And you shall love Havayah your G-d." The meaning: "ve'ahavta" (and you shall love) is from the word "avah," which denotes desire and will: that it be the soul's will that Havayah your G-d be revealed, present before [you].

וכמ"ש בזוהר ע"פ ויקחו לי תרומה כי לי פי' אותי כו' דהיינו שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה ממש על נפשו להיות ביטול הנפש אליו יתי' בכל לבבך וגו'

As is written in the Zohar on the verse "That they take for Me an offering": that "for Me" (li) means "Me" (osi), etc. That is, that there be a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, upon one's soul, so that there be self-nullification (bittul) of the soul toward Him, may He be blessed, "with all your heart," etc.

והיינו ע"י התורה והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום אנכי ממש (ועמ"ש בביאור ע"פ וארשתיך לי) ולא בחי' שם בלבד שהוא בחי' זיו והארה אלא עצמותו ומהותו כביכול מתגלה ע"י התורה

(And see what is written in the explanation on the verse "And I will betroth you to Me.") And this is through the Torah: "And these words, which I command you today, shall be": "I" (Anochi) literally, and not the level of a name alone, which is the level of radiance and illumination; rather, His essence and being, as it were, is revealed through the Torah.

כי התורה נקראת קול הקל קול יעקב

For the Torah is called "voice": "The voice is the voice of Yaakov."

כמו שהקול הוא ממשיך מהלב אל הדיבור והוא המחבר רוחניות עם גשמיות. כך התורה היא המשכת גילוי בחי' פנימיות שהוא אור א"ס ב"ה ממש להתלבש בגשמיות התורה ומצותיה הכתובים בה.

Just as the voice draws from the heart to speech, and it is what joins spirituality with physicality, so the Torah is the drawing-down of the revelation of the level of the inner dimension (pnimiyus), which is the Infinite Light, blessed be He, itself, to be clothed in the physicality of the Torah and of its mitzvos written in it.

5 ולכן נק' קורא בתורה כאדם הקורא את חבירו שיבא אצלו כי כל התורה שמותיו של הקב"ה.

Therefore it is called "reading (korei) in the Torah," like a person who calls (korei) his friend to come to him; for the whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He.

פי' כמו שע"י שם האדם קורין עצמותו ומהותו. כך ע"י התורה קוראין וממשיכין עצמות אור א"ס ב"ה

That is: just as through a person's name one calls his essence and being, so through the Torah one calls and draws down the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

כי היא שמו ית' שהיא חכמתו ורצונו ית' שאינו מובן ומושג בשכל אנושי

for it is His Name, may He be blessed, being His wisdom and will, may He be blessed, which is not understood or grasped by human intellect.

שעל פי שכל אנושי לא היה הדין נותן כך כמ"ש בתורה אלא שכך עלה ברצונו ית' וכך חייבה חכמתו ית' שהוא למעלה משכל והשגת הנבראים.

For according to human intellect, reason would not have dictated [that it be] as is written in the Torah; rather, so it arose in His will, may He be blessed, and so His wisdom, may He be blessed, required, which is above the intellect and comprehension of created beings.

6 ולכך נקראת בבחי' שמו שבה ועל ידה יקראוהו להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה ממש

Therefore it is called the level of "His Name," for with it and through it "they call Him," to draw down the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself.

פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון שנמשך רצון העליון לכל חי ורחמיו על כל מעשיו ארך אפים וגדל חסד להיות קרוב לכל קוראיו ולכל אשר יקראוהו דייקא אותו בעצמו ולא בחי' שם כו':

"You open Your hand and satisfy every living thing [with] will": that the Supreme Will is drawn to every living thing; and "His mercies are upon all His works," "slow to anger and great in kindness," to be "near to all who call upon Him, to all who call Him": precisely "Him," Himself, and not the level of a name, etc.

7 ב וזהו כי תשמע בקול ה' אלהיך דכתיב בקול ולא לקול וכמ"ש ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך כו'

2. And this is [the meaning of] "When you hearken in the voice (bekol) of Havayah your G-d": for it is written "bekol" [in the voice] and not "lekol" [to the voice], as it is written, "And He said: If you will diligently hearken to the voice (lekol) of Havayah your G-d," etc.

קול היינו המשכה מההעלם אל הגילוי ולקול פי' השמיעה וההבנה להמשכה זו והיינו לבחינת ההמשכה עצמה שהיא בחינת חיצוניות.

"Voice" is a drawing-forth from concealment into revelation; and "lekol" means hearing and understanding [directed] to this drawing-forth, that is, to the drawing-forth itself, which is the level of the outer dimension (chitzoniyus).

אבל בקול היינו בפנימית הקול כי תשמע שתהיה השמיעה בבחי' פנימית ההמשכה מה שנמשך מההעלם

But "bekol" means in the inner dimension (pnimiyus) of the voice: "when you hearken," that the hearing be at the level of the inner dimension of the drawing-forth, that which is drawn forth from the concealment,

דהיינו בחינת אור א"ס ב"ה שיומשך גילוי זה על נפשו להיות בבחינת ביטול

that is, the level of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He: that this revelation be drawn upon one's soul, so that it be in a state of self-nullification (bittul).

וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ברבות ר"פ כי תבא ע"פ אשרי אדם שומע לי אשרי לאדם בשעה ששמועותיו לי כו'

And this is what our Sages, of blessed memory, said in [Midrash] Rabbah at the beginning of Parshas Ki Savo, on the verse "Fortunate is the man who listens to Me": fortunate is the man at the time when his listening is to Me, etc.

(ועיין בזהר בהעלותך) (דף קנ"ב ע"א) נשמתא דאמרן דא תפארת ישראל דאיהי אורייתא ממש ונודע דתפארת נקרא קול הקל קול יעקב כו'.

(And see in the Zohar, Behaaloscha, folio 152a): "The soul of which we spoke: this is Tiferes Yisrael [the beauty of Israel], which is the Torah itself." And it is known that Tiferes is called "voice": "The voice is the voice of Yaakov," etc.

וא"כ מה שמלובש בפנימיות הקול זהו מש"ש [מה שכתוב שם] בזוהר ונשמתא לנשמתא דא הוא ע"ק [עתיקא קדישא] כו'

If so, what is clothed in the inner dimension of the voice is what is written there in the Zohar: "And the soul of the soul: this is Atika Kadisha [the Holy Ancient One]," etc.

ועמ"ש בד"ה שימני כחותם כי יש תורה ויש תורה כו' נקרא קורא בתורה כו' ע"ש והוא ענין מש"כ [מה שכתוב] ולכן נקרא קורא בתורה כו' וזהו כי תשמע בקול כו'.

And see what is written in the discourse beginning "Set me as a seal," that there is Torah and there is Torah, etc., [and that it] is called "reading in the Torah," etc.; see there. And this is the matter of what was written [above], "Therefore it is called 'reading in the Torah,'" etc. And this is "When you hearken in the voice (bekol)," etc.

אך צריך להיות כסדר המדרגות תחלה מפתחות החיצוניות ואח"כ מפתחות הפנימיות כי הנה יש חצר החיצונה וחצר הפנימית כמ"ש במגלת אסתר ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית והמן בא לחצר בית המלך החיצונה.

But it must be in the order of the levels: first the outer keys, and afterwards the inner keys. For there is an outer courtyard and an inner courtyard, as it is written in the Megillah of Esther, "And she stood in the inner courtyard of the king's house," and "Haman had come into the outer courtyard of the king's house."

חצר החיצונה הוא בחי' פסוקי דזמרה שהם המדברים בשבח גדולת יוצר הכל והתפשטותו על כל הנבראים ואשר עשה את הנפלאות ואת הגדולות הללו את ה' מן השמים כו'

The outer courtyard is the level of Pesukei deZimrah (the Verses of Praise), which speak in praise of the greatness of the Former of all, and of His extending over all creatures, and of His having done the wonders and the great deeds: "Praise Havayah from the heavens," etc.;

אתה עשית את השמים כו' וכן ענין השירה שעל קריעת ים סוף התגלות הנס הנפלא בעולם הזה.

"You made the heavens," etc.; and so too the Song over the splitting of the Sea of Reeds, the revelation of the wondrous miracle in this world.

8 וחצר הפנימית הוא קריאת שמע וברכותיה. והמלך יושב על כסא מלכותו בבית המלכות הוא בחי' תפלת שמונה עשרה שהוא בחי' ביטול כו'

And the inner courtyard is the recital of the Shema and its blessings. And "the king was sitting on his royal throne in the royal house": this is the level of the prayer of Shemoneh Esreh [the Eighteen Blessings], which is the level of self-nullification (bittul), etc.

ומשם ויושט המלך את שרביט הזהב הוא בחינת ומעלת הזהב דהיינו רשפי אש האהבה כו'

And from there, "the king extended the golden scepter": this is the level and the quality of gold, namely, "the flashes of fire" of love, etc.,

שהושיט והמשיך מבחינת בית לבחינת חצר הפנימית דהיינו שיהא גילוי אהבה זו גם בק"ש [בקריאת שמע] בקיום ואהבת כו'.

which he extended and drew from the level of "house" to the level of "inner courtyard"; that is, that this love be revealed also in the Shema, in the fulfillment of "And you shall love," etc.

וזהו אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך ב' חצרות חצר החיצונה וחצר הפנימית והדר נשבעה בטוב ביתך בחינת בית בתפלת שמונה עשרה שהוא בחינת ביטול כו'

And this is "Fortunate is the one You choose and bring near; he shall dwell in Your courtyards": two courtyards, the outer courtyard and the inner courtyard; and afterwards, "we shall be satisfied with the goodness of Your house": the level of "house," in the prayer of Shemoneh Esreh, which is the level of self-nullification, etc.

(ע' [עיין] בזוהר חיי שרה דף קכ"ט ע"ב מענין ישכון חצריך ועיין מ"ש ע"פ וארשתיך לי כו' בהפטרה דפרשת במדבר.

(See in the Zohar, Chayei Sarah, folio 129b, on the matter of "he shall dwell in Your courtyards"; and see what is written on the verse "And I will betroth you to Me," etc., in the haftarah of Parshas Bamidbar.

גם ע"פ ויקהל משה מענין שער החצר הפנימית כו' וע"פ ויושט המלך לאסתר כו' ומענין שמו"ע [שמונה עשרה] שנק' בית ע"פ השמים כסאי כו' איזה בית כו')

Also on the verse "And Moshe assembled," on the matter of the gate of the inner courtyard, etc.; and on the verse "And the king extended to Esther," etc.; and on the matter of the Shemoneh Esreh being called "house," on the verse "The heavens are My throne," etc., "what house," etc.)

והנה המשכת ביטול זה להיות תקועה וקבועה בלב ונפש כל היום שלא יפסיקוהו ולא יטרידוהו מחשבות הזמן הטורדות כו' היינו ע"י התורה שנאמר ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך כו'

Now, drawing down this self-nullification, so that it be fixed and established in the heart and soul all day, and the distracting thoughts of the times not interrupt it or disturb it, etc., is through the Torah, as it is said, "And you shall speak of them when you sit in your house and when you walk," etc.

וזהו אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה כו' כי שפת אמת דוקא תכון לעד

And this is "to all who call Him in truth," and "there is no truth but Torah," etc.; for specifically "the lip of truth shall be established forever."

כי האהבה המתגלה בתפלה לפי שהיא בזמן לכך חולפת ועוברת אחר התפלה.

For the love that is revealed in prayer, since it is in time, therefore passes and goes away after the prayer.

אבל התורה היא למעלה מן הזמן אשר אנכי מצוך אנכי ממש הוא אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין

But the Torah is above time: "which I command you": "I" (Anochi) literally, which is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin);

ולכך נאמר בה היום כי כל מקום שנאמר היום פי' לעולם ולעולמי עולמים שאין לו ביטול והפסק:

and therefore "today" is said of it, for wherever "today" is said, it means forever and to all eternity, without cessation or interruption.

9 ג אך הנה יסוד התורה הוא מיוסד על מצות עשה ומצות לא תעשה הכתובים בה

3. However, the foundation of the Torah is founded on the positive commandments and the negative commandments written in it.

ולכך אין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה על פי התורה להיות קבוע בלב ונפש כ"א בקיום מצות עשה ומצות לא תעשה ובערת הרע כו'

Therefore the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, does not rest and become revealed through the Torah, so as to be fixed in the heart and soul, except through fulfilling the positive commandments and the negative commandments, and "you shall eradicate the evil," etc.

כי לא יגורך רע וטהור עינים מראות ברע וכמשל הבית שרוצה להכניס שם את המלך שצריך כיבוד וריחוץ שיהיה מנוקה מכל דבר מלוכלך שלא ימצא בו שום ניוול ואשפה

For "evil shall not dwell with You," and [You are] "of eyes too pure to look upon evil." It is like the analogy of a house into which one wishes to bring the king: it needs sweeping and washing, so that it be clean of anything soiled, and no unsightliness or refuse be found in it.

כך כדי שיהי' [שיהיה] הלב משכן ומכון להשראת גילוי אור א"ס בתוכו ובפנימיותו צריך לטהר את הלב מכל רע הן בסור מרע גמור באיסור כו' והן בכיבוש מדות רעות בנפש כמו כעס כו'

So, in order that the heart be a dwelling and an abode for the indwelling of the revelation of the Infinite Light within it and in its inner depths, one must purify the heart of all evil: both by turning away from outright evil, in what is forbidden, etc., and by subduing bad traits in the soul, such as anger, etc.

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים כו' שקראם הכתוב בלשון זונים כמו זונה שאסורה לבעלה אחרי אשר הוטמאה וגו'.

And "you shall not seek after your heart and after your eyes, after which you go astray (zonim)," etc. Scripture calls them by the term "zonim," like an unfaithful woman (zonah), who is forbidden to her husband "after she has been defiled," etc.

10 ולכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו כי התורה בבחינה זו אשר אינה בטהרת הלב נקרא בחינת תרעא לדרתא שהיא למטה ממדרגת היראה כו'.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Whoever says, 'I have only Torah,' does not have even Torah." For the Torah at this level, when it is not in purity of heart, is called the level of "a gate to the courtyard," which is below the level of awe, etc.

וזהו לשמור את כל מצותיו את פי' כמו עם (כמו הולך את חכמים יחכם פי' עם חכמים)

And this is "to keep (es) all His commandments": "es" means "with" (as in "He who walks with (es) the wise will become wise," meaning with the wise);

דהיינו שעם המצות תהיה בחי' שמירה לבחינת המשכת אשר אנכי מצוך היום הנמשכת ע"י התורה להיות לה שמירה וקיום בלב בל תמוט עולם ועד.

that is, together with the mitzvos there is to be the aspect of safekeeping for the drawing-down of "which I command you today," which is drawn through the Torah, so that it have safekeeping and permanence in the heart, "never to be moved, forever and ever."

כי הנה במצות יש ב' בחינות כי המצות הם רמ"ח אברין הממשיכים החיות של הנפש

For in the mitzvos there are two aspects: [one,] that the mitzvos are the 248 limbs, which draw the life-force of the soul;

והב' שהם כלים לאור הנאחז ודולק שם שמבלעדי השמן והפתילה אין האור מאיר כלל וכן מבלעדי המנורה ישפך השמן ולא יומשך אחר הפתילה ויסתלק האור.

and the second, that they are vessels for the light that takes hold and burns there. For without the oil and the wick the light does not shine at all; and likewise, without the lamp the oil would spill and not be drawn after the wick, and the light would depart.

כך המצוה היא בחי' נר לאור התורה שאור א"ס ב"ה הנמשך ומתגלה בתורה אין לו קיום אמיתי כ"א ע"י המצות שהן בחי' שמירה וקיום לאור התורה שיהא נשמר ומתקיים על ידן בקיום המצות במעשה בפועל ממש

So the mitzvah is the level of a lamp for the light of the Torah: the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is drawn down and revealed in the Torah has no true permanence except through the mitzvos, which are the level of safekeeping and permanence for the light of the Torah, so that it be kept and endure through them, by fulfilling the mitzvos in actual deed.

וע"ז נאמר והיה מעשה הצדקה שלום מעשה דוקא שצדקה היא כללות המצות.

Of this it is said, "And the deed of charity shall be peace": specifically "the deed," for charity is the general and collective expression (klalus) of the mitzvos.

11 ולכן נקרא בשם מצוה סתם וכמ"ש בנחמיה והעמדנו עלינו מצות לתת שלישית השקל וגו'

Therefore it is called simply by the name "mitzvah," as it is written in Nehemiah, "And we laid upon ourselves commandments, to give a third of a shekel," etc.

כי כמו שהצדקה היא השפעת והמשכת החיות להחיות רוח שפלים כך הוא קיום כל המצות כולם נקראים על שם צדקה וכתיב בצדקה תכונני.

For just as charity is the bestowing and drawing-down of life-force, "to revive the spirit of the lowly," so is the fulfillment of all the mitzvos; they are all called by the name of charity. And it is written, "Through charity you shall be established (tikonani)."

פי' תכונני שע"י הצדקה תעשה מכון ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה שאין לו קיום ומצב לעמוד על כנו אלא ע"י הצדקה שהוא בחי' כללות המצות שהן הן השומרים ומקיימים את האור.

The meaning of "tikonani" is that through charity you will become an abode (machon) and a dwelling for the indwelling of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which has no permanence or footing to stand firmly in its place except through charity, which is the level of the general and collective expression of the mitzvos; for it is they that keep the light and make it endure.

12 ולכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה כו' שהפירוש הפשוט הוא שצריך שיעסוק בתורה ובגמילות חסדים ולא בתורה לבדה.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Whoever says, 'I have only Torah,'" etc.; its plain meaning is that one must occupy oneself with Torah and with acts of kindness, and not with Torah alone.

והענין כי התורה לבדה הוא אור בלא כלי ואין לה קיום כ"א ע"י גמילות חסדים כללות המצות.

The point is that Torah alone is light without a vessel, and it has no permanence except through acts of kindness, the general and collective expression of the mitzvos.

(ועיין מ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ג"כ שהשמירה היא ע"י המצות והיינו שע"י הכלים נשמר ומתקיים האור כו'.

(And see what is written on the verse "If you walk in My statutes and keep My commandments," that there too the keeping is through the mitzvos, that is, that through the vessels the light is kept and endures, etc.

אמנם לעיל ע"פ אחרי הוי' אלקיכם תלכו נתבאר שע"י התורה הוא השמירה לנר מצוה

However, above, on the verse "After Havayah your G-d shall you walk," it was explained that the safekeeping of the "lamp of mitzvah" is through the Torah.

ולפי"ז [ולפי זה] היה אפשר לפרש כאן הפסוק כפשוטו כי תשמע בקול שהוא בחי' תורה שעי"ז יומשך לשמור את כל מצותיו שהתורה היא השמירה לנר מצוה כו' וע' פנים לתורה

Accordingly, one could have explained the verse here according to its plain sense: "When you hearken to the voice," which is the level of Torah, so that through this it will be drawn "to keep all His commandments," for the Torah is the safekeeping of the lamp of mitzvah, etc. And there are seventy facets to the Torah.

וגם כי פי' השמירה הנזכר כאן ר"ל [רוצה לומר] שלא יסתלק האור לשרשו וזה הוא ע"י הכלים דוקא וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] בביאור ע"פ וקבל היהודים בפי' ענין נעשה ונשמע כו' ע"ש וע"פ והארץ הדום רגלי כו' ולעיל ר"ל [רוצה לומר] השמירה מבחי' עבירה מכבה מצוה דהיינו מיניקת החיצונים מהא"פ [מהאור פנימי] והכלי.

Also, the "keeping" mentioned here means that the light not withdraw to its source, and this is specifically through the vessels, as was explained in the explanation on the verse "And the Jews accepted," on the meaning of "we will do and we will hear," etc.; see there; and on the verse "And the earth is My footstool," etc. While above, the keeping meant [keeping] from the level of "a sin extinguishes a mitzvah," that is, from the external forces' drawing nourishment from the inner light (or pnimi) and the vessel.

ושמירה זו הוא דייקא ע"י אורות מקיפים כו' ועיין מ"ש בפ' ואתחנן ע"פ וזאת המצוה כו' לשמור את כל חקותיו כו' ושמרת כו' ב' שמירות. ועיין מ"ש ע"פ תשמרו להקריב כו' שמור זו משנה כו').

And this keeping is specifically through encompassing lights (oros makifim), etc. And see what is written in Parshas Va'eschanan on the verse "And this is the commandment," etc., "to keep all His statutes," etc., "and you shall keep," etc.: two keepings. And see what is written on the verse "You shall keep, to offer," etc., "'Keep': this is Mishnah," etc.)

ובזה יובן מ"ש כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ.

With this will be understood what is written, "But let him who glories glory in this: that he understands and knows Me, that I am Havayah who does kindness, justice and charity on the earth."

ולכאורה אינו מובן כי השכל וידוע אותי היינו להיות דעת אלהים אצלו ומאי מסיים כי אני ה' עושה חסד כו'.

At first glance this is not understood: "understands and knows Me" means having the knowledge of G-d; so why does it conclude, "that I am Havayah who does kindness," etc.?

אך עם הנ"ל יובן כי השכל וידוע אותי. פי' אותי ממש הוא אור א"ס ב"ה ממש עצמותו ומהותו כביכול המתגלה בתורה ועיין ברבות נשא ר"פ עשירי.

But with what was said above it will be understood: "understands and knows Me" means "Me" literally, which is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, His essence and being, as it were, which is revealed in the Torah. And see [Midrash] Rabbah, Naso, at the beginning of [chapter] ten.

אך אין זה קיום אמיתי כי"א ע"י עשיית חסד משפט וצדקה שהם בחי' כלים והטעם שהם דייקא בחי' כלים מפרש הכתוב כי באלה חפצתי כלומר שכך עלה ברצונו ית' להיות המצות דוקא בחי' כלים לגילוי אור א"ס ב"ה

But this has no true permanence except through doing kindness, justice and charity, which are the level of vessels. And the reason why specifically they are the level of vessels, the verse explains: "for in these I delight"; that is, so it arose in His will, may He be blessed, that specifically the mitzvos be the level of vessels for the revelation of the Infinite Light, blessed be He.

אשר אנכי מצוך היום שבבחי' היום לעשותם הוא גילוי אנכי ממש דהיינו מהותו ועצמותו כביכול

"Which I command you today": at the level of "today, to do them" there is the revelation of "I" (Anochi) itself, that is, His being and essence, as it were

(ועיין ברבות סוף קהלת בפ' ויותר שהיה קהלת חכם ובפ' נח ס"פ ל"ה משפטים פ"ל זח"ב [זהר חלק ב'] קכ"ב סע"א [סוף עמוד א] קנ"ח ב' ח"ג [חלק ג'] ק"י ע"א רנ"ו ע"ב) משא"כ עולם הבא הוא גילוי זיו והארה בעלמא.

(and see [Midrash] Rabbah at the end of Koheles, on "And moreover, because Koheles was wise," and in Parshas Noach, at the end of chapter 35; Mishpatim, chapter 30; Zohar, Part II, end of 122a, and 158b; Part III, 110a and 256b), whereas the World to Come is the revelation of a mere radiance and illumination.

ובזה יובן מ"ש מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים כו'

With this will be understood what is written, "Who shall ascend the mountain of Havayah, and who shall stand in His holy place? One of clean hands," etc.

שלא כל האדם זוכה לעוה"ב [לעולם הבא] כי אם ע"י יסורים של גיהנם ונהר דינור כו' וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולם לא נתנו אלא ע"י יסורים. עולם הבא תורה וארץ ישראל.

that not every person merits the World to Come except through the sufferings of Gehinnom and the River of Fire (Nehar Dinur), etc., as our Sages, of blessed memory, said, "The Holy One, blessed be He, gave three good gifts to Israel, and all of them were given only through suffering: the World to Come, Torah, and the Land of Israel."

13 ויסורי עוה"ב [עולם הבא] הם כפלי כפלים מיסורי עוה"ז עד שאין ערך כו'

And the sufferings of the World to Come are many times over the sufferings of this world, to the point that there is no comparison, etc.

ולכאורה אינו מובן שהרי אמרו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי עוה"ב [עולם הבא] ולמה בעוה"ז יכול להיות בתשובה ומעשים טובים ואין צורך יסורים כ"כ [כל כך] לחיי עוה"ב [עולם הבא].

At first glance this is not understood, for [the Sages] said, "One hour of teshuvah and good deeds in this world is better than the whole life of the World to Come." Why, then, in this world can one be in teshuvah and good deeds with no need of so much suffering, [while it is needed] for the life of the World to Come?

אך הענין הוא לפי שעוה"ב [שעולם הבא] הוא גילוי הזיו שהגילוי הזה הוא דרך ירידת והשתלשלות המדרגות

But the explanation is this: the World to Come is the revelation of the radiance, and this revelation comes by way of the descent and chaining-down (hishtalshelus) of the levels,

שהן רבות ושונות וכדי להיות גילוי זה לכל אחד ואחד כראוי לו לפי מעשיו ומדרגתו מוכרח הוא לסבול יסורים כ"כ [כל כך] לפי ערך כו'

which are many and varied; and in order that this revelation come to each and every one as befits him, according to his deeds and his level, he must of necessity bear so much suffering, in proportion, etc.

אבל בעוה"ז שהוא גילוי אנכי ממש הנה עליו יתי' נאמר גם חשך לא יחשיך כו' וקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת

But in this world, which is the revelation of "I" (Anochi) itself, behold, of Him, may He be blessed, it is said, "Even darkness does not darken," etc., and "Havayah is near to all who call upon Him, to all who call Him in truth."

כי הוא השוה ומשוה קטן וגדול והמלאכים שואלים איה מקום כבודו היינו אור א"ס ב"ה ממש שאינו מושג כו'

For He is the One who is equal and makes small and great equal. And the angels ask, "Where is the place of His glory?": that is, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, which is not grasped, etc.

(משא"כ בבחי' הזיו הרי והאופנים ברעש גדול כו' יהללו את שם ה') ואומרים מלא כל הארץ. הלזו הגשמית. כבודו:

(Whereas at the level of the radiance, behold: "and the Ofanim, with a great noise," etc.; "let them praise the Name of Havayah.") And they say, "The whole earth" (this physical one) "is full of His glory."

14 ד אך הנה תכלית המכוון בכי תשמע בקול ה' אלהיך הוא המשכת בחינת אור א"ס ב"ה בגילוי על נפשו

4. However, the ultimate intent in "When you hearken in the voice (bekol) of Havayah your G-d," which is the drawing down of the level of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in revelation upon one's soul,

ובשמירת כל מצותיו להיות כלי ואור לגילוי זה הוא כדי להיות בחי' ביטול כו' וזהו לעשות הישר בעיני ה' כו'.

and in keeping all His commandments, to be a vessel and a light for this revelation, is so that there be the level of self-nullification (bittul), etc. And this is "to do what is right in the eyes of Havayah," etc.

15 וביאור ענין זה הנה כתיב אל דעות ה' ב' דעות יחודא עילאה ויחודא תתאה יחודא עילאה מלמעלה למטה דכולא קמיה כלי [כלא] כו'.

The explanation of this matter: it is written, "A G-d of knowledges (de'os) is Havayah": two knowledges, the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah). The higher unity is from above to below: "all before Him is as nothing," etc.

ויחודא תתאה ממטה למעלה בחי' יש מאין כו' כמ"ש במ"א ושתיהם הם כחות אלהות יחודא תתאה בשם אלקים המצמצם ומפריד להיות עלמא דפרודא בחי' יש כו' שיהיה ביטול היש דוקא ויחודא עילאה בשם הוי' כו'.

And the lower unity is from below to above: the level of something from nothing, etc., as is explained elsewhere. And both of them are G-dly powers: the lower unity is in the Name Elokim, which contracts and separates so that there be a world of separation, the level of "something" (yesh), etc., so that there be specifically the nullification of the "something"; and the higher unity is in the Name Havayah, etc.

16 וזהו משמים הביט ה' השקיפה ממעון קדשך מן השמים ה' משמים השקיף כו'. פי' שנתלבש במדה זו להשגיח משמים מלמעלה למטה

And this is "From heaven Havayah looked"; "Look down from Your holy abode, from heaven"; "Havayah looked down from heaven," etc. That is, He clothed Himself in this attribute, to watch over from heaven, from above to below,

דהיינו בחינת יחודא עילאה שלפעמים מתלבש במדה זו ולפעמים מתלבש ומשגיח במדה שממטה למעלה בחי' יחודא תתאה.

that is, the level of the higher unity (yichuda ila'ah). For at times He clothes Himself in this attribute, and at times He clothes Himself in, and watches over with, the attribute that is from below to above, the level of the lower unity (yichuda tata'ah).

17 וזהו עין ה' אל יראיו שליראיו שהן בבחי' מפתחות החיצוניות הוא משגיח בבחי' עין אחת או יחודא עילאה או יחודא תתאה

And this is "The eye of Havayah is toward those who fear Him": toward those who fear Him, who are at the level of the outer keys, He watches over with the level of one eye, either the higher unity (yichuda ila'ah) or the lower unity (yichuda tata'ah).

משא"כ אל הצדיקים שהן בבחינת התקשרות עמוד אחד וצדיק שמו כי כל בשמים ובארץ ותרגום אונקלוס דאחיד בשמיא וכו' הוא בבחי' עיני ה' שאלו השני בחי' עינים הן שוין ממטה למעלה כמו מלמעלה למטה

Whereas toward the righteous, who are at the level of a bond (hiskashrus), "one pillar, and Tzaddik [the Righteous One] is its name," "for all in heaven and on earth," which Onkelos translates, "who holds fast in heaven," etc., it is at the level of "the eyes of Havayah": for these two levels of eyes are equal, from below to above as from above to below.

(ועד"ז הוא מאמר המדרש סוף שיר השירים רבה בשעה שישראל עושין רצונו של מקום הקב"ה מביט אליהם בשתי עיניו הה"ד [הדא הוא דכתיב] עיני ה' אל צדיקים ובשעה שאין עושין רצונו של הקב"ה הוא מביט עליהם בעינו אחת הה"ד [הדא הוא דכתיב] עין ה' אל יראיו)

(Along these lines is the saying of the Midrash at the end of Shir HaShirim Rabbah: At the time when Israel do the will of the Omnipresent, the Holy One, blessed be He, looks upon them with both His eyes, as it is written, "The eyes of Havayah are toward the righteous"; and at the time when they do not do the will of the Holy One, blessed be He, He looks upon them with His one eye, as it is written, "The eye of Havayah is toward those who fear Him.")

וכמ"ש ישר יחזו פנימו ישר ממש שגם ממטה למעלה מתגלה בחי' ביטול דכולא קמיה כלא חשיב

And as it is written, "The upright (yashar) shall behold His face": truly yashar [level], so that from below to above too there is revealed the level of the self-nullification (bittul) of "all before Him is considered as nothing."

וכמ"ש כי עין בעין יראו וכו' דהיינו עין שמלמעלה למטה בעין שמלמטה למעלה וכמ"ש בזהר הקדוש למהוי אחד באחד שבבחי' יחודא תתאה שורה ומתגלה יחודא עילאה.

And as it is written, "For eye in eye they shall see," etc.: that is, the eye that is from above to below in the eye that is from below to above; and as is written in the holy Zohar, "to be one within one": that within the level of the lower unity, the higher unity rests and is revealed.

כי בלא גילוי בחינת יחודא תתאה תחלה אינו שורה ומתגלה יחודא עילאה כמאמר קוב"ה [קודשא בריך הוא] אחד לעילא לא יתיב כו'.

For without the revelation of the level of the lower unity first, the higher unity does not rest and become revealed, as in the saying, "The Holy One, blessed be He, [who is] One above, does not sit," etc.

18 וע"ז אומרים מודים אנחנו לך כו' כאדם שמודה לחבירו שאמת הוא כמו שהוא אומר כך מודים אנחנו לך שאמת הוא דכולא קמיה כלא כו'. ולא כאשר נראה לעיני בשר יש מאין כו'

And of this we say, "We give thanks (modim) to You," etc.: like a person who concedes (modeh) to his fellow that it is truly as he says, so "we acknowledge (modim) to You" that it is true that "all before Him is as nothing," etc., and not as it appears to eyes of flesh, something from nothing, etc.

ומאן דלא כרע במודים כו' שצריך להיות בבחי' הודיה עכ"פ [על כל פנים].

And "one who does not bow at Modim," etc.: for one must be at the level of acknowledgment at least.

אך להיות גילוי ממש בבחי' ביטול זה למטה כמו למעלה הוא ע"י התורה כי תשמע בקול ה' אלהיך בפנימיות הקול

But for this self-nullification (bittul) to be truly revealed below as above, that is through the Torah: "When you hearken in the voice (bekol) of Havayah your G-d," in the inner dimension (pnimiyus) of the voice.

שפנימיות זו היינו אור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות ושם מעלה ומטה שוים לכך נמשך משם להיות גילוי ביטול זה למטה כמו למעלה.

For this inner dimension is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, which is far above the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), and there above and below are equal. Therefore it is drawn from there that this self-nullification be revealed below as above.

וזהו לעשות הישר בעיני ה' אלהיך פי' הישר כמו ישר יחזו פנימו דהיינו לעשות ב' בחי' עינים בבחי' ישר בהשואה א' למהוי אחד באחד ועין בעין יראו וגו':

And this is "to do what is right (hayashar) in the eyes of Havayah your G-d": "hayashar" as in "The upright (yashar) shall behold His face"; that is, to make the two levels of eyes at the level of yashar, in one equality, "to be one within one," and "eye in eye they shall see," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 5

ביאור הדברים

An explanation of the words: "Now, the matter of the higher unity and the lower unity is known…"

1 ביאור הדברים. הנה נודע ענין יחו"ע [יחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] שיחו"ת [שיחודא תתאה] הוא בשם אלקים שהוא המפריד להיות בחי' יש דוקא שיהיה היש בטל כי יש ב' מיני ביטול.

An explanation of the words [above]. Now, the matter of the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah) is known: the lower unity is in the Name Elokim, which is what separates, so that there be specifically the level of yesh (existence), in order that the yesh be nullified. For there are two kinds of self-nullification (bittul).

הא' ביטול יחו"ע [יחודא עילאה] אתה הוא הוי' לבדך כו' דכולא קמיה כלא כו' והב' ביטול יחו"ת [יחודא תתאה] אתה עשית את השמים שמי השמים וצבא השמים לך משתחוים ביטול כו'

The first is the bittul of the higher unity: "You are He, Havayah, alone," etc., for all before Him is as nothing, etc. And the second is the bittul of the lower unity: "You made the heavens, the heavens of the heavens… and the host of the heavens bow down to You": a bittul, etc.

והוא ענין מודים אנחנו לך ומאן דלא כרע במודים כו' שהוא בחי' ביטול היש כו' (ועמ"ש לקמן בביאור לפסוק שובה ישראל בד"ה איתא במ"ח)

This is the matter of "Modim anachnu lach," "We acknowledge You," and "one who does not bow at Modim," etc., which is the level of the bittul of the yesh, etc. (And see what is written below, in the explanation of the verse "Return, O Israel," in the discourse beginning "It is found in Mishnas Chassidim.")

והנה ב' בחי' אלו יש ע"ז ב' מיני השגחות שמשגיחים כך מלמעלה (עמ"ש בפי' לבבתני באחת מעיניך).

Now, corresponding to these two levels there are two kinds of providence, according to which [the world] is watched over from above (see what is written in the explanation of "You have captured my heart with one of your eyes").

וזהו ענין משמים הביט ה' שהוא משגיח באופן כמו שהוא מלמעלה למטה דכולא קמיה כלא כו'

This is the matter of "From heaven Havayah looked": that He watches over [the world] in the manner that it is from above to below, for all before Him is as nothing, etc.

ולפעמים משגיח במדת החסד ולפעמים במדת הגבורה כו' כי מדה הוא לי' [לשון] לבוש מלשון מדו בד כו'

And at times He watches through the attribute of Chesed (kindness), and at times through the attribute of Gevurah (restraint), etc.; for middah (attribute) is a term for a garment, from the expression "his linen garment (mido vad)," etc.

וכשם שהוא במדות כך הוא בהשתלשלות העולמות חו"ג [חסד וגבורה] דז"א נק' משמים הביט ויש חו"ג [חסד וגבורה] דמלי'

And just as it is with the attributes, so it is in the chain of descending worlds (hishtalshelus): the Chesed and Gevurah of Z'eir Anpin (the emotive attributes) are called "From heaven He looked," and there are the Chesed and Gevurah of Malchus (sovereignty).

ולפעמים משגיח כמו שהוא בבי"ע שבחי' בי"ע הוא בחי' חיצוניות ממש ואין ערוך לאצי' שבאצי' איהו וחיוהי חד כו' ושם הביטול יותר עליון מה שאין כן ביטול דבי"ע

And at times He watches as it is in Beriah, Yetzirah and Asiyah. For the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah is truly the outer dimension (chitzoniyus), and bears no comparison to the World of Atzilus (Emanation); for in Atzilus "He and His life-forces are one," etc., and there the bittul is higher, which is not so of the bittul of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

(ובמדרש רבה ע"פ וירא איתא אין שייך לומר הבט אלא מלמעלה למטה והיינו כי משמים הביט שהוא ההשגחה ע"ד שהוא מלמעלה למטה כנ"ל ועמ"ש בפ' וירא ע"פ ארדה נא ואראה מענין ב' השגחות הנ"ל).

(And in the Midrash Rabbah on [the verse] "Vayera" it is found that the term habet ("look") applies only from above to below. That is, "From heaven He looked" is the providence that is in the manner of from above to below, as mentioned above. And see what is written in Parshas Vayera on the verse "I will go down now and see," on the matter of the two kinds of providence mentioned above.)

ועי"ז נאמר עיני ה' אל צדיקים עיני להיות התחברות ויחוד בין ב' בחי' השגחות כי אל דעות ב' ב' דעות כלולים עין בעין יראו כו' (עמ"ש מזה בפ' יתרו ע"פ משה ידבר ובד"ה לבבתני)

And of this it is said, "The eyes of Havayah are toward the righteous": "eyes," so that there be a joining and a union between the two levels of providence. For [He is] "a G-d of knowledges (de'os)": two, two knowledges included [in each other]; "eye to eye they shall see," etc. (See what is written about this in Parshas Yisro, on the verse "Moshe would speak," and in the discourse beginning "You have captured my heart.")

והיינו אל צדיקים ב' צדיקים יוסף ובנימין יוסף שושבינא דמלכא מלמעלה למטה ובנימין שושבינא דמטרוניתא ממטה למעלה.

That is, "toward the righteous": two tzaddikim [righteous ones], Yosef and Binyamin. Yosef is the attendant (shushvina) of the King, from above to below, and Binyamin is the attendant of the Matronita (the Queen), from below to above.

וכענין עליות שבת ואתתקנת למשרי עלה מלכא קדישא עילאה למשרי עלה רזא דאחד יחו"ע [יחודא עילאה] אך קב"ה [קודשא בריך הוא] אחד לא שריא עד דאיהי אתעבידת ברזא דאחד יחו"ת [יחודא תתאה] למהוי אחד באחד

This is like the matter of the ascents of Shabbos: "and she is prepared for the holy supernal King to rest upon her," "for the mystery of One to rest upon her": the higher unity. But "the Holy One, blessed be He, [Who is] One, does not rest [upon her] until she is made in the mystery of One": the lower unity, "so as to be one in One."

דהיינו כשיש יחו"ת [יחודא תתאה] אזי שורה ומתגלה יחו"ע [יחודא עילאה] שיהא למטה כמו למעלה ובשבת הוא בפנימית העולמות לבד ולע"ל [ולעתיד לבוא] יום שכולו שבת בזמן התחיה יהיו גם הגופים מרכבה אין בו לא אכילה כו'

That is, when there is the lower unity, then the higher unity rests and is revealed, so that it be below as it is above. On Shabbos this is in the inner dimension (pnimiyus) of the worlds alone; and in the Time to Come, "the day that is entirely Shabbos," at the time of the Resurrection, the bodies too will be a chariot (merkavah): "there is no eating in it," etc.

והמחבר הוא עמוד אחד וצדיק שמו כי כל בשמים וארץ (דאחיד בשמיא ובארעא שמחבר בחי' יחו"ע [יחודא עילאה] משמים הביט עם בחי' יחו"ת [יחודא תתאה]. וזהו בן פורת יוסף אותיות תופר וכמ"ש סד"ה ויקח קרח וע"כ עיני ה' אל צדיקים התחברות ויחוד ב' ההשגחות)

And the one who joins [them] is "one pillar, and Tzaddik is its name," "for all that is in heaven and earth" ("that holds fast to heaven and to earth": he joins the level of the higher unity, "From heaven He looked," with the level of the lower unity. And this is "Yosef is a fruitful son (ben poras)": [poras has] the letters of tofer ("sews"), as is explained at the end of the discourse beginning "And Korach took." Therefore "the eyes of Havayah are toward the righteous": a joining and union of the two kinds of providence).

אבל אל יראיו מפתחות החיצוניות עין ה' אל יראיו עין א' או יחו"ע [יחודא עילאה] או יחו"ת [יחודא תתאה] אבל לא בהתכללות כו'

But "toward those who fear Him," the outer keys: "the eye of Havayah is toward those who fear Him," one eye, either the higher unity or the lower unity, but not in inclusion [of the two in each other], etc.

(וצ"ל דההתכללות עדיף גם מבחי' השגחה עין יחו"ע [יחודא עילאה] וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גבי מצות ראיה מה לראות בשתי עיניו של מקום כו' בשתי עיניו דוקא דהיינו יחוד ב' ההשגחות שיהיה ביחו"ת [ביחודא תתאה] כמו ביחו"ע [ביחודא עילאה] כו' שזהו תכלית הבריאה.

(It must be said that the inclusion is superior even to the level of the providence of the eye of the higher unity. As our Sages, of blessed memory, said regarding the mitzvah of appearing [in the Temple]: "just as [it is] to see with the two eyes of the Omnipresent," etc., with two eyes specifically; that is, the union of the two kinds of providence, so that it be in the lower unity as in the higher unity, etc., which is the purpose of creation.

ועוד כי זה שגם ביחו"ת [ביחודא תתאה] יהיה הגילוי כמו ביחו"ע [ביחודא עילאה] הוא ע"י המשכה מלמעלה מב' הבחי'.

Furthermore, [the fact] that in the lower unity too there will be the revelation as in the higher unity comes through a drawing down from above both levels.

ועויי"ל [ועוד יש לומר] דהמעלה בזה כי כשהוא בחי' עין ה' אל יראיו אפילו מיחו"ע [מיחודא עילאה] הרי אח"כ יוכל להיות ההשגחה ע"י עין דיחו"ת [דיחודא תתאה] משא"כ בבחי' עיני ה' אל צדיקים התכללות ב' הבחי' לא שייך שינוי אח"כ.

One may further say that the advantage in this is that when it is at the level of "the eye of Havayah is toward those who fear Him," even from the higher unity, afterwards the providence can be through the eye of the lower unity; whereas at the level of "the eyes of Havayah are toward the righteous," the inclusion of the two levels, there can be no change afterwards.

ועד"ז נת' [נתבאר] במ"א פי' המתפלל צריך שיתן עיניו למטה היינו בבחי' יחו"ת [יחודא תתאה] ולבו למעלה לבחי' יחו"ע [יחודא עילאה] והוא כדי שיהיה התכללות ב' הבחי' בכדי שלא יסתיר היש אח"כ כו').

Along these lines it was explained elsewhere, on the meaning of "One who prays must direct his eyes downward," that is, at the level of the lower unity, "and his heart upward," to the level of the higher unity: this is so that there be the inclusion of the two levels, in order that the yesh not conceal afterwards, etc.)

וזהו למטה בנפש וכן למעלה הוא ענין יחודא עילאה ויחודא תתאה שהוא בחי' התחברות ויחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא].

This is below, in the soul; and so too above, it is the matter of the higher unity and the lower unity, which is the level of the joining and union of Z'eir Anpin and Nukva (the feminine / Malchus).

ואמנם יובן ענין זה עוד למעלה יותר דפי' עיני ה' שהוא התחברות ויחוד ב' השגחות. הוא ענין אסתכלותא דע"ק [דעתיקא קדישא] בז"א

However, this matter will be understood still higher up: the meaning of "the eyes of Havayah," which is the joining and union of two kinds of providence, is the matter of the gazing of Atika Kadisha (the Holy Ancient One) into Z'eir Anpin.

כי הז"א ק"נ נהורין ונמשך לו יאר ה' פניו ונעשה ש"ע [ש"ע (370)] נהורין כי ז"א שהוא באצי' נק' עדיין מפתחות החיצוניות.

For Z'eir Anpin [has] 150 lights, and there is drawn to it "May Havayah make His face shine," and it becomes 370 lights. For Z'eir Anpin, which is in Atzilus, is still called "the outer keys."

ועיין בזח"א [בזהר חלק א] תולדות (קמ"א ב') ע"פ חכמות בחוץ מתמן ולהלן איהו חוץ ובפי' אחרי (דע"י א') ע"פ או מולדת חוץ.

And see the Zohar, Part I, Toldos (141b), on the verse "Wisdoms cry aloud outside": "From there onward it is 'outside'"; and in Parshas Acharei (80a), on the verse "or born outside."

וע"ק [ועתיקא קדישא] הוא פנימית א"ס ב"ה בעצמו שהוא למעלה מאצי' וכנודע ממ"ש והיה הוי' לי לאלקים גבי יעקב אחר שאמר ושבתי בשלום אל בית אבי אמר והיה הוי' לי לבחי' אלקים

Atika Kadisha is the inner dimension of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, which is above Atzilus. As is known from what is written, "then Havayah will be my G-d (Elokim)," concerning Yaakov: after he said, "and I return in peace to my father's house," he said, "then Havayah will be to me as the level of Elokim,"

כי נגד בחי' ע"ק [עתיקא קדישא] יהיה הוי' וז"א כאלקים הוא בחי' צמצום (וכמו שבחי' יחו"ת [יחודא תתאה] נק' אלקים לגבי יחו"ע [יחודא עילאה] כנ"ל)

for in relation to the level of Atika Kadisha, Havayah and Z'eir Anpin will be as Elokim, which is the level of tzimtzum (contraction) (just as the level of the lower unity is called Elokim in relation to the higher unity, as mentioned above).

וכמ"ש בנעילת יו"כ [יום כפור] ז"פ [ז' פעמים] הוי' הוא האלקים עליות ז"א לגבי ע"ק [עתיקא קדישא] (וכמ"ש בביאור ע"פ שובה ישראל הנ"ל)

And as is said seven times at Ne'ilah [the closing prayer] of Yom Kippur, "Havayah, He is HaElokim (the G-d)": the ascents of Z'eir Anpin in relation to Atika Kadisha (as is written in the explanation of the verse "Return, O Israel," mentioned above).

והתחברות זה שיומשך מלמעלה מבחי' ע"ק [עתיקא קדישא] וא"א שהם עולמות א"ס לבחי' אצילות הוא ע"י התורה

And this joining, that there be drawn from above, from the level of Atika Kadisha and Arich Anpin [the Long Face], which are the worlds of Ein Sof, to the level of Atzilus, is through the Torah,

וכמו שכתוב באדרא (קל"א ב' ק"מ ע"א) בפי' חכמות בחוץ ע"ש (ודרס"ב א') וזהו בן פרת יוסף בן פרת ב"פ [ב' פעמים] בן פרת ע"ש [על שם] בי' התחברות הנ"ל

as is written in the Idra (131b, 140a) on the meaning of "Wisdoms cry aloud outside," see there (and 262a). And this is "Yosef is a fruitful son (ben poras), a fruitful son": "a fruitful son" twice, on account of the two joinings mentioned above.

וזהו עלי עין היינו למעלה מבחינת עין ה' אל יראיו אלא בבחינת עיני ה' אל צדיקים.

And this is "alei ayin," "over the eye": that is, above the level of "the eye of Havayah is toward those who fear Him," but rather at the level of "the eyes of Havayah are toward the righteous."

וזהו לעשות הישר בעיני ישר כמו ישר יחזו פנימו שיהיו שוים יחו"ע [יחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] שהתורה היא מתרי"ג ארחין דא"א והיא העושה הישר בחי' קו אמצעי כו'

And this is "to do what is upright (yashar) in the eyes": "upright" as in "yashar yechezu fanaimo" ("straight shall their faces behold"), that the higher unity and the lower unity be equal. For the Torah is from the 613 paths of Arich Anpin, and it is what makes [things] upright, the level of the middle line, etc.

[ור"ל [ורוצה לומר] שגם בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] יהיה האור והגילוי מבחי' ע"ק [עתיקא קדישא] ממש ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] פי' צו בפי' והיה אור הלבנה כאור החמה כו' כאור שבעת הימים כו'

[That is to say: that in Z'eir Anpin and Nukva too there be the light and the revelation from the very level of Atika Kadisha. And see what is written above, in Parshas Tzav, on the meaning of "And the light of the moon shall be as the light of the sun," etc., "as the light of the seven days," etc.

וזהו בחי' הישר שיהיה למטה כמו למעלה וזהו פי' ישר יחזו פנימו.

And this is the level of yashar: that it be below as it is above. And this is the meaning of "yashar yechezu fanaimo."

פנימו היינו פנים דע"ק [דעתיקא קדישא] ודז"א שכאשר יחזו פנימו והוא אסתכלותא דע"ק [דעתיקא קדישא] בז"א זהו בחי' ישר וכדפי' בזהר ויקרא (דט"ו סע"א [סוף עמוד א])

Fanaimo means the faces of Atika Kadisha and of Z'eir Anpin: when "yechezu fanaimo," "their faces behold," which is the gazing of Atika Kadisha into Z'eir Anpin, this is the level of yashar, as is explained in the Zohar, Vayikra (end of 15a).

וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] שם שזהו פי' כמים הפנים לפנים ונודע דהתורה נק' מים שע"ז נאמר כל צמא לכו למים והיינו שעל ידי התורה נעשה בחי' הפנים לפנים להיות יחזו פנימו.

And see the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there, that this is the meaning of "As in water, face to face." And it is known that the Torah is called water, of which it is said, "All who thirst, go to the water." That is, through the Torah there comes about the level of "face to face," so that there be "yechezu fanaimo."

שהתורה היא מבחי' קו האמצעי המחבר וז"ש [וזהו שכתוב] באד"ר [באדרא רבא] (קכ"ט א') בפלגותא דשערי כו' ובפי' האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שם כי תשב"כ [תורה שבכתב] היא עמודא דאמצעית' [דאמצעיתא] כו'

For the Torah is from the level of the middle line, which joins. And this is what is said in the Idra Rabba (129a), "In the parting of the hair," etc., and in the commentary of the Arizal, of blessed memory, there, that the Written Torah is the middle pillar, etc.

ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] פ' מטות בביאור לפסוק החלצו בפי' או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו'.

And see what is written above, in Parshas Matos, in the explanation of the verse "Arm yourselves (hechaltzu)," on the meaning of "Or let him take hold of My strength, let him make peace with Me," etc.

גם יובן ע"ד מ"ש ע"פ שחורה אני כו' כיריעות שלמה כו' דע"י ל"ת [לא תעשה] התלויות בשערות דז"א ממשיכים מבחי' גבוה יותר ממ"ע [ממצות עשה] התלויות בשערות דא"א

It will also be understood along the lines of what is written on the verse "I am black," etc., "like the curtains of Shlomo," etc.: that through the prohibitions, which depend on the hairs of Z'eir Anpin, one draws from a higher level than [through] the positive commandments, which depend on the hairs of Arich Anpin.

לכן ע"י התורה נעשה השלום וההתחברות מבחי' יריעות שלמה שגם בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] יהיה גילוי ע"ק [עתיקא קדישא] ממש

Therefore through the Torah there comes about the peace and the joining from the level of "the curtains of Shlomo," so that in Z'eir Anpin and Nukva too there be a revelation of the very [level of] Atika Kadisha.

וע' עוד מפי' ישר במ"ש ע"פ הזהר וישלח (דקע"ה ע"ב) ע"פ כי ישרים דרכי ה' וע' בזהר אמור (דק"ז) ובפ' תרומה (דק"נ ע"א) ובס' ע"ה (דכ"ח א')]:

And see further on the meaning of yashar in what is written according to the Zohar, Vayishlach (175b), on the verse "For the ways of Havayah are upright (yesharim)." And see the Zohar, Emor (107), and in Parshas Terumah (150a), and in the book ע"ה (28a).]

2 קיצור מד"ה כי תשמע בקול(א) היראה נקרא מפתחות החיצוניות לגבי התורה שנק' מפתחות הפנימיות. (בפ"ב [בפרק ב'] דשבת ל"א ב').

A summary of the discourse beginning "When you hearken to the voice": (1) Awe is called "the outer keys" in relation to the Torah, which is called "the inner keys" (in chapter 2 of Shabbos, 31b).

רמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברים שממשיכים חיי העוה"ב [העולם הבא] לצדיקים זיו השכינה והוא זיו המצות עצמן עמ"ש בד"ה מנורת זהב ובד"ה אני דפ' ציצית וע' במא"א [במאורי אור] אות זיין סי"ח בענין זיו.

"The 248 commandments are 248 limbs," which draw down the life of the World to Come for the righteous, the radiance (ziv) of the Shechinah (Divine Presence); and this is the radiance of the mitzvos themselves. See what is written in the discourse beginning "A lamp of gold," and in the discourse beginning "Ani" ("I") of the passage of tzitzis; and see Me'orei Or, the letter zayin, section 18, on the matter of ziv.

ובעוה"ז בעבודה המשכת הזיו הוא ההתבוננות בתפלה שהיא נוגעת רק בבחי' זיו והארה ונק' שם כמ"ש יהללו את שם וכמ"ש בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו.

And in this world, in the service [of G-d], the drawing down of the radiance is the contemplation in prayer, which touches only the level of radiance and illumination, and [this level] is called "Name," as it is written, "Let them praise the Name"; and as is explained in the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk."

ולכן היראה הלקוחה מזה נקראת מפתחות החיצוניות. אבל העיקר הוא מפתחות הפנימיות מפתח לפתוח בגילוי בחי' פנימיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש והיינו על ידי התורה.

Therefore the awe that is taken from this is called "the outer keys." But the main thing is the inner keys: a key to open, in revelation, the level of the inner dimension (pnimiyus), the revelation of the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; and that is through the Torah.

ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] תרומה (קע"ד א') משמע שיסוד אבא נקרא מפתח ועיין זח"א [זהר חלק א] (די"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) גבי פטר כל רחם ועמ"ש מזה סד"ה מה טובו אהליך.

In the Zohar, Part II, Terumah (174a), it is implied that the Yesod (foundation) of Abba is called a "key." And see the Zohar, Part I (end of 13b), regarding "that opens every womb"; and see what is written about this at the end of the discourse beginning "How goodly are your tents."

וע' במא"א [במאורי אור] אות ב' סנ"ז פי' שאו"א [שאבא ואימא] נק' בתי גוואי וזו"נ [וזעיר אנפין ונוקבא] נק' בתי בראי וע' זח"ג [זהר חלק ג] נשא (קל"ג ב') בענין חסד דלגאו וחסד דלבר:

And see Me'orei Or, the letter beis, section 57, the explanation that Abba and Imma (Chochmah and Binah) are called "the inner houses," and Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus) are called "the outer houses." And see the Zohar, Part III, Naso (133b), on the matter of "the inner Chesed (kindness)" and "the outer Chesed."

3 (ב) וזהו כי תשמע בקול ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה בפי' לשמוע בקול דברו.

(2) And this is "When you hearken to the voice." And see what is written at the end of the discourse beginning "At the time when Israel put 'we will do' first," on the meaning of "to hearken to the voice of His word."

אך צ"ל תחלה כסדר תחלה מפתחות החיצוניות ואחר כך מפתחות הפנימיות וכענין אם אין יראה אין חכמה:

But it must first be in order: first the outer keys and afterwards the inner keys, as in the matter of "If there is no awe, there is no wisdom."

4 (ג) והיינו ג"כ שיסוד התור' [התורה] הוא מיוסד על מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] כי לא יגורך רע עמ"ש ע"ז בביאור ע"פ במדבר סיני באהל מועד והתורה שאינה בבחינה זו נקרא רק תרעא לדרתא לגבי יראה.

(3) This also means that the foundation of the Torah is founded on the positive commandments and the prohibitive commandments, for "evil shall not dwell with You"; see what is written about this in the explanation of the verse "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting." And Torah that is not at this level is called only "a gate to the courtyard" in relation to awe.

וזהו לשמור את כל מצותיו שע"י המצות תהיה שמירה לבחי' המשכה פנימית שע"י התורה וז"ש [וזהו שכתוב] כי"א בזאת יתהלל כו' עושה חסד ומשפט כו' ועמ"ש בד"ה וידבר הנ"ל בענין קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך:

And this is "to keep all His commandments": that through the mitzvos there be a safekeeping for the level of the inner drawing-down that comes through the Torah. And this is [the meaning of] what is written, "But only in this shall he glory," etc., "Who does kindness and justice," etc. And see what is written in the discourse beginning "And He spoke," mentioned above, on the matter of "Sanctify us with Your mitzvos and grant our portion in Your Torah."

5 (ד) ותכלית המכוון לעשות הישר בעיני ה'. כי עין ה' אל יראיו שהיראה הואיל והיא עדיין מפתחות החיצוניות ע"כ נאמר עין ה' מביט להם בעינו אחת.

(4) And the ultimate intent is "to do what is upright in the eyes of Havayah." For "the eye of Havayah is toward those who fear Him": since awe is still the outer keys, it therefore says "the eye of Havayah"; He looks upon them with one eye.

אבל אל צדיקים מביט אליהם בשתי עיניו דהיינו שיהיה שוה מלמטה למעלה כמו מלמעלה למטה מחמת שהצדיק הוא המקשר העולמות.

But "toward the righteous," He looks at them with His two eyes; that is, that it be equal from below to above as from above to below, because the tzaddik is the one who binds the worlds together.

ועיין זח"ב [זהר חלק ב'] בשלח (דף ס' ע"ב) ע"פ והישר בעיניו תעשה דא צדיק וזהו ענין ישר יחזו פנימו:

And see the Zohar, Part II, Beshalach (folio 60b), on the verse "and you will do what is upright in His eyes": "This is Tzaddik." And this is the matter of "yashar yechezu fanaimo" ("straight shall their faces behold").

6 ה ובספר פנים יפות פי' לעשות הישר שיהיה כמו מדרגת אדה"ר [אדם הראשון] קודם חטא עה"ד [עץ הדעת] שעליו נאמר אשר עשה האלקים את האדם ישר (בקהלת ס"י ז')

5. And in the book Panim Yafos he explains "to do what is upright" [as meaning] that it be like the level of Adam, the first man, before the sin of the Tree of Knowledge, of whom it is said, "that G-d made man upright" (Koheles, chapter 7),

וכמ"ש ברבות שם וע' מזה בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרכ"א) אמור (דק"ז סע"א [סוף עמוד א]). וברבות בראשית פכ"א. והוא ג"כ עולה בקנה א' עם משנ"ת [מה שנתבאר].

as is written in the Midrash Rabbah there. And see about this the Zohar, Part I, Vayechi (221); Emor (end of 107a); and the Midrash Rabbah on Bereishis, chapter 21. And this too accords with what has been explained.

והנה ברבות לך לך ר"פ מ"ם פי' הנה עין ה' אל יראיו זה אברהם שנאמר עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה.

Now, in the Midrash Rabbah on Lech Lecha, at the beginning of chapter 40, it explains: "'Behold, the eye of Havayah is toward those who fear Him': this is Avraham, as it is said, 'Now I know that you fear G-d.'"

7 וא"כ לפ"ז [לפי זה] א"א לומר שזהו למטה ממדרגת עיני ה' אל צדיקים. שהרי אין לך עושין רש"מ [רצונו של מקום] יותר מאברהם ובפרט ע"י העקדה שהיה נסיון העשירי.

If so, according to this it is impossible to say that this is below the level of "the eyes of Havayah are toward the righteous." For there are none who do the will of the Omnipresent more than Avraham, especially through the Akeidah [the binding of Yitzchak], which was the tenth trial.

אך הענין דבלא"ה [דבלאו הכי] יש להבין מ"ש בגמרא שהיראה נק' מפתחות החיצוניות לגבי התורה שהרי שם גופא אמר שהתורה לגבי יראה נקרא תרעא לדרתא.

But the matter is that even without this, one must understand what is said in the Gemara, that awe is called "the outer keys" in relation to the Torah; for there itself it says that the Torah, in relation to awe, is called "a gate to the courtyard."

8 ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] אות ג' ליישב בדוחק.

And see what is written above, in section 3, which settles it in a strained way.

אך הענין י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי הוי' כו' פי' המאמר אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה דהיינו שיש ב' בחינות יראה.

But the matter may be explained according to what is written elsewhere, in the discourse beginning "And G-d spoke," etc., "I am Havayah," etc., on the meaning of the saying "If there is no awe, there is no wisdom; if there is no wisdom, there is no awe": that is, that there are two levels of awe.

הא' היא יראה תתאה שע"ז אמרו שצ"ל יראת חטאו קודמת לחכמתו. כי היא מפתחות החיצוניות וע"ז אמר אם אין יראה אין חכמה.

The first is the lower awe, of which they said that one's fear of sin must precede one's wisdom; for it is the outer keys. And of this he said, "If there is no awe, there is no wisdom."

9 והב' היא יראה עילאה שא"א להשיגה כ"א ע"י החכמה שהיא התורה. והתורה נקרא אצלה תרעא לדרתא כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ס"פ כ"ג כי יראה עילאה זו שרשה ממו"ס [ממוחא סתימאה] שלמעלה מהחכמה דאצילות דאורייתא מחכמה נפקת.

And the second is the higher awe, which it is impossible to attain except through wisdom (Chochmah), which is the Torah. And in relation to it the Torah is called "a gate to the courtyard," as is explained in Sefer Shel Beinonim, at the end of chapter 23. For this higher awe is rooted in Mocha Stima'ah (the hidden brain), which is above the Chochmah of Atzilus (Emanation), for "the Torah comes forth from Chochmah."

ולכן על יראה זו נאמר עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ועיין מענין כי ירא אלקים אתה בגמ' [בגמרא] ספ"ה דסוטה (דל"א ע"א)

Therefore of this awe it is said, "Now I know that you fear G-d." And see on the matter of "that you fear G-d" in the Gemara, at the end of chapter 5 of Sotah (31a);

ובשל"ה [ובשני לוחות הברית] פרק בעשרה מאמרות גבי ועתה אבאר היראה שהיא לפני ולפנים בד"ה נחזור לענין. ובפ' וירא בד"ה הדרך השלישי.

and in the Shelah, in the chapter "Be'asarah Maamaros," regarding "And now I will explain the awe that is innermost," in the passage beginning "Let us return to the matter"; and in Parshas Vayera, in the passage beginning "The third path."

וע' מזה ברבות ר"פ מטות ובפ' בהעלותך ובפ' וירא פמ"ט ובפ' חיי פנ"ט. והיא בחי' פנימיות יותר מהחכמה. (ועמ"ש בד"ה שובה ישראל בענין וראית את אחורי כו')

And see about this in the Midrash Rabbah, at the beginning of Parshas Matos, and in Parshas Beha'aloscha, and in Parshas Vayera, chapter 49, and in Parshas Chayei, chapter 59. And it is a level more inward (pnimiyus) than Chochmah. (And see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel," on the matter of "And you shall see My back," etc.)

וא"כ א"ש [אתי שפיר] דלא סתרי אהדדי המדרשים דמ"ש בשה"ש [בשיר השירים] רבה שבחי' אל יראיו היינו כשאין עושין רצון של הקב"ה זהו כשהם רק בבחי' יראה תתאה שאזי הם למטה מבחי' צדיקים

If so, it is well [resolved] that the Midrashim do not contradict each other. For what is said in Shir HaShirim Rabbah, that the level of "toward those who fear Him" is when they do not do the will of the Holy One, blessed be He, this is when they are only at the level of the lower awe, for then they are below the level of the righteous.

ואזי הפי' שמביט אליהם בעינו אחת היינו בחי' מלי כמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] פנחס (דרנ"ה סע"ב [סוף עמוד ב])

And then the meaning of His looking at them with one eye is the level of Malchus (sovereignty), as is written in the Zohar, Part III, Pinchas (end of 255b).

ולכן בחי' עיני ה' אל צדיקים שמביט אליהם בשתי עיניו שהם זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] גבוה מבחי' זו

Therefore the level of "the eyes of Havayah are toward the righteous," that He looks at them with His two eyes, which are Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus), is higher than this level,

כי זהו התחברות ב' ההשגחות דיחו"ע [דיחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] יחד וע' מענין עיני ה' אל צדיקים בזח"א [בזהר חלק א] ויצא (קס"ד א').

for this is the joining together of the two kinds of providence, of the higher unity (yichuda ila'ah) and of the lower unity (yichuda tata'ah). And see on the matter of "the eyes of Havayah are toward the righteous" in the Zohar, Part I, Vayetzei (164a);

בשלח (ד"ס סע"ב [סוף עמוד ב]) פקודי (דרכ"ה סע"א [סוף עמוד א]) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ויקהל (דר"ב ע"ב) ס"פ שלח (דקע"ה סע"ב [סוף עמוד ב]).

Beshalach (end of 60b); Pekudei (end of 225a), and in the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there; Vayakhel (202b); the end of Parshas Shelach (end of 175b).

ומ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] נשא (דק"ל ע"א) דאדרבא בחי' ומדרגת הנה עין ה' אל יראיו הוא הגבה מאד נעלה. זהו ליראיו שבבחי' יראה עילאה כענין הנז' [הנזכר] ברבות לך לך ר"פ מ' כנ"ל

And as for what is said in the Zohar, Part III, Naso (130a), that on the contrary, the level and rank of "Behold, the eye of Havayah is toward those who fear Him" is very high and exalted: this is [said of] those who fear Him with the level of the higher awe, like the matter mentioned in the Midrash Rabbah on Lech Lecha, at the beginning of chapter 40, as mentioned above.

ואז נמשך אליהם מבחי' סוכ"ע בחי' כי לא אדם הוא שהוא למעלה מבחי' כמראה אדם

And then there is drawn to them, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the level of "for He is not a man," which is above the level of "like the appearance of a man."

שבבחי' דמות כמראה אדם שייך ב' עינים דהיינו ב' מיני השגחות ימין ושמאל אלא שמתחברים יחד להיות שוה כו'

For at the level of "a likeness like the appearance of a man," two eyes apply, that is, two kinds of providence, right and left, except that they join together to be equal, etc.

אבל בבחי' סוכ"ע שאין בו התחלקות המדרגות כלל ולית שמאלא כו' עז"נ הנה עין ה' אל [על זה נאמר] יראיו לשון יחיד.

But at the level of sovev kol almin, in which there is no division of levels at all, and "there is no left," etc., of this it is said, "Behold, the eye of Havayah is toward those who fear Him," in the singular.

ועמ"ש בד"ה וידעת היום בפי' ממעל לעצים שהן עה"ח [עץ החיים] ועה"ד [ועץ הדעת] כו':

And see what is written in the discourse beginning "And you shall know this day," on the meaning of "above the wood (etzim)," which are the Tree of Life and the Tree of Knowledge, etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 6

ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגו' (בישעיה...

"And I will make your windows of kadkod, and your gates of ekdach stones"

1 ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגו' (בישעיה סי' נ"ד) ובגמרא (פרק חמישי דב"ב [דבבא בתרא]) אמר רבי שמואל בר נחמני פליגי בה תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל

"And I will make your windows of kadkod, and your gates of ekdach stones," etc. (Isaiah, chapter 54). And in the Gemara (the fifth chapter of Bava Basra): Rabbi Shmuel bar Nachmani said, two angels in the firmament disagree about it, Gavriel and Michael

(ובילקוט בישעיה איתא מיכאל וגבריאל) חד אמר שהם וחד אמר ישפה. אמר הקדוש ברוך הוא להוי כדין וכדין.

(and in the Yalkut on Isaiah it reads "Michael and Gavriel"). One said [it is] shoham [onyx], and one said yashfeh [jasper]. The Holy One, blessed be He, said: Let it be like this and like this (kedein ukedein).

ושמשותיך פי' הארת השמש (וכדפירש"י [וכדפירש רש"י]) (בישעיה שם) ובסנהדרין (דף ק' ע"א) חלונות שהשמש זורח בהם כו' ועיין ברבות בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו].

"Your windows" (shimshosayich) means the shining of the sun (shemesh) (as Rashi explained) (on Isaiah there); and in Sanhedrin (folio 100a): windows through which the sun shines, etc. And see [Midrash] Rabbah, Bo, section 15.

והנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים (תלים סי' פ"ד) ששם הוי' נק' שמש וכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה במלאכי (סי' ג' כ').

Now, it is written, "For a sun and a shield is Havayah Elokim" (Psalms, chapter 84), [showing] that the Name Havayah is called "sun." And it is written, "And for you who fear My Name, a sun of tzedakah (righteousness) shall shine, with healing in its wings," in Malachi (chapter 3, [verse] 20).

הרי גם בחי' צדקה נק' שמש. וזהו ענין שמשותיך ב' בחי' שמש.

So the level of tzedakah, too, is called "sun." And this is the meaning of shimshosayich [in the plural]: two levels of "sun."

ולהבין זה יש להבין תחלה מה שמבואר בספרים שבאלול מאירין י"ג מדות הרחמים עד ראש השנה ואחר כך בעשרת ימי תשובה חוזרין ומתגלים הי"ג מדות (וכמ"ש בזחי"ב [בזהר חלק ב'] ס"פ תרומה) (דף קע"ו ע"א).

To understand this, we must first understand what is explained in the sefarim [the holy books]: that in Elul the Thirteen Attributes of Mercy shine until Rosh HaShanah, and afterwards, in the Ten Days of Teshuvah, the Thirteen Attributes are revealed again (as is written in the Zohar, Part II, at the end of Parshas Terumah) (folio 176a).

ולכך אומרים ויעבור הוי' כו' עד יוה"כ [יום הכפורים]. וצריך להבין מהו ההפרש שבין אותה ההתגלות שבאלול לאח"כ בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה].

This is why we say "And Havayah passed," etc., until Yom Kippur. And we need to understand: what is the difference between that revelation in Elul and [the one] afterwards, in the Ten Days of Teshuvah?

ויובן כל זה בהקדים ביאור ענין התשובה

All this will be understood by first explaining the nature of teshuvah (return):

שאינה על עבירות דוקא שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שיהיה כל ימיו בתשובה אלא הוא ענין השבת הנפש ששב ונושא את נפשו אליו יתי כי ירידה צורך עליה היא.

it is not specifically for sins, for our Sages, of blessed memory, said that one should be in teshuvah all his days; rather, it is the returning of the soul: one returns and lifts his soul up to Him, may He be blessed, for the descent is for the sake of an ascent.

2 ולהבין זה דלכאורה הרי בלא"ה [בלאו הכי] נש"י [נשמות ישראל] עלו במחשבה דהיינו שאינן כמו המלאכים צבא מעלה ומטה שמקור התהוותן מבחי' דבור העליון כדכתיב וברוח פיו כל צבאם.

To understand this: for seemingly, even without this, the souls of Israel "arose in thought"; that is, they are not like the angels, the hosts above and below, whose source of coming into being is the level of the supernal speech, as it is written, "And by the breath of His mouth, all their host."

אבל הנשמות נלקחו מאותיות מחשבתו יתי' והן הן ס"ר אותיות שבתורה שהן כנגד ס"ר נשמות

But the souls were taken from the letters of His thought, may He be blessed, and these are the very six hundred thousand letters of the Torah, which correspond to the six hundred thousand souls

שבהם כלולים כל הנשמות שבאוצר להיותן ענפים וניצוצין המפשטים מהם וכנודע וא"כ הרי מקורן ושרשן הוא גבוה מאד נעלה ומהו העליה עוד.

in which all the souls in the treasury are included, since they are branches and sparks that spread forth from them, as is known. If so, their source and root is very high and exalted; what further ascent, then, [can there be]?

(ועמ"ש בפי' שלח ע"פ אני ה' אלקיכם כו' וע"פ מי מנה עפר יעקב וע"פ את שבתותי תשמרו כו').

(See what is written in Parshas Shelach on the verse "I am Havayah your G-d," etc., and on the verse "Who has counted the dust of Yaakov," and on the verse "You shall keep My Shabbosos," etc.)

אך הנה מודעת זאת דכמו עד"מ בנפש יש כמה כחות שלמעלה מהמחשבה כי המחשבה אינה אלא לבוש להשכל שהוא מתלבש בה ומתחלק באותיות

However, it is well known that, by way of analogy, in the soul there are several powers that are above thought; for thought is only a garment for the intellect, which clothes itself in it and is divided into letters,

אבל בעצם השכל הוא מהות אחר ונעלם ממנה כגון דבור תוספת וראי"ש שההשכלה עצמה אינה מסוג האותיות כלל ונעלית מהם במדרגה

but the intellect itself is a different essence, hidden from it. For example, a comment of Tosafos and of the Rosh [Rabbeinu Asher]: the insight itself is not of the category of letters at all, and is higher than them in level,

כי היא סברא רוחניות ונקודה א' רק שנתפסת ומתלבשת בתיבות וצירופי אותיות אלו ומתחלקות בהן כו'.

for it is a spiritual reasoning and a single point, only it is grasped and clothed in these words and combinations of letters, and divided among them, etc.

3 ולכן השכלה אחת שבדבור התוספת היא באותיות ותיבות אלו ובהרא"ש והר"ן [והרבינו נסים] השכלה זו עצמה היא באותיות ותיבות אחרים והיינו שהאותיות והתיבות לגבי השכל הן כמו לבוש לבד וכלבוש תחליפם.

Therefore a single insight is in these letters and words in the comment of Tosafos, and in the Rosh and the Ran [Rabbeinu Nissim] this very insight is in other letters and words. That is, the letters and words, relative to the intellect, are merely like a garment, and "like a garment You change them."

ויש ג"כ בחי' שלמעלה מהשכל כי השכליים נובעים ומתחדשים תמיד חדשים לבקרים ומוכרח שיש מציאות איזה כוחות הנפש המהוה אותן

There is also a level above the intellect: for insights well up and are renewed constantly, "new every morning," and there must necessarily exist some faculty of the soul that brings them into being;

והוא הנק' משכיל שהוא לשון מפעיל והוא מ"ש משכיל לאסף משכיל לאיתן האזרחי למנצח משכיל כו'.

and this is what is called maskil [one who brings forth understanding], which is a causative form; and this is what is written, "A maskil of Asaf," "A maskil of Eisan the Ezrachite," "For the conductor, a maskil," etc.

4 ולכן נקרא הנפש נפש המשכלת וכמ"ש במ"א. כן ממש יובן למעלה עליית הנשמות אחר ירידתן ממקור חוצבן מחשבה עילאה להתלבש בגוף חומרי שהעלייה הוא למעלה מעלה מהמחשבה. וזהו ענין התשובה תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד כו'.

This is why the soul is called nefesh hamaskeles [the soul that brings forth understanding], as is explained elsewhere. Exactly so will it be understood Above: the ascent of the souls after their descent from the source from which they were hewn, the supernal thought, to be clothed in a physical body, is an ascent far, far above thought. And this is the meaning of teshuvah: tashuv hei ["the hei returns"], the upper hei returning to the yud, etc.

(כי מחשבה עילאה היא בחי' ה' עילאה דשם הוי' ותשוב ה' עילאה לגבי יו"ד היינו למעלה מבחי' מחשבה שהיו"ד עצמו הוא בחי' חכמה עילאה שנק' משכיל לאיתן כו' וקוצו של יו"ד הוא בחי' אין שממנו תמצא החכמ' [החכמה]

(For the supernal thought is the level of the upper hei of the Name Havayah, and "the upper hei returns to the yud" means above the level of thought; for the yud itself is the level of the supernal Chochmah (wisdom), which is called "a maskil of Eisan," etc., and the tip of the yud is the level of ayin (nothingness), from which "Chochmah is found."

וע' במ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' שלח) (דקנ"ט ע"א) בענין יו"ד של שם שקשור ממש בעולם א"ס בסוד קוצו של יו"ד כו'

And see what the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] writes on Parshas Shelach) (folio 159a) about the yud of the Name, which is truly bound up with the world of Ein Sof, in the mystery of the tip of the yud, etc.,

עד יו"ד וקוצו א"ס ואצי' ה' עולם הבריאה הכולל יצירה ועשיה כו' ויש פרסא מבדלת כו' ע"ש

up to: "The yud and its tip: Ein Sof and Atzilus; the hei: the World of Beriah, which includes Yetzirah and Asiyah," etc., "and there is a dividing curtain," etc. See there.

וע' בראשית חכמה פ"ב [פרק ב'] משער התשובה במ"ש עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה עד הכתר כו':

And see Reishis Chochmah, chapter 2 of Sha'ar HaTeshuvah, where it says: "They further explained in the Zohar that teshuvah rises up to Keser (the Crown)," etc.

5 ב כי הנה אור א"ס ב"ה מרומם ומתנשא רבבות מדרגות עד אין קץ למעלה מהמחשבה ואפי' [ואפילו] מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] כו' וכנודע ובמחשבה א' הוא סובב וממלא לכל העולמות

2. For the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is exalted and uplifted myriads of levels without end above thought, and even above the level of the supernal Chochmah (wisdom), etc., as is known; and in a single thought He encompasses and fills all the worlds,

וכמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות היה הוה ויהיה וג"ע [וגן עדן] ועוה"ב [ועולם הבא] ותחה"מ [ותחיית המתים] בכלל בסקירה אחת ממש והוא מ"ש בתחלת הע"ח [העץ חיים] כשעלה ברצונו כו'

as it is said, "He sees and looks to the end of all generations": what was, is and will be, and Gan Eden [the Garden of Eden], the World to Come and the Resurrection of the Dead included, in literally a single glance. And this is what is written at the beginning of Etz Chaim, "When it arose in His will," etc.,

שברצון ומחשבה זו נאצלו כל העולמות הן אותם הנזכרים ומבוארים בספרי האמת והן אותם שאינן גלוים וידועים מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כולן במחשבה א' נתהוו.

that in this will and thought all the worlds were emanated, both those mentioned and explained in the books of truth and those that are not revealed and known; from the beginning of all levels to the end of all levels, all of them came into being in a single thought.

ולמשל כמו בנפש האדם כשחושב מחשבה א' זהו כלא ממש לגבי כללות המחשבה שיכול לחשוב מחשבות עד אין קץ ותכלית וכ"ש לגבי מהות ועצמות הנפש כו' [וכל שכן] (וע' מזה בד"ה אלה מסעי).

By way of analogy: in the human soul, when one thinks a single thought, it is truly as nothing compared with thought as a whole, with which he can think thoughts without end or limit, and all the more so compared with the being and essence of the soul, etc. (And see on this in the discourse beginning "These are the journeys.")

כך הוא הארת החיות הנמשכת ממנו ית' לכללות העולמות כולן דכלא ממש חשיבא קמיה ית' ואין ערוך אליו.

So is the radiance of life-force (chayus) that is drawn from Him, may He be blessed, to all the worlds as a whole: it is truly considered as nothing before Him, may He be blessed, and bears no comparison to Him.

וע"כ לית מחשבה תפיסא ביה ולכן נק' ההמשכה בשם אור א"ס שהאור אינו פועל שינוי בעצם המאור כנודע

Therefore "no thought can grasp Him," and therefore what is drawn forth is called by the name Or Ein Sof, "the light of the Infinite One," for light effects no change in the essence of the luminary, as is known.

ולהיות כן ה"ז [הרי זה] תכלית כל האדם להיות נכספה וגם כלתה נפשו ליכלל בעצמותו ית' דוקא הבלתי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ולדבקה בו ולא ירצה אפילו לקבל פרס בג"ע [בגן עדן]

This being so, the whole purpose of man is that "his soul should yearn and even pine" to be included in His essence, may He be blessed, specifically, which is without limit, and to cleave to Him; and he should not want even to receive a reward in Gan Eden,

כי הוא זיו והארה בלבד ועי"י צמצומים רבים וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו'. והיינו מ"ש לאשתאבא בגופא דמלכא בגופא דמלכא דוקא.

for that is only a glow and a radiance, and through many contractions (tzimtzumim), as our Sages, of blessed memory, said, "With [the letter] yud the World to Come was created," etc. And this is what is said, "to be absorbed into the body of the King," into the body of the King specifically.

(ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו ולקמן בד"ה כי תצא ובד"ה שובה ישראל ובד"ה האזינו השמים).

(See what is written in the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk," and below in the discourse beginning "When you go out," and in the discourse beginning "Return, O Israel," and in the discourse beginning "Listen, O heavens.")

וזהו ענין התשובה שהוא השבת הנפש דהיינו לשוב למעלה ממקור מחצב נפשו דהיינו למעלה מן המחשבה כנ"ל והוא העליה שאחר הירידה. ועמ"ש ע"פ ואלה מסעיהם למוצאיהם.

And this is the meaning of teshuvah, which is the returning of the soul: to return [to a place] higher than the source from which his soul was hewn, that is, higher than thought, as mentioned above; and this is the ascent that follows the descent. And see what is written on the verse "And these are their journeys according to their goings forth."

ושעת הכושר לזה הוא בק"ש [בקריאת שמע] באמרו אחד ואהבת כו' וכמבואר בספרים שצריך למסור נפשו באחד

The opportune time for this is in the Shema, when one says "One" and "You shall love," etc.; and as is explained in the sefarim, one must give over his soul at [the word] "One."

ואין הכוונה על ציור ק"ה [קידוש השם] בפ"מ [בפועל ממש] בלבד אלא גם ברוחניות והוא ביטול הנפש להתכלל באור ה' אחד והוא בחי' ומדרגת יחידה ועל זה אמר דוד המלך ע"ה [עליו השלום] (תהלים ל"ה) מכפירים יחידתי אודך בקהל רב

The intention is not only to picture sanctifying the Name in actual deed [by giving one's life], but also spiritually: this is the self-nullification (bittul) of the soul, to be included in the light of G-d, [who is] One. This is the level and rank of Yechidah [the soul's innermost, "single" essence], and of this King David, peace be upon him, said (Psalms 35), "[Save] my only one (yechidasi) from the young lions; I will thank You in the great congregation."

כי יש נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] חיה הוא בחי' חכמה כמ"ש והחכמה תחיה ונשמה הוא בחי' בינה שהוא בחי' השגה כו'

For there are Nefesh, Ruach, Neshamah, Chayah and Yechidah [the five levels of the soul]. Chayah is the level of Chochmah, as it is written, "Wisdom gives life (techayeh)"; and Neshamah is the level of Binah (understanding), which is the level of comprehension, etc.;

אבל יחידה הוא בחי' הרצון פשוט שלמעלה מן החכמה ויחידה הוא לשון נקבה שמקבלת מיחיד

but Yechidah is the level of the simple will that is above Chochmah. And Yechidah is a feminine form, [denoting one] that receives from the Yachid, the Only One,

כי היא רק תשוקתה ליחידו של עולם בלבד ליכלל בעצמותו יתי' דוקא וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו'

for its only longing is for the Only One of the world alone, to be included in His essence, may He be blessed, specifically; as it is written, "Whom do I have in heaven? And besides You I desire nothing on earth," etc.

שמים וארץ ג"ע [גן עדן] עליון ותחתון בכלם לא חפצתי רק אותך יתי' בלבד ועמ"ש ע"פ אחת היא יונתי ובחי' זו ישנה אפי' [אפילו] בפחותי הערך

Heaven and earth are the upper and lower Gan Eden: in all of them I desire nothing but You alone, may You be blessed. And see what is written on the verse "One is my dove." And this level is present even in those of the lowest worth,

כי כל אחד ואחד מישראל יש בו בטבעו בחי' מס"נ [מסירות נפש] ורצון זה שלמעלה מהשכל

for every single Jew has in his nature the quality of self-sacrifice (mesirus nefesh) and this will that is above intellect;

וכמבואר בספרים שגם מי שאין לו אלא נפש או נפש דנפש מ"מ גם בחי' יחידה כלולה בה (ועיין בשע"ק [בשערי קדושה] להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] חלק שלישי שער ב').

and as is explained in the sefarim, even one who has nothing but Nefesh, or the Nefesh of Nefesh, nevertheless has the level of Yechidah included in it as well (and see Sha'arei Kedushah by Rabbi Chaim Vital, part three, Sha'ar (Gate) 2).

והנה זה לעומת זה עשה האלהים שגם בסט"א [בסטרא אחרא] יש בחי' יחידה זו שהיא בחי' רצון שלמעלה מהשכל והטעם

Now, "G-d made one opposite the other": in the sitra achra (the other side), too, there is this level of Yechidah, which is the level of a will that is above intellect and reason.

וע"כ יכול להיות רצון חזק לאדם גם במילי דעלמא כענין רצון זה שבקדושה שלמעלה מהטעם אם ימשיך עליו עול דרך ארץ כו'.

Therefore a person can have a strong will even in worldly matters, like this will in holiness that is above reason, if he draws upon himself the yoke of worldly affairs, etc.

(ע"ד הנזכר בפ' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה וכשנעשה התקשרות לה העולם כ"כ [כל כך] בחוזק עד שהוא בלי שכל כלל כו') ומקור בחינה זו נק' כפירים כי כחם רב ועצום ויש בהם תגבורת החיות כו'.

(Along the lines of what is mentioned in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "To My mare among Pharaoh's chariots": when the attachment to the world becomes so strong that it is entirely without reason, etc.) And the source of this level is called "young lions" (kefirim), for their strength is great and mighty and they have an overpowering life-force, etc.

ועל זה ביקש דוד המלך ע"ה [עליו השלום] מכפירים יחידתי להיות בחי' היחידה רק בקדושה בלבד ליחידו של עולם והוא בחי' ומדרגת אהבת בכל מאדך

And about this King David, peace be upon him, asked, "[Save] my only one from the young lions": that the level of Yechidah be only in holiness alone, for the Only One of the world. And this is the level and rank of the love "with all your might (me'odecha),"

כי בכל נפשך כולל ד' בחי' נרנ"ח [נפש רוח נשמה חיה] ובחי' בכל מאדך הוא בחי' יחידה כי מאד הוא בלי גבול כו'

for "with all your soul" includes the four levels Nefesh, Ruach, Neshamah and Chayah, and the level of "with all your might" is the level of Yechidah, for me'od is without limit, etc.

והיינו דאמרז"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בכל מאדך בכל ממונך ולכאורה הוא פלא מה ענין הממון לבחי' מאד שהוא בחי' ומדרגה היותר גבוה שבנפש בחי' יחידה.

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "With all your might: with all your money." Seemingly this is astonishing: what does money have to do with the level of me'od, which is the highest level and rank in the soul, the level of Yechidah?

אך הענין כמ"ש צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת (במשלי סי' י"ד ל"ד) פי' חטאתם של ישראל הוא הגורם חסד לאומים.

But the explanation is as it is written, "Tzedakah exalts a nation, and kindness to the nations is sin" (in Proverbs, chapter 14, [verse] 34), meaning: the sin of Israel is what causes kindness to the nations.

כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כו'. וע"ז נמשך חסד שהוא בחי' השפעה ח"ס דל"ת לס"א [לסטרא אחרא]

For "there is no righteous man on earth who does good and does not sin," etc. And through this chesed (kindness) is drawn forth, which is the level of bestowal, chas dalet, "compassion on the dalet," to the sitra achra;

כי ע"י כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ובמקור שורשה לפי שמתלבשת בנפש הבהמית והיא שמורידה וממשיכה בעמקי הקליפות והיכלות החיצונים כו'.

for through each and every sin a blemish is made in the soul and in the source of its root, since it clothes itself in the animal soul, and it is [the animal soul] that brings it down and draws it into the depths of the kelipos and the external chambers, etc.

6 ואמנם הצדקה תרומם גוי זה ישראל כמ"ש ומי כעמך כו' והיינו נפש הבהמית שעל ידי הצדקה שאדם עושה נפרדת ונבדלת נפש הבהמית מן הרע הגמור ומתרוממת גם היא להיות כל מדותיה ולבושיה להי' לבדו.

However, "tzedakah exalts a nation (goy)": this is Israel, as it is written, "And who is like Your people," etc.; that is, the animal soul. For through the tzedakah that a person does, the animal soul is separated and set apart from complete evil, and it too is exalted, so that all its attributes and garments are for G-d alone.

7 והוא בחי' ומדרגת בע"ת [בעלי תשובה] שהפליגו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במעלתן ואמרו במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדין כו'

And this is the level and rank of baalei teshuvah [those who return], whose greatness our Sages, of blessed memory, extolled, saying, "In the place where baalei teshuvah stand," etc.

כי כל המדות שבנה"ב בעצם מציאותן הן תקיפין וחזקים יותר מהמדות הקדושות שבנפש האלקית וכמו בגשמיות שהבהמות וחיות המה בעלי כח וגבורה בטבעם יותר מבני אדם.

For all the attributes (middos) in the animal soul, in their very existence, are more forceful and stronger than the holy attributes in the G-dly soul, just as, physically, domestic and wild animals are by nature possessed of more strength and might than human beings.

8 והטעם משום ששרשן ממקום גבוה מאד נעלה בחי' יד החזקה והן המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך לבני ישראל למעלה מעלה ממקור נפשות ישראל הקדושות כו' רק שירדו ונפלו למטה מטה.

The reason is that their root is from a very high and exalted place, the level of "the strong hand," and they are "the kings who reigned before any king reigned over the children of Israel," far, far above the source of the holy souls of Israel, etc.; only, they descended and fell far, far below.

9 ואמנם כד אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא הרי נכלל בחי' תוקף זה בקדושה וזו היא מעלת בע"ת [בעלי תשובה] דבחילא יתיר וכמבואר במ"א.

However, when it is subdued and transformed from darkness to light, this level of forcefulness is included in holiness; and this is the superiority of baalei teshuvah, [who come] "with greater strength," as is explained elsewhere.

וזהו שביקש דוד להנצל מכפירים יחידתי כי יש בחי' יחידה שהוא תוקף והתגברות הרצון שלמעלה מהטעם גם בסט"א [בסטרא אחרא] ונק' כפירים כמ"ש הכפירים שואגים לטרף שהוא התגברות החיות גבור כארי כו' כנ"ל.

And this is why David asked to be saved, [saying,] "my only one from the young lions": for there is a level of Yechidah, which is the forcefulness and intensity of the will that is above reason, in the sitra achra (the other side) as well, and it is called "young lions" (kefirim), as it is written, "The young lions roar for prey," which is the intensity of life-force, "mighty as a lion," etc., as mentioned above.

10 ולזה אמר דוד מכפירים יחידתי שתהיה יחידתי מקושר בקשר אמיץ וחזק להשי"ת [להשם יתברך] לבדו ולא תפול ח"ו [חס ושלום] בידי החיצונים הכפירים.

Therefore David said, "my only one from the young lions": that my Yechidah be bound with a strong and mighty bond to G-d, may He be blessed, alone, and not fall, G-d forbid, into the hands of the external forces, the young lions.

וזהו תרומם גוי שיתהפכו המדות שבנפש הבהמית לדבקה בו יתי והיינו ע"י הצדקה דוקא כי במדה שאדם מודד מודדין לו

And this is [the meaning of] "exalts a nation": that the attributes (middos) in the animal soul be transformed to cleave to Him, may He be blessed; and this comes through tzedakah specifically, for "in the measure with which a person measures, he is measured,"

וכמו שהוא מרחם על העני להחיות נפשו ממתי רעב כך מלמעלה מתגלגלים רחמים המרובים ממקור הרחמים על נפשו לרוממה משפלותה וטומאתה וכמ"ש מחיה מתים כו' (ועמ"ש סד"ה ציון במשפט תפדה בענין ושביה בצדקה):

and just as he has compassion on the poor man, to revive his soul from among the starving, so from Above abundant mercies roll down from the source of mercy upon his soul, to raise it from its lowliness and its impurity, as it is said, "He revives the dead," etc. (And see what is written at the end of the discourse beginning "Zion shall be redeemed with justice," on "and her returnees with tzedakah.")

11 ג וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים באלול שקודם עש"ת [עשרת ימי תשובה]. כי הנה בעש"ת [בעשרת ימי תשובה] מתגלים רחמים רבים אחר קדימת התשובה

3. And this is the meaning of the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy in Elul, which precedes the Ten Days of Teshuvah. For in the Ten Days of Teshuvah abundant mercies are revealed after teshuvah has come first,

כי באתערותא דלתתא דוקא אזי הוא אתערותא דלעילא וכמבואר בזהר ע"פ אם ישים אליו לבו כו' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

for it is specifically through an arousal from below (isarusa dilesata) that there is then an arousal from above (isarusa dile'eila), as is explained in the Zohar on the verse "If He sets His heart upon him," etc.: "A spirit brings a spirit, and draws forth a spirit."

12 והנה כד אייתי רוח ממטה למעלה כאשר רצון לבו להי' בבחי' מאד בחילא יתיר

Now, when one brings up a spirit from below to above, when the will of his heart is for G-d at the level of me'od ("might"), "with greater strength,"

אזי ימשיך ג"כ רוח דוגמתו מלמעלה למטה בחי' מאד העליון שבלי גבול והן הן י"ג מדות הרחמים שבפסוק מי אל כמוך נושא עון כו'.

then he will also draw a spirit like it from above to below: the level of the supernal me'od, which is without limit. And these are the very Thirteen Attributes of Mercy in the verse, "Who is a G-d like You, Who bears iniquity," etc.

אך גם בכדי שתהיה אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] זו שנשוב אל ה' בכל נפשנו ומאדנו צריך ג"כ התעוררות מלמעלה עד אשר ממרום יערה רוח ה' על ישראל עמו לעורר לבבם שיצעקו אל ה' מתוך תוכם נקודת לבבם.

But in order for there to be this arousal from below, that we return to G-d with all our soul and our might, there must also be an arousal from above, until from on high the spirit of G-d is poured out upon Israel His people, to arouse their hearts, so that they cry out to G-d from their very innermost core, the point of their hearts.

13 וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים שבאלול שע"י הרחמים האלה קמה נפשו מנפילתה וגם נצבה ועולה לה' ברוח נדיב' [נדיבה] בבחי' מאד ממש בחילא יתיר כו'. ולכן מבואר בדברי רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שצריך להרבות בצדקה מר"ח [מראש חודש] אלול.

And this is the meaning of the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy in Elul: that through these mercies his soul rises from its fall, and also stands upright and ascends to G-d with a willing spirit, at the very level of me'od, "with greater strength," etc. Therefore it is explained in the words of our Sages, of blessed memory, that one must increase in tzedakah from Rosh Chodesh Elul.

14 והיינו מטעם הנ"ל כי צדקה תרומם ותגביה כו'. ולכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה קודם ק"ש [קריאת שמע] בקשות התעוררות רחמים עלינו בשתים שלפניה

That is for the reason mentioned above: that tzedakah exalts and raises up, etc. Therefore the Men of the Great Assembly instituted for us, before the Shema, requests for the arousal of mercy upon us, in the two [blessings] before it.

והוא מה שאומרים אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין כו' וכן ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך הרבים דייקא וכמ"ש מזה בד"ה והנה מנורת זהב

This is what we say, "Our Father, merciful Father, have mercy upon us, and put into our hearts understanding to understand," etc.; and likewise, "In Your abundant mercies, have mercy upon us": "in Your abundant mercies" specifically, as is explained on this in the discourse beginning "And behold, a menorah all of gold."

כי אנחנו שכבר ירדנו בעולם השפל הרחק מאד מאור פני מלך חיים אין אנו משיגים ומכירים הרחמנות שעלינו

For we, who have already descended into the lowly world, very far from the light of the King's face, [which is] life, do not grasp or recognize the pity that is [due] us;

אבל הוא יתי הוא היודע כו' וכולא קמיה כלא חשיבא ממש

but He, may He be blessed, is the One who knows, etc., and before Him all is considered as truly nothing;

יודע גודל הרחמנות שעל הנשמות אשר ירדו מאיגרא רמה בסתר המדרגה בעוה"ז השפל ובגוף החומרי ונתרחקו מאד מאלקותו יתי ועי"י רחמים רבים יתן בלבנו בינה להבין כו' היינו להבין דבר מתוך דבר.

He knows how great is the pity upon the souls that have descended "from a high roof" into "the covert of the cliff," into this lowly world and into the physical body, and have become very far from His G-dliness, may He be blessed. And through abundant mercies He will put into our hearts understanding to understand, etc., that is, to understand one thing from another.

פי' שמתוך דבר שהוא הארת אור א"ס הממלא כל עלמין אשר לגדולתו אין חקר ממש להחיות עולמות רבים עד אין קץ ותכלית ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא כאין ואפס ממש לגבי עצמותו יתי וכמשל ביטול דיבור א' כו'.

That is: from one thing, which is the radiance of the Infinite Light that fills all worlds (memalei kol almin), "whose greatness is unsearchable," truly, giving life to many worlds without end or limit, and nevertheless it is truly as naught and nothing compared with His essence, may He be blessed, as in the analogy of the nullity of a single word, etc.

מזה יבין איך שעצמותו יתי הוא המרומם ונשגב לבדו (וע' בד"ה השמים כסאי)

From this he will understand how His essence, may He be blessed, alone is exalted and sublime (and see the discourse beginning "The heavens are My throne").

ואז לזאת תכסוף אליו נפש כל חי בבחי' מאדך בלי גבול ממש למסור נפשו ממש באחד האמיתי ובע"כ [ובעל כרחך] אתה חי כו' ואנו אין לנו לבקש כ"א קרבת אלקים יתי אלינו.

And then, because of this, the soul of every living being will yearn for Him, at the level of "your might," truly without limit, to give over his soul truly to the true One, and "against your will you live," etc. And we have nothing to ask for but the nearness of G-d, may He be blessed, to us.

15 וזהו ענין שמ"ע [שמונה עשרה] שלאחר ק"ש [קריאת שמע] שהוא ביאור ופי' המס"נ [המסירות נפש] שבק"ש [שבקריאת שמע] שהמבוקש הוא להיות באי" [ברוך אתה ה'] אלקינו כו'

And this is the meaning of the Shemoneh Esreh [the standing prayer] that follows the Shema, which is the explanation and interpretation of the self-sacrifice (mesirus nefesh) in the Shema: that what is sought is that there be "Blessed are You, Havayah, our G-d," etc.

ברוך הוא לשון בריכה והמשכה שיתגלה אלקותו יתי למטה מטה עד שיהיה בבחי' אתה לנוכח.

Baruch ("blessed") is a term related to a pool (berechah) and to drawing down: that His G-dliness, may He be blessed, be revealed far, far below, until it is at the level of Atah, "You," in the second person,

16 ובחי' אלקינו שלנו ממש. ואמנם המלך אין רואים אותו כשהוא ערום ולזאת צריך לעשות בחינת לבושים וכלים מכלים שונים שיתגלה בהן אלקותו יתי

and the level of Elokeinu, "our G-d," truly ours. However, the king is not seen when he is unclothed; and therefore one must make the level of garments and vessels, "vessels of diverse kinds," in which His G-dliness, may He be blessed, may be revealed.

והיינו מ"ש ודברת בם בדברי תורה כי התורה היא בחי' לבוש שבה מתלבש אור א"ס ב"ה וכמ"ש עוטה אור כשלמה.

And this is what is written, "And you shall speak of them": in words of Torah. For the Torah is the level of a garment in which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is clothed, as it is written, "He wraps [Himself in] light as a garment."

17 והצדקה היא נקראת ג"כ בשם בחי' לבוש כמאמר לבושו צדקה. והענין הוא עד"מ מלך בשר ודם שיש לו לבושים פנימים שלבוש בהם כשיושב בהיכלו פנימה

And tzedakah, too, is called by the name of the level of a garment, as it is said, "His garment is tzedakah." The matter is, by way of analogy, [like] a king of flesh and blood, who has inner garments that he wears when he sits within his palace,

ויש לו לבושים חיצונים שלובש אותן כשיוצא לחוץ כך למעלה התורה היא בחי' לבוש הפנימי שאור א"ס שורה בה כמו שהוא מתגלה למעלה באצילות.

and has outer garments that he puts on when he goes outside. So Above: the Torah is the level of the inner garment, in which the Infinite Light (Or Ein Sof) rests as it is revealed above, in Atzilus.

18 והצדקה היא לבוש החיצון דהיינו כשנמשך למטה מטה בעולמות הנפרדים בבי"ע וסביב רשעים יתהלכון הם היכלות ומדורות החיצונים המבקשים טרף ויניקה כו' ואז לבושו צדקה וכמ"ש וילבש צדקה כשריון ושריון קשקשים הוא לבוש וכמ"ש במ"א.

And tzedakah is the outer garment: that is, when [the light] is drawn far, far below, into the separate worlds, into Beriah, Yetzirah and Asiyah, and "the wicked walk all around" (these are the external chambers and abodes, which seek prey and nourishment, etc.), then "His garment is tzedakah," as it is written, "He put on tzedakah as a coat of mail"; and "a coat of mail of scales" is a garment, as is explained elsewhere.

19 וזהו ענין ב' בחי' שמש שמש הוי' ושמש צדקה שהם מאירים ע"י כדכד היינו מחיצה דקה הלבוש דתורה כ"ד ספרין דאורייתא והלבוש דצדקה

And this is the meaning of the two levels of "sun," the sun of Havayah and the sun of tzedakah, which shine through kadkod, that is, a thin partition: the garment of the Torah, the twenty-four (kaf-dalet) books of the Torah, and the garment of tzedakah.

כי העוונות נקראים חשך וענן וכמ"ש מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך להיותן מסתירים על אור ה'

For sins are called darkness and cloud, as it is written, "I have wiped away your transgressions like a thick cloud, and your sins like a cloud," since they conceal the light of G-d;

ועל ידי הצדקה תאיר ותזרח הארה בנפשו להיות מתבטל ומתכלל באור א"ס ממטה למעלה וזהו וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

and through tzedakah a radiance will shine and dawn in his soul, so that he becomes nullified and included in the Infinite Light (Or Ein Sof), from below to above. And this is "And for you who fear My Name, a sun of tzedakah shall shine, with healing in its wings."

20 והוא ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בפ"ב [בפרק ב'] דיומא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם כי העונות נקראים מכות ופצעים כמאמר הנביא מכף רגל ועד ראש אין בו מתום כו'.

And this is along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, in the second chapter of Yoma: "Great is teshuvah, for it brings healing to the world." For sins are called blows and wounds, as the prophet said, "From the sole of the foot to the head there is no soundness in it," etc.

והיינו לפי שע"י כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ומשפעת כח וחיות לקליפות ועל ידי התשובה הוא מביא רפואה שתצא הנפש מטומאתה וחלאתה ותעלה לקדושה ליכלל באור ה' אחד כנ"ל.

That is, because through each and every sin a blemish is made in the soul, and [the soul] imparts power and life-force to the kelipos; and through teshuvah one brings healing, so that the soul goes out of its impurity and its filth and rises to holiness, to be included in the light of G-d, [who is] One, as mentioned above.

21 וזהו ומרפא בכנפיה כי הכנפים הם המעופפים ומעלים את העוף. וכך הוא האוי"ר [האהבה ויראה] הם בחי' גדפין.

And this is "with healing in its wings": for the wings are what fly and lift up the bird; and so too love and awe are the level of "wings" (gadfin).

ובהם ועל ידם הוא ההעלאה ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא נמשכים מלמעלה י"ג מדות הרחמים שהם בחי' מאד העליון שבלי גבול.

Through them and by means of them is the ascent; and through an arousal from below [comes] an arousal from above: the Thirteen Attributes of Mercy are drawn down from above, which are the level of the supernal me'od that is without limit.

וזהו בחי' שמש הב' הנקרא שמש הוי' כו'

And this is the level of the second sun, which is called the sun of Havayah, etc.

(וזהו ענין ההפרש בין התגלות י"ג מדות שבחדש אלול. וכמ"ש לקמן ע"פ אני לדודי. שהוא עד"מ המלך כשהוא בחוץ בשדה קודם בואו להיכלו. ושם יוצאים לקבל פניו. ואז הוא לבוש עד"מ לבוש החיצון. וזהו בחי' וילבש צדקה כו' וכובע ישועה בראשו.

(And this is the meaning of the difference between the revelations of the Thirteen Attributes: [the one] in the month of Elul, as is explained below on the verse "I am my beloved's," is, by way of analogy, [like] the king when he is outside, in the field, before he comes to his palace, and there [people] go out to greet him; and then he is dressed, by way of analogy, in the outer garment. And this is the level of "He put on tzedakah," etc., "and a helmet of salvation on His head."

וזהו בחי' שמש צדקה וכדכתיב עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא. ואמנם התגלות י"ג מדות בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] ובפרט ביוהכ"פ [ביום הכפורים] זהו עד"מ הזוכה לקבל פני המלך בהיכל מלכותו ושם הוא לבוש לבושים הפנימיים

And this is the level of the sun of tzedakah, as it is written, "Gray hair is a crown of glory; it is found in the way of tzedakah." However, the revelation of the Thirteen Attributes in the Ten Days of Teshuvah, and especially on Yom Kippur, is, by way of analogy, [like] one who merits to greet the king in his royal palace, and there he is dressed in the inner garments;

וזהו בחי' שמש הוי' והוא ג"כ בחי' תורה שנק' שמש כמ"ש לשמש שם אהל בהם והוא כחתן כו' והתורה נק' חתן וכמ"ש במ"א בשיר השירים ע"פ לסוסתי ועיין בזהר ר"פ בהעלותך

and this is the level of the sun of Havayah. And it is also the level of the Torah, which is called "sun," as it is written, "For the sun He set a tent in them, and it is like a bridegroom," etc.; and the Torah is called "bridegroom," as is explained elsewhere, in Shir HaShirim, on the verse "To My mare"; and see the Zohar at the beginning of Parshas Beha'aloscha.

והיינו בחי' שמש הוי' כדכתיב תורת הוי' תמימה ועמ"ש ע"פ ואתחנן כו' אתה החלות כו'. וכמ"ש בזהר תרומה) (דקע"ז א') שהתגלות זו דאתה החלות הוא בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] וגם לוחות אחרונות ניתנו ביוהכ"פ [ביום הכפורים]:

That is the level of the sun of Havayah, as it is written, "The Torah of Havayah is perfect." And see what is written on the verse "And I pleaded," etc., "You have begun," etc. And as is written in the Zohar, Terumah) (folio 177a): that this revelation of "You have begun" is in the Ten Days of Teshuvah, and also, the second Tablets were given on Yom Kippur.

(ועויי"ל [ועוד יש לומר] באופן אחר דשמש צדקה הוא בחי' עליונה יותר כי שמש הוי' היינו בחי' שמש במגן חמה בנרתקה אבל שמש צדקה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בפ"ק [בפרק קמא] דעכומ"ז [דעבודת כוכבים ומזלות] היינו מה שלעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה.

(One may further say, in another way, that the sun of tzedakah is a higher level: for the sun of Havayah is the level of a sun with a shield, the sun in its sheath; but the sun of tzedakah, as our Sages, of blessed memory, said in the first chapter of [tractate] Avodah Zarah, is that in the Time to Come the Holy One, blessed be He, will take the sun out of its sheath.

ועמ"ש בזה בד"ה תקעו בחודש. גם ברכות בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] משמע דשמש צדקה היינו מ"ש ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וע' בפ' משפטים פל"א

And see what is written on this in the discourse beginning "Blow the shofar on the New Moon." [Midrash] Rabbah, Bo, section 15, also implies that the sun of tzedakah is what is written, "And the light of the sun shall be sevenfold, like the light of the seven days"; and see Parshas Mishpatim, section 31;

ובזח"א [ובזהר חלק א] מקץ) (דר"ג ע"ב) **דשמש צדקה היינו אור שגנזו הקב"ה. וכ"כ** [וכן כתב] **ר"פ אמור** (דפ"ח א') **ועיין בפ' פקודי** (דף רכ"ד ע"ב).

and in the Zohar, Part I, Miketz) (folio 203b): that the sun of tzedakah is the light that the Holy One, blessed be He, hid away. And so it is written at the beginning of Parshas Emor (folio 88a); and see Parshas Pekudei (folio 224b).

וא"כ הוא למעלה מבחי' שמש הוי'. והיינו כמ"ש במ"א בד"ה אשירה להוי' בענין ושמרו דרך הוי"ה לעשות צדקה.

If so, it is above the level of the sun of Havayah. And this is as is explained elsewhere, in the discourse beginning "I will sing to Havayah," on "And they shall keep the way of Havayah, to do tzedakah":

שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בצדקה ע"י"ז אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות דרך הוי' פי' דרך ומבוא להיות שם הוי"ה וע"ז נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחינת חנון ורחום להיות הוי' שהן הן י"ג מכילין דרחמי מקור האצילות כו' ע"ש.

that through the arousal from below in tzedakah, through this there is an arousal from above, that there be "the way of Havayah," meaning a way and an entrance for the Name Havayah to be. And of this it is said, "Gracious and merciful is Havayah": [the verse] puts the level of "gracious and merciful" first, so that there be Havayah; and these are the very Thirteen Measures of Mercy (mechilin derachamei), the source of Atzilus, etc. See there.

22 והיינו יג"מ [י"ג מדות] המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שהוא בחי' לפני הוי' תטהרו למעלה משם הוי"ה ועמ"ש סד"ה וכל בניך בענין בצדקה תכוננו.

That is, the Thirteen Attributes that are revealed on Yom Kippur, which is the level of "Before Havayah you shall be purified," above the Name Havayah. And see what is written at the end of the discourse beginning "And all your children," on "With tzedakah you shall be established."

וכמ"ש במ"ע בענין זורע צדקות מצמיח ישועות התגלות שע"ה נהורין. ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש בענין שמש בשבת צדקה לעניים.

And as is written in M.A., on "He sows tzedakos, causes salvations to sprout": the revelation of the shin-ayin-hei (375) lights. And see what is written in the discourse beginning "And it shall be, from one New Moon to the next," on "Sun on Shabbos is tzedakah for the poor."

ולפ"ז [ולפי זה] שמש הוי' היינו מ"ש הוי' אל רחום וחנון. ועמ"ש בזה סד"ה ואתחנן אל ה'

Accordingly, the sun of Havayah is what is written, "Havayah, G-d, merciful and gracious." And see what is written on this at the end of the discourse beginning "And I pleaded with Havayah."

וזהו ענין ושמתי כדכד שמשותיך דהיינו ב' בחי' שמש

And this is the meaning of "And I will make your windows (shimshosayich) of kadkod": that is, two levels of "sun" (shemesh):

הא' מלמעלה למטה המאיר בחדש אלול. והב' מלמטה למעלה שהוא בחי' העליות שבר"ה [שבראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] והוא ענין שמש הוי' ושמש צדקה וכנ"ל

the first, from above to below, which shines in the month of Elul; and the second, from below to above, which is the level of the ascents of Rosh HaShanah and Yom Kippur. And this is the matter of the sun of Havayah and the sun of tzedakah, as mentioned above.

(וז"ש [וזהו שכתוב] בירושלמי דאמר רב כד תחמי שמשא בריש דקלא הב לי גולתא דניצלי נעילת שערים. כי בנעילה הוא עליית ז"א הנק' שמשא בדיקנא דא"א וזהו בריש דיקלא ע"ד צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון כו')

(בזהר ויקרא דט"ז ע"א)

(And this is what is said in the Jerusalem Talmud, that Rav said: "When you see the sun at the top of the palm tree, give me my cloak, that I may pray Ne'ilas She'arim [the prayer at "the closing of the gates"]." For at Ne'ilah there is the ascent of Z'eir Anpin, which is called "the sun," into the beard of Arich Anpin [the outer level of Keser]; and this is "at the top of the palm tree," along the lines of "The righteous man will flourish like a palm tree, like a cedar in Lebanon," etc.) (In the Zohar, Vayikra, folio 16a.)

צדיק הוא בעל צדקה בחינת שמש צדקה. וכתיב אעלה בתמר וע' בזהר ח"ג [חלק ג'] (דרפ"ג א') והוא מעין בחי' ואור החמה יהיה שבעתים כאור כו'.

A tzaddik [a righteous man] is a master of tzedakah, the level of the sun of tzedakah. And it is written, "I will go up on the palm tree"; and see the Zohar, Part III (folio 283a). And this is akin to the level of "And the light of the sun shall be sevenfold, like the light," etc.

ועלייה זו הוא מלמטה למעלה עליית הכלים לגבי אורות עליונים שזהו ענין שבת ויוהכ"פ [ויום הכפורים] כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו

And this ascent is from below to above: the ascent of the vessels toward the supernal lights, which is the matter of Shabbos and Yom Kippur, as is written in Iggeres HaKodesh, at its end.

והנה ב' בחי' שמש אע"פ [אף על פי] שעכשיו יש ג"כ הארות אלו כנ"ל מ"מ הן רק בפנימית העולמות אבל לעתיד עין בעין יראו.

Now, as for the two levels of "sun": although now, too, there are these illuminations, as mentioned above, nevertheless they are only in the inner dimension (pnimiyus) of the worlds; but in the Time to Come "they will see eye to eye."

וגם שלעתיד יהיו ב' בחי' שמש הנ"ל במדרגות גבוהות אין קץ:

And also, in the Time to Come the two levels of "sun" mentioned above will be at levels higher without end.

23 ד וזהו ענין חד אמר שהם וחד אמר ישפה ושניהם דברי אלקים חיים. דהנה כתיב ופתחת עליהם שמות בני ישראל

4. And this is the meaning of "One said shoham, and one said yashfeh," and both are the words of the living G-d. For it is written, "And you shall engrave upon them the names of the children of Israel,"

וכתיב ונשא אהרן את שמות בני ישראל כו' לזכרון לפני ה' שהשנים עשר אבני החשן היה כתוב עליהן שמות השבטים כסדר תולדותם אודם לראובן כו'

and it is written, "And Aharon shall bear the names of the children of Israel," etc., "for a remembrance before Havayah": for on the twelve stones of the breastplate were written the names of the tribes in the order of their births, odem (ruby) for Reuven, etc.;

ואהרן שושבינא דמטרוניתא היה מעלה אותם לפני ה' למעלה מעלה מבחי' שם הוי' וכמ"ש במ"א.

and Aharon, "the groomsman of the Queen (Matronisa)," would raise them up before Havayah, far, far above the level of the Name Havayah, as is explained elsewhere.

24 והנה מה שנחקקו שמות השבטים על אבנים טובות דייקא הוא עד"מ כמו בגשמיות

Now, the fact that the names of the tribes were engraved on precious stones specifically is, by way of analogy, as in physical matters:

כי טעם סגולת מלכים וכלי יקר באבנים טובות דוקא ומה שדמיהן מרובים עד שלא יעריכום כסף וזהב הוא רק מפני שהוא דבר פלא שהאבן הדומם יהיה זך ובהיר להאיר כאש.

for the reason that the treasure of kings and precious vessels are of precious stones specifically, and that their price is so great that silver and gold cannot be compared to them, is only that it is a wondrous thing: that an inanimate stone should be pure and bright, shining like fire.

25 וכך הנה התהפכות נפש הבהמית שבישראל מחשוכא לנהורא ועליותן למעלה ליכלל באור ה' לאשתאבא בגופא דמלכא כו'.

And so it is with the transformation of the animal soul in Israel from darkness to light, and their ascent on high to be included in the light of G-d, "to be absorbed into the body of the King," etc.

וע"ז היה ענין החשן שהיה אהרן מעלה אותו לפני ה' הנה זהו דבר הפלא ופלא ונמשל כאבן טוב נדמו

And about this was the matter of the breastplate, which Aharon would raise up before Havayah: this is a wondrous, wondrous thing, and it is likened to a precious stone; they are compared (nidmu) [to it].

וגם שהאבנים טובות גדילים ונמשכים מן הכוכבים וכתיב בישראל והנכם כיום ככוכבי השמים בפ' דברים וע"ש במדרש רבה.

Moreover, precious stones grow and are drawn from the stars, and it is written of Israel, "And behold, you are today like the stars of the heavens," in Parshas Devarim; and see there in the Midrash Rabbah.

26 והנה לפי סדר תולדות השבטים וסדר אבני החשן יוסף ובנימין שנולדו באחרונה חקוקים על ב' אבנים האחרונים שבטור הרביעי שהם וישפה.

Now, according to the order of the tribes' births and the order of the breastplate stones, Yosef and Binyamin, who were born last, are engraved on the last two stones of the fourth row, shoham and yashfeh,

וכמ"ש בהרמב"ם [בהרבי משה בן מימון] פ"ט מהל' [מהלכות / מהלכה] כלי המקדש וברבות ס"פ תצוה ופ' במדבר פרשה ב'.

as is written in the Rambam, chapter 9 of the Laws of the Vessels of the Sanctuary, and in [Midrash] Rabbah, at the end of Tetzaveh and in Bamidbar, section 2.

27 והנה יוסף הצדיק הוא בחי' המשכה והשפעה מלמעלה למטה כי יוסף הוא מלשון תוספת אור הבא מלמעלה וכמ"ש ויוסף הוא המשביר כו' ויכלכל יוסף את אביו כו'. ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה.

Now, Yosef the tzaddik is the level of drawing down and bestowing from above to below, for Yosef is from the term tosefes ("addition"), light that comes from above; as it is written, "And Yosef was the one who provided," etc., and "Yosef sustained his father," etc. And see what is written on the verse "And Yehudah approached him."

28 והיינו שכל ההמשכות וגילוי אלקות בנבראים הוא ע"י נשמת יוסף

That is, all the drawing down and revelation of G-dliness in created beings is through the soul of Yosef.

ובנימין הצדיק הוא העלאה מלמטה למעלה והיינו שהתעלות כל הנבראים ליכלל תחת כנפי השכינה הוא ע"י נשמת בנימין בן ימין בנו של אברהם איש החסד ימין מקרבת וכמ"ש והוכן בחסד כסאו.

And Binyamin the tzaddik is elevation from below to above; that is, the elevation of all created beings, to be included under the wings of the Shechinah, is through the soul of Binyamin, ben yamin ("son of the right"), the son of Avraham, the man of kindness, [for] "the right hand draws near," as it is written, "And His throne shall be established in kindness."

וע"כ שניהם קרויין צדיקים כי צדיק הוא בחי' התקשרות משפיע ומקבל

Therefore both are called tzaddikim, for a tzaddik is the level of the bond between giver and receiver;

אלא שיוסף הוא צדיק עליון שמקשר המשפיע למקבל וממשיך השפע מלמעלה למטה. ובנימין הוא צדיק תחתון שמקשר המקבל להמשפיע ומעלהו ממטה למעלה ועליהם נאמר צדיקים לעולם יירשו ארץ תרין צדיקים כו'

only, Yosef is the upper tzaddik, who binds the giver to the receiver and draws the flow from above to below, and Binyamin is the lower tzaddik, who binds the receiver to the giver and raises it from below to above. And of them it is said, "The righteous (tzaddikim) shall inherit the land forever": two tzaddikim, etc.

(ועמ"ש מענין יוסף ובנימין בביאור ע"פ כי תשמע בקול בענין עיני ה' אל צדיקים ועמ"ש ע"פ בפ' תרומה בביאור ע"פ מי יתנך כאח לי)

(And see what is written on the subject of Yosef and Binyamin in the explanation of the verse "If you will listen to the voice," on "The eyes of Havayah are toward the righteous"; and see what is written in Parshas Terumah, in the explanation of the verse "O that you were as a brother to me.")

והיינו דקמפלגי תרין מלאכים ברקיעא חד אמר שהם כו' פי' שהחלוקת הוא באופן וסדר הגילוי אלקות שיהי' [שיהיה] עלי"ל [לעי"ל] בב"א [במהרה בימינו אמן] דכתיב עין בעין יראו.

And this is what the two angels in the firmament disagree about: one said shoham, etc. The meaning is that the disagreement is about the manner and order of the revelation of G-dliness that there will be in the Time to Come, speedily in our days, amen, as it is written, "They will see eye to eye."

כי הנה יש ב' מיני התגלות אם שיתעלו העולמות או שיהי' [שיהיה] המשכות אלקות בגילוי רב בהם מלמעלה למטה.

For there are two kinds of revelation: either that the worlds ascend, or that there be drawings-down of G-dliness into them, in great revelation, from above to below.

ועד"מ שני בני אדם אחד עומד בהר גבוה והב' בבקעה מקום מדרון ושפל שיש ב' אופנים בקירובם או שיעלה התחתון או שירד העליון.

By way of analogy: two people, one standing on a high mountain and the second in a valley, a sloping, low place: there are two ways for them to come close, either the lower one goes up or the upper one comes down.

29 והנה מיכאל שמדתו בחי' חסד בחר שוהם שהוא מדרגתו של יוסף הצדיק דהיינו שיהי' [שיהיה] גילוי אלקות מלמעלה למטה והגם שלא ישתנו העולמות ממדרגתם כ"כ [כל כך] לפי ערך הגילוי האור אעפ"כ [אף על פי כן] יהיה בהם הגילוי הגדול והעצום

Now, Michael, whose attribute is the level of Chesed (kindness), chose shoham, which is the level of Yosef the tzaddik: that there be a revelation of G-dliness from above to below; and although the worlds will not change from their level so much, in proportion to the revelation of the light, nevertheless the great and mighty revelation will be in them.

והיינו דכתיב לעתיד לבוא ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו'

And this is what is written of the Time to Come, "And the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh shall see," etc.

וגבריאל שמדתו בחי' גבורה בחר ישפה בחינת בנימין הצדיק דהיינו שיתעלו העולמות ויזדככו זיכוך ועילוי רב עד שיהיו בחי' כלי הראוי לקבל הגילוי העצום ההוא וכמשל הנכנס לבית המלך להיכל מלכותו פנימה.

And Gavriel, whose attribute is the level of Gevurah (restraint), chose yashfeh, the level of Binyamin the tzaddik: that is, that the worlds ascend and be refined with great refinement and elevation, until they are the level of a vessel fit to receive that mighty revelation, as in the analogy of one who enters the king's house, into his royal palace within.

30 והוא כעין שהיה משה בהר שנאמר ומשה עלה כו' שאז לחם לא אכל כו' ואפי' [ואפילו] מן שנק' לחם אבירים שמלאכי השרת ניזונין בו לא אכל כו' משא"כ כשהיה למטה אכל.

This is akin to Moshe on the mountain, as it is said, "And Moshe went up," etc., when "he ate no bread," etc.; and even the manna, which is called "bread of the mighty," on which the ministering angels are nourished, he did not eat, etc.; whereas when he was below, he ate.

והגם שמעלתו ואכילתו גבוה מאד שהרי גם כשהיה למטה ואכל הי' [היה] הגוף טהור ומזוכך כל כך עד שתמיד היה מוכן לנבואה עצומה וגילוי אור ה' מבחי' אצילות בלי שום הכנה כו'.

And although his level and his eating were very high, for even when he was below and ate, the body was so very pure and refined that he was always ready for mighty prophecy and the revelation of the light of G-d from the level of Atzilus, without any preparation, etc.,

31 ועכ"ז [ועם כל זה] כשעלה בהר לא אכל כו'. ועד"ז ענין אליהו שעלה בסערה השמימה. וכך הוא ענין עליות העולמות שיתעלו ויזדככו הכלים והגוף וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דעשיי' [דעשייה] נכלל ביצי' [ביצירה] ויצירה בבריאה כו'. ועד"ז יש עליות אין קץ כו'.

nevertheless, when he went up the mountain he did not eat, etc. Along these lines is the matter of Eliyahu, who went up in a storm to heaven. And so is the matter of the ascents of the worlds: that the vessels and the body will be elevated and refined, as is written in Etz Chaim, that Asiyah is included in Yetzirah, and Yetzirah in Beriah, etc. And along these lines there are ascents without end, etc.

32 וזהו בחי' ישפה יש פה ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין שיתקיימו בק הבחינות ושיהיו שני המדרגות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה וכמ"ש במ"א ע"פ והתהלכתי בתוככם כו' ב' בחי' הילוך כו'.

And this is the level of yashfeh: yesh peh, "there is a mouth." And the Holy One, blessed be He, said, "Let it be like this and like this": that both levels be upheld, and that both levels be, from above to below and from below to above, as is explained elsewhere on the verse "And I will walk among you," etc.: two kinds of walking, etc.

וזהו ענין כ"ד כ"ד ב"פ [ב' פעמים] כד אותיות דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] דק"ש [דקריאת שמע] של שחרית וערבית

And this is the matter of kaf-dalet kaf-dalet [24, 24: kadkod]: twice the twenty-four letters of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever" in the Shema of the morning and of the evening.

כי שחרית הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה במדת מלכותו יתי' כי הוא מבחינת חסד כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אברהם תיקן תפלת שחרית שנאמר וישכם אברהם בבקר כו' וערבית הוא בחי' עליות המל' ממטה למעלה ושניהם כאחד טובים כו'.

For the morning is the level of drawing down from above to below in the attribute of His sovereignty, may He be blessed, for it is from the level of Chesed, as our Sages, of blessed memory, said, "Avraham instituted the morning prayer, as it is said, 'And Avraham rose early in the morning,'" etc.; and the evening is the level of the ascents of Malchus from below to above; and "both of them are equally good," etc.

(ועיין מ"ש סד"ה וידעת היום להיות שהיום הוא עם הלילה כו' ברישא חשוכא והדר נהורא כו' ע"ש ובד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא

(And see what is written at the end of the discourse beginning "Know this day," that the day is with the night, etc., "first darkness and then light," etc., see there; and in the discourse beginning "Sing and rejoice," on "joyful song in the evening and gladness in the morning";

ועי' זח"א [זהר חלק א] (חיי שרה קל"ג א') **בענין תפלת ערבית ועמ"ש סד"ה והיה מספר בני ישראל בענין כי גדול יום:**

and see the Zohar, Part I) (Chayei Sarah, 133a) **on the evening prayer; and see what is written at the end of the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be," on "For great is the day."**

33 ה ושעריך לאבני אקדח אלו נו"ן שערי בינה כו'. פי' כמו השער שמשמש כניסה ויציאה כך יש נו"ן שערי בינה שבהם נכנסת ההמשכה הנמשכת ונשפעת בהן מהחכמה

5. "And your gates of ekdach stones": these are the fifty gates of Binah, etc. Meaning: just as a gate serves for entering and leaving, so there are fifty gates of Binah, through which enters the drawing-down that is drawn and flows into them from Chochmah,

דהיינו מבחי' האין שלמעלה מהשגה בההשגה כו' וגם מהם יוצאת ההשפעה המושפעת מן הבינה שהוא בחי' השגה והתבוננות בהמדות שיהיו המדות מתפעלים מהשגת השכל

that is, from the level of ayin ("nothing"), which is above comprehension, into comprehension, etc.; and also from them goes out the flow that is bestowed from Binah, which is the level of comprehension and contemplation, into the emotive attributes (middos), so that the attributes are stirred by the intellect's comprehension,

וכמ"ש בזהר ע"פ נודע בשערים בעלה כל חד לפום שיעורא דיליה לפום מאי דמשער בלבי' כו'. ועמ"ש מענין נש"ב [ני שערי בינה] בד"ה עיני כל ובד"ה וספרתם לכם.

as is written in the Zohar on the verse "Her husband is known in the gates (she'arim)": each one according to his own measure, according to what he estimates (mesha'er) in his heart, etc. And see what is written on the subject of the fifty gates of Binah in the discourse beginning "The eyes of all" and in the discourse beginning "And you shall count for yourselves."

34 והנה כעת בגלות מחמת כי הלב מטומטמת אין המוח שליט עליה כ"כ [כל כך] שתתפעל מחמת השגת השכל

Now, at present, in exile, because the heart is stopped up (metumtam), the mind does not rule over it so much that it is stirred by the intellect's comprehension;

כי עבירה מטמטמת לבו של אדם כו' ונקרא לב האבן

for "sin stops up a person's heart," etc., and it is called "the heart of stone."

ולעתיד כשיתגלה אלקותו ית' ויטהר לבבנו אזי נאמר ושעריך לאבני אקדח אקדח הוא מלשון כי אש קדחה בפי' האזינו כקדוח אש המסים כו' (בישעיה רסי' [ריש סימן] ס"ד)

But in the Time to Come, when His G-dliness, may He be blessed, is revealed and our hearts are purified, then it will be said, "And your gates of ekdach stones." Ekdach is from the term in "For a fire is kindled (kadchah)," in Parshas Ha'azinu, [and] "as fire kindles (kekdo'ach) brushwood," etc. (in Isaiah, at the beginning of chapter 64).

והיינו על ידי השערים דבינה הנמשכות במדות גם לב האבן תתלהב ותתלהט

That is, through the gates of Binah that are drawn into the emotive attributes (middos), even the heart of stone will be kindled and set aflame;

כי אפי' [אפילו] אם אבן הוא נימוח ע"י התבוננות לפי שאז לא יהיה שום מונע ומסתיר כלל. וזהו בחי' אהבה בתגבורת עצומה עד אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

for "even if it is stone, it melts" through contemplation, since then there will be nothing at all that holds back or conceals. And this is the level of love with mighty intensity, until "many waters cannot quench the love."

ולכן נמשלה לאבני אקדח שהארתן חזקה מהארת האש שהרי מים מכבים אש אבל הארת אבן טוב מים רבים לא יוכלו לכבותה כו'.

Therefore it is likened to ekdach stones, whose radiance is stronger than the radiance of fire: for water extinguishes fire, but the radiance of a precious stone, "many waters cannot quench" it, etc.

35 והנה אקדח הוא מלשון עתיד כי בחי' זו תהיה לע"ל [לעתיד לבוא] דוקא אבל כעת בגלות הוא לב האבן כפשוטו.

Now, ekdach is in the future tense ["I will kindle"], for this level will be in the Time to Come specifically; but now, in exile, it is a heart of stone in the plain sense.

וזהו העבודה לייגע ע"א לפתוח לבו על ידי התעוררות רחמים על ניצוץ אלקות שבנפשו כו' ועמ"ש בפ' חקת ע"פ באר חפרוה שרים כו'.

And this is the service: to exert himself to open his heart through arousing compassion on the spark of G-dliness in his soul, etc. And see what is written in Parshas Chukas on the verse "The well that the princes dug," etc.

36 וכל גבולך לאבני חפץ הם ל"ב נתיבות החכמה

"And all your borders of precious stones (avnei chefetz, "stones of desire")": these are the thirty-two paths of Chochmah (wisdom).

כי הנה הטעם שההמשכות הנמשכים מבינה נקראו שערים ושמחכמה נקראו נתיבות הוא להיות כי השערים משמשים כניסה ויציאה לרבים ואינם הולכים למרחוק וכך מבחי' בינה נמשכה ההשפעה במדות בגילוי רב ובינה עד הוד בלבד אתפשטת אבל הנתיב מצער הוא והולך למרחוק לשדות ומדבריות.

For the reason why what is drawn from Binah is called "gates" and what is drawn from Chochmah is called "paths" is that gates serve for the coming in and going out of many and do not lead far; and so from the level of Binah the flow is drawn into the emotive attributes in great revelation, and "Binah extends only as far as Hod." But a path is narrow and leads far away, to fields and wildernesses.

37 וכך ההמשכה מחכמה נמשכת בבחי' העלם והסתר וגם למרחוק והוא התורה שהיא גדולת חכמתו יתי' ונתלבשה בדברים גשמיים פאה וביכורים תרומות ומעשרות וקרבנות כו'.

So too the drawing down from Chochmah is drawn in a manner of hiddenness and concealment, and also far away. And this is the Torah, which is the greatness of His wisdom, may He be blessed, and is clothed in physical things: pe'ah [the corner of the field left for the poor] and bikkurim [the first fruits], terumos and ma'asros [the priestly portions and the tithes], and offerings, etc.

וזהו ג"כ פי' גבולך כי כל התורה היא ג"כ בשיעורים וגבולים כך כשר וכך פסול כמו סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה. וכן ביטול בס' וערלה במאתים וכיוצא.

And this is also the meaning of "your borders" (gevulech): for the whole Torah, too, is in measures and limits, so much is valid and so much invalid; for example, a sukkah that is higher than twenty cubits is invalid; and likewise nullification in sixty, and orlah [the fruit of a tree's first three years] in two hundred, and the like.

38 והנה לעתיד כתיב וכל גבולך יהיה לאבני חפץ שע"י הנתיבות דחכמה הנמשכים במדות גם לב האבן תהיה חפיצה ושוקקה לדבקה בו ית'

Now, of the Time to Come it is written, "And all your borders shall be of precious stones (avnei chefetz)": that through the paths of Chochmah that are drawn into the emotive attributes, even the heart of stone will desire and long to cleave to Him, may He be blessed.

והיא האהבה פנימיות שלמעלה במדרגה מאהבה ברשפי אש הנק' אבני אקדח הנולדים משערים דבינה שהוא אהבה חיצוניות בהגלות נגלות לעין כל

And this is the inner love, which is higher in level than the love "in flashes of fire" that is called ekdach stones, born of the gates of Binah, which is an outer love, "openly revealed" to every eye;

אבל החפיצה היא אהבה פנימית ואם שהיא מסותרת ואינה נגלית לעין הרואה (ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו) אבל היא מתוך תוך קרבו

but the desire (chafitzah) is an inner love; and although it is hidden and not revealed to the eye of the beholder (and see what is written in the discourse beginning "Know this day," on "And all hearts shall fear You, and all innermost parts and kidneys shall sing"), yet it comes from the very innermost of his being,

ועמוקה כ"כ [כל כך] עמוק עמוק עד אשר יכולה נפשו להסתלק מחמתה לגמרי כאשר לא תשיג די מבוקשה.

and is so deep, "deep, deep," that his soul could expire entirely because of it, when it does not attain enough of what it seeks.

וכעין המעשה באדם א' שהעלה בלבו טינא כו' כי זהו פי' חפץ הוא החשק מופלג בפנימיות עד אשר נדבקה נפשו ממש באותו דבר שחושק כמו שנאמר גבי שכם כי חפץ בבת יעקב כו'.

It is akin to the story of a certain man whose heart grew sick [with longing], etc.; for this is the meaning of chefetz: a longing that is exceedingly inward, until one's soul literally cleaves to the thing he longs for, as it is said of Shechem, "for he desired (chafetz) the daughter of Yaakov," etc.

39 ובחי' אהבה בחפיצה וחשיקה זו נמשכת מבחי' נתיבות החכמה דוקא שהוא בחי' העלם ונולדה ממנו האהבה בתעלומות לבו

And this level of love, in desire and longing, is drawn from the level of the paths of Chochmah specifically, which is the level of concealment, and from it is born the love in the hidden recesses of his heart;

אבל מבחי' בינה שהוא ההשגה בגילוי נולדה האהבה ברשפי אש מתגבורת יסוד האש האלקי שבנפש ונק' אבני אקדח כנ"ל. (עמש"ל [עיין מה שכתוב לעיל] מענין זה על פרשה ראה אנכי נותן כו').

whereas from the level of Binah, which is comprehension in revelation, is born the love "in flashes of fire," from the intensity of the element of G-dly fire in the soul, and it is called ekdach stones, as mentioned above. (See what is written above on this subject on the parsha "See, I set before you," etc.)

והנה סיפיה דקרא וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אין רבים פחות משלשה.

Now, the end of the verse is, "And all your children shall be taught of Havayah, and great (rav) shall be the peace of your children." And our Sages, of blessed memory, said: "'Many' (rabim) is no fewer than three."

והענין כי יש ג' בחי' בשלום שהוא התקשרות המשפיע עם המקבל והם ג"פ [ג' פעמים] שלום עליכם שאומרים בשעת קידוש לבנה.

The explanation is that there are three levels in peace, which is the bond of the giver with the receiver; and they are the three times we say "Peace be upon you" at the Sanctification of the Moon.

הא' הוא בחי' יוסף צדיק עליון שהוא המשים שלום ע"י שמקשר המשפיע אל המקבל מלמעלה למטה.

The first is the level of Yosef, the upper tzaddik, who makes peace by binding the giver to the receiver, from above to below.

40 והב' הוא בחי' בנימין הצדיק תחתון שגם הוא משים שלום ע"י שמקשר המקבל להמשפיע ומעלהו ממטה למעלה וקישור וחיבור של שניהם הוא בחינה שלישית בשלום.

The second is the level of Binyamin, the lower tzaddik, who also makes peace, by binding the receiver to the giver and raising it from below to above. And the binding and joining of the two of them is a third level in peace.

והוא מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה וקישור וחיבור פמליא של מעלה בשל מטה הוא ע"י בחי' שלישית (ויש לומר שהוא ע"ד הנזכר בענין לעשות הישר כו' סד"ה כי תשמע).

And this is the saying of our Sages, of blessed memory, "peace in the household above and peace in the household below"; and the binding and joining of the household above with that below is through the third level (and one may say that it is along the lines of what is mentioned on "to do what is right," etc., at the end of the discourse beginning "If you will listen").

וזהו שכתוב ויפול על צואר בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו ואח"כ כתיב ויבך עליהם כו'.

And this is what is written, "And he fell upon the neck of Binyamin his brother and wept, and Binyamin wept upon his neck," and afterwards it is written, "and he wept upon them," etc.

וענין הבכיה הוא כי א"א להיות קישור וחיבור מדרגה התחתונה בעליונה הימנה בין ע"י עליית התחתון ובין ע"י ירידת העליון אם לא ע"י התעוררות רח"ר [רחמים רבים] והיינו ע"י הבכי' כנ"ל וכמ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] בבכי יבואו כו'.

The meaning of the weeping is that it is impossible for a lower level to be bound and joined with the level above it, whether through the ascent of the lower or through the descent of the upper, except through an arousal of abundant mercy, that is, through weeping, as mentioned above; and as it is written of the Time to Come, "With weeping they will come," etc.

(ועמ"ש מזה בפ' וישלח סד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה וע"פ וקבל היהודים)

(And see what is written on this in Parshas Vayishlach, at the end of the discourse beginning "And he took from what came into his hand a gift," and on the verse "And the Jews accepted.")

והנה תחלה כתיב וכל בניך למודי ה' כי אימתי יהיה רב שלום כשהם למודי הוי' כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך כו' אני המשנה המדברת כו' כמ"ש במ"א ודי"ל [ודי למבין]:

Now, first it is written, "And all your children shall be taught of Havayah," for when will there be "great peace"? When they are "taught of Havayah," as it is written, "And My words that I have put in your mouth," etc.; "I am the Mishnah that speaks," etc., as is explained elsewhere; and this suffices for one who understands.

41 קיצור

Summary

42 (א) ענין שמשותיך שמש הוי' ושמש צדקה. יג"מ [י"ג מדות] שמאירים בר"ח [בראש חודש] אלול והרי עיקר התגלותם ביום הכפורים ובעשי"ת [ובעשרת ימי תשובה].

(1) The matter of shimshosayich: the sun of Havayah and the sun of tzedakah. The Thirteen Attributes, which shine on Rosh Chodesh Elul; and yet their main revelation is on Yom Kippur and in the Ten Days of Teshuvah.

ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] משפטים (קט"ו סע"ב [סוף עמוד בן]) פקודי (רכ"ד סע"ב [סוף עמוד בן]) אמור (ד"ק ע"ב) ענין התשובה כי נש"י [נשמות ישראל] עלו במחשבה והחכמה היא למעלה מהמחשבה ויש בחי' למעלה מהחכמה:

And see the Zohar, Part II, Mishpatim (end of 115b), Pekudei (end of 224b), Emor (folio 100b). The matter of teshuvah: for the souls of Israel arose in thought, and Chochmah is above thought, and there is a level above Chochmah.

43 (ב) והתשובה הוא אליך ה' נפשי אשא. אליך ממש וזהו למס"נ [למסירות נפש] באחד. והוא בחינת יחידה שהיא תתכלל באחד. עמ"ש ע"פ אחת היא יונתי.

(2) And teshuvah is "To You, Havayah, I lift up my soul": to You, truly; and this is giving over the soul (mesirus nefesh) at "One." This is the level of Yechidah, which will be included in the One. See what is written on the verse "One is my dove."

אך צ"ל ומכפירים יחידתי. כי אריה כתר דקליפה עמ"ש סד"ה וידבר דעשה"ד [דעשרת הדברות]. והיינו ע"י וצדקה תרומם. וזהו בכל מאדך בכל ממונך:

But there must be "and from the young lions, my only one," for the lion is the Keser (the Crown) of kelipah; see what is written at the end of the discourse beginning "And [G-d] spoke," on the Ten Commandments. And this is through "and tzedakah exalts." And this is "with all your might": "with all your money."

(ג) וזהו ענין התגלות יג"מ [י"ג מדות] שבאלול וע"ד שתיקנו התעוררות רחמים בשתים שלפניה דק"ש [דקריאת שמע]. שיוכל לבא לק"ש [לקריאת שמע] ושמ"ע [ושמונה עשרה].

(3) And this is the meaning of the revelation of the Thirteen Attributes in Elul, and along the lines of their instituting the arousal of mercy in the two [blessings] before the Shema, so that one can come to the Shema and the Shemoneh Esreh.

וזהו ענין שמש צדקה המרפא. ואח"כ באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זהו ענין שמש הוי'.

And this is the matter of the sun of tzedakah that heals. And afterwards, through the arousal from below, an arousal from above: this is the matter of the sun of Havayah.

או י"ל [יש לומר] שמש צדקה זהו ענין הקב"ה מוציא חמה מנרתקה. ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי הוי' גבי בין עובד אלקים לאשר לא עבדו

Or it can be said that the sun of tzedakah is the matter of "the Holy One, blessed be He, takes the sun out of its sheath." And see what is written in the explanation of the verse "After Havayah," on "between one who serves G-d and one who has not served Him"

(ועיין מענין שמש צדקה ברבות משפטים פל"א קמ"ט א' ויצא פס"ח וישלח פע"ח רות מ"ו ג' בפסוק ויען בועז קהלת ס"פ וזרח השמש וס"פ לך אכול בשמחה בגמ' [בגמרא] פ"ק [פרק קמא] דתענית ח' ב' פ"ק [פרק קמא] דנדרים ח' ב' פ"ק [פרק קמא] דע"ז [דעבודה זרה] ד"ד ע"א.

(and see on the subject of the sun of tzedakah in [Midrash] Rabbah: Mishpatim, section 31 (149a); Vayetzei, section 68; Vayishlach, section 78; Ruth (46c), on the verse "And Boaz answered"; Koheles, at the end of "And the sun rises" and at the end of "Go, eat with joy"; in the Gemara, the first chapter of Taanis, 8b; the first chapter of Nedarim, 8b; the first chapter of Avodah Zarah, folio 4a.

זח"א [זהר חלק א] וירא צ"ח א' חיי קל"א א' ח"ב [חלק ב'] בשלח נ"ט ס"א [סוף עמוד א] ויקהל ר"י"א ב' ח"ג [חלק ג'] אמור פ"ח א' נשא קל"ב ב'):

Zohar, Part I: Vayera, 98a; Chayei [Sarah], 131a; Part II: Beshalach, end of 59a; Vayakhel, 211b; Part III: Emor, 88a; Nasso, 132b).

44 (ד) וזהו ענין שהם וישפה שהם יוסף ובנימין. כי יוסף הוא המשכה מלמעלה למטה ובנימין הוא עליות מלמטה למעלה והיינו כענין ב' בחי' שמש הנ"ל.

(4) And this is the matter of shoham and yashfeh, which are Yosef and Binyamin: for Yosef is drawing down from above to below, and Binyamin is ascents from below to above; and this is like the matter of the two levels of "sun" mentioned above.

וזהו כענין מיכאל וגבריאל. להיות כדין וכדין וזהו כדכד ב"פ [בי פעמים] כד אותיות דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית.

And this is like the matter of Michael and Gavriel: that it be "like this and like this." And this is kadkod: twice the twenty-four (kaf-dalet) letters of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," morning and evening.

(ועיין מענין בנימין במא"א [במאורי אור] אות ב' סעיף ס"ב ומענין כדכד שם אות כ"ף ס"ל ובאות דל"ת סל"ג):

(And see on the subject of Binyamin in Me'orei Or, letter beis, section 62; and on the subject of kadkod, there, letter kaf, section 30, and in letter dalet, section 33.)

45 (ה) ואזי מבחי' ושעריך נש"ב [נ' שערי בינה] יומשכו אבני אקדח לשון כקדוח אש הוא אהבה ברשפי אש.

(5) And then, from the level of "and your gates," the fifty gates of Binah, there will be drawn "ekdach stones," a term [from] "as fire kindles (kekdo'ach)": this is love "in flashes of fire."

וכל גבולך שהם ל"ב נתיבות חכמה יהיה לאבני חפץ ע"ד ארץ חפץ ורב שלום אין רבים פחות משלשה.

"And all your borders," which are the thirty-two paths of Chochmah, will be of "stones of desire" (avnei chefetz), in the manner of "a land of desire." "And great (rav) peace": "'many' is no fewer than three."

כי כדין וכדין זהו ב' בחי' מה שכל א' בפ"ע [בפני עצמו] היא שלום והתחברות עליון ותחתון.

For "like this and like this" is two levels, each of which by itself is peace and a joining of upper and lower.

אך קשר וחיבור ב' הבחי' יחד ע"ד עושה שלום בין מיכאל וגבריאל זהו בחי' ג'. ועמ"ש בפי' שלום שלום לרחוק ולקרוב בד"ה וידעת היום:

But the binding and joining of the two levels together, in the manner of "He who makes peace" between Michael and Gavriel, is the third level. And see what is written on the meaning of "Peace, peace to the far and to the near" in the discourse beginning "Know this day."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 7

ושמתי כדכד שמשותיך

"And I will make your windows of kadkod"

◇

1 ושמתי כדכד שמשותיך. פליגי בה תרין מלאכי ברקיע מיכאל וגבריאל ח"א [חד אמר] שהם וח"א [וחד אמר] ישפה ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין.

"And I will make your windows of kadkod [a precious stone]." Two angels in the firmament disagreed about this, Michael and Gavriel: one said shoham [onyx], and one said yashfeh [jasper]. And the Holy One, blessed be He, said: "Let it be like this and like this (kedein u'chedein)."

הענין הוא כי הנה נודע דאתעדל"ת [דאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]. וצריך להבין מאין בא הכח הזה לאתעדל"ת [לאתערותא דלתתא] להיות בה ועל ידה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]

The explanation is this. It is known that an arousal from below (isarusa dilesata) [elicits] an arousal from above (isarusa dile'eila). Now we need to understand: from where does an arousal from below get this power, that in it and through it there should be an arousal from above?

וגם להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש [בית שמאי] וב"ה [ובית הלל] אי נוח לאדם שנברא או נוח שלא נברא משנברא עד שנמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא כו'

And we also need to understand the saying of our Sages, of blessed memory: "For two and a half years Beis Shammai and Beis Hillel disagreed whether it is more comfortable for man to have been created, or more comfortable not to have been created than to have been created, until they took a vote and concluded: It is more comfortable for man not to have been created than to have been created," etc.

דהא כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ופסוק זה נאמר אחרי מאמר נעשה אדם שכבר נברא האדם וטוב וישר לפני האלקים את אשר עשה.

For it is written, "And G-d saw all that He had made, and behold, it was very good"; and this verse was said after the utterance "Let us make man," when man had already been created, and what He had made was good and upright before G-d.

2 ואיך נמנו וגמרו לומר נוח לו לאדם שלא נברא כו'. ולהבין כל זה צריך להקדים ביאור ענין ירידת הנשמה לעוה"ז

So how could they take a vote and conclude that it is more comfortable for man not to have been created, etc.? To understand all this, we must first explain the matter of the soul's descent into this world.

דנודע שהיא צורך עלייה ומה ענין עלייה זו מאחר שמקור חוצבם ויסודתם של הנשמות הוא מבחי' מחשבה עילאה

For it is known that it is for the sake of an ascent. But what is this ascent? For the source from which the souls were hewn, and their foundation, is from the level of the higher Thought (machshavah ila'ah),

כי ישראל עלו במחשבה ומשם ירדו להתלבש בגוף ונפש הבהמית איזה עילוי יתעלו עוד הנשמות ביותר אחרי ירידתם לגוף בעוה"ז הגשמי.

since "Israel arose in [G-d's] thought," and from there they descended to be clothed in a body and an animal soul. What further elevation, higher still, will the souls rise to after their descent into a body in this physical world?

אך הנה נודע שהנשמות הן מבחינת פנימיות הכלים דאצילות. והמלאכים הם מבחי' חיצונית הכלים (ועמ"ש מענין מלאכים ונשמות בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית) ולהבין ענין הכלים מה ענינם הנה מבשרי אחזה.

However, it is known that the souls are from the inner dimension (pnimiyus) of the vessels of the World of Atzilus (Emanation), and the angels are from the outer dimension (chitzoniyus) of the vessels. (See what is written about angels and souls in the discourse beginning "A psalm, a song of the dedication of the House.") And to understand the matter of the vessels, what they are: "From my flesh I shall behold."

כי האדם יש בו גוף ונשמה והנשמה היא המחיה את הגוף והגוף הוא כלי ומשכן לנשמה המתלבשת בתוך הגוף שהשכל מתלבש במוח וכח הראיה בעין וכח השמיעה באזן כו'.

For a person has a body and a soul. The soul is what gives life to the body, and the body is a vessel and a dwelling place for the soul, which is clothed within the body: the intellect is clothed in the brain, the power of sight in the eye, the power of hearing in the ear, etc.

ועד"ז בכל האברים שהאברים הם בבחי' כלים ומשכן להשראת אור הנשמה השורה ומתלבש בתוכם להיות בהם ועל ידם גילוי הארת הנשמה וכחותיה המתפשטים בהם בכל אבר לפי מזגו ותכונתו.

And so it is with all the limbs: the limbs are in the category of vessels and a dwelling place for the resting of the soul's light, which rests and is clothed within them, so that in them and through them there should be a revelation of the illumination of the soul and of its powers, which spread through them, in each limb according to its temperament and its nature.

3 והנה הגוף הוא גשמי ואין ערוך לגבי הנשמה שהיא רוחנית ואין יחוס ביניהם כלל ואעפ"כ [ואף על פי כן] הנשמה מתלבשת בו להחיותו ופועלת הארת כחותיה על ידי הגוף הזה הגשמי דוקא

Now, the body is physical and bears no comparison to the soul, which is spiritual; there is no relation between them at all. Even so, the soul is clothed in it to give it life, and brings about the illumination of its powers through this physical body specifically.

שהשכל שהוא רוחני הוא שורה ומתלבש במוח שבראש האדם שהמוח הוא גשמי ואעפ"כ [ואף על פי כן] נעשה כלי ומשכן להשראת השכל שהוא אור הנשמה וכח המתפשט ממנה.

For the intellect, which is spiritual, rests and is clothed in the brain in a person's head; the brain is physical, and even so it becomes a vessel and a dwelling place for the resting of the intellect, which is the light of the soul and a power that spreads forth from it.

וכמ"כ [וכמו כן] יובן למעלה ג"כ שכל הספירות הן כגופא לגבי נשמתא הוא אור א"ס ב"ה השוכן ומתלבש בהם

So too it will be understood Above as well: all the Sefiros are "like a body in relation to the soul," [the soul being] the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which dwells and is clothed in them.

דהיינו שבחי' ח"ע [חכמה עילאה] היא כמו בחי' מוח גשמי שבראש האדם לגבי השכל השורה ומתלבש בו כך עד"מ הוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה]

That is: the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) is like the physical brain in a person's head; as [the brain is] in relation to the intellect that rests and is clothed in it, so, by way of analogy, is the level of the higher Chochmah

(לגבי חכמה סתימאה וכן חסד דאצילות לגבי חסד שלמעלה מאצילות נקרא כגופא לגבי נשמתא כו' וכש"כ [וכל שכן])

(in relation to the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah); and likewise Chesed of Atzilus, in relation to the Chesed that is above Atzilus, is called "like a body in relation to the soul," etc.; and all the more so)

לגבי אור א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית הפשיטות דלאו מכל אלין מדות כלל ולא שייך בו בחינת חכמה כלל ובחינת חכמה היא בחינת עשייה גשמית כולם בחכמה עשית שהוא יתברך רם ונשא כו'

in relation to the Infinite Light, blessed be He, which is simple with the utmost simplicity, "not of any of these attributes at all"; the level of Chochmah does not apply to it at all, and the level of Chochmah is the level of physical action, [as it says,] "You have made them all with wisdom," for He, blessed be He, is high and exalted, etc.

אלא שאף על פי כן אור א"ס ב"ה שורה ומתלבש בבחינת חכמה שהוא בחינת ביטול כח מ"ה [מה] כו'

Yet even so, the Infinite Light, blessed be He, rests and is clothed in the level of Chochmah, which is the level of self-nullification (bittul), koach mah ["the power of 'what'"], etc.

והחכמה היא רק בחינת כלי ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה שבה ועל ידה מתגלה אור א"ס בנאצלים וגם בבי"ע כו'.

Chochmah is only a vessel and a dwelling place for the resting of the Infinite Light, blessed be He; in it and through it the Infinite Light is revealed in the emanated beings, and also in [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.

4 ובזה יובן מה שנודע שהבריאה היא יש מאין ולכאורה אינו מובן דהא ממך הכל כתיב וכמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] מאמיתות המצאו נמצא כל הברואים כו' ולמה נק' הבריאה בשם יש מאין.

With this we will understand what is known, that creation is something from nothing (yesh me'ayin). On the face of it this is not understood, for it is written, "Everything is from You," and as the Rambam writes, "From the truth of His existence all created beings exist," etc. So why is creation called by the name "something from nothing"?

אך עם הנ"ל יובן כי הנה עצמיות אור א"ס אינו בגדר שיקרא שמו על ההשפעה וההתהוות כמו משפיע להשפעה שלכך נאמר כי הוא צוה ונבראו.

But with what was said above it will be understood. The very essence of the Infinite Light is not in the category of having its name called upon the bestowal and the coming-into-being, as a bestower's [name is called upon] his bestowal. That is why it is said, "For He commanded and they were created."

פי' כי הוא עצמותו ומהותו יתברך צוה ונבראו שלא שייך עליו יתברך לומר שברא את העולמות.

That is: He, His essence and being, blessed be He, commanded and they were created; for it does not apply to Him, blessed be He, to say that He created the worlds.

כי לשון ברא משמע שיש כח הפועל בנפעל דהיינו שכח המשפיע ממש נמשך ומלובש בההשפעה.

For the word bara ("created") implies that the power of the maker is within the thing made, meaning that the very power of the bestower is drawn down and clothed in the bestowal.

אבל באי"ס ב"ה אינו כן שאינו נוגע אליו כלל והוא רק כאלו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס אליו כלל.

But with the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, it is not so, for it does not touch Him at all. It is only as if He commanded and they were created of themselves, for they have no comparison or relation to Him at all.

ועד"ז יובן מ"ש בזהר בראשית בתחלתו (דף א' ע"ב) בענין מי ברא אלה. עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה ומאן איהו מי כו' ועל דקיימא לשאלה כו' אקרי מי דהא לעילא לית תמן שאלה.

In the same way we will understand what is written in the Zohar at the beginning of Bereishis (p. 1b) on "Who (mi) created these (eleh)": "The Ancient One who stands open to question created these. And who is He? Mi, etc. And because He stands open to question, etc., He is called Mi; for higher up there is no question there."

פי' קיימא לשאלה הוא כשכח הפועל מלובש בנפעל שאז שייך לחקור ולשאול מי הוא הפועל

The meaning of "stands open to question" is: when the power of the maker is clothed in the thing made, for then it is fitting to investigate and ask who the maker is.

וזה אינו שייך אלא בשמותיו ית' שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שעל זה נאמר ברא לשון נוכח אתה בראת וכן ואתה מחיה את כולם

And this applies only to His Names, blessed be He, which are the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin); of this the word "created" is said, in the second person: "You created," and likewise, "And You give life to them all."

והיינו לאחר שכבר נתלבש האור בכלים דאצילות הנה בהם ועל ידם מהווה ומחי' בי"ע

That is, after the light has already been clothed in the vessels of Atzilus, in them and through them He brings into being and gives life to Beriah, Yetzirah and Asiyah.

כי הגם שהתהוות בי"ע שהם יש ודבר נפרד מאצי' שהוא אלקות נק' בריאה יש מאין ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול (ע' [עיין] באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי)

For although the coming into being of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are a something (yesh) and a thing separate from Atzilus, which is G-dliness, is called creation, something from nothing, and not by way of a chain of descent (hishtalshelus) from cause to effect (see Iggeres HaKodesh, the section beginning "He and His life-forces"),

מ"מ כלים דאצי' נעשים נשמה לבי"ע ומתלבשים ממש בהן כנשמתא לגופא ונקראות בשם ממכ"ע [ממלא כל עלמין] (עיין באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ וילבש צדקה) וע"ז נאמר בראשית ברא אלקים וזהו ממש ענין מי ברא אלה.

nevertheless the vessels of Atzilus become a soul for Beriah, Yetzirah and Asiyah and are actually clothed in them, like a soul in a body, and they are called by the name "the light that fills all worlds" (see Iggeres HaKodesh on the verse "And He put on righteousness"). Of this it is said, "In the beginning Elokim created," and this is exactly the meaning of "Who created these."

כי אלקים היינו מי אלה. ולכן נק' בחי' זו עתיקא דקיימא לשאלה ומאן איהו מי.

For Elokim is [the letters of] mi eleh. That is why this level is called "the Ancient One who stands open to question," and "who is He? Mi."

אבל לעילא דהיינו בחי' שלמעלה מהכלים דאצי' שהוא בחי' סובב כולא עלמין אין שייך בחי' כח הפועל בנפעל אלא ע"ד והחכמה מאין תמצא.

But "higher up," that is, the level above the vessels of Atzilus, which is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the [idea of the] power of the maker within the thing made does not apply; rather, it is in the manner of "And wisdom, from where (me'ayin) will it be found?"

5 וכמו המוצא מציאה שאינו יודע מאין באה לו. ואין שייך בחינת שאלה ממי בא השפע.

It is like one who finds a lost object and does not know from where it came to him. And there is no place for the question, from whom the flow of bounty comes,

דהיינו מי ברא אלה שהרי בבחי' זו אין שייך כלל לומר ברא אלא ע"ד צוה ונבראו כו' כנ"ל שהוא למעלה מעלה מבחי' ומדרגת ברא אלקים שהוא ענין מי ברא אלה.

that is, "Who created these"; for at this level one cannot say "created" at all, but only in the manner of "He commanded and they were created," etc., as above, which is far, far above the level and rank of "Elokim created," which is the meaning of "Who created these."

6 וזהו ג"כ פי' רישא דלא אתיידע המבואר בזהר וכמ"ש במ"א בפי' ברוך שאמר והיה העולם כו' ע"ש.

This is also the meaning of "the Head that is not known" (reisha delo isyada), which is explained in the Zohar, and as is written elsewhere on the meaning of "Blessed is He who spoke and the world came into being," etc.; see there.

והנה כמ"כ [כמו כן] האור הנמשך מא"ס ב"ה לתוך הע"ס [העשר ספירות] הוא בחי' אין. והכלים לגבי האורות הן כגופא לגבי נשמתא כנ"ל ועיין מ"ש מזה בביאור ע"פ אחרי כו' תלכו:

So too, the light drawn from the Infinite One, blessed be He, into the Ten Sefiros is the level of ayin ("nothing"). And the vessels, in relation to the lights, are "like a body in relation to the soul," as above. See what is written about this in the explanation of the verse "After [Havayah your G-d] you shall walk."

7 ב ומעתה יובן עילוי שיהיה בנשמות אחרי ירידתם להתלבש בגוף כי הנה מקור הנשמה הוא מבחי' פנימית הכלים שהן פנימיות ע"ס [עשר ספירות] דאצילות שהן כגופא לגבי נשמתא בחי' אור א"ס השורה ומתלבש בתוכם

2. Now we can understand the elevation that the souls will have after their descent to be clothed in a body. For the source of the soul is from the level of the inner dimension of the vessels, which are the inner dimension of the Ten Sefiros of Atzilus, which are "like a body in relation to the soul," the level of the Infinite Light that rests and is clothed within them.

ונקי טהורה היא בבחי' אצילות ואח"כ אתה בראתה אתה יצרתה כו' שירדה בבי"ע וירידה זו צורך עלייה היא

And [the soul] is called "it is pure" at the level of Atzilus. Afterwards [comes] "You created it, You formed it," etc., when it descended into Beriah, Yetzirah and Asiyah. And this descent is for the sake of an ascent.

כי בקיום המצות בעוה"ז אומרים אשר קדשנו במצותיו בבחי' קדוש שהוא למעלה מבחי' טהור כנודע שבחי' טהור נאמר בלוים ובחי' קדשו בכהנים.

For in fulfilling the mitzvos in this world we say, "Who has sanctified us with His commandments," at the level of "holy" (kadosh), which is above the level of "pure" (tahor); as is known, the level of "pure" is said of the Levites, and the level of "sanctify him" of the Kohanim.

8 והענין כי טהור מלשון כעצם השמים לטהר ומלשון תרגום צהרים טיהרא שהוא מלשון בהירות שהנשמה היא בבחי' בהירת האור באצילות.

The point is that tahor ("pure") is related to [the verse] "like the very heavens in clearness (latohar)," and to the Targum's rendering of tzohorayim ("noon") as tihara, which denotes brightness: the soul is in a state of brightness of light in Atzilus.

ומ"מ לא שייך שם זה אלא בבחי' איזה דבר שהוא יש ונתפס בו איזה ממש אלא שמהות הזה הוא בהיר מאד וזך והיינו בחי' כלים דאצילות.

Nevertheless, this term applies only to something that is a yesh (an existence), in which some substance is grasped, except that this entity is very bright and refined; and that is the level of the vessels of Atzilus.

אבל בחי' קדוש פי' מובדל דהיינו שהוא מובדל ומופשט מכל גדר מהות שא"א לומר בו אפילו לשון בהירות כלל והוא הוא אור א"ס עצמו דלית מחשבה תפיסא ביה ולאו מכל אלין מדות כלל.

But the level of kadosh ("holy") means "separate": it is separate and abstracted from any definition of an entity, so that one cannot even use the term "brightness" for it at all. This is the Infinite Light itself, which "no thought can grasp," and which is "not of any of these attributes at all."

9 ועלייה זו הוא ע"י תשובה ומעשים טובים. וזהו ענין תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד

This ascent comes through teshuvah and good deeds. And this is the meaning of "the higher hei returns (tashuv hei) to the yud."

כי הנה כמו שבנשמה יש נר"נ [נפש רוח נשמה] ח"י אשר נר"נ [נפש רוח נשמה] מתלבשים בכלים נשמה במוח רוח בלב וחיה יחידה הם בחי' מקיפים.

For just as the soul has nefesh, ruach and neshamah, chayah and yechidah [the five levels of the soul, from the lowest to the highest], where nefesh, ruach and neshamah are clothed in vessels (neshamah in the brain, ruach in the heart), while chayah and yechidah are of the category of encompassing [lights] (makifim).

10 והתשובה הוא גילוי בחי' יחידה. וכך יובן ענין זה למעלה כי הנה מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] שלמעלה עד"מ הם בחי' כלים דע"ס [דעשר ספירות] שיש בהם ג' בחי' פנימי אמצעי חיצון מחשבה היא פנימית הכלי כו'

And teshuvah is the revelation of the level of yechidah. This will be understood likewise Above: thought, speech and action Above, by way of analogy, are the level of the vessels of the Ten Sefiros, which have three levels, inner, middle and outer; thought is the inner dimension of the vessel, etc.

והאורות המתלבשים בהם נק' נר"נ [נפש רוח נשמה] והם ג' אותיות דשם הוי' ה' ו' ה' והוא כמו עד"מ באדם השכל מתלבש במחשבה.

The lights clothed in them are called nefesh, ruach and neshamah, and they are the three letters of the Name Havayah: hei, vav, hei. It is, by way of analogy, as in a person the intellect is clothed in thought.

אך היו"ד וקוצו של יו"ד הם בחי' אור עליון יותר הבלתי נמשך ומתלבש בכלי כלל

But the yud and the tip of the yud are the level of a higher light, which is not drawn into or clothed in a vessel at all;

וכמו עד"מ באדם אשר בחי' כח השכל עצמו אי אפשר שיתגלה בהמחשבה רק גילוי השכל שהוא הארה בעלמא ממנו נמשך ומתלבש במחשבה.

as, by way of analogy, in a person the faculty of intellect itself cannot be revealed in thought; only the revelation of the intellect, which is a mere glimmer of it, is drawn into and clothed in thought.

11 וכך למעלה בחי' ח"ע [חכמה עילאה] הוא בחי' חיה וקוצו של יו"ד בחי' יחידה שלמעלה מעלה מהתלבשות בכלים אלא הוא בחי' מקיפים סוכ"ע.

So too Above: the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) is the level of chayah, and the tip of the yud is the level of yechidah, which is far, far above being clothed in vessels; rather, it is the level of encompassing [lights] (makifim), the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים והנה ע"י שהאדם מעורר בנפשו גילוי בחי' יחידה שבו ע"י"ז נמשך ג"כ למעלה תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד

See what is written about this in the explanation of the verse "For as the new heavens." Now, through a person's arousing in his soul the revelation of the level of yechidah within him, there is also drawn forth Above "the higher hei returns (tashuv hei) to the yud,"

דהיינו עליית הכלים עד שיתגלה בהם התגלות אורות המקיפים בחי' סוכ"ע יומשך בגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהמקיפים נעשים בחי' פנימיים ע"י התשובה וע' בר"ח [בראשית חכמה] פ"ב [פרק ב'] משער התשובה במ"ש עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה כו'.

that is, the ascent of the vessels, until the revelation of the encompassing lights is revealed in them: the level of the light that encompasses all worlds will be drawn down in revelation into the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), so that the encompassing [lights] become inner [lights] through teshuvah. See Reishis Chochmah, chapter 2 of the Gate of Teshuvah, on what is written: "They further explained in the Zohar that teshuvah rises," etc.

12 וזהו ענין עליית הנשמות שהרי שרשן בתחלה הוא רק מבחי' הכלים וזהו ענין ישראל עלו במחשבה דהיינו פנימית הכלים.

And this is the ascent of the souls: for their root at first is only from the level of the vessels. This is the meaning of "Israel arose in [G-d's] thought," that is, the inner dimension of the vessels.

והגם שנתבאר שהנשמה בעצם ג"כ כלולה מנרנח"י [מנפש רוח נשמה חיה יחידה] אשר חיה יחידה הן למעלה מבחי' כלים. אך זהו ע"ד שכלים דאצילות נעשים אורות לבי"ע.

And although it was explained that the soul in its essence is also made up of nefesh, ruach, neshamah, chayah and yechidah, of which chayah and yechidah are above the level of vessels, this is along the lines of the vessels of Atzilus becoming lights for Beriah, Yetzirah and Asiyah.

ומ"מ באמת אינן רק מבחי' כלים.

Nevertheless, in truth they are only from the level of vessels.

וכן מבואר באריכות בשע"ק [בשערי קדושה] להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] (חלק שלישי שער שני) שאור מחצב הנשמות יש בו נר"נ [נפש רוח נשמה] חיה יחידה ומ"מ כולם בחי' לבוש לע"ס [לעשר ספירות] והוא אור מתיילד ונמשך מהע"ס [מהעשר ספירות] כו'

And so it is explained at length in Sha'arei Kedushah by Rabbi Chaim Vital (Part Three, Gate Two): the light of the quarry of the souls has in it nefesh, ruach, neshamah, chayah and yechidah, and nevertheless all of them are the level of a garment for the Ten Sefiros; it is a light born of and drawn from the Ten Sefiros, etc.

וכן מבואר ממ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] כי יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחי' אלהות כו'

And so it is clear from what is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3: that there is a very small spark which is the level of G-dliness, etc.,

וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ אחד נברא כו' הנקרא יחידה כו' ע"ש הרי כללות נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] של הנשמות נמשכים רק מניצוץ קטן מאוד והיינו מהכלים דע"ס [דעשר ספירות].

and this spark is clothed in the power of one created spark, etc., which is called yechidah, etc.; see there. Thus the nefesh, ruach, neshamah, chayah and yechidah of the souls, taken as a whole, are drawn only from a very small spark, that is, from the vessels of the Ten Sefiros.

13 וע' באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי הנ"ל וכן נשמת האדם כו' שכבר יצאו ונפרדו מהכלים דע"ס [דעשר ספירות] שבהן מלובש הקו מאור א"ס כו'

And see Iggeres HaKodesh, in the section beginning "He and His life-forces" mentioned above: "And so too the soul of man," etc., that they have already gone out and separated from the vessels of the Ten Sefiros, in which the kav (line of light) from the Infinite Light (Or Ein Sof) is clothed, etc.

נמצא שעם היות שהנשמות נמשכו מפנימיות הכלים עכ"ז [עם כל זה] אין בהן גילוי הקו מאור א"ס משא"כ בהכלים שהקו מאיר בהן ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד.

It follows that although the souls were drawn from the inner dimension of the vessels, even so there is no revelation in them of the kav from the Infinite Light; whereas in the vessels the kav shines, and "He and His life-forces and His vessels are one."

14 וזהו הירידה צורך עלייה שע"י התשובה יתעלו לאשתאבא בגופא דמלכא ממש. ע"ד כלים דאצי' שמתייחדים עם האור שהוא הקו מאור א"ס.

And this is the descent for the sake of an ascent: through teshuvah they will rise to be absorbed into the very body of the King (le'ishtava begufa demalka), in the manner of the vessels of Atzilus, which are united with the light, which is the kav from the Infinite Light.

ועוד שיתעלו להתייחד עם גילוי אורות מקיפים מה שאין מתגלה עתה אפילו בכלים דאצילות כנ"ל.

And further, they will rise to be united with the revelation of the encompassing lights, which is not revealed now even in the vessels of Atzilus, as mentioned above.

15 וזהו ענין תשוב ה"א עילאה לגבי יו"ד. ובמ"א נתבאר שזהו ענין יחוד איהו וחיוהי חד שלמעלה מבחי' היחוד עם גרמוהי כו'

And this is the meaning of "the higher hei returns to the yud." Elsewhere it is explained that this is the union of "He and His life-forces are one," which is above the level of the union with "His vessels" (garmohi), etc.

וזהו ענין ביום ההוא יהיה היינו ב"פ [ב' פעמים] י"ה היינו שהוי"ו דשם הוי' יהי' [יהיה] בחי' יו"ד כו'

And this is the meaning of "On that day [Havayah] will be (yihyeh)": [yihyeh] is twice yud-hei, meaning that the vav of the Name Havayah will be the level of yud, etc.

והיינו שגם בה"א [באות ה"א] תתאה דשם הוי' שהוא מקור דבי"ע יהיה הגילוי כמו בה"א [באות ה"א] עילאה ע"ד תשוב ה"א לגבי יו"ד הנ"ל.

That is, also in the lower hei of the Name Havayah, which is the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, there will be revelation as in the higher hei, in the manner of "the hei returns to the yud" mentioned above.

וכמ"כ [וכמו כן] צ"ל בחינת תשובה עילאה מלמעלה למטה והיינו ע"י תורה ומצות וכמ"ש באגרת התשובה פ"ט והוא ע"ד שנתבאר בזהר ויקרא (דט"ז ע"א) מאן ישוב כו' ע"ש.

So too there must be the level of higher teshuvah, from above to below; that is, through Torah and mitzvos, as is written in Iggeres HaTeshuvah, chapter 9. It is along the lines of what is explained in the Zohar, Vayikra (p. 16a), "Who will return (mi yashuv)," etc.; see there.

והענין כי המצות הן הן המשכות אור א"ס שהוא קדוש ומובדל כו' להתלבש בבחי' כלים שהן כגופא כו'

The point is that the mitzvos are themselves the drawing-down of the Infinite Light, which is holy and separate, etc., to be clothed in the level of vessels, which are "like a body," etc.

ואין אור א"ס שהוא קדוש ומובדל כו' מאיר בכלים שהן כגופא כו' ואין ערוך להן אליו ית' הוא ע"י המצות דוקא

The Infinite Light, which is holy and separate, etc., does not shine in the vessels, which are "like a body," etc., and bear no comparison to Him, blessed be He; [it shines in them] through the mitzvos specifically.

שבהן ועל ידן דוקא נמשך אור א"ס ע"י ציצית אור מקיף בבחי' זו וע"י תפילין מקיפין בבחי' אחרת כו' וכעד"ז בכל המצות שכולן הן המשכות אור א"ס בחי' קדוש ומובדל כו'.

For in them and through them specifically the Infinite Light is drawn down: through tzitzis, an encompassing light (or makif) of one level, and through tefillin, encompassing [lights] of another level, etc.; and so with all the mitzvos, for all of them are drawings-down of the Infinite Light, the level of "holy and separate," etc.

16 והטעם הוא לפי שהמצות הן בעשייה גשמיית דוקא לכך יש להן כח זה להמשכה זו.

The reason is that the mitzvos are in physical action specifically; that is why they have this power for this drawing-down.

וכנודע כי כל דבר שהוא בבחי' ומדרגה גבוה מאד נעלה אינו בא לידי התגלות כי"א בבחי' ומדרגה היותר תחתונה דוקא.

As is known, anything that is of a very high and exalted level and rank comes to revelation only in the lowest level and rank specifically.

17 והיינו ענין נעוץ תחלתן בסופן כי עיקר גילוי תחלתן הוא בסופן דייקא. משא"כ במקום העליון יותר אינו נראה גילוי זה.

This is the meaning of "their beginning is wedged in their end": the main revelation of their beginning is in their end specifically, whereas in a higher place this revelation is not seen.

כי הנה תחלת הבריאה מאור א"ס ב"ה היתה יש מאין ומשם ואילך הרי כל השתלשלות המדרגות הן יש מיש ואין כח יש מאין מתגלה בכל סדר המדרגות שבהשתלשלות אלא בארץ הלזו התחתונה בגשמיות דוקא

For the beginning of creation, from the Infinite Light, blessed be He, was something from nothing; and from there onward the whole chain of descending levels (hishtalshelus) is something from something, and the power of something from nothing is not revealed in the entire order of levels in the chain of descent, except in this lowest earth, in physicality specifically.

שהרי כח הצומח שבה הוא להצמיח יש מאין

For the power of growth within it is to make something grow from nothing.

אלא שיש צומח ע"י זריעת הגרעין וגם הוא נרקב והיה לאין ואפס ומ"מ ה"ז [הרי זה] בבחי' יש קצת ויש שצומח מאין ממש כמו עשבים ואילני סרק

Though there is [a plant] that grows through the sowing of a seed, and it too rots and becomes nothing and naught, nevertheless this is to some degree in the category of something; and there is what grows from actual nothing, such as grasses and barren trees.

והיינו לפי שהארץ היא בחי' התחתונה שבד' יסודות אש רוח מים עפר לכך מתלבש בה דוקא הכח העליון להצמיח יש מאין ביותר וא"כ נראה שכל מה שהוא למטה ביותר יש בו התלבשות כח עליון ביותר.

This is because the earth is the lowest of the four elements, fire, air, water and earth; therefore it is in the earth specifically that the supernal power is clothed, to make something grow from nothing most of all. If so, we see that whatever is lowest has the highest power clothed in it.

18 ועמ"ש בד"ה ויגש אליו יהודה ולכך המצות מעשיות שהן בעשי' [בעשיה] גשמיות יש בהן כח המשכה זו ליש מאין ממש שהן מאור א"ס ב"ה הקדוש ומובדל כ"ו. שהיא המשכה היותר עליונה כבתחלת הבריאה.

See what is written in the discourse beginning "And Yehudah approached him." Therefore the practical mitzvos, which are in physical action, have in them the power of this drawing-down, of actual something from nothing, for they are from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is holy and separate, etc.; and this is the highest drawing-down, as at the beginning of creation.

והגם שנתלבשו בדברים גשמיים למטה מטה ה"ז [הרי זה] כמו הלחם שמחיה את האדם שאע"פ [שאף על פי] שהלחם במדרגה יותר למטה מן האדם מ"מ יש בו כח להמשיך חיות אל האדם ולהשיב נפשו אליו.

And although they are clothed in physical things, lowest of the low, this is like bread, which gives life to a person: although bread is at a lower level than man, nevertheless it has the power to draw life-force into the person and to restore his soul to him.

כך המצות מעשיות יש להן כח להמשיך חיות ואור א"ס להתלבש בכלים והיינו ע"י שישראל מקיימין המצות לפי שנשמות ישראל הן מבחי' פנימית הכלים דע"ס [דעשר ספירות] (ועמ"ש בד"ה והנה מנורת זהב)

So too the practical mitzvos have the power to draw life-force and the Infinite Light to be clothed in the vessels. That is, through Israel's fulfilling the mitzvos, because the souls of Israel are from the level of the inner dimension (pnimiyus) of the vessels of the Ten Sefiros (see what is written in the discourse beginning "And behold, a menorah of gold").

ולכך במה שממשיכים אור וחיות המצות על נפשם גורמים המשכת אור א"ס להתלבש בכלים דע"ס [דעשר ספירות] שהם הם מקור ושרש נפשם למעלה ועמ"ש ע"פ זכור את יום השבת כו':

Therefore, by drawing the light and life-force of the mitzvos upon their souls, they bring about the drawing-down of the Infinite Light to be clothed in the vessels of the Ten Sefiros, which are themselves the source and root of their souls Above. See what is written on the verse "Remember the Shabbos day," etc.

19 ג והנה בזה יובן ענין אבנים טובות שהם דומם ואעפ"כ [ואף על פי כן] מאירות ומאין יש להם כח זה

3. Now with this we will understand the matter of precious stones: they are inanimate, and even so they shine. From where do they have this power?

והענין כי עיקר גידולם הוא מן הכוכבים ולא מן הכוכבים הנראים שאלו יש להם מספר אלף ועוד כמה אלא מן הכוכבים שאין נראים

The explanation is that their growth comes chiefly from the stars; and not from the visible stars, for those have a number, a thousand and some more, but from the stars that are not visible.

שאותם הכוכבים באמת אין להם מספר כלל ואינן מתגלים ונראים אלא סגולתם להאיר לאבנים טובות

Those stars truly have no number at all, and they are not revealed and seen; rather, their special property is to give light to precious stones.

והיינו לפי שהם דומם שהיא בחי' ומדרגה היותר תחתונה מקבלים אור הארה מהכוכבים שאין להם מספר כלל שאין נראים שהם למעלה מן הכוכבים הנראים לנו.

That is, because [the stones] are inanimate, which is the lowest level and rank, they receive light, an illumination, from the stars that have no number at all and are not visible, which are above the stars visible to us.

20 והנה לפי ריבוי הכוכבים עד אין מספר כך ריבוי הארות משונות באבני' [באבנים] טובות וריבוי שינוי מראיתם ותארם שהרבה גוונין בלבן יש בלבנונית הזכה ביותר

Now, as the stars are many beyond number, so are the many different illuminations in precious stones, and the many variations in their appearance and form. For there are many shades of white: there is the purest whiteness,

ויש בלבנונית שאינה זכה כ"כ [כל כך] וכעד"ז יש בכל המראות שהמראות מתחלקות לרבבות בחי' שונות ודרך כלל הן י"ב אבנים למספר שבטי בני ישראל (שבט הוא לשון המשכה מלשון כוכבא דשביט שהוא כוכב הנמשך)

and there is whiteness that is not so pure; and so it is with all the colors: the colors divide into myriads of different aspects. In general they are twelve stones, according to the number of the tribes (shevatim) of the children of Israel (shevet denotes a drawing-out, from the term kochva deshavit, a comet, which is a star that is drawn out).

כי האבות הן חג"ת [חסד גבורה תפארת] והשבטים הם המשכות שנמשכו מהאבות והם י"ב שבטים כנגד י"ב גבולי אלכסון

For the Patriarchs are Chesed, Gevurah and Tiferes, and the tribes are extensions drawn out from the Patriarchs; and they are twelve tribes, corresponding to the twelve diagonal boundaries.

והענין כי כל גשם הוא בעל ששה קצוות מעלה ומטה וארבע רוחות ואלכסון הוא קו הממזג מקצה זה לקצה זה להיות חיבור והתכללות ביניהם

The explanation is that every body has six extremities, up and down and the four directions; and a diagonal is a line that blends one extremity with another, so that there is connection and inter-inclusion between them.

ואלכסון הוא עד"מ חיבור קצה הראש של א' בקצה הסוף של ב' או עליונו של זה בתחתיתו של זה כמו מזרחית רומית במערבית תחתית כו'

A diagonal is, for example, the connection of the top end of one with the bottom end of the second, or of the top of this one with the bottom of that one, such as upper-east with lower-west, etc.

ועד"ז רומז הוי"ו שבאמצע הא' שנמשך באלכסון משמאל לימין וקצה של צד השמאל הוא גבוה וקצה של צד הימין הוא נמוך

Along these lines the vav in the middle of the alef alludes [to this]: it is drawn diagonally from left to right; the end on the left side is high, and the end on the right side is low.

שמצד שמאל הוא הגבה למעלה בבחי' גבורה ובצד ימין נמשך למטה בבחי' נצח והקו הזה מורה להיות חיבור והתכללות גבורה בנצח ולכן נמשך קו מן הגבורה אל הנצח.

For on the left side it is raised up high, at the level of Gevurah, and on the right side it is drawn down, at the level of Netzach; and this line indicates the connection and inter-inclusion of Gevurah with Netzach. That is why a line is drawn from Gevurah to Netzach.

(ועמ"ש עוד בענין צורת אות א' סד"ה מראיהם ומעשיהם) וכעד"ז יש חיבור והתכללות בשאר המדות להיות המדות כלולות זו בזו ומזוגות זו בזו

(See further what is written on the form of the letter alef at the end of the discourse beginning "Their appearance and their work.") In the same way there is connection and inter-inclusion in the other attributes, so that the attributes are included in one another and blended with one another,

שלא יהיה חסד בפ"ע [בפני עצמו] וגבורה בפ"ע [בפני עצמו] שאם היה כך היה החסד בלי תערובות שום גבורה והגבורה היתה בלי תערובות שום חסד אלא צ"ל התכללות חסד שבגבורה וגבורה שבחסד.

so that there will not be Chesed by itself and Gevurah by itself; for if that were so, the Chesed would be without any admixture of Gevurah, and the Gevurah without any admixture of Chesed. Rather, there must be the inter-inclusion of Chesed within Gevurah and Gevurah within Chesed.

21 ופי' חשב"ג [חסד שבגבורה] שמחמת הגבורה נותן לו ומשפיע חסד דייקא והחסד הזה הוא הגבורה כמו ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו

The meaning of Chesed within Gevurah is that out of Gevurah one gives to him and bestows Chesed specifically, and this Chesed is itself the Gevurah, as in "and He repays those who hate Him to their face, to destroy them."

וגבורה שבחסד הוא שמחמת החסד נותן ומשפיע במדת הגבורה דוקא כמו האב שמחמת אהבתו אל הבן מייסרו בשבט.

And Gevurah within Chesed is that out of Chesed one gives and bestows through the attribute of Gevurah specifically, like a father who, out of his love for his son, chastises him with the rod.

משא"כ אחר שאינו חושש לו כלל אינו מייסרו ועיין ברבות ר"פ שמות ע"פ חושך שבטו שונא בנו

Whereas another, who does not care about him at all, does not chastise him. See the Midrash Rabbah at the beginning of Parshas Shemos, on the verse "He who spares his rod hates his son."

ועד"ז יש התכללות ומזיגות המדות בכמה אופנים שונים להיותם ממוצעים וממוזגים בכמה אופנים ודרך כלל הן י"ב גבולי אלכסון הנ"ל.

In the same way there is inter-inclusion and blending of the attributes in many different ways, so that they are intermediate and blended in many ways; and in general they are the twelve diagonal boundaries mentioned above.

וכך הן הי"ב אבנים אשר היו למספר שבטי בני ישראל מזיגות המראות לובן באודם כלו' [כלומר] בחי' רחמים ממוזגת בין חו"ג [חסד וגבורה] כו'.

And so are the twelve stones that were according to the number of the tribes of the children of Israel: blendings of colors, white in red, that is, the level of compassion (rachamim), blended between Chesed and Gevurah, etc.

22 והנה אבן א' ב"ן [שם ב"ן] שהוא בחי' בהמה בגי' [בגימטריא] ב"ן [שם ב"ן] אלא שנמשך בו בחי' א' שהוא שם מ"ה [שם מ"ה] במילוי אלפין

Now, even ("stone") is alef [and] ban: [ban] is the level of behemah ("animal"), whose numerical value is ban (52); but drawn into it is the level of alef, which is the Name Mah (45) spelled out with alefs.

והיינו בירור נה"ב [נפש הבהמית] ע"י נה"א [נפש האלקית] שמבחינת שם מ"ה [שם מ"ה] המתלבשת בה ואז ע"י בירור זה נעשה האבן טוב ומאיר ע"ד עליית ב"ן [שם ב"ן] בס"ג [בשם ס"ג] שלמעלה ממ"ה [משם מ"ה] כו'.

That is, the refinement of the animal soul through the G-dly soul, which is from the level of the Name Mah and is clothed in [the animal soul]. And then, through this refinement, the stone becomes good and shining, in the manner of the ascent of [the Name] Ban into [the Name] Sag, which is above Mah, etc.

וזהו הענין שהאבנים טובות מקבלות ההארה מהכוכבים שהוא מבחינת שרש נה"א [נפש האלקית] כמ"ש דרך כוכב מיעקב כו'

And this is why precious stones receive illumination from the stars, which are from the level of the root of the G-dly soul, as it is written, "A star shall step forth from Yaakov," etc.

וכתיב וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך כו' (ועמ"ש במ"א בענין סוכה שצ"ל צלתה מרובה מחמתה. ומ"מ צ"ל כוכבים נראים מתוכה.

And it is written, "And count the stars, if you are able to count them; and He said to him: So shall your seed be," etc. (See what is written elsewhere on the sukkah, that its shade must be more than its sun, and nevertheless the stars must be visible through it.

כי כוכבים הם ברקיעא תמינאה שלמעלה מבחי' שמש שהיא ברקיע הד' וכך למעלה בחי' צל הוא בחי' מקיף שלמעלה מבחי' שמש הוי' כו' והכוכבים הן ניצוצים הנמשכים מאור מקיף להאיר בפנימי כו'.

For the stars are in the eighth firmament, which is above the level of the sun, which is in the fourth firmament. So too Above, the level of shade is the level of the encompassing [light] (makif), which is above the level of the "sun" of Havayah, etc.; and the stars are sparks drawn from the encompassing light to shine into the inner [light], etc.

ועיין במדרש רבה פ' דברים אמר לפניו רבש"ע [רבונו של עולם] למה לא משלת בניך בחמה ולבנה כו' עד אבל הכוכבים אין להם בושה לעולם כו'.

See Midrash Rabbah, Parshas Devarim: "He said before Him: Master of the world, why did You not compare Your children to the sun and the moon?" etc., up to "but the stars never have shame," etc.

ולכן האבנים טובות שגידולם מהכוכבים שהוא ענין בירור נה"ב [נפש הבהמית] נאמר בהם ונשא אהרן את שמות בנ"י [בני ישראל] כו' על לבו כו' לפני הוי' כו').

Therefore, of the precious stones, whose growth is from the stars, which is the refinement of the animal soul, it is said, "And Aharon shall carry the names of the children of Israel," etc., "upon his heart," etc., "before Havayah," etc.)

והנה הי"ב אבנים היו על לב אהרן כהנא רבא בחי' קדוש ולא טהור כנודע שבחי' קדוש הוא בכהנים ובחי' טהור בלוים

Now, the twelve stones were on the heart of Aharon the High Priest (kahana rabba), the level of "holy" and not "pure"; as is known, the level of "holy" is in the Kohanim and the level of "pure" in the Levites.

ונשא אהרן את שמותם על לבו (ועל שתי כתפיו) לפני הוי' שהגביה בחי' י"ב גבולי אלכסון שבי"ב אבנים עד בחינת לפני הוי'

"And Aharon shall carry their names upon his heart (and upon his two shoulders) before Havayah": he illumined the level of the twelve diagonal boundaries in the twelve stones up to the level of "before Havayah,"

שהוא בבחינת קדוש ומובדל שהוא למעלה מבחינת הוי' כנודע. (ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] פקודי דרכ"ט סע"ב [סוף עמוד ב] ודף ר"ל ע"א ובזח"ג [ובזהר חלק ג] נשא קל"ד תחלת ע"ב).

which is the level of "holy and separate," which is above the level of Havayah, as is known. (See Zohar II, Pekudei, p. 229, end of side b, and p. 230a; and Zohar III, Naso, p. 134, beginning of side b.)

אך הנה כל זה הוא בבחינת התחלקות המראות ותוארים שבאבנים טובות הנ"ל שנחלקו דרך כלל לי"ב בחינות ומדרגות בחינת י"ב גבולי אלכסון

However, all this concerns the division of the colors and forms of the precious stones mentioned above, which divide in general into twelve levels and ranks, the level of the twelve diagonal boundaries;

דהיינו בבחינת המשכות להתמזגות והתכללות המדות בבחי' הגוונין שלהם זה נוטה לחסד וזה נוטה כו'

that is, in terms of the extensions for the blending and inter-inclusion of the attributes (middos), in their colors: this one tends to Chesed and that one tends, etc.

אבל בסדר הארתן בכללות נחלקות לב' בחי' יש אבן שהוא מאיר בבחינת אור ישר

But in the manner of their shining, taken as a whole, they divide into two kinds. There is a stone that shines in the manner of direct light (or yashar):

דהיינו שהוא אבן המאיר ובאורו נראה אור לאחרים שאם מוציאים אותו בחשך הוא מאיר מפני שהארתו מתפשטת מתוכו ולחוץ

that is, it is a stone that gives light, and by its light, light is visible to others: if it is taken out in the dark, it gives light, because its illumination spreads from within it outward.

ויש אבן שהוא מבריק וזורק כברק חצים בעין הרואה עד שתתלהט עין הרואה מפני זיוו והדרו וזהו בבחי' אור חוזר שהוא ממטה למעלה.

And there is a stone that flashes and throws arrows like lightning into the eye of the beholder, until the beholder's eye blazes from its radiance and splendor; and this is in the manner of reflected light (or chozer), which is from below to above.

23 והן הם בחי' ב' צדיקים צדיק עליון מלמעלה למטה וצדיק תחתון ממטה למעלה שהם יוסף הצדיק ובנימין הצדיק בנימין הוא מלמטה למעלה בחי' אור חוזר

And these are the level of the two tzaddikim [righteous ones]: the upper tzaddik, from above to below, and the lower tzaddik, from below to above; they are Yosef the tzaddik and Binyamin the tzaddik. Binyamin is from below to above, the level of reflected light,

דהיינו בחי' תשוקת הנבראים להתכלל במקורם ואל אישך תשוקתך מים התחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא כי אין רוצים לישאר למטה.

that is, the level of the longing of created beings to be included in their source: "and your longing shall be for your husband"; the lower waters weep, "We want to be before the King," for they do not want to remain below.

24 ואולי זהו מרומז בלידת בנימין שנאמר שם ותקש בלדתה כי רחל היא בחי' מלי'

And perhaps this is alluded to in the birth of Binyamin, where it says, "And she had hard labor in giving birth": for Rachel is the level of Malchus,

ובלדתה היא התגלות נשמת בנימין להיות בבחי' נברא בבי"ע היתה מקשה לילד כלומר שבקושי היתה התגלות בחי' בנימין בבי"ע היפך טבע נשמתו שהוא הי' [היה] מרכבה לבחי' אור חוזר ממטה להתכלל במקורו ולידתו היינו התגלות להיות למטה בבי"ע.

and in giving birth to him, which is the revelation of Binyamin's soul to be at the level of a created being in Beriah, Yetzirah and Asiyah, she had difficulty giving birth. That is, the revelation of the level of Binyamin in Beriah, Yetzirah and Asiyah came with difficulty, contrary to the nature of his soul, for he was a chariot for the level of reflected light, from below, to be included in its source; and his birth means [his] revelation to be below, in Beriah, Yetzirah and Asiyah.

25 ויוסף הצדיק הוא בחי' אור ישר מלמעלה למטה להשפיע לבי"ע דוקא כמ"ש ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ויוסף הוא המשביר כו'.

And Yosef the tzaddik is the level of direct light, from above to below, to bestow upon Beriah, Yetzirah and Asiyah specifically, as it is written, "And Yosef sustained his father and his brothers," and "Yosef was the one who supplied [grain]," etc.

והנה האבנים היו על שמות השבטים כתולדותם וסדר האבנים אודם פטדה כו' הוא לפי סדר תולדות השבטים כמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] נמצא שהם ליוסף וישפה לבנימין

Now, the stones were for the names of the tribes according to their births, and the order of the stones, odem [ruby], pitdah [topaz], etc., follows the order of the tribes' births, as the Rambam writes. It follows that shoham is Yosef's and yashfeh is Binyamin's.

(ישפה י"ש פ"ה כלומר שבחינת מל' היא בחינת פה מתעלית בבחי' יש כו' דהיינו לבחינת מוצא פי ה' מוצא היינו המקור של בחי' פה. עמ"ש בביאור ע"פ ראשי המטות ומ"ש ע"פ זאת חקת התורה.

(Yashfeh is yesh peh, "there is a mouth": that is, the level of Malchus, which is the level of "mouth," rises to the level of yesh, etc., that is, to the level of "the coming-forth (motza) of the mouth of Havayah," motza being the source of the level of "mouth." See what is written in the explanation of the verse "the heads of the tribes," and what is written on the verse "This is the statute of the Torah."

וזהו יש פה ושותק כי חכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו עמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] גבי קי"ס [קריעת ים סוף] בענין ואתם תחרישון ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] בלק) (קפ"ח ב') **בענין עמר התנופה תנו פה**

And this is "there is a mouth, and it is silent": for a wise man does not speak before one greater than he. See what is written in a similar vein about the splitting of the Sea of Reeds, on "and you shall keep silent"; and see what is written in the explanation of the verse "And the number [of the children of Israel] shall be"; and see Zohar III, Balak (188b), on the omer of the wave-offering (tenufah): tenu peh ("give a mouth");

ועיין ברבות באסתר ע"פ אין אסתר מגדת כו'. וזהו שמיכאל אמר שהם וגבריאל אמר ישפה.

and see the Midrash Rabbah on Esther, on the verse "Esther did not tell," etc.) And this is why Michael said shoham and Gavriel said yashfeh.

כי הנה שמשותיך פי' חלונות שמאיר בהם השמש והוא משל להארת אור א"ס בבי' מיני חלונות או שיומשך אור א"ס למטה בבי"ע או שיתעלו בי"ע להתכלל באור א"ס.

For "your windows" (shimshosayich) means windows through which the sun (shemesh) shines, and it is an analogy for the shining of the Infinite Light (Or Ein Sof) through two kinds of windows: either the Infinite Light will be drawn down below into Beriah, Yetzirah and Asiyah, or Beriah, Yetzirah and Asiyah will rise to be included in the Infinite Light.

26 וזהו ענין והתהלכתי בתוככם היינו שיהיה התגלות סובב בממלא והוא ההילוך שמלמעלה למטה וגם עליית ממלא בסובב והוא ההילוך שמלמטה למעלה.

And this is the meaning of "And I will walk among you": that is, there will be a revelation of the light that encompasses all worlds (sovev) within the light that fills all worlds (memalei), which is the walking from above to below, and also the ascent of memalei into sovev, which is the walking from below to above.

ועיין מ"ש בפ' וישב סד"ה ונתתי לך מהלכים כו' והוא כמו עד"מ שאם אחד עומד למעלה והבי למטה ורוצים להתקרב יחד יכול להיות הקירוב בשני אופנים

See what is written in Parshas Vayeshev, at the end of the discourse beginning "And I will give you places to walk," etc. It is, by way of analogy, as when one stands above and the second below, and they want to come close together: the closeness can come about in two ways:

או שהעליון יורד למטה או שהתחתון יעלה למעלה ומיכאל שר של חסד שהוא בחינת ההשפעה מלמעלה למטה אמר שיהיה בחי' שהם דוקא בחינת יוסף כי כן מדתו.

either the upper one goes down, or the lower one goes up. And Michael, the prince of Chesed, which is the level of bestowal from above to below, said that it should be the level of shoham specifically, the level of Yosef, for such is his attribute.

משא"כ גבריאל אמר כפי מדתו בחי' גבורה והסתלקות למעלה דוקא (והנה בגמ' [בגמרא] שם ואמרי לה דפליגי בזה תרי אמוראי במערבא יהודה וחזקיה בני ר' [רבי] חייא.

Whereas Gavriel spoke according to his attribute, the level of Gevurah and withdrawal upward specifically. (Now, in the Gemara there [it says], "and some say" that two Amoraim [Sages of the Talmud] in the West [the Land of Israel] disagreed about this, Yehudah and Chizkiyah, the sons of Rabbi Chiya.)

והענין דאיתא בגמ' [בגמרא] בב"מ [בבבא מציעא]) (דפ"ה ע"ב) שר' [שרבי] חייא ובניו היו דוגמת האבות אברהם יצחק ויעקב. וגם איתא בגמ' [בגמרא] במ"ק [במועד קטן] (דכ"ה ע"א) יהודא מימינא דאבוה וחזקיה משמאליה.

The explanation is that it is stated in the Gemara in Bava Metzia (p. 85b) that Rabbi Chiya and his sons were like the Patriarchs, Avraham, Yitzchak and Yaakov. And it is also stated in the Gemara in Moed Katan (p. 25a): "Yehudah was at his father's right, and Chizkiyah at his left."

ופי' בס' חמדת צבי על הת"ז [התיקוני זהר] שר' [שרבי] חייא הוא בחי' יעקב ולכן גוהרקי שלו מנפשי' [מנפשיה] סליק ע"ד ת"ת [תפארת] עולה עד הכתר.

And it is explained in the book Chemdas Tzvi on the Tikkunei Zohar that Rabbi Chiya is the level of Yaakov, and that is why his chariot (goharki) "rose by itself," in the manner of Tiferes, which rises up to Keser.

וגם כי ביעקב נאמר כי שרית עם אלקים ועם אנשים שא"צ [שאין צריך / שאינו צריך] למלאכים כו'. (ועמ"ש בביאור ע"פ עלי באר כו' חפרוה שרים ועמ"ש ע"פ כנשר יעיר כו').

And also, of Yaakov it is said, "For you have striven with a divine being (Elokim) and with men," so that he does not need angels, etc. (See what is written in the explanation of the verse "Rise up, O well," etc., "the well that princes dug," and what is written on the verse "As an eagle stirs up its nest," etc.)

וגם י"ל [יש לומר] דלכך נק' חייא ע"ד יעקב אבינו לא מת כו'. ואם כן ממילא מובן דיהודה שהיה מימיני' [מימיניה] הוא מבחי' אברהם וחזקיה משמאליה הוא מבחי' יצחק.

It can also be said that this is why he is called Chiya ("living"), along the lines of "Yaakov our father did not die," etc. If so, it follows of itself that Yehudah, who was at his right, is of the level of Avraham, and Chizkiyah, at his left, is of the level of Yitzchak.

ולכן א"ש [אתי שפיר] דיהודה וחזקיה בני רבי חייא פליגי ג"כ בזה שיהודה אמר שהם כפי מדתו מלמעלה למטה בחי' אברהם וחזקיה אמר ישפה כפי מדתו מלמטה למעלה בחינת יצחק כו'.

Therefore it is well understood that Yehudah and Chizkiyah, the sons of Rabbi Chiya, also disagreed about this: Yehudah said shoham, according to his attribute, from above to below, the level of Avraham; and Chizkiyah said yashfeh, according to his attribute, from below to above, the level of Yitzchak, etc.

27 והנה לפי גירסת הגמרא בב"ב [בבבא בתרא] תרי מלאכי ברקיע גבריאל ומיכאל חד אמר שהם משמע דלכאורה דגבריאל אמר שהם.

Now, according to the reading of the Gemara in Bava Basra, "two angels in the firmament, Gavriel and Michael; one said shoham," it seems at first glance that Gavriel said shoham.

וגם דרך זה יש ליישב ע"פ מ"ש במ"א ע"פ ואלה תולדות יצחק כו'. דבאברהם כתיב אשר אהבת את יצחק כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך

This way too can be reconciled, according to what is written elsewhere on the verse "And these are the generations of Yitzchak," etc.: of Avraham it is written, "whom you love, Yitzchak," for it is known that it is natural to love the opposite,

כדכתיב מים קרים על נפש עיפה וכמ"כ [וכמו כן] להיפך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים.

as it is written, "Cold water to a weary soul"; and likewise the reverse: one who is very cold wants hot water.

28 ולכן אברהם שמדתו המשרה מלמעלה למטה אוהב ג"כ ההיפוך בחי' יצחק מלמטה למעלה. לפ"ז [לפי זה] י"ל [יש לומר] דגבריאל אמר שהם ומיכאל אמר ישפה

Therefore Avraham, whose attribute causes [the light] to rest from above to below, also loves the opposite, the level of Yitzchak, from below to above. According to this, it can be said that Gavriel said shoham and Michael said yashfeh.

אך מ"מ יותר נראה כפי' הראשון וכן במדרש תהלים רסי' [ריש סימן] פ"ז הגירסא פליגי בה תרי מלאכי ברקיע מיכאל וגבריאל וכן הוא בילקוט בישעיה נ"ד כנ"ל:

But nevertheless the first explanation seems more likely; and so in Midrash Tehillim, at the beginning of section 87, the reading is "two angels in the firmament disagreed about it, Michael and Gavriel," and so it is in the Yalkut on Isaiah 54, as mentioned above.

29 ד ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין. כי הנה פי' וביאור ענין עליות המדרגות והתכללותם במקורם היינו הזדככות החומר שבמדרגה התחתונה שהיא חומרית וגשמית בערך המדרגה שלמעלה הימנה שהיא בבחי' רוחנית ונשמה לגבי התחתונה שהיא בבחי' גוף נגדה

4. "And the Holy One, blessed be He, said: Let it be like this and like this." For the meaning and explanation of the ascent of the levels and their inclusion in their source is the refinement of the matter in the lower level, which is material and physical relative to the level above it, which is in the category of spirituality and soul relative to the lower one, which is in the category of a body compared to it.

וכשהיא מתפשטת מחומריתה וגסותה עד שתהיה בבחינה העליונה היינו עלייתה והתכללותה במקורה.

And when [the lower level] divests itself of its materiality and coarseness, until it is at the higher level, that is its ascent and inclusion in its source.

30 וזהו ענין עליית שבת בפנימית העולמות כמו שאומרים הבו לה' בני אלים הבו לה' כו'.

And this is the ascent of Shabbos in the inner dimension (pnimiyus) of the worlds, as we say, "Give to Havayah, O sons of the mighty; give to Havayah," etc.

שהג' הבו הן ג' בחי' עליות ביי"ע שעולים באצי' במל' וכן המל' עולה בזי"א וזי"א באו"א [באבא ואימא] עד רום המעלות כמ"ש כל זה בכוונת הבו הנ"ל

For the three times "give" are three levels of ascent: Beriah, Yetzirah and Asiyah rise into Atzilus, into Malchus; likewise Malchus rises into Z'eir Anpin, and Z'eir Anpin into Abba and Imma, up to the highest heights, as all this is written in the mystical intention of the "give" mentioned above;

דהיינו שמתעלות המדרגות בעילוי יותר מכשהיו בסדר ההשתלשלות. כי החכמה שבסדר ההשתלשלות עד חכמה דעשיה עד שנתהווה שכל אנושי.

that is, the levels are raised to a greater elevation than when they were in the order of the chain of descent (hishtalshelus). For Chochmah in the order of the chain of descent [extends] down to the Chochmah of Asiyah, until human intellect came into being.

הנה שכל האנושי הזה הוא חומרי וגס מאד נגד החכמה של מעלה ואין ערך ודוגמא לבחי' של מעלה.

Now, this human intellect is very material and coarse compared with the wisdom Above, and it bears no comparison or likeness to the level Above.

31 וכן הרחמנות שלמטה בגשמיות היא מגושמת בחומריות וגסות מאד ואינה דוגמת הרחמנות שלמעלה כי למטה הרחמנות היא מפאת התפעלות הנפש בצר לה בצרת אביון שאינה יכולה לסבול כו'

So too the compassion below, in physicality, is very corporeal, with materiality and coarseness, and is unlike the compassion Above. For below, compassion comes from the soul's being moved when it is distressed at the distress of a poor man, which it cannot bear, etc.

ולמעלה לא שייך התפעלות כלל ממקרי הגוף אלא שבירידות והמשכת המדרגות בצמצומים רבים ושונים נתהווה שכל אנושית ורחמנות אנושית ולמעלה היא מקור החכמה ורוחניותה וחיותה ומקור הרחמים וחיותו שמשם נמשך להיות חכמה ורחמים למטה בגשמיות

But Above, being moved by bodily occurrences does not apply at all. Rather, through the descents and the drawing-down of the levels by many and various contractions (tzimtzumim), human intellect and human compassion came into being; and Above is the source of wisdom, its spirituality and life-force, and the source of compassion and its life-force, from which it is drawn down to become wisdom and compassion below, in physicality.

אבל בעליות העולמות בבחי' פנימית תתעלה החכמה שלמטה להיות לה הזדככות מחומריותה וגסותה עד שתהיה בטילה במציאות ונכללת במקור החכמה שלמעלה שאין כמוה ולא דוגמתה בשכל אנושי כלל.

But in the ascent of the worlds, in the inner dimension, the wisdom below will be raised, so that it is refined of its materiality and coarseness until it is nullified in its existence (bittul) and included in the source of wisdom Above, which has no equal or likeness in human intellect at all.

32 וזהו ענין לאשתאבא בגופא דמלכא שהוא להתכלל בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות ממש שבתוכן יהיה גילוי אורות המקיפים בחי' סוכ"ע.

And this is the meaning of "to be absorbed into the body of the King": to be included in the actual Ten Sefiros of Atzilus, within which there will be the revelation of the encompassing lights, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

והי"ז [והרי זה] יחוד אור א"ס ב"ה עם נשמת האדם שבגוף כשיקום בתחה"מ [בתחיית המתים] ע"ד יחוד עליון דאיהו וחיוהי חד

And this is the union of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, with the soul of man in the body, when he will arise at the Resurrection of the Dead, in the manner of the supernal union of "He and His life-forces are one,"

והיינו ע"י עליות העולמות שיהיה אז. עוד יובן ענין ההזדככות ע"ד שאנו רואים גוף האדם יותר זך מגוף הבהמה

and that is through the ascents of the worlds that will take place then. The matter of refinement can be further understood from what we see: the human body is more refined than the body of an animal.

והיינו כי באדם יש נפש המשכלת שלפי ערך נפשו כן הוא גם גופו משא"כ הבהמה גופה גס וחומרי יותר ולא יוכל להכיל נפש המשכלת בגופה כלל.

That is because a human being has a rational soul, and his body too is in proportion to his soul; whereas an animal's body is coarser and more material, and it could not contain a rational soul in its body at all.

33 וכן לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה הגוף יותר זך לאין קץ מגוף האדם עכשיו

So too in the Time to Come the body will be infinitely more refined than the human body now.

שהגוף יהיה רק מאותו העצם שישאר לעת התחי' שממנו יבנה בנין הגוף כחמירא גו עיסה ע"י הטל שיומשך מלמעלה והיינו לפי ערך הנשמה שתהיה אז ממקום גבוה יותר נעלה.

For the body will be only from that bone which will remain for the time of the Resurrection, from which the structure of the body will be built, like leaven in dough, through the dew that will be drawn down from Above; and that is in proportion to the soul, which will then be from a higher, more exalted place.

34 ועד"ז יהיה עוד הזדככות ועליות עד שתתעלה החכמה שלמטה באדם להיות כפי בחי' חכמה עילאה

In the same way there will be further refinement and ascents, until the wisdom below, in man, is raised to be like the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah);

וכן החסד שבאדם יהיה כמו בחי' חסד דרועא ימינא שלמעלה וכן הגבורה כו' וכל זה הוא ענין עליות העולמות מלמטה למעלה.

and likewise the Chesed in man will be like the level of Chesed, "the right arm," Above, and likewise Gevurah, etc. All this is the ascent of the worlds from below to above.

וזהו בחי' בנימין. אמנם בחי' המשכה מלמעלה למטה היינו שגם בכלים דבי"ע כמו שהן יומשך בהן גילוי אור א"ס ממש

And this is the level of Binyamin. The level of drawing down from above to below, however, means that even into the vessels of Beriah, Yetzirah and Asiyah, as they are, there will be drawn the revelation of the actual Infinite Light (Or Ein Sof),

כמו שנמשך בכלים דאצילות וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר ר"פ ויצא שאמר הקב"ה לדוד חייך אפילו במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך. מאנין הם כלים.

just as it is drawn into the vessels of Atzilus; as is explained elsewhere on the saying of the Zohar at the beginning of Parshas Vayetzei, that the Holy One, blessed be He, said to David: "By your life, even My own vessels (manin dili) I will not use, but only your vessels (manin dilach)." Manin are vessels.

35 והנה גם באצילות יש בחי' כלים אלא ששם באצילות איהו וגרמוהי חד שגם הכלים הם בבחי' יחוד מה שאין כן בבריאה משם יפרד

Now, in Atzilus too there is the level of vessels, but there, in Atzilus, "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi chad), so that the vessels too are in a state of unity; which is not so in Beriah: "from there it divides."

וגם בבריאה הנה יש נר"נ [נפש רוח נשמה] חיה יחידה והנשמה חיה יחידה נכללו באלקות רק הרוח ונפש הם כלים ממש.

And in Beriah too there are nefesh, ruach, neshamah, chayah and yechidah; the neshamah, chayah and yechidah are included in G-dliness, and only the ruach and nefesh are actual vessels.

36 וזהו במאנין דילי הם כלים דאצילות ונשמה חיה יחידה דבריאה שהם בחי' אלקות וע"כ נקראים מאנין דילי

And this is "in My vessels": they are the vessels of Atzilus, and the neshamah, chayah and yechidah of Beriah, which are the level of G-dliness; therefore they are called "My vessels."

אבל מאנין דילך הם רוח ונפש דבריאה שהם נבראים ואינן אלהות שהם נק' מאנין דילך שהם כלים לבחי' דוד היא המל' שהיא ראש הבריאה

But "your vessels" are the ruach and nefesh of Beriah, which are created beings and are not G-dliness. They are called "your vessels" because they are vessels for the level of David, which is Malchus, which is the head of Beriah.

והבטיחו הקב"ה שיהיה א"ס שורה גם במאנין דילך אפי' [אפילו] בכלים של רוח ונפש דבריאה

And the Holy One, blessed be He, promised him that the Infinite One (Ein Sof) would rest even in "your vessels," even in the vessels of the ruach and nefesh of Beriah;

וכמו שהיה באמת אריה דאכיל קרבנין פני שור דאכיל בעירין ופני נשר עופין תורין ובני יונה והם הם בחי' חיות המרכבה ממש ולא מבחי' חיה יחידה נשמה בלבד כו'.

as there truly was the lion that consumed the offerings, the face of the ox that consumed the cattle, and the face of the eagle [that consumed] the birds, turtledoves and young pigeons; and these are the actual level of the chayos [living creatures] of the Chariot, and not only from the level of chayah, yechidah and neshamah, etc.

או כמו ע"ד וירד הוי' על הר סיני הרי היה גילוי אור א"ס למטה

Or as in "And Havayah descended upon Mount Sinai": there was a revelation of the Infinite Light below,

שלא ע"י הזדככות הכלים עצומה כל כך ע"ד הנ"ל דעליות העולמות שהבריאה נכלל בבחי' אצילות ממש אלא שיוכל להיות גילוי אצילות בבריאה כמו שהבריאה היא בחי' בריאה. כי הוא ית' כל יכול.

not through so tremendous a refinement of the vessels, in the manner mentioned above of the ascent of the worlds, in which Beriah is included in the actual level of Atzilus; rather, there can be a revelation of Atzilus in Beriah as Beriah is, at the level of Beriah. For He, blessed be He, is all-capable.

37 ועד"ז ג"כ יוכל להיות גילוי אור א"ס הסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] בבחי' מלמעלה למטה. וזהו ענין המשל שהעליון יורד למטה כו'.

In the same way there can also be a revelation of the Infinite Light, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), within the light that fills all worlds (memalei kol almin), from above to below. And this is the analogy of the upper one going down, etc.

ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין שיהיה לעתיד בי' הבחינות שיהיה עליות העולמות מלמטה למעלה שהתחתון יעלה למעלה וגם יהיה גילוי ע"ד מלמעלה למטה שהעליון יורד למטה ושניהם כאחד טובים

And the Holy One, blessed be He, said, "Let it be like this and like this": in the Time to Come there will be both: there will be the ascent of the worlds from below to above, the lower one rising up, and there will also be revelation in the manner of from above to below, the upper one coming down; "and both alike are good"

(כי יש מעלה בכל אחד משני בחינות כי הנה ע"י עליות העולמות שהתחתון מזדכך כ"כ [כל כך] הזדככות עצומה להיות כפי' בחי' העליון הרי ע"ז נמצא מתאחד יותר עם גילוי האור ע"ד איהו וחיוהי חד ממש וכיחוד כלים דאצילות עם האורות.

(for each of the two has an advantage. Through the ascent of the worlds, in which the lower is refined with so tremendous a refinement as to be like the level of the upper, it is thereby more united with the revelation of the light, in the very manner of "He and His life-forces are one," and like the union of the vessels of Atzilus with the lights.

משא"כ בירידת העליון למטה כיון שהכלי לא נזדכך הזדככות עצומה כהנ"ל א"כ אף שעכ"ז [שעם כל זה] נמשך בו גילוי אור העליון ממש כי הוא יתי כל יכול. מ"מ אין הגילוי אור מתייחד כ"כ [כל כך] עם הכלי ע"ד איהו וחיוהי וגרמוהי חד כו'

Whereas in the descent of the upper one below, since the vessel has not been refined with so tremendous a refinement as above, then, even though the revelation of the actual supernal light is nevertheless drawn into it, for He, blessed be He, is all-capable, nevertheless the revealed light is not so united with the vessel, in the manner of "He and His life-forces and His vessels are one," etc.

ויש מעלה ג"כ בירידת האור למטה ע"ד שנתבאר במ"א ע"פ והתהלכתי בתוככם כי גם בענין ההשגה יש חילוק

And there is also an advantage in the descent of the light below, as was explained elsewhere on the verse "And I will walk among you": for in the matter of comprehension, too, there is a difference.

כי כשיתגלה גילוי גדול כזה שיוכל להתגלות אור הסוכ"ע לגוף ממש מבלי הזדככות עצומה כ"כ [כל כך] שע"ד עליות העולמות צריך מקור שרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר בכדי שיוכל לבא לירד ולהשתלשל הגילוי למטה בגוף ממש

For when so great a revelation is revealed that the light that encompasses all worlds can be revealed to the actual body without so tremendous a refinement as in the ascent of the worlds, the source and root of the revelation must be from a higher place, so that the revelation can come down and descend by stages below, into the actual body.

וא"כ גילוי סובב בממלא אז ההשגה שמשיגין למטה הוא נמשך שרשו ממקום גבוה יותר מן מה שמשיגין בעליות ממלא לסובב היינו כשיזדכך הגוף לעלות למרום ע"ד הזיכוך דעליית העולמות ממש

If so, in the revelation of sovev within memalei, the comprehension attained below has its root drawn from a higher place than what is comprehended in the ascent of memalei to sovev, that is, when the body will be refined to rise on high, in the manner of the refinement of the actual ascent of the worlds;

כי אז א"צ [אין צריך / אינו צריך] להיות הגילוי ממקום גבוה כ"כ [כל כך] כמו שרש הגילוי שמלמעלה למטה וכידוע שמה שמקור שרשו ממקום גבוה יותר יוכל לבא ולהתגלות למטה יותר.

for then the revelation need not be from so high a place as the root of the revelation that is from above to below. As is known, whatever has its source and root in a higher place can come and be revealed further below.

ועד"ז י"ל [יש לומר] מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער לידת המוחין פ"ב [פרק ב'] בפי' ושמתי כדכד שכתר דנוק' [דנוקבא] נמשך משני שלישים של ת"ת [תפארת] דז"א שהם ב"פ [ב' פעמים] כד ב' שלישין דשם ע"ב [שם ע"ב] כו'

Along these lines one can explain what is written in Etz Chaim, Sha'ar Leidas HaMochin, chapter 2, on the meaning of "And I will make your windows of kadkod": that the Keser of Nukva is drawn from two thirds of the Tiferes of Z'eir Anpin, which are twice kad (24), two thirds of the Name Av (72), etc.

ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בראשית בדרוש ארבעה שנכנסו לפרדס ובפ' חיי שרה ע"פ ותמלא כדה והרמ"ז [והרב משה זכות] בפ' וירא על דף צ"ז ע"ב כ' [כתב] וז"ל [וזה לשונו] וניתקן כתר דידה שמאיר גם משליש העליון דת"ת [דתפארת] בסוד ושמתי כדכד כו'

See the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Bereishis, in the discourse on the four who entered the Pardes [the "orchard" of the Torah's mysteries], and in Parshas Chayei Sarah on the verse "and she filled her pitcher (kadah)"; and the Ramaz on Parshas Vayera, on p. 97b, wrote, and these are his words: "And her Keser is rectified, which shines also from the upper third of Tiferes, in the mystery of 'And I will make your windows of kadkod,'" etc.

וכ"כ [וכן כתב] בהג"ה [בהגהה] באוצ"ח [באוצרות חיים] (דנ"ח ע"א) דפי' ושמתי כד כד הם ב' שלישים העליונים דת"ת [דתפארת] לבד שליש התחתון כו'

And so it is written in a gloss in Otzros Chaim (p. 58a): the meaning of "And I will make your windows kad kad" is the two upper thirds of Tiferes, apart from the lower third, etc.)

ועמ"ש בפ' ויגש בענין שלש מטמוניות הטמין יוסף כו' ואחת גנוזה לצדיקים לע"ל [לעתיד לבוא] דהיינו שליש העליון כו'

See what is written in Parshas Vayigash on the three treasures that Yosef hid, etc., "and one is stored away for the righteous in the Time to Come," which is the upper third, etc.

וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ פקודי ע"פ מה רב טובך כו' עכ"פ [על כל פנים] הפי' הוא שהכתר דנוק' [דנוקבא] יומשך לעתיד משני בחינות עליונות.

And see the Ramaz at the beginning of Parshas Pekudei, on the verse "How great is Your goodness," etc. At any rate, the meaning is that the Keser of Nukva will be drawn in the Time to Come from two higher levels.

והענין ע"ד מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ולכן יש בו מב' הבחי' א' בחי' תחתונה שבמאציל ב' שרש הנאצלים.

The point is along the lines of what is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3: that Keser is the intermediary between the Emanator and the emanated beings, and therefore it has in it both levels: first, the lowest level of the Emanator; second, the root of the emanated beings.

38 והנה כמ"כ [כמו כן] עד"ז בכתר דנוק' [דנוקבא] שנמשך מת"ת [מתפארת] דז"א יש בו ג"כ כעין שני הבחי' הנ"ל.

Now, likewise, in the same way, the Keser of Nukva, which is drawn from the Tiferes of Z'eir Anpin, also has in it something like the two levels mentioned above.

וזהו ענין שנחלק ת"ת [תפארת] דז"א לג' שלישין היינו שליש התחתון הוא בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] שבו

And this is why the Tiferes of Z'eir Anpin is divided into three thirds: the lower third is the level of Netzach, Hod and Yesod within it,

שבחי' זו יומשך לעתיד בבחי' פנימית והתגלות במל' והב' שלישין העליונים היינו חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] מהם נעשים ב' בחי' הכתר דנוק' [דנוקבא] וע"ז נאמר ושמתי כד כד.

and this level will be drawn in the Time to Come as an inner dimension (pnimiyus) and revelation in Malchus; and from the two upper thirds, that is, Chochmah, Binah and Daas, Chesed, Gevurah and Tiferes, the two levels of the Keser of Nukva are made. Of this it is said, "And I will make your windows kad kad."

39 וענין ג' בחינות אלו יש להבין ע"ש שנתבאר במ"א בענין שלש פעמים קדוש בביאור ע"פ אחרי הוי' אלקיכם ועמ"ש סד"ה יחיינו מיומים.

The matter of these three levels can be understood in light of what was explained elsewhere on the three times "holy," in the explanation of the verse "After Havayah your G-d [you shall walk]." And see what is written at the end of the discourse beginning "He will revive us after two days."

וזהו ג"כ ענין הב' כתרים שקבלו ישראל בסיני אלא שי"ל [שיש לומר] שהן היו מב' שלישין התחתונים ולעתיד הוא שיתגלה שליש העליון כו'

And this is also the matter of the two crowns that Israel received at Sinai; except that it can be said that those were from the two lower thirds, and in the Time to Come the upper third will be revealed, etc.

והנה עכ"פ [על כל פנים] בכתר דנוק' [דנוקבא] יהיו ב' הבחי' שהא' הוא כענין בחי' תחתונה שבמאציל. והב' כענין שרש הנאצלים.

At any rate, in the Keser of Nukva there will be the two levels: the first like the lowest level of the Emanator, and the second like the root of the emanated beings.

ושרשן מבי' הבחי' שבכתר הכללי שהן ע"י [עתיק יומין] ואי"א כו'. ועמ"ש בד"ה ויקח קרח בתחלתו. והיינו שמשם נמשך ב' בחי' התגלות הנ"ל דסובב בממלא וממלא בסובב.

And their root is from the two levels in the general Keser, which are Atik Yomin [the Ancient of Days] and Arich Anpin [the Long Countenance], etc. See what is written in the discourse beginning "And Korach took," at its start. That is, from there are drawn the two kinds of revelation mentioned above, of sovev within memalei and memalei within sovev.

40 והנה לפמשנ"ת [לפי מה שנתבאר] לעיל שלהיות התגלות סובב בממלא צריך מקור שרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר צ"ל דהמשכה זו הוא מבחי' העליונה שבכתר.

Now, according to what was explained above, that for there to be a revelation of sovev within memalei the source and root of the revelation must be from a higher place, it must be said that this drawing-down is from the higher level within Keser.

וצ"ע [וצריך עיון] ע"פ מ"ש במ"א דלעתיד יתעלו הגבורות ויהודה יהיה למעלה מבחי' יוסף וגם עפמ"ש [על פי מה שכתוב] סד"ה שובה ישראל עד וגם ופני לא יראו בבחינת המשכה. אבל בבחי' העלאה את פניך הוי' אבקש.

But this needs examination in light of what is written elsewhere, that in the Time to Come the Gevuros will be raised and Yehudah will be above the level of Yosef; and also according to what is written at the end of the discourse beginning "Return, O Israel, unto," that also "but My face shall not be seen" is in the mode of drawing down, but in the mode of raising up, "Your face, Havayah, I will seek."

נמצא בבחי' העלאה יוכל להיות התגלות מבחי' עליונה יותר ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בענין עליות דשבת. וע' מש"ל [מה שכתוב לעיל] בענין שמש הוי"ה ושמש צדקה. וצ"ע [וצריך עיון].

It follows that in the mode of raising up there can be a revelation from a higher level. See what is written in the discourse beginning "You shall keep My Shabbosos," on the ascents of Shabbos; and see what was written above on "the sun of Havayah" and "a sun of righteousness." This needs examination.

41 והנה המשכות אלו הוא ע"י בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית שהם ב' בחי' כד הנ"ל כמ"ש בת"ז [בתיקוני זהר] תיקון כ"ח ועל אלין כ"ד אתוון אתמר ושמתי כד כד שמשותיך.

Now, these drawings-down come through "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," morning and evening, which are the two levels of kad mentioned above, as is written in the Tikkunei Zohar, Tikkun 28: "And of these twenty-four (kad) letters it is said, 'And I will make your windows kad kad.'"

והענין דמבואר במ"א בפי' עושין רצונו של מקום כתר דנוק' [דנוקבא] הוא בחי' בכל מאדך כו'

The point is that it is explained elsewhere, on the meaning of "doing the will of the Omnipresent," that the Keser of Nukva is the level of "with all your might (me'odecha)," etc.

והנה בבחי' בכל מאדך יש ג"כ בחי' רצון ובחי' תענוג והוא הנק' חפץ שהוא פנימית הרצון אהבה בתענוגים בבחי' מאד בלי גבול כענין עיני האדם לא תשבענה כו'.

And in the level of "with all your might" there is also the level of will and the level of delight, which is called desire (chefetz), the inner dimension of will: love with delights, at the level of me'od, without limit, like "the eyes of man are never satisfied," etc.

42 וזהו ענין ב' בחי' כ"ד דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית כי שמחה בצפרא ורננא ברמשא כו'.

And this is the two levels of twenty-four (kad) of "Blessed be the Name...," morning and evening: for "joy in the morning and song in the evening," etc.

וזהו אשת חיל עטרת בעלה אשת חיל דוקא כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דפי' חיל היינו ב"פ [ב' פעמים] כ"ד דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית שע"ז ממשיכים בחי' עט"ב [עטרת בעלה] כו'.

And this is "A woman of valor (eshes chayil) is the crown of her husband": a woman of chayil specifically; as is written in Etz Chaim, chayil (48) means twice twenty-four, the "Blessed be the Name..." of morning and evening, through which the level of "the crown of her husband" is drawn down, etc.

43 ואפשר לומר בפי' עט"ב [עטרת בעלה] שממשיכים ג"כ מהכתר לז"א מבחי' היותר עליונה. וע"ד שבשבועות נמשך לו הכתר מע"י [מעתיק יומין] וא"א ממש כמ"ש במ"א. ועמ"ש מענין בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] סד"ה שמע ישראל.

And one may say, on the meaning of "the crown of her husband," that they also draw down from Keser to Z'eir Anpin, from the highest level; along the lines of [the teaching] that on Shavuos Keser is drawn to him from the actual Atik Yomin and Arich Anpin, as is written elsewhere. And see what is written about "Blessed be the Name…" at the end of the discourse beginning "Hear, O Israel."

וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת קריאת שמע דבק"ש [דבקריאת שמע] של ערבית שרש ההמשכה נמשך מבחי' א"א ובק"ש [ובקריאת שמע] דשחרית נמשך מבחי' עתיק כו' והיינו לפי ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] רננא ברמשא ושמחה בצפרא כנ"ל.

And see Pri Etz Chaim, on the mystical intention of the reading of the Shema: in the evening Shema the root of the drawing-down is drawn from the level of Arich Anpin, and in the morning Shema it is drawn from the level of Atik, etc.; and that accords with the raising of mayin nukvin ("feminine waters"), "song in the evening and joy in the morning," as mentioned above.

(ועמ"ש בפנים בענין זה דשחרית וערבית באופן אחר כי ברישא חשוכא כו' ישת חשך סתרו כו' ומ"ש במ"א עד"ה [על דיבור המתחיל] והיה אור הלבנה כו' ודו"ק [ודוק])

(See what is written in the main text on this matter of morning and evening in another way: for "first darkness," etc., "He made darkness His hiding place," etc.; and what is written elsewhere on the discourse beginning "And the light of the moon shall be," etc.; and consider this carefully.)

וזהו ג"כ ענין באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שהכח שיש לאתעדל"ת [לאתערותא דלתתא] להיות בה ועל ידה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] היינו ע"י שמתחלה נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מאליו מלמעלה למטה

And this is also the meaning of "through an arousal from below (isarusa dilesata), an arousal from above (isarusa dile'eila)": the power that the arousal from below has, that in it and through it there is an arousal from above, comes from this: that first an arousal from above is drawn of itself, from above to below,

והוא הנותן כח ועוז לאתעדל"ת [לאתערותא דלתתא] שהיא בחי' מלמטה למעלה להיות בה ועל ידה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] וגילוי אור כו':

and it is what gives power and strength to the arousal from below, which is the level of from below to above, so that in it and through it there is an arousal from above and a revelation of light, etc.

44 קיצור

Summary

45 (א) ענין נוח לו לאדם שלא נברא ועיין מזה בעה"ק [בעבודת הקודש] (ח"ב [חלק ב'] פכ"ב) הובא בשל"ה [בשני לוחות הברית] בהקדמת בית ישראל (דף כ"א ע"ב כ"ב ע"א).

(1) The matter of "it is more comfortable for man not to have been created." See on this Avodas HaKodesh (Part II, chapter 22), quoted in the Shelah in the introduction Beis Yisrael (pp. 21b–22a).

ובעקדה פ' בראשית (שער ח') ובעקרים (מ"ד [מאמר ד'] ס"פ כ"ט) נדחק בזה. ובעה"מ [ובעמק המלך] (שער קרית ארבע פנ"ה) ג"כ נדחק בזה.

The Akeidah on Parshas Bereishis (Sha'ar (Gate) 8) and the Ikkarim (Essay 4, end of chapter 29) struggled with this; and Emek HaMelech (Sha'ar Kiryas Arba, chapter 55) also struggled with this.

אך הנה הנשמות הן נמשכו מפנימית הכלים דע"ס [דעשר ספירות]. ופי' כלים היינו עצם בחי' חכמה וחסד.

But the souls were drawn from the inner dimension (pnimiyus) of the vessels of the Ten Sefiros. And "vessels" means the very essence of the level of Chochmah and Chesed,

משא"כ האור והנשמה הנמשך בהן מאור א"ס הוא בחי' דלאו מכל אלין מדות כלל:

whereas the light and soul drawn into them from the Infinite Light (Or Ein Sof) is the level of "not of any of these attributes at all."

(ב) וזהו ענין נשמה שנתת בי טהורה היא מלשון כעצם השמים לטוהר ואח"כ אתה בראתה. ועמ"ש בד"ה הים ראה וינוס ועל זה הוא החקירה אם נוח לו לאדם שנברא היינו שירד מבחי' טהורה היא לבחי' בראת' [בראתה] יצרתה נפחת' [נפחתה] בי דהיינו מכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאצי' לבי"ע עד שיתלבש בגוף

(2) And this is the meaning of "the soul You have placed in me is pure," from the term "like the very heavens in clearness"; and afterwards, "You created it." See what is written in the discourse beginning "The sea saw and fled." And this is what the inquiry is about, whether it is more comfortable for man to have been created: that is, that [his soul] descended from the level of "it is pure" to the level of "You created it, You formed it, You breathed it into me," that is, from the vessels of the Ten Sefiros of Atzilus to Beriah, Yetzirah and Asiyah, until it is clothed in a body.

כי ירידה זו צורך עלייה גדולה היא שעי"ז יתעלו לבחי' קדש שלמעלה מבחי' טהורה היא וכמ"ש ואנשי קדש תהיון לי והוא לבחי' אור א"ס ממש שלמעלה מבחי' הכלים.

For this descent is for the sake of a great ascent: through it they will rise to the level of "holy," which is above the level of "it is pure," as it is written, "And you shall be holy people to Me"; and that is to the level of the actual Infinite Light, which is above the level of the vessels.

46 והיינו ע"י תשובה ומע"ט [ומעשים טובים] שעי"ז ממשיך בחי' סוכ"ע מה שאינו מתלבש בכלים ועמ"ש מענין עלייה זו בד"ה זכור ושמור בדבור אחד והכח הזה במצות מעשיות דוקא כי נעוץ תחלתן בסופן. ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה שבת שבתון:

And that is through teshuvah and good deeds, through which one draws down the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), that which is not clothed in vessels. See what is written about this ascent in the discourse beginning "'Remember' and 'Keep' in a single utterance." And this power is in the practical mitzvos specifically, because "their beginning is wedged in their end." See what is written about this also in the discourse beginning "A Shabbos of complete rest."

47 (ג) והנה האבנים טובות גידולם מהכוכבים וזהו ענין ויקח מאבני המקום שהם י"ב וכמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרל"א ע"ב)

(3) Now, precious stones grow from the stars; and this is the meaning of "And he took of the stones of the place," which were twelve, as is written in Zohar I, Vayechi (p. 231b).

וע' במא"א [במאורי אור] אות אלף סעיף ד' בענין אבנים ובאות כ' [כתב] ס"ב בענין כוכב.

And see Me'orei Or, letter alef, section 4, on stones, and letter kaf, section 2, on "star."

ודרך כלל יש בהם ב' בחינות שהם וישפה אור ישר ואור חוזר ועמ"ש מענין או"י [אור ישר] ואו"ח [ואור חוזר] בד"ה אז ישיר ישראל כו' עלי באר בענין מעין גנים במ"ח:

In general there are two kinds among them, shoham and yashfeh, direct light and reflected light. See what is written about direct light and reflected light in the discourse beginning "Then Israel sang," etc., "Rise up, O well," on the matter of "a fountain of gardens, a well of living waters."

48 (ד) וזהו להוי כדין וכדין שיהיה ב' הבחינות שיהיה עליות העולמות דהיינו הזדככות העולמות ועמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו ויהיה גם כן המשכה מלמעלה למטה ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו גבי אלקי כל הארץ יקרא.

(4) And this is "Let it be like this and like this": there will be both levels. There will be the ascent of the worlds, that is, the refinement of the worlds; see what is written about this in the discourse beginning "You shall keep My Shabbosos." And there will also be drawing down from above to below; see what is written at the end of the discourse beginning "For the mountains may depart," on "He shall be called the G-d of all the earth."

וזהו ושמתי כד כד שמשותיך. שזהו ב"פ [ב' פעמים] כ"ד אתוון דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית ועיין במא"א [במאורי אור] אות דל"ת סל"ג ועיין ברבות באיכה על פסוק העיר רבתי עם

And this is "And I will make your windows kad kad": this is twice the twenty-four letters of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," morning and evening. See Me'orei Or, letter dalet, section 33; and see the Midrash Rabbah on Eichah, on the verse "the city that was great with people":

נזכר הרבה בחי' כ"ד ושרשן מן כ"ד צרופי אדני ועיין מה שכתוב על פסוק ועתה יגדל נא כח אדני:

many aspects of twenty-four are mentioned there, and their root is in the twenty-four permutations of [the Name] Ado-nai. And see what is written on the verse "And now, let the power of Ado-nai be great."

49 ה ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמנו וגמרו דנוח לו לאדם שלא נברא והיה נשאר בבחי' טהורה היא ומ"ש והנה טוב מאד לק"מ [לא קשה מידי].

5. Nevertheless, they took a vote and concluded that it is more comfortable for man not to have been created and to have remained at the level of "it is pure." And as for what is written, "and behold, it was very good," there is no difficulty.

דהנה בלא"ה [בלאו הכי] צ"ל זה הפסוק שהרי אנו רואים בבריאת הנבראים הצח"מ [הצומח חי מדבר] שיש מהן שנבראו לא בשביל עצמן לבד כ"א בשביל לשמש דאדם.

For this verse must be [explained] even without this. For we see, in the creation of the vegetative, animal and speaking creatures, that some of them were created not for their own sake alone but to serve man.

כמו בריאת הסוסים הוא בשביל שיהיה האדם רוכב עליו ויהיה נושא בני אדם א"כ נברא רק בדרך טפל לגבי העיקר והרבה נבראים רובם כיוצא בו.

For example, the creation of horses is so that man should ride on them and they should carry people; if so, [the horse] was created only as secondary to the main thing; and many created beings, most of them, are like it.

50 והרי כתיב את כל אשר עשה והנה טוב מאד.

Yet it is written, "all that He had made, and behold, it was very good."

והענין כי גם להסוס מגיע תועלת ותיקון ממה שהוא מרכבה להאדם הן בגשמיות שהאדם מספיק לו מזונו בטוב והעיקר ברוחניות שהחיות שבו מתברר ע"ז ואצ"ל [ואין צריך לומר] בהמאכל שהאדם אוכל שנכלל בפנימית ממש.

The point is that the horse too gains benefit and rectification from its being a mount for man: both physically, for man provides it with its food well, and chiefly spiritually, for the life-force within it is refined through this; and needless to say the food that a person eats, which is absorbed into his very inner being.

51 וכמו הלבושים שהאדם נושא. אבל מ"מ עיקר המכוון בבריאת הסוס עד"מ אינו בשביל התועלת המגיע לו כ"א זהו דרך טפל כדי שלא לקפח שכר כל בריה אלא המכוון בבריאתו הוא בשביל טובת האדם.

And likewise the garments that a person wears. Nevertheless, the main intent in the creation of the horse, for example, is not the benefit that comes to it; that is only secondary, so as not to withhold the reward of any creature. Rather, the intent in its creation is the good of man.

וגדולה מזו מצינו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ כי זה כל האדם כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה בפ"ק [בפרק קמא] דברכות (ד"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) והאריך בזה הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] בהקדמתו לפי' המשניות.

And we find even more than this: on the verse "For this is the whole of man," our Sages, of blessed memory, said, "The whole world was created only to be a companion to this one," in the first chapter of Berachos (p. 6, end of side b); and the Rambam elaborated on this in his introduction to the Commentary on the Mishnah.

(ועיין מזה בכוזרי מ"א [מאמר א'] סי' צ"ה וסי' ק"ג וסי' קי"א ובמ"ב סי' י"ד וסי' מ"ד).

(See on this the Kuzari, Essay 1, sections 95, 103 and 111, and Essay 2, sections 14 and 44.)

ועיין ברבות במדבר פרשה ג' א"ר [אמר רבי] לוי אתה מוצא דברים הרבה ברא הקב"ה בעולם ובירר לו אחד מהן ברא הקב"ה ז' ימים ובחר בשבת כו' ע"ש ובפ' אחרי ר"פ כ"ב

And see the Midrash Rabbah on Bamidbar, section 3: "Rabbi Levi said: You find that the Holy One, blessed be He, created many things in the world and chose one of them for Himself: the Holy One, blessed be He, created seven days and chose Shabbos," etc.; see there; and in Parshas Acharei, at the beginning of section 22.

ואם כן הוא בנבראים עצמן עאכ"ו [על אחת כמה וכמה] בנבראים לגבי הבורא. דמקרא מלא כתיב ולכבודי בראתיו.

And if this is so among the created beings themselves, how much more so with the created beings in relation to the Creator. For an explicit verse states, "And for My glory I created him."

52 וכתיב כל פעל ה' למענהו. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ו דאבות כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו

And it is written, "Havayah made everything for His own sake." And as our Sages, of blessed memory, said at the end of chapter 6 of Avos: "Everything the Holy One, blessed be He, created, He created only for His glory."

א"כ תכלית המכוון בבריאת האדם אינו בשביל האדם עצמו לבד אף שבאמת עלייתו נפלאה מאד. עכ"ז [עם כל זה] לא זו לבד הוא תכלית המכוון כ"א לכבודו ית'.

If so, the ultimate intent in the creation of man is not for the sake of man himself alone. Although in truth his ascent is very wondrous, nevertheless this alone is not the ultimate intent, but rather His glory, blessed be He.

53 ולהיות ישמח ה' במעשיו לויתן זה יצרת לשחק בו. וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] במשנה סוף קדושין שהם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני.

And so that "Havayah will rejoice in His works"; "this Leviathan You formed to play with." And this is what our Sages, of blessed memory, said in the Mishnah at the end of Kiddushin: "They were created only to serve me, and I was created to serve my Maker."

הרי כמו שבריאת הבעלי חיים הוא רק דרך טפל בשביל לשמש את האדם אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] יש להן שכר טוב על זה. כך עד"ז בריאת האדם הוא לכבודו ית' ולכן נאמר לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי.

So, just as the creation of the animals is only secondary, to serve man, except that they nevertheless have a good reward for it, so too, in the same way, the creation of man is for His glory, blessed be He. And therefore it is said, "To a mare among Pharaoh's chariots have I likened you, My beloved."

54 ועמ"ש מזה בשיר השירים סד"ה לסוסתי ברכבי. ועד"ז אמרו ברבות ר"פ דברים. כדבורים היו בני מה הדבורה הזאת כל מה שהיא מסגלת מסגלת לבעליה כך כל מה שישראל מסגלין מצות ומעשים טובים הם מסגלין לאביהם שבשמים.

See what is written about this in Shir HaShirim, at the end of the discourse beginning "To a mare among chariots." And along these lines they said in the Midrash Rabbah at the beginning of Devarim: "My children were like bees: just as this bee, everything it gathers, it gathers for its owner, so everything that Israel gather, mitzvos and good deeds, they gather for their Father in heaven."

והי"ע [וזהו ענין] התענוג עליון שעשוע המלך בעצמותו מקיום התורה והמצות.

And this is the supernal delight, the delight of the King in His very essence from the fulfillment of the Torah and the mitzvos.

55 ומ"מ להאדם מגיע שכר טוב לאין קץ וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב [בעולם הבא] מכל חיי העוה"ז.

Nevertheless, man receives a good reward without end, as our Sages, of blessed memory, said: "Better one hour of serenity in the World to Come than all the life of this world."

אך עכ"ז [עם כל זה] זהו בחי' טפל לגבי שעשוע המלך בעצמותו. ולכן נמשל המשכה זו לבחי' ושער רישיה

Yet even so, this is the level of something secondary compared with the delight of the King in His very essence. Therefore this drawing-down is likened to the level of "and the hair of His head":

כמו שאין ערוך השערות לגבי עצם המוח עד"מ כך אין ערוך גילוי התענוג ושכר מצוה הנמשך ומתגלה לנשמות לגבי עצם תענוג העליון שהיא עצם המצוה.

just as, by way of analogy, the hairs bear no comparison to the essence of the brain, so the revelation of delight and the reward of a mitzvah that is drawn down and revealed to the souls bears no comparison to the essence of the supernal delight, which is the essence of the mitzvah.

56 ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא]. וזהו שנמנו וגמרו שנוח לו לאדם שלא נברא. ולא אמרו ח"ו [חס ושלום] טוב לו שלא נברא.

Therefore, "better one hour of teshuvah and good deeds in this world than all the life of the World to Come." And this is why they took a vote and concluded that it is more comfortable for man not to have been created; and they did not say, G-d forbid, that it is good for him not to have been created.

דזה א"א לומר שהרי הירידה והבריאה מבחי' טהורה היא לבחי' בראת יצרת נפחת בי היא בשביל עלייה גדולה ונפלאה לאין קץ לבחי' קדש העליון שלמעלה מעלה ממדרגת טהורה כנ"ל

For that is impossible to say, since the descent and creation from the level of "it is pure" to the level of "You created, You formed, You breathed into me" is for the sake of a great and infinitely wondrous ascent, to the level of the supernal "holy," which is far, far above the rank of "pure," as mentioned above.

ולכן נאמר אמרו צדיק כי טוב. מה רב טובך אשר צפנת ליראיך.

And therefore it is said, "Say of the righteous that he is good"; "How great is Your goodness that You have hidden away for those who fear You."

אלא שעכ"ז [שעם כל זה] לא זה לבד הוא תכלית המכוון בבריאתו. אלא שיהיה בבחי' לסוסתי ברכבי כו' וכדבורה הזאת כו' כנ"ל ולא יעבוד לגרמיה ולקבל פרס.

But even so, this alone is not the ultimate intent in his creation, but rather that he be at the level of "To a mare among chariots," etc., and like this bee, etc., as mentioned above, and not serve for his own sake and to receive a reward.

57 וע"כ אמרו שנוח וקל הי' [היה] לו שלא נברא אף שישאר בבחי' טהורה היא משיכנס בתוך המלחמה עצומה עם היצה"ר [היצר הרע] ולואי שתהא יציאתו כביאתו.

Therefore they said that it would have been comfortable and easy for him not to have been created, even though he would remain at the level of "it is pure," rather than enter into the tremendous war with the evil inclination, and "would that his leaving be like his coming."

ולכן עכשיו שנברא יפשפש במעשיו דהיינו שידע שנברא לכבודו ית' לשמש את קונו כו' ואזי יזכה לרב טוב הצפון כו'. ועתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו':

And therefore, now that he has been created, "let him examine his deeds": that is, let him know that he was created for His glory, blessed be He, to serve his Maker, etc.; and then he will merit the great goodness that is hidden away, etc. "And in the future the righteous will have 'holy' said before them," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 8

וכל בניך למודי הויי ורב שלום בניך וגו'

"And all your children shall be taught by Havayah"

◇

1 וכל בניך למודי הויי ורב שלום בניך וגו'. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך כו' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך

"And all your children shall be taught by Havayah, and great shall be the peace of your children," etc. Our Sages, of blessed memory, said: Torah scholars increase peace in the world, as it is said, "And all your children," etc., "and great shall be the peace of your children": do not read banayich ("your children") but bonayich ("your builders")

(כדאיתא בגמרא סוף מסכת ברכות וסוף יבמות ועיין על פסוק זה ברבות ס"פ ויגש בשלח ר"פ כי"א תצוה פ' ל"ח וע"ש.

(as is found in the Gemara at the end of Tractate Berachos and at the end of Yevamos; and on this verse see the Midrash Rabbah at the end of Parshas Vayigash; Beshalach, at the beginning of chapter 21; Tetzaveh, chapter 38, and see there;

נשא קרוב לס"פ י"א גבי וישם לך שלום ס"פ כי תצא ובסוף מדרש אסתר זח"ב [זהר חלק ב'] תרומה קס"ט סע"ב [סוף עמוד ב] ח"ג [חלק ג'] אמור צ"א ב' אחרי דס"ב א' ס"ד ב' צ"ו ב').

Naso, near the end of chapter 11, regarding "and grant you peace"; at the end of Ki Seitzei; and at the end of Midrash Esther; Zohar Part II, Terumah, 169, end of side b; Part III, Emor, 91b; Acharei, page 62a, 64b, 96b).

וצ"ל למה הוצרכו להוכיח זה ממה שאמרו אל תקרי בניך אלא בוניך הא גם מהכתיב בניך למודי הויי יש להוכיח כן דקאי על ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] שהן הן למודי הויי והן הן מרבים שלום.

We need to understand why they had to prove this from what they said, "Do not read banayich but bonayich." It could be proved also from what is written, "your children [shall be] taught by Havayah," which refers to Torah scholars: it is they who are "taught by Havayah," and it is they who increase peace.

ויש להקדים מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] פ"ז [פרק ז'] דב"מ [דבבא מציעא] (דף פ"ה ב') ע"פ על מה אבדה הארץ כו' על עזבם את תורתי (בירמיה סי' ט') דהיינו על שלא ברכו בתורה תחלה

First we should preface with the saying of our Sages, of blessed memory, in chapter 7 of Bava Metzia (page 85b), on the verse "Why did the land perish," etc., "because they forsook My Torah" (in Jeremiah, chapter 9): that is, because they did not first bless over the Torah.

ופי' שלא ברכו בתורה אין ר"ל [רוצה לומר] שלא ברכו ברכת התורה ח"ו [חס ושלום] דודאי א"א לומר כן אך כי פי' ברכו מלשון המשכת בריכה

And the meaning of "they did not bless over the Torah" is not that they did not recite the blessing of the Torah, G-d forbid, for that certainly cannot be said; rather, berachu ("they blessed") is meant in the sense of drawing [from] a pool (bereichah):

והיינו להמשיך בחי' המשכת ברכה ושפע בתוך התורה

that is, to draw down the level of a drawing-down of blessing and flow into the Torah

(ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות מענין פותח בברוך וחותם בברוך ובד"ה נר חנוכה כו' ומזוזה וסד"ה זאת חקת התורה)

(see what is written in the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," on the matter of "opening with 'Blessed' and closing with 'Blessed'"; in the discourse beginning "The Chanukah lamp," etc., "and mezuzah"; and at the end of the discourse beginning "This is the statute of the Torah").

והיינו ע"י התפלה שקודם לימוד התורה וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ יונתי בחגוי בענין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כו' וכמ"ש בק"ש [בקריאת שמע] ואהבת תחלה ואח"כ ודברת בם כו'.

And this is through the prayer that precedes the study of Torah, as is explained elsewhere, in the explanation on the verse "My dove, in the clefts of the rock," on the matter of "about my prayer, that it be adjacent to my bed," etc.; and as is written in the Shema: first "And you shall love," and afterwards "and you shall speak of them," etc.

וביאור הענין הנה פי' וענין למודי ה' הפי' שהם מקבלים ומלומדים משם הוי' וע"ד מ"ש ודברי אשר שמתי בפיך וכמאמר המגיד להבי"י [להבית יוסף] אני המשנה המדברת בפיך.

The explanation of the matter: the meaning and sense of "taught by Havayah" is that they receive from, and are taught by, the Name Havayah; along the lines of what is written, "and My words that I have put in your mouth," and as the Maggid [the heavenly teacher] said to the Beis Yosef [Rabbi Yosef Karo], "I am the Mishnah that speaks in your mouth."

2 והענין דהנה פי' ד' אותיות שם הוי' יו"ד הוא בחי' חכמה וההי' הוא בחי' בינה כו'

The matter is this. The meaning of the four letters of the Name Havayah: the yud is the level of Chochmah (wisdom), and the hei is the level of Binah (understanding), etc.

והנה איתא בת"ז [בתיקוני זהר] ועל אלין תרין כתיב הנסתרות להי' אלקינו שהם י"ה שהם נק' נסתרות והנגלות ו"ה כו' וכ"ה עוד בתיקון עשירי דחכמה ובינה אינון נסתרות במוחא וליבא ברחימו ודחילו.

Now it is found in the Tikkunei Zohar: "And concerning these two it is written, 'The hidden things belong to Havayah our G-d'"; these are yud-hei, which are called "the hidden things," and "the revealed things" are vav-hei, etc. And so it is also in the Tenth Tikkun: that Chochmah and Binah are "hidden" in the mind and the heart, in love and awe.

3 ו"ה הן נגלות תורה ומצות כו' ועמ"ש מזה בד"ה החלצו מאתכם. נמצא בחי' י"ה שייך בבחי' התפלה שעיקרה אהוי"ר [אהבה ויראה] שנמשכו מבחי' י"ה.

Vav-hei are "the revealed things": Torah and mitzvos, etc. (See what is written on this in the discourse beginning "Arm from among you.") It follows that the level of yud-hei pertains to the level of prayer, whose essence is love and awe, which are drawn from the level of yud-hei.

והענין כי עיקר ענין התפלה הוא ענין ההתבוננות. והיינו בשתים לפניה להתבונן איך שהשרפים אומרים קדוש כו' והאופנים ברעש גדול

The matter is that the essence of prayer is contemplation; that is, in the two [blessings] before it [the Shema], to contemplate how the Seraphim say "Holy," etc., and the Ofanim [a class of angels], "with a great noise."

והענין כי פי' קדוש לשון הבדלה בערך דהיינו כי מה שהוא יתי' מחיה את העולם אינו כדמיון הנשמה שמחיה את הגוף שמתפעלת ומקבלת שינויים ממקרי הגוף לפי שמלובשת ממש בתוך הגוף

The matter is that "holy" (kadosh) denotes being set apart, beyond comparison. That is: the way He, may He be blessed, gives life to the world is not like the soul, which gives life to the body and is affected by, and undergoes changes from, what befalls the body, because it is actually enclothed within the body.

אבל הקב"ה אע"פ [אף על פי] שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא מ"מ הוא ית' קדוש ומובדל מהם לפי שהעולמות נבראו ונמצאו ממנו ית' שלא בדרך עילה ועלול שהוא בחי' יש מיש שבזה שייך תפיסא והתלבשות העילה בעלול אלא נתהוו בבחי' יש מאין

But the Holy One, blessed be He: although it is said, "The heavens and the earth I fill," nevertheless He, may He be blessed, is holy and set apart from them, because the worlds were created and brought into existence from Him, may He be blessed, not by way of cause and effect, which is the level of something from something, in which there is a grasp and an enclothing of the cause in the effect; rather, they came into being as something from nothing (yesh me'ayin).

וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שאפי' חכמה עילאה התהוות' [שאפילו] [התהוותה] בבחי' יש מאין

As it is written, "And wisdom (Chochmah) is found from nothing (ayin)": for even the supernal Chochmah came into being as something from nothing.

ולכן נק' החכמה יו"ד דשם הוי' מפני שהתהוותה ע"י צמצום שנמשך רק בחי' יו"ד כו' וזהו כי בי"ה ה' צור עולמים

Therefore Chochmah is called the yud of the Name Havayah, because it came into being through a tzimtzum (contraction), in which only the level of a yud was drawn forth, etc. And this is [the meaning of] "For by Kah, Havayah [is] the Rock of the worlds";

כי כדי להיות התפשטות החיות והתהוות איזה הארה צ"ל תחלה בחי' יו"ד שהוא צמצום

for in order for there to be an expansion of the life-force and the coming into being of any glimmer, there must first be the level of the yud, which is tzimtzum.

שמא"ס ב"ה בעצמו לא היו העולמות יכולים לקבל כלל ולא היה יכול להתהוות יש מאין אלא ע"י צמצום שזהו היו"ד ואח"כ נמשך ה' שהוא שנתפשט הארה זו המצומצמת להיות סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] כו'

For from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, the worlds could not receive at all, and something could not come into being from nothing, except through tzimtzum, which is the yud. Afterwards the hei is drawn forth, which is that this contracted glimmer spread out to become the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin), etc.

וזהו שאומרים השרפים קדוש כו' הוי' צבאות כו' שהוא ית' קדוש ומובדל וכדי שיהיה התהוות צבאי צבאות הוא יש מאין ע"י יו"ד צמצום כו' כנ"ל.

And this is what the Seraphim say: "Holy," etc., "Havayah of hosts," etc.: that He, may He be blessed, is holy and set apart; and in order for the hosts upon hosts to come into being, it is something from nothing, through the yud, tzimtzum, etc., as mentioned above.

4 וביאור הדברים הנה כתיב גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו ואמרז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אימתי גדול ה' כשהוא בעיר אלקינו.

The explanation of these matters: it is written, "Great is Havayah and highly praised in the city of our G-d," and our Sages, of blessed memory, said: When is Havayah great? When He is in the city of our G-d.

פי' עיר אלקינו היינו בחי' צירופי אותיות ע"ד מ"ש בס"י [בספר יצירה] שתי אבנים בונות שני בתים כו'

The meaning of "the city of our G-d" is the level of the combinations of letters, along the lines of what is written in Sefer Yetzirah: "Two stones build two houses," etc.

וע"י ריבוי שינויי הצירופים נעשה ריבוי התחלקות הנבראים וזהו ענין עיר אלקינו ואז שייך בחי' גדולה

Through the many changes in the combinations, the creations come to be divided into a great multiplicity; and this is the meaning of "the city of our G-d." Then the level of greatness applies.

וזהו הללוהו כרוב גודלו פי' רוב הוא בחי' ריבוי התחלקות אורו וזיוו לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה והן הן גבורותיו וצמצומיו הרבים להתחלק כ"כ [כל כך] עד ריבוי רבבות מלאכים ונשמות

And this is [the meaning of] "Praise Him according to the abundance of His greatness": "abundance" is the level of the manifold division of His light and radiance to each and every one according to its own measure. And these are His gevuros (powers of restraint) and His many contractions, by which [the light] is divided so much, down to a multitude of myriads of angels and souls.

ומקור התהוות הדבור הוא מחכמה עילאה ולגבי אור א"ס ב"ה גם החכמה עילאה עצמה היא כעשייה גשמיות ונמשך ע"י יו"ד הוא צמצום עצום הנ"ל (ועמ"ש מכ"ז [מכל זה] בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה).

And the source of the coming-into-being of speech is in the supernal Chochmah; and relative to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, even the supernal Chochmah itself is like physical action, and it is drawn forth through the yud, which is the immense tzimtzum (contraction) mentioned above. (See what is written on all this in the discourse beginning "When Israel put 'we will do' first.")

ומ"מ חו"ב [חכמה ובינה] נקרא עדיין הנסתרות עלמא דאתכסיא סוכ"ע והנגלות היינו ו"ה היינו בחי' המשכה בבחי' הדבור אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו כנ"ל.

Nevertheless, Chochmah and Binah are still called "the hidden things," the hidden world, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and "the revealed things" are vav-hei, that is, the level of drawing-down into the level of speech: "When is He great? When He is in the city of our G-d," as mentioned above.

והנה כמ"כ [כמו כן] באדם חו"ב [חכמה ובינה] אינון נסתרות במוחא ולבא והוא ענין ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה שיתבונן האדם בק"ש [בקריאת שמע] וברכותי' [וברכותיה] והוא בחי' י"ה שבנפש כי הה' הוא בחי' בינה שנק' רחובות הנהר

Now likewise in man, Chochmah and Binah are "hidden in the mind and the heart." This is the contemplation of the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, which a person is to contemplate in the Shema and its blessings; and it is the level of yud-hei in the soul. For the hei is the level of Binah, which is called "the broad expanses of the river" (rechovos hanahar).

כלומר כמו צורת הה' שמתפשטת לאורך ורוחב כך בחי' השגה זאת והתבוננות זו איך שמהווה יש מאין לאין שיעור ושהוא ית' קדוש ומובדל נק' רחובות שבא באורך ורוחב בהשגה שבמוחו

That is to say: just as the shape of the hei spreads out in length and breadth, so this level of comprehension and this contemplation, of how He brings into being something from nothing without measure, and that He, may He be blessed, is holy and set apart, is called "broad expanses" (rechovos), for it comes in length and breadth in the comprehension in one's mind.

ומזה מסתעף התפעלות האהבה בבחי' רצוא דוקא כי בינה ליבא שמבחי' ההתבוננות בהשגה יולד הצמאון ברשפי אש בבחי' רצוא

From this branches out the stirring of love, specifically in the mode of ratzo (running forth); for "Binah is the heart": from contemplation in comprehension is born the thirst, in flashes of fire, in the mode of ratzo.

והוא ענין הה' דשם הוי' ובחי' היו"ד הוא בחי' החכמה כח מה שהוא בחי' השוב שאחרי הרצוא

And this is the hei of the Name Havayah. And the level of the yud is the level of Chochmah, ko'ach mah ("the power of 'what'"), which is the level of shov (returning) that follows the ratzo,

כמאמר הס"י [הספר יצירה] אם רץ לבך שוב לאחד פי' שוב הוא בחי' ביטול במציאות מכל וכל שלמעלה מבחי' התפעלות האהבה ברשפי אש

as Sefer Yetzirah says, "If your heart runs, return to the One." The meaning of "return" (shov) is the level of self-nullification (bittul) of one's existence, utterly and completely, which is above the level of the stirring of love in flashes of fire.

כי התפעלות האהבה נק' יש כי הרי יש מי שמתפעל ובחי' הביטול נק' אין והוא בחי' חכמה כח מ"ה [מה] והיינו בחי' יראה עילאה יראה בושת כמ"ש הן יראת ה' היא חכמה

For the stirring of love is called "something" (yesh), since there is, after all, someone who is stirred; whereas the level of self-nullification is called "nothing" (ayin), and it is the level of Chochmah, ko'ach mah. This is the level of the higher awe, the awe of shame, as it is written, "Behold, the awe of G-d, that is wisdom."

ועוד כי הביטול הוא נמשך מצד בחי' עצמיות אור א"ס שלמעלה מזיו ואור המתלבש בעולמות דלית מחשבה תפיסא בי' [ביה] כלל

Moreover, the self-nullification is drawn from the aspect of the very essence of the Infinite Light, which is above the radiance and light that is enclothed in the worlds, [the essence] that "no thought can grasp at all."

והוא נמצא למטה כמו למעלה כי הלא את השמים ואת הארץ אני מלא ולכן מצד זה נמשך היראה והביטול כו' ולהיות בבחי' שוב כו'

And it is found below just as above, for, "Do I not fill the heavens and the earth?" Therefore it is from this aspect that the awe and the self-nullification, etc., are drawn, and [the capacity] to be in the mode of shov, etc.

משא"כ בחי' הרצוא שהוא האהבה ברשפי אש לצאת מגדרי הגוף וליכלל למעלה בעולמות העליונים הרי עלייה זו היא ליהנות מבחי' הזיו והאור המתלבש בעולמות כו'

This is not so with the level of ratzo, which is the love in flashes of fire, to go out of the confines of the body and be absorbed above in the higher worlds: this ascent is in order to delight in the radiance and light that is enclothed in the worlds, etc.

והכלל הוא דבחי' הרצוא נמשך מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] דמצד בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שייך מעלה ומטה לכן יתכן בחי' רצוא ועלייה ממטה למעלה

The rule is: ratzo is drawn from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), for from the standpoint of the light that fills all worlds there is "above" and "below"; therefore ratzo, an ascent from below to above, is possible.

אבל שוב נמשך מצד בחי' סוכ"ע דקמיה מעלה ומטה שוין כו' וכמ"ש בד"ה וידעת היום

But shov is drawn from the level of the light that encompasses all worlds, before which above and below are equal, etc., as is explained in the discourse beginning "Know this day."

וזהו בחי' י"ה שבנפש דהיינו שבק"ש [שבקריאת שמע] ותפלה צ"ל התכללות ב' מדרגות הללו דרצוא ושוב דהיינו לצאת בבחינת רצוא ולמסור נפשו באחד ואח"כ בבחי' שוב כו'

And this is the level of yud-hei in the soul: in the Shema and prayer there must be an inclusion of these two levels, ratzo and shov; that is, to go out in the mode of ratzo and give over one's soul [in the word] "One," and afterwards in the mode of shov, etc.

וכן אח"כ אחר השוב רצוא ואחר הרצוא שוב כו' וזהו פי' וכל בניך כי הנה בניך בחי' זכר חסדו הוא מדת האהבה שנמשכה מבחי' ההתבוננות

And so too afterwards: after the shov, ratzo, and after the ratzo, shov, etc. And this is the meaning of "And all your children": for "your children" are the level of "He remembered (zachar) His kindness," which is the attribute of love that is drawn from the level of contemplation.

וזהו פי' בינה בן י"ה שבחי' בן ואהבה זו נולד ונמשך מבחי' י"ה (וע' מזה ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' נשא דקכ"ב ע"א ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] דר"צ ע"א ודרצ"א ע"א).

And this is the meaning of "Binah: ben Kah (a son of yud-hei)": the level of the son, this love, is born and drawn from the level of yud-hei. (See on this in the Raaya Mehemna, Parshas Naso, page 122a, and in the commentary of the Ramaz there; and in the Idra Zuta, page 290a and page 291a.)

והנה אע"ג [אף על גב] דבחי' י"ה הן חו"ב [חכמה ובינה] אעפ"כ [אף על פי כן] מרומז בחי' הבן בבינה כי האהבה והרצוא נמשך עיקרו מבחי' הבינה וכמ"ש כונן שמים בתבונה ונודע דשמים הוא בחי' המדות עליונות כו'

Now, although yud-hei are Chochmah and Binah, the level of the son is nevertheless alluded to in Binah, because love and ratzo are drawn mainly from the level of Binah; as it is written, "He established the heavens with understanding (tevunah)," and it is known that "heavens" are the level of the supernal emotive attributes (middos), etc.

וכמו עד"מ בגשמיות שהגם שמוח הבן נמשך ממוח האב עכ"ז [עם כל זה] הרי עיקר גידולו הוא ע"י שהייתו תשעה חדשים בעיבור בבטן האם ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת]

It is like the analogy in physical things: although the son's brain is drawn from the father's brain, nevertheless his main growth comes through his stay of nine months in gestation in the mother's womb. (See what is written on this in the discourse beginning "On the eighth day, Atzeres.")

וזהו וכל בניך למודי הוי' שבחי' האהבה הנק' בן וגם היראה כלולה בו כמ"ש בפי' ואהבת את בד"ה וידעת היום הנה הוא ע"י בחי' יו"ד ה"א שבנשמה כנ"ל

And this is "And all your children shall be taught by Havayah": the level of love, which is called "son" (and awe is also included in it, as is explained on the meaning of "And you shall love" (ve'ahavta es) in the discourse beginning "Know this day"), comes about through the level of yud-hei in the soul, as mentioned above.

וגם שייך בזה בחי' ו"ה הוא ענין קול ודבור שבק"ש [שבקריאת שמע] ותפלה אלא שעיקר בחי' ו"ה הוא על ידי עסק התורה ומצות וכדלקמן

The level of vav-hei also pertains to this, namely the voice and speech in the Shema and prayer; but the main [expression of the] level of vav-hei is through occupation with Torah and mitzvos, as [will be explained] below.

ועמ"ש ע"פ הקל קול יעקב

(See what is written on the verse "The voice is the voice of Yaakov.")

(וע' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך בינה וערך בן חורין בן שמן ועמ"ש במ"א בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה מענין יפה כח הבן כו' ועיין באדר"ז [באדרא זוטא] שם בענין תרין עטרין כו' וזהו ענין עדות לישראל וכמ"ש במ"א בענין משכן העדות:)

(And see in Pardes, Erchei HaKinuyim, the entry "Binah" and the entry "ben chorin [a free man], ben shemen [literally 'son of oil']"; and see what is written elsewhere, in the discourse beginning "The matter of the Patriarchs: they are the Chariot," on the matter of "the son's power is greater," etc.; and see in the Idra Zuta there, on the matter of the "two crowns," etc. And this is the meaning of "a testimony for Israel," as is explained elsewhere on the matter of "the Tabernacle of the Testimony.")

5 קיצור. ענין י"ה היו"ד צמצום עד שיהיה בחי' סוכ"ע ואח"כ ו"ה נגלות המשכה בבחי' דבור אימתי גדול כו'

Summary. The matter of yud-hei: the yud is tzimtzum, until there comes to be the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and afterwards vav-hei, the revealed things, a drawing-down into the level of speech: "When is He great," etc.

ובנפש י"ה מוחא ולבא ההתבוננות בגדולת ה' ומזה נמשך רצוא ושוב וזהו וכל בניך למודי כו':)ב

And in the soul, yud-hei are the mind and the heart, the contemplation of the greatness of G-d, from which ratzo and shov are drawn; and this is "And all your children shall be taught," etc.) (2)

והנה כ"ז [כל זה] הוא בחי' בניך שהוא בחינת י"ה כי בחי' בניך היינו בחי' המרומז בבינה בן י"ה כנ"ל והוא ענין ומדרגת התפלה ברצוא ושוב

Now all this is the level of "your children," which is the level of yud-hei; for the level of "your children" is the level alluded to in Binah, ben Kah, as mentioned above. And this is the matter and rank of prayer, in ratzo and shov.

ואחר התפלה צ"ל בחי' ו"ו והוא ענין קול דתורה שנק' ו"ו כמ"ש הקל קול יעקב וכמ"ש בסידור על פסוק זה והוא בחי' והנגלות כי הוא בחי' קלא דאשתמע ועיין בזח"א [בזהר חלק א] (ד"נ ע"ב ודקמ"א ע"ב)

After prayer there must be the level of vav, which is the voice of Torah, which is called vav, as it is written, "The voice is the voice of Yaakov," and as is explained in the Siddur on this verse. And it is the level of "and the revealed things," for it is the level of "a voice that is heard." And see in the Zohar, Part I (page 50b and page 141b).

והנה הוי"ו מורה על בחי' ששה מדות כי כשר ופסול טמא וטהור נמשך מן המדות וזהו ענין שיתא סדרי משנה

Now the vav indicates the level of the six emotive attributes (middos), for kosher and invalid, impure and pure, are drawn from the middos; and this is the meaning of the six orders of the Mishnah.

אך המשכת החכמה שמתלבשת במדות אלו זהו ענין היו"ד שבראש הוי"ו כי צורת הוי"ו שראשה יו"ד ומן היו"ד נמשך וי"ו כו'

But the drawing-down of Chochmah (wisdom) that is enclothed in these middos is the yud at the head of the vav; for the shape of the vav is that its head is a yud, and from the yud the vav is drawn down, etc.

וזהו מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] על שלא ברכו בתורה כי ענין לברך בתורה היינו להמשיך בחי' אור א"ס המלובש בחכמה שיומשך ויתלבש בששה מדות עליונות שמהם נמשך התורה

And this is the saying of our Sages, of blessed memory, "because they did not bless over the Torah": for to bless over the Torah means to draw the level of the Infinite Light (Or Ein Sof) that is enclothed in Chochmah, so that it be drawn down and enclothed in the six supernal middos from which the Torah is drawn.

ועי"ז נמשך גילוי אור א"ס למטה כמו למעלה שהרי אין שינוי כלל קמי' [קמיה] עצמותו כנ"ל ורוחניות וגשמיות שוין לפניו דכולא קמי' [קמיה] כלא חשיב

And through this a revelation of the Infinite Light is drawn below just as above, since there is no change at all before His essence, as mentioned above; spirituality and physicality are equal before Him, for "all before Him is considered as nothing."

והגם שהתורה מדברת בענינים גשמיים וכמו תרומות ומעשרות וכיוצא מ"מ כשהוא ממשיך מבחי' היו"ד דחכמה נמשך גילוי אור א"ס בהן כמו למעלה מטעם הנ"ל

And although the Torah speaks of physical matters, such as terumos and tithes and the like, nevertheless, when one draws from the level of the yud of Chochmah, a revelation of the Infinite Light is drawn into them just as above, for the reason mentioned.

וברכה והמשכה זו בהתורה הוא ע"י בחי' רצוא ושוב שבתפלה שהן בחי' י"ה כי רוח אייתי רוח כו'

And this blessing and drawing-down into the Torah is through the level of ratzo and shov in prayer, which are the level of yud-hei; for "spirit brings spirit," etc.

וזהו שנאמר בק"ש [בקריאת שמע] תחלה ואהבת ואח"כ ודברת בם ודברת לשון הנהגה והמשכה דהיינו להיות המשכת אור א"ס ב"ה בתורה וכמ"ש בד"ה השמים כסאי כו' ע"ש

And this is why it is said in the Shema first "And you shall love," and afterwards "and you shall speak of them": "and you shall speak" (vedibarta) is a term for leading and drawing, that is, that there be a drawing-down of the Infinite Light, blessed be He, into the Torah, as is explained in the discourse beginning "The heavens are My throne," etc.; see there.

ובזה יובן מ"ש על עזבם את תורתי כו' ולא שמעו בקולי בקולי דוקא

With this we can understand what is written, "Because they forsook My Torah," etc., "and did not listen to My voice": "to My voice" specifically.

דהיינו כמ"ש בד"ה כי תשמע בקול קול היינו המשכה אבל בקול היינו בפנימית הקול דהיינו אור א"ס ב"ה המלובש בהתורה

That is, as is explained in the discourse beginning "If you will listen to the voice": "voice" is the drawing-down, but bekol ("in the voice") means in the inner dimension of the voice, that is, the Infinite Light, blessed be He, that is enclothed in the Torah.

והיינו מפני שלא ברכו ועמ"ש מענין בקולי ג"כ בד"ה תקעו בחדש. ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי פי' ואהיה שעשועים אני תורתך שעשעתי כו' ע"ש.

And this was because they did not bless. See what is written on the matter of "My voice" also in the discourse beginning "Blow [the shofar] on the New Moon." And see what is written in the discourse beginning "And I was beside Him as a nursling," on the meaning of "and I was [His] delight," "I delight in Your Torah," etc.; see there.

6 והנה כ"ז [כל זה] הוא בחי' ג' אותיות דשם היינו יו"ד ה"א ו"ו ואמנם ענין ה"א אחרונה דשם הוי' הוא בחי' יראה תתאה הנק' מצות המלך

Now all this is the level of three letters of the Name, namely yud, hei, vav. But the final hei of the Name Havayah is the level of the lower awe, which is called "the king's command,"

שהוא ענין קבלת עול מלכות שמים בבחי' עול דוקא וכמ"ש בדוד ונאם הגבר הוקם על כו' עולה של תורה

which is the acceptance of the yoke (kabbalas ol) of the Kingdom of Heaven specifically as a yoke, as it is written of David, "And the utterance of the man raised up on high (al)," etc.: the yoke (ol) of the Torah.

והוא כענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ושבתם וראיתם בין עובד אלקים לאשר לא עבדו שאינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ופעמים ואחד

This is like the saying of our Sages, of blessed memory, on the verse "And you will return and see [the difference] between one who serves G-d and one who has not served Him": one who reviews his chapter a hundred times is not like one who reviews his chapter a hundred and one times.

שהוא לפי שבפעם א' זו היתירה משנה טבעו ורגילותו כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ואז נקרא עבד

This is because with this one extra time he changes his nature and habit, as is explained in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], and then he is called a "servant."

ויש בזה מעלה מה שאינו בבחי' בן כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פרק מ"א שהאדם צ"ל כלול מבחי' בן ומבחי' עבד ובחי' בן זהו בחי' וכל בניך הנ"ל. אמנם בחי' עבד עובד אלקים זהו בחי' עול תורה וזהו בחי' בוניך וכמש"ת [וכמו שיתבאר].

And this has an advantage that is not found in the level of a son, as is explained in Sefer Shel Beinonim, chapter 41: that a person must comprise both the level of a son and the level of a servant. The level of a son is the level of "And all your children" mentioned above. But the level of a servant, "one who serves G-d," is the level of the yoke of Torah; and this is the level of "your builders," as will be explained.

7 וזהו ענין פ' והיה אם שמוע שנאמר בה ולעבדו וכמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא בענין בחי' עבד שהוא בחי' ביטול רצון שלמעלה מהשכל

And this is the matter of the section "And it will be, if you listen," in which it is said, "and to serve Him," as is explained in the discourse beginning "And now, let [the power of Ado-nai] be great," regarding the level of a servant, which is the level of the self-nullification (bittul) of one's will that is above intellect.

ושם נתבאר בחי' זו בענין המצות שצ"ל קיום המצות בבחינה זו ועי"ז דוקא נמשך גילוי רצון העליון שלמעלה מהחכמה וזהו ענין כח אדי כו' ע"ש.

There this level is explained with regard to the mitzvos: that the mitzvos must be fulfilled in this mode, and that specifically through this the revelation of the supernal will, which is above Chochmah, is drawn down; and this is the meaning of "the power of Ado-nai," etc.; see there.

8 וכמ"כ [וכמו כן] יש בחי' עבד זה ג"כ בעסק התורה שהוא בחי' עול תורה כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פרק מ"א דיש בן שהוא ג"כ עבד

Likewise, this level of a servant exists also in occupation with Torah, which is the level of the yoke of Torah, as is explained in Sefer Shel Beinonim, chapter 41, that there is a son who is also a servant;

דהיינו אחר בחי' וכל בניך יהי' [יהיה] בחינת בוניך ע"י עול תורה שהוא בחי' עבד זה הב'.

that is, after the level of "And all your children" there will be the level of "your builders," through the yoke of Torah, which is the level of this second [kind of] servant.

9 ועמ"ש מענין ב' בחי' עבד בביאור ע"פ לא הביט און ביעקב ומדרגה זאת היה שרש בחי' דוד שהיה מרכבה לבחי' מלכות לפי שהיה בבחי' עבד ודוד עבדי

See what is written on the matter of the two levels of servant in the explanation on the verse "He has not beheld iniquity in Yaakov." And this rank was the root of the level of David, who was a chariot for the level of Malchus (sovereignty), because he was at the level of a servant: "And David My servant."

וזהו נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על פי' מתחלה הוא בחי' בן ישי כענין בחי' וכל בניך למודי הוי'

And this is "The utterance of David son of Yishai, and the utterance of the man raised up on high": that is, first he is the level of "son of Yishai," like the level of "And all your children shall be taught by Havayah,"

כי פי' בן ישי היינו כענין בן י"ה כי ישי היינו י' עם ש"י עולמות שבבינה וע' מזה בזהר ס"פ תרומה (דקע"ה ב') ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם

for "son of Yishai" is like "son of Kah," since Yishai is yud with the 310 (shai) worlds that are in Binah. And see on this in the Zohar at the end of Parshas Terumah (page 175b), and in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there.

ואח"כ ונאם הגבר הוקם על זהו בחי' בוניך וע' בזהר ר"פ חקת (דק"פ ע"ב) מענין הוקם על

And afterwards, "and the utterance of the man raised up on high (al)": this is the level of "your builders." And see in the Zohar at the beginning of Parshas Chukas (page 180b) on the matter of "raised up on high."

וזהו ג"כ ענין מ"ש ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים (בשמואל ב' סי' כ"ג) פי' בניהו היינו בן י"ה והוי"ו שאח"כ הוא עסק התורה

And this is also the meaning of what is written, "And Benayahu son of Yehoyada, son of a living man, great in deeds" (in II Samuel, chapter 23): Benayahu is ben Kah ("son of yud-hei"), and the vav that follows is occupation with Torah,

והיינו בבחי' רב פעלים דהיינו בחינת עול תורה וכמ"ש בגמרא רפ"ג [ריש פרק ג'] דברכות (ד"ח ע"ב) ובזח"א [ובזהר חלק א] (ד"ו סע"א [סוף עמוד א] קל"ב א' קל"ו א' ר"ז ב')

that is, in the mode of "great in deeds," which is the level of the yoke of Torah, as is written in the Gemara at the beginning of chapter 3 of Berachos (page 18b), and in the Zohar, Part I (page 6, end of side a; 132a; 136a; 207b).

ולכן וישימהו דוד אל משמעתו שבו ועל ידו נעשה בנין ירושלים בחי' בוניך

Therefore "David set him over his council," for in him and through him the building of Jerusalem came about, the level of "your builders."

כי ירושלים היינו יראה שלם וע"י עול מלכות שמים נעשה בנין יראה שלם להיות שלימות היראה כו'

For Jerusalem (Yerushalayim) is yirah shalem, "perfect awe"; and through the yoke of the Kingdom of Heaven the building of "perfect awe" comes about, that there be perfection of awe, etc.

כי לעומת זה בחי' חורבן ירושלים היינו נפילת בנין המלי' דהיינו מ"ש סוכת דוד הנופלת היינו ענין עול דרך ארץ ובקשת המותרות בתענוגי עוה"ז יותר על די הסיפוק שזהו הסבה המטרדת מעול תורה כי את זה לעומת זה עשה האלקים כו'.

For correspondingly, the destruction of Jerusalem is the fall of the building of Malchus, which is what is written, "the fallen booth of David." This is the yoke of worldly occupation and the pursuit of luxuries in the pleasures of this world beyond what suffices, which is the cause that distracts from the yoke of Torah; for "G-d has made the one opposite the other," etc.

אמנם הטעם שבנין יראה שלם הוא ע"י עול תורה דוקא הוא כמ"ש החכמה יבנה בית

But the reason that the building of perfect awe comes specifically through the yoke of Torah is as it is written, "With wisdom a house is built,"

והוא בחי' התורה דמחכמה נפקת שמשם שרש יראה שלם הנ"ל כנודע דחכמה היא יראה עילאה שהיא שרש בחי' יראה תתאה כו'

and this is the level of the Torah, which "comes forth from Chochmah," where the root of the perfect awe mentioned above lies; as is known, Chochmah is the higher awe, which is the root of the level of the lower awe, etc.

ולכן על ידי עסק התורה בבחי' קבלת עול תורה ממשיכים מבחינת חכמה עילאה שהיא יראה עילאה ביראה תתאה ולכן נק' בוניך דוקא.

Therefore, through occupation with Torah in the mode of accepting the yoke (kabbalas ol) of Torah, one draws from the level of the supernal Chochmah, which is the higher awe, into the lower awe; and therefore they are called specifically "your builders."

10 והנה עם היות בחי' בניך הוא ג"כ בן י"ה שמקבל מבחי' חכמה ג"כ מ"מ עיקר בחי' קבלתו מבינה כנ"ל משא"כ בחי' בוניך עיקרו מבחי' חכמה ממש

Now, although the level of "your children" is also ben Kah, which receives from the level of Chochmah as well, nevertheless its main receiving is from Binah, as mentioned above; whereas the level of "your builders" is mainly from the level of Chochmah itself.

וכמו ע"ד ההפרש בין מקרא קדש דיו"ט [דיום טוב] לגבי קדש ממש בחי' שבת ועמ"ש סד"ה וארא אל אברהם גבי ענין ושמי הוי' לא נודעתי להם

This is like the difference between the "calling of holiness" (mikra kodesh) of Yom Tov and actual holiness (kodesh), the level of Shabbos. See what is written at the end of the discourse beginning "And I appeared to Avraham," regarding "but by My Name Havayah I was not known to them."

וזהו הקל קול יעקב עד"מ הקול שמחבר את המחשבה להביא בדבור בהתגלות כך בקול דתורה ממשיך מבחי' אור החכמה בדבור שהוא ענין בנין ירושלים יראה שלם

And this is "The voice is the voice of Yaakov": by way of analogy, the voice joins the thought, to bring it into speech in revelation; so too, with the voice of Torah one draws from the level of the light of Chochmah into speech, which is the building of Jerusalem, perfect awe.

והיינו כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בענין אימתי גדול ה' כשהוא בעיר אלקינו וע"י עסק התורה ממשיכים להיות בבחינה זו שבח ותוספת בתוקף אור וגילוי

This is as explained above on "When is Havayah great? When He is in the city of our G-d"; and through occupation with Torah one draws [it down] so that there be in this level praise and increase, in strength of light and revelation.

כי בלא"ה [בלאו הכי] הדבור מקבל מהמדות והוא בבחי' גבורות וצמצומים כמ"ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו

For without this, speech receives from the emotive attributes (middos), and it is in the mode of gevuros and contractions, as it is written, "They shall speak of the glory of Your kingdom, and tell (yedaberu) of Your might (gevurascha)."

אבל על ידי עסק התורה ממשיכים בהדבור מבחינת חכמה עילאה עצמה וגם מלמעלה מהחכמה להיות מראש מקדם נסוכה וכמ"ש במ"א ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' שזהו ג"כ ענין העונה אמן יהא שמיה [אמן יהא שמיה רבא] מברך בכל כחו.

But through occupation with Torah one draws into speech from the level of the supernal Chochmah itself, and also from above Chochmah, so that it be "installed from the beginning, from of old," as is explained elsewhere on the verse "And now, let the power of Ado-nai be great." And this is also the meaning of "one who answers 'Amen, yehei shmei rabba mevarach' [Amen, may His great Name be blessed] with all his power."

11 וז"ש [וזהו שכתוב] להודיע כו' וכבוד הדר מלכותו. וזהו ארוממך אלקי המלך ועמ"ש בד"ה כי אתה נרי ובד"ה באתי לגני

And this is what is written, "To make known," etc., "and the glory of the splendor of His kingdom." And this is "I will exalt You, my G-d the King." See what is written in the discourse beginning "For You are my lamp" and in the discourse beginning "I have come into my garden."

וזהו א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך כי העיקר הוא להמשיך האור והגילוי במדת מלכותו ית' וכמ"ש במ"א סד"ה שובה ישראל עד בענין כי עמך הסליחה למען תורא

And this is "Do not read banayich but bonayich": for the main thing is to draw the light and revelation into the attribute of His kingship (Malchus), may He be blessed, as is explained elsewhere, at the end of the discourse beginning "Return, Israel, unto," on the matter of "For with You is forgiveness, that You may be held in awe."

ועד"ז יש לפרש הפסוק על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו דלכאורה מאי קמ"ל [קא משמע לן]. אך בדרך רמז הענין אביו ואמו היינו בחי' ההתבוננות שכולל חכמה ובינה

Along these lines one may interpret the verse "Therefore a man shall leave his father and his mother and cleave to his wife," for at first glance, what does it teach us? But by way of allusion, the matter is this: "his father and his mother" are the level of contemplation, which includes Chochmah and Binah;

וזה בינה בן י"ה דהיינו האהבה הנמשכת מן ההתבוננות כנ"ל והוא בחי' התפלה בדחילו ורחימו

and this is "Binah, ben Kah," that is, the love drawn from contemplation, as mentioned above; and it is the level of prayer with awe and love.

ועסק התורה שבע"פ [שבעל פה] נק' ודבק באשתו כי היא מורשה קהלת יעקב א"ת [אל תקרי] מורשה אלא מאורסה.

And occupation with the Oral Torah is called "and cleave to his wife," for it is "the heritage (morashah) of the congregation of Yaakov": do not read morashah ("heritage") but me'orasah ("betrothed").

12 והנה התשבע"פ [התורה שבעל פה] מדברת הכל בענינים גשמיים והיא לכאורה השפלה לגבי ההתבוננות בתפלה בדו"ר [בדחילו ורחימו] אבל באמת זהו העיקר להיות דירה בתחתונים ועמ"ש מזה בד"ה בפי' נסכים

Now the Oral Torah speaks entirely of physical matters, and at first glance it is low in comparison with the contemplation in prayer with awe and love; but in truth this is the main thing, so that there be a dwelling place among the lower realms. See what is written on this in the discourse on the section of the libations (nesachim).

וזהו ע"י יעזב ע"ד א"ת [אל תקרי] בניך ודבק באשתו בחי' בוניך ועמ"ש בד"ה קדש ישראל בפי' ראה חיים עם אשה אשר אהבת דקאי ג"כ על תשבע"פ [תורה שבעל פה]

And this comes through "shall leave," in the manner of "do not read banayich," and "cleave to his wife," the level of "your builders." See what is written in the discourse beginning "Israel is holy," on the meaning of "Enjoy life with the wife whom you love," which also refers to the Oral Torah.

ומ"מ אי אפשר לבא לבחי' זו אלא כשיהי' [כשיהיה] תחלה בחי' וכל בניך כי כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו

Nevertheless, it is impossible to come to this level unless there is first the level of "And all your children"; for whoever says, "I have nothing but Torah," does not have even Torah.

וזהו ג"כ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] פ"ק [פרק קמא] דברכות בענין המשמח לחתן זוכה לתורה דלכאורה למה צריכים לשמחו ומדוע לא ישמח בעצמו אלא משום כי בתחלה הוא בבחי' בן י"ה וצריך לעזוב את אביו ואת אמו ע"כ צריכים לשמחו

And this is also the saying of our Sages, of blessed memory, in the first chapter of Berachos, that one who gladdens a bridegroom merits Torah. For at first glance, why do [others] need to gladden him, and why would he not rejoice by himself? But it is because at first he is at the level of ben Kah, and he must leave his father and his mother; therefore he needs to be gladdened.

ועמ"ש מזה סד"ה זאת חנוכת המזבח.

See what is written on this at the end of the discourse beginning "This is the dedication of the altar."

13 ועד"ז יובן ג"כ למעלה כי התורה נק' ג"כ חתן ביום חתונתו זה מ"ת [מתן תורה] והיינו תשב"כ [תורה שבכתב] והוא ג"כ בבחי' ע"כ יעזב איש את אביו ואת אמו

In the same way this is also to be understood above. For the Torah too is called a groom: "on the day of his wedding," this is the Giving of the Torah, that is, the Written Torah; and it too is at the level of "Therefore a man shall leave his father and his mother,"

היינו בחי' אלפים שנה שקדמה התורה לעולם שהוא בחי' אאלפך חכמה אאלפך בינה ומשם ירדה בבחי' עולם וה"ז [והרי זה] בחי' ירידה

that is, the level of the two thousand (alpayim) years by which the Torah preceded the world, which is the level of "I will teach you (a'alefcha) Chochmah, I will teach you Binah"; and from there it descended to the level of a world, and this is a level of descent.

ולכן אמרו נובלות חכמה שלמעלה תורה ודבק באשתו היינו תשבע"פ [תורה שבעל פה] או כנס"י [כנסת ישראל] שנק' ג"כ כלה (ע' [עיין] מזה בד"ה תורה צוה מה שלפעמים נק' כנס"י [כנסת ישראל] כלה ופעמים חתן כנ"ל)

Therefore they said, "The fallen fruit of the wisdom above is Torah." And "cleave to his wife" is the Oral Torah, or the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), which is also called a bride. (See on this in the discourse beginning "The Torah [Moshe] commanded," [on the fact] that the Congregation of Israel is sometimes called a bride and sometimes a groom, as above.)

ולכן צ"ל כל המשמח את החתן כדכתיב אני תורתך שעשעתי והיינו ע"י כי באמת כח ירידה זו נמשך מלמעלה מהחכמה עילאה עצמה כמ"ש במ"א בד"ה לך לך מארצך כו'

Therefore there must be "whoever gladdens the groom," as it is written, "I have delighted (shi'ashati) Your Torah." And this is through [it], for in truth the power of this descent is drawn from above the supernal Chochmah itself, as is explained elsewhere in the discourse beginning "Go forth from your land," etc.,

וכמ"ש בזח" ג (דק"מ ע"א ודרס"ב א') וממשיכותא דמוחא עילאה סתימאה כו' נמשך עטרא דגבורה מקור תשבע"פ [תורה שבעל פה] כו'.

and as is written in the Zohar, Part III (page 140a and page 262a): "and from the drawing-forth of the supernal hidden brain," etc., the crown of Gevurah (restraint), the source of the Oral Torah, is drawn forth, etc.

והעיקר כי ירידה זו צורך עלי' [עליה] הוא דהיינו שיש יתרון להחכמה מן הסכלות היינו ע"י דאתהפכא ונתברר הנה"ב [הנפש הבהמית] נעשה יתרון האור

The main point is that this descent is for the sake of an ascent: that "wisdom has an advantage over folly," that is, through the animal soul being transformed and refined, there comes about "the advantage of light."

וכמ"ש בד"ה זכור את יום השבת בפי' חכמות בחוץ תרונה וכמ"ש סד"ה ושבתי בשלום בענין שלום לרחוק שנעשה קרוב וכמשי"ת [וכמו שיתבאר] לקמן בענין פי' ורב שלום ועמ"ש בד"ה המגביהי לשבת בענין השמן הנמשך מבירור ק"נ [קליפת נוגה] שממנו עיקר יתרון האור:

As is explained in the discourse beginning "Remember the Shabbos day," on the meaning of "Wisdoms sing out in the street"; and as is explained at the end of the discourse beginning "And I will return in peace," on the matter of "peace to the one who is far," who becomes near; and as will be explained below on the meaning of "and great peace." And see what is written in the discourse beginning "Who is enthroned on high," on the matter of the oil that is drawn from the refinement of kelipas nogah [the "glowing husk"], from which mainly comes the advantage of light.

14 קיצור. והנה בניך זהו ענין האהבה שבתפלה וגם היראה כלולה בה ואח"כ עסק התורה הוא בחי' וי"ו והנגלות לנו ה' הוא בחי' הוקם על. בוניך. ובניהו כו' רב פעלים.

Summary. Now "your children" is the love in prayer, and awe too is included in it. Afterwards, occupation with Torah is the level of vav, and "the revealed things are for us." The hei is the level of "raised up on high (al)." "Your builders." "And Benayahu," etc., "great in deeds."

וזהו ע"כ יעזב כו' כל המשמח. חכמות בחוץ.

And this is "Therefore [a man] shall leave," etc. "Whoever gladdens." "Wisdoms in the street."

ג והנה עפ"ז [על פי זה] יובן ג"כ משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבי ורב שלום בניך א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך שלהיות בחי' ורב שלום זהו ע"י בחי' בוניך דוקא שהוא עסק התורה בקבלת עול

(3) Now according to this we can also understand what our Sages, of blessed memory, said concerning "and great shall be the peace of your children": do not read banayich but bonayich. For the level of "and great peace" comes about specifically through the level of "your builders," which is occupation with Torah with acceptance of the yoke (kabbalas ol);

והיינו אחר קדימת בחי' בניך תחלה שהוא ענין התפלה ואז ע"י התורה בבחי' בוניך נעשה בחי' ורב שלום כו'

that is, after the level of "your children," which is prayer, has come first; and then, through the Torah in the mode of "your builders," the level of "and great peace" comes about, etc.

פי' ורב הוא עשו כמ"ש ורב יעבוד צעיר וכמ"ש עשו יש לי רב ועיין ברבות פ' דברים ע"פ רב לכם

The meaning of "and great" (verav) is Eisav, as it is written, "And the elder (verav) shall serve the younger," and as it is written, Eisav [said], "I have plenty (rav)"; and see in the Midrash Rabbah, Parshas Devarim, on the verse "Enough (rav) for you."

והיינו להיותו בבחי' הפירוד שהוא הריבוי כמ"ש נפשות עשו לשון רבים ונק' רשות הרבים וטורי דפרודא כידוע

This is because he is at the level of separation, which is multiplicity, as it is written of Eisav, "souls" (nafshos), in the plural; and it is called "the public domain" (reshus harabim, "the domain of the many") and "mountains of separation," as is known.

אבל בחי' ע' [שבעים] דנפש יעקב נאמר נפש לשון יחיד להיותן בבחי' היחוד ונק' רשות היחיד וזהו בחי' ורב שלום שמבחי' ריבוי ופירוד דעשו יוכלל ויתייחד בבחי' היחוד האלקי

But of the level of the seventy "souls" of Yaakov it says "soul" (nefesh), in the singular, because they are in a state of unity; and it is called "the private domain" (reshus hayachid, "the domain of the single one"). And this is the level of "and great peace": that [what is] from the level of the multiplicity and separation of Eisav will be included and united in the level of the divine unity.

(עיין מ"ש בתו"א [בתורה אור] בפ' וישב בד"ה כה אמר ה' צבאות כו' בפי' ורב יעבוד כו' דשם מבואר ענין התכללות זו שהוא ע"ד התכללות כחות נה"ב [נפש הבהמית] בנה"א [בנפש האלקית] כו')

(See what is written in Torah Ohr, Parshas Vayeshev, in the discourse beginning "Thus says Havayah of hosts," etc., on the meaning of "And the elder shall serve," etc., where this inclusion is explained: it is like the inclusion of the powers of the animal soul in the G-dly soul, etc.)

והוא הנק' שלום שהשלום ענינו בחי' התחברות בין ב' הפכים כידוע וכך הוא המחבר להיות התכללות ניצוצים מבחי' טורי דפרודא בקדושה האלקית וזהו ורב שלום וזהו ג"כ ענין ורב להושיע כו'.

And this is what is called "peace," for peace is the joining of two opposites, as is known; and so too this is what joins, so that sparks from the level of the "mountains of separation" are included in the divine holiness. And this is "and great peace"; and this is also the meaning of "and great to save," etc.

15 ולהבין איך ע"י [על ידי] עסק התורה דוקא נעשה בחי' ורב שלום וכמ"ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי בפמשמ"ע [בפמליא של מעלה] שלום יעשה לי בפמשמ"ט [בפמליא של מטה] ולא מבחינת התפלה לבד

To understand how it is specifically through occupation with Torah that the level of "and great peace" comes about, as it is written, "Or let him take hold of My strength, let him make peace with Me" in the household above, "peace he shall make with Me" in the household below; and not from the level of prayer alone,

וכמו שאמר א"ת [אל תקרי] בניך שהוא בחינת האהבה שבתפלה שנק' בן אלא בוניך דוקא בבחינת עול תורה שאחר התפלה ואז נעשה ורב שלום כו'.

as they said, "Do not read banayich," which is the level of the love in prayer, which is called "son," "but bonayich," specifically in the mode of the yoke of Torah that comes after prayer; and then "and great peace" comes about, etc.

הענין יובן בהקדים מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] עתיד חזיר ליטהר (עיין במדרש תהלים סי' קמ"ו ע"פ מתיר אסורים ובספר מאור אור אות ח' סעיף ו' ועיין ברבות ס"פ שמיני)

The matter will be understood by first citing the saying of our Sages, of blessed memory: "In the future the pig (chazir) will become pure" (see Midrash Tehillim, Psalm 146, on the verse "He releases the bound," and the book Me'or Or, letter ches, section 6; and see the Midrash Rabbah at the end of Parshas Shemini).

דהנה כתיב יכרסמנה חזיר מיער והעי"ן שבתיבת מיער הוא עי"ן תלויה להיות ידוע ששרש יניקת הע' [השבעים] שרים הוא מבחינת ז' מדות עליונות הכלולים מעשר שהם ע' [שבעים] ובקדושה הם ע' [שבעים] נפש דיעקב וזהו יצב גבולות עמים למספר וגו'

For it is written, "The boar from the forest (miya'ar) gnaws at it," and the ayin in the word miya'ar is a suspended ayin. This is because, as is known, the root from which the seventy princes draw their nurture is the level of the seven supernal emotive attributes (middos), each comprising ten, which are seventy; and in holiness they are the seventy souls of Yaakov. And this is "He set the borders of the peoples according to the number," etc.

ובהיותם מקבלים מבחי' ז' מדות עליונות הכלולים מעשר שהם ע' [שבעים] אזי הע' תלויה להיות כי מרחוק אור האלקי יאיר עליהם

And when they receive from the level of the seven supernal middos, each comprising ten, which are seventy, then the ayin (seventy) is suspended, because the divine light shines upon them from afar:

שאינו מתלבש בפנימיותם רק מאיר עליהם בבחי' מקיף ורם ומתנשא עליהם כמ"ש רם על כל וגו'

it is not enclothed within them but only shines upon them in the mode of an encompassing light (makif), high and exalted above them, as it is written, "High above all," etc.

ועמ"ש בד"ה ראה ריח בני ויער זה הוא עולם המלאכים כמ"ש אכלתי יערי שהוא בחי' יוצר אור שמשם מתחיל עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] ומשם יש יניקה לע"ש

See what is written in the discourse beginning "See, the fragrance of my son." And this "forest" (ya'ar) is the world of the angels, as it is written, "I have eaten my forest," which is the level of [the blessing] "Who forms light" (Yotzer Or), where the Tree of Knowledge of good and evil begins; and from there the seventy princes draw nurture.

ואמנם מקבלים בריחוק כנ"ל וכאשר מקבלים אור ושפע האלקית נעשים אח"כ בבחינת פירוד וזהו יכרסמנה חזיר מיער כו'.

But they receive from afar, as mentioned above; and when they receive divine light and flow, they afterwards come to be in a state of separation. And this is "The boar from the forest gnaws at it," etc.

ועיין ברבות תולדות ר"פ ס"ה וס"פ תרומה ובפרשה שמיני פי"ג ובשה"ש [ובשיר השירים] בפסוק כמעט שעברתי (אחד) מהם.

And see the Midrash Rabbah, Toldos, beginning of chapter 65; the end of Terumah; Parshas Shemini, chapter 13; and in Shir HaShirim [Rabbah] on the verse "Scarcely had I passed (one) from them."

אך הנה לעתיד כתיב אז אהפוך אל עמים שפה ברורה דהיינו אף עובדי כוכבים יתבררו

But of the future it is written, "Then I will turn to the peoples a clear (berurah) language"; that is, even the idol-worshippers will be refined (yisbareru),

כי לעתיד כתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו'

for of the future it is written, "And I will remove the spirit of impurity from the earth," and it is written, "And the glory of Havayah will be revealed, and all flesh will see," etc.,

ובאו במערות צורים מפני פחד ה' כו' כי יתברר כל בחינת רע ואתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא עד שכל בני בשר יכרעו ויפולו כו'

and "they will enter the caves of the rocks for fear of Havayah," etc.; for every aspect of evil will be refined, and darkness will be turned to light and bitterness to sweetness, until all mortals will bow and fall down, etc.

(וכמ"ש מזה בפ' וישלח ע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה כו' ע"ש)

(As is explained on this in Parshas Vayishlach on the verse "And he took of what came into his hand a gift," etc.; see there.)

וזהו ענין שעתיד חזיר ליטהר כי עכשיו גרה לא יגר שאינו מחזיר הניצוצין שנפלו בו בשבה"כ [בשבירת הכלים] מבחי' ע' תלויה הנ"ל אבל לעתיד יחזיר כל הניצוצין

And this is why in the future the pig will become pure: for now "it does not chew the cud," since it does not bring back (machzir) the sparks that fell into it in the shattering of the vessels from the level of the suspended ayin mentioned above; but in the future it will bring back (yachzir) all the sparks.

ואז לעתיד מבחינת יער הנ"ל נעשה תיבת עיר והוא בחינת עיר אלקינו בנין יראה שלם להיות גדול ה' בעיר אלקינו כו'

And then, in the future, from the level of ya'ar ("forest") mentioned above, the word ir ("city") is made: the level of "the city of our G-d," the building of perfect awe, so that "Havayah is great in the city of our G-d," etc.

וזהו ענין ורב שלום כו' וזהו כענין מ"ש סד"ה ושבתי בשלום הנ"ל בי' שלום כו'

And this is the meaning of "and great peace," etc.; and this is like what is written at the end of the discourse beginning "And I will return in peace," mentioned above, on the twofold "peace," etc.

והנה בירור זה נעשה על ידי עסק התורה דוקא כי הטעם שנקי' תורה מלשון הוראה להבדיל בין הטמא לטהור כו'

Now this refinement is accomplished specifically through occupation with Torah, for the reason it is called Torah is that it is from the term horaah ("instruction"), "to distinguish between the impure and the pure," etc.

ויש הוראה שהוא מכשיר ומטהר גם מה שנראה אסור וטמא לכאורה או בהפך שאוסר מה שנראה כשר לכאורה כו'

And there is a ruling that permits and declares pure even what at first glance appears forbidden and impure, or the reverse, that forbids what at first glance appears permitted, etc.

והיינו ממש ענין הבירורים לאהפכא חשוכא לנהורא וזהו שמע ישראל שם ע' היינו להעלות הניצוצים שנפלו מבחי' ע' [שבעים] הנ"ל לשרשם בקדושה העליונה כו'

And this is precisely the matter of the refinements, to turn darkness into light. And this is "Shema Yisrael": shem ayin ("the name of seventy"), that is, to raise the sparks that fell from the level of the seventy mentioned above to their root in supernal holiness, etc.

וזהו אכלתי יערי עם דבשי יערי היינו יוצר אור

And this is "I have eaten my forest with my honey": "my forest" is [the blessing] "Who forms light,"

שע"י ההתבוננות איך שהמלאכים עומדים ביראה כו' מתקנים שלא יהיה יניקת החיצונים מבחי' יער הנ"ל ודבשי היינו ק"ש [קריאת שמע] כתפוח בעצי היער כו'

for through the contemplation of how the angels stand in awe, etc., one brings about a rectification, so that the external forces will not draw nurture from the level of the "forest" mentioned above. And "my honey" is the Shema: "like an apple tree among the trees of the forest," etc.

וזהו שמע שם ע' ואח"כ בשמו"ע [בשמונה עשרה] סנד"ל [סנדלפון] שהוא בגימטריא יער קושר כתרים לקונו מתפלותיהם כו'

And this is Shema, shem ayin. And afterwards, in the Shemoneh Esreh, [the angel] Sandalphon, which in gematria equals ya'ar ("forest"), ties crowns for his Maker from their prayers, etc.

אך עיקר הבירור הוא ע"י התורה וזהו ורב שלום שמרבים שלום מפני שעושין מבחי' פירוד דע"ש בחי' יחוד ע"י הבירורים שע"י התורה כי בחכמה דוקא אתברירו

But the main refinement is through the Torah. And this is "and great peace," that they increase peace: because, out of the level of separation of the seventy princes, they make a level of unity, through the refinements that come about through the Torah; for "through Chochmah specifically they are refined"

(ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי גבי שהתורה נק' עוז ותושיה כו' ושלום בפמשמ"ט [בפמליא של מטה] כו' שלא יהיה מונע מצד הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] ועמ"ש בד"ה מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ בענין חמץ שבקרבן תודה.

(See what is written in the discourse beginning "In the third month," regarding the Torah being called "strength and sound wisdom," etc., and "peace in the household below," etc., that there be no hindrance on the part of the body and the animal soul; and see what is written in the discourse beginning "A psalm of thanksgiving: shout to Havayah, all the earth," on the matter of the leaven in the thanksgiving offering.

ור"ת [וראשי תיבות] הריעו כו' הוא הלכה כי בחכמ' [בחכמה] אתברירו כנ"ל) וזהו שנק' ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] הם למודים מבחי' חכמה כח מ"ה [מה] ועיין ברבות תצוה פי' ל"ח

And the initials of "Shout," etc., spell halachah, for through Chochmah they are refined, as mentioned above.) And this is why they are called talmidei chachamim ("students of wisdom"): they are "taught" from the level of Chochmah, ko'ach mah. And see the Midrash Rabbah, Tetzaveh, chapter 38.

וזהו המשך הפסוק וכל בניך למודי הוי' בניך הם לימודי הוי' שמקבלים מבחי' יי"ה להיות בחי' רו"ש [רצוא ושוב]

And this is the flow of the verse, "And all your children shall be taught by Havayah": "your children" are "taught by Havayah," for they receive from the level of yud-hei to be in the mode of ratzo and shov;

וזהו עסק התפלה ואח"כ נעשו בחי' בוניך בעסק התורה בבחי' עול תורה וע"ז נעשה ורב שלום כו'

and this is the service of prayer. Afterwards they become the level of "your builders," in occupation with Torah in the mode of the yoke of Torah; and through this "and great peace" comes about, etc.

וזהו ג"כ ענין והאם רובצת כו' לא תקח האם על הבנים אלא להיות תחלה בבחי' וכל בניך אמנם אח"כ כתיב שלח תשלח כו' היינו כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בפי' על כן יעזב כו' ואת הבנים תקח לך היינו בחי' בניך

And this is also the meaning of "and the mother is sitting," etc., "you shall not take the mother with the young (banim)": rather, first to be at the level of "And all your children"; but afterwards it is written, "You shall surely send away," etc., which is as explained above on the meaning of "Therefore [a man] shall leave," etc.; "and the young you may take for yourself" is the level of "your children";

ואח"כ למען ייטב לך והארכת ימים היינו בחינת בצדקה תכונני כדלקמן.

and afterwards, "so that it may be good for you and you will prolong your days" is the level of "Through charity (tzedakah) you shall be established," as [will be explained] below.

16 ומכ"ז [ומכל זה] יובן ענין בוניך שהוא בחי' בנין ירושלים וברבות סדר וירא פנ"ו איתא יראה שלם כו' ומלכי צדק מלך שלם כו'

From all this the matter of "your builders" is understood: it is the level of the building of Jerusalem. In the Midrash Rabbah, Seder Vayera, chapter 56, it is found: "Yireh Shalem," etc., and "And Malki-Tzedek, king of Shalem," etc.

והנה שלם יש בו ב' פירושים האחד לשון שלימות ושלימות היראה תתאה היינו כשממשיכים בה בחינת יראה עילאה והוא ע"י התורה כנודע מענין אם אין חכמה אין יראה

Now shalem has two meanings. The first is a term for wholeness: the wholeness of the lower awe is when the level of the higher awe is drawn into it; and this is through the Torah, as is known from "If there is no wisdom, there is no awe."

וגם פי' מלך שלם היינו כשממשיכים אל בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הנק' מלך מבחי' סוכ"ע ואזי הוא מלך שלם וכמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] (דפ"ז ע"א) אימתי כו' ביומא דכפורי כ'ו

And also, the meaning of "a whole king" (melech shalem) is when one draws into the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is called "king," from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and then He is a whole King, as is written in the Zohar, Part I (page 87a): "When," etc., "on the Day of Atonement," etc.

ואזי הוא ג"כ יראה שלם וכמ"ש במ"א בענין ותגל נפשי וגילו ברעדה כו' מחמת שנגלה כבוד הדר מלכותו מלכות דא"ס כו' ולכן המלאכים זעות מחיל כסא כו'.

And then it is also "perfect awe" (yirah shalem), as is explained elsewhere on the matter of "and my soul shall rejoice" and "rejoice with trembling," etc.: because the glory of the splendor of His kingdom is revealed, the kingship (Malchus) of the Infinite One (Ein Sof), etc.; and therefore the angels "tremble in fear of the Throne," etc.

17 וכמ"ש ג"כ סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בענין והשתחוו להי' בהר הקודש בירושלים יראה שלם.

As is also explained at the end of the discourse beginning "And it will be on that day, [a great shofar] will be sounded," on the matter of "and they will bow down to Havayah on the holy mountain in Jerusalem": perfect awe.

אך עוד יש לפרש פי' שלם ג"כ לשון שלום וכמ"ש בת"י [בתרגום שיר השירים] ע"פ שובי שובי השולמית דהיינו ירושלים

But shalem can further be interpreted also as a term for peace (shalom), as is written in the Targum on the verse "Return, return, O Shulamite": that is, Jerusalem.

וכן פי' הראב"ע [הרבי אברהם אבן עזרא] והרד"ק [והרבי דוד קמחי] בשרשים סוף שרש שלם דהשולמית היינו בירושלים הנק' שלם והרי במדרש שה"ש [שיר השירים] פירשו השולמית לשון שלום וגם בלא"ה [בלאו הכי] ענין שלימות שייך לענין שלום

And so explain the Ibn Ezra, and the Radak in his Shorashim at the end of the root shalem: that "the Shulamite" refers to Jerusalem, which is called Shalem. And in the Midrash on Shir HaShirim they explain "Shulamite" as a term for peace. And even without this, the idea of wholeness is connected with the idea of peace,

כמו שפרש"י [שפירש רש"י / שפירוש רש"י] פ' וישלח בפסוק שלמים הם אתנו בשלום ובלב שלם ובפ' ויקרא בפסוק ואם זבח שלמים פרש"י [פירש רש"י / פירוש רש"י] שמטילין שלום בעולם ובזח"ג [ובזהר חלק ג] ויקרא (די"ב ע"ב) פירשו לשון שלימות ולשון שלום.

as Rashi explains in Parshas Vayishlach on the verse "They are at peace (sheleimim) with us": "in peace and with a whole heart"; and in Parshas Vayikra, on the verse "And if [his offering is] a sacrifice of peace-offerings (shelamim)," Rashi explains: because they bring peace into the world; and in the Zohar, Part III, Vayikra (page 12b), they explain it as a term of wholeness and a term of peace.

וע' בזח"א [בזהר חלק א] (קע"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ ויהי בשלם סוכו וכמאמר ופרוס עלינו סוכת שלומך והענין כי ע"י בוניך נעשה בחי' ורב שלום שמבחינת טורי דפרודא יוכללו הניצוצים במלכות דאצילות

And see in the Zohar, Part I (172, end of side b), on the verse "And His tabernacle was in Shalem," and as [we] say, "Spread over us the tabernacle of Your peace." The matter is that through "your builders" the level of "and great peace" comes about: that from the level of the "mountains of separation" the sparks will be included in the Malchus of [the World of] Atzilus (Emanation).

וזהו ענין שלום לרחוק שנעשה קרוב וכמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' נשא (דקכ"ב ע"ב) שלום לרחוק הם הניצוצות שנפלו כו'.

And this is the matter of "peace to the one who is far," who becomes near; as the Ramaz writes on Parshas Naso (page 122b): "Peace to the one who is far": these are the sparks that fell, etc.

והנה זהו ענין בחי' ורב שלום שמלמטה למעלה דהפירוש שמבחי' רב נעשה בחי' שלום ע"י בחי' בוניך כנ"ל

Now this is the level of "and great peace" from below upward: the meaning is that from the level of rav ("great," "many") the level of peace is made, through the level of "your builders," as mentioned above.

וכמ"כ [וכמו כן] ע"י"ז נמשך מלמעלה בחינת ורב שלום דהיינו ריבוי השלום ממש והוא מ"ש במדרש אסתר בסופו הטוב בריבוי החסד בריבוי כו' עד השלום בריבוי ועמ"ש ע"פ כרביבים עלי עשב וע"פ ואתה מרבבות קדש

And likewise, through this the level of "and great peace" is drawn from above, that is, an actual abundance of peace. This is what is said in the Midrash on Esther, at its end: "goodness in abundance, kindness in abundance," etc., up to "peace in abundance." And see what is written on the verse "Like showers (revivim) upon the grass," and on the verse "And He came from the myriads (rivevos) of holiness."

וזהו ענין מ"ש וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט ועמ"ש ע"פ כיריעות שלמה.

And this is the meaning of what is written, "But My kindness shall not depart from you, and My covenant of peace shall not be removed." And see what is written on the verse "Like the curtains of Shlomo."

18 והנה גם בבחי' יראה שלם שייך ג"כ לשון שלום שהוא ענין התכללות האהבה והיראה יחד ע"י וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך כמ"ש בד"ה וידעת היום שבחי' התכללות זו נק' שלום

Now in the level of "perfect awe" (yirah shalem) the term "peace" also applies, which is the inclusion of love and awe together, through "And all hearts shall fear You, and all innards and kidneys shall sing to Your Name," as is explained in the discourse beginning "Know this day," that this level of inclusion is called "peace";

וגם אזי הוא יראה שלם לשון שלימות כי נמשכה מבחי' והנורא אל עליון כו' ע"ש:

and then, too, it is "perfect awe" in the sense of wholeness, for it is drawn from the level of "and the awesome, G-d Most High," etc.; see there.

19 ד בצדקה תכונני כי הנה עם בחי' בוניך צ"ל תכונני שהוא קיום ושמירת הבנין שלא יתקלקל ע"ד שפת אמת תכון לעד דהיינו שיתקיים לעולם וכם אף תכון תבל בל תמוט.

(4) "Through charity (tzedakah) you shall be established." For along with the level of "your builders" there must be "you shall be established," which is the endurance and guarding of the building, so that it not be spoiled; along the lines of "The lip of truth shall be established forever," that is, that it endure forever; and likewise, "Indeed, the world is established, it shall not falter."

וכן תבנה ותכונן עיר סיחון ועמ"ש מזה בד"ה על כן יאמרו המושלים וקיום זה היינו ע"י הצדקה וחסד וכמ"ש והוכן בחסד כסא (בישעיה י"ו ה').

And so too, "Let the city of Sichon be built and established." See what is written on this in the discourse beginning "Therefore the rulers say." And this endurance is through charity (tzedakah) and kindness, as it is written, "And a throne shall be established through kindness" (in Isaiah 16:5).

והענין כי בחי' הבנין הוא ע"י עול תורה וקבלת עול מלכות שמים אך כדי שיהי' [שיהיה] בחי' קיום נצחי לבנין הנ"ל הוא ע"י הצדקה

The matter is that the building comes about through the yoke of Torah and the acceptance of the yoke of the Kingdom of Heaven (kabbalas ol); but for the aforementioned building to have eternal endurance, [this] is through charity.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה דהיינו בלא גמילות חסדים אפילו תורה אין לו והטעם לזה הוא דהנה במעלים עיניו מן הצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] נאמר וקרא עליך אל הוי' והיה בך חטא (בפ' ראה ט"ו ט')

Therefore our Sages, of blessed memory, said: "Whoever says, 'I have nothing but Torah,'" that is, without acts of kindness, "does not have even Torah." The reason for this is that of one who closes his eyes to charity and acts of kindness it is said, "And he will cry out against you to Havayah, and it will be a sin in you" (in Parshas Re'eh, 15:9).

ולכאורה אין לזה שייכות למעלים עיניו מן הצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] דוקא ועיין בגמרא פ"ו דכתובות (ס"ח א') שהחמירו מאד בעון זה וברבות ברות ע"פ ותאמר לה חמותה.

At first glance this has no connection specifically with one who closes his eyes to charity and acts of kindness. And see in the Gemara, chapter 6 of Kesubos (page 68a), that they were very severe about this sin; and in the Midrash Rabbah on Ruth, on the verse "And her mother-in-law said to her."

אך הענין שנאמר כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (בקהלת סי' ז' כ')

But the matter is that it is said, "For there is no righteous man on earth who does good and does not sin" (in Ecclesiastes, chapter 7, [verse] 20).

ועיין מזה ברבות בקהלת שם ובגמרא סנהדרין (מ"ו ב' ק"א א') והוא ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בב"ב [בבבא בתרא] (קס"ד ב') שלש עבירות אין אדם ניצול מהם בכל יום הרהורי עבירה כו'

See on this in the Midrash Rabbah on Ecclesiastes there, and in the Gemara, Sanhedrin (46b, 101a). And it is along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, in Bava Basra (164b): "There are three sins from which a person is not saved every day: thoughts of sin," etc.

אך הצדקה תעביר כתם החטא ההוא כי ע"ז נאמר וחטאך בצדקה פרוק וע' מזה בסוטה (כ' סע"ב [סוף עמוד ב]) ב"ב [בבא בתרא] (ד' ד' א') רבות משפטים ספי"ל ור"פ אחרי

But charity removes the stain of that sin, for of this it is said, "And redeem your sin through charity." And see on this in Sotah (20, end of side b), Bava Basra (page 4a), the Midrash Rabbah on Mishpatim at the end of chapter 30, and at the beginning of Acharei.

והיינו לפי כי הצדקה הוא להחיות רוח שפלים מממונו נמצא שמחיה ומרחם על השפל דלית ליה מגרמיה כלום

And this is because charity is "to revive the spirit of the lowly" with one's money; it follows that he gives life to, and has compassion on, the lowly one, who has nothing of his own.

ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] זו אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] נמשך ג"כ מחיי החיים א"ס ב"ה להחיות רוח שפלים הן הנבראים דבי"ע וגם נמשך להחיות רוח שפל החוטא בהרהור כו'

And through this arousal from below, an arousal from above is drawn as well from the Life of all life, the Infinite One, blessed be He, "to revive the spirit of the lowly," namely the creations of [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah; and it is also drawn to revive the lowly spirit of one who sins in thought, etc.,

שזהו ענין המשכת י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] כו' לנקותו מן החטא וע"כ במעלים עיניו מן הצדקה נאמר והיה בך חטא שישאר החטא שישנו כבר אפילו בכל אדם

which is the drawing-down of the Thirteen Attributes of Mercy, etc., to cleanse him of the sin. Therefore, of one who closes his eyes to charity it is said, "and it will be a sin in you": the sin that already exists even in every person will remain,

כי אדם אין צדיק בארץ שלא יחטא ונפגם הנפש בעבורו כו' כיון שאין נמשך בחי' רחמים העליונים המנקים החטא הנ"ל

for "there is no righteous man on earth" who does not sin, and the soul is blemished on its account, etc., since the supernal mercies that cleanse the aforementioned sin are not drawn down.

ולכן נאמר בצדקה תכונני שכדי להיות קיום לבנין ירושלים שלא יופסד ע"י יניקת החיצונים ולא יקלקלו הבנין הוא ע"י הצדקה שממשיך רחמים ומקיפים עליונים שמה נמשך בחי' השמירה.

Therefore it is said, "Through charity (tzedakah) you shall be established": for the building of Jerusalem to endure, so that it not be lost through the nurture drawn by the external forces and they not spoil the building, [this] is through charity, which draws down mercy and supernal encompassing lights, from which the level of guarding is drawn.

20 וזהו שנאמר אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר כי אחר הבנין ירושלים דבניך ובוניך שהוא ע"י בחי' רו"ש [רצוא ושוב] דתפלה ועול תורה צ"ל המשכת שמירה ומקיפים עליונים והוא ע"י הצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] כו' שע"י תכונני כנ"ל

And this is what is said, "Unless Havayah guards the city, the watchman keeps vigil in vain." For after the building of Jerusalem by "your children" and "your builders," which is through the ratzo and shov of prayer and the yoke of Torah, there must be a drawing-down of guarding and of supernal encompassing lights; and this is through charity and acts of kindness, etc., so that through this "you shall be established," as mentioned above.

וזהו וממחתה כי לא תקרב ועיין זח"ג [זהר חלק ג] בלק (קפ"ח ב') שפי' דלא יהא חטאה כו' ע"ש

And this is "and from terror, for it shall not come near [you]." And see the Zohar, Part III, Balak (188b), which explains that there will be no sin, etc.; see there.

ועיין מ"ש בד"ה והיה מעשה הצדקה שלום בענין ועבודת הצדקה השקט ובטח ומ"ש סד"ה ציון במשפט תפדה גבי ושביה בצדקה

And see what is written in the discourse beginning "And the work of charity shall be peace," on the matter of "and the service of charity, quiet and security"; and what is written at the end of the discourse beginning "Zion shall be redeemed through justice," regarding "and her returnees through charity";

ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] ר"פ אמור ע"פ וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה. מקץ (ר"ג ב') וברבות וישלח פע"ח בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] משפטים פל"א ועמ"ש מזה לעיל בד"ה ושמתי כדכד

and see the Zohar, Part III, at the beginning of Emor, on the verse "But for you who fear My Name, the sun of righteousness (tzedakah) shall shine"; Mikeitz (203b); and in the Midrash Rabbah, Vayishlach, chapter 78; Bo, chapter 15; Mishpatim, chapter 31. And see what is written on this above in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod" [a precious stone].

ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין פי' לשמור את כל מצותיו שעל ידי המצות הוא השמירה כו'

And see what is written in the discourse beginning "If you will listen to the voice," on the meaning of "to keep (lishmor) all His commandments": that through the mitzvos comes the guarding (shemirah), etc.

(ובכ"ז [ובכל זה] אפשר להבין מ"ש ברבות בכמה דוכתי בסדר לך לך פמ"ב ור"פ שמיני ובתחלת רות ובתחלת אסתר דכל מקום שנאמר והיה אינו אלא שמחה והיה ביום ההוא יצאו מים חיים.

(With all this we can understand what is said in the Midrash Rabbah in several places, in Seder Lech Lecha, chapter 42, at the beginning of Shemini, at the beginning of Ruth and at the beginning of Esther: that wherever it says vehayah ("and it will be"), it denotes nothing but joy: "And it will be on that day, living waters will go out";

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' כי במלת והיה הוא הצירוף של שם הוי' אלא שאותיות ו"ה הן קודמים לאותיות י"ה והיינו כי בחי' י"ה זהו ענין בניך כנ"ל שהוא ענין התפלה ברצוא ושוב וזהו כל הנשמה תהלל י"ה וכמ"ש במ"א בד"ה רני ושמחי בת.

"And it will be on that day, a great shofar will be sounded," etc. For the word vehayah is a combination [of the letters] of the Name Havayah, except that the letters vav-hei come before the letters yud-hei. That is, the level of yud-hei is "your children," as mentioned above, which is prayer in ratzo and shov; and this is "Let every soul (neshamah) praise Kah," as is explained elsewhere in the discourse beginning "Sing and rejoice, O daughter."

אמנם בחינת ו"ה רומז לבחי' בוניך שהוא ענין דירה בתחתונים שזהו תכלית המכוון להיות ורב שלום מלמטה למעלה ומלמעלה למטה כנ"ל

But the level of vav-hei alludes to the level of "your builders," which is a dwelling place among the lower realms, the ultimate purpose intended, so that there be "and great peace" from below upward and from above downward, as mentioned above.

וגם י"ל [יש לומר] דרומז לבי' הבחינות דבוניך ובצדקה תכונני כי הוי"ו זהו עסק התורה וההי"א היא בחינת צדקה שהיא בחי' עשייה וכמ"ש בד"ה ולא אבה בפ' תצא וכמ"ש ע"פ ויעש דוד שם

It may also be said that it alludes to the two levels of "your builders" and "Through charity you shall be established": for the vav is occupation with Torah, and the hei is the level of charity, which is the level of action (asiyah), as is explained in the discourse beginning "But [Havayah your G-d] was not willing" in Parshas Teitzei, and as is explained on the verse "And David made a name."

ולכן מזה נמשך השמחה כמ"ש ישמח ה' במעשיו דהיינו ע"י שנתברר בחי' עולם העשיה כמ"ש במ"א בד"ה הויה לי בעוזרי וזהו ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים

Therefore joy is drawn from this, as it is written, "Havayah shall rejoice in His works (ma'asav)," that is, through the level of the World of Asiyah (Action) being refined, as is explained elsewhere in the discourse beginning "Havayah is with me among my helpers." And this is "And I will return in peace to my father's house, and Havayah will be my G-d."

פי' בשלום ע"י ב' בחי' שלום הנ"ל יבא לבחי' בית אבי הוא יצחק בחינת צחוק ושמחה גילוי פנימיות עונג העליון

The meaning is: "in peace," through the two levels of peace mentioned above, one will come to the level of "my father's house," which is Yitzchak, the level of laughter (tzechok) and joy, the revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the supernal delight.

ואזי והיה הוי' לי לאלקים דהיינו מה שעתה הוא בחי' שם הוי' יהיה אז רק בחי' אלקים לגבי גילוי פנימיות עונג העליון שמלמעלה משם הוי' כמ"ש אז תתענג על הוי' על דייקא

And then "Havayah will be my G-d (Elokim)": that is, what is now the level of the Name Havayah will then be merely the level of Elokim, relative to the revelation of the inner dimension of the supernal delight, which is above the Name Havayah; as it is written, "Then you will delight above (al) Havayah," "above" precisely.

וגילוי זה נמשך ע"י והיה דוקא בחי' בוניך שמזה נמשך ורב שלום להיות ושבתי בשלום כנ"ל וע"י הצדקה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום. וזהו והיה הוי' לי לאלקים והיה דוקא וז"ש [וזהו שכתוב] ברבות ויצא פרשה ע' [שבעים] נטל הקב"ה שיחתן של אבות כו' ע"ש.

And this revelation is drawn through vehayah specifically, the level of "your builders," from which "and great peace" is drawn, so that there be "And I will return in peace," as mentioned above; and through charity, as it is said, "And the work of charity shall be (vehayah) peace." And this is "and Havayah will be (vehayah) my G-d": vehayah precisely. And this is what is said in the Midrash Rabbah, Vayeitzei, chapter 70: "The Holy One, blessed be He, took the words of the Patriarchs," etc.; see there.

ועוד יובן זה ממ"ש סד"ה רני ושמחי בת בענין ג' המדרגות דלא זז מחבבה כו' ושלעתיד תתעלה בחי' בת ביתר שאת ונודע דבחי' בת היינו ה' תתאה ומזה יובן ענין והיה שאותיות ו"ה קודמין שזה רומז לבחי' כי הנני בא כו'

This will be further understood from what is written at the end of the discourse beginning "Sing and rejoice, O daughter," on the three levels of "He did not cease to cherish her," etc., and that in the future the level of "daughter" will be raised to greater eminence; and it is known that the level of "daughter" is the lower hei. From this the matter of vehayah will be understood, in which the letters vav-hei come first, for this alludes to the level of "For behold, I am coming," etc.

ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] שלח) (דקע"א א') ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים וז"ש [וזהו שכתוב] במדרש איכה בפסוק היו צריה לא אמרית וי אלא וה אמרית שאותיות וה היו מורים אצלם על השמחה.

And see the Zohar, Part III, Sh'lach (page 171a), on the verse "And it will be on that day, living waters will go out from Jerusalem." And this is what is said in the Midrash on Eichah on the verse "Her adversaries have become (hayu)": "I did not say vai ('woe'), but vah I said," for to them the letters vav-hei indicated joy.)

אך כדי שיהיה גילוי בחינה זו לעתיד זהו ע"י העבודה עכשיו להיות למודי הוי' בבחינת בניך ובוניך ובצדקה תכונני וע' מ"ש בד"ה שובה ישראל בענין מ"ש יעקב אם יהיה אלקים עמדי כו' והיה כו' ע"ש:

But for this level to be revealed in the future, [this] is through the service now: to be "taught by Havayah," in the mode of "your children" and "your builders" and "Through charity you shall be established." And see what is written in the discourse beginning "Return, Israel," on what Yaakov said, "If Elokim will be with me," etc., "and it will be (vehayah)," etc.; see there.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 9

ביאור הדברים בענין א"ת בניך שהוא בחי' אהבה...

An Explanation of "Do Not Read Banayich"

1 ביאור הדברים בענין א"ת [אל תקרי] בניך שהוא בחי' אהבה שנק' בן בחי' ז"א רובו מהחסדים אלא בוניך בנין הנוק' [הנוקבא] הוא מהגבורות כי מלכות יורדת בבי"ע ומחיה גם ק"נ [קליפת נוגה] ושלמטה מטה מנוגה.

An explanation of the matter of "Do not read banayich (your children)"—which is the level of love, which is called "son," the level of Z'eir Anpin (the emotive attributes), the greater part of which is from the chassadim (kindnesses)—"but bonayich (your builders)": the building of the Nukva (the feminine) is from the gevuros (severities), for Malchus (sovereignty) descends into Beriah, Yetzirah and Asiyah and gives life also to kelipas nogah [the glowing husk], and to what is far, far below nogah.

והנה בקדושה בחינת ביטול משא"כ בלעומת זה בחי' יש ואעפ"כ [ואף על פי כן] מחמת שקבלת שפעם מבחי' מל' דקדושה ע"כ קרו ליה אלקא דאלקייא

Now, in holiness there is the quality of self-nullification (bittul), whereas in that which stands opposite it there is the quality of yesh (being a something); and even so, because their bounty is received from the level of the Malchus of holiness, therefore "they call Him the G-d of gods."

והנה מצד עצמות א"ס אין תופס מקום להפריש שלא יומשך השפע רק במי שבטל דוקא כי כולא קמיה כלא חשיב ואם צדקת מה כו'

Now, from the standpoint of the essence of the Infinite One (Ein Sof), there is no room to make a distinction so that the bounty be drawn only into one who is nullified, specifically; for "all before Him is considered as nothing," and "If you are righteous, what [do you give Him]?" etc.

ולכן שממית בידים תתפש וכמ"ש בד"ה ויאבק איש ובד"ה ויהי בשלח פרעה.

And therefore "the spider grasps with its hands," as is explained in the discourse beginning "And a man wrestled" and in the discourse beginning "And it came to pass, when Pharaoh sent."

אך ע"י בחי' הגבורות שבמל' הוא ענין שמאל דוחה שלא יומשך לחיצונים שאין בהם ביטול רק בצמצום משום דמ"מ קרו לי' אלקא דאלקייא ועיקר השפע יומשך במי שבטל דהיינו בקדושה מלאכים ונשמות כו'

However, through the level of the gevuros that are in Malchus there is the matter of "the left pushes away," so that [the bounty] is not drawn, except in a contracted measure (tzimtzum), to the external forces, which have no bittul—since in any case "they call Him the G-d of gods"—while the main bounty is drawn into one who is nullified, that is, in holiness: angels and souls, etc.

ולכן בנין המל' דוקא צ"ל מהגבורות לפי שיורדת בבי"ע ששם יש קליפות אבל באצילות לא יגורך רע כו'

Therefore the building of Malchus specifically must be from the gevuros, because it descends into Beriah, Yetzirah and Asiyah, where there are kelipos; but in Atzilus (Emanation), "evil does not dwell with You," etc.

(וע' מ"ש בד"ה להבין ענין הברכות גבי ברכה אחרונה שכנגד חוה שהיא המל' חותם בברוך מה"ט [מהאי טעמא] משא"כ בברכה ראשונה שכנגד אדם שהוא ז"א א"צ [אין צריך / אינו צריך] לחותם מטעם הנ"ל וזהו והתקין לו ממנו בנין כו' בוניך כו')

(And see what is written in the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," regarding the last blessing, which corresponds to Chavah, who is Malchus: it concludes with "Blessed" for this very reason; whereas the first blessing, which corresponds to Adam, who is Z'eir Anpin, has no need to conclude [with it], for the reason mentioned above. And this is [the meaning of] "and He prepared for him, from himself, a building," etc.: bonayich, etc.)

והארה זו במל' באה מחכמה שהחכמה הוא בחי' ביטול ע"כ משם נמשך בחי' זו שלא יומשך אור א"ס רק במי שבטל כו'

This illumination in Malchus comes from Chochmah (wisdom); for Chochmah is the level of bittul, and therefore from there derives this quality, that the Infinite Light (Or Ein Sof) be drawn only into one who is nullified, etc.

וכמ"ש ע"פ הרע"מ [הרעיא מהימנא] פ' תשא אבנא למשקל בה דא יו"ד כו' וזהו שהחכמה נק' דין כמ"ש החייט כי זהו בחי' גבורות

As is explained on the [passage of the] Raaya Mehemna, Parshas [Ki] Sisa, "A stone to weigh with: this is the yud," etc. And this is why Chochmah is called "judgment" (din), as [Rabbi Yehudah] Chayat wrote: for this is the level of gevuros.

והיינו בחי' קו המדה שהוא בחינת גבורה עילאה דע"י [דעתיק יומין] המתלבשת בחכמה סתימאה שמשם שרש מדה זו שלא יומשך גילוי אור א"ס רק לפי ערך הביטול כו'

That is, the level of the measuring line (kav hamiddah), which is the level of the supernal Gevurah of Atik Yomin [the Ancient of Days] that is enclothed in the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah); for from there is the root of this measure, that the revelation of the Infinite Light be drawn only in proportion to the bittul, etc.

וזהו חכמת נשים בנתה ביתה בחכמה יבנה בית והמשכה ובנין זה ע"י עול תורה ובחי' יראה דאיתא ברע"מ [ברעיא מהימנא] דד' מדרגות הן דחילו ורחימו מל' וז"א ואח"כ רחימו ודחילו בינה וחכמה

And this is [the meaning of] "The wisdom of women builds her house"; "Through wisdom a house is built." And this drawing-down and building is through the yoke of Torah and the level of awe; for it is stated in the Raaya Mehemna that there are four levels: dechilu and rechimu (awe and love), [which are] Malchus and Z'eir Anpin, and afterwards rechimu and dechilu (love and awe), [which are] Binah and Chochmah.

נמצא בחי' ז"א שנק' בניך בחי' בן אהבה שרשו מבינ' [מבינה] שהיא ג"כ בחי' רחימו והיינו אהבה זוטא ששרשה מאהבה רבה אכן יראה תתאה מל' שרשה מיראה עילאה בחי' חכמה שהוא ביטול שלמעלה מבחי' אהבה

It follows that the level of Z'eir Anpin, which is called banayich, the level of "son," love, has its root in Binah (understanding), which is also the level of rechimu (love); that is, the lesser love (ahavah zuta), whose root is in the great love (ahavah rabbah). But the lower awe (yirah tata'ah), Malchus, has its root in the supernal awe (yirah ila'ah), the level of Chochmah, which is a bittul that is higher than the level of love.

ולכן בחי' בוניך דמל' הן נקי' תלמידי חכמים כי בחכמה דוקא יבנה בית

Therefore those of the level of bonayich, of Malchus, are called talmidei chachamim (disciples of the wise), for "through wisdom" specifically "a house is built."

וזהו בחכמה יסד ארץ אבל כונן שמים שהוא בחי' בניך הוא בתבונה

And this is [the meaning of] "With wisdom [He] founded the earth," but "established the heavens," which is the level of banayich, is "with understanding."

וכמ"ש זה ג"כ ע"פ מאמר הזח"ג [הזהר חלק ג] בפ' אמור (דף ק') ע"פ וגם אמנה כו' ובפ' וירא וע' בד"ה להבין הטעם שנשתנה יצירת האדם כו' ע"ש

And this too is explained on the teaching of the Zohar, Part III, in Parshas Emor (folio 100), on [the verse] "And moreover, truly [she is my sister]," etc., and in Parshas Vayeira. And see in the discourse beginning "To understand the reason why the formation of man was different," etc.; see there.

והנה מבואר במ"א בפי' בונה ירושלים הוי' שהוא בנין ע"ס [עשר ספירות] דמל' ממלכיות שבע"ס [שבעשר ספירות] דז"א כו'

Now, it is explained elsewhere, on the meaning of "Havayah builds Jerusalem," that it is the building of the ten Sefiros of Malchus from the [aspects of] Malchus in the ten Sefiros of Z'eir Anpin, etc.

אך כח שיהיה בנין זה נמשך דוקא ממקום עליון יותר ועמ"ש בד"ה יו"ט [יום טוב] של ר"ה [ראש השנה] שחל להיות בשבת

But the power for this building to come about is drawn specifically from a higher place. And see what is written in the discourse beginning "The festival of Rosh HaShanah that falls on Shabbos."

(וע' בזח"א [בזהר חלק א] כ"ח א' ע"פ ויבן קל"ד א' קל"ט א'. ובח"ג [ובחלק ג'] פנחס דרכ"א א' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם).

(And see the Zohar, Part I, 28a, on [the verse] "And He built"; 134a; 139a; and Part III, Pinchas, 221a, and the commentary of the Ramaz there.)

והנה יש ג"כ ירושלים של מעלה מל' דא"ס יראה עילאה כו' ובפרדס שער מהות והנהגה פי"ג דירושלים של מעלה הוא בינה

Now, there is also a Jerusalem Above: the Malchus of Ein Sof, the supernal awe, etc. And in the Pardes, Shaar Mahus VeHanhagah, chapter 13, [it is written] that the Jerusalem Above is Binah.

א"כ י"ל [יש לומר] פי' בונה ירושלים להמשיך תוספת אור מירושלים של מעלה מל' דא"ס בירושלים של מטה מל' דאצילות להיות כעיר שחוברה לה יחדיו היינו התחברות ירושלים של מעלה בירושלים של מטה כו'

If so, it may be said that the meaning of "builds Jerusalem" is to draw down an increase of light from the Jerusalem Above, the Malchus of Ein Sof, into the Jerusalem below, the Malchus of Atzilus, so that it be "like a city that is joined together," that is, the joining of the Jerusalem Above with the Jerusalem below, etc.

והענין דהנה מבואר למעלה שיש בחי' קו המדה שעל ידו נמשך כל ההמשכות והמשכה זו לפי ערך הביטול

The explanation is this: it was explained above that there is the level of the measuring line, through which all the flows are drawn down, and this flow is in proportion to the bittul.

ולכן בחכמה דאצילות שורה אור א"ס לפי שהוא בבחי' ביטול ועד"ז בכל האצי' מאיר בחי' חכמה

Therefore the Infinite Light rests in the Chochmah of Atzilus, because it is in a state of bittul; and likewise, in all of Atzilus the level of Chochmah shines.

אבל בבי"ע [בבי"ע (בריאה יצירה עשיה)] שם אין מאיר הביטול ע"ד שהוא בחכמה דאצי' ביטול אמיתי רק ביטול היש ע"כ מתמעט ג"כ גילוי אור א"ס כו' ולכן בחי' מל' כשמתלבשת בבי"ע אין נמשך שם הגילוי אור א"ס כמו באצי'.

But in Beriah, Yetzirah and Asiyah the bittul does not shine there as it is in the Chochmah of Atzilus, a true bittul, but only the bittul of the yesh (of a being that is something); therefore the revelation of the Infinite Light is also diminished, etc. And therefore, when the level of Malchus is enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, the revelation of the Infinite Light is not drawn there as in Atzilus.

אך הנה הגם שמאמר קו המדה נמדד איך שיהיה הגילוי בכל עולם לפי ערכו כנ"ל הנה כ"ז [כל זה] היה בתחלת ההשתלשלות אבל אח"כ מצד מעשה התחתונים יש שינוים בקו המדה

However, although by the word of the measuring line it was measured how the revelation would be in each world according to its level, as mentioned above, all this was at the beginning of the chain of descending worlds (hishtalshelus); but afterwards, by virtue of the deeds of the lower beings, there are changes in the measuring line.

לפעמי' [לפעמים] מאיר בתוספת גילוי אור בכל ההשתלשלות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] ע"י התגברות למטה תשובה ומע"ט [ומעשים טובים] ותורה ותפלה וצדקה וכמ"ש סד"ה ראה ריח בני

Sometimes it shines with an increased revelation of light throughout the whole chain of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, through a strengthening below: teshuvah (return), good deeds, Torah, prayer and charity, as is explained at the end of the discourse beginning "See, the fragrance of my son."

ולפעמים מאיר בגרעון יותר כשלא אכשור דרי וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת שבת שע"י חטא אדה"ר [אדם הראשון] ירדו העולמות הרבה כו' ואח"כ ע"י תשובתו ושבת נתקן כו'

And sometimes it shines with greater diminution, when the generations are not worthy, as is written in Pri Etz Chaim on the intentions (kavanos) of Shabbos, that through the sin of Adam, the first man, the worlds descended greatly, etc., and afterwards, through his teshuvah and through Shabbos, it was repaired, etc.

וכן בשעת חורבן ירושלים הסתלקות האור מזו"נ [מזעיר אנפין ונוקבא] כמ"ש קוב"ה [קודשא בריך הוא] סליק לעילא לעילא כו'.

And likewise, at the time of the destruction of Jerusalem, [there was] a withdrawal of the light from Z'eir Anpin and Nukva, as is stated, "The Holy One, blessed be He, ascended higher and higher," etc.

2 וע"ז לא נתמלאה צור אלא כו' וזהו פי' בוניך בנין ירושלים להמשיך תוספת אור בבחי' מלי מקור דבי"ע עד שיהיה גם למטה גילוי אור א"ס ממש וכמ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] ובאו במערות צורים מפני פחד ה' כו'

And through this, "Tyre was filled only [from the ruin of Jerusalem]," etc. And this is the meaning of bonayich: the building of Jerusalem, to draw down an increase of light into the level of Malchus, the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, until below as well there be a revelation of the very Infinite Light (Or Ein Sof), as it is written of the Time to Come, "And they shall go into the caves of the rocks, from before the terror of Havayah," etc.

ובנין זה הוא ע"י עול תורה ועמ"ש ע"פ אריתי מורי עם בשמי וזהו ג"כ ענין יראה שלם שנמשך ע"י התורה

And this building is through the yoke of Torah; and see what is written on [the verse] "I have gathered my myrrh with my spice." And this is also the matter of "complete awe" (yirah shalem), which is drawn down through the Torah.

ועמ"ש ע"פ שימני כחותם בענין חותם שוקע ויראה שממשיך מבחי' גבוה יותר מההמשכה שעל ידי חותם בולט שמלמטה בחי' אהבה וזהו א"ת בניך בחי' אהבה אלא בוניך בחי' יראה שלם ע"י עסק התורה: [אל תקרי]

And see what is written on [the verse] "Set me as a seal," on the subject of the sunken seal and awe, which draws down from a higher level than the drawing-down through the raised seal, which is from below, the level of love. And this is [the meaning of] "Do not read banayich," the level of love, "but bonayich," the level of complete awe, through the study of Torah.

3 ב והנה ע"י בחי' בוניך נמשך בחי' ורב שלום שמבחי' ורב נעשה שלום וזהו שהנגינה בתיבת ורב הוא טפחא שיהיה מפורש ומובן באומרו ורב שהוא בהבדל ענין בפ"ע כידוע בטעם נגינת הטפחא שהוא הבדלת וסיום ענין [בפני עצמו]

2. Now, through the level of bonayich is drawn down the level of verav shlom ("and great [is the] peace"): out of the level of verav, peace is made. And this is why the cantillation on the word verav is a tipcha: so that it be explicit and understood, when one says verav, that it stands apart, a matter by itself, as is known concerning the cantillation note tipcha, that it is a separation and the close of a matter.

ואם לא היה נגינת הטפחא מבדלת היה הכונה דקאי ורב אל ענין השלום כפשוטו דהיינו שלום רב.

Had the tipcha not separated, the intent would have been that verav refers to the matter of peace in its plain sense, that is, "great peace."

אבל עכשיו הפי' ורב הוא ענין בפ"ע היינו בחי' עשו טורי דפרודא רשות הרבים אלא מבחי' ורב זה נעשה שלום שיתברר ויוכלל בבחי' היחוד וזהו רב להושיע. [בפני עצמו]

But as it is, the meaning is that verav is a matter by itself: that is, the level of Eisav, "the mountains of separation," the domain of the many (reshus harabim). But out of this level of verav, peace is made: that it be refined and included in the level of unity. And this is [the meaning of] "great (rav) to save."

4 והנה ענין עתיד חזיר ליטהר דהנה כתיב יכרסמנה חזיר מיער והע' תלויה היא בחי' ז"ת דאימא ששם היה השבה"כ [זי' תחתונות] [השבירת הכלים]

Now, [as for] the matter that "the pig is destined to become pure": it is written, "The boar from the forest gnaws at it," and the ayin [of "forest"] is suspended; it is the level of the seven lower [Sefiros] of Imma, where the shattering of the vessels took place,

דהיינו בשם ס"ג [שם ס"ג] שבבינה ז' מלכין דתהו משא"כ בחכמה לא היה שבה"כ [שבירת הכלים] כמ"ש ימותו ולא בחכמה כו' וזהו ג"כ ענין ע' רבתי דשמע ישראל

that is, in the Name Sag that is in Binah: the seven kings of Tohu [chaos]; whereas in Chochmah there was no shattering of the vessels, as it is written, "They die, and not in wisdom," etc. And this is also the matter of the large ayin of "Shema Yisrael,"

כי בבינה הם אתוון רברבין והיינו כשנתקן משה"כ [משבירת הכלים] שזהו פי' שם ב"ן [שם ב"ן] ורפ"ח שנכללו בז"ת [בז' תחתונות] דאימא ע' רבתי כו'.

for in Binah are "the large letters" (asvon ravrevin); that is, when [what came] from the shattering of the vessels is rectified. For this is the meaning of the Name Ban and the 288 [sparks], which were included in the seven lower [Sefiros] of Imma: the large ayin, etc.

5 וגם הע' דיער תלויה לפי שהחיצונים מקבלים בריחוק ע"י בחי' מקיף דלבונה שלכך יש י"א סממני קטרת ובקדושה עשר ולא תשע

And the ayin of ya'ar (forest) is also suspended because the external forces receive from afar, through the level of the encompassing [light] of the frankincense (levonah); for this reason there are eleven spices of the incense, whereas in holiness [there are] "ten and not nine."

וגם פי' יער היינו עולם המלאכים או עולם העשייה והנה לע"ל [לעתיד לבוא] בקץ הימין בב"א [במהרה בימינו אמן] שיקוים ואת רוח הטומאה אעביר כו'

Also, the meaning of ya'ar is the world of the angels, or the World of Asiyah (Action). Now, in the Time to Come, at the end of days (ketz hayamin), speedily in our days, amen, when [the verse] "And I will remove the spirit of impurity," etc., will be fulfilled,

וזהו אז אהפוך אל כו' זהו הפי' שמבחי' ורב נעשה שלום שיוכלל ביעקב גם המקיף הנ"ל.

this is [the meaning of] "Then I will turn to [the peoples a pure language]," etc. This is the meaning of [the statement] that out of the level of verav peace is made: that the encompassing [light] mentioned above will also be included in Yaakov.

6 ומזה יובן עוד דלהיות ורב שלום הוא דוקא ע"י בוניך כי בחכמה דוקא אתברירו לפי שמשם אין להם יניקה שיניקתם מבחי' יער ז"ת [ז' תחתונות] דאימא אבל לא בחכמה כו'

From this it will further be understood that for verav shlom to come about, it is specifically through bonayich: for it is specifically "through Chochmah (wisdom) that they are refined," since from there they have no nourishment, for their nourishment is from the level of ya'ar, the seven lower [Sefiros] of Imma, but not in Chochmah, etc.

לכן ע"י חכמה נעשה התיקון ומבחי' יער נעשה עיר כו' ועמ"ש ע"פ אסרי לגפן עירה כו'.

Therefore through Chochmah the rectification is made, and out of the level of ya'ar (forest) is made ir (city), etc. And see what is written on [the verse] "Binding his foal (iroh) to the vine," etc.

7 ועפ"ז [ועל פי זה] יובן מ"ש ברבות ע"פ רב לכם כו' פנו לכם צפונה ואין צפונה אלא דברי תורה

According to this we will understand what is said in the Midrash Rabbah on [the verse] "Rav lachem (you have had enough)," etc., "turn northward": "and 'northward' means nothing other than words of Torah."

והיינו כי מצפון זהב יאתה בחינת יראה יראו את ה' ראשית חכמה יראת ה' והוא בחי' תורה שנא' [שנאמר] בה הנחמדים מזהב וכמ"ש ברבות בראשית פי"ו

That is, for "out of the north comes gold": the level of awe, "Stand in awe of Havayah," "The beginning of wisdom is the awe of Havayah"; and this is the level of Torah, of which it is said, "They are more desirable than gold"; and as is said in Bereishis Rabbah, chapter 16.

כי אם אין חכמה אין יראה ועיקר בחינת זהב הוא תשבע"פ שהיא בחי' כמעלת הזהב על הכסף כמ"ש במ"א בענין בינה יתירה ניתנה באשה כו'

For "if there is no wisdom, there is no awe." And the main level of gold is the Oral Torah, which is at the level of the superiority of gold over silver, as is explained elsewhere on the subject of "Extra understanding was given to woman," etc.,

וכענין ערבים עלי דברי סופרים בד"ה שחורה אני ונאוה וסופר הוא בחינת חכמה אשר בחכמה אתברירו

and like the matter of "The words of the Sofrim (scribes) are sweet to me," in the discourse beginning "I am black but comely"; and sofer (scribe) is the level of Chochmah, for "through Chochmah they are refined."

ולכן מזה נמשך שיהיה בחי' רב לכם וע"ד שנזכר למעלה שהתורה נקרא עוז ותושיה כו'

Therefore from this comes about the level of rav lachem, along the lines of what was mentioned above, that the Torah is called "strength and sound wisdom (tushiyah)," etc.

(ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה קמ"ח א' ע"פ תפוחי זהב במשכיות כסף וברבות ר"פ ויגש ובפרש"י [ובפירש רש"י / ובפירוש רש"י] במשלי סי' כ"ה י"א ובשל"ה [ובשני לוחות הברית] בתחלתו ד' ג' ע"א)

(And see the Zohar, Part II, Terumah, 148a, on [the verse] "Apples of gold in settings of silver"; and the Midrash Rabbah, at the beginning of Parshas Vayigash; and Rashi's commentary on Proverbs, chapter 25, [verse] 11; and the Shelah, at its beginning, folio 3a.)

פי' הוא ענין אורייתא סתים וגליא והכל אחד כי תשבע"פ [תורה שבעל פה] נק' ארץ זבת חלב ודבש וכמש"ל [וכמה שלמטה] בד"ה היום הזה בפ' כי תבא.

The meaning is the matter of "the Torah is hidden and revealed," and all is one; for the Oral Torah is called "a land flowing with milk and honey," as is explained below in the discourse beginning "This day," in Parshas Ki Savo.

וז"ש [וזהו שכתוב] בדוד אדמוני עם יפה עינים כי בנין המל' מהגבורה אדמוני אך מ"מ עם יפה עינים

And this is [the meaning of] what is written of David, "ruddy, with beautiful eyes": for the building of Malchus is from Gevurah (restraint), "ruddy"; but nevertheless "with beautiful eyes,"

כי גבורה זה אמיתית החסד וע"ד ענין קו המדה גבורה דע"י [דעתיק יומין] המתלבשת במו"ס [במוחא סתימאה] טלא דבדולחא כעין הבדולח גוון לבן אלא דגווני סומקי אתחזי ביה כו'.

for this Gevurah is, in truth, Chesed (kindness). It is along the lines of the matter of the measuring line, the Gevurah of Atik Yomin that is enclothed in the Mocha Stima'ah (the hidden brain): "the dew of crystal," like the appearance of crystal, a white color, but "red hues are seen in it," etc.

(ועיין זח"ג [זהר חלק ג] תזריע נ"א א' נ"ו א' פ"ד א' דרס"ב ע"ב) אך כדי להיות בוניך צ"ל תחלה בניך

(And see the Zohar, Part III, Tazria, 51a; 56a; 84a; 262b.) But in order for there to be bonayich, there must first be banayich,

שהוא בינה רצוא ושוב שבתפלה כו' ברכו בתורה ברוך יסוד אבא שיומשך בתוה"ו ששה מדות ז"א כו':

which is Binah (understanding): the "running and returning" (ratzo vashov) in prayer, etc. "They blessed over the Torah": baruch ("blessed") is the Yesod of Abba, that it be drawn into the Torah, the vav, the six attributes (middos) of Z'eir Anpin, etc.

8 ג ואח"כ בצדקה תכונני כי כ"ז הוא בנין המל' בבחינת א"פ [כל זה] [אור פנימי] אבל להיות שמירה ישמור עיר הוא המשכת מקיפים שנמשכים ע"י הצדקה רחמים כו'

3. And afterwards, "Through tzedakah (righteousness, charity) you shall be established." For all this is the building of Malchus in the manner of inner light (or pnimi); but for there to be the guarding of "guards the city," there is the drawing-down of encompassing lights (makifim), which are drawn down through charity (tzedakah), compassion, etc.

והמקיף דוחה יניקת החיצונים (ועיין ע"פ אם ה' לא יבנה כו' ישמר עיר ביומא די"ט סע"ב [סוף עמוד ב] וברבות בתחלת פתיחתא דאיכה זח"ב [זהר חלק ב'] פ' בא ל"ט א' תרומה קס"ד א' פקודי רכ"ו א' ח"א [חלק א'] ויצא קנ"א ב')

And the encompassing [light] repels the nurture of the external forces. (And see on [the verse] "Unless Havayah builds," etc., "guards the city," in Yoma, at the end of 19b; and in the Midrash Rabbah, at the beginning of the Pesichta to Eichah; the Zohar, Part II, Parshas Bo, 39a; Terumah, 164a; Pekudei, 226a; Part I, Vayeitzei, 151b.)

וזהו אני מדבר בצדקה רב להושיע (בישעיה ס"ג) פי' אני מדבר זהו ענין התורה שהיא ודברי אשר שמתי בפיך וכדי שיבא לבחי' זו זהו ע"י וכל בניך למודי הוי'.

And this is [the meaning of] "I who speak in tzedakah, great to save" (in Isaiah, chapter 63). The meaning: "I who speak" is the matter of the Torah, which is "and My words which I have put in your mouth"; and to come to this level is through "And all your children shall be taught by Havayah."

ואח"כ בצדקה תכונני ואז רב להושיע והיינו ע"י בחי' ורב שלום כנ"ל וזהו זורע צדקות ומצמיח ישועות ועיין בד"ה המגביהי לשבת ועיין זח"ג [זהר חלק ג'] אמור פ"ט א'.

And afterwards, "through tzedakah you shall be established," and then "great to save," that is, through the level of verav shlom, as mentioned above. And this is [the meaning of] "who sows acts of tzedakah and makes salvations sprout." And see in the discourse beginning "Who is enthroned on high"; and see the Zohar, Part III, Emor, 89a.

וז"ש [וזהו שכתוב] לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא כו' כי דוד וירושלים בחינה א'

And this is [the meaning of] what is written, "Of David: Havayah is my light and my salvation; whom shall I fear?" etc. For David and Jerusalem are one level.

כמ"ש לא בחרתי בעיר כו' ואבחר בדוד (במלכים א' סי' ח') וכתיב ואבחר בירושלים כו' ואבחר בדוד (בד"ה ב' סי' ו')

As it is written, "I did not choose a city," etc., "but I chose David" (in I Kings, chapter 8); and it is written, "And I chose Jerusalem," etc., "and I chose David" (in II Chronicles, chapter 6).

והנה ה' אורי היינו מה שנמשך בבחי' אור וגילוי ממש הוא בחי' א"פ [אור פנימי] וישעי הוא המשכת או"מ [אור מקיף] ועי"ז ורב להושיע.

Now, "Havayah is my light" is what is drawn down as actual light and revelation, the level of inner light; "and my salvation" is the drawing-down of encompassing light (or makif); and through this, "and great to save."

(וע' מזה בזח"ג [בזהר חלק ג] במדבר קי"ט א' וברבות אמור פכ"א). והנה בר"ה [בראש השנה] הוא בנין עולם הדבור

(And see on this the Zohar, Part III, Bamidbar, 119a, and the Midrash Rabbah, Emor, chapter 21.) Now, on Rosh HaShanah is the building of the world of speech.

ועיין ברבות כי תשא פמ"ו וס"פ עקב ע"פ ועת כנוס אבנים והוא בחי' בוניך בחכמה יבנה בית ויבן את הצלע

And see the Midrash Rabbah, Ki Sisa, chapter 46, and at the end of Eikev, on [the verse] "and a time to gather stones." And this is the level of bonayich: "Through wisdom a house is built"; "And He built the rib."

וגם כי פי' יראה שלם ושלום הנה יראה הוא בחי' ר"ה [ראש השנה] וע' זח"ג [זהר חלק ג] תרומה (קל"ה א') ע"פ וזאת התרומה כו' זהב ברזא דיומא דראש השנה כו' מצפון זהב יאתה כו'. והוא בחי' יראה כנ"ל.

Also, as for the meaning of yirah shalem and shalom: yirah (awe) is the level of Rosh HaShanah. And see the Zohar, Part III, Terumah (135a), on [the verse] "And this is the offering," etc.: "Gold, in the mystery of the day of Rosh HaShanah," etc., "Out of the north comes gold," etc. And this is the level of awe, as mentioned above.

ושלם בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים] שאזי מתמלאים כל הפגמים ע"י ההמשכה עליונה ממקורא דכולא אנת הוא שלימותא דכולהו

And shalem (complete) is the level of Yom Kippur, when all the blemishes are filled in through the supernal drawing-down from the Source of all, "You are the perfection of them all."

וגם שלום לרחוק שנעשה קרוב דהיינו בחי' תשובה וכן מלמעלה למטה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ קראוהו בהיותו קרוב אלו עשי"ת [עשרת ימי תשובה] וגם מזה נמשך בחי' סוכות שנק' סוכת שלומך

And also "peace to the one who is far," who becomes near, that is, the level of teshuvah (return). And likewise from above to below, as our Sages, of blessed memory, said on [the verse] "Call upon Him while He is near": these are the Ten Days of Teshuvah. And from this, too, is drawn the level of Sukkos, which is called "the sukkah of Your peace."

ולכן מקריבים בסוכות ע' [עיין] פרים שהוא ע"ד בחי' ורב שלום וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ס"פ פינחס גבי להשתחוות לה' בחג הסוכות

Therefore on Sukkos seventy bullocks are offered, which is along the lines of the level of verav shlom. And see the Ramaz at the end of Parshas Pinchas, regarding "to bow down to Havayah on the festival of Sukkos."

וגם מרבים אז בצדקה עמ"ש בד"ה ושמתי כדכד וסד"ה ציון כו' בצדקה והיינו כדי להיות בצדקה תכונני.

And at that time, too, one gives much tzedakah; see what is written in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod," and at the end of the discourse beginning "Zion," etc., "through tzedakah." That is, so that there be "through tzedakah you shall be established."

9 והנה כללות ג' בחינות אלו בניך בוניך בצדקה תכונני הם ג' בחי' כח"ב [כתר חכמה בינה] כסדרן מלמטה למעלה בניך בינה בן י"ה

Now, these three levels as a whole, banayich, bonayich and "through tzedakah you shall be established," are the three levels of Keser, Chochmah and Binah, in their order from below upward: banayich is Binah, ben Kah ("son of Kah"),

והוא עסק התפלה בוניך חכמה עסק התורה והם בחי' או"פ [אור פנימי] ואח"כ בצדקה תכונני בחי' כתר כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור שמבחי' כתר

and this is the service of prayer; bonayich is Chochmah, the study of Torah; and these are the level of inner light. And afterwards, "through tzedakah you shall be established" is the level of Keser (the Crown): for the 613 mitzvos of the Torah together with the seven mitzvos of the Rabbis are the 620 pillars of light that are from the level of Keser,

והוא או"מ [אור מקיף] מלשון כותרת ונודע דכללות המצות נקרא צדקה ועמ"ש בד"ה כה תברכו בענין ג' הברכות יברכך יאר ישא והם ג"כ כענין ג' בחינות אלו.

and it is encompassing light, from the word koseres (a crown-shaped capital). And it is known that the mitzvos in their general and collective expression (klalus) are called tzedakah. And see what is written in the discourse beginning "Thus shall you bless," on the three blessings, "May He bless you," "May He shine," "May He lift up"; these too correspond to these three levels.

ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' שלח (דקנ"ט א') גבי ויברא אלקים את האדם בצלמו תלת עלמין אית ליה לקוב"ה [לקודשא בריך הוא] דאיהו גניז בגווייהו שהם ג"כ שלשה בחינות הנ"ל שכנגדם נאמר קדוש קדוש קדוש יעו"ש [ויעויין שם].

And see the Ramaz on Parshas Shelach (folio 159a), regarding "And G-d created man in His image": "The Holy One, blessed be He, has three worlds in which He is hidden"; these too are the three levels mentioned above, corresponding to which is said "Holy, holy, holy"; see there.

ועפ"ז [ועל פי זה] אפשר להבין המשל הנזכר ברבות בשה"ש [בשיר השירים] ס"פ נגילה ונשמחה בך למטרונה כו' אמרו לה באו בניך אמרה מאי איכפת לי תשמחנה כלותי כו' ע"ש.

According to this we can understand the parable cited in the Midrash Rabbah on the Song of Songs, at the end of [the passage on] "We will rejoice and be glad in you": "[It is like] a matron," etc. "They said to her, 'Your sons have come.' She said, 'What does it matter to me? Let my daughters-in-law rejoice,'" etc.; see there.

10 והענין דהנה כתיב כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות פי' שהנשמות נקראו בנות ירושלים או בנות ציון.

The explanation: it is written, "Like a lily among the thorns, so is My beloved among the daughters." The meaning is that the souls are called "daughters of Jerusalem" or "daughters of Zion,"

וכמ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בנות ירושלים וסד"ה צאינה וראינה בנות ציון אך רעיתי הוא כנס"י [כנסת ישראל] מקור הנשמות

as is explained in the discourse beginning "I am black but comely, O daughters of Jerusalem," and at the end of the discourse beginning "Go forth and see, O daughters of Zion"; but "My beloved" is the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), the source of the souls.

ועמ"ש ע"פ אחת היא כו' וביאור הדבר הוא כי ידוע שיש ג' אהבות בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך.

And see what is written on [the verse] "One is she," etc. The explanation of the matter is this: it is known that there are three loves, "with all your heart," "and with all your soul" and "and with all your might,"

וכמ"ש ביאור ענינם בד"ה שמאלו תחת לראשי. כי תשא את ראש בני ישראל. ובד"ה השמים כסאי.

as their matter is explained in the discourse beginning "His left hand is under my head," "When you lift up the head of the children of Israel," and in the discourse beginning "The heavens are My throne."

11 והנה בחי' בכל לבבך הוא בחי' כלה שארי ולבבי נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' וזהו הנק' כלותי ע"ש [על שם] בחי' כלה כלתה נפשי ועמ"ש מזה בד"ה וארשתיך לי.

Now, the level of "with all your heart" is the level of "My flesh and my heart pine away (kalah)," [and] "My soul longs, indeed it pines (kalsah), for the courts of Havayah"; and this is what is called "my daughters-in-law" (kalosai), on account of the level of kalah, "my soul pines." And see what is written about this in the discourse beginning "And I will betroth you to Me."

12 ומדרגת בכל נפשך בחי' אליך ה' נפשי אשא וגם התקשרות כחות הנפש השכל ומדות ומחדומ"ע [ומחשבה דיבור ומעשה] בתורה ומצות ובעיון תפלה

And the rung of "with all your soul" is the level of "To You, Havayah, I lift up my soul," and also the binding of the powers of the soul, intellect and emotive attributes (middos), and thought, speech and action, to Torah and mitzvos, and in contemplative prayer,

שהוא ההתקשרות בחכמתו ורצונו ית' והוא בחי' עליונה יותר מבחי' לחצרות ה' כי אורייתא היא היכלא עילאה דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] בחי' בית המלכות שהמלך דר בו בקביעות

which is the binding to His wisdom and will, may He be blessed. And this is a higher level than "for the courts of Havayah," for the Torah is "the supernal palace of the Holy One, blessed be He," the level of the royal house in which the King dwells permanently,

היינו השראת אור א"ס ב"ה בחכמה עילאה מה שלמעלה מבחי' חצרות ה' שהמלך נכנס שם לפרקים לבד כענין רוכב על כרוב קל שלו ושאט בח"י אלפים עולמות.

that is, the resting of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in the supernal Chochmah, which is above the level of "the courts of Havayah," which the King enters only at intervals, like the matter of "He rides on His light cherub and floats through eighteen thousand worlds."

אך בחי' בכל מאדך היא בחינת מס"נ [מסירות נפש] ורעותא דלבא שלמעלה מהשכל שע"ז אמרו יש קונה עולמו בשעה א' ועמ"ש בד"ה היום הזה כו' מצוך

But the level of "with all your might" is the level of self-sacrifice (mesirus nefesh) and the will of the heart (re'usa deliba) that is above intellect, of which they said, "There is one who acquires his world in a single hour." And see what is written in the discourse beginning "This day," etc., "commands you."

וע"ז נאמר כן רעיתי בין הבנות יפה את כתרצה הוא בחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה וע"ז אמרו לא זז מחבבה עד שקראה אמי בעטרה שעטרה לו אמו שכינתא עילאה.

And of this it is said, "so is My beloved among the daughters"; "You are beautiful as Tirtzah," which is the level of the supernal will (ratzon) that is above Chochmah. And of this they said, "He did not cease to cherish her until He called her 'My mother,'" "with the crown with which his mother crowned him," the supernal Shechinah.

13 וזהו ענין המשל למטרונה וכלותי ובנותי. ואמרו באו בניך היינו בחי' ירידות והמשכות נשמות דאצילות וכל בניך למודי הוי' ששרש גילוי זה היא מבחי' בינה דאצילות

And this is the meaning of the parable of the matron, and "my daughters-in-law" and "my daughters." They said, "Your sons have come": that is, the level of the descents and drawings-down of the souls of Atzilus, "And all your children shall be taught by Havayah," the root of this revelation being the level of the Binah of Atzilus.

תשמחנה כלותי היינו בחינת הנשמות דבי"ע שאהבתן בבחי' כלתה נפשי לחצרות ה' ע"כ תשמחנה ותתרווה צמאונן בגילוי זה שמבחי' וכל בניך אשר בינה נקראת חצר הפנימית הפונה קדים.

"Let my daughters-in-law rejoice": that is, the level of the souls of Beriah, Yetzirah and Asiyah, whose love is at the level of "my soul pines for the courts of Havayah"; therefore they will rejoice, and their thirst will be quenched, by this revelation from the level of "And all your children," for Binah is called "the inner court that faces east."

14 ואח"כ אמרו לה באו חתנך לכאורה בניך עדיפי וא"כ מה מוסיף אלא כי חתנך זהו מארי דאורייתא בחי' בוניך וכענין ביום חתונתו זה מתן תורה

Afterwards they said to her, "Your sons-in-law have come." Seemingly, "your sons" are superior; if so, what does this add? But "your sons-in-law" are the masters of Torah, the level of bonayich, as in "'On the day of his wedding': this is the Giving of the Torah."

והוא ההמשכה מחכמה עילאה והוא אצילות בכלל ולמעלה מהבינה שהוא בחי' מקור הבריאה וגם חכמה היא היכלא עילאה דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] שלמעלה גם מחצר הפנימית כנ"ל

And this is the drawing-down from the supernal Chochmah (wisdom), which is Atzilus in general and is above Binah, the level of the source of Beriah; and Chochmah, too, is "the supernal palace of the Holy One, blessed be He," which is above even the inner court, as mentioned above.

ומ"מ השיבה תשמחנה בנותי היינו נפש דאצילות כנזכר בד"ה כי תצא בענין יהבין ליה ברתא דמלכא וע"ז אמרו לא זז מחבבה עד שקראה בתי והנה אבא יסד ברתא וע"כ תשמחנה בגילוי זה שמבחי' חכמה הנמשך ע"י התורה

Nevertheless she answered, "Let my daughters rejoice": that is, the nefesh [soul] of Atzilus, as mentioned in the discourse beginning "When you go out," on the matter of "they give him the King's daughter"; and of this they said, "He did not cease to cherish her until He called her 'My daughter.'" Now, "Abba founded the daughter"; therefore they rejoice in this revelation from the level of Chochmah, which is drawn down through the Torah.

אבל בחי' ציון עצמה היא בחי' שכינתא עילאה לא זז מחבבה עד שקראה אמי אחת היא יונתי

But the level of Zion itself is the level of the supernal Shechinah: "He did not cease to cherish her until He called her 'My mother'"; "One is she, my dove."

והוא רעותא דלבא בכל מאדך בחי' יחידה המקבלת מבחי' יחיד שלמעלה מבחינת בניך ובוניך וכנזכר במ"א בענין חסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם תשעה שעות ביום כו' ע"ש (ועיין זח"ב [זהר חלק ב'] ר"פ משפטים צ"ד ב' קכ"ב א')

And this is the will of the heart (re'usa deliba), "with all your might," the level of yechidah [the soul's single, innermost core], which receives from the level of the Yachid (the Singular One), which is above the level of banayich and bonayich; as mentioned elsewhere regarding the early pious ones, who would spend nine hours a day in their prayer, etc.; see there. (And see the Zohar, Part II, at the beginning of Parshas Mishpatim, 94b; 122a.)

ולכן לא נתרווה צמאונה בגילוי זה של הנשמות שמבחי' חכמה וכמ"ש במ"א סד"ה מים רבים שע"ז נאמר אם יתן איש זה הקב"ה את כל הון ביתו באהבה והוא חכמה עילאה שנק' הון ביתו בוז יבוזו לו

Therefore her thirst is not quenched by this revelation of the souls from the level of Chochmah, as is explained elsewhere, at the end of the discourse beginning "Many waters," that of this it is said, "If a man," this is the Holy One, blessed be He, "would give all the wealth of his house for love," which is the supernal Chochmah, called "the wealth of His house," "they would utterly scorn it."

והיינו אהבה רבה דבכל מאדך למהותו ועצמותו יתי' דוקא אשר גם החכמה עצמה כעשי' [כעשיה] נחשבת לגבי אור א"ס ב"ה ממש בשגם שבחי' ביום חתונתו זה מ"ת [מתן תורה] הרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נובלות חכמה שלמעלה תורה

That is, the great love (ahavah rabbah) of "with all your might," for His very being and essence, may He be blessed, specifically, where even Chochmah itself is considered as Asiyah relative to the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; all the more so since, of the level of "'On the day of his wedding': this is the Giving of the Torah," our Sages, of blessed memory, said, "The Torah is the fallen fruit of the supernal wisdom."

אלא ע"י הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא בחי' הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים הוא ההמשכה מבחי' אנכי מי שאנכי

Rather, through "Behold, your king comes to you; he is righteous and victorious (tzaddik venosha)": this is the level of "Am I not better to you than ten sons?", the drawing-down from the level of Anochi ("I"), "who I am,"

דהיינו ההמשכה מאור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחי' אצילות להיות דירה בתחתונים מה שלמעלה מעלה מבחינת הנשמות כי הוא גילוי אור א"ס ב"ה ממש שאין לנשמות ערוך אליו כלל

that is, the drawing-down from the very Infinite Light, blessed be He, which is far, far above the level of Atzilus, so that there be a dwelling place among the lower realms, which is far, far above the level of the souls; for it is the revelation of the very Infinite Light, blessed be He, to which the souls bear no comparison at all.

והיינו ע"י הכתר עליון מלי' דא"ס המחבר גילוי אור א"ס ב"ה ממש אל הנאצלים וע"ז נאמר הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים (בשמואל א' סי' א')

That is, through the supernal Keser (the Crown), the Malchus of Ein Sof, which connects the revelation of the very Infinite Light, blessed be He, to the emanated beings. And of this it is said, "Am I not better to you than ten sons?" (in I Samuel, chapter 1).

פי' אנכי מי שאנכי סתימו דכל סתימין הרי המשכה זו טוב לך מההמשכה שמבחי' חו"ב [חכמה ובינה] ע"י בניך ובוניך

The meaning: Anochi, "who I am," the most hidden of all the hidden; this drawing-down is better for you than the drawing-down from the level of Chochmah and Binah through banayich and bonayich.

וכמ"ש בפסיקתא ע"פ הלא אנכי טוב לך אני אין כתיב כאן אלא אנכי כו' כמד"א [כמה דאת אמר] אנכי הוי' אלקיך עכ"ל [עד כאן לשונו] וכן הוא בשוחר טוב (בשמואל ספ"א [סוף פרק א'] ובילקוט) ועמ"ש בד"ה טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם.

As is written in the Pesikta on [the verse] "Am I not better to you": "It is not written here ani (I), but Anochi," etc., "as it says, 'Anochi (I am) Havayah your G-d.'" End of quotation. And so it is in the Shocher Tov (on Shmuel, end of chapter 1, and in the Yalkut). And see what is written in the discourse beginning "It is better to take refuge in Havayah than to trust in man."

והנה על ענין גילוי זה השיבה הא חדותא שלימא כו' שיהיה דירה בתחתוני' [בתחתונים] וזהו שוש אשיש בה' ותגל נפשי כו' ע"ש

Now, of this revelation she answered, "This is complete joy," etc., that there be a dwelling place among the lower realms. And this is [the meaning of] "I will greatly rejoice in Havayah; my soul shall exult," etc.; see there.

וזהו ע"י בצדקה תכונני שעי"ז נמשך בחי' צדיק ונושע

And this is through "through tzedakah you shall be established," for through this is drawn down the level of "righteous and victorious."

ועמ"ש סד"ה מים רבים הנ"ל ובד"ה והנה מנורת זהב בענין זה איך שהמצות בשרשן הם למעלה מהתורה ומ"ש מזה סד"ה והי' הולך לפניהם יומם שע"ז נאמר שם נשמחה בו ממש

And see what is written at the end of the discourse beginning "Many waters," mentioned above, and in the discourse beginning "And behold, a menorah of gold," on this matter, how the mitzvos in their root are higher than the Torah; and what is written about this at the end of the discourse beginning "And Havayah went before them by day," that of this it is said, "There we will rejoice in Him," in Him truly.

וע' מענין צדיק ונושע ברבות משפטים ספ"ל ועמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו בענין וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו וסד"ה וילבש צדקה.

And see on the matter of "righteous and victorious" in the Midrash Rabbah, Mishpatim, end of chapter 30; and see what is written in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev," on the matter of "He donned tzedakah as a coat of mail, and a helmet of salvation on His head," and at the end of the discourse beginning "He donned tzedakah."

15 וזהו כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. פי' כענין אכלתי יערי עם דבשי שבחי' יערי זהו ענין יוצר אור ששם מבואר מענין המלאכים וכולם עומדים ברום עולם ודבשי הוא ק"ש [קריאת שמע] שמע ישראל

And this is [the meaning of] "Like an apple tree among the trees of the forest, so is my Beloved among the sons." The meaning is like the matter of "I have eaten my ya'ri [honeycomb] with my honey": the level of ya'ri is the matter of [the blessing] Yotzer Or, where the angels are described, "and all of them stand in the heights of the world"; and "my honey" is the recital of the Shema, "Hear, O Israel,"

כי האהוי"ר [האהבה ויראה] של נש"י [נשמות ישראל] נק' דבשי שהוא מבחי' פנימיות ויש בו מתיקות ועמ"ש מזה בד"ה באתי לגני ובד" ה אני ישנה גבי רעיתי ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר קנו בענין עליות המלאכים ע"י נש"י [נשמות ישראל] לאשתאבא בגופא דמלכא

for the love and awe of the souls of Israel are called "my honey," since it is from the level of the inner dimension (pnimiyus) and has sweetness in it. And see what is written about this in the discourse beginning "I have come into my garden," and in the discourse beginning "I am asleep," regarding "my beloved"; and see what is written in the discourse beginning "As an eagle stirs up its nest," on the ascent of the angels through the souls of Israel, "to be absorbed in the body of the King."

וזהו ענין כתפוח בעצי היער וגם כי תפוח יש בו תלת גוונין שהם ג' מדות אהוי"ר [אהבה ויראה] ורחמים שמבחי' ג' אבות וג"כ ג' קווין תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים]

And this is the meaning of "like an apple tree among the trees of the forest." Also, the apple has three colors, which are the three attributes, love, awe and compassion, from the level of the three Patriarchs; and also the three lines, Torah, service and acts of kindness (gemilus chassadim).

ופי' בעצי היער היינו שעי"ז נתקן ג"כ בחי' יער הנ"ל כמשנ"ת [כמו שנתבאר] למעלה בענין שמע שם ע'

And the meaning of "among the trees of the forest" is that through this the level of ya'ar (forest) mentioned above is also rectified, as was explained above concerning Shema: shem ayin (the Name [and the] ayin).

והנה כמו שתפוח גבהה מעלתו מעצי היער ורשום וניכר בהם כי הנה איתא תפוח גימ' צבאות [גימטריא] והוא ענין שהמלאכים אומרים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות אות הוא בצבא שלו

Now, just as the apple tree's stature is higher than the trees of the forest, and it is marked and recognizable among them, for it is stated that tapuach (apple) has the numerical value of Tzevaos (hosts), and this is the matter of the angels saying, "Holy, holy, holy is Havayah of hosts (Tzevaos)": "He is a sign (os) among His host,"

והיינו המשכת והתגלות הארת האצילות בבי"ע שהוא עצום מאד לכל צבא בי"ע וזהו ענין כתפוח בעצי היער

that is, the drawing-down and revelation of the radiance of Atzilus in Beriah, Yetzirah and Asiyah, which is exceedingly mighty in relation to all the host of Beriah, Yetzirah and Asiyah; and this is the meaning of "like an apple tree among the trees of the forest."

כמו כן ויתר מכן לאין קץ הוא בחי' דודי בין הבנים פי' הבנים היינו בחי' בניך ובוניך שהוא ההמשכה מחו"ב [מחכמה ובינה] דאצילות

Likewise, and infinitely more so, is the level of "my Beloved among the sons." The meaning: "the sons" are the level of banayich and bonayich, which is the drawing-down from the Chochmah and Binah of Atzilus;

אבל בחי' דודי היא ההמשכה שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות וכמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ כו'

but the level of "my Beloved" is the drawing-down from far, far above the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), as it is written, "The voice of my Beloved! Behold, He comes, leaping over the mountains, skipping," etc.,

דהיינו הדילוג מלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות וכמש"ל [וכמה שלמטה] בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ קול דודי ע"ש בענין מדלג ומקפץ כו' דהיינו המשכת הארת המאציל א"ס ב"ה כשנמשך באצילות

that is, the leap from far, far above the order of hishtalshelus, as is explained below in Shir HaShirim, on [the verse] "The voice of my Beloved"; see there, on the matter of "leaping" and "skipping," etc.: that is, the drawing-down of the radiance of the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, when it is drawn into Atzilus.

כי יתר משאין ערוך ביי"ע לאצילות יותר מזה לאין קץ אין ערוך האצילות לגבי א"ס ב"ה. ולכן בהתגלות הארה זו הוא עצום מאד לכל האצילות.

For beyond [the degree to which] Beriah, Yetzirah and Asiyah bear no comparison to Atzilus, infinitely more than that does Atzilus bear no comparison to the Infinite One, blessed be He. Therefore, when this radiance is revealed, it is exceedingly mighty in relation to all of Atzilus.

ועמ"ש סד"ה ואתה מרבבות גבי אות הוא ברבבה שלו ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] האזינו (רפ"ו ב') כתפוח כו' כך כו' אות הוא בכל חילא דלעילא.

And see what is written at the end of the discourse beginning "And He came from the myriads," regarding "He is a sign among His myriad"; and see the Zohar, Part III, Haazinu (286b): "Like an apple tree," etc., "so," etc., "He is a sign among all the hosts above."

אך עכ"ז [עם כל זה] כתיב כן דודי בין הבנים שצריך להיות בתחלה וכל בניך למודי הוי' כנ"ל ואח"כ בחי' א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך ואזי אח"כ בצדקה תכונני להיות קול דודי כו' מדלג כו' כנ"ל:

Nevertheless, it is written, "so is my Beloved among the sons," for there must first be "And all your children shall be taught by Havayah," as mentioned above, and afterwards the level of "Do not read banayich, but bonayich," and then, afterwards, "through tzedakah you shall be established," so that there be "The voice of my Beloved," etc., "leaping," etc., as mentioned above.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 10

אני לדודי ודודי לי

I Am My Beloved's, and My Beloved Is Mine

◇

1 אני לדודי ודודי לי. ר"ת [ראשי תיבות] אלול. והענין כי באלול מתחיל בחי' אני לדודי דהיינו בחי' אתערותא דלתתא עד ר"ה [ראש השנה] ויוה"כ [ויום הכפורים]

"I am my Beloved's, and my Beloved is mine" (Ani ledodi vedodi li): its initials [spell] Elul. The explanation is this: in Elul there begins the level of "I am my Beloved's," that is, the level of an arousal from below, until Rosh HaShanah and Yom Kippur,

שהם בחי' המשכת אלהותו יתי' למטה בבחי' התגלות, כמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שמר"ה [שמראש השנה] עד יוה"כ [יום הכפורים] הוא בחינת שמאלו בחי' יראה לפי שאז הוא זמן התגלות מלכותו יתי'.

which are the level of the drawing down of His G-dliness, blessed be He, below, in a manner of revelation. As it is written, "His left hand is under my head, and His right hand embraces me": from Rosh HaShanah until Yom Kippur is the level of "His left hand," the level of awe, because that is the time of the revelation of His sovereignty, blessed be He.

ולכן קוראין לו המלך כי מלכותך מלכות כל עולמים. פי' שאפילו בעולמות הנעלמים תפול עליהם אימת המלך ופחדו (עיין בזהר פנחס דף ר"ד ע"ב ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם).

And therefore He is called "the King," for "Your kingship is the kingship of all worlds." That is, even upon the hidden worlds there falls the dread of the King and the terror of Him (see the Zohar, Pinchas, folio 214b, and the Ramaz there).

ומזה נמשך גם למטה על כללות נשמות ישראל לקבל עול מלכות שמים עליהם ותהיה יראתו על פניהם כל השנה

And from this it is drawn down also below, upon the souls of Israel as a whole, to accept upon themselves the yoke of the kingship of Heaven, and that His awe be upon their faces the whole year;

כי יראת ה' ואהבתו אינו עשויה ונטוע בלב האדם מכח עצמו כי"א מכח ההארה הנמשך עליו מלמעלה בעת וזמן התגלותו

for the awe of G-d and the love of Him are not made and planted in a person's heart by his own power, but rather by the power of the illumination drawn down upon him from above at the time and season of His revelation,

דהיינו ברי"ה [בראש השנה] בחי' יראה כו' (ועמ"ש בפ' תבא סד"ה ויקרא משה וע"פ כי תצא וע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בפ' משפטים),

that is, on Rosh HaShanah, the level of awe, etc. (And see what is written in Parshas Tavo, at the end of the discourse beginning "And Moshe called," and on the verse "When you go out," and on the verse "There shall be none miscarrying or barren" in Parshas Mishpatim.)

וזהו בחי' ודודי לי רק שצריך תחלה לעורר את האוי"ר [האהבה ויראה] על ידי אתערותא דלתתא שהיא באלול.

And this is the level of "and my Beloved is mine," except that first one must arouse the love and awe through an arousal from below, which is in Elul.

והנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים,

Now, it is known that Elul is the time of the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy.

ולהבין זה כי למה הם ימות החול ואינם יו"ט [יום טוב] כמו שבתות ויום טוב שבהם התגלות אלהות בחי' הארת אלהותו ית' ובפרט בעת וזמן י"ג מדות שהם הארת העליונות מאד והם מתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ובודאי יש הפרש גדול בין יוה"כ [יום הכפורים] ובין אלול.

This needs to be understood: why then are [these days] weekdays and not Yom Tov, like Shabbosos and Yom Tov, in which there is a revelation of G-dliness, the level of the illumination of His G-dliness, blessed be He, and especially at the time and season of the Thirteen Attributes, which are an exceedingly lofty illumination, and they are revealed on Yom Kippur? And certainly there is a great difference between Yom Kippur and Elul.

אך הנה יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם.

But this will be understood through a parable of a king: before he comes to the city, the people of the city go out toward him and greet him in the field. At that time anyone who wishes is permitted to go out to greet him; he receives them all with a pleasant countenance and shows a smiling face to all.

2 ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחידי סגולה.

As he goes on to the city, they walk after him. Afterwards, when he comes into his royal palace, none may enter except with permission, and even then, [only] the choicest of the people and the select few.

וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו יתי' בשדה, כי הנה כתיב יאר ה' פניו אליך שהוא ענין הארת י"ג מדות שיהי' [שיהיה] פנים בפנים

So it is, by way of analogy, in the month of Elul: one goes out to greet the light of His face, blessed be He, in the field. For it is written, "May Havayah make His face shine upon you," which is the matter of the illumination of the Thirteen Attributes, that it be face to face;

דהיינו שיאיר גילוי פנימיות רצונו יתי' למקור נש"י [נשמות ישראל] ע"י שיהיה עיקר פנימיות רצונו אליו יתי' לדבקה בו בלב ונפש מעומקא דליבא במסירת נפש כמ"ש במ"א,

that is, that the revelation of the inner dimension (pnimiyus) of His will, blessed be He, shine to the source of the souls of Israel, through the core of the inner dimension of [a person's] will being toward Him, blessed be He, to cleave to Him with heart and soul, from the depth of the heart, with self-sacrifice (mesirus nefesh), as is explained elsewhere.

והארה זו היא נמשכת מבחי' אל שהוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן, וכמ"ש אל ה' ויאר לנו שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלה הוא.

And this illumination is drawn from the level of Kel [a Name of G-d], which is the beginning of all the Thirteen Attributes, their source, and that which encompasses them all; as it is written, "Havayah is Kel, and He has given us light," which is the level of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, truly; and as it is written, "For Havayah your G-d is a consuming fire."

פי' כמו למשל זיו ואור האש היוצא מן האש עצמו שבכללותו אין בו שום התחלקות בינו לזיו ואור הנמשך ממנו.

That is: like, for example, the radiance and light of fire that issues from the fire itself, which, taken as a whole, has no division at all between itself and the radiance and light drawn from it.

כך כביכול הארת פנים המאיר לכללות ישראל הוא מבחי' אל שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש

So too, as it were, the illumination of the face that shines to Israel as a whole is from the level of Kel, which is the level of the Infinite Light, blessed be He, itself, truly

(עמ"ש בביאור ע"פ וכל העם רואים את הקולות בפי' מן המצר קראתי וע' בד"ה אתם נצבים במש"ש [במה שכתוב שם] ולכן נק' אל עליון כו' ובד"ה להבין פי' וענין י"ג מדות ובד"ה וארשתיך לי בענין לבי ובשרי ירננו אל אל חי),

(see what is written in the explanation on the verse "And all the people saw the sounds," on the meaning of "From the narrow place I called"; and see in the discourse beginning "You are standing," in what is written there, "And therefore He is called Kel Elyon," etc.; and in the discourse beginning "To understand the meaning and matter of the Thirteen Attributes"; and in the discourse beginning "And I will betroth you to Me," on the matter of "My heart and my flesh sing for joy to the living Kel").

ולכן נק' ישראל מלשון שר אל והיו"ד מורה על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה כו'.

And therefore [the Jewish people] are called Yisrael, from the words sar Kel ["Kel is prince"]; and the yud [at its start] indicates the constancy of the action, as in "Thus would he do (ya'aseh)," etc.

ופי' שבחי' אל הוא שר ומושל בקרבו (ועיין בזהר קדושים דפ"ו ע"א בראשית דף ח' ע"א ויגש ד' ר"ה ע"ב נשא קל"ב א' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ שמיני),

The meaning is that the level of Kel is a prince and ruler within him (and see the Zohar, Kedoshim, folio 86a; Bereishis, folio 8a; Vayigash, folio 205b; Nasso, 132a; and the commentary of the Ramaz at the beginning of Parshas Shemini);

דהיינו שיש בכל נפש מישראל ניצוץ אלהות ממש המחיה נפשו האלהית ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים למסור נפשו אליו יתי והוא למעלה מן החכמה ודעת שבנפשו,

that is, in every soul of Israel there is an actual spark of G-dliness, which gives life to his G-dly soul and draws it by its nature upward, "to be illumined with the light of life," to give over his soul to Him, blessed be He; and this is higher than the Chochmah (wisdom) and Daas (knowledge) in his soul.

כי על ידי החכמה והדעת לא היה משיג בחי' זו לבטל ולהפקיר א"ע [את עצמו] מכל וכל בשבילו יתי'

For through Chochmah and Daas he would not attain this level, to nullify and relinquish himself entirely for His sake, blessed be He.

וזהו בנים אתם להוי' אלקיכם כי ברא כרעא דאבוה הוא שנכלל ברצונו של אביו בלי שום טעם ודעת כמו בחי' רגל שבטל לגבי ראש ואין לו רצון שלו כלל.

And this is [the meaning of] "You are children to Havayah your G-d," for "a son is his father's leg": he is included in his father's will without any reason or understanding, like the foot, which is nullified before the head and has no will of its own at all.

וזהו בטל רצונך מפני רצונו שבכדי שיאיר אל האדם בחי' פנימיות רצונו יתי' צריך לבטל כל רצונותיו שלא יהי' [יהיה] לו רצון אחר כלל:

And this is [the meaning of] "Nullify your will before His will": in order that the level of the inner dimension of His will, blessed be He, shine to a person, he must nullify all his own desires, so that he has no other will at all.

3 ב והנה יש באדם בחי' עיר מושב. ובחי' שדה ומדבר. מדבר היא ארץ לא זרועה שהם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה.

2. Now, in a person there is the level of an inhabited city, and the level of a field and of a wilderness. The wilderness is "a land not sown": these are the deeds, the words and the thoughts that are not for G-d.

אין צריך לומר אם פגם במחשבה דבור ומעשה אלא אפילו גם עניני היתר רק שהם ענינים שאינם צריכין לעבודת ה' ודברים בטלים הרי לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילי דהדיוטא.

It goes without saying [that this is so] if he caused a blemish in thought, speech or deed; but even permitted matters, merely in that they are matters not needed for the service of G-d, and idle talk: for "it is not the way of a king to speak of commoners' matters."

4 וזהו אשר לא ישב אדם שם. פירוש אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו' לא ישב שם כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כתיב.

And this is [the meaning of] "where no man (adam) dwelt." The meaning: "man" is as it is written, "And upon the likeness of the throne was a likeness like the appearance of a man," etc.; "[He] did not dwell there," for it is written, "They shall make Me a Sanctuary, and I will dwell in their midst."

ועצה היעוצה לזה הנה כתיב ובקשתם משם את הוי' אלהיך. פי' כי הנה כתיב וירא אלהים את האור כי טוב ופירשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כי טוב לגנוז

And the counsel given for this: it is written, "And you shall seek Havayah your G-d from there." The explanation: it is written, "And G-d saw the light, that it was good," and our Sages, of blessed memory, explained "that it was good to hide away."

שבחי' אור שהוא בחי' הארת פנימיות רצונו ית' יש בכל אחד ואחד מישראל אלא שהוא בבחי' הסתר והעלם מאד בטבעו

That is, the level of "light," which is the level of the illumination of the inner dimension (pnimiyus) of His will, blessed be He, is in each and every one of Israel, except that by its nature it is in a state of great hiddenness and concealment;

וצריך לגלות אוצר של יראת שמים (ועמ"ש במ"א בפי' מי גילה לבני רז זה והיינו אור האהבה המסותרת), ויש מי שהוא בבחי' אבידה אצלו ובחי' גלות.

and one must reveal the "treasure of the fear of Heaven" (and see what is written elsewhere on the meaning of "Who revealed this secret to My children?": this is the light of the hidden love). And there is one with whom it is in a state of being lost, in a state of exile.

וע"ז נאמר ובקשתם שתבקש ותחפש ואין חיפוש אלא אחר אבידה דהיינו דבר שהוא אבודה אצלו בבחי' גלות שהוא בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל.

And of this it is said, "And you shall seek": that you seek and search; and there is no searching except for something lost, that is, something that is lost to him, in a state of exile, which is the level of the spark of G-dliness mentioned above.

וזהו את הוי' אלהיך שהוא נמשך מבחי' אל השורה בכל אדם להחיות נפשו האלהית.

And this is "Havayah your G-d": [the spark] that is drawn from the level of Kel, which rests in every person to give life to his G-dly soul.

5 והנה הכתוב אומר ובקשתם משם. משם דייקא

Now, the verse says, "And you shall seek from there": "from there" specifically.

כי כשם שא"א לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה. כך לא ישיג אור פני ה' ושתהיה אהבתו אליו ויראתו על פניו כ"א אחר החיפוש תחלה במקום שנאבדה לו

For just as it is impossible to search for a lost object and find it except in the place where it was lost, so he will not attain the light of G-d's face, nor that his love be toward Him and the awe of Him upon his face, except after first searching in the place where it was lost to him,

ע"ד מ"ש נחפשה דרכינו כו' שיפשפש במעשיו ודבוריו ומחשבותיו שעברו וחלפו מיום היותו אשר לא טובים וזהו ובקשתם משם.

in the manner of what is written, "Let us search our ways," etc.: that he examine his deeds, his words and his thoughts that have passed and gone by since the day he came into being, which were not good. And this is "And you shall seek from there."

כי לשון זה הוא דבר שיכול ממש להראות עליו באצבעו אשר יאמר עליו כי הוא זה וא"א לומר כך רק על הקב"ה כמ"ש זה אלי ואנוהו כי מלא כל הארץ כבודו,

For the term "this" (zeh) [denotes] a thing that one can actually point to with one's finger, of which one would say, "This is it"; and it is impossible to say so except of the Holy One, blessed be He, as it is written, "This is my G-d, and I will glorify Him," for "the whole earth is full of His glory."

אבל מקום ומשכן הקליפות נק' שם כלומר עמוק מאד למטה.

But the place and abode of the kelipos (husks) is called "there" (sham), meaning very deep below.

6 וזהו שדרשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ קראו שם פרעה כו' העביר המועד ר"ל [רוצה לומר] הדרך של המועד ושמחה העביר לשמחה של הוללות

And this is what our Sages, of blessed memory, expounded on the verse "They cried there: Pharaoh," etc., "he has let the appointed time (moed) pass (he'evir)": that is to say, the way of the festival and [its] joy he transferred (he'evir) to a joy of frivolity.

וזהו ענין במדבר הזה יתמו, פי' ע"י דבורי אותיות התפלה שהוא בחי' מדבר הזה כמ"ש זה אלי כו',

And this is the matter of "In this wilderness (bamidbar hazeh) they shall be completed (yitamu)": that is, through the speech (dibbur) of the letters of prayer, which is the level of "this wilderness (midbar)," as it is written, "This (zeh) is my G-d," etc.;

וכן בעסק התורה כמ"ש בפ' מטות בפי' לאמר זה הדבר כו' ע"ז יתמו היינו כמ"ש בזהר שלח קס"ג ב' שהוא בחי' תמים תהיה כו'

and likewise through occupation with the Torah, as is explained in Parshas Matos on the meaning of "saying, 'This is the word,'" etc. Through this "they shall be completed (yitamu)": that is, as is written in the Zohar, Shelach, folio 163b, that it is the level of "You shall be wholehearted (tamim)," etc.

ושם ימותו הוא נפילת אפים שהוא העלאת ניצוצים שנפלו בבחי' שם ע"י אליך ה' נפשי אשא כו' וז"ש [וזהו שכתוב] ואותנו הוציא משם כי באמת הוציא אותנו מבחי' שם לדבקה בו ית'.

And "there they shall die" is nefilas apayim ("falling on the face"), which is the elevation of sparks that fell into the level of "there," through "To You, Havayah, I lift up my soul," etc. And this is what is written, "And us He brought out from there": for truly He brought us out from the level of "there," to cleave to Him, blessed be He.

אך מי שפוגם באיזו מחשבה או דבור וכ"ש [וכל שכן] מעשה הנה על זה נאמר ובקשתם משם

But one who causes a blemish through some thought or speech, and all the more so through a deed, of this it is said, "And you shall seek from there,"

דהיינו שיפשפש במעשיו כו' אשר לא טובים, ועי"ז יתמרמר לבו בקרבו וישוב אל ה' וירחמהו דהיינו שיעורר רחמים רבים על ניצוץ אלהות שבתוכו בבחי' גלות.

that is, that he examine his deeds, etc., which were not good; and through this his heart will grow bitter within him, and "he will return to Havayah, and He will have mercy on him" (virachamehu; the maamar reads it: "and have mercy on Him"), that is, that he arouse great mercy upon the spark of G-dliness within him, which is in a state of exile.

7 ועל זה נאמר ליעקב אשר פדה את אברהם כי מדת יעקב הוא מדת רחמנות שעי"ז פודה מהגלות מדת אהבה היא מדתו של אברהם אבינו ע"ה [עליו השלום],

And about this it is said, "To Yaakov, who redeemed Avraham": for the attribute of Yaakov is the attribute of compassion, through which he redeems from exile the attribute of love, which is the attribute of Avraham our father, peace be upon him;

כי לכן נק' אבינו כו' ולהיות ברא כרעא דאבוה להבטל ולהכלל ברצונו ית' (ועמ"ש בפי' ובקשתם משם ע"פ וישב יעקב ובמ"ש ע"פ כנשר יעיר בפי' דרשו כו' בהמצאו).

for this is why he is called "our father," etc., and [why we are] to be "a son [who is] his father's leg," to be nullified and included in His will, blessed be He (and see what is written on the meaning of "And you shall seek from there" on the verse "And Yaakov dwelt," and in what is written on the verse "As an eagle stirs up," on the meaning of "Seek … while He may be found").

אך האדם אשר יפשפש במעשיו ולא יתעורר בו מדת רחמנות ולא יתמרמר לבו בקרבו עם היות שמעמיק במחשבתו איך נפל ניצוץ אלהות בגלות בתוך נפשו זאת ישים אל לבו ונשא עליו המשל הזה,

But a person who examines his deeds, and the attribute of compassion is not aroused in him, and his heart does not grow bitter within him, even though he reflects deeply in his thought on how a spark of G-dliness has fallen into exile within his soul, let him take this to heart and apply to himself this parable:

כי היות טבע האדם כשכואב לו אפילו צפורן רגלו מחמת שנגף באבן מרגיש הכאב במוחו ומצטער.

For it is human nature that when even the nail of his toe hurts him, because he struck it against a stone, he feels the pain in his brain and is distressed.

אך היינו כשאבר הנגוף עודנו מחובר בו טרם נחתך, אבל כשחותכין את האבר אין המוח מרגיש את הכאב מפני שהוא נכרת ונפרד משרשו.

But this is when the injured limb is still joined to him, before it has been cut off; when the limb is cut off, however, the brain does not feel the pain, because it has been severed and separated from its root.

כך אנחנו בנ"י [בני ישראל] מחוברים ודבקים בו ית' ולכן צריכים אנחנו להרגיש הכאב והפגם שפגמנו והורדנו בגלות ניצוץ אלהותו ית'

So too we, the children of Israel, are joined and cleaving to Him, blessed be He; and therefore we must feel the pain and the blemish, that we have blemished and brought down into exile the spark of His G-dliness, blessed be He.

כי אע"פ [אף על פי] שחטא כו' ויש לו בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל ואיננו מסתלק ממנו אלא שהוא בגלות,

For "even though he sinned," etc., he has the level of the spark of G-dliness mentioned above, and it does not depart from him, except that it is in exile.

ולא עוד אלא שעדיין נקרא במעלות ומדריגות השר שהוא בחי' ישראל הנ"ל, כי אינו דומה מעלת השר עם היותו בשביה למעלת ההדיוט,

And not only that, but he is still called by the ranks and degrees of the prince (sar), which is the level of Yisrael mentioned above; for the standing of a prince, even while he is in captivity, is not like the standing of a commoner,

כי עדיין ניכר וידוע מעלתו של השר ובתנועה א' יכול שיהפך מן ההיפך אל ההיפך לגמרי לחזור לקדמותו כו',

for the prince's standing is still recognized and known, and with a single movement he can be turned from one extreme to the very opposite, to return to his former state, etc.

אך מה שאינו מרגיש בנפשו הכאב והפגם היינו מפני שפגם כ"כ [כל כך] עד שנפרד ונכרת משרשו לגמרי,

But the fact that he does not feel the pain and the blemish in his soul is because he has blemished so much that he has been separated and cut off from his root entirely.

ומזה אדרבה יעורר רחמים יותר גדולים עם היות שאינו מרגיש הרחמנות על עצמו כמ"ש במ"א על מאמר ברחמיך הרבים רחם עלינו, פי' מפני שאנחנו אין שכלנו הדל משיג גודל הרחמנות וכו'.

And from this, on the contrary, let him arouse even greater mercy, even though he does not feel the compassion for himself, as is explained elsewhere on the words "In Your abundant mercy, have mercy on us"; meaning, because as for us, our poor intellect does not grasp the greatness of the compassion, etc.

כי מדת רחמנות מדתו של יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה, (שעם היות שהוא כמשל שנפרד ונכרת משרשו לגמרי אעפ"כ [אף על פי כן] ע"י הרהור תשובה א' ישוב ויתדבק בשרשו.

For the attribute of compassion, the attribute of Yaakov, "reaches from end to end" (so that, even though he is, as in the parable, separated and cut off from his root entirely, nevertheless through a single thought of teshuvah (return) he will return and cleave to his root.

וכמ"ש בפרשה במדבר בד"ה וידבר כו' לגלגלתם כמו ד"מ [דרך משל] אם היה נמצא ברפואות לחבר גופו אל ראשו כך הוא ענין נשיאת ראש כו' ע"ש,

And as is explained in Parshas Bamidbar, in the discourse beginning "And He spoke," etc., on "by their heads (legulgelosam)": as, by way of analogy, if there were found among remedies [a way] to join one's body to his head, so is the matter of "lifting up the head," etc.; see there.

ובד"ה ביום השמיני עצרת ואפילו חייבי כריתות דכתיב בהו ונכרתה כו' ועל זה אמר הכתוב כי אבי ואמי עזבוני מכל מקום וה' יאספני),

And in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly": even those liable to kares [excision], of whom it is written, "and it shall be cut off," etc.; and of this the verse says, "For my father and my mother have forsaken me"; nevertheless, "Havayah will gather me in.")

ואם גם בזאת לא יתעורר בו מדת רחמנות הנ"ל הנה זאת העצה היעוצה דהנה כתיב הרועה בשושנים ופי' בזהר (שמות דף עשרים) מה שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חוור ע"י אשא כו'. כך הנה כתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו

And if even by this the attribute of compassion mentioned above is not aroused in him, then this is the counsel given: it is written, "who feeds among the roses (shoshanim)," and the Zohar explains (Shemos, folio 20): just as the rose is turned from a red hue to a white hue by fire, etc., so it is written, "If your sins be like scarlet (kashanim), they shall become white as snow."

שהחטא נקרא אדום וכן כל המעשים והדבורים והמחשבות שבכל עניני העולם נק' גם כן אדום לפי שהמה מחשבות היצר ותחבולותיו יתהפך לגוון חוור שהוא בחינת כשלג ילבינו על ידי בחי' אש.

For sin is called "red," and likewise all the deeds, words and thoughts concerning all worldly matters are also called "red," since they are the thoughts of the [evil] inclination and its schemes; [these] will be turned to a white hue, which is the level of "they shall become white as snow," through the level of fire.

והנה יש אש שלמעלה ואש שלמטה ואש שלמעלה לא כל אדם זוכה לזה.

Now, there is a fire above and a fire below; and the fire above, not every person merits it.

אך אש שלמטה הוא ענין סיגופים ותעניות למעט חלבו ודמו שהם מסטרא דק"נ [דקליפת נוגה] ואז יאר ה' פניו בחי' הארת פנים כנ"ל:

But the fire below is the matter of self-mortifications and fasts, to diminish one's fat and blood, which are from the side of kelipas nogah [the "glowing husk," a mixture of good and evil]; and then "Havayah will make His face shine," the level of the illumination of the face, as mentioned above.

8 ג אך עוד אחת היא צריך לשית עצות בנפשו מ"ש בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי וגו'

3. But there is one more [counsel] that one must set in his soul: what is written, "In the markets and in the streets I will seek the one my soul loves," etc.,

עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי.

"until I found the one my soul loves; I held him and would not let him go until I had brought him into my mother's house, and into the chamber of the one who conceived me."

פי' שאהבה נפשי בקמץ הוא לשון כבר מה שאהבה כבר היינו כי ישראל עלו במחשבה הקדומה

The explanation: "she'ahavah nafshi" (whom my soul loves), [vocalized] with a kamatz, expresses "already": that which [my soul] already loved. That is, Israel arose in the primordial Thought;

וזהו בחינת טהורה היא קודם אתה בראת כמ"ש ע"פ יונתי בחגוי הסלע ומבחי' זו נמשך בה אור הגנוז היא בחי' אהבה המסותרת כנ"ל בפי' את האור כי טוב לגנוז כו'

and this is the level of "it is pure," before "You created [it]," as is explained on the verse "My dove, in the clefts of the rock." And from this level the hidden light is drawn into it, which is the level of the hidden love, as [explained] above on the meaning of "the light, that it was good," to hide away, etc.

וזהו שאהבה נפשי מכבר וכענין מ"ש ע"פ ראה אנכי בפי' לאיתן האזרחי כו'.

And this is "the one my soul loved" from long ago; similar to what is explained on the verse "See, I…," on the meaning of "of Eisan the Ezrachi," etc.

אך יש מי שאהבה זו היא בבחינת אבידה אצלו ובבחי' גלות כנ"ל ועל זה נאמר אבקשה את שאהבה נפשי, והנה בחינת החיפוש הוא בשווקים וברחובות במקום האבדה,

But there is one with whom this love is in a state of being lost and in a state of exile, as mentioned above, and of this it is said, "I will seek the one my soul loves." Now, the searching is "in the markets and in the streets," in the place of the loss.

אך אף גם אם מצא את האבדה הנה לא יתקיים בו אור ה' בלתי כלים כי זה גורם הסתלקות האור כנודע,

But even if he has found the lost thing, the light of G-d will not endure in him without vessels, for this causes the withdrawal of the light, as is known.

ולכן העצה לעשות כלים לאור ה' והם אותיות התורה כי בית אמי זו תורה שבכתב וחדר הורתי זו תורה שבעל פה

Therefore the counsel is to make vessels for the light of G-d, and these are the letters of the Torah. For "my mother's house" is the Written Torah, and "the chamber of the one who conceived me" is the Oral Torah.

וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלה הוא וכשם שא"א לאש להאחז בלי פתילה או שום דבר הנאחז בו. כך אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו כו'.

And as it is written, "For Havayah your G-d is a consuming fire"; and just as it is impossible for fire to take hold without a wick or something for it to hold on to, so too: "I held him and would not let him go until I had brought him," etc.

עמ"ש מזה בד"ה במדבר סיני באהל מועד, וכדאיתא בזהר על פסוק הרועה בשושנים שושנים ששונה הלכות כו'.

See what is written on this in the discourse beginning "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting"; and as is found in the Zohar on the verse "who feeds among the roses": shoshanim (roses), [read as] sheshoneh halachos (who studies the laws), etc.

9 ולכן כתיב הרועה כי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים מפני שע"י עסק התורה שהוא רצונו יתברך רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ומתגלה בו בחינת פנימיות רצונו ית',

Therefore it is written, "who feeds" (haro'eh), for Israel sustain their Father in Heaven: because through occupation with the Torah, which is His will, blessed be He, "a spirit brings a spirit and draws down a spirit," so that the level of the inner dimension (pnimiyus) of His will, blessed be He, rests and is revealed in it;

כמו שע"י אכילת האדם מחבר נשמתו בגופו שיתפשטו בו כוחות נשמתו בהרחבה.

just as through a person's eating he joins his soul to his body, so that the powers of his soul spread through it expansively.

כך כביכול ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים על ידי התורה ומצות שהם רצונו ית' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ומתגלה בחינת הארת רצה"ע [רצון העליון] בהארת פנים כו'

So too, as it were, Israel sustain their Father in Heaven through the Torah and mitzvos, which are His will, blessed be He: "a spirit brings a spirit and draws down a spirit," so that the level of the illumination of the Supernal Will rests and is revealed with the illumination of the face, etc.,

ע"י אותיות התורה גם ע"י מצות הצדקה שהוא מדת החסד שהוא חיצוניות וכלי לבחי' האור והאהבה בחי' פנימיותו וכמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד.

through the letters of the Torah, and also through the mitzvah of charity, which is the attribute of Chesed (kindness), which is the outer dimension (chitzoniyus) and a vessel for the level of the light and the love, the level of its inner dimension; as it is written, "For by the light of Your face You have given us a Torah of life and a love of kindness."

פי' כי לאור פני ה' שהוא בחי' האור יש שני כלים שהם תורה וחסד כנ"ל:

That is: for the light of G-d's face, which is the level of the light, there are two vessels, namely Torah and Chesed, as mentioned above.

10 קיצור מד"ה אני לדודי

A summary of the discourse beginning "I am my Beloved's."

11 (א) באלול מתחיל בחי' אני לדודי דהיינו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ובראש השנה ויום הכפורים הוא ודודי לי היינו המשכת אלקותו למטה מתחלה שמאלו תחת לראשי יראה.

(1) In Elul there begins the level of "I am my Beloved's," that is, an arousal from below; and on Rosh HaShanah and Yom Kippur is "and my Beloved is mine," that is, the drawing down of His G-dliness below: at first, "His left hand is under my head," awe.

באלול יג"מ [י"ג מדות] וא"כ למה אינם יו"ט [יום טוב] (ע' כה"ג [כהאי גוונא] [עיין] גבי פורים בד"ה חייב אינש כו' עד דלא ידע).

In Elul, the Thirteen Attributes; if so, why are they not Yom Tov? (See the like regarding Purim in the discourse beginning "A person is obligated," etc., "until he does not know.")

אך זהו כמו עד"מ מלך שיוצאים להקביל פניו בשדה. יאר ה' פניו הוא ענין יג"מ [י"ג מדות].

But this is like, by way of analogy, a king whom people go out to greet in the field. "May Havayah make His face shine" is the matter of the Thirteen Attributes.

ובחי' יאר היינו מ"ש אל ה' ויאר לנו עמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות, וזהו ישראל ישר אל (עמ"ש בפי' לעשות הישר סד"ה כי תשמע בקול) שבחינת אל הוא שר ומושל בקרבו:(ב)

And the level of "shine" is what is written, "Havayah is Kel, and He has given us light"; see what is written on this in the discourse beginning "The heads of the tribes." And this is Yisrael: yashar [upright] Kel (see what is written on the meaning of "to do what is upright (hayashar)" at the end of the discourse beginning "When you hearken to the voice"), for the level of Kel is a prince and ruler within him. (2)

והנה יש באדם בחי' עיר מושב כמ"ש סד"ה בפ' נסכים בפי' ארץ מושבותיכם, ובחינת שדה עמ"ש בת"א [בתורה אור] פ' חיי ע"פ ויצא יצחק לשוח בשדה.

Now, in a person there is the level of an inhabited city, as is explained at the end of the discourse in the section of the libations, on the meaning of "the land of your habitations"; and the level of a field: see what is written in Torah Ohr, Parshas Chayei, on the verse "And Yitzchak went out to meditate in the field."

ובחינת מדבר זהו ארץ לא זרועה (עמ"ש בד"ה אלה מסעי ומ"ש מענין זריעה בד"ה האזינו השמים ובד"ה בשלח פרעה ובד"ה ששים המה מלכות)

And the level of a wilderness: this is "a land not sown" (see what is written in the discourse beginning "These are the journeys," and what is written on the matter of sowing in the discourse beginning "Listen, O heavens," in the discourse beginning "When Pharaoh sent," and in the discourse beginning "There are sixty queens"),

אשר לא ישב אדם שם הפך ממ"ש האמנם ישב אלקים על הארץ. והעצה לזה כמו שכתוב ובקשתם משם.

"where no man dwelt," the opposite of what is written, "Will G-d indeed dwell on the earth?" And the counsel for this is as it is written, "And you shall seek from there."

כי את האור כי טוב לגנוז בחי' אל ה' ויאר לנו שבבחינת ישר אל. אך יש מי שהוא בבחינת אבידה אצלו.

For "the light, that it was good," to hide away, is the level of "Havayah is Kel, and He has given us light," which is in the level of yashar Kel. But there is one with whom it is in a state of being lost,

ע"ד איזהו שוטה המאבד שם מה שנותנין לו. וע"ד מ"ש ובאו האובדים בארץ אשור. וכתיב תעיתי כשה אובד.

in the manner of: "Who is a fool? One who loses there what is given to him"; and in the manner of what is written, "And those lost in the land of Ashur shall come"; and it is written, "I have strayed like a lost sheep."

ועיין מזה בגמ' [בגמרא] ספ"ג [סוף פרק ג'] דמכות (דף כ"ד סע"א [סוף עמוד א]) ובמהרש"א [ובמהרש"א] שם בח"א [בחידושי אגדות] ועיין ברבות פ' קרח ובפ' בשלח ס"פ כ"ד מה הצאן כו' אף ישראל אע"פ [אף על פי] שחוטאין כו' ע"ש

And see on this in the Gemara, at the end of the third chapter of Makkos (folio 24, end of side a), and in the Maharsha there, in the Chiddushei Aggados; and see in the Midrash Rabbah on Parshas Korach, and on Parshas Beshalach, at the end of chapter 24: "Just as the sheep," etc., "so Israel, even though they sin," etc.; see there.

וזהו כשה אובד. וצריך לחפש במקום שנאבדה שיפשפש במעשיו, וזהו ובקשתם משם, וישוב אל ה' וירחמהו,

And this is "like a lost sheep." And one must search in the place where it was lost, that he examine his deeds; and this is "And you shall seek from there," and "he will return to Havayah, and He will have mercy on him" (virachamehu; the maamar reads it: "and have mercy on Him"),

(ומזה יבא לבחי' שמע שם ע' וגם יתעלה בחי' מדבר הנ"ל להיות ומדברך נאוה כמ"ש בד"ה במדבר סיני באהל מועד שע"י התשובה יבא לבחינת מדבר אשר לא ישב אדם שם שלמעלה ממדרגת אדם ונק' במדבר הגדול והנורא).

(and from this he will come to the level of Shema: sham ["there"] [and the letter] ayin. And also the level of wilderness mentioned above will be elevated, to become "and your speech (midbarech) is lovely," as is explained in the discourse beginning "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting": that through teshuvah (return) one comes to the level of a wilderness "where no man dwelt," which is above the rank of man, and is called "the great and awesome wilderness").

אך האדם אשר לא ירגיש הרחמנות בנפשו זהו מפני שנפגם כ"כ [כל כך] עד שנפרד ונכרת משרשו,

But a person who does not feel the compassion in his soul, this is because he has been blemished so much that he has been separated and cut off from his root

(וכרת הוא נגד בחי' כתר כמ"ש במא"א [במאורי אור] אות כ' סט"ו) ומזה אדרבה יעורר עליו רחמים יותר גדולים, ועי"ז יש תקוה.

(and kares [excision] corresponds to the level of Keser (the Crown), as is written in Me'orei Or, the letter kaf, section 15); and from this, on the contrary, let him arouse upon himself even greater mercy, and through this there is hope.

וזהו הרועה בשושנים בחי' יג"מ [י"ג מדות]. ועוד פי' בשושנים ע"ד אם יהיו חטאיכם כשנים מבחי' אדום כשלג ילבינו. כמו שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חוור ע"י אש

And this is "who feeds among the roses (shoshanim)," the level of the Thirteen Attributes. A further explanation of "among the roses": in the manner of "If your sins be like scarlet (kashanim)," from the level of red, "they shall become white as snow," like the rose, which is turned from a red hue to a white hue through fire.

ועמ"ש מענין אש בד"ה והיה לכם לציצית ובפ' בהר ע"פ כי תבואו כו' ושבתה הארץ כו' ועי"ז יאר ה' פניו.

And see what is written on the matter of fire in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis [fringes]," and in Parshas Behar on the verse "When you come," etc., "the land shall rest," etc. And through this, "Havayah will make His face shine."

גם י"ל [יש לומר] שושנים רומז לבחי' ברזא סומקא לסוסיא חיוורא וזהו ג"כ ענין לשון של זהורית כו'

It may also be said that shoshanim alludes to the level of "a red strap on a white horse"; and this too is the matter of the strip of scarlet wool, etc.;

והי"ע [וזהו ענין] בגדי לבן ובגדי זהב כמ"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס (דף רנ"ה ע"ב) ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית וכענין מ"ש בדוד אדמוני עם יפה עינים ועמ"ש בביאור ע"פ וכל בניך:(ג)

and this is the matter of the white garments and the golden garments, as is written in the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas (folio 255b). And see what is written in the discourse beginning "For the conductor, on the sheminis ["the eighth"]"; and similar is what is written of David, "ruddy, with beautiful eyes"; and see what is written in the explanation on the verse "And all your children." (3)

ועוד צ"ל מ"ש אחזתיו ולא ארפנו כו' כי שאהבה נפשי בקמץ הוא לשון כבר. ע"ד כבר היו לעולמים כי ישראל עלו במחשבה הקדומה.

Furthermore, there must be what is written, "I held him and would not let him go," etc. For "she'ahavah nafshi," with a kamatz, expresses "already," in the manner of "it has already (kevar) been for ages"; for Israel arose in the primordial Thought.

וזהו ואני בתוך הגולה על נהר כבר, ועיין מענין כבר ברבות בראשית פט"ז ובזהר בראשית (ד"ו ע"ב) ובמק"מ [ובמקדש מלך] והרמ"ז [והרב משה זכות] שם

And this is "And I was among the exiles by the river Kevar." And see on the matter of Kevar in Bereishis Rabbah, chapter 16, and in the Zohar, Bereishis (folio 6b), and in the Mikdash Melech and the Ramaz there,

ובזח"ג [ובזהר חלק ג] פנחס (דרמ"ז ע"א) ועמ"ש בת"א [בתורה אור] בד"ה ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי.

and in the Zohar, Part III, Pinchas (folio 247a); and see what is written in Torah Ohr, in the discourse beginning "And these are the ordinances," regarding "If you acquire a Hebrew servant."

ואחר שימצא גילוי אהבה זו צ"ל אחזתיו כו' ולהביאו אל בית אמי זו תורה שבכתב עיין זח"ב [זהר חלק ב'] ויקהל (דף ריש).

And after he finds the revelation of this love, there must be "I held him," etc., and to bring him "into my mother's house," this is the Written Torah; see the Zohar, Part II, Vayakhel (folio 200).

וחדר הורתי זו תשבע"פ [תורה שבעל פה], ועמ"ש בד"ה ראה אנכי גבי ונר דלוק על ראשו ומלמדין אותו כו', ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך.

And "the chamber of the one who conceived me," this is the Oral Torah. And see what is written in the discourse beginning "See, I...," regarding "and a lamp is lit above his head, and they teach him," etc.; and see what is written in the discourse beginning "And you shall make holy garments for Aharon your brother."

וזהו ענין הרועה בשושנים ששונים הלכות ישראל מפרנסין ומתפרנסין עמ"ש בפי' רעיתי בד"ה אני ישנה, ובפי' לכו לחמו בלחמי בד"ה יונתי בחגוי.

And this is the matter of "who feeds among the roses (shoshanim)": those who study (sheshonim) the laws. Israel sustain and are sustained; see what is written on the meaning of "my companion" in the discourse beginning "I am asleep," and on the meaning of "Come, eat of my bread" in the discourse beginning "My dove, in the clefts."

וענין שני כלים תורה וחסד עמ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בסופו:

And on the matter of the two vessels, Torah and Chesed (kindness), see what is written in the explanation on the verse "I am Havayah your G-d" of the section of tzitzis, at its end.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 11

אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים

I am my Beloved's and my Beloved is mine, who grazes among the roses

1 אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים. הנה שושנה יש בה תליסר עלין כנגד י"ג מכילין דרחמי שבפסוק מי אל כמוך ושבפסוק אל רחום כו'

"I am my Beloved's and my Beloved is mine, who grazes among the roses." Now, a rose has thirteen leaves, corresponding to the Thirteen Attributes of Mercy (yud-gimmel mechilin derachamei) in the verse "Who is a G-d like You" and in the verse "G-d, merciful," etc.,

שמשם הוא מקור התשובה להיות נושא עון כו' והם המתגלים בר"ח [בראש חודש] אלול שאז הוא בחי' עת רצון

for from there [comes] the source of teshuvah (return), that [He] be "bearing iniquity," etc. And it is they that are revealed on Rosh Chodesh Elul, for then it is the level of a time of favor (eis ratzon).

כי מר"ח [מראש חודש] אלול עד אחר יוה"כ [יום הכפורים] הם מ' יום שעלה משה רבע"ה [רבינו עליו השלום] למרום לקבל לוחות האחרונות ומה ימים הראשונים ברצון כו', וז"ש [וזהו שכתוב] הרועה בשושנים אצל אני לדודי ודודי לי שהוא ר"ת [ראשי תיבות] אלול.

For from Rosh Chodesh Elul until after Yom Kippur are the forty days when Moshe our teacher, peace be upon him, went up on high to receive the latter Tablets; and "just as the first days were with favor," etc. And this is [the meaning of] what is written, "who grazes among the roses," next to "I am my Beloved's and my Beloved is mine," which [form] the initials of Elul.

2 וצריך להבין מהו ענין י"ג מדות הרחמים בחדש אלול בשלמא בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] יתכן שהם ימי סליחה ומחילה ולכך אומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] ויעבור הוי' כו'

Now we need to understand what the matter of the Thirteen Attributes of Mercy in the month of Elul is. Granted, in the Ten Days of Teshuvah it makes sense, since they are days of pardon and forgiveness, and that is why in the Ten Days of Teshuvah we say "And Havayah passed," etc.

והענין הוא דהנה התשובה אינה על עוונות דוקא שהרי צריך להיות כל ימיו בתשובה אלא בחי' תשובה הוא ששב מדרכו הראשון וכמ"ש והחזירנו בתשובה שלימה לפניך כו'.

The matter is that teshuvah (return) is not for sins specifically, for one must be in teshuvah all his days; rather, the level of teshuvah is that one returns from his former way, as it is said, "And bring us back in complete teshuvah before You," etc.

וביאור הענין הנה בדברי חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] (ספ"ק [סוף פרק קמא] דקדושין) יש ב' דעות אחד אומר תלמוד גדול ואחד אומר מעשה גדול ונמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה.

And the explanation of the matter: in the words of our Sages, of blessed memory (at the end of the first chapter of Kiddushin), there are two opinions. One says study is greater, and one says action is greater; and they took a vote and concluded: study is greater, for it brings to action.

ולהבין ענין מחלקותם ובמאי קא מיפלגי יש להקדים להבין תחלה מ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא והלא כתיב מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] ולא נזכר שמים וגם ששם נאמר אני מלא וכאן כתיב כבודו.

To understand their dispute, and on what they differ, we must first preface by understanding what is written, "The heavens and the earth I fill." But is it not written, "The whole earth is full of His glory," where the heavens are not mentioned? Also, there it says "I fill," while here it is written "His glory."

אך הנה ידוע דיש ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע ופי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא בחי' הארת האלהות הנמשך בנבראים להחיותם מע"מ [מעשרה מאמרות] יהי אור כו'

But it is known that there is the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). The meaning of the light that fills all worlds is the level of the radiance of G-dliness that is drawn into the created beings to give them life, from the Ten Utterances: "Let there be light," etc.,

בדבר ה' כו' שהוא מתלבש בפנימיותם ותוך תוכם ממש שנמשך בקרבם להיות חיות להם והוא מתחלק לחלקים להיות מחיה כל חד לפום שיעורא דיליה.

"By the word of Havayah," etc. It is enclothed in their inner dimension (pnimiyus) and their very innermost core, being drawn within them to be life-force for them; and it divides into portions, so as to give life to each one "according to its own measure."

3 ועד"מ בגשמיות בדצח"מ [בדומם צומח חי מדבר] שהדומם הגם שנתהוה ג"כ מע"מ [מעשרה מאמרות] ונמשך בו ג"כ חיות אלקות מאותו המאמר

By way of analogy, in physical things, among the inanimate, the vegetative, the animal and the speaking: the inanimate, although it too came into being from the Ten Utterances, and G-dly life-force is drawn into it too, from that same utterance,

כמו שנמשך חיות אלהות בצומח וחי מ"מ חיותו מצומצם זעיר זעיר והצומח יש בו חיות יותר והחי יותר גם מן הצומח והמדבר יותר כו'

just as G-dly life-force is drawn into the vegetative and the animal, nevertheless its life-force is contracted, very slight. The vegetative has more life-force in it, the animal more even than the vegetative, and the speaking more, etc.

ולפי ערך זה גם בעולמות הרוחניים יש התחלקות מדרגות רבות ולכולם נמשך חיות משונה ונבדל מחיות הנמשך לזולתו והיינו ממדת מל' ית' שהוא הנק' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמתלבש בתוך תוך העולמות ממש

In proportion to this, in the spiritual worlds too there is a division into many levels, and to each of them is drawn a life-force that is different from, and distinct from, the life-force drawn to another. This is from the attribute of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, which is what is called the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is enclothed in the very innermost core of the worlds.

אבל בחי' סוכ"ע הוא בחי' השפעה והארת אלקות שאינו נמשך ונתלבש בתוך העולמות בבחי' גילוי להיות מושג בהשגתם

But the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is the level of a flow and radiance of G-dliness that is not drawn down and enclothed within the worlds in a manner of revelation, so as to be grasped by their comprehension;

אלא הוא בבחי' מקיף עליהם מלמעלה וע"כ נק' סוכ"ע שסובב לכולם בשוה שאין בו התחלקות מאחר שאינו מתלבש בבחי' גילוי בהשגה שיתכן לומר שלזה הוא מאיר ומתגלה כך ולזה כך כו'.

rather, it is in the manner of an encompassing [light] (makif) over them from above. Therefore it is called the light that encompasses all worlds, for it encompasses them all equally; there is no division in it, since it is not enclothed in a manner of revelation in comprehension, such that one could say that to this one it shines and is revealed in this way and to that one in that way, etc.

4 וע"כ הוא שוה ומשוה כו' ובו הוא שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא דהיינו בחי' סוכ"ע דלית אתר פנוי מיניה

Therefore it is "equal and makes equal," etc. And it is of this that it is said, "The heavens and the earth I fill": that is, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), for "there is no place empty of Him."

ומ"ש מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] הוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שנק' כבוד והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אין כבוד אלא תורה (ועמ"ש ע"פ כי על כל כבוד חופה).

And what is written, "The whole earth is full of His glory," is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is called "glory." Now, our Sages, of blessed memory, said, "There is no glory but Torah" (and see what is written on the verse "For over all the glory shall be a canopy").

והיינו משום דאורייתא מחכמה נפקת שמחכמה נמשכים ל"ב נתיבות

That is because "the Torah issues from Chochmah (wisdom)," for from Chochmah are drawn the thirty-two paths.

וכמשל הנתיב והשביל שעשוי לעבור בו ממקום למקום כך מבחי' חכמה עילאה נמשכת ההשפעה בבחי' התחלקות להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] עד שיומשך בגשמיות ממש בפרטות דיני התורה כשר ופסול כו'

And as in the analogy of a path and a trail, which is made for passing along it from place to place, so from the level of the supernal Chochmah the flow is drawn in a manner of division, to be the light that fills all worlds, until it is drawn into actual physicality, in the particulars of the Torah's laws, valid and invalid, etc.,

שהם בענינים גשמיים תרומות ומעשרות כו' וכנודע אבל ע"י המצות נמשך גילוי אור מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' המקיף.

which concern physical matters, terumos and tithes, etc., as is known. But through the mitzvos there is drawn a revelation of light from the level of the light that encompasses all worlds, which is the level of the encompassing [light] (makif).

5 והענין כי הנה ידוע שהתורה נעשה מזון לנפש האלקית וכמ"ש ותורתך בתוך מעי

The matter is this: it is known that the Torah becomes food for the G-dly soul, as it is written, "And Your Torah is within my innards."

שהוא כמו עד"מ המזון שנכנס בתוך תוך האדם ונעשה חיות בפנימיותו וכך ע"י התורה נמשך גילוי הארת החכמה להיות מושג בהשגה ממש ואשים דברי בפיך

This is like, by way of analogy, food, which enters into the very innermost part of a person and becomes life-force within him. So too, through the Torah there is drawn a revelation of the radiance of Chochmah (wisdom), to be truly grasped in comprehension: "And I have put My words in your mouth."

והיינו מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמתלבש בעלמין בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] ממש אבל המצות נעשים לבושים לנפש האלקית

That is, from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is enclothed in the worlds in a truly inward manner. But the mitzvos become garments for the G-dly soul.

שהוא כמו עד"מ הלבוש הוא על גוף האדם מלמעלה ואינו נכנס בפנימיותו וכך ההמשכה הנמשכת ע"י המצות הוא בבחי' מקיף מפני שהיא מבחי' סוכ"ע שהוא למעלה מהשגה

This is like, by way of analogy, a garment, which is on a person's body from above and does not enter within him. So too, the flow drawn down through the mitzvos is in a manner of an encompassing [light] (makif), because it is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is above comprehension.

וע"כ הלבושים יותר יקרים בטבעם מהמזון להיות שבשרשם הם יותר נעלים [ועמ"ש מזה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין ג' בחינות מזון לבוש בית].

Therefore garments are by their nature more precious than food, since in their root they are loftier. [And see what is written about this in the discourse beginning "A psalm, a song of the dedication of the House," on the matter of three levels: food, garment, house.]

6 וז"ש [וזהו שכתוב] במצו' [במצות] תחת אשר לא עבדת כו' מרב כל פי' רב כל הוא בחי' ג"ע [גן עדן] [עמ"ש בד"ה ואתה תצוה] השגת אלקות.

And this is [the meaning of] what is written regarding the mitzvos: "Because you did not serve," etc., "more than an abundance of everything." The meaning is that "an abundance of everything" (rov kol) is the level of Gan Eden [see what is written in the discourse beginning "And you shall command"], the comprehension of G-dliness.

שהמצות הם יותר גבוהים שהם מבחי' מקיפים שלמעלה מג"ע [מגן עדן] שהוא השגה בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] ומצד זה אמר האומר מעשה גדול מן התלמוד אך אעפ"כ [אף על פי כן] נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה,

For the mitzvos are higher, since they are from the level of encompassing [lights] (makifim), which are above Gan Eden, which is comprehension in an inward manner. It is on this account that the one who said that action is greater than study said so. Yet even so, they took a vote and concluded: study is greater, for it brings to action.

והענין כי א"א להיות התעוררות המשכת סוכ"ע ע"י המצות מעשיות שהם מדברים גשמיים ציצית מצמר צדקה בממון גשמי אם לא ע"י התורה שהיא הממוצע המחברם

The explanation is that there cannot be an arousal of the drawing down of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) through the practical mitzvos, which are of physical things (tzitzis of wool, charity with physical money), except through the Torah, which is the intermediary that joins them.

וכמו עד"מ באדם שהדבור הוא הממוצע המחבר ומוציא העלם המחשבה לידי גילוי כו':

It is as, by way of analogy, in a person: speech is the intermediary that joins and brings the concealment of thought out into revelation, etc.

7 ב והנה כתיב היום לעשותם. היום דוקא שבעוה"ז הוא הנק' עולם המעשה ויכולים לעשות תשובה משא"כ בעוה"ב [בעולם הבא]

2. Now, it is written, "Today, to do them." Today specifically, for this world is what is called the world of action, and [in it] one can do teshuvah (return); which is not so in the World to Come:

הנה כמו שהוא כך ישאר שאין לו כח להפוך עצמו מכמו שהוא אם לא שיסירו ממנו הלבושים הצואים ע"י כף הקלע כו'

there, as he is, so he will remain, for he has no power to change himself from what he is, unless the soiled garments are removed from him by means of the hollow of the sling (kaf hakela), etc.;

אבל הוא עצמו אינו יכול והטעם הוא משום שבעה"ב [שבעולם הבא] אמרו יושבין ונהנין שהוא לפי שמשיגים אלקות בבחי' השגה וגילוי ממש וא"כ הוא מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמתלבש בבחי' גילוי ובבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא בבחי' התחלקות כנ"ל.

but he himself cannot. The reason is that of the World to Come they said, "They sit and delight," which is because they grasp G-dliness in a manner of actual comprehension and revelation. If so, it is from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is enclothed in a manner of revelation; and the light that fills all worlds is in a manner of division, as mentioned above.

8 וע"כ אם הוא בבחי' זו א"א לו להפך לבחי' אחרת אחרי שהם מחולקים ונבדלים זה מזה וכאו"א [וכל אחד ואחד] על מקומו בא,

Therefore, if he is at this level, he cannot be transformed into another level, since they are divided and separate from one another, and each and every one comes to its own place.

אבל בעולם הזה יש בחי' הארת סוכ"ע ואע"פ [ואף על פי] שהוא בבחי' העלם שאינ' [שאינם] משיגים בו מ"מ פועל הוא כאן

But in this world there is the level of the radiance of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And although it is in a manner of concealment, so that they do not grasp it, nevertheless it acts here.

ולפי שהוא בחי' סוכ"ע ששוה ומשוה ואם צדקת מה תתן לו כו' וע"כ יכולים לעשות תשובה שאף שהוא כעת רשע גמור והוא למטה מטה יכול להתהפך להיות צ"ג [צדיק גמור / צדיקים גמורים] מצד הארת הסובב כו'

And because it is the level of the light that encompasses all worlds, which is "equal and makes equal," and "If you are righteous, what do you give Him?" etc., therefore one can do teshuvah (return): though he is now a completely wicked person and is at the very lowest, he can be transformed into a completely righteous person by virtue of the radiance of the encompassing [light], etc.,

וכמ"ש במ"א באריכות ע"פ צו את בנ"י [בני ישראל] ואמרת אליהם את קרבני לחמי כו' ע"ש, וז"ש [וזהו שכתוב] חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא]

as is explained at length elsewhere, on the verse "Command the children of Israel and say to them: My offering, My bread," etc.; see there. And this is [the meaning of] what our Sages, of blessed memory, said: "Better is one hour of teshuvah and good deeds in this world than all the life of the World to Come."

כי חיי העוה"ב [העולם הבא] הוא רק מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא ע"י גבורות וצמצומים ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו'. אבל בתורה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז הוא מבחי' סוכ"ע.

For the life of the World to Come is only from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is through restraints (gevuros) and contractions (tzimtzumim): "with the yud the World to Come was created," etc. But in Torah and good deeds in this world it is from the level of the light that encompasses all worlds.

9 וזהו עיקר כוונת ירידת הנפש להתלבש בגוף החומרי משום שבעוה"ז יש הארת סוכ"ע אשר לזאת תוכל לברר ולהפך מרע לטוב כו'

And this is the main intent of the descent of the soul to be enclothed in the material body: because in this world there is the radiance of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), by which it can refine and transform from evil to good, etc.

ולפי ערך זה נותנים לאדם שני חייו במספר וקצבה לזה ע' [שבעים] שנה ולזה פ' כו' היינו כפי מספר מה שצריך לברר ולהפך מרע לטוב כו'

And in proportion to this, a person is given the years of his life by number and measure: to one seventy years and to another eighty, etc.; that is, according to the number of what he needs to refine and transform from evil to good, etc.,

שכל יום מברר ומהפך חלק א'. עד שבשני חייו נשלם מה שהיה צריך לברר שבשביל זה ירדה הנפש לעוה"ז:

for each day he refines and transforms one portion, until in the years of his life what he needed to refine is completed, for the sake of which the soul descended to this world.

10 ג אך אם פגם ע"י איזו חטא שהוריד והמשיך חיות לסט"א [לסטרא אחרא] שלא בירר והיפך כנ"ל כל מה שהיה צריך ע"ז הוא ענין התשובה והחזירנו בתשובה שלמה לפניך.

3. But if he caused a blemish through some sin, in that he brought down and drew life-force to the sitra achra (the other side), so that he did not refine and transform, as mentioned above, all that he needed to: for this is the matter of teshuvah (return), "And bring us back in complete teshuvah before You."

והנה הגם שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] לא זז משם עד שמוחלין לו, הנה הרי מ"מ אף שמוחלין לו החסרון במקומו עומד מה שלא השלים ההמשכה שהיה ממשיך כו'.

Now, although our Sages, of blessed memory, said, "He does not move from there until he is forgiven," nevertheless, even though he is forgiven, the lack remains in its place: that he did not complete the drawing down that he would have drawn, etc.

אך זהו ענין התשובה שאנו מבקשים והחזירנו בתשובה שלמה לפניך פי' לפנימיותך שהוא למעלה גם מבחי' סוכ"ע שאינו נק' סובב ומקיף אלא לגבי עלמין

But this is the matter of the teshuvah that we ask for, "And bring us back in complete teshuvah before You (lefanecha)": the meaning is, to Your inner dimension (pnimiyus), which is higher even than the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); for it is called encompassing and surrounding only in relation to the worlds,

אבל עצמותו ומהותו יתי' הוא למעלה גם מזה וע"י התשובה שימשיך אור חדש ע"י גילוי עצמותו יתי' ימלא כל הפגמים והחסרונות כו'

but His Essence and Being, may He be blessed, is higher even than this. And through teshuvah, by which he will draw down a new light through the revelation of His Essence, may He be blessed, he will fill all the blemishes and lacks, etc.

אך איך יכול האדם לעורר כ"כ [כל כך] למעלה בעצמותו יתי' להמשיך אור חדש ממנו אך ע"ז הוא מבקש והחזירנו בתשובה כו'

But how can a person arouse so high above, in His Essence, may He be blessed, to draw down a new light from Him? But for this he asks, "And bring us back in teshuvah," etc.,

השיבנו אליך כלומר אתה תערה עלינו רוח ממרום ותשפיע עלינו רחמים רבים ממקור הרחמים מבחי' י"ג מכילין מי אל כמוך נושא עון כו' שיהיו אנחנו יכולים לעשות תשובה

"Bring us back to You": that is to say, You will pour out upon us a spirit from on high and bestow upon us great mercy from the source of mercy, from the level of the Thirteen Attributes (yud-gimmel mechilin), "Who is a G-d like You, Who bears iniquity," etc., so that we will be able to do teshuvah.

וזהו ענין הארת י"ג מכילין דרחמי בחדש אלול שהוא הכנה שיהיו יכולים לעשות תשובה להיות אני לדודי כו'

And this is the matter of the radiance of the Thirteen Attributes of Mercy in the month of Elul: it is a preparation, so that they will be able to do teshuvah, so as to be "I am my Beloved's," etc.

ואף שבכל השנה אומרים י"ג מדות הרחמים ה' ה' אל רחום כו' הם רק הרחמנות על חיי הגוף בלבד

And although throughout the year we say the Thirteen Attributes of Mercy, "Havayah, Havayah, G-d, merciful," etc., they are only the compassion for the life of the body alone;

אבל י"ג מכילין דרחמי המאירים בחדש אלול הם הרחמים על חיי הנפש לעוררה בתשובה וז"ש [וזהו שכתוב] הרועה בשושנים פי' רועה שמפרנס את ישראל להיות יכולים לעשות תשובה הוא רועה ומפרנס אותם בשושנים

but the Thirteen Attributes of Mercy that shine in the month of Elul are the mercy for the life of the soul, to arouse it to teshuvah. And this is [the meaning of] what is written, "who grazes among the roses": the meaning is, the Shepherd who provides for Israel, so that they are able to do teshuvah, pastures and provides for them with the roses.

כי הנה בכל השנה אנו אומרים בק"ש [בקריאת שמע] ונתתי עשב בשדך לבהמתך פי' בהמתך היינו נה"ב [נפש הבהמית] ונפש השכלית שבכדי שיהיו גם הם מסכימים שיהיה ואהבת את ה' כו'

For throughout the year we say in the Shema, "And I will give herbage in your field for your cattle." The meaning: "your cattle" is the animal soul and the intellectual soul; in order that they too will agree, so that there will be "You shall love Havayah," etc.,

תקנו לומר תחלה קודם התפלה ברכת יוצר שתים לפני' [לפניה] והאופנים וחיות כו' ופסוד"ז [ופסוקי דזמרה] שהוא בחי' האריכות בהתבוננות גדולת ה' יתי' עד שגם נה"ב [נפש הבהמית] והשכלית יסכימו שלו יאתה כו'

they instituted saying first, before the prayer, the blessing of Yotzer ["Who forms light"], the two [blessings] before it [the Shema], and "And the Ofanim and the Chayos" [orders of angels], etc., and Pesukei deZimra (the Verses of Praise), which are the level of lengthy contemplation of the greatness of G-d, may He be blessed, until even the animal soul and the intellectual [soul] agree that "to Him it is fitting," etc.

אבל בשביל התעוררות האהבה בנפש האלקית עצמה א"צ [אין צריך / אינו צריך] להתבוננות כ"כ [כל כך] שהרי נר ה' נשמת אדם שכך מוטבע בכל נפשות ישראל בטבע תולדותם ממקורם להיות חפצם ותשוקתם ליכלל באור ה' ולדבקה בו וז"ש [וזהו שכתוב] ונתתי עשב בשדך לבהמתך.

But for the arousal of love in the G-dly soul itself there is no need for so much contemplation, for "The soul of man is the lamp of Havayah": so is it implanted in all the souls of Israel, in their innate nature, from their source, that their desire and longing is to be included in the light of G-d and to cleave to Him. And this is [the meaning of] what is written, "And I will give herbage in your field for your cattle."

פי' עשב הם המלאכים שלוחי ההשפעה שבהם וע"י נמשך ההשפעה מלמעלה להיות לו כח ועוז להפך נה"ב [נפש הבהמית]

The meaning: "herbage" is the angels, the emissaries of the flow, in whom and through whom the flow is drawn from above, so that he will have strength and might to transform the animal soul.

וכמ"ש בזהר פ' בראשית (די"ח ע"ב) ע"פ מצמיח חציר לבהמה אלף טורין כו' ועשב לעבודת האדם כו' [ועמ"ש בד"ה כי תצא מענין שתים לפניה דק"ש [דקריאת שמע]]

As is written in the Zohar, Parshas Bereishis (folio 18b), on the verse "He causes grass to sprout for the cattle": "a thousand mountains," etc., "and herbage for the service of man," etc. [And see what is written in the discourse beginning "When you go out" on the matter of the two [blessings] before the Shema.]

וכ"ז [וכל זה] הוא בכל השנה דוקא אבל בחדש אלול כתיב הרועה בשושנים שהן בחי' י"ג מכילין דרחמי המאירים ומתגלים בחדש אלול להיות עושים תשובה שימולא כל החסרונות.

And all this is specifically throughout the year; but in the month of Elul it is written, "who grazes among the roses," which are the level of the Thirteen Attributes of Mercy that shine and are revealed in the month of Elul, so that they do teshuvah, so that all the lacks will be filled.

[והמשכה זו דשושנים היא צריכה גם בשביל הנה"א [הנפש האלקית] עצמה כי הגם שכך מוטבע בכל נפש כו' כנ"ל, אך הענין כי יש העלאת מ"ן [מיין נוקבין] שנמשך מצד עצם הנפש בטבעה ומאליה.

[This drawing down of "roses" is needed also for the G-dly soul itself. For although it is so implanted in every soul, etc., as mentioned above, the matter is that there is an elevation of mayin nukvin (feminine waters) that comes from the very essence of the soul, by its nature and of itself;

אבל כדי לבא לבחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דבחי' תשובה שהוא בחילא יתיר למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת ע"ז צריך להיות המשכה מלמעלה דייקא,

but to come to the level of the elevation of mayin nukvin of the level of teshuvah, which is "with greater strength," beyond what the soul is able to bear, for this there must be a drawing down from above, specifically.

ויובן זה ממ"ש במ"א ע"פ כריח שדה אשר ברכו ה' והיינו להיות ריח בוגדיו שהוא בחי' תשובה ע"ז צ"ל אשר ברכו ה'

This will be understood from what is written elsewhere on the verse "Like the fragrance of a field which Havayah has blessed": that is, for there to be "the fragrance of his traitors (bogdav)," which is the level of teshuvah, for this there must be "which Havayah has blessed,"

שהוא סיוע מלמעלה כו' ע"ש וזהו ענין השיבנו אליך כו', ועל המשכה זו שמלמעלה נאמר הרועה בשושנים].

which is help from above, etc.; see there. And this is the matter of "Bring us back to You," etc.; and of this drawing down from above it is said, "who grazes among the roses."]

11 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] א"ת [אל תקרי] שושנים אלא ששונים פי' ששונים הוא בחי' תורה מענין קורא ושונה כו'

Now, our Sages, of blessed memory, said: "Do not read shoshanim (roses) but sheshonim (who study)." The meaning: sheshonim is the level of Torah, from the expression "reads and studies," etc.

והענין כי התשובה צ"ל למלא כל החסרונות הן החסרון שנעשה בהעדר המצות שמונע ומחסיר גילוי אור דסוכ"ע הנמשך ע"י המצות והן החסרון שנעשה ע"י התורה שהיא מקור בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

The matter is that teshuvah (return) must fill all the lacks: both the lack made by the absence of the mitzvos, which withholds and diminishes the revelation of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is drawn through the mitzvos, and the lack made through [neglect of] the Torah, which is the source of the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

וז"ש [וזהו שכתוב] והחזירנו בתשובה שלימה לפניך שלימה דייקא כו'

And this is [the meaning of] what is said, "And bring us back in complete teshuvah before You": complete, specifically, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] הרועה בשושנים שבכלל זה יש ב' המדרגות שושנה כפשוטו הוא התעוררות י"ג מכילין דרחמי שהם מבחי' סוכ"ע וששונים מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כו'.

And this is [the meaning of] what is written, "who grazes among the roses": included in it are the two levels. "Rose" in its plain sense is the arousal of the Thirteen Attributes of Mercy, which are from the level of the light that encompasses all worlds; and sheshonim is from the level of the light that fills all worlds, etc.

12 וזהו ענין שמח"ת [שמחכמה תתאה] שאחר ר"ה [ראש השנה] ויו"כ [ויום כפור] שהוא בחי' המשכה שמחה של מצוה על כללות השנה

And this is the matter of Simchas Torah, which comes after Rosh HaShanah and Yom Kippur: it is the level of a drawing down of the joy of a mitzvah upon the year as a whole.

כי מאחר שבכל השנה עושים חסרון ופגם בהארת סוכ"ע ע"י שאין מקיימים המצות כהלכתן וכאשר נמשך בר"ה [בראש השנה] ויוה"כ [ויום הכפורים] מלוי החסרון אז נעשה בחינת שמחה של מצוה כו'.

For since throughout the year one causes a lack and a blemish in the radiance of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), by not fulfilling the mitzvos as they should be fulfilled, when the filling of the lack is drawn down on Rosh HaShanah and Yom Kippur, then there comes about the level of the joy of a mitzvah, etc.

[ועוד יובן ענין שושנים ששונים ע"ד משנ"ת [מה שנתבאר] בד"ה ואכלת ושבעת וברכת בענין הזכרת ברית ותורה בברכת הארץ

[The matter of shoshanim (roses) and sheshonim (who study) will be understood further, along the lines of what has been explained in the discourse beginning "And you shall eat and be satisfied, and you shall bless," on the matter of mentioning the covenant and the Torah in the blessing for the land,

וצריך שיקדים ברית לתורה שזו ניתנה בג' בריתות וזו ניתנה בי"ג בריתות ומבואר שם דענין י"ג בריתות הם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים].

and that one must put the covenant before the Torah, for this [the Torah] was given with three covenants and that [the covenant] was given with thirteen covenants; and it is explained there that the thirteen covenants are the Thirteen Attributes of Mercy.

13 והמשכתם הוא ע"י התורה כו' וז"ש [וזהו שכתוב] ג"כ ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך. שיש בזה ר"ת [ראשי תיבות] אלול.

And their drawing down is through the Torah, etc. And this is also [the meaning of] what is written, "And Havayah your G-d will circumcise your heart and the heart of your offspring," in which there are the initials of Elul.

והיינו לבוא לבחי' פנימית הלב וכמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה. והמשכה זו היא מבחי' י"ג בריתות שהן י"ג מדה"ר [מדות הרחמים].

That is, to come to the level of the inner dimension (pnimiyus) of the heart, as is explained in Iggeres HaKodesh, in the discourse beginning "Israel will be redeemed only through charity." And this drawing down is from the level of the thirteen covenants, which are the Thirteen Attributes of Mercy.

אך המשכה זו הוא ע"י התורה וזהו ענין שושנים וששונים בהלכות וגם כי י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הם מבחינת י"ג מדה"ר [מדות הרחמים]

But this drawing down is through the Torah; and this is the matter of shoshanim (roses) and sheshonim, those who study the laws. And also, the thirteen principles (middos) by which the Torah is expounded are from the level of the Thirteen Attributes (middos) of Mercy;

ולכן נז' [נזכר] בגמרא ורחמנא אמר והיינו שבהם ועל ידם ההמשכה מתשב"כ [מתורה שבכתב] שהיא חכמה עילאה לתשבע"פ [לתורה שבעל פה] שהיא ח"ת [חכמה תתאה] וזהו והדרת פני זקן זה שקנה חכמה כי הן י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא]:

therefore the Gemara mentions, "and the Merciful One said." That is, in them and through them is the drawing down from the Written Torah, which is the supernal Chochmah (wisdom), to the Oral Torah, which is the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah). And this is "And you shall honor the face of the elder": "this is one who has acquired wisdom," for they are the thirteen tikkunim [arrangements] of the beard (tikkunei dikna).

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS RE'EH • MAAMAR 12

ביאור ע"פ אני לדודי

An explanation on the verse "I am my Beloved's"

◇

1 ביאור ע"פ אני לדודי

An explanation on the verse "I am my Beloved's."

2 ביאור ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] תלמוד גדול או מעשה גדול ונמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה

An explanation of the matter of the saying of our Sages, of blessed memory: "Is study greater, or is action greater?" And they took a vote and concluded: "Study is greater, for it brings to action."

הנה מעשה המצות הן בירורי נוגה שמעורב טוב ורע כגון אכילה יש אכילת זולל וסובא ויש שהוא של מצוה כגון אכילת קדשים וכמו סעודת שבת

Now, the practical performance of the mitzvos consists of refinements (birurim) of nogah [the glowing husk], in which good and evil are mixed. For example, eating: there is the eating of "a glutton and a drunkard," and there is eating that is of a mitzvah, such as the eating of holy offerings (kodashim), and like the Shabbos meal.

והמצות הן בירורים לברר מה שהוא דבר גשמי להיות בבחינת ביטול כי השבירה היתה בשם ס"ג [שם ס"ג] כולו סג יחדו כו'

And the mitzvos are refinements: to refine that which is a physical thing, so that it be in a state of self-nullification (bittul). For the shattering was in the Name Sag (63): "All of it has turned back (sag), together," etc.;

ונעשה ב"ן [שם ב"ן] שנפל בשבירה להיות יש ודבר עד שנעשה עולם הגשמי והבירור הוא בשם מ"ה [שם מ"ה] בחי' ביטול.

and it became the Name Ban (52), which fell in the shattering to become a yesh (something) and a davar (a thing), until it became the physical world. And the refinement is through the Name Mah (45), the level of bittul.

3 והנה בי"ע הוא קודם התקון משא"כ אצי' הוא לאחר התיקון שכבר נתקן בבחי' ביטול איהו וחיוהי חד

Now, Beriah, Yetzirah and Asiyah are before the rectification (tikkun), whereas the World of Atzilus (Emanation) is after the rectification, for it has already been rectified in the state of bittul: "He and His life-forces are one."

כנודע מענין התפלה שעד ב"ש [ברוך שאמר] הוא עולם העשי' [העשיה] שהתפלה היא ג"כ בירור דעקימת שפתיו הוי מעשה כו' ובי"ע הם צריכים לתיקון

[This is] as is known from the matter of prayer: up to Baruch She'amar ["Blessed is He who spoke"] is the World of Asiyah (Action), for prayer too is a refinement, since "moving one's lips counts as an act," etc.; and Beriah, Yetzirah and Asiyah require rectification.

ולכן הנשמה א"צ [אין צריך / אינו צריך] תיקון לעצמה כי הנשמה היא מעולם האצילות שהוא אחר התיקון ואפילו נשמה דבי"ע היינו אצילות דבי"ע כי למ"ד [למאן דאמר] כלים דאצילות מתלבשים בבי"ע

Therefore the soul needs no rectification for itself, for the soul is from the World of Atzilus, which is after the rectification. And even a soul of Beriah, Yetzirah and Asiyah is the Atzilus of Beriah, Yetzirah and Asiyah, for according to one view the vessels of Atzilus are vested in Beriah, Yetzirah and Asiyah.

ולכן אמרו מעשה גדול כי אחר הבירור יהי' [יהיה] שם ב"ן [שם בי"ן] גדול משם מ"ה [שם מ"ה] אשת חיל עט"ב [עטרת בעלה].

This is why they said, "Action is greater": for after the refinement, the Name Ban will be greater than the Name Mah: "A woman of valor is the crown of her husband."

אך בבחי' אחרת תלמוד גדול שהוא בחי' מ"ה [שם מ"ה] המברר כי התלמוד הוא לבאר המצוה איך תהיה הסוכה והאתרוג כו' בחכמה אתברירו

But in another respect, study is greater, for it is the level of Mah, which refines; for study is to explain the mitzvah, how the sukkah and the esrog are to be, etc.: "In Chochmah (wisdom) they are refined."

וגם ע"ד הקבלה הנה מעשה גדול שהוא מבחי' כתר מלשון כותרת שהוא בבחי' רצון שלמעלה מן החכמה שהיא התורה

And also, according to the Kabbalah, action is greater, for it is from the level of Keser (the Crown), from the term koteres [the crown atop a pillar], which is the level of will (ratzon) that is above Chochmah, which is the Torah;

והוא בבחינת מקיף והחכמה היא פנימית על כל זה בבחי' אחת החכמה יותר מעולה שמהכתר אינו יורד כ"א בחינת חיצונית כנודע אבל החכמה היא בפנימיותה כו' וכמ"ש במ"א באריכות בביאור ע"פ צאינה וראינה.

and it is in the manner of an encompassing [light] (makif), while Chochmah is inner. Despite all this, in one respect Chochmah is superior: for from Keser nothing descends but the aspect of its outer dimension (chitzoniyus), as is known, whereas Chochmah [descends] in its inner dimension (pnimiyus), etc.; as is explained at length elsewhere, in the explanation on "Go forth and see."

4 ואח"כ נמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה שעם היות שהחכמה היא או"כ [אורות וכלים] והכתר הוא למעלה מהחכמה עם כל זה הרי התהוות המעשה שתהיינה המצות בבחינת כתר ומקיף הוא על ידי התורה

And afterwards they took a vote and concluded: "Study is greater, for it brings to action." For although Chochmah (wisdom) is lights and vessels, and Keser (the Crown) is above Chochmah, nevertheless the very coming into being of the action, so that the mitzvos be on the level of Keser and makif, is through the Torah;

כי היא הממשכת אור א"ס ב"ה לבחינת המעשה שתהיינה מעשה המצות בבחי' כתר כו' [ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל]. בסוף הדרוש ובביאור ע"פ מי מנה כו' רובע ישראל ע"ש].

for it is [the Torah] that draws the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, down to the level of action, so that the performance of the mitzvos be on the level of Keser, etc. [And see what is written in the explanation on "I shall be sanctified among the children of Israel," at the end of the discourse, and in the explanation on "Who has counted," etc., "the fourth part of Israel"; see there.]

5 ובזה יתורצו השני מקראות שנראים לכאורה כסותרים זה את זה כתוב א' אומר את השמים ואת הארץ אני מלא דמשמע אני ממש מהותו ועצמותו כאדם שאומר ע"ע אני כו'

With this, the two verses that at first glance seem to contradict each other will be reconciled. One verse says, "The heavens and the earth I fill," which implies "I" literally, His being and essence, like a person who says of himself "I," etc.

וכתוב א' אומר מלא כל הארץ כבודו ותרגומו זיו יקריה כו' ולא עצמותו כו'

And another verse says, "The whole earth is full of His glory," and its Targum [Aramaic translation] is "the radiance of His glory," etc., and not His essence, etc.

והחילוק הוא כך אני מלא היינו בבחי' המצות שהן בבחי' סוכ"ע כתר ומקיף ולכן שמים וארץ שוין לגבי בחינה זו [ועמ"ש בפ' עקב סד"ה ואכלת ושבעת וברכת] ומקרא דכתיב מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] היינו בבחי' התורה חכמה דאורייתא מחכמה נפקת כו'.

And the difference is this: "I fill" is in the aspect of the mitzvos, which are on the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), Keser (the Crown) and makif. This is why heaven and earth are equal with respect to this level. [And see what is written in Parshas Eikev, at the end of the discourse beginning "And you shall eat and be satisfied, and bless."] And the verse that says, "The whole earth is full of His glory," is in the aspect of the Torah, Chochmah (wisdom), for "the Torah comes forth from Chochmah," etc.

6 והנה יש ב' בחינות מקיפים מקיף החוזר שהוא מקיף פרטי ומקיף הישר שהוא מקיף כללי שמקיף מראשו עד רגלו כו'

Now, there are two kinds of encompassing [lights] (makifim): the returning makif (makif hachozer), which is a particular makif, and the direct makif (makif hayashar), which is a general makif, encompassing from head to foot, etc.

והנה מקיף החוזר הוא ענין המצות הוא האור הנמשך ומתפשט בכלי אלא שמפני שאין הכלי יכול להכיל ולסבול האור חוזר ויוצא לחוץ ונעשה אור מקיף על הכלי

Now, the returning makif, which is the matter of the mitzvos, is the light that is drawn down and spreads into the vessel; but because the vessel cannot contain and bear the light, it turns back and goes outside and becomes an encompassing light over the vessel.

והיינו ענין שערות שהם מותרי מוחין והשערות הם בחי' לבושים שהן המצות כי המצות הן לבושים כנודע

This is the matter of hair, which is the surplus of the intellect (mochin). And the hairs are in the category of garments, which are the mitzvos, for the mitzvos are garments, as is known.

אבל המקיף הכללי הוא המקיף שלגודל אורו אינו יכול ליכנס כלל בכלי והוא ענין שמחה של מצוה שהשמחה היא בחי' מקיף

But the general makif is the makif that, because of the greatness of its light, cannot enter the vessel at all. This is the matter of the joy of a mitzvah, for joy is in the category of makif,

שהוא בהשוואה א' מראשו עד רגלו הכל בבחי' אחת ואינה בבחינת התחלקות פרטיים לפי הבחינה פרטית

which is in one equal measure from head to foot, all on one level, and is not divided into particulars according to the particular aspect,

כמו שהוא ענין לבושים שמתלבשת בכל בחינה לפי מה שהוא משא"כ מקיף הכללי כנ"ל. [ועמ"ש מענין שמחה של מצוה ע"פ אסרי לגפן ובביאור ע"פ צאינה וראינה הנזכר לעיל].

as is the case with garments, where it is clothed in each aspect according to what that aspect is; which is not so with the general makif, as mentioned above. [And see what is written on the matter of the joy of a mitzvah on the verse "Binding his foal to the vine," and in the explanation on "Go forth and see" mentioned above.]

7 והנה לכך נאמר היום לעשותם שבעוה"ז [שבעולם הזה] דוקא הוא השראת המקיף שהוא בהעלם כו'

Now, this is why it is said, "Today, to do them": for specifically in this world is the resting of the makif, which is in concealment, etc.

[כמ"ש מזה ע"פ צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי] וע"י מעשה המצות ממשיכים מבחי' כ"ע [כתר עליון] בחי' מקיף כנ"ל משא"כ בעוה"ב [בעולם הבא] הוא בחי' גילוי

[As is explained about this on the verse "Command the children of Israel and say to them: My offering, My bread."] And through the performance of the mitzvos one draws, from the level of Keser Elyon (the Supernal Crown), the level of makif, as mentioned above; whereas in the World to Come it is the level of revelation,

וצריך לילך שם ממדרגה למדרגה ותחלה צריך לירד לגיהנם כו' וזהו תכלית ירידת הנשמות לעוה"ז ירידה צורך עליה

and there one must go from level to level, and first one must descend to Gehinnom, etc. And this is the purpose of the descent of the souls into this world: a descent for the sake of an ascent,

היינו בחי' בירורים לברר להיות הכל בבחינת ביטול בהמשכה פנימית ומקיפים וכל ימי שנותינו בהם שבעים שנה לא נתנו לאדם אלא בשביל זה כנ"ל

that is, the matter of refinements (birurim): to refine, so that everything be in the state of bittul, through drawing down inner [light] and makifim. And all "the days of our years, in them seventy years," were given to man only for this, as mentioned above.

והנשמה אינה צריכה תיקון לעצמה ואינה צריכה להמשכה ולא להתפלל כלל כי הצדיקים למה דומים בפני השכינה כנר בפני האבוקה שכלה מאליו וברא כרעא דאבוה כו'

And the soul needs no rectification for itself, and needs no drawing down, nor to pray at all; for "to what are the righteous compared before the Shechinah (Divine Presence)? To a candle before a torch," which vanishes of itself; and "a son is his father's leg," etc.

אלא עיקר ירידת הנשמה הוא כדי להפך נפש השכלית שבנפש הבהמית ע"י המשכות התורה והמצות שהם פנימים ומקיפים כנ"ל

Rather, the main purpose of the soul's descent is to transform the intellectual soul that is within the animal soul, through the drawings-down of the Torah and the mitzvos, which are inner [lights] and makifim, as mentioned above.

[ועמ"ש ע"פ כי תצא כו' גבי ונתנו ה' אלקיך בידך דהיינו ע"י תורה ומצות שעי"ז דוקא נשלם בירור נה"ב [נפש הבהמית] ע"ש הטעם

[And see what is written on the verse "When you go out," etc., regarding "And Havayah your G-d will deliver him into your hand," that is, through Torah and mitzvos, for it is specifically through them that the refinement of the animal soul is completed; see there for the reason.

ועמ"ש מזה ג"כ ע"פ משה ידבר גבי כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא]:

And see what is written about this also on the verse "Moshe would speak," regarding "For Havayah your G-d is a consuming fire."]

8 ב אך מי שחטא ופגם צריך לעשות תשובה להמשיך מלמעלה להשלים החסרון והפגם והיינו כמ"ש ממעמקים קראתיך הוי' הוי' הוא כללות האצי' יו"ד חכמה כו'

2. But one who has sinned and caused a blemish must do teshuvah (return), to draw down from above to fill in the lack and the blemish. This is as it is written, "From the depths I have called You, Havayah." The Name Havayah is the World of Atzilus (Emanation) as a whole: the yud is Chochmah (wisdom), etc.;

וקראתיך היינו המשכת הוי' אחרת מחדש אורות בכלים כי המשכות האורות שכבר נמשכו בכלים נפגמו כנודע

and "I have called You" means the drawing down of another Havayah, anew: lights in vessels. For the drawings-down of the lights that had already been drawn into the vessels were blemished, as is known,

וצריך להמשיך אורות מחדש והמשכה זו היא ממעמקים מעשרה עומקים שבעשי"ת [שבעשרת ימי תשובה] עומקא דחשוכא ישת חשך סתרו

and one must draw down lights anew. And this drawing down is "from the depths": from the ten depths that are in the Ten Days of Teshuvah, the depth of darkness (umka dachashucha): "He made darkness His hiding place."

וזהו השיבנו אליך מקורא דכולא כנודע שמא"ס ב"ה נעשה צמצום ומקום פנוי וחלל ואח"כ נמשך קו וחוט ומקו זה נמשכים כל העגולים ומקיפים כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] בשער העגולים ויושר

And this is "Bring us back to You": the source of all. As is known, from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, there came about a tzimtzum (contraction) and an empty place and a void, and afterwards a kav (line of light) and a thread was drawn; and from this line all the circles and makifim are drawn, as is written in Etz Chaim, in Sha'ar HaIgulim VeYosher (the Gate of Circles and Straightness).

וראשית הקו הזה היינו בחי' מל' דא"ק [דאדם קדמון] שם הוא עומקא דכולא ומשם נמשכו י"ג מדות הרחמים וזהו בחי' תשובה במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדין כו' דמשכין ליה בחילא יתיר אליך ממש

And the beginning of this line is the level of the Malchus (sovereignty) of Adam Kadmon [Primordial Man]. There is "the depth of all," and from there the Thirteen Attributes of Mercy were drawn. And this is the level of teshuvah: "In the place where baalei teshuvah [those who return] stand," etc., "for they draw it with greater force": "to You," truly.

אך להיות הכח הזה בנפש חילא יתיר כו' הוא ע"י י"ג מדות הרחמים שמר"ח [שמראש חודש] אלול

But that this power, "with greater force," etc., be in the soul comes through the Thirteen Attributes of Mercy that are from Rosh Chodesh Elul,

שנאמר עליהם ואנכי עמדתי בהר כו' כימים הראשונים הם ימי קדם כנודע שיש ימי עולם וימי קדם שנות עולם שנים קדמוניות ימי קדם הם מעומקא דחשוכא מל' דא"ק [דאדם קדמון]

about which it is said, "And I stood on the mountain," etc., "like the first days": these are the days of old (yemei kedem). As is known, there are "days of the world" (yemei olam) and "days of old" (yemei kedem), "years of the world" (shnos olam) and "ancient years" (shanim kadmoniyos). The days of old are from the depth of darkness, the Malchus of Adam Kadmon.

[וע' בענין ימי קדם באדרא דנשא ד' קל"ד ד' ודקל"ח ב' ועמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה בפ' כי תצא ובפ' ויקרא בביאור ע"פ ויקרא אל משה מענין ישת חשך סתרו]

[And see, on the matter of the days of old, the Idra of Naso, folio 134d, and folio 138b. And see what is written in the explanation on the verse "But He was not willing," in Parshas Ki Seitzei, and in Parshas Vayikra, in the explanation on the verse "And He called to Moshe," on the matter of "He made darkness His hiding place."]

ומשם נמשך להיות מקיפים וע"ז נאמר אני לדודי ועלי תשוקתו דלא כתיב ואלי תשוקתו אלא ועלי כלומר מלמעלה בחי' מקיף

And from there it is drawn down to become makifim. Of this it is said, "I am my Beloved's, and His desire is upon me (alai)": for it is not written "and His desire is toward me (elai)," but "upon me," meaning from above: the level of makif.

[ועמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר גבי ענין בגדי לבן דכה"ג [דכהן גדול] ביוהכ"פ [ביום הכפורים] וע' עוד מענין ועלי תשוקתו באדרא דנשא (דקל"ב ב') מי גרם שאני לדודי משום ועלי תשוקתו.

[And see what is written in the explanation on the verse "For on this day He shall atone," regarding the white garments of the Kohen Gadol [High Priest] on Yom Kippur. And see further, on the matter of "and His desire is upon me," in the Idra of Naso (132b): "What brought it about that 'I am my Beloved's'? Because 'His desire is upon me.'"

אכן בזהר פ' לך לך (דפ"ח ב') פי' אני לדודי בקדמיתא ולבתר ועלי תשוקתו וכן משמע הפי' באדר"ז [באדרא זוטא] (דרפ"ח ע"א).

However, in the Zohar, Parshas Lech Lecha (88b), it explains: "I am my Beloved's" first, and afterwards "and His desire is upon me." And so the explanation in the Idra Zuta (288a) implies.

והיינו ב' בחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] דאלול ודיוהכ"פ [ודיום הכפורים]. שעל י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] דאלול שהם המשכה להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ע"ז אמרו מי גרם שאני לדודי משום דעלי תשוקתו.

These are the two levels of the Thirteen Attributes of Mercy, of Elul and of Yom Kippur. Of the Thirteen Attributes of Mercy of Elul, which are a drawing down so that there come to be an arousal from below, of these they said, "What brought it about that 'I am my Beloved's'? Because 'His desire is upon me.'"

וי"ג מדה"ר [מדות הרחמים] דעשי"ת [דעשרת ימי תשובה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] שהם סליחת ומחילת העוונות ע"י התשובה ע"ז אמרו ע"י שאני לדודי בקדמיתא ע"ז ועלי תשוקתו כו' ועמ"ש מענין ב' בחינות י"ג מדות דאלול ויום הכפורים בד"ה ושמתי כדכד ושאר דוכתי].

And of the Thirteen Attributes of Mercy of the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur, which are the pardon and forgiveness of sins through teshuvah, of these they said: through "I am my Beloved's" first, through this "His desire is upon me," etc. And see what is written on the matter of the two levels of the Thirteen Attributes, of Elul and of Yom Kippur, in the discourse beginning "And I will make … of kadkod [a precious stone]," and in other places.]

וזהו הרועה בשושנים תליסר עלין דסחרין לשושנה והן י"ג מדות שאמר מיכה שהן בעתיק והן למעלה מהי"ג שאמר משה כמ"ש במ"א שמשה המשיך למטה בז"א כמ"ש באדרא (דקל"ח ע"א)

And this is "He who shepherds among the roses": the thirteen petals that surround the rose. These are the thirteen attributes that Michah spoke, which are in Atik [the Ancient One], and they are above the thirteen that Moshe spoke; as is explained elsewhere, Moshe drew [them] down below, into Z'eir Anpin (the emotive attributes), as is written in the Idra (138a).

והיינו כי היג"מ [הי"ג מדות] של משה הן לחיי העוה"ז שהיה צריך משה לכך לפי שהקב"ה אמר למשה ועתה הניחה לי כו' וע"ז נאמר במשה ויקוד ארצה וישתחו שהשתחואה הוא המשכה שהמשיך למטה כו'

That is, because the Thirteen Attributes of Moshe are for the life of this world, which Moshe needed for this, since the Holy One, blessed be He, had said to Moshe, "And now, leave Me alone," etc. And of this it is said of Moshe, "He bowed to the ground and prostrated himself," for prostration is a drawing down that he drew below, etc.;

אבל היג"מ [הי"ג מדות] שאמר מיכה הן יג"מ [י"ג מדות] דא"א שהן לחיי הנשמות שהוא חיי אלקות וכמ"ש בזהה"ק [בזהר הקדוש] שם (דקל"ג ע"ב)

but the Thirteen Attributes that Michah spoke are the Thirteen Attributes of Arich Anpin [the Long Countenance], which are for the life of the souls, which is the life of G-dliness; as is written in the holy Zohar there (133b):

אית חסד דלגו ואית חסד דלבר כו' חסד דאקרי חסד עולם כו' דז"א דכתיב אמרתי עולם חסד יבנה.

"There is an inner Chesed (kindness) and there is an outer Chesed," etc., "a Chesed that is called chesed olam (eternal Chesed)," etc., which is of Z'eir Anpin, as it is written, "I said: the world (olam) shall be built with Chesed."

והאי חסד דעתיק כו' לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא. (ועיין בזהר בהעלותך דקנ"ב סע"א [סוף עמוד א]).

"And this Chesed of Atik," etc., "was not said of the life of the body, but of the life of the soul." (And see in the Zohar, Beha'aloscha, at the end of 152a.)

וזהו הרועה בשושנים שהוא רועה זן ומפרנס כי בכל השנה הוא רועה ישראל בבחי' עשב כמ"ש ונתתי עשב בשדך לבהמתך ועשב לעבודת האדם

And this is "He who shepherds among the roses": a shepherd, one who feeds and sustains. For all year round He shepherds Israel with the level of grass, as it is written, "And I will give grass in your field for your cattle," and "grass for the service of man."

דהיינו מה שישראל מקבלים בחי' האוי"ר [האהבה ויראה] הוא ע"י מלאכים בברכת יוצר אור כולם אהובים כו'

That is, Israel's receiving the level of love and awe is through angels, in the blessing Yotzer Or ["Who forms light"]: "They are all beloved," etc.,

והאופנים כו' (ועיין בזהר בראשית דף י"ח ע"ב עשב דא אלין אופנים וחיות כו' ע"ש)

"and the Ofanim [an order of angels]," etc. (And see the Zohar, Bereishis, folio 18b: "'Grass': these are the Ofanim and Chayos," etc.; see there.)

ועל ידי זה מקבלים ג"כ התפעלות אהוי"ר [אהבה ויראה] או תיקון הקדושה שלמעלה מקבלת הנפש למטה ג"כ והיינו נה"ב [נפש הבהמית]

And through this they also receive the stirring of love and awe, or the rectification of the holiness that is above: the soul below receives it too; and this means the animal soul.

כי הנפש אלקית אינה צריכה תיקון לעצמה שהנפש שבכל עולם הוא גבוה מבחי' המלאכים שבכל עולם

For the G-dly soul needs no rectification for itself, since the soul in each world is higher than the level of the angels in that world;

כי הנשמה היא מפנימית העולם והמלאכים הם מחיצוני' [מחיצוניות] אלא שנפש הבהמית היא נמשכת מפנימית האופנים [משא"כ משמרי האופנים נמשך השפעה החיצונית]

for the soul is from the inner dimension (pnimiyus) of the world, and the angels are from the outer dimension (chitzoniyus). But the animal soul is drawn from the inner dimension of the Ofanim [whereas from the dregs of the Ofanim the outer flow is drawn].

וצריך שגם נפש הבהמית תסכים לזה והיינו ע"י ההמשכה מבחי' האופנים וחיות שהן שרשה ומקורה שאין הדינין נמתקין אלא בשרשן וכמ"ש מזה ע"פ כי תצא הנזכר לעיל.

And the animal soul too must consent to this. This is through the drawing down from the level of the Ofanim and Chayos, which are its root and source, for the severities (dinim) are sweetened only in their root; as is explained about this on the verse "When you go out," mentioned above.

9 ולכך תקנו לנו אנשי כנה"ג [כנסת הגדולה] לומר בכל יום והאופנים וחיות כו' בברכת יוצר אור קודם שמע ישראל.

This is why the Men of the Great Assembly instituted for us to say every day "And the Ofanim and Chayos," etc., in the blessing Yotzer Or, before "Hear, O Israel."

ישראל היא הנפש האלקית ועליה נאמר בכל לבבך בשני יצריך ובכל נפשך אפי' [אפילו] בנפש הבהמית

"Israel" is the G-dly soul, and of it is said, "with all your heart": with both your inclinations; "and with all your soul": even with the animal soul.

והיינו ע"י ונתתי עשב בשדך שדה הוא חקל תפוחין קדישין כדי להיות לבהמתך ואח"כ ואכלת ושבעת הוא ענין אכלתי יערי עם דבשי כו'

And this is through "And I will give grass in your field": the "field" is the field of holy apples, so that it be "for your cattle." And afterwards, "and you shall eat and be satisfied," which is the matter of "I have eaten my honeycomb with my honey," etc.

וזהו כל השנה אבל בר"ח [בראש חודש] אלול הוא הרועה בשושנים תליסר עלין דסחרין לשושנה

And this is all year round; but on Rosh Chodesh Elul it is "He who shepherds among the roses," the thirteen petals that surround the rose.

[וזהו קרוב למשנ"ת [למה שנתבאר] בפ' עקב ע"פ ואכלת ושבעת וברכת בענין כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם שהוא בחי' לחם מן הארץ וכן בחי' עשב מזון דנה"ב [דנפש הבהמית]

[And this is close to what was explained in Parshas Eikev, on the verse "And you shall eat and be satisfied, and bless," on the matter of "For not by bread alone does man live," which is the level of bread from the earth, and likewise the level of grass, the food of the animal soul;

כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם היינו בחי' לחם מן השמים שנמשך מבחי' טל טלא דבדולחא שבמו"ס [שבמוחא סתימאה] שהוא מקור יג"מ [י"ג מדות] הרחמים

"but by everything that comes forth from the mouth of Havayah does man live": that is, the level of bread from heaven, which is drawn from the level of dew, the crystalline dew (tala dibedolcha) that is in Mocha Stima'ah (the hidden brain), which is the source of the Thirteen Attributes of Mercy.

וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] בד"ה ויאכילך את המן כו' ע"ש ועד"ז הוא ההפרש בין בחי' ונתתי לגבי בחי' הרועה בשושנים.

As is written there, in the discourse beginning "And He fed you the manna," etc.; see there. And in the same way is the difference between the level of "And I will give" and the level of "He who shepherds among the roses."

ובזהר פ' יתרו (דפ"א ע"ב) מאי מוצא פי ה' דא קול השופר כו' בהאי קול שופר תליא כולא.

And in the Zohar, Parshas Yisro (81b): "What is 'that which comes forth from the mouth of Havayah'? This is the sound of the shofar," etc. "On this sound of the shofar everything depends."

והיינו לפי שע"י השופר הוא התגלות יג"מ [י"ג מדות] הרחמים וגם ע"ז נמשך בנין המל' שהיא פי ה' ולכן נק' השופר מוצא ומקור פי ה']

This is because through the shofar comes the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy, and through it, too, the building of Malchus (sovereignty) is drawn down, which is "the mouth of Havayah"; and therefore the shofar is called the "coming forth" and the source of "the mouth of Havayah."]

כי מר"ח [מראש חודש] אלול עד יו"כ [יום כפור] הן ארבעים יום וביוה"כ [וביום הכפורים] בו נתנו לוחות האחרונות כללות כל התרי"ג מצות והן מילוי כל החסרונות והפגמים בהמשכת פנימים ומקיפים מחדש.

For from Rosh Chodesh Elul until Yom Kippur are forty days, and on Yom Kippur the latter Tablets were given, the general and collective expression of all the 613 mitzvos; and they are the filling of all the lacks and blemishes, through drawing down inner [lights] and makifim anew.

ובזהר פ' שמות (ד"כ ע"ב) איתא ד"א [דבר אחר] בשושנים באותם ששונים בתורה שע"י התורה נמשך מקיף היושר הכללי שמקיף בהשוואה אחת.

And in the Zohar, Parshas Shemos (20b), it is stated: "Another explanation: 'among the roses (shoshanim)': among those who study (sheshonim) Torah." For through the Torah the general, direct makif is drawn, which encompasses in one equal measure.

והוא ענין שמחת תורה שהשמחה של כל השנה בתורה ומצות נכלל ביום אי שהוא כללות כל השנה ומקיף זה נמשך ע"י התורה הגם שהיא בחי' פנימית וזהו ענין גדול ת"ת [תלמוד תורה] שמביא לידי מעשה

And this is the matter of Simchas Torah: the joy of the whole year in Torah and mitzvos is included in one day, which is the general and collective expression of the whole year. And this makif is drawn through the Torah, even though it [the Torah] is the level of the inner dimension (pnimiyus). And this is the matter of "Torah study is greater, for it brings to action."

וכנודע שמא"ס ב"ה עצמו לא נמשך כלל אלא שיש הפסק צמצום ומקום פנוי וחלל רק הקו והחוט נמשך אחר הצמצום והרי הוא בחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] ואח"כ ממנו נמשך כל המקיפים

As is known, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself was not drawn down at all; rather, there is an interruption: the tzimtzum (contraction), and an empty place and a void; only the kav (line of light) and thread was drawn after the tzimtzum, and it is the level of the inner; and afterwards all the makifim were drawn from it.

וכנודע שמקיפים א"א להיות פנימי' [פנימיות / פנימית] רק פנימי' [פנימיות / פנימית] עליון נעשה מקיף לתחתון וכך מן פנימית עליון שהוא הקו וחוט נעשו כל המקיפים כו'.

And as is known, makifim cannot become inner; only the inner of a higher [level] becomes makif for a lower one; and so, from the inner of the higher, which is the line and thread, all the makifim came to be, etc.

[ועמ"ש סד"ה ויקהל משה ובד"ה שרי אשתך.

[And see what is written at the end of the discourse beginning "And Moshe assembled," and in the discourse beginning "Sarai your wife."

10 ועמ"ש עוד מענין תורה בד"ה וידבר דעשרת הדברות. וע"פ ביום השמיני עצרת בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה ועמ"ש גבי הזכרת תורה בברכת הארץ איך שעי"ז נמשך מבחי' טל ומן בברכת הארץ כו' ע"ש]:

And see what is written further on the matter of Torah in the discourse beginning "And [G-d] spoke," of the Ten Commandments; and on the verse "On the eighth day, an assembly," on the matter of "Study is greater, for it brings to action." And see what is written regarding the mention of the Torah in the blessing for the land, how through this there is drawn, from the level of dew and manna, into the blessing for the land, etc.; see there.]

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SEITZEI • MAAMAR 1

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך...

When You Go Out to War against Your Enemies

1 כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שביו וגו'. הנה איתא בזהר שעת צלותא שעת קרבא וכתיב אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי ות"א [ותרגום אונקלוס] בצלותי ובבעותי.

"When you go out to war against your enemies, and Havayah your G-d delivers him into your hand, and you take his captives captive," etc. Now, it is stated in the Zohar: "The time of prayer is the time of battle." And it is written, "which I took from the hand of the Amorite with my sword and with my bow," and Targum Onkelos renders: "with my prayer and with my supplication."

2 ולהבין מה ענין המלחמה בתפלה וגם למה מתפללים בכל יום. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] תפלות כנגד תמידין תקנום.

To understand what the battle in prayer is, and also why we pray every day: our Sages, of blessed memory, said, "The prayers were instituted to correspond to the daily offerings (temidin)."

והענין כדכתיב את קרבני לחמי לאשי שהיו מקריבין הקרבן בזמן בית המקדש לעולה ע"ג [על גבי] המזבח ממין הבהמה כדי שתרד אש מן השמים ותאכל את העולה.

The explanation is as it is written, "My offering, My bread for My fires": in the time of the Holy Temple they would offer the sacrifice as a burnt-offering upon the altar, from a species of animal, so that fire would descend from heaven and consume the burnt-offering.

כי חיות נפש הבהמית היא יסודה מיסוד האש כי ד' בחי' דצח"מ [דומם צומח חי מדבר] הם כנגד ד' בחי' ארמ"ע [אש רוח מים עפר] ובחי' אש הוא בחי' נפש החי ובחי' רוח הוא בחי' מדבר כדכתיב ויהי האדם לנפש חיה ות"א [ותרגום אונקלוס] לרוח ממללא

For the life-force of the animal soul has its basis in the element of fire. For the four levels of inanimate, vegetative, animal and speaking correspond to the four elements of fire, air, water and earth: fire is the level of the soul of the animal (nefesh hachai), and air (ruach) is the level of the speaking [being], as it is written, "And man became a living soul," and Targum Onkelos renders it "a speaking spirit."

וכשהיה יורד אש מן השמים היה נכלל אש שלמטה באש שלמעלה ובחי' אש שלמעלה ג"כ הוא בחי' בהמה וחיה ושרשן במרכבה העליונה פני אריה פני שור כו'.

And when fire would descend from heaven, the fire below would be absorbed into the fire above. And the fire above is also of the level of the domestic animal and the wild beast (behemah vechayah), whose root is in the supernal Chariot: "the face of a lion, the face of an ox," etc.

3 וזהו אריה דאכיל קרבנין כו'. ומשחרב בית המקדש תקנו אנשי כנסת הגדולה התפלה שיקריב כ"א [כל אחד / כל אחת] נפשו הבהמית להעלותה ולקשרה בשרשה

This is [the meaning of] "the lion that consumes the offerings," etc. And from the time the Holy Temple was destroyed, the Men of the Great Assembly instituted prayer, so that each person would offer his animal soul, to raise it up and bind it to its root,

שהיא ג"כ מיסוד האש ומקור חוצבה ויסודתה בהררי קדש מרכבה העליונה פני אריה פני שור כו'

for it too is from the element of fire, and the source from which it was hewn and its foundation are "in the holy mountains": the supernal Chariot, "the face of a lion, the face of an ox," etc.

אלא שלאחר ירידת והשתלשלות והתלבשות בע"ש [בעי' שרים] שמרי האופנים נמשך תענוגי העולם הזה והכח המתאוה שהוא ג"כ בחי' חמימות האש וגם היצה"ר [היצר הרע] הוא אש זר דולק

Only, after the descent, the chaining down and the enclothing in the seventy princes, the dregs of the Ofanim [an order of angels], there issued the pleasures of this world and the power of desire, which is also a kind of heat of fire; and the evil inclination, too, is a strange fire burning.

וצריך להעלות נפש הבהמית לשרשה בחי' אש שלמעלה ולהתכלל בבחי' מרכבה העליונה בחי' אש אוכלה אש לכלות ולשרוף כח המתאוה והאש שלמטה בתענוגות בני אדם בעוה"ז שלא לילך בהם אלא בקרירות

So one must raise the animal soul to its root, the fire above, and [for it] to be absorbed into the supernal Chariot, the level of "fire that consumes fire," to consume and burn up the power of desire and the fire below in the pleasures of people in this world, so as not to engage in them except with coolness;

ולהפך מהיפך להיפך להיות כח המתאוה ברשפי אש שלהבת לדבקה באלהים חיים (ועמ"ש מזה בד"ה בפ' נסכים בפ' שלח).

and to turn [it] from one extreme to its opposite, so that the power of desire become fiery flashes of flame, to cleave to the living G-d. (See what is written about this in the discourse beginning "In the portion of the libations," in Parshas Shelach.)

והנה בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו וצריך בכל יום להמשיך בחי' אש שלמעלה.

Now, every day a person's inclination grows strong against him, and so every day one must draw down the fire above.

כי הנה כתיב ימים יוצרו שיש מספר וקצבה לשני חיי האדם ימי שנותינו בהם שבעים שנה כו'

For it is written, "Days were fashioned": there is a number and a fixed measure to the years of a person's life, "The days of our years are seventy years," etc.

ולא נתנו לנפשו האלהית שבקרבו

And they were not given for the G-dly soul within him,

כי הנשמה אינה צריכה תיקון לעצמה הואיל והיא נצחית ואינה מתלבשת בבחי' זמן אלא מתאחדת במקור חוצבה באור א"ס ב"ה כמ"ש (ד"ה [דברי הימים] א' סי' ד' כ"ג) עם המלך במלאכתו ישבו שם ועיין ברבות בראשית פרשה ח' ובמדרש רות פ"ב [פרק ב']

for the soul (neshamah) needs no rectification for itself, since it is eternal and is not clothed in time; rather, it is united with the source from which it was hewn, in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as it is written (I Chronicles, chapter 4, [verse] 23), "With the King, in His work, they dwelt there"; and see [Midrash] Rabbah on Bereishis, section 8, and Midrash Ruth, chapter 2;

כי היא לא נלקחה מבחי' פני אריה ושור כו' כנפש הבהמית שבאדם אלא מבחי' ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'

for it was not taken from the level of the face of a lion and an ox, etc., like the animal soul in a person, but from the level of "and upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man," etc.

ורוח האדם היא העולה למעלה כו' ורוח הבהמה יורדת למטה לארץ שהוא מבחי' הארץ העליונה כמ"ש והארץ הדום רגלי

And "the spirit of man is that which goes upward," etc., "and the spirit of the beast goes down below to the earth," for it is from the level of the supernal earth, as it is written, "and the earth is My footstool"

(עמ"ש בד"ה וספרתם לכם בענין עומר שעורים מאכל בהמה ועיין ברבות ס"פ האזינו ובבראשית פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד])

(see what is written in the discourse beginning "And you shall count for yourselves," on the subject of the Omer of barley, which is animal food; and see [Midrash] Rabbah at the end of Parshas Haazinu, and on Bereishis, section 14),

משא"כ רוח האדם היא בבחי' מעלה מעלה וגבוה מעל גבוה כו' וע' מ"ש בענין והרוח תשוב בד"ה האזינו השמים

whereas the spirit of man is of the level of "higher and higher," and "one higher than the high," etc. And see what is written on the subject of "and the spirit shall return" in the discourse beginning "Give ear, O heavens."

אלא מספר חיי האדם ניתן להתלבש בו נפשו הבהמית

Rather, the number of a person's [days of] life is given for his animal soul to be clothed in it,

ושניו קצובים לו במספר ששיערה חכמתו יתברך שיוכל לשאת בנפשו להעלות ממנה כ"כ [כל כך] כחות וניצוצים שנפלו שמה בשבירת הכלים ובכל יום נתעלה נצוץ וכח חדש (ועמ"ש מזה בפ' בחקותי בד"ה מבואר בע"ח [בעץ חיים]):

and his years are allotted to him by a number that His wisdom, blessed be He, has measured, according to what he is able to bear in his soul, to raise up from it so many powers and sparks that fell there in the breaking of the vessels; and each day a new spark and power is raised up. (See what is written about this in Parshas Bechukosai, in the discourse beginning "It is explained in Etz Chaim.")

4 ב והנה כדי שתרד ותמשך בחי' אש שלמעלה מצוה להביא מן ההדיוט ע"י אתערותא דלתתא

2. Now, in order that the fire above descend and be drawn down, "it is a mitzvah to bring [fire] from an ordinary [source]," through an arousal from below;

והיינו ע"י התבוננות במקור חוצבה ושרשה במרכבה העליונה שממנה נלקח הכח המתאוה שבנפשו הבהמית כנ"ל.

that is, through contemplating the source from which it was hewn and its root in the supernal Chariot, from which the power of desire in his animal soul was taken, as mentioned above:

איך שהם בטלים בבחי' מרכבה וכסא לגבי דמות אדם שעל הכסא וזעים וחלים מחיל כסא ומתלהבים ומתלהטים בלהבת ושלהבת רשפי אש ליבטל ולהכלל באור ה' השופע עליהם

how they are nullified, as a chariot and a throne, before the likeness of a man that is upon the throne, and they quake and tremble from dread of the throne, and are aflame and ablaze with a flame and a blaze of fiery flashes, to be nullified and absorbed into the light of G-d that flows upon them.

וממילא יאיר אור האהבה גם על כח המתאוה שבנפשו הבהמית שנלקח משם לעורר לבו להיות נעתק מתענוגים גשמיים אשר נשקע בהם ולהיות נמשך אחר שרשו להבטל ולהכלל באור ה'

And as a matter of course, the light of love will shine also upon the power of desire in his animal soul, which was taken from there, to arouse his heart to be torn away from the physical pleasures in which he is sunk, and to be drawn after its root, to be nullified and absorbed into the light of G-d.

ולכן תקנו אכנה"ג [אנשי כנסת הגדולה] ברכות ק"ש [קריאת שמע] שתים לפניה ברכת יוצר אור ששם נאמר ונשנה באריכות סדר המלאכים ושרפים וחיות איך השם בטלים לאורו ית' ויוצר משרתים ואש משרתיו כו'.

Therefore the Men of the Great Assembly instituted the blessings of the Shema, two before it: the blessing Yotzer Or ["Who forms light"], where the order of the angels, Seraphim and Chayos [orders of angels], is stated and repeated at length, how they are nullified before His light, blessed be He: "And He forms ministering [angels]," and "whose ministers," etc.

יוצר משרתים שכמה אלף ורבוא רבבות נבראים בכל יום ומחמת תוקף אהבתם כאש בוערת כלים ונשרפים וחוזרים ומתחדשים ואשר משרתיו מששת ימי בראשית כמה אלף ורבוא רבבות בגדוד א' ולגדודיו אין מספר כדכתיב היש מספר לגדודיו כדמשני בגמרא

"He forms ministering [angels]": many thousands and myriads of myriads are created every day, and through the intensity of their love, like a burning fire, they expire and are burned up, and are renewed again. "And whose ministers": [those] from the six days of creation, many thousands and myriads of myriads in a single troop, and to His troops there is no number, as it is written, "Is there any number to His troops?", as the Gemara resolves it.

וכולם מעריצים ומקדישים כו' מחמת השגתם שיודעים ומשיגים שחיותם וקיומם הנמשך להם מאתו ית' הוא מבחי' שמו לבד

And all of them "extol and sanctify," etc., because of their comprehension: they know and comprehend that their life-force and existence, drawn to them from Him, blessed be He, is from the level of His Name alone,

כמו עד"מ שמו של אדם שאינו עצם מעצמותו כלל אלא איזה בחי' הארה והתפשטות ממנו כדי שיוכל זולתו לקרוא לו בשמו

just as, by way of analogy, a person's name is not at all part of his essence, but only some glimmer and extension from him, so that another can call him by his name.

ונקרא אור א"ס ב"ה כלומר הארה ממנו בלבד כאור וזיו המתפשט מן השמש וכמ"ש במ"א ואומרים קדוש כלומר שהוא מובדל מהם ואינו מתלבש בהם בבחי' גילוי

And it is called "the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He," meaning only a glimmer from Him, like the light and radiance that spreads from the sun, as explained elsewhere. And they say "Holy," meaning that He is separate from them and is not clothed in them in a revealed way.

כי הנה כתיב מלכותך מלכות כל עולמים שכל חיות המתפשט מאור א"ס ב"ה להחיות כל הנבראים להיות ממלא כל עלמין אינו כדרך הנשמה המחיה וממלא כל הגוף שהיא מתלבשת בתוכו והיא מתפעלת ממקרי הגוף

For behold, it is written, "Your kingship is a kingship over all worlds": all the life-force that spreads from the Infinite Light, blessed be He, to give life to all created beings, to be [the light that] fills all worlds (memalei kol almin), is not like the soul that gives life to and fills the whole body, for [the soul] is clothed within it and is affected by what befalls the body.

משא"כ בו יתי' אני ה' לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא כו'

This is not so with Him, blessed be He: "I, Havayah, have not changed," it is written; and "You are He before the world was created, and You are He," etc.

אלא שכל העולמות מקבלים חיותם ושפעם וקיומם מבחי' מלכותו בלבד שהוא בחי' התפשטות והארה ממנו ולחוץ.

Rather, all the worlds receive their life-force, their flow and their existence only from the level of His sovereignty (Malchus), which is the level of an extension and glimmer from Him outward.

5 וכמו למשל מבשרי אחזה אלוה שגם באדם התחתון הנה השכל והמדות הם עצמותו ומהותו

And as in the analogy of "From my flesh I behold G-d": even in man below, the intellect and the emotive attributes (middos) are his essence and being,

ובחי' התנשאות שבו אינו אלא ממנו ולחוץ שאינו נוגע אל עצמותו אלא להתנשא על זולתו והוא בחי' ומדרגה אחרונה שבו

while the quality of exaltation in him is only from him outward: it does not touch his essence, but [serves only] to raise himself above another, and it is the last level and rank in him.

כך הנה התפשטות בחי' מלכותו יתי' אינה אלא זיו והארה ממנו יתי' אל הנבראים ואין מלך בלא עם.

So too, the extension of the level of His sovereignty, blessed be He, is only a radiance and glimmer from Him, blessed be He, to the created beings; and "there is no king without a people."

6 וזהו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו. פי' שכל השבח וההילול מחמת איזה השגה אינו אלא בחי' שמך ששמו נקרא על הנבראים

This is [the meaning of] "Creator of holy beings; may Your Name be praised forever (la'ad), our King." The meaning is that all the praise and acclaim that comes from some comprehension is only [of] the level of "Your Name," for His Name is called upon the created beings;

והוא בבחי' לעד שאינו מתלבש ומתגלה בהם אלא עומדים בריחוק מקום

and it is in the mode of "la'ad," for it is not clothed and revealed in them, but they stand at a distance.

וכדכתיב כי הוא צוה ונבראו ויעמידם לעד לעולם ופי' צוה ונבראו כאלו הם מעצמם נבראו ממילא מאין ליש ע"י צוויו שאין חיותו ית' המחיה ומהוה אותם מאין ליש מתפשט ומתלבש בתוכם בבחי' גילוי

As it is written, "For He commanded and they were created, and He established them forever (la'ad), for all time." And the meaning of "He commanded and they were created" is: as if they had been created of themselves, as a matter of course, from nothing to something, through His command; for His life-force, blessed be He, which gives them life and brings them into being from nothing to something, does not spread and become clothed within them in a revealed way.

כי מ"ש וברוח פיו כל צבאם לא שיהיה כח הפועל מתלבש ממש בנפעל אלא שהוא כח השופע עליהם בלבד (ועמ"ש בד"ה קול דודי ובד"ה מי מנה עפר יעקב בפי' והים עליהם מלמעלה).

For what is written, "and by the breath of His mouth all their host," does not mean that the power of the Actor is actually clothed in what is acted upon, but that it is a power that only flows upon them. (See what is written in the discourse beginning "The voice of my Beloved," and in the discourse beginning "Who can count the dust of Yaakov," on the explanation of "and the Sea was upon them, above.")

וזהו ג"כ וברוח פיו דהיינו עד"מ בחי' ההבל היוצא מן הפה ולחוץ שגם שהוא יוצא מתוכו ופנימיותו נראה כאלו הוא דבר נפרד מתוכו להיות דבר בפ"ע [בפני עצמו]

This is also [the meaning of] "by the breath of His mouth": by way of analogy, the breath that goes out from the mouth outward; even though it goes out from within him, from his inwardness, it seems as if it is a thing separate from his inside, a thing in its own right.

ואינו מתלבש בהם אלא בחי' מלכנו להיות מלך שמו נקרא עליהם ואותה אנו מבקשים שישתבח דהיינו להיות בבחי' זו שבח ותוספת בתוקף אור וגילוי (ועמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח את העם)

And it is not clothed in them, but [is only] the level of "our King," to be a King whose Name is called upon them. And it is this that we ask be praised (yishtabach), that is, that in this level there be praise and increase in the intensity of light and revelation. (See what is written at the end of the discourse beginning "On the eighth day he sent the people away.")

אבל הקב"ה בעצמו ובכבודו הוא קדוש ומובדל כו' כנ"ל:

But the Holy One, blessed be He, in His own Self and His glory, is holy and separate, etc., as mentioned above.

7 ג והנה המלאכים מחמת גודל עוצם השגתם ששפען וחיותן נמשך מבחי' שמו לבד שהוא קדוש ומובדל לכן הם בבחי' רצוא ושוב

3. Now the angels, because of the great intensity of their comprehension that their flow and life-force are drawn from the level of His Name alone, for He is holy and separate, are therefore in a state of "running and returning" (ratzo vashov):

רצוא ברשפי אש שלהבת מתלהטת להכלל באורו יתי' ושוב ביראה שמחמת היראה הם חוזרים ונרתעים לאחוריהם כענין שנאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק

running, in fiery flashes of blazing flame, to be absorbed into His light, blessed be He; and returning, in awe, for out of awe they draw back and recoil backward, as it is said, "And the people saw, and they trembled and stood at a distance."

ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו שיבורך ויומשך למטה ג"כ בבחי' גילוי כמו שהוא למעלה

And they say, "Blessed be the glory of Havayah from His place," that it be blessed and drawn down below as well, in a revealed way, as it is above.

ומזה יתבונן המשכיל להיות ג"כ בבחי' רצוא ושוב באהבה וחשיקה וחפיצה להיות נמשך אחר שרשו להתכלל באור ה' שהוא קדוש ומובדל כו'

From this the thoughtful person will contemplate, so as also to be in a state of running and returning: with love, longing and desire, to be drawn after his root, to be absorbed into the light of G-d, who is holy and separate, etc.;

ושוב ביראה להיות מקבל עול מלכות שמים למטה כמ"ש שום תשים עליך מלך וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אם רץ לבך שוב לאחד שיעשה מכון לשבתו ולהיות ה' אחד שורה למטה כמו למעלה

and returning, with awe, to accept the yoke of the kingdom of Heaven below, as it is written, "You shall surely set a king over yourself," and as our Sages, of blessed memory, said: "If your heart runs, return to the One"; so that he make a resting-place for His dwelling, and that "Havayah is One" rest below as above.

ועד"ז תקנו ג"כ פסוד"ז [פסוקי דזמרה] ששם נאמר הודו לה' קראו בשמו כו' הודו על ארץ ושמים כו' לך ה' הגדולה כו' וצבא השמים לך משתחוים

Along these lines they also instituted Pesukei deZimra (the Verses of Praise), where it is said, "Give thanks to Havayah, call upon His Name," etc., "His majesty is over earth and heaven," etc., "Yours, Havayah, is the greatness," etc., "and the host of heaven bow down to You."

אלא שהוא בבחי' ומדרגות העולמות שלמטה בחי' דומם וצומח ושם ג"כ יש בחי' רצוא ושוב.

Only, this is in the levels and ranks of the lower worlds, the levels of the inanimate and the vegetative; and there too there is running and returning.

8 ולכן יש פסוקים מדבר באהבתו יתי' ויש ביראתו ומשניהם נולדה מדת הרחמנות שיש פסוקים מדברים בזה כמו והוא רחום כו'. אתה הוי' לא תכלא רחמיך כו'

Therefore there are verses that speak of the love of Him, blessed be He, and some of the awe of Him; and from the two of them the attribute of compassion is born, for there are verses that speak of this, such as "And He, being compassionate," etc., [and] "You, Havayah, will not withhold Your compassion," etc.

ושלשה בחי' אלו הם בחי' אברהם יצחק ויעקב ובחי' הרחמנות זו היא מדתו של יעקב.

These three levels are the levels of Avraham, Yitzchak and Yaakov, and this level of compassion is the attribute of Yaakov.

9 וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] תפלות אבות תקנום ומזה יבא ויגיע לבחי' ומעלת ומדריגות ביטול גדול מזה בק"ש [בקריאת שמע] להכלל בבחי' אדם שעל הכסא בחי' פנימית

This is [the meaning of] what our Sages, of blessed memory, said: "The prayers were instituted by the Patriarchs." And from this he will come and reach the level, rank and degree of a self-nullification (bittul) greater than this, in the Shema: to be absorbed into the level of the man upon the throne, the inner level.

וזהו שמע ישראל שמע לשון הבנה

This is "Hear, O Israel": "hear" means understanding.

כי הוי' שהוא בחי' עצמותו ומהותו כביכול בחי' ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' הוא אלהינו שהוא בחי' אחד א"ח ד' וד' רבתי שהוא בחי' דבר ה' חיות הכללי של כל העולמות

For Havayah, which is the level of His essence and being, so to speak, the level of "and upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man," etc., is our G-d (Elokeinu), which is the level of "One" (Echad): alef-ches and dalet, and the large dalet, which is the level of the word of G-d, the general life-force of all the worlds.

כי בעשרה מאמרות נברא העולם ובמאמר אחד יכול להבראות והוא בחי' מחשבה אחת וכמ"ש בזהר במחשבה אחת ברא את העולם ע"ד שכתוב צופה ומביט עד סוף כל הדורות וקורא הדורות מראש כו' וכמ"ש במ"א

For "the world was created with ten utterances," yet it "could have been created with one utterance," and that is the level of one thought, as it is written in the Zohar: "With one thought He created the world," in the manner of what is written, "He looks and gazes to the end of all the generations," and "He calls the generations from the beginning," etc., as is explained elsewhere.

ובחי' מחשבה הוא בחי' הדיבור לפי שהוא מקור לגילוי העולמות

And the level of thought is the level of speech, since it is the source of the revelation of the worlds.

וכמו עד"מ באדם יש כמה מחשבות שמחשב שאינן באין לכלל גילוי הדיבור ונקראו מחשבות ויש מחשבות שמחשב ומהרהר איך להוציא הדברים מפיו הרי מחשבה זו נכללה בבחי' הדבור ממש. כך הנה כתיב מאד עמקו מחשבותיך שהם בחי' מחשבתין סתימין כו'.

Just as, by way of analogy, in a person there are many thoughts that he thinks that do not come to the point of being revealed in speech, and these are called thoughts; and there are thoughts that he thinks and ponders, how to bring the words out of his mouth, and this thought is actually included in the level of speech. So too, it is written, "Your thoughts are very deep," which are the level of "hidden thoughts," etc.

10 ועמ"ש מזה בד"ה באתי לגני. אך הנה המחשבה שהוא מקור ושרש לעלמא דאתגליא היא נקראת ועולה בשם בחי' הדבור והגילוי

(See what is written about this in the discourse beginning "I have come into My garden.") But the thought that is the source and root of the revealed world (alma de'isgalya) is called by, and counted under, the name of speech and revelation.

וזוהי בחי' ד' רבתי דאחד שהוא המאמר א' שבו נכללו כל העשרה מאמרות שהוא בחי' אור א"ס הנמשך ומתפשט בעשרה מאמרות להוות כל הנבראים מאין ליש

And this is the level of the large dalet of Echad, which is the one utterance in which all ten utterances are included, the Infinite Light (Or Ein Sof) that is drawn down and spreads into the ten utterances to bring all created beings into being from nothing to something.

ולפי שאין שם עדיין בחי' ריבוי והתחלקות עשרה מאמרות לכן נק' מחשבה אחת ועי"ז יגיע למדריגות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר [היצר הרע] וכח המתאוה שבנפשו יוכלל בשרשו ואתהפכא מחשוכא לנהורא.

And because there is not yet any multiplicity and division into ten utterances there, it is called "one thought." And through this he will reach the levels of "You shall love ... with all your heart," "with both your inclinations," so that the evil inclination and the power of desire in his soul too will be absorbed into its root, and be transformed from darkness to light.

11 וזהו כי תצא למלחמה על אויביך. פי' כי תצא למלחמה זו לנצח כח המתאוה שבנפשו לקררה בתענוגי עוה"ז הגשמים ולאתהפכא לאהבת ה' תהיה בבחי' על אויביך

This is [the meaning of] "When you go out to war against (al) your enemies." The meaning is: when you go out to this war, to conquer the power of desire in one's soul, to cool it toward the physical pleasures of this world and to transform it into love of G-d, be in the mode of "al oyvecha," above your enemies;

דהיינו בבחי' שרשם למעלה כי אין רע יורד מלמעלה ושרשם הוא טוב שהוא מבחי' מרכבה עליונה שבקדושה (ועמ"ש בד"ה ונתתי לך מהלכים).

that is, at the level of their root above. For "no evil descends from above," and their root is good, for it is from the level of the supernal Chariot, which is of holiness. (See what is written in the discourse beginning "And I will give you places to walk.")

אלא שלאחר ירידת והשתלשלות המדרגות נעשו שמרי האופנים ומשם נמשכו הע"ש שמהם נמשכו כל תענוגי עוה"ז והכח המתאוה כנ"ל. וכשנתעלה ונכלל בשרשו מתהפך מרע לטוב:

Only, after the descent and chaining down of the levels, the dregs of the Ofanim came into being, and from there the seventy princes issued, from whom all the pleasures of this world and the power of desire issued, as mentioned above. And when it is raised up and absorbed into its root, it is transformed from evil to good.

12 ד אך א"א להתהפך טבעית מדתו לשנותה לגמרי בלתי עזר וסיוע אלקי' כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אלמלא הקב"ה עוזרו כו'

4. But it is impossible for the nature of one's trait to be transformed, to change it entirely, without G-dly help and assistance, as our Sages, of blessed memory, said: "Were it not that the Holy One, blessed be He, helps him," etc.

דהיינו שאין כח בנפשו לבד להיות עולה ונכלל בשרשו רק אחר שיומשך הארה מאור א"ס ב"ה על נפשו

That is, his soul alone has no power to rise and be absorbed into its root, except after a glimmer from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is drawn down upon his soul.

והוא הארת אור התורה והמצות מבחי' דמות אדם שעל הכסא רמ"ח אברים דמלכא ושס"ה גידים שהם מעבר להדם הוא הנפש והחיות המתפשט לכל האברים ע"י קיום ושמירת מל"ת [מצות לא תעשה]

And this is the glimmer of the light of the Torah and the mitzvos, from the level of the likeness of a man that is upon the throne: the 248 limbs of the King, and the 365 sinews, which are the passage for the blood, which is the soul and the life-force that spreads to all the limbs, through the fulfilling and keeping of the prohibitive commandments.

וע"ז נותן כח באש שלמעלה שהוא בבחי' כסא להמשיך ולירד למטה לכלות ולשרוף את כח נפש המתאוה הבהמית ולהעלותו לשרשו כנ"ל

And through this, he gives power to the fire above, which is at the level of the throne, to draw down and descend below, to consume and burn up the power of the desiring animal soul and to raise it to its root, as mentioned above.

ואזי יאירו בו מדותיו של הקב"ה ולא מדות טבעי' שבנפשו (ועמ"ש מזה ע"פ בהעלותך בפי' שיורד על פי מדותיו) [טבעיים]

And then the attributes of the Holy One, blessed be He, will shine in him, and not the natural traits of his soul. (See what is written about this on the verse "When you kindle [the lamps]," on the explanation of "that runs down over the edge of his garments (al pi middosav).")

וזהו ונתנו ה' אלהיך בידך הוי' הוא בחי' התורה שהיא רצונו וחכמתו ית' ואורייתא וקוב"ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד ואלהיך בחי' המצות רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא ושרש ב' בחי' אלו הם נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן

This is [the meaning of] "and Havayah your G-d (Elokecha) delivers him into your hand." Havayah is the level of the Torah, which is His will and wisdom, blessed be He, and "the Torah and the Holy One, blessed be He, are all one"; and "Elokecha" is the level of the mitzvos, "the 248 commandments, the 248 limbs of the King." And the root of these two levels is: "their beginning is wedged in their end, and their end in their beginning."

כי בחי' התורה הוא בחי' מלך כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מתניתא מלכתא שהמשנה הוא עד"מ כמו מלך שהוא גוזר ואומר שאם יטעון ראובן כך כו' יהיה פסק כך וכך וכן בדיני איסור והיתר

For the level of the Torah is the level of a king, as our Sages, of blessed memory, said, "The Mishnah is a queen"; for the Mishnah is, by way of analogy, like a king who decrees and says: if Reuven claims thus, etc., the ruling will be such and such; and likewise in the laws of the forbidden and the permitted.

ובחי' המצות הם בחינת עבד לשמוע בקולו וכדכתיב כי לי בני ישראל עבדים.

And the level of the mitzvos is the level of a servant, to obey His voice, as it is written, "For the children of Israel are servants to Me."

13 והנה בחינת מלוכת התורה שבה מלכים ימלוכו הוא מחמת שכל העוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו.

Now, the kingship of the Torah, "through which kings reign," is because whoever occupies himself with the Torah, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him.

וכמ"ש ואשים דברי בפיך ויעקב חבל נחלתו כמו למשל באדם המנענע בחבל למטה מתנענע גם למעלה בראש החבל ולזה נמשלה התורה למים שיורדין ממקום גבוה למקום נמוך

As it is written, "And I have put My words in your mouth," and "Yaakov is the cord of His inheritance": as in the analogy of a person who shakes a cord below, and it moves above as well, at the top of the cord. And for this reason the Torah is likened to water, which descends from a high place to a low place.

וזהו נעוץ תחלתן בסופן ובחי' המצות הם סופן בתחלתן כי סוף מעשה במחשבה תחלה (ועמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ כו' וע"פ עלי באר בפי' מעין גנים באר מים חיים וסד"ה קול דודי גבי מדלג ומקפץ)

And this is "their beginning is wedged in their end." And the level of the mitzvos is "their end in their beginning," for "last in deed, first in thought." (See what is written on the verse "The heavens are My throne, and the earth," etc.; and on the verse "Spring up, O well," on the explanation of "a fountain of gardens, a well of living waters"; and at the end of the discourse beginning "The voice of my Beloved," regarding "leaping ... skipping.")

ולכן פעם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדול תלמוד שמביא לידי מעשה אלמא מעשה עדיפא ופעם אמרו ותלמוד תורה כנגד כולם כי שניהם אמת שבבחי' נעוץ תחלתן בסופן תלמוד תורה גדול. ובבחי' סופן בתחלתן מעשה גדול

Therefore, at one time our Sages, of blessed memory, said, "Study is great, for it leads to deed," which shows that deed is superior; and at another time they said, "And the study of Torah is equal to them all." For both are true: in the respect of "their beginning is wedged in their end," the study of Torah is greater; and in the respect of "their end in their beginning," deed is greater.

ושניהם צריכים להיות באדם כי ההמשכות שאדם ממשיך בבחי' התורה הוא להיות בחי' רצוא מחמת התבוננות בתחלתן ובשרשן

And both must be present in a person. For the drawing-down that a person draws through the Torah is to bring about the state of "running" (ratzo), through contemplating their beginning and their root,

כי אורייתא מחכמה נפקת והוא וחכמתו הכל א' וכשהוא עוסק בה הקב"ה קורא ושונה כו'

for "the Torah issues from Chochmah," and "He and His wisdom are all one," and when one occupies himself with it, the Holy One, blessed be He, reads and studies, etc.

ואם רץ לבך שוב לאחד היינו ע"י מעשה המצות שסופן בתחלתן ומתעלה ונכלל בשרשם למעלה מעלה עד רום המעלות אור א"ס ב"ה ועי"ז יומשך ויתפשט למטה כח האש שלמעלה במרכבה עליונה ונגעה עד נפש הבהמית

And "if your heart runs, return to the One": that is, through the performance of the mitzvos, whose end is in their beginning; and it rises and is absorbed into their root, higher and higher, up to the loftiest heights, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He. And through this, the power of the fire above, in the supernal Chariot, will be drawn and spread below, and reach as far as the animal soul.

כי החיות נושאות ומנושאות עם הכסא שהרוכב על הכסא נושא את נושאיו

For the Chayos carry and are carried along with the throne: the Rider upon the throne carries those who carry Him.

וזהו בחי' אדם בגימטריא מ"ה שהוא בחי' חכמה כ"ח מ"ה [מה] בחי' ביטול כו' כנזכר במ"א

And this is the level of Adam ("man"), whose numerical value is Mah (45), which is the level of Chochmah, koach mah ("the power of 'what'"), the level of self-nullification (bittul), etc., as mentioned elsewhere.

כי לפי שבחי' גילויו ית' בעולמות הוא במדות וראשיתן בחי' חסד כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה. ולכן א"א להפך המדות שבעולמות כ"א בהמשכות חכמה עילאה שהוא מקור התורה והמצות כנ"ל (ועמ"ש מזה בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו בענין המנורה כו')

For since His revelation, blessed be He, in the worlds is through the attributes (middos), and the first of them is the level of Chesed (kindness), as it is written, "For I said, the world is built with kindness," therefore it is impossible to transform the attributes in the worlds except through drawing down supernal Chochmah, which is the source of the Torah and the mitzvos, as mentioned above. (See what is written about this in Parshas Vayeshev, in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev," on the subject of the Menorah, etc.)

ואח"כ ושבית שביו דהיינו מה שהי' [שהיה] בשביה אצל כח המתאוה ע"י שהמשיך את עצמו ברעות העולם הזה ותענוגיו הנה חיל בלע ויקיאנו להיות עולה ונכלל ג"כ בקדושה (ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר)

And afterwards, "and you take his captives captive": that is, as for what was held captive by the power of desire, because he drew himself after the evils of this world and its pleasures, behold, "he swallowed wealth, and he will vomit it up," so that it rise and be absorbed into holiness too. (See what is written in the discourse beginning "As an eagle stirs up its nest.")

ועד"ז תקנו בתפלות ש"ע [שמונה עשרה] סלח לנו כי חטאנו שעד שלא הי' [היה] לו אתערותא דלתתא הי' [היה] בבחי' אוילים מדרך פשעם כו' כמ"ש במ"א ע"פ בהעלותך את הנרות

And along these lines they instituted in the prayers of the Shemoneh Esreh [the standing prayer], "Forgive us, for we have sinned": for until he had an arousal from below, he was in the state of "fools, because of the way of their transgression," etc., as is explained elsewhere on the verse "When you kindle the lamps."

ועכשיו שרואה שחטא צריך שיחזיר הניצוצים שנפלו בשבירה בחטאיו וע"ז תיקנו לומר והחזירנו בתשובה שלימה לפניך.

And now that he sees that he has sinned, he must restore the sparks that fell in the breaking, through his sins; and for this they instituted the words, "and bring us back in complete teshuvah before You."

פי' שיהיה בבחי' לפניך כמו שהם בשרשן שיכללו ויתאחדו החיות שלהם במקור חוצבם באור א"ס ב"ה ומשם יושפע שפע חדש והארה חדשה.

The meaning is that it be in the state of "before You," as they are in their root: that their life-force be absorbed and united in the source from which they were hewn, in the Infinite Light, blessed be He; and from there a new flow and a new glimmer will be bestowed.

14 וזהו ענין כל הברכות שבש"ע [שבשמונה עשרה] ברוך אתה שיוברך ויומשך המשכה והארה חדשה מאור א"ס ב"ה לבחינת דעת ותשובה וסליחה כו'.

This is the meaning of all the blessings in the Shemoneh Esreh, "Blessed are You": that a new drawing-down and glimmer be blessed and drawn down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to the level of knowledge, teshuvah, forgiveness, etc.

וזהו ענין שנאמר ריח ניחוחי לשון נחות דרגא ופי' שעל ידי שיקריב לחמי לאשי היא עולה לריח שיהיה נחת רוח לפניו יתי כמאן דאריח ריחא

And this is the meaning of what is said, "My pleasing aroma" (rei'ach nichochi), an expression of "descending a level" (nechos darga). And the meaning is that through offering "My bread for My fires," it ascends as an aroma, so that there be satisfaction (nachas ruach) before Him, blessed be He, like one who smells a fragrance;

ואזי יהיה בבחינת ניחוחי דהיינו להיות נחות דרגא לתתא להשפיע שפע טובו ואורו כנ"ל.

and then it will be in the state of "nichochi," that is, to descend a level, downward, to bestow the flow of His goodness and His light, as mentioned above.

וזהו ניחוחי ניחוח שליש כאלו ממשיכין אותו כביכול בעצמו למטה להיות שורה ומתגלה בתחתונים בבחינת גילוי כו'.

And this is "nichochi": [that is,] "My" nichoach, as if one draws Him Himself, so to speak, down below, to dwell and be revealed among the lower beings in a revealed way, etc.

(ובזה יובן ג"כ מ"ש אדם כי יקריב מכם קרבן כו' דהל"ל [דהוה ליה למימר] אדם מכם כי יקריב כו' וכמ"ש במ"א אלא כי פי' אדם קאי על התורה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם בחינת רמ"ח אברין כו'

(With this we can also understand what is written, "A man (adam), when he brings of you an offering," etc.; for it should have said, "A man of you, when he brings," etc., as is explained elsewhere. But the meaning is that "adam" refers to the Torah: the 248 positive commandments are the 248 limbs, etc.;

ועל ידי זה כי יקריב מכם מן הבהמה כו' שעל ידי זה נמשך הכח לברר נה"ב [נפש הבהמית] כי אדם בחינת תורה שם מ"ה [שם מ"ה] מברר ב"ן [שם ב"ן] בחי' בהמה כו' וכדלעיל בפי' ונתנו ה' אלקיך בידך ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי

and through this, "when he brings of you, from the animals," etc.: that through this the power is drawn down to refine the animal soul. For adam is the level of the Torah, the Name Mah (45), which refines the Name Ban (52), the level of the animal, etc., as above, on the explanation of "and Havayah your G-d delivers him into your hand"; and see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "In the third month."

ולכן כל הקרבנות היו במשכן או במקדש דוקא שבו השראת אור א"ס שם מ"ה [שם מ"ה] מברר ב"ן [שם ב"ן] כו'):

And therefore all the offerings were specifically in the Tabernacle or the Temple, in which the Infinite Light rests: the Name Mah refining Ban, etc.)

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SEITZEI • MAAMAR 2

כי תצא למלחמה על אויביך וגו'

"When you go out to war against your enemies," etc.

◇

1 כי תצא למלחמה על אויביך וגו'. הנה איתא בזוהר שעת צלותא שעת קרבא ומלחמה זו היא מה שכתוב מלחמה לה' בעמלק מדור דור.

"When you go out to war against your enemies," etc. Now, it is stated in the Zohar: "The time of prayer is the time of battle." And this war is that of which it is written, "Havayah has war with Amalek from generation to generation."

שבכל דור ודור ובכל יום ויום צריך להיות מלחמה זו בנפש האדם כי זה לעומת זה עשה אלהים נפש דקדושה מעשה דבור ומחשבה מדות ושכל דקדושה וכנגדה נפש החיונית הבהמיות כו' ולאום מלאום יאמץ.

For in each and every generation, and on each and every day, this war must take place in a person's soul. For "G-d has made the one opposite the other": a soul of holiness, [with] action, speech and thought, emotive attributes (middos) and intellect of holiness; and opposite it, the vital, animal soul, etc. And "one nation shall be stronger than the other nation."

וצריך האדם להגביר נפש דקדושה ושעת מלחמה היא שעת התפלה שאז הוא שעת הכושר למעלה וכו'

And a person must make the soul of holiness prevail. And the time of war is the time of prayer, for then is the opportune time above, etc.

(עיין בפרשה ויחי ע"פ יהודה אתה שב' פרשיות דק"ש [דקריאת שמע] שמע והיה הם בחינת ראובן ושמעון ואמת ויציב הוא בחינת לוי ושמו"ע [ושמונה עשרה] הוא בחי' יהודה אתה ביטול כו'

(See in Parshas Vayechi, on the verse "Yehudah, you," that the two sections of the Shema, "Shema" ["Hear"] and "Vehayah" ["And it shall be"], are the levels of Reuven and Shimon; "Emes Veyatziv" ["True and firm"] is the level of Levi; and the Shemoneh Esreh [the Eighteen Blessings] is the level of "Yehudah, you": self-nullification (bittul), etc.

וי"ל [ויש לומר] דלכן זמן ק"ש [קריאת שמע] והזכרת יצ"מ [יציאת מצרים] שהוא ענין אמת ויציב הוא עד סוף שלשה שעות נגד ג' בחינות דראובן שמעון ולוי ותפלת שמו"ע [שמונה עשרה] עד ארבע שעות בחינה הרביעית דיהודה).

And it may be said that this is why the time for the Shema and for mentioning the Exodus from Egypt, which is the content of "Emes Veyatziv," is until the end of three hours, corresponding to the three levels of Reuven, Shimon and Levi; and the Shemoneh Esreh prayer is until four hours, the fourth level, that of Yehudah.)

והנה איתא בזהר מאן דקטיל לחויא יהבין ליה ברתא דמלכא חויא הוא נחש הקדמוני בחינת עמלק ומאן דקטיל לחויא שנצח המלחמה יהבין ליה מלעילא בחינת ברתא דמלכא.

Now, it is stated in the Zohar: "Whoever kills the serpent is given the King's daughter." The "serpent" is the primordial serpent, the level of Amalek; and "whoever kills the serpent," [that is,] one who has won the war, "is given" from above the level of "the King's daughter."

והענין כי הנה במלחמה זו יש בה ב' בחינות האחת היא מצד כח הנפש האלהית שהיא שכל ומדות כו' ויש לה כח דקדושה להתגבר ולנצח המלחמה.

The explanation is that this war has two aspects. The first is from the side of the power of the G-dly soul, which is intellect and emotive attributes, etc.; and it has a power of holiness to prevail and to win the war.

2 וע"ז אמרו מאן דקטיל לחויא כו'. והב' היא מה שאין בכח הנפש מצד עצמה להתגבר. ועל זה אמרו יהבין ליה מלעילא הוא בחינת מלחמה להי' בעמלק.

About this they said, "Whoever kills the serpent," etc. The second is what is not within the soul's power, of itself, to overcome. And about this they said, "He is given from above": this is the level of "Havayah has war with Amalek."

וביאור ענין זה הנה ברתא דמלכא הוא נקודת ציון וכנסת ישראל שכונסת ואוספת לתוכה הארת ישראל דלעילא

The explanation of this matter: "The King's daughter" is the point of Zion and the Community of Israel (Knesses Yisrael), which gathers (koneses) and collects into itself the illumination of the supernal Yisrael.

(ע' [עיין] מענין זה בפ' תצוה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] ר"פ משפטים צ"ד ב')

(On this matter, see in Parshas Tetzaveh, in the discourse beginning "Remember what Amalek did to you"; and see the Zohar, Part II, at the beginning of Parshas Mishpatim, [folio] 94b.)

והיא בחינת נקודת הלב ופנימיותו המתגלה בכללות נשמות ישראל בבחי' רעותא דליבא וכמ"ש בכל לבבך שיש בי' לבבות

And it is the level of the point of the heart and its inner dimension, which is revealed in the souls of Israel as a whole as the desire of the heart (re'usa deliba). As it is written, "with all your heart (lev-avecha)," for there are two hearts:

חיצוניות הלב. ופנימיות הלב (ע' [עיין] מזה בד"ה מי מנה ובד"ה אתם נצבים ועמ"ש בד"ה ששים המה כו' מש"ש [מה שכתוב שם] בשם המ"ח).

the outer dimension of the heart and the inner dimension of the heart. (See on this in the discourse beginning "Who has counted," and in the discourse beginning "You are standing"; and see what is written in the discourse beginning "There are sixty," etc., what is written there in the name of Mishnas Chassidim.)

חיצוניות הלב היא למטה מן הדעת שממנה לוקחה והיא התגברות הנפש בכח השגתה והשכלתה שמשכלת ומתבוננת שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל כו'

The outer dimension of the heart is below Daas (knowledge), from which it was taken. It is the soul's prevailing by the power of its comprehension and intellect, as it reasons and contemplates that "there is no blade of grass below that does not have a mazal (constellation)," etc.,

וגבוה מעל גבוה וגומר עד רום המעלות ומקור וראשית כל ההשתלשלות והתהוות החיות הוא וברוח פיו כל צבאם ואתה מחיה את כולם.

and "one higher than the high," and so on, up to the loftiest heights; and the source and beginning of the entire chain of descending worlds (hishtalshelus) and of the coming into being of the life-force is "and by the breath of His mouth, all their host," and "You give life to them all."

3 וכתיב ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו' שבכל דבר נברא יש בו בחינת מות וחיים שהמות הוא גשמיות הדבר וחומריותו והחיים היינו הרוחניות שבו שע"י זה ובחרת בחיים לאהבה את ה' כי הוא חייך וגו'.

And it is written, "See, I have set before you today life," etc. For in every created thing there is an aspect of death and of life: the death is the thing's physicality and materiality, and the life is the spirituality within it. Through this, "you shall choose life," "to love Havayah, for He is your life," etc.

שהוא חיי החיים ב"ה ומקורא וראשיתה דכולא והכל נגדו בחי' מות וזהו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות וגו'

For He, blessed be He, is the Life of all life, and the source and beginning of everything, and everything, compared to Him, is the level of death. And this is [the meaning of] "The exaltations of G-d are in their throat, and a double-edged sword in their hand, to execute," etc.

ור"ל [ורוצה לומר] גוים הם המעשים ודיבורים ומחשבות אשר לא לה' המה והם נמשכים מבחינת עמלק

That is to say, the "nations" are the deeds, words and thoughts that are not for G-d, and they are drawn from the level of Amalek.

והנקמה שהיא ביטולן ושבירתן הוא ע"י וחרב פיפיות שמבחי' רוממות אל דהיינו כשמתבונן האדם שהוא מקור ושרש ההשתלשלות וחיי החיים ב"ה.

And the "vengeance," which is their nullification and breaking, comes through "and a double-edged sword," which is from the level of "the exaltations of G-d": that is, when a person contemplates that He, blessed be He, is the source and root of the chain of descending worlds and the Life of all life.

4 וזהו שכתוב בחרבי ובקשתי ותרגום אונקלוס בצלותי ובעותי שע"י התפלה שבה נזכר רוממותו וסידור שבחיו של מקום נעשה מזה בחי' חרב וקשת לבטל הרע שבנפשו.

And this is what is written, "with my sword and with my bow," which Targum Onkelos renders "with my prayer and with my supplication." For through prayer, in which His exaltedness and the ordering of the praises of the Omnipresent are recalled, this becomes the level of a sword and a bow, to nullify the evil in his soul.

והנה התבוננות זו היא מבחי' מלכותו יתי' הממלא כל עלמין כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב ושם עלו השגת הנשמות ומלאכים (ע' [עיין] מענין זה בד"ה רני ושמחי בפי' וצדקתך ירננו)

Now, this contemplation is from the level of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, which fills all worlds (memalei kol almin), for it is written, "Your kingship is the kingship of all worlds"; and it is there that the comprehension of the souls and the angels rises. (On this matter, see the discourse beginning "Sing and rejoice," on the explanation of "and they shall sing of Your righteousness.")

ואשר משרתיו כולם עומדים כו׳ ומקדישים וממליכים את שם כו׳ דהיינו בחי׳ ומדת מלכותו שאינו אלא בחי׳ שם

And "whose ministers all stand," etc., "and they sanctify and proclaim the sovereignty of the Name," etc.: that is, the level and attribute of His Malchus, which is only the level of a "name."

כי הוא לבדו יתברך מרום וקדוש שמרומם ומתנשא ומובדל וכו׳ ושם הוא דביקת הנפש המשכלת ומתבוננת בשרשה באלהים חיים בחי׳ מלכותו ית׳ וכמאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואהבת כו׳:

For He alone, may He be blessed, is exalted and holy: He is exalted, uplifted and set apart, etc. And it is there that the soul that understands and contemplates cleaves to its root in the living G-d: the level of His Malchus, may He be blessed. As in the saying, "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," [followed by] "And you shall love," etc.

5 ב אך בחי׳ פנימיות הלב היא רעותא דליבא ותעלומות לב (עיין סד״ה ושמתי כדכד בפי׳ וכל גבולך לאבני חפץ ובד״ה ראה אנכי בפי׳ וענין נחל איתן וע״פ ביום השמיני שלח ובד״ה כי המצוה הזאת גבי תשובה תשוב ה׳ במילוי יו״ד כו׳)

2. But the level of the inner dimension of the heart is the desire of the heart (re'usa deliba) and "the secrets of the heart." (See at the end of the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod [a precious stone]," on the explanation of "and all your borders of desirable stones"; and in the discourse beginning "See, I," on the explanation of the matter of "nachal eisan" [a rugged valley]; and on the verse "On the eighth day he sent"; and in the discourse beginning "For this commandment," regarding teshuvah: "tashuv hei" [the hei returns], spelled out with a yud, etc.)

אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג ומושכל בכח השגת הנפש והשכלתה והיא בחי׳ אלהות שבנפש המתגלה בבחי׳ יחידה שבה להשתפך נפשה אל חיק אביה ממש בבחי׳ ביטול כו׳

which is far, far above the reason and knowledge that are grasped and understood by the power of the soul's comprehension and intellect. And it is the level of G-dliness within the soul, which is revealed in the level of yechidah [the soul's innermost essence] within it, so that it pours out its soul into the very bosom of its Father, in a state of self-nullification (bittul), etc.

והארה זו היא מבחי' סובב כל עלמין כי הנה ממלא כל עלמין היינו חיות ואור א"ס ב"ה שיורד ומשתלשל בהשתלשלות המדריגות מעילה לעילה הארה והארה דהארה כו'

And this illumination is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). For the light that fills all worlds (memalei kol almin) is the life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which descends and is drawn down through the descending chain of levels, from cause to cause, an illumination and an illumination of an illumination, etc.

וסובב כל עלמין היינו שהוא לבדו ית' כמו קודם שנברא העולם כו' ואינו בגדר עלמין כלל ולא שייך לפניו ית' בחינת השתלשלות כלל וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא ששמים וארץ שוה

And the light that encompasses all worlds means that He, may He be blessed, is alone, as before the world was created, etc., and is not within the bounds of worlds at all, and the aspect of a chain of descent does not apply before Him, may He be blessed, at all. As it is written, "The heavens and the earth I fill," for heaven and earth are equal;

וכמאמר והקדוש בשמים ובארץ שהוא קדוש ומובדל בשמים ממעל כמו על הארץ מתחת

and as in the saying, "and holy in heaven and on earth": that He is holy and set apart in the heavens above just as on the earth below.

שגם הרוחניות כמו גשמיות יחשב לפניו ית' ולכן המלאכים אומרים איה מקום כבודו ואומרים מלא כל הארץ כבודו.

For even the spiritual is considered like the physical before Him, may He be blessed. Therefore the angels say, "Where is the place of His glory?" and they say, "The whole earth is full of His glory."

6 והנה כוכבים וכל צבא השמים וגו'. אשר חלק כו' כוכבים הם המזלות שמקבלים מע"ש והם מקבלים חיות משמרי האופנים וגבוה מעל גבוה עד שמקבלים מרוח פיו ית' שהוא בדרך וסדר השתלשלות ממדריגה למדריגה.

Now, "the stars and all the host of heaven," etc., "which [He] apportioned," etc. The stars are the mazalos (constellations), which receive from the seventy princes; and these receive life-force from the dregs of the Ofanim [an order of angels], and "one higher than the high," until they receive from the breath of His mouth, may He be blessed. This is by way of the order of the chain of descent, from level to level.

7 והנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אין מזל לישראל כו' וכדכתיב כי חלק הוי' עמו ואתם תהיו לי וגו'

Now, our Sages, of blessed memory, said, "Israel has no mazal," etc.; as it is written, "For Havayah's portion is His people," and "You shall be Mine," etc.

שהם מקבלים מבחי' קדוש ומובדל שאינו בגדר ההשתלשלות בחי' סובב כל עלמין ושם הוא שרש נקודת פנימיות הלב להיות האהבה להי' למעלה מבחי' טעם ודעת בבחי' רעותא דליבא.

For they receive from the level that is holy and set apart, which is not within the bounds of the chain of descent: the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And there is the root of the point of the inner dimension of the heart, so that the love for G-d be above the level of reason and knowledge, as the desire of the heart (re'usa deliba).

וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי כו' (ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] ובד"ה אם לא תדעי כו').

As it is written, "Whom have I in heaven? And besides You I desire nothing on earth. My flesh and my heart yearn; the Rock of my heart and my portion," etc. (And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," and in the discourse beginning "If you do not know," etc.)

והנה אהבה זו בנפש היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק בבחי' גלות בתוך הגוף ונפש הבהמית וכענין מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] גלו לאדום שכינה עמהם.

Now, this love in the soul is hidden and covered in a garment of sackcloth, in a state of exile within the body and the animal soul; as in the saying of our Sages, of blessed memory, "They were exiled to Edom: the Shechinah (Divine Presence) is with them."

דשכינה היא ניצוץ אלהות שבנפש (ע' [עיין] בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג']) שהוא בבחי' גלות ושעבוד דאגת הפרנסה שמקפת ומלבשת את פנימיות הלב והנפש כי בנפשו יביא לחמו וטרוד לבו ברבות מחשבות כו'

For the Shechinah is the spark of G-dliness in the soul (see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3), which is in a state of exile and enslavement to the worry of earning a livelihood, which surrounds and clothes the inner dimension of the heart and the soul; for "he brings his bread at the peril of his soul," and his heart is preoccupied with "many thoughts," etc.

וע"ז נאמר מאן דקטיל לחויא בהתגברות הנפש בחיצוניות הלב במלחמה המסורה בידה בכח שכלה והשגתה יהבין ליה מלעילא ברתא דמלכא היא בחינת גילוי נקודת פנימיות הלב בנפש והיא מלחמה להי' בעמלק להוציאה מההעלם אל הגילוי

And about this it is said, "Whoever kills the serpent" — through the soul's prevailing in the outer dimension of the heart, in the war that is given into its hands, by the power of its intellect and comprehension — "is given from above the King's daughter": this is the level of the revelation of the point of the inner dimension of the heart in the soul. And this is "Havayah has war with Amalek": to bring it out of concealment into revelation.

(ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] ע"פ תספרו חמשים יום ובענין פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם בביאור ע"פ אני ישנה).

(And see what is written along these lines on the verse "You shall count fifty days," and on the matter of "Open for Me like the eye of a needle, and I will open for you like the doorway of a hall," in the explanation on the verse "I am asleep.")

וזהו כי תצא למלחמה דהיינו מלחמת הנפש בזה לעומת זה אזי תהיה על אויביך היא בחי' גילוי נקודת הלב

And this is [the meaning of] "When you go out to war": that is, the war of the soul with "the one opposite the other." Then you will be "over (al) your enemies": this is the level of the revelation of the point of the heart,

שהוא מבחי' סובב כל עלמין למעלה מאויביך שאין לאויב שלמטה שליטה ואחיזה שם וכמ"ש אשר חלק וגו'.

which is from the level of the light that encompasses all worlds, above your enemies, for the enemy below has no dominion and no hold there; as it is written, "which [He] apportioned," etc.

ואזי ושבית שביו שנתהפך הרע לטוב בהסרת הבגדים הצואים כו'. (וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] בשם הזהר הובא בסש"ב [בספר של בינונים] סוף פרק ט').

And then, "and you shall capture his captives": the evil is transformed into good, through the removal of the soiled garments, etc. (As is written in Etz Chaim in the name of the Zohar, cited in Sefer Shel Beinonim (Tanya), at the end of chapter 9.)

והיינו בהגלות נגלות אור ה' הסובב כל עלמין בבחי' פנימיות נקודת הלב שהוא למעלה מאויביך דוקא:

That is, when the light of G-d that encompasses all worlds is openly revealed in the inner dimension of the point of the heart, which is specifically "above your enemies."

8 ג והנה גילוי זה שע"י ניצוח המלחמה בכח הנפש שלמטה הוא גילוי הארת נקודת הלב בנפש

3. Now, this revelation that comes through winning the war by the power of the soul below is the revelation of an illumination of the point of the heart in the soul,

להפוך לבושי מחשבה דיבור ומעשה שבזה לעומת זה ולקבץ כחות הנפש האלהית המפוזרים בפיזור הנפש בלבושים ההם שכחותיה והארותיה בלבד הם שמתפשטים בלבושים הללו.

to transform the garments of thought, speech and action of "the one opposite the other," and to gather the powers of the G-dly soul that are scattered, through the soul's dispersion, in those garments; for it is only its powers and its illuminations that extend into these garments.

9 ועל זה נאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך כו' שהנדחים הם הארת הכחות המתפשטות מן הנשמה להתפשט ולהתלבש בגוף ונפש הבהמית

And about this it is said, "If your dispersed are at the end of the heavens, from there He will gather you," etc. The dispersed are the illumination of the powers that extend from the soul to spread out and be clothed in the body and the animal soul,

ברבות מחשבות הטורדות ומבלבלות ומפילות את האדם להמשך אחריהם וכנודע מענין החלומות וכף הקלע שהם מהלבושים המלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה עד שהיא אסורה וקשורה בהם

in the many thoughts that distract, confuse and make a person fall, so that he is drawn after them; as is known from the matter of dreams and of the hollow of the sling, which are of the garments that clothe the soul from its head to its foot, until it is bound and tied up in them.

והקבוץ הוא ע"י הארת גילוי נקודת הלב שמבחי' סובב כל עלמין דיהבין לי' מלעילא ע"י דקטל לחויא כנ"ל.

And the gathering is through the illumination of the revelation of the point of the heart, which is from the level of the light that encompasses all worlds, which "is given him from above" through his having "killed the serpent," as mentioned above.

אך להיות גילוי עצמות נקודת הלב ממש להפך עצמיות המדות מרע לטוב ע"ז נאמר וראית בשביה אשת יפ"ת [יפת תאר] וגו'

But for there to be a revelation of the very essence of the point of the heart, to transform the very essence of the emotive attributes from evil to good, about this it is said, "and you see among the captives a woman of beautiful form (eshes yefas to'ar)," etc.

(ועמ"ש בד"ה אם לא תדעי בענין ורחל היתה יפ"ת [יפת תאר] והנה להבין קצת מהו שרש ענין גילוי עצמות נקודת הלב ממש וגילוי הארת נקודת הלב כו'

(And see what is written in the discourse beginning "If you do not know," on the matter of "And Rachel was beautiful of form (yefas to'ar)." Now, to understand somewhat what the root is of the revelation of the very essence of the point of the heart, and of the revelation of an illumination of the point of the heart, etc.:

דלכאורה אינו מובן כ"כ [כל כך] ההפרש מאחר שגם ההארת נקודת הלב היא מבחי' סוכ"ע כנ"ל. וא"כ מנלן לעשות מדרגות כ"כ [כל כך] בנקודת הלב שבאדם בין עצמיות להארה כו'. אך הענין כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ משפטים)

for at first glance the difference is not so understood, since the illumination of the point of the heart, too, is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as mentioned above. If so, from where do we derive [grounds] to make such gradations in the point of the heart in a person, between essence and illumination, etc.? But the matter is as the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] writes at the beginning of Parshas Mishpatim)

(דצ"ד ע"ב) בשם ספר הגלגולים שיש ג' בחינות בנשמות א' היא נר"ן [נפש רוח נשמה] מבחי' בי"ע. בק נר"ן [נפש רוח נשמה] מבחי' אצי' שבפנימית בי"ע. ג' מסוד אצילות בעצמו.

(folio 94b), in the name of Sefer HaGilgulim: that there are three levels in souls. The first is nefesh, ruach and neshamah [the soul's three levels] from the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah. The second is nefesh, ruach and neshamah from the level of the Atzilus that is within the inner dimension of Beriah, Yetzirah and Asiyah. The third is from the mystery of Atzilus itself.

והנה חיצונית הלב שהוא נלקח ונמשך מן הדעת וההתבוננות זהו בחי' הא' דהיינו נר"נ [נפש רוח נשמה] דבי"ע עצמן כי בינה מקננא בכורסייא שהוא עולם הבריאה כו'

Now, the outer dimension of the heart, which is taken and drawn from Daas (knowledge) and contemplation, is the first level, namely the nefesh, ruach and neshamah of Beriah, Yetzirah and Asiyah themselves; for "Binah (understanding) nests in the Throne," which is the World of Beriah (Creation), etc.

ועצמיות נקודת הלב אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג זהו בחי' הג' שהוא אצילות עצמו כי אצילות בכלל הוא בחי' חכמה ומוחין דאבא הוא מה שלמעלה מהבינה ודעת כו'.

And the essence of the point of the heart, which is far, far above comprehended reason and knowledge, is the third level, which is Atzilus itself; for Atzilus in general is the level of Chochmah (wisdom) and the mochin (intellect) of Abba, which is what is above Binah and Daas, etc.

10 וזהו ענין רובע ישראל הבחינה הרביעית היא בחינת אצילות. ומעתה יובן כ"כ [כל כך] היסוד לעשות מדרגות בנקודת הלב שבאדם בין עצמיות נקודת הלב ממש שזהו בחי' גילוי והמשכה ממלכות דאצילות עצמו העליון.

And this is the meaning of "the fourth part of Israel": the fourth level is the level of Atzilus (Emanation). And now the basis for making gradations in the point of the heart in a person will be well understood: between the very essence of the point of the heart, which is the level of a revelation and drawing down from the Malchus (sovereignty) of the supernal Atzilus itself,

11 ובין הארת נקודת הלב שהוא מבחי' אצילות שבפנימית העשייה או אצילות שבפנימית יצירה ובריאה שהם הארה מאצילות העליון

and an illumination of the point of the heart, which is from the level of the Atzilus within the inner dimension of Asiyah (Action), or the Atzilus within the inner dimension of Yetzirah (Formation) and Beriah (Creation), which are an illumination from the supernal Atzilus.

ולכן נק' הארת נקודת הלב וע"כ פעולת גילוי הארה זו הוא להפך לבושי מחשבה דבור ומעשה שהן הן בחי' בי"ע עצמן כנודע.

Therefore it is called an illumination of the point of the heart; and therefore the effect of revealing this illumination is to transform the garments of thought, speech and action, which are themselves the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah, as is known.

12 ומעתה מובן איך שבחי' זו דנקודת הלב ישנו בכל אחד מישראל שהרי גם בנפש שמבחי' עשייה מלובש בפנימיותו בחי' אצילות כנ"ל ועמ"ש ע"פ מי מנה בענין אף עשיתיו אף מרבה הבחינה הרביעית הנ"ל.

And now it is understood how this level of the point of the heart is present in each and every one of Israel; for even in a soul that is from the level of Asiyah, the level of Atzilus is clothed within its inner dimension, as mentioned above. And see what is written on the verse "Who has counted," on the matter of "I even made him": "even" comes to include the fourth level mentioned above.

13 ועמ"ש ע"פ הרע"מ [הרעיא מהימנא] פ' כי תשא בענין והדל לא ימעיט כו' יסוד אבא ארוך שהארת אבא נמשך ומתפשט בכל א' מישראל אף מי שאין לו בינה ודעת

And see what is written on the Raaya Mehemna ["the Faithful Shepherd," a section of the Zohar], Parshas Ki Sisa, on the matter of "and the poor shall not give less," etc.: "The Yesod of Abba is long," for the illumination of Abba is drawn down and extends into every one of Israel, even one who has no Binah (understanding) and Daas (knowledge);

והיינו להיות מס"נ [מסירות נפש] בלי טעם ודעת כלל כו'. והיינו אפילו בנפש דנפש דעשייה שאין בו הארת הבינה והדעת.

that is, to have self-sacrifice (mesirus nefesh) without any reason or knowledge at all, etc. And this is even in the nefesh of the nefesh of Asiyah, which has no illumination of Binah and Daas.

עו"ל [עוד יש לומר] דעצמיות נקודת הלב ממש נמשך מבחינת כנסת ישראל ממש שהוא פרצוף הפנימי דמל' דאצילות והארת נקודת הלב נמשך מבחי' פרצוף החיצון כו'

One may further say that the very essence of the point of the heart is drawn from the level of Knesses Yisrael (the Community of Israel) itself, which is the inner partzuf (configuration) of the Malchus of Atzilus, and the illumination of the point of the heart is drawn from the level of the outer partzuf, etc.

וזה קרוב ג"כ לדרך הא'. וביאור הענין הנה פי' תואר הוא ענין מ"ש נעשה אדם בצלמנו וגו'.

And this too is close to the first approach. The explanation of the matter: the meaning of to'ar (form) is the matter of what is written, "Let us make man in Our image," etc.

14 והנה כתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים כו' ב' פעמים בצלם כנגד ב' בחינות שיש בנשמה הא' המתפשטת ומתלבשת בגוף

Now, it is written, "And G-d created man in His image; in the image of G-d," etc.: "in the image" twice, corresponding to two levels that there are in the soul. The first is that which extends and is clothed in the body,

והוא אשר ירדה בדרך וסדר ההשתלשלות מעילה לעילה וכמ"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ובחינה הב' היא בחי' הנשמה שעומדת למעלה בבחי' מקיף

and this is what descended by way of the order of the chain of descent, from cause to cause, as it is written, "For My glory I created him, I formed him, I even made him." And the second level is the level of the soul that stands above, in the manner of a makif (encompassing),

ואינה מתפשטת ומתלבשת תוך הגוף כלל ונקרא בשם מזל בלשון רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] דאע"ג [דאף על גב] דאיהו לא חזי מזלי [מזליה] חזי. כי מזל לשון מפעיל שמזיל וממשיך ההארה והשפעה לבחי' הנשמה שבתוך הגוף.

and does not extend and is not clothed within the body at all. And it is called mazal in the language of our Sages, of blessed memory: "Even though he does not see, his mazal sees." For mazal is a causative term: it makes flow (mazil) and draws down the illumination and the influence to the level of the soul that is within the body.

15 והנה הנשמה שבבחי' מקיף נק' בשם יפת תואר ששרשה מבחי' לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת שהתפארת הוא ענין יופי הנך יפה דודי וגו'.

Now, the soul that is at the level of makif is called yefas to'ar (beautiful of form), for its root is from the level of "Yours, Havayah, are the greatness and the might and the beauty (tiferes)," for Tiferes is a matter of beauty: "Behold, you are beautiful, my beloved," etc.

ובחי' הנשמה שבתוך הגוף נק' אשת יפת תואר שמקבל מיפת תואר (עיין בזהר ר"פ במדבר דקי"ז ע"א פ' שלח דקנ"ט א' וע' בזח"א [בזהר חלק א] ויחי דרמ"ה סע"א [סוף עמוד א] וע"ב).

And the level of the soul that is within the body is called eshes yefas to'ar (a woman of beautiful form), for it receives from the yefas to'ar. (See the Zohar at the beginning of Parshas Bamidbar, folio 117a; Parshas Shelach, folio 159a; and see the Zohar, Part I, Vayechi, folio 245, end of side a and side b.)

וכדי להוציאה מן השביה בבחי׳ עצמותה ומהותה דהיינו השכל והמדות עצמן שתהיינה להי׳ לבדו ולבער הרע מקרבו מכל וכל

And in order to bring it out of captivity in its very essence and being, that is, the intellect and the emotive attributes themselves, so that they be for G-d alone, and to eradicate the evil from within him entirely,

והיינו בהתהפכות המדות של הרע לטוב ממש ולהכלל בקדושה וכמ״ש בסש״ב [בספר של בינונים] פרק יו״ד צריך להמשיך גילוי אלהות מבחי׳ מזל הוא הנשמה שלמעלה מן הגוף.

that is, through the transformation of the emotive attributes of evil into actual good and their inclusion in holiness, as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 10, one must draw down a revelation of G-dliness from the level of mazal, which is the soul that is above the body.

וע״ז אמר דוד המלך ע״ה [עליו השלום] בקשו פני פי׳ פנימי׳ [פנימיות / פנימית] שלי היינו עצמיות פנימיות נקודת הלב ורעותא דליבא שהוא בהסתר והעלם

And about this King David, peace be upon him, said, “Seek my face (panai)”: the meaning is, my inner dimension, that is, the very essence of the inner dimension of the point of the heart and the desire of the heart (re’usa deliba), which is hidden and concealed;

וצריך לבקשה ולחפש אחריה ולהוציאה מההעלם אל הגילוי (וכענין שנאמר תעיתי כשה אובד בקש עבדך) וכיצד יבקש ויחפש אחריה את פניך ה׳ אבקש היינו פנימיות הוי׳ בחי׳ ויעבור הוי׳ על פניו וגו׳

and one must seek it, search for it and bring it out of concealment into revelation (as in the matter of what is said, “I have strayed like a lost lamb; seek Your servant”). And how is one to seek and search for it? “Your face, Havayah, I will seek”: that is, the inner dimension of Havayah, the level of “And Havayah passed before him (al panav),” etc.,

שמשם נמשכים י״ג מדות הרחמים והן נמשכות בימי הסליחות שאז הוא זמן ועת רצון למעלה ובכל השנה נמשך פנימית הוי׳ בבחי׳ זו על ידי התורה והמצות

from where the Thirteen Attributes of Mercy are drawn. And they are drawn during the days of Selichos [the penitential prayers], for then is a time, an hour of favor, above. And during the whole year the inner dimension of Havayah is drawn at this level through the Torah and the mitzvos,

שהן הן פנימיות רצונו וחכמתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול דלית מחשבה תפיסא ביה שע"י עסק התורה נקרא קורא בתורה שקורא וממשיך חכמתו ית' דאורייתא מחכמה נפקת

which are the inner dimension of the will and wisdom of the Holy One, blessed be He, in His glory and in His essence, as it were, whom "no thought can grasp." For through engaging in Torah one is called "one who reads (korei) in the Torah," for he calls forth (korei) and draws down His wisdom, may He be blessed, for "the Torah came forth from Chochmah (wisdom),"

שהיא בחי' הארת פנימיות כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו. (ע' [עיין] בביאור ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם כו').

which is the level of an illumination of the inner dimension, as it is written, "A man's wisdom makes his face shine." (See the explanation on the verse "And Moshe wrote their goings forth," etc.)

ועי"ז יאר פניו אתנו סלה והמצות הן הם פנימיות רצונו ית' תרי"ג מצות דאורייתא

And through this, "May He make His face shine upon us, Selah." And the mitzvos are the inner dimension of His will, may He be blessed: the 613 mitzvos of the Torah

וז' מצות דרבנן בגימט' [בגימטריא] תר"ך עמודי אור שהן נמשכות למטה ע"י קיום המצות כמאמר אשר קדשנו במצותיו כו וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] הקב"ה מניח תפילין כו'.

and the seven rabbinic mitzvos, which [together] in gematria are the 620 (tarach) pillars of light, which are drawn down below through the fulfillment of the mitzvos; as in the saying, "who has sanctified us with His mitzvos," etc., and as our Sages, of blessed memory, said, "The Holy One, blessed be He, puts on tefillin," etc.

16 וצדקה כנגד כולם כי ענין הצדקה הוא להיות מדת החסד חנם להחיות רוח שפלים שהן כל המדרגות שבהשתלשלות העולמות דכולא קמי' [קמיה] כלא חשיב.

And charity is equal to them all; for the matter of charity is that the attribute of Chesed (kindness) be [extended] freely, to revive the spirit of the lowly, which are all the levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus), for "all before Him is considered as nothing."

וזהו והיה מעשה הצדקה שלום וכתיב שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק שנעשה קרוב כי שלום היינו בחי' התקשרות מעלה ומטה שיהיה גם הרחוק בבחי' קרוב כנ"ל.

And this is [the meaning of] "And the work of charity shall be peace." And it is written, "Peace, peace, to the far and to the near": to the far who has become near; for peace is the level of the bond between above and below, so that even the far be at the level of near, as mentioned above.

וכשם שנמשך מלמעלה למטה בחי' את פניך ה' כך נמשך ממטה למעלה בחי' בקשו פני להיות נקודת פנימית הלב עולה ונכלל באור א"ס ב"ה ממש.

And just as the level of "Your face, Havayah," is drawn from above to below, so is the level of "Seek my face" drawn from below to above: that the point of the inner dimension of the heart rise and be included in the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

(וע' בד"ה מי מנה ובד"ה ראשי המטות ובד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל] ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו ובד"ה אם לא תדעי כו' צאי כו' ע"ש)

(And see in the discourse beginning "Who has counted," and in the discourse beginning "The heads of the tribes," and in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be," and in the discourse beginning "After Havayah your G-d you shall walk," regarding "and His commandments you shall keep," and in the discourse beginning "If you do not know," etc., "go out," etc.; see there.)

ולא מהעוה"ז לבד שהוא בחי' התקבצות מפיזור הנפש המתפזר ומתפשט במחשבה דיבור ומעשה לבושי הגוף הגשמי שנמשכין אחר עוה"ז אלא אפילו מג"ע [מגן עדן] התחתון ועליון

And not from this world alone, which is the level of the gathering in from the dispersion of the soul, which is scattered and spread out in thought, speech and action, the garments of the physical body, which are drawn after this world, but even from the lower and the upper Gan Eden [Paradise].

כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וגו'.

As it is written, "Whom have I in heaven? And besides You I desire nothing on earth. My flesh and my heart yearn; the Rock of my heart," etc.

17 ועל זה נאמר מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה על דודה ממש. וזהו ולקחת לך לאשה דהיינו כענין שנאמר ביום ההוא וגו' תקראי לי אישי.

And about this it is said, "Who is this coming up from the desert, leaning upon her beloved?": upon her very beloved. And this is [the meaning of] "and you take her to yourself as a wife": that is, as in what is said, "On that day," etc., "you will call Me Ishi (my husband)."

והיינו ע"י התורה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביום חתונתו זה מ"ת [מתן תורה] שהתורה היא בחי' חתן וכנסת ישראל נק' כלה בחי' כלה שארי ולבבי ממש.

And this is through the Torah, as our Sages, of blessed memory, said, "'On the day of his wedding': this is the Giving of the Torah"; for the Torah is the level of the bridegroom, and Knesses Yisrael is called kallah (bride), the very level of "my flesh and my heart yearn (kalah)."

אך להיות בחי' זו של המשכת התורה והמצות פנימיות רצונו ית' וחכמתו כדי להעלות בחי' פנימיות נקודת הלב בבחי' עצמותה ומהותה ממש צריך להקדים להיות בבחי' וחשקת בה שיהא כל ישעו וחפצו בזה

But for there to be this level of the drawing down of the Torah and the mitzvos, the inner dimension of His will and wisdom, may He be blessed, in order to raise the level of the inner dimension of the point of the heart in its very essence and being, one must first be at the level of "and you desire her," so that all his salvation and all his desire be in this;

כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. משא"כ אם אינו חושק ומתאוה להעלות פנימית נקודת הלב בודאי לא ימשיך כלום:

for "spirit brings spirit and draws spirit": "If he sets his heart toward Him, his spirit and his soul He will gather to Himself." Whereas if he does not desire and long to raise the inner dimension of the point of the heart, he will certainly not draw down anything.

18 ד והבאתה אל תוך ביתך. והענין כמ"ש בזהר (פ' ויקרא ד"ו סע"א [סוף עמוד א] וע"ב וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' פנחס דרנ"ז סע"א [סוף עמוד א] וע"ב) על פסוק נפלה לא תוסיף קום וגו' (בעמוס רס"י [ריש סימן] ה').

4. "And you shall bring her into your house." The matter is as is written in the Zohar (Parshas Vayikra, folio 6, end of side a and side b; and in the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, folio 257, end of side a and side b) on the verse "She has fallen, she shall rise no more," etc. (in Amos, at the beginning of chapter 5):

שלא תהיה בבחי' קום ממטה למעלה. רק כמ"ש ביום ההוא אקים וגו'.

that she will not be in the state of rising from below to above, but only as it is written, "On that day I will raise up," etc.:

שיומשך מלמעלה למטה שהיא לה גם למטה בחי' קימה מעלייתא

that it be drawn from above to below, so that she will have, even below, the level of a superior rising.

(וכענין מ"ש בד"ה ושמתי כדכד בענין חד אמר שהם ועיין בזח"א [בזהר חלק א] ויחי) (דרל"ז ב) פי' בע"א [באופן אחר] ממ"ש בפ' ויקרא י"ל [יש לומר] זהו כמ"ד [כמה דאת אמר] ישפה

(As in the matter of what is written in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod," regarding "one said shoham (onyx)"; and see the Zohar, Part I, Vayechi) (folio 237b), [which] explains it in another way than what is written in Parshas Vayikra; it may be said that this is according to the one who says "yashfeh (jasper)."

והיינו להיות אור פני ה' נמשך למטה להיות כמים הפנים בבחי' והחזירנו בתשובה שלמה לפניך דייקא בבחינת פנימיות שזו היא שלימות התשובה תשוב ה' כו' והוא בחי' קומה אקים את סוכת דוד הנופלת כו'.

That is, that the light of G-d's face be drawn down below, so that it be "as water [reflects] the face," in the manner of "and bring us back in complete teshuvah before You": "before You" (lefanecha) specifically, at the level of the inner dimension; for this is the completeness of teshuvah, "tashuv hei" (the hei returns), etc. And this is the level of rising: "I will raise up the fallen tabernacle of David," etc.

וזהו בחינת עשרת ימי תשובה כמים הפנים כו' שבסליחות ממשיכין ויעבור הוי' על פניו וגו' להיות בעשרת ימי תשובה בבחינת והחזירנו בתשובה שלימה לפניך:

And this is the level of the Ten Days of Teshuvah, "as water [reflects] the face," etc.: for during Selichos we draw down "And Havayah passed before him (al panav)," etc., so that during the Ten Days of Teshuvah there be the level of "and bring us back in complete teshuvah before You."

19 וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה. הנה שערות הראש הן מותרי המוחין שנפלו במילי דעלמא.

"And she shall shave her head and pare her nails." Now, the hairs of the head are the surplus of the mochin (intellect), which have fallen into worldly matters.

וצפרנים הן מותרי מדות חסד דרועא ימינא אברהם שיצא ממנו כו'.

And the nails are the surplus of the emotive attributes of Chesed (kindness), "the right arm," Avraham, from whom came forth, etc.

וצריך האדם להסיר המותרות כי מסטרא דקדושה עליונה הנה המותרות הם בחינת קדושה. וכמו י"ג מדות הרחמים שנמשכות מבחי' שערות כו'.

And a person must remove the surplus; for it is from the side of the supernal holiness that the surplus is a level of holiness, like the Thirteen Attributes of Mercy, which are drawn from the level of the hairs, etc.

וכענין קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. (ע' [עיין] מזה לקמן ע"פ כי כארץ תוציא צמחה ובפ' אמור ע"פ ונקדשתי בתוך).

And as in the matter of "He shall be holy; he shall let the locks of the hair of his head grow long." (See on this below, on the verse "For as the earth brings forth her growth," and in Parshas Emor, on the verse "And I shall be sanctified among.")

אבל בלוים שהם למטה במדריגה מסטרא דדינא קשיא כתיב והעבירו תער וגו' ועיין בפ' תזריע (דמ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ושער באשה ערוה ששם יניקת החיצונים.

But regarding the Levites, who are lower in level, from the side of severe judgment, it is written, "and let them pass a razor," etc. And see in Parshas Tazria (folio 48, end of side b). And "a woman's hair is nakedness," for there the external forces draw nourishment.

וזהו ענין אמרם עם הארץ אסור לאכול בשר שהבשר הוא מורידו ומשפילו למטה משא"כ תלמיד חכם כי צדיק אוכל לשובע נפשו כתיב.

And this is the meaning of their saying, "An unlearned person (am ha'aretz) is forbidden to eat meat," for the meat brings him down and lowers him below; which is not so with a Torah scholar, for it is written, "The righteous one eats to the satisfaction of his soul."

וכן אמרו שיחת חולין של תלמידי חכמים כו' דייקא. ולכן הבע"ת [הבעלי תשובה] צריך לסגף א"ע [את עצמו] כדי להרחיק עצמו מהמותרות שלא יורידנו ויחזירנו לסורו ח"ו [חס ושלום]:

And likewise they said, "The mundane conversation of Torah scholars," etc., specifically. Therefore the penitent (baal teshuvah) must afflict himself, in order to distance himself from the surplus, so that it not bring him down and return him to his former ways, G-d forbid.

20 והסירה את שמלת שביה. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בבואה דבבואה לית להו. אבל בבואה לחודה אית להו גם בזה לעומת זה

"And she shall remove the garment of her captivity." Now, our Sages, of blessed memory, said, "A reflection of a reflection they do not have; but a reflection alone they do have." So too in "the one opposite the other,"

דהיינו בחי' מקיף למעלה כענין עבירה גוררת עבירה ומטמאין אותו הרבה וכו' וצריך להסיר גם בחי' המקיף שנמשך מלמעלה מאליו

that is, the level of a makif (encompassing) above, as in the matter of "one transgression draws another transgression" and "they make him very impure," etc. And one must also remove the level of the makif that is drawn from above of its own accord,

כי עוונותיכם מבדילין כתיב שמבדילין ומפסיקין בין השראת גילוי אלהותו יתי' שנמשך ע"י התורה והמצות ובין נקודת פנימיות הלב שאינו נוגע לפנימיות הלב בלתי אם יסור המכסה והמסתיר לבחי' המקיף שבזה לעומת זה

for it is written, "Your iniquities separate": they separate and interpose between the indwelling of the revelation of His G-dliness, may He be blessed, which is drawn through the Torah and the mitzvos, and the point of the inner dimension of the heart, so that it does not touch the inner dimension of the heart unless the covering and concealing level of the makif of "the one opposite the other" is removed.

שע"י הסרה זו וישבה בביתך שתהיה בחי' ישיבה וקביעות האהבה שבנקודת הלב בל תמוט עולם ועד

And through this removal, "and she shall dwell in your house": that there be a level of settled dwelling and permanence of the love in the point of the heart, "it shall never be moved, forever and ever."

ובזה יעלה ויבוא ויגיע לבחי' ומדריגה יותר עליונה היא מדריגת ובכתה את אביה וגו'

And through this he will rise, come and reach a higher level and rung, the rung of "and she shall weep for her father," etc.

כי הנה מעלת ומדריגת הבכיה היא בחי' תשובה עילאה הגדולה מכולם שכמה בחי' ומדריגות יש בתשובה עילאה והיא העולה על כולנה וע"ז נאמר לע"ל [לעתיד לבוא] בבכי יבואו וגו'

For the virtue and rank of weeping is the level of the higher teshuvah (teshuvah ila'ah), which is greater than all; for there are many levels and rungs in the higher teshuvah, and this one surpasses them all. And about this it is said of the Time to Come, "With weeping they will come," etc.

וכתיב והנה נער בוכה ותחמול עליו והיינו ע"ד שאמרו על ר' [רבי] עקיבא כשאמר שיר השירים זלגו עיניו דמעות

And it is written, "And behold, a boy was weeping, and she had compassion on him." And this is along the lines of what they said about Rabbi Akiva, that when he recited the Song of Songs his eyes shed tears.

שהבכיה הלזו היא מחמת דביקות הנפש בשרשה למעלה מכדי אשר תוכל נפשו שאת שאז אין שליט ברוח לכלוא וגו'

For this weeping comes from the cleaving of the soul to its root, beyond what his soul can bear; for then "there is no one who has power over the spirit to restrain it," etc.

(ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] סד"ה ושמתי כדכד ובפ' וישלח ע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה וע"פ וקבל היהודים)

(And see what is written above, at the end of the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod," and in Parshas Vayishlach, on the verse "And he took from what came to his hand a gift," and on the verse "And the Jews undertook.")

ועל ענין בכיה זו איתא בשם האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שכל מי שאינו בוכה בר"ה [בראש השנה] ויוה"כ [ויום הכפורים] אין נשמתו שלימה שבכיה זו היא שלימות הנשמה ועיקרה ביוהכ"פ [ביום הכפורים] בחי' תשובה עילאה לפני הוי' תטהרו:

And concerning this weeping it is stated in the name of the Arizal, of blessed memory, that whoever does not weep on Rosh HaShanah and Yom Kippur, his soul is not complete; for this weeping is the completeness of the soul. And its main [time] is on Yom HaKippurim, the level of the higher teshuvah: "before Havayah you shall be purified."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SEITZEI • MAAMAR 3

ביאור כי תצא

An Explanation of "When You Go Out"

◇

1 ביאור כי תצא. ענין שהאדם נברא בצלם אלקי' וענין בבואה ובבואה דבבואה הנה כתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים וגו'. ומבואר בע"ח [בעץ חיים] ענין צ' דצלם ולמ"ד דצלם מ"ם דצלם.

An explanation of "When you go out": the matter that man was created in the image of G-d (tzelem Elokim), and the matter of a reflection and a reflection of a reflection (bavu'ah and bavu'ah dibavu'ah). Now, it is written, "And G-d created man in His image, in the image of G-d," etc. And the matter of the tzadi of tzelem, and the lamed of tzelem, [and the] mem of tzelem, is explained in Etz Chaim.

2 ובמבוא שערים שער ה' ח"א [חלק א'] פי"ג כ' [כתב] המוחין דז"א הם בחי' נפש וחיות אל הז"א והוא דמות פרצוף זך ורוחני מאד שלם בי"ס [בי' ספירות]

And in Mevo She'arim, Sha'ar (Gate) 5, Part 1, chapter 13, he wrote: The intellect (mochin) of Z'eir Anpin (the emotive attributes) is the level of a soul and life-force for Z'eir Anpin; it is the likeness of a configuration (partzuf), very pure and spiritual, complete with ten Sefiros,

והוא מתפשט בתוך הכלים של ז"א בתוך גופו להחיותו והוא בחי' צלם א' שיש בו ג' בחי' כנגד ג' אותיות צלם. ל' מ' מקיפים וצ' הוא אור פנימי.

and it spreads within the vessels of Z'eir Anpin, within its body, to give it life. And it is the level of one tzelem (image), which has in it three levels corresponding to the three letters of tzelem: the lamed and mem are makifim (encompassing lights), and the tzadi is inner light (or pnimi).

3 ופי' שהא"פ [שהאור פנימי] הוא בחי' צ' היינו ט"ס [ט' ספירות] דז"א חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] כל אחד כלול מעשר עולה צ'. וכמ"ש במ"ח מסכת הגדלות ז"א פ"ג [פרק ג'].

The explanation: the inner light is the level of the tzadi, that is, the nine Sefiros of Z'eir Anpin (the emotive attributes) — Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge); Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty); Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation) — each one comprising ten, which comes to tzadi (ninety). As is written in Mishnas Chassidim, the tractate on the Gadlus (maturity) of Z'eir Anpin, chapter 3.

ולמ"ד הוא מקיף היינו ג' מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצי' אשר כל א' כלול מעשר עולה למ"ד אשר הוא בחי' מקיף לכללות הא"פ [האור פנימי] דט"ס [דט' ספירות] דז"א שהיא בחי' צ' ועמ"ש בביאור ע"פ ועשית ציץ גבי קדש למ"ד מלמטה.

And the lamed is a makif: that is, the three mochin, Chochmah, Binah and Daas of Atzilus (the World of Emanation), each of which comprises ten, which comes to lamed (thirty); it is the level of a makif to the inner light of the nine Sefiros of Z'eir Anpin as a whole, which is the level of the tzadi. And see what is written in the explanation on the verse "And you shall make a tzitz [the High Priest's golden headplate]," regarding "Holy" [and the] lamed below.

והמ"ם הוא בחי' כתר מקיף הכללי כולל כל הד' בחי' כחב"ד [כחכמה בינה ודעת] (ע' [עיין] בכוונת ברכת כהנים ובקידוש דשבת)

And the mem is the level of Keser (the Crown), the general makif, which includes all four levels, Keser, Chochmah, Binah and Daas (see the kavanah [mystical intention] of the Priestly Blessing, and [that] of the Kiddush of Shabbos),

והוא בחי' מקיף למקיף שהמקיף הראשון שהוא בחי' לי' יוכל להתלבש לפעמים ליכנס בתוך הא"פ [האור פנימי] והכלים משא"כ המ' שהוא בחי' מקיף למקיף כו'

and it is the level of a makif to the makif. For the first makif, which is the level of the lamed, can at times be clothed, entering within the inner light and the vessels; whereas the mem, which is the level of a makif to the makif, etc.

ומ"מ ב' מקיפים אלו דל' מ' הם לבד ענין הכתר דז"א ומאירים עליו מרחוק יותר מבחי' הכתר דז"א כמ"ש במ"ח שם פ"ו

Nevertheless, these two makifim of the lamed and mem are apart from the Keser of Z'eir Anpin, and they shine upon it from afar, farther off than the level of the Keser of Z'eir Anpin, as is written in Mishnas Chassidim, there, chapter 6.

(ועיין מענין מקיף ומקיף למקיף בפ' שמות בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב ובמ"ש במ"א ע"פ חנכת הבית לדוד בענין לבוש ובית כו' וע' לקמן פ' נצבים בפי' לא בשמים היא ולא מעבר לים היא כו' בחי' מקיף ומקיף דמקיף כו' ע"ש)

(And on the matter of the makif and the makif to the makif, see Parshas Shemos, in the explanation on the verse "Those who come, Yaakov will take root," and what is written elsewhere on the verse "...the dedication of the House, of David," on the matter of a garment and a house, etc. And see below, Parshas Nitzavim, on the meaning of "It is not in heaven... and it is not beyond the sea," etc.: the level of a makif and a makif of a makif, etc.; see there.)

וכן יובן למעלה יותר מריש כל דרגין הנה הא"פ [האור פנימי] הוא בחי' הקו כו' (וע' בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות כו')

And so it is to be understood higher still, above the "Head of all levels": the inner light is the level of the kav (line of light), etc. (And see the explanation on the verse "Let them bring royal garments," etc.)

והנה כמ"כ [כמו כן] בנשמת האדם נאמר ג"כ ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ע"ד הנ"ל.

Now likewise, regarding the soul of man, it is also said, "And G-d created man in His image, in the image of G-d," in the manner described above.

ועיקר ענין הצלם הוא להיות ממוצע בין אלהות לנשמה כי הנשמה הוא בחי' נברא יש מאין ע"י התלבשות האור במל' דעשי' [דעשיה] בכלים.

And the essential point of the tzelem is to be an intermediary between G-dliness and the soul. For the soul is at the level of a created being, something from nothing, [brought into being] through the light's being clothed in vessels, in Malchus (sovereignty) of Asiyah (Action).

וכ"ז [וכל זה] הוא עדיין אלקות כו' ולהיות התהוות הנשמה שהיא נברא הוא ע"י הצלם אלקים ומתחלק לב' בחי'

And all this is still G-dliness, etc. And since the coming into being of the soul, which is a created being, is through the image of G-d (tzelem Elokim), it divides into two levels:

צ' דצלם היינו בחי' אלקות שבתוך הנשמה (וע' בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג']) ולמ"ד בחי' מקיף וזהו בחי' מזלא הנז' [הנזכר] בדרז"ל [בדברי רבותינו זכרונם לברכה] מזליה חזי.

the tzadi of tzelem, that is, the level of G-dliness that is within the soul (and see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3); and the lamed, the level of a makif. And this is the level of the mazal [literally, 'star'; a person's root above] mentioned in the words of our Sages, of blessed memory: "his mazal sees."

שמשם נמשך בחי' צ' להתלבש בנשמה וכנודע ממאמר הבעש"ט [הבעל שם טוב] נ"ע [נשמתו עדן] בענין הב"ק [הבת קול] שמכרזת שובו בנים דקשה מי הוא השומע כו'. וא"כ מהו הפעולה מהכרוז. אלא היינו דמזליה חזי הכרוז ומזה נמשך ג"כ הרגשה בנשמה שבגוף שנמשך לה מלמעלה מבחי' מזליה

For from there the level of the tzadi is drawn down to be clothed in the soul. And as is known from the saying of the Baal Shem Tov, whose soul is in Eden, concerning the heavenly voice (bas kol) that proclaims, "Return, O children," for there is a difficulty: who is it that hears it? etc. And if so, what does the proclamation accomplish? Rather, it is that his mazal sees the proclamation, and from this a feeling is drawn also into the soul that is in the body, which is drawn to it from above, from the level of his mazal.

וע"כ נק' מזל שממשיך ההזלה וההשפעה (ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בפירוש ונוזלים מן לבנון כו')

And therefore it is called mazal, for it draws down the flowing (hazalah) and the influence (and see what is written in the discourse beginning "Listen, O heavens," on the meaning of "and streams (nozlim) from Lebanon," etc.).

והמזל הוא בחי' אלקות שאינו מתלבש בנפש כלל

And the mazal is the level of G-dliness that is not clothed in the soul at all,

שהוא למעלה ממדרגת מלאך וכמ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בשער הקדושה והנבואה שהמדרגה הגדולה שבכולם הוא גילוי הנשמה שלו עצמו שהוא למעלה ממדרגת גילוי אליהו והיינו בחי' הנשמה שלמעלה מן הגוף למ"ד דצלם.

for it is higher than the rank of an angel; as Rabbi Chaim Vital wrote in the Gate of Holiness and Prophecy, that the greatest rank of them all is the revelation of one's own soul, which is higher than the rank of the revelation of Eliyahu. And this is the level of the soul that is above the body, the lamed of tzelem.

ונק' בחי' יפת תואר שהוא מז"א עצמו (ר"ל [רוצה לומר] למעלה מבחי' מל' וע' בזח"א [בזהר חלק א]) (פ' ויחי דרמ"ה) ע"פ שימני כחותם בגין דאינון אתיין מסטרא דדכורא כו'.

And it is called the level of "beautiful of form" (yefas to'ar), for it is from Z'eir Anpin itself (that is to say, above the level of Malchus; and see the Zohar, Part I) (Parshas Vayechi, folio 245), on the verse "Set me as a seal": "because they come from the side of the male," etc.

וע' מ"ש לעיל פ' בשלח סד"ה והי' הולך לפניהם יומם במש"ש [במה שכתוב שם] ישראל נעשו אז למעלה מבחי' שכינה כו'

And see what is written above, in Parshas Beshalach, at the end of the discourse beginning "And Havayah went before them by day," in what is written there: Israel then became higher than the level of the Shechinah (Divine Presence), etc.,

ועל דמות הכסא כו' לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת תפארת עיקר שהוא בחי' גוונין ש"ע [ש"ע (370)] נהורין כו'

and "upon the likeness of the throne," etc. "Yours, Havayah, are the greatness and the might and the beauty": Tiferes (beauty) is the principal one, for it is the level of colors, "370 lights," etc.

וזה נמשך מבחי' למד שהוא חב"ד [חכמה בינה ודעת] וכמ"ש חכמת אדם תאיר פניו עד"מ שצהבו פניו מהשכלת שכל חדש שהשכל החדש נמשך מבחי' משכיל שהוא הארת המקיף

And this is drawn from the level of the lamed, which is Chochmah, Binah and Daas; as it is written, "A man's wisdom makes his face shine" — as, for example, one's face lights up from grasping a new insight; for the new insight is drawn from the level of the one who conceives it (maskil), which is the radiance of the makif.

וזהו ענין יאר ה' פניו תרין תפוחין כו' (הנז' [הנזכר] באד"ר [באדרא רבא] וכמ"ש ג"כ בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונות ברכת כהנים בפי' יאר ה' פניו כו' שהוא המשכה מבחי' ל' מ' דצלם כו' ועמ"ש מענין תפארת סד"ה יונתי בחגוי ובד"ה אם בהרת קדמה) והמ"ם הוא מא"א [מאריך אנפין] כו' כנ"ל.

And this is the meaning of "May Havayah make His face shine": the two apples, etc. (mentioned in the Idra Rabba; and as is also written in Pri Etz Chaim, in the kavanos of the Priestly Blessing, on the meaning of "May Havayah make His face shine," etc., that it is a drawing down from the level of the lamed and mem of tzelem, etc.; and see what is written on the matter of Tiferes at the end of the discourse beginning "My dove, in the clefts," and in the discourse beginning "If the bright spot preceded"). And the mem is from Arich Anpin [the "Long Countenance," a configuration of Keser], etc., as mentioned above.

והצ' הוא בחי' אשת יפ"ת [יפת תאר] שיורד ומתלבש כו' ועיקר העבודה להעלות צ' דצלם אשת יפ"ת [יפת תאר].

And the tzadi is the level of "a woman of beautiful form" (eshes yefas to'ar), which descends and is clothed, etc. And the essence of the service is to raise up the tzadi of tzelem, the woman of beautiful form.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה הצ' יורד למטה במל' ונק' אשת יפ"ת [יפת תאר] והלמ"ד נשאר למעלה ועל דמות הכסא

And likewise above: the tzadi descends below, into Malchus, and is called "a woman of beautiful form," while the lamed remains above, and "upon the likeness of the throne" —

וכמו בנשמה שמתחלקת לב' בחינות הארה שמתפשטת בגוף ומה שנשאר למעלה בבחי' מקיף שממנה באין ההשפעות והארות הנשמה כו' (ועיין בזהר ר"פ במדבר):

just as in the soul, which divides into two levels: a ray that spreads into the body, and what remains above as a makif, from which come the influences and illuminations of the soul, etc. (And see the Zohar, at the beginning of Parshas Bamidbar.)

4 ב והנה בסדר העלאה זו מתחילה ושבית שביו דהיינו בהתפשטות הארת הנפש במודומ"ע [במחשבה דבור ומעשה] של הבלי העולם פיזור הנפש

2. Now, in the order of this ascent, it begins with "and you take his captives captive": that is, with the spreading of the soul's radiance into the thought, speech and action of the vanities of the world, the scattering of the soul;

והיינו כחותיה והארותיה שנתפזרו ע"י מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] דמילין דהדיוטא וכנודע מענין החלומות וכף הקלע שהם התפשטות הארת הנפש במודומ"ע [במחשבה דבור ומעשה] שלא נאבד כו' והארות אלו נתפזרו בכמה לבושין

that is, its powers and radiances that were scattered through thought, speech and action in mundane matters (milin dehedyota); as is known from the matter of dreams and of the hollow of the sling (kaf hakela), which are [a matter of] the spreading of the soul's radiance into thought, speech and action, which is not lost, etc. And these radiances were scattered into many garments,

וצריך לקבצם ועל זה נאמר משם יקבצך כו' (ובפי' משם. עיין בד"ה אני לדודי) והקיבוץ היינו ע"י עקירת הרצון וגם ע"י וידוי דברים

and one must gather them. And of this it is said, "From there He will gather you," etc. (And on the meaning of "from there," see the discourse beginning "I am my Beloved's.") And the gathering is through uprooting the will, and also through verbal confession;

שהרי הם בחינת אותיות הנפולין וע"י אותיות אשמנו בגדנו כו' מעלים האותיות. ולכן לא די בעקירת הרצון לבד כ"א ג"כ וידוי דברים.

for they are at the level of fallen letters, and through the letters of "We have trespassed, we have betrayed," etc., one raises up the letters. Therefore uprooting the will alone is not enough; rather, verbal confession too [is needed].

5 ועוד כי הנה מכל עון נברא קטיגור א' ויש בו ג"כ נפש וגוף. הנפש נעשה מן התאוה והרצון שלבו נתאוה לדבר ההוא. והגוף נעשה מהמעשה ההוא או מהדבור כו'.

Furthermore: from every sin one accuser is created, and it too has a soul and a body. The soul is made from the desire and the will, in that his heart desired that thing; and the body is made from that act, or from the speech, etc.

ולכן כדי להיות מחיתי כעב פשעיך כו' הוא ג"כ ע"י ב' דברים שע"י עקירת הרצון מוציא הנפש וע"י וידוי דברים נמחה הגוף כו'.

Therefore, for there to be "I have wiped away your transgressions like a cloud," etc., it is likewise through two things: through uprooting the will one takes out the soul, and through verbal confession the body is wiped away, etc.

וההעלאה הוא לבחי' למ"ד דצלם בחי' מקיפים שהמקיף מסמא עיני החיצונים שלכן אחיזתם בין פנימי למקיף ואחוריהם למקיף שאין יכולים להסתכל באי"מ [באור מקיף] שהוא מסמא עיניהם. וזהו על אויביך דהיינו למקום שאין האויבים שולטים כו'

And the ascent is to the level of the lamed of tzelem, the level of the makifim (encompassing lights); for the makif blinds the eyes of the external forces (chitzonim). That is why their hold is between the inner [light] and the makif, with their backs to the makif: for they cannot gaze at the encompassing light (or makif), since it blinds their eyes. And this is "above your enemies" (al oyvecha): that is, to a place where the enemies have no dominion, etc.

(ובזה יש לתרץ קושיא במ"ש אסתר למרדכי כל עבדי המלך כו' יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא כו' ואני לא נקראתי כו'.

(And with this one can resolve a difficulty in what Esther said to Mordechai: "All the king's servants," etc., "know that any man or woman who comes to the king, to the inner court, who is not called," etc., "and I have not been called," etc.

דלכאורה אין זה תירוץ כלל דהרי עכ"פ [על כל פנים] יכלה לבוא אל החצר החיצונה ונערי המלך יגידו אליו מי בחצר וכמ"ש והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך כו'.

For seemingly this is no answer at all, since in any case she could have come to the outer court, and the king's attendants would have told him who was in the court; as it is written, "And Haman had come into the outer court of the king's house to speak to the king," etc.

אך אסתר קיימה כמ"ש בתורה כי תצא למלחמה צ"ל על אויביך דהיינו למקום שאין האויבים שולטים והוא בחינת חצר הפנימית משא"כ בבחינת חצר החיצונה הרי שם יש אחיזה להמן ג"כ כמ"ש והמן בא לחצר כו' החיצונה כנ"ל.

But Esther fulfilled what is written in the Torah: "When you go out to war," it must be "above your enemies," that is, to a place where the enemies have no dominion, which is the level of the inner court; whereas at the level of the outer court, Haman too has a hold there, as it is written, "And Haman had come into the court," etc., "the outer," as mentioned above.

כי חצר החיצונה הוא המשכת החיות לחיצוניות העולמות כמ"ש בפ' במדבר ע"פ וארשתיך לי כו' וע' בד"ה ונתתי לך מהלכים בפי' תשמור את חצרי כו' דלכך צריך שמירה כו'.

For the outer court is the drawing down of life-force (chayus) to the outer dimension (chitzoniyus) of the worlds, as is written in Parshas Bamidbar on the verse "And I will betroth you to Me," etc.; and see the discourse beginning "And I will give you places to walk," on the meaning of "you shall guard My courts," etc., that this is why guarding is needed, etc.

אך חצר הפנימית הוא בחי' מפתחות הפנימית וכמ"ש בפ' ראה בד"ה כי תשמע שהוא המשכת אור א"ס ב"ה מבחי' סוכ"ע וז"ש [וזהו שכתוב] שער החצר הפנימית הפונה קדים.

But the inner court is the level of the inner keys, as is written in Parshas Re'eh, in the discourse beginning "If you hear," that it is the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And this is [the meaning of] what is written, "The gate of the inner court that faces east (kadim),"

שהוא פונה לבחי' קדמונו של עולם. וע"ז נא' [נאמר] סגור יהיה כו' וביום השבת יפתח וכמ"ש במ"א ע"פ ויקהל משה כו'.

for it faces toward the level of the Primordial One of the world (Kadmono shel olam). And of this it is said, "shall be closed," etc., "and on the Shabbos day it shall be opened"; as is written elsewhere on the verse "And Moshe assembled," etc.

ולכן הוכרחה לבוא דוקא אל החצר הפנימית שהוא בחי' על אויביך אשר משם נמשך נצוח המלחמה להי' בעמלק כו') וכ"ז [וכל זה] **הוא בחי' העלאות התפשטות פיזור הנפש במודומ"ע** [במחשבה דבור ומעשה] **שהן לבושים.**

Therefore she had to come specifically to the inner court, which is the level of "above your enemies," from which is drawn the victory of "Havayah's war against Amalek," etc.) **And all this is the level of the raising up of the scattered outspreading of the soul into thought, speech and action, which are garments.**

אבל להעלות עצמיות הצ' שהוא בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] **חג"ת** [חסד גבורה תפארת] **נה"י** [נצח הוד יסוד] **צ"ל תשובה יותר עילאה כי כמה מדרגות יש בתשובה**

But to raise up the very essence of the tzadi, which is the level of Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge), Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty), Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation), a higher teshuvah (return) is needed; for there are many levels in teshuvah

(עיין בד"ה האזינו השמים הנ"ל בענין שבת אותיות תשב ומי שטרח בע"ש [בערב שבת] היינו התפלה שבכל יום כו' שהיא ג"כ בחי' תשובה כו' עי"ז יבוא לבחי' תשובה דשבת.

(see the discourse beginning "Listen, O heavens," mentioned above, on the matter that Shabbos has the letters of tashev ("return"), and that "one who toiled on the eve of Shabbos" is the prayer of every day, etc., which is also a level of teshuvah, etc.; through this he will come to the level of the teshuvah of Shabbos.

ויש עוד בחי' שבת שבתון שלמעלה גם מבחי' תשובה דשבת כו' ע"ש ומשם יובן למש"כ [למה שכתוב]) **והיינו ע"י המשכת למ"ד דצלם בחי' מזל שצריך להתחיל מבחי' מזל**

And there is a further level, Shabbos Shabbason [a Shabbos of complete rest], which is higher even than the level of the teshuvah of Shabbos, etc.; see there, and from there what is written [here] will be understood.) **And this is through drawing down the lamed of tzelem, the level of mazal: for one must begin from the level of mazal,**

והיינו ע"י תורה ומצות מצות הם כתר ותורה חכמה אורייתא מחכמה נפקת כו' וכתיב חכמת אדם תאיר פניו ועי"ז יאר פניו אתנו סלה להיות גילוי פנימית הלב.

and this is through Torah and mitzvos. The mitzvos are Keser (the Crown), and the Torah is Chochmah — "the Torah issues from Chochmah," etc. And it is written, "A man's wisdom makes his face shine"; and through this, "May He make His face shine upon us, selah," so that there be a revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the heart.

6 וז"ש [וזהו שכתוב] לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש כו'. ועי' מ"ש בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר גבי אם אין חכמה אין יראה.

And this is [the meaning of] what is written, "For You my heart has said, 'Seek My face'; Your face, Havayah, I will seek," etc. And see what is written in the discourse beginning "And G-d spoke all these words, saying," regarding "If there is no wisdom, there is no awe."

שזהו ענין יראה עילאה הנמשך מבחי' מזלייהו חזי כנזכר גבי חברי דניאל אבל חרדה גדולה נפלה עליהם.

For this is the matter of the higher awe (yirah ila'ah), which is drawn from the level of "their mazal sees," as mentioned regarding Daniel's companions: "but a great trembling fell upon them."

וגילוי זה בבחי' מזלייהו נמשך ע"י עסק התורה שעי"ז תתעורר שרש נשמתו למעלה בחינת מזליה ולכן אם אין חכמה אין יראה.

And this revelation, at the level of their mazal, is drawn down through occupying oneself with Torah; for through this the root of his soul above, the level of his mazal, is aroused. And therefore, "If there is no wisdom, there is no awe."

7 והנה ע"י ולקחת לך לאשה שהצ' דצלם נקרא אשה לגבי תורה שהתורה הוא החתן ביום חתונתו זה מ"ת [מתן תורה].

Now, through this, "and you take her to yourself as a wife": for the tzadi of tzelem is called a "wife" in relation to the Torah, for the Torah is the bridegroom — "on the day of his wedding: this is the Giving of the Torah."

ולפעמים נקרא התורה כלה א"ת מורשה אלא מאורשה והיינו לגבי מ' דצלם (עיין בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' וע"פ יונתי בחגוי הסלע

And sometimes the Torah is called a bride: "Do not read morashah ('inheritance') but me'orasah ('betrothed')"; and that is in relation to the mem of tzelem. (See the explanation on the verse "There are sixty queens," etc., "My dove is one," etc., and on the verse "My dove, in the clefts of the rock.")

וצ"ל מ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] נשא) (קל"ד א') בענין הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה בהיכל משמע דהתורה ג"כ יש בה בחי' מקיף הנקרא מזלא

And [so] one must explain what is written in the Zohar, Part III, Nasso (folio 134a), regarding "Everything depends on mazal, even a Torah scroll in the Heichal (sanctuary)": this implies that the Torah, too, has in it the level of a makif, which is called mazala;

והיינו בחי' מ' שהתורה עצמה היא בחינת חכמה ובפ' בהעלותך (דקנ"ב ע"א) ונשמתא לנשמתא כו'

and that is the level of the mem, for the Torah itself is the level of Chochmah (wisdom). And in Parshas Beha'aloscha (folio 152a): "and the soul of the soul," etc.

ועד"ז י"ל [יש לומר] המדרש בשה"ש [בשיר השירים] רבה ע"פ אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאמר ר' יוחנן לר' [לרבי] חייא בר אבא שמכרתי דבר שניתן לששת ימים כו'

And along these lines one may explain the Midrash in Shir HaShirim Rabbah on the verse "If a man would give all the wealth of his house for love," where Rabbi Yochanan said to Rabbi Chiya bar Abba, "I sold something that was given in six days," etc.,

שנאמר כי ששת ימים עשה אבל התורה ניתנה לארבעים יום שנאמר ויהי שם עם ה' ארבעים יום.

"as it is said, 'For in six days [He] made'; but the Torah was given in forty days, as it is said, 'And he was there with Havayah forty days.'"

דענין ארבעים יום י"ל [יש לומר] כנגד בחי' כחב"ד הנקרא מ"ם כנ"ל ועמ"ש במ"א גבי מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ בענין התודה שהיו בה ארבעים חלות כו' ע"ש.

For the matter of the forty days, it may be said, corresponds to the level of Keser, Chochmah, Binah and Daas, which is called mem, as mentioned above. And see what is written elsewhere regarding "A psalm of thanksgiving: Shout to Havayah, all the earth," on the matter of the thanksgiving offering, which had forty loaves, etc.; see there.

8 וא"כ לכאורה אינו מובן מש"כ [מה שכתוב] שהתורה נקרא מאורשה לגבי בחי' מ"ם שבנשמה אך י"ל [יש לומר] דמה שבתורה עצמה יש ג"כ בחי' מ"ם היינו מקור ושרש התורה שמשם ניתנה וכמ"ש במ"א בפי' וממדבר מתנה סד"ה צאינה וראינה.

If so, what was written — that the Torah is called "betrothed" in relation to the level of the mem in the soul — is seemingly not understood. But it may be said that [the fact] that the Torah itself also has a level of mem refers to the source and root of the Torah, from which it was given; as is written elsewhere, on the meaning of "And from the wilderness, Mattanah (a gift)," at the end of the discourse beginning "Go out and see."

אבל התורה עצמה היא בבחי' חכמה אורייתא מחכמה נפקת כו'. וזהו ענין ברכו בתורה תחלה שהוא על המשכת אור א"ס בח"ע [בחכמה עילאה]:

But the Torah itself is at the level of Chochmah (wisdom) — "the Torah issues from Chochmah," etc. And this is the matter of blessing over the Torah first, which concerns drawing down the Infinite Light (Or Ein Sof) into the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah).

9 ג וגלחה את ראשה. מותרי מוחין כי הנה במדרגות העליונות דקדושה המותרי מוחין הוא בחי' קדושה עליונה שהוא בחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהן נמשכין מבחי' שערות כו' משא"כ בלוים והעבירו תער כו'.

3. "And she shall shave her head": [this is] the excess of the intellect (mosarei mochin). For in the supernal levels of holiness, the excess of the intellect is the level of supernal holiness, which is the level of the Thirteen Attributes of Mercy, which are drawn from the level of hairs, etc.; whereas with the Levites, "and they shall pass a razor," etc.

10 והוא עד"מ כמו שיחת חולין של ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] כו' והיינו לת"ח [לתלמיד חכם / לתלמידי חכמים] דייקא משא"כ לשארי אנשים הם דברי הבאי

By way of analogy, it is like the mundane conversation of Torah scholars, etc.; and that is for a Torah scholar specifically, whereas for other people these are empty words,

והיינו לפי שהת"ח [שהתלמיד חכם / שהתלמידי חכמים] הוא בבחי' מוחין דגדלות לכך אף השיחת חולין שלו שזהו כמו מותרי מוחין ימצא בהם טוב וקדושה

and that is because the Torah scholar is at the level of mature intellect (mochin degadlus). Therefore even his mundane conversation, which is like the excess of the intellect, will be found to contain good and holiness.

וזהו ענין ועלהו לא יבול אפילו בחי׳ העלין שהם אינם עיקר הפרי אעפ״כ [אף על פי כן] כו׳ שלגודל חכמתו לכך גם בשיחת חולין שלו מלובש חכמה מה שאין כן לשארי אנשים

And this is the matter of "and its leaf shall not wither": even the level of the leaves, which are not the chief thing, the fruit — nevertheless, etc.; for because of the greatness of his wisdom, wisdom is clothed even in his mundane conversation, which is not so for other people

(והוא קרוב לענין מ״ש במ״א גבי ענין משלי שלמה דדוקא שלמה היה יכול להלביש השכל במשל גשמי וכן ר׳ [רבי] מאיר ולכן אמרו משמת ר״מ [רבי מאיר] בטלו מושלי משלים כו׳. ועי׳ בפרשת לך לך בד״ה והבדילה הפרכת).

(and this is close to what is written elsewhere regarding the proverbs of Shlomo: that specifically Shlomo could clothe the intellect in a physical parable, and so too Rabbi Meir; and therefore they said, "When Rabbi Meir died, the tellers of parables ceased," etc. And see Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning "And the curtain shall divide").

ולכן עד״ז אמרו ע״ה [עם הארץ] אסור לאכול בשר שהבשר שהוא מותרות מפיל אותו משא״כ צדיק אוכל לשובע נפשו כו׳

Therefore, along the same lines, they said, "An unlearned person (am ha'aretz) is forbidden to eat meat," for meat, which is an excess, makes him fall; whereas "The righteous man eats to the satisfying of his soul," etc.

וכן עד״ז בבגדים הנה בכה״כ כתיב ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת כי כה״ג [כהן גדול] שהוא מבחי׳ חכמה כח מה בחי׳ ביטול לכך כבוד חכמים ינחלו.

And likewise, along these lines, with clothing: regarding the Kohen Gadol [the High Priest] it is written, "And you shall make holy garments for Aharon your brother, for glory and for beauty"; for since the Kohen Gadol is from the level of Chochmah (wisdom) — koach mah ("the power of 'what'"), the level of self-nullification (bittul) — therefore "the wise shall inherit honor."

משא״כ לשארי אנשים הרי התאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם (וכמ״ש בפ׳ אחרי ע״פ כי ביום הזה יכפר כו׳)

Whereas for other people, "desire and honor remove a person from the world" (as is written in Parshas Acharei on the verse "For on this day He shall atone," etc.).

וכה"ג [וכהאי גוונא] הבעל תשובה צריך לסיגופים. תשובת הגדר שלא יפול ח"ו [חס ושלום] משא"כ מי שלא חטא כו'. וזהו וגלחה את ראשה. דהיינו המותרות ולהסתפק בהכרחי:

And likewise, the baal teshuvah (penitent) needs self-mortifications: the teshuvah of a fence (teshuvas hageder), so that he not fall, G-d forbid; whereas one who has not sinned, etc. And this is "and she shall shave her head": that is, [removing] the excesses, and being content with what is necessary.

11 ועשתה את צפרניה. היינו מותרי המדות חסד דרועא ימינא אברהם שיצא ממנו כו' שאחיזתם הוא בצפרנים פסולת.

"And she shall do her nails": this is the excess of the emotive attributes (middos) — Chesed (kindness), "the right arm," Avraham, "from whom came forth," etc. — for their hold is in the nails, the waste.

אך פי' וגלחה את ראשה. דהיינו מותרי מוחין הוא ענין ההתחכמות היתירה במילי דעלמא. והוא ע"ד מ"ש לא לחכמים לחם. כי הגם דכתיב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה.

But the meaning of "And she shall shave her head" — that is, the excess of the intellect (mosarei mochin) — is the matter of excessive cleverness in worldly affairs. This is along the lines of what is written, "Bread is not to the wise." For although it is written, "And Havayah your G-d will bless you in all that you do,"

שהברכה וההמשכה נמשך בכל אשר תעשה דוקא שהוא כלי וסיבה שבזה יומשך לו מה שנקצב לו בר"ה [בראש השנה] ויוה"כ [ויום הכפורים] פרנסה

[meaning] that the blessing and the flow are drawn down specifically "in all that you do," which is a vessel and a cause through which what was allotted to him on Rosh HaShanah and Yom Kippur, [his] livelihood, will be drawn to him;

משא"כ אם ישב בטל ולא יעסוק כלל באיזה פרנסה לא יומשך ההמשכה בגשמיות והיינו משום שבעוה"ז הגשמי נמשך ההשפעה בלבוש והסתר עד שאותותינו לא ראינו

whereas if he sits idle and does not engage at all in any livelihood, the flow will not be drawn down into physical [form]. And this is because in this physical world the influence is drawn down in a garment and in concealment, until "our signs we have not seen"

(וכמ״ש במ״א בד״ה ומרדכי יצא כו׳ ע״ש ובד״ה וברכך הנ״ל וע׳ ג״כ בפ׳ מסעי בד״ה לבאר ענין המסעות במש״ש [במה שכתוב שם] לכן שם אל אד׳ המחיה עשייה כו׳)

(as is written elsewhere, in the discourse beginning "And Mordechai went out," etc.; see there; and in the discourse beginning "And He will bless you," mentioned above. And see also Parshas Masei, in the discourse beginning "To explain the matter of the journeys," in what is written there: therefore the Name E-l Ado-nai, which gives life to Asiyah, etc.).

אך מ״מ ההשפעה עצמה נמשך מלמעלה וברכך ה׳ בכל כו׳ אלא שהאדם מחויב לעשות כלי שבזה יומשך הברכה לפי שכך הוא סדר ההמשכה כנ״ל.

Nevertheless, the influence itself is drawn from above — "And Havayah will bless you in all," etc. — except that a person is obliged to make a vessel through which the blessing will be drawn down, because such is the order of the flow, as mentioned above.

אך ריבוי ההתחכמות בזה הוא מותרי מוחין אשר ע״ז נאמר לא לחכמים לחם. כי בזה מראה שעולה על דעתו שהסיבה והלבוש ההוא והתחבולה היא עיקרית בהשפעה זו והוא בחי׳ נפרד כו׳

But much cleverness in this is the excess of the intellect, of which it is said, "Bread is not to the wise." For by this he shows that it occurs to him that this cause and garment and stratagem are the essential thing in this influence; and this is the level of [being] separate, etc.

(וכמ״ש בד״ה שובה ישראל כו׳ שע״ז גורם להיות לו לב האבן כו׳ ע״ש)

(As is written in the discourse beginning "Return, O Israel," etc., that through this he causes himself to have a heart of stone, etc.; see there.)

והוא כמשל מי שתופר לו לבוש כמדה הצריך הוא טוב אבל אם מאריך אותו יותר מדאי גורם שיפול מחמתו ח״ו [חס ושלום].

It is like the analogy of one who sews himself a garment: to the measure needed, it is good; but if he lengthens it too much, it causes him to fall because of it, G-d forbid.

(והא דארז"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] נדה) (דף ע' [שבעים]) מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה כו' זהו כמש"ש [כמה שכתוב שם] כשמבקש רחמים מיי שהעושר שלו על עושר אז ודאי צריך ג"כ לעשות לבוש וכלי שיוכל לשרות בזה הברכה.

And as for what our Sages, of blessed memory, said (Niddah, folio 70): "What should a person do to become rich? Let him increase his commerce," etc. — this is as it says there: when he asks for mercy from the One to whom wealth belongs, for wealth, then certainly he also needs to make a garment and a vessel in which the blessing can rest.

וגם זאת רק ירבה בסחורה ולא ריבוי ההתחכמות יותר מדאי וההעמקה דאדרבה לא לחכמים לחם כו'

And even this, only "let him increase his commerce," and not too much cleverness and delving deep, for on the contrary, "Bread is not to the wise," etc.

וכ"ש [וכל שכן] מי שאינו אץ להתעשר רק מסתפק בהכרחי או אף אם רוצה להתעשר אלא שלא בקש רחמים ע"ז אז רבוי הסחורה ג"כ ה"ל [הוה ליה] כלבוש ארוך יותר מדאי כו'.

And all the more so one who is not hasty to become rich, but is content with what is necessary; or even if he wants to become rich, but has not asked for mercy for this: then much commerce, too, is like a garment that is too long, etc.

אלא דכשמבקש רחמים ע"ז אז לא סגי בלי שירבה בסחורה כמש"ש [כמה שכתוב שם] בגמ' [בגמרא] דהא בלא הא לא סגי.

But when he asks for mercy for this, then it does not suffice without his increasing his commerce, as it says there in the Gemara, "for this without that does not suffice."

והיינו מטעם הנ"ל שההשפעה בעשייה נמשך על ידי לבוש כו' בכל אשר תעשה. וזהו ענין וגלחה את ראשה המותרי מוחין הנ"ל

And this is for the reason mentioned above, that the influence in Asiyah (Action) is drawn down through a garment, etc. — "in all that you do." And this is the matter of "and she shall shave her head": the excess of the intellect mentioned above

(שהם נמשלו לבחינת שערות שמהם יניקת החיצונים ע"ד שער באשה ערוה משא"כ בתורה כתיב סלסלה ותרוממך כי התורה שרשה מחי"ע [מחכמה עילאה] וכתר עליון אשר משם ההמשכה דייקא ע"י בחי' שערות כו'. שאל"כ [שאם לא כן] לא יוכלו העולמות לקבל כו'.

(which are likened to the level of hairs, from which the external forces draw nurture, in the manner of "a woman's hair is nakedness"; whereas regarding the Torah it is written, "Exalt her (salseleha) and she will raise you up," for the Torah's root is from the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) and the supernal Keser, from which the flow is specifically through the level of hairs, etc.; for otherwise the worlds would not be able to receive, etc.

ועיין מ"ש במ"א ס"פ לך לך בד"ה שרי אשתך והנה למעלה כך היא המדה כו' ע"י צמצום דוקא כו' משא"כ למטה בבחי' שרה כו' הוא להיפך ממש כו'

And see what is written elsewhere, at the end of Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning "Sarai your wife": "Now above, such is the measure," etc., "through tzimtzum (contraction) specifically," etc.; "whereas below, at the level of Sarah," etc., "it is the very opposite," etc.

וע' בפ' תצוה בד"ה ועשית בגדי קדש במש"ש [במה שכתוב שם] אבל בחי' ורב חסד כו' ודרך גילוי זה והמשכה זו כו' הוא כמ"ש כשמן הטוב על ראש יורד על הזקן כו' ע"ש.

And see Parshas Tetzaveh, in the discourse beginning "And you shall make holy garments," in what is written there: "But the level of 'and abundant in kindness,'" etc., "and the way of this revelation and this flow," etc., "is as it is written, 'Like the good oil upon the head, running down upon the beard,'" etc.; see there.

וע' בפ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך כו' ובפרשת נצבים בביאור על פ' כי כארץ תוציא צמחה כו'):

And see Parshas Emor, in the discourse beginning "And I shall be sanctified in the midst," etc., and Parshas Nitzavim, in the explanation on the verse "For as the earth brings forth its growth," etc.)

12 **והסירה את שמלת שביה. שמלה הוא בחי' מקיף ויש מקיף גם בזלעו"ז** [בזה לעומת זה]

"And she shall remove the garment of her captivity": a garment is the level of a makif (encompassing light). And there is a makif in the opposing side as well;

כי בבואה דבבואה לית להו אבל בבואה לחודא אית להו (ועיין מזה בפע"ח [בפרי עץ חיים] **בכוונת הושענא רבה אך שם נת' ענין בבואה דבבואה באופן אחר** [נתבאר])

for "a reflection of a reflection they do not have, but a reflection alone they do have" (and see on this Pri Etz Chaim, in the kavanah of Hoshana Rabbah [the seventh day of Sukkos], though there the matter of a reflection of a reflection is explained in another way);

והיינו כמבואר למעלה שבקדושה יש ב' מקיפים ל' מ' והם בחינת מקיף ומקיף דמקיף והם בחינת חיה יחידה שהם ב' מקיפים ונר"נ [ונפש רוח נשמה] הם פנימים

and this is as explained above: that in holiness there are two makifim, the lamed and the mem, and they are the level of a makif and a makif of a makif; and they are the level of chayah and yechidah [the two highest of the soul's five levels], which are two makifim, while nefesh, ruach and neshamah are inner [levels].

וע' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] פנחס (דר"כ סע"א [סוף עמוד א]) גבי העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו ועמ"ש בביאור על פ' כי כאשר השמים החדשים.

And see the commentary of the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] on [the Zohar,] Pinchas (folio 220, end of side a), regarding one who answers "Amen, may His great Name be blessed" with all his strength; and see what is written in the explanation on the verse "For as the new heavens."

ובקליפה אין להם בחי' בבואה דבבואה שהוא בחי' המקיף למקיף. וז"ש [וזהו שכתוב] ומכפירים יחידתי שהוא יחדה ממש שאין לה לעומת זה בקליפות.

And in kelipah (the husk) they do not have the level of a reflection of a reflection, which is the level of the makif to the makif. And this is [the meaning of] what is written, "and from the young lions, my only one (yechidasi)": for it is truly single, having no counterpart opposite it in the kelipos.

אבל בחי' בבואה לחודא היינו מקיף א' יש להם (ובזה יתורץ איזה דרושים הסותרים לכאורה זא"ז [זה אל זה / זה את זה] דבמ"א נת' [נתבאר] דבחי' אהבה רבה אין כנגדה לעומת זה כמ"ש ע"פ חכלילי עינים כו'

But the level of a reflection alone, that is, one makif, they do have. (And with this, some discourses that seemingly contradict each other are reconciled: for in one place it is explained that the level of great love (ahavah rabbah) has no counterpart opposite it, as is written on the verse "His eyes are red," etc.;

ובמ"א נת' [נתבאר] שכמו כן בקליפה יש מבחי' הרצון שלמעלה מהשכל שהוא עומק ההתקשרות בהבלי העולם כו' וכמ"ש בד"ה ושמתי כדכד כו' בענין ומכפירים יחידתי. ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר] דבחי' מקיף א' יש להם ובחי' מקיף היינו מה שלמעלה מהשכל.

and elsewhere it is explained that likewise in kelipah there is something of the level of the will that is above intellect, which is the depth of attachment to the vanities of the world, etc., as is written in the discourse beginning "And I will make … of kadkod [a precious stone]," etc., on the matter of "and from the young lions, my only one." But according to what has been written [here], it is well: for one makif they do have, and the level of a makif is what is above intellect.

אך בחי' מקיף השני שהוא עיקר בחי' המקיף עליון בחי' יחידה ממש והוא נקרא תעלומות לב לית להו רק בקדושה יש בחי' זו כו')

But the level of the second makif, which is the essence of the level of the supernal makif, the level of yechidah itself, and which is called "the hidden recesses of the heart" — this they do not have; only in holiness is there this level, etc.)

והיינו בחי' למ"ד והוא ענין עבירה גוררת עבירה

And this is the level of the lamed. And it is the matter of "one transgression draws another transgression,"

וענין אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה (עיין ברי"ח [בראשית חכמה] **פ' ד' משער הקדושה) והיינו מה שאינו מרגיש בנפשו שזה נמשך לו מבחי' המקיף דקליפה.**

and the matter of "if a person defiles himself a little, he is defiled much" (see Reishis Chochmah, chapter 4 of the Gate of Holiness); that is, he does not feel in his soul that this is drawn to him from the level of the makif of kelipah.

וזהו ענין והסירה את שמלת שביה שצ"ל הסרת המקיף דקליפה בכדי שישרה המקיף דקדושה בחי' למ"ד כנ"ל:

And this is the matter of "and she shall remove the garment of her captivity": there must be a removal of the makif of kelipah, so that the makif of holiness, the level of the lamed, may rest, as mentioned above.

13 **וישבה בביתך. בקביעות שתתיישב היטב בנפש בל תמוט לעולם ועד.** (ועו"ל [ועוד יש לומר] בפי' והבאתה אל תוך ביתך כו' וישבה בביתך כו'.

"And she shall dwell in your house": permanently, so that it settles well in the soul, never to be moved, forever and ever. (And one may further say, on the meaning of "and you shall bring her into your house," etc., [and] "and she shall dwell in your house," etc.:

היות ב' בחי' מקיפים הנ"ל נקראים ג"כ לבוש ובית אשר הלבוש הוא בחי' מקיף הקרוב ובית הוא מקיף למקיף וענין ב' מקיפים אלו בקדושה מבואר ג"כ לעיל פ' ואתחנן ע"פ וזאת המצוה כו'

since the two levels of makifim (encompassing lights) mentioned above are also called a garment and a house — the garment is the level of the near makif, and the house is the makif to the makif. And the matter of these two makifim in holiness is also explained above, in Parshas Va'eschanan, on the verse "And this is the commandment," etc.;

וע' בד"ה השמים כסאי בענין איזה בית כו' ובשאר דוכתי. וז"ש [וזהו שכתוב] כאן על וראית בשביה אשת יפ"ת [יפת תאר] כו' שהוא להפך עצמות המדות בחי' צ' כנ"ל הנה שמירה זו הוא ע"י והבאתה אל תוך ביתך בחי' מקיף העליון כו'

and see the discourse beginning "The heavens are My throne," on the matter of "What house," etc., and in other places. And [regarding] what is written here concerning "and you see among the captives a woman of beautiful form," etc., which is [about] transforming the essence of the emotive attributes (middos), the level of the tzadi, as mentioned above: this guarding is through "and you shall bring her into your house," the level of the supernal makif, etc.;

וגם המקיף דבחי' ל' שנקי' לבוש שלכך בלעו"ז [בלעומת זה] נקרא שמלת שביה וצ"ל והסירה שמלת שביה שעי"ז ישרה הלבוש ומקיף דקדושה כו' מ"מ צריך להיות וישבה בביתך דוקא וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] ע"פ וזאת המצוה כו' לשמר כו' ושמרת כו' ע"ש):

and as for the makif of the level of the lamed, which is called a garment — which is why, on the opposing side, it is called "the garment of her captivity," and there must be "and she shall remove the garment of her captivity," so that through this the garment and makif of holiness will rest, etc. — nevertheless, there must be "and she shall dwell in your house" specifically; and as was explained on the verse "And this is the commandment," etc., "to keep," etc., "and you shall keep," etc.; see there.)

14 **ובכתה את אביה. היא בחי' תשובה עילאה יותר וכנודע ממ"ש האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] מי שאינו בוכה בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] אין נשמתו שלימה**

"And she shall weep for her father": this is the level of a still higher teshuvah (return), as is known from what the Arizal, of blessed memory, said: one who does not weep on Rosh HaShanah and Yom Kippur, his soul is not complete.

ואין בכיה זו באה מצד מרה שחורה. אלא כענין שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] גבי רבי עקיבא שכשהשיג סודות התורה בשיר השירים זלגו עיניו דמעות והיא מעלה האמורה לעתיד לבא בבכי יבואו כו' שהיא מדרגה גדולה כי והנה נער בוכה ותחמול עליו.

And this weeping does not come from melancholy (marah shechorah), but rather like what our Sages, of blessed memory, said concerning Rabbi Akiva: that when he grasped the secrets of the Torah in the Song of Songs, his eyes streamed with tears. And this is the virtue spoken of for the Time to Come — "With weeping they shall come," etc. — which is a great level; for "behold, a lad weeping, and she had compassion on him."

והוא בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים]. (ועמ"ש מענין בכייה בפי' וישלח סד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה כו' ובד"ה וקבל היהודים במש"ש [במה שכתוב שם]. אך לע"ל [לעתיד לבוא] נאמר עין בעין יראו לפי שאז נאמר בבכי יבואו כו' ע"ש).

And this is the level of Yom Kippur. (And see what is written on the matter of weeping in Parshas Vayishlach, at the end of the discourse beginning "And he took from what came into his hand a gift," etc., and in the discourse beginning "And the Jews took upon themselves," in what is written there: but in the Time to Come it is said, "Eye to eye they shall see," because then it is said, "With weeping they shall come," etc.; see there.)

ואח"כ תבא אליה ובעלתה היינו ענין מס"נ [מסירות נפש] **והוא ענין נפילת אפים ובחינת נעילה שהוא גמר העליות כמ"ש במ"א**

And "afterwards you may come to her and be her husband": this is the matter of self-sacrifice (mesirus nefesh); and it is the matter of falling on the face (nefilas apayim), and the level of Ne'ilah [the closing prayer of Yom Kippur]**, which is the culmination of the ascents, as is written elsewhere**

(וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] בענין נפילת אפים וע' מ"ש במ"א ע"פ לריח שמניך שכנ"י [שכנסת ישראל] נק' כלה וכשמאיר אור אלקות בנש"י [בנשמות ישראל] בתוך לבו בעומק לבו זה נק' כד קבילת דכר כו' וע' מ"ש במ"א ע"פ עיני כל איך יש בחי' ארוסה ונשואה.

(and see Pri Etz Chaim on the matter of falling on the face; and see what is written elsewhere on the verse "For the fragrance of your oils," that the Community of Israel (Knesses Yisrael) is called a bride, and when the light of G-dliness shines in the souls of Israel, within one's heart, in the depth of one's heart, this is called "when she has received the male," etc. And see what is written elsewhere on the verse "The eyes of all," how there is a level of betrothed and of married:

דהיינו כשההתבוננות נקלט בעומק הלב ע"ד בכל לבי דרשתיך זהו הנק' בחי' נשואין וז"ש [וזהו שכתוב] נודע בשערים בעלה כו'. ומזה יובן מש"כ [מה שכתוב] ובעלתה היינו ענין מס"נ [מסירות נפש] כו' וע' בפ' מטות סד"ה ואשה כי תדר כו'):

that is, when the contemplation is absorbed in the depth of the heart, in the manner of "With all my heart I have sought You," this is what is called the level of marriage; and this is [the meaning of] what is written, "Her husband is known in the gates," etc. And from this will be understood what was written, that "and be her husband" is the matter of self-sacrifice, etc. And see Parshas Matos, at the end of the discourse beginning "And if a woman vows," etc.)

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SEITZEI • MAAMAR 4

כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת...

"If a man has two wives, the one loved and the other hated"

1 כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה והיה הבן הבכור לשניאה. להבין מאמר והיה כו'

"If a man has two wives, the one loved and the other hated, and the firstborn son is the hated one's." To understand the statement "And [the firstborn son] is," etc.:

הוא ע"פ מ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בשער הקדושה שיש לכל אחד ואחד מישראל שתי נפשות וכמ"ש ונשמות אני עשיתי לשון רבים נפש אחת נקרא נפש החיונית והבהמית ומלובשת בדם האדם להחיות הגוף כמ"ש במ"א

It is according to what Rabbi Chaim Vital wrote in Shaar HaKedushah [The Gate of Holiness]: that each and every one of Israel has two souls, as it is written, "And the souls (neshamos) I have made," in the plural. One soul is called the vital and animal soul, and it is clothed in a person's blood to give life to the body, as is explained elsewhere.

והיא נשתלשלה ממקום גבוה על ידי אמצעים רבים ודרך שרים ומזלות כמאמרם ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה בו ואומר לו גדל כי גבוה מעל גבוה וגו' וגבוהים עליהם

It descended in a chain of stages from a high place, through many intermediaries and by way of [heavenly] princes and mazalos (constellations), as our Sages, of blessed memory, said: "There is no blade of grass below that has no mazal above that strikes it and says to it, 'Grow!'"; [and] "for one higher than the high," etc., "and there are higher ones over them."

ועל ידי ריחוקה מאור ה׳ בהשתלשלות ממדרגה למדרגה ומעילה לעלול בהסתרים וצמצומים רבים עד שנתלבשה בגוף האדם בשר ודם לכן היא כלולה מטוב ורע

And because of its distance from the light of G-d, in the chain of descent (hishtalshelus) from level to level and from cause to effect, through many concealments and contractions (tzimtzumim), until it was clothed in a human body of flesh and blood, it is therefore composed of good and evil.

וממנה באות לאדם מדות רעות מיסודות הרעים שבה וגם שכל אנושי כי כל נפש כלולה מחב״ד [מחכמה בינה ודעת] ומדות

From it come to a person evil traits (middos), from the evil elements within it, and also human intellect; for every soul is composed of Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge), and of the emotive attributes (middos).

ומצדה יכול האדם להיות מעוברי רצונו ח״ו [חס ושלום] כמ״ש ונפש כי תחטא

Because of it a person can be among those who transgress His will, G-d forbid, as it is written, “And a soul, if it sins.”

כי מחמת ריבוי ההסתרים וצמצומים המכסים ומעלימים אור א״ס ב״ה נראה לאדם שהוא יש ודבר בפני עצמו.

For, because of the many concealments and contractions that cover and hide the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, it seems to a person that he is something (yesh), a thing unto himself.

ונפש השנית בישראל נקרא נפש אלהית חלק אלוה ממעל והיא הבאה לאדם בלי אמצעים כלל כמ״ש והאלהים עשה את האדם ישר (בקהלת סס״י [סוף סימן] ז׳)

The second soul in Israel is called the G-dly soul, “a part of G-d above.” It is the one that comes to a person without any intermediaries at all, as it is written, “And G-d made man upright (yashar)” (in Koheles [Ecclesiastes], at the end of chapter 7).

וכמ״ש ואתה נפחתה בי ואתה ממש בלי ממוצעים ויפח באפיו נשמת חיים וגו׳

And as it is written, “And You breathed it into me”: You Yourself, without intermediaries; and “He breathed into his nostrils the breath of life,” etc.

כמשל הבל האדם שיוצא ממנו ואעפ"כ [ואף על פי כן] היא מיוחדת עמו בלי הפסק כי אין לך דבור שחוץ ממנו כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים]

[This is] like the analogy of a person's breath, which goes out from him; and nevertheless it [the soul] is united with Him without interruption, for there is no speech that is outside of Him, as is explained in Sefer Shel Beinonim [the Tanya].

לכן תמיד היא מיוחדת במאצילה בתכלית היחוד

Therefore it is always united with its Emanator in the ultimate unity.

ומצדה לא היה באפשריות האדם לחטוא כלל ולהיות מעוברי רצונו אחרי שהיא מיוחדת תמיד במאצילה זולת שהנפש הבהמית מלביש אותה ומכסה ומעלים מהביט באור א"ס ב"ה כמבואר בלקוטי אמרים

And from its side it would not be possible for a person to sin at all and to be among those who transgress His will, since it is always united with its Emanator; except that the animal soul clothes it, and covers and conceals [it] from gazing at the Infinite Light, blessed be He, as is explained in Likkutei Amarim [the Tanya].

(ושתי נפשות אלו נקרא בכתוב בצלמנו כדמותנו שהנפש האלהית היא בחי' צלם והחיונית היא בחי' דמות)

(And these two souls are called in Scripture "in Our image, after Our likeness": the G-dly soul is the level of tzelem (image), and the vital [soul] is the level of demus (likeness).)

והנה ירידת נפש אלהית בעולם היתה בכדי להתלבש בנפש החיונית הבהמית ולהלחם אתה ולבררה להפריד הטוב מן הרע ולהעלותה להי' להפכא חשוכא לנהורא וכו'

Now, the descent of the G-dly soul into the world was in order to be clothed in the vital, animal soul, to wage war with it and to refine it, to separate the good from the evil and raise it up to G-d, "to turn darkness into light," etc.

לכן נקרא בשם ישראל כמ"ש כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל פי' שהנפש אלהית תשתרר על החיונית הבהמית להפוך כל מחשבותיה ומדותיה אשר לא להי' המה מרע לטוב

Therefore it is called by the name Yisrael, as it is written, "For you have striven (sarisa) with Elokim and with men, and have prevailed." That is: the G-dly soul is to rule (tishtarer) over the vital, animal [soul], to turn all its thoughts and its middos, which are not G-d's, from evil to good.

והמדות נקראו אלהים כמ"ש ויראו ויראו בני האלהים וגו' ותרגומו בני רברביא ועם אנשים בחינת מעשה אנוש אנוש הוא

And the middos are called Elokim, as it is written, "And the sons of Elokim saw," etc., and its Targum [Aramaic translation] is "the sons of the great ones (bnei ravrevaya)." "And with men" is the level of deed: the deed of enosh, [for] he is enosh (mortal man).

ולהפוך אותם מרע לטוב ע"י נפש אלהית המיוחדת במאצילה בלי הסתר פנים כלל המבררה ומעלה את נפש החיונית להבטל ולהכלל באור ה' וזו בחי' ישראל ישר אל ואל הוא לשון חוזק וממשלה לנצח מלחמתה עם נפש החיונית

And [it is] to turn them from evil to good through the G-dly soul, which is united with its Emanator without any hiding of the Face at all, which refines and raises up the vital soul to be nullified and included in the light of G-d. And this is the level of Yisrael: yashar Kel ["upright" and "Kel"]; and Kel is a term of strength and dominion, to win its war with the vital soul.

וזהו שכתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה בהם דייקא בשתי הנפשות שבכל יום הוא מלחמה חדשה ולפיכך אין חיותם שוה שזה חי יותר וזה חי פחות

And this is what is written, "The days of our years, in them, are seventy years": "in them," specifically, in the two souls, for every day is a new war. And therefore their lives are not equal: this one lives longer and that one lives less.

והכל תלוי לפי ערך המלחמה שצריך ללחום עם נפשו הבהמית לפי חלק הרע שבה כמה שנים שצריך ללחום עמה עד שתתהפך לטוב

It all depends on the measure of the war that he must wage with his animal soul, according to the portion of evil within it: how many years he must fight with it until it is turned to good.

וזהו פי' הכתוב ועתה ישראל שעתה דוקא בזמן הזה שהרע מעורב בטוב נקרא' [נקראת] הנשמה בשם ישראל שצריכה להשתרר ולנצח את נפש הבהמית ולאהפכא מרע לטוב

And this is the meaning of the verse "And now, Yisrael": that now specifically, in this time when evil is mixed with good, the soul is called by the name Yisrael, for it must rule over and defeat the animal soul and turn it from evil to good.

אבל לעתיד נאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ולא יהיה הרע כלל ולא תצטרך ללחום עוד ולא יקרא בשם ישראל

But of the Time to Come it is said, "And I will remove the spirit of impurity from the land," and there will be no evil at all, and it will no longer need to fight, and it will not be called by the name Yisrael.

(ואפשר הענין כדאיתא בגמ' [בגמרא] פ"ה דב"ב [דבבא בתרא]) (דע"ה ב') ע"פ כל הנקרא בשמי ע"ש בפרשב"ם [בפירוש רשב"ם].

(And perhaps the matter is as stated in the Gemara, chapter 5 of Bava Basra) (folio 75b), on [the verse] "Everyone who is called by My Name"; see there in the Rashbam's commentary.

ולהבין תכלית ירידת שתי הנפשות למלחמתם בעוה"ז אחרי שגם נפש החיונית טרם שירדה בהסתר וצמצומים רבים היתה במקורה בטלה באור ה' ולמה ירדה כ"כ [כל כך] שעל ידה הוצרך לרדת גם הנפש האלהית לבררה ולהעלותה

Now, to understand the purpose of the descent of the two souls to their war in this world: since the vital soul too, before it descended into concealment and many contractions, was nullified in the light of G-d in its source, why did it descend so far that, on its account, the G-dly soul also had to descend, to refine it and raise it up?

צריך להקדים תחלה ענין המלחמה וזמנה המבואר בזהר שעתא דקרבא היא שעתא דצלותא כו' מאן דקטיל לחויא יהבין ליי ברתא דמלכא דא צלותא.

We must first preface the matter of the war and its time, which is explained in the Zohar: "The time of battle is the time of prayer," etc.; "Whoever kills the serpent is given the King's daughter": this is prayer.

2 וביאור הענין שבפסוקי דזמרה האדם מפריד הרע מהטוב שבנפשו הבהמית כמ"ש רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם כו' שתי פיות להעלות הטוב למעלה ולהפריד הרע למטה ועיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] ר"פ שופטים

The explanation of the matter: in Pesukei deZimrah [the verses of praise in the morning prayers] a person separates the evil from the good in his animal soul, as it is written, "The high praises of G-d are in their throat, and a two-edged sword (cherev pifiyos) in their hand," etc.: two edges (piyos, [literally] "mouths"), to raise the good upward and to separate the evil downward. And see the Raaya Mehemna [a part of the Zohar] at the beginning of Parshas Shoftim.

והוא כשמתבונן האדם בגדולת ה' איך שהוא מחיה את כולם ומהווה את כולם וכולם בטלים אצלו ית' וכולא קמי' [קמיה] כלא חשיב

And this is when a person contemplates the greatness of G-d: how He gives life to them all and brings them all into being, and they are all nullified before Him, may He be blessed, and "all before Him is considered as nothing";

כמ"ש לך ה' הגדולה וכו' שכל המדות העליונות בטלים אצלו ית' כמ"ש [כמו שכתוב] בתיקונים ולאו מכל מדות אלין כלל.

as it is written, "Yours, Havayah, is the greatness," etc.: that all the supernal attributes (middos) are nullified before Him, may He be blessed, as is written in the Tikkunim [the Tikkunei Zohar], "and not of any of these middos at all."

3 והוא נעלה מעלה מהם רבבות מדרגות אין מספר והמלאכים אומרים קדוש כו' קדוש פי' מופרש ומובדל למעלה מעלה מגדר ממלא וסובב כל עלמין

And He is exalted far above them, by myriads of levels without number. And the angels say "Holy," etc. "Holy" means set apart and separate, far above the bounds of "filling all worlds" and "encompassing all worlds" (memalei and sovev kol almin).

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שאע"פ [שאף על פי] שלגדולתו אין חקר על כל זה הוא רם ומתנשא מבחי' גדולתו עד שמדת גדולה נחשב ענוה ושפלות לפניו ית'

As our Sages, of blessed memory, said: "In the place where you find His greatness, there you find His humility." For although "His greatness is unsearchable," for all that, He is high and exalted above the level of His greatness, until the attribute of greatness is considered humility and lowliness before Him, may He be blessed.

וכאשר יעמיק האדם מחשבתו בהתבוננות זו וכיוצא בה ממילא יתפרדו כל פועלי און בחי' הרע שבנפשו בהיות כי הרע וסט"א [וסטרא אחרא] אין להם חיות כלל מצד עצמם זולת שמקבלים חיותם מאחוריים דקדושה ע"י שס"ה ל"ת [לא תעשה]

And when a person deepens his thought in this contemplation and others like it, then of itself "all the workers of iniquity will be scattered," the aspect of the evil in his soul; since the evil and the sitra achra (the other side) have no life-force (chayus) at all of their own; they only receive their life-force from the back (achorayim) of holiness, through the 365 prohibitions.

ולכן הם בטלים אל הקדושה כביטול החושך מפני אור אך לא די להפריד הרע לבד אלא שצריך לבטלה מכל וכל. כמ"ש החרם תחרימם ולהפכא חשוכא לנהורא

Therefore they are nullified before holiness, as darkness is nullified before light. But it is not enough only to separate the evil; rather, it must be nullified completely, as it is written, "You shall utterly destroy them," and "to turn darkness into light."

וזהו ע"י ק"ש [קריאת שמע] כמ"ש ויקח רמח בידו שית תיבין דיחודא שבפסוק שמע ישראל עם כללות רמ"ח תיבין דק"ש [דקריאת שמע] הם נקראים רומח וע' בספר מאורי אור אות ריש סט"ו.

And this is through the Shema, as it is written, "And he took a spear (romach) in his hand": the six words of the unity in the verse Shema Yisrael, together with the 248 words of the Shema as a whole, are called romach. And see the book Me'orei Or, the letter reish, section 15.

4 והיינו כמו שע"י הרומח הוא נטילת חיות האדם לגמרי כך ע"י ק"ש [קריאת שמע] מבטלים ומחרימים הרע מכל וכל.

That is: just as through a spear a person's life is taken away entirely, so through the Shema we nullify and utterly destroy the evil completely.

וביאור הדבר צ"ל ענין שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. פי' אחר שנבראו עולמים שייך לומר לשון אחד שפירושו א"ח ד' שהוא אחד בח' בז' רקיעים וארץ וד' ד' רוחות העולם

The explanation of this: we need to understand the matter of "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One." That is: after worlds were created, the term "One" (echad) applies, which means alef, ches, dalet: that He is One in the ches [eight], in the seven heavens and the earth, and [in] the dalet [four], the four directions of the world.

וכן למעלה לאחר שנאצלו מדות עליונות שייך לומר לשון אחד בח' ז' מדות הגדולה והגבורה וכו' וד' חיות פני אריה וכו' ודמות פניהם וכו' ואיהו מייחד להון שכולם בטלים אליו יתי

So too above: after the supernal attributes (middos) were emanated, the term "One" applies, in the ches, the seven middos, "the greatness and the might," etc., and the dalet, the four chayos [the living creatures of the Chariot], "the face of a lion," etc., "and the likeness of their faces," etc.; and He unites them, for they are all nullified to Him, may He be blessed.

אבל לגבי מהותו ועצמותו קודם שנבראו לא שייך לשון אחד כלל שאינו בגדר עלמין כלל וכמבואר בספר יצירה לפני אחד מה אתה סופר שמהותו ועצמותו נעלה מעלה רבבות עד אין קץ מבחי' סיפור

But in relation to His Being and Essence, before they were created, the term "One" does not apply at all, for He is not within the bounds of worlds at all; as is explained in Sefer Yetzirah, "Before one, what do you count?" For His Being and Essence is exalted by endless myriads above the level of counting.

וזה הוא בחי' הוי' ראשונה ה' אלקינו דייקא שאפילו המלאכים אינם משיגים ואומרים קדוש ושואלים איה מקום כבודו זולת נשמות ישראל שנמשכו משם כמו שמבואר לעיל בלי הסתר והעלם כלל חלק הוי'

And this is the level of the first Havayah, "Havayah our G-d," specifically, which even the angels do not grasp, and they say "Holy" and ask, "Where is the place of His glory?"; except for the souls of Israel, which were drawn from there, as explained above, without any concealment and hiding at all: "a part of Havayah."

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מי גילה רז זה לבני שהוא בחינת סוד העליון ישת חושך סתרו שנעלם אפילו מעיני המלאכים.

As our Sages, of blessed memory, said, "Who revealed this secret to My children?": it is the level of the supernal secret, "He made darkness His hiding place," which is hidden even from the eyes of the angels.

5 והנה שמע פי' לשון הבנה כשיתבונן המשכיל ויתקע מחשבתו בחוזק איך שהניח עליונים ותחתונים להיות הוי' אלקינו ממש.

Now, Shema ("hear") is a term for understanding: when the thoughtful person contemplates and fixes his thought firmly on how He set aside the higher and lower beings to be truly "Havayah our G-d."

והנשמה ירדה ממקום גבוה כ"כ [כל כך] חלק אלוה למקום נמוך מאד להתלבש תוך נפש החיונית אשר לזה יאות שתכלה אליו נפשו ורוחו

And the soul, "a part of G-d," descended from so high a place to a very low place, to be clothed within the vital soul; in view of which it is fitting that his soul and spirit should pine away for Him.

אזי יגיע לבחינת ואהבת את ה' אלקיך שהוא פועל עומד שתרצה שיהיה הויה אלהיך וגם פועל יוצא שתעשה האהבה למעלה כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה'

Then he will reach the level of "You shall love Havayah your G-d," which is an intransitive verb (po'el omed), that you will want Havayah to be your G-d, and also a transitive verb (po'el yotze), that you will make the love above, as it is written, "I have loved you," says Havayah.

והיינו שתתלהב נפשו באהבה עזה כרשפי אש שלהבת להבטל וליכלל באורו ע"י האהבה הבאה מלמעלה כמ"ש הגידה לי שאהבה נפשי ומזה יעלה ויגיע לבחי' בכל מאדך מאד בלי גבול ותכלית אהבה שלמעלה מהדעת

That is: that his soul will blaze with a powerful love, like "flashes of fire, a flame," to be nullified and included in His light, through the love that comes from above, as it is written, "Tell me, you whom my soul loves." And from this he will rise and reach the level of "with all your might (me'odecha)": me'od (very much), without limit or end, a love that is above Daas (knowledge).

וזהו שאמר מגלה עמוקות מני חושך ויוציא לאור צלמות פי' שע"י שמגלה בלבו עמוקות מני חושך בחינת הוי' אלקינו מבחי' ישת חשך סתרו ממילא נתהפך חשוכא לנהורא ויוציא לאור צלמות בחינת הרע שבנפשו שנהפך לטוב.

And this is what is said: "He reveals deep things out of darkness, and brings the shadow of death out to light." That is: by revealing in his heart "deep things out of darkness," the level of "Havayah our G-d," from the level of "He made darkness His hiding place," darkness is of itself turned into light, "and he brings the shadow of death out to light": the aspect of the evil in his soul, which is turned to good.

6 והנה בדורות הראשונים שלא היה הרע גובר בהם כ"כ [כל כך] היה די להם לבטל הרע שלהם מכל וכל בק"ש [בקריאת שמע] לבדו לא כן עתה בעקבות משיחא שהרע מתגבר מאד ובלתי אפשר לבטלו מכל וכל בק"ש [בקריאת שמע] לבדה

Now, in the early generations, in whom evil did not prevail so much, the Shema alone was enough for them to nullify their evil completely. Not so now, in the footsteps of Mashiach (ikvesa diMeshicha), when evil grows very strong, and it is impossible to nullify it completely through the Shema alone.

לזאת תקנו שמונה עשרה ברכות וברוך הוא לשון השפעה והמשכה שאנו מבקשים שיומשך ויושפע בחי' אתה לנוכח הויה אלהינו שיהיה בנו בהתגלות לבנו וממילא יבוטל הרע מכל וכל כביטול החושך כו' כנ"ל

Therefore [the Sages] instituted the eighteen blessings. And baruch ("blessed") is a term for flow and drawing down: we ask that the level of "You" (Atah), in direct address, Havayah our G-d, be drawn down and flow, so that it be within us, revealed in our hearts; and then, of itself, the evil will be nullified completely, as darkness is nullified, etc., as mentioned above.

ובברכת סלח לנו אין פירושו מפני יראת העונש שיסלח לנו בשביל שלא יענוש אותנו ח"ו [חס ושלום] אך פירושו כמשל אדם המבקש מחבירו מחילה וסליחה שיתגלה רצונו אליו ע"י התעוררות רחמנותו.

And in the blessing "Forgive us," the meaning is not out of fear of punishment, that He forgive us so that He not punish us, G-d forbid. Rather, its meaning is like the analogy of a person who asks his fellow for pardon and forgiveness: that his will toward him be revealed through the arousal of his compassion.

כן אנחנו מבקשים התגלות רצונו ע"י י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ונקרא בלשון י"ג נהרא אפרסמונא דכיא המבררים ומלבנים עונותיהם של ישראל ולא יהיו מסכים מבדילין בהתגלות רצונו ית'.

So we ask for the revelation of His will through the Thirteen Attributes of Mercy, which are called "thirteen rivers of pure balsam," which purify and whiten the sins of Israel, so that there will be no separating screens in the revelation of His will, may He be blessed.

7 והנה ימי אלול מיוחדים להתעוררות י"ג מדות הרחמים וביום הכפורים הוא התגלות הרצון כמו בעת שחטאו ישראל בעגל נתבשר להם סליחה ביום הכפורים כי אז הוא התגלות הרצון

Now, the days of Elul are set apart for the arousal of the Thirteen Attributes of Mercy, and on Yom Kippur there is the revelation of the Will; as when Israel sinned with the Calf, forgiveness was announced to them on Yom Kippur, for then is the revelation of the Will.

והנה בחי' אהבה רבה הנ"ל בחינת בכל מאדך היא ביתר שאת ועוז הגבה למעלה מאהבת הנשמה טרם בואה לעוה"ז

Now, the level of the great love (ahavah rabbah) mentioned above, the level of "with all your might," is of greater eminence and power, far higher than the love of the soul before it came into this world.

והיא באה דוקא על ידי התבררות נפש החיונית וביטול הרע שבה כמ"ש מגלה עמוקות מני חושך וכיתרון האור מן החושך דוקא וכמו שכתוב במ"א

And it comes specifically through the refinement of the vital soul and the nullification of the evil within it, as it is written, "He reveals deep things out of darkness," and like "the advantage of light from darkness," specifically, as is explained elsewhere.

וזהו תכלית ירידת הנשמה בעולם הזה לברר וללבן הרע שבנפש הבהמית בכדי שתגיע לאהבה רבה זו.

And this is the purpose of the soul's descent into this world: to refine and whiten the evil in the animal soul, so that it will attain this great love.

8 וביאור הדבר בהיות ששרש נפש החיונית היא מדרגה גבוה מאד כמ"ש ואלה המלכים כו' בארץ אדום לפני מלך מלך לבנ"י [לבני ישראל] רק שנפלה בשבירת הכלים בהסתרים וצמצוים רבים שמכסה ומסתיר יחוד אור א"ס ב"ה

The explanation of this: since the root of the vital soul is a very high level, as it is written, "And these are the kings," etc., "in the land of Edom, before any king reigned over the children of Israel," only it fell, in the breaking of the vessels, into many concealments and contractions (tzimtzumim), which cover and hide the unity of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

ולכן כאשר נתברר ונפרד בחינת הרע שבה ע"י נפש האלהית ממילא תגיע לאהבה רבה הנ"ל ביתר שאת כמו קודם ירידתה

Therefore, when the aspect of the evil in it is refined and separated out through the G-dly soul, it will of itself reach the great love mentioned above, with greater eminence, as before its descent.

וזהו והיה הבן הבכור לשניאה שדוקא מנפש הבהמית שהיא שנואה והיה הבן הבכור לפני מלך מלך.

And this is [the meaning of] "and the firstborn son is the hated one's": that specifically from the animal soul, which is "hated," there comes to be "the firstborn son," "before any king reigned."

והנה לשניאה כתיב ביו"ד לשון דבר אחר והיינו הר סיני שירדה שנאה לעכומ"ז [לעבודת כוכבים ומזלות] למאוס הרע בתכלית על ידי התגלות הרצון ואהבה שלמעלה מהדעת:

Now, lasniah ("the hated one's") is written with a yud, an expression that points to something else. And this is Mount Sinai, from which hatred descended to the worshippers of stars and constellations: to despise evil utterly, through the revelation of the Will and the love that is above Daas (knowledge).

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SEITZEI • MAAMAR 5

ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך...

"But Havayah your G-d was not willing to listen to Bilam"

1 ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כו'.

"But Havayah your G-d was not willing to listen to Bilam, and Havayah your G-d turned the curse into a blessing for you," etc.

להבין מהו הפלא הגדול ועצום מה שלא אבה לשמוע בקול איש בליעל כבלעם הרשע וגם מהו ויהפוך ה' את הקללה לברכה מאחר שלא שמע אל בלעם כלל.

[We need] to understand: what is the great and tremendous wonder in His not being willing to listen to the voice of a base man such as the wicked Bilam? And also, what is [the meaning of] "Havayah turned the curse into a blessing," since He did not listen to Bilam at all?

הענין הוא שיש מקטרגים שמקטרגים על ישראל שלכך נוטלין שופר בר"ה [בראש השנה] לערבב הקטגור והוא שמחפש אחר עוונות בני ישראל ומדקדק אחריהם ללמד עליהם חובה

The matter is that there are accusers who accuse Israel, which is why the shofar is taken up on Rosh HaShanah, to confound the accuser; and he is the one who searches out the sins of the Children of Israel and scrutinizes them, to argue for their guilt.

וזהו נק' בחי' בלעם שכך היה דרכו של בלעם ג"כ שהיה מחפש ג"כ למצוא מקום עון לישראל ראש הפעור הנשקפה ע"פ הישימון וישת אל המדבר פניו מקומות שהיו עתידים שם ישראל לחטוא כו'

And this is called the level of Bilam, for such was also Bilam's way: he too searched to find a place of sin for Israel, "the top of Peor, which looks out over the wasteland," and "he set his face toward the wilderness," places where Israel were destined to sin, etc.

וזהו השבח ששיבח הכתוב כי אע"פ [אף על פי] שבא בטענה אעפ"כ [אף על פי כן] ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע ופי' שלא אבה לשמוע אל דבריו כלל

And this is the praise that the verse offers: that although he came with a claim, nevertheless "Havayah your G-d was not willing to listen." And the meaning is that He was not willing to listen to his words at all;

ולא שיש להשיב על דבריו תשובה נצחת מטעם ודעת המושג ומובן רק שאין מקבלין ושומעין את דבריו כלל בלי טעם ודעת.

not that there is a conclusive answer to give in reply to his words, from reason and knowledge that can be grasped and understood, but only that his words are not received or listened to at all, without reason and knowledge.

2 וכ"כ [וכן כתב] למה ביאר הכתוב ולא אבה הוי' אלהיך כי הוי' הוא אלהיך ממש שבכל נפש מישראל יש בחי' והארה משם הוי'

And why so? The verse makes it clear, "But Havayah your G-d was not willing": because Havayah is truly your G-d. For in every soul of Israel there is an aspect and a radiance of the Name Havayah.

וכמ"ש כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו שהם חלק והארה משם הוי' ממש [ועמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי].

And as it is written, "For Havayah's portion is His people; Yaakov is the lot of His inheritance": that they are a portion and a radiance of the very Name Havayah. [And see what is written about this in the discourse beginning "See, I set before you."]

3 וביאור ענין זה הוא כי הנה בכל נפש מישראל יש בחי' אהבה הטבעית המיוסדת ומוטבעת בטבע נפשו האלהית שלא להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית'

And the explanation of this matter is that in every soul of Israel there is the level of the natural love, founded and implanted in the nature of his G-dly soul: not to be separated from His unity and oneness, may He be blessed.

ואין אדם עובר עבירה אא"כ [אלא אם כן] נכנס בו רוח שטות המטעה אותו לומר שאף על פי כן עודנו ביהדותו כו'

And a person does not commit a sin unless a spirit of folly enters him, which misleads him into saying that even so he is still in his Jewishness, etc.

אבל ליפרד מיחודו ית' הרי אפי' [אפילו] קל שבקלים מוסר נפשו על ק"ה [קידוש השם] כו' מחמת טבע נפשו נר ה' נשמת אדם כנר הדולק שהשלהבת עולה מאליה כו' בלי טעם ודעת

But to be separated from His unity, may He be blessed: even the most unworthy of the unworthy gives up his life for the sanctification of G-d's Name, etc., because of the nature of his soul, "The lamp of Havayah is the soul of man," like a burning lamp, whose flame rises of itself, etc., without reason and knowledge.

אלא שהיא מסותרת ומכוסה בלבוש שק הוא הגוף הגשמי וממנו בא הרוח שטות כו'

Only, it is hidden and covered by a garment of sackcloth, which is the physical body, and from it comes the spirit of folly, etc.

אבל כשמעורר את האהבה עד שתחפץ לצאת מלבושיה הרי הוא בא לידי יראת חטא שלא לעבור אפי' [אפילו] על דבר קל של ד"ס כי חמורים ד"ס יותר מד"ת [מדברי תורה]

But when he arouses the love, until it desires to go out of its garments, then he comes to the fear of sin: not to transgress even a light matter of the words of the Scribes (divrei sofrim), for the words of the Scribes are more stringent than the words of Torah.

שלכן נקראו סופרים כי הנה יש בחי' סופר וספר וספור ספר הוא בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] וסופר הוא העושה את הספר היא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] א"ח [אשת חיל] עטרת בעלה כו'

That is why they are called Sofrim: for there are the levels of sofer (scribe), sefer (book) and sippur (telling). The sefer is the level of the Written Torah, and the sofer is the one who makes the sefer, which is the level of the Oral Torah: "A woman of valor is the crown of her husband," etc.

[ועמ"ש מזה בד"ה ושאבתם מים בששון ובד"ה שחורה אני ונאוה]

[And see what is written about this in the discourse beginning "You shall draw water with joy" and in the discourse beginning "I am black, yet comely."]

ובחי' אהבה זו הוא בחי' קוצו של יו"ד של שם הוי' כי הקוץ שעל היו"ד פונה למעלה ורומז שהוא נמשך למעלה לא"ס ב"ה שהוא למעלה מגדר ההשגה ולית מחשבה תפיסא ביה וכולא קמי' [קמיה] כלא חשיב כי אני ה' לא שניתי כו'

And this level of love is the level of the tip of the yud of the Name Havayah; for the tip atop the yud points upward, and alludes to its being drawn upward, to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who is above the bounds of comprehension, and "no thought can grasp Him," and "all before Him is accounted as nothing"; "For I, Havayah, have not changed," etc.

וכך הוא ענין אהבה זו שהיא בלי טעם ודעת היא מצד השראת אור א"ס ב"ה ממש המלובש בחכמה שמחיה את הנפש שהיא למעלה מגדר ההשגה כו'

And such is the matter of this love, which is without reason and knowledge: it stems from the indwelling of the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is clothed in the Chochmah (wisdom) that gives life to the soul, which is above the bounds of comprehension, etc.

ולכן היא כשלהבת העולה מאליה ומעצמה כו' רק לפי שהיא מסותרת צריך האדם לעוררה ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות ג"כ ולא אבה לשמוע מבחי' שהיא למעלה מן הטעם והדעת

Therefore it is like a flame that rises of itself and on its own, etc.; but because it is hidden, a person must arouse it. And through an arousal from below (isarusa dilesata) there is an arousal from above (isarusa dile'eila), so that there is also "He was not willing to listen," from the level that is above reason and knowledge.

[ועיין בשע"ק [בשערי קדושה] להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] ח"ג [חלק ג] שער א' כי קוצו של יו"ד כו' ע"ש וע"ש שער ב' ויחידה כו']:

[And see Sha'arei Kedushah by Rabbi Chaim Vital, Part III, Sha'ar (Gate) 1: "for the tip of the yud," etc.; see there. And see there, Sha'ar (Gate) 2: "and Yechidah [the soul's innermost level]," etc.]

4 ב וביאור ענין היו"ד של שם הוי' איך הוא בנפש הנה היו"ד הוא בחי' חכמה כח מ"ה [מה] שהיא בחי' הצמצום שאינה אלא בחי' נקודה כו'

2. And the explanation of the matter of the yud of the Name Havayah, how it is in the soul: the yud is the level of Chochmah (wisdom), ko'ach mah (the potential of "what"), which is the level of the tzimtzum (contraction), for it is only the level of a point, etc.

והענין כי הנה נודע שלהיות התהוות בחי' חכמה שהיא ראשית גילוי ההשתלשלות מאור א"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מבחי' וגדר ההשתלשלות

The matter is this. It is known that for the level of Chochmah, which is the beginning of the revelation of the chain of descending worlds (hishtalshelus), to come into being from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is far, far above the level and bounds of the chain of descent,

הוא ע"י כמה צמצומים וירידת האור בהעלם אחר העלם עד שירדה ונמשכה הארה מועטת ומצומצמת מאד

it is through many contractions and the descent of the light in concealment after concealment, until there descended and was drawn forth a radiance that is exceedingly slight and contracted.

כדמיון הארה היוצאת דרך שערות הראש שצומחין ויונקין מן המוחין שבראש דרך הגולגלתא החופפת על המוחין שמעלמת ומסתרת את המוחין עצמן שלא יהיו בגילוי כדי שעי"ז תצמחנה השערות מעצם הגולגלתא החופף ומכסה על המוחין

[It is] like the radiance that comes out through the hairs of the head, which grow and draw nourishment from the brain in the head through the skull that overarches the brain, which conceals and hides the brain itself so that it should not be revealed, so that, through this, the hairs may grow from the bone of the skull that overarches and covers the brain.

והארה ההיא היא מצומצמת מאד עד שאין לה ערך ויחוס עם הארת המוחין עצמן כמו שאין ערך ויחוס לשערות עם המוחין שהרי אפילו אם מגלחין את השערות לא ירגיש כאב במוחין כלל

And that radiance is exceedingly contracted, to the point that it has no comparison or relation to the radiance of the brain itself, just as the hairs have no comparison or relation to the brain; for even if the hairs are shaved off, no pain at all is felt in the brain.

כך ככל המשל הזה ויותר מזה לאין קץ הוא ענין התהוות החכמה מלמעלה מן החכמה מאור א"ס ב"ה

So, entirely like this analogy, and endlessly more so, is the matter of the coming into being of Chochmah from what is above Chochmah, from the Infinite Light, blessed be He,

שהוא רם ונשא כו' יותר מהתהוות המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] מן החב"ד [החכמה בינה ודעת] שעצמיות החב"ד [החכמה בינה ודעת] הן מלובשות במדות

which is "high and exalted," etc.; more so than [in] the coming into being of the emotive attributes (middos), love and awe, from Chochmah, Binah (understanding) and Daas (knowledge), for the very essence of Chochmah, Binah and Daas is clothed in the emotive attributes.

אבל התהוות החכמה מאור א"ס ב"ה אין עצמיות אור א"ס ב"ה מלובש בה אלא הארה מועטת ומצומצמת מן ההעלם

But in the coming into being of Chochmah from the Infinite Light, blessed be He, the essence of the Infinite Light, blessed be He, is not clothed in it; only a slight and contracted radiance, from the concealment,

דהיינו לאחר ההעלם וההסתר עצמיות אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה וכמ"ש ישת חשך סתרו שמסתתר בבחי' חשך והעלם להיות גילוי ההארה בבחי' חכמה ראשית גילוי ההשתלשלות

that is, after the concealment and hiding of the essence of the Infinite Light, blessed be He. As it is written, "He made darkness His hiding place": He hides Himself in the level of darkness and concealment, so that there may be a revelation of the radiance in the level of Chochmah, the beginning of the revelation of the chain of descent.

וזהו ה' מלך גאות לבש כו' אף תכון תבל כו' שכדי להיות תכון תבל הוצרך להתלבש אור א"ס ב"ה בבחי' לבוש וכסוי שלא יאיר ויתגלה כמו שהוא אלא בבחי' צמצום כו'

And this is [the meaning of] "Havayah reigns; He is clothed in majesty," etc., "the world, too, is firmly established," etc.: in order that "the world be firmly established," the Infinite Light, blessed be He, had to clothe itself in the level of a garment and covering, so that it would not shine and be revealed as it is, but only in the level of tzimtzum, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] בראשית ברא אלקים כו' בראשית בגילוי בחי' ראשית הגילוי היא בחי' חכמה ברא אלקים במדת הצמצום וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בתחלה עלה במחשבה לברא במדה"ד [במדת הדין] כו'

And this is [the meaning of] what is written, "In the beginning Elokim created," etc.: "Bereishis" [be-reishis, "with the beginning"], with the revelation of the level of the beginning of revelation, which is the level of Chochmah; "Elokim created," with the attribute of tzimtzum. And as our Sages, of blessed memory, said, "At first it arose in [His] thought to create [it] with the attribute of judgment," etc.

כי היא הארה מצומצמת כדי להיות ראשית הגילוי בהשתלשלות העולמות כי החכמה ראשית גילוי ההשגה וההבנה באור א"ס ב"ה המתגלה בבחי' בינה שהיא ה' עילאה בחי' התפשטות אורך ורוחב כו' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע כו'

For it is a contracted radiance, so that it may be the beginning of revelation in the chain of descent of the worlds; for Chochmah is the beginning of the revelation of the comprehension and understanding of the Infinite Light, blessed be He, which is revealed in the level of Binah, which is the upper hei, the level of expansion, in length and breadth, etc., of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.

אלא שבחכמה ההשגה ההיא בבחי' העלם שאינה מאירה ומתגלה אלא כברק המבריק במוח שכלו של אדם עד"מ

Only, in Chochmah that comprehension is in a state of concealment, for it does not shine and become revealed except like lightning that flashes in the mind of a person's intellect, by way of analogy.

ובלתי צמצום אור א"ס ב"ה והתלבשותו בבחינת חכמה לא היה יכול להיות התפשטות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע שהיו העולמות בטלים במציאות לגמרי והיו אין ואפס ממש

And without the tzimtzum of the Infinite Light, blessed be He, and its being clothed in the level of Chochmah, there could not have been the expansion of the level of the light that fills all worlds and the light that encompasses all worlds; for the worlds would have been utterly nullified out of existence, and would have been truly nothing and naught.

כי גם עכשיו אחר שנבראו העולמות הרי קמי' [קמיה] כולא כלא אלא שהוא כלא בכ"ף הדמיון ולא לא ממש ואף גם זאת אינו אלא קמי' [קמיה] ולא לגבי הנבראים.

For even now, after the worlds have been created, "before Him all is as nothing"; but it is "as nothing" (kelo), with the kaf of comparison, and not actually "nothing" (lo); and even this is only before Him, and not in relation to the created beings.

אבל אם היה אור א"ס ב"ה מתגלה כמו שהוא היו בטלים ממש והיו אין ולא ממש

But if the Infinite Light, blessed be He, were revealed as it is, they would be truly nullified, and would be nothing (ayin) and actually "nothing" (lo).

ולכן אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בשעה שקטרגו המלאכים ואמרו מה אנוש כו' הושיט אצבעו הקטנה ביניהן ושרפן פי' שהושיט והמשיך גילוי עצמותו ית' יותר מכדי מדה ושיעור המצומצם בהשגת המלאכים מעט מזעיר בחי' אצבעו הקטנה

Therefore our Sages, of blessed memory, said that when the angels accused and said, "What is man," etc., "He stretched out His little finger among them and burned them." The meaning is that He extended and drew forth a revelation of His essence, may He be blessed, beyond the contracted measure and limit of the angels' comprehension: a tiny bit, the level of "His little finger"

(וע' בפרדס בתחלתו בשם ספר יצירה עשר ספירות בלי מה מספר עשר אצבעות כו' ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] ר"פ יתרו)

(And see Pardes [Rimonim] at its beginning, citing Sefer Yetzirah: "Ten Sefiros without 'what' (beli mah), the number of the ten fingers," etc.; and Zohar, Part II, at the beginning of Parshas Yisro.)

ואזי ושרפן שנשרפו ונתבטלו במציאות לגמרי והיו כלא היו רק הצמצום הוא הגורם התהוות העולמות.

And then "and burned them": they were burned and utterly nullified out of existence, and were as though they had never been. It is only the tzimtzum that brings about the coming into being of the worlds.

והנה תחלת בריאת העולמות היה מפני כי חפץ חסד הוא אך מה שבטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית מחדש בבחי' יש מבחי' חכמה וצמצום בכל יום כי בכל יום מתחדשת הארה אחרת [וגם בכל שעה מתחדש צירוף שם הוי' כו'] באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא

Now, the beginning of the creation of the worlds was because "He desires kindness." But [the fact] that "in His goodness He renews each day, continually, the work of Creation," renewing [it] as existence (yesh) from the level of Chochmah and tzimtzum each day, since each day a different radiance is renewed [and also each hour a combination of the Name Havayah is renewed, etc.], depends on the arousal from below (isarusa dilesata).

וצ"ל צמצום והעלם זה גם באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] והוא להיות בחי' בטל רצונך כו'

And this tzimtzum and concealment must also be in the arousal from below: namely, to be the level of "Nullify your will," etc.;

דהיינו לצמצם ולכבוש את כל רצונותיו אשר לא לה' המה הן במחשבה רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום

that is, to contract and subdue all his desires that are not for G-d: whether in thought, "Many are the thoughts in a man's heart, but the counsel of Havayah, it shall stand";

והן בדבור שלא להיו' [להיות] דבורו ורוח פיו כרצונו והן במעש' עוצם עיניו מראות ברע ולא תתורו אחרי לבבכם כו'

or in speech, that his speech and the breath of his mouth not be as he wishes; or in action, "he shuts his eyes from seeing evil," and "you shall not stray after your heart," etc.;

בין באיסור בין בהיתר כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] קדש א"ע [את עצמו] במותר לך והוא בכל שיעור קומה של אדם להשליך נפשו ורצונו מנגד כו'

whether in what is forbidden or in what is permitted, as our Sages, of blessed memory, said, "Sanctify yourself in what is permitted to you." And this is in the entire stature of a person: to cast aside his soul and his will, etc.

וביטול זה הוא בבחי' חכמה כי בחכמה אתבררו לברר הטוב מהרע ולבטל רצון הרע מפני הטוב בכח החכמה שבנפש

And this self-nullification (bittul) is in the level of Chochmah, for "through Chochmah they were refined": to sift the good from the evil and to nullify the will for evil before the good, by the power of the Chochmah in the soul.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] קדש א"ע [את עצמו] כו' כי קדש הוא בחכמה כמו קדש לי כל בכור כו'.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Sanctify yourself," etc.; for kodesh (holiness) is in Chochmah, as in "Sanctify to Me every firstborn," etc.

5 וע"י בחי' ביטול זה שבאתעדל"ת [שבאתערותא דלתתא] שמבטל ומסלק א"ע [את עצמו] ורצונו ליבטל אליו ית' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות ביטול וסילוק עצמיות אור א"ס ב"ה

And through this level of self-nullification (bittul) in the arousal from below (isarusa dilesata), in which he nullifies and removes himself and his will so as to be nullified to Him, may He be blessed, there is an arousal from above (isarusa dile'eila): that there be a nullification and withdrawal of the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

שלא יאיר ויתגלה אלא בבחי' צמצום בהעלם אחר העלם בבחינת ישת חשך סתרו חשך ולא אור ויהי' [ויהיה] גילוי בחי' יו"ד שהיא חכמה כו' ע"י בחי' יו"ד חכמה שבנפש:

so that it does not shine and become revealed except in the level of tzimtzum (contraction), in concealment after concealment, in the mode of "He made darkness His hiding place," darkness and not light. And there will be a revelation of the level of the yud, which is Chochmah (wisdom), etc., through the level of the yud, the Chochmah, that is in the soul.

6 ג וענין הה' של שם הוי' שבנפש הוא כי הנה ה' ראשונה היא בחי' בינה עילאה בחי' התפשטות הה' באורך ורוחב ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע מן צמצום הנקודה כו'

3. And the matter of the hei of the Name Havayah in the soul is this: the first hei is the level of supernal Binah (understanding), the level of the expansion of the hei, in length and breadth, of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), from the tzimtzum (contraction) of the point, etc.

ובנפש הוא התפשטות והתרחבות ההשגה מן ברק המבריק במוח שהיא בחי' נקודה כו' להיות מרחיב דעתו ובינתו בגדולת א"ס ב"ה איך שהוא ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע בהארה אחת מצומצמת כו'.

And in the soul it is the expansion and broadening of comprehension from the lightning that flashes in the brain, which is the level of a point, etc.: that he broaden his knowledge and understanding in the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, how He fills all worlds and encompasses all worlds with one contracted radiance, etc.

7 וע"י יהיה ג"כ ההתפשטות וההתגלות בלב והתלהבות והתלהטות רשפי אש האהבה וכן שמחת הנפש בה' עושה הוא ע"י התרחבות ההתבוננות בלב אם הבנים שמחה

And through this there will also be the expansion and revelation in the heart, and the flaming and blazing of the fiery flashes of love; and likewise the soul's joy in G-d, its Maker, comes through the broadening of contemplation in the heart: "a joyful mother of children."

ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] לגילוי בחי' ה' זו היא בחי' תשובה עילאה ממטה למעלה [וזהו תשובה תשוב ה'] ויצעקו אל ה' בצר להם כי הירידה מאור פניו ית' הוא בבחי' צר בבחי' הארה מועטת ומצומצמת

And the arousal from below (isarusa dilesata) for the revelation of this level of hei is the level of the higher teshuvah (return), from below upward [and this is "teshuvah": tashuv hei, "the hei shall return"]: "and they cried out to Havayah in their distress," for the descent from the light of His countenance, may He be blessed, is in the level of "distress" (tzar, narrowness), in the level of a slight and contracted radiance.

ובפרט אם ישים אשם נפשו מכל מעשיו דבוריו ומחשבותיו אשר לא לה' המה אשר בהבל בא ובחשך ילך

And especially if he holds his soul guilty for all his deeds, words and thoughts which are not for G-d, he who "came in vanity and goes in darkness."

ואי לזאת ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף לדבקה בו ית' ממש ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו'.

And therefore "he sets his heart toward Him; his spirit and his soul he gathers to Him," to cleave to Him, may He be blessed, truly; and "spirit brings spirit and draws spirit," etc.

8 ועד"ז סובב הולך כל ענין התפלה להתבונן בירידת והשתלשלות אור א"ס ב"ה בהארה מועטת ומצומצמת בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע עד שיהללו את שם ה' כו' בחי' שם בלבד וישתבח שמך לעד כו'

In the same way, the whole matter of prayer revolves around this: to contemplate the descent of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and its chain of descent (hishtalshelus), in a slight and contracted radiance, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), until "they praise the Name of Havayah," etc., the level of a name alone, and "May Your Name be praised forever," etc.;

בכדי שעי"ז יבא לקיום ואהבת בק"ש [בקריאת שמע] את הוי' אלהיך ממש להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש ואותה אנו מבקשים שיהי' [שיהיה] בבחי' גילוי ההתפשטות באורך ורוחב בלב ונפש

so that through this he will come to fulfill, in the Shema, "You shall love Havayah your G-d," truly: that there be a revelation of the very Infinite Light, blessed be He. And this is what we ask for: that it be in the level of a revealed expansion, in length and breadth, in the heart and soul.

וזהו והחזירנו בתשובה שלימה לפניך פי' להיות המשכת פניך פנימיותך דהיינו בחי' אור א"ס ב"ה ממש וכמ"ש יאר ה' פניו כו'.

And this is [the meaning of] "Bring us back in complete teshuvah (return) before You (lefanecha)": the meaning is that there be a drawing-down of "Your face" (panecha), Your inner dimension (pnimiyus), that is, the level of the very Infinite Light, blessed be He; as it is written, "May Havayah make His face shine," etc.

9 וענין הו"ה בנפש הוא להיות גילוי ההמשכה בתורה ומצות בקיום המעשה בפו"מ [בפועל ממש] כי התורה היא בחי' וי"ו קול קורא במדבר פנו דרך ה'

And the matter of the vav and the [final] hei in the soul is that there be a revelation of the drawing-down in Torah and mitzvos, in the fulfillment of the deed in actual practice. For the Torah is the level of the vav: "A voice calls in the wilderness: Clear the way of Havayah,"

להיות המשכת קול התורה קורא דרך ה' וגילוי אורו ית' אפי' [אפילו] בבחי' מדבר שהוא העוה"ז שיהי' [שיהיה] בו כן בקדש חזיתיך המשכת קודש עליון [ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול פ' ראה]

that there be a drawing-down of the voice of the Torah, calling "the way of Havayah," and a revelation of His light, may He be blessed, even in the level of "wilderness," which is this world: that in it there be "So have I beheld You in holiness," a drawing-down of supernal holiness. [And see what is written in the discourse beginning "When you hearken to the voice," Parshas Re'eh.]

והמשכה זו היינו בה' תתאה היא בחי' המעשה והיה מעשה הצדקה מעשה דייקא

And this drawing-down is in the lower hei, which is the level of action: "And the deed of charity (tzedakah) shall be," "deed" specifically.

וצדקה היא כללות המצות כי כמו שצדקה הוא להחיות רוח שפלים כו' כך כללות המצות הן להיות המשכת חיות ואור א"ס ב"ה למטה בעולם השפל הגשמי ונגלה כבוד ה' למטה כו'

And charity is the general and collective expression (klalus) of the mitzvos; for just as charity is "to revive the spirit of the lowly," etc., so the mitzvos, in their general and collective expression, are for drawing down life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below, into the lowly physical world, "and the glory of Havayah shall be revealed" below, etc.

והוא בחי' ה' כי צדק מלאה ימינך שנק' צדק בלא ה' וכשמלאה ימינך התפשטות והמשכות החסד אזי הוא נק' בתוספת ה' צדקה (וע' בזהר פ' בחקתי דקי"ג ע"ב ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] דרצ"א סע"ב [סוף עמוד ב] ודרצ"ב ע"א).

And this is the level of the hei; for "Your right hand is full of tzedek (righteousness)": it is called tzedek, without a hei; and when "Your right hand is full," [that is,] the expansion and drawings-down of Chesed (kindness), then, with the addition of a hei, it is called tzedakah. (And see the Zohar, Parshas Bechukosai, folio 113b, and the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there; and the Idra Zuta [a section of the Zohar], folio 291, end of side b, and folio 292a.)

והנה גילוי זה שבבחי' המעשה הוא ע"י בחי' הוי"ו שהוא ענין ההמשכה כו':

Now, this revelation in the level of action comes through the level of the vav, which is the matter of drawing down, etc.

10 ד אך הנה כ"ז [כל זה] הוא ענין בחי' הוי"ה שבנפש האלקית שיש לה בחי' התלבשות בגוף ונפש הבהמית אבל יש בחי' הוי' הנמשך מלמעלה וזהו כי אהבך ה' אלקיך.

4. However, all this is the matter of the level of Havayah in the G-dly soul, which is clothed in the body and the animal soul. But there is a level of Havayah that is drawn from above; and this is [the meaning of] "because Havayah your G-d loved you."

פי' אהבך לשון פועל יוצא שהוא הממשיך בך מדת האהבה הבאה מלמעלה שהיא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלפני אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ומשם ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה שזדונות נעשו כזכיות ממש.

The meaning: "loved you" (ahevcha) is a transitive form: that He is the one who draws into you the attribute of love that comes from above, which is the arousal from above (isarusa dile'eila) that precedes the arousal from below (isarusa dilesata). And from there [comes] "Havayah turned the curse into a blessing for you": that intentional sins become literally like merits.

11 וביאור ענין זה הוא כי הנה גדול כח בע"ת [בעלי תשובה] דמשכין ליה בחילא יתיר כו' והיינו ע"י בחי' ובכל מאדך למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת הן במס"נ [במסירות נפש] בפו"מ [בפועל ממש] כמעשה דר"א [דרבי אלעזר] ב"ד [בן דורדיא] כו'

And the explanation of this matter is that great is the power of baalei teshuvah (penitents), "who draw Him down with greater strength," etc. And this is through the level of "with all your might," beyond what his soul can bear: whether through self-sacrifice (mesirus nefesh) in actual fact, as in the episode of Rabbi Elazar ben Durdaya, etc.,

והן בבחי' ביטול אליו ית' וכלות הנפש בק"ש [בקריאת שמע] וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא וגו' ובחי' ובכל מאדך הוא המתגלה בבע"ת [בבעלי תשובה] יותר מבצדיקים שבצדיקים היא בחי' ובכל נפשך כו'

or in the level of self-nullification (bittul) to Him, may He be blessed, and the expiry of the soul in the Shema, as it is written, "To You, Havayah, I lift up my soul," etc. And the level of "with all your might" is what is revealed in baalei teshuvah more than in the most righteous of the righteous, which is the level of "with all your soul," etc.

והיינו לפי שיתרון האור הוא הבא מתוך החשך דוקא שע"י הזדונות שישים אשם נפשו איך שבהבל בא כו' ונגעה בו עד הנפש.

This is because the advantage of light is that which comes out of the darkness specifically: through the intentional sins, when he holds his soul guilty, how he "came in vanity," etc., and it touches him to the soul.

אי לזאת יצעק אל ה' בצר לו מאד ותהי' [ותהיה] הצעקה גדולה לאלקים למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת וזהו ענין י"ה עם שמי שס"ה כו'

Therefore he will cry out to Havayah in his very great distress, and the cry will be great unto G-d, beyond what his soul can bear. And this is the matter of "Kah with Shemi (My Name) is 365," etc.:

שהל"ת [שהלא תעשה] הן בשם י"ה למעלה מבחי' עשה שהן בשם ו"ה וכמ"ש בארץ לא זרועה שבחי' לא הוא הנזרע כו' כמ"ש במ"א

for the prohibitions are in the Name Kah, above the level of the positive [commandments], which are in the Name vav-hei; and as it is written, "in a land not (lo) sown," that the level of lo ("not") is what is sown, etc., as is explained elsewhere.

כי לפי ששם י"ה הוא למעלה משם ו"ה א"א בכח הנפש להמשיך משם בבחי' המשכה שהוא בקיום מ"ע [מצות עשה] רק בשמירת הל"ת [הלא תעשה]

For since the Name Kah is above the Name vav-hei, it is impossible, by the power of the soul, to draw down from there in the mode of drawing-down, which is through fulfilling the positive commandments; only through keeping the prohibitions,

שהוא ענין עקירת הרצון מן ההיפך ועקירה זו שמן ההיפוך תגדל מאד עד שיבא ויגיע לבחי' ובכל מאדך למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת.

which is the matter of uprooting the will from the opposite; and this uprooting, from the opposite, will grow very great, until he comes and reaches the level of "with all your might," beyond what the soul can bear.

12 והנה ע"ז נאמר ממעמקים קראתיך הוי' כי יש י"ד עמקים שהם כנגד עשר בחינות הנפש ז' מדות וג' שכליים והעומק שלהן הוא השרש שבכל בחי' שנק' עומקא דחשוכא

Now, about this it is said, "From the depths I have called You, Havayah." For there are ten depths, which correspond to the ten levels of the soul, seven emotive attributes (middos) and three intellectual ones, and their depth is the root in each level, which is called "the depth of darkness" (umka dechashucha):

דהיינו בחי' החשך שעדיין לא בא לידי גילוי בנפש שאין בו בחי' התלבשות בגוף ונפש הבהמית הוא מהמדות עליונות הבאות מלמעלה שהן למעלה מכוחות המתגלות בנפש

that is, the level of the darkness that has not yet come into revelation in the soul, in which there is no aspect of being clothed in the body and the animal soul. It is from the supernal attributes that come from above, which are above the powers that are revealed in the soul.

רק ע"י בחי' ובכל מאדך מתגלה בחי' ממעמקים ומשם קראתיך הוי' להיות התחדשות בחי' הוי' בנפש ולהיות בנפש הוי' זו של בחי' ממעמקים שעדיין לא היתה בגילוי הנפש

Only through the level of "with all your might" is the level of "from the depths" revealed; and from there, "I have called You, Havayah": that there be a renewal of the level of Havayah in the soul, and that there be in the soul this Havayah of the level of "from the depths," which was not yet revealed in the soul.

ועי"ז ויהפוך ה' את הקללה לברכה שמשם נמשך מחילת וסליחת העוונות וזרקתי עליכם מים טהורים כו' מחיתי כעב פשעיך כו'

And through this, "Havayah turned the curse into a blessing": for from there is drawn the forgiveness and pardon of sins, "And I will sprinkle pure water upon you," etc.; "I have wiped away your transgressions like a thick cloud," etc.

ולכן אומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] מזמור זה ממעמקים שבכל יום ממשיך עומק א' עד שביוהכ"פ [שביום הכפורים] לפני הוי' תטהרו לפני הוי' המתגלה בנפש שמשם נמשך להיות תטהרו:

Therefore, during the Ten Days of Teshuvah, we say this psalm, "From the depths"; for each day one draws down one depth, until on Yom Kippur: "Before Havayah you shall be purified," before the Havayah that is revealed in the soul, from which it is drawn down that "you shall be purified."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SEITZEI • MAAMAR 6

ביאור ולא אבה

An Explanation of "But Havayah Your G-d Was Not Willing"

◇

1 ביאור ולא אבה

An explanation of [the discourse] "But [Havayah your G-d] was not willing."

2 להבין שרש הדברים הנה קוצו של יו"ד רומז לכתר שהוא אהבה מסותרת שבלב כל ישראל

To understand the root of the matters: now, the tip of the yud alludes to Keser (the Crown), which is the hidden love in the heart of every Jew.

והיינו מפני שהיא נלקחה ממקום גבוה מאד נעלה לכך הוא בכל ישראל שהוא ממל' דא"ס שהוא בבחי' עצמי' [עצמיות] דא"ס ואינו בגדר ההשגה ולכך היא באה בלב כל ישראל אף מי שאינו יודע להבין כ"כ [כל כך] בשכלו ובינתו

That is, because it was taken from a very high, exalted place, it is therefore in every Jew; for it is from the Malchus (sovereignty) of the Infinite One (Ein Sof), which is in the level of the very essence of the Infinite One and is not within the bounds of comprehension. And therefore it comes into the heart of every Jew, even one who does not know how to understand so much with his intellect and understanding.

ולכן קוצו של יו"ד הוא בחי' רמז בלבד שרומז לא"ס בלבד ברמז בעלמא בלי שום תפיסא

And therefore the tip of the yud is the level of a hint alone, which alludes to the Infinite One only by a mere hint, without any grasp;

כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל אלא ברעותא דלבא מקרב איש ולב עמוק ועיין מ"ש בד"ה וישב יעקב.

for "no thought can grasp Him at all," but only through "the desire of the heart," from "the inward part of a man, and a deep heart." And see what is written in the discourse beginning "And Yaakov dwelt."

3 והיו"ד הוא בחי' חכמה כי חכמה ראשית גילוי ההשגה וההבנה שבבחי' בינה והמשכת החכמה שבבחי' בינה נק' נקודה בהיכלא אלא שהחכמה היא בבחי' ההעלם בבחי' ברק המבריק במוח והבינה היא ההשגה באורך וברוחב.

And the yud is the level of Chochmah (wisdom); for Chochmah is the first revelation of the comprehension and understanding that are in the level of Binah (understanding), and the drawing-forth of Chochmah into the level of Binah is called "a point in a palace." Only, Chochmah is in a state of concealment, the level of a lightning flash that flashes in the mind, while Binah is the comprehension in length and breadth.

4 והנה להיות גילוי אפי' [אפילו] בחי' חכמה עילאה השכל הנעלם מכל רעיון הגם שזה נאמר על הכתר מ"מ גם החכמה הוא בחי' השכל הנעלם מכל רעיון כמ"ש בד"ה לך לך

Now, [as to] there being a revelation even of the level of supernal Chochmah (wisdom), "the intellect hidden from all thought": although this is said of Keser (the Crown), nevertheless Chochmah too is the level of "the intellect hidden from all thought," as is explained in the discourse beginning "Lech Lecha" (Go forth).

כי הנה מבריאה ולמטה הוא בחי' גילוי החכמה עד שבא לכלל גילוי בשכל והשגת הנבראים מלאכים ונשמות

For from the World of Beriah (Creation) downward there is the level of the revelation of Chochmah, until it comes to be revealed in the intellect and comprehension of the created beings, angels and souls.

אבל באצילות ולמעלה מאצילות לא שייך שם חכמה כלל רק מ"מ הוא מקור לחכמה

But in the World of Atzilus (Emanation) and above Atzilus, Chochmah does not apply there at all, except that it is nevertheless a source of Chochmah.

וזהו ענין חכים ולא בחכמה ידיעא כמ"ש בד"ה פתח אליהו וכדי להיות בחינת גילוי חכמה זו הוא ע"י כמה בחי' צמצומים ואפילו כדי להיות בחינת חכמה סתימאה הוא ע"י צמצום

And this is the meaning of "wise, but not with a known wisdom," as is explained in the discourse beginning "Patach Eliyahu" (Eliyahu opened). And for there to be the revelation of this Chochmah, it is through several levels of contractions (tzimtzumim); and even for there to be the level of the hidden Chochmah (chochmah stima'ah), it is through tzimtzum:

דהיינו שבחינת גבורה דע"י [דעתיק יומין] מתלבש בח"ס [בחכמה סתימאה] גבורה הוא בחי' צמצום וכדי שיהיה נמשך משם בחכמה דאצילות הוא ע"י צמצום עצום שנמשך ויורד דרך שערות ומזלות אבא יונק ממזל החי' כו'

that is, the level of Gevurah (restraint) of Atik Yomin [the Ancient of Days] is enclothed in the hidden Chochmah, and Gevurah is the level of tzimtzum. And for [the light] to be drawn from there into the Chochmah of Atzilus, it is through an immense contraction, in that it is drawn and descends through hairs and mazalos [channels of flow]: "Abba [Chochmah] is nourished from the eighth mazal," etc.

ומשל השערות הוא כי השערות יונקין מן המוחין שבראש ע"י שחופף על המוחין הגולגלתא המסתיר ומעלים את המוחין ודרך הגולגלתא צומחין השערות שהם הארה מן המוחין ואין להם ערך ויחוס עם המוחין רק הארה בעלמא

And the analogy of the hairs is this: the hairs are nourished from the brain (mochin) in the head by way of the skull (gulgalta) covering over the brain, which hides and conceals the brain; and through the skull the hairs grow, which are a glimmer from the brain, and they have no comparison or relation to the brain, only a mere glimmer.

כך להיות מלמעלה מהאצי' בחי' האצי' אין ערוך כלל משא"כ מחכמה להיות בינה ומבינה מדות הוא ענין דרך וסדר ההשתלשלות שיש להם יחוס זע"ז [זה עם זה / זה על זה]

So too, for the level of Atzilus to come from above Atzilus, there is no comparison at all; whereas for Chochmah to become Binah (understanding), and for Binah [to become] the emotive attributes (middos), is a matter of the way and order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), in which they have a relation to each other.

אבל מלמעלה מן האצי' להיות אצילות אינו רק דרך הארה כדמיון שערות הראש היוצא דרך הגולגלתא החופפת ומעלמת ומסתרת בחי' ישת חשך סתרו

But for Atzilus to come from above Atzilus is only by way of a glimmer, like the hairs of the head that emerge through the skull, which covers, conceals and hides: the level of "He made darkness His hiding place."

וזהו ה' מלך גאות לבש כמו לבוש המסתיר ומעלים להיות נמשך גאות בחי' השערות כו' כי גאות הם ת"י נימין כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)].

And this is [the meaning of] "Havayah reigns; He is clothed in majesty (gei'us)": like a garment that hides and conceals, so that gei'us, the level of the hairs, may be drawn down, etc. For gei'us is [in numerical value] the 410 strands, as is written in Pri Etz Chaim and in the Likkutei Torah of the Arizal.

5 והנה גילוי בחי' חכמה זו הוא בחי' צמצום ודין ל"ב אלקים דעובדא דבראשית הם בחי' ל"ב נתיבות חכמה שהחכמה מתחלקת לל"ב נתיבות והם בחי' צמצום והעלם להיות גילוי ההתפשטות ממלא וסובב

Now, the revelation of this level of Chochmah (wisdom) is the level of tzimtzum (contraction) and judgment: the thirty-two [mentions of the Name] Elokim in the work of creation are the level of the thirty-two paths of Chochmah, for Chochmah divides into thirty-two paths; and they are the level of contraction and concealment, so that there may be a revelation of the expansion of [the light that] fills and encompasses [all worlds] (memalei and sovev).

כי להיות ההתפשטות א"א בלי צמצום כי אפילו כשהושיט אצבעו הקטנה כו'

For the expansion is impossible without tzimtzum; for even when He extended His little finger, etc.

וגם עכשיו כולא קמיה כלא חשיבי אלא שהוא כלא בכף הדמיון ואף גם זאת קמי' [קמיה] דוקא ולא אצלנו אבל אם היה התפשטות עצמותו בלי צמצום והעלם היה לא ממש.

And even now, "all before Him are considered as nothing"; but it is "as nothing," with the kaf of comparison [the prefix ke-, "as"], and even this is specifically "before Him," and not in relation to us. But were there an expansion of His essence without contraction and concealment, it would be literally nothing.

6 ולהיות בחי' צמצום והעלם זה הוא ע"י אתערותא דלתתא בטל רצונך כו' כי יש ב' ביטולים הא' קוצו של יו"ד למעלה מן הדעת אינו רוצה בטבע ליפרד כו'

And for this level of contraction and concealment to come about, it is through an arousal from below: "Nullify your will," etc. For there are two [kinds of] self-nullification (bittul). The first is [that of] the tip of the yud, above Daas (knowledge): one does not want, by nature, to be separated, etc.

והביטול הבי בחכמה בטל רצונך בחכמה ודעת כי ענין בטל רצונך הוא לברר הטוב מן הרע בחי' בירורים ובחכמה אתברירו שע"י החכמה מברר

And the second self-nullification is in Chochmah (wisdom): "Nullify your will" with Chochmah and Daas. For the meaning of "Nullify your will" is to separate the good from the evil, the level of refinements (beirurim), and "through Chochmah they are refined," for it is through Chochmah that one refines.

משא"כ בקוצו של יו"ד שהוא למעלה מן הדעת שם עדיין אין רע כלל ולא שייך שם בירור רק מעה"ד [מעץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כו'

It is not so with the tip of the yud, which is above Daas: there, there is as yet no evil at all, and refinement does not apply there; [it applies] only from the Tree of Knowledge of good and evil, etc.

וע"י ביטול זה שבאתערותא דלתתא שהוא סילוק עצמותו נעשה בחי' ביטול וסילוק מלמעלה להיות בחי' העלם והתלבשות האור ה' מלך גאות לבש ובחי' עתיק יומין שהוא כענין המעתיק הרים והמתנשא מימות עולם כדי שיהיה התהוות כו'

And through this self-nullification in the arousal from below, which is a withdrawal of one's own self, there is brought about from above a level of nullification and withdrawal, so that there is the level of concealment and the enclothing of the light — "Havayah reigns; He is clothed in majesty" — and the level of Atik Yomin, which is like the matter of "Who removes (ha-ma'tik) mountains" and "Who is exalted from the days of old," so that there may be a coming-into-being, etc.

[ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה שלהיות המשכת הרצון מא"ס ב"ה זהו הנק' ביטול וסילוק עצמותו כביכול שמצד עצמו הרי אם צדקת מה תתן לו כו'

(And see what is written in the discourse beginning "Go forth and see," that for there to be a drawing-down of the will from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, this is what is called the nullification and withdrawal of His essence, as it were; for from His own standpoint, "If you are righteous, what do you give Him?" etc.

ולכן י״ל [יש לומר] שע״י הביטול רצון בנפש שבבחי׳ קש״י [קוצו של יו״ד] ממשיכים להיות המשכת הכתר ורצון עליון והיינו ע,י בחי׳ עתיק יומין כ׳ו וע״י הביטול רצון שבחכמה ממשיכים להיות גאות לבש שיומשכו בחי׳ השערות.

Therefore it can be said that through the nullification of will in the soul at the level of the tip of the yud, one draws down the drawing-forth of Keser (the Crown) and the supernal will, that is, through the level of Atik Yomin, etc.; and through the nullification of will that is in Chochmah, one draws down "He is clothed in majesty," so that the level of the hairs may be drawn down.

7 ועמש״ש [ועיין מה שכתוב שם] בענין ביטול שבבחי׳ נעשה ושבבחי׳ נשמע וזהו כענין קש״י [קוצו של יו״ד] ויו״ד כו׳). וההי׳ הוא ענין ההתפשטות באורך ורוחב ממלא וסובב הוא בחי׳ בינה תשובה עילאה

And see what is written there on the self-nullification of the level of "we will do" and of the level of "we will hear"; and this is like the matter of the tip of the yud and the yud, etc.) And the hei is the matter of the expansion in length and breadth, [the light that] fills and encompasses [all worlds] (memalei and sovev): it is the level of Binah (understanding), the higher teshuvah (return),

שהוא בחי׳ התפשטות שבלב שמבחי׳ ברק גילוי החכמה שהוא בחינת צמצום ונעשה אח״כ התלהבות והתלהטות הלב כו׳

which is the level of the expansion in the heart: from the level of the lightning flash of the revelation of Chochmah (wisdom), which is the level of contraction, there afterwards comes about the fervor and blaze of the heart, etc.,

ושמחה שהיא ג,כ התפשטות בלב אם הבנים שמחה וע״י תשובה מלמטה למעלה נעשה למעלה ג״כ התפשטות הגילוי באורך ורוחב ממלא וסובב

and joy, which is also an expansion in the heart: "a joyful mother of children." And through teshuvah from below upward, there comes about above, too, an expansion of the revelation in length and breadth, [the light that] fills and encompasses [all worlds].

והיינו ע״י ויצעקו בצר להם שהכל מקום צר שאינה אלא הארה מועטת

That is, through "They cried out in their distress (batzar lahem)": that everything is a narrow (tzar) place, for it is only a scant glimmer.

ואפילו ג"ע [גן עדן] ועוה"ב [ועולם הבא] אינו אלא זיו ועי"כ [ועל ידי כך] מי לי בשמים כו' והוי"ו הוא המשכת תורה וההי' הוא בחי' מעשה המצות שע"י תורה נעשה המשכה במצות.

And even Gan Eden and the World to Come are nothing but a radiance; and through this, "Whom have I in heaven?" etc. And the vav is the drawing-down of Torah, and the [last] hei is the level of the performance of the mitzvos, for through the Torah a drawing-down comes about in the mitzvos.

8 והנה וי"ה הוא ע"י המשכה משא"כ י"ה אינו ע"י המשכה כי היו"ד עצמה מתגלה בהי'

Now, vav-hei is through a drawing-down, whereas yud-hei is not through a drawing-down; for the yud itself is revealed in the hei.

ולכן אין שם וי"ו שההי' הוא גילוי בחי' ממלא וסובב שנעשה מבחי' נקודה חדא מבחי' הצמצום עצמו שבלא צמצום א"א להיות התפשטות כו' והצמצום הוא להיות ההתפשטות וכל בחי' א'

Therefore there is no vav there; for the hei is the revelation of the level of [the light that] fills and encompasses [all worlds] (memalei and sovev), which comes about from the level of a single point, from the level of the contraction itself — for without contraction there can be no expansion, etc., and the contraction is for the sake of the expansion — and it is all one level.

וכן באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] הכל ענין א' הוא אלא שכאשר מתבונן בגילוי ממלא וסובב דהיינו איך שבחי' נקודה חדא נעשה בחינת ההתפשטות ממלא וסובב הוא בחי' ההי'

And likewise in the arousal from below, it is all one matter; only, when one contemplates the revelation of [the light that] fills and encompasses [all worlds], that is, how the level of a single point becomes the level of the expansion of [the light that] fills and encompasses [all worlds], this is the level of the hei;

אבל כשמתבונן על הצמצום דהיינו איך שכל ההתפשטות הוא רק מנקודה חדא הוא בחי' יו"ד

but when one contemplates the contraction, that is, how the entire expansion is only from a single point, this is the level of the yud.

והרי ה' ויו"ד הכל ענין א' שהיו"ד עצמו בא לכלל גילוי ההי' [וזהו הבן בחכמה וחכם בבינה].

Thus the hei and the yud are all one matter, for the yud itself comes to be revealed as the hei. (And this is [the meaning of] "Understand with wisdom, and be wise with understanding.")

משא"כ ו"ה הוי"ו הוא המשכת הקול המחבר המדות אל הה' היא בחי' הדבור להיות בחי' אותיות ודיבורים

Whereas with vav-hei, the vav is the drawing-down of the voice that joins the emotive attributes (middos) to the hei, which is the level of speech, so that there are letters and words.

וכמשל הדיבור שהוא לפי המדות אם באהבה כו' והרי הדבור הוא ענין ומהות אחר שהוא צירוף אותיות אלא שנמשך בהם הוי"ו מן המדות להיות הדבור נמשך אחר המדות

[It is] as in the analogy of speech, which follows the emotive attributes, whether with love, etc.; and yet speech is a different matter and essence, for it is a combination of letters, only that the vav from the emotive attributes is drawn into them, so that the speech follows the emotive attributes.

וכך הוא למעלה בחי' הה' עלמא דאתגליא כו' שנשתנה למהות אחר כו' [ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י [בני ישראל] בפי' ביום ההוא יהיה]:

And so it is above: the level of the hei, "the revealed world" (alma de'isgalya), etc., which has changed into a different essence, etc. (And see what is written in the explanation on the verse "And the number of the children of Israel shall be," on the meaning of "On that day [Havayah] shall be (yihyeh) [One]."")

9 ב אך הנה כל זה הוא הוי"ה שבנאצלים אבל כי אהבך הוי' אלקיך בפועל יוצא ממשיך להיות בך אהבה

2. However, all this is the Name Havayah within the emanated [levels]. But "because Havayah your G-d loved you" (ahevcha) [is read] as a transitive verb: He draws down love to be in you;

וגם אהבך אוהב אותך והא בהא תליא שנעשה מע"ס [מעשר ספירות] שבמאציל עצמו [ע"ס [עשר ספירות] דא"ק [דאדם קדמון]

and also, ahevcha [means] He loves you; and the one depends on the other. [This] comes about from the ten Sefiros within the Emanator Himself (the ten Sefiros of Adam Kadmon [Primordial Man].

ועיין ברבות כי תשא ר"פ מ"ט בענין ואוהב את יעקב ובסדר וישב ר"פ פ"ו ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה ס"פ שימני כחותם ובפסוק מים רבים וס"פ השבעתי אתכם מענין אהבתי אתכם.

And see in the Midrash Rabbah on Ki Sisa, at the beginning of chapter 49, on the subject of "And I loved Yaakov"; and in the sidrah of Vayeshev, at the beginning of chapter 86; and in Shir HaShirim Rabbah, at the end of [the section on] "Set me as a seal," and on the verse "Many waters," and at the end of "I adjure you," on the subject of "I have loved you."

זח"ג [זהר חלק ג] (ס"ב ב' קכ"ח א') ואתחנן (רס"ז ב') ובתד"א [ובתנא דבי אליהו] (ח"א [חלק א'] פכ"ח ח"ב [חלק ב'] פי"ט) ועיין מ"ש בד"ה וירא ישראל בפ' בשלח בענין שיש ב' בחי' שמות הוי'

The Zohar, Part III (62b; 128a), [and] Va'eschanan (267b), and in Tanna DeBei Eliyahu (Part I, chapter 28; Part II, chapter 19). And see what is written in the discourse beginning "And Israel saw," in Parshas Beshalach, on the matter that there are two levels of the Name Havayah.

וע' באד"ר [באדרא רבא] (דקל"ח ע"ב) חז לז"א ולד לעתיקא ועד"ז יובן כאן] **באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ובאתעדל"ע** [ובאתערותא דלעילא] **אתערותא דלתתא ומשם ויהפוך את הקללה לברכה זדונות נעשו כזכיות.**

And see in the Idra Rabba (folio 138b): "one for Z'eir Anpin and one for Atika [the Ancient One]"; and in the same way it is to be understood here.) **Through an arousal from below, an arousal from above; and through an arousal from above, an arousal from below. And from there** [comes] **"He turned the curse into a blessing": willful sins become like merits.**

וביאור ענין זה כי הנה להיות תשובה בשם י"ה הגם שנמשך כך מלמעלה למטה מ"מ האדם שהוא מקושר למטה איך יכול לבא לזה

And the explanation of this matter: for there to be teshuvah (return) in the Name Kah — although it is drawn down thus from above to below — nevertheless, how can a person, who is bound below, come to this?

אך הוא ע"י בכל מאדך לצאת מן הכלי שלו הגם שלגבי בחינה שלמעלה ממנו גם אור אהבה זו הוא בבחינת כלי אך מ"מ למטה צ"ל בכל מאדך מאד שלך

But it is through "with all your might" (bechol me'odecha): to go out of one's own vessel. Although, relative to a level above it, even the light of this love is in the category of a vessel, nevertheless, below there must be "with all your might" — a "might" of your own.

והנה בכל מאדך מתגלה בבע"ת [בבעלי תשובה] דוקא ע"י הזדונות שהוא ע"י ההיפך וכענין בארץ לא זרועה שע"י לא הוא נזרע כו' והענין כי שמי עם י"ה שס"ה כו'.

Now, "with all your might" is revealed specifically in baalei teshuvah (penitents), through the willful sins, which is through the opposite; as in the matter of "in a land not sown," that through the "not" it is sown, etc. And the explanation is that "My Name" together with Kah is [in numerical value] **365, etc.**

שהל"ת [שהלא תעשה] למעלה מן העשה לפי שע"י קיום הל"ת [הלא תעשה] שהוא עקירת הרצון מן ההפך ע"ז הוא מגיע לבחי' בכל מאדך ובחי' מס"נ [מסירות נפש]

For the prohibitions are above the positive [commandments], because through keeping the prohibitions, which is the uprooting of the will from the opposite, through this one reaches the level of "with all your might" and the level of self-sacrifice (mesirus nefesh):

הן בפו"מ [בפועל ממש] כמעשה ר"א [רבי אלעזר] בן דרודייא הן במס"נ [במסירות נפש] בתפלה ויצעקו אל ה' בצר להם על רחוקו מה' שעל יסוד זה מיוסד ענין התפלה לבא לקיום ואהבת בק"ש [בקריאת שמע]

whether in actual deed, as in the incident of Rabbi Elazar ben Durdaya, or in self-sacrifice in prayer, "They cried out to Havayah in their distress," over one's distance from G-d; for on this foundation the matter of prayer is founded: to come to the fulfillment of "And you shall love" in the recital of the Shema.

והנה על ידי בכל מאדך זדונות נעשו כזכיות שממעמקים קראתיך כו' עומקא דחשוכא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא

Now, through "with all your might," willful sins become like merits; for "Out of the depths I called You," etc.: "the depth of darkness," the level of the skull (gulgalta) that covers over the brain.

כי המוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] הם בג' חללי דגולגלתא ועליהם חופף הגולגלתא שמעלים ומסתיר שלא יהיה גילוי כ"א דרך שערות כו'

For the intellect (mochin), Chochmah, Binah and Daas, is in the three cavities of the skull, and over them the skull covers, concealing and hiding, so that there should be no revelation except through hairs, etc.

וע"י בכל מאדך דמשכין ליה בחילא יתיר בא לבחי' ממעמקים ויש י' עומקים דהיינו כתר שבכל בחי' מי"ס [מי ספירות]

And through "with all your might" — "who draw Him down with greater strength" — one comes to the level of "out of the depths." And there are ten depths: that is, the Keser (Crown) in each level of the ten Sefiros.

והנה יי"ס [י' ספירות] הנאצלים שכבר באו לידי גילוי דרך השערות שם היה אחיזה ויניקת הקליפות ועשתה את צפרניה דרך הצפרניים ומאחורי העור דנוק' [דנוקבא] בין גומא לגומא כו' דהיינו בבחי' הכלי ולא באורות עצמן

Now, in the ten emanated Sefiros, which have already come to revelation through the hairs, there the kelipos (husks) had a hold and drew nourishment — "and she shall do her nails" — through the nails, and from behind the skin of Nukva, between pore and pore, etc.; that is, in the vessel and not in the lights themselves.

אבל מ"מ האור הוא מלובש בכלים ששם אחיזה ויניקה ולכן א"א להיות מחיתי כעב פשעיך ובחי' רחיצה לרחוץ עוונות כו'

But nevertheless, the light is enclothed in the vessels, where there is a hold and drawing of nourishment; and therefore it is impossible for there to be "I have wiped away your transgressions like a thick cloud," and the level of washing, to wash away sins, etc.

שהרחיצה היא מלמעלה מעלה מעומקא דחשוכא מי"ס [מי' ספירות] שבמאציל וממעמקים קראתיך הוא להמשיך בחי' גילוי הוי' מחדש מבחי' עומקא אשר עדיין לא בא האור הזה לידי גילוי ולא נתלבש בכלים

For the washing is from far, far above, from "the depth of darkness," from the ten Sefiros within the Emanator. And "Out of the depths I called You" is to draw down a revelation of Havayah anew from the level of "depth," where this light has not yet come to revelation and has not been enclothed in vessels.

והיינו על ידי בכל מאדך כד אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק יקרא דקב"ה [דקודשא בריך הוא] פי' אסתלק שנתרומם למעלה בבחי' ע"י המעתיק הרים והמתנשא מימות עולם

And this is through "with all your might": "When the sitra achra (the other side) is subdued, the glory of the Holy One, blessed be He, ascends (istalek)." The meaning of "ascends" is that it is raised up on high, in the level of Atik Yomin, "Who removes mountains" and "Who is exalted from the days of old,"

דהיינו בבחינת העלם ומשם נמשך בחי' הוי' מחדש גילוי הוי' שלפני האצילות וזהו והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. לפניך לפני הוי' שבאצילות ששם הוא בחי' תשובה שלימה כנ"ל.

that is, in a state of concealment. And from there the level of Havayah is drawn down anew: a revelation of the Havayah that is before Atzilus. And this is [the meaning of] "Bring us back in complete teshuvah before You": "before You," [the level] before the Havayah that is in Atzilus, where there is the level of complete teshuvah, as mentioned above.

10 והנה בהמשכת י' עומקים בכל עשי"ת [עשרת ימי תשובה] אזי ביוהכ"פ [ביום הכפורים] לפני הוי' תטהרו והוא בנעילה שסוף היום מכפר כדאיתא בגמ' [בגמרא] שסמוך לשקיעת החמה

Now, with the drawing-down of the ten depths during all the Ten Days of Teshuvah, then on Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified"; and this is at Ne'ilah [the closing prayer], for the end of the day atones, as is stated in the Gemara, that [Ne'ilah is] close to sunset.

ולכן איתא במשנה פב"ת [פרק בתרא] דכריתות מי שבא על ידו ספק עבירה ביוהכ"פ [ביום הכפורים] אפילו עם חשכה פטור שכל היום מכפר שמתכפר לו בסוף היום שהוא העיקר

And therefore it is stated in the Mishnah, in the last chapter of Kereisos: "One through whom a doubtful transgression came about on Yom Kippur, even at dusk, is exempt, for the whole day atones"; that is, he is atoned for at the end of the day, which is the main [part].

שאז הוא זמן נעילה עילוי המל' בכתר עילוי שאין למעלה הימנו ונקר' [ונקרא / ונקראת / ונקראות] לפני הוי' ואז תטהרו שמשם נמשך טהרה ורחיצה וכל העוונות מתכפרים

For then is the time of Ne'ilah, the elevation of Malchus (sovereignty) into Keser (the Crown), an elevation above which there is none, and [this] is called "before Havayah"; and then "you shall be purified," for from there purity and washing are drawn down and all the sins are atoned for.

[ועמ"ש במ"א ע"פ הזח"ג [הזהר חלק ג] פ' אמור (דף ק' ע"ב) בענין אתכפייא ואתהפכא שבבחי' אתכפייא נמשך ממוחין דאימא אך בשבת שהוא מוחין דאבא נמשך להיות אתהפכא חשוכא לנהורא כו'

(And see what is written elsewhere on [the passage of] the Zohar, Part III, Parshas Emor (folio 100b), on the matter of subjugation (iskafya) and transformation (ishapcha): that the level of subjugation is drawn from the intellect (mochin) of Imma, but on Shabbos, which is the mochin of Abba, there is drawn down the transformation of darkness into light, etc.

ועמ״ש בפ׳ מטות בענין ושמע אביה את נדרה כו׳. אך כ״ז [כל זה] הוא אתהפכא חשוכא דקליפת נוגה שממנה הנפש הבהמית שבאדם הכלולה מטו״ר [מטוב ורע].

And see what is written in Parshas Matos on the matter of "And her father hears her vow," etc. But all this is the transformation of the darkness of kelipas nogah [the glowing husk], from which [comes] the animal soul in man, which is composed of good and evil.

אבל התשובה בכל מאדך הוא שהזדונות שלמטה מטה מנוגה יהיו נעשים כזכיות זהו ענין ויהפוך את הקללה ממש לברכה וזהו ע״ש מ״ש במ״א ע״פ ויאבק איש עמו שהעלו אבק עד כסה״כ [כסא הכבוד].

But teshuvah (return) "with all your might" is that the willful sins that are far below nogah become like merits; this is the matter of "He turned the curse" — the very curse — "into a blessing." And this is — see there — what is written elsewhere on the verse "And a man wrestled with him": that "they raised dust up to the Throne of Glory."

שגם בחי׳ אבק דאשתאר מן נורא שהוא המדרגה התחתונה שבקליפות נתכלל למעלה בכסה״כ [בכסא הכבוד] וזהו בחי׳ תשובה

That is, even the level of "dust that remains from fire," which is the lowest level among the kelipos (husks), was included above, in the Throne of Glory; and this is the level of teshuvah.

ולכן ארז״ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד מלי׳ דאצילות שהיא הנק׳ ברכה ולשם מגיע התשובה

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Great is teshuvah, for it reaches up to the Throne of Glory": Malchus of Atzilus, which is what is called "blessing," and teshuvah reaches there;

דהיינו שמהקללה נהפך לברכה וז״ש [וזהו שכתוב] שהעלו לשון רבים כו׳ ע״ש וזהו שיוהכ״פ [שיום הכפורים] נק׳ שבת שבתון דאפילו לגבי שבת הוא בחי׳ שבתון

that is, from the curse it is turned into a blessing. And this is [the meaning of] what is said, "they raised," in the plural, etc.; see there. And this is why Yom Kippur is called "Shabbos Shabbason" (a Shabbos of complete rest), for even relative to Shabbos it is the level of Shabbason;

כי שבת הוא כמ"ש שבת לה' שבששת ימי המעשה הוא בחי' שם אלקים ושבת הוא התגלות שם הויה מוחין דאבא והחכמה תחיה שהיא בחי' יו"ד דשם הוי' וכו' ומזה נמשך שיוכל להיות אתהפכא חשוכא לנהורא

for Shabbos is, as it is written, "a Shabbos unto Havayah": for in the six days of work there is the level of the Name Elokim, and Shabbos is the revelation of the Name Havayah, the mochin of Abba — "and wisdom gives life" — which is the level of the yud of the Name Havayah, etc. And from this is drawn [the power] for there to be the transformation of darkness into light.

אך מוחין דאבא הוא בחי' אצילות וא"כ הוא שם הוי' שבנאצלים ולכן נמשך מזה להיות אתהפכא חשוכא דק"נ [דקליפת נוגה] לנהורא.

But the mochin of Abba are the level of Atzilus, and if so, it is the Name Havayah within the emanated [levels]; therefore what is drawn from this is the transformation of the darkness of kelipas nogah into light.

אבל להיות ויהפוך את הקללה שלמטה מטה מק"נ [מקליפת נוגה] לברכה זהו בחי' לפני הוי' תטהרו דהיינו שם הוי' שבמאציל כנ"ל וזהו ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] שנק' שבת שבתון כו'

But for there to be "He turned the curse" — which is far below kelipas nogah — "into a blessing," this is the level of "before Havayah you shall be purified," that is, the Name Havayah within the Emanator, as mentioned above. And this is the matter of Yom Kippur, which is called "Shabbos Shabbason," etc.

ועמ"ש במ"א ע"פ הוי' יחתו מריביו כו' ועי"ז ויתן עוז למלכו והיינו ג"כ כענין ויהפוך כו'. ועמ"ש מענין זה בד"ה ויושט המלך לאסתר]:

And see what is written elsewhere on the verse "Havayah, His adversaries shall be shattered," etc., and through this "He will give strength to His king"; and this too is like the matter of "He turned," etc. And see what is written on this subject in the discourse beginning "And the king extended to Esther.")

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SEITZEI • MAAMAR 7

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא...

"For the mountains shall depart and the hills shall totter, but My kindness..."

1 כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'.

"For the mountains shall depart and the hills shall totter, but My kindness shall not depart from you, nor shall My covenant of peace totter, says Havayah, who has compassion on you."

הנה הרים נקראו האבות (כן הוא ברבות בחקתי ס"פ ל"ו על פסוק זה דכי ההרים ימושו.

Now, the Patriarchs are called "mountains" (so it is in [Midrash] Rabbah, Bechukosai, at the end of chapter 36, on this verse, "For the mountains shall depart."

ועוד נזכר פסוק זה ברבות פ' עקב גבי ד"א [דבר אחר] ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד. ובגמרא פרק לפני אידיהן דף י"ז ע"א) וכמ"ש שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ והוא עד"מ

This verse is also mentioned in [Midrash] Rabbah, Parshas Eikev, at "Another explanation: 'And Havayah your G-d will keep for you the covenant and the kindness'"; and in the Gemara, chapter Lifnei Eideihen, folio 17a). **And as it is written, "Hear, O mountains, the controversy of Havayah, and you mighty ones, foundations of the earth." And this is by way of analogy:**

כמו הר שיוצא מכדור הארץ שהוא שטח שוה וממנו משפע ועולה עד לשמים כמו ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים כך

like a mountain that rises out of the globe of the earth, which is a level surface, and from it slopes and rises up to the heavens, like "the high mountains that are under all the heavens." So too,

הנה האבות הם בחי' הרים לכנס"י [לכנסת ישראל] שהוא בחי' הארץ הדום רגלי לנטלה ולנשאה עד רום המעלות. וע"ז נאמר מי יעלה בהר ה' כו'.

the Patriarchs are the level of "mountains" for Knesses Yisrael (the Congregation of Israel), which is the level of "the earth," "My footstool," to lift her up and carry her to the loftiest heights. And of this it is said, "Who shall ascend the mountain of Havayah?" etc.

2 והנה אין קורין אבות אלא לשלשה שהם אברהם יצחק ויעקב שהג' בחי' אלו הם המנשאים ומעלים את כנס"י [כנסת ישראל] שהם כללות כל נשמות ישראל להתכלל באור א"ס ב"ה ממש.

Now, "only three are called Patriarchs": Avraham, Yitzchak and Yaakov. For these three levels are what lift up and raise Knesses Yisrael, which is the general and collective expression (klalus) of all the souls of Israel, to be included in the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

וכמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שבחינת שמאל הוא בחינת רשפי אש האהבה היא המעלה את הראש ומוחין של כנ"י [כנסת ישראל]

As it is written, "His left hand is under my head, and His right hand embraces me." The level of "left" is the level of the fiery flames of love; it is this that raises the head and the intellect (mochin) of Knesses Yisrael.

ובחי' ימינו תחבקני כמשל המחבק את חבירו מגבו והיינו שמגביה ומעלה אפי' [אפילו] בחי' אחוריים וחיצוניות של נשמותיהם.

And the level of "His right hand embraces me" is like the analogy of one who embraces his fellow from behind; that is, it lifts and raises even the level of the back (achorayim) and the outer dimension (chitzoniyus) of their souls.

והנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ק [פרק קמא] דברכות ד"ד ע"ב) מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל שנאמר נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל כו'

Now, our Sages, of blessed memory, said (Berachos, first chapter, folio 4b): "Why is there no nun in Ashrei? Because it contains the downfall of the enemies of Israel, as it is said, 'She has fallen, she shall no more rise, the maiden of Israel,'" etc.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] חזר דוד וסמכה ברוח הקדש שנאמר סומך ה' לכל הנופלים (עיין זח"א [זהר חלק א] בראשית דף ג' ע"א ובזהר הרקיע שם ובזהר פ' שמיני דף מ' ע"א)

"Even so, David went back and supported her by the holy spirit, as it is said, 'Havayah supports all who fall'" (see the Zohar, Part I, Bereshis, folio 3a, and the Zohar HaRakia there, and the Zohar, Parshas Shemini, folio 40a).

והענין דכתיב ותפול לפני רגליו שבזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים כנס"י [כנסת ישראל] היא בבחי' נפילה (וע' בד"ה כי אברהם לא ידענו גבי פורים).

The explanation, as it is written, "And she fell before his feet," is that when the Holy Temple is not standing, Knesses Yisrael is at the level of falling (and see the discourse beginning "For Avraham did not know us," regarding Purim).

והנה להבין זה איך הוא למעלה בכנסת ישראל דלעילא אין די באר אך למטה בכללות נשמות ישראל בירידתה להתלבש בגוף האדם בנפש הבהמית יובן כי

Now, to understand how this is above, in the supernal Knesses Yisrael, it cannot be adequately explained [here]; but below, in the souls of Israel as a whole, in their descent to be clothed in the human body, in the animal soul, it can be understood. For

הנה במ"ת [במתן תורה] כתיב פנים בפנים דיבר הוי' כו' שהיה הקב"ה עם כנס"י [כנסת ישראל] בבחינת פנים בפנים.

at the Giving of the Torah it is written, "Face to face Havayah spoke," etc.; for the Holy One, blessed be He, was with Knesses Yisrael at the level of "face to face."

וכן היה כל זמן בהמ"ק [בית המקדש] (אך לא היה בבחי' דיבר ה'). ופנים של הנפש דהיינו

And so it was throughout the time of the Holy Temple (though not at the level of "Havayah spoke"). And the "face" of the soul means:

כמו עד"מ בגשמיות שרואים בחוש שבפנים מתגלה ונראה כל החושים ראייה שמיעה כו' לפי שהוא גילוי עיקר חיותו של האדם.

just as, by way of analogy, in the physical, we plainly see that in the face all the senses are revealed and seen, sight, hearing, etc., because it is the revelation of the main life-force of the person;

משא"כ באחוריים שלו אינה מתגלה כי"א חיות מועט כך עד"מ בנפש האדם מה שהוא עיקר חיותה ושם רצונה וחפצה האמיתי בטבעה נק' בחי' פנים משא"כ מה שאינו כ"כ [כל כך] חפץ ורצון הנפש

whereas in his back only a little life-force is revealed. So too, by way of analogy, in the human soul: that which is its main life-force, where its true will and desire lie by its nature, is called the level of "face"; whereas what is not so much the desire and will of the soul,

אלא על צד ההכרח או אגב גררא ובקרירות הרי זה נק' בחי' אחוריים של הנפש שאין שם אלא חיות מועט.

but [is done] out of necessity, or incidentally, and with coldness, this is called the level of the "back" (achorayim) of the soul, where there is only a little life-force.

3 והנה בזמן בהמ"ק [בית המקדש] היה כללות נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם וחפצם האמיתי שזה עיקר וחיות הנפש

Now, in the time of the Holy Temple, the souls of Israel as a whole were drawn by their nature to the service of G-d, to love Him and to cleave to Him, out of their true will and desire, which is the essence and the life-force of the soul.

ושאר צרכי העוה"ז הגם שהיה ג"כ אכילה ושתייה ומו"מ [ומשא ומתן] מ"מ לא היה אצלם כי"א על צד ההכרח ודרך עראי ובקרירות שלא היה חיות הנפש בזה

And the other needs of this world, although there was also eating and drinking and business, nevertheless were for them only out of necessity, in a passing way and with coldness, so that the life-force of the soul was not in this

אלא דבר מועט משא"כ בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים הוא להיפך ממש כי טבע נפש האדם לימשך אחר צרכי הגוף ועניני עוה"ז ואפילו מה שעושה טוב

except in a small measure. Whereas when the Holy Temple is not standing, it is the very opposite: for the nature of a person's soul is to be drawn after the needs of the body and the affairs of this world; and even when he does good

וסר מרע ומעורר את האהבה לה' לדבקה בו ובתורתו הוא מצד יגיעת הנפש שמייגע בעמל ויגיעה להתבונן בגדולת ה' ולהטות לבבו לעורר את האהבה ונק' לעשותה לאהבה כו'

and turns from evil, and arouses love for G-d, to cleave to Him and to His Torah, it comes from the toil of the soul: he wearies himself with labor and toil to contemplate the greatness of G-d and to incline his heart to arouse the love. This is called "to do it (la'asosah), to love," etc.,

שהאהבה זו היא ע"י קדימת עשייה בלב ונקרא בחי' זו אחור בפנים וכו' כי פנו אלי עורף פי' אפילו מה שפנו אלי לפנימיות שלי הוא בבחי' עורף

for this love comes through a prior "doing" in the heart. This level is called "back to face," etc. "For they have turned to Me the back of the neck": that is, even what they have turned to Me, to My inner dimension (pnimiyus), is at the level of the "back of the neck" (oref),

שהוא בחי' חיצוניות ואחוריים שאין שם אלא חיות מועט (ועיין מזה בד"ה וארא אל אברהם כו')

which is the level of the outer dimension and the back, where there is only a little life-force (and see on this in the discourse beginning "And I appeared to Avraham," etc.).

והנה בחינה זו נקרא בחי' נפילה לגבי מהות הנפש שמצד טבעה לפי מקור חוצבה ראויה להיות בטבעה כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו

Now, this level is called the level of "falling" relative to the essence of the soul, which by its nature, according to the source from which it was hewn, ought by its nature to be like a flame that rises of itself, to cleave to Him.

אלא כל זה הוא לפי שנפלה וירדה בסתר המדרגות תחת ממשלת הגוף ונפש הבהמית והיא אצלם במאסר ובגלות

But all this is because it has fallen and descended into the hidden recesses of the levels, under the dominion of the body and the animal soul, and it is with them in imprisonment and in exile

(וע' מזה בד"ה וידבר ה' אל משה במדבר סיני כו') והנה יש בזה ב' בחינות נופלים וכפופים כפופים הוא עד"מ כאדם שכופף ראשו וקומתו

(and see on this in the discourse beginning "And Havayah spoke to Moshe in the wilderness of Sinai," etc.). Now, there are two levels in this: "the fallen" and "the bowed down." "Bowed down" is, by way of analogy, like a person who bends his head and his stature,

אבל רגליו על עמדם עומדים כך יש שהראש ומוחין שלו כפופים למטה ונמכיכם אחר צרכי הגוף ועניני עולם הזה.

but his feet stand in their place. So too, there is one whose head and intellect are bowed downward and drawn after the needs of the body and the affairs of this world;

אבל בחינת הרגלים שבו דהיינו מדרגה אחרונה שבו שהוא ענין המעשה בסור מרע ועשה טוב בפו"מ [בפועל ממש] עדיין עומדים על עמדם בשלימות

but the level of the feet in him, that is, the last level in him, which is the matter of action, in "turn from evil and do good" in actual deed, still stand in their place in completeness:

להזהר בתכלית מן הרע עד קצה האחרון אפילו מה שאדם דש בעקביו כגון שקר וגסות הרוח כו'.

to guard himself utterly from evil, to its very last extreme, even [in] what a person tramples with his heels, such as falsehood and haughtiness of spirit, etc.

4 וגם בועשה טוב בשמירת כל המצות בתכלית כל פרטיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים. אבל כשגם בחינה זו אינה בשלימות אפילו בדבר קל ודקדוק קל מדקדוקי סופרים הרי זה נקרא מן הנופלים שנפל מן רגליו לגמרי:

And also in "do good": in observing all the mitzvos to the utmost, in all their details and fine points, and the fine points of the Scribes. But when this level too is not complete, even in a light matter, a light fine point of the fine points of the Scribes, this is called one of "the fallen," for he has fallen from his feet entirely.

5 ב והנה עיני כל אליך ישברו מצפים ומקוים לישעו שעדיין יש תוחלת ותקוה שיהי' [שיהיה] החזרת פנים בפנים [עמ"ש בפי' עיני כל בד"ה יחיינו מיומים.

2. Now, "The eyes of all look with hope to You": they wait and hope for His salvation, for there is still expectation and hope that "face to face" will be restored [see what is written on the meaning of "The eyes of all" in the discourse beginning "He will revive us after two days."

בגמרא נזכר פסוק זה (פ"ו דכתובות דס"ז ב') ובזהר בפ' ויגש (דר"ח א') בשלח (דס"ב א') אחרי (נ"ח א') פינחס (רכ"ו א')].

This verse is mentioned in the Gemara (Kesubos, chapter 6, folio 67b) and in the Zohar, Parshas Vayigash (folio 208a), Beshalach (folio 62a), Acharei (58a), Pinchas (226a)].

אך צריך לשית עצות בנפשו איך יומשך הארה זו בנפשו להיות פנימית הנפש אליו יתי ולא יהא מונע מבית ומבחוץ.

But one must "take counsel in his soul" how this illumination may be drawn into his soul, so that the inner dimension (pnimiyus) of the soul be [turned] to Him, may He be blessed, and that there be no hindrance from within or from without.

והעצה היעוצה לזה הוא כמאמר אשר קדשנו במצותיו. והענין כי הנה הוא יתברך קדוש ומובדל כו'.

The counsel offered for this is [expressed] in the words, "Who has sanctified us with His commandments." The explanation: He, may He be blessed, is holy and separate, etc.

לאו דאית לך צדק ידיעא ולאו מכל מדות אלין כלל אלא לאחזאה איך אתנהג עלמא לאחזאה דייקא שהוא רק כמו דמיון ומראה לעיני השגת המקבלים כדי לאתנהג עלמא

"Not that You have a known righteousness, nor any of these attributes at all, but to show how the world is conducted." "To show," precisely: it is only like an image and a vision to the eyes of the comprehension of the recipients, in order to conduct the world.

אבל הוא יתברך רם ונשא עד אין קץ ואינו בגדר מדות ואפי' בחי' חכמה [ואפילו] היא כעשייה גשמיית נחשבת

But He, may He be blessed, is high and exalted without end, and is not within the bounds of attributes; and even the level of Chochmah (wisdom) is considered like physical action,

וכמאמר אנת חכים ולא בחכמה ידיעא שאין ערוך אליו יתי ולית מחשבה תפיסא ביה כלל

as it is said, "You are wise, but not with a known wisdom"; for there is no comparison to Him, may He be blessed, and "no thought can grasp Him" at all.

כי הוא יתי למעלה מן החכמה והרצון ומה שמחיה את העולמות וכולם בחכמה עשית הוא רק מבחי' מלך בלבד ומלך הוא העולם.

For He, may He be blessed, is above wisdom and will; and that which gives life to the worlds, and "You have made them all with wisdom," is only from the level of "King" alone, and "King" is [in relation to] the world.

אבל הוא יתי בכבודו ובעצמו הוא קדוש ומובדל למעלה מכל הבחינות ומדרגות עד אין קץ

But He, may He be blessed, in His own glorious Self, is holy and separate, above all the levels and grades without end.

ואינו כמו הנשמה המחיה את הגוף שעם היות שקודם ירידתה להתלבש בו היא מאד נעלה במקור חוצבה מ״מ בירידתה היא מתלבשת בתוך הגוף ומקושרת בו שמתפעלת ממקרי הגוף.

And He is not like the soul that gives life to the body: although before its descent to be clothed in it, it is very exalted in the source from which it was hewn, nevertheless in its descent it is clothed within the body and bound to it, so that it is affected by what happens to the body.

אבל מדת הקב״ה אינו כן כי אני הוי׳ לא שניתי כתיב שכולם אין תופסים מקום אצלו כלל דכולא קמיה כלא חשיב כו׳

But the way of the Holy One, blessed be He, is not so; for it is written, “I, Havayah, have not changed,” for they all take up no place at all before Him, as “all before Him is considered as nothing,” etc.

וחיות ושפע שמשפיע לעולמות עליונים ותחתונים הוא בבחי׳ מלך בלבד ולאחזאה בלבד שעליו נאמר המשפילי לראות בשמים ובארץ

And the life-force and flow that He bestows on the upper and lower worlds is at the level of “King” alone and “to show” alone, of which it is said, “Who lowers [Himself] to look upon the heavens and the earth.”

שמצד עצמותו ומהותו ית׳ כתיב כי כל בשמים ובארץ ששמים וארץ שוין לפניו שלא שייך לפניו ית׳ מעלה ומטה כלל

For from the perspective of His essence and being, may He be blessed, it is written, “For all in the heavens and on the earth”: heaven and earth are equal before Him, for above and below have no relevance before Him, may He be blessed, at all;

אלא שהוא המשפילי בירידה גדולה וצמצום גדול שיתהווה בחי׳ שמים כו׳

but He is the One “who lowers [Himself],” in a great descent and a great tzimtzum (contraction), so that the level of “heavens,” etc., should come into being.

ופי׳ שמים שם מים כי מים הוא ים החכמה כו׳ ולהיות התלבשות אור א״ס ב״ה בחכמה היא ירידה אצלו כי כולם בחכמה עשית שהיא נחשבת כעשייה גשמיות כו׳.

And the meaning of shamayim (heavens) is sham mayim (“there is water”), for water is the sea of Chochmah, etc. And for the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be clothed in Chochmah is a descent for Him, for “You have made them all with wisdom,” which is considered like physical action, etc.

וירידה והשפלה זו הוא ע"י בחי' שמים תורה שבכתב וארץ היא בחי' תושבע"פ [תורה שבעל פה] שהם כללות כל התורה והמצות (וכמ"ש מזה בד"ה כי עמך מקור חיים גבי חנוכה)

And this descent and lowering comes through the level of "heavens," the Written Torah, and "earth," which is the level of the Oral Torah; and these encompass all the Torah and the mitzvos (as is explained on this in the discourse beginning "For with You is the source of life," regarding Chanukah).

והיינו על ידי התורה והמצות שהאדם עושה למטה ע"י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא וכמ"ש אשר יעשה אותם האדם.

That is, through the Torah and the mitzvos that a person does below: through an arousal from below [comes] an arousal from above. As it is written, "which a person shall do."

פי' ע"ד מ"ש ועשיתם אתם כתיב שהאדם עושה אותן למצות וחי בהם שממשיך בהם בחי' חיים מחיי החיים ב"ה.

The meaning is along the lines of what is said on "And you shall do them": it is written atem ("you"), that a person makes them into mitzvos; "and shall live in them," that he draws into them the level of life from the Life of all life, blessed be He.

וזהו ענין עושים רצונו של מקום שממשיכים בחי' רצונו יתברך שלמעלה מעלה מבחי' מקום לבחי' מקום להיות רצון העליון שורה ומתגלה גם בבחי' מקום (ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה ויאמר משה אכלוהו היום)

And this is the meaning of "doing the will of Makom (the Omnipresent)": that they draw the level of His will, may He be blessed, which is far above the level of "place" (makom), into the level of "place," so that the Supreme Will rests and is revealed in the level of "place" as well (and see what is written in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "And Moshe said, 'Eat it today'").

ודרך כלל נחלקים לג' בחי' ימין ושמאל ואמצע שהם ג' בחי' תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] שמזה נמשך להיות אלקי אברהם אלקי יצחק ואלהי יעקב.

In general they divide into three levels, right, left and center, which are the three levels of Torah, service and acts of kindness (gemilus chassadim); and from this it comes about that there is "the G-d (Elokei) of Avraham, the G-d of Yitzchak and the G-d of Yaakov."

פי' אלקי לשון צמצום וירידה שיורד ומשפיל א"ע [את עצמו] להיות בחי' אלקות שורה ומתגלה במדת אברהם ויצחק כו'.

The meaning: Elokei is a term of contraction and descent: He descends and lowers Himself so that the level of G-dliness rests and is revealed in the attribute of Avraham and of Yitzchak, etc.

6 וזהו ואתה נותן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאמר אלא בעתו. פי' בעתו של המאכל

And this is [the meaning of] "And You give them their food in its time": it does not say "in their time," but "in its time," that is, in the time of the food.

והענין כי הנה כנס"י [כנסת ישראל] נק' רעיתי פרנסתי וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים והיינו שהתורה והמצות נק' לחם מאכל.

The explanation: Knesses Yisrael is called "My beloved" (ra'yasi), [that is,] "My sustainer" (parnasasi), as our Sages, of blessed memory, said, "Israel sustain their Father in heaven." That is, the Torah and the mitzvos are called bread, food.

7 וכמ"ש את קרבני לחמי. וכתיב לכו לחמו בלחמי שבעת שישראל מסגלין תורה ומצות למטה שהם בחי' רצון העליון מתעורר למעלה ג"כ עת רצון.

As it is written, "My offering, My bread"; and it is written, "Come, eat of my bread." For at the time when Israel acquire Torah and mitzvos below, which are the level of the Supreme Will, there is aroused above as well a time of will (eis ratzon).

וכמ"ש בעת רצון עניתיך וע"י כן נותן להם את אכלם השפעתם ופותח את ידיך. פי' יודי"ך שמבחי' ג' יודי"ן מתפתחין ונמשכין ג' ווי"ן

As it is written, "In a time of will I have answered you." And through this, "He gives them their food," their flow of influence. And "You open Your hand (yadecha)": the meaning is yudecha ("Your yuds"), that from the level of three yuds there open out and extend three vavs,

שהם ג' פעמים קדוש בוי"ו הוא המשכה מקודש העליון וכל המשכה מלמעלה א"א לירד למטה כי"א ע"י בחי' צמצום כו'

which are the three times "holy" (kadosh): with a vav, it is a drawing down from the supernal Kodesh (holiness). And any drawing down from above cannot descend below except through the level of tzimtzum (contraction), etc.,

שהוא בחי' יו"ד שההמשכה הנמשכת למטה אין ערוך למה שהיתה במקורה ושרשה למעלה ולא תוכל להיות למטה אלא ע"י בחי' צמצום כו'

which is the level of yud: for the flow that is drawn down below bears no comparison to what it was in its source and root above, and it could not be below except through the level of tzimtzum, etc.

[ועיין מזה בפ' ויחי ע"פ חכלילי כו' בגמרא נזכר פסוק פותח את ידיך פ"ק [פרק קמא] דברכות (דף ד' ב')

[And see on this in Parshas Vayechi, on the verse "Chachlili," etc. The verse "You open Your hand" is mentioned in the Gemara: Berachos, first chapter (folio 4b),

ופ"ק [ופרק קמא] דתענית (דף ב' ע"ב ודף ח' ע"ב). רבות בראשית (פי"ג. פ"ך קרוב לסופה) ויצא (פע"ג). ויחי (פצ"ז).

and Taanis, first chapter (folio 2b and folio 8b); [Midrash] Rabbah: Bereshis (chapter 13; chapter 20, near its end), Vayetzei (chapter 73), Vayechi (chapter 97),

בשלח (פכ"ה). ובפ' כי תבא ובזהר בפ' פנחס (דרכ"ו א') וירא (ק"ז א') בשלח (ס"ב א') תרומה (קנ"ז ב')].

Beshalach (chapter 25); and in Parshas Ki Savo; and in the Zohar, Parshas Pinchas (folio 226a), Vayera (107a), Beshalach (62a), Terumah (157b)].

ומשביע לכל חי רצון פי' שהרצון עליון נמשך לכל בחי' חי כי בחי' חי נקרא השפעת והמשכת אור א"ס ב"ה מעילה לעילה כו'

"And You satisfy every living thing [with] will (ratzon)": that is, the Supreme Will is drawn to every level of "living" (chai); for the flow and drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from cause to cause, etc., is called the level of "living."

והשפעה והמשכה זו שמעילה לעילה הוא מבחינת צדיק שהוא בחינת התקשרות עולם בעולם כדי שיוכל התחתון לקבל מן העליון

And this flow and drawing down from cause to cause is from the level of tzaddik (the righteous one), which is the level of the binding of world with world, so that the lower can receive from the higher.

ולכן נקרא צדיק איש חי וכמ"ש ובניהו בן יהוידע בן איש חי (בשמואל ב' סי' כ"ג כ')

Therefore a tzaddik is called "a living man" (ish chai), as it is written, "And Benayahu son of Yehoyada, son of a living man" (II Samuel, chapter 23, [verse] 20);

והיינו לפי שממשיך חיות מעולם לעולם (עיין מזה בגמרא רפ"ג [ריש פרק ג'] דברכות ד"ה סע"א [סוף עמוד א] ובזהר בראשית ד"ו ע"א ויצא קס"ד א' ויגש ר"ז ב') וכמה עולמות דרגין על דרגין וכולהון איקרון חי

that is, because he draws life-force from world to world (see on this in the Gemara, beginning of chapter 3 of Berachos, folio 18, end of side a; and in the Zohar, Bereshis, folio 6a, Vayetzei 164a, Vayigash 207b). And there are several worlds, "levels upon levels, and all of them are called 'living.'"

ועל ידי פתיחת היודי"ן משביע רצון בחי' חי מעולם ועד עולם להיות שורה ומתגלה רצון העליון בכל הבחינות ומדרגות. וזהו צדיק ה' בכל דרכיו צדיק הוא בחינת התקשרות שמעולם ועד עולם.

And through the opening of the yuds, He satisfies with will the level of "living," from world to world, so that the Supreme Will rests and is revealed in all the levels and grades. And this is [the meaning of] "Havayah is righteous (tzaddik) in all His ways": tzaddik is the level of the binding that is from world to world.

וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] עמוד אחד בעולם וצדיק שמו שהוא בחינת עמוד המחבר מעלה ומטה להיות שורה ומתגלה רצון ה' אפילו בבחינת עשיה גשמיות כו'.

As our Sages, of blessed memory, said, "There is one pillar in the world, and Tzaddik is its name": it is the level of a pillar that joins above and below, so that the will of G-d rests and is revealed even at the level of physical action, etc.

(ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] פרשת ראה סד"ה כי תשמע בקול. ודי"ה לויתן זה) רק שקרוב ה' לכל אשר יקראוהו באמת דוקא דהיינו שישים אליו לבו כו'

(And see what is written above in Parshas Re'eh, at the end of the discourse beginning "When you hearken to the voice," and the discourse beginning "This Leviathan.") Only, "Havayah is near to all who call upon Him in truth," specifically [in truth]: that is, that one sets his heart to Him, etc.

(ע' [עיין] מענין קרוב כו' יקראוהו באמת ברבות פ' קדושים ר"פ י"ז נשא פי"א [פרק י"א] גבי ד"א [דבר אחר] ישא ה' פניו ובמדרש איכה בפסוק טוב ה' לקויו ובמדרש מגלת אסתר בפסוק אם על המלך טוב ובזהר חקת) (דקפ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) בשלח (נ"ז א') אחרי (נ"ח ב') האזינו (רצ"ז א').

(See on the subject of "Near..., call upon Him in truth" in [Midrash] Rabbah, Parshas Kedoshim, beginning of chapter 17; Naso, chapter 11, at "Another explanation: May Havayah lift up His face"; and in Midrash Eichah on the verse "Havayah is good to those who hope in Him"; and in Midrash Megillas Esther on the verse "If it please the king"; and in the Zohar, Chukas) (folio 183, end of side b), Beshalach (57a), Acharei (58b), Haazinu (297a).

ועי״ז רצון יראיו יעשה פי׳ שנעשה גם למטה רצון אצל יראיו להיות גילוי פנימית הרצון ופנימית הלב להיות אליו ית׳ בבחי׳ פנים בפנים

And through this, "He will do (ya'aseh) the will of those who fear Him": that is, that will is made below as well, in those who fear Him, so that there be a revelation of the inner dimension of the will and the inner dimension of the heart, to be [turned] to Him, may He be blessed, at the level of "face to face."

(ועיין בזח״א [בזהר חלק א] מקץ) (קצ״ד ב׳) ע״פ רוצה הי׳ את יראיו ובפי׳ הרמ״ז [הרב משה זכות] שם שמשפיע בהם אור רצונו העליון ועושה אותם מושפעים ומלאים מאור רצונו יתברך עכ״ל [עד כאן לשונו].

And see the Zohar, Part I, Mikeitz (folio 194b), on the verse "Havayah desires those who fear Him," and in the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there: "that He bestows upon them the light of His supreme will, and makes them receive His flow and be filled with the light of His will, may He be blessed"; end of quote.

וזהו אשר קדשנו במצותיו שעל ידי מצותיו שהם מבחינת רצון העליון שהוא קדוש ומובדל כו׳ קדשנו להיות אנחנו ג״כ בבחי׳ רצון העליון קדוש כו׳

And this is [the meaning of] "Who has sanctified us with His commandments": through His commandments, which are from the level of the Supreme Will, which is holy and separate, etc., He "has sanctified us," that we too be at the level of the Supreme Will, holy, etc.

והוא בחי׳ רעותא דליבא פנימית נקודת הלב מבחי׳ פב״פ [פנים בפנים].

And this is the level of "the desire of the heart" (re'usa deliba), the inner dimension of the point of the heart, of the level of "face to face."

8 וזהו מצות צריכות כוונה להיות מכוון למטה כמו למעלה שבמצות הוא גילוי פנימיות רצונו ית׳ וכך יהיה גילוי פנימית רצון נפשו להי׳.

And this is [the meaning of] "Mitzvos require intention (kavanah)": to be aligned (mechuvan) below as above. For in the mitzvos there is a revelation of the inner dimension of His will, may He be blessed, and so there should be a revelation of the inner dimension of the will of his soul for G-d.

וזהו כוונת המצות שבהם ועל ידם נמשך למטה גם בנפש האדם להיות גילוי בחי׳ רצון העליון

And this is the intent of the mitzvos: that in them and through them it is drawn down below, into the soul of man as well, so that there be a revelation of the level of the Supreme Will

(וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו וע"פ כי תצא בענין לך אמר לבי בקשו פני כו' ובד"ה והיה לכם לציצית ובד"ה מי מנה ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות ובד"ה חכלילי כו')

(as is explained above on the verse "After Havayah your G-d shall you walk," regarding "and His commandments you shall keep"; and on the verse "When you go out," on the subject of "Of You my heart has said, 'Seek My face,'" etc.; and in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis"; and in the discourse beginning "Who has counted"; and in the discourse beginning "And Moshe spoke to the heads of the tribes"; and in the discourse beginning "Chachlili," etc.).

ורצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע הוא בחי' ויצעקו אל ה' בצר להם שעי"ז יושיעם וינטלם וינשאם למעלה מעלה:

And "He will do the will of those who fear Him, and He will hear their cry": this is the level of "And they cried out to Havayah in their distress," through which He will save them, and lift them up and carry them higher and higher.

9 ג אך הנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. פי' ואם לאו אע"פ [אף על פי] שלא יהיו עושי עבירה מכל מקום אין הדבר תלוי אלא בתשובה.

3. However, our Sages, of blessed memory, said: "If Israel do teshuvah (return), they are redeemed; and if not, they are not redeemed." The meaning of "and if not": even if they are not transgressors, nevertheless the matter depends only on teshuvah.

והענין כי אע"פ [אף על פי] שממשיכים במצות רצונו של מקום לג' בחי' מקום ימין ושמאל ואמצע להיות אלקי אברהם ואלקי יצחק כו'

The explanation: although through the mitzvos they draw the will of Makom into the three levels of "place" (makom), right, left and center, so that there be "the G-d of Avraham and the G-d of Yitzchak," etc.,

מ"מ בזמן שאין בית המקדש קיים הם ענפין מתפרדין ואינן כמו שבזמן שבית המקדש היה קיים שהיו כל הג' בחינות קשורים ואגודים יחד.

nevertheless, when the Holy Temple is not standing, they are separated branches, and not as when the Holy Temple was standing, when all three levels were bound and joined together.

10 וכמ"ש ואגודתו על ארץ יסדה שהיו בחינת אגודים כי הנה ישראל נחלקים גם כן לגי' בחי' כהנים לוים וישראלים והנה היו הכהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם כולם אחודים וקשורים יחד באגודה אחת.

As it is written, "And He has founded His band (agudaso) upon the earth": for they were at the level of "banded together." For Israel, too, divide into three levels, Kohanim, Levites and Israelites; and the Kohanim were at their service, the Levites on their platform and the Israelites at their post, all united and bound together in one band.

משא"כ בזמן שאין בית המקדש קיים בנוי דאברהם בגלותא דאדום בנוי דיצחק בגלותא דישמעאל. וכתיב מפוזר ומפורד ולכך צריך תשובה דוקא.

Whereas when the Holy Temple is not standing, "the children of Avraham are in the exile of Edom, the children of Yitzchak in the exile of Yishmael"; and it is written, "scattered and dispersed." Therefore teshuvah specifically is needed.

וכמ"ש השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם פי' שיהיו בבחינת קדם ששם הוא בבחינת פנים בפנים דהיינו בבחי' פנימית גילוי רצון כו'

As it is written, "Bring us back to You, Havayah, and we shall return; renew our days as of old (kedem)." The meaning: that they be at the level of kedem, where it is at the level of "face to face," that is, at the level of the inner dimension of the revelation of will, etc.

(ואפשר שזהו הענין הנזכר בגמרא ובמדרש רבה בחקתי ס"פ ל"ו שיש מ"ד [מאן דאמר] תמה זכות אבות עד א"ר [אמר רבי] אחא לעולם זכות אבות קיימת דמ"ד [דמאן דאמר] תמה היינו לפי שאין הגילוי כמו בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] היה קיים כו'.

(It is possible that this is the matter mentioned in the Gemara and in Midrash Rabbah, Bechukosai, at the end of chapter 36: that there is an opinion that "the merit of the Patriarchs has ended," up to "Rabbi Acha said: The merit of the Patriarchs endures forever." The one who says it has ended [means] that the revelation is not as when the Holy Temple was standing, etc.

ועיין מענין ואגודתו על ארץ יסדה ברבות אמור ספ"ל ובפי' בהעלותך פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] גבי אספה לי שבעים איש ובגמרא פ"ג [פרק ג'] דמנחות) (דכ"ז ע"א) **ובפ"ק** [ובפרק קמא] **דכריתות** (ד"ו ע"ב).

And see on the subject of "And He has founded His band upon the earth" in [Midrash] Rabbah, Emor, end of chapter 30; and in Parshas Behaaloscha, chapter 15, at "Gather to Me seventy men"; and in the Gemara, chapter 3 of Menachos) (folio 27a), and the first chapter of Kerisos (folio 6b).

והיינו שעי"ז דוקא הבונה בשמים מעליותיו ופי' מעליותיו עיין במא"א [במאורי אור] אות ע' סל"ה בענין מעל שמים חסדך כו' על כל מים כו' ותתפלל חנה על הוי'

That is, it is specifically through this that "He builds His upper chambers (ma'alosav) in the heavens." For the meaning of ma'alosav, see Me'orei Or, letter ayin, section 35, on the subject of "Above the heavens is Your kindness," etc., "upon all waters," etc., "And Chanah prayed al (upon) Havayah."

ועיין בזחי"ג [בזהר חלק ג] ס"פ צו (דל"ה א') ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ועיין בפרדס ערך אגודה ובמאורי אור אות א' סי' כ"ט

And see the Zohar, Part III, end of Parshas Tzav (folio 35a), and the Mikdash Melech (a commentary on the Zohar) there; and see the Pardes, the entry "Agudah"; and Me'orei Or, letter alef, section 29.

משא"כ בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים איתא שם בזהר פ' ויקרא (ד"כ ע"ב) קוב"ה [קודשא בריך הוא] סליק לעילא לעילא ועי' מזה בזח"א [בזהר חלק א] ויגש (דר"י ע"א) וארא (דכ"ט ע"ב) וכמש"ת [וכמו שנתבאר] ענין זה במ"א ע"פ וארא אל אברהם כו' ע"ש

Whereas when the Holy Temple is not standing, it says there, in the Zohar, Parshas Vayikra (folio 20b): "The Holy One, blessed be He, ascended higher and higher." And see on this in the Zohar, Part I, Vayigash (folio 210a) and Va'era (folio 29b); and as this matter was explained elsewhere on the verse "And I appeared to Avraham," etc.; see there.

וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' וארא (דכ"ו א') בפי' קלא אסתלק כו' וגם ובפשעיכם שולחה אמכם

And see the Ramaz, Parshas Va'era (folio 26a), on the explanation of "The voice departed," etc. And also, "And for your transgressions your mother was sent away."

ואע"פ [ואף על פי] שעי"י המצות ממשיכים רצון העליון ועמ"ש ע"פ יתום ואלמנה יעודד אך כדי להיות הגילוי ממש למטה עצמיות בחינה זו דסליק לעילא לעילא הוא ע"י תשובה דוקא כדכתיב ממעמקים קראתיך כו'

And although through the mitzvos they draw down the Supreme Will (and see what is written on the verse "He relieves the orphan and the widow"), still, in order that the very essence of this level, which "ascended higher and higher," be truly revealed below, it is through teshuvah specifically, as it is written, "Out of the depths I have called You," etc.

וגם שע"י התשובה הוא תשוב ה' תתאה מנפילתה לעלות למעלה וזהו שהתשובה הוא ענין החזרת פנים בפנים וע' בזהר ויקרא שם (ד"כ סע"ב [סוף עמוד ב]) בפי' מרחוק ה' נראה לי

And also, through teshuvah the lower hei returns (tashuv hei) from its fall, to ascend on high; and this is why teshuvah is the matter of restoring "face to face." And see the Zohar, Vayikra, there (folio 20, end of side b), on the explanation of "From afar Havayah appeared to me."

ופי' מרחוק היינו ע"י התשובה שהיא ענין לרחוק שנעשה קרוב כו'

And the meaning of "from afar" is through teshuvah, which is the matter of one who was far becoming near, etc.

וגם כמ"ש ע"פ ושקל בפלס הרים כו' המרירות שבנפשו על ריחוקו כו' בד"ה אתם נצבים.

And also as is explained on the verse "And weighed the mountains in a scale," etc., the bitterness in his soul over his distance, etc., in the discourse beginning "You are standing."

11 וז"ש [וזהו שכתוב] גבי ק"ש [קריאת שמע] זאת המצוה כו' לעשות בארץ כו' שמע ישראל ומבואר לעיל הקושיא דהא ק"ש [קריאת שמע] חובת הגוף היא. ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מזה בד"ה וזאת המצוה ובד"ה וידעת היום.

And this is [the meaning of] what is written regarding the Shema: "This is the commandment," etc., "to do in the land," etc., "Hear, O Israel." The difficulty is explained above: the Shema is, after all, a personal obligation (chovas haguf). And see what is written above on this in the discourse beginning "And this is the commandment" and in the discourse beginning "And you shall know this day."

ומ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו דהיינו שקיום המצות בארץ ובפרט בזמן שבית המקדש קיים הוא בבחי' עליונה יותר מקיום המצות עתה

Nevertheless, "a verse does not depart from its plain meaning": that is, the fulfillment of the mitzvos in the Land, and especially when the Holy Temple is standing, is at a higher level than the fulfillment of the mitzvos now.

והיינו משום שיש כמה בחי' ומדרגות בענין ההמשכה שנמשך ע"י המצות וכמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית גבי וזכרתם את כל מצות הוי' ובד"ה ועשית בגדי קדש

That is because there are several levels and grades in the drawing down that is drawn through the mitzvos, as is explained in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis," regarding "And you shall remember all the commandments of Havayah," and in the discourse beginning "And you shall make holy garments."

ועוד זאת כמ"ש במ"א בביאור ע"פ קול דודי שהמצות נקראו לבושים וגם נקראו פירות כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **מאי פירי מצות** (בגמרא פ"ט דסוטה).

And furthermore, as is explained elsewhere, in the explanation on the verse "The voice of my Beloved," the mitzvos are called garments and are also called fruits, as our Sages, of blessed memory, said, "What are fruits? Mitzvos" (in the Gemara, chapter 9 of Sotah).

והיינו שעל שם היות על ידן המשכת רצון העליון שהוא אור מקיף סוכ"ע נקראים לבושים

That is: because through them comes the drawing down of the Supreme Will, which is an encompassing light (or makif), the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), they are called garments;

ועל שם בחי' האור וההמשכה הנמשך על ידן מסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] **בבחי' אור פנימי נק' פרי**

and because of the level of the light and flow drawn through them from the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds (memalei kol almin), as an inner light (or penimi), they are called fruit.

וזהו בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק ע' [עי"ן] **זח"א** [זהר חלק א] (דפ"ה ע"ב) **ח"ב** [חלק ב'] (דרכ"ג ע"ב) **ועפ"ז** [ועל פי זה] **י"ל** [יש לומר] **שבחי' אור מקיף נמשך ודאי גם עתה ע"י המצות מבחי' סוכ"ע ורצון העליון ממש**

And this is [the meaning of] "In his shade I delighted and sat, and his fruit is sweet"; see the Zohar, Part I (folio 85b), Part II (folio 223b). According to this, it can be said that the level of encompassing light is certainly drawn down now too through the mitzvos, from the level of the light that encompasses all worlds and the very Supreme Will;

אך בענין ההמשכה זו שבבחי' פנימית יש הפרש גדול בין בזמן שבית המקדש קיים ובין עתה וכמ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (דקס"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) בענין ונהר יחרב כו' גנתא לא עאל ביה ההוא גננא כו'

but in this drawing down at the inner level, there is a great difference between when the Holy Temple is standing and now, as is written in the Zohar, Part II, Terumah (folio 166, end of side b), on the subject of "And the river shall be dried up," etc.: "The garden: that gardener does not enter it," etc.

ועיין מזה בפרדס סוף שער שמיני פכ"ו ועיין במק"מ [במקדש מלך] והרמ"ז [והרב משה זכות] ובפ' בראשית (תחלת דף ו') גבי לרחוק דא יעקב כו' (וע"ב) גבי על נהר כבר.

And see on this in the Pardes, end of Sha'ar (Gate) 8, chapter 26; and see the Mikdash Melech and the Ramaz; and in Parshas Bereshis (beginning of folio 6), at "'To the far one': this is Yaakov," etc., (and side b) at "by the river Kevar."

וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ספירת העומר פל"ג (ומכ"ז [ומכל זה] יובן ענין אם ישראל עושין תשובה דוקא) ועל התשובה הנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדין כו'.

And see the Pri Etz Chaim, Sha'ar Sefiras HaOmer, chapter 33. (And from all this, the matter of "If Israel do teshuvah," specifically, will be understood.) And concerning teshuvah, our Sages, of blessed memory, said, "In the place where baalei teshuvah [those who return] stand," etc.

וע"ז נאמר כי הנה ההרים ימושו כו' כי מה כתיב לעיל מיניה וברחמים גדולים אקבצך.

And of this it is said, "For behold, the mountains shall depart," etc.; for what is written before it? "And with great compassion I will gather you."

פי' רחמים גדולים כי מדתו של יעקב הוא מדת רחמנות הנמשך ממדת יצחק מדת הדין הקדשה שע"י שפוגע באדם מדת הדין ח"ו [חס ושלום] נופל עליו שם רחמנות מחמת הרע שאירע לו.

The meaning of "great compassion": the attribute of Yaakov is the attribute of compassion, which is drawn from the attribute of Yitzchak, the holy attribute of judgment; for through the attribute of judgment striking a person, G-d forbid, the term "compassion" comes to apply to him, on account of the evil that befell him.

12 וכך מדת הרחמנות שבסדר השתלשלות העולמות שאין רחמנות נמשך אלא מצד הגבורות משא"כ במדה טובה וחסד לא שייך רחמנות כלל.

So too the attribute of compassion in the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus): compassion is drawn only from the side of the Gevuros (restraints); whereas with the good attribute and Chesed (kindness), compassion does not apply at all.

אבל מדת הקב"ה אינו כן כי הוא למעלה מגדר עלמין וכולא קמיה כלא כו'.

But the way of the Holy One, blessed be He, is not so, for He is above the bounds of worlds, and "all before Him is as nothing," etc.

13 וא"כ על כולם שייך ונופל רחמנותו שכולם אין ערוך אליו ית' וכולם רחוקים מאור א"ס ב"ה ממש.

If so, His compassion applies and falls upon them all, for none of them bears any comparison to Him, may He be blessed, and they are all far from the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

וכמאמר ברוך מרחם על הבריות שעל כל הבריות ועולמות עליונים שייך ונופל רחמנותו ית' והנה ענין התשובה באה ממדת רחמנות דהיינו שישוב אל ה' וירחמהו כביכול על ניצוץ אלקות שבנפשו

As it is said, "Blessed is He who has compassion on the creatures": upon all the creatures and the upper worlds His compassion, may He be blessed, applies and falls. Now, teshuvah comes from the attribute of compassion: that is, that he "return to Havayah and have compassion on Him," as it were, over the spark of G-dliness in his soul.

ועל ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מעורר למעלה בחי' רחמים גדולים ולכן במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדים צדיקים גמורים אין כו' דמשכין ליה בחילא יתיר.

And through the arousal from below [comes] an arousal from above: it arouses on high the level of "great compassion." Therefore "in the place where baalei teshuvah stand, perfect tzaddikim do not [stand]," etc., for "they draw it with greater strength."

כי צדיקים גמורים הם ממשיכים חיות ואור א"ס ב"ה דרך סדר ההשתלשלות מדרגה אחר מדרגה מעילה לעילה כו'.

For perfect tzaddikim draw down life-force and the Infinite Light, blessed be He, by way of the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), level after level, from cause to cause, etc.

משא"כ ע"י תשובה יפה שעה א' כו' ובשעה א' ויצעק אל ה' בצר לו

Whereas through teshuvah, "better is one hour," etc.: in one hour "he cries out to Havayah in his distress."

הרי הוא בא ממטה מטה למעלה מעלה שלא בדרך הדרגה והיינו מפני שהוא בא למעלה מסדר ההשתלשלות בחי' ברחמים גדולים אקבצך שמעלה ומטה שוין:

Thereby he comes from the lowest depths to the highest heights, not by way of gradual steps. That is because he comes above the order of the chain of descent, [to] the level of "With great compassion I will gather you," where above and below are equal.

14 והנה אחר הדברים והאמת האלה כולם צריכין לתשובה ואפילו מי שלא חטא מימיו מ"מ ישוב אליו וירחמהו על ניצוץ אלקות שבנפשו שירד פלאים מטה מטה מאור פיו ית' דלית מחשבה תפיסא ביה

Now, after these words and this truth, all need teshuvah; and even one who has never sinned in his life should nevertheless "return to Him and have compassion on Him" over the spark of G-dliness in his soul, which has come down astonishingly, lower and lower, from the light of His mouth, may He be blessed, whom "no thought can grasp."

וכל השגתו בגדולת ה' כל חד לפום שיעורא דיליה הוא בחי' גשמיות לגבי אמיתית אור א"ס ב"ה בעצמו כי כולם בחכמה עשית והחכמה כעשיה גשמיות נחשבת כו'.

And all his comprehension of the greatness of G-d, "each one according to his own measure," is at the level of physicality compared to the true Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself; for "You have made them all with wisdom," and wisdom is considered like physical action, etc.

ועל תשובה שבבחי' זו היא שתלויה ביאת המשיח. ולכן כתיב לע"ל [לעתיד לבוא] כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה כו'.

And it is on teshuvah of this level that the coming of Mashiach depends. Therefore it is written of the Time to Come, "For the mountains shall depart and the hills shall totter," etc.

15 והנה כתיב קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. פירוש קול דודי שנמשך למטה היא כביכול שמדלג ממדרגה למדרגה ומעילה לעילה כו' לבחי' הרים ולבחי' גבעות שהן למטה מבחי' הרים והיינו דרך וסדר ההשתלשלות

Now, it is written, "The voice of my Beloved! Behold, He comes, leaping over the mountains, skipping over the hills." The meaning: "the voice of my Beloved," which is drawn down below, is, as it were, leaping from level to level and from cause to cause, etc., to the level of "mountains" and to the level of "hills," which are below the level of mountains; that is, the way and order of the chain of descending worlds (hishtalshelus).

אבל כשיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] בחי' רחמים גדולים אזי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה

But when, in the Time to Come, the level of "great compassion" is revealed, then "the mountains shall depart and the hills shall totter."

אלא וחסדי פי' חסד שלי עצמו בחינת כי חפץ חסד הוא

Only "My kindness" [does not depart]: that is, My own kindness, the level of "for He desires kindness."

(ואפשר שעד"ז יש לפרש ג"כ ענין תמה זכות אבות אלא שיומשך מבחי' וחסדי כו' והמסקנא דלא תמה כי בחי' כי חפץ חסד הוא מתלבש בבחינת חסד לאברהם וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וכמ"ש במ"א בד"ה הוי' יחתו מריבו.

(It is possible that along these lines one can also explain the matter of "the merit of the Patriarchs has ended": only that it will be drawn from the level of "My kindness," etc. And the conclusion is that it has not ended, because the level of "for He desires kindness" is clothed in the level of "kindness to Avraham"; and this is "which You swore to our fathers from the days of old (kedem)," as is explained elsewhere, in the discourse beginning "Havayah: those who contend with Him shall be shattered."

וזהו ג"כ פי' כי ההרים ימושו ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל הנביאים בטלים לעתיד דאין ר"ל [רוצה לומר] בטלים ממש ח"ו [חס ושלום] אלא שיהיו כנר בפני האבוקה לגבי גילוי הגדול שיהיה לעתיד ועד"ז הוא ג"כ ענין כי ההרים ימושו כו' לגבי גילוי בחינת וחסדי מאתך לא ימוש כו').

And this too is the meaning of "For the mountains shall depart," along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, "All the Prophets will be nullified in the Future": this does not mean actually nullified, G-d forbid, but that they will be like a candle before a torch, compared to the great revelation that there will be in the Future. In the same way, too, is the matter of "For the mountains shall depart," etc., compared to the revelation of the level of "but My kindness shall not depart from you," etc.)

וברית שלומי הוא ברית עליון (וע' לעיל בפ' לך בד"ה בעצם היום הזה) המקשר מה שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות לבוא לידי גילוי

And "My covenant of peace" is a supernal covenant (and see above, in Parshas Lech [Lecha], in the discourse beginning "On that very day"), which binds what is far above the order of the chain of descent, so that it comes to revelation,

ולא בחי' כל חי שמסדר ההשתלשלות לבד מעולם ועד עולם רק בחי' צדיק עליון שעליו נאמר או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי.

and not the level of "every living thing," which is of the order of the chain of descent alone, from world to world; but rather the level of the supernal Tzaddik, of whom it is said, "Or let him take hold of My strength, that he may make peace with Me; peace he shall make with Me."

וכמאמר עושה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה שמעלה ומטה שוין בגילוי בחי' רחמים גדולים שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות.

As it is said, "He makes peace in the household above and in the household below": for above and below are equal in the revelation of the level of "great compassion," which is far above the order of the chain of descent.

(וע' לעיל פ' נשא סד"ה כה תברכו. ועמ"ש סד"ה להבין מה שכתוב ביום השמיני עצרת)

(And see above, Parshas Naso, at the end of the discourse beginning "Thus shall you bless"; and see what is written at the end of the discourse beginning "To understand what is written, 'On the eighth day, an assembly.'")

ולכן כתיב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל שלא יהיה בחי' קימה ועלייה ממטה למעלה אלא כדכתיב כי בועליך עושיך כו' אלקי כל הארץ יקרא שבכל הארץ הלזו הגשמית יהיה גילוי אלקות.

Therefore it is written, "She has fallen, she shall no more rise, the maiden of Israel": that there will not be the level of rising and ascent from below upward, but rather, as it is written, "For your Husband is your Maker," etc., "He shall be called the G-d of all the earth": that in all this physical earth there will be a revelation of G-dliness.

וכמ"ש כי עין בעין יראו כו'

As it is written, "For eye to eye they shall see," etc.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עתידין צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש שלא כהיום שאומרים קדוש ממטה למעלה אלא יאמרו קדוש מלמעלה למטה לפי שגם למטה יהי' [יהיה] גילוי אלקות

And therefore our Sages, of blessed memory, said, "In the future, 'Holy' will be said before the tzaddikim": not as today, when "Holy" is said from below upward, but "Holy" will be said from above downward, because below too there will be a revelation of G-dliness.

וכל זה לפי שאמר מרחמך ה' שכל זה נמשך מבחי' רחמים גדולים שמעלה ומטה שוין:

And all this is because it is "Havayah, who has compassion on you," who says it: for all this is drawn from the level of "great compassion," where above and below are equal.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SEITZEI • MAAMAR 8

ביאור הדברים בענין בחי' בע"ת דמשכין ליה בחילא יתיר

An explanation of the level of baalei teshuvah, who "draw it with greater strength"

1 ביאור הדברים בענין בחי' בע"ת [בעלי תשובה] דמשכין ליה בחילא יתיר. כי הנה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] שהם רמ"ח אברים דמלכא הוא בחי' ז"א דאצילות ומז"א האורות מתלבשים בהכלים

An explanation of the matters concerning the level of baalei teshuvah (penitents), "who draw it with greater strength." For, indeed, the 248 positive commandments, which are the 248 limbs of the King, are the level of Z'eir Anpin (the emotive attributes) of the World of Atzilus (Emanation); and from Z'eir Anpin [on], the lights are clothed in the vessels.

ולכן הצדיקים המקיימים המצות ממשיכים בחי' האורות להתלבש בכלים דז"א ודרך כלל מתחלקים לג' קוין חח"נ [חכמה חסד נצח] מימין כו' והוא כנגד תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] וזהו פותח את ידך ומשביע לכל חי.

Therefore the tzaddikim, who fulfill the mitzvos, draw down the level of the lights to be clothed in the vessels of Z'eir Anpin. In general, they divide into three lines: Chochmah (wisdom), Chesed (kindness) and Netzach (victory) on the right, etc.; and this corresponds to Torah, [divine] service and acts of kindness (gemilus chassadim). And this is [the meaning of] "You open Your hand and satisfy every living thing."

חי הוא בחי' יסוד המקשר וממשיך ההשפעה מהעליון לתחתון ומז"א למקור נש"י [נשמות ישראל] ופי' כל חי היינו כנודע מענין ט"ו מעלות טובות שהוא מספר ט"ו יסודות שבחמשה פרצופי האצילות כמ"ש במ"ח.

"Living" is the level of Yesod (foundation), which connects and draws down the flow from the higher to the lower, and from Z'eir Anpin to the source of the souls of Israel. And the meaning of "every living thing" is, as is known from the matter of the fifteen "good degrees," that this is the number of the fifteen Yesodos in the five partzufim (configurations) of Atzilus, as is written in Mishnas Chassidim.

עד שע"י נמשך רצון העליון לנו בגילוי היינו כדרך סדר ההשתלשלות מעולם ועד עולם דרך ט"ו יסודות כו'.

So that, through this, the Supreme Will is drawn down to us in a revealed way: that is, in the manner of the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), from world to world, through the fifteen Yesodos, etc.

אבל בע"ת [בעלי תשובה] ע"י שמעורר רחמים גדולים הוא מבחי' י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] דא"א שהוא אורות שלמעלה מהכלים ומשם נמשך האור שלא כסדר ההשתלשלות כי מעלה ומטה שוין שם וע"ז נאמר

But as for baalei teshuvah, through their arousing great compassion, it is from the level of the thirteen tikkunim [arrangements] of the beard (tikkunei dikna) of Arich Anpin [the Long Countenance], which are lights that are above the vessels; and from there the light is drawn down not according to the order of the chain of descending worlds, for above and below are equal there. And about this it is said:

כי ההרים שהן חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאצילות ימושו והגבעות נה"י [נצח הוד יסוד] תמוטינה וחסדי הוא חסד דעתיק מאתך לא ימוש וברית שלומי היא יסוד דעתיק המקשר ומחבר א"ס ב"ה בהנאצלים לא תמוט

"For the mountains" — which are Chesed, Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty) of Atzilus — "shall depart and the hills" — Netzach, Hod (splendor) and Yesod — "shall totter, but My kindness" — this is the Chesed of Atik [the Ancient One] — "shall not depart from you, nor shall My covenant of peace" — this is the Yesod of Atik, which connects and joins the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, with the emanated [levels] — "totter."

היינו שיומשך גילוי זה מא"ס ב"ה גם למטה בעשייה שיומשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות מא"ס ב"ה למטה ממש עד שיהיה פמליא של מטה ופמליא של מעלה שוין

That is, that this revelation from the Infinite One, blessed be He, will be drawn down also below, into the World of Asiyah (Action): that it will be drawn from above the order of the chain of descending worlds, from the Infinite One, blessed be He, down to the very bottom, until the household below and the household above are equal.

ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' בחקתי (דקי"ג ע"ב) ע"פ ועשיתם אתם שאע"פ [שאף על פי] בעוה"ז כו' תזכו למדרגות אצילות אפי' [אפילו] עד יחידה כו'

And see the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto), Parshas Bechukosai (folio 113b), on the verse "And you shall do them (atem)": that although you (atem) are below, in this world, etc., you will merit the levels of Atzilus, even up to Yechidah [the soul's innermost, "single" essence], etc.

(משא"כ כשנמשך בדרך ההשתלשלות ע"י בחי' כל חי כו') אמר מרחמך הוי' שכ"ז [שכל זה] נמשך ע"י שישוב אל ה' וירחמהו:

(which is not so when it is drawn down by way of the chain of descending worlds, through the level of "every living thing," etc.). "Says Havayah, who has compassion on you": that all this is drawn down through "he will return to Havayah, and He will have compassion on him" (virachamehu), read here as his returning to Havayah and having compassion on Him.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SAVO • MAAMAR 1

היום הזה הוי"ה אלהיך מצוך לעשות את החוקים...

"This Day Havayah Your G-d Commands You"

1 היום הזה הוי"ה אלהיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך. את ה' האמרת היום וגו' וה' האמירך היום וגו'.

"This day Havayah your G-d commands you to do these statutes and the ordinances; and you shall keep and do them with all your heart and with all your soul." "You have caused Havayah to say this day," etc., "and Havayah has caused you to say this day," etc.

להבין פירוש היום הזה ולא כתיב איזה יום משום דהמקרא מחובר לפרשה שלמעלה הימנה שמסיימת ארץ זבת חלב ודבש

To understand the meaning of "this day," when it does not say which day: [it is] because the verse is connected to the section above it, which ends "a land flowing with milk and honey."

שקודם שנכנסו לארץ היה כריתת ברית על קבלת התורה מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב וזהו היום הזה וגו' דהיינו בשעת כניסתן לארץ

For before they entered the land there was the making of a covenant over the acceptance of the Torah, "besides the covenant which He made with them at Chorev"; and this is [the meaning of] "this day," etc., that is, at the time of their entry into the land.

ולכן ודבש היום הזה הוי"ה הוא ראשי תיבות צירוף הוי"ה אחת שהוא"ו של ודבש שבפרשה ראשונה מחובר למקרא שלמטה הימנה כי ככל ענין אחד.

Therefore "and honey. This day Havayah": their initial letters are one combination of [the letters of] Havayah, for the vav of "and honey" in the first section is joined to the verse below it, since it is all one matter.

2 והנה בחי' ארץ ישראל הוא בחי' תורה שבעל פה. כי בחי' ישראל הוא בחי' אדם.

Now, the level of the Land of Israel is the level of the Oral Torah. For the level of Israel is the level of "man" (adam).

והוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו' וזהו תורה שבכתב. וארץ ישראל הוא בחי' תורה שבעל פה בחי' והארץ הדום רגלי (וע' מזה בד"ה השמים כסאי ר"פ בראשית)

This is as it is written, "And upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man," etc.; and this is the Written Torah. And the Land of Israel is the level of the Oral Torah, the level of "and the earth is My footstool" (and see on this in the discourse beginning "The heavens are My throne," at the beginning of Parshas Bereishis).

כי אע"פ [אף על פי] שעיקר דיני התורה שבע"פ [שבעל פה] הוא בבחי' עשי' [עשיה] גשמיות מ"מ הרי היא כמו בחי' רגל וסוף מעשה לבחי' אדם הנ"ל אלא שירדה ונתלבשה ממקום גבוה למקום נמוך

For although the laws of the Oral Torah are mainly at the level of physical action, nevertheless it is like the level of the foot and the final deed of the level of "man" mentioned above; only that it descended and was enclothed, from a high place to a low place.

ונקרא ארץ זבת חלב ודבש.

And it is called "a land flowing with milk and honey."

כי דבש וחלב תחת לשונך וזהו סתרי תורה לפי שיש בה מתיקות והן הם טעמי תורה והכל נמשך ונשפע מבחי' ארץ הנ"ל

For "honey and milk are under your tongue," and these are the secrets of the Torah, because there is sweetness in it; and these are the very reasons of the Torah. And all of it is drawn and flows forth from the level of "land" mentioned above.

כי סוף מעשה במחשבה תחלה ואי אפשר להשיג טעמי תורה וסודותיה אם לא על ידי ידיעת התורה שבע"פ [שבעל פה]

For "last in deed, first in thought"; and it is impossible to grasp the reasons of the Torah and its secrets except through knowledge of the Oral Torah,

כמו למשל מלך שבונה בנין מפואר ואי אפשר להשיג חכמתו ורצונו שבבנין בלי שיוגמר בנין הנ"ל בשלימותו.

as, for example, a king who builds a magnificent building: it is impossible to grasp his wisdom and his will in the building unless that building is completed in its wholeness.

3 והנה שלימות וגמר הזה הוא בסוף מעשה שהוא על פי תורה שבעל פה אשר בה גילוי רצונו יתי'

Now, this wholeness and completion is in the final deed, which is according to the Oral Torah, in which is the revelation of His will, may He be blessed.

כי על פי תורה שבכתב אי אפשר לידע שום דין על בוריו בלתי פירוש הגמרא כמו דרשת טטפת שבתפילין כו' וכיוצא בהן. ואיך הם נכתבין וכל פרטי דקדוקיהם

For according to the Written Torah it is impossible to know any law clearly without the explanation of the Gemara: for example, the exposition of totafos [frontlets] in tefillin, etc., and the like; and how they are written, and all the details of their fine points.

(וע' באגה"ק [באגרת הקודש] קרוב לסופו בד"ה אשת חיל עטרת בעלה וזהו ענין בינה יתירה ניתנה באשה כו' שדרשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] פ"ה דנדה ע"פ ויבן הוי"ה אלקים את הצלע כו' וע' בזהר בראשית) (דמ"ח ע"ב)

(And see in Iggeres HaKodesh, near its end, in the discourse beginning "A woman of valor is the crown of her husband." And this is the matter of "an extra measure of understanding (binah) was given to woman," etc., which our Sages, of blessed memory, expounded in the fifth chapter of Niddah on the verse "And Havayah Elokim built the rib," etc. And see in the Zohar, Bereishis, page 48b.)

ועמ"ש בפ' וארא ע"פ לכן אמור לבנ"י [לבני ישראל] בביאור ענין והבאתי אתכם אל הארץ כו' וגם ויבן לשון בנין כמ"ש רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ורב שלום בניך א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך

And see what is written in Parshas Va'eira on the verse "Therefore say to the children of Israel," in explaining the matter of "And I will bring you to the land," etc. And also, "And He built" (vayiven) is a term of building, as our Sages, of blessed memory, said on the verse "And great shall be the peace of your children (banayich)": do not read "your children," but "your builders (bonayich)."

כי תורה שבעל פה נק' ג"כ בית כמ"ש במ"א ונודע דבחי' בית שרשו ממקום גבוה מאד כו'

For the Oral Torah is also called a "house," as is explained elsewhere; and it is known that the level of "house" has its root in a very high place, etc.

ועמ"ש בפ' נשא סד"ה כה תברכו מענין ורב שלום בניך כו' ולכן הוי"ו של ודבש מחובר עם היום הזה הוי"ה להיות בצירוף שם הוי"ה אחת.

And see what is written in Parshas Naso, at the end of the discourse beginning "Thus shall you bless," on the matter of "And great shall be the peace of your children," etc. And therefore the vav of "and honey" is joined with "this day Havayah," so as to be in the combination of one Name Havayah.

4 והנה יש בחי' עולם שנה נפש כי כמו שיש בחי' זו בעולם כך יש בשנה והוא בראש השנה.

Now, there is the aspect of world, year and soul: for just as this aspect exists in the world, so it exists in the year, and that is on Rosh HaShanah.

ולכן קורין פרשה זו קודם ראש השנה כי היום הזה וגו' קאי על ר"ה [ראש השנה] (עיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר ר"פ בא) (דל"ב ע"ב) גבי היום דא ראש השנה

Therefore this section is read before Rosh HaShanah, for "this day," etc., refers to Rosh HaShanah (see the commentary of the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] on the Zohar, at the beginning of Parshas Bo, page 32b), on [the words] "'The day': this is Rosh HaShanah."

ובכל שנה קודם ראש השנה צריך כריתת ברית מחדש על קבלת התורה שבראש השנה הוא בחי' מצוך לעשות את החקים וגו'

And every year before Rosh HaShanah a covenant must be made anew over the acceptance of the Torah, for on Rosh HaShanah is the level of "commands you to do the statutes," etc.

(לפי שברי"ה [שבראש השנה] הוא ענין אחד עם תורה שבעל פה כי ר"ה [ראש השנה] הוא בחי' שתמליכוני עליכם ומלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה כו'

(Because Rosh HaShanah is one matter with the Oral Torah: for Rosh HaShanah is the level of "that you make Me King over you," and "Malchus is the mouth; we call it the Oral Torah," etc.

לכך כמו שבתורה שבעל פה הוא גילוי הרצון עליון איך יעשו התפילין והסוכה כו' כך בראש השנה הוא גילוי רצון עליון ולכן בר"ה [בראש השנה] הוא בחי' מצוך לעשות כו')

Therefore, just as in the Oral Torah there is the revelation of the Supreme Will, how the tefillin and the sukkah, etc., are to be made, so on Rosh HaShanah there is the revelation of the Supreme Will; and therefore on Rosh HaShanah is the level of "commands you to do," etc.)

ולכן נקרא ראש השנה ולא תחלת השנה כי כמו שיש בחי' ראש בנפש שהוא ראש ושכל לגבי הגוף כך יש בחי' ראש בשנה והוא ראש השנה

And therefore it is called Rosh HaShanah (the head of the year) and not the beginning of the year: for just as there is the level of the head in the soul, which is head and intellect in relation to the body, so there is the level of a head in the year, and that is Rosh HaShanah

(הוא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא שהוא בחי' גילוי רצון העליון וכמ"ש במ"א ע"פ תקעו בחדש כו'

(it is the level of the skull (gulgalta) that covers over the brain, which is the level of the revelation of the Supreme Will, as is explained elsewhere on the verse "Sound the shofar at the new moon," etc.

והנה כמו דבתשבע"פ [דבתורה שבעל פה] הוא בחי' בינה יתירה ניתנה כו' כך ג"כ בבחי' יראה שהיא בחי' ראש השנה אע"ג [אף על גב] דיראה נק' בחי' נוקבא לגבי אהבה וכמ"ש אשה יראת ה' וכתיב זכר חסדו אעפ"כ [אף על פי כן] זה השער כו' ושרשה מיראה עילאה כו'

Now, just as in the Oral Torah there is the level of "an extra measure of understanding was given," etc., so too in the level of awe, which is the level of Rosh HaShanah: even though awe is called the feminine level (Nukva) in relation to love, as it is written, "a woman who fears Havayah," and it is written, "He remembered (zachar [which also means 'male']) His kindness," nevertheless "this is the gate," etc., and its root is from the higher awe, etc.

וכן בבחי' דיבור שהוא בחי' בנין המל' שנקרא דבר ה' שזהו בחי' ר"ה [ראש השנה] שייך ג"כ בחי' זו דבינה יתירה ניתנה כו' והיינו דמ"ש ויבן ה' אלהים את הצלע הוא ביום ו' למע"ב [למעשה בראשית] שהוא ר"ה [ראש השנה]):

And likewise in the level of speech, which is the level of the building of Malchus, which is called "the word of Havayah," which is the level of Rosh HaShanah: this level of "an extra measure of understanding was given," etc., applies to it too. And this is [the point]: what is written, "And Havayah Elokim built the rib," was on the sixth day of the work of creation, which is Rosh HaShanah.)

5 ב והנה בשבועות ניתנו לוחות הראשונות וביום כפור ניתנו לוחות האחרונות. ולוחות הראשונות ניתנו בקולות וברקים משא"כ לוחות האחרונות. והענין כי יש ב' מיני אהבות. האחת בחי' פנימיות הלב הנקרא רעותא דליבא.

2. Now, on Shavuos the first Tablets were given, and on Yom Kippur the second Tablets were given. And the first Tablets were given with thunder and lightning, whereas the second Tablets were not. The explanation is that there are two kinds of love. The first is the level of the inner dimension (pnimiyus) of the heart, which is called "the desire of the heart" (re'usa deliba).

6 והב' בבחי' חיצוניות בהתגלות הלב. וע"ד משל בבן אצל אביו יש ב' בחינות באהבתו אליו.

And the second is at the level of the outer dimension (chitzoniyus), in the revelation of the heart. By way of analogy: with a son and his father, there are two levels in his love for him.

כי הנה אם הוא שרוי אצל אביו בביתו עדיין אינו ניכר ומתגלה בו בחי' ומדת האהבה והרי היא בבחי' פנימית הלב לבד

For if he dwells with his father in his house, the level and attribute of love is not yet recognizable and revealed in him, and it is only at the level of the inner dimension of the heart.

מה שאין כן אם הרחיק אביו ממנו אזי נתגלה ויוצא לחוץ בחי' האהבה בבחי' גילוי רב להיות נפשו צמאה וכלתה אליו. אבל כשהוא שרוי עמו הנה האהבה בטילה ונכללת ברוב השמחה והתענוג שהוא בהיכל אביו.

Whereas if his father has gone far from him, then the level of love is revealed and goes outward, at the level of great revelation, so that his soul thirsts and pines for him. But when he dwells with him, the love is nullified and included in the abundant joy and delight of being in his father's palace.

7 וזהו ענין יום כפור שהוא מעין עולם הבא עולם התענוג שאין בו אכילה ושתיה לפי שכל ישראל מתעלים בו עילוי רב וכדכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני הוי' תטהרו.

And this is the matter of Yom Kippur, which is a semblance of the World to Come, the world of delight, in which there is no eating and drinking; because on it all Israel are raised to a great elevation, as it is written, "For on this day He shall atone for you," etc., "before Havayah you shall be purified."

פי' שמכפר ומטהר כל העונות המבדילין וקורע כל המסכים ואין שום מסך מבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים

That is, He atones for and purifies all the sins that separate, and tears all the screens, so that there is no screen at all separating Israel from their Father in heaven.

וזהו לפני ה' תטהרו ואז ישמח ישראל בעושיו בלי שום מניעה ומבלבל בעולם ומרוב השמחה והתענוג נכללה ובטלה מדת האהבה שיש בהם ודי בבחי' פנימיות הלב ברעותא דלבא לבד. (כמ"ש בד"ה האזינו השמים).

And this is [the meaning of] "before Havayah you shall be purified." And then "Israel rejoices in its Maker," without any hindrance or disturbance whatsoever; and from the abundance of joy and delight the attribute of love that is in them is included and nullified, and it suffices [for it to be] at the level of the inner dimension of the heart, in the desire of the heart (re'usa deliba), alone. (As is explained in the discourse beginning "Give ear, O heavens.")

והנה בכדי שיגיע האדם לבחי' ומדרגה זו הנה ראשית חכמה יראת ה' שהוא בחי' ראש השנה להמשיך עליו בחי' יראה בחי' מלכותו שקוראין לו המלך שתהא יראתו ופחדו עלינו

Now, in order for a person to reach this level and rung: "The beginning of wisdom is the awe of Havayah," which is the level of Rosh HaShanah — to bring down upon himself the level of awe, the level of His kingship (Malchus), for we call Him "the King," so that awe and dread of Him be upon us

(עיין בזהר פנחס רי"ד ב' ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בד"ה אני לדודי) וזהו אמרו לפני מלכיות שתמליכוני עליכם

(see the Zohar, Pinchas, 214b; and see what is written above in the discourse beginning "I am my beloved's"). And this is [the meaning of] "Say before Me [verses of] Kingship, so that you make Me King over you."

כי הנה מלכותך מלכות כל עולמים כתיב והוא יתי' מניח את העליונים ומוריד וממשיך בחינת מלכותו למטה על ישראל לבד.

For it is written, "Your kingship is the kingship of all worlds," and He, may He be blessed, leaves the higher beings and lowers and draws down the level of His kingship below, upon Israel alone,

כמ"ש ה' אלהי ישראל מלך וכתיב כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו וגו' וזהו ה' מלך גאות לבש כו'

as is said, "Havayah, the G-d of Israel, is King," and it is written, "Thus says Havayah, the King of Israel and his Redeemer," etc. And this is [the meaning of] "Havayah reigns; He is clothed in majesty," etc.,

שהוא שיר של יום הששי שבששי למעשה בראשית נברא אדם הראשון ואז היה ר"ה [ראש השנה] ביום ו' כי זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון.

which is the song of the sixth day: for on the sixth [day] of the work of creation the first man (Adam HaRishon) was created, and Rosh HaShanah was then, on the sixth day, for "This day is the beginning of Your works, a remembrance of the first day."

פי' שבו נברא אדם הראשון ולכן שר את דברי השירה הזאת ה' מלך גאות לבש.

That is, on it the first man was created; and therefore he sang the words of this song, "Havayah reigns; He is clothed in majesty."

פי' עד"מ כמו לבוש שהוא מסתיר ומכסה על האדם כך הוא ענין בחי' מלוכה שנתלבש ונתצמצם בכמה לבושין וצמצומים עד שנקרא בחי' מלך ולהיות מלכותו על ישראל

The meaning, by way of analogy: just as a garment conceals and covers the person, so is the matter of the level of kingship, that He clothed and contracted Himself in many garments and contractions until He is called by the level of "King," and so that His kingship be over Israel.

והנה ישראל נמשלו ללבנה שמאירה בריחוק מקום מהשמש דוקא כך כביכול הנה כתיב מרחוק ה' נראה לי שע"י ריחוק מקום מאיר בו אור אהבתו ית' להיות כלתה נפשו אליו לדבקה בו.

Now, Israel are likened to the moon, which shines specifically at a distance from the sun. So too, as it were, it is written, "From afar Havayah appeared to me": through distance, the light of love for Him, may He be blessed, shines in him, so that his soul pines for Him, to cleave to Him.

(ועיין מענין מרחוק ה' נראה לי ברבות שמות פרשה א' גבי ותתצב אחותו מרחוק ובזה ח"ב [חלק ב'] י"ב א' ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם

(And see on the matter of "From afar Havayah appeared to me" in Midrash Rabbah, Shemos, section 1, regarding "And his sister stood from afar"; and in the Zohar, Part II, 12a, and in the Mikdash Melech there.

ועוד נזכר פסוק זה בזח"א [בזהר חלק א] ו' א' צ"ז א' ק"כ א' קצ"ו ב'. ח"ב [חלק ב'] קכ"ה ב' קכ"ו א'. ח"ג [חלק ג'] כ' סע"ב [סוף עמוד ב] ל"ה ב' נ"ח ב' ס"ד ב' קע"ד א' רמ"ח ב' כנרשם כ"ז [כל זה] בס' בית אהרן).

This verse is also mentioned in the Zohar, Part I, 6a, 97a, 120a, 196b; Part II, 125b, 126a; Part III, end of 20b, 35b, 58b, 64b, 174a, 248b; as all this is recorded in the book Beis Aharon.)

כי ראש השנה נק' כסה שהחדש מתכסה בו פי' בטל ונכלל ברצונו לפי שמחמת גילוי אלקותו ומלכותו נתעורר בחי' יראה וביטול רצון בחי' נקודה שאין בה אור כלל ובריחוק מקום הולך ומאיר בו אור האהבה בגילוי

For Rosh HaShanah is called keseh ("covered"), for on it the new moon is covered; that is, it is nullified and included in His will. For because of the revelation of His G-dliness and His kingship, the level of awe is aroused, and the self-nullification (bittul) of will, the level of a point that has no light at all; and with distance the light of love goes on shining in it more and more openly.

והיינו על ידי שיעשה את עצמו כאלו הוא רחוק מאד מאור פניו ית' על ידי שיחשוב כל המחשבות והדיבורים והמעשים אשר לא לה' המה שעברו בכל השנה

That is, by his making himself as if he were very far from the light of His countenance, may He be blessed, through considering all the thoughts, words and deeds that are not for G-d which passed during the whole year;

ועל ידי זה יתגלה אהבתו לה' בחוץ בבחי' צעק לבם יותר מבכל השנה שבכל השנה הוא כמשל האב שנתרחק מעל בנו כנ"ל אבל בעשרת ימי תשובה כתיב קראוהו בהיותו קרוב.

and through this his love for G-d will be revealed outwardly, at the level of "their heart cried out," more than in all the year. For during all the year it is like the analogy of the father who has gone far from his son, as mentioned above; but of the Ten Days of Teshuvah it is written, "Call upon Him while He is near."

8 ודרשו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] אלו עשרת ימי תשובה שנקרא קרוב אלא שנתרחק ונסתר ממנו

And our Sages, of blessed memory, expounded: "These are the Ten Days of Teshuvah," when He is called "near," only that He has gone far and hidden from him.

והוא כמו למשל בן שהוא אצל אביו בביתו אלא שהאב מסתיר פניו ממנו בכדי שבנו יתן אל לבו האהבה ויתגלה אהבתו ביתר שאת

And this is like, for example, a son who is with his father in his house, only that the father hides his face from him, so that his son will take the love to heart and his love will be revealed with greater force.

וכאשר יכיר הבן שהאב הוא בכאן ומסתיר פניו ממנו אזי בודאי תגדל אהבתו בבחי' גילוי יותר וזהו שאומרים אבינו מלכנו בעשרת ימי תשובה שהוא בחי' התגלות האהבה בבחי' צעק לבם אבא אבא.

And when the son recognizes that the father is here and is hiding his face from him, then his love will certainly grow, at the level of greater revelation. And this is why we say "Our Father, our King" during the Ten Days of Teshuvah: it is the level of the revelation of love, at the level of "their heart cried out": "Father, Father!"

9 והנה כמו לבנה בהתרחקה מאור השמש סובבת והולכת בעיגולה עד שתחזור ותגיע לאור השמש כך כביכול ע"י ריחוק מקום שנעשים עצמינו כרחוקים הולך וסובב עלינו אור האהבה

Now, just as the moon, as it moves away from the light of the sun, goes around in its circuit until it returns and reaches the light of the sun, so, as it were, through distance, in that we make ourselves as though far away, the light of love goes on circling upon us,

עד שביום כפור חוזרים ומתעלים עלוי גדול ועצום עד שנהיו לפני ה' שהאהבה הוא בחי' פנימית הלב ונכללת ובטלה בשמחת ה' לפי שאז ביום כפור כנ"י [כנסת ישראל] הם בבחי' פנים ועיין לקמן בד"ה ביום השמיני שלח:

until on Yom Kippur we return and rise to a great and mighty elevation, until we come to be "before Havayah," where the love is at the level of the inner dimension of the heart and is included and nullified in rejoicing in G-d; because then, on Yom Kippur, the Community of Israel (Knesses Yisrael) are at the level of "face" (panim). And see below, in the discourse beginning "On the eighth day he sent."

10 ג אך אי אפשר להגיע לבחי' ומדריגה זו בחי' פנים הנ"ל כ"א ע"י חיפוש ופשפוש במעשיו בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] וכמ"ש בקשו פני שתהיה כאבידה המתבקשת שצריך לחפש אחריה ולפשפש במעשיו כנ"ל.

3. However, it is impossible to reach this level and rung, the level of "face" mentioned above, except through searching and examining one's deeds during the Ten Days of Teshuvah, as it is written, "Seek My face": that it be like a lost object that is sought, which one must search after, and [so one must] examine one's deeds, as mentioned above.

וזהו אתם נצבים היום כולכם וגו' לעברך בברית ה' אלהיך וגו' כי בכל מקום שנאמר היום הוא ראש השנה. וברי"ה [ובראש השנה] הוא מעביר בך הברית שהוא התקשרות בנקודת הלב הפנימית

And this is [the meaning of] "You are standing this day, all of you," etc., "that you may pass into the covenant of Havayah your G-d," etc.: for wherever "this day" is said, it is Rosh HaShanah. And on Rosh HaShanah He passes the covenant into you, which is the bond in the inner point of the heart

(כי עם היות דברי"ה [דבראש השנה] הוא המשכת בחי' יראה כנ"ל אך תוכה רצוף אהבה אלא שהאהבה היא בפנימית הלב לבד ע"ד וגילו ברעדה וכמ"ש לקמן ע"פ שוש אשיש בהוי' ותגל נפשי באלהי כו' ע"ש)

(for although on Rosh HaShanah there is the drawing down of the level of awe, as mentioned above, nevertheless "its inside is inlaid with love," only that the love is in the inner dimension of the heart alone, in the manner of "and rejoice with trembling"; and as is explained below on the verse "I will greatly rejoice in Havayah; my soul shall exult in my G-d," etc.; see there).

ונקרא ברית לפי שאי אפשר לדבקה בו בפנימיות הלב (עם היות שיש בודאי בכל נפש מישראל בחי' זו). אלא כ"כ [כל כך] מעביר ערלת הלב.

And it is called a "covenant" because it is impossible to cleave to Him in the inner dimension of the heart (even though this level certainly exists in every soul of Israel) unless He removes the foreskin of the heart.

וכמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם והערלה היא ההתקשרות בתאוות ושאר גשמיות העולם

As it is written, "You shall circumcise the foreskin of your heart." And the foreskin is the attachment to cravings and the other physical things of the world.

וכל זמן שיש עליו בחי' ערלה זו בלבבו הרי מכסה ומסתיר ממנו אור פניו מלדבק בו בפנימיות לבו כיון שחיצוניותו מקושר ומדובק בהבלי עולם. (וע' בפ' שלח ע"פ מקושש עצים).

And as long as he has upon him this level of foreskin in his heart, it covers and hides from him the light of His countenance, [keeping him] from cleaving to Him in the inner dimension of his heart, since his outer dimension is bound and attached to the vanities of the world. (And see in Parshas Shelach, on the verse "gathering wood.")

וזהו בברית ה' אלקיך פי' שההתקשרות יהיה שבחי' הוי"ה יהיה אלהיך שלך ליבטל אליו מעומקא דליבא.

And this is [the meaning of] "into the covenant of Havayah your G-d": that is, that the bond be that the level of Havayah becomes "your G-d," your own, so that you are nullified to Him from the depth of the heart.

וזהו שאמר ירמיהו הנביא הסירו את ערלת לבבכם והמולו להי' פירוש שלימד דעת את העם שלא יפול לב האדם עליו בראותו חיצוניות לבו מקושר בגשמיות העולם לאמר ח"ו [חס ושלום] נגזרנו אבדה תקותנו אלא הסירו את ערלת לבבכם

And this is what Yirmiyahu the prophet said: "Remove the foreskin of your heart and circumcise yourselves to Havayah." The meaning is that he taught the people knowledge, that a person's heart should not fall within him when he sees the outer dimension of his heart bound to the physicality of the world, so that he says, G-d forbid, "We are cut off; our hope is lost"; but rather, "remove the foreskin of your heart."

פי' שיש בכל אחד ואחד מישראל בחי' פנימיות הלב אלא מכיון שהערלה שולט על חיצוניותו הנה גם הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] נסתר ונתעלם בו

That is, in each and every one of Israel there is the level of the inner dimension of the heart; only, since the foreskin rules over his outer dimension, the inner dimension too is hidden and concealed within him.

אבל כשתסירו את הערלה ממילא יתגלה הברית וההתקשרות בהמולו להי' ואז יהיה גם חיצוניות לבו בהתגלות להי' כרשפי אש שלהבת העולה מאליה.

But when you remove the foreskin, the covenant and the bond will of itself be revealed, in "circumcise yourselves to Havayah"; and then even the outer dimension of his heart will be openly for G-d, like flashes of fire, a flame that rises of itself.

(וזהו ענין ויחד לבבנו כמ"ש בד"ה מי מנה ועמ"ש בפ' בראשית סד"ה להבין ענין הברכות ולזאת צ"ל המשכת החותם כו' ע"ש.

(And this is the matter of "and unify our hearts," as is explained in the discourse beginning "Who has counted"; and see what is written in Parshas Bereishis, at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," that for this reason there must be the drawing down of the seal, etc.; see there.

ומזה יובן ענין החותם דיוהכ"פ [דיום הכפורים] שלפי שיוהכ"פ [שיום הכפורים] הוא בחי' פנימית הלב לכך זוכים אז לבחי' החותם שהוא בחי' ויחד לבבנו ע"ש וגם הוא בחי' חותם בברוך דתשבע"פ [דתורה שבעל פה] כמבואר שם בענין חתום תורה בלמודי

And from this the matter of the seal of Yom Kippur will be understood: because Yom Kippur is the level of the inner dimension of the heart, therefore we merit then the level of the seal, which is the level of "and unify our hearts" (see there); and it is also the level of the seal with "Blessed" of the Oral Torah, as is explained there on the matter of "Seal the Torah among My disciples."

וזהו ענין הכריתת ברית על קבלת התורה שקודם ר"ה [ראש השנה] שבכלל זה הוא להיות עסק התורה לשמה ע"ד זכה נעשה לו סם חיים כו' וע"ז נמשך גמר החותם ביוהכ"פ [ביום הכפורים] כו' ועמ"ש בפ' עקב בענין וצריך שיזכיר ברית ותורה בברכת הארץ).

And this is the matter of the making of the covenant over the acceptance of the Torah before Rosh HaShanah, which includes that the study of Torah be for its own sake, in the manner of "If he merits, it becomes for him an elixir of life," etc.; and upon this the completion of the seal is drawn down on Yom Kippur, etc. And see what is written in Parshas Eikev on the matter of "and he must mention covenant and Torah in the blessing of the land.")

וזהו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו שלכאורה אינו מובן הלא אין לו דמות הגוף ח"ו [חס ושלום] וגם מהו בצלמנו לשון רבים.

And this is [the meaning of] "Let us make man in our image, after our likeness," which at first glance is not understood: surely He has no likeness of a body, G-d forbid! And also, what is [the meaning of] "in our image," in the plural?

ויובן עם הנ"ל כי הנה הקב"ה סתים וגליא

It will be understood through what was said above. For the Holy One, blessed be He, is "hidden and revealed."

פי' גליא כמ"ש אתה הראת לדעת כי הוי"ה הוא האלהים אין עוד מלבדו מפני שנראה בראיה חושיית דכולא קמיה כלא חשיב ותמיד מהוה ומחיה אותם מאין ליש ואלו הי' [היה] מסתלק חיותו כרגע היו חוזרים להיות אין ואפס ממש.

The meaning of "revealed" is as it is written, "You have been shown, to know that Havayah is G-d; there is none else besides Him," because it is seen with the sight of the senses that "all before Him is considered as nothing," and He constantly brings them into being and gives them life from nothing to something; and were His life-force to withdraw for an instant, they would revert to being nothing and utter nullity.

11 וא"כ נראה תמיד האין והאפס שבהם ונגלה ככוד ה' בהתגלות כי אפס זולתו. אך אעפ"כ [אף על פי כן] הוא סתימו דכל סתימין לית מחשבה תפיסא ביה ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום.

If so, the nothingness and nullity in them is constantly seen, and "the glory of Havayah is revealed" openly, for "there is nothing besides Him." Yet even so, He is "the most hidden of all hidden," "no thought can grasp Him." And see what is written on this in the discourse beginning "And you shall know this day."

וכמו כן עשה את האדם בשתי לבבות בחי' פנימיות וחיצוניות הנ"ל. (ברבות הובא פסוק נעשה אדם בראשית ס"פ ח' ר"פ חקת פ' ואתחנן ובקהלת בפסוק כי אדם אין צדיק.

So too He made man with two hearts, the levels of the inner and the outer dimension mentioned above. (In Midrash Rabbah the verse "Let us make man" is brought in Bereishis, at the end of section 8; at the beginning of Parshas Chukas; Parshas Va'eschanan; and in Koheles, on the verse "For there is not a righteous man."

זהר ח"א [חלק א'] כ"ב א' כ"ג א' ל"ד ב' וע"ש מ"ז א' ח"ב [חלק ב'] נ"ה א' ק"כ א' ח"ג [חלק ג'] י"ב א' ל"ג ב' ל"ה סע"ב [סוף עמוד ב] וע"ש בהרמ"ז [בהרב משה זכות] מ"ב א' ק"ד א' וע"ש בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"ט ב' רל"ח ב' רע"ח ב').

Zohar, Part I, 22a, 23a, 34b, and see there 47a; Part II, 55a, 120a; Part III, 12a, 33b, end of 35b, and see there in the Ramaz; 42a, 104a, and see there in the Ramaz; 219b, 238b, 278b.)

וזהו ושמרת ועשית אותם בכל לבבך דהיינו בשני לבבות הנ"ל וזהו בחי' בצלמנו כי צלם הוא בחי' עצמיות ומהות ממש ועמ"ש בד"ה כי תצא

And this is [the meaning of] "and you shall keep and do them with all your heart," that is, with the two hearts mentioned above; and this is the level of "in our image," for "image" (tzelem) is the level of the very essence and being itself; and see what is written in the discourse beginning "When you go out."

וכדמותנו הוא ענין בכל נפשך שיש שתי נפשות נפש השכליות ונפש המדברת החיונית

And "after our likeness" is the matter of "with all your soul": for there are two souls, the intellectual soul and the speaking, life-giving soul.

ושתי הנפשות הם בחי' אותיות אלא שזו היא בחי' אותיות המחשבה וזו בחי' אותיות הדיבור וזהו ובכל נפשך שצריך להיות כולו לה' בשתי הנפשות

And the two souls are at the level of letters, only that this one is the level of the letters of thought, and that one the level of the letters of speech. And this is [the meaning of] "and with all your soul": that one must be entirely for G-d with both souls;

דהיינו להעמיק דעתו בתורה בכל שכלו עד מקום שיד שכלו מגעת שיהיה כולו מקושר ומדובק בתורת ה' לדבקה בו

that is, to deepen his mind in the Torah with all his intellect, as far as the hand of his intellect reaches, so that he be wholly bound and attached to the Torah of G-d, to cleave to Him;

וגם שיהיה דיבורו בתורה להמשיך כח המחשבה העליונה מהעלם אל הגילוי בפיו בדיבורו בתלמוד תורה וזהו כדמותנו שהאותיות יש להם בחי' דמות וציור המצייר את השכל ומלבישו ואינו עצם הדבר ומהותו.

and also that his speech be in the Torah, to draw down the power of the Supernal Thought from concealment into revelation in his mouth, in his speech in the study of Torah. And this is [the meaning of] "after our likeness": for the letters have the level of a likeness and a form, which depicts the intellect and clothes it, and is not the essence and being of the thing itself.

12 וזהו את ה' האמרת היום כי האמרת הוא פועל יוצא כלומר הפעלת את ה' שיאמר מאמר זה בצלמנו כדמותנו

And this is [the meaning of] "You have caused Havayah to say this day": for he'emarta is a transitive verb; that is to say, you have caused G-d to say this utterance, "in our image, after our likeness."

כי ע"י שיהיה עמלו בתורה ומוציאה בפה ממשיך מההעלם אל הגילוי דבר ה' לאמר מאמר נעשה אדם בצלמנו וגו'

For through his toiling in the Torah and bringing it out with his mouth, he draws down from concealment into revelation the word of G-d, to say the utterance "Let us make man in our image," etc.,

כנודע דבאתעדל"ת [דבאתערותא דלתתא] כו' ורוח אייתי רוח כו' (ועמ"ש מענין את ה' האמרת בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה גבי שה"ש [שיר השירים] וע"פ וארשתיך לי)

as is known, that "through an arousal from below (isarusa dilesata)," etc., and "spirit brings spirit," etc. (And see what is written on the matter of "You have caused Havayah to say" in the discourse beginning "To My mare among Pharaoh's chariots," on the Song of Songs, and on the verse "And I will betroth you to Me.")

וכל זה למה כדי להיות לך לאלהים פי' שיהיה אלהים שלך פי' שיוקבע ענין אלהותו במחשבתך ובלבך היטב ליבטל וליכלל ברצונו יתי'

And why all this? In order "to be your G-d": that is, that He be your own G-d; that is, that the matter of His G-dliness be firmly fixed in your thought and in your heart, to be nullified and included in His will, may He be blessed.

וה' האמירך היום כי יתן דיבורו לך לישא וליתן בדבורו של מקום כמ"ש ואשים דברי בפיך שבזה תתעלה עילוי רב

"And Havayah has caused you to say this day": for He will give His speech to you, to engage in give-and-take in the word of the Omnipresent, as it is written, "And I have put My words in your mouth"; and through this you will be raised to a great elevation.

(ועמ"ש מענין זה בד"ה זאת חקת התורה ובדבור השני שע"פ ביום השמיני עצרת ועיין מענין וה' האמירך ברבות כי תשא ר"פ מ"ה) ולתתך עליון על כל הגוים וגו'.

(And see what is written on this matter in the discourse beginning "This is the statute of the Torah," and in the second discourse on the verse "On the eighth day, a solemn assembly"; and see on the matter of "and Havayah has caused you to say" in Midrash Rabbah, Ki Sisa, at the beginning of section 45.) "And to set you high above all the nations," etc.

פי' הגוים ואויבים שבקרבך להכניע' [להכניעם] שלא יהיה מונע מבית ומחוץ ולהיות מאיר בך חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה (ועיין ברבות וישלח פי' ע"ה)

That is, the nations and enemies within you: to subdue them, so that there be no hindrance from within or from without, and so that the wisdom and understanding of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, shine in you (and see Midrash Rabbah, Vayishlach, section 75).

וזהו לתהלה ולשם ולתפארת כי תהלה מלשון בהלו נרו שהוא לשון אורה בחי' חכמה ראיה ושם הוא בחי' בינה שנקרא שם הגדול ותפארת הוא בחי' דעת שהוא כולל חסד וגבורה כו'

And this is [the meaning of] "for praise (tehillah), and for a name (shem), and for glory (tiferes)": for tehillah is from the term "when His lamp shone (b'hilo)," which is a term of light: the level of Chochmah, sight. And "name" is the level of Binah, which is called "the great Name." And tiferes is the level of Daas, which includes Chesed and Gevurah, etc.

(וע' בזהר דמשפטים) (דקכ"ג ע"א) שנקרא הדעת בשם תפארת וגם כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ ויקרא דדעת אסהיד באנפין ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דרצ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) ומהאי נהיר אנפוי כו'

(And see in the Zohar on Mishpatim) (page 123a) that Daas is called by the name tiferes; and also as the Ramaz writes at the beginning of Parshas Vayikra, that "Daas testifies in the face"; and in the Idra Zuta (end of page 293b): "and from this his face shines," etc.

והוא בחי' יאר ה' פניו אליך שמזה נמשך לך אמר לבי בקשו פני רעו"ד [רעותא דליבא] כו' וכמ"ש לעיל ע"פ כי תצא ובפ' ויצא בד"ה אם לא תדעי לך כו'

And this is the level of "May Havayah make His face shine upon you," from which is drawn "To You my heart said, 'Seek My face,'" the desire of the heart (re'usa deliba), etc.; and as is explained above on the verse "When you go out," and in Parshas Vayeitzei, in the discourse beginning "If you do not know," etc.

וע' מענין לתהלה במ"ש לקמן ע"פ יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים ומענין שם הגדול ע"פ אני כו' דפ' ציצית. וע"פ ראה אנכי כו':

And see on the matter of "for praise" in what is written below on the verse "will cause righteousness and praise to sprout before all the nations," and on the matter of "the great Name," on the verse "I," etc., of the section of tzitzis; and on the verse "See, I," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SAVO • MAAMAR 2

ענין ראש השנה ויום הכפורים

The Matter of Rosh HaShanah and Yom Kippur

◇

1 ענין ראש השנה ויום הכפורים. ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויבן ה' אלהים את הצלע וגו' ואמרו רזל מלמד שנתן בינה יתירה כו'.

The matter of Rosh HaShanah and Yom Kippur. "And Havayah Elokim cast a deep sleep upon the man," "and Havayah Elokim built the rib," etc. And our Sages, of blessed memory, said: "This teaches that He gave an extra [measure of] understanding (binah)," etc.

העניין דבר"ה [דבראש השנה] נעשו מוחין לנוק' [לנוקבא] שלא ע"י ז"א כי"א מבינה עצמה

The matter is that on Rosh HaShanah the intellect (mochin) is made for Nukva (the feminine) not through Z'eir Anpin (the emotive attributes), but rather from Binah (understanding) itself.

וזהו ענין הצמצום בחי' אור גדול כמו הבינה נמשך בבחי' מלכות וכמ"ש ה' מלך גאות לבש ולכן החודש מתכסה בו שהוא בחי' ביטול רצון

And this is the matter of the tzimtzum (contraction): the level of a great light, like Binah, drawn into the level of Malchus (sovereignty), as it is written, "Havayah reigns; He is clothed in majesty." And therefore "the new moon is covered on it," which is the level of the self-nullification (bittul) of will;

והיינו ביטול מהות הנפש מפני היראה ולא שייך שם בחי' אהבה אבל בעשרת ימי תשובה נק' מרחוק ה' נראה לי.

that is, the bittul of the very essence of the soul out of awe, and the level of love has no place there. But in the Ten Days of Teshuvah it is called "From afar Havayah appeared to me."

שנתגלה בחי' אהבה מחמת ריחוק מקום שאין האור שם בהתגלות כ"כ [כל כך] שהרי אינו יו"ט [יום טוב] דבכל יו"ט [יום טוב] הוא התגלות מוחין דאו"א [דאבא ואימא] בנוק' [בנוקבא]. אלא שהם ע"י ז"א משא"כ בר"ה [בראש השנה]. (ועיין מ"ש בביאור ע"פ והי' [והיה] מדי חדש בחדשו)

For the level of love is revealed because of the distance of place, since the light there is not so much in revelation; for after all, it is not a Yom Tov, since on every Yom Tov there is a revelation of the mochin of Abba and Imma (Chochmah and Binah) in Nukva, only that they are through Z'eir Anpin, which is not so on Rosh HaShanah. (And see what is written in the explanation on the verse "And it shall be, from new moon to new moon.")

ולא משום התגלות הארות המוחין עצמם דהא כתיב בכל קראנו אליו ולא למדותיו אלא משום התגלות אור א"ס ב"ה.

And [this is] not because of a revelation of the illuminations of the mochin themselves, for it is written, "whenever we call to Him," and not to His attributes, but rather because of a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

ולפי שהארת המוחין הוא יותר מעולה לכן הוא יו"ט [יום טוב] משא"כ הארת המדות שהאור מאיר ע"י ריחוק מקום יותר מהמוחין מחמת שהארה שבו אינו רק לתיקון המדות להחזירם פנים בפנים.

And because the illumination of the mochin is more exalted, therefore it is a Yom Tov; which is not so with the illumination of the emotive attributes (middos), in which the light shines through distance of place more than [in] the mochin, because the illumination in it is only for the rectification of the middos, to return them face to face.

וזהו ענין הנסירה (עיין בד"ה כי אברהם לא ידענו ובאדם עצמו ג"כ הנפש החיונית חפצה כו' אבל בשכל כו', ועיין מענין זה דאב"א [דאחור באחור] ופב"פ [ופנים בפנים] ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק כו' אחריך כו' ע"ש)

And this is the matter of the sawing (nesirah). (See in the discourse beginning "For Avraham does not know us"; and in man himself, too, the vital soul desires, etc., but in the intellect, etc. And see on this matter of back to back and face to face, on the verse "Remember what Amalek did to you," etc., "behind you," etc.; see there.)

וכן למטה בכללות ישראל הוא זמן תשובה קראוהו בהיותו קרוב וז"ש (במלאכי סי' ג') [וזהו שכתוב] שובו אלי ואשובה אליכם היינו פב"פ [פנים בפנים]

And so too below, in Israel as a whole, it is a time of teshuvah: "Call upon Him while He is near." And this is [the meaning of] what is written (in Malachi, chapter 3), "Return to Me, and I will return to you," that is, face to face;

אבל אינה הארת המוחין ולכן נופל עליו שם יש ודבר בחי' אהבה כו' שיהא יש מי שאוהב כו'.

but it is not the illumination of the mochin. And therefore the terms "something" (yesh) and "a thing" (davar) apply to it, the level of love, etc.: that there be (yesh) someone who loves, etc.

אך הנה יש ב' בחינות אהבה שהם חסדים מגולים וחסדים מכוסים

However, there are two levels of love, which are the revealed Chasadim (kindnesses) and the concealed Chasadim.

והמכוסים הם למעלה ביסוד אימא ששם הם בהתקשרות בעולם התענוג לפי ששם הוא התגלות עתיק [ועמ"ש מענין חסדים המכוסים והמגולים בביאור ע"פ אלה מסעי ובביאור ע"פ והיה מספר בני ישראל].

And the concealed ones are above, in the Yesod (foundation) of Imma, for there they are bound up in the world of delight, since there is the revelation of Atik [the inner dimension of Keser]. (And see what is written on the matter of the concealed and the revealed Chasadim in the explanation on the verse "These are the journeys," and in the explanation on the verse "And the number of the children of Israel shall be.")

וזהו ענין יוה"כ [יום הכפורים] לפני הויה תטהרו שהנוקבא מקבלת ה"ג [חמש גבורות] כו'. וכל העליות דרך אימא עד הדיקנא כו' והוא בחי' רעותא דליבא כו' משא"כ המגולים הוא אחר צאתם בהתגלות כו'.

And this is the matter of Yom Kippur, "Before Havayah you shall be purified": that Nukva receives the five Gevuros, etc. And all the ascents are by way of Imma, up to the Beard (dikna), etc.; and this is the level of the desire of the heart (re'usa deliba), etc. Whereas the revealed ones are after they come out into revelation, etc.

2 והנה למעלה בחזה יש שם זיווג כו' לפי ששם יש ג"כ בחי' יסוד כו', ועמ"ש בד"ה עיני כל.

Now above, in the chest (chazeh), there is a union (zivug), etc., because there, too, there is the level of Yesod, etc. And see what is written in the discourse beginning "The eyes of all."

והוא ענין נקודת פנימית הלב והתקשרותו לדבקה בו ובהשתלשלות למטה ע"י התלבשותו בחיצוניות חופף עליו בחי' ערלה ערלת לבבכם

And this is the matter of the point of the inner dimension (pnimiyus) of the heart and its bond, to cleave to Him. And in the descent (hishtalshelus) below, through its being enclothed in the outer dimension (chitzoniyus), there hovers over it the level of a foreskin (orlah): "the foreskin of your heart."

לכן עשי"ת [עשרת ימי תשובה] קודם יוהכ"פ [יום הכפורים] להסיר בחי' ערלה הנ"ל ע"י נחפשה דרכינו כו' ואז יתגלה פנימיות הלב כו'.

Therefore the Ten Days of Teshuvah [come] before Yom Kippur: to remove the level of foreskin mentioned above through "Let us search our ways," etc. And then the inner dimension of the heart will be revealed, etc.

3 וזהו בצלמנו כדמותנו כי צלם ז"א הוא מבחי' החסדים המכוסים והמגולים הנ"ל ומקורם הוא מאו"א [מאבא ואימא] כו' דצלם כו' בחי' סתים וגליא כו'.

And this is [the meaning of] "in our image, after our likeness." For the image (tzelem) of Z'eir Anpin is from the level of the concealed and revealed Chasadim mentioned above, and their source is from Abba and Imma, etc., for the tzelem, etc., [is] the level of "hidden and revealed," etc.

וכן למעלה מעלה עד רום המעלות עד אין קץ כו' ואפילו למעלה מן הפרסא כו' ואפילו בא"ק [באדם קדמון] כו'.

And so it is higher and higher, up to the loftiest heights, without end, etc.; and even above the partition (parsa), etc.; and even in Adam Kadmon [Primordial Man], etc.

4 וכדמותנו היא בחי' לאה ורחל. לאה היא נפש השכלית מאחוריים דאימא. ורחל היא נפש החיונית מחיה עולמות כו'

And "after our likeness" is the level of Leah and Rachel. Leah is the intellectual soul, from the back (achorayim) of Imma; and Rachel is the vital soul, which gives life to worlds, etc.,

שהם הם בחי' דמות ותמונת אותיות כו' והם מלבישים לז"א. וזהו בכל לבבך בחי' הצלם הנ"ל ובכל נפשך בחינת הנפשות כדמותנו הנ"ל.

for they themselves are the level of the likeness and form of letters, etc., and they enclothe Z'eir Anpin. And this is [the meaning of] "with all your heart": the level of the image (tzelem) mentioned above; and "with all your soul": the level of the souls, "after our likeness," mentioned above.

5 והוא ענין תורה שבעל פה בחי' דבור כו', וזהו את ה' האמרת היום וגו'. כי בעת בריאת העולם ואדם אין כו' כד סליק ברעותי' [ברעותיה] כו',

And this is the matter of the Oral Torah, the level of speech, etc. And this is [the meaning of] "You have caused Havayah to say this day," etc. For at the time of the creation of the world, "and there was no man," etc., [it was] "when it arose in His will," etc.;

אבל עכשיו ע"י מעשה התחתונים כו' וכפי ערך העלאת מ"ן [מיין נוקבין] במעשינו ובעבודתנו בתורה ותפלה של כל השנה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח מלמעלה מההעלם אל הגילוי בדיבור נעשה אדם בצלמנו כדמותנו להיות בחי' ר"ה [ראש השנה] מלך על כל האדם

but now, through the deeds of the lower beings, etc. And according to the measure of the raising of mayin nukvin (feminine waters) through our deeds and our service in Torah and prayer throughout the whole year, "spirit brings spirit and draws down spirit" from above, from concealment into revelation, in the utterance "Let us make man in our image, after our likeness," so that there be the level of Rosh HaShanah, King over all of man.

וזהו שתמליכוני עליכם. כי הנשמות עלו במחשבה עליונה.

And this is [the meaning of] "that you make Me King over you." For the souls arose in the Supreme Thought.

6 וכמו שמוציאים מחשבתם מכח אל הפועל בדיבור תלמוד תורה ותפלה. כך את ה' האמרת היום וגו'.

And just as they bring their thought out from potential into actuality in the speech of Torah study and prayer, so "You have caused Havayah to say this day," etc.

ור"ל [ורוצה לומר] שיאמר מאמר זה נעשה אדם וגו' כי בחי' תורה שבע"פ [שבעל פה] ובחי' ר"ה [ראש השנה] הוא ענין א' בחי' דיבור בחי' נוק' [נוקבא] כו'

That is to say: that He should say this utterance, "Let us make man," etc. For the level of the Oral Torah and the level of Rosh HaShanah are one matter, the level of speech, the level of Nukva, etc.

וה' האמירך וגו' כי העלאת מ"נ [מיין נוקבין] זו כתיב (תלים קמ"ז) לא עשה כן כו'

"And Havayah has caused you to say," etc.: for of this raising of mayin nukvin it is written (Psalms 147), "He has not done so," etc.

והנשמות עלו במחשבה מפני כי ה' הוא הנותן להם כח בדיבורם קבעם בפה כו' לתהלה לשם ולתפארת שיעשו מוחין לנוק' [לנוקבא] בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] וכו' וד"ל [ודי למבין]:

And the souls arose in thought because G-d is the One who gives them power in their speech, "He set them in the mouth," etc., "for praise, for a name and for glory," that they make mochin for Nukva, the level of Chochmah, Binah and Daas, etc. And this suffices for one who understands.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SAVO • MAAMAR 3

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו'

"Because you did not serve Havayah your G-d with joy"

1 תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו'. ולהבין הלא זה הוא מדרגות הצדיקים כמ"ש שמחו צדיקים בה' כו' ואיך יגיע כל אדם לזה.

"Because you did not serve Havayah your G-d with joy," etc. Now, to understand [this]: is this not [one of] the levels of the righteous, as it is written, "Rejoice, you righteous, in Havayah," etc.? And how can every person reach it?

אך הנה יש ב' מדרגות בעבודת ה' מדת יום ומדת לילה בחינת יעקב ובחינת ישראל ובדרך פרט הם בחינת תורה ובחינת תפלה.

However, there are two levels in the service of G-d: the attribute of day and the attribute of night, the level of Yaakov and the level of Yisrael; and in particular terms, they are the level of Torah and the level of prayer.

(עיין מ"ש מענין מדת יום ומדת לילה בד"ה רני ושמחי גבי רננא ברמשא ושמחה בצפרא, ובד"ה ענין חנוכה גבי בבקר כתיב בהיטיבו ובבין הערבים כתיב בהעלות, וסד"ה להבין ענין הברכות סד"ה וידעת היום. ועיין זח"א [זהר חלק א] (קע"ד א') **בענין יעקב וישראל**.

(See what is written about the attribute of day and the attribute of night in the discourse beginning "Sing and rejoice," regarding "song in the evening and joy in the morning"; and in the discourse beginning "The matter of Chanukah," regarding "in the morning it is written 'when he makes [the lamps] good,' and toward evening it is written 'when he raises [them]'"; and at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the blessings"; [and] at the end of the discourse beginning "Know this day." And see the Zohar, Part I, 174a, on the matter of Yaakov and Yisrael.)

והענין דהנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד שתפלה נקרא חיי שעה ותורה חיי עולם.

The explanation is this: our Sages, of blessed memory, said, "The time for Torah is one thing and the time for prayer is another," for prayer is called "the life of the hour" and Torah "eternal life."

ולהבין ענין התפלה דכתיב וישכם אברהם בבקר דהיינו שאהבה מסותרת שבלב כל אחד ואחד מישראל היא בהעלם ובהסתר ובבחינת שינה וצריך לעוררה משינתה כמו שכתוב אם תעירו ברי"ש אחד ואם תעוררו בב' רישי"ן.

And to understand the matter of prayer, of which it is written, "And Avraham rose early in the morning": that is, the hidden love in the heart of each and every one of Israel is in concealment and hiddenness, in a state of sleep, and it must be awakened from its sleep, as it is written, "if you awaken (ta'iru)," with one reish, "and if you arouse (te'oreru)," with two reishes.

פי' אם תעירו ברי"ש אחד היינו חיצוניות הלב ואם תעוררו בשני רישי"ן היינו פנימית הלב עיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהארי"י זכרונו לברכה] בשה"ש [בשיר השירים].

That is: "if you awaken," with one reish, is the outer dimension (chitzoniyus) of the heart, and "if you arouse," with two reishes, is the inner dimension (pnimiyus) of the heart; see the Likkutei Torah of the Arizal, of blessed memory, on Song of Songs.

את האהבה עד שתחפץ (ע' [עיין] זח"ב [זהר חלק ב'] ט' א' קמ"ו ב' ת"ז [תיקוני זהר] תיקון למ"ד) שיש זמן ועת לחפיצה ותשוקה של אהבה מסותרת הנ"ל דהיינו בשחרית.

"The love, until it desires" (see the Zohar, Part II, 9a, 146b; Tikkunei Zohar, Tikkun 30): for there is a time and a season for the desire and longing of the hidden love mentioned above, namely, at Shacharis [the morning prayer].

וזהו וישכם אברהם בבקר (עיין זח"א [זהר חלק א] ע"ב א' ר"ג א' רמ"ז ב'. ח"ג [חלק ג'] ויקרא כ"ב ב' נ"ב סע"ב [סוף עמוד ב] ר"ד סע"א [סוף עמוד א] רמ"ב א').

And this is [the meaning of] "And Avraham rose early in the morning" (see the Zohar, Part I, 72a, 203a, 247b; Part III, Vayikra, 22b, the end of 52b, the end of 204a, 242a).

וענין השינה של אהבה זו הוא כמו למשל אדם הישן שהמחשבה שלו היא בבחינת הסתלקות למעלה מהמוח ואינה מלובשת במוחו כלל

The sleep of this love is like, for example, a person who is asleep, whose thought is in a state of withdrawal above the mind and is not enclothed in his mind at all;

ולכן החלומות הם דמיונות בלבד (עמ"ש בד"ה שיר כו' היינו כחולמים) אבל בהקיצו נכנס המחשבה זו בתוך המוח ומלובשת בתוך מוחו לחשוב בהם כרצונו.

and therefore dreams are mere imaginings (see what is written in the discourse beginning "A song," etc., "we were like dreamers"). But when he wakes, this thought enters into the mind and is enclothed within his mind, to think with [his thoughts] as he wishes.

משא"כ בחלום אין בו בחירה ורצון כלל כמ"כ [כמו כן] הענין באהבה זו כשהיא בבחי' שינה אף שזוכר את ה' בלבו ויודע דרך כלל שמכה"כ [שמלא כל הארץ כבודו].

Whereas in a dream there is no choice or will at all. So too is the matter with this love when it is in a state of sleep: even though he remembers G-d in his heart and knows in a general way that "the whole earth is full of His glory,"

מ"מ יכול לעשות דבר עבירה שהוא נגד רצונו ית' ואפילו באותה שעה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא שיצליח בגנבתו

nevertheless he can commit a sin, which is against His will, may He be blessed, and even at that very moment, as our Sages, of blessed memory, said: "The thief at the mouth of the tunnel calls upon the Merciful One," that he succeed in his theft.

והוא מפני שאין זכירה זו אלא דרך דמיון והעברה בעלמא על המוח ואינו מלובש ונכנס בתוך מוחו

This is because this remembrance is only by way of imagination and a mere passing over the mind, and it is not enclothed in his mind and does not enter into it.

וצריך האדם לעורר את האהבה משינתה ולהכניסה בתוך מוחו ומחשבתו ע"י התבוננות רבים מהתחלת התפלה עד קריאת שמע.

And a person must awaken the love from its sleep and bring it into his mind and his thought, through much contemplation, from the beginning of the prayer until the reading of the Shema.

2 וענין התבוננות שבתפלה הוא איך שהוא ית' אל עולם ולא אל העולם שאין העולם ענין בפ"ע [בפני עצמו]

The contemplation in prayer is how He, may He be blessed, is "Kel Olam" [G-d, world] and not "Kel HaOlam" [the G-d of the world]: for the world is not a thing in its own right;

אלא שהן בחי' התפשטות הארה וזיו מאורו יתברך כמו זיו השמש שהאיר ממנו ית' כשעלה ברצונו לברוא את העולם.

rather, they are the aspect of a spreading forth of illumination and radiance from His light, may He be blessed, like the radiance of the sun: [a radiance] that shone forth from Him, may He be blessed, when it arose in His will to create the world.

3 ולמשל כמו כח הצומח רוחני אשר בארץ שממנו יצמח עשבים ואילנות ופירות שבודאי הפרי הנצמח שהוא גשמי אינו ממהות ועצמות הכח רוחני הצומח

By way of analogy: like the spiritual power of growth in the earth, from which grasses, trees and fruits grow. Certainly the fruit that grows, which is physical, is not of the being and essence of the spiritual power of growth,

אלא בחי' הארה בלבד המתפשטת מעצמות ומהות הכח רוחני הצומח והארה זו נתעבה ונתגשמה כ"כ [כל כך] עד שנעשה פרי גשמי בטעמים נרגשים לחיך מתיקות וכו' מה שאין ערך זה נמצא ברוחני כלל,

but only an illumination that spreads forth from the essence and being of the spiritual power of growth. And this illumination became so coarse and so physical that it became a physical fruit, with tastes the palate can sense, sweetness and so on, something of a kind that is not found in the spiritual at all.

ואין התפשטות זו כמו התפשטות המים הנמשכים ממקום גבוה למקום נמוך שהמים הנמשכים לא נשאר מהם במקומם הראשון כלל

And this spreading forth is not like the spreading forth of water that flows from a high place to a low place, where nothing at all of the water that has flowed remains in its first place;

משא"כ בכח רוחני הצומח לא נחסר כלל בצמיחת הפרי ויכול הוא לחזור ולהצמיח פעמים רבות אין מספר

whereas the spiritual power of growth is not diminished at all by the growing of the fruit, and it can grow [fruit] again, many times without number.

ולכן קראו חכמי האמת להתפשטות זו בשם הארה כמו למשל מחשבות האדם שנמשכים מנפשו ונשמתו שאין תופסים מקום כלל ולא שינוי וגירעון כלל בנפשו מחמת המחשבות ויכולה היא לחשוב מחשבות עד אין קץ.

Therefore the sages of truth called this spreading forth by the name "illumination," like, for example, a person's thoughts, which are drawn forth from his soul and spirit, which take up no space at all, and [there is] no change or diminution at all in his soul because of the thoughts, and it can think thoughts without end.

כך העולם הוא רק הארה והתפשטות ממנו ית' וכולא קמיה כלא חשיב ואין תופסים מקום נגדו ית' ואין בו שינוי ח"ו [חס ושלום] כמ"ש אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'

So the world is only an illumination and a spreading forth from Him, may He be blessed, and "all before Him is considered as nothing," and they take up no space in relation to Him, may He be blessed, and there is no change in Him, G-d forbid, as it is written, "I am Havayah, I have not changed," and "You are He before the world was created," etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה קול דודי בשה"ש [בשיר השירים]), ובזה הוא מעורר את האהבה בתפלה. וזהו שאומרים הודו לה' קראו בשמו כו'.

(And see what is written about this in the discourse beginning "The voice of my beloved," on Song of Songs.) And with this one arouses the love in prayer. And this is what we say: "Give thanks to Havayah, call upon His Name," etc.

פי' שאנו מודים על זה שהשם הוא אל עולם כנ"ל. ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי בא"י [ברוך אתה ה'] אלהינו מלך העולם.

That is, we give thanks for this: that G-d is "Kel Olam," as mentioned above. And see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel, unto," regarding "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world."

4 ועל ענין זה סובב והולך כל התפלה שצריך לחזור ע"ז פעמים רבות עד שיקבע בלבו בבחי' ראי' [ראיה] ממש ושיאריך בזה כל או"א [אחד ואחד] לפי שכלו, יש שמוחו מגושם יותר צריך להעמיק בזה יותר.

The whole of the prayer revolves around this matter, for one must go back over it many times, until it is fixed in his heart as actual sight; and each and every one should dwell on this at length according to his intellect: one whose mind is more coarse must go into it more deeply.

ובקשות שבאמצע פסוקי דזמרה ושבחים תקנו אנשי כנה"ג [כנסת הגדולה] מחמת שיש קטרוגים על האדם ודנין אותו אם הוא ראוי לכך

And the requests in the midst of the Pesukei DeZimra [the psalms of the morning prayer] and the praises were instituted by the Men of the Great Assembly because there are accusations against a person, and they judge him whether he is worthy of this;

וגם כי יש כמה מניעות וסיבות המטרידות את האדם מהתבוננות זו וע"ז אנו מבקשים רחמים הושיעה את עמך וגו' ורעם ונשאם כו'

and also because there are many hindrances and causes that distract a person from this contemplation. And about this we ask for mercy: "Save Your people," etc., "and tend them and carry them," etc.,

והוא רחום וגו' (ועמ"ש מזה בפ' פנחס סד"ה צו את בנ"י [בני ישראל]). וכל הענין עד ק"ש [קריאת שמע] הוא לעורר את האהבה ובק"ש [ובקריאת שמע] אומרים הויה אלקינו אחד.

"And He, being merciful," etc. (And see what is written about this in Parshas Pinchas, at the end of the discourse beginning "Command the children of Israel.") And the whole matter until the Shema is to awaken the love; and in the Shema we say, "Havayah our G-d ... One."

ואיתא בגמ' [בגמרא] אנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת בדבר אחר לפי שהם תלוין זה בזה

And it is stated in the Gemara that the men of Yericho would "wrap together" the Shema, and would not interrupt between "One" and "And you shall love" with anything else, because they depend on each other:

שלפי ערך התבוננותו באחדותו יתברך ככה תתעורר מדת האהבה, לפיכך היו כורכין את שמע כו' אלא שאין הלכה כאנשי יריחו שבשכמל"ו [שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] לא הוי הפסק משום שגם זה רזא דאחד.

for according to the measure of one's contemplation of His unity, may He be blessed, so will the attribute of love be aroused. Therefore they would "wrap together" the Shema, etc. But the halachah does not follow the men of Yericho, for "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever" is not an interruption, because this, too, is the secret of "One."

ועד הוא רזא דאחד בחילופי אתוון וגו' ונק' יחודא תתאה כנודע (ועמ"ש מזה בד"ה בחדש השלישי):

And "va'ed" ("and ever") is the secret of "One" (echad) through an exchange of letters, etc., and it is called the lower unity (yichuda tata'ah), as is known. (And see what is written about this in the discourse beginning "In the third month.")

5 ב והנה יש שני מיני אהבות אהבה שנעשית מאליה ע"י התבוננות בהוי' אחד והיא כשלהבת העולה מאליה ובוערת כרשפי אש ואין בה שום מבוקש.

2. Now, there are two kinds of love. [One is] a love that comes about of itself through contemplation of "Havayah is One"; it is like a flame that rises of itself and burns like flashes of fire, and there is nothing at all that it seeks.

(והוא כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ח"א [חלק א'] ספ"י ולא כדי לדבקה בו ית' בלבד לרוות צמאון נפשם הצמאה לה'. אלא איזהו חסיד המתחסד עם קונו כו' ע"ש.

(This is as is written in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], Part I, at the end of chapter 10: "and not only in order to cleave to Him, may He be blessed, to quench the thirst of their soul that thirsts for G-d; rather, 'Who is a chassid [a pious one]? One who acts with kindness toward his Maker,'" etc.; see there.

ועיין בד"ה כתיב מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. ועמ"ש לקמן סד"ה והקרבתם עולה אשה. גבי ובחינה זו נק' בשם עולה לפי שעולה מאליה כו' ע"ש).

And see the discourse beginning "It is written, 'How beautiful and how pleasant you are, love, in delights.'" And see what is written below, at the end of the discourse beginning "And you shall offer a burnt-offering, a fire-offering," regarding "and this level is called by the name olah (burnt-offering), because it rises (olah) of itself," etc.; see there.)

ואהבה השנית הוא שחפץ ומשתוקק לדבקה בו ית' וזה יש בלב כל אחד ואחד מישראל.

And the second love is that one desires and longs to cleave to Him, may He be blessed; and this is in the heart of each and every one of Israel.

וזהו ואהבת דהיינו שתתאוה שיהיה הוי' אלקיך כנודע (משא"כ האהבה הראשונה היא מעלת ומדרגת בני עלייה כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] שם ובד"ה מה יפית הנ"ל וע"ז נאמר שמחו צדיקים בה'. ועיין סד"ה זה יתנו כו' מחצית השקל).

And this is [the meaning of] "And you shall love": that is, that you should desire that Havayah be your G-d, as is known. (Whereas the first love is the distinction and level of the elevated ones (bnei aliyah), as is written in Sefer Shel Beinonim there, and in the discourse beginning "How beautiful," mentioned above; and of this it is said, "Rejoice, you righteous, in Havayah." And see the end of the discourse beginning "This they shall give," etc., "half a shekel.")

וזהו קבלת מ"ש בק"ש [בקריאת שמע] רק שא"א לדבקה בו ית' כי לית מחשבה תפיסא ביה שהוא ית' סתימו דכל סתימין וטמירא דכל טמירין.

And this is the acceptance of the kingdom of Heaven in the Shema; only, it is impossible to cleave to Him, may He be blessed, for "no thought can grasp Him," since He, may He be blessed, is "hidden of all the hidden ones" and "concealed of all the concealed ones."

פי' שיש עולמות שנקראים סתימין והם למעלה מבחי' עוה"ב [עולם הבא] והוא ית' סתים ונעלם מהם שאינם משיגים אותו וכן טמירא דכל טמירין כ"א ע"י התורה.

That is: there are worlds that are called "hidden ones," and they are above the level of the World to Come, and He, may He be blessed, is hidden and concealed from them, for they do not grasp Him; and likewise "concealed of all the concealed ones" — except through the Torah.

6 וזהו ודברת בם כו' שאותיות התורה מלובש בהם התפשטות והארה ממנו ית'. כמשל כח הצומח ואותיות המחשבה הנ"ל

And this is [the meaning of] "And you shall speak of them," etc.: that in the letters of the Torah there is enclothed a spreading forth and illumination from Him, may He be blessed, as in the analogy of the power of growth and the letters of thought mentioned above.

כמ"ש במן כי טל אורות טלך ונתגשם עד שדכו במדוכה וכו'. ועמ"ש מזה בפ' עקב סד"ה ויאכילך את המן.

As is explained regarding the manna: "for a dew of lights is your dew," and it became physical, until "they pounded it in a mortar," etc. And see what is written about this in Parshas Eikev, at the end of the discourse beginning "And He fed you the manna."

7 וזהו ותורה אור שהיא הארה מא"ס ב"ה ואי לזאת יהיה השמחה גדולה בעסק התורה והמצות כי בזה ירוה צמאונו מה שחפץ ומשתוקק לדבקה בו יתברך.

And this is [the meaning of] "and the Torah is light": that it is an illumination from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He. Accordingly, there should be great joy in occupying oneself with the Torah and the mitzvos, for through this one quenches his thirst: his desire and longing to cleave to Him, may He be blessed.

וכמ"ש מזה באריכות בד"ה צו את בני ישראל כו' את קרבני לחמי בענין הקטר החלב ע"ג [על גבי] המזבח ובענין פקודי ה' ישרים משמחי לב

And as is written about this at length in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "My offering, My bread," regarding the burning of the fats upon the altar, and regarding "The precepts of Havayah are upright, gladdening the heart."

וע"ז נאמר תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב (ועיין זח"א [זהר חלק א] קט"ז א' קע"ז א') כי בחינת שמחה זו מהעבודה בתורה ומצות שבזה מרוה צמאונו יוכל כל אדם להגיע אליה וכנ"ל.

And of this it is said, "Because you did not serve," etc., "with joy and with gladness of heart" (and see the Zohar, Part I, 116a, 177a): for this level of joy, from the service in Torah and mitzvos through which one quenches his thirst — every person can reach it, as mentioned above.

אך הנה יש ב' בחי' בלימוד התורה. אחד תיכף אחר התפלה כשמעורר את האהבה ולומד התורה בנפש צמאה כצמא למים ואז הוא בודאי שמח בעבודתו.

However, there are two levels in the study of Torah. One is immediately after prayer, when one has aroused the love and studies the Torah with a thirsting soul, like one who thirsts for water; and then he is certainly joyful in his service.

8 ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן עירה גבי כי התענוג הוא שייך אחר מילוי הרצון כו' ע"ש.

And see what is written in the discourse beginning "Binding his foal to the vine," regarding "for delight belongs after the fulfillment of the will," etc.; see there.

ובחינה השנית הוא כשנופל מבחי' האהבה הן בעל עסק כשעוסק בעסקו או יושב אוהל כו'.

And the second level is when one has fallen from the level of love, whether a man of business when he is occupied with his business, or one who dwells in the tent [of Torah], etc.

אעפ"כ [אף על פי כן] יכול לשמוח א"ע [את עצמו] בלימודו ע"י התבוננות כי התורה הוא אור א"ס ב"ה ואורייתא וקוב"ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד

Even so, he can make himself joyful in his study through contemplating that the Torah is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and "the Torah and the Holy One, blessed be He, are all one."

אף שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק כיון שהוא עוסק בעניני העולם ומו"מ [ומשא ומתן] מ"מ מאחר שהוא בהיתר יכול לחזור לה' ולעבודתו כיון שאינו אסור וקשור בידי החיצונים ולכן נקרא בשם היתר

Even though he is far from G-d, at the utmost distance, since he is occupied with the matters of the world and with commerce, nevertheless, since he is within what is permitted (heter), he can return to G-d and to His service, since he is not bound (asur) and tied in the hands of the external forces; and therefore it is called by the name heter ["untied"].

ר"ל [רוצה לומר] כמו למשל האדם הניתן ביד שונאו רק שאינו חבוש ויכול ללך ואפשר לו לברוח אם לא שנכשל בדבר איסור ח"ו [חס ושלום] ואם נכשל אז אין לו תקנה אם לא בהרהורי תשובה באמת וכמ"ש במ"א.

That is to say, [it is] like, for example, a person who has been handed over into the hand of his enemy, only he is not imprisoned and can walk about, and it is possible for him to escape — unless he has stumbled in something forbidden (issur), G-d forbid; and if he has stumbled, then he has no remedy except through thoughts of teshuvah in truth, as is written elsewhere.

9 ואדרבה כל מה שיתבונן היטב איך הוא רחוק מה' ע"י שיכיר מקומו וידע ערכו שאפילו הוא יושב אוהל כו'

On the contrary: the more he contemplates well how far he is from G-d, by recognizing his place and knowing his worth — that even if he is one who dwells in the tent, etc.,

שהרי יכול לדבר דברים בטלים באמצע לימודו באין מונע מכש"כ [מכל שכן] אם נכשל בדבר איסור בחטאת נעורים כי ידע אינש בנפשיה,

for, after all, he can speak idle words in the middle of his study with nothing to stop him; all the more so if he has stumbled in something forbidden through the sins of youth, for "a person knows his own soul";

ואף שהרהר ועשה תשובה אם עדיין לא עשה תשובה שלימה וסיגופים הממרקין יותר וכל מה שיאריך ויעמיק בענין פחיתת עצמו ויהיה נבזה בעיניו נמאס וישים עצמו כשיריים למה הוא נברא בעולם,

and even if he has had thoughts [of teshuvah] and done teshuvah, if he has not yet done complete teshuvah and the mortifications that cleanse more — and the more he dwells at length and goes deeply into his own lowliness, and is despicable in his own eyes, contemptible, and makes himself like leftovers: why was he created in the world? —

אזי תהיה שמחת הנפש בעסק התורה כפולה ומכופלת ביתר שאת (ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פל"א ל"ד וסד"ה ויחפרו עבדי יצחק בענין באר מים חיים) והעצבות הוא כשמבקש גדולות דוקא להגיע למדריגת רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] שתורתו אומנתו

then the joy of the soul in occupying himself with the Torah will be double and redoubled, with surpassing elevation (and see Sefer Shel Beinonim, chapters 31 and 34, and the end of the discourse beginning "And Yitzchak's servants dug," on the matter of "a well of living water"). And sadness is when he seeks great things specifically: to reach the level of Rabbi Shimon bar Yochai, whose Torah was his occupation,

כמו שאמר בחד קטירא אתקטרנא נשמתא ביה אחידא ביה להיטא וכו' פי' שלא היה בבחינת שינה ולא היה צריך לעורר את האהבה ולכן היה פטור מתפלה.

as he said, "With one bond I am bound [to Him]; the soul is held fast in Him, aflame in Him," etc. That is, he was not in a state of sleep and did not need to arouse the love, and therefore he was exempt from prayer.

10 וזהו שכתוב ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים ענין גודל עוצם שפלות הנ"ל התורה אור א"ס ב"ה עובר על פשע שאין פשעיו תופסים מקום כלל,

And this is what is written, "and passes over transgression for the remnant (she'eris) of His heritage": for one who makes himself like leftovers (shirayim) — the matter of the great intensity of lowliness mentioned above — the Torah, the Infinite Light, blessed be He, "passes over transgression," so that his transgressions take up no space at all.

וכמשל הארת אור השמש על הארץ שבמקום שכלה זריחת האור שם הוא יותר חמימות אור השמש כמו על הארץ ממש הוא חם יותר ובגובה האויר יש טורא דתלגא וכו'.

It is like the analogy of the shining of the sun's light upon the earth: in the place where the shining of the light comes to an end, there the warmth of the sun's light is greater; so that right on the earth it is hotter, while high up in the air there is a mountain of snow, etc.

11 וכן עד"מ בהארת אור תורה הוא יותר במי שהוא בחינת שיריים ומותר בעולם כו'

And so, by way of analogy, with the illumination of the light of Torah: it is greater in one who is at the level of leftovers and superfluous in the world, etc.

וזהו ועובר על פשע רק שיהיה חטאתי נגדי תמיד ולא מלובש בהם דרך ישר ע"ד אוילים מדרך פשעם המבואר במ"א בד"ה בהעלותך את הנרות וכמ"ש דרך אויל ישר בעיניו.

And this is [the meaning of] "and passes over transgression," provided only that "my sin is ever before me," and that he not be enclothed in them [as if they were] an upright way, in the manner of "fools, because of the way of their transgression," as is explained elsewhere, in the discourse beginning "When you raise up the lamps," and as it is written, "The way of a fool is upright in his own eyes."

והנה בחינה זו נקרא יעקב משא"כ בחי' ישראל כי שרית עם אלקים (עמ"ש בד"ה מה טובו אוהליך יעקב וגו')

Now, this level is called Yaakov; whereas the level of Yisrael [is] "for you have striven (sarisa) with G-d" (see what is written in the discourse beginning "How goodly are your tents, Yaakov," etc.),

והוא ענין עת התעוררות אהבה רבה בתפלה ובתורה שאחר התפלה ואזי השמחה היא בנקל יותר

and it is the matter of the time of the arousal of great love (ahavah rabbah) in prayer and in the Torah [study] that follows prayer; and then joy comes more easily.

וזהו ולישרי לב שמחה ע"ד אשר עשה האלהים את האדם ישר כו' וזהו בחי' ישראל ישר אל

And this is [the meaning of] "and for the upright in heart, joy," in the manner of "G-d made man upright," etc.; and this is the level of Yisrael: yashar Kel, "upright [with] G-d."

(ועמ"ש מזה בד"ה בפרשת נסכים כתיב. ומ"מ גם מבחינה זו דישראל מאיר בכל אחד בשעת התפלה כנ"ל וגם שבת בכללו הוא בחי' ישראל כמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב כו' וע"ש דיעקב נק' עבדי.

(And see what is written about this in the discourse beginning "In the passage of the libations it is written." Nevertheless, [a light] from this level of Yisrael also shines in each one at the time of prayer, as mentioned above; and also Shabbos as a whole is the level of Yisrael, as is written in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov," etc.; and see there that Yaakov is called "My servant."

וזהו תחת אשר לא עבדת בשמחה ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל הא' וע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו וע"פ לכן אמור לבני ישראל וע"פ רני ושמחי הנ"ל מענין עבדו את ה' בשמחה כו' ובד"ה שוש אשיש.

And this is [the meaning of] "Because you did not serve with joy." And see what is written on the verse "And now, let [the power of] Ado-nai be great," and on the verse "After Havayah your G-d shall you walk," and on the verse "Therefore say to the children of Israel," and on the verse "Sing and rejoice," mentioned above, regarding "Serve Havayah with joy," etc.; and in the discourse beginning "I will greatly rejoice."

אמנם בחי' שמחו צדיקים בה' זהו ע"ד מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים הנזכר לעיל ואין כל אדם זוכה לזה,

However, the level of "Rejoice, you righteous, in Havayah" is along the lines of "How beautiful and how pleasant you are, love, in delights," mentioned above, and not every person merits this;

אבל שמחה של מצוה ותורה מה שעל ידי זה מרוה נפשו הצמאה ליוצרה ע"ז מצווה כל אדם, ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] ס"פ מ"א גבי אבל יחוד נפשו כו' בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמתו כו' ע"ש,

but the joy of a mitzvah and of Torah, through which one quenches his soul that thirsts for its Creator — this every person is commanded. And see Sefer Shel Beinonim, at the end of chapter 41, regarding "but the union of his soul," etc., "this every person of Israel desires in very truth," etc.; see there.

ועמ"ש ע"פ בהעלותך מענין ההפרש בין אהבה שמבחינת אברהם ומבחי' אהרן ומבואר לעיל ענין וישכם אברהם בבקר מדת יום ובחינת אהרן הוא בבקר בהיטיבו והוא בחינת הטבה יותר מבקר דאברהם מצד עצמו.

And see what is written on the verse "When you raise up" about the difference between love from the level of Avraham and from the level of Aharon. And above was explained the matter of "And Avraham rose early in the morning," the attribute of day; and the level of Aharon is "in the morning, when he makes good," and it is a level of making good beyond the morning of Avraham as it is in itself.

והיינו לבוא לבחינת ומדרגת שמחו צדיקים כו'. ועוד יי"ל [יש לומר] בענין ההפרש שבין בחי' השמחה בעבודת ה' של כל ישראל מה שעליה נאמר תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובין השמחה דשמחו צדיקים בה',

And that is, to come to the level and rank of "Rejoice, you righteous," etc. And further, it can be said regarding the difference between the level of joy in the service of G-d of all Israel, of which it is said, "Because you did not serve," etc., "with joy," and the joy of "Rejoice, you righteous, in Havayah":

והוא ע"ד שנתבאר במ"א בד"ה ה' לי בעוזרי בענין פי' מועדים לשמחה כי בכל השנה השמחה גנוזה בעבודה

it is along the lines of what was explained elsewhere, in the discourse beginning "Havayah is for me among my helpers," regarding the explanation of "festivals for joy": that throughout the year the joy is hidden in the service,

וזהו אשר לא עבדת בשמחה ועושין מהעבודה עיקר והשמחה היא שמחה של מצוה אבל ביו"ט [ביום טוב] השמחה היא בהתגלות וישמחו בך ישראל. וע"ש הטעם כו'.

and this is "because you did not serve with joy": one makes the service the main thing, and the joy is the joy of a mitzvah. But on Yom Tov [the festival] the joy is in revelation: "and may Israel rejoice in You." And see there the reason, etc.

ועל דרך זה יובן גם כאן כי להיות וישמחו בך ממש זהו מעלת הצדיקים אלא שביו"ט [שביום טוב] יכולים כל ישראל להגיע לבחינה זו וכענין מ"ש במ"א בענין גביע הכסף שהטמין יוסף הצדיק באמתחת בנימין שהוא ענין נכסף נכספתה כו'.

In this way it will be understood here as well: to be [at the level of] "may they rejoice in You" in actuality is the distinction of the righteous, except that on Yom Tov all Israel can reach this level; as in what is said elsewhere about the silver (kesef) goblet that Yosef the Righteous hid in Binyamin's sack, which is the matter of "you longed greatly (nichsof nichsafta)," etc.

ודרך זה קרוב ג"כ לדרך הראשון. ועמ"ש בביאור ע"פ וכל בניך בענין המדרש בשה"ש [בשיר השירים] רבה על פ' נגילה ונשמחה בך הא חדותא שלימא כו' ע"ש):

And this approach is also close to the first approach. And see what is written in the explanation on the verse "And all your children," regarding the Midrash in Shir HaShirim Rabbah on the verse "We will exult and rejoice in you": "this is complete joy," etc.; see there.)

12 ג והנה קודם התפלה צריך כובד ראש שהוא המרירות על שאין בחי' ישראל לי ראש מאיר בו בגילוי מחמת עונותי עברו ראשי.

3. Now, before prayer one needs koved rosh (heaviness of head), which is bitterness over the fact that the level of Yisrael — li rosh ("a head for Me") — does not shine in him openly, because "my iniquities have passed over my head."

וזהו בחי' כובד ראש והיינו שיבא לידי הכנעה והשפלות ופחיתות עצמו במוח בידיעה היטב וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] שיהיה בלב דוקא,

And this is the level of heaviness of head: that is, that he come to submission, lowliness and [a sense of] his own inferiority in the mind, with thorough knowledge; and it need not be specifically in the heart.

ולא כמו שסוברים העולם שקודם התפלה יוכל להיות טמטום הלב כי א"א להיות בשחרית קודם התפלה כמשארז"ל [כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אידלי יומא אידלי קצירא שהחסד מתעורר בבקר דאברהם.

And [it is] not as people suppose, that before prayer there can be dullness of the heart; for it is impossible [for this] to be at Shacharis before prayer, as our Sages, of blessed memory, said: "When the day rises, the illness lifts," for Chesed (kindness) is aroused in the morning of Avraham.

וג' דברים הם להסיר כל המונעים בתפלה א' מקוה וכמו שמצינו במשנה ספ"ח דיומא מה מקוה מטהר.

And three things serve to remove all that hinders prayer. The first is a mikveh [a pool for ritual immersion], as we find in the Mishnah at the end of the eighth chapter of Yoma: "Just as a mikveh purifies."

13 והנה הריי"ף [הריי"ף (רבי יצחק אלפסי)] פ"ג [פרק ג'] דברכות ותריי [ותלמידי רבינו יונה] כתבו בשם רב האי דלא בטלו טבילת בעל קרי אלא לד"ת [לדברי תורה]

Now, the Rif, in the third chapter of Berachos, and the Talmidei Rabbeinu Yonah wrote in the name of Rav Hai that the immersion of one who has had a seminal emission was annulled only for words of Torah,

אבל לתפלה צריך טבילה ואע"ג [ואף על גב] דאנן לא קיי"ל [קיימא לן] כן כמ"ש בש"ע [בשלחן ערוך] מ"מ כתב תר"י [תלמידי רבינו יונה] שלדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה.

but for prayer, immersion is required. And although we do not hold so, as is written in the Shulchan Aruch, nevertheless the Talmidei Rabbeinu Yonah wrote that according to all opinions, prayer is more acceptable with immersion.

ויש לומר קצת טעם לזה מ"ש תפלה מתורה והוא ע"פ גירסת הירושלמי במשנה סוף מסכת סוטה הטהרה נטלה את הריח.

And some reason can be given for this — what distinguishes prayer from Torah — and it is according to the Jerusalem Talmud's version of the Mishnah at the end of tractate Sotah: "Purity has taken away the fragrance."

וכן בגמרא דידן בסוטה (דמ"ט א') מורחינא ריחא דחנוניתא א"ל [אמר ליה] בני טהרה יש בך. הרי דבחינת ריח דוקא נמשך מענין הטהרה

And likewise in our Gemara, in Sotah (49a): "I smell the fragrance of a chinunisa [a fragrant kind of date]." He said to him, "My son, there is purity in you." We see, then, that the quality of fragrance specifically derives from the matter of purity.

והוא משום כי ענין טומאה וטהרה הוא בחי' מקיפים ועל כן שייך הטהרה דוקא לענין הריח שהוא ג"כ בחינת מקיף כמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ירדן יריחו.

And this is because the matter of impurity and purity is [on] the level of makifim (encompassing levels), and therefore purity pertains specifically to fragrance, which is also the level of a makif, as is written in the discourse beginning "These are the journeys," regarding "the Jordan [at] Yericho."

14 והנה הקרבנות נקרא ריח ניחוחי. וכתיב וירח ה' את ריח הניחוח. ובזה יובן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] פרק הניזקין שנכנס לו יתוש בחוטמו.

Now, the offerings are called "My pleasing fragrance," and it is written, "And Havayah smelled the pleasing fragrance." And with this we will understand the saying of our Sages, of blessed memory, in the chapter HaNizakin, that a gnat entered his [Titus's] nose (chotem).

והיינו מדה כנגד מדה לפי שהחריב בהמ"ק [בית המקדש] וביטל הקרבנות שהיו בחי' ריח ניחוח להקב"ה וכתיב ותהלתי אחטם לך ועמ"ש בד"ה באתי לגני בענין אריתי מורי.

That is, measure for measure: because he destroyed the Holy Temple and abolished the offerings, which were the level of a pleasing fragrance to the Holy One, blessed be He. And it is written, "and [for] My praise I will restrain (echetom) for you." And see what is written in the discourse beginning "I have come into My garden," regarding "I have gathered My myrrh."

והנה התפלה היא במקום קרבנות והיא ג"כ בחי' ריח ניחוחי ולכן אמרו לבעל החוטם אני מתפלל כמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] (נשא קי"ל ע"ב).

Now, prayer is in place of the offerings, and it, too, is the level of "My pleasing fragrance." And therefore they said, "To the Master of the nose I pray," as is written in the Zohar, Part III (Naso, 130b).

וכיון שכן לכן צריך לזה טהרה כנ"ל שהטהרה שייך לבחינת ריח. וריחא דחנוניתא זהו כענין לבעל החוטם אני מתחנן.

And since this is so, it therefore requires purity, as mentioned above, for purity pertains to the level of fragrance. And "the fragrance of a chinunisa" is like the matter of "To the Master of the nose I supplicate (mischanen)."

וע"כ לדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה ועיין בר"ח [בראשית חכמה] שער האהבה פי"א [פרק י"א] ג"כ טעם לזה כי התורה כו' אמנם תפלה כו' יעו"ש [יעויין שם].

And therefore, according to all opinions, prayer is more acceptable with immersion. And see Reishis Chochmah, Sha'ar HaAhavah, chapter 11, which also [gives] a reason for this: "for the Torah," etc., "but prayer," etc.; see there.

הב' צדקה כמו ר"א [רבי אלעזר] יהיב פרוטה כו' בצדק אחזה פניך מפני שיש קטרוגים על האדם ודנין אותו אם ראוי לכנס להיכל ממ"ה [מלך מלכי המלכים] הקב"ה בתפלה וצדקה תציל כו' וצדקה תרומם גוי ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי.

The second is charity, as Rabbi Elazar would give a perutah [a small coin], etc., "Through tzedek [charity] I shall behold Your face"; because there are accusations against a person, and they judge him whether he is worthy to enter the palace of the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, in prayer; and "charity saves," etc., and "charity exalts a nation." And see what is written at the end of the discourse beginning "And I will betroth you to Me."

15 והג' הוא עסק ולימוד דברי מוסר ובפרט דברי מוסר הנמצאים בזוהר מלשון הארה שמאיר במקום החושך שהוא חכמת אמת

And the third is occupying oneself with and studying words of musar [moral instruction], and in particular the words of musar found in the Zohar, [a name] from the language of "illumination" (zohar), which shines in the place of darkness, for it is the wisdom of truth.

אשת חיל עטרת בעלה היא האמונה שמלא כה"כ [כל הארץ כבודו] אף בלי התבוננות יקרה מאד למעלה מצד דירה בתחתונים וכו' והיא עטרת בעלה.

"A woman of valor is the crown of her husband": this is the faith that "the whole earth is full of His glory"; even without contemplation, it is very precious above, on account of a dwelling place among the lower realms, etc.; and it is "the crown of her husband."

פי' בעלה היא אהבה רבה שאחר התבוננות באמונה זו הפשוטה לדבקה בה' אחד סובב כ"ע [כל עלמין] שאהבה רבה זו הוא בחי' דכר כמ"ש זכר חסדו וכו'.

That is: "her husband" is the great love that [comes] after contemplation of this simple faith: to cleave to G-d, the One, Who encompasses all worlds (sovev kol almin); for this great love is the level of the masculine (dechar), as it is written, "He has remembered (zachar) His kindness," etc.

ומפני שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים היא האמונה הפשוטה נעשית עטרת לראשו כו':

And because the Holy One, blessed be He, desired to have a dwelling place among the lower realms, the simple faith becomes a crown for his head, etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS KI SAVO • MAAMAR 4

ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם...

"And Moshe Called to All Israel"

1 ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם ראיתם כו' המסות הגדולות אשר ראו עיניך כו' ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות וגו'.

"And Moshe called to all Israel and said to them: You have seen," etc.; "the great trials which your eyes saw," etc.; "yet Havayah has not given you a heart to know and eyes to see," etc.

והוא תמוה דמתחלה אמר אתם ראיתם כו' ואח"כ אמר ולא נתן כו' ועינים לראות וכו'.

This is puzzling, for at first he said, "You have seen," etc., and afterwards he said, "yet [Havayah] has not given," etc., "and eyes to see," etc.

ולהבין זה הנה כתיב ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם (נזכר ברבות וירא ס"פ נ"ד ויגש פצ"ד זח"א [זהר חלק א] קי"ב ב' ח"ג [חלק ג'] כ"ב ב' נ"ב ב').

To understand this: it is written, "And he planted an eshel [a tamarisk] in Beer Sheva, and he called there in the name of Havayah, Kel Olam" (mentioned in [Midrash] Rabbah, Vayeira, end of chapter 54, Vayigash, chapter 94; Zohar, Part I, 102b; Part III, 22b, 52b).

דהנה כתיב רם על כל כו' מי לא יראך וגו' (ירמיה סי' י"ד) דגם עובדי כוכבים קרו ליה אלקא דאלקיא כמ"ש ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי וגו'.

For it is written, "High above all," etc., "Who would not fear You," etc. (Jeremiah, chapter 10): for even the worshippers of the stars call Him "the G-d of gods," as it is written, "From the rising of the sun to its setting My Name is great," etc.

אך הם בבחינת פירוד להיות בחינת יש ודבר בפני עצמו ואברהם הנה היה עומד וצוח בשם ה' אל עולם.

But they are at the level of separateness, being at the level of an entity (yesh) and a thing by itself; whereas Avraham would stand and cry out in the name of Havayah, Kel Olam.

פי' שהשם הוי' הוא אל עולם כולא חד ולא אל העולם שהעולם הוא יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] והוא המחיה אותם

That is, the Name Havayah is Kel Olam, [G-d and world] all one, and not Kel HaOlam, [the G-d] of the world, [meaning] that the world is an entity and a thing by itself and He is the One who gives them life.

אינו כן אלא כמו ששמו של אדם אינו מעצמיות האדם אלא שהחיות שלו מלובש באותיות שמו שהרי אנו רואים שכשקורין אותו בשמו הוא מתעורר

It is not so; rather, just as a person's name is not of the person's essence, but his life-force is enclothed in the letters of his name, for we see that when he is called by his name he is roused,

כמו כן שם הוי' ב"ה הוא מתלבש תוך כ"ע [כל עלמין] והם רק לבושים וטפלים אליו ית' וכולא חד ממש.

so too the Name Havayah, blessed be He, is enclothed within all worlds, and they are only garments, and secondary to Him, may He be blessed; and all is truly one.

2 וזהו אל עולם כמ"ש ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד יהי"ה ב' פעמים י"ה שלא יהיה בבחינת ו"ה

And this is [the meaning of] Kel Olam, as it is written, "On that day Havayah will be One and His Name One": yihyeh ["will be"] is twice yud-hei, so that it will not be at the level of vav-hei,

כי הוא"ו הוא בחינת המשכה שיוכל להשתלשל למטה עד שיוכל להיות יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] אלא שיהיה הכל בחינת י"ה למטה כמו למעלה

for the vav is the aspect of drawing down, [by which] it can descend step by step below until it can be an entity and a thing by itself; rather, all will be at the level of yud-hei below as above.

ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בזכריה על פסוק זה ומ"ש מזה בביאור ע"פ והיה מספר בני ישראל ומ"ש סד"ה ששים המה מלכות גבי תמתי

And see the Likkutei Torah of the Arizal on Zechariah, on this verse, and what is written about this in the explanation on the verse "And the number of the children of Israel shall be," and what is written at the end of the discourse beginning "Sixty are the queens," regarding "my perfect one."

אך הנה כתיב ונרגן מפריד אלוף (במשלי סי' י"ו כ"ח) ועיין זח"ג [זהר חלק ג] (י"ו א') וברבות בראשית רפ"כ

But it is written, "And a grumbler separates the Chief" (in Proverbs, chapter 16, [verse] 28); and see the Zohar, Part III (16a), and [Midrash] Rabbah on Bereishis, beginning of chapter 20.

לתאוה יבקש נפרד שכשאדם משים רצונותיו בתענוגי העולם או בנצחונות ומדות רעות ח"ו [חס ושלום] הוא בחינת נפרד שלא יוכל להיות בבחי' ה' אחד ושמו אחד הנ"ל.

"The one who is separate seeks desire": when a person sets his desires on the delights of the world, or on victories and bad traits, G-d forbid, he is at the level of "separate," so that he cannot be at the level of "Havayah is One and His Name One" mentioned above.

3 והנה כתיב יאר פניו אתנו סלה. פי' בחי' הארת פנים הוא כמשל אדם הנותן לאוהבו האמיתי איזה דבר

Now, it is written, "May He cause His face to shine with us, Selah." The meaning: the level of the shining of the face is like the analogy of a person who gives his true friend something:

הוא נותן בעין יפה ורצון הטוב וצהבו פניו מרוב אורה ושמחה. משא"כ לשונאו נותן כמאן דשדי בתר כתפוי בע"כ [בעל כרחך].

he gives with a generous eye and good will, and his face beams from the abundance of light and joy. Whereas to his enemy he gives like one who throws [something] behind his shoulders, against his will.

4 וזהו יאר ה' פניו אליך שישפיע החיות מבחינת הארת פנים הנ"ל משא"כ גבי כו'.

And this is [the meaning of] "May Havayah cause His face to shine upon you": that He will bestow the life-force from the level of the shining of the face mentioned above, which is not so with regard to, etc.

אך הארת פנים הנ"ל הוא אתנו דוקא פי' כשאנחנו ג"כ בבחי' הארת פנים כמ"ש כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם כו'.

But the shining of the face mentioned above is "with us" specifically; that is, when we too are at the level of the shining of the face, as it is written, "As in water, face [answers] to face, so is the heart of man to man," etc.

פי' האדם התחתון הוא כנ"י [כנסת ישראל] כמ"ש ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם. אתם קרוים אדם כו' לאדם פי' לאדם העליון שעל דמות הכסא כו'.

That is, the lower "man" is the Community of Israel (Knesses Yisrael), as it is written, "And you, My flock, the flock of My pasture, are man"; "You are called adam (man)," etc. "To man" means to the Supernal Man who is upon the likeness of the Throne, etc.

5 ובחי' הארת פנים אצל ישראל הוא כמ"ש ישמח ישראל בעושיו כמו שהוא ית' שש ושמח בנו כמ"ש ומשמחתך ששמחת בו קראת כו'.

The level of the shining of the face on the part of Israel is as it is written, "Let Israel rejoice in its Maker," just as He, may He be blessed, is glad and rejoices in us, as it is said, "and out of Your joy with which You rejoiced in him, You called," etc.

והיא חדות ה' מגדולתו שאין חקר. כמשל האדם שצהבו פניו מרוב אורה ושמחה כשרואה את אוהבו האמיתי בבחי' הארת פנים הנ"ל ושוכח לגמרי על צערו ויגונו שיש לו מחמת השמחה ותענוג מראות פני אוהבו.

And this is joy in G-d, at His greatness, which is unfathomable. As in the analogy of a person whose face beams from the abundance of light and joy when he sees his true friend at the level of the shining of the face mentioned above, and he completely forgets the pain and grief that he has, because of the joy and delight of seeing his friend's face.

כך כשיזכור האדם על ה' שהוא אוהבו האמיתי בבחינת הארת פנים הנ"ל ויתבונן בגדולתו אשר ממלא כ"ע [כל עלמין] וסובב כ"ע [כל עלמין] וכולא קמיה כלא חשיב ישכח ע"ע לגמרי

So too, when a person remembers G-d, that He is his true Friend at the level of the shining of the face mentioned above, and contemplates His greatness, that He fills all worlds (memalei kol almin) and encompasses all worlds (sovev kol almin), and all before Him is considered as nothing, he will forget himself completely,

אפילו יש לו צער ממילי דעלמא כו' וישכח הצער מפני השמחה בה' כו'.

even if he has pain from worldly matters, etc.; and he will forget the pain because of the joy in G-d, etc.

כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ לבטל כל חפץ ותשוקה זולת התשוקה בה' אחד.

As it is written, "Whom have I in heaven? And with You I desire nothing on earth": to nullify every desire and longing other than the longing for the One G-d.

6 והנה זמן התעוררות הארת פנים הנ"ל הוא בר"ה [בראש השנה] יושב על כסא רחמים ואז כתיב שמאלו תחת לראשי התחלת התקרבות עד שביוה"כ [שביום הכפורים] ושמחת תורה הוא וימינו תחבקני כו'

Now, the time of the arousal of the shining of the face mentioned above is on Rosh HaShanah, [when He] sits on the throne of mercy; and then it is written, "His left hand is under my head," the beginning of drawing near, until on Yom Kippur and Simchas Torah it is "and His right hand embraces me," etc.

ובעשי"ת [ובעשרת ימי תשובה] צריך האדם להתבושש מפני ה' אשר הוא יתברך מקרב אותנו בבחי' הארת פנים הנ"ל ואנחנו בתכלית הריחוק ממנו

And in the Ten Days of Teshuvah a person must feel ashamed before G-d, for He, may He be blessed, draws us near at the level of the shining of the face mentioned above, while we are utterly far from Him

מפני עונות המבדילין כמ"ש בושתי ונכלמתי להרים אלהי פני אליך וכמ"ש בזהר ס"פ בחקתי ע"פ ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם.

because of the sins that separate, as it is written, "I am ashamed and humiliated to lift up, my G-d, my face to You"; and as is written in the Zohar at the end of Parshas Bechukosai, on the verse "And yet even this, when they are in the land of their enemies, I will not despise them nor abhor them to destroy them (lechalosam)."

לכלתם כתיב למשל ככלה שהיא בשוקא דבורסקי ומחמת עוצם אהבתו אליה דמי ליה כשוקא דרוכלין בריחין טבין

It is written lechalasam: as in the analogy of a bride (kallah) who is in the tanners' market, and because of the intensity of his love for her it seems to him like the perfumers' market, with fine fragrances;

וזהו שאנו מבקשים מחל לנו שלא יריח ריח הרע שבבורסקי דהיינו ע"י שיזרוק עלינו מים טהורים להרחיץ את הריח הרע שבבורסקי וכו'.

and this is what we ask, "Pardon us": that He not smell the bad odor of the tannery, that is, by His sprinkling pure water upon us to wash away the bad odor of the tannery, etc.

7 וענין מים טהורים הם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] י"ג נהרי דאפרסמונא דכיא והם נמשכים ממקום הנקרא טמירא דכל טמירין רעוא דכל רעוין פי' למשל מקור המעין שאינו נראה ונגלה רק נהרות הנמשכות ממנו הם הנראים.

The matter of "pure water": they are the Thirteen Attributes of Mercy, the thirteen rivers of pure balsam; and they are drawn from the place called "the Most Hidden of all hidden," "the Will of all wills." That is, as an analogy: the source of a spring, which is not seen or revealed; only the rivers drawn from it are what is seen.

כך הוא יתי' נקרא טמירא דכל טמירין שהי"ג מדות הרחמים הם נמשכים ממנו. ולכן נקרא יושב על כסא רחמים שהוא רעוא דכל רעוין.

So He, may He be blessed, is called "the Most Hidden of all hidden," for the Thirteen Attributes of Mercy are drawn from Him. And therefore He is called "Who sits on the throne of mercy," for He is "the Will of all wills."

8 והנה בחי' זו רעוא דכל רעוין ישנו אצל כל או"א [אחד ואחד] מישראל והוא בחי' נקודת הלב שלמעלה מן הדעת והיא נקראת יחידה.

Now, this level, "the Will of all wills," is present in each and every one of Israel: it is the level of the point of the heart that is above Daas (knowledge), and it is called yechidah ["the single one," the soul's innermost level].

וזהו שכתוב מיד כלב יחידתי להוציא בחי' חפצו ורצונו מעניני זה העולי' ולדבק בדביקה וחשיקה רצון של כל הרצונות לה' אחד לבדו.

And this is what is written, "from the hand of the dog, my only one (yechidasi)": to take the level of his desire and will out of the matters of this world, and to attach, with cleaving and ardent longing, the will of all wills to the One G-d alone.

9 ובשופר הוא מעורר בחי' זו שהיתה בבחי' שינה שישנו אצל כל אחד ואחד מישראל. וע"י בחי' זו נמשך בכל יום מעשי"ת [מעשרת ימי תשובה] בחי' י"ג מדות הרחמים

And with the shofar one arouses this level, which had been in a state of sleep, which is present in each and every one of Israel. And through this level, on each day of the Ten Days of Teshuvah, the level of the Thirteen Attributes of Mercy is drawn down,

שהם נהרות הנ"ל שנמשכים ממקורם הנ"ל ודי"ל [ודי למבין] ונקראים מים טהורים שמרחיצים את הריח הרע וכו' שופר מאריך אריכא דאנפין דרך כלל ובדרך פרט בכל יום מעשי"ת [מעשרת ימי תשובה] חוזר פנים בפנים אחד מן י"ס [י' ספירות] שבאדם שהם חב"ד [חכמה בינה ודעת] ומדותיו.

which are the rivers mentioned above, drawn from their source mentioned above, and this suffices for one who understands; and they are called "pure water," which wash away the bad odor, etc. The shofar lengthens (maarich) Arich Anpin (the Long Countenance) in a general way; and in a particular way, on each day of the Ten Days of Teshuvah, one of the ten Sefiros that are in man, which are Chochmah, Binah and Daas and his emotive attributes (middos), returns face to face.

10 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב אלו עשרה ימים שבין ר"ה [ראש השנה] ליוהכ"פ [ליום הכפורים].

Now, our Sages, of blessed memory, said: "Seek Havayah when He may be found, call upon Him when He is near": these are the ten days between Rosh HaShanah and Yom Kippur.

פי' בהיותו קרוב כשהוא בבחי' הארת פנים הנ"ל אתערותא דלעילא שמאלו תחת לראשי כנ"ל ואז בנקל יכול להיות אתערותא דלתתא כמ"ש כאן ליחיד פי' בחי' יחידה הנ"ל.

"When He is near" means when He is at the level of the shining of the face mentioned above, an arousal from above, "His left hand is under my head," as mentioned above; and then an arousal from below can easily come about, as it is said, "here, for the individual (yachid)," meaning the level of yechidah mentioned above.

והנה בזמן ההוא מקבלים כל ניצוצות מישראל בחי' דחילו ורחימו מלמעלה (עזח"ג [עיין זהר חלק ג'] ר"י"ד ב') והוא בחי' דחילו ורחימו עליונים מאד שאי אפשר להשיג ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

Now, at that time all the sparks of Israel receive the level of awe and love (dechilu urechimu) from above (see the Zohar, Part III, 214b); and it is the level of a very lofty awe and love, which cannot be attained through an arousal from below.

וכמ"ש לב טהור ברא לי אלקים בחי' בר לבב לא יוכל להיות אצל בחי' נברא מצד עצמו באתערותא דילי' [דיליה] כי"א מתנה שנותנים לו מלמעלה בעת בחי' הארת פנים הנ"ל

And as it is written, "Create (bera) for me a pure heart, O G-d": the level of "pure of heart" (bar levav) cannot come to be in one at the level of a created being, of himself, through his own arousal, but only [as] a gift that is given to him from above, at the time of the level of the shining of the face mentioned above

(ועמ"ש בד"ה כי תצא בפי' יהבין לי' ברתא דמלכא וסד"ה וידעת היום בענין והנורא) וצריך הכנה לזה ע"י עינוים וסיגופים.

(and see what is written in the discourse beginning "When you go out," in the explanation of "They give him the King's daughter," and at the end of the discourse beginning "Know this day," on the matter of "and the Awesome"); and this requires preparation, through afflictions and self-mortifications.

ולכן בעשרת ימי תשובה מתענים ולא משלימין שאין חשוב תענית אלא עינוי שלא יהיה בנפש שביעה וכרס מלאה שלא יוכל לקבל בחי' לב טהור כשאוכל לשובע וכרס מלאה כו'.

Therefore, during the Ten Days of Teshuvah people fast but do not complete [the fast], for what matters is not the fast but the affliction: so that one will not be with a sated soul and a full belly, for one cannot receive the level of a pure heart when he eats to satiety, with a full belly, etc.

11 וזהו שאמר אתם כו'. פי' שעד הנה הייתם אתם הרואים כו' ע"י [על ידי] אתערותא דלתתא אבל ולא נתן ה' כו'.

And this is what he said, "You," etc. That is, until now it was you who saw, etc., through the arousal from below; but "yet Havayah has not given," etc.

פי' בחינת לב טהור שנותנים מלמעלה שלא יכול נברא להשיג על ידי אתערותא דיליה. וזה היה ענין המן דכתיב ויענך וירעיבך כו'

That is, the level of a pure heart, which is given from above, which a created being cannot attain through his own arousal. And this was the matter of the manna, as it is written, "And He afflicted you and let you hunger," etc.:

שע"י המן ועל ידי עינויים וסיגופים זכו למעלה עליונה יותר לקבל בחי' לב טהור (ועמ"ש בפרשה עקב ע"פ ויאכילך את המן כו') וכן הוא הענין בעשרת ימי תשובה. ולכן קורים פרשה זו קודם ר"ה [ראש השנה]:

that through the manna, and through afflictions and self-mortifications, they merited a higher level, to receive the level of a pure heart (and see what is written in Parshas Eikev on the verse "And He fed you the manna," etc.); and so it is in the Ten Days of Teshuvah. And therefore this portion is read before Rosh HaShanah.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS NITZAVIM • MAAMAR 1

אתם נצבים היום כלכם וגו׳

"You Are Standing This Day, All of You"

◇

1 אתם נצבים היום כלכם וגו׳. הנה פרשה זו קורין לעולם קודם ר״ה [ראש השנה] ומרומז במלת היום דקאי על ר״ה [ראש השנה] כי זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון.

"You are standing this day, all of you," etc. Now, this portion is always read before Rosh HaShanah, and [this] is alluded to in the word "this day" (hayom), which refers to Rosh HaShanah, for "This day is the beginning of Your works, a remembrance of the first day."

שכל ניצוצי נשמות נצבים ומתעלים במקורם הראשון ביום זה עד לפני הוי׳

For all the sparks of souls stand and are raised up into their original source on this day, up to "before Havayah."

ראשיכם שבטיכם וגו׳ מחוטב עציך עד שואב מימיך פרט הכתוב עשר מדרגות

"Your heads, your tribes," etc., "from the hewer of your wood to the drawer of your water": the verse enumerates ten levels.

שכמו שיש עשר מדרגות בנפש האדם דהיינו ג׳ שכלים וז׳ מדות כך הנה כל ישראל הם קומה אחת שלימה וכללות נשמותיהן נקרא כנסת ישראל שנחלקת לעשר מדרגות

For just as there are ten levels in the soul of man, namely three [faculties of] intellect and seven emotive attributes (middos), so all Israel are one complete stature, and their souls as a whole are called the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), which is divided into ten levels.

ובראש השנה מתעלים כל המדרגות אפילו מחוטב עציך עד שואב מימיך שהם בחינות ומדרגות התחתונות

And on Rosh HaShanah all the levels are raised up, even "from the hewer of your wood to the drawer of your water," which are the lower aspects and levels.

[ועיין מענין אתם נצבים ברבות בא פט״ו [פרק ט״ו / פרשה ט״ו] וז״ל [וזה לשונו] במלאכים נאמר שרפים עומדים ממעל לו ובנשמות נאמר אתם נצבים היום ועמ״ש מענין שרפים עומדים ממעל לו בביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בני ישראל ועד״ז יובן ענין אתם נצבים היום לפני ה׳.

(And see on the subject of "You are standing" in [Midrash] Rabbah on Bo, section 15; these are its words: "Of the angels it is said, 'Seraphim stand above Him,' and of the souls it is said, 'You are standing this day.'" And see what is written on the subject of "Seraphim stand above Him" in the explanation on the verse "And I shall be sanctified among the children of Israel"; and along these lines the meaning of "You are standing this day before Havayah" will be understood.

2 ועיין עוד מענין אתם נצבים ברבות באיכה ס״פ אני הגבר וס״פ דוב אורב ובקהלת בפסוק אני קהלת ובזהר פ׳ יתרו דף פ״ב ע״א] להיות כולם מתעלים למעלה במקור חוצבם.

And see further on the subject of "You are standing" in Rabbah on Eichah, at the end of the section "I am the man" and at the end of the section "A bear lying in wait," and on Koheles, on the verse "I, Koheles," and in the Zohar, Parshas Yisro, page 82a), so that all of them are raised up on high, into the source from which they were hewn.

וזהו ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל (ע׳ [עיין] בזהר שמות די״ו ע״ב) פי׳ שכולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד.

And this is [the meaning of] "And He was King in Yeshurun, when the heads of the people gathered, the tribes of Israel together" (see Zohar, Shemos, page 16b): that is, they all gather together to become united, as one.

כי זהו כלל גדול דכל דאתי מסטרא דקדושה הוא בבחי׳ נעוץ סופן בתחלתן שאין לו בחינת ראש וסוף

For this is a great principle: everything that comes from the side of holiness is at the level of "their end is embedded in their beginning," which has no aspect of head and end;

והוא בחי׳ עגולים שנמשך מבחי׳ סובב כל עלמין (ועמ״ש מזה בביאור ע״פ ויהי קול מעל לרקיע)

and this is the level of the circles (iggulim), which is drawn from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). (And see what is written on this in the explanation on the verse "And there was a voice from above the firmament.")

ולכן אמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] הוי שפל רוח בפני כל אדם לפי שיש בכל אחד ואחד בחי׳ ומדרגות מה שאין בחבירו וכולם צריכין זה לזה.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, “Be lowly of spirit before every man”: because in each and every one there are aspects and levels that his fellow does not have, and they all need one another.

ונמצא שיש יתרון ומעלה בכח אחד ואחד שגבוה מחבירו וחבירו צריך לו וכמשל האדם שהוא בעל קומה בראש ורגלים

It follows that there is an advantage and superiority in the capacity of each and every one, in which he is higher than his fellow, and his fellow needs him. This is like the analogy of a man, who has a stature with a head and feet.

שאף שרגלים הם סוף המדרגה ולמטה והראש הוא העליון ומעולה ממנו מ״מ הרי בבחינה אחת יש יתרון ומעלה להרגלים שצריך להלך בהם וגם הם מעמידי הגוף והראש

For although the feet are the end of the scale, down below, and the head is the uppermost and superior to them, nevertheless, in one respect the feet have an advantage and superiority, for he needs to walk with them; and also, they hold up the body and the head.

וגם כשאירע כובד בראש מקיזין דם ברגלים ונרפא ומקבל חיותו ממנו ונמצא שאין שלימות להראש בלתי הרגלים כך הנה כל ישראל קומה אחת שלימה.

Also, when heaviness befalls the head, blood is let from the feet and it is healed, and it receives its life-force from them. It follows that the head has no completeness without the feet. So, too, all Israel are one complete stature.

3 ונמצא אפילו מי שמחשב בדעתו שהוא בחי׳ ראש לגבי חבירו הרי אין לו שלימות בלי חבירו וימצא חסרון בנפשו מה שחבירו משלימו

It follows that even one who reckons in his mind that he is the level of a head relative to his fellow has no completeness without his fellow, and he will find a lack in his soul that his fellow completes.

ועי"ז יהיה בטל ושפל רוח לגבי חבירו מבלי ימצא האדם ראש וסוף ועי"י ביטול זה יתאחדו להשראת יחודו ית' שמסטרא דקדושה בלי ראש וסוף

And through this he will be nullified and lowly of spirit relative to his fellow, so that no person is found [to be] head or end. And through this self-nullification (bittul) they will be united, for the indwelling of His unity, may He be blessed; for [what is] from the side of holiness is without head and end.

משא"כ מי שמחשב בדעתו נפרד במעלתו לגבי חבירו ועושה ראש וסוף נפרדים הרי הוא נופל בעלמא דפרודא שמסט"א [שמסטרא אחרא] והנה בראש השנה הוא בחי' התשובה שכללות נשמות ישראל תשובנה למקורם ושרשם.

Whereas one who reckons in his mind [that he is] separate in his superiority relative to his fellow, and makes the head and the end separate, falls into the world of separation, which is from the sitra achra (the other side). Now, on Rosh HaShanah there is the level of teshuvah (return): that the souls of Israel as a whole return to their source and root.

4 וזהו בהתאסף ראשי עם ראש הוא בחי' המחשבה וראשי עם הם בחינות המחשבות של כללות ישראל שהם מתאספים מעלמא דפרודא שנפלו מחשבותם להיות זה פונה לכאן וכו' ונעשים רשות היחיד ליחודו ית'

And this is [the meaning of] "when the heads of the people gathered": the head is the level of thought, and "the heads of the people" are the aspects of the thoughts of Israel as a whole, which gather from the world of separation, where their thoughts had fallen, so that this one turns this way, and so on; and they become a private domain (reshus hayachid) for His unity, may He be blessed.

(ועד"ז הוא פי' שמע ישראל שמע לשון אסיפה מלשון וישמע שאול וכמ"ש במ"א וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ר"ה [ראש השנה] פ"ג [פרק ג']) וזהו דרך כלל:

(And along these lines is the meaning of "Hear, O Israel": shema is a term of gathering, from the expression "And Shaul assembled (vayeshama)"; as is explained elsewhere. And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Rosh HaShanah, chapter 3.) This is [the matter] in general.

5 ב אך דרך פרט איך הוא דרך היחוד ומהו ענין התשובה ולמה דוקא בראש השנה.

2. But in particular: how does the unity come about, what is the meaning of teshuvah, and why specifically on Rosh HaShanah?

ביאר הכתוב אח״כ לעברך בברית והענין כמו למשל שני אוהבים שכורתים ברית ביניהם שלא תפסוק אהבתם

The verse explains [this] afterwards: "That you may pass into the covenant." The matter is like the analogy of two friends who make a covenant between them that their love should not cease.

שאלו היה הדבר שהאהבה תלויה בו קיים לעד לא היו צריכין לכריתת ברית ביניהם אלא לפי שיראים שמא יבוטל הדבר ובטלה האהבה או שמא יגרום איזה מניעה מבחוץ.

For if the thing on which the love depends were to endure forever, they would not need to make a covenant between them. Rather, [they make it] because they fear that perhaps the thing will cease and the love will cease, or that perhaps some hindrance from outside will cause [this].

6 וע״י כריתת הברית תהיה אהבתם אהבה נצחית בל תמוט עולם ועד ולא יפרידם שום מניעה מבית ומחוץ.

And through making the covenant, their love will be an eternal love that "shall not be moved for ever and ever," and no hindrance, from within or from without, will separate them.

והיינו מפני שעושין ביניהם קשר אמיץ וחזק שיתייחדו ויתקשרו באהבתם בקשר נפלא ולמעלה מן הטעם והדעת

That is, because they make between them a firm and strong bond, that they be united and bound in their love with a wondrous bond, beyond reason and knowledge.

שאף שע״פ הטעם והדעת היה צריך לפסוק האהבה או לגרום איזה שנאה אעפ״כ [אף על פי כן] מחמת הכריתות ברית מוכרח להיות אהבתם לעד קיימת

For even though, according to reason and knowledge, the love ought to cease or some hatred ought to be brought about, nevertheless, because of the making of the covenant, their love must of necessity endure forever.

ועל כל פשעים תכסה אהבה זו וקשר אמיץ זה לפי שבאו בברית והתקשרות כאלו נעשו לבשר אחד.

And this love and this firm bond "will cover over all transgressions," because they have entered into a covenant and a bond, as though they had become one flesh.

7 וכמו שלא יוכל לפסוק אהבתו על עצמו כך לא יפסוק מעל חבירו. ולכן נק' בלשון כריתת ברית כמ"ש אשר כרתו את העגל ויעברו בין בתריו כלומר להיות שניהם עוברים בתוך גוף אחד להיות לאחדים.

And just as one cannot cease to love himself, so he will not cease [to love] his fellow. Therefore it is called by the term "cutting a covenant," as it is written, "who cut the calf and passed between its parts": that is to say, that both of them pass within one body, to become one.

8 והנה ככל המשל הזה עשה לנו ה' אלהינו דכתיב הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות פי' למעלה מן הטעם ודעת וכמו שאמר דוד ליהונתן נפלאתה אהבתך וגו'.

Now, just like this whole analogy, Havayah our G-d has done for us, as it is written, "Behold, I make a covenant; before all your people I will do wonders (niflaos)": that is, beyond reason and knowledge; as David said to Yehonasan, "Your love was wondrous (niflasah)," etc.

כי על ידי יגמה"ר [י"ג מדות הרחמים] שהמשיך משה רבינו ע"ה [עליו השלום] נעשה כביכול כריתת ברית והתקשרות להקב"ה עם ישראל לעורר את האהבה וסלחת כו' שלא יהיו עונותיכם מבדילין כו' כי חלק ה' עמו:

For through the Thirteen Attributes of Mercy that Moshe our teacher, peace be upon him, drew down, there came about, as it were, the making of a covenant and a bond of the Holy One, blessed be He, with Israel, to arouse the love, "and pardon," etc., so that "your iniquities" will not be "separating," etc., "for the portion of Havayah is His people."

9 ג והנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אמר הקב"ה אמרו לפני מלכיות שתמליכוני עליכם זכרונות שיעלו זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר.

3. Now, our Sages, of blessed memory, said: The Holy One, blessed be He, said, "Say before Me Malchuyos (Kingship), so that you make Me King over you; Zichronos (Remembrances), so that your remembrance rises before Me for good. And through what? Through the shofar."

כי הנה ראש השנה הוא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שנברא בו אדם הראשון ברי"ה [בראש השנה] ואמר ה' מלך גאות לבש וגו'

For Rosh HaShanah is [the day of] "This day is the beginning of Your works, a remembrance of the first day," on which Adam, the first man, was created, on Rosh HaShanah; and he said, "Havayah reigns; He has clothed Himself in majesty," etc.,

לפי שאז נתגלה מלכותו ית׳ והיה זה באתערותא דלעילא בלבד ועכשיו צריך להיות זכרון ליום ראשון ע״י אתערותא דלתתא לעורר התגלות מלכותו ית׳ עלינו ע״י זכרון הברית וההתקשרות שבין ה׳ ובינינו

because then His Kingship, may He be blessed, was revealed. And this was through an arousal from above alone. But now there must be a "remembrance of the first day" through an arousal from below, to arouse the revelation of His Kingship, may He be blessed, over us, through the remembrance of the covenant and the bond between G-d and us.

והיינו על ידי השופר שהוא בחינת תשובה עילאה בחינת צעקת הקול מעומקא דליבא מנקודת פנימית הלב עד שאין כלי הדבור יכולים להגבילה מפני שהיא קול בלבד

That is, through the shofar, which is the level of higher teshuvah (teshuvah ila'ah), the level of the cry of the voice from the depths of the heart, from the point of the inner dimension of the heart, to the point that the organs of speech cannot contain it, because it is voice alone.

ולכן אין אומר ואין דברים אלא בחינת תקיעה קול פשוט ושברים הוא ג״כ אינו אלא קול אלא שיש בקול עצמו כמה בחינות ותנועות גנוחי גניח כו׳.

Therefore "there is no utterance and there are no words"; rather, [there is] the level of tekiah [the long, unbroken blast], a simple voice. And shevarim [the broken blasts], too, is nothing but voice, except that in the voice itself there are several aspects and movements, "moaning groans," etc.

10 וביאור הדבר דכתיב לך אמר לבי בקשו פני וגו׳ פני היינו פנימיות הלב.

The explanation of the matter: it is written, "To You my heart has said, 'Seek my face (panai),'" etc. "My face" means the inner dimension (pnimiyus) of the heart.

כי הנה יש בבחי׳ צעקת הלב ב׳ בחינות בחי׳ פנימית גם בחי׳ חיצונית חיצונית הלב הוא נמשך מן הדעת והתבוננות בגדולת ה׳

For in the cry of the heart there are two levels: an inner level and also an outer level. The outer dimension of the heart is drawn from knowledge and from contemplation of the greatness of G-d

והתפשטות אור א״ס ב״ה על הנבראים להוות מאין ליש כל צבא השמים העליונים והארץ וכל אשר בה ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית ואתה מחיה את כולם כו׳

and of the spreading forth of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, over the created beings, to bring into being, from nothing into something, all the host of the higher heavens, and the earth and all that is in it; and "in His goodness He renews each day, continually, the work of creation," and "You give life to them all," etc.;

אשר בהרחיב דעתו בדברים האלו וכיוצא באחן נמשך לאדם בחי׳ צעקת הלב לצעוק לבו אל ה׳ ולמשוך אחריו לדבקה בו ית׳ בתשוקה וצמאון כו׳.

so that when a person broadens his mind in these matters and the like, there is drawn forth in him the level of the cry of the heart: his heart cries out to G-d and is drawn after Him, to cleave to Him, may He be blessed, with longing and thirst, etc.

11 וזהו אחרי ה׳ ילכו כאריה ישאג שיש בחי׳ שאגה בבחי׳ חיצוניות הלב הוא בחי׳ אחרי ה׳ ילכו כאריה שבמרכבה עליונה פני אריה אל הימין כו׳

And this is [the meaning of] "After Havayah they shall walk; like a lion he shall roar": for there is the level of roaring in the outer dimension of the heart, which is the level of "After Havayah they shall walk, like a lion": [the lion] in the supernal Chariot, "the face of a lion on the right," etc.

והם כל מחנה מיכאל שעבודתם ושאגתם הוא אל הימין בחי׳ אהבה וגודל אהבתם ותשוקתם להבטל ולהכלל באור א״ס ב״ה המהווה והמחיה אותם

And these are the whole camp of Michael, whose service and roaring are to the right, the level of love, and the greatness of their love and longing to be nullified and included in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which brings them into being and gives them life,

מחמת השגתם התהוותם מאין ליש וחיותם וקיומם והשפעתם שנמשך להם בכל רגע כל זה נקרא חיצוניות הלב שנלקחה מבחי׳ התפשטות זיו והארת ית׳ על הנבראים ששם עלו השגת הנבראים כל אחד ואחד לפי ערכו

[which comes] from their comprehension of their coming into being from nothing into something, and of their life-force, their existence, and the flow that is drawn to them at every moment. All this is called the outer dimension of the heart, which is taken from the level of the spreading forth of His radiance and light, may He be blessed, over the created beings, to which the comprehension of the created beings rises, each one according to its measure;

ואין זה אלא זיו (ועמ"ש בפ' ראה בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו ובד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצונית ומפתחות הפנימיות) אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו רם ומתנשא כו'

and this is nothing but radiance. (And see what is written in Parshas Re'eh, in the discourse beginning "After Havayah your G-d you shall walk," and in the discourse beginning "If you will listen to the voice," on the subject of the outer keys and the inner keys.) But the Holy One, blessed be He, in His glory and His essence, is exalted and uplifted, etc.,

וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו שאפילו בחינת שמו הוא בבחי' לבדו דלית מחשבה תפיסא ביה ואני ה' לא שניתי כתיב כמו קודם שנברא העולם היה הוא ושמו לבדו כו' כמ"ש במ"א.

as it is written, "For His Name alone is exalted": that even the level of His Name is at the level of "alone," for no thought can grasp Him. And it is written, "I, Havayah, have not changed": as before the world was created, He and His Name alone [existed], etc., as is explained elsewhere.

12 וכמאמר המלך המרומם לבדו מאז המשובח כו' פי' מאז קודם שנברא העולם היה בחי' המלך שהוא בחי' שמו בבחי' לבדו ומובדל כו'.

And as it is said, "The King who alone is exalted from of old, who is praised," etc. That is, "from of old": before the world was created there was the level of "the King," which is the level of His Name, at the level of "alone" and set apart, etc.

וגם עתה שיש ימות עולם מ"מ הרי הוא משובח ומפואר ומתנשא מהם שאינו מתפשט ומתלבש בתוכם בבחינת גילוי

And also now, when there are "days of the world," He is nevertheless praised, glorified and uplifted above them, for He does not spread forth and become enclothed within them in a revealed manner.

וכדכתיב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא פי' כטבע האש שמסתלק למעלה ע"ד משל ואינו יורד ומתפשט.

As it is written, "For Havayah your G-d is a consuming fire": that is, by way of analogy, like the nature of fire, which withdraws upward and does not descend and spread out.

כי הנה כל השפעה והמשכה מאור א"ס ב"ה בעולמות הוא בחי' ירידה והשתלשלות ממקום גבוה למקום נמוך בחי' מים (וע' בזהר תרומה דקל"ב ע"ב)

(And see Zohar, Terumah, page 132b.) For every flow and drawing down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the worlds is a descent and a chaining-down (hishtalshelus) from a high place to a low place, the quality of water.

ולא שייך זה אלא אחר כמה מיני צמצומים והתלבשות האור במדריגות שונות ומסכים רבים להעלים ולהסתיר גילוי אלהותו ית׳ בעצמו ובכבודו שלא יהיו העולמות בטלים והיו כלא היו ויחזרו לאין ואפס כשהיו

And this applies only after many kinds of contractions (tzimtzumim) and the enclothing of the light in different levels and many screens, to conceal and hide the revelation of His G-dliness, may He be blessed, in His essence and His glory, so that the worlds not be nullified and become as though they had never been, returning to naught and nothingness as they were.

אבל בגילוי אלהותו ית׳ בעצמו ובכבודו לא שייך שום השפעה לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב. ולכן נקרא אל עליון כלומר שהוא רם ונשא וגבוה מאד

But in the revelation of His G-dliness, may He be blessed, in His essence and His glory, no flow at all is applicable, neither in the category of filling (memalei) nor in the category of encompassing (sovev). Therefore He is called "G-d Most High (Kel Elyon)," that is, He is exalted and uplifted and very high.

(וע׳ בפרדס בעה״כ [בערכי הכינויים] בפי׳ אל עליון דפי׳ שהוא בבחינת כתר שהוא עליון על כל האצילות ועמ״ש בשיר השירים בד״ה לסוסתי בפי׳ כמראה אדם אדמה לעליון משא״כ עליון ממש הוא בחי׳ כי לא אדם הוא ע״ש).

(And see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, on the meaning of "Kel Elyon," which explains that it is at the level of Keser, which is supreme (elyon) over all of Atzilus. And see what is written in Shir HaShirim, in the discourse beginning "To My mare," on the meaning of "as the appearance of a man (adam)," "I will be like (adameh) the Most High (Elyon)"; whereas Elyon in the true sense is the level of "for He is not a man (adam)"; see there.)

ומשם נמשך להיות לאדם בחי׳ צעקה בפנימית הלב למעלה מן הדעת שלא ליפרד מיחודו ואחדותו ית׳

And from there it is drawn down that a person has the level of a cry in the inner dimension of the heart, above knowledge, not to be separated from His unity and oneness, may He be blessed;

ולהיות לבו בוער כרשפי אש שלהבת העולה מאליה ומעצמה בלי טעם ודעת להשתפך נפשו אל חיק אביה ולמסור נפשו באחד כי חלק ה׳ עמו וישראל עלו במחשבה בבחי׳ פנימית כו׳ כמ״ש במ״א.

and that his heart burns like flashes of fire, a flame that rises of itself and on its own, without reason and knowledge, for his soul to pour itself out into the bosom of its Father, and to give over his soul in [the word] "One"; "for the portion of Havayah is His people," and Israel arose in thought at the inner level, etc., as is explained elsewhere.

13 וזהו לך אמר לבי בקשו פני פנימית הלב היינו ע"י את פניך הוי' אבקש כי מבחי' אחרי הוי' ילכו בחי' אחרי היינו זיו והארה מזה נמשך להיות כאריה ישאג שהוא הצעקה דחיצונית הלב

And this is [the meaning of] "To You my heart has said, 'Seek my face'": the inner dimension of the heart; that is, through "Your face, Havayah, I will seek." For from the level of "After Havayah they shall walk," the level of "after" being radiance and light, from this is drawn forth [the state of] "like a lion he shall roar," which is the cry of the outer dimension of the heart.

ולהיות בקשו פני הצעקה שמפנימית הלב הוא הנמשך מבחי' את פניך הוי' אבקש שהוא הקב"ה בכבודו ובעצמו וכנ"ל.

And [the coming to be of] "Seek my face," the cry from the inner dimension of the heart, is what is drawn from the level of "Your face, Havayah, I will seek," which is the Holy One, blessed be He, in His glory and His essence, as mentioned above.

והוא בחי' ובכל מאדך וזהו ממעמקים קראתיך ה' מעמקי הלב (ולכן אומרים מזמור זה בעשרת ימי תשובה)

And this is the level of "and with all your might (me'odecha)." And this is [the meaning of] "From the depths I have called You, Havayah": from the depths of the heart. (Therefore this psalm is said during the Ten Days of Teshuvah.)

כי ע"י תשובה עילאה מעומקא דליבא כי רע ומר עזבו את ה' וריחוקו מאור פניו ית' אשר נגעה עד הנפש ממש בקרב איש ולב עמוק.

For through higher teshuvah, from the depths of the heart, because "evil and bitter" [it is that] "they have forsaken Havayah," and [because of] his distance from the light of His countenance, may He be blessed, which reaches the very soul, "in the inward part of a man, and a deep heart":

ע"י"ז מעורר ג"כ למעלה להיות קראתיך ה' מהעלם אל הגילוי

through this he also arouses above, that there be "I have called You, Havayah," from concealment into revelation,

שיתגלה בחי' פנימיות מלכותו יתי' (עיין בד"ה שוש אשיש גבי וזהו תגל נפשי באלקי כו' להיות נגלה כבוד הדר מלכותו בחי' מל' דא"ס כו' ומשם נמשך במלכות דאצילות כי ממלכות שבכתר נעשה כתר שבמלכות כמ"ש בד"ה יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת ע"ש) עלינו

so that the level of the inner dimension of His Kingship, may He be blessed, be revealed (see the discourse beginning "I will greatly rejoice," at [the passage] "And this is [the meaning of] 'My soul shall exult in my G-d,'" etc.: that "the glorious splendor of His Kingship" be revealed, the level of Malchus of the Infinite One (Ein Sof), etc., and from there it is drawn into Malchus of Atzilus; for from the Malchus that is in Keser comes to be the Keser that is in Malchus, as is explained in the discourse beginning "The festival day of Rosh HaShanah that falls on Shabbos"; see there) upon us.

וכמ"ש מרחוק ה' נראה לי (ועמ"ש בביאור ע"פ כי המצוה הזאת בפי' ולא רחוקה היא וע' בזהר ויקרא דף כ' סע"ב [סוף עמוד ב] ובפ' צו דל"ה סע"ב [סוף עמוד ב])

As it is written, "From afar Havayah appeared to me." (And see what is written in the explanation on the verse "For this commandment," on the meaning of "nor is it far off"; and see Zohar, Vayikra, page 20b at the end, and Parshas Tzav, page 35b at the end.)

וזהו ענין זכרונות שלשון זכרון נופל על דבר שהוא רחוק לכך אומרים אתה זוכר מעשה עולם וכו' שהם רחוקים מאור פניו יתי'

And this is the meaning of Zichronos (Remembrances): for the term "remembrance" applies to a thing that is far off. Therefore we say, "You remember the deeds of the world," etc., for they are far from the light of His countenance, may He be blessed.

ואנו מעוררים את זכרון האהבה פנימיות מעצמותו ומהותו יתי' על ידי השופר שהוא קול היוצא מפנימיות הלב כנ"ל:

And we arouse the remembrance of the inner love, from His essence and being, may He be blessed, through the shofar, which is a voice that issues from the inner dimension of the heart, as mentioned above.

14 ד וזהו הללו יה הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עוזו הללוהו בגבורותיו הללוהו כרוב גודלו הללוהו בתקע שופר.

4. And this is [the meaning of] "Praise Kah! Praise G-d (Kel) in His holiness; praise Him in the firmament of His strength. Praise Him for His mighty acts; praise Him according to the abundance of His greatness. Praise Him with the blast of the shofar."

פי׳ בקדשו בקדש העליון שהוא מרום וקדוש מובדל בבחינת לבדו מכל בחי׳ וגדר השפעה (וגם פירוש בקדשו היינו כענין מ״ש בד״ה כי כארץ תוציא צמחה בענין המלך הקדוש קדושתי למעלה מקדושתכם כו׳ וזהו בקדשו דייקא) שהוא בחי׳ אש אוכלה

“In His holiness” means: in the supernal holiness, which is exalted and holy, set apart at the level of “alone” from every level and category of flow (and also, the meaning of “in His holiness” is like what is written in the discourse beginning “For as the earth brings forth its growth,” on the subject of “the holy King”: “My holiness is above your holiness,” etc.; and this is [why it says] “in His holiness,” precisely)**, which is the level of “a consuming fire.”**

ומאל עליון הנ״ל נשפע האור והחיות ע״י רקיע עוזו שהם המסכים רבים שמעלימים ומסתירים גילוי אלקותו ית׳ בהעלם אחר העלם

And from the aforementioned “Kel Elyon” the light and life-force flow through “the firmament of His strength,” which are the many screens that conceal and hide the revelation of His G-dliness, may He be blessed, in concealment after concealment.

(עמ״ש בביאור ע״פ שמע ישראל בענין יהי רקיע כו׳ ויעש אלקים את הרקיע כו׳ ועיין עוד בזהר בראשית דף ל״ב ע״ב ובפ׳ ויגש דרי״א ע״א)

(See what is written in the explanation on the verse “Hear, O Israel,” on the subject of “Let there be a firmament,” etc., [and] “And G-d made the firmament,” etc.; and see further Zohar, Bereishis, page 32b, and Parshas Vayigash, page 211a.)

ובגבורותיו הן הם הצמצומים

And “for His mighty acts (gevuros)”: these are the contractions (tzimtzumim).

אשר אחר ההעלם והתלבשות אור א״ס ב״ה בכמה מיני לבושין ומדרגות שונות אזי נשפע האור והחיות קו לקו זעיר שם זעיר שם כדי שיוכלו כל העולמות עליונים ותחתונים לקבל חיותם כו׳

Whereby, after the concealment and the enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in many kinds of garments and different levels, the light and life-force then flow “line by line, a little here, a little there,” so that all the worlds, higher and lower, can receive their life-force, etc.

וכרוב גודלו פי׳ שאחר המסכים והצמצומים נתהוו ונאצלו ונבראו ריבוי רבבות עולמות לאין קץ ותכלית כמ״ש ועלמות אין מספר ובכל עולם אין מספר לגדודיו ובגדוד אחד אלף אלפים כו׳

And "according to the abundance of His greatness": that is, after the screens and contractions, there came into being, were emanated and were created a multitude of myriads of worlds without end or limit, as it is written, "and worlds (alamos) without number"; and in each world its troops are without number, and in one troop there are a thousand thousands, etc.

(ולכן כתיב כרוב גודלו ולא כגודל גודלו שלשון רוב מורה שיש כמה מיני ריבוי התחלקות בבחי׳ גדולת התפשטות החיות בכמה מיני עולמות וכמ״ש בד״ה ענין ק״ש [קריאת שמע] בפ׳ ואתחנן)

(Therefore it is written "according to the abundance (rov) of His greatness," and not "according to the greatness of His greatness"; for the term rov indicates that there are many kinds of multiplicity of division in the greatness of the spreading forth of the life-force into many kinds of worlds; and as is explained in the discourse beginning "The matter of the recital of Shema," in Parshas Va'eschanan.)

וכל זה הללוהו להמשיך בתקע שופר שהוא בחי׳ תשובה עילאה בחי׳ פנימיות נקודת הלב קול פשוט תקיעה כו׳ בלא התחלקות אותיות להיות בחינת דיבור כנ״ל.

And all this, "Praise Him," is in order to draw down with "the blast of the shofar," which is the level of higher teshuvah, the level of the inner dimension of the point of the heart, a simple voice, a tekiah, etc., without division into letters so as to be the level of speech, as mentioned above.

משא״כ ע״י חיצוניות הלב שהיא צעקה הבאה מבחי׳ טעם ודעת היא באה לכלל דיבור והתחלקות האותיות כי מכח השכל נחצבו האותיות כי אבא יסד ברתא כמ״ש בזהר.

Whereas through the outer dimension of the heart, which is a cry that comes from the level of reason and knowledge, it comes into the realm of speech and the division of letters; for the letters were hewn from the power of the intellect, for "Abba (the Father) founded the daughter," as is stated in the Zohar.

(ועמ״ש מזה בד״ה תקעו בחדש שופר ויש לומר שכנגד ב׳ בחי׳ צעקה אלו ארז״ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] לא זז מחבבה עד שקראה בתי כו׳. עד שקראה אמי.

(And see what is written on this in the discourse beginning "Blow the shofar at the New Moon." And it may be said that corresponding to these two levels of cry our Sages, of blessed memory, said: "He did not cease to cherish her 'my daughter,'" etc., "until he called her 'my mother.'"

כי בחי׳ בתי היינו אבא יסד ברתא שהיא הצעקה הבאה מבחי׳ טעם ודעת. אבל הצעקה שמפנימית הלב נק׳ אמי שהיא למעלה מהשכל הנמשך בהמדות ועיין בזהר שמות (ד״כ ע״א) **ובפרדס ערך צעקה:**

For the level of "my daughter" is "Abba founded the daughter," which is the cry that comes from the level of reason and knowledge. But the cry from the inner dimension of the heart is called "my mother," which is above the intellect that is drawn into the emotive attributes. And see Zohar, Shemos (page 20a), and the Pardes, under the entry "Cry.")

15 **ה אך הדבר הגורם ההמשכה מבחי׳ אש אוכלה בחי׳ קדשו ובחי׳ אל עליון ולהיות ישראל עלו במחשבה וחלק ה׳ עמו שיוכלו לעורר התגלות פנימיות מלכותו ית׳ מעצמותו ומהותו כנ״ל הנה הוא להיות אין מלך בלא עם.**

5. But the thing that brings about the drawing down from the level of "a consuming fire," the level of "His holiness" and the level of "Kel Elyon," and [that brings it about] **that "Israel arose in thought" and "the portion of Havayah is His people," so that they are able to arouse the revelation of the inner dimension of His Kingship, may He be blessed, from His essence and being, as mentioned above, is** [the principle] **that "there is no king without a people."**

(ועמ״ש בד״ה שובה ישראל עד גבי והנה תכלית המכוון הוא מ״ש כו׳ למען תורא כו׳ ע״ש).

(And see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel, unto," at [the passage] "Now, the ultimate intent is what is written," etc., "that You may be feared," etc.; see there.)

פירוש שהם נקראו במדרגות עמו שהם אנשים כמותו. ומתייחסים אליו בערך מה רק שהם הפחותים שבמדרגות והוא גבוה מעליהם ולכן נקרא מלך עליהם.

That is, in terms of rank they are called "his people," for they are people like him and relate to him in some measure, only they are the lowest in rank and he is high above them; therefore he is called king over them.

משא״כ לגבי קוב״ה [קודשא בריך הוא] **בעצמו ובכבודו אין ערוך אליו וכמשל אלו נאמר שמלך על עצים ואבנים שאינם מן המין והסוג שיתייחס ותפול עליהם שם המלך להיות מלכותו נקרא עליהם.**

Whereas in relation to the Holy One, blessed be He, in His essence and His glory, there is no comparison to Him; it is like the analogy of saying that someone is king over trees and stones, which are not of the kind and category to which the name "king" could relate and apply, so that his kingship would be called over them.

אבל הוא הברית אשר כרת ה׳ עמנו כמו במשל הנ״ל שעושה מצד הברית וההתקשרות אשר הכריח את עצמו להיות לו לאוהב נאמן אף שעל פי השכל אינו כדאי לו.

But it is the covenant that Havayah made with us, as in the analogy mentioned above, where one acts on account of the covenant and the bond by which he compelled himself to be a faithful friend to the other, even though according to the intellect he is not worthy of him.

כך הנה עשה ה׳ לנו שהכריח את עצמו כביכול לקשר נפשותינו בו ית׳ להיות ישראל עלו במחשבה ושיתגלה אור פנימיות מלכותו עלינו

So, too, G-d has done for us: He compelled Himself, as it were, to bind our souls to Him, may He be blessed, so that "Israel arose in thought," and so that the light of the inner dimension of His Kingship be revealed upon us.

וזהו לעברך בברית ע״ד שכתוב עד יעבור עמך ה׳ דהיינו לעבור ממדרגה למדרגה ממטה למעלה מאהבה שלמטה מן הדעת עד אהבה העליונה שלמעלה מן הדעת

And this is [the meaning of] "That you may pass into the covenant," along the lines of what is written, "until Your people pass over, Havayah": that is, to pass from level to level, from below to above, from the love that is below knowledge to the supernal love that is above knowledge,

שהיא רק בחינת ברית אשר כרת ה׳ למען הקים אותך היום לו לעם

which is only the level of the covenant that Havayah made, "in order to raise you up this day as a people to Him."

פי׳ כי אין מלך בלא עם וצריך לכריתות ברית להקים ולרומם אותך כדי שתהיה בבחי׳ עם להיות ישראל עלו עד בחי׳ מחשבה העליונה

That is, "there is no king without a people," and the making of a covenant is needed to raise you up and exalt you, so that you be at the level of "a people," so that Israel rise up to the level of the supernal thought;

והוא ית׳ השפיל את עצמו כביכול להיות לך לאלהים ובזו הבחינה הוא הקישור והיחוד בינו ית׳ ובין ישראל עם קרובו

and He, may He be blessed, lowered Himself, as it were, "to be your G-d." And in this respect is the bond and the unity between Him, may He be blessed, and Israel, "the people near to Him."

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי כארץ תוציא צמחה ע"ש. ועמ"ש בפסוק שיר השירים בפי' אשר לשלמה ומ"ש ס"פ בראשית בד"ה צאינה וראינה בפי' במלך שלמה).

(And see what is written on this in the explanation on the verse "For as the earth brings forth its growth"; see there. And see what is written on the verse "The Song of Songs," on the meaning of "which is Shlomo's," and what is written at the end of Parshas Bereishis, in the discourse beginning "Go forth and see," on the meaning of "King Shlomo.")

אך הנה כתיב משפט לאלקי יעקב שיש משפט למעלה מי יזכה להיות במדרגה זו להיות גילוי אלהותו עליו ושיתקשר נפשו בקשר אמיץ וחזק בה'

But it is written, "a judgment of the G-d of Yaakov": for there is judgment above [as to] who will merit to be at this level, that the revelation of His G-dliness be upon him and that his soul be bound to G-d with a firm and strong bond.

לכן צריך לעורר זה בראש השנה תחלת מעשיך ואז הוא בחי' ויהי בישורון מלך (וכמ"ש במ"א שבחי' ישורון זהו בחי' גבוה מאד וע' בזהר שמות (דף ט"ז ע"ב) ובפ' אחרי (דס"א סע"ב [סוף עמוד ב])

Therefore one must arouse this on Rosh HaShanah, "the beginning of Your works," and then it is the level of "And He was King in Yeshurun." (And as is explained elsewhere, the level of Yeshurun is the level of "very high"; and see Zohar, Shemos, page 16b, and Parshas Acharei, page 61b at the end.)

וגם ישורון מלשון שיר שהוא מבחי' עגולים שנמשך מבחי' סוכ"ע ואפשר דהיינו בחי' הנשמות כמו שעלו במחשבה כו'

And also, Yeshurun is from the word shir (song), which is from the level of the circles (iggulim), which is drawn from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and it may be that this is the level of the souls as they arose in thought, etc.

וזהו אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם שתוכלו להמליכו מפנימיות מלכותו ית' ויתעלה ויעלה זכרוניכם לפניו לטובה שיזכור ויעורר בחי' הברית והקשר שישראל עלו במחשבה

And this is [the meaning of] "Say before Me Malchuyos, so that you make Me King over you": that you be able to make Him King from the inner dimension of His Kingship, may He be blessed and exalted; and "your remembrance rises before Him for good": that He remember and arouse the level of the covenant and the bond, that Israel arose in thought.

וגם כי עתה רחק ממנו בעונינו ועונותיכם מבדילין כו׳. מ״מ ע״י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ובמה בשופר דהיינו ע״י פנימיות הלב כנ״ל לעורר מעומקא דליבא להתחרט בעקירת הרצון מנקודה אמיתית שבלב כו׳ ואזי יתגלה כו׳ כנ״ל:

And even though now He has become distant from us through our iniquities, and "your iniquities separate," etc., nevertheless, through an arousal from below [there comes] an arousal from above. "And through what? Through the shofar": that is, through the inner dimension of the heart, as mentioned above, to arouse [oneself] from the depths of the heart to regret, with an uprooting of the will from the true point in the heart, etc.; and then there will be revealed, etc., as mentioned above.

16 ו וזהו ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים כי הנה הרים וגבעות הם בחי׳ ומדריגות האהבה כי ב׳ בחינות הם הרים וגבעות גבעות הם במדריגתן למטה מבחי׳ הרים

6. And this is [the meaning of] "And He weighed the mountains with a steelyard (peles), and the hills in a balance." For mountains and hills are levels and grades of love; for there are two levels, mountains and hills. Hills are, in their level, below the level of mountains,

כי גבעות אינון אמהן שמקבלין מן ההרים והוא בחי׳ אהבה בחיצוניות הלב הנלקח מטעם ודעת והתבוננות בגדולת ה׳ כי רב הוא

for "hills are the Mothers," who receive from the mountains. And this is the level of love in the outer dimension of the heart, which is taken from reason and knowledge and from contemplation of the greatness of G-d, how great He is.

והנה כדי לזכך נפשו להאירה באור אהבה זו צריך להמשיך עליו אור תורה ומצות

Now, in order to refine one's soul, to illuminate it with the light of this love, one must draw upon oneself the light of Torah and mitzvos.

כי רמ״ח פיקודין הם רמ״ח אברים דמלכא והם בחי׳ אברים החיצונים ותורה היא בבחי׳ אברים הפנימים

For "the 248 commandments are the 248 limbs of the King," and they are the level of the outer limbs, while the Torah is at the level of the inner organs.

ולכן ת״ת [תלמוד תורה] כנגד כולם שחיות הנפש תלוי יותר באברים הפנימים שנקיבתן במשהו והם הם כמשל כף מאזנים ששוקלין בכף זו ונותנים משא בכף השניה להכריע כך ע״י משא התורה והמצות מכריע כף האהבה להאיר על נפשו

Therefore "the study of Torah is equal to them all," for the life of the soul depends more on the inner organs, whose perforation [is fatal] at the slightest amount. And they [the Torah and the mitzvos] are like the analogy of the pans of a scale: one weighs in this pan and places a weight in the second pan to tip [the balance]; so, through the weight of the Torah and the mitzvos, one tips the pan of love, to shine upon one's soul.

(וכמ״ש במ״א שזהו ענין מחצית השקל ומ״ש ע״ז ברע״מ [ברעיא מהימנא] אבנא למשקל בה דא י׳ ועמ״ש בד״ה השמים כסאי בענין והארץ הדום רגלי ועמ״ש בד״ה רני ושמחי בפי׳ מאזני צדק)

(And as is explained elsewhere, this is the meaning of the half-shekel, and of what the Raaya Mehemna says about it: "A stone to weigh with: this is the [letter] yud." And see what is written in the discourse beginning "The heavens are My throne," on the subject of "and the earth is My footstool"; and see what is written in the discourse beginning "Sing and rejoice," on the meaning of "scales of righteousness.")

אבל בחי׳ ומדרגות הרים הם בחינת הרים הגבוהים שהיא בחי׳ האהבה שלמעלה מן הטעם ודעת

But the levels and grades of mountains are the level of "the high mountains," which is the level of the love that is above reason and knowledge,

שהיא למעלה מבחי׳ תורה ומצות דאורייתא מחכמה נפקת ואי״א להגיע אליה ע״י תורה ומצות כי״א ע״י תשובה מעומקא דליבא שלמעלה מן הדעת מחמת ריחוקו מאור פניו ית׳ שאז מרחוק דוקא ה׳ נראה לי כנ״ל.

which is above the level of Torah and mitzvos, for "the Torah comes forth from Chochmah"; and it is impossible to reach it through Torah and mitzvos, but only through teshuvah from the depths of the heart, which is above knowledge, because of one's distance from the light of His countenance, may He be blessed; for then, precisely "from afar," "Havayah appeared to me," as mentioned above.

וזהו ענין פלס פי׳ שהוא המשקל של עץ ארוך ורצועות תלוין בראשו (שקורין בעזמין) ששם שוקלין את הדבר הניתן בו ואריכות וכובד העץ ומרחקו הוא המכריעו.

And this is the meaning of peles: it is the weighing instrument made of a long [beam of] wood, with straps hanging from its head (which is called a bezmen), on which one weighs the thing that is placed on it; and the length and the heaviness of the wood, and its distance, is what tips it.

וכך ע״י המרירות שבנפשו על ריחוקו מאת ה׳ אשר רחק ממנו בתכלית וע״י עקירת הרצון ממה שהיה תקוע בו בתחלה הוא מעורר את האהבה רבה העליונה שלמעלה מן הדעת.

So too, through the bitterness in one's soul over one's distance from G-d, Who has become utterly distant from him, and through uprooting the will from that in which it had been embedded at first, one arouses the great supernal love (ahavah rabbah) that is above knowledge.

(ובזהר נזכר ענין ושקל בפלס כו׳ ס״פ תרומה (דקע״ה סע״ב [סוף עמוד ב]). ובמאורי אור פי׳ פלס הוא בינה הובא בספר עה״כ [ערכי הכינויים]

(And in the Zohar the subject of "And He weighed with a steelyard," etc., is mentioned at the end of Terumah, page 175b, at the end.) And in Me'orei Or, peles is explained as Binah, as cited in the book Erchei HaKinuyim.

ויש לכוונו עם משנ״כ [מה שכתוב] ע״פ מ״ש בפרדס ש״ח פ״א שהבינה נקרא תשובה כי שם עיקר תליית הסליחה והכפרה בכח כתר עליון השופע עליה.

And this may be aligned with what is written [here], according to what is stated in the Pardes, Sha'ar (Gate) 8, chapter 1, that Binah is called teshuvah, for there forgiveness and atonement chiefly depend, by the power of the supernal Keser that flows upon it.

וע׳ בזהר ויקרא (דט״ז א׳) ועמ״ש בפ׳ פינחס בד״ה צו את בנ״י [בני ישראל] מענין התשובה גבי ובכח התשובה שהיא הארה מבחי׳ סוכ״ע כו׳ ע״ש

And see Zohar, Vayikra, page 16a. And see what is written in Parshas Pinchas, in the discourse beginning "Command the children of Israel," on the subject of teshuvah, at [the passage] "And by the power of teshuvah, which is an illumination from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin)," etc.; see there.

והמשכה זו היא ע״י המרירות מהריחוק וע׳ בד״ה כי המצוה הזאת גבי וזהו אנכי אנכי הוא כו׳ והכח הזה שיש בתשובה כו׳ ע״ש.

And this drawing down is through the bitterness over the distance. And see the discourse beginning "For this commandment," at [the passage] "And this is [the meaning of] 'I, I am He,'" etc., [and] "And this power that is in teshuvah," etc.; see there.

17 ומכ״ז [ומכל זה] יובן ענין הפלס שהמרירות מהריחוק זהו בחינת נעוץ סופן בתחלתן וע״ז ממשיך האהבה רבה העליונה.

From all this the subject of the steelyard (peles) will be understood: the bitterness over the distance is the level of "their end is embedded in their beginning," and through this one draws down the great supernal love.

וזהו הרים הגבוהים ליעלים פי׳ שבחי׳ הרים הגבוהים נמשך למטה ע״י יעלים שהוא בחי׳ קול השופר כי שופר של ראש השנה של יעל פשוט שהוא בחינת תשובה מעומק הלב כנ״ל.

And this is [the meaning of] "The high mountains are for the wild goats (ye'elim)": that is, the level of the high mountains is drawn down below through the ye'elim, which is the level of the voice of the shofar; for "the shofar of Rosh HaShanah is of a wild goat (ya'el), straight," which is the level of teshuvah from the depth of the heart, as mentioned above.

18 ולשון יעל הוא לשון עלייה שמעלה את האדם לבחינת ומדריגת האהבה שלמעלה מן הדעת ופשוט דכל מאי דפשיט ליבי׳ [ליביה] טפי עדיף

And the word ya'el is from the term aliyah (ascent), for it raises a person to the level and grade of the love that is above knowledge. And "straight" (pashut): for "whatever extends (pashit) one's heart more is better,"

דהיינו לפשוט את האהבה מהתלבשותה בגוף להיות צועק לבו בקרבו למסור נפשו להד ולהתכלל באחד.

that is, to strip (lifshot) the love of its enclothing in the body, so that his heart cries out within him, to give over his soul to G-d and to be included in the One.

19 וזהו וכאשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב שהם בחי׳ הרים הגבוהים כי בעבר הנהר ישבו אבותיכם.

And this is [the meaning of] "and as He swore to your fathers, to Avraham, to Yitzchak and to Yaakov," who are the level of "the high mountains"; for "your fathers dwelt beyond the river."

ונהר הוא היוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד כו' שהוא בחי' המשכת אור א"ס ב"ה להיות שם השגת הנבראים כו' כמ"ש במ"א

And the river is the one that "goes forth from Eden to water the garden, and from there it divides," etc., which is the level of the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that the comprehension of the created beings may be there, etc., as is explained elsewhere.

אבל מעבר הנהר הוא למעלה מן הדעת בחינת הרים הגבוהים שם הוא שרש בחי' ומדריגות האבות

But beyond the river is above knowledge, the level of the high mountains; there is the root of the levels and grades of the Fathers.

ומשם היתה השבועה והכריתת ברית להיות לך לאלהים בבחי' פנימית כנ"ל (ועמ"ש בד"ה ביום השמיני עצרת בפי' אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם):

And from there came the oath and the making of the covenant "to be your G-d," at the inner level, as mentioned above. (And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, a solemn assembly," on the meaning of "which You swore to our fathers from days of old.")

20 קיצור. (א) פי' נצבים כולכם ע"ד בהתאסף כו' יחד כו' להיות לאחדים מבלי ימצא האדם ראש וסוף: (ב) והיינו כדי לעברך בברית.

Summary. (a) The meaning of "standing, all of you" is along the lines of "when [the heads of the people] gathered," etc., "together," etc.: to become one, without any person being found [to be] head or end. (b) And this is in order "that you may pass into the covenant."

דהיינו כאלו נעשה לאחדים ועד"ז נאמר כי חלק ה' עמו וע"ז נאמר הנה אנכי כורת ברית וגו':

That is, as though they had become one; and along these lines it is said, "for the portion of Havayah is His people"; and of this it is said, "Behold, I make a covenant," etc.

(ג) וזהו ענין מלכיות וזכרונות שבר"ה [שבראש השנה] לעורר התגלות מלכותו ית' עלינו ע"י זכרון הברית.

(c) And this is the meaning of Malchuyos and Zichronos on Rosh HaShanah: to arouse the revelation of His Kingship, may He be blessed, upon us, through the remembrance of the covenant.

ובמה בשופר. שהוא בחי' תשובה עילאה בקשו פני פנימית הלב. ונמשך ע"י ע"י את פניך ה' אבקש.

"And through what? Through the shofar," which is the level of higher teshuvah, "Seek my face," the inner dimension of the heart. And it is drawn forth through "Your face, Havayah, I will seek."

כי מבחינת אחרי ה' ילכו בחי' זיו והארה נמשך להיות כאריה שבמרכבה ישאג שנק' עדיין צעקה מחיצוניות הלב.

For from the level of "After Havayah they shall walk," the level of radiance and light, there comes to be, like the lion in the Chariot, "he shall roar," which is still called a cry from the outer dimension of the heart.

אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא רם ומתנשא מימות עולם. וזהו ענין אש אוכלה הוא. וזהו ענין פניך הוי'.

But the Holy One, blessed be He, in His glory and His essence, is exalted and uplifted above the days of the world. And this is the meaning of "He is a consuming fire." And this is the meaning of "Your face, Havayah."

ומזה נמשך הצעקה מפנימית הלב. ועי"ז מעורר למעלה גילוי פנימית מלכותו ית' עלינו. וזהו ענין זכרונות זכרון האהבה פנימית מעצמותו ומהותו ית':

And from this is drawn forth the cry from the inner dimension of the heart. And through this one arouses above the revelation of the inner dimension of His Kingship, may He be blessed, upon us. And this is the meaning of Zichronos: the remembrance of the inner love, from His essence and being, may He be blessed.

(ד) וזהו ענין הללו אל בקדשו כו' עד בתקע שופר:

(d) And this is the meaning of "Praise G-d (Kel) in His holiness," etc., up to "with the blast of the shofar."

(ה) וכ"ז [וכל זה] הוא למען הקים אותך היום לו לעם כי אין מלך בלא עם. ובזו הבחינה הוא הקישור והיחוד והברית אשר כרת ה' עמנו.

(e) And all this is "in order to raise you up this day as a people to Him," for "there is no king without a people." And in this respect is the bond, the unity and the covenant that Havayah made with us.

אך כתיב משפט לאלהי יעקב. וצריך לעורר זה בר"ה [בראש השנה]. וזהו ענין אמרו לפני מלכיות וזכרונות ושופרות:

But it is written, "a judgment of the G-d of Yaakov"; and one must arouse this on Rosh HaShanah. And this is the meaning of "Say before Me Malchuyos, Zichronos and Shofaros [the verses of the shofar]."

(ו) וזהו ענין וכאשר נשבע לאבותיך כי בעבר הנהר יוצא מעדן ישבו אבותיכם והוא בחי׳ לעברך בברית עד יעבור עמך כו׳

(f) And this is the meaning of "and as He swore to your fathers": for "beyond (be'ever) the river" that goes forth from Eden "your fathers dwelt"; and this is the level of "that you may pass (le'avrecha) into the covenant," "until Your people pass over," etc.

ונקי הרים הגבוהים ליעלים ועד״ז שופר של ר״ה [ראש השנה] של יעל פשוט וע״ז נאמר ושקל בפלס הרים כו׳:

And they are called "the high mountains, for the wild goats"; and along these lines, "the shofar of Rosh HaShanah is of a wild goat, straight." And of this it is said, "And He weighed the mountains with a steelyard," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS NITZAVIM • MAAMAR 2

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא...

"For this commandment which I (Anochi) command you"

1 כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה כו'.

"For this commandment which I (Anochi) command you this day is not set apart from you, nor is it far off, etc."

להבין מהו המצוה הזאת דלא קאי על כל התורה כולה דהל"ל [דהוה ליה למימר] כי כל המצות כו' וגם מהו אשר אנכי כו'.

We need to understand what "this commandment" is, for it does not refer to the whole Torah in its entirety, since [then] it should have said, "For all the commandments, etc." And also, what is [meant by] "which I (Anochi), etc."?

הנה כל המצות נק' בשם מצות הוי' כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הן רמ"ח אברים דמלכא ומלכא היינו בחי' הוי'.

Now, all the mitzvos are called by the name "the commandments of Havayah," for the 248 positive commandments are the 248 "limbs of the King," and "the King" is the level of Havayah.

2 והנה בתחלת דבר ה' בעשרת הדברות פתח אנכי ה' אלקיך. ולכאורה אינו מובן איך שייך עליו ית' לומר שבא להגיד שאנכי הוא הוי' אלקיך

Now, at the beginning of the word of G-d in the Ten Commandments, He opened [with] "I (Anochi) am Havayah your G-d." At first glance this is not understood: how is it fitting to say of Him, may He be blessed, that He came to tell [us] that "I" am Havayah your G-d?

דזה לא שייך כ"א באדם שהוא בעל גוף וציור ותמונה ידוע אשר יאמר עליו כי הוא זה משא"כ הוא יתי' לית מחשבה תפיסא ביה כלל וכתיב כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר כו'.

For this applies only to a person who has a body and a known shape and image, of whom one may say, "This is he"; whereas of Him, may He be blessed, "no thought can grasp Him" at all, and it is written, "For you did not see any image on the day [Havayah] spoke, etc."

אך הענין כי הנה ידיעת אלקותו יתי' שהוא ברא הכל מאין ליש והוא הבורא ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית ומהוה ומחיה את כולם

But the explanation is this: the knowledge of His G-dliness, may He be blessed, that He created everything from nothing to something, and that He is the Creator who "in His goodness renews each day, continually, the work of Creation," and brings them all into being and gives life to them all —

כבר היה נקבע ידיעה זו בלב כל ישראל מאמינים בני מאמינים גם קודם מ"ת [מתן תורה] שידיעה זו היא בחי' הרגשה בנפש כמו ראייה

this knowledge was already fixed in the heart of all Israel, "believers, the children of believers," even before the Giving of the Torah. For this knowledge is in the nature of a feeling in the soul, like sight.

שהרי אין רואין את השמים והארץ וכל אשר בה ואין הדבר עושה א"ע [את עצמו]

For do we not see the heavens and the earth and all that is in it? And a thing does not make itself.

ומבשרי אחזה אלוה כמו שמרגישין נשמתו של אדם בראות חיות הגוף וקיומו [וכמ"ש בפי' ואתחנן בד"ה וידעת היום כו']

And "from my flesh I behold G-d," just as one senses a person's soul on seeing the life of the body and its continued existence. [As is explained in Parshas Va'eschanan, in the discourse beginning "And you shall know this day, etc."]

ומה שהודיע במ"ת [במתן תורה] אנכי ה' אלהיך הענין הוא כי הנה פי' הוי' שהוא המהווה כל ההוויות

And as for what He made known at the Giving of the Torah, "I am Havayah your G-d," the explanation is this: the meaning of Havayah is that He is the One who brings all existences into being (mehaveh kol hahavayos),

כי הויי לשון הוה והיו"ד שבראש התיבה להורות על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה איוב כל הימים. כלומר שתמיד מהוה ומחדש מאין ליש.

for Havayah is a term of "being" (hoveh), and the yud at the head of the word indicates the continuity of the action, as in "Thus would Iyov do (ya'aseh) all the days." That is to say, He continually brings into being and renews from nothing to something.

3 והנה הגם שלגדולתו אין חקר כתיב שהתפשטות גדולתו הוא למעלה עד אין קץ כו' מ"מ הרי העולמות והנבראים הן בבחי' גדר וגבול ומספר אלף אלפין כו'

Now, although it is written, "His greatness is unsearchable," [meaning] that the extension of His greatness reaches upward without end, etc., nevertheless the worlds and the created beings are in a state of boundary, limit and number: "a thousand thousands, etc.,"

מן הארץ לרקיע ת"ק שנה כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] אני ה' לא שניתי כתיב שאינו כדמיון הנשמה שמחיה את הגוף שמקבלת שינויים ממאורעי הגוף כו'

"from the earth to the firmament is five hundred years, etc." And even so, it is written, "I, Havayah, have not changed": [He] is not like the soul that gives life to the body, which undergoes changes from what befalls the body, etc.

והיינו מפני שאין אור א"ס ב"ה עצמו כביכול הוא שמתלבש בעולמות להחיותם ולהוותם מאין ליש אלא בחי' זיו והארה משמו יתי' בלבד

This is because it is not the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, as it were, that is enclothed in the worlds to give them life and to bring them into being from nothing to something, but only a radiance and an illumination from His Name, may He be blessed,

וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ וכו'. ואף גם זאת על ארץ דוקא

as it is written, "For His Name alone is exalted; His splendor is upon the earth, etc." And even this is "upon the earth" specifically.

וככה התהוות כל המדרגות עליונים מריש כל דרגין אינן אלא בבחי' זיו וכמ"ש והחכמה מאין תמצא מבחי' שהוא אין ואפס. ואינו תופס מקום

And so too, the coming into being of all the higher levels, from the "head of all levels," is only in the manner of a radiance, as it is written, "And Chochmah is found from ayin (nothing)," from the level that is ayin and efes, nothing and naught, and that does not occupy any place.

(ועמ"ש מזה בד"ה וירא ישראל את היד הגדולה כו' ובביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו)

(See what is written about this in the discourse beginning "And Israel saw the great hand, etc.," and in the explanation of the verse "After Havayah your G-d shall you walk.")

דהיינו בחי' זיו בלבד וזיו זה נמשך ע"י בחי' צמצום והתפשטות שהוא בחינת יו"ד ובחי' ה' לצמצם ולהעלים שלא יתגלה אלא בחי' זיו כו' ואח"כ המשכה והתפשטות בחינת ו"ה כו'.

That is, only a radiance. And this radiance is drawn forth through tzimtzum (contraction) and expansion: the level of yud and the level of hei, to contract and to conceal, so that only a radiance is revealed, etc., and afterwards the drawing-forth and expansion, the level of vav-hei, etc.

הרי בחי' הוי' שהוא כללות ההשתלשלות של כל העולמות וכן בפרטיות בכל ההשתלשלות מעילה לעילה כו' הכל בבחי' הוי' צמצום והתפשטות כו'.

Thus the level of Havayah is the general and collective expression (klalus) of the chain of descending worlds (hishtalshelus), of all the worlds; and likewise in detail, throughout the whole chain of descent, from cause to cause, etc., all is in the manner of Havayah: tzimtzum and expansion, etc.

אך הגורם להיות צמצום זה ובחי' הוי' זו שהרי כתיב אני הוי' הוא שמי שאין זה אלא בחי' שם שהוא לזולתו ואינו ממהות עצם הדבר כלל

But what causes this tzimtzum and this level of Havayah to come about — for it is written, "I am Havayah; that is My Name," and this is only the level of a name, which is for others and is not of the essence of the thing itself at all —

אלא אנכי מי שאנכי היינו בחי' עצמותו ומהותו כביכול כלומר אנכי בעצמי ולא שמי שאינו קורא בחי' זו בשם כלל ולהיות אנכי הוי'

is rather Anochi, "I who am I" (Anochi mi she'Anochi), that is, the level of His very Essence and Being, as it were; that is to say, "I Myself," and not My Name, for one does not call this level by any name at all. And that Anochi should be Havayah,

דהיינו שלהיות נמשך בחי' הוי' להוות העולמות בבחי' שם הוי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בהשתלשלות וירידות המדרגות כו'

that is, that the level of Havayah should be drawn forth to bring the worlds into being as the Name Havayah, the light that fills all worlds (memalei kol almin), through the chain of descent and the descending of the levels, etc.,

מבחי' אנכי שאינו נתפס בגדר עלמין והוא קדוש ומובדל ואינו נק' בשם כו'

from the level of Anochi, which is not grasped within the worlds, and is holy and set apart, and is not called by any name, etc. —

כ"ז [כל זה] הוא מפני כי אלקיך אנכי שע"י שאתה ישראל ממשיך בקרבך אלקות הרי בזה ממשיך ג"כ להיות הוי' מבחי' אנכי כי באתערותא דלתתא תליא מילתא

all this is because Anochi is "your G-d" (Elokecha). For through your drawing G-dliness within yourself, you, Israel, thereby also draw forth Havayah, that it come to be from the level of Anochi; for "the matter depends on an arousal from below."

והיינו ע"י המצות שהמצות הם מצות הוי' פי' שתלוים ורמוזים בשם הוי' יש שרמוזים ביו"ד ויש שרמוזים בה"א [באות ה"א] כו' וכמו אשר יעשה אותם האדם למטה כך יעורר למעלה בחינת יו"ד כו'.

And this is through the mitzvos, for the mitzvos are "the commandments of Havayah," meaning that they are bound up with and alluded to in the Name Havayah: some are alluded to in the yud and some are alluded to in the hei, etc. And as a person performs them below, so will he arouse above the level of yud, etc.

4 וממשיך וכו' [ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בת גבי וזהו ה' צלך] וכמ"ש וזכרתם את כל מצות הוי' ועשיתם אתם אתם כתיב

And [he] draws forth, etc. [See what is written in the discourse beginning "Sing and rejoice, O daughter [of Zion]," regarding "And this is [the meaning of] 'Havayah is your shade.'"] As it is written, "And you shall remember all the commandments of Havayah and do them (osam)": it is written atem ("you").

וכמו ויעש דוד שם כו' [וע' בזהר ח"ג [חלק ג'] פ' בחקתי דף קי"ג ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] על פסוק זה ועמ"ש בפ' בענין וזכרתם כו']:

And as in "And David made a name, etc." [See the Zohar, Part III, Parshas Bechukosai, folio 113, and Iggeres HaKodesh on this verse; and see what is written in the parsha on the subject of "And you shall remember, etc."]

5 ב והנה כתיב תמים תהיה עם ה' אלהיך.

2. Now, it is written, "You shall be whole (tamim) with Havayah your G-d."

פי' כשיהיה הוי' נמשך להיות אלקיך דהיינו ע"י המצות אזי תהיה תמים ושלם בכל אברי הנפש [וע' בזהר פרשה שלח דקס"ו א' קס"ג ב' וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' פנחס דף ר"ל סע"א [סוף עמוד א]] משא"כ אם חיסר מצוה א' או פגם בה הרי נעשה מחוסר אבר

The meaning is: when Havayah is drawn forth to be "your G-d," that is, through the mitzvos, then you will be whole and complete in all the limbs of the soul [see the Zohar, Parshas Shelach, folio 166a, 163b, and the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, folio 230, end of side a]; whereas if one has omitted a single mitzvah or blemished it, he becomes one who lacks a limb.

כי שלימות אברי הנפש תלוי בהמשכת אברין דמלכא שהן המצות שהן הן חיות אברי הנפש ובלעדן אין להם קיום וחיות.

For the wholeness of the limbs of the soul depends on the drawing down of the "limbs of the King," which are the mitzvos; for they are the very life of the limbs of the soul, and without them [the limbs] have no existence and no life.

אך אם כבר חטא על הנפש ופגם באיזה מצוה הן שעבר על ל"ת [לא תעשה] או שביטל מ"ע [מצות עשה] וצריך לתקן הפגם והחסרון מה תהיה תקנתן

But if one has already sinned against the soul and blemished some mitzvah, whether he transgressed a prohibition or neglected a positive commandment, and he needs to repair the blemish and the lack, what will be their remedy?

הנה ע"ז נאמר כי המצוה הזאת דקאי על התשובה דלעיל מיניה כתיב כי תשוב אל ה' כו'

It is about this that it is said, "For this commandment," which refers to teshuvah (return); for just before it, it is written, "When you return to Havayah, etc."

כי תשובה תשוב ה' וה' זו יש בה מילוי יו"ד והיא המצוה אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו'

For teshuvah is tashuv hei, "the hei returns," and this hei has the filling (milui) of a yud. And this is the commandment "which I" (Anochi, "I who am I") "command you, etc."

(וכ"כ [וכן כתב] בר"ח [בראשית חכמה] פ"א משער התשובה בשם הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] דפסוק כי המצוה הזאת קאי על מצות התשובה):

(And so Reishis Chochmah writes, in chapter 1 of the Gate of Teshuvah, in the name of the Ramban, that the verse "For this commandment" refers to the mitzvah of teshuvah.)

6 וביאור ענין זה הנה תשובה היא בחי' רפואה וכמ"ש ארפא משובתם (ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה ס"פ בראשית)

The explanation of this: teshuvah is in the nature of healing, as it is written, "I will heal their waywardness" (and see what is written about this in the discourse beginning "Go forth and see," at the end of Parshas Bereishis).

וכמו שהרפואה גשמיות לחולי הגוף היא יקרה יותר ועליונה ממאכלי הגוף שעליהם יחיה האדם מאחר שהיא המתקנת את כל החיות להיותן חיים מתוקנים כו' כך תשובה היא במדרגה עליונה יותר מכל המצות שהן המשכות חיות הנפש משם הוי'

And just as physical medicine for the illnesses of the body is more precious and higher than the body's foods, by which a person lives, since it is what sets right all the life-forces, so that they become a life set right, etc., so teshuvah is on a higher level than all the mitzvos, which are drawings-down of the life-force of the soul from the Name Havayah.

ומאחר שפגם בשם הוי' ע"י שחיסר מצוה התלויה ביו"ד של שם או בה"א [באות ה"א] כו'.

And since one has blemished the Name Havayah by omitting a mitzvah that is bound up with the yud of the Name or with the hei, etc.,

7 והתשובה היא באה לתקן ולהמשיך הוי'. לכך צ"ל התשובה מגעת למעלה מעלה לבחי' אנכי הוא עצמותו ית' להמשיך בחי' הוי' משם למלאות הפגם והחסרון.

and teshuvah comes to repair and to draw forth Havayah, therefore teshuvah must reach higher and higher, to the level of Anochi, which is His very Essence, may He be blessed, to draw forth the level of Havayah from there, to fill the blemish and the lack.

וכמ"ש ממעמקים קראתיך ה' עומקא דבירא שכמו מעיין שנתמעטו מימיו עד"מ שצריך לחפור בעומק עד המקור שמשם נובעין המים להמשיך משם כך ממעמקים בחי' עומקא דבירא ומקורא דכולא (ע' [עיין] בזהר ח"ב [חלק ב'] בשלח דס"ג ע"ב)

As it is written, "From the depths I call You, Havayah": "the depth of the well." For just as, by way of analogy, with a spring whose waters have dwindled, one must dig deep, down to the source from which the waters flow, to draw from there, so "from the depths" is the level of "the depth of the well" and "the source of all" (see the Zohar, Part II, Beshalach, folio 63b),

דהיינו בחי' אנכי משם קראתיך הוי' כלומר שעי"ז קורא וממשיך שם הוי' להיות חידוש התהוות החיות

that is, the level of Anochi: from there, "I call You, Havayah"; that is to say, through this one calls and draws forth the Name Havayah, so that there be a renewal of the coming-into-being of the life-force.

והיינו בחי' ר"ה [ראש השנה] זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שהוא זמן התחדשות החיות כללי של כל השנה כו'.

And this is the level of Rosh HaShanah: "This day is the beginning of Your works, a remembrance of the first day," for it is the time of the renewal of the general life-force of the whole year, etc.

8 והנה עיקר התשובה בלב ממעמקים מעומקא דליבא לצעוק אל ה' בצר לו וכמ"ש צעק לבם לבם דוקא

Now, the essence of teshuvah is in the heart: "from the depths," from the depth of the heart, to cry out to G-d in his distress, as it is written, "Their heart cried out": "their heart" specifically.

וצעק לשון אסיפה כמו ויצעק איש אפרים שיאסוף אליו ית' לבו רוחו ונשמתו מקרב איש ולב עמוק

And "cried out" (tza'ak) is a term of gathering, as in "And the men of Ephraim were gathered (vay-itza'ek)": that he gathers to Him, may He be blessed, his heart, his spirit and his soul, from "the inner part of a man and the deep heart."

וממעמקים לשון רבים כי יש עומק למעלה מעומק ומבקשי ה' יבינו כל כי כאשר ישים האדם אל לבו אל תוכו ותוך תוכו נקודת לבבו האמיתית עוד יוסף אומץ פנימיות הלב עד אשר אין שליט ברוח לכלוא כו'

And mimaamakim ("from the depths") is plural, for there is a depth above a depth; and "those who seek Havayah understand all." For when a person turns to his heart, to its inner part and the innermost of its inner part, the true point of his heart, the inwardness of the heart grows ever stronger, until "there is no power over the spirit to restrain [it], etc."

והוא בחי' בכיה שנאמר לע"ל [לעתיד לבוא] בבכי יבואו שבוכה מעצמו ומאליו הלוך וגעו והוא בחי' תעלומות הלב.

And this is the level of weeping, as it is said of the Time to Come, "With weeping they will come": he weeps of himself and of his own accord, "going along and lowing." And this is the level of "the hidden recesses of the heart."

9 וזהו מ״ש בכתבי האריז״ל [האר״י זכרונו לברכה] שמי שאינו בוכה בימים נוראים אין נשמתו שלימה. וזהו ענין תשוב ה׳ במילוי יו״ד שהה״א היא בחי׳ תשובה עילאה שהיא מעומק הלב ומילוי היו״ד היא בחי׳ תעלומות לב שבהעלם כוי

And this is what is written in the writings of the Arizal: one who does not weep on the Days of Awe, his soul is not whole. And this is the meaning of tashuv hei with the filling of yud: the hei is the level of the higher teshuvah (teshuvah ila'ah), which is from the depth of the heart, and the filling of the yud is the level of "the hidden recesses of the heart," which are concealed, etc.

(וע׳ בסה״מ [בספר הדרת מלך] סי׳ קנ״ו בענין עומקא דבירא ועומקא דכולא וע׳ בפי׳ הרמ״ז [הרב משה זכות] בזהר פ׳ אמור דצ״ג ע״ב גבי לך אמר לבי ולשון תעלומות לב הוא בתהלים סי׳ מ״ד ועמ״ש מזה בד״ה ביום השמיני שלח)

(See Sefer Hadras Melech, section 156, on "the depth of the well" and "the depth of all"; and see the commentary of the Ramaz on the Zohar, Parshas Emor, folio 93b, regarding "Of You my heart has said"; and the expression "the hidden recesses of the heart" is in Psalms, chapter 44; and see what is written about this in the discourse beginning "On the eighth day he sent [the people away].")

וזהו אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני ב״פ [ב׳ פעמים] אנכי כנגד ב׳ מעמקי הלב שבהם וע״י מתלבש אור א״ס ב״ה בעצמו כביכול בבחי׳ הוא

And this is [the meaning of] "I, I (Anochi Anochi), am He who wipes away your transgressions for My sake": Anochi twice, corresponding to the two depths of the heart, in which and through which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, as it were, is enclothed in the level of Hu ("He")

(עיין בפרדס בעה״כ [בערכי הכינויים] בערך הוא ובע״ח [ובעץ חיים] דפוס דובראוונא של״ג ספ״ב [סוף פרק ב׳] ובזח״ג [ובזהר חלק ג] קרח דקע״ח ב׳ ע״פ ועבד הלוי הוא אמור ק׳ ע״ב. האזינו דר״צ ע״א תרומה דקע״ז ב׳ ע״פ הוא עשנו ועמ״ש ע״פ לך לך מענין הוא עשנו)

(see the Pardes, Erchei HaKinuyim, under the entry Hu; and Etz Chaim, Dubrovna printing, Sha'ar (Gate) 33, end of chapter 2; and the Zohar, Part III, Korach, folio 178b, on the verse "And the Levite, he (hu), shall perform the service"; Emor, folio 100b; Ha'azinu, folio 290a; Terumah, folio 177b, on the verse "He (Hu) made us"; and see what is written on the verse "Go forth (Lech lecha)" on the subject of "He made us"),

להיות מוחה פשעיך ע״י המשכת י״ג מדה״ר [מדות הרחמים] נושא עון ועובר על פשע

to be "He who wipes away your transgressions," through the drawing down of the Thirteen Attributes of Mercy, "who bears iniquity and passes over transgression."

והכח הזה שיש בתשובה הוא מפני כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן שע"י התשובה שממטה למעלה הרי נעוץ סופן בתחלתן וע"ז נמשך בחי' מלמעלה למטה הוא בחי' נעוץ תחלתן בסופן

And this power that teshuvah has is because "their beginning is wedged in their end, and their end in their beginning": through teshuvah, which is from below upward, "their end is wedged in their beginning," and through this there is drawn forth the level of "from above to below," which is the level of "their beginning is wedged in their end."

(וכמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא דט"ז ע"א מאן ישוב כו' ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מזה בפ' פנחס בד"ה צו כו' את קרבני כו')

(As is written in the Zohar, Part III, Vayikra, folio 16a, "Who returns, etc."; and see what is written above about this in Parshas Pinchas, in the discourse beginning "Command, etc., My offering, etc.")

ולכן נאמר על מצות התשובה אשר אנכי מצוך היום כי כל המצות הם מצות הוי' משא"כ תשובה היא למעלה בבחי' אנכי.

And therefore it is said of the mitzvah of teshuvah, "which I (Anochi) command you this day": for all the mitzvos are "the commandments of Havayah," whereas teshuvah is above, at the level of Anochi.

וביאור ענין היום כי מה שאנכי מצוך לשון צוותא והתקשרות היינו בהיום לעשותם כי נעוץ תחלתן בסופן דוקא הוא גילוי בחי' אנכי בעוה"ז עולם המעשה ולא למחר לקבל שכרם

And the explanation of "this day": "I (Anochi) command you" (metzavecha) is a term of joining (tzavta) and binding; and this is in "today, to do them," for "their beginning is wedged in their end" specifically, which is the revelation of the level of Anochi in this world, the world of action, and not "tomorrow, to receive their reward,"

כי ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] והיינו יו"ד משם הוי' ולכן שם אין בחירה ביד האדם כו':

for the World to Come was created with the yud, and that is the yud of the Name Havayah; and therefore there, a person has no free choice, etc.

10 ג והנה כתיב לא נפלאת היא ממך כו' שלא יאמר האדם הואיל והוא מדרגה גבוה מאד נעלה בחי' אנכי מי שאנכי איך אגיע לזה.

3. Now, it is written, "It is not set apart (nifleis) from you, etc.," so that a person should not say, "Since it is a very high and exalted level, the level of Anochi, 'I who am I,' how will I reach it?"

לכך אמר לא נפלאת נפלאת מלשון כי יפליא לנדור נדר כו' שהוא לשון הפרשה והבדלה כלומר שאין מדרגה זו מובדלת ומופרשת ממך ולא מופרדת ממך שאינך בבחי' נפרד ממנה ולא רחוקה היא בריחוק ההשגה:

Therefore it says, "It is not nifleis": nifleis is from the expression "when he shall set apart (yafli) to vow a vow, etc.," which is a term of setting apart and separation. That is to say, this level is not separated and set apart from you, nor is it detached from you, for you are not in a state of separation from it; and "nor is it far off" in terms of distance of comprehension.

11 לא בשמים הוא ולא מעבר לים הוא. שמים הוא בחי' מקיף עליון כמו שמים לרום שאינו נראה על הארץ

"It is not in heaven," and "it is not beyond the sea." Heaven is the level of a supernal makif [encompassing light], as in "the heavens for height," which is not seen on the earth;

כי גוון תכלת הנראה לעינינו הוא מראה האויר ולא מראה השמים (ועמ"ש בד"ה בעצם היום הזה נמול בענין מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת [ראשי תיבות] [וסופי תיבות] הוי' ע"ש]

for the sky-blue color that appears to our eyes is the appearance of the air and not the appearance of the heavens. (And see what is written in the discourse beginning "On that very day [Avraham] was circumcised," on "Who will go up to heaven for us," whose initial letters [spell] milah and whose final letters [spell] Havayah; see there.)

ועבר לים הוא ג"כ בחי' מקיף כי ים הוא ים החכמה ועבר לים הוא המקיף שעליו

And "beyond the sea" is also the level of makif, for the sea is the sea of Chochmah, and "beyond the sea" is the makif above it.

כי הגם שבאמת בחי' אנכי כו' הנ"ל הוא בבחי' מקיף ומקיף דמקיף כו'. עכ"ז [עם כל זה] אינו דומה לשמים ועבר לים כי אעפ"כ [אף על פי כן] קרוב אליך הדבר כו' ה' דבר בחי' ב' ההי"ן מחשבה ודבור הוא דבר ה' במאמר אחד יכול להבראות

For although in truth the level of Anochi, etc., mentioned above is in the manner of makif, and the makif of the makif, etc., nevertheless it is not like "heaven" and "beyond the sea," for even so, "the word (hadavar) is near to you, etc.": hei [and] davar, the level of the two heis, thought and speech; it is the word of G-d, [of which it is said,] "with a single utterance it could have been created."

בפיך היינו ע"י התורה דברי אשר שמתי בפיך כי כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו והיינו המשכת אור א"ס ב"ה להיות נמשך ומתגלה בבחי' קורא ושונה קורא הוא בחי' חכמה עילאה תושב"כ [תורה שבכתב]. ושונה תורה שבע"פ [שבעל פה] היא בחי' ח"ת [חכמה תתאה])

"In your mouth": that is, through the Torah, "My words which I have placed in your mouth," for "whoever reads and studies, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him." That is, the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that it is drawn down and revealed in the level of "reads and studies": "reads" is the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), the Written Torah, and "studies" is the Oral Torah, the level of the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah).

(וכמ"ש בד"ה לכן אמור לבנ"י [לבני ישראל] כו' והבאתי אתכם) שכל המשכות אלו מא"ס ב"ה תלויות בעסק התורה של ישראל למטה

(As is explained in the discourse beginning "Therefore say to the children of Israel, etc.," on "And I will bring you.") For all these drawings-down from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, depend on the Torah study of Israel below;

כי לולי זאת הרי הקב"ה מצד עצמו רם ונשא אפי' [אפילו] מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] וכמ"ש כולם בחכמה עשית שהיא עשיה גשמיות כו' כנודע במ"א.

for were it not for this, the Holy One, blessed be He, in Himself, is high and exalted even above the level of the higher Chochmah, as it is written, "You have made (asisa) them all with Chochmah," which is physical making (asiyah), etc., as is known from elsewhere.

וזהו ודברי אשר שמתי בפיך כלומר שבפיך הדבר תלוי אם פיך ידבר בד"ת [בדברי תורה] אזי גם אני קורא ושונה כו'

And this is [the meaning of] "And My words which I have placed in your mouth": that is to say, the matter (hadavar) depends on your mouth; if your mouth speaks words of Torah, then I too read and study, etc.

ובלבבך שהמשכה זו תלוי בלבבך שיהא חושק ומתאוה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח ואם ישים אליו לבו כו'

"And in your heart": this drawing-down depends on your heart, that it should desire and long; for "spirit brings spirit and draws down spirit," and "if he sets his heart to Him, etc."

(וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] סד"ה לכן אמור הנ"ל) והיינו בחי' תשובה כי עיקר התשובה בלב ועי"ז לעשותו דהיינו לעשות את הדבר האמור למעלה.

(As is written there, at the end of the discourse beginning "Therefore say," mentioned above.) And this is the level of teshuvah (return), for the essence of teshuvah is in the heart; and through this, "to do it," that is, to make the davar spoken of above.

כי קרוב אליך הדבר עושי דברו להיות את ה' האמרת כו' שהם הם העושים וממשיכים את דבר ה' כו'

For "the word (hadavar) is near to you": "those who do His word," so that it be "You have avowed (he'emarta) Havayah," etc. (read here: "You have caused Havayah to speak"); for they are the ones who make and draw forth the word of G-d, etc.

(ועמ"ש מזה סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כו' וע' בזהר פ' בלק דקצ"א ע"א)

(And see what is written about this at the end of the discourse beginning "When Israel put 'we will do' before 'we will hear,' etc."; and see the Zohar, Parshas Balak, folio 191a.)

וגם בפיך בבחי' שופר בראש השנה ע"י פה התוקע והממשיך הקולות קול השופר כמ"ש במ"א:

And also "in your mouth" in the manner of the shofar on Rosh HaShanah, through the mouth of the one who blows and draws forth the sounds, the sound of the shofar, as is explained elsewhere.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS NITZAVIM • MAAMAR 3

כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך וגו'

For the Matter Is Very Near to You, in Your Mouth

◇

1 כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך וגו'. (פ"ה דעירובין נ"ד א' רבות כי תשא פ"ז [פרק ז'] וס"פ נצבים תד"א [תנא דבי אליהו] ח"א [חלק א'] פכ"ז ח"ב [חלק ב'] פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד]) להבין כפל הלשון במה שנאמר תחלה לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא.

"For the matter is very near to you, in your mouth," etc. (Eruvin, chapter 5, folio 54a; [Midrash] Rabbah, Ki Sisa, chapter 7, and the end of Nitzavim; Tanna DeBei Eliyahu, Part I, chapter 27, [and] Part II, chapter 14.) [We need] to understand the doubled wording in what is said first: "It is not hidden (nifleis) from you, nor is it far off."

אך הנה נפלאת עם שהוא לשון פלא הוא ג"כ לשון הפרשה. כמו לפלא נדר (בפי' אמור כ"ב כ"א).

However, nifleis, though it is a term of wonder (pele), is also a term of separation, as in "lefalei neder," "to set apart a vow" (in Parshas Emor, 22:21).

ותרגומו לפרשא וכן פרש"י [פירש רש"י / פירוש רש"י] שם להפריש וכנזכר מזה בד"ה ואכלתם אכול גבי להפליא (ואפשר שהם ענין אחד כי מה שהוא מופרש ומובדל הרי זה כענין הפלא שהוא ג"כ ענין המכוסה ונעלם ואינו מושג וכ"כ [וכן כתב] בשרשים)

And its Targum [Aramaic translation] is lefarasha, "to set apart," and so Rashi explains there: "to set apart" (lehafrish); and as is mentioned about this in the discourse beginning "And you shall eat [your fill]," regarding "wondrously" (lehafli). (And it is possible that they are one concept: for what is set apart and separated is like the wondrous, which is also a matter of what is covered and hidden and not grasped. And so it is written in the Shorashim [the Book of Roots].)

והענין כי תלת דרגין אינון מתקשראן דא בדא קודשא ב"ה ואורייתא וישראל וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא פי' שכל אחד הוא בבחי' סובב וממלא.

And the explanation is: "Three levels are bound one to another: the Holy One, blessed be He, the Torah and Israel; and each one is level above level, hidden and revealed." That is, each one is in the aspect of the light that encompasses all worlds (sovev) and the light that fills all worlds (memalei).

ממלא הוא בבחינת הלבשה והשגה ונק׳ גליא וכמ״ש בד״ה ונקדשתי בתוך בני ישראל בפי׳ וענין עלמא דאתגלייא.

Memalei is in the manner of enclothement and comprehension, and it is called "revealed," as is explained in the discourse beginning "And I shall be sanctified among the children of Israel," on the meaning and concept of the revealed world (alma de'isgalya).

2 וסובב הוא למעלה מהדעת וההשגה ועמ״ש בד״ה וידעת היום גבי דעת ואמונה. ומ״ש בד״ה וירא ישראל את כוי ויאמינו בה׳.

And the light that encompasses all worlds (sovev) is above knowledge (daas) and comprehension. And see what is written in the discourse beginning "Know this day," regarding knowledge and faith, and what is written in the discourse beginning "And Israel saw," etc., "and they believed in Havayah."

ובתורה יש ג״כ גליא וסתים וכמ״ש בד״ה תורה צוה. ובנשמות ישראל יש ג״כ גליא וסתים כמבואר לעיל ע״פ כי תצא ובד״ה היום הזה מצוך ובד״ה יונתי בחגוי

And in the Torah, too, there is revealed and hidden, as is explained in the discourse beginning "The Torah [that Moshe] commanded [us]." And in the souls of Israel, too, there is revealed and hidden, as is explained above on [the verse] "When you go out," and in the discourse beginning "This day ... commands you," and in the discourse beginning "My dove, in the clefts."

וישראל מתקשראן באורייתא שהשגת התורה מלובשת בכל אחד ואחד מישראל. כמ״ש וזאת לפנים בישראל ואין זאת אלא תורה שהיא מלובשת בפנימיות כו׳

And Israel is bound to the Torah, for the comprehension of the Torah is enclothed in each and every one of Israel, as it is written, "And this was lefanim [formerly; also, within] in Israel," and "this" is none other than Torah, which is enclothed in the inner dimension (pnimiyus), etc.

(עמ״ש סד״ה ראה אנכי נותן ובד״ה ויהי מקץ ועיין מענין וזאת לפנים ברות ר״פ נשא וברות ע״פ זה זח״ג [זהר חלק ג] חקת ק״פ סע״א [סוף עמוד א]) ואורייתא מתקשראה בקודשא בריך הוא דאורייתא וקוב״ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד ע׳ [עיין] בפי׳ בשלח (ד״ס סע״א [סוף עמוד א]).

(See what is written at the end of the discourse beginning "See, I set," and in the discourse beginning "And it came to pass at the end"; and see on the subject of "And this was lefanim in Israel" in Ruth, at the beginning of Parshas Naso, and in Ruth on this verse, [and] the Zohar, Part III, Chukas, folio 180, end of side a.) And the Torah is bound to the Holy One, blessed be He, for the Torah and the Holy One, blessed be He, are all one; see [the Zohar,] Parshas Beshalach (folio 60, end of side a).

והיינו שהתורה היא הממוצע המחבר ומקשר בחינת אלהותו ית' בנש"י [בנשמות ישראל] בבחינת ממלא ובבחינת סובב

That is, the Torah is the intermediary that joins and connects the level of His G-dliness, may He be blessed, with the souls of Israel, in the aspect of the light that fills all worlds (memalei) and in the aspect of sovev.

שיהא התקשרות בחי' גליא שבנש"י [שבנשמות ישראל] לבחי' גליא דהקב"ה בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. ובחינת פנימיות וסתים שבנש"י [שבנשמות ישראל] לבחי' סובב כל עלמין והיינו ע"י דאורייתא ג"כ סתים וגליא

[This is] so that there be a bond of the revealed level in the souls of Israel to the revealed level of the Holy One, blessed be He, the level of memalei kol almin, and of the level of the inner and hidden in the souls of Israel to the level of sovev kol almin. And this is through the Torah, too, being hidden and revealed

(ועמ"ש בד"ה ולא תשבית מלח וסד"ה שובה ישראל ועמ"ש בביאור ע"פ ועשו להם ציצית בענין עוטה אור כשלמה ובענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה דהיינו שיש בה פנימיות וחיצוניות כו')

(and see what is written in the discourse beginning "And you shall not omit the salt," and at the end of the discourse beginning "Return, O Israel"; and see what is written in the explanation of the verse "And they shall make themselves tzitzis," on the subject of "He wraps Himself in light as in a garment," and on the subject that the Torah was given as black fire upon white fire, meaning that it has an inner dimension (pnimiyus) and an outer dimension (chitzoniyus), etc.).

וזהו כי המצוה הזאת כו' לא נפלאת וגו' ר"ל [רוצה לומר] שאינו מופרש ממך כלל דהיינו שהיא בחינת ממלא שמתלבש בתוך עצמות נשמות ישראל. ולא רחוקה היא בחינת סובב שאינה מתלבשת אבל אינה רחוקה שמאיר דרך מקיף.

And this is [the meaning of] "For this commandment," etc., "is not hidden (nifleis)," etc.: that is to say, it is not separated from you at all, meaning that it is the level of memalei, which is enclothed within the very essence of the souls of Israel. "Nor is it far off": [this is] the level of sovev, which is not enclothed, yet it is not far off, for it shines in the manner of an encompassing [light] (makif).

3 ופי׳ אשר אנכי מצוך היום היינו כי בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כי התורה נצחית ובכל יום אנו אומרים היום וכן והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום אמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] שיהיו בעיניך כחדשים.

And the meaning of "which I command you today" is that every day they should be in your eyes as new; for the Torah is eternal, and every day we say "today." And likewise, on "And these words, which I command you today, shall be," our Sages, of blessed memory, said that they should be in your eyes as new.

4 ועמ״ש מזה בד״ה ציון במשפט תפדה. וכמאמר היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם שכל עוה״ז עד למחר שהוא קבול שכר נק׳ היום.

And see what is written about this in the discourse beginning "Zion shall be redeemed with justice." And as in the teaching, "Today to do them, and tomorrow to receive their reward": the whole of this world, until "tomorrow," which is the receiving of reward, is called "today."

ובראש השנה אנו אומרים זה היום תחלת מעשיך שכל ר״ה [ראש השנה] נעשה בבחי׳ היום מחדש ונמשך על כל השנה.

And on Rosh HaShanah we say, "This day is the beginning of Your works": for each Rosh HaShanah becomes the level of "today" anew, and it extends over the whole year.

אך צריך להבין מה שאמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] אדם נדון בכל יום גם ראש חדש נקרא ראשי חדשים וכן שבת מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו.

But we need to understand what our Sages, of blessed memory, said: "A person is judged every day." Also, Rosh Chodesh [the new month] is called "heads of months," and likewise Shabbos: "from one new moon to the next, and from one Shabbos to the next."

5 והענין שהוא ית׳ למעלה מהזמן לכן כל בחינת זמן של ששת ימי בראשית במחשבה אחת נברא

And the explanation is: He, may He be blessed, is above time; therefore the whole dimension of time of the six days of creation was created in a single thought.

צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה והארה אחת כמ״ש ויצא כברק חצו שהוא בדרך סקירה והארה אחת כל שבעת ימי בראשית וימות המשיח ותחיית המתים.

[He] looks and gazes to the end of all the generations in a single glance and illumination, as it is written, "And His arrow shall go forth like lightning": that is, all seven days of creation, the days of Mashiach and the Resurrection of the Dead, in the manner of a single glance and illumination.

6 וכן חמשים אלפים יובלות שהם גילוים ועליות בעילוי אחר עילוי כולם נבראו במחשבה אחת שהוא חיות כללות [עמ״ש מזה בביאור ע״פ יונתי בחגוי הסלע]

And likewise the fifty thousand jubilees, which are revelations and ascents, one elevation beyond another: all of them were created in a single thought, which is a general and collective life-force (klalus) (see what is written about this in the explanation of the verse "My dove, in the clefts of the rock").

כמ״ש פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון שיש כמה בחי׳ חי כמ״ש חי חי הוא יודוך לכן נאמר לכל חי שכל עולם מקבל חיותו בפרטיות

As it is written, "You open Your hand and satisfy every living thing (chai) [with] will (ratzon)": for there are several levels of "living," as it is written, "The living, the living, he shall thank You"; therefore it says "every living thing," for each world receives its life-force individually.

אבל הכל הוא בחי׳ רצון אחד פשוט ובהשתלשל לדיבור עליון נעשה עשרה מאמרות ע״ד משל מבשרי אחזה אלוה

But all of it is the level of one simple will; and as it descends (hishtalshelus) into the supernal speech, it becomes ten utterances. By way of analogy, [as in] "From my flesh I shall see G-d."

שהדיבור נחלק לפרטי פרטים ובמחשבה הוא כולל כל הדבורים במחשבה אחת מכ״ש [מכל שכן] למעלה ככל הפרטים נכללים בחיות כללי אחד:

Speech is divided into the finest particulars, while in thought one includes all the words in a single thought; all the more so above, where all the particulars are included in one general life-force.

7 והנה כל החיות של כל השנה הוא נמשך בר״ה [בראש השנה] כי אדם נברא בראש השנה. והעולם נברא בכ״ה באלול וביום ו״ו נברא אדם בצלמנו כדמותנו

Now, all the life-force of the whole year is drawn down on Rosh HaShanah, for man was created on Rosh HaShanah. The world was created on the twenty-fifth of Elul, and on the sixth day man was created "in Our image, after Our likeness,"

שהוא כולל כל הנבראים כולם כמ״ש ויפח באפיו נשמת חיים שהיתה נשמתו כוללת כל הנשמות.

for he includes all created beings, every one of them, as it is written, "And He breathed into his nostrils the soul of life": for his soul included all the souls.

לכן בכל ר״ה [ראש השנה] נעשה צירוף חדש שהוא הארה מהמקור שהוא הסובב חיות כללי על כל השנה וכל שנה ושנה הוא צירוף לחיות חדש

Therefore on every Rosh HaShanah a new combination [of letters] is made, which is a radiance from the Source, which is the light that encompasses all worlds (sovev): a general life-force for the whole year. Each and every year is a combination for a new life-force.

ואח״כ נתחלק לפרטים שהם י״ב חדשים וכל חדש מקבל חיות מהארת הכלל והיום הוא הפרט מכלל החדש ומקבל ממנו חיותו.

And afterwards it is divided into particulars, which are the twelve months; each month receives life-force from the radiance of the general (klal), and the day is the particular (prat) of the month as a whole, and receives its life-force from it.

8 ולכן אמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] איזה חג שהחודש מתכסה בו הוא ראש השנה שהוא המקור הכולל לכן הארת החודש מתבטל בו כביטול זיו השמש בשמש

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Which festival is it on which the month (chodesh) is covered? It is Rosh HaShanah," which is the all-inclusive source; therefore the radiance of the month is nullified in it, like the nullification of the sun's ray within the sun.

[ועמ״ש בד״ה יביאו לבוש מלכות גבי ולכן ארז״ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] הנביאים והכתובים עתידים להבטל כו׳ ע״ש] כמאמר ברוך שאמר והיה העולם הוא חיות כללי לכל העולם

(And see what is written in the discourse beginning "Let them bring royal apparel," regarding "And therefore our Sages, of blessed memory, said that the Prophets and the Writings will in the future be nullified," etc.; see there.) As in the words "Blessed is He who spoke and the world came into being": this is a general life-force for the whole world.

וזהו שארז״ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] והלא במאמר אחד היה יכול להבראות שהוא החיות כללי [ועמ״ש הרמ״ז [הרב משה זכות] בפ׳ תולדות בדף קל״ה ע״א בפי׳ במאמר אחד ע״ש]

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "But could it not have been created with one utterance?": [the one utterance] is the general life-force (and see what the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] wrote in Parshas Toldos, on folio 135a, on the meaning of "with one utterance"; see there).

ברוך אומר ועושה הוא הפרט שהוא צירוף חדש לכל יום [ע׳ [עיין] בזהר בשלח דס״ג ע״ב ובפ׳ יתרו דפ״ח ע״א ועמ״ש בד״ה לבאר ענין יוה״כ [יום הכפורים] גבי כאשר יתבונן המשכיל כי באמת חדשים לבקרים כו׳ יעו״ש [יעויין שם]]

"Blessed is He who says and does" is the particular, which is a new combination for each day (see the Zohar, Beshalach, folio 63b, and Parshas Yisro, folio 88a; and see what is written in the discourse beginning "To explain the matter of Yom Kippur," regarding "When the thoughtful person reflects that in truth they are 'new every morning,' etc."; see there).

וכן חיות של שנה זו אינו החיות של שנה שעברה.

And likewise, the life-force of this year is not the life-force of the year that has passed.

9 וזהו שאומרים בראש השנה זה היום תחלת מעשיך שנעשה הארה מחדש מהכלל וכן אצל התורה נאמר אשר אנכי מצוך היום כי באמת צריך לירד דרך השתלשלות להתלבש בזמן

And this is why we say on Rosh HaShanah, "This day is the beginning of Your works": for a radiance is made anew from the general (klal). And likewise of the Torah it is said, "which I command you today"; for in truth it must descend through the chain of descending worlds (hishtalshelus) to be enclothed in time.

[ועמ״ש בפ׳ עקב בד״ה ולהבין שרש כו׳ גבי פי׳ על תורתך שלמדתנו] ובכל יום יורד הארה חדשה מהתורה להתלבש.

(And see what is written in Parshas Eikev, in the discourse beginning "And to understand the root," etc., regarding the meaning of "for Your Torah that You have taught us.") And every day a new radiance descends from the Torah to be enclothed.

10 וזהו שאנו מברכין בכל יום נותן התורה מחדש. [ועוד יובן זה עפמ״ש [על פי מה שכתוב] לעיל סד״ה כי המצוה הזאת גבי כל הקורא ושונה הקב״ה קורא ושונה כנגדו

And this is why every day we bless [G-d] **“who gives the Torah,” anew.** (This will be understood further from what is written above, at the end of the discourse beginning “For this commandment,” regarding “Whoever reads and repeats [Torah], the Holy One, blessed be He, reads and repeats opposite him”;

ועמ״ש בד״ה אני ישנה ולבי ער גבי והנה באתעדל״ת [באתערותא דלתתא] זו אתעדל״ע [אתערותא דלעילא] כו׳ וכמ״ש ויקם עדות ביעקב כו׳ ע״ש ובד״ה צאינה וראינה ועמ״ש בפ׳ בשלח בד״ה ויאמר משה אכלוהו היום]

and see what is written in the discourse beginning “I am asleep, but my heart is awake,” regarding “Now, through this arousal from below, an arousal from above,” etc., and as it is written, “He established a testimony in Yaakov,” etc.; see there; and in the discourse beginning “Go out and see”; and see what is written in Parshas Beshalach, in the discourse beginning “And Moshe said, ‘Eat it today.’”)

וכן כנסת ישראל חדשים לבקרים רבה אמונתך שבכל יום צריך לקנות בנפשו אמונה חדשה מהמקור

And likewise the Congregation of Israel [says], **“They are new every morning; great is Your faithfulness (emunah)”: for every day a person must acquire in his soul a new faith (emunah) from the Source.**

כי ימים יצרו כל ימי האדם שהם שבעים שנה הם יצרו וקצובים לאדם ולא אחד בהם שהקרי הוא בוי״ו שהימים הנקצבים הוא בשביל שיתגלה ויתרבה הארה באמונה בתוספת חדש בכל יום

For “days were formed”: all the days of a person, which are seventy years, “were formed” and allotted to the person, “and lo (not) one among them”; for the keri [the way it is read] **is with a vav** [lo, “to Him”]**: the allotted days are so that the illumination in faith may be revealed and increase, with a new addition every day.**

וזהו רבה אמונתך מבחי׳ סובב ע״י שרואה בכל יום ערב ובקר תמידין כסדרן מזה יכיר למעלה מהזמן:

And this is “great is Your faithfulness” from the level of the light that encompasses all worlds (sovev): through seeing every day evening and morning, continually in their order, one comes from this to recognize [what is] **above time.**

11 ב והנה הארה שבנפש האדם היא בשני בחי' ממלא וסובב ממלא נקרא שמתלבש ונתפס במוחו השגת אלהות.

(2) Now, the radiance in a person's soul is in two aspects: memalei [the filling light] and sovev [the encompassing light]. Memalei is when the comprehension of G-dliness is enclothed and grasped in his mind.

כמ"ש ובחרת בחיים לאהבה את ה' וגו' כי הוא חייך כי הבחירה בשכל לבד לבחור בטוב ולמאוס ברע ואהבה הוא בלב

As it is written, "And you shall choose life, to love Havayah," etc., "for He is your life." For choosing is in the intellect alone, to choose the good and reject the evil, whereas love is in the heart.

והבחירה קודם לאהבה שצריך להרגיל א"ע [את עצמו] בשכלו שיהיה מוסכם אצלו לבחור בחיים [ועמ"ש מזה בד"ה שמע ישראל בפי' ואתחנן]

And choosing comes before love: a person must accustom himself, in his intellect, until it is settled with him to choose life (and see what is written about this in the discourse beginning "Hear, O Israel," in Parshas Va'eschanan).

כמאמר ראה נתתי לפניך היום וגו' ובחרת בחיים שהוא החיות של שמים וארץ שאנו רואים ולא לבחור בגשמיות שהן כל תענוגי עולם הזה הכלה ונפסד שנקרא מות

As it says, "See, I have set before you today," etc., "and you shall choose life": that is, the life-force of the heavens and earth that we see, and not to choose physicality, that is, all the pleasures of this world, which comes to an end and perishes and is called "death."

ואחר שיסכים בשכלו הבחירה בטוב שהוא החיים יתבונן לבוא לבחינת אהבה וכמ"ש מזה בהד"ה שמע ישראל כי הוא חייך שהוא החיים האמיתים כמ"ש כי עמך מקור חיים

And after he has settled in his mind the choice of the good, which is life, he should contemplate so as to come to the level of love, as is written about this in the discourse beginning "Hear, O Israel": "for He is your life," He being the true life, as it is written, "For with You is the source of life."

וזהו בחינת ממלא שבנפש האדם שהאהבה נתלבש ונתפס בשכלו והוא בחינת בכל לבבך ובכל נפשך ובחינת סובב הוא בחינת ובכל מאדך למעלה מהכלי שהוא השכל.

And this is the level of memalei in a person's soul: the love is enclothed and grasped in his intellect; and it is the level of "with all your heart and with all your soul." And the level of sovev is the level of "and with all your might (me'od)": above the vessel, which is the intellect.

12 ועיין מ"ש בד"ה ועתה יגדל נא. [ועד"ז גם בתשובה יש ב' בחינות תשובה תתאה ותשובה עילאה] אך להסביר הענין איך אפשר להיות עבודה בבחינת סובב למעלה מהשכל.

And see what is written in the discourse beginning "And now, I pray, let [the power] be great." (And in the same way, in teshuvah too there are two levels: the lower teshuvah and the higher teshuvah.) But to explain the matter: how is it possible for there to be divine service at the level of sovev, above the intellect?

אך הענין הוא על ידי תשובה במסירת נפש שהוא למעלה מהדעת

But the explanation is: it is through teshuvah with self-sacrifice (mesirus nefesh), which is above knowledge (daas).

וכמ"ש במ"א שלכן לא נאמר בתורה טעם על מס"נ [מסירות נפש] כמו שנאמר טעם על אהבה כדכתיב לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך

As is written elsewhere, this is why the Torah does not state a reason for self-sacrifice the way it states a reason for love, as it is written, "to love Havayah your G-d, for He is your life."

והיינו לפי שהאהבה נמשכה מבחי' שכל וטעם דדרך השתלשלות משא"כ על מס"נ [מסירות נפש] לא נאמר טעם לפי שהוא למעלה מהשכל [וכמ"ש בד"ה כי טובים דודיך. בפ' שמות ובד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא]

That is because love is drawn from the level of intellect and reason, [which belong to] the way of the chain of descent (hishtalshelus), whereas for self-sacrifice no reason is stated, because it is above the intellect (as is written in the discourse beginning "For your love is better," in Parshas Shemos, and in the discourse beginning "A person is obligated to become intoxicated on Purim").

והיא בחינת אמונה שלמעלה מהדעת שנמשך מבחי' סובב

And it is the level of faith that is above knowledge, which is drawn from the level of sovev.

[ועמ"ש בביאור ע"פ ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי. ששרש הנשמות מבחי' בעבר הנהר היוצא מעדן שהוא מבחי' עגולים וסוכ"ע.

(And see what is written in the explanation of the verse "And these are the ordinances," regarding "If you acquire a Hebrew (ivri) servant": that the root of the souls is from the level of "beyond (eiver) the river," [the river] that goes out of Eden, which is from the level of the circles (igulim) and sovev kol almin.

13 והנה גילוי בחי׳ זו בנפש האדם זהו הגילוי מבחי׳ סובב והוא שלא כסדר ההשתלשלות משכל למדות כו׳ כי״א מלמעלה מסדר ההשתלשלות.

Now, the revelation of this level in a person's soul is the revelation from the level of sovev, and it is not in the order of the chain of descent (hishtalshelus), from intellect to emotive attributes (middos), etc., but rather from above the order of hishtalshelus.

וכענין אע״ג [אף על גב] דאיהו לא חזי מזליה חזי. שהמשכה זו מבחי׳ מזליה בפנימית הוא הגילוי מלמעלה מבחי׳ השתלשלות עילה ועלול שכל ומדות כו׳]

It is like the matter of "Even though he does not see, his mazal [the root of his soul above] sees": for this drawing-down from the level of his mazal, inwardly, is the revelation from above the level of hishtalshelus of cause and effect, intellect and emotive attributes, etc.)

לכן במקום שבעלי תשובה עומדים כו׳. אך להבין טעם הדבר הנה כתיב אני ראשון ואני אחרון וכתיב בדבר ה׳ וגו׳. פירוש שהבריאה היא על ידי דבור

Therefore, "In the place where baalei teshuvah [those who return] stand," etc. But to understand the reason for this: it is written, "I am first and I am last," and it is written, "By the word of Havayah," etc., meaning that creation is through speech.

וכתיב בראשית ברא אלהים שהבריאה היא יש מאין והענין שבריאת העולמות אינו בדרך השתלשלות מעילה לעלול.

And it is written, "In the beginning Elokim created (bara)": creation (beriah) is something from nothing (yesh me'ayin). And the explanation is that the creation of the worlds is not by way of hishtalshelus, from cause to effect.

ע״ד משל אצל האדם שהמדות מהשכל והדיבור מהמדות הוא דרך השתלשלות שע״י המדה נעשה הבל הלב.

By way of analogy, in a person, the emotive attributes [come] from the intellect, and speech from the emotive attributes; this is by way of hishtalshelus, for through the emotive attribute the breath of the heart is formed.

14 ואחר כך קול ודבור שהדבור נמשך מהקול והקול וכו׳ הכל בדרך המשכה והשתלשלות עילה ועלול.

And afterwards [come] voice and speech, speech being drawn from voice, and voice, etc.: all of it by way of drawing-down and the chain of descent (hishtalshelus), cause and effect.

אבל בבריאת העולמות אינו דרך השתלשלות והמשכה שמאמר יהי רקיע אינו ערך של המאמר שיהיה נמשך ממנו רקיע

But in the creation of the worlds it is not by way of hishtalshelus and drawing-down. For with the utterance "Let there be a firmament," it is not within the measure of the utterance that a firmament should be drawn forth from it.

שאף ריבוא רבבות צמצומים והשתלשלות ממדרגה למדרגה דרך עילה ועלול לא יועילו שישתלשל ויתהוה חומר גשמי אפילו כמו חומר הרקיע מהשתלשלות הרוחניות כו׳ אלא שהוא כח א״ס ב״ה הכל יכול לברוא הרקיע ע״י המאמר יהי רקיע יש מאין וזהו שלא כסדר ההשתלשלות כ״א בבחי׳ דלוג

For even myriads upon myriads of contractions (tzimtzumim) and descents from level to level, by way of cause and effect, would not avail for physical matter to descend and come into being, even like the matter of the firmament, from the descent of the spiritual, etc. Rather, it is the power of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, the Omnipotent, to create the firmament through the utterance "Let there be a firmament," something from nothing (yesh me'ayin). And this is not in the order of hishtalshelus, but rather in the manner of a leap (dilug).

וכן כל הנבראים כו׳ מהבורא הוא מאין ולא דרך השתלשלות כי א״א להיות נמשך בחי׳ נברא גם בחי׳ חכמה שבהם אפילו מבחי׳ דבור שלמעלה שהוא בחינת התגלות שלמעלה שהבורא הוא היפך הנבראים

And so too all the created beings, etc.: [their coming] from the Creator is from nothing, and not by way of hishtalshelus. For it is impossible for the level of a created being, even the level of Chochmah (wisdom) that is in them, to be drawn forth even from the level of speech above, which is the level of revelation above; for the Creator is the opposite of the created beings.

ואפילו גם על התהוות חכמה עילאה מא״ס ב״ה נאמר והחכמה מאין תמצא שאפילו להיות נמשך בחינת אנת חכים ולא בחכמה ידיעא היינו התלבשות אור א״ס בחכמה אינו בבחינת השתלשלות

And even regarding the coming-into-being of supernal Chochmah from the Infinite One, blessed be He, it is said, "And Chochmah is found from ayin (nothing)": for even the drawing-forth of the level of "You are wise, but not with a known wisdom," that is, the enclothement of the Infinite Light (Or Ein Sof) in Chochmah, is not by way of hishtalshelus.

וכל מה שנזכר בספרים השתלשלות עילה ועלול אינו על הנבראים מהבורא [כ״א בהשתלשלות רוח הבהמה מפני שור שבמרכבה

And all that is mentioned in the books about hishtalshelus of cause and effect does not refer to the created beings [coming] from the Creator (but rather to the descent of the spirit of the beast from the face of the ox in the Chariot;

משא״כ בהתהוות הגשמיות ממש וכן בהתהוות הרוחניות מא״ס ב״ה הוא יש מאין ממש וכמ״ש כ״ז [כל זה באגה״ק [באגרת הקודש] ד״ה איהו וחיוהי].

whereas in the coming-into-being of actual physicality, and likewise in the coming-into-being of the spiritual from the Infinite One, blessed be He, it is truly something from nothing; as all this is written in Iggeres HaKodesh, in the passage beginning "He and His life-forces").

15 וזהו אני ראשון פי׳ שלהיות התהוות ראשית ההתהוות היינו חכמה עילאה הוא שלא ע״י השתלשלות אלא והחכמה מאין תמצא.

And this is "I am first": that is, for the first of all that comes into being, namely supernal Chochmah, to come into being is not through the chain of descent (hishtalshelus); rather, "And Chochmah is found from ayin."

וזהו אני ראשון אני אותיות אין ועד״ז גם כן אני אחרון היינו להיות התהוות שמים וארץ גשמיים מן המאמר הרוחני אינו דרך השתלשלות כ״א יש מאין והוא מבחינת סוכ״ע.

And this is "I (ani) am first": ani has the letters of ayin (nothing). And in the same way, "I am last": that is, for physical heavens and earth to come into being from the spiritual utterance is not by way of hishtalshelus, but rather [as] something from nothing; and it is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

16 ועמ״ש מזה ע״פ יביאו לבוש מלכות ולכן כל המשכות צריך להיות מהמקור שהוא האין.

And see what is written about this on the verse "Let them bring royal apparel." And therefore all drawings-down must be from the Source, which is the Ayin (Nothing).

ולכן כדי להמשיך הארה והמשכה זו ומה גם בר״ה [בראש השנה] שאזי נמשך חיות כללי לכל השנה לכן צ״ל העבודה ג״כ בבחי׳ סובב שבנפש וזהו דוקא ע״י תשובה שכאשר האדם מוסר נפשו לה׳ כמו רבי אליעזר בן דרודייא שהוא מסירת הרצון.

And therefore, in order to draw down this radiance and drawing-down, and all the more so on Rosh HaShanah, when a general life-force is drawn down for the whole year, the service, too, must therefore be at the level of sovev in the soul. And this is specifically through teshuvah (return): when a person gives over his soul to G-d, like Rabbi Eliezer ben Durdaya, which is the giving over of the will.

17 ועד״ז עכ״פ [על כל פנים] מסירת הרצון לה׳ בכל ענייני רצונות הנפש להיות בטל רצונך להיות עוצם עיניו וכנ״ל.

And in the same way, at least, [there should be] the giving over of the will to G-d in all the matters the soul desires: to [fulfill] "Nullify your will," to be one who "shuts his eyes," as mentioned above.

וכן בשמיעה ודיבור וכן לא תתורו אחרי לבבכם ביטול רצון כנ״ל. וכן בעשיית טוב בעל כרחך דוקא לעשות הכל בהיפוך רצונו.

And so too in hearing and speech; and so too "Do not stray after your heart": the nullification of the will, as mentioned above. And so too in doing good: specifically against your will, to do everything contrary to his own will.

18 וזהו ג״כ בחי׳ מס״נ [מסירות נפש] כי מה לי קטלא כולה כוי׳ שהוא אתכפייא סט״א [סטרא אחרא] ע״י לב נשבר ונדכה אדם ובהמה תושיע שיעשה עצמו כבהמה ולא יחפוץ ברצון ותאוות גשמיות

And this too is the level of self-sacrifice (mesirus nefesh), for "What difference is there to me between killing it entirely," etc. It is the subduing (iskafya) of the sitra achra (the other side) through "a broken and crushed heart." "Man and beast You save": that he make himself like a beast and not desire physical wants and cravings.

כמ"ש ועמך לא חפצתי דהיינו אפילו מה שעמך הוא היודע הוא המדע איהו וגרמוהי חד כ"א כלה שארי ולבבי אליו יתי' ממש וכמאמר בכל קראנו אליו ולא למדותיו מכש"כ [מכל שכן] וק"ו [וקל וחומר] רצונות גשמיים כו'.

As it is written, "And with You I desire nothing": that is, [I do not desire] even what is "with You": "He is the Knower, He is the Knowledge," "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi chad); but rather "My flesh and my heart pine" for Him, may He be blessed, Himself; and as it is said, "Whenever we call upon Him": to Him, and not to His attributes. All the more so, and a fortiori, physical desires, etc.

19 וע"ז יוכל לבא לבחי' ובכל מאדך להמשיך מבחי' סובב כי ע"י ביטול הרצון הוא מגיע להמקור שהוא האין

And through this he can come to the level of "and with all your might (me'od)," to draw down from the level of sovev; for through the nullification (bittul) of the will he reaches the Source, which is the Ayin.

וכתיב קרוב ה' לכל קוראיו וגו' באמת וזהו קורא בתורה שקורא להמקור להיות נמשך בתורה

And it is written, "Havayah is near to all who call upon Him," etc., "in truth." And this is [the meaning of] "reading (korei) in the Torah": that he calls (korei) to the Source to be drawn down into the Torah.

כי אורייתא מכחכמה נפקת והחכמה מאין תמצא וע"י מסירת נפש ממשיך מהמקור וכל מה שלומד וקורא אח"כ הוא נקרא תורה לשמה לשם התורה שממשיך הארה מהמקור להתורה.

For the Torah comes forth from Chochmah, and "Chochmah is found from ayin." And through self-sacrifice he draws down from the Source; and all that he learns and reads afterwards is called Torah lishmah (for its sake): for the sake of the Torah, for he draws down a radiance from the Source into the Torah.

20 וזהו ועשיתם אתם אל תקרא אותם אלא אתם וכו' שנקרא עשיית המצוה ולא קיום בלבד כי אם עשיה מחדש שהוא בחינת התפשטות המחיה כל העולמות

And this is [the meaning of] "And you shall do them (osam)": do not read osam (them) but atem (yourselves), etc.; for it is called the "doing" of the mitzvah, and not merely fulfilling [it], but rather making [it] anew, which is the level of the outspreading that gives life to all the worlds.

וז״ש [וזהו שכתוב] כי קרוב אליך הדבר כו׳ לעשותו. לעשותו דוקא להמשיכו מחדש מהמקור וכמ״ש בד״ה בשעה שהקדימו נעשה בפי׳ עושי דברו.

And this is what is written, “For the matter is near to you,” etc., “to do it.” “To do it” specifically: to draw it down anew from the Source, as is written in the discourse beginning “When they put ‘we will do’ first,” on the meaning of “who do His word.”

21 ולכן נאמר במוסף דר״ה [דראש השנה] ועשיתם עולה בחי׳ לעשותו. דהנה כי נשגב שמו לבדו עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד שהשם אינו עצמותו כמו אצל האדם שם ראובן ושמעון אינו אלא הארה מעצמותו.

And therefore it is said in the Musaf [additional offering] of Rosh HaShanah, “And you shall make a burnt offering”: the level of “to do it.” For behold, “For His Name alone is exalted”: before the world was created there were He and His Name alone; for the name is not His essence, just as with a person, the name Reuven or Shimon is only a radiance from his essence.

22 ועמ״ש מזה בד״ה את שבתותי תשמרו. וכן ביו״ד נברא עולם הבא ובה״א [ובאות ה״א] נברא עולם הזה הכל בבחי׳ שם לבד.

And see what is written about this in the discourse beginning “My Shabbosos you shall keep.” And likewise, with the [letter] yud the World to Come was created, and with the [letter] hei this world was created: all at the level of a name alone.

וע״י מסירת נפש הוא ממשיך בחי׳ סובב שמגיע עד המקור.

And through self-sacrifice (mesirus nefesh) he draws down the level of the light that encompasses all worlds (sovev), which reaches up to the Source.

וזהו כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום. אני ממש שהוא מהותו ועצמותו יתי׳ שלמעלה מעלה מבחי׳ שם והארה כו׳ ולכן נקרא עשייה מחדש והיינו ע״י בפיך הוא תורה.

And this is “For this commandment which I (Anochi) command you today”: the actual “I,” which is His being and essence, may He be blessed, which is far above the level of a name and a radiance, etc. And therefore it is called making anew. And this is through “in your mouth,” which is Torah,

23 ובלבבך הוא תשובה. וזהו לעשותו פי' שזהו שעושים ממש כביכול בחי' דברו ולא קיום בלבד כנ"ל וכענין ויעש דוד שם כמ"ש במ"א.

and "in your heart," which is teshuvah. And this is "to do it": that is, that one actually makes, as it were, the level of His word, and not merely fulfills [it], as mentioned above; as in the matter of "And David made a name," as is written elsewhere.

וז"ש [וזהו שכתוב] בקרבן מוסף דר"ה [דראש השנה] ועשיתם עולה כי ר"ה [ראש השנה] הוא תחלת מעשיך שעושים ובונים בחי' דברו יתי' והיינו מהמקור שהוא האין.

And this is what is written regarding the Musaf offering of Rosh HaShanah, "And you shall make a burnt offering": for Rosh HaShanah is "the beginning of Your works," when one makes and builds the level of His word, may He be blessed; and that is from the Source, which is the Ayin.

24 וזהו שאומרים במלכיות כה אמר הד צבאות מלך ישראל וגואלו אני ראשון ואני אחרון כו'.

And this is what we say in Malchuyos [the verses of Kingship]: "Thus says Havayah of Hosts, King of Israel and its Redeemer: I am first and I am last," etc.

ועמ"ש מזה בשה"ש [בשיר השירים] בד"ה צואך בחרוזים. וע' בזהר ס"פ פנחס דרנ"ח ע"ב מענין ועשיתם עולה.

And see what is written about this in Shir HaShirim, in the discourse beginning "Your neck with strings of beads." And see the Zohar, at the end of Parshas Pinchas, folio 258b, on the subject of "And you shall make a burnt offering."

וגם פי' לעשותו ע"ד מ"ש בזהר פ' וירא דקט"ו ע"א ע"פ ויעש ה' לשרה כו' עשייה איהו לעילא.

And also, the meaning of "to do it" is along the lines of what is written in the Zohar, Parshas Vayera, folio 115a, on the verse "And Havayah did for Sarah," etc.: "Doing (asiyah) is above."

25 והיינו כי משם נמשך ג"כ להיות העשייה וההתהוות יש מאין שזהו למעלה מהשתלשלות ועמ"ש מזה בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את הכבש האחד תעשה כ'ו

That is, from there, too, is drawn the making and the coming-into-being of something from nothing, which is above the chain of descent (hishtalshelus). And see what is written about this in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., [on] "The one lamb you shall make," etc.

והיינו ע״י ועמך לא חפצתי. אשר פי׳ חפץ הוא התשוקה הפנימית וכמ״ש בד״ה ושמתי כדכד גבי לאבני חפץ

And this is through "And with You I desire (chafatzti) nothing," for the meaning of chefetz (desire) is the inner longing, as is written in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod [a precious stone]," regarding "stones of chefetz" [precious stones].

והיינו ע״י שיתבונן שכל העולמות הוא רק בחי׳ זמן שהוא בחי׳ התפשטות הארה אחת כנ״ל וכלא חשיב לגמרי לגבי מהותו ועצמותו ית׳ שלמעלה מעלה מבחי׳ זמן.

And this is through contemplating that all the worlds are only the level of time, which is the level of the outspreading of a single radiance, as mentioned above, and is considered utterly as nothing compared to His being and essence, may He be blessed, which is far above the level of time.

26 וע׳ מ״ש בד״ה מי אל כמוך. ולזה נתקנו עשרת ימי תשובה שיש עשר ספירות בנפש האדם ג׳ שכליים וז׳ מדות

And see what is written in the discourse beginning "Who is a G-d like You." And for this the Ten Days of Teshuvah were instituted: for there are ten Sefiros in a person's soul, three intellectual and seven emotive attributes (middos),

וצריך להעלותם כולן לה׳ בבחי׳ תשובה עד יוה״כ [יום הכפורים] שהוא למעלה כדכתיב לפני ה׳ תטהרו והיינו ע״י תשובה.

and one must raise them all to G-d in the manner of teshuvah (return), until Yom Kippur, which is above, as it is written, "Before Havayah you shall be purified"; and that is through teshuvah.

27 ודרך פרט יש בתשובה ג״כ ב׳ מדרגות תשובה תתאה ותשובה עילאה תשובה תתאה היא בבחינת ממלא שבנפש

And in detail: in teshuvah, too, there are two levels, the lower teshuvah (teshuvah tata'ah) and the higher teshuvah (teshuvah ila'ah). The lower teshuvah is at the level of memalei [the filling light] in the soul,

היינו במחשבה דבור ומעשה הנמשכים מהשכל ומדות לקשרן כולן אליו ית׳ כל אחד לפי ערכו וזהו ענין בכל לבבך בשני יצריך ובכל נפשך.

that is, in thought, speech and action, which are drawn from the intellect and the emotive attributes: to bind them all to Him, may He be blessed, each according to its measure. And this is the meaning of "with all your heart," with both your inclinations, "and with all your soul."

אך תשובה עילאה הוא בחי׳ סובב שבנפש בחי׳ בכל מאדך וגם בחינה זו הוא קרוב אליך כמ״ש כי קרוב אליך הדבר מאד וכנ״ל בפיי ולא רחוקה היא כו׳ כי קרוב כו׳:

But the higher teshuvah is the level of sovev [the encompassing light] in the soul, the level of "with all your might (me'od)." And this level too is near to you, as it is written, "For the matter is very (me'od) near to you," and as [explained] above on the meaning of "Nor is it far off," etc., "For it is near," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS NITZAVIM • MAAMAR 4

שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי

I Will Greatly Rejoice in Havayah; My Soul Shall Exult in My G-d

1 שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי. כי הלבישני בגדי ישע וגו'.

"I will greatly rejoice in Havayah; my soul shall exult in my G-d, for He has clothed me in garments of salvation," etc.

(במדרש הובא פסוק זה בויקרא רבה בפ' צו ס"פ עשירית וס"פ ואתחנן. ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפ' נגילה ונשמחה בך ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] בפ' יתרו ד"צ ע"ב נשא קל"ג א' בלק קצ"ט ב')

(In the Midrash this verse is cited in Vayikra Rabbah, in Parshas Tzav, at the end of [section] ten, and at the end of Parshas Va'eschanan; and in Shir HaShirim Rabbah, on [the verse] "We will exult and rejoice in you." And see in the Zohar, Part II, Parshas Yisro, page 90b; Naso, 133a; Balak, 199b.)

הנה ההפרש שבין שמחה לגילה הוא כי השמחה נקרא בהגלות נגלות השמחה מבחוץ והיא בחינת חג הסוכות זמן שמחתנו. וגילה נקרא כשהשמחה עדיין בפנימית הלב ולא באה לידי גילוי בחיצוניות.

Now, the difference between simchah (joy) and gilah (exultation) is this: it is called simchah when the joy is openly revealed on the outside, and this is the level of the festival of Sukkos, "the season of our rejoicing." And it is called gilah when the joy is still in the inwardness of the heart and has not come to revelation outwardly.

וכמ"ש וגילו ברעדה שרעדה תכסה את השמחה שלא תהא נראית ונגלית בחוץ רק תוכו צוף השמחה ובהתגלות נראית ונגלית בחינת רעדה והוא בחי' ר"ה [ראש השנה] וכמשי"ת [וכמו שיתבאר]

As it is written, "and exult with trembling": the trembling covers the joy so that it is not seen and revealed on the outside; only its inside is inlaid with joy, while what is seen and revealed openly is the level of trembling. And this is the level of Rosh HaShanah, as will be explained.

(וזהו ה' מלך תגל הארץ והיינו בחינת ימים נוראים שנקרא הקדוש ברוך הוא המלך הקדוש המלך המשפט הנה אז הוא בחינת גילה תגל הארץ.

(And this is [the meaning of] "Havayah reigns; let the earth exult." That is, the level of the Days of Awe, when the Holy One, blessed be He, is called "the holy King," "the King of judgment"; then it is the level of gilah: "let the earth exult."

וזהו גם כן בני ציון יגילו במלכם. ועיין מ"ש לקמן סד"ה ביום השמיני עצרת מענין גילה)

And this is also [the meaning of] "Let the children of Zion exult in their King." And see what is written below, at the end of the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," on the subject of gilah.)

והנה הכתוב אומר שוש אשיש ולא פי' מי הוא האומר והיינו לפי שהוא מאמר הנביא בעד כללות ישראל.

Now, the verse says, "I will greatly rejoice," and does not specify who is speaking. That is because it is the prophet's statement on behalf of Israel as a whole.

וביאור הענין הנה כתיב תקעו בחדש שופר. ופשטיה דקרא אינו מובן לכאורה שאמר בחדש ולא פי' באיזה חדש והל"ל [והוה ליה למימר] בחדש השביעי.

The explanation of the matter: it is written, "Blow a shofar in the month (bachodesh)." And the plain sense of the verse is seemingly unclear, for it says "in the month" and does not specify in which month; it should have said "in the seventh month."

2 וגם מאי דכתיב שופר בשופר מיבעי ליה. אך הענין כי הנה חדש הוא מלשון התחדשות שעל שם זה נק' כן כל חדש מפני חידוש הלבנה שמתחדשת בכל חדש

Also, as to what is written, "a shofar": it should have said "with a shofar" (bashofar). But the matter is this: chodesh (month) is from the term hischadshus (renewal); for this reason every month is so called, because of the renewal of the moon, which is renewed every month.

ואמר תקעו בחדש שופר פי' בחידושו של שופר שהשופר מתחדש בכל שנה ושופר של שנה זו אינו שופר של שנה אחרת

And [the verse] says, "Blow a shofar bachodesh," meaning: in the renewal of the shofar, for the shofar is renewed every year, and the shofar of this year is not the shofar of another year.

ולבאר זה צריך להקדים ביאור ענין ר"ה [ראש השנה] שנקבע באחד בתשרי שבו נברא האדם הוא יום ששי למע"ב [למעשה בראשית]. כי בכ"ה באלול נברא העולם.

To explain this, we must first explain the matter of Rosh HaShanah, which is fixed on the first of Tishrei, on which man was created; it is the sixth day of the work of creation. For the world was created on the twenty-fifth of Elul.

3 וצריך להבין למה אין קובעין ר"ה [ראש השנה] ביום א' למע"ב [למעשה בראשית]. ויום א' למע"ב [למעשה בראשית] הי' [היה] צ"ל א' בתשרי ולמה היה תחלת בריאת שמים וארץ בכ"ה באלול. ור"ה [וראש השנה] שהוא יום א' בתשרי היה ביום ברוא אדה"ר [אדם הראשון].

We need to understand: why is Rosh HaShanah not fixed on the first day of the work of creation? The first day of the work of creation should have been the first of Tishrei; why was the beginning of the creation of heaven and earth on the twenty-fifth of Elul, while Rosh HaShanah, which is the first day of Tishrei, was on the day Adam, the first man, was created?

אך הנה על תחלת בריאת שמים וארץ לא היה צריך לקבוע ר"ה [ראש השנה] יום מיוחד בשנה

But for the beginning of the creation of heaven and earth there was no need to fix Rosh HaShanah as a special day in the year,

כי בריאת שמים וארץ היא בריאה מאין ליש גשמי להיות נראה גשמיות העולם וחומריותו ליש ודבר.

for the creation of heaven and earth is a creation from nothing to physical something, so that the physicality and materiality of the world should appear as an existence and a thing.

4 וע"ז נאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב [מעשה בראשית] שבריאה זו מתחדשת תמיד בכל יום ולא בר"ה [בראש השנה] בלבד אלא על בריאת האדם ביום ששי למע"ב [למעשה בראשית]

And of this it is said, "Who in His goodness renews each day, continually, the work of creation": this creation is renewed continually, each day, and not on Rosh HaShanah alone. Rather, [it was needed] for the creation of man on the sixth day of the work of creation;

ולא על בריאת גופו אלא על נפשו שנא' [שנאמר] ויפח באפיו נשמת חיים שנשמת אדה"ר [אדם הראשון] היתה כלולה מכל נש"י [נשמות ישראל] וכמ"ש אדם אתם

and not for the creation of his body, but for his soul, as it is said, "And He blew into his nostrils the breath of life." For the soul of Adam, the first man, was composed of all the souls of Israel, as it is written, "You are man (adam),"

והיא תכלית עיקר בריאת העולמות כמ"ש בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית הנה התחדשות בריאה זו שהיא מאין ליש רוחני היא מתחדשת בכל ר"ה [ראש השנה].

and it is the purpose, the main point, of the creation of the worlds, as it is written, "In the beginning (bereishis)": for the sake of Israel, who are called "beginning" (reishis). Now, the renewal of this creation, which is from nothing to spiritual something, takes place anew every Rosh HaShanah.

(וענין זה הוא מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער הנסירה רפ"ב ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פ"ה כי ב' יחודים יש למעלה בחכמה ובינה האחד להחיות העולמות ולקיים קיום הכרחי והמשכה זו ויחוד זה הוא תדירי ואינו נפסק לעולם

(And this matter is what is written in Etz Chaim, Shaar HaNesirah, beginning of chapter 2, and in Pri Etz Chaim, Shaar Krias Shema, chapter 5: that there are two unions above, in Chochmah and Binah. The one is to give life to the worlds and to sustain them with a necessary existence; and this drawing-down and this union is constant and never ceases,

כי אם יתבטל רגע אחד יתבטלו כל העולמות. ויחוד ב' להולדת מוחין שהם נשמת זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] פנימית העולמות וזה היחוד וההמשכה אינו תדיר כו'.

for if it ceased for a single moment, all the worlds would cease to exist. And the second union is for the birth of the intellect (mochin), which is the soul of Z'eir Anpin and Nukva, the inner dimension of the worlds; and this union and drawing-down is not constant, etc.

והנה פי' יחוד חו"ב [חכמה ובינה] הוא ענין ההמשכה מאין ליש כי החכמה מאין תמצא ובינה נק' יש כנודע ממ"ש להנחיל אוהבי יש.

Now, the meaning of the union of Chochmah and Binah is the drawing-down from nothing to something. For "Chochmah comes from nothing (ayin)," and Binah is called "something" (yesh), as is known from what is written, "to cause those who love me to inherit yesh."

והנה בחי' הא' להחיות העולמות ע"ז נאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד כו' שאינו נפסק ההמשכה מאין ליש תמיד כו' ומזה נמשך התהוות חיצוניות העולמות.

Now, of the first level, to give life to the worlds, it is said, "Who in His goodness renews each day, continually," etc.: the drawing-down from nothing to something continually never ceases, etc.; and from this comes the coming-into-being of the outer dimension (chitzoniyus) of the worlds.

וזהו ענין מאין ליש גשמי כו' ר"ל [רוצה לומר] חיצוניות העולמות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] כו'. אמנם מאין ליש רוחני היינו הולדת הנשמות שהם פנימי' [פנימיות / פנימית] העולמות ומקורם לידת זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שהם בחי' אדם וחוה כו'

And this is the matter of "from nothing to physical something," etc., meaning the outer dimension of the worlds of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc. But "from nothing to spiritual something" means the birth of the souls, which are the inner dimension (pnimiyus) of the worlds; and their source is the birth of Z'eir Anpin and Nukva, which are the level of Adam and Chavah, etc.

והיינו ע"י יחוד עליון דחו"ב [דחכמה ובינה] שמקבלים ההשפעה מא"א [מאריך אנפין] ועתיק ומלמעלה מעלה עד א"ס כו' וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא וכללות המשכה זו הוא בר"ה [בראש השנה] שאז הוא לידת והמשכת מוחין דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] כו')

And this is through the higher union of Chochmah and Binah, who receive the flow from Arich Anpin [the outer level of Keser] and Atik [the inner level of Keser], and from ever higher, up to the Infinite One (Ein Sof), etc., as is written in the Likkutei Torah [of the Arizal], Parshas Vayera. And this drawing-down as a whole is on Rosh HaShanah, for then is the birth and drawing-down of the mochin of Z'eir Anpin and Nukva, etc.)

שלכן נק' בשם ר"ה [ראש השנה] כמו ראש האדם עד"מ ששם ראשית גילוי כללות החיות מעצמיות הנפש אשר בעצמות הנפש כל פרטי התחלקות החיות כלולים בהעלם

That is why it is called by the name Rosh HaShanah ("head of the year"), like the head of a person, by way of analogy: for there is the first revelation of the general life-force from the essence of the soul. For in the essence of the soul all the particulars of the division of the life-force are included in concealment;

וראשית יציאתן מההעלם אל הגילוי הוא ע"י שנמשך תחלה גילוי כללות החיות מעצמיות הנפש במוחין שבראש ומהם מתפשט לכל אבר לפי מזגו ותכונתו

and the first emergence of these from concealment to revelation is through the revelation of the general life-force being drawn first from the essence of the soul into the brain (mochin) in the head, and from there it spreads to each limb according to its temperament and nature.

כך בר"ה [בראש השנה] נמשך גילוי כללות החיות של כל השנה וממנו נמשך חיות להתחלקות פרטים שלש רגלים וארבע תקופות ובארבעה פרקים שבהם העולם נידון וי"ב חדשים ואח"כ לימים אחדים

So too, on Rosh HaShanah there is drawn down the revelation of the general life-force of the whole year; and from it life-force is drawn to the division into particulars: the three pilgrim festivals, and the four seasons, and the four times of year at which the world is judged, and the twelve months; and afterwards to single days,

להיות מחדש בכל יום תמיד מע"ב [מעשה בראשית] ואדם נידון בכל יום ואח"כ גם לרגעים וכמ"ש לרגעים תבחננו מפני שראשית גילוי ההמשכה הכללית היא מבחי' סוכ"ע שאינו בגדר עלמין כלל

so as to be "renewing each day, continually, the work of creation," and "man is judged every day"; and afterwards also to moments, as it is written, "You test him every moment." [This is] because the first revelation of the general drawing-down is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is not within the bounds of worlds at all;

דהיינו שאין שם בחי' גילוי עלמין כלל רק שכל בחי' עלמין הם שם בהתכללות בהעלם כמו עד"מ בעצמות הנפש הנ"ל.

that is, there is no level of revealed worlds there at all; rather, all the levels of worlds are there included in concealment, as in the analogy of the essence of the soul mentioned above.

5 ואין פי' סובב ומקיף מלמעלה שהרי כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש אלא שאין שם בחי' גילוי לשיוכלו העולמות לקבל ולא יבטלו במציאות

And "encompassing" (sovev) does not mean encompassing and surrounding from above, for it is written, "The heavens and the earth I fill": I, Myself. Rather, there is no level of revelation there such that the worlds could receive [it] and not be nullified out of existence.

שהרי כל העולמות הם בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ת"ק שנה ואפילו המלאכים שהם שכליים נבדלים הרי יש גבול להשגתם ואין יכולין לקבל אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו'

For all the worlds are finite, [measured as] "five hundred years"; and even the angels, who are separate intellects, have a limit to their comprehension and cannot receive the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which, as is its name, so it is: it has no end, etc.

ועל ידי התחדשות גילוי כזה שהוא למעלה מן ההשתלשלות לבחינת וסדר ההשתלשלות

And through the renewal of such a revelation, which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), to the level and order of the chain of descent,

דהיינו מבחי' אני מלא אני ממש לבחי' מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] כבוד הוא בחינת התלבשות בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נמשך תחלה ראשית הגילוי בכללות החיות בר"ה [בראש השנה] על כל השנה ואח"כ לפרקים וחדשים וימים ורגעים בדרך השתלשלות.

that is, from the level of "I fill," "I, Myself," to the level of "the whole earth is full of His glory" — glory being the level of enclothement in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) — there is drawn down first the beginning of the revelation, in the general life-force, on Rosh HaShanah for the whole year; and afterwards to periods, and months, and days, and moments, in the manner of a chain of descent.

6 וזהו ענין יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה פי' קוב"ה [קודשא בריך הוא] היינו בחי' קדוש ומובדל. וכענין הגבל את ההר וקדשתו

And this is the meaning of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah. That is: "the Holy One, blessed be He" is the level of "holy" and separate, as in "Set bounds around the mountain and sanctify it,"

דהיינו בחי' סוכ"ע ושכינתיה הוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והיחוד היא ההמשכה שמבחי' סוכ"ע בחי' אני מלא לבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] להיות מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו]

that is, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and "His Shechinah" is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin). And the union is the drawing-down from the level of sovev kol almin, the level of "I fill," to the level of memalei kol almin, so that "the whole earth is full of His glory."

וזה נמשך בר"ה [בראש השנה] בכללות (וזהו ובכן תן כבוד ה' לעמך כו' שיומשך מבחי' סוכ"ע בחי' אני מלא לבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שנק' כבוד.

And this is drawn down on Rosh HaShanah in a general way. (And this is [the meaning of] "And so, grant glory, Havayah, to Your people," etc.: that there be drawn down from the level of sovev kol almin, the level of "I fill," to the level of memalei kol almin, which is called "glory."

וזהו ואולם חי אני וימלא כבוד ה' וגו'. ועמ"ש במ"א בד"ה כי על כל כבוד חופה וע' מזה ג"כ בד"ה כי כארץ תוציא צמחה):

And this is [the meaning of] "But as I live, the glory of Havayah shall fill," etc. And see what is written elsewhere, in the discourse beginning "For over all the glory shall be a canopy"; and see on this also in the discourse beginning "For as the earth brings forth her growth.")

7 ב והנה בעת בריאת אדה"ר [אדם הראשון] היה בחי' כי חפץ חסד הוא ועכשיו באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא

2. Now, at the time of the creation of Adam, the first man, it was the level of "for He desires kindness"; but now the matter depends on an arousal from below (isarusa dilesata).

(וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם שיחוד הפנימי להולדות נשמות אינו נעשה אלא על ידינו) כי כח זה ניתן לאדה"ר [לאדם הראשון] כמ"ש ויהי האדם לנפש חיה

(As is written in Etz Chaim there, that the inner union, for the birth of souls, is brought about only through us.) For this power was given to Adam, the first man, as it is written, "And man became a living soul (nefesh chayah)."

שהוא לכאורה כפל לשון שהרי כבר נאמר ויפח באפיו נשמת חיים ולמה נאמרה ונשנית עוד ויהי האדם לנפש חיה.

This is seemingly a redundancy, for it has already been said, "And He blew into his nostrils the breath of life"; why, then, is it said and repeated again, "And man became a living soul"?

אלא פי' חיה הוא שם דבר ומקור כלומר דבר שיש בו חיות להחיות כל חי

Rather, the meaning is that chayah is a noun and a source, that is to say, a thing that has life-force in it to give life to every living thing;

דהיינו כמו שהנפש היא חיה שיש בה חיות להחיות הגוף בהתלבשותה בו כך ויהי האדם להיות כמו נפש זו המחיה.

that is, just as the soul is chayah, having life-force in it to give life to the body when it is enclothed in it, so "man became" like this soul that gives life.

8 וזהו וירדו בדגת הים ובעוף השמים כלומר שהם יורידו וימשיכו החיות לכל דגת הים ולכל עוף השמים

And this is [the meaning of] "and let them rule (veyirdu) over the fish of the sea and over the birds of the heavens": that is to say, they shall bring down (yoridu) and draw the life-force to all the fish of the sea and to all the birds of the heavens,

שחיות כל חי תהא תלוי במעשה האדם וכח זה הוא ממאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ומה הוא יתי כתיב ביה ואתה מחיה את כולם כך ניתן לאדם כח זה.

so that the life-force of every living thing should be dependent on the deeds of man. And this power comes from the utterance "Let us make man in our image, after our likeness": just as of Him, may He be blessed, it is written, "and You give life to them all," so this power was given to man.

9 והנה אדה"ר [אדם הראשון] הי' [היה] כלול מכל נש"י [נשמות ישראל] לכן כל נשמה וניצוץ מישראל יש בו חלק מנשמת אדה"ר [אדם הראשון] שלכן נאמר אדם אתם אתם קרוים אדם

Now, Adam, the first man, was composed of all the souls of Israel; therefore every soul and spark of Israel has in it a portion of the soul of Adam, the first man. That is why it is said, "You are man (adam)": you are called adam.

ולכן באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] שלנו תליא מילתא להמשיך בר"ה [בראש השנה] כללות החיות מאור א"ס ב"ה הסכ"ע [הסובב כל עלמין] להיות גילוי אלקותו יתי על כל השנה

And therefore the matter depends on our arousal from below: to draw down on Rosh HaShanah the general life-force from the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, so that there be a revelation of His G-dliness, may He be blessed, for the whole year.

(וזהו ואמרתם כה לחי ופי' בזח"ב [בזהר חלק ב'] ר"פ וארא) (דכ"ג ע"ב) יו"ט [יום טוב] דר"ה [דראש השנה] הוה לקשרא כה לחי כו'.

(And this is [the meaning of] "And you shall say: Thus (koh) to the living one (lechai)." And it is explained in the Zohar, Part II, at the beginning of Parshas Va'eira (page 23b): "The festival of Rosh HaShanah is to bind Koh to Chai," etc.

וכן משמע בגמרא פ"ק [פרק קמא] דר"ה [דראש השנה] (די"ח ע"א). והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל הנביאים נתנבאו בכה היא בחי' מלי שנקרא אספקלריא דלא נהרא בחי' כדמותנו.

And so it is implied in the Gemara, in the first chapter of Rosh HaShanah (page 18a). Now, our Sages, of blessed memory, said, "All the prophets prophesied with koh (thus)"; this is the level of Malchus, which is called "the speculum that does not shine," the level of "after our likeness."

וזהו ענין בכ"ה באלול נברא העולם בבחי' כה כדמותנו להיות נראה העולם ליש ודבר ואח"כ צ"ל ביטול היש ע"י קבלת עול מלכות שמים וע"י"ז לקשרא כה לחי

And this is the meaning of [the teaching that] the world was created on the twenty-fifth (kaf-hei) of Elul: through the level of koh, "after our likeness," so that the world should appear as an existence and a thing. And afterwards there must be the nullification (bittul) of this existence through accepting the yoke of the kingship of Heaven (kabbalas ol), and through this, "to bind Koh to Chai";

והיינו כמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' וכנ"ל. וזהו ענין יחיד חי העולמים מלך כו'.

that is, as it is written, "But as I live (chai), the glory of Havayah shall fill," as mentioned above. And this is the meaning of "the Only One, Life of the worlds, King," etc.

וע' בזח"א [בזהר חלק א] תולדות (קל"ה ב') בענין באר לחי רואי (וישלח קע"א ב') בענין כה לחי.

And see in the Zohar, Part I, Toldos (135b), on the matter of "Be'er Lachai Ro'i"; [and] Vayishlach (171b), on the matter of "Koh lechai."

והתקשרות ויחוד זה זהו בר"ה שבו נברא האדם שבו נאמר ויפח באפיו נשמת חיים ע"כ הוא יכול להמשיך יחוד זה דבחי' כה לחי.

And this binding and union is on Rosh HaShanah, on which man was created, of whom it is said, "And He blew into his nostrils the breath of life"; therefore he is able to draw down this union of the level of "Koh to Chai."

והיינו ע"י ואמרתם ע"ד כי אמרתי עולם חסד יבנה אמ"ר [אש מים רוח] ר"ת [ראשי תיבות] אש מים רוח תורה עבודה גמ"ח [גמילות חסדים] כמבואר בד"ה לסוסתי בשה"ש [בשיר השירים] וכן קול השופר כלול מג' בחי' אמ"ר [אש מים רוח].

And this is through "And you shall say" (va'amartem), in the manner of "For I said (amarti), the world is built by kindness": [the letters] alef-mem-reish are the initials of esh, mayim, ruach (fire, water, air): Torah, divine service, and acts of kindness, as is explained in the discourse beginning "To My mare" in Shir HaShirim. And likewise the sound of the shofar is composed of the three levels of fire, water and air.

והנה בט"ב [בתשעה באב] איכה ישבה בדד אי כ"ה כמ"ש בפ' תרומה (דף קמ"ג ע"ב ע"ש) וברבות ע"פ איכה ישבה אוי לכה.

Now, on Tishah B'Av [we read], "Eichah (How) she sits alone": ei koh ("where is koh?"), as is written in Parshas Terumah (page 143b; see there), and in Midrash Rabbah on the verse "How she sits": "Woe to koh."

ופי' ישבה בדד היינו ההפך מבחינת כה לחי כ"א ובפשעיכם שולחה אמכם. כמ"ש ברבות בראשית (ס"פ י"ט) בשלוחין כו' בגרושין כו' איכה ישבה כו'.

And the meaning of "she sits alone" is the opposite of the level of "Koh to Chai"; rather, "and for your transgressions your mother was sent away," as is written in Midrash Rabbah on Bereishis (end of section 19): "with sending away," etc., "with divorce," etc., "How she sits," etc.

ועיין בת"ז [בתיקוני זהר] סוף תיקון י"ט. ועמ"ש בד"ה ואשה כי תדור נדר גבי איכה תרעה

And see in the Tikkunei Zohar, end of Tikkun 19. And see what is written in the discourse beginning "And if a woman vows a vow," regarding "Where (eichah) do you pasture?"

אך הנה על ידי הבכייה רחל מבכה כו' מעוררים רחמים להיות נמשך אח"כ באלול יג,מ הרחמים

But through the weeping, "Rachel weeps," etc., mercy is aroused, so that afterwards, in Elul, the Thirteen [Attributes] of Mercy are drawn down,

שעי"ז יומשך בר"ה [בראש השנה] להיות ואמרתם כה לחי כנ"ל [הנ"ל] ועמ"ש במ"א בד"ה ת"ר [תנו רבנן] נר חנוכה בש"א [בית שמאי אומרים] כו' איך שיש מעלה באספשא"מ [באספקלריא שאינה מאירה] שיכולים לראות בה מה שאין רואים באספה"מ [באספקלריא המאירה].

through which there will be drawn down on Rosh HaShanah [the level of] "And you shall say: Koh to Chai," as mentioned above. And see what is written elsewhere, in the discourse beginning "Our Rabbis taught: The Chanukah lamp… Beis Shammai say," etc., how there is an advantage in the speculum that does not shine, in that one can see in it what one does not see in the speculum that shines.

ולכן אמר ישעי' [ישעיה] ואראה את ה' לפי שנתנבא בכה שהוא אספשא"מ [אספקלריא שאינה מאירה] ומשה שנתנבא בזה אמר כי לא יראני כדאיתא בגמ' [בגמרא] ספ"ד [סוף פרק ד'] דיבמות (דמ"ט).

Therefore Yeshayahu said, "And I saw Ado-nai," because he prophesied with koh, which is the speculum that does not shine; while Moshe, who prophesied with zeh (this), said, "For [man] shall not see Me," as is found in the Gemara, at the end of the fourth chapter of Yevamos (page 49).

ומה יובן איך שאע"פ [שאף על פי] שבחי' זה ובחי' חי הוא למעלה מבחי' כה עכ"ז [עם כל זה] יש ג"כ מעלה יתירה בבחי' כה ואספשא"מ [ואספקלריא שאינה מאירה] שע"ז יבוא לבחי' בכל מאדך ועיין ברבות פ' וירא פ' נ"ו ע"פ נלכה עד כה.

And from this it will be understood how, although the level of zeh and the level of chai are above the level of koh, nevertheless there is also a special advantage in the level of koh and the speculum that does not shine, for through it one will come to the level of "with all your might (me'odecha)." And see in Midrash Rabbah, Parshas Vayera, section 56, on the verse "We will go as far as koh (yonder)."

10 וזהו ענין התשובה כמ"ש סד"ה הראיני את מראיך וזהו ענין ואמרתם כה לחי כו' להיות התחברות ב' הבחי' יחד ואומרים אתה זוכר מעשה עולם וזכרנו לחיים ומקדש ישראל ויום הזכרון

And this is the matter of teshuvah, as is written at the end of the discourse beginning "Let me see your countenance." And this is the meaning of "And you shall say: Koh to Chai," etc.: that the two levels be joined together. And we say, "You remember the deeds of the world," and "Remember us for life," and "Who sanctifies Israel and the Day of Remembrance."

כי לשון זכירה נופל על דבר קטן ופחות הערך אשר נקל בעיני האדם לשכוח עליו ולאבדו וצריך לזכור עליו

For the term "remembering" applies to a small thing of little worth, which a person easily forgets and loses, so that he needs to remember it.

כך הנה המשכה זו להיות ראשית גילוי החיות בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא רק בבחי' זכר רב טובך יביעו להודיע לבני האדם גבורותיו

So too, this drawing-down, that there be the first revelation of the life-force at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), is only at the level of "They shall utter the remembrance of Your great goodness," "to make known to the sons of man His mighty acts (gevurosav)":

הן הצמצומים רבים ועצומים עד אין מספר שצמצם אא"ס [אור אין סוף] ב"ה הסוכ"ע דכולא קמיה כלא ממש חשיבי ואינו אפילו ערך טפה מים אוקיינוס

these are the contractions (tzimtzumim), many and mighty, without number, with which the Infinite Light, blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), contracted [itself], for "before Him all is considered as truly nothing," and [all] is not even [in] the proportion of a drop of water to the ocean;

רק מלכותך מלכות כל עולמים בחי' מל' בלבד וכנודע ממאמר יחיד חי העולמים מלך וכו' כמ"ש במ"א

only "Your kingship is a kingship over all worlds," the level of Malchus alone, as is known from the saying "the Only One, Life of the worlds, King," etc., as is written elsewhere.

ולכן כל מעשה עולם אינם רק בבחי' זכירה כאדם שזוכר על החפץ קטן שיש לו שנקל לאבדו ואפילו כל יצורי קדם הן העולמות העליונים כו'.

Therefore all "the deeds of the world" are only at the level of "remembering," like a person who remembers a small object he has, which is easily lost; and even "all the creatures of old," which are the higher worlds, etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי). וזהו השבח שמשבחים לפניו ית' אתה זוכר

(And see what is written on this in the discourse beginning "For on this day He shall make atonement," in Parshas Acharei.) And this is the praise with which we praise Him, may He be blessed: "You remember."

כי כל סידור שבחיו של מקום הוא ע"ד במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כמ"ש במ"א

For the whole order of the praises of the Omnipresent is in the manner of "Wherever you find His greatness, there you find His humility," as is written elsewhere.

ואותה אנו מבקשים זכרנו לחיים להיות בחי' זכירה זו לפניו ית' להיות המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע לבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

And this is what we ask, "Remember us for life": that this level of remembering be before Him, may He be blessed, so that there be a drawing-down of the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, to the level of the light that fills all worlds.

11 והנה בר"ה [בראש השנה] אומרים זה היום תחלת מעשיך הגם שר"ה [שראש השנה] הוא יום ברוא אדה"ר [אדם הראשון] והוא יום ו' למע"ב [למעשה בראשית]

Now, on Rosh HaShanah we say, "This day is the beginning of Your works," even though Rosh HaShanah is the day Adam, the first man, was created, which is the sixth day of the work of creation.

הוא מפני כי סוף מעשה במחשבה תחלה וכמ"ש בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ישראל עלה במחשבה

This is because "last in deed, first in thought," as it is written, "In the beginning (bereishis)": for the sake of Israel, who are called "beginning" (reishis); "Israel arose in thought."

ופי' במחשבה זו הוא עד"מ כמו שבאדם עיקר הנהגתו הוא ע"י המחשבה שאחריה נמשכו כל האברים ונשמעים לה כך המחשבה העליונה הקדומה אנא אמלוך היתה ע"י ישראל שבשביל ישראל שנק' ראשית כו' וביום ברוא אדם ביום ו' נגמרה תחלת המחשבה

And the meaning of "in thought" here is, by way of analogy, as in a person, whose conduct is chiefly through thought, which all the limbs follow and obey: so the supernal, primordial thought, "I will reign," was through Israel, for [it was] for the sake of Israel, who are called "beginning," etc. And on the day man was created, on the sixth day, the beginning of the thought was completed.

ולכן נק' תחלת מעשיך שהמחשבה היא כמעשה לגבי הקב"ה שאף המחשבה נחשבת אצלו לבחי' עשיה.

Therefore it is called "the beginning of Your works," for thought is like deed in relation to the Holy One, blessed be He, since even thought is considered, for Him, as the level of action.

12 וכמ"ש ביום עשות הוי' אלקים כו' ובע"מ [ובעשרה מאמרות] נברא העולם ובמדרש איתא במחשבה אחת כו'.

As it is written, "On the day Havayah Elokim made," etc.; and with Ten Utterances the world was created; and in the Midrash it is stated, "With one thought," etc.

אך הכח הזה הניתן לישראל באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] להיות זה היום תחלת מעשיך להמשיך מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ביארו מסדרי התפלה כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב

But this power given to Israel through the arousal from below, that it be "This day is the beginning of Your works," to draw down from the level of sovev kol almin to the level of memalei kol almin, the arrangers of the prayers explained: "For it is a statute (chok) for Israel, a judgment (mishpat) of the G-d of Yaakov."

דמלת כי פירושו נתינת טעם על מה שקדם לומר זה היום תחלת מעשיך כו'.

For the word "for" (ki) means giving a reason for what was said before, "This day is the beginning of Your works," etc.

13 וביאור הענין הוא כי הנה התורה נק' חוק ומזון לישראל שהיא המשכת אור א"ס ב"ה בפנימי' [בפנימיות / בפנימית] הנפש

The explanation of the matter is this: the Torah is called chok (statute) and food for Israel, for it is the drawing-down of the Infinite Light, blessed be He, into the inner dimension of the soul.

שא"א להנשמה שהיא בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] לקבל אור א"ס ב"ה שאין לה ערוך אליו ית' כ"א ע"י התורה שהיא היא חכמתו ורצונו ית'

For it is impossible for the soul, which is finite, to receive the Infinite Light, blessed be He, since it bears no comparison to Him, may He be blessed, except through the Torah, which is itself His wisdom and His will, may He be blessed.

והתורה נק' חק שהיא נתפסת ונקלטת בפנימיות הנפש והמצות נק' משפטים לפי שהמצות הן בבחי' חיצוניות רק משפט לשון הילוך כתרגום על כמשפט הראשון כהלכתא קדמייתא

And the Torah is called chok because it is grasped and absorbed in the inner dimension (pnimiyus) of the soul. And the mitzvos are called mishpatim, because the mitzvos are at the level of the outer dimension (chitzoniyus); but mishpat is a term of going, as the Targum renders "according to the former manner (kamishpat harishon)" as "according to the former practice (kehilchesa kadmaisa)";

דהיינו שמ"מ יש בהן בחי' התפשטות והילוך ההמשכה מאור א"ס ב"ה והוא נמשך ומתפשט עד בחי' אלקי יעקב יו"ד עקב עקב בחי' חיצוניות

that is, nevertheless there is in them the level of spreading and going of the drawing-down from the Infinite Light, blessed be He; and it is drawn and spreads down to the level of "the G-d of Yaakov": yud-akev, "heel," the level of the outer dimension.

(שע"י התומ"צ [התורה ומצות] נמשך מאור א"ס הסוכ"ע בנשמות וי"ל [ויש לומר] כי אורייתא מחו"ב [מחכמה ובינה] נפקא וכבר נתבאר שע"י יחוד חו"ב [חכמה ובינה] נמשכו נשמות זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כו'. עוי"ל [עוד יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזח"א [בזהר חלק א] תולדות) (קל"ד ב') והובא בע"ח [בעץ חיים] שער הפרצופים שכ"ט סוף דרוש א':

(As for [the fact] that through Torah and mitzvos [light] is drawn from the Infinite Light that encompasses all worlds into the souls, it can be said that [it is because] "the Torah comes forth from Chochmah and Binah," and it has already been explained that through the union of Chochmah and Binah the souls of Z'eir Anpin and Nukva are drawn down, etc. One may further say [it] according to what is written in the Zohar, Part I, Toldos (134b), which is cited in Etz Chaim, Shaar HaPartzufim, Shaar 29, end of Derush 1.)

14 ג אך לקרב אל השכל איך תהיינה התורה והמצות ממשיכות גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע להיות בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בנשמת האדם

3. But to bring closer to the understanding how the Torah and the mitzvos draw down the revelation of the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, so that it be at the level of the light that fills all worlds in the soul of man:

הנה יובן ע"פ מה שנודע שהשמחה גורמת ענוה ושפלות וכמשל המלך שבשעת שמחתו הוא מתגלה לכל עבדיו ומשים א"ע [את עצמו] כהדיוט עמהם.

it will be understood from what is known, that joy brings about humility and lowliness, as in the analogy of the king who, at the time of his joy, reveals himself to all his servants and makes himself like a commoner among them.

וכמ"ש ודוד מכרכר כו'. (בשמואל ב' סימן ו'). משא"כ שלא בשעת השמחה הוא סגור ומסוגר ומרומם על בני אדם ומאן חשוב ומאן ספון כו'.

As it is written, "And David was dancing," etc. (in II Samuel, chapter 6). Whereas when it is not a time of joy, he is shut in and enclosed, and exalted above people, and "Who is important, and who is treasured?" etc.

והרי הענוה והשפלות מתגלה מצד השמחה. והנה כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל כו'.

Thus humility and lowliness are revealed by virtue of joy. Now, it is written, "Because you did not serve Havayah your G-d with joy and with gladness of heart, beyond the abundance of everything," etc.

15 ופי' מרוב כל אפילו מחיי העוה"ה [העולם הבא] שיש בה שמחה יותר מבחיי העוה"ב [העולם הבא]. ולכאורה מאין יבא לאדם בחי' זו בשמחה בחדות ה' ותהי השמחה הגדולה הזאת לאלקים בבחי' זו מרוב כל.

And "beyond the abundance of everything" means: even beyond the life of the World to Come, that there be more joy in it than in the life of the World to Come. Yet seemingly, from where would a person attain this level: with joy, with "the joy of Havayah," so that this great joy be for G-d at this level of "beyond the abundance of everything"?

אך הנה נודע שהשמחה היא התגלות התענוג שהעונג כשבא לידי גילוי אזי נולדה ונתהוה השמחה בהתגלות הלב וכל מה שיש גילוי תענוג יותר הוא שש ושמח יותר.

But it is known that joy is the revelation of delight: when delight comes to revelation, then joy is born and comes into being, in the revelation of the heart; and the more revelation of delight there is, the more one rejoices and is glad.

16 והנה נודע בכל תענוגי עוה"ז שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה והמזל ההוא רוחנית התענוג ואין ערוך התענוג גשמי לגבי רוחני שהתענוג שברוחני גדול מאד מערך תענוג הגשמי.

Now, it is known regarding all the delights of this world that "there is no blade of grass below that does not have a mazal (guiding force) above," and that mazal is the spirituality of the delight. And physical delight bears no comparison to spiritual [delight], for the delight in the spiritual is very much greater than the measure of physical delight.

וכ"ז [וכל זה] הוא בעניני עוה"ז שהם נשפעים מפסולת ושמרים דקדושה כמ"ש ונשב בגיא מול בית פעור והתענוג שבקדושה הוא נפלא לאין קץ במעלה יתירה ונפלאה עד מאד

And all this is in the matters of this world, which flow from the refuse and dregs of holiness, as it is written, "And we dwelt in the valley opposite Beis Peor." But the delight in holiness is wondrous without end, at a surpassing and exceedingly wondrous level.

וגם בקדושה יש עילוי אחר עילוי ג"ע [גן עדן] תחתון ועליון ועדן הוא למעלה מג"ע [מגן עדן] שהוא מענג העליון מאד ונחל עדניך תשקם ועדן הוא בחי' חכמה ושם מתגלה תענוג.

And within holiness, too, there is ascent after ascent: the lower Gan Eden [the Garden of Eden] and the higher; and Eden is above Gan Eden, for it is from the exceedingly high delight, "and You give them drink from the stream of Your delights (adanecha)." And Eden is the level of Chochmah, and there delight is revealed.

אך עצמיות התענוג הוא עליון יותר כמו שנראה בחכמת האדם שיש בה תענוג והתענוג ההוא הוא בחי' עליונה מהחכמה

But the essence of delight is higher still, as is seen in a person's wisdom, in which there is delight; and that delight is a level higher than the wisdom.

שבחכמה זו שנפלה לאדם מלמעלה מהשכל היינו מכח השכל נופל ונמשך התענוג משא"כ בחכמה מצד עצמה אין התענוג מורגש שם אלא שמחמת התחדשות גילוי החכמה מאיר בו התענוג

For in this wisdom which has fallen to a person from above the intellect, that is, from the power of the intellect, the delight falls and is drawn; whereas in wisdom as it is in itself, delight is not felt there, but because of the newness of the revelation of the wisdom, the delight shines in it.

וכ"ז [וכל זה] אינו אלא זיו והארה מעצמיות התענוג וכך ההארה הנמשכת בעדן העליון הוא רק זיו והארה מעצמיות התענוג הוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע

And all this is nothing but a radiance and glow of the essence of delight. And so the illumination drawn into the higher Eden is only a radiance and glow of the essence of delight, which is the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin),

שהוא מקור התענוגים ואין לכנות לו שם רק בשם עצמיות התענוג הפשוט מאחר שהתענוג הוא יותר עליון מכל המדרגות

which is the source of delights; and one cannot give it any name except the name "the essence of simple delight," since delight is higher than all the levels;

רק שהתענוג נפלא עד מאד ואינו מושג אפילו לעולמות העליונים ונק' סתימא דכל סתימין שאפילו לגבי עולמות הנעלמים הוא סתום ונעלם

only, the delight is exceedingly wondrous and is not grasped even by the higher worlds, and it is called "the most hidden of all hidden things" (setima dechol setimin), for even in relation to the hidden worlds it is hidden and concealed.

והנה שם הוא שרש התורה והמצות כי הגם דאורייתא מחכמה נפקת מ"מ שרשה למעלה מהחכמה

And there is the root of the Torah and the mitzvos. For although "the Torah comes forth from Chochmah," nevertheless its root is above Chochmah.

והמצות הן תרי"ג דאורייתא וז' דרבנן בגי' תר"ך שהם אותיות כתר מלשון כותרת ומקיף ששם הוא השראת ענג העליון מקור התענוגים בבחי' כותרת ומקיף שאינו בא לידי גילוי רק בבחי' מקיף

And the mitzvos are the six hundred and thirteen of the Torah and the seven of the Rabbis, numerically six hundred and twenty (taf-reish-kaf), which are the letters of Keser (the Crown), a term for a crown-piece (koteres) and something encompassing (makif). For there rests the supernal delight, the source of delights, at the level of a crown and an encompassing [light], which does not come to revelation except at the level of an encompassing [light].

(ע' עיין בע"ח בעץ חיים שכ"ב ספ"ו בחי' מקפת עליו כו' אור רוחני מקיף עליו) ואף גם זה ע"י רבוא רבבות מדריגות צמצומים רבים ושונים

(See Etz Chaim, Shaar 22, end of chapter 6: "the level of 'encircling over it,'" etc., "a spiritual light encompassing it.") And even this is through myriads upon myriads of levels, many and various contractions (tzimtzumim),

כמ"ש נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר שכדי להיות המשכת נפלאותיך אלינו בבחי' פלא ומקיף הוא ע"י צמצומים רבים עד אשר עצמו מספר

as it is written, "Your wonders and Your thoughts toward us: none can be compared to You; were I to declare and speak [of them], they are too numerous to be told." In order that there be a drawing-down of "Your wonders toward us," at the level of wonder (pele) and encompassing [light], it is through many contractions, until "they are too numerous to be told."

כי פלא העליון נקרא לגבי אור א"ב א"ס ב"ה עצמו עושה פלא בחי' עשייה כו' והיינו התלבשות התענוג ברצון

For the supernal "wonder," in relation to the Infinite Light, blessed be He, itself, is called "doing wonders," the level of "doing," etc. And this is the enclothement of the delight in the will;

שהרצון אינו אלא בחי' כותרת ומקיף בבחי' חיצונית ולא גילוי פנימית התענוג ומשם מושרש שרש המצות שהן הן רצונו ית'

for the will is nothing but the level of a crown and an encompassing [light], at the level of the outer dimension, and not the revelation of the inner dimension of the delight. And from there is rooted the root of the mitzvos, which are His very will, may He be blessed.

ובקיום המצות נמשך ענג העליון המלובש ברצון נח"ר [נחת רוח] לפני שאמרתי ונעשה רצוני שבקיום המצות שורה נח"ר [נחת רוח] ותענוג העליון המלובש ברצון העליון שאינו בא לידי גילוי בעדן שאינו אלא זיו כו'.

And in fulfilling the mitzvos there is drawn down the supernal delight that is enclothed in the will: "It is gratification before Me that I spoke and My will was done." For in the fulfillment of the mitzvos there rests the gratification and the supernal delight that is enclothed in the supernal will, which does not come to revelation in Eden, which is only a radiance, etc.

17 והנה מגילוי עונג העליון הזה במצות נמשך בחי' שמחה שהוא גילוי התענוג להיות עוז וחדוה במקומו והשמחה היא הגורמת ענוה ושפלות

Now, from the revelation of this supernal delight in the mitzvos there is drawn the level of joy, which is the revelation of delight, so that there be "strength and gladness in His place." And joy is what brings about humility and lowliness;

לכן בה וע"י יומשך אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בנשמת האדם להיות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בהגלות נגלות עוז וחדות ה' מעונג העליון ב"ה

therefore, in it and through it, the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, will be drawn into the soul of man, to be at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), with the open revelation of "strength" and "the joy of Havayah" from the supernal delight, blessed be He.

(ועיין מ"ש בד"ה ביום השמיני עצרת גבי אשר קדשנו במצותיו אשר נשבעת כו'. ועיין בר"ח [בראשית חכמה] שער הענוה פרק א' בשם הרע"מ [הרעיא מהימנא] פי' פנחס) (דר"ל) שמדת מלכות נקרא ענוה.

(And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," regarding "Who has sanctified us with His commandments," "which You swore," etc. And see in Reishis Chochmah, Shaar HaAnavah, chapter 1, in the name of the Raaya Mehemna ["the Faithful Shepherd," a section of the Zohar], Parshas Pinchas) (page 230), that the attribute of Malchus is called humility.

והיינו כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בד"ה אתם נצבים שהרי אין מלך בלא עם פי' שהם נקראו במדריגת עמו שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו בערך מה כו' והרי לגבי הקב"ה אין ערוך אליו כו'.

And this is as is written above, in the discourse beginning "You are standing": for "there is no king without a people," meaning that they are called by the rank of "his people" because they are people like himself and relate to him in some proportion, etc.; but in relation to the Holy One, blessed be He, there is no comparison to Him, etc.

18 ולכן זה שאעפ"כ [שאף על פי כן] נשפל ונמשך להיות בחי' מלך וכמ"ש ה' מלך כו'. וכתיב למען הקים אותך היום לו לעם כו'. זהו ענוה והשפלה גדולה.

Therefore, that He nevertheless lowers Himself and is drawn down to be at the level of King, as it is written, "Havayah reigns," etc., and it is written, "In order to establish you this day as a people to Him," etc.: this is great humility and self-lowering.

וזהו שע"י השמחה בקיום התורה ומצות ממשיכים ענוה זו להיות בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] כו' וע' שם עוד בר"ח [בראשית חכמה] מענין הענוה בהקב"ה.

And this is [why] through the joy in fulfilling the Torah and mitzvos we draw down this humility, so that there be "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world," etc. And see there further, in Reishis Chochmah, on the subject of humility in the Holy One, blessed be He.

19 וזהו שוש אשיש בה'. פי' אשיש הוא לשון הפעיל כמ"ש כן ישיש ה' עליכם כו'.

And this is [the meaning of] "I will greatly rejoice (sos asis) in Havayah." The meaning: asis is a causative form ["I will cause joy"], as it is written, "So Havayah will cause rejoicing (yasis) over you," etc.

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] הוא אינו שש אבל אחרים משיש כי הוא פועל יוצא לאחרים. ופי' שכנס"י [שכנסת ישראל] אומרת שהיא מפעלת השמחה בהוי'.

And our Sages, of blessed memory, said, "He does not rejoice, but He causes others to rejoice," for it is a transitive verb, [acting] upon others. And the meaning is that the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) says that she brings about the joy in Havayah.

דהיינו להיות גילוי הוי' צמצום והתפשטות כו' שהוא ע"י בחי' השמחה של הוי' דהיינו גילוי עונג העליון ב"ה למטה

That is, that there be a revelation of Havayah, contraction and expansion, etc., which is through the level of the joy of Havayah, that is, the revelation of the supernal delight, blessed be He, below.

(וזהו מ"ש במדרש רבה פ' צו ספ"י בענין כפל לשון שוש אשיש נחמות כפולות דהיינו שמפעיל השמחה והגילוי בסוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין].

(And this is what is written in Midrash Rabbah, Parshas Tzav, end of section 10, on the doubled expression "sos asis": "double consolations"; that is, that one brings about the joy and the revelation in sovev kol almin and memalei kol almin.

ועמ"ש במ"א מענין ההפרש בין שמחת פורים לשמחת יו"ט שהוא לפי שע"י המס"נ [המסירות נפש] שהיה להם אז הגיעו למעלה מעלה בעצמות אור א"ס ב"ה להמשיך משם גילוי האור והנס

And see what is written elsewhere on the difference between the joy of Purim and the joy of Yom Tov: it is because, through the self-sacrifice (mesirus nefesh) they had then, they reached higher and higher, into the essence of the Infinite Light, blessed be He, to draw down from there the revelation of the light and the miracle;

ולכן השמחה מגילוי זה הוא ביתר שאת ויתר עז כו' ואפשר עד"ז י"ל [יש לומר] ענין כפילת השמחה שוש אשיש כו' ועי' (זח"ג [זהר חלק ג] קל"ג א') **ע"פ שוש אשיש ובשה"ש** [ובשיר השירים] **רבה ס"פ נגילה ונשמחה בך**

and therefore the joy from this revelation is "exceeding in dignity and exceeding in power," etc. And perhaps along these lines one may explain the doubling of the joy, "sos asis," etc. And see) **(the Zohar, Part III, 133a) on the verse "I will greatly rejoice," and in Shir HaShirim Rabbah, at the end of** [the section on] **"We will exult and rejoice in you."**

והוא בקיום התומ"צ [התורה ומצות] **שישראל עושים למטה שבזה ממשיכין השמחה הוא גילוי ענג העלין ב"ה שכל המצות הם המשכות מההעלם אל הגילוי**

And this is through fulfilling the Torah and mitzvos that Israel do below, for through this they draw down the joy, which is the revelation of the supernal delight, blessed be He; for all the mitzvos are drawings-down from concealment to revelation.

(וזהו ויספו ענוים בהוי' שמחה) (בישעי' [בישעיה] סי' כ"ט) **פי' שהם מוסיפים כביכול שמחה בשם הוי'**

(And this is [the meaning of] **"And the humble shall increase joy in Havayah") (in Isaiah, chapter 29): meaning that they add, as it were, joy in the Name Havayah,**

וכנ"ל בפי' אשיש שהיא מפעלת השמחה בהוי' כו'. וסיום הפסוק (בישעיה שם) ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו יתבאר לקמן:

as mentioned above in the explanation of asis, that she brings about the joy in Havayah, etc. And the end of the verse (in Isaiah there), "and the needy among men (evyonei adam) shall exult in the Holy One of Israel," will be explained below.

20 ד אך הנה המשכה זו של תומ"צ [תורה ומצות] אנו ממשיכין בכל השנה אבל בראש השנה שמתחדש חיות כללי על כל השנה מבחי' סוכ"ע

4. But this drawing-down of Torah and mitzvos we draw down all year. On Rosh HaShanah, however, when a general life-force for the whole year is renewed from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin),

אין המשכת תומ"צ [תורה ומצות] מספקת להמשיך התחדשות אור חדש ובפרט מי שפגם בעשותו אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה או שלא קיים מצוה אחת ממצות ה'. אשר לזאת נקבע ר"ה [ראש השנה] יום מיוחד להמשיך אור חדש הזה ע"י השופר.

the drawing-down of Torah and mitzvos is not sufficient to draw down the renewal of a new light, especially for one who has caused a blemish by doing one of "the commandments of Havayah which are not to be done," or who did not fulfill one of the commandments of G-d. It is for this that Rosh HaShanah was fixed as a special day, to draw down this new light through the shofar.

21 וזהו בחדש שופר בחי' התחדשות. והענין כי הנה השופר הוא ג"כ המשכת בחי' ענג העליון

And this is [the meaning of] "bachodesh shofar": the level of renewal. The matter is this: the shofar, too, is a drawing-down of the level of the supernal delight,

אלא שהוא המתגלה בבחי' פנימיות ע"י גנוחי גנח וילולי יליל בחי' בכיה לעורר רחמים רבים ממקור הרחמים שהן י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שבכתוב והן הן המשכת פנימית ענג העליון

except that it is [the delight] that is revealed at the level of the inner dimension (pnimiyus), through "groaning groans" and "wailing wails," the level of weeping, to arouse great mercy from the source of mercy, which is the Thirteen Attributes of Mercy in Scripture; and these are the very drawing-down of the inner dimension of the supernal delight,

שהוא למעלה מעלה מבחי' ענג העליון המלובש בתומ"צ [בתורה ומצות] שאינו מתגלה אלא בבחי' חיצוני' ובחי' מקיף בלבד

which is far, far above the level of the supernal delight that is enclothed in Torah and mitzvos, which is revealed only at the level of the outer dimension (chitzoniyus) and the level of an encompassing [light] alone.

ולכן מתקן כל הפגמים וממלא כל החסרונות שבהמשכת התורה והמצות אך הגילוי הזה הוא ע"י בחי' גנוחי גנח וילולי יליל

Therefore it repairs all the blemishes and fills all the deficiencies in the drawing-down of the Torah and the mitzvos. But this revelation is through the level of "groaning groans" and "wailing wails,"

כי הבכיה היא על ריחוק אור א"ס ב"ה בבחי' גילוי רק זכר רב טובך יביעו להודיע לבני האדם גבורותיו רק הצמצומים רבים ועצומים

for the weeping is over the remoteness of the Infinite Light, blessed be He, from the level of revelation: [there is] only "They shall utter the remembrance of Your great goodness," "to make known to the sons of man His mighty acts," only the contractions, many and mighty,

ריבוא רבבות מדריגות עד אין חקר וכמ"ש אגידה ואדברה עצמו מספר שצמצם אור א"ס ב"ה להיות נראה ונגלה כבוד הדר מלכותו ומלכותך מלכות כל עולמים שמזה חיות העולמות וקיומם כי אין מלך בלא עם.

myriads upon myriads of levels, beyond searching, as it is written, "were I to declare and speak [of them], they are too numerous to be told," with which the Infinite Light, blessed be He, contracted [itself] so that there be seen and revealed "the glory of the splendor of His kingship" and "Your kingship is a kingship over all worlds," from which come the life-force of the worlds and their existence, for "there is no king without a people."

22 וכאשר יתבונן המשכיל על ריחוק זה מגילוי אור א"ס ב"ה שכמה צמצומים ועולמות אין מספר המעלימים ומסתירים גילוי אור א"ס ב"ה מקור התענוגים ירבה בבכיה מאד

And when the thoughtful person contemplates this remoteness from the revelation of the Infinite Light, blessed be He, how many contractions and worlds without number hide and conceal the revelation of the Infinite Light, blessed be He, the source of delights, he will weep very much.

כי יש לו לבכות יותר מאשר בוכים עוברים בגיהנם שעליהם אמר הכתוב עוברי בעמק הבכא (תהלים סימן פ"ד)

For he has reason to weep more than those who pass through Gehinnom weep, of whom the verse says, "Those who pass through the valley of weeping" (Psalms, chapter 84).

שהרי הגיהנם הוא רק מירוק נפשו וכמו שאמרו על אחר מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי.

For Gehinnom is only the cleansing of his soul, as they said about Acher ["the Other," Elisha ben Avuyah]: "Better that he be judged and come to the World to Come."

ואם על הסתלקות עונג עוה"ב [עולם הבא] בוכים שאינו אלא זיו. ומכ"ש [ומכל שכן] וק"ו [וקל וחומר] שיש לבכות על סילוק גילוי אור א"ס ב"ה מקור התענוג

And if they weep over the withdrawal of the delight of the World to Come, which is only a radiance, how much more so, a fortiori, should one weep over the withdrawal of the revelation of the Infinite Light, blessed be He, the source of delight.

(וזהו רחל מבכה על בניה כו' כי איננו וכדפי' בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא) (דף כ' ע"ב) בגין דקב"ה [דקודשא בריך הוא] סליק לעילא לעילא ולא אשתכח בגווה.

(And this is [the meaning of] "Rachel weeps for her children," etc., "for He is not," as is explained in the Zohar, Part III, Vayikra) (page 20b): "because the Holy One, blessed be He, ascended higher and higher and is not found within her.

הה"ד [הדא הוא דכתיב] כי איננו פי' שהוא הסתלקות ההמשכה והגילוי מבחי' סוכ"ע בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

This is what is written: 'for He is not.'" That is, it is the withdrawal of the drawing-down and revelation from the level of sovev kol almin into the level of memalei kol almin.

ומחמת זה כרחל לפני גוזזיה נאלמה היינו ירידת הנשמה ושעבודה לדאוג ולחשוב בכל עניני הגוף ותאוות נפש הבהמית החיונית מה שהן מותרות כו' ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי.

And because of this, "like a ewe (rachel) before her shearers she is silent": that is, the descent of the soul and its subjugation to worry and think about all the matters of the body and the desires of the vital animal soul, which are permitted, etc. And see what is written on this in the discourse beginning "These are the journeys."

והנה מזה נמשך בחינת מבכה ע"ד מבכה אחרים עמה שהוא התעוררות הבכיה בלב האדם על סילוק גילוי אור א"ס ב"ה כו'.

Now, from this comes the level of mevakah (weeps), in the sense of "making others weep with her": this is the arousal of weeping in a person's heart over the withdrawal of the revelation of the Infinite Light, blessed be He, etc.

והנה על בכיה זו נאמר קול ברמה נשמע וכדפי' זח"א [זהר חלק א] ויגש (דרי"ע ע"א) מאי ברמה דא הוא עלמא דאתי כו'

And of this weeping it is said, "A voice is heard on high (beramah)," as the Zohar, Part I, Vayigash, explains (page 210a): "What is 'on high'? This is the World to Come," etc.

וכמ"ש ותתפלל חנה על הוי' ובכה תבכה כו' שע"י התעוררות רחמים בבחי' בכה תבכה הנ"ל הוא מעורר בחי' על הוי'

As it is written, "And Chanah prayed to (al) Havayah, and wept greatly (bachoh tivkeh)," etc.: through the arousal of mercy at the level of "wept greatly" mentioned above, one arouses the level of "al Havayah" (above Havayah),

למעלה מבחי' ומדריגת שם הוי' הנמשך ע"י קיום המצות ובבחי' בכיה זו ממשיך גילוי בחי' פנימיות עונג העליון המלובש ביג"מ [בי"ג מדות] הרחמים המתגלה ע"י ריבוא רבבות ומדרגות צמצומים בחינת גבורתך.

higher than the level and rank of the Name Havayah that is drawn down through fulfilling the mitzvos. And through this level of weeping one draws down the revelation of the level of the inner dimension of the supernal delight, enclothed in the Thirteen Attributes of Mercy, which is revealed through myriads upon myriads and levels of contractions, the level of "Your might."

23 וזהו תגל נפשי באלהי כי שם אלקים הוא בחי' הצמצום ומגן לשם הוי'. כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים הוא וענין חמה בנרתקה כמ"ש במ"א. ולהיות כל המשכות הללו שבבחי' פנימית הם בבחי' צמצומים וגבורות

And this is [the meaning of] "my soul shall exult in my G-d (Elokai)." For the Name Elokim is the level of contraction (tzimtzum) and a shield for the Name Havayah, as it is written, "For a sun and a shield is Havayah Elokim," and this is the matter of the sun in its sheath, as is written elsewhere. And since all these drawings-down that are at the level of the inner dimension are at the level of contractions and gevuros (restraints)

(וזהו גם כן ענין ממעמקים קראתיך עשרה עומקים דעשי"ת [דעשרת ימי תשובה] עומק גימטריא רי"ו גימטריא גבורה כמו עד"מ עומק המעיין שהוא יוצא ונמשך ממקורו שהנביעה דקה ביותר כקרני חגבים עד"מ ורה"ג דאל"כ [דאם לא כן] היה כמו במבול כשנבקעו מעינות תהום כו'.

(and this is also the matter of "From the depths I called You": the ten depths of the Ten Days of Teshuvah. Omek (depth) is numerically two hundred and sixteen (reish-yud-vav), the numerical value of Gevurah (restraint). As, by way of analogy, the depth of a spring, which issues and flows from its source: the gushing is extremely fine, like the horns of locusts, by way of analogy, and the like; for otherwise it would be as at the Flood, when "the springs of the deep burst forth," etc.

וכך עד"מ הגילוי וההמשכה מעומקא דכולא צ"ל ע"י בחי' גבורה וצמצומים כו' וזהו דעומק גימטריא גבורה דייקא וזהו ענין רי"ו הנז' [הנזכר] בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונות ראש השנה ויוהכ"פ [ויום הכפורים].

And so, by way of analogy, the revelation and drawing-down from "the depth of all" (umka dechola) must be through the level of Gevurah and contractions, etc. And this is [why] omek is numerically Gevurah, precisely. And this is the matter of two hundred and sixteen mentioned in Pri Etz Chaim, in the intentions (kavanos) of Rosh HaShanah and Yom Kippur.

וזהו שעל זה נאמר תגל נפשי באלקי שלהיות ההמשכה מבחי' על הוי' צ"ל ע"י צמצום וגבורה כו' ולכן במ"ת [במתן תורה] נאמר ג"כ וידבר אלקים לפי שצ"ל גילוי והמשכה מבחי' אנכי מי שאנכי כו'

And this is why of this it is said, "my soul shall exult in my G-d (Elokai)": for the drawing-down to be from the level of "al Havayah," it must be through contraction and Gevurah, etc. Therefore at the Giving of the Torah it is also said, "And Elokim spoke," because there had to be a revelation and drawing-down from the level of "I" (Anochi), "Who I am," etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] ג"כ בברכת יצחק ויתן לך האלקים כי להיות ההמשכה מבחינת טל השמים טלא דבדולחא פנימית עונג העליון צ"ל ע"י שם אלקים מטעם הנ"ל

And this is also what is written in Yitzchak's blessing, "And may HaElokim give you": for in order that the drawing-down be from the level of "the dew of the heavens," "the crystalline dew" (tala devedulcha), the inner dimension of the supernal delight, it must be through the Name Elokim, for the reason mentioned above.

וע' בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' פנחס דרל"ט ע"ב גבי ואתר דא אתקין האלקים תדיר כו' מאין סוף ומאין חקר ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם בשם נ"ב מהרח"ו [מהרבי חיים ויטאל] ובפ' ואתחנן) (דרס"ז ע"ב) **ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך כו' ע"ש**

And see in the Zohar, Part III, Parshas Pinchas, page 239b, regarding "And this place HaElokim prepares always," etc., "from without end and from without searching"; and in the Mikdash Melech there, in the name of a marginal note of Rabbi Chaim Vital; and in Parshas Va'eschanan) (page 267b), on the verse "No eye has seen, Elokim, besides You," etc.; see there.

ועמ"ש בביאור ע"פ כן אדי' הוי' יצמיח צדקה ותהלה שהוא שם הוי' בניקוד אלקים

And see what is written in the explanation of the verse "So will Ado-nai Havayah cause righteousness and praise to sprout," which is the Name Havayah with the vowels of Elokim;

ובד"ה אתם נצבים בפי' למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים שהוא להיות נגלה כבוד הדר מלכותו בחי' מל' דא"ס שאין העולמות יכולים לקבל הארה זו בפנימיותם רק כמ"ש שום תשים עליך מלך עליך דייקא.

and in the discourse beginning "You are standing," in the explanation of "In order to establish you this day as a people to Him, and He will be Elokim to you," which is that there be revealed "the glory of the splendor of His kingship," the level of the Malchus of Ein Sof, for the worlds cannot receive this illumination in their inner dimension, but only as it is written, "You shall surely set a king over you": "over you," precisely.

24 ולכן המלאכים זעות מחיל כסא וחיל ורעדה יאחזון מפני שמשיגין התלבשות מל' דא"ס ב"ה ואין יכולים לקבל הארה מזה בבחי' פנימיותם רק כמ"ש שום תשים עליך מלך עליך דייקא.

Therefore the angels quake from the dread of the Throne, and "terror and trembling seize them," because they apprehend the enclothement of the Malchus of Ein Sof, blessed be He, and cannot receive illumination from it in their inner dimension (pnimiyus), but only as it is written, "You shall surely set a king over you": "over you," precisely.

ולכן המלאכים זעות שמ"מ מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומזה תפול עליהם אימה ופחד.

Therefore the angels quake, for nevertheless they accept upon themselves the yoke of the kingship of Heaven, and from this "dread and fear fall upon them."

25 וכך המשכת השופר שהוא המשכת פנימיות עונג העליון א"א לבא לידי גילוי הנפש בבחינת פנימיות כ"א בבחי' חרדה ורעדה.

And so the drawing-down of the shofar, which is the drawing-down of the inner dimension of the supernal delight, cannot come to revelation in the soul at the level of the inner dimension, except at the level of fear and trembling.

ולכן קול השופר גורם חרדה וכמו שכתוב וקול השופר חזק מאד ויחרד כל העם כו'.

Therefore the sound of the shofar brings about fear, as it is written, "and the sound of the shofar was very strong, and all the people trembled," etc.

26 וכל העם רואים את הקולות ואת קול השופר וירא העם וינועו כו'. אך מבפנים נמשך גילוי פנימית ענג העליון.

"And all the people saw the sounds and the sound of the shofar; and the people saw and they trembled," etc. But from within there is drawn the revelation of the inner dimension of the supernal delight.

וזהו תגל נפשי בבחי' גילה שאין השמחה נראית ונגלית מבחוץ אלא שמבחוץ הוא התגלות החרדה ורעדה ותוכה רצוף הגילה והחדוה בפנימית עונג העליון הנמשך ע"י השופר

And this is [the meaning of] "my soul shall exult (tagel)," at the level of gilah, in which the joy is not seen and revealed on the outside; rather, on the outside there is the revelation of fear and trembling, while its inside is inlaid with exultation and gladness, in the inner dimension of the supernal delight that is drawn down through the shofar.

ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] גבי וכדי להבין ענין תשובה כו' הנה עד"מ יש שני מיני תענוג לפני המלך כו' ע"ש וגם ע"ד ההוא יובן ענין שוש אשיש ותגל נפשי שהן שני מיני תענוג הנ"ל:

And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," regarding "And in order to understand the matter of teshuvah," etc.: "By way of analogy, there are two kinds of delight before the king," etc.; see there. And along those lines, too, one will understand the matter of "I will greatly rejoice" and "my soul shall exult," which are the two kinds of delight mentioned above.

27 ה אך בכסה ליום חגנו. פי' בחי' בכסה שהוא התכסות והסתר השמחה שלא נראית ונגלית ברי"ה [בראש השנה] כי חרדה ורעדה הם המעלימים ומסתירים את השמחה שלא תהא אלא בבחי' גילה.

5. But [the verse continues], "bakeseh (at the covering), for the day of our festival." The meaning: the level of bakeseh is the covering and concealment of the joy, which is not seen and revealed on Rosh HaShanah, for fear and trembling hide and conceal the joy, so that it is only at the level of gilah.

הנה התכסות הזאת תתגלה ליום חגנו הוא חג הסוכות שהוא סתם חג שבגמרא שאז תתגלה השמחה בגילוי כי ברי"ה [בראש השנה] החרדה היא בחי' שמאל דוחה

This covering will be revealed "for the day of our festival," which is the festival of Sukkos, which is [what is meant by] the unqualified "festival" in the Gemara; for then the joy will be revealed openly. For on Rosh HaShanah the fear is the level of "the left [hand] pushes away,"

ולא דוחה לגמרי ח"ו [חס ושלום] אלא כמ"ש שמאלו תחת לראשי שבחי' שמאל דוחה גורם נשיאות ראש להתגלות בחג הסוכות בחי' וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו מאהבה ואינו מניחו להפרד ממנו.

but it does not push away completely, G-d forbid; rather, as it is written, "His left hand is under my head": the level of the left that pushes away brings about the lifting of the head, so that there be revealed on the festival of Sukkos the level of "and His right hand embraces me," like a person who embraces his friend out of love and does not let him part from him.

כך בחג הסוכות הסכך וג' דפנות הן בחי' חיבוק וקרבת ה' ממש שסובבו ומקיפו מכל צד ואינו מניחו להיות בבחי' פירוד ח"ו [חס ושלום] (ועמ"ש מענין סוכות סד"ה האזינו השמים)

So, on the festival of Sukkos, the s'chach [the covering of branches] and the three walls are the level of an embrace, the very closeness of G-d, which surrounds and encompasses him on every side and does not let him be at the level of separation, G-d forbid. (And see what is written on the subject of Sukkos at the end of the discourse beginning "Give ear, O heavens.")

וזהו מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה שמן המצר שבר"ה [שבראש השנה] נעשה מרחב בחג הסוכות

And this is [the meaning of] "From the narrow place I called upon Kah; Kah answered me with expansiveness": from the narrowness of Rosh HaShanah there comes to be expansiveness on the festival of Sukkos.

(כי מן המצר היינו שופר דראש השנה שהשופר צדו א' צר כו' ועמ"ש מזה ע"פ וכל העם רואים את הקולות כו' והמרחב שבחג הסוכות הוא התגלות בחי' ורב חסד כו' בחי' כי חפץ חסד הוא וזהו וחסדי מאתך לא ימוש כו')

(For "from the narrow place" is the shofar of Rosh HaShanah, for the shofar is narrow at one end, etc.; and see what is written on this on the verse "And all the people saw the sounds," etc. And the expansiveness of the festival of Sukkos is the revelation of the level of "and abundant in kindness," etc., the level of "for He desires kindness"; and this is [the meaning of] "and My kindness shall not depart from you," etc.)

ולכן נאמר ושאבתם מים בששון שהי' [שהיה] ניסוך המים ע"ג [על גבי] המזבח בשמחה גדולה שמחת בית השואבה.

Therefore it is said, "And you shall draw water with joy," for there was the water libation upon the altar with great joy, the Rejoicing of the Place of the Water-Drawing (Simchas Beis HaSho'evah).

כי בכל השנה היו מנסכין יין ששם שורה בחי' שמחה מצד עצמיות אין שמחה אלא ביין משא"כ בחג הסוכות היה גילוי השמחה במים שאין בהם שמחה מצד עצמותו רק מפני גילוי השמחה עליונה

For all year they would pour libations of wine, in which the level of joy rests by its own nature: "there is no joy except with wine." Whereas on the festival of Sukkos there was a revelation of joy in water, which has no joy by its own nature, but only because of the revelation of the supernal joy.

(ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית שבחי' בית ומקיף עליון לא שייך בו שמחה מצד עצמו שהוא למעלה מהשגה כו' וממשיכים בו שמחה ממקום עליון יותר כו' וכך הוא בענין השמחה שבניסוך המים ולכן נקרא בית השואבה)

(And see what is written along these lines on the verse "A psalm, a song of the dedication of the House": that to the level of "house," a supernal encompassing [light], joy does not pertain by its own nature, since it is above comprehension, etc., and joy is drawn into it from a still higher place, etc. And so it is with the joy of the water libation; and therefore it is called Beis HaSho'evah, "the house of drawing.")

אך התגלות השמחה זו שבחג הסוכות אינה בהתגלות פנימית הנפש כ"א בבחי' מקיף. כי מצד שהמשכות שמחה זו מי"ג מדה"ר [מדות הרחמים] הממשיכות מענג העליון המרומם ומתנשא מימות עולם א"א לבא לידי גילוי כ"א בבחי' מקיף

But this revelation of joy on the festival of Sukkos is not in the revelation of the inner dimension of the soul, but rather at the level of an encompassing [light]. For since these drawings-down of joy are from the Thirteen Attributes of Mercy, which draw from the supernal delight that is "exalted and uplifted since the days of old," it is impossible [for them] to come to revelation except at the level of an encompassing [light],

וכמאמר המלך המרומם כו' ברחמיך הרבים כו' צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו הם הן ג' בחי' מקיפין

as in the saying [of the prayer], "The King Who is exalted," etc., "in Your great mercy," etc., "Rock of our stronghold, Shield of our salvation, a stronghold for us": these are the three levels of encompassing [lights],

כי משגב ומגן הם בחי' מקיף כנודע (וכ"ז [וכל זה] נמשך מבחינת ברחמיך הרבים כו' היינו ע"י יג"מ [י"ג מדות] הרחמים דעש"ת [דעשרת ימי תשובה] שמהמצר עניני במרחב כו')

for "stronghold" and "shield" are the level of an encompassing [light], as is known. (And all this is drawn from the level of "in Your great mercy," etc., that is, through the Thirteen Attributes of Mercy of the Ten Days of Teshuvah, so that "from the narrow place, He answered me with expansiveness," etc.)

וזהו כי הלבישני בגדי ישע בגדים היינו בחי' מקיפין ונק' בגדי ישע כי ישע מלשון וישע ה' אל הבל ואל מנחתו שהוא מלשון פונה ממקום למקום

And this is [the meaning of] "for He has clothed me in garments of salvation (yesha)": garments are the level of encompassing [lights]; and they are called "garments of yesha" because yesha is from the term "And Havayah turned (vayisha) to Hevel and to his offering," which is a term for turning from place to place.

שהמקיפין הן מושכין את האדם ופונים אותו ממקום למקום. כמו הסוכה שהיא בחי' חיבוק כנ"ל.

For the encompassing [lights] draw a person and turn him from place to place, like the sukkah, which is the level of an embrace, as mentioned above.

28 ובה ועל ידה תמשך נפש האדם לדבקה בו וכל כחות הנפש אפי' [אפילו] מה שעוסק בצרכי העולם תהיינה עולות לה' וכמשל האדם החובק את חבירו מאחוריו שאפי' [שאפילו] בחי' אחוריים מקיף ומסבב להיות כולו עולה לה'.

And in it and through it a person's soul will be drawn to cleave to Him, and all the powers of the soul, even as one engages in the needs of the world, will be ascending to G-d, as in the analogy of a person who embraces his friend from behind: even the level of the back he encompasses and surrounds, so that he be wholly ascending to G-d.

וגדול כח המקיף בזה להעלות נפש האדם שלא כדרך השתלשלות בסדר המדרגה וכמ"ש מדלג על ההרים כו':

And great is the power of the encompassing [light] in this, to raise a person's soul not in the way of the chain of descent (hishtalshelus), in the order of the levels, as it is written, "leaping over the mountains," etc.

29 ו ומעיל צדקה יעטני. הנה הצדקה היא ג"כ בחי' לבוש אלא שגדול כח ומעלת הצדקה יותר משאר המצות.

6. "He has wrapped me in a robe of tzedakah (righteousness)." Now, tzedakah (charity), too, is the level of a garment, except that the power and virtue of charity are greater than [those of] the other mitzvos.

שצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] הם מהדברים שאוכלים פירותיהן בעוה"ז שיש בה המשכה וגילוי למטה בעוה"ז יותר מבשאר מצות

For charity and acts of kindness are among the things "whose fruits one eats in this world," for there is in it a drawing-down and revelation below, in this world, more than in the other mitzvos.

ולכן נקרא בשם מעיל שתלוים בו זגים ורימונים להשמיע קול ונשמע קולו בבואו אל הקדש וקול הוא המשכה וגילוי:

Therefore it is called by the name "robe" (me'il), on which bells and pomegranates hang to make a sound, "and its sound shall be heard when he comes into the Sanctuary"; and sound is drawing-down and revelation.

30 כחתן יכהן פאר. פי' כחתן מלשון חות דרגא מזה ימשיך בחי' כהן וחסד בחי' אתה כהן לעולם הוא חסד ה' הנמשך מעולם ועד עולם ולהיות בבחי' פאר היינו בחי' חוק ומזון לישראל אשר בך אתפאר:

"As a bridegroom (chasan) who adorns himself (yechahen) with splendor (pe'er)." The meaning: chasan is from the term "descending a level" (chaso darga). From this one will draw down the level of kohen [priest] and Chesed (kindness), the level of "You are a kohen forever," which is the kindness of Havayah that is drawn down "from world to world"; and to be at the level of pe'er, that is, the level of "chok and food for Israel," "in whom I take pride (espa'er)."

31 וככלה תעדה כליה. [ע' [עיין] בזחי"ג [בזהר חלק ג] בלק (קצ"ט ב')] כליה אלו הן נש"י [נשמות ישראל] שהן בבחי' כלים ומקבלים אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה הנמשך מתורה ומצות. ודברי אשר שמתי בפיך.

"And as a bride adorns herself with her jewels (keleha)." (See in the Zohar, Part III, Balak, 199b.) "Her jewels" (keleha): these are the souls of Israel, which are at the level of vessels (keilim) and receive the Infinite Light, blessed be He, that is drawn down from the Torah and mitzvos; "and My words which I have put in your mouth."

והם בחי' כלים הבטלים לאורו כו' והכלה היא כנס"י [כנסת ישראל] ומקור נש"י [נשמות ישראל] תעדה אותן בעדי עדיים בעטרה שעתיד הקדוש ברוך הוא ליתנו בראש כל צדיק.

And they are the level of vessels that are nullified to His light, etc. And "the bride" is the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), the source of the souls of Israel: she adorns them with the finest of ornaments, with the crown that the Holy One, blessed be He, is destined to place on the head of every tzaddik [righteous person].

32 וצדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן. וכוונת הפסוק שכמו החסד הנמשך מעולם ועד עולם בבחי' פנימית לתפארת ישראל בהמשכת התורה

"And the righteous sit with their crowns on their heads." And the intent of the verse is: just as the kindness that is drawn down "from world to world" at the level of the inner dimension, for the glory of Israel, through the drawing-down of the Torah,

וכמו בחי' העטרות של צדיקים בגן עדן שהן בחי' מקיפים שכ"ז [שכל זה] הוא נמשך מזיו התורה ועבודה כן ויותר מכן

and just as the level of the crowns of the righteous in Gan Eden, which are the level of encompassing [lights], all of which is drawn from the radiance of the Torah and divine service: so, and more than this,

שוש אשיש בהוי' עצמו ותגל נפשי באלקי כי הלבישני כו' הן המשכות פנימיות ומקיפין של התורה והמצות עצמן שהן בבחי' אלקות ממש:(ולתוספת ביאור ענין וגלו ברעדה. הנה הוא בחי' גבוה יותר מבחי' התגלות השמחה ע"ד שעלמא דאתכסיא גבוה מעלמא דאתגליא.

"I will greatly rejoice in Havayah" Himself, and "my soul shall exult in my G-d, for He has clothed me," etc.: these are inner and encompassing drawings-down of the Torah and the mitzvos themselves, which are at the level of actual G-dliness. (And for further explanation of the matter of "and exult with trembling": it is a higher level than the level of the revelation of joy, in the manner that "the hidden world" (alma de'iskasya) is higher than "the revealed world" (alma de'isgalya).

וזהו ענין לוחות אחרונות שביוהכ"פ [שביום הכפורים] שניתנו בחשאי כו' כמ"ש לקמן בד"ה האזינו השמים ולעיל בפ' תבא ע"פ היום הזה כו' ושם בד"ה ענין ראש השנה שהוא בחינת חסדים המכוסים וחסדים המגולים

And this is the matter of the second Tablets, on Yom Kippur, which were given quietly, etc., as is written below in the discourse beginning "Give ear, O heavens," and above in Parshas Tavo on the verse "This day," etc., and there in the discourse beginning "The matter of Rosh HaShanah": that it is the level of the covered kindnesses (chassadim) and the revealed kindnesses.

ומבואר במ"א דחסדים המכוסים הם בחי' עץ החיים משא"כ (מקום) [חסדים] המגולים נקרא עץ הדעת טו"ר [טוב ורע] כו' עלמא דאתגליא כו' וזהו ענין והצנע לכת כו'

And it is explained elsewhere that the covered kindnesses are the level of the Tree of Life, whereas the revealed kindnesses are called the Tree of Knowledge of good and evil, etc., "the revealed world," etc. And this is the matter of "and to walk modestly," etc.

וע' בזהר הרקיע ריש ספרא דצניעותא. ועמ"ש ג"כ לקמן סד"ה ביום השמיני עצרת שהגילה נמשכה מבחי' עליונה יותר מהשמחה כו'.

And see in Zohar HaRakia, at the beginning of the Sifra deTzniusa. And see also what is written below, at the end of the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," that gilah is drawn from a level higher than simchah, etc.)

33 וזהו ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו פי' אביון שתאב לכל. והיינו בחינת רחל מבכה כו'

And this is [the meaning of] "and the needy among men (evyonei adam) shall exult in the Holy One of Israel." The meaning: an evyon (needy one) is one who longs (ta'ev) for everything. And this is the level of "Rachel weeps," etc.,

שהוא המרירות על כי איננו הסתלקות האור והגילוי ולכן נקרא אביוני אדם כי על הכסא דמות כמראה אדם כו'

which is the bitterness over "for He is not," the withdrawal of the light and the revelation. And therefore they are called "the needy of adam," for "upon the throne was a likeness like the appearance of a man (adam)," etc.;

ובהסתלקות האור והגילוי דבחי' אדם לבחי' כי לא אדם הוא נק' היסוד ומל' אביונים כו' שהם תאבים לגילוי האור כו'.

and with the withdrawal of the light and revelation of the level of adam to the level of "for He is not a man (adam)," Yesod and Malchus are called "needy" (evyonim), etc., for they long for the revelation of the light, etc.

34 והוא בחי' בעלי תשובה שהתשובה אינה על עבירות דייקא רק המרירות על ריחוקו מה'.

And this is the level of baalei teshuvah (those who return), for teshuvah is not specifically over sins, but rather the bitterness over one's distance from G-d.

ונודע שבמקום שבעלי תשובה עומדים כו' כי ע"י מרירות זו מעוררים י"ג הרחמים כמ"ש לעיל וכמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה כו'.

And it is known that "in the place where baalei teshuvah stand," etc., for through this bitterness they arouse the Thirteen [Attributes] of Mercy, as is written above, and as is written in the discourse beginning "For the mountains shall depart," and in the discourse beginning "For as the earth brings forth her growth," etc.

35 וזהו בקדוש ישראל יגילו כלומר בבחי' שהוא קדוש ומובדל מבחי' ישראל דלעילא דהיינו כמו שכתוב על הוי' למעלה משם הוי' דהיינו למעלה מבחי' ומדרגת צדיקים כו'

And this is [the meaning of] "shall exult in the Holy One of Israel," that is to say, in the level that is holy and separate from the level of "Israel above"; that is, as it is written, "al Havayah," above the Name Havayah; that is, above the level and rank of tzaddikim, etc.

ואפשר שזהו ג"כ ענין ותגל נפשי באלקי שהוא כענין מ"ש והיה הוי' לי לאלקים כמ"ש ע"פ זה בפרשת ויצא ובד"ה שובה ישראל עד הוי' אלקיך ובד"ה ביום השמיני עצרת בפי' צור לבבי וחלקי אלקים לעולם

And perhaps this is also the matter of "my soul shall exult in my G-d (Elokai)," which is like the matter of what is written, "then Havayah shall be Elokim to me," as is written on this verse in Parshas Vayetze, and in the discourse beginning "Return, O Israel, unto Havayah your G-d," and in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," in the explanation of "the Rock of my heart and my portion is Elokim forever."

וזהו בחינת ומדרגת עשי"ת [עשרת ימי תשובה] שאז זוכים כל ישראל לבחי' תשובה והרי נק' אביוני אדם כמו שאומרים בכל הוידוים אשמנו בגדנו כו' חטאנו עוינו פשענו כו'.

And this is the level and rank of the Ten Days of Teshuvah, when all Israel merit the level of teshuvah, and so they are called "the needy of adam," as we say in all the confessions, "We have been guilty, we have betrayed," etc., "we have sinned, we have done wrong, we have transgressed," etc.

36 והיינו בחי' אביונים מבחי' אדם רמ"ח מ"ע [מצות עשה] רמ"ח אברין דמלכא כו' וע"י שתאבים ומתאוים לשוב אל ה' מעומקא דליבא ע"י"ז בקדוש ישראל יגילו בחינת כי לא אדם הוא ולא ישב אדם שם

That is, the level of being needy of the level of adam: the two hundred and forty-eight positive commandments, "the two hundred and forty-eight limbs of the King," etc. And through their longing and yearning to return to G-d from the depth of the heart, through this "they shall exult in the Holy One of Israel," the level of "for He is not a man (adam)," and "where no man (adam) dwelt."

וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] וזהו ענין לקדוש ה' מכובד שנאמר ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ופי' מכובד שמשם יומשך בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] להיות מלא כל הארץ כבודו כו'

And this is the matter of "the holy King" that we say during the Ten Days of Teshuvah. And this is the matter of "the holy [day] of Havayah, honored," which is said of Yom Kippur. And the meaning of "honored" (mechubad) is that from there it will be drawn into the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), so that "the whole earth is full of His glory," etc.,

כמבואר ענין זה בד"ה כי כארץ תוציא צמחה כו' הנ"ל. וזהו ענין תגל נפשי באלהי וכנ"ל.

as this matter is explained in the discourse beginning "For as the earth brings forth her growth," etc., mentioned above. And this is the matter of "my soul shall exult in my G-d," as mentioned above.

37 והנה מבואר למעלה שהשמחה למעלה גורם ענוה להיות המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בנשמת האדם להיות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כו'.

Now, it was explained above that joy above brings about humility, so that there be the drawing-down of the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, into the soul of man, to be at the level of the light that fills all worlds, etc.

ולפ"ז [ולפי זה] הגילה שהיא חדוה ושמחה פנימית יותר דהיינו מפנימית עונג העליון שלמעלה מבחי' עונג העליון המלובש במצות כו' היא גורמת ג"כ ענוה ושפלות יותר

Accordingly, gilah, which is a more inward gladness and joy, that is, from the inner dimension of the supernal delight, which is above the level of the supernal delight enclothed in the mitzvos, etc., also brings about greater humility and lowliness.

והוא ענין המשכת י"ג מדות הרחמים וכמ"ש בר"ח [בראשית חכמה] שער הענוה שם בשם הרמ"ק [הרבי משה קורדובירו] שי"ג מדה"ר [מדות הרחמים] הם מורים על הענוה כו' ע"ש באריכות.

And this is the matter of the drawing-down of the Thirteen Attributes of Mercy, as is written in Reishis Chochmah, Shaar HaAnavah, there, in the name of the Ramak [Rabbi Moshe Cordovero], that the Thirteen Attributes of Mercy indicate humility, etc.; see there at length.

38 והיא ענוה גדולה ועצומה להשפיל עצמו למטה מטה גם למקום העוונות להיות נושא עון ומגביהו שיהיה אתהפכא חשוכא לנהורא כו'

And it is a great and mighty humility, to lower Himself down and down, even to the place of sins, so as to be "bearing iniquity" and lifting it up, so that there be "the transformation of darkness into light," etc.

ועמ"ש מזה על פסוק ועתה יגדל נא והיינו לפי ששרש י"ג מדות הרחמים נמשכו מפנימית עונג העליון כנ"ל.

And see what is written on this on the verse "And now, let it be great, I pray." And this is because the root of the Thirteen Attributes of Mercy is drawn from the inner dimension of the supernal delight, as mentioned above.

וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך. הטוב הוא בחינת עמך מקור חיים עמך הסליחה היינו מה שהוא עמך ממש שמשם דייקא לוקחה הסליחה והיינו ע"י המשכת י"ג מדות הרחמים נושא עון כו'

And this is [the meaning of] "The Good One, for Your mercies have not ended." "The Good One" is the level of "with You": "with You is the source of life," "with You is forgiveness"; that is, what is truly "with You," from there precisely forgiveness is taken. And that is through the drawing-down of the Thirteen Attributes of Mercy, "bearing iniquity," etc.

ועיין מ"ש בד"ה שובה ישראל עד ועמ"ש עוד מענין ענוה בביאור מאמר פ' פקודי (דף רל"ג) ע"פ והנה איש מראהו כו' בסוף הדרוש ע"ש:

And see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel, unto"; and see what is written further on the subject of humility in the explanation of the passage in Parshas Pekudei (page 233) on the verse "And behold, a man whose appearance," etc., at the end of the discourse; see there.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS NITZAVIM • MAAMAR 5

ביאור ע"פ שוש אשיש

An Explanation of "I Will Greatly Rejoice"

◇

1 ביאור ע"פ שוש אשיש

An explanation of the verse "I will greatly rejoice."

2 ולתוספת ביאור להבין ענין השופר צריך להקדים תחלה ענין ממלא וסובב

As a further explanation, in order to understand the matter of the shofar, we must first preface the matter of the light that fills [all worlds] (memalei) and [the light that] encompasses [them] (sovev).

כי לכאורה אינו מובן מאחר שפי' סובב אין פירושו שסובב ומקיף מלמעלה אלא שהוא נמצא למטה כמו למעלה רק שההפרש הוא בבחי' העלם ובבחי' גילוי וכמ"ש במ"א

For seemingly it is not understood: since the meaning of sovev is not that it encircles and surrounds from above, but that it is present below just as above, only the difference is [one] of concealment and of revelation, as is explained elsewhere —

א"כ איך יתקרב אל השכל מה שנודע שיש רבוא רבבות בחי' בחי' ומדרגות וצמצומים רבים ושונים עד שבא מבחי' סובב שהוא בבחי' ההעלם לבחי' ממלא שהוא בחי' גילוי מאחר שהכל במקום' [במקומו] ואין ביניהם ריחוק מקום וכלום חסר רק יציאה מההעלם אל הגילוי

if so, how can reason grasp what is known: that there are myriads of myriads of levels upon levels, grades, and many and diverse contractions (tzimtzumim), until [the light] comes from the level of sovev, which is in a state of concealment, to the level of memalei, which is the level of revelation — since everything is in its place, there is no distance of place between them, and nothing is lacking but the emergence from concealment into revelation?

ואיך שייך לומר כ"כ [כל כך] רבוא רבבות מדרגות וצמצומים רבים ושונים עד אין קץ ותכלית כנודע.

So how is it possible to speak of so many myriads of myriads of grades, and many and diverse contractions, without end or limit, as is known?

אך הענין יובן עד"מ מבשרי אחזה שנראה בחוש באדם הגשמי שיש לו שכל וחכמה להשכיל כל דבר אשר יעשה

But the matter will be understood by way of analogy — "from my flesh I behold" — for we see palpably in physical man that he has intellect and wisdom to comprehend everything that he does;

ולפי מה שהסכימה חכמתו כך נוטה רצונו לעשות הדבר ההוא שחייבה חכמתו שכמו שחייבה חכמתו לדבר ההוא כך יש לו רצון ותשוקה לאותו דבר שהחכמה מנהגת את הרצון כנודע

and according to what his wisdom has agreed upon, so does his will incline to do that thing which his wisdom has required. For just as his wisdom has required that thing, so does he have a will and desire for that thing, since wisdom guides the will, as is known.

וע"פ הרצון מחשב ומהרהר איך לגמור מה שעלה ברצונו שפעולת הדבר אינה נגמרת אלא ע"י הרהור אותיות מחשבתו שאותיות הללו הן למטה ממדרגת הרצון כנודע.

And according to the will, he thinks and ponders how to accomplish what has arisen in his will; for the action is completed only through pondering the letters of his thought, and these letters are below the level of the will, as is known.

3 והנה מקום משכן השכל הוא במוח וכן משכן הרצון הוא ג"כ במוח וגם הרהור אותיות המחשבה הוא מהרהר ומחשב במוח

Now, the place where the intellect dwells is the brain; likewise, the dwelling of the will is also in the brain; and the pondering of the letters of thought, too — he ponders and thinks in the brain.

הרי שבמוח א' יש בו ג' מיני התלבשות שמתחלה מתלבש בחכמה והחכמה מתלבשת ברצון והרצון מתלבש באותיות המחשבה והכל במקום א' הוא המוח הרי שמצינו כמה בחינות והשתלשלות מעילה לעילה במקום א'.

Thus in the one brain there are three kinds of enclothement: first [the soul's power] clothes itself in wisdom, wisdom clothes itself in the will, and the will clothes itself in the letters of thought — and all in one place, the brain. Thus we find several levels and a chain of descent (hishtalshelus), from cause to cause, in one place.

4 והטעם הוא לפי שהתלבשות דבר רוחני אינו דומה לדבר גשמי כי הדבר הגשמי הוא תופס מקום והעליון שמתלבש בתחתון נעשה התחתון למטה ממנו בריחוק מקום

The reason is that the enclothement of a spiritual thing is not like [that of] a physical thing. For a physical thing occupies space, and when the higher clothes itself in the lower, the lower comes to be below it at a distance of place.

משא"כ הרוחני אינו תופס מקום מצד עצמו רק שנתפס ונקלט בגדר ובחינת מקום שהמקום ההוא אינו אלא כלי ומשכן להשראת הרוחני בו ולכן יכול להיות השראת כמה מיני כחות והתלבשות במקום א'.

Whereas the spiritual does not occupy space in and of itself, but is only grasped and absorbed within the bounds and the category of place, where that place is only a vessel and a dwelling for the resting of the spiritual within it. Therefore several kinds of powers and enclothements can rest in one place.

5 ומזה יובן למעלה למשכיל איך כמה מיני צמצומים והשתלשלות והתלבשות המדרגות רבות במאד באור א"ס ב"ה במקום א' ממש ובאמת הוא ית' מקומו של עולם ואין העולם מקומו.

From this the one who understands will grasp, regarding Above, how several kinds of contractions (tzimtzumim), chains of descent and enclothements of very many grades [exist] in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in truly one place. And in truth, He, may He be blessed, is the place of the world, and the world is not His place.

ועוד יובן יותר ע"פ משל אחר מכח השכל המתלבש במעשה כגון מעשה הכתב שהיד כותבת מה שעלה בשכלו

It will be understood still further through another analogy, from the power of the intellect that clothes itself in action: for example, the act of writing, where the hand writes what arose in his mind;

והרי מלובש שם כח השכל וגם אותיות המחשבה שהרי עכ"פ [על כל פנים] צריך להרהר באותיות המחשבה לכתוב אותיות הכתב.

and thus the power of the intellect is clothed there, and also the letters of thought, for at any rate one must ponder the letters of thought in order to write the letters of the script.

6 וגם יש לו איזה תשוקה בשעה שכותב וגם כח העשיה הוא כח היד הכותבת. נמצא שיש כאן ארבעה מיני התלבשות וצמצומים שכל ומחשבה ומדות ומעשה

He also has some desire while he writes; and there is also the power of action, which is the power of the hand that writes. It follows that there are four kinds of enclothement and contraction here: intellect, thought, emotive attributes (middos) and action.

ודי בחינות צמצומים והתלבשות אלו יש ג"כ בדבור האדם שמדבר מה שחייבה חכמתו ומחשב האותיות אשר מדבר בהם ויש לו רצון ותשוקה לדבר ההוא אשר ידבר.

And these four levels of contraction and enclothement are also [present] in a person's speech: he speaks what his wisdom has required, he thinks out the letters with which he speaks, and he has a will and desire for the thing that he will speak.

7 והנה ד' צמצומים אלו הן מה שנרגשים לפי שכלנו שאין אנו מרגישים רק ד' מיני צמצומים כנגד ד' אותיות שם הוי' דהיינו הצמצומים שהן בבחי' ההשתלשלות מחכמה ולמטה

Now, these four contractions are what is perceptible according to our intellect, for we perceive only four kinds of contraction, corresponding to the four letters of the Name Havayah, that is, the contractions that are within the chain of descent (hishtalshelus), from Chochmah (wisdom) downward.

אבל באמת יש רבוא רבבות מדרגות וצמצומים למעלה מן ההשתלשלות עד שיהי' [שיהיה] יכול להיות התהוות בחי' הוי'

But in truth there are myriads of myriads of grades and contractions above the chain of descent, until there can be the coming-into-being of the level of Havayah.

כי להיות התהוות והתלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה הוא יותר צמצום ממה שנתצמצמה החכמה להתלבש במדות והמדות במחשבה כו' כנודע.

For the coming-into-being and the enclothement of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in Chochmah is a greater contraction than Chochmah's contracting itself to be clothed in the emotive attributes (middos), and the emotive attributes in thought, etc., as is known.

8 וגם מצינו התלבשות משני הפכים בנושא א' כגון אהבה וכעס ששניהם בלב וגם לפעמים הם ברגע א'

We also find the enclothement of two opposites in one subject: for example, love and anger, both of which are in the heart, and at times they are even in one moment.

כגון אב המכה את בנו בכעס מחמת אהבתו אותו ורוצה בתקנתו והאהבה והכעס שבלב הם מלובשים גם שניהם ביד האב המכה את בנו.

For example, a father who strikes his son in anger because of his love for him, since he wants his betterment; and the love and the anger in the heart are both clothed in the hand of the father who strikes his son.

הכלל העולה שמצינו בחוש כמה מיני התלבשות במקום א' ואף התכללות שני הפכים בנושא אחד והתלבשותן במקום אחד כנ"ל:

The general conclusion is that we find, palpably, several kinds of enclothement in one place, and even the inclusion of two opposites in one subject and their enclothement in one place, as mentioned above.

9 ב ומכל זה יובן ג"כ באור א"ס ב"ה כי הנה הצמצום ומקום פנוי וחלל הוא באור א"ס ב"ה דהיינו באור ושפע הנשפע ממנו להיות בחי' גילוי. ולא באא"ס ב"ה עצמו ח"ו [חס ושלום] כנודע

2. From all this, [the matter] will also be understood with regard to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He. For the tzimtzum (contraction), and the vacated place and void, are in the Infinite Light, blessed be He — that is, in the light and the flow that flows forth from Him to be [in] a state of revelation — and not, G-d forbid, in the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, as is known.

והיינו שנתצמצם הזיו וההשפעה שלא להיות גילוי אלא דרך קו וחוט

That is, the radiance and the flow were contracted so as not to be revealed except by way of a line (kav) and a thread.

ומה שאינו בא לידי גילוי נק' סובב שהגם שהוא נמצא למטה הוא בבחי' העלם ולא בבחי' גילוי

And what does not come to revelation is called sovev, for although it is present below, it is in a state of concealment and not in a state of revelation.

[ועד"ז אמרו בת"ז [בתיקוני זהר] וכד אנת תסתלק מינייהו כו' דאין הפי' כפשוטו כהסתלקות הדבר ממקום זה למקום עליון מאחר שהוא ית' אינו בגדר מקום אלא הפי' שנעשה האור בבחי' העלם מהם ואינו מתגלה בהכלים דע"ס [דעשר ספירות].

[And along these lines it is said in the Tikkunei Zohar, "And when You withdraw from them," etc.; for the meaning is not literal, like the withdrawal of a thing from this place to a higher place, since He, may He be blessed, is not within the bounds of place; rather, the meaning is that the light becomes concealed from them and is not revealed in the vessels of the Ten Sefiros.

10 וכמו ע"ס [עשר ספירות] דאצילות מאיר אור א"ס בגילוי רב עד דאיהו וגרמוהי חד משא"כ בע"ס [בעשר ספירות] דבריאה אין הגילוי עד"ז.

As in the Ten Sefiros of the World of Atzilus (Emanation), the Infinite Light shines in great revelation, to the point that "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi chad); whereas in the Ten Sefiros of the World of Beriah (Creation), the revelation is not like this.

וזהו ענין הסילוק וההעלם. וכ"ז [וכל זה] אינו בגדר מקום.

And this is the meaning of the withdrawal and the concealment. And all this is not within the bounds of place.

ונמצא ענין הסתלקות והתפשטות זו אינו כפשוטו לומר שנסתלק ואינו נמצא עוד במקום זה דלא שייך כלל לומר כן באור א"ס ב"ה אלא הוא רק ענין העלם וגילוי.

It follows that this withdrawal and spreading forth is not [to be taken] literally, to say that it withdrew and is no longer present in this place, for it is not at all applicable to say so of the Infinite Light, blessed be He; rather, it is only a matter of concealment and revelation.

11 וקצת משל לזה הוא כמו ענין גילוי כח הראיה בעין והנה כשסותם העין ואין מתגלה כח הראיה לראות אין הענין שנסתלק כח הראיה מהעין כי באמת ישנו נמצא בהעין רק שאין מתגלה כחו.

Something of an analogy for this is the revelation of the power of sight in the eye. When one closes the eye, and the power of sight is not revealed so as to see, it is not that the power of sight has withdrawn from the eye; for in truth it is present in the eye, only its power is not revealed.

12 ועד"ז הוא ענין העלם וגילוי שמתגלה האור בהכלים והעולמות או שאינו מתגלה בהן והעלם זה הוא לגבי הכלים והעולמות

In the same way is the matter of concealment and revelation: the light is revealed in the vessels and the worlds, or it is not revealed in them. And this concealment is relative to the vessels and the worlds,

משא"כ לגבי האור עצמו אין שום שינוי וכ"ש [וכל שכן] במהותו ועצמותו יתי' שלמעלה מעלה מבחי' האור והגילוי ועמ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בענין ישת חשך סתרו.

whereas relative to the light itself there is no change at all — and all the more so in His being and essence, may He be blessed, which is far, far above the level of light and revelation. And see what is written in the discourse beginning "I am black, yet comely," on the matter of "He made darkness His hiding place."

[ועיין בזהר פרשה אחרי דף ע"ג ע"א בענין קוב"ה [קודשא בריך הוא] סתים וגליא כו' ועמ"ש מזה בד"ה כי קרוב אליך הדבר].

[And see in the Zohar, Parshas Acharei, folio 73a, on the matter that the Holy One, blessed be He, is hidden and revealed, etc.; and see what is written on this in the discourse beginning "For the thing is near to you."]

13 ולהסביר הענין איך הוא נמצא למטה מאחר שאינו מתגלה. הענין הוא כי הנה נודע שנשמת משה רבינו עליו השלום היתה מבחינת אצילות וכן נשמת אברהם והיינו שבמשה רבע"ה [רבינו עליו השלום] ובאברהם היה מאיר בהם אצילות בבחינת גילוי למטה.

And to explain the matter — how it is present below, given that it is not revealed: the matter is this. It is known that the soul of Moshe our teacher, peace be upon him, was of the level of the World of Atzilus (Emanation), and so was the soul of Avraham. That is, in Moshe our teacher, peace be upon him, and in Avraham, Atzilus shone in a revealed way below.

הרי שנמצא גם למטה בחי' אצילות. וכמ"ש בגלגולים פ"כ ג"כ שיש בחינת אצילות גם בעשיה.

Thus the level of Atzilus is present below as well. And as is also written in [Sefer Ha]Gilgulim, chapter 20, that there is the level of Atzilus even in [the World of] Asiyah (Action).

14 והנה מצד אור האצילות עצמו אין מניעה שאילו היה משה ואברהם גם היום פה עמנו היה אור האצילות מתגלה בהם רק שבדור הזה אין גילוי אור האצילות למטה.

Now, from the side of the light of Atzilus itself there is no hindrance; for if Moshe and Avraham were here with us today as well, the light of Atzilus would be revealed in them. It is only that in this generation there is no revelation of the light of Atzilus below.

אבל מ"מ מוכרח להיות שבמציאות יש אור אצילות למטה ג"כ אלא שאינו מתגלה בדורנו זה.

Nevertheless, it must necessarily be that the light of Atzilus actually exists below too, only it is not revealed in this generation of ours.

15 וכן שלמה דכתיב ביה ויחכם מכל האדם וידבר שלשת אלפים משל והרי נגלה אליו חכמה גדולה כ"כ [כל כך] הגם שגם הוא היה בעוה"ז בבחי' עשיה

So too Shlomo, of whom it is written, "And he was wiser than all men," "and he spoke three thousand parables"; thus such great wisdom was revealed to him, even though he too was in this world, in the level of Asiyah.

הרי שמציאות החכמה היא גם למטה בעוה"ז ולכן היתה נגלית לשלמה אלא שנעלמה מעין כל חי זולתו.

Thus the existence of wisdom is also below, in this world, and therefore it was revealed to Shlomo; only it was hidden from the eyes of every living being but him.

וכן עד"ז יש מציאות נבואה גם בעוה"ז רק שבנביאים היתה בבחי' גילוי שהנבואה היתה מתגלה בהם לפי שהיה בהם כח לקבל ועכשיו המניעה מצד המקבלים

And likewise, along these lines, prophecy exists in this world as well; only in the prophets it was in a revealed state — prophecy was revealed in them, because they had the power to receive. And now the hindrance is on the side of the recipients;

אבל מצד האור והשפע אין מונע שבמציאות יש האור והשפע גם היום רק שאינו נגלה ונראה אלא לפי ערך כח המקבלים:

but on the side of the light and the flow there is no hindrance, for the light and the flow actually exist today as well, only it is not revealed and seen except according to the measure of the recipients' power.

16 והנה מכל זה יובן למעלה בחי' סובב. כי פי' סובב הוא מה שאינו בא לידי גילוי כנ"ל. וחכמת שלמה לגבי ערכנו נקרא בחי' סובב.

From all this, the level of sovev Above will be understood. For the meaning of sovev is that which does not come to revelation, as mentioned above. And the wisdom of Shlomo, relative to our measure, is called the level of sovev.

וכן בחי' מדבר לגבי בחי' בע"ח [בעלי חיים] נקרא סובב שאין בחינת מדבר מתגלה בבחי' בע"ח [בעלי חיים] שנתצמצמה ההארה עד שאין בו אלא בחי' בע"ח [בעלי חיים] ולא מדבר

So too the level of the speaking [being] (medaber), relative to the level of the animal, is called sovev: for the level of the speaking is not revealed in the level of the animal, since the illumination was contracted until there is in it only the level of the animal and not the speaking.

והיינו לפי שבחי' מדבר ישנה במציאות גם בעוה"ז אלא מפני שבבע"ח [שבבעלי חיים] נתצמצם ואינו נראה ונגלה הרי בחי' זו לגבי דידהו בחי' סובב שאינו מתגלה ובבחי' צומח נתצמצמה ההארה יותר עד שאין בה אפי' [אפילו] בחי' בע"ח [בעלי חיים] ובדומם מתצמצמת ההארה יותר.

That is: since the level of the speaking actually exists in this world as well, but because in the animal it was contracted and is not seen and revealed, this level, relative to them, is the level of sovev, which is not revealed. And in the level of the vegetative, the illumination was contracted further, until there is not even the level of the animal in it; and in the inanimate, the illumination is contracted further still.

17 וכל אלו הד' צמצומים שבדצח"מ [שבדומם צומח חי מדבר] היינו שירדה ונתמעטה ההארה מדרגה אחר מדרגה והכל בבחי' ההארה והגילוי שנתגלה באדם בבחי' מדבר ירד ונתמעט בבע"ח [בבעלי חיים] והגילוי שנתגלה בבע"ח [בבעלי חיים] ירד ונתמעט בצומח.

And all these four contractions in the inanimate, vegetative, animal and speaking mean that the illumination descended and diminished, level after level — and all in terms of illumination and revelation: what was revealed in man, in the level of speaking, descended and diminished in the animal, and what was revealed in the animal descended and diminished in the vegetative.

שהרי הבע"ח [הבעלי חיים] מרגישים כאב בחתיכת אבר מהם מפני שיש בהם גילוי החיות משא"כ הצומח וכן גילוי המתגלה בצומח ירד ונתמעט בדומם.

For animals feel pain when a limb is cut from them, because they have the revelation of the life-force (chayus), which is not so with the vegetative. And likewise the revelation that is revealed in the vegetative descended and diminished in the inanimate.

18 ולפי שאין הצמצום אלא בבחי' מיעוט הגילוי ולא שאינה במציאות כלל כי הרי באדם מתגלה בחי' מדבר אע"פ [אף על פי] שהוא במקום א' עם הדצ"ח [הדומם צומח חי] לכך נק' בחי' מדבר לגבי בע"ח [בעלי חיים] בחי' סובב

And because the contraction is only a lessening of revelation, and not that it does not exist at all — for in man the level of speaking is revealed, even though he is in one place with the inanimate, the vegetative and the animal — therefore the level of speaking, relative to the animal, is called the level of sovev;

וכן חכמת שלמה לגבי ערכנו וכן מדרגת הנבואה שאלו היה מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] וכל הנביאים פה עמנו היום היתה הנבואה מתגלה בהם

and so too the wisdom of Shlomo relative to our measure; and so too the level of prophecy: for if Moshe our teacher, peace be upon him, and all the prophets were here with us today, prophecy would be revealed in them.

נמצא שאינו חסר רק הגילוי אבל מצד אור הנבואה בעצמו אין מונע לכך נקרא בחינת סובב כו'.

It follows that nothing is lacking but the revelation, while from the side of the light of prophecy itself there is no hindrance; therefore it is called the level of sovev, etc.

ומזה יובן שכל מיני הצמצומים והשתלשלות היו באור וגילוי לבד ולכך כולם הם במקום א' ג"כ וכנ"ל:

From this it will be understood that all the kinds of contraction and of the chain of descent (hishtalshelus) were in the light and the revelation alone; and therefore they are all in one place as well, as mentioned above.

19 ג ומעתה צריך להבין ענין השופר ומתחלה יבואר ענין המצות של כל השנה

3. Now we need to understand the matter of the shofar. First the matter of the mitzvos of the whole year will be explained.

והוא כי הנה במצות מלובש עונג העליון ב"ה אשר עד אין קץ כנודע שיש עונג למעלה מעונג כי אין לך עשב כו' וגבוה מעל גבוה כו'

It is this: in the mitzvos is clothed the supernal delight, blessed be He, which is without end; as is known, there is delight above delight, for "there is no blade of grass," etc., and "one higher than the high," etc.

ומעדן התחתון נעשה גן לעדן העליון דבריאה ועדן דבריאה שהוא חכמה דמלי דאצילות שהיא בחי' עדן לבחינת הגן דבריאה היא בחי' גן לעדן דאצילות שהיא חכמה דאצילות עצמה

And of the lower Eden a garden is made for the higher Eden of the World of Beriah (Creation); and the Eden of Beriah, which is the Chochmah (wisdom) of the Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation) — which is the level of Eden for the level of the Garden of Beriah — is the level of a garden for the Eden of Atzilus, which is the Chochmah of Atzilus itself.

(וכמ"ש בזהר פ' ויקהל דר"י ע"ב ופ' חקת דקפ"ב סע"ב [סוף עמוד ב] ועי' באדר"ז [באדרא זוטא] דרצ"ו ריש ע"א)

(As is written in the Zohar, Parshas Vayakhel, folio 210b, and Parshas Chukas, at the end of folio 182b; and see in the Idra Zuta, at the beginning of folio 296a.)

ועונג העליון הוא למעלה מעלה מבחי' חכמה דאצילות שהיא בחינת כתר ושם תר"ך עמודי אור כמו עמוד המחבר עליון עם התחתון

And the supernal delight is far, far above the level of the Chochmah of Atzilus; it is the level of Keser (the Crown). And there [in Keser] are the 620 pillars of light, like a pillar that joins the upper with the lower,

כמו שני עמודי התוך אשר הבית נשען עליו דגבי שמשון כך נמשך תר"ך עמודי אור מכתר עליון להתלבש במצות ששרשם ועיקרם הוא במלי' מצות המלך

like the two middle pillars on which the house rested, in [the account of] Shimshon. So are the 620 pillars of light drawn from the supernal Keser to clothe themselves in the mitzvos, whose root and essence are in Malchus — "the commands of the King."

והיינו מפני ששרש ומקור המצות הוא בבחי' הכתר שהוא רצון העליון ושם מלובש עונג העליון נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני ועונג זה הוא מלובש ג"כ בסוף המעשה כשנעשה רצוני [נחת רוח]

That is because the root and source of the mitzvos is in the level of Keser, which is the supernal will, and there the supernal delight is clothed: "It is gratification before Me that I spoke and My will was done." And this delight is also clothed at the end of the deed, when "My will was done,"

דהיינו במצות המלך כי עיקר המצות הוא במלי' ולכן אמרו בגמרא מצות צריכות כוונה לצאת י"ח [ידי חובתו] ואפי' [ואפילו] בק"ש [בקריאת שמע] איתא בפע"ח [בפרי עץ חיים] שקודם ק"ש [קריאת שמע] יכוין לצאת י"ח [ידי חובתו]

that is, in the commands of the King, for the essence of the mitzvos is in Malchus. Therefore they said in the Gemara, "Mitzvos require intention" to fulfill one's obligation; and even with regard to the Shema, it is stated in the Pri Etz Chaim that before the Shema one should intend to fulfill one's obligation.

שעם היות שענין הק"ש [הקריאת שמע] אחד ואהבת הם דברי אמת מצד עצמן מ"מ לא די במה שקורא בהם מצד שרוצה לדבר דברי אמת אלא שצריך לדבר בם כדי לקיים מצות המלך שצונו בכך וכדי לעשות רצונו

For although the content of the Shema — "One" and "You shall love" — is words of truth in their own right, nevertheless it is not enough that one reads them because he wants to speak words of truth; rather, one must speak them in order to fulfill the command of the King, who commanded us to do so, and in order to do His will.

ובזה ממשיך רצון העליון ב"ה ועונג המלובש בו במלכות [ובאם לאו אינו ממשיך כלום כמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא אדח]

And through this one draws down the supernal will, blessed be He, and the delight clothed in it, into Malchus. [And if not, one draws down nothing, as is written on this in the discourse beginning "And now, I pray, let the strength of my L-rd be great."]

והן הם תר"ך עמודי אור תרי"ג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן כנודע המחברים רצון העליון ברוך הוא במל':

And these are the very 620 pillars of light — the 613 mitzvos of the Torah and the seven mitzvos of the Rabbis, as is known — which join the supernal will, blessed be He, to Malchus.

20 והנה רצון העליון ב"ה שהוא בחי' כתר נק' גלגלתא דחפיא על מוחא שהוא למעלה מעלה מבחי' חכמה מוחא.

Now, the supernal will, blessed be He, which is the level of Keser (the Crown), is called "the Gulgalta (skull) that covers the Mocha (brain)," for it is far, far above the level of Chochmah (wisdom), [called] "brain."

אך הנה עדיין צריך ביאור שהקושיא מפורסמת ומבואר בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב פ"ה שהרי אנו רואים בחוש באדם הגשמי שהגלגלת היא רק עצם החופף על הראש שחיותו מועט והמוח הוא משכן כללות החיות של האדם

But this still requires explanation, for the question is well known, and it is set out in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, chapter 5: we see palpably in physical man that the skull is only a bone covering the head, whose life-force is slight, while the brain is the dwelling of a person's life-force as a whole;

ואם ניקב קרום של מוח טרפה שהחיות מסתלק בנקב בעלמא משא"כ בגלגלת אינו טרפה כ"א בנתרוצץ רוב העצם לפי שאין החיות תלוי בו כ"כ [כל כך] ולמה גדלה וגבהה מעלת הגלגלתא על המוחא.

and if the membrane of the brain is pierced, [the creature] is tereifah (fatally defective), for the life-force departs through a mere hole; whereas with the skull, it is not tereifah unless most of the bone is crushed, because the life-force does not depend on it so much. So why is the virtue of the Gulgalta greater and higher than [that of] the Mocha?

אך הענין הוא כי הן אמת כי מעלת המוח היא גדולה מאד שהמוח הוא עיקר החיות והוא בבחי' פנימית משא"כ הגלגלת היא רק בחי' חיצוניות לבד

But the matter is this: it is true that the virtue of the brain is very great, for the brain is the essence of the life-force, and it is in the aspect of the inner dimension (pnimiyus); whereas the skull is merely the aspect of the outer dimension (chitzoniyus).

אבל מ"מ היא כלי ומשכן להשראת ענג העליון ב"ה יותר מבחי' חכמה.

But nevertheless, it is a vessel and a dwelling for the resting of the supernal delight, blessed be He, more than the level of Chochmah.

21 והענין כי הנה ענג העליון אינו בא לידי התלבשות בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] רק נשאר בבחי' מקיף מלמעלה ושורה בבחי' חיצוני' הכלים.

The matter is that the supernal delight does not come to be clothed in an inward way; it remains, rather, in the aspect of an encompassing [light] (makif) from above, and rests upon the outer dimension (chitzoniyus) of the vessels.

ולכן עצם הגלגלת שהוא בחי' חיצוני' הכלי הוא יותר מוכן להיות כלי ומשכן להשראת המקיף שעליו.

Therefore the bone of the skull, which is the aspect of the outer dimension of the vessel, is more fit to be a vessel and a dwelling for the resting of the encompassing [light] that is above it.

[וע' בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ספ"ו אור רוחני מקיף עליו וע' בזהר פ' אמור דצ"ו סע"ב [סוף עמוד ב] גבי רישא וגולגלתא ובפי' המק"מ [המקדש מלך] שם וכמ"ש מזה במ"א] וכמ"כ [וכמו כן] יובן באדם ג"כ.

[And see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, at the end of chapter 6: "a spiritual light encompasses it"; and see in the Zohar, Parshas Emor, at the end of folio 96b, concerning "the head and the skull" (reisha vegulgalta), and in the commentary of the Mikdash Melech there; and as is written on this elsewhere.] And so too it will be understood in man as well.

כי הנה לא כל הנשמה מלובשת באדם רק הארה ממנה ומה שבא לידי התלבשות מלובשת במוח בבחי' פנימית ועצם הנשמה שהוא בבחי' מקיף שורה ומקיף על הגלגלת.

For not the whole soul is clothed in a person, but only a radiance from it; and what comes to be clothed is clothed in the brain, in an inward way, while the essence of the soul, which is in the aspect of an encompassing [light], rests upon and encompasses the skull.

22 ומזה יובן ג"כ ברצון שהרצון אין בו גילוי התענוג בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] רק הוא בבחי' חיצוני'

From this it will also be understood with regard to the will: in the will there is no revelation of the delight in an inward way; rather, it is in the aspect of the outer dimension,

אלא ששם שורה התענוג בבחי' השראה ומקיף בלבד נח"ר [נחת רוח] לפני שאמרתי כו' ועונג זה השורה ומקיף בבחי' רצון העליון ב"ה הוא הנמשך ע"י המצות:

only there the delight rests, as an indwelling and an encompassing [light] alone: "It is gratification before Me that I spoke," etc. And this delight, which rests upon and encompasses the level of the supernal will, blessed be He, is what is drawn down through the mitzvos.

23 ובזה יובן ההפרש שבין מצות השופר שבר"ה [שבראש השנה] ובין מצות של כל השנה. כי הנה בר"ה [בראש השנה] ועשי"ת [ועשרת ימי תשובה] דרשו ה' בהמצאו כתיב

With this, the difference between the mitzvah of the shofar on Rosh HaShanah and the mitzvos of the whole year will be understood. For of Rosh HaShanah and the Ten Days of Teshuvah it is written, "Seek Havayah when He may be found,"

שהוא זמן תיקון כל הפגמים וחסרונות שחיסר איזה מצוה או שקיצר בעבודתה ותיקון הפגמים והחסרונות לא די בהמשכה חיצוניות כמו המשכת מצות של כל השנה שהן רצון העליון שהוא בבחי' חיצונית ואינו אלא כלי ומשכן להשראת עונג העליון ששורה ומקיף עליו מלמעלה

for it is the time for repairing all the blemishes and deficiencies — that one omitted some mitzvah or fell short in its service. And for the repair of the blemishes and deficiencies, an outer drawing-down is not enough, like the drawing-down of the mitzvos of the whole year, which are the supernal will, which is in the aspect of the outer dimension (chitzoniyus) and is only a vessel and a dwelling for the resting of the supernal delight, which rests upon it and encompasses it from above.

וכנודע מענין נהר שנחרב ויבש שצריך לחפור בעומק יותר כו'

As is known from the matter of a river that has been drained and dried up: one must dig deeper, etc.

וע"ז באה מצות השופר גנוחי גנח וילולי יליל לעורר י"ג מדות הרחמים שהן י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] מותרי מוחין ומוחין היינו בחי' פנימיות.

And for this comes the mitzvah of the shofar — "groaning groans" and "wailing wails" — to arouse the Thirteen Attributes of Mercy, which are the thirteen tikkunim [rectifications] of the beard (tikkunei dikna), the surplus of the intellect (mochin); and the mochin are the aspect of the inner dimension (pnimiyus).

הגם שהי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] הן המשכות שנמשכו למטה מבחינת הגלגלתא מ"מ להיות שרשם מבחי' מוחין מו"ס [מוחא סתימאה] לכך הם תיקונין לתקן בחי' חיצוניות הגלגלתא כי במו"ס [במוחא סתימאה] מלובש עונג העליון בבחינת פנימיות ולא בבחינת הארה בלבד כבמוחין שבראש.

Although the thirteen tikkunim of the beard are drawings-down that were drawn down, below the level of the Gulgalta, nevertheless, since their root is from the level of the mochin of Mocha Stima'ah (the hidden brain), they are therefore tikkunim (rectifications) to repair the outer dimension of the Gulgalta. For in Mocha Stima'ah the supernal delight is clothed in an inward way, and not merely as a radiance, as [it is] in the mochin in the head.

כי המוחין שבראש עד"מ הן הבאין לידי גילוי שכל והבנה בטעם ודעת המושג ומובן ואין שם גילוי עונג כ"א בבחינת הארה בלבד שכשמשכיל על דבר נופל לו תענוג.

For the mochin in the head, by way of analogy, are those that come to the revelation of intellect and understanding, in reasoning and knowledge that are grasped and understood; and there is no revelation of delight there except as a mere radiance: when one comprehends something, delight comes upon him.

משא"כ מו"ס [מוחא סתימאה] היא בחי' שתוק כך עלה במחשבה שלא ניתנה להשכיל ולהשיג הטעם והדעת מחמת שהיא עצם אחד עם התענוג המלובש בה ולא יפרדו

Whereas Mocha Stima'ah is the level of "Be silent; so it arose in thought," which is not given to be comprehended, or for its reason and knowledge to be grasped, because it is one essence with the delight that is clothed in it, and they are not separated.

[והתענוג ההוא הוא בבחינת פנימיות התענוג ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית

[And that delight is in the aspect of the inner dimension of delight. And see what is written on this in the explanation of the verse "I am Havayah your G-d," in the section of tzitzis.

וגם יובן זה ע"ד מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] דפנימית אבא הוא חשוב כמו עתיק כו' ע"ש.

And this will also be understood along the lines of what is written in the Pri Etz Chaim, Sha'ar Kerias Shema, chapter 15, that the inner dimension of Abba [Chochmah] is considered like Atik [the Ancient One], etc.; see there.

וכ"כ [וכן כתב] הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' ואתחנן (בדף ר"ס ע"ב) ובהגהת מהר"ן [מהרבינו נסים] באוצ"ח [באוצרות חיים] (דל"ח ע"א) בדרוש עתיק איתא דהיינו כמו פנימית עתיק וכ"מ בפע"ח [בפרי עץ חיים] שם בהדיא

And so wrote the Ramaz on Parshas Va'eschanan (on folio 260b); and in the gloss of the Maharan in Otzros Chaim (folio 38a), in the discourse on Atik, it is stated that this means like the inner dimension of Atik; and so it is indicated explicitly in the Pri Etz Chaim there.

וכ"כ [וכמו כן] ג"כ הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' כי תצא (בדף רע"ו ע"ב) בשם הפע"ח [הפרי עץ חיים] וכללי החי"ו [החס ושלום] סי' ס"ג דפנימית אבא הוא חשוב כפנימית דעתיק ע"ש

And so too the Ramaz wrote in Parshas Ki Seitzei (on folio 276b), in the name of the Pri Etz Chaim and the Kelalim [Principles] of Rabbi Chaim Vital, section 63, that the inner dimension of Abba is considered like the inner dimension of Atik; see there.

ובפ' בא (ד"מ) בד"ה זמין איהו ובתוך פנימיותו כו'

And in Parshas Bo (folio 40), on the passage beginning "He is destined" (zamin ihu), and "within its inner dimension," etc.

וי"ל [ויש לומר] דכש"כ [דכל שכן] מו"ס [מוחא סתימאה] מקור ושרש דבחי' אבא שע"ז איתא באדר"ז [באדרא זוטא] (דר"צ ריש ע"א) והאי עדן דהיינו אבא אתמשך מעדן עילאה סתימאה דכל סתימין ע"ש.

And it may be said that all the more so Mocha Stima'ah, the source and root of the level of Abba, of which it is stated in the Idra Zuta (at the beginning of folio 290a): "And this Eden" — that is, Abba — "is drawn from the supernal Eden, hidden of all hidden"; see there.

ולכן המשכה זו היא למעלה מההמשכה שע"י המצות של כל השנה שהוא מבחי' א"א גולגלתא כו' כנ"ל]

Therefore this drawing-down is above the drawing-down that comes through the mitzvos of the whole year, which is from the level of Arich Anpin [the Long Countenance], the Gulgalta, etc., as mentioned above.]

והמשכת ענג זה נמשך בר"ה [בראש השנה] ע"י השופר גנוחי גנח וילולי יליל ומחמת זה נמשך תיקון כל הפגמים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] הבאים אחר ר"ה [ראש השנה].

And the drawing-down of this delight is drawn down on Rosh HaShanah through the shofar, "groaning groans" and "wailing wails"; and because of this, the repair of all the blemishes is drawn down in the Ten Days of Teshuvah that come after Rosh HaShanah.

ולכן בשופר יש חרדה כי המשכה זו היא ממו"ס [ממוחא סתימאה] אשר שם נמשך גבורות דעתיק ומתלבשות במו"ס [במוחא סתימאה] כנודע:

Therefore there is trembling in the shofar, for this drawing-down is from Mocha Stima'ah, where the Gevuros (restraints) of Atik are drawn down and clothed in Mocha Stima'ah, as is known.

24 ד ועתה נבא לביאור הפסוקים שוש אשיש בהוי'. היינו המשכת עונג העליון מרצון למל' שנמשך דרך בחי' הוי' שהן י"ס [י' ספירות] דאצילות

4. Now we come to the explanation of the verses. "I will greatly rejoice in Havayah": this is the drawing-down of the supernal delight from the will to Malchus (sovereignty), which is drawn by way of the level of Havayah, which is the ten Sefiros of the World of Atzilus (Emanation).

[וע' באד"ר [באדרא רבא] דקל"ג א' וע' עוד בזהר תרומה דקל"ז א' גבי ישיש מסטרא דאור קדמאה דלא אשתכח ביה דינא כלל].

[And see in the Idra Rabba, folio 133a; and see further in the Zohar, Terumah, folio 137a, concerning "will rejoice" (yasis): from the side of the primordial light, in which no judgment at all is found.]

תגל נפשי באלקי היא בחי' השופר שהוא בחי' אלקי בחי' גבורות וצמצומים שהמשכות פנימי' [פנימיות / פנימית] הן בגבורות וצמצומים וגבורתך ידברו

"My soul shall exult in my G-d" is the level of the shofar, which is the level of "my G-d" (Elokai), the level of Gevuros (restraints) and contractions (tzimtzumim); for inner drawings-down come through Gevuros and contractions, "and they shall speak of Your might (gevurascha)."

[ועמ"ש מזה בביאור ע"פ קול דודי כו' גבי פסח בענין מאי פירות מצות וע' בזהר ח"ג [חלק ג'] דרל"ט סע"א [סוף עמוד א] וע"ב ודרס"ז ב']

[And see what is written on this in the explanation of the verse "The voice of my Beloved," etc., concerning Pesach, on the matter of "What are the fruits of mitzvos?"; and see in the Zohar, Part III, folio 239a, at the end, and side b, and folio 267b.]

כי הלבישני בגדי ישע. פי' ישע ש"ע [ש"ע (370)] נהורין בתוס' [בתוספת] יו"ד המורה על העתיד דהיינו ש"ע [ש"ע (370)] נהורין שיהי' [שיהיה] לעתיד לימות המשיח כי יש כמה בחי' בש"ע [בש"ע (370)] נהורין כו'

"For He has clothed me in garments of salvation (yesha)." The meaning of yesha: the 370 lights (shin-ayin nehorin), with the addition of a yud, which denotes the future. That is, the 370 lights that will be in the Time to Come, in the days of Mashiach; for there are several levels in the 370 lights, etc.

[ע' [עיין] בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר ר"פ שמיני ובפ' בראשית על דף ד' וסע"ב [וסוף עמוד ב] בההיא שעתא ארח כו' ועמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו בענין וכובע ישועה בראשו באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ וילבש צדקה כו']

[See the commentary of the Ramaz on the Zohar, at the beginning of Parshas Shemini, and in Parshas Bereishis, on folio 4, and at the end of side b, [on the passage] "At that hour…" (behahi sha'ata arach), etc.; and see what is written in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev," on the matter of "and a helmet of salvation on his head"; [and] in Iggeres HaKodesh, on the verse "And He donned tzedakah [charity]," etc.]

וש"ע [וש"ע (370)] נהורין אלו הן למעלה מעלה מן ההשתלשלות ותרגום של וישע ה' אל הבל והוה רעוא מן קדם ה'. רעוא בחי' רצון העליון

And these 370 lights are far, far above the chain of descent (hishtalshelus). And the Targum of "And Havayah turned (vayisha) to Hevel" is "And there was favor (ra'ava) before Havayah." Ra'ava is the level of the supernal will.

והלבישני להמשיך את נפש האדם ג"כ למעלה מן ההשתלשלות ומעיל צדקה יעטני. מעיל הוא לבוש כמו שאר לבושין אלא שבשוליו יש זגין ורמונים להשמיע קול.

"He has clothed me": to draw the soul of man, too, above the chain of descent. "He has wrapped me in a robe of tzedakah (charity)." A robe is a garment like other garments, except that on its hem there are bells and pomegranates, to make a sound heard.

25 וכך הצדקה היא בחינת לבוש כמו שאר מצות שהם בחינת לבושים אלא שמעלה זו יתירה בצדקה שהיא מהדברים שאוכלים פירותיהן בעולם הזה ג"כ

So too tzedakah (charity) is the level of a garment, like the other mitzvos, which are the level of garments; except that tzedakah has this additional virtue, that it is among the things whose fruits one eats in this world as well.

והן בחינת זגים ורמונים כו' והטעם כי נעוץ תחלתן בסופן דווקא והיינו בצדקה שהיא במל'.

And these are the level of bells and pomegranates, etc. The reason is that "their beginning is embedded in their end" specifically; that is, in tzedakah, which is in Malchus (sovereignty).

וגם להיות כי המל' היא בחי' דל דלית לה מגרמה כלום והחיות הנמשך בה בבחינת גילוי היא בחי' השמעת קול ההמשכה שאפי' [שאפילו] במקום דלית מגרמה כלום נמשך חיות

And also, since Malchus is the level of a poor one (dal), which has nothing of its own, the life-force that is drawn into it in a revealed way is the level of making the sound of the drawing-down heard: that even in a place that has nothing of its own, life-force is drawn.

[וע' בזהר פ' פקודי (דרל"א ע"א) מענין ונשמע קולו כו' ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ובזהר בראשית (דף נ' ע"ב) ובפ' ויגש (דר"ט סע"ב [סוף עמוד ב] ודר"י ריש ע"א) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם.

[And see in the Zohar, Parshas Pekudei (folio 231a), on the matter of "And its sound shall be heard," etc., and in the Mikdash Melech there; and in the Zohar, Bereishis (folio 50b), and in Parshas Vayigash (at the end of folio 209b and the beginning of folio 210a), and in the Mikdash Melech there.

ועוי"ל [ועוד יש לומר] בעבודה ענין בגדי ישע ומעיל צדקה הם ב' בחי' לבושים המבואר במ"א בפסוק כבס ביין לבושו ובדם ענבים סותה.

And one may further say, in [terms of divine] service, that "garments of salvation" and "a robe of tzedakah" are the two levels of garments explained elsewhere on the verse "He washes his garment in wine, and his robe in the blood of grapes":

דהיינו לבושי המדות של הנפש שנק' לבושי הגוף ולבושי הג"ר [הגי' ראשונות] ראיה ושמיעה לאסתכלא ביקרא כו'

that is, the garments of the emotive attributes (middos) of the soul, which are called the garments of the body, and the garments of the first three [Sefiros], sight and hearing, "to gaze upon the glory," etc.

וכן מבואר בזוהר פ' יתרו (דף צ' ע"ב) מהו בגדי ישע כו' ישע אסתכלותא הוא.

And so it is explained in the Zohar, Parshas Yisro (folio 90b): "What are 'garments of salvation'?" etc. — "Yesha is gazing."

וזהו הנמשך ע"י התשובה שעי"ז תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי ישע לבושי הראש

And this is what is drawn down through teshuvah (return), through which "my soul shall exult in my G-d, for He has clothed me in garments of salvation" — the garments of the head,

וכענין וכובע ישועה בראשו וע"י קיום שאר המצות נמשך בחי' לבושי הגוף וזהו ענין ומעיל צדקה כו' וע' מזה בד"ה אסרי לגפן]

as in the matter of "and a helmet of salvation on his head." And through the fulfillment of the other mitzvos the level of the garments of the body is drawn down, and this is the meaning of "and a robe of tzedakah," etc. And see on this in the discourse beginning "Binding to the vine."]

כחתן יכהן פאר. היינו ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א [ויסוד דאימא מסתיים בחזה דז"א שהוא ת"ת דז"א] יכהן היינו המשכת החסדים שהיא תורה שבכתב כו' בבחי' פנימית

"As a bridegroom (chasan) who adorns himself (yechahen) with splendor (pe'er)": this is the Tiferes (beauty) of Imma [Binah], which becomes a crown (keser) for Z'eir Anpin (the emotive attributes) [and the Yesod of Imma ends at the chest of Z'eir Anpin, which is the Tiferes of Z'eir Anpin]. Yechahen is the drawing-down of the Chassadim (kindnesses), which is the Written Torah, etc., in an inward way.

[ועמ"ש עוד מענין כחתן יכהן פאר בפ' צו בד"ה להבין ענין משמח חתן כו']

[And see what is written further on the matter of "As a bridegroom who adorns himself with splendor" in Parshas Tzav, in the discourse beginning "To understand the matter of gladdening the bridegroom," etc.]

וככלה תעדה כליה תתעדה בכליה לא נאמר אלא תעדה כליה כי כליה הם הצדיקים [ע' [עיין] בזהר פ' בלק דקצ"ט ע"ב וע' בזהר ויחי דרמ"ו סע"ב [סוף עמוד ב] ודרמ"ב ע"א ובפ' פקודי דרל"ח ע"א]

"And as a bride adorns her jewels (ta'deh keleha)": it does not say tis'adeh bekeleha ("she will adorn herself with her jewels"), but ta'deh keleha ("she will adorn her vessels"), for "her vessels" (keleha) are the tzaddikim (the righteous) [see in the Zohar, Parshas Balak, folio 199b; and see in the Zohar, Vayechi, at the end of folio 246b, and folio 242a; and in Parshas Pekudei, folio 238a],

כמו האבות הן הן המרכבה בבחי' ביטול אליו ית' והם כלים ומשכן לשכינה השורה עליהם והכלה היא השכינה שתעדה אותם בעטרות שצדיקים יושבין בגי"ע [בגן עדן] ועטרותיהן בראשיהן

as "the Patriarchs are themselves the chariot," in a state of self-nullification (bittul) to Him, may He be blessed; and they are vessels and a dwelling for the Shechinah (Divine Presence) that rests upon them. And the bride is the Shechinah, who will adorn them with crowns, for "the tzaddikim sit" in Gan Eden [the Garden of Eden] "with their crowns on their heads,"

והיינו בחי' מקיפים [ועמ"ש בד"ה אלה פקודי בענין משכן העדות]

and this is the level of encompassing [lights] (makifim) [and see what is written in the discourse beginning "These are the accounts," on the matter of "the Tabernacle of Testimony"].

והכוונה שכמו החתן יכהן פאר המשכת פנימית בעסק התורה והכלה תעדה כליה בבחי' המצות במקיפים. כן שוש אשיש בהוי' המשכת עונג העליון להיות תגל נפשי באלקי בחי' פנימית.

The intent is: just as "the bridegroom adorns himself with splendor" — an inward drawing-down, through occupation with the Torah — and "the bride adorns her vessels" in the aspect of the mitzvos, with encompassing [lights], so "I will greatly rejoice in Havayah" is the drawing-down of the supernal delight, so that there be "my soul shall exult in my G-d," the inward level,

26 וכי הלבישני בגדי ישע בבחי' מקיפים דלעתיד והכל מבחי' ענג העליון כנ"ל [והיינו שיש כמה בחי' זו למעלה מזו במדרגת הלבושים הנעשים ממעשה המצות וכמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש כו'.

and "for He has clothed me in garments of salvation" — in the level of the encompassing [lights] of the Time to Come; and all is from the level of the supernal delight, as mentioned above. [That is, there are several levels, one above the other, in the rank of the garments that are made from the performance of the mitzvos, as is written in the discourse beginning "And you shall make holy garments," etc.

וכן בבחי' פנימיות הנמשך ע"י עסק התורה ועמ"ש בביאור ע"פ אני הוי' אלקיכם דפ' ציצית בענין בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה כו' ע"ש.

And so too in the level of the inner dimension that is drawn down through occupation with the Torah; and see what is written in the explanation of the verse "I am Havayah your G-d," in the section of tzitzis, on the matter of "His desire is in the Torah of Havayah, and in his Torah he meditates," etc.; see there.

27 ועכשיו ההמשכה בג"ע [בגן עדן] ע"י התורה ומצות פנימיים ומקיפים הוא מבחי' זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצי' שזהו ענין כחתן כו' וככלה תעדה כו'.

At present, the drawing-down in Gan Eden through the Torah and the mitzvos, inner and encompassing [lights], is from the level of Z'eir Anpin and Nukva (the feminine) of Atzilus (Emanation); and this is the meaning of "As a bridegroom," etc., "and as a bride adorns," etc.

ולעתיד יומשך המשכת פנימי' [פנימיות / פנימית] מבחי' מו"ס [מוחא סתימאה] דעתיקא ומקיפים דכתר דא"א וע"ז אמר שוש אשיש כו' תגל נפשי כו' כי הלבישני כו' כנ"ל.

But in the Time to Come there will be drawn down an inner drawing-down from the level of Mocha Stima'ah (the hidden brain) of Atika, and encompassing [lights] from the Keser (Crown) of Arich Anpin. And of this he said, "I will greatly rejoice," etc., "my soul shall exult," etc., "for He has clothed me," etc., as mentioned above.

28 ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה דלשם נתבאר פי' וענין שת"ת [שתפארת] דאימא נעשה כתר לז"א ושעד"ז יש בחי' עליונה יותר הנמשך מכתר ומו"ס [ומוחא סתימאה]

And see what is written elsewhere, in the explanation of the verse "For over all the glory, a canopy," where the meaning and matter is explained that the Tiferes (beauty) of Imma becomes a crown for Z'eir Anpin, and that, in the same way, there is a higher level, drawn from Keser and Mocha Stima'ah;

וזהו ענין שוש כו' ותגל כו' כחתן כו' ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ ונאוה כו' כיריעות שלמה.

and this is the matter of "I will rejoice," etc., "and exult," etc., "as a bridegroom," etc. And see what is written elsewhere in the explanation of the verse "and comely," etc., "as the curtains of Shlomo."

29 וביאור הענין דהנה מבואר במ"א בד"ה שיר השירים. בפי' מצהלות חתנים לשון רבים כי הנה התורה נק' חתן וכדי להיות המשכת אור א"ס ב"ה בתורה שלפנינו יש דרך כלל ב' בחי' חות דרגא כו' ע"ש באריכות.

The explanation of the matter: it is explained elsewhere, in the discourse beginning "The Song of Songs," on the meaning of mitzhalos chasanim ("the rejoicing of bridegrooms"), in the plural, that the Torah is called a bridegroom (chasan); and in order for there to be a drawing-down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the Torah that is before us, there are, in general, two levels of "descending a step" (chas darga), etc.; see there at length.

אכן לעתיד יהיה הגילוי למטה כמו למעלה נמצא שבחי' חות דרגא הא' יתגלה ג"כ למטה ממש.

However, in the Time to Come the revelation will be below as it is above; it follows that the first level of "descending a step" will also be revealed truly below.

30 וזהו ענין וארשתיך לי וכמ"ש מזה בפ' במדבר. ונתבאר מזה לקמן סד"ה להבין מ"ש ביום השמיני עצרת ועד"ז יובן פי' שוש אשיש בהוי' כו' כחתן יכהן כו'

And this is the meaning of "And I will betroth you to Me," as is written on this in Parshas Bamidbar; and it is explained on this below, at the end of the discourse beginning "To understand what is written, 'On the eighth day, an assembly.'" And in the same way the meaning of "I will greatly rejoice in Havayah," etc., "As a bridegroom adorns himself," etc., will be understood.

ופי' שעכשיו ההמשכה למטה בעלמא דאתגליא הוא מבחי' ז"א דאצי' שנק' חתן חות דרגא.

The meaning is that at present the drawing-down below, in the revealed world (alma de'isgalya), is from the level of Z'eir Anpin of Atzilus, which is called chasan — chas darga ("descending a step").

והוא ירידה הב' ולעתיד יהיה הגילוי גם למטה מבחי' כתר המחבר וממשיך א"ס ב"ה אל הנאצלים שזהו ירידה הא' להיות ראשית האצילות כו' שגילוי זה ממש בעצמו יהיה למטה

And this is the second descent. But in the Time to Come the revelation will be below as well from the level of Keser, which joins and draws down the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, to the emanated [levels] — this is the first descent, to become the beginning of Atzilus, etc.: this very revelation itself will be below.

וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ח"ג [חלק ג'] (דקל"ג א') שוש אשיש בהוי' בעתיק יומין אתמר. שהוא בחי' המרומם לבדו המתנשא מימות עולם. שגילוי זה יהיה גם למטה.

And this is what is written in the Zohar, Part III (folio 133a): "'I will greatly rejoice in Havayah' was said of Atik Yomin." It is the level of "He who alone is exalted, who is uplifted since days of old": this revelation will be below as well.

ועד"ז יובן ענין וככלה תעדה כליה.

And in the same way the matter of "And as a bride adorns her vessels" will be understood.

וזהו ענין ביום ההוא יהי"ה שגם בחי' וי"ה יהיו בבחי' יי"ה. ועמ,ש בד"ה והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כו' ועמ"ש ע"פ כמשוש חתן כו']:

And this is the meaning of "On that day shall be (yihyeh)," that the level of vav-hei, too, will be in the level of yud-hei. And see what is written in the discourse beginning "And the light of the moon shall be like the light of the sun, and the light of the sun shall be sevenfold," etc.; and see what is written on the verse "As the rejoicing of a bridegroom," etc.]

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS NITZAVIM • MAAMAR 6

כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן...

For as the earth brings forth its growth

1 כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן אדנ' הוי' יצמיח צדקה ותהלה כו'. (ועיין בזהר תרומה קס"ו ב').

"For as the earth brings forth its growth, and as a garden makes the things sown in it sprout, so will Ado-nai Havayah make righteousness and praise sprout," etc. (And see the Zohar, Terumah, 166b.)

הנה כל הנביאים לא נתנבאו על מתן שכרן של מצות רק לענין אכילת פירותיהן בעוה"ז בשכר גשמי לימות המשיח

Now, all the prophets prophesied about the giving of the reward of the mitzvos only with regard to the eating of their fruits in this world, as a physical reward, in the Days of Mashiach;

אבל לענין השכר הרוחני שיש בכל מצוה ומצוה מצד עצמה כי שכר מצוה מצוה ע"ז נא' [נאמר] עין לא ראתה כו' ועמ"ש מזה ע"פ מנורת זהב.

but as for the spiritual reward that is in each and every mitzvah in its own right, for "the reward of a mitzvah is the mitzvah," of this it is said, "No eye has seen," etc. And see what is written about this on the verse "A menorah of gold."

2 ולא דברו הנביאים בזה כלל. וזה יתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] בתחיית המתים

The prophets did not speak of this at all. This will be revealed in the Time to Come, at the Resurrection of the Dead.

אך אעפ"כ [אף על פי כן] ישנו בהעלם בכל נפש מישראל בבחי' עבודה גם עתה בעשותו המצוה ובראש השנה ויוהכ"פ [ויום הכפורים] נתגלה מן ההעלם ועל זה נאמר כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה כו'.

But even so, it is present, in concealment, in every Jewish soul, in the form of [divine] service, even now, when one performs the mitzvah; and on Rosh HaShanah and Yom Kippur it is revealed out of the concealment. And of this it is said, "So will Ado-nai Havayah make righteousness and praise sprout," etc.

3 ולהבין ביאור ענין זה הנה בעשרת ימי תשובה אומרים המלך הקדוש כו'. ולכאורה אין לזה טעם

To understand the explanation of this matter: during the Ten Days of Teshuvah we say "the holy King," etc. Now, at first glance there is no reason for this.

דבשלמא בראש השנה המלך יושב על כסא דין וכסא רחמים אומרים המלך הקדוש. אבל בעשרת ימי תשובה שאחרי ר"ה [ראש השנה] מאיזה טעם אומרים המלך הקדוש המלך המשפט.

Granted, on Rosh HaShanah, [when] the King sits on the throne of judgment and the throne of mercy, we say "the holy King"; but during the Ten Days of Teshuvah, after Rosh HaShanah, for what reason do we say "the holy King" [and] "the King of judgment"?

4 וגם מהו ענין המלך אצל הקדוש כי קדושה ענין בפ"ע [בפני עצמו] ומלוכה ענין בפ"ע [בפני עצמו]. ויובן כל זה בהקדים תחלה ענין ירידת הנשמות בעוה"ז שהיא ירידה לצורך עלייה והיינו ע"י מעשה המצות אשר קדשנו במצותיו כו'.

And also: what does "King" have to do with "holy"? For holiness is a matter unto itself, and kingship is a matter unto itself. All this will be understood by first prefacing the matter of the descent of the souls into this world, which is a descent for the sake of an ascent; and this is through the performance of the mitzvos, "Who has sanctified us with His commandments," etc.

כי הנה ידוע כי ישראל עלו במחשבה. פי' כי המלאכים נמשכו מבחי' דבור העליון כמו שכתוב וברוח פיו כל צבאם

For it is known that Israel arose in [G-d's] thought. That is: the angels were drawn forth from the level of the supernal speech, as it is written, "And by the breath of His mouth all their host";

אבל הנשמות נמשכו מבחינה עליונה יותר דהיינו מבחי' מחשבה עילאה וההפרש ביניהם הוא כמו עד"מ למטה

but the souls were drawn forth from a higher level, namely from the level of the supernal thought. And the difference between them is, by way of analogy, like [what we see] below:

הנה הדיבור נמשך מהבל הלב שנמשך ונעשה קול ודיבור על ידי הקנה וההבל והקול נמשך מהגוף החומרי (ועיין באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה ויעש דוד שם)

speech is drawn from the breath of the heart, which is drawn out and becomes voice and speech by means of the windpipe; and the breath and the voice are drawn from the material body (and see Iggeres HaKodesh, the passage beginning "And David made a name");

וגם יוצא ונתפשט באויר העולם ונעשה בחי' נפרד מעצמיות האדם. משא"כ המחשבה שמתאחדת עם השכל הנה היא התפשטות השכל ולא התפשטות גופני.

and it also goes out and spreads into the air of the world and becomes something separate from the person's very essence. Not so thought, which is united with the intellect: it is an extension of the intellect, and not a bodily extension.

וגם איננה נעשית בחי' נפרד מעצמיות האדם כי אדרבה היא מיוחדת בעצמותו כי הדבור הוא היוצא ונמשך לזולתו ולא המחשבה.

Nor does it become something separate from the person's very essence; on the contrary, it is united with his essence. For it is speech that goes out and extends to another, not thought.

וכדוגמא זאת יובן למעלה מעלת הנשמות על המלאכים ושאר כל הנבראים שכולם נבראו על ידי עשרה מאמרות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ועוף יעופף ועוף זה מיכאל כו'

On this pattern one can understand, above, the superiority of the souls over the angels and all the other created beings, all of which were created through the Ten Utterances; as our Sages, of blessed memory, said: "'And let birds fly': 'bird' is Michael," etc.

(שהוא עד"מ התפשטות גופני כנודע שהמלאכים שרשן מחיצוניות הכלים שהם בחי' גוף כו' ונשמות מהפנימית)

(which is, by way of analogy, a bodily extension; as is known, the root of the angels is from the outer dimension of the vessels, which are the level of a body, etc., and [that of] the souls is from the inner dimension).

אבל ישראל עלו במחשבה קודם שבא הדיבור בי' [בעשרה] מאמרות והיינו בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית לפי שעלו במחשבה ולכן היו ג"כ קודם שי"ב [ששת ימי בראשית].

But Israel arose in thought before speech came in the Ten Utterances. And this is [the meaning of] "In the beginning" (Bereishis): for the sake of Israel, who are called "first" (reishis) because they arose in thought. Therefore they also preceded the six days of Creation.

וכיון שכן שגם קודם ירידתן בעולם הזה עלו במחשבה עילאה למעלה מבחי' המלאכים כו'. א"כ צריך להבין מהו ענין הירידה צורך עלייה מהו העלייה עוד יותר (ועיין מזה בד"ה ושמתי כדכד)

And since this is so, that even before their descent into this world they arose in the supernal thought, above the level of the angels, etc., then we need to understand what the descent "for the sake of an ascent" means: what is the further ascent? (And see about this in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod [a precious stone].")

והענין דהנה כתיב ואנשי קדש תהיון לי וכתיב קדש ישראל להי'.

The explanation is this: it is written, "And men of holiness (kodesh) shall you be unto Me," and it is written, "Israel is holy (kodesh) unto Havayah."

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ קדושים תהיו יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. וצ"ל איך קס"ד שיהיו כמוני עד שהוצרך להשמיענו שקדושתי למעלה כו'.

And our Sages, of blessed memory, said on the verse "You shall be holy": "Could it be like Me? Scripture says, 'For I am holy': My holiness is above your holiness." Now we need to understand: how could one have thought that they would be like Me, so that it had to tell us that "My holiness is above," etc.?

אך הענין כי יש בחי' קדש ובחי' קדוש. פי' קדוש הוא מה שהוא מובדל מבחי' השתלשלות העולמות ולית מחשבה תפיסא ביה כלל.

But the explanation is that there is the level of kodesh and the level of kadosh. That is: kodesh is that which is separate from the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus), and no thought can grasp it at all.

אך קדוש בוי"ו הוא בחי' המשכה היינו הארה הנמשכת מבחי' קדש העליון המובדל מהעולמות להיות נמשך ומתלבש בהעולמות שעצמות בחי' הקדש העליון א"א לו להיות נתפס ומתלבש בהעולמות

But kadosh with a vav is the level of drawing down: that is, a radiance drawn from the level of the supernal kodesh, which is separate from the worlds, so that it is drawn into and enclothed in the worlds; for the essence of the level of the supernal kodesh cannot be grasped by and enclothed in the worlds,

כי אין ביכולת העולמות להכיל בחי' זו דקדש עצמו וכמאמר קדש מלה בגרמיה הוא (בזהר אמור דצ"ד ב') שבגילוי בחי' זו היו העולמות בטלים במציאות לגמרי רק הארה מצומצמת נמשך מבחי' קדש להתלבש בהעולמות.

since the worlds do not have the capacity to contain this level of kodesh itself, as the saying goes, "Kodesh is a thing unto itself" (in the Zohar, Emor, folio 94b); for with the revelation of this level the worlds would be utterly nullified out of existence. Only a contracted radiance is drawn from the level of kodesh to be enclothed in the worlds.

וזהו בחי' קדוש בוי"ו שהוי"ו הוא בחי' המשכה וזהו ענין שהמלאכים אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש שהם ג' בחי' המשכות מבחי' קדש העליון

And this is the level of kadosh with a vav, for the vav is the level of drawing down. And this is why the angels say "kadosh" three times: they are three levels of drawing down from the level of the supernal kodesh,

שנמשך בג' מדרגות ממדרגה למדרגה עד שאחר ג' בחי' אלו הוא נמשך בבחי' הוי' צבאות להיות מהוה צבאי צבאות שבעולמות עליונים אלף אלפים גדוד א' כו'

which is drawn down through three gradations, from rung to rung, until, after these three levels, it is drawn into the level of "Havayah of hosts," to bring into being the hosts upon hosts in the upper worlds, "a thousand thousands" in one troop, etc.

וג' מדרגות אלו היינו שמתחלה יורד אור מבחי' קדש ומתלבש במחשבה ואחר כך ממחשבה למדות וממדות לדבור עד שנמשך להוות צבאי צבאות העליונים שהתהוותם מבחינת הדבור וכדכתיב וברוח פיו כל צבאם (ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי)

These three gradations are: first, light descends from the level of kodesh and is enclothed in thought; afterwards [it descends] from thought to the emotive attributes (middos), and from the emotive attributes to speech; until it is drawn down to bring into being the supernal hosts upon hosts, whose coming into being is from the level of speech, as it is written, "And by the breath of His mouth all their host" (and see what is written about this in the discourse beginning "Sing and rejoice").

והנה באמת אין ערוך כלל בחינת הארה זהו לגבי עצמות בחינת קדש העליון

Now, in truth this level of radiance bears no comparison at all to the essence of the level of the supernal kodesh,

כמו עד"מ שאין ערוך זיו השמש לגבי השמש ואין הזיו פועל בו שום שינוי וכך כתיב אני הוי' לא שניתי

just as, by way of analogy, the glow of the sun bears no comparison to the sun [itself], and the glow effects no change in it at all. And so it is written, "I, Havayah, have not changed."

והנה נשמות ישראל ע"י שמקיימין המצות בעוה"ז בהתלבשותן בגופים ע"ז הם מתעלים לבחי' קדש העליון שהוא בחינה שלמעלה מבחינת קדוש בוי"ו וזהו ואנשי קדש תהיון לי ואנשי קדש ממש.

Now the souls of Israel, by fulfilling the mitzvos in this world while enclothed in bodies, are elevated through this to the level of the supernal kodesh, which is a level above the level of kadosh with a vav. And this is [the meaning of] "And men of kodesh shall you be unto Me": truly men of kodesh.

(ועמ"ש מכ"ז [מכל זה] בד"ה שבת שבתון) וכמו שכתוב בזהר משפטים (דקכ"א סע"א [סוף עמוד א]) וזהו שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו פי' בבחי' קדש עצמו

(And see what is written about all this in the discourse beginning "A Shabbos of rest.") And as is written in the Zohar, Mishpatim (folio 121, end of side a). And this is what we say, "Who has sanctified us with His commandments": that is, with the level of kodesh itself;

והיינו ע"י מצותיו דוקא שהמצות הם בחי' רצון העליון בי"ה שלמעלה מבחי' חכמה. וכענין שתוק כך עלה במחשבה.

and this is specifically "with His commandments," for the mitzvos are the level of the supernal will, blessed be He, which is above the level of Chochmah (wisdom); as in the matter of "Be silent; thus it arose in thought."

וזהו שתרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור לפי שהם בבחי' כתר עליון לשון כותרת ומקיף מלמעלה שהוא בחי' קדש ומובדל רק מקיף מלמעלה בחינת סוכ"ע כו'.

And this is why the 613 mitzvos of the Torah together with the seven mitzvos of the Rabbis are the 620 pillars of light: because they are on the level of the supernal Keser (the Crown), a term [meaning] a crown (koteres) and that which encompasses from above; which is the level of kodesh and separate, only encompassing from above: the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.

5 וע"ז אשר קדשנו במצותיו כו'. וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדשו כי ענין אמירת קדוש בוי"ו להמשיך הארה מבחי' קדש העליון להעולמות שזהו בחי' קדוש.

And through this, "Who has sanctified us with His commandments," etc. And this is what our Sages, of blessed memory, said: "The righteous are destined to have 'Holy' (kadosh) said before them." For saying kadosh with a vav is to draw a radiance from the level of the supernal kodesh into the worlds, which is the level of kadosh.

לכן לפי שלע"ל [שלעתיד לבוא] יתעלו הצדיקים בבחי' קדש העליון וכמאמר קדושים תהיו. ואנשי קדש תהיון לי כו'. ע"כ יאמרו לפניהם קדוש. להמשיך מהם הארה ובחי' וי"ו שזהו בחי' קדוש כו'.

Therefore, since in the Time to Come the righteous will be elevated into the level of the supernal kodesh, as it is said, "You shall be holy," and "And men of kodesh shall you be unto Me," etc., therefore "Holy" will be said before them: to draw from them a radiance and the level of the vav, which is the level of kadosh, etc.

וזהו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים שהמצות מביאים לידי קדושה כנ"ל ופי' קדושים לאלקיכם היינו שיהיו צרורים בצרור החיים את ה' וכמ"ש רננו צדיקים בה'.

And this is [the meaning of] "And you shall do all My commandments and be holy": the mitzvos bring one to holiness, as mentioned above. And the meaning of "holy unto your G-d" is that they will be "bound up in the bond of life with Havayah," as it is written, "Sing joyously, O righteous ones, in Havayah."

6 והנה גילוי בחי' זו יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] שע"ז נאמר עין לא ראתה כו' ועכשיו הוא בבחי' העלם במעשה המצוה

Now, the revelation of this level will be in the Time to Come, of which it is said, "No eye has seen," etc.; and now it is in a state of concealment within the performance of the mitzvah.

אך קצת גילוי מבחי' זו נמשך להאיר לנפש האדם בעבודה הארה מבחי' קדושה זו (וכמ"ש בפ' ראה ע"פ ואת מצותיו תשמרו וע"פ וידבר משה אל ראשי המטות ובשאר דוכתי)

Yet some revelation of this level is drawn down to illuminate a person's soul in [divine] service: a radiance of this level of holiness (as is written in Parshas Re'eh, on the verse "And His commandments shall you keep," and on the verse "And Moshe spoke to the heads of the tribes," and in other places).

וזהו ענין ברכת המצות שאומרים אשר קדשנו במצותיו וזהו פי' ברוך שיהיה ברוך ונמשך מעצמות א"ס ב"ה להיות מאיר ומתגלה עד שיהיה בבחי' אתה לנכח והמשכה זו היא ע"י שם הוי' ובחי' מלך העולם

And this is the meaning of the blessing over the mitzvos, in which we say, "Who has sanctified us with His commandments." And this is the meaning of baruch ("blessed"): that it be blessed and drawn down from the very essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, so as to shine and be revealed, until it is on the level of "You" (Atah), in direct address. And this drawing down is through the Name Havayah and the level of "King of the world."

כי מדת המל' היא מקור העולמות ומתלבש בבחי' זמן ומקום כמאמר מלך מלך וימלוך כו' מלכותך מלכות כל עולמים כו' דור ודור כו'.

For the attribute of Malchus (sovereignty) is the source of the worlds, and it is enclothed in time and space; as in the words "[He] is King, [He] was King, and [He] will reign," etc.; "Your kingship is a kingship over all worlds," etc.; "generation after generation," etc.

ולכך ע"י קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] יומשך גילוי בחי' זו בנפש להיות אשר קדשנו במצותיו כו' והוא להיות בנפש בחי' אהבה רבה כו'

Therefore, through accepting the yoke of the Kingdom of Heaven, the revelation of this level will be drawn into the soul, so that there is "Who has sanctified us with His commandments," etc.; that is, so that there is in the soul the level of ahavah rabbah (great love), etc.,

הנקרא בשם קדושה שמקבלת מקדש בחי' סוכ"ע (ועמ"ש בפ' שלח ע"פ מקושש עצים. וע' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' אמור דצ"ג א' בענין קדש קדוש קדושה)

which is called by the name "holiness" (kedushah), since it receives from kodesh, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). (And see what is written in Parshas Shelach on the verse "gathering wood"; and see the Raaya Mehemna [the "Faithful Shepherd" section of the Zohar], Parshas Emor, folio 93a, on the matter of kodesh, kadosh and kedushah.)

והנה בענין ברכת המצות ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עובר לעשייתן ועובר לישנא דאקדומי הוא

Now, concerning the blessing over the mitzvos, our Sages, of blessed memory, said [that one blesses] oveir la'asiyasan, "prior to their performance"; and oveir is a term of priority.

גם עובר לשון מקיף כמו עובר לסוחר לשון סחור סחור והיינו שממשיכין תחלה בחי' מקיף שיהיה מקיף לעשייתן ר"ל [רוצה לומר] למעשה המצוה כו'

Oveir is also a term of encompassing, as in "oveir lasocher" ["current with the merchant"], [socher being] a term [like] sechor sechor, "round about." That is, one first draws down the level of a makif (an encompassing [light]), so that there is a makif for "their performance," that is to say, for the performance of the mitzvah, etc.

כי המצות הן מלובשות בדברים גשמיים כמו טלית ותפילין וכדי שיומשך אור קדש העליון לשכון בדבר גשמי צריך להקדים הכנה לזה קודם עשיית המצוה והוא בברכת המצוה שימשיך בחי' מקיף על מעשה המצוה כו'.

For the mitzvos are enclothed in physical things, such as tallis and tefillin; and in order that the light of the supernal kodesh be drawn down to dwell in a physical thing, one must first make a preparation for this before doing the mitzvah. This is [done] through the blessing over the mitzvah: one draws down the level of a makif over the performance of the mitzvah, etc.

7 וזהו לישנא דאקדומי להקדים להמשיך בחי' מקיף לעשייתן מריש כל דרגין להיות ברוך ונמשך במלך העולם

And this is the "term of priority": first to draw down the level of a makif for "their performance" from the very top of all levels, so that it be blessed and drawn down into "King of the world."

ואזי אח"כ יוכל להמשיך גילוי אור קדש העליון גם בבחינת פנימי' [פנימיות / פנימית] ע"י מעשה המצוה כו'

And then, afterwards, one can draw down the revelation of the light of the supernal kodesh also on the inner level (pnimiyus), through the performance of the mitzvah, etc.

(ועמ"ש מענין ברכת המצות בד"ה ואתחנן אל כו' ובביאור ע"פ אלה מסעי ועיין בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה שבשיר השירים)

(And see what is written about the blessing over the mitzvos in the discourse beginning "And I pleaded with," etc., and in the explanation on the verse "These are the journeys"; and see the discourse beginning "To a mare in Pharaoh's chariots," in Shir HaShirim.)

ובזה יובן ענין ירידת הנשמה שהיא צורך עלייה הגם שגם מתחלה עלו במחשבה אך כי העלייה הוא למעלה מעלה מבחי' מחשבה

And with this we can understand the descent of the soul, which is for the sake of an ascent, even though at the outset, too, [the souls] arose in thought; but the ascent is far, far above the level of thought,

דהיינו בבחי' קדש העליון שמובדל מכל ההשתלשלות משא"כ בחי' מחשבה מקבלת רק הארה בעלמא מבחינת קדוש בוי"ו כו' (ועיין מ"ש בד"ה ושמתי כדכד):

namely into the level of the supernal kodesh, which is separate from the entire chain of descending worlds (hishtalshelus); whereas the level of thought receives only a mere radiance from the level of kadosh with a vav, etc. (And see what is written in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod.")

8 ב והנה על גילוי שע"י מעשה המצות נאמר כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח.

(2) Now, of the revelation that comes through the performance of the mitzvos it is said, "For as the earth brings forth its growth, and as a garden makes the things sown in it sprout."

כי להבין איך ע"י עשייה גשמיות דמעשה המצות יתעלו בבחי' קדש העליון ממש שלמעלה מההשתלשלות כו'.

For [we need] to understand how, through the physical action of performing the mitzvos, they will be elevated into the very level of the supernal kodesh, which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), etc.

אך הנה ע"ז נאמר במצות לשון זריעה זרעו לכם לצדקה כו' זורע צדקות ומצמיח ישועות.

But for this [reason] the term "sowing" is used of the mitzvos: "Sow for yourselves for righteousness," etc.; "He sows righteousness and makes salvations sprout."

פי' שכמו עד"מ שאנו רואים שמגרעין הנזרע בארץ צומח עץ פרי והנה הפרי יש בו טוב טעם וענג מה שלא היה כלל וכלל בהגרעין שהרי הגרעין אין לו שום טעם כלל.

That is: just as, by way of analogy, we see that from a seed sown in the earth there grows a fruit tree, and the fruit has a good taste and delight, which were not at all in the seed, for the seed has no taste whatsoever;

9 וא"כ יפלא איך נצמח ממנו פירות משובחים בטוב טעם למעלה מעלה ממהותו של הגרעין.

And if so, it is a wonder how fruits so fine, with good taste far, far above the nature of the seed, grow from it.

אך הענין הוא דעיקר הצמיחה הוא מכח הצומח שיש בארץ משי"ב [ששת ימי בראשית] והוא ממאמר תדשא הארץ דשא כו' ועץ עושה פרי כו'

But the explanation is that the growth comes chiefly from the power of growth that has been in the earth since the six days of Creation, which is from the utterance "Let the earth sprout vegetation," etc., "and trees bearing fruit," etc.

שכל זה המאמר הוא מלובש בכח הצומח שבארץ והוא כח אלקי ממש (בחי' מל' דמל' שבע"ס [שבעשר ספירות] דעשייה כו') לחדש יש מאין להוציא כל מיני צמיחה בטעמים שונים כו'.

For this whole utterance is enclothed in the power of growth in the earth, and it is a truly G-dly power (the level of Malchus of Malchus of the Ten Sefiros of Asiyah, etc.), to create something new out of nothing, to bring forth all kinds of growth with different tastes, etc.

רק שמ"מ יש צורך בזריעה ונטיעת הגרעין דוקא לפי שאין הברכה שורה רק כשיש בחי' כלי מלמטה לשכון בו הברכה וכידוע בזהר דלית ברכתא שריא באתר ריקנא כו'

Nevertheless, there is a need specifically for sowing and planting the seed, because blessing rests only where there is a vessel below in which the blessing can dwell, as is known from the Zohar: "Blessing does not rest in an empty place," etc.

ע"כ זורעין בו הגרעין שיהיה בחי' כלי לשכון בו אור ושפע כח הצומח (והעשבים והפירות הצומחין מאליהן בלי זריעה אינם משובחים כ"כ [כל כך] ועיין לקמן) והיינו ע"י שהגרעין נרקב בארץ וכל כחו עולה ונכלל בכח הצומח.

Therefore one sows the seed in it, so that it be a vessel in which the light and flow of the power of growth can dwell. (And the grasses and fruits that grow of themselves, without sowing, are not so fine; and see below.) And this is through the seed rotting in the earth, and all its power rising and being absorbed into the power of growth.

לכן נמשך האור וגילוי מכח הצומח שהוא מבחינת מאמר תדשא כו' ועץ כו' להצמיח אילן כו'.

Therefore the light and revelation are drawn from the power of growth, which is from the level of the utterance "Let [the earth] sprout," etc., "and trees," etc., to make a tree sprout, etc.

וכמו"כ [וכמו כן] יובן למעלה איך ממעשה מצוה שנתלבשה בענינים גשמיים יהיה הצמיחה להיות גילוי בחי' קדש העליון

So too it can be understood above: how from the performance of a mitzvah, which is enclothed in physical matters, there will be the growth that is the revelation of the level of the supernal kodesh.

דהיינו משום שהמצות הן בחי' זריעה שנזרעים בארץ העליונה (עמ"ש מענין פי' ארץ העליונה ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בארצך וע"פ הבאים ישרש יעקב ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ד"ה זורע צדקות)

That is, it is because the mitzvos are a kind of sowing, sown in the supernal earth (see what is written on the meaning of "the supernal earth" on the verse "None shall miscarry or be barren in your land," and on the verse "[In days] to come, Yaakov will take root," and in Iggeres HaKodesh, the passage beginning "He sows righteousness"),

ונעוץ תחלתן בסופן היינו שבארץ העליונה שנקרא ארץ סופא דכל דרגין נעוץ מתחלתן ממש בחי׳ קדש העליון כו׳.

and "their beginning is wedged in their end": that is, in the supernal earth, which is called "earth," the end of all levels, there is wedged [something] of their very beginning, the level of the supernal kodesh, etc.

וזהו בחינת כח הצומח שבה להצמיח גילוי אורות עליונים ע״י מעשה המצות ועיין בד״ה שבת שבתון הוא גבי אני כברוש רענן

And this is the power of growth within it, to make the revelation of supernal lights sprout through the performance of the mitzvos. And see the discourse beginning "It is a Shabbos of rest," in connection with "I am like a verdant cypress."

ופי׳ שכמו שכח הצומח שבארץ הגשמיות מצמיח כל מיני מגדים שיש בהם טוב טעם ועונג כו׳

And the meaning is: just as the power of growth in the physical earth makes all kinds of delicacies sprout, which have good taste and delight, etc.,

כך נשפע מכח הצומח שבארץ העליונה כל מיני התגלות תענוג עליון שיהיו נהנין מגילוי אור א״ס ב״ה והוא עונג נפלא לאין קץ

so from the power of growth in the supernal earth there flow all kinds of revelation of supernal delight, so that they will take pleasure in the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; and this is a wondrous delight without end.

שהרי אפילו על תענוג שבגן עדן התחתון אמרו מוטב דלידייניה כו׳ שכדאי כל יסורי גיהנם כו׳ כש״כ [כל שכן] בגילוי שיהיה לעתיד לבוא כו׳

For even regarding the delight of the lower Gan Eden they said, "Better that he be judged," etc., that it is worth all the sufferings of Gehinnom, etc.; all the more so the revelation that will be in the Time to Come, etc.

וכמו שאין גילוי כח הצומח שבארץ הגשמי רק ע״י זריעת הגרעין כמ״כ [כמו כן] הוא גילוי כח ארץ העליונה דוקא ע״י זריעה של מעשה המצות כו׳ (כמבואר ענין זה באריכות ע״פ הבאים ישרש הנ״ל)

And just as the power of growth in the physical earth is revealed only through sowing the seed, so too the power of the supernal earth is revealed specifically through the sowing of the performance of the mitzvos, etc. (as this matter is explained at length on the verse "[In days] to come, Yaakov will take root," mentioned above).

וז"ש [וזהו שכתוב] כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח. שהצמיחה היא למעלה מעלה ממהות הזרע הזרוע בה.

And this is [the meaning of] what is written, "For as the earth brings forth its growth, and as a garden makes the things sown in it sprout": the growth is far, far above the nature of the seed sown in it.

והנה מ"ש זרועיה תצמיח. זרועיה לשון רבים הענין כי יש ב' מיני זריעות. האחד זריעת גופה של מעשה המצוה

Now, as for what is written, "makes the things sown in it (zeruehah) sprout": zeruehah is in the plural. The explanation is that there are two kinds of sowing. The first is the sowing of the actual performance of the mitzvah,

ומזה נצמח גילוי האור והזיו בג"ע [בגן עדן] התחתון (ועמ"ש מענין ג"ע [גן עדן] התחתון ע"פ ועתה יגדל נא ע"פ וידבר כו' במדבר סיני כו') והב' הוא זריעה רוחניות יותר והוא כוונת המצות כי כל המצות צריכות כוונה.

and from this there grows the revelation of the light and splendor in the lower Gan Eden (and see what is written about the lower Gan Eden on the verse "And now, let [the strength] be great, I pray," and on the verse "And [Havayah] spoke," etc., "in the wilderness of Sinai," etc.). The second is a more spiritual sowing: the intention (kavanah) of the mitzvos, for all the mitzvos require kavanah.

והכוונה היא בלבו ומוחו שהוא ענין רוחני יותר מגופה של מעשה המצוה כי הרי עיקר הכוונה הוא לדבקה בו ית' ע"י מעשה המצוה הזאת.

And the kavanah is in one's heart and mind, which is a more spiritual matter than the actual performance of the mitzvah; for the main point of the kavanah is to cleave to Him, may He be blessed, through the performance of this mitzvah.

וכן במצות ל"ת [לא תעשה] בחינת הכוונה הוא שלא להיות נפרד ע"י"ז מיחודו ואחדותו ית'

Likewise, with the prohibitive commandments, the kavanah is not to become separated, through this, from His unity and oneness, may He be blessed.

כמ"ש ולא תתורו כו' אשר אתם זונים כזונה שאסורה לבעלה כך א"א לו עוד לקבל מבחי' קדש העליון כו'.

As it is written, "And you shall not stray," etc., "after which you go astray (zonim)": like a woman who has been unfaithful (zonah), who is forbidden to her husband, so too he can no longer receive from the level of the supernal kodesh, etc.

10 והנה מכוונת המצות נמשך ונצמח האור בג"ע [בגן עדן] העליון כו' וזהו וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה היינו ב' זריעות הנ"ל ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פרק ל"ח.

Now, from the kavanah of the mitzvos the light in the upper Gan Eden is drawn down and grows, etc. And this is "and as a garden makes the things sown in it (zeruehah) sprout": it does not say zar'ah (its seed) but zeruehah (its sowings), that is, the two kinds of sowing mentioned above. And see Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 38.

והנה פי' כארץ תוציא צמחה היינו מדרגה ג' והיא הצמיחה אשר תוצמח בלתי זריעה כלל והיינו כמו עשבים העולים מאליהן

And the meaning of "as the earth brings forth its growth" is a third level: the growth that sprouts without any sowing at all, like grasses that come up of themselves,

וכן כמו פירות היער כמו התפוחים שבעצי היער שגדילים ונצמחין מעצמן בלי זריעה. אך הפירות שע"י הזריעה והנטיעה הם משובחים מאד מאד מהעולים מאליהן כו'.

and likewise like the fruits of the forest, such as the apples on the forest trees, which grow and sprout of themselves without sowing. But the fruits that come through sowing and planting are far, far finer than those that come up of themselves, etc.

11 והנמשל יובן דבחי' זו הג' היינו ענין מצות מעשיות שנעשים בלי שום כוונה לדבקה בו יתי' וכענין שנאמר ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלמדה.

And the analogue will be understood: this third level is the matter of practical mitzvos that are done without any kavanah to cleave to Him, may He be blessed; as in what is said, "And their fear of Me is a commandment of men, learned by rote."

שהרי זה כאלו אין כאן בחי' זריעה כלל ואעפ"כ [ואף על פי כן] הארץ תוציא צמחה ע"י אהבה המסותרת שיש באדם

For this is as if there were no sowing here at all; and nevertheless "the earth brings forth its growth," through the hidden love that is in a person.

אף שהיא מסותרת לגמרי כיון שלא הוציא האהבה מהעלם לגילוי לכוין לדבקה בו יתּ' מ"מ מאחר שעכ"פ [שעל כל פנים] יש בו האהבה המסותרת הנה הארץ תוציא צמחה.

Even though it is entirely hidden, since he has not brought the love out of concealment into revelation, to intend to cleave to Him, may He be blessed, nevertheless, since at any rate the hidden love is in him, "the earth brings forth its growth."

ומ"מ לא דמי כלל למה שגנה זרועיה תצמיח שהם המצות שנעשו בכוונה כו'

Nevertheless, it does not compare at all to "a garden makes the things sown in it sprout," which are the mitzvos done with kavanah, etc.

(וע' בזהר תרומה (קס"ו ב') ע"פ וכגנה זרועיה כו' וע"פ אור זרוע כו' ועמ"ש מזה בפ' ויגש ע"פ וילקט יוסף כו' ובשיר השירים ע"פ ששים המה מלכות כו' וע' בס"ח [בספר חסידים] סימן שכ"א

And see the Zohar, Terumah (166b), on the verse "And as a garden, the things sown in it," etc., and on the verse "Light is sown," etc.; and see what is written about this in Parshas Vayigash, on the verse "And Yosef gathered," etc., and in Shir HaShirim, on the verse "There are sixty queens," etc.; and see Sefer Chassidim, section 321.

וזהו משנת"ל [משנתבאר לעיל] בענין ברכת המצות עובר לעשייתן שכדי להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של מעשה המצוה מעורר גילוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זה הוא ענין הברכה בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם].

And this is what was explained above concerning the blessing over the mitzvos, [said] "prior to their performance": in order that the arousal from below of the performance of the mitzvah awaken a revelation of the arousal from above, this is the matter of the blessing, "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world."

פי' כמ"ש בזהר ח"א [חלק א'] (דקכ"ב א') ע"פ מלך לשדה נעבד מאן מלך דא קוב"ה [קודשא בריך הוא] דאתחבר לשדה כד איהו נעבד. מאן שדה דא שדה אשר ברכו ה'.

The explanation is as is written in the Zohar, Part I (folio 122a), on the verse "A king, to a field that is worked": "Who is the king? This is the Holy One, blessed be He, who joins Himself to the field when it is worked. Which field? This is 'the field that Havayah has blessed.'"

פי' אשר ברכו ה' היינו ענין ברכת המצות

The meaning of "that Havayah has blessed" is the blessing over the mitzvos,

שהוא המשכה עליונה מלמעלה מעלה להיות גילוי כח הצומח אשר בארץ העליונה להצמיח ישועות ע"י מעשה המצוה בריבוי האור כו' וכמו שכתוב במ"א על פי יברכך ה' בפרשה נשא ע"ש:

which is a supernal drawing down from the very highest, so that there be a revelation of the power of growth in the supernal earth, to make salvations sprout through the performance of the mitzvah, with an abundance of light, etc.; as is written elsewhere, on the verse "May Havayah bless you," in Parshas Naso; see there.

12 ג והנה כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח היינו בחי' הצמיחה שממעשה המצות ומכוונת המצות. הנמשך בכל השנה כשישראל מסגלין תורה ומצות.

(3) Now, "For as the earth brings forth its growth, and as a garden makes the things sown in it sprout" is the growth that comes from the performance of the mitzvos and from the kavanah of the mitzvos, which is drawn down throughout the year, when Israel amass Torah and mitzvos.

כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה והוא הצמיחה וגילוי האור שלמעלה בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] ועשי"ת [ועשרת ימי תשובה].

"So will Ado-nai Havayah make righteousness and praise sprout": this is the growth and revelation of the higher light on Rosh HaShanah, Yom Kippur and the Ten Days of Teshuvah.

וכמ"ש בזהר תרומה (קע"ז א') בהאי זמנא אד' הוי' אתה החלות כו' שב' שמות אלו אד' הוי' מתגלים בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] והיינו להיות יצמיח צדקה ותהלה כו'.

As is written in the Zohar, Terumah (folio 177a): "At this time, 'Ado-nai Havayah, You have begun,'" etc.; for these two Names, Ado-nai Havayah, are revealed on Rosh HaShanah and Yom Kippur; and this is so that "He will make righteousness and praise sprout," etc.

ויובן זה בהקדים ענין בחי' בעלי תשובה דהנה כל הנ"ל היא כשהאדם הוא סר מרע ועושה טוב שאז הוא ענין הזריעה זורע צדקות כו'

This will be understood by first prefacing the matter of the level of baalei teshuvah (those who return). For all that was said above applies when a person turns from evil and does good; then it is the matter of sowing, "He sows righteousness," etc.

וכן שאר כל מצות התורה נקראים בשם צדקה דרך כלל וכמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת כו' (ועמ"ש מזה בפ' בשלח בד"ה אשירה) שהן בחינת זריעה להיות עי"ז מצמיח ישועות

And likewise all the other mitzvos of the Torah are called, in general, by the name tzedakah (righteousness), as it is written, "And it will be righteousness for us, if we take care to do all this commandment," etc. (and see what is written about this in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "I will sing"); for they are a kind of sowing, so that through this [He] "makes salvations sprout."

וכן גם קיום מל"ת [מצות לא תעשה] נק' זריעה כמ"ש בארץ לא זרועה שבחי' הלא דהיינו מה שיושב ואינו עובר עבירה הוא ג"כ בחי' זריעה בארץ העליונה כמו בעושי מצוה כו'.

And likewise the keeping of the prohibitive commandments is also called sowing, as it is written, "in a land not sown" (lo zeruah): for the level of the "not" (lo), that is, sitting and not committing a transgression, is also a kind of sowing in the supernal earth, as with those who do a mitzvah, etc.

אבל כשהאדם חוטא ח"ו [חס ושלום] ומבטל מ"ע [מצות עשה] נק' חוטא לשון חסרון והעדר בחי' זריעה הנ"ל.

But when a person sins, G-d forbid, and neglects a positive commandment, he is called chotei (sinner), a term of lack: the absence of the sowing mentioned above.

13 וכש"כ [וכל שכן] בעברו על מל"ת [מצות לא תעשה] שנקרא עון מלשון העוה דרכו שהוא ענין עיוות ודרך עקלתון שממשיך יניקה לחיצונים וכמ"ש הפושעים בי בגופא דמלכא כו'

All the more so when he transgresses a prohibitive commandment, which is called avon (iniquity), from the expression he'evah darko, "he made his way crooked": it is a matter of distortion and a crooked path, which draws nourishment to the external forces; as it is written, "those who rebel against Me": "against the very Body of the King," etc.

ועל זה נאמר ימצאהו בארץ מדבר. שהוא מקום שאינו ראוי לזריעה כלל וכמ"ש לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב כו' (ועמ"ש מענין מדבר בד"ה אני לדודי ובד"ה כנשר יעיר)

And of this it is said, "He found him in a desert land," which is a place not fit for sowing at all, as it is written, "It shall not be sown, nor shall it make [anything] sprout, nor shall any grass come up in it," etc. (And see what is written about the matter of the desert in the discourse beginning "I am my Beloved's," and in the discourse beginning "As an eagle stirs up.")

אך על כל זה כנשר יעיר קנו כו' דהיינו כי גם לזה יש עצה על ידי התגלות י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ע"י בחי' תשובה

Yet despite all this, "As an eagle stirs up its nest," etc.; that is, even for this there is a remedy, through the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy by means of teshuvah,

ובפרט בעשרת ימי תשובה שהן עיקר הזמן לקבלת השבים כמ"ש דרשו ה' בהמצאו כו'

and especially during the Ten Days of Teshuvah, which are the principal time for the acceptance of those who return, as it is written, "Seek Havayah when He is to be found," etc.

כי הנה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] הוא זמן התגלות י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] כמ"ש ויעבור הוי' על פניו ויקרא פי' ויעבור שנמשך מצד עצמו בבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד

For the Ten Days of Teshuvah are the time of the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy, as it is written, "And Havayah passed before him and proclaimed." The meaning of "passed" is that it is drawn down of itself, as an arousal from above alone.

כי בכל השנה אין הגילוי אור רק מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דוקא. אבל בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] נמשך בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מצד עצמו.

For throughout the year the revelation of light is only from the level of the arousal from above that comes specifically through an arousal from below; but during the Ten Days of Teshuvah the level of the arousal from above is drawn down of itself.

14 והיינו ויעבור ה' על פניו. ארך אפים אריכו דאנפין שמתארך ונמשך למטה גם עד מקום העונות והפשעים להיות נושא עון למלאות כל הפגמים כו' וכל החסרונות שנעשו בהמשכת אור הקדש העליון בביטול מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] כו'

And this is "And Havayah passed before him." "Slow to anger" (erech apayim): arichu de'anpin, the lengthening of the countenance, which lengthens and extends downward even to the place of the iniquities and transgressions, so as to be "bearing iniquity," to fill in all the blemishes, etc., and all the deficiencies that were made in the drawing down of the light of the supernal kodesh through the neglect of positive commandments and [the violation of] prohibitive commandments, etc.

והיינו כמ"ש לפני הוי' תטהרו כי כל המצות נק' מצות הוי' (כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] ע"פ כי המצוה הזאת כו')

And this is as it is written, "Before Havayah shall you be purified"; for all the mitzvos are called "the commandments of Havayah" (as was written above, on the verse "For this commandment," etc.).

אך על יוהכ"פ [יום הכפורים] נאמר ולקדוש הוי' מכובד כלומר שהוא בחי' קדוש ומובדל ומרומם למעלה מבחינת שם הוי' וזהו ענין לפני הוי':

But of Yom Kippur it is said, "and the holy of Havayah, honored"; that is to say, it is the level of holy, separate and exalted above the level of the Name Havayah. And this is the meaning of "before Havayah."

15 וביאור הדברים הנה יובן בהקדים ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] דהנה ידוע בשרש ענין ר"ה [ראש השנה] שהוא ענין בנין מדת מלכותו ית' וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני כו'.

The explanation of these words will be understood by first prefacing the matter of "the holy King" that we say during the Ten Days of Teshuvah. For it is known, regarding the root of Rosh HaShanah, that it is the building of the attribute of His sovereignty (Malchus), may He be blessed; as the saying of our Sages, of blessed memory, goes: "Say before Me [verses of] Kingship, so that you make Me King," etc.

והטעם שזהו בר"ה [בראש השנה] דוקא הוא כי בכ"ה באלול נברא העולם וביום הששי למעשה בראשית נברא אדם הראשון והוא ר"ה [ראש השנה].

And the reason this is specifically on Rosh HaShanah is that the world was created on the twenty-fifth of Elul, and on the sixth day of the work of Creation Adam, the first man, was created; and that is Rosh HaShanah.

16 והנה ביום ברוא אדה"ר [אדם הראשון] היה התחלת גילוי מדת מלכותו ית' כי לא שייך בחי' מלוכה רק על בחי' אדם שהאדם מקבל עול מלכותו כמאמר ומלכותו ברצון קבלו עליהם כו'

Now, on the day Adam, the first man, was created, the revelation of the attribute of His sovereignty, may He be blessed, began; for kingship applies only to man, since man accepts the yoke of His kingship, as in the words "And His kingship they willingly accepted upon themselves," etc.;

משא"כ על בהמות וחיות שקדמו לבריאת אדם הראשון לא שייך כלל בחי' לשון מלוכה ואמר אדה"ר [אדם הראשון] אז השיר של יום ו' הוא ה' מלך גאות לבש כו'

whereas over the cattle and beasts that preceded the creation of Adam, the first man, the term kingship does not apply at all. And Adam, the first man, then said the song of the sixth day, "Havayah reigns; He has clothed Himself in majesty," etc.,

לפי שבו נמשך להיות בחי' מלך ונתלבש בלבוש מלכות ולכן בכל שנה שחוזר הדבר לקדמותו

because on it [the level of] King was drawn down and He clothed Himself in the garment of kingship. Therefore every year, when the matter returns to its original state,

הנה ביום ר"ה [ראש השנה] הוא המשכת בחי' מלכות ממקורו כמו שהי' [שהיה] המשכה זו ביום זה בתחלת בריאת העולם.

on the day of Rosh HaShanah there is a drawing down of Malchus (sovereignty) from its source, just as this drawing down took place on this day at the beginning of the creation of the world.

17 והוא ענין מה שעלה במחשבה הקדומה אנא אמלוך כלומר זהו בחי' רצון שעלה במחשבה הקדומה של עצמות המאציל להיות בחי' מלך על עם נפרד

And this is the matter of what arose in the primordial thought, "I will reign": that is, this is the level of the will that arose in the primordial thought of the very essence of the Emanator, to be King over a separate people.

ורצון זה להיות מלך הוא בחי' מקור למציאות התפשטות מדה זו דמל' אח"כ דהיינו להיות בחי' הצמצום ולצמצם ולהסתיר א"ע [את עצמו] כדי שיהא בחי' התהוות היש ודבר נפרד

And this will to be King is the source of the existence of the subsequent extension of this attribute of Malchus; that is, that there be the tzimtzum (contraction), to contract and conceal Himself, so that there may come into being a yesh (an existent thing) and a separate thing

(שיהיה דבר נפרד בידיעתו ור"ל [ורוצה לומר] בידיעתו של היש ונברא שנדמה לו שהוא יש ודבר נפרד כו') כדי שיהיה המאציל מלך על עם והרי צמצום זה אינו אלא אצלנו

(that it be a separate thing in its own awareness; that is to say, in the awareness of the yesh, the created being, to which it seems that it is a yesh and a separate thing, etc.), so that the Emanator will be King over a people. Yet this tzimtzum exists only with respect to us;

אבל קמיה יתי כולא כלא חשיב כמו קודם הבריאה ואין כאן שום דבר נפרד באמת

but before Him, may He be blessed, all is considered as naught, as before creation, and there is in truth nothing separate here at all;

כי אני הוי' לא שניתי וכמו קודם שנברא העולם כו' וא"כ אין לך דבר שחוץ ממנו ועל מי הוא מולך

for "I, Havayah, have not changed," and [it is] just as before the world was created, etc. If so, there is nothing outside of Him; so over whom does He reign?

רק שלפי שמ"מ מחמת בחי' הצמצום נעשה בחי' יש ודבר נפרד בידיעתינו הגם דקמיה כולא כלא מ"מ שייך בחי' מלוכה על עם שהרי הם יש ודבר נפרד בידיעתם כו'

But since, nevertheless, because of the tzimtzum, there came to be a yesh and a separate thing in our awareness, even though before Him all is as naught, kingship over a people nevertheless applies, since they are a yesh and a separate thing in their own awareness, etc.

ולפי דקמיה כלא חשיב לכן צריך להמשיך תחלה בכל שנה ושנה להיות לו הרצון למלוך.

And because before Him [all] is considered as naught, it is therefore necessary first, each and every year, to draw down that He should have the will to reign.

18 והוא ענין המשכה מבחי' הנ"ל אנא אמלוך כו' והמשכה זו הוא ענין מלכיות שאומרים בר"ה [בראש השנה] וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם שעי"ז מעוררים וממשיכים הרצון דבחי' אנא אמלוך.

And this is the matter of drawing down from the level mentioned above, "I will reign," etc. This drawing down is the matter of Malchuyos (the [verses of] Kingship) that we say on Rosh HaShanah, as our Sages, of blessed memory, said: "Say before Me [verses of] Kingship, so that you make Me King over you"; for through this we arouse and draw down the will of the level of "I will reign."

וזהו ענין מה שאומרים בר"ה [בראש השנה] המלך הקדוש כי מלך סתם הוא כל השנה דהיינו מדת מלכותו אשר מתפשטת בעולמות כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים ומלכותו בכל משלה

And this is the meaning of our saying "the holy King" on Rosh HaShanah. For plain "King" [applies] all year: that is, the attribute of His sovereignty that extends into the worlds, as it is written, "Your kingship is a kingship over all worlds," and "His kingship rules over all."

אבל מקור מדת המלוכה דהיינו בחי' המשכת מחשבת אנא אמלוך נקרא המלך הקדוש שעדיין מובדל ומרומם הוא מבחי' התפשטות בעולמות ואין עוד מלבדו ממש רק שעלה ברצונו להיות מלך כו'.

But the source of the attribute of kingship, that is, the drawing down of the thought "I will reign," is called "the holy King," for it is still separate and exalted above the level of extension into the worlds, and there is truly nothing besides Him; only it arose in His will to be King, etc.

(וזהו כענין בריש הורמנתא דמלכא כו' וכמ"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס) (דרנ"ו ע"ב) אתר דאתגזרת מתמן דאיהו אין סוף כו'

(And this is like the matter of "At the beginning of the King's authority," etc., and as is written in the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, folio 256b): "The place from which it was hewn, which is the Infinite One (Ein Sof)," etc.;

וכמ"ש בת"ז [בתיקוני זהר] תיקון עשירי בפי' איה מקום כבודו כו' וע"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] (דרנ"ה ע"ב) בענין הראיני נא את כבודך כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ואולם חי אני וימלא כבוד כו'

and as is written in the Tikkunei Zohar, Tikkun Ten, on the meaning of "Where is the place of His glory," etc.; and see there in the Raaya Mehemna (folio 255b), on the matter of "Show me, I pray, Your glory," etc.; and as is written elsewhere, on the verse "But as I live, and [the earth] shall be filled with the glory," etc.

כבוד היינו בחי' מחשבת אנא אמלוך שהיא ג"כ בחי' לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש והמשכת בחי' מחשבה זו נמשך עד"מ מכח המחשבה כו'.

"Glory" is the level of the thought "I will reign," which is also the level of a garment, as it is written, "Havayah reigns; He has clothed Himself in majesty." And the drawing down of this level of thought comes, by way of analogy, from the power of thought, etc.

ועד"ז נזכר בזהר פ' נח (דס"ה א') כמה בחינות שנק' מחשבה עילאה כו' וכמו עד"מ באדם כח המחשבה הוא מקור המחשבה כו'

Along these lines, the Zohar, Parshas Noach (folio 65a), mentions several levels that are called "supernal thought," etc. And as, by way of analogy, in a person, the power of thought is the source of thought, etc.,

והוא הנקרא מקום כבודו. פי' מקום ר"ל [רוצה לומר] מקור ושרש המחשבה כו' והוא בחי' איה בחי' אין סוף.

and this is what is called "the place of His glory." The meaning of "place" is the source and root of the thought, etc.; and it is the level of "Where" (ayeh), the level of the Infinite One.

19 וז"ש [וזהו שכתוב] אתר דאתגזרת מתמן דאיהו אין סוף כו' והוא בחינת מה שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד דבחי' שמו זה זהו ענין איה מקום כבודו ומשם נמשך להיות בחי' אנא אמלוך כו'

And this is what is written, "The place from which it was hewn, which is the Infinite One," etc. And this is the level of what our Sages, of blessed memory, said: "Before the world was created, there were He and His Name alone"; this level of "His Name" is the matter of "Where is the place of His glory," and from there it is drawn down to become the level of "I will reign," etc.

וזהו בחי' המלך הקדוש שהוא מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כדלקמן. ועמ"ש בד"ה קול דודי בענין מלכותך מלכות כל עולמים.

And this is the level of "the holy King," which is from the level of "My holiness, which is above your holiness," as [will be explained] below. And see what is written in the discourse beginning "The voice of my Beloved," on the matter of "Your kingship is a kingship over all worlds."

ולכן אומרים המלך הקדוש בכל עשי"ת [עשרת ימי תשובה] כי בכל הימים הללו ממשיכים בכל יום מעצמות המאציל רצון למלוכה (ועשרה ימים כנגד ע"ס [עשר ספירות] דמל' שבכל יום נמשך בחי' אחת כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים]).

Therefore we say "the holy King" throughout the Ten Days of Teshuvah: for on all these days, each day, we draw down from the very essence of the Emanator a will for kingship. (And the ten days correspond to the Ten Sefiros of Malchus, so that each day one level is drawn down, as is written in Pri Etz Chaim.)

והנה בחי' המלך הקדוש הוא בחי' קדושתי למעלה מקדושתכם דהיינו שהמשכה זו היא מלמעלה יותר מהמשכה שע"י המצות עם היות שע"י המצות ממשיכים מבחינת קדש העליון ממש.

Now, the level of "the holy King" is the level of "My holiness is above your holiness": that is, this drawing down is from higher than the drawing down that comes through the mitzvos, even though through the mitzvos one draws down from the very level of the supernal kodesh.

אך עכ"ז [עם כל זה] אמרו קדושים תהיו יכול כמוני כו' ר"ל [רוצה לומר] שיש עוד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של מעשה המצות דהיינו שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ממעשה המצות מגיע לשם כלל

But even so, they said, "'You shall be holy': could it be like Me?" etc. That is to say, there is yet an arousal from above that is higher than the arousal from above that comes through the arousal from below of the performance of the mitzvos; that is, the arousal from below of the performance of the mitzvos does not reach there at all

(כ"א ע"י התשובה ממעמקים כו' וכדלקמן וגם ע"י התורה נמשך מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו כמ"ש ע"פ ואתחנן כו' ומזה יובן משנ"ת [מה שנתבאר] במ"א בפ' בראשית בד"ה צאינה וראינה שהתשובה נק' רפואה וכן התורה והיינו לפי שקדמו לעולם כו' ע"ש).

(except through teshuvah "from the depths," etc., as [will be explained] below; and through the Torah, too, [something] is drawn from this level of arousal from above, as is written on the verse "And I pleaded," etc. And from this one can understand what was explained elsewhere, in Parshas Bereishis, in the discourse beginning "Go forth and behold," that teshuvah is called a healing, and so too the Torah; this is because they preceded the world, etc.; see there).

וגילוי זה עיקרו מצד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מצד עצמו שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] כמ"ש ויעבור ה' על פניו ויקרא כו'.

And this revelation comes principally from the arousal from above, of itself, which is above the arousal from below, as it is written, "And Havayah passed before him and proclaimed," etc.

וזהו שנק' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כו' וע"י המשכה זו מתתקנים כל הפגמים שפגמו ע"י העונות וחטאים

And this is what is called "My holiness, which is above your holiness," etc. And through this drawing down all the blemishes caused by iniquities and sins are repaired,

שהם מגיעים עד בחי' קדש העליון שהוא מקור אור המצות אבל כשנמשך מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם ניתקנו ונתמלאו כל החסרונות שבבחי' קדש העליון כו'.

which reach up to the level of the supernal kodesh, the source of the light of the mitzvos; but when [light] is drawn down from the level of "My holiness, which is above your holiness," all the deficiencies in the level of the supernal kodesh are repaired and filled in, etc.

20 וזהו בחינת ומדרגת בעלי תשובה שלמעלה מבחי' צדיקים גמורים כי הצדיקים גמורים ממשיכים מבחי' קדש.

And this is the level and rank of baalei teshuvah (those who return), which is above the level of the completely righteous: for the completely righteous draw down from the level of kodesh;

ולכן יאמרו לפניהם קדוש אבל גדולה בחי' תשובה בחילא יתיר שממשיך מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם. ולכן אומרים המלך הקדוש בכל עשי"ת [עשרת ימי תשובה]:

therefore "Holy" (kadosh) will be said before them. But greater is the level of teshuvah, "with greater strength," for it draws down from the level of "My holiness, which is above your holiness." And therefore we say "the holy King" throughout the Ten Days of Teshuvah.

21 ד וזהו כי כארץ כו' וכגנה כו' ג"ע [גן עדן] העליון והתחתון יצמיחו גילוי זיו השכינה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וזריעה של מעשה המצות וצמיחה זו היא גילוי מבחי' קדש העליון אשר קדשנו במצותיו כו'.

(4) And this is "For as the earth," etc., "and as a garden," etc.: the upper and the lower Gan Eden will make the revelation of the splendor of the Shechinah sprout from the arousal from below and the sowing of the performance of the mitzvos; and this growth is a revelation from the level of the supernal kodesh, "Who has sanctified us with His commandments," etc.

כן אד' הוי'. ב' שמות אלו המתגלים ברה"ש [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] שם אד' היינו בחי' ר"ה [ראש השנה] כי הוא בחי' שתמליכוני עליכם דינא דמלכותא דינא אותיות אד' כו'

"So [will] Ado-nai Havayah": these are two Names that are revealed on Rosh HaShanah and Yom Kippur. The Name Ado-nai is the level of Rosh HaShanah, for it is the level of "that you make Me King over you"; "the law (dina) of the kingdom is law," [dina having] the letters of Ado-nai, etc.;

ושם הוי' בניקוד אלקים היינו בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים] יצמיח גילוי אור עליון יותר היינו מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] דקדושתי שלמעלה מקדושתכם ועל זה נאמר אד' הוי' אתה החלות כו'.

and the Name Havayah vocalized with [the vowels of] Elokim is the level of Yom Kippur; [it] "will make sprout" a revelation of a still higher light, namely from the level of the arousal from above of "My holiness, which is above your holiness." And of this it is said, "Ado-nai Havayah, You have begun," etc.

ועמ"ש בפ' ואתחנן ע"פ אתה החלות כו'. ועמ"ש בפ' שלח בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' כו' נושא עון כו'.

And see what is written in Parshas Va'eschanan on the verse "You have begun," etc. And see what is written in Parshas Shelach, in the discourse beginning "And now, let the strength of Ado-nai be great, I pray," etc., [on] "bearing iniquity," etc.

(ועמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני בענין אריתי מורי. ועיין בפ' שלח) (קנ"ט א') ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם

(And see what is written in the explanation on the verse "I have come into My garden," on the matter of "I have gathered My myrrh"; and see [the Zohar,] Parshas Shelach, folio 159a), and the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] there,

גבי תלת עלמין אית ליה לקוב"ה [לקודשא בריך הוא] כנגד ג"ע [גן עדן] העליון והתחתון כו' יע"ש [יעויין שם] ועיין בפ' בא (דל"ה א') גבי דזרע בגנתא ומש"ש [ומה שכתוב שם] במק"מ [במקדש מלך] בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל].

regarding "The Holy One, blessed be He, has three worlds," corresponding to the upper and the lower Gan Eden, etc.; see there. And see Parshas Bo (folio 35a), regarding "who sows in the garden," and what is written there in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] in the name of Rabbi Chaim Vital.

גם י"ל [יש לומר] שייכות לגילוי בחינה זו בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] כי הנה כתיב ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם.

One may also explain the connection of the revelation of this level with Rosh HaShanah and Yom Kippur. For it is written, "And Havayah Elokim planted a garden in Eden mikedem (from before)."

ה' אלקים שם מלא. עיין ברבות בראשית פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] ובזח"ג [ובזהר חלק ג] נשא (קל"ח ב'). והנה וישם שם את האדם אשר יצר היה בר"ה [בראש השנה] יום ברוא אדה"ר [אדם הראשון].

"Havayah Elokim" is a full Name; see Bereishis Rabbah, chapter 15, and the Zohar, Part III, Naso (folio 138b). Now, "And He placed there the man whom He had formed" was on Rosh HaShanah, the day Adam, the first man, was created.

וזהו ענין כשמחך יצירך בג"ע [בגן עדן] מקדם ומבואר במ"א פי' מקדם היינו בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אלא מפני כי חפץ חסד הוא.

And this is the meaning of "As You gladdened Your creation in the Garden of Eden mikedem (from before)"; and it is explained elsewhere that the meaning of mikedem is without an arousal from below, but rather because "He desires kindness."

ועיין בגמרא פ"ד דפסחים (דנ"ד א') בענין מקדם ועמ"ש סד"ה ראה אנכי נותן והנה לכן גם בכל ר"ה [ראש השנה] מתעורר בחי' זו להיות וכגנה זרועיה כו' כן כו' ועמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים.

And see the Gemara, chapter 4 of Pesachim (folio 54a), on the matter of mikedem; and see what is written at the end of the discourse beginning "See, I set before you." Therefore, on every Rosh HaShanah too, this level is aroused, so that there be "and as a garden [makes] the things sown in it," etc., "so," etc. And see what is written in the discourse beginning "For as the new heavens."

ופי' יצמיח צדקה. כי צדקה הוא בחי' שם אד'. א' דין שהדין נמתק ע"י אלף פלא עליון כו'.

And the meaning of "will make righteousness (tzedakah) sprout": tzedakah is the level of the Name Ado-nai, alef [and] din (judgment): the judgment is sweetened by the alef, the supernal pele (wonder), etc.

וזהו ג"כ ענין צדקה צדק ה' כי צדק איהי דין וכשנמתק הדין ע"י ה' חסדים נק' צדקה.

And this is also the meaning of tzedakah: tzedek with a hei. For tzedek is judgment, and when the judgment is sweetened by the five Chasadim (kindnesses) it is called tzedakah.

וכמ"ש בזהר בחקתי (דקי"ג ע"ב) ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] שם ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דרצ"א ע"ב ודרצ"ב ע"א) וע"ז נאמר צדק מלאה ימינך וכמ"ש במ"א ע"פ ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו' ע"ש.

As is written in the Zohar, Bechukosai (folio 113b); and see the Ramaz there, and the Idra Zuta [the "Lesser Assembly" of the Zohar] (folio 291b and folio 292a). And of this it is said, "Your right hand is full of righteousness (tzedek)"; and as is written elsewhere, on the verse "But Havayah your G-d would not listen to Bilaam," etc.; see there.

והענין כי הנה צדיק ה' בכל דרכיו וכתיב צדיק ה' צדקות אהב. פי' צדיק היינו בעל צדקה

The explanation is this: "Havayah is righteous (tzaddik) in all His ways," and it is written, "Havayah is righteous; He loves righteous deeds (tzedakos)." The meaning of tzaddik is one who practices tzedakah (charity).

עד"מ הצדקה הגשמית שניתנת לעני להחיות רוח שפלים כך הקב"ה בכבודו ובעצמו עושה צדקה להחיות רוח שפלים שהן כל העולמות דכולא קמיה כלא חשיב כו'

Just as, by way of analogy, physical charity is given to a poor person "to revive the spirit of the lowly," so the Holy One, blessed be He, in His glory and His very Self, does tzedakah "to revive the spirit of the lowly," which are all the worlds, for "all before Him is considered as naught," etc.

ועיקר המשכה זו היא בר"ה כי הנה בר"ה [בראש השנה] נמשך ג"כ אור ושפע אלקי' לכל א' בתורה ועבודה לכל השנה כנודע בפי' כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב.

And the principal drawing down of this is on Rosh HaShanah. For on Rosh HaShanah there is also drawn down G-dly light and flow to each one, in Torah and [divine] service, for the whole year, as is known from the explanation of "For it is a statute for Israel, a judgment of the G-d of Yaakov."

22 והגם שנאמר לשון משפט שהאדם נידון בנפשו איך וכמה יומשך גילוי אלקות בנפשו. ואופן הדין והמשפט תלוי במעשיו של אדם בשנה העברה כו'.

And although the term mishpat (judgment) is used, [meaning] that a person is judged in his soul as to how and how much revelation of G-dliness will be drawn into his soul, and the manner of the judgment and verdict depends on a person's deeds in the past year, etc.,

מ"מ משפט איהו רחמי וכמ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] שם וכ"כ [וכן כתב] ברבות באסתר בפסוק בימי אחשורוש ע"פ הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם.

nevertheless "mishpat is mercy," as is written in the Idra Zuta there; and so it is written in the Midrash Rabbah on Esther, 2, [on] the verse "In the days of Achashverosh," on the verse "He is Havayah our G-d; His judgments are in all the earth": that His attribute of mercy is forever.

והיינו שהרחמים ממתיקים הדין וע' בזהר ויקרא (דט"ו סע"א [סוף עמוד א] וע"ב) ובפרשה אמור (דף ק') ובפ' לך לך (דפ"ז ע"פ) ומלכי צדק מלך שלם כו' ע"ש.

That is, mercy sweetens judgment. And see the Zohar, Vayikra (folio 15, end of side a, and side b), and Parshas Emor (folio 100), and Parshas Lech Lecha (folio 87), on the verse "And Malki-Tzedek, king of Shalem," etc.; see there.

וזהו לך אד' הצדקה ולנו בושת הפנים. והיינו בחי' השפעה לבעלי תשובה שע"י החטאים ועונות חסרו לו הלבושים הנעשים מתומ"צ [מתורה ומצות] וזהו ולנו בושת הפנים.

And this is "Yours, Ado-nai, is the righteousness, and ours is the shame of face." This is the level of the flow to baalei teshuvah: through the sins and iniquities he lacks the garments made of Torah and mitzvos, and this is "and ours is the shame of face."

כי הנה אנו אומרים ותן בלבנו בינה כו' לעשות ולקיים כו'. וע"ז ולא נבוש כו'

For we say, "And put understanding into our hearts," etc., "to do and to fulfill," etc.; and through this, "and we shall not be ashamed," etc.;

משא"כ כשחטא הוא בחי' ולנו בושת הפנים וכמו שכתוב בזהר אמור (דפ"ט ב')

whereas when one has sinned, it is the level of "and ours is the shame of face," as is written in the Zohar, Emor (folio 89b).

אך ע"י התשובה והיא ג"כ בחי' בושת הפנים. וכענין יראה בשת להתבושש מאור א"ס ב"ה וכמש"כ [וכמה שכתוב] בסש"ב [בספר של בינונים] פרק מ"ג ובהערה לתיקון חצות. ע"ז לך אד' הצדקה למלאות כל הפגמים ע"י יג"מ [י"ג מדות] הרחמים כו'.

But through teshuvah, which is also the level of shame of face, as in the matter of yirah boshes (fear [that is] shame), being ashamed before the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 43, and in the note to Tikkun Chatzos [the midnight lament]: through this, "Yours, Ado-nai, is the righteousness," to fill in all the blemishes through the Thirteen Attributes of Mercy, etc.

ועמ"ש בד"ה ושמתי כדכד בענין שמש צדקה. וענין תהלה הוא נמשך משם הוי' בניקוד אלהים שהוא בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים].

And see what is written in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod," on the matter of "the sun of righteousness." And the matter of tehillah (praise) is drawn from the Name Havayah vocalized with [the vowels of] Elokim, which is the level of Yom Kippur.

פי' תהלה לשון הילול ושבח וגם לשון בהילו נרו כו' הארה בבחי' גילוי ושניהם אמת

The meaning of tehillah: it is a term of praise and acclaim, and also a term [as in] "when His lamp shone" (behilo neiro), etc., a radiance in revealed form; and both are true,

כי זה נמשך מזה וכמ,ש כל הנשמה תהלל י"ה שע"י סידור שבחיו של מקום שזהו ענין פסוקי דזמרה ע"ז ממשיך הארה אלקית על נפשו.

for the one is drawn from the other; as it is written, "Let every soul praise Kah": through setting out the praises of the Omnipresent, which is the matter of Pesukei deZimrah [the Verses of Song in the morning prayers], one draws a G-dly radiance upon one's soul.

23 והנה ע"י הארה זו נדחה ג"כ החשך דנה"ב [דנפש הבהמית] המסתיר. ולכך נקראו ההילולים דהללו יה פסוקי דזמרה מלשון זמיר עריצים שנכרתו ונזמרו הקליפות המסתירים כו'

Now, through this radiance the concealing darkness of the animal soul is also pushed away. That is why the praises of "Hallelu Kah" are called Pesukei deZimrah, from the expression "the cutting down (zemir) of tyrants": for the concealing kelipos (husks) are cut off and pruned away, etc.

וזהו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים שע"י בחי' רוממות אל בגרונם והיא בחי' כל הנשמה תהלל י"ה ע"י נמשך חרב פיפיות כו' להעביר החשך דנה"ב [דנפש הבהמית].

And this is "The exaltations of G-d are in their throat, and a double-edged sword in their hand, to execute vengeance upon the nations": through the level of "the exaltations of G-d in their throat," which is the level of "Let every soul praise Kah," the "double-edged sword," etc., is drawn down to remove the darkness of the animal soul.

24 וביום הכיפורים שהוא בחינת יכפר עליכם לטהר אתכם כו' ע"ז נאמר הוי' יצמיח תהלה זו בנפש נגד כל הגוים

And on Yom Kippur, which is the level of "He shall atone for you, to purify you," etc., of this it is said that Havayah "will make" this "praise sprout" in the soul "before all the nations";

והיינו שע"י הארה זו נעשה ב' בחי' האחת להיות הגילוי בנה"א [בנפש האלקית] שיבא לבחי' כל הנשמה תהלל.

that is, through this radiance two things come about. The first: that there be a revelation in the G-dly soul, so that it comes to the level of "Let every soul praise."

25 ועמ"ש בד"ה שיר השירים בענין התהללו בשם קדשו. והב' שע"י נדחה החשך של הנה"ב [הנפש הבהמית] לכך נאמר שם הוי' בניקוד אלקים ששם זה מצמיח תהלה זו

And see what is written in the discourse beginning "The Song of Songs," on the matter of "Glory in His holy Name." The second: that through this the darkness of the animal soul is pushed away. That is why it says the Name Havayah vocalized with [the vowels of] Elokim, for this Name makes this praise sprout:

כי הגילוי הוא ע"י שם הוי' וע"י ניקוד אלקים הוא לדחות החושך ולהעביר רוה"ט [רוח הטומאה]

the revelation is through the Name Havayah, and through the vocalization of Elokim it is to push away the darkness and to remove the spirit of impurity.

וגם כי הנה דרך כלל הן שני מונעים. הא' נמשך מחסד דקליפה והוא הקרירות שגורמת מניעת היגיעה בועשה טוב.

And also [it is] because, in general, there are two hindrances. The first is drawn from the Chesed of kelipah: it is coldness, which causes a holding back from effort in "do good."

26 והבי מבחי גבורה דקליפה שהוא החמימות לגרום תאות איסור כו' ופרטי כל התאוות והמונעים נמשכים מב' דברים אלו וע"י שם הוי' בניקוד אלקים שהוא בחי' חו"ג [חסד וגבורה] עליונים דקדושה נכרתים ב' מונעים הנ"ל כו'.

The second is from the level of the Gevurah of kelipah: it is heat, which causes desire for what is forbidden, etc. All the particular desires and hindrances are drawn from these two things. And through the Name Havayah vocalized with [the vowels of] Elokim, which is the level of the supernal Chesed and Gevurah of holiness, the two hindrances mentioned above are cut off, etc.

ולכן אומרים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ז"פ [ז' פעמים] הוי' הוא האלקים כי האור והגילוי דיוכ"פ [דיום כפור / דיום הכפורים] הוא מבחי' שם הוי' בניקוד אלקים:

Therefore on Yom Kippur we say seven times, "Havayah, He is Elokim," for the light and revelation of Yom Kippur is from the level of the Name Havayah vocalized with [the vowels of] Elokim.

27 עוי"ל [עוד יש לומר] בענין כי כארץ עפמ"ש [על פי מה שכתוב] ע"פ וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ שמע ישראל כו' ע"ש וממש"ש [וממה שכתוב שם] יובן בתוספת ביאור ענין כי כארץ כו' כן כו'

One may further explain the matter of "For as the earth" according to what is written on the verse "And this is the commandment that Havayah commanded to do in the land: Hear, O Israel," etc.; see there. And from what is written there, the matter of "For as the earth," etc., "so," etc., will be understood with further explanation.

דכמו שהצמיחה בק"ש [בקריאת שמע] היא בכל מאדך כן נמשך בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] בחי' צמיחה בחי' תשובה עילאה מבחי' עליונה יותר. כי יש כמה מדרגות בבחי' רצון עליון דבכל מאדך כמבואר ע"פ האזינו השמים.

Just as the growth in the Shema is "with all your might" (bechol me'odecha), so on Rosh HaShanah and Yom Kippur there is drawn down a level of growth, the level of the higher teshuvah (teshuvah ila'ah), from a still higher level. For there are several gradations in the level of the supernal will of "with all your might," as is explained on the verse "Listen, O heavens."

28 והנה פשט הענין שתלה הפסוק זה בזה כי כארץ וכגנה כו' כן אד' כו'

Now, the plain sense of why the verse makes one depend on the other, "For as the earth... and as a garden," etc., "so [will] Ado-nai," etc.:

היינו כי הצמיחה הזאת בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] הוא לפי ערך הזריעה בתחלה בקיום התורה ומצות כל השנה וכמ"ש משפט לאלקי יעקב כו'

that is, this growth on Rosh HaShanah and Yom Kippur is in proportion to the sowing beforehand, in keeping the Torah and mitzvos all year; as it is written, "a judgment of the G-d of Yaakov," etc.

וגם בתשובה תליא מילתא

And the matter also depends on teshuvah.

כי אף שנמשך בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] עליונה שלמעלה מקדושה הנמשכת ע"י מעשה המצות בכל השנה כו' על כל זה השראה והמשכה זו הוא לפי ערך השלימות הנמשך ע"י התורה והמצות בכל השנה וכמ"ש במ"א ע"פ פתחי לי כו'

For although a supernal arousal from above is drawn down, which is above the holiness drawn down through the performance of the mitzvos throughout the year, etc., nevertheless this indwelling and drawing down is in proportion to the completeness drawn down through the Torah and the mitzvos throughout the year, as is written elsewhere, on the verse "Open to me," etc.

וזהו כן אדי' הוי' יצמיח היינו על ידי תשובה תתאה שהיא בבחי' שם אדי' וע"י תשובה עילאה שהיא בבחי' שם הוי' בניקוד אלקים והם בחי' פנימיות ארץ תתאה ועילאה

And this is "so will Ado-nai Havayah make sprout": that is, through the lower teshuvah (teshuvah tata'ah), which is on the level of the Name Ado-nai, and through the higher teshuvah, which is on the level of the Name Havayah vocalized with [the vowels of] Elokim; and these are the level of the inner dimension (pnimiyus) of the lower and the higher earth.

כי עשר קדושות הם בארץ עד בחי' קדש הקדשים פנימיות העשר קדושות שמשם יצמיח סליחת העונות ונקי' ההר הטוב והלבנון שמלבין עוונותיהם ברבות ר"פ ויקרא

For there are ten degrees of holiness in the land, up to the level of the Holy of Holies, the inner dimension of the ten degrees of holiness, from which the forgiveness of iniquities will sprout; and it is called "the good mountain and the Lebanon (Levanon)," because it whitens (malbin) their iniquities, [as] in the Midrash Rabbah at the beginning of Parshas Vayikra.

וזהו דבפ' אמור כתיב שבת שבתון הוא לכם הוא לשון זכר ובפ' אחרי כתיב שבת שבתון היא לכם היא לשון נקבה.

And this is why in Parshas Emor it is written, "It (hu) is a Shabbos of rest for you," hu being masculine, while in Parshas Acharei it is written, "It (hi) is a Shabbos of rest for you," hi being feminine.

29 והיינו ע"ד איש מזריע תחלה יולדת נקבה דהיינו כשההמשכה היא מבחינת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד כשאין שלימות באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] וע"ז נאמר בפ' אחרי שבת שבתון היא לכם כו' חקת עולם

This is along the lines of "[When] the man emits seed first, she gives birth to a female": that is, when the drawing down is from the level of the arousal from above alone, when there is no completeness in the arousal from below. And of this it is said in Parshas Acharei, "It (hi) is a Shabbos of rest for you," etc., "an eternal statute."

שמ"מ נמשך גילוי זה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] בבחי' חקת עולם היינו אף גם כשלא אכשור דרי כ"כ [כל כך] אלא שאז היינו בחי' שבת שבתון היא לשון נקבה.

For nevertheless this revelation is drawn down from the arousal from above as "an eternal statute," that is, even when the generations are not so worthy; only that then it is the level of "It (hi) is a Shabbos of rest," in the feminine.

משא"כ בפ' אמור כתיב שבת שבתון הוא לכם והיינו לפי שנאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה כו' היינו בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בשלימות בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] וע"ז יולדת זכר כו':

Whereas in Parshas Emor it is written, "It (hu) is a Shabbos of rest for you"; this is because it says, "and you shall afflict your souls on the ninth," etc., which is the level of a complete arousal from below during the Ten Days of Teshuvah; and through this "she gives birth to a male," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS NITZAVIM • MAAMAR 7

ביאור ע"פ כי כארץ

An explanation of "For as the earth"

◇

1 ביאור ע"פ כי כארץ

An explanation of [the verse] "For as the earth."

2 להבין שורש הדברים הנ"ל. הנה תחלה יש להבין כללות ענין ראש השנה ויוהכ"פ [ויום הכפורים] ועשי"ת [ועשרת ימי תשובה] שהוא זמן התיקון לתקן פגם העוונות והחטאים וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ דרשו ה' בהמצאו אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליוהכ"פ [ליום הכפורים].

To understand the root of the matters mentioned above. Now, first we must understand the matter of Rosh HaShanah, Yom Kippur and the Ten Days of Teshuvah as a whole: that it is the time of rectification (tikkun), to repair the blemish of the iniquities and sins; as our Sages, of blessed memory, said on [the verse] "Seek Havayah while He may be found": "These are the ten days between Rosh HaShanah and Yom Kippur."

ומפורש בתורה כי ביום הזה יכפר כו'. ולהבין ענין התיקון הזה איך הוא (ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש שופר) והענין הוא כי הנה בר"ה [בראש השנה] הוא בנין הנוק' [הנוקבא] שהיא מלכות דאצילות.

And it is stated explicitly in the Torah, "For on this day atonement shall be made," etc. And to understand how this rectification [comes about] (and see what is written in the discourse beginning "Blow a shofar in the month"): the explanation is that on Rosh HaShanah there is the building of the Nukva (the feminine), which is Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation).

וכמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כו' פי' עד"מ כאשר בית אחד נתקלקל באיזה מקום באמצעו או בתחתיתו הנה כדי לתקן אותו הקלקול ההכרח שיחזרו ויבנו כל הבית מחדש מיסודו עד גגו

As it is written, "And Havayah Elokim built the rib," etc. The meaning, by way of analogy: when a house has become damaged in some place, in its middle or at its bottom, then, in order to repair that damage, it is necessary to rebuild the whole house anew, from its foundation to its roof.

שבהתחדשות הבנין יכולים לתקן ולעשות קיום חזק גם באותו מקום המקולקל כו'.

For in the renewal of the building one can repair [it] and make it strong and lasting also in that damaged place, etc.

3 והנמשל יובן מזה כי פגם העוונות וחטאים עשו חסרון וקלקול למעלה בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות. כי שלשים כלים דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות נעשים נשמה לבי"ע עשרה כלים הפנימיים בבריאה והתיכונים ביצירה והחיצונים בעשייה.

And the analogue will be understood from this: the blemish of the iniquities and sins has made a lack and a damage above, in the Ten Sefiros of Atzilus. For the thirty vessels of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus become a soul for Beriah, Yetzirah and Asiyah: the ten inner vessels in Beriah, the middle ones in Yetzirah, and the outer ones in Asiyah.

וא"כ גם מי שיש לו רק נפש דעשייה מגיע הפגם מעונו גם באצילות היינו בעשרה כלים החיצונים דאצי' המלובשים בעשייה.

If so, even for one who has only a Nefesh [the lowest level of the soul] of Asiyah, the blemish from his iniquity reaches into Atzilus too, namely into the ten outer vessels of Atzilus that are enclothed in Asiyah.

4 וזהו מ"ש הפושעים בי בגופא דמלכא. ועיין בזהר פ' תזריע ובע"ח [ובעץ חיים] בדרוש הנגעים. והעצה לתקן זה הוא עד"מ לבנות הבית מחדש.

And this is [the meaning of] what is written, "those who transgressed against Me": against the body of the King. And see the Zohar, Parshas Tazria, and Etz Chaim, in the discourse on the plagues (nega'im). And the remedy to repair this is, by way of analogy, to build the house anew.

וזהו ענין ראש השנה זה היום תחלת מעשיך בנין המל' וכן למעלה עד רום המעלות הכל נבנה מחדש לחדש כל ההשתלשלות מאין כו' מעצמות המאציל.

And this is the matter of Rosh HaShanah, "This day is the beginning of Your works": the building of Malchus; and so too above, up to the highest of heights, everything is built anew, to renew the entire chain of descending worlds (hishtalshelus) from nothing, etc., from the very essence of the Emanator.

ובזה יתמלאו כל הפגמים שנעשו באורות וכלים דע"ס דאבי"ע [דעשר ספירות] [דאצילות בריאה יצירה עשיה] כי אנת הוא שלימותא דכולהו כו'

And through this all the blemishes that were made in the lights and vessels of the Ten Sefiros of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah will be filled in; for "You are the completion of them all," etc.

(ועיין בזה בלק) (דקפ"ז ע"א) זילי נטורי ביתך כו' המשיל בחינת התלבשות המל' בבי"ע ג"כ לבחינת בית כו'

(And see on this in [the Zohar,] Balak, folio 187a: "Go, guard your house," etc.; it likens the level of the enclothing of Malchus in Beriah, Yetzirah and Asiyah to the level of a house as well, etc.)

וגם המל' עצמה נק' בית כנודע ומבואר במ"א ע"פ מזמור שיר חנכת הבית וע"ש. ועמ"ש ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון כו'.

And Malchus itself is also called a house, as is known and explained elsewhere on [the verse] "A psalm, a song at the dedication of the House"; see there. And see what is written on [the verse] "Let the city of Sichon be built and established," etc.

5 ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער מ"א בפי' כי תבנה בית חדש כו' ויש לומר כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אל תקרי בניך אלא בוניך. שעוסקים בבנינו של עולם כו'

And see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, on the meaning of "When you build a new house," etc. And it may be said [as follows]: our Sages, of blessed memory, said, "Do not read banayich ('your children') but bonayich ('your builders')," for they occupy themselves with the building of the world, etc.

אך מי שחטא ופגם בבנין הזה כנ"ל ע"ז נאמר כי תבנה בית חדש שצריך לבנות הבית מחדש

But one who has sinned and blemished this building, as mentioned above: of this it is said, "When you build a new house": he must build the house anew;

והיינו על ידי התשובה מעומקא דליבא ועשית מעקה על דרך תשובת הגדר שהיא בחי' שמירה שלא יפול ח"ו [חס ושלום] וכמ"ש ע"פ וגלחה את ראשה כו' ע"ש:

that is, through teshuvah (return) from the depth of the heart. "And you shall make a parapet": in the manner of the teshuvah of [making] a fence, which is the level of a safeguard, so that he does not fall, G-d forbid; as is written on [the verse] "And she shall shave her head," etc.; see there.

6 והנה להבין ביאור ענין הנ"ל. צריך להקדים ענין ירידת הנשמות שהיא צורך עלייה והיינו על ידי אשר קדשנו במצותיו ומה שאמרו קדושים תהיו יכול כמוני כו'.

Now, to understand the explanation of the matter mentioned above, we must first preface the matter of the descent of the souls, which is for the sake of an ascent; that is, through "Who has sanctified us with His commandments"; and what [the Sages] said, "'You shall be holy': could it be like Me?" etc.

כי הנה שרש נש"י [נשמות ישראל] נמשכין מבחי' חכמה דאצילות הנק' מוחין דאבא שהרי נאמר בנים אתם לה' בני בכורי ישראל והבן נמשך מטפה הרוחניות שבמוח האב (ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] ח"א [חלק א'] פ"ב [פרק ב'] ופרק י"ח)

For the root of the souls of Israel is drawn from the level of Chochmah (wisdom) of Atzilus, which is called the intellect (mochin) of Abba; for it is said, "You are children to Havayah," [and] "My son, My firstborn, Israel"; and the son is drawn from the drop of spirituality that is in the father's brain (and see Sefer Shel Beinonim (Tanya), Part I, chapter 2 and chapter 18).

וזהו בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית כי בחי' חכמה נק' ראשית וזה נק' עלו במחשבה

And this is [the meaning of] "Bereishis" ("In the beginning"): for the sake of Israel, who are called "first" (reishis); for the level of Chochmah is called reishis. And this is called "they arose in thought."

וזהו שאמרו ג"כ גבי ר"ע [רבי עקיבא] (במנחות פ"ג [פרק ג']) ששאל משה רבינו ע"ה [עליו השלום] להקדוש ברוך הוא וכי זו תורה וזו שכרה. והשיב לו הקב"ה שתוק כך עלה במחשבה לפני.

And this is also what they said concerning Rabbi Akiva (in Menachos, chapter 3): Moshe Rabbeinu, peace be upon him, asked the Holy One, blessed be He, "Is this the Torah, and this its reward?" And the Holy One, blessed be He, answered him, "Be silent; thus it arose in thought before Me."

דהיינו במו"ס [במוחא סתימאה] שלמעלה מעלה מחכמה דאצי' כו' [והיינו שע"י מס"נ [מסירות נפש] עלו במחשבה עילאה דמו"ס [דמוחא סתימאה]

That is, in Mocha Stima'ah (the hidden brain), which is far, far above Chochmah of Atzilus, etc. [That is, through self-sacrifice (mesirus nefesh) they arose into the supernal thought of Mocha Stima'ah.

ועיין בזהר פ' נח (דס"ה ע"א) שיש מעלות ומדרגות גבוה מעל גבוה שנק' מחשבה עילאה כו' (ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער נפ"א [נפילת אפים] ספ"ה פ"ו)].

And see the Zohar, Parshas Noach (folio 65a), that there are levels and rungs, one higher than the next, which are called the supernal thought, etc. (And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Nefilas Apayim, end of chapter 5 [and] chapter 6.)]

והנה ענין ירידת הנשמות בגופים צורך עליה היינו שעל ידי בירורים הנ"ל יעלו למעלה יותר והוא בבחי' אור הכתר שלמעלה מעלה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] וע"ז נאמר ואנשי קדש תהיון לי

Now, the descent of the souls into bodies for the sake of an ascent means that through the refinements (beirurim) mentioned above they will ascend higher still, namely to the level of the light of Keser (the Crown), which is far, far above the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah). And of this it is said, "And men of holiness (kodesh) shall you be unto Me"

(כי קדש היינו מו"ס [מוחא סתימאה] שהוא בבחי' כתר והענין כי קדוש בוי"ו הנה הוא בחי' הארה בעלמא הנמשך מהכתר להוות בחי' חכמה דאבא יונק ממזל הח' שהוא בחי' שערות כמשל השערה שהיא רק מותרי מוחין ואינו ערוך לעצמיות המוחין.

(for kodesh is Mocha Stima'ah, which is on the level of Keser. And the matter is this: kadosh ("holy") with a vav is the level of a mere radiance, drawn from Keser to bring into being the level of Chochmah of Abba, which draws nourishment from the eighth mazal [channel of flow], which is the level of hairs; as in the analogy of the hair, which is only the surplus of the brain and bears no comparison to the essence of the brain.

ויובן זה ביותר על פי מה שידוע דלפעמים משמע שמהשערות יש יניקת החיצונים ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שער באשה ערוה ועיין באדרא) (דקמ"ב א') וכן בלוים והעבירו תער וביפ"ת [וביפת תאר] וגלחה את ראשה.

And this will be understood further from what is known: that sometimes it is implied that the external forces draw nurture from the hairs; and therefore our Sages, of blessed memory, said, "A woman's hair is ervah (nakedness)"; and see the Idra (folio 142a).) And so too with the Levites: "And they shall pass a razor"; and with the woman of beautiful form (yefas to'ar): "And she shall shave her head."

ולפעמים משמע דקדושה תלי' בשערות כמ"ש בנזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. ועיין בזהר פרשת תזריע (דמ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ובמש"ש [ובמה שכתוב שם].

And sometimes it is implied that holiness depends on the hairs, as it is written of the Nazirite, "He shall be holy; he shall let the locks of the hair of his head grow long." And see the Zohar, Parshas Tazria (folio 48, end of side b), and what is written there.

אך הענין כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שיחת חולין של ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] צריכין לימוד פי' שיחת חולין הוא כמו בחי' נובלות שלו ולפי שהוא ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] ע"כ גם בנובלות שלו יש דבר חכמה.

But the explanation is this: our Sages, of blessed memory, said, "The ordinary conversation of Torah scholars requires study." That is, ordinary conversation is like the level of a person's novlos (lesser outgrowths); and because he is a Torah scholar, even in his novlos there is a word of wisdom.

משא"כ שיחת חולין ונובלות של שאר בנ"א [בני אדם] יהיו דברים בטלים כו' כמ"כ [כמו כן] בחי' השערות הוא בחי' נובלות והוא בחי' המשכה בצמצום רב ועצום ולא מבחי' עצמיות המוחין כנ"ל

Whereas the ordinary conversation and novlos of other people would be idle words, etc. So too the level of the hairs is the level of novlos: it is the level of a drawing-down in a great and immense contraction (tzimtzum), and not from the level of the essence of the brain, as mentioned above.

ונמשל לשיחת חולין שאינו עצמיות השכל ואעפ"כ [ואף על פי כן] הנה יש בחי' ומדרגה ששערות הן קדושה עליונה שי"ג מדה"ר [מדות הרחמים] נק' תיקוני דיקנא.

And it is likened to ordinary conversation, which is not the essence of the intellect. Nevertheless, there is a level and rung at which hairs are a supernal holiness: for the Thirteen Attributes of Mercy are called tikkunei dikna (the tikkunim [arrangements] of the beard).

7 וכתיב שער רישי' [רישיה] כעמר נקא להיות שהן המשכות מבחי' קדש העליון בחי' כתר ישת חשך סתרו שהמהות אינו מושג כלל רק אחר שנמשך בבחי' צמצום ושערות אז החכמה תתהוה מבחי' מזל החי כנ"ל.

And it is written, "The hair of His head is like pure wool," since they are drawings-down from the level of the supernal kodesh, the level of Keser (the Crown), [of which it is said,] "He made darkness His hiding place": its essence is not grasped at all; only after it is drawn down by way of contraction and hairs, then Chochmah (wisdom) comes into being from the level of the eighth mazal, as mentioned above.

וזהו בחי' קדוש שהוי"ו בחי' קוצין ושערות הנמשך מבחי' קדש

And this is the level of kadosh: the vav is the level of locks (kotzin) and hairs, drawn from the level of kodesh.

ע"כ שערות אלו הן קדושה נפלאה כי רק על ידי צמצום זה יכול להיות איזה גילוי כו' משא"כ מה שלמעלה מהצמצום לית מחשבה דח"ע [דחכמה עילאה] תפיסא ביה

Therefore these hairs are a wondrous holiness, for only through this contraction can there be any revelation, etc.; whereas what is above the contraction, "no thought" of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) "grasps it."

משא"כ בבחי' שערות שלמטה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שער באשה ערוה שיש יניקה לחיצונים אחידן בשערהא כו' כמבואר בזהר פרשת אחרי (ד"ס ע"ב) וע"ז נאמר כרחל לפני גוזזיה נאלמה כו'.

Whereas in the level of hairs that are below, our Sages, of blessed memory, said, "A woman's hair is ervah," for there is nurture for the external forces, [which] "cling to her hair," etc., as is explained in the Zohar, Parshas Acharei (folio 60b). And of this it is said, "Like a ewe (rachel) that is mute before her shearers," etc.

כי בחי' מל' היא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] המתלבשת בתוכיות העולמות ע"כ כשנמשך מבחי' זו המלובשת בבי"ע ע"י צמצום רב ועצום כמו בחי' שערות יכול להיות ג"כ יניקת החיצונים כו'.

For the level of Malchus (sovereignty) is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is enclothed within the inwardness of the worlds. Therefore, when [light] is drawn from this level, which is enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, through a great and immense contraction (tzimtzum), like the level of hairs, there can also be nurture for the external forces, etc.

8 ועמ"ש מזה ע"פ ויקח קרח ובד"ה ונקדשתי בתוך בני ישראל. וממוצא דבר נשמע איך שהשערות אין ערוך לבחינת המוחין עצמן שהרי שער באשה ערוה כו' ובחי' מוחין דמל' עצמן דבריאה יצירה עשיה הן מקור חיות העולמות דקדושה כו'

And see what is written about this on [the verse] "And Korach took," and in the discourse beginning "And I shall be sanctified in the midst of the children of Israel." And from what has emerged we can learn the other [case]: that the hairs bear no comparison to the level of the brain (mochin) itself, for "a woman's hair is ervah," etc., while the level of the very mochin of Malchus of Beriah, Yetzirah and Asiyah is the source of the life-force (chayus) of the worlds of holiness, etc.

והיינו לפי שהן כבר נמשכו בצמצום רב ועצום עד שאין ערוך לגבי העצמיות.

And this is because [the hairs] have already been drawn down in a great and immense contraction, until they bear no comparison to the essence.

א"כ כמ"כ [כמו כן] מזה נשכיל בענין שערות דת"ד [דתיקוני דיקנא] הנק' קדוש בוא"ו שג"כ אין להם ערך כלל לבחי' קדש העליון שהוא מו"ס [מוחא סתימאה] דא"א שמשם מקור התהוות השערות דת"ד [דתיקוני דיקנא] כו'

If so, from this we can likewise understand the matter of the hairs of the tikkunim of the beard (tikkunei dikna), which are called kadosh with a vav: they too bear no comparison at all to the level of the supernal kodesh, which is Mocha Stima'ah (the hidden brain) of Arich Anpin [the Long Countenance], from which the hairs of the tikkunim of the beard have the source of their coming-into-being, etc.;

דאף על פי ששערות אלו הן קדושה עצומה ונפלאה מכל מקום אינן ערוך לגבי עצמיות הכתר ומו"ס [ומוחא סתימאה] וכמ"ש במ"א דשערות הן רק בחי' צומח שבמדבר כו'.

for although these hairs are an immense and wondrous holiness, nevertheless they bear no comparison to the essence of Keser and Mocha Stima'ah; as is written elsewhere, that hairs are only the level of the vegetative within the speaking [being], etc.

9 והנה הנשמות שרשן מחכמה דאצילות המקבלת מבחינת שערות דמו"ס [דמוחא סתימאה] ועליין היינו בבחי' קדש העליון שלמעלה מבחי' קדוש

Now, the souls have their root in Chochmah of Atzilus, which receives from the level of the hairs of Mocha Stima'ah; and their ascent is into the level of the supernal kodesh, which is above the level of kadosh.

והיינו ע"י התומ"צ [התורה ומצות] תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן תר"ך עמודי אור היינו ששרשן בבחי' כתר העליון שממנו נמשכים תר"ך עמודי אור שהעמוד מחבר הגג עם הקרקע ויכולים לעלות בו וע"י על הגג כו'

And this is through the Torah and mitzvos: the 613 mitzvos of the Torah and the seven of the Rabbis, [which are] the 620 pillars of light; that is, their root is in the level of the supernal Keser, from which the 620 pillars of light are drawn. For a pillar connects the roof with the ground, and one can climb by it, and by means of it, onto the roof, etc.

והנה ע"ז נאמר ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים וע"ז אמר יכול כמוני ת"ל [תלמוד לומר] כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם.

And of this it is said, "And you shall do all My commandments and be holy." And of this [the Sages] said, "Could it be like Me? The verse teaches, 'For I am holy': My holiness is above your holiness."

פי' כי הגם שע"י המצות מגיעין ועולין עד בחינת אור הכתר מ"מ קדושתי למעלה כו'.

That is: although through the mitzvos they reach and ascend up to the level of the light of Keser, nevertheless "My holiness is above," etc.

אך באמת ג"ז [גם זה] אינו מובן מה בא להשמיענו ודאי ידוע שבחי' הכתר כ"כ [כל כך] כלא חשיב לגבי עצמות א"ס ב"ה כו'

But in truth this too is not understood: what does it come to teach us? Certainly it is known that the level of Keser is so utterly as nothing compared to the essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, etc.,

שהוא ית' נק' עושה פלא היינו שהכתר שהוא פלא עליון כעשיה גשמיות חשוב אצלו ית'.

for He, may He be blessed, is called "Who makes (oseh) wonders (pele)": that is, Keser, which is the supernal wonder (pele elyon), is considered by Him, may He be blessed, like physical making (asiyah).

10 וא"כ קדושתו ית' למעלה מעלה לאין קץ על קדושתנו אפי' [אפילו] לאחר עליי' [עלייה] הנשמות בקדש העליון דכתר.

If so, His holiness, may He be blessed, is far, far above our holiness, without end, even after the ascent of the souls into the supernal kodesh of Keser.

אך הענין כי הנה ידוע דבחי' מל' דא"ס נעשה כתר לנאצלים. ודרך כלל בחי' הכתר הוא בחי' ממוצע בין עצמות אור א"ס לנאצלים

But the explanation is this: it is known that the level of Malchus of the Infinite One becomes Keser for the emanated [levels]. And in general the level of Keser is the level of an intermediary between the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof) and the emanated [levels];

והממוצע יש בו מבחי' תחתונה שבמאציל והוא בחי' ע"י [עתיק יומין] ויש בו ג"כ בחי' שרש הנאצלים והוא בחי' א"א וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א באריכות.

And the intermediary has in it [something] of the lowest level within the Emanator, which is the level of Atik Yomin [the Ancient of Days]; and it also has in it the level of the root of the emanated [levels], which is the level of Arich Anpin; as is written at length in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41.

11 והנה בחי' עתיק יומין להיותו בחי' א"ס הוא למעלה מעלה הרבה מבחי' א"א שרש הנאצלים

Now, the level of Atik Yomin, being a level of the Infinite One, is very, very far above the level of Arich Anpin, the root of the emanated [levels];

ולכן נק' עתיק לשון המעתיק הרים שנעתק ונבדל מבחי' הנאצלים כו' ואע"פ [ואף על פי] שבחי' ע"י [עתיק יומין] הוא בחי' תחתונה דא"ס מ"מ הוא למעלה מעלה לאין קץ משרש הנאצלים כו'.

therefore it is called Atik, a term [as in] "Who removes (hama'tik) mountains": for it is removed and separate from the level of the emanated [levels], etc. And although the level of Atik Yomin is the lowest level of the Infinite One, nevertheless it is far, far above the root of the emanated [levels], without end, etc.

12 והנה ע"י המצות הוא העליי' [העלייה] בבחינת כתר כנ"ל

Now, through the mitzvos the ascent is into the level of Keser, as mentioned above.

ולזה אמר יכול כמוני אין ר"ל [רוצה לומר] כמוני ממש מהותו ועצמותו רק כמוני היינו בחי' אור א"ס שבכתר והוא בחי' ע"י שהוא בחי' התחתונה שבמאציל כנ"ל שהרי ע"י מכלל בחי' הכתר הוא.

And so [the Sages] said, "Could it be like Me?": they do not mean "like Me" literally, His being and essence, but "like Me" means the level of the Infinite Light within Keser, which is the level of Atik Yomin, the lowest level within the Emanator, as mentioned above; for Atik Yomin is included in the level of Keser.

לזה אמר ת"ל [תלמוד לומר] כי קדוש אני כו' כי ע"י המצות העלי' [העליה] בבחי' א"א כי תרי"ג מצות נמשכין מתרי"ג ארחין דגלגלתא.

To this they said, "The verse teaches, 'For I am holy,'" etc.: for through the mitzvos the ascent is into the level of Arich Anpin, since the 613 mitzvos are drawn from the 613 paths of the Gulgalta (the skull).

13 וזהו בחי' קדש העליון שלמעלה מבחי' קדוש כנ"ל באריכות אבל בחי' ע"י [עתיק יומין] ע"ז נאמר קדושתי למעלה כו'.

And this is the level of the supernal kodesh, which is above the level of kadosh, as mentioned above at length. But of the level of Atik Yomin it is said, "My holiness is above," etc.

וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] שהוא בחי' מלכות דא"ס שהוא בחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם וע"כ אז זמן התיקון למלאות כל הפגמים שנעשו ע"י העונות והחטאים.

And this is the meaning of "the holy King," which we say during the Ten Days of Teshuvah: it is the level of Malchus (sovereignty) of the Infinite One (Ein Sof), which is the level of "My holiness, which is above your holiness." And therefore that is the time of rectification, to fill in all the blemishes that were made by the iniquities and sins.

מאחר שקדושה זו המתגלה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] היא מקור לקדושת המצות ולמעלה הרבה ממנה ע"כ יש ביכולת' [ביכולתו] להמשיך מקור הקדושה מחדש ולמלאות כל פגם וחסרון כו'.

Since this holiness that is revealed during the Ten Days of Teshuvah is the source of the holiness of the mitzvos, and far above it, therefore it has the ability to draw down the source of holiness anew and to fill in every blemish and lack, etc.

וזהו ג"כ ענין הברכה שעל כל המצות להמשיך לבחי' קדושת המצות שהוא קדושת הכתר מבחי' מלכות דא"ס שהוא בחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כו'

And this is also the meaning of the blessing over all the mitzvos: to draw down to the level of the holiness of the mitzvos, which is the holiness of Keser (the Crown), from the level of Malchus of the Infinite One, which is the level of "My holiness, which is above your holiness," etc.

(ועמ"ש במ"א ע"פ ואתחנן שברכת המצות הוא מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שמאליה ומעצמה להיות ע"ז באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ע"ש ולכן א"ש [אתי שפיר] שזהו מבחי' קדושתי כו'

(And see what is written elsewhere on [the verse] "And I pleaded": that the blessing over the mitzvos is from the level of an arousal from above (isarusa dile'eila) that [comes] of its own accord and by itself, so that through it, by an arousal from below (isarusa dilesata), there will be an arousal from above; see there. And therefore it is well [understood] that this is from the level of "My holiness," etc.,

ע"ד שנתבאר במ"א פי' יכול כמוני ת"ל [תלמוד לומר] כו' קדושתי למעלה מקדושתכם שיש אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שנמשכת ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] והוא הנמשך ע"י מעשה המצות שבאתעדל"ת [שבאתערותא דלתתא] נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] וזהו ענין קדושתכם ויש אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] קודם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להעלות ממטה למעלה ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] זו גדלה מעלתה מאד מאותה שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכולה להגיע אליה כו' וע"ז כיוונו קדושתי למעלה מקדושתכם

along the lines of what was explained elsewhere on the meaning of "Could it be like Me? The verse teaches," etc., "My holiness is above your holiness": that there is an arousal from above that is drawn down through an arousal from below, and this is what is drawn down through the performance of the mitzvos, for through an arousal from below an arousal from above is drawn down, and this is the meaning of "your holiness"; and there is an arousal from above [that comes] before the arousal from below, to raise [things] from below to above; and this arousal from above is very much greater in its level than the one [that comes] through an arousal from below, for the arousal from below cannot reach it, etc. And this is what they intended [by] "My holiness is above your holiness."

הרי א"כ ברכת המצות שהיא בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו שרשה מבחי' קדושתי כו' ואין זה סותר למ"ש כאן דפי' קדושתי כור היינו בחי' ע"י [עתיק יומין] מל' דא"ס

If so, then the blessing over the mitzvos, which is the level of this arousal from above, has its root in the level of "My holiness," etc. And this does not contradict what is written here, that the meaning of "My holiness," etc., is the level of Atik Yomin, Malchus of the Infinite One;

כי שרש אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו היא נמשכת באמת מבחי' ע"י [עתיק יומין] מל' דא"ס כו' אלא שבברכת המצות ההמשכה הוא רק כדי להיות ע"ז באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כו' עמ"ש ע"פ לסוסתי כו' גבי שיר השירים.

for the root of this arousal from above is in truth drawn from the level of Atik Yomin, Malchus of the Infinite One, etc.; except that in the blessing over the mitzvos the drawing-down is only so that through it, by an arousal from below, there will be an arousal from above, etc. See what is written on [the verse] "To a mare," etc., in Shir HaShirim.

אבל בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] שאומרים המלך הקדוש הוא גילוי גדול מבחינה זו למלאות כל הפגמים שנעשו בהאתעדל"ת [בהאתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]):

But during the Ten Days of Teshuvah, when we say "the holy King," there is a great revelation from this level, to fill in all the blemishes that were made in the arousal from below, and in the arousal from above that [comes] through the arousal from below.)

14 ב וזהו ענין כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח.

(2) And this is the meaning of "For as the earth brings forth its growth, and as a garden makes the things sown in it sprout."

דר"ל [דרוצה לומר] בקדושה הנמשכת ע"י המצות שנק' זריעה כמ"ש זורע צדקות מצמיח ישועות שהזריעה הוא אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] והצמיחה היא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שעל ידה.

That is to say, [it speaks] of the holiness drawn down through the mitzvos, which are called "sowing," as it is written, "He sows righteousness, makes salvations sprout": the sowing is an arousal from below, and the sprouting is the arousal from above that [comes] through it.

ומשל בחי' זו למה שהארץ והגנה יצמיחו וכמ"ש ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה לעבדה זו רמ"ח מ"ע [מצות עשה] ולשמרה זו שס"ה ל"ת [לא תעשה].

And this level is likened to what the earth and the garden make sprout; as it is written, "And He placed him in the Garden of Eden to work it and to guard it": "to work it" — these are the 248 positive commandments; "and to guard it" — these are the 365 prohibitions.

כי הנה נראה בחוש שהזרע והגרעין אינם בערך להיות מהם צמיחה רבה כ"כ [כל כך] מצד עצמן אלא שזהו ע"י כח הצומח שיש בארץ מעשרה מאמרות ממאמר תדשא הארץ דשא כו' שהוא מבחי' מל' דמל' דעשייה.

For we see with our own senses that the seed and the kernel are not of such worth that so great a growth should come from them on their own account; rather, this is through the power of growth that is in the earth from the Ten Utterances, from the utterance "Let the earth sprout vegetation," etc., which is from the level of Malchus of Malchus of Asiyah.

15 וכח הצומח הזה הוא בחי' כח היולי להצמיח כל מיני עונג וטעם ומאכל כו'

And this power of growth is the level of an undifferentiated power (koach hiyuli) to make sprout all kinds of delight, taste and food, etc.

והגרעין הנזרע אינו אלא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] להמשיך מכח הצומח ההיולי להצמיח מין זה הפרטי כפי הגרעין הנזרע כו' והכח הזה בארץ הוא מפני שנעוץ תחלתן בסופן.

And the kernel that is sown is nothing but an elevation of mayin nukvin (feminine waters), to draw from the undifferentiated power of growth [the power] to make sprout this particular species, according to the kernel that was sown, etc. And this power is in the earth because "their beginning is wedged in their end."

16 וכמ"ש ענין זה באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי במ"ש ועוד זאת כו' הוא מראה כחה ויכולתה ביסוד העפר כו' המצמיח תמיד יש מאין כו' ע"ש.

As this matter is written in Iggeres HaKodesh, in the passage beginning "He and His life-forces," where it says, "And furthermore," etc., "it shows its power and ability in the element of earth," etc., "which constantly makes something sprout from nothing," etc.; see there.

וכמ"כ [וכמו כן] הוא ענין מעשה המצות הוא ענין זורע צדקות

So too, the performance of the mitzvos is [the meaning of] "He sows righteousness (tzedakos)."

שכל מעשה הצדקה וכן כל המצות שנקי בשם צדקה. נמשלה לזריעה שהגרעין אין בו ריח וטעם כלל וכך כל מעשה המצות הם מלובשים בדברים גשמיים ועכ"ז [ועם כל זה] הם בחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] לשרש נש"י [נשמות ישראל] שהיא בחי' ארץ העליונה מל' דאצילות כו' שבה נזרעים המצות

For every act of charity (tzedakah), and likewise all the mitzvos, which are called by the name tzedakah, is likened to sowing: the kernel has no fragrance or taste at all, and so all the performance of the mitzvos is enclothed in physical things; and even so they are the level of an elevation of mayin nukvin to the root of the souls of Israel, which is the level of the supernal earth, Malchus of the World of Atzilus (Emanation), etc., in which the mitzvos are sown.

ועי"ז מצמיח ישועות גילוי אור א"ס [א"ס] ב"ה והיינו על ידי שבארץ העליונה יש הכח הזה להצמיח כו'

And through this "He makes salvations sprout": the revelation of the Infinite Light, blessed be He. That is, [it is] because in the supernal earth there is this power to make [things] sprout, etc.;

כי נעוץ תחלתן בסופן שהמל' שרשה בכתר שהכתר הוא בחי' מקור התענוגים וע"י כל מצוה נצמח גילוי עונג עליון בפרט שהוא מקור מצוה זו כו'

for "their beginning is wedged in their end": Malchus has its root in Keser, and Keser is the level of the source of delights; and through each mitzvah there sprouts a revelation of the particular supernal delight that is the source of that mitzvah, etc.

(ועיין מ"ש מזה באריכות ע"פ הבאים ישרש יעקב וע"פ כי תבואו אל הארץ ושבתה הארץ כו' ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ד"ה זורע צדקות ע"ש).

(And see what is written about this at length on [the verse] "[In days] to come, Yaakov will take root," and on [the verse] "When you come into the land, the land shall rest," etc., and in Iggeres HaKodesh, the passage beginning "He sows righteousness"; see there.)

והנה פי' וכגנה זרועיה הם ב' זריעות שהם בחי' כוונת המצות ומעשה המצוה עצמה כו'

Now, the meaning of "and as a garden, the things sown in it" (zero'ehah) is two sowings, which are the level of the intention (kavanah) of the mitzvos and the performance of the mitzvah itself, etc.:

שכוונת המצוה הוא הזריעה להצמיח גילוי עונג העליון בג"ע [בגן עדן] העליון ששם מאיר בחי' בינה

the intention of the mitzvah is the sowing that makes a revelation of the supernal delight sprout in the upper Gan Eden, where the level of Binah (understanding) shines;

ומהמצוה עצמה היא הזריעה להצמיח ממנה הגילוי בג"ע [בגן עדן] התחתון שבו מאיר בחי' מלכות ועמ"ש מענין ג"ע [גן עדן] התחתון והעליון בסד"ה ועתה יגדל נא כח אד'.

and from the mitzvah itself [comes] the sowing that makes sprout from it the revelation in the lower Gan Eden, in which the level of Malchus shines. And see what is written on the matter of the lower and upper Gan Eden at the end of the discourse beginning "And now, let the power of Ado-nai be great."

17 ועוד בחי' ג' כארץ תוציא צמחה הוא ע"י מצות אנשים מלומדה שבלי כוונה כו' כמו שנת' [שנתבאר] למעלה.

And further, a third level: "As the earth brings forth its growth" is through "the commandment of men, learned by rote," which is without intention, etc., as was explained above.

כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה הוא בחינת ההתגלות שבר"ה [שבראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] שהוא מבחי' המלך הקדוש בחינת קדושתי שלמעלה מקדושתכם כו'

"So will Ado-nai Havayah make righteousness and praise sprout" is the level of the revelation of Rosh HaShanah and Yom Kippur, which is from the level of "the holy King," the level of "My holiness, which is above your holiness," etc.

והוא ע"ד המבואר בספרא דצניעותא בזהר תרומה קע"ז א' בהאי זמנא (דהיינו ביוה"כ [ביום הכפורים] ור"ה [וראש השנה] ע"ש) אד' הוי' אתה החלות להראות את עבדך את גדלך כו'

And this is in the manner of what is explained in the Sifra DiTzniusa, in the Zohar, Terumah, [folio] 177a: "At this time" (that is, on Yom Kippur and Rosh HaShanah; see there): "Ado-nai Havayah, You have begun to show Your servant Your greatness," etc.

ופי' אתה החלות היא בחינת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד כמ"ש במ"א באריכות ע"פ ואתחנן כו' ע"ש

And the meaning of "You have begun" is the level of an arousal from above alone, as is written at length elsewhere on [the verse] "And I pleaded," etc.; see there.

והיא בחי' קדושתי כו' הנ"ל כי בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו היינו כמו שבתחילת הבריאה כי חפץ חסד הוא

And this is the level of "My holiness," etc., mentioned above; for this level of arousal from above is like [that] at the beginning of creation, "for He desires kindness."

ולכן מתגלה בחינה זו בר"ה [בראש השנה] שהוא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שהוא בחי' כי חפץ חסד הוא לכן בכל ר"ה [ראש השנה] מתעורר גילוי זה.

And therefore this level is revealed on Rosh HaShanah, which is "This day is the beginning of Your works, a remembrance of the first day," which is the level of "for He desires kindness." Therefore on every Rosh HaShanah this revelation is aroused.

18 וזהו בהאי זמנא אתה החילות כו' וזהו ענין אד' הוי' כי שם אד' מאיר בר"ה [בראש השנה]

And this is [the meaning of] "At this time: 'You have begun,'" etc. And this is the meaning of "Ado-nai Havayah": for the Name Ado-nai shines on Rosh HaShanah,

כי ר"ה [ראש השנה] הוא בנין המל' שהיא בחי' שם אד' דינא דמלכותא אותיות אד' ושם הוי' בניקוד אלקים הוא בחי' בינה שהוא בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים] אימא עילאה כו'

for Rosh HaShanah is the building of Malchus (sovereignty), which is the level of the Name Ado-nai: "the law of the kingdom" (dina demalchusa), [dina being] the letters of Ado-nai. And the Name Havayah with the vowels of Elokim is the level of Binah (understanding), which is the level of Yom Kippur, Imma Ila'ah (the supernal mother), etc.;

שלכן יוהכ"פ [יום הכפורים] אין בו אכילה ושתיה כמו העוה"ב [העולם הבא] שאין בו אכילה ושתיה ועוה"ב [ועולם הבא] הוא מבחינת בינה כו'

and therefore on Yom Kippur there is no eating or drinking, like the World to Come, in which there is no eating or drinking; and the World to Come is from the level of Binah, etc.

וע"ז נאמר כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה שהן ב' שמות דאד' הוי' אתה החלות כו'.

And of this it is said, "So will Ado-nai Havayah make righteousness and praise sprout": these are the two Names of "Ado-nai Havayah, You have begun," etc.

19 וזהו ענין י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] דכתיב ויעבור ה' על פניו פי' שעובר מלמעלה מבחינת פניו.

And this is the meaning of the Thirteen Attributes of Mercy, of which it is written, "And Havayah passed al panav (over His face)": the meaning is that He passes from above the level of His panim (face),

דהיינו מבחי' עתיק שלמעלה מא"א [מאריך אנפין] ומשם נמשכים י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ועיקר התגלות זו הוא בנעילה דיוהכ"פ [דיום הכפורים]

that is, from the level of Atik, which is above Arich Anpin; and from there the Thirteen Attributes of Mercy are drawn. And the chief revelation of this is at Ne'ilah of Yom Kippur.

וסיבת המשכה והעברה זו שעובר על פניו כו' הוא מבחי' כי חפץ חסד הוא וברי"ה [ובראש השנה] מתחיל בחי' גילוי זה שהוא בחי' תחלת מעשיך פי' תחלת מעשיך היינו כענין אתה החלות כו' ונגמר בנעילה דיוהכ"פ [דיום הכפורים].

And the cause of this drawing-down and passing, in that He "passes over His face," etc., is from the level of "for He desires kindness." And on Rosh HaShanah this level of revelation begins, which is the level of "the beginning of Your works"; the meaning of "the beginning (techilas) of Your works" is like the matter of "You have begun (hachilosa)," etc.; and it is completed at Ne'ilah of Yom Kippur.

20 ומעין זה יובן ג"כ בברכת המצות שאמרו מברך עליהן עובר לעשייתן פי' עובר הוא ג"כ ע"ד הנ"ל בפי' ויעבור ה' על פניו כו' דר"ל [דרוצה לומר] שעובר מלמעלה מבחי' עשייתן דהמצוה עצמה

And something of this kind will also be understood regarding the blessing over the mitzvos, of which [the Sages] said, "One blesses over them oveir la'asiyasan (before their performance)." The meaning of oveir is also along the lines mentioned above in the explanation of "And Havayah passed (vaya'avor) over His face," etc.: that is to say, it passes from above the level of "their performance," of the mitzvah itself;

דהיינו מבחי' אור מקיף שהוא למעלה מהמצוה עצמה שהיא בחי' א"פ [אור פנימי] רמ"ח אברין כו' וכנ"ל ששרש ברכת המצות נמשך ג"כ מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] דאתה החלות כו'.

that is, from the level of the encompassing light (or makif), which is above the mitzvah itself, the mitzvah being the level of the inner light (or pnimi), the 248 limbs, etc. And [it is] as mentioned above, that the root of the blessing over the mitzvos is also drawn from the level of the arousal from above (isarusa dile'eila) of "You have begun," etc.

21 וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשרת ימי תשובה דוקא דהנה פי' קדוש בוי"ו היינו המשכת י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] שהן בחי' יודי"ן ווי"ן שהשערות הן בחי' ווי"ן והאור שבתוך השערה הוא בחי' יו"ד כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ר"פ תולדות.

And this is the meaning of "the holy King," which we say specifically during the Ten Days of Teshuvah. For the meaning of kadosh with a vav is the drawing-down of the thirteen tikkunim of the beard (tikkunei dikna), which are the level of yuds and vavs: the hairs are the level of vavs, and the light within the hair is the level of a yud, as is written in the Likkutei Torah of the Arizal, at the beginning of Parshas Toldos.

אך מה שאומרים המלך הקדוש היינו שנמשך האור בי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] מבחי' מלכות דא"ס שהוא בחי' עתיק דאצילות שלמעלה מא"א [מאריך אנפין] ומשם מאיר האור הנמשך בי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] כו' וזהו המלך הקדוש והוא המשכה מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כנ"ל.

But when we say "the holy King," it means that the light in the thirteen tikkunim of the beard is drawn from the level of Malchus of the Infinite One (Ein Sof), which is the level of Atik of Atzilus, above Arich Anpin; and from there shines the light that is drawn into the thirteen tikkunim of the beard, etc. And this is "the holy King," and it is a drawing-down from the level of "My holiness, which is above your holiness," as mentioned above.

(ובזה מתורץ דהנה המצות שרשן מגלגלתא דא"א וא"כ איך הפגם שנעשה במעשה המצות יתוקן ע"י גילוי י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהן י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] שהיא רק המשכה בבחינת שערות לבד והשערות אינו ערוך לעצמיות המוח כו'

(And with this [the difficulty] is resolved: the mitzvos have their root in the Gulgalta of Arich Anpin; if so, how will the blemish that was made in the performance of the mitzvos be repaired through the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy, which are the thirteen tikkunim of the beard, which is only a drawing-down on the level of hairs alone? And the hairs bear no comparison to the essence of the brain, etc.

אלא שהוא מטעם הנ"ל כי האור הנמשך ומתלבש בהן נמשך מבחי' עתיק שלמעלה מא"א [מאריך אנפין] ובמבוא שערים ש"ג ח"ב [חלק ב'] פ"ה שפנימית י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] נמשכים מאוירא ששם מתגלה הדעת דעתיק כו'.

But it is for the reason mentioned above: the light that is drawn into and enclothed in them is drawn from the level of Atik, which is above Arich Anpin. And in Mevo She'arim, Sha'ar (Gate) 3, Part 2, chapter 5, [it is written] that the inner dimension of the thirteen tikkunim of the beard is drawn from the Avira (the "air"), where the Daas (knowledge) of Atik is revealed, etc.

ועיין מזה ג"כ בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' ויקרא (בדף ט"ו ע"ב) ובפ' אמור (בדף צ"ד) בשם הלק"ת [הלקוטי תורה (להאריז"ל)] שיש ב' בחי' בדיקנא שערות והפנימית וזה הפנימית הוא מעתיק והוא מאיר בזמן הרצון כו' ע"ש

And see about this also in the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto], Parshas Vayikra (folio 15b), and Parshas Emor (folio 94), in the name of the Likkutei Torah of the Arizal: that there are two levels in the beard, the hairs and the inner dimension (pnimiyus); and this inner dimension is from Atik, and it shines at a time of favor, etc.; see there.)

ועיין עוד מענין י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] בפרדס שער הצחצחות פרק א' עד סוף פ"ד ועכ"פ [ועל כל פנים] בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] שאומרים המלך הקדוש היינו שממשיכים בי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם לכן הוא מכפר על הפגמים דמעשה המצות כו'.

And see further on the matter of the Thirteen Attributes of Mercy in the Pardes, Sha'ar HaTzachtzachos, from chapter 1 to the end of chapter 4. In any case, on Rosh HaShanah and Yom Kippur, when we say "the holy King," it means that we draw [light] into the thirteen tikkunim of the beard from the level of "My holiness, which is above your holiness"; therefore it atones for the blemishes in the performance of the mitzvos, etc.

22 ועי"ל [ועוד יש לומר] כי התורה ומצות עצמן הם בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות בסוד השמים כסאי והארץ הדום רגלי אלא ששרשן ממו"ס [ממוחא סתימאה] וגלגלתא דא"א והי"ג מדות הרחמים הם י"ג מכילין דא"א עצמן והאור הנמשך ומתלבש בהן הוא מעתיק ממש.

And it may further be said: the Torah and the mitzvos themselves are in Z'eir Anpin and Nukva of the World of Atzilus (Emanation), in the mystery of "The heavens are My throne, and the earth is My footstool," except that their root is from Mocha Stima'ah (the hidden brain) and the Gulgalta of Arich Anpin; whereas the Thirteen Attributes of Mercy are the thirteen mechilin (attributes) of Arich Anpin itself, and the light that is drawn into and enclothed in them is from Atik itself.

ועמ"ש בביאור דבגדי לבן דכה"ג [דכהן גדול] ביוהכ"פ [ביום הכפורים] בפ' אחרי. ובזה יובן דהנה יוהכ"פ [יום הכפורים] נק' שבת שבתון שהוא למעלה מבחי' שבת כמ"ש במ"א באריכות בד"ה האזינו השמים כו'

And see what is written in the explanation of the white garments of the Kohen Gadol on Yom Kippur, in Parshas Acharei. And with this it will be understood: Yom Kippur is called Shabbos Shabbason (a Shabbos of complete rest), which is above the level of Shabbos, as is written elsewhere at length in the discourse beginning "Give ear, O heavens," etc.

ואף על פי כן הרי יוהכ"פ [יום הכפורים] נקרא בשם מקרא קדש ושבת הוא קדש עצמו עיין בזהר פ' אמור (דף צ"ד).

And even so, Yom Kippur is called by the name mikra kodesh (a holy convocation), while Shabbos is kodesh itself; see the Zohar, Parshas Emor (folio 94).

אך כי לפי שבחינת קדושה זו דיוהכ"פ [דיום הכפורים] היא מבחי' קדושתי כו' כנ"ל לכן גם בחי' מקרא קדש דבחינה זו גבוה הרבה יותר מעצם הקדש דקדושתכם כו'.

But [the explanation is]: since this level of holiness of Yom Kippur is from the level of "My holiness," etc., as mentioned above, therefore even the level of mikra kodesh of this level is much higher than the very essence of the kodesh of "your holiness," etc.

וכמו שבי"ג מדות הרחמים עם היותן בי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] שהן רק בחינת שערות וקדוש בוי"ו ואעפ"כ [ואף על פי כן] הם ממלאים הפגמים שנעשו בתומ"צ [בתורה ומצות] שהן מבחי' קדש העליון עצמו כו'

Just as with the Thirteen Attributes of Mercy: though they are in the thirteen tikkunim of the beard, which are only the level of hairs and kadosh with a vav, nevertheless they fill in the blemishes made in the Torah and mitzvos, which are from the level of the supernal kodesh itself, etc.,

אלא לפי שבהן נמשך ומתלבש מבחי' קדושתי כו' בחי' עתיק לכן אע"פ [אף על פי] שההמשכה נמשך רק דרך בחי' שערות וקדוש בוי"ו הוא גבוה מבחי' קדש עצמו הנמשך ע"י התומ"צ [התורה ומצות] וכמ"ש נושא עון כו'.

but [this is] because there is drawn into and enclothed in them [light] from the level of "My holiness," etc., the level of Atik; therefore, although the drawing-down comes only by way of the level of hairs and kadosh with a vav, it is higher than the level of kodesh itself that is drawn down through the Torah and mitzvos; as it is written, "Who bears iniquity," etc.

23 ויובן עוד ע"ד מאמר בב"ר [בבראשית רבה] פ' ס' יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] דפי' שיחה הוא משל על ההמשכה שבבחי' שערות ונובלות ואעפ"כ [ואף על פי כן] יפה שיחתן כו'

And it will be further understood along the lines of the saying in Bereishis Rabbah, section 60: "The conversation of the servants of the Patriarchs is more beautiful than the Torah of the children." And as was written above, the meaning of "conversation" is an analogy for the drawing-down that is on the level of hairs and novlos; and nevertheless "their conversation is more beautiful," etc.

והיינו לפי שהאבות שרשן מחג"ת [מחסד גבורה תפארת] דעתיק כמ"ש בד"ה אם בחקתי בענין בעבר הנהר ישבו אבותיכם

And this is because the Patriarchs have their root in Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty) of Atik, as is written in the discourse beginning "If in My statutes," on the matter of "Your fathers dwelt beyond the River."

ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' אמור (דצ"ט ע"ב) גבי ואפיק לון מגו נהרא כו' והוא שרש ומקור האור הנמשך בי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא].

And see the Ramaz on Parshas Emor (folio 99b), regarding "and He brought them out from within the river," etc. And this [root of the Patriarchs] is the root and source of the light that is drawn into the thirteen tikkunim of the beard.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עד אברהם לא היה זקנה כו' בגמרא פ"ז [פרק ז'] דב"מ [דבבא מציעא] (דף פ"ז ע"א) ובסנהדרין פרק חלק (דף ק"ז ע"ב) וברבות תולדות פס"ה

And therefore our Sages, of blessed memory, said, "Until Avraham there was no old age (zikna)," etc.: in the Gemara, chapter 7 of Bava Metzia (folio 87a), and in Sanhedrin, chapter Chelek (folio 107b), and in [Midrash] Rabbah, Toldos, section 65.

ולכן תיקון הראשון מי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] שם אל שהוא חסד שהוא בחינת אברהם כמ"ש וחסד לאברהם. וזהו ענין יפה שיחתן כו' מתורתן של בנים וכנ"ל.

And therefore the first tikkun of the thirteen tikkunim of the beard is the Name Kel, which is Chesed, which is the level of Avraham, as it is written, "kindness to Avraham." And this is the meaning of "their conversation is more beautiful," etc., "than the Torah of the children," as mentioned above.

ועד"ז נתבאר במ"א גבי תנופת שתי הלחם ע"ג [על גבי] שתי הכבשים דמה שחכמה ובינה יונקים ממזלות דא"א שהוא מבחי' י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] הוא גבוה יותר ממה שמלבישים לזרועות דא"א שהם חו"ג [חסד וגבורה] ע"ש.

And along these lines it was explained elsewhere, concerning the waving of the two loaves upon the two lambs, that Chochmah (wisdom) and Binah (understanding) drawing nourishment from the mazalos of Arich Anpin, which is from the level of the thirteen tikkunim of the beard, is higher than their enclothing the arms of Arich Anpin, which are Chesed and Gevurah; see there.

ועמ"ש בדרוש יו"ט [יום טוב] הראשון של ר"ה [ראש השנה] שחל להיות בשבת גם הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלשה הטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין העולם הבא אלו הן אברהם יצחק ויעקב כדאיתא בגמרא ספ"ק [סוף פרק קמא] דב"ב [דבבא בתרא] (די"ז א').

And see what is written in the discourse for the first festival day of Rosh HaShanah that falls on Shabbos. Also, our Sages, of blessed memory, said, "Three the Holy One, blessed be He, gave a taste in this world of the World to Come: these are Avraham, Yitzchak and Yaakov," as is found in the Gemara, at the end of the first chapter of Bava Basra (folio 17a).

ועמ"ש מזה סד"ה קול דודי. ועוה"ב [ועולם הבא] נק' ודרך חיים שלמעלה מנר מצוה ותורה אור כדאיתא בגמרא פ"ק [פרק קמא] דברכות (ד"ה סע"א [סוף עמוד א]) וברבות בראשית ס"פ ט'. שמות פ' א'.

And see what is written about this at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved." And the World to Come is called "the way of life," which is above "a mitzvah is a lamp and Torah is light," as is found in the Gemara, the first chapter of Berachos (folio 5, end of side a), and in [Midrash] Rabbah, Bereishis, end of section 9, [and] Shemos, section 1.

וענין בחי' ודרך חיים היינו פנימית התורה שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] עמ"ש מזה ע"פ תורה צוה וע"פ כי על כל כבוד חופה.

And the level of "the way of life" is the inner dimension (pnimiyus) of the Torah, which will be revealed in the Time to Come; see what is written about this on [the verse] "Torah [Moshe] commanded" and on [the verse] "For over all the glory, a canopy."

24 וזהו ג"כ מ"ש ענין השמים החדשים כו' עומדים לפני. שלמעלה מבחי' השמים כסאי והארץ הדום רגלי שהוא ענין כי נר מצוה ותורה אור כו'.

And this is also [the meaning of] what is written regarding "the new heavens," etc., "which stand before Me": that they are above the level of "The heavens are My throne and the earth is My footstool," which is the matter of "For a mitzvah is a lamp and Torah is light," etc.

ולזאת יפה שיחתן כו' מתורתן של בנים וזהו ענין ההמשכה שממשיכים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] בירח האיתנים שבו נולדו איתני עולם למלאות הפגמים שבתורתן של בנים.

And therefore "their conversation is more beautiful," etc., "than the Torah of the children." And this is the matter of the drawing-down that we draw down during the Ten Days of Teshuvah, in "the month of the mighty ones (Eisanim)," in which "the mighty ones of the world" were born, to fill in the blemishes in the Torah of the children.

ועמ"ש עוד מזה בסוף ביאור ע"פ תורה צוה.

And see further about this at the end of the explanation on [the verse] "Torah [Moshe] commanded."

עוי"ל [עוד יש לומר] בענין יוהכ"פ [יום הכפורים] ושבת בלשון אחר כי הנה יש בחינת קדש ויש בחי' קדש הקדשים שלמעלה מבחי' קדש וכמ"ש בזהר משפטים (דקכ"א).

One may further say, concerning Yom Kippur and Shabbos, in another way: for there is the level of kodesh, and there is the level of kodesh hakodashim (the holy of holies), which is above the level of kodesh; as is written in the Zohar, Mishpatim (folio 121).

ושבת הוא בחי' קדש עצמו אבל ביוהכ"פ [ביום הכפורים] נמשך מבחי' קדש הקדשים וזהו שנק' שבת שבתון ולכן ביוהכ"פ [ביום הכפורים] היה נכנס הכה"ג [הכהן גדול] לבית קדש הקדשים כו'

And Shabbos is the level of kodesh itself, but on Yom Kippur [light] is drawn from the level of the holy of holies; and this is why it is called Shabbos Shabbason (a Shabbos of complete rest). And therefore on Yom Kippur the Kohen Gadol would enter the Holy of Holies, etc.

ולכן גם בחי' מקרא קדש הזה דקדש הקדשים גבוה מעצמיות בחינת הקדש לבד ולכן הוא ממלא ומשלים כל הפגמים שנעשו בקדש כו'. ושני הדרכים קרובים זל"ז [זה לזה] כמובן.

And therefore this level of mikra kodesh of the holy of holies is also higher than the essence of the level of kodesh alone; and therefore it fills in and completes all the blemishes that were made in the kodesh, etc. And the two ways are close to each other, as is understood.

מיהו גם שבת נקרא שבת שבתון אלא שלא נאמר בו שבת שבתון הוא לכם כמ"ש גבי יוהכ"פ [יום הכפורים] ומבואר מזה סד"ה לבאר ענין יוכ"פ [יום כפור / יום הכפורים]:

However, Shabbos too is called Shabbos Shabbason, except that it is not said of it, "It is a Shabbos Shabbason for you," as is written regarding Yom Kippur. And this is explained at the end of the discourse beginning "To explain the matter of Yom Kippur."

25 ג והנה נש"י [נשמות ישראל] שרשן ממלכות דאצילות ולפי שנעוץ תחלתן בסופן כו' שהמל' שרשה מכתר וכמאמר כתר עליון דאיהו כתר מלכות (וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בשם הרע"מ [הרעיא מהימנא] פ' פנחס דרנ"ו ב' ות"ז [ותיקוני זהר] תיקון עשירי כו')

(3) Now, the souls of Israel have their root in Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation); and since "their beginning is wedged in their end," etc., Malchus has its root in Keser (the Crown), as the saying goes, "The supernal Keser is Keser Malchus" (and as was written above in the name of the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, folio 256b, and the Tikkunei Zohar, Tikkun 10, etc.),

והיינו מבחי' מלכות דא"ס וע"כ ע"י התשובה יכולים הם להמשיך י"ג הרחמים מבחי' מלכות דא"ס שהוא פנימית הכתר כו'.

that is, from the level of Malchus of the Infinite One (Ein Sof). And therefore, through teshuvah (return), they can draw down the Thirteen [Attributes] of Mercy from the level of Malchus of the Infinite One, which is the inner dimension of Keser, etc.

וזהו במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד היינו שעל ידי התשובה ממשיך מבחי' עתיק פנימית הכתר מה שאין העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דמעשה המצות מגיע שם.

And this is [the meaning of] "In the place where baalei teshuvah [those who return] stand, the completely righteous cannot stand": that is, through teshuvah one draws down from the level of Atik, the inner dimension of Keser, [a place] where the elevation of mayin nukvin (feminine waters) of the performance of the mitzvos does not reach.

וזהו ענין המלך הקדוש. ואומרים זה בכל עשי"ת [עשרת ימי תשובה] כי יש עשרה עומקים לי"ס [לי' ספירות] שממשיכים בכל יום עומק אחד

And this is the meaning of "the holy King." And we say this throughout the Ten Days of Teshuvah because there are ten depths to the ten Sefiros, and each day we draw down one depth

(והם בחי' הכתרים דע"ס [דעשר ספירות] שהם בחי' אצילות שבאצילות עי' [עיין] בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' קרח) (דקע"ו) וזהו מילוי כל הפגמים שנעשו בע"ס [בעשר ספירות] שע"י המשכת העומקים מתמלאים הפגמים כו'

(and they are the level of the Kesarim (crowns) of the Ten Sefiros, which are the level of Atzilus within Atzilus; see the Ramaz on Parshas Korach) (folio 176). And this is the filling-in of all the blemishes that were made in the Ten Sefiros: through drawing down the depths the blemishes are filled in, etc.

ומקור המשכה זו הוא ממעמקים קראתיך פי' ממעמקים ב' עומקים והיינו בחי' עתיק ואריך כו' והיינו ענין המלך הקדוש

And the source of this drawing-down is "Out of the depths (mima'amakim) I have called You"; the meaning of mima'amakim is two depths, namely the level of Atik and Arich, etc. And this is the meaning of "the holy King."

ולכן אומרים זה בכל עשי"ת [עשרת ימי תשובה] להמשיך לכל העשרה עומקים ממעמקים הנ"ל. וזהו ענין אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה שם אד' בר"ה [בראש השנה] כו'

And therefore we say this throughout the Ten Days of Teshuvah, to draw down into all ten depths from the mima'amakim mentioned above. And this is the meaning of "Ado-nai Havayah will make righteousness and praise sprout": the Name Ado-nai on Rosh HaShanah, etc.

(וענין ששם אד' יצמיח גילוי י"ג מדות הרחמים דעתיק יובן ממ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' כו' בענין אם עונות תשמר י"ה אד' מי יעמוד ע"ש וכדלקמן)

(And the matter of the Name Ado-nai making sprout the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy of Atik will be understood from what is written in the explanation on [the verse] "And now, let the power of Ado-nai be great," etc., on the matter of "If You, Kah, should keep [account of] iniquities, Ado-nai, who could stand?"; see there, and as [will be explained] below.)

ושם הוי' בניקוד אלקים ביהכ"פ [ביום הכפורים] והיינו כי תהלה שהוא גילוי אור א"ס ב"ה ע"ד בהילו נרו זהו שם הוי'

And the Name Havayah with the vowels of Elokim on Yom Kippur. That is: "praise" (tehillah) is the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as in "when His lamp shone (behilo)"; this is the Name Havayah.

והנה ע"י גילוי זה דוחה החשך כמ"ש רוממות אל בגרונם כו' ולכן ע"ז בא ניקוד אלקים.

And through this revelation the darkness is repelled, as it is written, "The exaltations of G-d are in their throat," etc.; and therefore for this the vowels of Elokim come.

וזהו ענין ותהלה נגד כל הגוים ועיקר הענין כי הנה הכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים

And this is the meaning of "and praise before all the nations." And the essence of the matter is this: Keser is an intermediary between the Emanator and the emanated [levels];

ויש בו מבחי' תחתונה שבמאציל והוא בחי' מל' דא"ס וזהו מה שהוא בחי' מקבל מהמאציל א"ס ב"ה ונק' בחי' זו עתיק ויש בו משרש הנאצלים וזהו מה שהוא ראש ומקור לנאצלים ונק' א"א.

And it has in it [something] of the lowest level within the Emanator, which is the level of Malchus of the Infinite One, and this is [the aspect in] which it is the level of a recipient from the Emanator, the Infinite One, blessed be He, and this level is called Atik; and it has in it [something] of the root of the emanated [levels], and this is [the aspect in] which it is the head and source for the emanated [levels], and it is called Arich Anpin.

26 והנה מצד מה שהוא בחי' מקבל נק' אלקים כי אלקים זהו בחי' מל' סופא דכל דרגין כו' וכך הוא במל' דא"ס.

Now, with respect to its being the level of a recipient, it is called Elokim; for Elokim is the level of Malchus (sovereignty), "the end of all rungs," etc.; and so it is in Malchus of the Infinite One (Ein Sof).

ומצד מה שהוא משפיע וראש לנאצלים נק' הוי'. ועיין כה"ג בזהר בלק (דקפ"ז סע"א [סוף עמוד א]) במל' דאצילות שבאצילות נק' מלאך לגבי או"א [אבא ואימא] וביריד‌תה בבי"ע נקרא הוי' כו'

And with respect to its being a giver and a head for the emanated [levels], it is called Havayah. And see something like this in the Zohar, Balak (folio 187, end of side a): Malchus of Atzilus, within Atzilus, is called an angel (malach) in relation to Abba and Imma, and in her descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah she is called Havayah, etc.

וכנודע בפי' ואמונה כל זאת וקיים עלינו שבבחינת אצילות נקרא המלכות זאת לשון נוק' [נוקבא] וביריד‌תה בבי"ע נק' דכר

And as is known on the meaning of "And faithful is all this (zos), and established upon us": that on the level of Atzilus Malchus is called zos, a feminine term (Nukva), and in her descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah she is called masculine;

וזהו וקיים לי' [לשון] זכר והיינו עלינו ראש לשועלים כו' וכמו שכתוב מזה לעיל בפ' עקב גבי בהמ"ז [ברכת המזון].

and this is [why it says] vekayam ("and established"), a masculine term; and this is "upon us," "a head to foxes," etc.; as is written about this above in Parshas Eikev, regarding Grace after Meals.

וכך יובן גם כן בבחי' מל' דא"ס שנעשה כתר לאצילות כו' וזהו ענין הוי' בניקוד אלקים בחינת הוי' היינו שרש הנאצלים והיותו בניקוד אלקים היינו בחינה תחתונה שבמאציל.

And so too it will be understood regarding the level of Malchus of the Infinite One, which becomes Keser (the Crown) for Atzilus, etc. And this is the matter of Havayah with the vowels of Elokim: the level of Havayah is the root of the emanated [levels], and its being with the vowels of Elokim is the lowest level within the Emanator.

ועד"ז ממש פי' בע"ח [בעץ חיים] (שמ"א ספ"ג [סוף פרק ג']) בענין אני ואין שבחינת אני נקרא מלכות דא"ק [דאדם קדמון] ובחינת אין נק' כשנעשה כתר לאצילות וכ"ה עוד בע"ח [בעץ חיים] ש"ב [של בינונים] פ"ב [פרק ב'].

And in exactly this way Etz Chaim explains (Sha'ar (Gate) 41, end of chapter 3) the matter of Ani ("I") and Ayin ("nothing"): that the level of Ani is called Malchus of Adam Kadmon [Primordial Man], and it is called the level of Ayin when it becomes Keser for Atzilus; and so it is also in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 2, chapter 2.

וזהו שנק' יוהכ"פ [יום הכפורים] קדוש הוי' שהוא למעלה מבחי' שם הוי' כנ"ל וזהו ענין ז"פ [ז' פעמים] הוי' הוא האלקים שאומרים בנעילה כו'

And this is why Yom Kippur is called kedosh Havayah ("the holy [day] of Havayah"), which is above the level of the Name Havayah, as mentioned above. And this is the matter of [saying] seven times "Havayah, He is HaElokim" at Ne'ilah, etc.

ועד"ז יש לפרש מ"ש בסבא דמשפטים (דק"ה) דבחי' שמו הגדול היינו שם אלקים כו' ושמו הגדול הוא בחי' א"ס ממש כמ"ש במ"א וזהו אם עונות תשמר י"ה אדני מי יעמוד.

And along these lines one should explain what is said in the Sava of Mishpatim (folio 105), that the level of "His great Name" is the Name Elokim, etc.; and "His great Name" is the level of the Infinite One itself, as is written elsewhere. And this is [the meaning of] "If You, Kah, should keep [account of] iniquities, Ado-nai, who could stand?"

והוא מש"כ [מה שכתוב] אדי' הוי' יצמיח כו' כי הוי' בניקוד אלקים היינו מי שהוא בחי' בינה

And this is what is written, "Ado-nai Havayah will make sprout," etc.: for Havayah with the vowels of Elokim is Mi ("who"), which is the level of Binah (understanding);

והיינו שמב' שמות אלו נמשך ההתגלות שבר"ה [שבראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] למלאות כל הפגמים כנ"ל ועיין מזה בזהר בלק (דקפ"ה ע"ב) ועיין במק"מ [במקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם שהאריך בזה.

that is, from these two Names is drawn the revelation of Rosh HaShanah and Yom Kippur, to fill in all the blemishes, as mentioned above. And see about this in the Zohar, Balak (folio 185b), and see the Mikdash Melech and the Ramaz there, who elaborate on this.

וזהו מי ימלל גבורות וכו' וכדפי' בזהר יתרו (פ"ג [דף פ"ג] א') שהוא מלשון וקטפת מלילות והיינו שמרכך וממתיק הגבורות וע"י"ז ישמיע כל תהלתו יצמיח תהלה כו'

And this is [the meaning of] "Who (Mi) can utter (yemalel) the mighty acts (gevuros)," etc., as the Zohar, Yisro (83a) explains: it is a term [as in] "and you may pluck ears (melilos)," meaning that He softens and sweetens the gevuros; and through this "He makes all His praise heard": "He will make praise sprout," etc.

ועמ"ש סד"ה היום הזה מצוך גבי לתהלה דתהלה פי' אור ועיין ברכות ר"פ תצוה מאירים למי שמאיר כו'

And see what is written at the end of the discourse beginning "This day … commands you," regarding "for praise (tehillah)": that tehillah means light. And see [Midrash] Rabbah, beginning of Parshas Tetzaveh: "They give light to the One who gives light," etc.

ויובן עם מ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] נשא (קי"ל ע"א) בענין באור הוי' דהיינו אור א"ס ב"ה המאיר בשם הוי' כמ"ש במ"א בענין ושמרו דרך הוי'.

And it will be understood together with what is written in the Zohar, Part III, Naso (130a), on the matter of "in the light of Havayah": that is, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which shines in the Name Havayah; as is written elsewhere on the matter of "and they shall keep the way of Havayah."

וזהו מ"ש לעברך בברית כו' למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים.

And this is what is written, "That you may enter into the covenant," etc., "in order to establish you today as a people to Him, and He will be your G-d (Elokim)."

27 וכמ"ש בד"ה אתם נצבים להיות ישראל עלו עד בחי' מחשבה העליונה והוא יתי כביכול השפיל א"ע [את עצמו] להיות לך לאלקים ור"ל [ורוצה לומר] שישראל לי ראש

And as is written in the discourse beginning "You are standing," that Israel ascended up to the level of the supernal thought, and He, may He be blessed, as it were, lowered Himself "to be your G-d (Elokim)"; meaning that Israel is li rosh, "a head for Me,"

והיינו שמתעלים עד בחי' א"א שנקרא גלגלתא שזהו בחי' ראש והוא מ"ש שאו את ראש כל עדת בני ישראל כו' לגלגלתם

that is, that they are elevated up to the level of Arich Anpin, which is called Gulgalta (the skull), which is the level of a head. And this is what is written, "Take up the head of all the congregation of the children of Israel," etc., "by their skulls (legulgelosam)";

והוא בחי' שרש הנאצלים שעד שם עלו נש"י [נשמות ישראל] והוא יתי המאציל העליון השפיל את עצמו היינו התגלות מלכות דא"ס להיות עתיק לאצילות.

And this is the level of the root of the emanated [levels], up to which the souls of Israel ascended. And He, may He be blessed, the supernal Emanator, lowered Himself: that is, the revelation of Malchus of the Infinite One, to become Atik for Atzilus.

28 וזהו ענין המלך הקדוש. וזהו להיות לך לאלקים. ונק' אלקים שהרי הוא בחי' תחתונה שבמאציל כו' אבל מ"מ זהו תכלית הפנימית שאפשר להתגלות באצילות כו'

And this is the meaning of "the holy King." And this is "to be your G-d (Elokim)." And it is called Elokim because it is the lowest level within the Emanator, etc.; but nevertheless this is the utmost inwardness that can be revealed in Atzilus, etc.

ויותר יומתק ענין זה בפסוק שבפ' בחקתי והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם.

And this matter will be made even sweeter by the verse in Parshas Bechukosai: "And I will walk in your midst, and I will be your G-d (Elokim), and you shall be a people to Me."

פי' בתוככם ממש מאחר שיתעלו עד בחי' א"א אשר בו מתלבש ומתגלה בחי' עתיק.

The meaning is: truly "in your midst," since they will be elevated up to the level of Arich Anpin, in which the level of Atik is enclothed and revealed.

29 וז"ש [וזהו שכתוב] לי לעם וכ"מ [וכל מקום] שנאמר לי אינו זז לעולם כו' כמ"ש במ"א משום כי פי' לי היינו בחי' עתיק כו'

And this is what is written, "a people to Me (li)." And wherever li ("to Me") is said, it never departs, etc., as is written elsewhere, because the meaning of li is the level of Atik, etc.

וכ"כ [וכן כתב] ר"פ וארא ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים כו' וידעתם כי אני הוי' פי' מה שעכשיו בחי' לא נודעתי היינו רדל"א [רישא דלא אתידע] יומשך בבחי' וידעתם כו'. וז"ש [וזהו שכתוב] במ"ת [במתן תורה] וידבר אלקים כו' אנכי הוי' אלקיך כו'.

And so it is written at the beginning of Parshas Va'eira: "And I will take you to Me (li) as a people, and I will be your G-d (Elokim)," etc., "and you shall know that I am Havayah": meaning that what is now the level of "I was not known," that is, the Radla (the Unknowable Head), will be drawn down into the level of "and you shall know," etc. And this is what is written at the Giving of the Torah, "And Elokim spoke," etc., "I am Havayah your G-d (Elokim)," etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] ג"כ בברכת יצחק ויתן לך האלקים מטל השמים כו' עיין בזהר יתרו (דפ"ג) ועמ"ש ע"פ שוש אשיש בהוי"ה ותגל נפשי באלקי.

And this is also what is written in Yitzchak's blessing, "And may HaElokim give you of the dew of the heavens," etc.; see the Zohar, Yisro (folio 83). And see what is written on [the verse] "I will greatly rejoice in Havayah; my soul shall exult in my G-d (b'Elokai)."

דשם נת' [נתבאר] ג"כ כי הגילה היא השמחה בפנימית שגבוה יותר מהשמחה שבחיצונית וכמ"ש ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם. ובני ציון הם היקרים ונאמר עליהם יגילו כו' דייקא.

For there it is also explained that gilah (exultation) is the joy in inwardness, which is higher than the joy that is in outwardness; as it is written, "Let Israel rejoice in its Maker; let the children of Zion exult (yagilu) in their King." And the children of Zion are the precious ones, and of them it is said, "let them exult," etc., specifically.

30 ועמ"ש מזה ע"פ ציון במשפט תפדה ועד"ז נאמר ה' מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים.

And see what is written about this on [the verse] "Zion shall be redeemed with justice." And along these lines it is said, "Havayah reigns; let the earth exult (tagel); let the many islands rejoice."

הרי בארץ שהיא חשובה יותר מאיים נאמר תגל כו' וכתיב תגל נפשי באלקי דייקא ולפי הנ"ל אתי שפיר כי הגילה נמשך מגילוי פנימית הכתר בחי' עתיק וזהו ענין באלקי כנ"ל.

Thus, of the earth, which is more important than the islands, it is said, "let [it] exult," etc. And it is written, "my soul shall exult in my G-d (b'Elokai)," specifically. And according to what was said above, it fits well: for gilah is drawn from the revelation of the inner dimension of Keser, the level of Atik; and this is the meaning of "in my G-d," as mentioned above.

אך שם נת' [נתבאר] בע"א [באופן אחר] כי מה שנק' אלקי זהו ע"ש [על שם] שההשפעה מעתיק שהוא גילוי פנימית הכתר א"א להיות כ"א על ידי גבורות וצמצומים כו' וכענין י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] כו'

But there it was explained in another way: that it is called Elokai because the flow from Atik, which is the revelation of the inner dimension of Keser, can only be through gevuros and contractions (tzimtzumim), etc., as in the matter of the thirteen tikkunim of the beard, etc.

נמצא לפ"ז [לפי זה] מצד ההשפעה שמבחי' עתיק הוא שנק' בשם אלקים כו'

It follows, accordingly, that it is with respect to the flow from the level of Atik that it is called by the Name Elokim, etc.

(ועד"ז יתפרש הטעם שאומרים על שם אלקים אלקינו משא"כ בכל השמות. והתירוץ כי פי' אלקינו היינו שלנו שיומשך בבחינת גילוי ממש לנו וזהו דייקא על ידי שם אלקים שהוא בחינת גבורות כו'. אמר לפני הסתלקותו שכך חלם לו בחלום אז ואמר שהתירוץ פשוט והקושיא טוב כו'):

(And along these lines will be explained the reason we say Elokeinu ("our G-d") of the Name Elokim, which is not so with all the [other] Names. And the answer is that Elokeinu means "ours": that it be drawn down to us in actual revelation; and this is specifically through the Name Elokim, which is the level of gevuros, etc. He said before his passing that so it had come to him in a dream then, and he said that the answer is simple and the question is good, etc.)

LIKKUTEI TORAH • ROSH HASHANAH • MAAMAR 1

דרושים לראש השנה ועשי"ת ויוהכ"פ

Discourses for Rosh HaShanah, the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur: "Blow the Shofar at the New Month"

1 דרושים לראש השנה ועשי"ת [ועשרת ימי תשובה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים]

Discourses for Rosh HaShanah, the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur

2 תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב.

"Blow the shofar at the new month (bachodesh), at the concealment (bakeseh), for the day of our festival; for it is a statute for Israel, a judgment of the G-d of Yaakov."

הנה כל החדשים נקראו חדשי השנה משא"כ תשרי נק' חדש סתם חידוש כללי לכללות העולמות והתהוותם מאין ליש לפי שבו ר"ה [ראש השנה] שהוא בחי' ראש ומוחין של השנה.

Now, all the months are called "the months of the year," whereas Tishrei is called simply "month" (chodesh): a general renewal (chiddush) for the worlds as a whole and their coming into being from nothing to something, because in it is Rosh HaShanah, which is the level of the head and brain (mochin) of the year.

כי הנה בחינת עולם שנה נפש שוה, שכמו שיש בנפש ראש ומוחין שבו גילוי כללות החיות וממנו נתפשט ונמשך באברים חיות פרטי לכל אבר לפי מזגו ותכונתו

For the aspects of world, year and soul are alike: just as in the soul there are the head and brain, in which the life-force as a whole is revealed, and from it a particular life-force spreads out and is drawn into the limbs, to each limb according to its temperament and nature,

כך הוא בעולם ושנה, עולם בחי' מקום ושנה בחי' זמן שבר"ה [שבראש השנה] הוא גילוי כללות החיות וממנו נמשך חיות פרטי לכל חודש

so it is in world and year — world being the dimension of space, and year the dimension of time: on Rosh HaShanah there is the revelation of the life-force as a whole, and from it a particular life-force is drawn to each month.

כי כל חודש הוא התחדשות החיות מאין ליש. אך בכל חדש הוא התחדשות חיות פרטי, וברי"ה [ובראש השנה] התחדשות חיות כללי לכל השנה,

For each month is a renewal of the life-force from nothing to something. But in each month it is the renewal of a particular life-force, and on Rosh HaShanah the renewal of a general life-force for the whole year.

(ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך שנה כי י"ב ר"ח [ראש חודש] הם בחי' י"ב בקר ור"ה [וראש השנה] הוא בחי' והים עליהם מלמעלה ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה עפר יעקב

(See the Pardes, in Erchei HaKinuyim, under the entry "Year": that the twelve Rosh Chodesh days are the level of the twelve oxen, and Rosh HaShanah is the level of "and the Sea was upon them, above." And see what is written on this in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov."

ולכן הוא זמן התשובה כי התשובה נמשלה לים כמ"ש ברבות באיכה ע"פ סכותה באף ונמשלה התשובה לים כו' ובפ' ואתחנן דרפ"ט ב').

And therefore it is the time of teshuvah, for teshuvah is likened to the sea, as is written in Eichah Rabbah on the verse "You have covered [Yourself] with anger": teshuvah is likened to the sea, etc.; and in Parshas Va'eschanan, on page 289b.)

ובכל שנה מתחדש חיות כללי אחר, וחידוש זה הוא להיות גילוי מלכותו ית' בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אפילו בעולמות עליונים.

And each year a different general life-force is renewed; and this renewal is so that there be a revelation of His Kingship, may He be blessed, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), even in the higher worlds.

אך הנה גילוי זה תלוי במעשה התחתונים וע"ז נאמר תקעו בחדש שופר כו'.

But this revelation depends on the deeds of the lower beings, and of this it is said, "Blow the shofar at the new month," etc.

וביאור ענין שופר וגם ענין עשי"ת [עשרת ימי תשובה] שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ דרשו ה' בהמצאו אלו עשי"ת [עשרת ימי תשובה] ולמה הימים האלו הם דוקא ימי תשובה.

And the explanation of the matter of the shofar, and also of the matter of the Ten Days of Teshuvah — of which our Sages, of blessed memory, said on the verse "Seek Havayah when He may be found," "These are the Ten Days of Teshuvah" — and of why these days in particular are days of teshuvah, [is as follows].

הנה מלכותך מלכות כל עולמים כתיב פי' עולמים לשון העלם שקודם התהוות העולמות היה הוא ושמו בלבד, וכדי שיתהוו העולמות מאין ליש צמצם והעלים אור שפע א"ס ב"ה שלא יהיה רק גילוי מלכותו יתי'

Now, it is written, "Your Kingship is the kingship of all worlds (olamim)"; the meaning is that olamim is a term of concealment (he'elem). For before the worlds came into being there was He and His Name alone; and in order that the worlds come into being from nothing to something, He contracted and concealed the light of the flow of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, so that there would be only a revelation of His Kingship, may He be blessed

שמגילוי מלכותו יתי' לבד הוא שחיים וקיימים כל העולמות עליונים ותחתונים, (ועמ"ש בביאור ע"פ מנורת זהב)

(and see what is written in the explanation on the verse "A menorah of gold"); for it is from the revelation of His Kingship, may He be blessed, alone that all the worlds, higher and lower, live and endure.

והנה צמצום זה אינו אלא לגבי העולמות אבל לגבי הקב"ה אין שום שינוי ח"ו וכמ"ש גם חשך לא יחשיך ואתה הוא ראשון כו' [חס ושלום]

Now, this tzimtzum (contraction) is only in relation to the worlds; but in relation to the Holy One, blessed be He, there is no change at all, G-d forbid, as it is written, "Even darkness does not darken," and "You are the first," etc.,

דכולא קמיה כלא חשיב, ונקרא המלך המרומם לבדו מאז פי' שהוא בבחי' לבדו כמאז וקודם שנברא העולם ומה שנמשך גילוי מדת מלכותו יתי' הוא כמ"ש ה' מלך גאות לבש כו'

for "before Him everything is considered as nothing." And He is called "the King exalted alone from of old (me'az)": the meaning is that He is in the state of "alone," as of old, before the world was created. And the drawing forth of the revelation of His attribute of Kingship, may He be blessed, is as it is written, "Havayah reigns; He has clothed Himself in majesty," etc.:

שנתלבש בלבוש גיאות להיות מלך שמו נקרא שכך עלה ברצונו יתי להעלים ולהסתיר אור ושפע א"ס ב"ה בכדי שיתהוו עולמות בירידות והשתלשלות המדרגה עד שיהיה עוה"ז השפל הגשמי שבו נעשה משכן האדם

that He clothed Himself in a garment of majesty so that His Name would be called "King." For thus it arose in His will, may He be blessed, to hide and conceal the light and flow of the Infinite One, blessed be He, so that worlds would come into being by way of descents and a chain of descending levels (hishtalshelus), until there would be this lowly, physical world, in which the dwelling place of man was made,

כדי לאהפכא חשוכא לנהורא ויהי' [ויהיה] יתרון האור הבא מן החשך (ע' [עיין] בסי"פ תצוה קפ"ז סע"א [סוף עמוד א] ועמ"ש סד"ה וידעת היום)

in order to transform darkness into light, so that there be the advantage of the light that comes from the darkness (see at the end of Parshas Tetzaveh [in the Zohar], [page] 187, at the end of side a; and see what is written at the end of the discourse beginning "Know this day").

ומהו תכלית היתרון הזה של האור שמתוך החשך כך הוא רצון העליון ב"ה למעלה מבחינת חכמה והשגה ונקרא בזהר בריש הורמנותא דמלכא כו',

And what is the ultimate purpose of this advantage of the light that [comes] from within the darkness? Such is the Supernal Will, blessed be He, which is above the level of Chochmah (wisdom) and comprehension; and in the Zohar it is called "At the outset of the King's will (hormanusa)," etc.

והנה תחלת בריאת העולמות הי' [היה] כשעלה ברצונו מעצמו בחסד חנם כמו שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה, אבל מאז והלאה הנה המשכת רצון זה תלוי במעשה התחתונים,

Now, the beginning of the creation of the worlds was when it arose in His will of itself, out of free kindness, as it is written, "For I said, the world shall be built with kindness"; but from then on, the drawing forth of this will depends on the deeds of the lower beings.

והנה עיקר זמן המשכת הרצון זה הוא בר"ה [בראש השנה] שבו התחדשות החיות כללי של שנה הבאה והמשכת החיות כללי של שנה שעברה הוא בבחי' הסתלקות בתחלת ליל ראש השנה,

And the main time of the drawing forth of this will is on Rosh HaShanah, on which there is the renewal of the general life-force of the coming year; and the drawing forth of the general life-force of the past year is in a state of withdrawal at the beginning of the night of Rosh HaShanah.

ולכן ר"ה [ראש השנה] הוא יום הדין שבו דנין את האדם על מעשיו שעברו בשנה שעברה

Therefore Rosh HaShanah is the Day of Judgment, on which man is judged for his past deeds in the year that has passed.

כי להיות עוד התחדשות החיות כללי של שנה זו יש ע"ז כמה קטרוגים על האדם אם ראוי הוא לכך להיות נמשך ע"י רצון העליון ב"ה בגילוי מלכותו יתי'

For as to there being once again a renewal of the general life-force of this year, there are many accusations about this against man: whether he is worthy of it, of [life-force] being drawn through the Supernal Will, blessed be He, in the revelation of His Kingship, may He be blessed;

מפני כמה פריקת עול שיש שאינם מקבלים עליהם תמיד עול מלכות שמים באהבה וברצון כ"א [כל אחד / כל אחת] לפרקים ועתים מזומנים שזוכר את ממה"מ [מלך מלכי המלכים] הקב"ה משא"כ כל היום פונה למחשבתו כל אחד ואחד לפום מאי דידע בנפשיה,

because of the many ways of casting off the yoke that there are: that they do not always accept upon themselves the yoke of the Kingdom of Heaven with love and with will, but only at intervals and at set times, when one remembers the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He; whereas all day long each and every one turns to his own thoughts, "each according to what he knows in himself";

ובפרט מי שאינו נזהר הן בסומ"ר [בסור מרע] והן בועשה טוב כאו"א [כל אחד ואחד] לפי מדרגתו שא"א להיות המשכת רצון העליון ב"ה לגילוי מלכותו יתי' כשיש ח"ו [חס ושלום] פריקת עול מלכות שמים למטה מאחר שאין מקבלים עליהם עול מלכותו יתי' ברצון

and especially one who is not careful both in "turning away from evil" and in "doing good," each and every one according to his level. For it is impossible for there to be a drawing forth of the Supernal Will, blessed be He, for the revelation of His Kingship, may He be blessed, when there is, G-d forbid, a casting off of the yoke of the Kingdom of Heaven below, since they do not accept upon themselves the yoke of His Kingship, may He be blessed, willingly

(ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי בענין יפתי הוד והדר לבשת משא"כ כשיש פריקת עול זהו בחינת אלביש שמים קדרות ואזי אין גילוי רק מבחי' וממשלתך בכל דור ודור שהוא למטה מבחי' מלכותך שהמלוכה היא דוקא אשר ברצון קבלו עליהם)

(and see what is written in the discourse beginning "My dove, in the clefts," on the matter of "My fair one" [and] "You have clothed Yourself in glory and splendor"; whereas when there is a casting off of the yoke, this is the level of "I clothe the heavens in blackness," and then there is revelation only from the level of "and Your dominion is in every generation," which is below the level of "Your Kingship"; for kingship is specifically that which they accepted upon themselves willingly).

אלא שע"ז נאמר סומך ה' לכל הנופלים כו'

But of this it is said, "Havayah supports all who fall," etc.,

להיות עיני כל אליך ישברו להיות השברון והתוחלת אשר כל אדם ימשוך אחרי' [אחריה] ברצונו וחפצו הוא שיאיר ה' בלבו להיות מקבל עליו עומ"ש [עול מלכות שמים] באהבה ורצון, ועי"ז פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון

so that there be "The eyes of all hope (yesaberu) toward You": that the hope (sivron) and expectation which every person pursues with his will and desire be that G-d shine in his heart, so that he accept upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven with love and will. And through this, "You open Your hands and satisfy every living thing [with] will (ratzon),"

שהוא בחינת רצון העליון לגילוי מלכותו ית' והוא משביע לכל חי רצון ע"י פתיחת היודי"ן כי א"ת [אל תקרי] ידיך אלא יודי"ך כו',

which is the level of the Supernal Will for the revelation of His Kingship, may He be blessed; and He "satisfies every living thing [with] will" through the opening of the yuds, for "Do not read yadecha (Your hands), but yudecha (Your yuds)," etc.

ונמשך להיות צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו שאפילו בכל מעשיו שהוא בחי' עשייה גשמיות יומשך ויתפשט בחי' חסיד הוא חסד עליון ב"ה, ועמ"ש מזה בד"ה כי ההרים ימושו.

And [so] it is drawn down that "Havayah is righteous in all His ways and kind (chasid) in all His deeds": that even in "all His deeds," which is the level of physical action, the level of "kind" (chasid), which is the supernal Chesed (kindness), blessed be He, will be drawn down and spread forth. And see what is written on this in the discourse beginning "For the mountains may depart."

3 והנה הדרך להמשכת רצון העליון ב"ה להיות גילוי מלכותו יתי לקיום והתהוות העולמות הוא בכל השנה ע"י עסק התורה והמצות שהם הן רצונו וחכמתו יתי

Now, the way to draw down the Supernal Will, blessed be He, so that there be a revelation of His Kingship, may He be blessed, for the existence and coming into being of the worlds, is, throughout the year, through occupation with the Torah and the mitzvos, which are themselves His will and His wisdom, may He be blessed;

דהיינו רצון העליון המלובש בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת שהם בחיי טעמי המצות שיתגלו לעתיד שהוא המשכת אור א"ס ב"ה הגנוז בכל מצוה לפי בחינתה וערכה,

that is, the Supernal Will clothed in Chochmah, for "the Torah comes forth from Chochmah"; these are the level of the reasons of the mitzvos, which will be revealed in the Time to Come; this is the drawing forth of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is hidden in each mitzvah according to its level and worth.

ובדרך כלל הן המשכת אור א"ס ב"ה המלובש בחכמה עילאה, ועד"ז תיקנו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] לברך קודם כל מצוה בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] אשר קדשנו במצותיו וצונו כו'

And in general, they are the drawing forth of the Infinite Light, blessed be He, that is clothed in supernal Chochmah. And along these lines our Sages, of blessed memory, instituted the blessing before every mitzvah, "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world, who has sanctified us with His commandments and commanded us," etc.

פי' כי הברכה וההמשכה מרצון העליון ב"ה להיות הוי' אלקינו ולהיות מלך העולם, הוא לפי אשר קדשנו במצותיו שהמשכת קדש העליון וחכמה עילאה הוא במצותיו עלינו

The meaning is that the blessing and drawing forth from the Supernal Will, blessed be He, so that Havayah be "our G-d" and that He be "King of the world," is according to "who has sanctified us with His commandments": for the drawing forth of the supernal holiness and supernal Chochmah is through His commandments to us.

ולכן נק' רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא פי' אברין להיות מלכא, ואברין פי' המשכות כמו עד"מ שהאבר הוא המשכת והתפשטות החיות של הנפש בגוף מגילוי כללות החיות שבראש ומוחין

Therefore the 248 commandments are called "the 248 limbs of the King": that is, limbs for [Him] to be King. And "limbs" means drawings-forth; as, by way of analogy, a limb is the drawing forth and spreading of the soul's life-force in the body from the revelation of the general life-force in the head and brain,

כך המצות הם המשכת בחינת חכמה עילאה שנמשך להיות בחינת מלך העולם (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית ומ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה).

so the mitzvos are the drawing forth of the level of supernal Chochmah, which is drawn down to become the level of "King of the world." (And see what is written in the discourse beginning "And it shall be to you for tzitzis [fringes]," and what is written at the end of the discourse beginning "When Israel put 'we will do' first.")

וזהו ענין מצות צריכות כוונה שהמצות יש בהן ב' בחי'. הא' שכך הוא מצות המלך שצוה עלינו.

And this is the meaning of "mitzvos require intention (kavanah)": for the mitzvos have two aspects. The first: that such is the command of the King, which He commanded us.

והב' היא כוונתה שהם טעמי המצות שבהם ועל ידם נמשך אור א"ס ב"ה המלובש בבחינת חכמה עילאה

And the second is its intention: that they are the reasons of the mitzvos, in which and through which the Infinite Light, blessed be He, clothed in the level of supernal Chochmah, is drawn down

ושכינתי' [קודשא בריך הוא] (ועמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא), והוא ענין לשם יחוד קוב"ה

(and see what is written on this in the discourse beginning "And now, I pray, let [the power] be great"). And this is the matter of "for the sake of the unification of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah":

שכינתי' הוא בחי' מצות המלך שהוא בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין], וקב"ה [וקודשא בריך הוא] הוא בחי' קדוש ומובדל הוא בחי' סוכ"ע הוא בחי' המשכת אור א"ס ב"ה שנמשך במצוה זו,

His Shechinah is the level of the command of the King, which is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin); and the Holy One, blessed be He, is the level of "holy and set apart," the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the level of the drawing forth of the Infinite Light, blessed be He, that is drawn into this mitzvah.

וצ"ל בבחי' יחוד כי נעוץ סופן בתחלתן דהיינו ע"י שעושה המצוה מפני כי היא מצות המלך שורה ומתגלה בנפשו אור א"ס ב"ה הנמשך במצוה זו:

And they must be in a state of unity, for "their end is wedged in their beginning": that is, by doing the mitzvah because it is the command of the King, the Infinite Light, blessed be He, that is drawn into this mitzvah rests and is revealed in his soul.

4 ב אך מי שפוגם בתורה ומצות הן בסור מרע והן בועשה טוב כל חד לפום מאי דידע בנפשיה ואי אפשר לו להמשיך רצון העליון ב"ה לגילוי מדת מלכותו יתי',

2. But one who blemishes the Torah and the mitzvos, whether in "turning away from evil" or in "doing good," "each according to what he knows in himself," and who cannot draw down the Supernal Will, blessed be He, for the revelation of His attribute of Kingship, may He be blessed:

הנה בזה הוא יתרון מעלת ראש השנה ועשי"ת [ועשרת ימי תשובה] שבהם ועל ידם יומשך רצון העליון ב"ה.

in this lies the special advantage of Rosh HaShanah and the Ten Days of Teshuvah, that in them and through them the Supernal Will, blessed be He, will be drawn down.

5 וביאור ענין זה הנה צריך להבין איך יש כח בתשובה לתקן כל הפגם שבביטול מ"ע [מצות עשה], כי הנה במצות ל"ת [לא תעשה] שאם עבר עבירה אחת קנה לו קטיגור א' וכו' כמו ששנינו בפרקי אבות

And the explanation of this matter: we need to understand how teshuvah has the power to repair all the blemish caused by neglecting the positive commandments. For with the prohibitions — where, if one committed one transgression, he acquired for himself one accuser, etc., as we learned in Pirkei Avos —

מאחר שישוב אל ה' וירחמהו מעורר רחמים רבים למעלה והם בחי' מים טהורים שהכתוב אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וכתיב אם רחץ ה' כו'

once he "returns to Havayah, and He has compassion on him," he arouses abundant compassion above; and these are the level of "pure waters," of which the verse says, "And I will sprinkle pure water upon you, and you shall be pure"; and it is written, "When G-d has washed," etc.;

שעי"ז אומרים מחה והעבר פשעינו כו' שעי"ז הוא מוחה ומעביר הפשע והקטיגור, וכמאמר והרשעה כולה בעשן תכלה כי תעביר כו' כמו שכתוב ואת רוח הטומאה אעביר כו'.

for on account of this we say, "Erase and remove our transgressions," etc.: that through this He erases and removes the transgression and the accuser. And as in the saying, "And all wickedness will vanish like smoke, when You remove," etc.; as it is written, "And I will remove the spirit of impurity," etc.

אבל מ"ע [מצות עשה] שהם המשכות אברין דמלכא ומאחר שפגם וגרם חסרון השפעתם במה איפוא יתוקן ע"י התשובה להיות שלימות השפעתם ומילוי חסרונם.

But the positive commandments, which are the drawings-forth of the King's limbs — once he has blemished [them] and caused a lack in their flow, with what, then, will this be repaired through teshuvah, so that their flow be complete and their lack filled?

אך הנה כתיב ממעמקים קראתיך ה' פי' שלהיות קראתיך מההעלם אל הגילוי להיות בחינת הוי' דהיינו המשכות והשפעות בחי' אברי דמלכא הוא ע"י ממעמקים,

But it is written, "From the depths I have called You, Havayah." The meaning: for there to be "I have called You," from concealment into revelation, so as to be the level of Havayah — that is, the drawings-forth and flows of the level of the King's limbs — is through "from the depths";

דהיינו עומק העליון הוא רצה"ע [רצון העליון] שלמעלה מעלה מבחי' השתלשלות המתגלה באתערותא דלתתא בעומקא דלבא רצה"ע [רצון העליון] שבנפש

that is, the supernal depth, which is the Supernal Will that is far above the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus), which is revealed through an arousal from below, in the depth of the heart, the supernal will that is in the soul;

דהיינו ע"י שיעמיק בלבו ענין המרירות בנפשו על גודל הפגם והחסרון שגרם ולצעוק אל ה' בצר לו בבחי' צעק לבם שיהא הלב צועק

that is, by his contemplating deeply in his heart the bitterness in his soul over the greatness of the blemish and the lack he has caused, and crying out to G-d in his distress, at the level of "their heart cried out," so that the heart cries out

(וכמ"ש ברבות בקהלת) (דפ"ז א') ע"פ דברתי אני אל לבי הלב צועק שנאמר צעק לבם אל אדני, ועיין בזהר שמות ד"כ ע"א מקרב איש ולב עמוק מאד מאד מכאשר תוכל נפשו שאת מפני שאין כח בנפשו להכיל גודל המרירות,

(as is written in Koheles Rabbah) (page 87a) on the verse "I spoke to my heart": "The heart cries out, as it is said, 'Their heart cried out to Ado-nai.'" And see in the Zohar, Shemos, page 20a. [The cry is] "from within a man, and a heart that is deep," very, very [deep], more than his soul can bear, because his soul has no strength to contain the greatness of the bitterness.

ולכן אין צעקה זו אלא בלב שכל מה שהנפש מכילה עדיין יוכל להוציא בשפתיו ורוח פיו

Therefore this cry is only in the heart: for whatever the soul can contain, he can still bring out with his lips and the breath of his mouth;

משא"כ כשתגדל המרירות בנפשו במאד מאד עד שאין כח הנפש להכיל, אזי א"א לכלוא את הרוח וצועק הלוך וגעו עד שאין לו כח לדבר ולהוציא בשפתיו ורוח פיו

whereas when the bitterness in his soul grows exceedingly great, until the soul has no strength to contain [it], then it is impossible to hold in the breath, and he cries out, "going along and lowing," until he has no strength to speak and to bring out [words] with his lips and the breath of his mouth;

ואין לו אלא צעקת הלב לפי שנגעה עד מיצוי הנפש ממש וכמעשה דר"א [דרבי אלעזר] בן דרודייא שגעה בבכיה וצעקה עד שיצא נשמתו ממש,

and he has nothing but the cry of the heart, because it has reached the very draining-out of the soul; as in the story of Rabbi Elazar ben Durdaya, who wailed with weeping and crying out until his soul actually left him.

ולכן אמרו עליו יש קונה עולמו בשעה א' שבשעה א' של תשובה קונה כל עולמו בעוה"ב [בעולם הבא]

Therefore it was said of him, "There is one who acquires his world in a single hour": that in a single hour of teshuvah he acquires his entire world in the World to Come

(ולשון קונה עמ"ש ע"פ כי תקנה עבד עברי וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת קונה הכל), אע"פ [אף על פי] שלא היה בידו תורה ומצות מעולם

(and on the term "acquires," see what is written on the verse "If you acquire (tikneh) a Hebrew servant," and see in Pri Etz Chaim, on the intention of "who acquires (koneh) all"), even though he never had Torah and mitzvos in his hand.

לפי שע"י בחי' תשובה זו מעומקא דלבא בחרטה ועקירת הרצון במסירת הנפש ממש הרי ע"י ביטול רצון זה בבחינה זו גורם ומעורר למעלה רצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' השתלשלות, ולכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדים כו' דמשכין ליה בחילא יתיר.

For through this level of teshuvah from the depth of the heart, with remorse and the uprooting of the will, with actual self-sacrifice (mesirus nefesh) — through this nullification of the will at this level, he causes and arouses above the Supernal Will, blessed be He, which is far above the level of hishtalshelus. And therefore our Sages, of blessed memory, said, "In the place where baalei teshuvah [those who have returned] stand," etc., for "they draw it down with greater force."

והענין כי רצון העליון יש לו ב' בחינות הא' המלובש בחכמה שהיא ראשית ההשתלשלות (ועמ"ש בענין עבדים היינו לפרעה ויוציאנו כו' שהלבישו כו' ע"ש)

The explanation is that the Supernal Will has two levels. The first is [the will] clothed in Chochmah, which is the beginning of the hishtalshelus (and see what is written on the matter of "We were slaves to Pharaoh, and He took us out," etc., that they clothed, etc.; see there);

שבחינת רצון זה נמשך ע"י תורה ומצות שהן הן רצון העליון ב"ה המלובש בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת והוא נמשך ע"י מעלת ומדרגת צדיקים גמורים המקיימים תורה ומצות כל ימיהם לעולם ולא פגמו בהם ח"ו [חס ושלום],

for this level of will is drawn down through Torah and mitzvos, which are themselves the Supernal Will, blessed be He, clothed in Chochmah, for "the Torah comes forth from Chochmah"; and it is drawn down through the virtue and rank of the perfectly righteous, who fulfill Torah and mitzvos all their days, always, and have not blemished them, G-d forbid.

והב' הוא בחי' רצון העליון שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות ואינו מלובש כלל בבחי' חכמה עילאה

And the second is the level of the Supernal Will that is far above the order of hishtalshelus and is not clothed at all in the level of supernal Chochmah;

והוא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא, עד"מ דג' חללי דגלגלתא הם משכן חכמה ובינה ודעת ועצם החופף על המוחין שאינו משכן המוחין כלל הוא הנקרא גלגלתא, כך עד"מ בחי' רצון זה הוא למעלה מעלה ממשכן חב"ד [חכמה בינה ודעת]

and it is the level of "the skull (gulgalta) that covers over the brain." By way of analogy: the three cavities of the skull are the seat of Chochmah, Binah and Daas, while the bone that covers over the brain (mochin), which is not the seat of the brain at all, is what is called the skull. So, by way of analogy, this level of will is far above the seat of Chochmah, Binah and Daas;

והוא המתגלה בבע"ת [בבעלי תשובה] ע"י עומקא דלבא שהוא ג"כ בחי' רצון העליון שבנפש שהוא למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת

and it is what is revealed in baalei teshuvah through the depth of the heart, which is also the level of the supernal will that is in the soul, which is beyond what his soul can bear;

והוא בחי' רעותא דלבא שעל ידי רצון זה העליון שלמעלה מעלה מהשתלשלות המתגלה בנפשם מתמלא כל החסרונות והפגמים שבביטול מ"ע [מצות עשה] שיסודתה בהררי קדש מחכמה עילאה,

and it is the level of "the desire of the heart" (re'usa deliba): through this supernal will, far above hishtalshelus, revealed in their soul, all the lacks and blemishes from the neglect of the positive commandments, whose "foundation is in the holy mountains," from supernal Chochmah, are filled.

וכמשל הנהר הנחרב ויבש שכשרוצין למלאותו חופרין בעומק במעיין ומקור הנובע שעי"ז חוזר ומתמלא הנהר, כך ע"י גילוי בחינת רצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות מתמלא ומשלים כל החסרונות והפגמים,

It is like the analogy of a river that has been drained and dried up: when they want to fill it, they dig deep, at the spring and the welling source, and through this the river fills again. So, through the revelation of the level of the Supernal Will, blessed be He, which is far above the order of hishtalshelus, all the lacks and blemishes are filled and made whole.

וזהו ממעמקים קראתיך ה' שע"י בחי' ממעמקים קראתיך להיות המשכת הוי' מאחר שנתגלה בחינת המקור והמעיין הנובע,

And this is "From the depths I have called You, Havayah": through the level of "from the depths," "I have called You," so that there be a drawing forth of Havayah, once the level of the source and the welling spring has been revealed.

וזהו סלח לנו אבינו כי חטאנו דלכאורה אינו מובן מהו כי חטאנו וכי זה הוא נתינת טעם על הסליחה והל"ל [והוה ליה למימר] סלח לנו אבינו על אשר חטאנו,

And this is "Forgive us, our Father, for (ki) we have sinned." For at first glance it is not understood: what is [meant by] "for we have sinned"? Is this a reason given for forgiveness? It should have said, "Forgive us, our Father, for that which (al asher) we have sinned."

אך עם הנ"ל יובן שלפי שחטאנו וחסרנו המשכת השתלשלות אור א"ס ב"ה במצותיו ותורתו לכך סלח לנו לעורר מקור הרחמים והסליחות

But with what was said above it will be understood: because we have sinned, and have diminished the drawing forth, by way of hishtalshelus, of the Infinite Light, blessed be He, through His commandments and His Torah, therefore "forgive us," to arouse the source of compassion and forgiveness,

דהיינו גילוי רצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מסדר השתלשלות כדי למלאות כל החסרונות,

that is, the revelation of the Supernal Will, blessed be He, which is far above the order of hishtalshelus, in order to fill all the lacks.

וזהו סלח לנו שהחזרת הרצון אינו אותו הרצון שהיה תחלה שהרי אותו הרצון נסתלק ע"י החטא ועון ואיך יחזור ויומשך אלא שהחזרת הרצון והסליחה נמשך מרעוא דכל רעוין היינו מה שלמעלה מעלה מבחינת רצון המלובש בחכמה ועמ"ש סד"ה ועשית ציץ,

And this is "forgive us": for the restoration of the will is not the same will that there was at first, for that will has withdrawn because of the sin and iniquity, and how could it return and be drawn down? Rather, the restoration of the will, and the forgiveness, are drawn from "the Will of all wills," that is, from what is far above the level of the will clothed in Chochmah. And see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall make a tzitz [head-plate]."

וזהו כי עמך הסליחה למען תורא כי הסליחה הוא גילוי רצון העליון שלמעלה מהשתלשלות שהוא בחי' עמך ממש

And this is "For with You is forgiveness, so that You may be feared": for forgiveness is the revelation of the Supernal Will that is above hishtalshelus, which is truly the level of "with You."

וכעין מ"ש כי עמך מקור חיים שמקור כל החיים וחיי החיים נמשכים ממקורא דכולא למעלה מסדר ההשתלשלות

And [this is] similar to what is written, "For with You is the source of life": that the source of all life, and the life of life, are drawn from the source of all, above the order of hishtalshelus.

ובגילוי הסליחה ורצון העליון בבחינה זו אזי למען תורא שיש קיום לבחי' היראה שממדת מלכותו ית' שמבלעדי גילוי רצון העליון ובחי' סליחה אין קיום לגילוי מלכותו ית' למי שפגם בתורה ומצות:

And with the revelation of forgiveness and of the Supernal Will at this level, then "so that You may be feared": that there be endurance for the level of awe that comes from His attribute of Kingship, may He be blessed; for without the revelation of the Supernal Will and the level of forgiveness, there is no endurance for the revelation of His Kingship, may He be blessed, for one who has blemished the Torah and mitzvos.

6 ג והנה גילוי בחינה זו ורצון זה הוא מתגלה בר"ה [בראש השנה] שהוא בחי' ראש וגלגלתא דחפיא על מוחא שהוא למעלה מעלה ממשכן חכמה בינה ודעת

3. Now, the revelation of this level and this will is revealed on Rosh HaShanah, which is the level of the head, and of the "skull (gulgalta) that covers over the brain," which is far above the seat of Chochmah, Binah and Daas;

וגם בעשרת ימי תשובה שבכל עשי"ת [עשרת ימי תשובה] אומרים המזמור ממעמקים קראתיך, ולכן תקעו בחדש שופר פי' תקעו תקיעה הוא קול פשוט היוצא מהבל הלב מפנימיותו

and also in the Ten Days of Teshuvah, for throughout the Ten Days of Teshuvah the psalm "From the depths I have called You" is said. And therefore, "Blow (tik'u) the shofar at the new month": the meaning of tik'u is the tekiah [blast], which is a simple sound that comes out of the breath of the heart, from its innermost part;

והוא בחי' צעקת הלב היוצאת מפנימית הלב שלמעלה מעלה מהחכמה שא"א להוציא בשפתיו בדבור, שהדבור נמשך מבחי' חכמה כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ,

and it is the level of the cry of the heart that comes out of the inner part of the heart, which is far above Chochmah, [a cry] that cannot be brought out with the lips in speech; for speech is drawn from the level of Chochmah, as it is written, "Havayah founded the earth with Chochmah."

ועל זה נאמר שמעה בקולי פי' בקולי מה שבתוך קולי דהיינו תוכיותו ופנימיותו שהוא בחי' פנימיות הלב משא"כ הקול עצמו נמשך מחיצוניות הלב שלמטה מן החכמה ודעת,

And of this it is said, "Hear my voice (bekoli)": the meaning of bekoli is what is within my voice, that is, its inwardness and inner dimension, which is the level of the inner dimension of the heart; whereas the voice itself is drawn from the outer dimension of the heart, which is below Chochmah and Daas.

וזהו בחדש פירוש חדוש העולמות מאין ליש המתחדשים בכל ר"ה [ראש השנה] בדבר ה' ורוח פיו ית' הוא ע"י תקיעה

And this is [the meaning of] bachodesh: the renewal (chiddush) of the worlds from nothing to something, which are renewed every Rosh HaShanah through "the word of Havayah" and "the breath of His mouth," may He be blessed, is through the tekiah,

שהיא המשכת פנימיות עונג ורצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' החכמה המתגלה בבחי' שופר שהוא ענין שפרו מעשיכם בחי' שפרה שמשפרת את הולד

which is the drawing forth of the inner dimension of the Supernal Delight and Will, blessed be He, which is far above the level of Chochmah, revealed through the level of the shofar. This is the idea of "make your deeds beautiful (shapru)," the level of Shifrah, who "makes the newborn beautiful (meshaperes)"

(וזהו שם ה' אחת שפרה היינו ה' עילאה דשם הוי' ומבואר במ"א ע"פ לך לך שבבחינת ה', זה יש התגלות בחינה עליונה שלמעלה גם מהיו"ד וברבות פרשה שמות פ' א' ובקהלת בפסוק טוב שם משמן טוב ד"א [דבר אחר] שפרה שהעמידה ישראל כו'

(and this is "the name of the one (ha'achas) [read: one hei] was Shifrah": that is, the upper hei of the Name Havayah. And it is explained elsewhere, on the verse "Go for yourself," that in the level of hei there is a revelation of a higher level, above even the yud. And in the Rabbah on Parshas Shemos, section 1, and on Koheles, on the verse "A good name is better than good oil": "Another explanation: Shifrah, for she established Israel," etc.;

ברוחו שמים שפרה באיוב סימן כ"ו ופרש"י [ופירש רש"י / ופירוש רש"י] שפרה איהל, והרמב"ן [והרבי משה בן נחמן] פי' שפר ותקן להעביר מעליהם הענן כו' וכל בחינות אלו שייך בר"ה [בראש השנה] שאז הוא התגלות המדות עליונות הנק' שמים והיינו ע"י בחי' השופר.

"By His breath the heavens are beautiful (shifrah)" — in Job, chapter 26 — and Rashi explains shifrah as "He spread [them] like a tent," and the Ramban explains: He made [them] beautiful and set [them] in order, removing the cloud from upon them, etc. And all these aspects pertain to Rosh HaShanah, for then is the revelation of the supernal attributes (middos), which are called "heavens"; and this is through the level of the shofar.

וכמו ששפרה העמידה ישראל. כך נאמר בשופר כי חק לישראל הוא וזהו שנק' מיילדות העבריות ששרש המשכה זו היא מבחי' בעבר הנהר היוצא מעדן כמ"ש בפ' אמור צ"ט א' והיינו מבחי' מקור התענוג עליון כי עמך מקור חיים שמשם נמשך להיות משפרת את הולד),

And just as Shifrah established Israel, so it is said of the shofar, "for it is a statute for Israel." And this is why they are called "the Hebrew (ivriyos) midwives": for the root of this drawing forth is from the level of "beyond (be'ever) the river," the river that "goes out of Eden," as is written in Parshas Emor [in the Zohar], 99a; that is, from the level of the source of supernal delight — "for with You is the source of life" — from which it is drawn down so as to "make the newborn beautiful"),

דהיינו שבחי' ענג העליון ורצון העליון שלמעלה מסדר ההשתלשלות יהיה בבחי' גילוי להיות גילוי מלכותו ית' למטה,

that is, that the level of the Supernal Delight and the Supernal Will, which is above the order of hishtalshelus, be in a state of revelation, so that there be a revelation of His Kingship, may He be blessed, below.

וזהו עלה אלקים בתרועה הוי' בקול שופר פי' שהתעלות אלקים מלמטה למעלה יהיה בתרועה בבחינת חיבה וריעות,

And this is "Elokim has gone up with a teruah [blast], Havayah with the sound of the shofar": the meaning is that the ascent of Elokim from below to above will be with a teruah, in the manner of affection and friendship (re'us);

והמשכת הוי' מלמעלה למטה יהיה בקול שופר בבחינת ענג העליון להמשיך תרועת מלך בו שיהיה נמשך עלינו ענג וחיבה וריעות של מלכותו ית',

and the drawing down of Havayah from above to below will be with the sound of the shofar, in the manner of the Supernal Delight, to draw down "the King's teruah (friendship) is in him": that there be drawn down upon us the delight, affection and friendship of His Kingship, may He be blessed.

ואז כתיב ויהי בישורון מלך כו' יחד שבטי ישראל שבטי מלשון ענפים כלומר שאפילו בחינת ענפים מתפרדים יהיו יחד בחינת יחוד עליון להיות יחד לבבינו כו'

And then it is written, "And He was King in Yeshurun," etc., "together, the tribes (shivtei) of Israel." Shivtei is a term for branches; that is to say, even the level of separate branches will be together, in the level of supernal unity, so that there be "unite our hearts," etc.

(ועמ"ש מענין פי' יחד לבבינו בד"ה מי מנה עפר יעקב ועי' [ועיין] מענין תקעו בחדש שופר בכסה כו' בפ' וירא קי"ד א' ב' תצוה קפ"ד א' קפ"ו א' אמור צ"ט פנחס רל"א שופטים ער"ה א' נשא קכ"א ב' פקודי רס"ז ב' רבות אמור פכ"ט).

(And see what is written on the meaning of "unite our hearts" in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov." And see on the matter of "Blow the shofar at the new month, at the concealment," etc., [in the Zohar,] Parshas Vayera, 114a and b; Tetzaveh, 184a, 186a; Emor, 99; Pinchas, 231; Shoftim, 275a; Naso, 121b; Pekudei, 267b; Rabbah, Emor, section 29.)

אך הנה ר"ה [ראש השנה] הוא יום הדין שדנין את האדם על מעשיו משנה שעברה

However, Rosh HaShanah is the Day of Judgment, on which man is judged for his deeds of the past year.

כי להיות ענג ורצון העליון בגילוי מלכותו צריך לפשפש על מה יחול הענג ובמה יתענג בגילוי מלכותו אם הי' [היה] פריקת עול מלכותו ית' ע"ז יש כמה מניעות וכמה קטרוגים כו',

For if there is to be the Supernal Delight and Will in the revelation of His Kingship, it must be examined on what the delight will rest and in what He will take delight in the revelation of His Kingship. If there was a casting off of the yoke of His Kingship, may He be blessed, there are many hindrances and many accusations about this, etc.

ולזה הם עשי"ת [עשרת ימי תשובה] להיות בבחי' ממעמקים לעורר רצון העליון וענג העליון בל יהא מונע כו'.

And for this there are the Ten Days of Teshuvah: to be at the level of "from the depths," to arouse the Supernal Will and the Supernal Delight, so that there be nothing to hold it back, etc.

ועשרה ימים אלו הם כנגד עשר כחות הנפש שהם שכל ומדות כו' (ועמ"ש מזה סד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם וסד"ה כי ביום הזה יכפר):

And these ten days correspond to the ten powers of the soul, which are intellect and emotive attributes (middos), etc. (And see what is written on this at the end of the discourse beginning "But Havayah your G-d would not listen to Bilam," and at the end of the discourse beginning "For on this day He will atone.")

7 בכסה ליום חגנו. פי' כי הנה הרצון העליון שמתגלה בר"ה [בראש השנה] הוא ע"י בכסא שהוא בחי' ההסתלקות שבתחלת ליל ר"ה [ראש השנה]

"At the concealment (bakeseh), for the day of our festival." The meaning: the Supernal Will that is revealed on Rosh HaShanah comes through bakeseh, which is the level of the withdrawal at the beginning of the night of Rosh HaShanah,

שהוא זמן הסתלקות החיות כללי של שנה שעברה וברי"ה [ובראש השנה] על ידי התפלות והתקיעות הוא מתחדש חיות כללי אחר ומתעלה בעילוי אחר עילוי מרי"ה [מראש השנה] ועד יוהכ"פ [יום הכפורים] שאז בנעילה הוא גמר העליות והוא זמן גמר הסליחה,

which is the time of the withdrawal of the general life-force of the past year; and on Rosh HaShanah, through the prayers and the shofar blasts, a different general life-force is renewed, and it rises, ascent after ascent, from Rosh HaShanah until Yom Kippur, when at Ne'ilah [the closing prayer] is the completion of the ascents, and it is the time of the completion of forgiveness.

ואזי כתיב לפני ה' תטהרו למעלה מבחי' הוי' כנ"ל עד שמזה נמשך ליום חגינו הוא חג הסוכות

And then it is written, "Before Havayah you shall be purified": above the level of Havayah, as mentioned above; until from this it is drawn down to "the day of our festival," which is the festival of Sukkos,

שהוא זמן שמחתנו התגלות השמחה, ותהיה השמחה גדולה לאלקים ביתר שאת בגילוי רצון העליון ב"ה ע"י בחי' בכסא שהוא ההסתלקות שבתחלת ליל ר"ה [ראש השנה], וכמשל היוצא מן השביה ששמחתו הוא ביתר שאת ובכפלים,

which is "the time of our rejoicing," the revelation of joy. And the joy will be great for G-d, with surpassing excellence, through the revelation of the Supernal Will, blessed be He, by way of the level of bakeseh, which is the withdrawal at the beginning of the night of Rosh HaShanah; like the analogy of one who goes free from captivity, whose joy is with surpassing excellence, and doubled.

ולכן כתיב ושאבתם מים בששון שהוא ענין ניסוך המים בחג על המזבח שהם המשכת גילוי מים טהורים שאמר הכתוב וזרקתי כו':

Therefore it is written, "And you shall draw water with joy," which is the matter of the water libation on the altar on the Festival; they are the drawing forth of the revelation of the "pure waters" of which the verse says, "And I will sprinkle," etc.

8 כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. הנה ישראל הוא בחי' כי שרית עם אלקים כו' דהיינו שכבר נעשה שר ומושל על בחי' אלקים

"For it is a statute for Israel, a judgment of the G-d of Yaakov." Now, Israel is the level of "for you have striven (sarisa) with Elokim," etc.: that is, he has already become a prince (sar) and ruler over the level of Elokim,

שהוא בחי' צמצום והסתר פנים להיות גילוי עוה"ז ותענוגיו שכבר נתפשטה נפשו האלקית מלבושים צואים ואתהפכא מחשוכא לנהורא ומואס ברע, ובוחר בטוב מצד רצון נפשו האלקית שהיא המושלת בקרבו

which is the level of tzimtzum (contraction) and the hiding of the Face, so that this world and its pleasures may be revealed; for his G-dly soul has already stripped off the "soiled garments," and has been transformed from darkness into light, and he despises evil and chooses good by virtue of the will of his G-dly soul, which is the ruler within him.

ובבחי' זו כי חק כו' שנמשך לו בר"ה [בראש השנה] מבחי' גלגלתא ורצון עליון להיות חק ומזון לכל השנה, כי חק הוא לשון מזון כמ"ש הטריפני לחם חקי

And at this level, "for it is a statute," etc.: that there is drawn to him on Rosh HaShanah, from the level of the skull (gulgalta) and the supernal will, a "statute" (chok) and sustenance for the whole year. For chok is a term for sustenance, as it is written, "Feed me my allotted bread (lechem chuki)";

וגם חק לשון קביעות וגם חק לשון חקיקה והוא ענין גליף גליפו בטהירו עילאה שהוא בחי' אותיות שבחקיקה שהם בחי' כלים

and chok is also a term for permanence, and chok is also a term for engraving (chakikah); and this is the matter of "He engraved engravings in the supernal luster (tehiru ila'ah)," which is the level of engraved letters, which are the level of vessels

(ומשם שרש הנשמה כמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא שנמשכה מבחי' טהירו עילאה ועמ"ש ע"פ וכעצם השמים לטהר),

(and from there is the root of the soul, as in the saying, "The soul that You have given me, it is pure (tehorah)": for it is drawn from the level of tehiru ila'ah; and see what is written on the verse "And like the very heavens for purity (latohar)").

כך תהיה נפשו בחי' כלי ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה בקרבו ובקביעות שכל ימיו תמיד ולעולם תהי' בבחינת ביטול אליו יתי' ויהיה בבחי' מרכבה לשבתו להיות תורתו אומנתו יומם ולילה [תהיה]

Thus his soul will be a vessel and a dwelling for the resting of the Infinite Light, blessed be He, within him, and with permanence: that all his days, constantly and forever, it will be in a state of self-nullification (bittul) toward Him, may He be blessed; and he will be a chariot (merkavah) for His dwelling, so that his Torah is his occupation day and night,

לא פסיק פומי' [פומיה] מגירסא וברשפי אש כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו בתפלה וכיוצא בזה שכל דבוריו ומעשיו ומחשבותיו יהיו לה' בבחי' התקשרות חב"ד [חכמה בינה ודעת] בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] כו'

his mouth never ceasing from study; and with fiery flashes, like a flame that rises of itself, to cleave to Him in prayer; and the like: that all his words, deeds and thoughts be for G-d, in a state of the binding of Chochmah, Binah and Daas with Chochmah, Binah and Daas, etc.;

שזהו חיותו וקיומו כל ימי חלדו כמזון המחיה את הגוף ועליו יחיה האדם ועמ"ש ע"פ וככלה תעדה כליה, משא"כ בחי' יעקב יו"ד עקב שעדיין נפשו האלקית יורדת בעקב להתלבש בלבושי העוה"ז

for this is his life and his existence all the days of his life, like food that gives life to the body, and by which man lives. And see what is written on the verse "And as a bride adorns herself with her jewels." Whereas the level of Yaakov is yud akev, "yud [and] heel": his G-dly soul still descends into the heel, to clothe itself in the garments of this world,

אלא שהוא בבחי' אתכפייא ויש בזה עליות וירידות ומלחמה כו' כי לאום מלאום יאמץ כו'

but he is at the level of iskafya (subjugation), and in this there are ascents and descents and war, etc., for "one people shall prevail over the other people," etc.;

ואלמלא הקב"ה עוזרו כו' ובבחי' זו נמשך משפט דאיהו רחמי להמשיך לו רחמים עליונים על כל השנה להיות הקב"ה עוזרו לאכפייא כו'

"and were it not that the Holy One, blessed be He, helps him," etc. And at this level there is drawn down mishpat (judgment), which is compassion, to draw down for him supernal compassion for the whole year, so that the Holy One, blessed be He, will help him to subdue, etc.

(ועיין ברבות באסתר בפסוק ויהי בימי. הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם ועמ"ש ע"פ ציון במשפט תפדה), וכל זה נמשך בר"ה [בראש השנה]

(And see Esther Rabbah, on the verse "And it came to pass in the days of": "He is Havayah our G-d; His judgments are in all the earth" — that His attribute of compassion is forever. And see what is written on the verse "Zion shall be redeemed with judgment.") And all this is drawn down on Rosh HaShanah.

ולכן נקרא החדש תשרי אותיות ישרת דהיינו בחי' ישרת לבב דהיינו ליישר הלבבות שיהיה בכל לבבך בשני יצריך

Therefore the month is called Tishrei, the letters of yishras: that is, the level of "uprightness (yishras) of heart," that is, to make the hearts upright, so that there be "with all your heart": with both your inclinations;

שיומשך גילוי רצון העליון ב"ה למטה מטה עד שאפילו היצר הרע יהי' [יהיה] בבחי' אתכפייא כו', ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר בעיני ה' אלקיך:

so that there be drawn down the revelation of the Supernal Will, blessed be He, far below, until even the evil inclination will be at the level of iskafya (subjugation), etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "When you listen to the voice," on the matter of "to do what is upright in the eyes of Havayah your G-d."

LIKKUTEI TORAH • ROSH HASHANAH • MAAMAR 2

תקעו בחדש שופר כו'

"Blow the shofar at the New Moon"

◇

1 תקעו בחדש שופר כו'. פי' בחדש זמן חידוש לבנה שמתחדשת בר"ח [בראש חודש] הוא ר"ה [ראש השנה] שאז הוא חידוש מעשה בראשית זה היום תחלת מעשיך כו'.

"Blow the shofar at the New Moon," etc. The meaning of "at the New Moon" (bachodesh): the time of the renewal of the moon, which is renewed on Rosh Chodesh [the first of the month]. This is Rosh HaShanah, for then is the renewal of the work of creation: "This day is the beginning of Your works," etc.

והנה בכ"ה באלול נברא העולם ור"ה [וראש השנה] הוא יום ו' לבריאת העולם יום בריאת אדה"ר [אדם הראשון], וצ"ל למה אין עושין ר"ה [ראש השנה] בזמן חידוש העולם ממש שהוא יום ראשון למע"ב [למעשה בראשית].

Now, the world was created on the twenty-fifth of Elul, and Rosh HaShanah is the sixth day of the world's creation, the day of the creation of Adam, the first man. And we need to understand why Rosh HaShanah is not observed at the time of the actual renewal of the world, which is the first day of the work of creation.

אך דכתיב בראשית ברא אלקים אלקים מדת הצמצום שמתחלה עלה במחשבה לברוא במדה"ד [במדת הדין] ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר [מדת הרחמים]

However, it is written, "In the beginning Elokim created": Elokim is the attribute of tzimtzum (contraction), for at first it arose in [His] thought to create with the attribute of judgment; He saw that the world would not endure, [and] He joined the attribute of mercy with it.

פי' מתחלה היה מדת הדין מדת הצמצום לצמצם ולהעלים אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' שיתגלה העולם ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] ונגלה ונראה לעיני בשר גשמי

The meaning is that at first there was the attribute of judgment, the attribute of tzimtzum, to contract and conceal the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, who, as His name is, so is He: He has no end, etc., so that the world be revealed as a yesh (something), a thing by itself, revealed and seen by physical eyes of flesh.

והוא ענין בראשית ברא שלשון ברא נופל על דבר שהוא נברא יש מאין,

And this is the matter of "In the beginning … created": the word bara (created) applies to a thing that is created something from nothing (yesh me'ayin).

ולכאורה אינו מובן שהרי אדרבה כולא קמיה כלא וכל מה שלמטה מטה הוא יותר נחשב אצלו לאין ממש וכל מה שלמעלה מעלה הוא יותר נחשב ליש כמ"ש להנחיל אוהבי יש ולמה נק' השתלשלות העולמות בשם בריאה יש מאין.

Yet seemingly this is not understood, for, on the contrary, "all before Him is as nothing," and whatever is lower down is all the more considered by Him as actual nothing (ayin), and whatever is higher up is all the more considered a yesh, as it is written, "to bequeath yesh (substance) to those who love me." And why is the chain of descending worlds (hishtalshelus) called by the name beriah (creation), something from nothing?

2 והענין הוא כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים שהוי' הוא בבחי' מאור השמש עצמה ואלקים הוא בחי' מגן ומחסה

The explanation is as it is written, "For a sun and a shield is Havayah Elokim": Havayah is the level of the luminary of the sun itself, and Elokim is the level of a shield and a shelter,

שהוא להעלים ולהסתיר מאור גוף השמש בל יראה כ"א בבחי' זיו והארה שאם לא היה המגן והמחסה לא היה השמש מאיר בבחי' זיו אלא זיו השמש היה בטל למקורו בגוף מאור השמש,

which serves to conceal and hide the luminary of the sun's body, so that it not be seen except as radiance and illumination. For if there were no shield and shelter, the sun would not shine as radiance; rather, the sun's radiance would be nullified to its source in the body of the sun's luminary.

והיינו ענין חמה מנרתקה שע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] לע"ל [לעתיד לבוא] הקב"ה מוציא חמה מנרתקה

And this is the matter of "the sun from its sheath," of which our Sages, of blessed memory, said that in the Time to Come the Holy One, blessed be He, will take the sun out of its sheath,

שהוא גילוי הוי' הוא א"ס ב"ה בעצמו בלי מגן ומחסה המעלים ומסתיר כמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר שראיה זו הוא ראיה שכלית בהשגת אלקות, כי חכמים נק' עיני העדה

which is the revelation of Havayah, that is, of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, without a shield and shelter that conceals and hides, as it is written, "And the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh shall see." This seeing is an intellectual seeing, in the comprehension of G-dliness, for the wise are called "the eyes of the congregation."

וכתיב כי עין בעין יראו בשוב ה' כו' שלא יהיה עוד העלם והסתר חומר הגשמי המכסה ומסתיר על הרוחניות אור ה' וקדושתו והם שמים וארץ גשמיים וכל אשר בם רק השמים החדשים וארץ החדשה אשר אני עושה

And it is written, "For eye to eye they shall see, when Havayah returns," etc.: there will no longer be the concealment and hiding of physical matter, which covers and hides the spirituality, the light of G-d and His holiness, and these are the physical heavens and earth and all that is in them, but only "the new heavens and the new earth which I make."

וזהו בריאת שמים וארץ מאין ליש ממש

And this is the creation of heaven and earth truly from nothing to something.

דהיינו שיהיה גילוי הזיו בבחי' יש מאין ואפס ממש כשהיה במקורו שאז היה בטל ונכלל במקור המאור ואין עולה בשם אור וזיו כלל,

That is, that the revelation of the radiance be something from nothing, from the utter naught it was when it was in its source; for then it was nullified and included in the source of the luminary and was not called by the name "light" and "radiance" at all.

(ר"ל [רוצה לומר] שאף גם המשכת גילוי הזיו המחיה ומתלבש בשמים וארץ הוא ג"כ בבחי' יש מאין ואפס ממש שהרי כשהיה כלול במקורו אז היה בטל ונכלל במקורו הוא המאור ואין עולה בשם אור וזיו כלל

(That is to say, even the drawing down of the revelation of the radiance that gives life to heaven and earth and is enclothed in them is likewise something from nothing and utter naught, for when it was included in its source, it was then nullified and included in its source, which is the luminary, and was not called by the name "light" and "radiance" at all;

וזה שיהיה הזיו נראה בפ"ע [בפני עצמו] בבחי' יש ודבר הוא ע"י הנרתק והמגן וא"כ הוא ענין יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שגם התהוות ח"ע [חכמה עילאה] נק' יש מאין,

and that the radiance be seen by itself as a yesh (something) and a thing is through the sheath and the shield. If so, it is a matter of something from nothing, as it is written, "And Chochmah is found from nothing (me'ayin)," for the coming into being of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) is also called something from nothing.

וזהו היש הוי' בקרבנו אם אין פי' אם שם הוי' מאיר בנו ע"י המגן ונרתק ואזי הארה זו נק' יש מאין אם אין היינו שמאיר בנו מלמעלה מבחי' מגן דהיינו מעין מוציא חמה מנרתקה שבחי' זו נק' אין, וזהו ענין בראשית ברא אלקים.

And this is [the meaning of] "Is (ha-yesh) Havayah in our midst, or not (im ayin)?" That is: if the Name Havayah shines in us through the shield and sheath, then this illumination is called something from nothing; "or ayin" means that it shines in us from above the level of a shield, that is, akin to "He takes the sun out of its sheath," for this level is called ayin. And this is the matter of "In the beginning Elokim created."

אלקים היינו בחי' הזיו הנמשך ע"י המגן כו' נק' בריאה יש מאין אלא שהוא ענין בריאה שבאצילות היינו בחי' והחכמה מאין תמצא, ובע"ח [ובעץ חיים] איתא שאפילו בחי' א"ק [אדם קדמון] שהוא כתר נק' בריאה אדם דבריאה כו'

Elokim, that is, the level of the radiance drawn down through the shield, etc., is called creation (beriah), something from nothing; except that it is a matter of the Beriah that is within the World of Atzilus (Emanation), that is, the level of "And Chochmah is found from nothing." And in Etz Chaim it is stated that even the level of Adam Kadmon [Primordial Man], which is Keser (the Crown), is called Beriah, "the Adam of Beriah," etc.

ובחינת בריאה היינו יש מאין וכמ"ש בד"ה ואתחנן בפי' והחכמה מאין תמצא שהחכמה היא בחי' ראשית והיא תמצא מאין בבחי' התחדשות שנעשה דבר חדש מה שלא היה בכח המקור המוציאו כו' ע"ש,

And the level of Beriah is something from nothing, as is explained in the discourse beginning "Va'eschanan," on the meaning of "And Chochmah is found from nothing": that Chochmah is the level of reishis (beginning), and it is found from nothing, as an innovation, in that a new thing comes about, which was not in the power of the source that brings it forth, etc.; see there.

ובחכמה יש אור וכלי אשר כח החכמה עצמה היא הנק' כלי ובחי' האור והחיות השופע בו מאור א"ס נק' אור החכמה.

And in Chochmah there is light and vessel: the power of Chochmah itself is what is called the vessel, and the light and life-force that flows into it from the Infinite Light (Or Ein Sof) is called the light of Chochmah.

והנה החכמה עצמה שהיא הכלי נק' ודאי יש מאין דהיינו שנעשה דבר חדש מה שלא היה בכח המקור המוצאו כי הוא ית' רם ונשא מגדר בחי' חכמה עד שבחי' חכמה נחשבת אצלו כעשייה גשמיות.

Now, Chochmah itself, which is the vessel, is certainly called something from nothing, that is, a new thing comes about, which was not in the power of the source that brings it forth; for He, may He be blessed, is high and exalted beyond the bounds of the level of Chochmah, so much so that the level of Chochmah is considered before Him like physical action.

לכן להיות התהוות בחינת כח החכמה הוא התחדשות ודבר חדש כמו חידוש העשייה גופניות.

Therefore, the coming into being of the level of the power of Chochmah is an innovation and a new thing, like the innovation of bodily action.

אך גם בחי' התהוות אור החכמה נק' ג"כ יש מאין כי האור הוא עד"מ בחי' זיו השמש הנמשך מהשמש, וע"ז נת' [נתבאר] כאן שבחי' המשכת הזיו הוא ג"כ בחי' יש מאין מטעם הנ"ל שכשהיה כלול במקורו כו' כנ"ל),

But the coming into being of the light of Chochmah is also called something from nothing, for the light is, by way of analogy, the radiance of the sun that is drawn from the sun; and of this it was explained here that the drawing down of the radiance is also something from nothing, for the reason mentioned above, that when it was included in its source, etc., as mentioned above.)

וכך היו כלולים כל העולמות והברואים במאצילם ב"ה בבחי' העלם ויציאתם מהעלם אל הגילוי להיות גילוי העולמות והברואים בבחי' יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] **הוא בבחי' זיו והארה בלבד וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו' יש מאין ממש**

And thus all the worlds and created beings were included in their Emanator, blessed be He, in a state of concealment; and their emergence from concealment into revelation, so that the worlds and created beings are revealed as a yesh and a thing by itself, is as radiance and illumination alone, as it is written, "His splendor is upon earth and heaven," etc.: truly something from nothing.

(פירוש שהעולמות היו כלולים היינו כידוע בפי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם דבאדם המחשבה לא תפעל מאומה אבל למעלה כשעלה במחשבתו ורצונו להוות ולהאציל הנה אז נאצל ונתהווה ממש ע"י מחשבה זו וכמ"ש בפרדס שער י"א פ"ג [פרק ג'] וכמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי.

(The meaning of [the statement] that the worlds were included is as is known from the explanation of "For My thoughts are not your thoughts": in man, thought accomplishes nothing at all, but Above, when it arose in His thought and will to bring into being and to emanate, then it was actually emanated and brought into being through this thought, as is written in Pardes, Sha'ar (Gate) 11, chapter 3, and as is written about this in the explanation on "My dove."

ועד"ז היו העולמות והברואים כלולים בבחי' מחשבה עילאה כשעלה ברצונו לברוא את העולם אך ודאי לא שייך כלל לומר שהעולם כמו שהוא היה כלול במחשבה בעת שעלה ברצונו כ"א עד"מ הכח והרוחניות שלו

In this way the worlds and created beings were included in the level of the Supernal Thought (machshavah ila'ah) when it arose in His will to create the world. But it is certainly not at all applicable to say that the world as it is was included in the Thought at the time it arose in His will; rather, by way of analogy, its power and its spirituality [were included];

דהיינו שכמו שיש עשייה גשמיות כך יש עשייה שבאצילות שהיא שרש ומקור העשיה גשמיות כמו עד"מ מתיקות התפוח ממזל המכה בו וגבוה מעל גבוה שומר עד"ז הוא שרש העשייה למעלה באצילות

that is, just as there is physical Asiyah (action), so there is an Asiyah within Atzilus, which is the root and source of physical Asiyah; as, for example, the sweetness of an apple is from the mazal [its heavenly source] that strikes it, and "One higher than the high watches over [it]"; in this way, the root of Asiyah is above, in Atzilus,

כמו האור גשמי שרשו ברוחניות הוא החכמה שנק' אור כי הכסיל בחשך הולך

just as with physical light: its root in spirituality is Chochmah, which is called light, for "the fool walks in darkness."

וזהו הענין שהיה כלולים הברואים במחשבה עילאה כשעלה ברצונו כו' כי לא מחשבותי מחשבותיכם ובמחשבה אחת נתהוו ברוחניות יש מאין ושיומשך העשייה גשמיות ממש אף מבחי' מה שהוא כלול במחשבה הוא ודאי ג"כ יש מאין שהתהוות הגשמיות מהרוחניות אין לך יש מאין גדול מזה

And this is the meaning of [the statement] that the created beings were included in the Supernal Thought when it arose in His will, etc., for "My thoughts are not your thoughts," and with one thought they came into being in spirituality, something from nothing. And that actual physical Asiyah should be drawn forth even from the level of what is included in the Thought is certainly also something from nothing, for as for the coming into being of physicality from spirituality, there is no greater something from nothing than this.

וזהו ב"ש [ברוך שאמר] והיה העולם היינו מה שנתהוו במחשבה א' כי הוא אמר ויהי והוא ג"כ יש מאין ע"ד והחכמה מאין תמצא שגם התהוות חכמה דאצילות נק' יש מאין רק שזהו יש מאין ברוחניות.

And this is [the meaning of] "Blessed is He who spoke, and the world came to be": that is, what came into being in one thought, for "He spoke and it came to be"; and this too is something from nothing, in the manner of "And Chochmah is found from nothing," for the coming into being of the Chochmah of Atzilus is also called something from nothing, except that this is something from nothing in spirituality.

ואח"כ ברוך אומר ועושה שיומשך ההתהוות אל הפועל מרוחניות לגשמיות זהו ג"כ יש מאין ממש שהתהוות הגשמיות מהרוחניות כמו אור גשמי מהחכמה שהיא רוחניות הוא ודאי יש מאין ועד"ז בכל הנבראים.

And afterwards, "Blessed is He who says and does": that the coming into being be drawn into actuality, from spirituality to physicality; this too is truly something from nothing, for the coming into being of physicality from spirituality, like physical light from Chochmah, which is spirituality, is certainly something from nothing; and so with all created beings.

ועד"ז נתבאר במ"א בד"ה אז ישיר משה בענין עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא. עלמא דאתגליא הוא שנראים המדריגות מופרדים בגילוי ועלמא דאתכסיא היינו שהם בטלים במציאות במקורם כו'

Along these lines it was explained elsewhere, in the discourse beginning "Then Moshe sang," regarding the revealed world (alma de'isgalya) and the concealed world (alma de'iskasya): the revealed world is where the levels are seen as separate, in revelation, and the concealed world is where they are nullified in their existence within their source, etc.

וע"ש בד"ה וירא ישראל את היד ששרש בי' בחי' התהוות הנ"ל נמשך מבי' שמות הוי' ועמ"ש בד"ה יונתי גבי מ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא ואחר כך אומר אתה בראתה כו' ובד"ה האזינו השמים גבי עד יעבור עמך הוי'):

And see there, in the discourse beginning "And Israel saw the hand," that the root of the two kinds of coming into being mentioned above is drawn from two [levels of the] Name Havayah. And see what is written in the discourse beginning "My dove," regarding what is said, "The soul that You have placed within me is pure," and afterwards one says, "You created it," etc.; and in the discourse beginning "Listen, O heavens," regarding "until Your people pass over, Havayah.")

3 ב והנה מזה מובן ענין ירידת והשתלשלות העולמות שהוא ירידה גדולה למאד

2. Now, from this the matter of the descent and the chain of descent (hishtalshelus) of the worlds is understood: it is an exceedingly great descent,

מבחי' ביטול והתכללות ממש באי"ס ב"ה עד שירדה פלאים להתלבש ולהשתלשל מעילה לעילה עד סוף כל המדרגות התחתונות בעשייה גשמיות וגופניות מעשה שמים וארץ וכל אשר עשה החומריות וגשמיות.

from the level of actual nullification (bittul) and inclusion in the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, until it descended wondrously, to be enclothed and to chain down from cause to cause, to the end of all the lowest levels, in physical and bodily Asiyah (action): the making of heaven and earth and all that He made, the material and the physical.

אך להבין למה היה כזאת ירידה גדולה לפניו יתי' הנה ידוע שירידה זו צורך עלייה היינו יתרון האור מן החושך דוקא שיומשך במקום חשך גשמי שהוא יש גמור ונפרד האור והזיו שלמעלה

But to understand why there was such a great descent before Him, may He be blessed: it is known that this descent is for the sake of an ascent, namely, "the advantage of light out of darkness" specifically, that into the place of physical darkness, which is a complete and separate yesh (something), there be drawn the light and radiance from above,

שהוא בחי' ביטול והתכללות באי"ס ב"ה שיהיה ביטול היש לבחי' אין הנמשך בתוכו, וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים

which is the level of nullification and inclusion in the Infinite One, blessed be He, so that there be a nullification of the yesh to the level of ayin (nothing) drawn within it. And of this our Sages, of blessed memory, said, "The Holy One, blessed be He, desired to have a dwelling place among the lower realms."

פירו' [פירוש] בתחתונים הגם שאין לפניו ית' מעלה ומטה אלא שתחתונים נק' מקום היש ונתאוה להיו' [להיות] לו שם דירה והשראה דהיינו להיות שם המשכת האין כדי שיהיה היש בטל לאין

The meaning of "among the lower realms": although before Him, may He be blessed, there is no above and below, the place of the yesh is rather what is called "the lower realms"; and He desired to have a dwelling and an indwelling there, that is, that there be there a drawing down of the ayin, so that the yesh be nullified to the ayin.

ונמשך בטול זה מעולם ועד עולם מדרגה אחר מדרגה עד שיומשך ביטול זה גם למטה להיות ביטול היש גם בעשייה הגשמיות וכללות המשכה זו הוא ביום ר"ה [ראש השנה] שבו שיר של יום ו' ה' מלך גאות לבש,

And this nullification is drawn from world to world, level after level, until this nullification is drawn below as well, so that there be a nullification of the yesh in physical Asiyah too. And this drawing down as a whole (klalus) is on the day of Rosh HaShanah, on which [falls] the song of the sixth day, "Havayah reigns; He is clothed in majesty."

והענין כי הנה בחי' מלכותו ית' הוא נק' רק בחי' לבוש שנתלבש במדת גאות להיות מלך שמו נק'

The explanation is that the level of His sovereignty (malchus), may He be blessed, is called only a garment: He enclothed Himself in the attribute of majesty so that His Name be called "King,"

כמו דאית' [דאיתא] במדרש בי' [בעשרה] לבושים ברא הקב"ה את עולמו כו' שבריאת העולמות להיות גילוי יש מאין הוא במדה"ד [במדת הדין] וצמצום כנ"ל

as it is stated in the Midrash, "With ten garments the Holy One, blessed be He, created His world," etc. For the creation of the worlds, so that there be a revelation of something from nothing, is through the attribute of judgment and tzimtzum (contraction), as mentioned above;

והיינו בחי' לבוש כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה וצמצום האחרון הוא בחי' התגלות בחי' מלכותו ית' אין מלך בלא עם.

and this is the level of a garment, "like this kamtza [a kind of locust], whose garment is of itself and within itself"; and the final tzimtzum is the revelation of the level of His sovereignty, may He be blessed: "There is no king without a people."

4 והנה מלכותו נק' מה שמקבלים מלכותו ברצון כמ"ש שום תשים עליך מלך כי בלא רצון נק' ממשלה וממשלתך בכל דור ודור.

Now, it is called His sovereignty when they accept His sovereignty willingly, as it is written, "You shall surely set a king over yourself"; for without willingness it is called dominion: "and Your dominion is in every generation."

ולכן שיר של יום ו' ה' מלך שביום ברוא אדה"ר [אדם הראשון] קיבל עליו ברצון עול מלכותו ית' משא"כ בשש' [בששה] ימי המעשה היה רק בחי' ממשלה ולא היה גילוי מלכותו.

Therefore the song of the sixth day is "Havayah reigns," for on the day Adam, the first man, was created, he took upon himself, willingly, the yoke of His sovereignty, may He be blessed; whereas in the six days of creation there was only the level of dominion, and there was no revelation of His sovereignty.

5 והנה קבלת מלכותו ית' ברצון הוא ענין ביטול היש כענין וצבא השמים לך משתחוים כי ענין בחי' השתחוואה הוא בחי' הביטול

Now, the willing acceptance of His sovereignty, may He be blessed, is a matter of the nullification of the yesh (something), like "and the host of heaven bow down to You"; for bowing is the level of nullification (bittul).

ולכן עושים ר"ה [ראש השנה] ביום ו' ביום ברוא אדה"ר [אדם הראשון] שאז היה התחלת גילוי מלכותו ית' להיות היש בטל לאין,

Therefore Rosh HaShanah is observed on the sixth day, the day Adam, the first man, was created, for then was the beginning of the revelation of His sovereignty, may He be blessed, so that the yesh be nullified to the ayin (nothing).

משא"כ חמשת ימי המעשה הראשונות היו רק סדר ההשתלשלו' [ההשתלשלות] מאין ליש יהי אור יהי רקיע תדשא הארץ וכו' שהוא במדת הדין וצמצום בראשית ברא אלקים,

The first five days of creation, by contrast, were only the order of the chain of descent (hishtalshelus) from nothing to something, "Let there be light," "Let there be a firmament," "Let the earth sprout," etc., which is through the attribute of judgment and tzimtzum (contraction): "In the beginning Elokim created."

אבל המשכת הביטול להיות היש בטל לאין נק' שיתף עמו מדה"ר [מדת הרחמים] והוא יחוד הוי' אלקים.

But the drawing down of nullification, so that the yesh be nullified to the ayin, is called "He joined the attribute of mercy with it," and it is the union of Havayah [and] Elokim.

והיינו דרך כלל על ידי תורה ומצות (וזהו ה' מלך גאות לבש לבש ה' עוז כו' ואין עוז אלא תורה כמ"ש ה' עוז לעמו יתן ועיין ברכות סדר וארא פרשה ח' ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] ס"פ יתרו)

And this, in general, is through Torah and mitzvos (and this is [the meaning of] "Havayah reigns; He is clothed in majesty; Havayah is clothed in strength," etc., and "strength" means nothing but Torah, as it is written, "Havayah will give strength to His people"; and see the Midrash Rabbah, Parshas Va'eira, chapter 8, and the Zohar, Part II, at the end of Parshas Yisro),

אשר קדשנו במצותיו שהמצות יסודתן בהררי קדש עליון ונמשכו למטה להתלבש בענינים גשמיים צדקה תרומות ומעשרות להיות היש בטל לאין כו',

"Who has sanctified us with His commandments": for the mitzvos have their foundation in the supernal mountains of holiness, and they were drawn down below to be enclothed in physical matters, charity, terumos [the priestly portions] and tithes, so that the yesh be nullified to the ayin, etc.;

כי המצות עיקרן הוא לעשותן בבחי' בטל רצונך סור מרע ועשה טוב לכוף את לבו הגשמי ולהכניע תחת יד הקדושה, וכן המצות עצמם הם בענינים גשמיים

for the main thing in the mitzvos is to do them in the manner of "Nullify your will," "Turn away from evil and do good": to bend one's physical heart and subdue it under the hand of holiness. And likewise the mitzvos themselves are in physical matters,

כמו ציצית של צמר כו' ונמשך בהן קדושה עליונה כדי שיהיו עניינים גשמיים ההם עולים ונכללים בקדושה ג"כ ע"י המצוה ההיא.

such as tzitzis [fringes] of wool, etc., and supernal holiness is drawn into them, so that those physical matters too rise and are included in holiness through that mitzvah.

6 ולכן אומרים בכל מצוה לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה קוב"ה [קודשא בריך הוא] נק' מה שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין ולית מחשבה תפיסא ביה וביטול ההשגה.

Therefore, with every mitzvah one says, "For the sake of the unification of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah." "The Holy One, blessed be He" is the name for that which is holy and set apart from the bounds of the worlds, which "no thought can grasp," and the nullification of comprehension.

ושכינתיה הוא שכינת עוזו ומלכותו המתלבשת בבחינת עלמין להחיותם ולהיות מהווה אותם מאין ליש יחוד זה נעשה ע״י המצוה שהיא בעשייה גשמיות בחי׳ יש ובה נמשך קדושה עליונה להיות היש בטל לאין

And "His Shechinah" is the Shechinah (indwelling) of His strength and His sovereignty, which is enclothed in the worlds to give them life and to bring them into being from nothing to something. This union is brought about through the mitzvah, which is in physical action, the level of yesh (something), and into which supernal holiness is drawn, so that the yesh be nullified to the ayin (nothing).

והרי הם כלולים ומתייחדים ביחוד גמור ואמיתי היינו ע״י האדם העושה אותן בבחי׳ ביטול רצונו למעלה מטבעו והרגלו

And thus they are included and united in a complete and true union; that is, through the person who does them with the nullification of his will, above his nature and his habit,

להפוך את לבו מן הקצה אל הקצה שכל מה שלבו נוטה בטבעו לעשות לא יעשה ומה שלבו נוטה שלא לעשות יעשה שבזה ממשיך בחי׳ ביטול העליון יחוד הוי׳ ואלקים.

turning his heart from one extreme to the other: whatever his heart is naturally inclined to do, he does not do, and whatever his heart is inclined not to do, he does. Through this he draws down the level of the supernal nullification, the union of Havayah and Elokim.

7 וזהו מצות צריכות כוונה שהמצות עצמן הם בחי׳ גוף והכוונה הוא בחי׳ נשמה

And this is [the meaning of] "Mitzvos require intention": the mitzvos themselves are the level of a body, and the intention is the level of a soul.

והמצות עצמן הם קיום מצות המלך והם בחי׳ כלים ואברין דמלכא, והכוונה הוא מה שרוצה להמשיך יחוד העליון וביטול היש במצוה זו להיות יחוד הוי׳ ואלקים

The mitzvos themselves are the fulfillment of the King's command, and they are the level of vessels and "limbs of the King"; and the intention is what one wishes to draw down through this mitzvah, the supernal union and the nullification of the yesh (something), so that there be the union of Havayah and Elokim;

והוא בחי' נשמה המחיה את האיברים שהעיקר הוא החיות ואור א"ס ב"ה הנמשך על ידי המצוה להיות היש בטל לאין

and this is the level of the soul that gives life to the limbs, for the main thing is the life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, drawn down through the mitzvah, so that the yesh be nullified to the ayin (nothing).

רק המשכה זו להיות בא מכח אל הפועל מהעלם אל הגילוי הוא על ידי עשיית המצות בפועל ממש שהן הן הכלים שבהן נמשך האור והחיות מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה כנודע,

But that this drawing down should come from potential into actuality, from concealment into revelation, is through the actual performance of the mitzvos, for they are the very vessels in which the light and life-force from the Infinite Light, blessed be He, are drawn down, as is known.

ועל זה נאמר ואהבת את הוי' אלקיך כי מתחלה נאמר שמע ישראל הוי' אלקינו דרך כלל.

And of this it is said, "And you shall love Havayah your G-d," for first it is said, "Hear, O Israel, Havayah is our G-d," in a general way.

8 ואחר כך דרך פרט להיות הוי' אלקיך לכל יחיד ויחיד לנוכח לפום מה דמשער בליביה בבחי' גילוי ותהיה האהבה והרצון בבחי' היה הוה ויהיה בבחי' ביטול היש הוא יהיה בבחי' אלקיך

And afterwards, in particular: that Havayah be "your G-d" (Elokecha) for each and every individual, in the second person, "according to what he conceives in his heart," in a revealed way; and that the love and the will be such that the level of "He was, He is and He will be," in the manner of the nullification of the yesh (something), shall be at the level of "your G-d."

וגם תהיה בכל לבבך בשני יצריך ביצ"ט [ביצר טוב] וביצה"ר [וביצר הרע] כלומר שמחמת היצה"ר [היצר הרע] שהוא המונע ומעכב תהיה האהבה יותר מזה,

And also, it shall be "with all your heart," with both your inclinations, with the good inclination and with the evil inclination; that is to say, because of the evil inclination, which is what hinders and obstructs, the love shall be all the greater.

כמו אם יש מונע ומעכב להילוך מרוצת המים אזי המים מתגברין בהילוכן ומרוצתן ביתר שאת וכל האהבה והתשוקה הזאת היינו להיות הויי בבחי' אלקיך בגילוי וביטול היש לאין בכל לבבך כו',

It is as when there is something that hinders and obstructs the flow of rushing water: then the water grows stronger in its flow and its rush, with greater force. And all this love and longing is that Havayah be at the level of "your G-d" in revelation, and the nullification of the yesh to the ayin (nothing), "with all your heart," etc.

וזהו תכלית כל התורה והמצות דרך כלל בכל ימי חיי האדם שהוא להמשיך בעסק התורה והמצות שעושה בבחי' ביטול הרצון למעלה ממדרגת טבעו ורצונו שבנפשו הבהמית כו':

And this is the purpose of all the Torah and the mitzvos, in general, throughout all the days of a person's life: to draw [this] down through occupation with the Torah and the mitzvos that he performs with the nullification of the will, above the level of his nature and his will in his animal soul, etc.

9 ג אך הנה המשכה כללית נמשכה בכל ר"ה [ראש השנה] על כל השנה להיות המשכת הביטול בפרטיות בעסק התורה והמצות של כל השנה,

3. However, a general drawing down is drawn on each Rosh HaShanah for the whole year, so that the drawing down of nullification take place in particulars, in the occupation with Torah and mitzvos of the whole year.

שלכן נק' ר"ה [ראש השנה] שהוא כמו הראש והמוח שממנה תוצאות והמשכות חיים לכל אברי הגוף, וכך בר"ה [בראש השנה] נמשך חיות לכל ימי השנה.

That is why it is called Rosh HaShanah [the "head" of the year], for it is like the head and the brain, from which the outflows and drawings down of life go out to all the limbs of the body; so on Rosh HaShanah life-force is drawn down for all the days of the year.

10 והנה כמו למשל האחד עומד למעלה ואי עומד למטה ורוצים להתייחד צריך העליון לירד למטה ממדרגתו כמה מעלות והתחתון צריך לעלות ממדרגתו.

Now, by way of analogy: when one stands above and one stands below and they wish to unite, the higher one must descend several steps below his level, and the lower one must rise from his level.

כך כדי להמשיך המשכה עליונה מבחי' ביטול ליש כדי שיהיה היש בטל לאין צריך גם התחתון לעלות הוא נפשו ורוחו הבהמית

So, too, in order to draw down a supernal drawing down from the level of nullification to the yesh (something), so that the yesh be nullified to the ayin (nothing), the lower one too must rise, that is, his animal soul and spirit.

כמ"ש אם ישים אליו לבו כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח דהיינו להיות נפשו שוקקה בתשוקה וצמאון ליחוד וביטול זה והיינו בהיות האדם ממארי דחושבנא איך שירד פלאים ממקום כבודו יתּ'

As it is written, "If he sets his heart toward Him," for "spirit brings spirit and draws down spirit": that is, that his soul yearn with longing and thirst for this union and nullification. And this [comes about] when a person is one of the "masters of reckoning," [reflecting on] how he has descended wondrously from the place of His glory, may He be blessed,

שהרי נשמתו ונפשו היתה כלולה במאצילה ב"ה ותרד פלאים בצמצומים רבים ועצומים עד שנתגשמה במאד והמשכיל יבין כמה מעלות ומדרגות בענין גשמיות ורוחניות

for his soul, his neshamah and his nefesh [its higher and lower levels], was included in its Emanator, blessed be He, and it descended wondrously through many and mighty contractions (tz-imtzumim) until it became exceedingly physical. And one who reflects will understand how many steps and levels there are between physicality and spirituality,

וגם כמה מדרגות ברוחניות גבוה מעל גבוה עד רום המעלות ואין ערך לאי"ס ב"ה וא"כ כמה רחוק הוא מאור פניו יתּ' ועי"ז יעורר רחמים רבים ובכה תבכה נפשו.

and also how many levels there are within spirituality, one higher than the other, up to the loftiest heights, and [all of them] bear no comparison to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He. If so, how far he is from the light of His countenance, may He be blessed! And through this he will arouse great compassion, and his soul will weep sorely.

11 ולכן איתא בכתבי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] כל מי שאינו בוכה בר"ה [בראש השנה] אזי אין נשמתו שלימה. ולכאורה מה ענין בכיה אל ר"ה [ראש השנה]. אך ע"פ הנ"ל יובן שהבכיה היא לנשמתו דוקא שירדה ממקום כבודה ונתגשמה.

Therefore it is stated in the writings of the Arizal, of blessed memory, that whoever does not weep on Rosh HaShanah, his soul is not whole. Seemingly, what does weeping have to do with Rosh HaShanah? But according to the above it will be understood: the weeping is specifically for his soul, which descended from the place of its glory and became physical.

12 וזהו מים התחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא כדאיתא במדרש בשעה שהבדיל הקב"ה בין מים למים נקראים מים התחתונים בשם מי בוכים שבוכין על ירידתן בבחי' מים תחתונים וצועקין אנן בעינן למהוי קדם מלכא.

And this is [the meaning of] "The lower waters weep: 'We want to be before the King,'" as it is stated in the Midrash: when the Holy One, blessed be He, separated between the waters and the waters, the lower waters were called by the name "weeping waters," for they weep over their descent to the level of lower waters and cry out, "We want to be before the King."

13 וזהו ענין תקיעת שופר תשר"ת [תקיעה שברים תרועה תקיעה] תקיעה קול פשוט הוא בחי' התשוקה ברעותא דלבא ושברים תרועה אמרו בגמ' [בגמרא] שהוא ענין גנוחי גנח וילולי יליל

And this is the matter of the blowing of the shofar, TaShRaT (tekiah, shevarim, teruah, tekiah). The tekiah, a simple sound, is the level of longing, with the desire of the heart (re'usa deliba); and shevarim and teruah, the Gemara says, are a matter of "groaning" and "wailing,"

שהוא ענין הבכייה הנ"ל ונק' שברים תרועה שעל ידם מתיש ומשבר כח הקליפות וסט"א [וסטרא אחרא] ותרועה הוא מלשון תרועם בשבט ברזל,

which is the matter of the weeping mentioned above. And they are called shevarim (breakings) and teruah because through them one weakens and breaks the power of the kelipos (husks) and the sitra achra (the other side); and teruah is from the term "You shall break them (teroem) with a rod of iron."

וגם תרועה הוא מלשון רעותא דלבא כמ"ש ותרועת מלך בו, שמחמת בכייה ורחמנות זו שלמטה מעורר למעלה רצון העליון בהתעוררות רח"ר [רחמים רבים] העליונים ממקור הרחמים והן י"ג מדות הרחמים עליונים שבהם נאמר ויעבור ה' על פניו כו',

And teruah is also from the term re'usa deliba (the desire of the heart), as it is written, "and the teruah of the King is in him." For because of this weeping and compassion below, one arouses above the supernal will, through the arousal of the supernal great mercies from the source of mercy, which are the Thirteen supernal Attributes of Mercy, of which it is said, "And Havayah passed upon His face," etc.

פי' ויעבור כאדם העובר ממקום למקום כך ויעבור הוי' מבחי' עליונה מאד שיתגלה על פניו פנים הם בחינת לבושים שמכסים ומסתירים ומצמצמים א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו

That is: "passed" is like a person who passes from place to place; so "Havayah passed" from a very lofty level, to be revealed upon "panav" (His face). "Face" (panim) is the level of garments that cover, hide and contract the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, in His very essence and glory,

כי פנים הן עשרה שמות שאינן נמחקים לפי שהם בחי' שמות בחי' אותיות לכך הן לבושין שמכסין ומסתירין על א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו.

for the panim are the ten Names that may not be erased; since they are the level of names, the level of letters, they are therefore garments that cover and hide the Infinite One, blessed be He, in His very essence and glory.

אבל בהתעוררות י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] עליונים שבהן נאמר ויעבור ה' על פניו וכתיב יאר ה' פניו שיאר הפנים שלא יעלימו ולא יסתירו כבודו,

But through the arousal of the Thirteen supernal Attributes of Mercy, of which it is said, "And Havayah passed upon His face (al panav)," and it is written, "May Havayah make His face (panav) shine," the face shines, so that they do not conceal and hide His glory.

וכמו שיהיה לעתיד ונגלה כבוד ה' והקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתקה אלא לעתיד יהיה זה בגשמיות ממש, וקיבול שכר שהוא למחר לקבל שכרם אבל היום לעשותם ברוחניות,

[It is] as it will be in the Time to Come: "And the glory of Havayah shall be revealed," and the Holy One, blessed be He, takes the sun out of its sheath; except that in the Time to Come this will be in actual physicality, and [that is] the receiving of reward, which is "tomorrow, to receive their reward"; but "today, to do them," in spirituality.

וסדר העבודה הקבועה בנפש האדם להיות גילוי זה ברוחניות בנפשו בעבודה תמה על ידי התעוררות הרחמנות בבכייה גנוחי גנח וילולי יליל כו',

And the order of service fixed in a person's soul, so that this revelation be in spirituality in his soul, in wholehearted service, is through the arousal of compassion, with weeping, "groaning" and "wailing," etc.

וע"ז נאמר תקעו בחדש שופר כי התעוררות הרחמנות זה צריך בקול שופר דוקא ולא בקול אדם עצמו

And of this it is said, "Blow the shofar at the New Moon": for this arousal of compassion requires specifically the sound of a shofar, and not the sound of a person himself.

כי בבריאת האדם נאמר אחור וקדם צרתני אחור למעשה בראשית כו'

For at the creation of man it is said, "Behind and before You have formed me": "behind," after the work of creation, etc.

ואינו מעורר כ"כ [כל כך] מדרגות עליונות של י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] כמו בקול שופר של בהמה ששרשה למעלה מעלה ממדרגות האדם אלא שנפלה למטה מטה מדרגת האדם כנודע,

And he does not arouse the supernal levels of the Thirteen Attributes of Mercy as greatly as does the sound of the shofar of an animal, whose root is far above the levels of man, except that it fell far below the level of man, as is known.

ומזה נמשך בכסה ליום חגנו פי' שמבחי' בכסה שהוא לשון התכסות והתעלמות א"ס ב"ה בהתלבשות מטה מטה בבחי' עשייה גשמיות ועוה"ז הגשמי נמשך להיות ליום חגנו פי' חגנו מלשון אחוי ליה במחוג

And from this is drawn "at the covering, for our festival day." That is: from the level of "covering" (keseh), which is a term for the covering and concealment of the Infinite One, blessed be He, through being enclothed far below, in physical Asiyah (action) and the physical world, it is drawn to become "for our festival day" (chageinu); chageinu is from the term "show it to him with the mechog (pointer),"

שהוא ענין גילוי עד שמראה עליו באצבע כמו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים ומראין עליו באצבע

which is a matter of revelation, to the point that one points to it with a finger, as our Sages, of blessed memory, said: "In the future the Holy One, blessed be He, will make a dance (machol) for the righteous, and they will point to Him with the finger"

ואומרים הנה אלקינו זה קוינו לו כו' שיהיה גילוי אלקותו ית' בעולם ולא יהיה העולם מעלים כו':

and say, "Behold, this is our G-d; we hoped for Him," etc.: that there be a revelation of His G-dliness, may He be blessed, in the world, and the world will not conceal, etc.

14 ד כי חק לישראל הוא. חוק מלשון ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה וכן הטריפני לחם חוקי שהוא לשון מזון כלומר השפעה והמשכה לישראל פי' כדי להיות בחי' ישראל לי ראש

4. "For it is a statute (chok) for Israel." Chok is from the expression "She gives food (teref) to her household and a portion (chok) to her maidens," and likewise "Feed me (hatrifeini) my allotted bread (lechem chuki)": it is a term for sustenance, that is to say, an influx and drawing down to Israel. That is: in order that there be the level of "Yisrael: li rosh (to Me, a head),"

כמו שהרגל בטל להראש וכל מה שהראש רוצה הרגל עושה בלי שום מניעה ועיכוב בעולם שאין לה רצון אחר זולתו. כך ישראל נק' בנים למקום ברא כרעא דאבוה בחי' ביטול.

just as the foot is nullified to the head, and whatever the head wants the foot does, without any hindrance or obstruction whatsoever, for it has no other will apart from it. So Israel are called "children of the Omnipresent," "a son is his father's leg," the level of nullification (bittul).

15 וענין משפט לאלהי יעקב היינו כי ישראל נק' בחי' בן בני בכורי ויעקב נק' בחי' עבד

And the meaning of "a judgment for the G-d of Yaakov" is this: Israel is called the level of a son, "My son, My firstborn," and Yaakov is called the level of a servant.

ופי' שבחי' בן ברא כרעא דאבוה היינו בבחי' ביטול ממש כרגל לגבי הראש ועבדים היינו כשיש להם רצון אחר כמו עבד שהוא זר ונפרד רק שאעפ"כ [שאף על פי כן] מקיים מצות אדונו

The explanation is that the level of a son, "a son is his father's leg," is in a state of actual nullification, like the foot in relation to the head; and servants are those who have another will, like a servant, who is foreign and separate, except that he nevertheless fulfills his master's command,

אלא שהוא בבחי' מלחמה ויש מונע ומעכב עליו רק שהוא מתגבר ומכניע א"ע [את עצמו] בבחי' אתכפיא משא"כ ישראל בבחי' אתהפכא ממש, ועמ"ש מזה בד"ה לא הביט און ביעקב.

but he is in a state of battle: there is something that hinders and obstructs him, only he overcomes and subdues himself, in the manner of iskafya (subjugation); whereas Israel are in the manner of actual is'hapcha (transformation). And see what is written about this in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov."

16 והנה האדם נידון בר"ה [בראש השנה] על המשכת אלקות שבו אם הוא ראוי להיות גילוי אלקות בנפשו והיינו לפי מעשיו בשנה שעברה,

Now, a person is judged on Rosh HaShanah concerning the drawing down of G-dliness within him, whether he is worthy that there be a revelation of G-dliness in his soul; and this is according to his deeds in the past year.

וזהו משפט לאלהי יעקב שבבחי' יעקב שיש בבחי' זו מלחמה צריך להתגבר על המונע ופעמים שהוא מנצח ולפעמים הוא מנוצח כי לאום מלאום יאמץ

And this is "a judgment for the G-d of Yaakov": in the level of Yaakov, in which there is battle, one must overcome what hinders, and sometimes he is the victor and sometimes he is the vanquished, for "one nation shall be stronger than the other nation."

ולכן בזה יש משפט לאלהות שבו משא"כ בבחי' ישראל לי ראש שהוא בחי' בן ברא כרעא דאבוה שם הוא חוק ומזון

Therefore in this there is a judgment for the G-dliness within him; whereas in the level of "Yisrael: li rosh," which is the level of a son, "a son is his father's leg," there it is a statute (chok) and sustenance.

אך משפט איהו רחמי, שלכן נתקנו עשי"ת [עשרת ימי תשובה] ויו"כ [ויום כפור] לעורר רחמים רבים ובקשות סלח לנו

But judgment is mercy. Therefore the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur were instituted, to arouse great mercy, and the requests of "Forgive us,"

להיות גילוי רצון העליון בנפשו כאדם שמבקש מחבירו למחול ולסלוח לו על מה שחטא נגדו, שעיקר בקשה זו להעלות לבבו ורצונו אליו

so that there be a revelation of the supernal will in his soul, like a person who asks his fellow to pardon and forgive him for what he sinned against him: the essence of this request is to raise [his fellow's] heart and will toward him,

שבשעת החטא היה מהופך פניו ממנו ולא היה לבו ורצונו עמו והמחילה הוא חזרת הרצון, כך מבקשים סלח לנו

for at the time of the sin his face was turned away from him, and his heart and his will were not with him; and forgiveness is the return of the will. So too, we ask "Forgive us":

שאין הבקשה על יראת העונש אלא על גילוי הרצון שלא יהיה בהעלם והסתר פנים ולא יהיה גשמיות העולם מעלים כו',

the request is not about fear of punishment but about the revelation of the will, that there be no concealment and hiding of the face, and that the physicality of the world not conceal, etc.

והתעוררות רחמנות זה הוא ג"כ בבחי' ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' דכתיב שני פעמים ופסיק טעמא בגווייהו

And this arousal of compassion is also in the manner of "And Havayah passed upon His face and proclaimed: Havayah, Havayah," which is written twice, with a pause in the cantillation between them.

מפני שהוי' האחד הוא בחי' ביטול העליון בבחי' הוי' העליון במקורו והוי' הב' היינו המשכת הביטול במקום היש שיהיה היש בטל לאין

[This is] because the first Havayah is the level of the supernal nullification, in the level of the higher Havayah in its source, and the second Havayah is the drawing down of nullification into the place of the yesh (something), so that the yesh be nullified to the ayin (nothing).

וזהו לאלקי יעקב אלקי הוא לשון המשכה כמו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב וגבי יעקב כתיב בתוספת וי"ו ואלקי כי הוי"ו הוא המשכה ונמשך כ"כ [כל כך] עד שביוהכ"פ [שביום הכפורים] לפני הוי' תטהרו למעלה מבחי' הוי' מדכתיב תטהרו מכלל שלא היה מתחלה טהור,

And this is "for the G-d (Elokei) of Yaakov": Elokei is a term for drawing down, as in "the G-d of Avraham, the G-d of Yitzchak, and the G-d of Yaakov," and regarding Yaakov it is written with an added vav, ve'Elokei ("and the G-d of"), for the vav is a drawing down; and it is drawn down so far that on Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified," above the level of Havayah; for since it is written, "you shall be purified," it follows that he was not pure at first.

וכך צריך לעורר למעלה מבחי' הנ"ל הגם דכתיב מקוה ישראל ה' והיינו שבבחי' הוי' הוא ג"כ מקוה לטהר כנ"ל מ"מ הכל לפי הדבר שצריך טהרה

And so one must arouse above the level mentioned above. Although it is written, "The mikveh [ritual pool] of Israel is Havayah," that is, that the level of Havayah is also a mikveh to purify, as mentioned above, nevertheless everything depends on the thing that needs purification:

יש דבר קל שהוא נטהר בבחי׳ הנ״ל ויש דבר שאינו נטהר בבחי׳ זו רק צריך לעורר למעלה מעלה מבחי׳ הוי׳ שהוא לפני הוי׳ ומשם תטהרו ודי״ל [ודי למבין]:

there is a light thing, which is purified by the level mentioned above, and there is a thing that is not purified by this level, but one must arouse far above the level of Havayah, which is "before Havayah," and from there "you shall be purified." And this suffices for one who understands.

LIKKUTEI TORAH • ROSH HASHANAH • MAAMAR 3

להבין המשנה [רפ"ד דר"ה] י"ט של ר"ה שחל...

"To understand the Mishnah: When the Yom Tov of Rosh HaShanah fell on Shabbos"

1 להבין המשנה [רפ"ד דר"ה [דראש השנה]] י"ט של ר"ה [ראש השנה] שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה ומפרש בגמרא משום גזרה דרבה שמא יוליכנו ד"א [ד' אמות] ברה"ה [בראש השנה]

To understand the Mishnah [at the beginning of the fourth chapter of Rosh HaShanah]: "When the Yom Tov of Rosh HaShanah fell on Shabbos, in the Temple they would sound [the shofar], but not in the provinces." And the Gemara explains [that this is] because of Rabbah's decree: "lest one carry it four cubits in the public domain."

וי"ט ראשון של חג היו נוטלין את הלולב אפילו במדינה בזמן בהמ"ק [בית המקדש] משום די"ט הראשון הוא דאורייתא כו' וכבר הקשו התוס' [התוספות] רפ"ד דר"ה [דראש השנה] ורפ"ד דסוכה דמ"ש שופר מלולב ע"ש.

And [when] the first Yom Tov of the Festival [fell on Shabbos], they would take the lulav even in the provinces in the time of the Holy Temple, because the first Yom Tov is [a mitzvah] from the Torah, etc. And Tosafos already raised the question, at the beginning of the fourth chapter of Rosh HaShanah and at the beginning of the fourth chapter of Sukkah: how is the shofar different from the lulav? See there.

עוד יש לעורר ולשום לב מה ראו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] לעקור מ"ע [מצות עשה] דשופר ולולב אפילו ביום ראשון בגבולין עכ"פ [על כל פנים] אפילו בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] משום גזרה דרבה בעלמא

Further, one should raise [the question] and give it thought: what did our Sages, of blessed memory, see [fit] to uproot the positive commandment of shofar and of lulav, even on the first day, in the outlying regions at any rate, [and] even at a time when there is no Holy Temple, merely because of Rabbah's decree?

והלא החשש הוא להדיוטים וקלי הדעת ואיך מנעו המצוה לגמרי מכמה צדיקים גדולים וטובים ובפרט מצות שופר ולולב שהרבה כוונות תלויות בהם ליודעי דעת שנוגעים עד רום המעלות. אך להבין כל זה צריך להקדים תחלה שרש ענין השופר.

Surely the concern is [only] for the unlearned and those light of mind; so how could they withhold the mitzvah entirely from many great and good tzaddikim, and especially the mitzvos of shofar and lulav, on which many intentions (kavanos) depend for those who have knowledge, [intentions] that reach the loftiest heights? But to understand all this, we must first set out, by way of preface, the root of the matter of the shofar.

2 והוא ע"פ שיבואר ג"כ ענין בחי' מלכיות בר"ה [בראש השנה] שהוא ענין בחי' בנין הנוק' [הנוקבא] כידוע.

This will be [understood] in light of what will also be explained: the matter of the level of Malchiyos (the verses of Kingship) on Rosh HaShanah, which is the matter of the level of the building of Nukva (the feminine), as is known.

דהנה נודע ההפרש שבין יחודא עילאה ליחודא תתאה בהיות שיש ב' מיני השתלשלות הא' הנק' בלשון הפרדס בחי' עילה ועלול שכל עלול מוקף מעילתו

For the difference between the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah) is known: there are two kinds of chain of descent (hishtalshelus). The first is what is called, in the language of the Pardes, the level of cause and effect, in which every effect is encompassed by its cause;

והוא ענין העיגולים שבע"ח [שבעץ חיים] שהעיגול העליון מקיף לכל צד להעיגול שבתוכו דהיינו שהעיגול שבתוכו הוא נכלל ובטל אליו

and this is the matter of the circles (iggulim) in Etz Chaim, where the higher circle surrounds the circle within it on every side, that is, the circle within it is included in it and nullified before it.

והענין הוא עד"מ הרב שתופס ומשיג את כל השגת התלמיד המקבל ממנו מכל צד ופנה שמפני קוטן שכל והשגת התלמיד בעיני הרב נתפס ומוקף בשכל הרב המשפיע ונכלל בו כי בכלל מאתים מנה

The matter is, by way of analogy, [like] the teacher who grasps and comprehends the entire comprehension of the student who receives from him, from every side and angle: because of the smallness of the student's intellect and comprehension in the teacher's eyes, it is grasped and encompassed within the intellect of the teacher who imparts [it], and is included in it, for "a hundred is included in two hundred."

ונמצא שהשגת התלמיד אינה בבחי' יש ודבר נפרד לעצמה רק שהיא כלולה ובטלה בהשגת הרב והב' שהעלול יוצא לידי גילוי בפ"ע [בפני עצמו]

It follows that the student's comprehension is not at the level of a yesh (an existent), a thing separate unto itself; rather, it is included and nullified in the teacher's comprehension. And the second [kind] is that the effect comes forth into revelation by itself,

שזהו אינו כמו התכללות העלול בתוך העלה כמו אותיות השכל הכלולים בשכל עד"מ אלא נהפוך הוא שהעילה מתלבשת בהעלם בתוך העלול

which is not like the inclusion of the effect within the cause, like the letters of the intellect that are included in the intellect, for example; rather, the reverse is true: the cause is enclothed, in concealment, within the effect,

כמו כח המשכיל בשכל או שכל במדות וכה"ג [וכהאי גוונא] שהשכל או המדות הן הם היש ומורגשים וכח המשכיל או השכל שופע בהן בהעלם בבחי' אין כו'

like the intellective power in the intellect, or intellect in the emotive attributes (middos), and the like, where the intellect or the emotive attributes are themselves the yesh and are felt, while the intellective power or the intellect flows into them in concealment, at the level of ayin (nothing), etc.

(וזהו כענין המבואר במ"א בההפרש שבין נוני ימא שהם מובלעים תמיד במקורם ואינו דבר נפרד ממנו שבהפרדם מהים הם מתים. ובין בריות שבארץ שהם בחי' יש ודבר נפרד מהארץ

(This is like the matter explained elsewhere concerning the difference between the fish of the sea, which are always absorbed in their source and are not a thing separate from it, so that when they are separated from the sea they die, and the creatures on land, which are at the level of yesh and a thing separate from the land.

עיין מזה בביאורי הזהר פ' בשלח בד"ה עוד י"ל [יש לומר] מאמר הנ"ל באופן אחר. וע' באגה"ק [באגרת הקודש] סי' י"ד בפי' ארץ אשר כו' מראשית השנה.

See about this in Biurei HaZohar, Parshas Beshalach, in the discourse beginning "One may further explain the above-mentioned teaching in another way." And see Iggeres HaKodesh, section 14, on the explanation of "A land that, etc., ... from the beginning of the year."

וא"ש [ואתי שפיר] לפי הנ"ל שעיקר בנין הנוק' [הנוקבא] שבר"ה [שבראש השנה] הוא בבחינת היותה ארץ שהוא יחו"ת [יחודא תתאה] להיות מאין ליש. משא"כ בחינת ים זהו בחינת יחודא עילאה וזהו ענין כי לאלקים מגיני ארץ מאד נעלה.

And according to the above it is well [understood] that the essence of the building of Nukva on Rosh HaShanah is in the aspect of her being "land" (eretz), which is the lower unity: to be [brought into being] from nothing to something. Whereas the aspect of "sea" is the aspect of the higher unity. And this is the meaning of "For the shields of the earth belong to Elokim; He is greatly exalted."

וע"ש סי' כ' היש הנפרד כו' לא מיניה ולא מקצתיה מהערך שמהעלול אל העילה וזהו לה' הארץ ומלואה כו' כי הוא על ימים יסדה כו' דהיינו להיות עכ"פ [על כל פנים] ביטול היש).

And see there, section 20: "the separate yesh, etc.," [has] neither the whole nor any part of the relation of the effect to the cause. And this is [the meaning of] "The earth and its fullness are Havayah's, etc., for He founded it upon the seas, etc.": that is, that there be at least the nullification of the yesh.)

והנה על בחי' ראשונה ארז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] קרסולי החיות כנגד כולן שוקי החיות כנגד כולן קרני החיות כו'

Now, regarding the first level, our Sages, of blessed memory, said: "The ankles of the Chayos [the angelic 'living beings' of Ezekiel's Chariot] are equal to all of them; the legs of the Chayos are equal to all of them; the horns of the Chayos, etc."

שכל הגבוה גבוה מחבירו מקיף את חבירו עד שהתחתון בטל אליו ונחשב כלא ממש לגבי העליון

For whatever is higher than its fellow encompasses its fellow, until the lower is nullified before it and is considered as truly nothing in relation to the higher.

ולכן אמרו שקרסולי ושוקי החיות שהן בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] שהוא הבחינה היותר אחרונה שבחיות כוללות כל המדרגות שלמטה מהם וקרני החיות הן בבחי' כתר שבראש הוא כולל יותר כו'

Therefore they said that the ankles and legs of the Chayos, which are the level of Netzach, Hod and Yesod, the very last level in the Chayos, include all the levels below them; and the horns of the Chayos, which are at the level of the crown (Keser) on the head, include more, etc.

וזו היא בחי' יחו"ע [יחודא עילאה] בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות דאיהו וחיוהי חד דהיינו יחוד וביטול התחתון בעליון

And this is the level of the higher unity in the Ten Sefiros of Atzilus, where "He and His life-forces are one": that is, the union and nullification of the lower in the higher.

שהגם שיש ע"ס [עשר ספירות] חכמה חסד כו' וחסד ענף החכמה שנמשך מבחינת החכמה להיות נאצל גם בחינת החסד אין בחינה זו מורגשת להיות יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] רק שמ"מ חסד כלול ומוקף בבחי' החכמה והחכמה מקפת אותו מכל צד ופנה

For although there are Ten Sefiros, Chochmah, Chesed, etc., and Chesed is a branch of Chochmah, drawn from the level of Chochmah so that the level of Chesed too is emanated, this level is not felt to be a yesh and a thing by itself; rather, Chesed is nevertheless included and encompassed in the level of Chochmah, and Chochmah encompasses it from every side and angle.

[וכמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות בענין אברהם אבר מה שהוא בחי' חסד נק' אבר וכלי להתלבשות בחי' חכמה כח מה

[As is explained in the discourse beginning "Let them bring royal garments," concerning Avraham: ever mah ("a limb of mah"), for he, being the level of Chesed, is called a limb and a vessel for the investiture of the level of Chochmah, ko'ach mah ("the power of mah");

והוא בטל לגבי החכמה כביטול העלול בעילתו]

and he is nullified relative to Chochmah like the nullification of the effect in its cause.]

אבל בחינת יחי"ת [יחודא תתאה] דמל' דאצי' בבי"ע הוא גילוי אור האלקי להוות הבריאה מאין ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] ממש שהבריאה היא יש גמור בבחי' מוגבל שאין לו ערוך כלל וכלל לבחי' הבורא שהוא בלתי מוגבל

But the level of the lower unity, of Malchus of Atzilus in Beriah, Yetzirah and Asiyah, is the revelation of the G-dly light to bring the creation into being from nothing (ayin) to something (yesh), a thing truly by itself; for the creation is a complete yesh, in a limited state, which has no comparison at all to the level of the Creator, who is unlimited.

ואם היה נמשך בבחי' עו"ע [עילה ועלול] הרי היה בבחי' בלתי גבול ג"כ אך אע"פ [אף על פי] שהוא הבריאה מאין ליש גמור עכ"ז [עם כל זה] היא בבחי' ביטול לאין

And had it been drawn down in the manner of cause and effect, it too would have been unlimited. Yet although creation is from nothing to a complete yesh, it is nevertheless in a state of nullification (bittul) to the ayin,

וכמו וצבא השמים לך משתחוים כו' והוא עיקר בחי' המל' להיות יש ושיהיה היש בטל כו':

as in "and the host of heaven bows down to You," etc. And this is the essence of the level of Malchus: that there be a yesh, and that the yesh be nullified, etc.

3 קיצור ענין ההפרש בין יחו"ע ליחו"ת [יחודא עילאה] [ליחודא תתאה]. כמו בין עילה ועלול שהעלול מוקף מעילתו. ובטל אצלו. ובין יש מאין. וע' באגה"ק [באגרת הקודש] סי' כ':

Summary: the matter of the difference between the higher unity and the lower unity: like [the difference] between cause and effect, where the effect is encompassed by its cause and nullified before it, and [that of] something from nothing. And see Iggeres HaKodesh, section 20.

4 ב ולהבין זה בתוספת ביאור הנה נודע שבחי' המל' היא בחי' הרוממות וההתנשאות שבודאי בבחי' ההתנשאות הרי האור מובדל ומרומם בערך והעולמות מקבלים רק מבחינת המלוכה כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים

2. To understand this with further explanation: it is known that the level of Malchus is the level of exaltation and loftiness. For certainly, at the level of loftiness, the light is set apart and exalted in rank, and the worlds receive only from the level of Kingship, as it is written, "Your Kingship is the kingship over all worlds."

והיינו דבחינת מלכות דאצילות נעשה ע"י [עתיק יומין] לבריאה כו' וע"כ בחינת החיות של העולמות הוא מבחינת יש מאין

That is, the level of Malchus of Atzilus becomes Atik Yomin [the Ancient of Days, the innermost level of Keser] for Beriah, etc. Therefore the life-force (chayus) of the worlds is in the mode of something from nothing (yesh me'ayin).

משא"כ אם היו מקבלים מבחינת ז"א בחינות המדות דאצילות עצמן כמו החסד שהוא עצמו יורד כו' היה בא בבחי' קירוב ע"ד עו"ע [עילה ועלול] וה"ז [והרי זה] כמו יש מיש כו' ולא היה בבחי' יש גמור ודבר בפ"ע [בפני עצמו]

Whereas if they received from the level of Z'eir Anpin, the emotive attributes (middos) of Atzilus themselves, such as Chesed, which itself descends, etc., it would come in a manner of closeness, in the manner of cause and effect, and this would be like something from something, etc., and not a complete yesh, a thing by itself.

אך לפי שמקבלים ע"י בחינת המל' שהיא בחי' התנשאות והסתלקות נעשה צמצום החיות הנמשך בהם עד שנתהוו בבחי' יש בגבול ותכלית כו'

But because they receive through the level of Malchus, which is the level of loftiness and withdrawal, a contraction (tzimtzum) takes place in the life-force drawn into them, until they came into being as a yesh, with limit and end, etc.

ומ"מ הם בבחי' ביטול לאין שהיא המל' כי וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומחמת אימת מלכות דאצילות נעשה בחינת ביטול היש

Nevertheless, they are in a state of nullification (bittul) to the ayin, which is Malchus, for "and all of them accept upon themselves the yoke of the Kingdom of Heaven"; and because of the awe of the Kingship of Atzilus, the nullification of the yesh comes about.

כי בחינת המלכות הם מקבלים עליהם ברצון כמ"ש שום תשים עליך מלך מדעתך ומרצונך כו'

For the level of Kingship they accept upon themselves willingly, as it is written, "You shall surely set a king over yourself": of your own mind and of your own will, etc.

[כי ל' [לשון] מלוכה אינו נופל רק על המקבלים ברצון עול מלכותו משא"כ בלתי רצון נק' ממשלה שמושל בע"כ [בעל כרחך]

[For the term "kingship" (meluchah) applies only to those who accept the yoke of his kingship willingly; whereas without [their] will it is called "dominion" (memshalah), for he rules [over them] against their will.

ולכן בר"ה [בראש השנה] שאז נברא אדה"ר [אדם הראשון] שהוא בעל בחירה וקיבל עול מלכותו ית' ברצון אז נתגלה מדת מלכותו יתברך

Therefore on Rosh HaShanah, when Adam, the first man, was created, who has free choice and accepted the yoke of His Kingship, may He be blessed, willingly, then His attribute of Kingship, may He be blessed, was revealed.

משא"כ קודם בריאת אדה"ר [אדם הראשון] שהיו רק בהמות וחיות שאינן בעלי בחירה לא היה עדיין התפשטות מדת מלכותו ית'. וע"כ ג"כ בכל ר"ה [ראש השנה] צ"ל התחדשות מדת מלכותו ית'] **ומלכותו ברצון קבלו עליהם כו'.**

Whereas before the creation of Adam, when there were only domestic and wild animals, which do not have free choice, there was not yet an extension of His attribute of Kingship, may He be blessed. And therefore, too, on every Rosh HaShanah there must be a renewal of His attribute of Kingship, may He be blessed.] **And "His Kingship they willingly accepted upon themselves," etc.**

5 והנה ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ביטול הרצון למדת מלכותו יתי לקבל מלכותו ברצון מעורר למעלה בחי' הרצון העליון במדת המלוכה להיות הרצון המאציל עליון ב"ה להתלבש במדת מלכותו יתי והוא הנק' התהוות כתר מלכות כידוע

Now, through the arousal from below (isarusa dilesata), the nullification of [one's] will to His attribute of Kingship, may He be blessed, to accept His Kingship willingly, the level of the supernal will is aroused above, in the attribute of Kingship, so that the will of the supernal Emanator, blessed be He, is enclothed in His attribute of Kingship, may He be blessed. And this is what is called the coming into being of Keser Malchus (the Crown of Kingship), as is known.

(ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש. שבכל השנה המשכה זו הוא על ידי הביטול בעסק התורה והמצות שהם רצונו וחכמתו יתי וזהו שמברכים על כל מצוה ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם כו' אך רצון עליון זה הוא המלובש בח"ע [בחכמה עילאה].

(And see what is written in the discourse beginning "Sound the shofar at the New Moon": that throughout the year this drawing down comes through the bittul in the occupation with Torah and mitzvos, which are His will and His wisdom, may He be blessed. And this is why we bless over every mitzvah, "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world," etc. But this supernal will is the one enclothed in the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah).

ואמנם בר"ה [בראש השנה] ההמשכה מבחי' עליונה יותר שברצון עליון מה שאינו מלובש כלל בח"ע [בחכמה עילאה] וההמשכה זו הוא ע"י רצון עליון שבנפש והוא ענין קול השופר כו' ע"ש).

On Rosh HaShanah, however, the drawing down is from a higher level of the supernal will, that which is not enclothed at all in the higher Chochmah; and this drawing down comes through the supreme will in the soul, and this is the matter of the sound of the shofar, etc. See there.)

וביאור הדברים הנה עד"מ בנפש האדם אנו רואים שבכל מדותיו אין עיקר התפשטותם תלוי רק ע"פ הרצון והתענוג המלובש בהם

The explanation of the matter: by way of analogy, in the soul of a person we see that in all of his emotive attributes, their main extension depends on nothing but the will and the delight enclothed in them.

כמו שאף שמטבע הטוב להטיב מכל מקום אם אין רצונו מסכמת בהטבת והשפעת החסד זו מטעמו הכמוס להעלות כך ברצונו לא ישפיע כלל

For example: although it is the nature of the good to do good, nevertheless, if his will does not consent to this doing of good and bestowing of kindness, for his own hidden reason that it should so arise in his will, he will not bestow at all.

וכמ"כ [וכמו כן] במדת המלוכה לפניו יתברך שהיא בחי' ההתנשאות על זולתו תלוי ברצון המאציל ב"ה וזהו אמרו לפני מלכיות שצריך לעורר רצון עליון להיות בבחי' המלוכה

So too with the attribute of Kingship before Him, may He be blessed, which is the level of loftiness over others: it depends on the will of the Emanator, blessed be He. And this is [the meaning of] "Say before Me [verses of] Kingship": that the supernal will must be aroused to be at the level of Kingship,

דהיינו התלבשות אור א"ס ב"ה בע"ס [בעשר ספירות] דמל' ע"כ אומרים עשרה פסוקים להביא המשכה מן התנ"ך [התורה נביאים כתובים] דאורייתא מחכמה נפקת כו' להיות נעוץ תחלתן בסופן כ"ע [כתר עליון] איהו כתר מל' כו'

that is, the enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in the Ten Sefiros of Malchus. Therefore we say ten verses, to bring a drawing down from Tanach, for "the Torah issues from Chochmah," etc., so that "their beginning is wedged in their end": Keser Elyon (the Supernal Crown) is Keser Malchus, etc.

והנה כדי להמשיך בחי' ענג ורצון זה צריך בהכרח להמשיך ממקור כל התענוגים רעוא דכל רעוין דעתיקא סתימו דכל סתימין כו'

Now, in order to draw down this delight and will, one must necessarily draw from the source of all delights, "the will of all wills" of Atika [the Ancient One], "the hidden of all hidden," etc.

דהיינו שכך עלה ברצונו העליון במקור כל התענוגים הנעלם שיהיה ענג לפניו בבחי' מלוכה דוקא

That is, that it arose thus in His supernal will, in the hidden source of all delights, that there be delight before Him specifically in [the state of] Kingship;

דהיינו להמשיך רצון וענג להיות רצון המאציל בזה שיהיה חפץ ומתענג בזה אנא אמלוך כו'

that is, to draw down will and delight, so that the Emanator has a will for this, that He desire and delight in this: "I will reign," etc.

ועיקר הענג שבמלוכה העליונה עד רום המעלות היינו שיהיה יש ושיהיה היש בטל בקבלת עול מלכותו ברצון כו' ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה גבי פי' במלך שלמה מלך שהשלום שלו.

And the essence of the delight in the supernal Kingship, up to the loftiest heights, is that there be a yesh, and that the yesh be nullified in accepting the yoke of His Kingship willingly, etc. And see what is written about this in the discourse beginning "Go out and gaze," on the explanation of "King Shlomo": the King to whom peace belongs.

6 והנה בתחלת בריאת העולמות נמשך הענג והרצון העליון מאליו מצד עצמו כי חפץ חסד הוא אבל אח"כ במעשה התחתונים תליא מילתא בהעלאת מ"ן [מיין נוקבין] לעורר רצון העליון ע"י ביטול רצון שלמטה כו'

Now, at the beginning of the creation of the worlds, the supernal delight and will were drawn down of themselves, from His own side, "for He desires kindness." But afterwards "the matter depends" on the deeds of the lower beings, on raising mayin nukvin (feminine waters) to arouse the supernal will through the nullification of the will below, etc.

וזה נעשה בר"ה [בראש השנה] שאומרים י' מלכיות להיות בחי' בנין המל' ממקור הראשון

And this is done on Rosh HaShanah, when we say ten [verses of] Malchiyos, so that there be the building of Malchus from the first source,

דהיינו להמשיך כתר מל' שעי"ז עיקר בניינה [ומטעם הנ"ל שעיקר המדה תלויה בהמשכת הרצון ב"ה ועמ"ש מזה בד"ה בהעלותך שזהו ענין אל מול פני המנורה כו' דהיינו כתר שבמל'.

that is, to draw down Keser Malchus, through which her building chiefly comes about. [For the reason mentioned above: that the attribute depends chiefly on the drawing down of the will of the Blessed One. And see what is written about this in the discourse beginning "When you kindle," that this is the meaning of "toward the face of the menorah," etc., that is, the Keser within Malchus.

7 ועמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות. גבי בחינת פני היא כתר מלכות לפי שהמלכות ל"ל [לית ליה / לית לה] מגרמה כלום ומקבלת מעשר מלכיות שלכן אומרים בר"ה [בראש השנה] י"ד מלכיות וכתר מקבלת ממלכות שבכתר וזו היא בחי' פני. עכ"ל [עד כאן לשונו].

And see what is written in the explanation on the verse "Let them bring royal garments," concerning the level of panai ("My face"): it is Keser Malchus, because Malchus "has nothing of its own" and receives from ten [levels of] Malchus, which is why on Rosh HaShanah we say ten [verses of] Malchiyos; and [her] Keser she receives from the Malchus within Keser, and this is the level of panai. End of quote.

וז"ש [וזהו שכתוב] לך אמר לבי בקשו פני ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' אמור (דצ"ג ע"ב) שפי' כן דהיינו כתר מל'

And this is [the meaning of] what is written, "Of You my heart said, 'Seek My face'"; and see the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) on Parshas Emor (93b), who explains it so, that is, [as] Keser Malchus.

והיינו ע"י את פניך הוי' אבקש. שהם ע"ס [עשר ספירות] שמיו"ד מלכיות שבהם נעשה בנין הנוק' [הנוקבא].

And this comes through "Your face, Havayah, I will seek," which are the Ten Sefiros from the ten Malchiyos, through which the building of Nukva comes about.

וא"נ [אי נמי] את פניך הוי' היינו אורות אריך ועתיק כמש"ש [כמה שכתוב שם] הרמ"ז [הרב משה זכות] והיינו לפי שמשם נמשך להיות הכתר שבמל' כנ"ל והוא הנק' פני.

Alternatively, "Your face, Havayah" refers to the lights of Arich [Anpin, the Long Countenance] and Atik, as the Ramaz writes there; and that is because from there is drawn [what comes] to be the Keser within Malchus, as mentioned above, and this is what is called panai.

וזהו ענין ראש השנה. שנה הוא בחי' מל' וראש השנה היינו גלגלתא וכתר שבמל' וע' מזה בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' תצא (דרע"ז ע"ב)

And this is the matter of Rosh HaShanah: the year (shanah) is the level of Malchus, and the head of the year (rosh hashanah) is the Gulgalta (skull) and Keser within Malchus. And see about this in the Ramaz's commentary on Parshas [Ki] Seitzei (277b).

וזהו ענין תחלת מעשיך כי המל' היא בחינת עשייה שבאצילות ותחלת מעשיך היינו כתר דנוק' [דנוקבא] שהוא תחילת בחי' עשייה הנ"ל.

And this is the meaning of "the beginning of Your works": for Malchus is the level of asiyah (action) within Atzilus, and "the beginning of Your works" is the Keser of Nukva, which is the beginning of the above-mentioned level of asiyah.

וזכרון ליום ראשון י"ל [יש לומר] דהיינו כתר הכללי בחי' א"א שנק' יום ראשון שלמעלה מההשתלשלות כמ"ש סד"ה ביום השע"צ [השמיני עצרת].

And "a remembrance of the first day" may be explained as the general Keser, the level of Arich Anpin, which is called "the first day," being above the chain of descent (hishtalshelus), as is written at the end of the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres."

8 והיינו שממלי שבכתר נמשך להיות כתר שבמלי כנ"ל. ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער א"א ספ"ב [סוף פרק ב'] דהמל' שרשה למעלה מט"ס [מט' ספירות] דא"א עצמן אלא מבחינת עתיק כו' וזהו זכרון ליום ראשון.

That is, from the Malchus within Keser is drawn [what comes] to be the Keser within Malchus, as mentioned above. And see Etz Chaim, Shaar Arich Anpin, at the end of chapter 2, that the root of Malchus is higher than the nine Sefiros of Arich Anpin themselves; rather, [it is] from the level of Atik, etc. And this is "a remembrance of the first day."

ועמ"ש בפי' המלות ע"פ ארוממך אלקי המלך] כי הנה ר"ה [ראש השנה] זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון וע"כ נק' ר"ה [ראש השנה] ראש גילוי החיות דרך כללות על כל השנה.

And see what is written in the explanation of the words on the verse "I will exalt You, my G-d the King."] For Rosh HaShanah is "this day, the beginning of Your works, a remembrance of the first day"; therefore Rosh HaShanah is called the head of the revelation of the life-force (chayus), in a general and collective way, for the whole year.

9 וכח זה ניתן לישראל להיותם מקבלים מלכותו ית' ברצון משא"כ בבחי' שנקרא מושל וממשלתך בכל דור ודור אפילו דור המבול ודור הפלגה שמרדו בה' מ"מ מלכותו בכל משלה כתיב ובחי' ממשלה בע"כ [בעל כרחך]

And this power was given to Israel, because they accept His Kingship, may He be blessed, willingly. This is not so at the level at which He is called "ruler," "and Your dominion is in every generation": even [over] the generation of the Flood and the generation of the Dispersion, who rebelled against G-d, nevertheless "His Kingship rules over all" is written; and the level of dominion is against [their] will.

ולכן אפי' [אפילו] בלעם אמר לא אוכל לעבור את פי ה' כי רוח המושל עליו יעלה בע"כ [בעל כרחך] (ועיין בפי' מקץ קצ"ה ע"א)

Therefore even Bilam said, "I cannot transgress the word of Havayah," for "the spirit of the ruler" rises over him against his will. (And see Parshas Mikeitz, 195a.)

אבל להיות נק' בשם מלך לקבל ברצון נעשה ע"י עושי רצונו דוקא [ועמ"ש בד"ה אתם נצבים בפי' למען הקים אותך לו לעם]:

But to be called by the name "King," accepted willingly, comes about specifically through those who do His will. [And see what is written in the discourse beginning "You are standing," on the explanation of "in order to establish you as a people to Him."]

10 קיצור. מלי רוממות ומ"מ נמשך ביטול ומלכותו ברצון קבלו. ועי"ז מעוררים הרצון שיומשך להיות כתר דנוק' [דנוקבא] והמשכה זו צ"ל מא"א [מאריך אנפין] ועתיק רצון ותענוג העליון.

Summary: Malchus is exaltation, and nevertheless bittul is drawn forth, and "His Kingship they willingly accepted." Through this the will is aroused, so that it be drawn down to become the Keser of Nukva; and this drawing down must come from Arich Anpin and Atik, the supernal will and delight.

ג והנה כל המשכת ענג ורצון עליון במדת המלוכה ממקור כל התענוגים הוא ע"י השופר שהוא של איל

3. Now, all the drawing down of supernal delight and will into the attribute of Kingship, from the source of all delights, is through the shofar, which is of a ram.

והענין כי הנה שרש נפש הבהמה הוא מבחי' פני אריה פני שור כו' שבמרכבה ששרשם מבחי' בהמות בהררי אלף שמבחי' התהו

The explanation: the root of the soul of an animal is from the level of "the face of a lion" and "the face of an ox," etc., in the Chariot (Merkavah), whose root is from the level of "the beasts upon a thousand hills," which is from the level of Tohu (chaos).

והנה ידוע שמפני שהאורות דתהו היו בריבוי ותוקף גדול לא יכלו הכלים לסבול האור וע"כ נפלו הכלים ונשברו ומקום נפילתן היה בעולם הבריאה והן הן המרכבה דפני אריה פני שור כו'

Now it is known that because the lights of Tohu were in great abundance and intensity, the vessels could not bear the light; therefore the vessels fell and broke, and the place of their fall was in the World of Beriah, and they are themselves the Chariot of "the face of a lion," "the face of an ox," etc.

ולכן טבע הבהמה בבחי' ביטול גדול יותר מהאדם [ועמ"ש בזה בפ' אמור בד"ה והניף הכהן אותם כו' על שני כבשים כו']

Therefore the nature of the animal is in a state of greater bittul than man [and see what is written about this in Parshas Emor, in the discourse beginning "And the kohen shall wave them, etc., upon the two lambs," etc.].

מפני שהאדם יש לו דעת מעולם התיקון אבל הבהמה הוא למטה מן הדעת והיינו מפני שרשה שהוא למעלה מן הדעת מבחי' עולם התהו כו'

For man has Daas, from the world of Tikkun (rectification), whereas the animal is below Daas; and this is because of its root, which is above Daas, from the level of the world of Tohu, etc.

ולכן תוקעין בשופר של בהמה דוקא שיש בה בחי' ביטול יותר לעורר בחי' ביטול שלמעלה מן הדעת

Therefore we sound specifically a shofar of an animal, which has more bittul, to arouse the level of bittul that is above Daas.

והיא עצמו הטעם בענין התקיעה שהוא קול פשוט היוצא מהבל הלב שעדיין לא בא לידי גילוי באותיות כלל מפני שהוא מבחי' פנימית נקודת הלב שאינו בא כלל לידי גילוי אותיות עדיין

And this itself is the reason in the matter of the tekiah (the sounding): it is a simple sound that comes out from the breath of the heart, which has not yet come to be revealed in letters at all, because it is from the level of the inner dimension of the point of the heart, which does not yet come to be revealed in letters at all.

כי האותיות שרשם בחכמה שבמוח ובחי' הבל הזה היוצא בבחינת קול פשוט הוא בבחינת פנימית נקודת הלב שלמעלה מהחכמה שבמוח כו'

For the root of the letters is in the Chochmah in the brain, while this breath that comes out as a simple sound is at the level of the inner dimension of the point of the heart, which is above the Chochmah in the brain, etc.

וביאור זה הנה ידוע שיש ב' מיני קול

The explanation of this: it is known that there are two kinds of sound.

הא' הנקרא קול הדבור שגם הוא יוצא מהבל הלב אך הוא מבחי' חיצונית הלב שהן בחינות המדות שבלב הנמשכות מהמוחין דחו"ב [דחכמה ובינה] עד למטה מן הדעת שהדעת ממשיך השכל שבמוח אל הלב.

The first is what is called the sound of speech, which also comes out from the breath of the heart, but it is from the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the heart, which is the emotive attributes (middos) in the heart, drawn from the intellect (mochin) of Chochmah and Binah down to below Daas, for Daas draws the intellect that is in the brain to the heart.

אבל בחי' קול פשוט היוצא מהבל הפנימי שבעומקא דלבא שהוא למעלה מן השכל להיותו פנימית הרצון שבלתי מוגבל בשכל שלכן הוא קול פשוט וכמו צעקה פתאומית שבאה מנקודת עומק הלב להיות ההתפעלות בעצם הנפש ממש כמו צעק לבם אל ה'

But the level of the simple sound comes out from the inner breath in the depth of the heart, which is above intellect, since it is the inner dimension of the will, which is not limited by intellect; that is why it is a simple sound, like a sudden cry that comes from the point of the depth of the heart, the stirring being in the very essence of the soul, as in "Their heart cried out to G-d."

ובחינת צעקה זו היא למעלה משרש האותיות שבחכמה [ועמ"ש מזה באריכות ג"כ בד"ה תקעו בחדש הנ"ל]

And this cry is above the root of the letters, which is in Chochmah [and see what is written about this at length, too, in the discourse beginning "Sound the shofar at the New Moon," mentioned above].

וע"י שתוקעים בו תקיעה של מצוה בקול פשוט וברעותא דלבא שבבחי' למעלה מן הדעת ולמעלה מבחי' אותיות מעורר ג"כ למעלה בחי' כתר שלמעלה מהחכמה ודעת ונמשך ענג בבחינת מלוכה להיות מתענג מביטול היש

And through sounding with it the tekiah of the mitzvah, with a simple sound and with the desire of the heart (re'usa deliba), which is at a level above Daas and above the level of letters, the level of Keser, which is above Chochmah and Daas, is also aroused above, and delight is drawn into the level of Kingship, so that He delights in the nullification of the yesh.

ולכן תוקעים בשופר שצדו א' קצר והב' רחב ע"ד שנאמר מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה ודי"ל [ודי למבין].

Therefore we sound with a shofar whose one end is narrow and the other wide, in the manner of what is said, "From the narrow place I called Kah; Kah answered me with expansiveness." And this suffices for one who understands.

11 והיינו תקיעה ראשונה שהיא המשכה מלמעלה למטה שמתענג מביטול היש כנ"ל אמנם תקיעה אחרונה היא העלאה ממטה למעלה ע"י קדימת השברים והתרועה

And this is the first tekiah, which is a drawing down from above to below, so that He delights in the nullification of the yesh, as mentioned above. The last tekiah, however, is an elevation from below to above, through the shevarim and the teruah that precede it,

שהם בבחי' שמאל דוחה והתעוררות רחמים רבים כמ"ש במ"א וכמ"ש בכוונת שהתקיעות והשברים הם לבטל היצה"ר כו'

which are at the level of "the left hand pushes away" and the arousal of abundant mercy, as is explained elsewhere, and as is written in the Kavanos, that the tekios and the shevarim are to nullify the evil inclination, etc.

[ועכ"ז יובן הפסוק כי קרוב אליך הדבר כו' לעשותו. פי' הדבר היינו ה' דבר מל' דאצילות לעשותו להיות בנין הנוק' שנק' ג"כ עשייה שבאצי' כנ"ל ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש.

[In light of all this, the verse "For the word is near to you, etc., to do it" will be understood. The meaning: "the word" (hadavar) is the [letter] hei [and] davar ("word"), Malchus of Atzilus; "to do it" is that there be the building of Nukva, which is also called the asiyah (action) within Atzilus, as mentioned above. And see what is written in the discourse beginning "And it shall be, from one New Moon to the next."

כי דבור לשון הנהגה והמשכה כו' להתלבש גם בעשייה גשמיות כו' וזהו ענין ששת ימי המעשה משא"כ בשבת כתיב ממצוא חפצך ודבר דבר כו'.

For "speech" (dibbur) is an expression of leading and drawing down, etc., to be enclothed even in physical action, etc.; and this is the matter of the six days of action (ma'aseh). Whereas of Shabbos it is written, "from pursuing your affairs and speaking words," etc.

12 ובפיך היינו ע"י השופר ובלבבך רעו"ד ואומרו כי קרוב אליך כו' היינו שאתם קרובים זל"ז

"In your mouth": that is, through the shofar; "and in your heart": the desire of the heart (re'usa deliba). And its saying "For [it] is near to you," etc., means that you [and it] are near to each other,

כי הנוק' נק' אחותי לז"א שהוא הנק' ישראל כי שרית כו'. וגם שבנינה הוא מט' מלכיות שלו.

for Nukva is called "my sister" to Z'eir Anpin, who is called Yisrael, "for you have striven," etc. And also, her building is from his nine Malchiyos.

ועוד כי שרש אותיות הדבור שמח"ע [שמחכמה עילאה] היינו ג"כ מקדמות השכל שלמעלה מהשכל המושג כמ"ש באגה,ק ע"פ ויעש דוד שם

Furthermore, the root of the letters of speech, which is from the higher Chochmah, is also from the "antecedence of intellect" (kadmus hasechel), which is above comprehended intellect, as is written in Iggeres HaKodesh on the verse "And David made a name."

וא"כ עם היות שהמשכת הרצון וכתר דמלי צ"ל נמשך מא"א [מאריך אנפין] שלמעלה גם מהחכמה עכ"פ קרובים הם זל"ז [זה לזה] ועמ"ש סד"ה כי המצוה הזאת כו' מענין זה דכי קרוב אליך הדבר. [על כל פנים]

If so, even though the drawing down of the will and of the Keser of Malchus must be drawn from Arich Anpin, which is above even Chochmah, at any rate they are near to each other. And see what is written at the end of the discourse beginning "For this commandment," etc., on this matter of "For the word is near to you."

א"נ [אי נמי] כמ"ש (בזכריה סימן ד') והנה מנורת זהב כו' זה דבר ה' והמנורה היא כנס"י [כנסת ישראל].

Alternatively, as is written (in Zechariah, chapter 4), "And behold, a menorah of gold," etc., "This is the word of Havayah"; and the menorah is Knesses Yisrael (the Congregation of Israel).

ובמ"א נת' [נתבאר] שיש במלי ב' פרצופים פרצוף הפנימי נקרא כנס"י [כנסת ישראל] והחיצון זהו הדבור וזהו כי קרוב אליך הדבר וזהו ג"כ ענין ישראל עלו במחשבה והמחשבה עם הדבור קרובים זל"ז [זה לזה].

And elsewhere it was explained that in Malchus there are two partzufim (configurations): the inner partzuf is called Knesses Yisrael, and the outer one is speech. And this is "For the word is near to you." And this is also the matter of "Israel arose in thought": thought and speech are near to each other.]

והנה מבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שסוד השופר הוא בבינה כי התלבשות ומקום גילוי התענוג הוא בבינה וכנודע כי התגלות עתיק הוא בבינה

Now, it is explained in Pri Etz Chaim that the mystery of the shofar is in Binah, for the enclothing and the place of revelation of delight is in Binah; and, as is known, the revelation of Atik is in Binah.

(ועמ"ש מזה בפ' לך לך גבי ה' דאברהם ע"ש) ולכן הוא בחי' עוה"ב [עולם הבא] והיינו מפני שהיא בחי' השגה ועיקר התגלות התענוג הוא בהשגה דוקא

(And see what is written about this in Parshas Lech Lecha, concerning the hei of Avraham; see there.) Therefore it is the level of the World to Come; and that is because it is the level of comprehension, and the main revelation of delight is specifically in comprehension.

כמו עדמ"מ [עד"מ] למטה באדם כשנופל לו איזה השגה ושכל חדש באיזו עמקות הוא מתמלא תענוג אמנם עיקר התגלות וההתפשטות התענוג בשלימות הוא דוקא אח"כ כשמשיג העמקות הזאת בהרחבת שכלו ורוחב בינתו דוקא

As, by way of analogy, below in man: when some comprehension, a new idea of some depth, occurs to him, he is filled with delight. However, the main revelation and complete spreading of the delight come specifically afterwards, when he comprehends this depth with the breadth of his intellect and the expanse of his understanding.

וכמ"כ [וכמו כן] הוא למעלה שהתענוג עליון מלובש בחכמה הנקרא עדן שהוא עצם דבר המושג כמו שהוא עדיין בעצמותו אמנם שם הוא בהעלם ועיקר התגלותו כשנמשך בבחי' בינה שהיא בחי' השגה בהתפשטות אורך ורוחב כו'.

So too above: the supernal delight is enclothed in Chochmah, which is called Eden, which is the essence of the thing comprehended as it still is in its essence; but there it is in concealment, and its main revelation is when it is drawn into the level of Binah, which is the level of comprehension, in an expansion of length and breadth, etc.

ולכן השופר הוא ג"כ בבינה שהתגלות התענוג הנמשך ע"י השופר הוא בבינה ומשם מקבל הדבור שהוא בחי' מל' בדבר ה' שמים נעשו להיות ענג במדת המל' ג"כ:)

Therefore the shofar too is in Binah, for the revelation of the delight drawn down through the shofar is in Binah; and from there speech receives, which is the level of Malchus, "By the word of Havayah the heavens were made," so that there be delight in the attribute of Malchus too.

13 קיצור. והמשכה זו ע"י השופר קול פשוט פנימית הלב שלמעלה מהשכל ומעורר כמ"כ [כמו כן] רצון העליון שלמעלה מהחכמה והיינו ע"י שופר של איל דוקא הבהמה יש בה ביטול ממדרגות עליונות.

Summary: This drawing down is through the shofar, a simple sound, the inner dimension of the heart, which is above intellect; and it likewise arouses the supernal will, which is above Chochmah. And this is specifically through a shofar of a ram: the animal has bittul from higher levels.

ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שהשופר בבינה כי התגלות עתיק הוא בבינה:

And in Pri Etz Chaim: that the shofar is in Binah, because the revelation of Atik is in Binah.

ד ומעתה יבואר למה אין תקיעת שופר דוחה שבת והוא כי ענין השבת הוא מ"ש כי בו שבת כו' ויכולו השמים והארץ כו' ויכל אלקים ביום השביעי כו'

4. Now it will be explained why the sounding of the shofar does not override Shabbos. It is because the matter of Shabbos is what is written, "for on it He rested," etc., "And the heavens and the earth were completed," etc., "And G-d completed on the seventh day," etc.

כמו עד"מ באדם כששובת ונח מאיזו מלאכת עבודה שהיה שכלו ומחשבתו מלובשת באותה מלאכה לעיין בכל פרטי המלאכה בהתחכמות כו'

As, by way of analogy, with a person who ceases and rests from some laborious work in which his intellect and thought were enclothed, to examine all the details of the work with ingenuity, etc.:

וכששובת אזי מתעלה השכל וחוזר למקורו ומתפשט מהתלבשותו כו' ואזי נמשך לו תענוג משלימות המלאכה

when he ceases, the intellect ascends and returns to its source and divests itself of its enclothing, etc., and then delight comes to him from the completion of the work.

ולכן בסיום מסכתא עושין סעודה מחמת התענוג שבא בגמר והשלמת לימודו דוקא וכך עד"מ הוא למעלה שבששת ימי בראשית היו ירידות והמשכות המדות עליונות לברוא בהן השמים והארץ וכל צבאם

That is why, at the conclusion of a tractate, one makes a feast, because of the delight that comes specifically with the finish and completion of one's study. And so, by way of analogy, it is above: in the six days of Creation there were descents and drawings down of the supernal emotive attributes (middos) to create through them the heavens and the earth and all their host.

יום ראשון במאמר יהי אור ירד ונמשך במדת החסד [ומדת הגבורה כלולה בה להגביל שפעה ובתוכן מלובשת בחי' חכמה להיות ההשפעה ע"פ גזירת החכמה] יום ב' יהי רקיע ממדת הגבורה כו'

On the first day, with the utterance "Let there be light," [it] descended and was drawn down in the attribute of Chesed [and the attribute of Gevurah is included in it, to limit its flow, and within them the level of Chochmah is enclothed, so that the bestowal be according to the decree of Chochmah]; the second day, "Let there be a firmament," from the attribute of Gevurah, etc.

ואח"כ בשבת כשוישבות ביום השביעי שנח ממלאכתו כביכול ונתעלו מדותיו וחכמתו יתי בעצמותו

And afterwards, on Shabbos, when "He rested on the seventh day," for He rested from His work, as it were, and His attributes and His wisdom, may He be blessed, ascended into His essence,

ואזי ויכל אלקים ביום השביעי ויכל הוא מלשון כלתה נפשי פי' שנמשך בחינת התענוג העליון ומתגלה בכל אשר פעל ועשה בשימ"ב [בששת ימי בראשית] הנ"ל וכמו שכתוב והנה טוב מאד כו'

then "And G-d completed (vayechal) on the seventh day." Vayechal is from the expression "my soul longs (kalsah)": that is, the supernal delight is drawn down and revealed in all that He wrought and made in the six days of Creation mentioned above; and as it is written, "and behold, it was very good," etc.

וג"פ [וגי פעמים] ביום השביעי הוא כנגד ג' בחינות שהתענוג מתלבש בהם בינה הוד יסוד כו'

And the three times "on the seventh day" correspond to the three levels in which the delight is enclothed: Binah, Hod, Yesod, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] בע"ח [בעץ חיים] ששבת הוא גילוי מוחין דאבא וכמ"ש ושמרתם את השבת כו' כי קדש היא לכם

And this is what is written in Etz Chaim, that Shabbos is the revelation of the mochin of Abba [Chochmah]; and as it is written, "You shall keep the Shabbos, etc., for it is holy (kodesh) to you,"

כי התענוג הנמשך הוא מתלבש בחכמה שלכן נקרא עדן בכתוב והוא עד"מ הנ"ל כשנופל לאדם איזו השכלה מתמלא בתענוג כו' כנ"ל.

for the delight that is drawn down is enclothed in Chochmah, which is therefore called Eden in Scripture. And this is like the analogy mentioned above: when some insight occurs to a person, he is filled with delight, etc., as mentioned above.

14 ולכן כתיב ממצוא חפצך ודבר דבר כי הדבור מתעלה בחכמה שהרי התענוג הוא מן הדבור של המאמרות יהי אור יהי רקיע כו'.

Therefore it is written, "from pursuing your affairs and speaking words," for speech ascends into Chochmah; for the delight is from the speech of the utterances "Let there be light," "Let there be a firmament," etc.

ואם כן הוא שבשבת נמשך מצד עצמו גילוי תענוג עליון שמתענג מכל אשר עשה ממילא אינו נצרך לשופר שהוא ג"כ רק ענין המשכת התענוג במדת המלוכה

And if so, since on Shabbos a revelation of supernal delight is drawn down of itself, in that He delights in all that He made, it follows that there is no need for the shofar, which is likewise only a matter of drawing down delight into the attribute of Kingship.

וע"כ נדחה מ"ע [מצות עשה] של שופר בשבת

Therefore the positive commandment of the shofar is set aside on Shabbos.

[ומה גם לפמ"ש [לפי מה שכתוב] בזהר בשלח (דס"ג ע"ב) ובפ' יתרו (דפ"ח ע"א) בענין דהא כל שיתא יומין מתברכין מיומא שביעאה שהיא הבינה כמ"ש במק"מ [במקדש מלך] שם א"כ גם שבת הוא בחי' התגלות עתיק שבבינה אשר זהו בחינת השופר]:

[All the more so according to what is written in the Zohar, Beshalach (63b), and in Parshas Yisro (88a), on the matter that "all six days are blessed from the seventh day," which is Binah, as is written in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there. If so, Shabbos too is the level of the revelation of Atik in Binah, which is the level of the shofar.]

15 אך להבין מה שמן התורה מצוה וחיוב אפי' [אפילו] לתקוע בשבת אלא שחז"ל [שחכמינו זכרונם לברכה] אסרו משום גזרה דרבה.

But [we must still] understand why, by Torah law, there is a mitzvah and an obligation to sound [the shofar] even on Shabbos, and only our Sages, of blessed memory, forbade it because of Rabbah's decree.

הנה באמת יש כמה בחינות בענין התענוג לאין קץ ותכלית ויותר ממ"ש בע,ח בענין סדר ההשתלשלות וכמ"ש בהקדמת הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] עצמו שאינו מזכיר כ"א כטפה מן הים כו'

In truth, there are many levels in the matter of delight, without end or limit, more than what is written in Etz Chaim about the order of the chain of descent (hishtalshelus); as Rabbi Chaim Vital himself writes in his introduction, that he mentions only [as much as] a drop from the sea, etc.

דהנה גם בגשמיות אנו רואים שהתענוג בנפש הוא ביתר שאת ויתר ריבוי מדרגות משאר כחות הנפש וכנראה בעליל שיש תענוגים רבים לאין קץ ותכלית

For even in physical matters we see that delight in the soul has greater eminence and a greater multitude of levels than the other powers of the soul; as is plainly visible, there are many delights, without end or limit.

כי יש הרבה מיני תענוג בחוש הטעם בחיך יטעם אוכל או משקה בהרבה מינים מינים ממינים שונים וכל א' מובדל ומשונה מחבירו בטעמו וכיוצא בזה בחוש הריח

For there are many kinds of delight in the sense of taste, as "the palate tastes" food or drink, in many kinds upon kinds of different species, each one distinct and different from the other in its taste; and likewise in the sense of smell;

וכן בדבור שמתענג מצחות הלשון והמליצה בהגיון או דקדוק או אפילו במלתא דבדיחותא וכן בשמיעה מקול נאה או כלי זמר ערב וכיוצא וכן בראיה יש תענוגים רבים שונים כנודע ועאכ"ו [ועל אחת כמה וכמה] בכחות רוחניים כמו השכל כו' וכיוצא.

and so too in speech, where one delights in fluent language and eloquence, in logic or grammar, or even in a witty remark; and so too in hearing, from a beautiful voice or a pleasant musical instrument and the like; and so too in sight there are many different delights, as is known. And all the more so in spiritual powers, such as the intellect, etc., and the like.

16 ומזה יכול המשכיל לצייר עוצם הריבוי בתענוג אלקי מאחר שנודע דכללות התענוג שבענינים דהאי עלמא הוא רק פסולת ותמצית דתמצית מתענוג האלקי וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ר"ע [רבי עקיבא] שחק ואמר אם לעוברי רצונו כו'

From this the thoughtful person can picture the immense multitude in the G-dly delight, since it is known that the delight in the things of this world as a whole is only the refuse and the extract of the extract of the G-dly delight; as our Sages, of blessed memory, said: "Rabbi Akiva laughed and said: If for those who transgress His will, etc.,"

וכמ"ש במ"א ועאכ"ו [ועל אחת כמה וכמה] למקור התענוג העליון שהוא בודאי רב הכמות והאיכות לאין קץ ותכלית וביתר שאת ויתר עז מכל הי"ס [הי' ספירות] שלמעלה עד"מ הנ"ל דחוש התענוג שבנפש שגדול מאד ורב כחו יותר מכל כחות הנפש כנ"ל.

and as is written elsewhere. And all the more so [is this true of] the source of the supernal delight, which is certainly great in quantity and quality, without end or limit, and "greater in eminence and greater in power" than all the ten Sefiros above, after the manner of the analogy mentioned above, of the sense of delight in the soul, which is very great and greater in power than all the powers of the soul, as mentioned above.

17 ולכן נק' בחי' מקור התענוגים למעלה בשם אריך אנפין לפי שמתפשט באריכות הרבה כנ"ל. ועמ"ש ע"פ ואתה מרבבות קדש.

Therefore the level of the source of delights above is called by the name Arich Anpin (the Long Countenance), because it extends at great length, as mentioned above. And see what is written on the verse "And He came from the myriads of holiness."

משא"כ המדות דאצילות נקרא זעיר אנפין לפי שהם מעטי הכמות ובבחי' קיצור בעצם מציאותן ועד"מ ממדות שבלב האדם אהוי"ר [אהבה ויראה] שהם כחות מצומצמים וקצרים בעצם מציאותן ואינן בערך אורך המציאות של התענוג כנ"ל.

Whereas the emotive attributes (middos) of Atzilus are called Z'eir Anpin (the Small Countenance), because they are small in quantity and short in their very being; as, by way of analogy, with the emotive attributes in a person's heart, love and awe, which are contracted and short powers in their very being, and are not comparable to the length of being of delight, as mentioned above.

18 והנה בחי' המשכת התענוג שיתענג ממדת המלוכה הנמשך ע"י השופר הוא מבחי' מובדלת מבחי' התענוג המאיר בשבת שהמתענג מחמת כי וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד כנ"ל

Now, the drawing down of delight, that He delight in the attribute of Kingship, which is drawn through the shofar, is from a level set apart from the level of the delight that shines on Shabbos, in which He delights because "G-d saw all that He had made, and behold, it was very good," as mentioned above.

כי התענוג הנמשך בשבת הוא מה שמתלבש בחכמה דאצילות כנ"ל בפי' ושמרתם את שבת כי קדש היא כו'

For the delight drawn down on Shabbos is that which is enclothed in the Chochmah of Atzilus, as mentioned above in the explanation of "You shall keep the Shabbos, for it is holy," etc.

ובחכמה מתלבש חסד דא"א כידוע דאו"א [דאבא ואימא] מלבישים לזרועות דא"א אבא בחסד אחיד ותלי ואימא בגבורה כמ"ש אני בינה לי גבורה כו'

And in Chochmah the Chesed of Arich Anpin is enclothed, as is known that Abba and Imma (Chochmah and Binah) enclothe the arms of Arich Anpin: "Abba is held and hangs on Chesed," and Imma on Gevurah, as it is written, "I am Binah; Gevurah is mine," etc.

אבל ע"י השופר נמשך מבחי' בינה דא"א שלמעלה מערך התענוג דז"ת [דזי תחתונות] דא"א והוא המתלבש בבינה דאצילות שסוד השופר הוא בבינה כנ"ל

But through the shofar [delight] is drawn from the level of Binah of Arich Anpin, which is beyond comparison with the delight of the seven lower [Sefiros] of Arich Anpin; and it is that which is enclothed in the Binah of Atzilus, for the mystery of the shofar is in Binah, as mentioned above.

(ועיין במק"מ [במקדש מלך] ר"פ שמות) (בדף ג' ע"א) ע"פ תשורי מראש אמנה דא גרון. מש"ש [מה שכתוב שם] בשם האוצ"ח [האוצרות חיים] ומ"ש בביאורי הזהר שם פירוש וענין בינה דא"א.

(And see the Mikdash Melech at the beginning of Parshas Shemos) (on folio 3a), on the verse "Look from the peak of Amanah": "this is the throat"; what is written there in the name of Otzros Chaim, and what is written in Biurei HaZohar there, on the meaning and matter of Binah of Arich Anpin.

ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ קרח ד"ה כמה עילאין פתגמי אורייתא ועפמ"ש [ועל פי מה שכתוב] הרמ"ז [הרב משה זכות] שם יובן מ"ש במשנה פ"ג [פרק ג'] דר"ה [דראש השנה] שופר כו' ופיו מצופה זהב כי זהב רומז לבינה דאריך כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] שם

And see the Ramaz's commentary at the beginning of Parshas Korach, on the passage beginning "How lofty are the words of the Torah"; and according to what the Ramaz writes there, what is said in the Mishnah, chapter 3 of Rosh HaShanah, "The shofar, etc., and its mouthpiece is overlaid with gold," will be understood: for gold alludes to Binah of Arich [Anpin], as the Ramaz writes there.

ולכן גם בשבת מצוה לתקוע מד"ת [מדת] לפי שממשיכים הארת תענוג יותר עליון מבחי' התענוג דשבת כנ"ל

Therefore even on Shabbos there is a mitzvah by Torah law to sound [the shofar], because [through it] a radiance of delight higher than the level of the delight of Shabbos is drawn down, as mentioned above.

(ועיין מ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] גבי יפה שעה אחת בתשובה שיש שני מיני תענוג לפני המלך האחד בעשיית המצות והשני כשרואה את בנו בא מרחוק שיש זמן רב אשר לא ראהו וכראות המלך את הבן נתמלא חדוה ותענוג

(And see what is written in the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres," concerning "Better is one hour of teshuvah": that there are two kinds of delight before the King, one in the performance of the mitzvos, and the second when he sees his son coming from afar, whom he has not seen for a long time; and when the king sees the son, he is filled with joy and delight.

וכן בנמשל אע"פ [אף על פי] שנתרחק האדם בחטאיו מ"מ ע"י תשובה נתקרב למקורו ושרשו כו' ע"ש

And so in the analogue: although a person has become distant through his sins, nevertheless through teshuvah he is brought near to his source and root, etc.; see there.

ועד"ז יש לומר ההפרש בין התענוג המתגלה בשבת שמתענג מכל אשר עשה זהו כעין המין הראשון אמנם התענוג שע"י השופר שהוא בחינת תשובה זהו כענין כמשל שרואה את בנו בא ממרחק שהוא פנימיות תענוג יותר וכמו שכתוב מזה בד"ה שוש אשיש)

And along these lines one may explain the difference: the delight revealed on Shabbos, in which He delights in all that He made, is like the first kind; but the delight that comes through the shofar, which is the level of teshuvah, is like the analogy of one who sees his son coming from afar, which is a more inward delight; and as is written about this in the discourse beginning "I will greatly rejoice.")

ושרש הענין הוא כי ידוע שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים

The root of the matter is this: it is known that Keser is the intermediary between the Emanator and the emanated.

וכל ממוצע יש בו בחי' מזה ומזה שלכך הוא יכול לחברם ולהוריד שפע מזה לזה

And every intermediary has in it something of this and of that, which is why it can join them and bring flow down from one to the other.

וכמ"כ [וכמו כן] הכתר יש בו בחי' התחתונה שבמאציל וגם הוא שרש להנאצלים והבחי' הא' שבו שהיא התחתונה שבמאציל גדלה וגבהה מעלתה על בחי' ב' שבו שהיא שרש הנאצלים

So too Keser has in it the lowest level of the Emanator, and it is also the root of the emanated. And the first level in it, the lowest of the Emanator, is greater and higher in stature than the second level in it, which is the root of the emanated.

והנה זה שהחכמה מלבשת להארת התענוג היינו מבחי' ב' שבו שהוא שרש לנאצלים שהן הן ז"ת [ז' תחתונות] דא"א שמתלבשות באצילות כנ"ל דאו"א [דאבא ואימא] מלבישים כו'

Now, the radiance of delight that Chochmah enclothes is from the second level in it, the root of the emanated, which is the seven lower [Sefiros] of Arich Anpin that are enclothed in Atzilus, as mentioned above, that Abba and Imma enclothe, etc.

אבל על ידי השופר ממשיכים מבחי' הא' שבו שהוא בחי' תחתונה שבמאציל והיינו בחי' חו"ב [חכמה ובינה] דא"א שלמעלה מערך הז"ת [הז' תחתונות] דא"א אך מקום התגלותן הוא בבינה דאצי' כנ"ל:

But through the shofar [delight] is drawn from the first level in it, which is the lowest level of the Emanator, that is, the level of Chochmah and Binah of Arich Anpin, which is beyond comparison with the seven lower [Sefiros] of Arich Anpin; but the place of their revelation is in the Binah of Atzilus, as mentioned above.

19 קיצור. ולכן נדחה תקיעת שופר משום גזרה דרבה בשבת כי בשבת נמשך מצד עצמו גילוי תענוג עליון.

Summary: Therefore the sounding of the shofar is set aside on Shabbos because of Rabbah's decree, for on Shabbos a revelation of supernal delight is drawn down of itself.

ומ"מ מן התורה מצוה לתקוע גם בשבת לפי שהמשכת התענוג שע"י השופר בר"ה [בראש השנה] הוא מבחי' מובדלת מבחי' התענוג המאיר השבת:

Nevertheless, by Torah law there is a mitzvah to sound even on Shabbos, because the drawing down of delight through the shofar on Rosh HaShanah is from a level set apart from the level of the delight that illuminates Shabbos.

20 ה אך אעפ"כ [אף על פי כן] ראו חכמים משום גזרה דרבה לדחות מ"ע [מצות עשה] זו בשבת והענין כי גזרה זו היתה בזמן בית שני כנודע בגמרא שרוב הגזירות והחומרות והסייגים היו בזמן בית שני דוקא

5. Nevertheless, the Sages saw [fit], because of Rabbah's decree, to set aside this positive commandment on Shabbos. The explanation is that this decree was [made] in the time of the Second Temple, as is known from the Gemara that most of the decrees, stringencies and safeguards were specifically in the time of the Second Temple.

והיינו מחמת שבבית שני לא היתה גאולה שלימה כי היו מלכי עובדי כוכבים מושלים עליהם כנודע

And that is because in the Second Temple there was not a complete redemption, for kings who worshipped the stars ruled over them, as is known.

וגם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ וארצה בו ואכבד"ה חסר ה' (בחגי סימן א') שה' דברים חסרו בבית שני בראשון ארון וכפורת ונביאים כו'.

And our Sages, of blessed memory, also said on the verse "and I will be pleased with it and I will be honored (ve'ikavdah)," [written] lacking the hei (in Haggai, chapter 1), that five things were lacking in the Second Temple [that were] in the First: the Ark and the cover, and the prophets, etc.

והטעם לכל זה כי בית ראשון היה מבחי' ה' עילאה בינה [כמ"ש בזהר שמות (ד"ט ע"ב)

The reason for all this is that the First Temple was from the level of the upper hei, Binah [as is written in the Zohar, Shemos (folio 9b);

וע"ש במק"מ [במקדש מלך] שפי' שגם המל' היתה אז במדרגת הבינה שהיא ה' עילאה ועמ"ש מזה סד"ה ששת ימים תאכל מצות

and see there in the Mikdash Melech, who explains that Malchus too was then at the rank of Binah, which is the upper hei; and see what is written about this at the end of the discourse beginning "Six days you shall eat matzos";

ועיין עוד מזה במק"מ [במקדש מלך] פ' תרומה דקמ"ג ע"א ע"פ שה"ש [שיר השירים] עלמא דחירות [ע' [עיין] זהר תצוה דקפ"ג סע"א [סוף עמוד א] ופ' אמור דצ"ב ע"ב ור"פ קרח וס"פ לך לך דצ"ה ע"ב] חירות משעבוד עו"ג [עובדי גלולים]

and see further about this in the Mikdash Melech, Parshas Terumah, folio 143a, on the Song of Songs], the "world of freedom" [see the Zohar, Tetzaveh, end of folio 183a; and Parshas Emor, folio 92b; and the beginning of Parshas Korach; and the end of Parshas Lech Lecha, folio 95b]: freedom from subjugation to the idolaters.

והיא בחי' עלמא דאתכסיא וע"כ היה בו הארון וכפורת שהם ג"כ מבחינה זו כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער הארת המוחין זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] פ"ח [פרק ח']

And it is the level of "the hidden world" (alma de'iskasya); therefore it had the Ark and the cover, which are also from this level, as is written in Etz Chaim, the Gate of the Illumination of the Mochin of Z'eir Anpin and Nukva, chapter 8.

וכן הנביאים הם נו"ה [נצח והוד] דאימא דוקא וכמ"ש בשער היחודים פ"א בשם התיקונים ומבינה נביאים ואינון נו"ה [נצח והוד] כו'

And likewise the prophets are specifically Netzach and Hod of Imma, as is written in Shaar HaYichudim, chapter 1, in the name of the Tikkunim: "and from Binah, prophets, and they are Netzach and Hod," etc.

אבל בית שני חסר בחי' ה' עילאה ולא היה בו גילוי הה' דברים שהם מבחי' ה' עילאה מפני שהי' [שהיה] מבחי' ה' תתאה

But the Second Temple lacked the level of the upper hei, and the five things, which are from the level of the upper hei, were not revealed in it, because it was from the level of the lower hei.

ולכן לא היה בו חירות כו' ולכן גזרו בו חכמים כמה גזרות וסייגים שלא תהיה יניקת החיצונים

Therefore it did not have freedom, etc.; and therefore the Sages decreed in it many decrees and safeguards, so that the external forces should not draw nourishment.

משא"כ בבית ראשון בבחי' עלמא דאתכסייא אין שם שליטה וממשלה לס"א [לסטרא אחרא] כלל

This was not so in the First Temple, at the level of the hidden world: there the sitra achra has no control or dominion at all.

ומפני זה גזרו גם גזרה זו בבית שני לדחות מ"ע [מצות עשה] של תורה שלפי שחסר בו בחי' ה' עילאה דבינה אזי אין מקום מוכן לגילוי והתלבשות עונג עליון דחו"ב [דחכמה ובינה] דא"א שלמעלה מז"ת [מזו תחתונות] הנמשך ע"י השופר

And for this reason they also decreed this decree in the Second Temple, to set aside a positive commandment of the Torah: because it lacked the level of the upper hei of Binah, there was then no place prepared for the revelation and enclothing of the supernal delight of Chochmah and Binah of Arich Anpin, which is above the seven lower [Sefiros] and is drawn through the shofar,

שאינו שורה ומתלבש אלא בבינה דאצי' כנ"ל שהוא בחי' הכלי לגילוי תענוג זה וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] באריכות

which rests and is enclothed only in the Binah of Atzilus, as mentioned above, which is the vessel for the revelation of this delight, as was explained above at length.

ולכן בשבת שבלא"ה [שבלאו הכי] נמשך בחי' הארת התענוג מז"ת [מז' תחתונות] פטור משופר כי תענוג העליון מזה דהיינו מחו"ב [מחכמה ובינה] דא"א הנמשך ע"י השופר לא הי' [היה] נמשך כ"כ [כל כך] בזמן בית שני.

Therefore on Shabbos, when in any case the radiance of delight from the seven lower [Sefiros] is drawn down, [one is] exempt from the shofar, for the delight higher than this, that is, from Chochmah and Binah of Arich Anpin, drawn through the shofar, was not drawn down so much in the time of the Second Temple.

אכן זהו במדינה אבל במקדש עצמו היו תוקעין דכתיב וזה שער השמים ופסוק זה נאמר על בהמ"ק [בית המקדש] בפרט שנק' שער השמים

However, this is in the provinces; but in the Temple itself they would sound [the shofar], for it is written, "and this is the gate of heaven," and this verse was said of the Holy Temple in particular, which is called "the gate of heaven."

פי' כמו השער שהוא מקום פתוח לכניסה ויציאה ובו עצמו היה יכול להיות גילוי בחי' בינה דאצילות וברבות בשה"ש [בשיר השירים] ס"פ כמגדל דוד פי' מכון לשבתך מכוון נגד שבתך זה בהמ"ק [בית המקדש] שלמעלה

That is, like a gate, which is a place open for coming in and going out; and in it itself there could be a revelation of the level of Binah of Atzilus. And in the Midrash Rabbah on the Song of Songs, at the end of [the passage on] "like the Tower of David," [it] explains "the place (machon) of Your dwelling": aligned (mechuvan) opposite Your dwelling, the Holy Temple above.

ולכן היו תוקעין בו גם בשבת

Therefore they would sound in it even on Shabbos.

אבל להמשיך גילוי בחי' בינה בכל הגבולין מבהמ"ק [מבית המקדש] זה לא היה יכולת כ"כ [כל כך] בבית שני כמו בבית ראשון שעיקר יסודתו ושרשו היה בבחינת בינה דהיינו להמשיך בחי' בינה בכל הגבולין

But to draw the revelation of the level of Binah from this Holy Temple into all the outlying regions was not so possible in the Second Temple as in the First Temple, whose main foundation and root was in the level of Binah, that is, to draw the level of Binah into all the outlying regions.

אבל בית שני לא היה יכולת להמשיך בינה אלא לגבי עצמו שהוא שער השמים ולא בכל הגבולין.

But in the Second Temple there was no ability to draw Binah except with respect to itself, for it is the gate of heaven, and not into all the outlying regions.

(ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פנ"ג [פרק נ"ג] ההפרש בין בית ראשון לבית שני שבבית ראשון היה נמשך ומאיר מבחי' האור המקנן ומאיר בעולם הבריאה שהוא מבחי' בינה דאצילות משא"כ בבית שני כו' ע"ש

(And see Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapter 53, on the difference between the First Temple and the Second Temple: that in the First Temple there was drawn down and shone [light] from the level of the light that nests and shines in the World of Beriah, which is from the level of Binah of Atzilus; which was not so in the Second Temple, etc.; see there.

וכמ"ש במ"א בד"ה ביאור למ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פנ"ב נ"ג ועמ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו גבי ומקדשי תיראו

And as is written elsewhere, in the discourse beginning "An explanation of what is written in Sefer Shel Beinonim, chapters 52 [and] 53"; and see what is written at the end of the discourse beginning "You shall keep My Shabbosos," concerning "and revere My Sanctuary."

ועוד יובן זה ע"פ מ"ש במ"א ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' כח היינו המילוי של שם הוי' כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] גבי כוונת אישר"מ [אמן יהא שמיה רבא מברך] וענין המלוי הוא להיות ההמשכה וההשפעה משם הוי"ה למטה זהו ע"י המלוי.

This will be further understood according to what is written elsewhere on the verse "And now, let the power of Ado-nai be great": "power" (ko'ach) is the milui (spelled-out form) of the Name Havayah, as is written in Pri Etz Chaim concerning the kavanah of "Amen, may His great Name be blessed"; and the matter of the milui is that the drawing down and bestowal from the Name Havayah below comes about through the milui.

והרי פי' כח כפשוטו היינו הכח שבהעלם שלמעלה מהגילוי. והוא בחי' סוכ"ע. והיינו שכדי להיות בחי' התפשטות והמשכה למטה זהו ע"י כח יותר עליון כמו וידבר שלשת אלפים משל דגבי שלמה כמ"ש בד"ה לך לך.

Now, the plain meaning of "power" is the power in concealment that is above revelation, and it is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). That is: in order for there to be an extension and drawing down below, it comes through a higher power, like "and he spoke three thousand parables" of Shlomo, as is written in the discourse beginning "Go forth."

ולכן נקרא המלוי בשם כח. ועד"ז יובן כאן שכדי להיות ההתפשטות וההמשכה דבחי' בינה מבהמ"ק [מבית המקדש] בכל הגבולין זהו דוקא ע"י בית ראשון ה' עילאה כו'

Therefore the milui is called by the name "power." And along these lines it will be understood here that the extension and drawing down of the level of Binah from the Holy Temple into all the outlying regions comes specifically through the First Temple, the upper hei, etc.;

משא"כ בבית שני אף שבו עצמו היה יכול להיות גילוי בחי' בינה אבל להמשיך ממנו בכל הגבולין בחינה זו זה צ"ל ע"י בחי' גבוה יותר שלמעלה מהשתלשלות

whereas in the Second Temple, although in it itself there could be a revelation of the level of Binah, to draw this level from it into all the outlying regions must come through a higher level, above the chain of descent (hishtalshelus).

ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] שם גבי ובבית שני כו' כדרך ההשתלשלות כו' ועוד דוגמא לזה ממ"ש במ"א גבי ענין ברכת הזימון שבשביל ההמשכה להתחלקות לרבים צריך לעשות תחלה בחי' בריכה כו' כי כדי להשפיע לרבים צריך שיבוא האור בהארה גדולה כו' ע"ש.

And see Sefer Shel Beinonim there, concerning "and in the Second Temple," etc., "in the manner of the chain of descent," etc. And another example of this is from what is written elsewhere concerning the blessing of the zimun [the summons to say Grace together]: that for the drawing down to be divided among many, one must first make a "pool" (berechah), etc., for in order to bestow upon many, the light must come in a great radiance, etc.; see there.

ועד"ז יובן כאן ההפרש בין בית ראשון לבית שני לענין הגבולין כו' וד"ל [ודי למבין])

And along these lines the difference between the First Temple and the Second Temple with regard to the outlying regions will be understood here, etc.; and this suffices for one who understands.)

וכל זה הוא בשופר אבל בלולב בזמן בהמ"ק [בית המקדש] היו נוטלין גם בגבולין ביום ראשון של חג שחל בשבת

All this is with the shofar. But the lulav, in the time of the Holy Temple, they would take even in the outlying regions on the first day of the Festival that fell on Shabbos.

והענין כי לולב אותיות לו לב שהוא ענין המשכה מו"ק [מו' קצוות] דז"א אל הלב הוא כתר דנוק' [דנוקבא] שמתחיל מחזה דז"א

The explanation is that lulav has the letters of lo lev ("a heart to him"), which is the matter of a drawing down from the six extremities (vav ketzavos) of Z'eir Anpin to the heart, which is the Keser of Nukva, which begins from the chest of Z'eir Anpin.

כמו עד"מ בגשמיות מקור התהוות הדבור הוא מן החזה שממנו יוצא הבל הלב דרך הקנה ונעשה קול ומתחלק אח"כ בביטוי ה' מוצאות הפה להיות כ"ב אותיות אחה"ע מן הגרון כו'

As, by way of analogy, physically, the source from which speech comes into being is the chest, from which the breath of the heart comes out through the windpipe and becomes a voice, and afterwards is divided in its articulation by the five places of articulation of the mouth, to become twenty-two letters: alef, ches, hei, ayin from the throat, etc.

וכך הוא למעלה שבחי' דבור העליון הנק' בחי' נוק' [נוקבא] התחלת התהוותו הוא מחזה דז"א שהוא גילוי מדות עליונות דאצילות שבהם מקור הדבור ונקרא בשם כתר דנוק' [דנוקבא] וד"ל [ודי למבין].

And so it is above: the level of supernal speech, called the level of Nukva, begins coming into being from the chest of Z'eir Anpin, which is the revelation of the supernal emotive attributes (middos) of Atzilus, in which is the source of speech; and it is called by the name Keser of Nukva. And this suffices for one who understands.

21 והנה בחי' המשכה זו היא למטה הרבה במדרגה מהמשכה שע"י השופר הנ"ל כי גם השבת עצמו הוא יותר נעלה במדרגה מהמשכה זו

Now, this drawing down is much lower in rank than the drawing down through the shofar mentioned above; for even Shabbos itself is higher in rank than this drawing down,

כי שבת הוא גילוי מוחין דאבא כמ"ש כי קדש היא לכם והלולב הוא המשכה מז"א לנוק' [לנוקבא]

for Shabbos is the revelation of the mochin of Abba, as it is written, "for it is holy to you," and the lulav is a drawing down from Z'eir Anpin to Nukva.

אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] צריכים להמשכה זו גם בשבת להיות שגילוי והמשכה זו שע"י הלולב היא מבחי' פנימית שהוא המשכת הדעת

Nevertheless, this drawing down is needed even on Shabbos, since this revelation and drawing down through the lulav is from the inner level, which is the drawing down of Daas

(ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הלולב פ"ג [פרק ג'] בדרוש הר"ר [הרחמים רבים] יוסף מערבי ועמ"ש מענין הדעת שהוא בחי' הפנימית בביאור ע"פ מים רבים בפ' תולדות ובד"ה לא הביט און ביעקב בפ' בלק) כמ"ש במ"א

(and see Pri Etz Chaim, the Gate of the Lulav, chapter 3, in the discourse of Rabbi Yosef Maaravi; and see what is written about Daas being the inner level in the explanation on the verse "Many waters," in Parshas Toldos, and in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov," in Parshas Balak), as is explained elsewhere.

אך עכ"פ [על כל פנים] מאחר שהמשכה זו היא למטה במדרגה היכולת היה אפי' [אפילו] בבית שני להמשיך בחינה זו אפילו גבולין כו'

But at any rate, since this drawing down is lower in rank, it was possible even in the Second Temple to draw this level down even [into] the outlying regions, etc.

(כי הרי המשכה זו היא מז"א לנוק' [לנוקבא] אשר היא בחי' ה' תתאה משא"כ השופר עיקרו ה' עילאה כנ"ל אלא שממנה מקבל הדבור כו'):

(For this drawing down is from Z'eir Anpin to Nukva, which is the level of the lower hei; whereas the shofar is essentially the upper hei, as mentioned above, except that speech receives from it, etc.)

22 קיצור. ומ"מ בבית שני ה' תתאה לא היה אפשר להמשיך בגבולין מבחי' תענוג ההוא שע"י השופר מה שלמעלה מבחי' שבת כי המשכה זו בה' עילאה דוקא בית ראשון משא"כ בלולב.

Summary: Nevertheless, in the Second Temple, [the level of] the lower hei, it was not possible to draw into the outlying regions from that delight which comes through the shofar, which is above the level of Shabbos, for this drawing down is specifically in the upper hei, the First Temple; which is not so with the lulav.

ובענין מה שהקשו עוד התוספות הא דגבי שופר התקין ריב"ז [רבן יוחנן בן זכאי] שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו ב"ד [בית דין] ובלולב לא אשתרי כלל

As for what Tosafos further asked, that regarding the shofar Rabban Yochanan ben Zakkai ordained that it be sounded in every place where there is a court, while the lulav was not permitted at all:

יש לומר כי הענין של שרש בחי' הב"ד [הבית דין] הסמוכים עם ההמשכה שע"י השופר יש להם שייכות גדול זה לזה

it can be said that the matter of the root of the level of the ordained courts and the drawing down through the shofar have a great connection to each other.

כי שרש ההמשכה שע"י [שעתיק יומין] השופר למתק הדינים הוא מגבורה דעתיק שבמו"ס [שבמוחא סתימאה] וזהו עצמו שרש ומקור של הב"ד [הבית דין] סמוכין כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ תשא גבי דמתקדשת ע"פ ב"ד [בית דין] ע"ש

For the root of the drawing down through the shofar, to sweeten the judgments, is from the Gevurah of Atik that is in the Mocha Stima'ah (the hidden brain), and this itself is the root and source of the ordained court, as the Ramaz writes at the beginning of Parshas [Ki] Sisa concerning [the month] being sanctified by the court; see there.

אבל הלולב אין לו שייכות כ"כ [כל כך] לבחי' הב"ד [הבית דין] כי הוא המשכת החסדים וכנודע דבחינת ר"ה [ראש השנה] הוא ענין שמאלו תחת לראשי והוא יום הדין. אבל סוכות הוא בחינת וימינו תחבקני:

But the lulav does not have so much connection to the court, for it is the drawing down of the chasadim (kindnesses); and as is known, Rosh HaShanah is the matter of "His left hand under my head," and it is the Day of Judgment, whereas Sukkos is the level of "and His right hand embraces me."

LIKKUTEI TORAH • ROSH HASHANAH • MAAMAR 4

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים...

"And it shall come to pass on that day that a great shofar shall be sounded"

1 והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו להי' בהר הקדש בירושלים.

"And it shall come to pass on that day that a great shofar shall be sounded, and those who were lost in the land of Assyria and those who were cast away in the land of Egypt shall come, and they shall bow down to Havayah on the holy mountain in Jerusalem."

יש להבין מ"ש בשופר גדול דמאי מעליותא דשופר גדול יותר על שופר שאינו גדול כמו בשופר של ר"ה [ראש השנה] של עתה

We need to understand what is said, "a great shofar": what is the superiority of a great shofar over a shofar that is not great, such as the shofar of Rosh HaShanah at the present time,

וכמו שנאמר ואד' הוי' בשופר יתקע ולא נזכר בשופר גדול [וקושיא זו מבואר בזהר פ' ואתחנן (דרס"ו ע"ב) וע"ש.

as it is said, "And Ado-nai Havayah will sound the shofar," and "a great shofar" is not mentioned? (This question is explained in the Zohar, Parshas Va'eschanan (266b); see there.

עוד נזכר פסוק זה בגמרא (פ"ט דברכות נ"ו ב' פ"ק [פרק קמא] דר"ה [דראש השנה] י"א ב'. סנהדרין ק"י ע"ב מכות כ"ד סע"א [סוף עמוד א]). רבות לך לך פמ"ב בענין והיה.

This verse is also mentioned in the Gemara (Berachos, chapter 9, 56b; Rosh HaShanah, chapter 1, 11b; Sanhedrin 110b; Makkos, end of 24a); [in Midrash] Rabbah, Lech Lecha, section 42, on the matter of "And it shall come to pass";

ויצא פרשה ע' [שבעים]. נשא פי"ג מדרש רות ס"פ ושם האיש אלימלך ובמדרש אסתר ע"פ ויהי בימי ענין השתחואה פ' וירא פנ"ו.

Vayetze, section 70; Naso, section 13; Midrash Ruth, at the end of the section "And the name of the man was Elimelech"; and in Midrash Esther, on the verse "And it came to pass in the days of." On the matter of bowing down: Parshas Vayera, section 56.

בירושלים בקהלת רבה ס"פ כל הנחלים ועוד נזכר על פסוק זה והיה ביום ההוא כו' בזהר ח"א [חלק א'] בפ' ויגש (דר"י ע"א) ויחי (דר"נ ע"א). בשלח (דמ"ו ע"ב) ויקרא ד"ו ע"ב]

On "in Jerusalem": in Koheles Rabbah, at the end of the section "All the rivers." And this verse, "And it shall come to pass on that day," etc., is also mentioned in the Zohar, Part I, Parshas Vayigash (210a); Vayechi (250a); Beshalach (46b); Vayikra, 6b.)

הנה בר"ה [בראש השנה] אנו אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון ולכאורה יש כאן סתירה דלאו רישיה סיפיה

Now, on Rosh HaShanah we say, "This day is the beginning of Your works, a remembrance of the first day." Seemingly there is a contradiction here, its beginning not [agreeing with] its end:

כי זה היום תחלת מעשיך משמע תחלה ממש היינו שבו מחדש בכל שנה את העולם ואח"כ אומר זכרון ליום ראשון

for "This day is the beginning of Your works" implies an actual beginning, that is, that on it He renews the world each year; and afterwards it says, "a remembrance of the first day,"

משמע שאינו אלא זכרון לזכור את יום ראשון שנברא בו העולם בששת ימי בראשית. אך הנה באמת שניהם אמת

which implies that it is nothing but a remembrance, to remember the first day, on which the world was created during the six days of creation. But in truth both are true.

כי הנה ענין ר"ה [ראש השנה] שנק' ראש הוא עד"מ כמו הראש שבאדם הוא מקור החיות לכל האברים שבו ראשית גילוי כללות החיות וממנו נמשכים לכל האברים חיותם וקיומם בפרטות שמתחלה היו כלולים בראש ומוח בהעלם

For the matter of Rosh HaShanah, which is called "head" (rosh), is, by way of analogy, like the head of a person. It is the source of life-force (chayus) for all the limbs; in it is the first revelation of the life-force as a whole, and from it are drawn to all the limbs, in particular, their life-force and existence, which at first were included in the head and brain in concealment.

כי משכן נפש השכלית היא במוח וממנה מתפשטות כחות הנפש לכל האברים מהעלם אל הגילוי לעין לראות ולרגל להלוך כו'

For the seat of the intellectual soul is in the brain, and from it the powers of the soul spread out to all the limbs, from concealment into revelation: to the eye, to see, and to the foot, to walk, etc.

כך ר"ה [ראש השנה] הוא ראשית גילוי כללות החיות של כל השנה כי ואתה מחיה את כולם כתיב ובכל יום ויום חדשים לבקרים מתחדש החיות שחיות יום זה אינו כשל אתמול

So too, Rosh HaShanah is the first revelation of the life-force of the whole year as a whole. For it is written, "And You give life to them all," and every single day, "they are new every morning": the life-force is renewed, so that the life-force of this day is not like that of yesterday.

וכן בפרט הימים טובים שבכל השנה שבהם נמשך חיות רב בתוספת עילוי מבימי החול כידוע הנה כל בחי' החיות הזה באים ונמשכים מבחי' ראש השנה והוא כוללם יחד

And so too, in particular, the festivals throughout the year, on which abundant life-force is drawn down, with an added elevation beyond the weekdays, as is known: all these levels of life-force come and are drawn from the level of Rosh HaShanah, and it includes them all together.

(כי פסח שבועות סוכות הם כנגד ג' אבות אברהם הוא בחי' פסח לושי ועשי עגות והוא חסד דרועא ימינא. שבועות מ"ת [מתן תורה] בקול השופר אילו של יצחק. וסוכות בחי' ויעקב נסע סכתה והמה תרין דרועין וגופא.

(For Pesach, Shavuos and Sukkos correspond to the three Patriarchs. Avraham is the level of Pesach, "Knead and make cakes," and he is Chesed (kindness), the right arm. Shavuos: the Giving of the Torah with the sound of the shofar, the ram of Yitzchak. And Sukkos is the level of "And Yaakov journeyed to Sukkos." And these are the two arms and the body.

וחנוכה ופורים הם תרין ירכי קשוט וכ"ז [וכל זה] הוא בחי' הגוף אבל ר"ה [ראש השנה] הוא בחי' ראש שבו נכלל חיות כל הגוף והוא כנגד אדם הראשון ויוהכ"פ [ויום הכפורים] נק' ג"כ ראש השנה בכתוב והוא בחי' נשמה ופנימיות.

And Chanukah and Purim are the "two thighs of truth." All this is the level of the body; but Rosh HaShanah is the level of the head, in which the life-force of the whole body is included, and it corresponds to Adam, the first man. And Yom Kippur is also called "Rosh HaShanah" in Scripture, and it is the level of the soul and the inner dimension.

שבבחי' הראש ג"כ יש פנימיות וחיצוניות וכ"כ [וכן כתב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שנסירת יוהכ"פ [יום הכפורים] בסוד הפנימית ובראש השנה בסוד החיצונית וע' בזהר בפ' אמור) (דצ"ו ע"ב) **רישא וגלגלתא כו' ובמק"מ** [ובמקדש מלך] **שם. וע' באדר"ז** [באדרא זוטא] **דרפ"ח סע"א** [סוף עמוד א]

For in the level of the head, too, there is an inner dimension (pnimiyus) and an outer dimension (chitzoniyus); and so it is written in Pri Etz Chaim, that the nesirah (separation) of Yom Kippur is in the mystery of the inner dimension, and that of Rosh HaShanah in the mystery of the outer dimension. And see in the Zohar, Parshas Emor (96b), "the head and the skull," etc., and in the Mikdash Melech there. And see the Idra Zuta, end of 288a.)

כי בו הוא שנמשך החיות ממקור החיים המחיה חיים א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' זמן שלנו וחיות זה הוא עליון יותר וכולל כל חלקי החיות של השנה כאחד

For it is on [Rosh HaShanah] that the life-force is drawn from the Source of life, who gives life to the living, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who is above the level of our time. And this life-force is higher, and it includes all the portions of the life-force of the year as one,

אלא שהם בו בהעלם עדיין כנ"ל במשל ואח"כ נמשכים מהעלם לגילוי בכל פרק ופרק כפי הראוי

except that in it they are still in concealment, as [explained] above in the analogy; and afterwards they are drawn from concealment into revelation, in each and every period, as is fitting.

אך שמתחלה מתחלק לי"ב חדשי השנה שביום ראשון שבחדש נמשך חיות כללי לחדש ונק' לכך ראש חדש

However, it is first divided into the twelve months of the year: on the first day of the month a general life-force for the month is drawn down, and for this reason it is called Rosh Chodesh (the head of the month),

שהוא חיות כללי לחדש וממנו מתחלק אח"כ לימים עד לשעות ולרגעים כו' וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אדם נידון בכל יום הגם שבאמת ר"ה [ראש השנה] הוא יום הדין.

for it is the general life-force for the month; and from it, it is afterwards divided into days, and down to hours and moments, etc. And this is [the meaning of] what our Sages, of blessed memory, said: "A person is judged every day," although in truth Rosh HaShanah is the day of judgment.

אך הענין כי בראש השנה הוא הדין והמשפט לכל אחד ואחד על חיות הכללי אם להמשיך ראשית הגילוי של החיות הכללי

But the explanation is that on Rosh HaShanah there is the judgment and the verdict for each and every one concerning the general life-force: whether to draw down the first revelation of the general life-force.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] יש ג"כ משפט בכל יום אם ראוי להיות לו השתלשלות מחיות הכללי לחיות הפרטי היינו שיומשך מההעלם אל הגילוי

Nevertheless, there is also a judgment every day: whether he is worthy to have a step-by-step descent (hishtalshelus) from the general life-force to the particular life-force, that is, that it be drawn from concealment into revelation.

דעם היות שכבר נדון בר"ה [בראש השנה] בהמשכת חיות כללי הנה אפשר הוא שלא יומשך מחיות הכללי אל הגילוי בפרט כמו שאפשר שלא יומשך חיות מן המוח אל איזה אבר ולא תוכל העין לראות והרגל להלוך כו'

For although he has already been judged on Rosh HaShanah with the drawing down of a general life-force, it is still possible that [life-force] will not be drawn from the general life-force into revelation in particular, just as it is possible that life-force will not be drawn from the brain to some limb, and the eye will not be able to see, nor the foot to walk, etc.,

והחיות השייך לאותו אבר נשאר במוח בהעלם שנתעכב במוח ולא נמשך ומתפשט משם אל האברים

and the life-force that belongs to that limb remains in the brain in concealment, held back in the brain and not drawn and spread out from there to the limbs.

וכך יכול להיות שיהי' [שיהיה] נשאר החיות הפרטי החיות הכללי דר"ה [דראש השנה] ואז יקבל החסד ההוא בעולם העליון וע"ז הוא הדין בכל יום כו'

So too, it can be that the particular life-force will remain [within] the general life-force of Rosh HaShanah, and then he will receive that kindness in the higher world. And about this is the judgment every day, etc.

(ועמ"ש מזה בפ' קרח ע"פ ויגמול שקדים ועמ"ש בפ' ראה ע"פ וברכך בכל אשר תעשה) אבל בראש השנה נמשך החיות כללי לכל השנה והוא המשכת חיות חדש ממש

(And see what is written about this in Parshas Korach, on the verse "And it bore ripe almonds," and see what is written in Parshas Re'eh, on the verse "And He will bless you in all that you do.") But on Rosh HaShanah the general life-force for the whole year is drawn down, and this is the drawing down of an actually new life-force.

ולכן נקרא כל ר"ה [ראש השנה] תחלת מעשיך שנמשך אור וחיות מחדש להתהוות העולם כי בראש השנה דאשתקד לא נמשך החיות רק על שנה אחת מלמעלה מהזמן בזמן

Therefore every Rosh HaShanah is called "the beginning of Your works," for light and life-force are drawn anew for the coming into being of the world. For on the Rosh HaShanah of last year the life-force was drawn down only for one year, from above time into time.

וכן גם בתחלת בריאת העולם הי' [היה] המשכת החיות באותו ראש השנה על שנה א' מלמעלה מהזמן

And so too at the beginning of the creation of the world: the drawing down of the life-force on that Rosh HaShanah was for one year, from above time.

כמו שכתוב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול דהיינו ששה אלפי שנין דהוי עלמא הם ששה ימים בלבד (וע' בתשו' [בתשובות] הרשב"א [הרבי שלמה בן אדרת] ח"א [חלק א'] סס"י [סוף סימן] ט' ורס"י [וריש סימן] תכ"ג)

As it is written, "For a thousand years in Your eyes are like yesterday": that is, the six thousand years that the world exists are only six days. (And see the Responsa of the Rashba, Part I, end of section 9 and beginning of section 423.)

אך גם זה הוא בחי' זמן ולמעלה מזה אין שום זמן כל עיקר וכולל כל הזמן שבמשך שיתא אלפי שני בסקירה א'

Yet this too is the level of time; and above this there is no time at all, and it includes all the time in the span of the six thousand years in a single glance.

ומשם נמשך החיות בר"ה [בראש השנה] על שנה א' ואח"כ בראש השנה שנק' חג שהחדש מתכסה בו היינו שהחיות הראשון עולה ומתכסה ונכלל במקורו וע"י השופר והתפלות נמשך אור וחיות חדש ממש על שנה אחת

And from there the life-force is drawn on Rosh HaShanah for one year. And afterwards, on [the next] Rosh HaShanah, which is called "the festival on which the moon is covered," that is, the first life-force ascends and is covered and included in its source, and through the shofar and the prayers an actually new light and life-force is drawn down for one year.

ולכן נק' תחלת מעשיך תחלה ממש ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא גם רק זכרון בלבד ליום ראשון כי בר"ה [בראש השנה] הראשון הי' [היה] כ"ז [כל זה] מצד עצמו כי חפץ חסד הוא

Therefore it is called "the beginning of Your works," an actual beginning. Even so, it is also only a remembrance of the first day, for on the first Rosh HaShanah all this was from His own side, "for He desires kindness,"

אבל עכשיו באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא משנה שעברה וכמו שאנו רואים שלא כל השנים שוים יש שנה טובה ומתוקה ויש כו'

but now the matter depends on the arousal from below (isarusa dilesata) of the past year. As we see, not all years are alike: there is a good and sweet year, and there is, etc.;

והיינו מחמת שינוי אופן האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] שמשנה שעברה איך ומה שהיא וא"כ הרי בחי' ר"ה [ראש השנה] דעתה הוא בחי' דין ומשפט ואעפ"פ [ואף על פי] שהחסד גובר על הדין שלכן קורין פרשת העקידה ויעקוד אברהם את יצחק בנו

and this is because of the change in the manner of the arousal from below of the past year, how and what it is. If so, the level of Rosh HaShanah now is the level of judgment and verdict. And although kindness prevails over judgment, which is why we read the portion of the Binding, "And Avraham bound Yitzchak his son,"

שהוא סוד התגברות החסדים דאברהם על הגבורות דיצחק והמתקת הדין אעפ"כ [אף על פי כן] אינו דומה ליום ראשון ממש שהי' [שהיה] חסד ממש

which is the mystery of the prevailing of the kindnesses (chasadim) of Avraham over the severities (gevuros) of Yitzchak, and the sweetening of judgment, nevertheless it does not resemble the actual first day, which was actual kindness,

שהרי ההמשכה היתה מצד עצמו כי חפץ חסד הוא כי לא היה עדיין מי שיעורר כו'

for the drawing down was from His own side, "for He desires kindness," since there was not yet anyone who could arouse, etc.

וכנגד בחי' זו נאמר זכרון ליום ראשון זכר בלבד ליום ראשון במה שאעפ"כ [שאף על פי כן] הגבורות נמתקים אבל לא כשל יום ראשון ממש

And corresponding to this level it is said, "a remembrance of the first day": only a reminder of the first day, in that, even so, the severities are sweetened, but not like that of the actual first day.

(וגם יש לומר פי' זכרון ליום ראשון שזוכרים ומעוררים את יום ראשון ומגבירים מדת החסד שבחי' יצחק יוכלל בבחי' אברהם אוהבי כו' וע' בזהר פ' ויקרא) (דף י"ח ע"א) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם

(One may also say that the meaning of "a remembrance of the first day" is that we remember and arouse the first day, and strengthen the attribute of kindness, so that the level of Yitzchak will be included in the level of "Avraham, who loves Me," etc. And see in the Zohar, Parshas Vayikra (page 18a), and in the commentary of the Ramaz there.

ועמ"ש לקמן בד"ה ביום השע"צ [השמיני עצרת] בפי' זכרון ליום ראשון ובפי' זה היום כו'

And see what is written below, in the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres," on the meaning of "a remembrance of the first day" and on the meaning of "This day," etc.)

וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אמרו לפני מלכיות בראש השנה כדי שתמליכוני עליכם אמרו דוקא שאתם צריכים לעורר זה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] עד שתמליכוני עליכם להיות נמשך גילוי החיות מדת מלכותו ית':

And this is [the meaning of] what our Sages, of blessed memory, said: "Recite before Me [verses of] Kingship (Malchiyos) on Rosh HaShanah, so that you make Me King over you." "Recite," specifically: you need to arouse this with an arousal from below, until "you make Me King over you," so that the revelation of the life-force, the attribute of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, will be drawn down.

2 ב והנה פי׳ שתמליכוני הוא כי נודע שיש ב׳ בחי׳ ממכ״ע [ממלא כל עלמין] וסוכ״ע פי׳ ממכ״ע [ממלא כל עלמין] הוא החיות שמתלבש בעולמות לפי מדרגתם לכאו״א [לכל אחד ואחד] כפום שיעורא דילי׳ [דיליה] נשמות כך ומלאכים כך

2. Now, the meaning of "that you make Me King" is this. It is known that there are two levels: the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). The light that fills all worlds is the life-force that clothes itself in the worlds according to their level, in each and every one "according to its own measure": souls in one way and angels in another.

והוא בחי׳ כח הפועל שמלובש בהנפעל בתוכו ממש עד שגם בגשמיות אין לך עשב שאין לו מזל המכה בו ואומר לו גדל

It is the level of the power of the Maker that is clothed in the made, truly within it, so much so that even in physicality "there is no blade of grass that has no mazal (constellation) that strikes it and tells it, 'Grow!'"

שהוא בחי׳ המשכות החיות בפרט לעשב זה ביחוד וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם ובכאו״א [ובכל אחד ואחד] מהם לפי ערכו ומדרגתו כך הוא בחינת החיות מהבורא שנמשך בו כסדר המדרגות

This is the level of the drawing down of life-force in particular to this blade of grass specifically. And "one higher than the high watches over [it], and there are higher ones above them"; and in each and every one of them, according to its rank and level, so is the level of the life-force from the Creator that is drawn into it, in the order of the levels.

דכתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהן ג׳ עולמות בי״ע ובפרט כמה עולמות וברואים לאין קץ ותכלית ממש

As it is written, "For My glory I have created it, I have formed it, I have also made it," which are the three worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah; and in particular, many worlds and creatures, truly without end or limit.

וכח הבורא מלובש ממש בכל אחד ואחד מהם לפי ערכו כמשל התחלקות אופן החיות הנמשך מכח הצומח שבארץ לכמה מיני צמחים רבים שבעולם שונים זה מזה ובחינה זו נקרא ממכ״ע [ממלא כל עלמין]

And the power of the Creator is actually clothed in each and every one of them according to its rank, like the analogy of the way the life-force drawn from the power of growth in the earth is divided among the many kinds of plants in the world, which differ from one another. And this level is called the light that fills all worlds.

אבל בחי' סוכ"ע הוא האור והחיות שלמעלה מהשתלשלות והתלבשות בעולמות וכנגד בחי' זו הוא שנאמר אני הוי' לא שניתי ואמרו אתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא כו' בשוה ממש

But the level of the light that encompasses all worlds is the light and life-force that is above the chain of descent (hishtalshelus) and above being clothed in the worlds. And corresponding to this level it is said, "I, Havayah, have not changed," and they said, "You are He before the world was created, and since it was created," etc., exactly the same.

שלכאורה אינו מובן איך הוא מאחר שאעפ"כ [שאף על פי כן] העולמות חיים וקיימים ממנו והיינו שכח הבורא מלובש בהם ממש א"כ ה"ז [הרי זה] שינוי מכמו שהי' [שהיה] קודם כו'

Seemingly this is not understood: how can this be, since the worlds nevertheless live and exist from Him, that is, the power of the Creator is actually clothed in them? If so, this is a change from how it was before, etc.

אלא מפני שההארה המחיה כל העולמות כולם היא רק הארה חיצונית בלבד מעצמותו ית' ואינה נוגעת בו כלל ואינה פועלת שינוי בו כלל

Rather, [it is] because the radiance that gives life to all the worlds is only an external radiance from His essence, may He be blessed; it does not touch Him at all and brings about no change in Him at all.

כי חיות כל העולמות הוא רק כמ"ש אנא אמלוך שמדת מלכותו ית' בלבד מה שהוא ית' נק' מלך ומתנשא כביכול עליהם זהו גופא החיות שלהם ובחי' זו אינה נוגעת לעצמיותו כלל

For the life-force of all the worlds is only as it is written, "I will reign": His attribute of Malchus (sovereignty) alone, the fact that He, may He be blessed, is called King and is exalted, as it were, over them, is itself their life-force. And this level does not touch His essence at all.

כמשל המלך ב"ו [בשר ודם] שהוא מהות בפ"ע [בפני עצמו] ומה שנק' מלך על המדינות הרי אין בבחינה זו התפשטות עצמותו ממש תוך המדינות רק ששמו נק' עליהם

[It is] like the analogy of a king of flesh and blood, who is an entity by himself; and in his being called king over the provinces there is no spreading forth of his actual essence into the provinces, only that his name is called over them.

וזהו ענין שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד אבל עצמותו יתʼ מופלא ומרומם מהם ונקʼ סוכ"ע ולכן נקʼ הבריאה יש מאין

And this is the matter of what our Sages, of blessed memory, said: "Before the world was created there was He and His Name alone." But His essence, may He be blessed, is wondrously beyond them and exalted above them, and is called the light that encompasses all worlds. And therefore creation is called "something from nothing" (yesh me'ayin).

פיʼ כי בהשתלשלות עילה ועלול העילה מתפעל מהעלול ממנו והשפעותו בו גורם שינוי בו מפני שעצמות העילה ממש מתלבש בהעלול כמשל ההשתלשלות משכל למדות וממדות למחשבה שמהות השכל ממש מתלבש במדות וכן המדות במחשבה כוʼ

The meaning is: in a chain of cause and effect, the cause is affected by the effect that comes from it, and its influence upon it brings about a change in it, because the actual essence of the cause is clothed in the effect, as in the analogy of the progression from intellect to the emotive attributes (middos), and from the emotive attributes to thought, where the actual substance of the intellect is clothed in the emotive attributes, and likewise the emotive attributes in thought, etc.

אבל יש מאין אינו כן אלא שחיות כל העולמות ואשר בהם הנמשך מן המאציל אינו ממהותו ועצמותו כלל רק מאין ממש

But with something from nothing it is not so. Rather, the life-force of all the worlds and of what is in them, which is drawn from the Emanator, is not from His substance and essence at all, but from actual nothing,

כי מדת מלכותו יתʼ בלבד מחיʼ אותם כנ"ל (ועמ"ש מזה ע"פ יביאו לבוש מלכות גבי יחיד חי העולמים מלך כוʼ)

for His attribute of Malchus alone gives them life, as mentioned above. (And see what is written about this on the verse "Let them bring royal apparel," on "The Only One, Life of the worlds, King," etc.)

והיא הנקʼ ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא בחיʼ החיות המתלבש בעולמות כח הפועל בנפעל (ועʼ מזה בד"ה כי תצא כוʼ) ובכל ר"ה [ראש השנה] היא שנמשכת מחדש

And this is what is called the light that fills all worlds, which is the level of the life-force that is clothed in the worlds, the power of the Maker in the made (and see about this in the discourse beginning "When you go out," etc.). And on each Rosh HaShanah it is drawn down anew,

כי בכל ר"ה [ראש השנה] לא נמשך בחי' מלוכה זו להיות אנא אמלוך רק על שנה א' ואח"כ חוזר ועולה ונכלל במקורו בבחי' המלך המרומם לבדו מאז

for on each Rosh HaShanah this level of kingship, that there be "I will reign," is drawn down only for one year; and afterwards it returns and ascends and is included in its source, in the level of "the King who alone was exalted from of old,"

כמו קודם שנברא העולם שהי' [שהיה] נכלל בחי' שמו בבחי' הוא לבדו הוא כו' וכמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא פי' כטבע האש שמסתלק למעלה ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים

as before the world was created, when the level of His Name was included in the level of "He alone is," etc. And as it is written, "For Havayah your G-d is a consuming fire": that is, like the nature of fire, which withdraws upward. And see what is written about this in the discourse beginning "You are standing."

ולכן אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם שימשיכו הרצון למדת מלוכה להיות אנא אמלוך והיינו המשכת אור חדש מבחי' סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין]:

Therefore: "Recite before Me [verses of] Kingship, so that you make Me King over you": that they draw down the will for the attribute of kingship, that there be "I will reign"; and this is the drawing down of a new light from the level of the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds.

3 ואח"כ אמרו לפני מלכיות כדי שיעלה זכרונכם לטובה לפני.

And afterwards: "Recite before Me [verses of] Kingship, so that your remembrance may rise before Me for good."

פי' עד"מ כי הזכרון שיצטרך לזכור על הדבר אינו שייך אלא על דבר הרחוק ממנו במקום או בערך שאז שייך לומר ע"ז לשון זכרון שיזכור עליו ולא ישכח מלבו משא"כ כשהדבר אצלו וסמוך אצלו אין שייך לשון זכרון כלל.

The meaning, by way of analogy: remembrance, where one needs to remember something, applies only to a thing that is far from him, in place or in rank; then it is fitting to use the term "remembrance" about it, that he will remember it and not forget it from his heart. But when the thing is with him and near him, the term "remembrance" does not apply at all.

4 וכך יובן למעלה ענין זכרון שאנו אומרים בו יתי יעלה זכרוננו כו׳ הוא מפני שבאמת חיות כל העולמות הן עולמות התחתונים והן עולמות העליונים הרי באמת קמיה יתי הם כלא ממש חשיבא כטפה מאוקינוס

And so the matter of remembrance is to be understood Above. [The reason] we say of Him, may He be blessed, "May our remembrance rise," etc., is that in truth the life-force of all the worlds, both the lower worlds and the higher worlds, is in truth considered before Him, may He be blessed, as actually nothing, like a drop in the ocean.

כי כל עיקר חיותם הוא ממחשבה א׳ שעלה במחשבה לפניו להיות התהוות ואצילת העולמות ונק׳ מחשבה הקדומה וכמשל ביטול מחשבה א׳ לגבי כללות הנפש כו׳

For the whole of their life-force derives from a single thought that arose in thought before Him, that there be the coming into being and the emanation of the worlds; and it is called the Primordial Thought. And it is like the analogy of the nullity (bittul) of a single thought relative to the soul as a whole, etc.

והנה בר״ה [בראש השנה] שחוזר הכל לכמו שהיה לכן מבקשים שיזכור על המחשבה הקדומה ההיא שעלתה אז בתחילת אצילת העולמות כנ״ל

Now, on Rosh HaShanah, when everything returns to as it was, we therefore ask that He remember that Primordial Thought which arose then, at the beginning of the emanation of the worlds, as mentioned above.

כי מאחר שבאמת היא כלא ממש חשיבי ואינה ערוך אליו לכן מבקשים זכרנו שיזכור ע״ז ויחזור להתלבש בבחי׳ מחשבה הנ״ל.

For since in truth it is considered as actually nothing and bears no comparison to Him, we therefore ask, "Remember us": that He remember this and again clothe Himself in the level of the thought mentioned above.

וז״ש [וזהו שכתוב] זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם וחותם זוכר הברית (וע׳ בפרדס בעה״כ [בערכי הכינויים] ערך זכירה וע׳ ברע״מ [ברעיא מהימנא] פי׳ פנחס) (דף רל״ט ע״א)

And this is [the meaning of] what is written, "You remember the work of the world and recall all the creatures of old," and the closing blessing, "who remembers the covenant." (And see in Pardes, Erchei HaKinuyim, the entry "Remembrance" (zechirah); and see the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas (page 239a),

ובפי' עקב (דרע"א ע"א) ע"פ אזכיר את שמי ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן בפי' מקדשי שמך כו'

and in Parshas Ekev (271a), on the verse "I will cause My Name to be remembered," and in the commentary of the Ramaz there; and see what is written in the discourse beginning "Binding to the vine," on the meaning of "those who sanctify Your Name," etc.

וע' בזהר בפ' ויקהל (דף ר"י"ש ע"א) ספר זכרון תרין דרגין דאינון חד ורזא דא שם הוי' שם חד הוי' חד

And see in the Zohar, Parshas Vayakhel (page 200a): "A book of remembrance: two levels that are one, and the mystery of this is Name [and] Havayah: the Name is one, Havayah is one."

ובזהר פ' יתרו (דף ע' [שבעים] ע"א) ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בפ' שלח ע"פ וזכרתם את כל מצות כו' למען תזכרו כו'

And in the Zohar, Parshas Yisro (page 70a). And see what is written above in Parshas Shelach, on the verse "And you shall remember all the commandments," etc., "so that you remember," etc.,

וסד"ה זכור את יום השבת בענין זכור ושמור כו' וע' עוד בזהר ח"א [חלק א'] פ' וירא (דק"כ סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ ויזכור אלקים כו'

and at the end of the discourse beginning "Remember the Shabbos day," on the matter of "Remember" and "Keep," etc. And see further in the Zohar, Part I, Parshas Vayera (end of 120b), on the verse "And Elokim remembered," etc.,

ובפ' ויצא (דקנ"ט ע"ב) ובפ' בשלח (דמ"ז ע"א) ע"פ ויזכור ימי עולם כו' ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם וע' מענין ימי עולם בזח"ג [בזהר חלק ג] ס"פ נשא (דקמ"ה ע"ב)

and in Parshas Vayetze (159b), and in Parshas Beshalach (47a), on the verse "And he remembered the days of old," etc., and in the Mikdash Melech there. And see on the matter of "the days of old" in the Zohar, Part III, at the end of Parshas Naso (145b).)

ולכן קיי"ל [קיימא לן] דבר"ה [דבראש השנה] תוקעים בשל זכרים דהיינו שופר של איל וע' בזהר ח"א [חלק א'] בפי' ויחי (דרמ"ו ע"א) דעלמא עילאה עלמא דדכורא איהו כו':

Therefore we hold [as law] that on Rosh HaShanah we sound [the shofar] of males (zecharim), that is, the shofar of a ram. And see in the Zohar, Part I, in Parshas Vayechi (246a), that "the higher world is a male world," etc.

5 ג ובמה בשופר הנה ענין השופר הוא שהוא קול פשוט שנמשך מהבל הלב ואינו כמו בחי' הדבור שהוא בחי' אותיות שנמשכים מן המוח

3. "And with what? With the shofar." Now, the matter of the shofar is that it is a simple sound, drawn from the breath of the heart; and it is not like the level of speech, which is the level of letters drawn from the brain.

כי אותיות הדבור נמשכים מאותיות המחשבה ואותיות המחשבה נמשכים מהשכל כו' משא"כ הקול פשוט הוא נמשך מן הבל הלב והוא למעלה מהשכל כי בלב יש חיצוניות ופנימית

For the letters of speech are drawn from the letters of thought, and the letters of thought are drawn from the intellect, etc.; whereas the simple sound is drawn from the breath of the heart, and it is above the intellect. For in the heart there is an outer dimension (chitzoniyus) and an inner dimension (pnimiyus).

והנה חיצונית הלב הוא למטה מהשכל ומקבל ממנו כמ"ש לפי שכלו יהולל איש שהתפעלות המדות שבלב הוא לפי השכל וכנודע

Now, the outer dimension of the heart is below the intellect and receives from it, as it is written, "A man is praised according to his intelligence": the arousal of the emotive attributes (middos) in the heart accords with the intellect, as is known.

אך התפעלות זו שבמדות אלו הוא רק בחי' חיצונית הלב ונק' רצון התחתון שהוא בחי' רעותא דליבא הנולד ונמשך מבחי' התבוננות השכל

But this arousal in these emotive attributes is only the level of the outer dimension of the heart, and it is called the lower will, which is the level of re'usa deliba (the desire of the heart), born and drawn from the level of the intellect's contemplation.

אבל פנימית הלב שהוא הנק' רצון העליון אינו מקבל ונמשך מהשכל כלל אלא הוא גם למעלה מהשכל וזהו שנאמר לבבי דמשמע שני לבבות והיינו בחי' חיצוני' הלב ובחי' פנימית הלב כו'

But the inner dimension of the heart, which is what is called the Supernal Will, does not receive from the intellect or derive from it at all; rather, it is even above the intellect. And this is [the meaning of] what is said, levavi ("my heart"), which implies two hearts, namely the level of the outer dimension of the heart and the level of the inner dimension of the heart, etc.

(וכמ"ש במ"א פי' מ"ש יפה את רעיתי כתרצה. רעייתי מלשון רעותא דליבא שהוא רצון התחתון יהיה כתרצה רצון העליון שלמעלה מהשכל

(As is explained elsewhere on the meaning of what is written, "You are beautiful, my beloved (ra'ayasi), as Tirtzah": ra'ayasi is from the term re'usa deliba, which is the lower will; it is to become "as Tirtzah," the Supernal Will (ratzon ha'elyon) that is above the intellect.

והיינו ע"י ויחד לבבי עמ"ש ע"פ ויקהל משה וע"פ מי מנה עפר יעקב ועמ"ש עוד מענין חיצוניות הלב ופנימית הלב בד"ה אתם נצבים ובביאור ע"פ לבבתני)

And this is through "Unite my heart"; see what is written on the verse "And Moshe assembled," and on the verse "Who has counted the dust of Yaakov." And see what is written further on the matter of the outer dimension of the heart and the inner dimension of the heart in the discourse beginning "You are standing," and in the explanation on the verse "You have captured my heart.")

ומ"ש מוח שליט על הלב היינו על חיצוני' הלב שנולד מהשכל כנ"ל והמוח שליט עליו אבל פנימית הלב יותר גבוה מבחי' המוח

And what is said, "The brain rules over the heart," refers to the outer dimension of the heart, which is born of the intellect, as mentioned above, and the brain rules over it. But the inner dimension of the heart is higher than the level of the brain.

ולכן המוח מקבל מהלב כידוע שעיקר המזונות הם בלב ששם באים הדמים מהכבד שמקבל מאצטומכא ממובחר המאכל שמתהפך לדם בכבד וממנו נכנסים הדמים בלב והמוח מקבל חיות מהלב כו'

Therefore the brain receives from the heart, as is known: the main nourishment is in the heart, for the blood comes there from the liver, which receives from the stomach the choicest part of the food, which is transformed into blood in the liver; and from it the blood enters the heart, and the brain receives life-force from the heart, etc.

(ולכן נקי' הקב"ה צור לבבי ואורייתא מחכמה נפקת שהוא בחי' מוח וכדלקמן) והנה קול פשוט זה דשופר הוא מבחי' פנימית הלב

(Therefore the Holy One, blessed be He, is called "the Rock of my heart," while "the Torah comes forth from Chochmah," which is the level of the brain, as [will be explained] below.) Now, this simple sound of the shofar is from the level of the inner dimension of the heart,

דהיינו כמ"ש צעק לבם אל ה' שצעקת הלב הוא מבחינת פנימית הלב

that is, as it is written, "Their heart cried out to Ado-nai": the outcry of the heart is from the level of the inner dimension of the heart.

(וע' מזה בזח"ב [בזהר חלק ב'] פ' שמות) (די"ט סע"ב [סוף עמוד ב] ודף כ' ע"א) ובפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך צעקה

(And see about this in the Zohar, Part II, Parshas Shemos (end of 19b and page 20a), and in Pardes, Erchei HaKinuyim, the entry "Outcry" (tze'akah).

וע' במדרש רבה בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ יונתי כו' השמיעני את קולך כו' עד וכשצעקו בנ"י [בני ישראל] לפני הקב"ה מיד ויושע ה' כו' ובשמות רבה פכ"א ע"פ מה תצעק אלי כבר שמעתי צעקתם כו' וע' בזח"ב [בזהר חלק ב'] בפ' בשלח (דנ"ב ע"ב) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם

And see in Midrash Rabbah on Shir HaShirim, on the verse "My dove," etc., "Let me hear your voice," etc., up to "And when the children of Israel cried out before the Holy One, blessed be He, immediately 'Havayah saved,'" etc.; and in Shemos Rabbah, section 21, on the verse "Why do you cry out to Me?": "I have already heard their outcry," etc. And see in the Zohar, Part II, in Parshas Beshalach (52b), and in the commentary of the Ramaz there.)

ונמשך ונולד מחמת ההסתר וההפך בירידתו למטה שנתרחק מאד מאור פני מלך חיים א"ס ב"ה

And it is drawn forth and born because of the concealment and the opposition in one's descent below, having become very distant from the light of the countenance of the King of life, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He;

שמחמת זה תגבר מאד בנפשם הצעקה לה' ותתגלה בחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] הלב שיש בכאו"א [בכל אחד ואחד] מישראל לה' יתי למעלה מהשגתו כנ"ל והוא בחי' בע"ת [בעלי תשובה] בחילא יתיר

for because of this the outcry to G-d grows very strong in their souls, and the level of the inner dimension of the heart toward G-d, may He be blessed, that is in each and every one of Israel, above his comprehension, is revealed, as mentioned above. And this is the level of baalei teshuvah (returnees), [who come] "with greater strength."

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד במקומם כי דוקא מצד ההסתר תגדל הצעקה כו'

Therefore our Sages, of blessed memory, said that complete tzaddikim [righteous ones] cannot stand in their [the baalei teshuvah's] place, for it is precisely because of the concealment that the outcry grows great, etc.

וזהו תכלית ירידת הנשמות בגופות לאתבא צדיקייא בתיובתא כי בעוד שהיו בגן עדן היו כולם צדיקים שהיו נהנים מזיו השכינה שזהו מעשה הצדיקים שעבודתם בשכל

And this is the purpose of the descent of the souls into bodies: "to bring the tzaddikim to return in teshuvah." For while they were in Gan Eden they were all tzaddikim, who "enjoy the radiance of the Shechinah," which is the work of the tzaddikim, whose service is with the intellect,

כמו שכתוב דע את אלקי כו' ואח"כ בירידתם למטה בגוף ונפש הבהמית נעשו בחינת בעלי תשובה לשוב למעלה

as it is written, "Know the G-d of [your father]," etc. And afterwards, in their descent below into a body and an animal soul, they became the level of baalei teshuvah, to return upward,

כי יש מסתיר ומעלים ומחמת זה תגדל הצעקה והיא בחינת פנימיות הלב וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] הידוע דעיקר תשובה בלב

for there is [something] that hides and conceals, and because of this the outcry grows great, and it is the level of the inner dimension of the heart. And [this is] as in the well-known saying of our Sages, of blessed memory, that the essence of teshuvah is in the heart.

פי' כי תשובה דוקא הוא התגלות פנימית הלב שהוא למעלה מבחי' צדיקים גמורים שהם מבחי' מוח כנ"ל והתשובה היא מזה עצמו בהתבוננו עוצם ריחוקו אשר ירד פלאים כו'

The meaning is: teshuvah specifically is the revelation of the inner dimension of the heart, which is above the level of complete tzaddikim, who are from the level of the brain, as mentioned above. And the teshuvah comes from this very thing: as he contemplates the immensity of his distance, that he "has come down astonishingly," etc.

ועל ג"ע [גן עדן] התחתון ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מוטב דלידייני' כו' שכדאי כל יסורי גיהנם כו' וג"ע [וגן עדן] העליון הוא גבוה יותר לאין קץ וכ"ש [וכל שכן] שיש לבכות על ריחוקו מעצמות אור א"ס אשר יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז כו' אשר מזה יהיה לבו צועק כו'

And of the lower Gan Eden our Sages, of blessed memory, said, "Better that he be judged," etc., for all the sufferings of Gehinnom [purgatory] are worthwhile, etc. And the higher Gan Eden is higher without end; all the more so must one weep over his distance from the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), for "Better is one hour of teshuvah and good deeds in this world," etc.; and from this his heart will cry out, etc.

וזהו ענין התקיעה קול פשוט מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] הלב ואח"כ שברים גנוחי גנח היינו בחי' לב נשבר ותרועה ילולי יליל הוא בחי' התעוררות רחמים בבכיה כו'

And this is the matter of the tekiah: a simple sound from the inner dimension of the heart. And afterwards the shevarim, "groaning sighs," which is the level of a broken heart; and the teruah, "wailing cries," which is the level of the arousal of compassion through weeping, etc.

ומזה נולד ונמשך התקיעה השנית שהוא בחי' התגלות רצון העליון מלמעלה כי הנה הקב"ה נקרא צור לבבי.

And from this is born and drawn forth the second tekiah, which is the level of the revelation of the Supernal Will from above. For the Holy One, blessed be He, is called "the Rock of my heart."

6 וג"כ לבבי בלשון רבים דמשמע בי' לבבות והיינו בחי' חיצונית ופנימית שבלב עד"מ הנ"ל וחיצונית הלב הוא למטה מהשכל כמ"ש בחכמה יסד ארץ כו'

And also, levavi ("my heart") is in the plural, which implies two hearts, namely the level of the outer and the inner dimension in the heart, in the analogy mentioned above. And the outer dimension of the heart is below the intellect, as it is written, "He founded the earth with Chochmah," etc.

אבל פנימית הלב הוא בחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה והחכמה נק' בחי' עשי' [עשיה] לגבי בחי' רצון העליון כדכתיב כולם בחכמה עשית וכנודע

But the inner dimension of the heart is the level of the Supernal Will, which is above Chochmah (wisdom); and Chochmah is called the level of "making" (asiyah) relative to the level of the Supernal Will, as it is written, "You have made them all with Chochmah," and as is known.

ובחי' התקיעה שהוא קול פשוט הוא בחי' התגלות פנימית הלב שהוא בחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה הנ"ל וע"ז נאמר (בזכרי' [בזכריה] סי' ט') ואד' הוי' בשופר יתקע

And the level of the tekiah, which is a simple sound, is the level of the revelation of the inner dimension of the heart, which is the level of the Supernal Will that is above Chochmah, mentioned above. And of this it is said (in Zechariah, chapter 9), "And Ado-nai Havayah will sound the shofar":

כמו עד"מ התקיעה שהיא קול פשוט מפנימית הלב כך עד"מ הוא בחי' המשכה וגילוי רצון העליון ב"ה והוא למעלה מבחי' האותיות שנמשכים מהחכמה

just as, by way of analogy, the tekiah is a simple sound from the inner dimension of the heart, so, by way of analogy, it is the level of the drawing down and revelation of the Supernal Will, blessed be He; and it is above the level of the letters that are drawn from Chochmah.

כי אורייתא מחכמה נפקת ועיקרה בחי' אותיות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה והיינו בחי' האותיות שבתורה וע"ש זה נק' מקרא לשון קריאה שקוראו בשמותיו וע"י פונה עצמו כו'

For "the Torah comes forth from Chochmah," and its essence is the level of letters, as our Sages, of blessed memory, said, "The entire Torah is names of the Holy One, blessed be He," that is, the level of the letters in the Torah. And for this reason it is called Mikra (Scripture), a term of "calling" (keriah), for one calls Him by His names, and through this He turns Himself, etc.

וע"כ הנגיעה פוסל בה וכן חסר ויתיר כי הדקדוק הוא בהאותיות והיינו לפי דמחכמה נפקת שמשם נמשכי' [נמשכים / נמשכין] האותיות (וכמ"ש במ"א בד"ה לסוסתי בפי' בשלח)

Therefore touching [between letters] invalidates it, and so too a missing or an extra [letter], for the precision lies in the letters; and this is because it comes forth from Chochmah, from which the letters are drawn. (As is explained elsewhere, in the discourse beginning "To My mare," in Parshas Beshalach.)

אבל בחי' רצון העליון הוא בחי' פנימית הלב שהוא בחי' קול פשוט שלמעלה מהאותיות כנ"ל וזהו ענין ובמה בשופר:

But the level of the Supernal Will is the level of the inner dimension of the heart, which is the level of a simple sound that is above the letters, as mentioned above. And this is the matter of "And with what? With the shofar."

7 ד והנה עוד זאת שעי"ז הוא ממלא כל הפגמים שנעשו על ידי העוונות משנה העברה

4. Now, there is this as well: through this it fills all the blemishes that were made by the sins of the past year.

כי הפגמים שברמ"ח מ"ע [מצות עשה] ושס"ה ל"ת [לא תעשה] היינו בבחי' חכמה שממנה נמשכת התורה כנ"ל ועד שם מגיעים הפגמים כו'

For the blemishes in the 248 positive commandments and the 365 prohibitions are in the level of Chochmah, from which the Torah is drawn, as mentioned above, and the blemishes reach up to there, etc.

וע"י השופר שנמשך הארה מבחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה כנ"ל לכן הוא ממלא כל הפגמים שנעשו בחכמה ומאיר אור חדש ביתר שאת ויתר עז כמשל הנהר שנחרב ויבש שחופרים בעומק יותר וממלא החסרון

And through the shofar, by which a radiance is drawn from the level of the Supernal Will that is above Chochmah, as mentioned above, it therefore fills all the blemishes that were made in Chochmah, and shines a new light "with greater elevation and greater strength," like the analogy of a river that has been laid waste and has dried up: one digs deeper, and it fills the lack,

וגם ביתר שאת כו' כי תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל באורייתא ואורייתא בקב"ה [בקודשא בריך הוא] והיינו כששומר דרכי התורה והמצות

and also "with greater elevation," etc. For "three bonds are bound to one another: Israel with the Torah, and the Torah with the Holy One, blessed be He"; that is, when one keeps the ways of the Torah and the mitzvos.

אבל אם ח"ו [חס ושלום] פגם באיזו מצוה הרי נחלש הקשר הלז דישראל מתקשראן באורייתא ואזי אין עצה כ"א ע"י התשובה מעומקא דליבא שע"ז מדלג שור וממשיך מבחי' קוב"ה [קודשא בריך הוא]

But if, G-d forbid, he has blemished some mitzvah, this bond of "Israel bound with the Torah" is weakened; and then there is no remedy except through teshuvah from the depth of the heart, by which one "leaps over a wall" and draws down from the level of "the Holy One, blessed be He,"

שהוא בחי' סוכ"ע שנק' קדוש ומובדל ובו מתקשרא אורייתא שהיא בחי' חכמה כו'

which is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is called holy and separate, and with which the Torah, which is the level of Chochmah, is bound, etc.

ועי"ז שקוב"ה [שקודשא בריך הוא] מאיר באורייתא וישראל אזי ממלא כל הפגמים והחסרונות כמאמר אנת הוא שלימו דכולהו אנת הוא ממלא כל שמהן כו'

And through this, that the Holy One, blessed be He, shines into the Torah and into Israel, He then fills all the blemishes and deficiencies, as the saying goes, "You are the completion of them all; You are the One who fills all the Names," etc.

וזהו ויעבור הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי' כו' ופסיק טעמא בגווייהו כי יש ב' בחי' שמות הוי' א' בהשתלשלות יו"ד חכמה ה"א בינה כו'

And this is [the meaning of] "And Havayah passed before him (al panav) and proclaimed, 'Havayah, Havayah,'" etc., with the cantillation breaking between them. For there are two levels of the Names Havayah: one is in the chain of descent (hishtalshelus): yud, Chochmah; hei, Binah, etc.

ושם הם הפגמים על ידי תורה ומצות כמ"ש בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] בקריאת שמע שעל המטה אם פגמתי באות יו"ד בביטול ק"ש [קריאת שמע] כו'

And there are the blemishes [incurred] through Torah and mitzvos, as is written in the writings of the Arizal, in the Shema recited at bedtime: "If I have blemished the letter yud by neglecting the recital of Shema," etc.

כי מצות ק"ש [קריאת שמע] הוא ליחדא בהוי' אחד איך שאין עוד מלבדו וכולא כלא ממש חשיבי והמבטל זה פוגם באות יו"ד

For the mitzvah of reciting the Shema is to unify [Him] in "Havayah is One": how "there is nothing else besides Him," and everything is considered as actually nothing. And one who neglects this blemishes the letter yud,

שהוא בחי' חכמה בחי' ביטול כח מ"ה [מה] כמ"ש והחכמה מאין תמצא שנמשך ונולד תמיד מבחינת האין כו'

which is the level of Chochmah, the level of self-nullification (bittul), koach mah ("the potential of what"), as it is written, "And Chochmah is found from ayin (nothing)": it is drawn and born continually from the level of ayin, etc.

וע"י ביטול מ"ע [מצות עשה] ואהבת את ה' פוגם באות ה' שהוא בחינת בינה לבא אה"ר [אהבה רבה] כו' וע"י ביטול תלמוד תורה פוגם באות ו' שהוי"ו הוא המשכה קו ארוך מיו"ד שבראשו

And through neglect of the positive commandment "And you shall love Havayah" one blemishes the letter hei, which is the level of Binah, "the heart," great love (ahavah rabbah), etc. And through neglect of Torah study one blemishes the letter vav, for the vav is the drawing down of a long line from the yud at its head;

כי כל התורה הוא בחי' המשכות מחכמה עילאה והמבטל תלמוד תורה מקצר ההמשכות ופוגם באות ו' וע"י ביטול מצות מעשיות באות ה' אחרונה של שם

for the whole Torah is the level of drawings-down from the higher Chochmah, and one who neglects Torah study cuts short the drawings-down and blemishes the letter vav. And through neglect of the practical mitzvos, [one blemishes] the final hei of the Name,

שהוא בחי' עשיה כידוע אך כ"ז [כל זה] הוא בבחי' שם הוי' דלתתא שהוא בחי' התהוות ההשתלשלות כנ"ל

which is the level of action (asiyah), as is known. But all this is in the level of the lower Name Havayah, which is the level of the coming into being of the chain of descent, as mentioned above.

אבל שם הוי' דלעילא עם היות שנקרא ג"כ הוי' ע"ש [על שם] התהוות שממנו יתי' מ"מ הוא בחי' גילוי אור עליון שלמעלה מהשתלשלות והוא בחי' רצון העליון הנ"ל שהוא למעלה מעלה מן החכמה

But the higher Name Havayah, although it too is called Havayah on account of the coming into being that is from Him, may He be blessed, is nevertheless the level of the revelation of a supernal light that is above the chain of descent; and it is the level of the Supernal Will mentioned above, which is far, far above Chochmah.

ולכן פסיק טעמא בגווייהו כו' אך ענין ויקרא הוי' הוי' היינו שהוא יתי' קורא וממשיך מבחי' שם הוי' הראשון שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל להיות מתגלה בהוי' שבבחינת השתלשלות

And therefore the cantillation breaks between them, etc. But the matter of "And He proclaimed, 'Havayah, Havayah'" is that He, may He be blessed, calls and draws down from the level of the first Name Havayah, which is above the chain of descent, as mentioned above, so that it be revealed in the Havayah that is in the level of the chain of descent.

(ועיין מזה באדר"ר [באדרא רבא]) (דקל"ח ע"א) וע' בספר רוח דוד שם פי' שהשם הראשון הוא למעלה מהשתלשלות כו'

(And see about this in the Idra Rabba (138a), and see in the book Ruach David there, which explains that the first Name is above the chain of descent, etc.

וכן פי' המק"מ [המקדש מלך] בסוף ספר הדרת פ"מ ובביאור האדרא בספר קול ברמה משמע דהשם השני הוא למעלה מהשתלשלות והוא מהפע"ח [מהפרי עץ חיים] שער הסליחות פ"ב [פרק ב'] וע' בזהר ס"פ תרומה (דקע"ה ע"ב)

And so the Mikdash Melech explains, at the end of the book הדרת פ"מ. But in the explanation of the Idra in the book Kol BeRamah, it is implied that the second Name is above the chain of descent, and this is from Pri Etz Chaim, Sha'ar HaSelichos, chapter 2. And see in the Zohar, at the end of Parshas Terumah (175b),

ובפ' בראשית (ד"כ ע"א) ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שער הנ"ל רפ"ח ובע"ח [ובעץ חיים] שער א"א למלאות כל הפגמים והחסרונות שנעשו בו ע"י העונות כו'

and in Parshas Bereishis (20a), and in Pri Etz Chaim, the above-mentioned sha'ar, beginning of chapter 8, and in Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin.) [This is in order] to fill all the blemishes and deficiencies that were made in it through the sins, etc.,

וכמבואר למעלה במשל הנהר שיבש שע"י שמוציאים וחופרים מהמעיין מתמלא הנהר כו' וזהו ענין התשובה שע"י התשובה קוראים וממשיכים מבחי' הוי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות וכמ"ש ממעמקים קראתיך הוי'

as explained above with the analogy of the river that dried up: by drawing out and digging from the spring, the river is filled, etc. And this is the matter of teshuvah: through teshuvah one calls and draws down from the level of Havayah that is above the order of the chain of descent, as it is written, "From the depths I have called You, Havayah."

ולכן אומרים היג"מ [הי"ג מדות] בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] כי אז נמשך בחי' התגלות הוי' שלמעלה מההשתלשלות שהוא בחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה ע"י השופר קול פשוט שהוא התגלות פנימית הלב כנ"ל

Therefore we say the Thirteen Attributes [of Mercy] during the Ten Days of Teshuvah, for then the level of the revelation of the Havayah that is above the chain of descent is drawn down, which is the level of the Supernal Will that is above Chochmah, through the shofar, a simple sound, which is the revelation of the inner dimension of the heart, as mentioned above.

ולכן צ"ל השופר דוקא של איל או של יעל אבל של פרה פסול כי פני שור מהשמאל כתיב

Therefore the shofar must be specifically of a ram or of an ibex, but that of a cow is invalid, for it is written, "the face of an ox on the left,"

שהוא בחי' גבורות וא"א להמשיך על ידו בחי' רחמים רבים הנ"ל שהוא בחי' פנימית הלב רצון העליון

which is the level of severities (gevuros), and it is impossible to draw down through it the level of the abundant compassion mentioned above, which is the level of the inner dimension of the heart, the Supernal Will.

כי הרי אדרבה שמאל דוחה כו' אלא על ידי שופר של איל כי והכשבים הפריד יעקב שיש בהם בחי' רחמנות

For, on the contrary, "the left pushes away," etc. Rather, [it is] through a ram's shofar, for "And Yaakov separated the lambs": they have in them the level of compassion,

שהיא מדתו של יעקב וכנראה בחוש שיש להם קול רחמנות שמעורר רחמים (ועמ"ש מזה בד"ה והניף הכהן אותם כו' על שני כבשים בפ' אמור)

which is the attribute of Yaakov; and as is seen tangibly, they have a voice of pity that arouses compassion. (And see what is written about this in the discourse beginning "And the kohen shall wave them," etc., "with the two lambs," in Parshas Emor.)

ולכן ע"י ממשיכים התגלות רצון העליון ורחמים רבים שלמעלה מהשתלשלות (ועמ"ש ע"פ כנשר יעיר קנו' ועי"פ ביום השלישי יקימנו כו')

Therefore through this we draw down the revelation of the Supernal Will and the abundant compassion that is above the chain of descent. (And see what is written on the verse "As an eagle arouses," etc., and on the verse "On the third day He will raise us up," etc.)

והנה הגם שעיקר ההמשכה ע"י פנימית הלב צעק לבם עכ"ז [עם כל זה] הוא ע"י התקיעה בשופר דוקא מטעם כי עשיה היא לעילא ועמ"ש מזה בד"ה יביאו לבוש מלכות כו'

Now, although the main drawing down is through the inner dimension of the heart, "their heart cried out," nevertheless it is through the sounding of the shofar specifically, for the reason that action [reaches] Above; and see what is written about this in the discourse beginning "Let them bring royal apparel," etc.

ועוד מפני שהתגלות פנימית רצון העליון מלמעלה צ"ל נמשך למטה להתלבש בגשמיות כמאמר כתבנו בספר חיים טובים כתבנו בספר פרנסה כו'

And further, because the revelation of the inner dimension of the Supernal Will from above must be drawn below, to be clothed in physicality, as in the saying, "Inscribe us in the book of good life," "Inscribe us in the book of livelihood," etc.,

להיות מזונות גשמיים להאדם שזהו על ידי רחמים רבים הנ"ל שנמשכים ומתלבשים כל כך מטה מטה בגשמיות עד שיהיה התגלות רחמנותם בהשפעה גשמיות

so that there be physical sustenance for man; and this is through the abundant compassion mentioned above, which is drawn down and clothed so very far below, in physicality, until its compassion is revealed in physical bestowal.

וכן גם כללות רחמים הנמשכים בר"ה [בראש השנה] למתק הדינים היינו ג"כ שנמשכים למטה ע"ד הנ"ל כי הרי עיקר הדין שבר"ה [שבראש השנה] הוא על הגופות אם יחי' [יחיה] אם ימות

And so too the compassion as a whole that is drawn down on Rosh HaShanah to sweeten the judgments is also drawn down below, in the manner mentioned above. For the main judgment on Rosh HaShanah is on the bodies: whether he will live or whether he will die,

היינו אם תתקיים ותהיה הנפש בגוף או תסתלק ממנו משא"כ דין הנפשות הוא אחר המיתה כו'

that is, whether the soul will endure and remain in the body or depart from it; whereas the judgment of the souls is after death, etc.

וכמ"ש בהגמי"י [בהגהות מיימוניות] פ"ג [פרק ג'] מהלכות תשובה בשם הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] שאין אדם נידון בר"ה [בראש השנה] אלא לעניני עוה"ז כו' ע"ש

As is written in the Hagahos Maimoniyos, chapter 3 of the Laws of Teshuvah, in the name of the Ramban, that a person is judged on Rosh HaShanah only for the matters of this world, etc.; see there.

וא"כ גם הרחמים הממתיקים את הדינים היינו שהרחמים נמשכים כ"כ [כל כך] למטה עד שמתלבשים בגשמיות

If so, the compassion that sweetens the judgments too means that the compassion is drawn so far below that it is clothed in physicality.

ולכן צריך לתקוע הקול פשוט הנ"ל דוקא בשופר גשמי של כבש ואיל וכיוצא שיש בו רחמים וע"י מתעורר כן מלמעלה שיהיו הרחמים רבים הנ"ל נמשכים ומתגשמים עד שיהיו השפעותם בגשמיות שהוא ענין רחמים גשמיים

Therefore one must sound the simple sound mentioned above specifically with a physical shofar, of a sheep or a ram and the like, in which there is compassion; and through this the same is aroused from above, that the abundant compassion mentioned above be drawn down and become physical, until its bestowals are in physicality, which is the matter of physical compassion.

כי השפעת חיים גשמיים היינו בחי' בהמיות ונעשה ג"כ ע"י התקיעה והתעוררות רחמים בקרן הכבשים שהוא בהמיות כו'

For the bestowal of physical life is the level of animality (behemiyus), and it too is brought about through the sounding and the arousal of compassion with the horn of the sheep, which is animality, etc.

(וזהו כמ"ש רוח האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. פי' רוח האדם העולה זהו כענין והרוח תשוב אל האלקים

(And this is as it is written, "The spirit of man that ascends upward, and the spirit of the beast that descends downward to the earth." The meaning: "the spirit of man that ascends" is like the matter of "And the spirit returns to G-d,"

והיינו בבחי' תשובה כמ"ש לקמן בד"ה האזינו השמים ועליה זו היא למעלה מעלה לעורר גילוי רצון העליון כו' וע' בזהר ר"פ צו שבחי' קול השופר נק' רוח

that is, in the level of teshuvah (return), as is explained below in the discourse beginning "Listen, O heavens"; and this ascent is very, very high, to arouse the revelation of the Supernal Will, etc. And see in the Zohar, at the beginning of Parshas Tzav, that the level of the sound of the shofar is called ruach (spirit).

אך כדי שיהי' [שיהיה] נמשך משם ההמשכה בהשפעות גשמיים שזהו בחי' בהמיות זהו ע"י בחי' ורוח הבהמה היורדת למטה לארץ שהיא בחי' ארץ העליונה והארץ הדום רגלי כמ"ש בד"ה כי תצא

But in order that the drawing down be drawn from there into physical bestowals, which is the level of animality, this is through the level of "and the spirit of the beast that descends downward to the earth," which is the level of the higher earth, and "the earth is My footstool," as is explained in the discourse beginning "When you go out."

ולכן גם המלאכים נקראים בשם בהמה פני ארי' [אריה] פני שור כו' לפי שהמלאכים הם שלוחי השפע להיות נמשך ההשפעה בעוה"ז גשמי ועמ"ש מזה בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים והם מקבלים מבחי' בהמה רבה

Therefore the angels too are called by the name "beast": "the face of a lion, the face of an ox," etc., because the angels are the messengers of the flow [of bounty], so that the bestowal be drawn into this physical world (and see what is written about this in the discourse beginning "How beautiful are your steps in sandals"); and they receive from the level of behemah rabbah (the great beast),

שהוא כללות השפע המתלבש בבי"ע וזהו אדם ובהמה תושיע הוי' דהיינו על ידי ב' בחי' הנ"ל דאדם ובהמה כו' וכן מדת מלכותו יתי' נקראת בשני שמות אלו דאדם ובהמה וכמ"ש במ"א)

which is the bounty as a whole that is clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah. And this is [the meaning of] "Man and beast You save, Havayah": that is, through the two levels mentioned above, of "man" and "beast," etc. And so too His attribute of Malchus, may He be blessed, is called by these two names, "man" and "beast," as is explained elsewhere.)

וזהו ויעבור הוי' על פניו ויקרא כו' פי' שגילוי זה הוא שעבר על פניו דהיינו שלא כפי הראוי להיות מבחי' פניו

And this is [the meaning of] **"And Havayah passed before him (al panav) and proclaimed," etc. The meaning: this revelation is that He passed over His face (panav), that is, not as befits** [what comes] **from the level of His face.**

כי בחי' פניו שהוא פנימיות אינו יכול להתלבש כ"כ [כל כך] **למטה ועמ"ש במ"א דפניו הם בחי' ע"ס** [עשר ספירות] **אבל מלמעלה יותר יכול להשפיל א"ע** [את עצמו] **גם למטה**

For the level of His face, which is the inner dimension, cannot be clothed so far below. And see what is written elsewhere, that His face is the level of the Ten Sefiros. But from higher up He can lower Himself even below.

(ועמ״ש בד״ה יביאו לבוש מלכות הנזכר למעלה ועמ״ש לקמן סד״ה להבין פי׳ הפסוק מי אל כמוך כו׳) וזהו ויעבור הוי׳ שעבר דרך פניו מלמעלה יותר כו׳ וד״ל [ודי למבין]:

(And see what is written in the discourse beginning "Let them bring royal apparel," mentioned above; and see what is written below, at the end of the discourse beginning "To understand the meaning of the verse 'Who is a G-d like You,'" etc.) And this is "And Havayah passed": that He passed over His face, from higher up, etc. And this suffices for one who understands.

8 ה והנה כל זה הוא בחי׳ שופר דר״ה [דראש השנה] שע״ז נאמר ואדי׳ הוי׳ בשופר יתקע כו׳

5. Now, all this is the level of the shofar of Rosh HaShanah, of which it is said, "And Ado-nai Havayah will sound the shofar," etc.

(ועמ״ש ע״פ כי כארץ תוציא צמחה כו׳ כן אדי׳ הוי׳ יצמיח כו׳ שזהו ההתגלות שבר״ה [שבראש השנה] כו׳ ע״ש) אבל לעתיד לבא כתיב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול

(And see what is written on the verse "For as the earth brings forth its growth," etc., "so will Ado-nai Havayah cause to sprout," etc., that this is the revelation of Rosh HaShanah, etc.; see there.) But of the Time to Come it is written, "And it shall come to pass on that day that a great shofar shall be sounded."

והענין כי הנה כבר נת׳ [נתבאר] ענין שופר דר״ה [דראש השנה] שהוא להמשיך להיות בחי׳ ממכ״ע [ממלא כל עלמין] שהוא ענין התהוות מדת מלכותו ית׳ כאמרם ז״ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] אמרו לפני מלכיות כו׳

The explanation: the matter of the shofar of Rosh HaShanah has already been explained, that it is to draw down so that there be the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is the matter of the coming into being of His attribute of Malchus, may He be blessed, as they, of blessed memory, said, "Recite before Me [verses of] Kingship," etc.,

וכן למלאות כל הפגמים שנעשו בשם הוי׳ שבבחי׳ השתלשלות שהוא ג״כ בחי׳ ממלא כנ״ל יו״ד בחכמה כו׳

and also to fill all the blemishes that were made in the Name Havayah that is in the level of the chain of descent (hishtalshelus), which is also the level of the light that fills [all worlds], as mentioned above: yud in Chochmah, etc.

וההמשכה היא מבחי' סוכ"ע שהוא רצון העליון וע"ז הוא ממלא כל שמהן כו' וזהו ענין שופר (ועמ"ש מזה בד"ה תקעו בחדש שופר ובד"ה שוש אשיש)

And the drawing down is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the Supernal Will, and through this He "fills all the Names," etc. And this is the matter of the shofar. (And see what is written about this in the discourse beginning "Blow the shofar at the New Moon," and in the discourse beginning "I will greatly rejoice.")

אמנם עכ"ז [עם כל זה] נקרא שופר סתם ולא שופר גדול והענין כי הנה גם בחי' סוכ"ע אע"פ [אף על פי] שהוא בחינה מה שאינו מתלבש ונתפס בתוך העולמות

However, even so, it is called plain "shofar" and not "great shofar." The explanation: even the level of the light that encompasses all worlds, although it is the level that is not clothed and grasped within the worlds,

והוא בחי' לא שניתי כו' כמבואר למעלה עכ"ז [עם כל זה] מאחר שהוא בחי' סובב ומקיף לעלמין א"כ הוא בגדר בחי' עלמין

and it is the level of "I have not changed," etc., as explained above, nevertheless, since it is the level that encompasses and surrounds the worlds, it is therefore within the category of the level of worlds.

וכמו עד"מ השמים והארץ שהשמים מקיפים את הארץ וכל אשר עליה וסובבים סביב הארץ תמיד שאע"פ [שאף על פי] שמאוד גבוה שמים מעל הארץ

It is as, by way of analogy, with the heavens and the earth: the heavens surround the earth and all that is on it, and revolve around the earth constantly; and although the heavens are very high above the earth,

עד שהארץ היא רק כגרגיר חרדל לגבי השמים עכ"ז [עם כל זה] יש להם ערך זה לזה עד שמוכרח שגם השמים יש להם תכלית וגבול כיון שהם המקיפים הארץ כו'

to the point that the earth is only like a mustard seed relative to the heavens, nevertheless they bear a relation to each other, so much so that the heavens too must have an end and a limit, since they are what surrounds the earth, etc.,

רק שאעפ"כ [שאף על פי כן] גבהו שמים מעל הארץ כו' ועד"ז יובן ג"כ הנמשל בענין סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] דאע"פ [דאף על פי] שבחי' סוכ"ע הוא בבחי' אין סוף לגבי ההארה המתלבשת בעולמות להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

only that, even so, "the heavens are higher than the earth," etc. And in the same way the analogue is also to be understood, regarding the light that encompasses all worlds and the light that fills all worlds: although the level of the light that encompasses all worlds is in the level of infinity relative to the radiance that is clothed in the worlds to be the light that fills all worlds,

ולא כמו בגשמיות שהשמים הם בעלי גבול ממש עכ"ז [עם כל זה] מאחר שהוא בחי' סובב ומחיה לעלמין בבחי' מקיף עכ"פ [על כל פנים] הוא בערך וגדר בחי' עלמין

and is not as in physicality, where the heavens are actually bounded, nevertheless, since it is the level that encompasses the worlds and gives them life in the manner of a surrounding [light], at any rate it bears a relation to, and is within the category of, the level of worlds.

אבל עצמותו יתי' מובדל לגמרי מגדר בחי' עלמין אפילו מלהיות מאיר בבחי' סובב ומקיף כו' ויתגלה לע"ל [לעתיד לבוא]

But His essence, may He be blessed, is utterly separate from the category of the level of worlds, even from shining in the level of encompassing and surrounding, etc.; and it will be revealed in the Time to Come.

כי הנה כתיב הללוהו כרוב גודלו פי' שיש הרבה מיני גודלו זה למעלה מזה עד אין קץ ותכלית

For it is written, "Praise Him according to His abundant greatness": that is, there are many kinds of His greatness, one above the other, without end or limit.

ולכן נאמר כרוב גודלו ולא נאמר כגודל גודלו ומה שעתה הוא בחי' סובב ומקיף יתגלה לעתיד בבחי' פנימי

Therefore it says "according to His abundant greatness," and it does not say "according to the greatness of His greatness." And what is now the level of encompassing and surrounding will be revealed in the Future in the level of the inner [light].

וזהו ענין והיה ביום ההוא והוא ע"ד מ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה

And this is the matter of "And it shall come to pass on that day." It is along the lines of what is written, "And it shall be said on that day, 'Behold, this (zeh) is our G-d'":

שבחי' הוא בחי' סתים דהיינו בחי' סוכ"ע כמ"ש בספ"ד [בספרא דצניעותא] ס"פ תרומה (דקע"ז ע"ב) ע"פ הוא עשנו הוא אקרי מאן דסתים ולא שכיח כו' יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] בבחי' זה שהוא בחי' התגלות לנוכח

that the level of hu ("He"), the level of the hidden, that is, the level of the light that encompasses all worlds, as is written in the Sifra deTzniusa, at the end of Parshas Terumah (177b), on the verse "He (hu) made us": "Hu is said of one who is hidden and not found," etc., will be, in the Time to Come, in the level of zeh ("this"), which is the level of revelation face to face.

וע' בזהר פ' שלח (דקע"א ע"א) מענין ביום ההוא ובפרדס שער י"ד פ"ג [פרק ג']

And see in the Zohar, Parshas Shelach (171a), on the matter of "on that day," and in Pardes, Sha'ar (Gate) 14, chapter 3.

והנה אז כאשר יומשך בחי' סוכ"ע להיות בבחי' גילוי ממש אזי יומשך בחי' סובב מבחי' עליונה יותר

Now, then, when the level of the light that encompasses all worlds is drawn down to be in the level of actual revelation, the level of encompassing will then be drawn from a higher level

(דהיינו מבחי' שאינו בגדר עלמין כלל ועמ"ש מזה בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב כו' שזהו ענין השמים החדשים כו' ע"ש והיינו בחי' אשר אני עושה אני דייקא הוא המאציל עליון ב"ה כו' משא"כ בשמים דעכשיו כתיב ואת כל אלה ידי עשתה כו'

(that is, from a level that is not within the category of worlds at all; and see what is written about this in the explanation on the verse "Those who come, Yaakov will cause to take root," etc., that this is the matter of "the new heavens," etc.; see there. And this is the level of "which I make": "I" specifically, the supernal Emanator, blessed be He, etc.; whereas of the present heavens it is written, "And all these My hand has made," etc.

וההפרש זה בין בחי' ידי עשתה לבחי' אשר אני ממש עושה יובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה ויושט המלך לאסתר בענין ההפרש בין בחי' שרביט הזהב אשר בידו ובין מ"ש אח"כ ויושט המלך כו' ע"ש ג"כ מענין זה)

And this difference between the level of "My hand has made" and the level of "which I Myself make" will be understood according to what is written in the discourse beginning "And the king extended to Esther," on the difference between the level of "the golden scepter that was in his hand" and what is written afterwards, "And the king extended," etc.; see there, also on this matter.)

ואזי יתקע בשופר גדול פי' דכמו בשופר דר"ה [דראש השנה] עכשיו הוא בחי' ההמשכה מסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] כן גם לע"ל [לעתיד לבוא] שיומשך מבחי' עליונה הרבה יותר להיות בבחי' סובב אזי ג"כ השופר יהיה המשכה מבחי' ומדרגה העליונה העצומה ההיא

And then "a great shofar shall be sounded." The meaning: just as with the shofar of Rosh HaShanah now there is the level of the drawing down from the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds, so too in the Time to Come, when [the light] will be drawn from a much higher level to be in the level of encompassing, the shofar too will then be a drawing down from that tremendously high level and rank.

ולכן נקרא שופר גדול שהוא המשכה מבחי' שאינו בגדר עלמין כנ"ל ולגדולתו אין חקר למעלה מעלה מבחי' ההמשכה שמבחי' שופר סתם

Therefore it is called a "great shofar," for it is a drawing down from the level that is not within the category of worlds, as mentioned above, and "His greatness is unsearchable," far, far above the level of the drawing down that comes from the level of the plain shofar.

כי הנה מצות אינן בטילות לע"ל [לעתיד לבוא] (צ"ע [צריך עיון] בגמרא בנדה) (דס"א ע"ב) מיהו בסדרי טהרה בחידושיו שם בשם הרשב"א [הרבי שלמה בן אדרת] והר"ן [והרבינו נסים] העלה כמש"כ [כמה שכתוב] רק שלא יהיה באופן שהוא עתה שתוקעים מלכיות וזכרונות ואח"כ שופרות אבל לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה שופרות בלבד ונקרא גם לכך שופר גדול

For the mitzvos will not be abolished in the Time to Come (this needs examination [in light of] the Gemara in Niddah (61b); however, the Sidrei Taharah, in his novellae there, in the name of the Rashba and the Ran, concluded as I have written), only that it will not be in the manner it is now, when we sound for Malchiyos (Kingship) and Zichronos (Remembrances) and afterwards Shofaros (Shofar verses); but in the Time to Come there will be Shofaros alone, and for this reason, too, it is called a "great shofar."

והטעם מובן ע"פ הנ"ל כי עתה צריך להיות ההמשכה בבחי' ממלא ולכך צ"ל מלכיות כדי שתמליכוני כו'

And the reason is understood according to what was said above: now the drawing down must be in the level of the light that fills [all worlds], and therefore there must be Malchiyos, "so that you make Me King," etc.,

וההמשכה היא למלא כל הפגמים כנ"ל משא"כ לע"ל [לעתיד לבוא] שמה שעכשיו הוא בחי' סוכ"ע יומשך בגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ממש א"צ [אין צריך / אינו צריך] מלכיות וזכרונות (וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בזכריה ע"פ ביום ההוא יהיה) רק שופרות בלבד שהשופר הוא גילוי פנימית כנ"ל.

and the drawing down is to fill all the blemishes, as mentioned above; whereas in the Time to Come, when what is now the level of the light that encompasses all worlds will be drawn down in revelation in the level of the light that fills all worlds itself, there is no need for Malchiyos and Zichronos (and see in the Likkutei Torah of the Arizal, on Zechariah, on the verse "On that day there shall be"), only Shofaros alone, for the shofar is the revelation of the inner dimension, as mentioned above.

אך נקרא שופר גדול הגם דבאמת כל שופר הוא גילוי פנימית

But it is called a "great shofar" although in truth every shofar is the revelation of the inner dimension,

וכמ"ש גבי שופר אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון וכתיב ואור פניך כי רציתם (תלים מ"ד) שהוא בחי' התגלות רצון העליון שהוא נקרא פניך

as it is written regarding the shofar, "Fortunate is the people who know the teruah; Havayah, in the light of Your face they will walk." And it is written, "And the light of Your face, for You favored (retzisam) them" (Psalms 44), which is the level of the revelation of the Supernal Will, which is called "Your face,"

דהיינו שהוא בחי' פנימית אלקותו ית' דהיינו בחי' סובב

that is, it is the level of the inner dimension of His G-dliness, may He be blessed, that is, the level of the encompassing [light].

(וע' מענין אשרי העם יודעי תרועה זח"ג [זהר חלק ג] בפ' ויקרא) (י"ח ב' צ"ט ב' קמ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ומענין באור פניך יהלכון שם (דקמ"ט ע"א) גבי כדין באור פני כו'

(And see on the matter of "Fortunate is the people who know the teruah" the Zohar, Part III, in Parshas Vayikra (18b; 99b; end of 148b); and on the matter of "in the light of Your face they will walk," there (149a), on "then, in the light of the face of," etc.,

ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם (ודרל"א ע"ב) גבי באור פני כו' ור"פ בא (דל"ב ע"ב) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם

and in the commentary of the Ramaz there; (and 231b), on "in the light of the face of," etc.; and at the beginning of Parshas Bo (32b), and in the commentary of the Ramaz there.

וע' עוד בפ' ויקרא (דט"ו ע"ב) גבי ישר יחזו פנימו ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ועמ"ש לעיל בפ' ראה ע"פ לעשות הישר כו'

And see further in Parshas Vayikra (15b), on "The upright will behold His face," and in the commentary of the Ramaz there; and see what is written above in Parshas Re'eh on the verse "to do what is right," etc.

ומענין ואור פניך כי רציתם נזכר בזח"ב [בזהר חלק ב'] בפ' בשלח דנ"ט ע"ב

And the matter of "And the light of Your face, for You favored them" is mentioned in the Zohar, Part II, in Parshas Beshalach, 59b.)

אך זה נקרא שופר סתם אבל שופר שלעתיד יהיה בחי' המשכה מבחי' רעוא דכל רעוין שהוא בחי' הרצון המקור לרצונות והוא למעלה מבחי' הפנימית הלז הנמשך עתה כו' והיינו למעלה מבחי' סוכ"ע.

However, this is called a plain shofar. But the shofar of the Future will be the level of a drawing down from the level of Ra'ava deChol Ra'avin (the Will of all wills), which is the level of the will that is the source of the wills; and it is above the level of this inner dimension that is drawn down now, etc., that is, above the level of the light that encompasses all worlds.

(ולכן נקרא שופר גדול שלמעלה מבחי' פנימית דהיינו רצון העליון סתם הנק' שופר סתם כי הוא בחי' רעוא דכל רעוין.

(Therefore it is called a "great shofar," which is above the level of the inner dimension, that is, the Supernal Will plain and simple, which is called a plain shofar; for it is the level of the Will of all wills.

ועמ"ש מענין רעוא דכל רעוין בד"ה למנצח על השמינית ועמ"ש עוד מענין סוכ"ע ומה שלמעלה מבחי' סובב בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית כו' ועמ"ש בפ' שלח בד"ה אני דפ' ציצית בפי' וענין שמו הגדול

And see what is written on the matter of the Will of all wills in the discourse beginning "For the conductor, on the eighth," and see what is written further on the matter of the light that encompasses all worlds, and what is above the level of the encompassing [light], in the discourse beginning "A psalm, a song for the dedication of the House," etc. And see what is written in Parshas Shelach, in the discourse beginning "I," of the passage of tzitzis [the fringes], on the meaning and the matter of "His great Name,"

שהוא התגלות אור א"ס שלמעלה מבחי' שם הוי' יו"ד צמצום כו' ע"ש ולכן נקרא שמו הגדול ועד"ז י"ל [יש לומר] ג"כ פי' שופר גדול וגם לפמ"ש [לפי מה שכתוב] המקובלים הראשונים דשמו גימטריא רצון.

which is the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) that is above the level of the Name Havayah, [where] the yud is tzimtzum, etc.; see there. And therefore it is called "His great Name." And in the same way one may also explain the meaning of "great shofar." And also according to what the early Kabbalists wrote, that shemo ("His Name") has the numerical value of ratzon ("will").

ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה וירא ישראל בענין בחי' רצון שיש בו ג"כ צמצום בחי' יו"ד כו' אמנם בחי' רעוא דכל רעוין זהו מבחי' שמו הגדול.

And see what is written in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "And Israel saw," on the matter of the level of will, in which there is also tzimtzum, the level of yud, etc.; however, the level of the Will of all wills is from the level of "His great Name."

ועמ"ש עוד בפ' חקת בביאור ע"פ בואו חשבון בענין כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול כו' והנה ז"ש [זהו שכתוב] ג"כ לע"ל [לעתיד לבוא] וברחמים גדולים אקבצך דהיינו שנמשכים מבחי' שופר גדול שממשיך בחינת רחמים גדולים

And see further what is written in Parshas Chukas, in the explanation on the verse "Come to Cheshbon," on the matter of "every perutah [a small coin] combines into a great account," etc. And this is also what is written of the Time to Come, "And with great compassion I will gather you": that is, they are drawn from the level of the great shofar, which draws down the level of great compassion.

ועיין מזה ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' תצא) (דרע"ז ע"א) **ובפי' הרמ"ז** [הרב משה זכות] **שם ובכסא מלך פי' רחמים גדולים הוא פנימית עתיק ועמ"ש סד"ה בעצם היום נמול אברהם בפי' וענין גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות כו'.**

And see about this in the Raaya Mehemna, Parshas Teitzei (277a), and in the commentary of the Ramaz there; and in the Kisei Melech, [where it] explains that "great compassion" is the inner dimension of Atik [the Ancient One]. And see what is written at the end of the discourse beginning "On that very day Avraham was circumcised," on the meaning and the matter of "Great is circumcision, for thirteen covenants were made over it," etc.)

והנה בזהר בפ' ואתחנן (דרס"ו ע"ב) פי' מ"ש והיה ביום ההוא יתקע מאי ביום ההוא כו' כד"א [כמה דאת אמר] והיה יום אחד הוא יודע להי'

Now, in the Zohar, Parshas Va'eschanan (266b), it explains what is written, "And it shall come to pass on that day that [a great shofar] shall be sounded": "What is 'on that day'?" etc., as it says, "And there shall be one day; it shall be known to Havayah."

ועיין מזה באדרא (דקל"ד ב') ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י [בני ישראל] שזהו ענין כי גדול יום כו' ע"ש

And see about this in the Idra (134b); and see what is written about this in the explanation on the verse "And the number of the children of Israel shall be," that this is the matter of "For great is the day," etc.; see there.

ועפ"ז [ועל פי זה] יובן דשייך שבבחי' ביום ההוא דהיינו בחי' כי גדול יום יתקע בשופר גדול דייקא וזהו ענין כרוב גודלו כו' וכנ"ל

And according to this it will be understood that it is fitting that in the level of "on that day," that is, the level of "For great is the day," "a great shofar shall be sounded," great specifically. And this is the matter of "according to His abundant greatness," etc., as mentioned above.

וזהו ג"כ דגבי שופר סתם כתיב ואד' הוי' בשופר יתקע

And this is also why regarding the plain shofar it is written, "And Ado-nai Havayah will sound the shofar,"

משא"כ גבי שופר גדול כתיב יתקע ולא נזכר מי התוקע אלא לפי שהוא המשכה וגילוי מבחי' סתימא דכל סתימין מבחי' שמו הגדול שלמעלה משם אד' והוי' כו'.

whereas regarding the great shofar it is written "shall be sounded," and it does not mention who sounds it; but [this is] because it is a drawing down and revelation from the level of Stima deChol Stimin (the Most Hidden of all hidden), from the level of "His great Name," which is above the Names Ado-nai and Havayah, etc.

גם י"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש בפ' אחרי סד"ה כי ביום הזה יכפר שלא נאמר ג"כ מי המכפר

One may also explain [it] along the lines of what is written in Parshas Acharei, at the end of the discourse beginning "For on this day He shall atone," that there too it does not say who atones,

והיינו לפי שהוא מבחי' לפני הוי' תטהרו שהוא בחינה שלא נתפס בשום אות ורמיזא כלל כו' ע"ש:

and this is because it is from the level of "before Havayah you shall be purified," which is a level that is not grasped in any letter or allusion at all, etc.; see there.

9 ו ואזי כתיב ובאו כו' והשתחוו לה'. כי הנה גבי שופר סתם כתיב אשרי העם יודעי תרועה באור פניך יהלכון שעם היות שהוא גילוי פנימית מ"מ יש בו בחי' הילוך עדיין

6. And then it is written, "And they shall come," etc., "and they shall bow down to Havayah." For regarding the plain shofar it is written, "Fortunate is the people who know the teruah; in the light of Your face they will walk": although it is the revelation of the inner dimension, there is nevertheless still in it the level of walking.

אבל בגילוי והמשכה שופר גדול דלע"ל [דלעתיד לבוא] שהוא בחי' גילוי רעוא דכל רעוין מקור כל הפנימית אזי ובאו כו'

But with the revelation and drawing down of the great shofar of the Time to Come, which is the level of the revelation of the Will of all wills (Ra'ava deChol Ra'avin), the source of all the inner dimension, then "they shall come," etc.,

והשתחוו השתחוואה הוא בחי' ביטול כו' (ועמ"ש סד"ה וכל העם רואים כו' וקול השופר כו' גבי ויהי קול מעל לרקיע כו' וסד"ה השמים כסאי כו')

"and they shall bow down": bowing down is the level of self-nullification (bittul), etc. (And see what is written at the end of the discourse beginning "And all the people saw," etc., "and the sound of the shofar," etc., regarding "And there was a voice from above the firmament," etc., and at the end of the discourse beginning "The heavens are My throne," etc.)

ואזי ג"כ ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו כו' דהיינו אפילו הנשמות שירדו למטה מטה ונבלעו בתוך אשור ומצרים והשופר דעכשיו אינו מעוררם אבל כאשר יתקע בשופר גדול גם הם יתעוררו כו'

And then, too, "those who were lost in the land of Assyria and those who were cast away in the land of Egypt shall come, and they shall bow down," etc.: that is, even the souls that descended very far below and were swallowed up within Assyria and Egypt, whom the shofar of the present does not arouse; but when the great shofar is sounded, they too will be aroused, etc.

(כן פי' בספר טו"ב סי' תקפ"ו. ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בד"ה שחורה אני ונאוה בפי' וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים

(So it is explained in the book טו"ב, section 586. And see what is written along these lines in the discourse beginning "I am black but comely," on the meaning of "And Israel saw the great hand that Havayah had wielded in Egypt,"

דהיינו שאפילו בבחי' מצרים יש בחי' המשכת והתפשטות בחינת היד הגדולה שנמשכה ונתפשטה עד למטה מאד אפילו בבחי' מצרים דהיינו שנמשך חסד עליון כ"כ [כל כך] שאפילו בבחי' נפש השפלה ממדרגות תחתונות שבעשייה ומלובשת בגשמיות נופלין הרהורי תשובה

that is, even in the level of Egypt there is the level of the drawing down and spreading forth of the level of the great hand, which was drawn and spread forth very far down, even into the level of Egypt; that is, the supernal kindness is drawn down so far that even upon the level of a lowly soul, of the lowest levels in Asiyah, clothed in physicality, thoughts of teshuvah fall.

וזהו ענין היד הגדולה נמצא לפי שהיא בחי' יד הגדולה שהוא בחי' עליונה מאד על כן נמשכה ומתפשטת כ"כ [כל כך] למטה שאפילו בבחי' נפש השפלה כו'

And this is the matter of "the great hand." It follows that because it is the level of the great hand, which is a very high level, it is therefore drawn and spreads so far below, that even in the level of a lowly soul, etc.

ועד"ז ממש הוא כאן שלפי שיהיה המשכה מבחי' שופר גדול רעדכ"ר [רעוא דכל רעוין] לכך יעורר אפילו מבחי' אשור ומצרים כו'

And in exactly this way it is here: because there will be a drawing down from the level of the great shofar, the Will of all wills, it will therefore arouse even from the level of Assyria and Egypt, etc.

ועיין מענין היד הגדולה בר"מ [ברעיא מהימנא] פ' כי תצא) (דרע"ז ע"א) **שהוא ג"כ בחי' רחמים גדולים ולפי פירוש הרמ"ז** [הרב משה זכות] **שם הוא ממש ענין אחד עם בחינת שופר גדול ע"ש**

And see on the matter of "the great hand" in the Raaya Mehemna, Parshas Ki Seitzei (277a), that it too is the level of great compassion; and according to the commentary of the Ramaz there, it is actually one matter with the level of the great shofar; see there.)

והנה דרך כלל יש בהם ב' בחי' הא' האובדים בארץ אשור אשר הוא בחי' תענוג מלשון אשרי יושבי כו'

Now, in general there are two levels among them. The first: "those who were lost in the land of Ashur (Assyria)," which is the level of delight, from the term ashrei ("fortunate"): "Fortunate are those who dwell," etc.;

באשרי כי אשרוני בנות כו' ובקדושה העליונה זהו ענין אשר קדשנו במצותיו כו'

“In my happiness (be’ashri), for the daughters will call me happy,” etc. And in the supernal holiness, this is the matter of “who (asher) has sanctified us with His commandments,” etc.

ובזהר ויחי (דרמ"ז ע"א) ע"פ מאשר שמנה לחמו ומאי איהו עלמא דאתי כו' ע"ש ועמ"ש מזה בד"ה ביום השע"צ [השמיני עצרת] בענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם

And in the Zohar, Vayechi (247a), on the verse “From Asher, his bread shall be rich”: “And what is it? The World to Come,” etc.; see there. And see what is written about this in the discourse beginning “On the day of Shemini Atzeres,” on the matter of “which (asher) You swore to our fathers from the days of old.”

וזה לעומת זה בחי' אשור היינו תענוגי עוה"ז שנתהוו מפסולת התענוג עליון ממה שנפל בשבירת הכלים כו'

And “one opposite the other”: the level of Ashur is the pleasures of this world, which came into being from the refuse of the supernal delight, from what fell in the breaking of the vessels, etc.

(וע' בזהר בראשית דמ"ט ע"א גבי ואשרה אתקרי כו' ובספר טו"ב סי' תרמ"ט האריך בזה וע' בזהר ויקרא דכ"ג ע"א)

(And see in the Zohar, Bereishis, 49a, on “And it is called Asherah,” etc.; and in the book טו"ב, section 649, he elaborates on this; and see in the Zohar, Vayikra, 23a.)

ופי' האובדים בארץ אשור היינו שמחמת שרודף אחר תענוגי עולם הזה למלאות תאוותו הרעה נאבד ונשקע הניצוץ אלקות שבנפשו וממנו יונקים הקליפות וסט"א [וסטרא אחרא] כו'

And the meaning of “those who were lost in the land of Assyria”: because one chases after the pleasures of this world to fill his evil craving, the spark of G-dliness in his soul is lost and sunk, and from it the kelipos (husks) and the sitra achra (the other side) draw nourishment, etc.,

וכמ"ש וישמן ישורון ויבעט שמנת עבית כשית ועמ"ש [ועמ"ש] מזה סד"ה קדש ישראל כו' בפ' פנחס ואלו נק' אובדים שמאבדים את עצמן לדעת ח"ו [חס ושלום]

as it is written, “And Yeshurun grew fat and kicked; you grew fat, you grew thick, you became gross.” And see what is written about this at the end of the discourse beginning “Israel is holy,” etc., in Parshas Pinchas. And these are called “lost” (ovdim), for they knowingly destroy themselves, G-d forbid.

(ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר גבי מחל לנו כי פשענו כו' עד דרשו ה' בהמצאו ע"ש)

(And see what is written in the discourse beginning "As an eagle arouses," on "Forgive us, for we have transgressed," etc., up to "Seek Havayah while He may be found"; see there.)

והב' הם הנדחים בארץ מצרים פי' מצרים לשון מיצר שמחמת המצור והמצוק אין להם לב לדעת כו' וכמ"ש גבי ישראל בהיותם במצרים ולא שמעו אל משה מקצר רוח

And the second are "those who were cast away in the land of Egypt (Mitzrayim)." The meaning: Mitzrayim is from the term meitzar (strait), for because of the siege and the distress they have no heart to know, etc., as it is written about Israel when they were in Egypt, "And they did not listen to Moshe, from shortness of spirit,"

דהיינו מחמת רוב הצרה כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] שם ובת"א [ובתרגום אונקלוס] ולא קבילו מן משה מעיק רוח כו' ועד"ז נאמר (בישעיה סי' נ"ט) ושכרת ולא מיין.

that is, because of the abundance of trouble, as Rashi explains there; and in Targum Onkelos, "And they did not accept from Moshe, from oppression of spirit," etc. And in the same way it is said (in Isaiah, chapter 59), "And drunk, but not from wine."

ופי' שמבולבל כשכור ולא משתיית היין כ"א מצרה ויגון וכמ"ש בת"י [בתרגום יונתן] שם דרויא מן עקא כו'

The meaning: he is confused like a drunkard, and not from drinking wine but from distress and grief, as it says in Targum Yonasan there, "who are drunk from distress," etc.

ואלו נק' נדחים ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתעלו כולם להיות ובאו כו' והשתחוו כו' וז"ש [וזהו שכתוב] (בהושע סס"ף [סוף סימן] י"א) יחרדו כצפור ממצרים וכיונה מארץ אשור כו'

And these are called "cast away." And in the Time to Come they will all be elevated, so that "they shall come," etc., "and they shall bow down," etc. And this is [the meaning of] what is written (in Hosea, end of chapter 11), "They shall come trembling like a bird from Egypt, and like a dove from the land of Assyria," etc.,

והיינו ע"י כי הוא ישאג פי' הוא היינו בחי' מאן דסתים כו' הוא דא עתיקא עיין באדר"ז [באדרא זוטא] (דר"צ ע"א)

and this is through "for He (hu) will roar." The meaning: hu is the level of "the one who is hidden," etc.; "Hu, this is Atika [the Ancient One]"; see the Idra Zuta (290a).

ופי' כי הוא ישאג היינו ענין והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' ועי"ז יחרדו כו' שהוא בחי' ביטול והשתחוואה וכמ"ש גבי שופר ויחרד כל העם כו'

And the meaning of "for He will roar" is the matter of "And it shall come to pass on that day that a great shofar shall be sounded," etc. And through this "they shall tremble," etc., which is the level of self-nullification and bowing down, as it is written regarding the shofar, "And all the people trembled," etc.

וכתיב אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו ופי' בעיר היינו בחי' עיר אלקינו עולם הדבור מקור דבי"ע כו'

And it is written, "Shall a shofar be sounded in the city and the people not tremble?" And the meaning of "in the city" is the level of "the city of our G-d," the world of speech, the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.

והשופר הוא קול והמשכה להיות בנין עולם הדבור שהוא בחי' עיר כו' אך חרדה וביטול זה היינו בבחי' ועם וכמ"ש למען הקים אותך לו לעם כו'

And the shofar is a voice and a drawing down, for the building of the world of speech, which is the level of "city," etc. But this trembling and self-nullification are in the level of "and the people," as it is written, "in order to establish you as His people," etc.

אבל כדי שיומשך חרדה וביטול זה גם בבחי' האובדים והנדחים זהו ע"י שופר גדול כי הוא ישאג ועי"ז יחרדו כצפור ממצרים כו'

But in order that this trembling and self-nullification be drawn also into the level of "the lost" and "the cast away," this is through the great shofar, "for He will roar," and through this "they shall come trembling like a bird from Egypt," etc.

כי גם מצרים ואשור בטלים ומבוטלים בהגלות נגלות גילוי אור א"ס ב"ה עצמו דקמיה כחשכה כאורה ואז יהיה בקרבך קדוש ולא אבא בעיר

For Egypt and Assyria too are nullified and utterly nullified when the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) itself, blessed be He, is revealed, before which "darkness is like light." And then there will be "the Holy One in your midst, and I will not come into the city."

פי' שיש בחי' צירופי אותיות והמשכות הנמשכים בלעומת זה ונקראים ג"כ עיר דהיינו בחינה שאמרו דור הפלגה נעשה לנו עיר ומגדל כו'

The meaning: there is a level of combinations of letters and drawings-down that are drawn into the opposing side, and they too are called "city," that is, the level of which the generation of the Dispersion said, "Let us make for ourselves a city and a tower," etc.

וע' בזהר פ' נח (דע"ה) אכן לעתיד לבא שיתעלו כל הנשמות אזי יהיה בקרבך קדוש ולא יומשך ההשפעה לבחי' עיר הנ"ל:

And see in the Zohar, Parshas Noach (75). But in the Time to Come, when all the souls will be elevated, then there will be "the Holy One in your midst," and the bestowal will not be drawn to the level of "city" mentioned above.

10 בהר הקדש הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כאברהם שקראו הר כי באברהם כתיב הלוך ונסוע הנגבה בחי' אהבה נק' הר

"On the holy mountain": our Sages, of blessed memory, said, "Like Avraham, who called it 'mountain.'" For of Avraham it is written, "going and journeying toward the south"; the level of love is called "mountain,"

כמו הר שבולט מארץ המישור והר הקודש הוא האהבה שבבחי' ביטול כי קדש הוא בחי' חכמה

like a mountain that rises up from the flat land; and "the holy mountain" is the love that is in the level of self-nullification (bittul), for "holy" is the level of Chochmah.

(ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין אהרן חייך שלך גדול משלהם כו' ואפשר זהו בחי' אהרן א' הר ן' וכנודע דבחי' אהרן ממשיך אה"ר [אהבה רבה] שלמעלה מבחי' חסד לאברהם כמש"ש [כמה שכתוב שם] וזהו ענין הר הקדש כו' ועמ"ש בד"ה קול דודי כו' מדלג על ההרים כו'):

(And see what is written in the discourse beginning "When you kindle the lamps," on the matter of "Aharon, by your life, yours is greater than theirs," etc. And perhaps this is the level of Aharon: alef, har ("mountain"), nun. And as is known, the level of Aharon draws down great love (ahavah rabbah), which is above the level of "kindness to Avraham," as is written there. And this is the matter of "the holy mountain," etc. And see what is written in the discourse beginning "The voice of my Beloved," etc., "leaping over the mountains," etc.)

11 בירושלים יראה שלם שלימות היראה כי עתה כתי' [כתיב] להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו פי' הדר מלכותו הוא ההידור בנבראים המתהווים ממדת מל' ית'

"In Jerusalem" (Yerushalayim): yirah shalem, "complete awe," the completeness of awe. For now it is written, "To make known to the sons of man His mighty deeds (gevurosav), and the glory of the splendor of His kingdom." The meaning of "the splendor of His kingdom" is the splendor in the creatures that come into being from His attribute of Malchus, may He be blessed,

כמ"ש אלף אלפים ישמשוני' [וישמשוניה] לגדוד א' ולגדודיו אין מספר שזהו בחי' הידור עצום מאד ומ"מ הוא ע"י שמתחלה להודיע לבני האדם גבורותיו שהתהוותם הוא ע"י בחי' גבורות וצמצומים

as it is written, "A thousand thousands serve Him," for one troop, and His troops are without number, which is a level of very great splendor. Nevertheless, it is through this, that first [there is] "to make known to the sons of man His mighty deeds": that their coming into being is through the level of gevuros (severities) and contractions (tzimtzumim).

כי אילו היה מדת מלכותו יתב' [יתברך] מתגלה עליהם כמו שהיא לא היו יכולים לקבל כלל והיו מתבטלים במציאותם ממש וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] הושיט אצבעו הקטנה ביניהם

For if His attribute of Malchus, blessed be He, were revealed upon them as it is, they would not be able to receive [it] at all and would be actually nullified out of existence, as our Sages, of blessed memory, said: "He stretched out His little finger among them,"

שהיא בחי' מל' מדריגה העשירי' [העשיריות] שביי"ס [שבי' ספירות] ושרפן שנתבטלו לגמרי

which is the level of Malchus, the tenth level of the Ten Sefiros, "and He burned them," so that they were utterly nullified.

כי אין בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] יכול לקבל בחי' א"ס אלא שהן הן גבורותיו שמצמצם עצמו שלא יהיה מדת מלכותו בגילוי כ"כ [כל כך] ואז יהיה הפחד והיראה בגבול כפי שיוכלו הנבראים שאת

For a finite being cannot receive the level of the Infinite (Ein Sof). Rather, "these are His mighty deeds": that He contracts Himself, so that His attribute of Malchus is not so revealed; and then the fear and the awe will be limited, as much as the creatures can bear.

וזה לא נק' יראה שלם כי אין היראה בשלימות אבל לעתיד ע"י ואת רוח הטומאה אעביר כו' יהיה בחי' יראה שלם

And this is not called "complete awe," for the awe is not in completeness. But in the Future, through "And I will remove the spirit of impurity," etc., there will be the level of complete awe.

(והיינו בחי' הר הקדש שהוא אהבה עליונה מאד וגם כלולה עם בחי' שלימות היראה ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין התכללות אהוי"ר [אהבה ויראה] גבי וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו כו'

(And this is the level of "the holy mountain," which is a very lofty love, and is also included with the level of the completeness of awe. And see what is written in the discourse beginning "And you shall know this day," on the matter of the inter-inclusion of love and awe, regarding "And all hearts will fear You, and all innermost parts and kidneys will sing," etc.,

ולקמן בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] ועמ"ש בד"ה קול דודי הנ"ל גבי מדלג כו' ומקפץ כו'

and below, in the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres." And see what is written in the discourse beginning "The voice of my Beloved," mentioned above, regarding "leaping," etc., "and skipping," etc.

ועי' בזהר וישב) (דקפ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) בענין ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו ע"ש ואפשר לומר דבחי' זו יהיה ע"י שופר גדול.

And see in the Zohar, Vayeshev (end of 183b), on the matter of "Jerusalem that is built like a city that is joined together"; see there.) And it may be said that this level will be through the great shofar.

והנה בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] קיים היה נוהג מצות יובלות ועיקר שופר נאמר בתורה גבי יובל והעברתם שופר תרועה כו' ביוה"כ [ביום הכפורים] תעבירו שופר כו'

Now, when the Holy Temple stood, the mitzvah of the Jubilee years was in force; and the main [mention of the] shofar in the Torah is said regarding the Jubilee: "And you shall sound the shofar of teruah," etc., "on Yom Kippur you shall sound the shofar," etc.,

והיינו ביוה"כ [ביום הכפורים] של שנת היובל ועי"ז וקראתם דרור בארץ כו' ונפטרו עבדים לבתיהן כו'

That is, on the Yom Kippur of the Jubilee year; and through this, "And you shall proclaim freedom in the land," etc., and slaves were released to their homes, etc.

והענין שהוא מבחי' שופר גדול כי ענין יציאת העבדים לחירות היינו ע"י גילוי מבחי' עלמא דחירו כמ"ש בזהר פ' תצוה (דקפ"ג ע"א) ובפ' אמור (דצ"ב ע"ב)

And the explanation is that it is from the level of the great shofar. For the going out of the slaves to freedom is through a revelation from the level of alma decheiru (the world of freedom), as is written in the Zohar, Parshas Tetzaveh (183a), and in Parshas Emor (92b).

וגילוי והמשכה זו זהו בחי' שופר גדול וכמ"ש בזהר בשלח (דמ"ו ע"ב) ויקרא (ד"ו ע"ב) ואתחנן (דרס"ו ע"ב) והוא מעין הגילוי שיהיה לע"ל [לעתיד לבוא]

And this revelation and drawing down is the level of the great shofar, as is written in the Zohar, Beshalach (46b), Vayikra (6b), Va'eschanan (266b); and it is a foretaste of the revelation that will be in the Time to Come.

ולכן נאמר יובל הוא קדש תהי' [תהיה] לכם והוא כענין בחי' הר הקדש כו' הנ"ל וע' מענין יובל בזח"ג [בזהר חלק ג] (דק"ח סע"ב [סוף עמוד ב] ודק"ט ע"א) ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דר"צ סע"ב [סוף עמוד ב]). ח"ב [חלק ב'] (פ"ג [דף פ"ג] ב' פ"ה ב' ר"י"א א' מ"ו ב')

Therefore it is said, "It is a Jubilee; it shall be holy to you," and this is like the matter of the level of "the holy mountain," etc., mentioned above. And see on the matter of the Jubilee in the Zohar, Part III (end of 108b, and 109a), and in the Idra Zuta (end of 290b); Part II (83b, 85b, 211a, 46b).

וע' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך יובל ובשער י"ג ספ"ג [סוף פרק ג'] ופ"ד וספ"ז

And see in Pardes, Erchei HaKinuyim, the entry "Jubilee" (yovel), and in Sha'ar (Gate) 13, end of chapter 3, chapter 4, and end of chapter 7.

ולכן עיקר מצות יובל לא היה רק בבית ראשון ולא בבית שני אלא שמ"מ מונין היו אותו כדי לקדש שמיטות

Therefore the main mitzvah of the Jubilee was only in the First Temple [era] and not in the Second Temple, except that they nevertheless counted it, in order to sanctify the Sabbatical years.

וגם בבית ראשון דוקא בזמן שכל יושביה עליה שאז הוא בחי' כעיר שחוברה לה יחדיו כו' כנ"ל

And even in the First Temple [era], only at a time when "all its inhabitants are upon it," for then it is the level of "like a city that is joined together," etc., as mentioned above.

והיינו בחי' המשכת ה' עילאה בה' תתאה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] ובזהר פ' שמות (ד"ט ע"ב) ע"ש במק"מ [במקדש מלך]

And this is the level of the drawing down of the higher hei into the lower hei, as is written in Etz Chaim, and in the Zohar, Parshas Shemos (9b); see there, in the Mikdash Melech.

וגילוי זה דבחי' עלמא דחירו עיקרו בחי' ה' עילאה

And this revelation of the level of the world of freedom is essentially the level of the higher hei.

ועמ״ש במ״א ההפרש בתקיעת שופר דראש השנה גם כן בין זמן בית ראשון לזמן בית שני והוא בד״ה יו״ט [יום טוב] של ר״ה [ראש השנה] שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה.

And see what is written elsewhere about the difference in the sounding of the shofar of Rosh HaShanah, too, between the time of the First Temple and the time of the Second Temple; and it is in the discourse beginning "When the festival of Rosh HaShanah fell on Shabbos, in the Temple they would sound [the shofar], but not in the country."

ועכשיו שבעוונותינו חרב בהמ״ק [בית המקדש] אעפ״כ [אף על פי כן] יש לנו יוה״כ [יום הכפורים] שבו מאיר בחי׳ עלמא דחירו בחי׳ יובל כמ״ש באדר״ז [באדרא זוטא] (דר״צ סע״ב [סוף עמוד ב]) ובפ׳ בא (דל״ט ע״ב) ובפרשה אחרי (דס״ט ע״ב) ובפ׳ אמור (דק״ב ב׳)

And now that, because of our sins, the Holy Temple is destroyed, we nevertheless have Yom Kippur, on which the level of the world of freedom, the level of the Jubilee, shines, as is written in the Idra Zuta (end of 290b), and in Parshas Bo (39b), and in Parshas Acharei (69b), and in Parshas Emor (102b).

ולכן תוקעים ביוהכ״פ [ביום הכפורים] אחר נעילה תקיעה אחת והוא מבחי׳ שופר גדול כי תקיעות דר״ה [דראש השנה] זהו בחי׳ שופר סתם שע״ז נאמר ואדני הוי׳ בשופר יתקע כנ״ל

Therefore on Yom Kippur, after Ne'ilah [the closing prayer], we sound a single tekiah, and it is from the level of the great shofar. For the soundings of Rosh HaShanah are the level of the plain shofar, of which it is said, "And Ado-nai Havayah will sound the shofar," as mentioned above;

אבל ביוהכ״פ [ביום הכפורים] שמאיר בו בחי׳ יובל עלמא דחירו היינו בחי׳ התגלות זו דשופר גדול והיינו בחי׳ נעילה שאז הוא העלייה הגדולה

but Yom Kippur, on which the level of the Jubilee, the world of freedom, shines, is the level of this revelation of the great shofar; and this is the level of Ne'ilah, for then is the great ascent,

והוא בחי׳ התגלות זו דשופר גדול וע״כ הוא גמר חתימה ויש בחי׳ ביטול בנבראים ע״ד מ״ש בשופר גדול והשתחוו להי׳ כו׳ ועמ״ש מענין יובל שהוא בחי׳ שבת שבתון בד״ה מקושש עצים בפ׳ שלח.

and it is the level of this revelation of the great shofar. Therefore it is the final sealing, and there is a level of self-nullification in the creatures, along the lines of what is said of the great shofar, "and they shall bow down to Havayah," etc. And see what is written on the matter of the Jubilee, that it is the level of "a Shabbos of Shabbos-rest" (Shabbos Shabbason), in the discourse beginning "Gathering wood," in Parshas Shelach.

אך באמת כל זה הוא רק הארה מבחי' שופר גדול ועיקר התגלות עצמותו יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] בב"א [במהרה בימינו אמן] כי אז יתקע בשופר גדול ממש:

But in truth all this is only a radiance from the level of the great shofar, and the main revelation of His essence will be in the Time to Come, speedily in our days, amen; for then "a great shofar shall be sounded" in actuality.

12 ז והנה ברבות פ' ויצא פ' ע' [עיין] אתה אמרת והיה הוי' לי לאלקים חייך כל טובות וכו' והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו'

7. Now, in [Midrash] Rabbah, Parshas Vayetze, section 70: "You said, 'And Havayah shall be Elokim to me'; by your life, all the good things," etc., "'And it shall come to pass on that day that a great shofar shall be sounded,'" etc.

דהנה מבואר לעיל דענין שופר של ראש השנה הוא להמשיך להיות בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והוא ענין שם אדני.

For it is explained above that the matter of the shofar of Rosh HaShanah is to draw down so that there be the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), and this is the matter of the Name Ado-nai,

שהוא בחי' מל' וכמ"ש סד"ה כי כארץ תוציא צמחה בענין כן אדני הוי' יצמיח צדקה כו' ובד"ה אדני שפתי תפתח.

which is the level of Malchus, as is written at the end of the discourse beginning "For as the earth brings forth its growth," on the matter of "so will Ado-nai Havayah cause righteousness to sprout," etc., and in the discourse beginning "Ado-nai, open my lips."

13 והמשכה זו היינו משם הוי' שהוא סובב כל עלמין שיהיה נמשך ומאיר בשם אדני. וזהו ואדני הוי' בשופר יתקע.

And this drawing down is from the Name Havayah, which is the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), so that it be drawn and shine in the Name Ado-nai. And this is [the meaning of] "And Ado-nai Havayah will sound the shofar."

שע"י השופר מתייחד שם אדני שהוא כסא דין כי אדני אותיות דינא עם שם הוי' שהוא מדת הרחמים. וכמ"ש ברבות אמור ס"פ כ"ט והוא עומד מכסא דין לכסא רחמים כו'.

For through the shofar the Name Ado-nai, which is the Throne of Judgment, since Ado-nai has the letters of dina ("judgment"), is united with the Name Havayah, which is the attribute of mercy. As is written in [Midrash] Rabbah, Emor, end of section 29: "And He rises from the Throne of Judgment to the Throne of Mercy," etc.

וביאור הדברים יובן ע"פ המבואר לעיל (בד"ה תקעו בחודש שופר פי' בחדש זמן חידוש לבנה)

And the explanation of the matter will be understood according to what is explained above (in the discourse beginning "Blow the shofar at the New Moon": the meaning of bachodesh is the time of the renewal of the moon),

בענין מתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין כמ"ש בראשית ברא אלקים ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדת הרחמים

on the matter of "At first it arose in [His] thought to create the world with the attribute of judgment, as it is written, 'In the beginning Elokim created'; He saw that the world would not endure, [and] He joined the attribute of mercy with it,"

והוא ענין יחוד שם הוי' בשם אלקים ואדני שע"ז נמשך הביטול להיות היש בטל לאין וכללות יחוד זה והמשכה זו הוא בר"ה [בראש השנה] ע"י השופר כו' ע"ש.

and this is the matter of the unification of the Name Havayah with the Names Elokim and Ado-nai, through which self-nullification (bittul) is drawn down, so that the yesh (something) be nullified to the ayin (nothing). And this unification and this drawing down as a whole is on Rosh HaShanah, through the shofar, etc.; see there.

וזהו והוי"ה עליהם יראה ויצא כברק חצו ע' [עיין] בת"ז [בתיקוני זהר] תקון למ"ד (דע"ז ב') וברבות בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] והיינו ע"י ואדני הוי' בשופר יתקע כנ"ל.

And this is [the meaning of] "And Havayah will appear over them, and His arrow will go forth like lightning" (see Tikkunei Zohar, Tikkun 30 (77b), and [Midrash] Rabbah, Bo, section 15); and this is through "And Ado-nai Havayah will sound the shofar," as mentioned above.

וכ"ז [וכל זה] הוא עכשיו אכן לעתיד לבא שנאמר והיה הוי' לי לאלקים שבחי' שם הוי' היינו מה שעכשיו הוא בחי' סובב כל עלמין יהיה לעתיד בבחינת ממלא כל עלמין ע"ד בחי' ומדרגת שם אלקים.

And all this is now. But in the Time to Come, of which it is said, "And Havayah shall be Elokim to me," the level of the Name Havayah, that is, what is now the level of the light that encompasses all worlds, will in the Future be in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), like the level and rank of the Name Elokim.

14 ויהיה גילוי אלקות כמ"ש ונגלה כבוד הוי' כו' ואזי יצטרך להיות ההמשכה ע"י השופר מבחי' אור א"ס ממש שלמעלה משם הוי' להמשיך האור בשם הוי'.

And there will be a revelation of G-dliness, as it is written, "And the glory of Havayah shall be revealed," etc. And then the drawing down through the shofar will need to be from the level of the actual Infinite Light (Or Ein Sof), which is above the Name Havayah, to draw the light into the Name Havayah,

ע"ד שממשיכים בשופר של ראש השנה משם הוי' בשם אדני ואלקים כנ"ל. וכיון שכן והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול.

in the way that with the shofar of Rosh HaShanah we draw down from the Name Havayah into the Names Ado-nai and Elokim, as mentioned above. And since this is so: "And it shall come to pass on that day that a great shofar shall be sounded."

והענין דהנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בפ"ג [בפרק ג'] דנדה (כ"ו א') חמשה שיעורן טפח שופר דופן סוכה לולב כו'

The explanation: our Sages, of blessed memory, said in chapter 3 of Niddah (26a), "Five [things] have the measure of a handbreadth (tefach): the shofar, the wall of a sukkah, the lulav," etc.

וכל אלו להמשיך האור בבחי' מלכות מתחלה בראש השנה ויום הכפורים בבחי' שמאלו תחת לראשי. ואח"כ בסוכות בבחי' וימינו תחבקני

And all of these are to draw the light into the level of Malchus: first on Rosh HaShanah and Yom Kippur, in the level of "His left hand is under my head," and afterwards on Sukkos, in the level of "and His right hand embraces me."

וכמ,ש מזה בד"ה ושאבתם מים בששון ובד"ה ביום השמיני עצרת ובד"ה שוש אשיש גבי בכסה ליום חגנו.

As is written about this in the discourse beginning "And you shall draw water with joy," and in the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres," and in the discourse beginning "I will greatly rejoice," regarding "at the covering [of the moon], for our festival day."

15 והמשכות אלו זהו ע"י שופר סוכה ולולב ולכן שעירון טפח ע"ש. אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים.

And these drawings-down are through the shofar, the sukkah and the lulav; therefore their measure is a handbreadth (tefach), on account of "My hand, too, founded the earth, and My right hand spread out (tipchah) the heavens."

אשר טפחה מלשון טפח והוא כף היד שמודדים בו הטפחים. והם בחי' עשר ספירות במספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש כו'.

For tipchah is from the term tefach, which is the palm of the hand, with which handbreadths are measured. And they are the level of the Ten Sefiros, in the number of the ten fingers, five opposite five, etc.

גם ב' ידות אלו שהן ימין ושמאל הם סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין].

Also, these two hands, right and left, are the light that encompasses all worlds and the light that fills all worlds.

וקרוב לזה פי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהארי"י זכרונו לברכה] ע"פ הנה טפחות נתת ימי (בתהלים סי' ל"ט) יעו"ש [יעויין שם]

And something close to this is explained in the Likkutei Torah of the Arizal, on the verse "Behold, You have made my days handbreadths" (in Psalms, chapter 39); see there.

וע' מענין ידי כו' וימיני טפחה פ"ב [פרק ב'] דחגיגה (י"ב ב') פ"ק [פרק קמא] דכתובות (דף ה' סע"א [סוף עמוד א])

ומ"ש ע"ז בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון בענין מקדש ה' כוננו ידיך.

And see on the matter of "My hand," etc., "and My right hand spread out": Chagigah, chapter 2 (12b); Kesubos, chapter 1 (end of page 5a); and what is written about this in the explanation on the verse "Take a census of the sons of Gershon," on the matter of "the Sanctuary, Ado-nai, that Your hands established";

רבות בראשית (ספ"א [סוף פרק א'] זח"א (זהר חלק א] (ד"ל ע"א) ח"ב [חלק ב'] שמות (ד"כ ע"א) בא (ל"ז ב') יתרו (פ"ג [דף פ"ג] ב'). ח"ג [חלק ג'] פנחס (רמ"ז א').

[Midrash] Rabbah, Bereishis (end of section 1); Zohar, Part I (30a); Part II, Shemos (20a), Bo (37b), Yisro (83b); Part III, Pinchas (247a).

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבי כוס של ברכה ומגביהו מן הקרקע טפח ספ"ז דברכות (דנ"א סע"א [סוף עמוד א]) ופי' מהרש"א [מהרש"א] ע"ש [על שם] כוס ישועות אשא.

And this is [the meaning of] what our Sages, of blessed memory, said about the cup of blessing, "and he lifts it a handbreadth from the ground" (end of chapter 7 of Berachos, end of 51a); and the Maharsha explains [it] on account of "I will lift up the cup of salvations."

והיינו כי כוס גימטריא אלקים הוא בחי' אף ידי יסדה ארץ. ואשא לחברו לשם הוי' ע"ש [על שם] מ"ש ארוממך אלקי המלך.

That is, kos ("cup") has the numerical value of Elokim, which is the level of "My hand, too, founded the earth"; and "I will lift up" is to join it to the Name Havayah, on account of what is written, "I will exalt You, my G-d (Elokai), the King."

ולכן מגביהו מן הקרקע טפח לחברו לבחי' וימיני טפחה שמים

Therefore he lifts it a handbreadth from the ground, to join it to the level of "and My right hand spread out the heavens."

גם טפח זה רומז לבחי' כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא כו' ובזח"ג [ובזהר חלק ג] שופטים (דרע"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) פי' ומסלקו מן הקרקע טפח בסוד יו"ד כו'

This handbreadth also alludes to the level of "for all that is in heaven and on earth," "which holds onto heaven and earth," etc. And in the Zohar, Part III, Shoftim (end of 273b), it explains "and he raises it a handbreadth from the ground" in the mystery of the yud, etc.

וזה יובן ע"פ מ"ש סד"ה המגביהי לשבת שמגביה ההי"א ע"י היו"ד שבתוך ההי"א שבו ועל ידו נעשה מן דל"ת ה"א ועי"ז הוא עליית המלכות בסוכ"ע

And this will be understood according to what is written at the end of the discourse beginning "Who is enthroned on high": that He raises the hei through the yud within the hei, which is in it and through which a hei is made from a dalet; and through this is the ascent of Malchus into the light that encompasses all worlds.

וזהו ומגביהו טפח כו' ועד"ז הוא מצות מזוזה לקובעה בטפח הסמוך לרה"ר [לרשות הרבים] פ"ג [פרק ג'] דמנחות [ל"ג ב'] וכן בנר חנוכה בטפח הסמוך לפתח [שבת כ"ב א'].

And this is "and he lifts it a handbreadth," etc. And in the same way is the mitzvah of mezuzah, to affix it in the handbreadth nearest the public domain (chapter 3 of Menachos, 33b), and likewise with the Chanukah lamp, in the handbreadth nearest the doorway (Shabbos 22a).

ועמ"ש בענין מזוזה ונר חנוכה בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ומ"ש מענין פתח בד"ה קול דודי הנה זה בא בשה"ש [בשיר השירים].

And see what is written on the matter of the mezuzah and the Chanukah lamp in the discourse beginning "The Chanukah lamp," etc., [on] "so that the mezuzah be on the right and the Chanukah lamp on the left"; and what is written on the matter of the doorway in the discourse beginning "The voice of my Beloved, behold, he comes," on Shir HaShirim.

וזהו ששופר דר"ה [דראש השנה] שיעורו טפח להיות ההמשכה מסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] מבחינת וימיני טפחה שמים והיינו מ"ש שהטפח הוא בחינת יו"ד

And this is why the shofar of Rosh HaShanah has the measure of a handbreadth: so that there be the drawing down from the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds, from the level of "and My right hand spread out the heavens." And this is what is written, that the handbreadth is the level of yud;

והיינו שההמשכה מבחינת יו"ד דשם הוי' והיו"ד בחי' צמצום ועמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם וכל זה בשופר דעכשיו שההמשכה היא משם הוי' בשם אד' כנ"ל ע"כ שיעורו טפח בחי' יו"ד כו'

that is, the drawing down is from the level of the yud of the Name Havayah, and the yud is the level of tzimtzum (contraction). And see what is written in the discourse beginning "And Havayah your G-d did not want to listen to Bilam." And all this is with the shofar of the present, where the drawing down is from the Name Havayah into the Name Ado-nai, as mentioned above; therefore its measure is a handbreadth, the level of yud, etc.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] שבחי' הוי"ה יהיה בבחי' אלקים וההמשכה יהיה מעצמות אור א"ס שלמעלה משם הוי"ה

But in the Time to Come, when the level of Havayah will be in the level of Elokim, and the drawing down will be from the essence of the Infinite Light that is above the Name Havayah,

ועי״ז יהיה עליות המל׳ ולא בבחי׳ הנה טפחות נתת ימי אלא ע״ד אורך ימים נתת לו מבחי׳ אריך אנפין לכן יתקע בשופר גדול מבחי׳ שלמעלה מע״ס [מעשר ספירות]

and through this there will be the ascents of Malchus, not in the level of "Behold, You have made my days handbreadths," but rather along the lines of "length of days You gave him," from the level of Arich Anpin (the Long Countenance); therefore "a great shofar shall be sounded," from the level that is above the Ten Sefiros,

שהם במספר עשר אצבעות כו׳ ועמ״ש ע״פ מי מנה עפר יעקב בענין ולפני אחד מה אתה סופר:

which are in the number of the ten fingers, etc. And see what is written on the verse "Who has counted the dust of Yaakov," on the matter of "And before One, what do you count?"

LIKKUTEI TORAH • ROSH HASHANAH • MAAMAR 5

להבין ענין הפסוק מי אל כמוך וגו' שהוא...

To Understand the Verse "Who Is a G-d Like You"

1 להבין ענין הפסוק מי אל כמוך וגו' שהוא פי' לי"ג מדות שבתורה. והנה אל הוא חסד כמ"ש חסד אל כל היום.

To understand the meaning of the verse "Who is a G-d (Kel) like You," etc., which is the explanation of the Thirteen Attributes [of Mercy] that are in the Torah. Now, Kel is Chesed (kindness), as it is written, "The kindness of Kel is all the day."

ופי' מי בעל חסד כמוך שהחסדים שלך מתפשטים לאין קץ מאור א"ס ב"ה למקום נמוך מאד שלכן נמשל למים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך מאד.

And the meaning is: who is a master of kindness like You, for Your kindnesses spread without end, from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to a very low place; this is why [kindness] is likened to water, which descends from a high place to a very low place.

2 ודרך שיוכלו החסדים לירד לבחי' מטה מאד מפרש ואומר נושא עון ועובר על פשע.

And the way in which the kindnesses can descend to the level of what is very low, [the prophet] explains, saying: "He bears iniquity and passes over transgression."

פי' מה שהוא עדיין בבחי' עון הנה הוא מגביה ונושא למעלה ומה שהוא בבחי' פשע שהוא בחי' יותר בעביות ואינה יכולה לעלות

That is: what is still at the level of iniquity (avon), He raises and bears upward; but what is at the level of transgression (pesha), which is a level of greater coarseness and cannot rise —

וכתיב עוונותיכם היו מבדילים וטהור עינים מראות ברע ואינם יכולים החסדים לרדת שם לכן עובר ודורך על פשע שלא יפסיקו כו'.

and it is written, "Your iniquities have separated," and "[You are] too pure of eyes to see evil," so the kindnesses cannot descend there — therefore He passes over and treads upon transgression, so that they not interrupt, etc.

רק כ"ז [כל זה] הוא באם שהוא לשארית נחלתו כו'. כמ"ש בגמרא פ"ק [פרק קמא] דראש השנה (י"ז א') וע' רבות ר"פ נצבים ובפ' בשלח (פכ"ו) מגילה (כ"ח א').

But all this is only if it is "for the remnant of His inheritance," etc., as is stated in the Gemara, in the first chapter of Rosh Hashanah (17a); and see the Midrash Rabbah at the beginning of Parshas Nitzavim, and in Parshas Beshalach (chapter 26); [and] Megillah (28a).

וביאור הדברים דרך פרט הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד ובזהר אמרו תשובה תשוב ה' ה' עילאה ה' תתאה.

The explanation of the matter in detail: our Sages, of blessed memory, said, "Great is teshuvah (return), for it reaches the Throne of Glory"; and in the Zohar they said, "Teshuvah is tashuv hei, 'the hei returns'": the upper hei [and] the lower hei.

ולהבין זה צריך להבין מהות התשובה כי העולם טועים לומר דוקא אנשים פחותי הערך ובעלי עבירות הם הם הצריכים לתשובה והאמת אינו כן כי מאחר שעיקר התשובה היא בה' תתאה ועילאה ואיש בער לא ידע.

To understand this, one must understand what teshuvah essentially is. For people err in saying that it is specifically people of little worth and transgressors who are the ones who need teshuvah. But the truth is not so, since the essence of teshuvah is in the lower hei and the upper [hei], and "a boorish man does not know."

אמנם באמת אמרו זה על אנשים יושבי אהל ולומדי תורה שתורה שבכתב היא ה' עילאה ותושבע"פ [ותורה שבעל פה] היא ה' תתאה וכשמפסיק מהם ועוסק בהבלי עולם צריך לחזור ולהשיב ההי"ן אלו למקורם וזהו דרך כלל.

In truth, however, they said this about people who sit in the tent and study Torah: for the Written Torah is the upper hei and the Oral Torah is the lower hei, and when one breaks off from them and occupies himself with the vanities of the world, he must go back and return these letters hei to their source. This is [the explanation] in general terms.

ודרך פרט הנה התבוננות בגדולת ה' ועיון תפלה וכוונתה במחשבה הוא בחי' ה' עילאה וכשמוציאם בפה בעסק התורה והתפלה היא בחי' ה' תתאה.

And in particular terms: contemplation of the greatness of G-d, and concentration in prayer (iyun tefillah) and its intent in thought, is the level of the upper hei; and when one brings them out with the mouth, in the study of Torah and in prayer, that is the level of the lower hei.

3 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שבעה דברים קדמו לעולם ואחת מהן התשובה [עיין בבראשית רבה פ' א'] והענין כי הנה עיקר התשובה היא בלב שהיא בחי' ה' עילאה דהיינו כלות הנפש אליו ית'.

Now, our Sages, of blessed memory, said that seven things preceded the world, and one of them is teshuvah [see Bereishis Rabbah, chapter 1]. The explanation is that the essence of teshuvah is in the heart, which is the level of the upper hei: that is, the soul's expiry (kelos hanefesh) toward Him, may He be blessed.

4 והיינו ע"י שמתבונן שכל העולם הוא תחת הזמן שיתא אלפי שני כו' ואפילו ימות המשיח ותחיית המתים הוא בזמן והזמן הוא נברא להחיות העולמות עליונים ותחתונים שעל ידי י"ב צירופי הוי' שמתחדשים בכל יום

That is, through contemplating that the whole world is subject to time, "six thousand years," etc., and even the days of Mashiach and the Resurrection of the Dead are within time; and time is created, to give life to the upper and lower worlds: for through the twelve permutations of [the Name] Havayah, which are renewed each day,

דהיינו בכל שעה צירוף אחד הוא מהוה ומחיה העולמות עליונים ותחתונים [ובכל לילה י"ב צירופי אדנ"י]

that is, in each hour one permutation brings into being and gives life to the upper and lower worlds [and in each night, the twelve permutations of Ado-nai];

והחיות רצוא ושוב פי' שהחיות שהיה ע"י צירוף הראשון עולה למקורו ויורד החיות אח"כ על ידי צירוף השני שאל"כ [שאם לא כן] היה די בצירוף אחד

and "the chayos [here: the life-force, chayus] run and return" (ratzo vashov): that is, the life-force that came through the first permutation rises to its source, and afterwards the life-force descends through the second permutation; for otherwise one permutation would have sufficed.

ולכן מזה נמשך בחינת עבר ועתיד שהחיות הראשון מסתלק ונכלל במקורו מלמטה למעלה ויורד ונמשך חיות אחר מלמעלה למטה ונעשה בחי' זמן [והוא כמשל המורה שעות שקורין זייגער בל"א בלשון אשכנז].

Therefore from this comes the dimension of past and future: the first life-force withdraws and is absorbed into its source, from below upward, and another life-force descends and is drawn down from above to below, and so the dimension of time comes into being [it is like the analogy of the timepiece that shows the hours, which in Yiddish is called a zeiger].

5 ולכן נק' שעה פי' הפונה שפונה החיות מלמעלה למטה בבחי' רצוא ושוב וכן הלב שבו עיקר חיות האדם שהוא עולם קטן הוא דופק תמיד מחמת שהחיות הוא ברצוא ושוב [ועמ"ש מזה סד"ה כי כאשר השמים החדשים]

This is why it is called sha'ah (hour), meaning "turning," for the life-force turns from above to below in the manner of running and returning. Likewise the heart, in which the main life-force of man resides — man being a miniature world — beats constantly, because the life-force is in running and returning [and see what is written about this at the end of the discourse beginning "For as the new heavens"].

והנה מבשרי אחזה אלוה

Now, "From my flesh I behold G-d":

כמו למשל באדם שיש לו איזה ענין לדבר הנה הדברים חקוקים על לבו כולם כאחד כל מה שיוכל לדבר ולפרוט בשפתיו בשעה ושתים.

as, by way of analogy, with a person who has some matter to speak about: the words are engraved on his heart all together as one, everything he could speak and spell out with his lips in an hour or two.

כך כביכול למעלה מקור החיות והצרופים שהוא חיי החיים אור א"ס ב"ה שם אין שום התחלקות זמן עבר הוה ועתיד

So too, as it were, above: the source of the life-force and of the permutations, which is the Life of all life, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He — there, there is no division of time whatever, past, present and future,

כי שם נכללו כולם כאחד והרי יש בכחו להוות ולחיות עוד כמה פעמים שיתא אלפי שני כו'

for there they are all included as one; and indeed it has the power to bring into being and give life for many more times "six thousand years," etc.,

וכמה שמיטין ויובלין עד אין סוף ותכלית רק כשהחיות נמשך מלמעלה למטה להחיות העולמות נעשה בחי' זמן

and many Sabbatical cycles and Jubilees, without end or limit. Only when the life-force is drawn down from above to below to give life to the worlds does the dimension of time come into being.

וכן קודם שנברא העולם לא היה בחי' זמן כלל [ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי גבי כי לא מחשבותי מחשבותיכם] והנה כתיב אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'.

So too, before the world was created there was no dimension of time at all [and see what is written in the explanation on the verse "My dove," regarding "For My thoughts are not your thoughts"]. Now, it is written, "I, Havayah, have not changed," and "You are He before the world was created," etc.

פי' כמו שהיה יחיד ומיוחד קודם שנברא כן עתה יחיד ומיוחד ממש אחר שנברא כמ"ש אתה הוא ה' לבדך ואע"פ [ואף על פי] שנברא העולם לזה אומר אתה עשית וגו'.

That is: just as He was single and unique before [the world] was created, so now He is truly single and unique after it was created, as it is written, "You are He, Havayah, alone." And though the world was created, to this it says, "You made," etc.,

6 ואתה מחיה וגו'. כי ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] ובה' נברא העוה"ז. והם כל סדר הזמנים ואפילו ימות המשיח ותחיית המתים שאינם אלא בחי' יו"ד וה"א.

"and You give life," etc. For with the yud the World to Come was created, and with the hei this world was created; and these are the whole order of times, even the days of Mashiach and the Resurrection of the Dead, which are no more than the level of yud and hei.

והוא למשל כמו באדם אות א' נגד כל דבורים שלו שיכול לדבר כל ימי חייו אינו נחשב לכלום כך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא קמי' [קמיה] כלא חשיב.

And this is, by way of analogy, as in a person: one letter, compared with all the words he can speak all the days of his life, counts as nothing at all. So too all the worlds, upper and lower: "all before Him is considered as nothing."

7 וז"ש [וזהו שכתוב] ברגע קטן עזבתיך שאינה אלא רגע קטן. ומ"ש כי אלף שנים כיום כו'. היינו בזמן הגלות וכמ"ש ואשמורה בלילה.

And this is [the meaning of] what is written, "For a brief moment I forsook you": that it is no more than a brief moment. And what is written, "For a thousand years are like a day," etc., refers to the time of exile, as it is written, "and a watch in the night."

משא"כ לע"ל [לעתיד לבוא] שיתגלה אלקותו בעולם ואז עין בעין יראו וראו כל בשר שהכל נחשב לרגע ולזאת ברגע קטן עזבתיך וברחמים גדולים אקבצך

Whereas in the Time to Come, when His G-dliness will be revealed in the world, then "they will see eye to eye," and "all flesh will see" that everything counts as a moment. Therefore, "For a brief moment I forsook you, and with great compassion I will gather you in."

פי' כשאקבצך ברחמים גדולים דהיינו שיתגלה אלקותו אז תראה כי ברגע קטן עזבתיך וזהו יעלה ויבא זכרוננו כו'. שאינו אלא זכר בעלמא.

That is, when I gather you in with great compassion — that is, when His G-dliness is revealed — then you will see that "for a brief moment I forsook you." And this is [the meaning of] "May our remembrance rise and come," etc.: that it is merely a remembrance.

8 וכשישים האדם הדברים האלה על לבו שכל העולם הוא תחת הזמן והזמן הוא נחשב כרגע לפניו ית' שהוא למעלה מהזמן ואין לפניו שום התחלקות זמן כלל

And when a person takes these matters to heart — that the whole world is subject to time, and time counts as a moment before Him, may He be blessed, who is above time, and before Him there is no division of time whatever —

והיתה בלבו כיקוד אש בוערת ותכלה נפשו לדבקה בו ית' וזהו תשובה קדמה לעולם.

then it will be in his heart like a blaze of burning fire, and his soul will expire [with longing] to cleave to Him, may He be blessed. And this is [the meaning of] "teshuvah preceded the world."

שאין הפי' שהיתה קודם בריאת העולם. שאם אין עולם אין עון אשר חטא ואין תשובה. אלא הענין שהתשובה בכלות הנפש הוא למעלה מהזמן והעולם. שהוא לדבקה בו ית' באור א"ס ב"ה שאין לפניו שום התחלקות זמן כלל.

For the meaning is not that it existed before the creation of the world: if there is no world, there is no iniquity that one has committed, and there is no teshuvah. Rather, the point is that teshuvah with the soul's expiry (kelos hanefesh) is above time and the world, for it is to cleave to Him, may He be blessed, to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, before whom there is no division of time at all.

שמחמת התבוננות הזה בא לידי תשובה בכלות הנפש

For as a result of this contemplation he comes to teshuvah with the soul's expiry.

ועמ"ש בד"ה שיר השירים כמ"ש אני הוי' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם פי' שאין לכם כלות הנפש הרי שכלות הנפש הוא מחמת לא שניתי.

And see what is written in the discourse beginning "The Song of Songs": as it is written, "I, Havayah, have not changed, and you, children of Yaakov, have not expired" — that is, you do not have the soul's expiry. Thus the soul's expiry comes about because of "I have not changed."

9 ועי"ז ימשיך אלקותו בעולם להיות לו דירה בתחתונים [ומוסיף אור באצילות] כמ"ש ושמרתם את כל מצותי ועשיתם אותם אתם כתיב חסר וי"ו וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] א"ת [אל תקרי] אותם אלא אתם מעלה עליהם הכתוב כאלו עשאוני.

And through this he will draw His G-dliness down into the world, so that He will have a dwelling place among the lower realms [and he adds light in the World of Atzilus (Emanation)], as it is written, "And you shall keep all My commandments and do them (osam)": it is written atem, without a vav, and our Sages, of blessed memory, said, "Do not read osam ('them') but atem ('you'): Scripture accounts it to them as though they had made Me."

וכתיב (תהלים י"ו) שויתי ה' וגו'. שהוא פי' כמו עשיתי כמו הוד והדר תשוה עליו (בתהלים כ"א).

And it is written (Psalms 16), "I have set (shivisi) Havayah," etc., which means "I have made," as in "Majesty and splendor You set (teshaveh) upon him" (in Psalms 21).

והיינו כמ"ש ויעש דוד שם שכל עיקר כוונתו היה בתורתו ובתפלתו לעשות שם [וע' מזה בזהר פ' בחקתי דקי"ג א' ב']:

And this is as it is written, "And David made a Name": for the whole main intent of his Torah and his prayer was to make a Name [and see on this in the Zohar, Parshas Bechukosai, 113a-b].

10 ב ולהבין זה צריך להבין פי' לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] שנתייסד קודם התפלה ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים וגם להבין פי' אותיות של שם הוי' ב"ה

2. To understand this, one must understand the meaning of "For the sake of the unification of the Holy One, blessed be He," which was instituted before prayer, "to unite the Name yud-hei with vav-hei in perfect unity"; and also understand the meaning of the letters of the Name Havayah, blessed be He.

דהנה היו"ד מורה על הצמצום כי עיקר התורה והמצות להיות לו דירה בתחתונים וכל העולמות עליונים ותחתונים הם בזמן שהוא כרגע לפניו ית' כו' וצריך לזה כמה בחי' וצמצומים והשתלשלות שיהיה בחי' זמן.

Now, the yud indicates the tzimtzum (contraction): for the main purpose of the Torah and the mitzvos is that He should have a dwelling place among the lower realms, and all the worlds, upper and lower, are within time, which is as a moment before Him, may He be blessed, etc. For this, many levels and contractions and the chain of descending worlds (hishtalshelus) are needed, so that there will be the dimension of time.

11 ובחי' הצמצומים היינו שיסלק בחי' עצמותו מכל וכל שהיא בחי' א"ס וישרה בזמן וגבול ועמ"ש מזה בד"ה ולא אבה בפ' כי תצא

The level of the contractions means that He withdraws the level of His essence altogether, which is the level of the Infinite One (Ein Sof), and rests in time and limitation; and see what is written on this in the discourse beginning "And He would not," in Parshas Ki Seitzei.

ואח"כ בחי' ה' שהוא התפשטות אורך ורוחב

Afterwards [comes] the level of the hei, which is expansion in length and breadth;

ואח"כ ו' שהוא המשכה בשמי' [בשמים] ממעל ועל הארץ מתחת ולד' סטרין בחינת ו"ק [ו' קצוות] [וגם שמים רוחניים שהם בחי' אהבה ויראה כו' אש ומים כו']

and afterwards the vav, which is a drawing down "in the heavens above and on the earth below," and to the four directions, the level of the six extremities (vav ketzavos) [and also the spiritual heavens (shamayim), which are the levels of love and awe, etc., fire and water (esh and mayim), etc.].

וזהו בחי' הוי"ו שהוא המשכת אלקותו ממעלה למטה ואח"כ בחינת ה' תתאה וכן בכל השתלשלות העולמות מעולם ועד עולם נעשה צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות

This is the level of the vav, which is the drawing down of His G-dliness from above to below; and afterwards the level of the lower hei. And so too in the whole chain of descending worlds (hishtalshelus), from world to world, there is contraction and expansion, drawing down and expansion.

ולכן נק' עולם מלשון העלם שהעלים והסתיר עצמותו ית' וזהו תשובה קדמה לעולם [ועמ"ש מענין התשובה בד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך כו' ע"ש

This is why it is called olam (world), from the word he'elem (concealment), for He concealed and hid His essence, may He be blessed. And this is [the meaning of] "teshuvah preceded the world" [and see what is written on the subject of teshuvah in the discourse beginning "For this commandment which I command you," etc.; see there.

ובמדרש בראשית רבה שם איתא שנאמר בטרם הרים יולדו מאותה השעה תשב אנוש כו'

And in the Midrash Bereishis Rabbah there, it says: "as it is said, 'Before the mountains were born'; from that very hour, 'You return man,'" etc.

והיינו כמו שכתוב בד"ה כי ההרים ימושו כו' וחסדי מאתך לא ימוש כו' אמר מרחמך הוי' שזה הפסוק מדבר בגילוי רחמים גדולים לע"ל [לעתיד לבוא] ע"י התשובה ואזי ההרים ימושו כו' ע"ש

And this is as is written in the discourse beginning "For the mountains shall depart," etc., "but My kindness shall not depart from you," etc., "says Havayah, who has compassion on you": this verse speaks of the revelation of great compassion in the Time to Come through teshuvah, and then "the mountains shall depart," etc.; see there.

והיינו לפי כי התשובה היא מבחי' ומדרגת בטרם הרים יולדו שקדמה לעולם שהיא גילוי מבחי' אנכי מי שאנכי כו' שלמעלה מבחי' הצמצומים דשם הוי' להיות עולם והעלם

And this is because teshuvah is from the level and rank of "before the mountains were born," which preceded the world: it is a revelation from the level of "I am who I am" (Anochi mi she'Anochi), etc., which is above the level of the contractions of the Name Havayah, so that there be a world (olam) and concealment (he'elem),

דהיינו למעלה אפילו מעולם האצילות שמקבל מבחי' היו"ד דשם הוי' **וזהו פי' היחוד שיהיה יחיד ומיוחד אחר הצמצום וההתפשטות כמו קודם לכן בלי שום שינוי**

that is, above even the World of Atzilus (Emanation), which receives from the level of the yud of the Name Havayah]. **And this is the meaning of the unification: that He be single and unique after the contraction and the expansion just as before, without any change.**

אלא שבעוה"ז אין היחוד שלם עד ימות המשיח שאז עין בעין יראו וגו' וראו כל בשר וגו'

But in this world the unification is not complete until the days of Mashiach, for then "they will see eye to eye," etc., and "all flesh will see," etc.

אבל בעולמות עליונים גם עתה יכול לעשות היחוד שיתגלה יחודו וזהו והופע בהדר גאון עוזך.

But in the upper worlds one can effect the unification even now, so that His unity will be revealed. And this is [the meaning of] **"And appear in the splendor of the majesty of Your might."**

פי' שיאירו היודי"ן והווי"ן שהם בחי' צמצומים והשתלשלות המשכות והארת אור עליון [ע' [עי"ז] בשער היחודים פ"ז [פרק ז] ובמ"ח מסכת היחודים פ"ד]

That is, that the yuds and vavs should shine — they being the levels of the contractions and of hishtalshelus, the drawings-down and the radiance of the supernal light [see Sha'ar HaYichudim, chapter 7, and Mishnas Chassidim, Tractate HaYichudim, chapter 4],

אור א"ס ב"ה יאירו גם למטה מטה אפי' [אפילו] בעוה"ז עד כי וידע כל פעול כו' דקאי על כל הברואים.

the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He — that they should shine even far below, even in this world, until "every creature will know," etc., which refers to all created beings.

12 וסוף המאמר מוכיח שהכל ידעו וישיגו אלקותו יתי כי אפס זולתו שזהו לעי"ל [לעתיד לבוא] שכי"כ [שכל כך] יאיר ויתגלה אור אי"ס בי"ה עד שיהא נתפס ג"כ בשכל האנושי ומושג בהשגה גשמיי' [גשמיים].

And the end of the passage proves that all will know and apprehend His G-dliness, may He be blessed, that there is nothing besides Him. This will be in the Time to Come, when the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, will shine and be revealed so greatly that it will be grasped also by the human intellect and apprehended with physical apprehension.

משא"כ בזמן שאין גילוי אור א"ס אלא בנפש אלקית של עובדי ה'. ואף גם זאת אינה בבחי' השגה אלא בבחי' אמונה אשר היא ירושה מאבות.

This is not so at a time when the Infinite Light is revealed only in the G-dly soul of those who serve G-d; and even this is not in the manner of apprehension, but in the manner of faith, which is an inheritance from the forefathers.

ולכן כתיב לעי"ל [לעתיד לבוא] כשיתגלה אור א"ס בי"ה ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאונו. דהיינו מחמת גילוי בחי' הדר גאון עוזך שהן היודי"ן והוויי"ן הנ"ל

This is why it is written of the Time to Come, when the Infinite Light, blessed be He, will be revealed: "And they will go into the caves of the rocks and into the holes of the earth, from before the terror of Havayah and from the splendor of His majesty"; that is, because of the revelation of the level of "the splendor of the majesty of Your might," which are the yuds and vavs mentioned above

(ולשון הדר גאונו יובן ע"ד מ"ש במ"א בפי' כי גאה גאה כו' ומשם הוא המשכת היודי"ן וויי"ן הנ"ל להיות הגילוי אחר הצמצומים כמו קודם הצמצומים וזהו ממעמקים קראתיך הוי' כמ"ש בד"ה שובה ישראל עד

(the phrase "the splendor of His majesty" will be understood along the lines of what is written elsewhere on the meaning of "For He is exalted, exalted," etc.; and from there comes the drawing down of the yuds and vavs mentioned above, so that the revelation after the contractions is as it was before the contractions; and this is [the meaning of] "From the depths I have called You, Havayah," as is written in the discourse beginning "Return, O Israel, unto")

ואז) תפול אימה ופחד בגשמיי' [בגשמיים] ממש מן המראה הגדול הזה אשר יראו כל בשר וישיגו פועל אלקים בקרב הארץ הלזו הגשמיות בשכל אנושי הגשמי. שלא יהא גשמיות העולם והאדם מעלים ומסתיר על אור ה':

— and then terror and dread will fall in a truly physical way, from this great sight that all flesh will see, and they will apprehend the work of G-d in the midst of this physical earth with the physical human intellect, so that the physicality of the world and of man will not conceal and hide the light of G-d.

13 ג והנה גילוי יחוד זה שיתגלה אור א"ס ב"ה שלפני ההשתלשלות ולמעלה מן הזמן למטה בסדר ההשתלשלות שתחלת הזמן הוא מתגלה בבע"ת [בבעלי תשובה] ששב אל ה' בכל נפשו ומאודו בכלות הנפש מעומקא דלבא

3. Now, the revelation of this unification — that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is before the chain of descending worlds (hishtalshelus) and above time, be revealed below in the order of hishtalshelus — its beginning in time is revealed in the penitent (baal teshuvah) who returns to G-d with all his soul and all his might, with the soul's expiry (kelos hanefesh), from the depth of the heart.

כי ע"י התשובה זו נמשך לו הארה מלמעלה מאור א"ס שלפני ההשתלשלות ולמעלה מהזמן

For through this teshuvah a radiance is drawn down to him from above, from the Infinite Light that is before hishtalshelus and above time

(שהוא בחי' המתנשא מימות עולם כלומר שהוא מרומם למעלה מעלה מבחי' ומדרגת ימי עולם וימות עולם וכמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים והיינו שבחינת ימות עולם הם מקור ושרש הזמן.

(which is the level of "He who is exalted above the days of the world," meaning that He is exalted far, far above the level and rank of "the days of the world" (yemei olam, yemos olam), as is written about this in the discourse beginning "You are standing"; that is, the level of "the days of the world" is the source and root of time.

ונק' אלף שנים בעיניך כיום כו' שאף שיום זה אינו בבחי' זמן ממש מאחר שכולל אלף שנים כאחת עכ"ז [עם כל זה] הוא מקור ושרש לבחי' זמן

And it is called "A thousand years in Your eyes are like a day," etc.: for although this "day" is not actually in the dimension of time, since it includes a thousand years as one, nevertheless it is the source and root of the dimension of time,

ולכן נק' ימות עולם אבל הוא ית' בעצמו הוא מתנשא ומרומם לאין קץ מבחי' יומין אלו כי הוא למעלה מהזמן לגמרי)

and therefore it is called "the days of the world." But He Himself, may He be blessed, is exalted and lifted infinitely above the level of these "days," for He is altogether above time).

ולזאת על ידי המשכת הארה זו גם האדם ימאס חיי הזמן לדבקה באור א"ס ב"ה עצמו ממש כנ"ל.

Therefore, through the drawing down of this radiance, the person too will despise the life of time, so as to cleave to the very Infinite Light, blessed be He, itself, as mentioned above.

ואף מי שאין דעתו יפה כ"כ [כל כך] לדבקה בו מחמת גדולת ורוממות א"ס ב"ה ממש רק שצר לו מקומו ושעתו שנמשך אחר הבלי הזמן ובחשך שמו יכוסה

And even one whose mind is not so refined as to cleave to Him because of the greatness and exaltedness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, but is only pained by his place and his time — that he has been drawn after the vanities of time, and "his name is covered in darkness" —

ומכיר ערכו ושפלותו ונעשה נבזה בעיניו נמאס מחמת שנק' רע ומנוול כו'.

and he recognizes his standing and his lowliness, and becomes "despicable in his own eyes, repulsive," because he is called bad and vile, etc. —

עכ"ז [עם כל זה] מאחר שמואס בחייו חיי הזמן נמשך עליו מאליו וממילא חסד ה' להיות בו גילוי אור א"ס ב"ה שלפני ההשתלשלות ולמעלה מן הזמן

nevertheless, since he despises his life, the life of time, G-d's kindness is drawn upon him of itself, as a matter of course, so that there is in him a revelation of the Infinite Light, blessed be He, that is before hishtalshelus and above time.

כי גדול כח החסד עליון שמתפשט לאין קץ ותכלית וכמים היורדים ממקום גבהו למקום נמוך מאד.

For great is the power of the supernal kindness, which spreads without end or limit, like water that descends from its high place to a very low place.

14 ואדרבה במקום שנמוך מאד שם הם מתקבצים יותר כך החסד עליון נמשך ומתפשט דוקא במקום נמוך

On the contrary: in a place that is very low, there they gather the more. So too the supernal kindness is drawn down and spreads specifically in a low place,

דהיינו במי שהוא שפל ונבזה בעיניו נמאס וגם להיות בחי' חסד ורחמים אינו נופל אלא על מי שהוא צריך לחסד ורחמנות

that is, in one who is lowly and "despicable in his own eyes, repulsive." And also, since the level of kindness and compassion applies only to one who needs kindness and compassion —

וכמשל מי שהוא תפוס בבית האסורים שאינו יכול לחזור על הפתחים נתעורר החסד והרחמנות בלבות בני האדם עליו עד שמביאין לו לחם ומזון לבית המאסר

as in the example of one who is held in prison and cannot go begging from door to door: kindness and compassion toward him are aroused in people's hearts, until they bring him bread and food in the prison.

וכך הוא למעלה בחסד עליון שנמשך מאליו וממילא על האדם שצר לו מאד במה שנתפס במאסר הגוף והנפש הבהמית עד שיחפץ וישתוקק מאד להתפשט מלבושים צואים כו'

And so it is above, with the supernal kindness, which is drawn of itself, as a matter of course, upon a person who is in great distress at being held in the prison of the body and the animal soul, so that he wishes and yearns greatly to strip off the filthy garments, etc.,

וחייו אינם חיים בעיניו ולזאת מעורר רחמים רבים מלמעלה עד שנמשך עליו חיים וחסד מלמעלה ממקור החיים וחיי החיים א"ס ב"ה ממש

and his life is no life in his eyes. Therefore he arouses great compassion from above, until life and kindness are drawn upon him from above, from the source of life and the Life of all life, the Infinite One, blessed be He, Himself.

וזהו מי אל כמוך שבחי' אל הוא בחי' חסד ואין החסד שיהיה כחסד עליון

And this is [the meaning of] "Who is a G-d (Kel) like You": for the level of Kel is the level of Chesed (kindness), and there is no kindness like the supernal kindness,

המתפשט לאין קץ ותכלית מרום המעלות מאור א"ס ב"ה ממש עד מדרגות התחתונות שמעשי' [שמעשיה] הגשמי' [הגשמיים / הגשמיות / הגשמית] להחיות רוח שפלים אשר אסורים במאסר הגוף הגשמי.

which spreads without end or limit, from the highest of heights, from the Infinite Light, blessed be He, itself, down to the lowest levels of the physical World of Asiyah (Action), "to revive the spirit of the lowly" who are bound in the prison of the physical body.

(ובאדרא) (דקל"ב א') ורזא דכתיב מי אל כמוך בעתיק יומין אתמר. פי' עתיק יומין היינו בחי' המתנשא מימות עולם

(And in the Idra ["the Assembly" of the Zohar]) (132a): "And the secret of what is written, 'Who is a G-d (Kel) like You,' was said of Atik Yomin [the Ancient of Days]." The meaning of Atik Yomin is the level of "He who is exalted above the days of the world,"

כי עתיק מלשון המעתיק הרים כלומר שנעתק ומרומם מבחינת ימות עולם וע"ש (דקל"ד ב').

for atik is from the expression "who removes (ha'ma'atik) mountains"; that is, He is removed and exalted from the level of "the days of the world." And see there (134b).

וזהו אל עליון גומל חסדים טובים כי אל היינו ע"ש [על שם] התלבשות אור א"ס ב"ה במדת החסד כמ"ש חסד אל כל היום ואית חסד ואית חסד

And this is [the meaning of] "the most high Kel, who bestows good kindnesses": for He is called Kel on account of the enclothing of the Infinite Light, blessed be He, in the attribute of Chesed, as it is written, "The kindness of Kel is all the day." And there is chesed and there is chesed:

היינו חסד דלבר דאקרי חסד עולם ובהתלבשות אור א"ס להיות עולם חסד יבנה נק' אל עולם

that is, outer chesed (chesed de'lebar), which is called "kindness of the world" (chesed olam); and in the enclothing of the Infinite Light so that there be a world — "the world is built by kindness" — He is called "Kel of the world" (Kel olam).

אך חסד דלגאו שע"ז נאמר ובחסד עליון בל ימוט עליון דייקא שהוא מבחי' סוכ"ע זהו פי' אל עליון שהוא למעלה מעלה מבחי' ומדרגת חסד עולם

But inner chesed (chesed de'legav), of which it is said, "and through the supernal kindness (chesed elyon) he will not falter" — "supernal" (elyon) specifically, for it is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) — this is the meaning of "the most high Kel" (Kel elyon), which is far, far above the level and rank of chesed olam.

וע"ז נאמר מי אל כמוך ועמ"ש בד"ה לסוסתי בשיר השירים בענין אדם אדמה לעליון כו' ע"ש.

And of this it is said, "Who is a G-d (Kel) like You." And see what is written in the discourse beginning "To a mare," in Shir HaShirim, on the subject of adam (man), "I will be likened (adameh) to the Most High," etc.; see there.

15 והנה מבחי' חסד עליון נמשך להיות גומל חסדים טובים שהוא להיות המשכת החסד למטה מטה ועמ"ש סד"ה ועתה יגדל נא כח אד' כו'

Now, from the level of supernal kindness [it] is drawn down to be "who bestows good kindnesses," which is the drawing down of kindness far below. And see what is written at the end of the discourse beginning "And now, may the power of Ado-nai be great," etc.;

ועמ"ש ע"פ ויגמול שקדים בפרשת קרח ובמ"א ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו כו' וע"פ הוי' יחתו מריביו ועיין מ"ש בביאור ע"פ משה ידבר וע' בסידור האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] בכוונת אוחילה לאל כו'.

and see what is written on the verse "and it bore ripe (vayigmol) almonds," in Parshas Korach; and elsewhere, on the verse "The kindnesses of Havayah, for we are not consumed," etc., and on the verse "Havayah — His adversaries will be shattered"; and see what is written in the explanation on the verse "Moshe would speak"; and see in the Siddur of the Arizal, of blessed memory, on the intention of "I will hope to Kel," etc.

וע' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ שמיני בענין ישראל ישר אל וזהו אשריך ישראל מי כמוך כו'

And see in the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) at the beginning of Parshas Shemini, on Yisrael as yashar Kel ("upright toward Kel"); and this is [the meaning of] "Fortunate are you, Israel; who is like you?" etc.

ועל דרך זה הוא משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבי בצלאל בצל אל היית וידעת כמ"ש בספר עמ"ה [עמק המלך] שער י"ג פ"מ:

And along these lines is what our Sages, of blessed memory, said regarding Betzalel: "You were in the shadow of Kel (betzel Kel), and you knew," as is written in the book Emek HaMelech, Sha'ar (Gate) 13, chapter 40.

16 ד אך כיצד יומשך ויתגלה חסד עליון מאור א"ס ב"ה ממש בבע"ת [בבעלי תשובה] שהיה רחוק מאור א"ס בתכלית

4. But how can the supernal kindness, from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, be drawn down and revealed in a penitent who was utterly far from the Infinite Light?

הנה ע"ז אמר הנביא נושא עון ועובר על פשע. וביאור הענין דהנה בגמרא איתא פלוגתא מר אמר נושא עון ומר אמר כובש עון.

To this the prophet said, "He bears iniquity and passes over transgression." The explanation of the matter: in the Gemara there is a dispute; one Sage says "He bears (nosei) iniquity," and one Sage says "He suppresses (kovesh) iniquity."

17 ושניהם אמת כי הנה מעשה העבירה אשר יעשה האדם לחטוא באחת מכל המצות ל"ת [לא תעשה] או ביטול מ"ע [מצות עשה] הוא רע גמור.

And both are true. For the act of transgression that a person commits, sinning against any one of the prohibitions, or the neglect of a positive commandment, is complete evil.

אך הכח המתאוה לדברים האסורים הוא הממשיך לבו לבטל ממ"ע [ממצות עשה] הנה הכח ההוא אף שהוא מלובש ברע גמור מ"מ אין בכח זה חטא מצד עצמו

But the faculty that desires forbidden things, or that draws his heart to neglect a positive commandment — that faculty, although it is enclothed in complete evil, nevertheless has no sin in itself,

שהרי כח המתאוה הוא שוה בין באיסור בין בהיתר וכן כח הממשיך לבו אלא שהטה כח המתאוה כ"כ [כל כך] עד שנתלבש במעשה העבירה או שהטה את כח הממשיך הלב עד שנמשך לסור מ"ע [מצות עשה]

for the faculty of desire is the same whether toward the forbidden or the permitted, and so too the faculty that draws his heart; only that he inclined the faculty of desire so far that it became enclothed in the act of transgression, or he inclined the faculty that draws the heart until it was drawn to turn away from a positive commandment.

אבל מצד כח המתאוה בעצמו הרי יש בכח זה להפוך לבבו מן הקצה אל הקצה מאהבה רעה לאהבת ה' וכמ"ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר [היצר הרע] ישוב לאהבת ה'.

But as regards the faculty of desire in itself, this faculty has the power to turn his heart from one extreme to the other, from an evil love to the love of G-d, as it is written, "And you shall love with all your heart (levavecha)": with both your inclinations, so that the evil inclination too will turn to the love of G-d.

18 והטעם כי באמת כח המתאוה מצד עצמו שרשו ויסודתו בהררי קדש בקדושה עליונה אלא שבירידת המדרגות ונפילתן בשבה"כ [בשבירת הכלים] נמשך שיהיה כח המתאוה גם לדבר עבירה.

The reason is that in truth the faculty of desire, in itself, has its root and "its foundation in the holy mountains," in supernal holiness; only that through the descent of the levels and their fall in the shattering of the vessels (sheviras hakeilim), it came about that the faculty of desire is also [drawn] to a matter of transgression.

ולזאת כשישוב אל ה' יוכל להפוך לבו מן הקצה אל הקצה שגם כח המתאוה שהיה מלובש בתאוה רעה ישוב לאהבת ה'

Therefore, when he returns to G-d, he can turn his heart from one extreme to the other, so that even the faculty of desire, which was enclothed in an evil desire, will turn to the love of G-d

(ועמ"ש מזה ע"פ זאת חקת התורה בענין אפר הפרה ועמ"ש סד"ה ויאבק איש בענין שהעלו אבק עד כסה"כ [כסא הכבוד])

(and see what is written about this on the verse "This is the statute of the Torah," on the subject of the ashes of the [red] heifer; and see what is written at the end of the discourse beginning "And a man wrestled (vaye'avek)," on the subject of their raising dust (avak) up to the Throne of Glory).

אבל המעשה רע אשר יעשה האדם לחטוא בהנה מחמת שהוא באמת רע גמור מצד עצמו א"א לו להתכלל בקדושה כי אין עבירה נעשית מצוה ואין לה תקנה אלא ביטולה והעברתה מן העולם כמ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] ואת רוח הטומאה אעביר וגו'

But the evil deed that a person commits in sinning by them, since it is truly complete evil in itself, cannot be included in holiness, for a transgression does not become a mitzvah, and it has no remedy except its nullification and removal from the world, as it is written of the Time to Come, "And I will remove the spirit of impurity," etc.

וזהו נושא עון וכובש עון נושא עון היינו הכח המתאוה לתאוה רעה וכן המחשבה המלובשת בתאוה זו

And this is [the meaning of] "bears iniquity" and "suppresses iniquity." "Bears iniquity" refers to the faculty that desires an evil desire, and likewise the thought enclothed in this desire:

שזהו נושא עון שמגביהו לעלות לשרשו להתכלל בקדושה עליונה להפוך לבו ומחשבותיו מן הקצה אל הקצה שגם כח המתאוה ישוב לאהבת ה'.

this is "bears iniquity," for He lifts it to rise to its root, to be included in supernal holiness, to turn his heart and his thoughts from one extreme to the other, so that the faculty of desire too will turn to the love of G-d.

וכובש עון היינו המעשה בפו"מ [בפועל ממש] שאין לה עלייה והתכללות בקדושה כי"א ביטול והעברה לע"ל [לעתיד לבוא] מ"מ גם עתה כובשה ומפילה בבחי' מצולות ים (ע' [עיין] בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' אחרי דס"ג סע"ב [סוף עמוד ב] ובפ' אמור דק"א ע"ב ובמק"מ [ובמקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם)

And "suppresses iniquity" refers to the deed in actual fact, which has no ascent or inclusion in holiness, only nullification and removal in the Time to Come; nevertheless, even now He suppresses it and casts it down to the level of "the depths of the sea" (see the Zohar, Part III, Parshas Acharei, end of 63b, and Parshas Emor, 101b, and in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] and the Ramaz there),

מקום הקליפות שלא תשוטט באויר העוה"ז להחטיא את האדם ולא ישוב לכסלה עד עת קץ שיבולע המות לנצח ואת רוח הטומאה אעביר כו'

the place of the kelipos (husks), so that it will not roam in the air of this world to cause man to sin, and will not "return to folly," until the time of the end, when "death will be swallowed up forever," and "I will remove the spirit of impurity," etc.

וזהו נושא עון ועובר על פשע כי פשע היא בחינת המעשה בפו"מ [בפועל ממש] הוא עובר ודורך עליה וכובשה במצולות ים.

And this is [the meaning of] "He bears iniquity and passes over transgression": for transgression (pesha) is the level of the deed in actual fact; He passes over and treads upon it, and suppresses it in the depths of the sea.

משא"כ בחי' עון הוא נושא דהיינו בחי' כח המתאוה ומחשבות האדם ותחבולותיו (וע' עוד מענין נושא עון בזח"ג [בזהר חלק ג] קל"ב ב' קל"ג א' ק"מ ע"ב קמ"א א'. ובפ' ויגש דר"ו ע"ב ע"פ עברו יחדיו ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם בע"א [באופן אחר] קצת).

Whereas the level of iniquity (avon) He bears: that is, the level of the faculty of desire, and a person's thoughts and schemes (and see further on the subject of "bears iniquity" in the Zohar, Part III, 132b, 133a, 140b, 141a; and in Parshas Vayigash, 206b, on the verse "They passed over together," and in the Ramaz's commentary there, somewhat differently).

והנה על ידי שנושא עון ועובר על פשע הוא מסיר המסכים המבדילים. ואזי נמשך ממילא ומאליו חסד עליון להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש שלפני ההשתלשלות ולמעלה מן הזמן על נפש האדם

Now, through His bearing iniquity and passing over transgression, He removes the separating screens. And then the supernal kindness is drawn down as a matter of course, of itself, so that there is a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself — which is before the chain of descending worlds (hishtalshelus) and above time — upon the person's soul.

כי אני ה' לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא כו' בלי שום שינוי

For it is written, "I, Havayah, have not changed," and "You are He before [the world] was created," etc., without any change;

אך מה שאין זה בגילוי בנפש האדם הוא מחמת כי עונותיכם מבדילים והם המונעים ומעכבים גילוי זה

but the reason this is not revealed in a person's soul is that "your iniquities separate," and they are what prevent and hold back this revelation.

אבל בהסיר המונע ממילא אין שום דבר חוצץ ונגלה כבוד ה' א"ס ב"ה ממש על נפשו.

But when the obstacle is removed, then as a matter of course nothing at all intervenes, and "the glory of Havayah is revealed," the Infinite One, blessed be He, Himself, upon his soul.

ה אך הנה כתיב לשארית נחלתו וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] למי נושא עון ועובר על פשע למי שמשים א"ע [את עצמו] כשירים.

5. However, it is written, "for the remnant (she'eris) of His inheritance," and our Sages, of blessed memory, said: "For whom does He bear iniquity and pass over transgression? For one who makes himself like leftovers (shirayim)."

19 והענין כי הנה כתיב אני הוי' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם.

The explanation is this. It is written, "I, Havayah, have not changed, and you, children of Yaakov, have not expired."

פי' שהנביא קובל על בני יעקב כי הלא אני ה' לא שניתי שאתה הוא לאחר שנברא העולם כמו קודם שנברא שהוא למעלה מגדר הזמן והמקום ואין הזמן והמקום תופסים לפניו כלום

That is, the prophet complains about the children of Yaakov: for surely "I, Havayah, have not changed" — "You are He" after the world was created just as before it was created, for He is above the bounds of time and space, and time and space are of no account at all before Him.

ואי לזאת הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אחר שנברא העולם כמו קודם ואין עוד מלבדו ואפס זולתו ולמה אתם בני יעקב לא כליתם.

Therefore He alone is single and unique after the world was created just as before, and "there is nothing else besides Him," and there is nothing apart from Him. So why have you, children of Yaakov, not expired?

פי' שאין לכם כלות הנפש לצאת ממאסר הגוף ומנרתקו שלא למשוך אחר צרכי גופו רק לדבקה בו ית' באי"ס ב"ה ובמדותיו כל היום

That is, you do not have the soul's expiry (kelos hanefesh), to go out of the prison of the body and its sheath — not to be drawn after the needs of one's body, but only to cleave to Him, may He be blessed, to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, and to His attributes, all day long.

כי גם אם לבבו יבין שהאמת כן הוא דכולא קמיה כלא חשיב מ"מ לא יתפעל בנפשו שיהא נוגע לו אל עצמיו' [עצמיות] הנפש מקרב איש ולב עמוק שתכלה אליו ית' הנפש בתשוקה וצמאון כו'

For even if his heart understands that this is the truth, that "all before Him is considered as nothing," nevertheless he will not be moved in his soul so that it touches the very essence of the soul, "the inner part of a man and a deep heart," that the soul should expire toward Him, may He be blessed, in longing and thirst, etc.

[ועמ"ש מזה בד"ה בחודש השלישי לצאת] והסיבה לזה ביאר הנביא באמרו בני יעקב כי יעקב הוא יו"ד עקב בחי' חכמה שירדה בעקביים וסוף המעשה במדרגות תחתונות דעשי' גשמי' [דעשיה] [גשמיים / גשמיות / גשמית]

[And see what is written about this in the discourse beginning "In the third month after the going out."] The reason for this the prophet explained in saying "children of Yaakov": for Yaakov is yud-akev (yud-heel), the level of Chochmah (wisdom) that descended into the heels and the final act, in the lowest levels of the physical World of Asiyah (Action).

ובני יעקב הם המקבלים מבחי' עקביים שהנפש נלקחה משם ולפיכך אין הנפש מתפעלת מדברים דקים ורוחניים ואינה בטלה כ"כ [כל כך] באור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות

And the children of Yaakov are those who receive from the level of the heels, for the soul was taken from there. Therefore the soul is not moved by subtle and spiritual matters, and is not so nullified before the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus),

שאינו מאיר לה אלא בריחוק מקום וכמציץ מן החרכים בבחי' מקיף ואינו נכנס בפנימית הלב להיות תוכו רצוף אהבה בכלות הנפש ממש.

for it does not shine to it except from a distance, and "as one peering through the lattices," in the manner of an encompassing [light] (makif); and it does not enter the inner heart, so that "its inside is inlaid with love," with the soul's actual expiry.

20 והגם שמצד עצמיות הנפש אפי' [אפילו] היא ממדרגה התחתונה מאד הרי היא מ"מ נפש אלקית והיתה בטלה באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה ממש כנר בפני האבוקה.

And although, as regards the essence of the soul, even if it is from a very low level, it is nevertheless a G-dly soul and would be nullified before the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, like a candle before a torch,

אמנם מצד התלבשותה בנפש הבהמית הנה הנפש אשר היא ממדרגה התחתונה הרי היא מלובשת מאד ומושרשת בטבע הנפש הבהמית ומשוך אחר צרכי גופו וקשה לה ליפרד ממנו

nevertheless, as regards its being enclothed in the animal soul, the soul that is from the lowest level is deeply enclothed and rooted in the nature of the animal soul, and drawn after the needs of his body, and it is hard for it to separate from it

(ועמ"ש מזה סד"ה כי אתה נרי) מחמת שהיא בבחי' ישות וגסות רוח דהיינו שהרוחניות היא בבחי' גסות ועביות.

(and see what is written about this at the end of the discourse beginning "For You are my lamp"), because it is in a state of selfhood (yeshus) and coarseness of spirit; that is, its spirituality is in a state of coarseness and density.

ולזאת נמשכת אחר דברים גסים ועבים ואינה מתפעלת מדברים דקים ורוחנים כי גסות וחומריות הגוף הם המלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה

Therefore it is drawn after coarse and dense things and is not moved by subtle and spiritual things, for the coarseness and materiality of the body are what clothe the soul from its head to its foot.

ובפרט בבע"ת [בבעלי תשובה] שמתחלה נמשך אחר צרכי גופו וקשה לו ליפרד ממנו מחמת שהוא מלובש ומושרש בטבע גסות וחומריות הגוף ונפש הבהמית המלבישים אותו.

And especially in a penitent (baal teshuvah), who at first was drawn after the needs of his body, and it is hard for him to separate from it, because he is enclothed and rooted in the nature of the coarseness and materiality of the body and the animal soul, which clothe him.

והתלבשות זו נקרא בר"מ [ברעיא מהימנא] בשם סרכות הריאה (וע' מזה ג"כ ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס דרכ"ז סע"ב [סוף עמוד ב] ודרכ"ח ע"א)

This enclothing is called in the Raaya Mehemna ["the Faithful Shepherd," a part of the Zohar] "adhesions of the lung" (sirchos hare'ah) (and see on this also in the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, end of 227b and 228a),

שהריאה נסרכת ודבוקה ומושרשת עד שאינה יכולה להניף על הלב (ע' [עיין] ברע"מ [ברעיא מהימנא] שם דרל"א סע"א [סוף עמוד א] ודרל"ד א' ודרל"ה)

for the lung becomes adhered, stuck and rooted, until it cannot fan the heart (see the Raaya Mehemna there, end of 231a, and 234a, and 235).

כי אין לה כח להעלות כנפיה לפרחא ולסלקא קדם מלכא ולכך היא דבוק ומושרש בצרכי גופו.

For it has no strength to raise its wings "to fly and to rise before the King," and so it is stuck and rooted in the needs of his body.

ואינו מרגיש רק עצמו ורצונו ולזאת אף אם לבבו יבין האמת שהעולם שהוא תחת הזמן ומקום הוא כאין ואפס ובטל באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה שלמעלה מן ההשתלשלות שאינו בגדר זמן ומקום כלל.

And he feels only himself and his own will. Therefore, even if his heart understands the truth — that the world, which is subject to time and space, is as naught and nothing, and nullified within the Infinite Light, blessed be He, which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus) and not within the bounds of time and space at all —

מ"מ [מ"מ] קשה לו לצאת ממאסר הגוף ואומר מה אעשה שכך נוצרתי.

nevertheless it is hard for him to go out of the prison of the body, and he says, "What can I do? This is how I was created."

והעצה היעוצה לזה בזוהר פ' שלח (דקס"ח א') אעא דלא סליק ביי [ביה] נהורא מבטשין ליי גופא דלא סליק ביי [ביה] נהורא דנשמתא מבטשין ליי

And the counsel given for this in the Zohar, Parshas Shelach (168a), [is:] "A log in which the light does not rise is struck; a body in which the light of the soul does not rise is struck."

דהיינו להשפיל א"ע [את עצמו] מזה עצמו שיהא רע בעיניו המעשה שקשה עליו פרידתו מן הגוף וישים אל לבו שגם פושעי ישראל פורקי עול העובר כמה עבירות רק למלאות תאותו.

That is, to humble himself on account of this very thing — that it be bad in his eyes that his parting from the body is hard for him — and to take to heart that even the transgressors of Israel who throw off the yoke — one who commits many transgressions only to satisfy his desire —

21 והגם שיודע שאין בהם ממש אעפ"כ [אף על פי כן] לא יציל את נפשו מלילך בדרכים כאלו. לפי שאינו רוצה לסבול שפלות ודחקות ולזאת הוא מתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך כי טבעי גרמה לי

although he knows that there is nothing real in them, nevertheless does not save his soul from going in such ways, because he does not want to endure lowliness and hardship; and therefore "he blesses himself in his heart, saying, 'I will have peace, for I will go in the stubbornness of my heart'" — for, [he says,] "my nature caused it."

ובאמת אין זו טענה כי צריך לשנות את טבעו ולשבור תאותו ולסבול חיי צער נגד כחשו בה'.

But in truth this is no argument, for he must change his nature, break his desire, and endure a life of pain corresponding to his having denied G-d.

וכך ישים האדם אל לבו לשבור תאות הגוף וחומריותו שלא יהא מונע ומעכב גילוי אור א"ס ב"ה וקדושתו ליבטל וליכלל כו'

And so a person should set his heart on breaking the desire of the body and its materiality, so that it will not prevent and hold back the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and His holiness, [so that he may] be nullified and included, etc.

ואם אינו משבר תאותו ורוצה בטבעו כתולדתו שקשה לו ליפרד מטבעו הרי טענתו טענת פושעי ישראל ממש:

And if he does not break his desire, and wants [to remain] in his nature as he was born, since it is hard for him to part from his nature, then his argument is exactly the argument of the transgressors of Israel.

22 והנה כשיעמיק ויתבונן בדברים האלה ויראה עד היכן מגיע רעת ישותו וגסותו יבטש א"ע [את עצמו] וישפיל נפשו כעפר

Now, when he contemplates these things deeply and sees how far the evil of his selfhood and coarseness reaches, he will strike himself and humble his soul like dust.

והגם שביטוש והשפלה זאת אינה מעצמות הנפש בטבעה אלא ע"י יגיעה בהעמקת ההתבוננות. הנה ע"ז אמר דוד המע"ה [המלך עליו השלום] לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה.

And although this striking and humbling does not come from the essence of the soul by its nature, but through toil in deepening contemplation — of this King David, peace be upon him, said, "A broken and crushed (nidkeh) heart, O G-d, You will not despise."

דלכאורה אינו מובן וכי ס"ד שהלב נשבר ונדכה יחשב לבזיון עד שאמר דוד המע"ה [המלך עליו השלום] לא תבזה.

For at first glance this is not understood: would one have thought that a broken and crushed heart would be considered contemptible, that King David, peace be upon him, had to say, "You will not despise"?

23 והלא אדרבה שבח הוא ללב שיהא נשבר ונדכה וכמ"ש זבחי אלקים רוח נשברה וכתיב מרום וקדוש אשכון ואת דכא כו'.

On the contrary, surely it is praiseworthy for the heart to be broken and crushed, as it is written, "The sacrifices of G-d are a broken spirit," and it is written, "I dwell on high and in holiness, and with the crushed (daka)," etc.

אך הענין יובן בביאור מלת ונדכה שהוא לשון נפעל משא"כ מלת דכא הוא שם דבר כי מי שהוא דכא באמת ודאי שבח הוא לו אשכון ואת דכא

But the matter will be understood by explaining the word venidkeh, which is a passive (nif'al) form, whereas the word daka is a noun. For one who is truly daka, crushed, it is certainly praise for him: "I dwell, and with the crushed"

(וע' בזהר פ' אמור ד"צ סע"ב [סוף עמוד ב] ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ועמ"ש בפ' עקב סד"ה ארץ הרים ובקעות וע' בזח"ב [בזהר חלק ב'] פקודי דרל"ג א'. עוד נזכר ענין ואת דכא בזהר ח"א [חלק א'] קפ"א א'. ח"ב [חלק ב'] פ"ו ב'. ח"ג [חלק ג'] ט' א')

(and see the Zohar, Parshas Emor, end of 90b, and the Mikdash Melech there; and see what is written in Parshas Eikev, at the end of the discourse beginning "A land of mountains and valleys"; and see the Zohar, Part II, Pekudei, 233a. The subject of "and with the crushed" is mentioned further in the Zohar, Part I, 181a; Part II, 86b; Part III, 9a).

אבל נדכה היינו שע"י יגיעה בהעמקת ההתבוננות הוא משפיל א"ע [את עצמו] ונעשה נדכה ע"י פעולה שעושה בנפשו או ע"י שהקב"ה שולח עליו יסורין מלמעלה להכניע ולהשפילו וסד"א [וסלקא דעתך אמינא] מאחר שאינו דכא באמת לאמיתו מצד עצמו אין זה כלום.

But nidkeh means that through toil in deepening contemplation he humbles himself and becomes crushed through an action that he performs on his soul, or because the Holy One, blessed be He, sends him sufferings from above to subdue and humble him. And one might have thought that since he is not truly, genuinely daka of himself, this is worth nothing.

לזה התפלל עליו דוד המע"ה [המלך עליו השלום] שגם לב נשבר ונדכה ע"י פעולה לא תבזה עכ"פ [על כל פנים] שגם בפעולת הנדכה יהא גילוי אור א"ס ב"ה

For this King David, peace be upon him, prayed on his behalf: that even a heart broken and crushed through action, "You will not despise" — at any rate, that even in the action of being crushed there will be a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He;

דהיינו שיהא בטל לאוא"ס [לאור אין סוף] ב"ה המקיף עליו מלמעלה הגם שאינו נכנס בפנימית לבו וכנ"ל (וגדולה מזו איתא בגמרא בפרק יש בערכין) (ד"י ב') בענין ענוה שלא לשמה כו'

that is, that he be nullified before the Infinite Light, blessed be He, that encompasses him from above, even though it does not enter the inner part of his heart, as mentioned above. (And greater than this is stated in the Gemara, in the chapter Yesh BaArachin) (16b), regarding humility not for its own sake, etc.

עוד עיין מענין רוח נשברה לב נשבר ונדכה בגמרא פ"ק [פרק קמא] דסוטה (דף ה' ע"ב)

See further on the subject of "a broken spirit" and "a broken and crushed heart" in the Gemara, the first chapter of Sotah (5b);

פ"ו דסנהדרין (דמ"ג ע"ב) וברבות ר"פ צו את אהרן ובפ' נשא פ"ג בפסוק ביום הרביעי נשיא לבני ראובן.

the sixth chapter of Sanhedrin (43b); and in the Midrash Rabbah, at the beginning of "Command Aharon," and in Parshas Nasso, chapter 13, on the verse "On the fourth day, the prince of the children of Reuven";

ובזח"ג [ובזהר חלק ג] בפ' פינחס (דר"מ [דרעיא מהימנא] ע"א ודרמ"ז א') ברע"מ [ברעיא מהימנא] ובפ' ויקרא (דף ה' ע"א) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם שהאריך בזה.

and in the Zohar, Part III, Parshas Pinchas (240a and 247a), in the Raaya Mehemna; and in Parshas Vayikra (5a), and in the commentary of the Ramaz there, who discusses this at length;

ובסבא דמשפטים (דק"ח א') וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' בהעלותך (דקנ"ג א') ועוד נזכר מזה בזח"א [בזהר חלק א] (קצ"ח א') ח"ב [חלק ב'] (ס"א סע"א [סוף עמוד א] פ"ו ב') ח"ג [חלק ג'] (ט' א' מ"ט סע"א [סוף עמוד ב]) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם:

and in the Sava ["the Elder"] of Mishpatim (108a), and in the Raaya Mehemna, Parshas Beha'aloscha (153a). It is mentioned further in the Zohar, Part I (198a); Part II (end of 61a, 86b); Part III (9a, end of 49a, end of 224b); and in the Mikdash Melech there.

24 ו וזהו לשארית נחלתו למי שמשים א"ע [את עצמו] כשיריים. דהיינו שמשים עצמו בהיותו מלובש בגוף בהשתלשלות המדרגות בבחי' זמן ומקום. כשיריים שמלמעלה מן ההשתלשלות הנמשך לו בבחינת מקיף

6. And this is [the meaning of] "for the remnant (she'eris) of His inheritance": for one who makes himself like leftovers (shirayim). That is, he makes himself — being enclothed in a body, in the chain of descending levels (hishtalshelus), in the dimension of time and space — like the leftovers of what is above hishtalshelus, which is drawn to him in the manner of an encompassing [light] (makif).

והיינו כשיעמיק ויתבונן בשפלותיו איך שהוא מוטבע ומלובש מאד בנפשו הטבעית אשר ע"י רחוק הוא מאוד מאור א"ס ב"ה שאינו נמשך אליו אלא בבחי' מקיף

That is, when he deeply contemplates his lowliness — how he is deeply sunk and enclothed in his natural soul, through which he is very far from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is drawn to him only as a makif —

שע"י נעשה בחי' נדכה כנ"ל מזה נמשך שיהא הוא בטל לבחי' המקיף שעליו.

so that through this he becomes nidkeh (crushed), as mentioned above: from this it follows that he is nullified before the makif that is over him.

וזהו לשארית נחלתו שהשיריים שהם למעלה מבחי' ההשתלשלות הם בחי' נחלתו נחלת יעקב נחל מלשון המשכה

And this is "for the remnant of His inheritance": the leftovers, which are above hishtalshelus, are the level of "His inheritance" (nachalaso), "the inheritance of Yaakov" — nachal (a stream) being an expression of drawing forth,

דהיינו ההמשכה וההארה שמאור א"ס ב"ה ויעקב חבל נחלתו

that is, the drawing forth and radiance from the Infinite Light, blessed be He; and "Yaakov is the lot (chevel) of His inheritance."

(ועד"ז שנתבאר כאן בפי' לשארית מבואר ג"כ בזהר ס"פ ויצא) (דקמ"ו ע"ב) בפי' שאר ישוב שאר יעקב אלין ברכאן אחרנין דאשתארו. וכתיב והיה שארית יעקב כו' כטל כו'.

(And along the lines of what is explained here on the meaning of "remnant," it is also explained in the Zohar, at the end of Parshas Vayeitzei) (146b), on the meaning of "A remnant shall return, the remnant of Yaakov": "These are the other blessings that remained." And it is written, "And the remnant of Yaakov shall be," etc., "like dew," etc.

ופי' דאשתארו היינו שאינן מאירים עכשיו בבחי' גילוי וזהו ע"ד משנ"כ [מה שכתוב] בפי' לשארית כשיריים כו'

The meaning of "that remained" is that they do not shine now in a revealed way; and this is along the lines of what is written on the meaning of "remnant" as "leftovers," etc.

אך הנחלה וההמשכה היא באה בבחי' מקיף בלבד וזהו נחלה עבר על נפשנו שאינה נכנסה בפנימיות הלב להיות תוכו רצוף אהבה לה' בכלות הנפש ממש מעומקא דלבא.

But the inheritance and the drawing forth come only as a makif. And this is [the meaning of] "the stream (nachlah) passed over our soul": it does not enter the inner dimension of the heart, so that "its inside is inlaid with love" for G-d, with the soul's actual expiry (kelos hanefesh), from the depth of the heart.

25 ומ"מ מאחר שנעשה ע"י בחי' נדכה יצר לו מאד מה שגופו ונפשו הבהמית מלבישים את הנפש ונעשה שפל בעיניו הרי הוא בטל לבחי' המקיף שעליו ומשים עצמו כשיריים ונמשך עליו חסד עליון להיות נושא עון ועובר על פשע

Nevertheless, since through this he becomes nidkeh — it pains him greatly that his body and his animal soul clothe the soul, and he becomes lowly in his own eyes — he is nullified before the makif over him and makes himself like leftovers, and the supernal kindness is drawn upon him, to be "bearing iniquity and passing over transgression,"

שהחסד עליון מתפשט במקום נמוך יותר כנ"ל ועי"ז יכול להעלות נפשו ולקשרה באור ה' א"ס ב"ה וקדושתו ולצאת ממאסר ונרתק הגוף והנפש הבהמית המלבישים את נפשו האלקית שלא יהא מושרש ומודבק בהן

for the supernal kindness spreads the more in a lower place, as mentioned above. Through this he can raise his soul and bind it to the light of G-d, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, and His holiness, and go out of the prison and sheath of the body and the animal soul that clothe his G-dly soul, so that he will not be rooted and stuck in them.

כי החסד נמשל למים ומים מנתקין סרכות הריאה כשמשקין את הבהמה. וכך החסד גובר ומפריד הנפש האלקית מהתלבשותה והתקשרותה במאסר הגוף ליבטל וליכלל אליו יתי:

For kindness (chesed) is likened to water, and water loosens the adhesions of the lung when the animal is given to drink. So too the kindness prevails and separates the G-dly soul from its enclothing and its bond in the prison of the body, to be nullified and included in Him, may He be blessed.

LIKKUTEI TORAH • ROSH HASHANAH • MAAMAR 6

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'

A Song of Ascents: From the Depths I Have Called You, Havayah

1 **שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. ממעמקים הוא לשון שעושה עומק משם קראתיך ה' והוא ניתקן לומר בעשי"ת** [בעשרת ימי תשובה] [בגמרא נזכר פסוק זה פ"ק [פרק קמא] דברכות (י"א א')

"A Song of Ascents: From the depths I have called You, Havayah." "From the depths" (mima'a-makim) is an expression for one who makes a depth: from there, "I have called You, Havayah." And it was instituted to be said during the Ten Days of Teshuvah. [This verse is mentioned in the Gemara: in the first chapter of Berachos (11a),

פ"ג [פרק ג'] דתענית (כ"ג ב') וברבות סדר ויקרא ס"פ ג' ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפ' אני חבצלת השרון ובקהלת רבה בפסוק שמור רגליך כאשר.

chapter 3 of Taanis (23b); and in the Midrash Rabbah, Seder Vayikra, at the end of section 3; and in Shir HaShirim Rabbah, on the passage "I am the rose of Sharon"; and in Koheles Rabbah, on the verse "Guard your feet when [you go]."

בזח"ב [בזהר חלק ב'] בפ' בשלח (דס"ג ע"ב) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם וס"פ ויקרא (דכ"ו ע"א) ובפ' אחרי (דס"ט א' ודי' ע' [שבעים] ע"ב)

In the Zohar, Part II, in Parshas Beshalach (63b), and in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there; and at the end of Parshas Vayikra (26a); and in Parshas Acharei (69a and 70b);

ובפ' ואתחנן (דרס"ה ע"ב) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפ' ויחי דרכ"א] **כי בכל השנה האדם הולך אחר שרירות לבו כמ"ש כי פנו אלי עורף.**

and in Parshas Va'eschanan (265b), and in the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there; and in Parshas Vayechi, folio 221.] **For all year long a person follows the stubbornness of his heart, as it is written, "For they have turned their back to Me."**

אבל בעשי״ת [בעשרת ימי תשובה] בכל יום ויום כאו״א [כל אחד ואחד] נתקרב אל השי״ת [השם יתברך] ונתעלה בכל יום יותר עד יוהכ״פ [יום הכפורים] ונעשים כל נשמות ישראל עם השי״ת [השם יתברך] פב״פ [פנים בפנים] והוא מחמת רצון שרצונו של כל אדם להתקרב אל השי״ת [השם יתברך] בבחי׳ פנים כו׳

But during the Ten Days of Teshuvah, every single day, each and every one draws closer to G-d, may He be blessed, and rises higher each day, until Yom Kippur; and all the souls of Israel become face to face with G-d, may He be blessed. And this is because of will: the will of every person is to come close to G-d, may He be blessed, in the level of "face" (panim), etc.

[ועמ״ש מזה בפ׳ אחרי בד״ה כי ביום הזה יכפר ובסמוך בד״ה שובה ישראל עד ובד״ה לבאר ענין יוהכ״פ [יום הכפורים]].

[And see what is written about this in Parshas Acharei, in the discourse beginning "For on this day He shall atone"; and close by, in the discourse beginning "Return, O Israel, unto"; and in the discourse beginning "To explain the matter of Yom Kippur."]

2 והנה צריך להבין ענין נשמות ישראל דלא כמו שסוברים העולם שהנשמה היא רק החיות והשכל שבתוך האדם שבו משיג את השי״ת [השם יתברך] כמו שכלים אחרים שמשיג עניינים אחרים

Now, we need to understand the matter of the souls of Israel. [It is] not as people think, that the soul is only the life-force and the intellect within a person, with which he grasps G-d, may He be blessed, like other intellects, with which one grasps other subjects.

בודאי אינו נקרא נשמות ישראל כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל שהוא למעלה מהשכל [ועמ״ש מענין נשמה בביאור ע״פ ולא תשבית מלח בפ׳ ויקרא]

That is certainly not what is called "the souls of Israel," for the soul is "a part of G-d above," which is above intellect. [And see what is written on the matter of the soul in the explanation (biur) on the verse "And you shall not withhold the salt," in Parshas Vayikra.]

אך הענין שהנשמה הוא בב׳ בחי׳ יעקב וישראל ונקדים להבין פ׳ השמים כסאי והארץ הדום רגלי מהו הדום רגלי שהוא מדרגה התחתונה שהיא שרפרף

But the matter is that the soul exists in two levels, Yaakov and Yisrael. Let us first understand the verse "The heavens are My throne, and the earth is My footstool." What is "My footstool"? It is the lowest level, which is a stool.

והשמים כסאי והוא מדרגה עליונה והאמת כך הוא שהמלאכים עליונים עומדים תמיד באימה ויראה בלי שום מח״ז [מחשבה זרה] כלל מחמת שהם משיגים תמיד אלהות בהתגלות אמנם בהארץ אינו כן בהתגלות אלהות.

And "the heavens are My throne" is the higher level. And in truth it is so: the supernal angels stand constantly in dread and awe, without any stray thought at all, because they constantly grasp G-dliness openly. But on the earth it is not so with the revelation of G-dliness.

3 ולכאורה הוא תמוה שהרי נאמר אני הוי׳ לא שניתי. אך התירוץ ע״ז דהנה יש ב׳ בחי׳ סוכ״ע וממכ״ע [וממלא כל עלמין]

At first glance this is puzzling, for it is said, "I, Havayah, have not changed." But the answer to this is that there are two levels: the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin).

והנה בבחי׳ סוכ״ע אין שום שינוי קודם הבריאה ולאחר הבריאה בכל עולמות עליונים ותחתונים בשוה כעיגול שמתעגל ומסבב אף למטה והוא למעלה מן השכל והזמן היה הוה ויהיה ברגע א׳ שאין השכל משיג זה

Now, in the level of sovev kol almin there is no change at all between before the creation and after the creation; [it is] in all the worlds, higher and lower, equally, like a circle that curves around and encircles even below. And it is above intellect and time: "was, is and will be" in one instant, which the intellect does not grasp.

אמנם השינוי הוא בבחי׳ ממכ״ע [ממלא כל עלמין] דהנה בע״מ [בעשרה מאמרות] נברא העולם שנשתלשלו מאמר יהי אור ויהי כן יהי רקיע ויהי כן והשינוי הוא מצד המקבלים כי כל עולם משיג לפי שכלו.

The change, however, is in the level of memalei kol almin. For the world was created with Ten Utterances, which descended in a chain: the utterance "Let there be light," and it was so; "Let there be a firmament," and it was so. And the change is from the side of the recipients, for each world grasps according to its intellect.

וזהו השמים כסאי עולמות עליונים משיגים יותר אלהות והארץ הדום רגלי הם המדרגה התחתונה שאינם משיגים כ״כ [כל כך].

And this is [the meaning of] "The heavens are My throne": the higher worlds grasp G-dliness more; "and the earth is My footstool": these are the lowest level, which do not grasp as much.

(ועמ״ש באריכות ע״פ השמים כסאי. דר״ל [דרוצה לומר] שמבחי׳ השמים שהוא מקיף עליון הסוכ״ע משם דייקא נמשך להיות בחי׳ כסאי שהוא מקור לג״ע [לגן עדן] העליון ועיין בע״ח [בעץ חיים] שער כסה״כ [כסא הכבוד].

(And see what is written at length on the verse "The heavens are My throne." That is to say: from the level of "the heavens," which is the supernal encompassing light (makif), the sovev kol almin, from there specifically it is drawn down to become the level of "My throne," which is the source of the higher Gan Eden [the Garden of Eden]. And see in Etz Chaim, the Gate of the Throne of Glory.

וענין בחי׳ זו בנשמה הוא בחי׳ יחידה שלמעלה מהשכל בכל מאדך בחי׳ רצוא שבחי׳ זו נק׳ השמים ועמ״ש בד״ה כי המצוה הזאת בפי׳ לא בשמים היא כו׳. ובחי׳ ארץ זהו המשכה למטה בחי׳ שוב.

And this level in the soul is the level of yechidah ["the single one," the soul's innermost level], which is above intellect: "with all your might" (bechol me'odecha), the level of ratzo (running forth); this level is called "the heavens." And see what is written in the discourse beginning "For this commandment," on the explanation of "It is not in heaven," etc. And the level of "earth" is the drawing downward, the level of shov (returning).

וגם י״ל [יש לומר] ב׳ בחי׳ אלו דכסאי והדום רגלי זהו ענין מקור ב׳ בחי׳ עלמין סתימין ועלמין דאתגליין. ומכ״ז [ומכל זה] יובן איך שב׳ בחי׳ אלו דשמים וארץ הנ״ל שייכים לב׳ בחי׳ ישראל ויעקב המבואר לקמן בסמוך

It may also be said that these two levels, "My throne" and "My footstool," are the matter of the source of the two levels of the hidden worlds (almin stimin) and the revealed worlds (almin d'isgalyan). And from all this it will be understood how these two levels of heaven and earth mentioned above relate to the two levels of Yisrael and Yaakov, explained shortly below:

כי השמים שהוא בחי׳ יחידה זהו בחי׳ ישראל ויעקב הוא בחי׳ נר״נ [נפש רוח נשמה] המתלבשים בכלים וזהו בחי׳ והארץ הדום כו׳ וז״ש [וזהו שכתוב] וישב יעקב בארץ מגורי אביו כו׳ וכמ״ש במ״א על פסוק זה שזהו ענין ההמשכה בבחי׳ שוב)

for "the heavens," which is the level of yechidah, is the level of Yisrael; and Yaakov is the level of nefesh, ruach and neshamah [the soul's three lower levels], which are vested in vessels, and this is the level of "and the earth is [My] footstool," etc. And this is [the meaning of] what is written, "And Yaakov dwelt in the land of his father's sojournings," etc., as is explained elsewhere on this verse, that this is the drawing-down in the level of shov.)

והנה כמו שבכללות החיות יש ב׳ בחי׳ סוכ״ע וממכ״ע [וממלא כל עלמין] כמ״כ [כמו כן] בנשמת האדם יש ג״כ ב׳ בחי׳ אלו וע״ז נאמר ויברא את האדם בצלמו בצלם אלקים וזהו ענין ב׳ הבחי׳ יעקב וישראל.

Now, just as in the life-force as a whole there are two levels, sovev kol almin and memalei kol almin, so too in the soul of man there are also these two levels. And of this it is said, "And He created man in His image, in the image of Elokim"; and this is the matter of the two levels, Yaakov and Yisrael.

(ועמ״ש מענין זה שבנשמה יש ב׳ בחי׳ כמו סוכ״ע וממכ״ע [וממלא כל עלמין] בד״ה ציון במשפט תפדה. ועמ״ש בד״ה כי תצא שזהו ענין בצלמו בצלם אלקים.

(And see what is written on this matter, that in the soul there are two levels like sovev kol almin and memalei kol almin, in the discourse beginning "Zion shall be redeemed with justice." And see what is written in the discourse beginning "When you go out," that this is the matter of "in His image, in the image of Elokim.")

וע׳ בזהר וישלח) (דף קע״ד א׳) דבחי׳ ישראל ובחי׳ יעקב זהו כענין בחי׳ הוי׳ ובחי׳ אלקים נמצא שזהו ענין בצלמו בצלם אלקים כו׳ שהוא בחי׳ סוכ״ע וממכ״ע [וממלא כל עלמין]

And see in the Zohar, Vayishlach (folio 174a), that the level of Yisrael and the level of Yaakov are like the level of Havayah and the level of Elokim. It follows that this is the matter of "in His image, in the image of Elokim," etc., which is the level of sovev kol almin and memalei kol almin.

בחי׳ יעקב יו״ד עקב הוא חכמה דהיינו השכל מה שהוא משיג אלהות

The level of Yaakov is yud [and] akev (heel): [the yud] is Chochmah (wisdom), that is, the intellect, with which he grasps G-dliness;

ומה שמאיר ומחיה את הגוף ברמ״ח אברי׳ [אברים] הוא רק עקב מן הנשמה בחי׳ רגלי הנשמה (וכמ״ש מזה סד״ה שמאלו תחת לראשי ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה לא הביט און ביעקב)

and that which illuminates and animates the body in its 248 limbs is only the heel of the soul, the level of the feet of the soul. (As is explained on this at the end of the discourse beginning "His left hand is under my head"; and see what is also written on this in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov.")

ובחינת ישראל הוא לי ראש והוא בחי׳ נשמה שהיא למעלה מן הגוף ומן השכל ובחי׳ זו הוא א׳ יחיד ומיוחד עם השי״ת [השם יתברך] בלי שום פירוד בשום אופן

And the level of Yisrael is li rosh ("a head for Me"), and it is the level of the soul that is above the body and above the intellect. And this level is one, unique and united with G-d, may He be blessed, without any separation in any way.

(ועמ״ש מזה בד״ה ולהבין בתוספת ביאור ענין השופר ועמ״ש מענין פי׳ ישראל לי ראש ס״פ שלח בד״ה אני דפי׳ ציצית ועמ״ש בד״ה יונתי

(And see what is written on this in the discourse beginning "And to understand, with additional explanation, the matter of the shofar." And see what is written on the meaning of Yisrael as li rosh at the end of Parshas Shelach, in the discourse beginning "I" (Ani) in the passage of tzitzis [fringes]. And see what is written in the discourse beginning "My dove."

ועמ״ש עוד מזה בד״ה ואתחנן גבי ועתה ישראל שמע כו׳ שבחי׳ ישראל ובחי׳ יעקב זהו כענין שמשא וסיהרא וכמו בהשמש אין שום שינויים בחי׳ לא שניתי כך בבחי׳ ישראל כו׳ ע״ש וע׳ בהרמ״ז [בהרב משה זכות] ר״פ שמיני)

And see what is further written on this in the discourse beginning "And I besought," regarding "And now, O Israel, hearken," etc.: that the level of Yisrael and the level of Yaakov are like the sun and the moon (shimsha and sihara): just as in the sun there are no changes at all, the level of "I have not changed," so in the level of Yisrael, etc.; see there. And see in the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto), at the beginning of Parshas Shemini.)

ובחי׳ זו יש בכאו״א [בכל אחד ואחד] מישראל אפי׳ [אפילו] קל שבקלים ומ״ש הכרת תכרת הנפש מחמת שעיקר עבירות חמורות שהוא חייבי כריתות זה נאמר על בחי׳ יעקב שנכרתה משרשה אבל בחי׳ ישראל אינה נפרדת ממנו ית׳ בשום אופן

And this level is in each and every one of Israel, even the lowest of the low. And as for what is written, "The soul shall be utterly cut off," because the chief grave transgressions are those that carry kareis (excision): this is said of the level of Yaakov, which is cut off from its root; but the level of Yisrael is not separated from Him, may He be blessed, in any way.

[ועמ״ש בד״ה שחורה אני גבי בני אמי נחרו בי ובד״ה ביום השמע״צ [השמיני עצרת] בענין כי אבי ואמי עזבוני כו׳].

[And see what is written in the discourse beginning "I am black," regarding "My mother's sons were incensed against me"; and in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," on the matter of "For my father and my mother have forsaken me," etc.]

4 ומ״ש שובה ישראל עד הוי׳ אלקיך. ולכאורה הוא תמוה ישראל מה חטא והלא אינה נפרדת ומה צריך תשובה.

And as for what is written, “Return, O Israel, unto Havayah your G-d”: at first glance this is puzzling. Yisrael, what sin did it commit? Is it not inseparable? And what need does it have for teshuvah?

אך זהו שאמר הושע הנביא כי כשלת בעונך עד״מ אדם הנכשל ברגלו באבן הכאה קטנה ומזה נופל כל גופו וראשו מגיע לארץ בהכאה גדולה מחמת שהראש הוא גבוה יותר.

But this is what the prophet Hoshea said: “For you have stumbled in your iniquity.” By way of analogy: a person who stumbles with his foot on a stone, a small blow, and from this his whole body falls and his head reaches the ground with a great blow, because the head is higher.

כך הוא הנמשל כשאדם נכשל בעון קל אפי׳ [אפילו] ביטול תורה שאפשר לו לעסוק בתור׳ [בתורה] ואינו עוסק

So it is in the analogue: when a person stumbles in a light sin, even neglect of Torah, when he is able to occupy himself with Torah and does not,

או ביטול מ״ע [מצות עשה] כמו צדקה שאפשר לו ליתן ואינו נותן ומכ״ש [ומכל שכן] בעברו על מל״ת [מצות לא תעשה] אף שנראה לאדם עבירה קטנה

or neglect of a positive commandment, such as charity, when he is able to give and does not give; and all the more so when he transgresses a prohibitive commandment, even though it seems to a person a small transgression:

והוא כמו שדחה רגלו ממקום מעמדו והוחלק מעט אף כאן שנכשל בעון הנ״ל דהיינו רגלי השכינה בחי׳ יעקב מחמת זה נופל הנשמה בחי׳ ישראל לצד אחר ואינה מאירה בעקבו

it is like one who has pushed his foot from the place where it stood and slipped a little. Here too, when he stumbles in the sin mentioned above, that is, [when] the feet of the Shechinah (Divine Presence), the level of Yaakov, [stumble], because of this the soul, the level of Yisrael, falls to another side and does not shine in his heel.

[היינו כמו הלבנה כשמתרחקת מן השמש וחציה התחתון הוא חושך לפי שאינו מקבל אור השמש כך הרשעים בחשך ידמו והנשמה שבתוך הגוף אינה מאירה כלל היינו שאין מאיר בה מבחי' ישראל שהוא בחי' שמשא כו'.

[That is, like the moon when it moves away from the sun, and its lower half is dark because it does not receive the sun's light. So "the wicked are silenced in darkness," and the soul within the body does not shine at all; that is, nothing shines in it from the level of Yisrael, which is the level of the sun (shimsha), etc.

5 ועד"ז י"ל [יש לומר] פי' עון עקבי יסובני פי' שעם היות שהחטא הוא בבחי' עקב ורגלי הנשמה עכ"ז [עם כל זה] זהו הגורם שגם בחי' הסובב והמקיף של הנשמה אינו מאיר וזהו ענין עונותי עברו ראשי. (ועי' בזהר פי' מקץ דקצ"ח סע"א [סוף עמוד א] ודקצ"ט רע"א)]

Along these lines one may explain the meaning of "The iniquity of my heels surrounds me": the meaning is that although the sin is in the level of the heel and the feet of the soul, nevertheless this is what causes the encompassing and surrounding level of the soul, too, not to shine. And this is the matter of "My iniquities have passed over my head." (And see in the Zohar, Parshas Mikeitz, at the end of 198a and the beginning of 199a.)]

ולזה צריך תשובה. וזהו ג"כ פי' שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

And for this, teshuvah is needed. And this is also the meaning of "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One."

ולכאורה למה נאמר ג' שמות אך הפי' הוא כך שמע לשון הבנה ישראל הוא בחי' הנשמה הנקרא ישראל וכ"א [וכל אחד / וכל אחת] צריך לומר לנשמה שמע והבן אתה ישראל בחי' הנשמה ה' אלקינו ה' שהוא פי' הי' [היה] הוה ויהיה ברגע א' וע"כ נרמז הכל בתיבה א'

At first glance, why are three Names said? But the meaning is as follows: "Hear" is a term for understanding. "Israel" is the level of the soul that is called Yisrael. And each one must say to the soul: Hear and understand, you, Yisrael, the level of the soul: "Havayah our G-d, Havayah." [The Name Havayah] means "was, is and will be" in one instant, and therefore it is all alluded to in one word.

ה' שהוא למעלה מהשכל הוא אלהינו היינו כחינו וחיותנו ה' אחד הוא כולא חד

Havayah, which is above intellect, is "our G-d," that is, our strength and our life-force. "Havayah is One" is "all is one" (kula chad).

ובחי׳ נשמה זו הנקרא ישראל נתאחד עם הוי׳ ב״ה

And this level of the soul, which is called Yisrael, is united with Havayah, blessed be He.

[ר״ל [רוצה לומר] כי ב׳ שמות הוי׳ שבק״ש [שבקריאת שמע] הוא ע״ד מ״ש בזהר פ׳ אחרי (דע״ג א׳) קב״ה [קודשא בריך הוא] סתים וגליא היינו סכ״ע [סובב כל עלמין] וממכ״ע [וממלא כל עלמין] וכמ״כ [וכמו כן] ישראל סתים וגליא

[That is to say: the two Names Havayah in the recital of Shema are along the lines of what is said in the Zohar, Parshas Acharei (73a): "The Holy One, blessed be He, is hidden and revealed," that is, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin); and likewise, "Israel is hidden and revealed."

והיינו שבחי׳ ישראל זהו בחי׳ הסובב והמקיף שבנשמה וזהו שנתאחד עם שם הוי׳ ב״ה הסוכ״ע] וכשיתבונן כך מזה נתעורר מדת האהבה להשי״ת [להשם יתברך]

And this means that the level of Yisrael is the encompassing and surrounding level within the soul, and this is what is united with the Name Havayah, blessed be He, the sovev kol almin.] And when one contemplates this, from this the attribute of love for G-d, may He be blessed, is aroused.

וזהו ואהבת את הוי׳ אלקיך פי׳ שהוא תמיד אלהיך ולא כמו הבן שנלקח ממוח האב ונפרד ממנו אח״כ ואעפ״כ [ואף על פי כן] יש לו אהבה לבנו

And this is [the meaning of] "And you shall love Havayah your G-d": that is, that He is always "your G-d." And not like a son, who is taken from the brain of the father and afterwards becomes separate from him; and even so, [the father] has love for his son,

אך אינו שוה לכל נפש יש בן שיכול למסור נפשו בשביל אהבת אביו ויש בן שאין לו מס״נ [מסירות נפש]

but it is not the same for every soul: there is a son who can give up his life for the love of his father, and there is a son who has no self-sacrifice (mesirus nefesh);

וגם אינו מחויב ע״פ הדין כי חייך קודמין ואבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת כו׳. וזה מחמת שהוא נהיה מהות בפ״ע [בפני עצמו].

nor is he obligated [to it] by law, for "your life comes first," and "his own lost object and his father's lost object: his own lost object comes first," etc. And this is because he has become an entity of his own.

אך הנשמה אינו כך רק כולא חד ואינה נפרדת ממנו ית׳ כלל [וע׳ בזהר תרומה (דקל״ו סע״ב [סוף עמוד ב])

But the soul is not so; rather, "all is one," and it is not separated from Him, may He be blessed, at all. [And see in the Zohar, Terumah (end of 136b),

ובאדר״ז [ובאדרא זוטא] (דרצ״א א׳) ועד״ז יובן בנש״י [בנשמות ישראל] ועמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן בענין עדות לישראל ועמ״ש בד״ה וכל בניך בפי׳ בינה בן י״ה כו׳]

and in the Idra Zuta [a section of the Zohar] (291a); and in the same way it will be understood regarding the souls of Israel. And see what is written in the discourse beginning "These are the accounts of the Mishkan [Tabernacle]," on the matter of "a testimony to Israel"; and see what is written in the discourse beginning "And all your children," on the explanation of Binah as ben Kah ("son of Kah"), etc.]

לכן מוכרח להיות לה אהבה אפי׳ [אפילו] בכל לבבך ובכל נפשך במס״נ [במסירות נפש] ממש וזה האהבה שהיא מחמת שה׳ אלהיך יש בכל אחד ואחד מישראל אפי׳ [אפילו] בקל שבקלים כמאמר אע״פ [אף על פי] שחטא ישראל הוא

Therefore it must necessarily have love, even "with all your heart and with all your soul," with actual self-sacrifice. And this love, which is because "Havayah [is] your G-d," is in each and every one of Israel, even in the lowest of the low, as the saying [goes], "Although he has sinned, he is Israel."

אך האהבה היא מסותרת אצלו (ועמ״ש מזה בד״ה שחורה אני כו׳] כמו אור הנר שמסתירים אותו במקום חושך. לכך צריך לעשות תשובה להסיר החושך ולגלות מצפונו וזהו שובה ישראל:)

But the love is hidden within him (and see what is written on this in the discourse beginning "I am black," etc.), like the light of a candle that is hidden in a dark place. Therefore one must do teshuvah, to remove the darkness and to reveal what is hidden in him. And this is "Return, O Israel."

6 ב והעצה לגלות מצפוני לבו להסיר החושך שכך הוא דהנה יש ב׳ מיני רחמנות אב הרחמן ואב הרחמים ופי׳ אב הרחמן הוא המרחם על האדם במה שהשכל מחייב לרחם עליו

2. And the way to reveal the hidden recesses of his heart, to remove the darkness, is as follows. There are two kinds of compassion: "the compassionate Father" (Av HaRachaman) and "the Father of compassion" (Av HaRachamim). The meaning of "the compassionate Father" is one who has compassion on a person to the extent that the intellect obliges having compassion on him,

כמו למשל אדם יש לו מדת רחמנות זו שמרחם על חבירו כשמפייסו אחר שצערו פעם ושתים שהשכל מחייבו למחול לו ולא יותר וזו ג״כ בחי׳ אב הרחמן אצל השי״ת [השם יתברך] כביכול

as, for example, a person has this attribute of compassion: he has compassion on his fellow when [the fellow] appeases him after having pained him once or twice, for the intellect obliges him to forgive him, but no more. And this, too, is the level of "the compassionate Father" with G-d, may He be blessed, so to speak.

אבל מדת אב הרחמים הוא רחמים גדולים בלי שיעור אף שאין השכל מחייב למחול לו ולרחם עליו.

But the attribute of "the Father of compassion" is great compassion without limit, even when the intellect does not oblige forgiving him and having compassion on him.

דהיינו אחר שחטא הרבה פעמים מאד אעפ״כ [אף על פי כן] כשמבקשים ממנו סלח לנו אבינו ג״פ [ג׳ פעמים] בכל יום הוא מוחל וסולח לו וזהו פי׳ חנון המרבה לסלוח וצריכים אנו לעורר רחמים גדולים

That is: after he has sinned very many times, nevertheless, when we ask of Him, "Forgive us, our Father," three times every day, He pardons and forgives him. And this is the meaning of "Gracious One, who forgives abundantly." And we need to arouse great compassion,

דהיינו ביגמה״ר [בי״ג מדות הרחמים] מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע שמגביה העון ועובר על פשע שמעבירו הוא מי אל כמוך.

that is, the Thirteen Attributes of Mercy: "Who is a G-d like You, who bears iniquity and passes over transgression": He lifts up the iniquity; "and passes over transgression": He makes it pass away. This is "Who is a G-d like You."

וזהו כי אבי ואמי עזבוני היינו בחי׳ אב הרחמן ועכ״ז [ועם כל זה] וה׳ יאספני היינו בחי׳ אב הרחמים

And this is [the meaning of] "For my father and my mother have forsaken me": this is the level of "the compassionate Father"; and nevertheless, "Havayah will gather me in": this is the level of "the Father of compassion."

אך האיך מעוררים רחמים גדולים הוא על פי מ״ש והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה והשבות אל לבבך כו׳.

But how does one arouse great compassion? It is according to what is written: "And it shall be, when all these things come upon you… and you shall bring back to your heart," etc.

פי' והשבות דהיינו שישיב א"ע [את עצמו] אל לבבו שמקודם צריך לידע מקומו ושרשו שהיה מתחלה ועכשיו סר ממנו בכדי שידע לחזור למקומו הראשון כי מי שאינו יודע ביתו ותועה בדרך אינו יודע להיכן לחזור

The meaning of "and you shall bring back" is that he should bring himself back to his heart: first he must know his place and his root, where he was at first and from which he has now turned away, so that he may know [how] to return to his original place. For one who does not know his home and is lost on the road does not know where to return to.

וצריך ג"כ להכיר ולהבין מקומו שהוא עכשיו באיזה מקום הוא תועה וכשישים אל לבו זאת וימצא א"ע [את עצמו] שלבבו פונה מן דרך הישר אל תאוות.

And he must also recognize and understand his place where he is now, in what place he is lost. And when he takes this to heart and finds in himself that his heart turns from the straight path to cravings —

7 ואם לחשך אדם לאמר הלא ה' פעל זאת שהוריד הנשמה למטה וגם חורבן ב"ה מי זה אמר ותהי אם ה' לא צוה לזה משיב הפי' אשר הדיחך ה' אלקיך שמה שכוונת השי"ת [השם יתברך] היתה להדחה בעלמא

And if a person whispers to you, saying, "Surely G-d did this, that He brought the soul down below; and also the destruction of the Holy Temple: 'Who is it that spoke and it came to be, if G-d did not command it?'", to this the verse replies: "where Havayah your G-d has driven you," meaning that the intention of G-d, may He be blessed, was merely a driving-away.

וכשיתבונן שהוא במקום נמוך בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] בזה מעורר עליו רחמים גדולים על חלק אלוה שיש לו שנתאחד עם ה' ב"ה שנפל ונתרחק כ"כ [כל כך] מאיגרא רמא ממקום חיותו.

And when he contemplates that he is in a low place, in the body and the animal soul, by this he arouses great compassion upon himself, for the part of G-d that he has, which is united with G-d, blessed be He, and which has fallen and become so distant from "a high roof," from the place of its life.

8 וזהו וישוב אל ה' וירחמהו פי' שירחם על השי"ת [השם יתברך] ב"ה. ולזה אנו אומרים כל הווידוים אשמנו בגדנו כו'.

And this is [the meaning of] "And he shall return to Havayah, and he will have compassion on Him": the meaning is that he should have compassion on G-d, may He be blessed, blessed be He. And for this [reason] we say all the confessions, "We have been guilty, we have betrayed," etc.

דלכאורה למה זה הסיפור והלא השי״ת [השם יתברך] יודע תעלומות לב. אך כ״ז [כל זה] אנו אומרים כדי לעורר רחמים גדולים

For at first glance, why this recounting? Surely G-d, may He be blessed, knows the secrets of the heart! But we say all this in order to arouse great compassion.

לכן אומרים קודם אשמנו אלהינו שהוא כחנו וחיותנו ואלהי אבותינו הוא גבוה מעל גבוה (ועמ״ש מזה בד״ה אלה תולדות יצחק)

Therefore, before "We have been guilty," we say "our G-d," which is our strength and our life-force, "and the G-d of our fathers," which is high above the high (and see what is written on this in the discourse beginning "These are the generations of Yitzchak"),

והוא מאיגרא רמא כו׳ ומחמת זה נתעורר רחמים גדולים מלמעלה וממילא נתעורר אצל האדם ג״כ אהבה להבורא ית׳.

and it is [fallen] "from a high roof," etc. And because of this, great compassion is aroused from Above, and as a matter of course love for the Creator, may He be blessed, is also aroused in the person.

אך לא ישאר בכך שלא יעשה כלום כמו שסוברין העולם שזהו תכלית השלימות כשיש לו מעט אהבה.

But one should not remain at this, doing nothing [more], as people think, that this is the ultimate perfection, when one has a little love.

אך העיקר הוא להמשיך אלהותו ית׳ למטה להיות לו דירה בתחתונים שזהו דוקא תכלית הבריאה לזכור תמיד ולהתבונן שמלא כל הארץ כבודו ולהאריך בזה.

Rather, the main thing is to draw His G-dliness, may He be blessed, down below, so that He have a dwelling place among the lower realms, which is precisely the purpose of creation: to remember always and to contemplate that "the whole earth is full of His glory," and to dwell at length on this.

9 וזהו תענוג עליון וכל המאריך בא ח״ד כו׳. אך איך הוא ההמשכה הוא ע״י תורה ומצות שהם רמ״ח אברין דמלכא וכל התורה שמותיו של הקב״ה

And this is the supernal delight, and "whoever prolongs [the word] Echad (One)," etc. But how is the drawing-down [accomplished]? It is through Torah and mitzvos, which are "the 248 limbs of the King"; and the whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He.

וזה יכול כ"א [כל אחד / כל אחת] אפי' [אפילו] הדיוט כשאומר הלכה ואגדה כו' או כשעושה איזה מצוה ובלבד שיכוין להמשיך אלהותו ית' אל חיותו וחלקו ממעל כי חלק ה' עמו

And this each one can do, even a simple person, when he says halachah [Torah law] and aggadah [the Sages' teachings beyond law], etc., or when he performs some mitzvah, provided that he intends to draw His G-dliness, may He be blessed, into his life-force and his portion from above, for "the portion of Havayah is His people":

שיתאחד וידבק חלקו עם השי"ת [השם יתברך] ויתגלה אלהותו ית' לעין כל כמאמר כי עין בעין יראו ונגלה כבוד הוי'

that his portion should become united and cleave to G-d, may He be blessed, and His G-dliness, may He be blessed, be revealed to every eye, as it is said, "For eye to eye they shall see," and "The glory of Havayah shall be revealed."

וזהו לשם יחוד כו' לפי פשוטו שלא יחפוץ שום דבר כמ"ש מי לי בשמים כו' וא"א להמשיך אלהותו ית' כ"א לתוך כלי' [כלים] דהיינו תומ"צ [תורה ומצות] וכל אותיות התורה הם כלים כמ"ש וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב

And this is [the meaning of] "For the sake of the unification," etc., in its plain sense: that he should desire nothing [else], as it is written, "Whom do I have in heaven," etc. And it is impossible to draw down His G-dliness, may He be blessed, except into vessels, that is, Torah and mitzvos; and all the letters of the Torah are vessels, as it is written, "and vessels differing one from another, and royal wine in abundance,"

דהיינו השראת השכינה ובזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] קיים היה עיקר השראת השכינה בק"ק [בקדש הקדשים] ומשם מתפשט לכל העולם

that is, the resting of the Shechinah (Divine Presence). When the Holy Temple stood, the main resting of the Shechinah was in the Holy of Holies, and from there it spread out to the whole world.

ועכשיו כשחרב בהמ"ק [בית המקדש] אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א [ד' אמות] של הלכה עיקר השראת השכינה ומשם מתפשט לכל העולם כולו כמו הנשמה שעיקר השראתה במוח ומשם מתפשטת לכל הגוף כולו להחיותו.

And now that the Holy Temple is destroyed, "the Holy One, blessed be He, has in His world only the four cubits of halachah": [these are] the main resting of the Shechinah, and from there it spreads out to the entire world, like the soul, whose main resting is in the brain, and from there it spreads out to the whole body to give it life.

[וביאור הענין היינו כי יש ב׳ בחי׳ תשובה הא׳ מלמטה למעלה וזהו ע״י התפלה שהיא בחי׳ סולם מוצב ארצה כו׳

[The explanation of the matter is that there are two levels of teshuvah. The first is from below upward, and this is through prayer, which is the level of "a ladder set on the earth," etc.,

עד שעי״ז מתחבר ומתאחד בחי׳ הנשמה שבתוך הגוף עם בחי׳ מקורה ושרשה בחי׳ מזליה להיות שובה ישראל דייקא שיהיה העבודה בבחי׳ ומדרגת ישראל שהוא בחי׳ סובב ומקיף שבנפש

until through this the level of the soul that is within the body joins and becomes one with the level of its source and root, the level of its mazal [the root of the soul above], so that it be "Return, O Israel" specifically: that the service be in the level and rank of Yisrael, which is the encompassing and surrounding level within the soul.

ועיין מענין בחי׳ עבודה זו סד״ה כי קרוב אליך הדבר מאד כו׳ וזהו ענין למס״נ באחד בק״ש [למסירות נפש] [בקריאת שמע].

And see on the matter of this level of service at the end of the discourse beginning "For the thing is very near to you," etc. And this is the matter of self-sacrifice (mesirus nefesh) at [the word] Echad in the recital of Shema.

10 ואחר כך צ״ל תשובה מלמעלה למטה להמשיך גילוי אור א״ס ב״ה מלמעלה למטה אל הארת הנשמה שבתוך הגוף והיינו ע״י התורה ומצות וכמ״ש במ״א ע״פ קומי לך רעיתי יפתי כו׳.

And afterwards there must be teshuvah from above downward: to draw the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from above downward into the illumination of the soul that is within the body. And this is through the Torah and mitzvos, as is explained elsewhere on the verse "Arise, my love, my fair one," etc.

ותשובה זו שמלמעלה למטה מבואר בזהר פ׳ ויקרא (ד״ו ע״א) ובי׳ בחינות תשובה אלו זהו ענין יסובבנהו יבוננהו כמש״ת [כמו שיתבאר]]

And this teshuvah from above downward is explained in the Zohar, Parshas Vayikra (16a). And these two levels of teshuvah are the matter of "He encircled him, He instructed him," as will be explained.]

וזהו ג״כ פי׳ ימצאהו בארץ מדבר. פי׳ ימצאהו לחלק אלוה במקום הקליפות כשנמשך אחר תאוות הגוף ההוה ונפסד.

And this is also the meaning of "He found him in a desert land." "He found him" means: [He finds] the part of G-d in the place of the kelipos (husks), when it is drawn after the cravings of the body, which comes into being and perishes.

ובתהו יליל ישימון יסובבנהו פי׳ יתעורר רחמים גדולים שהוא כתר שהוא סובב ומקיף [ועי״ז מתגלה ג״כ בחי׳ הסובב והמקיף שבנפש להיות שובה ישראל דייקא

"And in the waste, a howling wilderness, He encircled him": the meaning is that great compassion will be aroused, which is Keser (the Crown), which encompasses and surrounds. [And through this the encompassing and surrounding level within the soul is also revealed, so that it be "Return, O Israel" specifically;

והוא ענין התקשרות בחי׳ סתים שבנשמה בבחי׳ סתים דקוב״ה [דקודשא בריך הוא] כביכול דהיינו בבחי׳ סוכ״ע וזהו ענין יסובבנהו ואח״כ נמשך להאיר בפנימית ע״י התומ״צ [התורה ומצות]

and this is the bonding of the hidden level within the soul with the hidden level of the Holy One, blessed be He, so to speak, that is, with the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And this is the matter of "He encircled him." And afterwards it is drawn down to shine in an inward manner, through the Torah and mitzvos;

וזהו ענין יבוננהו וכתרגומו אלפינון פתגמי אורייתא וגם מלשון בנין ע״ד מ״ש ויבן ה׳ אלקים כו׳.

and this is the matter of "He instructed him" (yevonenehu), as the Targum renders it, "He taught them the words of the Torah"; and also from the term binyan (building), along the lines of what is written, "And Havayah Elokim built," etc.

11 ועמ״ש בד״ה וכל בניך למודי מענין אל תקרי בניך אלא בוניך ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה יונתי ובד״ה תורה צוה וגם יסובבנהו היינו שהקיפם בענני כבוד

And see what is written in the discourse beginning "And all your children [shall be] taught," on the matter of "Do not read banayich (your children) but bonayich (your builders)"; and see what is also written on this in the discourse beginning "My dove" and in the discourse beginning "The Torah [Moshe] commanded." And also, "He encircled him" means that He surrounded them with the Clouds of Glory;

וזהו ענין חג הסוכות שאחר יוהכ״פ [יום הכפורים] ועשי״ת [ועשרת ימי תשובה] שעי״ז נמשכים התגלות מקיפים עליונים מבחי׳ סוכ״ע ואח״כ נמשכי׳ [נמשכים / נמשכין] ומתגלי׳ ג״כ בבחינת פנימית בשמיני עצרת כו׳ וכמ״ש במ״א]

and this is the matter of the festival of Sukkos, which comes after Yom Kippur and the Ten Days of Teshuvah, through which revelations of supernal encompassing lights (makifim) are drawn down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and afterwards they are drawn down and revealed also in an inward manner on Shemini Atzeres, etc., as is explained elsewhere.]

יבוננהו פי׳ יתבונן שמכה״כ [שמלא כל הארץ כבודו] להמשיך אלהותו ית׳ שיהיה לו דירה בתחתונים ע״י תומ״צ [תורה ומצות] כו׳.

"He instructed him" (yevonenehu) means yisbonen, he will contemplate that "the whole earth is full of His glory," [so as] to draw down His G-dliness, may He be blessed, so that He have a dwelling place among the lower realms through Torah and mitzvos, etc.

כנשר הוא רחמנות רחמים גדולים יעיר קנו כו׳ ויהיה התגלות אלהותו ואז ה׳ בדד ינחנו כו׳ [ועמ״ש מזה בד״ה כנשר יעיר כו׳]:

"As an eagle" is compassion, great compassion; "stirs up its nest," etc., and there will be a revelation of His G-dliness; and then "Havayah alone shall lead him," etc. [And see what is written on this in the discourse beginning "As an eagle stirs up," etc.]

12 וזהו פי׳ ממעמקים מדבר המעמיק שמביא לידי עומקא דליבא דהיינו מחמת שיתבונן שהנשמה מתייחדת עמו וחלק מהנשמה מאירה בגוף והוא רחוק מאד מהשרש שלה מחמת החושך והענן

And this is the meaning of "From the depths": it speaks of one who goes deep, which brings [him] to the depth of the heart (umka deliba). That is, because he will contemplate that the soul is united with Him, and a part of the soul shines in the body, and it is very far from its root because of the darkness and the cloud;

זה מביא לידי גילוי עומקא דליבא שירצה רק התגלות אלהותו ית׳ שיהיה מכה״כ [מלא כל הארץ כבודו] ע״י תומ״צ [תורה ומצות] כנ״ל

this brings [him] to the revelation of the depth of the heart: that he will want only the revelation of His G-dliness, may He be blessed, so that "the whole earth [be] full of His glory," through Torah and mitzvos, as mentioned above.

[וגם כי שרש העומקא דליבא הוא נמשך מבחי׳ המקיף של הנשמה

[And also, because the root of the depth of the heart is drawn from the encompassing level of the soul;

שכאשר היא מאירה בתוך הנשמה שבגוף אזי הוא מתגלה בבחי׳ עומקא דליבא ותעלומות לב וכמ״ש בד״ה שמאלו תחת לראשי הנ״ל גבי ובכל מאדך

for when it shines within the soul that is in the body, then it is revealed as the level of the depth of the heart and the hidden recesses of the heart, as is explained in the discourse beginning "His left hand is under my head," mentioned above, regarding "and with all your might,"

ובד״ה כי תצא גבי לך אמר לבי בקשו פני כו׳ שפנימית הלב הוא הארה והמשכה מבחי׳ סוכ״ע ועמ״ש בביאור ע״פ כי המצוה הזאת.

and in the discourse beginning "When you go out," regarding "Of You my heart has said, 'Seek My face,'" etc., that the inwardness of the heart is an illumination and drawing-down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And see what is written in the explanation (biur) on the verse "For this commandment."

ולכן נקרא המקיף של הנשמה בשם מזל ע״ש [על שם] שמזיל וממשיך כו׳ וזהו שנקרא ג״כ ממעמקים שמביא וממשיך בחי׳ עומקא דליבא.

And therefore the encompassing [level] of the soul is called by the name mazal, because it drips down (mazil) and draws down, etc. And this is why it is also called "from the depths" (mima'amakim): for it brings and draws down the level of the depth of the heart.

וע׳ בזהר בשלח (דס״ג ע״ב) ממעמקים עמקא דכולא שמשפיע בבחי׳ עומקא דבירא כו׳ אמר ר׳ [רבי] חזקיה כד כו׳ אשרי כולא ואכליל כולא בהאי עמיקא עילאה.

And see in the Zohar, Beshalach (63b): "From the depths": the depth of all, which bestows into the level of "the depth of the well," etc. "Rabbi Chizkiyah said: When," etc., "[He] causes all to rest and includes all in this supernal depth."

והיינו גילוי בחי׳ סוכ״ע סתימא דכל סתימין כו׳ ע״ש ועד״ז יובן בנפש שהגילוי מבחינת סתים שבנשמה שהוא מבחי׳ הסובב והמקיף הוא בבחי׳ עומקא דליבא כנ״ל]

And this is the revelation of the level of sovev kol almin, "the most hidden of all hidden," etc.; see there. And in the same way it will be understood in the soul: the revelation from the hidden level within the soul, which is from the encompassing and surrounding level, is in the level of the depth of the heart, as mentioned above.]

וזהו קראתיך ה' כאדם הקורא לחבירו שיבוא אצלו כך הוא קורא להשי"ת [להשם יתברך] (ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל עד)

And this is "I have called You, Havayah": as a person who calls his friend to come to him, so he calls G-d, may He be blessed (and see what is written on this in the discourse beginning "Return, O Israel, unto"),

שיתגלה אלהותו בעולם התחתון שיהיה נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כמו בעולם העליון:

that His G-dliness be revealed in the lower world, that "the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh shall see together," as in the higher world.

13 ה' שמעה בקולי. שמעה לשון הבנה שיתבונן בקולי ולא אמר לקולי כי פי' בקולי מה שבתוך קולי

"G-d, hearken to my voice (shim'ah bekoli)." Shim'ah is a term for understanding: that He discern in my voice. And it does not say lekoli ("to my voice"), because bekoli [literally, "in my voice"] means what is within my voice,

דהיינו האהבה מסותרת שיש בכל אדם למסור נפשו על קדה"ש [קידוש השם] אפי' [אפילו] בקל שבקלים (ועמ"ש מענין שמעה בקולי בד"ה תקעו בחדש שופר ועמ"ש בד"ה לסוסתי בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה אמירה היא בלב כו'):

that is, the hidden love that is in every person, to give up his life for the sanctification of G-d's Name, even in the lowest of the low. (And see what is written on the matter of "hearken to my voice" in the discourse beginning "Blow the shofar on the New Moon"; and see what is written in the discourse beginning "To My mare," on the matter of "For I said, 'The world shall be built with kindness'": saying is in the heart, etc.)

14 תהיינה אזניך קשובות לקול תחנוני. הוא מדרגה פחותה מכולם דהיינו מי שמבקש על עצמו (ולא שמעורר רחמים על חלק אלוה שבו שירד מאיגרא רמא כו' ולכן נאמר לקול תחנוני ולא בקולי)

"Let Your ears be attentive to the voice of my supplications." This is a level lower than all of them: one who asks for himself (and not that he arouses compassion for the part of G-d within him, which has descended "from a high roof," etc.; and therefore it says "to the voice (lekol) of my supplications" and not bekoli).

והיא לא פרחה לעילא מעצמה לזה אמר תהיינה אזניך הם המלאכים הנקרא אזני ה׳ קשובות לקול תחנוני דייקא דהיינו תחינה שלי שמבקש על עצמו שהם יעלו התפלות למעלה לפני השי״ת [השם יתברך] ב״ה אמן

And it does not fly upward by itself. For this he said, "Let Your ears" (these are the angels, who are called "the ears of G-d") "be attentive to the voice of my supplications" specifically, that is, my own supplication, in which he asks for himself: that they should raise the prayers on high before G-d, may He be blessed, blessed be He. Amen.

(ודקדוק זה לחלק בין מ״ש שמע׳ [שמעלה] בקולי ובין מ״ש לקולי ע׳ [עיין] כיוצא בזה בפ׳ ראה ע״פ כי תשמע בקול כו׳ ועיין בזהר פ׳ וישלח (דקס״ט סע״א [סוף עמוד א])]:

(And for this precise distinction between what is written, shim'ah bekoli, and what is written, lekoli, see something similar in Parshas Re'eh, on the verse "When you hearken to the voice," etc. And see in the Zohar, Parshas Vayishlach (end of 169a).)

LIKKUTEI TORAH • ROSH HASHANAH • MAAMAR 7

יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו וגו' (בהושע סימן...

"He Will Revive Us After Two Days"

1 יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו וגו' (בהושע סימן ו') יחיינו מיומים הם ב' ימים של ר"ה [ראש השנה] כי ר"ה [ראש השנה] לעולם ב' ימים אפי' [אפילו] בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה.

"He will revive us after two days; on the third day He will raise us up," etc. (in Hosea, chapter 6). "He will revive us after two days": these are the two days of Rosh HaShanah, for Rosh HaShanah is always two days, even at the time when they used to sanctify [the month] by the sighting [of the new moon].

ביום השלישי הוא יום כיפור. והענין דהנה ב' ימים של ר"ה [ראש השנה] הם עליות העולמות ביום אחד הוא בחי' פנימיות. ויום ב' הוא בחי' חיצוני' (כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ר"ה [ראש השנה] ספ"ד [סוף פרק ד'])

"On the third day" is Yom Kippur. The explanation is this: the two days of Rosh HaShanah are the ascents of the worlds; on the first day it is the level of the inner dimension (pnimiyus), and the second day is the level of the outer dimension (chitzoniyus) (as is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar Rosh HaShanah, end of chapter 4).

ולהבין ענין זה דהנה כתיב לבבתני אחותי כלה שכנס"י [שכנסת ישראל] מקור כל הנשמות הוא בחי' נקודה פנימיות לבו של הקב"ה

To understand this matter: it is written, "You have captured my heart, my sister, [my] bride": the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), the source of all the souls, is the level of the point of the inner dimension of the heart of the Holy One, blessed be He.

כי אף שהוא יתי' אין לו דמות הגוף כו' הנה דברה תורה כלשון בני אדם

For although He, may He be blessed, has no likeness of a body, etc., the Torah speaks in the language of human beings.

כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה (ע' [עיין] מק"מ [מקדש מלך] משפטים קכ"ב א' ועמ"ש בביאור ע"פ לבבתני).

As it is written, "And upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man upon it, from above" (see the Mikdash Melech on Mishpatim, 122a, and see what is written in the explanation on the verse "You have captured my heart").

והנה כמו למשל לבו של אדם שהוא עיקר חיותו. כך ישראל עלו במחשבה והוא עיקר בריאות עליונים ותחתונים והוא בחי' נקודה אמצעית וכו'

Now, just as, by way of analogy, a person's heart is the core of his life-force, so "Israel arose in [G-d's] thought," and this is the core of the creation of the higher and lower beings; and this is the level of the middle point, etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת גבי פרי עץ הדר. הדר באילנו כו'. וענין נקודה אמצעית ע' [עיין] בזהר פ' שלח) (דקס"א ב') ולבא שארי באמצעיתא כו' לאתר דאקרי קדה"ק [קודש הקדשים] כו' ותמן הוא לבא שריא כו'

(And see what is written on this in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," regarding "the fruit of the hadar tree": [the fruit] "that dwells (hadar) on its tree," etc. And on the subject of the middle point, see the Zohar, Parshas Shelach) (page 161b): "And the heart dwells in the middle," etc., "to the place that is called the Holy of Holies," etc., "and there the heart dwells," etc.

וע' בזהר ויחי (דרל"א א') ואיהי נקודה אמצעיתא כו' ובפ' נח (דע"ב א').

And see the Zohar, Vayechi (page 231a): "And it is the middle point," etc., and in Parshas Noach (page 72a).

ועמ"ש בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק בענין לבבתני כו' עד וזהו אל ארץ כו' זבת חלב ודבש ע"ש.

And see what is written in the discourse beginning "Remember what Amalek did to you," on the subject of "You have captured my heart," etc., up to "And this is [the meaning of] 'to a land,' etc., 'flowing with milk and honey'"; see there.

וע' עוד מענין נקודה בזהר פ' ויקהל (דר"ד א' ב') וברי"ח [ובראשית חכמה] פ"ב [פרק ב'] משער הקדושה. ועוד מזה בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' תצוה (דף קפ"ד ב') בענין אחר

And see further on the subject of the point in the Zohar, Parshas Vayakhel (page 204a-b), and in Reishis Chochmah, chapter 2 of the Gate of Holiness. And [there is] more on this in the Ramaz's commentary on the Zohar, Parshas Tetzaveh (page 184b), in another context.

והמלאכים הם בחי' חיצוניות ונקראים בבחי' קרביים ומעיים כענין שנאמר המו מעי לו וכל קרבי את שם קדשו מפני שהם כלים להשפעות חיות אלקות. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ויהי קול מעל לרקיע).

And the angels are the level of the outer dimension, and they are referred to as the level of the inward parts and the innards, as it is said, "My innards stir for him," and "All my inward parts [bless] His holy Name," because they are vessels for the flow of G-dly life-force. (And see what is written on this in the explanation on the verse "And there was a voice from above the firmament.")

והנה האדם הוא כלול משתיהם ויש בו ב' בחי' פנימית וחיצוניות הנ"ל בלבו כמ"ש ואהבת בכל לבבך ולא כתיב בכל לבך מפני שיש ב' לבבות

Now, man is comprised of both of them: he has in his heart the two levels mentioned above, the inner and the outer dimension, as it is written, "And you shall love with all your heart (levavcha)," and it does not say "with all your heart (libcha)," because there are two hearts.

בחי' חיצוניות היא האהבה הטבעית שיש בכל אחד ואחד מישראל ואפי' [ואפילו] רשעים מלאים חרטות

The level of the outer dimension is the natural love that is in each and every one of Israel; and even the wicked are full of regrets.

כי טבע כל איש ישראל למשוך אליו ית' לדבקה בו אלא מפני שהיא בבחי' חיצוניות וטבעיות לבד לכן יש מניעות כו'

For it is the nature of every Jew to be drawn to Him, may He be blessed, to cleave to Him. Only, because it is at the level of the outer dimension and of nature alone, there are therefore hindrances, etc.

אבל עיקר התשובה בלב שהיא בחי' תשובה עילאה מעומקא דליבא ונקרא בחי' פנימיות הלב והוא ענין מ"ש ועמך כולם צדיקים.

But the essence of teshuvah (return) is in the heart: it is the level of the higher teshuvah (teshuvah ila'ah), from the depth of the heart, and this is called the level of the inner dimension of the heart. And this is the meaning of what is written, "And your people are all righteous."

עמ"ש בביאור ע"פ מי יתנך כי צדיק כתמר יפרח מה תמר אין לו אלא לב אחד כו'.

See what is written in the explanation on the verse "Would that you were [as a brother to me]": that "The righteous one will flourish like a date palm": just as a date palm has only one heart, etc.

כמאמר כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד והוא מאמר השבטים שהיו מרכבת השכינה ליעקב שהי' [שהיה] מרכבה לקוב"ה [לקודשא בריך הוא] כו'

As in the saying, "Just as in your heart there is only One, so in our heart there is only One." And this is the saying of the tribes, who were the chariot of the Shechinah (the Divine Presence) to Yaakov, who was a chariot to the Holy One, blessed be He, etc.

[ועמ"ש מזה ע"פ זכור דעמלק ומ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בענין יריחו עיר התמרים וע' מענין צדיק כתמר יפרח ברבות פ' לך לך ר"פ מ"א במדבר ר"פ ג' ובזהר ח"א (דפ"ב א' דר"כ ע"ב). ח"ג [חלק ג'] (די"ו א' דרצ"ב סע"א [סוף עמוד א])].

[And see what is written on this on the verse "Remember" concerning Amalek, and what is written in the explanation on the verse "These are the journeys," on the subject of "Jericho, the city of date palms." And on the subject of "The righteous one will flourish like a date palm," see [Midrash] Rabbah on Parshas Lech Lecha, at the beginning of section 41, [and] on Bamidbar, at the beginning of section 3, and in the Zohar, Part I (page 82a; page 220b); Part III (page 16a; page 292, end of side a).]

ולפי"ז [ולפי זה] י"ל [יש לומר] שזהו ענין מ"ש בשה"ש [בשיר השירים] רבה ס"פ אני ישנה בענין תמתי ר' [רבי] ינאי אמר תאומתי כו'.

Accordingly, it may be said that this is the meaning of what is written in Shir HaShirim Rabbah, at the end of the section "I sleep," on the subject of "my perfect one" (tamasi): Rabbi Yannai said, "my twin" (te'omasi), etc.

ועמ"ש ע"ז סד"ה ששים המה כו' אחת היא כו' בשם האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] בזהר הרקיע ר"פ בראשית ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך תמר ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] סי' י"א.

And see what is written about this at the end of the discourse beginning "There are sixty," etc., "One is she," etc., in the name of the Arizal, of blessed memory, in Zohar HaRakia, at the beginning of Bereishis; and see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Tamar" (date palm), and Sefer Hadras Melech, section 11.

וזהו שכתוב לבבתני באחת מעיניך. פי' באחת משתי המדות הנ"ל במיוחדת שבהם דהיינו בחי' פנימיות הנ"ל.

And this is [the meaning of] what is written, "You have captured my heart with one of your eyes": that is, with one of the two attributes mentioned above, the singular one among them, namely the level of the inner dimension mentioned above.

וזהו ענין כל עשי"ת [עשרת ימי תשובה] בבחי' פנימיות נקודת הלב להיות פב"פ [פנים בפנים] כו' למהוי אחד באחד כו'.

And this is the theme of all the Ten Days of Teshuvah, at the level of the inner dimension of the point of the heart: to be face to face, etc., "to be one with One," etc.

וזהו ביום השלישי שהוא יוהכ"פ [יום הכפורים] יקימנו ונחיה לפניו דייקא בבחי' פנים הנ"ל (ועמ"ש סד"ה לבאר ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] ובד"ה שובה ישראל עד):

And this is [the meaning of] "On the third day," which is Yom Kippur, "He will raise us up, and we shall live before Him": "before Him" (lefanav) precisely, at the level of "face" (panim) mentioned above. (And see what is written at the end of the discourse beginning "To explain the matter of Yom Kippur," and in the discourse beginning "Return, O Israel, unto [Havayah your G-d].")

2 ב ולהרחיב הביאור הנה כתיב עיני כל אליך ישברו. פי' עיני כל הוא כנ"י [כנסת ישראל] שנקרא כלה והיינו בזמן שהם בחי' לבבתני הנ"ל

2. To expand the explanation: it is written, "The eyes of all (kol) look hopefully to You." The meaning is: "the eyes of all" is the Community of Israel (Knesses Yisrael), which is called kallah (bride); that is, at the time when they are at the level of "You have captured my heart" mentioned above.

אבל כשחסר מהם בחי' זו מפני הפגם נקרא כל בלא ה'. (ועמ"ש מזה בד"ה עיני כל בפי' מטות).

But when this level is lacking in them because of a blemish, they are called kol (all), without the hei. (And see what is written on this in the discourse beginning "The eyes of all," in Parshas Matos.)

והיינו מפני פגם הברית שכן מצינו באברהם שאחר המילה ניתוסף לו אות ה' על שמו והיה שמך אברהם

That is, because of a blemish of the covenant; for so we find with Avraham, that after the circumcision the letter hei was added to his name: "And your name shall be Avraham."

(וה' זהו היא ה' עילאה שהיא פנימית ה' תתאה והיא בחי' פנימית הלב וכמ"ש בד"ה ושאבתם מים

(And this hei is the higher hei, which is the inner dimension of the lower hei, and it is the level of the inner dimension of the heart, as is explained in the discourse beginning "And you shall draw water."

ועוד כי ה' עילאה שרשה מלמעלה מעלה כמ"ש בד"ה ענין לך לך והיינו מבחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה וזהו ענין פנימית הלב. ועמ"ש מענין פנימית הלב בד"ה והיה ביום ההוא יתקע)

Moreover, the higher hei is rooted very high above, as is explained in the discourse beginning "The matter of Lech Lecha": that is, from the level of the Supernal Will, which is above Chochmah (wisdom); and this is the meaning of the inner dimension of the heart. And see what is written on the subject of the inner dimension of the heart in the discourse beginning "And it shall be on that day, [a great shofar] will be sounded.")

ולכן בפגמו נסתלק אות ה"א שהוא בחי' פנימית הלב הנ"ל ונעשה לבו כאבן ונטמטם שאינו יכול לפתוח לבו בשום אופן בעבודת ה'.

Therefore, when he blemishes it, the letter hei departs, which is the level of the inner dimension of the heart mentioned above, and his heart becomes like stone and stopped up, so that he cannot open his heart in any way in the service of G-d.

ולכן נרמז מילה ברי"ת מי יעלה לנו השמימה [בראשי תיבות]. שמה שאמר לא בשמים היא. פי' שבחי' המשכת אלהות קרובה אל האדם. (ועמ"ש מזה סד"ה כי המצוה הזאת).

And therefore milah (circumcision) is alluded to in the initial letters of "Who will go up for us to heaven" (Mi Yaaleh Lanu HaShamaymah). For what it says, "It is not in heaven," means that the level of the drawing down of G-dliness is near to man. (And see what is written on this at the end of the discourse beginning "For this commandment.")

היינו כשאין בו פגם הברית אבל בפגמו נסתלק למעלה ובאמת מי יעלה לנו השמימה ונרמז ברי"ת [בראשי תיבות] מילה וס"ת [וסופי תיבות] הוי'.

That is, when there is no blemish of the covenant in him; but when he blemishes it, [the G-dliness] withdraws above, and then truly, "Who will go up for us to heaven?" And milah is alluded to in the initial letters, and Havayah in the final letters.

כלומר שע"י שמירת אות הברית ממשיך בחי' הוי' עד סוף כל דרגין (ועמ"ש עוד מזה בד"ה בעצם היום הזה נמול אברהם. ועמ"ש ע"פ הזח"א [הזהר חלק א] ר"פ נח דנ"ט ע"ב כל מאן דנטר האי ברית כו')

That is to say, through guarding the sign of the covenant one draws the level of Havayah down to the end of all levels. (And see what is written further on this in the discourse beginning "On that very day Avraham was circumcised"; and see what is written on the Zohar, Part I, at the beginning of Parshas Noach, page 59b: "Whoever guards this covenant," etc.)

וכן בברית הלב נאמר ומלתם את ערלת לבבכם וכן בברית הלשון כת שקרנין כו' הבלא דשקרא כו'.

So too, regarding the covenant of the heart it is said, "And you shall circumcise the foreskin of your heart"; and so too regarding the covenant of the tongue: "the band of liars," etc., "the breath of falsehood," etc.

וכן המספר בגנות חבירו אפי' [אפילו] אומר אמת. וכמו שאמרז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלשה אמרו אמת ונטרדו מן העולם נחש ומרגלים ודואג.

And so too one who speaks disparagingly of his fellow, even if he tells the truth, as our Sages, of blessed memory, said: "Three spoke the truth and were banished from the world: the serpent, the spies, and Doeg."

3 והענין כי הנה דבור הוא מלשון הנהגה והמשכה. וכמ"ש ידבר עמים תחתינו. וזהו ענין וידבר ה' אל משה שהמשיך רצונו וחכמתו יתי למטה כנ"ל הליכות עולם כו'

The explanation is that dibbur (speech) is an expression of leading and drawing forth, as it is written, "He subdues, or leads (yadber), peoples under us." And this is the meaning of "And Havayah spoke (vayedaber) to Moshe": that He drew His will and His wisdom, may He be blessed, down below; as mentioned above, "the ways of the world," etc.

והמספר בגנות חבירו או דובר שקר הרי הבל היוצא מפיו הנה הוא הבל ורעות רוח תבירי [תבירא] דרוחא כו' שמשבר ומפסיק כח וחיות רוח אלקים הנמשך אליו.

And one who speaks disparagingly of his fellow, or speaks falsehood: the breath (hevel) that goes out of his mouth is "vanity (hevel) and a striving after wind (re'us ruach)," "a breaking of the spirit," etc., for it breaks and cuts off the power and life-force of the spirit of G-d that is drawn to him.

4 ולכן אפי' [אפילו] עוסק בדברי תורה אח"כ הרי לימודו אינו נקרא בשם דבר ה' זו הלכה הליכות עולם כו'. וכמ"ש ואשים דברי בפיך

Therefore, even if he engages in words of Torah afterwards, his study is not called by the name "the word of Havayah," "this is halachah," "the ways of the world," etc., as it is written, "And I have put My words in your mouth."

ואינו נקרא בשם דיבור כלל כי לא יגורך רע כתיב וכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני וזהו שארז"ל על המספר בגנות חבירו שהוא כאילו כופר בעיקר [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה]

And it is not called speech at all, for it is written, "Evil shall not dwell with You," and it is written, "One who speaks falsehoods shall not be established before My eyes." And this is what our Sages, of blessed memory, said about one who speaks disparagingly of his fellow, that it is as though he denies the Root (kofer ba'ikar).

כלומר כאלו כופר שהוא יתי עיקרא ושרשא דכל עלמין וממשיך עליו בחי' ערלת הלב החופפת על הברית הנ"ל:

That is to say, as though he denies that He, may He be blessed, is the Root (ikara) and Source of all the worlds; and he draws upon himself the level of the foreskin of the heart, which covers over the covenant mentioned above.

5 ג ועצה היעוצה לזה הנה כתיב ואתה נותן להם את אכלם בעתו שהוא יתי הנותן ומעורר מלמעלה לבות בי"א [בני אדם].

3. The counsel given for this: it is written, "And You give them their food in its time": He, may He be blessed, is the One who gives and who arouses from above the hearts of human beings.

וזהו בעתו. פי' בעת ושעה שיש לכל אדם שאין לך אדם שאין לו שעה

And this is "in its time": that is, at the time and hour that every person has, for "there is no person who does not have his hour."

שהוא בחי' התפלה שנקרא חיי שעה שהוא מלשון וישע אל הבל לשון ויפן שיש ביכולת כל אדם להפנות רצונו אל ההיפוך ממש

This is the level of prayer, which is called "the life of the hour" (chayei sha'ah); [sha'ah] is from the term "And He turned (vayisha) to Hevel," an expression of "and He turned" (vayifen): for it is in every person's power to turn his will to the very opposite.

(ועמ"ש מזה ע"פ מה יפו פעמיך ועמ"ש בביאור ע"פ שוש אשיש בענין כי הלבישני בגדי ישע).

(And see what is written on this on the verse "How beautiful are your steps," and see what is written in the explanation on the verse "I will greatly rejoice," on the subject of "For He has clothed me in garments of salvation (yesha).")

אך דו"ר [דחילו ורחימו] זו שמלמעלה צריך תחלה לבקש רחמים עליו עמ"ש סד"ה ויקרא משה בפי' תבא.

But this awe and love (dechilu u'rechimu) from above requires first asking for mercy upon him; see what is written at the end of the discourse beginning "And Moshe called," in Parshas Tavo.

וז"ש [וזהו שכתוב] עיני כל אליך ישברו. עיני כל פי' בחי' עינים שהם למעלה מהלב המשגיחים בו (ע"ד מ"ש בד"ה כי קרוב אליך הדבר בענין שהבחירה קודם לאהבה כו' ע"ש)

And this is [the meaning of] what is written, "The eyes of all look hopefully to You." "The eyes of all": that is, the level of eyes, which are above the heart and watch over it (along the lines of what is written in the discourse beginning "For the thing is very near to you," on the subject that choice precedes love, etc.; see there).

אליך ישברו שהוא ענין התעוררות בחי' רחמים רבים

"Look hopefully (yesaberu) to You": this is the arousal of the level of abundant mercy (rachamim rabbim).

דהיינו ע"י שיתבונן איך הוא נמשך ממקום גבוה מאד בחי' נקודת פנימיות הלב בחי' לבבתני אחותי כלה הנ"ל ותרד פלאים מטה מטה מאד והרחמנות ע"ז גדולה מאד ועמ"ש מזה בד"ה לא הביט און.

That is, through his contemplating how he is drawn from a very high place, the level of the point of the inner dimension of the heart, the level of "You have captured my heart, my sister, [my] bride" mentioned above, "and has come down astonishingly," very, very far below; and the compassion over this is very great. And see what is written on this in the discourse beginning "He has not beheld iniquity."

והנה כתיב סומך ה' לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים. (ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו).

Now, it is written, "Havayah supports all who fall, and straightens all who are bent over." (And see what is written in the discourse beginning "For the mountains may move.")

כי הנה כתיב יגיע כפיך כי תאכל וכו' בזעת אפיך כו' דהיינו יגיעת בשר בלא לב ולא להטריד שכלו בעניני העולם

For it is written, "When you eat the labor of your hands," etc., [and] "By the sweat of your brow," etc.: that is, labor of the flesh without the heart, and not to burden one's mind with worldly matters.

ומי שהוא עוסק בעניני העולם בכל מוחו ושכלו הנה הוא מוריד חב"ד [חכמה בינה ודעת] שלו למטה מטה ודומה כמו למשל אדם שכופף ראשו.

And one who is occupied with worldly matters with all his mind and intellect brings his Chochmah, Binah and Daas very, very far down, and is like, by way of analogy, a person who bends his head down.

ומזה יכול ליפול יותר שיפול גם ספיקות על האמונה שהוא בחי' רגלים כמ"ש העמדת במרחב רגלי וכשיש לו ספיקות באמונה הוא נופל ממקום רגליו רק שיש לו רגלים מפני שישראל עצמן הם מאמינים כו' וכמ"ש במ"א

And from this he can fall further, so that doubts also fall upon [his] faith, which is the level of the feet, as it is written, "You have set my feet in a broad place." And when he has doubts in faith, he falls from the place of his feet; only, he [still] has feet, because Israel themselves are believers, etc., as is explained elsewhere.

ולכן נקרא בשם נפילה לבד (וע' בזהר פ' וישלח דקע"א א' ובפ' בראשית ד' ח' ריש ע"א)

And therefore it is called only by the name "falling." (And see the Zohar, Parshas Vayishlach, page 171a, and Parshas Bereishis, page 8, beginning of side a.)

והנה כל בחי' אלו סומך ה' ודוקא ע"י שעיני כל אליך ישברו ואז ואתה נותן כו' שנמשך מלמעלה י"ג מדות הרחמים שהם נקראים י"ג נהרין דאפרסמנא דכיא כו'

Now, all these levels "Havayah supports," and specifically through "The eyes of all look hopefully to You"; and then "And You give," etc.: that the Thirteen Attributes of Mercy are drawn down from above, which are called "the thirteen rivers of pure balsam," etc.

והוא עד"מ כמו נהר הנמשך והולך ומתפשט כך י"ג מדות אלו נמשכים והולכים ממקום גבוה ועליון מאד עד שמתפשטים למטה והם נקי' מים טהורים שמכבסים העונות כמ"ש הרב כבסני מעוני.

And this is, by way of analogy, like a river that is drawn along, flowing on and spreading out: so these Thirteen Attributes are drawn and flow from a very high and lofty place until they spread out below. And they are called "pure waters," which wash away sins, as it is written, "Wash me thoroughly from my iniquity."

והנה כמו למשל נהר הנובע שמוצאו ממקום מעין כך י"ג מדות אלו נמשכים והולכים ממקור מים חיים בארא עמיקא דכולא אור א"ס ב"ה סתימא דכל סתימין (ועמ"ש מזה בפ' תבא בד"ה ויקרא אל משה).

And just as, by way of analogy, a flowing river has its source in the place of a spring, so these Thirteen Attributes are drawn and flow from the source of living waters, "the deep well of all," the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, "the most hidden of all hidden." (And see what is written on this in Parshas Tavo, in the discourse beginning "And He called to Moshe.")

וזהו פותח את ידיך א"ת [אל תקרי] ידיך אלא יודיך שנפתחים בחי' יודין שהוא מקור הנובע שהוא עמוק שאינו מושג.

And this is [the meaning of] "You open Your hand (yadecha)": do not read yadecha (Your hand) but yudecha (Your yuds): that the level of the yuds is opened, which is the welling source, so deep that it cannot be grasped.

ולכן נק' בשם יו"ד ועמ"ש מענין היו"ד בד"ה ראה אנכי נותן

Therefore it is called by the name yud; and see what is written on the subject of the yud in the discourse beginning "See, I set before you."

ואז משביע לכל חי רצון. פי' לכל מקום שיש בו חיות ואפילו מעט מזעיר משביע וממשיך בחי' רצון שהוא בחי' מים טהורים הנ"ל (שנמשכים מבחי' רעוא דכל רעוין.

And then "[You] satisfy every living thing [with] will (ratzon)": that is, to every place that has life-force in it, even a tiny bit, He gives satisfaction and draws down the level of will, which is the level of the pure waters mentioned above (which are drawn from the level of "the Will of all wills."

וזהו ענין יחיינו כענין פותח כו' לכל חי כו'. ומבחי' היודין נמשך ומתפשט בבחי' ה' להיות מבחי' כל בחי' כלה ועמ"ש בפ' במדבר בד"ה וארשתיך לי בענין לבי ובשרי ירננו כו' ע"ש.

And this is the meaning of "He will revive us," like "You open," etc., "every living thing," etc. And from the level of the yuds it is drawn and spreads into the level of hei, so that from the level of kol (all) there comes to be the level of kallah (bride). And see what is written in Parshas Bamidbar, in the discourse beginning "And I will betroth you to Me," on the subject of "My heart and my flesh sing out," etc.; see there.

ועוד יובן בענין פתיחו דיודי"ן שהיו"ד עם היותו בחי' העלם יהיה מאיר בגילוי כמו ה' וזהו ע"ד שנתבאר לקמן בד"ה ביום השמיני עצרת גבי אני היום ילדתיך.

It may further be understood regarding the "opening of the yuds": that the yud, although it is the level of concealment, will shine in revelation like a hei. And this is along the lines of what is explained below in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," regarding "This day I have begotten you."

ועמ"ש בענין ומעין מבית ה' יצא יצא ולהיות נפתח בחינה זו הוא על ידי ההמשכה מלמעלה מעלה ועמ"ש בביאור ע"פ החלצו גבי או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו'

And see what is written on the subject of "And a spring shall come forth from the House of Havayah": "shall come forth." And for this level to be opened comes about through the drawing down from very high above. And see what is written in the explanation on the verse "Arm yourselves," regarding "Or let him take hold of My strength, [that] he may make peace with Me," etc.

ואפ"ל [ואפשר לומר] שע"ז בא הרמז בפסוק אני לדודי ודודי לי שהוא ר"ת [ראשי תיבות] אלול וס"ת [וסופי תיבות] די יודין היינו שאז הוא הארת פתיחו דיודין ועיין בשער היחודים פ"ז [פרק ז'] ובמ"ח) ואז יכול לשוב בבחי' פנימיות הלב מעומקא דליבא.

And one may say that this is what is alluded to in the verse "I am my beloved's and my beloved is mine," whose initial letters spell Elul and whose final letters are four yuds: that is, that then is the illumination of the "opening of the yuds." And see Sha'ar HaYichudim, chapter 7, and Mishnas Chassidim.) And then he can return at the level of the inner dimension of the heart, from the depth of the heart.

וזהו רצון פי' רעותא דליבא בחי' נקודה דליבא פנימיות לבו להיות להי' לבדו כתמר כו' וכמים הפנים כו' במס"נ [במסירות נפש] בפו"מ [בפועל ממש].

And this is "will": that is, "the desire of the heart" (re'usa deliba), the level of the point of the heart, the inner dimension of his heart, to be for G-d alone, like the date palm, etc., and "as water [reflects] the face," etc., with self-sacrifice (mesirus nefesh) in actual deed.

וזהו ממעמקים קראתיך ה' וכו' ממעמקים לשון רבים דהיינו ממקור חיי החיים שהוא בארא עמיקא דכולא

And this is [the meaning of] "From the depths I have called You, Havayah," etc.: "depths," in the plural, that is, from the source of the Life of life, which is "the deep well of all."

ומעומק הלב בבחי' פנימיות הלב כמ"ש לבבתני אחותי כלה שיוכל להיות פב"פ [פנים בפנים] (ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בפי' ושאבתם כו' ממעיני מעיני תרי ע"ש):

And from the depth of the heart, at the level of the inner dimension of the heart, as it is written, "You have captured my heart, my sister, [my] bride," so that it can be face to face. (And see what is written along these lines in the explanation of "And you shall draw," etc., "from the springs": "springs" means two; see there.)

6 ד אך המשכות בחי' רחמים רבים מתעורר מלמעלה מה שא"א להשיג ע"י אתערותא דלתתא. וזהו ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו פי' בבחי' פנים הנ"ל

4. But the drawings down of the level of abundant mercy are aroused from above, which is something that cannot be attained through an arousal from below. And this is [the meaning of] "On the third day He will raise us up, and we shall live before Him": that is, at the level of "face" (panim) mentioned above.

(והנה בחי' יומים י"ל [יש לומר] היינו בחי' סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] עמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון גבי שעשועים יום יום.

(Now, the level of "two days" may be explained as the levels of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin); see what is written in the explanation on the verse "And I was with Him as a nursling," regarding "delights, day by day."

והם המאירים בשני יו"ט [יום טוב] של ר"ה [ראש השנה] אך בחי' ביום השלישי זהו בחי' שלמעלה מעלה גם מבחי' סוכ"ע והוא המאיר ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שנק' שבת שבתון ועמ"ש בד"ה אני לדודי וגבי והחזירנו בתשובה שלימה לפניך.

And these are what shine on the two festival days of Rosh HaShanah. But the level of "on the third day" is a level far above even the level of sovev kol almin, and it is what shines on Yom Kippur, which is called "a Shabbos of Shabbosos" (Shabbos Shabbason). And see what is written in the discourse beginning "I am my beloved's," and regarding "And bring us back in complete teshuvah before You."

וזהו ונחיה לפניו ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין ג' פעמים קדוש ומשם יובן ענין ביום השלישי. ועיין באדר"ז [באדרא זוטא] (דרפ"ח סע"א [סוף עמוד א]) תלת רישין אינון

And this is "and we shall live before Him." And see what is written in the explanation on the verse "After Havayah your G-d shall you walk," on the subject of the three times "holy," and from there the meaning of "on the third day" will be understood. And see the Idra Zuta) (page 288, end of side a): "There are three heads."

וי"ל [ויש לומר] שזהו ב' יו"ט [יום טוב] של ר"ה [ראש השנה] שכל א' נק' ראש והבחינה היותר עליונה זהו יוהכ"פ [יום הכפורים] שנק' ג"כ ראש השנה (ביחזקאל רסי' [ריש סימן] מ"ם) כדפי' בס"ח [בספר חסידים] (סי' רנ"ח) ובתוספת בנדרים (דכ"ג)

And it may be said that these are the two festival days of Rosh HaShanah, each of which is called a "head" (rosh), and the highest level is Yom Kippur, which is also called "Rosh HaShanah" (in Ezekiel, beginning of chapter 40), as explained in Sefer Chassidim (section 258) and in Tosafos on Nedarim (page 23).

ועמ"ש בד"ה מה טובו בענין ג' בחי' שיש בתשובה. הא' להיות סור מרע. הב' בבחי' ועשה טוב. הג' בענין עסק התורה

And see what is written in the discourse beginning "How goodly" on the subject of the three levels that there are in teshuvah (return): the first, to "turn away from evil"; the second, at the level of "and do good"; the third, regarding occupation with Torah.

והוא נגד ג' בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער א"א פ"ד הם בחינות נר"נ [נפש רוח נשמה] כו'.

And this corresponds to the three levels of nefesh, ruach and neshamah. And see Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, chapter 4: "they are the levels of nefesh, ruach and neshamah," etc.

7 והנה במתן תורה כתיב ג"כ ביום השלישי וכן יוהכ"פ [יום הכפורים] שהוא בחינת ביום השלישי ניתנו בו לוחות אחרונות.

Now, at the Giving of the Torah, too, it is written, "on the third day"; and likewise Yom Kippur, which is the level of "on the third day": the second Tablets were given on it.

ועיין ברבות וירא ר"פ נ"ו ע"פ ביום השלישי וישא אברהם את עיניו כו' ובאסתר ס"פ ויאמר לה המלך מה לך אסתר.

And see [Midrash] Rabbah on Vayera, at the beginning of section 56, on the verse "On the third day Avraham lifted up his eyes," etc., and on Esther, at the end of the section "And the king said to her, 'What is it, Esther?'"

והנה בפי' ונחיה לפניו יובן עוד ע"ד מ"ש בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים כו' בענין עומדים לפני תמיד ע"ש.

Now, the meaning of "and we shall live before Him" will be further understood along the lines of what is written in the explanation on the verse "For as the new heavens," etc., on the subject of "standing before Me" always; see there.

וזהו ע"ד מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפי' תשא (בדף קפ"ח ע"ב) והנה אין ספק כו' להאיר בו הפנימית כו' ע"ש וע"ש בפי' קום בתולת ישראל. ועד"ז יובן ג"כ ענין יקימנו.

And this is along the lines of what the Ramaz writes on Parshas Tisa (on page 188b): "Now, there is no doubt," etc., "to illuminate in it the inner dimension," etc.; see there. And see there on the meaning of "Rise, virgin of Israel." And in the same way the meaning of "He will raise us up" will also be understood.

ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בענין קומי לך ובענין הראיני את מראיך כו' וע' בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרל"ז ב') ע"פ מי יקמנו כד"א [כמה דאת אמר] מי ירפא לך. והוא איהו עלמא עילאה

And see what is written in the explanation on the verse "My dove," on the subject of "Arise, go forth," and on the subject of "Let me see your countenance," etc. And see the Zohar, Part I, Vayechi (page 237b), on the verse "Who (mi) will raise him up," as it says, "Who (mi) will heal you"; and it [Mi] is the higher world.

ועמ"ש ע"פ אדי מי יעמוד בביאור ע"פ ועתה יגדל נא. וזהו ביום השלישי יקימנו וכנ"ל

And see what is written on the verse "Ado-nai, who (mi) will stand," in the explanation on the verse "And now, I pray, let [the strength] be great." And this is "On the third day He will raise us up," as mentioned above.

והיינו ע"י כי ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו ויבא כגשם לנו כו'

And that is through [the fact] that "we shall know, we shall pursue to know Havayah; His going forth is as sure as the dawn, and He will come to us like the rain," etc.

(בגמרא נזכר פסוק זה פ"ק [פרק קמא] דברכות) (ד"ו ע"ב) פ"ק [פרק קמא] דתענית (ד"ד א') וברבות פ' תבא ובשה"ש [ובשיר השירים] בפסוק שימני כחותם ובזח"ג [ובזהר חלק ג] בפ' ויקרא (דכ"א ע"ב) ובפ' נשא (דקמ"ח א') וע"ש ר"פ שלח דקנ"ו ב' ע"פ ידעת השחר מקומו ע"ש.

(In the Gemara this verse is mentioned in the first chapter of Berachos) (page 6b), the first chapter of Taanis (page 4a), and in [Midrash] Rabbah on Parshas Tavo, and on Shir HaShirim on the verse "Set me as a seal," and in the Zohar, Part III, Parshas Vayikra (page 21b) and Parshas Naso (page 148a); and see there, at the beginning of Parshas Shelach, page 156b, on the verse "Have you made the dawn know its place?"; see there.

וע"ש ר"פ תרומה דף קכ"ז ע"ב ע"פ הנשקפה כמו שחר ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפ' אמור (דק"ד ע"א) יעקב אמר אז יבקע כשחר אורך כו' ועמ"ש ע"ז בד"ה להבין ענין משמח חתן

And see there, at the beginning of Parshas Terumah, page 127b, on the verse "that looks forth like the dawn," and in the Ramaz's commentary there; and in Parshas Emor (page 104a): "Yaakov said, 'Then shall your light break forth like the dawn,'" etc. And see what is written about this in the discourse beginning "To understand the matter of 'who gladdens the groom.'"

ופי' שיתבונן כמו למשל עמוד השחר שמאיר ממזרח שמש שהשמש היא תחת הארץ ובוקע ומאיר עליו בשחר שהנה חומר הארץ מפסיק בין השמש ובינינו.

And the meaning is that he should contemplate, as for example the break of dawn, which shines from the rising of the sun while the sun is beneath the earth, and breaks through and shines upon it at dawn: for the substance of the earth interposes between the sun and us.

כך חומריות הגוף מפסיק בין הארת פנים הנמשכת מאור א"ס ב"ה עלינו וע"ז מעורר רחמים רבים

So too, the physicality of the body interposes between [us and] the illumination of the Face that is drawn upon us from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; and through this he arouses abundant mercy.

דהיינו ע"י שישים אל לבו רחוקו מאור פני ה' שהוא כמו הענן המחשיך כו' מסך מבדיל כו'

That is, by taking to heart his distance from the light of G-d's face, which is like the cloud that darkens, etc., a dividing screen, etc.

ואזי מרחוק ה' נראה ויבא כגשם לנו בחי' מים טהורים כו' וכמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים גבי יערוף כמטר לקחי ע"ש.

And then, "From afar Havayah appeared," and "He will come to us like the rain," the level of pure waters, etc., as is explained on this in the discourse beginning "Listen, O heavens," regarding "My teaching shall drop as the rain"; see there.

אך הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שכנ"י [שכנסת ישראל] שאלה שלא כהוגן ויבא כגשם לנו והשיבה הקב"ה כהוגן אהיה כטל לישראל.

However, our Sages, of blessed memory, said that the Community of Israel asked improperly, "And He will come to us like the rain," and the Holy One, blessed be He, answered her properly, "I will be like the dew to Israel."

8 והענין כי הנה באמת יש מקום לעורר רחמים רבים אף גם אין אין מסך מבדיל בינינו למקום והוא בחי' טל שגם הוא בחי' רחמים.

The explanation is that in truth there is room to arouse abundant mercy even when there is no dividing screen between us and the Omnipresent; and this is the level of dew, which is also the level of mercy.

וכמ"ש בפ' עקב בד"ה ויאכילך את המן. והוא יורד בלתי עננים רק שהוא בלילה בהסתלקות אור השמש

As is explained in Parshas Eikev, in the discourse beginning "And He fed you the manna." And [dew] comes down without clouds, only it is at night, when the light of the sun has withdrawn.

כך כביכול הנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים ששם אלקים הוא מגן לשם הוי' כמ"ש במ"א (בד"ה ואתה תצוה כו' בפי' מחוץ לפרוכת

So too, as it were, it is written, "For a sun and a shield is Havayah Elokim": the Name Elokim is a shield for the Name Havayah, as is explained elsewhere (in the discourse beginning "And you shall command," etc., on the meaning of "outside the curtain."

ולכן שייך רחמנות אפילו על עולמות עליונים שגם הם רחוקים מאור פני הוי' מחמת ששם אלקים הוא מגן ונרתק המסתיר כו'.

Therefore compassion applies even to the higher worlds, for they too are distant from the light of the face of Havayah, because the Name Elokim is a shield and a sheath that conceals, etc.

והוא ענין מדת לילה הסתלקות אור השמש כו' ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו בפי' מרחם על הבריות.

And this is the meaning of the attribute of night, the withdrawal of the light of the sun, etc. And see what is written in the discourse beginning "For the mountains may move," on the meaning of "who has compassion on the creatures."

ועמ"ש בפ' במדבר סד"ה וידבר כו' שאו כו' בענין למשפחותם לבית אבותם כו' ועמ"ש בד"ה אני ישנה בפי' שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה).

And see what is written in Parshas Bamidbar, at the end of the discourse beginning "And He spoke," etc., "Take," etc., on the subject of "by their families, by their fathers' houses," etc. And see what is written in the discourse beginning "I sleep," on the meaning of "for my head is filled with dew, my locks with the drops of the night.")

וזהו ומל ה' אלקיך את לבבך כי שני שמות אלו הם המולים בחי' הלבב להיות בחי' לב אחד וכו':

And this is [the meaning of] "And Havayah your G-d (Elokecha) will circumcise your heart (levavcha)": for these two Names are what circumcise the level of the levav, so that it becomes the level of one heart, etc.

LIKKUTEI TORAH • SHABBOS SHUVAH • MAAMAR 1

שובה ישראל כו'

"Return, O Israel"

◇

1 שובה ישראל כו'. הנה יש ב' בחינות יעקב וישראל וכתיב לא יעקב יאמר כו' והענין

"Return, O Israel (Yisrael)," etc. Now, there are two levels, Yaakov and Yisrael; and it is written, "Not Yaakov shall [your name] be called," etc. The explanation is this.

הנה נודע כי תכלית בריאת העולמות להיות לו ית' דירה בתחתונים דהיינו ע"י אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] ואתהפכא חשוכא לנהורא כו'

Now, it is known that the purpose of the creation of the worlds is that there be for Him, may He be blessed, a dwelling place among the lower realms (dirah betachtonim), that is, through the subjugation (iskafya) of the sitra achra (the other side) and the transformation (is'hapcha) of darkness into light, etc.

כי הנה עולם הוא מלשון העלם שהוא החשך וההסתר שמעלים ומסתיר אור א"ס ב"ה השוכן בתוכו ונראה ליש ודבר בפני עצמו וחשך זה יתהפך לאור לע"ל [לעתיד לבוא] כי עין בעין יראו כו'

For indeed, olam ("world") is from the term he'lem ("concealment"), which is the darkness and the hiddenness that conceals and hides the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that dwells within it, and [the world] appears to be something (yesh), a thing unto itself. And this darkness will be transformed into light in the Time to Come, for "eye to eye they shall see," etc.

והיינו על ידי מעשינו ועבודתנו בימי הגלות בבחי' אתכפיא ואתהפכא של הנפש מזה לעומת זה בקיום מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקים כו'

And this is through our deeds and our divine service during the days of exile, in the manner of the subjugation and transformation of the soul from "the one opposite the other," by fulfilling what is written, "Know this day and take it to your heart that Havayah, He is Elokim," etc.

שעל ידי בחי' ידיעה זו שבהיום לעשותם שהיא בחי' ידיעה לבדה זוכה לימות המשיח למחר לקבל שכרם בבחינת ראיה ממש כי עין בעין יראו כו'

For through this level of knowing, which belongs to "this day, to do them," and which is the level of knowledge alone, one merits, in the days of Mashiach, "tomorrow, to receive their reward," at the level of actual sight, for "eye to eye they shall see," etc.

ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול וענין הוי' הוא האלקים הוא ענין יחודא עילאה ויחודא תתאה (שילוב שם הוי"ה בשם אלקים ואדנ"י ושילוב שם אלקים ואדני בשם הוי') שבק"ש [שבקריאת שמע] אחד וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

And see what is written at the end of the discourse beginning "When you hearken to the voice." And the meaning of "Havayah, He is Elokim" is the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah) (the interweaving of the Name Havayah within the Names Elokim and Ado-nai, and the interweaving of the Names Elokim and Ado-nai within the Name Havayah) that are in the Shema: "One," and "Blessed be the name of the glory of His kingdom forever and ever."

(ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם) שעי"ז יבוא לואהבת כו' ולהיות בבחי' אתכפיא ואתהפכא כו'

(And see what is written in the discourse beginning "Go forth and behold," on the subject of "Lift up your hands.") Through this one will come to "And you shall love," etc., and to be in the mode of subjugation and transformation, etc.

ולכך קורין ק"ש [קריאת שמע] פעמים בכל יום ערב ובוקר לפי שצ"ל יחוד זה של הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ כו'

Therefore we recite the Shema twice every day, evening and morning, because this unity of "Havayah, He is Elokim" must be "in the heavens above and upon the earth," etc.

וכנגד ב' בחי' אלו שהם שמים וארץ קורין ק"ש [קריאת שמע] פעמיים ערב ובוקר

And corresponding to these two levels, which are heaven and earth, we recite the Shema twice, evening and morning.

(וע' מ"ש מענין ערב ובוקר מדת לילה ומדת יום בד"ה תחת אשר לא עבדת והוא ג"כ ענין כי אל דעות שיש ב' דעות שמלמטה למעלה נק' יש מאין וזהו מדת לילה

(And see what is written on the subject of evening and morning, the attribute of night and the attribute of day, in the discourse beginning "Because you did not serve." And this is also the meaning of "For a G-d of knowledges," that there are two [kinds of] knowledge: [the view] from below upward is called "something from nothing" (yesh me'ayin), and this is the attribute of night;

ומלמעלה למטה הוא בהפך שלמעלה היש ולמטה כלא חשיב וזהו מדת יום ועיין מ"ש סד"ה והיה מספר בני ישראל).

and from above downward it is the reverse, that above is the existence (yesh) and below is "considered as nothing," and this is the attribute of day. And see what is written at the end of the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be.")

והנה כמו שיש בעולם שמים וארץ כך יש בנפש האדם ב' בחינות אלו כי הנפש כלולה מארבעה בחינות אלו שכל ומחשבה דבור ומעשה (ועיין זח"ג [זהר חלק ג] פנחס ר"כ ע"ב ע"פ אין מעשה וחשבון כו')

Now, just as in the world there are heaven and earth, so in the soul of man there are these two levels, for the soul is comprised of these four levels: intellect and thought, speech and action. (And see Zohar, Part III, Pinchas, 220b, on the verse "There is no action or reckoning," etc.)

והנה השכל והמחשבה הם בחינת שמים והדיבור והמעשה הם בחי' ארץ

Now, intellect and thought are the level of heaven, and speech and action are the level of earth.

שעם היות שגם המחשבה היא בחינת לבוש אל הנפש כמו הדבור והמעשה מ"מ הרי המחשבה כלולה ומתאחדת עם הנפש המשכלת וא"א להיות לה שכל בלי אותיות המחשבה

For although thought too is a garment of the soul, like speech and action, nevertheless thought is comprised in and united with the intellective soul, and it is impossible for [the soul] to have intellect without the letters of thought;

והרי הוא כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה משא"כ הדבור והמעשה הם בחינות נפרדים מן הנפש ואין הנפש מתלבשת בהם תמיד אלא בעתים שמדבר ועושה כו' ולכן נקרא בשם ארץ

so it is like that locust whose garment is of itself and within itself. Whereas speech and action are levels separate from the soul, and the soul does not clothe itself in them always, but only at the times when one speaks and acts, etc.; therefore it is called by the name "earth."

וצ"ל אתכפיא ואתהפכא בנפש מזה לעומת זה בין בבחי' שמים ובין בבחי' ארץ שיהיו כל הארבעה בחינות מיוחדים לה' לבדו

And there must be subjugation and transformation in the soul from "the one opposite the other," both in the level of heaven and in the level of earth, so that all four levels be united with G-d alone;

דהיינו שהשכל והדבור יהיו ממולאים מתורה דאורייתא מחכמה כו' ודברת בם כו' ובחי' המעשה מפורש בפרשה שניה ואספת דגנך הוא מעשה הצדקה כו'

that is, that intellect and speech be filled with Torah, for the Torah [comes] from Chochmah (wisdom), etc., and "you shall speak of them," etc.; and the level of action is stated explicitly in the second section [of the Shema]: "and you shall gather in your grain," which is the deed of charity, etc.

והנה יחודא תתאה היא בחי' יעקב י' עקב י' בחי' חכמה וביטול הנמשך בבחינת עקב וסוף המדרגה להיות אתכפיא ואתהפכא

Now, the lower unity (yichuda tata'ah) is the level of Yaakov: yud akev ("heel"), the yud, the level of Chochmah and self-nullification (bittul), drawn down into the level of the heel and the end of the level, so that there be subjugation and transformation.

והיינו כשעדיין האדם בבחינת מלחמה באתכפיא ואתהפכא זו שאז מדת אלקים וצמצום להיות עלמא דפרודא היא הגוברת בו והיא עיקרית בנפש האדם

That is, when a person is still at the level of battle in this subjugation and transformation, for then the attribute of Elokim and tzimtzum (contraction), so that there be a world of separation (alma deperuda), is what prevails in him, and it is primary in the person's soul;

אלא שממשיך בחינת יו"ד דהיינו שילוב הוי' באלקים ואדנ"י כי הוי"ה בחכמה כו'

only that he draws down the level of the yud, that is, the interweaving of Havayah within Elokim and Ado-nai, for "Havayah, by Chochmah," etc.

אבל ישראל כי שרית עם אלקים שכבר גבר שם הוי' על שם אלקים דהיינו שילוב שם אלקים ואדנ"י בהוי'

But Yisrael: "for you have striven with Elokim," that the Name Havayah has already prevailed over the Name Elokim, that is, the interweaving of the Names Elokim and Ado-nai within Havayah;

והרי הוא למעלה מבחי' אלקים הוא הצמצום כו' ועם אנשים הם כחות המתפשטות משם אלקים שהם שלוחי הדין והקטרוג כו' (וע' זח"א [זהר חלק א] וישלח קע"ד א'):

so he is above the level of Elokim, which is the tzimtzum, etc. And "with men": these are the forces that spread forth from the Name Elokim, which are the agents of judgment and accusation, etc. (And see Zohar, Part I, Vayishlach, 174a.)

2 ב והנה כתיב וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו הוי"ה הוא האלקים ב"פ [בי פעמים] (במלכים א' סי' י"ח)

2. Now, it is written, "And all the people saw, and they fell on their faces, and they said, 'Havayah, He is Elokim,'" twice (in I Kings, chapter 18).

(ועיין מזה ברבות בקהלת קרוב לסופו ס"פ זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח וזח"ג [וזהר חלק ג] (ס"ה א' רס"ד א')

(And see about this in [Midrash] Rabbah on Koheles, near its end, at the end of the passage "Dead flies make the perfumer's oil reek and pour forth"; and Zohar, Part III) (65a, 264a);

זח"א [זהר חלק א] (מ"ה א') בתד"א [בתנא דבי אליהו] פי"ז ירושלמי פ"ג [פרק ג'] דתענית ה"ד וע' בפרש"י [בפירש רש"י / בפירוש רש"י] (בשופטים סי' ה') בפסוק שמעו מלכים ובכרמל יאמר ב"פ [בי פעמים].

Zohar, Part I (45a); in Tanna DeBei Eliyahu, chapter 17; Jerusalem Talmud, chapter 3 of Taanis, halachah 4; and see Rashi's commentary (on Judges, chapter 5) on the verse "Hear, O kings," [that] at Carmel it will be said twice.

ולהבין למה כפלו ב"פ [בי פעמים]. אך הענין כי הוי"ה הוא האלקים יש בו ב' פירושים הא' שהוי' הוא גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' המשכה והתפשטות

Now, [we need] to understand why they doubled it, [saying it] twice. But the explanation is that "Havayah, He is Elokim" has two meanings. The first: that Havayah is the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as a drawing down and spreading forth,

שהיא מבחי' הוי' וחסד זכר חסדו להוות כל ההוויות הוא הוא עצמו האלקים וצמצום שנתצמצם להיות עולמות נפרדים בעלי גבול ברבוי התחלקות המדרגות מינים ממינים שונים

which is from the level of Havayah and Chesed (kindness), "He remembered His kindness," to bring all beings into being; this very [light] is itself Elokim and the tzimtzum (contraction) by which it contracted itself so that there be separate, finite worlds, with a multitude of divisions of levels, kinds upon different kinds.

שהצמצום הזה עם היות שבאמת הוא צמצום גדול לגבי אור א"ס ב"ה שאינו בבחי' גבול מ"מ הוא הוא הוי"ה

For this tzimtzum, although in truth it is a great contraction relative to the Infinite Light, blessed be He, which is not limited, is nevertheless Havayah itself,

שהרי עי"ז נמשך בחי' הוי' להוות כל ההוויות מאין ליש שמבלעדי הצמצום לא היו העולמות כלל שהיו בטלים במקורם והיו כלא היו וא"כ גם הצמצום הוא הוא הוי' והמשכת החסד ומיוחדים ביחוד גמור ואמיתי ממש

since through it the level of Havayah is drawn down to bring all beings into being from nothing to something; for without the tzimtzum there would be no worlds at all, since they would be nullified in their source and would be as though they had never been. If so, the tzimtzum too is the very Havayah and the drawing down of Chesed, and they are united in a complete and absolutely true unity.

(וע' מ"ש מזה בד"ה וידבר אלקים כו' אני הוי' וארא אל אברהם כו' וסד"ה וידעת היום) **ופירוש השני**

(And see what is written about this in the discourse beginning "And Elokim spoke," etc., "I am Havayah," "and I appeared to Avraham," etc., and at the end of the discourse beginning "Know this day.") **And the second meaning:**

כי בחי' הוי' והמשכת החסד שמהווה כל ההוויות שעל שם זה נקרא הוי' לשון הוה והיו"ד שבראש התיבה להורות שהוא מהוה תמיד

that the level of Havayah and the drawing down of Chesed which brings all beings into being (for on this account it is called Havayah, from the term hoveh, "being," and the yud at the beginning of the word is to show that He brings into being constantly),

הרי בחינה זו הוא רק בחי' אלקים וצמצום לגבי עצמותו ומהותו יתברך כביכול וכמ"ש אני הוי' הוא שמי שבחינת הוי' אינו אלא בחי' שם כמו עד"מ שם האדם אברהם שאינו אלא לזולתו לקרוא אותו בשמו

this level is only the level of Elokim and tzimtzum relative to His Essence and Being, may He be blessed, as it were; as it is written, "I am Havayah, that is My Name": the level of Havayah is only the level of a name, like, by way of analogy, a person's name, Avraham, which is only for others, to call him by his name,

אבל אין להשם ערך ויחוס כלל אל עצמות ומהות האדם שאינו ממהותו ולא מערכו כלל

but the name has no comparison or relation at all to the essence and being of the person, for it is not of his being nor of his level at all.

כך הנה בחי' המשכה זו של הוי"ה וחסד מאור א"ס ב"ה להחיות העולמות ולהוותם מאין ליש אין ערוך אליו יתי כלל וכמשל זיו השמש מהשמש כו'

So too, this level of the drawing down of Havayah and Chesed from the Infinite Light, blessed be He, to give life to the worlds and to bring them into being from nothing to something, bears no comparison at all to Him, may He be blessed, as in the analogy of the radiance of the sun [compared] with the sun, etc.

כי הנה הוא לבדו יתי קדוש ומובדל מגדר עלמין וגם שמו נשגב בבחי' לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ וכו' האר"ה דהארה

For indeed, He alone, may He be blessed, is holy and set apart from the category of worlds; and His Name too is "exalted," at the level of "alone"; only "His splendor" and the radiance of His Name are "upon the earth," etc., a glimmer of a glimmer;

ואף גם זאת בבחיד על דייקא ולא שייך עליו יתי בחי' הוי' כי ענין הוי' יו"ד חכמה כו'

and even this is at the level of "upon" (al) specifically. And the level of Havayah does not apply to Him, may He be blessed, for the meaning of Havayah is the yud, Chochmah (wisdom), etc.;

ולא שייך עליו יתי אפילו אנת חכים ולא בחכמה ידיעא אלא לגבי בחי' השתלשלות שנשתלשלו בחי' חכמה ובינה

and even "You are wise, but not with a knowable wisdom" does not apply to Him, may He be blessed, except relative to the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus), in which the levels of Chochmah and Binah (understanding) came down in a chain;

והרי הוא יתי מקור להן כמ"ש כי עמך מקור חיים והוא מקור החכמה ומקור הבינה

and He, may He be blessed, is their source, as it is written, "For with You is the source of life," and He is the source of Chochmah and the source of Binah;

אבל אינו מתלבש ממש בבחי' חכמה כי החכמה מאין תמצא כתיב מבחינת אין

but He does not actually clothe Himself in the level of Chochmah, for it is written, "Chochmah is found from ayin (nothing)": from the level of ayin;

דהיינו שאין התהוות החכמה מבחינת השתלשלות והתלבשות אור א"ס ב"ה ממש אלא מבחי' שהיא אין ואפס הוא בחי' זיו כו' כמ"ש במ"א (ועיין בד"ה לא תהי' [תהיה] משכלה)

that is, the coming into being of Chochmah is not by way of a chain-like descent and clothing of the Infinite Light, blessed be He, itself, but from a level that is nothing and naught, which is the level of radiance, etc., as is explained elsewhere. (And see the discourse beginning "None shall miscarry.")

והרי זיו זה הוא עצמו צמצום רב ועצום לגבי אור א"ס ב"ה עצמו כביכול

And this radiance is itself a vast and immense contraction relative to the Infinite Light, blessed be He, itself, as it were.

וזהו שאמר יעקב בתפלתו אם יהיה אלקים עמדי ושמרני כו' ושבתי בשלום אל בית אבי אזי והיה הוי' לי לאלקים

And this is what Yaakov said in his prayer: "If Elokim will be with me and will guard me," etc., "and I return in peace to my father's house," then, "and Havayah will be to me as Elokim."

פי' כי אחר שיהיה אלקים עמדי בבחינת אתכפיא ואתהפכא ואחר כל המדרגות עד ושבתי בשלום כו'

The meaning is: after "Elokim will be with me," in the mode of subjugation and transformation (iskafya and is'hapcha), and after all the levels up to "and I return in peace," etc.,

אזי יבא ויגיע למדרגה גדולה ונפלאה היא ביטול והתכללות באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחי' הוי' עד שבחי' הוי' בבחי' אלקים תחשב

then he will come and reach a great and wondrous level, namely self-nullification (bittul) and inclusion in the Infinite Light, blessed be He, itself, which is far, far above the level of Havayah, until the level of Havayah will be considered as the level of Elokim.

(ועמ"ש מזה סד"ה אני הוי' אלקיכם דפ' ציצית וסד"ה ושבתי בשלום וע' ברבות ויצא פרשה ע' [שבעים] גבי נטל הקדוש ברוך הוא שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים ועמ"ש מזה סד"ה וכל בניך):

(And see what is written about this at the end of the discourse beginning "I am Havayah your G-d," in the section of tzitzis [the fringes], and at the end of the discourse beginning "And I return in peace"; and see [Midrash] Rabbah, Vayetzei, section 70, regarding "The Holy One, blessed be He, took the words of the Patriarchs and made them a key to the redemption of the children"; and see what is written about this at the end of the discourse beginning "And all your children.")

3 ג והנה יעקב אמר כסדר המדרגה ממטה למעלה והיינו מדרגת הצדיקים ההולכים לפני ה' ממדרגה למדרגה

3. Now, Yaakov spoke in the order of the levels, from below upward, and this is the level of the tzaddikim [the righteous], who walk before G-d from level to level.

אך מי שהעביר את הדרך וחטא על הנפש שפגם באיזה ל"ת [לא תעשה] או בביטול מ"ע [מצות עשה] הרי א"א לו להמשיך בחי' הוי' בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה להיות אתכפיא ואתהפכא מאחר שפגם בשם הוי'

But one who has strayed from the path and "sinned against the soul," having caused a blemish through some prohibition or through neglecting a positive commandment, cannot draw down the level of Havayah into the level of Elokim, in the higher and lower unity, so that there be subjugation and transformation, since he has blemished the Name Havayah.

כי המצות נקראו מצות הוי' כמ"ש בזה"ק [בזהר הקדוש] דתליין בשמיה כענבין באתכלא מימינא ומשמאלא מימינא מ"ע [מצות עשה] ומשמאלא מל"ת [מצות לא תעשה].

For the mitzvos are called "the mitzvos of Havayah," as is said in the holy Zohar, that they hang upon His Name like grapes on a cluster, on the right and on the left: on the right the positive commandments, and on the left the prohibitive commandments.

4 והנה אומרים בתיקון ק"ש [קריאת שמע] שעל המטה אם פגמתי באות יו"ד ונתחייבתי סקילה וכן בוידוי על חטא ביוהכ"פ [ביום הכפורים] מזכירין סקילה שריפה כו'

Now, in the order of the bedtime Shema we say, "If I have blemished the letter yud and become liable to stoning"; and likewise, in the confession "For the sin" on Yom Kippur, we mention stoning, burning, etc.

לא דברו בעבירות חמורות דוקא שחייב עליהם סקילה ממש (כגון עובד עבודת כוכבים שהוא מהנסקלין)

They did not speak specifically of grave transgressions for which one is liable to actual stoning (such as one who worships idols, who is among those who are stoned),

שהרי התורה היא בבחינת השתלשלות שיש בה גשמיות ורוחניות וכשם שיש סקילה גשמיות על עבירות החמורות בגשמיות כן יש סקילה רוחניות על עון ששקלוהו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] בעבירות חמורות ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בפרק לפני אידיהן ישראל שבחו"ל [שבחוץ לארץ] כו'

for the Torah is in the mode of hishtalshelus (a chain of descent), having within it physicality and spirituality; and just as there is physical stoning for transgressions that are grave in physical terms, so there is spiritual stoning for a sin that our Sages, of blessed memory, weighed as grave transgressions, along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, in the chapter Lifnei Eideihen ["Before their festivals"], "Jews outside the Land," etc.

כי ענין עבודת כוכבים בגשמיות הוא המשתחוה לשמש וירח מפני שמהם תצא השפעת המזון וכמ"ש ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים

For idolatry in its physical sense is bowing down to the sun and moon, because from them comes forth the flow of sustenance, as it is written, "with the bounty of the produce of the sun, and with the bounty of the yield of the moons."

הגם שבאמת נמשך ההשפעה על ידם הרי הם שלוחי ההשפעה בלבד והמשתחוה להם מחשיב אותם ליש ודבר נפרד כאלו הם משפיעים מצד עצמם

Although in truth the flow is drawn down through them, they are only the agents of the flow, and one who bows down to them regards them as something (yesh) and a separate thing, as if they bestowed [it] on their own.

והנה ההשתחואה בגשמיות היינו שכופף ראשו וקומתו הגשמיים ויש השתחואה ברוחנית שכופף ומבטל שכלו לדבר הנשפע מן השמש והירח שהם מגד תבואות כו'

Now, physical bowing means that one bends his physical head and body; and there is spiritual bowing, when one bends and nullifies his intellect before the thing that flows from the sun and the moon, which are "the bounty of the produce," etc.,

בדאגת הפרנסה ע"י איזו תחבולה כאלו התחבולה ההיא היא עיקרית בהשפעה זו הגם שנאמר וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה הרי ה' אלקיך כתיב שלא יהיה נפרד מאלקותו ית' כו'

in anxiety over his livelihood, by means of some stratagem, as if that stratagem were the main thing in this flow. Although it is said, "And Havayah your G-d will bless you in all that you do," it is written "Havayah your G-d": that it should not be separate from His G-dliness, may He be blessed, etc.

משא"כ כשמחשיב את התחבולה עיקר ההשפעה שהוא בבחי' נפרד כו' וע"ז הרי הוא חייב סקילה רוחנית

Whereas when he regards the stratagem as the essence of the flow, which is the level of separateness, etc., for this he is liable to spiritual stoning,

כי סקילה היא באבנים והיינו שעי"ז גורם להיות לו לב אבן שלא יוכל לפתוח לבו בהתבוננות בחי' הוי' כו'

for stoning is with stones; that is, through this he brings it about that he has a heart of stone, so that he cannot open his heart in contemplation of the level of Havayah, etc.

וכן כל הכועס כו' וגסות הרוח כו' שהם כאלו עובד עבודת כוכבים לפי שהם היפך הביטול

And likewise "whoever becomes angry," etc., and haughtiness of spirit, etc., which are as though one worships idols, because they are the opposite of self-nullification (bittul);

והרי פוגם באות יו"ד שהוא ענין הביטול בחינת חכמה כו' וכה"ג בביטול מ"ע [מצות עשה] [וכהאי גוונא] התלויות באות יו"ד ביטול תורה דאורייתא מחכמה כו'

and so he blemishes the letter yud, which is the matter of self-nullification, the level of Chochmah (wisdom), etc. And likewise through neglecting positive commandments that depend on the letter yud: neglect of Torah [study], for the Torah [comes] from Chochmah, etc.

(וע' ברי"מ [ברעיא מהימנא] ר"פ כי תשא ופ' שופטים רע"ד ב') וההי' של השם הוא בחי' התבוננות באורך ורוחב בגדולת א"ס ב"ה להלהיב לבו כו'.

(And see the Ra'aya Mehemna ["the Faithful Shepherd"] at the beginning of Parshas Ki Sisa, and Parshas Shoftim, 274b.) And the hei of the Name is the level of contemplation, at length and breadth, on the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, to set one's heart aflame, etc.;

דהיינו כמו אות ה' שיש לה אורך ורוחב עד"מ וכנגד זה שריפה שישרוף לבו באש זרה ותאות חומריו' [חומריות] כו'

that is, like the letter hei, which has length and breadth, by way of analogy. And corresponding to this is burning: that he burns his heart with a strange fire and with lusts for material things, etc.

וכיוצא בזה הרבה פרטי עבירות וביטול מצות שהם פוגמים את השם הוי' כל חד לפום מאי דידע בנפשי' [בנפשיה] אשר ע"כ לא יוכל להמשיך שם הוי' בבחי' אלקים הוא הצמצום ביחודא תתאה ועילאה להיות אתכפיא ואתהפכא.

And similarly there are many particular transgressions and neglects of mitzvos that blemish the Name Havayah, each one according to what he knows in his own soul; and therefore he cannot draw down the Name Havayah into the level of Elokim, which is the tzimtzum (contraction), in the lower and higher unity, so that there be subjugation and transformation.

5 והעצה היעוצה לזה ויצעקו אל הוי' שכדי להיות המשכות הוי' צריך להקדים בחי' צעקה בלב מקרב איש ולב עמוק מעומקא דלבא ולהיות בטל ונכלל באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מבחי' הוי'

The counsel that is counseled for this is "And they cried out to Havayah": in order for there to be drawings down of Havayah, one must first have the level of a cry in the heart, "from the inward part of man and a deep heart," from the depth of the heart, and be nullified and included in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, which is above the level of Havayah,

כי אני הוי' הוא שמי כו' כנ"ל אלא מצד עצמותו ומהותו ית' נק' בשם אנכי מי שאנכי שאינו נתפס בשם

for "I am Havayah, that is My Name," etc., as mentioned above; but in respect of His Essence and Being, may He be blessed, He is called by the name Anochi ("I"), "Who I am," which is not grasped by a name.

וע"ז נאמר אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וכתיב לפני הוי' תטהרו למעלה מבחי' הוי' ששם הוא עליות כללות נשמות ישראל ביום הכפורים

And of this it is said, "I, I (Anochi Anochi) am He Who blots out your transgressions for My sake"; and it is written, "Before Havayah shall you be purified": above the level of Havayah, for there is the ascent of the souls of Israel as a whole on Yom Kippur.

והיינו על ידי בחי' רחמנות מדתו של יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה דהיינו מן הקצה התחתון שירד מטה מטה אל הקצה העליון שמראש כל דרגין בחי' אנכי שלמעלה מבחינת הוי'

And this is through the level of compassion, the attribute of Yaakov, which "extends from end to end": that is, from the lowest end, where he has descended lower and lower, to the highest end, at the very top of all levels, the level of Anochi, which is above the level of Havayah.

ובחי' רחמנות זו הוא שיעורר רחמים על ניצוץ אלקות שבנפשו אחרי שישים אל לבו רוממות א"ס ב"ה בכבודו ובעצמו שהוא רם ונשא מבחי' הוי'

And this level of compassion is that he arouse compassion upon the spark of G-dliness in his soul, after he takes to heart the exaltedness of the Infinite One, blessed be He, in His glory and His very Self, Who is high and lofty above the level of Havayah,

כי הוי' בחכמה וכולם בחכמה עשית כתיב שהוא כעשיה גשמיות ואי לזאת הרחמנות גדולה על ניצוץ אלקות שבנפשו איך שירד פלאים מאיגרא רמה כו'

for "Havayah, by Chochmah," and it is written, "You have made them all with Chochmah," which is like physical making. And therefore great is the compassion for the spark of G-dliness in his soul, how it has come down astonishingly "from a high roof," etc.

ובחינת רחמנות זו אותה אנו מבקשים אלקי עולם ברחמיך הרבים כו' ברחמיך דייקא כלומר שאתה יודע הרחמנות כמה גדלה בלי שיעור

And it is this level of compassion that we request: "G-d of the world, in Your abundant compassion," etc. "In Your compassion" specifically, that is, You know how great the compassion is, without measure;

ואין ביכולת השגת נשמותינו לשער גודל עוצם הרחמנות על הירידה הגדולה הזאת מאור א"ס ב"ה מאחר שנשמותינו הן בבחי' גבול ונברא יש מאין אין להם הרגשה זו על הירידה הזאת שמאור א"ס ב"ה (ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר).

and it is not within the capacity of our souls' comprehension to gauge the greatness of the intensity of the compassion over this great descent from the Infinite Light, blessed be He; since our souls are in a state of limitation and created something from nothing, they do not have this feeling about this descent from the Infinite Light, blessed be He. (And see what is written in the discourse beginning "As an eagle stirs up.")

וזהו ותתפלל חנה על הוי' ובכה תבכה שעל ידי בחינת בכיה היא בחי' ומדת התעוררות הרחמנות תתפלל על ה' על דייקא למעלה מבחי' הוי'. ועמ"ש מזה בפ' משפטים ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה כו'.

And this is [the meaning of] "And Chanah prayed upon (al) Havayah, and weeping, she wept": through the level of weeping, which is the level and attribute of the arousal of compassion, she prays "upon Havayah," "upon" specifically, above the level of Havayah. And see what is written about this in Parshas Mishpatim, on the verse "None shall miscarry or be barren," etc.

6 וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך פירוש עד שהוי' יהיה בבחינת אלקים וצמצום על ידי התשובה הוא התעוררות הרחמנות

And this is [the meaning of] "Return, O Israel, unto (ad) Havayah your G-d (Elokecha)": that is, until (ad) Havayah will be at the level of Elokim and tzimtzum (contraction), through teshuvah (return), which is the arousal of compassion.

כי עיקר התשובה בלב שתהיה התשובה גדולה כל כך בפנימית הלב מעומקא דלבא עד כי ישוב ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחינת הוי'

For the essence of teshuvah is in the heart: that the teshuvah be so great, in the innermost part of the heart, from the depth of the heart, that he returns to be nullified and included in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, which is far, far above the level of Havayah;

רק לפני הוי' תטהרו ואנכי אנכי הוא מוחה כו'. ועמ"ש ע"פ כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך כו' בפ' נצבים:

only "before Havayah shall you be purified," and "I, I am He Who blots out," etc. And see what is written on the verse "For this commandment which I (Anochi) command you," etc., in Parshas Nitzavim.

7 ד והנה סדר התשובה הוא שלא כסדר והשתלשלות המדרגה ממטה למעלה כנ"ל רק הוא בבחינת דילוג למעלה מבחי' השתלשלות

4. Now, the order of teshuvah (return) is not according to the order and chain-like sequence of the levels from below upward, as mentioned above; rather, it is in the manner of a leap, above the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus).

והטעם ביאר הכתוב כי כשלת בעונך והיינו כמ"ש כשל בעוני כחי היינו הנשמה וכמ"ש כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך כו' (ע' [עיין] זח"ג [זהר חלק ג] פנחס ר"כ ע"א)

And the verse has explained the reason: "for you have stumbled in your iniquity." And this is as it is written, "My strength (kochi) has stumbled because of my iniquity": that is, the soul, as it is written, "Whatever your hand finds to do with your strength (kochacha)," etc. (See Zohar, Part III, Pinchas, 220a.)

שהנשמה קרויה נר כמ"ש נר הוי' נשמת אדם ועבירה מכבה כו' כלומר שמכבה את הנר כו' (כמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו)

For the soul is called a lamp, as it is written, "The soul of man is the lamp of Havayah"; and "a transgression extinguishes," etc., that is, it extinguishes the lamp, etc. (as is explained in the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk").

לכך אין כח בנשמה לעמוד בקשרי המלחמה בבחי' אתכפיא ואתהפכא ולהמשיך הוי' בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה אחר שנתחלשה וכשל כחה מפני העבירה שכבתה נרה וע"כ צריכה לדלג שור אל רום המעלות.

Therefore the soul has no strength to stand in the battle lines, in the mode of subjugation and transformation (iskafya and is'hapcha), and to draw down Havayah into the level of Elokim in the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah), since it has been weakened and its strength has stumbled because of the transgression that extinguished its lamp. Therefore it must "leap over a wall" to the height of the levels.

וזהו כי תצא למלחמה על אויביך על דייקא ולכן מתחלה שובה ישראל עד שהוי' יהיה בבחי' אלקיך ואח"כ קחו עמכם דברים הם התורה והמצות וכמ"ש ברבות פ' תצוה פל"ח

And this is [the meaning of] "When you go out to war upon (al) your enemies": "upon" specifically. Therefore, first "Return, O Israel," until Havayah will be at the level of "your G-d (Elokecha)," and afterwards "Take with you words," which are the Torah and the mitzvos, as is written in [Midrash] Rabbah, Parshas Tetzaveh, section 38;

ושובו אל הוי' להמשיך בחי' הוי' בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה ע"י אתכפייא ואתהפכא כי זהו תכלית בריאת האדם בעוה"ז לשמור ולעשות כסדר המדרגה

"and return to Havayah," to draw down the level of Havayah into the level of Elokim in the higher and lower unity, through subjugation and transformation. For this is the purpose of man's creation in this world: to observe and to do, in the order of the levels

(ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] במי נמלך בנשמתן של צדיקים ועיין זח"ג [זהר חלק ג] אמור) (ד"ק ע"ב) ע"פ בת אבי היא כו'

(and therefore our Sages, of blessed memory, said, "With whom did He take counsel? With the souls of the tzaddikim"; and see Zohar, Part III, Emor (folio 100b), on the verse "She is my father's daughter," etc.;

ובחי' בת אבי היא כמ"ש סד"ה יהודה אתה בפי' בני אביך ולילך ממדרגה למדרגה ממטה למעלה

and the level of "my father's daughter" is as is explained at the end of the discourse beginning "Yehudah, you," on the meaning of "your father's sons"), and to go from level to level, from below upward.

רק התשובה הוא לפי שעה שהנשמה צריכה לכך לדלג שור שלא כסדר ודרך ההשתלשלות אבל אח"כ שישוב אל ה' וירחמהו הנה מזה נמשך שם הוי' בחי' התהוות כל ההוויות בהתחדשות החיות כו'

Teshuvah, however, is only for the time being, when the soul needs it, to "leap over a wall," not in order and not by way of hishtalshelus; but afterwards, when "he returns to Havayah, and He has compassion on him," from this the Name Havayah is drawn down, the level of the coming into being of all beings, with a renewal of the life-force (chayus), etc.,

ולתקן כל הפגמים ולמלאות כל החסרונות שחיסר מ"ע [מצות עשה] או שפגם במל"ת [במצות לא תעשה] אזי יהיה נמשך שם הוי' בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה להיות אתכפיא ואתהפכא.

and to repair all the blemishes and to fill all the lacks, where he omitted a positive commandment or blemished through a prohibitive commandment. Then the Name Havayah will be drawn down into the level of Elokim in the higher and lower unity, so that there be subjugation and transformation.

8 וזהו שנאמר ביג"מ [בי"ג מדות] רחמים ויקרא הוי' הוי' כלומר שהוי' קורא וממשיך בחי' הוי' דהיינו שע"י בחי' הוי' אלקיך שהוי' הוא בבחי' אלקים ממשיך להיות הוי' נמשך בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה

And this is what is said in the Thirteen Attributes of Mercy: "And He called: Havayah, Havayah"; that is, Havayah calls and draws down the level of Havayah. That is to say, through the level of "Havayah your G-d (Elokecha)," where Havayah is at the level of Elokim, He draws down, so that Havayah be drawn down into the level of Elokim in the higher and lower unity.

וב' הוויות אלו הם כתובים בשני מקראות דכתיב הוי' רחום וחנון וכתיב חנון ורחום הוי' פי' הוי' רחום וחנון שמבחינת הוי' נמשך בחי' רחמנות וחסד להוות עולמות יש מאין ולהתצמצם במדת אלקים שהיא ג"כ מדת החסד כנ"ל.

And these two [mentions of] Havayah are written in two verses, for it is written, "Havayah, compassionate and gracious," and it is written, "Gracious and compassionate is Havayah." The meaning of "Havayah, compassionate and gracious" is that from the level of Havayah there is drawn down the level of compassion and Chesed (kindness), to bring worlds into being, something from nothing, and to contract itself into the attribute of Elokim, which is also the attribute of Chesed, as mentioned above.

9 וחנון ורחום ה' פי' שהתהוות והמשכות החסד שהרי אין זה אלא בחי' צמצום לגבי אור א"ס ב"ה עצמו כביכול הגורם להיות צמצום זה הוא חנון ורחום שמבחי' אנכי מי שאנכי נמשכים יג"מ [י"ג מדות] רחמים

And "Gracious and compassionate is Havayah" means that as for the coming into being and the drawings down of Chesed (for this is only a level of tzimtzum, contraction, relative to the Infinite Light, blessed be He, itself, as it were), what causes this tzimtzum to be is "gracious and compassionate": for from the level of Anochi, "Who I am," are drawn down the Thirteen Attributes of Mercy,

שבהם ועל ידם קורא וממשיך הוי' הוי' כו' כנ"ל (ועמ"ש מזה סד"ה ואתחנן אל הוי') וזהו כי עמך הסליחה למען תורא

in which and through which He calls and draws down "Havayah, Havayah," etc., as mentioned above. (And see what is written about this at the end of the discourse beginning "And I pleaded with Havayah.") And this is [the meaning of] "For with You is forgiveness, so that You may be feared,"

כי בבחי' סליחה ביום הכפורים שהוא גילוי רצון העליון לפני הוי' תטהרו נמשך יג"מ [י"ג מדות] רחמים להיות גילוי בחי' יראה הוא יו"ד של שם הוי'

for through the level of forgiveness on Yom Kippur, which is the revelation of the Supreme Will, "before Havayah shall you be purified," the Thirteen Attributes of Mercy are drawn down, so that there be a revelation of the level of awe, which is the yud of the Name Havayah,

כמ"ש בזהי"ק [בזהר הקדוש] יו"ד על רישי' [רישיה] דביה שריא דחילו והה' הוא בחי' אהבה והם הנסתרות לה' אלקינו שהנסתרות הם אהוי"ר [אהבה ויראה] והנגלות ו"ה

as is said in the holy Zohar, "The yud on His head, for in it dwells awe"; and the hei is the level of love. And these are "the hidden things [that] belong to Havayah our G-d," for the hidden things are love and awe; and "the revealed things" are the vav and hei;

נגלות הן התורה והמצות תורה וי"ו המשכה הקול קול יעקב ה' בחי' מצות מעשיות שבעשייה כו' והיינו גילוי של שם הוי' להיות התחדשות ההתהוות כו' כנ"ל.

the revealed things are the Torah and the mitzvos: the Torah is the vav, a drawing down, "the voice is the voice of Yaakov"; the hei is the level of the practical mitzvos, which are in Asiyah (Action), etc. And this is the revelation of the Name Havayah, so that there be a renewal of the coming into being, etc., as mentioned above.

10 ועמ"ש עוד מענין כי עמך הסליחה למען תורא ע"פ שובה ישראל עד כו' וע"פ תקעו בחדש וע' בזהר אמור דק"א א'.

And see what is written further on the subject of "For with You is forgiveness, so that You may be feared," on the verse "Return, O Israel, unto," etc., and on the verse "Blow at the New Moon"; and see the Zohar, Emor, folio 101a.

וזהו הלך ילך ובכה כו' כי הנה ישראל נקראו בשרשם למעלה זרע קדש מצבתה (בישעיה סס"י [סוף סימן] ו') שיסודתה בהררי קדש עליון

And this is [the meaning of] "Going, he goes on, weeping," etc. For Israel, in their root above, are called "a holy seed is its stock" (in Isaiah, end of chapter 6), whose foundation is in the mountains of supernal holiness

(עיין זח"א [זהר חלק א] ט"ו א' ובזהר הרקיע ר"פ בראשית ע"פ הנצנים נראו כו')

(see Zohar, Part I, 15a, and the Zohar HaRakia at the beginning of Parshas Bereishis, on the verse "The blossoms have appeared," etc.).

ומשך הזרע היינו ההמשכה וירידה שירדו ונשתלשלו נשמותיהם למטה (ועיין ברבות ר"פ ויגש גבי במושך הזרע זה יוסף ועמ"ש מענין יוסף סד"ה ושמתי כדכד.

And "the drawing of the seed" (meshech hazara) is the drawing down and descent by which their souls descended and came down through the chain [of levels] below. (And see [Midrash] Rabbah at the beginning of Parshas Vayigash, regarding "'him who draws the seed': this is Yosef"; and see what is written on the subject of Yosef at the end of the discourse beginning "And I will make [your windows of] rubies."

וע' עוד ברבות וישלח פע"ט דקאי על יעקב והכל ענין אחד וכמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף ועמ"ש מזה סד"ה ויקחו אליך פרה גבי עץ ארז ואזוב)

And see further [Midrash] Rabbah, Vayishlach, section 79, that it refers to Yaakov; and it is all one matter, as it is written, "These are the generations of Yaakov: Yosef." And see what is written about this at the end of the discourse beginning "And they shall take to you a heifer," regarding "cedar wood and hyssop.")

ולהיותם חוזרים ועולים בקדש העליון ממטה למעלה הלך ילך ממדרגה למדרגה בהליכה שאין לה שיעור והפסק הגבה למעלה מאד ע"י בחי' ובכה היא התעוררות הרחמנות ובכה תבכה שע"ז יהיו בבחי' על ה' כו' כנ"ל.

And for them to return and ascend into the supernal holiness, from below upward: "going, he goes on," from level to level, in a going that has no measure or interruption, rising very high, through the level of "weeping," which is the arousal of compassion, and "weeping, she wept," through which they will be at the level of "upon (al) Havayah," etc., as mentioned above.

11 ואח"כ בא יבא ברנה נושא אלומותיו שחוזר וממשיך מלמעלה למטה תוספת וריבוי אור בהתחדשות ההתהוות להמשיך בחינת שם הוי' בבחי' אלקים

And afterwards, "coming, he will come with joyous song, carrying his sheaves": for he in turn draws down, from above to below, an addition and increase of light, in the renewal of the coming into being, to draw down the level of the Name Havayah into the level of Elokim,

להיות אתכפיא ואתהפכא בכל הדברים הן בסור מרע הן בועשה טוב שע"ז נאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה' שהם דברים הרבה שיהיה בהם המשכת הוי'

so that there be subjugation and transformation (iskafya and is'hapcha) in all matters, both in "turn away from evil" and in "do good." Of this it is said, "Take with you words (devarim) and return to Havayah": these are many things (devarim), in which there is to be the drawing down of Havayah.

וזהו נושא אלומותיו שהוא עד"מ כמו אלומות ועומרים שהם ממין הגרעין שנעשו בתוספת וריבוי כך יהיה גדול כח התשובה

And this is [the meaning of] "carrying his sheaves": by way of analogy, like sheaves and bundles of grain, which are of the same kind as the seed, made with addition and increase; so great will be the power of teshuvah (return).

(ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה בענין וזרעתיה לי בארץ כו' נטעתיך שורק כו' ע"ש מה שכתבתי ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים ומענין פי' ברנה בד"ה ושבתי בשלום כו' והיה כו'.

(And see what is written on the verse "When Pharaoh sent away," on the subject of "And I will sow her for Me in the land," etc., [and] "I planted you a choice vine," etc.; see there what I wrote on the verse "And behold, we were binding sheaves"; and on the subject of the meaning of "with joyous song," in the discourse beginning "And I return in peace," etc., "and [Havayah] will be," etc.)

ובזה מובן המדרש אגדה שהביא רש"י [רבי שלמה יצחקי] (בשופטים רס"י [ריש סימן] ה') נאמר בסיני אנכי הוי' אלקיך בכרמל יאמר כפול ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים בימי אליהו עכ"ל [עד כאן לשונו]

And with this, the Midrash Aggadah that Rashi cites (on Judges, beginning of chapter 5) is understood: "At Sinai it was said, 'I am Havayah your G-d'; at Carmel it will be said doubled, 'Havayah, He is Elokim; Havayah, He is Elokim,' in the days of Eliyahu." End of quote.

והיינו כי בסיני היו נשי" [נשמות ישראל] צדיקים ועי" התומי"צ [התורה ומצות] ממשיכים שם הוי' בבחי' אלקים כנ"ל אבל בהר הכרמל ע"י התשובה הגיעו עד הוי' אלקיך

That is: at Sinai the souls of Israel were tzaddikim, and through the Torah and mitzvos they draw down the Name Havayah into the level of Elokim, as mentioned above; but at Mount Carmel, through teshuvah, they reached "unto Havayah your G-d,"

דהיינו ע"י ששבו ליבטל בעצמות אור א"ס בי"ה שלמעלה משם הוי' כנ"ל ולכן כפלו לומר ב"פ [ב' פעמים] הוי' הוא האלקים שזהו ענין ב' הפירושים הנ"ל.

that is, through their returning to be nullified in the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is above the Name Havayah, as mentioned above. Therefore they repeated it, saying twice, "Havayah, He is Elokim," which is the matter of the two meanings mentioned above.

12 וז"ש [וזהו שכתוב] במדרש בקהלת שם ד"א [דבר אחר] זבובי מות יבאיש כו' מדבר בדורו של אליהו אתמול מבאישין דברים כנגדו כו' והיום מביעים דברים ואומרים ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים עכ"ל [עד כאן לשונו]

And this is what is said in the Midrash on Koheles there: "Another explanation: 'Dead flies make reek,' etc. It speaks of the generation of Eliyahu: yesterday they made their words reek against him," etc., "and today they pour forth words and say, 'Havayah, He is Elokim; Havayah, He is Elokim.'" End of quote.

שנק' זה יביע שמן רוקח שהוא השמן המעורב בבשמים שיש בו ריח טוב

For this is called "pours forth the perfumer's oil," which is oil mixed with spices, which has a pleasant fragrance.

והוא כענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ריח בגדיו ריח בוגדיו כמו שכתוב ברבות תולדות ס"פ ס"ה.

And this is like the saying of our Sages, of blessed memory, on the verse "the fragrance of his garments (begadav)": "the fragrance of his traitors (bogdav)," as is written in [Midrash] Rabbah, Toldos, end of section 65.

13 והוא גם כן ההמשכה מי"ג מדה"ר [מדות הרחמים] בחי' כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' ועמ"ש סד"ה מי יתנך כאח לי וסד"ה זאת חנוכת המזבח ומענין יביע בד"ה להבין ענין הברכות

And this too is the drawing down from the Thirteen Attributes of Mercy, the level of "Like the precious oil," etc., "running down upon the beard," etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "If only you were as a brother to me," and at the end of the discourse beginning "This is the dedication of the altar"; and on the subject of "pours forth," in the discourse beginning "To understand the matter of the blessings."

וזהו ג"כ ענין שבסיני נאמר אנכי ובתבור נאמר ב"פ [בי פעמים] אנכי ע"ש ברש"י [ברבי שלמה יצחקי] והיינו כי ע"י המצות ממשיך בחינת הוי' מבחי' אנכי והוא להיות אלקיך

And this is also the matter that at Sinai Anochi ("I") was said, and at Tavor Anochi was said twice; see there in Rashi. That is: through the mitzvos one draws down the level of Havayah from the level of Anochi, and this is so that [He] be "your G-d (Elokecha)";

אבל בתשובה נאמר אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך ב' פעמים אנכי כנגד ב' ממעמקי הלב ממעמקים קראתיך כמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום כו' ע"ש והוא למעלה מההמשכה שע"י המצות.

but regarding teshuvah it is said, "I, I (Anochi Anochi) am He Who blots out your transgressions": Anochi twice, corresponding to the two depths of the heart, "From the depths I have called You," as is explained in the discourse beginning "For this commandment which I (Anochi) command you this day," etc.; see there. And this is above the drawing down that comes through the mitzvos.

14 וזהו שבהר תבור זכו לבחי' זו דהיינו ע"י תשובה ומזה נמשך ג"כ ענין הכפל ב' פעמים הוי' הוא האלהים דהא בהא תליא.

And this is why at Mount Tavor they merited this level, namely through teshuvah; and from this there also derives the matter of the doubling, twice, of "Havayah, He is Elokim," for the one depends on the other.

וע' מענין תבור וכרמל ברבות ויחי ר"פ צ"ט ובת"י [ובתרגום יונתן] (בשופטים סי' ה' ובתהלים סי' ס"ח ט"ז) ובגמרא פ"ד דמגילה (דכ"ט ע"א)

And see, on the subject of Tavor and Carmel, [Midrash] Rabbah, Vayechi, beginning of section 99; and the Targum Yonasan (on Judges, chapter 5, and on Psalms, chapter 68, [verse] 16); and the Gemara, chapter 4 of Megillah (folio 29a).

והוא כענין הנזכר בזח"א [בזהר חלק א] ויצא (דקנ"ח ע"א) בענין הרי בתר שהם טורי דפרודא בחי' ומשם יפרד והיו לארבעה ראשים ועיין ברבות בראשית פי"ו ובשה"ש [ובשיר השירים] ע"פ עד שיפוח היום כו'

And this is like the matter mentioned in Zohar, Part I, Vayetzei (folio 158a), on the subject of "the mountains of division (bater)," which are the mountains of separation (turei deperuda), the level of "and from there it was parted and became four heads"; and see [Midrash] Rabbah, Bereishis, section 16, and Song of Songs, on the verse "Until the day breathes," etc.

והנה העלייה מטורי דפרודא להתכלל באחד זהו ענין בחי' תשובה וזהו ענין המבואר במ"א ע"פ ורב שלום ורב להושיע

Now, the ascent from the mountains of separation, to be included in the One, is the level of teshuvah. And this is the matter explained elsewhere on the verse "and abundance of peace" and "mighty to save."

ולכן מזה נמשך העלייה אח"כ שלא בהדרגה והוא ענין מ"ש בסוף שיר השירים ברח דודי כו' על הרי בשמים בחי' ריח והריחו ביראת ה'

Therefore, from this there comes afterwards the ascent that is not gradual. And this is the meaning of what is written at the end of Song of Songs, "Flee, my beloved," etc., "upon the mountains of spices": the level of fragrance, "and he shall be fragrant (vaharicho) with the fear of Havayah."

וזהו ג"כ ענין יביע שמן רוקח כנ"ל ואעפ"כ [ואף על פי כן] ניתנה התורה בסיני דוקא שרומז לבחינת צדיקים

And this is also the meaning of "pours forth the perfumer's oil," as mentioned above. Nevertheless, the Torah was given at Sinai specifically, which alludes to the level of the tzaddikim,

וכמ"ש בת"י [בתרגום יונתן] (בשופטים שם) דהוא חליש וזעיר מכל טורייא שהוא ענין השפלות והביטול בחינת ונפשי כעפר לכל תהיה וע"ז דוקא פתח לבי בתורתך

as is written in the Targum Yonasan (on Judges, there), that it is lower and smaller than all the mountains, which is the matter of lowliness and self-nullification (bittul), the level of "And let my soul be as dust to all," and specifically through this, "Open my heart to Your Torah."

משא"כ הרי תבור וכרמל טורי דפרודא נקרא הרים גבנונים מלשון או גבן או דק שהחוטא פוגם במצוה אחת הרי נעשה מחוסר אבר כו' כמש"ש [כמה שכתוב שם] בד"ה כי המצוה הזאת בענין תמים תהיה כו'

Whereas the mountains of Tavor and Carmel, the mountains of separation, are called "humped mountains" (harim gavnunim), from the term "or a hunchback (giben) or a dwarf": for the sinner who blemishes one mitzvah becomes one lacking a limb, etc., as is explained there, in the discourse beginning "For this commandment," on the subject of "You shall be whole (tamim)," etc.

אלא שעל ידי התשובה הנה במקום שבעלי תשובה עומדין כו' לכן נאמר בהם אח"כ ב' פעמים אנכי כו' וכנ"ל.

But through teshuvah, "in the place where baalei teshuvah (those who return) stand," etc. Therefore it was said regarding them afterwards, twice, "Anochi," etc., as mentioned above.

אבל עכ"ז [עם כל זה] הרי מבואר לעיל שהתשובה הוא לפי שעה לדלג שור כו' אבל אח"כ צריך להמשיך על ידי התורה ומצות.

But even so, it was explained above that teshuvah is for the time being, to "leap over a wall," etc., but afterwards one must draw down through Torah and mitzvos.

15 וזהו ענין סיני. שזהו בחי' הקביעות של סדר ההמשכה וברבות פ' ויצא פס"ח ע"פ והנה סולם מוצב ארצה כו' זה סיני. שהוא ג"כ בחינת וראשו מגיע השמימה.

And this is the matter of Sinai: for this is the level of the permanence of the order of drawing down. And in [Midrash] Rabbah, Parshas Vayetzei, section 68, on the verse "And behold, a ladder set on the earth," etc.: "This is Sinai," which is also the level of "and its top reaches to the heavens."

והיינו כמ"ש יעקב אם יהיה אלקים עמדי כו' והיה הוי' לי לאלקים.

And this is as Yaakov said, "If Elokim will be with me," etc., "then Havayah will be to me as Elokim."

16 והוא מדרגת הצדיקים כנ"ל שעי"ז ג"כ יוכל להגיע לבחינה זו ע"ד מ"ש גבי מצות תשובה מי יעלה לנו השמימה כו'.

And this is the level of the tzaddikim, as mentioned above, that through this, too, one can reach this level, along the lines of what is written regarding the mitzvah of teshuvah, "Who will go up for us to the heavens?" etc.

ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע והענין כי התשובה אינה על עבירות דוקא אלא על הריחוק מה' וכמ"ש בד"ה האזינו השמים בפי' כל ימיו בתשובה

And see what is written in the discourse beginning "My dove, in the clefts of the rock." And the point is that teshuvah is not specifically for transgressions, but for distance from G-d, as is explained in the discourse beginning "Give ear, O heavens," on the meaning of "all his days in teshuvah."

וכל הקרב אל ה' ביתר שאת צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה בבחינת ותתצב אחותו מרחוק ה' נראה לי.

And whoever draws near to G-d with greater eminence must be more humble of spirit, lower and lower, at the level of "And his sister stationed herself from afar," "[from afar] Havayah appeared to me."

17 וכמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין מה שתקנו בתפלת שמונה עשרה סלח לנו כי חטאנו אחר קריאת שמע שמקבל עליו עול מלכות שמים ומצות ואהבת

And as is explained in the discourse beginning "When you kindle the lamps," on the subject of their having instituted "Forgive us, for we have sinned" in the Shemoneh Esreh prayer, after the reading of the Shema, in which one accepts upon himself the yoke of the kingdom of Heaven (kabbalas ol) and the mitzvah of "And you shall love":

כי היא הנותנת דדוקא לאחר שקיבל עליו עול מלכות שמים ומאריך באחד אזי יבין שיש חטא ופשע ואזי יאמר סלח לנו כו'

for that is the very reason: specifically after he has accepted upon himself the yoke of the kingdom of Heaven and prolonged [the word] "One," then he will understand that there is sin and transgression, and then he will say, "Forgive us," etc.

ע"ש ועמ"ש ע"פ מה טובו בענין ג' תשובות דנר"נ [דנפש רוח נשמה] שנמצא כולם צריכים לתשובה וע' זח"ג [זהר חלק ג] פ' אחרי (דע"ג ע"א) גבי תלת דרגין מתקשרין דא בדא כו'

See there. And see what is written on the verse "How goodly," on the subject of the three [kinds of] teshuvah (return) of nefesh, ruach and neshamah [the three levels of the soul], so that it turns out that all need teshuvah. And see Zohar, Part III, Parshas Acharei (folio 73a), regarding "Three levels are bound one to another," etc.

ע' [עיין] מ"ש מזה בביאור ע"פ ולא תשבית מלח

See what is written about this in the explanation on the verse "And you shall not omit the salt."

והנה אורייתא סתים וגליא ולכן עם היות שבסיני נאמר רק פעם אחת אנכי הוי' אלקיך מכל מקום אורייתא סתים ומרומז בזה ג"כ הבחינה הב' שבפי' הוי' הוא האלקים והיינו על ידי התשובה

Now, the Torah is hidden and revealed; therefore, although at Sinai "I am Havayah your G-d" was said only once, nevertheless, the Torah is hidden, and in this is alluded also the second aspect within the meaning of "Havayah, He is Elokim," which is through teshuvah.

ולכן נאמר שובה ישראל דוקא שהוא בחי' הפנימית דיעקב

Therefore it is said "Return, O Israel (Yisrael)" specifically, which is the level of the inner dimension (pnimiyus) of Yaakov.

והיינו שבקריאת שמע אומר שמע ישראל ואזי דוקא אח"כ אומר בשמו"ע [בשמונה עשרה] סלח לנו כי חטאנו כו' כנ"ל שהוא ענין שובה ישראל

That is, in the reading of the Shema one says, "Hear, O Israel," and specifically then, afterwards, one says in the Shemoneh Esreh, "Forgive us, for we have sinned," etc., as mentioned above, which is the matter of "Return, O Israel."

וגם י"ל [יש לומר] פי' שובה ישראל דרצה לומר שובה להיות בבחינת ישראל שלמעלה מבחינת יעקב וכל כך תשוב עד אשר הוי"ה יהיה בבחי' אלקיך כנ"ל:

It can also be said that the meaning of "Return, O Israel" is: return to be at the level of Yisrael, which is above the level of Yaakov; and return so much, until Havayah will be at the level of "your G-d (Elokecha)," as mentioned above.

LIKKUTEI TORAH • SHABBOS SHUVAH • MAAMAR 2

ביאור על שובה ישראל

An Explanation on “Return, O Israel”

◇

1 ביאור על שובה ישראל

An explanation (biur) on “Return, O Israel” (Shuvah Yisrael).

2 איתא במ”ח (מסכת יומא) בענין ז’ פעמים הוי’ הוא האלקים שאומרים בנעילת יום הכפורים וז”ל [וזה לשונו] הוי’ ז”א הוא האלקים נוק’ [נוקבא] כו’ הוי’ ז”א חזר להיות אלקים בעלותו אל עתיקא שלגבי העתיקא כאלהים חשוב עכ”ל [עד כאן לשונו].

It is stated in Mishnas Chassidim (Tractate Yoma), on the matter of the seven times “Havayah is Elokim” that are said at Ne’ilah [the closing prayer] on Yom Kippur; these are its words: “‘Havayah’: Z’eir Anpin (the emotive attributes); ‘is Elokim’: Nukva (the feminine), etc. Havayah, Z’eir Anpin, in turn becomes Elokim when it ascends to Atika [the Ancient One], for relative to Atika it is considered as Elokim.” End of quote.

והענין כי הנה יש ב’ שילובים שילוב הוי’ באד’ ושילוב אד’ בהוי’ והם בחי’ יחודא עילאה ותתאה כמ”ש (בלק”א [בלקוטי אמרים] ח”ב [חלק ב’]) כי זהו כלל בפע”ח [בפרי עץ חיים] שאות ראשונה שבשם היא הגוברת כו’

The explanation is this: there are two interweavings, the interweaving of Havayah within Ado-nai and the interweaving of Ado-nai within Havayah, and these are the levels of the higher unity (yichuda ila’ah) and the lower [unity] (yichuda tata’ah), as is explained (in Likkutei Amarim [Tanya], Part II); for this is a rule in Pri Etz Chaim: the first letter in the Name is the one that prevails, etc.

ונמצא כי שילוב אד’ בהוי’ שהיו”ד הוא אות ראשונה היא בחי’ יחודא עילאה שבחי’ הוי’ גבר על בחי’ אד’ ונכלל שם אד’ בשם הוי’

It follows that the interweaving of Ado-nai within Havayah, in which the yud is the first letter, is the level of the higher unity, in which the level of Havayah prevails over the level of Ado-nai, and the Name Ado-nai is included in the Name Havayah.

ושילוב הוי' באד' הוא יחודא תתאה שהא' היא אות ראשונה והרי שם אד' גובר על שם הוי' (ועמ"ש בד"ה והקרבתם עולה אשה)

And the interweaving of Havayah within Ado-nai is the lower unity, in which the alef is the first letter, so that the Name Ado-nai prevails over the Name Havayah. (And see what is written in the discourse beginning "And you shall offer a burnt offering, a fire offering.")

והענין כי הנה שם אד' הוא שם אלקים ששניהם בחי' א' וכמ"ש במ"ח הנ"ל שאלקים הוא נוק' [נוקבא] כו'.

And the point is this: the Name Ado-nai is the Name Elokim, for both are one level, as is written in Mishnas Chassidim, mentioned above, that Elokim is Nukva, etc.

והנה בחינת נוק' [נוקבא] הוא בחי' דבור שהוא נפרד ולבוש החיצון של הנפש ואינו דומה למחשבה עם היות שגם היא לבוש אל הנפש (אלא שהיא לבוש פנימי)

Now, the level of Nukva is the level of speech, which is separate and is the outer garment of the soul. It is not like thought, even though thought too is a garment of the soul (only it is an inner garment).

ה"ז [הרי זה] כהדין קמצא דלבושא מיניה וביה שהמחשבה היא מתאחדת עם הנפש שכך הוא דרך וסדר בריאות הנפש המשכלת שחושבת ומהרהרת תמיד משא"כ הדיבור הוא רק לפעמים

It is like "that locust whose garment is of itself and within itself," for thought is united with the soul, since such is the way and order of the creation of the intellectual soul: it thinks and ponders constantly. Speech, by contrast, is only at times,

ואף גם זה ברצון הנפש תליא מלתא שברצותה תתלבש כו' וכך הוא בחינת הנוק' [הנוקבא] שהיא מקור הנפרדים היא בחי' דבור עליון אותיות וצרופים המפרידים להיות התחלקות עולמות אין מספר אלף אלפים כו'

and even this depends on the will of the soul: when it wishes, it enclothes itself [in speech], etc. And so it is with the level of Nukva, which is the source of separate beings: it is the level of supernal speech, letters and combinations that separate, so that there comes to be a division into worlds without number, "a thousand thousands," etc.,

עד שהיו הנפרדים רבים מאד מאד הרבה מלאכים ונשמות כהנה וכהנה כו' ואין ב' ברואים שוים כו'

until the separate beings became very, very many, many angels and souls, and many more like them, etc.; and no two creatures are alike, etc.

ומבשרי אחזה בי׳ ידים שבאדם אחת היא ימנית ואחת שמאלית ואינן דומות זו לזו

And "from my flesh I behold": of the two hands of a person, one is right and one is left, and they are not alike.

ואפילו הבשר החופה על כל הגוף שהוא בשר א׳ יש בו מקומות יש מקום שהוא גבוה ויש שהוא נמוך כו׳ ויש טעמים לזה ע״ד הקבלה גם המחקרים חקרו ומצאו כן כו׳.

And even the flesh that covers the whole body, which is one flesh, has places in it: there is a place that is high and [a place] that is low, etc. There are reasons for this according to the Kabbalah, and the researchers too have investigated and found it so, etc.

3 ועד״ז יש ריבוי התחלקות במלאכים כמו מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריאל ביראה כו׳ ובנשמות אברהם מדת אהבה ויצחק יראה כו׳

In the same way, there is a multiplicity of division among the angels, such as the camp of Michael, in love, and the camp of Gavriel, in awe, etc.; and among the souls, Avraham, the attribute of love, and Yitzchak, awe, etc.

וכלם אין אחד דומה לחבירו כו׳ ושרש ומקור חיות הנבראים להיות התחלקות כל הבחינות הללו הוא דיבור העליון

And among them all, no one is like another, etc. The root and source of the creatures' life-force, so that there is a division of all these levels, is the supernal speech.

והיינו לפי שאינו ממשיך חיות להם אלא בבחי׳ מלך וכנודע מענין אין מלך בלא עם עוממות כו׳ דברים נפרדים כו׳ והוא ענין שם אד׳ ואלקים להיות אדון ואלקים תקיף כו׳

This is because it draws down life-force to them only at the level of a king, as is known from the matter of "There is no king without a people (am)": [am, as in] omemos (dimmed), etc., separate things, etc. And this is the matter of the Names Ado-nai and Elokim: to be Master (adon) and Elokim, [meaning] mighty (takif), etc.

וזהו חיותם וקיומם שיהיה להם התהוות בפ״ע [בפני עצמו] אשר ע״כ הם מובדלים אחד מחבירו אך מכל מקום נמשך להם מלמעלה בחי׳ ביטול שעם היותם נפרדים יהיו בטלים

And this is their life-force and their existence: that they should have a coming-into-being of their own, which is why they are distinct one from another. Nevertheless, a level of self-nullification (bittul) is drawn down to them from above, so that while being separate they should be nullified,

וכמו שכתוב וצבא השמים לך משתחוים ומשכ' [והמשכה] זו היא מבחינת הוי'

as it is written, "And the host of the heavens bow down to You"; and this drawing down is from the level of Havayah.

וכענין המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו שענין השלום הוא שאין מים מכבין כו' לפי ששניהם בטלים במקורן מפני שנמשך בחי' המשל ופחד וזהו ענין שילוב הוי' באדנות

It is like the matter of "Dominion and fear are with Him; He makes peace in His heights," where the peace is that the water does not extinguish [the fire], etc., because both are nullified in their source, since the level of "dominion and fear" is drawn down. And this is the matter of the interweaving of Havayah within Ado-nai.

כי הנה כדי שיתחברו ב' בחי' עליון ותחתון צריך אחד מב' דברים או שיגביה התחתון לעלות אל העליון או שירד העליון וישפיל א"ע [את עצמו] למטה אל התחתון

For in order for two levels, an upper and a lower, to be joined, one of two things is needed: either the lower raises itself to ascend to the upper, or the upper descends and lowers itself down to the lower.

והנה שילוב הוי' באדנות היינו ענין ירידת והמשכת בחי' עליונה מלמעלה למטה שהוא בחינת ביטול הנמשך בנבראים להיותם נפרדים ובטלים כו' וכמו שיהיה לע"ל [לעתיד לבוא] כי עין בעין יראו כו' וראו כל בשר כו'.

Now, the interweaving of Havayah within Ado-nai is the descent and drawing down of a higher level from above to below, which is the level of bittul drawn down into the created beings, so that they are separate and [yet] nullified, etc.; as it will be in the Time to Come, "For eye to eye they shall see," etc., "and all flesh shall see," etc.

שבגשמיות במקום העוה"ז יומשך אור עליון וע"ז נאמר נפלה לא תוסיף קום פי' קום מלשון הגבהה ועליי' [ועלייה] ממטה למעלה כענין עליות העולמות בשבת ויו"ט [ויום טוב]

That is, in physicality, in the place of this world, a supernal light will be drawn down. And of this it is said, "She has fallen; she shall no more rise." The meaning is that "rise" is a term for raising up and ascent from below to above, like the ascents of the worlds on Shabbos and Yom Tov,

דהיינו שילוב אד' בהוי' ובבחי' זו של קום לא תוסיף עוד אלא שיהיו המשכות מלמעלה למטה ובמקום החשך שם ישכון אור א"ס ב"ה

which is the interweaving of Ado-nai within Havayah. And in this mode of "rising" she shall not continue any more; rather, there will be drawings-down from above to below, and in the place of darkness, there the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, will dwell.

והיינו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] על עוה"ב [עולם הבא] שהוא עולם התחי' שאין בו לא אכילה כו' אלא צדיקים יושבין ונהנין כו'

This is as our Sages, of blessed memory, said about the World to Come, which is the World of the Resurrection: "In it there is no eating, etc., but the righteous sit and delight, etc."

דודאי אין ר"ל [רוצה לומר] שיהיו ביטול האברים גשמיים דא"כ מאי קמ"ל [קא משמע לן] שאין בו אכילה והרי הנשמה קודם בואה ג"כ לא היה בה אכילה ולא היה שייך בה כלל דבר מענייני עוה"ז אלא ודאי שיהיה גוף ואברים גשמיים

For certainly it does not mean that the physical limbs will be done away with; for if so, what does it teach us [in saying] that there is no eating there? After all, the soul before its coming [into the body] also had no eating, and nothing of the matters of this world applied to it at all. Rather, certainly there will be a body and physical limbs.

(דעוה"ב [דעולם הבא] אינו ר"ל [רוצה לומר] ג"ע [גן עדן] עולם הנשמות אלא הוא עולם התחיה)

(For "the World to Come" does not mean Gan Eden, the world of souls; rather, it is the World of the Resurrection.)

וא"כ צריך להבין מאחר שאין בו אכילה כו' א"כ בריאת הגוף והאברים הם לריק ח"ו [חס ושלום]

If so, we need to understand: since there is no eating there, etc., then the creation of the body and the limbs is in vain, G-d forbid.

אלא הענין שגם הגוף והאברים הגשמיים יהיו ניזונים מן הרוחניות ומה שהן נהנין מזיו השכינה נעשה מזון לגוף ואברים הגשמיים קרביים ואצטומכא גשמיים כו'

But the explanation is that the physical body and limbs too will be nourished from the spiritual: their delight in the radiance of the Shechinah (Divine Presence) becomes food for the body and the physical limbs, the physical innards and stomach, etc.

וכמו שהיה גבי משה בהר ארבעים יום שהיו גופו ואבריו גשמיים בשלימות אלא שהיו ניזונין מן הרוחניות

As it was with Moshe on the mountain for forty days: his body and limbs were wholly physical, yet they were nourished from the spiritual.

רק דגבי משה אחר ירידתו מן ההר היו כלי הגוף צריכין למזון גשמי לפי שהעולם עדיין לא נזדכך כו'

Only, in Moshe's case, after his descent from the mountain the body's organs needed physical food, because the world had not yet been refined, etc.

משא"כ לע"ל [לעתיד לבוא] שיזדכך חומריות העולם וראו כל בשר כו' אזי יהיה נמשך מזון עליון למטה גם במקום החשך באברים הגשמיים כנ"ל

Not so in the Time to Come, when the materiality of the world will be refined and "all flesh shall see," etc.: then supernal nourishment will be drawn down below, even into the place of darkness, into the physical limbs, as mentioned above.

ובחי' זו אנו מבקשים בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] ותמלוך אתה הוא ה' אלקינו כו' שבחי' הוא ובחי' הוי' אלקינו שהן בחי' ומדרגות עליונות מאור א"ס ב"ה תהיינה בבחינת מלוכה וגילוי שיהיה העולם מתנהג על ידן והיינו שישפע מזון רוחני לכלים ואברים הגשמיים

And this level is what we ask for on Rosh HaShanah and Yom Kippur: "And You, He (Hu), Havayah our G-d, will reign," etc.: that the level of "He" and the level of "Havayah our G-d," which are lofty levels and rungs of the Infinite Light, blessed be He, should be in a state of kingship and revelation, so that the world is conducted through them; that is, that spiritual nourishment should flow into the physical organs and limbs.

וזהו ענין פי' הא' של הויה הוא האלקים (ר"ל [רוצה לומר] ב' שילובים הנ"ל הכל הוא עדיין בכלל פי' אחד שבהוי' הוא האלקים דהיינו יחודא עילאה ויחודא תתאה):

And this is the first interpretation of "Havayah is Elokim." (That is to say, the two interweavings mentioned above all still come under one interpretation of "Havayah is Elokim," namely the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah).)

4 ב אך פי' הב' הוא כי הנה כתיב אני הוי' הוא שמי פי' כי הגם שבחי' הוי' הוא בחי' אצילי' [אצילות] שהוא אלקות דאיהו וחיוהי חד בהון ואיהו וגרמוהי כו'

2. But the second interpretation is this: it is written, "I am Havayah; that is My Name." The meaning is that although the level of Havayah is the level of the World of Atzilus (Emanation), which is G-dliness, for "He and His life-forces are one in them, and He and His vessels (ihu vegarmohi)," etc.,

אעפ"כ [אף על פי כן] אין ערוך אליו לעצמיות ומהות א"ס ב"ה וכל בחי' אצי' אינו רק בחי' שם כמשל שם של האדם אברהם שאינו ממהותו כלל כו' וכמשל זיו השמש כו'

nevertheless it bears no comparison to the very essence and being of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He; and the whole level of Atzilus is no more than the level of a name, as in the analogy of a person's name, "Avraham," which is not of his essence at all, etc., and as in the analogy of the radiance of the sun, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] במ"ח לגבי עתיקא דהיינו מל' דא"ס כו' ומה שנמשך אור א"ס להיות ע"ס [עשר ספירות] חכמה וחסד כו' היינו שנתצמצם להתלבש בבחי' חכמה

And this is [the meaning of] what is said in Mishnas Chassidim, "relative to Atika": that is, the Malchus (sovereignty) of the Infinite One, etc. And that the Infinite Light (Or Ein Sof) is drawn down to become the Ten Sefiros, Chochmah (wisdom) and Chesed (kindness), etc., means that it contracted itself to be enclothed in the level of Chochmah.

לא מיבעי בכלים אלא אפי' [אפילו] באורות אין זה אלא בבחי' צמצום והתלבשות

In the vessels this goes without saying, but even in the lights it is only by way of tzimtzum (contraction) and enclothement.

אנת חכים פי' אנת הוא אור א"ס ב"ה משפיל א"ע [את עצמו] בבחי' חכים כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו כו' וזהו הגדול הגבור ה' גדול ה' גבור שלהיות גדול וגבור צמצם ע"י ה' ולהיות נורא הם ב' צמצומים ו"ה מוהנורא כו'.

"You are wise" (ant chakim): the meaning is, "You" is the Infinite Light, blessed be He, lowering Himself into the level of "wise," for "in the place of His greatness, there you find His humility," etc. And this is [the meaning of] "the great, the mighty" (hagadol hagibor): a hei with gadol (great), a hei with gibor (mighty); for in order to be great and mighty, He contracted [Himself] through the hei, and to be awesome there are two contractions, the vav and hei of vehanora (and the awesome), etc.

5 וזהו ענין תפלת יעקב אם היה אלקים עמדי היינו המשכה מלמעלה למטה ושמרני בדרך הזה לברר בירורין כו' שהרי הלך לחרן מלשון חרון אף הוא מקום הקליפות והס"א [והסטרא אחרא] כו'

And this is the matter of Yaakov's prayer, "If Elokim will be with me," that is, a drawing down from above to below, "and will guard me on this way," to carry out refinements (birurim), etc.; for he went to Charan, [a name] from the expression charon af (wrath), which is the place of the kelipos (husks) and the sitra achra (the other side), etc.

ואח"כ כאשר ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים כלומר שבחי' הוי' יהיה לי בבחי' אלקים וצמצום לגבי עצמיות אור א"ס

And afterwards, when "I return in peace to my father's house, then Havayah will be to me as Elokim": that is to say, the level of Havayah will be for me in the state of Elokim and tzimtzum (contraction), relative to the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof).

כי בחי' יעקב היא שעולה מעלה מעלה עד רום המעלות מבריח מן הקצה אל הקצה כי מדת יעקב הוא נחלה בלי מצרים שהיא בלי גבול.

For the level of Yaakov is that he rises higher and higher, to the loftiest heights, "running through from end to end"; for the attribute of Yaakov is "an inheritance without bounds," which is without limit.

כי מדת אברהם היא חסד יש לה גבול עד כמה תתפשט מפני שיש מעכב ומונע ההתפשטות

For the attribute of Avraham, which is Chesed (kindness), has a limit to how far it will spread, because there is something that holds back and prevents the spreading.

כי החסד ניתן מצד האהבה ונדיבות ויש לזה מדה וגבול עד כמה האהבה מגעת וכמה נדיבות ראוי להתנדב מצד המקבל אם ראוי לכך ועד כמה הוא ראוי כו'

For kindness is given out of love and generosity, and this has a measure and a limit: how far the love reaches, and how much generosity it is fitting to give, depending on the recipient, whether he is worthy of it and to what extent he is worthy, etc.

משא"כ מדת יעקב היא רחמנות לזה אין גבול שאע"פ [שאף על פי] שאין ראוי לכך מ"מ יש לרחם עליו כו'.

Not so the attribute of Yaakov, which is compassion: to this there is no limit, for even though [the other] is not worthy of it, nevertheless one should have compassion on him, etc.

6 וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך פי' להיות בבחי' ישראל עד שהוי' יהיה בבחי' אלקים כו' כנ"ל.

And this is [the meaning of] "Return, O Israel, unto (ad) Havayah your G-d (Elokecha)": that is, to be at the level of "Israel," until (ad) Havayah will be at the level of Elokim, etc., as mentioned above.

וזהו ותתפלל חנה על הוי' על דוקא ובכה תבכה הוא בחי' רחמנות כי הגם שבכיה היא מצד השמחה ג"כ מ"מ אינה שמחה לבדה

And this is [the meaning of] "And Chanah prayed upon (al) Havayah," "upon" specifically, "and wept bitterly": this is the level of compassion. For although weeping also comes from joy, nevertheless it is not joy alone,

שהרי בשמחת נישואין אינה מתערבת בכיה רק בשמחה שבאה מתוך צער כיתרון האור הבא מן החשך וכמו מי שהיה רחוק מאביו ואח"כ ראהו כו'

for in the joy of a wedding, weeping does not mingle; only in a joy that comes out of pain, like "the advantage of light that comes from darkness," and like one who was far from his father and afterwards saw him, etc.

והרי הבכי' באה מהתכללות ב' הבחי' כמו רחמנות שהיא כלולה משני בחי' ועי"ז נמשכים י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ויקרא הוי' הוי' שהויה הא' קורא וממשיך הוי' הב'

So weeping comes from the inter-inclusion of the two levels, like compassion, which is composed of two levels. And through this the Thirteen Attributes of Mercy are drawn down: "And Havayah called Havayah": the first Havayah calls and draws down the second Havayah.

כי הוי' האחד הוא באי"א שם חנון ורחום ה' שכדי להיות הוי' הקדים חנון ורחום והוי' הב' בזי"א להיות הוי' אל רחום וחנון כו'

For the first Havayah is in Arich Anpin [the Long Countenance]; there [it is], "Gracious and compassionate is Havayah," for in order for there to be Havayah, "gracious and compassionate" comes first. And the second Havayah is in Z'eir Anpin (the emotive attributes), so that there is "Havayah, G-d, compassionate and gracious," etc.

וכמ"ש כי עמך הסליחה למען תורא פי' כשנמשך סליחה גילוי רצון בחי' א"א אזי למען תורא גילוי יו"ד דשרא על רישי' [רישיה] דביה שריא דחילו היא אור אבא

And as it is written, "For with You is forgiveness, so that You may be feared." The meaning is: when forgiveness, a revelation of will, the level of Arich Anpin, is drawn down, then [comes] "so that You may be feared": a revelation of the yud that rests upon His head, in which awe dwells, which is the light of Abba (Chochmah).

כי אבא יונק ממזל החי' ואבא הוא שרש האצילות וע"ז נמשך בחי' הוי' היא בחי' כללות כל האצי'

For Abba draws from the eighth mazal [channel of flow], and Abba is the root of the World of Atzilus (Emanation). And through this the level of Havayah is drawn down, which is the level of the general and collective expression (klalus) of all of Atzilus.

וחזר להיות תיקון האצי' כולו אחר שפגם באות יו"ד כו' והיינו ע"י כי שובה ישראל עד הויה אלקיך כו':

And the whole of Atzilus becomes rectified again, after one has blemished the letter yud, etc. And this is through "Return, O Israel, unto Havayah your G-d," etc.

LIKKUTEI TORAH • SHABBOS SHUVAH • MAAMAR 3

שובה ישראל עד הויה אלקיך כוי

"Return, O Israel, unto Havayah your G-d"

◇

1 שובה ישראל עד הויה אלקיך כוי. להבין מהו לשון עד והל"ל [והוה ליה למימר] שובה להוי.

"Return, O Israel, unto (ad) Havayah your G-d," etc. To understand: what is [meant by] the word ad ("unto")? It should have said, "Return to Havayah."

הענין כי הנה לשון שובה יש בו ב' פירושים. הא' כמשמעו שובה את עצמך. והב' כמו שובה ה' את שביתנו שהוא פועל יוצא.

The explanation is this: the word shuvah ("return") has two meanings. The first is as it sounds: return yourself. The second is as in "Return (shuvah), O Havayah, our captivity," which is a transitive verb.

2 ולהבין זה צ"ל מ"ש דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב שדרשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] על עשרת ימי תשובה שאז הוא בהמצאו והיותו קרוב וכמ"ש שובו אלי ואשובה אליכם.

To understand this, we need to understand what is written, "Seek Havayah when He may be found; call upon Him when He is near," which our Sages, of blessed memory, expounded as referring to the Ten Days of Teshuvah, for then He "may be found" and "is near"; and as it is written, "Return to Me, and I will return to you."

ולכאורה לא שייך היותו קרוב ואשובה אליכם לגבי הקב"ה אשר מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא ולית אתר פנוי מיניה בשלמא לגבי האדם שייך שפיר לומר שובה אלי בשביל שנתרחק מקרבת אלהים לדבקה בו ית' ונמשך אחר ההפך.

Now, seemingly, "being near" and "I will return to you" do not apply to the Holy One, blessed be He, of Whom [it is said], "the whole earth is full of His glory," and it is written, "I fill the heavens and the earth," and "there is no place empty of Him." Granted, with regard to a person it is quite fitting to say "return to Me," since he has distanced himself from nearness to G-d, from cleaving to Him, may He be blessed, and has been drawn after the opposite.

אבל הקדוש ברוך הוא אשר מלא כל הארץ כבודו לא שייך עליו לומר שנתרחק שמכה״כ [שמלא כל הארץ כבודו] תמיד.

But of the Holy One, blessed be He, of Whose glory the whole earth is full, it is not fitting to say that He has become distant, for the whole earth is always full of His glory.

אך הענין שהוא כמשל ב׳ בני אדם שעומדים בקירוב מקום סמוכים זה אצל זה הנה כשהם פונים זה לזה פנים בפנים הרי קרובים ממש אבל אם א׳ הפך פניו מחבירו הרי קרובים נעשו רחוקים.

However, the matter is like the analogy of two people who stand close in place, near one another: when they turn to each other face to face, they are truly close; but if one turns his face away from his fellow, those who were close have become distant.

3 וכך גבי עבודת כוכבים כתיב וסרתם ועבדתם אלהים אחרים דהיינו בחינת אחוריים וגם בכל עבירות כן הוא ברוחניות שהעובר על איזה עבירה יונק מבחי׳ אחוריים דקדושה ואינו ממשיך השפע מבחי׳ פנימיות

So too, regarding idolatry it is written, "and you turn aside and serve other gods (elohim acherim)," that is, the level of the back (achorayim). And so it is, spiritually, with all transgressions as well: one who commits any transgression draws nourishment from the level of the back of holiness, and does not draw down the flow from the level of the inner dimension (pnimiyus).

אבל ע״י התשובה ואשובה אליכם בבחי׳ פנים להמשיך לו השפע מבחי׳ פנימית

But through teshuvah (return), "I will return to you" in the manner of the face, to draw down the flow to him from the level of the inner dimension.

ולהבין איך שייך לפניו ית׳ לשון פנים ואחור. והרי כתיב ג״כ וראית את אחורי ופני לא יראו שאפילו בקדושה עצמה יש בחי׳ אחוריים (ועמ״ש מזה בד״ה זכור את אשר עשה לך עמלק כו׳ בפ׳ תצוה).

Now, [we need] to understand how the terms "face" and "back" can apply before Him, may He be blessed; for indeed it is also written, "You shall see My back, but My face shall not be seen," [showing] that even in holiness itself there is the level of the back. (And see what is written about this in the discourse beginning "Remember what Amalek did to you," etc., in Parshas Tetzaveh.)

הנה מבשרי אחזה שיש באדם מחשבה דיבור ומעשה שכולן הן התפשטות החיות מהנפש שבמעשה יש כח הפועל בנפעל

"From my flesh I behold": in a person there are thought, speech and action, all of which are the spreading forth of the life-force from the soul, for in action there is the power of the doer within the thing done.

אך התפשטות החיות שבמעשה הוא בחי׳ חיצוניות מכח החיות שבנפש ובחי׳ הדיבור הוא פנימי יותר והמחשבה יותר פנימית ופנימית לפנימית במחשבה עצמה שיש מחשבה בעלמא שהיא בחי׳ חיצוני׳ לגבי בחי׳ המחשבה שנגעה עד הנפש

However, the spreading forth of the life-force in action is the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the power of the life-force in the soul; speech is more inward, and thought more inward still; and there is an inward of the inward within thought itself, for there is mere thought, which is the outer dimension in relation to thought that has touched the soul,

כמו החושב בדבר שחייו תלויין בו שהמחשבה ההיא בעומקא דליבא ששם פנימית ותוכיות החיות ותוך תוכו.

as when one thinks about a matter on which his life depends: that thought is in the depth of the heart (umka deliba), where the inwardness and the core of the life-force are, and the core of its core.

4 והנה כל הבחי׳ הללו הן בהתפשטות החיות מהנפש משא״כ הנפש עצמה שהיא למעלה מהתפשטות החיות אשר ממנה בתוך הגוף אינה מקבלת שום שינוי.

Now, all these levels are in the spreading forth of the life-force from the soul; whereas the soul itself, which is above the spreading forth of the life-force that [issues] from it into the body, undergoes no change at all.

וכך עד״מ יש בחי׳ מחשבה דבור ומעשה לפניו יתי׳ הגם שנאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגם בבחי׳ הדיבור הרי מדיבור האדם אינו יכול להיות שום התהוות מה שאין כן בדבר ה׳ שמים נעשו כי הוא אמר ויהי.

And so, by way of analogy, there are the levels of thought, speech and action before Him, may He be blessed, even though it is said, "For My thoughts are not your thoughts"; and also with regard to speech, from a person's speech no coming-into-being can result, whereas "by the word of Havayah the heavens were made," "for He spoke, and it came to be."

מ״מ דברה תורה כלשון בני אדם מחשבה דבור ומעשה לגבי הקב״ה היינו מ״ש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. [עמ״ש מזה בד״ה מי מנה].

Nevertheless, the Torah spoke in the language of people: thought, speech and action with regard to the Holy One, blessed be He, are what is written, "I created him, I formed him, I also made him." [See what is written about this in the discourse beginning "Who has counted."]

בראתיו בחי׳ מחשבה כי בריאה היא מאין ליש כך המחשבה היא מאין שלא נולדו ונתהוו בחי׳ אותיות קודם המחשבה ואותיות המחשבה הן בבחי׳ העלם.

"I created him" is the level of thought: for creation (beriah) is from nothing to something, and so thought is from nothing, for letters were not born and did not come into being before thought, and the letters of thought are in a state of concealment.

וכך בחינת הבריאה היא להיות עלמין סתימין דלא אתגליין (כמו עד״מ אותיות המחשבה שאינן נפרדים. משא״כ אותיות הדבור שיוצא ההבל לחוץ. ועמ״ש בד״ה אז ישיר בפי׳ בשלח).

And so the level of Beriah (Creation) is to be "hidden worlds that are not revealed" (as, by way of analogy, the letters of thought, which are not separate, whereas with the letters of speech the breath goes outward. And see what is written in the discourse beginning "Then [Moshe] sang," in Parshas Beshalach).

ויצרתיו בחינת עולם הדבור להיות שהדיבור הוא גילוי ההעלם שבמחשבה ונקרא יצרתיו מלשון צורה שמצייר החומר ההיולי שהוא בבחי׳ ההעלם והצורה הוא גילוי להחומר

"I formed him" is the level of the world of speech, since speech is the revelation of what is concealed in thought; and it is called yetzartiv ("I formed him") from the word tzurah ("form"), which shapes the primal matter (hyle), which is in a state of concealment, and the form is the revelation of the matter.

ואף עשיתיו הוא עולם המעשה ונקרא בלשון אף שהתלבשות המחשבה בבחי׳ המעשה אינה כהתלבשותו בבחי׳ הדבור ששם מתלבשת ממש עד שהיו לאחדים.

And "I also made him" is the world of action; and it is called by the word af ("also") because the investment of thought in action is not like its investment in speech, where it is truly invested, until they become one.

משא״כ המעשה הוא דבר נפרד וכל זה בהתפשטות החיות להיות גילוי העולמות שהם מבחי׳ זיו והארה בלבד.

Whereas action is a separate thing. And all this is in the spreading forth of the life-force, so that there be a revelation of the worlds, which are only from the level of a radiance and an illumination.

משא״כ בא״ס ב״ה עצמו לית מחשבה תפיסא ביה כי אני הוי׳ לא שניתי ונמצא שיש כמה בחי׳ אחוריים וחיצוני׳ לגבי פנימית המלובשת בתוכן ופנימית לפנימית עד רום המעלות:

Whereas of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, "no thought can grasp Him," for "I, Havayah, have not changed." It follows that there are many levels of the back and the outer dimension in relation to the inner dimension that is vested within them, and the inner of the inner, up to the highest of heights.

5 (קיצור ביאור ענין פנימיות ואחוריים. בראתיו יצרתיו אף עשיתיו):

(Summary of the explanation of the matter of the inner dimension and the back: "I created him, I formed him, I also made him.")

6 ב והנה בשבת כתיב כי ששת ימים עשה וגו׳. וביום השביעי שבת. ולכאורה אינו מובן שהרי הוא ית׳ מחדש בכל יום מע״ב [מעשה בראשית]

2. Now, regarding Shabbos it is written, "For in six days He made," etc., "and on the seventh day He rested." Seemingly this is not understood, for He, may He be blessed, renews the work of creation every day,

וגם בשבת מחדש להיות השפעת והמשכת החיות שאילו היה מסתלק כרגע ח״ו [חס ושלום] היה העולם חוזר לאין ואפס ולכן אומרים גם בשבת המחדש בטובו.

and on Shabbos too He renews [it], so that there be the bestowal and drawing-down of life-force; for were it withdrawn for a moment, G-d forbid, the world would revert to nothingness and nought. Therefore on Shabbos too we say, "Who renews in His goodness."

אך הענין דכתיב כי ששת ימים עשה דייקא דהיינו מה שנתפשט ונמשך החיות ע״י בחי׳ עשייה אבל בשבת שבת מבחינת התלבשות בבחי׳ עשייה וגם לא נתלבש בבחי׳ הדיבור שהם עשרה מאמרות שבהם נברא העולם

However, the explanation is that it is written "For in six days He made" specifically, that is, that the life-force spread forth and was drawn down by means of the level of action (asiyah); but on Shabbos He rested from the level of being invested in the level of action, and also was not invested in the level of speech, which is the Ten Utterances by which the world was created.

ולכן כתיב ממצוא חפצך ודבר דבר וארז״ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלא יהא דיבורך של שבת כו׳ והיינו כי להיות בצלם אלקים ברא את האדם לכך צריך לשבות בשבת

Therefore it is written, "from pursuing your affairs and speaking words," and our Sages, of blessed memory, said, "that your speech on Shabbos should not be [like your weekday speech]," etc. That is: since "in the image of G-d He created man," he must therefore rest on Shabbos,

מפני כי בו שבת הקב״ה והקב״ה שבת מבחינת הדיבור כי ששת ימים עשה היינו ע״י עשרה מאמרות וביום השביעי שבת מהם

because on it the Holy One, blessed be He, rested; and the Holy One, blessed be He, rested from the level of speech: "For in six days He made," that is, through the Ten Utterances, "and on the seventh day He rested" from them;

אלא התלבשות אור א״ס ב״ה להוות ולהחיות הברואים ולחדש בטובו מאין ליש בשבת הוא בבחי׳ המחשבה לבדה שהוא עולם הבריאה

rather, the investment of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to bring the creatures into being and give them life, and to renew [them] in His goodness from nothing to something, is on Shabbos in the level of thought alone, which is the World of Beriah (Creation).

ולכן נמשכה נשמה יתירה בשבת דהיינו מעולם הבריאה (עיין בזח״א [בזהר חלק א] פ׳ נח דע״ה ע״ב ע״פ שער החצר הפנימית ובמק״מ [ובמקדש מלך] שם בשם הפע״ח [הפרי עץ חיים] ועמ״ש בד״ה והיה מדי חדש בחדשו)

Therefore an additional soul (neshamah yeseirah) is drawn down on Shabbos, namely from the World of Beriah (see the Zohar, Part I, Parshas Noach, 75b, on [the verse] "The gate of the inner court," and the Mikdash Melech there, in the name of the Pri Etz Chaim; and see what is written in the discourse beginning "And it shall be, from new moon to new moon"),

שהוא עולם הנשמות ומשם נמשך גם כן שפע וחיות העוה"ז הגשמי' [הגשמיים / הגשמיות / הגשמית] שבבחינת העשיה. ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] דיבור אסור הרהור מותר

which is the world of souls; and from there the flow and life-force of the physical world, which is in the level of Asiyah, are also drawn. Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Speech is forbidden; thought is permitted."

אבל אין זה בדרך התלבשות אלא בחינת עשיה הוא בבחי' ביטול לגבי בחי' המחשבה הנ"ל.

But this is not by way of investment; rather, the level of action is in a state of self-nullification (bittul) in relation to the level of thought mentioned above.

7 ולזה יש נוסחאות בברכת יוצר בשבת שאין אומרים מה רבו מעשיך כו' לפי שבשבת אין ההתלבשות בבחי' עשיה

For this reason there are versions of the Yotzer blessing [the first blessing before the Shema] on Shabbos in which "How many are Your works," etc., is not said, because on Shabbos there is no investment in the level of action.

אבל באמת הנוסחא העיקרית לומר גם בשבת מה רבו מעשיך כי גם בחי' מחשבה הוא בחי' עשיה לגבי קוב"ה [קודשא בריך הוא] ואפילו בחינת חכמה כדכתיב כולם בחכמה עשית

But in truth the principal version is to say "How many are Your works" on Shabbos too, for the level of thought, too, is the level of action in relation to the Holy One, blessed be He, and even the level of Chochmah (wisdom), as it is written, "You made them all with wisdom."

אלא אנת הוא חכים פי' שמתלבש בבחי' חכים ואף גם זאת לא בחכמה ידיעא כו'.

Rather, "You are wise": meaning that He is invested in the level of "wise," and even this is "not with a known wisdom," etc.

8 והנה לשון שביתה שנאמר אצל הקב"ה כי בו שבת הוא עד"מ כאדם השובת ונח ממלאכתו אשר עשה שבשעת מעשה היה שכלו ומחשבתו מלובשים במעשה ההיא ואח"כ כששובת חזרו שכלו ומחשבתו למקורן.

Now, the term "resting" that is said of the Holy One, blessed be He, "for on it He rested," is, by way of analogy, like a person who rests and ceases from the work he did: at the time of the deed his intellect and thought were invested in that deed, and afterwards, when he rests, his intellect and thought return to their source.

וגם המעשה ההיא כלולה בהם שבשכלו ומחשבתו יש ג״כ בחי׳ המעשה דהיינו בחי׳ מעשה שבשכל

And that deed, too, is included in them, for in his intellect and thought there is also the level of the deed, namely, the level of action that is within the intellect:

שהוא מתבונן בשכלו על המעשה שעשה והרי עולה החיות המתפשט ושכלו ומחשבתו שנתלבש במעשה וחוזר להתכלל במקורו הוא השכל והמחשבה.

he contemplates in his mind the deed he did; and so the life-force that spread forth, his intellect and thought that had been invested in the deed, ascends and returns to be included in its source, which is the intellect and thought.

וכך עד״ז בשבת עולה החיות שנמשך בששת ימי המעשה בע״מ [בעשרה מאמרות] שנברא העולם לבחי׳ המחשבה (דהיינו שעלמין דאתגליין מקבלים החיות ממקום שמקבלים עלמין סתימין ונקרא חצר הפנימית הפונה קדים ועלמין סתימין מתעלים יותר כו׳)

In the same way, on Shabbos the life-force that was drawn down in the six days of work, through the Ten Utterances by which the world was created, ascends to the level of thought (that is, the revealed worlds receive life-force from the place from which the hidden worlds receive, and this is called "the inner court that faces east"; and the hidden worlds ascend higher still, etc.).

ולכן שבת אותיות תשב שענין שבת וענין תשובה הכל אחד דהיינו חזרת הדברים למקורן ושרשן

Therefore שבת (Shabbos) has the letters of תשב (tashev, "return"), for the matter of Shabbos and the matter of teshuvah are all one, namely, the return of things to their source and root.

כי הנה תשובה אינה מעבירות שבידו דוקא אלא תשובה היא להשיב נפשו שירדה מטה מטה ונתלבשה בדברים גשמיים אל מקורה ושרשה לדבקה בו ית׳ לבטל רצונו מפני רצון עליון

For, behold, teshuvah is not necessarily from the transgressions in his hands; rather, teshuvah is to return his soul, which descended lower and lower and was invested in physical things, to its source and root, to cleave to Him, may He be blessed, to nullify his will before the Supreme Will.

ולכן ניתקנו עשרת ימי תשובה ויוהכ״פ [ויום הכפורים] גם לצדיקים גמורים כי זה כל האדם

Therefore the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur were instituted for the completely righteous as well, "for this is the whole of man."

ועיקר התשובה הוא כמו שכתוב לך אמר לבי בקשו פני כו' פי' פנימית הלב שהלב אומר בקשו פני (ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין חצר הפנימית ומפתחות הפנימיות)

And the essence of teshuvah is as it is written, "To You my heart said, 'Seek My face (panai),'" etc. The meaning is the inner dimension (pnimiyus) of the heart: the heart says, "Seek My face." (And see what is written in the discourse beginning "For you shall hearken to the voice," on the matter of the inner court and the inner keys.)

והוא בחי' תשובה עילאה מעומקא דליבא כאדם המעמיק במוחו ולבו ומחשבתו בדבר שחייו תלויין בו ונוגע עד הנפש ממש.

This is the level of the higher teshuvah (teshuvah ila'ah), from the depth of the heart, like a person who immerses his mind, his heart and his thought deeply in a matter on which his life depends, and which touches the very soul.

כך ישים אל לבו אהבת ה' מקרב איש ולב עמוק כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי וגו'.

So should one set his heart on the love of G-d, "from the inward part of a man and a deep heart," as it is written, "Whom do I have in heaven? And with You, I desire nothing on earth. My flesh and my heart are consumed," etc.

9 והיינו אהבה רבה בלי טעם ודעת כי אהבה הנלקחה מטעם ודעת המושג ומובן בהתבוננות שכלו ורוח בינתו אין בה עומק כ"כ [כל כך] להיות כלה שארי ולבבי כי [כתב] רק היא אהבה רבה שלמעלה מטעם ודעת

That is, "great love" (ahavah rabbah) without reason and knowledge. For love derived from reason and knowledge, grasped and understood through the contemplation of one's intellect and the spirit of one's understanding, does not have so much depth as to be "My flesh and my heart are consumed," etc.; rather, it is the great love that is above reason and knowledge,

שאינו רוצה ליפרד מיחודו ית' כי חלק הוי' ממש עמו וע"כ יש בכח לישראל למסור נפשו באחד

in which one does not want to be separated from His unity, may He be blessed, for "a portion of Havayah," truly, is "with him." Therefore it is in the power of every Jew to give up his soul in [declaring G-d] One.

והיא היא בחי׳ תשובה וחזרת הדברים למקורן כי כמו שיש מחשבה דבור ומעשה בפו״מ [בפועל ממש] כך יש כל בחי׳ הללו בשכל

And this itself is the level of teshuvah and the return of things to their source. For just as there are thought, speech and action in actuality, so all these levels exist in the intellect

(שבחי׳ מעשה שבשכל זהו כענין בחי׳ שכל המעשיי׳ [המעשיי] הנזכר בשמונה פרקים להרמב״ם [להרבי משה בן מימון] דהיינו השכל שבעשייה איך לעשות מלאכת מחשבת כו׳ שזהו בחי׳ האחרונה שבשכל ונקרא עשייה שבשכל כו׳ וכמ״ש במ״א.

(the level of action within the intellect is like the level of "practical intellect" mentioned in the Rambam's Eight Chapters, namely the intellect that is within doing: how to do skilled work (meleches machsheves), etc.; this is the last level in the intellect and is called action within the intellect, etc., as is explained elsewhere.

והנה הנמשל מזה למעלה כי הנה מחודומ״ע [מחשבה דבור ומעשה] הן בי״ע ומדומ״ע [ומדבור ומעשה] שבחכמה היינו בי״ע דאצילות כי דרך כלל אצי׳ הוא בחי׳ חכמה.

Now, the analogue of this above: thought, speech and action are Beriah, Yetzirah and Asiyah; and the thought, speech and action within Chochmah are Beriah, Yetzirah and Asiyah of Atzilus, for in general Atzilus is the level of Chochmah.

אך יש באצילות עצמו ג״כ בי״ע וכמ״ש בביאור ע״פ ועתה יגדל נא ומודומ״ע [ומחשבה דבור ומעשה] שלמעלה מהשכל זהו מ״ש בע״ח [בעץ חיים] דא״ק [דאדם קדמון] נקרא אדם דבריאה כו׳ ונקרא מחשבה הקדומה ועיין בזח״א [בזהר חלק א] נח) (דס״ה ע״א)

But within Atzilus itself there are also Beriah, Yetzirah and Asiyah, as is explained in the Biur [explanatory discourse] on "And now, I pray, let [the power] be great." And the thought, speech and action that are above intellect are what is written in Etz Chaim, that Adam Kadmon [Primordial Man] is called "the Adam of Beriah," etc., and is called "the primordial thought"; and see the Zohar, Part I, Noach, page 65a).

ועמ״ש בביאור ע״פ את שבתותי תשמרו וע״פ ראיתי והנה מנורת זהב.

And see what is written in the Biur on "You shall keep My Shabbosos" and on "I saw, and behold, a menorah of gold."

וכך כל בחי׳ הללו הן במקורן ושרשן שהוא למעלה מן השכל וע״י התשובה מעומקא דליבא שלמעלה מהשכל עולה גם החיות שבמחשבה דו״מ [דבור ומעשה] ונכלל למעלה מן השכל:

And so all these levels are in their source and root, which is above intellect; and through teshuvah from the depth of the heart, which is above intellect, the life-force that is in thought, speech and action also ascends and is included above intellect.

10 (קיצור ענין וביום השביעי שבת מבחי׳ אשר עשה ונמשך החיות מבחי׳ מחשבה שהוא חצר הפנימית ולכן שבת אותיות תשב. בקשו פני פנימית הלב):

(Summary: the matter of "And on the seventh day He rested" from the level of "which He made," and the life-force is drawn from the level of thought, which is the inner court; and therefore שבת (Shabbos) has the letters of תשב (tashev). "Seek My face": the inner dimension of the heart.)

11 ג והנה ע״ז נמשך להיות את פניך הוי׳ אבקש פניך בחי׳ פנימית עליון יאר ה׳ פניו אליך

3. Now, through this there is drawn down [the fulfillment of] "Your face, Havayah, I will seek": "Your face" is the level of the Supernal inner dimension (pnimiyus); "May Havayah make His face shine upon you."

ובחי׳ פנים למעלה הוא אור א״ס ב״ה שלמעלה מהחכמה ונקרא פנים עד״מ כמו שבאדם עיקר החיות הוא בפניו ששם התגלות כל החושים ראיה ושמיעה ריח ודבור.

And the level of "face" above is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is above Chochmah. And it is called "face" by way of analogy: just as in a person the main life-force is in his face, for there all the senses are revealed, sight and hearing, smell and speech,

משא״כ העורף יש בו חיות מועט ומצומצם מאד עד שנחשב בבחי׳ דומם לגבי החיות הנמשך בפנים

whereas the back of the neck has very little and very limited life-force, to the point that it is considered like the inanimate compared with the life-force drawn into the face.

כך הוא למעלה מה שמתגלה בו חיות ואור א״ס ב״ה בגילוי רב נקרא בחי׳ פנים לגבי בחי׳ אחוריים ובחי׳ חיצוני׳ שאין מתגלה בהן אלא חיות מועט ומצומצם

So it is above: that in which the life-force and the Infinite Light, blessed be He, are revealed with great revelation is called the level of "face," in relation to the level of the back and the level of the outer dimension (chitzoniyus), in which there is revealed only a little, very limited life-force.

וחיצוני׳ עליון נעשה פנימית תחתון וכמה בחי׳ זו למעלה מזו זו פנימית מזו עד רום המעלות

And the outer dimension of the higher becomes the inner dimension of the lower; and there are many levels, one above the other, one more inward than the other, up to the highest of heights.

את פניך הוי׳ הוא גילוי אור א״ס ב״ה בעצמו ובכבודו הסוכ״ע שהוא עיקר החיות שאין ערוך אליו ית׳ כלל עד שבחי׳ ח״ע [חכמה עילאה] נחשבת לגבי אור א״ס ב״ה עצמו הסוכ״ע בבחי׳ עשיה גשמי׳ [גשמיים / גשמיות / גשמית] ובחי׳ דומם.

“Your face, Havayah” is the revelation of the Infinite Light, blessed be He, Himself, in His very glory, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the essence of life, there being no comparison to Him, may He be blessed, at all, to the point that the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila’ah) is considered, in relation to the Infinite Light, blessed be He, Himself, the light that encompasses all worlds, like physical action and the level of the inanimate.

וזהו שביקש דהע״ה [דוד המלך עליו השלום] את פניך הוי׳ אבקש (עיין מזה בהרמ״ז [בהרב משה זכות] פ׳ אמור בדף צ״ג ע״ב) להיות בנפשו גילוי הארת אור א״ס ב״ה ממש

And this is what David the King, peace be upon him, requested: “Your face, Havayah, I will seek” (see on this the Ramaz, Parshas Emor, page 93b): that there be in his soul a revelation of the illumination of the very Infinite Light, blessed be He.

יאר ה׳ פניו אליך הארת פנים מרצון העליון שלמעלה מהחכמה

“May Havayah make His face shine upon you”: the shining of the face from the Supreme Will that is above Chochmah.

כי חכמה היא בחי׳ יו״ד אשר אות יו״ד הוא נקודה שהוא בחי׳ צמצום וכל סדר ההשתלשלות שהוא התפשטות גדולת א״ס ב״ה בריבוא רבבות מדריגות ועולמות אין מספר

For Chochmah is the level of the yud, and the letter yud is a point, which is the level of tzimtzum (contraction); and the whole order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), which is the spreading forth of the greatness of the Infinite One, blessed be He, into myriads upon myriads of levels and worlds without number,

הנה במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי אימתי אקרי גדול כשהוא בעיר אלקינו כו׳ דהיינו בחי׳ צירופי אותיות כי אותיות הן המשכות מלשון אתא כו׳.

behold, "in the place of His greatness, there you find His humility"; for "when is He called great? When He is in the city of our G-d," etc., that is, the level of the combinations of letters; for letters (osiyos) are drawings-down, from the word asa ("came"), etc.

12 וזהו וחכם באחור ישבחנה. שכל בחי׳ השבח של גדולתו ית׳ והתפשטותו שבבחי׳ חכמה הוא בחי׳ אחוריים לגבי בחי׳ הפנימי׳ [הפנימיות / הפנימית] שהוא רצון העליון ב״ה הסוכ״ע.

And this is [the meaning of] "and the wise man praises it from behind": every level of praise of His greatness, may He be blessed, and of His spreading forth, which is in the level of Chochmah, is the level of the back in relation to the inner level, which is the Supreme Will, blessed be He, the light that encompasses all worlds.

וזהו וראית את אחורי כי מרע״ה [משה רבינו עליו השלום] זכה לתורה ואורייתא מחכמה נפקת.

And this is [the meaning of] "You shall see My back": for Moshe our teacher, peace be upon him, merited the Torah, and "the Torah issues from Chochmah."

אבל ופני לא יראו שגילוי אור א״ס ב״ה עצמו הסוכ״ע שלמעלה מהתורה והוא מקור התורה אינו מתגלה בבחי׳ ראיה והשגה כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל אלא בבחינת תשובה כי עמך הסליחה.

But "My face shall not be seen": for the revelation of the Infinite Light, blessed be He, Himself, the light that encompasses all worlds, which is above the Torah and is the source of the Torah, is not revealed in the manner of seeing and comprehension, for "no thought can grasp Him at all," but only by way of teshuvah: "For with You is forgiveness."

פי׳ שבחי׳ הסליחה הוא בבחי׳ עמך ממש כי משם לוקחה ונמשכה כמ״ש ממעמקים קראתיך הוי׳

That is: the level of forgiveness is in the very level of "with You," for from there it is taken and drawn down, as it is written, "From the depths I called You, Havayah."

פי׳ קראתיך כאדם הקורא לחבירו ממקום למקום כך קורא וממשיך בחינת גילוי הוי׳ ממעמקים מבחינת ישת חשך סתרו סתימא דכל סתימין ומשם קראתיך להיות גילוי בחי׳ הוי׳

That is, "I called You" like a person calling his fellow from place to place: so one calls and draws down the level of the revelation of Havayah "from the depths," from the level of "He made darkness His hiding place," the most hidden of all hidden; and from there "I called You," that there be a revelation of the level of Havayah.

כי בחי׳ ממעמקים עצמה א״א לבא לידי גילוי כ״א בבחי׳ הוי׳ שהוא צמצום המשכה והתפשטות כו׳ וכמ״ש במ״א

For the level of "the depths" itself cannot come to revelation except in the level of Havayah, which is contraction, drawing-down and spreading forth, etc., as is explained elsewhere.

וקריאה והמשכה זו היא מחמת כמים הפנים לפנים להיות בחי׳ ממעמקים עומקא דליבא באתעדל״ת [באתערותא דלתתא] ועי״ז אתערותא דלעילא ג״כ בחי׳ ממעמקים

And this calling and drawing-down comes about because "as water [reflects] face to face": there being the level of "the depths," the depth of the heart, in the arousal from below (isarusa dilesata), through this the arousal from above (isarusa dileila) is also the level of "the depths."

וכשם שמלמעלה למטה א״א לבא בחי׳ ממעמקים לידי גילוי אלא בבחינת צמצום והתפשטות כו׳. כך צ״ל באתערותא דלתתא כמים הפנים לפנים ממטה למעלה ג״כ בחי׳ צמצום שהוא בחי׳ הסתלקות לסלק ולבטל א״ע [את עצמו] שלא יעשה בשביל עצמו

And just as from above to below the level of "the depths" cannot come to revelation except in the level of contraction and spreading forth, etc., so too in the arousal from below, "as water [reflects] face to face," from below to above, there must also be the level of contraction, which is the level of withdrawal: to remove and nullify oneself, so as not to act for one's own sake.

ומזה יבא למדריגת ממעמקי׳ [ממעמקים] ומשם נמשך מחילת עוונות כי הפגם הוא שפוגם בתורה שהיא חכמתו יתי׳ וכך חייבה חכמתו להיות זו מ״ע [מצות עשה] וזו מל״ת [מצות לא תעשה]

And from this he will come to the level of "the depths," and from there forgiveness of sins is drawn down. For the blemish is that he blemishes the Torah, which is His wisdom, may He be blessed; and so His wisdom dictated that this be a positive commandment and that a prohibitive commandment.

אבל למעלה מהחכמה שם אין פגם מגיע כי שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך והעובר על התורה שהיא בחי׳ חכמה צריך להמשיך ממקום עליון למעלה מן החכמה היא בחי׳ ממעמקים

But above Chochmah, there no blemish reaches, for "the spider grasps with its hands, and it is in the king's palaces." And one who transgresses the Torah, which is the level of Chochmah, must draw down from a higher place, above Chochmah, which is the level of "the depths,"

וכמו עד״מ אם נתקלקל מוצא מים צריך לחפור בעומק המעיין לתקן

as, by way of analogy, if the outlet of a spring has been damaged, one must dig in the depth of the spring to repair it.

וכך אנת הוא ממלא כל שמהן ואנת הוא שלימו דכולהו פי׳ ממלא כל שמהן שהתורה כולה היא שמותיו של הקב״ה

And so: "You are He who fills all Names, and You are the completion of them all." The meaning of "fills all Names": the whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He.

שכמו שע״י שם האדם אשר יקרו לו הנה ע״י קריאה זו נמשך האדם ופונה אל הקורא כך התורה היא בחי׳ שם להקב״ה להיות קוראין וממשיכין גילוי אלקותו יתי׳ ע״י התורה

For just as through a person's name, by which they call him, behold, through this calling the person is drawn and turns to the one who calls, so the Torah is the level of a name for the Holy One, blessed be He, so that through the Torah one calls and draws down the revelation of His G-dliness, may He be blessed.

כי רמ״ח מצות הן רמ״ח אברין דמלכא שבהם נמשך חיות ואור א״ס ב״ה כמו שבאברי האדם עד״מ נמשך הדם הוא הנפש

For the 248 mitzvos are the 248 limbs of the King, through which the life-force and the Infinite Light, blessed be He, are drawn, as, by way of analogy, into a person's limbs the blood is drawn, which is the soul.

ולכן ע״י התורה נמשך אור א״ס ב״ה אבל מי שהעביר את הדרך ופגם בתורה הנה זאת תקונו לשוב אל ה׳ ממעמקים מעומקא דליבא.

Therefore, through the Torah the Infinite Light, blessed be He, is drawn down. But one who has strayed from the way and blemished the Torah, this is his rectification: to return to G-d "from the depths," from the depth of the heart.

13 וכמ״ש ויצעקו אל ה׳ בצר להם ואזי ממשיך מעומק העליון בחי׳ אור א״ס ב״ה עצמו הסוכ״ע

As it is written, "And they cried out to Havayah in their distress": and then he draws down from the Supernal depth the level of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Himself, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin),

כי הוא הממלא כל שמהן ואיהו שלימו דכולהו ועי״ז משלים וממלא כל החסרונות והפגמים. וזהו כי אבי ואמי עזבוני והי׳ יאספני

for He is the One who "fills all Names" and "is the completion of them all," and through this He completes and fills all the deficiencies and blemishes. And this is [the meaning of] "For my father and my mother have forsaken me, but Havayah will gather me in."

כי הנה הנשמה מתחלקת לעשר בחינות ומדרגות ז' מדות וג' שכליים והן נמשכות מלמעלה מבחי' לך הוי' הגדולה והגבורה כו' ז' מדות וכן השכלים כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה.

For, behold, the soul divides into ten levels and degrees: seven emotive attributes (middos) and three intellectual ones. And they are drawn from above: the seven attributes from the level of "Yours, Havayah, are the greatness and the might," etc.; and so too the intellectual ones: "For Havayah gives wisdom; from His mouth, knowledge and understanding."

והנה כללות המדות הן אהבה ויראה נק' בשם בן ובת. כי באהבה נאמר זכר חסדו וביראה נאמר אשה יראת ה'

Now, the emotive attributes as a whole, love and awe, are called by the names "son" and "daughter": for of love it is said, "He remembered (zachar) His kindness," and of awe it is said, "a woman who fears Havayah."

(וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] בת בתחלה סימן יפה לבנים כי ראשית והתחלת העבודה הוא להמשיך עליו בחי' יראה וכמ"ש בזהר ע"פ בזאת יבא אהרן כו' וכמ"ש במ"א)

(This is what our Sages, of blessed memory, said: "A daughter first is a good sign for sons"; for the beginning and start of [divine] service is to draw upon oneself the level of awe, as is explained in the Zohar on "With this shall Aharon come," etc., and as is explained elsewhere.)

והשכליים נק' בשם אב ואם המולידים המדות כנודע שהמדות נולדו ונתהוו מן השכליים. והנה מי שהעביר את הדרך ופגם בתורה שהיא חכמתו יתברך נקרא אבי ואמי עזבוני

And the intellectual ones are called by the names "father" and "mother," who give birth to the emotive attributes, as is known that the emotive attributes are born and come into being from the intellectual ones. Now, one who has strayed from the way and blemished the Torah, which is His wisdom, may He be blessed, is called "my father and my mother have forsaken me";

אבל מ"מ והי' הוא גילוי א"ס ב"ה עצמו ממש יאספני דהיינו שיאסף ויקבץ כל חלקי הנפש למעלה מעלה מבחי' התחלקותם כי ההתחלקות הוא מחכמה ולמטה.

but nevertheless, "and Havayah," which is the revelation of the very Infinite One, blessed be He, Himself, "will gather me in": that is, that He will gather and collect all the parts of the soul, far above the level of their division, for division is from Chochmah downward.

אבל למעלה מן החכמה שם הן בבחינת התכללות ועיין מ״ש ע״פ והי׳ יגיה חשכי והיינו ע״י כמים הפנים לפנים בהיות הנפש ג״כ בבחי׳ התכללות במס״נ [במסירות נפש] ממש שהוא למעלה מטעם ודעת כנ״ל

But above Chochmah, there they are in a state of inclusion; and see what is written on "And Havayah illuminates my darkness." And this comes about through "as water [reflects] face to face," when the soul too is in a state of inclusion, through actual self-sacrifice (mesirus nefesh), which is above reason and knowledge, as mentioned above.

ואותה אנו מבקשים אל תסתר פניך ממני בחי׳ פנימית הנ״ל.

And this is what we request: "Do not hide Your face from me," the level of the inner dimension (pnimiyus) mentioned above.

אל תט באף עבדך פי׳ שלא תטה את עבדך לבחי׳ אף עשיתיו שהוא התפשטות בחי׳ חיצונית החיות אלא מבחי׳ פנימית כי עמך הסליחה כו׳:

"Do not turn Your servant away in anger (af)": meaning, do not turn Your servant to the level of "I also (af) made him," which is the spreading forth of the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the life-force, but rather from the level of the inner dimension, "for with You is forgiveness," etc.

14 (קיצור. ענין את פניך הוי׳ אבקש. הארת פנים שלמעלה מהחכמה וחכם באחור ישבחנה. והיא בחי׳ מ״ש ופני לא יראו ומ״מ כי עמך ממש הסליחה. כי אבי ואמי עזבוני והי׳ יאספני):

(Summary: the matter of "Your face, Havayah, I will seek"; the shining of the face that is above Chochmah, and "the wise man praises it from behind"; and this is the level of what is written, "My face shall not be seen," and nevertheless "with You," truly, "is forgiveness"; "For my father and my mother have forsaken me, but Havayah will gather me in.")

15 ד והנה תכלית המכוון מתשובה בעומקא דליבא זו להיות בקשו פני ואת פניך הוי׳ כנ״ל הוא מ״ש כי עמך הסליחה למען תורא

4. Now, the ultimate intent of this teshuvah in the depth of the heart, so that there be "Seek My face" and "Your face, Havayah," as mentioned above, is what is written, "For with You is forgiveness, that You may be feared."

פי׳ שעיקר גילוי הסליחה הוא כדי להיות גילוי בחינת יראתו יתי׳ ולקיים שום תשים עליך מלך.

That is: the main [purpose of] the revelation of forgiveness is so that there be a revelation of the level of awe of Him, may He be blessed, and to fulfill "You shall surely set a king over yourself."

16 וזהו תכלית המכוון במעשה בראשית. כמ״ש והאלקים עשה שייראו מלפניו סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא וגו׳ כי זה כל האדם.

And this is the ultimate intent of the work of creation, as it is written, “And G-d has made [it so] that they fear before Him”; “The end of the matter, all having been heard: fear G-d,” etc., “for this is the whole of man.”

פי׳ שהאדם שעל דמות הכסא כמראה אדם מלמעלה היינו בחינת התורה שהיא רמ״ח מצות רמ״ח אברין דמלכא.

That is: the “man” who is upon the likeness of the throne, “like the appearance of a man, from above,” is the level of the Torah, which is the 248 mitzvos, the 248 limbs of the King.

17 ושס״ה ל״ת [לא תעשה] כנגד שס״ה גידין וכל בחינות הללו נמשכו למטה בשביל גילוי מדת היראה שהוא בחי׳ ביטול רצון מפני רצון המלך העליון

And the 365 prohibitions correspond to the 365 sinews. And all these levels were drawn down below for the sake of revealing the attribute of awe, which is the level of nullifying [one’s] will before the will of the Supreme King,

הן בסור מרע והן בועשה טוב לעשות הכל מה שהוא נגד רצונו וטבעו של האדם ולהפוך את לבו מן הקצה אל הקצה.

both in “turn from evil” and in “do good”: to do everything that is against a person’s will and nature, and to turn his heart from one extreme to the other.

וכמ״ש ויצונו ה׳ לעשות את כל החוקים האלה ליראה וגו׳ (ובקהלת רבה ע״פ ידעתי כי כל אשר יעשה האלקים.

As it is written, “And Havayah commanded us to do all these statutes, to fear,” etc. (And in Koheles Rabbah on “I know that whatever G-d does”:

א״ר [אמר רבי] יודן גדולה היא היראה ששמים וארץ לא נבראו אלא בזכות היראה הה״ד [הדא הוא דכתיב] והאלקים עשה שייראו מלפניו.

Rabbi Yudan said: Great is awe, for heaven and earth were created only in the merit of awe, as it is written, “And G-d has made [it so] that they fear before Him.”

א״ר [אמר רבי] ירמיה גדולה היא היראה ששני ספרים שכתב שלמה לא חתמן אלא ביראה ההי״ד [הדא הוא דכתיב] (בספר משלי סס״י [סוף סימן] ל״א) שקר החן והבל היופי אשה יראת ה׳ היא תתהלל. ובסיפרא הדין כתיב סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא.

Rabbi Yirmiyah said: Great is awe, for the two books that Shlomo wrote he sealed only with awe, as it is written) (in the book of Proverbs, at the end of chapter 31): "Grace is false and beauty is vain; a woman who fears Havayah, she shall be praised." And in this book it is written, "The end of the matter, all having been heard: fear G-d."

ועיין מענין יראת ה׳ היא תתהלל פ״ב [פרק ב׳] דסנהדרין (ד״כ ע״א). וברבות שמות פ׳ א׳ ע״פ ותיראן המילדות ובספר חסידים סי׳ קנ״ח.

And see on the matter of "[a woman who] fears Havayah, she shall be praised," the second chapter of Sanhedrin (20a); and Shemos Rabbah, section 1, on "And the midwives feared"; and Sefer Chasidim, section 158.

כי הנה תכלית בריאת העולמות מאין ליש הוא כדי שיהיה יש ויהיה היש בטל. והיינו במדת מלכותו ית׳ כי אין מלך בלא עם כו׳.

For the purpose of the creation of the worlds from nothing to something is so that there be a something, and that the something be nullified. That is, [this is] in the attribute of His kingship, may He be blessed, for "there is no king without a people," etc.

18 ומלכותך מלכות כל עולמים שהעולמות וההעלם היא רק מבחינת מלכותך

"Your kingship is a kingship over all worlds (olamim)": the worlds and the concealment (he'elem) are only from the level of Your kingship.

ואין התכלית להיות העלם אלא כדי שיתגלה מלכותו ית׳ ובהתגלות כבוד מלכותו ית׳ הרי זה ביטול היש לבחי׳ מלכותו המיוחדת בו באי״ס ב״ה ממש וכל זה מפני שכך עלה ברצונו להיות נח״ר [נחת רוח] בביטול היש ואתכפייא דסט״א [דסטרא אחרא].

And the purpose is not that there be concealment, but rather that His kingship, may He be blessed, be revealed. And in the revelation of the glory of His kingship, may He be blessed, there is the nullification of the something to the level of His kingship, which is united with Him, with the very Infinite One, blessed be He. And all this is because so it arose in His will: that there be gratification (nachas ruach) in the nullification of the something and the subjugation of the sitra achra (the other side).

19 וזהו צחוק עשה לי אלקים שמדת אלקים והצמצום להיות יש מאין הוא בשביל בחי' צחוק שיהיה לעתיד לבא כל השומע יצחק לי לעתיד בביטול היש ונגלה כבוד ה' כו'

And this is [the meaning of] "Elokim has made laughter for me": the attribute of Elokim and the tzimtzum (contraction), so that there be something from nothing, are for the sake of the level of laughter that will be in the time to come, "whoever hears will laugh with me," in the time to come, in the nullification of the something, "and the glory of Havayah will be revealed," etc.

והיינו ע"י עסק תורתנו ועבודתנו כל ימי משך הגלות שעיקר כוונת המצות בסור מרע ובעשה טוב להיות בחי' בטל רצונך הנ"ל ועי"ז נעשה ביטול היש בכל יום מעט מעט.

That is, through the occupation in our Torah and our service throughout all the days of the exile: for the main intent of the mitzvos, in "turn from evil" and in "do good," is that there be the level of "nullify your will" mentioned above; and through this, the nullification of the something comes about each day, little by little.

אך בר"ה [בראש השנה] ועשי"ת [ועשרת ימי תשובה] שהם כללות השנה צריך להמשיך כללות ביטול זה להיות המשכת הביטול על כל השנה.

But on Rosh Hashanah and the Ten Days of Teshuvah, which are the general and collective expression (klalus) of the year, one must draw down this nullification in its general and collective form, so that the drawing-down of the nullification be over the whole year.

20 ולזאת צריך להמשיך מבחי' פנים העליונים את פניך הוי' אבקש ממעמקים קראתיך הוי' שהוא מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע שלמעלה מן החכמה והתורה.

Therefore one must draw down from the level of the Supernal face: "Your face, Havayah, I will seek"; "From the depths I called You, Havayah," which is from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is above Chochmah and the Torah.

וזהו ענין ברכת המצות שתיקנו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] לומר קודם כל מצוה ברוך אתה כו' לפי שצריך להמשיך בחי' מלך העולם ע"י עשיית המצות

And this is the matter of the blessing over mitzvos, which our Sages, of blessed memory, instituted to say before every mitzvah: "Blessed are You," etc. For one must draw down the level of "King of the world" through doing the mitzvos,

בשביל אשר קדשנו במצותיו ונמשך בחי׳ ביטול היש להיות התגלות כבוד מלכותו

on account of "Who has sanctified us with His commandments"; and there is drawn down the level of the nullification of the something (bittul hayesh), so that there be a revelation of the glory of His kingship:

שלא יהיה העולם מעלים ומסתיר החיות שבו עד שנראה בעיני גשמי׳ [גשמיים / גשמיות / גשמית] ליש ודבר בפ״ע [בפני עצמו] אלא יהיה מלך העולם שהתגלות העולם יהיה בבחי׳ מלך ויבין כל היצור כי העולם הוא בחי׳ מלך בלבד ומלך ועולם הם דבר א׳ ממש

that the world not conceal and hide the life-force within it, to the point that it appears to physical eyes as a something and a thing in its own right, but rather that it be "King of the world": that the revelation of the world be in the level of "King," and every creature understand that the world is only the level of "King," and that King and world are truly one thing.

וכמ״ש בע״ח [בעץ חיים] שהארץ הלזו החומריות הוא מלכות דמלכות דעשיה פי׳ שהתהוותה מאין ליש תמיד בכל רגע הוא ע״י הארה והשפעת מל׳ דמל׳ דעשי׳ [דעשיה]. ולזאת בטלה היא במציאות בהשגה וידיעה שמלמעלה למטה וכמ״ש באריכות בסש״ב [בספר של בינונים] שער היחוד והאמונה.

As is written in Etz Chaim, this material earth is Malchus of Malchus of Asiyah, meaning that its coming into being from nothing to something, constantly, at every moment, is through the illumination and influence of Malchus of Malchus of Asiyah. And therefore it is nullified in its existence, in the comprehension and knowledge that is from above looking down, as is explained at length in Sefer Shel Beinonim [Tanya], Sha'ar HaYichud VehaEmunah.

21 והנה התהוות העולם הוא רק בשביל אין מלך בלא עם כו׳. ואי לזאת מקדימים ואומרים ברוך אתה.

Now, the coming into being of the world is only for the sake of "there is no king without a people," etc. And therefore we say first, "Blessed are You,"

כלומר שיהא ברוך ונמשך ממקור הברכות מאור א״ס ב״ה הסוכ״ע ביטול זה וכנודע שביטול היש הגשמי היותר תחתון במדרגה הוא ע״י הארה והמשכה היותר עליונה

that is to say, that this nullification be "blessed," drawn down from the source of blessings, from the Infinite Light, blessed be He, the light that encompasses all worlds. As is known, the nullification of the physical something, which is the lowest in rank, comes through the highest illumination and drawing-down

(ועמ״ש בפ׳ בראשית בד״ה להבין הטעם כו׳ ובד״ה ולהבין בתוספת ביאור ענין וייצר כו ע״ש ועמ״ש בפ׳ תצוה סד״ה ועשית בגדי קדש ותכלית וסוף הברכה כו׳ ועמ״ש במק״מ [במקדש מלך] פ׳ צו) (בדף כ״ו ע״ב) **שהוא בא ממקום גבוה כו׳ שה״ס** [שהר סיני] **בשכמל״ו** [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] **כו׳ ע״ש**

(and see what is written in Parshas Bereishis in the discourse beginning "To understand the reason," etc., and in the discourse beginning "And to understand, in further explanation of the matter of 'And He formed,'" etc.; see there. And see what is written in Parshas Tetzaveh, at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments": and the purpose and end of the blessing, etc. And see what is written in the Mikdash Melech, Parshas Tzav, on page 26b), **that it comes from a high place, etc., which is the mystery of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," etc.; see there.**

ולכן כדי לבא לבחי׳ זו שיהיה גילוי מלכותו ית׳ בבחי׳ ביטול היש הגשמי

And therefore, in order to come to this level, that there be a revelation of His kingship, may He be blessed, in the level of the nullification of the physical something,

צריך להקדים בחינת תשובה עילאה את פניך הוי׳ אבקש וממעמקים קראתיך הוי׳ כמים הפנים ע״י עומק הלב למסור נפשו באחד.

one must first have the level of the higher teshuvah: "Your face, Havayah, I will seek," and "From the depths I called You, Havayah," "as water [reflects] face to face," through the depth of the heart, to give up one's soul in [declaring G-d] One.

22 וזהו ענין יחודא עילאה תחלה בק״ש הוי׳ אלקינו הוי׳ אחד אחד ממש דכולא קמי׳ [קמיה] כלא וכאין ממש ואח״כ יחודא תתאה בשכמל״ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שנראה ונתגלה בחי׳ יש אך היש בטל לאין בשביל התגלות כבוד מלכותו ית׳.

And this is the matter of the higher unity (yichuda ila'ah) first, in the Shema: "Havayah is our G-d, Havayah is One," truly One, for all before Him is as nothing, truly as naught; and afterwards the lower unity (yichuda tata'ah), in "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," in which the level of something is seen and revealed, but the something is nullified to nothing for the sake of the revelation of the glory of His kingship, may He be blessed.

23 וכן בברכת המצות ברוך אתה אומרים תחלה הוי׳ אלקינו כלומר שיהיה אלקינו ואנחנו נהי׳ [נהיה] בטלים אליו ית׳ כביטול הרגל לגבי הראש.

So too in the blessing over mitzvos, "Blessed are You," we first say "Havayah our G-d": that is to say, that He be our G-d and we be nullified to Him, may He be blessed, as the foot is nullified in relation to the head.

וכך ישראל לי ראש וברא כרעא דאבוה דהביטול הזה הוא בבחינת אחדות ממש שמתאחד ומתכלל באור א״ס ב״ה ומוסר נפשו להעלותה למעלה כמו שהיתה טרם ירידתה שהיתה כלולה במאצילה ב״ה ביחוד גמור.

And so: "Israel is for Me a head," and "a son is the leg of his father": for this nullification is in the level of true oneness, in that one becomes one and is included in the Infinite Light, blessed be He, and gives over one's soul to raise it on high as it was before its descent, when it was included in its Emanator, blessed be He, in complete unity.

ומזה נמשך אח״כ להיות מלך העולם ביטול היש כעבד לפני מלך כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם לי דייקא שגם בחינת עבד הוא בבחינת לי ועבדי ועיין מ״ש ע״פ ועתה יגדל נא בפי שלח:

And from this there is drawn down afterwards "King of the world," the nullification of the something, like a servant before a king. For "the children of Israel are servants to Me; they are My servants," "to Me" specifically, for the level of servant, too, is in the level of "to Me." And see what is written on "And now, I pray, let [the power] be great," in Parshas Shelach.

24 (קיצור ופי׳ כי עמך הסליחה למען תורא שתכלית המכוון מהמשכות העליונות הנ״ל הוא למען תורא והאלקים עשה שיראו מלפניו והוא ביטול היש. וזהו ענין ברכות המצות):

(Summary and explanation of "For with You is forgiveness, that You may be feared": the ultimate intent of the supernal drawings-down mentioned above is "that You may be feared," and "G-d has made [it so] that they fear before Him," and this is the nullification of the something. And this is the matter of the blessings over the mitzvos.)

25 ה והנה בחי׳ זו שהיא התגלות כבוד מלכותו להיות יש מאין שיהא היש בטל לאין נק׳ בשם עד

5. Now, this level, which is the revelation of the glory of His kingship, that there be something from nothing such that the something be nullified to nothing, is called by the name ad,

כי עד הוא לשון נצחית כמו לא תבושו ולא תכלמו עד עולמי עד לעדי עד ימלוך

for ad is a term of eternity, as in "You shall not be ashamed nor disgraced, to all eternity (ad olmei ad)"; "Forever and ever (le'adei ad) He shall reign."

והנה בדבר שהוא תחת הזמן ממש אין נמשך בבחי' נצחיות ובדבר שהוא למעלה מהזמן בבחי' א"ס שם לא שייך לשון נצחיות ועולמות שלשון זה אינו נופל כ"א בבחי' וגדר זמן שיומשך זמן רב כ"כ [כל כך]

Now, a thing that is truly under time does not continue in the manner of eternity; and in a thing that is above time, in the level of the Infinite, there the terms "eternity" and "ages" (olamos) do not apply, for these terms apply only in the level and bounds of time, that it continue for so long a time;

אבל מה שאינו בבחי' וגדר הזמן שם לא שייך המשך הזמן כלל אלא היה הוה ויהיה הכל א'

but what is not in the level and bounds of time, there the extension of time does not apply at all; rather, "was," "is" and "will be" are all one.

ולא שייך בחי' זו ולשון זה עולמיות ונצחיות אלא בבחי' מלכותו יתברך שהוא בבחינת וגדר הזמן מלך מלך וימלוך כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ז [פרק ז'].

And this level and this term, everlastingness and eternity, do not apply except in the level of His kingship, may He be blessed, which is in the level and bounds of time: "He is King, He was King, and He will reign," as is explained in Sefer Shel Beinonim, Part II, chapter 7.

26 ואעפ"כ [ואף על פי כן] הרי היא הארת א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו'

And even so, it is an illumination of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who, as His Name is, so is He: He has no end, etc.

וכך בעבודת האדם בגילוי אור א"ס ב"ה על נפשו תכון מלכותו יתברך לעד הקרב האדם להיות גילוי כבוד מלכותו בבחי' בטל רצונך לנצח כל ימיו בל תמוט:

And so in the service of man, through the revelation of the Infinite Light, blessed be He, upon his soul, His kingship, may He be blessed, "shall be established" forever (la'ad) within the person, that there be a revelation of the glory of His kingship in the level of "nullify your will," for eternity, all his days, "that shall not be moved."

27 וזהו שובה ישראל עד. פי׳ להשיב בחי׳ עד היא בחי׳ התגלות כבוד מלכותו למקורה ושרשה הוא אור א״ס ב״ה ממש

And this is [the meaning of] "Return, O Israel, unto (ad)": that is, to return the level of ad, which is the level of the revelation of the glory of His kingship, to its source and root, which is the very Infinite Light, blessed be He.

כי הארת אור א״ס בבחי׳ התגלות מלכותו ית׳ שמאיר ומתגלה בבחי׳ מלך העולם שלא יהא העולם מעלים כו׳ תלוי בעבודת האדם בגילוי אור א״ס ב״ה על נפשו וכמארז״ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גלו לאדום שכינה עמהם.

For the illumination of the Infinite Light in the level of the revelation of His kingship, may He be blessed, which shines and is revealed in the level of "King of the world," so that the world should not conceal, etc., depends on the service of man, in the revelation of the Infinite Light, blessed be He, upon his soul; and as our Sages, of blessed memory, said, "They were exiled to Edom; the Shechinah is with them."

28 וכך כשנמשך אחר גופו ונפשו הבהמית שמקליפת וסט״א [וסטרא אחרא] שניצוץ אלקות שבו הוא בגלות הגוף כו׳.

And so too when he is drawn after his body and his animal soul, which is from kelipah and the sitra achra (the other side), the spark of G-dliness within him is in the exile of the body, etc.

והעיקר להשיבה בבחינת עד דהיינו שתהי׳ [שתהיה] הארה זו בה לנצח ולעולם ועד בל תמוט

And the main thing is to return it in the manner of ad: that is, that this illumination be in it for eternity, forever and ever, never to be moved,

ולא שיהיה לפרקים ועתים מזומנים בלבד רק תהיה יראת ה׳ על פניו בגילוי כבוד מלכותו ית׳ תמיד

and not that it be only at intervals and set times; rather, the fear of G-d should be upon his face, in the revelation of the glory of His kingship, may He be blessed, always.

כי הארה שהיא לפרקים נק׳ בשם דודים רק להיות יחודא תתאה כמו יחודא עילאה בחי׳ תרין ריעין דלא מתפרשין (וזהו כמ״ש אהל בל יצען ובל יסע יתדותיו לנצח) (בישעיה סי׳ ל״ג כ׳)

For an illumination that comes at intervals is called by the name dodim ("lovers"); rather, [the aim is] that the lower unity (yichuda tata'ah) be like the higher unity (yichuda ila'ah), the level of "two companions who never part" (and this is as it is written, "a tent that shall not be moved, and whose pegs shall never be pulled up") (Isaiah, chapter 33, [verse] 20).

והיינו כמו שכתוב בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בזכריה ע"פ ביום ההוא יהיה שבחי' ו"ה יהיו במדרגת י"ה כו' וממילא יהיה אהל בל יצען.

And this is as is written in the Likkutei Torah of the Arizal on Zechariah, on "On that day [Havayah] shall be [One]," that the level of vav-hei will be at the rank of yud-hei, etc.; and as a matter of course there will be "a tent that shall not be moved."

כמ"ש בעמה"מ [בעמק המלך] שער הששי ס"פ מ"ז וע' מזה בזח"א [בזהר חלק א] בראשית (נ"ג א'). ויחי (דרל"ט א'). וס"פ תשא (קצ"ד א').

As is written in Emek HaMelech, Gate Six, at the end of chapter 47. And see on this the Zohar, Part I, Bereishis (53a), Vayechi (239a), and the end of Tisa (194a).

והיינו כי עכשיו יש בבחי' מל' עליות וירידות ולכן נק' אהל מועד לשון זמן קצוב שמקדש ראשון עמד ת"י שנה כו' משא"כ לע"ל [לעתיד לבוא] לא יהיה שינויים כ"א בל יצען.

That is: now there are ascents and descents in the level of Malchus, and therefore it is called "the Tent of Meeting (ohel mo'ed)," a term for a fixed time, for the First Temple stood 410 years, etc.; whereas in the time to come there will be no changes, but rather "it shall not be moved."

והיינו ע"י גילוי בחינת סוכ"ע וכמ"ש מזה סד"ה וידעת היום והשבות בענין ומלאה הארץ דעה כו'.

And this will come through the revelation of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as is explained on this at the end of the discourse beginning "Know this day and take to heart," on the matter of "and the earth shall be filled with knowledge," etc.

וזהו נוה שאנן אהל בל יצען. כי נוה שאנן זהו ההמשכה מבחי' אני ה' לא שניתי כמ"ש באד"ר [באדרא רבא] (דקל"ז סע"א [סוף עמוד א]) נוה שאנן לעתיק יומין אתמר.

And this is [the meaning of] "a tranquil habitation, a tent that shall not be moved." For "tranquil habitation" (naveh sha'anan) is the drawing-down from the level of "I, Havayah, have not changed," as is written in the Idra Rabba (end of 137a): "'Tranquil habitation' is said of Atik Yomin [the Ancient of Days]."

ומבחי' זו יומשך שיהיה אהל בל יצען כו' בל יסע יתדותיו. יתד הוא המקשר ומחבר האהל עם הארץ (כמ"ש רש"י [רבי שלמה יצחקי] בחומש ס"פ תרומה)

And from this level it will be drawn down that there be "a tent that shall not be moved," etc., "whose pegs shall never be pulled up." A peg is what binds and joins the tent to the ground (as Rashi writes in the Chumash at the end of Terumah);

וזהו ענין כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא ועמ״ש סד״ה כי ההרים ימושו גבי וברית שלומי לא תמוט.

and this is the matter of "for all that is in heaven and on earth," "that holds fast to heaven and earth." And see what is written at the end of the discourse beginning "For the mountains shall depart," regarding "and My covenant of peace shall not be moved."

וזהו כי כה אמר רם ונשא שוכן עד. וכמ״ש ה׳ ימלוך לעולם ועד. וזהו ענין יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא.

And this is [the meaning of] "For thus says the High and Exalted One, who dwells forever (shochen ad)." And as it is written, "Havayah shall reign forever and ever (le'olam va'ed)." And this is the matter of "May His great Name be blessed forever and to all eternity."

דפירוש שמיה רבא היינו שמו הגדול שהוא בחי׳ אור א״ס ממש ולכן ע״י יהיה הברכה וההמשכה לעלם ולעלמי עלמיא בבחי׳ בל יצען כו׳.

For the meaning of shmei rabba is "His great Name," which is the level of the very Infinite Light (Or Ein Sof); and therefore, through this, the blessing and drawing-down will be "forever and to all eternity," in the manner of "it shall not be moved," etc.

וכל זה הוא בכח התשובה וזהו שובה ישראל עד ועיין מענין שובה ישראל ברבות וישב פרשה פ״ד:

And all this is by the power of teshuvah; and this is [the meaning of] "Return, O Israel, unto (ad)." And see on the matter of "Return, O Israel" in the Midrash Rabbah, Vayeshev, section 84.

29 כי כשלת בעונך. שע״י עון נכשל כאדם הכושל רגלו ונופל ראשו למטה. כך גלו לאדום שכינה עמהם.

"For you have stumbled in your iniquity": through sin he stumbles, like a person who trips on his foot and falls headfirst. So: "They were exiled to Edom; the Shechinah is with them."

והעצה היעוצה היא קחו עמכם דברים היינו התעוררות י״ג מדה״ר [מדות הרחמים] בעשי״ת [בעשרת ימי תשובה] שהם רחמים עליונים רחמים פשוטים מבחי׳ ויעבור הוי׳ על פניו והיא היא בחי׳ תשובה עילאה מעומקא דליבא ויצעקו אל ה׳ בצר להם

And the counsel given is: "Take words with you," that is, the arousal of the Thirteen Attributes of Mercy in the Ten Days of Teshuvah, which are supernal mercies, simple mercies, from the level of "And Havayah passed before his face (al panav)." And this itself is the level of the higher teshuvah, from the depth of the heart: "And they cried out to Havayah in their distress,"

עד כי נוגע עד הנפש ממש וחייו תלויין בו ממש שהיא ההארה שלמעלה מטעם ודעת המושג ומובן בהתבוננות שכלו.

to the point that it touches the very soul and his very life depends on it; which is the illumination that is above reason and knowledge that are grasped and understood through the contemplation of one's intellect.

30 וכן היג״מ [הי״ג מדות] הן למעלה מבחי׳ חכמה ודעת המושג ומובן. כי שאלו לחכמה הנפש החוטאת במה תתכפר ואמרה הנפש החוטאת היא תמות.

And likewise the Thirteen Attributes are above the level of Chochmah and of knowledge (daas) that is grasped and understood. For they asked Wisdom, "The soul that sins, how is it to be atoned?" and it said, "The soul that sins, it shall die."

כי החכמה מחייבת להיות זו מ״ע [מצות עשה] וזו מל״ת [מצות לא תעשה] ומי שעובר ע״ז ועושה נגד מה שהחכמה מחייבת ראוי לעונש כך וכך ככל העונשין הכתובים בתורה דאורייתא מחכמה נפקת.

For Wisdom dictates that this be a positive commandment and that a prohibitive commandment, and one who transgresses this and acts against what Wisdom dictates deserves such-and-such a punishment, like all the punishments written in the Torah, for "the Torah issues from Chochmah."

אבל י״ג מדה״ר [מדות הרחמים] שהם לרחם ולחון אע״פ [אף על פי] שאינו ראוי הגון וראוי מצד החכמה ונסלח לו הרי הן למעלה מבחי׳ חכמה ודעת.

But the Thirteen Attributes of Mercy, which are to have mercy and to be gracious even though he is not deserving, fitting and worthy from the standpoint of Chochmah, and he is forgiven, are above the level of Chochmah and knowledge.

31 ולכן נאמר קחו עמכם דברים שהדברים הם עמכם כי עיקר התשובה בלב מקרב איש ולב עמוק עומקא דליבא שלמעלה מעלה מהשכל וההתבוננות.

Therefore it is said, "Take words with you": the words are with you, for the essence of teshuvah is in the heart, "the inward part of a man and a deep heart," the depth of the heart, which is far above intellect and contemplation.

ואין התשובה באה מחמת התבוננות הדברים האלה אשר ישים אל לבו. כענין שתים ברכות שלפני ק״ש [קריאת שמע] שתיקנו כדי לקיים הק״ש [הקריאת שמע] אחד ואהבת והיינו ע״י התבוננות איך המלאכים מקדישים ואיך אהבת עולם אהבתנו

And teshuvah does not come about because of contemplating these words that one sets to one's heart, as [happens] with the two blessings before the Shema, which were instituted in order to fulfill [in] the Shema "One" and "And you shall love," namely through contemplating how the angels sanctify and how "With an everlasting love You have loved us"

(ונק׳ בחי׳ התבוננות זו דברים ע״ד ותן בלבנו בינה להבין כו׳ היינו להבין דבר מתוך דבר. תוך דבר היינו ממכ״ע [ממלא כל עלמין] וצ״ל מזה בחי׳ סוכ״ע כו׳ כמ״ש בד״ה השמים כסאי)

(and this level of contemplation is called "words," in the manner of "And put into our hearts understanding, to understand," etc., that is, to understand one thing from within another; "within a thing" is the light that fills all worlds (memalei kol almin), and from it one must [come to] the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc., as is explained in the discourse beginning "The heavens are My throne").

אבל בתשובה שהיא מעומקא דליבא אין הדברים מעוררים דהיינו ההבנה וההשגה כי תשובה זו היא למעלה מהשגה והבנה. אלא הדברים הם רק כדי להיות עומקא דליבא זו יוצאת מהעלם אל הגילוי:

But in teshuvah, which is from the depth of the heart, the words do not arouse, that is, the understanding and comprehension, for this teshuvah is above comprehension and understanding. Rather, the words are only so that this depth of the heart come out from concealment into revelation.

32 אמרו אליו כל תשא עון. לפי שאתה כל וכללות הכל דהיינו בחי׳ אור א״ס ב״ה הסוכ״ע שלמעלה מהחכמה

"Say to Him: Forgive all iniquity (kol tisa avon)": because You are "all" (kol), and the general and collective expression (klalus) of everything, that is, the level of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is above Chochmah.

כי מחכמה ולמטה יש התחלקות לפרטות חכמה ומדות אבל למעלה מן החכמה אין שום התחלקות.

For from Chochmah downward there is division into particulars, Chochmah and the emotive attributes (middos); but above Chochmah there is no division at all.

ולכן תשא עון כי אין פגם העון מגיע עד שם שלא פגם אלא בבחי' חכמה כנ"ל:

Therefore "forgive iniquity": for the blemish of iniquity does not reach there, since it blemished only in the level of Chochmah, as mentioned above.

33 ונשלמה פרים שפתינו. כי גדולה תשובה יותר מכל הקרבנות לפי שבקרבן נאמר קרבן להוי' אשה ריח ניחוח להוי'

"And we will render [for] bullocks [the offering of] our lips": for teshuvah is greater than all the offerings. For of an offering it is said, "an offering to Havayah," "a fire-offering, a pleasing fragrance to Havayah,"

והיינו לפי שהקרבן הוא שמקריבים הבהמה ע"ג [על גבי] המזבח תמורת נפש הבהמית של האדם נפש תחת נפש ועכשיו שאין לנו קרבנות התפלה הוא במקום קרבן.

that is, because an offering means that the animal is offered upon the altar in place of the person's animal soul, a soul for a soul; and now that we have no offerings, prayer is in place of an offering.

ומיכאל עומד ומקריב נשמותיהן של ישראל. מיכאל כהנא רבא היא בחי' אהבה רבה הבאה מלמעל' [מלמעלה] למסור נפשו באחד.

And Michael stands and offers the souls of Israel. "Michael the High Priest" is the level of "great love" (ahavah rabbah) that comes from above, to give up one's soul in [declaring G-d] One.

34 והנה כל השנה המשכה זו היא דרך השתלשלות על ידי המלאכים מיכאל כהנא רבא. אבל בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] דרשו את ה' בהמצאו כתיב שהיא המשכת אור א"ס ב"ה בעצמו שלא בדרך השתלשלות.

Now, all year this drawing-down is by way of the chain of descending worlds (hishtalshelus), through the angels, "Michael the High Priest." But of the Ten Days of Teshuvah it is written, "Seek Havayah when He may be found," which is the drawing-down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Himself, not by way of hishtalshelus.

ועמ"ש בד"ה אני לדודי בענין הרועה בשושנים רק ע"י בחי' תשובה עילאה שהוא מעומק הלב כנ"ל

And see what is written in the discourse beginning "I am my Beloved's," on the matter of "who grazes among the lilies." [This comes] only through the level of the higher teshuvah, which is from the depth of the heart, as mentioned above;

לכן ענין הקרבנות נעשה על ידינו עצמן (וזהו שיוהכ"פ [שיום הכפורים] אסור בנעילת הסנדל וכמ"ש בשל"ה [בשני לוחות הברית] כי המנעל והסנדל מורה על המלאכים מט"ט [מטטרון] וסנדל שנק' נעל דשכינתא וביום הכפורים הוא למעלה מבחי' זו כו' ע"ש

therefore the matter of the offerings is done by ourselves. (And this is why on Yom Kippur wearing a sandal is forbidden, as the Shelah writes: that the shoe and the sandal allude to the angels Metatron and Sandal[fon], who are called "the shoe of the Shechinah," and Yom Kippur is above this level, etc.; see there.

והיינו כי מט"ט [מטטרון] וסנדל קושר קשרים לקונו מתפלותיהן של ישראל שהן מעלים התפלות כמ"ש במ"א ע"פ מה יפו פעמיך בנעלים כו' וזהו ע"ד שבקרבנות היה אריה דאכיל קרבנין כו'.

That is: Metatron and Sandal[fon] tie bonds for their Maker from the prayers of Israel, for they raise up the prayers, as is explained elsewhere on "How beautiful are your steps in shoes," etc.; and this is like what there was with the offerings, "a lion that consumes the offerings," etc.

אמנם ביוהכ"פ [ביום הכפורים] אין צריך שיעלו התפלות ע"י המלאכים כ"א הקב"ה בעצמו מקבלן ועמ"ש במ"א בד"ה כנשר יעיר ובד"ה ואריה כבקר יאכל תבן כו') **ונעשית עליה יתירה בעילוי אחר עילוי בבחי' ממעמקים.**

However, on Yom Kippur there is no need for the prayers to be raised by the angels; rather, the Holy One, blessed be He, Himself receives them. And see what is written elsewhere, in the discourse beginning "As an eagle stirs up" and in the discourse beginning "And the lion, like the ox, shall eat straw," etc.) **And there is brought about an additional ascent, elevation upon elevation, in the level of "the depths."**

ופי' בעשרת ימי תשובה עד יוהכ"פ [יום הכפורים] **שאז לפני הוי' תטהרו שמגיע לבחי' פני הוי' בחי' פנים הנ"ל.**

And the explanation: in the Ten Days of Teshuvah, until Yom Kippur, when "before (lifnei) Havayah you shall be purified," one reaches the level of the face (pnei) of Havayah, the level of "face" mentioned above.

הגם דכתיב ופני לא יראו היינו שהפנים בעצמן אין באים לידי גילוי. אבל הגילוי נמשך משם ממעמקים קראתיך להיות גילוי בחי' הוי' וגם ופני לא יראו בבחינת המשכה למטה אבל בבחינת העלאה את פניך הוי' אבקש:

Although it is written, "My face shall not be seen," that means that the face itself does not come to revelation; but the revelation is drawn from there: "From the depths I called You," that there be a revelation of the level of Havayah. And also, "My face shall not be seen" is in the manner of drawing down below; but in the manner of ascent, "Your face, Havayah, I will seek."

LIKKUTEI TORAH • YOM KIPPUR • MAAMAR 1

לבאר ענין יו"כ

To explain the matter of Yom Kippur

◇

1 לבאר ענין יו"כ [יום כפור]. כתוב אחד אומר שבת שבתון הוא לכם וכתוב אחד אומר שבת שבתון היא לכם הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עבר על מ"ע [מצות עשה] ושב לא זז משם עד שמוחלין לו עבר על מל"ת [מצות לא תעשה] תשובה תולה ויו"כ [ויום כפור] מכפר.

To explain the matter of Yom Kippur. One verse says, "It (hu) is a Shabbos of complete rest (Shabbos Shabbason) for you," and another verse says, "It (hi) is a Shabbos of complete rest for you." Now, our Sages, of blessed memory, said: "If one transgressed a positive commandment and repented, he does not move from there until he is forgiven; if one transgressed a prohibitive commandment, teshuvah suspends [the judgment] and Yom Kippur atones."

ולהבין זה דהא מ"ע [מצות עשה] עדיפא שדוחה את ל"ת [לא תעשה] הנה כתיב שובו אלי ואשובה אליכם (במלאכי סי' ג')

To understand this—for surely a positive commandment is superior, since it overrides a prohibition—behold, it is written, "Return to Me and I will return to you" (in Malachi, chapter 3),

וכתיב השיבנו ה' אליך ונשובה שהוא ענין עד"מ החזרת פב"פ [פנים בפנים]

and it is written, "Bring us back to You, Havayah, and we shall return." This is, by way of analogy, the matter of turning back [to be] face to face.

כי הנה כתיב כי פנו אלי עורף ולא פנים שאפילו בשעת החטא לא שייך לומר עליו יתי' שריחק ה' את האדם בריחוק מקום ממש

For it is written, "For they have turned to Me the back of the neck and not the face": for even at the time of the sin it cannot be said of Him, may He be blessed, that G-d distanced the person by an actual distance of place,

שהרי מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] ולית אתר פנוי מיניי והוא הוא הנותן לאדם כח וחיות לחיות אפילו בשעת החטא ממש

since, after all, "the whole earth is full of His glory," and "there is no place empty of Him," and He Himself is the One who gives the person power and life-force to live even at the very time of the sin.

אלא שהוא עד"מ כמו שני בנ"א [בני אדם] שעומדים זה אצל זה בקירוב מקום

Rather, it is, by way of analogy, like two people who stand next to each other, close in place,

רק שזה מחזיר פניו לכאן וזה מחזיר פניו לכאן לפי שאין ביניהם קירוב הלבבות וע"י התשובה חוזר להיות פב"פ [פנים בפנים] [ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל]

except that this one turns his face this way and that one turns his face that way, because there is no closeness of hearts between them. And through teshuvah it becomes face to face again. [And see what is written about this in the discourse beginning "Return, O Israel."]

וביאור ענין זה יובן במ"ש ושמרו בני ישראל את השבת כי הנה ענין השבת שבו שבת ה' כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ כו'

The explanation of this matter will be understood from what is written, "And the children of Israel shall keep the Shabbos." For the matter of Shabbos, on which G-d rested, [is this]: "For in six days Havayah made the heavens and the earth," etc.;

דהיינו שהשפיל א"ע [את עצמו] כביכול וצמצם בעשרה מאמרות יהי רקיע כו' בששת ימי המעשה לברוא ולהוות ולהחיות רוח שפלים בבחינת חיצוניות מלכותו יתי לבד

that is, He lowered Himself, as it were, and contracted [Himself] into ten utterances—"Let there be a firmament," etc.—during the six days of work, to create, to bring into being and "to give life to the spirit of the lowly," with the level of the outer dimension (chitzoniyus) of His sovereignty (Malchus), may He be blessed, alone,

כדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים שהתהוות כל עולמים וחיותם אינו אלא מבחיי מלכותו יתי

as it is written, "Your kingship is the kingship of all worlds": the coming into being of all the worlds and their life-force (chayus) are only from the level of His sovereignty, may He be blessed.

ואינו כדמיון הנשמה המחיה את הגוף שמתלבשת בתוכו להחיותו ויש לה התפעלות ממקרי ושנוי הגוף כו' משא"כ אני הוי' לא שניתי כתיב שאין בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום] מצד רבוי הנבראים וכמאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם כו'

And it is not like the soul that gives life to the body, which clothes itself within it to give it life and is affected by the body's happenings and changes, etc.; whereas [of Him] it is written, "I, Havayah, have not changed": there is no change in Him whatsoever, G-d forbid, on account of the multitude of created beings; as the saying goes, "You were the same before the world was created," etc.

לפי שאינו מתלבש בתוך העולמות להחיותם בבחי' פנימיות מהותו ועצמותו ית' אלא רק התפשטות זיו והארה ממנו ית' שעלה ברצונו להיות מלך עליהם והוא חיותם וקיומם מה שנקרא שמו עליהם וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו'

For He does not clothe Himself within the worlds to give them life with the level of the inner dimension (pnimiyus) of His being and essence, may He be blessed, but only [with] an extension of radiance and illumination from Him, may He be blessed, for it arose in His will to be King over them. And this is their life-force and their existence: that His Name is called upon them; as it is written, "His splendor is over earth and heaven," etc.

והתפשטות זו נחשבת ירידה והשפלה גדולה לגבי הקב"ה בבחי' פנימיותו וביום השבת נתעלה בבחי' פנימית א"ס ב"ה

And this extension is considered a great descent and lowering relative to the Holy One, blessed be He, in the level of His inner dimension. And on the day of Shabbos He is elevated into the level of the inner dimension of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.

וה"ז [והרי זה] נק' בחי' שביתה אצלו עד"מ כאדם המדבר שבשעה שהוא מדבר מצמצם שכלו ומורידו בהדבורים וכאשר אינו רוצה לדבר פוסק ושובת

And this is called the level of "resting" on His part. By way of analogy, it is like a person who speaks: while he is speaking he contracts his intellect and brings it down into the words, and when he does not want to speak, he stops and rests,

והרי אז עלה שכלו למקורו אשר שם משכן החכמה כן ויותר מכן לאין קץ ותכלית מתעלה ביום השבת למעלה ממדרגת החכמה שנחשבת כעשי' גופני' כמ"ש כולם בחכמה עשית אלא כמאמר אנת חכים ולא בחכמה ידיעא כו'

and then, behold, his intellect has risen to its source, where the dwelling place of wisdom is. So too, and more so without end or limit, [G-d] is elevated on the day of Shabbos above the rank of Chochmah, which is considered like a physical act of making, as it is written, "You made them all with wisdom"; rather, as the saying goes, "You are wise, but not with a knowable wisdom," etc.

ולפי שישראל עלו במחשבה וכמאמר ואתה נפחת בי ומאן דנפח כו'

And because Israel arose in [G-d's] thought, as the saying goes, "and You breathed it into me," and "one who blows," etc.,

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] מאין באת כו' [פי' מבחינת אין שהוא מקור החכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא וכמ"ש בפי' במדבר ועמ"ש ע"פ האזינו השמים] שבחי' ומדרגת ישראל גבוה מאד נעלה מבחי' התפשטות חיצונית מלכותו ית'

and our Sages, of blessed memory, said, "From where (me'ayin) have you come?" etc. [That is: from the level of Ayin (nothingness), which is the source of Chochmah, as it is written, "And wisdom is found from Ayin (me'ayin)"; and as is explained in Parshas Bamidbar; and see what is written on the verse "Listen, O heavens."]—[meaning] that the level and rank of Israel is very high, exalted above the level of the extension of the outer dimension of His sovereignty, may He be blessed.

ולכן נאמר ושמרו בנ"י [בני ישראל] את השבת להתקדש בקדושתו ית' להיות שבת לה' אלקיך כו' וכתיב ביני ובין בני ישראל אות היא כו' כלומר כמוני כמוהם כביכול

Therefore it is said, "And the children of Israel shall keep the Shabbos": to become sanctified with His holiness, may He be blessed, so as to be "a Shabbos unto Havayah your G-d," etc. And it is written, "Between Me and the children of Israel it is a sign," etc.; that is to say, as I am, so are they, as it were.

וזהו ששת ימים תעבוד כו' בבחי' חיצוני' עשי' [עשיה] כדי פרנסתו וביום השביעי שבת לה' להיות מתעלה במקורא דכולא להבטל אליו ולדבקה בו ית'

And this is [the meaning of] "Six days you shall labor," etc.: in the level of external action, for the sake of one's livelihood; "and on the seventh day [it is] a Shabbos unto Havayah": to be elevated into the Source of all, to be nullified to Him and to cleave to Him, may He be blessed.

(ועמ"ש מענין זה בפ' שמות ע"פ כי טובים דודיך כו' וזהו ענין החזרת פנים בפנים דהיינו גילוי פנימית הנשמה ורעותא דליבא ליבטל אליו ית' בבחי' פנימיות א"ס ב"ה):

(And see what is written on this matter in Parshas Shemos, on the verse "For your love is better," etc. And this is the matter of turning back face to face: that is, the revelation of the inner dimension of the soul and the desire of the heart (re'usa deliba) to be nullified to Him, may He be blessed, in the level of the inner dimension of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.)

2 ב אך הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מי שטרח בע"ש [בערב שבת] יאכל כו' לכך כתיב ושמרו בני ישראל את השבת לעשות כו'

2. However, our Sages, of blessed memory, said, "One who toiled on Erev Shabbos [the eve of Shabbos] will eat," etc. That is why it is written, "And the children of Israel shall keep the Shabbos, to make," etc.:

כלומר שישמור מחול לשבת גם לתקן בעצמו ולעשות בנפשו את השבת שיהיה באמת כך והשמירה הזאת לעשות את השבת בנפשו בימות החול הוא על ידי התפלה

that is to say, that he should keep [it] from the weekday toward Shabbos, and also to rectify within himself and to make the Shabbos in his soul, so that it truly be so. And this keeping—making the Shabbos in one's soul during the weekdays—is through prayer.

כי הנה בתקונים אמרו כי התפלה היא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו מלאכי אלהים הם המצות

For in the Tikkunim [the Tikkunei Zohar] they said that prayer is "a ladder set on the earth, and its top reaches heavenward, and angels of G-d ascend and descend on it." "Angels of G-d" are the mitzvos,

שהם מלאכים שלוחי דמלכא וכמ"ש בתנחומא פ' ויגש היו מכבדין את המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו (ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה ויקרא אל משה).

for they are angels, "messengers of the King" (sheluchei de'malka), as is written in the Tanchuma, Parshas Vayigash: "Honor the mitzvos, for they are My messengers, and a person's agent is like himself." (And see what is written about this also in the discourse beginning "And He called to Moshe.")

ובמקורם הם אברים דמלכא והיינו עד"מ כמו שע"י אברי הגוף מתפשט הנשמה לפעול פעולתה כך ע"י המצות נמשך ומתפשט גילוי אלהותו יתי ועלייתן למעלה למקורן הוא ע"י התפלה (ועמ"ש בפ' שלח בפי' וזכרתם את כל מצות ה')

And in their source they are "limbs of the King" (evarim de'malka). That is, by way of analogy: just as the soul extends itself through the limbs of the body to perform its action, so through the mitzvos the revelation of His G-dliness, may He be blessed, is drawn down and extends. And their ascent on high, to their source, is through prayer. (And see what is written in Parshas Shelach, in the explanation of "And you shall remember all the commandments of Havayah.")

ולבאר ענין זה הנה חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] תקנו לומר קודם כל מצוה אק"ב [אשר קדשנו במצותיו] שע"י המצות מתעלים בקדש העליון

To explain this matter: our Sages, of blessed memory, instituted that before every mitzvah one says, "Who has sanctified us with His commandments," for through the mitzvos [we] are elevated into the supernal holiness.

והענין הוא דהנה כתיב אני כברוש רענן כו' פי' ברוש הוא מין ארז שעדיין לא הזקין

The point is this. It is written, "I am like a verdant cypress (berosh)," etc. The meaning: a berosh is a kind of cedar that has not yet grown old,

והוא רך ורענן כשהוא בלחותו שאז יכולים לכופפו למטה

and it is soft and fresh while it is still moist, so that then it can be bent downward.

ובשביל שהוא גבוה שבאילנות וכשמניחין עליו איזה דבר כשנכפף למטה הנה כשחוזר לאיתנו מגביה את הדבר ההוא למקום גבוה מאד

And because it is the tallest of the trees, when something is placed on it while it is bent down, then, when it returns to its full strength, it lifts that thing up to a very high place.

וכך הוא עד"מ בחינת אני כי יש בחי' אנכי ובחי' אני בחי' אנכי מי שאנכי דהיינו בחי' עלמא דאתכסיא

And so, by way of analogy, is the level of Ani ("I"). For there is the level of Anochi ("I") and the level of Ani. The level of Anochi is "Who I am" (mi she'anochi), that is, the level of the hidden world (alma de'iskasya).

ובחי' אני הוא בחי' תומ"צ [תורה ומצות] בבחי' למטה כשמתלבשים בענינים גשמיים ומגבילים הענינים לתת שיעור וקצבה לענייני המצות גשמיים כמו מי רביעית נוטלין לידים כו' (ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת מענין אנכי ואני) והוא כמשל הברוש רענן שנכפף למטה וחוזר למעלה למקורא עילאה דכולא

And the level of Ani is the level of Torah and mitzvos as they are below, when they are clothed in physical matters and set bounds to those matters, to give a measure and a limit to the physical matters of the mitzvos, such as "A revi'is [a small measure, a quarter of a log] of water [is used] to wash the hands," etc. (And see what is written in the discourse beginning "For this commandment" on the matter of Anochi and Ani.) And it is like the analogy of the verdant cypress, which is bent down and returns upward, to the supreme Source of all.

וכן בזה לעו"ז [לעומת זה] נאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו כי כמו שהמצות מתעלים ע"י העלאות פנימיות לבבות כללות נש"י [נשמות ישראל]

And likewise in this matter, on the opposing side, it is said, "And we will no longer say 'our god' to the work of our hands." For just as the mitzvos are elevated through the uplifting of the inner dimension (pnimiyus) of the hearts of the souls of Israel as a whole (klalus),

כמאמר עלה במחשבה כו' ולכן אומרים אלקינו פי' שהוא כח חיותנו ושאליו אנחנו משתחוים ומודים בבחי' ביטול.

as the saying goes, "[Israel] arose in thought," etc., and therefore we say "our G-d," meaning that He is the power of our life, and that to Him we bow and give acknowledgment in a state of self-nullification (bittul).

והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] פרק לפני אידיהן (דף ח' סע"א [סוף עמוד א]) ישראל שבחו"ל [שבחוץ לארץ] עובדי כוכבים בטהרה הם כי ההשתחואה לעבודת כוכבים הוא שמשתחוה וכופף ראשו לכוכבים ומזלות

Now, our Sages, of blessed memory, said in the chapter Lifnei Eideihen ["Before Their Festivals"] (folio 8, end of side a): "Jews outside the Land are star-worshippers in purity." For bowing in the worship of stars is that one bows and bends his head to the stars and constellations (mazalos).

והנה כתי' [כתיב] וממגד תבואות שמש שהתבואות גדלים מן השמש וכן שאר כל עניני עולם הזה אין לך עשב מלמטה שאין לו כוכב מלמעלה שהוא המזל שממנו נשפע הדבר

And it is written, "And with the bounty of the crops of the sun": the crops grow from the sun. And so with all the other matters of this world: "There is no blade of grass below that does not have a star above," which is the mazal from which the thing receives its flow.

וכשאדם מטריד מחשבתו ולבו רק בעניני עולם הזה כל הימים הוא מוריד שכלו שבראשו לדבר הנשפע מכוכבים ומזלות ונעשה גם הם בחי' אלהינו למעשה ידינו

And when a person preoccupies his thought and heart only with the matters of this world all his days, he brings down the intellect in his head to a thing that flows from the stars and constellations, and they too become the level of "our god" to the work of our hands.

כי מעשה ידינו שהוא עסק הפרנסה נעשה מזה בחי' אלהים אחרים וזהו ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע

For out of "the work of our hands," which is the occupation of earning a livelihood, there is made the level of "other gods." And this is [the meaning of] "And the soul of your enemies He shall sling out, as from the hollow of a sling."

שאע"פ [שאף על פי] שהדבר שהוא מלובש בו בענינים גשמיים נראה לעין שהוא מן העבירות שאדם דש בעקביו הנה הוא דומה למשל קליעת האבן שמקלעין אותו ע"י כף הקלע למקום רחוק מאד עד שנעשה כאלו עובד כוכבים

For although the thing in which he is clothed, in physical matters, appears to the eye to be one of the sins that a person tramples with his heels, it is nevertheless comparable to the analogy of slinging a stone, which is slung with the hollow of a sling to a very distant place, until he becomes as though he worships the stars.

והנה עליית המצות העיקר הוא ע"י התפלה לפי שאז הוא שעת הכושר ומתגלה ומתעלה בחי' פנימית נקודת הלב בכללות נש"י [נשמות ישראל] בתשוקה ודביקה באלהים חיים וזהו מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] תפלות במקום קרבנות תקנום

Now, the ascent of the mitzvos is chiefly through prayer, because that is the propitious time, and the level of the inner dimension of the point of the heart, in the souls of Israel as a whole, is revealed and elevated, in longing and cleaving to the living G-d. And this is the saying of our Sages, of blessed memory, "They instituted the prayers in place of the offerings."

כי כמו הקרבן שהיו מקריבין הבהמה שתהא נשרפת באש שע"ג [שעל גבי] המזבח וכך צריך לעורר את האהבה בתפלה ברשפי אש שלהבת מתלהבת בלבו כי יסוד האש הוא בלב ולשרוף ולכלות את נה"ב [נפש הבהמית] שבו כו':

For just as with the offering, where they would offer the animal so that it would be burned in the fire on top of the altar, so one must arouse the love in prayer with flashes of fire, a flame blazing in his heart—for the element of fire is in the heart—and burn up and consume the animal soul within him, etc.

3 ג והנה כתיב ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אע"פ [אף על פי] שאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט כי גם למעלה יש בחי' אהרן שנותן בחי' אש בכנס"י [בכנסת ישראל]

3. Now, it is written, "And the sons of Aharon the Kohen shall put fire on the altar," and our Sages, of blessed memory, said, "Even though fire comes down from heaven, it is a mitzvah to bring [fire] from the ordinary (hedyot)." For above, too, there is the level of Aharon, who puts the level of fire into the Congregation of Israel (Knesses Yisrael).

כי אהרן הוא שושבינא דמטרוניתא והוא מז' הרועים המשפיעים גילוי אלהותו ית' במקור נשמות ישראל ובחי' אש שלמעלה היא אהבה הטבעית אהבה רבה שבנפש האלהית הכלולה בחכמה שבנפשו

For Aharon is "the Queen's wedding attendant" (shushvina de'matronisa), and he is one of the seven shepherds who bestow the revelation of His G-dliness, may He be blessed, into the source of the souls of Israel. And the level of the fire above is the natural love, the great love (ahavah rabbah) in the G-dly soul, which is included in the Chochmah of his soul

(עיין בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ח י"ט ומ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה ועמ"ש בפ' עקב בד"ה ולהבין שרש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה ועמ"ש בד"ה שחורה אני כו' ששזפתני השמש כו' ע"ש)

(see Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapters 18 and 19; and what is written in Iggeres HaKodesh, in the passage beginning "Israel will be redeemed only through charity"; and see what is written in Parshas Eikev, in the discourse beginning "To understand the root of the reason for the bond, connection and relation of covenant and Torah"; and see what is written in the discourse beginning "I am black," etc., "for the sun has tanned me," etc.; see there),

אשר איננה מתלבשת כלל בלבושי הנפש החיונית והיא מתלהבת ומתלהטת במס"נ [במסירות נפש] על ק"ה [קידוש השם] ממש וליפרד מן הפתילה הוא הגוף שנאחזת בו כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו יתי

which is not clothed at all in the garments of the vital soul; and it flares and blazes with self-sacrifice (mesirus nefesh) for the actual sanctification of G-d's Name, and to separate from the wick—that is, the body—to which it is attached, like a flame that rises of itself, in order to cleave to Him, may He be blessed.

ומצוה להביא מן ההדיוט אש שלמטה ע"י התבוננות בגדולת ה' כל חד לפום שיעורא דיליה ולהלהיב לבו ונפשו לעבודת ה' וההתבוננות המוליד אהבה עזה שהיא כרשפי אש הוא כאשר מתבונן בדבר חדש

And "it is a mitzvah to bring from the ordinary" the fire below, through contemplating the greatness of G-d, each one according to his own measure, and to set his heart and soul aflame for the service of G-d. And the contemplation that gives birth to an intense love, which is like flashes of fire, is when one contemplates something new,

כמו שאנו רואים בחוש שכאשר רואה דבר חידוש מתפעל מאד וכך ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בכל יום יהיו בעיניך כחדשים והוא כאשר יתבונן המשכיל כי באמת חדשים לבקרים כו'

as we plainly see that when one sees something novel, he is greatly stirred. And so our Sages, of blessed memory, said, "Every day they should be in your eyes as new." And this is when the thoughtful person contemplates that truly "they are new every morning," etc.,

ומחדש בכל יום תמיד מע"ב מאין ליש ובהתחשך החשך של לילה ויסתלק ונעשה אור של יום וכך יראה האדם בעצמו שבלילה ישן וחיותו מסתלק ממנו ובקומו נעשה בריה חדשה [מעשה בראשית]

and [that] He renews every day, continually, the work of creation, from nothing into something; and as the darkness of night grows dark and then withdraws, the light of day comes into being. And so a person will see in himself: at night he sleeps and his life-force withdraws from him, and when he rises he becomes a new creature.

ומזה יבין על כל יצורי עולם שכן הוא וחיותם רצוא ושוב

From this he will understand regarding all the creatures of the world that it is so with them, and that their life-force is "running and returning" (ratzo vashov).

וכאשר יראה בעיניו ולבבו יבין כי ראה זה חדש הוא ע"כ ילהיב לבו וישים אליו לבו ונשמתו וכמ"ש צעק לבם

And when he sees with his eyes, and his heart understands that "see, this is new," then he will set his heart aflame and direct his heart and his soul toward Him, as it is written, "Their heart cried out."

וזהו ענין החזרת פנים כי כמו שיש עורף ופנים בגוף כן יש בנשמה

And this is the matter of turning the face back. For just as there is a back and a face in the body, so it is in the soul.

והוא כמו ענין הנ"ל שגם קודם שישים האדם הדברים האלה אל לבו הנה באמת כך הוא שמחיה ומהווה מאין ליש ומחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב [מעשה בראשית]

And it is like the matter mentioned above: even before the person takes these things to heart, in truth it is so, that He gives life and brings into being from nothing into something, and in His goodness renews every day, continually, the work of creation.

ולא שייך לומר שהוא רחוק מה' ח"ו [חס ושלום] אלא שהוא כמשל אדם ההופך ערפו לחבירו ומחזיר פניו ממנו ואח"כ אם ישים ללבו הדברים הנ"ל הרי הוא כמו שמחזיר פניו לחבירו

And it cannot be said that [the person] is far from G-d, G-d forbid; rather, it is like the analogy of a person who turns his back to his fellow and turns his face away from him. And afterwards, if he takes the above-mentioned things to heart, he is like one who turns his face back toward his fellow.

ועד"ז תקנו נוסח התפלה ברוך אתה מלך העולם פי' כי כל העולמות נמשכו מבחי' מלך.

Along these lines they instituted the wording of the prayer, "Blessed are You, King of the world." The meaning: all the worlds were drawn forth from the level of King,

כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים והוא בחינת חיצוניות לבד להיות נק' עליהם שמו ומלכותו לבד ומבקשים שיהיה ברוך אתה והיינו כמ"ש ברוך ה' אלהי ישראל מהעולם ועד העולם

as it is written, "Your kingship is the kingship of all worlds"; and this is only the level of the outer dimension (chitzoniyus), so that only His Name and His sovereignty are called upon them. And we ask that it be "Blessed are You." That is, as it is written, "Blessed is Havayah, the G-d of Israel, from the world and to the world"

(עיין בזהר ר"פ תרומה דקכ"ו ע"ב ובפ' אמור דף ק' ע"ב בגין דתרין נהורין כו' ודצ"ט ע"א גבי מעולם)

(see the Zohar, at the beginning of Parshas Terumah, folio 126b; and in Parshas Emor, folio 100b, "because two lights," etc.; and folio 99a, regarding "from the world");

דהיינו שיתברך ויומשך ממקורא עילאה ראשיתה דכולא מהעלם אל הגילוי אשר יאמר עליו כי הוא זה אתה בלשון נוכח דהיינו שישוב אלינו בבחי' פנים על ידי שובנו פנינו אליו כנ"ל:

that is, that He be blessed and drawn forth from the supreme Source, the beginning of all, from concealment into revelation, so that one will say of Him, "This is He"—"You," in the language of direct address; that is, that He turn back to us in the level of face, through our turning our faces to Him, as mentioned above.

4 ד והנה כתיב זה שמי לעולם שמי עם י"ה שס"ה כו'

4. Now, it is written, "This is My Name forever": shmi ("My Name") together with yud-hei is 365, etc.

כי מ"ע [מצות עשה] נמשכים מבחי' ו"ה שהוא בחי' עלמא דאתגליא ומל"ת [ומצות לא תעשה] נמשכים מבחינת י"ה שהוא בחי' עלמא דאתכסיא [וזהו ענין מהעולם ועד העולם ועמ"ש מענין מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] בביאור ע"פ שימני כחותם]

For the positive commandments are drawn from the level of vav-hei, which is the level of the revealed world (alma de'isgalya), and the prohibitive commandments are drawn from the level of yud-hei, which is the level of the hidden world (alma de'iskasya). [And this is the matter of "from the world and to the world." And see what is written on the matter of the positive and prohibitive commandments in the explanation on the verse "Set me as a seal."]

והנה בעברו על א' ממ"ע [ממצות עשה] דאורייתא וענפיה דרבנן פוגם בו"ה משא"כ בעבור על ל"ת [לא תעשה] וענפיהן פוגם בי"ה

Now, when one transgresses one of the positive commandments of the Torah and their rabbinic branches, he blemishes the vav-hei; whereas when one transgresses the prohibitions and their branches, he blemishes the yud-hei

(ועיין מ"ש בד"ה ראה אנכי בענין בחי' י"ה ובחי' ו"ה שיש בנפש ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם)

(and see what is written in the discourse beginning "See, I (Anochi)" on the matter of the level of yud-hei and the level of vav-hei that are in the soul; and see what is written about this also in the discourse beginning "But Havayah your G-d would not listen to Bilaam").

וביאור ענין זה כי לשון פגם הוא נקב שיש בו חסרון וכאשר מבטל מ"ע [מצות עשה] הוא עושה חסרון ומניעה שאינו מאיר עליו אור עלמא דאתגלייא

The explanation of this matter: the term pegam (blemish) [denotes] a hole, in which there is a lack. When one neglects a positive commandment, he makes a lack and an obstruction, so that the light of the revealed world does not shine upon him,

דהיינו בחי' אתערותא דלתתא (והיא הנקרא ג"כ אהבה זוטא כמ"ש בפ' עקב שם) בחינת אש שלמטה שהוא ע"י התבוננות הנ"ל

that is, the level of an arousal from below (isarusa dilesata) (which is also what is called "the small love" (ahavah zuta), as is explained in Parshas Eikev, there), the level of the fire below, which comes through the contemplation mentioned above.

וכאשר עובר על מל"ת [מצות לא תעשה] הנה הוא מונע ומחסר אור העליון שלא יוכל האש שלמעלה שהוא אהבה הטבעית להתחזק בנפשו ולהוסיף אומץ אהבתו בסיוע של מעלה על אהבה דלתתא

And when one transgresses a prohibitive commandment, he withholds and diminishes the supernal light, so that the fire above, which is the natural love, cannot grow strong in his soul and add vigor to his love, with help from above, beyond the love from below.

כי לא יגורך רע כתיב ועונותיכם מבדילים כו' כי כבר נקלע למרחוק כמו עד"מ הכף הקלע הנ"ל ולכן לא יכול להמשיך אש האהבה

For it is written, "Evil shall not dwell with You," and "your iniquities separate," etc.; for he has already been slung far away, as, by way of analogy, [with] the hollow of the sling mentioned above. Therefore he cannot draw down the fire of love.

וע"כ אם עבר על מ"ע [מצות עשה] ושב לא זז משם עד שמוחלין לו כי בעשותו תשובה התעוררות התשובה מועיל להלהיב אל נפשו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאבד בעונו

And therefore, if one transgressed a positive commandment and repented, "he does not move from there until he is forgiven": for when he does teshuvah, the arousal of teshuvah serves to kindle in his soul the arousal from below that he lost through his sin.

וזהו לא זז משם פי' שנשאר על עמדו ותיקן מה שעוות [וכנזכר לעיל שהתפלה בכל יום נק' סולם כו' ובו מלאכי אלקים שהם מעשה המצות עולים כו' ולכן על ידי התפלה בכוונה בבחינת תשובה מתקן מה שעוות בביטול מ"ע [מצות עשה]]

And this is [the meaning of] "he does not move from there": that is, he remains in his place and has set right what he made crooked. [As mentioned above, the prayer of every day is called "a ladder," etc., and on it "angels of G-d"—which are the performance of the mitzvos—"ascend," etc.; and therefore, through prayer with intent (kavanah), in the manner of teshuvah, he sets right what he made crooked by neglecting a positive commandment.]

משא"כ כשעבר על ל"ת [לא תעשה] שפגם ומנע את אור העליון אתערותא דלעילא שאף אם יעורר באתערותא דלתתא לא תוסיף תת כח האהבה עליונה כי מנע אורה

This is not so when one transgressed a prohibition: for he blemished and withheld the supernal light, the arousal from above (isarusa dile'eila), so that even if he arouses [himself] with an arousal from below, it will no longer yield the strength of the supernal love, for he withheld its light.

ולזאת תשובה תולה ויום הכפורים מכפר כי ביום הזה יכפר עליכם לפני ה' שמתעורר בחינת פנימיות רצונו ית'

And therefore "teshuvah suspends, and Yom Kippur atones": for "on this day He shall atone for you before Havayah," since the level of the inner dimension (pnimiyus) of His will, may He be blessed, is aroused

(שלמעלה מבחי' י"ה ומבחי' ו"ה ועמ"ש מזה סד"ה חייב אינש כו' עד דלא ידעי כו')

(which is above the level of yud-hei and the level of vav-hei; and see what is written about this at the end of the discourse beginning "A person is obligated," etc., "until he does not know," etc.),

שאז נושא עון ועובר על פשע ונקה שאין העון תופס מקום כלל ונק' כארז בלבנון כו'

for then He "bears iniquity and passes over transgression" and "cleanses," so that the iniquity takes up no place at all. And this is called "like a cedar in Lebanon," etc.

(שהוא מדרגה עליונה יותר מבחי' ברוש רענן שע"י מעשה המצות וע' בזהר ויקרא) (די"ו ע"א) ובפ' לך לך (דפ"ב סע"א [סוף עמוד א])

(which is a higher rank than the level of "a verdant cypress" that comes through the performance of the mitzvos; and see the Zohar, Vayikra) (folio 16a), and in Parshas Lech Lecha (folio 82, end of side a).

ועמ"ש בפ' אחרי בענין בגדי לבן דכה"ג [דכהן גדול] ביום הכפורים שמלבין עונותיהם של ישראל ולזאת אנו מבקשים סלח לנו מחל לנו

And see what is written in Parshas Acharei on the matter of the white garments of the Kohen Gadol [High Priest] on Yom Kippur, which whiten the iniquities of Israel. Therefore we ask, "Forgive us, pardon us."

דהיינו שהוא כמו עד"מ אדם המבקש מחבירו שלא ירגוז עליו עוד וישים אהבתו אליו

That is, it is, by way of analogy, like a person who asks his fellow not to be angry with him any longer and to set his love upon him;

דהיינו על ידי שאומרים אשמנו חטאנו ועל חטא כו' ומשפילים א"ע [את עצמו] ומפרסמים החטא ומודים שהוא שיקוץ ותיעוב וע"ז אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] וממילא אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] לעילא וישוב ירחמנו

that is, through our saying, "We have been guilty, we have sinned," and "For the sin," etc., and lowering ourselves, and making the sin known, and admitting that it is detestable and abominable. Through this the sitra achra (the other side) is subdued, and as a matter of course "the glory of the Holy One, blessed be He, rises on high," and "He will again have compassion on us."

וכששב אהבתו אלינו מפנימיות רצונו ית' אז אין חטא ועון מבדילים עוד

And when His love returns to us from the inner dimension of His will, may He be blessed, then sin and iniquity no longer separate.

כי אין העונות מבדילים אלא ביניכם לבין אלהיכם דהיינו בבחי' אלהים שלכם אבל בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] רצונו ית' הרי לפניו כחשיכה כאורה (ועמ"ש סד"ה ולא אבה הנ"ל בענין ויהפוך כו' ע"ש)

For iniquities separate only "between you and your G-d," that is, in the level of the Elokim that is "yours"; but in the level of the inner dimension of His will, may He be blessed, before Him "darkness is like light." (And see what is written at the end of the discourse beginning "But [Havayah your G-d] would not," mentioned above, on the matter of "And [He] turned," etc.; see there.)

וזהו שבת שבתון דאפי' [דאפילו] לגבי שבת שהוא ענין החזרת פב"פ [פנים בפנים] הוא שבתון דהיינו שיש לו עילוי אחר עילוי ביתר שאת

And this is [the meaning of] "Shabbos Shabbason": for even relative to Shabbos, which is the matter of turning back face to face, it is Shabbason, meaning that it has elevation upon elevation, with surpassing excellence

(ועמ"ש מענין זה סד"ה האזינו השמים ובד"ה שובה ישראל עד. ועיין מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפי' הזהר פ' אמור) (דף צ"ג ע"ב) בענין את פניך הוי' [הוי'] אבקש בקשו פני תמיד

(and see what is written on this matter at the end of the discourse beginning "Listen, O heavens," and in the discourse beginning "Return, O Israel, unto." And see what the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) wrote in the commentary on the Zohar, Parshas Emor) (folio 93b), on the matter of "Your face, Havayah, I will seek," "Seek My face always."

והגם שגם שבת נק' שבת שבתון מפני שיש שבת תתאה ושבת עילאה (ועמ"ש בפ' בהר ע"פ את שבתותי תשמרו ובפ' שלח סד"ה מקושש עצים כו')

And although Shabbos, too, is called "Shabbos Shabbason," because there is a lower Shabbos and a higher Shabbos (and see what is written in Parshas Behar on the verse "You shall keep My Shabbosos," and in Parshas Shelach, at the end of the discourse beginning "Gathering wood," etc.),

אך דשם כתיב מקרא קדש כלומר שנשאר בקודש העליון

nevertheless there it is written, "a holy convocation (mikra kodesh)," meaning that it remains in the supernal holiness;

אבל כאן נאמר לכם דהיינו שיורד ומתגלה ההארה הגדולה ההיא למטה במקור נשמות ישראל כו':

but here it says "for you," meaning that that great illumination descends and is revealed below, in the source of the souls of Israel, etc.

LIKKUTEI TORAH • YOM KIPPUR • MAAMAR 2

שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה...

"It is a Shabbos of complete rest (Shabbos Shabbason) for you, and you shall afflict your souls"

1 שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וגו'. להבין מהו בתשעה בתשיעי מבע"ל וגם מ"ש שבת שבתון הוא ל' [לשון] זכר ובפ' אחרי כתיב שבת שבתון היא.

"It is a Shabbos of complete rest (Shabbos Shabbason hu) for you, and you shall afflict your souls on the ninth (be-tish'ah) of the month, in the evening," etc. We need to understand: what is be-tish'ah, [literally] "on nine"? It should have said be-teshi'i, "on the ninth." Also [we need to understand] that it is written "Shabbos Shabbason hu," a masculine term, while in Parshas Acharei it is written "Shabbos Shabbason hi."

ושם נאמ' [נאמר] ועניתם את נפשותיכם חקת עולם ולא נאמר בתשעה לחדש כמ"ש כאן בפ' אמור.

And there it says, "and you shall afflict your souls, an eternal statute," and it does not say "on the ninth of the month," as is written here, in Parshas Emor.

2 וצ"ל טעם השינוי וגם לכאורה כאן היה ראוי יותר לומר חקת עולם דהא בפ' אחרי מבואר כל סדר עבודת כה"ג [כהן גדול] ביוהכ"פ [ביום הכפורים]

We need to understand the reason for the difference. Also, it would seemingly have been more fitting to say "an eternal statute" here, for in Parshas Acharei the whole order of the service of the Kohen Gadol [the High Priest] on Yom Kippur is set out,

ואיננה רק בפני הבית משא"כ כאן בפ' אמור דעיקר הפרשה הוא סדר המועדות שזה נוהג גם עכשיו שאין בית המקדש קיים.

and it [applies] only in the time of the [Holy] House; whereas here, in Parshas Emor, the main [subject] of the parsha is the order of the festivals, which applies even now, when the Beis HaMikdash [the Holy Temple] is not standing.

אם כן כאן דייקא היה ראוי לומר חקת עולם. ומדוע שינה הכתוב לכתוב שם דייקא חקת עולם ולא כאן.

If so, it is precisely here that it would have been fitting to say "an eternal statute." Why, then, did Scripture change, writing "an eternal statute" specifically there and not here?

והנה כתיב וכפר על הקדש מטומאת בני ישראל. וצ"ל [וצריך לומר] מהו ענין הכפרה על הקדש וכי חטא חטא שצריך כפרה.

Now, it is written, "And he shall atone for the Holy, from the impurities of the children of Israel." We need to understand what atonement for the Holy means: has it sinned a sin, that it needs atonement?

ועיין מזה בספר ע"מ [עשרה מאמרות] (מאמר חיקור דין ח"א [חלק א'] פי"ג) וגם מ"ש בסוף הפרשה וכפר את מקדש הקדש. מדוע שינה הכתוב אח"כ לאמר מקדש הקדש. והנה מתחלה יש להקדים כללות ענין המצות.

See on this the book Asarah Maamaros (Maamar Chikkur Din, Part I, chapter 13). Also [we need to understand] what is written at the end of the passage, "And he shall atone for the Sanctuary of the Holy (Mikdash HaKodesh)": why did Scripture change afterwards, to say "the Sanctuary of the Holy"? Now, we must first set out, by way of preface, the matter of the mitzvos in general.

דהנה נודע דתכלית ירידת הנשמה לעוה"ז היא משום דהיום לעשותם במעשה המצות וכמ"ש בזהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים שהימים הן הלבושים הנעשים מן המצות אשר האדם עושה בהם וכמ"ש ימים יוצרו כו'.

For it is known that the purpose of the soul's descent into this world is because "today [is the time] to do them," in the practical performance of the mitzvos. As is written in the Zohar on the verse "And Avraham was old, advanced in days": the "days" are the garments made from the mitzvos that a person performs in them. And as it is written, "Days were formed," etc.

3 ולכן צריך כל אדם לקיים כל התרי"ג מצות ואפי' [ואפילו] מצות כהנים וכה"ג [וכהן גדול] ע"י עיבור או גלגול משום דאי חסרא חדא חסרא לבושא חדא כו' וכמ"ש במ"א בד"ה הבאים ישרש כו'.

Therefore every person must fulfill all 613 mitzvos, even the mitzvos of the Kohanim [the priests] and of the Kohen Gadol, through ibbur (soul-impregnation) or gilgul (reincarnation), because "if one is lacking, one garment is lacking," etc., as is explained elsewhere, in the discourse beginning "In days to come, [Yaakov] will take root," etc.

ולהבין מהו ענין הלבושים הללו. צ"ל תחלה פי' מאמר נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו'.

To understand what these garments are, we must first explain the saying, "The soul that You have placed within me is pure; You created it," etc.

פי' מקור הנשמה בעודנה במקור חוצבה נקרא טהורה כי טהור הוא לשון הארה ובהירות כענין כעצם השמים לטוהר

The explanation: the source of the soul, while it is still in the source from which it was hewn, is called "pure" (tehorah), for tahor is a term for illumination and brightness, as in "like the very substance of the heavens for clearness (la-tohar)";

והיינו לפי שאז היא בחי' אלקות ממש ואח"כ אתה בראתה הוא כשיורדת משם להתלבש בגוף שמתחלה נמשכת בעולם הבריאה ואז היא בחי' נברא יש מאין וכמ"ש כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו כו'

and this is because then it is the level of actual G-dliness. Afterwards, "You created it" is when it descends from there to be clothed in a body: first it is drawn down into the World of Beriah (Creation), and then it is the level of a created being, something from nothing, as it is written, "Everyone that is called by My Name, and for My glory, I created him," etc.

ואח"כ אתה יצרתה בעולם המלאכים והן הן בחי' השתלשלות וירידת הנשמה ממדרגה למדרגה כשלשלת האחוזה זו בזו כו'

Afterwards, "You formed it" [is] in the world of the angels. These are the very levels of the chain of descent (hishtalshelus) and the descent of the soul from level to level, like a chain whose links are held one in another, etc.,

עד שנפחתה בי בעולם העשיה ונתלבשה בעולם הזה בגוף החומרי (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ושמתי כדכד).

until "You breathed it into me" in the World of Asiyah (Action), and it was clothed in this world in the physical body. (See what is written on this in the explanation of the verse "And I will make [your windows of] kadkod [a precious stone]."")

ואמנם הנה נודע דירידה צורך עליה היא והיינו למעלה ממקור חוצבה בבחי' טהור הנ"ל והוא על ידי מעשה המצות

However, it is known that the descent is for the sake of an ascent, that is, [an ascent] higher than the source from which it was hewn, the level of "pure" mentioned above. And this is through the practical performance of the mitzvos.

כי הנה בברכת המצות אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו ופי' שע"י המצות אנחנו מתעלים בבחי' קדש העליון

For in the blessing over the mitzvos we say, "Who has sanctified us (kideshanu) with His commandments," and the meaning is that through the mitzvos we are raised to the level of supernal holiness (kodesh ha'elyon),

שהיא למעלה מבחי' טהרה כנודע שקדושה היא בכהנים כמ"ש וקדשתו כו' וטהרה היא בלוים כמ"ש וכה תעשה להם לטהרם הזה עליהם כו'.

which is higher than the level of purity; as is known, holiness is [found] in the Kohanim, as it is written, "And you shall sanctify him," etc., and purity in the Levites, as it is written, "And thus shall you do to them, to purify them: sprinkle upon them," etc.

4 וכמו שמעלת הכהנים הגבה מאד נעלה על מדרגת הלוים כך בחי' קדש גבוה מאד נעלה מבחי' טהור. וביאור ענין זה יובן בהקדים ביאור ענין סובב כ"ע [כל עלמין] וממכ"ע [וממלא כל עלמין].

And just as the stature of the Kohanim is exceedingly high above the rank of the Levites, so the level of "holy" (kodesh) is exceedingly high above the level of "pure" (tahor). The explanation of this matter will be understood by first prefacing an explanation of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin).

כי הנה המחשבה והדבור שלמעלה הן בחי' ממכ"ע [וממלא כל עלמין] והוא עד"מ כאדם החושב ומהרהר באיזה דבר שמחשבתו מלובשת ותקועה ממש באותו דבר ומוקפת ממנו (ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] ח"א [חלק א'] פ"ה) וכן כשמדבר באיזה דבר כו'.

For the thought and the speech Above are the level of memalei kol almin. By way of analogy, it is like a person who thinks and ponders some matter: his thought is clothed in, and actually fixed in, that matter, and is encompassed by it (see Sefer Shel Beinonim [the Tanya], Part I, chapter 5); and likewise when he speaks about some matter, etc.

כך כביכול החיות שבע"מ [שבעשרה מאמרות] יהי אור יהי רקיע כו' הוא מתלבש ונתפס ממש בתוך העולמות להחיותם ומוקף מהם

So too, as it were, the life-force in the Ten Utterances, "Let there be light," "Let there be a firmament," etc., is clothed in and actually grasped within the worlds, to give them life, and is encompassed by them.

וכן בחי' החיות והאותיות הנמשכים מהמחשבה שבמחשבה אחת ברא הקדוש ברוך הוא את העולם ג"כ נתפס ומתלבש בתוך העולמות שהרי כולם בחכמה עשית כתיב.

And likewise the level of the life-force and the letters that are drawn from the thought — for "with one thought the Holy One, blessed be He, created the world" — is also grasped and clothed within the worlds, for it is written, "You made them all with wisdom."

ופי' בזהר תזריע (דמ"ג רע"א) כולם בחכמה עשית בבינה. פי' כי בינה היא בחי' מחשבה עילאה אלא שמחשבה היא מחיה עלמין סתימין דלא אתגליין והדבור מחיה ומהוה עלמין דאתגליין.

And in the Zohar, Tazria (p. 43a, at the top), [the verse] "You made them all with wisdom" is explained: with Binah. That is, Binah is the level of supernal thought; only, thought gives life to the hidden worlds, which are not revealed, while speech gives life to, and brings into being, the revealed worlds.

(כי בינה מקננא בכורסייא שהיא הבריאה וז"א ביצירה ומל' בעשיה והיינו שלשים כלים דאצילות שנעשים נשמה לבי"ע יו"ד כלים הפנימים בבריאה והתיכונים ביצירה והחיצונים נעשים נשמה לעשייה וע' מזה באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ ויעש דוד שם)

(For "Binah nests in the Throne," which is Beriah, Z'eir Anpin in Yetzirah, and Malchus in Asiyah. That is, the thirty vessels of Atzilus that become a soul for Beriah, Yetzirah and Asiyah: the ten inner vessels in Beriah, the middle ones in Yetzirah, and the outer ones become a soul for Asiyah. See on this in Iggeres HaKodesh, on the verse "And David made a name.")

והגם כי לא מחשבותי מחשבותיכם כתיב והיינו שהמחשבה אצלו ית' אינה מלבשת מהותו ועצמותו ית'

And although it is written, "For My thoughts are not your thoughts," meaning that thought, with Him, may He be blessed, does not clothe His being and essence, may He be blessed,

ולכן אני ה' לא שניתי ולא כמו באדם שמהותו ועצמותו ממש מלובש בהמחשבה וכמ"ש במ"א אך מ"מ הרי דברה תורה כלשון בני אדם

and therefore, "I, Havayah, have not changed"; and it is not as with a person, whose very being and essence is clothed in the thought, as is explained elsewhere; but nevertheless, "the Torah speaks in the language of people."

כמו בגשמיות שמה שמוציא מפיו להיות נשמע ונתגלה לזולתו נקרא בשם דבור שהבל הדבור שבפיו הוא מורגש ונראה דבר בפני עצמו מובדל משרשו

As in physical terms: what a person utters from his mouth, to be heard by and revealed to another, is called "speech," for the breath of speech in his mouth is felt and seen as a thing in its own right, separate from its root;

משא"כ האותיות המחשבה אע"פ [אף על פי] שהן ג"כ רק לבושי הנפש מ"מ לא ירדו להיות נראה דבר נפרד.

whereas the letters of thought, although they too are only garments of the soul, nevertheless have not descended to be seen as a separate thing.

כך למעלה אע"פ [אף על פי] שבאמת אין לך דבר שחוץ ממנו. מ"מ מצד הסתר האור דרך ירידות וצמצומים להחיות עולמות נפרדים שהם נראים יש ודבר נפרד נקרא החיות הזה השופע בתוכם להחיותם ע"ד שיהיו דבר נפרד בשם אותיות הדבור עד"מ דבור האדם כגו' [כוגו' / כגומר]

So it is Above: although in truth there is nothing outside Him, nevertheless, because of the concealment of the light by way of descents and contractions (tzimtzumim), in order to give life to separate worlds that appear as an existence (yesh) and a separate thing, this life-force that flows into them to give them life in such a way that they will be a separate thing is called by the name "letters of speech," by analogy to a person's speech, etc.

אבל עלמין סתימין שהם בבחי' ביטול יותר (וע"ד המבואר במ"א בענין ב' הבחינות דים ויבשה שזהו ענין עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא) נקרא החיות המתלבש בתוכם להחיותם בשם אותיות המחשבה.

But in the hidden worlds, which are more in a state of self-nullification (bittul) (along the lines of what is explained elsewhere on the two levels of sea and dry land, which are the hidden world and the revealed world), the life-force that is clothed within them to give them life is called by the name "letters of thought."

והנה המלאכים הם מבחי' עלמין דאתגליין וכמ"ש ויעף אלי אחד מן השרפים ומתהוים מבחי' דבור כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם כו'.

Now, the angels are of the level of the revealed worlds, as it is written, "Then one of the seraphim flew to me"; and they come into being from the level of speech, as it is written, "By the word of Havayah the heavens were made, and by the breath of His mouth all their host," etc.

אבל ישראל עלו במחשבה בחי' עלמין סתימין ולכן נקרא הנשמה טהורה היא כי עלמין סתימין היינו בחינת טהורה

But Israel "arose in thought," the level of the hidden worlds. Therefore the soul is called "it is pure," for the hidden worlds are the level of "pure,"

כי ענין ההעלם הוא שמחמת תוקף אורו וגודל בהירתו א"א לו לבא לידי התגלות וכענין יוצר אור ובורא חושך שהחשך למעלה מהאור ורומז לתש"ר (שהיא בחינת חב"ד [חכמה בינה ודעת] [לתפילין של ראש] מה שאין כן יוצר אור רומז לתש"י [לתפילין של יד]).

since the meaning of concealment is that, because of the intensity of its light and the greatness of its brightness, it cannot come to be revealed; as in "Who forms light and creates darkness," where the darkness is above the light and alludes to the tefillin of the head (which are the level of Chochmah, Binah and Daas, whereas "Who forms light" alludes to the tefillin of the hand).

וכמו עד"מ אור גדול שמעוצם תוקפו מחשיך הראות וא"א להסתכל בו וכענין שנאמר ישת חשך סתרו כו'

It is like, by way of analogy, a great light that, from the very force of its intensity, darkens the sight, so that it is impossible to look at it; as in what is said, "He made darkness His hiding place," etc.

וכמ"כ [וכמו כן] כאן שלפי ששרש נש"י [נשמות ישראל] מאור הבהיר ונעלה מאד הנקרא בשם טהו"ר על כן אי אפשר לו להתגלות ונקרא עלמין סתימין בחינת מחשבה כנ"ל:

So too here: because the root of the souls of Israel is from the bright and very exalted light, which is called by the name tahor ("pure"), it therefore cannot be revealed, and it is called "hidden worlds," the level of thought, as mentioned above.

5 ב והנה משם ירדה הנשמה בבי״ע עד שנשפלה בעולם השפל ונתלבשה בגוף חומרי. וירידה זו צורך עליה היא למעלה מבחי׳ המחשבה שהיא בחי׳ ממכ״ע [ממלא כל עלמין] כנ״ל רק שהוא החיות דעלמין סתימין כו׳

2. Now, from there the soul descended into Beriah, Yetzirah and Asiyah, until it was brought low into the lowly world and clothed in a physical body. And this descent is for the sake of an ascent above the level of thought, which is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), as mentioned above, except that it is the life-force of the hidden worlds, etc.

אבל ע״י הירידה זאת היא עולה למעלה מעלה בבחי׳ סובב כולא עלמין (ועמ״ש בד״ה מי מנה בענין ומספר את רובע ישראל)

But through this descent it rises higher and higher, into the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). (See what is written in the discourse beginning "Who has counted," on "and numbered the fourth part of Israel.")

ופי׳ סובב היינו שמקיף מלמעלה ואינו נתפס ומתלבש בתוך העלמין כי כל העולמות כאין נגדו וכטפה מים אוקינוס שהטפה בטלה לגבי הים הגדול

The meaning of sovev (encompassing) is that it surrounds from above and is not grasped and clothed within the worlds, for all the worlds are as nothing before Him, like a drop of water [beside] the ocean, where the drop is nullified in relation to the great sea.

ויתר מכן כי לא נערוך אליו קדושתו וכמ״ש במ״א ואינן יכולים להכילו בתוכם כלל ומ״ש ואתה מחיה את כולם שנמשך חיות ממנו בתוך העולמות ממש היא רק זיו והארה לבד.

And even more than that, for "His holiness is not comparable to Him," as is explained elsewhere; and they cannot contain Him within them at all. And what is written, "And You give life to them all," [meaning] that life-force is drawn from Him into the very worlds, is only a radiance and an illumination alone.

אבל אור א״ס ב״ה בעצמו אינו נתפס בגדר עלמין כלל ולכך כתיב אני ה׳ לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא כו׳ בלי שום שינוי כלל.

But the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself is not grasped within the bounds of worlds at all. Therefore it is written, "I, Havayah, have not changed," and "You are He before [the world] was created," etc., without any change at all.

6 וז"ש [וזהו שכתוב] המלאכים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כי צבאות הם הנשמות והמלאכים שבעלמין סתימין ועלמין דאתגליין ואומרים תחלה ג"פ [ג' פעמים] קדוש עד שיהיה הוי' צבאות

And this is [the meaning of] what the angels say, "Holy, holy, holy is Havayah of hosts": for the "hosts" are the souls and the angels that are in the hidden worlds and the revealed worlds; and they first say "holy" three times, until there is "Havayah of hosts,"

כי קדוש הוא לשון הבדלה שהוא מובדל בכמה מיני הבדלות עד שמתהוים צבאות גדודי הנבראים כו'

for kadosh ("holy") is a term for separation: He is separated by several kinds of separation, until the hosts, the legions of created beings, come into being, etc.

ואמנם קדוש בוי"ו מורה ג"כ על המשכה והוא המשכה מבחי' סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] וג"פ [וג' פעמים] קדוש הם ג' מיני המשכות לג' עולמות בי"ע.

However, kadosh spelled with a vav also indicates a drawing down: a drawing down from the level of sovev kol almin into memalei kol almin. And the three times "holy" are three kinds of drawing down, to the three worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

7 והענין כי כל נברא יש לו ב' מיני חיות הא' החיות המתלבש בתוכיותו כנשמה לגוף שממלא את הגוף והוא חי ממנה והוא מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא החיות המתלבש בעלמין כנ"ל.

The explanation is this: every created being has two kinds of life-force. The first is the life-force that is clothed within its inner being, like a soul in a body, which fills the body, and [the body] lives from it. This is from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is the life-force clothed in the worlds, as mentioned above.

והב' הוא חיות הסובב ומקיף עליו מלמעלה ששורה עליו ואינו נתפס בו וכענין שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] דאכל בי עשרה שכינתא שריא

The second is the life-force that surrounds and encompasses it from above, which rests upon it and is not grasped within it; as in what our Sages, of blessed memory, said, "Upon every [gathering of] ten the Shechinah rests."

שאין זה גילוי השכינה אליהם ממש אלא השראה ששורה מלמעלה בבחי' סובב (ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא פועל פעולה בהם שהרי על ידי זה תפלתם מכוונת יותר כנודע כמ"ש במ"א כו')

This is not an actual revelation of the Shechinah to them, but a resting [presence] that rests from above, in the manner of sovev (encompassing). (Even so, it has an effect on them, for through this their prayer is more concentrated, as is known and as is explained elsewhere, etc.)

וזהו שאומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש קדוש קדוש לפני ה' צבאות שהם ג' המשכות אור וחיות המקיף מבחי' סוכ"ע לג' עולמות דבי"ע כנ"ל

And this is why they say "holy" three times, "Holy, holy, holy," before "Havayah of hosts": these are three drawings down of encompassing light and life-force, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), to the three worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah, as mentioned above.

ואמנם גם אור זה המקיף הוא רק המשכת הארה בלבד מסוכ"ע בעצמו וזהו קדוש בוא"ו

However, even this encompassing light is only the drawing down of an illumination alone from sovev kol almin itself; and this is kadosh with a vav.

אבל סוכ"ע בעצמו למעלה מעלה מערך זה והוא בחי' קדש בלא וא"ו שהוא לי' [לשון] הבדלה שהוא מובדל בערך וכענין הגבל את ההר וקדשתו

But sovev kol almin itself is far, far above this measure, and it is the level of kodesh without a vav, which is a term for separation: it is set apart beyond all relation, as in "Set bounds around the mountain and sanctify it."

ושם הוא עליית הנשמה ע"י מעשה המצות כמאמר אשר קדשנו במצותיו בקדש העליון ממש (והיינו לפי שהמצות הם רצון העליון ב"ה חכמתו ורצונו ממש ע"כ בהם ועל ידם מתעלים הנשמות לבחי' קדש העליון ממש ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה הנ"ל).

And it is there that the soul ascends, through the practical performance of the mitzvos, as in the saying, "Who has sanctified us with His commandments": in the very supernal holiness (kodesh ha'elyon). (That is, because the mitzvos are the supernal will, blessed be He, His very wisdom and will; therefore in them and through them the souls are raised to the level of the very supernal holiness. See what is written on this in the discourse beginning "Who has counted," mentioned above.)

וזהו הירידה צורך עליה ששרשה הוא בבחי' טהורה היא. מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. וע"י ירידתה בגוף נאמר ואנשי קדש תהיון לי שיתעלו בבחי' קדש העליון ממש שהוא סוכ"ע וע' בזהר פ' משפטים (דקכ"א סע"א [סוף עמוד א])

And this is the descent for the sake of an ascent: its root is in the level of "it is pure," from the level of memalei kol almin; and through its descent into a body it is said, "And you shall be holy (kodesh) people to Me," that they will be raised to the level of the very supernal holiness, which is sovev kol almin. See the Zohar, Parshas Mishpatim (p. 121a, at the bottom).

ולכן ארז"ל [ארז"ל] עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש להמשיך מבחי' קדש העליון ששם יתעלו הצדיקים להיות המשכה בהעולמות שהמשכה זו נקרא קדוש כנ"ל.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "In the future, 'holy' will be said before the righteous": to draw down from the level of the supernal holiness, where the righteous will be raised, so that there will be a drawing down into the worlds; for this drawing down is called kadosh, as mentioned above.

וזהו שנקי' המצות לבושים. פי' כמו הלבוש שהוא מקיף וסובב על האדם ואינו מתלבש בתוכו וכך ע"י המצות נמשך גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע ומאיר על נפשו להיות בטלה ומתכללת בו והוא למעלה מבחי' ההארה המתלבשת בתוכיות כנ"ל.

And this is why the mitzvos are called garments. That is: like a garment, which encompasses and surrounds a person and is not clothed within him, so through the mitzvos a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is sovev kol almin, is drawn down and shines upon his soul, so that it is nullified and included in it; and this is above the level of the illumination that is clothed within, as mentioned above.

ולכן ימי האדם קצובים לו במספר כך וכך היינו לפי ערך ההמשכות שצריך להיות לו להעלות נפשו ולקשרה באור א"ס ב"ה:

Therefore a person's days are allotted to him in such-and-such a number, that is, according to the measure of the drawings down he must have in order to raise his soul and bind it to the Infinite Light, blessed be He.

8 ג ואמנם הכח הזה במצות הוא כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מצות צריכות כוונה. וענין הכוונה היא לקיים מצות המלך הקב"ה

3. Now, this power in the mitzvos is because our Sages, of blessed memory, said, "Mitzvos require intention (kavanah)." And the intention is to fulfill the command of the King, the Holy One, blessed be He;

דהיינו שבכל המצות שעושה יהיה כוונתו שעושה כדי לקיים מצות בוראו וכנזכר בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] שאפילו קודם ק"ש [קריאת שמע] אחד ואהבת צ"ל הריני מקבל עלי עול מ"ע [מצות עשה] של ק"ש [קריאת שמע] כו'

that is, in every mitzvah he does, his intention should be that he does it in order to fulfill the command of his Creator. As is mentioned in the writings of the Arizal, even before the recital of the Shema, [with its] "One" and "And you shall love," one must say, "I hereby take upon myself the yoke of the positive commandment of the recital of the Shema," etc.,

הגם שהדברים מתיישבים על הלב מצד עצמם שהרי כשמתבונן בגדולת ה' אחד ממילא יבא לבחי' ואהבת מ"מ צריך לכוין שעושה הכל לשם מצוה בלבד מפני שכך נצטווה להתבונן בגדולתו ולעורר את האהבה

even though these things settle in the heart of their own accord, for when he contemplates the greatness of "Havayah is One," he will come of itself to the level of "And you shall love." Nevertheless, he must intend that he does it all solely for the sake of the mitzvah, because that is what he was commanded: to contemplate His greatness and to arouse the love.

והטעם הוא מפני כי מדת מלכותו יתברך היא למעלה מבחי' התלבשות החיות שבתוך הנבראים וכמשל המלך שאין עצמיותו מתפשט תוך כל המדינה רק שמו בלבד נקרא עליהם שהוא בחי' הארה ממנו.

The reason is that His attribute of Malchus (sovereignty), may He be blessed, is above the level of the life-force's being clothed within created beings; as in the analogy of a king, whose essence does not spread through the whole country: only his name alone is called upon them, which is the level of an illumination from him.

וכשמקבל עליו מצות המלך שהיא למעלה מהתלבשות והתפשטות החיות שבנבראים עי"ז דוקא תתעלה נפשו בקדש העליון שהוא למעלה מגדר השתלשלות החיות שבתוך העולמות כנ"ל כי נעוץ תחלתן בסופן דייקא.

And when he takes upon himself the command of the King, which is above the clothing and spreading of the life-force in created beings, it is precisely through this that his soul will be raised into the supernal holiness, which is above the bounds of the chain of descent (hishtalshelus) of the life-force within the worlds, as mentioned above; for "their beginning is wedged in their end," precisely.

(כי אבא יסד ברתא שהמלי שרשה מחכמה עילאה קדש העליון ממש ולכן גם היא נק' קדש וכמ"ש בזהר פ' פינחס) (דרנ"ד ע"ב) דכתיב כי קדש היא לכם ע"ש

(For "Abba founded the daughter": Malchus is rooted in supernal Chochmah, the very supernal holiness, and therefore it too is called kodesh ("holy"), as is written in the Zohar, Parshas Pinchas (p. 254b), [on] what is written, "For it is holy to you"; see there.

וגם שרשה בבחי' כתר שלכן נק' כ"ע [כתר עליון] דאיהי כתר מל' כו'

And it is also rooted in the level of Keser; therefore it is called Keser Elyon (the Supernal Crown), for "it is the Keser of Malchus," etc.

וע' מ"ש מזה בד"ה מי מנה הנ"ל גבי אף עשיתיו וע' מ"ש במ"א בענין מאמר שמואל לשאול כי שמוע מזבח טוב כו'

See what is written on this in the discourse beginning "Who has counted," mentioned above, regarding "I even made him"; and see what is written elsewhere on Shmuel's words to Shaul, "For to obey is better than sacrifice," etc.;

ומ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' וזהו ענין זרקא מקף שופר הולך סגולתא דאי' [דאיתא] בת"ז [בתיקוני זהר]

and what is written in the discourse beginning "And now, let the power of Ado-nai be great.") And this is the meaning of "zarka, makaf, shofar holech, segolta" [the names of a sequence of cantillation notes], as is stated in the Tikkunei Zohar:

שמדת מלכותו יתברך נק' זרקא דאזדריקת למעלה מעלה והולכת עמה סגולתא היא בחינת ישראל עם סגולתו להיות גם הם נזרקים בקדש העליון שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל והוא בחי' הסובב כולא עלמין כנ"ל.

His attribute of Malchus, may He be blessed, is called zarka, for it is thrown higher and higher, and with it goes segolta, which is the level of Israel, His treasured people (am segulaso), so that they too are thrown into the supernal holiness, which is above the chain of descent, as mentioned above; and this is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as mentioned above.

(ועיין מ״ש מענין סגול וסגולה בד״ה נאוו לחייך בתורים ובד״ה אסרי לגפן והיינו ע״ש [על שם] האהבה הטבעית שירושה לנו מאבותינו כו׳

(See what is written on segol [the vowel of three dots] and segulah [treasure] in the discourse beginning "Your cheeks are comely with rows [of jewels]" and in the discourse beginning "Binding his foal to the vine." That is, [segulah] is named for the natural love that is our inheritance from our forefathers, etc.;

וזהו כענין טהורה היא וע״י המצות מתעלים למעלה יותר בבחי׳ קדש העליון כנ״ל ועמ״ש בד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם כו׳ ושמי כו׳ ע״ש)

and this is like "it is pure," while through the mitzvos they are raised higher, to the level of the supernal holiness, as mentioned above. See what is written in the discourse beginning "And Elokim spoke," etc., "And I appeared to Avraham," etc., "and My Name," etc.; see there.)

והיינו הא דכתיב אני כברוש רענן. ברוש הוא עץ ארז הגבוה ורענן הוא כשעדיין רך שיכולים לכפוף ראשו עד למטה מאד וכשיעמידו עליו איזה דבר אח״כ כשיגביה מאליו ויעמיד על עמדו יזרק ויגביה אותו דבר למעלה גם מראשו כנודע.

And this is what is written, "I am like a fresh berosh (berosh ra'anan)." Berosh is the tall cedar tree, and ra'anan is when it is still soft, so that its top can be bent down very low; and when something is placed upon it, afterwards, when it lifts itself and returns to its standing position, it will hurl and lift that thing up even higher than its own top, as is known.

כך אני היא מדת מל׳ ית׳ היא כברוש רענן שירדה ונתלבשה במצות גשמיים אבל אח״כ היא מתרוממת עד רום המעלות

So "I" (ani), which is His attribute of Malchus, may He be blessed, is "like a fresh berosh": it descended and was clothed in physical mitzvos, but afterwards it is raised up to the highest heights,

ומעלית ג״כ את האדם המקיים המצות להיות עולה גם למעלה מבחי׳ המל׳ גם בעודנה למעלה טרם ירידתה והיא בחי׳ קדש העליון הסוכ״ע כנ״ל.

and it also raises the person who fulfills the mitzvos, so that he rises even above the level of Malchus as it is while still above, before its descent; and this is the level of the supernal holiness, sovev kol almin, as mentioned above.

9 וע"ז נאמר וצדקה תרומם גוי. שכל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת שהמצות מרוממי' [מרוממים] ומגביהים את נש"י [נשמות ישראל] למעלה מעלה

And of this it is said, "Righteousness (tzedakah) exalts a nation": for all the mitzvos are called by the name tzedakah, as it is written, "And it will be righteousness (tzedakah) for us, if we take care to do all this commandment"; for the mitzvos exalt and lift up the souls of Israel higher and higher.

ועמ"ש מזה בד"ה השמים כסאי גבי והארץ הדום רגלי וביותר מצות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם כי אותיות התורה נקראו סוסים כמו סוס ורוכבו רמה שהסוס מגביה ונושא את הרוכב למקום שאינו יכול להגיע שם בעצמו

See what is written on this in the discourse beginning "The heavens are My throne," regarding "and the earth is My footstool." And this is especially so of the mitzvah of Torah study, which is equal to them all, for the letters of the Torah are called horses, as in "horse and its rider, ramah [raised high]": for the horse lifts and carries the rider to a place he cannot reach by himself.

ואפשר שזהו ג"כ ענין זרקא כאבנא בקירטא אשר אבנים הם אותיות כו'

And perhaps this too is the meaning of "zarka, like a stone in a sling," for the stones are letters, etc.

והנה כתיב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. כי הנה עיקר עליית נש"י [נשמות ישראל] שמתעלים מבחינת ומדרגת טהרה לבחי' ומדרגת ואנשי קדש תהיון לי קדש ישראל לה'. הנה עלייה זו היא בשבת.

Now, it is written, "And you shall keep the Shabbos, for it is holy (kodesh) to you." For the main ascent of the souls of Israel, when they are raised from the level and rank of purity to the level and rank of "And you shall be holy (kodesh) people to Me," "Israel is holy (kodesh) to Havayah": this ascent is on Shabbos.

כי הגם דעלייה זו הוא ע"י התומ"צ [התורה ומצות] אשר קדשנו במצותיו. אך גם עליית התומ"צ [התורה ומצות] של כל ששת ימי המעשה הוא ע"י השבת.

For although this ascent is through the Torah and mitzvos, "Who has sanctified us with His commandments," yet the ascent of the Torah and mitzvos of all the six workdays is also through Shabbos.

10 והיינו כי יש קדש תתאה שהיא בחי' מל' עצמה וקדש עליון הוא חכמה עילאה והמצות הם נק' מצות המלך. אך בשבת הוא עליית המל' בבחי' קדש העליון ממש.

That is: there is a lower holiness (kodesh tata'ah), which is the level of Malchus itself, and the supernal holiness (kodesh elyon), which is supernal Chochmah; and the mitzvos are called the commands of the King. But on Shabbos there is the ascent of Malchus into the level of the very supernal holiness.

וזהו כי קדש היא לכם היינו עליית בחי' מלכותו ית' למקורה ושרשה בחי' קדש העליון שמשם חוצבה דאבא יסד ברתא

And this is "for it is holy (kodesh) to you": the ascent of the level of His Malchus, may He be blessed, to its source and root, the level of the supernal holiness, from which it was hewn, for "Abba founded the daughter."

(ועי"ז יש למצוא סמך למנהג המבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] לטבול א"ע [את עצמו] במקוה בערב שבת כי בחי' שבת נקרא קדש היא לכם ולכן צ"ל תחלה בחינת טהרה כו')

(Through this one can find support for the custom, explained in Pri Etz Chaim, of immersing oneself in a mikveh on the eve of Shabbos: since Shabbos is called "it is holy (kodesh) to you," there must therefore first be the level of purity, etc.)

והנה הטעם שעלייה זו היא בשבת כי הנה נודע ענין השבת שהוא לשון שביתה ונייחא דרוחא

Now, the reason this ascent is on Shabbos is that, as is known, Shabbos is a term for ceasing (shevisah) and for rest of the spirit,

כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ע"י ע"מ [עשרה מאמרות] יהי אור שהוא בחי' ירידת הדבור ובתוכו המחשבה כו' להיות נמשך ומתפשט ומלובש בתוך הנבראים

for "in six days Havayah made the heavens and the earth" through the Ten Utterances, "Let there be light," which is the level of the descent of speech, and within it thought, etc., so as to be drawn down, spread out and clothed within the created beings.

ובשבת הוא עליית הדבור בחכמה עילאה ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל עד והוא בחי' עליית מדת מל' בבחי' קדש העליון

And on Shabbos there is the ascent of speech into supernal Chochmah (see what is written on this in the discourse beginning "Return, O Israel, unto"). And this is the level of the ascent of the attribute of Malchus into the level of the supernal holiness,

כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן כנ"ל וכמשל אדם השובת ונח ממלאכת עבודה ששכלו ומחשבתו המלובשת בתוך המעשה חוזרות ומתעלות למקורן.

for "their beginning is wedged in their end, and their end in their beginning," as mentioned above; as in the analogy of a person who ceases and rests from his labor, whose intellect and thought, which were clothed in the deed, return and rise to their source.

11 וזהו קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. תבואתה נק' דגנך ותירושך ויצהרך. דגנך זה התלמוד בהלכות הנגלות לנו

And this is "Israel is holy (kodesh) to Havayah, the first of its produce." "Its produce" is called "your grain, your wine and your oil." "Your grain" is the study of the laws that are revealed to us.

ותירושך נכנס יין יצא סוד הם פנימית התורה הנקרא רזין דאורייתא ויצהרך שמן שצף ע"ג [על גבי] יין הוא רזא דרזין

"And your wine": "wine entered, the secret came out," which is the inner dimension of the Torah, called the secrets of the Torah (razin d'oraysa); "and your oil," the oil that floats on top of the wine, is the secret of secrets (raza d'razin).

שכל אלה נק' תבואות כי יש תבואות שדה ותבואת הכרם וכמשארז"ל [וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] זית נמי תבואה איקרי כו' וישראל יתעלו בבחי' קדש שהוא ראשית להתורה.

All these are called "produce," for there is produce of the field and produce of the vineyard, and as our Sages, of blessed memory, said, "The olive too is called produce," etc. And Israel will be raised to the level of kodesh, which is reishis ("first") to the Torah.

12 והענין ע"ד הנ"ל כי מתחלה ישראל הם למטה מן התורה כמאמר תלת קשרין מתקשרין דא בא ישראל באורייתא כו' שישראל הם מקבלים מהתורה

The explanation is along the lines of the above: at first Israel are below the Torah, as in the saying, "Three knots are bound one to another: Israel to the Torah," etc., for Israel receive from the Torah;

אבל אח"כ הם מתעלים למעלה ממנה וכענין שנאמר ועשיתם אתם וכן אשר יעשה אותם האדם שישראל הם הממשיכים אור א"ס לבחינת התורה להיות אא"ס [אור אין סוף] מתלבש בחכמה שזהו פי' עוסק בתורה לשמה לשמ"ה ממש וכמ"ש במ"א.

but afterwards they are raised above it, as in what is said, "And you shall make them," and likewise, "which a person shall make": for Israel are the ones who draw down the Infinite Light (Or Ein Sof) into the level of the Torah, so that the Infinite Light is clothed in Chochmah. This is the meaning of one who "occupies himself with Torah lishmah": li-shmah, "for its [the Torah's] sake," in the literal sense, as is explained elsewhere.

וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שמתחלה יהיה בתורת ה' חפצו ואחר כך ובתורתו יהגה שנקראת על שמו ודי"ל [ודי למבין]:

And this is what our Sages, of blessed memory, said: that at first "his desire is in the Torah of Havayah," and afterwards "in his Torah he meditates," for it is called by his name. This suffices for one who understands.

13 ד אך כל זה הוא בקיום התורה והמצות אבל בהיפוך העובר ופוגם אפילו בביטול מ"ע [מצות עשה] ואפילו מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק

4. But all this is when the Torah and mitzvos are kept. In the opposite case, one who transgresses and causes a blemish, even by neglecting a positive commandment, and even one who is able to occupy himself with Torah and does not,

הרי עושה חסרון בהמשכת בחי' קדש העליון וכ"ש [וכל שכן] בעברו על מל"ת [מצות לא תעשה] דאורייתא או דרבנן הרי ע"י מטמא נפשו שהיא בחי' טהורה וכו' וכמו שע"י המצות היא מתעלית מבחי' טהרה לבחי' קדושה

causes a lack in the drawing down of the level of the supernal holiness; and all the more so when he transgresses a prohibitive commandment, of the Torah or of the Rabbis: through this he defiles his soul, which is the level of "pure," etc. And just as through the mitzvos it is raised from the level of purity to the level of holiness,

וזהו ענין והיתה נפש אדוני צרורה בצרור כו' כמו הזורק אבן ע"י הצרור שמגביהו למעלה מטבעו. כך הוא העלייה ע"י המצות.

and this is the meaning of "And the soul of my master shall be bound in the bundle (tzerurah bi-tzror)," etc., like one who throws a stone by means of the bundle (tzeror) [of a sling], which lifts it higher than its nature, so is the ascent through the mitzvos;

14 וכך לעומת זה על ידי העוונות כתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע שנזרקת למרחוק מאד בסטרא דמסאבא

and so, correspondingly, through sins, it is written, "And the soul of your enemies He shall sling out from the hollow of a sling": it is thrown very far away, into the side of impurity,

מה שהוא רחוק מאד מאד מבחי' טהורה היא וכו' וכמ"ש במ"א בד"ה כי ביום הזה יכפר.

which is very, very far from the level of "it is pure," etc., as is explained elsewhere, in the discourse beginning "For on this day He shall atone."

והתיקון לזה הוא לדלג שור ע"י התשובה להמשיך מבחי' היותר גבוה גם מבחי' הקדש עליון שבזה ימולאו כל הפגמים והחסרונות שנעשו בקדש

The remedy for this is "to leap over a wall" through teshuvah: to draw down from a level higher even than the supernal holiness, by which all the blemishes and lacks that were made in the Holy (kodesh) will be filled;

והיינו ע"י כה"ג [כהן גדול] שנכנס ביוה"כ [ביום הכפורים] לבית קדש הקדשים אשר בחי' קדש הקדשים הוא למעלה מעלה גם מבחי' קדש העליון

that is, through the Kohen Gadol, who on Yom Kippur enters the House of the Holy of Holies; for the level of the Holy of Holies is far, far above even the level of the supernal holiness.

וכמ"ש בזהר ס"פ משפטים (דקכ"א סע"א [סוף עמוד א]). שהחכמה שהיא בחי' קדש העליון נפקא מאתר דאקרי קדש הקדשים וזהו ענין והחכמה מאין תמצא.

As is written in the Zohar at the end of Parshas Mishpatim (p. 121a, at the bottom), Chochmah, which is the level of the supernal holiness, "comes out from the place called Holy of Holies." And this is the meaning of "And Chochmah is found from ayin (nothing)."

ועיין עוד בזהר בראשית (דמ"ה סע"א [סוף עמוד א] וע"ב). ובפ' פקודי (דרס"א)

See further in the Zohar, Bereishis (p. 45a, at the bottom, and 45b), and in Parshas Pekudei (p. 261).

וע' עוד בפ' יתרו (דס"ז ע"ב) גבי אית מלך לעילא דאיהו רזא דקדש הקדשים ותחותיה אית כהן כו' דאקרי גדול כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה]

And see further in Parshas Yisro (p. 67b), regarding "There is a King above, who is the mystery of the Holy of Holies, and beneath Him there is a Kohen," etc., "who is called great," etc.; and in the commentary of the Ramaz [R. Moshe Zacuto] there. And this is the meaning of "the holy King" that is said during the Ten Days of Teshuvah.

וביאור הענין היינו כי קדש העליון זהו בחי' סוכ"ע שאינו מתלבש בבחי' עלמין כ"א סובב ומקיף עליהם שלכן נקרא קדש כנ"ל.

The explanation of the matter is that the supernal holiness is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is not clothed within the worlds but surrounds and encompasses them; that is why it is called kodesh, as mentioned above.

אך באמת גם בחי' סוכ"ע אינו ערוך למהותו ועצמותו ית' שאינו בגדר עלמין כלל לא בבחי' סובב ולא בבחי' ממלא

But in truth, even the level of sovev kol almin bears no comparison to His being and essence, may He be blessed, which is not within the bounds of worlds at all, neither as encompassing (sovev) nor as filling (memalei).

וזהו פי' ולא נערוך אליו קדושתו. שאפי' [שאפילו] בחי' קדש העליון אינו ערוך אליו כלל.

And this is the meaning of "His holiness is not comparable to Him": even the level of the supernal holiness is not comparable to Him at all.

15 ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ זהב בענין קדש למד מלמטה הוי' מלמעלה שבחינת קדש למד הוא עדיין מלמטה לגבי שם הוי' דלעילא כו' ע"ש ולכן נקרא קדש הקדשים שהוא מובדל ומרומם גם מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' קדשים.

See what is written in the discourse beginning "And you shall make a plate (tzitz) of gold," on "kodesh with the lamed below, and Havayah above": that the level of "kodesh la-" is still below relative to the Name Havayah above, etc.; see there. And therefore it is called the Holy of Holies (Kodesh HaKodashim), for it is separated and exalted even above the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the level of "holies" (kodashim).

16 וכמ"ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים וע"י שממשיכים מבחי' קדש הקדשים ע"ז מתמלאים כל החסרונות

As it is written, "And the curtain shall separate for you between the Holy and the Holy of Holies." And by drawing down from the level of the Holy of Holies, all the lacks are thereby filled,

כי בחי' קדה"ק [קודש הקדשים] הוא הממלא כל שמהן ונקרא שלימו דכולהון וכמשל המעיין שנסתם ונהר שנחרב ויבש שחופרין בעומק יותר כו' וכמ"ש במ"א.

for the level of the Holy of Holies is that which "fills all the Names" and is called "the perfection of them all"; like the analogy of a spring that was stopped up and a river that was ruined and dried up, where one digs deeper, etc., as is explained elsewhere.

וזהו וכפר על הקדש מטומאות בנ"י [בני ישראל] שימשיך וימלא כל הפגמים שנעשו בבחי' קודש העליון ע"י טומאות בנ"י [בני ישראל] כנ"ל ועיין בזהר ח"ב [חלק ב'] (דקפ"ה ע"ב ודרי"ט ע"ב)

And this is "And he shall atone for the Holy, from the impurities of the children of Israel": that he will draw down and fill all the blemishes that were made in the level of the supernal holiness through the impurities of the children of Israel, as mentioned above. See the Zohar, Part II (pp. 185b and 219b).

והנה באמת גם עכשיו התשובה מועלת לזה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יש קונה עולמו בשעה א' והיינו מפני שהעוה"ז הוא עולם התמורה שבו האדם יכול לשנות את טעמו מרע לטוב מיד כרגע

Now, in truth, even now teshuvah is effective for this, as our Sages, of blessed memory, said, "There is one who acquires his world in a single hour." That is because this world is the world of change (temurah), in which a person can change his mind from evil to good immediately, in an instant;

שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] שעבר עבירה ביום אל תהרהר אחריו בלילה שבודאי עשה תשובה ואינו כמו העוה"ב [העולם הבא] ששם הכל בהדרגה כפי הראוי ע"פ הדין

for our Sages, of blessed memory, said, "A Torah scholar who committed a transgression by day, do not suspect him at night," for he has certainly done teshuvah. It is not like the World to Come, where everything is gradual, as is fitting according to the law.

וצ"ל כף הקלע תחלה ואח"כ גיהנם ואח"כ ג"ע [גן עדן] התחתון ואח"כ ג"ע [גן עדן] העליון משום שעוה"ב [שעולם הבא] הוא בחי' זיו השכינה וא"א לקבל האור והזיו אלא בהדרגה

There must first be the "hollow of the sling," then Gehinnom [where souls are cleansed], then the lower Gan Eden, and then the higher Gan Eden; because the World to Come is the level of the radiance of the Shechinah, and it is impossible to receive the light and the radiance except gradually.

אבל בעוה"ז נמשך מבחי' שלמעלה מכל ההשתלשלות והוא השוה ומשוה קטן וגדול משום דקמיה כחשכה כאורה וגם חשך לא יחשיך כנודע

But in this world there is a drawing down from the level that is above all of the chain of descent (hishtalshelus), and He is the One who "is equal and makes small and great equal," because before Him "darkness is as light," and also "darkness does not darken," as is known.

וכמ"ש במ"א בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי כו'.

And so it is explained elsewhere, in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "My offering, My bread," etc.

17 והטעם משום שעוה"ב [שעולם הבא] נק' עולם ברור שכבר נברר כל דבר ובא על מקומו וא"א להיות שינוי מזו לזו

The reason is that the World to Come is called a "clear world" (olam barur), in which everything has already been refined (nivrar) and has come to its place, and there can be no change from one to another.

משא"כ בעוה"ז שהוא קודם גמר הבירור עדיין ושורה בו בחי' המברר שהוא הוא כל יכול לשנות מרע לטוב כו'.

Whereas in this world, which is still before the completion of the refinement (birur), there rests within it the level of the One who refines, and He is the All-Capable, to change from evil to good, etc.

18 ולכן כתיב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ שמים וארץ הם ג"ע [גן עדן] עליון ותחתון

Therefore it is written, "Whom do I have in heaven? And with You (ve-imcha) I desire nothing on earth." "Heaven" and "earth" are the higher and lower Gan Eden.

וכן ועמך הוא כענין מ"ש כי עמך מקור חיים שמקור חיים הוא זיו השכינה המאיר בג"ע [בגן עדן] נקרא עמך שהוא טפל ובטל אצלו ית'.

And likewise, "with You" is like what is written, "For with You (imcha) is the source of life": the "source of life," which is the radiance of the Shechinah that shines in Gan Eden, is called "with You," for it is secondary and nullified beside Him, may He be blessed.

ובכולן אין לי חפץ זולת בעצמותו ית' דוקא שהוא הכל יכול כנ"ל.

And in all of them I have no desire, except in His essence, may He be blessed, specifically, for He is the All-Capable, as mentioned above.

אך הנה עכ"ז [עם כל זה] הרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עבר אדם על ל"ת [לא תעשה] ושב תשובה תולה ויוהכ"פ [ויום הכפורים] מכפר כי להיות המשכה זו מבחי' קדש הקדשים זהו בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים] שבו נכנס כה"ג [כהן גדול] בבית קדש הקדשים.

Yet even so, our Sages, of blessed memory, said, "If a person transgressed a prohibition and did teshuvah, [teshuvah] suspends and Yom Kippur atones," because for this drawing down to come from the level of the Holy of Holies, that is the level of Yom Kippur, on which the Kohen Gadol enters the House of the Holy of Holies.

19 והנה סדר עבודת כה"ג [כהן גדול] הוא שלוקח דם הפר ודם השעיר ומזה נגד הארון בין הבדים שבארון מונחים הלוחות שכתוב בהן אנכי ולא יהיה לך

Now, the order of the service of the Kohen Gadol is that he takes the blood of the bull and the blood of the goat and sprinkles opposite the Ark, between the poles; for in the Ark lie the Tablets, on which is written "I am" and "You shall have no [other gods]."

אנכי כולל כל המ"ע [המצות עשה] ולא יהי' [יהיה] כולל כל מל"ת [מצות לא תעשה] ובהעלאת דם לשם יכופרו כל הפגמים שנעשו בקדש.

"I am" includes all the positive commandments, and "You shall have no" includes all the prohibitive commandments. And through bringing up the blood there, all the blemishes that were made in the Holy will be atoned.

כי הנפש אלקית שבאדם מצד עצמה אינה חוטאת כלל רק נפש הבהמית היא הנפש החוטאת ומתכפרים עוונותיה ע"י הקרבת דם הקרבנות

For the G-dly soul in a person, of itself, does not sin at all; only the animal soul is the soul that sins, and its sins are atoned through offering the blood of the offerings,

כי הבהמות בשרשן הם למעלה מבחי' האדם וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אחור וקדם צרתני אחור למע"ב [למעשה בראשית] שהרי תחלה נאמר תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש כו'.

for animals, in their root, are higher than the level of man; as our Sages, of blessed memory, said, "'Behind and before You formed me': behind, [last] in the work of creation." For first it is said, "Let the earth bring forth living creatures after their kind, cattle and creeping things," etc.,

20 ואח"כ מאמר נעשה אדם כו' וכנודע גם ממה שאנו רואים בגשמיות שהאדם ניזון ומקבל חיות מדצ"ח [מדומם צומח חי]

and afterwards the utterance "Let us make man," etc. And as is known also from what we see physically: man is nourished and receives life from the inanimate, the vegetative and the animal;

שהרי ארץ שהיא בחי' הדומם היותר אחרונה במדרגה הנה ממנה יצא לחם והיתה לראש פנה לצח"מ [לצומח חי מדבר].

for the earth, which is the level of the inanimate, the very lowest in rank, from it bread comes forth, and it has become the cornerstone for the vegetative, the animal and the speaking.

21 וכן הצומח וחי נגד המדבר שהוא מקבל חיות מהם וגם מוסיפים דעת באדם כמו שמצינו בר"נ [ברב נחמן] כששאלו ממנו בענין ה' בקר וה' חצאי בקר אמר עדיין לא אכילנא בישרא דתורא כו' חמרא וריחי פיקחני

And so too the vegetative and the animal, relative to the speaking: he receives life from them, and they also add understanding (daas) to a person; as we find with Rav Nachman, when they asked him about "five cattle" and "five half-cattle," he said, "I have not yet eaten ox meat," etc., "wine and fragrance make me sharp."

הרי קיבל ענין גדול שבתורה שהוא אותו הדין הנ"ל מאכילת בישרא דתורא

Thus he received a great matter in the Torah, namely that law mentioned above, from eating ox meat.

והיינו לפי ששרשן ממקום גבוה מאד נעלה רק שנפלו וירדו למטה מטה עד שהם למטה מהדעת

That is because their root is from a very high and exalted place, only they fell and descended lower and lower, until they are below understanding (daas).

כי הבהמה אין לה שכל אבל שרשה למעלה מהדעת וכאשר היא מתבררת מוספת כח וחיות באדם ונותנת לו דעת כו'

For an animal has no intellect, but its root is above understanding; and when it is refined, it adds strength and vitality to a person and gives him understanding, etc.

וכמ"כ [וכמו כן] הוא ענין ההזאה שמוציא דם הפר והשעיר שהוא עיקר פנימית החיות שלהם ומעלה אותם עד מקום הלוחות והארון ואז הוא ממשיך ממקום גבוה מאד נעלה ומכפר וממלא כל הפגמים שנעשו בקדש כו'

And so too is the matter of the sprinkling: he takes out the blood of the bull and the goat, which is the essence of their inner life-force, and brings them up to the place of the Tablets and the Ark; and then he draws down from a very high and exalted place, and atones for and fills all the blemishes that were made in the Holy, etc.

(וענין ההזאה זהו ענין תשובה בחילא יתיר וזהו ע"ד הנזכר לעיל בענין זרקא וכמ"ש במ"א בענין מדלג כו' וע"ז נמשך גם כן מלמעלה בחי' וזרקתי עליכם מים טהורים שהוא מלמעלה מסדר השתלשלות כנודע):

(The sprinkling is teshuvah "with greater strength," and this is along the lines of what was mentioned above on zarka, and as is explained elsewhere on "leaping," etc.; and through this there is also drawn down from above the level of "And I will sprinkle (zarakti) pure water upon you," which is from above the order of the chain of descent (hishtalshelus), as is known.)

22 ה והנה עם כל הנ"ל יובן ענין שבת שבתון.

5. Now, with all the above, the matter of Shabbos Shabbason will be understood.

והוא כענין מ"ש עולת שבת בשבתו. שכמו ששבת לגבי ששת ימי המעשה הוא עליית העולמות שמתעלים מאד נעלה. כך הוא בחי' שבת שבתון לגבי שבת שהוא בחי' שבת של השבתות של כל השנה.

It is like what is written, "The burnt offering of Shabbos, on its Shabbos." For just as Shabbos, relative to the six workdays, is the ascent of the worlds, in which they are raised very high, so is the level of Shabbos Shabbason relative to Shabbos: it is the level of the Shabbos of the Shabbosos of the whole year.

ועיין בזהר ס"פ אחרי (דע"ט ע"ב) והוא בחי' קדש הקדשים שזהו בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים]

See the Zohar at the end of Parshas Acharei (p. 79b). And it is the level of the Holy of Holies, which is the level of Yom Kippur.

כי שבת נקרא קדש אבל ביוה"כ [ביום הכפורים] נכנס הכ"ג לקדש הקדשים שהוא מקור כל בחי' הקדשים והוא שלימו דכולהו וממלא כל שמהן כנ"ל והיינו בחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] המתגלים ביוכ"פ [ביום כפור / ביום הכפורים] שהן עליונות מאד ומהם מקור הסליחה והמחילה כנודע.

For Shabbos is called "holy" (kodesh), but on Yom Kippur the Kohen Gadol enters the Holy of Holies, which is the source of all the levels of "holy," and it is "the perfection of them all" and "fills all the Names," as mentioned above; that is, the level of the Thirteen Attributes of Mercy that are revealed on Yom Kippur, which are very high, and from them is the source of pardon and forgiveness, as is known.

23 והנה כאן כתיב שבת שבתון הוא לשון דכר וגם כתיב ועניתם בתשעה ובפ' אחרי כתיב היא לשון נוקבא ולא נזכר בתשעה אלא ועניתם סתם.

Now, here it is written "Shabbos Shabbason hu," a masculine term, and it is also written "and you shall afflict ... on nine"; whereas in Parshas Acharei it is written hi, a feminine term, and "on nine" is not mentioned, only "and you shall afflict" without qualification.

והענין כי הא בהא תליא כי פי' הוא לשון דכר היינו שישראל הם במדרגת דכר והם המשפיעים וממשיכים גילוי הארה זו בכחם

The explanation is that the one depends on the other. For the meaning of hu, a masculine term, is that Israel are at the rank of the masculine, and they are the ones who bestow and draw down the revelation of this illumination by their own power;

וע"ד שנז' [שנזכר] למעלה בפי' קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שישראל הם ראש ומקור להתורה וכמ"ש ועשיתם אתם כנ"ל

along the lines of what was mentioned above on "Israel is holy to Havayah, the first of its produce," that Israel are the head and source of the Torah, and as it is written, "And you shall make them," as mentioned above.

והיינו ע"י ועניתם את נפשתיכם בתשעה ופי' בתשעה ולכאורה בתשיעי מבע"י אבל הענין דקאי על כל הט' מדות שבנפש שכולם יהיו בבחי' אתכפייא ואתהפכא

And this is through "And you shall afflict your souls on nine." The meaning of "on nine" (be-tish'ah), where seemingly it should have said be-teshi'i, "on the ninth," is that it refers to all nine attributes of the soul: that all of them should be in the state of being subdued (iskafya) and transformed (is'hapcha).

ולכן מצוה להתענות בכל הט' ימים שהם כנגד ט' מדות כידוע והוא ענין הנסירה שבכל יום ננסר מדה א' ופי' נסירה היינו להפריד מדות הנה"א [הנפש האלקית] מהנה"ב [מהנפש הבהמית] שלא תהיינה דבוקות ונמשכות אחר מדות הנה"ב [הנפש הבהמית]

Therefore it is a mitzvah to fast on all nine days, which correspond to the nine attributes, as is known. And this is the matter of the "sawing apart" (nesirah), for on each day one attribute is sawn apart. The meaning of "sawing apart" is to separate the attributes of the G-dly soul from the animal soul, so that they will not be attached to, and drawn after, the attributes of the animal soul.

וזהו ענין התענית כי המזון והשובע מחבר הנה"ב [הנפש הבהמית] עם הנה"א [הנפש האלקית] כמ"ש וישמן ישורון ויבעט. שמנת עבית כו'.

And this is the point of the fast: food and satiety join the animal soul with the G-dly soul, as it is written, "And Yeshurun grew fat and kicked; you grew fat, you grew thick," etc.;

משא"כ התענית מחליש כח הנה"ב [הנפש הבהמית] ויבא לידי הכנעה ולהפרד ממדות נה"ב [נפש הבהמית] וע"י מעורר כן למעלה שינסרו הגבורות וישארו חסדים טובים כו' ואח"כ ע"י יומתקו גם הגבורות.

whereas the fast weakens the strength of the animal soul, and he will come to submission and to separating from the attributes of the animal soul. Through this he arouses the same above: that the Gevuros (severities) be sawn apart and good Chassadim (kindnesses) remain, etc.; and afterwards, through this, the Gevuros too will be sweetened.

24 ועמ"ש ע"פ כי אברהם לא ידענו קצתו מענין זה ובביאור ע"פ אני ישנה גבי אחותי.

See something of this matter in what is written on the verse "For Avraham does not know us," and in the explanation of the verse "I sleep," regarding "my sister."

ועוד זאת ענין התענית שהוא מרצה ונק' יום רצון כידוע היינו לפי שע"י התענית דוקא נמשך הארה מלמעלה למטה

Moreover, a fast brings favor and is called "a day of favor" (yom ratzon), as is known. That is because specifically through fasting an illumination is drawn from above downward;

כי ענין האכילה הוא העלאת החיות ממטה למעלה שהמאכל נכנס לאצטומכא ומתברר ונעשה דם כו' עד שנעשה חיות למוח

for eating is an elevation of the life-force from below upward: the food enters the stomach, is refined and becomes blood, etc., until it becomes life-force for the brain.

והכל העלאה ממטה למעלה ולמעלה ג"כ הוא בחינת בירורים והעלאת הניצוצות ממטה למעלה כידוע.

And it is all an elevation from below upward. Above, too, it is the level of refinements (birurim) and the elevation of the sparks from below upward, as is known.

אבל התענית שאינו אוכל כלום ואזי התפשטות חיותו הוא בהיפוך ממעלה למטה שהמוח בעצמו משפיע חיות לכל האברים ממעלה למטה

But in a fast, when he eats nothing, the spreading of his life-force is the reverse, from above downward: the brain itself gives life-force to all the limbs, from above downward.

וגם למעלה מתעורר ע"ז גילוי אור וחיות ממעלה למטה והיינו מבחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהם מקור החיים שלימו דכולהן וממלא כל שמהן כנ"ל. וביוהכ"פ [וביום הכפורים] הוא התגלות רעוא דכל רעוין.

And above, too, there is aroused through this a revelation of light and life-force from above downward, namely from the level of the Thirteen Attributes of Mercy, which are the source of life, "the perfection of them all," and "fill all the Names," as mentioned above. And on Yom Kippur there is the revelation of "the Will of all wills" (ra'ava d'chol ra'avin).

25 והנה כשישראל הם במעלה עליונה להיות ועניתם בתשעה בחינות הנ"ל שבנפש שכולם יפרדו ממדות הגשמיים דנה"ב [דנפש הבהמית]

Now, when Israel are at a high rank, so that there is "and you shall afflict ... on nine" levels of the soul, mentioned above, so that all of them are separated from the physical attributes of the animal soul,

אזי בחי' שבת שבתון המתגלה ביוהכ"פ [ביום הכפורים] נקרא שבת שבתון הוא לשון דכר

then the level of Shabbos Shabbason that is revealed on Yom Kippur is called "Shabbos Shabbason hu," a masculine term.

משא"כ כשאינם עושים תשובה מעומקא דליבא כ"כ [כל כך] להיות בבחי' ועניתם בתשעה כו' רק עכ"ז [עם כל זה] נמשך בחי' שבת שבתון באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] נאמר שבת שבתון היא לשון נקבה ע"ד איש מזריע תחלה יולדת נקבה.

Whereas when they do not do teshuvah from the depths of the heart to such an extent as to be at the level of "and you shall afflict ... on nine," etc., but nevertheless the level of Shabbos Shabbason is drawn down through an arousal from above, [then] it is said, "Shabbos Shabbason hi," a feminine term; in the manner of "when the man seeds first, she bears a female."

26 ועמ"ש מזה סד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל] ולכן בפי' אחרי שלא נאמר ועניתם בתשעה נאמר שבת שבתון היא וע"כ נאמר שם חקת עולם כי בחינה זו היא ודאי חקת עולם.

(See what is written on this at the end of the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be.") Therefore in Parshas Acharei, where "and you shall afflict ... on nine" is not said, it says "Shabbos Shabbason hi"; and therefore it says there "an eternal statute," for this level is certainly an eternal statute.

אלא שכשישראל הם במעלה עליונה להיות ועניתם בתשעה נמשך שבת שבתון הוא ע"ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר והיינו שאז נמשך הגילוי ממדרגה עליונה יותר וזהו דכתיב וכפר על הקדש.

Only, when Israel are at a high rank, so that there is "and you shall afflict ... on nine," "Shabbos Shabbason hu" is drawn down, in the manner of "when the woman seeds first, she bears a male"; that is, then the revelation is drawn from a still higher rank. And this is what is written, "And he shall atone for the Holy."

27 ובסוף הפרשה כתיב וכפר את מקדש הקדש. וזהו כנגד ב' המדרגות דשבת שבתון הוא ושבת שבתון היא.

And at the end of the passage it is written, "And he shall atone for the Sanctuary of the Holy." This corresponds to the two ranks of "Shabbos Shabbason hu" and "Shabbos Shabbason hi."

דהיינו שכשההמשכה בחי' הוא לשון דכר אזי כח המשכה זו יפה לכפר גם על הפגמים שבקדש עצמו שהוא חכמה עילאה ממש.

That is: when the drawing down is at the level of hu, a masculine term, then the power of this drawing down is able to atone even for the blemishes in the Holy itself, which is the very supernal Chochmah.

אבל כשההמשכה בבחי' היא אינה מכפרת על הפגם שנוגע כביכול בבחי' קדש עצמו שהיא חכמה עילאה כ"א על מקדש הקדש שהוא בחי' בינה המקבלת מחכמה:

But when the drawing down is at the level of hi, it does not atone for the blemish that touches, as it were, the level of the Holy itself, which is supernal Chochmah, but only for the "Sanctuary of the Holy," which is the level of Binah, which receives from Chochmah.

LIKKUTEI TORAH • YOM KIPPUR • MAAMAR 3

ביאור מעט ע"פ שבת שבתון כו'

A brief explanation of "A Shabbos of complete rest" (Shabbos Shabbason)

1 ביאור מעט ע"פ שבת שבתון כו'

A brief explanation of the verse "A Shabbos of complete rest" (Shabbos Shabbason), etc.

2 ענין ירידת הנשמות מבחי' טהורה היא להתלבש בגוף צורך עלי' [עליה] לבחי' ואנשי קדש תהיון לי.

The souls' descent from the level of "it is pure" to be clothed in a body is for the sake of an ascent to the level of "And you shall be holy people to Me."

ע' [עיין] בהקדמת פע"ח [פרי עץ חיים] שכל התומ"צ [התורה ומצות] להמשיך תוספת אור יתר מכפי חוק הקצוב כו' ע"ש באריכות.

See the introduction to Pri Etz Chaim, that all the Torah and mitzvos are to draw down an addition of light beyond the fixed allotment, etc.; see there at length.

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ושמתי כדכד דהענין שהנשמות נמשכים מפנימיות הכלים והמלאכים מחיצוניות הכלים

And see what is written about this in the explanation on the verse "And I will make [your windows] of kadkod [a precious stone]": the point is that the souls are drawn from the inner dimension (pnimiyus) of the vessels, and the angels from the outer dimension (chitzoniyus) of the vessels.

וענין כלים דאצי' היינו שהחסד עצמו זהו נק' בחי' כלי כמאמר חסד דרועא ימינא משא"כ האור הוא בחי' לאו מכל אלין מדות איהו כלל.

And the meaning of the vessels of Atzilus is that Chesed itself is what is called the level of a vessel, as it is said, "Chesed is the right arm," whereas the light is of the level of "He is not any of these attributes at all."

אך מ"מ הכלים דאצילות הם אלקות ממש ונק' איהו וגרמוהי חד ע"כ נקרא טהורה היא לשון בהירות שאינו דבר המסתיר על קדושתו ית' כבי"ע ששם נאמר ומשם יפרד משא"כ באצילות.

Nevertheless, the vessels of Atzilus are actual G-dliness and are called "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi chad). Therefore it is called "it is pure" (tehorah hi), a term of clarity, for it is not something that conceals His holiness, may He be blessed, as do Beriah, Yetzirah and Asiyah, of which it is said, "and from there it parted," which is not so in Atzilus.

3 ועלייתם בבחי' קדש היינו באור א"ס שלמעלה מהכלים דאצילות ועמ"ש מזה בד"ה זכור את היום השבת לקדשו שהעליי' [שהעלייה] הוא מבחי' איהו וגרמוהי חד לבחי' איהו וחיוהי חד כו' ע"ש.

And their ascent to the level of kodesh ("holy") means into the Infinite Light (Or Ein Sof) that is above the vessels of Atzilus. And see what is written about this in the discourse beginning "Remember the Shabbos day to sanctify it," that the ascent is from the level of "He and His vessels are one" to the level of "He and His life-forces are one," etc.; see there.

והנה טהרה נזכר גבי לוים וקדושה גבי כהנים וע' בזהר פ' שמיני (דל"ט ע"א) דלוים הם מבינה וכהנים מחכמה וע' עוד בפ' בהעלותך (דקנ"א ע"ב) ובפ' קרח (דקע"ז ב').

Now, purity is mentioned regarding the Levites, and holiness regarding the kohanim [the priests]. See the Zohar, Parshas Shemini (39a), that the Levites are from Binah and the kohanim from Chochmah; and see further in Parshas Beha'alosecha (151b) and in Parshas Korach (177b).

וצ"ל איך יבא זה עם הנ"ל דהנשמות שרשן מפנימית הכלים. והעליי' [והעלייה] בבחי' האור.

Now we must understand how this fits with what was said above, that the souls are rooted in the inner dimension of the vessels, and the ascent is into the level of the light.

וי"ל [ויש לומר] כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ז [פרק ז'] דג' בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] דאצי' הם אורות לגבי בי"ע ועכ"ז [ועם כל זה] הם נקראים כלים לגבי בחי' חיה דאצי' שהיא החכמה עילאה דאצילות.

It may be explained according to what is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 7, that the three levels of Nefesh, Ruach and Neshamah [the soul's three lower levels] of Atzilus are lights relative to Beriah, Yetzirah and Asiyah, and nevertheless they are called vessels relative to the level of Chayah [the soul's fourth level] of Atzilus, which is the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) of Atzilus.

עד כי הרי אפי' [אפילו] בינה שהיא נשמה נק' בית גופני לחכמה שהיא חיה.

[It goes] so far that even Binah, which is Neshamah, is called a bodily house for Chochmah, which is Chayah.

4 וזהו חיוהי וגרמוהי. גרמוהי הם נר"נ [נפש רוח נשמה] וחיוהי הוא חיה בחי' חכמה ע"ש והיינו כי ג' כלים הנ"ל נר"נ [נפש רוח נשמה] דאצילות הם בי"ע דאצי'.

And this is [the meaning of] "His life-forces" and "His vessels": "His vessels" are Nefesh, Ruach and Neshamah, and "His life-forces" is Chayah, the level of Chochmah; see there. That is, the three vessels mentioned above, the Nefesh, Ruach and Neshamah of Atzilus, are the Beriah, Yetzirah and Asiyah of Atzilus.

והחיה שהיא חכמה היא אצילות שבאצילות וכמו עד"מ באדם הה השכל מתאחד ממש עם הנפש עד שהנפש נקראת על שם השכל נפש המשכלת וכמ"ש במ"א משא"כ מחודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] הם לבושים כו'.

And Chayah, which is Chochmah, is the Atzilus within Atzilus. It is like, by way of analogy, a person: the intellect is truly united with the soul, so much so that the soul is named after the intellect, "the intellectual soul," as is explained elsewhere; whereas thought, speech and action are garments, etc.

5 ועמ"ש מענין בחי' חי' בביאור ע"פ וידבר אלקים את כל הדברים האלה. והוא הירידה צורך עלייה.

And see what is written about the level of Chayah in the explanation on the verse "And G-d spoke all these words." And this is [the meaning of] the descent for the sake of an ascent.

וז"ש [וזהו שכתוב] בסמוך שנש"י [שנשמות ישראל] שרשן מבחי' מחשבה היינו בריאה ובאצי' היינו בינה שהיא בריאה שבאצי' ואז הן טהורה היא.

And this is what is said close by: the souls of Israel are rooted in the level of thought, that is, Beriah; and, in Atzilus, that is Binah, which is the Beriah within Atzilus; and then they are [at the level of] "it is pure."

6 ואח"כ אתה בראתה בריאה ממש כי בינה מקננא בכורסייא. ועמ"ש במ"א בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו ענין ההפרש בין מוחין דאימא שהוא מקור וסדר ההשתלשלות ובין מוחין דאבא שהוא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

And afterwards [comes] "You created it," which is actual Beriah, for "Binah nests in the Throne." And see what is written elsewhere, in the discourse beginning "To understand what is said in the Haggadah, 'This matzah,'" on the difference between the intellect (mochin) of Imma, which is the source and order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), and the mochin of Abba, which is what is above the order of hishtalshelus.

7 וזהו ענין הנזכר שהעליי' [שהעלייה] היא מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] לבחי' סוכ"ע כי הנה בינה מקננא בכורסייא שהיא הבריאה וז"א ביצי' [ביצירה] ומל' בעשי' [בעשיה] והיינו שלשים כלים דאצילות שנעשים נשמה לבי"ע יו"ד כלים הפנימיים בבריאה.

And this is the meaning of what was mentioned, that the ascent is from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) to the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). For "Binah nests in the Throne," which is Beriah, Z'eir Anpin in Yetzirah, and Malchus in Asiyah; that is, the thirty vessels of Atzilus that become a soul for Beriah, Yetzirah and Asiyah: the ten inner vessels in Beriah,

8 והתיכונים ביצירה. והחיצונים נעשים נשמה לעשיי' [לעשייה] וע' מזה באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ ויעש דוד שם. וזהו ענין ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ומשם שרש הנשמות קודם ירידתן לגוף שהם נמשכים מהכלים דאצי' כנ"ל

the middle ones in Yetzirah, and the outer ones become a soul for Asiyah; see about this in Iggeres HaKodesh, on the verse "And David made a name." And this is [what is meant by] the light that fills all worlds, and from there is the root of the souls before their descent into the body, for they are drawn from the vessels of Atzilus, as mentioned above.

והעליי' [והעלייה] להיות ואנשי קדש היינו בחכמה עילאה דאצילות ונק' סוכ"ע שאינה מתלבשת בבי"ע כי מבינה ואילך מתלבשים בבי"ע בינה מקננא בכורסייא משא"כ ח"ע [חכמה עילאה] מאירה באצילות.

And the ascent, to become "holy people," is into the higher Chochmah of Atzilus, which is called the light that encompasses all worlds, since it is not clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah; for from Binah downward [the levels] are clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, "Binah nests in the Throne," whereas the higher Chochmah shines in Atzilus.

אשר אצילות לגבי בי"ע נק' סוכ"ע ועמ"ש בד"ה מי מנה בענין ומספר את רובע ישראל.

For Atzilus, relative to Beriah, Yetzirah and Asiyah, is called the light that encompasses all worlds. And see what is written in the discourse beginning "Who has counted," on "and the number of the fourth of Israel."

9 וענין קדוש וקדש י"ל [יש לומר] דמה שמל' דאצי' בוקעת המסך שבין אצי' לבריאה ונעשית עתיק לבריאה זהו הנק' קדוש שהיא הארת סוכ"ע כי עתיק דבריאה זהו סובב דבריאה. ולמעלה מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שבבריאה.

As for the matter of kadosh ["holy"] and kodesh, it may be explained that Malchus of Atzilus breaking through the screen between Atzilus and Beriah and becoming Atik [the "Ancient One"] for Beriah is what is called kadosh, which is a radiance of the light that encompasses all worlds; for the Atik of Beriah is the encompassing light (sovev) of Beriah, and [it is] above the level of the light that fills all worlds within Beriah.

10 ועד"ז עתיק דיצי' [דיצירה] ועתיק דעשיי' [דעשייה]. ומ"מ כ"ז [כל זה] נק' קדוש בוי"ו שהוא המשכת הארה בעלמא משא"כ קדש העליון הוא ח"ע [חכמה עילאה] עצמה שאינה מאירה רק באצי' ממש

And in the same way the Atik of Yetzirah and the Atik of Asiyah. Nevertheless, all this is called kadosh with a vav, which is the drawing down of a mere radiance, whereas the supernal kodesh is the higher Chochmah itself, which shines only in Atzilus itself.

וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"ז פ"א שבחי' נקודה דמל' דאצי' שבקעה המסך וירדה להיות עתיק לבריאה ודאי שכבר אין לה ערך עם אצי' כו' ע"ש.

This is as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, chapter 1: the level of the point of Malchus of Atzilus that broke through the screen and descended to become Atik for Beriah certainly no longer bears any comparison to Atzilus, etc.; see there.

א"נ [אי נמי] י"ל [יש לומר] גם באצי' ממש שייך בחי' קדש וג"פ [וגי' פעמים] קדוש. דכבר נת' [נתבאר] שבאצי' עצמו ג"כ יש ד' בחי' אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] אשר הח"ע [החכמה עילאה] נק' חיה והיא אצי' שבאצי'.

Alternatively, it may be said that the level of kodesh and the threefold kadosh apply even in Atzilus itself; for it has already been explained that in Atzilus itself there are also the four levels of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, in which the higher Chochmah is called Chayah, and it is the Atzilus within Atzilus.

11 וזהו ענין קדש העליון ממש ובינה נקרא בריאה שבאצי' ומשם בחי' הטהרה כמ"ש בלוים לטהרם וזו"נ [וזעיר אנפין ונוקבא] הם יצי' [יצירה] ועשייה שבאצילות.

And this is the supernal kodesh itself. And Binah is called the Beriah within Atzilus, and from there comes the level of purity, as it is written of the Levites, "to purify them"; and Z'eir Anpin and Nukva are the Yetzirah and Asiyah within Atzilus.

ונמשך עליהם ג' מקיפים מבחי' קדש העליון וזהו ענין ג"פ [ג' פעמים] קדוש כו' ועיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ז [פרק ז'] זחי' חיה שהיא הח"ע [החכמה עילאה] יש בה ג"כ בחי' נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה].

And three encompassing [lights] (makifim) are drawn upon them from the level of the supernal kodesh, and this is the matter of the threefold kadosh, etc. And see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 7, that the level of Chayah, which is the higher Chochmah, also contains the levels of Nefesh, Ruach, Neshamah, Chayah and Yechidah [the soul's five levels],

אשר בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] דחיה מתלבשים בנר"נ [בנפש רוח נשמה] דאצי' שהם בינה וזו"נ [וזעיר אנפין ונוקבא]. וא"כ י"ל [יש לומר] דבחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] דחיה זהו ענין ג"פ [ג' פעמים] קדוש וחיה יחידה שבבחי' ח"ע [חכמה עילאה] זהו קדש העליון ממש:

and the levels of Nefesh, Ruach and Neshamah of Chayah are clothed in the Nefesh, Ruach and Neshamah of Atzilus, which are Binah and Z'eir Anpin and Nukva. If so, it may be said that the levels of Nefesh, Ruach and Neshamah of Chayah are the threefold kadosh, and the Chayah and Yechidah within the level of the higher Chochmah are the supernal kodesh itself.

12 ב והנה ענין עלייה זו ע"י עול מצות שהיא קבלת עול מלכות שמים הענין כי הנה אבא יסד ברתא שהמל' שרשה מח"ע [מחכמה עילאה] קדש העליון ממש

2. Now, as for this ascent [coming] through the yoke of mitzvos, which is the acceptance of the yoke of the kingdom of Heaven, the explanation is that "Abba founded the daughter": Malchus is rooted in the higher Chochmah, the supernal kodesh itself.

ולכן גם היא נקרא קדש וכמ"ש בזהר פ' פינחס (דף רנ"ד ע"ב) דכתיב כי קדש הוא לכם ע"ש ולכן ע"י הוא עליית הנשמות לקדש העליון.

Therefore it too is called kodesh, as is explained in the Zohar, Parshas Pinchas (page 254b), that it is written, "for it is holy (kodesh) to you"; see there. And therefore, through this, the souls ascend to the supernal kodesh.

ועויי"ל [ועוד יש לומר] כי זה שיתעלו הנשמות מבחי' היחוד דאיהו וגרמוהי לבחי' היחוד דאיהו וחיוהי הנ"ל זהו ע"י המשכת אור הכתר שלמעלה גם מהחכמה הנקרא חיה

One may further say that the souls' rising from the level of the unity of "He and His vessels" to the level of the unity of "He and His life-forces," mentioned above, comes about through drawing down the light of Keser (the Crown), which is above even Chochmah, which is called Chayah.

שלפי שהוא למעלה מב' הבחינות דחיוהי וגרמוהי ע"כ הוא המחבר ב' בחי' הנ"ל (וכמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] במ"א ע"פ מקושש עצים כו')

For since it is above both levels, "His life-forces" and "His vessels," it is therefore what joins the two levels mentioned above (as is written in a similar way elsewhere, on the verse "gathering wood," etc.).

והמשכת הכתר נמשך ג"כ ע"י עול מצות כי המל' שרשה ג"כ מבחי' כתר שלכן נק' כתר עליון דאיהי כתר מלכות כו'.

And the drawing down of Keser also comes about through the yoke of mitzvos, for Malchus too is rooted in the level of Keser, which is why it is called "the supernal Keser, which is the Keser of Malchus," etc.

ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה הנ"ל גבי אף עשיתיו

And see what is written about this in the discourse beginning "Who has counted," mentioned above, regarding "I have even made him."

וכמ"ש בזהר בראשית (דף כ"ד ע"א) בענין זרקא דאזדריקת לאתר ידיעא ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם שכתב ולעתים ידועים שעולה עד למעלה ראש ונזרקת עד אריך הנק' א"ס אז נקראת זרקא. כי היא אבן הנזרקת למעלה בגו קירטא דאיהי שפה ע"י ה' מוצאות הפה כו' עכ"ל [עד כאן לשונו]

And as is written in the Zohar, Bereishis (page 24a), regarding "the zarka [a cantillation note; literally 'thrown'] that is thrown to a known place"; and in the Mikdash Melech there, which writes: "And at known times, when it rises to the very top and is thrown up to Arich [Anpin], which is called Ein Sof, it is then called zarka, for it is a stone that is thrown upward within the sling, which is the lip, by the five articulations of the mouth, etc." End of quote.

ואפשר לומר דהיינו שאותיות התפלה נקראו אבנים וידוע שמהן נעשים כתרים וכמ"ש בד"ה מזוזה מימין כו'.

It is possible to say that this means that the letters of prayer are called stones, and it is known that crowns are made of them, as is written in the discourse beginning "The mezuzah on the right," etc.

13 וזהו ענין זרקא דאזדריקת כו'. ועד"ז י"ל [יש לומר] ענין זריקת דם התמיד לעורר בחי' זרקא הנ"ל ועכשיו הוא העלאת נה"ב [נפש הבהמית] שבכח בירור זה גורמים עליית המל' ועמ"ש בד"ה בכ"ה בכסלו

And this is the matter of "the zarka that is thrown," etc. Along these lines one may explain the sprinkling (zerikah) of the blood of the daily offering (tamid): it is to arouse the level of zarka mentioned above. And nowadays it is the elevation of the animal soul, for by the power of this refinement one brings about the ascent of Malchus. And see what is written in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev."

וע' עוד מענין זרקא כו' בפרדס שער הטעמים פרק א' וזהו ג"כ ענין אני כברוש רענן וכמ"ש בפרדס שם כי אני אותיות אין ועיין בזהר פ' שלח (דקנ"ח ע"ב) בענין אין

And see further on the matter of zarka, etc., in Pardes, Sha'ar HaTe'amim, chapter 1. And this is also the meaning of "I am like a verdant cypress," as is written in Pardes there, that ani ("I") has the letters of ayin ("nothing"); and see the Zohar, Parshas Shelach (158b), on the matter of ayin.

והנה בחי' מלכותו ית' הנקרא אני שרשה מבחי' אין וכנ"ל אלא שירדה כברוש רענן אבל אח"כ היא העולה למעלה לשרשה.

Now, the level of His sovereignty (Malchus), may He be blessed, which is called ani ("I"), is rooted in the level of ayin ("nothing"), as mentioned above, except that it descended, "like a verdant cypress"; but afterwards it is what rises up to its root.

וזהו בחי' זרקא כנ"ל. וזהו ענין יחיד חי העולמים ומלך יחיד כו' שאומרים בברוך שאמר ובישתבח ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי אתה נרי.

And this is the level of zarka mentioned above. And this is the meaning of "Unique One, Life of the worlds" and "Unique King," etc., which we say in Baruch She'amar and in Yishtabach. And see what is written about this in the explanation on the verse "For You are my lamp."

14 והנה ע"י"ז היא מעלית ג"כ נש"י [נשמות ישראל] האחוזים בה וכמ"ש במ"א בפי' למען יזמרך כבוד ולא ידום ועי"ז ה' אלקי לעולם אודך.

Now, through this it also raises the souls of Israel that are bound up with it, as is explained elsewhere on the meaning of "So that glory may sing praise to You and not be silent," and through this, "Havayah my G-d, I will thank You forever."

וזהו ענין בזאת יבא אהרן אל הקדש בזאת דייקא שהיא מדת מלכותו ית' אשר שרשה הגבה מאד נעלה.

And this is the meaning of "With this (bezos) shall Aharon come into the Holy (hakodesh)": specifically "with this" (zos), which is the attribute of His sovereignty, may He be blessed, whose root is exceedingly high and exalted.

15 ולכן נאמר וכסיל לא יבין את זאת. וע' במדרש רבה פ' אחרי פכ"א מענין בזאת יבא ועמ"ש במ"א ע"פ אל יתהלל חכם כו' כ"א בזאת יתהלל כו' וצדקה בארץ וזהו ענין וצדקה תרומם כו'

Therefore it is said, "and a fool does not understand this (zos)." And see the Midrash Rabbah, Parshas Acharei, section 21, on "With this shall [Aharon] come"; and see what is written elsewhere on the verse "Let not the wise man glory," etc., "but only in this let him glory," etc., "and righteousness in the earth"; and this is the meaning of "Righteousness exalts," etc.

והנה העלייה היא בשבת שנאמר כי קדש היא לכם כי שבת הוא מוחין דאבא ועליית המל' באור אבא:

Now, the ascent is on Shabbos, as it is said, "for it is holy (kodesh) to you"; for Shabbos is the intellect (mochin) of Abba, and [it is] the ascent of Malchus into the light of Abba.

16 ג אמנם מילוי כל הפגמים הוא ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שהוא שבת שבתון. שהוא בחי' קדש הקדשים שהוא למעלה מעלה גם מבחי' קדש העליון וח"ע [וחכמה עילאה] כמ"ש והחכמה מאין תמצא וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בשם הזהר דמשפטים (דף קכ"א סע"ב [סוף עמוד ב])

3. However, the filling in of all the blemishes is on Yom Kippur, which is "a Shabbos of complete rest" (Shabbos Shabbason), which is the level of the Holy of Holies (kodesh hakodashim), which is far, far above even the level of the supernal kodesh and the higher Chochmah, as it is written, "And Chochmah is found from ayin (nothing)," and as is written above in the name of the Zohar on Mishpatim (page 121, end of side b).

ולכן ע"י המשכה מבחי' זו מתמלאים כל הפגמים.

Therefore, through a drawing down from this level, all the blemishes are filled in.

וזהו וכפר על הקדש כו'. והיינו ע"י כה"ג [כהן גדול] שהוא נכנס לבית קדה"ק [קודש הקדשים] והוא ע"ד מ"ש בזהר ר"פ יתרו (דס"ז ע"ב) אית מלך לעילא דאיהו רזא דקה"ק [דקדש הקדשים] ותחותיה אית כהן כו' דאקרי גדול כו'

And this is [the meaning of] "And he shall atone for the Holy (hakodesh)," etc. That is, through the Kohen Gadol [the High Priest], who enters the House of the Holy of Holies. And this is along the lines of what is written in the Zohar, at the beginning of Parshas Yisro (67b): "There is a King above, who is the mystery of the Holy of Holies, and beneath Him there is a kohen," etc., "who is called great," etc.

וע"ש בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] אית מלך לעילא היינו מל' דא"ק [דאדם קדמון] שנעשה עתיק לאצילות ועיקר הארתו היא בכח"ב [בכתר חכמה בינה] דאריך וזהו ענין קדש הקדשים הם כח"ב [כתר חכמה בינה] דאריך כו'.

And see there in the commentary of the Ramaz: "There is a King above" means the Malchus of Adam Kadmon [Primordial Man], which becomes Atik for Atzilus, and its radiance is chiefly in the Keser, Chochmah and Binah of Arich; and this is the meaning of the Holy of Holies: they are the Keser, Chochmah and Binah of Arich, etc.

17 וכה"ג [וכהן גדול] הוא חסד עליון דאריך הנק' יומא דכליל כולהו יומי. והוא הממשיך האור מכח"ב [מכתר חכמה בינה] דא"א להתגלות בחכמה עילאה דאצילות ע"ש

And the Kohen Gadol is the supernal Chesed of Arich, which is called "the day that includes all the days." And it is he that draws the light from the Keser, Chochmah and Binah of Arich Anpin to be revealed in the higher Chochmah of Atzilus; see there.

וע"ד שנז' [שנזכר] במ"א בפי' אתה כהן ע' [עיין] בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' עקב שממשיך מבחי' הוא להיות בבחי' אתה דהיינו מההעלם אל הגילוי כו'.

And it is along the lines of what is mentioned elsewhere on the meaning of "You are a kohen"; see the commentary of the Ramaz on the Raaya Mehemna, Parshas Eikev, that he draws from the level of "He" (hu) to be in the level of "You" (atah), that is, from concealment to revelation, etc.

18 וענין בחי' כה"ג [כהן גדול] למטה בעבודת ה' הוא בחי' אהבה רבה.

And the level of the Kohen Gadol below, in the service of G-d, is the level of great love (ahavah rabbah).

כי כהן זהו בחי' חסד שהוא אהבה אבל כהן גדול היינו אהבה רבה שהוא בחי' ורב חסד

For a kohen is the level of Chesed, which is love, but a Kohen Gadol is great love, which is the level of "and abundant in kindness (rav chesed)."

ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות מענין אה"ר [אהבה רבה] דאהרן שהוא למעלה מבחי' אהבה הטבעית שמבחי' חסד לאברהם ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש לאהרן וזהו ענין פנימית הלב לך אמר לבי בקשו פני כו' עמ"ש בד"ה אתם נצבים.

And see what is written in the discourse beginning "When you light the lamps" about the great love of Aharon, which is above the level of the natural love that comes from the level of "kindness to Avraham." And see what is written in the discourse beginning "And you shall make holy garments for Aharon." And this is the inner dimension of the heart: "To You my heart said, 'Seek My face,'" etc.; see what is written in the discourse beginning "You are standing."

19 והנה בבחי' המשכה זו שמבחינת קדש הקדשים יש ג"כ ב' בחינות הא' הנק' שבת שבתון הוא והב' הנקרא שבת שבתון היא

Now, in this drawing down from the level of the Holy of Holies there are also two levels: the first is called "Shabbos Shabbason hu" [with the masculine "it"], and the second is called "Shabbos Shabbason hi" [with the feminine "it"].

והיינו כי קדה"ק [קודש הקדשים] עצמו זהו בחי' כח"ב [כתר חכמה בינה] דאריך ועיקר ההמשכה צ"ל מבחינת עתיק המאיר בו שהוא בחי' תחתונה שבמאציל. וזהו ענין אית מלך לעילא פי' מל' דא"ס דאיהו רזא דקה"ק [דקדש הקדשים] שמתלבש בכח"ב [בכתר חכמה בינה] דאריך.

That is, the Holy of Holies itself is the level of the Keser, Chochmah and Binah of Arich, while the main drawing down must be from the level of Atik that shines within it, which is the lowest level of the Emanator. And this is the meaning of "There is a King above": that is, the Malchus of Ein Sof, "who is the mystery of the Holy of Holies," which is clothed in the Keser, Chochmah and Binah of Arich.

וביאור ענין אית מלך לעילא יובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה קול דודי בענין מלכותך מלכות כל עולמים דפי' מלכותך היינו עד,מ האור כשהוא כלול במאור שאז מתאחד ממש עם עצם המאור כו'.

The explanation of "There is a King above" will be understood according to what is written in the discourse beginning "The voice of my beloved," on "Your kingship is a kingship of all worlds": that "Your kingship" means, by way of analogy, the light when it is included in the luminary, for then it is truly united with the essence of the luminary, etc.

20 והנה כשנמשך הגילוי מבחי' עתיק ממש אז נק' שבת שבתון הוא. לשון זכר. כי הוא מקור ההשפעה

Now, when the revelation is drawn from the level of Atik itself, it is then called "Shabbos Shabbason hu," in the masculine; for it is the source of the flow.

ובחי' א"א שהוא שרש הנאצלים הוא מקבל מבחי' זו. וענין גילוי בחי' עתיק אפשר לומר שזהו למעלה מבחי' קדש הקדשים.

And the level of Arich Anpin, which is the root of the emanated beings, receives from this level. And the revelation of the level of Atik, it is possible to say, is above the level of the Holy of Holies.

21 וכענין מ"ש במ"א בפי' מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] יכול כמוני ת"ל [תלמוד לומר] כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם.

This is like what is explained elsewhere on the meaning of the saying of our Sages, of blessed memory, "Could it be [that you are to be holy] like Me? The verse teaches, 'For I am holy': My holiness is above your holiness."

דאין ר"ל [רוצה לומר] כמו מהותו ועצמותו ממש ח"ו [חס ושלום] דאיך יעלה על הדעת לומר כן אלא פי' כמוני היינו הארתו ית' המתלבשת בשרש הנאצלים והוא בחי' עתיק שהוא נק' בחי' תחתונה שבמאציל.

["Like Me"] does not mean like His actual being and essence, G-d forbid, for how could it enter the mind to say so? Rather, the meaning of "like Me" is His radiance, may He be blessed, that is clothed in the root of the emanated beings; and this is the level of Atik, which is called the lowest level of the Emanator.

22 וא"כ בחינה זו הוא למעלה גם מבחי' קדש הקדשים. שזהו נק' קדושתכם כי הוא שרש הנאצלים.

If so, this level is above even the level of the Holy of Holies, which is what is called "your holiness," for it is the root of the emanated beings;

משא"כ בחי' עתיק נק' קדושתי שהוא בחי' תחתונה שבמאציל אלא שהוא המאיר בבחי' קדש הקדשים ואז נק' שבת שבתון הוא.

whereas the level of Atik is called "My holiness," for it is the lowest level of the Emanator, except that it is what shines in the level of the Holy of Holies, and then it is called "Shabbos Shabbason hu."

23 וזהו ענין המלך הקדוש ועמ"ש במ"א בד"ה והיה מדי חדש בענין ושבת בשבתו ואזי נאמר וכפר על הקדש שממלא ג"כ אפי' [אפילו] על הפגם הנוגע באור אבא הנק' קדש העליון

And this is the meaning of "the holy King." And see what is written elsewhere, in the discourse beginning "And it shall be, from one new moon," on "and Shabbos in its Shabbos." And then it is said, "And he shall atone for the Holy (hakodesh)," for it also fills in even the blemish that touches the light of Abba, which is called the supernal kodesh.

ובחי' שבת שבתון היא היינו כשלא אכשור דרי וליכא אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כדבעי אזי אין ההמשכה מבחי' עתיק ממש

And the level of "Shabbos Shabbason hi" is when the generations are not worthy and there is no arousal from below as there should be; then the drawing down is not from the level of Atik itself.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמשך האור מבחי' קדש הקדשים עצמו שהוא כח"ב [כתר חכמה בינה] דא"א אלא שאין מאיר בו הבחי' שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] קדושתי למעלה כו' כנ"ל ואזי נק' שבת שבתון היא.

Nevertheless, the light is drawn from the level of the Holy of Holies itself, which is the Keser, Chochmah and Binah of Arich Anpin, except that the level of which our Sages, of blessed memory, said, "My holiness is above," etc., does not shine in it, as mentioned above; and then it is called "Shabbos Shabbason hi."

24 ואזי אין מכפר כ"א על הפגם המגיע במקדש הקדש שהוא בינה המקבלת מחכמה כמו שבחי' היא מקבל מבחי' הוא כו'.

And then it atones only for the blemish that reaches the Sanctuary of the Holy (mikdash hakodesh), which is Binah, which receives from Chochmah, just as the level of hi ("she") receives from the level of hu ("he"), etc.

וביאור הענין י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] הרמ"ז [הרמ"ז] בפ' ויקרא (בדף ט"ו ע"ב) ובפ' אמור (ד' צ"ד) שיש בת"ד שהם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ב' בחי' א' השערות ושם מציאות אימא והב' אור הפנימי שבתוכם שהוא מציאות אבא.

The explanation of the matter may be given according to what the Ramaz writes on Parshas Vayikra (page 15b) and on Parshas Emor (page 94): that in the tikkunim [arrangements] of the beard (tikkunei dikna), which are the Thirteen Attributes of Mercy, there are two levels: the first, the hairs, and there is the presence of Imma; and the second, the inner light within them, which is the presence of Abba.

והנה השערות עצמן נמשכים מא"א [מאריך אנפין] אבל הפנימית המלובש בתוכם שהוא בחי' כשמן הטוב כו' יורד על הזקן נמשך מאור עתיק המלובש בכתר וחכמה דא"א

Now, the hairs themselves are drawn from Arich Anpin, but the inner [light] clothed within them, which is the level of "like the good oil," etc., "running down upon the beard," is drawn from the light of Atik that is clothed in the Keser and Chochmah of Arich Anpin.

ועמ"ש במ"א בענין ויוסף הורד מצרימה. שהוא ההמשכה מיסוד דא"ק [דאדם קדמון] ויסוד דעתיק הנמשך במזלות דא"א כו' ומקור המשכה זו הוא מחכמה דא"ק [דאדם קדמון].

And see what is written elsewhere on "And Yosef was brought down to Egypt," that it is the drawing down from the Yesod of Adam Kadmon and the Yesod of Atik, which is drawn into the mazalos [channels of flow] of Arich Anpin, etc.; and the source of this drawing down is from the Chochmah of Adam Kadmon.

25 וזהו ענין כשמן הטוב כו' וע"כ כשנמשך ומאיר גם הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] שבי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] מכפר גם על הקדש שהוא אבא.

And this is the meaning of "like the good oil," etc. Therefore, when the inner dimension within the thirteen tikkunim of the beard is also drawn down and shines, it atones also for the Holy (kodesh), which is Abba;

משא"כ כשנמשך רק מחיצוניות י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] אינו מכפר על הקדש ממש כי"א על מקדש הקדש שהיא אימא:

whereas when it is drawn only from the outer dimension of the thirteen tikkunim of the beard, it does not atone for the Holy itself, but only for the Sanctuary of the Holy, which is Imma.

26 ד ועו"ל [ועוד יש לומר] ענין בחי' שבת שבתון הוא. ובחינת שבת שבתון היא. גם בההמשכה שמבחי' עתיק ממש.

4. One may further explain the level of "Shabbos Shabbason hu" and the level of "Shabbos Shabbason hi" even within the drawing down that is from the level of Atik itself.

והוא ע"פ מ"ש במ"א ע"פ הנותן שלג כצמר כלומר שהוא דבר חידוש שהוא נותן הארה בשלג

This is according to what is written elsewhere on the verse "He gives snow like wool": that is, it is a novel thing that He gives a radiance in the snow,

שהם י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] ששרשם ממו"ס [ממוחא סתימאה] שבו מלובשת גבורה דעתיק להיות כצמר ממש שהוא בחי' שער רישיה כעמר נקא שנמשך מגולגלתא שבו מלובש חסד דעתיק

which is the thirteen tikkunim of the beard, whose root is from Mocha Stima'ah (the hidden brain), in which the Gevurah of Atik is clothed, so that it is truly "like wool," which is the level of "the hair of His head like pure wool," which is drawn from the Gulgalta (the skull), in which the Chesed of Atik is clothed.

כי שרש בחי' הדיקנא נמשך מב' פיאות הראש שהם ב' פעמים מצפ"ץ [מצפ"ץ (שם הוי' בחילוף א"ת ב"ש)] ב' פעמים הוי' הוי' שלפני י"ג מדות אל רחום וחנון כו'

For the root of the level of the beard is drawn from the two sides (pe'os) of the head, which are the two times Matzpatz [the Name Havayah in substituted letters], the two times Havayah, Havayah, that precede the Thirteen Attributes: "Kel, merciful and gracious," etc.

ועל ידי הארה זו דייקא שמבחי' חסד דעתיק נק' שבת שבתון הוא לשון זכר כי זכר חסדו בחי' חסד כו'

And it is specifically through this radiance from the level of the Chesed of Atik that it is called "Shabbos Shabbason hu," in the masculine (zachar), for "He remembered (zachar) His kindness" is the level of Chesed, etc.;

והוא המשכה מבחי' אור עתיק המלובש בכתר דא"א שהוא למעלה מבחי' האור המלובש בחכמה דא"א.

and it is a drawing down from the level of the light of Atik that is clothed in the Keser of Arich Anpin, which is above the level of the light clothed in the Chochmah of Arich Anpin.

27 וע' בע"ח [בעץ חיים] שער א"א רפ"ז וספ"ג [וסוף פרק ג'].

And see Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, the beginning of chapter 7 and the end of chapter 3.

גם עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א בענין ויוסף הורד הנ"ל שזהו המשכה מבחי' יסוד דא"ק [דאדם קדמון] שלמעלה מבחי' מל' דא"ק [דאדם קדמון] שנעשה עתיק לאצי' שבחי' מל' היא רק הארה לגבי היסוד שהוא בחינת ההמשכה מאור א"ס ממש.

[It is] also according to what is written elsewhere on "And Yosef was brought down," mentioned above, that this is a drawing down from the level of the Yesod of Adam Kadmon, which is above the level of the Malchus of Adam Kadmon that becomes Atik for Atzilus; for the level of Malchus is only a radiance relative to Yesod, which is the level of the drawing down from the Infinite Light itself.

28 ומבואר בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' קדושים שבחי' שבת העליון זהו הדר יסוד דא"ק [דאדם קדמון] כו'

And it is explained in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Kedoshim, that the level of the supernal Shabbos is the splendor (hadar) of the Yesod of Adam Kadmon, etc.

וא"כ לפ"ז [לפי זה] י"ל [יש לומר] דשבת שבתון היא היינו כשההמשכה נמשך ממל' דא"ק [דאדם קדמון] אבל שבת שבתון הוא לשון דכר היינו כשמקור ההמשכה נמשך מיסוד דא"ק [דאדם קדמון] כו' והיינו ע"י ששם עלו שבטים שע"ז ויוסף כו' ופי' ששם עלו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

If so, accordingly, it may be said that "Shabbos Shabbason hi" is when the drawing down is drawn from the Malchus of Adam Kadmon, but "Shabbos Shabbason hu," in the masculine, is when the source of the drawing down is drawn from the Yesod of Adam Kadmon, etc. And this comes through "for there the tribes went up," through which "And Yosef," etc.; and the meaning of "for there [the tribes] went up" is through an arousal from below.

כי י"ב שבטים עם שבט לוי הם כנגד י"ג מדות הרחמים והיינו ששרש שרשן משם וגם הם עצמן הם מהיכל קדה"ק [קודש הקדשים] דבריאה הנמשך ממל' דאצילות

For the twelve tribes, together with the tribe of Levi, correspond to the Thirteen Attributes of Mercy; that is, the root of their root is from there. And they themselves are also from the Chamber of the Holy of Holies of Beriah, which is drawn from the Malchus of Atzilus.

ולכן ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שלהם בבחי' ששם עלו שבטים מעוררים למעלה בבחי' קדש הקדשים דאצילות דהיינו שמעוררים בחינת י"ג מדות הרחמים דא"א

Therefore, through their arousal from below, at the level of "for there the tribes went up," they arouse above, in the level of the Holy of Holies of Atzilus; that is, they arouse the level of the Thirteen Attributes of Mercy of Arich Anpin.

ואזי ע"י"ז נמשך ג"כ מבחי' ומדרגת הנק' קדושתי למעלה מקדושתכם הנז' לעיל [הנזכר]

And then, through this, there is drawn down also from the level and rank called "My holiness is above your holiness," mentioned above.

וזהו ענין ויוסף הורד כו' היינו בחי' כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' ע' [עיין] בזהר פ' אמור (דפ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) וס"פ צו (דל"ד סע"א [סוף עמוד א]) ומ"ש בביאור ע"פ כי עמך מקור חיים בסופו בענין באורך כו'.

And this is the meaning of "And Yosef was brought down," etc., that is, the level of "like the good oil," etc., "running down upon the beard," etc. See the Zohar, Parshas Emor (the end of 88b), and the end of Parshas Tzav (the end of 34a), and what is written in the explanation on the verse "For with You is the source of life," at its end, on "In Your light," etc.

ועמ"ש במ"א בפי' שבעתים כאור שבעת הימים כו'.

And see what is written elsewhere on the meaning of "sevenfold, like the light of the seven days," etc.

והנה כ"ז [כל זה] נמשך ביוהכ"פ [ביום הכפורים]. וזהו ענין שהכה"ג [שהכהן גדול] נכנס ביוהכ"פ [ביום הכפורים] לבית דקה"ק [דקדש הקדשים]

Now, all this is drawn down on Yom Kippur. And this is why the Kohen Gadol enters the House of the Holy of Holies on Yom Kippur.

ואע"פ [ואף על פי] שעלייתו היה רק עד היכל קדה"ק [קודש הקדשים] דבריאה ע' [עיין] בסש"ב [בספר של בינונים] פנ"ג [פרק נ"ג] אך הוא כמ"ש בזהר הרקיע פ' בראשית (דמ"ה) בפי' לאתחברא שביעאה בשביעאה כי כל היחודים והתפלות אינן פועלים רק בהיכלות וביחוד ההיכלות יש יחוד באצילות

And although his ascent was only up to the Chamber of the Holy of Holies of Beriah (see Sefer Shel Beinonim [the Tanya], chapter 53), yet it is as is written in Zohar HaRakia, Parshas Bereishis (page 45), on the meaning of "to join the seventh with the seventh": for all the unifications and prayers have effect only in the Chambers (heichalos), and with the unification of the Chambers there is a unification in Atzilus;

כי כשההיכלות מתייחדים בשביעאה (שהוא היכל קדה"ק [קודש הקדשים] דבריאה) אז גם זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] עולים להיות מ"ן [מיין נוקבין] לאו"א [לאבא ואימא] ואז מקבלת האם מעתיק ע"י יסוד דאבא ומשם ולמעלה אין שייך זווג דלית תמן נוקבא.

for when the Chambers are united in the seventh (which is the Chamber of the Holy of Holies of Beriah), then Z'eir Anpin and Nukva also rise to become mayin nukvin (feminine waters) for Abba and Imma, and then the Mother receives from Atik through the Yesod of Abba; and from there upward a union does not apply, for there is no Nukva there.

וז"ש [וזהו שכתוב] לאתחברא שביעאה בשביעאה יסוד אימא שכנגדה היכל זה הנק' קדש קדשים עכ"ל [עד כאן לשונו]. וע' מזה בזהר ס"פ פקודי (דף ר"ס סע"ב [סוף עמוד בן]) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם.

And this is [the meaning of] what is written, "to join the seventh with the seventh": the Yesod of Imma, corresponding to which is this Chamber, which is called the Holy of Holies. End of quote. And see about this in the Zohar, the end of Parshas Pekudei (page 260, end of side b), and in the Mikdash Melech there.

ומכ"ז [ומכל זה] יובן שעל ידי שהכה"ג [שהכהן גדול] נכנס להיכל קדה"ק [קודש הקדשים] שבבהמ"ק [שבבית המקדש] מעורר כן למעלה מעלה שמקבלים או"א [אבא ואימא] מעתיק שהוא בחי' א"ס ממש שע"ש [שעל ידי זה] נעשה מילוי כל הפגמים כי אנת הוא שלימותא דכולהו כו'.

From all this it will be understood that through the Kohen Gadol's entering the Chamber of the Holy of Holies in the Holy Temple, he arouses likewise far, far above, so that Abba and Imma receive from Atik, which is the level of Ein Sof itself, through which the filling in of all the blemishes comes about; for "You are the perfection of them all," etc.

29 והנה הרמ"ז [הרב משה זכות] פי' ר"פ צו גבי ת"ח [תא חזי] האי עולה סליקו וקשירו דכנ"י [דכנסת ישראל] לעילא כו' ואתנהיר כולא מרזא דקדש הקדשים.

Now, the Ramaz explains, at the beginning of Parshas Tzav, on "Come and see: this burnt offering (olah) is the ascent and binding of the Community of Israel above," etc., "and all is illuminated from the mystery of the Holy of Holies,"

דקדש הקדשים הן תלת רישין רישא עילאה וקדשים הן תרין רישין אחרנין דא לגו מן דא כו' ע"ש.

that the Holy of Holies is the three heads: the uppermost head [is "Holy"], and "Holies" are the two other heads, one within the other, etc.; see there.

30 וא"כ לפ"ז [לפי זה] דבחי' רדל"א [רישא דלא אתידע] שהוא עתיק הוא בחי' קדה"ק [קודש הקדשים] א"כ צ"ל מהו ענין הבחי' שלמעלה מזה שע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] קדושתי למעלה מקדושתכם

If so, according to this, that the level of Radla, the Unknowable Head (Reisha d'Lo Isyada), which is Atik, is the level of the Holy of Holies, then we must understand what the level above this is, of which our Sages, of blessed memory, said, "My holiness is above your holiness."

דא"א לומר דקאי על עצמו' [עצמות] אור א"ס ממש שלמעלה מבחי' עתיק וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] דבחי' עתיק הוא הבחי' תחתונה שבמאציל וכאלו נאמר ד"מ [דרך משל] בחי' מל' שבמל' כו' ע"ש.

For it is impossible to say that it refers to the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), which is above the level of Atik (as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3, that the level of Atik is the lowest level of the Emanator, as if one were to say, by way of analogy, the level of Malchus of Malchus, etc.; see there).

דזה א"א כי כבר נת' [נתבאר] דמה שאמרו יכול כמוני אין ר"ל [רוצה לומר] כמו עצמות אור א"ס ממש דאיך יעלה על הדעת לומר כן. אלא שר"ל [שרוצה לומר] על הבחי' המתלבשת באצילות אשר זהו בחי' עתיק כו' וכנ"ל.

For this is impossible, since it has already been explained that when they said, "Could it be like Me?" it does not mean like the very essence of the Infinite Light, for how could it enter the mind to say so? Rather, it refers to the level that is clothed in Atzilus, which is the level of Atik, etc., as mentioned above.

וא"כ לפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] דקדה"ק [דקודש הקדשים] הם תלת רישין שמכללם רדל"א [רישא דלא אתידע] צ"ל מהו ענין הבחי' שלמעלה מזה שע"ז אמרו יכול כו'.

If so, according to the Ramaz's explanation that the Holy of Holies is the three heads, among which is Radla, we must understand what the level above this is, of which they said, "Could it be," etc.

אך הענין ע"ד מ"ש בביאור האדר"ז [האדרא זוטא] להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] (בדף רפ"ח ע"א) בפי' מש"ש [מה שכתוב שם] ע"ב האי עתיקא אשתכח בג' רישין

However, the matter is along the lines of what is written in the commentary on the Idra Zuta by Rabbi Chaim Vital (page 288a), explaining what is written there on side b, "This Atika is found in three heads."

פי' אשתכח נמצא ומתעלם ומתגלה בג' רישין נמצא כי עיקר עתיקא הוא הא"ס אמנם על שם התעלמות בג' רישין נק' הג' רישין ג"כ ע"ק [עתיקא קדישא] עכ"ל [עד כאן לשונו].

The meaning of "is found" is: it is found, and is hidden, and is revealed in three heads. It follows that the essence of Atika is the Ein Sof; however, because of its being hidden in the three heads, the three heads too are called Atika Kadisha [the Holy Ancient One]. End of quote.

נמצא גם בחי' רישא עילאה הנקרא רדל"א [רישא דלא אתידע] וקדה"ק [וקודש הקדשים] אינו אלא שבו מלובש אור א"ס ממש הנקרא עתיקא קדישא.

It follows that even the level of the uppermost head, which is called Radla and the Holy of Holies, is [so] only because the Infinite Light itself, which is called Atika Kadisha, is clothed in it.

וזהו ענין הבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כו' וע' בפי' הספד"צ [הספרא דצניעותא] להאריז"ל [להארי' זכרונו לברכה] בפ"ק [בפרק קמא] (דקי"ט ע"א) שכ' [שכתב] וז"ל [וזה לשונו] ודע דהוא רישא דלאו רישא אשר שם חביון עוז העצמות הוא עצמו אינו משיג מה שיש בו

And this is the level of "My holiness," which is above "your holiness," etc. And see the commentary on the Sifra deTzniusa by the Arizal, of blessed memory, in the first chapter (page 119a), where he writes as follows: "Know that it is the head that is not a head, where the hiding place of the might of the Essence is; it itself does not grasp what is in it.

וזהו פי' דלא ידע ולא אתיידע מה דהוי ברישא דא כביכול כאדם שאינו משיג מהות הנשמה שבו עכ"ל [עד כאן לשונו].

And this is the meaning of 'it does not know and is not known what is in this head,' as it were, like a person who does not grasp the essence of the soul within him." End of quote.

31 ומכ"ז [ומכל זה] יובן בתוספת ביאור ענין שבת שבתון היא ושבת שבתון הוא.

From all this, "Shabbos Shabbason hi" and "Shabbos Shabbason hu" will be understood with additional explanation.

דפי' שבת שבתון היא היינו כשההמשכה מקדה"ק [מקודש הקדשים] שהוא בחי' תלת רישין וגם גילוי הארת אור א"ס ע"י תלת רישין הנ"ל כמו עד"מ באדם אף שאינו משיג מהות ועצמות הנשמה שבו מהו עכ"ז [עם כל זה] הארות וכחות הנשמה מתגלות בהראש שהוא השכל ורואיה שמיעה כו'.

The meaning of "Shabbos Shabbason hi" is when the drawing down is from the Holy of Holies, which is the level of the three heads, and also the revelation of the radiance of the Infinite Light (Or Ein Sof) through the three heads mentioned above; just as, by way of analogy, in a person: although he does not grasp the being and essence of the soul within him, what it is, nevertheless the radiances and powers of the soul are revealed in the head, which is the intellect, and sight, hearing, etc.

אמנם בחי' שבת שבתון הוא. היינו כשנמשך גילוי עצמות אור א"ס ממש המלובש ברדל"א [בריש דלא אתיידע] כו' וזהו ענין כשמן הטוב כו' הטוב כי לא כלו רחמיך כו':

But the level of "Shabbos Shabbason hu" is when there is drawn down a revelation of the very essence of the Infinite Light that is clothed in Radla, etc. And this is the meaning of "like the good (hatov) oil," etc.: "The Good One (hatov), for Your mercies have not ended," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS HAAZINU • MAAMAR 1

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף...

"Give ear, O heavens, and I will speak; and let the earth hear the words of my mouth"

1 האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף כמטר לקחי וגו'. הנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן ויבא כגשם לנו (בהושע סי' ו') והקב"ה השיבה כהוגן אהיה כטל לישראל.

"Give ear, O heavens, and I will speak; and let the earth hear the words of my mouth. My teaching shall drop like the rain," etc. Now, our Sages, of blessed memory, said: The Congregation of Israel (Knesses Yisrael) asked improperly, "And He will come to us like the rain" (in Hosea, chapter 6), and the Holy One, blessed be He, answered her properly, "I will be like the dew to Israel."

להבין משל ומליצה דברי חכמים מה שהם המשילו השראת הקב"ה על כנס"י [כנסת ישראל] לגשם או לטל וההפרש שבין גשם לטל הענין כי הנה תשובה קדמה לעולם.

To understand "a parable and a figure, the words of the wise": that they likened the resting of the Holy One, blessed be He, upon the Congregation of Israel to rain or to dew, and the difference between rain and dew. The explanation is this: behold, teshuvah (return) preceded the world.

וביאור ענין תשובה וגם מה שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] נמצא כל ימיו בתשובה איך הוא כל ימיו. הנה עיקר התשובה הוא כמ"ש והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה (בקהלת סי' י"ב).

And the explanation of the matter of teshuvah, and also of what our Sages, of blessed memory, said, "It turns out that all his days are [spent] in teshuvah": how is it all his days? Now, the essence of teshuvah is as it is written, "And the spirit shall return (tashuv) to Elokim who gave it" (in Ecclesiastes, chapter 12).

וביאור הדבר הנה אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה בי.

And the explanation of the matter: now, we say, "The soul that You gave within me is pure; You created it, You formed it, and You breathed it into me."

פי׳ נפחתה הוא בחי׳ הבל העליון להיות נפרד דבר ויש בפני עצמו כאדם הנופח ההבל מפיו שההבל נעשה נפרד לעצמו

The meaning of "You breathed it" is the level of the supernal breath, so as to be separate, a thing and an entity in its own right, like a person who blows breath from his mouth, so that the breath becomes separate, by itself.

וכן אצל הנשמה כתיב ויפח באפיו נשמת חיים והוא בחי׳ רוח פיו ומוצא פי׳ ה׳

And so too regarding the soul, it is written, "And He breathed into his nostrils a soul of life"; and this is the level of "the spirit of His mouth" and "what comes forth from the mouth of Havayah."

וכמ״ש כי על כל מוצא פי ה׳ יחיה האדם ומוצא היינו בצאתו מההעלם אל הגילוי וע׳ בזהר פ׳ תזריע (דמ״ז ע״ב).

As it is written, "For by everything that comes forth from the mouth of Havayah does man live." And motza ("what comes forth") means its coming out from concealment into revelation. And see the Zohar, Parshas Tazria (folio 47b).

אבל בחי׳ בראתה הוא כמשל בחי׳ המחשבה שהיא עודנה בהעלם ומתאחדת עם הנפש. והנה פרט ארבעה דברים בנשמה בצאתה מההעלם אל הגילוי להתלבש בגוף.

But the level of "You created it" is, by way of analogy, like the level of thought, which is still in concealment and is united with the soul. Now, [the blessing] specified four things in the soul as it goes out from concealment into revelation to be enclothed in the body:

נתת בראתה יצרתה נפחתה לפי שמקור חוצבה הוא הגבה למעלה וכדי שתרד פלאים להתלבש בגוף צריכה להתצמצם ולהתפשט בכמה מיני צמצומים והתפשטות.

"You gave," "You created it," "You formed it," "You breathed it." For the source from which it was hewn is exceedingly high above, and in order for it to descend wondrously [low] to be enclothed in a body, it must contract itself and expand itself through many kinds of contractions (tzimtzumim) and expansions.

ודרך כלל נחלקים לד׳ בחי׳ כמ״ש (באיוב סי׳ כ״ח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם.

And in general they divide into four levels, as it is written (in Job, chapter 28), "Then He saw it and declared it; He prepared it and also searched it out. And He said to man."

שעד שבאה לכלל ויאמר לאדם דהיינו להתלבש בגוף צריך בתחלה להיות בחי' ראה ויספרה וכו'

For before it comes to the state of "And He said to man," that is, to be enclothed in a body, there must first be the level of "He saw it and declared it," etc.,

שהם ד' בחי' צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות כנגד ד' אותיות הוי"ה וע"ז מורה ג"כ שם הוי"ה שהיו"ד בחי' צמצום וההי"א הוא בחי' התפשטות אורך ורוחב והוי"ו הוא המשכה כו' כנודע

which are four levels: contraction and expansion, drawing-down and expansion, corresponding to the four letters of Havayah. And this is also what the Name Havayah indicates: the yud is the level of contraction, the hei is the level of expansion in length and breadth, and the vav is drawing down, etc., as is known.

(וע' מענין אז ראה כו' במדרש רבה ר"פ כי תשא פ"מ ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] ר"פ בראשית ובזהר נזכר פסוק זה ח"א [חלק א'] דף ה' סע"א [סוף עמוד א] ודקצ"ט א'. ח"ב [חלק ב'] דר"ו ב' ח"ג [חלק ג'] קי"א ב' ופסוק ויאמר לאדם בח"א [בחלק א'] דע"ט סע"א [סוף עמוד א])

(And see on the matter of "Then He saw it," etc., in Midrash Rabbah, at the beginning of Parshas Ki Sisa, chapter 40, and in the Likkutei Torah of the Arizal, at the beginning of Parshas Bereishis. And in the Zohar this verse is mentioned: Part I, folio 5, end of side a, and folio 199a; Part II, folio 206b; Part III, 111b; and the verse "And He said to man," in Part I, folio 79, end of side a.)

וזהו כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

And this is [the meaning of] "For Havayah's portion is His people; Yaakov is the cord of His inheritance."

פי' שהנשמה היא חלק הוי' עצמו שיורדת דרך צמצום והתפשטות כו' כמו שם הוי' עד שבאה להתלבש בבחי' יעקב חבל נחלתו הוא הגוף

That is, the soul is a portion of Havayah Himself, which descends by way of contraction and expansion, etc., like the Name Havayah, until it comes to be enclothed in the level of "Yaakov, the cord of His inheritance," which is the body.

(וע' מענין כי חלק ברבות פ' תולדות פס"ה ע"פ ואנכי איש חלק דע"ג א' ויצא פס"ח דע"ז ב' בפסוק והנה סולם

(And see on the matter of "For the portion" in [Midrash] Rabbah, Parshas Toldos, chapter 65, on [the verse] "And I am a smooth (chalak) man," folio 73a; Vayetzei, chapter 68, folio 77b, on the verse "And behold, a ladder";

וס"פ תרומה דק"נ ע"ד נשא רפ"ט דרכ"ח ע"ב פ' בלק פ"כ דרע"ט א' וע' בזהר ח"ב [חלק ב'] דצ"ו א' ודפ"ו א' ח"ג [חלק ג'] דצ"ד א' ק"ז א' דרע"ח ב').

And at the end of Parshas Terumah, folio 150, column d; Nasso, beginning of chapter 9, folio 228b; Parshas Balak, chapter 20, folio 279a. And see the Zohar, Part II, folio 96a and folio 86a; Part III, folio 94a, 107a, folio 278b.)

והנה לא כל הנשמה יורדת למטה להתלבש בגוף רק הארה ממנה בלבד דרך צמצום כו' כנ"ל.

Now, not the whole soul descends below to be enclothed in the body, but only a ray of it, by way of contraction, etc., as mentioned above.

אבל כל הנשמה ומקורה נשארה למעלה ונק' מזל ובזה אמרו אדם אית ליה מזלא והכל תלוי במזלא.

But the whole soul and its source remain above, and [this] is called mazal [literally, "constellation"]. And of this they said, "A person has a mazal," and "Everything depends on mazal."

ומה שאמרו אין מזל לישראל היינו ענין מזלות השרים וכוכבים אשר חלק לכל העמים עובדי כוכבים

And what they said, "Israel has no mazal," refers to the mazalos of the [heavenly] princes and the stars, which [G-d] apportioned to all the nations who worship the stars;

אבל יש בחי' מזל מקור הנשמה ושרשה ונקרא מזל מלשון נוזל אלא שנוזל הוא לשון נפעל ומזל הוא לשון פועל (ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך מזל)

but there is a level of mazal that is the source and root of the soul. And it is called mazal from the word nozel ("flowing"); except that nozel is a passive form, and mazal is an active form (and see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Mazal"):

שהוא המקור להיות נוזל ממנו ההשפעה ורוח חיים להחיות רוח שפלים גם שפע אלהי והרהורי תשובה שבאים לאדם הם באים מכח בחי' המזל

for it is the source from which the bestowal and the spirit of life flow down, "to revive the spirit of the lowly." Also the divine flow and the thoughts of teshuvah that come to a person come by the power of the level of mazal.

כי אע"ג [אף על גב] דאיהו לא חזי מזלי' [מזליה] חזי שרואה ושומע הכרוזין של מעלה בת קול יוצאת ומכרזת כו'.

For "even though he does not see, his mazal sees": it sees and hears the proclamations above, "a heavenly voice goes forth and proclaims," etc.

וע"י זה משפעת למטה להיות התעוררות בלב כו' כי ההארה שירדה ונתפשטה למטה בגוף אינו דבר נפרד לגמרי ממקורה ושרשה שלמעלה (ועמ"ש בד"ה כי תצא)

And through this it bestows below, so that there is an arousal in the heart, etc. For the ray that descended and spread below into the body is not something entirely separate from its source and root above (and see what is written in the discourse beginning "When you go out"),

לבד מחייבי כריתות שנכרתה הנפש דהיינו ההארה שנתפשטה וירדה למטה נכרתה ממזל' ושרשה (ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת).

except for those liable to kares (excision), in whom the soul is cut off; that is, the ray that spread and descended below is cut off from its mazal and its root (and see what is written about this in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly").

והנה כתיב ונוזלים מן לבנון. פי' ע"ד והחכמה מאין תמצא כי החכמה תחיה שהוא ראשית התפשטות החיות נמשך מבחי' שלמעלה מן השכל והוא בחי' אין שאינו מושג.

Now, it is written, "And flowing (nozlim) from Lebanon." The meaning is along the lines of "And wisdom (Chochmah), from where (me'ayin) shall it be found?" For "wisdom gives life": it is the beginning of the expansion of the life-force, drawn from a level that is above intellect, and this is the level of ayin ("nothing"), which is not grasped.

וזהו בחינת לבנון וממנו נוזל ההשפעה (ע' [עיין] בזהר פ' האזינו דף רצ"ח ע"א) ומזה יובן מהות התשובה שתשוב הנפש בבחי' ביטול במסירת נפש למקורה ושרשה העליון שממנה לוקחה שהוא בחי' אין בחינת מזל

And this is the level of Lebanon, and from it the bestowal flows (see the Zohar, Parshas Ha'azinu, folio 298a). And from this the essence of teshuvah will be understood: that the soul returns, in a state of self-nullification (bittul), with self-sacrifice (mesirus nefesh), to its supernal source and root from which it was taken, which is the level of ayin, the level of mazal.

וזהו תכלית ירידתה לעוה"ז שתהא במעלה ומדרגה יותר נעלה ממה שהיתה בגן עדן נהנית מזיו השכינה לפי השגתה

And this is the purpose of its descent into this world: that it be at a higher rank and level than it was in the Garden of Eden, enjoying the radiance of the Shechinah (Divine Presence) according to its comprehension,

והוא ע"י בחי' צמצום בחי' חכמה משא"כ על ידי התשובה היא בבחי' ביטול לגמרי למקורה ושרשה שלמעלה מעלה מבחי' חכמה שהוא בחי' אין.

which is through the level of contraction, the level of Chochmah; whereas through teshuvah it is in a state of complete self-nullification to its source and root, which is far above the level of Chochmah, being the level of ayin.

2 וזהו שכתוב בקריעת ים סוף עד יעבור עמך הוי' כי על ידי קריעת ים סוף נתעלו ישראל במעלה ומדריגה גבוה מאד נעלה למעלה מעלה מבחי' הוי' שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו'

And this is [the meaning of] what is written regarding the splitting of the Sea of Reeds, "Until Your people pass over Havayah." For through the splitting of the Sea of Reeds, Israel were elevated to a very high and exalted rank and level, far above the level of Havayah, which is the level of contraction and expansion, etc.,

שעל זה מורה שם הוי' כנ"ל והוא שרש ענין ההתהוות כי שם הוי' פי' שהוא מהוה כל הנמצאים וההתהוות מאין ליש הוא ע"י צמצום והתפשטות כו'.

for this is what the Name Havayah indicates, as mentioned above. And it is the root of the matter of coming-into-being; for the Name Havayah means that He brings all existing things into being (mehaveh), and the coming into being from nothing to something is through contraction (tzimtzum) and expansion, etc.

משא"כ בחי' מזל שהוא בחי' אין לא שייך שם בחי' התהוות כלל וזהו עד יעבור עמך הוי"ה כלומר שעברו למעלה מבחי' הוי"ה לבחי' מזל בחינת אין בחינת תשובה והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה

Whereas at the level of mazal, which is the level of ayin ("nothing"), the level of coming-into-being does not apply at all. And this is [the meaning of] "Until Your people pass over, Havayah" (read here: "pass over Havayah," beyond the Name): that is, they passed beyond the level of Havayah, to the level of mazal, the level of ayin, the level of teshuvah (return), "And the spirit shall return to Elokim who gave it."

כי נתינתה וירידתה למטה בבחי' צמצום והתפשטות כו' שנתת בראתה יצרתה כו' והתשובה הוא להיות בבחי' ביטול לגמרי כמו קודם ירידתה ויתר על כן כנ"ל:

For its being given and its descent below are in the mode of contraction and expansion, etc., "that You gave," "You created it," "You formed it," etc.; and teshuvah is to be in a state of complete self-nullification (bittul), as before its descent, and even more so, as mentioned above.

3 ב (ועיין בבחיי פ' יתרו גבי לא תשא את שם מענין והרוח תשוב שהוא כמש"כ [כמה שכתוב] ועיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' בהר) (דק"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) שבחי' והרוח תשוב כו' זהו כענין מ"ש בשנת היובל הזאת תשובו כו'.

2. (And see Rabbeinu Bachya, Parshas Yisro, regarding "You shall not take the Name," on the matter of "And the spirit shall return," that it is as is written [here]; and see the Raaya Mehemna, Parshas Behar) (folio 108, end of side b): that the level of "And the spirit shall return," etc., is like the matter of what is written, "In this year of Jubilee you shall return," etc.

ועמ"ש מענין יובל סד"ה וימצאו איש מקושש עצים וסד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. שזהו ג"כ בחי' יום הכפורים יום התשובה.

And see what is written on the matter of the Jubilee at the end of the discourse beginning "And they found a man gathering wood," and at the end of the discourse beginning "And it shall come to pass on that day that a great shofar will be sounded": that this is also the level of Yom Kippur, the day of teshuvah (return).

4 ומ"ש אל האלקים אשר נתנה אף על גב דתשובה זו הוא בחי' עד יעבור עמך הוי' שהיא למעלה גם משם הוי' כנ"ל.

And as for what is written, "to Elokim who gave it," even though this teshuvah (return) is the level of "Until Your people pass over Havayah," which is above even the Name Havayah, as mentioned above:

וכה"ג [וכהאי גוונא] נתבאר לעיל בד"ה אתם נצבים גבי לעברך בברית כו' להיות לך לאלקים דפי' לעברך בברית היינו כענין עד יעבור עמך הוי' כו' ע"ש.

something similar was explained above, in the discourse beginning "You are standing," regarding "That you should pass into the covenant," etc., "to be Elokim to you": that the meaning of "that you should pass into the covenant" is like the matter of "Until Your people pass over Havayah," etc. See there.

אך הענין יובן ע"פ מ"ש ע"פ שוש אשיש גבי תגל נפשי באלקי ובד"ה ביום השמיני עצרת בענין פי' צור לבבי וחלקי אלקים לעולם

But the matter will be understood according to what is written on [the verse] "I will greatly rejoice," regarding "My soul shall exult in my G-d (Elokai)," and in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," on the meaning of "The rock of my heart and my portion is Elokim forever";

ויובן זה עוד עפמ"ש בזהר ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו והוא [על פי מה שכתוב] בפרשה פנחס (דרל"ט ע"ב) ובפ' ואתחנן (דרס"ז ע"ב)

and this will be understood further according to what is written in the Zohar on [the verse] "No eye has seen, Elokim, besides You, what He will do for one who waits for Him"; and this is in Parshas Pinchas (folio 239b) and in Parshas Va'eschanan (folio 267b).

ועיין מק"מ [מקדש מלך] שם ושם. ועיין עוד מזה בזהר ויקהל (דרי"י ע"ב).

And see the Mikdash Melech in both places. And see further on this in the Zohar, Vayakhel (folio 210b).

עוד נזכר מענין והרוח תשוב ברבות משפטים פל"א (דקמ"ט ע"ג [עמוד ג]) ובפ' מצורע פי"ח (דקפ"ה א'). ובקהלת רבה על פסוק זה.

The matter of "And the spirit shall return" is further mentioned in [Midrash] Rabbah, Mishpatim, chapter 31 (folio 149, column c), and in Parshas Metzora, chapter 18 (folio 185a), and in Koheles Rabbah on this verse.

ובכל זה אתי שפיר דקדוק לשון רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במשנה פ"ד דאבות יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא כו' קורת רוח דוקא כדכתיב והרוח תשוב

And with all this, the precise wording of our Sages, of blessed memory, in the Mishnah, chapter 4 of Avos, is well explained: "Better is one hour of tranquility of spirit (koras ruach) in the World to Come," etc.: specifically "tranquility of spirit (ruach)," as it is written, "And the spirit (ruach) shall return."

וע' עוד בזהר ח"ב [חלק ב'] בפ' תרומה (קמ"א ב' עד קמ"ב א') ובפ' משפטים (צ"ז ב').

And see further in the Zohar, Part II, in Parshas Terumah (141b to 142a), and in Parshas Mishpatim (97b).

ולכאורה הוא בענין אחר קצת ממש"כ [ממה שכתוב] דהרי שם מפרש ענין זה על עליית הרוח מגן עדן התחתון לגן עדן העליון וכאן נתבאר שזהו למעלה מבחי' גן עדן כו' כנ"ל.

Seemingly, it is in a somewhat different sense from what was written [here], for there it explains this matter as the ascent of the ruach from the lower Garden of Eden to the higher Garden of Eden, whereas here it was explained that this is above the level of the Garden of Eden, etc., as mentioned above.

אך המעיין בזהר ח"ב [חלק ב'] פ' תרומה שם (דקמ"ב א') במ"ש ועד דהאי נשמה עילאה לא סלקא גו נביעו דעתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין כו'

But one who studies the Zohar, Part II, Parshas Terumah, there (folio 142a), in what it says, "And as long as this supernal neshamah [soul] does not ascend into the wellspring of the Ancient of Ancients, the most hidden of all hidden," etc.,

ובזהר שלח (דקנ"ט א') גבי תלת עלמין כו' עלמא קדמאה כו' כגוונא דא כו' עד עין לא ראתה אלקים זולתך כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ימצא שהכל כוונה אחת.

and in the Zohar, Shelach (folio 159a), regarding "three worlds," etc., "the first world," etc., "in this manner," etc., up to "No eye has seen, Elokim, besides You," etc., and in the commentary of the Ramaz there, will find that it all has one intent.

ועוד דבזהר תרומה שם מדבר על בחי' ומדרגת הרוח שמבחי' נפש רוח נשמה שלמטה מבחי' ומדרגת נשמה.

Furthermore, in the Zohar, Terumah, there, it speaks of the level and rank of the ruach among the levels of nefesh, ruach [and] neshamah [the soul's three levels], which is below the level and rank of neshamah;

וכאן מדברים בענין והרוח תשוב גם על בחינת הנשמה ממש ומ"ש והרוח תשוב היינו לפי דעלייה זו הוא למעלה מעלה גם משם הוי' דהיינו למעלה מהחכמה.

whereas here we are speaking of the matter of "And the spirit shall return" as applying also to the level of the neshamah itself. And [the reason] it says "And the spirit (ruach) shall return" is because this ascent is far above even the Name Havayah, that is, above Chochmah (wisdom),

אשר שם הוא בחי' רוח וכמ"ש בזהר בפ' בראשית (דל"ז ע"ב ודנ"ח ע"א) ע"פ לא ידון רוחי באדם.

where it is the level of ruach, as is written in the Zohar, in Parshas Bereishis (folio 37b and folio 58a), on [the verse] "My spirit shall not abide in man":

כד בני עלמא זכאין כו' קודשא ב"ה אתער רוחא דחיי דלעילא עד דמטון אינון חיין לאתר דיעקב שריא ביה כו'

"When the people of the world are meritorious," etc., "the Holy One, blessed be He, arouses the supernal spirit of life, until that life reaches the place where Yaakov dwells," etc.

ומבואר בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ בראשית דהמשכת רוחא דחיי דלעילא היינו מאריך אנפין דתמן אריכו דחיין וכ"ה בזהר תרומה (דקע"ח סע"ב [סוף עמוד ב])

And it is explained in the Likkutei Torah of the Arizal, at the end of Parshas Bereishis, that the drawing down of "the supernal spirit of life" is from Arich Anpin (the Long Countenance), for there is "length of life"; and so it is in the Zohar, Terumah (folio 178, end of side b);

וע"ד מ"ש במדרש בראשית רבה ספ"ב [סוף פרק ב'] בפסוק ורוח אלקים מרחפת על פני המים זהו רוחו של משיח

and along the lines of what is said in the Midrash, Bereishis Rabbah, at the end of chapter 2, on the verse "And the spirit of Elokim hovered over the face of the waters": "This is the spirit of Mashiach.

האיך מה דאת אמר ונחה עליו רוח ה' באיזו זכות ממשמשת ובאה. מרחפת ע"פ המים בזכות התשובה שנמשלה כמים שנאמר שפכי כמים לבך עכ"ל [עד כאן לשונו].

As you say, 'And the spirit of Havayah shall rest upon him.' By what merit does it draw ever nearer? 'Hovering over the face of the waters': by the merit of teshuvah, which is likened to water, as it is said, 'Pour out your heart like water.'" End of quote.

5 והטעם שנקרא בשם רוח יובן עוד מעט מזעיר עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בביאור דמזוזה מימין בענין אויר שלמעלה מבחי' אור כו' ע"ש

And the reason it is called by the name ruach ("spirit") will be understood further, in some small measure, according to what is written in the explanation of "The mezuzah on the right," on the matter of avir ("air"), which is above the level of or ("light"), etc. See there.

ובס"י [ובספר יצירה] איתא אחת רוח אלקים חיים ולפי' הפרד"ס [הפרדס רמונים] ש"ג פ"ה היינו בחי' כתר ע"ש

And in Sefer Yetzirah it states, "One: the spirit of the living Elokim," and according to the explanation of the Pardes, Sha'ar (Gate) 3, chapter 5, this is the level of Keser (the Crown). See there.

ומכ"ז [ומכל זה] יובן מ"ש והרוח תשוב כו' שלפי שעלייה זו ע"י התשובה הוא אל האלקים אשר נתנה דהיינו למעלה מד' צמצומים הנ"ל דבחי' שנתת בי ובראתה יצרתה נפחתה בי כו' ע"כ נאמר והרוח תשוב.

And from all this will be understood what is written, "And the spirit shall return," etc.: because this ascent through teshuvah (return) is "to Elokim who gave it," that is, above the four contractions mentioned above, of the levels of "that You gave within me," and "You created it," "You formed it," "You breathed it into me," etc., therefore it says, "And the spirit (ruach) shall return."

והיינו לבחי' רוח עליון מה שבדור המבול נאמר לעונש לא ידון רוחי כו' וז"ש [וזהו שכתוב] עד יערה עלינו רוח ממרום כו'

That is, [it returns] to the level of the supernal ruach, of which it was said, as a punishment, in the generation of the Flood, "My spirit shall not abide," etc. And this is [the meaning of] what is written, "Until a spirit is poured upon us from on high," etc.

וע' בזהר ח"ג [חלק ג'] (דק"ל ע"ב) ע"פ ונחה עליו רוח כו' וח"א [וחלק א'] (דע"ז א') בשעתא דרוחא דכל רוחין ארים בסימו דנשמתא כו'.

And see the Zohar, Part III (folio 130b), on [the verse] "And the spirit shall rest upon him," etc., and Part I (folio 77a): "At the time when the Spirit of all spirits raises up the sweetness of the neshamah," etc.

וזהו אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף (באיוב סי' ל"ד) ופי' בזהר תרומה (דקס"ב ב') רוח אמשיך רוח ואייתי רוח

And this is [the meaning of] "If he sets his heart toward Him, His spirit and His soul He will gather to him" (in Job, chapter 34). And the Zohar, Terumah (folio 162b) explains: "Spirit draws spirit and brings spirit,"

דהיינו שע"י רוח האדם העולה למעלה כשישים אליו יתי אזי רוחו ונשמתו מבחי' סוכ"ע אליו יאסוף כו' וכמ"ש במ"א.

that is, through the spirit of man ascending upward, when he sets [his heart] toward Him, blessed be He, then "His spirit and His soul," from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), "He will gather to him," etc., as is explained elsewhere.

וברבות בראשית פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] ע"פ ויפח באפיו לפי שבעוה"ז בנפיחה לפיכך מת אבל לעתיד בנתינה שנאמר ונתתי רוחי בכם וחייתם וזהו ע"י התשובה בחינת והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה דוקא.

And in [Midrash] Rabbah, Bereishis, chapter 14, on [the verse] "And He breathed into his nostrils": "Because in this world [it is] by breathing, therefore he dies; but in the Future to Come [it will be] by giving, as it is said, 'And I will give My spirit into you, and you shall live.'" And this is through teshuvah, the level of "And the spirit shall return to Elokim who gave it," specifically.

6 ומ"ש שבעוה"ז בנפיחה. היינו שבחי' הנשמה המלובשת בגוף היא נמשכת מבחי' ואתה נפחתה בי שהוא בחי' הבל העליון כו'

And as for what it says, that in this world [it is] by breathing: that is, the level of the neshamah that is enclothed in the body is drawn from the level of "and You breathed it into me," which is the level of the supernal breath, etc.;

אבל שרשה ומקורה היא מבחי' אשר נתנה אלא שלפי שבהגוף אין מאיר רק מבחי' אתה נפחתה בי ע"כ מת.

but its root and source is from the level of "who gave it." Only, because in the body there shines only [what comes] from the level of "You breathed it into me," therefore he dies.

אבל לעתיד יאיר בהגוף ממש מבחי' ונתתי רוחי כו' ועיין ברבות פ' כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א] ע"פ ויתן אל משה כי ה' יתן חכמה כו' ע"ש.

But in the Future to Come there will shine in the body itself from the level of "And I will give My spirit," etc. And see [Midrash] Rabbah, Parshas Ki Sisa, chapter 41, on [the verse] "And He gave to Moshe": "For Havayah gives wisdom," etc. See there.

7 וגם פי' ונתתי בחי' מתנה הוא כענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] ע"ד מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו' כמ"ש במ"א ועמ"ש ע"פ וממדבר מתנה בד"ה צאינה וראינה.

Also, the meaning of "And I will give," the level of a gift, is like the matter of an arousal from above (isarusa dile'eila) that is above an arousal from below (isarusa dilesata), along the lines of "I have a good gift in My treasure-house, and Shabbos is its name," etc., as is explained elsewhere. And see what is written on [the verse] "And from the wilderness, Mattanah ('a gift')" in the discourse beginning "Go out and see."

גם ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] נותן בעין יפה הוא נותן כי כמו שיש באדם עד"מ עין יפה ובינונית במשנה פ"ד דתרומות כך עד"מ להבדיל הבדלות לאין קץ

Also along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, "One who gives, gives with a generous eye." For just as in a person, by way of analogy, there is a generous eye and an average [eye] (in the Mishnah, chapter 4 of Terumos), so too, by way of analogy, distinguishing with distinctions without end,

יש שרש ומקור לשני בחינות אלו ע"ד שנת' [שנתבאר] סד"ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר בעיני ה'. שהן ב' בחינות השגחות כו' ע"ש.

there is a root and source for these two levels, along the lines of what was explained at the end of the discourse beginning "When you hearken to the voice," on the matter of "to do what is right in the eyes of Havayah": that they are two levels of providence, etc. See there.

8 והנה שרש בחינת עין יפה זהו ענין עינא פקיחא. וע"ז נאמר ביוסף עלי עין וזהו עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו.

Now, the root of the level of the generous eye is the matter of the "open eye" (eina pekicha). And of this it is said regarding Yosef, "over the eye (alei ayin)"; and this is "No eye has seen, Elokim, besides You, what He will do for one who waits for Him."

ומבחי' זו נמשך ונתתי רוחי כו'. עוד יובן ענין והרוח תשוב עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרמ"ה א' ב')

And from this level is drawn "And I will give My spirit," etc. The matter of "And the spirit shall return" will be further understood according to what is written in the Zohar, Part I, Vayechi (folio 245a and b).

וע' עוד בזהר מענין והרוח תשוב (ח"א [חלק א'] דף פ"ה סע"א [סוף עמוד א] ק"ו ב' ק"ל ע"ב דרי"ז ב' ח"ג [חלק ג'] דרט"ו סע"ב [סוף עמוד ב] דרכ"ד סע"ב [סוף עמוד ב])

And see further in the Zohar on the matter of "And the spirit shall return" (Part I, folio 85, end of side a; 106b; 130b; folio 217b; Part III, folio 215, end of side b; folio 224, end of side b);

ושם מבואר דבחי' זבחי אלקים רוח נשברה שזהו ענין תשובה זהו בחי' והרוח תשוב אל האלקים כו' עכ"ה [עד כאן הגהה]:

and there it is explained that the level of "The sacrifices of Elokim are a broken spirit," which is the matter of teshuvah (return), is the level of "And the spirit shall return to Elokim," etc. End of the gloss.

9 ג וזהו כל ימיו בתשובה כי בכל יום תשוב הנפש שהרי בכל לילה חוזרת נשמתו רק שבלילה היא חוזרת לבחי' ואתה נפחתה בי

3. And this [the meaning of] "all his days in teshuvah (return)": for each day the soul shall return. For indeed, every night his soul returns; only, at night it returns to the level of "And You breathed it into me,"

שהוא בחי' הבל העליון שמשם תפרד הנפש להתלבש בגוף ובלילה חוזרת להתכלל ולהתאחד במקורה להזוכים למעלה ומדרגה זו וכמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב וגו'.

which is the level of the supernal breath, from which the soul separates to be enclothed in the body; and at night it returns to be included and united with its source, for those who merit this rank and level, as it is written, "Who shall ascend the mountain of Havayah? ... One with clean hands and a pure heart," etc.

משא"כ בכל יום צריך להיות בבחי' תשובה למקורא דכולא ושרשה העליון והוא בשעת התפלה בק"ש [בקריאת שמע].

Whereas each day [the soul] must be in a state of teshuvah to the Source of all and to its supernal root; and this is at the time of prayer, in the Shema.

10 וזהו שמע ישראל שמע לשון אסיפה וקיבוץ כמו וישמע שאול פי' שיתאסף ויתקבץ פיזור הנפש בחי' ישראל

And this is [the meaning of] "Hear (Shema), O Israel": shema is an expression of gathering and assembling, as in "And Shaul summoned (vayeshama)"; that is, that the scattered [powers] of the soul, the aspect of Israel, should be gathered and assembled,

שהם בחי' ג' שכלים וז' מדות באדם אשר נתפזרו בתענוגי עוה"ז במחשבות האדם ותחבולותיו איש לפי ערכו ומדרגתו ולאהפכא חשוכא לנהורא ולמסור נפשו באחד.

which are the level of the three intellectual faculties and the seven emotive attributes (middos) in a person, which have been scattered in the pleasures of this world, in a person's thoughts and schemes, each according to his standing and level; and to turn darkness into light, and to give over his soul in [the word] "One."

11 והדרך איך יתהפך לבו הוא בשומו ללבו מה שכתוב ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים וגו'

And the way his heart will be transformed is by his taking to heart what is written, "See, I have set before you today life and good, and death and evil," "and you shall choose life," etc.

כי בכל דבר יש בחי' חיים ובחי' מות הרוחניות הוא בחי' חיים והגשמיות הוא בחי' מות וכן ע"ד זה אפי' [אפילו] בשמים ושמי השמים והגלגלים הנה לכל דבר יש חומר וצורה.

For in everything there is an aspect of life and an aspect of death: the spirituality is the aspect of life, and the physicality is the aspect of death. And likewise, in this way, even in the heavens, and the heavens of the heavens, and the spheres: everything has matter and form.

והחומר הוא בחי' מות לגבי הצורה שהוא רוח חיים שבו וע"ז נאמר ובחרת בחיים שהוא חיי החיים ב"ה

And the matter is the aspect of death relative to the form, which is the spirit of life within it. And of this it is said, "and you shall choose life," that is, the Life of life, blessed be He;

וכמ"ש לאהבה את ה' אלהיך כי הוא חייך (ועמ"ש בד"ה שמע ישראל בפ' ואתחנן ובד"ה שמאלו תחת לראשי בפרשה כי תשא)

as it is written, "To love Havayah your G-d ... for He is your life" (and see what is written in the discourse beginning "Hear, O Israel," in Parshas Va'eschanan, and in the discourse beginning "His left hand is under my head," in Parshas Ki Sisa).

ואי לזאת יאמר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי וגו'. ואם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ [על אחת כמה וכמה].

And therefore he will say, "Whom have I in heaven? And besides You I desire nothing," etc. And "if for those who transgress His will [it is] so, for those who do His will, how much more so."

פי' אחר שרואה שנמשך כ"כ [כל כך] חיים בתענוגי העוה"ז שהם בחי' עוברי רצונו כ"ש [כל שכן] וק"ו [וקל וחומר] בבחי' עושי רצונו שהם המצות שנמשכים מפנימית רצונו שאור א"ס ב"ה מתלבש בהם

That is: once he sees that so much life is drawn into the pleasures of this world, which are the aspect of "those who transgress His will," all the more so, and a fortiori, in the aspect of "those who do His will," which are the mitzvos, which are drawn from the inner dimension (pnimiyus) of His will, in which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is enclothed,

והוא חיי החיים אשר ע"כ יתהפך לבו מן הקצה אל הקצה מחשוכא לנהורא ולדבקה בה' אחד במסירת נפש ממש מחמת שרואה בנפשו איך שהוא נפרד מן החיים האמיתים

and He is the Life of life. Therefore his heart will be transformed from one extreme to the other, from darkness to light, and [he will come] to cleave to G-d, [Who is] One, with actual self-sacrifice (mesirus nefesh), because he sees in his soul how he is separated from the true life.

ולכן במקום שבעלי תשובה עומדים כו' להיות מהפכים מחשוכא לנהורא ויצעקו אל ה' בצר להם

And therefore, "in the place where baalei teshuvah (those who return) stand," etc., because they transform darkness into light, and "they cry out to Havayah in their distress."

כי מחמת צרת ומרירות לבו שנגעה עד הנפש צועק אל ה' למעלה מהשגת נשמתו לדבקה בו במסירת נפש ממש

For because of the distress and bitterness of his heart, which has reached the very soul, he cries out to G-d, beyond the grasp of his soul, to cleave to Him with actual self-sacrifice.

ולכן בקריאת שמע הוא בחינת תשובה שמע ישראל דהיינו לאסוף ולקבץ פיזור הנפש מחשוכא לנהורא כדי למסור נפשו באחד וזהו בכל אדם

And therefore the reading of the Shema is the level of teshuvah (return): "Hear (Shema), O Israel," that is, to gather and assemble the scattered [powers] of the soul from darkness to light, in order to give over his soul in [the word] "One." And this applies to every person.

אפי' [אפילו] מי שלא חטא מימיו. מ"מ בעל כרחך הרי הנפש מלובשת בגוף כו' וכמ"ש במ"א שזהו כל עיקר תכלית ירידת הנשמה לעוה"ז הגשמי כדי להיות בחי' בעל תשובה על זה. על שנפרד מן החיים האמיתיים חיי החיים ב"ה.

Even one who has never sinned in his life: nevertheless, perforce, the soul is enclothed in the body, etc.; and as is explained elsewhere, this is the whole essential purpose of the soul's descent into this physical world: in order to be in the state of a baal teshuvah over this, over [the fact] that it is separated from the true life, the Life of life, blessed be He.

12 וזהו ענין שבת אותיות תשב. כי הנה שבת כי בו שבת מכל מלאכתו והרי לא שייך עמל ויגיעה לפניו יתי' ואיך שייך לשון שביתה ומנוחה

And this is the matter of Shabbos, [whose] letters [are those of] tashev ("return"). For behold, [of] Shabbos [it is said], "For on it He rested from all His work"; but toil and effort do not apply before Him, blessed be He, so how does the term "resting" and "repose" apply?

אלא הענין כי ששת ימים עשה וגו'. פי' שנתפשט גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' עשיה בעשרה מאמרות שנברא העולם.

Rather, the matter is: "For six days He made," etc. That is, the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, spread forth into the level of "making" (asiyah), through the Ten Utterances by which the world was created.

13 ובראשית נמי מאמר הוא וכמ"ש כולם בחכמה עשית. שאפילו חכמה נחשבת כעשיה גשמיות לפניו יתי'

And "Bereishis ('In the beginning') is also an utterance," as it is written, "You have made them all with wisdom"; for even Chochmah (wisdom) is considered as physical making before Him, blessed be He.

ובשבת הוא גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' שלמעלה מבחי' החכמה וזו היא בחי' שביתה ותשובה ע"ד משל באדם המשים עיונו ומחשבתו במלאכתו אשר עשה וכששובת ממלאכתו משיב עיונו ומחשבתו אל מקורו שהוא מהותה ועצמותה של הנפש המשכלת

And on Shabbos there is a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, at a level that is above the level of Chochmah; and this is the level of resting and of return (teshuvah). By way of analogy: a person who places his attention and thought on the work that he did; and when he rests from his work, he returns his attention and thought to its source, which is the very being and essence of the intellective soul.

(ועמ"ש מזה בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] ובד"ה שובה ישראל עד).

(And see what is written about this in the discourse beginning "To explain the matter of Yom Kippur," and in the discourse beginning "Return, O Israel, unto.")

וזהו תשובה קדמה לעולם כי בעשרה מאמרות נברא העולם ובראשית נמי מאמר הוא שהוא בחי' חכמה.

And this is [the meaning of] "Teshuvah preceded the world": for the world was created with Ten Utterances, and "Bereishis is also an utterance," which is the level of Chochmah;

אבל בחינת התשובה היא קדמה והגבה למעלה מבחי' חכמה כנ"ל (ועיין מ"ש בזה באריכות בד"ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך כו')

but the level of teshuvah preceded [it] and is exceedingly high above the level of Chochmah, as mentioned above (and see what is written about this at length in the discourse beginning "To understand the matter of the verse, 'Who is a G-d like You,'" etc.).

אך מי שטרח בערב שבת כנ"ל כו' הוא ענין התפלה בכל יום כדי שיגיע למדרגת שבת כי בכל יום הארה מעין שבת

But "one who toiled on the eve of Shabbos," as mentioned above, etc., is the matter of prayer each day, in order to reach the level of Shabbos; for each day [there is] a ray resembling Shabbos.

וזה יעשה האדם בשעת התפלה שיפנה מכל עסקיו שיהיה אצלו שביתה ומנוחה כבשבת ויסיח דעתו מכל המחשבות זרות הטורדות לקשר נפשו בה' ולמסור נפשו באחד בק"ש [בקריאת שמע]

And a person will do this at the time of prayer: he should clear himself of all his affairs, so that he has resting and repose as on Shabbos, and divert his mind from all the extraneous thoughts that disturb [him], to bind his soul to G-d and to give over his soul in [the word] "One" in the Shema.

וזה הוא הכנה ליום השבת שבשבת כל היום בכללו הוא בחי' ומדרגת התשובה ובימות החול הוא רק הארה מעין זה בשעת תפלה:

And this is a preparation for the Shabbos day; for on Shabbos the whole day as a whole is the level and rank of teshuvah, while on the weekdays there is only a ray resembling this, at the time of prayer.

14 ד והנה יו"כ [יום כפור] נקרא שבת שבתון שהוא השבת של כל שבתות השנה שכל שבתות השנה הם חשובים נגדו כימות החול לגבי שבת שהוא עיקר יום התשובה ובכל השבתות מאיר הארה ממנו בלבד.

4. Now, Yom Kippur is called "Shabbos Shabbason" (a Shabbos of Shabbosos), for it is the Shabbos of all the Shabbosos of the year: all the Shabbosos of the year are considered, relative to it, like weekdays relative to Shabbos. For it is the principal day of teshuvah (return), and in all the Shabbosos only a ray of it shines.

15 וביאור הענין זה כי עיקר התשובה הוא ביטול רצונו ולאהפכא מחשוכא לנהורא למעלה מהשגת שכלו ואית רצון ואית רצון כו'.

And the explanation of this matter: the essence of teshuvah (return) is the nullification of his will, and to turn darkness into light, beyond the grasp of his intellect. And "there is will and there is will," etc.

וביום כפור מתגלה רצון העליון ממדריגה יותר גבוה ונעלה וזהו לפני ה' תטהרו כלומר למעלה מבחינת הוי' ע"ד מ"ש עד יעבור עמך ה' כו' כנ"ל.

And on Yom Kippur the supernal will is revealed from a higher and more exalted level. And this is [the meaning of] "Before Havayah you shall be purified," that is, above the level of Havayah, along the lines of what is written, "Until Your people pass over Havayah," etc., as mentioned above.

16 ולכן אומרים ביום כפור סלח לנו כי הסליחה היא התגלות הרצון וכמשל אדם שמבקש מחבירו מחילה אפילו אם יודע שלא יעשה לו מאומה אעפ"כ [אף על פי כן] אינו רוצה שיהיה ברוגז עמו וענין הרוגז הוא הפיכת הרצון רק רוצה שיטה רצונו אליו

And therefore on Yom Kippur we say, "Forgive us (selach lanu)," for forgiveness is the revelation of the will. As in the analogy of a person who asks his fellow for pardon: even if he knows that [the other] will not do anything to him, nevertheless he does not want him to be angry with him—and the matter of anger is the reversal of the will—but rather he wants him to incline his will toward him.

כך אנו מבקשים ומתפללים סלח לנו שיתגלה בחי' רצון העליון

So too we ask and pray, "Forgive us," that the level of the supernal will be revealed.

(ועד"ז נקרא התפלה צלותא דפי' צלותא כמו אצלי ודוך שהוא לשון הטייה שיטה כביכול להיות גילוי רצון העליון ב"ה וכמ"ש מזה ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון).

(And in this way prayer is called tzelosa, for the meaning of tzelosa is as in "atzli vedoch," which is an expression of inclining: that He incline, as it were, so that there be a revelation of the supernal will, blessed be He, as is explained about this on [the verse] "Let the city of Sichon be built and established.")

וזהו סלחתי כדבריך כלומר כמו שאתה מבקש כפי אתערותא דלתתא כך אתערותא דלעילא.

And this is [the meaning of] "I have forgiven according to your words": that is, as you ask; according to the arousal from below (isarusa dilesata), so is the arousal from above (isarusa dile'eila).

וכדרך שאדם מבטל רצונו למטה מחשוכא לנהורא כי הכל תלוי ברצון וכל מחשבות האדם ושכלו ומדותיו מתנהגים עפ"י [על פי] הרצון כך מתגלה אליו רצון העליון ב"ה כי אית רצון ואית רצון כנ"ל.

And just as a person nullifies his will below, from darkness to light—for everything depends on the will, and all of a person's thoughts, intellect and emotive attributes (middos) conduct themselves according to the will—so the supernal will, blessed be He, is revealed to him; for "there is will and there is will," as mentioned above.

17 וזהו המרבה לסלוח שיש רבות מדרגות בסליחה לכל אחד ואחד כפי אשר הכין לבו והנה המדרגה היותר נעלה בביטול הרצון באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] הוא בחי' רעותא דליבא ופנימית הלב מחמת דעת ה'

And this is [the meaning of] "Who abundantly forgives": there are many levels of forgiveness, for each and every one according to how he has prepared his heart. Now, the most exalted level in the nullification of the will through an arousal from below (isarusa dilesata) is the level of the heart's desire (re'usa deliba) and the inner dimension (pnimiyus) of the heart, out of the knowledge of G-d,

וכל מאמינים שהוא לבדו הוא ולית מחשבה תפיסא ביה כלל ובשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

and "all believe" that He alone is, and no thought can grasp Him at all, and "in the heavens above and on the earth below there is nothing else."

18 ואי לזאת אין לו שום רצון וחפץ זולתו וכמ"ש דוד המלך ע"ה [עליו השלום] מי לי בשמים וגו'

And therefore he has no will or desire whatsoever other than Him, as King David, peace be upon him, said, "Whom have I in heaven," etc.

וסלחתי כדבריך כתיב שכך יתעורר מלמעלה שיתגלה רצון העליון ב"ה כמ"ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר העליון יהיו וכמ"ש ושער רישי כעמר נקא וזו היא בחי' תשובה של יום הכפורים [רישיה]

And "I have forgiven according to your words" is written: that so will there be an arousal from above, that the supernal will, blessed be He, be revealed, as it is written, "If your sins be like scarlet, they shall be white as snow; if they be red like crimson, they shall be like the supernal wool," and as it is written, "And the hair of His head was like clean wool." And this is the level of the teshuvah (return) of Yom Kippur.

(וע' מענין זה דילבינו ברבות ויחי פצ"ט בפסוק ולבן שינים מחלב. ור"פ ויקרא בפסוק ההר הטוב הזה והלבנון פ' אמור פכ"ז.

(And see on this matter of "they shall be white" in [Midrash] Rabbah, Vayechi, chapter 99, on the verse "And teeth white from milk"; and at the beginning of Parshas Vayikra, on the verse "This good mountain and the Lebanon"; Parshas Emor, chapter 27;

במדבר פ' ב' נשא רפ"ח רפ"י ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפסוק כאהלי קדר ובפסוק חכו ממתקים ובפ' צוארך כמגדל השן כו' אפך כמגדל הלבנון. בשה"ש [בשיר השירים] סי' ז' ה'

Bamidbar, chapter 2; Nasso, beginning of chapter 8, beginning of chapter 10; and in Shir HaShirim Rabbah on the verse "Like the tents of Kedar," and on the verse "His palate is most sweet," and on the verse "Your neck is like a tower of ivory," etc., "your nose is like the tower of Lebanon," in Song of Songs, chapter 7, [verse] 5.

ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] (ד"כ ע"א כ"ז סע"ב [סוף עמוד ב] קל"ה א' ח"ג [חלק ג'] מ"וט א' נו"ן סע"ב [סוף עמוד ב] ס"ז א' דרמ"ח ב' ודרנ"ה ב')

And see the Zohar, Part II) (folio 20a; 27, end of side b; 135a; Part III, 49a; 50, end of side b; 67a; folio 248b, and folio 255b).

ומש"ש [ומה שכתוב שם] (דרמ"ח ב') מענין לבון הלכתא יובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה קול דודי בפ' שמות

And what is written there (folio 248b) on the matter of "the whitening of the halachah" (libun hilchesa) will be understood according to what is written in the discourse beginning "The voice of my Beloved," in Parshas Shemos.

ולכן נתנו בו לוחות אחרונות כי הנה עיקר הלוחות הוא אנכי ולא יהיה לך שהם כללות הדברות וכללות כל התורה כולה אנכי כללות מצות עשה ולא יהיה לך כללות מצות ל"ת [לא תעשה].

And therefore the second Tablets were given on it [Yom Kippur]. For behold, the essence of the Tablets is "I am" (Anochi) and "You shall have no," which are the general and collective expression (klalus) of the Commandments, and of the whole Torah in its entirety: "I am" is that which encompasses all the positive commandments, and "You shall have no" is that which encompasses all the prohibitions.

וביאור הענין כי פי' אנכי מי שאנכי הוא בחי' עצמותו ומהותו ית' כביכול נתגלה להיות אלהיך להיות שורה ומתגלה בך ע"י בחינת הוי"ה שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו'

And the explanation of the matter: the meaning of "I am" ("I, Who I am") is that the level of His essence and being, blessed be He, as it were, was revealed to be "your G-d," to rest and be revealed in you, through the level of Havayah, which is the level of contraction (tzimtzum) and expansion, etc.

(ועמ"ש מזה גבי חג שבועות בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי כו' ובד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך כו')

(And see what is written about this regarding the festival of Shavuos, in the discourse beginning "And G-d spoke," etc., "I am," etc., and in the discourse beginning "For this commandment that I command you," etc.)

וכמה ריבוי רבבות צמצומים והתפשטות כו' עד שיהיה בחי' אלהיך והיינו ע"י כי אשר קדשנו במצותיו בקדש העליון למעלה מבחי' קדוש כו'

And how many multitudes of myriads of contractions and expansions, etc., until there is the level of "your G-d." And this is through [the mitzvos], for "Who has sanctified us with His commandments" [is] with the supernal Kodesh (holiness), above the level of Kadosh (holy), etc.

כי רמ"ח מצות עשה הם רמ"ח אברים דמלכא הם רמ"ח המשכות אור א"ס ב"ה כמשל באברים שבאדם שבהם מתפשט הדם הוא הנפש והחיות כו'

For the 248 positive commandments are the 248 "limbs of the King"; they are 248 drawings-down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as in the analogy of the limbs of a person, in which the blood spreads, which is the soul and the life-force, etc.

וזהו שמברכין קודם כל מצוה באי"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] אשר קדשנו במצותיו פי' מלך העולם שהעולם הוא מבחי' מלכותו ית'

And this is why, before every mitzvah, we bless: "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world, Who has sanctified us with His commandments." The meaning: "King of the world," for the world is from the level of His sovereignty (Malchus), blessed be He;

אבל אותנו קדשנו במצותיו והגיענו לבחי' קדש העליון ובחינת אנכי מי שאנכי כו' ודרך כלל נחלקים לג' בחינות תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] גמ"ח [גמילות חסדים] קו ימין מלמעלה למטה ועבודה קו שמאל ממטה למעלה שמאלו תחת לראשי.

but us He has sanctified with His commandments and brought to the level of the supernal Kodesh and the level of "I, Who I am," etc. And in general they are divided into three categories: Torah, avodah (divine service) and acts of kindness (gemilus chassadim). Acts of kindness is the right line, from above to below; and avodah is the left line, from below to above: "His left hand is under my head."

פירוש שמרים ראשו למעלה מבחי' השגת שכלו ותורה קו אמצעי כו' כמ"ש במ"א (וע' מזה בד"ה אני ה' אלקיכם דפי' ציצית ובד"ה לסוסתי ובד"ה נאוו לחייך בתורים) ולא יהיה לך כללות ל"ת [לא תעשה]

That is, he raises his head above the level of his intellect's grasp. And Torah is the middle line, etc., as is explained elsewhere (and see about this in the discourse beginning "I am Havayah your G-d," of the section of tzitzis, and in the discourse beginning "To My mare," and in the discourse beginning "Your cheeks are comely with circlets"). And "You shall have no" is the general and collective expression of the prohibitions,

כי עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלהיכם שעבירה מטמטמת לבו של אדם ואינו שורה ומתגלה אור ה' על נפשו וזהו לא יהיה לך אלהים אחרים על פני

for "your iniquities separate between you and your G-d," for a transgression dulls a person's heart, and the light of G-d does not rest and become revealed upon his soul. And this is [the meaning of] "You shall have no other gods before My face (al panai)";

כי כל העבירות נקראו בשם אלהים אחרים שכל העושה עבירה בורא קטיגור כו' והוא מקליפות וסטרא אחרא והזהיר הכתוב שלא יהיה לך כח הסט"א [הסטרא אחרא] על פני.

for all transgressions are called by the name "other gods," for "whoever commits a transgression creates an accuser," etc., and it is from the kelipos (husks) and the sitra achra (the other side). And the verse warned that you should not have the power of the sitra achra "before My face."

פי' שהם המונעים ומבדילים את פני דהיינו גילוי השראתו וכמ"ש יאר ה' פניו אליך ישא ה' פניו

That is, they are what hold back and screen off "My face," that is, the revelation of His indwelling, as it is written, "May Havayah make His face shine upon you," "May Havayah lift up His face."

(ועמ"ש מענין על פני סד"ה זכור את יום השבת לקדשו ובביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות גבי הסתר אסתיר פני ביום ההוא).

(And see what is written on the matter of "before My face" at the end of the discourse beginning "Remember the Shabbos day to keep it holy," and in the explanation on [the verse] "Let them bring royal apparel," regarding "I will surely hide My face on that day.")

והנה לוחות הראשונות נתנו בשבועות בקולות וברקים ולכן לא נתקיימו כי ענין הרעש בקולות וברקים הוא מבחי' עלמא דאתגליא ויש משם יניקה לחיצונים ע"י ירידת המדרגות והשתלשלות העולמות וההיכלות.

Now, the first Tablets were given on Shavuos, with thunder and lightning, and therefore they did not endure. For the tumult of thunder and lightning is from the level of the revealed world (alma de'isgalya), and from there the external forces draw nourishment, through the descent of the levels and the chain of descent (hishtalshelus) of the worlds and the chambers.

וכמ"ש רגליה יורדות מות ומלכותו בכל משלה. משא"כ לוחות אחרונות נתנו בחשאי כדכתיב ואיש לא יעלה עמך וגו'

As it is written, "Her feet go down to death," and "His kingdom rules over all." Whereas the second Tablets were given quietly, as it is written, "And no man shall go up with you," etc.,

לפי שהם בחי' פנימית הלב בחי' עלמא דאתכסיא בחי' רעותא דליבא שאין שם אחיזה ויניקה לסט"א [לסטרא אחרא] כלל

because they are the level of the inner dimension of the heart, the level of the hidden world (alma de'iskasya), the level of the heart's desire (re'usa deliba), where the sitra achra has no hold or nourishment at all.

(ועמ"ש מזה בפרשה תבא בד"ה היום הזה ועיין בזהר ח"א [חלק א'] (ד"נ ע"ב) ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] (סי' קל"ח) ובפרשה תרומה (קל"ו א') ובפ' שמיני (דל"ט א').

(And see what is written about this in Parshas [Ki] Savo, in the discourse beginning "This day"; and see the Zohar, Part I) (folio 50b), and in Sefer Hadras Melech (section 138), and in Parshas Terumah (136a), and in Parshas Shemini (folio 39a).

וע' מענין מעלת לוחות האחרונות ברבות פ' כי תשא פמ"ו גבי ויגד לך תעלומות חכמה כו'. וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עיקר הצעקה בלב עיין בזהר פ' שמות (ד"כ רע"א):

And see on the matter of the superiority of the second Tablets in [Midrash] Rabbah, Parshas Ki Sisa, chapter 46, regarding "And He would tell you the secrets of wisdom," etc. And this is what our Sages, of blessed memory, said, "The essence of the cry is in the heart"; see the Zohar, Parshas Shemos (folio 20, beginning of side a).

19 ה וזהו ענין ויבא כגשם לנו כי הנה הגשם יורד בענן המכסה שמים בעבים ועבים נתהוו מאדים אשר יעלה מן הארץ להיות הענן והחושך

5. And this is the matter of "And He will come to us like the rain." For behold, rain descends in a cloud, "Who covers the heavens with clouds"; and clouds come into being from mists, which "go up from the earth," so that there will be the cloud and the darkness.

דהיינו שישים אל לבו ריחוקו מאור פני ה' והסתר אורו ית' ישת חשך סתרו וכל נהורין מתחשכין קמיה דלית מחשבה תפיסא ביה.

That is, that he should take to heart his distance from the light of G-d's countenance, and the concealment of His light, blessed be He: "He made darkness His hiding place," and "all lights are darkened before Him," for no thought can grasp Him.

ואז מרחוק ה' נראה באתערותא דלעילא שיבא כגשם לנו הוא חסד עליון ואהבה רבה שלמעלה לדבקה בה' אחד בגילוי אור א"ס ב"ה על נפשו בחי' רצון העליון

And then "From afar Havayah appeared," with an arousal from above (isarusa dile'eila), so that "He will come to us like the rain": this is supernal kindness and the great love (ahavah rabbah) from above, to cleave to G-d, [Who is] One, with the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, upon his soul, the level of the supernal will.

(ועמ"ש מענין זה איך שהמרירות מהריחוק גורם התגלות אהבה רבה בד"ה אתם נצבים גבי ושקל בפלס הרים)

(And see what is written on this matter, how the bitterness over the distance brings about the revelation of the great love, in the discourse beginning "You are standing," regarding "And weighed the mountains in a scale.")

וזהו יערוף כמטר לקחי לקחי שלוקחין אותו שע"י המצות אשר קדשנו במצותיו לוקחין אותו כביכול ממש וממשיכין אור א"ס ב"ה ממש כי רמ"ח מצות עשה רמ"ח המשכות אברין דמלכא

And this is [the meaning of] "My teaching (likchi) shall drop like the rain": likchi, that He is taken (lokchin). For through the mitzvos, "Who has sanctified us with His commandments," one takes Him, as it were, actually, and draws down the Infinite Light, blessed be He, actually. For the 248 positive commandments are 248 drawings-down, "limbs of the King";

כמו למשל האוחז באדם באחד מאבריו ומושכו אליו נמשך כולו אליו כך כביכול על ידי המצות שהם אברין דמלכא ממשיכין כביכול הארה והשפעה מאור א"ס ב"ה ממש

just as, for example, one who grasps a person by one of his limbs and pulls him toward himself: the whole of him is drawn to him. So too, as it were, through the mitzvos, which are "the limbs of the King," one draws down, as it were, a ray and bestowal from the Infinite Light, blessed be He, itself.

ואף שהמצות הם בענינים גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] בחי' חיצונית מ"מ נתפס ונקלט בהם החיות אור א"ס ב"ה המתלבש בהם כמו למשל אברים שבהם מתפשט חיות הדם הוא הנפש.

And although the mitzvos involve physical matters, the level of the outer dimension (chitzoniyus), nevertheless the life-force, the Infinite Light, blessed be He, that is enclothed in them, is caught and absorbed in them; just as, for example, limbs, in which the life-force of the blood, which is the soul, spreads.

20 וזהו יערוף כמטר בחי' עורף בחי' חיצוניות וע"י כן לקחי לוקחין אותו ממש כביכול והיינו כמטר וכגשם

And this is [the meaning of] "shall drop (ya'arof) like the rain": the level of oref ("the back of the neck"), the level of the outer dimension (chitzoniyus); and through this, likchi, one takes Him, actually, as it were. And this is "like the rain" (kamatar and kegeshem),

דהיינו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' תשובה מעומקא דליבא להיות ואד יעלה מן הארץ המכסה שמים בעבים וגו' מרחוק ה' נראה כו' כנ"ל.

that is, through an arousal from below (isarusa dilesata) in the manner of teshuvah (return) from the depth of the heart, so that "a mist goes up from the earth," "Who covers the heavens with clouds," etc., "From afar Havayah appeared," etc., as mentioned above.

(ובפי' האזינו השמים כו' יערוף כמטר י"ל [יש לומר] עוד כי השמים היינו המדות עליונות דאצילות הנק' זעיר אנפין דאצילות כמ"ש בזהר פ' האזינו) (דרצ"ו ב')

(And on the meaning of "Give ear, O heavens," etc., "shall drop like the rain," it can further be said that "the heavens" are the supernal emotive attributes (middos) of the World of Atzilus (Emanation), which are called Z'eir Anpin (the emotive attributes) of Atzilus, as is written in the Zohar, Parshas Ha'azinu) (folio 296b):

השמים שמים עילאין אינון דאשתמודען דאקרון שמא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] כו' ותשמע הארץ ארץ עילאה כו' היא מדת מלכותו ית'

"'The heavens': these are the supernal heavens, those that are known to be called the Name of the Holy One, blessed be He," etc.; "'And let the earth hear': the supernal earth," etc., which is the attribute of His sovereignty (Malchus), blessed be He.

ומרע"ה [ומשה רבינו עליו השלום] אמר להם האזינו ואדברה פי' שעל ידי התומ"צ [התורה ומצות] ממשיך בהם אור א"ס ב"ה מלמעלה מעלה מבחי' שמים

And Moshe our teacher, peace be upon him, said to them, "Give ear ... and I will speak": that is, that through Torah and mitzvos he draws into them the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from far above the level of heavens,

דהיינו מבחי' ישת חשך סתרו שהוא בחינת כתר עליון ונקרא אריך אנפין וע"ז נאמר יערוף כמטר לקחי וכמ"ש בזהר ס"פ ויקרא (דכ"ה סע"ב [סוף עמוד ב])

that is, from the level of "He made darkness His hiding place," which is the level of the supernal Keser (the Crown) and is called Arich Anpin. And of this it is said, "My teaching shall drop like the rain," as is written in the Zohar at the end of Parshas Vayikra (folio 25, end of side b):

שזהו ענין הרעיפו מים ממעל ממעל ודאי מעתיקא קדישא קא אתייא ולא מההוא אתר דאקרי שמים כו' וע"ש במק"מ [במקדש מלך]

that this is the matter of "Drip down, O heavens, from above": "'From above': certainly it comes from Atika Kadisha (the Holy Ancient One), and not from that place which is called 'heavens,'" etc. And see there in the Mikdash Melech.

והיינו שמשם נמשך בבחי' שמים להיות הגשם והמטר יורד מבחי' שמים לבחי' ארץ.

That is, from there it is drawn into the level of heavens, so that the rain (geshem and matar) descends from the level of heavens to the level of earth.

אבל שרש המשכה זו באה מלמעלה וממעל מבחי' שמים וע"כ נאמר האזינו השמים כו' לבחי' המשכה עליונה זו דיערוף כמטר לקחי.

But the root of this drawing-down comes from above and beyond the level of heavens. And therefore it says, "Give ear, O heavens," etc.: [give ear] to the level of this supernal drawing-down of "My teaching shall drop like the rain."

וז"ש [וזהו שכתוב] במדרש פ' האזינו ובקהלת רבה (דצ"ב ע"ד) בפסוק ידעתי כי כל אשר יעשה וז"ל [וזה לשונו] גזר הקב"ה שיהיו השמים מקלסין אותו שנא' [שנאמר] השמים מספרים כבוד אל עמד משה ושיתקן שנאמר האזינו השמים ואדברה עכ"ל [עד כאן לשונו].

And this is what is written in the Midrash on Parshas Ha'azinu, and in Koheles Rabbah (folio 92, column d) on the verse "I know that whatever He does," and these are its words: "The Holy One, blessed be He, decreed that the heavens should praise Him, as it is said, 'The heavens declare the glory of G-d.' Moshe stood and silenced them, as it is said, 'Give ear, O heavens, and I will speak.'" End of quote.

ועיין מזה ג"כ ברבות בראשית פ"ה והיינו לפי שמשה המשיך בהשמים מבחינה שלמעלה מעלה מבחי' שמים עצמן

And see about this also in [Midrash] Rabbah, Bereishis, chapter 5. And this is because Moshe drew into the heavens from a level that is far above the level of the heavens themselves.

והנה החכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה כו' וזהו שעמד משה ושיתקן לקבל מבחי' המשכה וגילוי זה הגדול מהם עצמן.

Now, "the wise man does not speak before one who is greater than he in wisdom," etc. And this is [why] Moshe stood and silenced them: so that they receive from the level of this drawing-down and revelation, which is greater than they themselves.

21 ועד"ז נת' [נתבאר] במ"א בענין קי"ס [קריעת ים סוף] דאגלידו מיא כי איידי דטריד למבלע לא פליט בד"ה ששת ימים תאכל מצות ועמ"ש מענין מוריד הגשם בביאור ע"פ תורה צוה לנו משה מורשה כו'.

And along these lines it was explained elsewhere, regarding the splitting of the Sea of Reeds, that "the waters congealed," for "since it is occupied with swallowing, it does not spit out," in the discourse beginning "Six days you shall eat matzos." And see what is written on the matter of "He causes the rain to descend" in the explanation on [the verse] "Moshe commanded us the Torah, an inheritance," etc.

וע' בזהר פ' ואתחנן (דרס"ג ע"א) ע"פ שמע ישראל דק"ש [דקריאת שמע] כתיב האזינו השמים אוף הכא שמע ישראל וכולא חד מלה הוא וע"ש במק"מ [במקדש מלך].

And see the Zohar, Parshas Va'eschanan (folio 263a), on [the verse] "Hear, O Israel," of the Shema: "It is written, 'Give ear, O heavens'; so too here, 'Hear, O Israel,' and it is all one matter." And see there in the Mikdash Melech.

והיינו כי בק"ש [בקריאת שמע] ממשיכים ג"כ מבחי' זו וזהו ענין הוי' אלקינו הוי' אחד ולזה אמר שמע ישראל דלעילא לבחי' המשכה עליונה ועצומה זו וכו'.

That is, in the Shema one also draws down from this level; and this is the matter of "Havayah is our G-d, Havayah is One." And for this he says "Hear, O Israel" to the Israel of above, for the level of this supernal and mighty drawing-down, etc.

אך הנה כדי להיות המשכה עליונה זו מבחי' כתר ישת חושך סתרו זהו ע"י ואד יעלה מן הארץ שהוא בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כנ"ל והיא המרירות מהחושך המסתיר אורו ית'

But behold, for this supernal drawing-down to come from the level of Keser (the Crown), "He made darkness His hiding place," this is through "a mist goes up from the earth," which is the level of an arousal from below (isarusa dilesata), as mentioned above; and this is the bitterness over the darkness that conceals His light, blessed be He.

ולכן אתערותא דלתתא זו עולה עד בחינת החושך העליון שלמעלה מהאור דח"ע [דחכמה עילאה] והוא בחי' ישת חשך סתרו

And therefore this arousal from below rises up to the level of the supernal darkness that is above the light of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), which is the level of "He made darkness His hiding place."

שמזה נמשך להיות הגשם יורד בענן אשר שרש הענן ההוא נמשך מבחי' ישת חשך סתרו ועמ"ש מזה ר"פ ויקרא בענין כי שכן עליו הענן כו'.

From this it is drawn that the rain descends in a cloud, the root of that cloud being drawn from the level of "He made darkness His hiding place." And see what is written about this at the beginning of Parshas Vayikra, on the matter of "For the cloud rested upon it," etc.

22 וזהו ענין כי עם קשה עורף הוא וסלחת. דאיתא במדרש דקשה עורף לשבח קאמר היינו החיזוק בעבודת ה' למעלה מהשכל ועי"ז ממשיך בחי' יערוף כמטר כו'

And this is the matter of "For it is a stiff-necked (kesheh oref) people, and You shall forgive." For it is stated in the Midrash that "stiff-necked" is said in praise: that is, firmness in the service of G-d above intellect; and through this one draws down the level of "shall drop (ya'arof) like the rain," etc.

ועד"ז בק"ש [בקריאת שמע] שכדי להיות ההמשכה הוא ע"י בחי' תשובה והרוח תשוב כו' כמבואר לעיל באריכות וע' מענין ואד יעלה ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' צו (דכ"ח סע"ב [סוף עמוד ב])

And similarly in the Shema: in order for there to be the drawing-down, it is through the level of teshuvah (return), "And the spirit shall return," etc., as explained above at length. And see on the matter of "And a mist went up" in the Raaya Mehemna, Parshas Tzav (folio 28, end of side b).

והנה בחי' תזל כטל זהו עוד המשכה עליונה יותר כדלקמן. אך אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] לא עם הארץ חסיד ולא בור ירא חטא.

Now, the level of "shall distill like the dew" is a still higher drawing-down, as [will be explained] below. However, our Sages, of blessed memory, said, "An unlearned person (am ha'aretz) cannot be pious (chasid), nor can a boor be sin-fearing."

פי' שא"א להמשיך בחי' חסיד והארה מבחי' ורב חסד בחי' אהבת ה' אור א"ס ב"ה על נפשו בחי' גשם ומטר הנ"ל כשהוא עם הארץ שאין לו תורה

That is, it is impossible to draw down the level of chasid, a ray from the level of "and abundant in kindness (chesed)," the level of the love of G-d, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, upon his soul, the level of rain (geshem and matar) mentioned above, when he is an am ha'aretz who has no Torah.

כי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' חכמה מאיר ונמשך למטה בבחי' השתלשלות דוקא מעילה לעילה כו' (ועמ"ש מענין ולא ע"ה [עם הארץ] חסיד בביאור ע"פ וקבל היהודים)

For the Infinite Light, blessed be He, which is far above the level of Chochmah (wisdom), shines and is drawn down below only by way of the chain of descent (hishtalshelus), from cause to cause, etc. (and see what is written on the matter of "nor can an am ha'aretz be pious" in the explanation on [the verse] "And the Jews undertook");

ולכן מתלבש בחכמה תחלה וכמ"ש בזה"ק [בזהר הקדוש] תלת קשרין קוב"ה [קודשא בריך הוא] ואורייתא וישראל ישראל מתקשראן באורייתא כו'.

and therefore it is first enclothed in Chochmah, as is written in the holy Zohar: "Three bonds: the Holy One, blessed be He, the Torah, and Israel; Israel are bound to the Torah," etc.

וזהו האזינו השמים הוא בחי' תושב"כ [תורה שבכתב] שם מים הוא בחי' חכמה עילאה כמו מים שאין להם גוון כו'.

And this is [the meaning of] "Give ear, O heavens (shamayim)": it is the level of the Written Torah; sham mayim ("there is water"), which is the level of the higher Chochmah, like water, which has no color, etc.

23 וכך הוא ענין תורה שבכתב שהוא בחי' חכמה עילאה כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] רע"ק [רבי עקיבא] היה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תילין שכל קוץ וקוץ הוא מרמז על כמה עניני חכמה עילאה נפלאה עצמו מספר

And so is the matter of the Written Torah, which is the level of the higher Chochmah (wisdom), as our Sages, of blessed memory, said: "Rabbi Akiva would expound heaps upon heaps [of laws] on each and every crownlet." For each and every crownlet alludes to many matters of the higher Chochmah, wondrous, too numerous to count;

וכן כל תמונה וצורת אותיות וטעמיהן ותגיהן ונקודותיהן כולם בחכמה נפלאה למעלה מעלה עד אין קץ ותכלית.

and likewise every shape and form of the letters, and their cantillation notes, their crownlets and their vowel points: all of them are in wondrous wisdom, higher and higher, without end or limit.

24 ואדברה הוא לשון הנהגה והמשכה כמו ידבר עמים תחתינו והיינו כדי להמשיך לישראל בחי' כמטר לקחי צריך להיות תחלה האזינו השמים ותשמע הארץ הוא בחי' תורה שבע"פ [שבעל פה]

And "and I will speak (va'adabrah)" is an expression of leading and drawing, as in "He shall subdue, or lead (yadber), peoples under us." That is, in order to draw down to Israel the level of "My teaching like the rain," there must first be "Give ear, O heavens" and "let the earth hear," which is the level of the Oral Torah,

שהיא מקבלת מתושב"כ [מתורה שבכתב] שע"י תושב"כ [תורה שבכתב] ושבע"פ [ושבעל פה] יערוף כמטר לקחי וגו' הוא האהבה בהתגלות אור ה' על נפשו.

which receives from the Written Torah. For through the Written Torah and the Oral [Torah], "My teaching shall drop like the rain," etc., which is the love, in the revelation of G-d's light upon his soul.

משא"כ כשאין לו תורה אין אור האהבה שורה ומתגלה בנפשו כי תלת קשרין מתקשראן דא בדא קוב"ה [קודשא בריך הוא] ואורייתא וישראל. ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה [בקודשא בריך הוא]

Whereas when he has no Torah, the light of love does not rest and become revealed in his soul; for "three bonds are bound one to another: the Holy One, blessed be He, the Torah, and Israel. Israel are bound to the Torah, and the Torah to the Holy One, blessed be He."

(ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים בענין פי' המשפילי לראות בשמים ובארץ ובענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים כו' ע"ש ועמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי):

(And see what is written in the discourse beginning "For with You is the source of life," on the meaning of "Who lowers [Himself] to look upon the heavens and the earth," and on the matter of "Look down from Your holy dwelling, from the heavens," etc. See there. And see what is written on [the verse] "The heavens are My throne and the earth is My footstool.")

25 ו והנה כל הנ"ל בחי' גשם ומטר זהו בקשת כנ"י [כנסת ישראל] דהיינו שיהיה נמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

6. Now, all of the above, the level of rain (geshem and matar), is the request of the Congregation of Israel (Knesses Yisrael): that is, that it should be drawn down through an arousal from below (is-arusa dilesata).

אך הקב"ה השיב לה אהיה כטל טל הוא בחי' ומדרגה גבוה מאד נעלה מה שא"א להמשיך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין כח במעשה התחתונים לעורר את האהבה הגדולה הזאת

But the Holy One, blessed be He, answered her, "I will be like the dew." Dew is a very high and exalted level and rank, which it is impossible to draw down through an arousal from below, for the deeds of those below have no power to arouse this great love.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] אחרי התעוררות מעשה התחתונים שיבא כגשם כו' אזי מאליו וממילא נמשך בחי' הטל והוא בחי' חג הסוכות וסוכה תהיה לצל יומם וכתיב ה' צלך ובצל ידי כסיתך בחי' וימינו תחבקני

Nevertheless, after the arousal of the deeds of those below, so that "He will come like the rain," etc., then, of itself and as a matter of course, the level of the dew is drawn down. And this is the level of the festival of Sukkos, "And a sukkah shall be for a shade by day"; and it is written, "Havayah is your shade," and "In the shadow of My hand I have covered you," the level of "And His right hand embraces me."

(ואפשר לומר שגם ע"פ להה"ק [לשון הקודש] יש שייכות סוכה לטל והוא ע"פ מ"ש בנחמיה) (סי' ג' ט"ו) יבננו ויטללנו דפירושו כמו סוכה כמ"ש בשרשים וכ"כ [וכן כתב] במצודת ציון שהוא ענין צל

(And it is possible to say that also according to the Holy Tongue there is a connection between sukkah and tal ("dew"), and this is according to what is written in Nehemiah) (chapter 3, [verse] 15): "He built it and covered it (vi'tal'lenu)," which means like a sukkah, as is written in the Shorashim; and so wrote the Metzudas Tziyon, that it is a matter of shade.

כי בצל קורתי (בראשית י"ט) תרגם אונקלוס בטלל וכן בגמרא (פ"ג [פרק ג'] דסוכה דל"א) האי כשורה דמטללתא

For "in the shadow of my roof" (Genesis 19) Onkelos translates "betelal"; and so too in the Gemara (chapter 3 of Sukkah, folio 31), "this beam of the covering (metalalta)."

וזהו תזל כטל ואזי יוכלו לבא לבחי' אמרתי להיות האמירה שלי ע"ד ואשים דברי בפיך ופי יגיד תהלתך יגיד מאליו וממילא כנ"ל

And this is [the meaning of] "shall distill like the dew"; and then they will be able to come to the level of "my speech" (imrasi), that the speech be Mine, along the lines of "And I have put My words in your mouth" and "My mouth shall declare Your praise": it shall declare of itself and as a matter of course, as mentioned above.

(וזהו ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך שבחי' דברי שבפיך שזהו ענין כטל אמרתי זהו ענין ובצל ידי כו' בחי' א' עם חג הסכות ועמ"ש מזה בד"ה ביום השע"צ [השמיני עצרת] עו' [וע'] בזהר בראשית) (דף ד' סע"ב [סוף עמוד ב]) **ובפ' צו** (דל"ה ע"א)

(And this is [the meaning of] "And I have put My words in your mouth, and in the shadow of My hand I have covered you": that the level of "My words in your mouth," which is the matter of "my speech like the dew," is the matter of "and in the shadow of My hand," etc., one level with the festival of Sukkos. And see what is written about this in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly." And see the Zohar, Bereishis) (folio 4, end of side b), and in Parshas Tzav (folio 35a).

והנה סיפיה דקרא הוא לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה.

Now, the end of the verse is "to plant the heavens and to lay the foundations of the earth, and to say to Zion, 'You are My people.'"

והיינו שבחי' טל נמשך בבחי' שמים וארץ וכמש"כ [וכמה שכתוב] האזינו השמים כו' תזל כטל כו' ועי"ז לאמר לציון כו' וכנ"ל בענין השקיפה כו' וברך כו'

That is, the level of dew is drawn into the level of heavens and earth, as it is written, "Give ear, O heavens," etc., "shall distill like the dew," etc.; and through this, "to say to Zion," etc., as mentioned above regarding "Look down," etc., "and bless," etc.

ולכן אין הטל נפסק כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] לפי שמקורו מאד נעלה ממעשה התחתונים ואתערותא דלתתא שאין מגיעים אלא עד מקור נשמות ישראל ומזליהם העליון.

And therefore dew never ceases, as our Sages, of blessed memory, said; because its source is very far above the deeds of those below and the arousal from below, which reach only as far as the source of the souls of Israel and their supernal mazal.

אכן הטל יורד ונמשך מאור עליון הנק' טלא דבדולחא כמ"ש כי טל אורות טלך (בישעיה סי' כ"ו י"ט)

Rather, the dew descends and is drawn from a supernal light called "the crystalline dew" (tala de-vedolcha), as it is written, "For Your dew is the dew of lights" (in Isaiah, chapter 26, [verse] 19).

(וע' בזח"א [בזהר חלק א]) (דק"ל סע"ב [סוף עמוד ב] ודרל"ב א') דפי' אורות ממש מאינון נהורין עילאין דנהרין לעילא כו' וח"ג [וחלק ג'] (דקכ"ח ב') אורות נהורא דחוורתא דעתיקא כו' ההי"ד [הדא הוא דכתיב] ועינו כעין הבדולח כו'

(And see the Zohar, Part I) (folio 130, end of side b, and folio 232a), that the meaning of "lights" is literal: "from those supernal lights that shine above," etc.; and Part III (folio 128b): "'Lights': the light of the whiteness of Atika," etc., as it is written, "And its appearance was like the appearance of bedolach (crystal)," etc.

שהוא למעלה מעלה מבחי' המזלות שהן נוצר חסד ונקה כו' כמ"ש בזהי"ק [בזהר הקדוש] כו'

It is far above the level of the mazalos, which are "Notzer chesed" ("He preserves kindness") and "Ve-nakeh" ("and He cleanses"), etc., as is written in the holy Zohar, etc.

(וזהו שבברכת יעקב נאמר ויתן לך האלקים מטל השמים כו' שזהו למעלה מעלה מבחי' שרש נש"י [נשמות ישראל] מצד עצמן שהוא מבחינת המזלות ובזהר פ' תזריע) (דמ"ט ע"א) גבי הזה עליהם מי חטאת שיורי טלא דבדולחא.

(And this is why in the blessing of Yaakov it is said, "May G-d give you of the dew of the heavens," etc.: for this is far above the level of the root of the souls of Israel in and of themselves, which is from the level of the mazalos. And in the Zohar, Parshas Tazria) (folio 49a), regarding "Sprinkle upon them waters of purification": "the remnants of the crystalline dew."

וזהו ההמשכה שמבחי' מזל ונוצר חסד כמ"ש באגהי"ק [באגרת הקודש] ד"ה למה נסמכה פ' מרים כו' ע"ש ונקראים רק שיורי טלא והיינו כדי לטהר טמא מת.

And this is the drawing-down from the level of mazal and Notzer chesed, as is written in Iggeres HaKodesh, in the passage beginning "Why was the section of Miriam juxtaposed," etc. See there. And they are called only "the remnants of the dew," and this is in order to purify one who is impure through [contact with] the dead.

אכן לע"ל [לעתיד לבוא] להיות תחיית המתים ממש זהו על ידי גילוי מבחי' עצמיות טל אורות ממש.

But in the Future to Come, for there to be the actual resurrection of the dead, this is through a revelation from the level of the very essence of "the dew of lights" itself.

26 ועמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון גבי אחור וקדם צרתני שיש בבחינת הרצון עליון ב' בחינות כו' ע"ש ועד"ז הוא ענין יערוף כמטר ותזל כטל

And see what is written in the explanation on [the verse] "And I was with Him as a nursling (amon)," regarding "Behind and before You have formed me": that in the level of the supernal will there are two levels, etc. See there. And in the same way is the matter of "shall drop like the rain" and "shall distill like the dew";

כי יערוף מלשון עורף זהו נק' בחי' אחור לגבי בחי' תזל כטל שהוא פנימית תענוג העליון כו' אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] גם בבחי' יערוף נמשך הארה מבחי' הפנימית המתלבש בבחינת המזלות

for ya'arof, from the word oref ("the back of the neck"), is called the level of "behind" relative to the level of "shall distill like the dew," which is the inner dimension (pnimiyus) of the supernal delight, etc. Except that, nevertheless, in the level of ya'arof too there is drawn a ray from the level of the inner dimension that is enclothed in the level of the mazalos;

ולכן נק' שיורי טלא כו' ועמ"ש עוד מענין האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] בביאור ע"פ צאינה וראינה כו' (בפ' קדושים)

and therefore it is called "the remnants of the dew," etc. And see further what is written on the matter of the arousal from above (isarusa dile'eila) that is above the arousal from below (isarusa dilesata) in the explanation on [the verse] "Go out and see," etc. (in Parshas Kedoshim).

ובביאור ע"פ אני ישנה כו' שראשי נמלא טל עו' [וע'] עוד בענין תזל כטל בזהר ויקהל דר"י ע"א:

And [see] in the explanation on [the verse] "I sleep," etc., "for my head is filled with dew." And see further on the matter of "shall distill like the dew" in the Zohar, Vayakhel, folio 210a.

27 קיצור מהדרוש ע"פ האזינו

A summary of the discourse on [the verse] "Give ear."

28 אות א יבאר ענין כל ימיו בתשובה ויש בו ד' ענינים. הא' הוא שיקדים פי' מאמר נשמה שנתת בי כו'

Section 1 will explain the matter of "all his days in teshuvah (return)," and it has four topics. The first is that it first presents the explanation of the saying, "The soul that You gave within me," etc.:

והוא שהנשמה שרשה הגבה למעלה וכדי שתרד פלאים להתלבש בגוף צריכה להתצמצם ולהתפשט בכמה מיני צמצומים והתפשטות ודרך כלל הם ד' מיני ירידות וזהו נתת בי בראת יצרת נפחת כנגד ד' אותיות הוי' כו'.

namely, that the root of the soul is exceedingly high above, and in order for it to descend wondrously [low] to be enclothed in a body, it must contract itself and expand itself through many kinds of contractions (tzimtzumim) and expansions; and in general they are four kinds of descent. And this is "You gave within me," "You created," "You formed," "You breathed," corresponding to the four letters of Havayah, etc.

ב' אך לא כל הנשמה נכנסת בתוך הגוף רק הארה ממנה בלבד דרך צמצום כו' כנ"ל.

Second: However, not the whole soul enters into the body, but only a ray of it, by way of contraction, etc., as mentioned above.

אבל כל הנשמה ועיקרה נשאר למעלה ונק' מזל. ג' וענין המזל היינו כמ"ש ונוזלים מן לבנון. לבנון הוא בחי' אין שממנו תמצא החכמה.

But the whole soul and its essence remains above, and is called mazal. Third: The matter of the mazal is as it is written, "And flowing from Lebanon." Lebanon is the level of ayin ("nothing"), from which Chochmah (wisdom) is found.

29 וזהו ענין התשובה שהרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה דהיינו לבחי' שורשה העליון בחי' אין ומזל הנ"ל עד יעבור עמך הוי' למעלה מבחי' שם הוי' יו"ד צמצום כו' והיינו ע"י תשובה בביטול ומס"נ [ומסירות נפש].

And this is the matter of teshuvah (return): that "the spirit shall return to Elokim who gave it," that is, to the level of its supernal root, the level of ayin and mazal mentioned above, "Until Your people pass over Havayah," above the level of the Name Havayah, [whose] yud is contraction, etc. And this is through teshuvah, with self-nullification (bittul) and self-sacrifice (mesirus nefesh).

ד' והשתא א"ש ענין כל ימיו בתשובה כי בכל יום צ"ל בחי' תשובה זו למקורא דכולא באמרו שמע ישראל כו' שצריך למסור נפשו באחד:

Fourth: And now the matter of "all his days in teshuvah" is well understood: for each day there must be this level of teshuvah to the Source of all, in his saying "Hear, O Israel," etc., for he must give over his soul in [the word] "One."

30 אות ב' הוא הג"ה [הגהה].

Section 2 is a gloss.

31 באות ג יש בו ב' ענינים א' יבאר איך יתהפך לבו לבוא לבחי' תשובה מס"נ [מסירות נפש] ביטול הנזכר פ"א ויאמר שהוא בשומו ללבו מ"ש ובחרת בחיים.

Section 3 has two topics. First: it will explain how his heart is to be transformed, to come to the level of teshuvah (return), self-sacrifice (mesirus nefesh) and self-nullification (bittul), mentioned in section 1; and it will say that this is by his taking to heart what is written, "And you shall choose life."

כי בכל דבר יש חיים ומות הגשמיות נק' מות והרוחניות שבו נקרא חיים והוא ית' חיי החיים.

For in everything there is life and death: the physicality is called death, and the spirituality within it is called life; and He, blessed be He, is the Life of life.

32 וא"כ יתבונן אם לעוברי רצונו שהוא בגשמיות נמשך כ"כ [כל כך] חיות ותענוג לעושי רצונו שהם המצות עאכו"כ [על אחת כמה וכמה].

And if so, he will contemplate: if for those who transgress His will, which is in physicality, so much life-force and delight is drawn down, for those who do His will, which are the mitzvos, how much more so.

וא"כ ועמך לא חפצתי כו' ויבא למס"נ [למסירות נפש] ממש מחמת שיחרה לו מאד על היותו נפרד כו'.

And if so, "And besides You I desire nothing," etc.; and he will come to actual self-sacrifice (mesirus nefesh), because it grieves him greatly that he is separated, etc.

ב' יבאר כי תשובה זו הוא בחי' שבת אותיות תשב והשביתה היא למטה להסיח דעתו מכל המחשבות הטורדות לקשר נפשו בה' למס"נ [למסירות נפש] באחד

Second: it will explain that this teshuvah (return) is the level of Shabbos, [whose] letters [are those of] tashev. And the resting, below, is to divert his mind from all the disturbing thoughts, to bind his soul to G-d, to self-sacrifice in [the word] "One";

ולמעלה ה"ע [הוא ענין] עליי' [עלייה] החכמה ומדות שנתפשטו בבחי' עשיה ובשבת התגלות אור א"ס בבחי' שלמעלה מהחכמה.

and above, it is the matter of the ascent of Chochmah (wisdom) and the emotive attributes (middos) that had spread forth into the level of "making" (asiyah); and on Shabbos [there is] the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) at a level that is above Chochmah.

אמנם דוקא מי שטרח בע"ש [בערב שבת] בתפלה שבכל יום מששת ימי החול שהוא ההארה מעין שבת למס"נ [למסירות נפש] בקריאת שמע כנ"ל יאכל בשבת:

However, specifically "one who toiled on the eve of Shabbos," in the prayer of each of the six weekdays, which is the ray resembling Shabbos, to self-sacrifice in the reading of the Shema, as mentioned above, "will eat on Shabbos."

33 באות ד יש ב' ענינים. א' יבאר כי יוהכ"פ [יום הכפורים] נקרא שבת שבתון כי הוא עיקר יום התשובה ובשבת מאיר הארה ממנו בלבד כי עיקר התשובה ביטול רצון והנה אית רצון ואית רצון.

Section 4 has two topics. First: it will explain that Yom Kippur is called "Shabbos Shabbason" because it is the principal day of teshuvah (return), and on Shabbos only a ray of it shines. For the essence of teshuvah is the nullification of will; and behold, "there is will and there is will."

34 וביוכ"פ [וביום כפור / וביום הכפורים] מתגלה רצה"ע [רצון העליון] שהוא בחי' לפני הוי' ומשם נמשך סלח לנו אך סלחתי כדברך כתיב ר"ל [רוצה לומר] כפי האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] רעותא דליבא ע"י"ז מתגלה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] רצה"ע [רצון העליון] הנ"ל שלג וצמר כו'.

And on Yom Kippur the supernal will is revealed, which is the level of "before Havayah," and from there is drawn "Forgive us." But it is written, "I have forgiven according to your word": that is to say, according to the arousal from below (isarusa dilesata), the heart's desire; through this the arousal from above (isarusa dile'eila) is revealed, the supernal will mentioned above, "snow" and "wool," etc.

בי יבאר שלכך נתנו לוחות אחרונות ביוכ"פ [ביום כפור / ביום הכפורים] כי אנכי ולא יהיה לך כללות מ"ע [מצות עשה] ול"ת [ולא תעשה]

Second: it will explain that this is why the second Tablets were given on Yom Kippur. For "I am" and "You shall have no" are the general and collective expression (klalus) of the positive commandments and the prohibitions:

ע"י מ"ע [מצות עשה] גילוי מהו"ע [מהותו ועצמותו] בחי' אנכי נמשך להיות אלקיך ע"י שם הוי' ובחי' ל"ת [לא תעשה] שלא יהיה הסתר ולא יבדילו אלהים אחרים וניתנו בחשאי פנימי' [פנימיות / פנימית] הלב:

through the positive commandments, the revelation of His being and essence, the level of "I am," is drawn to be "your G-d," through the Name Havayah; and the level of the prohibitions is that there be no concealment and that "other gods" not separate. And they were given quietly: the inner dimension (pnimiyus) of the heart.

35 באות ה יבא לביאור הפסוק. ויש בו ב' ענינים.

Section 5 comes to the explanation of the verse, and it has two topics.

הא' הוא מה שנת' [שנתבאר] איך שע"י תשובה הנ"ל אזי הוא בחי' ויבא כגשם לנו בחי' ואד יעלה ע"י הריחוק יעורר אה"ר [אהבה רבה] גשם ואזי כמטר לקחי שלוקחים אותו כביכול.

The first is what was explained: how, through the teshuvah (return) mentioned above, there is then the level of "And He will come to us like the rain," the level of "a mist went up": through the distance he will arouse the great love (ahavah rabbah), rain; and then "My teaching (likchi) like the rain," that He is taken, as it were.

ב' יבאר שמ"מ א"א להיות המשכות הנ"ל אא"כ [אלא אם כן] יש לו תורה כי תלת קשרין כו' וזהו האזינו השמים ותשמע הארץ תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] ואח"כ יערוף כמטר כו':

Second: it will explain that nevertheless the drawings-down mentioned above cannot take place unless he has Torah, for "three bonds," etc. And this is "Give ear, O heavens" and "let the earth hear": the Written Torah and the Oral Torah; and afterwards, "shall drop like the rain," etc.

36 אות ו יבאר שהמטר הוא הנמשך ע"י אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] אבל אהי' כטל הוא מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם יען שהוא למעלה מבחי' מקור נש"י [נשמות ישראל] ומזליהם בחי' טלא דבדולחא שלמעלה מהמזלות ונוצר ונקה:

Section 6 will explain that the rain is what is drawn down through an arousal from above (isarusa dile'eila); but "I will be like the dew" is from a level that the arousal from below (isarusa dilesata) does not reach, since it is above the level of the source of the souls of Israel and their mazalos: the level of the crystalline dew (tala de-vedolcha), which is above the mazalos and "Notzer" and "Venakeh."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS HAAZINU • MAAMAR 2

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ כוי יערוף כמטר...

Give ear, O heavens

1 האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ כוי יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כוי. הנה בסדרה שלפניה אמר העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ.

"Give ear, O heavens, and I will speak; and let the earth hear," etc. "My teaching shall drop like the rain; my word shall flow like the dew," etc. Now, in the portion before it, he said, "I call to witness against you this day the heavens and the earth."

הנה שמים וארץ הם תורה שבכתב ותורה שבעל פה. תורה שבכתב נקרא שמים כי שמים נוטריקון שם מים והתורה נמשלה למים.

Now, the heavens and the earth are the Written Torah and the Oral Torah. The Written Torah is called "heavens" (shamayim), for shamayim is a notarikon [a word read as made of other words] of sham mayim, "there is water"; and the Torah is likened to water.

2 וכדכתיב הוי כל צמא לכו למים וכתיב במשה כי מן המים משיתיהו שהוא עד"מ כמו המים שאין להם גוון מיוחד בעצמותם אלא שגוונם משתנה ומתהפך לפי אופן גוון הכלי אם אדום כוי.

As it is written, "Ho, everyone who thirsts, come to the water," and it is written of Moshe, "For I drew him out of the water." That is, by way of analogy, like water, which has no particular color in its essence; rather, its color changes and turns according to the manner of the vessel's color: if red, etc.

כך התורה שרשה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא למעלה מגדר ההשגה והקבלה

So too the Torah: its root is from the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), "wise, but not with a known wisdom," which is above the bounds of comprehension and reception.

ולכך כל התורה היא רק סיפורי מעשיות בלבד שאין בהם השגה כלל בעמקות הסודות המלובשים בהם

And therefore the whole Torah is only stories of events and nothing more, in which there is no comprehension at all of the depth of the secrets clothed in them.

ואפילו הדינים הנאמרים בה כמו ויאמר משה כוי ויאמר ה' אל משה כוי אינם מפורשים ומבוארים בכל פרטיהם עד שבאו חכמי הש"ס [הששה סדרים] ופירשו אותה.

And even the laws stated in it, such as "And Moshe said," etc., "And Havayah said to Moshe," etc., are not spelled out and explained in all their details, until the Sages of the Talmud came and explained it.

3 ותורה שבעל פה נקרא ארץ כוי והם הם עדים לפני המקום ב"ה על ישראל כי בהם ניכר אם קיימו וקבלו ישראל את התורה והמצות

And the Oral Torah is called "earth," etc. And it is they who are witnesses before the Omnipresent, blessed be He, concerning Israel, for through them it is evident whether Israel have fulfilled and accepted the Torah and the mitzvos.

משום שע"י כל מצוה ומצוה ממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה בתורה שיהיה בחי' השראת אור א"ס ב"ה בח"ע [בחכמה עילאה] כי מצד עצמו הוא מרומם ומתנשא רבבות מדרגות לאין קץ מבחי' חכמה.

[This is] because through each and every mitzvah one draws down a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the Torah, so that there will be the level of the indwelling of the Infinite Light, blessed be He, in the higher Chochmah. For in itself it is exalted and uplifted myriads of levels, without end, above the level of Chochmah.

4 וכמאמר דלית מחשבה תפיסא בי' [ביה] כ"א ע"י השגת התורה וקיום המצות ממשיכים גילוי אלהותו יתי' להיות שורה ומתלבש בהם.

And as the saying [goes], "No thought can grasp Him"; only through comprehending the Torah and fulfilling the mitzvos does one draw down a revelation of His G-dliness, may He be blessed, so that it rests and is clothed in them.

וכמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם בהם דייקא פי' שממשיך אור א"ס מחיי החיים להיות שורה בהם כו'.

And as it is written, "These are the commandments which a man shall do, and live in them": "in them," precisely. The meaning is that he draws down the Infinite Light from the Life of life, to rest in them, etc.

5 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ועשיתם אתם. אתם כתיב כאלו עשאוני כו'.

Therefore our Sages, of blessed memory, said: "And you shall do them (osam)": it is written atem ["you"]; [it is] as though they had made Me, etc.

וזהו ענין עוסק בתורה לשמה. ופי' לשם התורה עצמה. כי על ידי זה הוא קורא וממשיך גילוי אור א"ס בתורה כנ"ל.

And this is the matter of one who occupies himself with Torah for its own sake (lishmah). And the meaning is: for the sake of the Torah itself. For through this he calls and draws down a revelation of the Infinite Light into the Torah, as mentioned above.

וז"ש [וזהו שכתוב] כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כו'. כל הנקרא בשמי היינו כללות נש"י [נשמות ישראל] שבראם לכבודו ואין כבוד אלא תורה כי התורה היא בחי' לבושים.

And this is [the meaning of] what is written, "Everyone that is called by My Name, and for My glory I have created him, I have formed him, I have even made him," etc. "Everyone that is called by My Name" means the souls of Israel as a whole, whom He created for His glory; and "there is no glory but Torah," for the Torah is the level of garments.

6 וכמ"ש עוטה אור כשלמה. והיינו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] דר"י [דרבי יוחנן] קארי למאני מכבדותא שהוא כמו עד"מ המלך אין רואים אותו כשהוא ערום זולתי כשהוא מלובש בלבוש מלכות.

As it is written, "He wraps Himself in light as in a garment." And this is as our Sages, of blessed memory, said, that Rabbi Yochanan called his garments "my honorers." That is, by way of analogy, like the king: he is not seen when he is unclothed, but only when he is clothed in a royal garment.

אך המלך בעצמו ובכבודו אין דרכו להלביש א"ע [את עצמו] זולתי שהעבד מלביש אותו כו'.

But the king himself, in his dignity, is not accustomed to dress himself; rather, the servant dresses him, etc.

כמ"כ [כמו כן] ממ"ה [מלך מלכי המלכים] הקב"ה כמו שהוא בעצמותו א"א לו להיות מושג ומתגלה בנבראים דלית מחשבה תפיסא בי' [ביה]. כי"א ע"י שמתלבש בתורה שהיא חכמתו ורצונו ב"ה והלבשה זו הוא ע"י ישראל דוקא כו'.

So too the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He: as He is in His essence, it is impossible for Him to be grasped and revealed in created beings, for "no thought can grasp Him," but only through His being clothed in the Torah, which is His wisdom and His will, blessed be He. And this clothing comes about through Israel specifically, etc.

7 וזהו ודברת בם ודברת הוא מלשון הנהגה והמשכה כמו ידבר עמים כו' בם היינו המשכ' אא"ס [אור אין סוף] בהתורה.

And this is [the meaning of] "And you shall speak of them" (vedibarta bam). Vedibarta is an expression of leading and drawing, as in "He subdues, or leads (yadber), peoples," etc. "Bam," in them, means the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof) into the Torah.

וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מהותו ועצמותו ית' מצוך לשון התקשרות והתחברות כו'.

And this is [the meaning of] "And these words shall be, which I (Anochi)": He who is "I," His being and essence, may He be blessed, "command you" (metzavecha), an expression of binding and joining, etc.

8 והכח הזה שיש בנפש לגרום המשכה זאת ע"י התורה הוא ע"י התפלה שקדמה לתורה.

And this power that the soul has, to bring about this drawing down through the Torah, comes through prayer, which precedes Torah.

כי האומר אין לי אלא תורה אפי' [אפילו] תורה אין לו מפני שצ"ל תחלה בחי' ואהבת בק"ש [בקריאת שמע] למסור נפשו באחד.

For one who says, "I have nothing but Torah," does not have even Torah, because there must first be the level of "And you shall love" in the Shema, to give over his soul at [the word] Echad, "One."

9 וענין מס"נ [מסירות נפש] אינו כמו שסוברים העולם שהוא הצעקה בהתלהבות ברעש אלא הוא כמ"ש אליך ה' נפשי אשא

Now, the matter of self-sacrifice (mesirus nefesh) is not as people think, that it is crying out with fervor and tumult. Rather, it is as it is written, "To You, Havayah, I lift up my soul."

שאינו רוצה להיות יש ודבר נפרד אלא להיות בחי' ביטול לשאת נפשו ורוחו אליו ית' שהוא מקור החיים דכולא קמי' [קמיה] כלא חשיבי

That is, he does not want to be an entity (yesh) and a separate thing, but rather to be at the level of self-nullification (bittul), to lift up his soul and his spirit to Him, may He be blessed, who is the Source of life, for "all before Him are considered as nothing."

לך ה' הגדולה כו'. שבחי' גדולה שהיא בחי' התפשטות חסדו ית' להחיות העולמות אלף אלפין כו' הוא לך ה' בבחי' ביטול כי קמי' [קמיה] ית' כלא כו'

"Yours, Havayah, is the greatness," etc.: that is, the level of greatness (gedulah), which is the level of the spreading forth of His kindness, may He be blessed, to give life to the worlds, "a thousand thousands," etc., is "Yours, Havayah," at the level of bittul, for before Him, may He be blessed, [all is] as nothing, etc.

ואימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו היינו בחי' צירופי אותיות מעשרה מאמרות שמחי' עולמות הנבראים ששם יש בחי' גדולה והתפשטות כו'.

And "when is He great? When He is in the city of our G-d": that is, the level of the combinations of letters of the Ten Utterances, which give life to the created worlds, where there is the level of greatness and spreading forth, etc.

10 וע"כ תקנו לנו אנכה"ג [אנשי כנסת הגדולה] לפני התפלה שתים לפניה כו' ופסוד"ז [ופסוקי דזמרה] לזמר עריצים רוממות אל בגרונם

Therefore the Men of the Great Assembly instituted for us, before the prayer, "two [blessings] before it," etc., and Pesukei deZimra (the Verses of Praise), "to cut down (lezamer) the tyrants," "the exaltations of G-d in their throat,"

ע"י שמתבונן איך שהאופנים כו' ואומרים קדוש ע"י שמשיגים שהוא ית' מקור החיים ומגילוי רוח פיו יתי הם חיים וקיימים ואליו יאתה ומחמת זה תתפעל ותתלהב נפשו כו'

through one's contemplating how the Ofanim [an order of angels], etc., and [how] they say "Holy" through comprehending that He, may He be blessed, is the Source of life, and that from the revelation of the breath of His mouth, may He be blessed, they live and exist, and that to Him it is fitting. And because of this his soul will be stirred and set aflame, etc.

ואע"פ [ואף על פי] שהנשמות הם גבוהים יותר מהמלאכים מ"מ צריכים להתבוננות מענין אהוי"ר [אהבה ויראה] של המלאכים מפני שדברים אלה הם הגורמים שתתחכם גם נפש השכלית ומזה תתפעל גם היא כו'.

And although the souls are higher than the angels, they nevertheless need contemplation of the love and awe of the angels, because these things are what cause the intellectual soul, too, to become wise, and from this it, too, will be stirred, etc.

11 וזהו ונתתי עשב בשדך לבהמתך היינו נפש הבהמית שמזונה מהמלאכים שנקרא עשב כוי.

And this is [the meaning of] "And I will give grass in your field for your cattle": that is, the animal soul, whose nourishment is from the angels, which are called "grass," etc.

וזהו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כוי שהם ג' לבושים מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה] מחשבה ושכל נקרא בריאה שהוא יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא ודבור הוא בחי' יצירה כמו הצורה שהיא גילוי החומר בלבד ולא חידוש מעיקרו.

And this is [the meaning of] "I have created him, I have formed him, I have even made him," etc., which are the three garments of thought, speech and action. Thought and intellect are called "creation" (beriah), which is something from nothing, as it is written, "And wisdom is found from nothing (ayin)"; and speech is the level of formation (yetzirah), like form, which is only a revelation of the matter and not something new from its root.

12 וכך הדבור הוא גילוי העלם השכלי עשיתיו הוא בחי' מעשה המצות כמו מלך בו"ד [בשר ודם] שעיקר הכרת מלכותו הוא ע"י המעשה דייקא שישמעו לפקודתו ולא ישנו את תפקידו. וכך מלכותו יתי' כתיב ה' מלך גאות לבש כוי.

So too, speech is the revelation of what is hidden in the intellect. "I have made him" is the level of the action of the mitzvos, like a king of flesh and blood, whose kingship is recognized chiefly through action specifically: that they obey his command and do not alter his orders. And so too of His kingship, may He be blessed, it is written, "Havayah reigns; He is clothed in majesty," etc.

13 ואל יאמר אדם א"א בבשר חזיר אלא אפשי אבל מה אעשה אבי שבשמים גזר כוי שהוא ענין עומ"ש [עול מלכות שמים] הגם שהוא בלתי שכל כלל ונעוץ סופן כוי.

"And a person should not say, 'I have no desire for pig's flesh,' but rather, 'I do desire it, but what can I do? My Father in Heaven has decreed,'" etc. This is the matter of the yoke of the Kingdom of Heaven, even though it is altogether without reason; and "their end is wedged [in their beginning]," etc.

וזהו שתקנו בתפלת יוצר ויחד לבבינו כוי כי ב' לבבות הם פנימי' [פנימיות / פנימית] הלב וחיצונית הלב.

And this is what they instituted in the Yotzer prayer [the blessings before the Shema], "And unite our heart (levaveinu)," etc. For the two hearts are the inner dimension (pnimiyus) of the heart and the outer dimension (chitzoniyus) of the heart.

פנימית הלב הוא בחי' רעותא דליבא בחפיצה ותשוקה אמיתית לדבקה בו יתי כי ברא כרעא כו'. ה' אלהינו שלנו ממש וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] להתבוננות כלל כי מאליו תתלהט

The inner dimension of the heart is the level of the heart's will (re'usa deliba), with true desire and longing to cleave to Him, may He be blessed, for "a son is the leg [of his father]," etc. "Havayah our G-d": truly ours. And it needs no contemplation at all, for it blazes up of itself.

ואמנם חיצוני' הלב שהוא מחמת נה"ב [נפש הבהמית] שמסתרת והוא מ"ש ערלת לבבכם שהוא בחי' ההסתרה שמסתרת אור קדושת ה'

However, the outer dimension of the heart, which comes from the animal soul that conceals, is what is written, "the foreskin of your heart," which is the level of the concealment that conceals the light of the holiness of G-d.

ועליה כתיב ומלתם כו' שצריך להעביר ערלה זו המפסקת ע"י ההתבוננות בכל המבואר בענין פסוד"ז [פסוקי דזמרה] והאופנים כו'.

And of it, it is written, "You shall circumcise," etc.: one must remove this foreskin, which interposes, through contemplating all that is explained in the matter of Pesukei deZimra and the Ofanim, etc.

14 ועל"ל [ולעתיד לבוא] כתיב ומל ה' את לבבך כו' ועי"ז יהיה ויחד לבבינו כו' וזהו בכל השנה ובעשי"ת [ובעשרת ימי תשובה] כתיב ממעמקים קראתיך הוי' מעומקא דליבא פנימית הלב

And of the Time to Come it is written, "And Havayah will circumcise your heart," etc., and through this there will be "And unite our heart," etc. And this [applies] throughout the year; and in the Ten Days of Teshuvah it is written, "Out of the depths I have called You, Havayah": from the depth of the heart, the inner dimension of the heart.

בקשו פני כו' את פניך ה' אבקש שגם למעלה יש פנימי' [פנימיות / פנימית] וחיצוני' סובב וממלא ממלא הוא בחי' חיצוניו' [חיצוניות] דכולא קמי' [קמיה] כלא חשיב ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] נתעורר פנימי' אלהותו סוכ"ע כו'.

"Seek My face," etc.; "Your face (panecha), Havayah, I will seek": for Above, too, there is an inner and an outer dimension, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin). The light that fills all worlds is the level of the outer dimension, for "all before Him is considered as nothing"; and through the arousal from below (isarusa dilesata), the inner dimension of His G-dliness, the light that encompasses all worlds, is aroused, etc.

אל תט באף עבדך. היינו כי יש עבד למטה כי לי בנ"י [בני ישראל] עבדים ואברהם אוהבי למעלה מבחי' עבד כבן לפני המלך ואמר דוד המלך ע"ה [עליו השלום] שלא יהי' [יהיה] מבחי' עבד שלמטה אלא מעבד שלמעלה וכן משה עבדי דוד עבדי.

"Do not turn Your servant away in anger (be'af)." That is, there is a servant below: "For the children of Israel are servants to Me"; and "Avraham, who loves Me," is above the level of a servant, like a son before the king. And King David, peace be upon him, said that it should not be from the level of the servant who is below, but from the servant who is above; and so too, "Moshe My servant," "David My servant."

15 וז"ש [וזהו שכתוב] באף עבדך שהוא כמ"ש אף עשיתיו כוי בחי' מעשה בלי טעם כעבד שמשרת לפני אדונו ועושה רצונו אף שאין לו טעם לכ"ד [לכל דבר] כוי

And this is [the meaning of] "in anger (be'af), Your servant": [this af] is as it is written, "I have even (af) made him," etc., the level of action without reason, like a servant who serves before his master and does his will even though he has no reason for anything, etc.

וע"י יחוד ב' לבבות בק"ש [בקריאת שמע] יהי' [יהיה] אח"כ ההמשכה ע"י התורה לכבודי בראתיו כוי ולפיכך נקראים עדים העדותי בכם כוי עד שאמר האזינו השמים כוי יערוף כמטר כוי.

And through the unification of the two hearts in the Shema, there will afterwards be the drawing down through the Torah, "for My glory I have created him," etc. And therefore they are called witnesses, "I call to witness against you," etc., until he said, "Give ear, O heavens," etc., "My teaching shall drop like the rain," etc.

כי יש ב' בחי' בתורה האחד תלמוד שמביא לידי מעשה שהוא ללמוד כדי לידע הדין אם יוצרך למעשה כוי

For there are two levels in the Torah. The one is study that leads to action, which is learning in order to know the law, should it be needed in practice, etc.

ובהרהור לא סגי עד שידע ויוחקק בלוח לבו כוי

And thinking [alone] does not suffice, until he knows [it] and it is engraved on the tablet of his heart, etc.

ועי"ז הוא שכתוב יערוף כמטר כו' כמ"ש כי כאשר ירד הגשם כו' ועשה את אשר חפצתי כו' ושמה לא ישוב כ"א הרוה את הארץ והולידה והצמיחה והאדם יאכל ובכח זה יאמר ואהבת כו'.

And of this it is written, "My teaching shall drop like the rain," etc., as it is written, "For as the rain comes down," etc., "and it shall do that which I desire," etc. And just as it "does not return unless it has watered the earth, and made it bring forth and sprout," and man will eat, and by this strength he will say "And you shall love," etc.

וכך בחי' תורה זו הוא הנק' עוז שניתן כח שיוכל לומר ואהבת וצ"ל ע"י הקדמת המס"נ [המסירות נפש] כנ"ל כמו הגשם שהוא ע"י רעמים ועבים כו':

And so too, this level of Torah is what is called "strength" (oz), for power is given so that he can say "And you shall love." And this must come through self-sacrifice (mesirus nefesh) going before it, as mentioned above, like the rain, which comes through thunder and clouds, etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS HAAZINU • MAAMAR 3

בעז"ה

Give Ear, O Heavens

◇

1 **בעז"ה** [בעזרת השם]

With G-d's help.

2 האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי. הנה התורה נמשלה למטר ולטל

"Give ear, O heavens, and I will speak; and let the earth hear the words of my mouth. My teaching shall drop like the rain; my word shall flow like the dew." Now, the Torah is likened to rain and to dew,

כמ"ש כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים כו' כן יהיה דברי אשר יצא מפי כו'

as it is written, "For as the rain and the snow come down from heaven," etc., "so shall My word be that goes forth from My mouth," etc.

וכן נמשלה לטל כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **טל תורה** וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] **מטל השמים זה מקרא כו'** (במדרש רבה פ' תולדות פס"ו).

And likewise it is likened to dew, as our Sages, of blessed memory, said, "the dew of Torah"; and our Sages, of blessed memory, said, "'Of the dew of heaven': this is Scripture," etc. (in Midrash Rabbah, Parshas Toldos, chapter 66).

והנה מטר הוא ממטה למעלה כמ"ש ואד יעלה מן הארץ והשקה כו' וטל הוא מלמעלה למטה

Now, rain is from below upward, as it is written, "And a mist would rise from the earth and water," etc.; and dew is from above downward.

וענין האזינו השמים ותשמע הארץ הוא כי יש ב' מיני נשמות א' אותן שהם בעלי תורה שתורתם אומנתם. והב' בעלי עסקים שעוסקים במצות וגמילות חסדים.

And the meaning of "Give ear, O heavens ... and let the earth hear" is that there are two kinds of souls. The first are those who are masters of Torah, whose Torah is their occupation. And the second are men of business, who occupy themselves with mitzvos and acts of kindness (gemilus chassadim).

כי על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח [גמילות חסדים] והנה עבודה שהוא מצות קרבנות אין לנו משחרב בהמ"ק [בית המקדש]

For "on three things the world stands: on the Torah, on the service, and on acts of kindness." Now, the service, which is the mitzvah of the sacrifices, we have not had since the Holy Temple was destroyed,

ולא נשאר לנו כי"א תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] ובעלי תורה נקרא שמים ע"ש [על שם] התורה שהתורה היא מן השמים והארץ היא בחי' בעלי מצות העוסקים בקיום המצות מעשיות בפועל ממש

and nothing is left to us but Torah and acts of kindness. And the masters of Torah are called "heavens" on account of the Torah, for the Torah is from heaven; and the earth is the level of the masters of mitzvos, who occupy themselves with fulfilling the practical mitzvos in actual deed.

(ועמ"ש בד"ה השמים כסאי והארץ הדום רגלי ועמ"ש מענין ב' בחי' נשמות ע"פ מי יתנך כאח לי כו' אמצאך בחוץ כו')

(And see what is written in the discourse beginning "The heavens are My throne and the earth is My footstool"; and see what is written on the subject of the two levels of souls on the verse "If only you were as a brother to me," etc., "I would find you outside," etc.)

וכשם שבשמים וארץ גשמיים כתיב בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ שמים קדמו לארץ וכתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים ארץ קדמה כו'

And just as, with the physical heavens and earth, it is written, "In the beginning G-d created the heavens and the earth": the heavens preceded the earth; and it is written, "On the day that Havayah Elokim made earth and heavens": the earth preceded, etc.;

כך גם בתורה ומצות מצאנו ראינו שפעמים אמרו ות"ת [ותלמוד תורה] כנגד כולם כו' וכן אמרו ע"פ כל חפצים לא ישוו בה כל מצותיה של תורה אינן כדאי נגד הלכה א' מן התורה.

so too with Torah and mitzvos, we have found and seen that at times [the Sages] said, "And the study of Torah is equal to them all," etc.; and likewise they said on the verse "All desirable things cannot compare to her": "All the mitzvos of the Torah are not worth one law of the Torah."

3 ופעמים אמרו תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים וכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] גדול התלמוד במה שמביא לידי מעשה דוקא.

And at times they said, "The purpose of wisdom is teshuvah and good deeds"; and likewise our Sages, of blessed memory, said that "study is great" specifically in that "it leads to deed."

ושניהם אמת כי יש בחי' ומעלה יתירה בתורה מה שאינה במצות ומ"מ יש ג"כ מעלה יתירה במצות מה שאינה בתורה וכנודע ומבואר במ"א.

And both are true: for there is a quality and a surpassing advantage in Torah that is not in the mitzvos, and nevertheless there is also a surpassing advantage in the mitzvos that is not in Torah, as is known and explained elsewhere.

4 והנה על בחי' התורה של ב' מיני נשמות הנ"ל הנקרא שמים וארץ הוא אומר יערוף כמטר לקחי כו'

Now, concerning the level of the Torah of the two kinds of souls mentioned above, which are called "heavens" and "earth," he says, "My teaching shall drop like the rain," etc.

והענין דכמו שענין המטר ופעולתו הוא שיורד ומלחלח את הארץ ומכשיר אותה שתוכל להוציא צמחה כמ"ש והרוה את הארץ והולידה והצמיחה

The explanation: just as the nature of rain and its effect is that it comes down and moistens the earth and prepares it so that it can bring forth its growth, as it is written, "and waters the earth and makes it give birth and sprout";

ועיקר הצמיחה הוא מכח הצומח שיש בארץ שיוכל להצמיח כל צמחה וע"י הגרעין הנזרע מעוררים אותו להצמיח כדוגמתו בתוספת ריבוי מחדש

and the main part of the growing comes from the power of growth that is in the earth, which can make all its growth sprout; and through the kernel that is sown, it is aroused to make [something] like it sprout, with a new, added increase;

אלא שא"א לעוררו שיתגלה לפעול פעולתו אם לא ע"י חרישה מתחלה דמרפי ארעא ואח"כ צריך למטר ללחלח את הארץ ואז הולידה והצמיחה.

only it is impossible to arouse it so that it is revealed and does its work except through plowing first, which loosens the soil; and afterward rain is needed to moisten the earth, and then it "makes it give birth and sprout."

5 וככל המשל זה יש ג"כ בנפש האדם ובחי' עסק התורה הוא בחי' המטר שצ"ל אחר בחי' החרישה ואז פועל להצמיח ישועות מקרב הנפש

And this whole analogy exists also in the soul of man. The level of occupation with Torah is the level of the rain, which must come after the level of the plowing; and then it acts to make salvations sprout from within the soul.

וז"ש [וזהו שכתוב] כן יהי' [יהיה] דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כ"א עשה את אשר חפצתי כו' ונתן זרע לזורע כו'

And this is [the meaning of] what is written, "So shall My word be that goes forth from My mouth: it shall not return to Me empty, but it shall do that which I desire," etc., "and gives seed to the sower," etc.

והענין דהנה כאו"א [כל אחד ואחד] מישראל אומר נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו' ואתה משמרה בקרבי כו'

The explanation: each and every one of Israel says, "The soul that You have placed in me is pure; You created it," etc., "and You preserve it within me," etc.

והנה מי הוא האומר בי ובקרבי שלא שייך לומר זה על הגוף כי אין בו אומר ודברים אלא זו היא נפש החיונית והשכלית המדברת כו'

Now, who is it that says "in me" and "within me"? It cannot be said of the body, for there is in it no speech and no words. Rather, this is the vital and intellectual soul, the one that speaks, etc.,

ואומרת נשמה שנתת בי היינו על בחי' נפש האלקית שהיא חלק אלוה ממעל וטהורה היא ואח"כ בראתה יש מאין כו'

and it says, "The soul that You have placed in me," referring to the level of the G-dly soul, which is "a part of G-d above," and "it is pure"; and afterward "You created it," as something from nothing, etc.,

עד שנפחת בי שמתלבשת ממש בתוך נפש השכלית והוא כענין בחי' זרע הנזרע בארץ גשמיות שאז דוקא תוציא צמחה

until "You breathed it into me," so that it is actually clothed within the intellectual soul. And this is like the level of a seed sown in physical earth, for specifically then does it bring forth its growth,

משום שבארץ דוקא הוא שיש כח הצומח להצמיח בתוספת עילוי כך הוא בחי' ירידת הנפש אלקי' אור זרוע להתלבש בתוך הנפש הבהמית אף שהיא גשמיות

because it is specifically in the earth that there is the power of growth to make [things] sprout with an added excellence. So too is the level of the descent of the G-dly soul, "light sown," to be clothed within the animal soul, even though it is physical;

כי בה הוא שיש כח הצומח להצמיח ישועות בתוספת רב על הזרע הזרוע בה וז"ש [וזהו שכתוב] וזרעתי את בית ישראל כו' וזרעתיה לי בארץ כו' דוקא

for it is in it that there is the power of growth to make salvations sprout, with a great addition beyond the seed sown in it. And this is [the meaning of] what is written, "And I will sow the house of Israel," etc., "And I will sow her for Me in the earth," etc., specifically [in the earth]:

היינו בנפש הבהמית שעליה נאמר ורוח הבהמה היורדת היא למטה בארץ (בקהלת סס"י [סוף סימן] ג') (ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות בפי' אור זרוע לצדיק ובפי' תמתי)

that is, in the animal soul, of which it is said, "And the spirit of the animal that goes downward into the earth" (in Ecclesiastes, end of chapter 3). (And see what is written on this in the discourse beginning "There are sixty queens," on the meaning of "Light is sown for the righteous," and on the meaning of "my perfect one.")

ולכן הנה גם כל המצות נשפלו למטה וניתנו בשביל הנפש הבהמית דוקא כי כולם הם מעשיות

And therefore all the mitzvos too were lowered below and given for the sake of the animal soul specifically, for they are all practical.

רק מעט מהם כמו אמונה וידיעת הבורא הם רק לנפש האלקית בלבד ואף גם זאת הם נוגעים גם בנפש הבהמית

Only a few of them, such as faith and knowledge of the Creator, are for the G-dly soul alone; and even these touch the animal soul as well.

שהרי על הנפש אלקית לא שייך לי' ציווי ואזהרה שבעודה בג"ע [לשון] [בגן עדן] היתה מאמנת ויודעת ממילא ולמה זה ירדה בגוף לדעת ולהאמין אז אם לא בשביל הנפש הבהמית

For the language of command and warning does not apply to the G-dly soul, since while it was in Gan Eden it believed and knew as a matter of course. And why then did it descend into a body to know and to believe, if not for the sake of the animal soul,

דהיינו שתהא מקיימתן בהתלבשותה בנפש הבהמית ואז דוקא הם נק' מצות וגדול המצווה ועושה כו'

that is, so that it should fulfill them while clothed in the animal soul? And specifically then are they called mitzvos (commandments), and "greater is one who is commanded and does," etc.

וכ"ש [וכל שכן] וק"ו [וקל וחומר] שאר כל המצות שכולם אינם שייכים כלל להנפש אלקי' בעודה למעלה אלא בהתלבשותה בגוף ונפש הבהמית דוקא שהנפש הבהמית היא המקיימת אותן וכמו קרבנות פאות ובכורים תרומות ומעשרות כו' וכן חשן ואפוד וכיוצא

And all the more so, a fortiori, all the other mitzvos, none of which pertain at all to the G-dly soul while it is above, but only when it is clothed in the body and the animal soul, specifically, for it is the animal soul that fulfills them: such as sacrifices, the corners [of the field] (pe'os) and first fruits, terumos [the priest's portions] and tithes, etc., and likewise the breastplate and the ephod, and the like.

וגם מצות תלמוד תורה שעיקר המצוה היא בדבור פה ועקימת שפתי' [שפתיו] הוי מעשה כו' ואפי' [ואפילו] אוי"ר [אהבה ויראה] דבכוונה תליא מילתא ולא בעובדא

And also the mitzvah of Torah study, whose main [fulfillment] is in the speech of the mouth, and "the movement of the lips is an act," etc. And even love and awe, where the matter depends on intention and not on deed:

הנה אהבה היא בלב ששם יסוד האש וצמאון האהבה ונולד מן הדם שבלב שמתהוה מברורי מאכלים גשמיים דוקא שמתבררים באצטומכא ונהפכים לדם בכבד

love is in the heart, where the element of fire is, and the thirst of love; and it is born of the blood in the heart, which comes into being from the refined portion of physical foods specifically, which are refined in the stomach and turned into blood in the liver;

והוא שולח הדמים ללב ובהם עיקר משכן נפש הבהמית וגם פחד ה' עיקרו בלב

and it sends the blood to the heart, and in the blood is the main dwelling of the animal soul. And the fear of G-d too is mainly in the heart.

אע"ג [אף על גב] דיראה שריא במוחא הנה אית יראה ואית יראה כו' וראשית היראה במוח ומסיימת בלב כו' הרי שכמעט כל התרי"ג מצות ניתנו ונשפלו בנפש הבהמית דוקא

Even though "awe rests in the brain," there is awe and there is awe, etc., and the beginning of awe is in the brain and it ends in the heart, etc. Thus nearly all the 613 mitzvos were given and lowered into the animal soul specifically.

והטעם כי הנה המצות נק' ג"כ בשם זרע כמ"ש זורע צדקות וכתיב אשריכם זורעי על כל מים והזריעה היא בקרקע דוקא ששם הוא יש כח הצומח והיינו בחי' נפש הבהמית שבה הוא יש הכח להצמיח ישועות.

And the reason is that the mitzvos are also called by the name "seed," as it is said, "He sows righteous deeds," and it is written, "Happy are you who sow beside all waters." And sowing is specifically in the ground, for there is the power of growth; and this is the level of the animal soul, for in it is the power to make salvations sprout.

[ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש יעקב דשלם נתבאר שכנס"י [שכנסת ישראל] נק' ארץ חפץ והמצות נזרעו בארץ זו דייקא ע"ש באריכות ואין זה סותר למש"כ [למה שכתוב] דמ"מ זריעה זו היא דוקא בהיות הנפש אלקית מלובשת בנפש הבהמית.

[And see what is written in the discourse beginning "In days to come Yaakov shall take root," for there it is explained that the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is called "a land of desire," and that the mitzvos were sown in this land specifically; see there at length. And this does not contradict what is written [here], for nevertheless this sowing is specifically when the G-dly soul is clothed in the animal soul.

6 ועמ,ש בד"ה ויהי בשלח פרעה כו' ע"ש ובד"ה זכור את יום השבת לקדשו כו' זכור ושמור בדבור אחד כו' ע"ש מענינים אלו]

And see what is written in the discourse beginning "And it came to pass, when Pharaoh let [the people] go," etc., see there; and in the discourse beginning "Remember the Shabbos day to keep it holy," etc., [on] "'Remember' and 'Keep' in one utterance," etc.; see there on these subjects.]

והטעם הוא משום שהנפש הבהמית בשרשה ומקורה היא יותר נעלית מהנפש אלקית וע"כ הוא שיש בה הכח הזה להצמיח כו'

And the reason is that the animal soul, in its root and source, is more exalted than the G-dly soul; and therefore it is that it has this power to make [things] sprout, etc.

כי הנפש הבהמית נלקחה מבחי' שמרי אופנים שבמרכבה שבאופנים נאמר ג"כ והנה אופן אחד בארץ כדלקמן

For the animal soul was taken from the level of the dregs of the Ofanim (the "wheels") of the Chariot; for of the Ofanim it is also said, "And behold, one ofan [wheel] upon the earth," as [explained] below.

והנה כמו שבשרפים יש פני ארי' [אריה] ופני שור כך גם באופנים כתיב על ארבעת רבעיהם וכתיב וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב כו' וזהו פני השור כדאיתא בגמרא וממנו הוא שנמשכת הנה"ב [הנפש הבהמית] שבישראל:

Now, just as among the Seraphim there is the face of a lion and the face of an ox, so too of the Ofanim it is written, "upon their four sides," and it is written, "And each one had four faces: the face of the first was the face of the cherub," etc.; and this is the face of the ox, as it is stated in the Gemara. And it is from it that the animal soul in Israel is drawn.

7 ב והנה האופנים מתנשאים ברעש גדול לעומת השרפים. כי השרפים אומרים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כו'.

2. Now, the Ofanim rise up with a great noise facing the Seraphim. For the Seraphim say, "Holy, holy, holy is Havayah Tzevaos (of hosts)," etc.

פי' צבאות הוא ענין אות הוא בצבא שלו דהיינו שכל צבאי צבאות שלמטה אלף אלפים לגדוד א' ולגדודיו אין מספר כו' כולם הם מתהוים ומקבלים חיות רק מאות א'

The meaning of Tzevaos is "He is a sign (os) in His host (tzava)": that is, all the hosts upon hosts below, "a thousand thousands to one troop, and to His troops there is no number," etc., all of them come into being and receive life-force only from one letter.

וכמ"ש בהבראם בה' בראם והה' הוא אות קלילא דלית ביה ממשא כמבואר באקדמות ופי' אתא קלילא היינו שההבל הלב מתלבש בה הוא מועט יותר מבכל האותיות

As it is written, behibar'am, "when they were created": "with the hei He created them." And the hei is "a light letter, in which there is no substance," as explained in the Akdamus [the Aramaic hymn of Shavuos]. And the meaning of "a light letter" is that the breath of the heart that is clothed in it is less than in all the [other] letters.

כי הנה ה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון בומ"ף מהשפתים גיכ"ק מהחיך כו' ואותיות אחה"ע הם קלים יותר מכל האותיות דהיינו שההבל שבהם הוא במיעוט יותר מבשארי האותיות כמו גיכ"ק מהחיך יש בהם יותר מבחי' ההבל כו'

For there are five places of articulation in the mouth: alef-ches-hei-ayin from the throat, beis-vav-mem-pei from the lips, gimmel-yud-kaf-kuf from the palate, etc. And the letters alef-ches-hei-ayin are lighter than all the letters; that is, the breath in them is less than in the other letters, such as gimmel-yud-kaf-kuf from the palate, which have more of the breath in them, etc.

ואות ה' הוא שההבל בה מועט יותר גם מאותיות אח"ע

And the letter hei is one whose breath is less even than the letters alef-ches-ayin;

לכן נקראת אתא קלילא פי' שקל לדבר אותה משום דלית בה מששא דזוטר מאד ההבל שבה.

therefore it is called "a light letter": that is, it is light to pronounce, because "there is no substance in it," since the breath in it is very slight.

ועד"מ זה יובן למעלה שיש בחי' הבל המתלבש בהאותיות כמ"ש בזהר הרקיע פ' תזריע (דמ"ז ע"ב)

And by way of this analogy it will be understood above, that there is a level of breath that is clothed in the letters, as is written in the Zohar HaRakia, Parshas Tazria (page 47b);

ואות ה' נקרא אתא קלילא ומבחי' זו הוא התהוות כל צבאי צבאות העליונים וזהו אות הוא בצבא שלו.

and the letter hei is called "a light letter," and from this level comes the coming-into-being of all the supernal hosts upon hosts. And this is "He is a sign in His host."

אבל עצמותו ית' הוא קדוש ומובדל כו' וג' פעמים קדוש קדוש הוא כנגד ג' אותיות ראשונות של שם הוי'

But His essence, may He be blessed, is holy and separate, etc. And the three times "holy, holy" correspond to the first three letters of the Name Havayah,

שהם צמצום והתפשטות עד שאח"כ המשכה בבחי' ה' תתאה להיות בה' בראם כו' [ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי בת]

which are contraction (tzimtzum) and expansion, until afterward there is the drawing down into the level of the lower hei, so that there be "with the hei He created them," etc. [And see what is written on this in the discourse beginning "Sing and rejoice, O daughter."]

וזהו מ"ש אח"כ מלא כל הארץ כבודו פי' שלהיותו קדוש ומובדל בערך לגמרי א"כ שמים וארץ שהם רוחניות וגשמיות שוין לפניו וכנודע שהוא יתי' א"ס בג' בחי' עולם שנה נפש

And this is what is said afterward, "The whole earth is full of His glory." The meaning: because He is holy and entirely separate, beyond comparison, then heavens and earth, which are spirituality and physicality, are equal before Him. And as is known, He, may He be blessed, is infinite in the three dimensions of world, year and soul.

בבחי' עולם היינו בחי' התפשטות מדת מלכותו יתי' בריבוא רבבות עולמות למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית ובבחי' שנה היינו בבחי' זמן שאתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא ולעוה"ב [ולעולם הבא] כו' בלי גבול

In the dimension of world, that is, the extension of the attribute of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, into myriads of myriads of worlds, upward without end and downward without limit. And in the dimension of year, that is, the dimension of time: "You are He before the world was created, and since it was created, and in the World to Come," etc., without limit.

ובבחי' נפש היינו בבחי' ההשגות שמשיגים הנשמות אלקותו יתי' שיש כמה מיני השגות גבוה מעל גבוה בעילוי אחר עילוי לאין קץ כידוע [ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאוה השני']

And in the dimension of soul, that is, the dimension of the comprehensions with which the souls comprehend His G-dliness, may He be blessed: for there are many kinds of comprehension, one higher than the other, in ascent after ascent without end, as is known. [And see what is written on this in the second discourse beginning "I am black and comely."]

ולכן הוא מלא כל הארץ הלזו התחתונה הגשמיות כמו בעולמות עליונים ממש

And therefore He fills this whole lower, physical earth exactly as [He fills] the higher worlds.

כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש דוקא דקמי' יתי' כולא כלא חשיבי ממש שמים וארץ בהשואה א' שהרי אעפ"כ [דקמיה] [אף על פי כן] לית אתר פנוי מינהי'.

As it is written, "The heavens and the earth do I fill": "I," My very self, specifically; for before Him, may He be blessed, all is considered as actually nothing, heavens and earth equally, since nevertheless "there is no place empty of Him."

8 והנה השרפים עומדים ממעל ומשיגים זה כי הם יש להם השגה ודעת גדול לפי שהם בעולם הבריאה אשר שם מתלבש חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצילות.

Now, the Seraphim "stand above" and comprehend this, for they have great comprehension and knowledge, since they are in the World of Beriah (Creation), where the Chochmah, Binah and Daas of Atzilus are clothed.

אבל האופנים כששומעים קק"ק [קדוש קדוש קדוש] יוצא מהשרפים הם מרעישים בקול רעם ורעש גדול מפני שאין השגתם מכילה זה כי הם בעשייה כמ"ש אופן אחד בארץ

But the Ofanim, when they hear "Holy, holy, holy" issuing from the Seraphim, make a commotion with a sound of thunder and a great noise, because their comprehension cannot contain this, for they are in [the World of] Asiyah, as it is written, "one ofan upon the earth."

ולכן המדות הם בהם בתגבורת מאד וז"ש ביחזקאל קול המולה כקול מחנה והיינו מ"ש מתנשאים לעומת השרפים שמתנשאים למעלה מהשרפים [וזהו שכתוב]

And therefore the emotive attributes are very intense in them; and this is what is written in Ezekiel, "a sound of tumult, like the sound of a camp." And this is what is said, "they rise up facing the Seraphim": that they rise up above the Seraphim,

כי התפעלות המדות שבהם הוא יותר מבשרפים כנ"ל והיינו באמת משום ששרשן ממקום נעלה מבחי' השרפים וכנודע ג"כ ששרש המדות למעלה מהשכל כו'

for the arousal of the emotive attributes in them is greater than in the Seraphim, as mentioned above. And this is in truth because their root is from a place more exalted than the level of the Seraphim; and as is also known, the root of the emotive attributes is above the intellect, etc.

[כמ"ש מזה בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה ובביאור ע"פ שימני כחותם] והוא בחי' ואלה המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך לבנ"י שהם בחי' ז' מלכין קדמאין [לבני ישראל]

[As is written on this in the discourse beginning "To understand the explanation of the matter that the Patriarchs are the Chariot," and in the explanation on the verse "Set me as a seal."] And this is the level of "And these are the kings who reigned before a king reigned over the children of Israel," which are the level of the seven primordial kings,

שהם ז' מדות עליונות שהם לפני בחי' המוחין הנק' ישראל לי ראש כידוע לי"ח [ליודעי חן] וע"י רעש זה הם נושאות את הכסא וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא בכלל

which are the seven supernal emotive attributes that are before the level of the intellect (mochin), which is called Yisrael, [the letters of] li rosh, "a head for Me," as is known to those who know the hidden wisdom. And through this noise they carry the Throne, and the "likeness as the appearance of a man" upon the Throne is also included.

כי הנה עולם הבריאה שהוא עולם השרפים נקרא עולם הכסא [ע' [עיין] בע"ח [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד] ועמ"ש בד"ה זכור דעמלק מענין כסא]

For the World of Beriah, which is the world of the Seraphim, is called the world of the Throne [see Etz Chaim, the Gate of the Throne of Glory; and see what is written in the discourse beginning "Remember" of Amalek, on the subject of the Throne].

פי' כס א' דהיינו שהוא בחי' כיסוי לגבי אלופו של עולם שמעלים ומסתיר עליו והוא בחי' יחודא תתאה

That is, kes alef, "the cover of the alef," meaning that it is the level of a covering with respect to the Master (Aluf) of the world, which hides and conceals Him; and it is the level of the lower unity (yichuda tata'ah),

שהוא בבחי' בריאה שצבא השמים לך משתחוים הרי אף שהם בבחי' ביטול והשתחוי' [והשתחויה] מ"מ עכ"פ [על כל פנים] יש מי שבטל כו'

which is at the level of Beriah, where "the host of heaven bows to You." Thus, even though they are in a state of self-nullification (bittul) and bowing, nevertheless, at any rate, there is someone who is nullified, etc.

כי המלאכים וכל צבא מעלה הן מלובשות בגופות כמו מלאך הגדול סנד"ל [סנדלפון] ת"ק שנה

For the angels and all the host on high are clothed in bodies; for example, the great angel Sandalphon, [whose size is] five hundred years;

ויש מלאכים שהם בשליש העולם דהיינו שליש ת"ק כו' וכמ"ש בהם וגויתו כתרשיש ואם כן הרי יש בחי' מהות ומציאות נפרד מאלקותו יתי'

and there are angels that are a third of the world, that is, a third of five hundred, etc.; and as it is written of them, "And his body was like tarshish [a precious stone]." And if so, there is here the level of an essence and existence separate from His G-dliness, may He be blessed;

ואף על פי שהוא בטל ומשתחוה מ"מ מהותו ועצמותו הוא בחי' כיסוי והסתר לאלופו של עולם שהוא בחי' אלקותו ית' כמו שהוא אין עוד מלבדו ממש בבחי' יחו"ע [יחודא עילאה].

and even though it is nullified and bows, nevertheless its essence and being is a level of covering and concealment for the Master of the world, that is, for His G-dliness, may He be blessed, as it is [in truth]: "there is nothing else besides Him," literally, at the level of the higher unity (yichuda ila'ah).

9 ולכן בחי' ונחנו מה שם מ"ה [שם מ"ה] הוא במלוי אלפין ועי" רעש גדול של האופנים שמתנשאים מאד נעלה למעלה גם מהשרפים

And therefore the level of "and what (mah) are we" is the Name Mah (45), in the spelling-out with alefs. And through the great noise of the Ofanim, who rise up very high, above even the Seraphim,

הם נושאות ומגביהים ג"כ את הכסא שבבחי' בריאה להתעלות למעלה יותר עד שיאיר בהם א"ס ב"ה בגילוי כמו שהוא בבחי' יחו"ע [יחודא עילאה] ולא להיות בבחי' כיסוי והסתר פנים.

they carry and also lift up the Throne that is at the level of Beriah, so that it rise higher, until the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, shines in them in revelation, as He is at the level of the higher unity, and not to be at the level of covering and the hiding of the Face.

10 וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא שהוא בחי' התורה שנקראת אדם כמ"ש וזאת תורת האדם וכתיב זאת התורה אדם כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] שבתורה הם בחי' רמ"ח אברים דמלכא

And also "the likeness as the appearance of a man" upon the Throne, which is the level of the Torah, which is called "man," as it is written, "And this is the Torah of man," and it is written, "This is the Torah: a man." For the 248 positive commandments in the Torah are the level of the 248 limbs of the King:

כמו האבר הוא כלי להמשכת החיות מהנפש כך המצות הם בחי' רצון העליון שנמשך ומתלבש בכל מעשה המצות כו'

just as the limb is a vessel for drawing the life-force from the soul, so the mitzvos are the level of the supernal will, which is drawn down and clothed in every act of the mitzvos, etc.

ושס"ה ל"ת [לא תעשה] הם שס"ה גידים כמשל הגידים שבהם נמשך ומתפשט הדם שהוא עיקר חיות הנפש כי שס"ה ל"ת [לא תעשה] הם גבוהים ויותר נעלים מבחי' מ"ע [מצות עשה]

And the 365 prohibitions are the 365 sinews, like the sinews in which the blood, the main life-force of the soul, is drawn and spreads. For the 365 prohibitions are higher and more exalted than the level of the positive commandments,

וכנודע ע"פ מ"ש זה שמי וזה זכרי שמל"ת [שמצות לא תעשה] הם בבחי' שמי עם בחי' י"ה פי' שמי עם י"ה היינו כי שמי הוא בחי' שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם הי' [היה] הוא ושמו כו'

as is known on what is written, "This is My Name and this is My remembrance": that the prohibitive commandments are at the level of shemi ("My Name") together with the level of yud-hei. The meaning of shemi with yud-hei: shemi is the level of which our Sages, of blessed memory, said, "Before the world was created there was He and His Name," etc.,

והוא נמשך ומתגלה בבחי' י"ה ועיין בפרשת תרומה (קס"ה ב') ע"פ סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו כו'

and it is drawn down and revealed in the level of yud-hei. And see in Parshas Terumah (165b) on the verse "Extol Him who rides upon the heavens, by Kah His Name," etc.

אבל מ"ע [מצות עשה] הם בבחי' זכרי עם ו"ה שהם רק בחי' זכר והארה בעלמא ולא שמו ממש ועמ"ש מזה ע"פ אלה פקודי המשכן

But the positive commandments are at the level of zichri ("My remembrance") together with vav-hei, which are only the level of a remembrance and a mere glimmer, and not His Name itself. And see what is written on this on the verse "These are the accounts of the Mishkan [the Sanctuary]."

וכדי להיות א"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל ממש מתלבש בבחי' התורה שהיא בחי' אדם ברמ"ח אברים כו' הוא ג"כ ע"י רעש גדול של האופנים

And for the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who "is not any of these attributes at all," to be actually clothed in the level of the Torah, which is the level of "man" with 248 limbs, etc., this too is through the great noise of the Ofanim;

כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח (ועמ"ש מזה בפ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה ובד"ה זכור את יום השבת לקדשו הנזכר לעיל)

for "spirit brings spirit and draws down spirit." (And see what is written on this in Parshas Yisro, in the discourse beginning "The matter that the Patriarchs are the Chariot," and in the discourse beginning "Remember the Shabbos day to keep it holy," mentioned above.)

והכח הזה שבהם הוא מטעם שנת"ל [שנתבאר לעיל] שהוא מפני שבשרשן הם למעלה מבחי' אדם והיינו בחי' ואלה המלכים שלפני מלוך מלך כו'

And this power in them is for the reason explained above: that in their root they are above the level of "man"; and this is the level of "And these are the kings" who [reigned] before a king reigned, etc.,

שהוא למעלה מבחי' אדם הנ"ל רק שלמטה הם בבחי' השפלה למטה מטה מבחי' אדם כמשל נפילת האבן מראש החומה נופל למטה יותר כו'

which is above the level of "man" mentioned above; only, below they are in a state of lowliness, far lower than the level of "man," like the analogy of a stone falling from the top of the wall, which falls further down, etc.

אבל כשמתנשאים ומגביהים א"ע [את עצמו] ברעש גדול אזי מעוררים למעלה בשרשן העליון מאד כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח בדוגמתו ולכן הם נושאות ומגביהות את הכסא ודמות כמראה אדם שעליה כנ"ל:

But when they rise and lift themselves up with a great noise, they arouse [a response] above, in their very lofty root; for "spirit brings spirit and draws down spirit" like it. And therefore they carry and lift up the Throne and "the likeness as the appearance of a man" upon it, as mentioned above.

11 ג והנה האופנים אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו ברוך הוא המשכה מהעלם אל הגילוי כו'.

3. Now, the Ofanim say, "Blessed be the glory of Havayah from His place." "Blessed" (baruch) means a drawing down from concealment to revelation, etc.

כבוד הוי' הוא בחינת ל"ב נתיבות החכמה בגימ' [בגימטריא] כבוד וע"ז אמר ברוך שיהיה נמשך בחי' כבוד ל"ב נתיבות החכמה ממקומו העליון להיות מתגלה בחכמה שלמטה

"The glory (kavod) of Havayah" is the level of the thirty-two paths of Chochmah, numerically equal to kavod. And of this he said "blessed": that the level of kavod, the thirty-two paths of Chochmah, be drawn down from its supernal place, to be revealed in the lower wisdom.

כי בחי' חכמה שלמטה נק' ג"כ כבוד כי כבוד הוא מלשון לבוש כמו ר' [רבי] יוחנן קארי למאני מכבדותא ובחי' חכמה שלמטה היא בחי' לבוש וכיסוי מסתיר אלקותו ית'

For the level of the lower wisdom is also called kavod, for kavod is a term for a garment, as in "Rabbi Yochanan called his clothes 'my honorers.'" And the level of the lower wisdom is a level of a garment and a covering that conceals His G-dliness, may He be blessed.

וכמו שאנו רואים בחוש שהבהמה לפי שאין לה חכמה ושכל היא בבחי' ביטול יותר עד שאפילו תינוק יכול למשול עליה משא"כ האדם שאפי' [שאפילו] תינוק יש בו טבע ההתנשאות להיות רודה ומושל לפי שהוא בעל שכל

As we see with our senses: an animal, because it has no wisdom and intellect, is in a state of greater self-nullification, so that even a small child can rule over it; whereas a man, even a small child, has in him the nature of self-exaltation, to dominate and rule, because he possesses intellect.

כי השכל הוא העושה אותו לבחי' יש ודבר לפי שהוא כיסוי לבוש המעלי' ומסתיר את בחי' האין שעי"ז היה הביטול

For it is the intellect that makes him into the level of a being and a thing (yesh), because it is a covering, a garment, that hides and conceals the level of the Nothing (ayin), through which there would be self-nullification.

כי חכמה זו היא מבחי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כמ"ש ונפקחו עיניכם והייתם כו' יודעי טוב ורע (וכמ"ש מזה הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] בספר מ"נ [מורה נבוכים] ח"א [חלק א'] פרק ב')

For this wisdom is from the level of the Tree of Knowledge of good and evil, as it is written, "And your eyes will be opened, and you will be," etc., "knowing good and evil" (and as the Rambam wrote on this in the book Moreh Nevuchim, Part I, chapter 2).

וע"ז הם מבקשים שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' ל"ב נתיבות החכמה ממקומו העליון היא בחי' חכמה עילאה שהוא גם הוא בחי' חכמה ונקרא כבוד מלשון לבוש

And for this they ask that the glory of Havayah, the thirty-two paths of Chochmah, be "blessed" and drawn down "from its supernal place," which is the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), which too is a level of Chochmah and is called kavod, a term for a garment;

כי היא ג"כ בחי' לבוש לא"ס ב"ה שבה ועל ידה מתלבש בעולמות (ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' במדבר (דף קי"ח) בענין מלך הכבוד ובפי' הראני נא את כבודך כו'

for it too is a level of garment for the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who in it and through it is clothed in the worlds. (And see what the Ramaz wrote in Parshas Bamidbar, page 118, on the subject of "the King of glory," and on the meaning of "Show me, I pray, Your glory," etc.)

ועמ"ש בד"ה כי על כל כבוד חופה וכמ"ש בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וכתיב מה רבו מעשיך ה' לפי שכולם בחכמה עשית דוקא.

And see what is written in the discourse beginning "For over all the glory shall be a canopy." And as it is written, "With Chochmah He founded the earth": "Abba founded the daughter"; and it is written, "How manifold are Your works, Havayah," because "in Chochmah You made them all," specifically.

אבל אינה בחי' לבוש מסתיר ח"ו [חס ושלום] אלא אדרבה א"ס ב"ה מאיר בתוכה ממש וכמ"ש עוטה אור כשלמה שהלבוש זה הוא מאיר כאור

But it is not a level of a concealing garment, G-d forbid; on the contrary, the Infinite One, blessed be He, actually shines within it, as it is written, "He wraps Himself in light as with a garment": this garment shines like light.

וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שהיא בבחי' ביטול תמיד לבחי' האין שמשם תמצא ולא שמסתרת ח"ו [חס ושלום] כחכמה שלמטה וע"ז נאמר איזהו חכם הרואה את הנולד מאין ליש כו'

And as it is written, "And Chochmah is found from ayin (nothing)": it is always in a state of self-nullification to the level of the ayin from which it is found, and does not conceal, G-d forbid, like the lower wisdom. And of this it is said, "Who is wise? One who sees what is born," from nothing to something, etc.

וזהו ובקשתם שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' שהיא בחי' חכמה עילאה זו וביטול זה להתגלות גם למטה בחכמה שלמטה עד שגם היא לא תהיה מסתרת כו'

And this is their request: that the glory of Havayah, which is this level of the higher Chochmah and this self-nullification, be "blessed" and drawn down, to be revealed also below, in the lower wisdom, until it too will not conceal, etc.,

ויהיה נראה בעליל גם לעיני בשר שלנו איך דכולא קמיה כלא חשיבא כמו שהוא קמיה יתʼ בבחיʼ חיʼע [חכמה עילאה] כח מ"ה [מה] שאין שם הסתר פנים וכך גם למטה לא יעלים ולא יסתיר כוʼ וכמו שהיה קודם חטא עץ הדעת

and it will be plainly visible even to our eyes of flesh how "all before Him is considered as nothing," as it is before Him, may He be blessed, at the level of the higher Chochmah, ko'ach mah ("the potential of what"), where there is no hiding of the Face; and so too below, it will not hide and will not conceal, etc., just as it was before the sin of the Tree of Knowledge.

ולכן האופנים דוקא הוא שאומרים ברוך כוʼ אבל השרפים אומרים מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] לפי שהם בבריאה ואימא מקננא בכורסייא.

And therefore it is specifically the Ofanim who say "Blessed," etc.; but the Seraphim say "The whole earth is full of His glory," because they are in Beriah, and "Imma (Binah) nests in the Throne."

12 ויש שם גילוי אלקותו יתʼ ומשיגים היטב איך שמכה"כ [שמלא כל הארץ כבודו] ואת השמים ואת הארץ אני מלא

And there, there is a revelation of His G-dliness, may He be blessed, and they comprehend well how "the whole earth is full of His glory" and "the heavens and the earth do I fill."

אבל האופנים שהם בעשיה שהוא חשך והסתר והעלם כוʼ לכן צריכים לבקשה זו שיהיה ברוך ונמשך כבוד הויʼ

But the Ofanim, who are in Asiyah, which is darkness, hiddenness and concealment, etc., therefore need this request: that the glory of Havayah be "blessed" and drawn down.

כי הרי חכמה שלמטה היא מסתרת כנ"ל ואף שקמיה יתʼ כולא כלא כוʼ אבל לגבי הנבראים נראה העולם ליש כוʼ

For the lower wisdom conceals, as mentioned above; and even though before Him, may He be blessed, all is as nothing, etc., yet in relation to the created beings the world appears as something (yesh), etc.

אלא שזו היא הבקשה להיות נמשך כבוד הוי' בחי' ח"ע [חכמה עילאה] ובחינת ביטול כו' והמשכה זו היא מאור א"ס ב"ה משמ וזהו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו.

But this is the request: that there be drawn down the glory of Havayah, the level of the higher Chochmah and the level of self-nullification, etc. And this drawing down is from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself; and this is "Blessed be the glory of Havayah from His place."

כי פי' מקומו היינו ע"ד איה מקום כבודו ר"ל [רוצה לומר] מקומו היינו שרשו של בחי' כבודו הוא בחי' איה שאינו מושג כלל

For the meaning of "His place" is in the manner of "Where is the place of His glory?": that is to say, "His place" is the root of the level of His glory, which is the level of "Where?", which is not comprehended at all.

כי כבודו היינו מדת מלכותו ית' בחכמה תתאה ושרשה בחכמה עילאה וגם למעלה מהחכמה וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] והוא בחי' כתר עליון דאיהו כתר מלכות כו'.

For "His glory" is the attribute of His Malchus, may He be blessed, in the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah), and its root is in the higher Chochmah and also above Chochmah. And this is the meaning of "the holy King" that we say during the Ten Days of Teshuvah: it is the level of the supreme Keser (Keser Elyon), which is the crown of Malchus, etc.

13 והאופנים ע"י הרעש גדול אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו שממשיכים מבחי' איה מקום כבודו מה שאינו מושג שיהיה בבחי' ברוך ונמשך להיות גילוי ח"ע [חכמה עילאה] למטה ממש והוא ענין ומעין מבית ה' יצא והשקה כו' בד"ה ששים המה מלכות

And the Ofanim, through the great noise, say, "Blessed be the glory of Havayah from His place": they draw down from the level of "Where is the place of His glory?", that which is not comprehended, that it be in a state of "blessed" and drawn down, so that there be a revelation of the higher Chochmah actually below. And this is the meaning of "And a spring shall go forth from the House of Havayah and shall water," etc., [explained] in the discourse beginning "There are sixty queens."

וכדי להמשיך גילוי בחי' מעין זה שהוא ח"ע [חכמה עילאה] למטה צ"ל ההמשכה מלמעלה גם מהחכמה עילאה וכמ"ש בד"ה בהעלותך בענין חכמות בחוץ כו' ע"ש.

And in order to draw down the revelation of the level of this spring, which is the higher Chochmah, below, the drawing down must be from higher even than the higher Chochmah, as is written in the discourse beginning "When you kindle," on the subject of "Wisdoms cry aloud outside," etc.; see there.

14 והכח שיש להם להמשיך התגלות זו הוא מחמת הרעש הגדול שלהם שהם מתנשאים למעלה מעלה עד רום המעלות כנ"ל והיינו מפני ששרשן מאד נעלה רק שנפלו כו'

And the power they have to draw down this revelation is because of their great noise, in that they rise up higher and higher, to the loftiest heights, as mentioned above. And this is because their root is very exalted, only they fell, etc.

וע"ז נאמר ורב תבואות בכח שור שמבחי' פני שור שבאופנים שבמרכבה נמשכו רב תבואות דהיינו ריבוי ותוספת הארה מלמעלה מעלה מא"ס ב"ה ממש:

And of this it is said, "But much produce comes through the strength of the ox": from the level of the face of the ox in the Ofanim of the Chariot is drawn "much produce," that is, an abundance and increase of radiance from the very highest, from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself.

15 ד והנה עד"ז ביתרון הכח שיש לבחי' [לביה] אופנים על בחי' שרפים עם היות שהשרפים בבריאה והאופנים בעשייה כך עד"ז יובן בענין נפש הבהמית לגבי נפש האלקית.

4. Now, along the lines of this advantage of power that the level of the Ofanim has over the level of the Seraphim, even though the Seraphim are in Beriah and the Ofanim are in Asiyah, so along these lines will be understood the matter of the animal soul in relation to the G-dly soul.

כי הנפש הבהמית החיונית שבאדם נלקחה מפני שור שבאופנים כנ"ל. ולכן כחה רב ועצום ויש בה בכח בחי' רעש גדול יותר מבנפש אלקית לפי שבשרשה היא גבוה יותר מבחי' לפני מלך מלך לבנ"י [לבני ישראל] כו'.

For the vital, animal soul in man was taken from the face of the ox in the Ofanim, as mentioned above. And therefore its power is great and mighty, and it has in potential the level of a great noise, more than the G-dly soul, because in its root it is higher, from the level of "before a king reigned over the children of Israel," etc.

(ועמ"ש בד"ה בשלח פרעה גבי בנה הגדול כי עולם התהו קדם כו' ולפי שהאופנים הוא ממה שנתברר מעולם התהו ע"כ נקרא רעש גדול)

(And see what is written in the discourse beginning "When Pharaoh let go," concerning "her great son," that the World of Tohu came first, etc. And because the Ofanim are from what was refined from the World of Tohu, therefore [their sound] is called "a great noise.")

אך עכ"ז [עם כל זה] לפי שנשפלה למטה מאד לכן לא יוכל להתגלות בחי' זו שבה אלא ע"י ביטולה בתכלית לגבי נפש האלקית שתהי' [שתהיה] מושלת בה להנהיגה ולהטותה

But nevertheless, because it was lowered very far down, this level in it cannot be revealed except through its utter self-nullification before the G-dly soul, so that [the G-dly soul] rules over it, to lead it and to turn it.

וזהו תכלית ירידת הנשמה שהוא כמ"ש בזהר לאתבא צדיקייא בתיובתא כי הנשמות בעודם למעלה היו כולם בבחי' צדיקים שבטבעם לעלות אל ה' כו'

And this is the purpose of the soul's descent, as is written in the Zohar: "to bring the righteous to teshuvah." For the souls, while they were above, were all at the level of the righteous (tzaddikim), whose nature is to rise up to G-d, etc.;

וירידתם בגופות הוא כדי להיות בע"ת [בעלי תשובה] דמשכין לי' בחילא יתיר שהם בבחי' צעק לבם אל ה' ברעש גדול מחמת ההיפוך כידוע וכך צ"ל ממש מדת כל אדם אף מי שאין בידו עבירות ח"ו [חס ושלום]

and their descent into bodies is in order to be baalei teshuvah [those who return], "who draw Him down with greater strength," for they are at the level of "their heart cried out to G-d," with a great noise, because of the turnabout, as is known. And so must actually be the measure of every person, even one who has no sins, G-d forbid [that he have any];

שהרי על כולם אמרו כל ימיו בתשובה וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בענין והרוח תשוב כו'

for of all of them they said, "all his days in teshuvah," as written above on the subject of "And the spirit will return," etc.

והרעש הוא מחמת זה גופא מיניה וביה [וביה] לישדי בי' [ביה] בהתבוננו עוצם ירידת נפשו כ"כ [כל כך] מטה מטה ונתרחקה ממאצילה אשר הוא יתי' קדוש ומובדל וכולא קמי' [קמיה] כלא ממש חשיבי שמזה יבא לידי רעש גדול

And the noise comes from this very thing, "from it and with it, to strike at it": when he contemplates the immensity of his soul's descent, so very far down, and [how] it has become distant from its Emanator, who, may He be blessed, is holy and separate, and before whom all is considered as actually nothing; from this he will come to a great noise.

והיינו מחמת רב הכח של הנפש הבהמית ששרשה מאד למעלה ונשפלה למטה שלכן יש בה הכח להיות בבחי' רעש גדול יותר מבנפש אלקית מצד עצמה כנ"ל.

And this is because of the great power of the animal soul, whose root is very high above and which was lowered below; therefore it has the power to be at the level of a great noise, more than the G-dly soul in itself, as mentioned above.

16 וע"ז אח"כ צ"ל מאה ברכות בכל יום להיות המשכת אלקות ע"ד הנ"ל באופנים שאחרי שמתנשאים ברעש אומרים ברוך כו'

And through this, afterward, there must be a hundred blessings every day, to bring about a drawing down of G-dliness, in the manner mentioned above with the Ofanim, who, after they rise up with a noise, say "Blessed," etc.

ולכן הם מאה ברכות דוקא להמשיך ממקורא דכולא היינו מבחינת והחכמה מאין תמצא

And therefore they are a hundred blessings specifically, to draw down from the source of all, that is, from the level of "And Chochmah is found from ayin (nothing)."

ופי' הברכות בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] אקב"ו [אשר קדשנו במצותיו וצונו]. שיהיה ברוך ונמשך בחי' אתה להיות הוי' אלקינו גילוי אלקות בנש"י [בנשמות ישראל] שהם בחי' פנימית העולמות להיות ועמך לא חפצתי

And the meaning of the blessings, "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world, who has sanctified us with His commandments and commanded us," is that the level of "You" be "blessed" and drawn down, so that Havayah be "our G-d": a revelation of G-dliness in the souls of Israel, who are the level of the inner dimension (pnimiyus) of the worlds, so that there be "and besides You I desire nothing,"

כי יהי' [יהיה] ממולאים מא"ס ב"ה מתוך תוכיותם ואח"כ מלך העולם היינו התגלות אלקות גם בחיצונית העולמות שלא יהי' [יהיה] מסתירים ונראה ליש ודבר כי הרי גם גשמיות הארץ היא באמת התפשטות אלקותו ית' והיא בחי' מל' דעשי' [דעשיה].

for they will be filled with the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, from their very innermost core. And afterward, "King of the world": that is, the revelation of G-dliness also in the outer dimension (chitzoniyus) of the worlds, so that they will not conceal and appear as a being and a thing (yesh); for even the physicality of the earth is in truth an extension of His G-dliness, may He be blessed, and it is the level of the Malchus of Asiyah.

17 והנה המשכה זו הוא ע"י הדבור מאה ברכות כו' אך עיקר הגילוי הוא ע"י המעשה שהוא קיום המצות בפו"מ [בפועל ממש]

Now, this drawing down is through speech, the hundred blessings, etc.; but the main revelation is through deed, which is the fulfillment of the mitzvos in actual practice.

כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח איברים דמלכא כמשל האבר שבו ועל ידו נמשך חיות מהנפש ומתגלה ומתלבש תוך תוכו וכך המצות הן המשכות רצון העליון כו' כנודע.

For the 248 positive commandments are the 248 limbs of the King: like the analogy of the limb, in which and through which life-force is drawn from the soul and is revealed and clothed in its very core; so the mitzvos are drawings-down of the supernal will, etc., as is known.

אך המצות מצד עצמן הרי הם מעשיות גשמיי' [גשמיים]

But the mitzvos in themselves are physical acts.

ואם יעשה אותם איש אשר לא מבנ"י [מבני ישראל] הוא אינה מצוה כלל אלא דוקא כשישראל הם המקיימים אותה שאז היא מצוה וממשיכים ע"י התגלות א"ס ב"ה להיות רמ"ח אברין כו'.

And if a man who is not of the children of Israel does them, it is not a mitzvah at all; rather, only when Israel are the ones who fulfill it, for then it is a mitzvah, and through it they draw down the revelation of the Infinite One, blessed be He, so that there be 248 limbs, etc.

18 והיינו ע"י בחי' רעו"ד [רעותא דליבא] שהוא בחי' הרעש גדול צעק לבם אל ה' שיש בהם שע"ז אח"כ גורמים להיות ההמשכה מלמעלה למטה ע"י קיום המצות מעשיות כנ"ל.

And this is through the level of the desire of the heart (re'usa d'liba), which is the level of the great noise, "their heart cried out to G-d," that is in them; through this, afterward, they bring about the drawing down from above to below through the fulfillment of the practical mitzvos, as mentioned above.

ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי כו' שמבחינת רעש נולד ונמשך המשכות בחי' ושער רישיה כו' זה השער לה'

And see what is written on this also in the discourse beginning "I am Havayah your G-d, who brought [you] out," etc.: that from the level of noise are born and drawn down the drawings-down of the level of "and the hair (se'ar) of His head," etc., "this is the gate (sha'ar) to Havayah."

ועמ"ש לקמן גבי כשעירים כרביבים ולכן נק' המצות זריעה זורע צדקות כנ"ל

And see what is written below concerning "like showers (se'irim) ... like raindrops (revivim)." And therefore the mitzvos are called sowing, "He sows righteous deeds," as mentioned above,

שהם כמו גרעין הנזרע שעדיין אין בו טעם וריח רק כשנזרע בארץ שיש בה כח הצומח נעשה ממנו פרי

for they are like a sown kernel, which as yet has no taste or fragrance; only when it is sown in the earth, which has the power of growth, does fruit come from it.

וכך הם המצות שכשישראל דוקא מקיימים אותם נמשך עי"ז א"ס ב"ה משא"כ אם ישארו כך כמו התפילין והציצית אם לא יניחם ויתעטף בהם איש ישראל לא יומשך כלל על ידם והוא ממש כמשל הזרע עם הקרקע כנ"ל.

And so are the mitzvos: when Israel specifically fulfill them, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is drawn down through this; whereas if they remain as they are, such as the tefillin and the tzitzis, if a man of Israel does not put them on and wrap himself in them, nothing at all will be drawn down through them. And this is exactly like the analogy of the seed with the ground, as mentioned above.

אך עיקר כח הצומח הוא דוקא בבחינת נפש הבהמית שבישראל שהיא היא שנלקחה מבחי' פני שור שבאופנים כנ"ל ששרשן מאד נעלה ועי"ז יש בה בכח להיות רעש ממש

But the main power of growth is specifically in the level of the animal soul in Israel, for it is the one that was taken from the level of the face of the ox in the Ofanim, as mentioned above, whose root is very exalted; and through this it has the potential to be an actual noise,

כמשל הקרקע שמצד עצמה היא גשמיות ובה דוקא מלובש כח הצומח כנ"ל שכמ"כ [שכמו כן] היא נלקחה מפני שור שבאופנים כנ"ל שמצד עצמותן ומהותן הם למטה בערך מן השרפים והחיות ואעפ"כ [ואף על פי כן] בהם דוקא הוא שרש הכח להיות ברעש גדול כי שרשן מאד נעלה כנ"ל.

like the analogy of the ground, which in itself is physical, and in it specifically the power of growth is clothed, as mentioned above. For likewise it was taken from the face of the ox in the Ofanim, as mentioned above, who in their own essence and being are lower in rank than the Seraphim and the Chayos [the "living creatures" of the Chariot]; and nevertheless it is specifically in them that the root of the power to be in a great noise is found, for their root is very exalted, as mentioned above.

19 וכך הוא ממש בנפש הבהמית שלהיות בחי' רעש גדול וצעק לבם כו' שע"י ממשיכים כל המשכות גם אותן שע"י המצות כנ"ל הוא דוקא מצד נפש הבהמית שבה הוא שיש כח זה להיות ברעש גדול כו'

And so it is exactly with the animal soul: [the ability] to be at the level of a great noise and "their heart cried out," etc., through which all the drawings-down are drawn, even those that are through the mitzvos, as mentioned above, is specifically from the side of the animal soul, for it is in it that there is this power to be in a great noise, etc.

אלא שכמו הקרקע אף שיש בה כח הצומח אינה מצמחת כלום מעצמה כ"א ע"י הזרע הזרוע בה כך גם הנפש הבהמית מצד עצמה לא היתה מולדת בחי' רעש גדול הנ"ל

Only, just as the ground, even though it has the power of growth, makes nothing sprout of itself but only through the seed sown in it, so too the animal soul in itself would not give birth to the level of the great noise mentioned above,

כי רוח הבהמה היא היורדת למטה והיתה נשארת כן אלא ע"י בחי' נפש האלקי' המתלבשת בה המשכלת בגדולת ה' ורוממותו עד אין קץ שע"ז נעשה הולדת הרעש גדול הנ"ל

for "the spirit of the animal goes downward," and it would remain so; but through the level of the G-dly soul that is clothed in it, which contemplates the greatness of G-d and His exaltedness without end, through this the great noise mentioned above is born.

וזהו וזרעתיה לי בארץ כו' אור זרוע לצדיק כו' שע"י שישראל מקיימי' המצות הם מצמיחים ישועות להיות המשכות והתגלות עצמיות א"ס ב"ה ממש

And this is "And I will sow her for Me in the earth," etc., "Light is sown for the righteous," etc.: that through Israel's fulfilling the mitzvos, they make salvations sprout, so that there be drawings-down and revelation of the very essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He;

כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח אברין דמלכא שהאבר הוא המשכה מעצמיות הנפש וכמו שהאופנים נושאים ומגביהים בחי' כמראה אדם שעל הכסא שהוא בחי' התורה כנ"ל.

for the 248 positive commandments are the 248 limbs of the King, and a limb is a drawing-down from the essence of the soul; and [this is] as the Ofanim carry and lift up the level of "as the appearance of a man" upon the Throne, which is the level of the Torah, as mentioned above.

20 וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה א' בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא] כי עוה"ב [עולם הבא] הוא רק הארה וזיו בלבד כמשארז"ל [כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא]

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Better is one hour of teshuvah and good deeds in this world than all the life of the World to Come." For the World to Come is only a radiance and a glow, as our Sages, of blessed memory, said, "With the yud the World to Come was created."

אבל בחי' תשובה שהיא בחינת רעש גדול של הנפש הבהמית ומע"ו [ומע"ט] מבחינת מעשה המצות הן ממשיכות התגלות עצמותו ומהותו ית' ממש

But the level of teshuvah, which is the level of the great noise of the animal soul, and good deeds, from the level of the doing of the mitzvos, draw down the revelation of His very essence and being, may He be blessed.

וע"ז נאמר ורב תבואו' בכח שור היינו בחי' הנפש הבהמית שנמשכת מפני שור שבאופנים כנ"ל להמשיך גילוי רב מעצמיותו ומהותו ית' ממש

And of this it is said, "But much produce comes through the strength of the ox": that is, the level of the animal soul, which is drawn from the face of the ox in the Ofanim, as mentioned above, to draw down a great revelation from His very essence and being, may He be blessed.

ולכן כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' כו' מרוב כל למעלה מבחי' עולם הבא הנק' כל שאינו אלא זיו כו'.

And therefore it is written, "Because you did not serve Havayah," etc., "more than the abundance of all (kol)": above the level of the World to Come, which is called kol ("all"), which is only a glow, etc.

21 וזהו פי' יערוף כמטר לקחי פי' לקחי שאתם לוקחים אותי ממש כביכול כי המשכת אלקות שישראל ממשיכים על ידי רעש גדול וקיום המצות הוא מעצמותו ית' ממש

And this is the meaning of "My teaching (likchi) shall drop like the rain": likchi means that you take (lokchim) Me, My very self, as it were; for the drawing down of G-dliness that Israel draw down through the great noise and the fulfillment of the mitzvos is from His very essence, may He be blessed.

וכן היא מאמר ותתן לנו ה' אלקינו כו' פי' כביכול שנתן את עצמו אלינו שנהי' יכולים להמשיך עצמותו ית' ממש וז"ש [וזהו שכתוב] אתה בחרתנו כו' ורצית בנו ועי"ז וירם קרן לעמו כו' ע"ד הנ"ל:

And so is the saying "And You, Havayah our G-d, have given us," etc.: it means, as it were, that He gave Himself to us, so that we can draw down His very essence, may He be blessed. And this is [the meaning of] what is said, "You have chosen us," etc., "and have taken pleasure in us"; and through this, "And He has raised up the horn of His people," etc., in the manner mentioned above.

22 ה אך מתחלה צ"ל יערוף כמטר כו' כי הנה מבואר למעלה במשל התגלות כח הצומח שבארץ להוציא הצמיחה שצ"ל מתחלה ע"י חרישה לרפות קשיות האדמה ואח"כ ע"י מטר שיורד ומלחלח הארץ ואז הוא שתוציא צמחה.

5. But first there must be "[My teaching] shall drop like the rain," etc. For it was explained above, in the analogy of the revelation of the power of growth in the earth to bring forth growth, that it must come first through plowing, to soften the hardness of the soil, and afterward through rain, which comes down and moistens the earth; and then it is that it brings forth its growth.

23 וכן ממש הוא בנפש הבהמית שבכדי שיתגלה כח הגנוז בה להצמיח התגלות הרעש גדול מן הזרע הזרוע בה כו' צ"ל תחלה בחי' חרישה דמרפי ארעא

And so it is exactly with the animal soul: in order that the power hidden in it be revealed, to make the revelation of the great noise sprout from the seed sown in it, etc., there must first be the level of plowing, "which loosens the soil,"

דהיינו בחינת לב נשבר ונדכה כי ארץ קשה שאינה חרושה אינה עושה פירות כלל כידוע ואח"כ צריכה למטר שילחלח הארץ

that is, the level of "a broken and crushed heart"; for hard earth that is not plowed yields no fruit at all, as is known. And afterward it needs rain to moisten the earth,

והוא בחי' לימוד התורה שנמשלה למים שכמו המים מלחלחים את הקרקע עד שנעשית לחה כ"כ [כל כך] להיות מוכשרת להוציא צמחה כן התורה ממשיך בחי' הביטול בנפש אחר החרישה כשהוא לב נשבר באמת כו'

and this is the level of the study of Torah, which is likened to water. For just as water moistens the ground until it becomes moist enough to be fit to bring forth its growth, so the Torah draws down the level of self-nullification into the soul after the plowing, when there is truly a broken heart, etc.,

שאז תוכל אח"כ להצמיח ישועות וברבות בראשית פרשה י"ג יערוף כמטר שברו בריות את ערפן מיד מטר יורד.

so that then, afterward, it can make salvations sprout. And in Bereishis Rabbah, chapter 13: "'Shall drop (ya'arof) like the rain': [when] people broke their necks (orfan), at once rain falls."

24 וזהו שרמזו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] באמרם אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ"ד [לבית המדרש] אם אבן הוא נימוח שהתורה היא להנפש כמים שאפי' [שאפילו] אבן יוכל להמחות

And this is what our Sages, of blessed memory, alluded to when they said, "If this repulsive one meets you, drag him to the house of study; if he is a stone, he dissolves." For the Torah is to the soul like water, which can dissolve even stone.

כך אפי' [אפילו] תהיה נפשו מטומטמת וקשה כאבן זה הנה התורה יכולה שתמחהו כי היא ממשיך בחי' מים עליונים ונק' מטר ארצך כו' [ועיין מ"ש בד"ה אם בחקתי בענין ונתתי גשמיכם בעתם] כי התורה היא בחי' חכמה עילאה בחי' כבוד הוי' ממקומו ממש.

So, even if his soul is dulled and hard as this stone, the Torah can dissolve it. For it draws down the level of the supernal waters, and is called "the rain of your land," etc. [And see what is written in the discourse beginning "If you walk in My statutes," on the subject of "And I will give your rains in their season."] For the Torah is the level of the higher Chochmah, the level of "the glory of Havayah from His place," itself.

25 והיא היפך מבחי' שכל אנושי שמעה"ד [שמעץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] המסתיר ומעלים משא"כ התורה שהיא חכמה עילאה היא מאירה ובהירה שיוכלו לראות בה מה שלמעלה הימנה שהוא בחי' אלקותו ית' הנקרא אין שמשם תמצא החכמה.

And it is the opposite of the level of human intellect, which is from the Tree of Knowledge of good and evil, which conceals and hides; whereas the Torah, which is the higher Chochmah, is luminous and bright, so that one can see in it what is above it, which is the level of His G-dliness, may He be blessed, which is called ayin (Nothing), from which Chochmah is found.

26 ולכן היא באמת בבחי' ביטול אמיתי לגבי מקורה המהוה אותה ההיפוך מחכמה שלמטה שהיא בחי' יש וכנ"ל בענין ברוך כבוד הוי' כו'

And therefore it is in truth in a state of genuine self-nullification before its source, which brings it into being, the opposite of the lower wisdom, which is the level of yesh (a being), as mentioned above in the matter of "Blessed be the glory of Havayah," etc.

ולכן הקורא בתורה הרי מאירה חכמה זו וביטול זה על נפש האדם להיות נכנסים החכמה והביטול בפנימית הנפש ממש

And therefore, for one who reads in the Torah, this wisdom and this self-nullification shine upon the person's soul, so that the wisdom and the self-nullification enter the very inner dimension of the soul.

וז"ש [וזהו שכתוב] כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים והרוה את הארץ כו' שהגשמים יורדים מלמעלה ונבלעים בארץ ועי"ז מלחלחים אותה כן דברי אשר יצא מפי

And this is [the meaning of] what is written, "For as the rain and the snow come down from heaven and water the earth," etc.: the rains come down from above and are absorbed in the earth, and through this they moisten it; "so shall My word be that goes forth from My mouth,"

שהוא בחי' דבר ה' זו הלכה לא ישוב אלי ריקם כי"א עשה את אשר חפצתי

which is the level of "'the word of Havayah': this is halachah [Torah law]"; "it shall not return to Me empty, but it shall do that which I desire,"

להכניי [להכניע] הביטול בנפשו' ישראל כנ"ל ואז יכולה הנפש להצמיח ישועות שהן בחי' רעו"ד [רעותא דליבא] וגילוי אלקות שבמצות כנ"ל. אך באמת גם בתור' [בתורה] עצמה יש ב' בחי'.

to bring the self-nullification into the souls of Israel, as mentioned above; and then the soul can make salvations sprout, which are the level of the desire of the heart and the revelation of G-dliness in the mitzvos, as mentioned above. But in truth, in the Torah itself there are also two levels.

27 והיינו שנמצא עוד בחי' בתורה שלמעלה במדרגה מבחי' הנקרא מטר והיא הנק' טל וע"ז נאמר תזל כטל אמרתי.

That is, there is found another level in the Torah, higher in rank than the level called rain, and it is the one called dew; and of this it is said, "My word shall flow like the dew."

והענין כי המטר הוא נמשך מלמטה כי אד יעלה מן הארץ כנ"ל והוא בחי' התורה שמשלמטה למעל' [למעלה / למעלת]

The explanation: rain is drawn from below, for "a mist would rise from the earth," as mentioned above; and it is the level of the Torah that is from below upward,

דהיינו מה שהאדם לומד התורה ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות שלא לשמה פי' שלא לשם התורה עצמה אלא כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מעיקרא כי קעביד אינש אדעתיה דנפשיה קעביד

that is, when a person studies the Torah in the manner of what our Sages, of blessed memory, said: "A person should always occupy himself with Torah and mitzvos not for its own sake," meaning, not for the sake of the Torah itself; but rather, as our Sages, of blessed memory, said, "At first, when a person acts, he acts with his own mind in view";

דהיינו ע"ד תכלית חכמה להשיגה שעוסק בתורה כדי להשיג הלכותי' [הלכותיה] ודיניה שע"ז מקשר נפשו בחכמתו ורצונו יתי' ובחי' זו נמשלה למטר

that is, for the purpose of wisdom, to comprehend it: he occupies himself with the Torah in order to grasp its laws and rulings, through which he binds his soul to His wisdom and will, may He be blessed. And this level is likened to rain,

שהרי התורה זו נלקחה מלמטה מן האדם כנ"ל כמטר שהוא מאיד שעולה מהארץ כנ"ל אבל מה שאח"כ מתוך שלא לשמה בא לשמה הוא בחי' הנק' טל.

for this Torah was taken from below, from the person, as mentioned above, like rain, which is from vapor that rises from the earth, as mentioned above. But that which afterward, "from [study] not for its own sake, he comes to [study] for its own sake," is the level called dew.

שהטל הוא שיורד מלמעלה וכך ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל היושב ועוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו והיינו שמתגלי' [שמתגלים] בנשמתו בחי' דבר ה' והלכה זו כמו שהיא למעלה ממש ע"ד שהיה בעת שניתנו בסיני.

For dew is that which comes down from above. And so our Sages, of blessed memory, said: "Whoever sits and occupies himself with Torah, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him." That is, there is revealed in his soul the level of the word of G-d and this halachah as it actually is above, in the manner that it was at the time they were given at Sinai.

כי גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה בסיני והיינו בחי' גילוי אותה ד"ת [דברי תורה] שבאותו החידוש כמו שהוא בתורה שלמעלה.

For even what a seasoned student will in the future innovate was said to Moshe at Sinai; that is, the level of the revelation of that word of Torah within that innovation, as it is in the Torah above.

28 והנה דבריו חיים וקיימים

Now, "His words are living and enduring."

כי אף שזה היה בזמן ג' אלפים שנה מקודם וגם רק על הר סיני בלבד הנה למעלה אין שום זמן ח"ו [חס ושלום] וא"כ דבריו שדיבר אז הם קיימים גם עתה וגם אין שום תפיסת מקום ח"ו [חס ושלום]

For even though this was three thousand years earlier, and also only on Mount Sinai alone, above there is no time at all, G-d forbid; and if so, His words that He spoke then endure now as well. And also there is no confinement to place at all, G-d forbid.

ולכן בכל מקום שיושב ועוסק בתורה ואפי' [ואפילו] מה שמחדש תלמיד ותיק כו' שהן הן הדברים שנאמרו למשה בסיני כנ"ל אזי הם מאירים ומתגלים עתה בנשמתו

And therefore, in every place where one sits and occupies himself with Torah, and even what a seasoned student innovates, etc., which are the very words that were said to Moshe at Sinai, as mentioned above, they then shine and are revealed now in his soul;

ואע"ג [ואף על גב] דאיהו לא חזי מזלי' [מזליה] חזי וזהו פי' עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה בהתורה כו'

and even though "he does not see, his mazal [his soul's root above] sees." And this is the meaning of occupying oneself with Torah lishmah, "for its sake": for the sake of the Torah itself, to draw down a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the Torah, etc.

(ועמ"ש לקמן בד"ה להבין מ"ש ביום השע"צ [השמיני עצרת] גבי תען לשוני אמרתך גם י"ל [יש לומר] ענין ב' בחי' אלו ע"ד מ"ש בד"ה המגביהי לשבת שיש ב' בחי'. בחי' עבד שלומד כדי שידע כו' ע"ש]

(And see what is written below in the discourse beginning "To understand what is written, 'On the eighth day, an atzeres [a gathering],'" concerning "My tongue shall respond with Your word." Also, the matter of these two levels can be explained along the lines of what is written in the discourse beginning "Who is enthroned on high," that there are two levels: the level of a servant, who studies in order to know, etc.; see there.)

וזהו האזינו השמים ותשמע הארץ כו'. פי' שמשה דיבר כל זה לכל ישראל ואמר האזינו השמים ותשמע הארץ לב' מיני נשמות שבישראל ששניכם יכולים אתם להצמיח ישועות ולהמשיך גילוי אור א"ס ב"ה ע"י תורה ומצות

And this is "Give ear, O heavens … and let the earth hear," etc. The meaning: Moshe spoke all this to all Israel, and said "Give ear, O heavens … and let the earth hear" to the two kinds of souls in Israel: that both of you can make salvations sprout and draw down a revelation of the Infinite Light, blessed be He, through Torah and mitzvos.

וע"ז אמר להם יערוף כמטר לקחי היא בחי' התורה שממטה למעלה בחי' אדעתיה דנפשי' [דנפשיה] קא עביד וגם תזל כטל אמרתי המשכת אא"ס [אור אין סוף] ב"ה מלמעלה למטה שהקב"ה קורא קורא ושונה כנגדו [וע' בזהר ואתחנן] (דרס"ג א') דהאזינו השמים זהו כענין שמע ישראל כו' שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע].

And of this he said to them, "My teaching shall drop like the rain": this is the level of the Torah that is from below upward, the level of "he acts with his own mind in view"; and also "My word shall flow like the dew," the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, from above to below, in that "the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him." [And see in the Zohar, Vaeschanan (page 263a), that "Give ear, O heavens" is like "Hear, O Israel," etc., in the first verse of the Shema.

וא"כ המ"י [המשכיל יבין] דבחי' יערוף כמטר ותזל כטל כו' זהו עצמו ע"ד ענין ההמשכות האמור בהוי' אלקינו הוי' אחד. וכמ"ש מזה לעיל.

And if so, the discerning will understand that the level of "shall drop like the rain" and "shall flow like the dew," etc., is itself along the lines of the drawings-down spoken of in "Havayah is our G-d, Havayah is One." And as is written on this above.

29 ועמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי בפי' והיו הדברים האלה כו' ודברת בם. דבדברי תורה כתיב.

And see what is written in the discourse beginning "For on this day He shall atone," in Parshas Acharei, on the meaning of "And these words shall be," etc., "and you shall speak of them": that this is written of words of Torah.

והם עצמן הדברים האלה האמורים בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] הוי' אלהינו הוי' אחד ע"ש באריכות] וכ"ז [וכל זה] יש בכח ב' מיני נשמות הנ"ל

And they are themselves "these words" stated in the first verse of the Shema, "Havayah is our G-d, Havayah is One"; see there at length.] And all this is within the power of the two kinds of souls mentioned above.

כי מי שתורתו אומנתו הוא פועל זאת להיות גילוי א"ס ב"ה ע"י עסק התורה כנ"ל ע"י בחי' רעותא דליבא בבחי' ואחת בכל לבבך בב' חללי הלב.

For one whose Torah is his occupation accomplishes this, that there be a revelation of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, through occupation with Torah, as mentioned above, through the level of the desire of the heart (re'usa d'liba), at the level of "And you shall love with all your heart (levavcha)," with both chambers of the heart.

30 וע"ז אמר האזינו השמים שהן אותן נשמות שמבחי' שמים שהוא בחי' תורה ולכך תורתם אומנתם כו'.

And of this he said, "Give ear, O heavens": these are the souls that are from the level of heaven, which is the level of Torah; and therefore their Torah is their occupation, etc.

וגם מי שהוא מבעלי עסקים מ"מ יכול הוא להיות ממשיך אור א"ס ב"ה ע"י עסק התורה לשמה בקביעת עתים לתורה כו' ע"י בחי' הצדקה

And also one who is among the men of business can nevertheless draw down the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, through occupation with Torah lishmah, in setting times for Torah, etc., through the level of charity (tzedakah).

ו"ש [וז"ש] אני מדבר בצדקה פי' שלהיות אני מדבר שכשאומר תהלים וכיוצא יהי' [יהיה] בחי' אני ממש מדבר ע"ד מ"ש ודברי אשר שמתי בפיך שהוא בחי' המשכות והתגלות אור א"ס ב"ה שבתורה הוא ע"י הצדקה

And this is [the meaning of] what is written, "I speak in righteousness (tzedakah)": that is, so that it be "I speak": that when he says Tehillim [Psalms] and the like, it will be the level of "I," Myself, speaking, in the manner of what is written, "And My words that I have put in your mouth," which is the level of the drawings-down and revelation of the Infinite Light, blessed be He, that is in the Torah; [this] is through charity.

[ועמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל] גבי פקדת ארץ ותשוקקיה כו' מלא מים כו' ע"ש ומזה יובן ענין יערוף כמטר לקחי הנמשך ע"י המצות כו']

[And see what is written in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be," concerning "You have remembered the earth and watered it," etc., "full of water," etc.; see there. And from this will be understood the matter of "My teaching shall drop like the rain," which is drawn down through the mitzvos, etc.]

וע"ז נאמר ותשמע הארץ שהן אותן הנשמות שנמשכים מבחי' ארץ ופי' ותשמע הוא כענין השמע לאזניך מה שאתה מוצא מפיך פי' בחי' אתה היוצא מפיך כי דבר ה' זו הלכה וזהו היוצא מפיך ודי"ל [ודי למבין]:

And of this it is said, "and let the earth hear": these are the souls that are drawn from the level of earth. And the meaning of "let it hear" is like "Let your ears hear what you (atah) bring forth from your mouth": that is, the level of Atah ("You") that goes forth from your mouth; for "'the word of Havayah': this is halachah," and this is what goes forth from your mouth. And this suffices for one who understands.

31 ו והנה אף שכ"ז [שכל זה] הוא עבודת האדם בכל יום ויום אך דרך כלל הוא בחדש תשרי שנקרא ראש השנה שכולל חיות כל השנה כולה

6. Now, even though all this is a person's service each and every day, in a general way it is in the month of Tishrei, which is called the head of the year (Rosh HaShanah), for it includes the life-force of the whole year in its entirety

וכל היו"ט [היום טוב] שכולם נמשכים בהתכללות א' ברי"ה [בראש השנה] ויש בו בדרך כלל כל התיקונים הנ"ל שצ"ל לנפש עד שתוציא צמחה ככל הנז' [הנזכר] בפרטות למעלה

and of all the festivals, all of which are drawn down in one inclusion on Rosh HaShanah. And in it there are, in a general way, all the rectifications mentioned above that the soul needs until it brings forth its growth, as was all mentioned in detail above.

כי הנה ענין השופר ברי"ה [בראש השנה] יום תרועה כו' גנוחי גנח וילולי יליל שהוא ענין לב נשבר ונדכה בחי' שברים עד שיבא ע"ז לידי בכי' ויללה כו' והוא ענין החרישה שצ"ל בנפש הבהמית.

For the matter of the shofar on Rosh HaShanah, "a day of teruah [the shofar's sounding]," etc., is "groaning" and "wailing," which is the matter of a broken and crushed heart, the level of shevarim (the broken notes), until through this he comes to weeping and wailing, etc. And this is the matter of the plowing that must be in the animal soul,

שהיא ראשית כל המלאכות הנצרכות לה כנ"ל שאפי' [שאפילו] המטר כשירד על הארץ בלתי חרישה לא יפעול להצמיח צמחה ע"י"ז כו'.

which is the first of all the labors that it needs, as mentioned above; for even rain, when it falls on the earth without plowing, will not through this make its growth sprout, etc.

32 וכך הוא בנפש שלא תוציא צמחה להיות מתפעלת מהתבוננות' בגדולת ה' ואפי' [ואפילו] אם למד תורה שנמשל למטר שמלחלח כנ"ל לא יועיל אם לא נחרשה תחלה

And so it is with the soul: it will not bring forth its growth, to be stirred by its contemplation of the greatness of G-d; and even if he has studied Torah, which is likened to rain that moistens, as mentioned above, it will not help unless it was first plowed,

דהיינו להיות לו לב נשבר תחלה כו'. כי מ"מ מחמת גודל הגשמיות בהיותו שלם בפ"ע [בפני עצמו] אין ההתבוננות פועלת בו כלל.

that is, that he first have a broken heart, etc. For nevertheless, because of the greatness of the physicality, while he is whole and a being unto himself, the contemplation has no effect on him at all.

כי אף שמתבונן איך שהוא ית' קדוש ומובדל ורק הודו וזיוו על ארץ ושמים כו' מ"מ אין הדבר נוגע אליו

For even though he contemplates how He, may He be blessed, is holy and separate, and only "His splendor" and radiance are "over earth and heaven," etc., nevertheless the matter does not touch him.

שאף שמאמין ויודע שכן האמת הנה השמים שמים לה' כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא אדם בפ"ע [בפני עצמו] כאלו אין הדבר נוגע אליו כלל.

For even though he believes and knows that this is the truth, that "the heavens are the heavens of Havayah," etc., he is nevertheless a person unto himself, as though the matter does not touch him at all.

33 והיינו ע"ד מ"ש כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב וכענין שנאמר שמנת עבית כשית

And this is in the manner of what is written, "For all the nations are uncircumcised, and all the house of Israel are uncircumcised of heart," and as it is said, "You grew fat, you grew thick, you became covered."

שמחמת עוצם השתקעותו בחמדי וכסופי העוה"ז ואינו מצטער להיות לבו נשבר אזי עבית כשית שנעשה כמו כיסוי על הלב והיא נקרא' ערלת הלב שמכסה עליו עד שמחמת זה אין נכנס בו ההשפעה כלל להיות מתפעל מהתבוננות השכל כו'

For because of the intensity of his immersion in the desires and longings of this world, and [because] he does not feel pain so that his heart be broken, then "you grew thick, you became covered": there forms something like a covering over the heart, and it is called the foreskin of the heart, which covers it, until because of this the influence does not enter it at all, for him to be stirred by the contemplation of the intellect, etc.

והיינו מחמת שמנת עבית בהשתקעותו בעניני העוה"ז לאכול ולשתות כו' ונעשה דדמו עב ולבו ערל.

And this is because of "you grew fat, you grew thick," in his immersion in the matters of this world, to eat and to drink, etc.; and so his blood becomes thick and his heart uncircumcised.

34 וצ"ל ומלתם את ערלת לבבכם כו' להכריתה מלבו והיינו ע"י לב נשבר ונדכה והוא בחי' שברים ותרועה שבר"ה [שבראש השנה] גנוחי גנח לפררה לפירורים רבים

And there must be "And you shall circumcise the foreskin of your heart," etc., to cut it off from his heart; and this is through a broken and crushed heart, which is the level of the shevarim and teruah of Rosh HaShanah, "groaning," to crumble it into many crumbs.

וכן הם כל עשי"ת [עשרת ימי תשובה] ושלכן מצוה להתענות בהן ואף שלא ישלים כי עיקר המכוון הוא רק לסגף הנפש כדי לפררה ולשברה כו'

And so are all the Ten Days of Teshuvah; and that is why it is a mitzvah to fast on them, even if one does not complete [the fast], for the main intent is only to afflict the soul in order to crumble it and break it, etc.

ועי"ז אח"כ נמשך בחי' וזרקתי עליכם מים טהורים כו' ע"י ואד יעלה מן הארץ כו' וכמ"ש כי כאשר ירד הגשם והשלג כו' בחי' כשלג ילבינו.

And through this, afterward, there is drawn down the level of "And I will sprinkle pure water upon you," etc., through "And a mist would rise from the earth," etc.; and as it is written, "For as the rain and the snow come down," etc.: the level of "they shall become white as snow."

35 ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל והוא בחי' סוכות [ועמ"ש מזה לקמן בד"ה ושאבתם מים בששון איך שהחרישה הוא בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] שמאלו תחת לראשי והצמיחה הוא בסוכות וימינו תחבקני ע"ש באריכות]

"And it gives seed to the sower and bread to the eater": this is the level of Sukkos. [And see what is written on this below in the discourse beginning "And you shall draw water with joy," how the plowing is in the Ten Days of Teshuvah, "His left hand is under my head," and the sprouting is on Sukkos, "and His right hand embraces me"; see there at length.]

כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים פי' דכמו עד"מ הפרנסה לאדם הגשמי הוא שפועל להיות התפשטות הנשמה בגוף שאם לא יאכל כמה ימים תסתלק הנפש ותפרד מהגוף וע"י הלחם תתחבר הנשמה להאיר ולהתפשט בהגוף.

For our Sages, of blessed memory, said, "Israel sustain their Father in heaven." The meaning: just as, by way of analogy, sustenance for a physical person is what brings about the spreading of the soul in the body (for if he does not eat for several days the soul will depart and separate from the body), and through bread the soul is joined [to it], to shine and spread in the body;

כמו"כ [כמו כן] יובן ענין הפרנסה למעלה שהוא להיות עי"ז התפשטות א"ס ב"ה בתוך הספי' [הספירה / הספירות] שהוא ית' אצלם כנשמה לגוף וכמ"ש בת"ז [בתיקוני זהר] חסד דרועא ימינא גבור' [גבורה] דרועא שמאלא תפארת גופא כו'

so too will be understood the matter of sustenance above: that through it there be the spreading of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, within the Sefiros, for He, may He be blessed, is to them as a soul to a body, as is written in the Tikkunei Zohar: "Chesed is the right arm, Gevurah the left arm, Tiferes the body," etc.

ואור א"ס המחי' [המחיה] אותם הוא המתלבש בהם כנשמה בגוף ובכדי שיהי' [שיהיה] המשכה והתלבשות זו כי אור א"ס ב"ה מצד עצמו לאו מכל אלין מדות איהו כלל הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

And the Infinite Light (Or Ein Sof), which gives them life, is what is clothed in them, as a soul in a body. And for there to be this drawing down and clothing (for the Infinite Light, blessed be He, in itself "is not any of these attributes at all"), it is through an arousal from below.

וזה נק' בשם פרנסה שישראל מפרנסים לאביהם שבשמים להיות התחברות והתלבשות א"ס ב"ה בי"ס [בי' ספירות] הנקראים בשם גוף כנ"ל

And this is called by the name sustenance: Israel sustain their Father in heaven, so that there be the joining and clothing of the Infinite One, blessed be He, in the ten Sefiros, which are called by the name "body," as mentioned above.

וכמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו' בפי' וענין לכו לחמו בלחמי יעו"ש [ויעויין שם]

And as is written on this on the verse "And Moshe spoke to the heads of the tribes," etc., in the explanation of the matter of "Come, eat of My bread"; see there.

וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה שע"י האמירה שלי שבעולם שהיא בחי' התורה שניתנה לישראל אזי חסד יבנה שנבנה החסד כי להיות המשכת והתלבשות א"ס ב"ה במדת החסד הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בעסק התורה שישראל מפרנסי' [מפרנסים] כו' כנ"ל (ועמ"ש מזה בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ לסוסתי).

And this is "For I said, 'The world is built (yibaneh) with kindness (chesed)'": that through My saying in the world, which is the level of the Torah that was given to Israel, then chesed yibaneh, "Chesed is built": the Chesed is built. For the drawing down and clothing of the Infinite One, blessed be He, in the attribute of Chesed is through an arousal from below, in occupation with Torah, by which Israel sustain, etc., as mentioned above (and see what is written on this in Shir HaShirim, on the verse "To my mare").

וזהו בחי' סוכות ע"ד מ"ש וסוכה תהיה לצל יומם.

And this is the level of Sukkos, in the manner of what is written, "And a sukkah shall be for a shade by day (yomam)."

כי המדות נקראו יומין כידוע ויומם הוא בחי' החסד כמ"ש בזהר פ' אמור (דק"ג ע"ב) דכתיב יומם יצוה ה' חסדו.

For the emotive attributes are called "days," as is known; and yomam ("by day") is the level of Chesed, as is written in the Zohar, Parshas Emor (page 103b), for it is written, "By day (yomam) Havayah commands His kindness."

והוא בחי' יומא דאזיל עם כולהו יומין כי החסד הוא הראשון שבמדות וכולל כולם ונותן בהם כח בכולם

And it is the level of "the day that goes with all the days," for Chesed is the first of the emotive attributes, and it includes them all and gives power to all of them,

כמ"ש בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וע' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך יומם ובמ"א נתבאר דיומם היינו חסד דאבא

as is written in the commentary of the Ramaz there. And see Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry yomam. And elsewhere it is explained that yomam is the Chesed of Abba;

וכ"מ [וכן משמע] קצת ממ"ש בפ' בלק (דקצ"א ע"ב) סבא עילאה כו' ומנו אברהם דכתיב יומם יצוה והרמ"ז [והרב משה זכות] פ' תצוה (דף קפ"ט ע"ב) גבי דא אברהם סבא פי' שהכוונה על החכמה ששם הוא מקום הזקנה ע"ש

and so it is implied somewhat from what is written in Parshas Balak (page 191b): "The supernal elder," etc., "and who is it? Avraham, as it is written, 'By day He commands.'" And the Ramaz, Parshas Tetzaveh (page 189b), on "This is Avraham, the elder," explained that the intent is to Chochmah, for there is the place of old age; see there.

ועמ"ש עוד מענין יומם בסידור שער ר"ה בד"ה אדני שפתי תפתח ופי' לצל יומם היינו בחי' מקיף וצל על בחי' יומם שהוא החסד

And see what is written further on the subject of yomam in the Siddur, the Gate of Rosh HaShanah, in the discourse beginning "Ado-nai, open my lips." And the meaning of "for a shade by day" is the level of a surrounding [light] (makif) and a shade over the level of yomam, which is Chesed.

והענין כי להיות המשכת והתלבשות אור א"ס ב"ה במדות ובכלל היינו בבחי' החסד להחיותו כנשמה המתפשטת בגוף

The explanation: for there to be the drawing down and clothing of the Infinite Light, blessed be He, in the emotive attributes, and in general, that is, in the level of Chesed, to give it life like a soul that spreads in a body,

הנה א"א להיות המשכה זו בבחי' פנימית אלא ע"י שמתחלה הוא נמשך להיות בבחי' מקיף ואח"כ נמשך ומתלבש בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית]

it is impossible for this drawing down to be in an inner manner except by its first being drawn down in a surrounding manner (makif); and afterward it is drawn down and clothed in an inner manner (pnimi).

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי כו' בפי' פנחס)

(And see what is written on this in the explanation on the verse "Command the children of Israel," etc., "My offering, My bread," etc., in Parshas Pinchas.)

וכ"ז [וכל זה] הוא בחי' סוכות שמתחלה נמשך בבחי' מקיף והוא ענין מצות הסוכה הסובבת ממעל וע"ז נאמר וסוכה תהיה לצל יומם שהסוכה היא צל ומקיף על בחי' יומם כו [וע' מזה עוד ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס דרנ"ה ע"ב ודרנ"ו ע"א] ואח"כ בשמע"צ [בשמיני עצרת] נכנסת ההארה ונתפסת בפנימיותם

And all this is the level of Sukkos, for at first it is drawn down in a surrounding manner; and this is the matter of the mitzvah of the sukkah, which surrounds from above. And of this it is said, "And a sukkah shall be for a shade by day": the sukkah is a shade and a surrounding over the level of yomam, etc. [And see further on this in the Ra'aya Mehemna, Parshas Pinchas, pages 255b and 256a.] And afterward, on Shemini Atzeres, the radiance enters and is grasped within their inner dimension.

ולכן נק' עצרת לשון קליטה וכניסה ואסיפה שנכנס ההמשכה בבחי' פנימיות (ועד"ז יובן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] פ"ט דברכות) (דנ"ה) גבי בצלאל. בצל אל היית וידעת.

And therefore it is called Atzeres, a term for absorption, entering and gathering, for the drawing down enters in an inner manner. (And along these lines will be understood the saying of our Sages, of blessed memory, in chapter 9 of Berachos (page 55), concerning Betzalel: "You were in the shadow of Kel (betzel Kel), and you knew.")

כי מה שבצלאל אמר לעשות תחלה המשכן ואח"כ הארון והכלים היינו ג"כ עד"ז שכל המשכה מלמעלה למטה צ"ל נמשך האור בבחי' מקיף בתחלה ואח"כ דייקא יומשך בבחי' פנימית

For Betzalel's saying to make the Mishkan first and afterward the Ark and the vessels is also along these lines: every drawing down from above to below must be [such that] the light is drawn down first in a surrounding manner, and specifically afterward is it drawn down in an inner manner.

וזהו שצריך להקדים תחלה את המשכן שהוא בחי' המקיף ואח"כ הכלים שהם בחי' א"פ [אור פנימי] כו'

And this is why one must first make the Mishkan, which is the level of the surrounding [light], and afterward the vessels, which are the level of the inner light (or pnimi), etc.

ולכן אמר עליו משה בצל אל היית. כי אל היינו בחי' חסד כמ"ש חסד אל כל היום.

And therefore Moshe said of him, "You were in the shadow of Kel." For Kel is the level of Chesed, as it is written, "The kindness of Kel is all day long."

36 ומבואר לעיל שכדי להיות חסד יבנה צ"ל תחלה ההמשכה בבחי' מקיף כענין לצל יומם כו' וזהו בחי' בצל אל היית. היינו אור מקיף של בחי' החסד ואזי אח"כ נמשך בבחי' פנימית ג"כ

And it was explained above that in order for there to be "Chesed is built," the drawing down must first be in a surrounding manner, as in "for a shade by day," etc.; and this is the level of "You were in the shadow of Kel," that is, the surrounding light of the level of Chesed; and then, afterward, it is drawn down in an inner manner as well.

וע' בזהר תרומה (קנ"ב סע"א [סוף עמוד א]) ופ' פקודי (דרכ"ג ע"ב ודרכ"ב ע"א) ובפ' שלח (דקס"ב ב')

And see the Zohar, Terumah (end of 152a), and Parshas Pekudei (pages 223b and 222a), and Parshas Shelach (page 162b).

והיינו כי בצלאל עצמו הוא המקשר וממשיך ההמשכה בבחי' פנימית שהוא בחי' צדיק יסוד עולם כמ"ש בזהר פ' ויקהל (דרי"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפ' פקודי (דרכ"ד סע"א [סוף עמוד א])

That is, Betzalel himself is the one who connects and draws down the drawing down in an inner manner, for he is the level of "the righteous one is the foundation of the world," as is written in the Zohar, Parshas Vayakhel (end of page 214b), and in Parshas Pekudei (end of page 224a);

אלא שבצל אל היית ששרשו מבחי' המקיפים שכדי שיומשך ההמשכה בבחי' פנימית צ"ל תחלה בבחי' מקיף

only, "you were in the shadow of Kel," for his root is from the level of the surrounding [lights], since in order for the drawing down to be drawn in an inner manner, it must first be in a surrounding manner.

וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער העמידה פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] גבי אל עליון כו' קונה הכל כו'

And see Pri Etz Chaim, the Gate of the Amidah, chapter 14, concerning "the supreme Kel," etc., "who possesses all," etc.

וע' כה"ג [כהאי גוונא] בזהר בראשית (דף ו' סע"א [סוף עמוד א]) ע"פ ובניהו בן יהוידע כו' מאן אתר נפיק כו' אהדר קרא ואמר מקבציאל. דרגא עילאה סתימאה. דעין לא ראתה כו' ובפי' הרמ"ז [הרמ"ז] שם דמקבציאל היינו קבוץ וכנוס שם אל כו'

And see the like in the Zohar, Bereishis (end of page 6a), on the verse "And Benayahu son of Yehoyada," etc.: "From what place does he come forth?" etc. "The verse answered and said: from Kabtze'el, a supernal, hidden level, of which 'no eye has seen,'" etc. And in the commentary of the Ramaz there: mi-Kabtze'el means the gathering and collecting of the Name Kel, etc.

ובן יהוידי"ע זהו כענין מה שאמרו בצל אל היית וידעת שהדעת הוא התחברות להיות נמשך אח"כ בבחי' פנימית

And "son of Yeho-yada": this is like what they said, "You were in the shadow of Kel, and you knew (yada'ta)," for knowledge (daas) is a connection, so that it be drawn down afterward in an inner manner.

וזהו ג"כ ענין אהל מועד מועד מלשון ונועדתי לך אותיות ונודעתי שהוא לשון התקשרות והתחברות כו'

And this is also the matter of the Ohel Mo'ed (Tent of Meeting): mo'ed is from the term "And I will meet (veno'adti) with you," the same letters as "and I will be known (venoda'ti)," which is a term for bonding and connection, etc.,

דהיינו המשכת יחוד אור א"ס ב"ה בנפש האדם והיינו ע"י בחי' אהל שהוא בחי' ובצל ידי כסיתיך וכמ"ש מזה ע"פ במדבר סיני באוהל מועד כו' ע"ש

that is, the drawing down of the union of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the soul of man; and this is through the level of the tent, which is the level of "And in the shadow of My hand I have covered you." And as is written on this on the verse "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting," etc.; see there.

וע' בזח"א [בזהר חלק א] וירא (דצ"ח א' ב' ודצ"ז סע"ב [סוף עמוד ב]) בענין והוא יושב פתח האהל כו'

And see the Zohar, Part I, Vayera (pages 98a–b, and end of 97b), on the subject of "And he was sitting at the entrance of the tent," etc.,

ובפ' בא (דל"ו סע"א [סוף עמוד א]) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] (שם ושם) ובפ' ויקרא (דף י"ד ע"א) ובפ' אחרי (דע"א סע"ב [סוף עמוד ב]) ועמ"ש סד"ה קול דודי כו' בענין ופסח ה' אל הפתח כו'.

and in Parshas Bo (end of page 36a), and in the commentary of the Ramaz (in both places), and in Parshas Vayikra (page 14a), and in Parshas Acharei (end of page 71b). And see what is written at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved," etc., on the subject of "And Havayah will pass over the entrance," etc.

ועמ"ש סד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך כו' ועמ"ש סד"ה ויקהל משה כל הקורא ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין כו' ע"ש

And see what is written at the end of the discourse beginning "To understand the meaning of the verse 'Who is a G-d like You,'" etc.; and see what is written at the end of the discourse beginning "And Moshe assembled": "Whoever recites the Shema without tefillin," etc.; see there.

והנה כמו שענין וסוכה תהיה לצל יומם הוא המשכה למעלה בי"ס [בי' ספירות] עליונות מקיפים ואח"כ פנימיים וכך הוא ג"כ בנפש

Now, just as the matter of "And a sukkah shall be for a shade by day" is a drawing down above, in the supernal ten Sefiros, [first] surrounding and afterward inner, so it is also in the soul.

כי ע"י צמיחת האהבה ורעש גדול הנ"ל ע"י"ז ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל המשכה וגילוי אלקות בנפש מלמעלה למטה ג"כ בבחי' מקיף ופנימי

For through the sprouting of the love and the great noise mentioned above, through this "it gives seed to the sower and bread to the eater": a drawing down and revelation of G-dliness in the soul from above to below, also in a surrounding and an inner manner.

כי ישראל מפרנסין כו' ועי"ז ג"כ מתפרנסין כו' (עמ"ש מזה בד"ה יונתי כו') וההמשכה היא בסוכות

For Israel sustain, etc., and through this they too are sustained, etc. (See what is written on this in the discourse beginning "My dove," etc.) And the drawing down is on Sukkos;

ולכן הוא זמן שמחתנו ע"י גילוי א"ס ב"ה בנפשו כו'

and therefore it is "the time of our rejoicing," through the revelation of the Infinite One, blessed be He, in one's soul, etc.

אך שמחה זו היא בבחי' מקיף עדיין אלא שאח"כ בחי' שמיני עצרת הוא הקליטה שנקלטת בפנימיותו ממש וז"ש [וזהו שכתוב] עצרת תהיה לכם דוקא וכתרגומו כנישו כו' וכמ"ש מזה לקמן ע"פ ה' לי בעוזרי כו' ע"ש

But this joy is still in a surrounding manner; only afterward, the level of Shemini Atzeres is the absorption, in which it is absorbed into one's very inner being. And this is [the meaning of] what is written, "It shall be an atzeres for you," specifically, and as its Targum [renders it], "gathering," etc. And as is written on this below, on the verse "Havayah is for me among my helpers," etc.; see there.

וזהו וירם קרן לעמו דהיינו שנמשך גילוי א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' עוה"ב [עולם הבא] שהוא נברא ביו"ד בלבד זיו השכינה כו' וכמ"ש מרב כל:

And this is "And He has raised up the horn of His people": that there is drawn down a revelation of the Infinite One, blessed be He, that is above the level of the World to Come, which was created with the yud alone, the radiance of the Shechinah, etc.; and as it is written, "more than the abundance of all."

37 ז כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב. הנה ההפרש בין דשא לעשב הוא שדשא נקרא העשב בתחלת צמיחתו כשהתחיל לצמוח ולהראות ע"ג [על גבי] קרקע ואחר שנתגדל נקרא עשב

7. "Like showers (se'irim) upon the tender grass (deshe), and like raindrops (revivim) upon the herbage (esev)." Now, the difference between deshe and esev is that deshe is what the herbage is called at the beginning of its growth, when it has begun to sprout and appear above the ground; and after it has grown it is called esev.

כן פי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] וכ"ה בשרשים וכמ"ש תדשא הארץ דשא ושעירים היינו המטר הדק מאד כמו שערות כו'. שמזה גידול הדשא.

So it is explained in the Likkutei Torah of the Arizal, and so it is in the Shorashim, and as it is written, "Let the earth sprout deshe." And se'irim is the very fine rain, like hairs (se'aros), etc., from which the deshe grows.

אבל העשב שכבר גדול גידולו מהרביבים שהם הטפות מטר הגסות וכן יש ב' בחינות אלו בבחי' התורה הנקרא מטר.

But the esev, which is already grown, grows from the revivim, which are the coarse drops of rain. And so there are these two levels in the level of the Torah, which is called rain:

38 והיינו משנה ותלמוד פי' משניות נקרא שעירים מלשון שערות כי התורה נמשלה לשערות כמ"ש קווצותיו תלתלים כו' תלי תלים של הלכות וכן נאמר ושער רישי [רישיה] כעמר נקא.

that is, Mishnah and Talmud. That is, the Mishnayos are called se'irim, from the term se'aros (hairs), for the Torah is likened to hairs, as it is written, "His locks are curled (taltalim)," etc.: "heaps upon heaps (tilei tilim) of laws." And likewise it is said, "And the hair of His head was like clean wool."

כי כמו שהשערה נמשכת מן המוח כן הם פרטי ההלכות שבתורה שהן המשכות רבים נמשכים מבחי' חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא.

For just as the hair is drawn from the brain, so are the particulars of the laws in the Torah, which are many drawings-down, drawn from the level of the higher Chochmah, "wise, but not with a known wisdom."

39 והיינו בחי' משניות שהן הלכות פסוקות שהן רק נמשלים לשערות שהן ג"כ המשכות כנ"ל. ועסק התלמוד נק' רביבים שהוא ג"כ טיפי מטר רק שהם גדולים

And this is the level of the Mishnayos, which are decided laws, which are only likened to hairs, which are also drawings-down, as mentioned above. And occupation with Talmud is called revivim, which are also drops of rain, only they are large.

וכך הוא בחי' התלמוד שהוא עיון ההלכה בפלפול רב ובעמקות השכל יותר מבמשנה

And so is the level of Talmud, which is the analysis of the law with much dialectic and with depth of intellect, more than in the Mishnah.

וכשם שהמטר הנקרא רביבים מצמיח עשב שהוא צמיחה גדולה יותר מבחי' הדשא כן ע"י עסק התלמוד פועל ישועות בנפש להיות גילוי האהבה ויראה בבחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] גדולים יותר כו'

And just as the rain called revivim makes esev sprout, which is a greater growth than the level of deshe, so through occupation with Talmud one works salvations in the soul, so that there be a revelation of love and awe at the level of greater love and awe, etc.

כי המדות נק' בחי' צומח ויש בהם קטנות וגדלות כנודע

For the emotive attributes are called the level of the vegetative, and they have smallness and greatness, as is known.

[וע' מענין דשא ועשב בזח"א בראשית (די"ח ע"ב) שהם ב' בחי' מלאכים יוצר משרתים שבכל יום חדשים לבקרים ואשר משרתיו שעומדים ברום עולם משי"ב [מששת ימי בראשית] כו'

[And see on the subject of deshe and esev in the Zohar, Part I, Bereishis (page 18b), that they are two levels of angels: "who forms ministers," who every day are "new every morning," and "whose ministers" stand "in the heights of the world" since the six days of creation, etc.;

ושזהו ג"כ ענין חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם וע"ש ג"כ (די"ט ע"א) ועיין מענין חציר ועשב ג"כ בזהר פ' פנחס (דרי"ז ע"א)

and that this is also the matter of "grass for the cattle, and herbage for the service of man"; and see there also (page 19a). And see on the subject of grass and herbage also in the Zohar, Parshas Pinchas (page 217a).

ועד"ז יובן בנפש דבחי' עשב זהו בבחי' עבודת האדם שלמעלה מבחי' בהמה ועמ"ש בענין עשב ע"פ ואלה המשפטים וע' עוד בזהר תרומה (דקע"א סע"א [סוף עמוד א]) ובפ' ויקרא די"ב ע"א]

And along these lines it will be understood in the soul: the level of esev is the level of "the service of man," which is above the level of an animal. And see what is written on the subject of esev on the verse "And these are the ordinances"; and see further in the Zohar, Terumah (end of page 171a), and in Parshas Vayikra, page 12a.]

ועיקר הענין הוא שיש ב' מיני צמיחות הצומחי' [הצומחים] מהארץ ע"י הזריעה

And the essence of the matter is that there are two kinds of growth that sprout from the earth through sowing.

האחד שהצמיחה היא במהותה ועצמותה כמו הגרעין הנזרע וכמו זרעוני תבואה דגן וחטים כו' שהחטים הצומחים הם כמו החטים שנזרעו רק שפעולת הזריעה בארץ הוא שהצמיחה היא בתוספת מרובה מאד מאד כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כלום אדם זורע קב אלא להוציא כמה כורים

The first: the growth is, in its nature and essence, like the sown kernel, such as the seeds of produce, grain and wheat, etc.: the wheat that sprouts is like the wheat that was sown, only the effect of sowing in the earth is that the growth comes with a very, very great increase, as our Sages, of blessed memory, said, "Does a person sow a kav [a small measure] except to bring forth many kor [large measures]?"

והב' היא כמו צמיחת פירות האילן ע"י הגרעין הנטוע בארץ שהגרעין הנטוע אין לו ערך כלל לגבי הפירות הנצמחים ממנו. והוא התחדשות ממש.

And the second is like the growth of the fruits of a tree through the kernel planted in the earth, where the planted kernel bears no comparison at all to the fruits that grow from it. And it is something truly new.

(ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר ח"א [חלק א'] ר"פ נח גבי ועביד איבין ורבי זרעין והרמ"ז [והרב משה זכות] שם פי' שהם פרי העץ ופה"א נשמות ומלאכים)

(And see what is written elsewhere on the Zohar, Part I, at the beginning of Parshas Noach, concerning "and it makes fruits and increases seeds," and the Ramaz there explained that they are the fruit of the tree and the fruit of the ground, souls and angels.)

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה כי הנה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] והוא כמשל הזריעה והצמיחה ויש בה צמיחה ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] מעין האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] רק שהיא בתוספת מרובה מאד מאד.

And so too above. For through an arousal from below [there is] an arousal from above, and this is like the analogy of sowing and growing. And in it there is a growth, an arousal from above of the same kind as the arousal from below, only it is with a very, very great increase.

והב' כשהאתעדל"ע [כשהאתערותא דלעילא] הוא מבחי' עליונה מאד שאין האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] ממהות וערך זה כלל

And the second: when the arousal from above is from a very lofty level, such that the arousal from below is not of this nature and value at all;

רק שמ"מ ע"י זריעה בארץ העליונה שיש בה כח הצומח שהוא מבחי' גבוה מאד דנעוץ תחלתן בסופן נצמח כן צמיחה עליונה מאד מאד (וי"ל [ויש לומר] בזה שהוא המשכה שבדרך השתלשלות והמשכה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

only, nevertheless, through sowing in the supernal earth, which has in it the power of growth that is from a very high level, for "their beginning is wedged in their end," there sprouts in this way a very, very lofty growth. (And it can be said in this that [these are] a drawing down in the manner of the chain of descending worlds (hishtalshelus) and a drawing down that is above the order of hishtalshelus.

ועמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה זורע צדקות גבי אלא דלכאורה זה אינו מן המדה כו' אך הענין הוא כו' ועי"ז מוציא כח הצומח את כחו אל הפועל כו' ע"ש. וסד"ה איהו וחיוהי)

And see what is written in Iggeres HaKodesh, the section beginning "He sows righteous deeds," concerning "but seemingly this is not in proportion," etc., "but the explanation is," etc., "and through this the power of growth brings its power into actuality," etc.; see there. And [see] at the end of the section beginning "He and His life-forces.")

וזהו ענין כשעירים כו' שהצמיחה שמבחי' שעירים שהוא מטר הדק הוא רק כעין הזרע הנזרע אלא שהוא בתוספת מרובה

And this is the matter of "like showers," etc.: the growth that comes from the level of se'irim, which is the fine rain, is only like the sown seed, except that it is with a great increase;

והיינו בחי' לימוד המשניות שהוא עלי דשא שהדשא אינו כעשב שנאמר בו עשב מזריע זרע משא"כ בדשא כמ"ש בזהר בראשית (די"ט ע"א).

and this is the level of the study of the Mishnayos, which is "upon the deshe"; for deshe is not like esev, of which it is said, "esev yielding seed," which is not so of deshe, as is written in the Zohar, Bereishis (page 19a).

והיינו כי מלימוד וגרסת המשניות לא נעשה הולדה חדשה רק מה שמבואר בהמשניות

That is, from the study and recitation of the Mishnayos no new birth comes about, only what is explained in the Mishnayos.

אבל כרביבים עלי עשב היינו שהצמיחה שמבחי' רביבים שהוא בעלי תלמוד. הוא בחי' עשב מזריע זרע עץ פרי כו' שמוציאים מפלפולם דין חדש כמו נפק מלתא מבינייהו שע"י העיון מולידים דין חדש מה שהיה בהעלם דבר קודם העיון הלז

But "like raindrops upon the esev": that is, the growth that comes from the level of revivim, which is the masters of Talmud, is the level of "esev yielding seed, fruit tree," etc.: they bring forth from their dialectic a new ruling, as in "a matter came out from between them," for through analysis they give birth to a new ruling, something that was in concealment before this analysis.

(והוא כמשל צמיחת דבר חדש כמו הפרי מהגרעין הנזרע כו' שהיה בו כח הפרי בהעלם מאד. וע' באגה"ק [באגרת הקודש] סד"ה והמשכילים יזהירו שזהו התגלות תעלומות חכמה ובמ"א נתבאר שזהו כמי שחופר בעומק הארץ ועי"ז מוציא מי מעיין שהוא נביעה חדשה מהמקור

(And it is like the analogy of the growth of something new, like the fruit from the sown kernel, etc., which had in it the power of the fruit in deep concealment. And see Iggeres HaKodesh, at the end of the section beginning "And the wise shall shine," that this is the revelation of "the hidden things of wisdom." And elsewhere it is explained that this is like one who digs in the depth of the earth and through this brings forth spring water, which is a new welling-up from the source;

משא"כ הלומד רק מה שכתוב זהו כמו המים שאינן בעומק הארץ כ"א על פני הארץ ונודע שהמעיין הוא בחי' עליונה מאד שהוא מבחי' חכמה שלמעלה מהבינה כו'

whereas one who studies only what is written, this is like the water that is not in the depth of the earth but on the surface of the earth. And it is known that the spring is a very lofty level, for it is from the level of Chochmah, which is above Binah, etc.

ועמ"ש לקמן בד"ה ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה מבחי' מעיין דייקא ע"ש ולכן עי"ז נמשך ג"כ מלמעלה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' תעלומות חכמה

And see what is written below in the discourse beginning "And you shall draw water with joy from the springs of salvation": from the level of a spring, specifically; see there. And therefore through this there is also drawn down from above an arousal from above from the level of "the hidden things of wisdom."

וז"ש [וזהו שכתוב] בזח"א [בזהר חלק א] פי' חיי שרה) (דקי"ל ע"ב) ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. מאי למחכה לו. כד"א [כמה דאת אמר] חכה את איוב בדברים.

And this is what is written in the Zohar, Part I, Parshas Chayei Sarah) (page 130b), on the verse "No eye has seen, O G-d, besides You, what He will do for one who waits (limechakeh) for Him": "What is 'for one who waits for Him'? As it says, 'He waited (chikah) for Iyov with words.'

ואלין אינון דדחקין למלה דחכמתא ודייקין ליה ומחכאן ליה למנדע ברירו דמלה ולאשתמודעא למאריהון כו' ע"ש הרי שעי"ז נמשך מבחינת עין לא ראתה כו' יעשה כו'

And these are those who press upon a matter of wisdom, and examine it closely, and wait upon it, to know the clarification of the matter and to come to know their Master," etc.; see there. Thus through this there is drawn down from the level of "No eye has seen," etc., "He will do," etc.

וע' בפי' זה בזהר (ואתחנן דרס"ז ע"ב) מענין יעשה תעשה מבע"ל כו' וזהו ענין כשעירים ורביבים כי שעירים היינו בחי' השערות עצמן עד"מ

And see on this explanation in the Zohar (Vaeschanan, page 267b), on the matter of "'He will do': it should have said 'You will do,'" etc. And this is the matter of "like showers" and "raindrops": for se'irim is the level of the hairs themselves, by way of analogy;

אך ע"י העיון כתיב סלסלה ותרוממך לבחי' שלמעלה מהשערות והיינו בחי' רביבים ע"ד מ"ש ואתה מרבבות קדש מה רב טובך כו' והוא בחי' הפנימיות המלובש בתוך השערות שהוא החיצוניות.

but through analysis, it is written, "Exalt her (salseleha), and she will raise you up," to the level that is above the hairs; and this is the level of revivim, in the manner of what is written, "And He came from the myriads (rivevos) of holiness," "How great (rav) is Your goodness," etc. And this is the level of the inner dimension that is clothed within the hairs, which are the outer dimension.

וז"ש [וזהו שכתוב] (במיכה סי' ה') והיה שארית יעקב כו' כטל מאת ה' כרביבים עלי עשב כו' הרי שרביבים הוא שייך לבחי' טל כו'.

And this is what is written (in Micah, chapter 5), "And the remnant of Yaakov shall be," etc., "like dew from Havayah, like raindrops upon the herbage," etc. Thus revivim belong to the level of dew, etc.

ועמ"ש בד"ה תורה צוה מענין ב' בחי' שיש בתורה אירוסין ונשואין ועד"ז יובן ג"כ ענין כשעירים ורביבים

And see what is written in the discourse beginning "The Torah he commanded," on the subject of the two levels in the Torah, betrothal and marriage; and along these lines will also be understood the matter of "like showers" and "raindrops,"

כי מה שע"י העיון נולד דין חדש ה"ז [הרי זה] כמו בחי' הולדה שהיא מבחי' נשואין כו'.

for when through analysis a new ruling is born, this is like the level of giving birth, which is from the level of marriage, etc.

והנה בספ"ד [בספרא דצניעותא] בזהר ס"פ תרומה (דקע"ז א') איתא ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע היינו דכתיב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב. בהאי זמנא אדני הוי' אתה החלות כו'.

Now, in the Sifra deTzniusa in the Zohar, at the end of Parshas Terumah (page 177a), it is stated: "'And G-d said, Let the earth sprout deshe, esev yielding seed': this is what is written, 'And you shall afflict your souls on the ninth of the month in the evening.' At this time: 'Ado-nai Havayah, You have begun,'" etc.

וא"כ מובן דבחי' שעירים עלי דשא ורביבים עלי עשב שייך ג"כ בבחי' זריעה וצמיחה זו דעשי"ת [דעשרת ימי תשובה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים]

And if so, it is understood that the level of "showers upon the deshe" and "raindrops upon the esev" also pertains to the level of this sowing and growing of the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur.

והענין כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו' דהיינו הצמיחה והאתעדל"ע [והאתערותא דלעילא] הנמשך בכל השנה ע"י זריעת המצות זורע צדקות כו'. כן אדי' הוי' יצמיח צדקה ותהלה בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים]

The explanation is as written above on the verse "For as the earth brings forth its growth," etc.: that is, the growth and the arousal from above that is drawn down throughout the year through the sowing of the mitzvos, "He sows righteous deeds," etc.; "so will Ado-nai Havayah make righteousness and praise sprout," on Rosh HaShanah and Yom Kippur.

והיינו ע"י התשובה וכמבואר לעיל שבחי' שברים זהו בחי' חרישה כו' וצמיחה זו היא מבחי' עליונה יותר וז"ש [וזהו שכתוב] בהאי זמנא אדי' הוי' אתה החלות כו'.

And this is through teshuvah, as explained above, that the level of shevarim is the level of plowing, etc. And this growth is from a higher level. And this is what is written, "At this time: 'Ado-nai Havayah, You have begun,'" etc.

40 והנה צמיחה זו הוא ג"כ ע"י וזרקתי עליכם מים טהורים שהם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ונודע שיש כמה מדרגות זו למעלה מזו בענין גילוי י"ג"מ [י"ג מדות] הרחמים שההתחלה הוא בר"ה [בראש השנה] ע"י השופר ועיקר הגילוי הוא ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ובפרט בנעילה דיוהכ"פ [דיום הכפורים]

Now, this growth too is through "And I will sprinkle pure water upon you," which are the Thirteen Attributes of Mercy. And it is known that there are several levels, one above the other, in the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy: the beginning is on Rosh HaShanah, through the shofar, and the main revelation is on Yom Kippur, and especially at Ne'ilah [the closing prayer] of Yom Kippur.

וזהו ענין כשעירים כו' וכרביבים כו' ועמ"ש סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' ועמ"ש עוד מענין סלסלה ותרוממך בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי:

And this is the matter of "like showers," etc., "and like raindrops," etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "And it shall come to pass on that day that a great shofar will be sounded," etc.; and see what is written further on the subject of "Exalt her, and she will raise you up" in the explanation on the verse "For on this day He shall atone," in Parshas Acharei.

41 ח והנה אופן אחד בארץ ת"י [תרגום יונתן] מלרע לרום שמיא וכן מתחת לרקיע מתורגם מלרע והענין כמ"ש בשם ה"מ [הרב המגיד] דהנה בפ' בראשית כתיב את כל אשר עשה והנה טוב מאד

8. Now, "one ofan upon the earth": Targum Yonasan renders it "below (milra), [reaching] to the height of heaven." And likewise "beneath the firmament" is translated milra. The explanation is as is written in the name of the Maggid: in Parshas Bereishis it is written, "all that He had made, and behold, it was very good."

וא"כ מהיכן נתהוה הרע שהרי נאמר ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע

If so, from where did evil come into being? For it is said, "See, I have set before you this day life and good, and death and evil."

אך הענין שהרע בשרשו אינו רע כלל ואדרבה שרשו ומקורו המחיה אותו הוא טוב ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו.

But the explanation is that evil in its root is not evil at all; on the contrary, its root and source, which gives it life, is good, in the manner of what our Sages, of blessed memory, said: "The Satan and Peninah intended it for the sake of heaven."

וכמשל הזונה עם בן המלך המבואר בזח"ב [בזהר חלק ב'] (פ' תרומה דקס"ג ע"א) שכל רצונה וחפצה שלא ישמע אליה הבן כו' וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ טוב זה יצ"ט [יצר טוב] מאד זה יצה"ר [יצר הרע]

And it is like the parable of the harlot with the king's son, explained in the Zohar, Part II (Parshas Terumah, page 163a), whose whole will and desire is that the son not listen to her, etc. And this is what our Sages, of blessed memory, said on the verse: "'Good': this is the good inclination; 'very': this is the evil inclination."

אך כשיורד למטה ע"י השתלשלות נעשה למטה רע גמור

But when it descends below through the chain of descending worlds (hishtalshelus), it becomes, below, utter evil.

והוא כמשל המכבד שמכבדין בו הבית שהרי הוא טוב שעל ידו מבערים הקיסמים והפסולת מן הבית אך כשלוקחים ממנו שבט להכות בו התינוק נעשה רע כו'

And this is like the analogy of the broom with which the house is swept: it is good, for through it the chips and the refuse are cleared from the house; but when a stick is taken from it to strike a child with, it becomes bad, etc.

וזהו לשון מלעיל ומלרע. דהוא תרגום של מעלה ומטה שמה שהוא בחי' למטה נק' מלרע שאינו רע ח"ו כ"א שורש ומקור שיתהוה ממנו ע"י רבוי השתלשלות בחינת רע כו' [חס ושלום]

And this is [the meaning of] the terms mil'eil and milra, which are the Targum of "above" and "below": what is at the level of "below" is called milra, not that it is evil (ra), G-d forbid, but that it is the root and source from which, through many stages of descent, the level of evil will come into being, etc.;

משא"כ בבחי' שהוא מלעיל אין שם שורש להתהוות רע כלל ועד"ז שרפים עומדים ממעל לו בעולם הבריאה דשם בינה מקננא אין שם שורש לרע כלל.

whereas at the level that is mil'eil, there is no root at all there for evil to come into being. And along these lines, "Seraphim stand above Him" in the World of Beriah, where "Binah nests"; there is no root for evil there at all.

אבל האופנים שהם בעשייה שעליו נאמר אף עשיתיו היינו שבעשייה יש יניקה לבחי' אף ע"ד שלשה פתחו באף כו'.

But the Ofanim are in Asiyah, of which it is said, "even (af) I have made it": that is, in Asiyah there is nurture for the level of af (anger), in the manner of "three opened with af," etc.

לכן הגם שהאופנים הם קדושה גמורה ואופן אחד בארץ שהוא סנדל הוא כתר דעשייה נק' מלרע היינו שעמידתם בעולם שהוא מקור ושרש להסתעפות הרע ממש למטה

Therefore, even though the Ofanim are complete holiness, and "one ofan upon the earth," which is Sandalphon, who is the Keser of Asiyah, is called milra: that is, they stand in a world that is the source and root for the branching out of actual evil below.

ומזה אדרבה יגדל הרעש שלהם יותר מהשרפים שהם ברעש גדול על שיש שורש להתהוות הרע וההסתר כו'

And from this, on the contrary, their noise grows greater than that of the Seraphim, for they are in a great noise over there being a root for the coming-into-being of evil and concealment, etc.;

וכענין בחי' תשובה שלמעלה מצדיקים שג"כ התשובה אינה דוקא על עבירות ממש שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל ימיו בתשובה אלא התשובה הוא על ניצוץ אלקות שבנפשו שירד פלאים מטה מטה מאור פניו יתי' דלית מחשבה תפיסא ביה כו'

like the matter of the level of teshuvah, which is above the righteous; for teshuvah too is not necessarily over actual sins, for our Sages, of blessed memory, said, "all his days in teshuvah"; rather, the teshuvah is over the spark of G-dliness in his soul, which descended wondrously far down from the light of His countenance, may He be blessed, of whom [it is said], "no thought can grasp Him," etc.

וכמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו

And as is written at the end of the discourse beginning "For the mountains shall depart."

וע"כ נק' אופני הקדש שמגיעים על ידי הרעש שלהם לבחינת קדש העליון שלמעלה מבחי' קדוש בויי"ו שאומרים השרפים עד שעי"ז ממשיכים כבוד הוי' ממקומו המשכה מבחי' חכמה עילאה ממש.

And therefore they are called "the holy Ofanim" (ofanei hakodesh), for through their noise they reach the level of the supernal kodesh [holiness], which is above the level of kadosh [holy] with a vav that the Seraphim say, until through this they draw down "the glory of Havayah from His place," a drawing down from the level of the higher Chochmah itself.

ובזה יתורץ הש"ס [הששה סדרים] דחולין (פג"ה [פרק גיד הנשה] דצ"א סע"ב [סוף עמוד ב]) דמשמע שהאופנים הם במעלה עליונה יותר מהשרפים וקשה ע"ז ממ"ש אופן אחד בארץ כו' וכמ"ש האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שהאופנים הם בעשייה כו'

And with this the [passage of the] Talmud in Chullin (chapter Gid HaNasheh, end of page 91b) is resolved, from which it is implied that the Ofanim are of a higher rank than the Seraphim; and this is difficult in light of what is written, "one ofan upon the earth," etc., and as the Arizal wrote, that the Ofanim are in Asiyah, etc.

אלא דשניהם אמת שאע"פ [שאף על פי] שהם בעשייה עכ"ז [עם כל זה] על ידי הרעש גדול שלהם הם מגיעים למעלה מהשרפים

But both are true: although they are in Asiyah, nevertheless through their great noise they reach above the Seraphim;

היינו שהשרפים משיגים בחינת קדוש בוי"ו והאופנים נק' אופני הקדש כו' והיינו כי מלכות מקננא בעשייה

that is, the Seraphim comprehend the level of kadosh with a vav, and the Ofanim are called ofanei hakodesh, etc. And this is because "Malchus nests in Asiyah,"

ועל ידי ירידה זו נעשית עטרת בעלה והיא מתעלה למעלה מעלה וכמ"ש במ"א סד"ה רני ושמחי בת כו' ושכנתי בתוכך דוקא ועיין זהר ח"א ויצא [חלק א'] (קנ"ח ע"ב).

and through this descent she becomes "the crown of her husband," and she rises higher and higher, as is written elsewhere, at the end of the discourse beginning "Sing and rejoice, O daughter," etc., "and I will dwell in your midst," specifically. And see the Zohar, Part I, Vayetzei (page 158b).

והיינו כי יתרון האור נמשך מן החושך דוקא

And this is because "the advantage of light" is drawn specifically from darkness.

וזהו והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים שהיא בחי' מלי' המקננא בעשייה חצים אל הים הקדמוני בחי' בינה המקננא בבריא' [בבריאה / בבריאת] וכמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] (פי' שלח דקע"א).

And this is "And it shall come to pass on that day that living waters shall go out from Jerusalem," which is the level of Malchus that nests in Asiyah, "half of them to the eastern sea," the level of Binah that nests in Beriah, as is written in the Zohar, Part III (Parshas Shelach, page 171).

וכמ"ש במ"א בד"ה מי מנה כו' רובע ישראל בפי' אף עשיתיו שאף הוא רבוי שמרבה בחי' רביעית שלמעלה משלשה הבחי' בראתיו יצרתיו עשיתיו כו' יעו"ש [ייעויין שם]:

And as is written elsewhere, in the discourse beginning "Who can count," etc., "the fourth part of Israel," on the meaning of "even (af) I have made it": that af is an inclusive term (ribbui), which includes a fourth level that is above the three levels "I created it, I formed it, I made it," etc.; see there.

42 קיצור

Summary

43 (א) התורה נמשלה למטר ולטל. מטר הוא ממטה למעלה וטל הוא מלמעלה למטה ושמים הם בעלי תורה והארץ היא בחי' בעלי מצות ופעמים שמים קדמו לארץ ופעמים ארץ קדמה.

(1) The Torah is likened to rain and to dew. Rain is from below upward, and dew is from above downward. And the heavens are the masters of Torah, and the earth is the level of the masters of mitzvos. And at times the heavens preceded the earth, and at times the earth preceded.

המטר פעולתו שמרוה את הארץ ועי"ז והולידה והצמיחה מכח הצומח שיש בה וכן בנפש יש כח להצמיח ראשית תבואתה ע"י התלבשותה בנפש הבהמית ששרשה מבחינת שמרי האופנים:

The effect of rain is that it waters the earth, and through this "it makes it give birth and sprout," from the power of growth that is in it. And so in the soul there is a power to make "the first of its produce" sprout, through its being clothed in the animal soul, whose root is from the level of the dregs of the Ofanim.

(ב) והאופנים מתנשאים ברעש גדול כי השרפים שהם בעולם הבריאה שהוא ראשית בריאת היש מאין ומאיר שם בינה הם משיגים היותו קדוש ומובדל ורק אות הוא בצבא שלו שצבאי צבאות התהוותם מאות אחד.

(2) And the Ofanim rise up with a great noise, for the Seraphim, who are in the World of Beriah, which is the beginning of the creation of something from nothing, and where Binah shines, comprehend that He is holy and separate, and only "He is a sign in His host," for the hosts upon hosts came into being from one letter.

אבל האופנים שהם בעשייה ואפילו החיות שהם ביצירה שמקבל מהבריאה בבחי' השתלשלות יש מיש. לא כמו הבריאה שמקבל מבחינת אין ולכן הם רחוקים יותר מהשגת אלקות.

But the Ofanim, who are in Asiyah, and even the Chayos, who are in Yetzirah, which receives from Beriah by way of the chain of descending worlds (hishtalshelus), something from something, not like Beriah, which receives from the level of nothing (ayin), are therefore further from the comprehension of G-dliness.

ע"כ הם ברעש גדול ע"ד בעלי תשובה שמחמת הריחוק הוא בחילא יתיר ורעש גדול זה שרשו מלפני מלך כו'

Therefore they are in a great noise, in the manner of baalei teshuvah, for because of the distance it is "with greater strength." And this great noise has its root from "before a king [reigned]," etc.

ועי"ז נושאות את הכסא שהוא ראש עולם הבריאה וגם כמראה אדם שעל הכסא רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח איברים ושס"ה ל"ת [לא תעשה] שס"ה גידים עמ"ש בד"ה וישלח יהושע כו' מרגלים חרש

And through this they carry the Throne, which is the head of the World of Beriah, and also "as the appearance of a man" upon the Throne: the 248 commandments, which are the 248 limbs, and the 365 prohibitions, the 365 sinews. See what is written in the discourse beginning "And Yehoshua sent," etc., "spies, secretly."

ומגביהות בחינה זו לאור א"ס ב"ה ממש:

And they lift up this level to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself.

(ג) ועי"ז אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו. כבוד עילאה ל"נ [ל"ב נתיבות] תיבות החכמה אשר אור א"ס ב"ה מאיר בה בבחי' גילוי ממש כמ"ש בספר ש"ב [של בינונים] פל"ה בהג"ה [בהגהה] ועמ"ש בד"ה ואהבת את בפרשה ואתחנן ומ"ש ע"פ נשא את ראש בני גרשון בענין נקודה בהיכלא. שיהיה נמשך ומתגלה למטה

(3) And through this they say, "Blessed be the glory of Havayah from His place." The supernal glory is the thirty-two paths of Chochmah, in which the Infinite Light, blessed be He, shines in actual revelation, as is written in Sefer Shel Beinonim, chapter 35, in the gloss. And see what is written in the discourse beginning "And you shall love" in Parshas Vaeschanan, and what is written on the verse "Take the count of the sons of Gershon," on the subject of "a point in the palace." [They ask] that it be drawn down and revealed below.

ור"ל [ורוצה לומר] גילוי כבוד עילאה זהו איך שלמעלה היש וכל מה שלמטה הוא כלא חשיב.

That is to say, the revelation of the supernal glory is how the [true] being (yesh) is above, and all that is below is considered as nothing.

44 ועל זה ביקש משה הראני נא את כבודך איך שלמעלה היש אמיתי שהוא ענין הכבוד.

And for this Moshe asked, "Show me, I pray, Your glory": how above is the true being, which is the matter of "glory."

ולכן החכמה שבה גילוי בחי' זו היא בחינת כח מה בבחינת ביטול ואין ממש ועמ"ש סד"ה זאת חנוכת המזבח.

And therefore Chochmah, in which there is the revelation of this level, is the level of ko'ach mah ("the potential of what"), in a state of self-nullification and actual nothingness. And see what is written at the end of the discourse beginning "This is the dedication of the altar."

ועל גילוי זה לע"ל [לעתיד לבוא] נאמר ומעין מבית ה' יצא. ועמ"ש על פסוק והחרים ה' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר כו':

And of this revelation in the Time to Come it is said, "And a spring shall go forth from the House of Havayah." And see what is written on the verse "And Havayah will utterly destroy the tongue of the Egyptian sea, and He will wave His hand over the River," etc.

45 (ד) ועד"ז יובן בענין נה"ב [נפש הבהמית] וזהו ענין מאה ברכות ובמעשה הוא ע"י המצות. וזהו ענין כמטר לקחי. ותתן לנו ה' אלקינו:

(4) And along these lines it will be understood with regard to the animal soul. And this is the matter of the hundred blessings; and in deed it is through the mitzvos. And this is the matter of "like the rain, My teaching," and "And You, Havayah our G-d, have given us."

46 (ה) אך מתחלה צ"ל חרישה דמרפי ארעא לב נשבר ונדכה ואחר כך המטר זהו התורה.

(5) But first there must be plowing, "which loosens the soil": a broken and crushed heart; and afterward the rain, which is the Torah.

והיינו ע"י ואד יעלה. שברו הבריות את ערפן. ובחי' טל זהו ענין הקב"ה קורא ושונה כנגדו ודברי אשר שמתי בפיך.

And this is through "And a mist would rise"; "people broke their necks." And the level of dew is the matter of "the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him," and "My words that I have put in your mouth."

וזהו האזינו השמים ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] ותשמע הארץ בעלי עסקים שכולם יוכלו להמשיך בחי' כמטר וכטל כו':

And this is "Give ear, O heavens": Torah scholars; "and let the earth hear": men of business; for all of them can draw down the level of "like the rain" and "like the dew," etc.

47 (ו) ודרך כלל יש בחינות אלו בעשרת ימי תשובה וחג הסוכות כי ענין יום תרועה זהו ענין לב נשבר ועי"ז וזרקתי עליכם מים טהורים

(6) And in a general way these levels are in the Ten Days of Teshuvah and the festival of Sukkos. For the matter of "a day of teruah" is the matter of a broken heart; and through this, "And I will sprinkle pure water upon you,"

בחינת כאשר ירד הגשם והשלג שזהו ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] כמשל בד"ה האזינו השמים (הראשון) ועי"ז ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים.

the level of "as the rain and the snow come down," which is the matter of Yom Kippur, as in the analogy in the discourse beginning "Give ear, O heavens" (the first). And through this, "it gives seed to the sower and bread to the eater": Israel sustain their Father in heaven.

וזהו וסוכה תהיה לצל יומם. יומם יצוה ה' חסדו. מתחלה בבחינת מקיף ואח"כ בשמע"צ [בשמיני עצרת] נמשך בבחי' פנימי ועד"ז ענין בצל אל היית וידעת:

And this is "And a sukkah shall be for a shade by day"; "By day Havayah commands His kindness": at first in a surrounding manner, and afterward, on Shemini Atzeres, it is drawn down in an inner manner. And along these lines is the matter of "You were in the shadow of Kel, and you knew."

48 (ז) כשעירים זהו מטר הדק והוא ענין המשניות וכרביבים תלמוד ומזה נמשך ב' בחי' צמיחה דשא ועשב:

(7) "Like showers (se'irim)": this is the fine rain, and it is the matter of the Mishnayos; "and like raindrops (revivim)": Talmud. And from this two levels of growth are drawn: deshe and esev.

49 (ח) ענין אופן א' בארץ תרגום מלרע. פי' שמה שהוא למטה נק' מלרע לפי ששם יש שורש להתהוות הרע וע"כ הם ברעש גדול וע"כ נקראו אופני הקדש וע' חולין (צ"א סע"ב [סוף עמוד ב]):

(8) The matter of "one ofan upon the earth," [which the] Targum [renders] milra. That is, what is below is called milra because there is there a root for the coming-into-being of evil; and therefore they are in a great noise, and therefore they are called ofanei hakodesh (the holy Ofanim). And see Chullin (end of 91b).

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS HAAZINU • MAAMAR 4

כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף

As an Eagle Rouses Its Nest

◇

1 **כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף. יפרוש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו.** (פסוק זה הובא בירושלמי פ"ב [פרק ב'] דחגיגה. זח"ב [זהר חלק ב'] יתרו פ' ב' בהעלותך קנ"ד ב'. פנחס רל"ג א' רל"ח ב'. האזינו דרצ"ח ב')

"As an eagle rouses its nest, hovers over its fledglings, spreads its wings, takes him, bears him upon its pinions." (This verse is cited in the Jerusalem Talmud, chapter 2 of Chagigah; Zohar, Part II, Yisro 80b; Beha'aloscha 154b; Pinchas 233a, 238b; Ha'azinu 298b.)

הנה מה כתיב לעיל מיניה ימצאהו בארץ מדבר וקאי אדילעיל כי חלק הוי' עמו שנש"י [שנשמות ישראל] הם חלק אלוה ממעל והחלק ההוא ימצאהו בארץ מדבר.

Now, what is written just before it is "He found him in a desert land," and this refers back to the verse before it, "For Havayah's portion is His people": the souls of Israel are "a portion of G-d above," and that portion — "He found him in a desert land."

כי הנה החלק הוא מבחי' הוי' שהוא מהווה כל העולמות והויות והיה הוה ויהיה ויורד להתלבש בגוף שהוא הוה ונפסד

For the portion is from the level of Havayah, which brings into being (mehaveh) all the worlds and all that exists (havayos), and [is] "was, is and will be"; and it descends to be enclothed in a body that comes into being and passes away (hoveh venifsad).

וכשנמשך אחר הגוף ההוה ונפסד הרי שנמצא בארץ מדבר ושממה ההיפך מבחי' הוי' ולכן כנשר יעיר קנו במדרגות הנשר שהוא מדת הרחמנות.

And when it is drawn after the body that comes into being and passes away, it is found "in a desert land" and in desolation, the opposite of the level of Havayah. Therefore, "As an eagle rouses its nest": through the levels of the eagle, which is the attribute of compassion.

2 והענין כי הנה במרכבת יחזקאל כתיב פני אריה אל הימין ופני שור מהשמאל ופני נשר לארבעתן.

The matter is this: in the Chariot of Ezekiel it is written, "the face of a lion on the right, and the face of an ox on the left, and the face of an eagle, for the four of them."

וביאור הענין שיחזקאל ראה המרכבה בזמן הגלות וגלו לבבל שכינה עמהם וכמ״ש ואני בתוך הגולה לפיכך ראה התלבשות בבחינת פני אריה פני שור כו׳. כי בזמן שהי׳ [שהיה] בית המקדש קיים היה גילוי שכינה במדריגה יותר עליונה.

The explanation of the matter is that Ezekiel saw the Chariot in the time of exile — "they were exiled to Babylon, the Shechinah [was] with them," as it is written, "And I was among the exiles." Therefore he saw an enclothement in the aspects of "the face of a lion," "the face of an ox," etc. For when the Holy Temple stood, the revelation of the Shechinah was on a higher level.

3 וכמו שהי׳ [שהיה] ראשית הגילוי לכל ישראל במתן תורה דכתיב פנים בפנים דבר ה׳ עמכם פי׳ פנים בפנים בלי שום אמצעות והתלבשות כלל

So it was at the first revelation to all Israel, at the Giving of the Torah, as it is written, "Face to face Havayah spoke with you." "Face to face" means without any intermediary or enclothement at all.

ולכן כתיב וכל העם רואים את הקולו׳ [הקולות] רואים את הנשמע ושומעין את הנראה שהיה גילוי אלקות בלי שום התחלקות ריבוי המדרגות רק היו רואים גילוי כללות החיות ושפע אלקי ואין שום פירוד ח״ו [חס ושלום] בין ראיה לשמיעה.

Therefore it is written, "And all the people saw the sounds": they saw what is heard and heard what is seen. For it was a revelation of G-dliness without any division into a multitude of levels; rather, they saw the revelation of the life-force in its general and collective expression (klalus), and a G-dly flow, and there was no separation whatsoever, G-d forbid, between seeing and hearing.

משא״כ בגלות הנה גילוי השכינה הי׳ [היה] ליחזקאל ע״י ריבוי התחלקות המדרגות בהתלבשות פני אריה פני שור כו׳.

In exile, by contrast, the revelation of the Shechinah to Ezekiel came through a division into a multitude of levels, in the enclothement of the face of a lion, the face of an ox, etc.

4 וכמו עד״מ תינוק שיכול להבין ביותר מלמדין אותו אף א׳ או יותר בפעם א׳ כפי שיכול שכלו להשכיל ביחיד

It is like, by way of analogy, a child who is able to understand more: he is taught even one [whole lesson] or more at a single time, as much as his mind is able to grasp together;

משא"כ מי שאין כח בשכלו להכיל כ"כ [כל כך] בפעם אחת מלמדין אותו מעט מעט פרקי פרקי כך עד"מ במ"ת [במתן תורה]

whereas one whose mind lacks the capacity to take in so much at once is taught little by little, section by section. So, by way of analogy, it was at the Giving of the Torah.

וכן כל זמן שהי' [שהיה] בית המקדש קיים היו נש"י [נשמות ישראל] במעלה עליונה והיה כח השגתם בגילוי אלקות בכללות החיות שלא על ידי ממוצעים (ועמ"ש בד"ה אז ישיר ישראל)

And likewise, as long as the Holy Temple stood, the souls of Israel were on a lofty level, and they had the power to apprehend the revelation of G-dliness in the life-force in its general and collective expression (klalus), not through intermediaries (and see what is written in the discourse beginning "Then Israel sang").

אבל בגלות שגלו ונתלבשו בע"ש [בע' שרים] הנה גם גילוי השכינה הוא ע"י ירידה בבחי' התחלקות ריבוי המדרגות והתלבשותן בבחי' פני אריה פני שור.

But in exile, when they were exiled and enclothed among the seventy princes, the revelation of the Shechinah, too, comes through a descent into a state of division into a multitude of levels, and their enclothement in the aspect of the face of a lion and the face of an ox.

פני אריה מחנה מיכאל שהם כנגד מחנה ראובן תימנה וכל הפונה למחנה ראובן וכו' כך יש כמה רבוי רבבות במחנה מיכאל שהם כמה מדרגות חלוקות זו מזו

The face of a lion is the camp of Michael, which corresponds to the camp of Reuven, to the south, and all who turn toward the camp of Reuven, etc. So there are many multitudes of myriads in the camp of Michael, which are many levels, distinct from one another.

שבהם ועל ידם [שפע שפע האלקית לנשמה מדרגת אהבה שהנשמה מקבלת ע"י המלאכים כדכתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך על כפים ישאונך כו'

In them and through them the G-dly flow flows to the soul, the level of love, which the soul receives through the angels, as it is written, "For He will command His angels for you, to guard you in all your ways; upon [their] palms they will bear you up," etc.

פי׳ כי מלאכיו יצוה להיות משפיע לך והם ישאונך שעל ידיהם מתנשאת ומתעלת הנשמה ע״י פני אריה במדרגת האהבה וע״י פני שור במדרגת היראה

The meaning is: "He will command His angels" to bestow upon you, and they "will bear you up," for by their hands the soul is lifted up and elevated — through the face of a lion, in the level of love, and through the face of an ox, in the level of awe

(וע׳ ע״פ כי מלאכיו יצוה חגיגה ט״ז א׳ תענית י״א א׳ סנהדרין ק״ג א׳. רבות וישלח ר״פ ע״ח וס״פ משפטים. זח״א [זהר חלק א] י״ב א׳ קס״ה ב׳. ח״ב [חלק ב׳] מ״א ב׳ ח״ג [חלק ג׳] רצ״ז בד ופסוק על כפים ח״א [חלק א׳] כ״ז ב׳).

(and see on the verse "For He will command His angels": Chagigah 16a; Taanis 11a; Sanhedrin 103a; Midrash Rabbah, Vayishlach, beginning of chapter 78, and the end of Mishpatim; Zohar, Part I, 12a, 165b; Part II, 41b; Part III, 297b; and on the verse "upon [their] palms," Part I, 27b).

ועד״ז תקנו חז״ל [חכמינו זכרונם לברכה] ברכות שלפני קריאת שמע יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים כו׳ והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים כו׳ שמזה מקבל האדם מדת היראה

Along these lines our Sages, of blessed memory, instituted the blessings before the recital of the Shema: "Who forms ministers, and Whose ministers all stand," etc., and "the Ofanim and the holy Chayos [orders of angels], with a great noise, raise themselves toward the Seraphim," etc., from which a person receives the attribute of awe

(משא״כ מדאורייתא סגי בק״ש [בקריאת שמע] לבד היינו כמו שהיה בימי משה שנמשך האור והשפע לישראל על ידי השכינה בעצמה שלא ע״י המלאכים שהרי משה לא רצה בשליחות מלאך כמ״ש אם אין פניך הולכים כו׳

(whereas by Torah law the Shema alone suffices. That is, as it was in the days of Moshe, when the light and the flow were drawn down to Israel through the Shechinah itself, not through the angels — for Moshe did not want an angel as messenger, as it is written, "If Your Face does not go," etc.

ולכן גם בבחי׳ עבודה לא היו צריכים לקבל אהוי״ר [אהבה ויראה] על ידי המלאכים.

Therefore in [divine] service, too, they did not need to receive love and awe through the angels.

אבל אח"כ כיון שהוצרכו לקבל ע"י פני אריה פני שור ואפי' [ואפילו] ביהושע אמר לו המלאך עתה באתי ע"כ גם בעבודה לבא לבחי' אחד ואהבת בק"ש [בקריאת שמע] הוא ע"י שתים לפניה ששם נאמר מענין המלאכים איך שעומדים ביראה. ועי"ז נמשך להאדם ג"כ אהוי"ר [אהבה ויראה] ועמ"ש בד"ה כי תצא וסד"ה ואריה כבקר יאכל תבן):

But afterwards, since they needed to receive through the face of a lion and the face of an ox — and even with Yehoshua, the angel said to him, "Now I have come" — therefore in [divine] service, too, coming to the level of "One" and "You shall love" in the Shema is through the two [blessings] before it, where it speaks of the angels, how they stand in awe; and through this, love and awe are drawn to the person as well. And see what is written in the discourse beginning "When you go out," and at the end of the discourse beginning "And the lion, like the ox, shall eat straw").

5 ב וזהו ענין הסולם שראה יעקב והנה סולם מוצב ארצה דקאי על כנס"י [כנסת ישראל] (וע' זח"ג [זהר חלק ג] י"ז א' קכ"ג ב') כללות נש"י [נשמות ישראל] שמוצב ארצה בגוף הגשמי וראשו מגיע השמימה

2. And this is the meaning of the ladder that Yaakov saw: "And behold, a ladder set up on the earth," which refers to the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) (and see Zohar, Part III, 17a, 123b), the souls of Israel as a whole, which is "set up on the earth," in the physical body, "and its top reaches heaven,"

כי ישראל עלו במחשבה כו' שבשרש נשמותיהם הם למעלה יותר מהמלאכים אף על פי שלמטה מקבלים מהם

for "Israel arose in [G-d's] thought," etc.: in the root of their souls they are higher than the angels, even though below they receive from them.

כי חיות המלאכים הם מרוח פיו ית' משא"כ ישראל עלו כו וכמו שמצינו שבזמן ישעי' [ישעיה] כתי' [כתיב] קדוש קדוש הוי' צבאות מלא כל הארץ כבודו (שם סי' ו')

For the life-force of the angels is from "the breath of His mouth," blessed be He, whereas Israel "arose," etc. And so we find that in the time of Isaiah it is written, "Holy, holy, [holy] is Havayah of Hosts; the whole earth is full of His glory" (there, chapter 6).

פי' שלהיות קדושתו ית' נמשך מקדש העליון למטה להיות מלא כל הארץ כבודו והוא ע"י בחי' ירידת השתלשלות ג' פעמים קדוש להיות הוי' צבאות מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו].

That is: for His holiness, blessed be He, to be drawn from the supernal Kodesh (Holiness) down below, so that "the whole earth is full of His glory" — this comes about through the level of descent through the chain of worlds (hishtalshelus), three times "holy," so that there be "Havayah of Hosts; the whole earth is full of His glory."

דהיינו ע"י התלבשות המלאכים שהם נק' צבאות (ועמ"ש בפ' בא בד"ה בעצם היום הזה כו') ואזי מלא כל הארץ כבודו שמקבלים מהם ישראל למטה.

That is, through the enclothement in the angels, who are called "Hosts" (and see what is written in Parshas Bo, in the discourse beginning "On that very day," etc.); and then "the whole earth is full of His glory," which Israel below receive from them.

אבל למעלה בשרש נשמותיהם כתיב קדש ישראל לה' שהם מבחי' קדש העליון עצמו (ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע ובד"ה קדש ישראל כו' בפ' פנחס) ולא מבחינת קדוש שהוא בחי' המשכת קדושתו למטה בירידת המדריגות

But above, in the root of their souls, it is written, "Israel is holiness (kodesh) to Havayah," for they are from the level of the supernal Kodesh itself (and see what is written in the discourse beginning "My dove, in the clefts of the rock," and in the discourse beginning "Israel is holiness," etc., in Parshas Pinchas), and not from the level of kadosh (holy), which is the drawing down of His holiness below through the descent of the levels.

וזהו וראשו מגיע השמימה.

And this is "and its top reaches heaven."

ועי"ז והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו עולים פי' שהם מתעלים ע"י ישראל כמ"ש אכלתי יערי עם דבשי.

Through this, "and behold, angels of G-d ascending and descending on it." "Ascending" means that they are elevated through Israel, as it is written, "I have eaten my honeycomb with my honey."

יערי הם המלאכים כמ"ש במ"א שע"י מסירת נפש בק"ש [בקריאת שמע] באחד ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך דהיינו בבחי' אליך ה' נפשי אשא הנה הנשמה עולה למקור חוצבה.

"My honeycomb" is the angels, as is explained elsewhere: through self-sacrifice (mesirus nefesh) in the Shema, in "One" and in "You shall love with all your heart and with all your soul" — that is, in the manner of "To You, Havayah, I lift up my soul" — the soul ascends to the source from which it was hewn.

6 וכמאמר ואתה נפחתה בי כו' ואתה עתיד ליטלה ממני כו'. דהיינו למקורה למקום שנפחת בי והרי בשרשה הגבה למעלה יותר מהמלאכים והמלאכי' [והמלאכים] מתעלים ג"כ ע"י"ז

As it is said, "You breathed it into me," etc., "and You will in the future take it from me," etc. — that is, to its source, to the place from which it was breathed into me. And in its root it is lofty, higher than the angels; and the angels, too, are elevated through this.

כי מאחר שמהם קבלה אהבתם ויראתם להעלות להי' אחד לאהבה בכל נפשך יהי' [יהיה] גם הם עולים ונכללים בבחי' יחוד העליון ב"ה ולאשתאבא בגופא דמלכא

For since it was from them that it received their love and their awe, to rise up to Havayah [Who is] One, to love "with all your soul," they too will ascend and be included in the level of the supernal unity, blessed be He, and "be absorbed into the body of the King."

(ועמ"ש בפ' וישב בד"ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים וממש"ש [וממה שכתוב שם] ונמצא שהשפעת המלאכים מישראל היא בין מלמטה למעלה ובין מלמעלה למטה כו' ע"ש מזה יובן פי' עולים ויורדים כו' שהם ב' בחי' הילוך הנזכר שם).

(See what is written in Parshas Vayeishev, in the discourse beginning "And I will give you places to walk among those who stand," and from what is written there — "It follows that the influence the angels receive from Israel is both from below upward and from above downward," etc.; see there — from this the meaning of "ascending and descending," etc. will be understood: these are the two kinds of walking mentioned there.)

והנה כתיב עולים ויורדים עולים תרי והיינו פני ארי' [אריה] ופני שור ויורדים הוא בחי' נשר כי נשר הוא מלשון נושר דהיינו דבר שנפל למטה

Now, it is written, "ascending and descending." "Ascending" is two, namely the face of a lion and the face of an ox; and "descending" is the level of the eagle, for nesher (eagle) comes from the word noshar (dropping off), that is, something that has fallen down.

והוא הוא בחי' הרחמנות על ניצוץ אלקות שהרחמנות אינה על גופו ונפשו הבהמית אלא כמ"ש וישוב אל ה' וירחמהו

And this is the very level of compassion for the spark of G-dliness. For the compassion is not for his body and his animal soul, but as it is written, "Let him return to Havayah, and He will have compassion on him"

דהיינו על ניצוץ אלקות שנפל מאיגרא רמה כו' בהתלבשו' בגוף הגשמי בעוה"ז שמחמת זה נמשך אחר חומריות הגוף ולכן אומרים מחל לנו כי פשענו

— that is, for the spark of G-dliness that has fallen "from a high roof," etc., in its enclothement in the physical body in this world, because of which it is drawn after the materiality of the body. Therefore we say, "Pardon us, for we have transgressed (pashanu)."

כי הנה כתיב ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה שצריך שמירה לג"ע [לגן עדן] הוא בחי' גילוי אלקות שמתגלה בנפשו (עמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בפ' ראה)

For it is written, "And He placed him in Gan Eden [the Garden of Eden] to work it and to guard it": Gan Eden needs guarding, and it is the revelation of G-dliness that is revealed in his soul (see what is written in the discourse beginning "When you hearken to the voice," in Parshas Re'eh).

וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהם ונהנין מזיו השכינה

Of this our Sages, of blessed memory, said, "The righteous sit with their crowns on their heads and delight in the radiance of the Shechinah."

ושכר מצוה הוא המצוה בעצמה כי המצות הן הן המשכות גילוי אלקות על נפשו

And the reward of a mitzvah is the mitzvah itself, for the mitzvos are themselves the drawing down of a revelation of G-dliness upon one's soul.

במצות שמקבל עליו עול מלכות שמים כך יהיה שכרו בג"ע [בגן עדן] להיות נהנה ומתענג על גילוי ה'

As in the mitzvos he accepts upon himself the yoke of the Kingship of Heaven, so will his reward be in Gan Eden: to enjoy and delight in the revelation of G-d.

משא"כ מי שעושה מצות אנשים מלומדה אע"פ [אף על פי] שהוא סור מרע ועשה טוב ובודאי יהיה שכרו בג"ע [בגן עדן]. אך אין זה גילוי אלקות ממש שדייקא צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה ממש (עמ"ש מענין זיו השכינה בעוה"ב [בעולם הבא] בד"ה להבין ענין משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בפי' חיי שרה ועמ"ש ע"פ במדבר סיני כו')

Not so one who performs mitzvos as "a commandment of men learned by rote": even though he "turns from evil and does good," and his reward will certainly be in Gan Eden, yet this is not an actual revelation of G-dliness. For it is specifically the righteous who sit and delight in the radiance of the Shechinah itself (see what is written about the radiance of the Shechinah in the World to Come in the discourse beginning "To understand what our Sages, of blessed memory, said," in Parshas Chayei Sarah, and see what is written on the verse "In the wilderness of Sinai," etc.)

דהיינו הממשיכים גילוי אלקות על נפשם שכוונתם שישרה ויתגלה אור א"ס בהמשכת מצותיו שכל המצות הן מצות המלך וע"י קיום המצות ממשיכים מ"ש שיתגלה בנפשם והם שנעשים בחי' מרכבה להשראת קדושתו ית' כמאמר אשר קדשנו במצותיו

— namely, those who draw a revelation of G-dliness upon their souls, whose intent is that the Infinite Light (Or Ein Sof) should rest and be revealed through the drawing down of His mitzvos; for all the mitzvos are the commands of the King, and through fulfilling the mitzvos they draw down the Kingship of Heaven, that it be revealed in their souls. And it is they who become a chariot for the resting of His holiness, blessed be He, as it is said, "Who has sanctified us with His commandments."

והנה זלעו"ז [זה לעומת זה] עשה אלקים כדכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי פי' כי כשאין דרכיכם דרכי גם מחשבותי לא מחשבותיכם

Now, "G-d has made one opposite the other," as it is written, "For My thoughts are not your thoughts, nor are your ways My ways." The meaning is: when your ways are not My ways, My thoughts, too, are not your thoughts.

כי הנה כשדרכיכם דרכי הם ממשיכים להיות מחשבותי מחשבותיכם. משא"כ בהיפך בהמשכת מחשבות אחרים שמצד הקליפה וסט"א [וסטרא אחרא].

For when your ways are My ways, they draw down [a state in which] My thoughts are your thoughts. Not so in the opposite case, when the thoughts of "others" are drawn down, which come from the side of kelipah and the sitra achra.

7 והנה כל איש ישראל יש בו ניצוץ אלקות שלפעמים ועתים מזומנים מעורר את האהבה כל חד לפום שיעורא דילי [דיליה] ואח"כ נופל כו הנה בנפילה זו נאבד ונשקע גם ניצוץ שבנפשו וממנו יונקים הקליפות וסט"א [וסטרא אחרא].

Now, every Jew has within him a spark of G-dliness that at times and at appointed times arouses love, "each one according to his own measure"; and afterwards he falls, etc. In this fall the spark in his soul, too, is lost and sunk, and the kelipos and the sitra achra draw nourishment from it.

8 וזהו כי פשענו כי פשיעה נזכר בתורה בענין שומרים שהשומר חנם חייב על הפשיעה שניצוץ אלקות צריך שמירה שלא יאבד ואחר ימצאנה והשמירה הוא כדאיתא בספרים שמור זה משנה.

This is [the meaning of] "for we have transgressed (pashanu)": for peshiah (negligence) is mentioned in the Torah in connection with guardians, [where] an unpaid guardian is liable for negligence. For the spark of G-dliness needs guarding, lest it be lost and another find it. And the guarding is, as is found in the books, "'Guard' — this is Mishnah."

דהיינו כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] וירא אלקים כי טוב לגנוז והיכן גנזו בתורה דהיינו כשמתגלה אור האהבה בנפש האדם צריך לשמור שלא יפול הנופל ממנו והשמירה הוא ע"י עסק התורה שע"י עסק התורה היא מתקיימת כו' כמ"ש במ"א (וע' מזה בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' תשמרו להקריב כו' בפ' פנחס)

That is, as our Sages, of blessed memory, said: "And G-d saw that it was good" — to hide it away; and where did He hide it? In the Torah. That is, when the light of love is revealed in a person's soul, he must guard it so that "the one who falls" will not fall from it; and the guarding is through occupation with Torah, for through occupation with Torah it endures, etc., as is explained elsewhere (and see on this the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "you shall guard to offer," etc., in Parshas Pinchas).

משא"כ כשאינו שומר הרי הוא פושע בניצוץ אלקות אשר יאבד ממנו וימצאנו אחר.

But when he does not guard [it], he is negligent (poshea) with the spark of G-dliness, which will be lost to him, and another will find it.

וזהו בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי. פירוש שאני גדלתי ורוממתי מקור חוצבם של נשמתם שישראל עלו במחשבה והם פשעו בי ממש דהיינו הניצוץ אלקות שבהם.

This is [the meaning of] "Children I have raised and exalted, and they have transgressed against Me (pash'u vi)." That is: I raised and exalted the source from which their souls were hewn, for "Israel arose in [G-d's] thought"; and "pash'u vi," they were negligent with Me Myself — that is, with the spark of G-dliness within them.

והתיקון לזה הוא מחל לנו מחילה הוא ענין גילוי רצון שכשהאדם ברוגז על חבירו מסלק רצונו ממנו וכשחוזר ונתפייס הרי חוזר להיות גילוי רצון אליו.

The rectification for this is "Pardon us." Pardon (mechilah) is a revelation of will (ratzon): when a person is angry with his fellow, he withdraws his will from him, and when he is appeased again, there is once more a revelation of will toward him.

והנה הגילוי רצון זה הוא ע"י אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע שאין הפשע והפשיעה תופס מקום

Now, this revelation of will comes through an arousal from above, from the level of "Who is a G-d (Kel) like You, Who bears iniquity and passes over transgression," where transgression and negligence (pesha and peshiah) have no place

(וע' בזח"ג [בזהר חלק ג] קל"ג א'. ח"א [חלק א] ר"ו ב' ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך)

(and see Zohar, Part III, 133a; Part I, 206b; and see what is written on this also in the discourse beginning "To understand the meaning of the verse 'Who is a G-d (Kel) like You'"),

כי אם צדקת מה תתן לו והמשכת גילוי רצון זה הוא ע"י אתערותא דלתתא בחי' תשובה מעומקא דליבא כמ"ש ממעמקים קראתיך ה' וע"י בחי' עומק זה מעוררים למעלה בחי' עומק העליון עומקא דכולא שהוא למעלה מעלה מן ההשתלשלות

for "If you are righteous, what do you give Him?" And the drawing down of this revelation of will comes through an arousal from below: the level of teshuvah from the depth of the heart, as it is written, "Out of the depths I have called You, Havayah." And through this level of depth one arouses above the level of the supernal depth, "the depth of all," which is far, far above the chain of descending worlds (hishtalshelus).

שע"י שחוזר ומתגלה הרצון העליון שלמעלה מן ההשתלשלות הרי שם אין הפשע תופס מקום כלל ואם צדקת כו'

For when the supernal will that is above the chain of worlds is revealed again, there transgression has no place at all, and "if you are righteous," etc.

וע"י בחי' תשובה הנ"ל הוא חוזר ומוציא את הניצוץ אלקות מהקליפה וסט"א [וסטרא אחרא] שינקו וקבלו חיות ממנו שיעלה למקורו ושרשו ע"י עקירת הרצון בעומקא דליבא ואזי נתקיים מ"ש חיל בלע ויקיאנו ומבטנו יורישנו אל (באיוב סי' כ')

And through the level of teshuvah mentioned above, he brings the spark of G-dliness back out of the kelipah and the sitra achra, which drew nourishment and received life-force from it, so that it ascends to its source and root, through the uprooting of the will in the depth of the heart. And then what is written is fulfilled: "He swallowed wealth, and he vomits it up; G-d (Kel) will drive it out of his belly" (in Job, chapter 20).

(פי' שע"י הגילוי מבחי' יג"מ [י"ג מדות] הרחמים שע"ז נאמ' [נאמר] מי אל כמוך וכן ביג"מ [בי"ג מדות] שבתורה כתיב אל רחום וחנון כו' ע"ז נמשך להיות ומבטנו יורישנו אל. ועמ"ש בד"ה כי תצא גבי ושבית שביו ובביאור ע"פ כי המצוה הזאת)

(That is: through the revelation from the level of the Thirteen Attributes of Mercy — of which it is said, "Who is a G-d (Kel) like You," and likewise in the Thirteen Attributes in the Torah it is written, "G-d (Kel), merciful and gracious," etc. — through this it comes about that "G-d (Kel) will drive it out of his belly." And see what is written in the discourse beginning "When you go out," regarding "and you take his captives captive," and in the explanation on the verse "For this commandment.")

והנה בחי' גילוי רצון זה הוא מתגלה בעשרת ימי תשובה ע"י בחינת ממעמקים ולכן כתיב דרשו ה' בהמצאו.

Now, this revelation of will is revealed in the Ten Days of Teshuvah, through the level of "out of the depths." Therefore it is written, "Seek Havayah while He may be found."

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בהמצאו אלו עשי"ת [עשרת ימי תשובה]. פי' שבחי' ניצוץ אלקות הנאבד בפשיעת השמירה חוזר ונמצא להיות עולה למקורו.

And our Sages, of blessed memory, said, "'While He may be found' — these are the Ten Days of Teshuvah." The meaning is that the spark of G-dliness that was lost through negligence in guarding is found again, so that it ascends to its source.

(וזהו ג"כ ענין ימצאהו בארץ מדבר כו' ימצאהו דייקא שימצא האבידה ועמ"ש בד"ה אני לדודי בענין ובקשתם משם כו' ומצאת כו')

(This, too, is the meaning of "He found him in a desert land," etc. — "He found him," specifically, for the lost object will be found. And see what is written in the discourse beginning "I am my Beloved's," regarding "And from there you will seek," etc., "and you will find," etc.)

ואזי קראוהו להמשיך שיתגלה בנפשו בהיותו קרוב שעתה קרוב הדבר מאד בהיותו חיל בלע ויקיאנו (וע"ד מ"ש ויאמר ה' לדג ויקא את יונה):

And then, "Call upon Him," to draw [Him] down so that He is revealed in one's soul, "while He is near" — for now "the matter is very near," when "he swallowed wealth and vomits it up" (along the lines of what is written, "And Havayah spoke to the fish, and it vomited out Jonah").

9 ג וזהו כנשר יעיר שע"י בחי' רחמנות מן הנשר ונפל הנה ע"ז כתיב דרך הנשר בשמים שמגביה למעלה עד רום המעלות ומתעלה בעילוי אחר עילוי

3. This is [the meaning of] "As an eagle (nesher) rouses": through the level of compassion for what has dropped off (nashar) and fallen. Of this it is written, "the way of an eagle in the heavens," for it soars upward to the very highest heights and rises from one elevation to the next

(ועמ"ש בפי' וענין שמים בד"ה כי המצוה הזאת גבי לא בשמים היא כו' ע"ש איך דבחי' שמים שייך למצות תשובה ועד"ז י"ל [יש לומר] פי' דרך הנשר בשמים

(and see what is written on the meaning and the concept of "heaven" in the discourse beginning "For this commandment," regarding "It is not in heaven," etc.; see there how the level of "heaven" relates to the mitzvah of teshuvah; along these lines one may explain "the way of an eagle in the heavens."

ובזהר (פי' יתרו ד"פ ע"ב) פי' דשמים היינו תפארת דאצילות ועמ"ש לקמן

And in the Zohar (Parshas Yisro, 80b) it explains that "heaven" is Tiferes of Atzilus; and see what is written below).

ומתחלה יעיר קנו שאינו אלא שמעורר בלבד נוגע ואינו נוגע בבחי' מטי ולא מטי דהיינו שיתגלה על נפשו אלקות ונגעה עד הנפש.

And at first, "rouses its nest": it is nothing but a mere arousal, touching and not touching, in the manner of "reaching and not reaching" (mati velo mati); that is, G-dliness is revealed upon his soul, and "it touches up to the soul."

אך אינו נוגע לגמרי להיות נכנס תוך תוכו (עמ"ש בד"ה עיני כל בפ' מטות) ולהיות כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך

But it does not touch completely, so as to enter his innermost core (see what is written in the discourse beginning "The eyes of all," in Parshas Matos), and so that "all my bones shall say, 'Havayah, who is like You?'"

ואח"כ על גוזליו ירחף שמלביש את הנפש ומקיפו מכל צד רק שאינו אלא בבחי' גוזליו שהם קטנים שאין להם גדפין דהיינו ענין גילוי בחינה זו בכל פסוקי דזמרה עד ק"ש [קריאת שמע].

Afterwards, "hovers over its fledglings": it envelops the soul and surrounds it on every side, except that this is only at the level of "its fledglings," which are small and have no wings. That is, the revelation of this level throughout Pesukei deZimrah [the verses of praise in the morning prayers], up to the Shema.

10 וזהו ענין התעוררות רחמים שבברכות שלפני ק"ש [קריאת שמע] ברחמיך הרבים רחם עלינו כו' אבינו אב הרחמן כו' שהוא ענין כנשר כו' על גוזליו ירחף כו'

This is the arousal of mercy in the blessings before the Shema — "In Your abundant mercy, have mercy on us," etc., "Our Father, merciful Father," etc. — which is [the meaning of] "As an eagle," etc., "hovers over its fledglings," etc.

משא"כ בק"ש [בקריאת שמע] ע"י מס"נ [מסירות נפש] באחד ואהבת בכל נפשך הוא ענין התגלות בחי' תשובה ממעמקים שעי"ז ישאהו על אברתו

In the Shema, by contrast, through self-sacrifice (mesirus nefesh) in "One" and in "You shall love… with all your soul," there is the revelation of the level of teshuvah "out of the depths," and through this, "bears him upon its pinions."

על דייקא כי אברתו הוא בחי' אברין דמלכא שהם המצות שהם המשכות רצון העליון המלובש בעוה"ז הגשמי כמו ציצית של צמר

"Upon," specifically: for "its pinions" (evraso) is the level of "the limbs (evarin) of the King," which are the mitzvos, which are drawings-down of the supernal will as it is enclothed in this physical world, such as a woolen thread of tzitzis [the ritual fringes].

אבל ע"י תשובה עילאה מעורר רצון העליון שלמעלה מעלה מהשתלשלות העולמות שעל זה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבעלי תשובה כו'

But through the higher teshuvah (teshuvah ila'ah) one arouses the supernal will that is far, far above the chain of the worlds (hishtalshelus), of which our Sages, of blessed memory, said, "In the place where penitents (baalei teshuvah) [stand]," etc.

(ועמ"ש מענין ק"ש [קריאת שמע] סד"ה מזמור שיר חנוכת הבית.

(See what is written about the Shema at the end of the discourse beginning "A psalm, a song at the dedication of the House.")

ולשון על גוזליו א"ש [אתי שפיר] על בעלי תשובה דוקא כי הנה גוזל פי' בב"ר [בבראשית רבה] (פ' לך פמ"ד) ג"כ לשון גזלן והחוטא נקרא גוזל אביו ואמו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] (רפ"ו דברכות) אך ע"י התשובה אתהפכא חשוכא לנהורא וזדונות נעשו כזכיות.

And the phrase "over its fledglings" (gozalav) fits well with penitents specifically, for gozal is explained in Bereishis Rabbah (Parshas Lech, chapter 44) as also a term for a robber (gazlan); and the sinner is called one who "robs his father and his mother," as our Sages, of blessed memory, said (beginning of chapter 6 of Berachos). But through teshuvah, "darkness is turned into light," and intentional sins become like merits.

לכן מבחי' גוזל אביו ואמו נעשה בחי' כנשר כו' על גוזליו ירחף כו' והיינו להיות ישאהו על אברתו.

Therefore, from the level of "robbing his father and his mother" comes the level of "As an eagle," etc., "hovers over its fledglings," etc. — and that is, so that "it bears him upon its pinions."

ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש שופר בענין כי רצון העליון יש לו שני בחינות כו' ע"ש דמשם יובן יותר פי' על אברתו.

And see what is written in the discourse beginning "Blow the shofar at the New Moon," regarding the supernal will having two levels, etc.; see there, for from there the meaning of "upon its pinions" will be understood more fully.

וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' פנחס (דרל"ח ע"ב) פי' ישאהו ע"ד ישא ה' פניו כו' ועמ"ש בפי' ישא בפ' נשא סד"ה כה תברכו לפיכך נאמר מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע כו'.

And in the Raaya Mehemna ["the Faithful Shepherd," a part of the Zohar], Parshas Pinchas (238b), it explains "bears him" (yisa'ehu) in the sense of "May Havayah lift up (yisa) His countenance," etc. (and see what is written on the meaning of yisa in Parshas Nasso, at the end of the discourse beginning "Thus shall you bless"). Therefore it is said, "Who is a G-d (Kel) like You, Who bears (nosei) iniquity and passes over transgression," etc.

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם כו' שהוא הוא הנותן אמת וחסד שלו כו'

"You give truth to Yaakov, kindness to Avraham," etc. — for it is He Himself Who gives His own truth and kindness, etc.

ואז ה' בדד ינחנו כו' בחי' הוי' הוא בחי' צמצום והתפשטות המשכה כו' שהיא בחי' סדר המשכות והשתלשלות העולמות משא"כ בדד הוא בחי' לבדו כמו קודם שנברא העולם דהיינו בחי' לפני הוי' תטהרו שביום הכפורים

And then, "Havayah alone led him," etc. The level of Havayah is the level of contraction (tzimtzum), expansion and drawing down, etc., which is the level of the order of the drawings-down and of the chain of the worlds (hishtalshelus); whereas "alone" (badad) is the level of "He alone," as before the world was created — that is, the level of "Before Havayah you shall be purified," of Yom Kippur.

(ועוי"ל [ועוד יש לומר] בפי' כנשר יעיר כו' דהנה מבואר למעלה שבמ"ת [שבמתן תורה] וכן כל זמן שהיה בהמ"ק [בית המקדש] קיים היה גילוי אלקות מבחי' כללות החיות שלמעלה מבחי' המלאכים פני ארי' [אריה] כו' ופני נשר כו'.

(One may further explain "As an eagle rouses," etc. For it was explained above that at the Giving of the Torah, and likewise as long as the Holy Temple stood, there was a revelation of G-dliness from the level of the life-force in its general and collective expression (klalus), which is above the level of the angels — the face of a lion, etc., and the face of an eagle, etc.

וא"כ מובן דבחי' גילוי יג"מ [י"ג מדות] הרחמים זהו ודאי בחי' רחמים גדולים שלמעלה מעלה הרבה מבחי' ומדרגת דבחי' פני נשר. ועמ"ש בד"ה ש"ה [שיר המעלות] ממעמקים בענין שיש ב' בחי' רחמנות אב הרחמן ואב הרחמים כו' ע"ש

If so, it is understood that the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy is certainly the level of great mercy, far, far above the level and rung of the face of an eagle. And see what is written in the discourse beginning "A Song of Ascents: Out of the depths," on there being two levels of compassion, "merciful Father" (Av HaRachaman) and "Father of mercy" (Av HaRachamim), etc.; see there.

וא"כ יש לומר הפי' כך כנשר יעיר קנו כו' שזהו משל דכמו שנמשך בחי' רחמים ע"י בחי' פני נשר שבמרכבה על ירידת הנשמה בגוף הגשמי ונה"ב [ונפש הבהמית] וכמ"ש ביצ"מ [ביציאת מצרים] ואשא אתכם על כנפי נשרים כו'

If so, one may say the meaning is as follows: "As an eagle rouses its nest," etc., is an analogy. Just as mercy is drawn down through the level of the face of an eagle in the Chariot over the soul's descent into the physical body and the animal soul — as it is written regarding the Exodus from Egypt, "And I bore you on eagles' wings," etc. —

כמו כן ויתר מכן לאין קץ מה שעי"ז אח"כ הוי' בדד ינחנו היינו גילוי רחמים גדולים י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שע"ז בדד ינחנו דהיינו בעצמות אור א"ס ממש וכמאמר והחזירנו בתשובה שלימה לפניך.

so too, and infinitely more so, is what afterwards comes about through this: "Havayah alone led him" — that is, the revelation of great mercy, the Thirteen Attributes of Mercy, which are revealed on Yom Kippur, through which "alone He led him," that is, in the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), as in the words, "And bring us back in complete teshuvah before You."

ולפ"ז [ולפי זה] פי' ישאהו על אברתו דגבי נשר יעיר קאי על מצות עשה דייקא כי גבי מ"ע [מצות עשה] ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עבר אדם על מ"ע [מצות עשה] ושב לא זז משם עד שמוחלין לו וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] ע"ז ליוהכ"פ [ליום הכפורים] דייקא.

Accordingly, the meaning of "bears him upon its pinions," in connection with "an eagle rouses," refers specifically to positive commandments. For regarding positive commandments our Sages, of blessed memory, said, "If a person transgressed a positive commandment and repented, he does not move from there before he is pardoned"; for this he does not need Yom Kippur specifically.

וזהו על אברתו דרמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא וזהו ע"י כנשר יעיר כו'. אכן ע"י יג"מ [י"ג מדות] הרחמים המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] עם התשובה נתקן ונמחל אפילו הפשעים דל"ת [דלא תעשה] שהל"ת [שהלא תעשה] הן למעלה ממ"ע [ממצות עשה] דמ"ע [דמצות עשה] תלויין בו"ה דשם הוי' ול"ת [ולא תעשה] תלויין בי"ה

This is "upon its pinions": for "the 248 commandments are the 248 limbs of the King," and this comes through "As an eagle rouses," etc. However, through the Thirteen Attributes of Mercy that are revealed on Yom Kippur, together with teshuvah, even transgressions of prohibitions are rectified and pardoned; for the prohibitions are higher than the positive commandments, since the positive commandments depend on the vav and hei of the Name Havayah, and the prohibitions depend on the yud and hei.

אך ע"י שביוהכ"פ [שביום הכפורים] הוא בחי' לפני הוי' תטהרו למעלה גם מבחי' י"ה וזהו בדד ינחנו כו'. לכן נתקן גם הפגמים והעוונות והפשעים דל"ת [דלא תעשה] ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו.

But since Yom Kippur is the level of "Before Havayah you shall be purified," higher even than the level of yud-hei — and this is "alone He led him," etc. — therefore the blemishes, iniquities and transgressions of the prohibitions are also rectified. And see what is written in the discourse beginning "For the mountains may depart."

גם י"ל [יש לומר] דכנשר יעיר זהו ענין יג"מ [י"ג מדות] הרחמים שמתגלים בחדש אלול לפמ"ש [לפי מה שכתוב] בזהר הרקיע ר"פ בראשית דתליסר עלין דשושנה הם י"ב בקר דבריאה והים עליהם כו' ע"ש והוי' בדד ינחנו זהו ענין יג"מ [י"ג מדות] הרחמים המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים].

It may also be said that "As an eagle rouses" is the Thirteen Attributes of Mercy that are revealed in the month of Elul, according to what is written in Zohar HaRakia [a commentary on the Zohar], at the beginning of Bereishis, that the thirteen petals of the rose are the twelve oxen of Beriah, "and the sea upon them," etc.; see there. And "Havayah alone led him" is the Thirteen Attributes of Mercy that are revealed on Yom Kippur.

ועיין מענין בדד ינחנו ברבות פ' בלק גבי הן עם לבדד ישכון) **(זח"א** [זהר חלק א] **כ"ו א'. ח"ג** [חלק ג'] **קכ"ד ב'. ר"י ב' רצ"ח ב' ובלק"ת** [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] **ס"פ האזינו).**

And see on "alone He led him" in Midrash Rabbah, Parshas Balak, regarding "Behold, it is a people that dwells alone.") **(Zohar, Part I, 26a; Part III, 124b, 210b, 298b; and in the Arizal's Likkutei Torah, end of Parshas Ha'azinu.)**

ובעה"מ [ובעמק המלך] סוף שער ג' ובשער ששי ס"פ מ"ו פי' שזהו ענין ונשגב ה' לבדו ביום ההוא והארה מעין זה מתגלה בכל יום בק"ש [בקריאת שמע]

And in Emek HaMelech [a work of Kabbalah], at the end of Sha'ar (Gate) 3 and in Sha'ar (Gate) 6, at the end of chapter 46, it is explained that this is the meaning of "And Havayah alone shall be exalted on that day." And a glimmer of this is revealed every day in the Shema,

כי בכל יום צריך להיות המשכה מעט כדי שיתגלה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] וביוהכ"פ [וביום הכפורים] בכלל כי כך הוא מדת התורה כלל ופרט וחזר וכלל

for every day there must be a small drawing down, so that it be revealed in the Ten Days of Teshuvah and on Yom Kippur in a general way. For such is the rule of the Torah: a general statement, a particular, and a general statement again —

להיות חוזר ונכלל מה שנפרט לפרטי פרטיות בכל יום שעי"ז יהיה גילוי כללות לפי שהפרט נמשך מגילוי כללות כו' ועיין בפרש"י [בפירש רש"י / בפירוש רש"י] (באיוב סי' ל"ט כ"ז) גבי יגביה נשר.

so that what was divided into the finest particulars each day is included again, so that through this there will be a revelation of the general (klalus); for the particular is drawn from the revelation of the general, etc. And see Rashi's commentary (on Job, chapter 39, [verse] 27) regarding "the eagle mounts up."

והנה ע"י תשובה מעומקא דליבא הנ"ל נאמר יצרנהו כאישון עינו כי אישון בת עין הוא החושך שבעין

Now, it is through the teshuvah from the depth of the heart mentioned above that it is said, "He guarded him like the pupil of His eye." For the pupil (ishon), the "daughter of the eye" (bas ayin), is the darkness in the eye.

ובו דוקא הוא המאיר ומתגלה עיקר ראיית האדם שבו האדם רואה כך ע"י בחי' החושך שמחשיך האדם א"ע [את עצמו] במרירות נפשו בעומק הלב הוא מאיר גילוי רצון העליון

And it is specifically in it that there is illumination and that the essence of a person's sight is revealed, for it is through it that a person sees. So too, through the darkness with which a person darkens himself in the bitterness of his soul, in the depth of the heart, the revelation of the supernal will shines.

וזהו ימצאהו בארץ מדבר דהיינו לפי שהיה במדבר בארץ ציה כו'. וזהו מי זאת עולה מן המדבר עילוי' [עילויה] מן המדבר וסילוק' [וסילוקה] מן המדבר כו':

And this is "He found him in a desert land": because he was in the desert, "in a parched land," etc. And this is "Who is this coming up from the desert?" — her elevation is from the desert, and her departure is from the desert, etc.

LIKKUTEI TORAH • SUKKOS • MAAMAR 1

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה

And you shall draw water with joy from the wellsprings of salvation

1 ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה. כתיב ביום הש"ע [השמיני עצרת] תהיה לכם. פי' כי בכל השנה היו מקריבין על גבי המזבח פרים ואילים וכבשים ושעירים

"And you shall draw water with joy from the wellsprings of salvation." It is written, "On the eighth day, there shall be an atzeres [a holding-in] for you." The explanation: throughout the year they would offer upon the altar bulls, rams, lambs and goats,

ואש של מעלה היה יורד על המזבח כדמות אריה רובץ ותאכל אותם ובחג הסוכות היו מנסכין מים על גבי המזבח וניסוך המים כל שבעה. אך ביום השמיני עצרת תהיה לכם לכל הבחינות הללו.

and fire from above would descend upon the altar in the likeness of a crouching lion and consume them. And on the festival of Sukkos they would pour water upon the altar, and the water libation [lasted] all seven [days]. But on the eighth day, "there shall be an atzeres for you" for all these levels.

2 וביאור ענין זה כי הנה עכשיו שאין לנו בית המקדש ולא מזבח צריך כל אחד למצוא דברי חפץ בנפשו

The explanation of this matter: now that we have no Holy Temple and no altar, each person must find "words of delight" in his soul,

ולהבין איך כל הבחינות עליונות של מעלה הם למטה בעבודת ה' שבלב כל אחד ואחד

and understand how all the supernal levels above are [present] below, in the service of G-d that is in the heart of each and every one.

ובכל דור חייב אדם לראות בנפשו ענין בחינת אש ששורף ומכלה את הקרבנות פרים ואילים וכבשים כו'. ובחינת ניסוך המים שבחג ובחינת יום השמיני שבו עצרת כל הבחינות הנ"ל.

And in every generation a person is obligated to see in his soul the matter of the level of fire that burns and consumes the offerings, the bulls, rams, lambs, etc.; the level of the water libation of the festival; and the level of the eighth day, on which is the atzeres [holding-in] of all the levels mentioned above.

3 והנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] תפלות כנגד תמידין תקנום והענין כי עבודה שבלב זו תפלה והלב הוא רומז כנגד המזבח וכשם שהיו ב' מזבחות פנימי וחיצון כך יש בלב ב' בחי' חיצוניות הלב ופנימיות הלב כנודע

Now, our Sages, of blessed memory, said: "The prayers were instituted to correspond to the daily offerings." The matter is that "the service of the heart — this is prayer," and the heart alludes to the altar. And just as there were two altars, an inner one and an outer one, so there are two levels in the heart: the outer dimension (chitzoniyus) of the heart and the inner dimension (pnimiyus) of the heart, as is known

(וכמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' צו ד"ל ע"ב דמזבח הפנימי נק' קול דממה דקה שהוא בחי' קלא פנימאה ונקרא ג"כ מזבח הזהב והיא בחי' אהבה רבה שמבחינת כמעלת הזהב על הכסף כו' וע' מזה ג"כ בזח"ג [בזהר חלק ג] פרשה בהעלותך דקנ"א ע"ב ובפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך מזבח.

(as is written in Zohar III, Parshas Tzav, p. 30b, that the inner altar is called "a still, small voice," which is the level of the inner voice; it is also called the golden altar, and it is the level of great love (ahavah rabbah), which is of the level [that surpasses the other] as gold surpasses silver, etc. See also on this in Zohar III, Parshas Behaalos'cha, p. 151b, and in Pardes, Erchei HaKinuyim, the entry "Mizbe'ach" [altar].

ויובן עוד ענין ב' בחי' אלו ממ"ש בד"ה שיר השירים בענין ב' בחי' כלה ע"ש וזהו עצמו ענין ב' בחי' מזבח הנ"ל),

The matter of these two levels will be further understood from what is written in the discourse beginning "Shir HaShirim," concerning the two levels of kallah [bride]; see there. And this itself is the matter of the two levels of altar mentioned above.)

וכשם שהיו מקריבין על מזבח החיצון כל הקרבנות פרים ואילים וכבשים כו׳. כך צריך כל אחד בתפלתו לעורר את האהבה הטבעית בלבו שהוא בחינת חיצוניות שבלב בלבד שתתלהט כרשפי אש בהתגלות הלב והוא בחינת אש של מעלה שיורד בדמות אריה לשרוף הקרבנות

And just as they would offer upon the outer altar all the offerings, bulls, rams, lambs, etc., so must each person, in his prayer, arouse the natural love in his heart, which is the level of the outer dimension of the heart alone, so that it blaze like flashes of fire in the revealed [part] of the heart. This is the level of the fire from above that descends in the likeness of a lion to burn the offerings

(ועי״ש פרשה צו) (דל״ב ע״ב ודל״ג א׳) ע״פ ותצא אש דא אוריאל ובפי׳ הרמ״ז [הרב משה זכות] שם. ובדף כ״ז כתב דאוריאל גימטריא אברהם.

(see there [in the Zohar], Parshas Tzav) (p. 32b and p. 33a), on "And fire went out" — "this is Uriel," and in the commentary of the Ramaz there. And on p. 27 he writes that Uriel is numerically equal to Avraham.

ונודע דאהבה הטבעית שבנפש האלקית היא ירושה לנו מבחי׳ חסד לאברהם, ועד״ז נתבאר כאן שבחי׳ התעוררות גילוי אהבה הטבעית זהו בחי׳ אש שלמעלה.

It is known that the natural love in the G-dly soul is an inheritance to us from the level of "kindness to Avraham"; and in the same way it is explained here that the level of the arousal and revelation of the natural love is the level of the fire from above.

וע׳ עוד בזהר בראשית (ד״ו ע״ב) ובפי׳ הרמ״ז [הרב משה זכות] שם דבחי׳ אריה בגימ׳ [בגימטריא] ר״ו והוא מבחי׳ רוחא דשבק בה ע״ש

See further in the Zohar, Bereishis (p. 6b), and in the commentary of the Ramaz there, that the level of "aryeh" [lion] is numerically two hundred and sixteen, and it is from the level of "the spirit that he left in her"; see there.

וגם עד״ז יובן שייכות בחי׳ זו לאהבה הטבעית, והוא ע״פ מ״ש במ״א בד״ה וילקט יוסף בפרשה ויגש בענין הספיחים שזהו כענין רוחא דשביק בה כו׳

In this way too the connection of this level to the natural love will be understood. It follows what is written elsewhere, in the discourse beginning "Vayelaket Yosef" in Parshas Vayigash, concerning the aftergrowths, that this is like the matter of "the spirit that he left in her," etc.

ועמ"ש מענין אהבה הטבעית בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] ועמ"ש מענין אריה בד"ה ואריה כבקר יאכל תבן,

See what is written about the natural love in the discourse beginning "To explain the matter of Yom HaKippurim," and what is written about the lion in the discourse beginning "And the lion, like cattle, shall eat straw."

והוא ע"ד מ"ש אחרי ה' ילכו כאריה ישאג שהיא אהבה המתלהבת ומתלהטת בלב האדם בזכרו את ה' שאינו רוצה להיות נפרד ח"ו [חס ושלום].

It is in the manner of what is written, "They shall walk after Havayah; like a lion he shall roar" — this is a love that flares and blazes in a person's heart when he remembers G-d, for he does not want to be separated [from Him], G-d forbid.

4 וכתיב כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא אש אוכלה אש ששורף ומכלה את כל האישים אשר לא לה' המה הנקרא בשם אש זרה ולא להיות האש כ"א לה' לבדו.

And it is written, "For Havayah your G-d is a consuming fire." He is a consuming fire: a fire that burns and consumes all the fires that are not for G-d, which are called by the name "strange fire," so that the fire be only for G-d alone.

ולכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שאסור לאכול קודם התפלה כי מאחר שהוא רוצה לאכול איזה דבר כמו לחם גשמי מוכרח הוא להיות במעלה הגבוה ויתירה מן הלחם

Therefore our Sages, of blessed memory, said that it is forbidden to eat before prayer. For since he wants to eat something, such as physical bread, he must necessarily be on a level higher than and superior to the bread,

שמצד מעלתו היתירה עליו ראוי לשלוט בו ולאכול ממנו וכיון שהוא קודם התפלה שעדיין לא ביער ושרף את המותרות שלו באש של מעלה

so that by virtue of his superiority over it he is fit to rule over it and eat of it. But since it is before prayer, when he has not yet cleared away and burned his excesses with the fire from above,

והרי הוא מקושר בדאגת הפרנסה הרי הוא מקושר למטה ונופל במדרגות שאר ענינים גשמיים הרי הוא שוה במדרגה אל הלחם אשר הוא אוכל ואין ראוי לשלוט בו ולאכול ממנו

and he is bound up in worry over his livelihood, he is bound below and falls to the levels of other physical things; he is then on the same level as the bread that he eats, and he is not fit to rule over it and eat of it

(ועמ"ש מזה בד"ה כה תברכו בפ' נשא), וזהו עבודת האדם בתפלה לשרוף דאגת הפרנסה וכמו שהיו מקריבין ע"ג [על גבי] המזבח סולת חטים למנחות.

(see what is written about this in the discourse beginning "Thus shall you bless," in Parshas Naso). This is a person's service in prayer: to burn up the worry over livelihood, just as they would offer upon the altar fine wheat flour for the meal-offerings.

ולא ענין הפרנסה עצמה כי היא צריכה והכתוב משבח ואומר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וגו'.

Not the matter of livelihood itself, for that is needed, and Scripture praises it, saying, "When you eat of the labor of your hands, you are fortunate," etc.

אבל הדאגה שאדם מיצר ודואג על זה הנה הוא מיסוד האש והחמימות שבנפשו הבהמית אשר זהו אש זרה וצריך לשרפה באש של מעלה בתפלה כנ"ל:

But the worry, when a person is distressed and worries about it — this comes from the element of fire and heat in his animal soul, which is a strange fire, and it must be burned up with the fire from above, in prayer, as explained above.

5 ב והנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אע"פ [אף על פי] שאש יורד מלמעלה מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט כדי לעשות הכנה לאש של מעלה שתרד ע"י זה.

2. Now, our Sages, of blessed memory, said: "Although fire descends from above, from heaven, it is a mitzvah to bring [fire] from the ordinary," in order to make a preparation for the fire from above, that it descend through this.

ולהבין ענין זה בעבודת ה' הנה הקב"ה נקרא זורע צדקות ומצמיח ישועות. וביאור ענין זה יובן בהקדים מה שכתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (עמ"ש על פסוק זה בפ' כי תשא)

To understand this matter in the service of G-d: the Holy One, blessed be He, is called "He who sows righteousness and makes salvations sprout." The explanation of this will be understood by first introducing what is written, "His left hand is under my head, and his right hand embraces me" (see what is written on this verse in Parshas Ki Sisa).

פי' וימינו תחבקני שנמשך כל כך בחינות חסד דרועא ימינא וימין מקרבת כל ניצוצות וכל נשמות ישראל להיות מיוחדים לה' יחיד ומיוחד לבדו

The explanation: "and his right hand embraces me" means that the levels of Chesed, "the right arm," are drawn down so greatly — and "the right draws near" all the sparks and all the souls of Israel, to be united with G-d, the One and Unique, alone,

כדכתיב עם קרובו עד שהוא בבחינת חיבוק ממש כאדם המחבק לחבירו שאינו יכול להפרד ממנו בשום אופן,

as it is written, "the people near to Him" — until it is the level of an actual embrace, like a man who embraces his friend, who cannot be separated from him in any way.

וכך למטה נמשך ונתגלה אה"ר [אהבה רבה] לה' לבדו שלא ליפרד ממנו ח"ו [חס ושלום] (עמ"ש מזה בביאור ע"פ שימני כחותם בענין רצועות דתליין על לבא).

And so, below, great love for G-d alone is drawn down and revealed, not to be separated from Him, G-d forbid (see what is written on this in the explanation on the verse "Set me as a seal," concerning "the straps that hang upon the heart").

אך לזכות למעלת ובחינת אהבה רבה זו צ"ל מתחלה בבחי' שמאלו תחת לראשי כי שמאל דוחה.

But to merit the quality and level of this great love, there must first be the level of "his left hand is under my head," for "the left pushes away."

פי' שדוחה ומשפיל את האדם כאשר ישים אל לבו ויעמיק דעתו ומחשבתו איך שהוא רחוק מה' בתכלית ח"ו [חס ושלום] וכיוצא באלו הענינים אשר כל זה נמשך מסטרא דשמאלא כנודע

The explanation: it pushes away and humbles a person, when he takes to heart and deepens his mind and thought [on] how utterly far he is from G-d, G-d forbid, and similar matters, all of which come from the left side, as is known.

ולא שיהיה בחינת שמאל של הקב"ה עצמו הוא הדוחה ח"ו [חס ושלום] כי לא ידח ממנו נדח אלא כאשר ישים אל לבו וכו'

It is not that the level of the left of the Holy One, blessed be He, Himself is what pushes away, G-d forbid, for "none who is banished shall be banished from Him"; rather, [it is] when he takes [this] to heart, etc.

ונמשך ונשתלשל למטה בבחי' תחת לראשי פי' כאשר אני נוטל בחינה זו להמשיך למטה תחת לראשי

And it is drawn down and descends below into the level of "under my head." The explanation: when I take this level to draw it down below, "under my head,"

דהיינו בעומק מחשבתי הרי אני בעצמי הוא הדוחה ומשפיל את עצמי ממדרגתי שהייתי מחזיק עצמי בעיני מתחלה

that is, into the depth of my thought, then I myself am the one who pushes away and humbles myself from my level, at which I had at first held myself in my own eyes

(ועמ"ש מזה בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא), וע"ד זה סדרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כל הוידויים שביום כפור שמתודים על נפשם ואומרים סררנו תעבנו וכיוצא בהם שמשפילים את עצמם לפני הקב"ה מאד

(see what is written on this in the discourse beginning "A person is obligated to become intoxicated on Purim"). In this manner our Sages, of blessed memory, arranged all the confessions of Yom Kippur, in which they confess about themselves and say, "We have rebelled, we have acted abominably," and the like, humbling themselves greatly before the Holy One, blessed be He,

ואומרים איך שהם רחוקים מאד ממנו ית' והן הם הדברים המעוררים את האהבה והצמאון להיות אליו ית' תשוקתו

and saying how very far they are from Him, may He be blessed. And these are the very things that arouse the love and the thirst, that one's longing be toward Him, may He be blessed.

ובזה יבא ויגיע להיות זוכה לבחינת ומעלת אהבה רבה שבחג הסוכות וזהו זורע צדקות

Through this he will come to attain the level and quality of great love that is on the festival of Sukkos. This is [the meaning of] "He sows righteousness."

כי הנה כנסת ישראל נק' בשם צדקה על שם הפסוק בצדקה תכונני וגם כללות ישראל למטה מלאים מצות צדקה וחסד ובעשי"ת [ובעשרת ימי תשובה] הוא בבחינ' [בבחינת / בבחינה] זריעה

For the Congregation of Israel is called by the name tzedakah [righteousness; also charity], after the verse, "Through righteousness you shall be established"; and also the collective of Israel below are full of the mitzvos of tzedakah and kindness; and in the Ten Days of Teshuvah this is in the state of sowing.

כי כמו הגרעין שזורעין צריך לזרוע ע"ג [על גבי] עפר שנחרש היטב משא"כ עפר קשה לא יזרע ולא יצמח בה כלל.

For just as the seed that is sown must be sown in soil that has been well plowed, whereas hard soil will not be sown and will not sprout at all,

כך כל המצות צדקה וחסד שישראל עושין ומסגלין כל ימות השנה

so too all the mitzvos of tzedakah and kindness that Israel do and acquire all the days of the year

הנה לא יזרע ולא יצמיח בה כלל ולא יעשה פרי למעלה כ"א ע"י בחינת עשי"ת [עשרת ימי תשובה] שמשברין את לבם ודוחין ומשפילין את עצמם כעפר שנחרש בבחינת חרישה דמרפי ארעא

they will not be sown and will not sprout at all, nor bear fruit above, except through the Ten Days of Teshuvah, when they break their hearts and push away and humble themselves like plowed earth, in the manner of plowing that "loosens the soil"

(ועמ"ש מזה באריכות סד"ה האזינו השמים. איך שחרישה זו מתחיל דרך כלל בר"ה [בראש השנה] וזהו ענין שברים כו' ושהצמיחה היא חג הסוכות ע"ש).

(see what is written on this at length at the end of the discourse beginning "Listen, O heavens": how this plowing begins, in general, on Rosh Hashanah — this is the matter of the shevarim [the broken shofar blasts], etc. — and that the sprouting is the festival of Sukkos; see there).

וכן אנו רואים בחוש בעושי צדקה שלא יתן כ"א ע"י שישים את עצמו כעפר

And so we see plainly in those who give tzedakah that one gives only by making himself like dust.

משא"כ אם מחשב את עצמו ליש ודבר לא יתן כ"א איזה מותרות ממה שיש לו אבל לא יגיעו ועמלו וחיי נפשו ממש.

Whereas if he considers himself something, an existing entity, he will give only some surplus of what he has, but not his toil and his labor and the very life of his soul.

שלזה צריך לשבר תאוות לבו הנמשכים מגסות רוחו ולהחשיב את עצמו שוה כמו חבירו המקבל ממנו

For this he must break the desires of his heart that come from his haughty spirit, and regard himself as equal to his fellow who receives from him.

ומאי חזית דדמא דידך סומק טפי כו' שיהיה לו מה לאכול ולשתות ולרש אין כל מאי שנא ולמה יגרע הלא אב א' לכולנו כו'.

"What makes you think that your blood is redder," etc., that he should have what to eat and drink while the poor man has nothing? What is the difference, and why should he be lacking? "Have we not all one Father," etc.

6 ועמ"ש בד"ה ארץ הרים ובקעות. וע"ז נזרע בחינת הצדקה הנ"ל ובימים שבין יום כפור לסוכות הוא בחי' הצמיחה עד שביום ראשון של חג הסוכות נגדל ונצמח בחי' אברהם חסד עליון בחינת וימינו תחבקני הנ"ל

And see what is written in the discourse beginning "A land of hills and valleys." Through this, the level of tzedakah mentioned above is sown; the days between Yom Kippur and Sukkos are the level of sprouting, until on the first day of the festival of Sukkos there grows and sprouts the level of Avraham, supernal Chesed, the level of "and his right hand embraces me" mentioned above.

וגם בחינת ומעלת אברהם הוא ע"י שאמר ואנכי עפר ואפר דהיינו בחי' עפר שזורעין בו ומצמיח כנ"ל וזהו מצמיח ישועות והוא ע"ד מ"ש הושיעה ימינך.

The level and quality of Avraham, too, came through his saying, "I am but dust and ashes," that is, the level of dust in which one sows and which makes [things] sprout, as mentioned above. This is "He makes salvations sprout," and it is in the manner of what is written, "Save Your right hand."

כי הנה כתיב השיב אחור ימינו שבחי' חסד והימין מלובש בבחי' אחוריים דברים חיצונים וצריך להושיע ידו לו לחזור אל הקדושה

For it is written, "He drew back His right hand": the level of Chesed and the right is clothed in the level of the back, in external things, and His hand must be saved for Him, to return to holiness

(ע' [עיין] מ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי עת לחבק ועת לרחק מחבק, וע' מענין השיב אחור ימינו בזהר פ' ויצא קס"ג סע"ב [סוף עמוד ב] פרשה בשלח דנ"ז סע"א [סוף עמוד א]

(see what is written in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling," concerning "a time to embrace and a time to refrain from embracing." And see on the matter of "He drew back His right hand" in the Zohar, Parshas Vayetze, p. 163b, at the end of the column; Parshas Beshalach, p. 57a, at the end of the column;

ובפרשה תרומה דקמ"ג ע"ב ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם וענין שהימין מלובש בבחינת אחוריים היינו למטה כשהאדם משפיל אהבתו בענינים גשמיים לימשך אחר תאוות הגוף והנה"ב [והנפש הבהמית] כו' ואומר על שמאל שהוא ימין.

and Parshas Terumah, p. 143b, and in Mikdash Melech there. The matter that the right is clothed in the level of the back refers to below, when a person lowers his love into physical matters, to be drawn after the desires of the body and the animal soul, etc., and he says of the left that it is the right.

ועי"ז גורמים ח"ו [חס ושלום] השפלת השפע לחיצונים, ועמ"ש ר"פ בשלח בענין כמה ארך אפים כו' גם בחי' השיב אחור ימינו זהו כענין המבואר במ"א ע"פ המאמר הזהר פ' ויקרא ד"כ ע"ב קב"ה [קודשא בריך הוא] בגלותא סליק לעילא כו'

Through this they cause, G-d forbid, the flow [of divine influence] to be lowered to the external forces. And see what is written at the beginning of Parshas Beshalach on the matter of "how very long-suffering," etc. The level of "He drew back His right hand" is also like the matter explained elsewhere on the Zohar's statement in Parshas Vayikra, p. 20b, "The Holy One, blessed be He, in the exile, ascended on high," etc.

וכ"מ [וכן משמע] הפי' בזהר פרשה בשלח דנ"ז סע"א [סוף עמוד א] ע"ש וע' עוד מענין השיב אחור ימינו בזהר פ' בלק דר"א סע"א [סוף עמוד א] ובפרשה פנחס דרל"ז ע"א ובפרשה ויקהל דר"ג סע"א [סוף עמוד א] ובפ' אחרי דע"ד ע"א

The explanation in the Zohar, Parshas Beshalach, p. 57a, at the end of the column, also implies this; see there. And see further on the matter of "He drew back His right hand" in the Zohar, Parshas Balak, p. 201a, at the end of the column; Parshas Pinchas, p. 237a; Parshas Vayakhel, p. 203a, at the end of the column; and Parshas Acharei, p. 74a.

והנה ענין להושיע ידו לו זהו כמ"ש הושיעה ימינך וענני. בתהלים סי' ס', והיינו כמ"ש בד"ה האזינו הנ"ל בענין וסוכה תהיה לצל יומם.

Now, the matter of saving His hand for Him is as it is written, "Save Your right hand and answer me," in Psalms, chapter 60. This is as explained in the discourse beginning "Listen, O heavens," mentioned above, concerning "And a sukkah shall be for shade by day."

כי יומם היינו בחי' חסד לאברהם בחי' ימין וצל יומם היינו בחי' מקיף עליון שנמשך על החסד והמשכה זו היא מבחי' ורב חסד ומבחי' כי חפץ חסד הוא ועמ"ש ע"פ הוי' יחתו מריביו.

For "by day" is the level of "kindness to Avraham," the level of the right; and "shade by day" is the level of a supernal encompassing light that is drawn over the Chesed. This drawing-down is from the level of "abundant in kindness" and from the level of "for He desires kindness." And see what is written on the verse "Havayah — His adversaries shall be shattered."

אשר ע"י התגלות בחי' ורב חסד בחסד עליון מתמתקים הדינים ועמ"ש ס"פ שלח בביאור ע"פ אני דפ' ציצית בענין חסדי ה' ב' בחי' חסד כו' ע"ש.

Through the revelation of the level of "abundant in kindness" within supernal Chesed, the judgments are sweetened. And see what is written at the end of Parshas Shelach, in the explanation on "I [am Havayah your G-d]" of the passage of tzitzis, concerning "the kindnesses of Havayah": two levels of Chesed, etc.; see there.

וזהו הושיעה ימינך שנמשך בחי' מקיף עליון לבחי' חסד דרועא ימינא והמשכה זו הוא ממקום עליון מאד מבחי' דלית שמאלא בהאי עתיקא. ועי"ז ועננו. להיות וימינו תחבקני.

This is "Save Your right hand": that the level of the supernal encompassing light is drawn to the level of Chesed, "the right arm." This drawing-down is from a very lofty place, from the level of "there is no left in this Atika [Ancient One]." And through this, "answer me" — that there be "and his right hand embraces me."

וזהו ענין הסוכה עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער חג הסוכות פ"ד דדפנות הסוכה שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח זהו עד"מ כנגד ג' פרקי יד ימין כו' והוא בחי' וימינו תחבקני והסכך זהו בחי' צל יומם המקיף על בחי' ימין כו' ע"ש.

This is the matter of the sukkah, according to what is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar Chag HaSukkos, ch. 4: the walls of the sukkah — two as the law prescribes, and the third even a handbreadth — correspond, by way of analogy, to the three sections of the right arm, etc., and this is the level of "and his right hand embraces me"; and the covering (sechach) is the level of "shade by day" that encompasses the level of the right, etc.; see there.

וביאור ענין גילוי בחי' ימינו של הקב"ה בנפש האדם יובן ממ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש כו' ע"ש. וברבות נזכר מענין הושיעה ימינך במדרש איכה ס"פ גדע בחרי אף

The explanation of the revelation of the level of the right hand of the Holy One, blessed be He, in a person's soul will be understood from what is written in the discourse beginning "Go out and see," concerning "Lift up your hands in holiness," etc.; see there. In the Rabbah [Midrashim], the matter of "Save Your right hand" is mentioned in Midrash Eichah, at the end of [the section] "He cut down in fierce anger";

ובזח"א [ובזהר חלק א]) (בפ' ויצא דקס"ג סע"ב [סוף עמוד ב] ובפ' פקודי דרל"ה ע"א) ובפ' שמיני (דל"ז ע"א) ובפ' חקת (דקפ"א ע"ב) ובפ' תרומה (דקס"ט ע"א) גבי כוס ישועות כו' הושיעה ימינך כו'

and in Zohar I) (in Parshas Vayetze, p. 163b, at the end of the column, and in Parshas Pekudei, p. 235a), and in Parshas Shemini (p. 37a), in Parshas Chukas (p. 181b) and in Parshas Terumah (p. 169a), concerning "the cup of salvations," etc., "Save Your right hand," etc.

ושייך לזה ג"כ מ"ש בזהר פ' תשא (דקפ"ט ע"ב) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפ' נח (ס"ב ב') בענין קץ הימין

Also connected with this is what is written in the Zohar, Parshas Tisa (p. 189b), and in the commentary of the Ramaz there, and in Parshas Noach (p. 62b), concerning "the end of the right."

וע' בזהר פרשה חיי שרה (דקכ"ג סע"א [סוף עמוד א] וסע"ב [וסוף עמוד ב]) בענין הושיעה לו ימינו כו'

And see in the Zohar, Parshas Chayei Sarah (p. 123a, at the end of the column, and p. 123b, at the end of the column), concerning "His right hand saved for Him," etc.,

ובפ' בשלח (דנ"ח סע"א [סוף עמוד א]) ימינך ה' נאדרי בכח דא אורייתא י"ל [יש לומר] כמ"ש לקמן בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] בענין ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך שמן התורה נעשה בחי' סוכה בחי' צל כו'

and in Parshas Beshalach (p. 58a, at the end of the column): "'Your right hand, Havayah, is glorious in power' — this is the Torah." It may be said [that this is] as is written below, in the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres," concerning "I have placed My words in your mouth, and in the shadow of My hand I have covered you": that from the Torah there comes to be the level of a sukkah, the level of shade, etc.

נמצא זהו כמו בחי' צל יומם בחי' הושיעה ימינך כו' וגם בנפש יובן בחי' זו שהתורה נותנת כח ועוז לבחינת ימין ואהבת ה' עפמשנ"ת [על פי מה שנתבאר] בד"ה בחודש השלישי בפ' יתרו בענין שהתורה נקרא עוז כו' ע"ש.

It follows that this is like the level of "shade by day," the level of "Save Your right hand," etc. In the soul, too, this level will be understood: the Torah gives strength and might to the level of the right and to the love of G-d, according to what is explained in the discourse beginning "In the third month," in Parshas Yisro, concerning the Torah being called "might," etc.; see there.

7 וזהו ג"כ ימינך ה' תרעץ אויב היינו כל תאוות היצה"ר [היצר הרע] ונה"ב [ונפש הבהמית] ותרעץ אותיות עצרת כי שמיני עצרת הוא בחי' למען דעת כל עמי הארץ כמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי.

This is also [the meaning of] "Your right hand, Havayah, shatters the enemy": that is, all the desires of the evil inclination and the animal soul. And tir'atz [shatters] has the letters of atzeres, for Shemini Atzeres is the level of "so that all the peoples of the earth may know," as is written in the discourse beginning "Havayah is for me among my helpers."

וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] מצוה להביא מן ההדיוט פי' הדיוט היינו דברים תחתונים פשוטים

This is what our Sages, of blessed memory, said: "It is a mitzvah to bring from the ordinary." The explanation: hedyot [the ordinary] means lowly, simple things.

וממילי דהדיוטא היינו כאשר ישים האדם אל לבו להיות ממארי דחושבנא כל מילי דהדיוטא וכל המחשבה דבור ומעשה אשר לא לה' המה שהיו בו כל ימיו ואיך שהוא רחוק מה' בתכלית ומשוקץ ומתועב כו'

And from milei dehedyota [ordinary matters]: that is, when a person takes to heart to be one of the "masters of reckoning," [reckoning] all the ordinary matters and all the thought, speech and action that were not for G-d, which were in him all his days, and how utterly far he is from G-d, and loathsome and abominable, etc.,

שהוא בחי' שמאל דוחה כו' ונקלה עוד מזאת והיה שפל ונבזה בעיניו ומואס בחייו ואזי יתמרמר מאד ויצעק אל ה' בצר לו

which is the level of "the left pushes away," etc. And he is made still more lightly esteemed than this, and is lowly and despised in his own eyes, and loathes his life. Then he will become very bitter and cry out to G-d in his distress,

וכדכתיב צעק לבם ומרירות הזאת היא מביאתו לעשות הכנה לאש של מעלה הוא בחינת אהבת ה' שבנפשו האלהית שתתעורר ותתלהט בלבו כנ"ל,

as it is written, "Their heart cried out." This bitterness is what brings him to make a preparation for the fire from above, which is the level of the love of G-d in his G-dly soul, that it be aroused and blaze in his heart, as mentioned above.

(ועמ"ש עוד בענין מצוה להביא מן ההדיוט בד"ה ענין חנוכה בפ' מקץ. דלשם נתבאר בע"א [באופן אחר] קצת דהיינו שזהו האהבה שהאדם לוקח מחמת העולמות מבחי' מלכותו ית' כו' ע"ש ובד"ה לבאר ענין יוהכ"פ [יום הכפורים],

(See further what is written on the matter of "It is a mitzvah to bring from the ordinary" in the discourse beginning "The matter of Chanukah," in Parshas Miketz, where it is explained somewhat differently: that this is the love a person takes from [contemplating] the worlds, from the level of His sovereignty, may He be blessed, etc.; see there; and in the discourse beginning "To explain the matter of Yom HaKippurim."

ולפ"ז [ולפי זה] י"ל [יש לומר] דענין הנז' [הנזכר] כאן להיות ממארי דחושבנא כו' ואיך שהוא רחוק כו' זהו ענין מצות תרומת הדשן. אשר זהו הכנה לגילוי האש כו' ועמ"ש סד"ה ויהי בשלח פרעה):

According to this, it may be said that the matter mentioned here — being one of the "masters of reckoning," etc., and how far he is, etc. — is the matter of the mitzvah of removing the ashes, which is a preparation for the revelation of the fire, etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "And it was, when Pharaoh sent out.")

8 ג והנה כל זה הוא בחי' אש שע"ג [שעל גבי] המזבח. אך יש בחינה אחרת גדולה וגבוה מזה

3. Now, all this is the level of the fire upon the altar. But there is another level, greater and higher than this,

והוא בחי' מים שמנסכין ע"ג [על גבי] המזבח בחג הסוכות שהמים מרווין צמאון הבא מיסוד האש וכמ"ש הוי כל צמא לכו למים.

and that is the level of the water that was poured upon the altar on the festival of Sukkos; for water quenches the thirst that comes from the element of fire, as it is written, "Ho, everyone who thirsts, go to the water."

9 וגם בבחינת ומדרגת מים יש כמה בחינות שונות זו למעלה מזו. כדכתיב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים בשמים כו' אין עוד מלבדו בראייה חושיית שהוא בחי' ביטול במציאות לגמרי בבחינת ראיה כמ"ש במ"א.

Within the level and degree of water, too, there are several different levels, one above the other. As it is written, "You have been shown, to know that Havayah is G-d; in the heavens," etc., "there is none else besides Him" — with sensory sight, which is the level of complete self-nullification (bittul) of existence, in the manner of sight, as is written elsewhere.

10 ובחינה זו נק' בחי' מים שמקרר ומכבה את חום האש כי מאחר שהוא בבחי' ביטול במציאות לגמרי אליו ית' הרי ממילא ומאליו מתקרר חום האש הטבעי אשר בנפשו האלהית והצמאון כרשפי אש שלהבת.

This level is called the level of water, which cools and extinguishes the heat of the fire. For since he is in the level of complete self-nullification of existence before Him, may He be blessed, then, of itself, the heat of the natural fire in his G-dly soul cools, and so does the thirst that is like flashes of fire, a flame.

וכמו למשל אהבת הבן אל האב כשרוצה להתקרב אליו ועדיין הוא קצת רחוק אזי האהבה נראית ונגלית מן הלב ולחוץ שצועק אבא אבא.

It is like, for example, the love of a son for his father: when he wants to come close to him and is still somewhat far, the love is seen and revealed outside the heart, as he cries, "Father, Father!"

משא"כ כשהוא אצל אביו ממש הנה הלב תוכו רצוף אהבה אבל אינה נראית ונגלית חוץ מן הלב ולכן נקרא בחינת מים שמקרר בחינת האש שלא תתגלה לחוץ כ"א נסתרת בתוך הלב

But when he is actually beside his father, the heart within is inlaid with love, yet it is not seen and revealed outside the heart. Therefore it is called the level of water, which cools the level of fire, so that it is not revealed outwardly but hidden within the heart

(וכמ"ש במ"א בענין חסדים המכוסים כו' ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין וכל קרב וכליות יזמרו ומ"ש סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול גבי ענין בהר הקדש),

(as is written elsewhere on the matter of "the covered kindnesses," etc.; and see what is written in the discourse beginning "Know this day" on the matter of "and all innards and kidneys shall sing," and what is written at the end of the discourse beginning "And it shall be on that day that a great shofar shall be sounded," concerning "on the holy mountain").

וזהו ענין תפלת שמונה עשרה בלחש בחשאי כי בפסוקי דזמרה הוא מעורר את האהבה כרשפי אש להיות שורף ומכלה את האשים אשר הם אש זרה כנ"ל.

This is the matter of the prayer of Shemoneh Esrei [the Eighteen Blessings, the Amidah] being [said] in a whisper, silently. For in Pesukei DeZimrah [the Verses of Song] he arouses the love like flashes of fire, to burn and consume the fires that are strange fire, as mentioned above.

והרי הוא כאלו עדיין רחוק מן המלך משא"כ בתפלה שהרי הוא כאלו עומד לפני המלך ואומר ברוך אתה וכו'.

[There] he is as though still far from the King; whereas in the [Shemoneh Esrei] prayer he is as though standing before the King and saying, "Blessed are You," etc.

פי' ברוך בחינת המשכה שממשיך יחודו ית' למטה שיהיה הוא בבחינת ביטול אליו ית'. ועד"ז תקנו מודים אנחנו לך שהוא בחי' ביטול כמ"ש במ"א.

The explanation: "blessed" is the level of drawing down, for he draws His unity, may He be blessed, down below, so that he be in the state of self-nullification before Him, may He be blessed. In the same way they instituted "We give thanks to You," which is the level of self-nullification, as is written elsewhere.

וזהו ענין הכריעות והשתחוואות כו' לכן הוא בלחש ובחשאי (וע' בזהר פ' תרומה דקל"ז ע"א. ובפ' בראשית ד"נ ע"ב ובפ' שמיני דל"ט ע"א).

This is the matter of the bowings and prostrations, etc. Therefore it is in a whisper and silently (see in the Zohar, Parshas Terumah, p. 137a; Parshas Bereishis, p. 50b; and Parshas Shemini, p. 39a).

אך להיות בחי' ומדריגה זו קבוע' [קבועה] ונטועה בלב האדם כל היום שלא ימוט מזה צריך האדם לשית עצות בנפשו. כי הנה אנו רואים בחוש שאחר תפלת שמונה עשרה חוזר להיות כבראשונה.

But for this level and degree to be fixed and planted in a person's heart all day, so that he not be moved from it, a person must devise counsels in his soul; for we see plainly that after the Shemoneh Esrei prayer he goes back to being as before.

11 והעצה האמיתית הוא עסק התורה והלכותיה עם היותן מלובשים בדברים גשמיים תחתונים כמו בעניני זרעים מועד כו'

The true counsel is the study of Torah and its laws: although they are clothed in lowly physical things, as in the matters of [the orders] Zeraim [Seeds], Moed [Seasons], etc.,

הן הנה תכלית היחוד והדביקות בו ית' כמ"ש במ"א וצריך האדם להבטל ולהכלל אליו ית' להיות מכון ליחודו ית' ויבטל ויפקיר את עצמו מכל רצונותיו ומחשבותיו.

they are the ultimate unity and cleaving to Him, may He be blessed, as is written elsewhere. A person must nullify himself and be absorbed in Him, may He be blessed, to be a fitting place for His unity, may He be blessed, and must nullify and relinquish himself from all his wishes and thoughts.

12 וכמ״ש במ״א על פסוק ארץ אוכלת יושביה וגו׳. ובבחינה זו הנה עסק התורה שוה ממש כמו תפלת שמונה עשרה

As is written elsewhere on the verse "A land that consumes its inhabitants," etc. In this respect, the study of Torah is exactly equal to the Shemoneh Esrei prayer,

ויכול האדם שיהיה רושם בחינת הביטול שבתפלת שמונה עשרה קבוע ונטוע במסמרות בל ימוט לנצח כל היום בעסקו בתורה.

and a person can make the impression of the self-nullification of the Shemoneh Esrei prayer fixed and planted [as] with nails, never to be moved, all day long, as he studies Torah.

וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם שתהיה לכם עצרת וקליטה לבחי׳ מים הנ״ל שיקלוט ויתפוס בתוככם לבלתי תהיו פולטים ח״ו [חס ושלום]

This is "On the eighth day there shall be an atzeres for you": that there be for you an atzeres, a holding-in and absorbing of the level of water mentioned above, that it be absorbed and held within you, so that you not expel it, G-d forbid

(וע׳ בהשמטות שבזהר ח״א [חלק א׳] סס״י [סוף סימן] כ״ה שזהו ענין כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים ועמ״ש מזה בביאור על פסוק וידעת היום בפרשה ואתחנן)

(see the Omissions to the Zohar, vol. I, at the end of section 25, that this is the matter of "For the earth shall be full of the knowledge of Havayah as the waters cover the sea"; and see what is written on this in the explanation on the verse "Know this day," in Parshas Va'eschanan).

כי אדם יכול להיות אחר התפלה חוזר כבראשונה והיינו ע״י בחינת ביום השמיני שהוא בחי׳ בינה ליבא

For a person can, after prayer, go back to being as before; and [the remedy] is through the level of "on the eighth day," which is the level of "Binah is the heart,"

דהיינו שיהיה בו בחינת ביטול בעומק נקודת הלב כנ״ל והיינו לפי שהתגלות עתיק הוא בבינה עולם התענוג

that is, that there be in him the level of self-nullification in the depth of the point of the heart, as mentioned above. This is because the revelation of Atik [the Ancient One] is in Binah, the world of delight.

לכן ע"י"ז נמשך להיות עצרת וקליטה לבחי' מים הנ"ל שהוא בחי' אהבה בתענוגים כו' כמשל הבן כשהוא אצל אביו כו' כנ"ל.

Therefore through this there comes to be an atzeres, a holding-in and absorbing, of the level of water mentioned above, which is the level of "love in delights," etc., like the parable of the son when he is beside his father, etc., as mentioned above.

13 וזהו ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה כי בחינת מים הנ"ל צריך להיות בבחי' מעיין כדכתיב אותי עזבו מקור מים חיים כו'.

This is [the meaning of] "And you shall draw water with joy from the wellsprings of salvation": the level of water mentioned above must be in the manner of a wellspring, as it is written, "Me they have forsaken, the source of living waters," etc.

דהיינו ע"ד משל כמקור הנובע מתחת לארץ ואינו נראה ומושג כ"א הנביעה משא"כ המקור עצמו עמוק עמוק מי ימצאנו

That is, by way of analogy, like a source that springs forth from beneath the ground: nothing is seen and grasped but the outflow, whereas the source itself is "deep, deep; who can find it?"

[וע' מזה ברע"מ [ברעיא מהימנא] ס"פ בא (דמ"ג ע"ב) ועיין עוד מענין אותי עזבו מקור מים חיים בזהר (ס"פ ואתחנן דרס"ו ע"א)

[See on this in the Ra'aya Mehemna, at the end of Parshas Bo (p. 43b). See further on the matter of "Me they have forsaken, the source of living waters" in the Zohar (end of Parshas Va'eschanan, p. 266a)

ובמק"מ [ובמקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם ובפ' וילך (דרפ"ו ע"א) לקדשא שמא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] באמן וע' מענין אמן ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' עקב (דרע"א ע"א)

and in Mikdash Melech and the Ramaz there; and in Parshas Vayelech (p. 286a), "to sanctify the Name of the Holy One, blessed be He, with Amen." And see on the matter of Amen in the Ra'aya Mehemna, Parshas Ekev (p. 271a)

ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וע' עוד בזהר ויקרא ד"י"ב ע"א] וכך צריך האדם באתערותא דלתתא ג"כ לחפור בעומק המעיין במה שהוא נובע מן המקור עמוק עמוק מתחת לעפר

and in the commentary of the Ramaz there; and see further in the Zohar, Vayikra, p. 12a.] So too a person, through an arousal from below, must also dig into the depth of the wellspring, where it springs from the source, "deep, deep," beneath the dust;

דהיינו שיהי' [שיהיה] בבחי' ונפשי כעפר לכל תהיה וגם להעמיק עיון שכלו בעסק התורה והלכותיה (ועמ"ש סד"ה האזינו השמים גבי כרביבים עלי עשב)

that is, that he be in the level of "and let my soul be like dust to all," and also that he deepen his mind's inquiry in the study of Torah and its laws (and see what is written at the end of the discourse beginning "Listen, O heavens," concerning "like showers upon the grass"),

שהיא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] ראשיתה דכולא נמשך ממקור מים חיים העליונים ולמטה ירדה ונשתלשלה מאד עד שהם בבחינת מתחת לעפר ענינים גשמיי' [גשמיים] זרעים מועד כו' ומשם הם נובעים להיות מעייני הישועה.

which is the level of supernal Chochmah, "the beginning of all," drawn from the source of the supernal living waters; and it descended and came down very far below, until they are in the level of "beneath the dust," physical matters, Zeraim, Moed, etc.; and from there they spring forth to be "wellsprings of salvation."

וזהו מעייני תרי שהם ב' בחינות בחינת ונפשי כעפר לכל תהיה ובחי' התורה שמלובשת בעפר גשמי כנ"ל ועי"ז דוקא נקרא בחינת מים חיים כי המים אשר על פני הארץ אינם נקראים מים חיים כידוע.

This is [why it says] "wellsprings" — two, for they are two levels: the level of "and let my soul be like dust to all," and the level of the Torah, which is clothed in physical dust, as mentioned above. Through this specifically it is called the level of "living waters," for the waters that are on the face of the earth are not called living waters, as is known.

(וביאור ענין ב' בחי' עפר שהם מקור ב' מעיינות הנ"ל הנה בחי' ונפשי כעפר לכל תהי' [תהיה] זהו מ"ש בזהר פ' וישלח) (דק"ע ע"א) מה בין עפר לאבק כו' עפר דכל איבין נפקין מיני'

(The explanation of the matter of the two levels of dust that are the source of the two wellsprings mentioned above: the level of "and let my soul be like dust to all" is what is written in the Zohar, Parshas Vayishlach) (p. 170a): "What is the difference between dust and powder?" etc., "dust, from which all fruits come forth."

ועמ"ש מזה בפ' וישלח סד"ה ויאבק איש עמו ובד"ה ויגש אליו יהודה גבי ענין במחשבה ארץ קדמה כו'

And see what is written on this in Parshas Vayishlach, at the end of the discourse beginning "And a man wrestled with him," and in the discourse beginning "And Yehudah approached him," concerning "in thought, the land came first," etc.

לכן ע"י יוכל להמשיך בחי' באר מים חיים שהיא האהבה שבבחי' מים שהוא בחי' ביטול.

Therefore, through this, he can draw down the level of "a well of living waters," which is the love in the level of water, which is the level of self-nullification.

14 ובחי' עפר הבי' היינו כמ"ש בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב דקאי על עסק התורה שנק' עפר שהוא דבר שאינו בגדר מספר בחי' ולפני אחד מה אתה סופר כו' ע"ש,

The second level of dust is as written in the explanation on the verse "Who has counted the dust of Yaakov," which refers to the study of Torah, which is called "dust," being something that is not within the bounds of number — the level of "and before One, what do you count?" etc.; see there.

ועמ"ש במ"א בענין לך לך מארצך דגבי אברם שהוא גילוי המשכת ח"ע [חכמה עילאה] ממקורה כו' וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם ובפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] בערך ארץ עליונה היא הבינה וכ"כ [וכן כתב] בערך עפר.

And see what is written elsewhere on the matter of "Go forth from your land" concerning Avram, which is the revelation of the drawing-down of supernal Chochmah from its source, etc.; and see in the Likkutei Torah [of the Arizal] there, and in Pardes, Erchei HaKinuyim, under the entry "Eretz" [land], that the supernal land is Binah; and so he writes under the entry "Afar" [dust].

וכ"כ [וכמו כן] במאורי אור ערך עפר שזהו ענין עפרות זהב וזהו הכל היה מן העפר ואפילו גלגל חמה כנזכר ברבות בקהלת, ועיין מזה ג"כ בזהר (פ' צו דף ל"ד ע"ב)

So too he writes in Me'orei Or, under the entry "Afar," that this is the matter of "dust of gold"; and this is "all came from the dust," even the sphere of the sun, as mentioned in the Rabbah on Koheles. See on this also in the Zohar (Parshas Tzav, p. 34b)

ועמ"ש סד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו ועמ"ש בביאור ע"פ הבאים ישרש בענין ארץ חפץ כו'

and see what is written at the end of the discourse beginning "And Yaakov dwelt in the land of his father's sojournings," and what is written in the explanation on the verse "Those who come, He will cause to take root," concerning "a desirable land," etc.

ונקרא בחי' עפר ע"ד ישת חשך סתרו כי גם הכתר מקור הח"ע [החכמה עילאה] נמשך מבחי' תחתונה שבמאציל מל' דא"ס כו'

It is called the level of dust in the manner of "He made darkness His hiding place"; for even Keser, the source of supernal Chochmah, is drawn from the lowest level of the Emanator, the Malchus of the Infinite One (Ein Sof), etc.

ועי"ז נאמר על עסק התורה מי מנה עפר יעקב כו' וזהו ענין ב' בחי' חכמה בראש חכמה בסוף שהם נמשכים מב' בחי' עפר הנ"ל.

And of this it is said, concerning the study of Torah, "Who has counted the dust of Yaakov," etc. This is the matter of the two levels of Chochmah, "Chochmah at the beginning and Chochmah at the end," which are drawn from the two levels of dust mentioned above.

15 וז"ש [וזהו שכתוב] ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך דהא בהא תליא כי נעוץ סופן בתחלתן.

This is what is said: "And let my soul be like dust to all; open my heart to Your Torah" — the one depends on the other, for "their end is embedded in their beginning."

ובזהר ס"פ בלק ממעיני הישועה אלין או"א [אבא ואימא] היינו כי ב' מעיינות הנ"ל הן בחי' מ"נ [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] ושרשן מב' יסודות דאו"א [דאבא ואימא] והם מקבלים מב' מזלות ונוצר ונקה וע' במ"ח דכ"א א' ב':

In the Zohar, at the end of Parshas Balak: "'From the wellsprings of salvation' — these are Abba and Imma." That is, the two wellsprings mentioned above are the levels of mayin nukvin [feminine waters] and mayin duchrin [masculine waters], and their root is from the two Yesods of Abba and Imma, and they receive from two mazalos [channels of flow], "Notzer" [preserving] and "Venakeh" [and cleansing]. See in Mishnas Chassidim, p. 21a-b.

LIKKUTEI TORAH · SUKKOS · MAAMAR 2

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישעיה י״ב)

"And you shall draw water with joy from the wellsprings of salvation"

1 ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישעיה י״ב). הנה בכל השנה היה ניסוך היין ע״ג [על גבי] מזבח והוא מפורש בתשב״כ [בתורה שבכתב] בהדיא בכמה מקומות.

"And you shall draw water with joy from the wellsprings of salvation" (in Isaiah 12). Now, throughout the whole year there was the libation of wine upon the altar, and this is stated explicitly in the Written Torah in a number of places.

ובחג הסוכות היה עוד גם ניסוך המים ע״ג [על גבי] המזבח כל שבעת ימי החג. והוא הלכה למשה מסיני (סוכה ל״ד א׳ זבחים ק״י ע״ב) שאינו מפורש בהדיא בתשב״כ [בתורה שבכתב] רק דרבנן סמכוה אקראי

And on the festival of Sukkos there was, in addition, also the libation of water upon the altar, all seven days of the festival. And this is a law [given] to Moshe at Sinai (Sukkah 34a; Zevachim 110b), which is not stated explicitly in the Written Torah; only, the Rabbis supported it on a verse.

ושאיבת המים היה בשמחה גדולה ע״ש [על שם] ושאבתם מים בששון כו׳ כמבואר במסכת סוכה ספ״ד [סוף פרק ד׳] ורפ״ה.

And the drawing of the water was [done] with great joy, on account of [the verse] "And you shall draw water with joy," etc., as explained in Tractate Sukkah, at the end of chapter 4 and the beginning of chapter 5.

ויש להבין הטעם למה אינו מפורש בתושב״כ [בתורה שבכתב] כו׳ (ועיין מזה בזהר בסוף חלק א׳ בהשמטות די״א ע״ב ודי״ב ע״א וע״ב).

And the reason must be understood: why is it not stated explicitly in the Written Torah, etc.? (And see on this in the Zohar, at the end of Part I, in the Hashmatos [Addenda], folio 11b and folio 12a and b.)

והנה בתחלה צ״ל ענין ניסוך היין כי הנה ביין כתיב (שופטים ט׳) החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים בהיות ידוע דבינה אם הבנים היא השמחה כמ״ש אם הבנים שמחה.

Now, first the matter of the wine libation must be explained. For of wine it is written (Judges 9), "Shall I leave my wine, which gladdens G-d and men?", since it is known that Binah (understanding), "the mother of the children," is joy, as it is written, "The mother of the children is joyful."

כי השמחה היא גילוי ההעלם לכן נמשך דוקא מבחי׳ בינה שהוא כשמבין ומשיג תעלומות חכמה שנמשך בגילוי בהבנה והשגה ממש שמשיג אותו בטוב אז יהיה השמחה.

For joy is the revealing of what is hidden; therefore it is drawn specifically from the level of Binah. That is, when one understands and grasps the hidden things of Chochmah (wisdom), so that it is drawn into revelation, into actual understanding and comprehension, so that he grasps it well, then there will be joy.

משא״כ כשעדיין אינו משיג הדבר בהשגה היטב רק הוא עדיין נעלם בכח חכמתו ואינו בגילוי אצלו ממש לא יקבל עונג ושמחה כלל.

Whereas when he does not yet grasp the matter well in comprehension, but it is still hidden in the power of his Chochmah and is not truly revealed to him, he will receive no delight or joy at all.

אך הנה בינה נק׳ ג״ע [גן עדן] עלמא דאתכסיא וכמ״ש בזח״א [בזהר חלק א] ויצא (קנ״ג ב׳ קנ״ד ובשאר דוכתי).

However, Binah is called Gan Eden [the Garden of Eden], "the hidden world" (alma d'iskasya), as is written in the Zohar, Part I, Vayeitzei (153b, 154, and in other places).

וזה היה עבודת הלוים דכתיב ועבד הלוי הוא שממשיכים בחי׳ הוא דהיינו עלמא דאתכסיא הוא דא עתיקא המלובש בבינה מהעלם אל הגילוי והיינו ע״י השיר שהיו אומרים על היין שהוא בחי׳ בינה.

And this was the service of the Levites, as it is written, "And the Levite, he (hu), shall perform the service": that they draw down the level of "He" (Hu), that is, the hidden world—"'He': this is Atika [the Ancient One]," which is enclothed in Binah—from concealment into revelation. That is, through the song that they would sing over the wine, which is the level of Binah.

וזהו ענין יין המשמח אלקים ואנשים שמביא אלקות לידי גילוי לאנשים דהיינו ע״י הבינה שמבין ומשיג גדולת ה׳ תתלהב נפשו בה׳

And this is the meaning of "wine that gladdens G-d and men": that it brings G-dliness into revelation for men; that is, through Binah, when one understands and grasps the greatness of G-d, his soul will be set aflame for G-d.

וזהו ג״כ בחי׳ יין הגשמי שגורם ג״כ השמחה וגילוי ההעלם נכנס יין כו׳ (וע׳ עוד מענין ועבד הלוי הוא בד״ה אז ישיר משה ובנ״י [ובני ישראל] ומענין הוא בד״ה לך לך גבי הוא עשנו).

And this is also the quality of physical wine, which likewise causes joy and the revealing of what is hidden: "Wine enters," etc. (And see further on the matter of "And the Levite, he shall perform the service" in the maamar beginning "Then Moshe and the children of Israel sang," and on the matter of "He" in the maamar beginning "Lech Lecha," regarding "He made us.")

אך ההפרש בין ניסוך היין שבכל השנה לבחי׳ מועדים לשמחה ובפרט סוכות זמן שמחתנו שהיה בהם ג״כ ניסוך היין

However, the difference between the wine libation of the whole year and the level of "festivals for joy," and especially Sukkos, "the season of our joy," when there was also the wine libation—

הוא כמו עד״מ אדם כשנתפעל ושמח מאיזה דבר אעפ״כ [אף על פי כן] יכול להיות השמחה וההתפעלות אצלו בהעלם מזולתו שיהיה תוכו רצוף חדוה ושמחה ואינו גלוי לעין כל

is like, by way of analogy, a person who is stirred and gladdened by something: even so, the joy and the stirring can be hidden within him from others, so that his inside is "inlaid" with gladness and joy, and it is not revealed to every eye.

אבל כשנתפעל ונשמח מאד מאיזה דבר אזי נראה שמחתו לעין כל ומרנן ומרקד ברגל ומטפח ביד שאינה יכול להיות בהסתר מרוב גדולת השמחה.

But when he is stirred and gladdened very greatly by something, then his joy is seen by every eye, and he sings and dances with his feet and claps with his hand, for it cannot stay hidden, because of the sheer greatness of the joy.

כך כל השנה אף שנתפעל מאלהות א״ס ב״ה הממכ״ע [הממלא כל עלמין] וסוכ״ע אעפ״כ [אף על פי כן] הוא בהעלם אצלו שאור השמחה מתעלם בהכלי והכלי מגבילתו

So [too] all year long: even though one is stirred by the G-dliness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who fills all worlds and encompasses all worlds (memalei kol almin and sovev kol almin), nevertheless it is hidden within him, for the light of joy is concealed in the vessel, and the vessel limits it.

אבל בחג הסוכות נראה שמחתו לעין כל שהאור בוקע הכלי מחמת רוב גדולת אור השמחה וריבוי גילוי ההעלם

But on the festival of Sukkos his joy is seen by every eye, for the light breaks through the vessel, because of the sheer greatness of the light of joy and the abundant revealing of what is hidden.

(ועמ״ש בד״ה ה׳ לי בעוזרי ועמ״ש ר״פ שלח בד״ה ענין המרגלים בפי׳ זבת חלב ודבש שהוא מחמת תוספת האור והגילוי לא יוכלו הכלים להעלים כו׳)

(And see what is written in the maamar beginning “Havayah is for me among my helpers,” and what is written at the beginning of Parshas Shelach, in the maamar beginning “The matter of the spies,” on the explanation of “flowing with milk and honey”: that because of the added light and revelation, the vessels will not be able to conceal, etc.)

ושמחה זו היא הרעש הגדול כמו שמרנן ומרקד כשנשמח בגשמי כן ויותר מכן הוא הרנון והרקוד ברוחניות בשירות ותשבחות לפני ה׳ כמ״ש והאופנים ברעש גדול.

And this joy is “the great noise”: just as one sings and dances when gladdened by something physical, so, and even more than that, is the singing and dancing in spirituality, in songs and praises before G-d, as it is written, “And the Ofanim [an order of angels], with a great noise.”

זהו ענין ניסוך היין של כל הנשנ וגם בסוכות היו מנסכים גם יין. וניסוך המים הוא היה בחג הסוכות לבד היו מנסכים יין בספל זה ומים בספל זה מערבי של מים כו׳.

This is the matter of the wine libation of the whole year; and on Sukkos too they would also pour a libation of wine. And the water libation was on the festival of Sukkos alone: they would pour wine into this bowl and water into that bowl—“the western one of water,” etc.

וניסוך היין הוא בחינת בינה וניסוך המים הוא בחינת חכמה והוא גבוה מאד נעלה מניסוך היין.

And the wine libation is the level of Binah, and the water libation is the level of Chochmah, and it is far higher and loftier than the wine libation.

והענין כי זהו בחיד כהנים ולוים כמ״ש בזהר (ח״ג [חלק ג׳] דל״ט ע״א) דיין מסטרא דליואי אתי כו׳ וסטרא דכהנא מיין צלילן נהירין.

The explanation is that this is the level of Kohanim [the priests] and Levites, as is written in the Zohar (Part III, 39a): "Wine comes from the side of the Levites," etc., "and the side of the Kohen [is] from clear, shining water."

כי טבע המים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך והוא בחי׳ כהן שההשפעה יורדת לכה״ג [לכהן גדול] ומשם לכל הכהנים כמארז״ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כה״ג [כהן גדול] נוטל חלק בראש מדת ראש הוא משפיע

For the nature of water is to descend from a high place to a low place, and this is the level of the Kohen: the flow descends to the High Priest and from there to all the Kohanim, as our Sages said, "The High Priest takes a portion first [lit. 'at the head']": with the quality of a head, he bestows.

ויין הוא בחינת לוים שהוא ההעלאה ממקום נמוך למקום גבוה מאד והוא ג״כ לארמא קלא ברעש ושיר שהוא בחי׳ התגלות כמארז״ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל בעלי השיר יוצאים בשיר.

And wine is the level of the Levites, which is ascent from a low place to a very high place; and it is also "to raise the voice," with noise and song, which is the level of revelation, as our Sages said, "All that wear a shir [a chain; shir is also 'song'] may go out with a shir."

משא״כ מים הוא בחשאי כמו בחי׳ כהנים דעובדוי בחשאי אינון כו׳ וכמו שבחי׳ כהנים גבוה מבחי׳ לוים כמ״ש וילוו עליך וישרתוך כך ניסוך המים גבוה מאד נעלה מניסוך היין

Whereas water is in silence, like the level of the Kohanim, "whose service is in silence," etc. And just as the level of the Kohanim is higher than the level of the Levites, as it is written, "And they shall be joined to you and serve you," so the water libation is far higher and loftier than the wine libation

(ובפרט שהיה מים חיים שנודע מדרגתם הגבה מאד נעלה בבחינת חכמה כמ״ש במ״א גבי מים חיים דקידוש מי חטאת כו׳

(and especially since it was living water, whose level is known to be very high and lofty, in the level of Chochmah, as is written elsewhere regarding the living water of the sanctification of the waters of purification, etc.;

גם כמ״ש בדרוש והגדת לבנך בענין ההפרש שבין יו״ט [יום טוב] לשבת זהו ג״כ מוחין דאימא ומוחין דאבא ובמ״א נת׳ [נתבאר] שזהו ג״כ ההפרש בין ברכה לקדושה גם לכן בכהנים נאמר וקדשתו ובלוים כתיב לטהרם כמ״ש במ״א בד״ה שבת שבתון וע״פ ושמתי כדכד):

and also as is written in the discourse "And you shall tell your son," on the difference between Yom Tov [the festival] and Shabbos: that this too is the intellect of Imma and the intellect of Abba (mochin d'Imma and mochin d'Abba). And elsewhere it is explained that this is also the difference between blessing and holiness. Also, that is why of the Kohanim it is said, "And you shall sanctify him," while of the Levites it is written, "to purify them," as is written elsewhere, in the maamar beginning "A Shabbos of complete rest" and on [the verse] "And I will make [your windows] of kadkod [a precious stone]").

2 ב והנה נודע ענין תורה שבכתב ותורה שבעל פה שתורה שבכתב הוא רק בחינת אותיות וצירופיהן וכמארז״ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל התורה שמותיו של הקב״ה.

2. Now, the matter of the Written Torah and the Oral Torah is known: the Written Torah is only the level of letters and their combinations, as our Sages said, "The whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He."

ולכן כל אותיותיה מנויות לבל יעדיף ויחסיר וכל אות צ״ל בדמותו ותבניתו והנגיעה פוסלת והנה האותיות הן בבחינת בינה וכמ״ש במ״א ע״פ ופתחת עליו פתוחי חותם וע׳ בהרמ״ז [בהרב משה זכות] ר״פ ויקרא.

Therefore all its letters are counted, so that one may neither add nor subtract, and every letter must be in its [proper] form and shape, and [letters] touching disqualifies. Now, the letters are in the level of Binah (understanding), as is written elsewhere on [the verse] "And you shall engrave upon it the engravings of a signet"; and see the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] at the beginning of Parshas Vayikra.

וכנראה בחוש שכשבא השכל לכלל הבנה והשגה מתגלים בו בחי׳ אותיות במחשבה. אבל בבחי׳ חכמה שהוא למעלה משכל המושג אין בו בחי׳ אותיות עדיין.

As is seen by experience: when an idea comes to the point of understanding and comprehension, the level of letters in thought becomes revealed in it. But in the level of Chochmah (wisdom), which is above comprehended intellect, there is not yet the level of letters.

וזהו ענין אותיות התורה שהתשב״כ [שהתורה שבכתב] היא בבחי׳ בינה ובינה נקרא ספר תורה כמ״ש בזהר (ויקהל דף ר״י״ש).

And this is the matter of the letters of the Torah: that the Written Torah is in the level of Binah, and Binah is called a Torah scroll, as is written in the Zohar (Vayakhel, folio 210).

והיינו בחינת אותיות המחשבה ואע״ג [ואף על גב] דאורייתא מחכמה נפקת לגבי המאציל היא בחי׳ חכמה אבל לגבי הנבראים היא בחי׳ בינה

That is, the level of the letters of thought. And although "the Torah comes forth from Chochmah," [this means that] in relation to the Emanator it is the level of Chochmah; but in relation to the created beings it is the level of Binah.

[ולכן חמשים יום מיצ״מ [מיציאת מצרים] עד מתן תורה כנגד חמשים שערי בינה וביום החמשים שער הנ׳ ניתנה תורה וע׳ בזהר תצוה דקפ״ג ע״א

(Therefore [there are] fifty days from the Exodus from Egypt until the Giving of the Torah, corresponding to the fifty gates of Binah, and on the fiftieth day, the fiftieth gate, the Torah was given; and see the Zohar, Tetzaveh, 183a.)

ותשבע״פ [ותורה שבעל פה] היא בחי׳ חכמה ושם אין האותיות עיקר כל כך אלא השכל וההשכלה היא העיקרית המתגלית בתוך האותיות ולכן אין מדקדקין באותיותיה כ״כ [כל כך] כי בתשבע״פ [בתורה שבעל פה] העיקר היא החכמה וההשכלה

And the Oral Torah is the level of Chochmah, and there the letters are not so much the main thing; rather, the idea and its insight are the main thing, revealed within the letters. Therefore one is not so exacting with its letters, for in the Oral Torah the main thing is the wisdom and the insight,

וכמו שאמרו בגמ׳ [בגמרא] מאי טעמא דר׳ [דרבי] מאיר כו׳ שהוא בחי׳ טעמים והוא בחי׳ חכמה כנודע

as they say in the Gemara, "What is the reason of Rabbi Meir?" etc., which is the level of reasons (te'amim), and that is the level of Chochmah, as is known.

(ואף שלמטה הרי תשב״כ [תורה שבכתב] הוא בחינת ז״א ותשבע״פ [ותורה שבעל פה] היא בחינת מל׳ הרי אדרבה באמת בחכמה יסד ארץ שהיא מל׳ תושבע״פ [תורה שבעל פה] וכונן שמים ז״א תשב״כ [תורה שבכתב] הוא בתבונה וע׳ מ״ש ע״פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו׳)

(And although below, the Written Torah is the level of Z'eir Anpin and the Oral Torah is the level of Malchus, on the contrary, in truth, "With Chochmah He founded the earth," which is Malchus, the Oral Torah; and "He established the heavens," Z'eir Anpin, the Written Torah, is "with understanding" (tevunah). And see what is written on [the verse] "The heavens are My throne and the earth is My footstool," etc.)

ובזה יובן ענין הנ״ל שניסוך היין כתיב בתורה וניסוך המים לא נכתב בתורה רק הלכה למשה מסיני.

And with this the matter mentioned above will be understood: that the wine libation is written in the Torah, while the water libation is not written in the Torah but is only a law [given] to Moshe at Sinai.

והיינו כי יין הוא בחי׳ בינה תשב״כ [תורה שבכתב] וזהו פי׳ יינה של תורה וכדלקמן ולכן יכולה להכתב בתשב״כ [בתורה שבכתב].

That is, because wine is the level of Binah, the Written Torah; and this is the meaning of "the wine of the Torah," as [explained] below. Therefore it can be written in the Written Torah.

משא״כ ניסוך המים שהוא בחי׳ חכמה אינה יכולה להיות כתוב בתשב״כ [בתורה שבכתב] שתתפשט בבחי׳ כתב אותיות והוא בחי׳ מוחין דאבא ומוחין דאימא

Whereas the water libation, which is the level of Chochmah, cannot be written in the Written Torah, to spread out in the form of written letters. And this is [the difference between] the intellect of Abba and the intellect of Imma (mochin d'Abba and mochin d'Imma).

(ולפמ״ש [ולפי מה שכתוב] בע״ח [בעץ חיים] שכ״ו [שער כ״ו] ספ״א [סוף פרק א׳] מובן שכערך האצי׳ למעלה מהבריאה כך ערך החכמה למעלה מהבינה באצילות עצמו והיינו שבינה היא בריאה שבאצילות משא״כ חכמה ובפרטות בחי׳ חכמה שנקרא מים חיים היא בחי׳ אצילות שבאצילות

(And according to what is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 26, end of chapter 1, it is understood that as Atzilus is above Beriah, so Chochmah is above Binah within Atzilus itself; that is, Binah is Beriah of Atzilus, whereas Chochmah, and in particular the level of Chochmah that is called "living water," is the level of Atzilus of Atzilus.

והיינו שבחי׳ בינה נקרא מי דקיימא לשאלה שעם היותו בחי׳ העלם הוא ההעלם של הגילוי וכענין דכתיב יוצר אור ובורא חושך יצי׳ [יצירה] הוא גילוי ובריאה העלם והיינו ההעלם השייך להגילוי מחשבה ודבור

That is, the level of Binah is called Mi (“Who?”), which stands to be asked about; for though it is a level of concealment, it is the concealment of revelation. As in the matter of what is written, “He forms (yotzer) light and creates (borei) darkness”: Yetzirah (formation) is revelation, and Beriah (creation) is concealment; that is, the concealment that pertains to revelation, [to] thought and speech.

משא״כ בחי׳ חכמה שהוא אצילות הנה לגבי אצילות שוה בריאה ויצירה וכחשכה כאורה כמ״ש במ״א. והיינו לפי שבחינת אצי׳ הוא למעלה מסדר ההשתלשלות דבי״ע

Whereas the level of Chochmah, which is Atzilus: in relation to Atzilus, Beriah and Yetzirah are equal, and “darkness is as light,” as is written elsewhere. That is, because the level of Atzilus is above the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus) of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

ולכן ההעלם והגילוי שבסדר השתלשלות שהוא בחי׳ בריאה ויצירה שניהם שוין ממש לגבי אצילות והנה על ידי ניסוך המים בחג ממשיכים גילוי ההעלם שלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו בחי׳ חכמה שהוא אצילות בחי׳ מוחין דאבא

Therefore the concealment and the revelation within the order of hishtalshelus, which are the levels of Beriah and Yetzirah, are both truly equal in relation to Atzilus. And so, through the water libation on the festival, one draws down the revealing of the concealment that is above the order of hishtalshelus, that is, the level of Chochmah, which is Atzilus, the level of mochin d’Abba.

לכן הוא גבוה מאד נעלה מניסוך היין מוחין דאימא שהוא גילוי ההעלם שבסדר ההשתלשלות. ועמ״ש בד״ה שיר השירים בפי׳ כי טובים דודיך מיין

Therefore it is far higher and loftier than the wine libation, mochin d’Imma, which is the revealing of the concealment within the order of hishtalshelus. And see what is written in the maamar beginning “The Song of Songs,” on the explanation of “For your love is better than wine.”

והוא ע״ד קריעת ים סוף כי ים ויבשה הם העלם וגילוי של סדר ההשתלשלות עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא אך ע״י רוח קדים קדמונו של עולם שלמעלה מסדר השתלשלות העולמות אזי הפך ים ליבשה כי שם שניהם שוין וכחשכה כאורה כנ״ל).

And this is like the splitting of the Sea of Reeds: for sea and dry land are the concealment and revelation of the order of hishtalshelus, the hidden world and the revealed world (alma d'iskasya and alma d'isgalya). But through "the east wind" (ruach kadim), the Primordial One (Kadmono) of the world, who is above the order of the hishtalshelus of the worlds, then "He turned the sea into dry land," for there both are equal, and "darkness is as light," as [explained] above.)

ובזה יובן מארז״ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע״פ כי טובים דודיך מיין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה. וצ״ל מהו סופרים ומהו יינה של תורה.

And with this will be understood what our Sages said on [the verse] "For your love is better than wine": "The words of the Scribes (soferim) are more pleasing to me than the wine of the Torah." And it must be explained: what are "Scribes," and what is "the wine of the Torah"?

והענין דהנה מבואר בספר יצירה בשלשה דברים ברא הקב״ה את עולמו בסופר וספר וסיפור. סופר הוא בחי׳ חכמה המשפיע לספר שהיא בינה בחי׳ מחשבה.

The explanation is that it is explained in Sefer Yetzirah: "With three things the Holy One, blessed be He, created His world: with sofer, sefer and sippur" (scribe, book and telling). Sofer is the level of Chochmah, which bestows upon sefer, which is Binah, the level of thought.

3 וסיפור הוא בחינת דיבור המקבל מספר שהוא בינה שהרי בלתי מחשבה א״א לדבר

And sippur is the level of speech, which receives from sefer, which is Binah (understanding), for without thought it is impossible to speak.

וזהו שבשלשה דברים אלו ברא הקב״ה עולמו כי התהוות העולמות הוא מבחי׳ דבר ה׳ שהיא בחי׳ ספור והדבור מקבל ממחשבה שנק׳ ספר שהוא נמשך מבחי׳ חכמה איה סופר וזהו בראשית ברא והיינו ע״י שמחכמה נמשך לבחי׳ מחשבה וממחשבה לדבור.

And this is [why] with these three things the Holy One, blessed be He, created His world: for the coming into being of the worlds is from the level of "the word of G-d," which is the level of sippur; and speech receives from thought, which is called sefer, which is drawn from the level of Chochmah (wisdom), "Where is the sofer?" And this is "Bereishis bara" ("In the beginning [reishis] He created"): that is, through [the flow] being drawn from Chochmah to the level of thought, and from thought to speech.

4 וזהו ערבים עלי דברי סופרים בחי׳ סופר שהוא חכמה ושם הוא שרש תורה שבעל פה וניסוך המי׳ יותר מיינה של תורה והיא בחי׳ תשב״כ [תורה שבכתב] שנק׳ ספר והוא בחי׳ בינה וניסוך היין

And this is "The words of the Scribes (soferim) are more pleasing to me": the level of sofer, which is Chochmah (wisdom), and there is the root of the Oral Torah and of the water libation, "more than the wine of the Torah," which is the level of the Written Torah, called sefer, which is the level of Binah (understanding) and the wine libation.

שבחי׳ חכמה שהוא בחי׳ סופר הוא גבוה מאד נעלה מבחי׳ בינה שהוא בחי׳ ספר (ועמ״ש בד״ה איה סופר וע״פ שחורה אני כו׳ מענין סופר וד״ס כו׳)

For the level of Chochmah, which is the level of sofer, is far higher and loftier than the level of Binah, which is the level of sefer. (And see what is written in the maamar beginning "Where is the sofer?" and on [the verse] "I am black," etc., on the matter of sofer and the words of the Scribes, etc.)

אך עם היות שהחכמה היא למעלה מבחי׳ בינה אעפ״כ [אף על פי כן] חו״ב [חכמה ובינה] הם תרין ריעין דלא מתפרשין ואם כן צריך לחברם תמיד למטה ובאתעדל״ת [ובאתערותא דלתתא] אתערותא דלעילא

However, although Chochmah is above the level of Binah, nevertheless Chochmah and Binah are "two companions that never part," and if so, they must always be joined below; and through an arousal from below [comes] an arousal from above.

וזהו ושאבתם מים בששון מים הוא בחי׳ חכמה תשאבו בששון שהוא בחי׳ בינה ובזה יתחברו בחי׳ חו״ב [חכמה ובינה] להיות תרין ריעין דלא מתפרשין

And this is "And you shall draw water with joy (sasson)": water is the level of Chochmah; "you shall draw" it "with joy," which is the level of Binah. And through this the levels of Chochmah and Binah will be joined, to be "two companions that never part."

(וע׳ מ״ש במ״א בד״ה ראה אנכי נותן כו׳ מענין זה איך שגם בעבודת ה׳ למטה באדם צ״ל ב׳ הבחי׳ דחו״ב [דחכמה ובינה] יחד תמיד בחי׳ נקודה בהיכלי׳ וא״א להיות קיום בבחי׳ א׳ לבד כו׳ ע״ש. ועמ״ש בד״ה וידעת היום גבי שלום שלום לרחוק ולקרוב).

(And see what is written elsewhere, in the maamar beginning "See, I set before you," etc., on this matter: how also in the service of G-d below, in man, the two levels of Chochmah and Binah must always be together, the level of "a point in its palace," and it is impossible to have endurance with one level alone, etc.; see there. And see what is written in the maamar beginning "Know this day," regarding "Peace, peace, to the far and to the near.")

ולזה היו אנשי מעשה מרננים ומרקדים בעת ניסוך המים

And for this [reason] the men of deeds would sing and dance at the time of the water libation.

(גם לכן היו מנסכין המים בשעת ניסוך היין כמ״ש בהרמב״ם [בהרבי משה בן מימון] סוף הלכות תמידין ומוספין. וזהו ג״כ ענין הנז׳ [הנזכר] בזהר) (פ׳ בלק דקפ״ט סע״א [סוף עמוד א]) **ע״פ ויבא לו יין דארמי מיא בההוא יין:**

(Also, that is why they would pour the water at the time of the wine libation, as is written in the Rambam, end of Hilchos Temidin uMusafin [the Laws of the Daily and Additional Offerings]. And this is also the matter mentioned in the Zohar (Parshas Balak, 189a, bottom) on [the verse] "And he brought him wine": that he cast water into that wine.)

5 ג ובכדי להבין ענין ממעיני הישועה צ״ל תחלה פסוק כוס ישועות אשא. שזה אמר דהע״ה [דוד המלך עליו השלום] על מדתו שהוא בחי׳ מל׳ דאצילות שנק׳ כוס ישועות.

3. And in order to understand the matter of "from the wellsprings of salvation," one must first [explain] the verse "I will raise the cup of salvations." For King David, peace be upon him, said this about his attribute, which is the level of Malchus (sovereignty) of Atzilus (Emanation), which is called "the cup of salvations."

וכמ״ש בזהר (ויחי דר״נ ע״א) דהא בהאי כוס אתנגידו ברכאן מאינון ישועות דלעילא והוא נטל לון וכניש לון לגביה כו׳

As is written in the Zohar (Vayechi, 250a): "For into this cup blessings are drawn from those salvations above, and it takes them and gathers them to itself," etc.

כמו הדבור עד״מ הוא הכלי שבו נמשכים ומתלבשים כחות הנפש שכל ומדות כו׳ כך המל׳ היא הכלי שבו נמשך השפע מכל הע״ס [העשר ספירות] כו׳

Just as speech, by way of analogy, is the vessel into which the powers of the soul, intellect and emotive attributes, etc., are drawn and enclothed, so Malchus is the vessel into which the flow from all the ten Sefiros is drawn, etc.

וז״ש [וזהו שכתוב] הלל בשמחת בית השואבה אם אני כאן הכל כאן וכדפי׳ בזהר (בהשמטות דשייך לחלק ראשון דף י״ב ע״א) אי שכינתא דאקרי אני שריא כאן הכל כאן כו׳ וע״ש.

And this is what Hillel said at the rejoicing of the Beis HaShoevah [the water-drawing]: "If I am here, all is here," as the Zohar explains (in the Hashmatos belonging to Part I, folio 12a): "If the Shechinah, which is called 'I,' dwells here, all is here," etc.; see there.

וישועות פי׳ בזהר (תרומה דקס״ט א׳) מאן ישועות דא ימינא דכתיב ותושע לו ימינו כו׳

And “salvations” is explained in the Zohar (Terumah, 169a): “What are ‘salvations’? This is the right, as it is written, ‘His right hand saved for Him,’” etc.

ובפי׳ בראשית (דף א׳) פי׳ שהם חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה שהם ה״ג [חמש גבורות] והענין שהם ה״ג [חמש גבורות] ממותקות מה״ח [מה׳ חסדים] כו׳ כמבואר בזהר הרקיע ר״פ בראשית שם.

And in Parshas Bereishis (folio 1) it explains that they are the “five strong leaves that surround the rose,” which are the five Gevuros (powers of restraint); and the point is that they are the five Gevuros sweetened by the five Chasadim (kindnesses), etc., as explained in the Zohar HaRakia [a commentary on the Zohar] at the beginning of Bereishis, there.

וענין הישועה הוא כי מלי דאצילות יורדת להחיות בי״ע כמ״ש רגליה יורדות מות ע״כ צריכה לבחי׳ ישועות להושיעה שלא יהיה יניקת החיצונים.

And the matter of the salvation is that Malchus of Atzilus descends to give life to Beriah, Yetzirah and Asiyah, as it is written, “Her feet go down to death”; therefore it needs the level of “salvations” to save it, so that there be no nurture of the external forces.

וע״ז אמר דוד כוס ישועות אשא שיוגבה בחי׳ הכוס להעלותה באצי׳ אשר שם לא יגורך רע (ועיין בהרמ״ז [בהרב משה זכות] ר״פ בראשית דפי׳ שנשיאת הכוס הוא להמשיך לבחי׳ מלי׳ מה״ג [מחמש גבורות] דע״י [דעתיק יומין] כו׳).

And about this David said, “I will raise the cup of salvations”: that the level of the cup be raised, to lift it up into Atzilus, where “evil shall not dwell with You.” (And see the Ramaz at the beginning of Bereishis, who explains that the raising of the cup is to draw down to the level of Malchus from the five Gevuros of Atik Yomin [the Ancient of Days], etc.)

וזהו ענין ממעיני הישועה שהוא המעין שממנו נמשך הישועות לכוס של ברכה כו׳ ע״ד מ״ש במ״א בענין פי׳ נברך דברכת הזימון

And this is the meaning of “from the wellsprings of salvation”: it is the wellspring from which the salvations are drawn to the cup of blessing, etc., in the manner of what is written elsewhere on the explanation of “Let us bless” (nevarech) in the blessing of the zimmun [the invitation to say Grace after Meals together],

שהוא כמ״ש ברע״מ [ברעיא מהימנא] פ׳ בא (דמ״ב ב׳) בענין מקור ומעין וחפירה והיא בחי׳ בריכה שנמשך לשם המעין הנובע מהמקור ע״ש

which is as is written in the Raaya Mehemna [“the Faithful Shepherd,” a section of the Zohar], Parshas Bo (42b), on the matter of source, wellspring and excavation; and this is the level of a pool (berechah), to which the wellspring that flows from the source is drawn; see there.

וזהו נברך להמשיך בחי׳ בריכה זו להמשיך ממנה לכוס של ברכה שמקבל מבחינת בריכה הנ״ל.

And this is “Let us bless” (nevarech): to draw down this level of a pool, to draw from it to the cup of blessing, which receives from the level of the pool mentioned above.

וזהו ענין מעייני הישועה (והיינו בחינת יסודות דאו״א [דאבא ואימא]. וכמ״ש בזהר) (ס״פ בלק דרי״ב סע״ב [סוף עמוד ב]) ממעיני הישועה אלין או״א [אבא ואימא] כו׳ וכולא ממבועי נביעין עמיקין כו׳

And this is the meaning of “the wellsprings of salvation” (and that is the level of the Yesodos [foundations] of Abba and Imma), as is written in the Zohar (end of Parshas Balak, 212b, bottom): “‘From the wellsprings of salvation’: these are Abba and Imma,” etc., “and all of it is from the deep flowing springs,” etc.

וע׳ מ״ש בביאור ע״פ ששים המה מלכות בענין מ״ש לע״ל [לעתיד לבוא] ומעין מבית ה׳ יצא והשקה כו׳

And see what is written in the explanation on [the verse] “There are sixty queens,” on the matter of what is written of the Time to Come, “And a wellspring shall come forth from the House of Havayah and shall water,” etc.

כי עכשיו שההמשכה מבחי׳ ונהר יוצא מעדן שהוא בחי׳ בינה אזי בהשתלשלות למטה נאמר ומשם יפרד שנעשה בחי׳ יש ודבר נפרד

For now, when the flow is drawn from the level of “And a river goes forth from Eden,” which is the level of Binah, then in the descent below it is said, “and from there it separates,” so that it becomes the level of a “something” (yesh) and a separate thing.

אבל כשיהי׳ גילוי בחי׳ מעין שהוא בחי׳ והחכמה מאין תמצא אזי והשקה גם אפי׳ [אפילו] בחי׳ נחל השטים כו׳ שגם למטה יהיה גילוי הביטול כו׳

But when there will be the revelation of the level of a wellspring, which is the level of “And wisdom (Chochmah), from nothingness (ayin) it is found,” then it will “water” even the level of “the Valley of Shittim,” etc.: that below too there will be the revelation of self-nullification (bittul), etc.

ומזה ג״כ יובן בתוספת ביאור ענין מעלת ניסוך המים שהוא מבחי׳ מעין בחי׳ חכמה שגבוה מאד נעלה מניסוך היין שמבחי׳ בינה בחי׳ ונהר יוצא כו׳ (וע׳ בזהר ל״ג דל״ט ע״א הנ״ל).

And from this too will be understood, with added explanation, the matter of the superiority of the water libation: that it is from the level of a wellspring, the level of Chochmah, which is far higher and loftier than the wine libation, which is from the level of Binah, the level of "And a river goes forth," etc. (And see the Zohar, Part III, 39a, mentioned above.)

וי״ל [ויש לומר] ג״כ דמבועי נביעין עמיקין היינו ב׳ מזלות ונוצר ונקה שמהם מקבלים או״א [אבא ואימא] ולפי׳ הרמ״ז [הרב משה זכות] בכוס ישועות אשא שהישועות נמשכים מיסוד דע״י [דעתיק יומין] המלובש באו״א א״כ מעיני הישועה הם ע״י [עתיק יומין] וא״א כו׳

And one may also say that "the deep flowing springs" are the two mazalos [channels of flow], "He preserves" (notzer) and "He cleanses" (venakeh), from which Abba and Imma receive. And according to the Ramaz's explanation of "I will raise the cup of salvations," that the salvations are drawn from the Yesod of Atik Yomin, which is enclothed in Arich Anpin [the Long Countenance], if so, the wellsprings of salvation are Atik Yomin and Arich Anpin, etc.

עוד פי׳ שם בזהר בלק דמעיני הישועה הם נו״ה [נצח והוד] ובפרדס עמד ע״ז מה שייך לנו״ה [לנצח והוד] שיהיה נק׳ מעייני הישועה. אך עפמ״ש [על פי מה שכתוב] במ״א בענין והנצח זו ירושלים יובן זה כו׳.

It is further explained there in the Zohar, Balak, that the wellsprings of salvation are Netzach (victory) and Hod (splendor); and in the Pardes [Rimonim, by R. Moshe Cordovero] he raised a question on this: how does [the name] "wellsprings of salvation" pertain to Netzach and Hod? But according to what is written elsewhere on the matter of "And the Netzach: this is Jerusalem," this will be understood, etc.

6 והנה ע״פ המבואר למעלה בענין ניסוך המים שלא ניתן לכתוב בתשב״כ [בתורה שבכתב] מפני שהוא מבחי׳ סופר שלמעלה מבחי׳ ספר כנ״ל

Now, according to what was explained above about the water libation, that it was not given to be written in the Written Torah because it is from the level of sofer, which is above the level of sefer, as [explained] above,

הנה עד״ז יובן עוד ענין הקפות שבשמע״צ [שבשמיני עצרת] שלא נכתבו אפילו בתשבע״פ [בתורה שבעל פה] ואינו אלא מנהג

in this way one will further understand the matter of the hakafos [the circuits with the Torah scrolls] on Shemini Atzeres, which were not written even in the Oral Torah and are only a custom.

כי הנה המה מקיפים דאבא ולכן לא ניתנו לכתוב אפילו בתשבע״פ [בתורה שבעל פה] שהיא בחי׳ א״פ [אור פנימי] דחכמה כו׳

For they are the encompassing lights (makifim) of Abba, and therefore they were not given to be written even in the Oral Torah, which is the level of the inner light of Chochmah (wisdom), etc.

וקרוב לזה נתבאר במ״א בענין תפלת ערבית רשות שהוא מפני שהמשכה זו היא ממקום עליון מאד עד שאין אתעדל״ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כ״כ [כל כך] לכן הוא רשות שאינו חובה ממש מטעם הנ״ל עיין בזהר ח״א [חלק א׳] דקל״ג ע״א.

And something close to this is explained elsewhere, on the matter of the evening prayer being optional: this is because this drawing-down is from a very high place, so high that the arousal from below does not reach there so much; therefore it is optional, not truly obligatory, for the reason mentioned above. See the Zohar, Part I, 133a.

(ועוד י״ל [יש לומר] בענין ושאבתם מים בששון שהיה שמחה גדולה בשאיבת המים והוא מובן ממ״ש במ״א ע״פ ביום השמיני עצרת שבחינת חכמה מאירה בבחי׳ ריחוק. כמ״ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.

And one may further say, on the matter of "And you shall draw water with joy," that there was great joy at the drawing of the water: this is understood from what is written elsewhere on [the verse] "On the eighth day, Atzeres [an assembly]," that the level of Chochmah shines in a state of distance, as it is written, "I said, 'I will become wise,' but it is far from me."

וזהו ג״כ ענין ותתצב אחותו מרחוק וכתיב אמור לחכמה אחותי את וע׳ במק״מ [במקדש מלך] פ׳ תולדות) (קמ״ב א׳) בפי׳ מרחוק ה׳ נראה לי.

And this is also the meaning of "And his sister stood from afar," and it is written, "Say to Chochmah, 'You are my sister.'" And see the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar], Parshas Toldos (142a), on the explanation of "From afar Havayah appeared to me."

אבל מבחי׳ בינה נמשך בבחי׳ קירוב וזהו כאיש אשר אמו תנחמנו כו׳ ולכן אם הבנים דייקא שמחה שהשמחה היא בחי׳ גילוי אשר זה נמשך מבחי׳ בינה דייקא.

But from the level of Binah (understanding) it is drawn in a state of closeness; and this is "As a man whom his mother comforts," etc. Therefore specifically "the mother of the children" is "joyful," for joy is the level of revelation, which is drawn specifically from the level of Binah.

7 וזהו ענין יין המשמח כו׳. אך בחג הסוכות יש כח לנש״י [לנשמות ישראל] להמשיך בחי׳ חכמה שיהיה החכמה מאיר ג״כ בבחי׳ קירוב וגילוי כמו הבינה ממש.

And this is the meaning of "wine that gladdens," etc. But on the festival of Sukkos the souls of Israel have the power to draw down the level of Chochmah (wisdom), so that Chochmah too will shine in a state of closeness and revelation, exactly like Binah (understanding).

וע״ז נאמר בן חכם ישמח אב בן חכם דוקא וע׳ מזה בד״ה ביום השמע״צ [השמיני עצרת] וזהו ענין השמחה דבית השואבה שבחי׳ מים חיים חכמה עילאה נמשך בבחי׳ גילוי וקירוב ע״ד אם הבנים שמחה שהשמחה היא הגילוי

And about this it is said, "A wise son gladdens a father": specifically "a wise son." And see on this in the maamar beginning "On the eighth day, Atzeres." And this is the matter of the joy of the Beis HaShoevah: that the level of "living water," supernal Chochmah (Chochmah Ila'ah), is drawn in a state of revelation and closeness, in the manner of "the mother of the children is joyful," for joy is revelation.

והיינו שאז נמשכים ומתגלים מוחין דאבא כ״כ [כל כך] כמו הגילוי דמוחין דאימא כו׳ והכח הזה הוא ע״י התשובה ביוהכ״פ [ביום הכפורים] לפני הוי׳ תטהרו וכו׳ ע״ש

That is, that then the intellect of Abba (mochin d'Abba) is drawn down and revealed as much as the revelation of the intellect of Imma (mochin d'Imma), etc. And this power comes through the teshuvah of Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified," etc.; see there.

והיינו שע״י התשובה מעורר בחי׳ הכתר שלמעלה מהחכמה ואז ע״י התגלות הכתר בחכמה נמשך שיהיה החכמה בבחי׳ גילוי.

That is, through teshuvah one arouses the level of Keser (the Crown), which is above Chochmah; and then, through the revelation of Keser in Chochmah, it is drawn down that Chochmah be in a state of revelation.

8 ועמ״ש ע״פ אריתי מורי והוא עד״מ החכם כשנופל לו שכליים חדשים הרבה מאד מוכרח לגלות מעט מחכמתו כי לא יכול לסבול מרבוי האור

And see what is written on [the verse] "I have gathered my myrrh." And this is, by way of analogy, [like] a wise man: when very many new ideas occur to him, he is compelled to reveal a little of his wisdom, because he cannot bear the abundance of light.

וכענין מ״ש במ״א ע״פ אז יבקע כשחר אורך כו׳ ועמ״ש במ״א ע״פ ארוממך ה׳ כי דליתני כו׳ שם נת׳ ענין זה [נתבאר]

And it is like the matter of what is written elsewhere on [the verse] “Then your light shall break forth like the dawn,” etc. And see what is written elsewhere on [the verse] “I will exalt You, Havayah, for You have drawn me up,” etc.; this matter is explained there.

וע׳ מ״ש בפ׳ שמות סד״ה מי שם פה לאדם וזהו ענין וחסידיך ירננו שבזהר ר״פ ויצא (דקמ״ח ע״ב).

And see what is written in Parshas Shemos, at the end of the maamar beginning “Who gave man a mouth?” And this is the matter of “And Your pious ones shall sing for joy” in the Zohar, at the beginning of Parshas Vayeitzei (148b).

גם כמו שענין התשובה הוא בחינת לרחוק שנעשה קרוב כך ע״ז נמשך מלמעלה מה שהוא בחי׳ אחכמה והיא רחוקה ממני יהיה מאיר בבחי׳ קירוב ממש. ועמ״ש בביאור ע״פ ואתחנן כו׳.

Also, just as teshuvah is the level of “to the far one who has become near,” so through this there is drawn from above that what is the level of “I said, ‘I will become wise,’ but it is far from me” will shine in a state of true closeness. And see what is written in the explanation on [the verse] “And I pleaded,” etc.

9 ועו״ל [ועוד יש לומר] דמבואר בד״ה והגדת לבנך שביו״ט [שביום טוב] נ ז׳ שמחה לפי שהוא מוחין דאימא בחי׳ השגה

And one may further say: it is explained in the maamar beginning “And you shall tell your son” that on Yom Tov joy is mentioned, because it is the intellect of Imma (mochin d’Imma), the level of comprehension;

אבל בשבת מוחין דאבא שהוא מה שלמעלה מההשגה לא שייך שמחה כ״א ביטול ועד״ז בחי׳ מים צלילין דח״ע [דחכמה עילאה] לא שייך שמחה.

but on Shabbos, [which is] the intellect of Abba (mochin d’Abba), which is what is above comprehension, joy does not apply, only self-nullification (bittul). And in the same way, [with] the level of the “clear water” of supernal Chochmah (Chochmah Ila’ah), joy does not apply.

אך על ידי שבת שבתון דיוהכ״פ [דיום הכפורים] שהוא בחי׳ שלמעלה מהשבת ומחכמה עילאה לכן נמשך בסוכות שיהיה חכמה מאיר בקירוב בבחי׳ השגה ולכן היה שמחה בניסוך המים.

But through the "Shabbos of complete rest" of Yom Kippur, which is a level above Shabbos and above supernal Chochmah, therefore it is drawn down on Sukkos that Chochmah shine in closeness, in the level of comprehension; and therefore there was joy at the water libation.

10 והוא שמחה שבבחינת ביטול ע״ד מ״ש סד״ה בשלח פרעה גבי ולא נחם כו׳ בענין ארץ כנען

And it is a joy that is in the level of self-nullification (bittul), in the manner of what is written at the end of the maamar beginning "And it came to pass, when Pharaoh sent," regarding "And [G-d] did not lead them," etc., on the matter of the land of Canaan.

ולכן זהו מעייני הישועה שלא יהיה יניקת החיצונים כי החכמה דוחה אותם וכן השמחה שבבחינת ביטול כו׳:

And therefore this is "the wellsprings of salvation": that there be no nurture of the external forces, for Chochmah (wisdom) repels them, and so [does] the joy that is in the level of bittul, etc.

LIKKUTEI TORAH · SUKKOS · MAAMAR 3

להבין מ״ש ביום השמיני עצרת תהיה לכם

To understand what is written, “On the eighth day there shall be an atzeres for you”

1 להבין מ״ש ביום השמיני עצרת תהיה לכם. ובשביעי של פסח כתיב עצרת להוי׳ אלהיך. הנה כתיב ואהבת את ה׳ אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך.

To understand what is written, “On the eighth day there shall be an atzeres [an assembly; literally, a holding back] for you,” while of the seventh day of Pesach it is written, “an atzeres to Havayah your G-d.” Now, it is written, “You shall love Havayah your G-d with all your heart (levavcha), with all your soul and with all your might (me’odecha).”

ופי׳ בכל לבבך ארז״ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בשני יצריך ביצ״ט [ביצר טוב] וביצה״ר [וביצר הרע] דהיינו שכל כח ועוצם הלהב רשפי אש בוערה מכל מיני יצה״ר [יצר הרע] שבעוה״ז יתהפך הלהב כולו לאהבת ה׳.

And on the meaning of “with all your heart (levavcha),” our Sages, of blessed memory, said: “with both your inclinations, with the good inclination and with the evil inclination.” That is: all the force and intensity of the flame, the sparks of burning fire, from every kind of evil inclination in this world, the whole flame shall be turned over into love of G-d.

2 וכמו שיהיה לעתיד דכתיב כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה׳ לעבדו שכם אחד

As it will be in the time to come, as it is written, “For then I will turn to the nations a pure language, that they may all call upon the Name of Havayah, to serve Him with one shoulder (shechem echad).”

דהיינו שאפי׳ [שאפילו] כל העמים עו״ג [עובדי גלולים] שהן שרשי התאוות גשמי׳ [גשמיים / גשמיות / גשמית] יהפוך להם שפה ברורה לקרוא כולם כו׳ והוא ענין אתהפכא חשוכא לנהורא ולעבדו שכם אחד.

That is: even all the nations, the idol-worshippers, who are the roots of the physical lusts, He will turn to them a pure language, that they may all call, etc. And this is the matter of “darkness being turned into light” (is’hapcha chashocha linehora), and of “to serve Him with one shoulder.”

פי׳ שכם בחי׳ אחוריים בתר כתפין והיינו כענין מ״ש ואתה הסבות את לבם אחורנית יתהפך להיות בבחינת אחד

The meaning of shechem (shoulder) is the level of the back, "behind the shoulders" (basar kasfin); that is, like the matter of what is written, "and You turned their heart backward": [this back] will be turned over to be at the level of "one."

[וזהו ג״כ ענין ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך שבירור דיוסף להיות מבחי׳ שכם בחינת אחד הוא בבחי׳ שלמעלה יותר מבירור דהשבטים וכמ״ש סד״ה והנה אנחנו מאלמים אלומים וע׳ לקמן בענין בכל מאדך]

(And this is also the matter of "And I have given you one shechem above your brothers": that the refinement (birur) of Yosef, to be from the level of shechem, the level of "one," is at a level higher than the refinement of the tribes; as is explained at the end of the discourse beginning "And behold, we were binding sheaves"; and see below on the matter of "with all your might.")

וזהו פי׳ ואהבת שהוא לשון ציווי וגם לי׳ [לשון] עתיד

And this is the meaning of ve'ahavta ("you shall love"): it is a term of command, and also a term of the future,

לומר שלעתיד סופך לאהוב את ה׳ בכל לבבך כי לא ידח ממנו נדח.

saying that in the time to come "in the end you will love" Havayah with all your heart; for "none that is banished will be banished from Him."

3 ובכל נפשך הוא בחי׳ אהבה גדולה מזו שאינה נתפסת בלב האדם לפי שאין בגשמיות דוגמתה וכערכה כלל כ״א לה׳ לבדו

"And with all your soul" is the level of a love greater than this, which cannot be grasped in the heart of man, because in physicality there is nothing like it or comparable to it at all; [it is] only for G-d alone.

והיא אהבת הנפש האלקי׳ לבדה וכמ״ש נפשי אויתיך והאהבה הזאת היא מתלהבת ומתלהטת בנפשות הצדיקים כי היכל ה׳ המה וכלי בית ה׳.

And it is the love of the G-dly soul (nefesh ha'Elokis) alone, as it is written, "My soul, I have desired You." And this love flames and blazes in the souls of the tzaddikim [the righteous], for "they are the Sanctuary of Havayah" and "the vessels of the House of Havayah."

4 ובכל מאדך היא בחי' אהבה העולה על כולנה שהיא בחי' אהבה רבה במאד שאינה נתפסת אפילו בנשמו' [בנשמות] הצדיקים וגבהו דרכיה במאד מאד למעלה מעלה מבחי' הנבראים שהוא לדבקה בו ית' ממש באי"ס ב"ה

"And with all your might (me'odecha)" is the level of a love that surpasses them all, which is the level of "great love" (ahavah rabbah) in the extreme (bim'od), which cannot be grasped even in the souls of the tzaddikim; "its ways are high," exceedingly high, higher and higher than the level of created beings: it is to cleave to Him, may He be blessed, truly, to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.

והנה כתיב גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר וכך האהבה הנמשכת מזה היא בבחי' מאד בלי שיעור וגבול ואין הנפש יכולה להשיגה להיות שהנפש היא בחי' נברא בבחי' כלי וגבול

Now, it is written, "Great is Havayah and exceedingly (me'od) praised, and His greatness is unsearchable." So too the love drawn from this is at the level of me'od, without measure or limit; and the soul cannot attain it, since the soul is at the level of a created being, at the level of a vessel and a limit.

אך הזוכה לאהבה רבה הזאת הם בעלי תשובה ע"ד מאמרז"ל [מאמרו רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

But those who merit this great love are the baalei teshuvah (those who return), in the manner of the saying of our Sages, of blessed memory: "In the place where baalei teshuvah stand, perfect tzaddikim cannot stand."

5 והענין כמ"ש כיתרון האור מן החושך. פי' שיש יתרון ומעלה לאור כשבא מן החושך דוקא

The matter is as it is written, "as the advantage of light from darkness." The meaning is that there is an advantage and superiority to light when it comes from darkness specifically.

דהיינו כשישים האדם אל לבו כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו אשר לא לה' המה בכל ימי חיי הבלו שהם חשך ממש והסתר פניו ית' ואעפ"כ [ואף על פי כן] בכך היה חפץ ומתאוה וכו'.

That is: when a person takes to heart all his deeds, words and thoughts which were not for G-d, in all the days of his vain life, which are actual darkness and the hiding of His face, may He be blessed; and nevertheless this is what he desired and craved, etc.

מכש״כ [מכל שכן] וק״ו [וקל וחומר] שיש יתרון מעלה לאור ה׳ אשר לזאת תתרבה ותתגדל האהבה במאד ביתר שאת ומעלה לאין קץ

How much more so, and by an argument from the lesser to the greater, is there an advantage and superiority to the light of G-d; so that because of this the love will increase and grow exceedingly (bim'od), with greater intensity and higher without end,

להוציא נפשו ממאסרה להשתפך אל חיק אביה א״ס ב״ה ממש ולדבקה בו ממש (ועמ״ש מזה בד״ה שמאלו תחת לראשי בפ׳ כי תשא).

to bring his soul out of its prison, to pour itself out into the bosom of its Father, the Infinite One, blessed be He, truly, and to cleave to Him truly (and see what is explained on this in the discourse beginning "His left hand is under my head," in Parshas Ki Sisa).

וזהו ענין זדונות נעשו כזכיות ע״י תשובה כי יעלה ויבא ויגיע לבחי׳ אהבה רבה הנ״ל.

And this is the matter of "deliberate sins become like merits" through teshuvah: for he will rise and come to reach the level of great love mentioned above.

ולכן אפילו צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד להיותם בחי׳ גמורים מלשון כלי שנגמר מלאכתו ועדיין הם בבחי׳ כלי.

Therefore even perfect tzaddikim (tzaddikim gemurim) cannot stand [there], because they are at the level of gemurim ("completed"), from the expression "a vessel whose making has been completed"; and they are still at the level of a vessel.

6 ולזה הזהירו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] במאד הוי שפל רוח בפני כל אדם כדי להיות נשבר ונדכה ונכנע ורוחו נמוכה בכדי שיאיר עליו אור האהבה כיתרון האור הנ״ל.

For this reason our Sages, of blessed memory, cautioned with [the word] me'od ("very"): "Be humble of spirit before every person," so as to be broken, crushed and subdued, with a lowly spirit, so that the light of love may shine upon him, as "the advantage of light" mentioned above.

וזהו שאמרז״ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט [ומעשים טובים] בעוה״ז מכל חיי העוה״ב [העולם הבא] ואמרו שיהיה כל ימיו בתשובה.

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "One hour of teshuvah and good deeds in this world is finer than all the life of the World to Come"; and they said that one should be in teshuvah all his days.

כי עוה״ב [עולם הבא] אינו אלא זיו והארה ממנו ית׳. כמארז״ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה ואמרו ביו״ד נברא העוה״ב [העולם הבא] כנ״ל.

For the World to Come is nothing but a radiance and illumination from Him, may He be blessed, as our Sages, of blessed memory, said, “The tzaddikim sit and enjoy the radiance of the Shechinah”; and they said, “With the yud the World to Come was created,” as mentioned above.

7 ופי׳ ביו״ד בהארה הנמשכת ומתפשטת מבחי׳ היו״ד. כי היו״ד עצמו הוא בחי׳ אותיות שמו הגדול והוא ושמו אחד.

And the meaning of “with the yud” is: with the illumination that is drawn forth and spreads out from the level of the yud. For the yud itself is the level of the letters of His great Name, and He and His Name are one.

וכמ״ש כי נשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ ושמים והודו הוא זיו והארה מן שמו אשר נשגב לבדו.

As it is written, “For His Name alone is exalted; only His glory (hodo) is upon earth and heaven”; and “His glory” is a radiance and illumination from His Name, which alone is exalted.

וישראל הם עם קרובו של מהותו ועצמותו כביכול ממש ע״י תשובה מאהבה רבה הנ״ל לדבקה בו ממש באי״ס ב״ה לבדו.

And Israel are “the people near to Him,” to His very being and essence, as it were, truly, through teshuvah out of the great love mentioned above, to cleave to Him truly, to the Infinite One, blessed be He, alone.

8 והנה ענין תשובה מאהבה זו הוא ענין בחי׳ יציאת מצרים ופי׳ יציאת מצרים לצאת מן המצרים וגבולים המגבילים האהבה דהיינו לצאת מבחי׳ צדיק לבחי׳ בע״ת [בעלי תשובה] הנ״ל.

Now, this matter of teshuvah out of love is the matter of the level of the Exodus from Egypt (yetzias Mitzrayim). And the meaning of yetzias Mitzrayim is to go out of the straits (meitzarim) and limits that limit the love; that is, to go out of the level of a tzaddik into the level of a baal teshuvah mentioned above.

אך גם בכל אחד ואחד כפי בחינתו יש בחי׳ יצ״מ [יציאת מצרים] ואפילו בהמון עם כפשוטו לפנות מעסקיו ועניניו בעניני העולם ובפרט בעלי מו״מ [משא ומתן] צריכין לקבוע עתים לפנות דעתם מעסקיהם כפי הפנאי שלהם

But in each and every person too, according to his level, there is a level of the Exodus from Egypt; even among the common people, in the plain sense: to clear himself of his business and his affairs in the matters of the world. And especially businesspeople need to set times to clear their minds of their business, according to the free time they have.

וכן יש יצ״מ [יציאת מצרים] במדריגה ומעלה אחר מעלה עד רום המעלות עד אשר יגיע לבחי׳ אהבה רבה הנ״ל [ועמ״ש מזה בביאור ע״פ אני כו׳ אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו׳]:

And so there is an Exodus from Egypt in [every] degree, one level after another, up to the highest of levels, until he reaches the level of great love mentioned above (and see what is explained on this in the explanation on the verse "I, etc., who brought you out of the land of Egypt, etc."):

9 ב וזהו ענין זד ימי הפסח ימי יצ״מ [יציאת מצרים] שהוא זמן התעוררות בחי׳ אהבה רבה הנ״ל ממטה למעלה כו׳.

2. And this is the matter of the seven days of Pesach, the days of the Exodus from Egypt: it is the time of the arousal of the level of great love mentioned above, from below upward, etc.

אך ביום השביעי שהוא בחי׳ אהבה רבה בהתגלות עצרת להי׳ אלקיך. ופי׳ כענין אם רץ לבך שוב לאחד.

But on the seventh day, which is the level of great love in revelation, [it is] "an atzeres to Havayah your G-d." And the meaning is like the matter of "If your heart runs, return to the One."

10 וכמ״ש כלה שארי ולבבי צור לבבי. פי׳ שמתחלה כלה שארי ולבבי בכלות הנפש ממש. ואח״כ צור לבבי צור הוא מלשון חיזוק וכמ״ש הצור תמים פעלו.

As it is written, "My flesh and my heart pine away (kalah); the rock (tzur) of my heart…" The meaning is: at first, "my flesh and my heart pine away," in an actual expiry of the soul (kelos hanefesh). And afterwards, "the rock of my heart": tzur is a term of strength, as it is written, "The Rock (haTzur), His work is perfect."

דהיינו שיתחזק במעוזו להיות שבע״כ [שבעל כרחך] אתה חי כו׳ כדי להיות לו יתי׳ דירה בתחתונים וצריך לעשות משכן ומכון לשבתו ע״י עסק התורה והמצות שיהיה הוי׳ בבחי׳ אלקיך

That is: that he strengthen himself in His stronghold, to be [in the manner of] "against your will you live," etc., so that there may be for Him, may He be blessed, a dwelling place among the lower realms. And one needs to make a Sanctuary and a place for His dwelling, through occupation with the Torah and the mitzvos, so that Havayah be at the level of "your G-d" (Elokecha)

דהיינו שיהיה שורה ומתלבש בתחתונים [ועמ״ש בד״ה כי תצא גבי ונתנו הוי׳ אלקיך בידך הויה הוא תורה ואלקיך הוא מצות ע״ש.

that is, that He rest and be vested in the lower realms. (And see what is explained in the discourse beginning "When you go out," regarding "and Havayah your G-d will deliver him into your hand": "Havayah" is Torah and "your G-d" is mitzvos; see there.

11 ועמ״ש לעיל בד״ה כי המצוה הזאת בפי׳ מ״ש במ״ת [במתן תורה] אנכי הוי׳ אלקיך דהיינו שלהיות נמשך בחי׳ הוי׳ מבחי׳ אנכי באתעדל״ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא ע״י התורה והמצות כו׳ ע״ש.

And see what is explained above in the discourse beginning "For this commandment," on the meaning of what was said at the Giving of the Torah, "I (Anochi) am Havayah your G-d": that is, for the level of Havayah to be drawn forth from the level of Anochi, the matter depends on an arousal from below, through the Torah and the mitzvos, etc.; see there.

ועמ״ש בד״ה אתם נצבים בפי׳ כי הוי׳ אלקיך אש אוכלה הוא פי׳ כטבע האש שמסתלק למעלה עד״מ ואינו יורד ומתפשט וכו׳

And see what is explained in the discourse beginning "You are standing," on the meaning of "For Havayah your G-d is a consuming fire": it means [that He is] like the nature of fire, which, by way of analogy, withdraws upward and does not descend and spread out, etc.,

ולכן נק׳ אל עליון כו׳ ע״ש אך ע״י אתעדל״ת [אתערותא דלתתא] ברצוא ושוב ממשיכים להיות קראתיך הוי׳.

and therefore He is called "G-d Most High" (Kel Elyon), etc.; see there. But through an arousal from below, in "running and returning" (ratzo vashov), we draw down [so] that there be "I have called You, Havayah."

12 ועד״ז יובן גם כאן פי׳ עצרת להוי׳ אלקיך שהוא ענין ההמשכה מא״ס ב״ה אנכי מי שאנכי שיהיה נמשך להיות הוי׳ אלקיך דהיינו שיתלבש בתורה ומצות כו׳ הקב״ה יושב ועוסק בתורה כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה שיר השירים]

In the same way one will understand here too the meaning of "an atzeres to Havayah your G-d": it is the matter of the drawing down from the Infinite One, blessed be He, "I (Anochi), Who I am," so that it be drawn down to become "Havayah your G-d"; that is, that He be vested in Torah and mitzvos, etc.: "The Holy One, blessed be He, sits and occupies Himself with Torah," etc.; and see what is explained on this in the discourse beginning "The Song of Songs.")

וכמארז״ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] א״ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך כי ת״ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] נק׳ בנאים שעוסקים בבנינו של עולם

And as our Sages, of blessed memory, said: "Do not read 'your children' (banayich) but 'your builders' (bonayich)"; for Torah scholars are called builders, since they are occupied with the building of the world.

כי אין להקב״ה בעולמו אלא ד׳ אמות של הלכה בלבד וכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי.

For the Holy One, blessed be He, has in His world only the four cubits of halachah [Torah law] alone; and it is written, "If not for My covenant by day and by night, I would not have set the laws of heaven and earth."

13 וכן בענין המצות ובפרט מצות הצדקה דכתיב עולם חסד יבנה וכתיב חסד ה׳ מלאה הארץ.

And so too with the mitzvos, and especially the mitzvah of tzedakah [charity], as it is written, "The world is built by kindness (chesed)," and it is written, "The earth is full of the kindness of Havayah."

וזהו בחי׳ עצרת של ז׳ ימי הפסח לעצור ולכלוא את הרוח והנפש שלא יצאו מנרתקן ויתבטלו ממציאותן באהבה רבה זו רק להיות כאש עצור בלבו בבחי׳ רצוא ושוב

And this is the level of the atzeres of the seven days of Pesach: to hold back and restrain the spirit and the soul so that they do not leave their sheath and become nullified from their existence in this great love, but only to be "like a fire held back (atzur)" in his heart, in the mode of "running and returning."

ועמ״ש מענין רצוא ושוב בד״ה וכל העם רואים את הקולות ובד״ה בפ׳ נסכים כתיב:

And see what is explained on the subject of "running and returning" in the discourse beginning "And all the people saw the voices," and in the discourse beginning "In the section of the libations it is written":

14 אך בחי׳ עצרת של חג הסוכות הוא ענין מ״ש תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק. והוא כי ע״י עשי״ת [עשרת ימי תשובה] זוכה ישראל לבחי׳ תשובה מאהבה הנ״ל. וזדונות נעשו לו כזכיות.

But the level of the atzeres of the festival of Sukkos is the matter of what is written, "My tongue shall respond (ta'an) with Your word, for all Your commandments are righteousness (tzedek)." It is that through the Ten Days of Teshuvah Israel merits the level of teshuvah out of love mentioned above, and deliberate sins become for him like merits.

ולכן נמשך מלמעלה למטה ג״כ אהבה רבה מאד אהבה בתענוגים בכל ימי הסוכות בבחי׳ וימינו תחבקני

Therefore there is also drawn from above to below a very great love, "love in delights," throughout all the days of Sukkos, at the level of "and His right hand embraces me,"

שהוא כמו למשל מי שמחבק את חבירו אינו מניחו לנטות ממנו כך כביכול מתעלים באהבה זו לדבקה בו ממש שלא להפרד ממנו ח״ו [חס ושלום].

which is like, for example, one who embraces his friend: he does not let him turn away from him. So too, as it were, they are raised in this love to cleave to Him truly, so as not to be separated from Him, G-d forbid.

15 וזהו כי גבר עלינו חסדו. פי׳ שחסד ה׳ הוא גבור וחזק ממנו ואינו מניח אותנו לנטות אל צד אחר ח״ו [חס ושלום]

And this is [the meaning of] "For His kindness has prevailed (gavar) over us." The meaning is that the kindness of G-d is mightier and stronger than we are, and does not let us turn aside to another side, G-d forbid.

והאהבה זו היא ג״כ בלי שיעור וגבול עד כלות הנפש ממש וכמ״ש כלתה נפשי

And this love too is without measure or limit, to the point of an actual expiry of the soul, as it is written, "My soul pines (kalsah)."

[וצ״ל דבחי׳ זו גבוה מאהבה רבה ויובן זה עפמ״ש [על פי מה שכתוב] בביאור ע״פ חכלילי עינים בענין אהבה בתענוגים שהיא למעלה מבחי׳ אהבה רבה כו׳] **והנה כתיב צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.**

(And it must be said that this level is higher than great love; and this will be understood from what is explained in the explanation on the verse "His eyes are reddish (chachlili einayim)," on the matter of "love in delights," that it is above the level of great love, etc.) Now, it is written, "Righteousness (tzedek) shall walk before Him, and He will set His steps on the way."

פי׳ צדק מדת כנס״י [כנסת ישראל] לפניו יהלך שע״י בחי׳ וימינו תחבקני הנ״ל מתעלית בעילוי רב להיות לפני ה׳ ממש [ועמ״ש סד״ה ויושט המלך לאסתר בפי׳ ותעמוד לפניו ובד״ה יחיינו מיומים בפי׳ ונחיה לפניו]

The meaning is: tzedek, the attribute of the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), "shall walk before Him": through the level of "and His right hand embraces me" mentioned above, it is raised in a great elevation to be truly "before G-d" (and see what is explained at the end of the discourse beginning "And the king extended to Esther," on the meaning of "and she stood before him," and in the discourse beginning "He will revive us after two days," on the meaning of "and we shall live before Him").

ואז וישם לדרך פעמיו היינו המשכת אלקותו מלמעלה למטה עד בחי׳ סוף מעשה וכמ״ש מה יפו פעמיך בנעלים שע״י התורה דאקרי דרך יומשך הגילוי למטה [ועמ״ש בד״ה אשירה להוי׳ בפי׳ ושמרו דרך הוי׳ וכו׳

And then, "and He will set His steps on the way," is the drawing down of His G-dliness from above to below, down to the level of "the end of action," as it is written, "How beautiful are your steps in sandals": that through the Torah, which is called "a way," the revelation will be drawn down below. (And see what is explained in the discourse beginning "I will sing to Havayah," on the meaning of "and they shall keep the way of Havayah," etc.;

ועי׳ בזהר שלח (דקס״א ב׳) ת״ח [תא חזי] כו׳ בדרך נועם כו׳ ובפי׳ מקץ (דקצ״ז ב׳) ע״פ דרכיה דרכי נועם ועמ״ש בד״ה ושמתי כדכד בענין וכל גבולך כו׳

and see in the Zohar, Shelach (p. 161b): "Come and see, etc., in the way of pleasantness, etc."; and in Parshas Mikeitz (p. 197b), on "Her ways are ways of pleasantness." And see what is explained in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod [a precious stone]," on the matter of "and all your borders," etc.

ועי׳ בזהר באדר״ז [באדרא זוטא] (דר״צ ע״א) ע״פ אלקים הבין דרכה ומ״ש ע״ז האריז״ל [האר״י זכרונו לברכה] בפי׳ הספ״ד [הספרא דצניעותא] פ״ד (דקי״ח סע״ב [סוף עמוד ב]) שפי׳ דרכה היינו מזלא דא״א ול״ב שבילין כו׳

And see in the Zohar, in the Idra Zuta (p. 290a), on "Elokim understands her way," and what the Arizal wrote on this in the commentary on Sifra DiTzeniusa, ch. 4 (p. 118b, at the end): that "her way" means the mazal [the downward flow] of Arich Anpin [the "Long Countenance," the outer level of Keser] and the thirty-two paths, etc.

ועי׳ עוד בזהר פ׳ בשלח (דנ״ז סע״ב [סוף עמוד ב]) ועמ״ש בד״ה כי ההרים ימושו בפי׳ צדיק ה׳ בכל דרכיו ומ״ש בסידור ע״פ זה.

And see further in the Zohar, Parshas Beshalach (p. 57b, at the end); and see what is explained in the discourse beginning "For the mountains shall depart," on the meaning of "Havayah is righteous in all His ways," and what is written in the Siddur on this.

ועי׳ באגה״ק [באגרת הקודש] סי׳ ד׳ מ״ש וזהו צדק לפניו יהלך כו׳ שממשיך את פנימית הלב לה׳ ואח״כ ישם לדרך פעמיו כמ״ש והלכת בדרכיו כו׳

And see in Iggeres HaKodesh, section 4, what is written: "And this is [the meaning of] 'Righteousness shall walk before Him,' etc.: that one draws the inner dimension of the heart to G-d; and afterwards 'he sets his steps on the way,' as it is written, 'and you shall walk in His ways,' etc.,

בכל מעשה המצות כולם ותלמוד תורה כנגד כולם שכולם עולים לה׳ ע״י פנימית הלב ביתר שאת ומעלה מעלה מעלייתן לה׳ ע״י חיצוניות הלב עכ״ל [עד כאן לשונו].

in the performance of all the mitzvos, and the study of Torah is equal to them all; for they all ascend to G-d through the inner dimension of the heart with greater intensity, and far, far higher than their ascent to G-d through the outer dimension of the heart." End of quotation.

16 והיינו ע״ד מה שאנו אומרים בתפלת שבת ויו״ט [ויום טוב] קדשנו במצותיך

This is like what we say in the prayer of Shabbos and Yom Tov, "Sanctify us with Your commandments,"

אע״פ [אף על פי] שאנו מברכים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו אלא לפי כי עליית מעשה המצות להי׳ יש בהם מעלות ומדרגות זו למעלה מזו ועמ״ש בביאור ע״פ וארשתיך לי.

even though we [already] bless, "who has sanctified us with His commandments," [meaning] that He has already sanctified us; but [we say it] because the ascent of the performance of the mitzvos to G-d has levels and gradations, one above the other. And see what is explained in the explanation on the verse "And I will betroth you to Me."

17 ובד״ה אוסרי לגפן בפי׳ כמצות רצונך. וסד״ה ועשית בגדי קדש. ולזאת יובן איך שע״י פנימית הלב שבחי׳ צדק לפניו יהלך אזי גם בחי׳ וישם לדרך פעמיו מלמעלה למטה הוא מבחי׳ עליונה יותר כו׳

and in the discourse beginning "Binding his foal to the vine," on the meaning of "as the commandments of Your will"; and at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments." And from this it will be understood how, through the inner dimension of the heart, which is the level of "Righteousness shall walk before Him," then also the level of "and He will set His steps on the way," from above to below, is from a higher level, etc.

ועמ״ש בפי׳ וישב ע״פ ונתתי לך מהלכים כו׳ ועד״ז יובן מה שביקש משה ליכנס לארץ כדי שיתקיימו כל המצות על ידו דייקא כדאיתא בגמרא ספ״ק [סוף פרק קמא] דסוטה

And see what is explained in Parshas Vayeishev on the verse "And I will give you places to walk (mahalchim)," etc. And in the same way one will understand why Moshe asked to enter the Land: so that all the mitzvos would be fulfilled through him specifically, as is found in the Gemara at the end of the first chapter of Sotah.

והקשו בסוף ספר פרי הארץ על לשון ויתקיימו כולן על ידי דהוי ליי למימר ואקיים כל המצות כו׳

And at the end of the book Pri HaAretz they raised a difficulty on the wording "and they will all be fulfilled through me," for he should have said, "and I will fulfill all the mitzvos," etc.

ולפי מ״ש א״ש [אתי שפיר] דהמצות עצמן כשיהיו נעשים ע״י משה יהיו מבחי׳ עליונה יותר כו׳ וכמובן ממ״ש סד״ה ועשית בגדי קדש הנ״ל בענין ג׳ מדרגות שיש במעשה המצות דרך כלל כו׳ ועמ״ש בביאור ע״פ ומראיך נאוה.

But according to what is explained [here], it is well: for the mitzvos themselves, when they would be done through Moshe, would be from a higher level, etc.; as is understood from what is explained at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments," mentioned above, on the matter of the three levels there are, in general, in the performance of the mitzvos, etc. And see what is explained in the explanation on the verse "And your appearance is comely."

באגה״ק [באגרת הקודש] הנ״ל משמע פי׳ וישם לדרך פעמיו על עליית התומ״צ [התורה ומצות] ממטה למעלה וזהו ע״ד פי׳ שני דהאריז״ל [דהארי״י זכרונו לברכה] בפי׳ הספ״ד [הספרא דצניעותא] שם (דקי״ט רע״א) דפי׳ דרכה היינו מקור שממנו נמשך בחי׳ מו״ס [מוחא סתימאה] דעתיקא כו׳

From Iggeres HaKodesh mentioned above it is implied that "and sets his steps on the way" refers to the ascent of Torah and mitzvos from below to above; and this is in the manner of the Arizal's second explanation in the commentary on Sifra DiTzeniusa there (p. 119a, at the beginning), that "her way" means the source from which the level of the mocha setimaah [the hidden brain] of Atik [Atik Yomin, the inner level of Keser] is drawn, etc.

אמנם לפמש״כ [לפי מה שכתוב] דפי׳ וישם לדרך היינו מלמעלה למטה עד בחינת סוף המעשה. זהו ע״פ פי׳ הראשון דהאריז״ל [דהארי״י זכרונו לברכה] הנ״ל]

However, according to what is written [here], that the meaning of "and He will set [His steps] on the way" is from above to below, down to the level of the end of action, this follows the Arizal's first explanation mentioned above.)

וזהו כי גבר עלינו חסדו ואמת ה׳ לעולם שנמשך אמת ה׳ מלמעלה למטה להתלבש בעולם

And this is [the meaning of] "For His kindness has prevailed over us, and the truth of Havayah is forever": that the truth of Havayah is drawn from above to below, to be vested in the world.

ואין אמת אלא תורה כי מדת האהבה אע״פ [אף על פי] שהיא לדבקה בו ממש אעפ״כ [אף על פי כן] אינה רק אמת של האדם ואין זה עדיין אמת ה׳

And there is no truth but Torah. For the attribute of love, even though it is to cleave to Him truly, is nevertheless only the truth of man, and this is not yet the truth of Havayah.

כי אמת ה׳ היינו שהוא אחד ואין עוד ואין מי שיאהב כלל ולית מחשבה תפיסא ביה בעצמו ממש כביכול כ״א כאשר תפיסא בתורה שהיא רצונו יתי ואורייתא וקוב״ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד

For the truth of Havayah is that He is One and there is nothing else, and there is no one at all who would love [Him]; and no thought can grasp Him (leis machshavah tefisa bei) in His very self, as it were, except as He is grasped in the Torah, which is His will, may He be blessed; and "the Torah and the Holy One, blessed be He, are entirely one."

[ועמ״ש סד״ה וארא אל אברהם בפי׳ ושמי הוי׳ לא נודעתי להם ומ״ש מזה שם בד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא כו׳]

(And see what is explained at the end of the discourse beginning "And I appeared to Avraham," on the meaning of "but by My Name Havayah I did not make Myself known to them," and what is explained on this there, in the discourse beginning "And Elokim spoke, etc. And I appeared, etc.")

ולכן כתיב קרוב ה׳ לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת זו תורה דוקא (וע׳ בספ״ב [בספר של בינונים] פל״ה בהג״ה [בהגהה] ועמ״ש ע״פ ויכתוב משה)

Therefore it is written, "Havayah is near to all who call upon Him, to all who call upon Him in truth": this is Torah specifically (and see Sefer Shel Beinonim [the Tanya], ch. 35, in the gloss; and see what is explained on the verse "And Moshe wrote").

וזהו תען לשוני אמרתך פי׳ תען כענין שאמרו עונה אחריו מה שהוא אומר לפי שאינו אומר בעצמו רק עונה אחר אחרים

And this is [the meaning of] "My tongue shall respond (ta'an) with Your word." The meaning of ta'an is like the matter of what they said, "he responds after him what he says": because he does not say it himself but only responds after others.

כך התפלל דוד המע״ה [המלך עליו השלום] בעד כללות ישראל המשורשים בנפשו תען לשוני אמרתך כי התורה היא אמרתך אשר אמרתך ויצא כבר מפיך

So David, the king, peace be upon him, prayed on behalf of the whole of Israel, who are rooted in his soul: "My tongue shall respond with Your word"; for the Torah is "Your word," which You have said and which has already gone forth from Your mouth.

וגם עתה כן הוא כי בכל יום אנו מברכין נותן התורה שנותן לנו בכל יום כמ״ש ואשים דברי בפיך כו׳

And so it is now as well; for every day we bless "who gives the Torah," for He gives it to us every day, as it is written, "And I have placed My words in your mouth," etc.

אלא שאני עונה אחריך מה שאתה מוציא מפי שהוא התגלות דבר ה׳ באמרי פי בחי׳ ואמת ה׳ לעולם ואין אני עושה כלום אלא כמי שעונה למה שאחרים אומרים

Only that I respond after You what You bring forth from my mouth, which is the revelation of the word of G-d in the utterances of my mouth, the level of "and the truth of Havayah is forever"; and I do nothing at all, but am like one who responds to what others say.

(וזהו מעלה יתירה ועצומה שבעסק התורה ולא הכל זוכים לזה וכמ״ש בד״ה המגביהי לשבת שזהו ענין רב יהודה שיש ב׳ בחינות בעסק התורה בחי׳ עבד כו׳ ע״ש. אלא שבשמע״צ [שבשמיני עצרת] זוכים נש״י [נשמות ישראל] ומקבלים בחינה זו להיות ואשים דברי ממש בפיך.

(And this is an additional and tremendous virtue in occupation with Torah, and not everyone merits it; as is explained in the discourse beginning "Who is enthroned on high," that this is the matter of Rav Yehudah: that there are two levels in occupation with Torah, the level of a servant, etc.; see there. But on Shemini Atzeres the souls of Israel merit and receive this level, that there be truly "And I have placed My words in your mouth."

ועיין בזהר בראשית) (דף ד׳ ע״ב) **מענין ואשים דברי בפיך בפי׳ הרמ״ז** [הרב משה זכות] **שם.**

And see in the Zohar, Bereishis (p. 4b), on the matter of "And I have placed My words in your mouth," in the commentary of the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] there.)

והיינו ע״י שמתחלה ובצל ידי כסיתיך ז׳ ימי הסוכות צלא דמהימנותא וע׳ בסמוך ומהיכן אזכה לכך מפני כי כל מצותיך צדק

And this comes about through the fact that first, "and in the shadow of My hand I have covered you," the seven days of Sukkos, "the shade of faith" (tzila dimeheimenusa) (and see nearby). And from where do I merit this? Because "all Your commandments are righteousness (tzedek)."

כי כל המצות הם המשכות לבחי׳ צדק שתהא מתעלה בבחי׳ לפניך יהלך ובפרטות ע״י מצות סוכה ולולב כנ״ל.

For all the mitzvos are drawings-down to the level of tzedek, so that it be raised to the level of "before You shall walk"; and in particular through the mitzvos of sukkah and lulav, as mentioned above.

ומשם נמשך בחי׳ וישם לדרך פעמיו שיתגלה סוף מעשה ודבר ה׳ בבחי׳ ואמת ה׳ לעולם. וזהו בחי׳ והי׳ האמירך היום שהוא מפעיל בך האמירה ומוציא מפיך:

And from there is drawn the level of "and He will set His steps on the way," that the end of action and the word of G-d be revealed at the level of "and the truth of Havayah is forever." And this is the level of "And Havayah has caused you to say (he'emircha) this day": that He brings about the saying in you and brings it forth from your mouth:

18 ג וזהו ביום השמיני שאחר ימי הסוכות שנמשך להם בחי׳ אהבה רבה בתענוגים הנ״ל בחי׳ כי גבר עלינו חסדו.

3. And this is [the meaning of] "on the eighth day," after the days of Sukkos, in which there was drawn to them the level of great love in delights mentioned above, the level of "For His kindness has prevailed over us."

ואז ביום השמיני שהוא בחי׳ יותר גבוה ועליונה עצרת תהיה לכם שימשיך לכם בחי׳ ואמת ה׳ לעולם בחי׳ וה׳ האמירך וגו׳

And then on the eighth day, which is a higher and loftier level, "there shall be an atzeres for you": that it will draw down to you the level of "and the truth of Havayah is forever," the level of "And Havayah has caused you to say," etc.

והוא ענין בחי׳ נשיקין שהוא התקשרות חב״ד [חכמה בינה ודעת] בחב״ד [בחכמה בינה ודעת] באחדות גמור

And this is the matter of the level of "kisses," which is the bonding of Chochmah, Binah and Daas with Chochmah, Binah and Daas in complete unity.

וזהו כלל גדול ועצה היעוצה גם בכל עסק התורה לידע נאמנה כי המשנה או הגמרא או הפוסקים אשר הוא לומד הנה היא כבר אמורה והיא היא דבר ה׳ ואינו אלא כעונה כנ״ל. אלא שבשמיני עצרת נעשית המשכה הזאת לבחי׳ זו כנ״ל.

And this is a great principle and sound counsel also in all occupation with Torah: to know faithfully that the Mishnah or the Gemara or the codifiers that one studies have already been said, and it is the very word of G-d, and he is only like one who responds, as mentioned above. Only that on Shemini Atzeres this drawing-down is brought about to this level, as mentioned above.

רק שמתחלה יקויים מ״ש מקודם את ה׳ האמרת היום ג״כ לשון מפעיל שאנו גורמים וממשיכים אמרית התורה וירידתה לתחתונים ע״י דביקות נפשותינו באור א״ס ב״ה באהבה רבה הנ״ל כנ״ל בענין עצרת לה׳ אלקיך.

Only first there must be fulfilled what is written before it, "You have caused Havayah to say (he'emarta) this day," also a causative form: that we cause and draw down the saying of the Torah and its descent to the lower realms, through the cleaving of our souls to the Infinite Light, blessed be He, in the great love mentioned above, as mentioned above regarding "an atzeres to Havayah your G-d."

19 והענין הוא כמארז״ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל הקורא ושונה הקב״ה קורא ושונה כנגדו פי׳ שע״י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ורוח אייתי רוח מלמטה למעלה ואמשיך רוח ודבר ה׳ מלמעלה למטה ונקרא כנגדו.

The matter is as our Sages, of blessed memory, said: "Whoever reads and studies, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him." The meaning is that through an arousal from below [there is] an arousal from above; and "spirit brings spirit" from below upward "and draws down spirit," and the word of G-d, from above to below; and this is called "opposite him."

לפי שאין ערך דיבור האדם ומחשבתו בעסק התורה לגבי דבר ה׳ הממשיך בשעה זו ולכן אינה מתלבשת בו ממש רק היא בבחי׳ כנגדו.

Because the speech and thought of a person in occupation with Torah bear no comparison to the word of G-d that he draws down at that time; therefore it is not truly vested in him, but is at the level of "opposite him."

פי׳ לפי שסובב עליו בבחי׳ מקיף [וכמ״ש כמה פירושים במ״א בענין איך הוא סובב על עלמין].

The meaning is: because it encircles (sovev) him, in the mode of a makif [an encompassing light] (and as several explanations are given elsewhere on the matter of how He encompasses the worlds, sovev al almin).

20 ובזה יובן ענין מארז״ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] אלפים שנה קדמה התורה לעולם כי לפי פשוטו אינו מובן שקודם שנברא העולם לא הי׳ [היה] בחי׳ זמן כלל. ואיך שייך לומר אלפים שנה.

And through this will be understood the saying of our Sages, of blessed memory, "The Torah preceded the world by two thousand years." For according to its plain sense it is not understood, since before the world was created there was no level of time at all; so how can one speak of two thousand years?

אלא הענין דהנה אורייתא וקוב״ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד שהיא רצונו ית׳ [יתברך] והוא ורצונו אחד שהוא סובב כ״ע [כל עלמין] וכדי להתלבש בעולם הוצרכה להתלבש בבחי׳ חו״ב [חכמה ובינה] שהן הן בחי׳ אלפים שנה אאלפך חכמה אאלפך בינה כו׳:

But the matter is that "the Torah and the Holy One, blessed be He, are entirely one," for it is His will, may He be blessed, and He and His will are one, He who encompasses all worlds (sovev kol almin). And in order to be vested in the world, it needed to be vested in the level of Chochmah and Binah, which are themselves the level of "two thousand (alpayim) years": "I will teach you (a'alephcha) Chochmah, I will teach you Binah," etc.

(וביאור הענין בענין שמע״צ [שמיני עצרת] שהוא בחי׳ עצרת תהיה לכם ממש מה שבשביעי של פסח נאמר עצרת להוי׳ אלקיך. הענין כמ״ש והוא כחתן יוצא מחופתו. חתן לשון יחיד. ולפעמים נאמר מצהלות חתנים לשון רבים.

(And the explanation of the matter, regarding Shemini Atzeres being the level of "there shall be an atzeres for you" in actuality, [as against] what is said of the seventh day of Pesach, "an atzeres to Havayah your G-d": the matter is as it is written, "And he is like a bridegroom (chasan) coming out of his canopy." Chasan is in the singular. And sometimes it says "the jubilation of bridegrooms (chasanim)," in the plural.

והענין כי הנה ביום חתונתו זה מתן תורה. כי חתן חות דרגא ירידת והמשכת אור א״ס למטה. ולכן ניתנה התורה בה׳ קולות קול הוא המשכה.

And the matter is that "on the day of his wedding" is the Giving of the Torah. For chasan [means] "going down a level" (nachis darga): the descent and drawing down of the Infinite Light below. Therefore the Torah was given with five voices; a voice (kol) is a drawing-down.

שלהיות המשכת התורה מלמעלה עד למטה יש בזה ה׳ בחי׳ המשכות זו אחר זו הא׳ המשכת אור א״ס בחכמה אאלפך חכמה אאלפך בינה הב׳ מהחכמה למדות ואח״כ במחודומ״ע [במחשבה דבור ומעשה] וכמ״ש במ״א.

For in order for the Torah to be drawn down from above to the very bottom, there are in this five levels of drawing-down, one after another: the first, the drawing of the Infinite Light into Chochmah, "I will teach you Chochmah, I will teach you Binah"; the second, from Chochmah to the emotive attributes (middos); and afterwards into thought, speech and action; as is explained elsewhere.

אך דרך כלל הם ב׳ בחי׳ חתן. הא׳ המשכת האור בחכמה דאצילות והוא התורה שלמעלה והחכמה מאירה בכל עולם האצילות.

But in general there are two levels of chasan. The first is the drawing of the light into the Chochmah of Atzilus; this is the Torah as it is above, and the Chochmah shines throughout the whole World of Atzilus.

הב׳ עוד ירידה שניה מה שנמשך להתלבש בתורה דבריאה שהיא רק בחי׳ נובלות חכמה שלמעלה משא״כ עצמיות ח״ע [חכמה עילאה] נאמר ע״ז ופני לא יראו וכמ״ש באגה״ק [באגרת הקודש] ע״פ עוטה אור.

The second is a further, second descent: what is drawn down to be vested in the Torah of Beriah, which is only the level of "the fallen fruit (novlos) of the supernal Chochmah"; whereas of the very essence of supernal Chochmah it is said, "but My face shall not be seen"; as is explained in Iggeres HaKodesh on the verse "He wraps Himself in light."

וכ״כ [וכן כתב] בלק״ת [בלקוטי תורה (להאריז״ל)] בתחלת פ׳ בראשית שהתורה שלפניו נקרא תורת הבריאה ועמ״ש מזה בפ׳ עקב גבי ברכת הארץ שזהו ענין על תורתך שלמדתנו. דפי׳ תורתך היינו התורה כמו שהיא באצילות ושלמדתנו היינו כמו שנמשכה בבריאה.

And so it is written in the Likkutei Torah of the Arizal at the beginning of Parshas Bereishis, that the Torah that is before us is called "the Torah of Beriah." And see what is explained on this in Parshas Eikev, regarding the blessing for the land [in Grace after Meals], that this is the matter of "for Your Torah that You taught us": for "Your Torah" means the Torah as it is in Atzilus, and "that You taught us" means as it was drawn down into Beriah.

ועמ״ש מענין זה בפ׳ שלח בד״ה אני דפ׳ ציצית בפי׳ בתורת ה׳ חפצו ובתורתו יהגה ועמ״ש מענין ב׳ בחי׳ חתן בד״ה שיר השירים וב״ה לבבתני בפי׳ פנחס.

And see what is explained on this subject in Parshas Shelach, in the discourse beginning "I [am Havayah your G-d]" of the section of tzitzis [the fringes], on the meaning of "his desire is in the Torah of Havayah, and in his Torah he meditates." And see what is explained on the subject of the two levels of chasan in the discourse beginning "The Song of Songs," and in the discourse beginning "You have captured my heart," in Parshas Pinchas.

אך יש עוד מעלה יתירה להיות בחינת והוא כחתן דהיינו גילוי פנימית התורה לעתיד אשר אותה ההמשכה שבפנימית ח״ע [חכמה עילאה] דאצילות מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות תהיה מתגלה ג״כ למטה ממש בבי״ע.

But there is yet a further, surpassing virtue: to be at the level of "And he is like a bridegroom," namely the revelation of the inner dimension of the Torah in the time to come, when that very drawing-down that is in the inner dimension of the supernal Chochmah of Atzilus, which is above the order of hishtalshelus, will be revealed also truly below, in Beriah, Yetzirah and Asiyah.

ונמצא יהי׳ [יהיה] רק בחי׳ חתן אחד שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה ממש. ועמ״ש בד״ה כי תשמע בקול מה שמלובש בתוך הקול. שהוא מה שלמעלה מבחינת הה׳ [החמשה] קולות עצמן כו׳

It follows that there will be only one level of chasan, for the revelation will be below truly as it is above. And see what is explained in the discourse beginning "When you hearken to the voice," [on] what is vested within the voice, which is what is above the level of the five voices themselves, etc.

ועד״ז ממש יובן ההפרש בין בחינת עסק התורה סתם לבחינת תען לשוני אמרתך

And in exactly the same way one will understand the difference between the level of ordinary occupation with Torah and the level of "My tongue shall respond with Your word":

שבחינת תען כו׳ היינו שאמרתך ממש כמו שהתורה היא למעלה נמשך ומתלבש בפי הלומד וזהו ענין ואשים דברי ממש בפיך אלא שאני עונה אחריך. משא״כ בסתם עסק התורה היינו רק בחי׳ הארה מהדבור עליון שנמשך למטה.

the level of "shall respond," etc., means that "Your word" itself, as the Torah is above, is drawn down and vested in the mouth of the one who studies; and this is the matter of truly "And I have placed My words in your mouth," only that I respond after You. Whereas in ordinary occupation with Torah, it is only the level of an illumination from the supernal speech that is drawn down below.

וזהו ההפרש בין ששי״פ [שביעי של פסח] שנאמר עצרת להוי׳ אלקיך שהוא ענין ההמשכה בתורה שלמעלה. שמבחינת כי הוי׳ אלקיך אש אוכלה הוא כטבע האש להסתלק כו׳ יומשך להיות המשכה בתומ״צ [בתורה ומצות].

And this is the difference between the seventh day of Pesach, of which it is said, "an atzeres to Havayah your G-d," which is the matter of the drawing-down into the Torah that is above: that from the level of "For Havayah your G-d is a consuming fire," which, like the nature of fire, withdraws, etc., there will be drawn a drawing-down into Torah and mitzvos.

אבל עכ״ז [עם כל זה] אין המשכה זו עצמה כמו שהיא למעלה נמשך ונתגלה למטה כי אם רק בחי׳ נובלות כו׳. אבל בשמיני עצרת שנאמר עצרת תהיה לכם היינו שהמשכה זו עצמה שלמעלה נמשך ונתגלה למטה לכם ממש):

But even so, this drawing-down itself, as it is above, is not drawn down and revealed below, but only the level of "fallen fruit," etc. But on Shemini Atzeres, of which it is said, "there shall be an atzeres for you," it means that this very drawing-down that is above is drawn down and revealed below, to you, truly.)

LIKKUTEI TORAH · SUKKOS · MAAMAR 4

ביום השמיני עצרת תהיה לכם

On the Eighth Day, There Shall Be an Atzeres for You

◇

1 ביום השמיני עצרת תהיה לכם. ובכל המועדים כתיב ועשית פסח להי׳ אלקיך ועשית חג שבועות להי׳ אלקיך. ובסוכות כתיב בפי׳ אמור וחגותם אותו חג להי׳.

"On the eighth day, there shall be an atzeres (assembly) for you." Now, regarding all the festivals it is written, "You shall make the Pesach to Havayah your G-d," [and] "You shall make the festival of Shavuos to Havayah your G-d." But regarding Sukkos it is written, in Parshas Emor, "And you shall celebrate it as a festival to Havayah."

פי׳ שמביאין שמחה בהקב״ה כמאמר וישמחו בך ישראל מקדשי שמך שישראל מקדשי שמך מביאין השמחה בך ואין שמחה אלא ביין כמש״ גבי יין המשמח אלקים ואנשים כו׳

This means that [we] bring joy to the Holy One, blessed be He, as in the saying, "And Israel, who sanctify Your Name, will rejoice in You": that Israel, who sanctify Your Name, bring the joy into You. And there is no joy except with wine, as it is written regarding wine, "which gladdens G-d and men," etc.

ולהבין זה איך הוא השמחה למעלה בו יתי׳ שאין לו דמות הגוף וכו׳ (ועמ״ש ע״פ שוש אשיש בהוי׳. וגבי פורים בפי׳ רננו צדיקים בהוי׳) הנה כתיב בן חכם ישמח אב.

And [we need] to understand this: how is there joy above, in Him, may He be blessed, who has no bodily form, etc.? (See also what is written on the verse "I will greatly rejoice in Havayah," and, regarding Purim, in the explanation of "Sing joyfully, you righteous, in Havayah.") Now, it is written, "A wise son makes a father rejoice."

פי׳ עד״מ אב שרוצה להבין חכמת בנו אזי מסתיר א״ע [את עצמו] ממנו בכדי לידע ולהכיר חכמת הבן

Meaning, by way of analogy: a father who wishes to understand his son's wisdom then hides himself from him, in order to know and recognize the son's wisdom:

שיבין שההסתר וההעלם הזה אינו אלא בכדי שיבקשנו הבן וימצאנו ואז תגדל השמחה באביו בשביל חכמת בנו והכרתו בזה כי יחפשנו בחפש מחופש לרדוף אחריו.

[whether] he will understand that this hiding and concealment is only so that the son should seek him and find him. And then the father's joy grows great because of his son's wisdom and his recognition of this, for he will search for him with a thorough search, to pursue him.

כך הנה כתיב בכסה ליום חגינו שמסתיר ומכסה א"ע [את עצמו] בר"ה [בראש השנה] בשביל שתגדל השמחה במועד חג הסוכות.

So too, it is written, "In the concealment (bakeseh), for the day of our festival": that He hides and conceals Himself on Rosh Hashanah so that the joy will grow great at the festival of Sukkos.

2 וביאור הענין הזה כי הנה ר"ה [ראש השנה] הוא יום הדין ומשפט לאלהי יעקב שמראה א"ע [את עצמו] כאלו מסתלק השראתו ואינו רוצה כ"א להיות דין ומשפט על אלהותו יתי איך לשכון ביעקב

And the explanation of this matter: Rosh Hashanah is the day of judgment, "a judgment for the G-d of Yaakov," when He shows Himself as though His indwelling departs, and He wishes only that there be judgment and justice concerning His G-dliness, may He be blessed, [as to] how [it is] to dwell in Yaakov.

ומדקדקין על כל מעשי האדם להביא במשפט כל המשכות אלהותו שהמשיך כל אחד ואחד על נפשו לפי בחי' מדרגתו בשנה העבר' [העברה] וכל מה שימשיך עליו עוד על להבא בשנה זו ואם הוא ראוי לכך

And all of a person's deeds are scrutinized, to bring into judgment all the drawings-down of His G-dliness that each and every one drew down upon his soul, according to the level of his standing, in the past year, and all that he will yet draw down upon himself in the future, in this year, and whether he is worthy of it.

והרי הוא כאלו מסתיר א"ע [את עצמו] ממנו כו'

And so it is as though He hides Himself from him, etc.

אבל ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא כתיב בפ' וילך שבחי' ההסתר וההעלם בזה אינו בבחי' הסתר והעלם אמיתי על צד עצם ההעלם לומר שהוא תכלית כוונת המכוון ח"ו [חס ושלום] להיות כמו רוגז אמיתי ח"ו [חס ושלום]. אלא שכדי שיבקש פניו ולהתגלות גילוי אלקות יתי בחג הסוכות עשה כן שיהא שמחתנו שתתגדל השמחה בהתגלות מההעלם אל הגילוי.

However, [as to] "And I will surely hide My face on that day," written in Parshas Vayeilech: the hiding and concealment in this is not a true hiding and concealment, for the sake of the concealment itself, as if to say that it is the ultimate purpose intended, G-d forbid, like true anger, G-d forbid. Rather, He did so in order that one seek His face, and that a revelation of G-dliness, may He be blessed, be revealed on the festival of Sukkos, so that it be [the time of] our joy: that the joy grow great through the revealing from concealment to revelation.

3 וזהו ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא דהיינו בחי' ועבד הלוי הוא שהוא בחינת יין המשמח אלקים ואנשים כמ"ש במ"א.

And this is "And I will surely hide My face on that day": that is, the level of "And the Levite, he (hu), shall perform [the service]," which is the level of "wine that gladdens G-d and men," as is explained elsewhere.

ולכן אנו מבקשים פניו בכל התפלות ותחנונים שמראש השנה ועד יו"כ [יום כפור] במלכיות זכרונות ושופרות וצועקים מלך מלך להמשיך מלכותו עלינו מראש השנה ועד יוכ"פ [יום כפור / יום הכפורים]

Therefore we seek His face in all the prayers and supplications from Rosh Hashanah until Yom Kippur, with Malchiyos, Zichronos and Shofaros [the Rosh Hashanah blessings of kingship, remembrance and the shofar], and we cry out, "King, King," to draw His kingship upon us, from Rosh Hashanah until Yom Kippur;

דהיינו התגלות רצונו כמ"ש יאר ה' פניו אליך שהוא עד"מ כמו כאשר יחטא איש לאיש הרי הוא ברוגז עמו וכאשר הוא מבקש פניו מוחל לו ומעביר ממנו פניו של זעם ומראה לו פנים של אהבה ורצון להגלות לו אהבתו

that is, the revelation of His will (ratzon), as it is written, "May Havayah make His face shine upon you." By way of analogy, it is like when a man sins against another man: [the other] is angry with him, and when he seeks his face, he forgives him, removes from him his face of wrath and shows him a face of love and favor (ratzon), to reveal his love to him.

כך השי"ת [השם יתברך] מוחל עוונות עמו ומעביר מהם הפנים של הרוגז וההסתר בהגלות נגלות עליהם אור פניו כמ"ש יאר ה' פניו אליך

So too G-d, may He be blessed, forgives the sins of His people and removes from them the face of anger and concealment, openly revealing to them the light of His face, as it is written, "May Havayah make His face shine upon you,"

עד שבחג הסוכות נגלה כבוד ה' מההעלם אל הגילוי ולכן הוא זמן שמחתנו

until on the festival of Sukkos the glory of G-d is revealed from concealment to revelation; and therefore it is "the time of our joy."

וז"ש [וזהו שכתוב] ישא ה' פניו אליך. ישא מלשון הסתלקות ונשיאות פניו למעלה כלומר שמסלק עצמו כביכול ממנו ומתראה בפניו של רוגז ודין וכל כך למה בשביל אליך

And this is what is written, "May Havayah lift up His face to you." "Lift up" (yisa) is from the term for withdrawal and lifting His face upward; that is to say, He withdraws Himself, as it were, from him, and appears with His face of anger and judgment. And why all this? For the sake of "to you":

דהיינו שיומשך גילוי אלקותו ית' מההעלם אל הגילוי ואז תהיה השמחה ביתר שאת

that is, so that the revelation of His G-dliness, may He be blessed, be drawn down from concealment to revelation; and then the joy will be all the greater.

[ועיין מ"ש בד"ה ושאבתם מים מענין בן חכם ישמח אב כו' ובזהר ח"א [חלק א'] כ"ב א' ודף ס' ע"ב ח"ג [חלק ג'] ע"ד ב'. ודף רע"ט סע"ב [סוף עמוד ב]]:

[See also what is written in the discourse beginning "And you shall draw water," on the matter of "A wise son makes a father rejoice," etc., and in the Zohar, Part I, folio 22a and folio 60b; Part III, folio 74b, and folio 279, end of side b.]

4 ב והנה סיבה הגורמת ההעלם וההסתר הוא מ"ש עונותיכם מבדילים ביניכם כו' וצריך להבין דהא כתיב גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה ואיך העון שהוא חושך יהי' [יהיה] הבדל נגד אור ה'.

2. Now, the cause that brings about the concealment and hiding is what is written, "Your iniquities separate between you, etc." And [we need] to understand this, for it is written, "Even darkness is not dark for You, and night shines like day; darkness is as light." So how can sin, which is darkness, be a separation over against the light of G-d?

אך יש ב' בחי' היינו בחי' חיצוניות ובחינת פנימיות. חיצוניות הוא שמהווה כל הנבראים מאין ליש ומחיה את כולם שהוא מבחי' חיצוניות מלכותו ית' כמ"ש במ"א.

But there are two levels: the level of the outer dimension (chitzoniyus) and the level of the inner dimension (pnimiyus). The outer dimension is what brings all the created beings into being from nothing to something and gives life to all of them, which comes from the level of the outer dimension of His kingship (Malchus), may He be blessed, as is explained elsewhere.

5 ובבחי' זו אין הבדל והסתר מסתיר ומעלים אורו ית' כדכתיב מלא כל הארץ כבודו וכתיב ומלכותו בכל משלה

And on this level there is no separation or concealment that hides and conceals His light, may He be blessed, as it is written, "The whole earth is full of His glory," and it is written, "And His kingship rules over all."

אך בחי' פנימית הוא ענין המשכות אלקותו וקדושתו עלינו מבחי' פנימיות רצונו ית' ובבחי' זו עוונותיכם מבדילים ביניכם דוקא שלא יתגל' [יתגלה] ויאיר ביניכי' בתוך פנימי' [פנימיות / פנימית] נקודת הלב

But the inner level is the matter of the drawings-down of His G-dliness and holiness upon us from the level of the inner dimension of His will, may He be blessed; and it is specifically on this level that "your iniquities separate between you," so that it is not revealed and does not shine among you, within the innermost point of the heart.

(ע' [עיין] באגרת התשובה פד"ה ועמ"ש בפ' תצוה ע"פ ועשית ציץ בפי' וענין מחיצה של ברזל המפסקת בין ישראל כו' ועמ"ש סד"ה למנצח על השמינית) כי הנה כתיב פנים בפנים וכו'. שגם באדם יש בחינות פנימיות וחיצוניות.

(See Iggeres HaTeshuvah, chapters 4–5; and see also what is written in Parshas Tetzaveh on the verse "And you shall make a tzitz [the High Priest's gold plate]," in the explanation, and the matter of the iron partition that separates between Israel, etc.; and see also what is written at the end of the discourse beginning "For the conductor, on the Sheminis [the eight-stringed lyre].") For it is written, "Face to face, etc.": [meaning] that in a person, too, there are levels of the inner dimension (pnimiyus) and the outer dimension (chitzoniyus).

חיצוניות הוא מ״ש כי פנו אלי עורף כו׳ וכמ״ש במ״א ופנימיות נקרא מה שהוא עיקר רצונו ומגמתו וחפצו

The outer dimension is what is written, “For they have turned their back to Me, etc.,” as is explained elsewhere; and what is called the inner dimension is the essence of his will, his aim and his desire.

ויש ב׳ בחי׳ אלו הן בסור מרע הן בועשה טוב כי בסור מרע כתיב עונותיכם מבדילים כו׳

And these two levels exist both in “turning from evil” and in “doing good.” For regarding turning from evil it is written, “Your iniquities separate, etc.”;

ובועשה טוב הנה אומרים כל ברך לך תכרע וכל קומה לפניך תשתחוה שיש ב׳ בחי׳ בחי׳ כריעה ובחינת השתחואה כי הנה כולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומייחדים אותו בק״ש [בקריאת שמע].

and regarding doing good, we say, “Every knee shall bend to You, and every stature shall bow down before You”: that there are two levels, the level of bending the knee (kri’ah) and the level of bowing down (hishtachavayah). For all of them accept upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven and declare His oneness in the Shema.

אך לא כל אפין שוין שיש מי שאינו נתפס כ״כ [כל כך] בלבו מקרב איש ולב עמוק עד כלות הנפש לבטל רצונו ממש עד שלא יהי׳ [יהיה] לו רצון אחר כלל זולת עבודתו ית׳ ותורת ה׳ להיות חפצו רק הוא על עמדו ומצבו יעמוד כמו קודם ק״ש [קריאת שמע]

But not all faces are alike: there is one who is not so gripped in his heart, “in the inward part of a man and a deep heart,” to the point of the soul’s expiring (klos hanefesh), to nullify his will completely, until he has no other will at all apart from His service, may He be blessed, and the Torah of G-d, that it be his desire; rather, he stays where he stood, and in his [former] state he remains, as before the Shema.

ואינו אלא בחינת הודאה שמודה ומסכים בלבו שאין עוד מלבדו ואפס זולתו וכולא קמיה כלא חשיב

And it is only the level of acknowledgment (hodaah), in which he acknowledges and agrees in his heart that there is nothing else besides Him and nothing apart from Him, and that “everything before Him is considered as nothing.”

אך לא אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] להיות כל רצון הגוף וכחותיו נכנעים לעשות רצון נפשו האלהית באמת לאמיתו ונקרא בחי' זו כריעה (וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר) (בראשית דמ"ב ע"ב) הכא הכרעה

But the sitra achra (the other side) is not subdued, such that all the will of the body and its powers would be subjugated to do the will of his G-dly soul in absolute truth. And this level is called bending the knee (kri'ah). (And this is what is said in the Zohar) (Bereishis, folio 42b), "Here is bending,"

והיינו בהיכל ההוד שהוא בחינת הודאה שכורע על ברכיו שהם לבר מגופא שהגוף עומד על עמדו

that is, in the Chamber of Hod, which is the level of acknowledgment (hodaah): he bends on his knees, which are "outside the body," for the body stays standing in its place.

משא"כ ביטול רצונו לגמרי וכלות הנפש אליו יתי' לדבקה בו בפנימיות נקודת לבו זה הוא בחי' השתחוואה שכופף קומתו וראשו ששם מקור הדעת

By contrast, the complete nullification of his will and the soul's expiring toward Him, may He be blessed, to cleave to Him in the innermost point of his heart: this is the level of bowing down (hishtachavayah), in which he bends his stature and his head, where the source of Daas is.

שרעותא דליבא נמשך מחמת שמקשר דעתו בחוזק בגדולת ה' ואזי נכנס בעומקא דליבא ונגע עד הנפש בחי' פנימית נקודת לבבו ממש עד שאתכפייא סט"א [סטרא אחרא] ואין לו רצון אחר כלל.

For the desire of the heart (re'usa deliba) is drawn forth because he binds his mind (daas) firmly to the greatness of G-d, and then it enters into the depth of the heart and touches the soul, the level of the very innermost point of his heart, until the sitra achra is subdued and he has no other will at all.

וזהו וכל קומה לפניך תשתחוה שהקומה זקופה תלוי בנשיאת ראש שהוא ענין הדעת.

And this is "And every stature shall bow down before You": for an upright stature depends on the lifting of the head, which is the matter of Daas.

(ועיין ממעלת השתחואה ברבות וירא פנ"ו ועמ"ש סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בענין והשתחוו להי' וסד"ה והיה מדי חדש בענין להשתחוות לפני. וצ"ל מ"ש בזהר) (בראשית דמ"ג ב') הכא השתחואה

(And see on the virtue of bowing down in [Bereishis] Rabbah, [Parshas] Vayeira, chapter 56; and see also what is written at the end of the discourse beginning "And it shall be on that day, [a great shofar] shall be blown," on the matter of "and they shall bow down to Havayah," and at the end of the discourse beginning "And it shall be, from one new moon [to the next]," on the matter of "to bow down before Me." And [we need] to explain what is said in the Zohar) (Bereishis, folio 43b), "Here is bowing down,"

דהיינו בהיכל הנצח ואפ"ל [ואפשר לומר] כי נצח הוא ענף החכמה שהוא בחי' ראיה שמזה נמשך השתחואה וביטול כי אינו דומה שמיעה לראיה והיינו כי הוד ענף הבינה שהיא בחי' שמיעה כו'

that is, in the Chamber of Netzach. And it can be explained that Netzach is a branch of Chochmah, which is the level of sight, from which bowing down and self-nullification (bittul) are drawn, for hearing is not comparable to seeing; and this is because Hod is a branch of Binah, which is the level of hearing, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת תפלת ערבית דשבת כי בחול איהי בהוד ובערבית דשבת גם איהי בנצח

And this is what is written in Pri Etz Chaim, on the kavanah [mystical intention] of the evening prayer of Shabbos: that on weekdays she is in Hod, and in the evening prayer of Shabbos she is also in Netzach.

והיינו לפי כי בשבת כתיב ויברך אלקים את יום השביעי וכנודע דברכה היא למעלה מבחי' הודאה וכמ"ש ע"פ ציון במשפט תפדה ע"ש.

And this is because regarding Shabbos it is written, "And G-d blessed the seventh day," and, as is known, blessing is higher than the level of acknowledgment (hodaah); as is written on the verse "Zion shall be redeemed with justice"; see there.

6 ויותר נראה עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית שיש ב' בחינות בהשתחואה דהיינו השתחוואה חיצוניות שמכניע את הגוף שלא ימרוד במלך בפועל ממש אבל עיקר רצון ופנימית הנפש אינה מבוטלת כו'

And it seems more [correct to explain this] according to what is written in the discourse beginning "A psalm, a song of the dedication of the House": that there are two levels in bowing down. That is, an outer bowing down, which subdues the body so that it will not rebel against the King in actual deed, but the essence of the will and the inner dimension of the soul are not nullified, etc.;

משא"כ ההשתחואה בבחי' פנימיות הוא בחי' בטל רצונך מפני רצונו שאין לו רצון וחפץ אחר כלל:

whereas bowing down on the level of the inner dimension is the level of "Nullify your will before His will," so that he has no other will or desire at all.

7 ג וזהו ענין כל סדר עבודה שמר"ה [שמראש השנה] ועד יוהכ"פ [יום הכפורים] במלכיות זכרונות ושופרות ותפלות ותחנונים שמר"ה [שמראש השנה] עד יוהכ"פ [יום הכפורים] לעלות מבחינת כריעה לבחי' השתחואה

3. And this is the matter of the whole order of service from Rosh Hashanah until Yom Kippur, with Malchiyos, Zichronos and Shofaros, and the prayers and supplications from Rosh Hashanah until Yom Kippur: to rise from the level of bending the knee to the level of bowing down.

ואזי מתגלה ביום הכפורים פנימיות רצונו ואהבתו ית' ויאיר פניו אלינו אל תוך פנימיות נקודת הלב כמ"ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש פניך דייקא שהוא בחי' פנימיות אהבתו ית' ורצונו ית'

And then, on Yom Kippur, the inner dimension (pnimiyus) of His will and His love, may He be blessed, is revealed, and He makes His face shine toward us, into the innermost point of the heart; as it is written, "On Your behalf my heart said, 'Seek My face'; Your face, Havayah, I will seek": "Your face" specifically, which is the level of the inner dimension of His love, may He be blessed, and of His will, may He be blessed.

והיינו על ידי התשובה כי עיקר התשובה היא חרטה בלב דהיינו לעקור הרצון שלא ירצה עוד כלל לשוב לכסלה

And this is through teshuvah (return), for the essence of teshuvah is regret in the heart, that is, to uproot the will, so that he will no longer want at all to return to his folly.

ועל ידי זה אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] ונגלה כבוד ה' יאר ה' פניו כי רוצה ה' בעמו

And through this the sitra achra (the other side) is subdued, and "the glory of Havayah is revealed": "May Havayah make His face shine," for "Havayah desires His people."

כמשל האדם שמוחל לחבירו אחר שמתחרט ומראה לו שאין לו רצון וחפץ עוד בדבר אשר זדה לו ועי"ז ירצה פניו וישוב וירחמהו.

As in the parable of a person who forgives his fellow after [the other] regrets and shows him that he no longer has any will or desire for the thing in which he wronged him; and through this he will win his favor, and he will again have compassion on him.

וזהו כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. פי' האזרח מה שזורח ומאיר בישראל בתוך פנימיות נקודת הלב

And this is "Every native (ezrach) in Israel shall dwell in sukkos." Meaning: "the native" is that which shines (zore'ach) and gives light in Israel, within the innermost point of the heart.

(עמ"ש ע"פ ראה אנכי בפי' לאיתן האזרחי ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] בסופו ע"פ וצדקה כנחל איתן) ישבו בסוכות זמן שמחתנו על ידי הארה והתגלות שנתגלה ביום הכפורים כנ"ל.

(See also what is written on the verse "See, I [set before you]," in the explanation of "Of Eisan the Ezrachite," and in Iggeres HaKodesh, at its end, on the verse "And charity like a mighty (eisan) stream.") "Shall dwell in sukkos," "the time of our joy," through the illumination and revelation that was revealed on Yom Kippur, as mentioned above.

וזהו ענין סדר נטילת לולב והאתרוג. כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] (במדרש רבה פ' אמור פרשה שלשים) פרי עץ הדר זה הקב"ה כו'

And this is the matter of the order of taking the lulav [palm branch] and the esrog [citron]. For our Sages, of blessed memory, said (in Midrash Rabbah, Parshas Emor, chapter thirty), "'The fruit of a beautiful tree (pri etz hadar)': this is the Holy One, blessed be He, etc."

וגם אמרו פרי עץ הדר הדר באילנו וכו'

And they also said, "'The fruit of a beautiful tree': [a fruit] that dwells (hadar) in its tree, etc."

כי האדם עץ השדה. פי' האדם זה הקב"ה כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם נמשל לעץ השדה והוא ענין עץ החיים כמ"ש במ"א (ועיין מזה בזהר אמור דצ"ו ע"ב ודצ"ז ע"א).

For "man is a tree of the field." Meaning: "man" is the Holy One, blessed be He, as it is written, "And upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man"; He is likened to a tree of the field, and this is the matter of the Tree of Life, as is explained elsewhere. (And see on this in the Zohar, Emor, folio 96b and folio 97a.)

והדר באילנו. הוא בחינת פנימיות האילן שהוא ענין פנימיות האהבה שיש להוי' עלינו כמ"ש לבבתני אחותי כלה כו' שהאהבה הוא עד"מ בבחי' פנימית נקודת הלב ישראל בתוונא דלבא יתבי ונפלאה אהבתו להם

And "dwells in its tree": this is the level of the inner dimension of the tree, which is the matter of the inner dimension of the love that Havayah has for us, as it is written, "You have captured my heart, my sister, [my] bride, etc." For the love is, by way of analogy, on the level of the innermost point of the heart: "Israel dwell in the chamber of the heart," and His love for them is wondrous.

(וזה הוא מ״ש במ״ח מסכת אורות ז״א פ״ג [פרק ג׳] משנה ז׳ ובפנימיותו כו׳ ונת׳ [ונתבאר] מזה לעיל בשה״ש [בשיר השירים] ע״פ ששים המה כו׳ אחת היא יונתי תמתי ע״ש ביאור דברי המ״ח הנ״ל ותמתי תאומתי ע״ז מרמז ג״כ התיומת דלולב)

(And this is what is written in Mishnas Chassidim, Tractate Oros Z'eir Anpin, chapter 3, mishnah 7: "And in its inner dimension, etc." This was explained above in Shir HaShirim, on the verse "There are sixty, etc.; one is my dove, my perfect one"; see there the explanation of the words of the Mishnas Chassidim cited above. And "my perfect one" (tamasi) [is read] "my twin" (teomasi): to this the twin leaf (tiyomes) of the lulav also alludes.)

והאתרוג מחברים אותו עם הלולב שהוא גבוה במינו דהיינו השרש המושרש למעלה העושה פרי למטה בישראל בחי׳ לו לב

And the esrog is joined with the lulav, which is the tallest of its kind; that is, the root that is rooted above, which makes fruit below in Israel: the level of lo lev ("a heart for Him"),

להיות לב א׳ לו ית׳ לבד ולדבקה בו דהיינו לבחינת עצמותו ומהותו ית׳ בדביקה וחשיקה מעומקא דלבא לקרא אליו לבי כמ״ש צור לבבי שהוא הוא כביכול פנימיות נקודת לבו ואין לו לב אחר אלא צור לבבי

to be one heart for Him alone, may He be blessed, and to cleave to Him, that is, to the level of His very Essence and Being, may He be blessed, with cleaving and passionate desire from the depth of the heart, to call Him "my heart," as it is written, "the Rock of my heart": for He is, as it were, the innermost point of his heart, and he has no other heart but "the Rock of my heart."

ומנענעים את הלולב לששה קצוות שהנענוע הוא ענין התעוררות

And we wave the lulav to the six directions, for the waving is the matter of arousal

(כמ״ש בספר עמק המלך שער שעשוע המלך ועמ״ש בפ׳ שלח ע״פ אני כו׳ דפ׳ ציצית בפי׳ ענין מארז״ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בשעה שישראל אומרים אמן יהא שמיה רבה מברך הקב״ה מנענע ראשו כו׳)

(as is written in the book Emek HaMelech, Sha'ar Sha'ashuei HaMelech; and see also what is written in Parshas Shelach on the verse "I [am Havayah your G-d], etc.," of the section of tzitzis, in the explanation of the matter of the saying of our Sages, of blessed memory, "When Israel say, 'Amen, yehei shmei rabba mevarach,' the Holy One, blessed be He, nods His head, etc.")

והוא לעורר בהליכה לבחי' פנימית הדעת שהוא שורש המדות וקיומן המתגלים בלב שהם נמשכים ממנה ובהובאה לחזה של אדם לפנימיות נקודת הלב של האדם בעצמו להיות לה האזרח בישראל שיהא זורח ומאיר בהתגלות לבו.

And [the waving] is to arouse, in the extending outward, the level of the inner dimension of Daas, which is the root and sustenance of the emotive attributes (middos) that are revealed in the heart, for they are drawn from it; and in the bringing back to a person's chest, [to arouse] the innermost point of the heart of the person himself, so that it have "the native in Israel," that it shine and give light in the revelation of his heart.

וזהו ענין המועדים לשמחה שיהא שמחה לפניו יתּ' בהתגלות אהבתו מהעלם אל הגילוי וכמ"ש וחגותם אותו חג להּ' כנ"ל:

And this is the matter of "festivals for joy": that there be joy before Him, may He be blessed, in the revelation of His love from concealment to revelation; and as it is written, "And you shall celebrate it as a festival to Havayah," as mentioned above.

8 ד אך ביום השמיני עצרת תהיה לכם כי יום השמיני הוא שמחת תורה. והתורה נקרא כתר כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כתר תורה וכן תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן עולים תר"ך.

4. But "On the eighth day, there shall be an atzeres for you": for the eighth day is Simchas Torah. And the Torah is called a crown (keser), as in the saying of our Sages, of blessed memory, "the crown of Torah." And likewise, the 613 mitzvos of the Torah and the seven mitzvos of the Rabbis add up to 620 [the numerical value of keser].

וכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] דאשתמש בתגא חלף זה המשתמש במי ששונה הלכות שנקראת תגא דמלכא והיינו עד"מ כמו המלך שאוהב אחד מאד ובשביל אהבתו נוטל כתרו מעל ראשו ונותן לאוהבו

And so too our Sages, of blessed memory, said, "One who makes use of the crown (taga) passes away": this refers to one who makes use of someone who studies halachos [laws of the Torah], which is called "the crown of the King." And this is, by way of analogy, like a king who loves someone very much, and because of his love he takes his crown off his head and gives it to the one he loves.

כך הנה באהבת ה' ובשמחתו ששמח נוטל כתרו כביכול מעל ראשו ונתן להם (ועמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות) והיינו כתר תורה דאורייתא מחכמה נפקת אבל שרשה היא למעלה מעלה ממדריגת חכמה עילאה.

So too, in G-d's love, and in His joy with which He rejoices, He takes His crown, as it were, off His head and gives it to them (and see also what is written at the end of the discourse beginning "Let them bring royal garments"). And this is the crown of Torah: the Torah comes forth from Chochmah, but its root is far, far higher than the level of the supernal Chochmah.

וזהו וירם קרן כו' שנותן התרוממות גדולה עד אין קץ למעלה מעלה מבחי' גילוי אור פניו כו'

And this is "And He has raised up a horn, etc.": that He gives a great exaltation, without end, far, far above the level of the revelation of the light of His countenance, etc.

(שבחי' הארת פנים הוא הארה בעלמא הנמשך מבחי' זו דכתר תורה עמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי כו' ויכתוב משה. שבחי' אור פניו נקרא תיקון ואמת שנקרא חותמו של הקב"ה והחותם הוא בחי' עשיי' [עשייה] לגבי עצמיות שמו הגדול.

(For the level of the shining of the countenance is a mere glimmer, drawn from this level of the crown of Torah. See what is written elsewhere in the explanation on the verse "These are the journeys, etc.," [on] "And Moshe wrote": that the level of the light of His countenance is called the tikkun "and truth," which is called "the seal of the Holy One, blessed be He"; and the seal is the level of Asiyah (action) relative to the essence of His great Name.

ועד"ז שמיני עצרת הוא למעלה מבחי' החותם דהו"ר [דהושענא רבה]. וכמ"ש במ"א ע"פ צדקת פרזונו כו' ועמ"ש בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו בחי' כובע ישועה להמשיך בחי' הדרת פנים.

And in this way, Shemini Atzeres is above the level of the seal of Hoshana Rabbah; as is written elsewhere on the verse "The righteous acts of His open cities, etc." And see also what is written in Parshas Vayeishev, in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev," [on] the level of "a helmet of salvation," to draw down the level of "the splendor of the countenance."

והיינו שבחי' כובע ישועה זהו מקור הדרת פנים ונק' עטרת תפארת שיבה כו' עטרת הוא בחי' כתר ועטרה) והיינו לפי שישראל עם קרובו.

That is, the level of "a helmet of salvation" is the source of the splendor of the countenance, and it is called "A crown of glory is old age, etc."; a crown (ateres) is the level of keser and atarah.) And this is because Israel are "the people near to Him."

וזהו עצרת תהיה לכם פי' עצרת כתרגומו כנישו שמתאסף ומתקבץ להיות לכם למשמרת לכל השנה קבלת מלכותו ית' בכתר תורה

And this is "there shall be an atzeres for you." Meaning: atzeres, as its Targum [the Aramaic translation] renders it, kenishu (gathering): that the acceptance of His kingship, may He be blessed, through the crown of Torah, is gathered and collected to be for you a keeping for the whole year.

והיינו כמ"ש שום תשים עליך מלך שהוא על ידי התורה והמצות כי מצות המלך היא

And this is as it is written, "You shall surely set a king over yourself": which is through the Torah and the mitzvos, for it is the King's command.

(וע' בזהר אמור דצ"ו סע"ב [סוף עמוד ב] וע' לקמן ע"פ ביום השמיני שלח כו') ותהיה השמחה גדולה לאלהים יותר משמחת הנפש בדבקותה באלהים חיים עד שאין השמחה נקרא אלא בשם גילה (ע' [עיין] בזהר ס"פ פנחס דרנ"ט ע"ב)

(And see the Zohar, Emor, folio 96, end of side b; and see below, on the verse "On the eighth day he sent away, etc.") And the joy for G-d will be great, greater than the joy of the soul in its cleaving to the living G-d, until the joy is called only by the name gilah [exultation] (see the Zohar, end of Parshas Pinchas, folio 259b).

פי' שמחה היא מלשון התגלות החדוה וגילה הוא ענין שמחה אשר בקרבו.

Meaning: simchah [joy] is from the term for the revealing of gladness, while gilah is the matter of the joy that is within him.

וכמ"ש בני ציון יגילו במלכם כי מפני אימת המלך נאסף השמחה בקרבו ולא תתראה החדוה (ועמ"ש ע"פ שוש אשיש כו' תגל נפשי כו' ועמ"ש סד"ה ויהי בשלח פרעה):

As it is written, "The children of Zion will exult (yagilu) in their King": for out of the awe of the king the joy is gathered within him, and the gladness is not seen. (And see also what is written on the verse "I will greatly rejoice, etc.; my soul will exult, etc."; and see also what is written at the end of the discourse beginning "And it was, when Pharaoh sent.")

9 וזהו וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך מחמת שהלבבות ייראוך ומקבלים עול מלכותך עליהם אין שמחה וזמר רק בקרבו וכליות לבד (ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן ע"פ וידעת היום)

And this is "And all hearts shall fear You, and all innards and kidneys shall sing to Your Name": because the hearts fear You and accept the yoke of Your kingship upon themselves, there is joy and song only in the innards and kidneys. (See also what is written on this in Parshas Va'eschanan, on the verse "And you shall know this day.")

וזהו עצרת שנקלטת ומסתתרת השמחה וגילה בתוך בחי' אימת עול מלכות שמים שמקבל עליו כל השנה לקיום תר"ך מצות המלך באהבה וברצון

And this is atzeres: that the joy and gilah are absorbed and hidden within the level of the awe of the yoke of the kingdom of Heaven, which one accepts upon oneself for the whole year, to fulfill the 620 commandments of the King with love and good will.

(והמשכת היראה מבחי' כתר תורה יובן עוד ממ"ש בפ' מקץ בביאור ע"פ כי אתה נרי. וגבי שבועות בד"ה וידבר אלקים כו'. וממ"ש בד"ה תקעו בחדש בפי' כי עמך הסליחה למען תורא.

(And the drawing down of awe from the level of the crown of Torah will be understood further from what is written in Parshas Mikeitz, in the explanation of the verse "For You are my lamp," and regarding Shavuos, in the discourse beginning "And G-d spoke, etc.," and from what is written in the discourse beginning "Blow the shofar on the new moon," in the explanation of "For with You is forgiveness, so that You may be feared."

והנה צ"ל דלעיל ע"פ שוש אשיש נתבאר דבחי' גילה תגל נפשי זהו בחינת ראש השנה.

Now, it must be explained: above, on the verse "I will greatly rejoice," it was explained that the level of gilah, "my soul will exult," is the level of Rosh Hashanah.

אך המעיין בזהר) (פ' פנחס דרי"ד ע"ב) יבין הענין כי לפי דבעשי"ת [דבעשרת ימי תשובה] הוא בחינת שמאלו תחת לראשי מזה נמשך חרדה ויראה להיות גילו ברעדה ובסוכות לפי שהוא בחינת ימינו תחבקני ע"כ הוא בחי' שוש אשיש ושמחה

But one who studies the Zohar) (Parshas Pinchas, folio 214b) will understand the matter: for since the Ten Days of Teshuvah are the level of "His left hand is under my head," from this there is drawn trembling and awe, so that it is "exult with trembling"; and Sukkos, since it is the level of "and His right hand embraces me," is therefore the level of "I will greatly rejoice" and simchah.

אמנם שמיני עצרת דהא כדין זיווגא דגופא הוא בחי' תפארת וכולל חו"ג [חסד וגבורה] שהן תרין דרועין וכמ"ש בזהר תרומה (קע"ה ב') דאחיד להאי ואחיד להאי

But Shemini Atzeres, since there is then the union of the body (zivuga degufa), is the level of Tiferes, which includes Chesed and Gevurah, which are the two arms, as is written in the Zohar, Terumah (175b), that it "holds on to this one and holds on to that one."

וע"כ מצד היותו כולל ב' הבחי' יחד השמחה היא בחי' גילה כו' כענין וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך וכנ"ל

And therefore, because it includes the two levels together, the joy is the level of gilah, etc., like "And all hearts shall fear You, and all innards and kidneys shall sing to Your Name," as mentioned above.

(ועיין בזהר ח"א [חלק א'] ס"ד ב' מענין ביום השע"צ [השמיני עצרת] ודף ר"ח ב' ובסוף ח"א [חלק א'] סס"י [סוף סימן] כ"ד וכ"ה. ח"ב [חלק ב'] קל"ה א' ח"ג [חלק ג'] צ"ו ב' ק"ד ב' רנ"ט ב' ודי' ר"י"ד ע"ב):

(And see the Zohar, Part I, 64b, on the matter of "On the eighth day, an atzeres," and folio 208b; and at the end of Part I, the end of sections 24 and 25; Part II, 135a; Part III, 96b, 104b, 259b, and folio 214b.)

10 קיצור ע"פ ביום השמע"צ [השמיני עצרת] כו' ובכל המועדים

An abridgment on [the verse] "On the eighth day, an atzeres, etc.," [beginning] "And regarding all the festivals."

11 (א) פירוש בן חכם ישמח אב כשהבן מבין שההסתר שאביו מסתיר א"ע [את עצמו] ממנו הוא רק בכדי שיחפשנו.

(1) The explanation of "A wise son makes a father rejoice": when the son understands that the hiding in which his father hides himself from him is only so that he will search for him.

וזהו בכסא ר"ה [ראש השנה] יום הדין והוא ענין הנסירה בר"ה [בראש השנה] שהוא הסתלקות פנימיות המוחין מהמדות. אבל כוונת ההתכסות בשביל ליום חגנו הוא הגילוי בחג הסוכות

And this is "in the concealment": Rosh Hashanah, the day of judgment. And this is the matter of the nesirah (sawing apart) on Rosh Hashanah, which is the withdrawal of the inner dimension of the intellect (mochin) from the emotive attributes (middos). But the purpose of the covering, "for the day of our festival," is the revelation on the festival of Sukkos,

והיינו ע"י שמחפשים ומבקשים פניו בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] וזהו ישמח אב שמביאים שמחה בהקב"ה כמ"ש חג לה'.

that is, through searching for and seeking His face during the Ten Days of Teshuvah. And this is "makes a father rejoice": that [we] bring joy to the Holy One, blessed be He, as it is written, "a festival to Havayah."

ועל דרך זה נאמר וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב:(ב) והגורם ההסתר הוא בחינת עוונותיכם מבדילים שלגבי בחי' הגילוי מפנימיות זהו מסך מבדיל וכעין משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בענין אור שנברא ביום ראשון וכיון שנסתכל במעשה כו' עמד וגנזו מהן

And in this way it is said, "And I will wait for Havayah, who hides His face from the house of Yaakov." (2) And what causes the hiding is the level of "your iniquities separate": relative to the level of revelation from the inner dimension, this is a separating screen. It is something like what our Sages, of blessed memory, said regarding the light that was created on the first day: since He looked at the deeds, etc., He arose and hid it away from them.

ומעין זה יובן בגילוי פנימיות. שצ"ל ע"ד פנים בפנים דבר שגם באדם יש חיצוניות ופנימיות.

And something similar will be understood regarding the revelation of the inner dimension. For it must be in the manner of "Face to face He spoke": that in a person, too, there are an outer dimension and an inner dimension.

12 והיינו אפילו בועשה טוב וזהו ההפרש בין בחי' וכל ברך לך תכרע שאינו אלא בחינת הודאה. וכורע על ברכיו שהן לבר מגופא.

That is, even in "doing good." And this is the difference between the level of "And every knee shall bend to You," which is only the level of acknowledgment (hodaah), and he bends on his knees, which are "outside the body";

ובין וכל קומה לפניך תשתחוה. שכופף קומתו וראשו ששם מקור הדעת.

and [the level of] "And every stature shall bow down before You," in which he bends his stature and his head, where the source of Daas is.

ועד"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שאין השכינה שורה אלא על בעלי קומה המכוון שיהיה בו בגילוי כל ע"ס [עשר ספירות] שבנפש בבחינת וכל קומה לפניך תשתחוה:(ג) וזהו סדר העבודה שמראש השנה עד יום הכפורים לעלות מבחינת כריעה לבחינת השתחואה.

And in this way our Sages, of blessed memory, said that the Shechinah (Divine Presence) rests only on people of stature: the intent is that all ten Sefiros of the soul be revealed in him, on the level of "And every stature shall bow down before You." (3) And this is the order of service from Rosh Hashanah to Yom Kippur: to rise from the level of bending the knee to the level of bowing down.

וזהו ענין השתחוואות שבסדר עבודה במוסף דיום הכפורים ועי"ז נמשך יאר ה' פניו אליך. לפני הוי"ה תטהרו פנימיות שם הוי'.

And this is the matter of the prostrations in the order of the [Temple] service in the Musaf [additional prayer] of Yom Kippur; and through this there is drawn down "May Havayah make His face shine upon you." "Before Havayah you shall be purified": the inner dimension of the Name Havayah.

13 וזהו ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר זה הקב"ה כו' וגם עץ הדר בחי' האדם עץ השדה.

And this is "And you shall take for yourselves on the first day the fruit of a beautiful tree": this is the Holy One, blessed be He, etc.; and also "a beautiful tree" is the level of "man is a tree of the field."

ופרי עץ הוא מקור נשמות הצדיקים שהוא בחינת הדר באילנו והלולב לו לב בחינת צור לבבי וחלקי אלקים לעולם וגם זאת קומתך דמתה לתמר בחינת וכל קומה לפניך תשתחוה.

And the fruit of the tree is the source of the souls of the righteous (tzaddikim), which is the level of "that dwells in its tree." And the lulav: lo lev ("a heart for Him"), the level of "the Rock of my heart and my portion is G-d forever." And also "This, your stature, is like a palm tree" is the level of "And every stature shall bow down before You."

ושמחתם לפני ה' השמחה ע"י גילוי המוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] כו' כי בן חכם ישמח אב שגם מוחין דאבא באים בגילוי כו'. וזהו ושמחתם כמו בהשכיל שכל חדש מתמלא תענוג ושמחה:

"And you shall rejoice before Havayah": the joy through the revelation of the intellect (mochin), Chochmah, Binah and Daas, etc., for "A wise son makes a father rejoice": that the mochin of Abba also come into revelation, etc. And this is "And you shall rejoice," as when one grasps a new idea he is filled with delight and joy.

14 (ד) אך ביום השמיני עצרת שהוא שמחת תורה היינו שמאיר בחי' כתר תורה שהוא למעלה מהמוחין כמו גלגלתא דחפיא על מוחא ע"י שהוא מבחינה שלמעלה מהשכל המושג.

(4) But "On the eighth day, an atzeres," which is Simchas Torah: that is, there shines the level of the crown of Torah, which is above the intellect (mochin), like the skull (gulgalta) that covers the brain, since it is from a level that is above graspable intellect.

עמ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפרשת ציצית.

See what is written in the explanation on the verse "I am Havayah your G-d," of the section of tzitzis.

15 וזהו וירם קרן. ואזי עצרת תהיה לכם כניסת ואסיפת המוחין תחת גלגלתא וכתר החופף עליהם בבחי' בטל רצונך לגמרי.

And this is "And He has raised up a horn." And then, "there shall be an atzeres for you": the entering and gathering of the mochin under the skull (gulgalta) and the crown that hovers over them, on the level of "Nullify your will" completely.

ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בענין כתר לשון כתר לי זעיר. ומ"ש סד"ה וידבר כו' במדבר סיני. בענין שאו את ראש כו' לגלגלתם מבן עשרים שנה כו' ע"ש

And see also what is written in the discourse beginning "You shall keep My Shabbosos," on the matter of keser as in the term "Wait (kaser) for me a little"; and what is written at the end of the discourse beginning "And [Havayah] spoke, etc., in the wilderness of Sinai," on the matter of "Lift up the head, etc.," "by their skulls, from twenty years old, etc."; see there.

ופי' עצרת שנקלטת ומסתתרת השמחה בתוך בחי' אימת עול מלכות שמים עד שאין השמחה נקרא אלא בשם גילה ע"ד וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו

And the meaning of atzeres is that the joy is absorbed and hidden within the level of the awe of the yoke of the kingdom of Heaven, until the joy is called only by the name gilah, in the manner of "And all hearts shall fear You, and all innards and kidneys shall sing."

ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום והשבות.

And see also what is written on this in the discourse beginning "And you shall know this day and take to [your heart]."

16 ואפ"ל [ואפשר לומר] מר"ה [מראש השנה] עד שמע"צ [שמיני עצרת] הוא ג' כתרים. היינו בר"ה [בראש השנה] אמרו לפני מלכיות זהו המשכת כתר מלכות.

And it can be explained that from Rosh Hashanah until Shemini Atzeres there are three crowns. That is: on Rosh Hashanah, "Say before Me [verses of] kingship (Malchiyos)": this is the drawing down of the crown of kingship.

וביוהכ"פ [וביום הכפורים] כתר כהונה שנכנס הכה"ג [הכהן גדול] לפני ולפנים וממשיך להיות וכל קומה לפניך תשתחוה. ועליות הנשמות ע"ד בהעלותך את הנרות אל מול פני כו'

And on Yom Kippur, the crown of priesthood, for the High Priest enters the innermost sanctum and draws down [the level of] "And every stature shall bow down before You." And the ascents of the souls, in the manner of "When you raise up the lamps, toward the face of [the menorah], etc.";

ואח"כ כתר תורה בשמע"צ [בשמיני עצרת] הוא ההמשכה מלמעלה למטה. וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה בחינת כתר שם טוב.

and afterward the crown of Torah, on Shemini Atzeres, is the drawing down from above to below. And "Study is great, for it leads to action": the level of the crown of a good name.

ויש להעיר לענין שלשה כתרים הן כו' וכתר שם טוב מעין מה שנתבאר בד"ה מי מנה כו' גבי פי' רובע ישראל:

And one may note, regarding the matter of "There are three crowns, etc.," and the crown of a good name, something similar to what was explained in the discourse beginning "Who can count, etc.," regarding the explanation of "the fourth part of Israel."

LIKKUTEI TORAH · SHEMINI ATZERES · MAAMAR 1

ביום השמיני עצרת תהיה לכם

"On the Eighth Day, There Shall Be an Atzeres for You"

◇

1 ביום השמיני עצרת תהיה לכם. הנה כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. להבין מהו תחת לראשי.

"On the eighth day, there shall be an atzeres (assembly) for you." Now, it is written, "His left hand is under my head, and his right hand embraces me." [We need] to understand what "under my head" means.

הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא]. וכבר נתבאר פעמים רבות במ"א.

Now, our Sages, of blessed memory, said: "One hour of teshuvah (return) and good deeds in this world is finer than all the life of the World to Come." This has already been explained many times elsewhere.

2 וכעת יובן בהקדים מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. והקושיא מפורסמת מאחר שעיקר מה שתלמוד גדול הוא מחמת שמביא לידי מעשה א"כ אדרבה מזה הטעם עצמו הרי המעשה גדול.

And now it will be understood by first introducing the saying of our Sages, of blessed memory: "Study is great, for it leads to action." The well-known question is: since the main reason study is great is that it leads to action, then, on the contrary, for this very reason action is greater.

אך הנה צריך להבין מהות ענין המעשה כי רמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברים דמלכא

However, one needs to understand the essential nature of action, for "the 248 commandments are the 248 limbs of the King."

וצריך להבין מהו ענין ולשון אברים הלא אין לו דמות הגוף כו' וכתיב כי לא מחשבותי וכו' ולא דרכיכם וכו'. כן גבהו מחשבותי וכו'.

And one needs to understand what is meant by the term "limbs": surely He has no bodily form, etc.! And it is written, "For My thoughts are not [your thoughts], etc., nor are your ways [My ways], etc.," [and] "so are My thoughts higher, etc."

אבל הענין הוא דכתיב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם.

But the explanation is that it is written, "You will give truth to Yaakov, kindness to Avraham, as You swore to our fathers from the days of old."

ולהבין מהו האמת שהנביא משבח שניתן ליעקב מדת אמת (ועמ"ש מזה באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה וזורע צדקה שכר אמת).

And [we need] to understand what this truth is that the prophet praises, [saying] that the attribute of truth was given to Yaakov. (See also what is written on this in Iggeres HaKodesh, in the letter beginning "And one who sows charity, a reward of truth.")

הנה כתיב כי אל דעות ה' פי' שכולל ב' דיעות

Now, it is written, "For Havayah is a G-d of knowledges (de'os)," meaning that He includes two [kinds of] knowledge.

כי ממטה למעלה לפי מה שנראה לעיני בשר העולם הגשמי נראה ליש ודבר והרוחניות שלמעלה הוא בחי' אין ומה שלמעלה מעלה הוא בחי' אין יותר לפי שאינו מושג יותר.

For from below to above, according to what is seen by eyes of flesh, the physical world appears as something existing and real (yesh), while the spiritual realm above is the level of ayin (nothing), and what is higher still is even more the level of ayin, because it is even less graspable.

3 וכמ"ש והחכמה מאין תמצא. וכל זה הוא בערכנו אנחנו שוכני מטה.

As it is written, "And wisdom (Chochmah) is found from ayin (nothing)." All this is relative to us, who dwell below.

אבל לגבי קוב"ה [קודשא בריך הוא] דכולא קמיה כלא חשיב הוא היפך שמלמעלה למטה הוא בחי' אין וכל מה שמשתלשל ויורד מטה מטה הוא יותר בחי' אין וכלא חשיב ממש כו'.

But in relation to the Holy One, blessed be He, before whom everything is considered as nothing, it is the reverse: from above to below, [what is below] is the level of ayin, and whatever evolves and descends lower and lower is all the more the level of ayin, and truly considered as nothing, etc.

4 וזהו שתקנו בתחלת פסוקי דזמרה לומר הודו להי' כו' וכן בסיום שמו"ע [שמונה עשרה] לומר מודי' אנחנו לך

And this is why [the Sages] instituted that at the beginning of Pesukei deZimrah [the Verses of Praise] we say, "Give thanks (hodu) to Havayah, etc.," and likewise at the end of the Shemoneh Esreh we say, "We give thanks (modim) to You";

כי לשון הודא' [הודאה] הוא כמו למשל האדם המודה לחבירו שמתחלה הי' [היה] נחלק עליו והיה לו סברא אחרת ואח"כ מודה שהאמת עם חבירו.

for the term hodaah (thanks; also, acknowledgment) is, by way of analogy, like a person who concedes (modeh) to his fellow: at first he disagreed with him and held another view, and afterwards he concedes that the truth is with his fellow.

5 וכך ע"י שיתבונן האדם שהאמת הוא דכולא קמיה כלא חשיב ומה שנראה העולם ליש ודבר הוא בערכנו מלובשים בגוף גשמי ורואים בעיני בשר גשמיים אבל האמת הוא להפך ממה שנראה לעיני בשר אזי יודה על האמת.

So too, when a person contemplates that the truth is that "before Him everything is considered as nothing," and that the world's appearing as something existing and real is relative to us, who are clothed in a physical body and see with physical eyes of flesh, but the truth is the opposite of what appears to eyes of flesh, then he will concede (yodeh) to the truth.

וז"ש [וזהו שכתוב] בהלל ואמת הי' לעולם עולם הוא מלשון העלם וצמצום שיהיה נראה לעיני בשר מזרח ומערב כו'

And this is what is said in Hallel, "And the truth of Havayah is le'olam (forever; also, to the world)": olam (world) is from the term he'elem (concealment) and tzimtzum (contraction), such that to eyes of flesh there appear east and west, etc.;

ובכל זמן שתקנו לומר הלל הוא זמן התגלות אמת ה' שמלמעלה למטה שהוא להיות מה שלמטה נקרא אין ולמעלה נקרא בחי' יש. וכמ"ש להנחיל אוהבי יש.

and at every time at which [the Sages] instituted the saying of Hallel, it is a time of the revelation of "the truth of Havayah" [as it is] from above to below, which is that what is below is called ayin and what is above is called the level of yesh (something). As it is written, "To cause those who love Me to inherit yesh."

(כי הרי ב' בחי' דעות הנ"ל הן בחי' יחודא עילאה שהוא שם הוי' ויחודא תתאה שמבחי' שם אלקים ואדנות המצמצם ומפריד להוות בחי' יש וכמ"ש סד"ה כי תשמע בקול והנה ההלל הוא להמשיך ולהאיר במל' שהוא שם אדנות. כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' אמור) (תחלת דצ"ו)

(For the two levels of knowledge mentioned above are the level of the higher unity (yichuda ila'ah), which is the Name Havayah, and the lower unity (yichuda tata'ah), which comes from the level of the Names Elokim and Adnus (Ado-nai), which contract and separate so as to bring into being the level of yesh; as is written at the end of the discourse beginning "If you will listen to the voice." Now, Hallel is to draw down and shine [light] into Malchus, which is the Name Adnus, as the Ramaz writes on Parshas Emor) (beginning of folio 96).

והארה זו היינו המשכה וגילוי שם הוי' בחי' יחודא עילאה וכמ"ש מזה סד"ה בכ"ה בכסלו.

And this illumination is the drawing down and revelation of the Name Havayah, the level of the higher unity; as is written on this at the end of the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev."

גם הוא כענין ועתה יגדל נא כח אדני. ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ר"ח [ראש חודש] פ"ב [פרק ב'] ולכן עי"ז נמשך גילוי ואמת ה' לעולם

It is also like the matter of "And now, let the power of Ado-nai be great." And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Rosh Chodesh, chapter 2. And therefore, through this there is drawn down the revelation of "And the truth of Havayah is le'olam."

ולכן אומרים אח"כ הודו לה' בחי' הודאה אליו יתי' שלא כאשר נראה לעיני בשר שלנו וזהו תתן אמת ליעקב כי יעקב הוא בחי' יוד עקב

And therefore we say afterwards, "Give thanks to Havayah": the level of acknowledgment to Him, may He be blessed, [that the truth is] not as it appears to our eyes of flesh. And this is "You will give truth to Yaakov," for Yaakov is the level of yud akev (a yud [and] a heel):

דהיינו יו"ד הוא בחי' צמצום שירד ונתפשט בעקב וסוף המדרגות שנתגשמו ואעפ"כ [ואף על פי כן] הקב"ה נותן אמת שיתגלה גם שם אמת ה' וכו' כנ"ל (ועמ"ש מענין תתן אמת ליעקב בביאור ע"פ אלה מסעי גבי ויכתוב משה)

that is, the yud is the level of tzimtzum, which descended and spread into the heel (akev) and end of the levels, which have become physical; and nevertheless the Holy One, blessed be He, gives truth, that there too "the truth of Havayah" be revealed, etc., as mentioned above. (See also what is written on the matter of "You will give truth to Yaakov" in the explanation on the verse "These are the journeys," regarding "And Moshe wrote.")

ומזה נמשך להיות חסד לאברהם כו' פי' חסד הוא המשכת המצות שכללותן הוא הצדקה וחסד

And from this is drawn down [the level of] "kindness to Avraham," etc. Meaning: kindness is the drawing down of the mitzvos, which as a whole are charity and kindness;

ונמשך ונתלבש בחי' אמת ה' במעשה המצות שיהיה להם כח ועוז להיות באתערותא דלתתא תלוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י מעשה הצדקה וחסד תחתון יתעורר כח חסד עליון וכן עד"ז בכל המצות

and the level of "the truth of Havayah" is drawn down and clothed in the performance of the mitzvos, so that they have the strength and power for the arousal from above to depend on the arousal from below: that through the deed of charity and kindness below, the power of the supernal kindness is aroused; and so too, in the same way, with all the mitzvos.

(כי אמת היינו תורה וזהו כי באור פניך נתת לנו תורת חיים אשר בחי' הארת פנים זהו אמת כמ"ש באד"ר [באדרא רבא]) (דל"ג ב')

(For truth is Torah, and this is "For by the light of Your countenance You gave us a Torah of life," for the level of the shining of the countenance is truth, as is written in the Idra Rabba) (folio 33b).

והתורה היא הנותן כח להיו' [להיות] באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] שע"י המצות אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כמ"ש לקמן א"כ מבחי' תתן אמת ליעקב נמשך בחי' וחסד לאברהם וזהו ענין חסד של אמת דקשוט ע"ש באד"ר [באדרא רבא].

And the Torah is what gives the power for there to be, through the arousal from below by means of the mitzvos, an arousal from above, as will be written below. Thus, from the level of "You will give truth to Yaakov" is drawn down the level of "and kindness to Avraham"; and this is the meaning of "kindness of truth," chesed dikshot (true kindness); see there in the Idra Rabba.

וזהו כל ארחות ה' חסד ואמת וע' שם (דקכ"ט א') ועמ"ש בד"ה ואתחנן גבי אתה החלות ובענין ברכת המצות עיין שם:

And this is "All the paths of Havayah are kindness and truth"; see there (folio 129a). See also what is written in the discourse beginning "And I pleaded," regarding "You have begun," and on the subject of the blessing over the mitzvos; see there.

6 ב אך להבין מאין הכח הזה להיות אתערותא דלעילא תלוי באתעדלי"ת [באתערותא דלתתא].

2. But [we need] to understand: from where does this power come, for the arousal from above to depend on the arousal from below?

ואיך יש יחוס ושייכות לנברא שהוא מחודש מאין ליש לעורר חסד עליון של הבורא ית' שמו הלא אין ערוך אליו ולית מחשבה תפיסא ביה כלל.

And how does a created being, which is brought into being anew from nothing to something, have any relation or connection [such as] to arouse the supernal kindness of the Creator, blessed be His Name? Surely there is no comparison to Him, and no thought can grasp Him at all!

הנה זה ביאר הכתוב אח"כ דכתיב אשר נשבעת לאבותינו פי' לאבותינו הוא אהב' [אהבה] הטבעית המסותרת בלב כל אחד ואחד מישראל בכח וגם בפועל ממש במס"נ [במסירות נפש] על קדה"ש [קידוש השם]

Now, the verse explains this afterwards, as it is written, "As You swore to our fathers." Meaning: "our fathers" is the natural love hidden in the heart of each and every Jew, in potential, and also truly in actuality, in self-sacrifice (mesirus nefesh) for the sanctification of G-d's Name.

שאהבה זו נקרא בשם אב שממנה התולדה לעשות מצות ומעשים טובים

This love is called by the name "father," for from it comes the offspring: the doing of mitzvos and good deeds;

כי כל המצות הם בשביל לדבקה בו ית' וגם אהבה זו היא ירושה לנו מאבותינו.

for all the mitzvos are in order to cleave to Him, may He be blessed. And this love is also an inheritance to us from our fathers.

7 ובאהבה זו נמשך לנו הכח והעוז להיות תלוי אתערותא דלעילא באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] ועי"ז ניתן הכח להמשיך ע"י מעשה המצות

And through this love there is drawn down to us the strength and power for the arousal from above to depend on the arousal from below; and through this the power is given to draw down [light] through the performance of the mitzvos:

שע"י מצות מעשיות כמו ציצית של צמר תחתון מעורר ציצית עליונים וכן ע"י תפילין תחתונים מעורר תפילין עליונים.

that through practical mitzvos, such as tzitzis of wool below, one arouses the supernal tzitzis, and likewise through tefillin below one arouses the supernal tefillin.

משא"כ אחד מעו"ג [מעובדי גלולים] אע"פ [אף על פי] שיתלבש בציצית ויניח תפילין לא ימשיך ולא יעורר כלום (ועמ"ש מזה בד"ה הבאים ישרש)

This is not so with an idolater: even if he wraps himself in tzitzis and puts on tefillin, he will draw down nothing and arouse nothing. (See also what is written on this in the discourse beginning "Habaim yashresh" ["In days to come, he will take root"].)

לפי שכל אחד ואחד מישראל יש לו בנפשו אהבה הטבעית הזאת ואפילו חייבי כריתות דכתיב בהם ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה' כו'

For each and every Jew has this natural love in his soul, even those liable to kares (excision), of whom it is written, "That soul shall be cut off from before Me; I am Havayah," etc.:

שנכרתה הנפש ההיא משרשה ואין אהבה טבעית זו מתגלה בנפשו מ"מ בשרשה למעלה נשאר בה בחי' אהבה טבעית אלא שאינה שורה ומתגלה בנפשם למטה כי הכרת תכרת וגו'. רק הוא בהעלם אצלו

[meaning] that that soul has been cut off from its root, and this natural love is not revealed in his soul; nevertheless, in its root above the level of natural love remains in it, only it does not rest and become revealed in their souls below, for "it shall surely be cut off," etc.; rather, it is hidden within him.

ויש לו בחי׳ לאבותינו וזכות אבות לא תמה כי אע״ג [אף על גב] דאיהו לא חזי מזליה חזי פי׳ מזליה הוא שרש נשמתו למעלה בחינת אין שהוא מזל לישראל כו׳. כמ״ש במ״א ע״פ האזינו השמים.

And he has the level of "our fathers," and "the merit of the fathers has not ended"; for "even though he does not see, his mazal sees." Meaning: his mazal is the root of his soul above, the level of ayin, which is the mazal of Israel (ayin mazal l'Yisrael; plainly, "Israel has no mazal"), etc., as is written elsewhere on the verse "Listen, O heavens."

8 וע״ז אמר הפסוק כי אבי ואמי עזבוני וה׳ יאספני ר״ל [רוצה לומר] אפי׳ [אפילו] מי שאבד ממנו בחי׳ אב ואם שבו

And of this the verse says, "For my father and my mother have forsaken me, but Havayah will gather me in." That is to say: even one from whom the level of father and mother within him has been lost,

דהיינו שנתחייב כרת ונאבד בחי׳ אהבה טבעית שבו מלהיות שורה ומתגלה בנפשו מ״מ וה׳ יאספני הוא ע״י בחי׳ שרשו למעלה שיפול גם עליו בחי׳ לאבותינו

that is, who has become liable to kares, and the level of natural love within him has been lost from resting and being revealed in his soul, nevertheless, "Havayah will gather me in": this is through the level of his root above, that the level of "our fathers" will fall upon him too.

אך כיצד נמשך כח ועוז לאהבה טבעית זו לעורר את האהבה העליונה מפרש הכתוב אשר נשבעת לאבותינו נשבעת לשון נפעל

But how are strength and power drawn to this natural love, to arouse the supernal love? The verse explains: "As You swore (nishbata) to our fathers." Nishbata is in the passive (nif'al) form,

וכן כל לשון שבועה מדבר בלשון נפעל כלומר שהתקשר א״ע [את עצמו] בשבועה כמ״ש או השבע שבועה כו׳

and likewise every term of oath is expressed in the passive form, meaning that one has bound oneself by an oath, as it is written, "Or swears an oath," etc.

והענין כי צריך להבין ענין שבועה זו מה טבעה ולמה היה צריך הקב״ה לישבע ואיך שייך אצלו ית׳ לשון שבועה

The explanation: one needs to understand this oath, what its nature is, why the Holy One, blessed be He, needed to swear, and how the term "oath" applies to Him, may He be blessed.

אלא הענין הוא עד"מ כאדם הנשבע לחבירו שהוא כדי שלא ישנה אפילו אם יגרום איזה דבר שיצטרך לשנות שאם היה גלוי וידוע לפניו שאין שום ענין הגורם השינוי לא היה צריך לשבועתו.

Rather, the explanation is, by way of analogy, like a person who swears to his fellow: this is so that he will not change even if something should come about that would require him to change; for if it were revealed and known before him that nothing would cause a change, he would not need his oath.

כך הוא עד"מ בשבועתו של הקב"ה לאברהם בברית בין הבתרים לזרעך נתתי את הארץ כו'

So it is, by way of analogy, with the oath of the Holy One, blessed be He, to Avraham at the Covenant between the Parts, "To your seed I have given the land," etc.:

דהיינו אפי' [אפילו] אם יגרום החטא שלא יעכב מה שע"פ הדעת והחכמה לא יושג שיותן להם את הארץ אעפ"כ [אף על פי כן] מחמת השבועה הוא עושה נגד חכמתו ורצונו כביכול (ועמ"ש מזה ע"פ אתם נצבים כו' לעברך בברית כו')

that is, even if sin should cause [it], it will not hold [it] back; though according to reason and wisdom it would not be attained that the land be given to them, nevertheless, because of the oath, He acts against His wisdom and will, as it were. (See also what is written on this on the verse "You are standing … to pass into the covenant," etc.)

וזהו עצמו ענין השבועה דהיינו מה שהבטיח נגד חכמתו ורצונו

And this itself is the essence of the oath: that He promised against His wisdom and will;

והיינו שלא יהיה כסדר השתלשלות המדרגות וירידה ממדרגה למדרגה ע"פ בחי' רצון וחכמה אלא שיהיה אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו מתפשט ומאיר בגילוי רב למעלה מן הרצון והחכמה

that is, that it not be according to the order of the chain of descending levels (hishtalshelus), the descent from level to level according to the level of will and wisdom, but rather that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in His very Self and glory, spread forth and shine in great revelation, above will and wisdom.

והארה והמשכה זו נמשכה מימי קדם קדמונו של עולם דהיינו מבחי' סובב כל עלמין למעלה מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא בחי' השתלשלות וירידת המדרגות והוא בחי' כשעלה ברצונו וכו' שתוק כך עלה במחשבה כו' שהוא בחי' מחשבה הקדומה כו'.

And this illumination and drawing down was drawn from "the days of old," [from] the Primordial One of the world: that is, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), above the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is the level of hishtal-shelus and the descent of the levels. And this is the level of "When it arose in His will," etc., "Be silent! So it arose in thought," etc., which is the level of the primordial thought, etc.

ומאחר שהארה והמשכה זו נמשכה לאבותינו מאור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו לכן יש להם כח ועוז להיות באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תלוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]

And since this illumination and drawing down was drawn to our fathers from the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and glory, therefore they have strength and power for the arousal from above to depend on the arousal from below.

(וע' בזח"ג [בזהר חלק ג]) (דקל"ד ע"ב) בענין אשר נשבעת כו' (ודק"ל ע"א) בענין בי נשבעתי ובפי אחרי (דס"ו ב') ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ר"פ שמיני.

(See Zohar, vol. 3) (folio 134b), on the subject of "As You swore," etc., (and folio 130a) on the subject of "By Myself I have sworn," and in Parshas Acharei (folio 66b), and in the Ramaz at the beginning of Parshas Shemini.

וברבות (פ' אמור פכ"ט) ד"א [דבר אחר] בחודש השביעי רבי ברכיה היה קרי ליה ירחא דשבועתיה שבו נשבע הקב"ה לאברהם אבינו ה"ד [הדא הוא דכתיב] ויאמר בי נשבעתי נאום ה' מה היה צריך לשבועה כו' יעו"ש [יעויין שם] התירוץ והוא כדרך שנתבאר.

And in the Midrash Rabbah (Parshas Emor, section 29): "Another explanation: 'In the seventh month.' Rabbi Berachiah would call it 'the month of His oath,' for in it the Holy One, blessed be He, swore to Avraham our father, as it is written, 'And He said: By Myself I have sworn, says Havayah.' Why did He need an oath?" etc. See there for the answer; it is along the lines that have been explained.

והנה חודש השביעי תשרי מאיר בו תיקון השביעי מי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] שהוא תיקון ואמת שמשם שבועות אמת ועיין בזח"א [בזהר חלק א] (מקץ דר"ד ב' וירא קי"ב ב'). וברע"מ [וברעיא מהימנא] (פ' יתרו דצ"א ב')

Now, in the seventh month, Tishrei, there shines the seventh of the thirteen tikkunim (adornments) of the beard, which is the tikkun "and truth," from which come oaths of truth. See Zohar, vol. 1 (Mikeitz, folio 204b; Vayeira, 112b). And in the Raaya Mehemna (Parshas Yisro, folio 91b).

ובפי' אשר נשבעת י"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש לקמן בפי' אשר קדשנו כו'

And the meaning of "asher nishbata" (as You swore) can be explained along the lines of what is written below on the meaning of "asher kiddeshanu" (who has sanctified us), etc.

והנה מימי קדם י"ל [יש לומר] ג"כ ז' תיקונין דגלגלתא ועמ"ש בענין אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו' כצמר יהיו ומ"ש ע"פ הנותן שלג כצמר ועמ"ש סד"ה ציון במשפט תפדה:

Now, "the days of old" can also be explained as the seven tikkunim of the Gulgalta (the Skull). See also what is written on the subject of "If your sins be like scarlet, they shall be white as snow, etc., … they shall be as wool," and what is written on the verse "He gives snow like wool," and see also what is written at the end of the discourse beginning "Zion shall be redeemed with justice."

9 ג וזהו אשר קדשנו במצותיו כו' פי' אשר מלשון באשרי כי אשרוני בנות כו' אשרי יושבי וגו'

3. And this is [the meaning of] "asher kiddeshanu bemitzvosav" (who has sanctified us with His commandments), etc. Meaning: asher is from the term "be'oshri" (in my happiness), "for the daughters have called me happy (ishruni)," etc., "Ashrei (happy are) those who dwell," etc.,

שהוא לשון שבח והלל כלומר שיש דבר טוב ויפה מאד עד להלל ולשבח על הטוב ההוא שאין לו קץ ותכלית

which is a term of praise and acclaim; that is to say, there is something so good and very beautiful that one praises and acclaims that goodness, which has no end or limit.

והוא בחי' עונג העליון בגילוי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו על ידי מצותיו שהם בחי' רצון העליון

And this is the level of the supernal delight, in the revelation of the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and glory, through His mitzvos, which are the level of the supernal will.

כמו מבשרי אחזה שהנפש היא ז' מדות וג' שכליים ולמעלה מהם הוא הרצון העליון המנהיג את החכמה והבינה והדעת שלו כך המצות נקרא רצון העליון שלמעלה מן החכמה

As in "From my flesh I shall perceive": the soul is seven middos (emotive attributes) and three intellectual [faculties], and above them is the higher will, which directs its Chochmah, Binah and Daas; so too the mitzvos are called the supernal will, which is above Chochmah.

והוא בחי' כתר תר"ך עמודי אור כי תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך

And this is the level of Keser [whose letters total 620]: the 620 pillars of light; for the 613 mitzvos of the Torah and the seven of the Rabbis are 620.

והם עד"מ כמו העמודים שראשם האחד הוא על הגג והב' הוא על הקרקע ובהם וע"י מתחבר הגג עם הקרקע והיו לאחדים.

And they are, by way of analogy, like pillars, one end of which is on the roof and the other on the ground, and in them and through them the roof is joined with the ground and they become one.

כך עד"מ המצות הם פנימיות רצון העליון שהוא למעלה מבחינת חכמה

So, by way of analogy, the mitzvos are the inner dimension of the supernal will, which is above the level of Chochmah.

ובחי' חכמה ג"כ חכים ולא בחכמה ידיעא ורצון העליון הוא יותר נעלה שהוא נמשך מבחינת אשר שהוא תענוג העליון (ועמ"ש מזה בד"ה והנה מנורת זהב)

And the level of Chochmah, too, is "wise, but not with a known wisdom," and the supernal will is loftier still, for it is drawn from the level of asher, which is the supernal delight. (See also what is written on this in the discourse beginning "And behold, a menorah of gold.")

ומתפשט ויורד בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה עד שמתלבש במעשה המצות הגשמיים במעשה התחתונים מצות ומע"ט [ומעשים טובים].

And it spreads and descends in the hiddenness of the levels, from level to level, until it is clothed in the performance of the physical mitzvos, in the deeds of the lower beings: mitzvos and good deeds.

וזהו וצונו לשון התקשרות וצוותא להתעטף בציצית כלומר בציצית העליונים. וכן עד"ז כל המצות להיות תלוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] שלנו משא"כ בעובדי כוכבים כו' כנ"ל

And this is "vetzivanu" (and has commanded us), a term of connection and companionship (tzavta): "to wrap ourselves in tzitzis," that is to say, in the supernal tzitzis. And so too, in the same way, all the mitzvos: that the arousal from above depend on our arousal from below; which is not so with star-worshippers, etc., as mentioned above.

והיינו מפני גילוי עונג העליון ושמחה העליונה כמשל המלך שביום שמחתו הוא מתגלה לעין כל.

And this is because of the revelation of the supernal delight and the supernal joy, like the analogy of the king who, on the day of his rejoicing, reveals himself to every eye.

כך כביכול ע"י עונג העליון ושמחה העליונה מתגלה אור א"ס ב"ה ומתפשט עד למטה ליתן כח זה בתחתונים מה שלא היה יכולת באדם בלאו הכי

So, as it were, through the supernal delight and the supernal joy, the Infinite Light, blessed be He, is revealed and spreads down below, to give this power to the lower beings, which a person would not have been able [to have] otherwise.

(ועמ"ש מזה בד"ה לסוסתי ברכבי גבי כי על כל כבוד חופה כחתן יוצא מחופתו

(See also what is written on this in the discourse beginning "To My mare among the chariots," regarding "For over all the glory there shall be a canopy," "like a bridegroom coming out of his canopy";

ועמ"ש בד"ה שוש אשיש מענין זה איך שע"י גילוי עונג העליון והשמחה הנמשך ממנו הוא גורם שיהיה נמשך מבחינת סוכ"ע אל בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ושם נתבאר הטעם כי השמחה הוא הגורם ענוה ושפלות שהוא ענין המשכה זו כו' ע"ש) וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא

and see what is written in the discourse beginning "I will greatly rejoice" on this matter: how the revelation of the supernal delight, and the joy drawn from it, causes [light] to be drawn from the level of sovev kol almin to the level of memalei kol almin; and there the reason is explained, that joy is what brings about humility and lowliness, which is the matter of this drawing down, etc.; see there.) And this is "One hour of teshuvah and good deeds in this world is finer than all the life of the World to Come."

כי ענין עוה"ב [עולם הבא] ידוע שיש ג"ע [גן עדן] עליון וג"ע [וגן עדן] תחתון בחי' ג"ע [גן עדן] תחתון הוא שנהנין הנשמות מזיו והתפשטות ההארה ב"ה

For the matter of the World to Come is known: there is a higher Gan Eden and a lower Gan Eden. The level of the lower Gan Eden is that the souls take pleasure in the radiance and spreading forth of the illumination, blessed be He.

והגם שהוא תענוג עד אין קץ ונפלא מאד לכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] בגמרא על אלישע אחר מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם להצילו בנפשו שתתענג מזיו כבוד ה' לפי שהתענוג הוא נפלא עד אין קץ כו'

And although it is a delight without end and exceedingly wondrous, which is why our Sages, of blessed memory, said in the Gemara concerning Elisha Acher ["the Other"], "Better that he be judged and come to the World to Come," for all the sufferings of Gehinnom are worthwhile to save his soul, so that it may delight in the radiance of the glory of G-d, since the delight is wondrous without end, etc.,

ואח"כ ע"י נהר דינור מתעלים בעילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית כו' אך כ"ז [כל זה] הוא על ידי בחינת צמצום ביו"ד נברא עוה"ב [עולם הבא] כו' לפי ערך השגת הנבראים כו'

and afterwards, through the river of fire (nehar dinur), they ascend from elevation to elevation without end or limit, etc., nevertheless all this is through the level of tzimtzum: "with the yud the World to Come was created," etc., according to the measure of the created beings' comprehension, etc.

משא"כ על ידי מע"ט [מעשים טובים] שהם המצות נמשך עונג העליון שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שאינו לפי ערך השגת הנבראים

This is not so through good deeds, which are the mitzvos: through them is drawn the supernal delight, which is the revelation of the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and glory, which is not according to the measure of the created beings' comprehension.

ואין הנבראים יכולים לקבל העונג הגדול הזה אלא העונג הוא לפניו יתי כביכול שעשועי המלך בעצמותו (עמ"ש סד"ה לסוסתי ברכבי הנ"ל ובד"ה מנורת זהב) וזהו יותר מכל חיי העולם הבא שהעונג ניתן להנות בו בני אדם נשמות הנבראים.

And created beings cannot receive this great delight; rather, the delight is before Him, may He be blessed, as it were: the delights of the King in His very essence. (See what is written at the end of the discourse beginning "To My mare among the chariots," mentioned above, and in the discourse beginning "A menorah of gold.") And this is more than all the life of the World to Come, where the delight is given for human beings, the souls of created beings, to take pleasure in.

ובזה יובן ענין שבת דכתיב וקראת לשבת עונג כלומר שתמשיך בחי' עונג העליון להיות שורה ומתגלה ביום השבת

And with this the matter of Shabbos will be understood, as it is written, "And you shall call the Shabbos a delight": that is to say, that you draw down the level of the supernal delight to rest and be revealed on the day of Shabbos.

חי' אז תתענג על ה' למעלה מבחי' הוי' שהיו"ד הוא הצמצום שבו נברא עוה"ב [עולם הבא] תענוג הנשמות כנ"ל והנה כל זה הוא ענין מצות ומעשים טובים שהם יותר טובים מכל חיי עוה"ב [עולם הבא]:

Then "you will delight al (in, above) Havayah": above the level of Havayah, whose yud is the tzimtzum with which the World to Come, the delight of the souls, was created, as mentioned above. And all this is the matter of mitzvos and good deeds, which are better than all the life of the World to Come.

10 ד וכדי להבין ענין תשובה שיפה מכל חיי עוה"ב [עולם הבא] שהרי על שניהם אומר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים כו' הנה עד"מ יש שני מיני תענוגים לפני המלך. האחד בעשיית המצות.

4. And in order to understand the matter of teshuvah, which is finer than all the life of the World to Come, for concerning both of them it says, "One hour of teshuvah and good deeds," etc.: by way of analogy, there are two kinds of delight before the king. The first is in the carrying out of his commands.

11 והב' כשרואה את בנו שבא מארץ מרחק שיש זמן רב אשר לא ראהו וכראות המלך את הבן נתמלא חדוה ותענוג

And the second is when he sees his son who has come from a distant land, whom he has not seen for a long time; and when the king sees the son, he is filled with joy and delight.

וכן בנמשל אע"פ [אף על פי] שנתרחק האדם בחטאיו אעפ"כ [אף על פי כן] מ"מ ע"י תשובה נתקרב למקורו ושרשו

So too in the analogue: although a person has become distant through his sins, nevertheless, through teshuvah he is brought near to his source and root.

ואפילו בחייבי כריתות כתיב כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני שהוא ע"י בחי' שרש נשמתו למעלה בחי' מזל כו' כנ"ל וע"י תשובה במס"נ [במסירות נפש] הוא משיג עד בחינת המזל אין כנ"ל כמ"ש במ"א

And even concerning those liable to kares it is written, "For my father and my mother have forsaken me, but Havayah will gather me in," which is through the level of the root of his soul above, the level of mazal, etc., as mentioned above; and through teshuvah with self-sacrifice (mesirus nefesh) he reaches as high as the level of the mazal, ayin, as mentioned above and as is written elsewhere.

וזהו שלום שלום לרחוק ולקרוב שיש ב' בחי' בשלום אחד הוא גילוי תענוג העליון לרחוק הוא בעל תשובה כאשר בא מארץ מרחק כי מרחוק ה' נראה לי כו'

And this is "Peace, peace, to the far and to the near": there are two levels in peace. One is the revelation of the supernal delight "to the far," that is, the baal teshuvah [one who returns], when he comes from a distant land, for "From afar Havayah appeared to me," etc.

והב' הוא לקרוב ע"י מצות המלך כו' כנ"ל (וע' מענין לרחוק בזח"א [בזהר חלק א]) (ד"ו ע"א) לרחוק כד"א [כמה דאת אמר] מרחוק ה' נראה לי כו'

And the second is "to the near," through the king's commands, etc., as mentioned above. (See on the matter of "to the far" in Zohar, vol. 1) (folio 6a): "'To the far,' as it is said, 'From afar Havayah appeared to me,'" etc.;

וע"ש במק"מ [במקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ועמ"ש בד"ה החלצו מאתכם בענין שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה והיינו ענין ב' בחי' שלום דלרחוק ולקרוב

and see there in the Mikdash Melech and in the Ramaz. See also what is written in the discourse beginning "Arm from among yourselves" on the matter of peace in the household above and in the household below; and this is the matter of the two levels of peace, "to the far and to the near."

וזהו ג"כ ענין ב' בחינות שלום שבפסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי (בישעיה סי' כ"ז ה')

And this is also the matter of the two levels of peace in the verse, "Or let him take hold of My strength, [that] he may make peace with Me; peace he shall make with Me" (Isaiah, chapter 27, [verse] 5).

ועיין מזה ברבות נשא פי"ג גבי ולזבח השלמים שבקרבן נתנאל בן צוער. שני שלומות שלום למעלה ושלום למטה ובזח"ג [ובזהר חלק ג] (במדבר קי"ח א').

And see on this in the Midrash Rabbah, Naso, section 13, regarding "and for the peace-offering" in the offering of Nesanel ben Tzuar: two [kinds of] peace, peace above and peace below. And in Zohar, vol. 3 (Bamidbar, folio 118a).

ובפ' ויקרא (ד"כ סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ כי הנני מושיעך מרחוק (ודכ"א א' נ"ד א' ע"ו ב' ק"ט א').

And in Parshas Vayikra (folio 20, end of side b), on the verse "For behold, I will save you from afar" (and folios 21a, 54a, 76b, 109a).

והענין דהנה כתיב אחכמה והיא רחוקה ממני וע' ברבות פ' חקת מזה וע"י התשובה נמשך גילוי בחינה זו

And the explanation is: it is written, "I will become wise, but it is far from me"; and see on this in the Midrash Rabbah, Parshas Chukas. And through teshuvah the revelation of this level is drawn down.

וזהו ענין שלום לרחוק שיהיה קרוב ועמ"ש סד"ה כי המצוה הזאת בענין ולא רחוקה היא ועמ"ש לקמן סד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] גבי מאת הוי' היתה זאת.

And this is the matter of "peace to the far," that it become near. See also what is written at the end of the discourse beginning "For this commandment," on the matter of "It is not far"; and see what is written below, at the end of the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres," regarding "This has come from Havayah."

וזהו ענין במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד כי יש ב' בחינות מקום דהיינו בחי' פמליא של מעלה ופמליא של מטה הנ"ל הן ב' בחינות מקום.

And this is the matter of "In the place where baalei teshuvah stand, the perfectly righteous (tzaddikim gemurim) cannot stand": for there are two levels of "place," namely, the level of the household above and the household below mentioned above; these are the two levels of place.

והוא מ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] (ויקהל דר"ז ע"א) בענין ברוך כבוד ה' ממקומו וכתיב הנה מקום אתי אתר דלא אתגליא.

And this is what is written in Zohar, vol. 2 (Vayakhel, folio 207a), on the matter of "Blessed be the glory of Havayah from His place," and it is written, "Behold, there is a place with Me": a place that is not revealed.

ובחינה זו הוא ע"י התשובה שהרי גבי הנה מקום אתי נאמר י"ג מדות הרחמים שהוא בחינת תשובה כו'

And this level is through teshuvah; for regarding "Behold, there is a place with Me," the Thirteen Attributes of Mercy were said, which are the level of teshuvah, etc.

וזהו בחינת יום כפור שבכל עשרת ימי תשובה הוא כמתקרב לפני המלך ופורש מארץ מרחק

And this is the level of Yom Kippur: for throughout the Ten Days of Teshuvah one is like someone drawing near before the King and departing from a distant land,

דהיינו ממחשבותיו שבכל השנה שהיה נמשך אחר עוה"ז ותענוגיו

that is, from his thoughts of the whole year, when he was drawn after this world and its pleasures.

ובעשי"ת [ובעשרת ימי תשובה] אומרים אבינו מלכנו שרוצים להתקרב אליו ית' עד שביוכ"פ [שביום כפור / שביום הכפורים] לפני ה' תטהרו למעלה מבחי' הוי' והיו"ד שבו נברא עוה"ב [עולם הבא] מחמת התענוג הגדול כביכול שעשועי המלך שראה את בנו שבא אליו מארץ מרחק.

And in the Ten Days of Teshuvah we say "Avinu Malkeinu" (our Father, our King), for we want to draw near to Him, may He be blessed, until on Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified": above the level of Havayah and the yud with which the World to Come was created, because of the great delight, as it were, the delight of the King who has seen his son come to him from a distant land.

וכך כתיב ובמרחקים יזכרוני כו' (זכריה י"ד ט') וזהו שמאלו תחת לראשי פי' שע"י שמאל דוחה שבכל עשרת ימי תשובה דהיינו שהיה דוחה את עצמו להיותו בעיניו בבחינת רחוק מה' מאד.

And so it is written, "And in far places they will remember Me," etc. (Zechariah 10:9). And this is "His left hand is under my head." Meaning: through the "left [hand] that pushes away" during all the Ten Days of Teshuvah, that is, he would push himself away, being in his own eyes very far from G-d.

וע"ז תיקנו כל הוידוים חטאנו אשמנו כו' וכל מה שהפה יכול לדבר ולספר בגנותו אומרים על עצמם הוא הגורם להיות קירוב בתשובה מחמת מרירות נפשו כדכתיב ויצעקו אל ה' בצר להם כו'.

And for this all the confessions were instituted, "We have sinned, we have been guilty," etc.; and all that the mouth can speak and tell to one's discredit they say about themselves. This is what brings about the drawing near through teshuvah, because of the bitterness of his soul, as it is written, "And they cried out to Havayah in their distress," etc.

וזהו מכל חטאתיכם לפני הוי' תטהרו שעל ידי התשובה מתגלה עונג העליון שהוא בחינת ראשי.

And this is "From all your sins, before Havayah you shall be purified": through teshuvah the supernal delight is revealed, which is the level of "my head."

ולכן יוכ"פ [יום כפור / יום הכפורים] אין בו לא אכילה ושתיה כו' (והנה ב' בחי' תענוג הנ"ל הן כענין או"י [אור ישר] ואו"ח [ואור חוזר] בחי' אברהם ויצחק היינו חסד וגבורה שבתענוג ועמ"ש ע"פ עלי באר בענין מעין גנים וענין באר מים חיים

And therefore on Yom Kippur there is no eating or drinking, etc. (Now, the two levels of delight mentioned above are like direct light and returning light (or yashar and or chozer), the levels of Avraham and Yitzchak, that is, Chesed and Gevurah within delight. See also what is written on the verse "Spring up, O well," on the matter of "a fountain of gardens" and the matter of "a well of living waters."

ויובן יותר ע"ד שנתבאר בד"ה שוש אשיש הנ"ל בענין השופר שהוא גילוי פנימיות עונג העליון שלמעלה מבחי' עונג העליון שממשיכים בכל השנה ע"י התורה והמצות שאמר ונעשה רצוני

And it will be understood further along the lines of what was explained in the discourse beginning "I will greatly rejoice," mentioned above, on the matter of the shofar, which is the revelation of the inner dimension of the supernal delight, which is above the level of the supernal delight that is drawn down all year through Torah and mitzvos, [the delight] that "He spoke, and My will was done."

וגילוי פנימיות עונג העליון ההוא נמשך דוקא ע"י בכייה והתעוררות רחמים שזהו ענין התקיעות גנוחי גנח ילולי יליל כו' ע"ש באריכות שנתבאר הטעם לפי שע"י הבכיה ממשיכים י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהן הן פנימיות עונג העליון

And the revelation of that inner dimension of the supernal delight is drawn down specifically through weeping and the arousal of compassion, which is the matter of the blasts, "groaning, groaning, wailing, wailing," etc. See there at length, where the reason is explained: that through the weeping one draws down the Thirteen Attributes of Mercy, which are themselves the inner dimension of the supernal delight.

ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] יובן הטעם יותר כי הנה הבכייה והתעוררות רחמים זהו בחי' תשובה ממעמקים קראתיך והתשובה הוא ענין לרחוק שנעשה קרוב והעונג מזה למעלה הוא עד"מ תענוג המלך כשבא אליו בנו מארץ מרחק מאד. שהוא בחי' פנימיות התענוג יותר מהעונג שבמצות המלך מה שאמר ונעשה רצונו.

And according to what has been written [here], the reason will be understood further: for weeping and the arousal of compassion are the level of teshuvah, "Out of the depths I have called You"; and teshuvah is the matter of the far becoming near. And the delight from this above is, by way of analogy, the delight of the king when his son comes to him from a very distant land, which is the level of the inner dimension of delight, more than the delight in the king's commands, [the delight] that "He spoke, and His will was done."

ועמ"ש בד"ה אתם נצבים בענין ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים.

See also what is written in the discourse beginning "You are standing," on the matter of "and weighed the mountains with a scale and the hills with a balance."

וענין תענוג זה י"ל [יש לומר] שזהו בחי' אשר נשבעת לאבותינו כי אשר בחי' תענוג כנ"ל בענין אשר קדשנו במצותיו אלא כי אשר קב"ו [קדשנו במצותיו וצונו] זהו התענוג הנמשך ע"י המצות ובחי' אשר נשבעת הוא בי"ג מדות הרחמים דמיכה שהוא הנמשך ע"י התשובה והוא הפנימיות התענוג כנ"ל

And this delight, it can be said, is the level of "asher nishbata (as You swore) to our fathers"; for asher is the level of delight, as mentioned above regarding "asher kiddeshanu bemitzvosav." But "asher kiddeshanu bemitzvosav" is the delight drawn down through the mitzvos, while the level of "asher nishbata" is in the Thirteen Attributes of Mercy of Micah, which is what is drawn down through teshuvah, and it is the inner dimension of delight, as mentioned above.

וזהו שמאלו תחת לראשי ראשי היינו פנימיות התענוג

And this is "His left hand is under my head": "my head" is the inner dimension of delight.

וכענין בשעה שישראל עונין אמן יהא שמיה רבא מברך הקב"ה מנענע בראשו שזהו המשכה מבחי' שמיה רבא שמו הגדול ועמ"ש מזה בד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים גם לראשי אותיות ישראל לי ראש.

It is like the matter of "When Israel respond, 'Amen, yehei shmei rabba mevarach' [May His great Name be blessed], the Holy One, blessed be He, nods His head": this is a drawing down from the level of "shmei rabba," His great Name. See also what is written on this in the discourse beginning "I am Havayah your G-d who brought you out of the land of Egypt." Also, lerashi (my head) has the letters of Yisrael (Israel), [and of] li rosh (a head for Me).

ועמ"ש ע"פ מאמר הזח"ג [הזהר חלק ג] קרח) (קע"ח ב') בענין ועבד הלוי הוא אלמלא דינא לא אשתכח בעלמא כו' ע"ש מענין שמאלו

See also what is written on the saying of the Zohar, vol. 3, Korach) (folio 178b) on the matter of "And the Levite shall perform [the service]": "Were judgment not found in the world," etc.; see there on the matter of "His left hand."

(וע' עוד מענין שמאלו תחת לראשי בזח"ב [בזהר חלק ב'] קל"ח ב' קנ"ד ב'. ח"ג [חלק ג'] קמ"ח ב' ועוד בח"א [בחלק א'] קי"ב א' קל"ו א'. ח"ב [חלק ב'] ד"ל ע"ב קי"ד א' רל"ח ב' ח"ג [חלק ג'] נ"ד ב' נ"ה א' קי"ח ב' קי"ט ב' ק"כ ע"ב)

(See further on the matter of "His left hand is under my head" in Zohar, vol. 2, 138b, 154b; vol. 3, 148b; and further in vol. 1, 112a, 136a; vol. 2, folio 30b, 114a, 238b; vol. 3, 54b, 55a, 118b, 119b, 120b.)

והנה בחי' גילוי עונג זה הוא בחי' שמחה ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו כי שמחה היא התגלות העונג והוא בחי' סוכות זמן שמחתנו

Now, the level of the revelation of this delight is the level of joy, "Havayah will rejoice in His works" and "Israel will rejoice in its Maker"; for joy is the revelation of delight. And this is the level of Sukkos, "the season of our rejoicing."

ואזי מתגלה עונג העליון גילוי אור א"ס ב"ה להיות חופף עלינו כל ימי הסוכות והוא בחי' וימינו תחבקני כמשל החובק את חבירו מאחוריו

And then the supernal delight is revealed, the revelation of the Infinite Light, blessed be He, to hover over us all the days of Sukkos. And this is the level of "and his right hand embraces me," like the analogy of one who embraces his fellow from behind.

כך וימינו תחבקני שאפילו בחי' אחוריים שהוא בחי' חיצוניות האדם שנמשך אחר עוה"ז שנקרא אחוריים ובחי' עורף וכמ"ש כי פנו אלי עורף כו' עכ"ז [עם כל זה] הוא מקיפו וסובבו להיות מהפך חשוכא לנהורא כו' ולבטל רצונו נגד רצון ה'

So too, "and his right hand embraces me": even the level of the back, which is the level of a person's outer dimension (chitzoniyus), which is drawn after this world and is called "the back" and the level of "the nape," as it is written, "For they have turned to Me the nape," etc., nevertheless He encompasses and surrounds him, so as to turn darkness into light, etc., and to nullify his will before the will of G-d.

והיינו מפני כי ימינו של הקב"ה הוא גילוי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו

And this is because the right hand of the Holy One, blessed be He, is the revelation of the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and glory;

הוא הנותן כח ועוז להיות באתערותא דלתתא שעי"ז יהיה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] וכמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה וגו'

it is what gives strength and power for there to be, through the arousal from below, an arousal from above. As it is written, "And Israel saw the great hand," etc.

(ועמ"ש מענין את היד הגדולה כו' בד"ה בפ' נסכים ועמ"ש ע"פ ידך בעורף אויביך

(See also what is written on the matter of "the great hand," etc., in the discourse beginning "In the section of the libations," and what is written on the verse "Your hand is on the nape of your enemies."

וזהו ג"כ ואני נתתי לך שכם אחד לעשות מבחינת שכם שהוא לשון כתף ואחוריים כמו על שכם שניהם להיות נהפך לבחי' אחד כמו לעבדו שכם אחד וכמ"ש במ"א)

And this is also "And I have given you one shechem (portion)": to make, from the level of shechem, which means shoulder and back, as in "upon the shoulder (shechem) of both of them," [that it be] turned into the level of one, as in "to serve Him with one shoulder (shechem echad)," as is written elsewhere.)

אך גילוי זה עלינו הוא בבחי' מקיף למעלה מעלה מבחינת השגת הנבראים. וזהו ה' צלך על יד ימינך בבחי' צל ומקיף והוא למעלה מעלה מעל יד ימינך

But this revelation upon us is in the manner of an encompassing light (makif), far above the level of the comprehension of created beings. And this is "Havayah is your shade upon your right hand": in the manner of shade and an encompassing light; and it is far above, over "your right hand."

פי׳ יד ימינך היינו האהבה הטבעית שבאדם ואהבה העליונה שורה על האהבה הטבעית זו בבחי׳ מקיף שאינה יכולה להתלבש בבחינת אהבה טבעית זו של האדם שאין אהבה הטבעית יכולה להגבילה.

Meaning: "your right hand" is the natural love in a person; and the supernal love rests upon this natural love in the manner of an encompassing light, for it cannot be clothed within this natural love of the person, since the natural love cannot contain it.

אך מ״מ פעולת המקיף ליתן כח ועוז באהבה טבעית שבנפש האדם (ועמ״ש מזה בד״ה ביום השמיני שילח)

Nevertheless, the effect of the encompassing light is to give strength and power to the natural love in a person's soul (see also what is written on this in the discourse beginning "On the eighth day he sent away"),

שיהיה אתערותא דלעילא תלוי באתערותא דלתתא בכל השנה. וזהו פעולת חג הסוכות על כל השנה בכללה:

so that the arousal from above will depend on the arousal from below throughout the year. And this is the effect of the festival of Sukkos on the entire year as a whole.

12 ה ודרך פרט בכל יום הוא ענין תלמוד תורה ועל זה אמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

5. And in a particular way, each day, this is the matter of Torah study; and of this they said, "Study is great, for it leads to action."

והענין דכתיב ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך שמן התורה נעשה בחינת סוכה בחינת צל שמהבל הדבור נעשה מקיף לנשמה והוא בחי׳ מוצא פי הוי׳

The explanation: it is written, "And I have put My words in your mouth, and in the shade of My hand I have covered you": from the Torah is made the level of a sukkah, the level of shade; for from the breath of speech an encompassing light (makif) is made for the soul. And this is the level of "what comes out of the mouth of Havayah";

כי לא על הלחם לבדו שהוא בחי׳ תורה בעצמה יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי׳ שהוא ע״י מוצאיהם בהבל הפה שמזה נעשה מקיף לנשמה

for "not by bread alone," which is the level of the Torah itself, "does man live, but by everything that comes out of the mouth of Havayah," which is through uttering them with the breath of the mouth, from which an encompassing light is made for the soul.

(ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי ובזח"א [ובזהר חלק א]) (בראשית דף ד' ע"ב) ע"פ ואשים דברי בפיך ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם והוא הנותן כח ועוז לאתערותא דלתתא במעשה המצות שיהי' [שיהיה] תלוי בזה אתערותא דלעילא.

(See also what is written at the end of the discourse beginning "And I will betroth you to Me," and in Zohar, vol. 1) (Bereishis, folio 4b), on the verse "And I have put My words in your mouth," and in the commentary of the Ramaz there. And this is what gives strength and power to the arousal from below in the performance of the mitzvos, so that the arousal from above will depend on it.

וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה פי' שהתלמוד שלומד בהבל הפה שאפילו לומד בענין שאינו צריך למעשה. כגון סדר קדשים וזבחים ומנחות

And this is "Study is great, for it leads to action." Meaning: the study that one studies with the breath of the mouth, even when one studies a subject that is not needed for practice, such as the order of Kodashim, [the tractates] Zevachim and Menachos;

ואפילו בענינים הנוגעים למעשה יש כמה דברים שאין צריך ללמדם בתוך הגמרא.

and even in matters relevant to practice, there are several things that one need not study within the Gemara,

13 ובפרט כי כעת יש קיצור דינים בשולחן ערוך והוא ג"כ גילוי רצון העליון הנוגע למעשה אף על פי כן צריך ללמוד הגמרא

especially since now there is a summary of the laws in the Shulchan Aruch, which is also a revelation of the supernal will relevant to practice; nevertheless one must study the Gemara,

כי אין הענין בשביל שנוגע למעשה אלא בשביל שמוציא בפה דברי תורה שמזה נעשה מקיף לנשמה להיות נמשך עונג העליון

for the point is not that it is relevant to practice, but that one utters words of Torah with the mouth, from which an encompassing light is made for the soul, so that the supernal delight is drawn down.

והוא בבחינת התורה כמ"ש ואהיה שעשועים יום יום פי' יום יום תורה שבכתב ותורה שבעל פה הם בחי' שעשועים אצלו ית' שהוא בחינת עונג העליון ותענוג הזה נמשך למטה כמ"ש ושעשועי את בני האדם

And this is in the level of the Torah, as it is written, "And I was [His] delight day [by] day." Meaning: "day [by] day" is the Written Torah and the Oral Torah, which are the level of delights before Him, may He be blessed, which is the level of the supernal delight; and this delight is drawn down below, as it is written, "And My delights are with the children of men."

(וזהו ענין שמביא לידי מעשה דר"ל [דרוצה לומר] שנותן כח ועוז במעשה המצות ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] שיהי' [שיהיה] נמשך ע"י אתערותא דלעילא שהכח לזה נמשך מבחי' עונג העליון כנ"ל והוא בחינת התורה שנאמר בה ואהיה שעשועים כו'.

(And this is the meaning of "that leads to action": that is to say, that it gives strength and power in the performance of the mitzvos and the arousal from below, so that through it an arousal from above will be drawn down; for the power for this is drawn from the level of the supernal delight, as mentioned above, which is the level of the Torah, of which it is said, "And I was [His] delight," etc.

וגם כי ב' בחינות שלום הנ"ל דלרחוק ולקרוב הם נמשכים גם כן על ידי עסק התורה כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (סנהדרין דצ"ט ע"ב) כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה שנאמר או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי

And also, the two levels of peace mentioned above, "to the far and to the near," are also drawn down through engaging in Torah, as in the saying of our Sages, of blessed memory) (Sanhedrin, folio 99b): "Whoever engages in Torah makes peace in the household above and in the household below, as it is said, 'Or let him take hold of My strength, [that] he may make peace with Me; peace he shall make with Me.'"

וכנ"ל ג"כ בשם מדרש רבה נשא פי"ג וכבר נתבאר ששני בחינות שלום דפמליא של מעלה ושל מטה היינו ענין שלום שלום לרחוק ולקרוב

And as [cited] above also in the name of the Midrash Rabbah, Naso, section 13. And it has already been explained that the two levels of peace, of the household above and [the household] below, are the matter of "Peace, peace, to the far and to the near."

ויובן זה יותר עם מ״ש ע״פ זאת חקת התורה שהוא ענין אותיות החקיקה שלמעלה עדיין מבחינת תורה שבכתב ועל זה נאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני כי היא בבחינת חכמה סתימאה.

And this will be understood further with what is written on the verse "This is the statute (chukas) of the Torah": it is the matter of the engraved letters (chakikah), which are higher still than the level of the Written Torah; and of this it is said, "I said, I will become wise, but it is far from me," for it is in the level of the hidden wisdom (Chochmah Stima'ah).

14 ומשם ממשיכים האור בתורה שבכתב ותורה שבעל פה הרי זהו ג״כ בבחי׳ שלום לרחוק שממשיך מבחינת והיא רחוקה

And from there one draws down the light into the Written Torah and the Oral Torah; this too is in the level of "peace to the far," for one draws down from the level of "but it is far,"

והיינו שהיא עונג עליון בחינת ואהיה שעשועים ומשם ממשיכים שיהי׳ [שיהיה] ושעשועי את בני אדם והיינו ע״י שלום ולקרוב.

that is, that it is the supernal delight, the level of "And I was [His] delight"; and from there one draws down that there be "And My delights are with the children of men," and this is through "peace … and to the near."

15 והנה בגמרא ספ״ק [סוף פרק קמא] דקדושין איכא מ״ד [מאן דאמר] מעשה גדול והיינו משום שהמעשה זהו אתעדל״ת [אתערותא דלתתא] של האדם שטורח את עצמו במעשה רב. משא״כ התורה הוא בחינת דיבור והוא בחי׳ אתעדל״ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל״ת [מאתערותא דלתתא] כמ״ש בד״ה ואתחנן.

Now, in the Gemara at the end of the first chapter of Kiddushin, there is one who says that action is greater; this is because action is a person's arousal from below, in which he exerts himself in substantial action. This is not so with Torah, which is the level of speech, and it is the level of an arousal from above, which is higher than an arousal from below, as is written in the discourse beginning "And I pleaded."

וכיון שהמעשה הוא מעשי ידי האדם ופעולתו ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] שלו הרי עד"מ האדם מתפאר א"ע [את עצמו] שלו אף בבחי' רגל שבו משא"כ בשל אחרים אינו מתפאר אפילו ביד שהיא חשובה יותר כיון שאינו שלו

And since action is the work of a person's hands, his own doing and his own arousal from below, then, by way of analogy, a person takes pride in what is his own, even in the level of the foot in him; whereas in what belongs to others he does not take pride, even in a hand, which is more important, since it is not his.

וכך לערך זה המעשה זהו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ממש משא"כ התורה עיקרה מתנה מלמעלה

And in this proportion, action is truly an arousal from below, whereas the Torah is essentially a gift from above.

ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] (תרומה קכ"ח א') שלכן על עסק התורה נאמר לכו שברו ואכלו כו' בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב משא"כ בעסק המצות צ"ל באגר שלים דוקא ע"ש ע"כ אמר מעשה גדול.

And see Zohar, vol. 2 (Terumah, 128a), that therefore concerning engaging in Torah it is said, "Come, buy and eat, etc., without money and without price, wine and milk," whereas in engaging in the mitzvos it must be specifically "for full payment"; see there. Therefore he said, "Action is greater."

ואעפ"כ [ואף על פי כן] איכא למ"ד [למאן דאמר] לימוד גדול היינו אפילו מצד עצמו כיון שאדרבה הוא אתערותא דלעילא מבחינה שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של מעשה המצות מגעת שם

And nevertheless there is one who says that study is greater, that is, even in its own right; since, on the contrary, it is an arousal from above, from a level which the arousal from below of performing the mitzvos does not reach.

ועוד כי היא ג"כ בחינת עסק במחשבה ודיבור של האדם וגם עקימת שפתיו הוי מעשה רק שאינו מעשה רב כמעשה ממש עיין בגמרא פ"ז [פרק ז'] דב"מ [דבבא מציעא] (דף צ' סע"ב [סוף עמוד ב])

And further, because it is also a level of engagement of a person's thought and speech, and also "the moving of his lips is an action," only it is not substantial action like actual action; see the Gemara, chapter 7 of Bava Metzia (folio 90, end of side b),

ובחידושי הרשב"א [הרבי שלמה בן אדרת] (רפ"ג [ריש פרק ג'] דשבועות דכ"א ע"א) ועיין בתוספות שם ושם נמנו וגמרו דלימוד גדול שמביא לידי מעשה דהיינו שגם הכח שבמעשה המצות לעורר אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] נמשך ע"י עסק התורה כנ"ל

and the Chiddushei HaRashba (beginning of chapter 3 of Shevuos, folio 21a), and see the Tosafos there. And there they took a vote and concluded that study is greater, for it leads to action; that is, that even the power in the performance of the mitzvos to arouse an arousal from above is drawn through engaging in Torah, as mentioned above.

וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם פי' ביום השמיני מדרגה השמינית ממטה למעלה בחינת בינה דהיינו ע"י בחי' התבוננות

And this is "On the eighth day, there shall be an atzeres for you." Meaning: "on the eighth day" is the eighth level from below upward, the level of Binah, that is, through the level of contemplation;

כמו שמלמעלה למטה כל מה שהוא למטה הוא בחינת אין וכלא חשיב נגד מה שלמעלה כך מלמטה למעלה יהיה כאין ואפס והוא בחינת מבין דבר מתוך דבר (עמ"ש בד"ה השמים כסאי)

just as from above to below, whatever is below is the level of ayin and considered as nothing in relation to what is above, so from below to above one will be as nothing and naught; and this is the level of understanding one thing from another. (See what is written in the discourse beginning "The heavens are My throne.")

וכן בינה ליבא היא בחי' שמחת הלב זמן שמחתנו שמתקרבים יחד ב' השמחות ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו

And likewise "Binah is the heart": it is the level of the joy of the heart, "the season of our rejoicing," when the two joys come close together, "Havayah will rejoice in His works" and "Israel will rejoice in its Maker";

והיינו על ידי התורה כי לכן נקרא שמחת תורה שהתורה היא עונג עליון ועונג תחתון כנ"ל.

and this is through the Torah; for this is why it is called Simchas Torah, for the Torah is supernal delight and lower delight, as mentioned above.

ואזי עצרת תהיה לכם כתרגומו כנישין תהי לכון פי׳ שיתאסף ויתקבץ יחד בחינת המקיף המתפשט וחופף מלמעלה בבחינת אין סוף וקץ

And then "there shall be an atzeres for you," as the Targum renders it, "kenishin tehei lechon" (there shall be a gathering for you). Meaning: that the level of the encompassing light, which spreads and hovers from above in the manner of without end or limit, is gathered and collected together,

להיות מוגבל בתוך נפשות בני ישראל ולהיות בבחינת פנימיות כדי שאחי״כ יהיה בחי׳ המצות באתעדל״ת [באתערותא דלתתא] אתעדל״ע [אתערותא דלעילא] כו׳ כנ״ל

to be contained within the souls of Israel and to be in the manner of an inner [light], so that afterwards there will be the level of the mitzvos, [such that] through the arousal from below [there is] an arousal from above, etc., as mentioned above.

(ועיין מענין ביום השמיני עצרת ברבות בקהלת בפסוק תן חלק לשבעה וגם לשמונה ובפסוק ביום טובה היה בטוב ובשיר השירים בפסוק מה יפו פעמיך בנעלים ובפרשת נשא פרשה יו״ד גבי ויאמר מנוח כו׳ נעצרה נא אותך.

(See on the matter of "On the eighth day, an atzeres" in the Midrash Rabbah on Koheles, on the verse "Give a portion to seven and also to eight," and on the verse "On the day of good, be in good"; and on Shir HaShirim, on the verse "How beautiful are your steps in sandals"; and on Parshas Naso, section 10, regarding "And Manoach said," etc., "Let us detain (ne'etzrah) you."

וס״פ פנחס. ועמ״ש בד״ה למנצח על השמינית. ומ״ש במ״א בענין שבעתים כאור שבעת הימים ועיין בזהר ח״ג [חלק ג׳] בלק) (קפ״ה ב׳) בענין מי יעמוד ובפי׳ הרמ״ז [הרב משה זכות] שם:

And at the end of Parshas Pinchas. See also what is written in the discourse beginning "For the conductor, on the Sheminis [the eighth]," and what is written elsewhere on the matter of "sevenfold, like the light of the seven days." And see Zohar, vol. 3, Balak) (185b), on the matter of "Who shall stand," and in the commentary of the Ramaz there.

16 קיצור

Summary

17 (א) פי׳ תתן אמת ליעקב היינו כי אל דעות ה׳ שכולל ב׳ דעות

(1) The meaning of "You will give truth to Yaakov" is [as in] "For Havayah is a G-d of knowledges," which includes two [kinds of] knowledge;

ושיהיה הגילוי למטה כמו למעלה זהו ואמת ה' לעולם ועז"נ [ועל זה נאמר] תתן אמת ליעקב ועיין מענין אמת ברבות פ' וישלח פ' פ"א

and that the revelation be below as it is above: this is "And the truth of Havayah is le'olam," and of this it is said, "You will give truth to Yaakov." And see on the matter of truth in the Midrash Rabbah, Parshas Vayishlach, section 81.

ומזה נמשך להיות חסד לאברהם היינו להיות באתערותא דלתתא נמשך אתערותא דלעילא זהו צדקה וחסד אשר עשה ה' עמנו

And from this is drawn [the level of] "kindness to Avraham," that is, that through the arousal from below an arousal from above is drawn down; this is "the charity and kindness that G-d has done with us."

ועמ"ש ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בענין פי' חסדי ה' לשון רבים ב' בחי' חסד ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין בחי' אברהם ובחי' אהרן:

See also what is written on the verse "I am Havayah your G-d" in the section of tzitzis, on the meaning of "the kindnesses of Havayah" in the plural, two levels of kindness; and see what is written in the discourse beginning "When you light the lamps," on the matter of the level of Avraham and the level of Aharon.

18 (ב) והכח להיות אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] תלוי באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] זהו אשר נשבעת לאבותינו דהיינו מה שהבטיח נגד סדר ההשתלשלות.

(2) And the power for the arousal from above to depend on the arousal from below is "as You swore to our fathers," that is, what He promised against the order of the chain of descending levels (hishtalshelus).

והיינו מימי קדם קדמונו של עולם. מה שלמעלה מבחינת ימי עולם שהן בסדר השתלשלות. (וע' רבות אמור פכ"ט זח"ג [זהר חלק ג] פ' אחרי ס"ו ב' נשא ק"ל ע"א קל"ד ב'):

And this is "from the days of old," [from] the Primordial One of the world: what is above the level of "the days of the world," which are in the order of hishtalshelus. (See Midrash Rabbah, Emor, section 29; Zohar, vol. 3, Parshas Acharei, 66b; Naso, 130a, 134b.)

19 (ג) וזהו אשר קב"ו [קדשנו במצותיו וצונו] אשר הוא עונג העליון ממנו נמשך וצונו צוותא והתקשרות להיות נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ע"ח [על ידי (צ"ל ע"י)] אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]. ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז כו':

(3) And this is "asher kiddeshanu bemitzvosav" (who has sanctified us with His commandments): asher is the supernal delight, from which is drawn "vetzivanu" (and has commanded us), companionship and connection, so that an arousal from above be drawn down through an arousal from below. And therefore "One hour of teshuvah and good deeds in this world," etc.

(ד) וענין תשובה עד"מ שיש שני מיני תענוג לפני המלך האחד בעשיית המצות כמו נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני עמ"ש בד"ה צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני.

(4) And the matter of teshuvah: by way of analogy, there are two kinds of delight before the king. The first is in the carrying out of his commands, as in "It is a satisfaction before Me that I spoke and My will was done." See what is written in the discourse beginning "Command the children of Israel and say to them, My offering."

והב' כשרואה את בנו בא מרחוק וזהו שלום שלום לרחוק ולקרוב וזהו ג"כ בחי' יעשה שלום לי שלום יעשה לי.

And the second is when he sees his son coming from afar. And this is "Peace, peace, to the far and to the near," and this is also the level of "he may make peace with Me; peace he shall make with Me":

דהיינו יחוד י"ה ויחוד ו"ה. עמ"ש ע"פ אלה פקודי המשכן וע"פ והיה מספר בנ"י [בני ישראל]

that is, the union of yud-hei and the union of vav-hei. See what is written on the verse "These are the accounts of the Mishkan" and on the verse "And the number of the children of Israel shall be."

וזהו ענין שמאלו תחת לראשי שמר"ה [שמראש השנה] עד יוהכ"פ [יום הכפורים] שהוא בחי' לרחוק שנעשה קרוב בחי' תשובה

And this is the matter of "His left hand is under my head": from Rosh Hashanah until Yom Kippur, which is the level of the far becoming near, the level of teshuvah.

ועי״ז כמ״כ [כמו כן] למעלה נמשך הבחי׳ מקיף עליון שלמעלה מהשתלשלות בחי׳ ימי קדם שלמעלה מימי עולם כמאמר המתנשא מימות עולם להיות מאיר בקירוב ע״ד ימי עולם

And through this, correspondingly above, there is drawn down the level of the supernal encompassing light, which is above hishtalshelus: the level of "the days of old," which is above "the days of the world," as in the saying, "Who is exalted from the days of the world"; [so that it] shine closely, in the manner of "the days of the world."

וזהו דרשו ה׳ בהמצאו בהיותו קרוב

And this is "Seek Havayah when He can be found," when He is near.

וגילוי עונג זה הוא בחי׳ שמן שמחתנו ישמח ה׳ במעשיו וישמח ישראל בעושיו ופעולת עונג זה העליון עם היותו בבחי׳ מקיף ליתן כח ועוז באהבה הטבעית שבנפש שיהיה אתערותא דלעילא תלוי באתערותא דלתתא

And the revelation of this delight is the level of "the season of our rejoicing," "Havayah will rejoice in His works" and "Israel will rejoice in its Maker." And the effect of this supernal delight, although it is in the manner of an encompassing light, is to give strength and power to the natural love in the soul, so that the arousal from above will depend on the arousal from below.

וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וזהו ענין שבעת ימים דחג הסוכות להיות הוי״ה צלך:

And this is "as You swore to our fathers from the days of old." And this is the matter of the seven days of the festival of Sukkos: that "Havayah is your shade."

(ה) ודרך פרט בכל יום הוא בחי׳ תורה דכתיב ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך. וגם נאמר בה חצבה עמודיה שבעה כמ״ש ברבות ר״פ שמיני

(5) And in a particular way, each day, it is the level of Torah, as it is written, "And I have put My words in your mouth, and in the shade of My hand I have covered you." And it is also said of it, "She has hewn out her seven pillars," as is written in the Midrash Rabbah at the beginning of Parshas Shemini.

ולכן גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כי הוא מבחי' תענוג עליון שעשועים יום יום ע"כ הוא המביא לידי מעשה שנותן כח ועוז למעשה המצות שיהיה נמשך בהן ועל ידן האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] וזהו או יחזיק במעוזי שנקרא עוז שהוא כח.

And therefore, "Study is great, for it leads to action," for it is from the level of supernal delight, "delights day [by] day"; therefore it is what leads to action, for it gives strength and power to the performance of the mitzvos, so that the arousal from above be drawn down in them and through them. And this is "Or let him take hold of My strength (ma'uzi)," for it is called oz (might), which is power.

20 והנה ביום השמיני מדרגה השמינית ממטה למעלה. הבחינה שיוכל להיות הגילוי למטה כמו למעלה בחי' ואמת ה' לעולם.

And now, "on the eighth day": the eighth level from below upward, the level at which the revelation can be below as it is above, the level of "And the truth of Havayah is le'olam."

והוא שמחת תורה ושם מתחברים ב' השמחות דישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו והיינו ע"י התורה שהיא אצלו ית' שעשועים ושעשועי את בני אדם לכן נקרא שמחת תורה.

And this is Simchas Torah, and there the two joys are joined, "Havayah will rejoice in His works" and "Israel will rejoice in its Maker"; and this is through the Torah, which before Him, may He be blessed, is "delights," and "My delights are with the children of men." Therefore it is called Simchas Torah.

ואזי עצרת תהיה לכם שיתאסף ויתקבץ האור מקיף להיות בבחי' פנימיות ע"ד יקוו המים אל מקום אחד ועד"ז נאמר מקוה ישראל הי' (ע' [עיין] זח" בראשית י"ח א' ל"ג א')

And then "there shall be an atzeres for you": that the encompassing light be gathered and collected together, to be in the manner of an inner light (pnimiyus), like "Let the waters be gathered to one place"; and in the same way it is said, "The mikveh (hope; also, gathering [of waters]) of Israel is Havayah." (See Zohar, Bereishis, 18a, 33a.)

ולכן אומרים בשמע"צ [בשמיני עצרת] מוריד הגשם כדי שעי"ז יהיה בבחינת המצות באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]:

And therefore on Shemini Atzeres we say "He causes the rain to fall," so that through this there will be, in the level of the mitzvos, through the arousal from below, an arousal from above.

LIKKUTEI TORAH • SHEMINI ATZERES • MAAMAR 2

ביום השמיני עצרת תהיה לכם

"On the Eighth Day, an Atzeres Shall There Be for You"

◇

1 ביום השמיני עצרת תהיה לכם. ותרגם אונקלוס כנישין תהי לכון פי׳ כנישין התאספות והתקבצות יחד למקום אחד דהיינו שכל בני ישראל יתקבצו כולם להכלל במקום אחד במקורם ושרשם.

"On the eighth day, an Atzeres shall there be for you." And Onkelos translates: "A kenishin shall there be for you." The meaning of kenishin is an assembling and a gathering together into one place; that is, that all the children of Israel will gather, all of them, to be included in one place, in their source and root.

והענין הוא כי בראש השנה אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון

The explanation is this: On Rosh HaShanah we say, "This day is the beginning of Your works, a remembrance of the first day."

וביאור הענין כי הנה השתלשלות העולמות וירידתן מדרגה אחר מדרגה מריש כל דרגין כו׳ רבים ועצומים הם עד אין חקר ואין מספר

And the explanation of the matter is that the chain of descent (hishtalshelus) of the worlds, and their descent level after level from "the Head of all levels," etc., are many and vast, beyond searching out and beyond number.

כי מא״ס ב״ה שכשמו כן הוא אין לו קץ ואין לו תכלית לא היו עולמות יכולים להיות עולמות נבראים שהם בעלי גבול ויש להם קץ ותכלית רק עד אחר ריבוי ההשתלשלות ממוצעים ג״כ בלי קץ ותכלית

For from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who, as His Name [says], has no end and no limit, worlds could not have come to be as created worlds, which are bounded and have an end and a limit, except after a multiplicity of hishtalshelus, [through] intermediaries that are likewise without end or limit.

וענין הממוצעים הם כמו ג״ע [גן עדן] התחתון שהוא הממוצע בין עולמות הרוחנים ובין עוה״ז הגשמי

And the matter of the intermediaries is like the lower Gan Eden, which is the intermediary between the spiritual worlds and this physical world,

וכמ"ש בזהר דכל דיוקנין דלעילא ותתא משתכחין תמן והיינו לפי שהוא כלול מעילא ותתא.

as is written in the Zohar, that "all the forms of above and below are found there"; that is, because it is composed of above and below.

2 והנה יש נהר דינור בין עוה"ז לג"ע [לגן עדן] התחתון שאפילו צדיקים גמורים מוכרחים לירד ולטבול שם

Now, there is a river of fire (Nehar Dinur) between this world and the lower Gan Eden, into which even the completely righteous must go down and immerse,

כדי לטהר את עצמן מגשמיות עוה"ז וחומריותו שמוכרח לשכח שלא יהיה לו כח הזוכר מגשמיות העוה"ז שהוא מסך מבדיל ואין הנשמה יכולה להיות בג"ע [בגן עדן].

in order to purify themselves of the physicality and coarseness of this world; for one must forget, so that he has no power of memory of the physicality of this world, which is a separating screen, and [with it] the soul cannot be in Gan Eden.

3 וכמו ענין מחשבה זרה בתפלה שמבלבלת את האדם בתפלתו [ועמ"ש מזה בד"ה ויהי מקץ ובד"ה מראיהם ומעשיהם בפ' יתרו ע"ש]

It is like the matter of a foreign thought in prayer, which confuses a person in his prayer. (See what is written about this in the discourse beginning "Vayehi mikeitz," and in the discourse beginning "Mar'eihem uma'aseihem" in Parshas Yisro; see there.)

וכן מגן עדן התחתון לעליון צריך ג"כ לשכח ענין ג"ע [גן עדן] התחתון שלגבי ג"ע [גן עדן] העליון הרי הוא נחשב כגשמי ממש וכן עד רום המעלות יש כמה מיני ממוצעים כאלו עד אין חקר ואין מספר.

And likewise, from the lower Gan Eden to the higher one, one must also forget the matter of the lower Gan Eden, for relative to the higher Gan Eden it is considered actually physical. And so on, up to the loftiest heights, there are many kinds of such intermediaries, beyond searching out and beyond number.

4 וכמאמר הכל ירוממוך סלה וכל החיים יודוך סלה בלי הפסק וכנודע מענין השמיטות והיובלות כו'

As the saying [goes], "All shall exalt You, Selah," and "All the living shall thank You, Selah": [Selah meaning] without interruption; and as is known from the matter of the Shemittos [Sabbatical cycles] and the Jubilees, etc.

והכל עילוי אחר עילוי עד שמדרגה התחתונה לגבי העליונה כגשמיות תחשב [ועמ"ש בפ' ויצא גבי וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך]

And all of it is ascent after ascent, until the lower level, relative to the higher one, is considered as physicality. (See what is written in Parshas Vayeitzei on "and of all that You give me, I will surely give a tenth to You.")

והנה תחלת מעשיך הוא גן עדן התחתון שהוא תחלת עולם העשיה ומזכירין אותו לפי שהוא תכלית ועיקר בריאת האדם שבשבילו נברא.

Now, "the beginning of Your works" is the lower Gan Eden, which is the beginning of the World of Asiyah (Action); and it is mentioned because it is the purpose and the main point of the creation of man: for its sake he was created,

וכמ"ש ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה כו' ובו הוא שלימות המעשה וכמו שיהיה לימות המשיח. משא"כ בעוה"ז הגשמי בזמן הזה כו' וכמ"ש מזה בד"ה אוסרי לגפן.

as it is written, "And He placed him in the Garden of Eden, to work it and to guard it," etc.; and in it is the completeness of the deed, as it will be in the days of Mashiach, which is not so in this physical world at the present time, etc., as is written about this in the discourse beginning "Osrei lagefen."

5 והנה כדי להיות תחלת מעשיך היינו ע"י זכרון ליום ראשון שלפני ההשתלשלות כי נעוץ תחלתן בסופן

Now, in order for there to be "the beginning of Your works," it is through "a remembrance of the first day," [the day] that precedes the hishtalshelus, for "their beginning is wedged in their end."

כי הנה הגורם לירידת והשתלשלות המדריגות הוא בשביל שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא:

For what causes the descent and the chaining-down of the levels is that the Holy One, blessed be He, desired to have a dwelling place among the lower realms specifically.

6 ב אך הנה נודע כי ירידה זו צורך עלייה היא. וצריך להבין שהרי הירידה גדולה עד מאד שירדה הנשמה לעוה"ז הגשמי עד שבעלותה אפילו לג"ע [לגן עדן] התחתון מוכרחת לטבול בנהר דינור לשכח מכל כו'.

2. But it is known that this descent is for the sake of an ascent. And one must understand: the descent is exceedingly great, for the soul descended into this physical world, to the point that when it rises even to the lower Gan Eden it must immerse in the river of fire in order to forget everything, etc.

7 וכן מג"ע [מגן עדן] התחתון לג"ע [לגן עדן] העליון כו'. וא"כ צריך להיות העליה ג"כ גדולה עד מאד עד שכל הירידה היתה כדאי בשביל עליה זו ובמה יזכה האדם לעליה גדולה ונפלאה כזאת ע"י הירידה הגדולה הזאת דוקא.

And likewise from the lower Gan Eden to the higher Gan Eden, etc. If so, the ascent too must be exceedingly great, so that the whole descent was worthwhile for the sake of this ascent. And by what does a person merit so great and wondrous an ascent through this great descent specifically?

8 ויובן על פי מה שכתוב אני הוי' הוא שמי כי שם הוי"ה מורה שהוא מהווה כל העולמות ע"י צמצום והתפשטות והמשכה כו'.

This will be understood from what is written, "I am Havayah; that is My Name." For the Name Havayah indicates that He brings all the worlds into being (mehaveh) through tzimtzum (contraction), expansion and drawing-down, etc.

ואין זה אלא בחי' שם בלבד וכמשל זיו השמש וכו' ועל זה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה כו'

And this is only the level of a "Name" alone, like the analogy of the radiance of the sun, etc. And about this our Sages, of blessed memory, said, "The righteous sit and delight in the radiance of the Shechinah (Divine Presence)," etc.

מזיו דוקא והיינו מאחר שנהנין ממש שא"א להיות הנאה ותענוג לנפש המשכלת כפי השכלתה והשגתה באור ה' אלא בבחי' זיו בלבד ששם עולה השגת הנפש והשכלתה

"In the radiance" specifically. That is, since they actually delight, [this is] because there cannot be enjoyment and delight for the intellectual soul, according to its intellect and comprehension in the light of G-d, except in the level of radiance alone, to which the soul's comprehension and intellect can rise.

משא"כ אור א"ס ב"ה בעצמו אינו מושג כי הוא קדוש כו' אלא הוא ית' מקור החיים ומקור התענוגים כו'

Whereas the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself is not grasped, for He is holy, etc.; rather, He, may He be blessed, is the Source of life and the Source of delights, etc.

ושם הוא ביטול השגת הנבראים וביטול הנשמות ויחודן במאצילן ב"ה למעלה מכדי כח השגתן וכמ"ש אז תתענג על ה'.

And there is the nullification of the comprehension of created beings, and the self-nullification (bittul) of the souls and their union with their Emanator, blessed be He, beyond the measure of their power of comprehension; as it is written, "Then you shall delight upon Havayah."

על ה' דוקא כמ"ש בזהר (ויחי דרי"ט ע"א) דהיינו למעלה מבחינת שם הוי' שאינו אלא זיו כו'.

"Upon Havayah" specifically, as is written in the Zohar (Vayechi, p. 219a); that is, above the level of the Name Havayah, which is only radiance, etc.

והגילוי להיות זוכים למדרגה זו בבחי' ביטול זה הוא ע"י גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי דוקא בבחינת ביטול ההשגה המתגלה בבחינת תשובה ברעותא דליבא מקרב איש ולב עמוק

And the revelation [by which one comes] to merit this level, in the mode of this bittul, is through the revelation of the Infinite Light, blessed be He, in this physical world specifically, in the mode of the nullification of comprehension, which is revealed in the mode of teshuvah (return), with the desire of the heart, "from the inward part of a man and a deep heart."

וע"ז אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] וכו' שאין הפי' תשובה גשמיות מעבירות דהיינו עזיבת החטא בלבד דא"כ מאי שעה אחת.

And about this our Sages, of blessed memory, said, "Better is one hour of teshuvah and good deeds," etc. The meaning is not teshuvah in the physical sense, from sins, that is, merely abandoning the sin, for if so, why [say] "one hour"?

אלא תשובה ומעשים טובים דהיינו שלהיות המעשים טובים ומאירים באור ה' א"ס ב"ה צריך להיות בחי' תשובה

Rather, "teshuvah and good deeds" means that for the deeds to be good and shining with the light of G-d, the Infinite Light, blessed be He, there must be the level of teshuvah

שהוא להשיב את הנפש למקורה ושרשה ולדבקה בו באור א"ס ב"ה ממש (וכמ"ש סד"ה יונתי בחגוי)

(as is written at the end of the discourse beginning "Yonasi bechagvei"), which is to return the soul to its source and root and to make it cleave to Him, to the Infinite Light, blessed be He, itself.

כי תשובה קדמה לעולם עולם הוא הנמשך משם הוי' שאינו אלא זיו כו' ועמ"ש בד"ה וירא ישראל את היד והתשובה הוא למעלה מבחינת זיו

For teshuvah preceded the world. The "world" is what is drawn from the Name Havayah, which is only radiance, etc. (and see what is written in the discourse beginning "Vayar Yisrael es hayad"); and teshuvah is above the level of radiance,

שהוא ביטול והתכללות באור א"ס ב"ה ממש וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ שלא יחפוץ בגילוי השגה ותענוג שנתפס בנפש המשכלת כפי כח השגתה שזה נקרא על מנת לקבל פרס.

for it is self-nullification and inclusion in the Infinite Light, blessed be He, itself; as it is written, "Whom do I have in heaven? And besides You I desire nothing on earth": that one does not desire a revelation of comprehension and delight that is grasped in the intellectual soul according to its power of comprehension, for this is called [serving] "in order to receive a reward (peras)."

פרס הוא דבר הפרוס ונבדל דהיינו בחי' זיו הנבדל ונחשב לדבר בפני עצמו לגבי עצמיות אור א"ס ב"ה שאין ערוך עליו כו' אלא צור לבבי.

Peras is something sliced off (parus) and separate; that is, the level of radiance, which is separate and considered a thing unto itself relative to the essence of the Infinite Light, blessed be He, to which there is no comparison, etc. Rather, "the Rock of my heart."

צור מלשון מחיצה ומסך מבדיל המבדיל ומעלים את האור וגילוי הזיו

Tzur ("rock") is from the term for a partition and a separating screen, which separates and conceals the light and the revelation of the radiance;

שאין בו גילוי ההשגה אלא הוא בבחי' ביטול והתכללות באור א"ס ב"ה ממש שעליו נאמר ישת חשך סתרו ולפניו כחשיכה כאורה רוחניות וגשמיות שוין השוה ומשוה קטן וגדול כו'

in it there is no revelation of comprehension; rather, it is in the mode of self-nullification and inclusion in the Infinite Light, blessed be He, itself, of which it is said, "He made darkness His hiding place," and "before Him darkness is as light": spiritual and physical are equal; "He is equal [to all], and makes small and great equal," etc.

וחלקי אלהים לעולם הוא אור א"ס ב"ה בעצמו שרש ומקור שם הוי' כי שם הוי' במקורו נחשב כבחי' אלהים לגבי עצמותו ומהותו ית' כמ"ש בד"ה שובה ישראל כו'

"And my portion is Elokim forever": this is the Infinite Light, blessed be He, itself, the root and source of the Name Havayah; for the Name Havayah in its source is considered as the level of Elokim relative to His essence and being, may He be blessed, as is written in the discourse beginning "Shuvah Yisrael," etc.

(ועד"ז יש לפרש ג"כ מ"ש ושמתיך בנקרת הצור כו' כי לפי שהיה צ"ל המשכת י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהן בחי' לפני הוי' ע"כ הוא ע"י בחי' צור שהוא מחיצה ומסך כו' מבחינת ישת חשך סתרו. וע' בזהר)

(And in this way one can also explain what is written, "And I will place you in the cleft of the rock," etc.: since there was to be a drawing-down of the Thirteen Attributes of Mercy, which are the level of "before Havayah," it is therefore through the level of "rock," which is a partition and screen, etc., from the level of "He made darkness His hiding place." And see the Zohar)

(בשלח דנ"ז ע"א) גבי כי תבאו לראות פני כו'. מאי לראות. אלא כל אינון אנפין דמלכא טמירין בעמקא באתר חשוכא דכתיב ישת חשך סתרו

(Beshalach, p. 57a) on "When you come to see My face," etc.: "What is 'to see'? Rather, all those faces of the King are hidden in the depth, in a place of darkness, as it is written, 'He made darkness His hiding place.'"

אך המק"מ [המקדש מלך] שם פי' בענין אחר ועמ"ש עוד מענין ושמתיך בנקרת הצור סד"ה כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי ע"ש.

But the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there explains it in another way. And see what is written further on "And I will place you in the cleft of the rock" at the end of the discourse beginning "Ki vayom hazeh yechaper," in Parshas Acharei; see there.

ועמ"ש מענין תשובה קדמה לעולם בד"ה האזינו השמים שזהו ענין עד יעבור עמך הוי' ושע"ז נאמר והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה ע"ש באריכות והיינו כמ"ש כאן בפי' וחלקי אלקים לעולם.

And see what is written on "teshuvah preceded the world" in the discourse beginning "Haazinu hashamayim": that this is the meaning of "until Your people pass over, Havayah," and that about this it is said, "and the spirit shall return to Elokim who gave it"; see there at length. And this is as is written here in explaining "and my portion is Elokim forever."

וע' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר (בראשית דף ד' סע"ב [סוף עמוד ב]) בענין עין לא ראתה אלקי' זולתך. ועמ"ש עוד מענין תשובה קדמה לעולם בד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך

And see the commentary of the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] on the Zohar (Bereishis, p. 4b, at the bottom) on the matter of "No eye has seen, Elokim, except You." And see what is written further on "teshuvah preceded the world" in the discourse beginning "To understand the meaning of the verse 'Who is a G-d like You.'"

וכללות ישראל זוכים לבחי' תשובה זו ביום הכפורים שאז בנעילה אומרים הויה הוא האלקים ע"י כי לפני הוי' תטהרו למעלה מבחי' הוי' כו'

And the community of Israel as a whole merits this level of teshuvah on Yom Kippur, when at Ne'ilah we say, "Havayah, He is Elokim," through "before Havayah you shall be purified": above the level of Havayah, etc.

וע"י זה זוכים להיות אז תתענג על הוי' על דוקא:

And through this they merit that there be "Then you shall delight upon Havayah": "upon" specifically.

9 ג והנה בכח תשובה זו נמשך בשמיני עצרת להיות שמחת תורה. והענין כי הנה תורה היא בכללותה ב' תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

3. Now, by the power of this teshuvah, there is drawn down on Shemini Atzeres [the ability] to have Simchas Torah [the Rejoicing of the Torah]. The explanation is this: the Torah as a whole is two Torahs, the Written Torah and the Oral Torah.

והנה כתיב שמע בני מוסר אביך זו תורה שבכתב ואל תטוש תורת אמך זו תורה שבעל פה.

Now it is written, "Hear, my son, the instruction of your father": this is the Written Torah; "and do not forsake the teaching (torah) of your mother": this is the Oral Torah.

תורה שבכתב היא בחי' אב שהיא על דרך משל כמו האב אל הבן שהגם שמוח הבן נמשך ממוח האב עצמו על כל זה הרי עיקר גידולו ע"י שהייתו תשעה חדשים בעיבור בבטן אם ויניקתו מחלב האם

The Written Torah is the level of a father. By way of analogy, it is like a father to a son: although the son's brain is drawn from the brain of the father himself, nevertheless the main part of his growth is through his remaining nine months in gestation in the mother's womb and his nursing from the mother's milk.

והרי גידול הבן הוא בהתכללות והתאחדות האם עמו ממש והאב אינו אלא שרש ומקור להתהוותו וכל גדילתו הוא בריחוק מקום מן האב.

Thus the son's growth is with the mother actually included and united with him, while the father is only the root and source of his coming into being, and all his growth is at a distance from the father.

10 וכך התורה שבכתב היא שרש ומקור לכל ההלכות שבתורה שבעל פה. ומ"מ כל עיקר ההלכות מבוארות יפה בתורה שבעל פה דייקא

So too, the Written Torah is the root and source of all the laws that are in the Oral Torah. Nevertheless, all the main points of the laws are well explained in the Oral Torah specifically.

ובה הן כלולות ונגדלות ממש משא"כ בתורה שבכתב הן נרמזות ברמז בעלמא ביתור אות או תיבה ומזה נעשה מסכת שלימה בתורה שבעל פה בביאור כל פרטי ההלכות ודקדוקיהן

And in it they are included and actually grow; whereas in the Written Torah they are only hinted at in a mere allusion, by an extra letter or word, and from this a whole tractate is made in the Oral Torah, explaining all the details of the laws and their fine points.

והרי התורה שבעל פה היא בחי' אם שבה הן כלולות כל ההלכות ויונקים ממנה בקירוב מקום ממש משא"כ התורה שבכתב היא בחי' אב שממשיך בבחי' ריחוק ברמז כו' לפי שהיא בחי' חכמה דאורייתא מחכמה נפקת.

Thus the Oral Torah is the level of a mother, in which all the laws are included, and they nurse from it in actual close proximity; whereas the Written Torah is the level of a father, which draws [them] forth in the mode of distance, by allusion, etc., because it is the level of Chochmah (wisdom): "The Torah comes forth from Chochmah."

וכתיב אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שמאירה בבחי' ריחוק

And it is written, "I said, 'I will become wise,' but it is far from me": for it shines in the mode of distance.

[וכמ"ש בזהר פ' שמות (די"ב סע"א [סוף עמוד א]) ע"פ ותתצב אחותו מרחוק וע"פ מרחוק ה' נראה לי ובפ' בראשית (תחלת דף ו') ובמק"מ [ובמקדש מלך] (שם ושם) ובפ' וירא (דק"כ ע"א) וס"פ תרומה (דקכ"ה סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפ' ויקרא (ד"כ סע"ב [סוף עמוד ב]).

(As is written in the Zohar, Parshas Shemos (p. 12a, at the bottom), on "And his sister stationed herself from afar," and on "From afar Havayah appeared to me"; and in Parshas Bereishis (beginning of p. 6), and in the Mikdash Melech (there and there); and in Parshas Vayeira (p. 120a), and the end of Parshas Terumah (p. 125b, at the bottom), and in Parshas Vayikra (p. 20b, at the bottom).

ועוד נרשם מזה לעיל בד"ה היום הזה בפ' תבא. וע' בר"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס (דרכ"ג ע"א) ע"פ זה דאמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. ובפ' תולדות (דקל"ה ע"א) ובפ' ויחי דרכ"ה סע"ב [סוף עמוד ב])

And it is further noted above, in the discourse beginning "Hayom hazeh" in Parshas Tavo. And see the Raaya Mehemna ["the Faithful Shepherd," a section of the Zohar], Parshas Pinchas (p. 223a), on this [verse], "I said, 'I will become wise,' but it is far from me"; and in Parshas Toldos (p. 135a), and in Parshas Vayechi, p. 225b, at the bottom.)

מה שאין כן תורה שבעל פה היא בחינת בינה רחובות הנהר כו'.

The Oral Torah, however, is the level of Binah (understanding), "the broad spaces of the river," etc.

וביאור ענין זה בעבודת ה' שכמו שיש ב' בחינות אלו בתורה כך הם בעבודה. הנה בינה ליבא

And the explanation of this matter in the service of G-d: just as there are these two levels in the Torah, so are they in [divine] service. Now, "Binah is the heart,"

דהיינו להלהיב ולהלהיט את הלב ע"י התרחבות הדעת וההתבוננות בשם הוי' צמצום והתפשטות והמשכה כו'.

that is, to set the heart aflame and ablaze through the broadening of the mind and contemplation of the Name Havayah: tzimtzum, expansion and drawing-down, etc.,

ואיך הוא משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול וישתבח שמך לעד מלכנו כו'

and how praised and glorified is His great Name forever and ever, "and may Your Name be praised forever, our King," etc.;

שעי"ז אם הבנים שמחה להיות בבחי' אם היולדת את הבנים הם אהבה ויראה והשמחה היא הגדלתן בתוספת וריבוי שתהיינה בשמחה ובטוב לבב כו' כמ"ש בד"ה וארא אל אברהם.

so that through this "the mother of the children is joyful": to be in the level of a mother who gives birth to the children, which are love and awe; and the joy is their growth, with increase and abundance, so that they be with joy and gladness of heart, etc., as is written in the discourse beginning "Va'eira el Avraham."

11 והנה הגדלת התלהבות והתלהטות הלב הוא ע"י התפלה בהתרחבות הדעת וההתבוננות כפי אשר תוכל הנפש שאת בהשגתה שהיא כלולה ומתאחדת ממש בהשגה זו שהיא נתפסת ממש תוך לבו להוליד ממנה אהבה ויראה כו'.

Now, the growth of the flaming and blazing of the heart is through prayer, with the broadening of the mind and contemplation, as far as the soul is able to bear in its comprehension, for it is actually included and united with this comprehension, which is actually grasped within his heart, so as to give birth from it to love and awe, etc.

אבל בחינת חכמה היא בחינת כח מ"ה [מה] דהיינו להיות ונחנו מ"ה [מה] שהוא ביטול ההשגה הנה על זה נאמר והחכמה מאין תמצא מבחינת עין

But the level of Chochmah is the level of koach mah ("the power of 'what'"), that is, to be [in the mode of] "and what are we," which is the nullification of comprehension. About this it is said, "And Chochmah is found from ayin (nothing)": from the level of ayin,

דהיינו מבחי' גילוי אור א"ס ב"ה ממש דלית מחשבה תפיסא ביה

that is, from the level of the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, which "no thought can grasp."

כי מחמת שהוא אינו מושג והוא קדוש ומובדל כו' והוא מקור החיים ומקור התענוגים לכך אליו תכסוף ותכלה אליו הנפש לבטל במציאות ממש (ועמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי נותן שב' בחי' אלו דחו"ב [דחכמה ובינה] נק' תרין רעין ונק' נקודה בהיכליה וע"ש)

For since He is not grasped, and He is holy and set apart, etc., and He is the Source of life and the Source of delights, therefore the soul yearns for Him and expires for Him, to be actually nullified in its very existence. (And see what is written about this in the discourse beginning "Re'eh anochi nosen," that these two levels of Chochmah and Binah are called "two companions" and are called "the point in its palace"; and see there.)

והנה על ידי התשובה שביום הכפורים שהוא בחינת לפני הוי' כו' הרי עולות ומתקשרות נשמות ישראל במקורן ושרשן למעלה ומתאחדות במאצילן ב"ה בבחי' עיבור כעובר בבטן האם אוכל ממה שאמו אוכלת כו'

Now, through the teshuvah (return) of Yom Kippur, which is the level of "before Havayah," etc., the souls of Israel rise and are bound to their source and root above, and become united with their Emanator, blessed be He, in the mode of gestation, like a fetus in its mother's womb, which eats of what its mother eats, etc.

(ע' [עיין] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער יוהכ"פ [יום הכפורים] רפ"ג [ריש פרק ג'] ממקום שהבינה עצמה כו' ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל] בענין הקדוש הראשון ובביאור ע"פ שימני כחותם מענין בחינת עיבור שהוא בחינת ביטול בתכלית ועי"ז נמשך אח"כ המשכה עליונה מאד כו' ע"ש)

(See Pri Etz Chaim, Shaar Yom HaKippurim, beginning of chapter 3: "from the place where Binah itself," etc. And see what is written in the explanation of "And I shall be sanctified among the children of Israel," on the matter of the first "Kadosh," and in the explanation of "Set me as a seal," on the matter of the level of gestation, which is the level of utter self-nullification (bittul), and through this there is afterward drawn a very lofty drawing-down, etc.; see there.)

וע"י זה יש להם כח זה להמשיך בחינת חכמה ובחינת אין בבחי' גילוי להיות בחי' אני שיהי' [שיהיה] בחי' אב מאיר בקירוב מקום בבחי' גילוי כמו בחי' אם.

And through this they have this power to draw down the level of Chochmah and the level of ayin into revelation, so that there be the level of ani ("I"): that the level of a father shine in close proximity, in revelation, like the level of a mother.

ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ בן חכם ישמח אב וזהו שכתוב אני היום ילדתיך ולא הולדתיך דהיינו להיות גילוי אני מבחינת אין בבחינת אם היולדת ולא בבחי' אב המוליד

And see what is written above on "A wise son makes a father rejoice." And this is what is written, "Today I have given birth to you," and not "I have begotten you": that is, that there be the revelation of ani from the level of ayin in the mode of a mother who gives birth, and not in the mode of a father who begets.

אלא שהלידה וההתגלות ממש הוא בז' של פסח דכתיב עצרת לי' [להי' (כבפסוק)] אלקיך מלמעלה למטה (והוא בחי' קריעת ים סוף עיין לקמן) ובשמיני עצרת כתיב עצרת תהיה לכם ממטה למעלה

However, the birth and the actual revelation are on the seventh [day] of Pesach, of which it is written, "an Atzeres to Havayah your G-d," from above to below (and this is the level of the Splitting of the Sea; see below); while on Shemini Atzeres it is written, "an Atzeres shall there be for you," from below to above.

כי עצרת לשון קליטה דהיינו להיות נתפס ונקלט היטב בבחינה זו בבחינת עיבור כעובר בבטן האם אוכל ממה שאמו אוכלת וכו'

For atzeres is a term for absorption: that is, to be grasped and well absorbed in this level, in the mode of gestation, like a fetus in its mother's womb, which eats of what its mother eats, etc.

ולא ממה שאמו אוכלת בלבד אלא גם ממה שאביו אוכל שתהיה המשכת בחינת אין מושרשת ונקלטת בתוך כנסת ישראל להיותן דבוקות באי"ס ב"ה ממש וזהו ענין שמחת תורה.

And not only of what its mother eats, but also of what its father eats: that the drawing-down of the level of ayin be rooted and absorbed within the Congregation of Israel, so that they cleave to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself. And this is the meaning of Simchas Torah.

דהיינו לשמח את התורה בהתחברות ב' הבחי' תורה שבכתב ותורה שבעל פה (עמ"ש לקמן בד"ה תורה צוה) והיינו ע"י התגלות בחינת אין.

That is, to gladden the Torah through the joining of the two levels, the Written Torah and the Oral Torah (see what is written below in the discourse beginning "Torah tzivah"); and this is through the revelation of the level of ayin.

וכמ"ש אני תורתך שעשעתי שעשעתי הוא פועל יוצא דהיינו שהוא עושה את התורה להיות שעשועים וכמ"ש ואהיה שעשועים וגו'

As it is written, "I (ani) have made Your Torah a delight (sha'asha'ti)": sha'asha'ti is a transitive verb; that is, he makes the Torah into delights, as it is written, "And I was delights," etc.

(ועמ״ש מזה בד״ה ואהיה אצלו אמון גבי ואהיה שעשועים) והיינו ע״י גילוי אני מאין הוא המשכת אור א״ס ב״ה להיות חכמה דאורייתא מחכמה נפקת.

(And see what is written about this in the discourse beginning “Va’ehyeh etzlo amon,” on “And I was delights.”) And this is through the revelation of ani from ayin, which is the drawing-down of the Infinite Light, blessed be He, so that there be the Chochmah [of which it is said], “The Torah comes forth from Chochmah.”

וזהו מאת ה׳ היתה זאת שמבחינת הוי׳ היא בחינת חכמה כמ״ש הוי׳ בחכמה יסד וגו׳.

And this is [the meaning of] “From Havayah was this”: that from the level of Havayah it is the level of Chochmah, as it is written, “Havayah founded the earth with Chochmah,” etc.,

שהוא בחי׳ אב היתה זאת היא בחינת נוק׳ [נוקבא] בחי׳ אם היולדת ע״י כי נפלאת היא בעינינו

which is the level of a father; “was this (zos)”: this is the level of Nukva (the feminine), the level of the mother who gives birth, through “it is wondrous in our eyes.”

נפלאת הוא בחי׳ פלא עליון בחינת אין היא נעשה בעינינו בבחי׳ עין רואה וגילוי דהיינו גילוי אני מאין לכך נעשה בחי׳ חכמה בבחי׳ אם המאירה בקירוב מקום:

“Wondrous” (niflas) is the level of the Supernal Wonder, the level of ayin; it becomes “in our eyes,” in the mode of a seeing eye and revelation, that is, the revelation of ani from ayin. Therefore the level of Chochmah becomes the level of a mother who shines in close proximity.

12 ד וזהו שכתוב לע״ל [לעתיד לבוא] כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם שבזמן הזה היא בחינת אם הבנים שמחה משא״כ לע״ל [לעתיד לבוא] יהיה גילוי בחינת אנכי כו׳.

4. And this is what is written of the Future to Come: “As a man whom his mother comforts, so will I (Anochi) comfort you.” For at the present time it is the level of “the mother of the children is joyful,” whereas in the Future to Come there will be the revelation of the level of Anochi, etc.

(ויש לפרש דאשר אמו תנחמנו היינו תושבע״פ [תורה שבעל פה] שבה יש לנו השגה משא״כ תשב״כ [תורה שבכתב] היא רק רמיזות

(And one may explain that “whom his mother comforts” is the Oral Torah, in which we have comprehension, whereas the Written Torah is only allusions;

וגם שכל פנימית התורה אינו מושג כלל וכלל ולעתיד לבא יהיה כן אנכי אנחמכם שיתגלה פנימית התורה ועמ"ש מזה גבי קי"ס בד"ה לבאר ענין קי"ס [קריעת ים סוף] שזהו ענין גילוי בחי' עדן שלמעלה מבחי' ונהר יוצא כו' ע"ש [קריעת ים סוף]

and also that all of the inner dimension (pnimiyus) of the Torah is not grasped at all; and in the Future to Come there will be "so will I comfort you": that the inner dimension of the Torah will be revealed. And see what is written about this regarding the Splitting of the Sea, in the discourse beginning "Levaer inyan krias Yam Suf," that this is the matter of the revelation of the level of Eden, which is above the level of "And a river goes out," etc.; see there.

והיינו שבחי' עדן עצמו שע"ז נאמר עין לא ראתה כו' יהיה מאיר בבחי' קירוב מקום כמו בחי' ונהר יוצא כו'. וזהו ענין ומעין מבית ה' יצא וכמ"ש בביאור ע"פ ששים המה מלכות.

That is, that the level of Eden itself, of which it is said, "No eye has seen," etc., will shine in the mode of close proximity, like the level of "And a river goes out," etc. And this is the meaning of "And a spring shall go out from the House of Havayah," and as is written in the explanation of "There are sixty queens."

ועמ"ש עוד מענין גילוי בחי' עדן בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קדמה כו' ועמ"ש עוד בד"ה כי אברהם לא ידענו בשם הפע"ח [הפרי עץ חיים] כו' ובענין פורים ויוהכ"פ [ויום הכפורים] הוא בחד דרגא.

And see what is written further on the matter of the revelation of the level of Eden in the discourse beginning "Ka mipalgi bemesivta derekia: im baheres kodmah," etc. And see what is written further in the discourse beginning "Ki Avraham lo yeda'anu," in the name of Pri Etz Chaim, etc., and on the matter that Purim and Yom Kippur are on one level.

דמזה יובן קצת עוד ענין זה הנזכר כאן שבחי' חכמה נעשה בבחי' אם המאירה בקירוב מקום. ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] גבי משה שהיה כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ [דבעל פה] וכבד לשון לגבי תשב"כ [תורה שבכתב] לפי שהיה מבחי' ונחנו מה עצמיות ח"ע [חכמה עילאה]

From this one will understand somewhat more of this matter mentioned here, that the level of Chochmah (wisdom) becomes the level of a mother who shines in close proximity. And see what is written similarly regarding Moshe, who was "heavy of mouth" with respect to the Oral Torah and "heavy of tongue" with respect to the Written Torah, because he was from the level of "and what are we," the essence of supernal Chochmah;

אך הקב"ה אמר לו ואנכי אהיה עם פיך שע"י גילוי בחי' אנכי מי שאנכי ע"ז יומשך בחי' ח"ע [חכמה עילאה] להיות מאיר למטה

but the Holy One, blessed be He, said to him, "And I (Anochi) will be with your mouth": that through the revelation of the level of Anochi, "who I am," through this the level of supernal Chochmah will be drawn to shine below.

ועמ"ש בד"ה ארוממך הוי' כי דליתני כו' ועמ"ש בפ' בהעלותך בענין השליו גבי היד ה' תקצר כו'

And see what is written in the discourse beginning "Aromimcha Havayah ki dilisani," etc. And see what is written in Parshas Behaaloscha on the matter of the quail, on "Is the hand of Havayah too short?" etc.

ועמ"ש בפ' וארא סד"ה וידבר אלקים אל משה. גבי והייתי לכם לאלקים פי' שבחינת הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לכם בבחי' אלקים השורה עליכם וכך היתה כוונת יעקב בתפלתו והיה הוי' לי לאלקים פי' הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לי בבחינת אלקים.

And see what is written in Parshas Va'eira at the end of the discourse beginning "Vayedaber Elokim el Moshe," on "And I will be to you for Elokim": the meaning is that the level of Havayah alone, He Himself, will be to you in the level of Elokim that rests upon you. And this was Yaakov's intention in his prayer, "and Havayah will be to me for Elokim": the meaning is that Havayah alone, He Himself, will be to me in the level of Elokim.

וזהו ממש כענין הנזכר כאן בפי' מאת הוי' היתה זאת. ועמ"ש בפ' יתרו סד"ה זכור את יום השבת לקדשו בענין זכור ושמור בד"א [בדבור אחד] נאמרו ע"י גילוי בחי' אנכי הוא גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות כו' ע"ש.

And this is exactly like the matter mentioned here in explaining "From Havayah was this." And see what is written in Parshas Yisro at the end of the discourse beginning "Zachor es yom haShabbos lekadsho," on the matter that "Remember" and "Keep" were said in one utterance through the revelation of the level of Anochi, which is the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), etc.; see there.

והנה לקרב אל השכל ענין זה שבחי' חכמה יהי' [יהיה] מאיר בקירוב כו' היינו כי חכמה הוא מה שלמעלה מההשגה.

Now, to bring this matter closer to the intellect, that the level of Chochmah will shine in closeness, etc.: it is because Chochmah is what is above comprehension.

ונקרא שכל הנעלם מכל רעיון ומה שנמשך מזה בבחי' הבנה והשגה זהו רק הארה בעלמא וכמו ברק המבריק מכח השכל לתוך ההשגה משא"כ עצמות מהות כח השכל אינו מושג כלל.

And it is called "the intellect that is hidden from all conception"; and what is drawn from it in the mode of understanding and comprehension is only a mere glimmer, like lightning flashing from the power of the intellect into comprehension; whereas the very essence of the power of the intellect is not grasped at all.

ועד"ז יובן ג"כ הנמשל למעלה בבחי' חו"ב [חכמה ובינה] דאצילות שבחי' חכמה הוא למעלה מכל בחינת השגה כו'.

And in this way the analogue above will also be understood, in the levels of Chochmah and Binah (understanding) of the World of Atzilus (Emanation): that the level of Chochmah is above every level of comprehension, etc.

והנה מבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] (שט"ז פ"א) שהשיג האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] בשעה א' מה שאם היה יושב ודורש שמונים שנה רצופים לא יספיק לבאר זה.

Now, it is explained in Pri Etz Chaim) (Shaar 16, chapter 1) that the Arizal grasped in one hour what, were he to sit and expound for eighty consecutive years, would not suffice to explain.

ואיך השיג זה בשעה אחת. אלא ענין הוא שהשגתו היה ע"ד בחי' ראייה במהות ועצמיות בחי' חכמה אלא שהשגתו היה בהיכלות דיצירה כידוע

And how did he grasp this in one hour? Rather, the matter is that his comprehension was in the manner of the level of sight, into the essence and being of the level of Chochmah; except that his comprehension was in the Chambers (Heichalos) of the World of Yetzirah (Formation), as is known.

ומ"מ עד"ז יובן גם בבחי' חכמה דאצי' מה שהחכמה עצמה ממש מאירה בבחי' קירוב זהו הגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות

Nevertheless, in this way it will also be understood regarding the level of Chochmah of Atzilus: that Chochmah itself actually shines in the mode of closeness is the revelation from above the order of hishtalshelus;

דהיינו מה שלמעלה מגדר השגה יהיה ג"כ מאיר בבחי' קירוב כו' וע"ז נאמר לעתיד עין בעין יראו כו'.

that is, what is above the bounds of comprehension will also shine in the mode of closeness, etc. And about this it is said of the Future to Come, "Eye to eye they shall see," etc.

13 ועד"ז הוא ג"כ ענין קריעת ים סוף שהוא בחי' גילוי האצילות ממש בבריאה כמ"ש במ"א ואצילות הוא בחי' חכמה דרך כלל ובריאה הוא בחי' בינה

And in this way is also the matter of the Splitting of the Sea of Reeds, which is the level of the revelation of the World of Atzilus (Emanation) itself in [the World of] Beriah (Creation), as is written elsewhere. And Atzilus is, in general, the level of Chochmah (wisdom), and Beriah is the level of Binah (understanding).

אם כן קי"ס [קריעת ים סוף] היינו שיהיה ים החכמה מאיר בבחי' קירוב ממש כמו הבינה וזהו ענין כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים כו'

If so, the Splitting of the Sea means that the sea of Chochmah shines in the mode of actual closeness, like Binah. And this is the meaning of "For the earth shall be full of the knowledge of Havayah, as the waters cover the sea," etc.

ולהיות גילוי זה זהו ע"י בחי' פלא עליון בחי' אין כמ"ש בזהר גבי קי"ס [קריעת ים סוף] דבעתיקא תליא.

And for there to be this revelation, it is through the level of the Supernal Wonder, the level of ayin, as is written in the Zohar regarding the Splitting of the Sea, that "it depends on Atika [the Ancient One]."

וכנזכר לעיל בענין אני היום ילדתיך כו'. ועמ"ש עוד במ"א ע"פ מאמר הזהר ר"פ ויצא (דקמ"ח ע"ב) ע"פ וחסידיך ירננו. ולויך ירננו מיבעי ליה כו'

And as mentioned above on the matter of "Today I have given birth to you," etc. And see what is written further elsewhere on the saying of the Zohar at the beginning of Parshas Vayeitzei (p. 148b) on "And Your pious ones shall sing for joy": "It should have said, 'And Your Levites shall sing for joy,'" etc.

ונזכר מזה ג"כ בזהר פ' פנחס (דרמ"ב ע"א) והוא ג"כ שייך קצת לענין הנ"ל:

And this is also mentioned in the Zohar, Parshas Pinchas (p. 242a), and it too is somewhat related to the matter above.

14 ה והנה כל זה הוא בכח התשובה שביוה"כ [שביום הכפורים] לפני הוי' תטהרו. וזהו זה היום עשה הוי'

5. Now, all this is by the power of the teshuvah (return) of Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified." And this is [the meaning of] "This is the day Havayah has made,"

כי היום הוא ענין התשובה כמו שאמר משיח לרי [לרבי] יהושע בן לוי כששאלו אימתי קאתי מר ואמר ליה היום דהיינו היום אם בקולו תשמעו.

for "the day" is the matter of teshuvah, as Mashiach said to Rabbi Yehoshua ben Levi when he asked him, "When will the master come?" and he said to him, "Today"; that is, "Today, if you will listen to His voice."

ופי' היום היינו זכרון ליום ראשון שלפני ההשתלשלות וכמ"ש במ"ע ביום הראשון גימטריא כתר שהוא נקרא היום שכולו יום כו'

And the meaning of "the day" is "a remembrance of the first day": the first, which precedes the chain of descending worlds (hishtalshelus); and as is written in [the work abbreviated] M.A., "on the first day" (bayom harishon) is numerically equal to Keser (the Crown), which is called "the day," "[the day] that is entirely day," etc.

(עמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י [בני ישראל] גבי כי גדול יום יזרעאל

(See what is written in the explanation of "And the number of the children of Israel shall be," on "For great is the day of Yizre'el."

וע' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' תצא) (דרע"ח ע"א) ע"פ ביומו תתן כו' עד היום אם בקולו תשמעו ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם

And see the Raaya Mehemna, Parshas Teitzei) (p. 278a) on "On his day you shall give," etc., up to "Today, if you will listen to His voice," and the commentary of the Ramaz there.

ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בפ' ראה דפי' בקול היינו מה שמלובש בבחינת הקול כו' ע"ש וזהו שלהיות גילוי בחי' היום שכולו יום הוא ע"י בקולו תשמעו כו' ע"ד הנ"ל ועמ"ש סד"ה בעצם היום הזה נמול אברהם

And see what is written in the discourse beginning "Ki sishma bekol" in Parshas Re'eh, that the meaning of "bekol" (literally "in the voice") is what is enclothed in the level of the voice, etc.; see there. And this is why the revelation of the level of "the day that is entirely day" comes through "if you will listen to His voice," etc., in the manner stated above. And see what is written at the end of the discourse beginning "Be'etzem hayom hazeh nimol Avraham."

וזהו ג"כ פי' היום אם היינו ע"ד מ"ש בזהר פ' תרומה (דקס"ג ע"א) בענין אם דהוא בחי' שמאלא אתכליל בימינא כדפי' במק"מ [במקדש מלך] שם דהוא בחי' חו"ב [חכמה ובינה] והם המלבישים לבחי' היום

And this is also the meaning of "today, im [if]": that is, in the manner of what is written in the Zohar, Parshas Terumah (p. 163a), on the matter of im, that it is the level of the left included in the right, as the Mikdash Melech explains there, that it is the level of Chochmah (wisdom) and Binah (understanding); and they are what clothe the level of "the day."

וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י בקולו תשמעו כו' וענין פי' הלבשה זו מבואר במ"א סד"ה להבין מפני מה יו"ט [יום טוב] דפסח.

And all this is drawn through "if you will listen to His voice," etc. And the explanation of this enclothing is set out elsewhere, at the end of the discourse beginning "Lehavin mipnei mah Yom Tov dePesach."

והיינו בחי' התשובה שהיא קדמה לעולם ובחי' היום זה עשה הוי'.

And this is the level of teshuvah, which preceded the world, and the level of "the day": "This is the day Havayah has made."

(ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים כתיב בענין היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים ע"ש) כי הנה כתיב כל אשר חפץ ה' עשה וגו'. שעשה והמשיך בחי' הוי' בכל ההשתלשלות מבחי' כל אשר חפץ וגו'.

(And see what is written in the discourse beginning "BaParshas nesachim kesiv," on the matter of "the great hand that Havayah did in Egypt"; see there.) For it is written, "All that Havayah desired, He made," etc.: that He made and drew down the level of Havayah into the whole hishtalshelus, from the level of "all that He desired," etc.

והיינו ע"י זה היום דהיינו יום ראשון שלפני ההשתלשלות שהוא ענין התשובה

And this is through "this day," that is, the first day, which precedes the hishtalshelus, which is the matter of teshuvah,

כי נעוץ תחלתן בסופן דייקא שבעוה"ז הגשמי דוקא מאיר אור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות לכן יוכל להיות בחי' תשובה להפך לבו מן ההפך אל ההפך.

for "their beginning is wedged in their end" specifically: in this physical world specifically, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is above the hishtalshelus, shines; therefore there can be the level of teshuvah, to turn one's heart from one extreme to the opposite extreme.

וכמו ר״א [רבי אלעזר] בן דרודיא שקנה עולמו בשעה אחת כו׳ משא״כ בעוה״ב [בעולם הבא] שכבר נבדל איש על מקומו וכל צדיק יש לו מדור בפני עצמו (ועמ״ש מזה בד״ה צו את בנ״י [בני ישראל] כו׳ את קרבני לחמי)

Like Rabbi Elazar ben Durdaya, who acquired his world in one hour, etc.; whereas in the World to Come each one is already set apart in his place, and every righteous person has a dwelling of his own. (And see what is written about this in the discourse beginning "Tzav es Bnei Yisrael … es korbani lachmi.")

וזהו אני היום ילדתיך היום דוקא יכול להיות גילוי אני מאין ונפלאת היא בעינינו זה היום דייקא והוא הגורם להיות עשה הוי׳

And this is "Today I have given birth to you": "today" specifically can there be the revelation of ani from ayin, and "it is wondrous in our eyes": "this is the day" specifically; and it is what causes there to be "made Havayah."

ולכן נגילה ונשמחה בו (ובזהר נזכר ע״פ בני אתה אני היום ילדתיך בפ׳ בלק) (דקצ״א ע״ב ודף ר״ג ע״ב) וע״ש ועוד נזכר בפ׳ משפטים (דצ״ח א׳ ודק״א א׳) לענין אחר.

And therefore, "let us rejoice and be glad in it." (And in the Zohar it is mentioned on "You are my son, today I have given birth to you," in Parshas Balak) (p. 191b and p. 203b); and see there. And it is further mentioned in Parshas Mishpatim (p. 98a and p. 101a) in another connection.

וע״פ זה היום עשה כו׳ בפ׳ אמור (תחלת דף ק״ה) וע״ש. ופ׳ בחקתי דף קי״ד ע״ב:

And on "This is the day [Havayah] has made," etc., in Parshas Emor (beginning of p. 105); and see there. And Parshas Bechukosai, p. 114b.

LIKKUTEI TORAH • SHEMINI ATZERES • MAAMAR 3

ולתוספת ביאור ענין שמחת תורה דהיינו שהתורה תהיה שמחה כו'

To further explain the matter of Simchas Torah

1 ולתוספת ביאור ענין שמחת תורה דהיינו שהתורה תהיה שמחה כו'. הנה כתיב עוטה אור כשלמה שאור התורה היא בחי' לבוש המחבר רוחניות עם גשמיות

To further explain the matter of Simchas Torah, namely, that the Torah should be joyful, etc.: It is written, "Wrapping [Himself in] light as a garment"; for the light of the Torah is the level of a garment that joins the spiritual with the physical.

(עמ"ש מזה ע"פ וראיתם אותו וזכרתם כו' ובאג"ה [ובאגרת הקודש] סי' י"ט וע' מענין עוטה אור ברבות ויקהל פ"נ [פרק נ / פרשה נ'] זח"א [זהר חלק א] ל"א סע"ב [סוף עמוד ב] קמ"ב ב' ח"ב [חלק ב'] קס"ד ב')

(See what is explained about this on the verse "And you shall see it and remember," etc., and in Iggeres HaKodesh, section 19. And on the theme of "Wrapping [Himself in] light," see the Midrash Rabbah on Vayakhel, chapter 50; Zohar I, 31b at the end of the column, and 142b; Zohar II, 164b.)

שקיום כל הדברים הגשמיים והתהוותם מאין ליש הוא ע"י התורה דעשייה שכל הדברים הגשמיים הכתובים בתורה הם הם חיותם וקיומם ויש מהם שאינם כתובים בפירוש

For the existence of all physical things, and their coming into being from nothing to something, is through the Torah of the World of Asiyah (Action): all the physical things written in the Torah, those [words] themselves are their life-force and their existence. And there are some of them that are not written explicitly,

אלא נרמזים באיזה רמז או ע"י צירופי אותיות התורה וע"י אותו רמז או הצירוף מקבלים חיותם וקיומם

but are alluded to by some hint, or through combinations of the letters of the Torah; and through that hint or combination they receive their life-force and existence.

וזהו לשון רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] דברו חכמים בהווה דהיינו בהתהוות הדבר שהתהוות הדבר ההוא הוא ע"י שדברו בו חכמים בתורתנו כו'

And this is [the meaning of] the expression of our Sages, of blessed memory, "The Sages spoke ba-hoveh (of the usual case)," that is, of the his'havus (coming into being) of the thing: the coming into being of that thing is through the Sages' having spoken of it in our Torah, etc.

והנה כמו שיש תורה דעשיה להיות דברים גשמיים כך יש תורה רוחניות שלומדים בג"ע [בגן עדן] העליון כמ"ש רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במעשה דרבה בר נחמני אם בהרת קדמה לשער לבן כו'

Now, just as there is a Torah of Asiyah, to bring physical things into being, so there is a spiritual Torah, which is studied in the Higher Garden of Eden, as our Sages, of blessed memory, relate in the story of Rabbah bar Nachmani: "If the baheres (bright spot) preceded the white hair," etc.

דודאי אין זו בהרת גשמיות שהיא צרעת הגוף דא"כ למה צריכין ללימוד זה במתיבתא דרקיע

For this is certainly not a physical baheres, which is tzaraas of the body; for if so, why would they need to study this in the Heavenly Academy?

אלא הענין הוא שבהרת עזה כשלג שהוא מפני שאין במקום זה אדמומית מהדם שהוא הנפש ובהרת היא המעכבת סיבוב והילוך והתפשטות הנפש והחיות במקום הזה

Rather, the matter is this: a baheres is "intense as snow" because in that place there is no redness from the blood, which is the soul; and the baheres is what holds back the circulation, the flow and the spreading of the soul and the life-force in that place.

וכן ענין כל הד' מראות נגעים ותולדותיהם דיהא מכאן טהור בוהק הוא פרח בעור טהור הוא לפי שכבר יש שם איזו הילוך לדם הוא הנפש כו'.

And so, too, is the matter of all four appearances of nega'im (afflictions) and their derivatives. And that [a spot] dimmer than these is pure, "It is a bohak (a dull white spot) that has broken out on the skin; it is pure," is because there is already some flow there of the blood, which is the soul, etc.

2 והנה ענין זה הוא ברוחניות סגירו דנהורא שמעכב ההשפעה והחיות מלמעלה ויש בזה לימוד איזה ענין מעכב ההשפעה עד שלא יוכל להנות מזיו כו'.

Now, spiritually, this matter is segiru dinehora (the shutting-off of light), which holds back the flow of influence and the life-force from above; and in this there is a study of what thing holds back the flow, to the point that one cannot enjoy the radiance, etc.

וכיוצא בזה בכל התורה כולה ברוחניות וכמ"ש כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים שנמשל דודי לתפוח מחמת הגוונין כו'. וכן בכל הענינים כולם. כלל העולה שהתורה היא לבוש המחבר מעולם ועד עולם.

And so, too, with the whole Torah, spiritually; as it is written, "As an apple tree among the trees of the forest, so is my beloved among the young men," where the beloved is likened to an apple because of its colors, etc. And so with all the matters. The upshot is that the Torah is the garment that joins from world to world.

3 והנה למשל לבוש האדם כשהוא לבוש בו הרי נעשה תפארת לו וגם יש יתרון ועילוי להלובשו וכשהוא מונח בקרן זויות ואין האדם משתמש בו שולט בו רקבון כך כביכול באדם העליון

Now, by way of analogy: a person's garment, when he is dressed in it, becomes an adornment for him, and there is also an advantage and elevation in his wearing it; but when it lies in a corner and the person does not use it, decay takes hold of it. So too, as it were, with the Supernal Man,

ועל הכסא דמות כמראה אדם וגו' שכשהוא לובש בתור' [בתורה] דהיינו שנמשך בה אור א"ס ב"ה אזי התורה היא בבחי' שמחה ותענוג ואהיה שעשועים ואהיה לשון עתיד כו'

[of whom it is said,] "And upon the throne, a likeness like the appearance of a man," etc.: when He clothes Himself in the Torah, that is, when the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is drawn into it, then the Torah is in a state of joy and delight: "And I was (va'ehyeh) [His] delight"; and ehyeh is in the future tense, etc.

(וביאור הענין שהתורה הוא לבוש הוא כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] (פנ"ב) שא"א לעולמות לסבול ולקבל אור שכינתא כו'

(The explanation of the matter that the Torah is a garment is as explained in Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapter 52): that it is impossible for the worlds to bear and receive the light of the Shechinah (Divine Presence), etc.,

בלא לבוש המעלים ומסתיר כו ומהו הלבוש שיוכל להסתירה ולא יתבטל במציאות באורה הוא רצונו וחכמתו יתׄ המלובשים בתורה ומצותיה כו׳ וזה היכל ק״ק [קדש הקדשים] שבכל עולׄ כו׳ ועמ״ש סד״ה את שבתותי תשמרו בענין ומקדשי תיראו:

without a garment that conceals and hides, etc. And what is the garment that can hide it and yet not be nullified out of existence in its light? It is His will and His wisdom, may He be blessed, which are clothed in the Torah and its mitzvos, etc. And this is the chamber of the Holy of Holies in each world, etc. And see what is explained at the end of the discourse beginning "You shall keep My Shabbosos," on the theme of "and revere My Sanctuary."

4 קיצור ע״פ ביום השמע״צ [השמיני עצרת]

A summary [of the discourse] on the verse "On the eighth day, [there shall be] an assembly (atzeres)."

5 (א) בר״ה [בראש השנה] אומרים זה היום תחלת מעשיך. השתלשלות העולמות זה מזה הוא ע״י ריבוי ממוצעים.

(1) On Rosh HaShanah we say, "This day is the beginning of Your works." The chain of descending worlds (hishtalshelus), one from another, is through many intermediaries.

וג״ע [וגן עדן] התחתון הוא הממוצע בין עולמות הרוחניים ובין עוה״ז ולכן נקרא תחלת מעשיך היינו תחלת עולם העשייה.

The lower Garden of Eden is the intermediary between the spiritual worlds and this world; therefore it is called "the beginning of Your works," that is, the beginning of the World of Asiyah (Action).

זכרון ליום ראשון שלפני ההשתלשלות היינו בחינת הכתר שהוא הממוצע המחבר שפע המאציל א״ס ב״ה לנאצלים כמ״ש מזה בד״ה פתח אליהו בפׄ׳ וירא ובסידור בביאור ע״פ אתה הצבת כל גבולות ארץ:

"A remembrance of the first day": [the day] that is before the hishtalshelus, namely the level of Keser (the Crown), which is the intermediary that joins the flow of the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, to the emanated [levels], as is explained about this in the discourse beginning "Eliyahu opened," in Parshas Vayeira, and in the Siddur, in the explanation of the verse "You have set all the borders of the earth."

6 (ב) והנה ירידת הנשמות בעוה"ז הוא צורך עלייה. והיינו כי אני הוי' הוא שמי בחי' שם בלבד כמ"ש בביאור ע"פ שובה ישראל.

(2) Now, the descent of the souls into this world is for the sake of an ascent. That is: for "I am Havayah, that is My Name": [Havayah is] the level of a name alone, as explained in the elucidation of the verse "Return, O Israel."

וזהו אז תתענג על הוי' ועמ"ש בפ' ותתפלל חנה על הוי' בד"ה לא תהיה משכלה.

And this is [the meaning of] "Then you will delight upon Havayah"; and see what is explained on the verse "And Chanah prayed upon Havayah," in the discourse beginning "None shall miscarry."

והזוכים לגילוי עונג זה הוא ע"י תשובה כי תשובה קדמה לעולם הנמשך משם הוי"ה וזהו ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] לפני הוי"ה תטהרו:

And those who merit the revelation of this delight do so through teshuvah (return), for teshuvah preceded the world, which is drawn forth from the Name Havayah; and this is the matter of Yom Kippur: "Before Havayah you shall be purified."

(ג) ובכח תשובה זו נמשך בשמע"צ [בשמיני עצרת] להיות שמחת תורה דהיינו לשמח את התורה בהתחברות הבחינה תורה שבכתב ותורה שבעל פה דהיינו אשר תשב"כ [תורה שבכתב] שהיא מבחי' חכמה שע"ז נאמר אחכמה והיא רחוקה ממני.

(3) And by the power of this teshuvah, it is drawn down on Shemini Atzeres to become Simchas Torah, that is, to gladden the Torah through the joining of the levels of the Written Torah and the Oral Torah; that is, that the Written Torah, which is from the level of Chochmah (wisdom), of which it is said, "I will become wise, but it is far from me,"

7 ונקרא מוסר אביך עיין בהרמ"ש ר"פ פנחס. והיא בחינת ונחנו מה בחינת והחכמה מאין תמצא תהיה מאיר בבחי' גילוי כמו בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] הנק' תורת אמך שמבחי' בינה

and which is called "the instruction of your father" (see the Ramash at the beginning of Parshas Pinchas), and which is the level of "and what are we," the level of "And wisdom, from where (me'ayin) shall it be found," should shine in a revealed way, like the level of the Oral Torah, which is called "the teaching of your mother," which is from the level of Binah (understanding).

וזהו ענין השמחה שהיא גילוי וזהו מאת הוי' שהוא חכמה היתה זאת בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] והיינו ע"י כח התשובה שהיא בחינת לפני הוי"ה תטהרו.

And this is the matter of joy, which is revelation. And this is [the meaning of] "From Havayah," which is Chochmah, "this (zos) came to be," [zos being] the level of the Oral Torah. And this is through the power of teshuvah, which is the level of "Before Havayah you shall be purified."

8 ועמ"ש מענין חכמה מוחין דאבא שהוא מעלת השבת הנק' קדש על יו"ט [יום טוב] שנקרא מקרא קדש שהוא מוחין דאימא כי מועדים לשמחה מבחי' אם הבנים שמחה בד"ה מצה זו כו'

And see what is explained on the theme of Chochmah, the intellect (mochin) of Abba, which is the superiority of Shabbos, which is called "holy" (kodesh), over Yom Tov, which is called "a holy convocation" (mikra kodesh), which is the intellect of Imma; for the festivals are "for joy," from the level of "the mother of the children is joyful"; in the discourse beginning "This matzah," etc.

ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בענין יוהכ"פ [יום הכפורים] יום התשובה שנקרא שבת שבתון וכמ"ש בד"ה שבת שבתון הוא לכם ע"ש שהוא בחינת קדש הקדשים שלמעלה מבחי' קדש ומוחין דאבא

And see what is explained in the discourse beginning "Give ear, O heavens," on the theme of Yom Kippur, the day of teshuvah, which is called "a Shabbos of Shabbosos" (Shabbos Shabbason); and as explained in the discourse beginning "It is a Shabbos of Shabbosos for you" (see there), that it is the level of the Holy of Holies, which is above the level of "holy" and the intellect of Abba.

ומזה יובן איך ע"י כח זה נמשך להיות שמחת תורה לשמח את התורה ר"ל [רוצה לומר] שגם בחי' חכמה ומוחין דאבא יהיה מאיר בגילוי שזהו ענין השמחה ע"ד שאם הבנים היא שמחה וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] סד"ה ושאבתם מים בששון:

From this it will be understood how, through this power, it is drawn down to become Simchas Torah, to gladden the Torah; that is to say, that the level of Chochmah and the intellect of Abba, too, should shine in a revealed way, which is the matter of joy, just as "the mother of the children" is joyful; and as explained above, at the end of the discourse beginning "You shall draw water with joy."

9 (ד) וזהו כאיש אשר אמו תנחמנו היינו תשבע"פ [תורה שבעל פה] כן אנכי אנחמכם שלעתיד יהיה גילוי פנימית התורה בחי' עדן ומעין מבית ה' יצא ועמ"ש בד"ה ושאבתם מים בששון.

(4) And this is [the meaning of] "As a man whom his mother comforts," that is, the Oral Torah, "so will I comfort you": that in the time to come there will be a revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the Torah, the level of Eden, and "a spring shall go forth from the House of Havayah"; and see what is explained in the discourse beginning "You shall draw water with joy."

ועמ"ש ע"פ ואתחנן בענין אעברה נא ואראה כו'. וזהו ענין לרחוק שנעשה קרוב וכדפי' בזח"א [בזהר חלק א] (תולדות קמ"ב ב') מאתר רחיקא קריב ליה ע"ש במק"מ [במקדש מלך]

And see what is explained on the verse "And I pleaded," on the theme of "Let me cross over, please, and see," etc. And this is the matter of "to the far one" who has become near, as explained in Zohar I (Toldos, 142b): "From a distant place he brought [it] near to him"; see there, in the Mikdash Melech.

ולכן נמשך זה בכח התשובה שהוא ג"כ בחינת לרחוק שנעשה קרוב:

Therefore this is drawn down by the power of teshuvah (return), which is also the level of "the far one" who has become near.

(ה) וזהו זה היום עשה הוי"ה. בחי' היום אם בקולו תשמעו והוא בחי' יום ראשון זהו הנמשך בעוה"ז דוקא ע"י התשובה וכענין תחלת מעשיך הוא זכרון ליום ראשון כי נעוץ סופן דוקא בתחלתן.

(5) And this is [the meaning of] "This day made Havayah" (zeh hayom asah Havayah). The level of "today" ("Today, if you will listen to His voice"), which is the level of "the first day," is what is drawn down into this world specifically through teshuvah; like the matter of "the beginning of Your works," which is "a remembrance of the first day," for "their end is wedged" specifically "in their beginning."

וזהו אני היום דוקא ילדתיך. ומבחי' זה היום נמשך להיות עשה שם הוי' [הוי"] וע' באג"ה [באגרת הקודש] ע"פ ויעש דוד שם.

And this is [the meaning of] "I have this day begotten you": specifically "this day." And from the level of "this day" it is drawn down so that the Name Havayah is "made"; and see Iggeres HaKodesh on the verse "And David made a name."

10 והנה התורה נקרא עוטה אור כשלמה שאור התורה היא בחי' לבוש המחבר א"ס ב"ה אל העולמות

Now, the Torah is called "Wrapping [Himself in] light as a garment," for the light of the Torah is the level of a garment that joins the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, to the worlds;

כי חכמה עילאה היא ג"כ בחי' ממוצע המחבר אור א"ס עם העולמות כנזכר בד"ה כי אברהם לא ידענו.

for the Supernal Chochmah (wisdom) is also the level of an intermediary that joins the Infinite Light (Or Ein Sof) with the worlds, as mentioned in the discourse beginning "For Avraham has not known us."

11 וע"י התשובה ממשיכים שיהיה אור א"ס ב"ה נמשך ומתלבש בהתורה ע"ד דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] היה מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי לכן ע"י"ז התורה היא שמחה ממה שמתלבש בה אור א"ס ב"ה וזהו שמחת תורה.

And through teshuvah (return), one brings it about that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is drawn down and clothed in the Torah, in the way that King David, peace be upon him, would join the Torah above with the Holy One, blessed be He; and see what is explained in the discourse beginning "My dove, in the clefts [of the rock]." Therefore, through this, the Torah is joyful because the Infinite Light, blessed be He, is clothed in it; and this is Simchas Torah.

12 וע"י שמחה זו גורם ג"כ הגילוי של התורה בחי' לרחוק שנעשה קרוב. וזהו עצרת תהיה לכם התאספות והתקבצות יחד לשרשם שהיא חכמה עילאה ובינה הנקרא מוסר אביך כו' ותורת אמך כו'.

And through this joy one also brings about the revelation of the Torah, the level of "the far one" who has become near. And this is [the meaning of] "It shall be an assembly (atzeres) for you": a gathering and coming together to their root, which is the Supernal Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), called "the instruction of your father," etc., and "the teaching of your mother," etc.

ולפ"ז [ולפי זה] זה היום תחלת מעשיך זהו הממוצע בין עולמות הרוחניים לעשייה הגשמיות ונמשך ג"כ ע"י זכרון ליום ראשון.

Accordingly, "This day is the beginning of Your works" is the intermediary between the spiritual worlds and physical Asiyah (Action), and it too is drawn down through "a remembrance of the first day."

ומזה מסתיים בשמע"צ [בשמיני עצרת] בחינת המשכת עוטה אור כשלמה שהוא התורה ממוצע המחבר גילוי אור א"ס ב"ה בכל העולמות עליונים ותחתונים.

And from this, on Shemini Atzeres, the drawing down of "Wrapping [Himself in] light as a garment" is completed: this is the Torah, the intermediary that joins the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into all the worlds, upper and lower.

ועיין מענין עוטה אור כשלמה ברבות בראשית (פרשה א' ר"פ ג' פ' בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] קל"א ד'. ר"פ י"ז)

And on the theme of "Wrapping [Himself in] light as a garment," see the Midrash Rabbah on Bereishis (chapter 1; the beginning of chapter 3), on Parshas Bo (chapter 15, [folio] 131d; the beginning of chapter 17),

ויקהל (ר״פ חמשים) זח״א [זהר חלק א] בראשית (ל״א סע״ב [סוף עמוד ב]) לך (צ׳ ע״א) ובסה״מ [ובספר הדרת מלך] (סי׳ ק״ך וסי׳ קמ״ו) תולדות (קמ״ב ב׳) ובמק״מ [ובמקדש מלך] שם.

on Vayakhel (the beginning of chapter 50); Zohar I, Bereishis (31b, at the end of the column), Lech [Lecha] (90a), and in Sefer Hadras Melech (sections 120 and 146), Toldos (142b), and in the Mikdash Melech there;

ח״ב [חלק ב׳] פ׳ בא (ל״ט ב׳) משפטים (צ״ח סע״א [סוף עמוד א]) תרומה (קס״ד ב׳). פקודי (רמ״ה ע״ב) ועי׳ מענין שלמה במא״א [במאורי אור] אות שין (סמ״ה):

Zohar II, Parshas Bo (39b), Mishpatim (98a, at the end of the column), Terumah (164b), Pekudei (245b). And on the theme of salmah (garment), see Me'orei Or, the letter Shin (section 45).

LIKKUTEI TORAH • SHEMINI ATZERES • MAAMAR 4

ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך...

"On the eighth day he sent the people away"

1 ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב וגו' (ועיין מזה בגמרא פ"ב [פרק ב'] דשבת ד"ל ע"א פ"ק [פרק קמא] דמ"ק [דמועד קטן] ד"ט ע"א במדרש רבה פ' נח פל"ה במגלת אסתר בפסוק כטוב לב המלך)

"On the eighth day he sent the people away, and they blessed the king and went to their tents joyful and glad of heart," etc. (See on this in the Gemara, chapter 2 of Shabbos, folio 30a; chapter 1 of Moed Katan, folio 9a; in Midrash Rabbah, Parshas Noach, chapter 35; and in Megillas Esther, on the verse "when the king's heart was merry.")

הנה בשמיני עצרת מקבלים כל ישראל שפע הנהגתם בתורתם ועבודתם על כל השנה והוא ענין מוריד הגשם שאומרים משמיני עצרת עד הפסח ומשם ואילך מוריד הטל.

Now, on Shemini Atzeres all Israel receive the flow [of influence] for their conduct in their Torah and their divine service for the whole year. This is the matter of "He causes the rain to fall," which is said from Shemini Atzeres until Pesach; and from then on, "He causes the dew to fall."

והנה בכל שנה ושנה צריך להיות תחלה ראש השנה ויום כפור וסוכות ואח"כ שמיני עצרת

Now, every single year there must first be Rosh HaShanah, Yom Kippur and Sukkos, and afterwards Shemini Atzeres.

והענין כי הנה כתיב אז תשמח בתולה במחול וגו'. בתולה היא בחי' כנסת ישראל מקור כל נשמות ישראל

The explanation is as follows. It is written, "Then the maiden shall rejoice in the dance," etc. "The maiden" is the level of Knesses Yisrael, the source of all the souls of Israel.

(וע' בתד"א [בתנא דבי אליהו] ח"א [חלק א'] פכ"ו ובזהר פ' אמור דפ"ט ע"א וסע"ב [וסוף עמוד ב] בלא פגימו כו' ועי' [ועיין] ס"פ פנחס דרנ"ח ריש ע"ב ע"פ והקרבתם עולה ועשיתם עולה ועיין במאורי אור אות ב' סי' מ"ד)

(See Tanna deVei Eliyahu, Part 1, chapter 26; the Zohar, Parshas Emor, folio 89a and the end of side b, on "without blemish," etc.; see the end of Parshas Pinchas, folio 258, the beginning of side b, on "You shall offer a burnt offering" and "You shall make a burnt offering"; and see Me'orei Or, letter Beis, section 44.)

ובמחול יש לו ב' פירושים הא' הוא לשון מחית עון. והב' הוא כפשוטו לשון ריקוד במחולות (ועיין ברבות בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ כמחולת המחנים)

"In the dance" (bamachol) has two meanings. The first is in the sense of forgiveness (mechilah) of sin. The second is its plain sense: dancing in circles (mecholos). (See the Midrash Rabbah on the Song of Songs, on the verse "like the dance of the two camps.")

ורצה לומר ששמחת כנסת ישראל בה עושה הוא כמו ע"ד משל שמרקדים במחול שמתרחק האחד מחבירו וחוזר ומתקרב והריחוק הוא סיבת הקירוב לפי שאינו ריחוק אמיתי שאין הריחוק פנימיות המכוון אלא שדרך ריקוד כך הוא

That is to say, the joy of Knesses Yisrael in her Maker is like, by way of analogy, those who dance in a circle: one moves away from the other and comes back and draws near, and the moving away is the cause of the drawing near, since it is not a true distance, for the distance is not the inner intent; rather, this is simply the way of dancing.

(ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] ע"פ בן חכם ישמח אב) וכך הוא ענין שמחת כנסת ישראל בבחינת ריחוק וקירוב ולא ריחוק ממש ח"ו [חס ושלום] אלא בבחי' רצוא ושוב לפי שא"א להיות תמיד בבחי' רצוא.

(See what is explained in the maamar beginning "On the eighth day, an assembly," on the verse "A wise son makes a father glad.") And so it is with the joy of Knesses Yisrael: it is in a mode of distance and nearness, yet not actual distance, G-d forbid, but in the mode of ratzo and shov [running and returning], since it is impossible to be always in the state of ratzo.

וכמאמר ואם רץ לבך שוב לאחד שגם בבחי' שוב היא דבוקה בה' אחד כו'. ויובן זה בהקדים מה שכתוב ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך בשני יצריך.

And as it is said, "If your heart runs, return to the One," for even in the state of shov she is bound to the One G-d, etc. This will be understood by first introducing what is written, "You shall love Havayah your G-d with all your heart (levavcha)" — with both your inclinations.

ולהבין איך תהיה אהבת ה' ביצר הרע שנקרא רע (ועמ"ש מזה בד"ה המגביהי לשבת) אך הענין כי יש שני לבבות באדם דהיינו חלל הימני וחלל השמאלי.

Now, to understand how there can be love of G-d with the evil inclination, which is called "evil" (see what is explained on this in the maamar beginning "Who is enthroned on high"): the explanation is that there are two hearts in a person, namely the right chamber and the left chamber.

הימני פונה תמיד לאהבת ה' ולדבקה בו והשמאלי הוא להיפך לאהוב דברים זרים גשמיים והיינו לפי שהנפש במקור חוצבה יש לה ב' בחי'

The right one always turns to the love of G-d and to cleaving to Him, and the left is the opposite: to love foreign, physical things. This is because the soul, in the source from which it was hewn, has two aspects,

כדכתיב אחור וקדם צרתני (ועיין מזה במדרש רבה ר"פ תזריע אם זכה כו' זח"ב [זהר חלק ב'] בשלח דנ"ה ע"א ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם)

as it is written, "Behind and before You have formed me." (See on this Midrash Rabbah at the beginning of Parshas Tazria, "If he is worthy," etc.; Zohar II, Beshalach, folio 55a; and the Mikdash Melech there.)

פי' אחור למעשה בראשית שהאדם נברא סוף כל הנבראים וקדם כי ישראל עלו במחשבה ובראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית כו'

This means: "behind" — with regard to the work of creation, for man was created last of all the creatures; and "before" — for Israel arose in [G-d's] thought, and "Bereishis" [means] for the sake of Israel, who are called "reishis" (first), etc.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים ולא צדיקים בלבד אלא כמ"ש ועמך כולם צדיקים כו'

As our Sages, of blessed memory, said: "With whom did He take counsel? With the souls of the righteous" — and not the righteous alone, but as it is written, "And your people are all righteous," etc.

ונשתלשל וירד להיות בבחי׳ סוף כל הברואים במעשה וגם הוא למטה במדרגה מכל הברואים עד שהאדם מקבל חיותו מדומם צומח חי וסוף מעשה במחשבה תחלה

And it descended step by step and came down to be at the level of the last of all created beings in [the order of] action. Moreover, [man] is lower in rank than all the creatures, to the point that man receives his life-force from the inanimate, the vegetative and the animal; and "last in deed, first in thought."

והיינו לפי שמקור חוצבה של הנפש הוא בבחינת נעוץ תחלתן בסופן שנמשך מבחי׳ סובב כל עלמין כו׳

This is because the source from which the soul was hewn is at the level of "their beginning is wedged in their end," which is drawn from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.

(ועמ״ש מזה בד״ה כי תצא בענין מאן דקטיל לחויא יהבין ליה ברתא דמלכא ומ״ש בד״ה אלה מסעי בענין ואלה מסעיהם למוצאיהם

(See what is explained on this in the maamar beginning "When you go out," on the matter of "Whoever kills the snake is given the king's daughter," and what is explained in the maamar beginning "These are the journeys," on the matter of "And these are their journeys according to their goings forth."

והנה בחינה זו מתגלה בחלל הימני שבלב אשר הוא מלא רוח חיים משא״כ חלל השמאלי בו משכן הדם שהוא הנפש ורוח הוא למעלה מבחי׳ נפש וכתיב רוח האדם העולה היא למעלה והיינו מ״ש בד״ה האזינו גבי והרוח תשוב כו׳.

Now, this level is revealed in the right chamber of the heart, which is full of the spirit (ruach) of life, whereas the left chamber is the dwelling place of the blood, which is the nefesh [the vital soul]; and ruach is higher than the level of nefesh. And it is written, "The spirit of man that ascends upward" — this is what is explained in the maamar beginning "Give ear," regarding "and the spirit returns," etc.

ופי׳ העולה זהו כענין מ״ש והקרבתם עולה וע׳ בפי׳ הרמ״ז בזהר ר״פ צו במ״ש ולדעתי ז״ס [זה סוד] רוח האדם העולה למעלה וע׳ ברבות ר״פ תזריע שם בענין ורוח אלקים מרחפת כו׳)

And the meaning of "that ascends" (ha'olah) is like what is written, "You shall offer a burnt offering (olah)." See the commentary of the Ramaz on the Zohar at the beginning of Parshas Tzav, where he writes, "In my view, this is the mystery of 'the spirit of man that ascends upward'"; and see the Midrash Rabbah at the beginning of Parshas Tazria, there, on the matter of "and the spirit of G-d hovered," etc.)

ומזה נמשך להיות בלב כל אדם בחי' רצוא ושוב בחינת רצוא הוא בבחי' פנימיות נקודת הלב שבחלל הימני להיות כלתה נפשו לה' ולהשתפך נפשו אל חיק אביה מעומקא דליבא

From this it follows that in the heart of every person there is ratzo and shov. The state of ratzo is at the level of the inner dimension of the point of the heart, in the right chamber: that his soul pines for G-d, and pours itself out into the bosom of its Father from the depths of the heart.

(וע' מענין והחיות רצוא ושוב באדר"ז [באדרא זוטא]) (דף רפ"ח תחלת ע"ב ודף רצ"ג ע"ב) ובספ"ד [ובספרא דצניעותא] בזהר ס"פ תרומה (דקע"ו ע"ב ודף קע"ז סע"א [סוף עמוד א])

(See on the matter of "And the chayos [the living creatures of Ezekiel's vision] ran and returned" in the Idra Zuta (folio 288, the beginning of side b, and folio 293b), and in the Sifra deTzniusa in the Zohar, at the end of Parshas Terumah (folio 176b and folio 177, the end of side a),

ובפ' ויצא (דקע"ז ב') בס"ת [בסתרי תורה] וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' פנחס (דרנ"ה ע"ב) אשר מהמאמר שבאדר"ז [שבאדרא זוטא] מובן שבחי' רצוא ושוב נמשך ממקום גבוה מאד נעלה

and in Parshas Vayeitzei (folio 177b), in the Sisrei Torah, and in the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas (folio 255b). From the passage in the Idra Zuta it is understood that the level of ratzo and shov is drawn from a very high and exalted place.

ועמ"ש בזה במ"א בד"ה וקבל היהודים ועד"ז נתבאר כאן שמצד מקור חוצבה של הנפש מבחי' סוכ"ע מזה נמשך להיות בלב כל אדם בחינת רצוא כו' בפנימית הלב

See what is explained on this elsewhere, in the maamar beginning "And the Jews undertook." In the same way it is explained here that because of the source from which the soul was hewn, from the level of sovev kol almin, it follows from this that in the heart of every person there is the level of ratzo, etc., in the inner dimension of the heart.

וכנודע דפנימית הלב זהו נגד מזבח הפנימי שהוא מזבח הזהב אשר בחי' זהב הוא אהבה כרשפי אש שלהבת עזה העולה למעלה עד שבא לידי כלות הנפש

As is known, the inner dimension of the heart corresponds to the inner altar, which is the golden altar; and the quality of gold is love like "flashes of fire," a fierce flame that rises upward until it comes to the expiry of the soul.

וזהו כי בכה ארוץ גדוד ובאלקי אדלג שור כו' וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בענין צור לבבי וחלקי אלקים לעולם ועמ"ש בד"ה שרביט הזהב ובד"ה שמאלו תחת לראשי מענין כמעלת הזהב על הכסף ובד"ה נאוו לחייך בתורים

This is [the meaning of] "For with You I run upon a troop, and with my G-d I leap over a wall," etc.; and as explained above on the matter of "The rock of my heart and my portion is G-d forever." See what is explained in the maamar beginning "The golden scepter," and in the maamar beginning "His left hand is under my head," on the matter of "as the advantage of gold over silver," and in the maamar beginning "Your cheeks are comely with rows."

ונקרא תעלומות לב לפי שהיא נעלמה ומסתתרת בתוך הלב שאינה באה לכלל גילוי השגת טעם ודעת

It is called "the hidden things of the heart" because it is hidden and concealed within the heart and does not come to the point of revelation in comprehension through reason and knowledge (daas),

אלא למעלה מן הדעת מפני ששרשה מאד נעלה ממקום גבוה ונעלה למעלה מן הטעם ודעת והשגת הנבראים והוא בחי' קדם

but is above knowledge, because its root is very exalted, from a high and exalted place, above reason and knowledge and the comprehension of created beings. This is the level of "before" (kedem),

שנלקח מבחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' ובחי' ישת חשך סתרו וע"ז נאמר יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן וכתיב ה' צלך שהוא בחי' צל ולא גילוי אור כו' כמ"ש במ"א

which is taken from the level of "For My thoughts are not your thoughts," etc., and the level of "He made darkness His hiding place." Of this it is said, "He who dwells in the hiding place of the Most High abides in the shadow of the Almighty," and it is written, "Havayah is your shade" — which is the level of shade and not a revelation of light, etc., as is explained elsewhere.

[וע' מ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה אש שחורה וע' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס דרנ"ה ע"ב הנ"ל] ובחינה זו קיימת לעד שישנה ודאי מסותרת בלב כל אחד מישראל שיכול לעורר את האהבה בשעת התפלה וכיוצא בה.

[See what is explained in the maamar beginning "I am black but comely," on "black fire"; and see the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, folio 255b, mentioned above.] This level endures forever: it is certainly present, hidden, in the heart of every single Jew, so that he can arouse the love at the time of prayer and the like.

אך אח"כ יכולה להיות חולפת ועוברת כו' מפני שמלובשת ומסותרת בבחינת חיצונית הלב בבחי' אחור.

But afterwards it can pass away and vanish, etc., because it is clothed and hidden in the outer dimension of the heart, the level of "behind."

2 ומ"מ רשימו ניכר ונשאר קיים בהעלם בבחינת מקיף לבד להיות מחסה ומסתיר כדי שיוכל להיות סור מרע ועשה טוב כל היום אף אם פנימיות נקודת לבבו בל עמו בהתגלות רשפי אש כמו בשעת התפלה

Nevertheless, an impression (reshimu) of it is discernible and remains present in concealment, as an encompassing [light] (makif) alone, to be a shelter and a cover, so that one can "turn from evil and do good" all day long, even when the inner point of his heart is not with him in revelation, [as] flashes of fire, as at the time of prayer.

ולכן נקרא בחי' צל כמו שהצל הוא מגין להיות מחסה ומסתיר מחום השמש ומזרם וממטר.

Therefore it is called the level of "shade": just as shade protects, to be a shelter and a cover from the heat of the sun and from storm and rain,

כך הנה אהבה זו שמבחי' פנימיות נקודת הלב אף שהיא מסותרת ומתעלמת ואינה באה לכלל גילוי בכל היום אחר התפלה וכיוצא בה

so too this love, which comes from the inner point of the heart, although it is hidden and concealed and does not come to the point of revelation all day long, after prayer and the like,

מ"מ הוא בבחינת מקיף על בחינת חיצוניות הלב בחינת אחור שלא יפול אחור לגמרי באהבה רעה ח"ו [חס ושלום]

nevertheless it is as an encompassing [light] over the outer dimension of the heart, the level of "behind," so that one should not fall behind altogether into an evil love, G-d forbid.

והיינו מפני שבחי' אהבה זו היא ודאי מסותרת בבחינת פנימית נקודת הלב וקיימת לעד בל תמוט לעולם ועד לפי שהוא בטבע הבריאה מששת ימי בראשית כנ"ל.

This is because this love is certainly hidden in the inner point of the heart and endures forever, never to be moved, forever and ever, since it is in the nature of creation from the six days of creation, as said above.

אך הנה עיקר עבודת האדם להיות נקרא בשם עבודת עבד ועיקר העבודה בלב כדכתיב ולעבדו בכל לבבכם והיינו האהבה להוציא מבחי' ההעלם אל בחי' הגילוי בלב ולהמשיך בחינת חשך.

However, the essence of a person's service, for it to be called by the name "the service of a servant" — and the essence of service is in the heart, as it is written, "and to serve Him with all your heart" — is this: to bring the love out of the state of concealment into the state of revelation in the heart, and to draw the level of darkness,

דהיינו בחי' ישת חשך סתרו הנ"ל להיות בבחי' אור וגילוי כדכתיב כי אשב בחשך הוי' אור לי.

that is, the level of "He made darkness His hiding place" mentioned above, so that it be in a state of light and revelation, as it is written, "Though I sit in darkness, Havayah is a light to me."

3 והנה ענין מאמר ויאמר אלהים יהי אור שהארץ היתה חשך כו'. ולזה צריך להיות עבודה תמה

Now, the matter of the utterance "And G-d said, 'Let there be light'" is that the earth was darkness, etc. For this there must be wholehearted service;

ואין כל חדש תחת השמש רק להוציא מההעלם אל הגלוי ולזה נתנה קצבה לימי האדם ימי שנותינו בהם שבעים שנה כדי לעמול בעבודה זו וענין שבעים שנה ביאר הכתוב ימי שנותינו בהם בהם דייקא שהם בחי' רשות הרבים

and "there is nothing new under the sun" except to bring out from concealment into revelation. For this a set measure was given to the days of man — "the days of his years, in them, are seventy years" — in order to toil in this service. And the verse explained the matter of the seventy years: "the days of our years, in them" — "in them" specifically, for they are the level of the public domain;

וכדי שיוכל להיות בחינת רשות היחיד ליחודו ית' צריך עבודה ויגיעה רבה כמה בחינות ומדריגות עד מלאת בחינת שבעים שנה כו' וכמ"ש במ"א

and in order that there be the level of the private domain (reshus hayachid) for His unity (yichudo), may He be blessed, much service and toil are needed, [through] many levels and stages, until the level of seventy years is completed, etc., as is explained elsewhere.

(ועי' מ"ש מזה בד"ה אם בחקתי תלכו והנה כדי להמשיך גילוי מבחי' ישת חשך סתרו לבא בבחי' אור וגילוי זהו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ממה שמהפך חשוכא לנהורא וכמ"ש סד"ה וידעת היום

(See what is explained on this in the maamar beginning "If you walk in My statutes." Now, in order to draw down a revelation from the level of "He made darkness His hiding place" to come into a state of light and revelation, this is through an arousal from below, by turning darkness into light, as is explained at the end of the maamar beginning "Know this day."

והיינו מ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] בשלח) (דנ"ז ע"א) שע"י שמבקעין כל אינון כותלי חשוכא דהיינו החשך דנה"ב [דנפש הבהמית] והגוף ע"ז ממשיכים הגילוי מבחינת ישת חשך סתרו וזהו ענין לראות פני.

And this is what is said in Zohar II, Beshalach) (folio 57a): that by breaking through all those walls of darkness — that is, the darkness of the animal soul and the body — one thereby draws down the revelation from the level of "He made darkness His hiding place." And this is the meaning of "to see My face."

ועד"ז נתבאר במ"א ע"פ מאמר הזח"ג [הזהר חלק ג] בפ' פנחס (דרמ"ט תחלת ע"ב) בענין ועאלת לגו טורא דחשוכא כו'

In the same way it is explained elsewhere, on the statement of Zohar III, Parshas Pinchas (folio 249, the beginning of side b), regarding "and she entered into the mountain of darkness," etc.:

שעל ידי העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מבירור ק"נ [קליפת נוגה] שנקרא טורא דחשוכא ממשיכים מבחי' ישת חשך סתרו שנקרא ג"כ טורא דחשוכא מה שלמעלה מעלה מטורי דנהורא כמ"ש מזה בביאור ע"פ מנורת זהב כולה.

that through the raising of mayin nukvin (feminine waters) from the refinement of kelipas nogah [the translucent husk], which is called "the mountain of darkness," one draws down from the level of "He made darkness His hiding place," which is also called "the mountain of darkness" — that which is far, far higher than the mountains of light; as is explained on this in the explanation of "A candelabrum all of gold."

ומכ"ז [ומכל זה] יובן מ"ש בספ"ד [בספרא דצניעותא] (דקע"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) והחיות רצוא ושוב דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב פי' כי על ידי הרצוא ממשיכים מבחי' ישת חשך סתרו להיות בבחי' אור וגילוי כנ"ל

From all this will be understood what is said in the Sifra deTzniusa (folio 176, the end of side b): "And the chayos ran and returned," as it is written, "And G-d saw the light, that it was good." This means: through the ratzo one draws down from the level of "He made darkness His hiding place" so that it be in a state of light and revelation, as said above.

אך כי טוב היינו כי טוב לגנוז וזהו בחי' השוב שהוא לגנוז האור בכלים מכלים שונים דתומ"צ [דתורה ומצות] שעי"ז דייקא מתקיים האור משא"כ אור בלי כלי

But "that it was good" means "that it is good to hide it away"; and this is the level of shov, which is to hide away the light in vessels, from the various vessels of Torah and mitzvos, for specifically through this the light endures, whereas light without a vessel [does not].

וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שמור זו משנה וע' בזהר ח"ג [חלק ג'] פ' בלק (דף ר"ד ע"ס) ע"פ בקר אערך לך ואצפה כד"א [כמה דאת אמר] ויצפהו כו' ע"ש והיינו בחינת האור כי טוב לגנוז:

This is what our Sages, of blessed memory, said: "'Keep' — this is Mishnah." And see Zohar III, Parshas Balak (folio 204), on "In the morning I will set [my prayer] before You and will watch (va'atzapeh)," as it says, "and he overlaid it (vayetzapehu)," etc.; see there. And this is the level of the light, "that it is good to hide it away."

4 ב והנה סדר העבודה צ"ל תחלה ראש השנה שזה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון.

2. Now, the order of service must be, first, Rosh HaShanah, of which [it is said], "This day is the beginning of Your works, a remembrance of the first day."

ובחי' ר"ה [ראש השנה] הוא בחי' שמאלו תחת לראשי בחי' שמאל דוחה כו' [כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בד"ה ושאבתם מים בששון ובד"ה האזינו השמים]

The level of Rosh HaShanah is the level of "His left hand is under my head," the level of "the left hand pushes away," etc. [As explained above in the maamar beginning "You shall draw water with joy," and in the maamar beginning "Give ear, O heavens."]

וכן סדר עבודת האדם תחלה היא בבחי' שמאל דוחה כו' בבחינת ריחוק דהיינו שידמה בנפשו כאלו הוא רחוק מה'.

So too, the order of a person's service is at first in the mode of "the left hand pushes away," etc., in the mode of distance: that is, he should picture himself as though he were far from G-d.

5 וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] היה בעיניך כרשע [וע' בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ג] ועל דרך זה נתקנו כל הוידוים והסליחות קודם ר"ה [ראש השנה] ובעשי"ת [ובעשרת ימי תשובה]

As our Sages, of blessed memory, said, "Be in your own eyes like a wicked person" [see Sefer Shel Beinonim, chapter 13]; and in this way all the confessions and selichos [penitential prayers] were instituted before Rosh HaShanah and in the Ten Days of Teshuvah:

לראות בעצמו כל הפחיתות שבו להיות שפל בעיניו ולב נשבר ונדכה על עוצם ריחוקו מה' ובפרט בהיות ממארי דחושבנא לחשוב כל הדבורים והמחשבות כו' אזי יהי' [יהיה] לבו נשבר בקרבו ויהי' [ויהיה] נכנע לפני המקום

to see in himself all his shortcomings, so as to be lowly in his own eyes, with a heart broken and crushed over how very far he is from G-d. And especially when one is among "the masters of accounting," who reckon all the words and thoughts, etc., then his heart will be broken within him and he will be humbled before the Omnipresent.

ובחי' שמאל דוחה זו להיות תחת לראשי בחינת ראש כמ"ש במ"א בד"ה שמאלו תחת לראשי בפ' כי תשא.

And this level of "the left hand pushes away" is to be "under my head," the level of the head, as explained elsewhere in the maamar beginning "His left hand is under my head," in Parshas Ki Sisa.

עד שביום כפור לפני הוי' תטהרו לפני הוי' בחי' פנים בפנים בכח התשובה מעומקא דליבא וכדכתיב ממעמקים קראתיך הוי'.

Until, on Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified": "before Havayah" is the level of "face to face," through the power of teshuvah from the depths of the heart, as it is written, "Out of the depths I have called You, Havayah."

6 וכתיב בקשו פני את פניך הוי' אבקש בחי' פנימית הלב דהיינו שיהיה מגמתו להי' ותורתו בכל לב ונפש ולהיות עסקיו בעוה"ז דרך קרירות כו'.

And it is written, "Seek My face; Your face, Havayah, I will seek": the level of the inner dimension of the heart, that is, that his aim be toward G-d and His Torah with all his heart and soul, and that his involvement in the affairs of this world be in a manner of coolness, etc.

כי במקום שלבו של אדם תקועה בכל לב ונפש נקרא בחי' פנים וזהו ענין פנים בפנים שיהיה כל פנימיות לבו ונפשו רק לפנימית רצונו ית'.

For the place in which a person's heart is fixed with all his heart and soul is called the level of "face." And this is the meaning of "face to face": that the whole inner dimension of his heart and soul be directed only to the inner dimension of His will, may He be blessed.

מה שאין כן על ההיפוך נאמר כי פנו אלי עורף שפונים להי' ולמצותיו בבחי' קרירות והפנימיות שלהם בלב ונפש היא לבחי' אחוריים שהם ענינים גשמיים וכו' שהם רחוקים מאור פניו ית' [יתברך]

Of the opposite, however, it is said, "For they have turned the back of the neck to Me": they turn to G-d and to His mitzvos with coolness, while their inwardness, in heart and soul, is directed to the level of "the back," which are physical matters, etc., that are far from the light of His face, may He be blessed.

ולפי שלא שייך לומר נגד השי"ת [השם יתברך] לשון ריחוק מקום

And since, with regard to G-d, may He be blessed, it is not applicable to speak in terms of distance in space —

כי הלא מלא כל הארץ כבודו נאמר בלשון עורף שהוא עד"מ כאדם העומד אצל חבירו אלא שנהפך ערפו אליו

for is it not [written], "The whole earth is full of His glory"? — it is said in terms of "the back of the neck," which is, by way of analogy, like a person standing right next to his fellow, but with the back of his neck turned toward him;

שהרי זה הוא בתכלית הריחוק [וכמ"ש מזה לעיל בד"ה שובה ישראל] וביום כפור מכל חטאתיכם לפני הוי' תטהרו לפי שאז מתגלה בחינות י"ג מדה"ר [מדות הרחמים].

for this is the utmost distance. [As explained on this above in the maamar beginning "Return, O Israel."] And on Yom Kippur, "from all your sins, before Havayah you shall be purified," because then the levels of the Thirteen Attributes of Mercy are revealed.

7 ולכן כתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו [ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים]

Therefore it is written, "If your sins be like scarlet, they shall be white as snow; if they be red like crimson, they shall be as wool." [See what is explained on this in the maamar beginning "Give ear, O heavens."]

כי שלג וצמר הם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] על שם הפסוק לבושי [לבושין / לבושים] כתלג חיור ושער רישי [רישיה] כעמר נקא ולפיכך מתעלי' כל ישראל להיות פנים בפנים בבחי' פנימיות נקודת הלב.

For snow and wool are the Thirteen Attributes of Mercy, after the verse, "His garment was white as snow, and the hair of His head like clean wool." Therefore all Israel are raised up to be face to face, at the level of the inner dimension of the point of the heart.

ולכן יום כפור אין בו לא אכילה ולא שתיה שבכל השנה אדם ניזון מאכילה ושתיה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] שנעשה מהם דם שהוא הנפש חיצוניות הלב.

Therefore Yom Kippur has neither eating nor drinking. For throughout the year a person is nourished by physical eating and drinking, from which blood is made, which is the nefesh — the outer dimension of the heart.

משא"כ ביוכ"פ [ביום כפור / ביום הכפורים] מתגלה בחי' פנימיות הלב שאין ניזון מאכילה ושתיה גשמיות [וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער יוהכ"פ [יום הכפורים] (פ"א ורפ"ג [וריש פרק ג'])

On Yom Kippur, however, the level of the inner dimension of the heart is revealed, which is not nourished by physical eating and drinking. [See Pri Etz Chaim, Shaar Yom HaKippurim (chapter 1 and the beginning of chapter 3);

וע' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' פנחס (דרמ"א ע"ב) גבי עלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה והא כתיב אכלתי יערי כו' ע"ש

and see the commentary of the Ramaz on the Zohar, Parshas Pinchas (folio 241b), regarding "In the World to Come there is no eating and drinking" — yet it is written, "I have eaten my honeycomb," etc.; see there.

והיינו כי פנימית הלב נלקח מבחי' קדם צרתני קדם למע"ב [למעשה בראשית] שבחי' זו אינה מקבל מדצ"ח [מדומם צומח חי] כמו בחינת אחור למע"ב [למעשה בראשית] שמקבל מהבירורים כו' אלא כי על כל מוצא כו']:

And this is because the inner dimension of the heart is taken from the level of "You have formed me before" (kedem tzartani), before the work of creation; this level does not receive from the inanimate, vegetative and animal, as does the level of "behind" in the work of creation, which receives from the refinements, etc.; rather, "by everything that comes forth," etc.]

8 ג וע"י בחינת תשובה עילאה זו שמעומקא דליבא מתגלה בסוכות בחינת וימינו תחבקני שימין עליון הוא בחינת אהבה רבה שלמעלה מן הטעם ודעת מתגלה למטה בגילוי הלב שלא יהיה בבחי' נפרד ח"ו ממנו יתי' [חס ושלום]

3. Through this level of higher teshuvah, which is from the depths of the heart, there is revealed on Sukkos the level of "and His right hand embraces me": the supernal right, which is the level of "great love" that is above reason and knowledge, is revealed below in the revelation of the heart, so that one should not be in a state of separateness, G-d forbid, from Him, may He be blessed.

וזהו תחבקני כמשל המחבק את חבירו שלא ילך ממנו והיינו ע"י הסוכה בחינת צל שהוא בחינת ה' צלך וגו' (ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בפי' וסוכה תהיה לצל יומם כו')

This is "embraces me," like the analogy of one who embraces his fellow so that he will not go away from him. This comes through the sukkah, the level of "shade," which is the level of "Havayah is your shade," etc. (See what is explained in the maamar beginning "Give ear, O heavens," on the meaning of "And there shall be a sukkah for shade by day," etc.)

וע"י נענועי הלולב כי ד' מינים שבלולב הם רומזים בשם הוי"ה ומנענעים ומביאים ללב שכל הבאה הוא ללב כדי להיות מאיר ומתגלה בלבו של אדם.

And through the waving of the lulav: for the four kinds in the lulav allude to the Name Havayah, and one waves them and brings them to the heart, for every bringing-in is to the heart, so that [the Name] may shine and be revealed in a person's heart.

וזהו שמנענעין לשית סטרין מעלה ומטה ולארבע רוחות כי הוא יתי' אחד בשמים ובארץ ודי' רוחות ולפי שהוא מקומו של עולם כמ"ש הנה מקום אתי וגו' כמ"ש במ"א.

This is why one waves in six directions, up and down and to the four directions, for He, may He be blessed, is One in the heavens and on earth and in the four directions; and because He is the place of the world, as it is written, "Behold, there is a place with Me," etc., as explained elsewhere.

וצריך להמשיך ולהכניס בחינת אחד בלב שיהיה ה' אחד שורה ומתגלה בו ולמהוי אחד באחד כו'

And one must draw down and bring the level of "One" into the heart, so that the One G-d rests and is revealed in it, and "to be one with the One," etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת בדרוש הראשון) והנה על זה נאמר משליך קרחו כפיתים

(See what is explained on this in the maamar beginning "On the eighth day, an assembly," in the first discourse.) Now, of this it is said, "He casts forth His ice like morsels."

כי הנה תחלה נאמר הנותן שלג כצמר כו' שהוא בחי' התגלות י"ג מדות הרחמים לבושיה כתלג חיור כו המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים].

For first it is said, "He gives snow like wool," etc., which is the level of the revelation of the Thirteen Attributes of Mercy, "His garment white as snow," etc., which are revealed on Yom Kippur.

שע"ז נמשך ומתגלה בסוכות בחינת וימינו תחבקני ומזה נמשך בחי' משליך קרחו כפתים כי הנה בחינת אהבה רבה זו וחסד עליון זה הנמשל למים נגלד ונעשה קרח.

Through this there is drawn and revealed on Sukkos the level of "and His right hand embraces me," and from this is drawn the level of "He casts forth His ice like morsels." For this level of great love and supernal Chesed, which is likened to water, congeals and becomes ice.

כלומר שנתגשם וירד בסתר המדרגות מריש כל דרגין אחר דלית מחשבה תפיסא ביה להתלבש להיות נתפס בהשגת בני אדם לכל חד לפום שיעורי' [שיעוריה] דילי' [דיליה].

That is to say, it became corporealized and descended through the concealment of the levels, from "the head of all levels," a place that "no thought can grasp," to clothe itself so as to be grasped in the comprehension of human beings, "each one according to his own measure."

וזהו משליך בבחי' השלכה מדרגא לדרגא כפתים בחי' פירוד והתחלקות לרבבות מדרגות להיות נמשך גם למטה בחי' אחד למען דעת כל עמי הארץ כו'

This is "He casts forth": in the manner of being cast from level to level; "like morsels": the level of separation and division into myriads of levels, so that the level of "One" may be drawn down below as well, "that all the peoples of the earth may know," etc.

(וזהו כענין מ״ש ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא. ומבואר במ״א בשם הרב הקדוש רבי אברהם בן הרב המגיד נ״ע [נשמתו עדן] כי קרח אותיות חרק וחרק הוא בחי׳ נצח ענף החכמה.

(This is like what is written, "And over the heads of the chayah [living creature] there was the likeness of a firmament, like the color of the awesome ice." And it is explained elsewhere in the name of the holy Rav, Rabbi Avraham, son of the Rav the Maggid, whose soul is in Eden, that kerach (ice) has the letters of chirik [the vowel point written below a letter], and chirik is the level of Netzach, the branch of Chochmah.

ומזה נמשך הפרסא המפסקת בין אצילות לבריאה שהיא בחי׳ רקיע שעל ראשי החיות כעין הקרח כו׳.

From this is drawn the parsa (partition) that divides between Atzilus and Beriah, which is the level of the firmament over the heads of the chayos, "like the color of the ice," etc.

והטעם שנק׳ בשם קרח הוא כי ענין הפרסא הוא עד״מ כמו הרב שרוצה להסביר שכל גדול לתלמידו שאין התלמיד יכול לקבלו וצריך להמשילו בדרך משל וחידה וכמו משלי שלמה כו׳.

The reason it is called by the name "ice" is that the matter of the parsa is, by way of analogy, like a teacher who wants to explain a great concept to his student, which the student cannot receive, so he must convey it by way of parable and riddle, like the parables (Mishlei) of Shlomo, etc.

ועד״ז כדי שיומשך מבחי׳ חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא בבחי׳ חב״ד [חכמה בינה ודעת] שבעולם הבריאה ואין בנבראים יכולת לקבל הארת החכמה כמו שהיא באצילות

In the same way, in order that there be drawn from the level of supernal Chochmah — "He is wise, but not with a known wisdom" — to the level of Chochmah, Binah and Daas of the World of Beriah, since created beings have no capacity to receive the radiance of Chochmah as it is in Atzilus,

לכן נעשה בחי׳ פרסא שעל ידה נמשך החכמה בנבראים כמו עד״מ השכל שמשיג התלמיד דרך לבוש המשל וכענין וידבר שלשת אלפים משל כו׳ וכמ״ש מזה בד״ה פתח אליהו בפי׳ וירא ובד״ה והבדילה הפרוכת

therefore the level of a parsa is made, through which Chochmah is drawn into created beings, as, by way of analogy, the concept that the student grasps through the garment of the parable; and like the matter of "And he spoke three thousand parables," etc. And as explained on this in the maamar beginning "Eliyahu opened," in Parshas Vayeira, and in the maamar beginning "And the curtain shall divide."

וזהו שנקראת רקיע כעין הקרח כמו עד"מ הקרח שהוא עצמו מים אלא שנגלדו ונעשו קרח כך הוא ענין התלבשות השכל במשל שבו מלובש השכל עצמו ממש אלא שמלובש במשל גשמי

This is why it is called "a firmament like the color of ice." Just as, by way of analogy, ice is itself water, only it has congealed and become ice, so it is with the clothing of a concept in a parable: the very concept itself is clothed in it, only it is clothed in a physical parable,

והוא כמו גשמיות הקרח לגבי המים וזהו ענין רקיע כעין הקרח שעל ראשי החיות שבמרכבה שעי"ז נמשך להם השגה מלמעלה והיינו על ידי שנמשך מתחלה להיות בבחינת קרח דוקא.

and this is like the physicality of ice relative to water. This is the matter of "a firmament like the color of ice" over the heads of the chayos of the Chariot: through it comprehension is drawn to them from above, that is, through its first being drawn specifically in the form of ice.

ועי"ז נמשך בהם ג"כ בחי' הביטול וזהו ענין קרח אותיות חרק שהוא בחינת ביטול ועמ"ש מזה סד"ה וכל העם רואים את הקולות.

Through this the level of self-nullification (bittul) is also drawn into them. This is the matter of kerach having the letters of chirik, which is the level of bittul. See what is explained on this at the end of the maamar beginning "And all the people saw the sounds."

והנה מבואר לקמן בסמוך דבחי' קרח זהו בחי' שוב שאחר הרצוא

Now, it is explained shortly below that the level of ice is the level of shov that follows the ratzo.

וענין דמיון בחי' זו לבחי' קרח היינו כי בחי' שוב הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים על ידי מעשה המצות ותלמוד תורה כנגד כולם אשר המצות נקראים רמ"ח אברים דמלכא דכמו שמלובש חיות הנפש באברין עד"מ כך מלובש אור א"ס ב"ה במעשה המצות

And the matter of this level's resemblance to ice is that the level of shov is to make for Him, may He be blessed, a dwelling place among the lower realms through the performance of the mitzvos and the study of Torah, which is equal to them all. For the mitzvos are called "the 248 limbs of the King": just as, by way of analogy, the life-force of the soul is clothed in the limbs, so the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is clothed in the performance of the mitzvos.

היינו בתפילין נמשך ומלובש בחי' ד' מוחין שהם בחי' חכמה ובינה וחסד וגבורה של הקב"ה כו' ובצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] נמשך ומלובש בחי' חסד דרועא ימינא כו' וכמ"ש מזה בד"ה משה ידבר.

That is: in tefillin there is drawn and clothed the level of the four mochin, which are the levels of Chochmah and Binah, Chesed and Gevurah of the Holy One, blessed be He, etc.; and in tzedakah and acts of kindness there is drawn and clothed the level of Chesed, "the right arm," etc. And as explained on this in the maamar beginning "Moshe would speak."

והנה התלבשות זו דמוחין עליונים במעשה המצות גשמיים נמשל לבחי' קרח שהוא עד"מ התלבשות השכל במשל גשמי כנ"ל וכך הוא ענין התלבשות אורות העליונים במעשה המצות בגשמיות

Now, this clothing of the supernal mochin in the physical performance of the mitzvos is likened to the level of ice, which is, by way of analogy, the clothing of a concept in a physical parable, as said above; and so it is with the clothing of the supernal lights in the performance of the mitzvos in physicality.

וכן בעבודת ה' מתלבשים הדחילו ורחימו שבתפלה במעשה המצות ודרך כלל האהבה היא שרש לרמ"ח מ"ע [מצות עשה] והיראה היא שרש שס"ה ל"ת [לא תעשה] וזהו ג"כ בחי' משליך קרחו כו'

Likewise, in the service of G-d, the awe and love of prayer clothe themselves in the performance of the mitzvos; and in general, love is the root of the 248 positive commandments and awe is the root of the 365 prohibitions. This too is the level of "He casts forth His ice," etc.

ועמ"ש ע"פ ואברהם זקן בא בימים בפרשה חיי שרה בענין ויבא משה בתוך הענן כו' כמ"כ [כמו כן] תורה ומצות כו' ע"ש. וענין כפתים י"ל [יש לומר] שפירור והתחלקות זו נמשך ע"י ה"ג [חמש גבורות] וזהו ענין החותם ועמ"ש בפ' ראה בד"ה וברכך כו' ע"ש).

See what is explained on the verse "And Avraham was old, advanced in days," in Parshas Chayei Sarah, on the matter of "And Moshe came into the midst of the cloud," etc.: so too Torah and mitzvos, etc.; see there. And the matter of "like morsels" may be explained: this crumbling and division is drawn through the five Gevuros, and this is the matter of the seal. See what is explained in Parshas Re'eh, in the maamar beginning "And He will bless you," etc.; see there.)

אך הנה כתיב לפני קרתו מי יעמוד כי המשכת גילוי זה למטה בבחי' קרתו הוא בחי' קרירות להיות נמשך ממנה בחי' שוב היפך בחי' רצוא שהוא בחינת רשפי אש שלהבת העולה מאליה

However, it is written, "Before His cold, who can stand?" For the drawing down of this revelation below, in the level of "His cold," is a level of coolness, so that from it is drawn the level of shov, the opposite of the level of ratzo, which is the level of flashes of fire, a flame that rises of itself.

ולא כל אדם זוכה לעמוד בבחי' שוב לאחד שגם בבחי' שוב יהיה דבוק בה' כו'

And not every person merits to stand in the level of "return to the One," so that even in the state of shov he remains cleaving to G-d, etc.

הגם שנמשך מלמעלה בחי' חיבוק וימינו תחבקני הרי הוא כמשל המחבק חבירו מאחוריו דהיינו שאהבה נמשך ג"כ לבחי' אחוריים ע"ד לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל כו'

Although the level of embrace, "and His right hand embraces me," is drawn from above, it is like the analogy of one who embraces his fellow from behind: that is, the love is drawn also to the level of the "back parts," in the manner of "not like Avraham, from whom Yishmael came forth," etc.

וגם בסוכות היו מקריבין שבעים פרים על שבעים אומות להמשיך להם השפעה כמו שכתוב במדרש שה"ש [שיר השירים] בפסוק הנך יפה רעיתי.

And also, on Sukkos they would offer seventy bulls for the seventy nations, to draw down influence to them, as is written in the Midrash on Song of Songs on the verse "Behold, you are fair, my beloved."

והנה בבחי' שוב כשמתרחק מן הרצוא יכול להיות בחי' נפילה לגמרי לבחי' אחוריים (ולזה נאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו דהיינו שבכל בקר מתעורר חסד עליון להתגבר על בחי' חמור כו'

Now, in the state of shov, when one moves away from the ratzo, there can be a complete falling into the level of the "back parts." (Of this it is said, "And Avraham rose early in the morning and saddled his donkey": that is, every morning supernal Chesed is aroused to overcome the level of the "donkey," etc.,

הוא ענין חמרא אפי' [אפילו] בתקופת תמוז קרירא ליה דהיינו מה שאין האדם מתפעל מגדולת ה' ועד"ז נאמר אשר קרך בדרך כו' ובחי' אור האהבה דאברהם הוא ויחבוש את חמורו כו'

which is the matter of "the donkey — even in the season of Tammuz it feels cold": that is, when a person is not stirred by the greatness of G-d. In the same vein it is said, "who chilled you (karcha) on the way," etc. And the level of the light of Avraham's love is "and he saddled his donkey," etc.

וע' בזח"א [בזהר חלק א] וישלח) (דקס"ו ב') וע' בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (קס"ו ב') איך מבחי' קרח נתברר הפסולת והם בחי' מים הרעים

And see Zohar I, Vayishlach) (folio 166b); and see Zohar II, Terumah (folio 166b), how the waste is sifted out from the level of ice, and these are the level of "bad waters,"

וזהו ענין תענוגים גשמיים ולזאת צריך לחזור ולעורר את האהבה כרשפי אש בחי' רצוא להגדיל מדורת אש האהבה

which is the matter of physical pleasures. Therefore one must again arouse the love like flashes of fire, the level of ratzo, to enlarge the blaze of the fire of love.

וזהו ישלח דברו וימסם ע"ד מ"ש בזח"א [בזהר חלק א] בראשית (כ"ט ב') תוקפא דצפון אגליד מיא ותוקפא דדרום שרא מיא

This is "He sends forth His word and melts them," in the manner of what is said in Zohar I, Bereishis (folio 29b): "The strength of the north congeals the waters, and the strength of the south releases the waters";

דהיינו ע"י תגבורת חום השמש נמס הקרח ונעשה מים וכך על ידי תגבורת רשפי אש האהבה בחי' רצוא נעשה המשכת חסד עליון ונתהפך מבחי' קרח לבחי' מים.

that is, through the intensified heat of the sun the ice melts and becomes water; and so, through the intensified flashes of the fire of love, the level of ratzo, supernal Chesed is drawn down, and it is transformed from the level of ice to the level of water.

וזהו ענין גבורות גשמים שיורדים בגבורה ע"י בחינת גבורה בחינת רשפי אש (ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] לעיל דבחינת קרח זהו בחי' הפרסא המפסקת א"כ מה שנתהפך מבחי' קרח לבחי' מים היינו להיות הגילוי למטה בבי"ע כמו למעלה

This is the matter of "the might of the rains," which descend with might, through the level of Gevurah, the level of flashes of fire. (And according to what was explained above, that the level of ice is the level of the parsa that divides, the transformation from the level of ice to the level of water means that the revelation below, in Beriah, Yetzirah and Asiyah, be as it is above.

וענין בחינה זו בשמע"צ [בשמיני עצרת] הוא כמ"ש לעיל בפי' מאת הוי' היתה זאת שבחינת ח"ע [חכמה עילאה] שמאירה בבחי' ריחוק נעשה עתה בבחי' קירוב כו' ע"ש)

And the matter of this level on Shemini Atzeres is as explained above on the meaning of "This was from Havayah": that the level of supernal Chochmah, which shines in a mode of distance, now comes to be in a mode of nearness, etc.; see there.)

ובחי' מים הללו נמשכים ונוזלים למטה ע"י כי ישב רוחו הוא בחי' רוח הקדש רוח הנמשך מקדש העליון הוא בחי' חכמה עילאה (ע' [עיין] זהר חקת קפ"ג ע"ב)

And these waters are drawn and flow down through "He causes His wind to blow": this is the level of the holy spirit, a spirit drawn from the supernal "holy," which is the level of supernal Chochmah (see Zohar, Chukas, folio 183b).

ואזי יזלו מים שהיא בחי' תורה להיות מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל שהם הם כל המשניות והלכות שבתורה שבעל פה שנמשכו מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] בחינת תורה שבכתב דאורייתא מחכמה נפקת כו'

And then "the waters flow," which is the level of Torah, so that there be "He tells His words to Yaakov, His statutes and His ordinances to Israel," which are all the Mishnayos and halachos in the Oral Torah that were drawn from the level of supernal Chochmah, the level of the Written Torah; [for] "the Torah comes forth from Chochmah," etc.

וזהו ענין שמיני עצרת (והיינו כי ביום הכפורים הוא בחינת הנותן שלג כצמר להיות אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו'

And this is the matter of Shemini Atzeres. (That is: on Yom Kippur it is the level of "He gives snow like wool," so that "if your sins be like scarlet, they shall be white as snow," etc.

ואח"כ כפור כאפר יפזר משליך קרחו זהו המשכת חסד עליון שבסוכות שנגלד ונעשה כפור וקרח וכמ"ש במן דק ככפור והמן הוא מבחי' טלא דבדולחא אשר זהו ג"כ שרש בחי' סוכות כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] סד"ה האזינו השמים.

And afterwards, "He scatters frost like ashes; He casts forth His ice": this is the drawing down of supernal Chesed on Sukkos, which congeals and becomes frost and ice, as it is written of the manna, "fine as frost"; and the manna is from the level of "the crystal dew," which is also the root of the level of Sukkos, as explained above at the end of the maamar beginning "Give ear, O heavens."

ואח"כ ישלח דברו וימסם ישב רוחו יזלו מים זהו בחי' שמע"צ [שמיני עצרת] שזהו ענין משיב הרוח ומוריד הגשם כנ"ל):

And afterwards, "He sends forth His word and melts them; He causes His wind to blow, the waters flow": this is the level of Shemini Atzeres, which is the matter of "He causes the wind to blow and the rain to fall," as said above.)

9 ד וזהו ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך כי אין מלך בלא עם ולא שייך לפניו יתי להיות נקרא שמו מלך

4. And this is [the meaning of] "On the eighth day he sent the people away, and they blessed the king." For there is no king without a people, and it does not apply before Him, may He be blessed, that His Name be called "King,"

כי על מי הוא מלך שהרי הוא מהווה את הכל והיה הוה ויהיה בשוה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אלא ע"י עבודתנו אנו ממשיכים מלכותו עלינו

for over whom is He king? After all, He brings everything into being, and "He was, He is and He will be" equally, "in the heavens above and on the earth below — there is none else." Rather, through our service we draw His kingship upon ourselves,

וכמאמר אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם כמ"ש במ"א ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים גבי למען הקים אותך היום לו לעם כו' ע"ש

as in the saying, "Recite before Me [verses of] Kingship, so that you make Me King over you," as explained elsewhere. And see what is explained on this in the maamar beginning "You are standing," regarding "in order to establish you today as a people to Him," etc.; see there.

והנה המשכת בחי' מלכותו אינו בבחי' רצוא שהוא להשתפך נפשו כו' אלא הוא בחי' שוב וכמ"ש שום תשים עליך מלך כו' וכמ"ש במ"א

Now, the drawing down of the level of His kingship is not in the mode of ratzo, which is for one's soul to pour itself out, etc.; rather, it is the level of shov, as it is written, "You shall surely set a king over you," etc., and as explained elsewhere.

וזהו שלח את העם להיות בבחי' שוב כדי להיות בחי' עם:(ולתוספת ביאור ענין שלח זהו כמ"ש המשלח מעינים בנחלים כו' ישקו כל חיתו שדי שזהו בחי' ההמשכה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה]

This is "he sent the people away": to be in the state of shov, so as to be the level of "a people." (For further explanation of the matter of "sent": it is as it is written, "He sends forth springs into the streams," etc., "they give drink to every beast of the field" — which is the level of the drawing down from the level of supernal Chochmah,

שהיא בחי' מעיין הנובע ממקור מים חיים הוא בחי' סתימא דכל סתימין שמזה נמשך להיות ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם שהוא בחי' ומדרג' השוב שאחר הצמאון והרצוא

which is the level of a spring flowing from the source of living waters; it is the level of "the most hidden of all hidden," from which is drawn "they give drink to every beast of the field, the wild asses quench their thirst" — which is the level and rank of shov that follows the thirst and the ratzo.

וע' מ"ש על פסוק זה בזהר פ' חקת) (דקפ"א ע"א) **ועמש"ל** [ועיין מה שכתוב לעיל] **ע"פ ושאבתם מים כו' ממעיני הישועה.**

And see what is said on this verse in the Zohar, Parshas Chukas) (folio 181a). And see what is explained above on the verse "You shall draw water," etc., "from the wellsprings of salvation."

ופי' בנחלים י"ל [יש לומר] **עוד ג"כ ע"ד מ"ש סד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך גבי לשארית נחלתו נחלה עבר על נפשנו שהוא בחינת ההמשכה לנש"י** [לנשמות ישראל] **כו' ע"ש**

And the meaning of "into the streams" (banechalim) may also be explained along the lines of what is explained at the end of the maamar beginning "To understand the meaning of the verse 'Who is a G-d like You,'" regarding "for the remnant of His inheritance (nachalaso)" — "a stream (nachlah) has passed over our soul" — which is the level of the drawing down to the souls of Israel, etc.; see there.

וכמ"ש מה טובו אוהליך יעקב כו' כנחלים נטיו כו' ועיין בזהר ויקרא (דף י"ו סע"א [סוף עמוד א]) **גבי כארזים עלי מים. וזהו ג"כ מ"ש ושולח מים ע"פ חוצות.**

And as it is written, "How goodly are your tents, O Yaakov," etc., "like streams stretched out," etc. And see the Zohar, Vayikra (folio 16, the end of side a), regarding "like cedars beside the waters." And this too is what is said, "and sends waters upon the open places."

עוד יובן ענין שלח ע"ד מ"ש במ"א בד"ה ויהי בשלח פרעה את העם שע"י גלותם במצרים גרמו שנתעלו בחי' ניצוצי אלקות שנפלו שמה בשבירת הכלים

Further, the matter of "sent" will be understood along the lines of what is explained elsewhere, in the maamar beginning "And it was when Pharaoh sent the people": that through their exile in Egypt they brought about the elevation of the sparks of G-dliness that had fallen there in the shattering of the vessels;

והוא הוא בחי' כח הצומח להצמיח ישועות ישראל כמ"ש ופרעה הקריב וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] שהקריב את ישראל לאביהם שבשמים וע"ז נאמר בשלח פרעה את העם שהיה משלח פארות וענפים ועושה פרי למעלה את העם כו' ע"ש באריכות.

and this is the very level of the power of growth, to make the salvations of Israel sprout, as it is written, "And Pharaoh drew near," and our Sages said that he drew Israel near to their Father in heaven. Of this it is said, "when Pharaoh sent the people": that he was sending forth boughs and branches and making fruit above — "the people," etc. See there at length.

10 ומבואר במ"א שבצמיחה זו שהוא מעשה המצות שהוא בחי' מצמיח ישועות יש ב' בחי' העלאה והמשכה

And it is explained elsewhere that in this growth, which is the performance of the mitzvos, the level of "He makes salvations sprout," there are two aspects: elevation and drawing down.

דהיינו מה שנתעלו ניצוצי אלקות משבירת הכלים ע"י בירור ק"נ [קליפת נוגה] דהיינו צמר דציצית וקלף דתפילין ונקרא העלאת מ"נ [מיין נוקבין].

That is: the elevation of the sparks of G-dliness from the shattering of the vessels through the refinement of kelipas nogah — namely, the wool of tzitzis and the parchment of tefillin — and this is called the raising of mayin nukvin (feminine waters).

הב' מה שע"י נמשך גילוי אור א"ס מלמעלה למטה מבחי' תר"ך עמודי אור וזהו ענין לבוש מלכות וכתר מלכות שבפסוק יביאו לבוש מלכות כמ"ש במ"א.

The second is that through this a revelation of the Infinite Light is drawn from above to below, from the level of the 620 pillars of light; and this is the matter of "the royal garment" and "the royal crown" in the verse "Let them bring the royal garment," as explained elsewhere.

11 והנה על בחי' בירור הניצוצים משבה"כ [משבירת הכלים] נאמר בשלח פרעה את העם כנ"ל. אך על ההמשכה מלמעלה למטה מבחי' כתר מלכות נאמר ביום השמיני שלח את העם כו'.

Now, of the level of the refinement of the sparks from the shattering of the vessels it is said, "when Pharaoh sent the people," as said above. But of the drawing down from above to below, from the level of "the royal crown," it is said, "On the eighth day he sent the people away," etc.

וזהו ביום השמיני דייקא שלח את העם. שהכח להיות המשכה זו מלמעלה מעלה גם למטה מטה נמשך ממקום עליון כנודע מענין המגביהי לשבת המשפילי לראות כו'.

This is why it is specifically "on the eighth day" that "he sent the people away": for the power for this drawing down, from the highest heights also to the lowest depths, is drawn from a supernal place, as is known from the matter of "Who is enthroned on high, who looks down low," etc.

והיינו מבחי' ביום השמיני שהוא בחי' שלמעלה משבע מדות עליונות

That is, from the level of "on the eighth day," which is the level that is above the seven supernal attributes.

וע"ד מ"ש בזהר פ' ויחי (דרמ"ו ע"ב) ע"פ נפתלי אילה שלוחה כו' וההוא קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא כו' שהוא בחינת בינה אשר בבינה הוא התגלות עתיק וזהו ג"כ ענין ביום השמיני שלח כו'.

And [this is] along the lines of what is said in the Zohar, Parshas Vayechi (folio 246b), on the verse "Naftali is a hind let loose," etc.: "And that voice is sent forth from the deep place above," etc., which is the level of Binah, for in Binah there is the revelation of Atik [the inner level of Keser]; and this too is the matter of "On the eighth day he sent," etc.

ובמ"א נתבאר דבחי' ביום השמיני זהו בחי' מלך השמיני הדר שהוא המתקן מבחי' תהו להיות בחי' תיקון כו'

Elsewhere it is explained that the level of "on the eighth day" is the level of the eighth king, Hadar, who is the one who rectifies, [bringing] from the level of Tohu [chaos] to become the level of Tikkun [rectification], etc.

ועמ"ש על פ' למנצח על השמינית גבי מילה שניתנה בשמיני דייקא אשר כ"ז [כל זה] הוא מקום עליון מאד שמשם נמשך בחי' שילוח זה דשלח את העם

And see what is explained on the verse "For the conductor, on the Sheminis [the eighth]," regarding circumcision, which was given specifically on the eighth [day]. All this is a very high place, from which this level of sending, "he sent the people away," is drawn;

דהיינו אחר בחי' למען הקים אותך היום לו לעם שבר"ה [שבראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] בבחי' רצוא יהי' [יהיה] נמשך בחי' זו ג"כ בבחי' שוב לאחד והיינו ביום השמיני דוקא.

that is, after the level of "in order to establish you today as a people to Him," which on Rosh HaShanah and Yom Kippur was in the mode of ratzo, this level will be drawn down also in the mode of "return to the One"; and this is specifically "on the eighth day."

12 והנה עם היות שרצוא הוא בחי' גבוה מאד עכ"ז [עם כל זה] תכלית הבריאה להיות לו דירה בתחתונים שיהיה הגילוי למטה וזהו בחי' שוב.

Now, although ratzo is a very high level, nevertheless the purpose of creation is that He have a dwelling place among the lower realms, that the revelation be below; and this is the level of shov.

ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד בפי' הפסוק כי עמך הסליחה למען תורא

See what is explained in the maamar beginning "Return, O Israel, unto," on the meaning of the verse "For with You is forgiveness, that You may be feared."

ומ"ש במ"א ע"פ מאמר הזח"ג [הזהר חלק ג] אמור (ד"ק ע"ב) בענין בת אבי היא אך לא בת אמי כי יוהכ"פ [יום הכפורים] זהו מבחי' תבא אם ותקנח כו' ובשמע"צ [ובשמיני עצרת] נקרא כנס"י [כנסת ישראל] בת אבי כו'

And [see] what is explained elsewhere on the statement of Zohar III, Emor (folio 100b), on the matter of "she is the daughter of my father, but not the daughter of my mother." For Yom Kippur is from the level of "Let the mother come and wipe away," etc., while on Shemini Atzeres Knesses Yisrael is called "the daughter of my father," etc.

ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מענין ביום השמיני גבי מאת הוי' היתה זאת היא נפלאת בעינינו ועמ"ש במ"א בענין שמיני למילואים

And see what is explained above on the matter of "on the eighth day," regarding "This was from Havayah; it is wondrous in our eyes"; and see what is explained elsewhere on the matter of "the eighth [day] of the inauguration."

והנה (בד"ה ב' סי' ז') כתיב וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם י"ל [יש לומר] רמז ליו"ט [ליום טוב] ב' של גליות ועמ"ש לקמן מענין יו"ט [יום טוב] ב' של גליות ואזי ויברכו את המלך להמשיך בחי' מלכותו ית'.

Now, it is written (II Chronicles, chapter 7), "And on the twenty-third day of the seventh month he sent the people away." This may be explained as an allusion to the second festival day of the Diaspora; and see what is explained below on the matter of the second festival day of the Diaspora. And then, "they blessed the king": to draw down the level of His kingship, may He be blessed.

והיינו ע"י עסק התורה באתדבקות רוחא ברוחא בחי' ישקני מנשיקות פיהו וגו' ואזי ואשים דברי בפיך כו' מתניתא מלכתא כו' כמ"ש במ"א.

That is, through the study of Torah, with the cleaving of spirit to spirit, the level of "Let him kiss me with the kisses of his mouth," etc.; and then, "I have put My words in your mouth," etc.; "the Mishnah is the queen," etc., as explained elsewhere.

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אל תקרא בניך אלא בוניך שעוסקים בבנינו של עולם (עמ"ש מזה בד"ה וכל בניך למודי) פירוש בנינו של עולם הוא בחי' מלכותו יתי'

And our Sages, of blessed memory, said: "Do not read banayich (your children) but bonayich (your builders)," for they are occupied with the building of the world (see what is explained on this in the maamar beginning "And all your children shall be taught"). The meaning of "the building of the world" is the level of His kingship, may He be blessed,

כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב ותורה שבעל פה קרינן לה שנבנית מתורה שבכתב שמאות אחת מתורה שבכתב נמשך פרק אחד בתורה שבעל פה

for it is written, "Your kingship is the kingship of all worlds," and "we call it the Oral Torah," for it is built from the Written Torah: from a single letter of the Written Torah an entire chapter of the Oral Torah is drawn;

וכמו למשל מאות ו' וכי ישאל וי"ו מוסיף על ענין ראשון נעשה פרק השואל שע"י תורה שבעל פה הוא התגלות מלכותו יתי' בבחי' גילוי.

as, for example, from the letter vav of "And if [a person] borrows" — [since] a vav adds to the preceding subject — the chapter HaSho'el ["The Borrower," in the Talmud] was made. For through the Oral Torah there is the revelation of His kingship, may He be blessed, in a state of revelation.

וזהו ויברכו את המלך בחינת ברכה והמשכה בגילוי רב ואותה אנו מבקשים גלה כבוד מלכותך

And this is "and they blessed the king": the level of blessing and drawing down in great revelation. And this is what we request: "Reveal the glory of Your kingship"

(ועמ"ש במ"א בענין חיי שרה מאה שנה שהם מאה ברכות כו' ומ"ש בד"ה האזינו השמים בענין והאופנים כו' ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו.

(see what is explained elsewhere on the matter of "The life of Sarah was a hundred years," which are the hundred blessings, etc.; and what is explained in the maamar beginning "Give ear, O heavens," on the matter of "And the ofanim [a class of angels]," etc., who say, "Blessed be the glory of Havayah from His place";

וסד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה ובד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים בענין יהא שמיה רבא מברך ובד"ה ועתה יגדל נא כח אד')

and at the end of the maamar beginning "See, I set before you this day a blessing"; and in the maamar beginning "I am Havayah your G-d who brought you out of the land of Egypt," on the matter of "May His great Name be blessed"; and in the maamar beginning "And now, let the power of Ado-nai be great")

והופע בהדר גאון עוזך. והופע לשון זריחה והארה בהתגלות כמ"ש הופיע מהר פארן וזרח משעיר וגו'.

"and appear in the splendor of the majesty of Your might." "Appear" is an expression of shining forth and radiance in revelation, as it is written, "He appeared from Mount Paran, and shone forth from Seir," etc.

וזהו וילכו לאהליהם שהמשיכו בחי' מלכותו יתי' לעשות לו אהל ומשכן ודירה בתחתונים בחי' כלים וכו'

And this is "and they went to their tents": they drew down the level of His kingship, may He be blessed, to make for Him a tent and a tabernacle and a dwelling place among the lower realms, the level of vessels, etc.

(ועמ"ש מענין אהל בד"ה במדבר סיני באהל מועד וע"פ מה טובו אוהליך יעקב כו') וע"י זה נעשים שמחים וטובי לב.

(See what is explained on the matter of "tent" in the maamar beginning "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting," and on the verse "How goodly are your tents, O Yaakov," etc.) And through this they become "joyful and glad of heart."

פי' שמחים בבחי' אהבה שלמעלה מן הטעם ודעת וכמ"ש אז תשמח בבחי' אז שהוא בבחי' קדם

This means: "joyful" in the level of love that is above reason and knowledge, as it is written, "Then (az) shall [the maiden] rejoice" — in the level of az, which is the level of "before" (kedem).

(עמ"ש בד"ה ראה אנכי הנ"ל גבי פי' לאיתן האזרחי וע' במדרש רבה בשלח) (ר"פ כ"ג) ע"פ נכון כסאך מאז

(See what is explained in the maamar beginning "See, I [set]," mentioned above, regarding the meaning of "of Eisan the Ezrachite"; and see Midrash Rabbah, Beshalach) (the beginning of chapter 23), on the verse "Your throne is established from then (me'az)";

ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] (בשלח נ"ד ב') ע"פ אז ישיר וטובי לב שתהיה בגילוי אהבה זו שמבחי' פנימיות נקודת הלב בבחי' אור ולא בבחינת חשך וכמ"ש וירא אלהים את האור כי טוב

and Zohar II (Beshalach, folio 54b), on the verse "Then (az) [Moshe] sang." And "glad of heart": that this love, which is from the level of the inner point of the heart, be in revelation, in the level of light and not in the level of darkness, as it is written, "And G-d saw the light, that it was good."

(ועיין במדרש רות רבה ע"פ וייטב לבו ועמ"ש בד"ה ענין חנוכה בענין בהיטיבו את הנרות).

(And see the Midrash Ruth Rabbah on the verse "and his heart was merry"; and see what is explained in the maamar beginning "The matter of Chanukah," on the matter of "when he trims the lamps.")

על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו היינו בחי' מלכותו יתי' ולישראל עמו שהם בניך בוניך כו' כנ"ל

"For all the goodness that Havayah had done for David His servant" — that is, the level of His kingship, may He be blessed — "and for Israel His people," who are "your children," "your builders," etc., as said above.

והמשכיל על סדר עבודה זו יראה שיש בה ריחוק וקירוב וריחוק שצריך לעורר תמיד בחי' רצוא ולא די להיות בבחי' שוב לבד וגם בבחי' רצוא אי אפשר להתקיים כנ"ל.

And one who reflects on this order of service will see that there is in it distance and nearness, and distance: for one must always arouse the level of ratzo, and it is not enough to be in the level of shov alone; and yet in the level of ratzo, too, it is impossible to remain, as said above.

13 וענין זה נמצא בסדר התפלה בכל הברכות ברוך הוא לשון נסתר כאלו מדבר עם מי שאינו לפניו אלא רחוק

This matter is found in the order of prayer, in all the blessings: "Blessed" is in the third person, as though one were speaking with someone who is not before him but far away;

ואתה הוא בחינת גילוי לנוכח. הוי' אלהינו הוא ג"כ לשון נסתר מלך העולם הוא גילוי מלכותו ית'.

and "are You" is the level of revelation, in the second person. "Havayah our G-d" is also in the third person; "King of the world" is the revelation of His kingship, may He be blessed.

וכן על דרך זה בכל סדר התפלה יש במקרא אחד נסתר ונכח שהוא בחינות ריחוק וקירוב

Likewise, in this manner, throughout the order of prayer there is, within a single verse, both third person and second person, which are the levels of distance and nearness.

(ועיין במדרש שמות רבה פרשה א' ע"פ ותתצב אחותו מרחוק ע"ש מרחוק ה' נראה לי. ועמ"ש סד"ה אתם נצבים בענין ושקל בפלס שהוא ג"כ בחי' ריחוק כו' ומ"ש סד"ה וידעת היום בענין שלום שלום לרחוק ולקרוב)

(See Midrash Shemos Rabbah, section 1, on the verse "And his sister stood from afar"; see there: "From afar Havayah appeared to me." And see what is explained at the end of the maamar beginning "You are standing," on the matter of "and weighed with a balance," which is also the level of distance, etc.; and what is explained at the end of the maamar beginning "Know this day," on the matter of "Peace, peace, to the far and to the near.")

וזהו שכתוב בזוה"ק [בזוהר הקדוש] וכהאריז"ל [וכתבי האריז"ל] ששכנס"י עם הקב"ה הם בבחי' פנים בפנים לעתים ולעתים בבחי' אחור באחור ולעתים יורדת כנסת ישראל לבריאה יצירה עשיה כו':

And this is what is written in the holy Zohar and [in the teachings of] the Arizal, of blessed memory: that Knesses Yisrael and the Holy One, blessed be He, are at times in a state of face to face, at times in a state of back to back, and at times Knesses Yisrael descends to Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.

14 קיצור ע"פ ביום השמיני שלח

Summary of [the maamar on] "On the eighth day he sent"

15 (א) במחול לשון מחילת עון ולי' [ולשון] ריקוד. בהריקוד יש ריחוק וקירוב והיינו בחי' רצוא ושוב.

(1) "In the dance": an expression of forgiveness of sin, and an expression of dancing. In dancing there is distance and nearness, and this is the level of ratzo and shov.

אחור וקדם צרתני. קדם בחינת במי נמלך. סוכ"ע. ומזה נמשך הרצוא בחלל הימיני תעלומת לב שנמשכה מבחינת ישת חשך סתרו.

"Behind and before You have formed me." "Before": the level of "With whom did He take counsel"; sovev kol almin. From this the ratzo in the right chamber is drawn, "the hidden thing of the heart," which is drawn from the level of "He made darkness His hiding place."

(שחורה אני אש שחורה). בצל שדי יתלונן בחינת מקיף. והעבודה להיות יהי אור (והיינו ע"י התהפכות חשך דנה"ב [דנפש הבהמית]).

("I am black": black fire.) "In the shadow of the Almighty he abides": the level of makif. And the service is to be "Let there be light" (that is, through the transformation of the darkness of the animal soul).

ובמ"א מבואר הרצוא מ"ה [שם מ"ה] והשוב ב"ן [שם ב"ן] ומ"ש ששרשו מבחי' קדם היינו א"ק [אדם קדמון] אדם מ"ה [שם מ"ה] דאיהו אורח אצילות:

Elsewhere it is explained that the ratzo is [the Name] Mah and the shov is [the Name] Ban; and what is said, that its root is from the level of "before," means Adam Kadmon [Primordial Man], Adam of Mah, "which is the path of Atzilus."

16 (ב) והנה סדר העבודה צ"ל תחלה ר"ה [ראש השנה] שמאל דוחה בבחינת ריחוק ועי"ז שמאלו תחת לראשי עד שביוהכ"פ [שביום הכפורים] לפני הוי' תטהרו בחינת פנים בפנים (וזהו הריחוק והקירוב שבמחול ואז הוא ג"כ מחול לשון מחילת עון).

(2) Now, the order of service must be, first, Rosh HaShanah, "the left hand pushes away," in the mode of distance; and through this, "His left hand is under my head," until on Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified," the level of face to face. (And this is the distance and nearness in the dance; and then it is also machol in the sense of forgiveness of sin.)

ועי"ז אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו'. לבושיה כתלג חיור. ואין בו אכילה ושתיה:

And through this, "If your sins be like scarlet, they shall be white as snow," etc. "His garment white as snow." And it has no eating or drinking.

17 (ג) ומזה נמשך בסוכות וימינו תחבקני. אהבה רבה. ה' צלך ודי מינים שבלולב להמשיך שם הוי' בהלב.

(3) From this there is drawn on Sukkos "and His right hand embraces me": great love. "Havayah is your shade"; and the four kinds in the lulav, to draw the Name Havayah into the heart.

וזהו הנותן שלג כצמר בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים] ואח"כ משליך קרחו היינו בחי' אה"ר [אהבה רבה] הנ"ל שנגלד ונעשה קרח.

And this is "He gives snow like wool," the level of Yom Kippur; and afterwards "He casts forth His ice," that is, the level of great love mentioned above, which congealed and became ice.

(והוא כענין רקיע כעין הקרח). פרסא פרוכת שלשת אלפים משל. וכן בחי' שוב ההתלבשות במעשה המצות וזהו כי חסד חפצתי ולא זבח.

(And it is like the matter of "a firmament like the color of ice.") Parsa; curtain; three thousand parables. And likewise the level of shov, the clothing in the performance of the mitzvos; and this is "For I desire kindness, and not sacrifice."

(ועמ"ש סד"ה כי תשמע בענין כי באלה חפצתי ומ"ש בד"ה בפי' נסכים). אך לפני קרתו מי יעמוד.

(And see what is explained at the end of the maamar beginning "For you shall hearken," on the matter of "for in these I delight"; and what is explained in the maamar in the section on libations.) But "before His cold, who can stand?"

ולכן צ"ל ישלח דברו וימסם וזהו ענין שמע"צ [שמיני עצרת] (וב' בחי' אלו דקרח ויזלו מים זהו ג"כ ריחוק וקירוב):

Therefore there must be "He sends forth His word and melts them"; and this is the matter of Shemini Atzeres. (And these two levels, of ice and of "the waters flow," are also distance and nearness.)

(ד) ובבחי' זו שלח את העם. כי אין מלך בלא עם. (המשלח מעיינים. ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה והיינו שזה שגם בהשוב יהיה כלול רצוא נמשך מיום השמיני. והשוב ב"ן [שם ב"ן] מתברר ועולה בס"ג [בשם ס"ג] שלמעלה ממ"ה [משם מ"ה])

(4) And in this level, "he sent the people away," for there is no king without a people. ("He sends forth springs." And see what is explained on "when Pharaoh sent." That is: this — that even in the shov there be ratzo included — is drawn from "on the eighth day." And the shov, [the Name] Ban, is refined and ascends into [the Name] Sag, which is higher than Mah.)

ויברכו (ע"ד בכה"מ [ברוך כבוד ה' ממקומו] גם ע"ד ברוב עם הדרת מלך בחי' הדר מלכותו נמשך מבחי' ברוב עם וזהו שלח את העם ויברכו כו' ועמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין אל תהי ברכת הדיוט).

"And they blessed" (in the manner of "Blessed be the glory of Havayah from His place"; also in the manner of "In the multitude of people is the King's splendor": the level of the splendor of His kingship is drawn from the level of "the multitude of people," and this is "he sent the people away and they blessed," etc. And see what is explained in the maamar beginning "These are the journeys," on the matter of "Let not the blessing of a commoner [be light in your eyes]").

בוניך שמחים ע"ד אז תשמח בחי' קדם (ע' [עיין] זח"ב [זהר חלק ב'] בשלח נ"ד א' ע"פ אז ישיר) והוא ז' ימי הסוכות ז' דאז והאלף שמע"צ [שמיני עצרת] עתיק שמתגלה בבינה

"Your builders." "Joyful," in the manner of "Then (az) shall she rejoice," the level of "before" (see Zohar II, Beshalach, folio 54a, on "Then [Moshe] sang"). And this is: the seven days of Sukkos are the zayin (seven) of az, and the alef (one) is Shemini Atzeres, Atik, which is revealed in Binah.

וזהו אז תשמח וזהו ויצא יעקב מבאר שבע שהיא בינה משם שלח חרנה להיות רנה וזהו חי' ימי חנוכה אז ז' נמשך בהם אלף

And this is "Then (az) shall she rejoice." And this is "And Yaakov went out from Be'er Sheva," which is Binah; from there [comes the] sending toward Charan (charanah), to be rinah (song). And this is the eight days of Chanukah: az — into the seven the alef is drawn.

וזהו ויצא יעקב מבאר שבע בינה שהיא באר ומקור לשבע המדות ע"ד אז משם נמשך וילך חרנה לברר בירורים בחי' שלח את העם ועד"ז יובן ענין ח' ימי חנוכה א"ז שהנס היה שהדליקו שמונה ימים:

And this is "And Yaakov went out from Be'er Sheva": Binah, which is the well (be'er) and source for the seven (sheva) attributes, in the manner of az; from there is drawn "and he went toward Charan," to refine the refinements, the level of "he sent the people away." In the same way the matter of the eight days of Chanukah, az, will be understood: that the miracle was that they lit for eight days.

LIKKUTEI TORAH • SHEMINI ATZERES • MAAMAR 5

ה' לי בעוזרי ואני אראה בשנאי

"Havayah is for me among my helpers, and I shall look upon my enemies"

1 ה' לי בעוזרי ואני אראה בשנאי. הנה לשון הפסוק אין לו הבנה לכאורה דמשמע שיש עוזרים אחרים והקב"ה הוא ג"כ עמהם ובאמת הוא הוא העוזר ב"ה.

"Havayah is for me among my helpers, and I shall look upon my enemies." Now, the wording of the verse seemingly makes no sense, for it implies that there are other helpers and the Holy One, blessed be He, is also among them; but in truth He, blessed be He, is Himself the Helper.

ולהבין זה וגם להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] הבא לטהר מסייעין לו. מהו מסייעין לו לשון רבים והלא אין עוזר ומסייע רק הקב"ה לבדו

To understand this, and also to understand the saying of our Sages, of blessed memory, "One who comes to purify, they assist him": what is [meant by] "they assist him," in the plural? But surely none helps and assists except the Holy One, blessed be He, alone?

וגם י"ל [יש לומר] לשון לטהר שהוא פועל יוצא דמשמע לטהר את אחרים והל"ל [והוה ליה למימר] ליטהר. אך הנה נודע כי הקב"ה ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע.

One may also ask about the word "to purify" (letaher), which is a transitive verb and implies purifying others; it should have said "to become pure" (litaher). But, as is known, the Holy One, blessed be He, fills all worlds (memalei kol almin) and encompasses all worlds (sovev kol almin).

פי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמתלבש בתוך עלמין להחיותם ולקיימם ולהוות אותם מאין ליש ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו נתפס ומתלבש ממש בתוכם כדמיון הנשמה שמתלבשת בתוך הגוף להחיותו

The meaning of "fills all worlds" is that He is enclothed within the worlds to give them life and sustain them and to bring them into being from nothing to something; nevertheless He is not actually grasped and enclothed within them in the way that the soul is enclothed within the body to give it life,

שהרי הנשמה מתפעלת ממקרי הגוף משא"כ אצלו יתּ' כתיב אם צדקת מה תתן לו כו'

for the soul is affected by what happens to the body, whereas concerning Him, may He be blessed, it is written, "If you are righteous, what do you give Him?" etc.

ואני הויי' לא שניתי כתיב כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר כו'.

And it is written, "I, Havayah, have not changed," for "You are He before the world was created, and You are He after," etc.

אלא שהוא בחי' סוכ"ע דהיינו שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין כו' והחיות המתפשט בתוך העולמות הוא מבחי' מלכותו יתּ' לבד שבשביל שמלך שמו נקרא עליהם

Rather, He is the level of "encompassing all worlds," that is, He is holy and set apart from the category of worlds, etc.; and the life-force that spreads within the worlds comes from the level of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, alone: because His Name "King" is called upon them,

הם חיים וקיימים ולפיכך אין העולמות תופסים מקום אצלו יתּ' וזו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד פי' שמע לשון השמעה בלב שישים אל לבו איך שהשם אחד א' בח' ודּ'

they live and exist. Therefore the worlds occupy no place before Him, may He be blessed. And this is [the meaning of] "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One." "Hear" means making [something] heard in the heart: that one should take to heart how G-d is One (echad), the alef within the ches and the dalet,

דהיינו שהז' רקיעים וארץ ודּ' רוחות העולם בטלים הם להאלף הוא יחידו של עולם ואינם תופסים מקום כלל לפי שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

that is, that the seven heavens and the earth [numbering eight, the ches] and the four directions of the world [the dalet] are nullified to the alef, the One Unique Being of the world, and occupy no place at all, because "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever."

פי' שכל העולמות מעולם ועד עולם בטלים הם לבחי' מלכותו יתּ' שאינו אלא בחי' שם בלבד כמשל השם שבאדם שאינו

This means that all the worlds, from world to world, are nullified to the level of His Malchus, may He be blessed, which is only the level of a name, like the analogy of a person's name, which is

אלא לזולתו שצריך לקרותו בשמו משא"כ כשהוא לבדו בפ"ע [בפני עצמו] הרי השם בטל וטפל אליו ואין לו מהות בפ"ע [בפני עצמו].

only for others, who need to call him by his name; whereas when he is by himself, on his own, the name is nullified and subordinate to him and has no being of its own.

כך החיות המתפשט בעולמות אינה אלא ממדת מלכותו יתי' שהוא בחי' שם להיות התפשטות מדת מלכותו על העולמות שיהא מלך שמו נקרא עליהם

So too, the life-force that spreads in the worlds is only from His attribute of Malchus, may He be blessed, which is the level of a name: that His attribute of Malchus spread over the worlds, so that His Name "King" be called upon them.

אבל לגבי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו אינו תופס מקום כלל וכמו קודם שנברא העולם שהיה הוא ושמו בלבד

But in relation to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Himself, in His own glory, it occupies no place at all, just as before the world was created, when there was only He and His Name.

ולפיכך ואהבת את הוי' שיהיה בבחי' אלקיך שיהא אלוה שלך שתהא בטל אליו יתי' בכל לבבך פי' שיהא המשכת גילוי אלקותו יתי' בתוך לבבך כי ב' השמוש של בכל לבבך פי' בתוך

Therefore, "And you shall love Havayah": that He be at the level of "your G-d," that He be your own G-d, that you be nullified to Him, may He be blessed, "with all your heart (bechol levavecha)"; that is, that the revelation of His G-dliness, may He be blessed, be drawn within your heart, for the prefixed letter beis of "bechol levavecha" means "within,"

דהיינו להיות בטל רצונך מפני וכו' ביצ"ט [ביצר טוב] וביצה"ר [וביצר הרע] לאתכפייא סט"א [סטרא אחרא] ולהיות בבחי' את הטפל להוי' כו' (ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום בפ' ואתחנן)

that is, that your will be nullified before [His will], etc., with the good inclination and with the evil inclination, so that the sitra achra (the other side) be subdued, and to be at the level of the "es" that is subordinate to Havayah, etc. (And see what is written about this in the discourse beginning "Know this day," in Parshas Vaeschanan.)

וזה כל האדם שלא נברא אלא בשביל זה וכל ימי שנותינו בהם שבעים שנה הוא כדי להמשיך גילוי אלקותו ית' למטה בתוך לבבינו בכל יום

And this is "the whole of man," who was created only for this; and all "the days of our years, in them seventy years," are in order to draw the revelation of His G-dliness, may He be blessed, down below, into our hearts, each day

מעט מעט עד שיתהפך מן הקצה אל הקצה להטות לבבינו אליו ית' שיהא לב הגשמי מתפעל ונמשך לדבקה בו ית' כי הנשמה א"צ [אין צריך / אינו צריך] תיקון לעצמה כו'.

little by little, until it is transformed from one extreme to the other, to incline our hearts to Him, may He be blessed, so that the physical heart be moved and drawn to cleave to Him, may He be blessed. For the soul needs no rectification for itself, etc.

2 וזהו ענין יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה קוב"ה [קודשא בריך הוא] הוא קדוש ומובדל כו' ושכינתיה בחי' ששוכן ומתלבש בעולמות כו'.

And this is the meaning of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah. "The Holy One, blessed be He" is holy and set apart, etc., and "His Shechinah" is the level that dwells and is enclothed in the worlds, etc.

דהיינו שיהא השראת קדושתו שהוא קדוש ומובדל כו' ואני הוי' לא שניתי בגילוי תוך עלמין בנקודת הלב הגשמי וז"ש [וזהו שכתוב] ברבות נשא פי"ב ע"פ תוכו רצוף אהבה זו השכינה כמ"ד [כמה דאת אמר] ואהבת את הוי' אלקיך

That is, that the indwelling of His holiness, He who is holy and set apart, etc., [and of whom it is said,] "I, Havayah, have not changed," be revealed within the worlds, in the point of the physical heart. And this is what is said in the Midrash Rabbah, Naso, chapter 12, on "its inside inlaid with love": this is the Shechinah, as it is said, "And you shall love Havayah your G-d."

(ע"ש דרמ"ז ב') ועיין בגמרא (פ"ה דיומא נ"ד א') ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש בפירוש שיהא שם שמים מתאהב על ידך ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] ואתחנן (רס"ז ב') בענין אהבה:

(See there, 247b.) And see the Gemara (chapter 5 of Yoma, 54a). And see what is written in the discourse beginning "And you shall make holy garments," on the explanation of "that the Name of Heaven become beloved through you." And see Zohar III, Vaeschanan (267b), on the subject of love.

3 ב והנה בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים נקרא כנס"י [כנסת ישראל] בשם עקרה כמ"ש שרני עקרה לא ילדה [וע' בזהר משפטים דף ק"ג סע"ב [סוף עמוד ב] ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם] ולע"ל [ולעתיד לבוא] כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה.

2. Now, at a time when the Holy Temple is not standing, the Congregation of Israel is called by the name "barren," as it is written, "Sing, O barren one, who did not bear" [and see the Zohar, Mishpatim, page 103b at the end, and Mikdash Melech there]; but of the Time to Come it is written, "As soon as Zion travailed, she also bore her children."

4 והענין כי הנה בכל יום אנו מברכים ברוך אתה הוי' שברוך ונמשך בחי' הוי' בגילוי בבחי' אתה כאלו הוא לנוכח ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין הלב מתפעל כ"כ [כל כך] בכל אדם

The explanation is this. Every day we bless, "Blessed are You, Havayah": that the level of Havayah is "blessed," that is, drawn down in revelation, in the aspect of "You," as though He were present before us. Nevertheless, the heart is not so greatly moved in every person.

ולא בשביל זה נאמר כי הברכה היא לבטלה ח"ו [חס ושלום] שאינו נמשך כלל גילוי אלקות כי באמת בכל יום ויום נמשך גילוי אלקות למטה וברוך ה' מעולם ועד עולם בכל יום ויום

Yet we should not say because of this that the blessing is in vain, G-d forbid, [meaning] that no revelation of G-dliness at all is drawn down. For in truth, each and every day a revelation of G-dliness is drawn down below, and "Havayah is blessed from world to world" each and every day.

אך אינו נמשך למטה להיות כ"כ [כל כך] בקרב איש ולב עמוק ואינו נקלט ונתפס אל תוך תוכו ופנימיותו ממש

But it is not drawn down below so fully as to be "in the inward part of a man and the deep heart," and it is not absorbed and grasped into his very innermost core and inwardness

(עמ"ש בד"ה עיני כל בפ' מטות) אלא הוא בבחי' עקרה שפולטת הטפה שהיא השפעת גילוי אלקותו שנמשך מעולם ועד עולם.

(see what is written in the discourse beginning "The eyes of all," in Parshas Matos); rather, it is in the state of a barren woman, who expels the seed, which is the flow of the revelation of His G-dliness that is drawn down from world to world.

וזהו כל האזרח בישראל ישבו בסוכות פי' האזרח לשון עתיד כלומר מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבוא עכשיו ישבו בסוכות שמתגלה עליהם בבחי' סוכות ומקיף מלמעלה.

And this is [the meaning of] "Every citizen (ha'ezrach) in Israel shall dwell in sukkos." Ha'ezrach denotes the future, as if to say: what I will cause to shine (lehazriach) within Israel and in their inwardness in the Time to Come, now "they shall dwell in sukkos," [meaning] that it is revealed upon them in the manner of sukkos and an encompassing light (makif) from above.

אך שאינו נזרח בתוכם ובפנימיותם גילוי אלקות מחמת שהיא בחי' עקרה שפולטת כו' (וע' בזהר פ' אמור דק"ג ע"א גבי ועל דא כתיב כל האזרח כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וע' מ"ש בפי' אזרח בד"ה ראה אנכי נותן בענין איתן האזרחי).

But the revelation of G-dliness does not shine within them and in their inwardness, because she is in the state of a barren woman who expels, etc. (And see the Zohar, Parshas Emor, 103a, on "And about this it is written, 'Every citizen,'" etc., and the commentary of the Ramaz there; and see what is written on the meaning of ezrach in the discourse beginning "See, I set before you," on the subject of "Eisan the Ezrachite.")

אך הגורם זה להיות פולטת ואינה קולטת אל תוך הלב להיות מתפעל כו' הוא הגוף ונפש הבהמית הסובבים את נפש אלקית ומלבישים אותה

But what causes this, that she expels and does not absorb [it] into the heart so that it be moved, etc., is the body and the animal soul, which surround the G-dly soul and clothe it.

והם המונעים ומעכבים מבחוץ שאין ההארה והמשכה זו מתגלה בנפש והם הטורדים ומפילים אותה בעסקי עוה"ז ותענוגי בני אדם כל חד לפום מה דידע בנפשי' [בנפשיה] והאהבה היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק וכ"ז [וכל זה] עכשיו בזה"ג [בזמן הגלות].

They are what hold back and obstruct from outside, so that this illumination and drawing-down is not revealed in the soul. And they are what distract it and cast it down into the affairs of this world and the pleasures of men, "each according to what he knows in his soul"; and the love is hidden and covered in a garment of sackcloth. And all this is now, in the time of exile.

משא"כ לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה שיהיה בבחי' לידה והתגלות האהבה.

Whereas of the Time to Come it is written, "As soon as Zion travailed, she also bore her children": that it will be in the state of birth and the revelation of the love.

אבל עכשיו בגלות היא בבחי' עיבור והעלם כעובר הנתון בבטן אמו שהוא בהעלם (ועמ"ש בד"ה וארא אל אברהם כו' ג"כ מענין עיבור ולידה וע' בזח"ב [בזהר חלק ב'] ס"פ ויקהל דר"כ ע"א ובפ' פנחס דרמ"ט ע"ב)

But now, in exile, it is in the state of pregnancy and concealment, like a fetus lying in its mother's womb, which is hidden. (And see what is written in the discourse beginning "And I appeared to Avraham," etc., also on the subject of pregnancy and birth; and see Zohar II, end of Parshas Vayakhel, 220a, and Parshas Pinchas, 249b.)

ועל זה נאמר למען דעת כל עמי הארץ כי עמי הארץ הם הגוף ונפש הבהמית ודעת הוא מלשון וידע בהם את אנשי סוכות (בשופטים סי' ח')

And about this it is said, "So that all the peoples of the earth may know": for "the peoples of the earth" are the body and the animal soul, and "know" (daas) is related to "and with them he made the men of Sukkos know (vayoda)" (in Judges, chapter 8),

ותרגומו ותבר בהון כו' פי' שיהיו עמי הארץ נשברים ובטלים והיינו ע"י המשכת הדעת ממש

which the Targum renders "and he broke [them] with them," etc. That is, that "the peoples of the earth" should be broken and nullified; and this is through the drawing down of Daas (knowledge) itself,

כי כהמס דונג מפני אש יאבדו כו' (ועמ"ש בפ' בחקתי בד"ה ביאור אם בחקתי בענין החקיקה להעביר מסך נה"ב [נפש הבהמית] כו' ע"ש)

for "as wax melts before fire, they shall perish," etc. (And see what is written in Parshas Bechukosai, in the discourse beginning "An explanation of 'If in My statutes,'" on the subject of engraving, to remove the screen of the animal soul, etc.; see there.)

וזהו ג"כ הודו לאלקי האלקים כי אלקים הוא בחי' צמצום והעלם המעלים ומסתיר והיינו בהיותו מלובש בתוכם.

And this is also "Give thanks to the G-d of gods (Elokei ha'elokim)": for Elokim is the level of tz-imtzum and concealment, which hides and conceals; that is, when He is enclothed within them.

אבל כשיתגלה בבחי' אלקי האלקים דהיינו בבחי' מושל עליהם אזי הוא משבר ומקרע כל המסכים המבדילים ואזי נמשך לעולם חסדו שהוא בחי' גילוי אלקות בלי מונע.

But when He is revealed as "the G-d of gods," that is, as ruling over them, then He breaks and tears apart all the separating screens, and then "for His kindness endures forever" is drawn down, which is the revelation of G-dliness without hindrance.

וזהו כי הוי' הוא האלקים אין עוד שלא יהיה בבחי' הסתר והעלם ולא יהי' [יהיה] עוד מלבדו (וע' בזהר פ' קרח דקע"ח ע"ב):

And this is "that Havayah is the G-d (ha'Elokim), there is none else": that there will no longer be a state of hiding and concealment, and there will no longer be anything besides Him. (And see the Zohar, Parshas Korach, 178b.)

5 ג והנה כלל גילוי זה לכל השנה הוא בשמיני עצרת. וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם

3. Now, this revelation, in its general form for the whole year, is on Shemini Atzeres. And this is [the meaning of] "On the eighth day, there shall be an atzeres for you":

עצרת לשון קליטה שנקלטה הטפה השופעת גילוי אלקות להיות כח לבחי' לידה והתגלות האהבה ועמ"ש במ"א ע"פ והקשורים ליעקב בד"ה ואשה כי תדור נדר

atzeres denotes absorption (kelitah): that the seed which pours forth the revelation of G-dliness is absorbed, so that there be the power for the state of birth and the revelation of the love. (And see what is written elsewhere on "and the stronger ones for Yaakov," in the discourse beginning "And if a woman vows a vow.")

והיינו כי ביום השמיני הוא בחי' אם הבנים שמחה והוא זמן שמחתנו לשון רבים שמתחברים ב' השמחות יחד השמחה שמלמעלה למטה ישמח ה' במעשיו עם השמחה שממטה למעלה ישמח ישראל בעושיו.

That is, because the eighth day is the level of "the mother of the children [is] joyful," and it is "the time of our rejoicing," in the plural, for the two joys are joined together: the joy from above downward, "Havayah shall rejoice in His works," with the joy from below upward, "Israel shall rejoice in its Maker."

6 וביאור הדבר להבין ענין השמחה שמלמעלה למטה כי ענין השמחה הוא גילוי ההעלם וכמשל המלך שדרכו לישב בחדרי חדרים בהיכלו כולו אומר כבוד וכל כבודו פנימה.

The explanation of the matter, to understand the joy from above downward: joy is the revelation of what was hidden. As in the analogy of a king, whose way is to sit in the innermost chambers: "in his palace all say, 'Glory,'" and "all his glory is within,"

אך בזמן שמחתו מתראה ומתגלה לעין כל. ועד"ז תקנו בתפלת יו"ט [יום טוב] אתה בחרתנו כו' כי מועדים לשמחה שהוא בחי' גילוי

but at the time of his rejoicing he shows himself and is revealed to every eye. In this manner [the Sages] instituted in the festival prayer, "You have chosen us," etc., for [the festivals are] "seasons for rejoicing," which is the level of revelation.

(וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער מקראי קדש ספ"א [סוף פרק א]. אמנם כו' יותר מגולים כו' ובבחינה זו יתירה שמחת יו"ט [יום טוב] מבשבת ע"ש)

(And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Mikra'ei Kodesh, end of chapter 1: "However, etc., more revealed, etc., and in this respect the joy of a festival exceeds [that of] Shabbos"; see there.)

ועושין מזה הגילוי עיקר והרחבת הבאור בהגלות נגלות עוז אהבתו שאתה בחרתנו כו' ותתן לנו ה' אלקינו כו'. והנה אח"כ אנו אומרים וישמחו בך ישראל כו'.

And they make this revelation the main thing and expand on it at length, openly revealing the strength of His love: "that You have chosen us," etc., "and You, Havayah our G-d, have given us," etc. And afterward we say, "And Israel shall rejoice in You," etc.

וכענין והאופנים ברעש גדול כו' שהרעש הוא מפני חידוש הגילוי שמשיגים החיות הנמשך להם מקדושתו יתי' ולכן מרעימים ומרעישים בקול רעש גדול אדיר וחזק כו'.

And it is like "and the ofanim, with a great noise," etc.: the noise is because of the novelty of the revelation, as they grasp the life-force drawn to them from His holiness, may He be blessed; therefore they thunder and resound with a great, mighty and powerful sound of noise, etc.

7 וכן הוא לענין השמחה שהיא מהרחבת הדעת וההתבוננות שכאשר יעמיק וירחיב בשכלו גודל עוצם הגילוי אשר הפליא חסדו ככה יוסיף אומץ השמחה בלבו וישמח לבו ויגל אף גילת ורנן כו'

So it is also regarding joy, which comes from breadth of mind and contemplation: as one considers deeply and broadly in his mind the great magnitude of the revelation, how He has made His kindness wondrous, so will he increase the strength of joy in his heart, and his heart will rejoice and exult, "yes, with exultation and song," etc.

משא"כ כל השנה אף שברור ונמשך להיות בחי' הוי' בבחי' אתה כאלו הוא לנוכח אינו בבחי' גילוי השמחה רק השמחה גנוזה בעבודה.

Whereas throughout the year, although [He] is blessed and drawn down so that the level of Havayah be in the aspect of "You," as though He were present before us, it is not in a state of revealed joy; rather, the joy is hidden within the service.

וכמ"ש תחת אשר לא עבדת בשמחה כו' ועושין מהעבודה עיקר (ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא) והשמחה היא שמחה של מצוה (ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן)

As it is written, "Because you did not serve... with joy," etc.: one makes the service the main thing (and see what is written in the discourse beginning "And now, let [the strength] be great"), and the joy is the joy of a mitzvah (and see what is written in the discourse beginning "Binding to the vine").

אבל ביו"ט [ביום טוב] השמחה היא בהתגלות (וע' בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' קרח) (דקע"ו ע"ב) גבי ואימתי בשעתא דמועד זמין בעלמא כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ומבואר במ"א.

But on a festival the joy is revealed. (And see Zohar III, Parshas Korach, 176b, on "And when? At the time that a festival is at hand in the world," etc., and the commentary of the Ramaz there; and it is explained elsewhere.)

וזהו מ"ש בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. פי' נהר היינו בחי' ונהר יוצא מעדן. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] יובל שמו והיינו בחי' בינה.

And this is what is written, "They pass through the river on foot (baregel); there we rejoice in Him." "River" means the level of "And a river goes forth from Eden"; and our Sages, of blessed memory, said, "Yuval is its name"; and this is the level of Binah.

והיא בחי' אם הבנים שמחה וכמ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] פ' יתרו (דפי"ד ע"א ודפ"ה ע"ב) ובפ' ויחי (דרי"ט ע"א) ובשאר דוכתי. ובנים היינו תורה ומצות.

And it is the level of "the mother of the children [is] joyful," as written in Zohar II, Parshas Yisro (84a and 85b), and in Parshas Vayechi (219a), and in other places. And "children" means Torah and mitzvos.

ואם הבנים היא בחי' בינה כמבואר בזהר ח"ג [חלק ג'] פ' שמיני (ד"מ סע"ב [סוף עמוד ב]) והיא הנמשך ע"י שמחה של מצוה.

And "the mother of the children" is the level of Binah, as explained in Zohar III, Parshas Shemini (40b, at the end), and it is what is drawn down through the joy of a mitzvah.

ונודע שהבינה נקרא עלמא דאתכסייא כמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] (ויצא דקנ"ח ע"ב) ושאר דוכתי ע"כ בכל השנה צ"ל השמחה גנוזה בעבודה. שעלמא דאתכסייא מתלבשת בעלמא דאתגליא.

And it is known that Binah is called "the hidden world" (alma d'iskasya), as written in Zohar I (Vayetzei, 158b) and in other places. Therefore throughout the year the joy must be hidden within the service, for the hidden world is enclothed in the revealed world (alma d'isgalya).

וזהו והנגלות לנו ולבנינו. וי"ה הם נגלות שהם תורה ומצות הנק' בנים. וזהו לנו ולבנינו.

And this is "and the revealed things are for us and for our children": the vav and the hei [of the Name Havayah] are the "revealed things," which are Torah and mitzvos, which are called "children." And this is "for us and for our children."

וזהו שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. וכדפי' הטעם בזהר (ויצא דקנ"ח ע"א) בגין דאיהי עלמא דאתכסיא ולא אתגליא כלל.

And this is "You shall surely send away the mother, and the children you may take for yourself," as the reason is explained in the Zohar (Vayetzei, 158a): "because she is the hidden world and is not revealed at all."

והיינו שאין לעשות עיקר מהשמחה לבדה. שהיא בחי' גבוה מאד ולא יוכלו להגיע אליה לבדה. כי אם ואת הבנים תקח לך שהוא בחי' העבודה בתורה ומצות.

That is, one should not make joy alone the main thing, for it is a very high level, and they cannot reach it on its own, but rather "and the children you may take for yourself," which is the level of service in Torah and mitzvos.

ואז השמחה היא נק' שמחה של מצוה דייקא שהתגלותה הוא ע"י המצוה שהם הבנים.

And then the joy is called specifically "the joy of a mitzvah," for its revelation is through the mitzvah, and [the mitzvos] are the "children."

והיינו בחי' הבינה כמו שמלובשת בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא]. והגם דעיקר פי' שלח תשלח את האם היינו לענין בחינת ההשגה שהיא בחי' שלמעלה מההשגה וכמ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] פי' יתרו (דצ"ג ע"ב) ובפרשה פנחס (דרנ"ד ע"ב). אך עכ"ז [עם כל זה] גם הפי' הנ"ל אמת.

And this is the level of Binah as it is enclothed in Z'eir Anpin and Nukva. And although the main meaning of "You shall surely send away the mother" concerns comprehension, that she is a level above comprehension, as written in Zohar II, Parshas Yisro (93b), and in Parshas Pinchas (254b), nevertheless the above explanation is also true.

והוא ע"ד משנ"ת [מה שנתבאר] באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים.

And it is in the manner of what is explained in Iggeres HaKodesh on "How beautiful and how pleasant are you, love, in delights."

אכן בג' רגלים שהם מועדים לשמחה היינו שאז הוא גילוי בחי' עלמא דאתכסייא בבחי' והאם רובצת על כו'

However, on the three pilgrim festivals, which are "seasons for rejoicing," there is then a revelation of the level of the hidden world, in the manner of "and the mother is sitting upon," etc.

וע"ז נאמר בנהר יעברו ברגל שבכל רגל ורגל מג' רגלים נש"י [נשמות ישראל] הם עוברים בחי' הנהר היוצא מעדן שהוא בחי' אם הבנים כנ"ל

And about this it is said, "They pass through the river baregel [on the festival]": on each and every one of the three pilgrim festivals (regalim), the souls of Israel pass through the level of the river that goes forth from Eden, which is the level of "the mother of the children," as above.

ולכן שם נשמחה בו ממש דהיינו בעצמות אור א"ס ממש אשר הוא נמשך ומאיר בעלמא דאתכסיא וכנודע דהתגלות עתיק הוא בבינה.

Therefore "there we rejoice in Him," actually in Him, that is, in the very essence of the Infinite Light itself, which is drawn down and shines in the hidden world; as is known, the revelation of Atik [the Ancient One, the inner level of Keser] is in Binah.

8 ולכן הם מועדים לשמחה. ודרך פרט נקי' חג הסוכות זמן שמחתנו שהיתה בו שמחה יתירה מבשאר יו"ט [יום טוב]

Therefore they are "seasons for rejoicing." And in particular, the festival of Sukkos is called "the time of our rejoicing," for there was in it a joy greater than on the other festivals.

והיינו ע"י התשובה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] ובפרט ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שע"ז הוא התגלות אימא עילאה על בנין וזהו עיקר ענין התשובה כמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא (דט"ו סע"ב [סוף עמוד ב] ודף י"ו ריש ע"א).

And this is through the teshuvah of the Ten Days of Teshuvah, and especially on Yom Kippur, through which there is the revelation of Imma Ila'ah (the supernal Mother) over the children; and this is the essence of teshuvah, as written in Zohar III, Vayikra (15b at the end, and 16a at the beginning).

אשר ע"ז נמשך אח"כ בסוכות בחי' זמן שמחתנו. והנה בחג הסוכות נמשך בחינת השמחה מלמעלה למטה בגילוי אלקות בבחי' סוכה ומקיף כו'.

Through this, afterward, on Sukkos, the level of "the time of our rejoicing" is drawn down. Now, on the festival of Sukkos the level of joy is drawn down from above downward, in a revelation of G-dliness in the manner of a sukkah and an encompassing light (makif), etc.

אך בשע"צ [בשמיני עצרת] נמשך בחינת גילוי פנימית בחינת והוא כחתן יוצא מחופתו חתן לשון חות דרגא (ועמ"ש בזה בשה"ש [בשיר השירים] בד"ה לסוסתי)

But on Shemini Atzeres the level of inner revelation is drawn down, the level of "and he is like a bridegroom (chasan) coming forth from his canopy"; chasan is related to "descending a level" (nachis darga) (and see what is written about this in Shir HaShirim, in the discourse beginning "To my mare"),

כי כל גילוי אור א"ס ב"ה הבא מלמעלה למטה הוא ע"י ירידות והשתלשלות המדרגות מעילה לעלול כו'

for every revelation of the Infinite Light, blessed be He, that comes from above downward is through the descents and the chain-like progression of the levels (hishtalshelus), from cause to effect, etc.,

והוא יוצא מבחי' חופה וסוכה מבחי' מקיף להיות נקלט ונתפס לתוך מקור נש"י [נשמות ישראל] בפנימיותם ע"י השמחה ממטה למעלה שעל ידי אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא

and it comes forth from the level of a canopy and a sukkah, from the level of an encompassing light, to be absorbed and grasped into the source of the souls of Israel, in their inwardness, through the joy from below upward; for through an arousal from below [comes] an arousal from above.

(עיין בפרדס בערכי הכינויים ערך שמחה דפי' שמחה היא הבינה וזהו ע"ד שנת' [שנתבאר] למעלה בפי' אם הבנים שמחה.

(See Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Joy," that "joy" means Binah; and this is in the manner of what was explained above on "the mother of the children [is] joyful.")

ואמנם עוד כתב שם בשם הזהר ויקרא) (דף ח' ע"ב) **ואית דמתני הי שמחה דא כנסת ישראל כו' וע"ז נאמר כי בשמחה תצאו כו'.**

However, he also wrote there in the name of the Zohar, Vayikra (page 8b): "And some teach: which is 'joy'? This is the Congregation of Israel," etc.; and about this it is said, "For with joy you shall go out," etc.

ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] **זהו ענין שמחה שמלמעלה למטה היא בחי' בינה ושמחה שמלמטה למעלה היא בחי' מל' כנס"י** [כנסת ישראל]

And according to what is written, this is the matter: the joy from above downward is the level of Binah, and the joy from below upward is the level of Malchus, the Congregation of Israel,

והיא בחי' שמחת כלה ועמ"ש בד"ה והיה כמשוש חתן כו' בענין שמחת כלה ואזי מתחברים ב' השמחות יחד ישמח ישראל וישמח ה' במעשיו:

and it is the level of "the joy of a bride" (and see what is written in the discourse beginning "And it shall be like the rejoicing of a bridegroom," etc., on the subject of the joy of a bride); and then the two joys are joined together: "Israel shall rejoice" and "Havayah shall rejoice in His works."

9 **ד** (והנה בפי' ישמח ה' במעשיו פי' במדרש ויקרא רבה פ' אחרי פ"כ דקאי אלעתיד לבוא וכ"ה בזח"א [בזהר חלק א] במ"ה [במדרש הנעלם] פ' תולדות) (דקל"ה ע"א) **שהוא בזמן תח"ה** [תחיית המתים]

4. (Now, on the meaning of "Havayah shall rejoice in His works," it is explained in the Midrash, Vayikra Rabbah, Parshas Acharei, chapter 20, that it refers to the Time to Come; and so it is also in Zohar I, in the Midrash HaNe'elam, Parshas Toldos, 135a), that it is at the time of the Resurrection of the Dead.

וע"ז נאמר אלה תולדות יצחק לשון צחוק ושמחה ותענוג שיהי' [שיהיה] **אז לנשמות.**

And about this it is said, "These are the generations of Yitzchak," [Yitzchak] denoting laughter, joy and delight that the souls will have then.

והרמ"ז [והרב משה זכות] שם האריך והרחיב בביאור ענין זה ותוכן הענין כי השמחה היא בבינה והיא מגבורות הנמתקות והיא בחי' גבורה דעתיק

And the Ramaz there expanded at length in explaining this matter, and the gist of the matter is that joy is in Binah and comes from the sweetened Gevuros, and it is the level of the Gevurah of Atik.

אמנם אז יבוא השפע מפנימית עתיק וזהו ענין ישמח ה' שהוא גילוי בחי' פנימית עתיק.

However, then the flow will come from the inner dimension of Atik; and this is the meaning of "Havayah shall rejoice": that it is the revelation of the level of the inner dimension of Atik.

10 ופי' במעשיו היינו בירור שם ב"ן [שם ב"ן] שהוא בחי' עשייה ויתעלה בבחי' ס"ג [שם ס"ג] כו'

And the meaning of "in His works" is the refinement (birur) of the Name Ban [the Name Havayah spelled out to the value 52], which is the level of Asiyah (action), so that it be elevated into the level of [the Name] Sag [spelled out to the value 63], etc.

ועיין מ"ש בביאור ע"פ מי מנה בענין אף עשיתיו אף מרבה בחי' רביעית שהוא כתר עליון המתגלה בבחי' עשייה דייקא בירור שם ב"ן [שם ב"ן] כו' ע"ש באריכות וזהו ענין ישמח ה' במעשיו דייקא.

And see what is written in the explanation on "Who has counted," on the subject of "I have also (af) made it," [that] af includes a fourth level, which is the Supreme Keser, which is revealed specifically in the level of Asiyah, the refinement of the Name Ban, etc.; see there at length. And this is the meaning of "Havayah shall rejoice in His works," precisely [in His works].

ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בענין גילוי פנימית עתיק שהוא דוקא אחר בירור שם ב"ן [שם ב"ן] כו' ע"ש.

And see what is written in the explanation on "For over all the glory, a canopy," on the subject of the revelation of the inner dimension of Atik, which is specifically after the refinement of the Name Ban, etc.; see there.

וע' מזה עוד בזח"א [בזהר חלק א] במ"ה [במדרש הנעלם] פ' וירא (דק"ב ע"ב ודף ק"י"ד ע"א) ועמ"ש בד"ה ושבתי בשלום אל בית אבי בענין שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו

And see more on this in Zohar I, Midrash HaNe'elam, Parshas Vayeira (102b and 114a); and see what is written in the discourse beginning "And I will return in peace to my father's house," on the subject that in the future they will say to Yitzchak, "For you are our father."

והנה מבואר שם בהרמ"ז [בהרב משה זכות] דמגילוי זה יומשכו נשמות חדשות להיות עטרה לנשמות הצדיקים וע"ז נאמר ועטרותיהן בראשיהן כו'

Now, it is explained there in the Ramaz that from this revelation new souls will be drawn down, to be a crown for the souls of the righteous; and about this it is said, "with their crowns on their heads," etc.,

וכמ"מ בזח"א [בזהר חלק א] ס"פ וירא (דקי"ט סע"א [סוף עמוד א]) וע' בפ' וישלח (דקפ"ב ע"א) ועמ"ש מענין גילוי נשמות אלו שהם מבחי' אור א"ס הסכ"ע [הסובב כל עלמין] שלמעלה מהקו כו' והוא בד"ה ואכלתם אכול.

as is found in Zohar I, end of Parshas Vayeira (119a, at the end); and see Parshas Vayishlach (182a). And see what is written on the subject of the revelation of these souls, that they are from the level of the Infinite Light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is above the kav, etc.; it is in the discourse beginning "And you shall eat, eating."

ובזח"ג [ובזהר חלק ג] ויקרא (דף י"ו סע"א [סוף עמוד א]) משמע דפי' ישמח ה' במעשיו קאי לאחר אלף הז' שהוא בחי' חד חרוב כשיחדש עולמו כמ"ש השמים החדשים והארץ החדשה.

And in Zohar III, Vayikra (16a, at the end), it is implied that "Havayah shall rejoice in His works" refers to after the seventh millennium, which is the level of "one [thousand] desolate," when He will renew His world, as it is written, "the new heavens and the new earth."

ועיין ג"כ בזח"ב [בזהר חלק ב'] בשלח (דנ"ז ע"ב) ובפ' פקודי (דף רנ"ט ע"א) ועמ"ש מענין זה בפ' ויצא גבי וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך.

And see also Zohar II, Beshalach (57b), and Parshas Pekudei (259a); and see what is written on this subject in Parshas Vayetzei, concerning "and all that You give me, I will surely tithe to You."

והנה פי' הפשוט דישמח ה' במעשיו היינו כביכול שנמשך לו יתי' השמחה ממעשיו שהן הברואים כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] בחולין פא"ט [פרק אלו טריפות] (ד' ס' סע"א [סוף עמוד א])

Now, the simple meaning of "Havayah shall rejoice in His works" is that joy is drawn to Him, as it were, may He be blessed, from His works, which are the creatures, as Rashi explains in Chullin, chapter Eilu Tereifos (60a, at the end).

ועי"פ דרך הנ"ל היינו כדפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] דמעשיו היינו בירור שם ב"ן [שם ב"ן] שבירור זה זהו כללות ענין היום לעשות וע"ז נאמר אשר ברא אלקים לעשות דפי' לעשות לתקן והיינו בירור שם ב"ן [שם ב"ן] ורפי"ח כו' שהוא בחי' עשייה דכללות כנ"ל.

And according to the approach above, it is as the Ramaz explained, that "His works" means the refinement of the Name Ban; and this refinement is the whole of [the meaning of] "today, to do [them]." And about this it is said, "which G-d created to do," for "to do" means to rectify; that is, the refinement of the Name Ban and the 288 [sparks], etc., which is the level of Asiyah in the general sense, as above.

11 וכשיושלם בחינת היום לעשותם יומשך מזה שישמח ה' במעשיו אשר אמר ונעשה רצונו. והשמחה זהו גילוי פנימית

And when the level of "today, to do them" is completed, from this will be drawn that "Havayah shall rejoice in His works," that He spoke and His will was done. And the joy is the revelation of the inner dimension,

והיינו פנימית עתיק שהוא פנימית תענוג העליון והיינו ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני.

that is, the inner dimension of Atik, which is the inner dimension of the supernal delight; and this is in the manner of the saying of our Sages, of blessed memory, "It is a gratification before Me that I spoke and My will was done."

12 והיא השמחה שמלמעלה למטה היינו שהגילוי הפנימית נמשך מלמעלה למטה. אמנם סיבת גילוי זה נמשך אדרבה ממעשיו כביכול שהוא בחי' היום לעשותם.

And this is the joy from above downward, that is, the inner revelation is drawn from above downward. However, the cause of this revelation comes, on the contrary, from His works, as it were, which is the level of "today, to do them."

וגם יובן ענין זה מההפך. דהיינו ממ"ש גבי דור המבול ויתעצב אל לבו כו'

This can also be understood from the opposite, that is, from what is written concerning the generation of the Flood, "And He was grieved to His heart," etc.

והיינו מחמת כי רבה רעת האדם בארץ כו' ולזאת יובן ההפך דהיינו מה שישמח ה' במעשיו הנה שמחה זו נמשך ע"י קיום היום לעשותם.

And that was because "the evil of man was great on the earth," etc. From this the opposite can be understood: that "Havayah shall rejoice in His works"—this joy is drawn through the fulfillment of "today, to do them."

ובענין ישמח ישראל בעושיו בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא (דכ"ג ע"ב) פי' שזהו ענין מ"ש איה אלוה עושי

And concerning "Israel shall rejoice in its Maker," in Zohar III, Vayikra (23b), it is explained that this is the meaning of what is written, "Where is Elo'ah my Maker?"

וא"כ י"ל [יש לומר] שזהו מ"ש בסבא דמשפטים (דצ"ו ע"ב) ע"פ בבגדו בה ופריש עלה לבוש יקר דיליה ומאן איהו שמא קדישא דאקרי אלו"ה. ודא הוא בבגדו בה כו'.

If so, one may say that this is what is said in the Sava [the Elder] of Mishpatim (96b) on "bevigdo vah" (with his garment upon her): "And He spreads over her His precious garment. And what is it? The holy Name that is called Elo'ah. And this is 'bevigdo vah,'" etc.

וכ"כ [וכן כתב] עוד שם (דף צ"ז ע"ב) בפי' כסותה. פרישן דלבושא דמלכא דפריש עלה אלוה ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובע"ח [ובעץ חיים] שער מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] דרוש ח'.

And so it also wrote there (97b) on the meaning of "her covering" (kesusah): "the spreading of the King's garment which He spread over her: Elo'ah." And see the commentary of the Ramaz there, and Etz Chaim, Sha'ar Mayin Nukvin and Mayin Duchrin, discourse 8.

ועיין מ"ש בענין פי' כסותה בד"ה המגיד מראשית אחרית. ובזח"ג [ובזהר חלק ג] פי' פנחס (דרי"ט ע"ב) פי' בעושיו לשון רבים היינו תלת שותפין דבאדם אב ואם והקב"ה.

And see what is written on the meaning of "her covering" in the discourse beginning "Declaring the end from the beginning." And in Zohar III, Parshas Pinchas (219b), be'osav ("its Makers"), in the plural, is explained as the three partners in a person: father, mother and the Holy One, blessed be He.

ונתבאר במ"א דכמ"כ [דכמו כן] בהנשמה ממש יש ג' בחינות אלו.

And it was explained elsewhere that likewise in the soul itself there are these three levels.

וע"ד שנתבאר לעיל בד"ה ביום השמיני עצרת בענין כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני. שאהבה הטבעית שבנפש האלקית נק' אב שממנה התולדה לעשות מצות ומע"ט [ומעשים טובים] כו' ע"ש והיינו כי שרשה מבחי' חסד לאברהם שהוא ז"א דאצילות.

And [this is] in the manner of what was explained above, in the discourse beginning "On the eighth day, an atzeres," on the subject of "For my father and my mother have forsaken me, and Havayah will gather me in": that the natural love in the G-dly soul is called "father," from which is born the doing of mitzvos and good deeds, etc.; see there. And that is because its root is from the level of "kindness to Avraham," which is Z'eir Anpin of Atzilus.

13 ונמצא זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצי' נק' אב ואם דנשמה שמהם שרש האהבה והיראה שבנשמה.

It follows that Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus are called the father and mother of the soul, for from them is the root of the love and awe in the soul.

ומה שהקב"ה נותן נשמה. היינו בחי' נשמה לנשמה שהיא בחי' יחידה שרש הנשמה דהיינו בחי' מזליה וע"ז נאמר וה' יאספני

And that the Holy One, blessed be He, gives the soul means the level of a soul to the soul, which is the level of yechidah [the soul's innermost, single point], the root of the soul, that is, the level of its mazal [its root above, from which it flows down]. And about this it is said, "and Havayah will gather me in."

וזהו ענין בעושיו לשון רבים ומזה יובן ענין ישמח ישראל בעושיו שזהו בסוכות זמן שמחתנו

And this is the meaning of be'osav ("its Makers") in the plural. And from this one can understand "Israel shall rejoice in its Makers," which is on Sukkos, "the time of our rejoicing."

כי הנה ע"י העוונות נאמר כי אבי ואבי עזבוני כו' שאין האהבה הטבעית מתגלה בנפש.

For through sins it is said, "For my father and my mother have forsaken me," etc.: that the natural love is not revealed in the soul.

אך ע"י התשובה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] שע"ז נאמר וה' יאספני וכתיב אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם שהם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שלפני האצילות אזי נמשך מזה בחינת ישמח ישראל בעושיו.

But through the teshuvah of the Ten Days of Teshuvah, about which it is said, "and Havayah will gather me in," and it is written, "which You swore to our fathers from days of old," which are the Thirteen Attributes of Mercy that precede Atzilus, then from this is drawn the level of "Israel shall rejoice in its Makers":

מה שהי' [שהיה] מרוחק מהם עד הנה כמשל בן המלך שהיה בשביה כשחוזר ובא אצל אביו כו'.

[as one] who had been distant from them until now, like the analogy of a king's son who was in captivity, when he returns and comes to his father, etc.

14 ועיין בד"ה שובה ישראל עד נתבאר ענין אבי ואמי בענין אחר קצת דהיינו בחי' חו"ב [חכמה ובינה] שבנפש האלקית

And see the discourse beginning "Return, O Israel, to [Havayah]," where the subject of "my father and my mother" is explained in a somewhat different way: that is, the levels of Chochmah and Binah in the G-dly soul,

שנק' אב ואם לפי שמולידים המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] הנק' בן ובת ושרש חו"ב [חכמה ובינה] שבנפש נמשכים מחו"ב [מחכמה ובינה] שלמעלה שהם תושב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] ומי שפגם בתורה שהיא חכמתו ובינתו ית' נקרא אבי ואמי עזבוני

which are called "father and mother" because they give birth to the emotive attributes (middos), love and awe, which are called "son and daughter." And the root of Chochmah and Binah in the soul is drawn from Chochmah and Binah above, which are the Written Torah and the Oral Torah. And one who has blemished the Torah, which is His wisdom and understanding, may He be blessed, is called "my father and my mother have forsaken me."

אבל מ"מ וה' הוא גילוי אור א"ס ב"ה ממש יאספני והיינו ע"י התשובה במס"נ [במסירות נפש] שלמעלה מהטעם ודעת.

But nevertheless "and Havayah," which is the revelation of the very Infinite Light, blessed be He, "will gather me in"; and this is through teshuvah with self-sacrifice (mesirus nefesh), which is above reason and understanding.

15 וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך. ולכן ע"י התשובה בעי"ת [בעשרת ימי תשובה] וביוהכ"פ [וביום הכפורים] אשר הוא בחי' וה' יאספני שיאסוף ויקבץ כל חלקי הנפש כו'

And this is "Return, O Israel, to Havayah your G-d." Therefore, through the teshuvah of the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur, which is the level of "and Havayah will gather me in," that He gathers and collects all the parts of the soul, etc.,

ע"י"ז ישמח ישראל בעושיו היינו ג' שותפין הנ"ל שבנשמה אב ואם תושב"כ ותשבע"פ [ותורה שבכתב] [תורה שבעל פה] והקב"ה הוא אור א"ס ב"ה ממש וזהו ענין השמחה בחג הסוכות דבחי' ישמח ישראל בעושיו.

through this [comes] "Israel shall rejoice in its Makers": that is, the three partners mentioned above that are in the soul: father and mother, the Written Torah and the Oral Torah; and the Holy One, blessed be He, who is the very Infinite Light, blessed be He. And this is the joy on the festival of Sukkos, of the level of "Israel shall rejoice in its Makers."

וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' פנחס (דרל"ח ע"ב) פי' ג"כ ענין בעושיו לשון רבים שהוא ע"ד מ"ש נעשה אדם כו'

And in the Raaya Mehemna [the Faithful Shepherd, a section of the Zohar], Parshas Pinchas (238b), be'osav in the plural is also explained: that it is in the manner of what is written, "Let us make man," etc.

ומבואר ענין זה במ"א בביאור ע"פ כי המצוה הזאת כו' דנעשה לשון רבים שהוא כלול מכל ההשתלשלות ע"ס [עשר ספירות] ואינו בחינה פרטיות לבד דהיינו ששרשו מבחי' א"ק [אדם קדמון] שהוא אור כללי.

And this matter is explained elsewhere, in the explanation on "For this commandment," etc.: that "let us make" is in the plural because he [man] comprises the entire chain of descent (hishtal-shelus), the ten Sefiros, and is not one particular level alone; that is, his root is from the level of Adam Kadmon [Primordial Man], which is a general light.

ובמק"מ [ובמקדש מלך] פ' בשלח (דנ"ה ע"א) כתב בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] שהאד' אינו רומז אל בחינה פרטית כמו אל ז"א לבדו או אל מלכות לבדה

And in Mikdash Melech, Parshas Beshalach (55a), he wrote in the name of Rabbi Chaim Vital that "Adam" [man] does not allude to a particular level, such as to Z'eir Anpin alone or to Malchus alone,

אלא הוא רומז אל ה' פרצופים דוגמת אריך כו' וקרוב זה למ"ש כי בכללות העולמות א"ק [אדם קדמון] הוא בחי' אריך כו'.

but rather it alludes to the five partzufim [configurations], like Arich [Arich Anpin, the "Long Countenance"], etc. And this is close to what is written, that in the general scheme of the worlds Adam Kadmon is the level of Arich, etc.

16 וע"י התשובה שהוא בחי' והי' יאספני נמשך להיות ישמח ישראל בעושיו בבחי' אור כללי הנ"ל.

And through teshuvah, which is the level of "and Havayah will gather me in," it is drawn down that there be "Israel shall rejoice in its Makers" at the level of the general light mentioned above.

אמנם הנה בחי' ישמח ישראל בעושיו הוא מגיע עד שרש ומקור הנשמות שמבחינת א"ק [אדם קדמון] כתר דכללות

However, the level of "Israel shall rejoice in its Makers" reaches up to the root and source of the souls, which is from the level of Adam Kadmon, the general Keser;

אבל בחי' ישמח הב במעשיו זהו בחי' גילוי פנימית אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' א"ק [אדם קדמון]

but the level of "Havayah shall rejoice in His works" is the level of the revelation of the inner dimension of the Infinite Light, blessed be He, which is above the level of Adam Kadmon.

שהרי א"ק [אדם קדמון] נק' אדם דבריאה לגבי אור א"ס ומבחי' שמחה וגילוי זה נמשכו הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד שהם למעלה משרש נשמת אדה"ר [אדם הראשון] וכמ"ש בביאור ע"פ ואכלתם אכול.

For Adam Kadmon is called "the Adam of Beriah" in relation to the Infinite Light. And from the level of this joy and revelation are drawn the new souls that will be revealed in the future, which are above the root of the soul of Adam, the first man, as written in the explanation on "And you shall eat, eating."

17 והנה ע"י ישמח ישראל בעושיו שיהיה לעתיד יומשך שיהיה גילוי בחי' ישמח ה' במעשיו שהיא השמחה שמלמעלה למטה.

Now, through the "Israel shall rejoice in its Makers" that will be in the future, there will be drawn the revelation of the level of "Havayah shall rejoice in His works," which is the joy from above downward.

ומעין זה יובן ג"כ בענין זמן שמחתנו דסוכות שע"י ישמח ישראל בעושיו שהוא עד שרש ומקור הנשמות שמבחי' מזליה.

And something similar can also be understood regarding "the time of our rejoicing" of Sukkos: that through "Israel shall rejoice in its Makers," which reaches the root and source of the souls, which is from the level of their mazal,

נמשך בחי' ישמח ה' במעשיו שהוא גילוי מבחי' שלמעלה משרש נש"י [נשמות ישראל] ומזליהם וכמ"ש סד"ה האזינו השמים גבי והקב"ה השיבם אהיה כטל כו' ע"ש.

the level of "Havayah shall rejoice in His works" is drawn down, which is a revelation from a level above the root of the souls of Israel and their mazal; as written at the end of the discourse beginning "Listen, O heavens," concerning "and the Holy One, blessed be He, answered them, 'I will be like dew,'" etc.; see there.

18 ועפ"ז [ועל פי זה] א"ש [אתי שפיר] הפסוק כל האזרח בישראל ישבו בסוכות דהיינו מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבא עכשיו ישבו בסוכות שמתגלה עליהם בבחינת סוכה ומקיף כו' וכמבואר למעלה.

According to this, the verse "Every citizen in Israel shall dwell in sukkos" is well understood: that is, what I will cause to shine within Israel and in their inwardness in the Time to Come, now "they shall dwell in sukkos," [meaning] that it is revealed upon them in the manner of a sukkah and an encompassing light, etc., as explained above.

והנה מבואר לעיל דבפי' ישמח ה' במעשיו יש ב' בחינות דלפי' הזח"א [הזהר חלק א] (דקל"ה ודקי"ט ודקפ"ב) משמע דקאי בתח"ה [בתחיית המתים] ובאלף השביעי.

Now, it was explained above that in the meaning of "Havayah shall rejoice in His works" there are two aspects. According to the explanation of Zohar I (135, 119 and 182), it implies that it refers to the Resurrection of the Dead and the seventh millennium,

שאז יתגלו הנשמות החדשות כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] שם. ולפי' הזח"ג [הזהר חלק ג] ויקרא (די"ו סע"א [סוף עמוד א]) משמע שזהו לאחר אלף השביעי שהוא בחי' חד חרוב ואח"כ יחדש הקב"ה עולמו

when the new souls will be revealed, as the Ramaz wrote there. And according to the explanation of Zohar III, Vayikra (16a, at the end), it implies that this is after the seventh millennium, which is the level of "one [thousand] desolate," and afterward the Holy One, blessed be He, will renew His world;

והוא בחי' השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה וכדמשמע ג"כ בגמרא פי"א [פרק י"א] דסנהדרין (דצ"ב ע"ב) בענין בהמיר ארץ כו'

and this is the level of "the new heavens and the new earth that I make," as is also implied in the Gemara, chapter 11 of Sanhedrin (92b), on the subject of "when He changes the earth," etc.;

ע"ז נאמר ישמח ה' במעשיו ואפשר לפ"ז [לפי זה] פי' במעשיו היינו בחי' השמים החדשים והארץ החדשה שהם בחי' אשר אני עושה דייקא כמ"ש מזה בפ' בראשית וזהו ענין במעשיו כו'.

about this it is said, "Havayah shall rejoice in His works." And perhaps, according to this, "in His works" means the level of the new heavens and the new earth, which are the level of "that I make" specifically, as written about this in Parshas Bereishis; and this is the meaning of "in His works," etc.

והגם דלעיל נת' [נתבאר] דבמעשיו היינו בירור שם ב"ן [שם ב"ן] י"ל [יש לומר] דבי' הפירושים אמת שאחר בירור שם ב"ן [שם ב"ן] שהוא בחי' היום לעשותם נמשך גילוי בחינת אשר אני עושה.

And although it was explained above that "in His works" means the refinement of the Name Ban, one may say that both explanations are true: for after the refinement of the Name Ban, which is the level of "today, to do them," the revelation of the level of "that I make" is drawn down.

דהא בהא תליא. ועיין בזח"א [בזהר חלק א] וירא (דקט"ו ע"א) ע"פ ויעש ה' לשרה עשייה איהי לעילא.

For the one depends on the other. And see Zohar I, Vayeira (115a), on "And Havayah did for Sarah": "doing is above."

ובחי' אשר אני עושה הוא עוד בחי' גבוה יותר

And the level of "that I make" is a still higher level.

כנודע מענין אני הוי' דאני היינו עצמות אור א"ס מקור ושרש שם הוי' כו'.

As is known from the matter of "I am Havayah," for "I" (Ani) is the essence of the Infinite Light, the source and root of the Name Havayah, etc.

וההפרש בין הגילוי שבזמן התחיה ואלף הז' למה שיהיה אח"כ. כשיחדש הקב"ה עולמו. היינו דמה שמאיר אז באלף הז' רק בבחינת מקיף יומשך אח"כ להיות גילוי בחי' זו בבחי' פנימית ממש ויומשכו מקיפים עליונים יותר. כי כך הוא ענין העליות.

And the difference between the revelation at the time of the Resurrection and the seventh millennium and what will be afterward, when the Holy One, blessed be He, renews His world, is that what shines then, in the seventh millennium, only as an encompassing light will afterward be drawn down, so that this level is revealed as truly internal, and still higher encompassing lights will be drawn down; for such is the nature of ascents.

והנה הרמ"ז [הרב משה זכות] פי' בפי' וירא (דקל"ה) שהנשמות החדשות שיתגלו בעת תח"ה [תחיית המתים] עליהם נאמר ועטרותיהם בראשיהם שהם יהיו בחי' עטרה על נשמות הצדיקים שבאו לעולם.

Now, the Ramaz explained in Parshas Vayeira (135) that about the new souls that will be revealed at the time of the Resurrection of the Dead it is said, "with their crowns on their heads": that they will be the level of a crown upon the souls of the righteous who came into the world.

וכ"כ [וכן כתב] שם בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל]. ונודע דעטרה היינו בחי' מקיף. אמנם כשיחדש הקב"ה עולמו אזי מקיפים אלו יומשכו בבחי' פנימית ממש.

And so he wrote there in the name of Rabbi Chaim Vital. And it is known that a crown is the level of an encompassing light. However, when the Holy One, blessed be He, renews His world, then these encompassing lights will be drawn down into the level of the truly internal.

19 והנה עד"ז יובן ג"כ בענין סוכות ושמיני עצרת. דבסוכות השמחה המתגלה מלמעלה למטה בחינת ישמח ה' במעשיו היא בבחינת סוכה ומקיף. ובשמיני עצרת הוא יוצא מבחי' מקיף להיות נקלט ונתפס בבחי' פנימיות נש"י [נשמות ישראל].

Now, in this manner one can also understand the matter of Sukkos and Shemini Atzeres. On Sukkos the joy that is revealed from above downward, the level of "Havayah shall rejoice in His works," is in the manner of a sukkah and an encompassing light; and on Shemini Atzeres it comes forth from the level of an encompassing light to be absorbed and grasped in the inwardness of the souls of Israel.

20 ולכן בחי' זו הוא ביום השמיני עצרת שזהו בחינה שלמעלה משבעה ימי ההקף דהיינו שרומז לבחי' שלמעלה משית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב שהם כנגד ששת ימי המעשה ויום השבת.

Therefore this level is on "the eighth day, atzeres," which is a level above the seven days of the cycle; that is, it alludes to the level above the "six thousand years that the world exists, and one [thousand] desolate," which correspond to the six days of Creation and the Shabbos day.

אבל בחי' ביום השמיני. רומז לבחי' השמים החדשים והארץ החדשה שיתגלה אחר בחי' וחד חרוב. וכמ"ש בתשו' [בתשובות] הרשב"א [הרבי שלמה בן אדרת] ח"א [חלק א'] סס"י [סוף סימן] ט'.

But the level of "on the eighth day" alludes to the level of the new heavens and the new earth, which will be revealed after the level of "and one desolate," as written in the Responsa of the Rashba, part 1, end of section 9.

וכעין זה נתבאר ג"כ בד"ה למנצח על השמינית בענין מילה שניתנה בשמיני. שלכן היא למעלה מבחי' שבת כו' ע"ש. עכ"ה [עד כאן הגהה]:

And something like this was also explained in the discourse beginning "For the conductor, on the sheminis," on the subject of circumcision, which was given on the eighth [day], that therefore it is above the level of Shabbos, etc.; see there. Thus far the gloss.

21 ה והנה כשמתחברים שני השמחות יחד בסוכות ושמיני עצרת אזי לא יהיה מונע ומעכב מגוף ונפש הבהמית המעלימים ומסתירים כו'.

5. Now, when the two joys are joined together on Sukkos and Shemini Atzeres, then there will be no hindrance or obstruction from the body and the animal soul, which hide and conceal, etc.

כי השמחה היא גילוי אלקות המשברת כל עמי הארץ וכך אנו רואים בחוש בגשמיות שכשהאדם שרוי בשמחה בחדות ה' היא מעוזו הוא מרוחק מתאוות גשמיות כו'.

For joy is a revelation of G-dliness, which breaks all "the peoples of the earth." And so we see tangibly, in physical terms, that when a person is steeped in joy, in "the joy of Havayah," which "is his strength," he is far from physical desires, etc.

והנה כל השנה נאמר וירא אלקים את האור כי טוב טוב לגנוז (עיין ברבות ס"פ שלח לך ע"פ אור זרוע לצדיק

Now, throughout the year it is said, "And G-d saw the light, that it was good": good to be hidden away (see the Midrash Rabbah, end of Parshas Shelach Lecha, on "Light is sown for the righteous,"

ובפי' תרומה ר"פ ל"ה על פסוק זה ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] ר"פ פקודי דר"ך ע"ב ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפי' בלק ד' ר"ד ע"ב ועיין מ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים גבי נעשה ונשמע)

and Parshas Terumah, beginning of chapter 35, on this verse; and see Zohar II, beginning of Parshas Pekudei, 220b, and the commentary of the Ramaz there, and Parshas Balak, 204b; and see what is written in the explanation on "And the Jews accepted," concerning "We will do and we will hear"),

דהיינו בתורה ומצות שבהם ועל ידם נמשך גילוי אלקות למטה בנפש האדם שרמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח כלים ונק' אברים דמלכא

that is, [hidden] in Torah and mitzvos, in which and through which a revelation of G-dliness is drawn down below into the soul of man; for the 248 positive commandments are 248 vessels and are called "the limbs of the King,"

שהוא עד"מ כאדם האוחז באחד מאבריו של אדם שעי"ז יכול להמשיך אותו ולהנהיגו לכל מקום שירצה כך ע"י התורה והמצות ממשיך אור א"ס ב"ה המלובש בתוכם להיות שורה על נפשו.

which is, by way of analogy, like a person who grasps one of the limbs of another person, through which he can draw him and lead him to go wherever he wishes. So too, through Torah and mitzvos one draws the Infinite Light, blessed be He, which is enclothed within them, to rest upon one's soul.

ולכן נק' קורא בתורה שקורא וממשיך כו' כמ"ש במ"א (ועיין בפ' בשלח בד"ה לסוסתי) ותלמוד תורה כנגד כולם כי המצות הם בחינת אברים החיצונים ותורה הוא בחינת אברים הפנימים כו' כמ"ש במ"א.

Therefore one is called "one who reads (korei) in the Torah," for he calls and draws down, etc., as written elsewhere (and see Parshas Beshalach, in the discourse beginning "To my mare"). And "the study of Torah is equal to them all," for the mitzvos are the level of the outer limbs, and Torah is the level of the inner organs, etc., as written elsewhere.

וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך כי שמך הוא בחי' מלכותו יתי' שהוא בחי' שם לבד שהוא המשכות חיות העולמות

And this is "And Israel, who sanctify Your Name, shall rejoice in You": for "Your Name" is the level of His Malchus, may He be blessed, which is only the level of a name, which is the drawing down of the life-force of the worlds;

אך ישראל הם ממשיכים בחי' קדש העליון ע"י אקי"ב [אשר קדשנו במצותיו] להיות השראת אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו המלובש במצותיו שורה ומתגלה למטה (ועמ"ש מענין מקדשי שמך בשה"ש [בשיר השירים] בביאור ע"פ צאינה וראינה ובפ' ויחי בד"ה אוסרי לגפן)

but Israel draw down the level of the supernal holiness through "Who has sanctified us with His commandments," so that the indwelling of the Infinite Light, blessed be He, Himself, in His own glory, which is enclothed in His commandments, rests and is revealed below. (And see what is written on "who sanctify Your Name" in Shir HaShirim, in the explanation on "Go out and see," and in Parshas Vayechi, in the discourse beginning "Binding to the vine.")

וזהו לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה שיהא הקב"ה שהוא קדוש ומובדל כו' בבחי' שכינתיה זו מדת מלכותו ית' ביחוד גמור להיות נעוץ תחלתן בסופן כו'.

And this is "for the sake of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah": that the Holy One, blessed be He, who is holy and set apart, etc., be in the level of His Shechinah, which is His attribute of Malchus, may He be blessed, in complete union, so that "their beginning is wedged in their end," etc.

ולכן הם ראוים לכך להיות וישמחו בך שיהיה גילוי השמחה בך בעצמותך למעלה מבחי' שם

Therefore they are worthy of this, to be [in the state of] "and they shall rejoice in You": that there be a revelation of the joy in You, in Your essence, above the level of a name.

כי מאחר שהם הממשיכים אור א"ס למטה לכן להם יאתה להיות שמחים בהגלות נגלות אור א"ס ב"ה.

For since it is they who draw the Infinite Light down below, therefore it befits them to rejoice as the Infinite Light, blessed be He, is openly revealed.

22 וזהו מעלת ישראל דוקא כי וירם קרן לעמו משא"כ המלאכים שואלים איה מקום כבודו כו'.

And this is the distinction of Israel specifically, for "He has raised up the horn of His people," whereas the angels ask, "Where is the place of His glory?" etc.

וזהו הבא לטהר כלומר לטהר ולזכך מדת מלכותו ית' ולהאיר לה בתוספת אורה מאור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו מבחי' קדש העליון

And this is "One who comes to purify (letaher)": that is, to purify and refine His attribute of Malchus, may He be blessed, and to illuminate it with additional light from the Infinite Light, blessed be He, Himself, in His own glory, from the level of the supernal holiness.

ועמ"ש סד"ה נאוו לחייך בתורים ע"פ כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומ"ש בד"ה כי אתה נרי בפי' הפסוק ארוממך אלקי המלך

And see what is written at the end of the discourse beginning "Your cheeks are lovely with rows [of ornaments]," on "Thus says Havayah, the King of Israel and his Redeemer, Havayah of Hosts: I am the first and I am the last"; and what is written in the discourse beginning "For You are my lamp," on the explanation of the verse "I will exalt You, my G-d the King."

והיינו ע"י מצותיו יתי' מסייעין לו ר"ל [רוצה לומר] המצות בעצמן מסייעין לו שהם הם הכלים שבהם ועל ידם נמשך אור א"ס ב"ה למטה

And this is through His commandments, may He be blessed: "they assist him" means that the mitzvos themselves assist him, for they are the vessels in which and through which the Infinite Light, blessed be He, is drawn down below.

רק שהמצות צריכות כונה מהאדם העושה אותן שיהיה כוונתו לדבקה בו יתי' ברעותא דליבא

Only, the mitzvos require intention from the person who does them: that his intention be to cleave to Him, may He be blessed, with the desire of the heart.

ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות המשכות אור א"ס ב"ה המלובש במצותיו בגילוי למטה

And "a spirit brings a spirit and draws down a spirit," so that the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, which is enclothed in His commandments, be in revelation below.

(ונקרא בחי' זו לטהר עם היות שהוא המשכת בחי' קדש העליון כנ"ל. אך כי לפי שבחי' מל' היא מקור דבי"ע אשר שם הוא בחי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] טהור וטמא בחינת כרחל לפני גוזזיה נאלמה וע"י המשכה זו מבחי' קדש העליון נעשה ג"כ טהרה מסטרא דמסאבו שלא יהיה יניקת החיצונים כו' ע"כ נק' לטהר)

(And this level is called "to purify," even though it is the drawing down of the level of the supernal holiness, as above. But since the level of Malchus is the source of [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah, where there is the level of the Tree of Knowledge of good and evil, pure and impure, the level of "like a ewe (rachel) that is mute before her shearers," and through this drawing down from the level of the supernal holiness there also comes about purification from the side of impurity, so that there be no nurture for the external forces, etc., therefore it is called "to purify.")

(ועמ"ש בביאור המאמר פ' תזריע זח"ג [זהר חלק ג] ע"פ ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא ע"ש בפי' מענין טהור ועמ"ש ע"פ זאת חקת התורה בענין מי יתן טהור מטמא)

(And see what is written in the explanation of the maamar of the Zohar III, Parshas Tazria, on "And if a man's hair falls out, he is bald; he is pure"; see there, in the explanation of the matter of "pure"; and see what is written on "This is the statute of the Torah," on the subject of "Who can bring a pure thing out of an impure one?")

ועד"ז ג"כ המשכת יג"מ [י"ג מדות] הרחמים נק' וזרקתי עליכם מים טהורים ועיין בזהר ח"ג [חלק ג'] (מ"ט א')

And in this manner too, the drawing down of the Thirteen Attributes of Mercy is called "And I will sprinkle pure water upon you." And see Zohar III (49a),

שהם מבחי' טלא דבדולחא שהוא גבורה דע"י [דעתיק יומין] המלובשת במו"ס [במוחא סתימאה] וע"ש במק"מ [במקדש מלך] בשם נ"ב מהרח"ו [מהרבי חיים ויטאל] פי' המשכה מיסוד דא"א כו'

that they are from the level of "the crystalline dew" (tala di'vedolcha), which is the Gevurah of Atik Yomin that is enclothed in the Mocha Stima'ah (the hidden brain); and see there in Mikdash Melech, in the name of a gloss of Rabbi Chaim Vital, that it means a drawing down from the Yesod of Arich Anpin, etc.

ונק' מים טהורים לפי שבהם ועל ידם נמשך הטהרה כדכתיב מי יתן טהור מטמא כו'

And they are called "pure water" because in them and through them purity is drawn down, as it is written, "Who can bring a pure thing out of an impure one?" etc.

וגם תטהרו דגבי יום הכפורים פי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ס"פ אחרי שהוא גימטריא כת"ר. הרי שהמשכה עליונה זו נק' ג"כ לשון טהרה.

And also "you shall be purified (titharu)," which is said concerning Yom Kippur, the Ramaz explained at the end of Parshas Acharei, is numerically equal to Keser. Thus this supernal drawing down is also termed "purity."

והיינו מטעם הנ"ל. ועי' בזח" (דק"ב א' ח"ב [חלק ב'] דס"ט ב' ח"ג [חלק ג'] מ"ח ב') ועוי"ל [ועוד יש לומר] ע"ד מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפי' קדושים (בדף פ' סע"ב [סוף עמוד ב])

And that is for the reason stated above. And see the Zohar (102a; Part II, 69b; Part III, 48b). And one may further say [this] in the manner of what the Ramaz wrote in Parshas Kedoshim (page 80b, at the end),

בפי' יראת ה' טהורה שהיא בחי' גבורה דעתיק המלובשת במו"ס [במוחא סתימאה] וע"ש בזהר קדושה אתקרי כו' ועד"ז

on the meaning of "The fear of Havayah is pure," that it is the level of the Gevurah of Atik, enclothed in the Mocha Stima'ah; and see there in the Zohar, "it is called holiness," etc. And in this manner

נמצא עוד בזח"א [בזהר חלק א] (קפ"ד ב') גבי נט"י [נטילת ידים] כיון דאתקדש אקרי טהור כו' ובח"ג [ובחלק ג'] (דמ"ב א')

it is found further in Zohar I (184b), concerning the washing of the hands: "once it has been sanctified, it is called pure," etc.; and in Part III (42a):

כיון דאתדכאן מתקדשן כו' ע"ש. ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך טהרה כי הטהרה היא העיקר בסוד הגבורה.

"once they are purified, they are sanctified," etc.; see there. And according to what is written in Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Purity," purity is principally in the mystery of Gevurah.

אך אין זה בגבורה סתם דאצי' כ"א המשכת גבורה דעתיק כנ"ל מקור הטהרה והקדש עליון וזהו ג"כ ענין תטהרו כו'

But this is not in the ordinary Gevurah of Atzilus, but rather the drawing down of the Gevurah of Atik, as above, the source of purity and of the supernal holiness; and this is also the meaning of "you shall be purified," etc.

ולפי שהמל' שרשה מבחי' גבורה ותכלית עלייתה לקבל מבחי' גבורה דעתיק שהם גבורות הממותקות בתכלית וזהו ג"כ ענין כמעלת הזהב על הכסף

And since Malchus is rooted in the level of Gevurah, and the ultimate goal of its ascent is to receive from the level of the Gevurah of Atik, which are the Gevuros that are utterly sweetened; and this is also the matter of "like the superiority of gold over silver";

וגם גבי זהב נאמר בתורה בכ"מ [בכמה מקומות] זהב טהור כמ"ש מנרת זהב טהור ובציץ כתיב ועשית ציץ זהב טהור כו' קדש להוי'.

and also concerning gold, the Torah says in many places "pure gold," as it is written, "a menorah of pure gold," and concerning the tzitz it is written, "And you shall make a tzitz of pure gold," etc., "Holy to Havayah."

23 ועוי"ל [ועוד יש לומר] בענין הבא לטהר דהיינו ע"ד מ"ש וכעצם השמים לטהר ועמ"ש בזה בפ' משפטים שהוא בירור שם ב"ן [שם ב"ן] עד שיוכלל ויתעלה בטהירו עילאה.

And one may further say, regarding "One who comes to purify (letaher)," that it is in the manner of what is written, "and like the essence of the heavens for purity (latohar)"; and see what is written on this in Parshas Mishpatim, that it is the refinement of the Name Ban until it is included and elevated into the supernal purity (tehiru ila'ah).

ועד"ז יובן פי' הבא לטהר ולזכך מדת מלכותו ית' שיהיה בבחי' נעוץ סופן בתחלתן דהיינו בבחי' טהירו עילאה שממל' דא"ס והיינו להיות אני ראשון ואני אחרון בשוה כמ"ש במ"א.

And in this manner one can understand the meaning of "One who comes to purify" and to refine His attribute of Malchus, may He be blessed: that it be in the state of "their end is wedged in their beginning," that is, in the level of the supernal purity, which is from the Malchus of the Infinite One (Ein Sof); and that is, that "I am the first and I am the last" be equal, as written elsewhere.

24 וגם כי בהנשמה שייך ג"כ בחי' זו כי הנה ידוע מאמר נשמה שנתת בי טהורה היא ששרש נש"י [נשמות ישראל] מבחי' טהירו עילאה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אם בחקתי תלכו.

And moreover, this level applies to the soul as well. For the saying is known, "The soul that You have placed within me, it is pure": that the root of the souls of Israel is from the level of the supernal purity. And see what is written on this in the explanation on "If you walk in My statutes."

אלא שמשם ירדה פלאים על ידי בראתה יצרתה כו'

But from there it descended astonishingly, through "You created it, You formed it," etc.

ועבודת האדם להיות בבחי' תשובה והרוח תשוב כו' כמו שהיתה הנשמה בשרשה בבחינת טהירו עילאה וזהו פי' הבא לטהר ועי"ז ממשיך כמ"כ [כמו כן] במקור נש"י [נשמות ישראל] שהיא מדת מלכותו ית'.

And the service of man is to be in a state of teshuvah (return), [as in] "and the spirit shall return," etc., as the soul was in its root, in the level of the supernal purity. And this is the meaning of "One who comes to purify"; and through this one likewise draws [this] into the source of the souls of Israel, which is His attribute of Malchus, may He be blessed.

וגם י"ל [יש לומר] בפי' לטהר ע"ד מ"ש (באיוב סי' ל"ז כ"א) ורוח עברה ותטהרם דהיינו הענינים המחשיכים ומסתירים על גילוי אלקותו ית' שהוא בחי' שמש הוי' כו'

One may also say, on the meaning of "to purify," [that it is] in the manner of what is written (in Job, chapter 37, [verse] 21), "and a wind passes and clears them (vatetaharem)": that is, the clouds that darken and hide the revelation of His G-dliness, may He be blessed, which is the level of "a sun is Havayah," etc.;

ולטהר אותם הוא על ידי המשכה מבחי' עליונה כענין ועובר על פשע ועד"ז הוא ענין ורוח עברה ותטהרם כמ"ש באד"ר [באדרא רבא] (דקל"ג ע"א) והוא המשכה מא"א [מאריך אנפין]

and to clear them away is through a drawing down from a higher level, like the matter of "and passes over transgression"; and in this manner is the matter of "and a wind passes and clears them," as written in the Idra Rabba (133a); and it is a drawing down from Arich Anpin.

ועו"י"ל [ועוד יש לומר] בפי' הבא לטהר דהנה טיהרא הוא תרגום של צהרים שענינו הוא עת אור היום חזק

And one may further say, on the meaning of "One who comes to purify": tihara is the Aramaic translation of tzohorayim (noon), which means the time when the daylight is strong.

ובזח"ג [ובזהר חלק ג] (דקכ"ט א') בפלגותא דשערי אזיל חד ארחא כו' ההי"ד [הדא הוא דכתיב] ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום ובביאור האדרא שם שבחי' אורח הנ"ל דא"א שבפלגותא דשערי נמשל לחצי היום שאז אור היום בתוקפו. ועד"ז [ועל דרך זה] הוא ענין צהרים שהוא ג"כ כשאור היום חזק.

And in Zohar III (129a): "In the parting of the hair goes one path," etc., as it is written, "But the path of the righteous is like the gleaming light, shining ever brighter until the day is established." And in the explanation of the Idra there, [it is explained] that the level of the path mentioned above, of Arich Anpin, in the parting of the hair, is likened to midday, when the daylight is at its full strength. And in this manner is the matter of noon, which is also when the daylight is strong.

והנה המל' נקרא נר כנודע ולכן אור הנר יפה בלילה דוקא משא"כ ביום שרגא בטיהרא מאי אהני וכמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרל"ב סע"א [סוף עמוד א]) שרגא דדליק אתחזי בליליא ביממא אסתתרת

Now, Malchus is called a lamp, as is known; therefore the light of a lamp is beautiful specifically at night, whereas by day, "a lamp at noon (tihara), what use is it?" And as written in Zohar I, Vayechi (232a, at the end): "A lamp that is lit is seen at night; by day it is hidden."

ופי' הבא לטהר היינו לזכך ולהאיר מדת מלכותו יתי' שתהיה במדרגת טהירו עילאה שהוא בחי' נכון היום

And the meaning of "One who comes to purify (letaher)" is to refine and illuminate His attribute of Malchus, may He be blessed, so that it be at the degree of the supernal purity, which is the level of "the day established,"

והיינו ע"י שממשיך יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה ועד"ז נאמר לעתיד והיה אור הלבנה כאור החמה כו'

and that is by drawing down the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah. And in this manner it is said of the Time to Come, "And the light of the moon shall be like the light of the sun," etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] (בישעיה סי' נ"ח) וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים והיינו על ידי קיום הצדקה כמש"ש [כמה שכתוב שם]:

And this is what is said (in Isaiah, chapter 58), "Then your light shall shine in the darkness, and your gloom shall be like noon"; and that is through the fulfillment of [the mitzvah of] charity, as it is written there.

25 ו וזהו הוי' לי כו' פי' ה' לי שנמשך אור א"ס ב"ה על נפשו והיינו ע"י עוזרי שהם הם המצות.

6. And this is "Havayah is for me," etc. The meaning of "Havayah is for me" is that the Infinite Light, blessed be He, is drawn down upon one's soul; and that is through "my helpers," which are the mitzvos.

(ועמ"ש על פסוק זה בזהר ח"ג [חלק ג'] דקל"ט ע"ב. ח"ב [חלק ב'] דצ"ה ע"א)

(And see what is written on this verse in the Zohar, Part III, 139b; Part II, 95a.)

[ולבאר הענין איך המצות הם עוזרי הנה פי' וענין עזר מבואר בזהר ע"פ אעשה לו עזר שהוא להיות זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] פב"פ [פנים בפנים]

[And to explain the matter, how the mitzvos are "my helpers": the meaning and matter of "help" (ezer) is explained in the Zohar on "I will make him a helper": that it is so that Z'eir Anpin and Nukva be face to face,

כמ"ש בזהר בראשית (דל"ה ע"א) אבל סמך דא עזר. ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין באנפין כו' סמוכים לעד לעולם כו' ע"ש ובזח"ג [ובזהר חלק ג] (דף מ"ד ע"ב ודפ"ג ע"ב ודה"ה סע"א [סוף עמוד א]).

as written in the Zohar, Bereishis (35a): "But support: this is help. And this is help from above, that turns above, face to face," etc., "supported forever and ever," etc.; see there. And [see] Zohar III (44b, 83b, and 5a at the end).

והנה ע"י יחוד עליון זה נעשה בחי' עזר גם למעלה ביחודא עילאה והוא ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מיחו"ת [מיחודא תתאה] דבי"ע זעי"ז [ועל ידי זה] דייקא נמשך גילוי אור א"ס בז"א ועיין בזהר ויקרא (ד' ז' ע"ב) ואימתי יתקרי אחד כו'.

Now, through this higher union there comes about the level of "help" above as well, in the higher unity (yichuda ila'ah); and this is through the raising of mayin nukvin (feminine waters) from the lower unity (yichuda tata'ah) of Beriah, Yetzirah and Asiyah; and through this specifically, the revelation of the Infinite Light is drawn into Z'eir Anpin. And see the Zohar, Vayikra (7b): "And when is He called One?" etc.

ובפרדס בשער כ"ז שער האותיות פרק י"ח באות סמ"ך פי' ענין סמוכים כי תפארת נסמך במלכות ומלכות נסמך בתפארת.

And in Pardes, in Sha'ar (Gate) 27, Sha'ar HaOtiyos, chapter 18, on the letter samech, the matter of "supported" (semuchim) is explained: that Tiferes is supported by Malchus, and Malchus is supported by Tiferes.

והנה ביאור ענין זה דהחזרת פנים בפנים בנש"י [בנשמות ישראל] למטה מבואר בד"ה כי ההרים ימושו.

Now, the explanation of this matter, the return to face to face in the souls of Israel below, is given in the discourse beginning "For the mountains may depart."

דהיינו כאשר נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם וחפצם האמיתי שזה עיקר וחיות הנפש כו' משא"כ כשהם בבחינת פנו אלי עורף כו'.

That is, when the souls of Israel by their nature are drawn to the service of G-d, to love Him and to cleave to Him out of their true will and desire, which is the essence and life of the soul, etc.; which is not so when they are in the state of "they have turned their back to Me," etc.

26 והנה להיות החזרת פב"פ [פנים בפנים] הוא ע"י קיום המצות שהם ממשיכים גילוי רצון העליון עוי"ז [ועל ידי זה] נמשך ג"כ הרצון בנפש לאהבה את ה' ברצון וחפץ אמיתי כו' וזהו ענין ומשביע לכל חי רצון כו' יעו"ש [יעויין שם].

Now, since the return to face to face is through the fulfillment of the mitzvos, which draw down the revelation of the supernal will, through this there is also drawn into the soul the will to love G-d with true will and desire, etc. And this is the matter of "and satisfies every living thing [with] will," etc.; see there.

27 וכמ"כ [וכמו כן] נתבאר ענין זה בד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל] גבי פקדת הארץ ותשוקקיה ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גבי פי' וענין קדושה כו'

And likewise this matter was explained in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be," concerning "You have remembered the earth and made it long [for You]," and in the discourse beginning "And Moshe spoke to the heads of the tribes," concerning the meaning and matter of holiness, etc.,

שהיא בחי' אהבה רבה הנמשך ומתגלה בנפש ע"י אשר קדשנו במצותיו שהוא המשכת רצון העליון הסוכ"ע כו' ע"ש.

which is the level of great love (ahavah rabbah) that is drawn down and revealed in the soul through "Who has sanctified us with His commandments," which is the drawing down of the supernal will that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.; see there.

ובביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בסופו ולכן נק' המצות עוזרי שהם הגורמים העזר להיות סמוכים בבחי' פב"פ [פנים בפנים] וזהו ישלח עזרך מקדש היינו ע"י אשר קדשנו במצותיו כו'

And [see] in the explanation on "After Havayah your G-d you shall walk," at its end. And therefore the mitzvos are called "my helpers," for they are what cause the help, so that [the union] be "supported" in the level of face to face. And this is "May He send your help from holiness (mikodesh)": that is, through "Who has sanctified us with His commandments," etc.

וזהו ג"כ מ"ש מאין יבא עזרי ופי' בזהר פ' יתרו (דפ"ג ריש ע"א) דפי' מאין היינו מבחי' ע"י [עתיק יומין] כו'].

And this is also what is written, "From where (me'ayin) will my help come?" And it is explained in the Zohar, Parshas Yisro (83a, at the beginning), that me'ayin means from the level of Atik Yomin, etc.]

28 ואני אראה בשונאי. פי' ואני אראה שיהיה בבחי' גילוי הוא ע"י שונאי דוקא דהיינו ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא ולמען דעת כל עמי הארץ כו' שאז נעשה בחי' ראי' [ראיה]

"And I shall see through my enemies": the meaning of "and I shall see" is that it will be in a state of revelation, and this is through "my enemies" specifically, that is, through the transformation of darkness into light, and "so that all the peoples of the earth may know," etc.; for then there comes about the level of sight.

[וכמ"ש במ"א ממשל כח הראיה שמלובש דוקא בשחור שבעין דהיינו ענין אתהפכא חשוכא לנהורא בירור שם ב"ן [שם ב"ן] שם דוקא מתגלה בחי' הראיה ע' [עי"ן] מזה בביאור ע"פ כנשר יעיר כו']

[As written elsewhere, from the analogy of the power of sight, which is enclothed specifically in the black of the eye: that is, the matter of the transformation of darkness into light, the refinement of the Name Ban; there specifically the level of sight is revealed. See on this in the explanation on "As an eagle rouses [its nest]," etc.]

וגילוי השמחה ע"י ביטול כל מונע ומעכב מקליפות וסט"א [וסטרא אחרא] כמ"ש ובאבוד רשעים רנה (ועמ"ש מזה בפ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום וע' בזח"א [בזהר חלק א] פ' נח דס"א ב' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפ' חיי שרה דקכ"א ב')

And the revelation of joy is through the nullification of every hindrance and obstruction from the kelipos (husks) and the sitra achra (the other side), as it is written, "And when the wicked perish there is song." (And see what is written on this in Parshas Vayetzei, in the discourse beginning "And I will return in peace"; and see Zohar I, Parshas Noach, 61b, and the commentary of the Ramaz there, and Parshas Chayei Sarah, 121b.)

והשמחה שהיא מביטול הסט"א [הסטרא אחרא] היא שמחה גדולה ביתר שאת משמחת נפש הצדיקים בה' כו' כמשל היוצא מן השביה כו'. וע"ז אמרו במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] כו' כי יתרון האור הוא הבא מן החושך כו'

And the joy that comes from the nullification of the sitra achra is a great joy, with "greater exaltation" than the joy of the soul of the righteous in G-d, etc., like the analogy of one who goes out of captivity, etc. And about this they said, "In the place where penitents (ba'alei teshuvah) stand," etc., for "the advantage of light is that which comes from darkness," etc.

(ואפשר לומר שזהו ע"ד מ"ש בפ' בראשית ע"פ אעשה לו עזר כנגדו שהעזר נמשך מבחי' כנגדו וזהו גדול יותר מבחי' בעוזרי דמעשה המצות כי בחי' תשובה גבוה יותר שהוא בחי' מאדך.

(And one may say that this is in the manner of what is written in Parshas Bereishis on "I will make him a helper against him (kenegdo)": that the help is drawn from the level of "against him," and this is greater than the level of "among my helpers," the performance of the mitzvos; for the level of teshuvah is higher, being the level of "with all your might (me'odecha)."

וכמ"ש במ"א בענין הראיני את מראיך כו' ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה ת"ר [תנו רבנן] נר חנוכה בענין אספה"מ [אספקלריא המאירה] שהיא בחינת מעשה המצות וענין אספשא"מ [אספקלריא שאינה מאירה] כו' והיא בחי' העזר הנמשך מבחי' כנגדו דייקא.

And as written elsewhere on "Show me your appearance," etc. And see what is written in Parshas Miketz, in the discourse beginning "Our Rabbis taught: the Chanukah lamp," on the matter of the luminous speculum (aspaklaria hame'irah), which is the level of the performance of the mitzvos, and the matter of the non-luminous speculum (aspaklaria she'einah me'irah), etc.; and this is the level of the help that is drawn from the level of "against him" specifically.

וזהו ואני אראה בשונאי דייקא וכמ"ש בד"ה אוסרי לגפן בענין סותה כו'

And this is "And I shall see through my enemies" specifically; and as written in the discourse beginning "Binding to the vine," on the matter of "his robe" (susoh), etc.

וגם י"ל [יש לומר] כי ישלח עזרך מקדש הנה קדש הוא ח"ע דאורייתא מחכמה נפקת זהו העזר הנמשך על ידי מעשה המצות שהם בחינת רצון העליון המלובש בח"ע [בחכמה עילאה] כו' אבל מאין יבא עזרי היינו מבחינת רצון העליון מה שלמעלה מהחכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא

And one may also say that [in] "May He send your help from holiness (mikodesh)," kodesh is the supernal Chochmah, [for] "the Torah comes forth from Chochmah"; this is the help drawn through the performance of the mitzvos, which are the level of the supernal will enclothed in the supernal Chochmah, etc. But "From where (me'ayin) will my help come?" is from the level of the supernal will that is above Chochmah, as it is written, "And Chochmah is found from ayin [nothingness] (me'ayin)."

וזהו הנמשך ע"י תשובה כו' ולכן נאמר ע"ז אשא עיני כו' בחי' ואני אראה כו' וז"ש [וזהו שכתוב] ג"כ מעם ה' עושה שמים וארץ

And this is what is drawn through teshuvah, etc. Therefore it is said about this, "I lift up my eyes," etc., the level of "And I shall see," etc. And this is also what is said, "from Havayah, Maker of heaven and earth."

דאיתא בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך סייעתא דשמיא שהוא הסיוע ששרש המשכתו מהמדות עליונות והחכמה משא"כ בחי' מאין יבא עזרי זהו מבחינת שלמעלה מבחי' שמים וזהו עושה שמים וארץ כו'

For it is found in Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Heavenly assistance" (siyata di'shemaya), that it is the assistance whose drawing down is rooted in the supernal attributes and in Chochmah; whereas the level of "From where will my help come?" is from a level that is above the level of "heaven," and this is "Maker of heaven and earth," etc.

וע' מ"ש ע"פ כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי. דזהו כענין הנ"ל דכי אתה נרי הוי' זהו כענין הוי' לי בעוזרי ומ"ש והוי' יגיה חשכי זהו כענין מאין יבוא עזרי

And see what is written on "For You are my lamp, Havayah, and Havayah illuminates my darkness," that this is like the matter above: "For You are my lamp, Havayah" is like the matter of "Havayah is for me among my helpers," and what is said, "and Havayah illuminates my darkness," is like the matter of "From where will my help come?"

ועו"ל [ועוד יש לומר] בזה לפמש"ל [לפי מה שכתוב לעיל] דבחי' העזר הוא להיות כנס"י [כנסת ישראל] עם הקב"ה פנים בפנים

And one may further say about this, according to what was written above, that the level of help is for the Congregation of Israel to be with the Holy One, blessed be He, face to face.

ומבואר בזח"ג [בזהר חלק ג] ס"פ אחרי) (ד' ע"ז ע"ב) דחיבור ויחוד בחי' ו"ה הוא ע"י בחי' חסד אבל חבור ויחוד י"ה לא תליא חיבורא דילהון בחסד אלא במזלא תליא כו' ועמ"ש בענין ב' יחודים אלו ע"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות.

And it is explained in Zohar III, end of Parshas Acharei (77b), that the joining and union of the level of vav and hei is through the level of Chesed, but the joining and union of yud and hei: "their joining does not depend on Chesed, but it depends on the mazal [the flow from the highest source]," etc. And see what is written on the matter of these two unions on "These are the accounts of the Mishkan, the Mishkan of Testimony.")

29 וזהו עצמו ענין ב' בחי' עזר הנ"ל כי הוי' לי בעוזרי זהו ענין סייעתא דשמיא שההמשכה מבחי' חסד עליון להיות פב"פ [פנים בפנים] ע"ד יחוד ו"ה

And this itself is the matter of the two levels of help mentioned above: for "Havayah is for me among my helpers" is the matter of heavenly assistance, where the drawing down is from the level of supernal Chesed, so as to be face to face, in the manner of the union of vav and hei.

אכן מאין יבא עזרי זהו בחי' מזלא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות להיות נמשך משם ג"כ בבחי' ו"ה והיינו כמו בשבת שאז עולים זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] במקום או"א [אבא ואימא] ממש.

However, "From where will my help come?" is the level of the mazal, which is above the order of the chain of descent (hishtalshelus), so that from there, too, it be drawn into the level of vav and hei; and this is as on Shabbos, when Z'eir Anpin and Nukva ascend to the actual place of Abba and Imma,

30 ומקבלים גם כן מבחי' מזלא כו' ועד"ז נאמר לעתיד ביום ההוא יהיה שגם ו"ה יהיו בבחי' ומדרגת י"ה.

and they also receive from the level of the mazal, etc. And in this manner it is said of the Time to Come, "On that day it shall be," that vav and hei too will be at the level and degree of yud and hei.

ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] ס"פ כ"ז בכוונת עזרת אבותינו

And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Krias Shema, end of chapter 27, on the intention of "The help of our fathers."

וז"ל [וזה לשונו] עזרת הוא סוד הורדת היכל ק"ק [קדש הקדשים] למטה בהיכל הרצון והוא נקרא עזרת אבותינו ושם אנו אומרים ג"כ ד' פעמים אמת כי שם גנוזים ד' ראשונות דז"א עכ"ל [עד כאן לשונו]:

And these are his words: "Ezras ('The help of') is the mystery of the lowering of the chamber of the Holy of Holies below, into the chamber of Will, and it is called 'the help of our fathers'; and there we also say 'true' four times, for there the first four [Sefiros] of Z'eir Anpin are hidden." End of quote.

31 קיצור מהדרוש ע"פ הוי' לי בעוזרי

A summary of the discourse on "Havayah is for me among my helpers"

32 נודע כי הקב"ה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ממלא כל עלמין הוא מבחי' מלכותך מלכות כל עולמים בחי' שם ואור וא"ס ב"ה עצמו קדוש ומובדל וזהו בחי' סובב כל עלמין.

It is known that the Holy One, blessed be He, fills all worlds (memalei kol almin) and encompasses all worlds (sovev kol almin). "Filling all worlds" is from the level of "Your kingdom is a kingdom of all worlds," the level of a name and a light; and the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself is holy and set apart, and this is the level of "encompassing all worlds."

ולכן ואהבת את הוי' שיהיה גילוי סובב כל עלמין שיהיה נתפס בכל לבבך עמ"ש בד"ה ואתחנן. וזהו נקרא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה:

Therefore "And you shall love Havayah": that there be a revelation of "encompassing all worlds," so that it be grasped "with all your heart"; see what is written in the discourse beginning "And I besought (Vaeschanan)." And this is called the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah.

33 (ב) ועכשיו נקרא כנסת ישראל עקרה שפולטת ההשפעה. והיינו מחמת הגוף ונפש הבהמית ולכן צ"ל למען דעת כל עמי הארץ:

(2) And now the Congregation of Israel is called barren, [a woman] who expels the flow. And that is because of the body and the animal soul; therefore there must be "so that all the peoples of the earth may know."

(ג) והיינו ביום השמיני עצרת לשון קליטה ע"י כי ביום השמיני בחי' בינה אם הבנים שמחה שמתחבר הבחי' והמדרגה העליונה דלא זז מחבבה עד שקראה אמי ומאיר בבחי' ומדרגת שקראה בתי

(3) And that is [what happens] "on the eighth day, atzeres," which denotes absorption: through [the fact] that the eighth day is the level of Binah, "the mother of the children [is] joyful," in which the higher level and degree of "He did not cease cherishing her until He called her 'my mother'" is joined and shines in the level and degree of "He called her 'my daughter,'"

שהיא בחי' הנשמה המתלבשת בגוף עמ"ש בד"ה שיר השירים בענין ב' בחי' כלה ומשם נמשך הכח להיות קליטה.

which is the level of the soul enclothed in the body (see what is written in the discourse beginning "The Song of Songs," on the matter of the two levels of "bride"); and from there the power is drawn for there to be absorption.

34 והיינו כי ענין השמחה הוא גילוי ההעלם ולכן מועדים לשמחה והיינו ע"י כי בנהר היוצא מעדן יעברו בכל רגל מהשלשה רגלים

And that is because joy is the revelation of what is hidden; therefore [the festivals are] "seasons for rejoicing." And that is because "they pass through the river" that goes forth from Eden on each festival (regel) of the three pilgrim festivals;

ולכן שם נשמחה בו משא"כ בכל השנה הוא שלח תשלח את האם לפי שהיא עלמא דאתכסיא ובסוכות זמן שמחתנו ב' שמחות ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו ובסוכות הוא בבחי' מקיף ובשמע"צ [ובשמיני עצרת] מאיר בבחי' פנימי:

therefore "there we rejoice in Him." Whereas all the year it is "You shall surely send away the mother," because she is the hidden world. And on Sukkos, "the time of our rejoicing," [there are] two joys, "Havayah shall rejoice in His works" and "Israel shall rejoice in its Makers"; and on Sukkos it is in the manner of an encompassing light, and on Shemini Atzeres it shines in an internal manner.

(ד) ועיקר פי' ישמח ה' במעשיו קאי על לעתיד לבא שלכן אז יאמרו ליצחק שהוא לשון צחוק כי אתה אבינו

(4) And the main meaning of "Havayah shall rejoice in His works" refers to the Time to Come; therefore they will then say to Yitzchak, which denotes laughter, "For you are our father."

התגלות פנימית אבא שהוא פנימית עתיק. ומגילוי זה יומשכו נשמות חדשות וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י במעשיו בירור העשייה אף עשיתיו.

[This is] the revelation of the inner dimension of Abba, which is the inner dimension of Atik. And from this revelation new souls will be drawn down. And all this is drawn down through "in His works," the refinement of Asiyah, "I have also made it."

35 וזהו השמחה המתגלה מלמעלה למטה בבחינת לא זז מחבבה עד שקראה אמי. והשמחה שמלמטה למעלה ישמח ישראל בעושיו פי' בעושיו היינו במקור ושורש הנשמות ששרשה מבחי' ומדרגות עליונות דבחי' כח"ב [כתר חכמה בינה]

And this is the joy that is revealed from above downward, in the manner of "He did not cease cherishing her until He called her 'my mother.'" And the joy from below upward is "Israel shall rejoice in its Makers": "its Makers" means the source and root of the souls, whose root is from the higher levels and degrees of the level of Keser, Chochmah and Binah,

וזהו נעשה אדם ועי"ז נמשך שישמח ה' במעשיו שהוא גילוי מלמעלה משורש ומקור הנשמות ומתחברין ב' השמחות

and this is "Let us make man." And through this it is drawn down that "Havayah shall rejoice in His works," which is a revelation from above the root and source of the souls; and the two joys are joined.

לכן אז ימלא שחוק פינו שחוק הוא בחשבון ב' פעמים אור ובחשבון מקור חיים ובחשבון אור אין סוף כמ"ש במ"א.

Therefore "then our mouth will be filled with laughter (s'chok)": s'chok is numerically [equal to] twice or (light), and numerically [equal to] mekor chaim (the source of life), and numerically [equal to] Or Ein Sof, as written elsewhere.

וכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות שבסוכות זמן שמחתנו מאיר הארה משני בחי' שמחה הנ"ל ובפרט בשמע"צ [בשמיני עצרת]. ועי"ז נמשך הכח שלא יסתירו הגוף ונה" מהיו' בחי' קליטה:

And it is written, "Every citizen in Israel shall dwell in sukkos": for on Sukkos, "the time of our rejoicing," there shines an illumination from both levels of joy mentioned above, and especially on Shemini Atzeres. And through this the power is drawn that the body and the animal soul should not conceal, so that there be the level of absorption.

36 (ה) וכ"ז [וכל זה] נמשך ומתגלה בסוכות ושמע"צ [ושמיני עצרת] ע"י העבודה בכל השנה. האור כי טוב לגנוז בתורה ומצות רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברים דמלכא

(5) And all this is drawn down and revealed on Sukkos and Shemini Atzeres through the service throughout the year: the light [of which it is said] "that it was good," [good] to be hidden away in Torah and mitzvos, the 248 commandments, which are the 248 limbs of the King.

ולכן ע"י וישמחו בך ישראל מקדשי שמך וזהו הבא לטהר לזכך מדת מלכות מסייעין לו המצות ופי' לטהר שלא יהיה יניקת החיצונים היכלות הקליפות שהן שרש היצה"ר [היצר הרע]

Therefore, through this, "And Israel, who sanctify Your Name, shall rejoice in You." And this is "One who comes to purify," to refine the attribute of Malchus: "they assist him"—the mitzvos. And the meaning of "to purify" is that there be no nurture for the external forces, the chambers of the kelipos, which are the root of the evil inclination.

וזהו מי יתן טהור מטמא לפני הוי' תטהרו יראת ה' טהורה. ועמ"ש ע"פ ועשית ציץ זהב טהור:

And this is "Who can bring a pure thing out of an impure one?", "Before Havayah you shall be purified," "The fear of Havayah is pure." And see what is written on "And you shall make a tzitz of pure gold."

37 (ו) וזהו הוי' לי להיות נקלט שם הוי' בתוכיות ופנימית הלב הוא בעוזרי שהם המצות.

(6) And this is "Havayah is for me": that the Name Havayah be absorbed in the inwardness and innermost core of the heart; this is through "my helpers," which are the mitzvos.

ועזר זהו ענין סמוכים לעד בחינת פב"פ [פנים בפנים] בחי' לך אמר לבי בקשו פני הוא ע"י את פניך הוי' אבקש דהיינו ע"י המצות בד"ה כי תצא כו' ונתנו ה' אלקיך כו'.

And "help" is the matter of "supported forever," the level of face to face, the level of "To You my heart has said, 'Seek My face'"; it is through "Your face, Havayah, I will seek," that is, through the mitzvos (in the discourse beginning "When you go out," etc., "and Havayah your G-d will deliver him," etc.).

ואני אראה הוא ע"י בשונאי דהיינו היצה"ר [היצר הרע] כשנעשה בחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא וזהו העזר הנמשך מבחינת כנגדו.

And "I shall see" is through "my enemies," that is, the evil inclination, when it becomes the level of the transformation from darkness to light; and this is the help that is drawn from the level of "against him."

וזהו ישלח עזרך מקדש דהיינו ע"י אשר קדשנו במצותיו. ובחי' מאין יבא עזרי והיינו ע"י התשובה עמ"ש בד"ה האזינו השמים:

And this is "May He send your help from holiness (mikodesh)": that is, through "Who has sanctified us with His commandments." And the level of "From where will my help come?" is through teshuvah; see what is written in the discourse beginning "Listen, O heavens."

LIKKUTEI TORAH • SHEMINI ATZERES • MAAMAR 6

טוב לחסות בה' מבטוח באדם

It is better to take refuge in Havayah than to trust in man

◇

1 טוב לחסות בה' מבטוח באדם. להבין מהו טוב דמשמע שגם באדם רשאי לבטוח אלא שיותר יטוב לבטוח בה' והלא כתיב אל תבטחו בנדיבים בבן אדם כו'.

"It is better to take refuge in Havayah than to trust in man." We need to understand what "better" means, for it implies that one is also permitted to trust in man, only that it is better to trust in G-d. But is it not written, "Do not trust in nobles, in a son of man," etc.?

וגם להבין דגבי הקב"ה כתיב לחסות וגבי אדם מבטוח. אך הענין דבאדם כתיב בקמץ תחת הבית במקום ה"א הידוע כלומר באדם הידוע הוא בחי' אדם העליון כמ"ש ועל דמות הכסא כו'

And [we] also [need] to understand why regarding the Holy One, blessed be He, it is written "to take refuge" (lachasos), while regarding man [it is written] "than to trust" (mibe'toach). But the matter is that ba'adam ("in man") is written with a kamatz under the beis, in place of the heh of "the known" [the definite article], meaning "in the known man," which is the level of the Supernal Man, as it is written, "And upon the likeness of the throne," etc.

ומבטוח הוא מלשון וטח את הבית שהוא לשון טיחה ודיבוק שדבקה בחינה זו בפנימיותו ותוך תוכו. ולחסות הוא שחוסה בצל ומקיף שמלמעלה.

And mibe'toach ("than to trust") is from the expression "and he shall plaster (ve'tach) the house," which denotes plastering and cleaving: that this level cleaves within his inner dimension (pnimiyus) and his innermost core. And lachasos ("to take refuge") is that one shelters in the shade and the encompassing [light] (makif) that is from above.

וזהו טוב לחסות בבחינת מקיף שמבחי' הויי יותר מבחי' השראת פנימיות של בחי' אדם העליון כו'

And this is [the meaning of] "It is better to take refuge": in the encompassing level that is from the level of Havayah, more than in the level of the inward indwelling of the level of the Supernal Man, etc.

(א' באדרא דנשא) (דקל"ט ב') דבכל אתר דאדכר אדם הכא לא אדכר אלא בשמא קדישא כו'

(It is stated in the Idra [Assembly] of Nasso) (page 139b) that "wherever 'man' (adam) is mentioned here, it is mentioned only with the Holy Name," etc.

ואיתא שם בהפירושי' [בהפירושים] דטוב לחסות בהוי' היינו הארת א"א מבטוח באדם שהוא בחי' ז"א ע"ש בספר רוח דוד.

And it is stated there in the commentaries that "It is better to take refuge in Havayah" means the illumination of Arich Anpin [the Long Countenance], [while] "than to trust in man" is the level of Z'eir Anpin; see there, in the book Ruach David.

ולהבין ביאור זה בעבודת ה' מהו בחי' אדם העליון כו' הוא כי הנה יש כמה מיני התבוננות יש שתכנס בקרב איש ולב עמוק שיהא הלב מתפעל ומתלהט

And to understand the explanation of this in the service of G-d, what the level of the Supernal Man is, etc.: it is that there are several kinds of contemplation. There is [contemplation] that enters "into the inward part of a man and a deep heart," so that the heart is stirred and set aflame.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] מפני זה לא נהפך ממהותו רק שנתקעה האהבה בלבו במקום אשר הוא שם כי הלב הוא כלי קיבול לאהבה זו כאשר יוכל שאת.

And nevertheless it is not thereby transformed from its essential nature; rather, the love is lodged in his heart in the place where he is, for the heart is a vessel that receives this love, as much as it can bear.

2 ויש התבוננות שהיא למעלה בהשגת מוחו ובינתו והלב קטן מהכיל התבוננות זו שאלו היה מגיע עד הלב היה כלה שארו ולבבו בכלות הנפש כו'.

And there is contemplation that is higher, in the grasp of his mind and his understanding, and the heart is too small to contain this contemplation, for were it to reach the heart, his flesh and his heart would be consumed in the expiry of the soul (kelos hanefesh), etc.

ויש אשר גם מוחו לא סביל כו' והוא ענין תפלה בלחש ובחשאי כו' שהוא ביטול השגת הנפש למעלה מכאשר תוכל נפשו שאת כו'

And there is [contemplation] that even his mind cannot bear, etc., and this is the matter of prayer in a whisper and in silence, etc., which is the nullification (bittul) of the soul's grasp, beyond what his soul can bear, etc.

(עמ"ש סד"ה יהודה אתה וסד"ה השמים כסאי ועמ"ש בד"ה אלה פקודי ובד"ה שימני כחותם)

(See what is written at the end of the discourse beginning "Yehudah atah" and at the end of the discourse beginning "Hashamayim kis'i," and see what is written in the discourse beginning "Eileh pekudei" and in the discourse beginning "Simeini chachosam.")

והנה ההתבוננות שתכנס בלב איש להיות הלב כלי מכון לשבתה הוא נקרא בחי' אדם בעל שכל ומדות כו' משא"כ בחי' הוי' הוא מה שהוא למעלה מכאשר תכול הנפש שאת כו'

Now, the contemplation that enters a man's heart, so that the heart becomes a vessel prepared as a dwelling for it, is called the level of "man" (adam), who possesses intellect and emotive attributes, etc.; whereas the level of Havayah is that which is beyond what the soul can bear, etc.

(ואפשר דההתבוננות בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נקרא אדם משא"כ בחי' סוכ"ע הוא בחי' הוי'. ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין דעת ואמונה כו'. ואפשר לומר שזהו ענין מוחין דתש"י [דתפילין של יד] ומוחין דתש"ר [דתפילין של ראש])

(And it may be that contemplation on the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) is called "man," whereas the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is the level of Havayah. And see what is written in the discourse beginning "Veyadata hayom" on the matter of Daas (knowledge) and faith, etc. And it is possible to say that this is the matter of the intellect (mochin) of the hand-tefillin and the intellect of the head-tefillin.)

וזהו טוב לחסות בהוי' הגם שיהיה בבחי' מקיף מבחי' הוי' ולא יוכל ליכנס בגילוי הלב אעפ"כ [אף על פי כן] טוב יותר מלהיות בטוח בבחי' אדם לפי שכל גוים סבבוני כו'

And this is [the meaning of] "It is better to take refuge in Havayah": even though it is in the manner of an encompassing [light] from the level of Havayah, and cannot enter into the heart in a revealed way, nevertheless it is better than trusting in the level of "man," because "All nations surround me," etc.

שיש בחי' גוים הם הגוף ונפש הבהמית שמקליפת נוגה והם הם הסובבים ומלבישים את הנפש והם הם הטורדים ומפילים מחשבות זרות אפילו באמצע התפלה

For there is the aspect of "nations": these are the body and the animal soul, which are from kelipas nogah [the glowing husk], and it is they that surround and clothe the soul, and it is they that disturb [a person] and cast in alien thoughts even in the middle of prayer.

כי יניקתם מצירופי אותיות הדבור בין צירוף לצירוף שהוא בחי' מקום חלל כו' שם יוכלו לינק ולאחוז באדם להפיל בו מחשבות חוץ

For they draw their nurture from the combinations of the letters of speech: between one combination and the next, which is the aspect of an empty space, etc., there they are able to draw nurture and take hold of a person, to cast extraneous thoughts into him.

וכן המדות שבגוף ונפש הבהמית מלבישים מדות הנפש אלקות שהאהבה שבנפש אלקית היא מסותרת ומלובשת בגוף ונפש הבהמית.

And likewise the emotive attributes (middos) of the body and the animal soul clothe the emotive attributes of the G-dly soul, for the love that is in the G-dly soul is hidden and clothed in the body and the animal soul.

3 ולכן הגם שמעורר את האהבה להי' בתפלתו בקרב איש ולב עמוק כאשר תוכל נפשו שאת אעפ"כ [אף על פי כן] אחר התפלה לא נשאר רק הרשימו וכו'.

Therefore, even though he arouses the love for G-d in his prayer "in the inward part of a man and a deep heart," as much as his soul can bear, nevertheless after the prayer there remains only the reshimu (impression), etc.

אבל ההתבוננות שלמעלה מעלה מכדי שתוכל הנפש שאת והוא ביטול השגת הנפש אע"פ [אף על פי] שהוא בבחינת מקיף מלמעלה הנה על זה כתיב בשם הוי' כי אמילם.

But the contemplation that is far above what the soul can bear, which is the nullification (bittul) of the soul's grasp, even though it is in the manner of an encompassing [light] from above, concerning this it is written, "In the Name of Havayah, I will surely cut them off (amilam)."

פי' אמילם יש בו ב' פירושים לשון כריתה והיינו בסור מרע ממש שמשלש קליפות הטמאות

The explanation: amilam has two meanings. [One is] a term for cutting off, that is, "turning away from evil" in the literal sense, [evil] which is from the three impure kelipos.

ולשון מילה דהיינו כריתת הערלה החופפת כו' דהיינו בחי' המותרות שמק"נ [שמקליפת נוגה] ולהיות קדש עצמך במותר לך

And [the other is] a term for circumcision (milah), that is, the cutting away of the covering foreskin, etc., namely the level of superfluous things (mosaros), which are from kelipas nogah, and to "sanctify yourself in what is permitted to you."

והטעם כי בחי' המקיף הוא שמקיף וסובב את הנפש מכל צד

And the reason is that the encompassing level encompasses and surrounds the soul from every side.

וכמשל מי שטרוד מאד במחשבה אחת שמקיפתו ומלבישתו במאד מאד עד שלא יסיח דעתו ממנה כלל אף בעשותו דברים אחרים והולך אנה ואנה אעפ"כ [אף על פי כן] מחשבה זו לא תזוז ממנו.

As in the example of someone who is very preoccupied with a single thought, which surrounds him and envelops him very, very greatly, so that he does not take his mind off it at all; even while he does other things and goes here and there, nevertheless this thought does not budge from him.

וכך הוא בחי' המקיף שמלמעלה הוא נצחי בל ימוט עולם ועד. ולכן הוא אף שכל גוים סבבוני כו' (ועמ"ש בפ' אמור בביאור ע"פ וספרתם לכם)

And so it is with the encompassing level from above: it is eternal, never to be moved, forever and ever. Therefore it [stands firm] even though "All nations surround me," etc. (And see what is written in Parshas Emor, in the explanation on the verse "And you shall count for yourselves.")

משא"כ בבחינת אדם כתיב עת אשר שלט האדם באדם שיש שליטה וממשלה ח"ו [חס ושלום] לאדם אחר שמקליפה הגם שהוא לרע לו לאחר זמן כו'.

Whereas regarding the level of "man" it is written, "A time when man rules over man," meaning that another "man," who is from kelipah, has dominion and rule, G-d forbid, even though it is "to his [own] harm" after a time, etc.

אך מ"מ ת"ל בחי' אדם ג"כ כי העיקר שיהיה הוי' לי כו' והיינו בחי' קליטה כנ"ל שהוא בחינת אדם כי זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם.

But nevertheless, the level of "man" is also needed, for the main thing is that "Havayah be mine," etc., which is the level of retention (kelitah) mentioned above, which is the level of "man," for "Male and female He created them, and He called their name Adam (man)."

4 וכל האזרח בישראל. פי' בתוך ישראל ובפנימיותם כו' כנ"ל. כי מי שהוא בבחי' מקיף מלמעלה נקרא בחינת צל ולא אורה נגלית וכדכתיב ה' צלך על יד ימינך יומם השמש לא יככה כו'.

"And every native-born (ezrach) in Israel": the explanation is, within Israel and in their inner dimension, etc., as mentioned above. For that which is in the level of the encompassing [light] from above is called the level of "shade," and not revealed light, as it is written, "Havayah is your shade at your right hand; by day the sun will not smite you," etc.

שהצל שהוא בחי' מקיף הוא שמירה מהחיצונים כו' אלא לפי שכל גוים סבבוני כו' לפיכך טוב יותר לחסות בה' כו' שבבחינה זו יותר טוב המקיף כו' ובבחינה אחרת יותר טוב בחינת אדם כנ"ל:

For the shade, which is the level of the encompassing [light], is a protection from the external forces, etc. It is only because "All nations surround me," etc., that it is therefore "better to take refuge in Havayah," etc.; for in this respect the encompassing [light] is better, etc., and in another respect the level of "man" is better, as mentioned above.

LIKKUTEI TORAH • SHEMINI ATZERES • MAAMAR 7

טוב לחסות בה' וגו'

It Is Better to Take Refuge in Havayah

◇

1 טוב לחסות בה' וגו'. הנה אנו אומרים בתפלת שבת ויי"ט קדשנו במצותיך תחלה. ואח"כ ותן חלקנו בתורתך כי אי אפשר להיות חלק בתורת ה' בלתי אם יקיים מצותיו קדשנו במצותיך תחלה

"It is better to take refuge in Havayah, etc." Now, in the prayer of Shabbos and Yom Tov we say "Sanctify us with Your mitzvos" first, and afterwards "and grant us our share in Your Torah," for it is impossible to have a share in the Torah of G-d unless one fulfills His mitzvos; [hence] "Sanctify us with Your mitzvos" [comes] first.

וביאור הענין כי ענין ותן חלקנו בתורתך הוא כדכתיב ביום השמיני עצרת תהיה לכם. פי' עצרת קליטה שכנס"י [שכנסת ישראל] קולטת טיפת החכמה דהיינו התורה שירדה מרצונו וחכמתו ית' אלא שנתגשמה כמ"ש מוריד הגשם

The explanation of the matter: the theme of "grant us our share in Your Torah" is as it is written, "On the eighth day there shall be an atzeres [an assembly; literally, a 'holding back'] for you." The meaning of atzeres is retention (kelitah): the Community of Israel (Knesses Yisrael) retains the drop of Chochmah (wisdom), that is, the Torah, which descended from His will and His wisdom, may He be blessed, except that it became physical (nisgashmah), as it is written, "He causes the rain (geshem) to descend."

ובהיות כל איש ישראל לומד התורה וחוזר על לימודו ותופס בזכרונו היטב נק' בחי' זו בחי' קולטת

And when every Jew studies the Torah, reviews his learning and holds it well in his memory, this level is called the level of "retaining" (koletes).

וכן בענין התפלה שהיא ע"י הדעת והתקשרות במוחו ולבו שיתקע בחוזק במחשבתו בבחי' הרגשה וכענין שאמרז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] הכר את בוראך שנתפס לתוך מוחו וגם לתוך לבו להיות לו רעותא דלבא מעומקא דלבא להי' לבדו

So too with prayer, which is through Daas (knowledge) and binding [oneself] in one's mind and heart, so that it be fixed firmly in his thought, in a felt way; as in what our Sages said, "Recognize your Creator": that it be grasped within his mind and also within his heart, so that he have "the desire of the heart," from the depth of the heart, for G-d alone.

והנה כמו למשל כי יקח איש אשה שצריך לקדש' [לקדשה] מתחלה שנותן לה א' פרוטה או שוה פרוטה רק שתהי' [שתהיה] דבר שתוכל לקנות לה חיי נפשה

Now, by way of analogy: when a man takes a wife, he must first betroth her, giving her one perutah [the smallest coin] or the value of a perutah, provided it is something with which she can buy herself the sustenance of her life.

כך א"א להיות כנ"י [כנסת ישראל] בבחי' קולטת כ"א כאשר ימשוך לה חיות אלקות מלמעלה.

So too, it is impossible for the Community of Israel to be in the level of "retaining" unless He draws down to her G-dly life-force from above.

(ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי כו' וידעת) וענין הקדושין הוא כמ"ש והייתם קדושים כו' ואבדיל אתכם לי כו' להיות לי כו'.

(See also what is written at the end of the discourse beginning "And I will betroth you to Me, etc.... and you shall know.") And the concept of kiddushin (betrothal) is as it is written, "And you shall be holy (kedoshim), etc.... and I have separated you to Me, etc., to be Mine, etc."

וזהו פי' הרי את מקודשת לי. פי' שתהיה מובדל ומופרש לי לשמי.

And this is the meaning of "Behold, you are betrothed (mekudeshes) to me": that you shall be set apart and separated for me, for my name.

וזהו ענין כוונת כל המצות כי מצות צריכות כוונה. פי' לדעת המכוון בהם והמכוון הוא להיות מובדל מן התאוות ומכל מדות הרעות.

And this is the intention of all the mitzvos, for "mitzvos require intention": that is, to know what is intended by them; and what is intended is to be separated from the cravings and from all bad traits.

2 ולכן תקנו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] לומר אשר קדשנו במצותיו בברכות המצות ועי"ז יוכל להיות לו בחי' קליטה הנ"ל בתורה ותפלה משא"כ בלא בחי' קדושין הנ"ל א"א להיות לו בחי' קליטה הנ"ל ונק' פולטת ח"ו [חס ושלום]

Therefore our Sages instituted the saying of "Who has sanctified us with His mitzvos" in the blessings over the mitzvos; and through this one can have the above-mentioned "retention" in Torah and prayer. Without the above-mentioned level of kiddushin, however, it is impossible for him to have the above-mentioned "retention," and [this] is called "expelling" (poletes), G-d forbid.

והנה ענין המשכת בחי' קדושין הנ"ל הוא מלמעלה מבחינת סוכ"ע בחי' טבעת קדושין ששם שוה הכל אצלו היה הוה ויהיה ברגע אחד ואין בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום]

Now, the drawing down of the above-mentioned kiddushin is from above, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the level of the ring of kiddushin, where everything is equal before Him: "was," "is" and "will be" in one instant, and there is no change in Him whatsoever, G-d forbid.

וכמ"ש גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר פי' שגדולת ה' היא מאד בלי שיעור והפסק וכמו שאמרז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] מן הארץ לרקיע כו' רגלי החיות כנגד כולם כו'

As it is written, "Great is Havayah and exceedingly praised, and His greatness is unsearchable": that is, the greatness of G-d is "exceedingly" [great], without measure or end, as our Sages said, "From the earth to the firmament, etc.... the feet of the Chayos [the angels of the Chariot] are equal to all of them, etc."

אבל ולגדולתו אין חקר פי' ולגדולתו בעצמו אין שייך לשון גדולה

But "and His greatness is unsearchable" means: to His greatness itself, the term "greatness" does not apply.

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו

And this is what our Sages said, "Wherever you find the greatness of the Holy One, blessed be He, there you find His humility."

שצלו יתʼ גדולה לענוה יחשב כי לשון גדולה נופל על התפשטות אורו בבחי' א"ס ואין קץ כו' ולא על מקור האור וחיי החיים שהוא מתגדל על דבר שהוא כאין ואפס ממש.

For with Him, may He be blessed, greatness is reckoned as humility, because the term "greatness" applies to the spreading forth of His light in the manner of the infinite and the endless, etc., and not to the Source of the light and the Life of all life, who [would thereby] be made great over something that is truly as nothing and naught.

3 וז"ש [וזהו שכתוב] לך הוי' הגדולה. פי' כי מדת גדולה היא רק הוי' שנתהוה ממך והיינו ע"י צמצום והתפשטות והמשכה שע"ז מורים אותיות שם הוי' יו"ד צמצום כו'.

And this is what is written, "Yours, Havayah, is the greatness": that is, the attribute of greatness is only Havayah, which came into being (nis'haveh) from You, namely through tzimtzum (contraction), spreading forth and drawing down, which the letters of the Name Havayah indicate: the yud, tzimtzum, etc.

וע"י התבוננות זו נמשך לאדם ג"כ לב נשבר ונדכה שיהיה שוה בעיניו כל עניני העולם שנופלים תחת הזמן עבר הוה ועתיד והוה ולא יתאוה להם ולא ישית לב אליהם כלל

And through this contemplation a person also comes to have a broken and crushed heart, so that all the matters of the world that fall under time, past, present and future, and are transient, will be equal in his eyes; he will not crave them and will not set his heart to them at all,

כי יאמר ללבו הרי קודם זה כמה שנים לא עלתה על לבי לכל לחשוב ולהרהר בענין זה ואחר כמה שנים לא יהיה הדבר ולא יבא כלל.

for he will say to his heart: "Behold, several years ago it did not occur to me at all to think and ponder about this matter, and after several years the thing will not exist and will not come [to mind] at all."

4 ולכן גם עתה יהיה דומה בעיניו כאלו הוא קודם הזמן הזה ואחריו.

Therefore now too it will seem in his eyes as if it were before this time and after it.

וזהו איזהו חכם הרואה את הנולד שרואה בבחי' ראיה ממש מה שנולד אח"כ שלא יהיה הדבר הרע כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' וגם אחרית כל דבר הוא רמה ותולעה והוה ונפסד.

And this is [the meaning of] "Who is wise? One who sees what will be born": who sees, with actual sight, what will be born afterwards: that the evil thing will not exist, as it is written, "And I will remove the spirit of impurity from the land, etc."; and also that the end of every thing is worms and maggots, transient and perishing.

5 וזהו אתה פוררת בעזך ים. פי' ים נק' כמה בחי' שהם מצולות ים כמ"ש ותשליך במצולות ים כל חטאתם

And this is [the meaning of] "You crumbled the sea with Your might." That is: several levels are called "sea," namely "the depths of the sea," as it is written, "And You will cast all their sins into the depths of the sea."

ואתה מפרר ומפזר אותם בעזך היינו ע"י בחי' התבוננות הנ"ל אין לו תפיסת מקום כלל להחשב בבחי' יש רק יפרר ע"י בחי' לב נשבר ונדכה

And You crumble and scatter them with Your might, that is, through the above-mentioned contemplation: [the thing] has no standing at all to be reckoned as a "something" (yesh), but he will crumble it through a broken and crushed heart.

וזהו סימן של שמיני עצרת פז"ר קש"ב [פייס זמן רגל] [קרבן שיר ברכה]. פי' מתחלה פזר בבחי' פירור הנ"ל ואח"כ קשב אמריה כי כשאין לו בחי' פיזור ופירור הנ"ל אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אין אני והוא יכולין לדור בעולם אחד. פי' כשתופס מקום בעולם.

And this is the mnemonic of Shemini Atzeres: PaZeR KaSheV [payis, zeman, regel; korban, shir, berachah: lot, time, festival; offering, song, blessing]. That is: first "scatter" (pazer), in the manner of the above-mentioned crumbling, and afterwards "hearken (kashev) to His words." For when one lacks the above-mentioned scattering and crumbling, our Sages said, "I and he cannot dwell in one world": that is, when he takes up place in the world.

6 והנה כתיב וכל הרשעה כולה בעשן תכלה שבקל יוכל לדחות כמו העשן שהרוח בא ועוקרו אפי' [אפילו] הוא נושב מעט

Now it is written, "And all wickedness will be entirely consumed in smoke": that it can easily be driven away, like smoke, which the wind comes and uproots even when it blows only a little,

כמ"ש מארבע הרוחות בואי ופחי בהרוגים האלה ויחיו מפני שבאמת אין בהם ממשות כלל רק אם ישים אליו לבו להתבוננות הנ"ל:

as it is written, "Come from the four winds, and breathe into these slain, that they may live"; because in truth [the forces of wickedness] have no substance at all, provided only that he sets his heart to the above-mentioned contemplation.

7 וזהו טוב לחסות בה' מבטח באדם טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים. ופי' בזהר שאין הכוונה על האדם הגשמי ונדיבים הגשמיים

And this is [the meaning of] "It is better to take refuge in Havayah than to trust in man; it is better to take refuge in Havayah than to trust in nobles." The Zohar explains that this does not refer to the physical man and the physical nobles.

שא"כ לא היה אומר טוב לחסות בה' וגו'. דמשמע שגם לבטוח באדם ובנדיבים טוב הוא אלא שיותר טוב לחסות בה' דהא כתיב ארור הגבר אשר יבטח באדם וכתיב אל תבטחו בנדיבים וגו'.

For if so, it would not say "It is better to take refuge in Havayah, etc.," which implies that to trust in man and in nobles is also good, only that it is better to take refuge in G-d; yet it is written, "Cursed is the man who trusts in man," and it is written, "Do not trust in nobles, etc."

אך הכוונה הוא על אדם העליון והוא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם והוא בחי' תורה שבכתב שיש בה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] ושס"ה ל"ת [לא תעשה] כמראה אדם שיש בו רמ"ח אברין ושס"ה גידין (וכמ"ש מזה בד"ה ויאכילך את המן בפי' עקב)

Rather, it refers to the Supernal Man. This is what is written, "And upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man"; and this is the level of the Written Torah, which has 248 positive commandments and 365 prohibitions, "like the appearance of a man," who has 248 limbs and 365 sinews. (As is explained about this in the discourse beginning "And He fed you the manna," in Parshas Eikev.)

ובודאי טוב ויפה לדבק בתורתו יתי' אך יותר טוב מזה לחסות בה'.

And certainly it is good and fine to cleave to His Torah, may He be blessed; but better than this is to take refuge in Havayah.

לחסות פי' מלשון מחסה ומסתור והוא כמו למשל ענין מכסה החופה שבמדינותינו מקדשין תחת יריעה ובכמה מקומות פורסין טלית על החתן וכלה.

"To take refuge" (lachasos) is from the expression "shelter (machseh) and covert." It is like, by way of analogy, the covering of the chuppah: in our countries they betroth under a canopy, and in several places they spread a tallis [prayer shawl] over the groom and bride.

ואמרז"ל [ואמרו רבותינו ז"ל] כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו יכול לבגוד בה כך הנה אצלו יתי כתיב עוטה אור כשלמה.

And our Sages said, "Once he has spread his tallis over her, he can no longer betray (livgod) her." So too, of Him, may He be blessed, it is written, "He wraps Himself in light as in a garment."

ופורש טליתו מעטה לבושו מבחי' סוכ"ע להחיות לב נדכאים (ועמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] על פסוק זה דעוטה אור

And He spreads His tallis, the wrap of His garment, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), "to revive the heart of the crushed." (And see what is written in Iggeres HaKodesh [in Tanya] on this verse, "He wraps Himself in light."

ועמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בענין לבושיה כתלג חיור דקאי על התורה שהיא בחי' חשמל העליון מלמעלה מאצילות כו'.

And see what is written in the explanation on the verse "For on this day He shall atone," regarding "His garment is white as snow," which refers to the Torah, which is the level of the supernal Chashmal [the 'electrum' of Ezekiel's vision], above Atzilus (Emanation), etc.

ועי' עוד מענין עוטה אור בשמות רבה) (פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] ור"פ י"ז) תרומה (פל"ג). ויקהל (פ"נ [פרק נ' / פרשה נ'] אמור (פל"א) ובזח"ג [ובזהר חלק ג] (דרמ"ה ב' נ"ט ב'. ח"א [חלק א'] ל"א סע"ב [סוף עמוד ב]. צ' ע"א. קמ"ב ב'. ח"ב [חלק ב'] ט"ל ב' צ"ח סע"א [סוף עמוד א] קס"ד ב' ר"ט א').

And see further on the theme of "He wraps Himself in light" in Shemos Rabbah) (chapter 15 and the beginning of chapter 17), Terumah (chapter 33), Vayakhel (chapter 50), Emor (chapter 31); and in the Zohar, Part III (245b, 59b; Part I, 31b at the end, 90a, 142b; Part II, 39b, 98a at the end, 164b, 209a).

ובספר עמ"ה [עמק המלך] שער עולם הבריאה פ"ג [פרק ג'] פי' עוטה אור כשלמה עולם המלבוש כו' והיינו אותיות התורה שהם בחי' לבושו ית'.

And in the book Emek HaMelech, Gate of the World of Beriah (Creation), chapter 3, he explains "He wraps Himself in light as in a garment" as the World of the Garment, etc.; that is, the letters of the Torah, which are the level of His garment, may He be blessed.

ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] סד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] ובביאור ע"פ את שבתותי תשמרו וענין הנדיבים הוא מ"ש להושיבי עם נדיבים שכל ניצוצות נשמות ישראל מתעלים בי"ט.

And see what is written above, at the end of the discourse beginning "On the eighth day, an atzeres," and in the explanation on the verse "You shall keep My Shabbosos." And the matter of "nobles" is what is written, "to seat [him] with nobles": for all the sparks of the souls of Israel are elevated on Yom Tov.

להושיבי עם נדיבים אלו האבות שהן הן המרכבה. כמ"ש נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם

"To seat [him] with nobles": these are the Patriarchs, who are themselves the Chariot, as it is written, "The nobles of the peoples are gathered, the people of the G-d of Avraham."

(ועמ"ש ע"פ כרוה נדיבי העם ובפ' ויקהל ע"פ כל נדיב לבו. ובד"ה מה יפו פעמיך בענין בת נדיב)

(And see what is written on the verse "which the nobles of the people dug," and in Parshas Vayakhel on the verse "everyone whose heart is generous (nediv)," and in the discourse beginning "How beautiful are your steps," regarding "O daughter of the noble.")

ואעפ"כ [ואף על פי כן] טוב יותר לחסות בה' כי הנה אמר דוד כל גוים סבבוני פי' שבבחי' אדם ונדיבים יוכל להיות בחי' נפילה להיות כל גוים סבבוני כו'

And nonetheless it is better to take refuge in Havayah, for behold, David said, "All nations surround me": that is, in the level of "man" and "nobles" there can be a fall, so that "all nations surround me, etc."

אבל בשם ה' שהוא בחי' סוכ"ע כי אמילם אכרות ואמול ערלת הלב כמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם

But "in the Name of Havayah," which is the level of the light that encompasses all worlds, "I will surely cut them off" (amilam): I will cut off and circumcise the foreskin of the heart, as it is written, "And you shall circumcise the foreskin of your heart."

וכמ"ש מחיה מתים כו' כמ"ש ופחי בהרוגים ויחיו והוא בחינת טל (ועיין בויקרא רבה אמור פ"ל ועמ"ש מזה בד"ה ויאכילך את המן שע"ז נאמר אשר לא ידעון אבותיך כו' והוא למעלה מבחינת אדם העליון.

And as it is written, "He revives the dead, etc.," as it is written, "and breathe into the slain, that they may live"; and this is the level of dew. (And see Vayikra Rabbah, Emor, chapter 30; and see what is written about this in the discourse beginning "And He fed you the manna": that of this it is said, "which your fathers did not know, etc.," and it is above the level of the Supernal Man.

וענין לחסות בהוי' י"ל [יש לומר] שזהו ענין פסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל הוי' אלקינו למסור נפשו באחד. שזהו למעלה מבחי' התורה. כמ"ש בד"ה מה יפו פעמיך הנ"ל ובביאור ע"פ אחת היא יונתי. ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל] וסד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד

And the matter of taking refuge in Havayah, it may be said, is the theme of the first verse of the Shema, "Hear, O Israel, Havayah is our G-d…": to give over one's soul at [the word] "One," which is above the level of the Torah, as is explained in the discourse beginning "How beautiful are your steps," mentioned above, and in the explanation on the verse "My dove is but one," and in the explanation on the verse "And I shall be sanctified among the children of Israel," and at the end of the discourse beginning "For the matter is very near to you."

ועי"ז נקראו נש"י [נשמות ישראל] ראשית תבואתה שהם הממשיכים גילוי אור א"ס בחכמה עילאה שהיא התורה שהיא בחי' לבושיה.

And through this the souls of Israel are called "the first of His harvest," for they are the ones who draw down the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) into the Supernal Chochmah (wisdom), which is the Torah, which is the level of His garment.

וכמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש. ולעיל סד"ה ביום השמיני עצרת. בפי' שמחת תורה שהתורה שהיא בחי' אור כשלמה היא בשמחה ע"י שאור א"ס ב"ה נמשך ומלובש בה ע"ש.

And as is explained at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments," and above, at the end of the discourse beginning "On the eighth day, an atzeres," on the meaning of Simchas Torah [the Rejoicing of the Torah]: that the Torah, which is the level of "light as a garment," is in joy because the Infinite Light, blessed be He, is drawn down and clothed in it; see there.

ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה זכור ושמור בדבור אחד. שהענין שנש"י [שנשמות ישראל] ממשיכים ע"י מס"נ [מסירות נפש] בק"ש [בקריאת שמע] שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' אדם שעז"נ [שעל זה נאמר] כי לא אדם הוא

And see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "'Remember' and 'Keep' in a single utterance": the matter is that the souls of Israel, through self-sacrifice (mesirus nefesh) in the Shema, draw down a revelation of the Infinite Light, blessed be He, which is above the level of "man," of which it is said, "for He is not a man."

נמשך ומתלבש בעסק תורתם ועבודתם בקיום המצות שבבחינת אדם וזהו ענין על שלא ברכו בתורה כו' ועמ"ש בד"ה וכל בניך ובד"ה השמים כסאי בפי' לעשות ולקיים):

[This revelation] is drawn down and clothed in their occupation with Torah and in their service in fulfilling the mitzvos, which are in the level of "man." And this is the matter of "because they did not recite the blessing over the Torah, etc." And see what is written in the discourse beginning "And all your children," and in the discourse beginning "The heavens are My throne," on the meaning of "to do and to fulfill.")

LIKKUTEI TORAH • SHEMINI ATZERES • MAAMAR 8

להבין ענין יו"ט שני של גליות

To understand the matter of the second day of Yom Tov of the Diaspora

1 להבין ענין יו"ט [יום טוב] שני של גליות. כי הנה כל יו"ט [יום טוב] הוא בחי' שמחה התגלות הפנימית כמשל המלך שדרכו לישב בחדרי חדרים ובזמן שמחתו הוא מתגלה ומתראה ורואייה זו היא גורמת האהבה וכמשל אהבת המלך

To understand the matter of the second day of Yom Tov of the Diaspora. Now, every Yom Tov is a level of joy, a revelation of the inner dimension (pnimiyus), as in the analogy of a king whose way is to sit in innermost chambers, and at the time of his joy he reveals himself and is seen; and this seeing brings about love. And as in the analogy of love for the king,

שהיא באה מחמת ראיית פניו שעי"ז תיקר אהבתם אליו משא"כ ע"י שמיעה מרחוק הנה לשמע המלך נופל בחי' יראה ולא אהבה

which comes from seeing his face, through which their love for him grows precious; whereas through hearing from afar, upon hearing of the king there falls [upon one] a level of awe, and not love.

וזהו פני אריה אל הימין אריה אותיות ראיה שמזה נמשך אל הימין שהוא בחינת אהבה (ועמ"ש בד"ה יהודה אתה גבי ראובן ושמעון)

And this is "the face of a lion to the right": aryeh (lion) has the letters of re'iyah (seeing), from which [something] is drawn "to the right," which is the level of love. (And see what is written in the section beginning "Yehudah, you," regarding Reuven and Shimon.)

והנה עיקר ענין גילוי זה שהמלך מתגלה ומתראה הי' [היה] בזמן בהמ"ק [בית המקדש] בעליית רגלים שאז היו מקבלים ישראל בחי' ראי' [ראיה] המלך

Now, the essence of this revelation, in which the King reveals Himself and is seen, was in the time of the Holy Temple, at the pilgrimages of the festivals, when Israel would receive the level of seeing the King,

כדכתיב יראה כל זכורך ויראה יראה כדרך שבא לראות כו' שהיה בחי' ראיה והתגלות מלמעלה ומזה נמשך כל זכורך מדת האהבה כדכתיב זכר חסדו כו'

as it is written, "All your males shall appear"; and [the word] yera'eh ("shall appear") [is read also] yir'eh ("shall see"): "in the way that he comes to see, etc." That is, there was a level of seeing and revelation from above, and from this was drawn [the level of] "all your males" (zechurcha), the attribute of love, as it is written, "He remembered (zachar) His kindness, etc."

[ועמ"ש מענין שלש פעמים בשנה יראה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ובד"ה מה יפו פעמיך בנעלים ובד"ה מזמור שיר חנכת הבית גבי ואין אנו יכולים לעלות ולראות כו'.

(And see what is written on the theme of "Three times a year… shall appear" in the section beginning "When Israel put 'we will do' first," and in the section beginning "How beautiful are your steps in sandals," and in the section beginning "A psalm, a song for the dedication of the House," regarding "and we cannot go up and appear, etc."

2 ועמ"ש עוד מענין והי' עליהם יראה בד"ה שמאלו תחת לראשי בפ' כי תשא. ועמ"ש עוד בד"ה ואתחנן גבי אעברה נא ואראה כו'.

And see further what is written on the theme of "And Havayah will appear over them" in the section beginning "His left hand is under my head," in Parshas Ki Sisa. And see further what is written in the section beginning "Va'eschanan," regarding "Let me cross over, please, and see, etc."

ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות ובד"ה ועשית בגדי קדש בענין אהרן אותיות נראה כו' שמזה נמשך בחי' אור האהבה רבה כו'.

And see what is written in the section beginning "When you kindle the lamps," and in the section beginning "And you shall make holy garments," regarding Aharon [having] the letters of nir'eh ("is seen"), etc., from which the level of the light of great love is drawn, etc.

וזהו ענין יראה כל זכורך שהיא אה"ר [אהבה רבה] שנק' דכר כמ"ש בד"ה שוש תשיש בפ' תזריע וע' בזהר (בתחלתו דף ב' ע"א).

And this is the theme of "all your males shall appear": it is great love, which is called "male," as is explained in the section beginning "May [the barren one] greatly rejoice," in Parshas Tazria; and see the Zohar (at its beginning, page 2a).

ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית גבי פי' למען תזכרו שתהיו בבחי' זכרים. והיינו ע"י וראיתם אותו

And see what is written in the section beginning "And it shall be for you as tzitzis," regarding the meaning of "so that you shall remember": that you shall be in the level of males. And this is through "and you shall see it,"

כי ציצית ג"כ מלשון מציץ מן החרכים (דלקמן) ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ זהב טהור ועמ"ש בד"ה עיני כל אליך ישברו ועי' בזהר פקודי (דרכ"ה ע"ב)

for tzitzis also comes from the term "peering (metzitz) through the lattices" (discussed below). And see what is written in the section beginning "And you shall make a plate (tzitz) of pure gold," and see what is written in the section beginning "The eyes of all look hopefully to You," and see the Zohar, Pekudei (225b),

ע"פ עיני ה' אל צדיקים ועמ"ש מזה בד"ה כי תשמע בקול ור"פ בחקתי (דקי"ב סע"א [סוף עמוד א]) ואשגח עלן כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ושם]

on the verse "The eyes of Havayah are toward the righteous"; and see what is written about this in the section beginning "If you will listen to the voice," and [the Zohar] at the beginning of Parshas Bechukosai (112a, at the end): "and watch over us, etc.," and in the commentary of the Ramaz there and there.)

(ועיין מענין יראה כל זכורך ברבות בשה"ש [בשיר השירים] בפסוק יונתי בחגוי שזהו ענין הראיני את מראיך זח"ב [זהר חלק ב'] בא ל"ח א' ס"פ משפטים קכ"ד א' תצוה קפ"ג א' פ' שלח קס"ה סע"ב [סוף עמוד ב] קס"ח א').

(And see on the theme of "all your males shall appear" in the Midrash Rabbah on Song of Songs, on the verse "My dove, in the clefts of the rock," that this is the theme of "Show me your appearance"; Zohar volume II, Bo 38a; end of Mishpatim 124a; Tetzaveh 183a; Parshas Shelach 165b at the end, 168a.)

והנה כתיב קול דודי הנה זה בא כו' משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים.

Now it is written, "The voice of my Beloved! Behold, He comes, etc.... watching through the windows, peering through the lattices."

פי' קול דודי הוא המשכה ופי' משגיח היא המשכת הראיה שמלמעלה בא מן החלונות ע"י בחי' חלון שהוא פתוח והוא עד"מ בחי' השמחה פתיחת הלב כו'.

Meaning: "the voice of my Beloved" is a drawing down; and "watching" is the drawing down of sight, which comes from above "through the windows," through the level of a window that is open. And this is, by way of analogy, the level of joy, the opening of the heart, etc.

3 וזהו בזמן שהיה בהמ"ק [בית המקדש] קיים שהיתה השמחה על מכונה והיו מקבלים בחינת הראיה בגילוי הלב בבחינת חלון פתוח

And this is [what took place] in the time when the Holy Temple stood, when the joy was in its proper place and they received the level of seeing with a revealed heart, in the manner of an open window.

וזהו עיניך יונים כמשל היונים שמסתכלים זה בזה וזהו תענוגן ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה כו' גבי יונתי.

And this is "your eyes are doves": like doves, which gaze at one another, and this is their delight. And see what is written about this in the section beginning "I am asleep, etc.," regarding "my dove."

אך בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים הוא מציץ מן החרכים ע"י נקב וסדק קטן שבכותל (וע' בזהר פ' בחקתי) (דף קי"ד ע"ב) על פסוק זה.

But in the time when the Holy Temple does not stand, He "peers through the lattices," through a small hole and crack in the wall. (And see the Zohar, Parshas Bechukosai) (page 114b), on this verse.

ומענין חלון הנה בזהר (ח"א [חלק א] ק"מ ע"ב) ע"פ וישקף כו' בעד החלון פי' באצטגנינותא דיליה. ור"פ בלק (דקפ"ד ב') מאי בעד החלון דא חלון דחכמתא.

And on the theme of "window": in the Zohar (volume I, 140b), on the verse "And he looked out, etc., through the window," it explains: through his astrology. And at the beginning of Parshas Balak (184b): "What is 'through the window'? This is the window of wisdom."

וע"ש במק"מ [במקדש מלך] ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם בשם הרמ"ק [הרבי משה קורדובירו] ומהתם נלמוד ג"כ לסט' [לסטרא] דקדושה. ועד"ז פי' במ"א דחלון הוא חסדים שביסוד וחרכים גבורות שביסוד.

And see there in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar], and in the commentary of the Ramaz there in the name of the Ramak; and from there we will learn [it] also for the side of holiness. And along these lines it is explained elsewhere that the window is the chasadim [kindnesses] that are in Yesod, and the lattices are the gevuros [severities] that are in Yesod.

ובפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] בערך חלון ע"פ חלון התיבה פי' דחלון הוא הדעת שממשיך ומחבר חו"ב [חכמה ובינה] או שהוא בחי' תפארת כו'

And in the Pardes, in Erchei HaKinuyim, under the entry "Window," on the verse "the window of the ark," he explains that the window is Daas, which draws forth and joins Chochmah and Binah, or that it is the level of Tiferes, etc.

ועמ"ש ע"פ ושמתי כדכד שמשותיך. דפי' שמשותיך היינו חלונות והוא גילוי בחי' שמש הוי' כו'.

And see what is written on the verse "And I will make your windows (shimshosayich) of kadkod [a precious stone]": the meaning of shimshosayich is windows, and it is the revelation of the level of "sun (shemesh)… Havayah," etc.

4 ובע"ח [ובעץ חיים] בתחלתו שער הכללים רפ"א כ' [כתב] וז"ל [וזה לשונו] ודע כי שמש ומגן ה' צבאות וכמו שהשמש אור עליון גדול ואין יכולת להביט בו כ"א בהתמעטות דרך חלון או ע"י מסך כו' או ע"י נקב קטן כו'.

And in Etz Chaim, at its beginning, Shaar HaKelalim, at the beginning of chapter 1, he writes, and this is his wording: "Know that 'a sun and a shield is Havayah of Hosts'; and just as the sun is a great supernal light, and one cannot gaze at it except when it is diminished, through a window, or through a screen, etc., or through a small hole, etc.

5 והנה בעולם האצילות האור בא שלא ע"י מסך כלל כו' אבל בא ע"י חלון פי' מיסוד דא"א הנק' חלון שנתמעט האור מכמות שהוא

"Now, in the World of Atzilus the light comes not through any screen at all, etc., but it comes through a window, that is, from the Yesod of Arich Anpin [the Long Countenance], which is called a window, so that the light is diminished from what it is.

גם מחכמה לבינה בא ע"י חלון פי' מיסוד אבא שהוא חלון אחר קטן כו'

Also from Chochmah to Binah it comes through a window, that is, from the Yesod of Abba, which is another small window, etc.

אח"כ מיסוד למלכות בא האור מחלון קטן וצר מאד פי' מיסוד דז"א הנקרא חלון ג"כ וצר מאד דוגמת נקב קטן כו' אך מבריאה ולמטה האור בא ע"י מסך גמור והאור עובר בתוכו ומאיר עכ"ל [עד כאן לשונו].

Afterwards, from Yesod to Malchus, the light comes from a window that is small and very narrow, that is, from the Yesod of Z'eir Anpin, which is also called a window and is very narrow, like a small hole, etc. But from Beriah downward the light comes through a complete screen, and the light passes through it and shines." End of quote.

וע' מזה ג"כ בע"ח [בעץ חיים] היכל הז' (שער מ"א רפ"א וספ"ב [וסוף פרק ב']. ובשער מ"ז פ"א) שהמל' דאצילות משברת ובוקעת את המסך שבין אצילות לבריאה ויורדת ומתלבשת בכתר דבריאה.

And see about this also in Etz Chaim, Heichal 7 (Shaar 41, beginning of chapter 1 and end of chapter 2; and Shaar 47, chapter 1): that the Malchus of Atzilus breaks and splits the screen between Atzilus and Beriah, and descends and is clothed in the Keser of Beriah.

ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] שזהו ענין מציץ מן החרכים שהוא מה שמשברים הכותל ונעשה חרך ונקב קטן וכך הוא שהמל' משברת המסך כו'

And according to this it may be said that this is the meaning of "peering through the lattices": it is when the wall is broken and a lattice-opening, a small hole, is made. And so it is that Malchus breaks the screen, etc.

ואין זה דומה לחלון שהוא גילוי האור ממש בלי מסך וכותל שיצטרכו לשוברו וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] ספ"א [סוף פרק א'] שכבר אין לה ערך עם אצילות כו' ע"ש באריכות.

And this is not like a window, which is an actual revelation of the light, without a screen and wall that would need to be broken; and as is written there at the end of chapter 1, that it no longer has any comparison with Atzilus, etc.; see there at length.

6 ואפשר להבין מעט ענין זה עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בביאור ע"פ כי תשמע בקול בפ' ראה שיש ב' השגחות.

And one may understand this matter a little in light of what is explained in the explanation on the verse "If you will listen to the voice," in Parshas Re'eh: that there are two kinds of providence.

הא' באופן כמו שהוא מלמעלה למטה דכולא קמיה כלא חשיב יחו"ע [יחודא עילאה] ולפעמים משגיח כמו שהוא בבי"ע כו'

The first is in the manner as it is from above to below, where "all before Him is considered as nothing": the higher unity (yichuda ila'ah). And at times He watches as it is in [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.

וזהו ענין חלונות וחרכים שבבחי' חלונות היינו כמו שהוא באצילות שהאור בא שלא ע"י מסך כלל והיינו הגילוי כמו דכולא קמיה כלא כו'.

And this is the matter of windows and lattices. The level of windows is as it is in Atzilus, where the light comes without any screen at all; that is, the revelation as "all before Him is as nothing, etc."

משא"כ חרכים היינו נקב וסדק שבכותל שהכותל הוא ענין המסך המפסיק שהוא הגורם להיות בחי' יש

Whereas lattices are a hole and crack in the wall, the wall being the separating screen, which is what causes there to be a level of "something" (yesh).

ואע"פ [ואף על פי] שהמל' דאצי' בוקעת המסך ונעשה כמו נקב וסדק ומזה נמשך ביטול היש מ"מ היינו יש ובטל יחו"ת [יחודא תתאה] וההשגחה שבבחינה ואופן זה נק' מציץ מן החרכים.

And even though the Malchus of Atzilus splits the screen and there comes to be something like a hole and crack, from which the self-nullification of the "something" is drawn, nonetheless this is a "something" that is nullified: the lower unity (yichuda tata'ah). And the providence that is in this level and manner is called "peering through the lattices."

7 ועפ"ז [ועל פי זה] יתבאר המדרש שה"ש [שיר השירים] ע"פ זה משגיח מן החלונות זו זכות אבות מציץ מן החרכים זו זכות אמהות.

And according to this the Midrash on Song of Songs on this verse will be explained: "'Watching through the windows': this is the merit of the Patriarchs; 'peering through the lattices': this is the merit of the Matriarchs."

כי הנה נתבאר בד"ה לבבתני כו' באחד מעיניך כתיב והקרי באחת. היינו כי בכנס"י [בכנסת ישראל] שהחכמים נק' עיני העדה שהם בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא

For it is explained in the section beginning "You have captured my heart, etc.," [that in] "with one of your eyes" it is written be'achad [masculine] and read be'achas [feminine]. That is: in the Community of Israel, whose sages are called "the eyes of the congregation," who are in the level of "gazing at the glory of the King":

יש שהם בבחי' באחד לי [לשון] דכר שהם מסתכלים בביטול דיחו"ע [דיחודא עילאה] כמו דקמיה כולא כלא כו' ויש שהם בבחי' ביטול דיחו"ת [דיחודא תתאה] כו'.

there are those who are in the level of be'achad, a masculine term, who gaze in the self-nullification of the higher unity, as "before Him all is as nothing, etc."; and there are those who are in the level of the self-nullification of the lower unity, etc.

8 וזהו ענין האבות והאמהות דכר ונוק' [ונוקבא] מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ועד"ז נמשך ג"כ ההשגחה מלמעלה מן החלונות ע"י זכות אבות והם היסודות דאצילות כנ"ל ומן החרכים מה שהמל' שוברת המסך כו' ע"י זכות אמהות.

And this is the matter of the Patriarchs and the Matriarchs: male and female, from above to below and from below to above. And in this way the providence from above is also drawn: "through the windows," through the merit of the Patriarchs, and these are the Yesods of Atzilus, as above; and "through the lattices," which is Malchus breaking the screen, etc., through the merit of the Matriarchs.

וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ויחי (דרמ"ז ע"א) ע"פ בנות צעדה עלי שור. ההוא עין דכתיב לעילא כו'

And this is what is said in the Zohar, Vayechi (247a), on the verse "Daughters stepped upon the wall (shur)": "That eye of which it is written above, etc."

כי שור הוא לשון הבטה והסתכלות והשגחה זו נמשך ע"י המלאכים דהיכלות דבריאה וזהו ענין החרכים כו'.

For shur is a term of looking, gazing and watching; and this watching is drawn through the angels of the chambers of Beriah, and this is the matter of the lattices, etc.

אי"נ [אי נמי] י"ל [יש לומר] חלונות וחרכים יש ג"כ בהתלבשות בבי"ע ע"ד מ"ש בד"ה ארדה נא ואראה בענין ב' הבחינות דלפעמים כתיב עיני ה' המה משוטטים ולפעמים כתיב עיניו משוטטות לשון נוק' [נוקבא].

Alternatively, it may be said that there are windows and lattices also in the enclothement in Beriah, Yetzirah and Asiyah, along the lines of what is written in the section beginning "Let me go down, please, and see," regarding the two levels: at times it is written, "the eyes of Havayah, they roam" [meshotetim], and at times it is written, "His eyes roam" [meshotetos], a feminine term.

וקרוב לזה איתא ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' משפטים (דקי"ז סע"א [סוף עמוד א]) עיניו על דרכי איש ובהון משגיח מן החלונות בז' נקבין דב"נ [דבר נש] בתרין עייניו ותרין אודנין כו' ע"ש.

And close to this is found in the Ra'aya Mehemna, Parshas Mishpatim (117a, at the end): "His eyes are upon the ways of man," and through them "He watches through the windows," through the seven openings of a person: through the two eyes and two ears, etc.; see there.

ובזהר פקודי (דר"נ ע"א) תריסר גלגלין כו' ואינון אקרון שרפים כו' אלין אינון קיימין לאשגחא תדיר כו' ואקרון חלונות והיינו דכתיב משגיח מן החלונות כו'.

And in the Zohar, Pekudei (250a): "Twelve wheels, etc., and they are called Seraphim, etc. These stand to watch constantly, etc., and they are called windows; and this is what is written, 'watching through the windows,' etc."

ושם ריש עמוד ב' מאלין נפקי ארבע סמכין לאינון תריסר דקאמרן כו' ואלין אקרון חרכים כד"א [כמה דאת אמר] מציץ מן החרכים כו'

And there, at the beginning of side b: "From these go out four supports to those twelve we mentioned, etc., and these are called lattices, as it says, 'peering through the lattices,' etc.

מציץ כמאן דאשגח מאתר דקיק דחמי ולא חמי כל מה דאצטריך ולבתר משגיח מן החלונות אתר אשגחותא יתיר.

'Peering': like one who watches from a narrow place, who sees and does not see all that is needed; and afterwards, 'watching through the windows,' a place of greater watching."

(ודרנ"א ע"א) לעילא כנסת הגדולה אית בה תריסר חלונות עילאין כו' וע"ש במק"מ [במקדש מלך] שהם י"ב אותיות של שם אד' מלא.

(And 251a): "Above, the Great Assembly has twelve supernal windows, etc." And see there in the Mikdash Melech, that they are the twelve letters of the Name Ado-nai spelled out in full.

וע' במק"מ [במקדש מלך] ר"פ בראשית סוף המאמר כשושנה בין החוחים מצאתי בדברי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שנקודת המ' היורדת לבריאה נק' בשם אד'.

And see in the Mikdash Melech at the beginning of Bereishis, at the end of the passage "Like a rose among the thorns": "I found in the words of the Arizal that the point of Malchus that descends to Beriah is called by the Name Ado-nai."

9 ומזה יובן שייכות ענין זה למש"כ [למה שכתוב] אח"כ בסמוך בענין כשושנה בין החוחים. כי הנה בזהר הרקיע שם ר"פ בראשית ד"ה מה שושנה כו'

And from this will be understood the connection of this matter to what is written shortly afterwards regarding "like a rose among the thorns." For in the Zohar HaRakia there, at the beginning of Bereishis, on the passage "What is the rose, etc.,"

פי' שכינתא תתאה העומדת על י"ב בקר והים עומד עליהם מלמעלה הרי הם י"ג והם י"ג עלין דילה. אשר כעין זה ממש הוא ענין י"ב חלונות הנ"ל דכנסת הגדולה דלעילא כו' וד"ל [ודי למבין].

he explains: the lower Shechinah, which stands upon the twelve oxen, with the sea standing upon them from above; thus they are thirteen, and they are its thirteen petals. And just like this, exactly, is the matter of the above-mentioned twelve windows of the Great Assembly above, etc.; and this suffices for the understanding.

10 והנה אפשר להבין ענין זה דחלונות וחרכים שבבי"ע עצמן איך ידמה ענין זה לדרך שנת' [שנתבאר] לעיל דחלונות היינו באצילות שהאור נמשך שלא ע"י מסך וחרכים היינו שבירת המסך.

Now, one may understand this matter of windows and lattices within Beriah, Yetzirah and Asiyah themselves: how it resembles the manner explained above, that windows are in Atzilus, where the light is drawn without a screen, and lattices are the breaking of the screen.

והענין דכמו שיש מסך בין אצי' לבי"ע שבאצילות הוא ביטול אמיתי ובבי"ע מחמת המסך נעשה בחי' יש אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] הוא ביטול היש.

The matter is that just as there is a screen between Atzilus and Beriah, Yetzirah and Asiyah, so that in Atzilus there is true self-nullification, while in Beriah, Yetzirah and Asiyah, because of the screen, a level of "something" (yesh) comes into being, except that nonetheless it is a nullification of the "something,"

כך עד"ז יש מסך המפסיק בין קדושה לסט"א [לסטרא אחרא]. שהוא מסך מבדיל גמור שמעלים ומסתיר האור עד שנעשה נפרד ממש כמו היכלות החיצונים.

so too, in the same way, there is a screen that separates between holiness and the sitra achra: a completely dividing screen, which hides and conceals the light until it becomes actually separate, like the outer chambers.

וכמ"ש כ"ז [כל זה] בפ' לך לך בד"ה ולא יקרא עוד את שמך אברם.

And all this is explained in Parshas Lech Lecha, in the section beginning "And your name shall no longer be called Avram."

11 והנה ע"י התשובה ולב נשבר ורוח נשברה משברים מסך הנ"ל שיהיו בחי' החולין ג"כ נעשים על טהרת הקדש כו'

Now, through teshuvah, a broken heart and a broken spirit, one breaks the above-mentioned screen, so that the level of the mundane too comes to be done in the purity of holiness, etc.

וזהו ענין החרכים דהיינו שבירת מסך הנ"ל אמנם החלונות זהו הגילוי כמו שהוא בבריאה למעלה מבחי' מסך המפסיק בין קדושה כו'.

And this is the matter of the lattices, that is, the breaking of the above-mentioned screen. The windows, however, are the revelation as it is in Beriah, above the level of the screen that separates between holiness, etc.

וזהו ע"י פתיחת הלב דהיינו שמחה וטוב לב מרוב כל שלאחר בחי' לב נשבר כו' ועד"ז יתבאר מאמר הזהר דפ' בחקתי (דקי"ד ע"ב)

And this is through the opening of the heart, that is, "joy and gladness of heart from the abundance of everything," which comes after the level of the broken heart, etc. And in this way the saying of the Zohar in Parshas Bechukosai (114b) will be explained:

וסליק כותלין לאסתכלא ולאשגחא בין נקבי כותלא עלייהו ופי' סליק היינו שביו"ט [שביום טוב] ההמשכה נמשך ע"י עולם הבריאה ויצי' [ויצירה] ועשייה עולות לשם כו'.

"And He goes up the walls to look and to watch over them between the holes of the wall." And the meaning of "goes up" is that on Yom Tov the drawing down is drawn through the World of Beriah, and Yetzirah and Asiyah rise there, etc.

וענין חלונות לשון רבים יי"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש בזהר (ח"ב [חלק ב'] דל"ז ע"א) בפי' המשפילי לראות מכתרא לכתרא כו' מנהירו לנהירו כו' והיינו כנ"ל מיסוד דא"א לח"ע [לחכמה עילאה] ומיסוד אבא כו' וכנ"ל. וע"ש במק"מ [במקדש מלך].

And the matter of "windows" in the plural may be understood along the lines of what is written in the Zohar (volume II, 37a), explaining "who lowers [Himself] to see": "from crown to crown, etc., from light to light, etc."; that is, as above, from the Yesod of Arich Anpin to Supernal Chochmah, and from the Yesod of Abba, etc., as above. And see there in the Mikdash Melech.

ובספר עמה"מ [עמק המלך] שער השני פ"א פי' החלונות ה' חלונות דהיינו ה' בחינות ההוי"ה ה' פרצופים עם הקוץ העליון של היו"ד והם ארובות השמי' הנוזלי' [הנוזלים] חכמה כו' ועד"ז החרכים ה' חרכים ה"ג [חמש גבורות] וע"ש דהיינו גם למעלה מהאצילות.

And in the book Emek HaMelech, Second Gate, chapter 1, he explains the windows as five windows, that is, the five levels of Havayah, the five partzufim [configurations], with the upper tip of the yud; and they are "the windows of heaven," which flow with wisdom, etc. And in the same way the lattices are five lattices, the five gevuros [severities]; and see there, that this is also above Atzilus.

12 והנה בהתגלות המלך יש מדרגות רבות חלוקות כמ"ש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה כו' עשה משתה לכל שריו ועבדיו כו'.

Now, in the revelation of the King there are many distinct levels, as it is written, "on his royal throne, which is in Shushan the capital, etc., he made a feast for all his princes and his servants, etc.

ושרי המדינות לפניו כו'. ואח"כ לכל העם הנמצאים בשושן למגדול ועד קטן כו' בחצר גינת ביתן המלך כו'.

and the princes of the provinces before him, etc." And afterwards, "for all the people who were present in Shushan, from great to small, etc., in the court of the garden of the king's palace, etc."

כך הוא בבחינת הראי' [הראיה] שמלמעלה שבחי' שריו ועבדיו [כמ"ש במ"א בענין מאמר רבי יוחנן בן זכאי על ר' [רבי] חנינא בן דוסא שאני כשר לפני המלך והוא כעבד לפני המלך (בגמ' [בגמרא] ספ"ה דברכות)

So it is with the level of seeing from above: the level of "his princes and his servants" (as is explained elsewhere regarding the saying of Rabbi Yochanan ben Zakkai about Rabbi Chanina ben Dosa, "I am like a prince before the King, and he is like a servant before the King" (in the Gemara, end of chapter 5 of Berachos);

ועמ"ש ע"פ באר חפרוה שרים כו' ובענין עבד בד"ה ועתה יגדל נא] הם בחינת נשמות הגבוהות שבזמן בית המקדש היו מקבלים בחי' ראייה מכסא מלכותו כו'.

and see what is written on the verse "A well that princes dug, etc.," and, on the matter of "servant," in the section beginning "And now, please, let the strength be great") is the level of the lofty souls, who in the time of the Holy Temple would receive the level of seeing from "his royal throne," etc.

פי' בהגלות נגלות בבחי' כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית כו' שהוא בחי' גבוה ומדרגה גבוה מאד נעלה (ע' [עיין] בע"ח [בעץ חיים] שער כסא הכבוד שהוא היכל קה"ק [קדש הקדשים] דבריאה וע' בסש"ב [בספר של בינונים]) (ח"א [חלק א'] פנ"ג [פרק נ"ג]).

That is: in a fully open revelation, in the level of "his royal throne," "in the royal house, opposite the entrance of the house," etc., which is a lofty level, a very high and exalted rank. (See Etz Chaim, the Gate of the Throne of Glory, that it is the Chamber of the Holy of Holies of Beriah; and see Sefer Shel Beinonim [the Tanya]) (Part I, chapter 53).

א"נ [אי נמי] שהמלכות דאצילות עצמה נק' כסא כמ"ש בביאור דפ' זכור וזהו אשר בשושן בחי' שושנת העמקים שושן עמק איומה כו'

Alternatively, the Malchus of Atzilus itself is called a "throne," as is explained in the explanation on Parshas Zachor. And this is "which is in Shushan": the level of "the rose (shoshanas) of the valleys," "the rose (shoshan) of the valley, the awesome one," etc.

משא"כ בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים צריך גילוי בחינה ומדרגה השנית שהיא בחצר גינת ביתן המלך שהוא לכל העם הנמצאים בשושן

Whereas in the time when the Holy Temple does not stand, there is need for the revelation of the second level and rank, which is "in the court of the garden of the king's palace," which is "for all the people who were present in Shushan,"

דהיינו כל מי שיש לו ניצוץ אלקות ממקור כנס"י [כנסת ישראל] שהיא בבחי' כשושנה בין החוחים בגלות כו'.

that is, everyone who has a spark of G-dliness from the source of the Community of Israel, which is in the level of "like a rose among the thorns," in exile, etc.

שהוא גילוי אחר גילוי במדרג' [במדרגה / במדרגת] אחר מדרגה [עיין בזהר בתחלתו בגין דאית שושנה ואית שושנה כו' ובזהר הרקיע שם.

It is a revelation after a revelation, a rank after a rank. (See the Zohar at its beginning, "because there is a rose and there is a rose, etc.," and the Zohar HaRakia there;

ובזהר ויחי (דרכ"א ע"א) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם דשושנת העמקים זהו שושנה עילאה ובפ' כי תשא (דקפ"ט ריש ע"ב)

and the Zohar, Vayechi (221a), and the Mikdash Melech there, that "the rose of the valleys" is the supernal rose; and Parshas Ki Sisa (the beginning of 189b),

ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ודע כי שושנה העליונה כו' וע' בסה"מ [בספר הדרת מלך] (סי' קנ"ו) ובזהר פ' פנחס דרל"ג ע"ב].

and in the commentary of the Ramaz there: "And know that the supernal rose, etc."; and see Sefer Hadras Melech (section 156), and the Zohar, Parshas Pinchas, 233b.)

וצריך לעשות י"ט שני לקבלת בחי' הראי' [הראיה] גם בבחי' זו שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים שאין אנו יכולים לעלות ולראות כו'. וכמ"ש מי יעלה בהר ה' כו'.

And one must make a second day of Yom Tov to receive the level of seeing also in this level, when the Holy Temple does not stand and "we cannot go up and appear, etc.," and as it is written, "Who shall ascend the mountain of Havayah, etc."

והנה המשכיל יבין כמה תגדל השמחה ביתר שאת בגילוי המלך בגילוי אחר גילוי גם לכל העם כו'

Now, the discerning will understand how much greater, with added eminence, the joy becomes at the revelation of the King in a revelation after a revelation, also to "all the people, etc.,"

יותר מגילוי הראשון שהוא לכל שריו כו' דוקא וכמשל בן כפר שראה את המלך כו'

more than at the first revelation, which is to "all his princes, etc." alone; as in the parable of a villager who saw the king, etc.

(והוא כענין והאופנים ברעש גדול לגבי השרפים שלפי שהאופנים וחיות הם בעשיי' [בעשייה] ויצירה תגדל הרעש שלהם יותר מהשרפים שבבריאה וכמ"ש במ"א בכמה דוכתי וע' מזה לעיל בד"ה האזינו השמים)

(And this is like the matter of "And the Ofanim ["wheels," a class of angels], with a great noise," compared with the Seraphim: because the Ofanim and the Chayos ["living beings," another class of angels] are in Asiyah and Yetzirah, their noise is greater than that of the Seraphim, who are in Beriah, as is explained elsewhere in several places; and see about this above, in the section beginning "Give ear, O heavens.")

וכמו דאיתא בתיקונים מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה בגלותא כו' בוז יבוזו לו

And as is found in the Tikkunim: "Many waters cannot extinguish the love": in exile, etc.; "they would utterly scorn him."

והיינו מפני שאז האהבה היא בצמאון וחולת אהבה וכמ"ש (תלים סג) צמאה לך נפשי כו'

And this is because then the love is in thirst and lovesickness, as it is written (Psalms 63), "My soul thirsts for You, etc.,

בארץ ציה ועיף בלי מים דייקא שמחמת שאין מים גדלה בחינת הצמאון כו'

in a parched and weary land without water." "Without water," precisely: because there is no water, the level of thirst grows, etc.

(וע' על פסוק זה בזהר פ' ויקרא דכ"א ע"ב ובפ' תרומה דק"מ סע"א [סוף עמוד א] ועמ"ש לעיל בפ' נח בד"ה מים רבים) וזהו ואני אראה בשונאי דוקא היינו היצה"ר [היצר הרע] כד אתכפיא כו'.

(And see on this verse the Zohar, Parshas Vayikra, 21b, and Parshas Terumah, 140a at the end; and see what is written above, in Parshas Noach, in the section beginning "Many waters.") And this is "And I shall see through my foes," precisely: that is, the evil inclination, when it is subdued, etc.

אך ע"ז התפלל דוד המע"ה [המלך עליו השלום] כן בקדש חזיתיך (עיין בזהר תרומה דק"מ תחלת ע"ב) שיהיה אהבה כזו גם בקדש

But for this David, the king, peace be upon him, prayed, "So in holiness have I beheld You" (see the Zohar, Terumah, 140, the beginning of side b): that there be such a love also in holiness,

דהיינו במעלת ומדרגת הצדיקים כי הנה אהבה זו היא מבחי' בע"ת [בעלי תשובה] ובמקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדים אין צדיקים גמורים כו'.

that is, in the virtue and rank of the righteous; for this love is from the level of penitents, and "in the place where penitents stand, the perfectly righteous do not [stand], etc."

אלא שמשה רבינו ע"ה [עליו השלום] קודם מותו זכה לבחי' תשובה ומעלת המשיח הוא לאתבא צדיקייא בתיובתא

Except that Moshe our teacher, peace be upon him, attained the level of teshuvah before his passing. And the virtue of Mashiach is "to bring the righteous to return in teshuvah,"

דהיינו שתהי' [שתהיה] מעלת ומדריגת התשובה מתגלה בצדיקים גמורים שזה תלוי בביאת משיח דוקא. וזהו כן בקדש חזיתיך שיהי' [שיהיה] בחי' לאתבא צדיקייא כו'.

that is, that the virtue and rank of teshuvah be revealed in the perfectly righteous, and this depends on the coming of Mashiach specifically. And this is "So in holiness have I beheld You": that there be the level of "bringing the righteous to return, etc."

כי כללות ישראל צריכים לחזור בתשובה קודם ביאת המשיח וביאת המשיח תלוי בזה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אם ישראל עושים תשובה נגאלין כו'. אבל צדיקים שיזכו למעלת התשובה יהי' [יהיה] אחר ביאת המשיח דוקא:

For the Jewish people as a whole must return in teshuvah before the coming of Mashiach, and the coming of Mashiach depends on this, as our Sages said, "If Israel do teshuvah, they are redeemed, etc." But that the righteous attain the virtue of teshuvah will be only after the coming of Mashiach.

13 עוי"ל [עוד יש לומר] בענין יו"ט [יום טוב] שני. דהנה ענין יראה כל זכורך כו' שיהיה בחי' ראיה והתגלות מלמעלה.

It may further be said regarding the second day of Yom Tov: the matter of "all your males shall appear, etc." is that there be a level of seeing and revelation from above.

והיינו ע"י שהאדם בא לראות המקום בשתי עיניו של אדם כו' (רפ"ק [ריש פרק קמא] דחגיגה ע"ש) והנה כל הנביאים ראו ע"י אספקלריא

And this is through a person coming to see the place with his two eyes, etc. (beginning of the first chapter of Chagigah; see there). Now, all the prophets saw through an aspaklaria [a glass],

אלא שמשה רבינו נתנבא באספקלריא המאירה ושאר הנביאים נתנבאו באספקלריא שאינה מאירה ועיין בשמונה פרקים להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] פ"ז [פרק ז'] מה שכתב בזה ע"פ דרך המחקר.

except that Moshe our teacher prophesied through an aspaklaria that shines, and the other prophets prophesied through an aspaklaria that does not shine. And see in the Eight Chapters of the Rambam, chapter 7, what he wrote on this according to the way of philosophical inquiry.

אך ע"פ הקבלה יש ממש ב' בחי' ראייה הנ"ל וכמ"ש מזה בד"ה ת"ר [תנו רבנן] מצות נר חנוכה ב"ש [בית שמאי] אומרים כו'

But according to the Kabbalah there are, in actual fact, two levels of the above-mentioned seeing, as is explained about this in the section beginning "Our Rabbis taught: The mitzvah of the Chanukah light… Beis Shammai say, etc.,"

מענין ב' בחי' אספקלריא הנ"ל וזהו ענין שכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה כמ"ש מזה סד"ה ראשי המטות ושאר דוכתי

regarding the two levels of aspaklaria mentioned above. And this is the matter that all the prophets prophesied with "thus" (koh), and Moshe prophesied with "this" (zeh), as is explained about this at the end of the section beginning "The heads of the tribes," and in other places.

והנה מבואר שם בד"ה ת"ר [תנו רבנן] הנ"ל איך בכל אדם בעבודת ה' יש ג"כ ב' בחינות אספקלריא הנ"ל והיינו כי עסק התורה ומצות זהו כענין בחי' אספקלריא דנהרא

And it is explained there, in the above-mentioned section beginning "Our Rabbis taught," how in every person, in the service of G-d, there are also the two levels of aspaklaria mentioned above. That is: occupation with Torah and mitzvos is like the level of the aspaklaria that shines,

שהרי בעסק התורה נאמר ודברי אשר שמתי בפיך. שזהו ע"ד משה נתנבא בזה וכמ"ש בד"ה ראשי המטות בפי' לאמר זה הדבר.

for regarding occupation with Torah it is said, "and My words which I have placed in your mouth." This is like "Moshe prophesied with 'this,'" and as is explained in the section beginning "The heads of the tribes," on the meaning of "saying: This is the thing."

14 ובחי' ק"ש [קריאת שמע] ותפלה בכל לבבך בשני יצריך זהו ענין אספקלריא שאינה מאירה שהוא ע"י כיסוי וצפוי מכסף דק שע"י נעשה אור חוזר כו' להיות בכל מאדך.

And the level of the Shema and prayer, "with all your heart," with both your inclinations, is the matter of the aspaklaria that does not shine, which is through a covering and coating of thin silver, through which reflected light comes about, etc., so as to be "with all your might."

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה בענין ממושבותיכם תביאו כו' והנה עיקר בחי' זו דאספקלריא שאינה מאירה הוא עכשיו שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים

And see what is written about this in the explanation on the verse "Go out and see," regarding "From your dwellings you shall bring, etc." Now, the essence of this level of the aspaklaria that does not shine is now, when the Holy Temple does not stand,

וכמ"ש מזה סד"ה יונתי בחגוי בפי' וענין הראיני את מראיך כו' ע"ש באריכות וכמ"ש סד"ה לא טוב היות האדם לבדו בפי' אעשה לו עזר כנגדו.

and as is explained about this at the end of the section beginning "My dove, in the clefts of the rock," on the meaning and matter of "Show me your appearance, etc." (see there at length), and as is explained at the end of the section beginning "It is not good for the man to be alone," on the meaning of "I will make him a helper opposite him."

15 ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] שזהו ענין יו"ט [יום טוב] שני כי יו"ט [יום טוב] ראשון שהוא מדאורייתא נמשך בחי' יראה את פני מבחי' ומדרגת אספקלריא דנהרא

And according to this it may be said that this is the matter of the second day of Yom Tov: for on the first day of Yom Tov, which is from the Torah, the level of "shall appear before the face [of Havayah]" is drawn down from the level and rank of the aspaklaria that shines;

אבל י"ט שני עושים לקבלת בחי' ראיה מבחי' אספקלריא דלא נהרא כו' וכמ"ש ברבות דבחי' יראה כל זכורך זהו ענין הראיני את מראיך

but the second day of Yom Tov is made to receive the level of seeing from the level of the aspaklaria that does not shine, etc. And as is written in the Midrash Rabbah, the level of "all your males shall appear" is the matter of "Show me your appearance."

והרי מבואר סד"ה יונתי בחגוי הנ"ל דבחי' הראיני את מראיך זהו ע"ד תשובה שהיא בחי' מראה

And it is explained at the end of the above-mentioned section beginning "My dove, in the clefts of the rock," that the level of "Show me your appearance" is in the manner of teshuvah, which is the level of a mirror (mar'ah),

כמו (שפיגי"על) הנק' אספקלריא דלא נהרא ויש בזה מעלה יתירה בבחי' אחת כו' וכמו והאופנים ברעש כו':

like (a shpigel [Yiddish: a mirror]), which is called the aspaklaria that does not shine. And in this there is a surpassing virtue in one respect, etc., like "And the Ofanim, with noise, etc."

16 גם יש להעיר לענין יו"ט [יום טוב] ראשון ויו"ט שני ממ"ש חכמי האמת בפי' בית ראשון ובית שני שהם ה' עילאה וה' תתאה וכמ"ש מזה בד"ה יו"ט [יום טוב] של ר"ה [ראש השנה] שחל להיות בשבת ע"ש אות ה'.

It may also be noted, regarding the first day of Yom Tov and the second day of Yom Tov, what the sages of truth [the Kabbalists] wrote explaining the First Temple and the Second Temple: that they are the upper hei and the lower hei. And as is explained about this in the section beginning "The Yom Tov of Rosh Hashanah that fell on Shabbos"; see there, section 5.

17 ולכן נק' בחי' זו שני כי אות ה' נכפלה ב' פעמים בשם הוי'. ועד"ז יש לפרש בענין יו"ט [יום טוב] שביו"ט [שביום טוב] ראשון מקבלים כנס"י [כנסת ישראל] מבחי' ה' עילאה וביו"ט [וביום טוב] שני מבחי' ה' תתאה.

And therefore this level is called "second," because the letter hei is doubled, [appearing] twice in the Name Havayah. And in the same way one may explain regarding Yom Tov: that on the first day of Yom Tov the Community of Israel receives from the level of the upper hei, and on the second day of Yom Tov from the level of the lower hei.

או י"ל [יש לומר] כי גם בבחי' ה' אחרונה יש מילוי ה' והיא בחי' ההכפלה כמ"ש בענין שדה המכפלה בד"ה יגלה לן טעמיה כו' ואפ"ל [ואפשר לומר] שזהו ענין יו"ט [יום טוב] שני כו' ואפשר שהן הן ג"כ ב' בחי' אספקלריא הנ"ל.

Or it may be said that in the level of the last hei too there is the filling of the hei, and this is the level of the doubling, as is explained regarding "the field of Machpelah" [the name means "doubled"] in the section beginning "Let its reason be revealed to us, etc." And it may be said that this is the matter of the second day of Yom Tov, etc.; and it may be that these are also the two levels of aspaklaria mentioned above.

18 ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] שזהו מ"ש הרמ"ק [הרבי משה קורדובירו] בספר אור נערב שבח"ל [שבחוץ לארץ] אינם יכולים לקבל ההארה ביום אחד כמו שמקבלים בא"י [בארץ ישראל] אלא צ"ל יום שני כו'

And according to this it may be said that this is what the Ramak wrote in the book Or Ne'erav: that in the Diaspora they cannot receive the illumination in one day as they receive it in the Land of Israel, but there must be a second day, etc.

כי כל יו"ט [יום טוב] הוא המשכה והתגלות קדושה עליונה מלמעלה מהזמן בבחי' הזמן

For every Yom Tov is a drawing down and revelation of supernal holiness from above time into the level of time,

כמאמר מקדש ישראל והזמנים ולכן עושים אותו יו"ט [יום טוב] ע"ד את האור כי טוב וע"ד שער החצר הפנימית כו' וביום השבת יפתח

as in the blessing, "Who sanctifies Israel and the times." Therefore it is made a "good day" (yom tov), in the manner of "the light, that it was good," and in the manner of "the gate of the inner court, etc., on the day of Shabbos it shall be opened."

ולכן נאמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות ועמ"ש מענין פי' טוב בקיצור ע"פ ואתחנן

And therefore it is said, "A psalm, a song for the day of Shabbos: It is good to give thanks." And see what is written on the meaning of "good," briefly, on the verse "Va'eschanan."

והנה באי" [בארץ ישראל] שנאמר בה ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה יכולים לקבל ביום אחד אותו האור כי טוב ובח"ל [ובחוץ לארץ] צ"ל שני ימים

Now, in the Land of Israel, of which it is said, "a land which Havayah your G-d seeks out," they can receive that light, "that it was good," in one day; and in the Diaspora there must be two days.

ויש לפרש כי כל המשכת האור למטה הוא ע"י ה' אחרונה דשם הוי' ויש בה מילוי ה' כנ"ל

And it may be explained that every drawing down of the light below is through the last hei of the Name Havayah, and in it there is the filling of the hei, as above.

והנה כמו המילוי של ה"א שכשכותבים האות בכתב א"צ [אין צריך / אינו צריך] כלל להמילוי כי משיגים בטוב את האות ע"י עצם האות לבד.

Now, as with the filling of the hei: when one writes the letter in writing, there is no need at all for the filling, for one grasps the letter well through the essence of the letter alone;

רק כשצריך לומר האות בדבור הוא ע"י המילוי של האות כו' דלא סגי בלאו הכי.

only when one needs to say the letter in speech is it through the filling of the letter, etc., for it is not possible without it.

19 וידוע מענין קרי וכתיב שהכתיב הוא בעולם העליון יותר וכמשארז"ל [וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ג [סוף פרק ג'] דפסחים בענין זה שמי לעולם לא כמו שאני נכתב אני נקרא כו'. וכך בא"י [בארץ ישראל] יכולים לקבל השפע מעצם אות ה' דשם הוי'.

And it is known, regarding the matter of the read and the written, that the written is in a higher world; and as our Sages said at the end of chapter 3 of Pesachim on this matter: "'My Name forever': not as I am written am I read, etc." And so in the Land of Israel they can receive the flow from the essence of the letter hei of the Name Havayah.

20 וכמו שבמקדש היו אומרים את השם ככתבו אבל בחו"ל [בחוץ לארץ] א"א לקבל מבחי' זו לבד כ"א ע"י התלבשות בהמילוי ה'

And it is just as in the Temple they would say the Name as it is written; but in the Diaspora it is impossible to receive from this level alone, only through its enclothement in the filling of the hei.

וכמו עד"מ אור וזיו השמש שכל שהאור והזיו קרוב להמאור יותר אזי נראה מעט הכמות יותר ואחר שנמשך בריחוק מקום מהמקור אזי נראה רב יותר.

And as, by way of analogy, with the light and radiance of the sun: the nearer the light and radiance are to the luminary, the smaller its quantity appears; and once it has been drawn to a distance from the source, it appears greater.

21 וכמו מעין ונהר שהמעיין לקרבתו אל מקורו הוא קטן יותר כו'. ובאמת זה המועט של המעין הוא כמו כל הנהר ע"ד רגלי החיות כנגד כולן ולכן המעיין מטהר בכל שהוא כו'.

And as with a spring and a river: the spring, because of its nearness to its source, is smaller, etc. And in truth this small amount of the spring is like the whole river, in the manner of "the feet of the Chayos are equal to all of them"; and therefore a spring purifies in any amount, etc.

22 ועמ"ש סד"ה מים רבים בפ' נח ומ"ש בשה"ש [בשיר השירים] סד"ה ששים המה מלכות בענין מעיין ונהר.

And see what is written at the end of the section beginning "Many waters," in Parshas Noach, and what is written on Song of Songs at the end of the section beginning "There are sixty queens," on the matter of spring and river.

וז"ש [וזהו שכתוב] ברבות בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ שמוני נוטרה את הכרמים אמרה כנ"י [כנסת ישראל] באי"י [בארץ ישראל] הייתי שומר יום אחד עכשיו שני ימים סבורה הייתי לקבל שכר על שניהן ואיני מקבלת אלא על יום אחד

And this is what is said in the Midrash Rabbah on Song of Songs, on the verse "They made me keeper of the vineyards": the Community of Israel said, "In the Land of Israel I kept one day; now, two days. I thought I would receive reward for both, but I receive [reward] only for one day."

שהרי באמת אותה ההארה המאיר בחו"ל [בחוץ לארץ] בשני ימים מאיר באי"י [בארץ ישראל] ביום אחד לקורבתו אל מקורו וע' זח"א [זהר חלק א] ס"פ נח (ע"ו ב')

For in truth that same illumination which shines in the Diaspora in two days shines in the Land of Israel in one day, because of its nearness to its source. And see Zohar volume I, end of Noach (76b).

גם כמו בעצם האות ה' כלול ג"כ המילוי שלו שהיא ה' השנייה היא כלולה בהעלם ג"כ בעצם האות כו'

Also, it is as with the letter hei, in whose very essence its filling is also included: the second hei is included, in concealment, in the essence of the letter as well, etc.

ומ"מ מ"ש לעיל שיש מעלה יתירה בגילוי זה די"ט שני ג"כ נכון ע"פ מ"ש במ"א כה"ג [כהאי גוונא] בענין המלוי שזהו עיקר הכוונה להיות הגילוי למטה

And nonetheless, what was said above, that there is a surpassing virtue in this revelation of the second day of Yom Tov, is also correct, according to what is explained elsewhere in a similar way regarding the filling: that this is the main intent, that the revelation be below.

וכמ"ש האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] בפי' העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו ופי' כח אד' היינו כח אותיות מלוי המלוי של השם כו':

And as the Arizal wrote explaining "One who answers 'Amen, may His great Name be blessed' with all his strength (koach)": the meaning of koach is the koach of Ado-nai, that is, the twenty-eight letters (the letters of koach make twenty-eight) of the filling of the filling of the Name, etc.

LIKKUTEI TORAH · SHEMINI ATZERES · MAAMAR 9

להבין ההפרש דבפסח כתיב והקרבתם אשה עולה ריח...

To understand the difference: on Pesach it is written, "You shall offer a fire-offering, a burnt-offering"

1 להבין ההפרש דבפסח כתיב והקרבתם אשה עולה ריח ניחוח להי' ובסוכות כתיב עולה אשה.

To understand the difference: regarding Pesach it is written, "And you shall offer a fire-offering (isheh), a burnt-offering (olah), a pleasing fragrance (rei'ach nichoach) to Havayah," while regarding Sukkos it is written, "a burnt-offering, a fire-offering."

כי הנה הוי' הוא בחי' צמצום והתפשטות כו' כי י' הוא בחי' צמצום נקודה לבד כי י' הוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה]

For, behold, [the Name] Havayah is the level of tzimtzum (contraction) and expansion, etc. For the yud is the level of contraction, a mere point, since the yud is the level of supernal Chochmah (wisdom).

ואף שנקרא ים החכמה עכ"ז אינו אלא הארה בעלמא לגבי למעלה מן החכמה עד שנחשבת לבחי' עשייה גשמיות כו'

And although it is called "the sea of wisdom," nevertheless it is no more than a mere glimmer relative to what is above wisdom, to the point that it is reckoned as the level of physical action (asiyah), etc.

ולכן הוא בחי' י' שאינו אלא נקודה קטנה כו' לגבי מהותו ועצמותו שממלא כל עלמין וסוכ"ע אינו אלא בחינת מחשבה אחת לפניו

Therefore it is the level of the yud, which is only a small point, etc., relative to His very being and essence, before whom [the light that] fills all worlds and [the light that] encompasses all worlds is no more than the level of a single thought.

וכדי שיצמצם א"ע [את עצמו] כביכול כ"כ [כל כך] צריך לעורר מלמטה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] ע"י בחינת ביטול רצון של נש"י [נשמות ישראל] כמ"ש ועמך לא חפצתי כו'

And in order that He contract Himself, as it were, to such an extent, one must arouse [Him] from below through an arousal from below (isarusa dilesata), by way of the level of the self-nullification (bittul) of the will of the souls of Israel, as it is written, "And besides You I desire nothing [on earth]," etc.:

להיות ביטול עצמותם לגמרי שלא להיות רצון אחר כלל רק רצון ה' ע"י מעוררים למעלה ג"כ שיצמצם עצמו כביכול רק להאיר בבחי' הארה מועטת מאד

that there be a complete nullification of their very selves, so that there is no other will at all but the will of G-d. Through this they arouse [a response] above as well, that He contract Himself, as it were, to shine only as a very slight glimmer.

כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו' להיות צמצום והתפשטות כו' שנקרא הוי' ונעשה ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הנ"ל (ועמ"ש מזה בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם)

For "spirit brings spirit and draws down spirit," etc., so that there be contraction and expansion, etc., which is called Havayah; and this comes about through the arousal from below mentioned above. (See also what is explained on this in the maamar beginning "But Havayah your G-d was not willing to listen to Bilam.")

וזהו אשה ריח כו' שהוא בחי' ההעלאה ממטה למעלה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] הנ"ל וע"ז נעשה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות ניחוח שהוא לשון נחות דרגא להיות ירידת עצמותו כו' לצמצם עצמו בבחי' שם הוי'

This is [the meaning of] "a fire-offering, a fragrance," etc.: it is the level of the ascent from below to above, through the arousal from below mentioned above. Through this there comes about an arousal from above (isarusa dile'eila), so that there be nichoach, which is a term related to nachis darga (descending a level): that there be a descent of His essence, etc., to contract Himself into the level of the Name Havayah.

וזהו ניחוח להוי' כו' והוא כמשל הריח שמשיב את הנפש הנה הריח הוא שמריח מלמטה ועולה למוחו

This is [the meaning of] "nichoach to Havayah," etc. It is like the analogy of fragrance, which restores the soul: the fragrance is smelled from below and rises to one's brain,

אך על ידי זה נעשה השבת הנפש להתפשט בגוף כמ"כ [כמו כן] ע"י בחינת אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מלמטה למעלה שנקרא אשה ריח נעשה המשכה מלמעלה למטה להיות ניחוח להוי' כו' (ועמ"ש מזה בד"ה לבבתני אחותי כלה)

yet through this the soul is restored, spreading through the body. So too, through the arousal from below, from below to above, which is called "a fire-offering, a fragrance," there comes about a drawing down from above to below, so that there be "nichoach to Havayah," etc. (See also what is explained on this in the maamar beginning "You have captured my heart, my sister, [my] bride.")

אך כ"ז [כל זה] אינו אלא אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' אהבה ורשפי אש כו' ונודע שאהבה הוא מרחוק דוקא (ע' [עיין] מזה בד"ה וידעת היום)

But all this is only an arousal from below in the mode of love and "flashes of fire," etc. And it is known that love is specifically from a distance (see on this the maamar beginning "And you shall know this day"),

שלעצמו אינו מרגיש שום אהבה שהוא בבחי' יחוד בתכלית וכמ"כ [וכמו כן] אהבה מסותרת בכל נפש מישראל להיות מיוחד בתכלית היחוד ברוך הוא ולא בבחינת אהבה ותשוקה רק בבחי' כמו האדם עם חיות עצמו ממש

for toward oneself a person feels no love at all, since he is in a state of complete unity [with himself]. So too, the hidden love in every Jewish soul is to be united with Him, blessed be He, in utter unity, not in the mode of love and longing, but rather in the mode of a person with his own very life-force.

(וכמ"ש בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה שזהו פי' ומל הוי' אלקיך כו' לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך

(As is explained in the maamar beginning "Israel will be redeemed only through tzedakah [charity]," that this is the meaning of "And Havayah your G-d will circumcise [your heart]," etc., "to love Havayah your G-d with all your heart and with all your soul, for the sake of your life";

כלומר למען כי ה' לבדו הוא כל חייך שלכן אהבה זו הוא מעומקא דלבא מנקודת פנימית ממש ועמ"ש מענין ומל ה' אלקיך את לבבך בד"ה ראה אנכי נותן ע"ש במש"ש [במה שכתוב שם] ולא יהיה הרגש האהבה מפני שהיא נקודת עצמיות כו')

that is to say, "for the sake" [of this]: that G-d alone is all your life. Therefore this love is from the depth of the heart, from the very innermost point. See also what is explained on the subject of "And Havayah your G-d will circumcise your heart" in the maamar beginning "See, I set [before you]," see there, in what is said there: "and there will be no feeling of love, because it is the point of the very self," etc.)

להיות כי עלה במחשבה כו' ומ"ש אחת היא כו' שהיא מיוחדת בתכלית וזהו תמתי רבי ינאי אמר תאומתי בשה"ש [בשיר השירים] רבה

This is because [Israel] "arose in [G-d's] thought," etc., and as it is written, "She is one," etc., for she is united in utter unity. And this is [the meaning of] "my perfect one" (tamasi): Rabbi Yannai said, "my twin" (te'omasi), in Shir HaShirim Rabbah.

והנה גילוי האהבה אינו אלא בשמע"צ שהוא בחי' יחוד חתן וכלה כמ"ש בד"ה תורה צוה. [בשמיני עצרת]

Now, the revelation of the love is only on Shemini Atzeres, which is the level of the union of groom and bride, as is explained in the maamar beginning "The Torah that [Moshe] commanded."

2 ופי' יחוד זה היינו להיות מיוחד בתכלית היחוד בה' בבחי' לאהבה כו' למען חייך כנ"ל.

The meaning of this union is to be united with G-d in utter unity, in the mode of "to love," etc., "for the sake of your life," as explained above.

והיינו כי יציאת האהבה מסותרת הנ"ל מהעלם לגילוי אינו אלא ע"י גילוי והמשכה מלמעלה למטה מקודם לכל נפש ועי"ז בכחו להוציא האהבה מהעלם לגילוי וההמשכה הוא ע"י בחינת וימינו תחבקני שבכל ימי הסוכות

That is: the emergence of the hidden love mentioned above from concealment into revelation comes about only through a revelation and drawing down from above to below, beforehand, to every soul; and through this one has the power to bring the love out of concealment into revelation. The drawing down is through the level of "and His right hand embraces me," which is during all the days of Sukkos.

אך בכל ימי הסוכות הוא בבחי' מקיף והגילוי בפנימית הוא בשמע"צ [בשמיני עצרת] וגילוי זה של ההמשכה נק' מוריד הגשם

But during all the days of Sukkos it is in the mode of a makif (an encompassing light), while the revelation within is on Shemini Atzeres. And this revelation of the drawing down is called "He causes the rain to fall."

כי כמו הגשם שבא מלמעלה ללחלח את הארץ ועי"ז יוצא כח הצומח שיש בארץ מהעלם לגילוי להיות והולידה והצמיחה ונתן זרע כו'

For just like the rain, which comes from above to moisten the earth, and through it the power of growth that is in the earth emerges from concealment into revelation, so that "it makes it bring forth and sprout, and gives seed," etc.,

כמ"כ [כמו כן] גילוי והמשכה שבא מלמעלה לכל אחד הוא בכדי להוציא האהבה המסותרת בכל נפש מהעלם לגילוי להיות בחי' יחוד בה' בתכלית. ולכן מזכירין גבורות גשמים בשמ"ע [בשמיני עצרת].

so too the revelation and drawing down that comes from above to each person is in order to bring the love hidden in every soul out of concealment into revelation, so that there be the level of utter union with G-d. And therefore we mention the "might of the rains" on Shemini Atzeres.

3 והנה כמו שירידת הגשמים מלמעלה א"א לבא לארץ כ"א ע"י שמתעכבים ומתכסים הגשמים תחלה בעבים וגם שיתחלקו אח"כ טיפין טיפין

Now, just as the descent of the rains from above cannot reach the earth except by the rains first being held back and covered in clouds, and also by their dividing afterward into drop after drop,

שלזאת נקרא גבורות גשמים לפי שיורדין בגבורה כי מים הוא התפשטות

which is why it is called "the might (gevuros) of the rains": because they descend with might (gevurah). For water is expansion,

ומה שנעצרים בעבים ומתחלק אח"כ לטיפין כו' הוא מבחי' גבורות והוא בחי' התכללות גבורות בחסדים (ועמ"ש בביאור ע"פ קול דודי ועפ"פ ויתן עוז למלכו)

and the fact that they are held back in clouds and afterward divided into drops, etc., is from the level of gevuros (restraints), and it is the level of the inclusion of gevuros within chasadim (kindnesses). (See also what is explained in the Biur [explanatory discourse] on "The voice of my beloved" and on "And He will give strength to His king.")

ובלא זה אי אפשר לבא למטה לארץ ללחלחה ולהוציא ממנה את כח הצומח שמוסתר בה

Without this they could not come down to the earth to moisten it and bring out of it the power of growth that is hidden within it.

כמ"כ [כמו כן] גילוי והמשכת אלקות שבא מלמעלה בחג הסוכות שהוא מבחי' חסד והתפשטות כו' בכדי להוציא האהבה המסותרת הנ"ל א"א להיות כ"א ע"י התכללות ג"כ בגבורה שיתעכב ויעצר ההשפעה תחלה.

So too, the revelation and drawing down of G-dliness that comes from above on the festival of Sukkos, which is from the level of Chesed (kindness) and expansion, etc., in order to bring out the hidden love mentioned above, cannot be except through being included also with Gevurah (restraint), so that the flow first be held back and restrained.

ולזאת נק' עצרת כו' שהיה בחי' עיכוב ההשפעה (וכמ"ש ברבות נשא פ"י [פרק י' / פרשה י"ז] שהוא מלשון נעצרה נא אותך) כדוגמת הגשם שמתכסה בעבים תחלה ומתחלק אח"כ לטיפין כו'

That is why it is called Atzeres, etc., for it is the level of holding back the flow (as is written in Midrash Rabbah, Nasso, chapter 10, that it is from the same root as "Please, let us detain you"), like the rain, which is first covered in clouds and afterward divided into drops, etc.

ואז נעשה היחוד שהוא בחי' גילוי האהבה המסותרת הנ"ל

And then the union takes place, which is the level of the revelation of the hidden love mentioned above.

ובחינת אהבה זו נקרא בשם עולה לפי שעולה מאליה למעלה בבחי' יחוד בתכלית לפי שחלק הוי' כו' אחת היא כו' ואינה בבחי' אהבה ורשפי אש כמו בכל הרגלים.

And this level of love is called by the name olah (burnt-offering) because it ascends (olah) upward of its own accord, in the mode of utter union, since "Havayah's portion," etc., "She is one," etc.; and it is not in the mode of love and "flashes of fire," as on all the [other] festivals.

4 ולכן אומרים עולה אשה כו' ואח"כ חוזרים וממשיכים שם הוי' חדש עד חג הפסח שבכל ו' חדשים דחורף אין בהם רגל כלל שכל הג' רגלים הן בקיץ כו'.

Therefore we say "a burnt-offering, a fire-offering," etc. Afterward we once again draw down the Name Havayah anew, until the festival of Pesach; for in all the six months of winter there is no festival at all, since all three festivals are in the summer, etc.

ועיין מענין עולה בזח"ג [בזהר חלק ג] ר"פ צו והרמ"ז [והרב משה זכות] שם העיר מענין רוח האדם העולה למעלה ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בענין והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה

See on the subject of olah in Zohar III, at the beginning of Parshas Tzav, where the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) remarks on the subject of the spirit of man that ascends upward. See also what is explained in the maamar beginning "Listen, O heavens," on "and the spirit returns to G-d who gave it."

ומשם יובן שעלייה זו היא למעלה מעלה בחינת עד יעבור עמך הוי' ועמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות

From there it will be understood that this ascent is to the very highest, the level of "until Your people pass over, Havayah." See also what is explained on "When you raise up the lamps."

והנה אשה הוא ג"כ אש ה' וע' זח"ג פנחס (דרנ"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) וכמ"ש בד"ה את קרבני לחמי ובד"ה והיה לכם לציצית בענין לזאת יקרא אשה כו' אך עכ"ז בחי' עולה גבוה יותר כנ"ל.

Now, isheh (fire-offering) is also esh hei ("the fire of the hei"). See Zohar III, Pinchas (252b, end of the column), and as is explained in the maamar beginning "My offering, My bread" and in the maamar beginning "And it shall be to you as tzitzis [fringes]," on "this one shall be called woman (ishah)," etc. Nevertheless, the level of olah is higher, as explained above.

ואפשר ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבי בהעלותך חייך שלך גדול משלהם שבחי' העלאת הנרות בחי' שלהבת העולה מאליה גדול מהקרבנות הנק' אשה ריח כו'.

And perhaps it is in the manner of what our Sages said regarding "When you raise up": "By your life, yours is greater than theirs"; that is, the raising of the lamps, the level of a flame that rises of its own accord, is greater than the offerings, which are called "a fire-offering, a fragrance," etc.

5 ועמ"ש בד"ה תחת אשר לא עבדת. גם י"ל [יש לומר] בחי' אשה אש ה' עיקרו בירור יסוד האש שבנפש הבהמית

See also what is explained in the maamar beginning "Because you did not serve." It may also be said that the level of isheh, esh hei, is chiefly the refinement of the element of fire in the animal soul,

אבל עולה הוא מצד האהבה המסותרת שבנפש האלקית עצמה בחי' בעטרה שעטרה לו אמו שאין בלעומת זה בחינה זו כלל אפילו לאחר הבירור כמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות.

whereas olah comes from the hidden love in the G-dly soul itself, the level of "the crown with which his mother crowned him," a level that does not exist at all on the opposing side, even after the refinement, as is explained at the end of the maamar beginning "Let them bring royal apparel."

גם יש להעיר לענין אשה עולה מענין ב' בחינות חיצוני' הלב ופנימיות הלב הנזכר בד"ה ושאבתם מים שהן ב' בחי' כלה הנזכר בד"ה שה"ש [שיר השירים].

One should also note, regarding isheh and olah, the subject of the two levels, the outer dimension (chitzoniyus) of the heart and the inner dimension (pnimiyus) of the heart, mentioned in the maamar beginning "And you shall draw water," which are the two levels of "bride" mentioned in the maamar beginning "Shir HaShirim."

גם איתא ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס שם דעצי העולה אינון עץ החיים ועה"ד [ועץ הדעת] וא"כ בחינת עולה עצמה היא ממעל לעצים היינו למעלה ג"כ מבחי' עץ החיים ועמ"ש בפי' ממעל לעצים בד"ה וידעת היום.

It is also stated in the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, there, that the wood of the olah is the Tree of Life and the Tree of Knowledge. If so, the level of olah itself is "above the wood," that is, above even the level of the Tree of Life. See also what is explained on the meaning of "above the wood" in the maamar beginning "And you shall know this day."

ועיין עוד מענין עולה בזח"ג [בזהר חלק ג] (דרנ"ח ב'). ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בענין אז תשמח בתולה במחול בחינת אז שהוא בחי' קדם כו'

See further on the subject of olah in Zohar III (258b). See also what is explained in the maamar beginning "On the eighth day he sent," on "Then the maiden shall rejoice in the dance": the level of az ("then"), which is the level of kedem ("the primordial"), etc.

וזהו ענין גן נעול כו' גל נעול מעין חתום (בשה"ש [בשיר השירים] סי' ד' י"ג) היינו בחינת ולא תתורו אחרי לבבכם כו' שלא להיות בחינת זונה ח"ו [חס ושלום]

And this is the meaning of "A locked garden," etc., "a locked spring, a sealed fountain" (in Shir HaShirim, chapter 4, 13): that is, the level of "and you shall not stray after your heart," etc., so as not to be in the state of a harlot (zonah), G-d forbid.

ועי' זח"ג [זהר חלק ג] אמור (פ"ט א') ע"פ ולאחותו הבתולה כו' והוא ענין מ"ם סתומה כמש"ש [כמה שכתוב שם] בפי' אחרי (דס"ב ע"ב) מ"ם סתומה כו' מעין חתום.

See Zohar III, Emor (89a), on "and for his sister, the maiden," etc. And this is the concept of the closed mem, as is explained there in Parshas Acharei (62b): "the closed mem," etc., "a sealed fountain."

כי מ"ם פתוחה היינו שיש פתח ומבוא ליניקת החיצונים מצד התלבשות בנפש הבהמית.

For the open mem means that there is an opening and entrance for the external forces to draw nourishment, by way of being enclothed in the animal soul.

מה שאין כן מ"ם סתומה היינו כד אתכפיא חשוכא לנהורא ועמ"ש בד"ה כי תצא בפי' על אויביך שאין לאויב שליטה ואחיזה שם

Not so the closed mem: it means "when darkness is subdued before light." See also what is explained in the maamar beginning "When you go out," on the meaning of "against your enemies": that the enemy has no dominion or hold there.

והנה ע"י שיהיה בבחי' ולא תתורו כו' יבוא לבחי' למען תזכרו שתהיו בבחינת זכרים כמ"ש במ"א

Now, through being in the state of "and you shall not stray," etc., one will come to the level of "so that you remember" (tizkeru), that you be in the state of males (zecharim), as is explained elsewhere.

וזהו ג"כ ענין עולה דכתיב זכר תמים יקריבנו ועיין מזה זח"א [זהר חלק א] (ויחי דרמ"ו סע"א [סוף עמוד א]) והיינו כמ"ש במ"א בד"ה שוש אשיש שכשהאהבה הוא ע"מ [על מנת] לקבל פרס בחי' לגרמיה נק' נקבה נשים דעתן קלות

And this is also the meaning of olah, of which it is written, "he shall offer a male without blemish." See on this Zohar I (Vayechi, 246a, end of the column). That is, as is explained elsewhere, in the maamar beginning "I will greatly rejoice," that when love is for the sake of receiving a reward, the level of [love] for oneself, it is called female, [as in] "women are of light mind";

אבל בחינת דכר הוא האהבה רבה למהותו ועצמותו ית' כמ"ש ועמך לא חפצתי ע"ש. וזהו ענין העולה שעולה למעלה מעלה כנ"ל.

whereas the level of the male is the great love for His very being and essence, blessed be He, as it is written, "Besides You I desire nothing"; see there. And this is the meaning of the olah, which ascends to the very highest, as explained above.

6 והנה מ"ש ב' הבחינות היינו אשה עולה או עולה אשה היינו התחברות שני הבחינות יחד כמ"ש במ"א בפי' ויחד לבבינו לאהבה.

Now, what is said of the two levels, namely isheh olah or olah isheh, means the joining of the two levels together, as is explained elsewhere on the meaning of "and unite our hearts to love."

דהענין יחוד ב' הבחינות דחיצוניות הלב ופנימיות הלב שיהיה נכלל בחי' החיצוניות בבחי' פנימיות. בד"ה מי מנה עפר יעקב.

The matter is the union of the two levels, the outer dimension of the heart and the inner dimension of the heart, so that the level of the outer dimension be included in the level of the inner dimension. [See] the maamar beginning "Who can count the dust of Yaakov."

ועד"ז הוא ענין והקרבתם אשה עולה או והקרבתם עולה אשה לייחד ב' הלבבות יחד ועיין בזח"א [בזהר חלק א] וישב (דקפ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) בפי' שחברה לה יחדיו והוא ענין ויחד לבבינו

In the same way is the matter of "you shall offer a fire-offering, a burnt-offering" or "you shall offer a burnt-offering, a fire-offering": to unite the two hearts together. See Zohar I, Vayeshev (183b, end of the column), on the meaning of "that is joined together to it"; and this is the matter of "and unite our hearts."

אך עכ"ז [עם כל זה] בחי' והקרבתם עולה אשה הוא בחי' גבוה יותר כי כיון שבחי' עולה קודמת א"כ בחינה זו היא העיקרית ובחי' אשה נכלל ובטל לה משא"כ בבחי' אשה עולה.

Nevertheless, the level of "you shall offer a burnt-offering, a fire-offering" is a higher level. For since the level of olah comes first, this level is the principal one, and the level of isheh is included in it and nullified to it; which is not so with the level of isheh olah.

7 וכמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] במ"א בענין ההפרש בין שילוב אד' בהוי' ושילוב הוי' באד' שאות הראשונה היא הגוברת כו' ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל.

As is explained, in a similar vein, elsewhere, on the difference between the intertwining of Ado-nai within Havayah and the intertwining of Havayah within Ado-nai: that the first letter is the dominant one, etc. See also what is explained on this in the maamar beginning "Return, O Israel."

ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] דבחי' ויחד לבבינו בענין מזמור שיר שהם ג"כ ב' בחינות חיצוניות ופנימיות ולפעמים נאמר כל אחד בפני עצמו ולפעמים מתחברים שניהם יחד

See also what is explained in a similar vein about the level of "and unite our hearts," in the matter of mizmor (psalm) and shir (song), which are also two levels, outer and inner; sometimes each is said by itself, and sometimes both are joined together.

וגם בענין החיבור פעמים נאמר מזמור שיר ופעמים שיר מזמור. עיין מזה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית.

And also regarding their joining, sometimes it says "mizmor shir" and sometimes "shir mizmor." See on this the maamar beginning "A psalm, a song for the dedication of the House."

(ועיין זח"ג [זהר חלק ג] ר"פ ויקרא דף ה' ע"א מענין שיר מזמור לבני קרח כו' ודף נ"ו ע"ב).

(See Zohar III, beginning of Parshas Vayikra, page 5a, on "A song, a psalm of the sons of Korach," etc., and page 56b.)

ועד"ז יובן כמ"כ [כמו כן] בענין הנ"ל והנה כאשר ההעלאה הוא בחי' עליונה מאד כמ"כ [כמו כן] ההמשכה שנמשך ע"י ריח ניחוח להוי' הוא ג"כ בחי' גבוה ביותר

In the same way it will likewise be understood in the matter discussed above. Now, when the ascent is of a very lofty level, so too the drawing down that is drawn down through it, "a pleasing fragrance (rei'ach nichoach) to Havayah," is likewise of a most lofty level.

וכענין מ"ש במ"א בפירוש ממעמקים קראתיך הוי' שבחי' ממעמקים הוא בחי' ישת חשך סתרו סתימא דכל סתימין ומשם קראתיך להיות גילוי בחינת הוי':

This is like what is explained elsewhere on the meaning of "From the depths I call You, Havayah": that the level of "from the depths" is the level of "He made darkness His hiding place," "the most hidden of all hidden," and from there "I call You," so that there be a revelation of the level of Havayah.

LIKKUTEI TORAH • V'ZOS HABERACHAH • MAAMAR 1

ואתה מרכבות קדש

And He Came from the Holy Myriads

◇

1 ואתה מרכבות קדש. כי הנה יש יחידות עשירות מאות כו'. אי"ק בכ"ר כמ"ש בספר שערי אורה להרי"ג [להרבי יוסף גיקטיליא] שער א' בענין מעשר ומעשר מן המעשר כו'. ובענין מאה אדני כסף כו' ע"ש.

"And He came from the holy myriads." For there are units, tens, hundreds, etc. [This is] Ayak Bechar (אי"ק בכ"ר) [the letters for 1, 10, 100 and 2, 20, 200], as is written in the book Sha'arei Orah by Rabbi Yosef Gikatilla, Sha'ar (Gate) 1, on the subject of the tithe and the tithe from the tithe, etc., and on the subject of the hundred silver sockets, etc.; see there.

והמספר הגדול הוא רבה כמ"ש היי לאלפי רבבה וכתיב ומאה מכם רבבה ירדפו שאין מספר למעלה הימנו בלה"ק [בלשון הקודש]

And the greatest number is a myriad, as it is written, "May you become thousands of myriads," and it is written, "And a hundred of you shall pursue a myriad," for there is no number above it in the Holy Tongue.

כי מה שהוא יותר מרבבה אין לו שם בפ"ע [בפני עצמו] בתורה כ"א שנק' כך וכך אלפים או כך וכך רבוא וכמ"ש רבבות אלפי ישראל וכתיב הרבה משתים עשרה רבו אדם (ביונה סס"י [סוף סימן] ד') ולכן מצינו במשנה רפ"ז דברכות בשלשה מהו אומר וכו' עד ברבוא מהו אומר כו'.

For whatever is more than a myriad has no name of its own in the Torah, but is only called so many thousands or so many myriads (ribbo), as it is written, "the myriads of the thousands of Israel," and it is written, "more than twelve myriads of people" (in Jonah, end of chapter 4). And therefore we find in the Mishnah, at the beginning of chapter 7 of Berachos: "With three, what does one say?" etc., up to "With a myriad, what does one say?" etc.

והנה כתיב ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שבע הוא בחינת שבע מדות העליונות שבפסוק לך ה' הגדולה כו' עד הממלכה כו'

Now it is written, "And the life of Sarah was a hundred years and twenty years and seven years." Seven is the level of the seven supernal emotive attributes (middos) in the verse "Yours, Havayah, is the greatness," etc., up to "the kingdom," etc.

שהמדות הם בבחי' התחלקות המדרגות זו מזו שהרי החסד והגבורה הם מדות נגדיים

For the attributes are in the mode of levels divided from one another, since Chesed (kindness) and Gevurah (restraint) are opposing attributes.

ולכן נאמר בהם שנים לשון רבים משא"כ חו"ב [חכמה ובינה] נאמר עליהם עשרים שנה לשון יחיד כי הם תרין ריעין דלא מתפרשין כמו עד"מ באדם כשמבין ההלכה ע"י כח השכל שבו ממילא נכלל בזה חכמה ובינה.

And therefore of them it says shanim ("years"), in the plural, whereas of Chochmah (wisdom) and Binah (understanding) it says esrim shanah ("twenty year"), in the singular, for they are "two companions that never part." As, by way of analogy, in a person: when he understands a halachah by means of the power of intellect within him, Chochmah and Binah are automatically included in this.

ועיין בזהר פ' חיי שרה (דקכ"ג ע"א). והנה עכ"פ [על כל פנים] מובן מזה שהמדות כל מדה היא רק בחי' יחידית.

And see the Zohar, Parshas Chayei Sarah (123a). Now, in any case it is understood from this that each one of the attributes is only at the level of a unit.

שהרי שבע מדות שבפסוק נק' שבע שנים א"כ כל מדה היא נמנית רק לבחי' א'.

For the seven attributes in the verse are called "seven years"; if so, each attribute is counted as only one level.

משא"כ השכל הוא בחי' עשירית שהרי חו"ב [חכמה ובינה] נק' עשרים שנה והטעם הוא כי כדי שיהיה גילוי המדות מהשכל א"א שיומשך האור מכל השכל בהמדה כי אם רק מבחי' עשירית שבשכל.

The intellect, however, is the level of tens, for Chochmah and Binah are called "twenty years." And the reason is that, in order for the attributes to be revealed from the intellect, it is impossible for the light of the whole intellect to be drawn into the attribute, but only from the level of the tenth within the intellect.

2 וכנודע שאין ערוך השכל המתלבש בהמדות להיות טעם ומוחין למדה לגבי עצמיות השכל מה שאינו שייך למדות.

As is known, the intellect that is enclothed in the attributes, to be the reason and the intellect (mochin) of the attribute, bears no comparison to the essence of the intellect, which has no relation to the attributes.

ועמ"ש מזה בד"ה באתי לגני ובפסוק את קרבני לחמי שזהו ענין גידים המחברים העצמות עם הבשר כו' ע"ש לכן כל מדה היא בחי' עשירית שבשכל.

And see what is written about this in the discourse beginning "I have come into My garden," and on the verse "My offering, My bread," that this is the matter of the sinews that join the bones with the flesh, etc.; see there. Therefore each attribute is the level of the tenth within the intellect.

ועד"ז איתא בענין שם אל שהוא נהירו דחכמתא היינו מה שחו"ב [שחכמה ובינה] מאירים במדות כמ"ש חסד אל

And similarly it is stated concerning the Name Kel, that it is "the radiance of Chochmah," meaning that Chochmah and Binah shine in the attributes, as it is written, "the kindness of Kel."

והוא מעשר מאותיות יש קנה חכמה קנה בינה גימ' [גימטריא] יש והוא בחי' מל' שבחכמה וכמ"ש במ"א ע"פ לפני לא נוצר אל עיין בזהר קדושים (דפ"ו סע"א [סוף עמוד א]).

And it is a tithe of the letters yesh ("being"): "Acquire (kenei) wisdom, acquire (kenei) understanding": [the two kenei] are the numerical value of yesh. And it is the level of Malchus (sovereignty) within Chochmah, as is written elsewhere on [the verse] "Before Me no Kel was formed." See the Zohar, Kedoshim (end of 86a).

והנה השכל שהוא חו"ב [חכמה ובינה] הוא גם כן עשירית מלמעלה מן השכל הנק' בחינת מאה. וזהו ענין שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] קומתו של אדה"ר [אדם הראשון] הי' [היה] מאה אמה.

Now the intellect, which is Chochmah and Binah, is likewise a tenth of what is above the intellect, which is called the level of a hundred. And this is the meaning of what our Sages said, that the stature of Adam, the first man, was a hundred cubits.

והנה למעלה מהשכל יש גם כן בחי' הרבה. נר"נ [נפש רוח נשמה] כו' וחיה יחידה הם למעלה מהשכל.

And above the intellect, too, there are many levels: [the soul's levels] Nefesh, Ruach, Neshamah, etc.; and Chayah [and] Yechidah are above the intellect.

3 ונגד ה' בחי' נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] הם ה' בחי' הנ"ל יחידות עשיריות מאות אלפים רבבות כי בחי' נפש מקבל רק מבחי' העשירית שברוח ועד"ז הרוח מבחי' הנשמה כו' ועמ"ש מזה בד"ה מה טובו אוהליך

And corresponding to the five levels of Nefesh, Ruach, Neshamah, Chayah and Yechidah are the five levels mentioned above: units, tens, hundreds, thousands, myriads. For the level of Nefesh receives only from the level of the tenth within Ruach, and likewise Ruach from the level of Neshamah, etc. And see what is written about this in the discourse beginning "How goodly are your tents."

והנה בחי' רצון העליון הוא למעלה מהשכל והחכמה ויש בזה גם כן ב' בחי' רצון וחפץ.

Now the level of the supernal will is above the intellect and Chochmah, and in it, too, there are two levels: will (ratzon) and desire (chefetz).

רצון הוא בלי טעם ותענוג. שתוק כך עלה במחשבה כו' וחפץ הוא בבחי' טעם ותענוג.

Will is without reason or delight: "Be silent; thus it arose in thought," etc. And desire is in the mode of reason and delight.

4 ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון גבי דוד זמירות קרית להו כו'. וזהו ענין ונוצר חסד לאלפים שמבחי' נוצר אותיות רצון נמשך ומתפשט בחנית אלפים אאלפך חכמה אאלפך בינה.

And see what is written about this in the explanation on [the verse] "And I was beside Him as a nursling," concerning David: "You called them songs," etc. And this is the meaning of "preserving kindness for thousands": from the level of notzer ("preserving"), [whose] letters [are] ratzon ("will"), it is drawn down and spreads into the level of alafim ("thousands"): "I shall teach you (a'alefcha) wisdom, I shall teach you understanding."

ועד"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] התורה קדמה אלפים שנה לעולם. ועמ"ש מענין לאלפים בד"ה מראיהם ומעשיהם וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת פ"ח [פרק ח'] בענין ישמח משה כו' אלף חלקים של אור כו' ע"ש.

And similarly our Sages said: the Torah preceded the world by two thousand years. And see what is written on the subject of "for thousands" in the discourse beginning "Their appearance and their work," and see Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, chapter 8, on the subject of "Moshe rejoices," etc., a thousand parts of light, etc.; see there.

5 והנה מבואר במ"א שאנו רואים עד"מ באדם שהתענוג הוא הנמשך ומתפשט באריכות והתרחבות ובריבוי יותר מכל כחות הנפש

Now it is explained elsewhere that we see, by way of analogy, in a person, that delight is what is drawn down and spreads out in length and breadth and in multiplicity more than all the powers of the soul.

כי התענוג ישנו בראי' [בראיה] ובשמיעה ובכל החושים ובשכל ובמדות כו' ומהות התענוג שבראי' [שבראיה] הוא בסגנון אחר ממהות התענוג שבשמיעה כמו מנגון וכלי זמר

For delight is present in sight and in hearing and in all the senses, and in the intellect and in the emotive attributes, etc. And the nature of the delight in sight is of a different kind from the nature of the delight in hearing, such as a melody and musical instruments.

וכן בשכל מהות תענוג בפ"ע [בפני עצמו] כו' ועד"ז כמה מיני רבוי תענוגים.

And likewise in the intellect [there is] a delight of a nature of its own, etc. And in the same way [there are] many kinds, a multitude of delights.

ונודע שכל בחי' התענוג שלמטה הוא רק ממה שנפל משבה"כ [משבירת הכלים] ולכן ג"ע [גן עדן] הוא תענוג אין קץ ומוטב דלידייניה כו' ונודע דג"ע [דגן עדן] הוא רק הארה בעלמא

And it is known that all delight below is only from what fell in the breaking of the vessels. And therefore the Garden of Eden is delight without end, and "it is better that he be judged," etc. And it is known that the Garden of Eden is only a mere glimmer.

(לכן עד"ז יובן שבחי' הארת והתפשטות תענוג העליון נק' רבבה לגבי בחי' הארת הרצון שהוא בחי' לאלפים. כי הוא רב ונעלה יותר עד שמבחי' עשירית שבתענוג כו'

(Therefore, in the same way it will be understood that the radiance and spreading of the supernal delight is called "a myriad" (revavah) relative to the radiance of the will, which is the level of "for thousands." For it is more abundant (rav) and more exalted, to the point that from the level of the tenth within the delight, etc.

וזהו מ"ש ועתיק יומין יתיב כו' אלף אלפים ישמשוניה ורבו רבוון קדמוהי יקומון כי מבחי' ע"י שהוא מקור חיים מקור התענוג אזי גם מה שנמשך ומתפשט ממנו הארה בעלמא בבחי' ישמשוניה וקדמוהי יקומון הוא בבחי' אלף אלפים ורבו רבוון כו'.

And this is what is written, "And the Ancient of Days sat," etc., "a thousand thousands served Him, and myriads of myriads stood before Him." For from the level of the Ancient of Days (Atik Yomin), which is the source of life, the source of delight, even what is drawn down and spreads from it as a mere glimmer, at the level of "served Him" and "stood before Him," is at the level of a thousand thousands and myriads of myriads, etc.

וכמ"ש באד"ר [באדרא רבא] ענין רבוי העלמין בגלגלתא יתבין תליסר אלפי רבוא עלמין כו'. וזהו ג"כ ענין הללוהו כרוב גודלו).

And as is written in the Idra Rabba on the subject of the multitude of worlds: in the skull (gulgalta) there dwell thirteen thousand myriads of worlds, etc. And this is also the meaning of "Praise Him according to the abundance of His greatness.")

והנה שרה הוא בחי' מטרוניתא בחי' מל' ומקודם נק' שרי לשון אדון שלי בלי התפשטות ואח"כ נעשית שרה לכל העולם מלכותך מלכות כל עולמים וכדי להיות ההתפשטות למטה יותר צ"ל ההמשכה הכח לזה מלמעלה יותר

Now Sarah is the level of the Matronita [the Queen], the level of Malchus. At first she was called Sarai, a term meaning "my sovereign," without spreading out; and afterward she became Sarah, sovereign (sarah) to the whole world: "Your kingdom is a kingdom of all worlds." And in order for the spreading below to be greater, the drawing down of the power for this must be from higher above.

ולכן ניתן לה אות ה' שהוא כח התפשטות לאורך ורוחב ועמ"ש בענין ה' דאברהם בד"ה הנה אברם כו'.

Therefore she was given the letter hei, which is the power of spreading out in length and breadth. And see what is written on the subject of the hei of Avraham in the discourse beginning "Behold, Avram," etc.

ועיין בזהר פרשת בלק (דקצ"א א') אזעירת גרמה כו' ומאי איהי י כו' עד אתבניאת ואתעבידת כו' ה' כמלקדמין וכו' ע"ש

And see the Zohar, Parshas Balak (191a): "she made herself small," etc., "and what is she? A yud," etc., until "she was built and made," etc., "a hei as before," etc.; see there.

ונת' [ונתבאר] במ"א ומזה יובן ענין שרי ביו"ד ושרה בה"א [באות ה"א] והנה חיי שרה הוא מבחי' מאה.

And it is explained elsewhere. And from this the matter of Sarai with a yud and Sarah with a hei will be understood. Now "the life of Sarah" is from the level of a hundred.

6 וזהו ענין חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אל תקרי מה אלא מאה

And this is the meaning of "A person is obligated to recite a hundred blessings every day," and therefore our Sages said, "Do not read mah ('what') but me'ah ('a hundred')."

דהיינו שהמל' נק' מה וממשיכים בה מבחי' מאה שהוא בחי' כתר שכדי להיות ההתפשטות למטה צ"ל ההמשכה מלמעלה כנ"ל

That is, Malchus is called mah, and into it is drawn from the level of a hundred, which is the level of Keser (the Crown); for in order for there to be spreading below, there must be drawing down from above, as mentioned above.

אכן עכ"ז [עם כל זה] ההמשכה הוא רק מבחי' מאה. אבל בחי' התורה שרשה הוא מבחי' רבבות שלמעלה מעלה מבחי' ומדריגת מאה.

Yet even so, the drawing down is only from the level of a hundred. But the level of the Torah has its root in the level of myriads, which is far, far above the level and rank of a hundred.

7 וזהו ענין מרכבות קדש. ומשם דוקא יוכל להמשיך ולירד גם למטה בדברים גשמיים סוכה ותפילין כו'

And this is the meaning of "from the holy myriads." And specifically from there it can be drawn down and descend even below, into physical things: sukkah and tefillin, etc.

ועמ"ש סד"ה הנה אברם וסד"ה ראה ריח בני כריח שדה. ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בענין תזל כטל כו' וכרביבים עלי עשב. אשר רביבים זהו ענין ההמשכה מבחי' רבבות קדש

And see what is written at the end of the discourse beginning "Behold, Avram," and at the end of the discourse beginning "See, the fragrance of my son is like the fragrance of a field." And see what is written in the discourse beginning "Give ear, O heavens," on the subject of "[My speech] shall flow as the dew," etc., "and as showers upon the grass": for revivim ("showers") is the matter of the drawing down from the level of the holy myriads (revavos).

(והיינו כי חיי שרה שהוא ענין התפשטות חיות העולמות ואתה מחיה את כולם מלכותך מכ"ע [מלכות כל עולמים] הנה שרש המשכה זו נקרא יחוד חיצוניות דחו"ב [דחכמה ובינה] אין ויש

(That is: "the life of Sarah," which is the spreading of the life-force (chayus) of the worlds, "And You give life to them all," "Your kingdom is a kingdom of all worlds": the root of this drawing down is called the union of the outer dimension (chitzoniyus) of Chochmah and Binah, Ayin [nothingness] and Yesh [being].

אבל ע"י תומ"צ [תורה ומצות] נמשך מבחי' יחוד פנימי' [פנימיות / פנימית] דחו"ב [דחכמה ובינה] ששרש המשכה זו מבחי' עתיק וא"ס ממש ועד"ז י"ל [יש לומר] ענין מה רב טובך אשר צפנת. כי רב ורבבה ענין א'.

But through Torah and mitzvos there is drawn down from the level of the union of the inner dimension (pnimiyus) of Chochmah and Binah, the root of which drawing down is from the level of Atik [the Ancient One] and the Infinite One (Ein Sof) itself. And in the same way one can explain "How abundant is Your goodness, which You have hidden away," for rav ("abundant") and revavah ("myriad") are one concept.

וז"ש [וזהו שכתוב] רב פעלים כו' ועמ"ש ע"פ זכר רב טובך יביעו שיסוד דא"א דהיינו בחי' ההשפעה נק' רב טובך ולכן דורות הראשונים מאדה"ר [מאדם הראשון] עד נח האריכו ימים ביותר והיינו לפי שנמשך אז מבחי' א"א) (כמ"ש בזהר ח"א [חלק א'] דל"ז ע"ב)

And this is what is written, "abundant in deeds," etc. And see what is written on [the verse] "They shall utter the remembrance of Your abundant goodness," that the Yesod of Arich Anpin [the Long Countenance], meaning the level of bestowal, is called "Your abundant goodness." And therefore the first generations, from Adam the first man until Noach, lived exceedingly long lives; that is, because at that time it was drawn down from the level of Arich Anpin.) (As is written in the Zohar, Part I, 37b.)

ואח"כ כתיב והיו ימיו מאה ועשרים שנה והיינו ע"ד מ"ש ויהיו חיי שרה מאה שנה כו'.

And afterward it is written, "And his days shall be a hundred and twenty years"; and this is along the lines of what is written, "And the life of Sarah was a hundred years," etc.

ומכ"ז [ומכל זה] יובן ג"כ ענין ורב שלום בניך השלום ברבוי כו' בד"ה וכל בניך

And from all this one will also understand the meaning of "And abundant shall be the peace of your children": the peace in abundance, etc., [as explained] in the discourse beginning "And all your children."

אך עכ"ז [עם כל זה] הגילוי וההמשכה עתה ע"י התורה מבחי' רכבות הנ"ל הוא רק ואתה לשון תרגום שהוא בחינת אחוריים כי טעמי תורה שהוא פנימיות התורה לא נתגלה עדיין וזה יהיה לעתיד.

Yet even so, the revelation and drawing down now, through the Torah, from the level of the myriads mentioned above, is only ve'asa ("and He came"), a term of the Aramaic translation (Targum), which is the level of the back (achorayim); for the reasons of the Torah, which are the inner dimension of the Torah, have not yet been revealed, and this will be in the Time to Come.

8 וזהו ענין שנאמר ישקני מנשיקות פיהו בחינת נשיקין התדבקות רוחא ברוחא בחינת הבל שהוא התגלות פנימיות טעמי תורה אבל עתה הוא רק בבחי' אחוריים ואתה כו' וכמו שמבואר באריכות ע"פ תורה צוה.

And this is the meaning of what is said, "Let Him kiss me with the kisses of His mouth": the level of kisses, the cleaving of spirit with spirit, the level of breath, which is the revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the reasons of the Torah. But now it is only in the level of the back, "ve'asa," etc., as is explained at length on [the verse] "Torah [Moshe] commanded [us]."

וזהו וזרח משעיר למו שהוא רק בחי' שערות מותרי מוחין כנודע בגשמיות שהשערות אינם ממהות המוח שחותכין אותן ואינו מרגיש כלל. וכמ"כ [וכמו כן] למעלה נובלות חכמה שלמעלה תורה

And this is [the meaning of] "And He shone forth from Se'ir to them": that it is only the level of hairs (se'aros), the surplus of the brain, as is known in the physical, that the hairs are not of the essence of the brain, for they are cut and one feels nothing at all. And similarly above: the Torah is the fallen fruit of the supernal wisdom.

(ואפשר לומר ג"כ שזהו ענין ג' מדרגות ברכה קדוש' [קדושה / קדושת] יחוד והיינו כי ברכ' זהו ענין מאה ברכות והוא בחינת ויהיו חיי שרה מאה שנה כנ"ל והוא ענין הברכה בבחי' ואתה מחיה את כולם

(And one could also say that this is the matter of the three levels: blessing, holiness, union. That is: blessing is the matter of the hundred blessings, and it is the level of "And the life of Sarah was a hundred years," as mentioned above, and it is the matter of the blessing at the level of "And You give life to them all."

אבל קדוש' [קדושה / קדושת] הוא ההמשכה מבחי' רכבות קדש ע"י אשר קדשנו במצותיו שהוא המשכת סוכ"ע אלא שמ"מ קדושין הוא עדיין רק בחי' אירוסין והוא בחי' ואתא כו'.

But holiness is the drawing down from the level of the holy myriads through "Who has sanctified us with His commandments," which is the drawing down of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). Yet even so, kiddushin [literally "sanctification"] is still only the level of betrothal (erusin), and it is the level of "ve'asa," etc.

אבל היחוד הוא ההמשכה בבחי' פנימיות. גם י"ל [יש לומר] כי הנה יש רבבות קדש אבל עכ"ז [עם כל זה] למעלה מעלה מזה הוא בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן

But union is the drawing down in the mode of the inner dimension. It can also be said that there are indeed the holy myriads, yet nevertheless, far, far above this is the level of "You are One, but not in number."

וזהו ענין יחוד דהיינו להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה יחיד ומיוחד חד ולא בחושבן להיות ונגלה כבוד ה' כו' עין בעין יראו כו' ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך יבק ובמאורי אור) **(אות ג' סעיף ס"ו ובאות יוד סעיף כ"ג)**

And this is the matter of union: to draw down the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, singular and unique, "One but not in number," so that "the glory of Havayah shall be revealed," etc., "eye to eye they shall see," etc. And see Pardes, in the Erchei HaKinuyim, the entry "Yabok," and in Me'orei Or) **(letter gimmel, section 66, and letter yud, section 23)**

וברי"מ [וברעיא מהימנא] **פ' משפטים** (דקי"ו סע"א [סוף עמוד א] קי"ט א') **ובפ' פקודי** (דרס"ב א') **ובהרמ"ז** [ובהרב משה זכות] **פ' תצא** (דרע"ז א') **בד"ה ומברך בה**

and in the Ra'aya Mehemna, Parshas Mishpatim (end of 116a, 119a), and in Parshas Pekudei (262a), and in the Ramaz, Parshas Teitzei (277a), in the passage beginning "and blesses with it."

ועמ"ש מזה סד"ה ענין הנסכים ועמ"ש עוד מענין ברכה וקדושה ע"פ מ"ש בזח"ג פ' בלק (דק"צ ע"ב) בפסוק ברכו ה' מלאכיו כו' אבל קדוש לא אתמסר לון בלחודייהו אלא בהדי ישראל דלא מקדשי קדושה אלא בהדי ישראל ע"ש

And see what is written about this at the end of the discourse beginning "The matter of the libations." And see further what is written on the subject of blessing and holiness, on what is stated in the Zohar, Part III, Parshas Balak (190b), on the verse "Bless Havayah, His angels," etc.: "but 'holy' was not handed over to them on their own, but only together with Israel, for they do not sanctify with holiness except together with Israel"; see there.

ובגמרא נזכר מענין ואתה מרכבות (בחגיגה דט"ז א'). **אות הוא ברבבה שלו וכ"ה ברבות בשה"ש** [בשיר השירים] **ס"פ מה דודך**

And in the Gemara the subject of "And He came (ve'asa) from the myriads" is mentioned (in Chagigah 16a): "He is a sign (os) among His myriad." And so it is in the Midrash Rabbah on Song of Songs, end of [the section] **"What is your beloved."**

יי"ל [יש לומר] הפי' כענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ברבות סדר מקץ פ' צ' קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל [תלמוד לומר] כי קדוש אני כו' קדושתי למעלה מקדושתכם ונתבאר מזה במ"א.

One can say the explanation is along the lines of what our Sages said in the Midrash Rabbah, Seder Mikeitz, section 90: "'You shall be holy': could it be like Me? The verse says, 'for I am holy,' etc.: My holiness is above your holiness." And this has been explained elsewhere.

9 ועד"ז יי"ל [יש לומר] כי מרכבות קדש זהו בחי' קדושים תהיו שהרי זה ממשיכים ע"י התורה

And along these lines it can be said that "from the holy myriads" is the level of "You shall be holy," for this is drawn down through the Torah.

אמנם בחי' אות הוא ברכבה שלו זהו בחי' קדושתי למעלה מקדושתכם ולמעלה מעלה גם מבחי' רבבות קדש כי אנת הוא חד ולא בחושבן ועד"ז נאמר ולתבונתו אין מספר.

However, the level of "He is a sign among His myriad" is the level of "My holiness is above your holiness," and far, far above even the level of the holy myriads, for "You are One, but not in number." And similarly it is said, "His understanding is beyond number."

והרי לגבי דבר שאינו בגדר מספר שוין הרבבות עם האחרים

For relative to something that is not within the bounds of number, the myriads are equal with the others.

וזהו ועתיק יומין יתיב כו' אלף אלפי' ישמשוניה ורבו רבוון קדמוהי יקומון כו' וזהו ענין אות הוא בתוך רבבות קדש. ברבות בשה"ש [בשיר השירים] שם.

And this is [the meaning of] "And the Ancient of Days sat," etc., "a thousand thousands served Him, and myriads of myriads stood before Him," etc. And this is the meaning of "He is a sign within the holy myriads." [So it is] in the Midrash Rabbah on Song of Songs, there.

ועיין עוד מענין ואתה מרכבות בזח"ב [בזהר חלק ב'] שמות ג' א' תרומה קל"א א':

And see further on the subject of "And He came from the myriads" in the Zohar, Part II, Shemos 3a, Terumah 131a.

LIKKUTEI TORAH • V'ZOS HABERACHAH • MAAMAR 2

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב

The Torah that Moshe commanded us is the inheritance of the congregation of Yaakov

1 **תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב.** (פסוק זה הובא בגמרא ברכות פ"ט נ"ז א' פסחים פ"ג [פרק ג'] מ"ט ב'. סוטה פ"ג [פרק ג'] מ"ב.

"The Torah that Moshe commanded us is the inheritance (morashah) of the congregation of Yaakov." (This verse is cited in the Gemara: Berachos, chapter 9, 57a; Pesachim, chapter 3, 49b; Sotah, chapter 3, 42;

סנהדרין פי"א [פרק י"א] צ"א סע"ב [סוף עמוד ב] מכות פ"ג [פרק ג'] כ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]. רבות תרומה ס"פ ל"ג תשא פ"מ צו פ"ט. בשה"ש [בשיר השירים] בפסוק ישקני מנשיקות פיהו. זח"ב [זהר חלק ב'] יתרו פ"ג [דף פ"ג ב']

Sanhedrin, chapter 11, at the end of 91b; Makkos, chapter 3, at the end of 23b; [in Midrash] Rabbah: Terumah, at the end of chapter 33; Tisa, chapter 40; Tzav, chapter 9; in Shir HaShirim [Rabbah] on the verse "Let him kiss me with the kisses of his mouth"; Zohar II, Yisro, 83b.)

והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בפסחים שם אל תקרי מורשה אלא מאורסה שהתורה נק' כלה וכ"ה ברבות תרומה שם וצ"ל

Now, our Sages, of blessed memory, said in Pesachim there: "Do not read morashah (inheritance) but me'orasah (betrothed)," for the Torah is called a bride; and so it is in Rabbah, Terumah, there. And this needs to be understood,

דהא ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] במשנה ספ"ד [סוף פרק ד'] דתענית ביום חתונתו זו מתן תורה. ופי' ביום חתונתו משמע שכנס"י [שכנסת ישראל] נק' כלה. וא"כ התורה נקרא חתן.

for our Sages, of blessed memory, said in the Mishnah at the end of chapter 4 of Taanis: "'On the day of his wedding' — this is the Giving of the Torah." And the meaning of "on the day of his wedding" implies that the Community of Israel is called the bride; and if so, the Torah is called the groom.

(הן אמת כי ברבות סדר אחרי ספ"כ מבואר משל למלך שהיה משיא בתו כו' בתו זו התורה ההי"ד [הדא הוא דכתיב] ביום חתונתו וכ"ה בסדר במדבר ספ"ב [סוף פרק ב'].

(It is true that in Rabbah, on the portion of Acharei, at the end of chapter 20, a parable is set out of a king who was marrying off his daughter, etc.: "His daughter — this is the Torah," as it is written, "on the day of his wedding"; and so it is in the portion of Bamidbar, at the end of chapter 2.

א"כ לפ"ז [לפי זה] י"ל [יש לומר] דגם בפי' ביום חתונתו היינו שישראל הם החתן והתורה שהיא בתו היא הכלה.

If so, according to this one may say that in the meaning of "on the day of his wedding" as well, Israel is the groom, and the Torah, which is His daughter, is the bride.

אך באמת בכמה דוכתי משמע ג"כ דפי' ביום חתונתו היינו שישראל הם הכלה וכדפירש"י [וכדפירש רש"י] ע"פ ה' מסיני בא יצא לקראתם כו' כחתן היוצא להקביל פני כלה והוא מהמכילתא פ' יתרו.

But in truth, in several places it is also implied that the meaning of "on the day of his wedding" is that Israel is the bride, as Rashi explains on the verse "Havayah came from Sinai": "He went out toward them, etc., like a groom who goes out to greet the bride"; and this is from the Mechilta on the portion of Yisro.

וכ"מ [וכן משמע] ג"כ ברבות נשא פי"ב ביום חתונתו זה סיני חיתונין היו שנאמר וקדשתם היום כו' משמע שישראל הם מקבלים הקדושין. וע' זח"ב [זהר חלק ב'] (נ"ח א' פ"ד א' כ"ב א') ח"ג [חלק ג'] (ס"א ב') בענין בעטרה שעטרה כו'.

And so it is also implied in Rabbah, Naso, chapter 12: "'On the day of his wedding' — this is Sinai; it was a wedding, as it is said, 'And sanctify them today, etc.'" — which implies that Israel are the ones who receive the kiddushin [betrothal]. And see Zohar II) (58a, 84a, 22a), [and Zohar] III (61b), on the subject of "with the crown with which [she] crowned [him]," etc.

גם ברבות ס"פ ואתחנן איתא א"ר [אמר רבי] ברכיה בעשר מקומות קרא הקב"ה לישראל כלה כו'. ויש מתרצים דלגבי הקב"ה נקי ישראל כלה.

Also in Rabbah, at the end of Va'eschanan, it says: "Rabbi Berechyah said: In ten places the Holy One, blessed be He, called Israel 'bride,' etc." And some resolve [this by saying] that in relation to the Holy One, blessed be He, Israel is called the bride,

ולגבי התורה נק' ישראל חתן ועד"ז יש לפרש הפסוק ולא תתורו אחרי לבבכם וגו' אשר אתם זונים אחריהם למען תזכרו כו'

and in relation to the Torah, Israel is called the groom. And in this way one can interpret the verse, "And you shall not wander after your heart, etc., after which you go astray (zonim), so that you will remember, etc."

פי' ע"י ולא תתורו ולא תהיו בבחי' זונה ח"ו [חס ושלום] כי אם ואל אישך תשוקתך ביום ההוא תקראי אישי.

Meaning: through "you shall not wander," you will not be in the state of a zonah [a faithless woman], G-d forbid, but rather [in the state of] "and your desire shall be to your husband," [and] "on that day you shall call [Me] 'my Husband.'"

2 והיינו שיהיו בבחי' כלה לגבי הקב"ה להיות כלתה נפשי כלה שארי ולבבי אזי למען תזכרו שתהיו בחי' הזכרים ומשפיעים לגבי התורה וזהו ועשיתם את כל מצותי.

That is, that they be in the state of a bride (kallah) in relation to the Holy One, blessed be He, to be [in the state of] "my soul pines (kalsah)" [and] "my flesh and my heart pine away (kalah)"; then, "so that you will remember (tizkeru)" — that you will be in the state of males (zecharim) and givers in relation to the Torah. And this is "and you shall do all My commandments."

אך עכ"ז [עם כל זה] אינו מיושב עם המאמר תלת קשרין מתקשרין דא בדא קודשא ב"ה אורייתא וישראל בזח"ג [בזהר חלק ג] פי' אחרי (דע"ג א') משמע דישראל הם מקבלים מהתורה וא"כ התורה היא החתן המשפיע כו'.

Yet even so, this does not sit well with the saying "Three bonds are bound one to the other: the Holy One, blessed be He, the Torah, and Israel," in Zohar III, the portion of Acharei (73a), which implies that Israel receive from the Torah; and if so, the Torah is the groom, the one who gives, etc.

וכן משמע ממארז"ל [ממאמר רבותינו זכרונם לברכה] פ"ק [פרק קמא] דברכות (דף ו' ע"ב) לענין המשמח את החתן שעי"ז זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות

And so, too, it is implied by the saying of our Sages, of blessed memory, in the first chapter of Berachos (folio 6b), concerning one who gladdens the groom, that through this he merits the Torah, which was given with five voices.

משמע דהוא מדה כנגד מדה לפי שהתורה נק' חתן וכתיב ביה ג"כ ה' קולות והגם שיש לדחות. עכ"ז [עם כל זה] כאן יתבאר בתירוץ מרווח יותר.

This implies that it is measure for measure, because the Torah is called a groom, and regarding it, too, five "voices" are written. And although one could deflect [this proof], nevertheless, here it will be explained with a more satisfying resolution.

3 ויובן זאת בהקדים ענין אירוסין ונשואין ומה שייכות זאת להתורה. אך הנה אירוסין הוא מה שהחתן נותן להכלה הטבעת קדושין

This will be understood by first introducing the matter of erusin (betrothal) and nisuin (marriage), and what connection this has to the Torah. Now, erusin is when the groom gives the bride the ring of kiddushin,

ובזה הוא ממשיך לה חיות מועט להיות מקודשת לשון הפרשה לו כמ"ש הרי את מקודשת לי.

and through this he draws to her a small measure of life-force, so that she becomes mekudeshes, a term meaning "set apart" for him, as it is said: "Behold, you are consecrated to me."

4 וכמ"כ [וכמו כן] למעלה הנה יש תורה שבכתב ותורה שבע"פ [שבעל פה] ונק' שמים וארץ כמש"ת [כמו שיתבאר]. כי הנה תושבע"פ הוא הפירוש על תורה שבכתב

And similarly Above: there is the Written Torah and the Oral Torah, and they are called heaven and earth, as will be explained. For the Oral Torah is the explanation of the Written Torah,

כי בתשב"כ [בתורה שבכתב] אינו מפורש היטב פרטי המצות רק התשבע"פ [התורה שבעל פה] מבאר ומפרש כל פרטי תשב"כ [תורה שבכתב] כידוע שעל כל דבר ודבר שבתורה יש ששים רבוא פירושים בפשט

since in the Written Torah the details of the mitzvos are not clearly spelled out; only the Oral Torah clarifies and explains all the details of the Written Torah. As is known, on each and every matter in the Torah there are six hundred thousand interpretations in pshat (the plain meaning),

וכן ברמז ובדרוש וכן בסוד והם ד' פעמים ששים רבוא (ע' [עיין] מענין פשט רמז דרוש סוד בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפ' בראשית) (בדף ד' ע"ב ודף ה' ע"א) ור"פ שמיני

and likewise in remez (allusion) and in drush (homiletic interpretation), and likewise in sod (the esoteric meaning); and these are four times six hundred thousand. (See on the subject of pshat, remez, drush and sod in the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) on the portion of Bereishis (folio 4b and folio 5a), and at the beginning of the portion of Shemini.)

ולזאת נקרא תשבע"פ [תורה שבעל פה] בחי' מלכות כמאמר מלכות פה תשבע"פ [תורה שבעל פה] כו'

Therefore the Oral Torah is called the level of Malchus, as in the saying, "Malchus is the mouth, the Oral Torah," etc.

והיינו בחי' דבור שבא בהתגלות לבחי' דבור כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] דבר ה' זו הלכה (שבת קל"ח ב')

That is, the level of speech, which comes out into revelation at the level of speech, as our Sages, of blessed memory, said: "'The word of Havayah' — this is halachah [Torah law]" (Shabbos 138b),

ודבר מלך שלטון וישראל הם הממשיכים בחי' מלוכה עליהם ע"י שהם מקבלים עליהם עול מלכות שמים כמ"ש שום תשים עליך מלך כו'.

and "the word of the king is sovereign." And Israel are the ones who draw the level of kingship down upon themselves, by accepting upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven, as it is written, "You shall surely set a king over yourself, etc."

אך כ"ז [כל זה] הוא במצות התורה שבתורה שבכתב אינו מפורש היטב ובתורה שבע"פ [שבעל פה] באה לידי גילוי על כל דבר ודבר ד"פ ס"ר.

But all this concerns the mitzvos of the Torah, which in the Written Torah are not clearly spelled out, and in the Oral Torah come into revelation, four times six hundred thousand [interpretations] on each and every matter.

אך יש עוד טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] שבתושבע"כ [שבתורה שבכתב] דהיינו תמונת האותיות שהם הלמ"מ [הלכה למשה מסיני] (כ"ה בפסקי מהרא"י [מורנו הרב רבי איסרלין] סי' מ"ה) שנפסלו בשנוי התמונה ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ואפילו כתב אחד מעכבן לא נצרכה אלא לקוצו של יו"ד כו'

But there are, besides, the cantillation marks, vowels, crowns and letters (ta'amim, nekudos, tagin, osiyos) of the Written Torah, that is, the form of the letters, which is a law given to Moshe at Sinai (so it is in the Rulings of the Maharai [Rabbi Yisrael Isserlein], section 45), for [the letters] are invalidated by a change in their form, in the manner of what our Sages, of blessed memory, said: "'And even one letter holds them back' — this was needed only for the thorn of the yud, etc."

וכל תמונה ותמונה מרמז לרבוא רבבות עולמות כידוע וגם הטעמים והנקודות והתגין כו'

And each and every form alludes to myriads upon myriads of worlds, as is known; and also the cantillation marks, the vowels, the crowns, etc.,

שכולם אינם באים כלל לידי גילוי בתורה שבעל פה והם הנק' עלמין סתימין דלא אתגליין (ועמ"ש מזה בפ' אמור בד"ה והניף הכהן אותם כו')

none of which come into revelation at all in the Oral Torah; and they are what are called "hidden worlds that are not revealed." (And see what is explained on this in the portion of Emor, in the maamar beginning "And the kohen [priest] shall wave them, etc.")

והנה תורה שבכתב שרשה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] כי אורייתא מחכמה נפקת שנקרא ים עילאה כי חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא בבחי' א"ס כו'

Now, the Written Torah is rooted in the level of Supernal Chochmah, for "the Torah comes forth from Chochmah," which is called the Supernal Sea, for "He is wise, but not with a knowable wisdom," which is at the level of the Infinite One (Ein Sof), etc.

ומשם נמשכה התושב"כ [התורה שבכתב] ולזאת נקרא תושב"כ [תורה שבכתב] שמים פי' שם מים שנמשכה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] (וע' מ"ש בפ' יתרו בד"ה וכל העם רואים)

And from there the Written Torah was drawn down; and therefore the Written Torah is called shamayim, "heaven," meaning sham mayim, "there is water," for it was drawn down from the level of Supernal Chochmah. (And see what is explained in the portion of Yisro, in the maamar beginning "And all the people saw.")

אך אינו אלא הארה בעלמא ולזאת הם כ"ד ספרים דאורייתא שנקרא כ"ד שהוא כמו למשל שלוקחין כד מים מים הגדול שאינו אלא מעט מזעיר נגד הים הגדול.

But it is only a mere glimmer; and therefore there are the twenty-four books of the Torah, called kad (twenty-four), which is, by way of analogy, like drawing a kad, a pitcher, of water from the great sea, which is only a tiny bit compared to the great sea.

כמ"כ [כמו כן] כל כ"ד ספרים דאורייתא אינן אלא הארה בעלמא מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] (ועמ"ש ע"פ ושמתי כדכד כ"ד כ"ד כו')

So too, all twenty-four books of the Torah are only a mere glimmer from the level of Supernal Chochmah. (And see what is explained on the verse "And I will make your windows of kadkod [a precious stone]," kad kad, twenty-four twenty-four, etc.)

וגם זאת אינו אלא מבחי' אחוריים כמ"ש וכד"ה על שכמה שכמה הוא בחי' אחוריים וזהו וזרח משעיר למו.

And even this is only from the level of the back (achorayim), as it is written, "with her pitcher (kadah) on her shoulder": the shoulder is the level of the back. And this is "and He shone forth from Seir to them."

שעיר הוא לשון שערות שהוא כמשל שערות שנמשכין מהראש שאין נמשך בהם רק הארה מועטת מאד עד שאינו מרגיש שום כאב בחתיכת השערכ כידוע

Seir is related to se'aros, hairs: that is, by way of analogy, the hairs that grow out from the head, into which only a very small glimmer [of life] is drawn, so much so that one feels no pain at all when a hair is cut, as is known,

מפני שהם חיצוניות מאד כמ"כ [כמו כן] כל בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] מה שנתלבש בתורה גשמיות שלנו אינו אלא בחי' אחוריים וחיצוניות דח"ע [דחכמה עילאה] ונקרא בחי' שערות אך בתוך השערות מאיר הארה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה].

because they are very external. So too, the whole level of the Written Torah, as it is clothed in our physical Torah, is only the level of the back and the outer dimension of Supernal Chochmah, and is called the level of hairs; yet within the hairs there shines a glimmer from the level of Supernal Chochmah.

וזהו היו"ד שבתוך שעיר. וזהו וזרח משעיר. שער י' כו' (ע' [עיין] בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ר"פ תולדות) ואתה מרבבות קדש ואתא הוא לשון בא רק שהוא בלשון תרגום שהוא בחי' אחוריים כו'.

And this is the yud inside שעיר (Seir). And this is "and He shone forth from Seir": se'ar (hair) [and] yud, etc. (See the Likkutei Torah of the Arizal, beginning of Toldos.) "And He came (ve'asa) from the myriads of holiness": asa means "came," only it is in the language of the Targum [the Aramaic translation], which is the level of the back, etc.

והיינו כשבא לידי גילוי בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] שנמשכה מתשב"כ [מתורה שבכתב] שהם רבבות הנמשכים מבחי' קדש שהוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] הנקרא קדש [וע' מענין מסיני בא וזרח משעיר בגמרא פ"ה דברכות (ל"ג א')].

That is, when it comes into revelation in the Oral Torah, which is drawn from the Written Torah: these are the myriads drawn from the level of kodesh, which is the level of Supernal Chochmah, called kodesh (holiness). [And see on the subject of "from Sinai He came, and He shone forth from Seir" in the Gemara, chapter 5 of Berachos (33a),

ור"פ לפני אידיהן (ב' ב') רבות נשא ר"פ י"א (רמ"ג א') פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] בקרבן עשתי עשר (ר"ס ד').

and the beginning of [the chapter] Lifnei Eideihen [in Avodah Zarah] (2b); Rabbah, Naso, beginning of chapter 11 (243a), [and] chapter 14, on the offering of the eleventh [day] (260d);

שה"ש [שיר השירים] בפסוק אפריון עשה. באיכה בפסוק אני הגבר. זח"ב [זהר חלק ב'] קל"א א' ח"ג [חלק ג'] קצ"ב]:

Shir HaShirim [Rabbah], on the verse "He made a palanquin"; in Eichah [Rabbah], on the verse "I am the man"; Zohar II, 131a; III, 192.]

5 ב והנה ההמשכה מתשב"כ [מתורה שבכתב] שהוא בחי' חכמה לבחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהוא בחי' מלכות שאין ערוך כו'

2. Now, the drawing down from the Written Torah, which is the level of Chochmah, to the level of the Oral Torah, which is the level of Malchus — there being no comparison [between them], etc. —

א"א כ"א ע"י גבורות וצמצומים לצמצם אור הנמשך מבחינת חכמה כו' וזהו מימינו אש דת כו'

is impossible except through gevuros and tzimtzumim (restraints and contractions), to contract the light drawn from the level of Chochmah, etc. And this is "from His right hand, a fiery law (esh das), etc."

ד"ת [דת] שהוא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שנמשכה מתשב"כ [מתורה שבכתב] ע"י אש שהוא בחי' צמצום כווץ בהמים שהוא בחי' ים החכמה כמו שטבע האש לכווץ המים שטבע המים להתפשט והאש מכווץ כו'

Das (law), which is the level of the Oral Torah, is drawn from the Written Torah through fire, which is the level of tzimtzum: a contracting of the water, which is the level of the sea of Chochmah; just as it is the nature of fire to contract water, for the nature of water is to spread out, and fire contracts [it], etc.,

כמאמר גליד ברוחא וכביש באשא [וע' בגמרא ביצה (כ"ה ב') וע' עוד מענין מימינו אש דת בגמרא ברכות (ס"ב א') יומא (נ"ג ב').

as in the saying, "It congeals by wind and is pressed by fire." [And see in the Gemara, Beitzah (25b); and see further on the subject of "from His right hand, a fiery law" in the Gemara, Berachos (62a), Yoma (53b),

סוטה (ד' סע"ב [סוף עמוד ב]) רבות כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א] (קנ"ה ד') ויקרא רפ"ד (קס"ט א') נשא רפי"ב (רמ"ו ד') שופטים (רצ"ה ג'). ס"פ מטות.

Sotah (end of 4b); Rabbah, Ki Sisa, chapter 41 (155d); Vayikra, beginning of chapter 4 (169a); Naso, beginning of chapter 12 (246d); Shoftim (295c); end of Matos;

שה"ש [שיר השירים] בפסוק לסוסתי. ס"פ ראשו כתם פז. קהלת ס"פ מה שהיה

Shir HaShirim [Rabbah], on the verse "To my mare"; end of "His head is finest gold"; Koheles [Rabbah], end of "What has been";

זח"א [זהר חלק א] רמ"ג א' ח"ב [חלק ב'] פ"א א' פ"ד א'. צ"ב קל"ה א' קס"ו ב' ח"ג [חלק ג'] קע"ו א' קפ"ב א']

Zohar I, 243a; II, 81a, 84a, 92, 135a, 166b; III, 176a, 182a.]

אך מי הם המעוררים האש שלמעלה להיות כווץ וצמצום בבחי' ח"ע [חכמה עילאה] הם נשמות ישראל ע"י בחי' רשפי אש מלמטה בביטול הרצון ועי"ז מעוררים למעלה ג"כ בחי' אש שהוא בחי' גבורות וצמצומים

But who are the ones who arouse the fire Above, so that there be contraction and tzimtzum in the level of Supernal Chochmah? It is the souls of Israel, through the level of "flashes of fire" from below, in self-nullification (bittul) of the will; and through this they arouse Above as well the level of fire, which is the level of gevuros and tzimtzumim.

שהוא כדוגמת אש שעל המזבח שאף שאש בא מלמעלה מצוה להביא מן ההדיוט כמ"ש ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח מזבח נקרא כללות נשמות ישראל כל אחד זובח את יצרו להיות אתכפייא ואתהפכא כו'

This is like the fire on the altar: although fire came down from Above, it is a mitzvah to bring [fire] from an ordinary source, as it is written, "And the sons of Aharon the kohanim shall put fire on the altar." The altar (mizbe'ach) is the collective of the souls of Israel, each of whom slaughters (zove'ach) his [evil] inclination, so that there be subjugation and transformation (iskafya and is'hapcha), etc.

והוא כמו שהיו מקריבין ע"ג [על גבי] המזבח פרים שהוא בהמה לעלות למעלה כמ"כ [כמו כן] בכל נפש מישראל להיות ביטול ואתכפייא של הנפש הבהמית ע"י רשפי אש ועי"ז מעוררים האש למעלה כו'

It is like the bulls they used to offer upon the altar, which are animals (behemah), to go up on high; so too in every soul of Israel, that there be self-nullification and subjugation of the animal soul through "flashes of fire," and through this they arouse the fire Above, etc.

אך התעוררות בחי' רשפי אש בכל נפש מישראל הי' [היה] ע"י אהרן כמ"ש ונתנו בני אהרן הכהן אש כו'

But the arousal of the level of "flashes of fire" in every soul of Israel was through Aharon, as it is written, "And the sons of Aharon the kohen shall put fire, etc."

(ויקרא א' ז') (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית גבי לזאת יקרא אשה אש ה' כי מאיש אש יו"ד לוקחה) כמ"כ [כמו כן] כתיב וימינו תחבקני שהוא בחי' המשכת מקיפים שנמשכו בסוכות להיות תחבקני.

(Leviticus 1:7). (And see what is explained in the maamar beginning "And it shall be for you as tzitzis [fringes]," regarding "This one shall be called ishah (woman), for from ish (man) she was taken": [ishah is] esh (fire) [and] hei; for from ish, esh [and] yud, she was taken.) So too it is written, "And His right hand embraces me," which is the level of the drawing down of the encompassing lights (makifim), drawn down on Sukkos, so that there be "embraces me."

כמו שחובקין את האדם ואין מניחין אותו להפוך לאחוריו כמ"כ [כמו כן] ההמשכת המקיפים מלמעלה נעשה כח לכל נפש מישראל לאכפייא לסט"א [לסטרא אחרא] כו'.

Just as one embraces a person and does not let him turn backward, so too the drawing down of the encompassing lights from Above becomes a power for every soul of Israel to subdue the sitra achra, etc.

6 וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך כו' בניך הם ישראל כמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם כו'

And this is "Do not read banayich (your children) but bonayich (your builders), etc." "Your children" are Israel, as it is written, "You are children to Havayah your G-d, etc."

כי ברא כרעא דאבוהי שהוא כמשל הרגל שבטלה בתכלית להראש ואין לה רצון אחר כלל. כמ"כ [כמו כן] הבן אין לו רצון אחר כלל רק עושה רצון אביו.

For "a son is his father's leg": that is, like the leg, which is utterly nullified to the head and has no other will at all. So too, the son has no other will at all; he only does his father's will.

משא"כ העבד יש לו רצון אחר ג"כ רק שמבטל רצונו ולזאת נקרא הבן כרעא דאבוהי כו'

Not so the servant: he has another will as well, only he sets his will aside. Therefore the son is called "his father's leg," etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה שיר המעלות ממעמקים) כמ"כ [כמו כן] למעלה כללות נשמות ישראל כשהם בבחי' ביטול רצון לגמרי כמ"ש ועמך לא חפצתי כו'

(And see what is explained on this in the maamar beginning "A song of ascents: From the depths.") So too Above: the collective of the souls of Israel, when they are in the state of complete nullification of the will, as it is written, "And besides You I desire nothing, etc.,"

שאין להם רצון אחר כלל נקראו בנים כו' ואזי על ידי זה נעשים בונים כמשל הרגל אף שבטלים בתכלית להראש עכ"ז [עם כל זה] הם מוליכים את הראש מלמטה למעלה ומלמעלה למטה.

so that they have no other will at all, are called children, etc.; and then, through this, they become builders. As in the analogy of the leg: although [the legs] are utterly nullified to the head, nevertheless they carry the head from below to above and from above to below.

כמ"כ [כמו כן] כללות נש"י [נשמות ישראל] ע"י ביטול הרצון שנק' בנים נעשים בונים שהם מוליכים וממשיכים את הראש שהוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] שנק' ראש מלמעלה למטה ומלמטה למעלה

So too the collective of the souls of Israel, called children through the nullification of the will, become builders: they carry and draw the head, which is the level of Supernal Chochmah, called the head, from above to below and from below to above;

והיינו לעלות בחי' תורה שבעל פה שהוא בחי' מלכות שנקרא כלה לבחי' תורה שבכתב שהוא ח"ע [חכמה עילאה] שנק' חתן.

that is, to raise the level of the Oral Torah, which is the level of Malchus, called the bride, to the level of the Written Torah, which is Supernal Chochmah, called the groom.

7 וכן להמשיך מלמעלה למטה מבחי' תורה שבכתב לבחי' תורה שבעל פה כו'. וזהו שנק' תורה שבעל פה מאורסה

And likewise to draw down from above to below, from the level of the Written Torah to the level of the Oral Torah, etc. And this is why the Oral Torah is called me'orasah, "betrothed":

שהיא בחי' כלה שהחתן נותן הטבעת קדושין ובזה ממשיך לה חיות להיות מקודשת לשון הבדלה והפרשה אליו.

for it is the level of the bride, to whom the groom gives the ring of kiddushin, and through this he draws life-force to her, so that she becomes mekudeshes, a term meaning separation and setting apart for him.

כמ"כ [כמו כן] כתיב אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם היינו שממשיכים חיות לבחי' תורה שבעל פה

So too it is written, "These are the commandments which a person shall do and live in them": that is, they draw life-force to the level of the Oral Torah,

שהוא בחי' מלכות בחי' כלה להעלותה למעלה לבחי' תורה שבכתב שהוא בחי' קדש העליון שהוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה].

which is the level of Malchus, the level of the bride, to raise her upward to the level of the Written Torah, which is the level of Supernal Kodesh, the level of Supernal Chochmah.

8 וזהו מאורסה כו' שבחינת תשבע"פ [תורה שבעל פה] שנק' כלה מאורסת ומקודשת לבחי' תשב"כ [תורה שבכתב] בחי' ח"ע [חכמה עילאה] שהוא בחי' חתן כנ"ל ע"י החיות שנמשך לה כנ"ל

And this is me'orasah, etc.: that the level of the Oral Torah, called the bride, is betrothed and consecrated to the level of the Written Torah, the level of Supernal Chochmah, which is the level of the groom, as explained above, through the life-force drawn to her, as explained above.

והוא דוגמת בחי' אירוסין שהחתן נותן להכלה הטבעת ולפי שישראל ממשיכים הקדושין ע"כ נק' חתן לגבי תשבע"פ [תורה שבעל פה] שנק' כלה:

And this is like the level of erusin, in which the groom gives the bride the ring. And because Israel draw down the kiddushin, they are therefore called the groom in relation to the Oral Torah, which is called the bride.

9 ג אך כל זה הוא בחי' אירוסין שהוא בבחי' חיצוניות לבד שהחתן שהוא בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] ממשיך חיות להכלה שהיא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] בבחי' חיצוניות

3. But all this is the level of erusin, which is in the outer dimension alone: the groom, who is the level of the Written Torah, draws life-force to the bride, who is the level of the Oral Torah, in the outer dimension.

אך כדי שיומשך מבחינת חתן לכלה מבחי' פנימיות תשב"כ [תורה שבכתב] לזה צריך מקודם בחי' נשואין כי אחר אירוסין הוא בחי' נשואין

But in order that there be drawn from the level of the groom to the bride from the inner dimension of the Written Torah, for this there must first be the level of nisuin; for after erusin comes the level of nisuin.

והיינו בחי' חופה שהחתן והכלה שניהם עומדים תחת החופה והחופה מקפת שניהם וזהו שאנו אומרים בתפלת יו"ט [יום טוב] והשיאנו שהוא בחי' נשואין להחתן והכלה

That is, the level of the chuppah [wedding canopy], where the groom and the bride both stand under the chuppah, and the chuppah surrounds them both. And this is what we say in the Yom Tov [festival] prayer, "Vehasi'enu" ("bestow upon us"), which is the level of nisuin (marriage) of the groom and the bride.

כי הנה מבואר למעלה שבחי' אירוסין היינו שבחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהיא בחי' מל' שנקרא כלה מקבלת מהארת בחי' ח"ע [חכמה עילאה] שהוא בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] שנק' חתן שנק' שמים שהוא בחי' ים החכמה.

For it was explained above that the level of erusin is that the level of the Oral Torah, which is the level of Malchus, called the bride, receives from the glimmer of the level of Supernal Chochmah, which is the level of the Written Torah, called the groom, called heaven, which is the level of the sea of Chochmah.

אך יש עוד למעלה מן החכמה והוא הנק' סתימו דכל סתימין שהוא בחי' ישת חשך סתרו

But there is yet [a level] higher than Chochmah, which is called "the most hidden of all hidden," which is the level of "He made darkness His hiding place,"

עד שבחי' חכמה אינה נחשבת רק בחי' הארה בעלמא ונחשבת לעשי' [לעשיה] גשמיות לגבי בחי' סתימו דכל סתימין הנ"ל כמ"ש כולם בחכמה עשית כו'.

so much so that the level of Chochmah is considered only a mere glimmer, and is considered physical asiyah (making) in relation to the level of "the most hidden of all hidden" mentioned above, as it is written, "You made (asisa) them all with Chochmah, etc."

10 ושם בחי' חכמה עילאה שהוא בחי' חתן ובחי' מל' שהיא בחי' כלה שניהם שוים בתכלית מאחר שגם בחי' חכמה נחשבת לעשייה גשמיות

And there, the level of Supernal Chochmah, which is the level of the groom, and the level of Malchus, which is the level of the bride, are both entirely equal, since the level of Chochmah too is considered physical asiyah.

ולכן נקרא בחי' זו בחי' חופה שכמו שחופה מקפת על החתן והכלה בשוה כמ"כ [כמו כן] בחי' סתימו דכל סתימין הנ"ל הוא בחי' מקיף על בחי' ח"ע [חכמה עילאה] ובחי' מלכות בשוה.

Therefore this level is called the level of the chuppah: just as the chuppah surrounds the groom and the bride equally, so too the level of "the most hidden of all hidden" mentioned above is the level of an encompassing [light] over the level of Supernal Chochmah and the level of Malchus equally.

וזהו והשיאנו שהוא בחי' נשואין להחתן והכלה אחר בחי' ארוסין שהכלה מתעלית לבחי' חתן אח"כ מתעלים שניהם לבחי' חופה הנ"ל.

And this is "Vehasi'enu," which is the level of nisuin of the groom and the bride: after the level of erusin, in which the bride is raised to the level of the groom, afterward both of them are raised to the level of the chuppah mentioned above.

(ועמ"ש מענין חופה ע"פ] כי על כל כבוד חופה ובד"ה והיה כמשוש חתן על כלה).

(And see what is explained on the subject of the chuppah on the verse "For over all the glory, a chuppah," and in the maamar beginning "And it shall be as the rejoicing of a groom over a bride.")

וזהו שאומרים ברגל זמן שמחתנו שהוא בחי' שמחה ע"י גילוי בחי' סתימו דכל סתימין הנ"ל שמעלה ומטה שוים ממש

And this is why we say on the festival, "the season of our rejoicing": this is the level of joy through the revelation of the level of "the most hidden of all hidden" mentioned above, where above and below are truly equal.

והוא כמשל שמחת המלך שבשעת השמחה יוצא המלך מהעלם לגילוי ומגלה ומשפיל עצמו לכל השרים והעבדים בשוה.

It is like the analogy of the king's rejoicing: at the time of the celebration the king goes out from concealment to revelation, and reveals himself and lowers himself to all the ministers and servants equally.

כמ"כ [כמו כן] בחי' חופה הנ"ל הוא בחי' שמחה (ועמ"ש מענין שמחה בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] גבי אשר קדשנו כו' אשר נשבעת כו').

So too the level of the chuppah mentioned above is the level of joy. (And see what is explained on the subject of joy in the maamar beginning "On the eighth day, an atzeres [a day of assembly]," regarding "Who sanctified us, etc., as You swore, etc.")

וזהו כאשר רצית ואמרת כו' רצית היינו בחי' רצון העליון שהוא מקיף הנ"ל

And this is "As You desired and said, etc.": "You desired" means the level of the Supernal Will, which is the encompassing [level] mentioned above.

ולהיות כי סוף מעשה במחשבה תחלה נעוץ סופן בתחלתן לזה אומרים כאשר רצית כו ואמרת היינו שבא אז מהעלם לגילוי בבחי' אמירה והתגלות כנ"ל להיות כי נעוץ תחלתן בסופן.

And because "the end of the deed was first in thought," [and] "their end is wedged in their beginning," therefore we say "As You desired, etc." And "said" means that it then comes from concealment into revelation, at the level of saying and revelation, as mentioned above, since "their beginning is wedged in their end."

וזהו כאשר רצית ואמרת כו' לברכנו היינו שיהי' [שיהיה] תוספת ברכה והתגלות כנ"ל את ברכת מועדיך.

And this is "As You desired and said, etc., to bless us": that is, that there be an added blessing and revelation, as mentioned above, [of] "the blessing of Your appointed festivals."

11 והנה בכל שלש רגלים אומרים והשיאנו וזמן שמחתנו להיות בכל הרגלים הוא בחי' גילוי בחי' סתימו דכל סתימין הנ"ל.

Now, on all three pilgrim festivals we say "Vehasi'enu" and "the season of our rejoicing," because on all the festivals there is the level of the revelation of "the most hidden of all hidden" mentioned above.

וזהו שנק' רגלים שגם הרגלים שהוא בחי' ומדריגה היותר תחתונה מתעלה ועולה בשוה כמו הראש לפי ששם מעלה ומטה שוים ממש כנ"ל ונחלקים לג' רגלים

And this is why they are called regalim (literally, "feet"): for even the feet, which are the lowest level and rung, are raised and ascend equally with the head, since there above and below are truly equal, as mentioned above. And they are divided into three festivals,

שהוא בחי' ג' קוין ימין ושמאל ואמצע שהם תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] שתורה הוא בחי' קו האמצעי שמבריח מן הקצה אל הקצה

which are the level of the three lines, right, left and middle, which are Torah, avodah (divine service) and gemilus chassadim (acts of kindness); Torah is the level of the middle line, which "runs through from end to end."

(ועי' בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית ועי' בלקת ס"פ תשא בד"ה מצות ראי' [ראיה] בגי' רגלים). והנה כ"ז [כל זה] הוא בכל השלשה רגלים שהוא בחי' נשואין.

(And see the maamar beginning "A psalm, a song for the dedication of the House," and see the Likkutei Torah of the Arizal, end of [Ki] Sisa, in the section beginning "The mitzvah of appearing on the three festivals.") Now, all this is on all three festivals, which are the level of nisuin.

אך שמיני עצרת הוא ענין היחוד חתן וכלה שאחר החופה שהחתן משפיע להכלה מבחי' פנימיות ועיין בזח"א [בזהר חלק א] ויגש (דר"ח ע"ב).

But Shemini Atzeres is the matter of the union of groom and bride after the chuppah, in which the groom gives to the bride from the inner dimension. And see Zohar I, Vayigash (208b).

כמ"כ [כמו כן] למעלה אחר שהחתן והכלה שהם בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] שניהם עולים עד בחי' סתימו דכל סתימין כו' הנ"ל שמתגלה עליהם

So too Above: after the groom and the bride, which are the level of the Written Torah and the Oral Torah, both ascend to the level of "the most hidden of all hidden," etc., mentioned above, which is revealed over them,

אזי אח"כ נמשך ההשפעה מבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] תשב"כ [תורה שבכתב] לבחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהוא בחי' מלכות דאצי'

then afterward the flow is drawn from the level of the inner dimension of the Written Torah to the level of the Oral Torah, which is the level of Malchus of Atzilus.

ואזי ממילא ממשיכין אח"כ מבחי' מלי לבי"ע להיות גילוי למטה בכ"א [בכל אחד / בכל אחת] מישראל ע"י שמקבלים עליהם עול מלכות שמים וממשיכים עליהם בחינה זו ועמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח.

And then, as a matter of course, they afterward draw [it] from the level of Malchus to Beriah, Yetzirah and Asiyah, so that there be revelation below in each and every one of Israel, through their accepting upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven and drawing this level upon themselves. And see what is explained at the end of the maamar beginning "On the eighth day he sent."

12 והיינו אף מי שאינו בבחי' בן שהוא בחי' ביטול הרצון בתכלית שאין לו רצון אחר כלל רק הוא בבחי' עבד שהוא בחי' קבלת עול בבחי' סור מרע ועשה טוב ג"כ יכולים להמשיך השפע מלמעלה.

That is, even one who is not at the level of a son, which is the level of complete nullification of the will, having no other will at all, but is only at the level of a servant, which is the level of accepting the yoke, in "turn away from evil and do good" — they too can draw down the flow from Above.

וזהו תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב מורשה הוא לשון ירושה

And this is "The Torah that Moshe commanded us is the inheritance (morashah) of the congregation of Yaakov." Morashah is related to yerushah, inheritance:

כמו אדם היורש את אביו שלא טרח ויגע רק בא לו ממילא בירושה שכבר הכין אביו

like a person who inherits his father, who did not toil and labor, but it came to him of itself by inheritance, for his father had already prepared it.

כמ"כ [כמו כן] בשמ"ע [בשמיני עצרת] הוא בחי' ירידת והמשכת השפע בבחי' ירושה לכל א' מישראל (ע' [עיין] בסנהדרין דצ"א סע"ב [סוף עמוד ב] וברבות סדר צו פ"ט)

So too on Shemini Atzeres there is the level of the descent and drawing down of the flow, in the manner of an inheritance, to every one of Israel (see Sanhedrin, at the end of 91b, and Rabbah, the portion of Tzav, chapter 9)

שמקבלים עליהם עול מלכות שמים אף שהוא בבחי' עבד כנ"ל מאחר שכבר הוכן ונמשך מבחי' תשב"כ [תורה שבכתב] שהוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה].

who accept upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven, even though one is at the level of a servant, as mentioned above, since it has already been prepared and drawn down from the level of the Written Torah, which is the level of Supernal Chochmah.

וזהו קהלת יעקב שבא השפע גם לבחי' עקביים שהוא בחי' עבד שמתחלה היה נמשך רק בבחי' ישראל שהוא בחי' בן ואח"כ נמשך גם למי שהוא בחי' עבד שהוא בחי' יעקב.

And this is "the congregation of Yaakov": that the flow comes even to the level of the heels (akeivayim), which is the level of a servant. For at first it was drawn only to the level of Yisrael, which is the level of a son, and afterward it is drawn also to one who is at the level of a servant, which is the level of Yaakov.

וזהו עצרת תהיה לכם שנמשך לכם דוקא וזהו שמחת תורה שכולם הם בשמחה הנ"ל מי שהוא בחי' עבד לבד השמחה אצלו גדולה ביותר:

And this is "It shall be an atzeres for you": that it is drawn "for you" specifically. And this is Simchas Torah, when all are in the joy mentioned above; and for one who is only at the level of a servant, the joy is all the greater.

13 ד (והנה ענין פי' מורשה לשון ירושה יש לפרש עוד בענין אחר והוא ע"ד מ"ש בזהר אמור)

4. (Now, the interpretation of morashah as a term of yerushah, inheritance, can be explained further in another way, and it is along the lines of what is said in the Zohar, Emor)

(דף צ"ד) גבי שבת ירותא דקדש הוא ירית ולאו זמינו כו' לברא דעאל לביתיה דאו"א [דאבא ואימא] כו'

(folio 94), concerning Shabbos: "It is an inheritance of holiness; he inherits it, and not by invitation, etc., like a son who enters the house of his father and mother, etc."

והיינו כי ירושה שייך לבחי' בן דייקא והוא בחי' שבת וע"ש במק"מ [במקדש מלך] דשבת היינו שז"א הנקרא ישראל מלביש לעצמיות אבא וז"ש [וזהו שכתוב] ירותא ממש שיורש עצמות אבא משא"כ ביו"ט [ביום טוב] שהוא רק הארת אבא לא נק' ירותא כו'

That is, inheritance belongs specifically to the level of a son, and this is the level of Shabbos. And see there in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar], that Shabbos means that Z'eir Anpin, called Yisrael, clothes the very essence of Abba; and this is why it says "an inheritance" in the full sense, for he inherits the essence of Abba — which is not so on Yom Tov, which is only a glimmer of Abba, [and] is not called an inheritance, etc.

ע"ש וכמ"ש במ"א ועד"ז פי' בספר מאורי אור אות יו"ד סכ"ט ענין ירושה ועד"ז יובן כאן בפי' מורשה דתורה שבשמע"צ [שבשמיני עצרת] זוכים כל נש"י [נשמות ישראל] לקבל מעצמיות בחינת התורה

See there; and as is explained elsewhere. And along these lines the matter of inheritance is explained in the book Me'orei Or, letter yud, section 29. And along these lines one can understand here the interpretation of morashah [said] of the Torah: that on Shemini Atzeres all the souls of Israel merit to receive from the very essence of the level of the Torah;

והיינו שגם בחי' יעקב הוא מתאחד ממש עם בחי' ישראל שנק' בן והיו לאחדים ממש וכמ"ש בנים אתם להיות בחי' מורשה גם לבחי' יעקב כו'

that is, that even the level of Yaakov becomes truly united with the level of Yisrael, called a son, and they become truly one, as it is written, "You are children," so that there be the level of morashah even for the level of Yaakov, etc.

והענין דאיתא בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] (בתהלים סי' ע"ח) ע"פ ויקם עדות ביעקב כו' שבחי' יעקב מקבל מבחי' נובלות חכמה שלמעלה תורה שהוא הנקרא עדות שאינו ממשות ועצמיות התורה שהיא יסוד אבא

And the matter is [as] it says in the Likkutei Torah of the Arizal (on Tehillim, section 78), on the verse "He established a testimony in Yaakov, etc.": that the level of Yaakov receives from the level of "the fallen fruit of the Supernal Wisdom is Torah," which is called testimony (edus), for it is not the substance and essence of the Torah, which is Yesod of Abba,

אלא עדות לבד דהיינו הארה בעלמא כמו העדות על הדבר שאינו מהות הדבר ועצמיותו ממש.

but only a testimony, that is, a mere glimmer, like testimony about a thing, which is not the actual substance and essence of the thing.

אך תורה שהיא עצמיות יסוד אבא הוא בפנימיות ז"א הנקרא ישראל זהו תוכן הדברים בשינוי לשון לתוספת ביאור וכ"ה עוד בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וזאת הברכה ע"פ תורה צוה כו' ע"ש

But the Torah that is the essence of Yesod of Abba is in the inner dimension of Z'eir Anpin, called Yisrael. This is the gist of the words, with a change of wording for added explanation. And so it is also in the Likkutei Torah of the Arizal, the portion of V'zos HaBerachah, on the verse "The Torah that [Moshe] commanded, etc."; see there.

וביאור הדברים מובן ממש"ל [ממה שכתוב לעיל] בענין ההפרש בין ההמשכה לתשבע"פ [לתורה שבעל פה] מבחינת חיצוניות דתשב"כ [דתורה שבכתב] שהמשכה זו היא מבחי' נובלות חכמה לבד כנ"ל ונק' אירוסין ובין ההמשכה מבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] תשב"כ [תורה שבכתב] לתשבע"פ [לתורה שבעל פה]

And the explanation of the matter is understood from what was explained above on the difference between the drawing down to the Oral Torah from the outer dimension of the Written Torah — this drawing down being from the level of the fallen fruit of Chochmah alone, as explained above, and called erusin — and the drawing down from the inner dimension of the Written Torah to the Oral Torah,

שהיא עצמיות חכמה עלאה הגנוז בז"א ועיין ממעלת בחי' זו הנק' אור הגנוז בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' פקודי (דר"כ ע"ב) שע"ז נאמר מה רב טובך כו' וע"ש

which is the very essence of Supernal Chochmah, hidden in Z'eir Anpin. And see on the superiority of this level, called the hidden light, in the Ramaz on the portion of Pekudei (folio 220b), of which it is said, "How great is Your goodness, etc."; see there.

והנה בחי' זו הוא הנמשך ומתגלה במל' דאצילות בשמע"צ [בשמיני עצרת].

And this level is what is drawn down and revealed in Malchus of Atzilus on Shemini Atzeres.

וכמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' פנחס (דר"ד ע"ב) לבתר ביומא תמינאה חדותא דאורייתא היא כו' למהוי כולא חד כו' דישראל הוא עכ"ל [עד כאן לשונו].

As it is said in Zohar III, the portion of Pinchas (folio 214b): "Afterward, on the eighth day, it is the joy of the Torah, etc., so that all be one, etc., which is Yisrael's," end of quote.

ופי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם שאז מקבלת המל' אור החכמה כו' ובחי' יעקב וישראל נעשים אחד כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] ועיין עוד בהרמ"ז [בהרב משה זכות] (פ' אמור דק"ד ע"ב) בד"ה ביום השמיני כו' ע"ש.

And the Ramaz explains there that then Malchus receives the light of Chochmah, etc., and the levels of Yaakov and Yisrael become one, etc., end of quote. And see further in the Ramaz (portion of Emor, folio 104b), in the passage beginning "On the eighth day, etc."; see there.

וזהו ענין מורשה קהלת יעקב שהרי בחי' יעקב וישראל נעשים אחד ממש בשמע"צ [בשמיני עצרת] כנ"ל ולכן גם למטה בנש"י [בנשמות ישראל] מקבלים כולם מבחי' עצמיות התורה. ולכן נקרא מורשה לשון ירושה דייקא ולא מאורסה לבד.

And this is the meaning of "the inheritance (morashah) of the congregation of Yaakov": for the levels of Yaakov and Yisrael become truly one on Shemini Atzeres, as explained above; and therefore below as well, among the souls of Israel, all receive from the level of the essence of the Torah. And therefore it is called morashah, specifically a term of inheritance, and not only me'orasah.

14 ועל דרך זה יש לפרש מ"ש בזהר אמור שם והאי יומא יעקב הוא רישא לחדותא כו'.

And along these lines one can interpret what is said in the Zohar, Emor, there: "And this day, Yaakov is the head of the joy, etc."

ועי' עוד מענין אירוסין ונשואין בביאור שע"פ כי על כל כבוד חופה כו' וס"פ ויגש.

And see further on the subject of erusin and nisuin in the explanation on the verse "For over all the glory, a chuppah, etc.," and at the end of Vayigash.

15 ובד"ה וארשתיך לי כו' ובד"ה טוב לחסות ועי' עוד ע"פ לריח שמניך כו' וע"פ עיני כל אליך כו'

And in the maamar beginning "And I will betroth you to Me, etc.," and in the maamar beginning "It is better to take refuge"; and see further on the verse "For the fragrance of your oils, etc.," and on the verse "The eyes of all look to You, etc."

ומשם יובן דכמ"כ [דכמו כן] בעבודת ה' באדם בעבודה שבלב זו תפלה שייך ב' בחי' אלו דאירוסין ונשואין

And from there it will be understood that likewise, in a person's service of G-d, in the service of the heart, which is prayer, these two levels of erusin and nisuin apply,

שהרי גם נש"י [נשמות ישראל] נק' כלה כו' ע"ש ובפ' מטות ע"פ ואשה כי תדור נדר בנעוריה כו'.

for the souls of Israel too are called a bride, etc.; see there. And in the portion of Matos, on the verse "And if a woman vows a vow in her youth, etc."

16 ועפ"ז [ועל פי זה] יובן היטב מה שבשמיני עצרת דייקא ממשיכי' [ממשיכים / ממשיכין] נש"י [נשמות ישראל] בחי' יחוד דחתן וכלה תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] שזהו ענין בוניך.

And according to this, it will be well understood why specifically on Shemini Atzeres the souls of Israel draw down the level of the union of groom and bride, the Written Torah and the Oral Torah, which is the matter of bonayich (your builders).

והענין שזהו ע"י התשובה דעשי"ת [דעשרת ימי תשובה] ממעמקים קראתיך עומקא דליבא שזהו ענין שנמשך התפעלות האלקית בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] ותוכיות הלב שבחי' זו היא הנק' נשואין בעבודה שבלב וידעת את הוי'

And the matter is that this is through the teshuvah of the Ten Days of Teshuvah, [of] "From the depths I call You," the depth of the heart: this is the matter of the G-dly arousal being drawn into the inner dimension and innermost core of the heart; and this level is what is called nisuin in the service of the heart, [as in] "And you shall know Havayah."

וכמ"ש במ"א ע"פ כי תצא כו' וראית בשביה אשת יפ"ת [יפת תאר] כו' דקאי על הנשמה עד ואח"כ תבוא אליה ובעלתה זהו בחי' נעילה דיוהכ"פ [דיום הכפורים] ודרך פרט בכל יום הו"ע [הוא ענין] נפילת אפים

And as is explained elsewhere on the verse "When you go out, etc.," [and] "and you see among the captives a woman of beautiful form, etc.," which refers to the soul, until "and afterward you shall come to her and be her husband": this is the level of Ne'ilah [the closing prayer] of Yom Kippur; and in particular, every day, it is the matter of nefilas apayim (falling on the face),

והיינו לומר שזהו כשנמשך ההתפעלות מגדולת ה' בעומק הלב וכמ"ש בכל לבי דרשתיך והיינו להיות אליך ה' נפשי אשא כו' תשובה עילאה כו'

that is to say, this is when the arousal from the greatness of G-d is drawn into the depth of the heart, as it is written, "With all my heart I have sought You"; that is, to be [in the state of] "To You, Havayah, I lift up my soul, etc.," the higher teshuvah, etc.

וכיון שכן לכן ע"י יש בכח נש"י [נשמות ישראל] להמשיך אח"כ בסוכות ושמע"צ [ושמיני עצרת] ג"כ בחי' נשואין ויחוד פנימי' [פנימיות / פנימית] תשב"כ [תורה שבכתב] בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] ועמ"ש מזה בד"ה והיה כמשוש חתן על כלה ע"ש ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בפי' ולא תתורו כו' למען תזכרו כו'

And since this is so, therefore, through this, the souls of Israel have the power to draw down afterward, on Sukkos and Shemini Atzeres, the level of nisuin as well, and the union of the inner dimension of the Written Torah with the Oral Torah. And see what is explained on this in the maamar beginning "And it shall be as the rejoicing of a groom over a bride"; see there. And see what was explained above in the interpretation of "And you shall not wander, etc., so that you will remember, etc."

ויחוד זה הוא בחי' גילוי אור אבא כו' וגילוי זה דאור אבא נמשך ג"כ בכל נש"י [נשמות ישראל] כנ"ל

And this union is the level of the revelation of the light of Abba, etc.; and this revelation of the light of Abba is drawn also into all the souls of Israel, as explained above.

וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך כי מתחלה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] קבלו מאור אימא וכנודע מענין שמאלו תחת לראשי קו השמאל בג"ה [בינה גבורה הוד]

And this is "Do not read banayich (your children) but bonayich (your builders)": for at first, in the Ten Days of Teshuvah, they received from the light of Imma, as is known from the matter of "His left hand is under my head," the left line, Binah, Gevurah, Hod;

וכן ביוהכ"פ [ביום הכפורים] כל העליות ע"י אימא כו' (עיין בזהר אמור ד"ק ע"ב)

and likewise on Yom Kippur all the ascents are through Imma, etc. (see Zohar, Emor, folio 100b).

וזהו בחינת בניך כי בינה בן י"ה וכענין תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד וכו' וגם בינה ליבא היינו להיות עומקא דליבא וזהו ג"כ בניך ע"ד ברא כרעא כו'

And this is the level of banayich (your children), for Binah is ben yah (son of Kah), and as in the matter of teshuvah, tashuv hei (the hei returns), with the milui [spelling-out] of yud, etc.; and also "Binah is the heart," that is, to be [in] the depth of the heart; and this too is banayich, in the manner of "a son is [his father's] leg, etc.,"

להיות בטל כביטול הרגל לגבי הראש כו' ועי"ז אח"כ בשמע"צ [בשמיני עצרת] בוניך והיינו המשכת אור אבא כמ"ש בחכמה יבנה בית.

to be nullified as the leg is nullified to the head, etc.; and through this, afterward, on Shemini Atzeres, [comes] bonayich, that is, the drawing down of the light of Abba, as it is written, "With Chochmah a house is built (yibaneh)."

ועמ"ש מזה בד"ה וכל בניך וזהו ויעקב נסע סכותה ועי"ז אח"כ ויבן לו בית הוא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שנק' בית שבשמ"ע [שבשמיני עצרת] ממשיכים בה מעצמיות ח"ע [חכמה עילאה] כנ"ל ועיין בזח"א [בזהר חלק א] וישלח (דקע"ב)

And see what is explained on this in the maamar beginning "And all your children." And this is "And Yaakov journeyed to Sukkos," and through this, afterward, "and he built himself a house": this is the level of the Oral Torah, called a house, into which on Shemini Atzeres they draw from the essence of Supernal Chochmah, as explained above. And see Zohar I, Vayishlach (folio 172),

ושם פי' ויבן לו בית כד"א [כמה דאת אמר] בית יעקב. דהיינו שגילוי זה נמשך ג"כ בכל נש"י [נשמות ישראל] שמקבלים כולם מגילוי אור זה כו'.

and there it explains "and he built himself a house" as in "the house of Yaakov"; that is, this revelation is drawn also into all the souls of Israel, who all receive from the revelation of this light, etc.

וזהו מורשה קהלת יעקב ועיין באדרא (דק"ל ע"א) ע"פ בית יעקב לכו ונלכה באור ה' ועיין מ"ש עוד מענין נובלות חכמה שלמעלה תורה באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה עוטה אור כשלמה בשם הלק"ת [הלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' כי תשא

And this is "the inheritance of the congregation of Yaakov." And see in the Idra [of the Zohar] (folio 130a) on the verse "House of Yaakov, come, let us walk in the light of Havayah." And see further what is explained on the subject of "the fallen fruit of the Supernal Wisdom is Torah" in Iggeres HaKodesh, in the section beginning "He wraps Himself in light as a garment," in the name of the Likkutei Torah of the Arizal, the portion of Ki Sisa;

וע"ש דהוא בענין אחר קצת ממשנ"ת לעיל ע"פ הלק"ת [ממה שנתבאר] [הלקוטי תורה (להאריז"ל)] (בתהלים סי' ע"ח) ובפ' וזאת הברכה. אך קרובים הדברים ועולים בסגנון א' וע' לקמן עוד מענין זה:

And see there, that it is on a matter somewhat different from what was explained above according to the Likkutei Torah [of the Arizal] (on Tehillim, section 78) and in the portion of V'zos HaBerachah. But the matters are close and run along the same lines. And see below further on this subject.

LIKKUTEI TORAH • V'ZOS HABERACHAH • MAAMAR 3

ביאור ע"פ תורה צוה

An explanation of "The Torah that Moshe commanded us"

◇

1 ביאור ע"פ תורה צוה

An explanation of [the verse] "The Torah [that Moshe] commanded [us]…"

2 הנה תורה שבכתב הוא בחי' חכמה כי אורייתא מחכמה עילאה נפקת. והנה איתא בבראשית רבה פרשה י"ז ג' נובלות הן כו' נובלות חכמה שלמעלה תורה כו'

Now, the Written Torah is the level of Chochmah (wisdom), for "the Torah issues from supernal Chochmah." And it is stated in Bereishis Rabbah, parshah 17: "Three are unripe fruits (novlos), etc.… the unripe fruit of the wisdom above is the Torah, etc."

פי' כי חכמה עילאה דאצילות חכים ולא בחכמה ידיעא למעלה מן השגה ונקרא בחי' אין שהוא בחי' ביטול בתכלית שלזאת התלבשות אור א"ס בבחי' קירוב בחכמה דוקא כמבואר בלק"א [בלקוטי אמרים].

This means: the supernal Chochmah of Atzilus is "wise, but not with a knowable wisdom," above comprehension, and it is called the level of "Ayin" (nothing), which is the level of utter self-nullification (bittul); for this reason the Infinite Light (Or Ein Sof) is enclothed, in a manner of closeness, specifically in Chochmah, as explained in Likkutei Amarim.

ומה שנמשך מבחי' חכמה עילאה הנ"ל להתהוות אותיות התורה אינו אלא מבחי' אחוריים וחיצוניות החכמה שהוא נובלות חכמה כמש"ת [כמו שיתבאר] (וע' בד"ה וכל העם רואים ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ד"ה עוטה אור)

And what is drawn from the aforementioned level of supernal Chochmah to bring the letters of the Torah into being is only from the level of the back (achorayim) and the outer dimension (chitzoniyus) of Chochmah, which is "the unripe fruit of wisdom," as will be explained (and see the discourse beginning "And all the people saw," and in Iggeres HaKodesh, the discourse beginning "He wraps [Himself] in light").

והנה תורה שבעל פה הוא פי' וביאור על תשב"כ [תורה שבכתב]

Now, the Oral Torah is the interpretation and explanation of the Written Torah.

שבתשב"כ [שבתורה שבכתב] אינו מפורש היטב כל המצות לפי שנמשכה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] שלמעלה מהשגה רק בתושבע"פ [בתורה שבעל פה] בא לידי גילוי לפרש כל פרטי המצות ולכן נקרא תשבע"פ [תורה שבעל פה] בחי' דבור מלכות פה כו'.

For in the Written Torah not all the mitzvos are clearly spelled out, since it is drawn from the level of supernal Chochmah, which is above comprehension; only in the Oral Torah does it come to revelation, to explain all the details of the mitzvos. And therefore the Oral Torah is called the level of speech: "Malchus [is called] mouth," etc.

אך אינו בא לידי גילוי בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] אלא בחי' אחוריים וחיצוני' תשב"כ [תורה שבכתב] בחינת הארה בעלמא שהם גוף המצות אבל פנימית תשב"כ [תורה שבכתב] שהם טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] אינם באים לידי גילוי כלל.

However, what comes to revelation in the Oral Torah is only the level of the back and the outer dimension of the Written Torah, the level of a mere glimmer, which is the body of the mitzvos; but the inner dimension of the Written Torah, namely the cantillation marks, vowels, crowns and letters (taamim, nekudos, tagin, osiyos), does not come to revelation at all.

3 והם הנקראים עלמין סתימין דלא אתגליין שאינם באים לידי גילוי כלל.

And these are what are called "the hidden worlds that are not revealed," for they do not come to revelation at all.

וכאשר מבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שט"ז פ"א על האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שהיה ישן בשבת והיו שפתותיו מרחשין וכשניער שאלו אותו מה שלמד והשיב שאם היה דורש שמונים שנים רצופים יומם ולילה לא ישלים לפרש מה ששמע בשעות ההם.

And as is explained in Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 16, chapter 1, about the Arizal: that he was sleeping on Shabbos and his lips were moving, and when he awoke they asked him what he had learned, and he answered that if he were to expound for eighty consecutive years, day and night, he would not finish explaining what he had heard in those hours.

4 והיינו מפני שראה והשיג בפנימית התורה שא"א לבוא לידי גילוי כלל בדבור ועמ"ש מזה בביאור המתחיל לבאר ענין קי"ס [קריעת ים סוף] ובביאור ע"פ ואתחנן.

That is, because he saw and grasped, in the inner dimension of the Torah, what cannot come to revelation at all in speech. And see what is written about this in the explanation that begins "To explain the matter of the Splitting of the Sea," and in the explanation on "Va'eschanan."

וזהו ואתא שהוא בלשון תרגום לפי שאינו נמשך אלא בחי' אחוריים והארה בעלמא שהם רבבות צמצומים להעלים את עצם החכמה שנקרא קדש שלא יומשך רק הארה חיצוני' בעלמא.

And this is [the word] "ve'asa" [and He came], which is in the language of the Targum, because what is drawn down is only the level of the back and a mere glimmer, which are myriads of contractions (tzimtzumim) to conceal the essence of Chochmah, which is called "kodesh" (holiness), so that only a mere external glimmer is drawn down.

5 וזהו ואתה מרבבות קדש כנ"ל. ועתה יובן מ"ש וזרח משעיר למו שנאמר על תשב"כ [תורה שבכתב] שהוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] שנמשכה מלמעלה מן החכמה רק בבחי' שערות.

And this is [the meaning of] "And He came from myriads of holiness," as [explained] above. And now it will be understood what is written, "And He shone forth to them from Se'ir," which is said about the Written Torah, which is the level of supernal Chochmah, drawn from above Chochmah only by way of the level of hairs (se'aros).

כי הנה ידוע דבחי' חכמה עילאה דאצילות הוא ראשית הגילוי שהוא ראשית ההשתלשלות לבחינת בינה ומדות דאצילות עד בחי' מלכות דאצילות

For, as is known, the level of the supernal Chochmah of Atzilus is the beginning of revelation, which is the beginning of the chain of descent (hishtalshelus) to the level of Binah and the emotive attributes (middos) of Atzilus, down to the level of Malchus of Atzilus,

שהוא מקור להתהוות יש מאין שהם מלאכים ונשמות דבי"ע ונקרא השתלשלות עילה ועלול כמו מחכמה לבינה שהם ערך זה לזה.

which is the source for bringing into being something from nothing — namely, the angels and souls of [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah. And this is called the chain of cause and effect, as from Chochmah to Binah, which are comparable to one another.

6 וכן מבינה למדות דאצי' וכו'. ויובן כל זה יותר בפרטות ע"פ משל מבשרי אחזה כו' מכחות הנפש

And likewise from Binah to the emotive attributes of Atzilus, and so on. And all this will be understood in greater detail through an analogy, [in the spirit of] "From my flesh I behold, etc.," from the powers of the soul.

כי הנה אנו רואים שהולדת המדות הם מהשכל שלפי ערך גילוי השכל כן יהיה המדות ושלכן התינוק ששכלו קטן מאד מדותיו הם ג"כ לדברים קטנים

For we see that the emotions are born from the intellect, so that according to the measure of the intellect's revelation, so will the emotions be. And therefore a small child, whose intellect is very small, has emotions that are also for small things;

משא"כ הגדול ששכלו גדול לכן המדות שלו הם ג"כ לדברים גדולים ונמצא שהתהוות המדות הם מהכל ונקרא מוחין למדות והוא בחי' עילה ועלול

whereas with an adult, whose intellect is great, his emotions are therefore also for great things. Thus it emerges that the coming-into-being of the emotions is from the intellect, and [the intellect] is called the mochin of the emotions; and this is the level of cause and effect

(שהם קרובים בערך זה לזה היינו שאין ביניהם דילוג הערך ממש וזהו נקרא השתלשלות כשלשלת העשויה מטבעות רבות שראשה של זו נקשר ונתחבר בסופה של זו כן המדות מתחלה כלולים בשכל ואח"כ נמשכים בגילוי והשכל מתלבש בהם נמצא בחינה אחרונה שבשכל מלובש ממש בהמדה)

(for they are close in measure to one another, that is, between them there is no real leap of level; and this is called hishtalshelus, like a chain (shalsheles) made of many rings, where the head of one is tied and joined to the end of the other. So too the emotions are at first included in the intellect and afterwards are drawn forth into revelation, and the intellect enclothes itself in them; so it emerges that the last level of the intellect is actually enclothed in the emotion).

משא"כ התהוות השכל מלמעלה מהשכל אינו ע"ד הנ"ל שהרי כח השכל שבנפש שממנו נמשך גילוי בהשכלות אינו מושג כלל מהו והוא למעלה ממהות שכל

Whereas the coming-into-being of the intellect from what is above intellect is not in the manner described above; for the power of intellect in the soul, from which revelation in [particular] concepts is drawn forth, cannot be grasped at all [as to] what it is, and it is above the essence of intellect.

ולכן זה שיתהוה ממנו שכל הוא נקרא יש מאין היינו התהוות חדש ולא ע"ד עילה ועלול לבד.

And therefore the fact that intellect comes into being from it is called "something from nothing," that is, a new coming-into-being, and not merely in the manner of cause and effect.

7 ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בפי' בראתיו יצרתיו כו' ויותר מכן הוא בהנמשל למעלה דהנה מחכמה ואילך הוא בחי' השתלשלות עילה ועלול הנזכר בספרים.

And see what is written in the discourse beginning "Who can count the dust of Yaakov," in the explanation of "I created him, I formed him, etc." And even more so is it in the analogue Above: for from Chochmah onward is the level of the chain of cause and effect mentioned in the books [of Kabbalah].

אבל התהוות החכמה מלמעלה מהחכמה אינו בבחי' עילה ועלול רק יש מאין כמ"ש והחכמה מאין תמצא כי מה שלמעלה מהחכמה אינו ממהות חכמה כלל.

But the coming-into-being of Chochmah from what is above Chochmah is not by way of cause and effect, but rather something from nothing, as it is written, "And Chochmah is found from Ayin (nothing)," for what is above Chochmah is not of the essence of Chochmah at all.

8 ונקרא חכמה סתימאה פי' שאינו מושג כלל וזהו ענין שתוק כך עלה במחשבה. ואין הענין שאין לזה טעם ח"ו [חס ושלום] דא"כ הל"ל [הוה ליה למימר] כך עלה ברצון.

And it is called "hidden Chochmah" (Chochmah Stima'ah), meaning that it is not grasped at all; and this is the meaning of "Be silent — thus it arose in thought." And the matter is not, G-d forbid, that there is no reason for it, for if so it should have said, "thus it arose in will."

אך בחי' מחשבה היינו בחי' ח"ס [חכמה סתימאה] טעם הכמוס שא"א להיות מושג כך נדמה כאלו הוא רצון בלי טעם

Rather, the level of "thought" is the level of hidden Chochmah, a concealed reason that cannot be grasped, so that it seems as though it were will without reason

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה וע"פ אם בחקתי ובביאור ע"פ אלה מסעי כו' ויכתוב משה כו' ובפי' ואתחנן ד"ה ענין ק"ש [קריאת שמע]) ונקרא חכמה ע"ש [על שם] שהוא מקור החכמה.

(and see what is written about this in the explanation on "For over all the glory there shall be a canopy," and on "If in My statutes," and in the explanation on "These are the journeys, etc.... And Moshe wrote, etc.," and in Parshas Va'eschanan, the discourse beginning "The matter of the Shema"). And it is called Chochmah because it is the source of Chochmah.

אך אין התהוות החכמה מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] ע"י עילה ועלול רק דילוג הערך. וזהו הנקרא בע"ח [בעץ חיים] ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דרצ"ב ע"א) או"א [אבא ואימא] במזלא אתכלילן וביה תליין כו'

However, the coming-into-being of Chochmah from the level of hidden Chochmah is not by way of cause and effect, but [by] a leap of level. And this is what is said in Etz Chaim and in the Idra Zuta (292a): "Abba and Imma are included in the mazal [the flowing hairs of the beard] and depend on it, etc.,"

היינו שאו"א [שאבא ואימא] יונקים מבחי' שערות דת"ד [דתיקוני דיקנא] הנמשכים ממו"ס [ממוחא סתימאה]

that is, Abba and Imma draw nourishment from the level of the hairs of the configurations of the beard (tikkunei dikna), which are drawn from the hidden brain (mocha stima'ah).

כמו עד"מ למטה דאע"פ [דאף על פי] שהשערה נמשכה מהמוח. עכ"ז [עם כל זה] היא רק מותרי מוחין ואינה ערוך לעצם המוחין כי ניקב קרום המוח טריפה שבזה תלוי החיות והשערות יכולים לגוזזן לגמרי בלי שום כאב.

Just as, by way of analogy, below: although the hair is drawn from the brain, nevertheless it is only the surplus of the brain and is not comparable to the essence of the brain; for if the membrane of the brain is pierced, [the animal] is treifah [fatally defective], since life depends on it, whereas the hairs can be shorn off entirely without any pain.

כך עד"מ המשכת והתהוות החכמה דאצילות מחכמה סתימאה נמשל לבחי' שערות שזהו דילוג הערך ולא כמו עילה ועלול שמהות ועצם העילה מתלבש בהעלול כנ"ל ממשל השלשלת.

So too, by way of analogy, the drawing-forth and coming-into-being of the Chochmah of Atzilus from hidden Chochmah is likened to the level of hairs, which is a leap of level, and not like cause and effect, where the essence and substance of the cause is enclothed in the effect, as [explained] above in the analogy of the chain.

9 והנה פי' השערות ידוע ג"כ שהם י"ג מדות ונוצר חסד כו'. והענין כי יש דצח"מ [דומם צומח חי מדבר]

Now, the meaning of the hairs is also known: they are the Thirteen Attributes [of Mercy], and "Notzer chesed" (He preserves kindness), etc. And the matter is that there are [the categories of] inanimate, vegetative, animal and speaking.

והנה במדבר יש ג"כ כלול דצ"ח [דומם צומח חי] כי העצמות הם בחי' דומם ושערות בחי' צומח כו'.

And within the speaking [being] as well, the inanimate, vegetative and animal are included: for the bones are the level of the inanimate and the hairs the level of the vegetative, etc.

וכן ג"כ יש דצח"מ [דומם צומח חי מדבר] רוחני בכחות הנפש המדברת האותיות הם בחינת דומם

And likewise there are also a spiritual inanimate, vegetative, animal and speaking in the powers of the speaking soul: the letters are the level of the inanimate;

והמדות הם בחי' צומח שיש בהם גידול שמתחלה ההתפעלות קטנה ואח"כ מתגדלת והשכל הוא בחי' חי כמ"ש והחכמה תחיה ומקור השכל שהוא בחי' ח"ס [חכמה סתימאה] הוא בחי' מדבר

and the emotive attributes are the level of the vegetative, for they have growth — at first the arousal is small and afterwards it grows; and the intellect is the level of the animal, as it is written, "Wisdom gives life"; and the source of the intellect, which is the level of hidden Chochmah, is the level of the speaking,

כי שרש התהוות הדבור שהוא האותיות נלקח מקדמות השכל שבנפש שלמעלה מהשכל הגלוי כנזכר בד"ה ויעש דוד שם (ואף שהאותיות הן בחי' דומם הרי נעוץ סופן בתחלתן כו')

for the root of the coming-into-being of speech, which is the letters, is taken from the primordial [stage] of the intellect in the soul, which is above the revealed intellect, as mentioned in the discourse beginning "And David made a name." (And though the letters are the level of the inanimate, [nevertheless] "their end is embedded in their beginning," etc.)

והנה בבחי' מדבר עצמו שהוא ח"ס [חכמה סתימאה] כלול ג"כ ד' בחי' כנ"ל במשל נפש המדברת הכלולה מד' בחי'

Now, within the level of the speaking itself, which is hidden Chochmah, four levels are also included, as above in the analogy of the speaking soul, which is comprised of four levels,

וכן גוף האדם המדבר כלול מד' בחי' ובחי' המדות דח"ס [דחכמה סתימאה] נקרא צומח ולכן נקרא שערות שהן בחי' צומח שבגוף

and likewise the body of the speaking human being is comprised of four levels. And the level of the emotive attributes of hidden Chochmah is called "vegetative," and therefore it is called "hairs," which are the vegetative level in the body.

והנה במשל גשמי מובן שדומם וצומח הן קרובים זה לזה ומובדלין בערך מבחי' חי שיש בו נפש החיוני' [החיונית] וכש"כ [וכל שכן] מבחי' מדבר כו'

Now, in the physical analogy it is understood that the inanimate and the vegetative are close to one another, and are separated in measure from the level of the animal, which has a vital soul, and all the more so from the level of the speaking, etc.

וכמו שבגוף האדם ג"כ אינן ערוך השערות שהן בחי' צומח לגבי אברי הגוף שבהן מלובש נפש החיונית והשכלי [והשכלית] כמו הלב ומוח ואפילו לגבי שאר האברים.

And just as in the human body, too, the hairs, which are the vegetative level, are not comparable to the limbs of the body in which the vital and intellectual soul is enclothed, such as the heart and brain, and not even to the other limbs,

כך אין ערוך בחי' מדות ונוצר חסד לגבי עצם הח"ס [החכמה סתימאה] ולכן נמשלו לשערות שהוא בחי' צומח הכלול במדבר כו'

so the level of the attributes and "Notzer chesed" is not comparable to the essence of hidden Chochmah; and therefore they are likened to hairs, which are the vegetative level included in the speaking, etc.,

שאינו ערוך אפילו לגבי נפש החיונית שבמדבר כש"כ [כל שכן] לגבי נפש השכלית ובחי' שערות אלו הן הן מקור ושרש להתהוות החכמה דאצילות וא"כ אין זה בחי' השתלשלות עילה ועלול רק דילוג הערך.

which is not comparable even to the vital soul in the speaking [being], and all the more so to the intellectual soul. And these very hairs are the source and root of the coming-into-being of the Chochmah of Atzilus; and if so, this is not the level of a chain of cause and effect, but a leap of level.

10 וזהו שנאמר במ"ת [במתן תורה] וזרח משעיר למו. פי' שעיר היינו שער יו"ד כי התורה שהיא חכמה דאצילות נמשכת מבחי' חכמה סתימאה ע"י שערות לבד.

And this is what is said at the Giving of the Torah: "And He shone forth to them from Se'ir." The meaning of "Se'ir" is se'ar yud (the hair of yud), for the Torah, which is the Chochmah of Atzilus, is drawn from the level of hidden Chochmah through hairs alone.

והנה השערה היא בחי' ו' והאור שבתוך השערה הוא בחי' יו"ד וכנודע שהשערה חלולה ומלובש בתוכה יניקה מהמוח

Now, the hair is the level of vav, and the light within the hair is the level of yud, as it is known that the hair is hollow and within it is enclothed nourishment from the brain

(ועיין מזה בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ר"פ תולדות הביאו הרמ"ז [הרב משה זכות] בפי' אמור דף צ"ד) ומה שנקרא יו"ד להיות כי נודע שיש בחי' עשירי' [עשיריות] מאות אלפים רבבות.

(and see about this in the Likkutei Torah of the Arizal, at the beginning of Parshas Toldos, which the Ramaz cites on Parshas Emor, page 94). And the reason it is called yud is that, as is known, there are the levels of tens, hundreds, thousands and myriads.

והנה אלפים ורבבות הם בא"א וגם לפעמים מאות כנזכר במאמר מאה ועשרים ושבע שנים דשני חיי שרה.

Now, the thousands and myriads are in Arich Anpin [the "Long Countenance," a level of Keser], and sometimes also the hundreds, as mentioned in the maamar on "One hundred and twenty and seven years" of "the years of the life of Sarah."

אך מה שיוכל להתלבש בהשערה הוא רק בחי' עשירית שזהו בחי' יו"ד לבד (צ"ע [צריך עיון] ע' [עיין] לקמן)

But what can be enclothed in the hair is only the level of tens, which is the level of yud alone (this needs examination; see below).

וזהו ענין משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] נובלות חכמה של מעלי' [מעלה / מעלת] תורה פי' חש"מ [חכמה של מעלה] היינו ח"ס [חכמה סתימאה] דא"א שנקרא חכים ולא בחכמה ידיעא כידוע ואורייתא שהיא חכמה דאצילות נמשכת מח"ס [מחכמה סתימאה] רק מבחי' הנובלות שבה

And this is the meaning of what our Sages, of blessed memory, said: "The unripe fruit of the wisdom above is Torah." "The wisdom above" means the hidden Chochmah of Arich Anpin, which is called "wise, but not with a knowable wisdom," as is known; and the Torah, which is the Chochmah of Atzilus, is drawn from hidden Chochmah only from the level of its unripe fruit,

דהיינו בחי' שערות לבד וזהו וזרח משעיר למו כנ"ל

that is, the level of hairs alone; and this is [the meaning of] "And He shone forth to them from Se'ir," as above.

(ולעיל נתבאר דנובלות חכמה הוא בחי' אחוריים דאבא ויי"ל [ויש לומר] דהכל א' לפמ"ש [לפי מה שכתוב] הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' אמור) (דצ"ד שם) דמציאות אבא הוא מאור הפנימי שבדיקנא שלמעלה מהשערות עצמן ע"ש וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] שפנימי' [שפנימיות / שפנימית] אבא כו'

(And above it was explained that the unripe fruit of wisdom is the level of the back of Abba; and one may say that it is all one, according to what the Ramaz writes on Parshas Emor) (page 94 there): that the existence of Abba is from the inner light in the beard, which is above the hairs themselves; see there. And see in Pri Etz Chaim, Sha'ar Krias Shema, chapter 15, that the inner dimension of Abba, etc.

א"כ בחי' נובלות חש"מ [חכמה של מעלה] דהיינו בחי' אחוריים דאבא כו' הוא לא רחוק מבחי' השערות דדיקנא כו' והבן:

If so, the level of "the unripe fruit of the wisdom above," namely the level of the back of Abba, etc., is not far from the level of the hairs of the beard, etc. And understand [this].

11 ב ואח"כ אמר ואתה מרכבות קדש מימינו אש דת למו והוא להיות המשכה מתשב"כ [מתורה שבכתב] לתשבע"פ [לתורה שבעל פה]

2. And afterwards it says, "And He came from myriads of holiness; from His right hand, a fiery law for them." And this is so that there be a drawing-down from the Written Torah to the Oral Torah,

שהוא ע"י בחי' אש דכביש באשא. והנה פי' ואתה היינו בחי' התהוות האותיות שבתשב"כ [שבתורה שבכתב] שזהו ע"י דכביש באשא כו'.

which is through the level of fire, "compressed by fire." And the meaning of "ve'asa" [and He came] is the level of the coming-into-being of the letters of the Written Torah, which is through "compressed by fire," etc.

12 והענין יובן עד"מ ממה שאנו רואים במהות השכל שבאדם כשישכיל אדם איזה סברא חדשה שנופלת לו במוחו אינו נרגש בה עדיין אותיות כלל

And the matter will be understood by way of analogy from what we see in the nature of the intellect in a person: when a person conceives some new idea that occurs to him in his mind, no letters at all are yet sensed in it;

אך מיד כשיתבונן בה במוח הבינה ימצאו בחי' אותיות באותו השכל והסברא מורגשים האותיות ממש ויש להבין מהיכן נמצאו ונולדו האותיות בהשכל

but as soon as he contemplates it in the mind of Binah, the level of letters will be found in that intellect and idea — the letters are actually sensed. And one must understand from where the letters came to be and were born in the intellect.

אך הענין כי באמת היו האותיות כלולים תחלה ג"כ בהשכל רק שלא היו ניכרים למהות בפ"ע [בפני עצמו] ואח"כ במוח הבינה באו לגילוי להיות נרגשים ג"כ.

But the matter is that in truth the letters were already included in the intellect at first as well, only they were not discernible as an entity in their own right; and afterwards, in the mind of Binah, they came to revelation so as to be sensed as well.

13 והמשל בזה הנה המים כלולים ג"כ מד' יסודות וא"כ יש גם כן עפר ממש כלול בהמים.

And the analogy for this: water, too, is composed of the four elements, and if so there is also actual earth included in the water.

אך אינו ניכר ונרגש כלל שיש שם עפר רק כאלו אין רק מים לבד. אבל ע"י בישול שיבשלו המים באש יתפרדו חלקי העפר ויהי' [ויהיה] ניכרים ונרגשים.

Yet it is not discernible or sensed at all that there is earth there; rather, it is as if there were only water alone. But through cooking, when the water is boiled over fire, the particles of earth separate and become discernible and sensed.

14 והנה עפר הוא בחי' אותיות הכלולים בהשכל הנק' מים וע"י דכביש באשא הוא בחי' ה"ג [חמש גבורות] נעשה מציאת האותיות בגילוי ממש. רק שצ"ל ג"כ המתקת הגבורות שלא להיות צמצום גמור. וזהו דגליד ברוחא כו'.

Now, the earth is the level of the letters included in the intellect, which is called water; and through "compressed by fire," which is the level of the five Gevuros, the existence of the letters comes into actual revelation. Only, there must also be a sweetening of the Gevuros, so that it not be a complete contraction. And this is [the meaning of] "which congealed by wind," etc.

15 והנה מאותיות דתשב"כ [דתורה שבכתב] נמשך בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] כמו פרק השואל במס' ב"מ [בבא מציעא] נלקח מוי"ו דוכי ישאל איש כו' וי"ו מוסיף על ענין ראשון משא"כ טעמים נקודות תגין לא באו בגילוי בתשבע"פ [בתורה שבעל פה].

Now, from the letters of the Written Torah [teaching] is drawn into the Oral Torah; for example, the chapter HaSho'el in Tractate Bava Metzia is derived from the vav of "And if a man borrows," etc. — the vav adds to the preceding matter; whereas the cantillation marks, vowels and crowns did not come to revelation in the Oral Torah.

וזהו שנאמר ואתה כו' מימינו אש כו' היינו התהוות אותיות דתשב"כ [דתורה שבכתב] ע"י דכביד באשא ומזה נמשך התשבע"פ [התורה שבעל פה].

And this is what is said, "And He came, etc., from His right hand, fire, etc.": that is, the coming-into-being of the letters of the Written Torah through "compressed by fire," and from this the Oral Torah is drawn forth.

16 ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ גבי ופתחת עליו פתוחי חותם. ובזה יובן מ"ש וכדה על שכמה ואח"כ כתיב ותורד כדה על ידה כי פי' כדה היינו כ"ד ספרין דאורייתא

And see what is written in the discourse beginning "And you shall make a tzitz [headplate]," on "and you shall engrave upon it engravings of a signet." And through this will be understood what is written, "and her pitcher (kadah) on her shoulder," and afterwards it is written, "and she lowered her pitcher onto her hand": for the meaning of "kadah" is the twenty-four (kaf-dalet) books of the Torah.

ולפי שנובלות חש"מ [חכמה של מעלה] תורה היינו מבחי' שערות ולכן נאמר וכדה על שכמה שהוא בחי' אחוריים דרק מבחי' אחוריים ונובלות חש"מ [חכמה של מעלה] נמשכו הכ"ד ספרי' [ספרים / ספרין] דאורייתא וכמשל ביטול כד א' לגבי הים או המעין.

And since "the unripe fruit of the wisdom above is Torah," that is, from the level of hairs, therefore it is said, "and her pitcher on her shoulder," which is the level of the back: for only from the level of the back and the unripe fruit of the wisdom above were the twenty-four books of the Torah drawn — like the analogy of the nullity of a single pitcher compared to the sea or the spring.

17 וז"ש [וזהו שכתוב] במשה רבינו ע"ה [עליו השלום] ופני לא יראו כו' אך כדי שיומשך עוד מתשב"כ [מתורה שבכתב] לבחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שאינה אלא הארה מועטת מבחי' תשב"כ [תורה שבכתב] לפי שאינה פירוש אלא רק על עצם המצות שבתשב"כ [שבתורה שבכתב]

And this is what is said about Moshe our teacher, peace be upon him: "But My face shall not be seen," etc. However, in order that there be a further drawing-down from the Written Torah to the level of the Oral Torah — which is only a small glimmer of the level of the Written Torah, since it is an interpretation only of the mitzvos themselves in the Written Torah,

אבל טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] שבתשב"כ [שבתורה שבכתב] שכל אחד ואחד מרמז על ריבוא רבבות עלמין אינה באה לידי גילוי כלל.

but the cantillation marks, vowels, crowns and letters of the Written Torah, each and every one of which alludes to myriads upon myriads of worlds, do not come to revelation at all.

רק ר"ע [רבי עקיבא] הי' [היה] דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות כו' (וע' במנחות דכ"ט ע"ב)

Only Rabbi Akiva would expound upon each and every thorn [of the letters] heaps upon heaps of laws, etc. (and see Menachos 29b);

אבל בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] אינה באה לידי גילוי כלל הטנת"א [הטעמים נקודות תגין אותיות] שבתשב"כ [שבתורה שבכתב] (ומה שנת' [שנתבאר] לעיל דמבחי' אותיות דתשב"כ [דתורה שבכתב] הוא בנין התשבע"פ [התורה שבעל פה] היינו רק מענין הפשט המלובש בהתיבות והאותיות ומיתור או חסר האותיות כמו וי"ו מוסיף כו'

but in the Oral Torah the cantillation marks, vowels, crowns and letters of the Written Torah do not come to revelation at all. (And what was explained above, that the Oral Torah is built from the level of the letters of the Written Torah, refers only to the plain meaning enclothed in the words and letters, and to extra or missing letters, as in "the vav adds," etc.;

אבל טעם תמונת האותיות למה הוי"ו בתמונה זו ועל מה מרמז לא בא לידי גילוי בתשבע"פ [בתורה שבעל פה]) רק הפי' לבד שאינו אלא הארה בעלמא מתשב"כ [מתורה שבכתב].

but the reason for the shape of the letters — why the vav has this shape, and what it alludes to — has not come to revelation in the Oral Torah) — only the interpretation alone, which is but a mere glimmer of the Written Torah.

וזהו ויאמר העבד הגמיאיני נא מעט מים מכדך שהעבד הוא בחי' מל' בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] ולזאת נקרא עבדו זקן ביתו דבחי' ח"ע [חכמה עילאה] תשב"כ [תורה שבכתב] המושל בכל אשר לו

And this is [the meaning of] "And the servant said, 'Let me sip, please, a little water from your pitcher'": for the servant is the level of Malchus, the level of the Oral Torah; and therefore he is called "his servant, the elder of his house" — [the servant] of the level of supernal Chochmah, the Written Torah — "who ruled over all that he had,"

היינו כל ההשתלשלות דבי"ע שנמשך מבחי' העבד כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים

that is, the whole chain of descent of [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah, which is drawn from the level of the servant, as it is written, "Your kingship is a kingship over all worlds."

וזהו הגמיאיני נא מעט מים מכדך שהגילוי שבתשבע"פ [שבתורה שבעל פה] הנמשך בה ממים דכ"ד ספרים דאורייי [דאורייתא] הוא רק מעט מים מכד זה שרק הארה בעלמא נמשך בגילוי בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] ולא כל המים שבכד דתשב"כ [דתורה שבכתב] דהא טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] לא באו בגילוי כנ"ל

And this is [the meaning of] "Let me sip, please, a little water from your pitcher": that the revelation in the Oral Torah, which is drawn into it from the water of the twenty-four books of the Torah, is only a little water from this pitcher, for only a mere glimmer is drawn into revelation in the Oral Torah, and not all the water in the pitcher of the Written Torah, since the cantillation marks, vowels, crowns and letters did not come into revelation, as above.

וזהו ותמהר ותורד כדה על ידה שא"א להיות המשכה זו כ"א ע"י שתוריד הכד על ידה

And this is [the meaning of] "And she hurried and lowered her pitcher onto her hand": for this drawing-down is possible only by her lowering the pitcher onto her hand,

היינו שיתלבש החכמה בבחי' מדות שנקרא ידים שאז יכול אח"כ לבוא השפע עד בחי' מל' שהוא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שמקבלת מבחי' ידים דוקא:

that is, that Chochmah be enclothed in the level of the emotive attributes, which are called "hands"; for then the flow can afterwards come down to the level of Malchus, which is the level of the Oral Torah, which receives specifically from the level of the hands.

(ואפשר שזהו ענין כדכד ב' בחינות כד היינו בחי' כדה שעל שכמה וכדה שעל ידה):

(And perhaps this is the meaning of "kadkod" (ruby): two levels of kad (pitcher), namely the level of the pitcher on her shoulder and the pitcher on her hand.)

18 ג והנה מבואר למעלה דתשב"כ [דתורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] נקרא חתן וכלה וכל הנ"ל זהו בחי' קדושין ואירוסין.

3. Now, it was explained above that the Written Torah and the Oral Torah are called groom and bride, and all the above is the level of kiddushin and erusin (betrothal).

כמו שקדושין הם רק נתינת טבעת קדושין עד"מ שהוא דבר מועט כך ענין המשכה הנ"ל מתשב"כ [מתורה שבכתב] שהיא רק הארה בעלמא ממנה מעט מים מכדך הנמשך לתשבע"פ [לתורה שבעל פה] נקרא קדושין

Just as kiddushin is only the giving of a betrothal ring, for example, which is a small thing, so the aforementioned drawing-down from the Written Torah, which is only a mere glimmer of it — "a little water from your pitcher" — drawn to the Oral Torah, is called kiddushin.

אבל בשמע"צ [בשמיני עצרת] שעושים שמחת תורה הוא בחי' יחוד שאחר הנשואין.

But on Shemini Atzeres, when Simchas Torah is celebrated, there is the level of the union that follows the marriage (nisuin).

19 וזהו שאומרים מוריד הגשם המשכת טפת מ"ד [מיין דוכרין] וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גבי גשמים משיצא חתן לקראת כלה כדפי' בערוך.

And this is why we say "He causes the rain to fall": the drawing-down of the drop of mayin duchrin (the masculine waters), as our Sages, of blessed memory, said concerning rain, "once the groom goes out to meet the bride," as the Aruch explains.

אך קודם יחוד זה צ"ל חופה והוא עליית שניהם תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] בבחי' סובב כל עלמין דקמיה חכמה ועשייה שוין

However, before this union there must be a chuppah (canopy), which is the ascent of both of them, the Written Torah and the Oral Torah, into the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), before which wisdom and action are equal

(וע' בזהר בראשית דף ח' ע"א בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וסוד החופה כו' ונלע"ד [ונראה לעניות דעתי] כו' ע"ש ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה).

(and see the Zohar, Bereishis, page 8a, in the commentary of the Ramaz there: "And the secret of the chuppah," etc., "and it seems to my humble opinion," etc.; see there. And see what is written in the explanation on "For over all the glory there shall be a canopy").

וזהו מה שאנו אומרים ברגלים והשיאנו כו' אז ע"י"ז יכול להיות אח"כ יחוד זה שהוא המשכה פנימית ממש ולא הארה בעלמא כמו הקדושין הנ"ל.

And this is what we say on the festivals: "And bestow upon us (vehasi'enu)," etc. Then, through this, there can afterwards be this union, which is an actual inward drawing-down and not a mere glimmer like the kiddushin mentioned above.

והענין כי בחי' היחוד עד"מ הוא המשכה שלמעלה מבחי' נובלות חש"מ [חכמה של מעלה] כ"א מבחי' חכמה שלמעלה ממש היינו מעצמותה ומהותה.

And the matter is that the level of the union, by way of analogy, is a drawing-down that is above the level of "the unripe fruit of the wisdom above": [it is not from that,] but rather from the level of the wisdom above itself, that is, from its essence and being.

דהנה מבואר למעלה מה שנקרא נובלות הוא לפי שהתהוות החכמה דאצי' הנקרא תורה מח"ס [מחכמה סתימאה] הנקרא חכמה שלמעלה היא בבחי' דילוג גדול מבחי' שערות לבד ולא ממהות ועצם הח"ס [החכמה סתימאה]

For it was explained above that what is called "novlos" is so because the coming-into-being of the Chochmah of Atzilus, called Torah, from hidden Chochmah, called "the wisdom above," is by way of a great leap, from the level of hairs alone, and not from the essence and substance of hidden Chochmah.

ועד"מ באדם השכל לגבי כח השכל הוא יש מאין שאין עצם כח השכל מתגלה ונמשך כלל בבחי' השכל המתגלה ולא כמו השכל לגבי המדות שמהות השכל מתלבש בהמדות כנ"ל

And by way of analogy, in a person, intellect relative to the power of intellect is something from nothing, for the essence of the power of intellect is not revealed or drawn at all into the revealed intellect; and [it is] not like intellect relative to the emotions, where the essence of the intellect is enclothed in the emotions, as above.

אמנם המשכת הטפה מהאב הנמשכת ג"כ מהמוח כנודע הנה אע"פ [אף על פי] שהוא גשמיות מ"מ מלובש בה ממהות ועצם כח המוחין ולא הארה בעלמא

However, the drawing-forth of the drop from the father, which is also drawn from the brain, as is known — although it is physical, nevertheless there is enclothed in it [something] of the essence and substance of the power of the brain, and not a mere glimmer.

שהרי יולד ממנה ולד בשכל ומדות שיהיה בדמיון האב ויש בו מהות כח השכל ממש כמו באב ולא הארה בעלמא כמו בגילוי השכלה פרטית

For from it a child is born, with intellect and emotions, who will resemble the father, and he has in him the actual essence of the power of intellect, as in the father, and not a mere glimmer as in the revelation of a particular idea.

וכמבואר באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו ועוד זאת שהרי הדבור כו' והטפה שנמשכה כו' ע"ש.

And [so it] is explained in Iggeres HaKodesh, near its end: "And moreover, for speech, etc., and the drop that was drawn, etc."; see there.

20 וכך יובן הנמשל למעלה דבחי' נובלות חש"מ [חכמה של מעלה] היינו עד"מ כמו גילוי השכל ממקור השכל שאינו אלא הארה

And so will the analogue Above be understood: the level of "the unripe fruit of the wisdom above" is, by way of analogy, like the revelation of intellect from the source of intellect, which is only a glimmer;

ומזה נמשך בתשב"כ [בתורה שבכתב] ואח"כ הארה מזה נמשך בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] כנ"ל וזה נקרא קדושין המשכה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] הנק' קדש כמ"ש ואתה מרבבות קדש.

and from this [a glimmer] is drawn into the Written Torah, and afterwards a glimmer of this is drawn into the Oral Torah, as above; and this is called kiddushin, a drawing-down from the level of supernal Chochmah, which is called "kodesh" (holiness), as it is written, "And He came from myriads of holiness."

אבל בחי' יחוד חתן וכלה הנה הטפה שרש שרשה ממקור ועצמיות הח"ס [החכמה סתימאה] ולא מבחי' נובלות לבד.

But in the level of the union of groom and bride, the drop — the root of its root is from the source and essence of hidden Chochmah, and not from the level of the unripe fruit alone.

21 וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער הנסירה ספ"ג [סוף פרק ג'] וכן זה המוח עילאה דא"א כו' ואח"כ לוקחים הטפה או"א [אבא ואימא] כו' ע"ש

And as is written in Etz Chaim, Sha'ar HaNesirah, at the end of chapter 3: "And so too this supernal brain of Arich Anpin, etc., and afterwards Abba and Imma take the drop, etc."; see there.

אלא דלכאורה אינו מובן כיון דהתהוות תשב"כ [תורה שבכתב] הנקרא חתן הוא רק מבחי' נובלות חש"מ [חכמה של מעלה] א"כ איך שייך לומר שהיחוד נמשך מפנימית ח"ס [חכמה סתימאה].

Except that, at first glance, this is not understood: since the coming-into-being of the Written Torah, which is called the groom, is only from the level of the unripe fruit of the wisdom above, if so, how can one say that the union is drawn from the inner dimension of hidden Chochmah?

אך הענין דזהו ענין החופה שצ"ל קודם היחוד שהוא בחי' סוכ"ע בחי' כתר שלמעלה מהחכמה ואז ע"י"ז נמשך גילוי מפנימית מו"ס [מוחא סתימאה] בתשב"כ [בתורה שבכתב] הנקרא חתן וממנו לתשבע"פ [לתורה שבעל פה]

But the matter is that this is the meaning of the chuppah that must precede the union, which is the level of the light that encompasses all worlds, the level of Keser, which is above Chochmah; and then, through this, a revelation from the inner dimension of the hidden brain (mocha stima'ah) is drawn into the Written Torah, which is called the groom, and from it to the Oral Torah.

ולכך קדמו ז' ימי החג לשמע"צ [לשמיני עצרת] שהם עד"מ ז' ימי המשתה שאחר החופה ונמשכים אורות מקיפים מבחי' סוכ"ע

And therefore the seven days of the festival precede Shemini Atzeres; they are, by way of analogy, the seven days of feasting after the chuppah, and encompassing lights are drawn down from the level of the light that encompasses all worlds.

וגם הלולב ומיניו הוא המשכת הדעת כי קטן אינו מוליד והטפה נמשכת מבחי' הדעת דוקא כמ"ש וידע האדם כו'

And also the lulav and its species are the drawing-down of Daas; for a minor does not beget, and the drop is drawn specifically from the level of Daas, as it is written, "And Adam knew," etc.

ואז ע"י"ז יוכל להיות אח"כ היחוד בשמע"צ [בשמיני עצרת] שזהו המשכה פנימית ממש ולא בחי' נובלות לבד ולכן הוא שמחת תורה שהתורה עצמו שמחה מגילוי זה כו':

And then, through this, there can afterwards be the union on Shemini Atzeres, which is an actual inward drawing-down and not the level of the unripe fruit alone; and therefore it is Simchas Torah, for the Torah itself rejoices in this revelation, etc.

22 ד וזהו ענין מוריד הגשם שמתחילים לומר בשעמ"צ [בשמיני עצרת] כי בחי' השפע' הגשם בארץ הוא כמשל המשכת הטפה

4. And this is the meaning of "He causes the rain to fall," which we begin to say on Shemini Atzeres: for the flow of rain upon the earth is like the analogy of the drawing-forth of the drop.

שכמו שמהטפה נולד ולד כך הגשם מרוה את הארץ והולידה כו'

For just as from the drop a child is born, so the rain "waters the earth and makes it give birth," etc.

וגם דכמו שהגשם נמשך טיפין טיפין והיינו ע"י שיורדין בגבורה שממנה בא ההתחלקות ולכן נמשל המטר לשערות כמ"ש כשעירים עלי דשא שכן הוא ג"כ שערות הראש כל א' גומא בפ"ע [בפני עצמו] כמ"ש בגמרא

And also, just as the rain is drawn down drop by drop — and that is through their descending with Gevurah (might), from which comes the division [into drops] — therefore the rain is likened to hairs, as it is written, "like showers (se'irim) upon the grass"; for so too the hairs of the head, each one [has] its own follicle, as stated in the Gemara.

ואע"פ [ואף על פי] שבחי' המשכת טפת מ"ד [מיין דוכרין] הנ"ל נמשכה מבחי' פנימית חש"מ [חכמה של מעלה] שלמעלה מבחי' נובלות ושערות מ"מ היא נמשכת ויורדת דרך בחי' השערות מזל ונוצר ונקה רק ששרשה למעלה מהשתלשלות כמ"ש במ"א ע"פ והנצח כו'

And although the level of the drawing-down of the drop of the masculine waters mentioned above is drawn from the level of the inner dimension of the wisdom above, which is above the level of the unripe fruit and the hairs, nevertheless it is drawn and descends by way of the level of the hairs — the mazal: "Notzer" and "Venakeh" [and He clears] — only that its root is above the chain of descent, as is written elsewhere on "And the Netzach," etc.

(ועיין זח"ג [זהר חלק ג] נשא) (קל"ד א') בהאי מזלא תליין ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' בא (ד"מ סע"ב [סוף עמוד ב]) שמזל ונוצר חסד כו' ובתוך פנימיותו כו' ועיין מ"ש מזה בביאור ע"פ שוש אשיש כו'.

(And see Zohar III, Naso (134a): "On this mazal [all] depend"; and see what the Ramaz writes on Parshas Bo (40b, at the bottom), that the mazal "Notzer chesed," etc., and within its inner dimension, etc.; and see what is written about this in the explanation on "I will greatly rejoice," etc.)

ועוד זאת דכמו הגשמים יורדים בגבורה כך ג"כ המשכה הנ"ל דכביש באשא כו' בחי' גבורה דע"י [דעתיק יומין] המלובשת במו"ס [במוחא סתימאה]

And furthermore, just as the rains descend with Gevurah, so too the aforementioned drawing-down, "compressed by fire," etc., is the level of the Gevurah of Atik Yomin [the "Ancient of Days," the inner level of Keser], which is enclothed in the hidden brain.

ועוד זאת דכמו התהוות הגשם הנה אד יעלה מן הארץ ונעשה עב וענן ובו יורד הגשם. (עיין בראשית רבה פ' י"ג ובסוכה די"ב א' בתוספות) כך האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] והתשובה עולה למעלה מעלה לבחי' ישת חשך סתרו ונמשך משם להיות מוריד הגשם המשכת הטפה כו'.

And furthermore, just as in the formation of rain, "a mist rises from the earth" and becomes thick cloud and cloud, and in it the rain descends (see Bereishis Rabbah, parshah 13, and Sukkah 12a, in Tosafos), so the arousal from below and teshuvah ascend higher and higher, to the level of "He made darkness His hiding place," and from there it is drawn down to become "He causes the rain to fall," the drawing-down of the drop, etc.

גם י"ל [יש לומר] המשל מענין ואד יעלה באופן אחר היינו עד"מ שמתחלה היו האידים דקים מאד ומתגשמים אח"כ ונעשים עב וענן להוריד מטר כמ"כ [כמו כן] המשכת הטפה הנ"ל מהמוח ומתגשמת כו'

One may also explain the analogy of "and a mist rose" in another way: that is, by way of analogy, at first the vapors were very fine, and afterwards they become coarse and turn into thick cloud and cloud to bring down rain; so too the aforementioned drawing-down of the drop from the brain becomes physical, etc.

ומכל טעמים הנ"ל נקרא המשכה זו בחי' מוריד הגשם

And for all the reasons above, this drawing-down is called the level of "He causes the rain to fall."

(ופירוש משיב הרוח ומוריד הגשם יובן ע"ד מ"ש בפ' מקץ סד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין כו' אך אין אור התורה עולה בשם אור אלא ע"י נר מצוה כו' אויר סביב האור כו' גורם להאיר אור כו'. ואויר היינו בחי' רוח ע"ש

(And the meaning of "He causes the wind to blow and the rain to fall" will be understood along the lines of what is written in Parshas Mikeitz, at the end of the discourse beginning "The Chanukah lamp, etc., [with] the mezuzah on the right," etc.: "However, the light of the Torah does not rise to be called light except through the lamp of a mitzvah, etc.; the air around the light, etc., causes the light to shine," etc. And "air" is the level of wind (ruach); see there.

ועיין בזהר הרקיע בפי' הזח"א [הזהר חלק א] פ' בראשית) (דט"ו ע"א) אוירא דיליה לא אתיידע כלל עד כו' נהיר נקודא חדא סתימא עילאה ע"ש.

And see in Zohar HaRakia, in the commentary on Zohar I, Parshas Bereishis) (15a): "Its air was not known at all, until, etc., one hidden supernal point shone forth"; see there.

וזהו ענין שלהיות מוריד הגשם המשכת התורה ממו"ס [ממוחא סתימאה] הוא ע"י משיב הרוח אוירא דע"ג [דעל גביי] קרומא כו' שבו הדעת דעתיק

And this is the meaning: for there to be "He causes the rain to fall" — the drawing-down of the Torah from the hidden brain — it is through "He causes the wind to blow," "the air that is upon the membrane," etc., in which is the Daas of Atik.

ועיין באדרא דנשא (קל"ד ב') וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ בראשית ע"פ לא ידון רוחי כו' ובזח"א [ובזהר חלק א] (דל"ז סע"ב [סוף עמוד ב] דנ"ח א') ובזהר הרקיע שם ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] (דקע"ח סע"ב [סוף עמוד ב])

And see the Idra of Naso (134b); and see the Likkutei Torah of the Arizal, at the end of Parshas Bereishis, on "My spirit shall not contend," etc.; and Zohar I (37b, at the bottom; 58a), and Zohar HaRakia there, and Zohar II (178b, at the bottom).

אבל ע"י התורה ומצות עץ חיים היא כו' משיב הרוח ועמ"ש ע"פ ואתה מרבבות קדש.

But through the Torah and mitzvos — "It is a tree of life," etc. — [comes] "He causes the wind to blow." And see what is written on "And He came from myriads of holiness."

וזהו א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך שישראל בונין וממשיכין תשבע"פ [תורה שבעל פה] מבחי' תשב"כ [תורה שבכתב]

And this is [the meaning of] "Do not read 'your children' (banayich) but 'your builders' (bonayich)": for Israel build and draw down the Oral Torah from the level of the Written Torah.

והכח הזה בהם לפי שהם בוניך ששרשם ג"כ מבחי' זיווג גופני שהוא הטפה הנמשכת מפנימית המוחי' [המוחין] וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ישראל עלו במחשבה וכבר נתבאר לעיל מהו במחשבה

And they have this power because they are "your builders," since their root, too, is from the level of a bodily union, which is the drop drawn from the inner dimension of the brain, as our Sages, of blessed memory, said, "Israel arose in thought"; and it was already explained above what "in thought" means.

לכן ביכולתם הוא להמשיך המשכה זו מבחי' פנימית ח"ס [חכמה סתימאה] בתשב"כ [בתורה שבכתב] ותשבע"פ כנ"ל.

Therefore it is in their power to draw down this flow from the level of the inner dimension of hidden Chochmah into the Written Torah and the Oral Torah, as above.

23 וזהו תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב והנה מורשה ג"כ לשון ירושה. והענין כי יש בחי' נשמות הנקראים בנים למקום.

And this is [the meaning of] "The Torah that Moshe commanded us is the heritage (morashah) of the congregation of Yaakov." Now, "morashah" is also an expression of inheritance (yerushah). And the matter is that there is a level of souls who are called "children of the Omnipresent."

וזהו בחי' ישראל בחי' כי שרית כו' ויש נשמות שנקראים עבד וזהו בחי' יעקב עבדי.

And this is the level of Yisrael, the level of "for you have striven (sarisa)," etc. And there are souls that are called "servant," and this is the level of "Yaakov My servant."

וזהו ענין ברא כרעא דאבוה שבטל ממש כביטול הרגל לגבי ראש ואין לו רצון אחר כלל ופי' ברא כרעא היינו נה"י [נצח הוד יסוד] דאו"א [דאבא ואימא] מוחין לז"א כו'.

And this is the meaning of "a son is his father's leg": for he is truly nullified, like the nullification of the foot relative to the head, and has no other will at all. And the meaning of "a son is [his father's] leg" is Netzach, Hod and Yesod of Abba and Imma, [which are] the mochin of Z'eir Anpin, etc.

24 והנה כמו שהרגל נושא הראש עד"מ כך ביכולת בחי' ישראל להמשיך יחוד הנ"ל להיות מאירוסין נשואין כו' ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מזה.

Now, just as the foot carries the head, by way of analogy, so it is in the power of the level of Yisrael to draw down the aforementioned union, so that from betrothal there be marriage, etc. And see what was written above about this.

אבל הנשמות הנקרא יעקב מקבלים יחוד זה דרך ירושה דכיון שנמשך השפעה זו בבחי' מלי תשבע"פ [תורה שבעל פה] מקבלים ג"כ הנשמות דבי"ע הנקרא עבד להיות נקלט ונמשך בכל א' אור ה' בבחי' פנימית הלב

But the souls that are called Yaakov receive this union by way of inheritance: for since this flow is drawn into the level of Malchus, the Oral Torah, the souls of [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are called "servant," also receive [it], so that the light of G-d be absorbed and drawn into each one, in the inner dimension of the heart.

ועמ"ש במ"א ע"פ כי הוא יברך הזבח ואח"כ יאכלו הקרואים כו'. ולכן תגדל השמחה בש"ת [בשמחת תורה] בכל ישראל מגדולם עד קטנם כו'

And see what is written elsewhere on "For he blesses the offering, and afterwards the invited ones eat," etc. And therefore the joy on Simchas Torah is great in all Israel, from the greatest of them to the least, etc.

(הג"ה [הגהה] ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ג"כ מה שאמר אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי ומבואר בפרש"י [בפירש רש"י / בפירוש רש"י] שגם ללמוד לא רצה קודם התפלה אלא להתפלל תיכף

(Gloss: And according to this will also be understood what Abba Binyamin said, "...over my prayer, that it be close to my bed"; and it is explained in Rashi's commentary that he did not want even to study before prayer, but to pray immediately.

ובתוס' [ובתוספות] פ"ק [פרק קמא] דברכות) (דף ה' ע"ב) לא ידעתי מנא ליה דאסור בלימוד קודם

And Tosafos, in the first chapter of Berachos) (page 5b), [write]: "I do not know from where he derives that it is forbidden to study beforehand."

אבל באמת אין זה משום איסור אלא שמעלת העסק בתורה שאחר התפלה הוא גבוה יותר מתורה שקודם התפלה אם כבר הגיע זמן תפלה

But in truth this is not because of a prohibition, but because the level of engaging in Torah after prayer is higher than Torah before prayer, if the time for prayer has already arrived.

והענין דאע"פ [דאף על פי] שנת' [שנתבאר] שהיחוד הוא בשמ"ע [בשמיני עצרת] היינו דרך כלל כי כל היו"ט [היום טוב] הם כלליים לכל השנה כמ"ש במ"א.

And the matter is that although it was explained that the union is on Shemini Atzeres, that is in a general way, for all the festivals are general, [encompassing] the whole year, as is written elsewhere.

אבל דרך פרט נודע בפע"ח [בפרי עץ חיים] שבתפלה דכל יום הוא בחי' היחוד דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שהם בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה]

But in a particular way, it is known from Pri Etz Chaim that in the prayer of every day there is the level of the union of Z'eir Anpin and Nukva, which are the levels of the Written Torah and the Oral Torah;

והיינו ע"י קדימת בחי' בכל מאדך בק"ש [בקריאת שמע] שזהו המעורר בחי' גילוי חופה עליונה כמ"ש על פסוק כי על כל כבוד חופה

and this is through first [reaching] the level of "with all your might" in the Shema, which is what arouses the level of the revelation of the supernal chuppah, as is written on the verse "For over all the glory there shall be a canopy (chuppah)."

ויחוד זה מתחדש בכל יום כי בכל יום נעשה האדם בריה חדשה וצ"ל העלאת מ"נ [מיין נוקבין] מבירורים דק"נ [דקליפת נוגה] ע"י מאדך רשפי אש דס"ג [דשם ס"ג] כו' ועמ"ש ע"פ ואלה שמות בני ישראל מענין ליבון הלכתא וע"פ ששים המה מלכות כו'

And this union is renewed every day, for every day a person becomes a new creature, and there must be an elevation of the feminine waters (mayin nukvin) from the refinements of kelipas nogah [the husk that mixes good and evil] through "your might," the "fiery sparks" of the Name Sag (63), etc. And see what is written on "And these are the names of the children of Israel," on the matter of the clarification of the halachah, and on "There are sixty queens," etc.

ולכן אם הגיע זמן תפלה ואינו מתפלל וממשיך החופה והיחוד א"כ לימוד התורה שלומד הוא רק מבחי' נובלות חש"מ [חכמה של מעלה] הנמשך בתשב"כ [בתורה שבכתב] מצד עצמו וממנו לתשבע"פ [לתורה שבעל פה] בבחי' קדושין לבד

And therefore, if the time for prayer has arrived and he does not pray and draw down the chuppah and the union, then the Torah that he studies is only from the level of "the unripe fruit of the wisdom above," which is drawn into the Written Torah on its own account, and from it to the Oral Torah, in the manner of kiddushin alone.

אבל כשהקדים ק"ש [קריאת שמע] ותפלה ונעשה היחוד א"כ עסק התורה שאח"כ יש ונמשך בזה גילוי חש"מ [חכמה של מעלה] ממש ולא נובלות לבד.

But when he has first [said] the Shema and prayed, and the union has been effected, then in the Torah study afterwards there is, and there is drawn down in it, a revelation of the wisdom above itself, and not only the unripe fruit.

25 וזהו ענין עוסק בתורה לשמה פי' לשם התורה עצמה ברכו בתורה תחלה

And this is the meaning of "one who engages in Torah lishmah (for its sake)": that is, for the sake of the Torah itself — "blessing over the Torah first."

וכמ"ש במ"א ע"פ כי קולך ערב כו' שאז יש עריבות ומתיקות גילוי תענוג העליון המלובש בחש"מ [בחכמה של מעלה] כנודע ועמ"ש ע"פ ואתחנן כו' וממש"כ [וממה שכתוב] יובן לשם בתוספת ביאור:

And as is written elsewhere on "For your voice is sweet (arev)," etc.: for then there is the pleasantness (arevus) and sweetness of the revelation of the supernal delight enclothed in the wisdom above, as is known. And see what is written on "Va'eschanan," etc.; and from what is written there, "lishmah" will be understood with additional explanation.

26 ה ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ענין פ' דאליעזר עבד אברהם שנאמר ויאמר העבד הגמיאיני נא מעט מים מכדך שיומשך השפע זו אפי' [אפילו] לבחי' נשמות הבאים מסטרא דעבד

5. And according to this will be understood the matter of the passage of Eliezer, the servant of Avraham, in which it is said, "And the servant said, 'Let me sip, please, a little water from your pitcher'": that this flow be drawn even to the level of the souls who come from the side of the servant

(וע' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פי' פנחס) (דף רט"ו סע"א [סוף עמוד א]) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וע' בזח"א [בזהר חלק א] וישב (דקפ"א ב')

(and see the Raaya Mehemna [a section of the Zohar], Parshas Pinchas (page 215a, at the bottom), and the commentary of the Ramaz there; and see Zohar I, Vayeshev (181b)).

ולעיל פי' עבד על תשבע"פ [תורה שבעל פה] וכמה פנים כו' וצ"ל למה נאמר כ"ז [כל זה] גבי רבקה ומה ענין רבקה לזה.

And above, "servant" was explained as the Oral Torah — and there are several facets, etc. And it needs to be understood why all this is said in connection with Rivkah, and what Rivkah has to do with this.

אך הענין כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלע"ל [שלעתיד לבוא] יאמרו ליצחק כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו.

But the matter is that our Sages, of blessed memory, said that in the time to come they will say to Yitzchak, "For you are our father," "for Avraham did not know us."

27 והענין כי אברהם הוא חסד ושרשו מחסד דע"י [דעתיק יומין] ויצחק הוא בחי' גבורה ושרשו מגבורה דע"י [דעתיק יומין] ולע"ל [ולעתיד לבוא] יהיו הגבורות גבוהים יותר כמעלת הזהב על הכסף וכמ"ש יהיו הלוים כהנים כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ובלק"א [ובלקוטי אמרים].

And the matter is that Avraham is Chesed, and his root is from the Chesed of Atik Yomin; and Yitzchak is the level of Gevurah, and his root is from the Gevurah of Atik Yomin. And in the time to come the Gevuros will be higher, like the superiority of gold over silver, and as [it is said], "the Levites will be kohanim [priests]," as is written in the Likkutei Torah of the Arizal and in Likkutei Amarim.

28 והטעם לכל זה הוא כי הנה יצחק הוא לשון צחוק כמ"ש צחוק עשה לי אלקים כו'.

And the reason for all this is that "Yitzchak" is an expression of laughter (tzechok), as it is written, "Elokim has made laughter for me," etc.

פי' צחוק הוא בחי' התענוג הנולד מדבר חידוש ופלא

The meaning of laughter is the level of the delight born of something novel and wondrous.

עד"מ כשעושין צחוק מקניגי שהוא מלחמת ב' חיות כדי שישחק המלך כך בחי' הבירורים דרפ"ח כאשר אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא יהיה מזה בחי' צחוק אצלו יתי' להיות דבר חידוש שבחי' הרע דק"נ [דקליפת נוגה] יתהפך לטוב ויעלה לבחי' קדושה.

By way of analogy, when they make an amusement (tzechok) of a kinigi, which is a fight between two beasts, so that the king may laugh: so the level of the refinements of the 288 [sparks], when "darkness is transformed into light and bitterness into sweetness" — there will come from this the level of laughter before Him, may He be blessed, because it is something novel that the evil of kelipas nogah be transformed to good and rise to the level of holiness.

29 וזהו צחוק עשה לי אלקים דדוקא מבחי' שם אלקים המסתיר נמשך הצחוק כאשר אתהפכא חשוכא והסתר זה כו'.

And this is [the meaning of] "Elokim has made laughter for me": for specifically from the level of the Name Elokim, which conceals, the laughter is drawn, when the darkness and this concealment are transformed, etc.

וזהו צחוק עשה לי לשון עבר כל השומע יצחק לי לשון עתיד כי הבירורים הם בשית אלפי שני דהוי עלמא וזהו לשון עבר.

And this is [why] "has made laughter for me" is in the past tense, [while] "whoever hears will laugh (yitzchak) with me" is in the future tense: for the refinements are during the six thousand years that the world exists, and this is the past tense.

אך גילוי התענוג מזה הוא לע"ל [לעתיד לבוא] כשישלימו כל הבירורים וזהו לשון עתיד.

But the revelation of the delight from this is in the time to come, when all the refinements are completed, and this is the future tense.

30 והנה ענין בירור ניצוצות דרפ"ח הנ"ל נק' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] וכל העלאה הוא ע"י בחי' גבורות דאו"ח [דאור חוזר] דוקא

Now, the matter of the refinement of the 288 sparks mentioned above is called the elevation of the feminine waters (mayin nukvin), and every elevation is specifically through the level of the Gevuros of returning light (or chozer),

וכמו ענין בע"ת [בעלי תשובה] בחילא יתיר שהוא ע"י צעקת הלב בכל לב ונפש ומאד וכעין ר' [רבי] אליעזר ב"ד [בן דורדיא] שיצתה נשמתו בבכייה וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] יש קונה עולמו שעה א'

like the matter of baalei teshuvah [those who return], [who are] "of greater strength," which is through the cry of the heart, with all the heart and soul and might; and like Rabbi Eliezer ben Durdaya, whose soul departed in weeping, and our Sages, of blessed memory, said, "There is one who acquires his world in a single hour";

והיא בחי' או"ח [אור חוזר] (משא"כ בחי' אברהם זקן בא בימים מדרגא לדרגא כנזכר בזהר על פסוק זה)

and this is the level of returning light (whereas the level of Avraham is "old, coming with days," from level to level, as mentioned in the Zohar on this verse),

עד שעולה לבחי' גבורה דעתיק מקור כל הגבורות והיא המתלבשת במו"ס [במוחא סתימאה] שהיא למעלה מבחי' מו"ס [מוחא סתימאה]

until it rises to the level of the Gevurah of Atik, the source of all the Gevuros, which is what is enclothed in the hidden brain, and it is above the level of the hidden brain;

כי בחי' ע"י [עתיק יומין] הוא בחי' תחתונה שבמאציל כו' רק שמתלבשת ויורדת במו"ס [במוחא סתימאה] כדי להיות שרש הנאצלים כו'

for the level of Atik Yomin is the lowest level in the Emanator, etc., only it enclothes itself and descends into the hidden brain in order to be the root of the emanated [levels], etc.

והנה אברהם הוא בחי' אבר מה שהוא בחי' המשכת גילוי אלקות מלמעלה למטה בבחי' אוי"ר [אור ישר]

Now, Avraham is the level of "ever mah" (the limb of mah), which is the level of drawing down the revelation of G-dliness from above to below, in the manner of direct light (or yashar),

וכמו בחי' צדיקים גמורים צדיק שהוא משפיע וממשיך מלמעלה למטה והוא בחי' חסד ועכשיו בזה"ג [בזמן הגלות] שעדיין לא נתברר כל בחי' ק"נ [קליפת נוגה] עיקר העבודה היא דוקא בהמשכות אלקות ולכן השוב צ"ל יותר מהרצוא.

like the level of the completely righteous — "a tzaddik," who bestows and draws down from above to below; and this is the level of Chesed. And now, in the time of exile, when not all of kelipas nogah has yet been refined, the main service is specifically in drawing down G-dliness, and therefore the "return" (shov) must be greater than the "running" (ratzo).

31 וכמ"ש לשבת יצרה והיינו כי מבחי' הגבורות יש שרש יניקה לחיצונים יותר מבחי' החסדים כידוע המאמר דרישי' [דרישיה] דעשו בעטפוי דיצחק ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ובחרת בחיים זו אומנות ובע"כ [ובעל כרחך] אתה חי להמשיך האור למטה דוקא.

As it is written, "He formed it to be inhabited." That is, from the level of the Gevuros there is a root of nourishment for the external forces more than from the level of the Chasadim, as the known saying goes, "the head of Eisav [rests] in the bosom of Yitzchak." And therefore our Sages, of blessed memory, said, "'And you shall choose life' — this is a craft," and "against your will you live," to draw the light down below specifically.

32 וזהו שעכשיו הכהנים הם העיקר והלוים טפלים להם כמ"ש נתונים המה לאהרן כי החשוב הוא העיקר

And this is why now the kohanim are the main ones and the Levites are secondary to them, as it is written, "They are given to Aharon": for the "return" (shov) is the main thing.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] שיבוררו כל הבירורים ויזדכך כל העולם ובלע המות לנצח ואין שטן ואין פגע כו' אזי אדרבה יהיו הגבורות יותר נעלים מבחי' החסדים

But in the time to come, when all the refinements are refined and the whole world is purified, and "He will swallow up death forever," and "there is no adversary and no mishap," etc., then, on the contrary, the Gevuros will be more exalted than the level of the Chasadim,

מטעם הנ"ל דעיקר הצחוק והתענוג העליון הוא דוקא מבחי' בירורי הרפ"ח בהתהפכות מדות הנפש הבהמית שזהו בחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] והוא הדבר חידוש ועמ"ש בענין ציון במשפט תפדה.

for the reason mentioned above: that the main laughter and supernal delight is specifically from the level of the refinements of the 288 [sparks], in the transformation of the attributes of the animal soul, which is the level of the elevation of the feminine waters, and this is the novel thing. And see what is written on the matter of "Zion shall be redeemed through justice."

ולכן יהיו הלוים כהנים ויאמרו ליצחק כי אתה אבינו בחי' גבורות דא"ח [דאור חוזר] שהוא בחי' בע"ת [בעלי תשובה] זהו הגורם עיקר התענוג העליון כו'

And therefore the Levites will be kohanim, and they will say to Yitzchak, "For you are our father": the level of the Gevuros of returning light, which is the level of baalei teshuvah — this is what brings about the main supernal delight, etc.,

וכענין נקבה תסובב גבר א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה] (ועמ"ש בפ' תולדות ע"פ אלה תולדות יצחק). וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אם עושין תשובה נגאלין דהא בהא תליא.

like the matter of "a female shall encompass a male" — "a woman of valor is the crown of her husband." (And see what is written in Parshas Toldos on "These are the generations of Yitzchak.") And this is what our Sages, of blessed memory, said: "If they do teshuvah, they are redeemed," for one depends on the other.

והנה יצחק ורבקה הם בחי' א' ששרשם בגבורה דע"י [דעתיק יומין] רק שיצחק בחי' מ"ה [שם מ"ה] ורבקה בחי' ב"ן [שם ב"ן] ונודע דכל גילוי הוא מבחי' שם ב"ן [שם ב"ן] שהוא בחי' מלכות שזהו בחי' הגילוי

Now, Yitzchak and Rivkah are one level, for their root is in the Gevurah of Atik Yomin; only, Yitzchak is the level of the Name Mah (45) and Rivkah is the level of the Name Ban (52); and it is known that all revelation is from the level of the Name Ban, which is the level of Malchus, which is the level of revelation.

לכן נאמר ברבקה ותרד העינה להתלבש במו"ס [במוחא סתימאה] ולכן אמר לה העבד הגמיאיני ותורד כדה על ידה כו' כמשנת"ל [כמו שנתבאר לעיל].

Therefore it is said of Rivkah, "And she went down to the spring," to be enclothed in the hidden brain; and therefore the servant said to her, "Let me sip," and "she lowered her pitcher onto her hand," etc., as explained above.

וגם לגמליך אשאב להריק ברכה ג"כ למטה ע' [עיין] בזח"א [בזהר חלק א] וישב (דקפ"א סע"ב [סוף עמוד ב]) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ועמ"ש במ"א בפי' אל עליון גומל חסדים טובים.

And also "I will draw for your camels (gemalecha)," to pour out blessing below as well; see Zohar I, Vayeshev (181b, at the bottom), and in Mikdash Melech there; and see what is written elsewhere on the meaning of "G-d Most High, who bestows (gomel) good kindnesses."

ובמ"א נת' [נתבאר] דיצחק ורבקה שהם מ"ה [שם מ"ה] ובי"ן [ושם ב"ן] היינו תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] וזה היה ענין שליחות דאליעזר לברר ולהמשיך יחוד זה.

And elsewhere it is explained that Yitzchak and Rivkah, who are Mah and Ban, are the Written Torah and the Oral Torah; and this was the purpose of Eliezer's mission: to refine and draw down this union.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בב"ר [בבראשית רבה] חיי שרה פ' סמ"ך אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים כי תורתן של בנים עכשיו הוא רק מבחי' אירוסין נובלות חכמה כו'

And therefore our Sages, of blessed memory, said in Bereishis Rabbah, Chayei Sarah, parshah 60: "Rabbi Acha said: The conversation of the servants of the patriarchs is finer than the Torah of the children"; for the Torah of the children now is only from the level of betrothal, "the unripe fruit of wisdom," etc.,

אבל שיחתן של עבדי אבות גרם להמשיך בחי' היחוד ממש שהוא בחי' נשואין ופנימיות כו'.

but the conversation of the servants of the patriarchs brought about the drawing-down of the level of the actual union, which is the level of marriage and the inner dimension, etc.

33 וגם עכשיו י"ל [יש לומר] בחינה זו דהנה תשרי נק' ירח האיתנים שבו נולדו האבות וע"י התשובה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] נקראו נש"י [נשמות ישראל] עבדי אבות עכ"פ [על כל פנים]

And now too, one may say [that there is] this level: for Tishrei is called "the month of the mighty ones (eisanim)," in which the patriarchs were born; and through the teshuvah of the Ten Days of Teshuvah, the souls of Israel are called at least "servants of the patriarchs,"

כמאמר אם כבנים אם כעבדים וגם שיש בחי' עבד שגבוה מבחי' שר כמו שרבי חנינא בן דוסא נק' כעבד לפני המלך כו' והתפלה נק' שיחה כמ"ש תפלה לעני כו' ישפוך שיחו

as the saying [goes], "whether as children or as servants." And also, there is a level of servant that is higher than the level of a minister, as Rabbi Chanina ben Dosa was called "like a servant before the king," etc. And prayer is called "conversation" (sichah), as it is written, "A prayer of the poor man..., [when] he pours out his conversation,"

וזהו ענין ויצא יצחק לשוח ועמ"ש בד"ה ע"כ יאמרו המושלים גבי עיר סיחון וכבר נת' [נתבאר] שע"י התפלה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] נמשך אח"כ בחי' הנשואין והיחוד בשמחת תורה

and this is the meaning of "And Yitzchak went out to converse (lasuach)"; and see what is written in the discourse beginning "Therefore the rulers say," regarding "the city of Sichon." And it was already explained that through the prayer of the Ten Days of Teshuvah, the level of marriage and union is afterwards drawn down on Simchas Torah.

א"כ יפה שיחתן ותפלתן גם של בחי' עבדי אבות דהיינו אפי' [אפילו] בחי' אם כעבדים מה שמשברין לבן בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] ושופכים שיח לפני ה' יותר מתורתן של בנים שהיא רק בחי' נובלות חכמה ולכן ניתנו רק ברמיזה

If so, "the conversation" and prayer "of the servants of the patriarchs is finer" — that is, even of the level of "as servants": that we break our hearts in the Ten Days of Teshuvah and pour out conversation before G-d — than "the Torah of the children," which is only the level of the unripe fruit of wisdom; and therefore they were given only by allusion.

אבל ע"י שיחה ותפלה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] ממשיכים בחי' עצמיות חכמה שלמעלה ולכן נכפלה פרשתו ובאה בביאור רב להורות על גילוי והמשכה מעצמיות חכמה שלמעלה:

But through conversation and prayer in the Ten Days of Teshuvah, we draw down the level of the essence of the wisdom above; and therefore his passage is repeated and comes with much elaboration, to indicate a revelation and drawing-down from the essence of the wisdom above.

LIKKUTEI TORAH • V'ZOS HABERACHAH • MAAMAR 4

והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא...

"And it shall be, every New Moon on its New Moon and every Shabbos on its Shabbos"

1 והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'.

"And it shall be, every New Moon on its New Moon and every Shabbos on its Shabbos, all flesh shall come to bow down before Me, says Havayah."

(ועיין מזה ברבות בא ספט"ו בגמרא פ"ק [פרק קמא] דסוטה דף ה' ע"א זח"א [זהר חלק א] קי"ו א' קפ"א א' ח"ב [חלק ב'] קנ"ו ב' קנ"ז א' ח"ג [חלק ג'] ע"ז א' ע"ט ב' קמ"ה א')

(And see on this Rabbah on Bo, end of chapter 15; in the Gemara, first chapter of Sotah, page 5a; Zohar I, 116a, 181a; II, 156b, 157a; III, 77a, 79b, 145a.)

הנה כתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (בישעיה מ"ג ז') (ועיין מזה בב"ב [בבבא בתרא] דע"ה ב' יומא ל"ח א' רבות כי תשא ספמ"ו זח"א [זהר חלק א] צ"ו ב' רכ"א ח"ב [חלק ב'] מ"ב ב' ח"ג [חלק ג'] רכ"ה א' רכ"ח א')

Now it is written, "Everyone that is called by My Name, and for My glory, I have created him, I have formed him, indeed I have made him" (in Isaiah 43:7). (And see on this Bava Basra, page 75b; Yoma 38a; Rabbah on Ki Sisa, end of chapter 46; Zohar I, 96b, 221; II, 42b; III, 225a, 228a.)

פי שכדי להיות נקרא בשמי וכמ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ירד ונשתלשל בבחי' בי"ע להיות לו גם בחי' המעשה.

This means: in order to be called by My Name, as it is written, "Let us make man in our image, after our likeness," [it] descended and came down step by step into the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah, so as to have also the level of action.

והנה ראש חודש אע"פ [אף על פי] שמותר בעשיית מלאכה מ"מ אינו נקרא בלשון הפסוק יום המעשה

Now Rosh Chodesh [the New Moon], although doing work is permitted on it, is nevertheless not called, in the language of the verse, "the day of work."

וכמ"ש מחר חודש וגו' ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה (בשמואל א' סימן כ' י"ט) (וע"ש בת"י [בתרגום יונתן] ובפרש"י [ובפירש רש"י / ובפירוש רש"י] והרד"ק [והרבי דוד קמחי])

As it is written, "Tomorrow is the New Moon...," "and you shall come to the place where you hid on the day of work" (in I Samuel, chapter 20, [verse] 19). (And see there in Targum Yonasan, in Rashi's commentary and in the Radak.)

והענין כי ששת ימי המעשה נק' ששת ימי בראשית לפי שנמשכו מבחי' ראשית זו חכמה וכמ"ש כולם בחכמה עשית

The explanation is that the six days of work are called "the six days of Bereishis" because they are drawn from the level of reishis (beginning), which is Chochmah, as it is written, "You made them all with wisdom,"

וכמאמר עושה בראשית והמחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית

And as in the words "Who makes Bereishis" and "Who in His goodness renews each day, continually, the work of Bereishis."

ותכלית ירידת החכמה בששת ימי המעשה ול"ט מלאכות החורש הזורע כו' הוא לצורך עלייה שיתעלו כל בחי' המעשה ג"כ לקשרם בה' אחד שהמלאכות הם לצורך האדם וחיותו וקיומו

And the purpose of the descent of Chochmah into the six days of work and the thirty-nine labors, plowing, sowing and so on, is for the sake of ascent: that all the levels of action, too, be elevated, to bind them to the One G-d. For the labors are for the needs of man, his life and his sustenance.

וכאשר האדם נושא את נפשו בתפלתו לה' אחד בק"ש [בקריאת שמע] ואהבת כו' ובתפלה ברוך אתה כו' הרי גם כל כחות החיונית שבמלאכות שמהם חיותו וקיומו מתעלים עמו ונכללים באחד כי בהם ועל ידם ניתן הכח לאדם להעלות ולקשר נפשו באלהים חיים בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה

And when a person lifts up his soul in his prayer to the One G-d, in the Shema, "And you shall love...," and in the prayer, "Blessed are You...," then all the vital powers that are in the labors, from which come his life and sustenance, are also elevated with him and included in the One. For in them and through them the strength is given to a person to elevate and bind his soul to the living G-d in the Shema and prayer.

(והעלאה זו היא ע"י החכמה שהיא בחינת ביטול ולכן ע"י החכמה יוכל להיות ביטול היש וזהו שהששת ימי המעשה נק' ששת ימי בראשית שהוא בחי' חכמה שבכח החכמה הנמשך בהמדות יומשך להיות ביטול היש

(This elevation is through Chochmah, which is the level of self-nullification (bittul); therefore through Chochmah there can be the nullification of the yesh (independent existence). And this is why the six days of work are called the six days of Bereishis, which is the level of Chochmah: by the power of Chochmah drawn into the emotive attributes (middos), the nullification of the yesh will be drawn forth.

ועיין בזח"א [בזהר חלק א] בראשית) (דל"א סע"א [סוף עמוד א]) אינון שיתא יומין נפקין מן בראשית וע"ש במק"מ [במקדש מלך] הטעם שהחכמה נק' ראשית ועמ"ש במ"א גבי ענין יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית

And see Zohar I, Bereishis (page 31, end of side a): "Those six days go forth from Bereishis"; and see there in the Mikdash Melech (a commentary on the Zohar) the reason Chochmah is called reishis. And see what is explained elsewhere on the matter of the wine preserved in its grapes since the six days of Bereishis.)

והנה ששת ימי המעשה הם בחינת המשכות מלמעלה למטה והשתלשלות אור א"ס ב"ה להתלבש בבי"ע להיות כח המעשה

Now the six days of work are the level of drawings-down from above to below, and the chain of descent (hishtalshelus) of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, so as to be the power of action.

(ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב ומ"ש בד"ה בחודש השלישי גבי על כל שבח מעשה ידיך)

(And see what is explained in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov," and what is explained in the discourse beginning "In the third month," on "all the praise of Your handiwork.")

משא"כ השבת הוא בחי' העלאה ממטה למעלה בבחי' ענג וכמ"ש אז תתענג על ה' וכמאמר ישמחו במלכותך ישבעו ויתענגו מטובך כו'

Shabbos, however, is the level of ascent from below to above, in the mode of delight, as it is written, "Then you shall delight in Havayah," and as in the words "They shall rejoice in Your kingship...; they shall be satisfied and delight in Your goodness..."

(עיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ פקודי) (דף ר"כ ע"ב) גבי ולכן שבת נקרא טוב להודות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו כו'

(See the Ramaz at the beginning of Pekudei) (page 220b) on "therefore Shabbos is called 'It is good to give thanks'"; and as our Sages of blessed memory said, "When is He [called] great? When He is in the city of our G-d..."

[ועמ"ש בד"ה וכל בניך] וכמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרל"ט) משל למלכא דהוה יתיב בכורסייא וכתרא דמלכותא עליה אקרי מלך עילאה. כד נחית ואזיל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי כך קב"ה [קודשא בריך הוא] כו' ע"ש

[And see what is explained in the discourse beginning "And all your children."] And as it is written in Zohar I, Vayechi (page 239): "A parable of a king who was sitting on his throne with the crown of kingship upon him: he is called a supreme king. When he goes down and goes to his servant's house, he is called a small king. So too the Holy One, blessed be He..."; see there.

והיינו שבימות החול כשמתלבש בבי"ע נק' מלך זוטא

That is: on the weekdays, when He is clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, He is called a small king.

משא"כ בשבת הוא בחי' התגלות ענג ה' ומעין עולם הבא תענוג הנשמות שנהנין מזיו השכינה ובחינת קיבול שכרן. אבל בימות החול הוא לעשותם.

On Shabbos, however, there is the level of the revelation of the delight of G-d, a semblance of the World to Come: the delight of the souls, who enjoy the radiance of the Shechinah, and the level of receiving their reward. But the weekdays are [for] doing them.

2 ולכן כתיב בשבת ממצוא חפצך ודבר דבר דבור אסור כי דבור הוא לשון הנהגה והמשכה מלמעלה למטה וכמ"ש וידבר הוי' אל משה לאמר

Therefore it is written about Shabbos, "[refraining] from attending to your affairs and speaking words": speech is forbidden. For speech (dibbur) is a term of leadership and of drawing down from above to below, as it is written, "And Havayah spoke to Moshe, saying."

וזהו בימות החול שהוא בחי' השתלשלות והמשכה מלמעלה למטה להתלבש גם בבחי' עשייה גשמיות

And this is [so] on the weekdays, which are the level of the chain of descent and drawing down from above to below, to be clothed even in the level of physical Asiyah.

וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים אפילו בעולם עשייה וכמ"ש אף עשיתיו משא"כ בשבת ודבר דבר שהדבור חוזר למקורו ושרשו למעלה [ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל עד]:

As it is written, "Your kingship is a kingship of all worlds," even in the World of Asiyah, and as it is written, "indeed I have made him." On Shabbos, however, "and speaking words" [is forbidden], for speech returns to its source and root above. [And see what is explained on this in the discourse beginning "Return, O Israel, unto."]

3 קיצור. ששת ימי המעשה הם ששה מדות עליונות והם בבחי' המשכה והשתלשלות להתלבש בבי"ע כמ"ש אף עשיתיו והירידה לצורך עלייה וביטול היש

Summary. The six days of work are the six supernal emotive attributes, and they are in the mode of drawing down and chain of descent, to be clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, as it is written, "indeed I have made him"; and the descent is for the sake of ascent and the nullification of the yesh.

ולכן נקראים ימי בראשית היא בחי' חכמה דבחכמה הוא הבירור ובשבת הוא העלייה מבחי' עשייה עד לבחינת העונג ויתענגו מטובך ולכן נאמר בשבת ממצוא חפצך ודבר דבר:

Therefore they are called the days of Bereishis, which is the level of Chochmah, for in Chochmah is the refinement (birur). And on Shabbos there is the ascent from the level of Asiyah up to the level of delight, "and they shall delight in Your goodness." Therefore it is said about Shabbos, "from attending to your affairs and speaking words."

4 ב אך אין דבר שירד למטה עולה למעלה עד שנותנים לו כח ועוז מלמעלה להעלותו

2. However, nothing that has descended below rises up above until strength and might are given to it from above to raise it.

וע"ז נתקן ענין קבלת שבת לכה דודי שיהא הארה מלמעלה לקראת כלה היא כנסת ישראל כדי שפני שבת נקבלה

For this, the matter of receiving Shabbos, "Come, my Beloved," was instituted: that there be an illumination from above "to greet the bride," who is Knesses Yisrael (the Community of Israel), so that "we may receive the face of Shabbos."

וזהו משכני אחריך נרוצה שבכל ימות החול הוא בחינת אחריך וצריך להיות משכני כדי שנרוצה ועד"ז הוא ענין כל שיר השירים ליתן כח ועוז לכנסת ישראל כו' אך מי שטרח בערב שבת וכו'

And this is [the meaning of] "Draw me, we will run after you": all the weekdays are the level of "after you," and there must be "draw me" so that "we will run." And in this way is the theme of the whole Song of Songs: to give strength and might to Knesses Yisrael, etc. However, "one who toiled on the eve of Shabbos, etc."

וצריך להיות בכל יום מעין העלאת שבת והוא ענין העלאה שבתפלה מויברך דוד עד ש"ע [שמונה עשרה] שכל הענינים המדוברים שם מדברים בענין העלאה ממטה למעלה להתכלל באור ה' ובברכת יוצר איך המלאכים מקדישים והאופנים ברעש גדול כו'

And every day there must be something like the ascent of Shabbos. This is the ascent in prayer from "And David blessed" until the Shemoneh Esreh, for all the matters spoken of there speak of ascent from below to above, to be included in the light of G-d. And in the blessing of Yotzer ["Who forms light"]: how the angels sanctify, "and the Ofanim [an order of angels] with a great noise..."

והרעש הוא ענין תשוקתם וחפצם בכלות הנפש אך השרפים עומדים מפני שבחי' התכללות וביטול זה הוא הנתפס במהותם ועצמותם

The noise is their longing and desire, with the expiring of the soul (kelos hanefesh). The Seraphim [a higher order of angels], however, stand, because this level of inclusion and self-nullification is what is grasped in their very being and essence.

אבל האופנים הם במדרגה שלמטה מהם רק שהם משיגים בהיות בחי' התכללות רחוק מהם שהוא קדוש ומובדל כו' ואינו בגדר עלמין לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב כו'

But the Ofanim are on a level below them; they only perceive that the level of inclusion is far from them, for it is holy and set apart... and is not within the category of worlds, neither in the category of the light that fills all worlds (memalei) nor in the category of the light that encompasses all worlds (sovev)...

ואי לזאת כל חפצם וכל ישעם שתכלה אליו נפשם מה שלמעלה מיכולתם

And therefore all their desire and all their salvation is that their soul expire toward Him, [something] beyond their capacity.

ולכן הרעש גדול וכן כל הענינים שמויברך דוד עד ש"ע [שמונה עשרה] הכל הוא בחי' העלאה ממטה למעלה בק"ש [בקריאת שמע] שימסור נפשו באחד ואהבת וגו'

Therefore the noise is great. So too all the matters from "And David blessed" until the Shemoneh Esreh are all the level of ascent from below to above, in the Shema, where one gives over his soul in "One," and "And you shall love...,"

עד שמונה עשרה שאומרים ברוך אתה שהוא בחי' המשכה מלמעלה למטה שיהיה בחי' גילוי הוי' וכמ"ש ברוך הוי' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם פי' מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא

until the Shemoneh Esreh, where we say "Blessed are You," which is the level of drawing down from above to below, so that there be a revelation of the level of Havayah, as it is written, "Blessed is Havayah, the G-d of Israel, from the world and to the world," meaning: from the hidden world to the revealed world;

דהיינו שיהיה גילוי בחי' ההעלם מה שלמעלה מגדר עלמין ולית מחשבה תפיסא ביה בחי' אני הוי' לא שניתי ואתה הוא עד שלא נברא העולם כו' (ועמ"ש מזה בד"ה אז ישיר משה ובני ישראל)

that is, that there be a revelation of the level of the hidden, which is beyond the category of worlds, and "no thought can grasp Him": the level of "I, Havayah, have not changed," and "You were [the same] before the world was created..." (And see what is explained on this in the discourse beginning "Then Moshe and the Children of Israel sang.")

ועיקר הגלוי הוא בכל יום על ידי מעשה המצות ותלמוד תורה כנגד כולם שהם כולם המשכת גילוי ההעלם כמ"ש במ"א

And the main revelation is every day, through the performance of the mitzvos, and the study of Torah, which is equal to them all; for they are all the drawing down of the revelation of the hidden, as is explained elsewhere.

אך ההפרש שבין העלאה שבשבת להעלאה שבחול שבשעת תפלה כי אינו דומה בן כפר שראה את המלך לבן כרך שראה כו'

However, the difference between the ascent on Shabbos and the ascent on the weekday, at the time of prayer, is that "a villager who saw the king is not like a city-dweller who saw..."

והענין כי הנה והאופנים ברעש גדול כו' על ידי השגתם בחי' קדוש ומובדל למעלה מבחי' סובב וממלא כל עלמין הוא דומה לבן כפר שראה עד"מ שביטולו מפני המלך מחמת חידוש רוממותו למעלה מגדר השגתו

And the explanation is that "the Ofanim with a great noise...," through their perceiving the level of "holy and set apart," beyond the level of sovev and memalei kol almin, are like a villager who saw [the king], by way of analogy: his self-nullification before the king is because of the novelty of his exaltedness, beyond the bounds of his grasp.

וזהו בחי' ימי החול מה שאין כן בשבת הוא בחי' התגלות ענג העליון ישמחו במלכותך ישבעו ויתענגו מטובך אז הוא דומה לבן כרך עד"מ שאין חידוש בעיניו רוממות המלך אלא מתענג ונהנה מזיו יקר תפארת גדולתו

This is the level of the weekdays. On Shabbos, however, there is the level of the revelation of the supernal delight, "They shall rejoice in Your kingship; they shall be satisfied and delight in Your goodness"; then it is like a city-dweller, by way of analogy, in whose eyes the exaltedness of the king is no novelty, but rather he delights in and enjoys the radiance of the preciousness and beauty of his greatness.

ועל זה אמרו שמש בשבת צדקה לעניים

And on this they said, "The sun on Shabbos is charity (tzedakah) for the poor."

והענין כדכתיב שמש צדקה ומרפא בכנפיה כי שמש ומגן הוי' הוא המרפא בחי' רופא חולים ולכן הוא צדקה לעניים דלית לון מגרמייהו כלום.

And the explanation is as it is written, "a sun of tzedakah (righteousness), with healing in its wings," for "Havayah is a sun and a shield"; it is the healing, the level of "Healer of the sick." And therefore it is charity for the poor, who have nothing of their own at all.

5 וביאור הדבר כי הנה כל ימות החול כנסת ישראל הוא בבחי' חולת אהבה כמ"ש סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני

The explanation of the matter: throughout all the weekdays Knesses Yisrael is in the state of "sick with love," as it is written, "Sustain me with flasks [of wine], spread apples around me, for I am sick with love."

והיינו מפני שהיא בבחי' עני דלית ליה מגרמיה כלום ונכספה וגם כלתה נפשה לעלות אל דודה להתכלל באור ה' אין סוף ב"ה שהוא למעלה מגדר ממלא וסובב

That is, because she is in the state of a poor man, who has nothing of his own at all, and her soul "longs and even expires" to go up to her Beloved, to be included in the light of G-d, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, which is beyond the category of the light that fills all worlds and the light that encompasses them (memalei and sovev).

ואהבה בכלות הנפש כזו הוא בחי' חולה מפני תוחלת ממושכה אשר תמיד נכספה וגם כלתה ולא תגיע לזה כל ימי חייה

And love with such expiring of the soul is the state of sickness, because of "hope deferred," for she always longs and even expires, and she will not attain it all the days of her life.

ולכן נקראו תלמידי חכמים בעולם הזה קצירי ומריעי מפני שתלמידי חכמים הם המקבלים מבחי' חכמה שרואין את הנולד מאין ליש ורואין שכל השתלשלות של בחי' יש הוא היפוך מבחי' אין

Therefore Torah scholars in this world are called "weak and ailing," because Torah scholars are those who receive from the level of Chochmah, who see what is born, from nothing to something, and see that the whole chain of descent of the level of yesh (something) is the opposite of the level of ayin (nothing).

לזאת תכלה נפשם בבחי' חולת אהבה להשתפך נפשם ממש

Therefore their soul expires in the state of being sick with love, their soul pouring itself out, literally.

(בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פרשה וירא פי' חולה הוא כשחסר ממנו שער החמשים יש לפרש כי שער החמשים דבינה הוא המחבר חכמה שהיא אין עם הבינה שנקרא יש דהיינו להמשיך הביטול דחכמה גם בבחי' היש כמ"ש בביאור ע"פ וספרתם לכם.

(In the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Vayeira, it explains that "sick" is when the fiftieth gate is missing from him. It may be explained that the fiftieth gate of Binah is what joins Chochmah, which is ayin, with Binah, which is called yesh; that is, to draw the self-nullification of Chochmah also into the level of yesh, as is explained in the explanation on the verse "And you shall count for yourselves."

והנה באצילות הוא חיבור חכמה ובינה בבחי' תרין רעין. אבל בבריאה אין מאיר בחינת חכמה עילאה רק בחי' הבינה ועל כן הבריאה בחי' יש.

Now in Atzilus there is the joining of Chochmah and Binah in the manner of "two companions." But in Beriah the level of supernal Chochmah does not shine, only the level of Binah; and therefore Beriah is the level of yesh.

ולזאת בימות החול שהמל' יורדת לבי"ע על כן היא בבחי' חולת אהבה מזה שבחי' יש הוא היפוך האין. ובשבת הוא בחי' מרפא כי עולה באצילות חיבור האין ביש כו')

Hence on the weekdays, when Malchus descends into Beriah, Yetzirah and Asiyah, she is therefore in the state of being sick with love because of this: that the level of yesh is the opposite of ayin. And on Shabbos there is the level of healing, for she rises into Atzilus, the joining of ayin with yesh...)

וכך צריך האדם לעורר אהבה זו בתפלה כדכתיב חלו נא פני אל ופי' חלו כמ"ש ויחל משה מלמד שהחלה כו' והוא בחי' והאופנים כו' ברעש גדול כו'

And so a person must arouse this love in prayer, as it is written, "Now entreat (chalu) the face of G-d"; and chalu is explained as in "And Moshe entreated (vayechal)," [of which the Sages say,] "This teaches that he became ill..."; and this is the level of "and the Ofanim... with a great noise..."

אבל בשבת הוא בחי' רופא חולים כי שמש צדקה ומרפא בכנפיה כי ישבעו ויתענגו מטובך ואז תתענג על הי'

But on Shabbos there is the level of "Healer of the sick," for "a sun of tzedakah with healing in its wings," because "they shall be satisfied and delight in Your goodness," and then "you shall delight in Havayah."

ולכן שמש בשבת צדקה לעניים דלית להון מגרמייהו אשר נכספה וגם כלתה נפשם כי השמש מרפא (ועמ"ש בד"ה תקעו בחודש בענין לעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאין בה)

Therefore "the sun on Shabbos is charity for the poor," who have nothing of their own, whose soul longs and even expires; for the sun heals. (And see what is explained in the discourse beginning "Blow the shofar on the New Moon," on the matter that in the future the Holy One, blessed be He, will take the sun out of its sheath and the righteous will be healed by it.)

הוא בחינת שמש ומגן הוי' אור אין סוף ב"ה בחי' חכמה עילאה

It is the level of "Havayah is a sun and a shield": the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, the level of supernal Chochmah.

אשר הארתה ירדה ונתלבשה בבי"ע בששת ימי החול ובשבת חוזרת ועולה למקורה ושרשה וכמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא וגו' (עמ"ש מזה בד"ה שבת שבתון):

Its illumination descended and was clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah during the six weekdays, and on Shabbos it returns and rises to its source and root, as it is written, "And you shall keep the Shabbos, for it is holy..." (See what is explained on this in the discourse beginning "A Shabbos of complete rest.")

6 קיצור. ענין קבלת שבת ומי שטרח בע"ש [בערב שבת] והוא ענין ההעלאה שבפסוד"ז [שבפסוקי דזמרה] וק"ש [וקריאת שמע] ושמו"ע [ושמונה עשרה] בא"י [ברוך אתה ה'] המשכה.

Summary. The matter of receiving Shabbos, and "one who toiled on the eve of Shabbos"; and this is the matter of the ascent in Pesukei deZimra (the Verses of Praise) and the Shema; and in the Shemoneh Esreh, "Blessed are You, Havayah" is drawing down.

וההפרש שבין ההעלאה דחול ובין ההעלאה דשבת כמו בן כפר שראה את המלך לגבי בן כרך וענין שמש צדקה ומרפא:

And the difference between the ascent of the weekday and the ascent of Shabbos is like a villager who saw the king compared with a city-dweller; and the matter of "a sun of tzedakah with healing."

7 ג וכל זה הוא בחי' שבת נגד ימות החול אך בחי' ראש חודש הוא ענין אחר שהרי מותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו נחשב ששת ימי המעשה.

3. And all this is the level of Shabbos as against the weekdays. The level of Rosh Chodesh, however, is another matter: for work is permitted on it, and nevertheless it is not counted among the six days of work.

והנה כתיב כה אמר ה' שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח שיום החודש אינו בכלל ימי המעשה להיות סגור בו השער.

Now it is written, "Thus says Havayah: The gate of the inner courtyard that faces east shall be closed the six days of work, and on the Shabbos day it shall be opened, and on the day of the New Moon it shall be opened": [this shows] that the day of the New Moon is not included among the days of work, such that the gate would be closed on it.

8 והענין יובן על דרך משל ומבשרי אחזה אלוה שהדבור מקבל מבי' בחינות שלפעמים מקבל מבחי' המדות שלפי שאוהב את הדבר מדבר עבורו או מפני שכועס כו' ולפעמים מקבל מבחי' השכל וההבנה שמדבר מה שמבין בשכלו.

The matter will be understood by way of analogy, and [as] "from my flesh I behold G-d": speech receives from two levels. Sometimes it receives from the level of the emotive attributes: because one loves the thing, one speaks on its behalf, or because one is angry...; and sometimes it receives from the level of intellect and understanding: one speaks what one understands with one's mind.

כך עד"מ יובן למעלה למשכיל כי הנה אף על פי שלא מחשבותי מחשבותיכם כו' אף על פי כן נאמר למעלה בחי' דבור ודבר הוי' שהיא בחי' עלמא דאתגלי והוא מקור בחי' כנסת ישראל

So too, by way of analogy, it will be understood above by one who contemplates: for although "My thoughts are not your thoughts...," nevertheless the level of speech is spoken of above, and "the word of Havayah," which is the level of the revealed world (alma d'isgalya); and it is the source of the level of Knesses Yisrael.

ולפעמים אשר כנסת ישראל מקבלת בחי' זו מבחינת המדות

And at times Knesses Yisrael receives this level from the level of the emotive attributes,

דהיינו בחי' אהבה מסותרת בכל ששת ימי החול אחר התפלה להיות סור מרע ועשה טוב בקש שלום מחמת אהבה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל

that is, the level of the hidden love, throughout all the six weekdays after prayer, to "turn from evil and do good, seek peace," out of the natural love hidden in the heart of every Jew.

ופי' בקש שלום להיות התקשרות שני הפכים שכל מה שלמעלה מעלה הוא בחי' אין וכל מה שלמטה מטה הוא בחי' יש כו'

And "seek peace" means that there be a bonding of the two opposites: for whatever is higher and higher is the level of ayin (nothing), and whatever is lower and lower is the level of yesh (something)...

מה שאין כן בראש חודש היא מקבלת מבחי' השכל וההבנה שאז הוא שעת הכושר למעלה להמשיך לו ההשכלה וההבנה בהתחדשות מעשה בראשית מאין ליש

On Rosh Chodesh, however, she receives from the level of intellect and understanding, for then is an opportune time above to draw down to it insight and understanding in the renewal of the work of Bereishis from nothing to something,

ולהיות האהבה בבחי' ביטול וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך וכתיב ואשים דברי בפיך דברי ממש (ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בני ישראל ובד"ה בחודש השלישי)

and that the love be in the state of self-nullification (bittul), as it is written, "And My words which I have put in your mouth," and it is written, "And I have put My words in your mouth": My words, literally. (And see what is explained in the explanation on the verse "And the number of the Children of Israel shall be," and in the discourse beginning "In the third month.")

ובחינה זו נק' שער החצר הפנימית הפונה קדים מקדם למעשה בראשית (כי מעשה בראשית היינו בחי' החכמה כמו שמתלבשת בהמדות כשמ"ל [כמו שכתוב לעיל] בפי' ששת ימי בראשית.

And this level is called "the gate of the inner courtyard that faces east (kadim)": from before (mikedem) the work of Bereishis. (For the work of Bereishis is the level of Chochmah as it is clothed in the emotive attributes, as explained above on the meaning of "the six days of Bereishis."

מה שאין כן בראש חודש מקבל הדבור מבחינת החכמה עצמה ואינו דומה בחי' החכמה המלובשת במדות שהיא בתוכם בהעלם לבחי' גילוי החכמה עצמה שהיא רמה ונשגבה למעלה מעלה מן המדות כמ"ש מזה בד"ה באתי לגני.

On Rosh Chodesh, however, speech receives from the level of Chochmah itself. And the level of Chochmah clothed in the emotive attributes, where it is within them in concealment, is not like the level of the revelation of Chochmah itself, which is lofty and exalted far above the emotive attributes, as is explained on this in the discourse beginning "I have come into My garden."

ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים אל משה כו' וארא אל אברהם כו' שעל בחינה זו נאמר ושמי הוי' לא נודעתי להם ועמ"ש עוד מענין הפונה קדים בד"ה ויקהל משה וע' בזח"א [בזהר חלק א] פ' נח דע"ה ב')

And see what is explained in the discourse beginning "And G-d spoke to Moshe... and I appeared to Avraham...," that about this level it is said, "but by My Name Havayah I did not make Myself known to them." And see what is explained further on the matter of "that faces east" in the discourse beginning "And Moshe assembled"; and see Zohar I, Parshas Noach, page 75b.)

והוא ענין מחדש חדשים מקור ההתחדשות וכנסת ישראל מתעלית בבחי' זו שביום החודש יפתח כמו ביום השבת

And this is the matter of "He renews the months," the source of renewal; and Knesses Yisrael is elevated into this level, so that "on the day of the New Moon it shall be opened," as on the Shabbos day.

אך לפי שהוא בחי' דבור ודבר ה' בחינת עלמא דאתגליא שהיא עצמה המתחדשת לכן מותר בעשיית מלאכה בראש חודש אבל אינו נחשב מכלל ימי המעשה לפי שהיא נתעלית למקורם וראשיתם

But since it is the level of speech and "the word of Havayah," the level of the revealed world, which is itself what is renewed, therefore work is permitted on Rosh Chodesh; but it is not counted among the days of work, because it is elevated to their source and beginning.

(ועיין עוד בסש"ב [בספר של בינונים] ח"א [חלק א'] פט"ז בענין מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה כו' גבהו דרכיהם למעלה מעלה מבחי' המעשה כו' ע"ש.

(And see further in Sefer Shel Beinonim (Tanya), Part I, chapter 16, on the matter of "a good thought the Holy One, blessed be He, joins to deed...": "their ways are exalted" far above the level of deed...; see there.

ועוד דוגמא לדבר ממשארז"ל [ממה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] רפ"ו דברכות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים הרי מצינו שא"צ [שאין צריך / שאינו צריך] לבחי' המעשה אף שמותר בעשיית מלאכה וכמ"ש מזה במ"א בד"ה מקושש עצים):

And another example of this is from what our Sages of blessed memory said at the beginning of chapter 6 of Berachos: "When Israel does the will of the Omnipresent, their work is done by others." Thus we find that there is no need for the level of deed, even though work is permitted; and as is explained on this elsewhere, in the discourse beginning "Gathering wood.")

9 קיצור. והנה שבת הוא שהדבור חוזר למקומו אבל ר"ח [ראש חודש] הוא בחינת דבור ולכן מותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו נקרא יום המעשה לפי שבר"ח [שבראש חודש] מקבל הדבור מקדם למעשה בראשית:

Summary. Now Shabbos is that speech returns to its place; but Rosh Chodesh is the level of speech, and therefore work is permitted, and nevertheless it is not called a day of work, because on Rosh Chodesh speech receives from before the work of Bereishis.

10 ד והנה כ"ז [כל זה] הוא בחי' שבת וחודש. שאחר יומין דחול אך והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו דהיינו חדשו של חודש ושבתו של שבת אז יבוא כל בשר וגו'.

4. Now all this is the level of the Shabbos and the New Moon that come after the weekdays. But "And it shall be, every New Moon on its New Moon and every Shabbos on its Shabbos" means the New Moon of the New Moon and the Shabbos of Shabbos; then "all flesh shall come..."

וביאור הענין כי הנה שבת שאחר ששת ימי המעשה הוא כי בו שבת מכל מלאכתו

The explanation of the matter: the Shabbos that comes after the six days of work is because "on it He rested from all His work."

והוא עד"מ כאדם הממשיך שכלו ומורידו בתחבולות מעשיו כמו בענין הכתיבה שמתחכם איך לכתוב ואחר שכותב חוזר שלו למקורו ושרשו

This is, by way of analogy, like a person who draws his intellect and brings it down into the devices of his actions, as in writing, where he applies his wisdom to how to write; and after he writes, his intellect returns to its source and root.

כך הענין כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ שירדה ונשתלשלה הארת חכמתו ית' אפילו בעשייה גשמיות וכמ"ש כולם בחכמה עשית

So too is the matter that "in six days Havayah made the heavens and the earth": the illumination of His wisdom, blessed be He, descended and came down step by step even into physical Asiyah, as it is written, "You made them all with wisdom."

אך ביום השבת חוזר למנוחתו ולמקורו העליון אבל שבתו של שבת הוא שגם יום השבת נחשב אצלו כימי החול

But on the Shabbos day it returns to its rest and to its supernal source. The Shabbos of Shabbos, however, is that even the Shabbos day is considered before Him like the weekdays;

שהוא בחינה מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות להיות נמשך זיו והארה ממנו לחיות העולמות ולקיומם שא"כ היו העולמות בטלים והיו כלא היו

for it is the level of what is beyond the bounds of the chain of descent (hishtalshelus), from which radiance and illumination are drawn to give life to the worlds and sustain them, for otherwise the worlds would be nullified and would be as if they were not;

שהוא למעלה מעלה מגדר סובב וממלא כו' (ועמ"ש בד"ה שבת שבתון ובד"ה האזינו השמים ועד"ז יש להבין קצת ענין שבת בשבתו.

for it is far above the bounds of sovev and memalei... (And see what is explained in the discourse beginning "A Shabbos of complete rest" and in the discourse beginning "Listen, O heavens"; and in this way something of the matter of "Shabbos on its Shabbos" can be understood.

ועמ"ש בד"ה מים רבים בפי' נח ובמשנה ספ"ב [סוף פרק ב'] דעדיות פי' מדי שבת בשבתו מפסח עד העצרת והיינו לפי שבחג השבועות התגלות שער החמשים התגלות הכתר כמ"ש במ"א) וכן חדשו של חודש מקור ראשית ההתחדשות כנ"ל

And see what is explained in the discourse beginning "Many waters" in Parshas Noach. And in the Mishnah at the end of chapter 2 of Eduyos, "every Shabbos on its Shabbos" is explained as from Pesach to Atzeres; that is because on the festival of Shavuos there is the revelation of the fiftieth gate, the revelation of Keser, as is explained elsewhere.) And so too the New Moon of the New Moon is the source of the beginning of renewal, as mentioned above.

אך גילוי בחינות אלו בימות המשיח שנאמר עליו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד (בישעיה סי' נ"ב) (עיין זח"א [זהר חלק א] וישב דקפ"א ע"ב ח"ג [חלק ג'] רמ"ו ב')

But the revelation of these levels is in the days of Mashiach, of whom it is said, "Behold, My servant shall prosper; he shall be exalted and lifted up and be very high" (in Isaiah, chapter 52). (See Zohar I, Vayeishev, page 181b; III, 246b.)

שאז יתנוצץ אור וגילוי א"ס ב"ה מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות ואזי יבא כל בשר להשתחוות וגו'

For then the light and revelation of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, which is beyond the bounds of hishtalshelus, will shine forth; and then "all flesh shall come to bow down..."

כי הנה ענין כל בשר הוא יסוד האש כי בחי' החי הוא יסוד האש ולכן נקרא פני אריה פני שור כו' מראיהם כגחלי אש מפני שהם שרפים כיסוד האש

For the matter of "all flesh" is the element of fire, since the level of the animate is the element of fire. And therefore [they] are called "the face of a lion, the face of an ox..."; "their appearance was like coals of fire," because they are burning ones (seraphim), like the element of fire.

ולכן אמרו בגמרא עם הארץ אסור לאכול בשר כי תכלית אכילת האדם שאוכל המאכל ונהפך לדם ונעשה בשר כבשרו שעי"ז יש להמאכל כח להתעלות בעילוי האדם

And therefore they said in the Gemara that an unlearned person (am haaretz) is forbidden to eat meat (basar). For the purpose of a person's eating is that he eats the food and it turns into blood and becomes flesh like his own flesh, so that thereby the food has the power to rise in the elevation of the person.

וכאשר האדם נושא את נפשו להי' הרי גם כח המאכל כלול בו ומתעלה עמו ג"כ לפי שנעשה ג"כ בחי' אדם.

And when a person lifts up his soul to G-d, the power of the food too is included in him and rises with him as well, because it has also become the level of man.

11 והנה ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] הם בחי' קצירי ומריעי שהם בחי' חולת אהבה מיסוד האש וצמאון כו' מפני שמקבלים מבחי' חכמה והשגה שרואין את הנולד מאין ליש ועי"ז תגדל רשפי אש אהבתם כו'

Now Torah scholars are in the state of "weak and ailing," which is the state of being sick with love, from the element of fire, and thirst..., because they receive from the level of Chochmah and comprehension, seeing what is born from nothing to something; and through this the fiery flames of their love grow...

ולכך רשאים לאכול בשר שהוא מיסוד האש שכאשר נהפך והיה כבשרו נכלל בבחי' אדם להעלות ולקשר נפשו בה' ברשפי אש האהבה.

Therefore they are permitted to eat meat, which is from the element of fire: when it is transformed and becomes like his flesh, it is included in the level of man, to elevate and bind his soul to G-d with the fiery flames of love.

משא"כ ע"ה [עם הארץ] שהם מבחי' האהבה מסותרת לבד ואין בהם שום התפעלות רשפי אש הנ"ל

As for the unlearned, however, who have only the hidden love, and in whom there is no stirring at all of the fiery flames mentioned above,

אין כח הבשר מתעלה עמו ואדרבה גורם להורידו למטה ח"ו [חס ושלום] (עמ"ש מזה בד"ה כי תצא ובד"ה בהעלותך ובד"ה ראשי המטות גבי נדרים סייג לפרישות)

the power of the meat does not rise with him; on the contrary, it causes him to be brought down below, G-d forbid. (See what is explained on this in the discourse beginning "When you go out," in the discourse [beginning] "When you kindle," and in the discourse beginning "The heads of the tribes," on "vows are a fence for abstinence.")

והנה כל בשר שהוא יסוד האש יבא ויגיע למדרגת השתחואה וביטול (ויי"ל [ויש לומר] שזהו ענין כל הנקרא בשמי ועיין בפרשב"ם [בפירוש רשב"ם] בב"ב [בבבא בתרא]) (ע"ה ב') בפירוש עתידים צדיקים להיות נקראים על שמו של הקב"ה כשיהיה בחי' גילוי שבתו וחדשו

Now "all flesh," which is the element of fire, will come and reach the level of bowing and self-nullification (bittul) (and it may be said that this is the matter of "everyone that is called by My Name"; and see the Rashbam on Bava Basra (75b), on the explanation of "In the future the righteous will be called by the name of the Holy One, blessed be He") when there will be the level of the revelation of "its Shabbos" and "its New Moon."

כי הנה מה שעכשיו הוא בחי' יסוד האש והתפעלות ההרגשה הוא מפני בחי' חולת אהבה והאופנים ברעש גדול כו'

For what is now the level of the element of fire and the stirring of feeling is because of the state of being sick with love, and "the Ofanim with a great noise...";

כי רם ונשא מהם התכללות וביטול באא"ס [באור אין סוף] ב"ה מחמת שהם למטה

for inclusion and self-nullification in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is high and exalted beyond them, because they are below.

משא"כ כשיהיה בחי' גילוי שבתו וחדשו שלמעלה מהשתלשלות אז יגיעו ויבואו להשתחוות.

But when there will be the level of the revelation of "its Shabbos" and "its New Moon," which is beyond hishtalshelus, then they will reach and come to bow down.

וביאור ענין להשתחוות לפני כי הנה בחינת השתחואה גם שהיא בחינת ביטול היא בחי' המשכה ג"כ

And the explanation of "to bow down before Me": the level of bowing, although it is the level of bittul, is also the level of drawing down,

שהיא המשכה מבחי' ביטול בחינת מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות (ועיין ברבות פ' וירא פנ"ו גבי ונשתחוה ונשובה אליכם)

for it is a drawing down from the level of bittul, the level of what is beyond the bounds of hishtalshelus. (And see Rabbah, Parshas Vayeira, chapter 56, on "and we will bow down and return to you.")

וע"ד זה הוא ענין השתחוואה שבתפלת שמו"ע [שמונה עשרה] כמ"ש סד"ה השמים כסאי שהוא המשכת ענין הביטול כמאמר ברוך אתה שיהא ברוך ונמשך להיות בבחי' אתה בחי' גילוי.

And in this way is the matter of the bowing in the prayer of Shemoneh Esreh, as is explained at the end of the discourse beginning "The heavens are My throne": it is the drawing down of the matter of bittul, as in the saying "Blessed are You," that it be blessed (baruch) and drawn down to be in the level of "You," the level of revelation.

וזהו להשתחוות לפני כלומר שיהיה בחי' פנים הוא בחינת גילוי וכמו צהבו פניו כו' והוא ענין יאר ה' פניו אליך וגו' יאר פניו אתנו סלה

And this is "to bow down before Me (lefanai)": that is, that there be the level of "face" (panim), which is the level of revelation, as in "his face beamed..." And this is the matter of "May Havayah make His face shine upon you...," "may He make His face shine with us, Selah."

וזהו אמר ה' שיהיה בחי' אמירה והמשכה מלמעלה למטה בגילוי בחי' זו:

And this is "says Havayah": that there be the level of saying and drawing down from above to below, in the revelation of this level.

LIKKUTEI TORAH • V'ZOS HABERACHAH • MAAMAR 5

מזמור שיר חנוכת הבית כו' ולא שמחת אויבי לי

"A psalm, a song for the dedication of the House..., and You did not let my enemies rejoice over me"

1 מזמור שיר חנוכת הבית כו' ולא שמחת אויבי לי. הנה בשעת בריאת האדם קטרגו מלאכי השרת לפני הקב"ה ואמרו מה אנוש כי תזכרנו כמ"ש ברבות בראשית פרשה ח'

"A psalm, a song for the dedication of the House..., and You did not let my enemies rejoice over me." Now, at the time of the creation of man, the ministering angels brought an accusation before the Holy One, blessed be He, and said, "What is man, that You should remember him?" as is written in Midrash Rabbah on Bereishis, section 8.

ואח"כ בשעת מתן תורה כשהקדימו ישראל נעשה לנשמע הודו ואח"כ בשעת חטא העגל שמחו שנמצא כדבריהם שבעוד מ' יום אחר מ"ת [מתן תורה] שהיה פב"פ [פנים בפנים] כו' הפך לבם כ"כ [כל כך].

Afterwards, at the time of the giving of the Torah, when Israel put "we will do" before "we will hear," they conceded. And afterwards, at the time of the sin of the Golden Calf, they rejoiced that it had turned out as they had said: that within forty days after the giving of the Torah, which had been face to face, etc., their heart had turned so far.

אך בשעת מעשה המשכן ערבה שמחתם לפי שמלאכת המשכן מכפר על מעשה העגל שלכן היה זהב במשכן לכפר על הזהב שבעגל

But at the time of the making of the Mishkan [the Tabernacle] their rejoicing grew dark, because the work of the Mishkan atones for the making of the Calf; that is why there was gold in the Mishkan, to atone for the gold of the Calf.

ולכן אמר דוד על בנין בהמ"ק [בית המקדש] מזמור שיר חנוכת הבית כו ולא שמחת אויבי לי הם המלאכים שקטרגו

Therefore David said concerning the building of the Beis HaMikdash [the Holy Temple], "A psalm, a song for the dedication of the House..., and You did not let my enemies rejoice over me": these are the angels who had accused.

והיינו שבנין בהמ"ק [בית המקדש] הוא ענין אחד עם מעשה המשכן (וכה"ג [וכהאי גוונא] הביא בספר ערכי הכינויים שחיבר בעה"מ [בעל המחבר] סדר הדורות בערך אויב ועיין בגמרא בקדושין) (דף ע"ב) מאי את אויבים בשער כו' ועיין בבראשית רבה פנ"ד.

That is, the building of the Beis HaMikdash is one matter with the making of the Mishkan. (Something similar is brought in the book Erchei HaKinuyim, composed by the author of Seder HaDoros, under the entry "enemy"; and see the Gemara in Kiddushin) (folio 72): "What is [meant by] 'with enemies in the gate'..."; and see Bereishis Rabbah, section 54.

ולהבין ענין קטרוג הזה של המלאכים שאמרו מה אנוש כו' שאמרו המלאכים שהמה במדרגה עליונה יותר מן האדם. והתשובה היתה שהאדם הוא יותר נעלה.

And to understand this accusation of the angels, who said "What is man...": the angels said that they are on a higher level than man. And the answer was that man is more exalted.

2 ולביאור זה צריך להבין ענין מלאכים ונשמות כי הנה מצינו שהמלאכים אומרים שירה ולא מצינו כן בנשמות

To explain this, one must understand the matter of angels and souls. For we find that the angels sing song, but we do not find this of the souls.

ובאמת גם הנשמות אומרים שירה תמיד שהרי יש להם עליות וירידות תמיד מחיל אל חיל וכמ"ש והיה מדי חודש בחדשו כו' ואח"כ חוזרים לג"ע [לגן עדן] התחתון וחוזרים ומתעלים לג"ע [לגן עדן] העליון כו'

In truth, however, the souls too sing song constantly, for they constantly have ascents and descents, "from strength to strength," as it is written, "And it shall be, from New Moon to New Moon..."; and afterwards they return to the lower Gan Eden [the Garden of Eden], and again ascend to the upper Gan Eden, etc.

וידוע דכל הילוך ועלייה היינו ע"י שיר דוקא כענין כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר כמבואר בלק"א [בלקוטי אמרים הגדול] הגדול. אלא שלא מצינו מפורש כן במקרא.

And it is known that every going and ascent is specifically through shir (song), as in the matter of "All that have a shir [a collar] go out with a shir and are drawn by a shir," as is explained in the great Likkutei Amarim. Only, we do not find this stated explicitly in Scripture.

3 והטעם מפני ששירת המלאכים נשמעת באזני הנביא וכמ"ש ואשמע אחרי קול רעש גדול כו' בבחי' קול ממש וכמ"ש ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כו'

The reason is that the song of the angels is heard in the ears of the prophet, as it is written, "And I heard behind me the sound of a great noise…," in the form of actual sound; and as it is written, "And I heard the sound of their wings, like the sound of many waters…";

ומשמיעים ביראה יחד בקול כו' והאופנים ברעש גדול כו' והיינו לפי שיש להם גופים כמ"ש עושה מלאכיו רוחות. משרתיו אש לוהט

and "they proclaim in awe, in unison, aloud…," and "the Ofanim [an order of angels] with a great noise…". That is because they have bodies, as it is written, "He makes His angels winds, His ministers flaming fire."

דלא קאי על הנשמות שלהם שהנשמות הם בעלי שכל והשגות וכמו נשמת האדם שהיא המשכלת ומשגת ולא שייך לקרוא אותם בשם רוחות ואש לוהט אלא דקאי על הגופים שלהם

This does not refer to their souls, for the souls are possessed of intellect and comprehension, like the soul of man, which reasons and comprehends, and it would not be fitting to call them by the name "winds" and "flaming fire"; rather, it refers to their bodies.

וכמ"ש הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] שהמלאכים יש להם גוף מיסוד הרוח הפשוט ומיסוד האש הפשוט

As the Ramban writes, the angels have a body of the simple element of air and of the simple element of fire.

ולכן המלאכים תופסים מקום שיש מלאך גדול מהלך ת"ק שנה ויש מלאך בשליש העולם כו' והיינו הגוף שלהם גדול כ"כ [כל כך] שהוא בחי' מקום.

Therefore the angels occupy space: there is a great angel [the size of] a journey of five hundred years, and there is an angel [that is] a third of the world, etc. That is, their body is so large that it is in the category of space.

4 ולכן השירה שלהם מתלבשת בחי' קול עד שנשמעת לאזני הנביא. משא"כ שירת המלאכים אינן נשמעות לפי שאינן בבחי' התלבשות הגוף כלל.

Therefore their song is clothed in the form of sound, until it is heard by the ears of the prophet. The song of the angels [apparently: souls], however, is not heard, because they are not in a state of being clothed in a body at all.

ולכן אין השירה מתלבשת בבחי' קול רק היא בבחי' שכל והשגה ולכן לא דיברו הנביאים ממנה.

Therefore their song is not clothed in the form of sound; it is only in the form of intellect and comprehension. That is why the prophets did not speak of it.

5 וכיוצא בזה מצינו לענין ראיה שהמלאכים נראים ונגלים לעיני בשר זכי הראות כמו באברהם וירא והנה שלשה כו' לפי שיש להם גופים ויכולים להתלבש עד שיתגלו ויתראו משא"כ הנשמות

Similarly we find regarding sight: the angels are seen and revealed to eyes of flesh whose vision is pure, as with Avraham, "And he saw, and behold, three…," because they have bodies and can be clothed until they are revealed and become visible; which is not so of the souls.

וזהו ענין שאומרים בש"ע [בשמונה עשרה] וקדושים בכל יום יהללוך סלה שמתחלה אומרים סדר קדושה של המלאכים איך שאומרים קדוש וברוך וימלוך ואח"כ אומרים עוד וקדושים בכל יום כו' על הנשמות

This is the meaning of what we say in the Shemoneh Esreh [the standing prayer], "And holy ones praise You every day, selah": first we say the order of Kedushah [the Sanctification] of the angels, how they say "Holy," "Blessed," and "He shall reign," and afterwards we say further, "And holy ones every day…," concerning the souls.

ואומרים כסדר ממטה למעלה תחלה קדושת המלאכים שהם בבחי' מקום וזמן שמאחר שהם בבחי' מקום מהלך ת"ק שנה ושליש העולם כו' הרי הם ג"כ בבחי' זמן שהמקום והזמן שניהם הם נבראים בבחינה אחד.

We say them in order, from below upward: first the Kedushah of the angels, who are within space and time; for since they are within space, [the extent of] a journey of five hundred years and a third of the world, etc., they are also within time, for space and time are both created in a single aspect.

ולכן יש להם עת קבוע לומר שיר כידוע משא"כ הנשמות אין להם בחי' זמן ומקום אלא בכל יום תמיד יהללוך וגם סלה בלי הפסק:

Therefore they have a fixed time to say song, as is known; whereas the souls have no aspect of time and space, but rather "every day" they constantly "praise You," and also "selah," without interruption.

6 ב אך המלאכים שאמרו מה אנוש כו' עם היות שידעו שמעלת ומדרגת הנשמות היא מאד נעלה ממעלתם ומדרגתם כנ"ל עכ"ז [עם כל זה] הרי הנשמה כמות שהיא היא בלי התלבשות גוף כלל.

2. But the angels who said "What is man…": although they knew that the stature and level of the souls is very much higher than their own stature and level, as said above, nevertheless, the soul as it is [in itself] is not clothed in a body at all.

אך על ירידתה להתלבש בגוף בעוה"ז אמרו מה אנוש כי מצד הגוף מוכן האדם לחטא וע"כ אמרו שתנתן להם התורה שיש להם ג"כ גוף ונפש והגוף רוחני.

But concerning its descent to be clothed in a body in this world, they said "What is man," for because of the body man is prone to sin. Therefore they said that the Torah should be given to them, for they too have a body and a soul, and the body is spiritual.

ותשובת הקב"ה היה שנצרך להיות הנשמה שמפנימית העולמות שהיא מצד עצמה מופשטת מחומר גופני לגמרי ושתרד דוקא בגוף גשמי ממש שעי"ז יהיה דירה בתחתונים משא"כ במלאכים.

And the answer of the Holy One, blessed be He, was that it was necessary that the soul, which is from the inner dimension (pnimiyus) of the worlds and which in itself is utterly abstract from bodily matter, should descend specifically into an actual physical body, so that through this there would be a dwelling place among the lower realms; which is not so with the angels.

(ועמ"ש מזה בד"ה וייצר ה' אלקים את האדם עפר כו' והבהמ"ק [והבית המקדש] נעשה ג"כ מדברים גשמיים והיה בו גילוי מבחינה שלמעלה מהשתלשלות ועמ"ש בדבור השני שע"פ מזמור שיר חנוכת)

(And see what is written on this in the discourse beginning "And Havayah Elokim formed man, dust…". And the Beis HaMikdash too was made of physical things, and in it there was a revelation from a level that is above the chain of descending worlds (hishtalshelus). And see what is written in the second discourse on "A psalm, a song for the dedication.")

והנה כאשר נבנה בהמ"ק [בית המקדש] אז נאמר ולא שמחת כו' כי הנה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

Now, when the Beis HaMikdash was built, then it was said, "And You did not let [my enemies] rejoice…." For it is written, "And they shall make Me a Sanctuary, and I will dwell in their midst."

בתוכו לא נאמר אלא בתוכם שהשראת השכינה היתה בתוך ישראל עצמם אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] היה צריך לבנות בית מעצים ואבנים כדי שעי"ז יהיה גילוי השכינה בישראל

It does not say "in its midst," but "in their midst," for the resting of the Shechinah (Divine Presence) was within Israel themselves. Yet even so, it was necessary to build a house of wood and stones, so that through this there would be a revelation of the Shechinah in Israel.

וכן עכשיו משחרב בהמ"ק [בית המקדש] נתפשטה הקדושה בכל בהכ"נ [בית הכנסת] ובהמ"ד [ובית המדרש] וכמ"ש ואהי להם למקדש מעט כו'.

And so too now, since the Beis HaMikdash was destroyed, the holiness has spread into every synagogue and house of study, as it is written, "And I have been to them a small sanctuary…."

7 ולהבין זה צריך להבין ענין השראת השכינה מה היא והנה אנו אומרים ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך.

To understand this, one must understand what the resting of the Shechinah (Divine Presence) is. Now, we say, "And we are unable to go up and appear and bow down before You."

וצריך להבין מהו ולהשתחוות. ולמה אין אנו יכולים

One must understand what "and bow down" is. And why are we unable [to bow]?

בשלמא לעלות ולראות א"א מפני היד כו' אבל ההשתחואה אפשר להיות בכל מקום לפניו יתי כמו ואנחנו כורעים ומשתחוים כו'. ולמה צריך לזה בהמ"ק [בית המקדש] דוקא.

Granted, to go up and appear is impossible because of "the hand…"; but bowing can take place in any place before Him, may He be blessed, as in "And we bend the knee and bow down…." Why, then, is the Beis HaMikdash specifically needed for this?

אך הנה יש שני בחינות בהשתחוואה כי הנה ענין ההשתחוואה הוא שמבטל ומכניע א"ע [את עצמו] לפניו יתי כמו שמבטל א"ע [את עצמו] לפני המלך ומקבל עליו לעבדו ולשמועו בקולו.

But there are two levels of bowing. For the meaning of bowing is that one nullifies and subdues oneself before Him, may He be blessed, as one nullifies oneself before the king and accepts upon oneself to serve him and to obey his voice.

8 והנה יש השתחוואה בבחי' חיצוניות שמכניע את הגוף שלא ימרוד אבל עיקר רצון ופנימית הנפש אינה מבוטלת שאעפ"כ [שאף על פי כן] הוא דבר בפ"ע [בפני עצמו] ויש לו רצון אחר ומחשבה אחרת בפ"ע [בפני עצמו] זולת ענין ההכנעה.

Now, there is a bowing on the level of the outer dimension (chitzoniyus), in which one subdues the body so that it will not rebel; but the core of the will and the inner dimension of the soul are not nullified, for even so one is a thing unto oneself and has another will and another thought of one's own, apart from the matter of submission.

משא"כ בחי' ההשתחוואה בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] הוא בחי' בטל רצונך מפני רצונו שאין לו רצון וחפץ אחר כלל וכמו ברא כרעא כו' שהרגל היא בטלה ממש כו'

Whereas bowing on the level of the inner dimension (pnimiyus) is the level of "Nullify your will before His will," in which one has no other will or desire at all, as in "a son is the leg [of his father]…," for the leg is utterly nullified, etc.

והוא השתחוואות הנפש והשתחוואה זו היו מקבלים ישראל ע"י ראיה שלש רגלים בשנה בבהמ"ק [בבית המקדש] ששם היה גילוי שכינה פי' שכינה מה ששוכן בתחתונים בבחי' גילוי (וקב"ה [וקודשא בריך הוא] קדוש ומובדל כו')

This is the bowing of the soul. And this bowing Israel would receive through appearing on the three festivals a year in the Beis HaMikdash, where there was a revelation of the Shechinah (Divine Presence); the meaning of "Shechinah" is that which dwells (shochen) in the lower realms in a revealed manner (while the Holy One, blessed be He, is holy and separate, etc.).

שעי"ז כל הנשמות מתבטלים כנר בפני האבוקה

Through this all the souls are nullified like a candle before a torch.

פי' כשדולקת אבוקה גדולה מאד אזי כל נר יחידי הדולק בסמוך לה הולך אורו ונכלל באור האבוקה והיו לאחדים ממש.

That is: when a very great torch is burning, then the light of every single candle that burns near it goes and is absorbed into the light of the torch, and they become truly one.

וזהו ולא יראו פני ריקם כדרך שבא לראות שהיה ראיה והתגלות פנימית וכתיב פני היינו בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע בחינת יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה

This is [the meaning of] "And they shall not appear before My face (panai) empty-handed": in the way that one came to see, for there was a seeing and an inner revelation. And it is written panai, "My face," that is, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the level of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah.

ועוד שכל אחד ואחד מישראל לפום שיעורא דיליה היה מקבל גילוי זה כשהיו עולין לרגל שכולן חייבין בראיה לכך נאמר פני הוי' לשון רבים שלכל אחד היה הגילוי לפי ערכו ועיקר הראיה היא ההשתחוואה שהיה משתחווה ויוצא (אלא דכתיב ולא יראו פני ריקם)

Moreover, each and every one of Israel would receive this revelation according to his measure when they went up for the festival, for all are obligated in appearing. Therefore it says pnei Havayah, "the face of Havayah," in the plural, for each one received the revelation according to his level. And the essence of the appearing is the bowing: that one would bow and fulfil [the obligation] (except that it is written, "And they shall not appear before My face empty-handed").

ומשלש רגלים אלו היה מקבל בחי' השתחוואה להיות כל השנה בחי' ביטול זה כי מכל רגל ויו"ט [ויום טוב] היה נמשך הביטול עד הרגל הבא אחריו.

And from these three festivals one would receive the quality of bowing so that all year there would be this state of self-nullification, for from each festival and Yom Tov the self-nullification would continue until the next festival after it.

ומשחרב בהמ"ק [בית המקדש] הגם שאין אנו יכולים להשתחוות עכ"פ [על כל פנים] נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו במקדש מעט בהכ"נ [בית הכנסת] ובהמ"ד [ובית המדרש]

And since the Beis HaMikdash was destroyed, although we are unable to bow, nevertheless the holiness of this illumination, a tiny fraction of it, has spread into the "small sanctuary," the synagogue and the house of study.

והיינו בשעת התפלה שאז האדם מדבק א"ע [את עצמו] לקונו ורוצה לבטל א"ע [את עצמו] נגד המלך מלכו של עולם

This is at the time of prayer, when a person cleaves to his Maker and wishes to nullify himself before the King, the King of the world.

כל חד לפום שיעורא דיליה יש בבחי' חיצוניות מצד ההכרח שמכריח א"ע [את עצמו] כו' ואין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבהכ"נ [בבית הכנסת] כו'

Each one [does so] according to his measure: there is [self-nullification] on the level of the outer dimension, through the compulsion with which one compels oneself, etc. And a person's prayer is heard only in the synagogue, etc.

שע"י התפשטות השראת השכינה אשר שם (ולכן כל בי עשרה שכינתא שריא ואומרים דבר שבקדושה כשיש עשרה שע"י קיבוץ עשרה שורה כנס"י [כנסת ישראל] דלעילא שהוא בחי' כניסות וקיבוץ הנשמות ומקורם) נעשה בחי' השתחואה וביטול כנר בפני האבוקה.

For through the spreading of the resting of the Shechinah that is there (and therefore, "in every [gathering of] ten the Shechinah rests," and we say a matter of holiness when there are ten; for through the gathering of ten there rests the Knesses Yisrael (the Congregation of Israel) above, which is the level of the gathering and assembly of the souls and their source), there comes about a bowing and self-nullification like a candle before a torch.

והנה ביטול זה הוא בנשמות דוקא שהם מיוחדים ממש כנר באבוקה שנפרד מן הפתילה ונכלל שהרי השכינה היא כנס"י [כנסת ישראל] מקור נש"י [נשמות ישראל] בנים אתם לה' אלקיכם ברא כרעא דאבוה כו'

Now this self-nullification is specifically in souls, which are truly united like a candle in a torch, which separates from the wick and is absorbed; for the Shechinah is Knesses Yisrael, the source of the souls of Israel: "You are children to Havayah your G-d"; "a son is the leg of his father…".

משא"כ המלאכים הם בחי' נפרדים שהרי הם מתלבשים בבחי' כלים המגבילים וכ"ש [וכל שכן] כשיורדים למטה הרי היו הנפילים כו':

Whereas the angels are in a state of separateness, for they are clothed in limiting vessels; and all the more so when they descend below: behold, "the Nefilim [the fallen ones] were…".

9 ג והנה כדי להיות השראת השכינה בבהמ"ק [בבית המקדש] ה' אמר לשכון כו' הקדים דוד ושלמה ענין חנוכת הבית.

3. Now, in order for there to be the resting of the Shechinah in the Beis HaMikdash, "Havayah said He would dwell…," David and Shlomo first carried out the dedication (chanukah) of the House.

וענין חנוכה זו הוא מלשון חינוך כמו חנוך לנער ע"פ דרכו שכשמחנכין אותו ללימוד אין מחנכין אותו בלימוד בלבד שזהו דבר ההוה לו תמיד אלא שמחנכין אותו באיזה תוספת כמו איזה התקרבות או איזה מתנה

The meaning of this dedication is from the term chinuch (training), as in "Train a youth according to his way." When one trains him for study, one does not train him with the study alone, which is something he has constantly, but one trains him with some addition, such as some drawing close or some gift.

וכך הענין בחנוכת בהמ"ק [בית המקדש] ומשכן היה דבר נוסף על התמידים שני כבשים כהלכתם שבמשכן התנדבו הנשיאים פר בן בקר כו' ולזבח השלמים כו'

And so it is with the dedication of the Beis HaMikdash and the Mishkan: there was something added to the daily offerings, "two lambs" as prescribed. For in the Mishkan the princes donated "a young bull…, and for the peace-offering…".

ובבהמ"ק [ובבית המקדש] ויזבח שלמה מאה ועשרים אלף צאן כו' והוא ענין תוספת אורות עליונים שירדו בגילוי השכינה

And in the Beis HaMikdash, "And Shlomo slaughtered a hundred and twenty thousand sheep…." This is the matter of an addition of supernal lights that descended with the revelation of the Shechinah.

שלא השכינה בלבד ירדה אלא עם תוספת אורות עליונים שירדו עמה ועיין מזה סד"ה זאת חנוכת המזבח ובד"ה בכ"ה בכסלו.

For it was not the Shechinah alone that descended, but [it came] with an addition of supernal lights that descended with it. And see on this at the end of the discourse beginning "This is the dedication of the altar," and in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev."

10 והנה פרשת הנשיאים מפורש בתורה קרבן של כל נשיא ונשיא זה קרבן נחשון זה קרבן נתנאל כו'

Now, the section of the princes states explicitly in the Torah the offering of each and every prince: "this is the offering of Nachshon," "this is the offering of Nesanel," etc.

ובכולם כתיב מה היו קרבנותיו עם היות שכולם הקריבו בענין אחד והל"ל [והוה ליה למימר] כן עשה נתנאל כו' וכן עשה כו'

And for all of them it is written what their offerings were, even though they all offered in the same way. It should have said, "Nesanel did likewise…," "and likewise did…".

ולמה צריך לכפול י"ב פעמים את הקרבנות שהיו שוים אלא הענין שנכתב לדורות שגלוי וידוע היה לפניו שעתיד בהמ"ק [בית המקדש] ליחרב וצריך להיות ונשלמה פרים שפתינו וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל העוסק בתורת עולה כו'

Why was it necessary to repeat twelve times the offerings, which were identical? Rather, the matter is that it was written for the generations, for it was revealed and known before Him that the Beis HaMikdash would in the future be destroyed, and there would have to be "And we will render [for] bulls [the offering of] our lips," as our Sages, of blessed memory, said, "Whoever occupies himself with the teaching of the burnt-offering…".

וכמו שקורין בחנוכה ענין קרבנות הנשיאים לפי שבחנוכה היתה ג"כ חנוכת המזבח

And so too on Chanukah we read the matter of the offerings of the princes, because on Chanukah too there was a dedication of the altar.

שהעובדי כוכבים פרצו י"ג פרצות וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום הוצרכו לחינוך לחזור הקדושה ליושנה שבשעת פרצות העובדי כוכבים נסתלקה וע"י קריאת התורה פרשת הנשיאים ממשיכים להיות השראת השכינה כנודע מענין קורא בתורה

For the idolaters had made thirteen breaches, and when the kingdom of the house of the Hasmoneans prevailed and defeated them, they needed a dedication (chinuch) to restore the holiness to its former state, for at the time of the idolaters' breaches it had departed. And through the reading of the Torah section of the princes we draw down the resting of the Shechinah, as is known concerning the matter of one who reads the Torah.

ולכן נכפלו הקרבנות י"ב פעמים לכל הי"ב שבטים להמשיך הביטול כנר בפני האבוקה שיש י"ב אבוקות כנגד י"ב שבטים שכל שבט הוא ענין אבוקה בפ"ע [בפני עצמו]

Therefore the offerings were repeated twelve times, for all twelve tribes, to draw down the self-nullification (bittul) like a candle before a torch, for there are twelve torches corresponding to the twelve tribes, each tribe being a torch in its own right.

(ועד"ז בקי"ס [בקריעת ים סוף] נקרע הים לי"ב גזרים בכדי שכל שבט ושבט במסילתו יכוון כל חד לפום שיעורא דיליה כמ"ש בבמ"א וע"ש ברבות פ' נשא אמרו בקרבנות הנשיאים על קרבן של כל נשיא ענין וכוונה בפני עצמה ע"ש באריכות גדול).

(And similarly, at the splitting of the Sea, the sea was split into twelve parts, so that each and every tribe on its own path might direct [its intention], each according to his measure, as is written elsewhere. And see in Midrash Rabbah, Parshas Nasso: they said concerning the offerings of the princes that each prince's offering had a meaning and intention of its own; see there at great length.)

והנה פי' מזמור שיר דהוא כפל לשון. אך הנה יש הפרש בין מזמור לשיר שהזמר והנגון שמזמר בכלי זמר בנבל וכנור כו' נקרא הניגון ההוא קול זמרה מצד שהוא הקול זמרה היוצא מן הכלי זמר.

Now, as for the explanation of "A psalm, a song," which is a doubled expression: there is, however, a difference between mizmor (psalm) and shir (song). The music and melody that one plays on a musical instrument, on the harp and lyre, etc., that melody is called "the sound of music" (kol zimrah), because it is the sound of music that comes out of the musical instrument.

11 ושיר הוא בפה הקול היוצא מהפה שאינו מלובש בכלי. וזהו מזמור שיר פי' מזמור הוא שירת המלאכים העומדים ברומו של עולם שהם מחיצוניות העולמות שהם בבחי' חומר וצורה אור וכלי

And shir is [song] in the mouth: the voice that comes out of the mouth, which is not clothed in an instrument. This is [the meaning of] "A psalm, a song": mizmor is the song of the angels who stand at the heights of the world, who are from the outer dimension (chitzoniyus) of the worlds, who are of matter and form, light and vessel.

שהשיר שלהן שמזמרים ומשבחים ומפארים את שם כבוד מלכותו ית' בתודה וקול זמרה נקרא בחי' מזמור מצד שהוא הזמר המלובש בהכלי שהם בבחי' חומר וצורה

Their song, in which they sing and praise and glorify the Name of the glory of His kingship, may He be blessed, "with thanksgiving and the sound of music," is called the level of mizmor, because it is music clothed in the vessel, for they are of matter and form.

ולכך לא ימצא בהם בחי' הביטול האמיתי להכלל במקורו כנר בפני האבוקה שהכלי שלהם מעכב ולזאת גם הביטול שלהם נרגש בקול ורעש גדול הכל מסיבת הכלי

Therefore the true self-nullification (bittul), to be absorbed in their source like a candle before a torch, is not found in them, for their vessel holds them back. For this reason their self-nullification too is felt in sound and great noise, all because of the vessel.

ובשיר הוא בחי' השיר של הנשמות שבג"ע [שבגן עדן] שיוצאין בשיר ונמשכין בשיר בביטול האמיתי כביטול הנר בפני אבוקה מצד שאינם מלובשים בחומר וכלי כנ"ל ולכך נק' השיר שלהם בחי' שיר מצד שאינו מלובש בכלי כי אין להם חומריות וכלים כנ"ל

And shir is the level of the song of the souls in Gan Eden, who go out with song and are drawn by song in true self-nullification, like the nullification of a candle before a torch, since they are not clothed in matter and vessel, as said above. Therefore their song is called the level of shir, since it is not clothed in a vessel, for they have no materiality and vessels, as said above.

(ועמ"ש ע"פ שיר השירים וע"פ ובלילה שירה עמי בד"ה ויהי מקץ.

(And see what is written on "The Song of Songs" and on "And at night His song is with me," in the discourse beginning "And it came to pass at the end.")

ועיין בזח"א [בזהר חלק א] ויצא) (קמ"ח ב') בענין ההפרש בין שיר הלוים לבחי' וחסידיך ירננו דכהנים שהיא בחי' עליונה יותר. ועד"ז יובן מעלת בחי' שיר על בחי' מזמור.

(And see the Zohar, part 1, Vayeitzei) (148b), concerning the difference between the song of the Levites and the level of "and Your pious ones shall sing for joy" of the Kohanim [the priests], which is a higher level. In the same way the superiority of the level of shir over the level of mizmor will be understood.

גם בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך שיר פי' כי שיר הוא בחכמה

Also in the Pardes [Rimonim of Rabbi Moshe Cordovero], in [the Gate of] Erchei HaKinuyim, under the entry shir, it explains that shir is in Chochmah (wisdom).

אך הנה במקדש היה גילוי שכינה מקור הנשמות והמלאכים כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים וגו'.

Now, in the Sanctuary there was a revelation of the Shechinah, the source of the souls and of the angels, as it is written, "Your kingship is a kingship over all worlds...."

לכך נאמר בחנוכת הבית מזמור שיר שהיה מתגלה שם שניהם בחינת המזמור של המלאכים והשיר של הנשמות מצד שמקור כולם הוא גילוי שכינה ב"ה שנתגלה במקדש כנ"ל

Therefore it says of the dedication of the House, "A psalm, a song," for both were revealed there, the level of the mizmor of the angels and the shir of the souls, since the source of them all is the revelation of the Shechinah, blessed be He, which was revealed in the Sanctuary, as said above.

וכן היה למטה במקדש בשיר של הלוים שנתחלקו לב' חלקים מהם היו המשוררים בפה ומהם המזמרים בכלי וכדאיתא פלוגתא בגמרא אם עיקר שירה בפה או כלי כו' יעו"ש [יעויין שם].

And so it was below, in the Sanctuary, in the song of the Levites, who were divided into two groups: some of them were singers with the mouth and some of them players on instruments; as there is a dispute in the Gemara whether the essence of song is with the mouth or with an instrument, etc.; see there.

12 ומ"ש לפעמי [לפעמים] להיפוך שיר מזמור לבני קרח כו' היינו בהיות המזמור הוא בחיצוניות המלובש בכלי והשיר בפנימית שבלתי כלי

As for what is written sometimes the other way round, "A song, a psalm, of the sons of Korach…": that is because the mizmor is in the outer dimension, clothed in a vessel, and the shir in the inner dimension, without a vessel.

ולכך כשמצטרכים להתחבר יחד הוא בב' פנים או שהעליון יורד למטה או התחתון מתעלה למעלה ולכך כשנאמר מזמור שיר הוא בחי' ההעלאה של המזמור ליכלל בהשיר ולהתחבר בו.

Therefore, when they need to join together, it is in two ways: either the higher descends below, or the lower rises above. Therefore, when it says "A psalm, a song," it is the level of the elevation of the mizmor to be absorbed in the shir and to join with it.

ושיר מזמור הוא כשהעליון השיר יורד למטה להתחבר אליו (ובזח"ג [ובזהר חלק ג] ר"פ אחרי) (דנ"ח ע"ב) מאי שיר מזמור כו' שיר דאיהו כפול כו'. וכן מזמור שיר ליום השבת.

And "A song, a psalm" is when the higher, the shir, descends below to join with it. (And in Zohar, part 3, beginning of Parshas Acharei) (folio 58b): "What is 'A song, a psalm'?… a song that is doubled…." And so too "A psalm, a song for the Shabbos day."

ופי' במק"מ [במקדש מלך] שם בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] דפי' שיר דאיהו כפול היינו יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא]

And the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there explains in the name of Rabbi Chaim Vital that the meaning of "a song that is doubled" is the union of Z'eir Anpin and Nukva.

וע"ש ס"פ (דע"ט ב') מענין מזמור שיר ליום השבת ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם דהמזמור שיר הוא כמ"ש במשנה סוף תמיד ליום שכולו שבת כו' ואליו מזמרים בחי' מזמור שיר והבן

And see there, at the end of the parsha (folio 79b), concerning "A psalm, a song for the Shabbos day"; and in the Mikdash Melech there, that the "psalm, song" is as it says in the Mishnah at the end of [tractate] Tamid, "for the day that is entirely Shabbos...," and to it they sing the level of "a psalm, a song"; and understand this.

ועד"ז הוא ענין מזמור שיר דחנוכת הבית כו'

And in the same way is the matter of "A psalm, a song" of the dedication of the House, etc.

גם מזמור הוא לשון זמר והתחלקות כמ"ש וכרמך לא תזמור שהוא לשון פירוד והתחלקות של הניגון שנחתך לחלקים קטנים בתוך הכלי זמר משא"כ השיר וכמ"כ [וכמו כן] הוא למעלה.

Also, mizmor is a term of pruning (zemer) and division, as it is written, "and your vineyard you shall not prune (sizmor)," which is a term of separation and division of the melody, which is cut into small parts within the musical instrument; which is not so with shir. And so too it is above.

13 ופי' כי דליתני שהטעם לכל זה הוא יתרון ומעלות הנשמות על המלאכים ויתרון הזה הוא נרמז במלת דליתני שיש בו ג' פירושים. הא' מלשון התרוממות והתנשאות בבחי' למעלה מעלה. והב' מלשון דלות ועניות.

And the meaning of "for You have lifted me up (dilisani)": the reason for all this is the advantage and superiority of the souls over the angels, and this advantage is hinted at in the word dilisani, which has three meanings. The first is from the term of exaltation and elevation, on the level of the very highest. The second is from the term of poverty (dalus) and neediness.

14 והג' מלשון דלה דלה לשון שאיבה וכל הג' פירושים הם אמת והם ג' מעלות שיש לנשמה על המלאכים.

The third is from the term "he drew, he drew (dalah dalah)," a term of drawing [water]. And all three meanings are true, and they are three advantages that the soul has over the angels.

הא' מלשון התרוממות והתנשאות כי הנשמה היא רמה ונשאה במקורה למעלה שהיא מבחינת פנימית משא"כ המלאכים כו' ולזאת השתחוואת הנשמה וביטולה במקורה הוא ביתר שאת כנר בפני האבוקה ממש.

The first, from the term of exaltation and elevation: for the soul is high and exalted in its source above, being from the level of the inner dimension, which is not so of the angels, etc. Therefore the bowing of the soul and its self-nullification in its source are with greater excellence, truly like a candle before a torch.

15 והב' מלשון דלות ועניות דהיינו שהנשמה היא ערומה בלי לבוש שאין לה התלבשות גוף וכלי המגביל כלל משא"כ המלאכים שיש להם גופים שהן רוחות ואש לוהט.

The second, from the term of poverty and neediness: that is, the soul is naked, without a garment, for it has no clothing of a body and a limiting vessel at all; which is not so of the angels, who have bodies, which are winds and flaming fire.

והג' מלשון שאיבה שהנשמות נשאבו ממקור חוצבם מבחינת חכמה ותמלא כדה כד מן ים החכמה כ"ד ספרי דאורייתא

The third, from the term of drawing [water]: the souls were drawn from the source from which they were hewn, from the level of Chochmah (wisdom); "and she filled her jug (kadah)": a jug (kad) from the sea of Chochmah, the twenty-four (kad) books of the Torah.

והיינו שיסודתה בהררי קדש היא חכמה עילאה מקור התורה שהתורה נשאבה משם כד מן הים

That is, "its foundation is in the holy mountains," which is the supernal Chochmah, the source of the Torah, for the Torah was drawn from there, a jug from the sea.

וכמ"ש ותורה שם בישראל וכתיב וזאת לפנים בישראל ואין זאת אלא תורה שהיא מושרשת בנש"י [בנשמות ישראל] במקורם ובפנימיותם ולזאת ראויים הם להשראת השכינה ולקבלת התורה יותר מהמלאכים:

As it is written, "and He set a Torah in Israel," and it is written, "And this was formerly (lefanim) in Israel," and "this" is nothing other than Torah, which is rooted in the souls of Israel, in their source and in their inner dimension (pnimiyus). Therefore they are more fitting than the angels for the resting of the Shechinah (Divine Presence) and for receiving the Torah.

LIKKUTEI TORAH • V'ZOS HABERACHAH • MAAMAR 6

מזמור שיר חנכת הבית לדוד

A psalm, a song of the dedication of the House, of David

◇

1 מזמור שיר חנכת הבית לדוד. להבין הטעם שעושים משתה ושמחה בחנוכת הבית הנה יש ג' בחי' מזון ולבושים ובתים.

"A psalm, a song of the dedication of the House, of David." To understand the reason that a feast and rejoicing are made at the dedication of a house: now, there are three levels: food, garments and houses.

מזון הוא חיות פנימי לגוף האדם שנעשה פנימית וחיות לו ע"י הכרס והקיבה שהם מבשלים את המזון והמובחר עולה למוח ונעשה פנימית וחיות למוחין ואברים שמחזק את כל אבריו.

Food is inner life-force (chayus) for a person's body. It becomes internal to him and life-force for him by means of the belly and the stomach, which cook the food, and the choicest part rises to the brain and becomes internal [to them] and life-force for the brain and the limbs, strengthening all his limbs.

ולבושין הם מקיפים על האדם שמקיפו ומלבישו ומציל אותו מקור וחום לבד ואין נעשה פנימית וחיות כמו המזון אך הוא מקיף עליו ממש.

And garments are encompassing [things] upon a person: they encompass him and clothe him and protect him from cold and heat only, and they do not become internal [to him] and life-force like food; but it is an encompassing right upon him.

בתים הם ג"כ מקיפים על האדם רק לא כמו הלבושים שהם עליו ממש. משא"כ הבתים הן מרוחקים מן האדם בתכלית.

Houses are also encompassing [things] upon a person, only not like garments, which are right upon him. Houses, by contrast, are entirely removed from the person.

2 והנה אנו רואים שהמזון נקנה יותר בזול מן הלבושים ולבושים יותר בזול מן הבתים.

Now we see that food is bought more cheaply than garments, and garments more cheaply than houses.

ולכאורה היה נצרך להיות בהפך שהמזון הוא פנימי וחיות לו שנכלל ונתבטל עמו והיו לאחדים ממש וחיות נפשו שא"א לחיות כלל בלי מזון והיה נצרך להיות ביוקר מלבושים שהם אינם חיות לו רק מקיפים עליו.

Seemingly it ought to have been the reverse, since food is internal and life-force for him, absorbed and dissolved within him so that they become truly one, and it is the life of his soul, for it is impossible to live at all without food; so it ought to have been dearer than garments, which are not life-force for him but only encompass him.

וכן לבושים נגד הבתים ג"כ כמו ערך המזון לנגד הלבושים (אך הטעם ע"פ פשוט הוא מפני שהמזון אינו מתקיים הרבה שתיכף אחר שיעור ע"כול המזון חוזר ונעשה רעב.

And likewise garments compared to houses, in the same proportion as food compared to garments. (But the reason, according to the plain sense, is that food does not last long, for immediately after the time it takes to digest the food, one becomes hungry again.

משא"כ הלבושים הם מתקיימים לערך שנה ויותר והבתים הם יותר מתקיימים גם מן הלבושים ולכן הבתים דמיהם יקרים מן הלבושים מפני שהם מתקיימים יותר וכן הלבושים יקרים מן המזון כנ"ל).

Garments, by contrast, last about a year or more, and houses last longer even than garments. Therefore the price of houses is higher than that of garments, because they last longer; and likewise garments are dearer than food, as said above.)

אך באמת שרש ג' בחי' הנ"ל למעלה הבתים שרשם למעלה יותר גבוהים מן הלבושים והלבושים מן המזון כנודע שכל שנפל למטה במדרגה שרשו מבחי' ומדרגה יותר גבוה.

But in truth, as to the root above of the three above-mentioned levels: houses have their root higher above than garments, and garments than food, as is known that whatever has fallen lower in level has its root in a higher level and rank.

3 והענין כי הנה ג' מדרגות הללו יש בבחי' עולם שנה נפש בבריאת העולמות וגם בתורה ומצות

The explanation is that these three levels are found in the dimensions of World, Year and Soul in the creation of the worlds, and also in Torah and mitzvos.

כי הנה נודע שיש בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ובחי' סוכ"ע ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא כח הפועל בנפעל שבחי' מל' דאצילות מחיה עולמות בי"ע אזי מתלבשת ממש בבי"ע בבחי' פנימיות וחיות

For it is known that there is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). The light that fills all worlds is the power of the Maker within the thing made: when the level of Malchus of Atzilus gives life to the worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah, it then actually clothes itself in Beriah, Yetzirah and Asiyah as inwardness and life-force,

כמו הנפש המחיה את הגוף בכל פרטי אופני הגוף כח הראיה שמיעה ריח דיבור בראש וידים והלב והכרס והקיבה והרגלים כפי סדר ההשתלשלות

like the soul that gives life to the body in all the particular modes of the body: the power of sight, hearing, smell and speech in the head, and the hands and the heart and the belly and the stomach and the feet, according to the order of the chain of descent (hishtalshelus).

וכמו כן למעלה בחי' מל' דאצילות שמתלבשת בבי"ע להחיות העולמות הוא ג"כ בבחינת פנימיות החיות בכל פרטי ההשתלשלות

And likewise above: the level of Malchus of Atzilus that clothes itself in Beriah, Yetzirah and Asiyah to give life to the worlds is also in the manner of the inner dimension of the life-force in all the particulars of the chain of descending worlds.

וזהו כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו להודיע כו' גבורותיו שנקראו גבורות וצמצומים להתהוות עולמות נפרדים בהתחלקות לכמה פרטים עד אין קץ.

This is [the meaning of] "They will speak of the glory of Your kingdom and tell of Your might, to make known etc. His mighty acts (gevurosav)": [His] mighty acts are what are called gevuros [powers of restraint] and contractions (tzimtzumim), so that separate worlds come into being, divided into many particulars without end.

4 ולכן נקרא ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא בבחי' חיות פנימי כח הפועל בנפעל כו'.

Therefore it is called the light that fills all worlds (memalei kol almin), for it is in the manner of inner life-force, the power of the Maker within the thing made, etc.

ובחי' סוכ"ע הוא שאינו מתלבש בתוך עלמין כלל בבחינת פנימי רק סובב ומקיף עליהם כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] להחיותן שעיקר החיות הוא בבחי' מקיף שלמעלה מי"ס [מי' ספירות] דאצילות שהם מתלבשים בתוך י"ס [י' ספירות] דבי"ע חסד דאצילות בחסד דבריאה כנ"ל ונקרא כתר עליון

And the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is that which does not clothe itself within the worlds at all in an inner manner, but only surrounds and encompasses them, as is written in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], to give them life. For the main life-force is from the level of the encompassing [light] that is above the ten Sefiros of Atzilus, which clothe themselves within the ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah, Chesed of Atzilus in Chesed of Beriah, as above; and it is called Keser Elyon (the Supreme Crown).

(וזהו כל אשר חפץ ה' עשה שעיקר ההתהוות הוא מבחי' חפץ ה' ורצונו העליון וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות שבכל נברא יש המשכת החיות מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע ושעיקר ההתהוות הוא מבחי' סוכ"ע ע"ש)

(And this is [the meaning of] "Whatever Havayah desired, He did," for the main [act of] bringing into being is from the level of the desire of Havayah and His supernal will; and as is explained in the Explanation on "They shall bring a royal garment," that in every creature there is a drawing of life-force from the level of memalei kol almin and of sovev kol almin, and that the main bringing into being is from the level of sovev kol almin; see there.)

אך יש בכתר ב' בחי' היינו בחי' התחתונה שבמאציל וראש וראשון לנאצלים כנודע שכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים. וכנודע שכל דבר הממוצע צריך להיות כלול משניהם וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] (שמ"א פ"ג [פרק ג']).

But in Keser there are two levels, namely, the lowest level of the Emanator and the very first of the emanated, as is known that Keser is the intermediary between the Emanator and the emanated. And it is known that every intermediary must comprise both of them, as is written in Etz Chaim (Sha'ar (Gate) 41, chapter 3).

והנה ראש וראשון לנאצלים הוא הנקרא א"א שהוא מקור שממנו נמשכים התהוות עשר תיקונין י"ס [י' ספירות] דאצילות בבחי' השתלשלות חד אריך כו' משא"כ א"א עצמו הוא מקיף סוכ"ע בהשוואה אחת.

Now, the very first of the emanated is what is called Arich Anpin [the Long Countenance], which is the source from which is drawn the coming into being of the ten tikkunim [arrangements], the ten Sefiros of Atzilus, in the manner of a chain of descent (hishtalshelus): "one long," etc. Arich Anpin itself, by contrast, is an encompassing [light], sovev kol almin, equally [over all].

אמנם בחי' התחתונה שבמאציל הוא הנקרא עתיק מלשון המעתיק הרים שאין ערוך כלל לי"ס [לי' ספירות] הנאצלים ואין שייך לקרוא אף בשם מקיף שכל מקיף הוא שיש לו איזה שייכות רק נקרא מקיף דמקיף כו'

However, the lowest level of the Emanator is what is called Atik [the Ancient One], from the expression "He who removes (ha-ma'tik) mountains," for it bears no comparison at all to the ten emanated Sefiros, and it is not even fitting to call it by the name "encompassing," for every encompassing [light] is one that has some relation [to what it encompasses]; rather it is called "an encompassing of an encompassing," etc.

וזהו כמו בית שאינו בחי' מקיף הסמוך וקרוב לגוף כמו הלבוש רק הוא מקיף רחוק מגוף האדם

And this is like a house, which is not the level of an encompassing that is adjacent and close to the body, like a garment, but is an encompassing that is distant from a person's body.

והיינו כמו בחי' מקיף למקיף (ועמ"ש סד"ה השמים כסאי בענין איזה בית אשר תבנו לי. ועמ"ש בפ' פנחס סד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי בענין הטעם שאין הקרבנות נוהגין אלא בפני הבית ע"ש)

That is, like the level of an encompassing of an encompassing. (And see what is written at the end of the discourse beginning "The heavens are My throne," on the subject of "What house could you build for Me?" And see what is written in Parshas Pinchas at the end of the discourse beginning "Command the children of Israel... My offering, My bread," on the subject of the reason that the offerings are practiced only when the Temple stands; see there.)

והנה נגד ג' בחינות הנ"ל נשתלשלו למטה ג' בחי' מזון ולבושים והיכלות וכל דבר היותר גבוה ירידתו והתלבשותו למטה ביותר.

Now, corresponding to the three levels above-mentioned, three levels came down below: food, garments and dwellings; and the higher anything is, the lower is its descent and its enclothement below.

והנה מזון שהוא חיות פנימי נמשך מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ולכן יש כמה טעמים וכמה גוונין כמו מר מתוק כו'

Now food, which is inner life-force, is drawn from the level of memalei kol almin; therefore there are many tastes and many varieties, such as bitter, sweet, etc.,

ורבוי התחלקות פרטי המאכלים היינו שכל התכללות הי"ס [הי' ספירות] חסד שבחסד גבורה שבגבורה כו' ולכן המזון יש לו כליון מאור פנימי המלובש ומוגבל בכלים כו'

and the great division into particular foods, that is, the whole inter-inclusion of the ten Sefiros, Chesed of Chesed, Gevurah of Gevurah, etc. Therefore food is subject to being used up, [coming] from the inner light that is clothed and limited in vessels, etc.

(ועמ"ש בד"ה המגיד מראשית אחרית בענין שארה כסותה כו' דבחי' שארה שהוא המזון נמשך משם אלקים דהיינו מבחי' הכלים כו' ע"ש)

(And see what is written in the discourse beginning "Declaring the end from the beginning," on the subject of "her food, her clothing," etc.: that the level of "her food," which is food, is drawn from the Name Elokim, that is, from the level of the vessels, etc.; see there.)

ולכן הם למטה מתאחדים לאחדים עם האדם בחיות פנימי לפי ששרשו בבחי' ממלא כל עלמין כח הפועל כו'.

Therefore, below, they become united as one with the person as inner life-force, because its root is in the level of memalei kol almin, the power of the Maker, etc.

ולכן הם יותר בזול ואינם הכרחים כ"כ [כל כך] במיני מטעמים שאפשר בפת חריבה כו'.

And therefore they are cheaper, and they are not so necessary in the form of various delicacies, since it is possible [to manage] with dry bread, etc.

שיכולים לחיות מפת במלח וגם יכולים לאכול מיני מטעמים מפני ששרשו מבחי' כח הפועל כו' שהוא מבחי' גבול וכלי שמוגבל בכלי ולכן גם במזון הוא כן

For one can live on bread with salt, and one can also eat various delicacies, because its root is from the level of the power of the Maker, etc., which is from the level of limit and vessel, limited in a vessel; therefore it is so with food as well.

משא"כ הלבושים שרשם למעלה הוא מבחי' כתר ראש לנאצלים בחי' מקיף

Garments, by contrast, have their root above in the level of Keser, the head of the emanated, the level of an encompassing [light];

ולכן הם למטה ג"כ מקיפים על האדם ולא בחיות פנימי ונצרכים יותר לאדם כי א"א בחורף בלי מלבוש כו' וכן בקיץ כו'

therefore below, too, they encompass the person and are not inner life-force, and they are more needed by a person, for it is impossible [to be] in winter without clothing, etc., and likewise in summer, etc.;

ולכן הם יותר ביוקר ומתקיים יותר לפי ששרשו למעלה גבוה יותר ממזון כנ"ל שהוא מאור המוגבל בכלים משא"כ לבושים שרשם מבחי' סובב שאינו מוגבל בכלים

therefore they are dearer and last longer, because their root above is higher than food, which, as above, is from the light that is limited in vessels, whereas garments have their root in the level of sovev, which is not limited in vessels;

ולכן אין לו כליון כ"כ [כל כך] [ועמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני בענין אריתי מורי שעד"ז הוא ג"כ ההפרש בין טעם לריח ע"ש

therefore it is not so subject to being used up. [And see what is written in the Explanation on "I have come into My garden," on the subject of "I have gathered My myrrh," that the difference between taste and smell is also along these lines; see there.

וז"ש [וזהו שכתוב] ריח בגדיו וזהו גם כן ענין בריחא דלבושייכו בזהר פ' בלק דקפ"ו ע"א] ובתים שהם רחוקים יותר מגוף האדם שרשם למעלה הוא מבחי' תחתונה שבמאציל שהוא בחי' מקיף דמקיף כנ"ל.

And this is [the meaning of] "the smell of his garments," and this is also the meaning of "with the fragrance of your garments" in the Zohar, Parshas Balak (186a).] And houses, which are further from a person's body, have their root above in the lowest level of the Emanator, which is the level of an encompassing of an encompassing, as above.

5 ולכן ירדה למטה במדרגה היותר תחתונה אבנים ועפר בחי' דומם מה שאין כן הלבושים הן מבחי' צומח

Therefore it came down below to the very lowest level, stones and earth, the level of the inanimate, whereas garments are from the level of the vegetative.

ולכן הם למטה גם כן מרוחקים מגוף האדם והם יותר נצרכים לאדם גם מהלבושים כי א"א לדור בלא בית אף רגע והוא יותר ביוקר ומתקיים ביותר מפני ששרשם למעלה מעלה מבחי' מקיף דמקיף וד"ל [ודי למבין]:

Therefore below, too, they are distant from a person's body, and they are more needed by a person even than garments, for it is impossible to live without a house even for a moment; and it is dearer and lasts the longest, because their root above is exceedingly high, from the level of an encompassing of an encompassing. And this suffices for one who understands.

6 ב וכן יש ג' בחי' הנ"ל בתורה ומצות כנודע דאורייתא היא בחי' מזון לנשמה ומצות הם לבושים לנשמה (וכמ"ש בד"ה אלה מסעי ובד"ה אני לדודי ובד"ה יונתי כו' ושאר דוכתי)

2. And likewise the three above-mentioned levels are found in Torah and mitzvos. As is known, the Torah is the level of food for the soul and the mitzvos are garments for the soul (as is written in the discourse beginning "These are the journeys," and in the discourse beginning "I am my Beloved's," and in the discourse beginning "My dove," etc., and in other places).

והנה אף שלמטה בהשתלשלות המצות הם במדרגה יותר תחתונה מהתורה שהם במעשה גשמיות אעפ"כ [אף על פי כן] אנו רואים שגבוהים הם יותר בשרשן

Now, although below, in the chain of descent (hishtalshelus), the mitzvos are on a lower level than the Torah, since they are in physical action, nevertheless we see that they are higher in their root.

ולכן כל התורה היא פי' המצות הן בנגלה הן בנסתר כמו ספר הזהר וכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדול תלמוד שמביא לידי מעשה וכן לא המדרש עיקר אלא המעשה כו'

Therefore the whole Torah is an explanation of the mitzvos, both in the revealed [part] and in the hidden [part], such as the book of the Zohar. And so our Sages, of blessed memory, said, "Great is study, for it leads to action"; and likewise, "Not study is the main thing, but action," etc.

וכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] (בכתובות דפ"ו) אבל במצות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה כו' היו מכין אותו עד שתצא נפשו

And likewise our Sages, of blessed memory, said (in Kesubos 86): "But with positive commandments, for example when they tell him, 'Make a sukkah,' and he does not make it, etc., they would beat him until his soul departs."

ואף שאמרו שמי שתורתו אומנתו כגון רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] וחביריו אין מפסיקין לתפלה ובירושלמי פ"ק [פרק קמא] דשבת אמרו שאפי' לק"ש [לקריאת שמע] אין מפסיקין

And although they said that one whose Torah is his occupation, such as Rabbi Shimon bar Yochai and his colleagues, does not interrupt [his study] for prayer, and in the Jerusalem Talmud, chapter 1 of Shabbos, they said that even for the recitation of the Shema they do not interrupt,

היינו דוקא לק"ש [לקריאת שמע] אבל למ"ע [למצות עשה] כמו לסוכה ולולב מחוייב להפסיק כמבואר בירושלמי שם הובא בבעל המאור פ"ק [פרק קמא] דשבת ולא מודה רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] שמפסיקין לעשות סוכה כו' טעמיה דרשב"י [דרבי שמעון בר יוחאי] שזה שנון וזה שנון אין מבטלין שנון מפני שנון

that is only for the recitation of the Shema; but for a positive commandment, such as for sukkah and lulav, he is obligated to interrupt, as is explained in the Jerusalem Talmud there, cited by the Baal HaMaor on chapter 1 of Shabbos: "Does not Rabbi Shimon bar Yochai concede that one interrupts to make a sukkah, etc.? The reason of Rabbi Shimon bar Yochai is: this is study and that is study, and one does not set aside study for study."

וכל הנ"ל הוא שאף שלמטה בהשתלשלות הם יותר תחתונים שהמה בחי' לבושים מקורם ושרשם למעלה הוא יותר גבוה

And all the above [shows] that although below, in the chain of descent, they are lower, being the level of garments, their source and root above is higher.

שהתורה שהיא בחי' מזון שרשו מבחי' פנימית י"ס [י' ספירות] דאצילות אורייתא מחכמה נפקת כו'

For the Torah, which is the level of food, has its root in the level of the inner dimension (pnimiyus) of the ten Sefiros of Atzilus: "The Torah comes forth from Chochmah," etc.

ולכן לימוד התורה אין לה שיעור כי גם בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית יצא ידי חובת ת"ת [תלמוד תורה] וגם והגית בו יומם ולילה

Therefore the study of the Torah has no fixed measure, for even with one chapter in the morning and one chapter in the evening one has fulfilled the obligation of Torah study, and [yet] also, "You shall meditate in it day and night."

והיינו שהוא בחי' מזון שדי לו בפת חריבה וגם יכול לאכול מיני מטעמים ששרשם ומקורם הוא מבחינת ממלא

That is, it is the level of food, for which dry bread suffices and one can also eat various delicacies, for their root and source is from the level of memalei [the light that fills all worlds].

אבל המצות הם מבחינת מקיף העליון בחי' כתר אחד כו' שהוא למעלה מהחכמה דאצילות ולכן נעשים לבושים לנשמה כנ"ל בלבושים.

But the mitzvos are from the level of the supreme encompassing [light], the level of Keser, "one," etc., which is above the Chochmah of Atzilus; therefore they become garments for the soul, as said above about garments.

7 והנה כמו שבכתר עליון הממוצע בין מאציל לנאצלים יש בו שני בחי' כנ"ל מקיף ומקיף דמקיף כנ"ל כך המצות יש ב' מיני מצות הא' סתם כל המצות שהם ברצונו של אדם לעשותם כמו סוכה ולולב וכה"ג [וכהאי גוונא]

Now, just as in Keser Elyon, the intermediary between the Emanator and the emanated, there are two levels, as above, an encompassing and an encompassing of an encompassing, as above, so with the mitzvos there are two kinds of mitzvos. The first: ordinary mitzvos, all those that are [done] by a person's will to do them, such as sukkah and lulav and the like.

ויש מצות שהם אינם תלוים ברצונו כלל רק דוקא שלא בדעתו כמו מצות שכחה וכה"ג [וכהאי גוונא].

And there are mitzvos that do not depend on his will at all, but [come about] specifically without his knowledge, such as the mitzvah of the forgotten sheaf and the like.

8 וכמו שמצינו בתוספתא פ"ג [פרק ג'] דפאה מעשה בחסיד א' ששכח עומר בתוך שדהו ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים

As we find in the Tosefta, chapter 3 of Pe'ah: It once happened that a certain pious man forgot a sheaf in the midst of his field, and he said to his son, "Go and offer on my behalf a bull as a burnt-offering and a bull as a peace-offering."

אמר לו אבא מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצות שבתורה אמר לו כל מצות שבתורה נתן להם המקום לדעתנו זו שלא לדעתנו שאלו עשינוהו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידינו

He said to him, "Father, what did you see to rejoice in the joy of this mitzvah more than all the mitzvos in the Torah?" He said to him, "All the mitzvos in the Torah the Omnipresent gave to us [to fulfill] with our knowledge; this one [is] without our knowledge. For had we done it willingly before the Omnipresent, this mitzvah would not have come into our hands.

אלא הרי הוא אומר כי תקצור וגו' קבע לו הכתוב ברכה עכ"ל [עד כאן לשונו] התוספתא ור"ל [ורוצה לומר] שא"כ קיום מצוה זו היא בחי' מתנה מלמעלה לכן אני מקריב פר.

Rather, it says, 'When you reap,' etc.; Scripture set a blessing for it." [Thus far] the words of the Tosefta. And he meant: if so, the fulfillment of this mitzvah has the quality of a gift from above; therefore I offer a bull.

9 והיינו שהמצות שהם תלוים בדעתו ורצונו של אדם שרשם למעלה ג"כ בכתר מבחי' א"א שהוא בחי' רצון העליון שהוא שרש הנאצלים אנת הוא דאפיקת כו'

That is, the mitzvos that depend on a person's knowledge and will have their root above, likewise, in Keser, from the level of Arich Anpin, which is the level of the supreme will (ratzon), the root of the emanated: "You are He who brought forth," etc.

ולכן הם למטה ג"כ תלויים ברצונו ובעשותם ממשיך מבחי' רצון העליון וזהו אשר קדשנו במצותיו ויכול לעשותם בשמחה גדולה שממשיך בחי' רצון העליון בבחי' מקיף עליו

Therefore below, too, they depend on his will, and by doing them he draws down from the level of the supreme will. And this is [the meaning of] "Who has sanctified us with His commandments." And he can do them with great joy, for he draws down the level of the supreme will as an encompassing [light] upon him.

משא"כ המצות שהם דייקא שלא מדעת ורצון כמו מצות שכחה הנ"ל שרשה מבחי' תחתונה שבמאציל שהוא למעלה מן הרצון ונקרא מקיף דמקיף

By contrast, the mitzvos that are specifically without knowledge and will, such as the above-mentioned mitzvah of the forgotten sheaf, have their root in the lowest level of the Emanator, which is above will and is called an encompassing of an encompassing

(ואפשר זהו בחי' רעוא דכל רעוין דהיינו רצון לרצון כו') ולכן הוא למטה ג"כ למעלה מן הדעת ורצון האדם.

(and possibly this is the level of "the Will of all wills," that is, a will for will, etc.); therefore below, too, it is above a person's knowledge and will.

וכה"ג [וכהאי גוונא] מצינו כמה מצות שהם דוקא שלא מרצון כמו ר"ש [רבי שמעון] בן שטח שברח למצרים על שרצו למנותו נשיא ולא היה ברצונו לקבל בחי' הנשיאות וברח כו'

And similarly we find several mitzvos that are specifically not by will, such as Rabbi Shimon ben Shetach, who fled to Egypt because they wanted to appoint him Nasi [head of the Sanhedrin], and it was not his will to accept the office of Nasi, and he fled, etc.;

ורדפו אחריו ונעשה נשיא ואם לא היה בורח והיה ברצונו לקבל הנשיאות לא היו ממנים אותו להיות נשיא כי כל הרודף אחר הכבוד כו'

and they pursued him, and he became Nasi. Had he not fled, and had it been his will to accept the office of Nasi, they would not have appointed him to be Nasi, for whoever pursues honor, etc.

והיינו שמצוה הזאת היא גם כן שרשה מבחי' מקיף דמקיף למעלה כנ"ל

That is, this mitzvah too has its root above in the level of an encompassing of an encompassing, as above.

(ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין נעשה ונשמע שבחי' נעשה זהו ביטול רצון לגמרי למעלה מהדעת והשכל ואפשר זהו בחי' הנמשך מרעוא דכל רעוין שהוא בחי' הנ"ל

(And see what is written in the discourse beginning "Go forth and see" on the subject of "We will do and we will hear": that the level of "we will do" is a complete nullification (bittul) of will, above knowledge and intellect; and possibly this is the level drawn from "the Will of all wills," which is the above-mentioned level.

ולכן קשרו להן ב' כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע היינו ב' בחי' שבכתר עליון שהם בחי' מקיף הנמשך ע"י נשמע ובחי' מקיף למקיף הנמשך ע"י נעשה שהוא בטול הרצון שמבטל דעתו ורצונו לגמרי.

And therefore they tied on them two crowns, one corresponding to "we will do" and one corresponding to "we will hear": that is, the two levels in Keser Elyon, which are the level of an encompassing, drawn down through "we will hear," and the level of an encompassing of an encompassing, drawn down through "we will do," which is the nullification of will, in which one sets aside his knowledge and will entirely.

וע"כ הקדימו נעשה לנשמע. כי כן בחי' עתיק הוא מבחי' א"ס קדמון לכל הקדומים וממנו נמשך בחי' א"א

And therefore they put "we will do" before "we will hear." For so the level of Atik is from the level of the Infinite One (Ein Sof), prior to all that is prior, and from it the level of Arich Anpin is drawn.

ועד"ז הוא משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] רפ"ו דברכות כמ"ש ואספת דגנך מירי כשאין עושין רצונו של מקום אע"פ [אף על פי] דקאי על והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי כו' כי פי' עושין רצונו להמשיך בחינת הרצון מבחי' רעוא דכל רעוין וזהו ע"י בכל מאדך שהוא ביטול רצון למעלה מהדעת.

And along these lines is what our Sages, of blessed memory, said at the beginning of chapter 6 of Berachos, that [the verse] "and you shall gather in your grain" speaks of when they do not do the will of the Omnipresent, even though it refers to [the passage] "And it will be, if you will diligently listen to My commandments," etc. For the meaning of "doing His will" is to draw down the level of will from the level of "the Will of all wills," and this is through "with all your might," which is the nullification of will above knowledge.

משא"כ ע"י בכל לבבכם ובכל נפשכם כו'. ולכן לגבי ההמשכה שמבחי' עתיק שהוא א"ס ממש לא נק' עדיין עושים רצונו של מקום כו'.

Not so through "with all your heart and with all your soul," etc. Therefore, relative to the drawing down from the level of Atik, which is the Infinite One Himself, they are not yet called "doing the will of the Omnipresent," etc.

וקרוב לזה י"ל [יש לומר] ג"כ מעלת מצות ל"ת [לא תעשה] על מ"ע [מצות עשה] שבקיום מצות ל"ת [לא תעשה] הוא בחי' אתכפיא סט"א [סטרא אחרא]

And close to this, one may also explain the superiority of the prohibitive commandments over the positive commandments: in fulfilling the prohibitive commandments there is the level of subduing (iskafya) the sitra achra (the other side).

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אל יאמר אדם אי אפשי כו' אלא אפשי ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי ועי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] לעילא ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה וע"פ שימני כחותם. וע"פ ראיתי והנה מנורת זהב כו' מענין מצות ל"ת [לא תעשה].

As our Sages, of blessed memory, said: "A person should not say, 'I have no desire for it,' etc., but rather, 'I do desire it, but what can I do? My Father in heaven has decreed upon me.'" And through this, the glory of the Holy One, blessed be He, is exalted above. And see what is written in the Explanation on "I am black yet comely," and on "Set me as a seal," and on "I saw, and behold, a menorah all of gold," etc., on the subject of the prohibitive commandments.

ועד"ז יובן ג"כ מ"ש במ"א סד"ה ראה ריח בני בענין הברכות שקבל יעקב מיצחק שהיו דייקא בלי דעתו של יצחק רק בא אחיך במרמה כו' שא"א להתלבש בבחינת הדעת כו' ע"ש

And along these lines one will also understand what is written elsewhere, at the end of the discourse beginning "See, the smell of my son," on the subject of the blessings that Yaakov received from Yitzchak, which were specifically without Yitzchak's knowledge, but rather "your brother came with guile," etc., for it is impossible [for them] to be clothed in the level of knowledge (Daas), etc.; see there.

שזהו ע"ד הנ"ל בשם התוספתא זו שלא לדעתנו כו' והיינו לפי ששרש ברכות אלו הוא ג"כ מבחי' טלא דנטיף מעתיקא.

For this is along the lines of what was said above in the name of the Tosefta, "this one without our knowledge," etc. That is, because the root of these blessings too is from the level of "the dew that drips from Atika."

וז"ש במדרש ריח בגדיו ריח בוגדיו שהוא בחי' תשובה שלמעלה מבחי' ריח בגדיו שהם בחי' לבושים וכנ"ל שהלבוש הוא מקיף הקרוב כו'. [וזהו שכתוב]

And this is what is said in the Midrash: "'The smell of his garments' (begadav): the smell of his traitors (bogdav)," which is the level of teshuvah (return), which is above the level of "the smell of his garments," which are the level of garments; and, as above, the garment is the close encompassing [light], etc.

(ועמ"ש בד"ה וישלח יעקב בפי' עובר לסוחר. ועמ"ש בביאור ע"פ כי תצא בענין ב' מקיפים ל' מ' ע"ש)

And see what is written in the discourse beginning "And Yaakov sent," on the explanation of "current with the merchant." And see what is written in the Explanation on "When you go out," on the subject of the two encompassing [lights], lamed and mem; see there.)

ולכן נאמר בדוד והקמותי לך בית נאמן הרי נק' בחי' מלכות בשם בית והיינו מפני שאמר לא גבה לבי כו' ודוממתי

Therefore it is said of David, "And I will establish for you a faithful house." Thus the level of Malchus is called by the name "house." And this is because he said, "My heart was not haughty," etc., "and I stilled (domamti) [my soul]."

וכמו הבית נעשה מבחי' אבנים ועפר שהוא בחי' דומם ושרשו מבחי' מקיף דמקיף כך המל' היא בחי' הספירה האחרונה שבע"ס [שבעשר ספירות] דאצי' ושרשה הוא מאד נעלה מבחי' מקיף דמקיף כנ"ל.

And just as a house is made from the level of stones and earth, which is the level of the inanimate (domem), and its root is from the level of an encompassing of an encompassing, so Malchus is the level of the last Sefirah of the ten Sefiros of Atzilus, and its root is very exalted, from the level of an encompassing of an encompassing, as above.

10 ולכן בחנוכת הבהמ"ק [הבית המקדש] שנמשך לשם מבחי' מקיף דמקיף כנ"ל שהוא למעלה מן הרצון בחי' כתר כו'. ואין שייך שם שמחה כלל

Therefore, at the dedication of the Holy Temple, when there is drawn there from the level of an encompassing of an encompassing, as above, which is above will, the level of Keser, etc., joy does not apply there at all,

כמו במצות שהוא ברצון האדם דכתיב אשר לא עבדת בשמחה כו' אשר קדשנו במצותיו כו' מפני ששרשה הוא מבחי' רצון העליון כנ"ל

as it does with the mitzvos, which are by a person's will, as it is written, "[Because] you did not serve with joy," etc., [and] "Who has sanctified us with His commandments," etc., because its root is from the level of the supreme will, as above.

משא"כ חנוכת הבית חומה בחינת דומם ששרשם למעלה מן הרצון כנ"ל אין שייך כלל שמחה

By contrast, with the dedication of the House, a wall, the level of the inanimate, whose root is above will, as above, joy does not apply at all.

לכן היו נצרכים להמשיך שם בחי' שמחה (ועמ"ש ע"פ ושאבתם מים בששון שלפי שניסוך המים הוא מבחי' שלמעלה מבחי' ניסוך היין שהיין משמח כו' ע"כ צריך לחברו עם בחי' שמחה. וזהו ענין ושאבתם מים דייקא בששון ע"ש)

Therefore it was necessary to draw down the level of joy there. (And see what is written on "You shall draw water with joy": that because the water libation is from a level that is above the level of the wine libation, for wine gladdens, etc., therefore it must be joined with the level of joy. And this is the meaning of "You shall draw water" specifically "with joy"; see there.)

וזהו מזמור שיר חנוכת הבית להמשיך בחנוכת הבית בחינת שמחה ולכן עושים משתה ושמחה בעת חנוכת הבית

And this is [the meaning of] "A psalm, a song of the dedication of the House": to draw down the level of joy into the dedication of the House. And therefore a feast and rejoicing are made at the time of the dedication of a house.

(וזהו ג"כ ענין מזמור שיר שהוא נראה כפל ענין כמ"ש באלשיך. והיינו ע"ד הנ"ל במעשה דחסיד א' כו' מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצות כו' וכנ"ל וכ"ש [וכל שכן] בחנוכת בית המקדש שזהו כללות בחינה זו ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מזה לעיל)

(And this is also the meaning of "a psalm, a song," which seems a doubling of the matter, as the Alshich writes. That is, along the lines of what was said above in the story of a certain pious man, etc., "What did you see to rejoice in the joy of this mitzvah more than all the mitzvos," etc., and as above; and all the more so at the dedication of the Holy Temple, which is the general and collective expression of this level. And see what has been written about this above.)

וזהו ויהי ביתך כבית פרץ אשר כינה הולדת הולד לבחי' בית כי בני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא כו'

And this is [the meaning of] "And may your house be like the house of Peretz," where [the verse] called the birth of a child by the term "house." For [with] children, the matter does not depend on merit but on mazal [fortune], etc.

זכות הוא בחינת התפשטות י"ס [י' ספירות] דאצילות שהם בבחי' אור פנימי השכלה שכל לזכות כו'

Merit is the level of the spreading forth of the ten Sefiros of Atzilus, which are in the level of inner light, intellectual understanding, reasoning to find merit, etc.;

אבל בני שרשם למעלה מן השכל ובחי' מזלא שהוא בחי' מקיף העליון כי פי' מזלא היינו המקור שהוא המשפיע ומזיל להיות יזל מים כו' ונוזלים מן לבנון כו'

but children have their root above intellect, in the level of mazal, which is the level of the supreme encompassing [light]. For the meaning of mazal is the source, which is what bestows and makes flow (mazil), so that "water shall flow (yizal)," etc., and "flowing (nozlim) from Lebanon," etc.

ולכן נקרא בשם בית ששרשו ג"כ מבחי' מקיף עליון כו' וז"ש [וזהו שכתוב] והתקין לו ממנו בנין עדי עד כו'

And therefore it is called by the name "house," whose root is also from the level of the supreme encompassing [light], etc. And this is what is said, "and prepared for him from him an everlasting edifice," etc.

ועמ"ש בפ' ואתחנן בד"ה וזאת המצוה דתורה שבעל פה נקרא בית אל תקרי בניך אלא בוניך כו' ע"ש:

And see what is written in Parshas Va'eschanan, in the discourse beginning "And this is the commandment," that the Oral Torah is called a "house": "Do not read 'your children' (banayich) but 'your builders' (bonayich)," etc.; see there.

11 ג והנה עפ"ז [על פי זה] יובן מ"ש כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה מנוחה זו בנין שילה כו'.

3. Now, according to this one will understand what is written, "For you have not yet come to the rest and to the inheritance": "the rest" is the building of Shiloh, etc.

ולהבין ההפרש שבין בנין המשכן לבין בנין שילה כי לכאורה הם שוין ממש בארכן וברחבן ובכל פרטים כמו צורת המשכן כן נעשה בנין שילה

And [we need] to understand the difference between the building of the Mishkan [the Tabernacle] and the building of Shiloh, for seemingly they were exactly equal in their length and in their width and in all details: as the form of the Mishkan, so was the building of Shiloh made.

אך ההפרש שבמשכן היו הקרשים עצי ארז ומצופים זהב ובבנין שילה היו היריעות מאבנים דוקא.

But the difference is that in the Mishkan the boards were cedar wood overlaid with gold, whereas in the building of Shiloh the curtains were specifically of stones.

12 ולהבין זאת הלא הקרשים שבמשכן היו יקרים הרבה יותר מן היריעות שבשילה שהיו מאבנים ומדוע המשכן לא נקרא מנוחה ובנין שילה נקרא מנוחה.

And to understand this: surely the boards of the Mishkan were far more precious than the curtains in Shiloh, which were of stones; so why is the Mishkan not called "rest," while the building of Shiloh is called "rest"?

והטעם כנ"ל כי אבנים שהוא בחי' דומם ממש בחי' היותר תחתונה שרשם מבחי' היותר גבוה מקיף דמקיף כנ"ל.

The reason is as above: stones, which are the level of the truly inanimate, the lowest level, have their root in the highest level, an encompassing of an encompassing, as above.

משא"כ עצי ארז כו' הוא בחי' צומח שרשה הוא מבחי' מקיף כנ"ל

Cedar wood, etc., by contrast, is the level of the vegetative, whose root is from the level of an encompassing, as above.

ולכן מנוחה זו שילה שהיה בנין אבנים בחי' דומם שלא היה בו שום עץ בולט בחי' צומח והיה שורה בו בחי' מקיף דמקיף כנ"ל (ועמ"ש מזה ע"פ ויגש אליו יהודה ע"ש)

Therefore "the rest" is Shiloh, which was a building of stones, the level of the inanimate, in which there was no protruding wood at all, the level of the vegetative, and the level of an encompassing of an encompassing rested in it, as above. (And see what is written about this on "And Yehudah approached him"; see there.)

ולכן מנה הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] וספר החינוך סי' תצ"ב בלאוין לא תטע לך אשרה כו' שאסור לעשות בבנין בהמ"ק [בית המקדש] שום עץ בולט ועובר על לאו לא תטע כו'

And therefore the Rambam, of blessed memory, and Sefer HaChinuch (section 492) counted among the prohibitions "You shall not plant for yourself an asherah [a tree for idol worship]," etc., that it is forbidden to make any protruding wood in the building of the Holy Temple, and one transgresses the prohibition "You shall not plant," etc.;

רק עץ שקוע מותר כמו התקרות כו' מפני שהיה דוקא מאבנים בחי' דומם ששרשם למעלה מעלה כו'

only sunken wood is permitted, such as the ceilings, etc., because it was specifically of stones, the level of the inanimate, whose root is exceedingly high, etc.

(וההפרש בין בולט לשוקע עמ"ש ע"פ שימני כחותם) ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על כורש שהחמיץ כי ציוה לעשות תלתא די אבן וחד דאעא כו'

(And for the difference between protruding and sunken, see what is written on "Set me as a seal.") And therefore our Sages, of blessed memory, said of Cyrus that he turned sour, for he commanded to make three [rows] of stone and one of wood, etc.;

וזה אסור כנ"ל להיות בו שום עץ בולט רק עץ שוקע שהוא בחי' פנימי ולא בולט שהוא בחי' מקיף היה דוקא מאבנים כנ"ל.

and this is forbidden, as above, to have any protruding wood in it, only sunken wood, which is the inner level, and not protruding, which is the encompassing level; it had to be specifically of stones, as above.

13 וזהו עצי שטים עומדים קרשים עומדים שרפים עומדים והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו'

And this is [the meaning of] "acacia wood, standing": boards standing, seraphim standing; and "the ofanim [angels called 'wheels'] and the holy chayos [angels called 'living creatures'] with a great noise," etc.

והיינו פסוקי דזמרה עד ק"ש [קריאת שמע] הוא בחי' עצי שטים עומדים הוא בחי' צומח כנ"ל וחיות הקדש ברעש גדול על שמרגישים היש מן העולם

That is, Pesukei Dezimra [the Verses of Song in the morning prayers] until the recitation of the Shema is the level of "acacia wood, standing," the level of the vegetative, as above. And the holy chayos are "with a great noise" because they sense the existence (yesh) of the world;

ולכן כשמשיגים את ביטול ה' צבאות קדוש כו' הם ברעש גדול משא"כ שרפים שהם אינם מרגישים את היש כמו האופנים

and therefore, when they grasp the self-nullification (bittul) of "Holy... is Havayah of Hosts," etc., they are in a great noise. Not so the seraphim, who do not sense the yesh as the ofanim do;

לכן הם עומדים ממעל לו ממעל לשכינתא וזהו עד ק"ש [קריאת שמע] אבל הרמ"ח תיבין שבק"ש [שבקריאת שמע] נקרא רמ"ח אבנים בחי' דומם כנ"ל.

therefore they stand "above Him," above the Shechinah (Divine Presence). And this is until the recitation of the Shema; but the 248 words in the recitation of the Shema are called 248 stones, the level of the inanimate, as above.

14 וזהו ויקח מאבני המקום רמ"ח תיבין שבק"ש [שבקריאת שמע] בחינת מל' שהיא מדרג' היותר תחתונה

And this is [the meaning of] "And he took of the stones of the place": the 248 words of the Shema, the level of Malchus, which is the lowest level.

וישם מראשותיו לא תימא תחת מראשותיו אלא מראשותיו ששרשה מבחי' היותר גבוה למעלה מבחי' מוחין שהוא מראשותיו

"And he put [them] at his head (mera'ashosav)": do not say "under his head," but "mera'ashosav" [above his head], [meaning] that its root is from the highest level, above the level of the intellect (mochin), which is "mera'ashosav."

וזהו וישם אותה מצבה ויצוק שמן שמתחלה הוא רק נקודה תחת היסוד ויעקב הרימה ועשאה מצבה ויצוק עליה שמן המשיך בחי' מוחין עליונים שמן משחת קדש בחי' חכמה עילאה.

And this is [the meaning of] "And he set it up as a pillar, and poured oil": for at first it is only a point beneath Yesod, and Yaakov raised it and made it a pillar, "and poured oil upon it": he drew down the level of the supernal intellect, "oil of holy anointing," the level of supernal Chochmah.

15 וזהו אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה שבחי' מל' נק' בחי' אבן בחי' דומם בחי' אותיות שתי אבנים כו' שהן בחי' דומם

And this is [the meaning of] "The stone the builders rejected has become the cornerstone." For the level of Malchus is called the level of "stone," the level of the inanimate, the level of letters: "two stones," etc., which are the level of the inanimate.

והיינו שבחי' מל' הוא בחי' התחתונה מכל הי"ס [הי' ספירות] כמו דומם שהוא יותר תחתון מכל הדי' יסודות עכ"ז [עם כל זה] היתה לראש פינה ששרש בחי' דומם הני"ל הוא למעלה מעלה מכל הי"ס [הי' ספירות] דאצילות בחי' כתר עליון (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ זאת חקת התורה).

That is, the level of Malchus is the lowest level of all the ten Sefiros, like the inanimate, which is lower than all the four elements; nevertheless it "has become the cornerstone," for the root of the above-mentioned inanimate level is exceedingly high above all the ten Sefiros of Atzilus, the level of Keser Elyon (and see what is written about this in the Explanation on "This is the statute of the Torah").

וענין מאסו הבונים כי הנה שרה נתנה את שפחתה הגר לאברהם ואמרה אולי אבנה ממנה וכן רחל את שפחתה בלהה ואמרה אולי אבנה גם אנכי ממנה

And the meaning of "the builders rejected": for behold, Sarah gave her maidservant Hagar to Avraham and said, "Perhaps I will be built up (ibaneh) through her"; and likewise Rachel [gave] her maidservant Bilhah and said, "Perhaps I too will be built up through her."

היינו מילוי ההי"א כי יש ה' עילאה בחי' בינה ה"א תתאה בחי' מל' ויש מילוי ההי"א והוא בחי' התחתונה שבמל' שיורדת ומתלבשת בבי"ע להיות ראש לשועלים ונקרא בחי' שפחה נגד עצמיות מל'

That is, the filling of the hei. For there is the upper hei, the level of Binah, [and] the lower hei, the level of Malchus; and there is the filling of the hei, which is the lowest level within Malchus, which descends and clothes itself in Beriah, Yetzirah and Asiyah to become "a head to foxes," and it is called the level of a "maidservant" relative to the essence of Malchus.

(ועמ"ש מענין מילוי ההי"א בד"ה יגלה לן טעמיה וע' בזהר פ' בראשית דכ"ז ע"ב)

(And see what is written on the subject of the filling of the hei in the discourse beginning "May He reveal to us its reasons," and see the Zohar, Parshas Bereishis, 27b.)

ועד"ז יובן מ"ש בספר עשרה מאמרות במאמר חקור דין פ"י [פרק י / פרשה י] שאמרו באגדה בענין דוד כי ישי חשב שבא על שפחתו המשוחררת ובאמת השפחה מסרה סימנין לאשתו ע"ד רחל ללאה וע"ש

And along these lines will be understood what is written in the book Asarah Maamaros, in the Maamar Chakor Din, chapter 10, that they said in the Aggadah concerning David that Yishai thought he was going in to his emancipated maidservant, but in truth the maidservant had passed the signs to his wife, in the manner of Rachel to Leah; see there.

(ובגמרא וברבות לא נמצא אגדה זו ואדרבה ממ"ש ברבות תזריע פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] כלום נתכוין אבא ישי כו' משמע דלא כדרשה זו)

(And in the Gemara and in the Midrash Rabbah this Aggadah is not found; on the contrary, from what is said in the Midrash Rabbah on Tazria, chapter 14, "Did father Yishai intend...," etc., the implication is not like this exposition.)

ועכ"פ [ועל כל פנים] פי' וענין שפחה זו היינו בחי' מילוי ההי"א כנ"ל שהוא בחי' התחתונה שבמל' בחי' דומם ונקרא אבן

In any case, the meaning and subject of this maidservant is the level of the filling of the hei, as above, which is the lowest level within Malchus, the level of the inanimate, and is called "stone."

ולכן אמר אבן מאסו הבונים שהבונים הנ"ל מאסו אותה להיותה ראש לשועלים רגליה יורדות והיא בחי' התחתונה בחי' דומם ממש

Therefore he said, "The stone the builders rejected": the above-mentioned builders rejected it because it is "a head to foxes," "her feet go down," and it is the lowest level, the level of the truly inanimate.

ולא יוכל להבנות בחינה זו רק בבחי' דוד מטעם המבואר בספר הגלגולים ומטעם המבואר בספר ע"מ [עשרה מאמרות] שם

And this level can be built only through the level of David, for the reason explained in Sefer HaGilgulim and for the reason explained in the book Asarah Maamaros there.

ומ"מ כשנבנה בנין זה אזי היה עלייה יתירה בה ועל ידה לבחי' המל' שבאצילות שתהיה היא ע"י לראש פנה

Nevertheless, when this building is built, then there is an extra elevation in it, and through it to the level of Malchus of Atzilus, so that thereby it becomes the cornerstone.

והיינו כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' כי תשא (דקפ"ט ע"ב) מפני שכל הבירורים המתעלים מלמטה ע"י מלכות התחתונה עולים עד מלכות דאצילות והיא מעלה הבירורים למעלה ובכח זה היתה לראש פנה והיינו כי באצילות מתבררים בירור נעלה יותר

That is, as the Ramaz writes on Parshas Ki Sisa (189b): because all the refinements (beirurim) that are raised up from below by the lower Malchus rise up to Malchus of Atzilus, and it raises the refinements above, and by this power it became the cornerstone. That is, in Atzilus they are refined with a higher refinement.

והנה הבירורים הם מעולם התהו שלמעלה מעולם התיקון (וכמ"ש מזה בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה הנזכר לעיל)

Now, the refinements are from the World of Tohu [chaos], which is above the World of Tikkun [rectification] (and as is written about this in the Explanation on "I am black yet comely," mentioned above).

ועיקר הבנין הוא דוקא על ידי הבירורים כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן ויש כמה בחי' אבנים אבנים מפולמים אבנים נקובים כו'.

And the main building is specifically through the refinements, for "their beginning is wedged in their end and their end in their beginning." And there are several levels of stones: moist stones, perforated stones, etc.

ובכל זה יובן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] (ביבמות דס"ב ע"ב) ע"פ להניח ברכה אל ביתך [יחזקאל סי' מ"ד] שהברכה לאדם היא בשביל אשתו.

And with all this will be understood what our Sages, of blessed memory, said (in Yevamos 62b) on "to bring a blessing to rest upon your house" [Ezekiel, chapter 44], that a man's blessing is on account of his wife.

וזהו מימי לא קראתי לאשתי אשתי אלא לאשתי ביתי (בשבת קי"ח ב') וצ"ל דהרי בכתובה כותב האיש לאשתו אנא אוקיר ואוזין כו'

And this is [the meaning of] "In all my days I did not call my wife 'my wife,' but [I called] my wife 'my house'" (in Shabbos 118b). And it needs to be explained, for in the kesubah [marriage contract] the man writes to his wife, "I will honor and sustain," etc.

ולכאורה תמוה איך כותב אנא אוקיר ואוזין הלא אמרו אין אדם ניזון אלא בשביל אשתו

And seemingly it is puzzling: how does he write, "I will honor and sustain"? Surely they said, "A man is sustained only on account of his wife."

אך באמת שניהם אמת כי העיקר העבודה להמשיך בחי' חסדים העליונים הוא מבחי' דוכרא רק שיכול להיות שיהיו החסדים רק בגילוי אלהות וכדומה ולא ישתלשל למטה כלל בפרנסה גשמי

But in truth both are true. For the main work of drawing down the level of the supernal kindnesses (chasadim) is from the level of the male; except that it could be that the kindnesses would be only in a revelation of G-dliness and the like, and would not descend below at all into physical livelihood.

ושיומשך מבחי' חסד ורחמים דאצילות למטה נותן לחם לכל בשר גשמי זהו בשביל אשתו בחי' נוק' [נוקבא] מל' דאצי' המחיה בי"ע

That there be drawn from the level of Chesed and compassion of Atzilus below, "He gives bread to all flesh," physical [bread], this is on account of his wife, the level of Nukva, Malchus of Atzilus, which gives life to Beriah, Yetzirah and Asiyah,

שהיא נק' ביתי שהוא המשכת מקיף העליון שהוא הנותן כח להיות ההמשכה למטה בגשמיות ועמ"ש בפ' קרח ע"פ ויגמול שקדים ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש:

which is called "my house," which is the drawing down of the supreme encompassing [light], which gives the power for the drawing down to be below in physicality. And see what is written in Parshas Korach on "And it bore ripe almonds," and see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall make garments of holiness."

16 סליק

Concluded.